UNIVERSAL
LIBRARY

OU_228431

UNIVERSAL
LIBRARY

جلد دوم

بادشاهنامه

تصنیف

ملا عبد الحمید لاهوری المتوفی سنه ۱۰۶۵ هجریه

در

احوال ابو المظفر شهاب الدین محمد شاهجهان بادشاه

باهتمام

اشیاتک سوسیٹی بنگاله

و تصحیح

مولوی کبیرالدین احمد و مولوی عبد الرحیم متعلقین

مدرسه کلکته

در

کالج پریس چاپ شد

کلکته سنه ۱۸۶۷ ع

فهرست جلد اول بادشاه نامه

حصهٔ اول

حمد و نعت ۱

تمهید کلام ۳

گذارش باعث نگارش کتاب ۹

زایچهٔ طالع ابو المظفر شهاب الدین محمد شاهجهان بادشاه.. ۱۲

ذکر آبای شاهجهان بادشاه ۴۱

ذکر امیر تیمور صاحب قران ۴۳

ذکر اولاد امیر تیمور ۴۵

ذکر میرزا میران شاه .. .. ایضا

ذکر سلطان محمد میرزا ۴۶

ذکر سلطان ابو سعید میرزا .. .. ایضا

ذکر عمر شیخ میرزا .. .. ایضا

ذکر ظهیر الدین محمد بابر فردوس مکانی ۴۷

نقل فتحنامهٔ بابر شاه که مشعر ظفر بر رانا سانکا است .. ۴۸

شرح ارتحال محمد بابر بادشاه ۶۰
ذکر نصیر الدین محمد همایون جنت آشیاني ۶۳
ذکر جلال الدین محمد اکبر عرش آشیاني ۶۶
بفرزندي گرفتن اکبر بادشاه شاهجهان را ۶۷
ذکر نور الدین محمد جهانگیر جنت مکاني ۶۹
ذکر فتنه شهریار و بلاقي بعد وفات جهانگیر بادشاه ۷۰
شرح احوال خواجه معین الدین قدس سره ۸۱
شرح احوال تخت نشینی شاهجهان بادشاه ۸۲
عبارت سکهٔ شاه جهان بادشاه ۹۱
محامد ارجمند بانو الملقب بممتاز محل زوجهٔ شاهجهان
و جهان آرا بیگم دختر شاه ۹۳
ذکر مساوات عدد (اني جاعل في الارض خلیفه) با عدد
(شاهجهان بادشاه غازی) و دیگر ماده های تاریخي . ۹۴
القاب سلاطین تیموریه ۹۵
شرح انعامات بشاهزادگان وغیره ۹۶
زایچهٔ طالع جلوس اول شاهجهان ۹۷
شرح مراکز بیوت دوازده گانه ۹۹
ذکر منع سجده برای بادشاه که منجملهٔ آئین اکبري بود ۱۱۰
نقل فرمان بنام یمین الدوله آصف خان ۱۱۴
گذارش نوازشهای شاهي باسرا و منصب داران که روز
جلوس حاضر بودند ۱۱۵
اسامی امرای عهد شاهزادگي که بعد جلوس بپایهٔ والا رسیدند ۱۲۲

اسامی امرای عهد شاهزادگی که قبل جلوس جان در باختند ۱۲۳
اسامی منصبداران عهد جهانگیری و عزل و نصب شان ۱۲۵
گذارش آغاز تاریخ جلوس شاهجهانی ۱۲۶
حلیهٔ شاهجهان بادشاه ۱۲۹
گذارش اختی از عبادات و عادات شاهجهانی ۱۳۵
بیان قسمت ارقات شبا روزی ۱۴۲
تعریف اکبر آباد و عمارات آن ۱۵۴
احوال دریای جون ۱۵۷
تادیب و تنبیه رانا امر سنگه ۱۶۱
رسیدن شاهزادگان و یمین الدوله از لاهور به اکبر آباد .. ۱۷۷
جشن نوروز (۱۲ رجب سنه ۱۰۳۷) ۱۸۶
عنایت جاگیر پنجاه لک روپیه به یمین الدوله ۱۹۳
رحلت بادشاهزاده ثریا بانو بیگم ۱۹۶
ولادت بادشاهزاده سلطان دولت افزا ۱۹۸
رحلت بادشاهزاده سلطان لطف الله .. .. .. ایضا
آمدن نذر محمد خان والی بلخ و بدخشان بهوس تسخیر
کابل - و برگردیدن او - و نبذی از احوال او و برادر
کلانش امام قلی خان والی توران ۲۰۶
احوال نذر محمد خان و امام قلی خان ۲۱۶
تعمیر ایوان پیش جهروکه ۲۲۱
ایلچی فرستادن نزد امام قلی خان والی توران ۲۳۱
نقل مراسلهٔ شاهجهان بامام قلی خان ۲۳۴

رفتن شاهجهان بشکار بسمت گوالیار و تنبیه ججهار سنگه ۲۳۷
جشن وزن قمري (سلخ ربیع الاول ۱۰۳۸) .. . ۲۴۳
تتمهٔ داستان ججهار سنگه ۲۴۶
دست باز کشیدن نظام الملک از بالاگهات ۲۴۸
آغاز دوم سال (غرهٔ جمادي الثانیه ۱۰۳۸) ۲۵۲
جشن نوروز (۴ رجب ۱۰۳۸) ۲۵۶
تفویض وزارت بعلامي افضل خان ۲۵۷
وفات شاهزاده دولت افزا ۲۵۹
تاخت لشکر خان بر بامیان ۲۶۰
رسیدن بحري بیگ سفیر شاه عباس بادشاه ایران .. ۲۶۱
احوال شاه عباس ۲۶۲
عفو تقصیرات خواجه صابر نصرت خان ۲۶۶
مقدمهٔ فیل سفید ۲۶۷
ذکر دو زنار دار که ده بیت بیک شنیدن یاد میگرفت .. ۲۶۸
فرار پیر خان خان جهان لودي ۲۶۹
رخصت بحري بیگ سفیر ایران ۲۸۱
نامهٔ شاهجهان بشاه صفي والیٔ ایران ۲۸۲
جشن قمري وزن (۷ ربیع الثاني سنه ۱۰۳۹) ۲۸۸
بقیهٔ احوال خان جهان لودي ۲۸۹
رفتن شاهجهان بجنگ خانجهان و نظام الملک ۲۹۰
آغاز سوم سال (غرهٔ جمادي الثانیه ۱۰۳۹) . .. ۲۹۲
جشن وزن شمسی (۳جمادی الثانیه ۱۰۳۹) .. .. ایضا

تعین عساکر بتنبیه نظام الملک و خانجهان ۲۹۳
جشن نو روز (۸ شعبان ۳۹ ۱۰) ۲۹۷
کشته شدن جادون رای ۳۰۸
فیروزي یافتن سعید خان در پیشاور ۳۱۱
فرستادن آصف خان بسرداری همگی عساکر بالا گهات ۳۱۸
جشن وزن قمري (۹ ربیع الثانی ۱۰۴۰) ۳۲۰
تاختن اعظم خان بر خان جهان خان ۳۲۱
فتح قلعهٔ منصور گڑهه ۳۳۲
رفتن خانجهان و دریا خان بسمت مالوه ۳۳۴
آغاز چهارم سال (غرهٔ جمادي الثانیه ۱۰۴۰) ۳۳۷
کشته شدن دریا خان ۳۳۸
فتح قلعهٔ دهارور ۳۳۹
جشن وزن شمسي (اول رجب ۱۰۴۰) ۳۴۷
کشته شدن خان جهان لودي ۳۴۸
تتمهٔ داستان اعظم خان و نظام الملک ۳۵۴
احوال قحط عظیم در همگي بلاد دکن و گجرات .. : ۳۶۲
جشن نو روز (۱۷ شعبان ۱۰۴۰) ۳۶۴
رسیدن ایلچی ایران بخدمت شاهجهان ۳۶۵
فتح قلعهٔ ستونده ۳۷۰
فتح قلعهٔ قندهار متعلق تلنگانه ۳۷۴
وفات ممتاز محل و ذکر احوالش و دیگر ازواج و اولاد شاهجهان ۳۸۴
رخصت ایلچی ایران و حکم ماندن او در اکبرآباد تامراجعت

شاهجهان ۳۹۷
جشن وزن قمری (۸ ربیع الثانی ۱۰۴۱) ۳۹۸
فرستادن نعش ممتاز محل باکبرآباد ۴۰۲
فرستادن آصف خان ببالاگهات برای تنبیه محمد عادلخان ۴۰۴
آغاز پنجم سال (غرهٔ جمادی الثانیه ۱۰۴۱) ۴۰۸
جشن وزن شمسی (۳ رجب ۱۰۴۱) .. .. .. ایضا
جشن نو روز (۲۸ شعبان ۱۰۴۱) ۴۱۸
زینهاری شدن شیرخان ترین زمیندار فوشنج ۴۱۹
مراجعت شاهجهان از برهانپور باکبرآباد ۴۲۱
داخل شدن شاهجهان در اکبرآباد ۴۲۸
بمکتب رفتن شاهزاده مراد بخش ۴۳۰
مراجعت میر برکه که بسفارت عراق رفته بود ۴۳۱
رسیدن ایلچی والی بلخ .. .. ایضا
تسخیر بندر هوگلی و استیصال فرنگیان و نبذی از احوال
سانگانون ۴۳۳
جشن وزن قمری (۸ ربیع الثانی ۱۰۴۲) ۴۴۰
فتح قلعهٔ کالنه ۴۴۱
آغاز سال ششم (غرهٔ جمادی الثانیه ۱۰۴۲) .. ۴۴۸
فتح قلعهٔ کهاتا کهیری از توابع مالوه ۴۴۹
جشن وزن شمسی (۱۲ رجب ۱۰۴۲) ۴۵۰
جشن ازدواج شاهزاده محمد دارا شکوه ۴۵۲
جشن ازدواج شاهزاده محمد شاه شجاع ۴۶۰

فرستادن تربیت خان نزد نذر محمد خان والی بلخ ۴۶۵
نقل نامه بنام والی بلخ ۴۶۶
جشن نو روز (۹ رمضان ۱۰۴۲) ۴۷۳
احوال خواجه ابو الحسن .. .. ایضا
فرستادن خواجه قاسم بسفارت ایران ۴۷۷
نقل نامه بنام والی ایران ۴۷۸
مقابله کردن شاهزاده اورنگ زیب با فیل ۴۸۹
فتح قلعهٔ دولت آباد ۴۹۶
رسیدن چار صد اسارای فرنگي در حضور ۵۳۴
فرستادن شاهزاده محمد شجاع بصوب دکن ۵۳۶
جشن وزن قمري (۱۱ ربیع الثانی ۱۰۴۳) ۵۴۱

حصهٔ دوم

آغاز سال هفتم از دور اول (غرهٔ جمادی الثانیه ۱۰۴۳) .. ۱
جشن وزن شمسي (۲۶ رجب ۱۰۴۳) ۳
تولد دختر شاهزاده دارا شکوه ۳
سفر شاهجهان از اکبر آباد بسمت پنجاب .. .. .. ایضا
جشن نو روز (۲۱ رمضان ۱۰۴۳) ۸
وفات دختر شاهزاده دارا شکوه ۹
رفتن شاهجهان بکشمیر جنت نشان و احوال راه و ازهار و
انهار و باغات آن ۱۵

تولد دختر شاهزاده محمد شجاع ۳۲
نهضت شاهزاده محمد شجاع برای تسخیر قلعه پرینده ۳۳
مراجعت شاهجهان از کشمیر بلاهور ۴۸
جشن وزن قمری (۷ ربیع الثانی ۱۰۴۴) ۵۳
آغاز سال هشتم از دور اول (اول جمادی الثانیه ۱۰۴۴) .. ۶۲
جشن وزن شمسی (۳شعبان ۱۰۴۴) ۶۷
مراجعت شاهجهان از لاهور باکبر آباد ۷۰
جشن نوروز (غرهٔ شوال ۱۰۴۴) ۷۷
ساختن تخت مرصع قیمتی صد لک روپیه ۷۸
آمدن سفیر نذر محمد خان والی بلخ ۸۸
بدست آوردن نجابت خان بعضی از قلاع زمیندار سرینگر
و ناکام مراجعت نمودن از سوء تدبیر ۹۰
تعین عساکر شاهی باستیصال ججهار سنگه بندیله و
بکرماجیت پسرش ۹۴
جشن وزن قمری (۸ ربیع الثانی ۱۰۴۵) ۱۰۳
سفر شاهجهان بسیر دولتاباد وعزم تسخیر دیگرقلاع نظام الملک ۱۰۴
کشته شدن ججهار سنگه و بکرماجت و بدست آمدن قلاع
و دفاین او ۱۰۶
آغاز سال نهم از دور اول (غره جمادی الثانیه ۱۰۴۵) ۱۲۰
جشن وزن شمسی (۱۰ شعبان ۱۰۴۵) ۱۲۴
نقل فرمان بعادل خان ۱۲۶
نقل فرمان بقطب الملک ۳۰

مالش ساهو و دیگر نظام الملکیه و افتتاح سایر قلاع نظام الملک ۱۳۵
جشن نوروز (۱۲ شوال ۱۰۴۵) ۱۴۱
آمدن سفیران عادل خان ۱۴۳
رسیدن سفیران شاهی نزد عادل خان ۱۴۴
ذکر فتوحاتیکه سرداران شاهي را روی نمود ۱۴۵
ذکر دستبرد های سید خانجهان ۱۵۵
نقل فرمان مشتمل بر عهد و پیمان بنام عادل خان .. ۱۶۷
نقل عرضه داشت عادل خان ۱۷۴
نقل انقیاد نامهٔ قطب الملک ۱۷۸
عزیمت شاه جهان از دولت آباد بسمت ماندو .. . ۲۰۲
سواد عهد نامهٔ شاه جهان بنام عادل خان ۲۰۳
گرفتار شدن بایسنغر جعلي و کشته شدن او .. : .. ۲۰۶
جشن وزن قمري (۷ ربیع الثاني ۱۰۴۶) ۲۰۸
نقل عهد نامهٔ شاه جهان بنام قطب الملک .. . ۲۱۰
سواد عرضه داشت قطب الملک ۲۱۱
مراجعت شاه جهان از ماندو براه اجین ۲۱۶
مفتوح شدن حصار اودگیر ۲۱۷
اغاز سال دهم از دور اول (غرهٔ جمادي الثانیه ۱۰۴۶) ۲۲۲
تعین افواج بر سرزبان دهندهیره ۲۲۳
تتمهٔ احوال خان جهان بعد فتح اودگیر ۲۳۰
وصول شاه جهان بدار الخلافه اکبر آباد ۲۳۵
تعمیر قصر شاهی آگره .. .. ایضا

بیان ایوان ملکهٔ دوران ۲۴۱
جشن وزن شمسي (۱۹ شعبان ۱۰۴۶) .. .. .. ایضا
کشتن و قاص جاجي بهوپت مرزبان جمو را ۲۵۰
رسید شاهزاده اورنگ زیب از دولت آباد حسب الحکم
بادشاه برای کتخدائي ۲۵۵
رفتن سفیر شاه جهان نزد شاه صفي والیٔ ایران ۲۵۷
نقل نامهٔ شاه جهان بشاه ایران .. .. ایضا
جشن کتخدائی شاهزاده محمد اورنگ زیب ۲۶۶
بیاسا رسیدن پرتاب اجینیه ۲۷۱
جشن عید روز تیراز ماه تیر ۲۷۵
جشن و زن قمری (۲ ربیع الثانی ۱۰۴۷) ۲۷۷
رفتی ظفرخان صوبه دار کشمیر بتسخیر تبت ۲۸۱
کفیت ملک تبت ۲۸۶
ذکر کتاب واقعات تیموری ۲۸۸
مناصب شاهزادگان ۲۹۲
فهرست منصب داران از نهه هزاری تا پانصدی .. ایضا
نگارش احوال مشایخ و غیرهم ۳۲۸
طبقهٔ مشایخ .. .. ایضا
سید محمد رضوي .. .. ایضا
میان میر ۳۲۹
سید جلال ۳۳۱
خواجه خاوند محمود ۳۳۲

خواجه اسحاق ده بیدي .. .. ایضا
ملا شاه بدخشی ۳۳۳
ملا خواجه .. .. ایضا
شیخ بلاول قادري ۳۳۴
شیخ پیر .. .. ایضا
میر حسام الدین بدخشی ۳۳۵
ملا صحب علي سندی .. .. ایضا
شیخ ابو المعالی ۳۳۶
شیخ ناظر ۳۳۷
طبقهٔ فضلا ۳۳۹
ملا محمد فاضل ۳۴۰
ملا عبد الحکیم سیالکوٹی .. .. ایضا
شیخ عبد الحق دهلوي ۳۴۱
ملا یوسف لاهوری ۳۴۲
ملا عبد السلام دیوي .. .. ایضا
قاضی محمد زاهد کابلي ۳۴۳
قاضي محمد اسلم .. .. ایضا
قاضي محمد سعید کرهرودي ۳۴۴
ملا میرک شیخ هروي .. .. ایضا
ملا عبد اللطیف سلطان پور .. .. ایضا
میر محمد هاشم ۳۴۵
طبقه اطبا ۳۴۶

حکیم صدرا ۳۴۷
حکیم ابوالقاسم ۳۴۸
حکیم رکنا کاشی ۳۴۹
حکیم مومنای شیرازی .. .. ایضا
حکیم فتح الله شیرازی ۳۵۰
مقرب خان .. .. ایضا
شیخ قاسم .. .. ایضا
طبقهٔ شعرا ۳۵۱
حاجی محمد جان قدسی .. .. ایضا
ابو طالب کلیم ۳۵۳
سعیدای گیلانی ۳۵۶
شیدا ۳۵۸

تم الفهرس

بسم الله الرحمن الرحيم

سپاس والا اساس دادار کار ساز - و کردگار بي انباز - را که بمددگاری اندیشهٔ سخن سنج - و دستیاری خامهٔ سحر آهنج - نگارش نیرنگی اقبال جهان کشای شاهنشاهي - و شگرفی دولت گیتي آرای ظل اللهي . یعني احوال مقدس نخستین دور از جلوس اقدس - که وقایع ده سالهٔ سلطنت ابد میعاد خدیو زمین و زمان - و خداوند مکین و مکان - است - بهزاران خجستگي - و فراوان فرخندگي - حسن انجام گرفت * ني ني کو اندیشه و کدام خامه - نه آنرا در خور این کار بزرگ بضاعتی - و نه این را باندازهٔ چنین شغل سترگ استطاعتي - این همه از انوار نظر خورشید اثر پادشاه کان دستگاهست - و آثار تربیت اکسیر مرتبت شهنشاه فلک بارگاه * ازان سنگ بي رنگ فطرتم شعلهٔ حسرت در دل یواقیت آبدار بر افروخته - و ازین ارزیز ناچیز طینتم زبانهٔ رشک در جان تبر مسبوک بر افراخته * انفتاح معضلات امور بتوجه دشوار کشاي آن صورت لطف رباني که زمانه بخواهش او کارگذار است - و چرخ بفرمان او در گیر و دار - منوط است * و انحلال مشکلات شیون بنظر عنایت آن معنی رحمت سبحاني که گردش فلک بکام اوست - و آرام زمین بآرام او - مربوط *

سخن اینست وگرکس به ازین داند گفت
گو بیا اینک ارکان و بزرگان دیار
حاش لله که نه من بنده همي گویم زان
که چرا یار نبود این سخنم یا پیرار
اینهم اقبال شه است ورنه تو میداني نیک
که چو من شاخ کهن میوه کجا آرد بار

اکنون که گلگون تیزگام آسمان خرام خامه در مضمار نگارش وقایع نخستین سال از دور دوم جلوس آبد پیوند خاقان قیصر غلام - و خدایگان سلیمان احتشام - بجولان در آمده - اگر روزگار بیوفا سازگاري کند - و زندگی گریز پا پایداري - این صحیفهٔ اقبال را که جلد ثانی پادشاهنامهٔ نامي است - بنهجی که دشوار پسندان کار گاه سخن طرازي را بحیرت اندازد - و به نمطی که جادو گران کارخانهٔ معني پردازي را بغیرت - بزیور حسن اختتام مزین گردانم - و بطفیل گذارش وقایع درین نگارین نامه که تمیمهٔ گردن هوشیاري - و تعویذ بازوي جهانداریست - نامم که بگم نامي نامور بود بسان صیت مکارم و صورت مفاخر اولیای این دولت فزاینده مشهور جهان گردد - و بختم که بناکامي در آفاق سمر بود چون دولت اصفیای این سلطنت پاینده محسود جهانیان - ایزد عطیه بخش این ناگزیر امن و امانی - و نا گزران دولت جاوداني - را بطول عمر - و طیب عیش - و نشر مفاخر - و حشر عساکر - و جمع بلاد - و قمع اضداد - کامگار صورت و معني داشته سایهٔ آسمان پایهٔ این آفتاب سپهر جهانداري بر ادانی و اقاصي ممدود و مبسوط داراد *

آغاز سال اول

دزم در ازادوار خلود اثار جلوس مقدس

روز سه شنبه غرهٔ جمادي الثانيه سال هزار و چل و هفتم مطابق بيست و هشتم مهر نخستين سال از دوم دور جهان افروزي جلوس عالم آراي خاقان معدلت پيرا آغاز شد - نسيم اقبال باهتزاز در آمد - غنچهٔ كامراني بشگفت - دلهاي زمانيان مانند كف دريا سان خديو اقبال منبسط گشت - درين تاريخ شاه نواز خان قوش بيگي را چون لوازم شكار فعل كه چگونگي آن در وقايع سنهٔ هشت گذارش يافته نيكو سرانجام داده بود - بعنايت خلعت خاصه و اسپ از طويلهٔ خاصه با زين مطلا و فيل از حلقهٔ خاصه بر نواختند *

چهارم [جمادي الثاني] دو داماد احداديكي محمد زمان پور پير داد دوم صاحب داد با قادر داد ولد محمد زمان و نواسهٔ احداد و علائي زن احداد والدهٔ عبدالقادر خواهر رشيد خان ولد جلاله و گروهي ديگر از همرهان عبدالقادر كه در صوبهٔ كابل گرد فتنه مي انگيختند - و پس از فرو رفتن عبد القادر سعيد خان همهٔ اينان را بسعي و تدبير بدست آورده روانهٔ درگاه آسمان جاه ساخته بود بآستان معلي رسيدند - بادشاه جرم پوش عذر نيوش محمد زمان و صاحب داد را بمرحمت خلعت و اسپ - و ديگران را بعنايت

خلعت بر نواخته نزد رشید خان که این عم اجداد است - و خدمت نظم ولایت تلنگانه باو مفوض - و از سعادت یاوری و حسن عقیدت بوالاپایهٔ امارت رسیده - فرستادند - و کفالت اینان برو مقرر گردید*

نهم [جمادي الثانیه] پسران راجه انوب سنگه که برخي از احوال او در نخستین جلد این سپاس نامه در اثناي گزارش سوانح سال ششم نگارش یافته پس از سپري شدن پدر باستلام عتبهٔ فلک رتبه ناصیهٔ طالع برافروختند - جیرام نخستین پسر بمرحمت خلعت و منصب هزاري ذات و هشتصد سوار از اصل و اضافه و خطاب راجگي و اسب وفیل - و چهار پسر دیگر او فراخور حال بمناصب سرافرازي یافتند *

چاردهم [جمادي الثانیه] دوآزده فیل پیشکش معتقد خان ناظم صوبهٔ اوریسه از نظر اشرف گذشت - ویک لك روپیه قیمت مقرر شد *

نوزدهم [جمادي الثانیه] حکیم صالح برادر حکیم فتح الله شیرازي که بتازگي از ایران آمده بود ناصیهٔ بخت بتقبیل آستان عرش مکان بر افروخت - و از پیشگاه نوازش بعنایت خلعت وانعام سه هزار روپیه کامیاب شده در زمرهٔ بندگان درگاه والا منخرط گشت*

بیستم [جمادي الثانیه] بسلالهٔ دودمان اصطفا سید جلال خلف الصدق سید محمد گجراتي - که لختي از سمو نسب و علو حسب و فضایل و کمالات او و نیاکان او در آخر جلد اول گذارش یافته - ده هزار روپیه - و به هاشم کاشغري دو هزار روپیه - و بزاهد بیگ کاشغري هزار روپیه - عنایت شد *

بیست و پنجم [جمادي الثانیه] عزت خان بمنصب دوهزاري

هزار و پانصد سوار - و عوض خان قاقشال بمنصب هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار از اصل و اضافه سرافراز گشتند *

غرهٔ رجب - لعل خان کالونت را که درین عهد سعادت مهد سرامد نغمه سرایان هندوستاني زبان است بمرحمت خلعت و خطاب گن سمندر بر نواختند - او داماد بلاس پسر تان سین است که حالش گزارش مي یابد - و طرز اورا از شاگردانش نیکو فرا گرفته - و در خواندن دهرپد های او بروش او عدیل ندارد - او چهار پسر دارد که هنگام خواندن با او انبازند - بهترین ایشها خوشحال است و بسرام - ایشان در خوانندگي قرین یکدیگرند - و نخستین چون فهمي و سلیقهٔ درستي دارد بنام نامیء خدیو اقبال تصنیفات مي بندد - اما سر دفتر مصنفان درین زمان عشرت آگین بهجت تزئین جگناتهه مهاکب رای است - اگرچه مدار استاني خوانندگان هندوستان بهشت نشان بر تصانیفي که آنرا گیت و چند و دهرو واستت گویند بود - لیکن از انرو که این نغمات شگرف آئین بزبان کرناتک شیوع داشت - و مردم این مرزمین از عدم ادراک معانیء آن بجز نغمهٔ و آهنگش در نمي یافتند - میر خسرو هزاره نژاد که از مریدان شیخ نظام الدین بداوني مولد دهلوي منشاء است - چهار گونه برسرائید - یکي قول که بقانون گیت مشتمل است بر عربي و فارسي بنظم یا به نثر - و بناء آن بر یک تال است یا دو یا سه یا چهار - دوم فارسي که اشعار فارسي با ترانه مبني بر یک تال فراهم آورده - سیوم ترانه که بی اشعار اساس آن بر یک تال گذاشته - چهارم تصنیفي است که بهندوستاني زبان برگزارده - و آنرا خیال

و امثال آن نامیده است - و خیال بیش از میر نیز یکچندی بر سرائیده اند - پس ازان راجه مان تونور که قلعهٔ گوالیار در تصرف او بود - و بر دقایق نغمات و تصنیفات هندوستان آگهی تمام داشت - معانی تازه بزبان گوالیار گزارش داده - طرز جدید درمیان آورد - تادرپادشاهت آن بر همگنان آسان گردد - و تصنیف متضمن ذکر کشن را که پیشوای دین کفره بود بشن پد نامید - و هرچه در ستایش دیگر بزرگان کیش یا تعریف ارباب ثروت یا تفصیل مراتب عشق فراهم آورد - استت و دهر پد - نا یک بخشوی کالونت که از تربیت کردهای راجه مان بود - دهر پد را بجزالت مضامین رنگین - وسلاست عبارات نوآئین - و حسن نغمهٔ دل نشین - و لطف تصرفات گزین - بپایهٔ کمال رسانید - چنانچه آهنگ بی همتائی او روزگار را درگرفت - رسائی آواز او بمرتبهٔ بود که برخلاف سائر نغمه سرایان که اقل مرتبه تا دو کس هم آواز نشوند نیکو نتوانند خواند - تنها درکمال خوبی و سیر آهنگی میخواند - و و شدّ بغایت بلند را که بزبان هندوستان ٹیپ خوانند - بنوعی ادا میکرد که دانایان دشوار پسند این فن تحسین و آفرین می نمودند - و متاثر میگشتند - و در وقت خواندن پکهاوج نیز مینواخت و در الاپ که ادای نغمهٔ صرف است - و هنگام سرائیدن بآن آغاز کنند - طرز یکتائی داشت - پس ازانکه راجه مان رخت هستی بر بست چندی با پسر او راجه بکرماجیت بسر برد - و چون قلعهٔ گوالیار با ولایتش از تصرف راجه بکرماجیت بر امد - نزد راجه کیرت سرزبان قلعهٔ کالنجر رفت - و درانجا نیز روزگار بکامروائی

گذرانید - آخر الامر سلطان بهادر گجراتي از شنیدن احوال غرابت اشتمال نایک فریفته گشته از راجه کیرت طلب نمود - و راجه کام و نا کام دل از نا یک بر گرفته پیش او فرستاد - سلطان بهادر برسیدن آن یگانهٔ زمانه نشاط بی پایان اندوخت - و نایک بقیهٔ عمر همانجا بسر آورد - بعد ازان آوای نغمهٔ دلکشای تانسین کلاونت گوالیاري که منظور شیخ محمد غوث بود گوش جهانیان برافروخت - او سابقا نزد راجهٔ ملک پته و قلعهٔ باندهو رام چند بکهیله اسباب کامیابي آماده داشت - چون یکتائي او درین فن دقیق در مجلس بهشت آئین پادشاه فلک بارگاه حضرت عرش آشیاني - که مجمع دانشوران روزگار - و مرجع هنرمندان هر دیار - بود - مکرر مذکور گردید - منشور طلب او مصحوب معتمدي نزد راجه فرستادند - راجه با وجود کمال خواهش ازروی فرمان پذیري تانسین را روانهٔ حضور گردانید - بعد ازانکه شرف آستانبوس دریافت - و نغمه پردازي و لطف آواز او خاطر اقدس را نشاط آگین ساخت - از پیشگاه عنایت مشمول نوازش بیکران فرموده نسبت بهمسران پایهٔ اعتبارش بر افزودند - امروز مدارخنیا گران هندوستان بهشت نشان بر تصانیف بخشو و تصانیف اوست *

درین تاریخ [غرهٔ رجب] میر خان میر توزک از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات و سه صد سوار مفتخر گردید *

هشتم [رجب] سرانداز خان قلماق بعنایت نقاره بلند آوازه گشت - چون بعرض اشرف رسید که مرشد قلي خان فوجدار مهترا و مهابن و کامان و پهاری در اثناي تاخت بریکی از مواضع رصیفهٔ

آن سرزمین که تمرد گزینان آن نحدود دران گرد آمده بودند برسیدن تفنگ جهان را پدرود نمود *

چاردهم [رجب] الله ودیردیخان را بفوجداري و تیولداری آن محال برنواخته دستوري دادند *

هفدهم [رجب] راجه بیتهلداس از دهندهیره که بطریق وطن باو مرحمت شده - و هژدهم راجه گجسنگه با پسر خود جسونت سنگه از موطن خویش ببارگاه معلی رسیده دولت کورنش دریافتند - شکر الله عرب بخدمت کوتوالی دارالخلافهٔ اکبرآباد از تغیر شاه علي و اضافهٔ منصب مباهي گردید *

بیست و پنجم [رجب] کلیان جهالا ملازم رانا جگت سنگه که رخی از احوال او در نخستین جلد گزارده آمد بدرگاه جهان پناه آمده لختی از اشیا که رانا بعنوان پیشکش مصحوب او ارسال داشته بود بنظر اکسیر اثر در آورد *

بیست و ششم [رجب] حکیم حاذق را از منصب باز داشته پانزده هزار روپیه سالیانه عنایت فرمودند *

شب بیست و هفتم [رجب] ده هزار روپیهٔ مقرر بارباب استحقاق رسید *

غرهٔ شعبان امانت خان که نسخ خط او خط نسخ بر اوراق نسخ نویسان وقت کشیده - در جایزهٔ کتابه که درون گنبد آسمان رفعت مزار خلد آثار حضرت مهدعلیا ممتاز الزماني نکاشته بود بعنایت فیل کام اندوز گردید *

چهارم [شعبان] بدرة التاج خلافت پادشاهزادهٔ والاقدر محمد

داراشکوه - و گوهر صدف جهانباني پادشاهزادهٔ محمد شاه شجاع بهادر - خلعت زمستاني - و بمهين پور خلافت دو لك روپيه نقد نيز - بطريق انعام مرحمت فرمودند - و بيمين الدوله آصف خان خان خانان سپهسالار - و علامي افضلخان - و ديگر امراى عمدهٔ حضور خلعت زمستاني عنايت شد - شاه علي بخلعت و خدمت فوجداري اجمير از تغيير آنروده پسر راجه بيتهلداس كه نيابة بآن مي پرداخت و اضافهٔ منصب و مرحمت اسپ عز افتخار اندوخته بدان صوب مرخص گرديد *

گزارش توجه موكب اقبال بصوب باري و جشن شمسی وزن اقدس بعد معاودت

هشتم [شعبان] اعلام ظفر اتسام بنشاط سير و شكار از دارالخلافهٔ اكبر اباد بصوب باري بر افراخته آمد - و باغ نور منزل معروف به دمره به ورود اقدس نضارت و طراوت فردوسي يافت - راجه بيتهلداس را بخلعت بر نواخته بوطن رخصت دادند *

نهم [شعبان] از نور منزل كوچ شد *

دوازدهم [شعبان] منازل ساحل تالاب باري به نزول اشرف پايهٔ آسماني يافت - پنج روز درباري و هشت روز در نواحئ آن عشرت اندوز صيد و نخچير بوده سه قلاده شير نر كه از هول حملهٔ آن زهرهٔ شير آسمان آب گشتي - و چندين نيله گاو و آهو و جز آن طعمهٔ نهنگ تفنگ گردانيدند - ميرزا مراد صفوي مخاطب بالتفات خان بمنصب دو هزاري هزار سوار از اصل و اضافه و بانعام

ده هزار روپیه کامیاب گشت - و بنامر سولنکهي فیل عطا فرمودند *

شب پانزدهم [شعبان] بدستور معهود فضلا و صلحا را بعنایت ده هزار روپیه دامن امید بر آمودند *

دوم رمضان عمارات روپباس محط حشمت و اقبال گردید - درین مکان نزه چهار روز مسرت صید و شکار اندوخته از راه فتحپور بدار الخلافهٔ اکبر اباد متوجه گشتند *

هشتم [رمضان] خان خانان سپهسالار و علامي افضلخان و مکرمتخان و دیگر بندهای اخلاص نشان که بامرخاقاني در دارالخلافه مانده بودند پذیره شده در نور منزل بتقبیل آستان ملایک آشیان احراز سعادات دو جهاني نمودند *

نهم [رمضان] مطابق ششم بهمن صبح روز مبارک دو شنبه آفتاب فلک خلافت با فر ایزدي ساحت دار الخلافه را بورود مسعود سعادت آمود گردانیده فروغ افزای دولتخانهٔ معلی گردید - و ازانجا که ساعت فرخندهٔ شمسي وزن اختتام سال چل و ششم و افتتاح سال چل و هفتم از زندگانی جاوداني بعد از انقضای پنج و نیم گهری این روز مبارک بود - پیشکاران بارگاه اقبال حریم دولت را بسایه بانهای رنگا رنگ - و بساطهای گونا گون - و اصناف اوانی زرین - و سیمین - آراسته بودند - و درین ساعت خجسته آن گرانمایه گوهر بزر و سیم و دیگر اشیاء معهوده برسخته آمد - و جیب و دامان امید جهانیان بزر نثار بر آمود - خدیو هفت اقلیم بر سریر مهر تنویر که بر تخت مرصع زبان زد برنا و پیر است جلوس فرموده دست زر افشان ببذل و عطا بر کشادند - بپادشاهزاده بخت

بیدار محمد دارا شکوه - و هرو جویبار سلطنت پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر - و پادشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش - سه اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلای مینا کار عنایت شد - و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی بازین طلای مینا کار دیگری با زین طلای ساده بواسطة العقد فرمان روائي پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر که در دولتاباد بودند ارسالداشتند - به یمین الدوله نیز دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلای مینا کار دیگری با زین طلای ساده - و بسید خان جهان و راجه گجسنگه خلعت مرحمت فرمودند - پیشکش خان دوران بهادر نصرت جنگ صوبه دار مالوه دو هزار دوداميي بنظر انور در آمد - اگرچه در سر زمین مالوه از دیر باز بنسج آن مي پرداختند اما درین دولت خدا داد که روز بازار هنر پروریست بپایهٔ عالي رسیده - چنانچه قیمت جامه واری ازان که بوٹه‌دار رنگین باشد هشتاد روپیه - و ساده چل روپیه مقرر شده - در نعمت و نفاست هیچ پارچه از پارچهاي سفید که خاصهٔ سواد اعظم هندوستان بهشت نشان است بآن نمیرسد - و درهواي تابستان لباس اقدس ازانست - بخان دوران بهادر و شایسته‌خان ولختی دیگر از امرای تعینات جنوبي ممالک - مانند سپهدار خان - و رشید خان - و غیر ایشان - خلعت زمستاني فرستاده آمد - بسید جلال و دو پسر او فرجي و دستار شال مرحمت نموده رخصت گجرات دادند - و چار صد اشرفي باو و ششصد مهر مصحوب او بزاویه نشینان گجرات عنایت شد - صلابت خان از اصل و اضافه بمنصب دو هزاری ذات و هزار سوار سر بر افراخت - حکیم مومنا بسالیانهٔ بست هزار روپیه

از اصل و اضافه نوازش یافت - ملا عبد اللطیف دفتر دار تن بخطاب عقیدت خانی مفتخر گردید - و چون این مجلس فردوس آئین بنشاط و شادمانی و مسرت و کامرانی بانجام رسید - خاقان خورشید افضال سحاب نوال مشکوی مینو مثال را بفروغ عظمت و جلال نور آگین گردانیدند - و نواب فلک نقاب عرش جناب پادشاهزادهٔ جهانیان بیگم صاحب اقسام جواهر و دیگر اصناف نفایس برسم پیشکش گذرانیدند - و بشرف پذیرائی رسید *

پانزدهم رمضان پیشکش میرزا عیسی ترخان پانزده اسپ کچهی که از جونا گده فرستاده بود - و پیشکش محمد شریف خالوی باقر خان سه فیل که از اردیسه روانهٔ درگاه معلی ساخته - از نظر اقدس گذشت *

بیست وچهارم [رمضان] عبدالرحمن روهیله که داخل لشکر منصور دکن است بمنصب هزاری ذات و هشتصد سوار از اصل و اضافه سر افتخار بر افراخت - کلیان جهالا ملازم رانا جگت سنگه بعنایت اسپ و فیل سر افراز گردیده دستوری معاودت یافت - و از فزونی عاطفت برانا خلعت و فیل همراه او فرستادند *

کشته شدن کور کریمداد پسر جلاله عم احداد

چون جمعی از الوسات نغز که رقم ضلالت برپیشانی ظلمانی ایشان مثبت بود از تباه پسیچی و عذر خواهی که لازم شکیمت فتنه سرشت آن بدسگالان خسارت آئین است بخیال محال افتاده کور کریمداد معصیت نهاد را با منتسبان و لختی از انصار و اعوان سست بنیان که بجد و جهد بهادران ظفر نشان اوارهٔ دشت ادبار

گشته در حدود نوحاني فروکش کرده بودند طلب داشته در کمین انتظار نشستند - تا هنگام فرصت به تیراه آمده باتفاق مردم تیراه که درظاهر بنوردیدن جادهٔ اطاعت و فرمان پذیري پیرایهٔ نجات سرانجام می دادند - و در باطن باندیشهٔ مخالفت وعصیان مواد خسران ابدي و خذلان سرمدي می اندوختند - و براي دفع ملک تور اورک زئي و شاهبیگ افریدي و برادران و خویشان آنها که ببدرقهٔ سعادت و رهنمونی دولت غاشیهٔ انقیاد اولیاي این سلطنت خداداد بردوش دارند بهانه می طلبیدند - سر بشورش بردارند - سعید خان صوبه دار کابل که برسم هرسال قشلاق در پشاور نموده بود قریب پانزده هزار پیادهٔ کوه سیر کماندار از عشایر افاغنهٔ آن دیار که بسطوت اقبال خاقان فلک بارگاه همه را ایل و منقاد ساخته بود گرد آورده با راجه جگت سنگه و پردل خان وعزت خان وسید ولي و برخی دیگر کنداوران خونخوار و دوهزار سوار از تابینان خود همراه یعقوب کشمیري وکیل خویش بمالش مقاهیر معین کرد - اتفاقا پیش از وصول افواج قاهره بحدود نغرلختی کوه نشینان آن سرزمین براي حراست مال وجان ازدست انداز بهادران فیروزي نشان برادر کریمداد را که سابقا ببلخ فرار نموده بود و درینولا باغواي نذر محمد خان والی بلخ پوشیده درقبایل نغر درآمده آتش فتنه ملتهب میگردانید - و آن طایفهٔ حق نشناس را بر معاضدت وموافقت خان مزبور تحریض مینمود - با برادر هزار میر اورک زئي که با کور کریمداد نرد یکرنگي می باخت از هم گذرانیدند - و بدین دست آویز اکثر سران نغر عسکر اقبال را پذیره نموده در بنگش بالا دیدند -

و چون دلاوران پیکار گزین داخل نغر گردیدند - کروها کروه مردم آنجا بوساطت نیک سگالان این دولت بلند صولت آمده ملحق گشتند - مگر الوس لکن و دیگر دو قبیلهٔ وبیله که کور کریمداد با دیگر مقاهیر بی بنیاد دران گروه بی رشاد بسر می برد - و چون از فزونیٔ حراس روی آمدن نداشتند راه زینهار جز کوچهٔ فرار ندانسته بکوههای عسیر العبور و درهای تنگ پناه بردند - غزاة فیروزی فراوان انبار غلهٔ مرده بتاراج برده منازل و مساکن آن خانه خرابان دین ودینی از بیخ و بن برکندند - و ازانجا که مخالفان این دولت آسمان رتبت را جز ناکامی نصیبهٔ نیست دران جبال مرتفعه و شعاب ضیقه از بالا برف و باران مانند نوازل آسمان برمفارق شان می بارید - و از پائین سیلاب شمشیر آتش افشان پیادهای کوه پیما که چون باد برکنگرهٔ سحاب بلندی گرا گشتی کاخ هستیٔ گروه خاکسار از پا می انداخت - چون مقاهیر از شدت برودت هوا و تیزیٔ آب تیغ مجاهدان فیروزی انتما بستوه آمده بودند - و هرروز جمعی مرحله پیمای نیستی میگشتند - چارهٔ رستگاری جز سپردن کور کریمداد با اهل و عیال ندیده آن واژون طالع را دستگیر ساخته با توابع و لواحق حواله نمودند - و جنگ آوران نصرت مند ازانجا مراجعت کرده به پیشاور نزد سعید خان رسیدند - خان حقیقت حال بدرگاه معلی عرضه داشت نمود - اورنگ نشین اقبال او را بعنایت ارسال خلعت خاصه سربرافراختند - و فرمان شد که آن تبه کار سیه روزگار را به یاسا رساند - او پس از ورود یرلیغ جهان مطاع آن غنوده بخت تیره اختر را بقتل رسانید *

درینولا عرضه داشت صفدر خان که در ششم سال میمنت اشتمال اورنگ آرائي خاقان ممالک ستان بعنوان سفارت نزد شاه صفي فرمان رواي ایران رفته بود مشتمل بر بعضي سوانح آن مملکت که باعث درنگ صفدر خان دران ملک و سبب تاخیر دیدن شاه صفي گشته بدرگاه خواقین پناه رسید - و ازان رو که دانستن سوانح مذبوره در بعضي وقایع آتیه مدخلي دارد آنرا درین نگارین نامه برمي نگارد

یکي سانحهٔ بلدهٔ وان است - تفصیلش آنکه پاشاي وان از قیصر روم سلطان مرادخان متوهم گشته بشاه صفي نوشت - که اگر فوجي از دلیران کار آزموده روانهٔ این حدود سازید حصار حواله نموده بیایم - شاه براي حصول این امنیت که مرکوز طبیعت او بود بهتبریز شتافته رستم خان گرجي ناظم آنرا که دران هنگام سپهسالار ایران بود با لشکر آذربایجان و گروهي دیگر بحصن وان فرستاد - و چون قیصر روم بر ارادهٔ حاکم وان و توجه افواج ایران آگاه گردید - رقمي منبي از اقسام تلطف نگاشته باو پیغام داد - که بي وقوع امري که موجب انحراف ازین دودمان و باعث التیام بوالي ایران باشد حصار بقزلباش سپردن از عقل و دانش دور است - باید که ازین خواهش ناروا و عزیمت نا سزا باز آمده دیگر پیرامون چنین اندیشهاي باطل نگردد که ما آن ولایت را براي توطن باو مفوض مینمایم - چل هزار سوار بکمک او فرستادیم که اگر لشکر قزلباش نزدیک وان آید به نبردو پیکار دمار از روزگارش برآورند - اتفاقا وصول لشکر ایران و حشر روم یکمرتبه واقع شد - و پاشاي وان که برسیدن حکم سلطان مراد خان از عهد خود پشیمان گشته بود قلعه را بررزي

رستم خان دربست - رستم خان هرچند در جدال و قتال کوشید اما کاري از پیش نتوانست برد - و جمعي را دران آوردگاه بکشتن داده ناکام بصوب تبریز برگشت •

دیگر واقعهٔ ایروان - در عهد سلطنت شاه عباس که باضائت رای و اصابت تدبیر - و فزونی حفظ - و حراست مملکت - و فراوانی ضبط - و سیاست سپاهي و رعیت - از دیگر سلاطین صفویه امتیاز داشت - هرگاه لشکر روم بر قزلباش می آمد - ازانرو که شاه از پیکار شاه اسمعیل و سلطان سلیم که تاریخنامها ازان باز گوید عبرت بر گرفته بود - جنگ مواجهه نمیکرد - و باحکام حصون و تخریب محال سر راه لشکر غنیم و احراق قضیم و علیق آن مواضع و سد طرق آذوقه می پرداخت - و بدین سبب رومی ناکام بر میگشت - درینولا که سلطان مراد خان که بوفور شجاعت و بسالت اتصاف داشت فرمان روای ولایت روم گردید - و شاه صفی حکم فرمای ایران - قیصر روم بارادهٔ تسخیر ایروان و تبریز و بغداد که شاه عباس آنرا بفکر و تدبیر و حرب و پیکار از دست رومیان کشیده بتصرف در آورده بود متوجه گشت - و بر خلاف قانون نیاکان خویش که بي‌معاونهٔ عظیم و حادثهٔ جسیم از مستقر اورنگ فرمان دهي حرکت نمي نمودند با لشکر جرار از سوار و پیاده و توپچی قدر انداز و توپخانه با سامان و ساز نخست برایروان آمده حصار آنرا که در ضبط طهماسپ قلي خان ولد امیر گونه خان بود محاصره نمود - تا یک هفته بسر دادن توپ و تفنگ هنگامهٔ کارزار گرم داشته دیوار حصار از چند جا بزمین هموار گردانید - طهماسپ قلي خان که از شدت محاصره و غلبهٔ انواج روم

ستوه آمده بود و نیز سفائی و بی باکی شاه صفی که دربارهٔ نواختگان جد خویش و سران آن دولت بروی کار آورد او را هراسان داشت - بسلطان مراد خان پیغام داد - که اگر قلعه نشینان بجان ومال امان یابند - و من با چندی که آرزوی ملازمت داشته باشند درزمرهٔ نوکران منسلک گردم - و دیگران مطلق العنان شوند - قلعه را حواله می نمایم - و چون ملتمس او به پذیرائی رسید روز پانزدهم از تاریخ محاصره حصار سپرده سلطان را دید - و ازانجا که در قزلباش بفزونی حسن شهرت داشت بیوسف پاشا موسوم گشت - سلطان ضبط ایروان را به یزنهٔ خود غلامی مرتضی پاشا نام باز گذاشته بعزیمت فتح دیگر ولایات که درین یساق پیش نهاد همت گردانیده بود رکضت نمود - و به تبریز که اهالی آن مکان از شهر بر آمده بجبال زینهاری شده بودند رسیده سه روز توقف کرد - درین اثنا از نوشتهٔ والدهٔ خود که از استنبول ارسال داشته بود دریافت که چون درین غیبت فرنگیان ضلالت آهنگ برثغور مملکت روم هجوم آورده رعیت و سپاه را از دوری فرمان گذار در تذبذب انداخته اند و نزدیک است که تزلزلی بقواعد ملک و دولت راه یابد - بمجرد آگهی برین ماجری باستعجال تمام معاودت نماید - بنابران قیصر از تبریز مراجعت نموده بسرعت هرچه تمامتر باستنبول شتافت - و فرمان روای ایران که در چل فرسخی تبریز اقامت گزیده از کثرت لشکر روم و سطوت مبارزان آن مرز و بوم قدم پیش نمیگذاشت عرصه را خالی یافته تسخیر ایروان را درین سال پیش نهاد همت ساخت - و بگرد آوردن لوازم قلعه کشائی پرداخت - و در موسم زمستان و

هنگام ریزش برف و باران آنرا محاصره نموده تا سه ماه معرکه افروز پیکار گردید - و قریب بیست هزار قزلباش بکشتن داد - درین اثنا مرتضی پاشا باجل طبیعي رخت هستي بر بست - قلعه گزینان بعد از سپري شدن قلعه دار تا چارده روز آنرا پنهان داشته داد مردانگي مي دادند - پس ازان تنگ آمده و طاقت حراست حصار بی سردار در خود ندیده امان طلبیدند - شاه قلعه را متصرف گشته اقسام محترفه و دیگر رعایا را رخصت نمود - و کنداوران لشکر روم را از اعالی و اسافل همراه برده هر طایفه را بجائي فرستاد - چنانچه گروهی که بقندهار رسیده بودند همراه علیمردان خان که سبب آمدن او گزارش خواهد یافت بهندوستان آمده تارک بخت باستلام عتبهٔ سنیه بر افراختند - و خاقان گیتی ستان از عواطف ملکانه بیشتری را در زمرهٔ بندگان در آورده چندي را که هوای وطن در سر داشتند زر نقد عنایت فرمودند - و فرمان شد که متکفلان بندر سورت بر جهازات سرکار والا روانه نمایند *

دیگر بغی ورزیدن خان احمد خان اردلان حاکم کردستان - که از بلاد معمورهٔ مشهورهٔ آن حسن آباد و شهر زور و سریوان است - چون خان مزبور نیز از خونریزی شاه صفي خایف گشته پنهاني بمسلك مطاوعت و منهج موافقت رومیان در آمده بود - درین هنگام که یساق ایروان درمیان آمد کمک لشکر قزلباش ننموده بقیصر نوشت که بیکي از نظّام ولایات قریبهٔ این ملک یرلیغ رود که هرگاه من اشاره نمایم زود خود را رسانیده این ولایت را بحصون حصینهٔ آن به تصرف در آرد - و مرا با توابع و لواحق روانهٔ حضور گرداند -

سلطان مراد خان بکوچک احمد پاشا ناظم موصل نوشت - که بمجرد رسیدن نوشتهٔ مشار الیه با لشکر خود بدان صوب شتافته کرد ستان را متصرف گردد - و اورا روانهٔ حضور سازد - فرمان روای ایران مافی الضمیر خان احمد دریافته سیاوش غلام شاه عباس را که پیش از آمدن قیصر با رستم خان در سرحد ایروان ترددات نموده بمرتبهٔ قوللر اقاسی رسیده بود با شاه ویردیخان لر و سلیمان خان خویش خان احمد و گروهی دیگر بمالش خان احمد فرستاد - او برینمعنی آگهی یافته کوچک احمد پاشا را نزد خود طلبید - کوچک احمد با چند سردار دیگر که دران نواحی اقامت داشتند بخان احمد پیوست - و در پای حصار مریوان که بنگاه خان مزبور بود فرود آمد - درین اثنا سیاوش با لشکر خود بغتةً برین افواج می ریزد - و کوچک احمد را که بمرض مبتلا شده بود و ازین رهگذر لشکر روم از توزک افتاده با دو پاشا و دیگر گروه انبوه بقتل آورد چندی از مردم معتبر اسیر میگیرد - خان احمد جز فرار چاره نیافته بموصل گریخت - و درانجا باجل موعود در گذشت - و سیاوش کردستان را بسلیمان خان حواله نموده ماسوران را نزد شاه صفی در حین مراجعت او از ایروان بصفاهان آورده گذرانید *

برافراختن رایات گیتی پیما بقصد صید و شکار از دار الخلافهٔ اکبر اباد بصوب سورون و گذارش برخی دیگر وقایع

بیست و پنجم رمضان در اسعد ساعات و احسن اوقات موکب

جهان پیما از دار الخلافه بصوب سورون که مصطادي است مشحون بانواع سباع و اصناف وحوش و طیور بره نوردي درآمد - و حوالیء دار الخلافه خیام گردون احتشام بر افراختند - درین روز میمنت اندوز حراست دار الخلافه بسیف خان و فوجداریء این روي دریای جون بآگاه خان خواجه سرا مفوض شد - و نخستین بخلعت خاصه و دویمین بخلعت و فیل نوازش یافته مرخص گشتند *

بیست و ششم [رمضان] موضع نجابت پور که در اقطاع نجابت خان است بضیاء لواء ظفر انتما منور شد *

بیست و نهم [رمضان] ظاهر قصبهٔ سورون که از اکبراباد بیست و چهار کروه بادشاهیست محط سرادق فلکي ارتفاع گردید- و رستم خان تیولدار سنبهل درین منزل سعادت ملازمت دریافت *

سلخ این ماه [رمضان] ساحل دریای گنگ که آبش در شیرینی و گوارائی گزیده ترین میاه سواد اعظم هندوستان بهشت نشان است مخیم اقبال گشت - و درین ماه مبلغ سي هزار روپیهٔ مقرر بفضلا و ارباب تقی تقسیم پذیرفت *

غرهٔ شوال بعرض اقدس رسید که درین نواحي ببری چند در بیشه فراهم آمده بقطان و ره نوردان آن سر زمین ایذا می رسانند - خاقان دادگر که خیر سگالیء برایا کافهٔ پیش نهاد همت پادشاهانه دارند بدان سو متوجه گشته یازده ببر به تفنگ شکار فرمودند *

دوم [شوال] نجابت خان دولت ملازمت اندوخت *

سیوم [شوال] از دریای گنگ براه جسر عبور فرموده بصید ببر و دیگر جانداران صحرائي در محال پرگنهٔ سهنسوان عشرت اندوز

گردیدند - میر فیض الله مخاطب برحمت خان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزاری هزار و پانصد سوار مباهی گشت *

پنجم [شوال] هزار سوار شایسته خان را دو اسپه سه اسپه مقرر نموده اور بمنصب پنجهزاری پنجهزار سوار- سه هزار سوار دو اسپه سه اسپه بر نواختند - خلیل الله خان میر آتش که خدمت قراول بیگي نیز بدو مفوض است بعنایت فیل بلند پایگي یافت *

هشتم [شوال] میرزا رستم صفوی که پرایغ معلی بطلب او شرف صدور یافته بود بدولت ملازمت فایز گردید - رستم خان را خلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه عنایت نموده رخصت انصراف به سنبهل دادند *

نهم [شوال] یمین الدوله و علامي افضلخان با ارباب دفتر و گروهی دیگر از بندهاي پادشاهي که پس از انتهاض رایات عالیات از دارالخلافه راهي شده بودند باردوی گیهان پوي ملحق گشته سعادت آستان بوس دریافتند - چون جوقی از فساد پیشگان آن مرزستان در موضع کراوین از مضافات پرگنهٔ جدوار گرد آمده باعتماد استواری جا پا از جادهٔ اطاعت و انقیاد بیرون گذاشته بودند اصالتخان و شیخ فرید ولد قطب الدین خان با تابینان و خلیل الله خان میر آتش با جمعی برق انداز و جان سپار خان بخشی احدیان با احدیان از پیشگاه خلافت معین شدند - تا اساس زندگی مخذولان از بیخ بر اندازند - دلیران عرصهٔ شهامت بسرعت تمام بحوالی حصار مقاهیر رسیدند - حصن گزنیان بانداختن تیر و تفنگ

و دیگر آلات جنگ پرداخته نایرهٔ قتال بر افروختند - و مبارزان لشکر منصور از در و دیوار درون حصار ریخته مقهوران را به تیغ آبدار ازهم گذرانیدند - و عیال و اطفال ایشان بقید اسار در آوردند - چون پسر جان سپار خان درین کار زار بزخم تفنگ در گذشت - اعلی حضرت او را پس از مراجعت بخلعت بر نواخته بمراحم پادشاهانه تسلیه بخشیدند *

چاردهم [شوال] بخان عالم دو اسپ راهوار مرحمت شد یوسف محمد خان تاشکندي تیولدار سرکار بهکر بمنصب سه هزاری ذات و دو هزار و پانصد سوار از اصل و اضافه سر افرازي یافت - مادهو سنگه و هري سنگه پسران راورتن از زاد بوم خویش آمده هر کدام یک فیل برسم پیشکش گذرانید - خاقان شیر شکار از چهارم ماه تاهزدهم در مضافات پرگنهٔ سهنسوان نوزده ببر بتفنگ و صد چرز به باز و بسیاری از دیگر جانداران چرنده و پرنده شکار نموده نوزدهم عنان یکران بسمت دارالخلافه منعطف ساخته از دریای گنگ عبور فرمودند - و حوالی قصبهٔ سورون معسکر اقبال گردید - درین روز جمال خان قراول را که درین شکار خدمت نیکوئیجا آورده بود بزر سنجیده مبلغ همسنگ او را که هشت هزار روپیه شد بدو مرحمت نمودند *

بستم [شوال] از عرضه داشت سیومین پور جلال بمسامع حقایق مجامع رسید که روز پنجشنبه دهم شوال آن والا گهر را از دختر شاه نواز خان صفوي صبیهٔ سعادت سرشت بوجود آمده - اعلی حضرت آن پاک نژاد را بزینت الفسا موسوم ساختند- الله ویردي

خان که بحکم خدیو هفت کشور از مهترا آمده سعادت همرهی رکاب فیروزی اندوخته‌بود بعنایت خلعت واسپ بازین مطلاسفتخر گشته دستوری معاودت یافت *

بیست و چهارم [شوال] ساحل دریای جون به نزول اقدس مهبط برکات گردید - راجه جیسنگه که از وطن آمده بود - و سیف خان و مکرمت خان و دیگر بندها که در دار الخلافه اقامت داشتند بادراک شرف ملازمت مستسعد گشتند - نجابت خان به کول مرخص شد - هریسنگه ولدکشن سنگه راتهور باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب هزار و پانصدي هشت صد سوار فرق عزت بر افراخت *

درین تاریخ رفیع الله برادر زادهٔ قاضی خان از تعیناتیان کابل احراز دولت تقبیل عتبهٔ سپهر مرتبه نموده عرضه داشت علیمردان خان مشتمل برزینهاري شدن بدرگاه خلایق پناه و تمسک بحبل متین بندگي و ارادهٔ تسلیم قلعهٔ قندهار باولیاي دولت پایدار و عرضه داشت سعید خان که مضمون آن نگارش می یابد از نظر اقدس گذرانید *

روز دو شنبه بیست و ششم شوال بادشاه گیتي پناه کشتی سوار دارالخلافه توجه فرموده حریم خلافت را بانوار ظل اللهي برافروختند درین روز مبارک فیل موسوم بمقبول شاهی سرامد افیال عادل خان که با ساز طلا و جل زر بفت لالی دوز و ساده فیل برسبیل پیشکش روانهٔ آستان معلی ساخته بود بنظر والا در امد و محمد امین ولد شاه قلیخان که بتازگي از توران آمده سعادت آستان بوس دریافته بود بمرحمت خلعت و منصب پانصدی ذات

و دو یست سوار و انعام شش هزار روپیه فرق عزت بر افراخت *

از سوانح این سال فرخنده مال فتح قلعهٔ قندهار است با دیگر قلاع آن دیار

چون ایزد جهان پرداز و دادار بی انباز حدوث هر امری از امور دولت و جهانبانی و سنوح هر اثری از آثار سلطنت و کشور ستانی را بوقتی مخصوص و مصلحتی خاص منوط گردانیده است - و به تجلی صفتی از صفات علیا و تاثیر اسمی از اسماء حسنی مربوط - اگرچه توجه اقدس بر تسخیر حصار قندهار که از حصون حصینهٔ زابلستان است و گشایش دیگر قلاع آن دیار همواره مبذول بود - تاچندی حصول این امنیت بسبب ورود لختی موانع و وقوع برخی عوایق که اشتغال بدفع آن ناگزیر بود در پردهٔ توقف ماند - و بعد ازان که کارگزاران تقدیر مواد تحصیل این کام و اسباب تسهیل این مرام آماده گردانیدند - و هنگام آن شد که شگرفکاری اقبال جهان افروز ونیرنگسازی دولت عدو سوز - نقاب تعویق از چهرهٔ مقصود برگیرد - دربن سال فرخفال گشایش آن مویل رفیع با دیگر معاقل منیعه جلوهٔ ظهور داد - چنانچه بتفصیل گزارش می یابد - این حصار استوار از سال چهلم سویر آرائی حضرت عرش آشیانی بعد از التجاء میرزا مظفر صفوی بدرگاه سلاطین مطاف درتصرف بندگان این آستان گردون نشان بود - پس از اورنگ نشینی حضرت جنت مکانی شاه عباس که همواره تمنی این محکمه در دل داشت زنبیل بیگ بکدلی تو شمال باشی را که در اواخر دولت شاه بمرتبهٔ

سپهسالاری ایران رسید با خان عالم که از پیشگاه حضرت جنت مکانی برسالت رفته بود بعنوان سفارت فرستاده اظهار این مطلب نمود - حضرت جنت مکانی چون از اعیان دولت کنکاش خواستند و ایشان در جواب ماندند - آنحضرت که همواره در حل مشکلات و کشف معضلات از رای رزین و رویت دوربین خاقان خورشید ضمیر استصواب می نمودند درین باب نیز ازان فروغ افزای دودمان جلالت مصلحت جستند - اعلی حضرت معروض داشتند که هرچند در اعطاء این حصن رکین جز روائی آرزوی فرمان روای ایران امری دیگر ملحوظ خاطر حق گزین نیست - اما ظاهر بینان جهان و صورت گزینان کیهان از فزونی استیلاء دارای ایران خواهند انگاشت - اولی آنکه سد ابواب این گفتار نموده خاطر از حصار بسرانجام مواد و لوازم قلعه داری وا پرداخته خانجهان لودی را که بکثرت قبیله و فزونی سامان و دستگاه و عزت و اعتبار امتیاز دارد بدانصوب بفرستند - که اگر دارای ایران به تسخیر آن پردازد پای ثبات فشرده چندان مقاومت نماید که این مرید اخلاص پژوه خود را برساند - و کیفر این حرکت ناکوهیده و رکضت ناپسندیده در کنار امانی و آمالش گذارد - بیدار بختی که بتائیدات آسمانی و توفیقات ربانی تسخیر اقالیم سبعه پیش نهاد همت والا و نهمت بلندی گرای خود گردانیده باشد - و باسعاد اقبال روز افزون - و امداد طالع همایون - تذلیل رقاب سلاطین روزگار - وتعفیر جاه خواقین سپهر اقتدار - وجه عزیمت ساخته چگونه راضی خواهد شد - که جزوی از اجزای مملکتش یا برگی از گلزار دلایتش بتصرف بیگانه

در آید - حضرت جنت مکانی این رای ثاقب را پسندیده در برابر خواهش او جوابی نفرمودند - و مقرر شد که خانجهان بقندهار بشتابد - او از کاهل منشی و تن آسانی بهپاشکاران دولت که از وفور بی پروائی حضرت جنت مکانی در معاملات سلطنت مدار کار بر آنها بود، ساخته صوبهٔ ملتان برای خویش و حراست قلعه برای عبدالعزیز خان التماس نمود - و تعهد کرد که هرگاه احتیاج افتد خود را از ملتان بمدد عبد العزیز خان برساند - ملتمس او بقبول موصول گردید - شاه این ماجری از نوشتهٔ زینل بیگ دریافته پیوسته در کمین فرصت می بود - و انتظار قابو میکشید - تا انکه خدیو زمان در سال پانزدهم سلطنت حضرت جنت مکانی بسببی که درتضاعیف وقایع نهم سال از دور اول جلوس اقبال مانوس بتفصیل تمام نگارش یافته بار دوم بدکن تشریف فرمودند - و زینل بیگ سفیر ایران که هنوز از درگاه گردون جاه رخصت انصراف نه یافته بود پنهانی بشاه عباس نوشت - که درین هنگام که پادشاهزادهٔ والا مکان که نظام ممالک سواد اعظم هندوستان بآرای صواب انتما و تدبیرات گیتی کشای او باز بسته است بمهم دکن مشغول است- اگر اندیشهٔ قندهار در دل باشد به ازین قابو نیست - شاه فرصت غنیمت شمرده برسر قندهار آمد - وچون عبد العزیز خان قلعه دارکه از مراتب سپه داری وکارگزاری و مدارج زرم آرائی ونبرد آزمائی نصیبه نداشت از مقاومت شاه و کمک صوبه دار ملتان پیرای افغان مایوس گردید - بعد از محاصرهٔ چل و پنجروزه با چندی دیگر از بندهای پادشاهی در شهریور ماه سال هفدهم جلوس حضرت

جنت مکانی مطابق هزار و سی و دوم هجری از قلعه بر آمده شاه را دید و قلعه را بسپرد - شاه عبدالعزیز خان را با همرهان رخصت مراجعت هندوستان داده تنظیم امور قندهار بگنجعلی خان زیک که سابقا حکومت کرمان داشت و شاه اورا بابا میگفت و می نوشت تفویض نمود - و خود بایران برگشت - و پس از سپری شدن گنجعلی خان خلف او علیمردان خان را ناظم آن ولایت گردانیده بابای ثانی می نگاشت - و چون قوایم اورنگ خلافت بجلوس عالم ارای حضرت خاقانی آسمانی پایه گردید مهم قندهار اهم دانسته خواستند که اعلام ظفر اتسام بصوب دار الملک کابل برافرازند - و آن بلده را محط سرادق عظمت و جلال و مرکز رایات ابهت و اقبال گردانیده یکی از درای فلک سلطنت را با عساکر ستاره شمار و توپ بسیار و فیلان کوه سار بدان صوب بفرستند - درین اثنا فتنه آمیزی اافغنهٔ تیره ایام - و شورش انگیزی بندیلهای بد فرجام - و نفاق گزینی و ضلالت آئینی دکنیان نا کام - روی نمود - و بساق قندهار چندی در توقف افتاد - و بعد ازان که خاطر اولیای دولت قاهره از تنبیه و تادیب این فساد پیشگان بجمعیت گرائید بسعید خان حاکم کابل پرلیغ رفت که تعین جنود نصرت آمود بکشادن حصار قندهار مقرر فرموده ایم باید که از تنظیم و تنسیق صوبهٔ کابل و هردو بنگش و فرو نشاندن فتنهٔ افاغنهٔ جبال نشین آنصوبه فارغ گشته چنان آماده باشد که بمجرد رسیدن فرمان والا بی توقف و امهال درخدمت پادشاهزادهٔ کامگار والا تبار که عنقریب معین خواهد شد بدانجانب راهي شود - و یکی از کومکیان صوبهٔ کابل را که

تدور بيني و كار داني اتصاف داشته باشد بقندهار بفرستد - تاهم بر كيفيت حصار و كميت لشكر آن ديار آگهي يابد - و هم اطوار اين سلطنت گردون آثار بعلي مردان خان و انموده اورا به بندگي درگاه آسمان جاه مستعمال گرداند - سعيد خان باصطلام مفسدان صوبهٔ كابل كه لختي ازان نكاشته آمد را پرداخته پيري آقا ملقب به ذوالقدر خان را پنهاني نزد علیمردان خان فرستاد - او بقندهار شتافته مراتب جهان كشائي و گيتي پيرائي اقبال روز افزون - و فسحت مملكت - و وسعت دولت - و فراواني اسباب قدرت و دستگاه - و فزوني مواد حشمت و جاه - و كثرت خيول بادپا - و بسياري فيول كوه ربا - و خزاين موفوره - و عساكر منصوره - و ديگر امارات فيروزي - و علامات بهروزي - بعلیمردان خان بيان نمود - و باعطاف بي پايان و الطاف نمايان خاقان ممالك ستان اميدوار ساخته برگزارد - كه چون از ريعان برنائي و عنفوان كارآزمائي حضرت شاهنشاهي هرمهم ديربرا كه اختتام آن پيش نهاد همت والا و عزيمت جهان پيراى بادشاه جهان كشا گرديد بتائيدات رباني در مختصر زماني مطابق خواهش اولياء اين دولت دوجهاني انجاح پذيرفت - و هر مملكت دشوار كشا كه كشايش آن مطمح نظر بلند و همت آسمان پيوند اين شهنشاه دين پناه گشت به تيسيرات آساني در كمتر وقتي موافق آرزوي اصفياي اين سلطنت جاودانی انفتاح - اولی آنكه بقدم اخلاص ره سپر جادهٔ مستقيم بندگي گشته حصار قندهار را كه پيشتر نيز باولياء دولت اين دودمان والا شان متعلق بود به بندهاي پادشاهي بسپارد - وخود را بدرگاه خواقين

پناه رسانیده ناصیهٔ سعادت بخاک آن آستان عرش مکان برافروزید و الا زود باشد که بورود جنود اقبال و جاوش فیروزی مال * ع *

* همه سپه شکن دیو بند قلعه کشا *

تمامی ملک زابلستان باضافات آن مسخرگردد - حاکم قندهار باذرالقدر خان سلوک پسندیده نموده مرخص گردانید - و گفت - که پاسخ این مقدمات بزبان یکی از معتمدان خود سپرده او را نزد سعید خان میفرستم - و ازان رو که درایام دولت حضرت جنت مکانی ظفر خان پسر خواجه ابوالحسن که به نیابت پدر بنظم مهام صوبهٔ کابل می پرداخت بجهت قرب جوار ارمغانی بعلیمردان خان ارسال داشته بود - و خان مزبور در برابر آن چیزی نفرستاده درینولا علي بیگ را که از آقایان معتمداو بود بالتختی از اشیا روانه ساخت که هم بایصال هدیهٔ ظفر خان بپردازد و هم بپاسخ گزاری سعیدخان قیام نماید - و چون در دهم سال جلوس عالم آرا نهضت اعلام اسلام بصوب پنجاب بعزم تسخیر قندهار مقرر شد - عرضه داشت وزیرخان ناظم پنجاب مشعر برقحط و غلای آنصوبه بدرگاه سلاطین مآب رسید - ازانجا که نیك پسیچی کافهٔ برایا وار مهر آثار این دولت پایدار سپهر اقتدار است - این رکضت خجسته را بسال دیگر باز گذاشتند و علیمردان خان پس از آگهي بتهیهٔ مواد حصانت حصار پرداخته قلعهٔ منیعی بر فراز جبل لکه که مشرف است برحصار قندهار برافراخت - و بوالی ایران نوشت که عنقریب افواج هندوستان بقندهار میرسد - من اگرچه اسباب قلعه داري ازتوپخانه و آذوقه و دیگر ناگزیر مهیا ساخته آمادهٔ تحصن گشته ام اما شاه مستعد

جدال وقتال بوده هنگام پیکار و وقت کار زار اهل حصار را مستظهر گردانند - شاه صفی اینمعنی را برآن که او برای رواج کار و رونق بازار خود نکاشته است حمل نموده وزنی ننهاد - و مکرر در اثنای باده پیمائی که زمان غنودگی خرد است با ندماء مجلس برگزارد که علیمردان خان از فزونی سامان و دستگاه ره گرای خیالات فاسده گشته او را باعیال بیاسا رسانیده اموال او را بدست باید آورد - خان مزبور از نوشتهٔ لختی خیر سگالان خویش برین قصد ناصواب آگاه گردیده بخود اندیشید - که درین هنگام که تسخیر قندهار وجههٔ صریمت اقلیم کشای فرمان فرمای هندوستان گشته و نزدیک است که افواج قاهره بحرکت درایند شاه صفی بتحریض برخی از هنگامه آرایان فساد چشم از حقوق دیرین خدمت من و پدر باز بسته درفکر جان ومال من افتاده است چرا خود را بمعرض تلف درآورم- وباچنین پادشاهی که درگاه خوافین سجده گاهش پناه خداوندان تخت و دیهیم و آرامگاه نیاز مندان هفت اقلیم است براه مخالفت شتابم - و بتوقع کمک لشکر قزلباش که مکرر دستخوش عسکر روم شده - سبیل هوا جوئی شاه صفی که درعهد جور مهدش از بسیاری سفك دماهر سرائی نوحه سرائی است و هر کاشانهٔ غم خانهٔ - پویم - اولی آنکه تا یکباره مکنون ضمیر من برملا نیفتد چندی در ظاهر طریقهٔ مطاوعت شاه مسلوک داشته پنهانی تخم اخلاص در زمین عبودیت درگاه عالم پناه می کاشته باشم - و راه ارسال رسل و رسایل به اولیای دولت ابدمدت خصوصا امراء ثغور کابل کشاده دارم - و چون شاه بر انحراف واستنکاف خان مزبور آگهی یافت خلف ارشد او محمد علی

بیگ را که عدد سنین عمرش بهفده رسیده بود نزد خود طلبید -
او با آنکه پسر را با نفایس تنسوقات فرستاد شاه از قصد خود باز
نیامده خواست که بحیله سازي و خدعه پردازي اورا نیز بدست
آرد - و بدین عزیمت سیاوش قوللر اقاسی را که بمشهد مقدس
فرستاده بود حکم نمود که بصوب قندهار بشتابد - و پیش از وصول
خود بعلی مردان خان بنویسد که از استماع توجه عساکر هندوستان شاه
مرا بکمک تعیین نموده است و پس ازان که بقلعه درآید خاطر از
استحکام حصار وا پرداخته اگر تواند اورا دستگیر ساخته روانهٔ حضور
سازد و الا همانجا بقتل آورد - و رقمی مشعر بر گونا گون عواطف و
مراحم و ارسال کمک نزد علی مردان خان فرستاد - تا بتمویه و تلبیس
اورا غافل گرداند - ازانجا که بیدار مغز آگاه دل بدینگونه دیو افسانها
نغنود - ناظم قندهار بعد از رسیدن رقم و نوشتهٔ سیاوش بسیاوش پیغام
داد که الحلال آمدنت بدین جانب مصلحت نیست - چه اگر
پیش از ورود مواکب هندوستان با لشکرخود بحصار درائي ازکثرت
مردم کار بعسرت میکشد - و اگر در فناء قلعه بنشیني بیم آنست
که بعد از ورود افواج با همرهان پی سپر فنا گردي - سیاوش آنرا
بگوش قبول نشنوده بفراه آمد - و برای در شدن خویش بحصار
قندهار دیگرباره بعلي مردان خان نوشت - خان مومی الیه پاسخ
داد - که بهتر آنست که از گرد راه بخراسان بر گردي تا سر برتن
و جان در بدن دارم ترا گرد قلعه نخواهم گذاشت - شاه پس از
آگهي بر حقیقت حال سیاوش را بیش از پیش تاکید نمود - او
بقلعهٔ بُست رسیده چون بیقین دانست که علی مردان خان از اطاعت

فرمان روای ایران رو مطلق بر تافته پناه باولیای دولت گردون صولت پادشاه ممالک ستان برده - و سپاه کواکب شمار متوجه تسخیر این دیار است - بقدم ادبار پیش آمده در موضع کوشک نخود فرو کش کرد - و بذریعهٔ مکر و تزویر لختی قزلباشان خامل الذکر را از علی مردان خان روگردان ساخته بجانب خود باز کشید - وازین رهگذر تشتت و تذبذب تمام بحال قلعه نشینان راه یافت - و آثار اختلاف آراء که منتج عدم نظام است بروی روز افتاد - و علامات غدر و نفاق رو بتزاید نهاد - ناگزیر علی مردان خان گروهی را که طریق یکتائی بسیاوش باز کشاده نهانی حقایق آنها می نمودند از ارک بر آورده با طایفهٔ دیگر که نقوش دورنگی از ناصیهٔ احوال کثیر الاختلال شان نیز پیدا بود بمحال بعیده فرستاد - و برخی از خویشان صداقت نشان و غلامان جان فشان را در ارک نگاهداشت - در خلال این حال سرامد مرزبانان قندهار ملک مغدود و برادر او کامران که بطلب علی مردان خان آمده بودند برسم کنکاش برگزاردند - که اگر متابعت و هوا جوئی بندهای پادشاه سکندر جاه و شهنشاه فلک بارگاه پیش نهاد خاطر عاقبت بین است - درین وقت که دارای ایران در مقام کین توزی و خون ریزی است - و وفا و وفاق حصار نشینان صورت نفاق گرفته - باسراء صوبهٔ کابل که مدد ایشان زود تر میرسد باید نگاشت - که هنگام طلب خود را برسانند - او مغدود را نزد خود نگاهداشته بکامران گفت که نخست عوض خان قاقشال حاکم غزنین و سعید خان را آگاه گردان تاجمعیتی در کابل و غزنین مهیا داشته هرگاه من اشاره نمایم ببال استعجال بشتابند -

و از استحکام قلعه ارک و حصن وسط شهر و حصار گرد آن و محکمهٔ فراز جبل لکه وا پرداخته بدرگاه آسمان جاه که قبلهٔ اقبال و کعبهٔ افضال است عرضه داشت نمود - که چون شاه بتحریک جمعی مکر اندیشهٔ فساد پیشه خدمات گزیده و ترددات پسندیدهٔ مرا و پدر مرا از نظر اعتبار انداخته در اهلاک من میکوشد ناچار بآن آستان کیوان مکان زینهاری شده و اعتصام بعروهٔ وثقای عبودیت آن سدهٔ سنیه نموده میخواهم که قندهار را باولیای دولت پایدار بسپارم - و تارک افتخار به ادراک سعادت تقبیل عتبهٔ والا که منتهای امانی و مبتغای آمال این عقیدت کیش ارادت اندیش است بر افرازم امیدوارم که یکی از بندها با لشکری آمادهٔ پیکار بدینصوب مرخص شود - تا بسرعت هرچه تمامتر آمده قلعه را متصرف گردد - و عرضه داشت نزد سعید خان به پشاور فرستاد - و باو نوشت که بمجرد وصول روانهٔ درگاه معلی ساخته التماس منشور عاطفت - که تمیمهٔ گردن مباهات - و وسیلهٔ نجات من باشد - نمائید - و انتظار صدور یرلیغ قضا نفاذ نکشیده خود بدین جانب راهی گردید - و عوض خان قاقشال که بار نزدیک بود و قلیچ خان ناظم ملتان را نیز بر ارسال عرضه داشت و طلب لشکر ظفر طراز آگهی داده تحریض نمود - که منتظر حکم نبوده روانه شوند - تا تفرقهٔ اهل قلعه بجمعیت گراید - و خاطر این نیازمند از نگرانی برآید - ازانجا که سعید خان بیشتر با عوض خان در غزنین و با محمد شیخ پسر خود درکابل جمعیت نگهداشته مقرر ساخته بود که هرگاه نوشتهٔ علیمردان خان برسد با همرهان بقندهار شتافته تا رسیدن او بپاسبانی

قلعه و نگهبانی خان مزبور بپردازند - عوض خان نهم شوال با هزار سوار خونخوار از غزنین متوجه قندهار گردید - و محمد شیخ نیز بموجب اشارهٔ عوض خان با هزار سوار جلادت آثار از کابل بره نوردی در آمد - و چاردهم شوال چون عوض خان بمقر رسید - نقدی بیگ نوکر معتمد علیمردان خان کدبا دیگر عرضه داشت خان مشارالیه رو بدرگاه جهان پناه آورده بود - و برای سپردن قلعهٔ مقر بعوض خان از علی مردان خان دستوری یافته - حصن مقر را خالی کرده بعوض خان باز گذاشت - عوض خان گروهی را بمحافظت قلعه نگهداشته بیست ویکم شوال بقندهار رسید - علیمردان خان از آمدن عوض خان مستظهر گشته او را باحترام تمام بقلعه در آورد - و برای پاس سیاوش و براسدن قلعه گزنیان از تذبذب بیست وسیوم شوال خطبه بالقاب گرامیء خاقان کشور ستان حضرت صاحب قران ثانی بلند آوازه گردانیده وجوه دراهم بنام نامی واسم سامی فروغ آگین ساخت - و بحصول این امنیت جبین اخلاص بسجدهٔ نیایش دادار کارساز بر افروخته نه اشرفی مسکوک بسکهٔ مبارک با عرضه داشتی منبی از ابراز خواهش استلام عتبهٔ گردون آثار - و در آمدن عوض خان بحضار - مصحوب احمد بیگ ملازم خود بپایهٔ سریر خلافت ارسال داشت - و محمد شیخ خلف سعید خان بقلات که پنج منزلی قندهار واقع است رسیده قلعهٔ آنرا از گماشتهٔ علیمردان خان که خان مزبور درباب سپردن آن نیز باو نوشته بود بتصرف در آورد - و طایفهٔ را برسم حراست گذاشته بیست و پنجم شوال بقندهار رسید - علیمردان خان که از پی هم آمدن افواج قاهره نیروی دیگر یافته

بود - محمد شبخ را اعزاز نموده بقلعه در آورد - و لوازم بزم سرور و مراسم ضیافت بتقدیم رسانیده محمد امین قاضی قندهار را که مکرر مکاتیب نزد سیاوش بی هوش فرستاده باغراء آن ادبار اقدما می پرداخت - بقتل رسانید - وبرج و بارهٔ حصاررا بهبندهای پادشاهي سپرده تا رسیدن سعید خان که عریضهٔ علیمردان خان را با عرضه داشت خود مصحوب رفیع الله ملازم خویش روانهٔ درگاه معلی ساخته بود - و پیش از ورود یرایغ جهان کشا با قریب پنجهزار سوار بصوب قندهار راهي شده - منتظر نشست - و چون بیست و چهارم شوال رفیع الله شرف اندوز ملازمت گشته هر دو عرضه داشت را از نظر اقدس گذرانید - چنانچه گزارش یافت - اعلی حضرت قلیج خان ناظم ملتان را که بمنصب چار هزاری ذات و چار هزار سوار سرافراز بود از اصل و اضافه بمنصب پنجهزاری ذات و پنجهزارسوار دوهزار سوار دو اسپه سه اسپه بر نواخته بتعویض خدمت صوبهداری قندهار و حراست قلعهٔ آن بلند پایگي بخشیدند -و حکم شد که با لشکر ملتان بقندهار بشتابد - و بیوسف محمد خان تاشکندی حاکم بهکر و جان نثار خان حاکم سیوستان فرمان شد - که از آن سو بقندهار خود را برساند - و یرایغ جهان مطاع بسعید خان مصحوب رفیع الله شرف صدور یافت - که از کارطلبي و پیگار پژوهی او میدانم که بمجرد رسیدن نوشتهٔ علیمردان خان بی امهال روانهٔ قندهار شده باشد - و اگرتا ورود منشور واجب الاذعان راهي نشده بزودی روانه گردد - که امواج فیروزي بکمك او معین گشته - و گوهر اکلیل سلطنت پادشاهزادهٔ بخت بیدار محمد شاه شجاع بهادر را نیز

با عساکر اقبال درین نزدیکي تعین خواهیم فرمود - بالفعل پنج لک روپیه از خزانهٔ کابل باخود ببرد - ازانجمله یک لک روپیه بعد از رسیدن قندهار بعلیمردان خان برساند - که باو انعام فرموده ایم و دو لک روپیه بصیغهٔ مساعدت خود متصرف شود - و از تتمهٔ مبلغ مذکور دیگر بندهای پادشاهي را هنگام احتیاج بقدر ضرور برسم مساعدت - و ملک مغدود و برادر او و تبعهٔ علیمردان خان را درخور حال هر ایک بطریق انعام بدهد - و چون قلیچ خان بقندهار رسد و خاطر از سیاوش و گرد آوری آذوقه و سایر ناگزیر قلعه داري فراهم آید حصار بقلیچ خان حواله نموده علیمردان خان را با توابع و بنه و بار بکابل آرد - و ازانجا پسر خود محمد شیخ را همراه داده روانهٔ حضور گرداند - و با فوجی مستعد پیکار در کابل بنشیند - هرگاه لشکر قزلباش حرکت کند بکمک قلیچ خان پردازد - و از پایگاه نوازش خاقانی بعلیمردان خان منشور سعادت گنجور با خلعت خاصه و جیغهٔ مرصع و خنجر مرصع با پهولکتاره و شمشیر مرصع گران بها بدست محمد مراد سلدوز فرستادند - و ملک مغدود و کامران را که بیخ ت یاوري طریق هواجوئی این دولت ابد بنیاد می پیمودند نیز بعنایت خلعت سر افراز گردانیدند - و چون احتمال آن داشت که شاه صفي از شنفتن خبر تسخیر قندهار متوجه آن دیار گردد - غرهٔ ناصیهٔ خلافت پادشاه زادهٔ کامگار محمد شاه شجاع بهادر را در سر آغاز ماه ذي القعده بحجسته ساعتی بخلعت خاصه باچارقب طلادوزي و جیغهٔ مرصع و جمدهر مرصع با پهولکتاره و شمشیر مرصع و باضافهٔ هزار سوار بمنصب دوازده هزاری ذات و هشت هزار

سوار و بمرحمت صد اسپ ازانجمله دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین مرصع دیگرے با زین طلای میناکار و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ماده فیل و ده لک روپیه نقد بطریق انعام سرافراز ساخته یا بیست هزار سوار نبرد آزما مرخص گردانیدند - و هنگام رخصت بزبان دربار فرمودند که اگر شاه صفی خود بقندهار آید آن فرزند والا گهر با لشکر جرار بدان صوب شتافته معرکه آرای پیکار گردد - واگر لشکر بفرستد فوجی از مبارزان خونخوار بسرکردگی خان دوران بهادر نصرت جنگ تعیین نماید - تا بهتنبیه و تادیب آن گروه ضلالت پژوه بپردازند - و هریکی از امرا که درخدمت پادشازادهٔ بلندمقدار بمالش فزایش وازون آثار دستوری یافته بودند بمراحم پادشاهانه فرق مباهات برافراخت - راجه جیسنگه بعنایت خلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه - نجابت خان بهخلعت و اسپ بازین مطلا - و هرکدام از امر سنگه - ولد راجه گجسنگه - ومادهوسنگه ولد راورتن - بخلعت واسپ با زین نقره و نقاره - و لهر اسپ ولد مهابت خان بخلعت و اسپ و خطاب خانی - مفتخر و مباهی گشتند - و جانسپارخان و ذوالفقارخان و هریسنگه و کرپارام و گروهی دیگر از منصبدار نیز بنوازشی درخور اختصاص یافتند - و دیانت خان را دیوان - و درستکام پسر معتمد خان را بخشی و واقعه نویس این لشکر گردانیده بمرحمت خلعت برنواختند - وخان دوران بهادر نصرت جنگ را که از بارگاه خلافت پرایغ طلب بنام او رفته بود - و پس از رخصت پادشاهزادهٔ بیدار بخت بروزی چند شرف ملازمت اندوخت - خلعت خاصه و جمدهر

مرصع با پهولکتاره و شمشیر مرصع و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلا دیگری با زین مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ماده فیل عنایت فرموده - و مدار جنگ و جدال و حل و ترحال بر رای و رویت او باز گذاشته با سید هزبرخان و نظر بهادر خویشگی که بایشان نیز خلعت و اسپ مرحمت شد رخصت نمودند - و فرمان شد که بزودی بخدمت پادشاهزادهٔ نامدار موید بختیار برسد - و حکم اقدس بصدور پیوست که بهادر خان و مبارز خان و برخی دیگر بندها از تیول خود آمده بعسکر اقبال ملحق گردند - و بوزیرخان ناظم پنجاب فرمان قضا جریان صادر گشت که بسرانجام غله پرداخته مردم خود را تعیین نماید که از محال صوبهٔ پنجاب غله فرهم آورده پی هم بکابل بفرستند - تا در راه بلشکر منصور آنوقت می رسیده باشد و خود از دار السلطنهٔ لاهور بدار الملک کابل روانه گردد - سعید خان با همرهان از پشاور یلغار نموده در عرض پنج روز بکابل رسید - و چون هنگام مقتضی سرعت بود از اسباب پیکار و مواد کارزار زیاده ازقدر ضرور بر نگرفته روانه شد - در پانزده کروهی کابل نقدی بیگ که عرضه داشت علیمردان خان بدرگاه عرش اشتباه می آورد سعید خان را دریافته مکتوب علیمردان خان باو رسانید و چون خواهش علی مردان خان آن بود که ذوالقدر خان را که بقندهار امده حقیقت یکروئی و یکرنگی و کیفیت اخلاص او چنانچه باید دریافته بود همراه نقدی بیگ بدرگاه گردون جاه روانه سازد - تا عرضه داشت او از نظر اقدس گذرانیده آنچه از مدارج ارادت و عقیدت و مراتب هوا جوئی و دولتخواهی او دیده بمسامع حقایق مجامع برساند -

سعیدخان ذوالقدر خان را با نقدی بیگ بدرگاه عرش اشتباه رخصت نمود - روز دیگر احمد بیگ که علیمردان خان زر مسکوک باسم و لقب گرامی همراه او فرستاده بود رسید - سعید خان مشارالیه را نیز فرستاد که در کابل بذوالقدر خان و نقدی بیگ پیوسته باتفاق رو بدرگاه والا نهند - و خود بغزنین رسیده چار روز برای آمدن راجه جگت سنگ وجمعی که عقب مانده بودند توقف گزید - و بعداز پیوستن آنجماعه بکمال استعجال متوجه قندهار گردید - وچون حوالی قلات رسید مکاتیب محمد شیخ وعوض خان آمدکه سیاوش با برخی حکام خراسان که بکومک او آمده اند در موضع سنجری که شش کروهی قندهار است نشسته - و اختی از قزلباشان علیمردان خان خاک نفاق برفرق روزگار خود ریخته باو پیوسته اند - و جمعی که درقلعه اند اگرچه بظاهر با علیمردان خان در صدد وفاق واتفاق اند اما پنهانی با سیاوش سلسه جنبان دوستی گشته نوشتجات وداد و اتحاد ارسال میدارند - و بر آمدن قندهار تحریض نموده بامداد و اعانت خود که در حقیقت اغوا و اضلال است قوی دل میگردانند - و نیز مندرج بود که این طرف قلات درحل وترحال کمال دور بینی وحزم گزینی مرعی گردد - و مطابق آن نوشتهٔ علیمردان خان که همراه معتمدی حاضر آقا نام فرستاده بود نیز رسید - سعید خان در کوچ و مقام مراسم خبرداری و هوشیاری که ناگزیر سری و سرداریست چنانچه باید بروی کار آورده هفدهم ذی القعده بحوالی قندهار رسید - علیمردان خان استقبال نموده فرمان والا را که با خلعت فاخره و جیغهٔ مرصع و خنجر مرصع باپهولکتاره و شمشیر مرصع مصحوب

محمد مراد سلدوز مرسل گشته بود و در راه بسعید خان رسیده بر فرق مباهات گذاشت - و آداب تسلیم بنهجي که درین دولت باند صولت متعارفست بتقدیم رسانید - و مقدم سعیدخان راکه از دیرباز چشم انتظار در راه آن باز داشت فوز عظیم دانسته بتعظیم و تفخیم تلقي نمود - از تدابیر صایبه و آراء ثاقبهٔ این فور پرورد الهي آنکه منشور هدایت گنجوري بنام سعید خان بکرامت صدور پیوست - که مضمون نوازش مشحون آن مشتمل بود بر تلقین طریق محاربه وارشاد سبیل مدافعهٔ لشکرعراق وخبر روانه شدن درة التاج بختیاري قرة العین جهانداري پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر - و بران که سیاوش باطل کوش به شنفتن وصول کتایب ملک کشای گیتي پیما از کشک نخود بفراه برگشته باشد - واگراز روز بد و تباهی خرد برهنموني ادبار که نصیبهٔ بدسگالان نابکار است ازانجا پیش آمده باشد - آن ارادت کیش عقیدت اندیش چنین قابو را غنیمت پنداشته قلیچ خان را در قلعهٔ قندهار باز گذارد - و خود باندویان جانباز به پیکار آن برگشته روزگار بسرعت هرچه تمام تر شتافته اساس هستی آن سزاوار نیستي از بیخ و بن براندازد - و از رهگذر سرانجام ناگزیر این یساق تشتت بخاطر راه ندهد - چه از سپاه وآذوقه و خزانه آنچه باید چنانچه باید آماده است - مبلغ بیست لک روپیه با پادشاهزادهٔ کامگار و خان دوران بهادر نصرت جنگ ارسال نموده مقرر فرموده ایم که ازانجمله پنج لک روپیه همراه جمعی نزد قلیچ خان فرستند - که از راه ملتان با خود ببرد - و پنج لک روپیه بجان سپارخان بخشی احدیان حواله نمایند - که پانصد احدي همراه گرفته این مبلغ را بآن عمدة الملک

برساند - و ده لک روپیه باخودنگاه دارند - وبیست هزارسوار خونخوار از پیشگاه عظمت و جلال در خدمت پادشاهزادهٔ بخت بیدار معین گشته که اگر اتفاقا والیٔ ایران از نقصان عقل و طغیان جهل خود متوجه پیکار شود بهزاران ناکامی برگردد - چون سیاوش مدهوش دران ایام بنواحیٔ قندهار رسیده بجهت آنکه نوشتجات بدست آرد و بر حقیقت مطلع گردد سر راهها گرفته بود - فرمان قضا جریان بدست او میرسد - و از آگهی بر فحوای آن سررشتهٔ صبر و سکون از دست واهشته در روز مصحوب مسرعی نزد شاه صفی میفرستد - شاه مضمون منشور معلی دریافته از فرستادن لشکر و اندیشهٔ آمدن خود باز می آید - و چون این معنی بروی روز افتاد دل اخلاص منزل مجاهدان دین را جمعیت تازه بهمرسید - و باطل سگالان ادبار آئین را ثبات از دل رفت *

واز اشراقات ضمیر خورشیدتنویر خاقان نهفته دان آنکه - سعیدخان همواره آرزو داشت که محمد شیخ بخطاب خانه زاد خانی سربرافرازد - و ازان رو که کاری ازو بوقوع نیامده بود که وسیلهٔ ابرازاین متمنی گردد باظهار آن نمی پرداخت - چون درین یساق کارطلبی ازو بظهور پیوست و خدمت گذاریٔ او در پیشگاه خلافت رتبهٔ بذیرائی یافت - سعیدخان آرزوی خود راعرضه داشت نمود - خدیو حقیقت آگاه پیش از وصول عرضه داشت بدرگاه خلایق پناه پایهٔ اعتبار او باین خطاب بر افزوده بودند - و این معنی بصیرت افزای همگنان گردید *

رده آرا کشتن مجاهدان دین - با قزلباشان باطل گزین - و انهزام آن گروه ضلالت آئین

چون سعید خان بعد از وصول بقندهار مرزبانان و رعایای آن ملک را در موافقت و موالفت متشتت العزیمه دید - و دانست که تا این سر زمین از لوث وجود سیاوش که در حوالی قندهار نشسته باغوا و اغرای ساده لوحان کوتاه بین بفساد آمیزی و فتنه انگیزی اشتغال دارد - پاک نشود - و سلك جمعیت او زهم نگسلد سکان آن ولایت چنانچه باید اطاعت و انقیاد نخواهند نمود - وضبط این ملک دلخواه دولتخواهان صورت نخواهد بست - بنابران تنگئ فرصت در نظر داشته و راه رسیدن قلیچ خان از ملتان و یوسف محمد خان و جان نثار خان از بهکر و سیوستان ندیده باستصواب علیمردان خان مقرر ساخت - که هنگامهٔ جنگ با سیاوش باطل آ هنگ گرم گرداند - و محمد شیخ مخاطب به خانه‌زادخان را با دو هزار سوار بنگاهبانئ قلعه معین گردانید - و قلیلی ازمعتمدان علی‌مردان خان راباخان گذاشته سایر جمعیت اورا که‌قریب‌سه هزار کس بود همراه گرفت - نشود که ازین‌گروه فسادی در قلعه‌بروے کار آید - اگرچه علی‌مردان خان خود نیز ارادهٔ برامدن نموده‌خواست - که رده آرای قتال‌شود - اما چون دو روئی و دو رنگئ نوکران‌نفاق‌پیشهٔ او بروی روز افتاده‌بود - سعید خان باندیشهٔ آن که مبادا دراثنای زد و خورد یکی ازان‌گروه تبه‌کار بدکردار فرصت یافته بخان مزبور گزندی رساند - به برآمدن او راضی نشده اورا ازین خواهش بازداشت - وبیست و ششم ذی القعده

روز مبارک دو شنبه با قریب هشت هزار سوار ازهمرهان خود ونوکران علی مردان خان بعزم پیکار سیاوش بدکردار که موضع منجری را که دور آن نشیب و فراز بسیار دارد لشکر گاه ساخته بود - روانه شد - و صفوف معاضدان دین بمردان رزم آزمای نبرد آرا - که بنوک پیکان عقدهٔ جوزهر از هم باز کشایند - وبسرسنان سها از سما بسهولت ربایند - وفیلان کوه افگن صف شکن که ازخشم وکین گاهے که خرطوم فراز کنند گوئی ستونیست که آسمانهٔ آسمان برپا دارد - ووقتي که دراز نمایند پنداري کمندی است که گردن شیر گردون بآن خواهد بست - و هنگامی که در پیچندانگاری پیچان اژدهائے ست که کرهٔ زمین بدم درخواهد کشید - بر آراسته هرقشونی بمقامی مناسب و مکانی لایق تعیین نمود - فوج قول را بخود و ابو البقا برادر خویش وارد شیر برادر زاده و پسران خود سعد الله و عبدالله ورای کاسیداس بخشی کابل و حسن ترکمان و جمال بنگشی و دیگر منصب داران و احدیان تعینات صوبهٔ کابل مستظهر ساخت - و قشون هراول را به ثبات پائی راجپوتان نبردگزین تهور آئین که جانبازي را بازی و سراندازی را کار سازی دانسته درمعرکهٔ که رنگ ازرخ مردان بریزد ورنگ بررویی روزگار جنگ بازآرند نیرو داده - محکم سنگه و گوپال سنگه و اوگرسین و رام سنگه برادر او و جگرام و گج سنگه ولد بهاریداس و همت سنگه و میدینمل بهدوریه و ایندربهان و دیگرراجپوتان کومکی صوبهٔ کابل را باچار صد برق انداز درین فوج مقرر ساخته - راجه جگت سنگه را سرکردهٔ این گروه گردانید - و برانغار را به دلیری و دلاوری سادات بارهه وبخاری و امروهه مثل سیدولي و سید عبد الواحد و سید محمد برادرش ودیگر

سادات که درعرصهٔ وغا دلیران خون ریزاند - و در بیشهٔ هیجا شیران اجل ستیز - قوی گردانید - و جرانغار را به بسالت پردل خان و و عزت خان و علاول ترین و حیات ترین و حسن وچندي دیگر از منصب داران با سه صد احدي محکم نمود - و فوج علي مردان خان را بسرداری حسین بیگ خویش خان مذبور و علي بیگ نوکر معتمد او طرح دست راست - و عوض خان قاقشال با برادران ویوسف بیگ کابلي و چندمنصبداردیگر را با سه صداحدی طرح دست چپ قرار داد - و پهلوان بهاء الدین را باسه صد سوار تفنگچي قراول ساخته پیشتر روانه کرد - افواج نصرت امتزاج بآئین پسندیده روانهٔ کارزار شدند - وازان سو سیاوش هرزه کوش با بیرام علي خان حاکم نشاپور وخاندان قلیخان حاکم فراه ودوست علي سلطان حاکم خواف و یوسف سلطان چمش گزک و صفي قلی سلطان قلعدار بُست وجمعی دیگرکه همگي پنج شش هزار سوار بودند بتوزک صفوف پرداخته وتفنگچیان را پیش رو داشته بعزم پیکار راهي گردید - در یک فرسخی قندهار قراولان هردو عسکر بایکدیگرنبرد اراگشته داد جلادت و جسارت دادند - درین اثنا افواج سه گانهٔ هراول و برانغار و جرانغار قزلباش باشارهٔ سردار نابکار جلو ریزرسیده هراول بر سر هراول آمد - و برانغار از جانب راست هراول سپاه ظفر دستگاه با طرح برانغار روبرو شد - و جرانغار بمردم علي مردان که طرح برانغار مبارزان دین بودند محاذي گشت - چون فوج هراول بدلیری راجه جگت سنگه و دیگر راجپوتان ناموس جوی نبرد خو بسان سد سکندر که به تندباد حوادث لرزش نپذیرد پا برجا بود یاجوج هراول غنیم نامستقیم رخنه

دران نیفگنده به ندامت برگردید - فوجی که بر طرح جرانغار تاخته بود نیز تاب ضرب شمشیر آبدار وطعن سنان آتش بار عوض خان و دیگر قدویان شجاعت نشان نیاورده رو بگریز نهاد - و جمعي عار فرار برخود نه پسندیده رهگراي عدم گشتند - و از تاخت فوج سیوم بر مردم علي مردان خان بقدر تزلزلي در فوج خان مشار الیه پدید آمد سعید خان بعد ازدید این تذبذب و تزلزل بدستیاری تائید ایزد دادار - و مددگاری اقبال خاقان جهان دار - با فرزندان و برادران و دیگر مبارزان صف قول بر فوج غنیم تاخته بسان گران سیلی که رو براه نهد - و تندبادی که رخ بتودهٔ کاه - بیخ استقامت غنیم برکنده جمعیت لشکرش را پراگنده گردانید - گروهی ازان قوم شوم بگوی نیستي شتافتند و باز ماندگان بپا مردی خیول باد خرام ازان معرکهٔ ننگ و نام نیم جانی بدر بردند - و تا آن روی آب ارغنداب که سخیم وخما بود عنان باز نگرفتند - وآن سر زمین ناهموار دشوار گذار را مانع تعاقب شیران بیشهٔ پیکار که در کار خداوندگار دین و دنیا لیل از نهار و آسان از دشوار باز ندانند پنداشته امید وار حیات و نجات گشتند - سعید خان و دیگر هواخواهان چنان صواب دیدند که کار امروز بفردا نگذاشته و غنیم هزیمت دیده را فرصت درنگ ومجال آهنگ جنگ نداده امروز از آب باید گذشت - و باین اندیشهٔ صایب همان روز سپاه باد حرکت آتش هیبت از آب عبور نموده بلشکرگاه مقاهیر متوجه گردیدند - همین که عسکر فیروزي عبره نمود مخالف باس دیده احمال و اثقال بجا باز گذاشته روبگریز نهاد - و همگي اسباب و اشیاي این گروه بي شکوه مگر توشکخانهٔ میاوش که آتش زد غنیمت

لشکر اسلام گشت - اگرچه برخي بتعاقب پرداختند اما چون پردهٔ ظلام شام آفاق را درگرفت مبارزان نصرت قرین برگردیده درخیمهای لشکر سیاوش که همچنان ایستاده بود شب گذرانیدند - اگر تاریکی شب حایل نگردیدی مقهوران رستگار نگشته لختي بذل اسار و برخي بعل بوار گرفتار آمدندی - و سیاوش بي هوش از دیدضرب وحرب مجاهدان عسکر منصور که جان فشاني درکار خدیو دوجهاني عمر ثاني دانند شباشب از آب هیرمند بی آنکه کشتي بدست آرد یا گذر معلوم نماید بآسیمه سري گذشته جمعی از همراهان را غریق بحر فنا گردانید - اولیای دولت ابد میعاد - واصفیاي سلطنت خدا داد - برین فتح گزین که از مواهب جایلهٔ ایزدي است زبان بهندای شکر و دست بادای شکرانه باز کشودند - و لوای دعای ازدیاد اقبال بی زوال اورنگ آرای جاه وجلال بلندي گرا ساخته باین ترانه مترنم گشتند *

ازان بیشتر کوري در ضمیر * ولایت ستان باش وآفاق گیر
زمان تا زمان از سپهر بلند * بفتحی دگر باش فیروز مند

پیش ازین بیک صد و پنج سال فرمان روای ایران شاه طهماسب سام میرزا برادر خودرابتسخیر قندهار (که خواجه کلان بیگ ملازم میرزا کامران بحراست آن می پرداخت) فرستاده بود - میرزا کامران بشنیدن این خبر وحشت اثر از فرط حمیت و حماست بایلغار از دار السلطنت لاهور بقندهار رسید - پس از گرمی هنگامهٔ قتال سام میرزا تاب دستبرد و طاقت زد و خورد مبارزان نبرد گزین و کندآوران رزم آئین نیاورده بناکامي رو بفرار نهاد - از اتفاقات غریبه

آنکه جنگ سعید خان نیز در همان سرزمینیکه مصاف این دو میرزا بروے کار آمده بود دست بهم داد - ونام شاه صفی نیز سام است•

القصه سعید خان قرین فتح و فیروزي نقارهٔ شادمانی نواخته معاودت نمود و بیست و هشتم ذی القعده ظاهر بلدهٔ قندهار معسکر ساخت - سکان قندهار بل سایر قطان آن دیار از غلبهٔ مجاهدان دین و انهزام لشکر بدعت گزین که باعث آزادی این جماعه از تطاول و تعدی سپاه جور دستگاه قزلباش گشت هزاران مسرت و فراوان عشرت اندوختند - ومساجد و معابدی که اوراد و اذکار آن جز سب اصحاب وشتم احباب نبود - بتذکار مناقب خلفای راشدین و تعداد مفاخر پادشاه حق گزین عدالت آئین معمور گردید - و چون بتاریخ بیست و یکم ذی الحجه عرضه داشت سعید خان مصحوب عبد الرحمن ولد عبد العزیز خان بدرگاه خواقین پناه رسید و حقیقت ترددات و تدبیرات هوا خواهان این دولت بلند صولت معروض بار یافتگان محفل قدس گردید - خدیو قدردان هرایک ازین بندهای جدکارخدمت گذار را بقدر رتبت و منزلت بالطاف گرانمایه بلند پایه گردانیدند - سعید خان را بخلعت خاصه با چار قب و جمدهر مرصع با پهولکٹاره و شمشیر مرصع بر نواختند - و منصب اورا که پنجهزاري ذات و پنجهزار سوار سه هزار سوار دو اسپه سه اسپه بود شش هزاري شش هزار سوار تمام دو اسپه سه اسپه مقرر ساختند و بخطاب بهادر ظفر جنگ و مرحمت دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلا دیگری با زین مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ماده فیل عز امتیاز بخشیدند - راجه جگت سنگه بمرحمت خلعت

و جمدهر مرصع و اسپ و فیل - و پردل خان بعنایت خلعت و باضافهٔ پانصدی ذات ودویست سوار بمنصب دوهزار وپانصدی ذات ودوهزار و دویست سوار و به نقاره و اسپ - و عوض خان قاقشال بعطای خلعت و خنجر مرصع و باضافهٔ هزاری ذات وپانصد سوار بمنصب دو هزار و پانصدی ذات و دوهزار سوار و به نقاره و اسپ و فیل - و عزت خان بعنایت خلعت و باضافهٔ پانصدی ذات و صدسوار بمنصب دو هزار وپانصدی ذات و هزار و ششصد سوار و بمرحمت اسپ - و ابو البقا برادرسعیدخان بخلعت وباضافهٔ پانصدی ذات ودوصد سواربمنصب هزار و پانصدی ذات و هزار سوار و بخطاب افتخار خانی و اسپ وخانه‌زاد خان بعنایت خلعت و خنجرمرصع و باضافهٔ پانصدی دو صد سوار بمنصب هزاری چار صد سوار و باسپ نوازش یافتند - و علاول ترین بخلعت و منصب هزاری ذات و هشتصد سوار - و گوپال سنگه بخلعت و منصب هزاري ذات و هفتصد سوار - و سید ولی بخلعت ومنصب هزاری ذات و هفتصد سوار و خطاب دلیر خاني - و سید عبدالواحد بخلعت ومنصب هزاري ذات و شش صد و پنجاه سوار و خطاب دیندارخاني - و ارد شیربرادر زادهٔ سعید خان بهادر ظفر جنگ بخلعت و منصب هزاری ذات و ششصد سوار - و یوسف بیگ کابلي بخلعت ومنصب هزاري ذات و پانصد سوار وخطاب همت خاني و رای کاسیداس بخلعت ومنصب هزاری ذات و دوصد وپنجاه سوار - مفتخر گشتند - جمیع این مناصب از اصل و اضافه ست - و بهریکي ازینان اسپ نیز مرحمت شد - و سید اسدالله وسعدالله و عبد الله پسران سعید خان بهادرظفر جنگ - وسید بافر بخاري -

و جبار قلي ككهر و جگرام واد هر ديرام - و برخي ديگر بندها باضافهٔ مناصب سر افرازي يافتند - و چون صفدر خان از ايران مراجعت نموده بقندهار آمد - به سعيد خان بهادر ظفر جنگ برگزارد - كه شاه صفي از در آمد قندهار بتصرف اولياي دولت ابد مدت نهايت آشفتگي دارد - چنانچه مكرر گفته كه از ايروان و بغداد ميتوانم دل برگرفت - اما تا مقدور است دست از تسخير قندهار باز نخواهم كشيد - و نيز گفت كه جاني خان قورچي باشي را كه در امراي او اعتبار تمام دارد - درين نزديكي با لشكري از عراق خواهد فرستاد - كه لشكر خراسان همراه گرفته بر سر قندهار آيد - و ازانجا كه امسال اوزبك بر خراسان تاخت نياورده ظن غالب آنست كه حسن خان حاكم هرات نيز باو همراه شود - بنابران سعيد خان بهادر ظفرجنگ درظاهر قندهار اقامت قرار داد - كه اگر شاه صفي باين انديشهٔ بي جا وپسيچ ناسزا لشكر بفرستد بتوفيق يزداني - و تائيد اقبال حضرت خاقاني - مراسم جد وكد بتقديم رسانيده همت بر مدافعت و محاربت آن فيهٔ طاغيه مصروف نمايد - و اگر از پيش بيني و انجام گزيني عاقبت را غنيمت دانسته باين كار نپردازد رو بكشايش قلعهٔ بست و زمين داور نهد - و اين حقيقت را مصحوب مستعجلي بدركاه خواقين پناه عرضه داشت نمود - و به درة التاج خلافت پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر معروض داشت - كه درين وقت صواب چنان مي بيند كه آن اختر برج سعادت بكابل رسيده توقف فرمايند - و گروهي انبوه از مواكب فيروزي با توپ خانه و فيول كوه ربا باين صوب روانه نمايند - كه از آواي رسيدن اين لشكر

گروه مخالف دیگر ارادهٔ پیش آمدن از خراسان بر تقدیرے که
از عراق بیایند بدل هوس انتما و باطن امل گرا راه نخواهندداد -
بعد از پیوستن این عسکر باشکر زابلستان - و نشستن آن نو نهال
چمن اقبال در سر زمین کابل - عساکر نصرت مآثر بمکنت و جمعیت
تمام همت بر فتح قلعهٔ بست و زمین داور - خواهندگماشت - وچون
سیاوش شقاوت کوش درخود استطاعت مقاومت ندید و از عزیمت
مردانه وصریمت گردانهٔ سعیدخان بهادر ظفر جنگ دریافت - که بعد
از فرونشستن جوش وخروش دریای هیرمند سپاه ظفر دستگاه خود
را پروانه وار بی پروا برشمع وغا زنند - وسمندر سار بی محابا بر آتش
هیجا - پای اخلاص پیما از پیمودن راه تعاقب - و دست عقده کشا
از کشودن حصون مستوره باز نخواهند کشید - حصار زمین داور را
بروشن سلطان مرزبان آن حدود باز گذاشته - و جماعهٔ از تفنگچیان
همراه بکومک قلعه داربست و خاندان قلی حاکم فراه رابمدد قلعدارگرشک
داشته با اعوان وانصار خاک فرار برفرق روزگار خود ریخته رو بفرار نهاد -
و چون حقیقت کار از عرضه داشت سعیدخان بهادر بمسامع حقایق
مجامع رسید - حکم جهان مطاع صادر شد - که درقندهار توقف نموده
همت برکشایش قلعهٔ بست وزمین داور و دیگر قلاع ولایت قندهار
برگمارد - وهرگاه قلیچ خان برسد - قلعهٔ قندهار را باو سپرده علي مردان
خان را باخانه زادخان پسرخود بعتبهٔ علیه روانه گرداند - و تدبیرهای
رایق و مصلحتهای فایق که در عقده کشائی مهمات آن ملک بکار
آید درمنشور لامع النور درج فرمودند - پس از ورود این فرمان والا و
رسیدن قلیچ خان بنواحی قندهار علي مردان خان هژدهم ذي الحجه

باتباع از حصار برآمده بیرون شهر منزل گزید - و سعید خان بهادر ظفر جنگ خان مزبور را بصوب کابل راهی ساخته خانه‌زاد خان و عوض خان را با دو هزار سوار همراه نمود - و قرار داد که عوض خان باهزار و پانصد سوار از مُقر بقندهار برگردد - وخانه‌زاد خان باپانصد سوار همراه علي مردان خان بکابل رود - و علي مردان بعد از ملازمت قرهٔ باصرهٔ دولت بقلاوزی بخت بیدار - و رهنمونی توفیق کار گزار - بعزیمت استلام آستان حرم احترام رو بدرگاه سلاطین پناه نهد - و خود بتعبیهٔ مواد تسخیر قلاع - و تهیهٔ اسباب تصفیهٔ آن بلاد از اهل فساد - پرداخت - و منتظر سکون آب هیرمند نشست - و چون علي مردان خان برای حصول دولت تاثیم عتبهٔ آسمان رتبه بجناح آرزو در پرواز بود - واز عجلت گاه و بیگاه درنوردیدن راه با باد انباز - پیش از رسیدن اختر برج جهانداري پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر بنزهت گاه کابل رسید - و از آب گوارا و هواي دلکشاي آن سرزمین منشرح گشت وپس از استماع خبر مسرت اثر وصول قرهٔ باصرهٔ جهانجاني بحوالی کابل روز پنجشنبه هفدهم ربیع الاول روانهٔ موضع بتخاک که محط رایات پادشاهزادهٔ والاگوهر بود گردید - چون پادشاهزاده‌های سعادت پیوند که هریک بر جویبار جهانداري سهي سروی است بالا بلند - و بردوحهٔ کامگاري تازه شاخي است برومند - از حسن تهذیب و لطف تربیت حضرت خاقاني - که اکسیر اهلیت - و جان دارویی آدمیت - است - مراسم غریب پروري که شیمهٔ کریمهٔ این دودمان اقبال است - و سجیهٔ رضیهٔ این خاندان افضال - چنانچه باید فرا گرفته اند - پادشاهزادهٔ بلند اختر بعد از رسیدن خان بموضع بتخاک

بهادر خان و مبارز خان و نظر بهادر خویشگی و لهراسپ خان وجانسپار خان و ذوالفقار خان و چندی دیگر از بندهای معتمددرگاه آسمان جاه را باستقبال فرستادند - و خان دوران بهادر نصرت جنگ نیز باشارهٔ علیه تا بیرون دروازهٔ دیوانخانه پذیره شده دریافت - وروش کورنش وتسلیم ودیگر آداب ملازمت که درین دولت معروف متعارف است آموخته درون برد - خان متعالیه رسم ملازمت بتقدیم رسانید و بحکم آن نورحدیقهٔ اقبال خان دوران بهادر نصرت جنگ و راجه جي سنگه جانب راست - و علیمردان خان جانب چپ - نشستند - وآن والاگهر علیمردان خان رابانعام الطاف و اصناف اعطاف دلجوئي نموده خلعت گرانمایه با چارقب زردوزی و جمدهر مرصع و فیل با یراق نقره و ماده فیل با زین نقره مرحمت فرمودند - و پس از چندی در کمال عزت و احترام روانهٔ درگاه فلک احتشام گردانیدند و بیست ویکم بالتماس سعید خان بهادر ظفرجنگ چنانچه گذارش یافت بهادرخان را با نظر بهادر خویشگي و لهراسپ خان و سلطان نظر برادر سیف خان و بهادربیگ و خواجه ابوالبقا و جمعي دیگر از بندگان درگاه عرش اشتباه و پانصد برق انداز وجانسپار خان بخشی احدیان را با پانصد احدي و پانصد بیلدار و سقا و پنج لک روپیهٔ نقد از کابل بقندهار راهي ساختند *

کشودن حصار رصین بست و حصن حصین زمین داور و دیگر معاقل منیعه و موائل رفیعه

چون آب هیرمند روبکمي نهاد - سعید خان بهادر ظفرجنگ

با سران لشکر استشاره نموده - که درین هنگام که غلهٔ ربیع رسیده است اگر تسخیر قلعهٔ بست و زمین داور و دیگر قلاع بچستی و چالاکی بروی کار نیاید - غنیم غلات را درونه درون حصار خواهد کشید - و آذوقه که از مهین مصالح قلعه داری است سرانجام خواهد داد - درین صورت هم تردد مجاهدان دین در سرزمین بی تقدیم و علیق - و هم محاصرهٔ قلاع اگر میسر شود بدشواری خواهد بود - هم و کمی آذوقهٔ قندهار که صرف حوایج لشکر شده - و سرانجام آن بی اخذ این غلات صورت پذیر نیست قلعه نشینان را باعث اضطرار و اضطراب خواهد گشت - و چون وقت تنگ است - و فرصت بی درنگ - تکیه برتائید آسمانی واقبال خاقانی نموده پیش از رسیدن کومک از کابل بتاخت نواحی قلعهٔ بست و زمین داور و گرشک و تاراج احشام این قلعهٔ سیگانه باید پرداخت - هرکه از شاه راه اطاعت و انقیاد بیرون رود ره گرای تنگنای نیستی گردانیده آید - و هرکه از روی یکدلی و ایلی جادهٔ مستقیمهٔ مطاوعت پیماید بجان ومال زینهار یابد - و درین تردد هر قلعه را که قابو اقتضای تسخیر آن کند بتصرف در آورده فتح حصون دیگر را بوقتی که مقتضی آن باشد موقوف داشته شود - و بدین رای صواب راجه جگت سنگه را با پردل خان وعوض خان و عزت خان وهمت خان و شاد خان و دیگر جماعهٔ مغول و افغان - و ملک مندرد را با سایر زمینداران و همگی سادات و راجپوتان کومک صوبهٔ کابل - ویعقوب وکیل خود را بانوجی از تابینان خویش - و میرزا محمد خویش قلیچ خان را با جمعی از مردم خان مشارالیه و احدیان و توپخانه و دیگر ادوات قلعه گیری

بیست و ششم محرم [۱۰۴۸] مرخص گردانید - و خود با پسران و جمعی از تابینان خویش و رای کاسیداس بخشی صوبهٔ کابل و احمال و اثقال لشکر در ظاهر قندهار طرح اقامت افگند - و یوسف محمد خان و جان‌نثار خان راکه بعد از رخصت این گروه کار پژوه رسیدند نیز روانه گردانید - چون هوا جویان این دولت بعد از وصول بموضع کشك نخود شنیدند که مقاهیر میخواهند که غلات درودهٔ محال متعلقهٔ حصون مذکوره را پاک نموده درون حصار برند - باستصواب یکدیگر پردل خان و عزت خان و شادخان و علاول ترین و حیات ترین را با تابینان سعید خان بهادر ظفر جنگ و احدیان بصوب قلعهٔ بُست و راجه جگت سنگه و یوسف محمد خان وعوض خان وجان‌نثار خان و میرزا محمد را باجمعی دیگر بطرف زمین‌داور روانه ساختند - راجه جگت سنگه در اثنای راه نزدیک هزار سوار و دو هزار پیاده از راجپوتان خود و مردم قلیچ خان بر سر ساربان قلعه پیش از خود برسم استعجال فرستاد - اینان بتعجیل تمام شب هنگام بپای قلعه رسیدند - نگاهبانان قلعه بانداختن تفنگ پرداختند - و مبارزان کار طلب تسخیر آن حصن حصین را پیش نهاد همت ساختند - و از اول شب تا دو پهر روز هوای کارزار آتشبار بود - انجام کار راجپوتان تهور شعار که در روز بازار جان ناموس را بزندگی خریدن و زندگی را بناموس فروختن تجارت رایجه دانند - پیش دویدند - و چندی بیکبار دویده نقد زندگانی در باختند - و چون بدروازه آتش زده شد وراه درآمد بازگردید - مبارزان جدکار از مغول و راجپوت بحصار در آمده همگی آن گروه فساد پژوه را

از هم گذرانیدند - و نزدیک صد و چل اسپ عراقي با دیگر متاعی که دران حصار بود بدست آوردند - چون صداي تفنگ قلعه نشینان از دور بلشکر منصور رسیده بود راجه جگت سنگه و عوض خان و میرزا محمد بسرعت تمام هنگام در آمد بهادران جانباز بحصار رسیدند - ودستبرد های مردانه وتلاشهای گردانهٔ این جماعه دیده بتحسین و آفرین که حمیت گزینان غیرت آئین را جزان مطمح نظر نباشد زبان کشودند - و چون دران هنگامهٔ جانبازي راجپوتان راجه جگت سنگه کمال دلیري و دلاوري بروی کارآورده بودند - و نزدیک سي تن مقتول وچندي مجروح شده - و ازینان اسپ بسیار بزخم تفنگ از کار باز مانده بود - و راجه اسپ و اسباب قلعه را باین جماعه باز گذاشت - درین ضمن آگهي یافتند که جماعهٔ از زمین داور بکومک حارسان ساربان قلعه رسیده اند - راجه با جمعي از همرهان جلو ریز بر ان مقاهیر تاخت - باطل کوشان بي ثبات برخي را بکشتن داده بدست نامردي عنان از میدان نبرد بر تافتند - و بپای مردی هیونان باد سرعت جان بسلامت بدر بردند *

از نیرنگی اقبال کشایش قلعهٔ هیرمنداب است که در نواحی گرشک واقع شده - صورت تیسر این تسخیر آنکه - قلیچ خان زاهدبیگ را از تابینان معتمد خود باسه صد سوار بحراست قلعهٔ کشك نخود فرستاده بود - و نزدیک سه صد کس دیگر از الوس آن نواحي باخود متفق ساخته بر قلعهٔ هیرمند آب تاخت - وبموافقت تقدیر آن حصار را فتح نموده حراس آنرا زنده بدست آورد - و خواست که این

گرفتاران را قید نموده روانهٔ قندهار نماید - چون ظاهر شد که این جماعهٔ بدسیرت دسیرت قدر جان بخشی ندانسته اندیشه درسر دارند به شمشیر خون ریز از هم گذرانید - خیرخواهان دولت ابد سیعاد همت بر فتح قلاع دیگر بستند - و شانزدهم صفر بر سر قلعهٔ زمین داور که قلعهٔ محکمی است رفته دایره وار دور آنرا فرو گرفتند - نخستین روز گروهی ازان محکمه برآمده در پناه عمارات حوالیٔ حصار بافگندن تفنگ پرداختند و مبارزان فیروزی آثار از روی جلادت تاخته ضلالت کیشانرا درون حصار دراوردند - و خرمن چندی را از اجل رسیدگان که پای ثبات فشردند بصاعقهٔ تیغ خاکستر گردانیدند - مقاهیر از دید این جرات دیگر از چار دیوار حصار سربرنیاوردند - و راجه جگت سنگه برگرد قلعه درازده ملچار مقرر ساخته اتمام یکی را بعهدهٔ مردم خود و سرانجام یازده را بحسن سعی بندگان درگاه خواقین پناه باز گذاشت - قلعه گزینان بغرور وفور آلات قلعه داری بسردادن توپ و تفنگ و انداختن حقه و سنگ راه مدافعت می پیمودند - و فدویان اخلاص آئین همت بر تقدیم خدمت خداوند حقیقی بسته و اوقات شب بساعات روز پیوسته بکندن نقب و افراختن سرکوب روز بروز کار را بانجام نزدیک می رسانیدند - و چون راجه جگت سنگه دریافت که بدین آئین کار بدرازی می کشد - از طرف ملچار خود برای برآوردن آب جری کند - و ازانرو که آب ازین راه کم بر می آمد قرار داد که از چوب و تخته استوار جری ساخته بران کوچهٔ سلامت ترتیب دهد - و بجر ثقیل بر روی خندق کشیده لشکر از آب بگذراند - تا دیوار حصار پرانیده بدان معقل حصین درایند - و حصن گزینان را از تنگنای

قلعهٔ هستي بر آورده رهنماي صحراء نيستي گردند - و چون بقندهار خبر رسيده بود که سران لشکر چنانچه باید درمقام سازگاري نيستند سعيد خان بهادر ظفرجنگ خواست که بدانصوب بشتابد - قليچ خان برگذارد که ازانجا که صوبه داري و نظم و نسق اين ولايت بمن مفوض گشته جمعي ازتابينان خود بحراست قلعه گذاشته روانه ميشوم- و باشارهٔ سعيد خان بهادر ظفر جنگ - سعد الله و عبد الله پسران خان موصی اليه را نيز درقلعه نگاهداشته هژدهم صفر رو بزمين داور نهاد - و بسرعت هرچه تمام تر رسيده سبب فزونی نيروی دلهای کارطلبان گشت - پيشوايان الوس روزبهانی و ديگر احشام حدود خراسان که درين محکمه بودند از غلبهٔ مجاهدان اسلام بنصايح صواب نما پنبهٔ غفلت از گوش و پردهٔ نخوت از هوش روشن سلطان برگرفته رهنماي شاه راه اطاعت و انقياد گشتند - و يکی از معتمدان فرستاده التماس زينهار نمودند - قليچ خان بصواب ديد ديگر بندگان والا درگاه امان نامه بمهر خود ومهر ديگر سران لشکر ارسال داشته تسلية دلهای وحشت ديدهٔ قلعه گزينان نمود - ششم ربيع الاول بعد از محاصرهٔ بيست روز روشن سلطان با کدخدايان قبائل مذکور از حصار بر آمده قليچ خان و ديگر اعيان لشکر را ديد - روز ديگر قليچ خان با سران سپاه قلعه را سير نموده فولاد بيگ نوکر عمدهٔ خود را باپانصد تفنگچی و تير انداز به نگاهبانی آن گذاشت - و خاطر از ضبط مداخل ومخارج آن موئل متين و ديگر حصون مضافات آن وا پرداخته رو به تسخير قلعهٔ بست نهاد - و چهاردهم ربيع الاول بپای آن حصار استوار رسيده هژده ملچار بر دور آن حصن حصين بلشکر سابق و

لاحق مقرر گردانید - گردان شجاعت آئین بنقب کندن و ملچار پیش بردن همت بسته - و بیداري از خواب باز ندانسته لحظهٔ دست از کار باز نمی کشیدند - و حصار نشینان در مقاومت و مدافعت جد جدید بتقدیم رسانیده هر نقبی را که مبارزان اقبال به بن برج و بیخ دیوار میرسانیدند پی برده نمی گذاشتند که بانجام رسد - اگرچه چند بار بروج و جدرانی که ته آنرا کاوته بودند فرو ریخت - اما چون بیخ برجا می بود - و راه دخول چنانچه باید وانمي شد - حراس حصن بانداختن سنگ و تفنگ واستعمال آلات آتشبازی و دیگر ادوات جنگ طریق درامد مسدود میگردانیدند - انجام کار دو نقب یکی از طرف ملچار قلیج خان دیگری از جانب ملچار یوسف محمد خان و جان نثار خان بزیر دیوار رسید - اتفاقا نقب ملچار یوسف محمد خان و جان نثار خان را هم مقهوران یافتند - و نقب ملچار قلیج خان ببارود انباشته شد - و چون صبح چهار شنبه هفتم ربیع الثاني باشارهٔ خان مشار الیه بنقب آتش دادند خاطر خواه بکار در آمد - و راهي وسیع وا شد - پیکار پرستان هر دو ملچار که بحسب قرار داد پایان شب روز مسطور سلاح پوشیده مستعد یورش بودند - با آنکه از ارک و حصار بیرون تفنگ و دیگر آلات آتشبازی در بارش بود ازین راه دویدند - محمد یار خویش یوسف محمد خان نیز باتابینان خان موصی الیه خودرا بجان نثار خان که بقلعه دویده بود رسانید - میرزا محمد خویش قلیج خان باتابینان خان مذکور و شاه محمد اوزبک و نظر بیگ برادر زادهٔ یلنگتوش و خواجه باقی و نظر بیگ قدیمی و چندي دیگر بدستیاری شجاعت و

پامردی جلادت پیش از دیگران بقلعه در شدند - و بر وفق قرارداد مردم ملچار دیگر علی الخصوص ملچار راجه جگت سنگه بشنیدن آواي کرنا از راه نردبانهائي که ترتیب داده بودند بحصار در آمدند - و بسیاري از جهال کوتاه بین که پاي حمیت به پیکار استوار برنهاده ودست حماست بکارزار بازکشاده هنگامهٔ قتال و معرکهٔ جدال گرم گردانیدند - به تیغ خونبار کشته شدند - از معاضدان اسلام نیز نزدیک صد تن در کار ولی نعمت جان فانی درباخته بدارالملک جاوداني شتافتند - و سه صد کس زخمها برداشته جوهر بسالت و اصالت بروی روز انداختند - بقیهٔ گروه ضلالت پژوه بعد از تگاپو بسیار خاک هزیمت برفرق روزگار خود ریخته بارک درشدند - غزاة دین بمساعی جمیله قلعهٔ بیرون را با چار صد اسپ عراقي و دیگر غنیمت بتصرف درآوردند - محراب خان قلعدار از تنگی ارک وکمی آب که بیش از یک چاه نبود با جماعهٔ از سپاهیان حصاري شد - دلاوران نصرتمند شیر حاجي را که استحکام ارک دران منحصر بود گرد گرفته از هرسو نقبها دراندیدند - حصار گزینان درون شیر حاجي خندق کنده دران طرف خندق از تخته و چوب و سبدهاي خاک آگنده دیواري بر افراختند - وبراي تفنگ انداختن رخنها گذاشتند تا بعد از پریدن دیوار شیر حاجي در پناه آن مجال تردد داشته باشند - شب پنجشنبه بیست ودوم ربیع الثاني جد گزینان ظفرآئین سه نقب را یکي از راجه جگت سنگه دوم از عوض خان سیوم از میرزا محمد آتش دادند - بنقب راجه یک برج با دروازهٔ قلعه و بدو نقب دیگر دو برج پرید - مبارزان قلعه کشا سپرها بر رو کشیده

دست نبرد باز کشادند - و ازتفنگ صاعقه‌بار آن گروه تباه کار حسابي بر نگرفته بدیوار چوب بست رسیدند - و بعد ازان که به نیروي دلیري و بازوي دلاوري درهم شکستند - برخي از مخاذیل بدلالت تیغ و سنان بادیه پیماي بوار گشتند - و بازماندگان فرار نموده به پناه ارک در آمدند - و چون گروه نصرت پژوه شروع در کندن اساس ارک نمودند محراب خان قلعه دار راه رهائي مسدود دیده و چارهٔ رستگاري مفقود دانسته از روي تضرع زینهار جو گشت - و بعد از رسیدن امان نامه بیست و سیوم ربیع الثاني ارک را باولیاي دولت والا صولت سپرده با همرهان نزد قلیچ خان آمد - ازانجا که ازشمول رافت وعموم عطوفت بسعید خان بهادر ظفرجنگ ودیگر سران لشکر فیروزي حکم شده بود که‌هرکه‌از غنیم بوسیلهٔ انکسار که در حضرت آسمان رتبت از مهین‌ذرایع جرم پوشی وعذر نیوشي است بزینهار در آید امان داده او را مطمین خاطر گردانند - اگر بر هنمونی بخت ارادهٔ بندگی این والا آستان نماید روانهٔ درگاه خواقین پناه سازند - والاباز گذارند که بهر سوئی که خواهد سفرگزین گردد - و دم تیغ مجاهدان اسلام بخون‌کسي‌که در اثناء کارزار گرفتار اسار شود آلوده نگردد - قلیچ خان صحرابخان را که ازغلامان ارمني معتمد والی ایران است با مینگ باشیان و یوز باشیان که همراه او بودند یکروز مهمان داشت - و روز دیگر خلعت داده روانهٔ عراق که اظهار خواهش آن نمودند گردانید *

قرین این فتح قلعهٔ گرشک نیز کشایش یافت - تفصیلش آنکه - چون‌در اثناء محاصرهٔ قلعهٔ بست از گزارش سکان آن سرزمین

بظهور پیوست - که قلعهٔ فولاد که از گرشک ده فرسنگ و قلعهٔ دلخک که از بست دوازده فرسخ فراه زریه واقع شده - و میان هردو حصارچار فرسخ راه است - اگرچه از مدت مدید تعلق بفراه دارد اما در سوالف اوقات از مضافات قندهار بود - قلیچ خان احشام ملکي و باختري و دلخکي را که از توابع آن دو قلعهٔ استوار اند و قریب پانصد خانه وار - بمقالات دل نشین مستمال و مطمین ساخته نزد خود طلبید - و خلعتها پوشانیده بآبیاری امیدواری عنایت و نوازش خدیو زمان ریاض آمال و امانی اینان سرسبز و شاداب گردانید - پیشوایان قبایل مذکور جمعي از تابینان قلیچ خان همراه گرفتند - و هر دو محکمه را از تصرف مردم خاندان قلي حاکم فراه که سیاوش بیهوش او را بکومک صفي قلي محافظ قلعهٔ گرشک فرستاده بود بر آورده باینان باز گذاشتند - و چون خبر تسخیر این دو معقل منیع و خذلان صحراب خان قلعه دار بست و آوای ملک کشاي توجه امواج نصرت گرا بتاخت فراه بخاندان قلي رسید - حراست قلعهٔ گرشک با وجود کشایش زمین داور و بست از حیز قدرت و اندازهٔ مکنت خویش بیرون دیده چهارشنبه بیست و یکم ربیع الثاني آن سویل را واگذاشته با صفي قلي و دیگر همرهان رو بفراه نهاد - و جمعی که از قبل قلیچ خان در مالگیر بودند بقلعهٔ گرشک در آمدند - و تمامی ولایت قندهار با قلاع شستگانه مفتوح گردید - تفصیل اسامی قلاع مذکوره اینست - قلعهٔ قندهار - با قلعهٔ کوشك نخود که میان قندهار و بست است - قلعهٔ قلات با سه قلعهٔ مقر - شهر صفا - هوله رباط - قلعهٔ نوشنج با نه قلعهٔ - دوکی - چتیالي

هزبائي - سه‌کوته - فتح اباد - شال - مستنگ - قلات - نیچاره - تل - قلعهٔ زمین داور باچارده‌قلعه - وابستان - درفتی - موسي - بیدزیرک - شهرک - ساربان - ملبون - نوزاد - برزاد - دهنه - لرغر - سیاه آب - فولاد - دلخک - قلعهٔ تیرین با قلاع دهگانه - وزرکان - اولنک - درفشان - چارشنبه - نوح - تمران - تمزان - کزیو - شیر - قلعهٔ ده راوت - قلعهٔ بست با هشت قلعه - خلج - هزار اسپ - هزار جفت - شملان - ملخان - صفار - لکي - خنشي - قلعهٔ گرشک با هشت قلعه - مالگیر - هیرمنداب - تیزي بابا - حاجي - سنگین - دژ غوري - دژ سفید - که سابقا داخل دراه بود و اخر برای اختصار قلعهٔ بزرگ را باضافهٔ لفظ قلعه - و قلاع متعلقهٔ آنرا بمحض نام نوشته شد - لله الحمد که بکار سازی تقدیر ایزدي و کام پردازی اقبال سرمدي همگي ولایت قندهارکه در ایام خالیه و اعوام ماضیه باولیای این دودمان مقدس متعلق بود بحکم قدر جع الحق الی مکانه مسخر اصفیای این دولت ابد بقا گشت - از عنایات بیکران دادار کارساز - و عواطف بي پایان کردگار بی انباز - که همواره پیشکار این دولت ابد بنیاد است - و کار گزار این سلطنت دوام نهاد - امید آنست که همگي ممالک اقالیم سبعه که درعهد دولت خاقان کبیر حضرت صاحب قران ممالک گیر قطب الدنیا و الدین اظل الله برهانه مسخر و مفتوح گشته بود - ضمیمهٔ ممالک محروسه و تتمهٔ بلاد معمورهٔ این سکندر زمان شهنشاه دوران که ارثا واستیهالا سزاوار رتبهٔ رفیعهٔ جهانداریست - و استعدادا و استقلالا شایستهٔ درجهٔ منیعهٔ فرمان گذاري - گردانیده مورد عدل و امان - و منشاء فضل و احسان - سازد - و منابر آنرا بخطبهٔ این تخت نشین حق

گزین بلند پایه گرداند - و دراهم ودنانیررا بسکهٔ این پادشاه حقیقت آگاه گرانمایه - بمنه و کرمه *

قلیچ خان از سرانجام ناگزیر قلعه داری بست و توابع آن خاطر واپرداخته نگاهبانی بست وگرشک‌را بعهدهٔ یکی از نوکران عمدهٔ خویش باز گذاشت - و پانصد تفنگچی وتیرانداز بااوسعین ساخت - و هشتم جمادی الاولی خود با همرهان بقندهار برگردید - همگی لشکر علوفه خوار ایران مطابق آنچه از حقیقت دانان آنجا بظهور پیوسته سی هزار سوار است - بیست هزار سوار ملازم داراي آنجا - هفت هزار قورچي - سه هزار غلام - ده هزار تفنگچی - و ده‌هزار دیگر جمعیت امراست - و سوای آن هنگام یساق قریب پنج هزارکس باسید اینکه اگر جمعی از وظیفه خواران بکشتن روند ایشان بجای آنها معین گردند فراهم آیند - وآن گروه‌را نوکر ارادت نامند - حاصل کل ایران هفت لک تومان است که دوکرور و چهل لک روپیه باشد - و هریکی از دارالخلافهٔ اکبر اباد و دارالملک دهلي ودار السلطنهٔ لاهور که‌قریب صد کرور دام جمع دارد نزدیک به دو کرور وپنجاه لک روپیه حاصل آنست - یافت وزیر ایران که اورا درانجا اعتماد الدوله خوانند سالي بطریق علوفه یک‌لک روپیه ست - و بارسم الوزاره که آنرا وزرا پیشکش شاه مي نمایند دو لک سپه سالار - سه‌لک قورچی باشي - پنج لک بیکلر بیگی خراسان که از همه زیاده می یابد قریب ده‌لك - اولکه داران دیگر ازین کمتر درخورحال هر اولکه هریکی از قلر آقاسی وتفنگچي آقاسي یك لک - سالیانهٔ قورچیان یوز باشي ازده تاسی تومان - چندی ازین جمله چل پنجاه تومان نیز می یابند - سایر از هفت تا پنج تفنگچي چندی

که مینگ باشي اند از پنجاه تاشصت - یوز باشي از پانزده تا سي دیگران چار وپنج غلامان یوز باشي از پانزده تاسي - از نجماعه نیز چندي چل پنجاه تومان مواجب دارند - المنة لله که درین دولت پایدار حاصل جاگیر هریکي از بندهائي که بمنصب هفت هزاري هفت هزار سوار پنج هزار سوار دو اسپه سه اسپه سرافراز اند و ایک کرور دام انعام دارند - که مجموع طلب دوازده کرور دام باشد - سالي سي لك روپیه است که صد هزار تومان عراق است - و محصول تیول دیباجهٔ صحیفهٔ مکارم ومعالي یمین الدوله آصفخاں خانخانان سپه سالار پنجاه لک روپیه *

سربر تافتن مرزبان کوچ هاجو از جادهٔ اطاعت وانقیاد باغواء اشامیان بد فرجام و فتوحاتی که بتائید ربانی و و تیسیر آسمانی جلوهٔ ظهور نموده

برخوانندگان اخبار - وپژوهندگان آثار - پوشیده نماند - که شمالي سمت بنگاله دو ولایت واقع شده یکي کوچ هاجو آن برساحل دریای برم پُتر که رود خانهٔ است پس عظیم بعرض دو کروه و از وسط ولایت آشام بصوب بنگاله مي آید - آباد است - و ازانجا تا جهانگیر نگر یك ماه راه - دوم کوچ بهار که از دریا بغایت دور است - وازین ملك به بیست روز داخل جهانگیرنگر میگردند - این دو ولایت را مرزبانان آن ملك درتصرف داشتند - چنانچه در اوایل سلطنت حضرت جنت مکانی کوچ هاجو به پریچهت - وکوچ بهار به لچهمي نراین برادر جد اومتعلق بود - درسال هشتم جلوس آن حضرت که نظم مهمات بنگاله به شیخ

علاءالدین فتح پوری ملقب باسلام خان مفوض بود - رگهناتهه زمیندار پرگنهٔ سوسنگ نزد او آمده بر پریچهت فریادی شد - که به تمرد واستیلا زنان و فرزندان اورا درشکنجهٔ حبس و زندان انداخته است - ازانجاکه از گفتار و کردار رگهناتهه جز راستي ظاهر نمي شد - و دران ایام لچهمي نراین نیز بتواتر و توالي اظهار فرمان پذیری و ابراز خدمت گذاری اولیای دولت قاهره نموده - شیخ علاءالدین را برتسخیرکوچ هاجو تحریض مي کرد - او مکرم خان خلف معظم خان خویش خود را که از معتمدان بارگاه سلطنت بود باشیخ کمال سرآمد نوکران خود و جوقی دیگر از منصب داران با تابینان اینان و هزار سوار کومکی صوبهٔ بهار که همگی شش هزار سوار بودند - و ده دوازده هزار پیاده و نزدیک پانصد سماري پیکاري که برباد سبقت جستی - بمالش پریچهت وتسخیر ولایت او تعین نمود - چون دلیران عرصهٔ کارزار از موضع هتسله از مضافات پرگنهٔ کري باری که سراغاز ولایت کوچ هاجو ست گذشتند - شیخ کمال که سرانجام لوازم این یساق بدو وابسته بود مراتب حزم و آگهي در حل و ترحال مرعي داشته در کروه مي نوردید - و هرجا منزل میشد - بدستور سپاه آن سرزمین پارهٔ ازني و خاک بر دور لشکر براورده در محافظت مي کوشید - و بدین گونه طي منازل و قطع مراحل نموده بحصار دهوپري که بر ساحل دریاي برم پتر اساس یافته ست - و پریچهت مواد استحکام آنرا سرانجام داده - قریب پانصد سوار و ده هزار پیاده بپاسبانی آن گذاشته بود - رسیده محاصره نمود - وتا یکماه بجنگ توپ وتفنگ پرداخته آخرکار بقهر و استیلا حصار از دست اشرار برآورد - و جماعهٔ

کثیر و طایفهٔ غزیر مخاذیل مقتول و مجروح گردید - و چندی تاب آتش تیغ آبدار نیاورده ره سپر فرار گشتند - ناگزیر پریچهت بوسیلهٔ عجز و استکانت وکیل خود را از موضع کهیله که قرارگاه او بود نزد سران عسکر ظفر فرستاد - و بدادن صد فیل و صد اسپ تا نگهن و بیست من عود برسبیل پیشکش و سپردن عیال رگهناتهه باولیاي دولت قاهره ابراز مصالحه نمود - مکرم خان و شیخ کمال ملتمسات اورا پذیرفته به شیخ علاء الدین نوشتند - هنوز جواب آن نرسیده بود که پریچهت موعود بوصول رسانید - درین اثنا نوشتهٔ ناظم بنگاله رسید که تا ولایت کوچ و پریچهت را بدست نیارید دست از قتال و اسار باز ندارید - بنابران لشکر منصور درحصن دهوپري تا انقضای ایام بارش توقف گزید - و همین که آبها رو بکمي نهاد پریچهت با بیست فیل وقریب چار صد سوار و ده هزار پیاده دیو صورت دد سیرت بحصار دهوپری روانه شد - و از نیرنگ سازی این دولت روز افزون تمام شب ببراهه نوردیده روزانه بقلعه رسید - ازانجا که مردم قلعه برین عزیمت ناروا و همت ناسزای او آگهي نداشتند - از ناگهان رسیدن او باضطراب افتادند - و نزدیک شد که کفار برحصار مستولي گردند - مکرم خان و شیخ کمال ازکار طلبي وپیکارپژوهي برفراز خاک زیر حصار قدم استبداد فشرده سپاه فیروزي را بجنگ و پیکار گرم گردانیدند - مجاهدان لشکر اسلام ازقلعه برآمده نخست فیل مست مخاذیل را که بقلعه دوانیده نزدیک بدیوار رسانیده بودند بضرب سیوف وطعن رماح برگردانیدند - و فوج مخالف را درهم شکسته بصوب کهیله که مخذولان بدان سو گریخته بودند - از دهوپري بقصد مالش

راهي گشتند - و پس از رسيدن اينان بآبي كه آنرا موهانهٔ گجادهر نامند پريچهت با كشتئ بسيار آمادهٔ كارزار از پيش نمايان گشته با سفاين پادشاهي بر سطح آب آتش جدال بر افروخت - انجام كار تاب شمشير بهادران ظفر لوا نياورده و سفاين خود را بتصرف دلاوران عرصهٔ شهامت داده از راه خشكي گريخت - و چون آن خائب خاسر بكهيله شتافته آگهي يافت - كه لچهمي نراين با سپاه منصور يكرو شده از جانب ديگر بر سر او مي آيد ناچار از انجا بر آمده به بده‌نگر كه بر ساحل دريای پناس اباداست - رفت - مبارزان افواج قاهره بدو روزه ره نوردي داخل كهيله شدند - و صباح آن باز تعاقب نموده خودرا بكنار پداس رسانيدند - درين اثنا وكيل پريچهت آمده برگزارد - كه او از كردار نكوهيدهٔ خود باز آمده ارادهٔ ديدن سران لشكر دارد - شيخ كمال براي تسكين خاطر او خود رفته اورا با همگي اميال و اموال نزد مكرم خان آورد - و بلديو برادر پريچهت بوسيلهٔ وصلتي كه با سرگ ديو مرزبان آشام داشت - درين گير و دار فراري شده نزد او رفت - ازين رهگذر بيشتر ولايت كوچ هاجو بتصرف اولاي دولت قاهره در آمد - مكرم‌خان باشارهٔ شيخ علاء الدين عبد السلام برادر خود را با جوقي در كهيله گذاشت - و با شيخ كمال و طايفهٔ ديگر پريچهت را با اموال همراه گرفته بجهانگيرنگر راهی گرديد - اتفاقا رسيدن مكرم‌خان بحوالئ جهانگيرنگر و ارتحال شيخ علاء الدين يک مرتبه دست بهم ميدهد - و ازان رو كه حاكم بالاستقلال درميان نبود هوشنگ خلف شيخ علاء الدين و مكرم خان چگونگئ امور بخدمت حضرت جنت مكاني عرضه داشت نمودند - و پس از

ورود پرایغ طلب پرتجهت را روانهٔ درگاه معلی گردانیدند - وچون حکومت بنگاله بشیخ قاسم برادر شیخ علاء الدین که بخطاب محتشم خان نامور بود و بنظم سرکار منگیر می پرداخت - تفویض یافت - او بجهانگیرنگر شتافته مکرم خان را بمحافظت کوچ‌هاجو فرستاد - مشارالیه یکسال درانجا اقامت نمود - انجام کار از بدسلوکی شیخ قاسم که از مراسم سرداري بل لوازم ساز گاري بے بهره بود - رنجیده از راه گهوڑا گهاٹ روانهٔ حضور گردید - شیخ قاسم سید حکیم را که از بندهاي معتمد پادشاهی بود - وسید ابا بکر ملازم خودرا با قریب ده دوازده هزار سوار و پیاده و چار صد سماري بیگاري روانه ساخت تا والات کوچ‌هاجو بضبط دراورده بتسخیر ملک آشام بپردازند - اینان بها جورنته بعد از سپري شدن ایام بشکال بسمت آشام متوجه گشتند - همین که سه چهار منزل نوردیده‌آمد - آشامیان شام فهاد شبی خون آورده بیشتر لشکر پادشاهي را هلاک گردانیدند - و چون این شان شنیع از خرد کوتهی و بی تدبیری شیخ قاسم بوقوع آمده بود صوبه داری بنگاله ازو تغیر یافت *

حقیقت آشام وآشامیان نکوهیده فرجام

ولایت مذکور از یک جانب بکوچ‌هاجو پیوسته است - چون ضلالت پیشگان آن ملک بیگانگان را بمرزوبوم خود راه نمی دهند - اطلاع بر مداخل و مخارج کما هی حاصل نشده - از گفتار لختی سکان آن مرزستان که براي انجاح حوایج زندگي بکوچ هاجو آمد شد دارند - و طایفهٔ که بقید اسار اولیاي دولت پایدار در آمده

بودند - بوضوح پیوسته - که آشام ولایتی است وسیع و فیل وعود که ازان بهندوستانی زبان باگر گذارش دهند و میاه و حیاض فراوان دارد - و نیز دران سرزمین طلای کم عیاری که قیمت آن قریب بنصف قیمت تمام عیار است از ریگ شوئی بهم میرسد - اقصای آن بثغور ولایت خطا متصل است - شمالی کوهستان دارد که از کشمیر و تبت گرفته بخطا پیوسته - و بهرایچ و ترهت و مورنگ و کوچ بهار و کوچ هاجو نزدیک بآن است - مرزبان این ملک سرگ دیو نام کافریست که هزار فیل و زیاده بر صد هزار پیاده دارد - سکنهٔ آن بوم سر می تراشند - و ریش و بروت بمنقاش می چینند - و از جانداران بری و بحری هرچه می یابند میخورند در صورت با قراقاپاق مشابهت دارند - سیاهی روی شان ظلمت آرای شب دیجور - تباهی خوی شان نفرت افزای نزدیک و دور - سران این خود سران وازون آثار بر فیل و اسپ تانگهن ملک خود سوار میشوند - اما سپاهی در کل پیاده است - و سفاین آمادهٔ حرب آمودهٔ آلات ضرب بسیار دارند - در روز قتال بیشتر سلاح اینان تیر و کمان و تفنگ است اگرچه در جنگ میدان حریف بهادران صفدر ومبارزان صفدار نیستند - اما در حرب کشتی بغایت ماهر و مردانه اند - در اثنای ره نوردی بقصد جنگ و پیکار در ملک خود و در ولایت بیگانه هرجا میرسند - بکمتر وقتی قلعهٔ متین از گل و چوب و نی و کاه بر می افرازند - و شرفات آنرا به تختهای عریض مرتب ساخته برای سر دادن توپ و تفنگ دران رخنها میگذارند - و بر دور آن خندقی عمیق حفر نموده بر روی خندق خشبات سر تیز بزمین

فرو می برند - تا گذارهٔ آن برخصم متعذر گردد - و چون بلدیو مذکور هنگام غلبهٔ لشکر منصور بر پریچهت و ولایت او بآشام گریخته بود - چنانچه گزارده آمد - و آن مخذول مرزبان آشام را بر تسخیر کوچ هاجو تحریض نموده برگزارد - که اگر مرا بادوجي بران ولایت بفرستی از تصرف بندهاي پادشاهی بر می آرم - بشرطي که حکومت آن ملک بمن مفوض سازي - آن دد نهاد دیونژاد بتسویلات بلدیو پرمکر و ریو مغرور گشته او را باگروهي بصوب کوچ هاجو فرستاد - و مقرر گردانید که وقت کار و هنگام پیکار بسر انجام لوازم اعانت پرداخته هر قدر لشکر خواهد بی توقف بفرستد - و بلدیو شرک بنیاد در هرج ومرج عزل حاکم سابق و نصب ناظم لاحق فرصت دست انداز یافته به ڈرنگ که در تصرف زمینداران آن نواحي بود و به ده کروهی هاجو در دامن کوه جنوبی آب برم پتر واقع شده - آمد - و در اندک وقتي آنرا بحیطهٔ ضبط در آورده بمحال دیگر دست اندازي آغاز نهاد - و زمینداران پرگنات را بفسانه و فسون باخود همداستان ساخته قریب ده دوازده هزار پیادهٔ آشامي وبنگالي گرد آورد - و تهانهٔ آشامیان را که در ایام مرزبانی پریچهت بمسافت بعیده می بود نزدیک رسانید - و در حکومت خان زمان که بنیابت پدر خویش مهابت خان حاکم بنگاله بود از تساهل و تغافل او بیش از پیش استقلال یافت - و پرگنهٔ لوکي و بهاومنتي را نیز بتصرف در آورد - و ازین رهگذر اکثر محال رو بویراني نهاد - و خلل عظیم در ملک راه یافت - چه رعایاي فرصت جوی آن نواحي هنگام طلب خراج بمیان ایشان درمی آمدند - و لختي ازسرزمانان دیگر نیز آنرا دیده

در آداي زر امهال مي‌ورزيدند - و چون قاسم خان در ايام صوبه‌داري خود چند سردار عمده ده دوازده هزار پياده شمشير دار و سپردار كه دران ديار اين طايفه را پايک خوانند - و پيش ازين در كوچ هاجو و آن حدود بوده - بجاگيري كه حكام بنگاله داده بودند - روزگار ميگذرانيدند - و بزراعت نيز مي پرداختند - وهرگاه كهيده كه صيد فيل باشد درميان مي آمد - مراسم خدمت بجا مي آوردند - براي آنكه كهيده از قرار واقع نشد بجهانگير نگرطلبيده در زندان انداخت و سي هزار روپيه جرمانه گرفته خلاص نمود - وسنتوس لشكر وجيرام لشكر كه سران اين طايفه بودند با گروهي از همراهان گريخته نزد سرگ ديو زميندار آشام رفتند - او اين جماعه را مستمال ساخته پيش خود جاداد - پس ازان كه نظم بنگاله باسلام‌خان مفوض گشت - ستروجيت فساد كيش تهانه دار پاندو كه از لوث باطن پنهاني با مخالفان موافق بود به بلديو گفته فرستاد - كه درين هنگام كه حاكم جديد رسيده اگر ترددي نروي كار آري مطلب بحصول مي انجامد - بلديو مردود بگفتار نكوهيدهٔ آن مطرود باگروه آشامي و كوچي از دُرنگ پيش آمده بجماعهٔ كه شيخ عبدالسلام حارس كوچ‌هاجو براي كهيده فرستاده بود در آويخت - شيخ عبد السلام اين شوريده سري و خيرگي او را باسلام خان نوشته كمک خواست - او در سال نهم از جلوس ميمنت مانوس شيخ محي الدين برادرش را با محمد صالح كنبو كه از دليران جان سپار درگاه خواقين پناه بود و ميرزا محمد بخاري و گروهي ديگر منصب دار - وسيد زين العابدين ملازم عمدهٔ خود را با قريب هزار سوار و همين مقدار پياده تفنگچي

بندهاي والا درگاه و تابينان خود و ده غراب ونزديک دويست
وسه و جليه باتوپچي بسيار و سايرادوات پيکار نزد اوفرستاد - ديکي
ابرگماشت که بسرعت هرچه تمامتر بگهوره گهات شتافته کشتي
بسيار فراهم آرد - تا هرقدر کشتي که صودم لشکر ظفر اثر براي
سواري و باربرداري درکار داشته باشند آماده باشد - و ازانجا که در
آغاز بارش اين سال بر جبال ساحل رودهائي که ازان صوبهٔ بنگاله
مي آيد سحاب دريا بار گشته بود و پيش از رسيدن موسم طغيان
رودها لبريز گرديده - چندانکه تمامي زمينهاي اطراف آنجا را آب
فرو گرفته طرق و سبل بر مترددين مسدود گردانيد - و نيز ازين معبر
که بالا روبهٔ آب بايستي شتافت - و کشتي بزرگ را که اسپ و آدم
تواند برداشت بواسطهٔ تندي و تيزي آب روانه نميساختند - جماعهٔ
مذکور اسپان خود را بانه و بارد رگهوره گهات گذاشته بر کشتيهاي
کوچک راهي گشتند - و مقرر شد که اسپ و اسباب اينان بعد از
فرو نشستن طغيان آب از عقب برسد - درينولا محمد صالح کنبو
که کوسهاي تيز رو زودرس يافته بود - دو روز پيش از ديگران بهاجو
مي رسد - و همان روز سترجيت تيره ايام آمده بشيخ عبد السلام
وا مينمايد که ازگفتار جواسيس چنان ظاهرشد که امشب مخالفين
برتهانهٔ من ميريزند - جمعي برسم کمک با من بايد داد - تا
بمحافظت تهانه و دفع مقاهير پرداخته آيد - شيخ مزبور محمد
صالح را با همرهان او بمدد سترجيت واژون آثار تعيين نمود - چون
پايان روز راهي شده بودند همين که لختي از راه نورديدند آفتاب
جهان افروز به نهان خانهٔ خويش درامد - و تتق ظلام روزگار را فرو

گرفت- ستر جیت مکر پرداز بمحمد صالح برگزارد که تامن خبری از تهانه بگیرم تو اینجا توقف نمای - و تا صباح او را معطل داشته خبر نفرستاد - محمد صالح در آغاز طلوع نیر اعظم بصوب تهانهٔ آن حیله ور نفاق پرور روانه شد - درانثناء قطع طریق دید که با نوارهٔ خود می آید - پرسید چرا درنگ کردی - ستر جیت ادبار گرای که از دو روئی تهانه گذاشته بود پاسخ داد - که مقهوران بکثرت و استیلا تهانه از من گرفته اند - از بیم آنکه مبادا بر نواره نیز دست تصرف دراز گردانند کشتیها را گریزانیده آورده ام - ویک شبانروز دران مکان بوده روز دیگر خبر آمدن سید زین العابدین وغیره شنفته بهاجو برگشتند - و رایها بران قرار گرفت که شیخ عبد السلام از هاجو برنیاید و شیخ محی الدین برادر او و فضیل بیگ ملازم اسلامخان که باسه صد سوار و همین قدر پیادهٔ تفنگچی از تابینان خان مومی الیه مصحوب شیخ عبد السلام بهاجو رفته بود - هرکدام بحراست یکی از تهانجات حوالیء هاجو بپردازد - و سید زین العابدین با همرهان نواره گرفته به سری گهاٹ که سر راه آشام است برود و سعی نماید که مقاهیر قدم پیش نگذارند - پس ازانکه خاطر از ضبط و استحکام هاجو و مضافات آن فراهم گردید - سید زین العابدین و محمد صالح کنبو وسایر بندهای پادشاهی و تابینان اسلام خان و بسیاری از زمینداران با نواره بقصد مالش غنیم عاقبت وخیم راهی گشتند - گروه مقهور که از تهانهٔ پاندو دو کروه پیش آمده دو قلعه ساخته بودند و بحصانت آن پرداخته بمجرد وصول لشکر منصور از قلاع بیرون آمده معرکه آرای جنگ و پیکار گردیدند - آخر کار نسیم فیروزی بر پرچم رایات

مبارزان عسکر ظفر پیکر وزید - و بهادران عرصهٔ دلیری بدازوی شهامت و نیروی شجاعت جمعیت مخالف را باوجود فزونی آن درهم شکسته و جمعی کثیر به تیغ آب سان و سنان آتش افشان از هم گذرانیده هردو حصار را برانداختند و پنج توپ بدست آوردند - و سید زین العابدین با رفقا بصوب سری گهات که مخاذیل دران مکان بعزیمت نبرد با طایفهٔ شکست دیده گردآمده بودند بره نوردی درامد - و بسرعت برق وباد بدانجا رسیده بر سطح آب و صحن خاک آتش کارزارمشتعل گردانید - وخرمن زندگی گروهی ببیاد فنا بر داد - ازانجمله بهوکن که بزبان آن طایفه سپه سالار را گویند و پیشوای ده دوازده هزار آشامی بود - با جمعی ضلالت گرای شقاوت پیرا افروزینهٔ جهنم شد - از لشکر اسلام نیز لختی بسعادت شهادت فایز گشتند - و طایفهٔ مجروح گردیدند - و پنج کشتی کلان که آن را بچهاری نامند با چند کوس که کشتی یک چوبه است بتصرف دلاوران ظفر انتما درامد - و مقهوران سایر کشتیهای خود را گریزانیده روز دیگر باز مانند مرغ و ماهی هجوم آوردند - وچون جنگ در پیوست و مجاهدان فیروزی لوا قریب سه صد آشامی بد فرجام را با سه سردار ادبار آثار بر آب و خاک عاف تیغ ساختند - و جماعهٔ کثیر را بزخمهای گران آمادهٔ دارالبوار گردانیدند - بقیة السیف رهائی خود در گریز دانسته با نواره گریختند - ودوازده بچهاری و چهل کوس بدست غزاة دین افتاد - و ازافرو که نوشتجات جماعهٔ که بکوچ هاجو شتافته بودند مشعر بر کثرت مقاهیر که دران وقت از چهل هزار افزون بود و رسیدن کومک مرزبان آشام پی هم میرسید - اسلام خان گروهی انبوه

از کومکیان بنگاله و تابینان خود و بسیاری از زمینداران آن صوبه جمع ساخته خواست که براي دفع فتنه پژوهان خود راهی گردد- بملاحظهٔ آنکه کوچ هاجو از جهانگیر نگر که حاکم نشین بنگاله است دور تر واقع شده در براسدن خود و خالي گذاشتن صوبه مصلحت ندیده - میر زین الدین علي برادر خود را با اللهیار خان و محمد بیگ ابا کش و عبد الوهاب و میر قاسم سمناني و امیره ساسان و سید محمد بخاری و جوقی دیگر منصبدار و احدی کومکی بنگاله و هزار و پانصد سوار و چهار هزار پیادهٔ تفنگچي و کماندار از نوکران خود تعیین نمود - تا باطل کیشان بطالت اندیش را بجزاء افعال قبیحه و اعمال شنیعه برسانند - و محمد زمان طهراني فوجدار و تیولدار سهلت را نیز طلبیده همراه این مردم روانه ساخت - و مقرر نمود که صوابدید او را بعمل مي آورده باشند - وچون آگهي یافت که تمامي پایکان و کشاورزان آن سرزمین با مخذولان یکرو شده بلشکر هاجو و سری گهات آذوقه نمیرسانند - بنابران غله بسیار بر کشتیها انداخته شست و پنج کوسهٔ جنگي آموده برعنداز و کماندار از سفاین معصوم زمیندار همراه نمود - تا آذوقه را با خزانه و سرب و باروت ولختي اسلحه بهاجو برسانند - و بخواجه شیر وفوجدار گهوره گهات که فوجداری کهیله نیز بدو تفویض یافته بود نوشت - که باجمعیت شایسته باتفاق میر حسیني ملازم خان مزبور که بادو یست سوار و سه صد پیاده برای تحصیل پیشکش نزد زمیندار کوچ بهار رفته بود بتهانه دهوپری رسیده با بستي زمیندار پاتکا و دیگر محال که از خویشان پرانجهت است - و در هواداری اولیاء این دولت ابد مدت

می کوشد - به کومک لشکر هاجو راهی گردد- اتفاقا پیش از رسیدن رسد شیخ عبد السلام بسری گهات شتافت - تا سید زین العابدین را که درانجا اقامت داشت و بواسطهٔ آنکه آب از پای حصار هاجو دو سه کروه دور رفته بود کومک شیخ عبد السلام با دو صد او بشیخ مذکور بسهولت میسر نبود با همرهان بهاجو آورده آنچه رای یکدیگر تقاضا کند بعمل آرند او اگرچه درآغاز از قبول این معني سر برتافت - اما اخر کار بمبالغهٔ شیخ عبد السلام نگهبانی نواره برذمهٔ محمد صالح کنبو و سترجیت تیره درون و مجلس با یزید سرزبان سرکار فتح آباد که درنواحی جهانگیرنگر واقع است و جمعی دیگرباز گذاشته مصحوب شیخ عبد السلام بهاجو آمد - چندی نگذشته بود که مقاهیر که قریب پانصد کشتی بساز و سامان همراه آورده بودند از راه دریا و خشکي برنوارهٔ پادشاهي شبخون آوردند - و طرفین نایره افروز جدال گشته تا ظهور تباشیر صبح هنگامهٔ کشش وکوشش گرم گردانیدند - درین اثنا سترجیت شقاوت نهاد که مادهٔ این شورش و فساد بود با نوارهٔ خود برگشت - واز مشاهدهٔ آن طایفهٔ دیگرنیز متزلزل گشته برگردیدند با آنکه محمد صالح پسران خودرا فرستاده درباب معاودت او کوشید قبول ننموده راه فرار پیمود - وفیهٔ باغیه محمد صالح و مجلس بایزید را با شرذمه قلیله دیده از هرجانب ریختند - محمد صالح ترددات مردانه نموده نقد حیات درباخت ومجلس با یزید اسیر شد - و باره نوارهٔ پادشاهي بتصرف مقاهیر درآمد - و سترجیت بداختر به جماعهٔ که کشتیهای آذوقه بلشکر میبردند در راه دو چار شده آنهارا بمکر وتزویر برگردانید - اغلب آن بود که پس از وصول گروه ناموس جوے نبرد خو که

با فراوان مواد پیکار درسفاین آذوقه بودند شقاوت گزینان ادبار پرست چیره نکشتي - و بلدیو مقهور با حشري آشامي و کوچي دلیرانه از سری گهات وپاند و بحدود هاجو رونهاد - وبرسم و آئین خود درهر منزل قلعهٔ ساخته پیش مي آمد - و به هاجو رسیده آن را آن چنان محاصره نمود که از هیچ راه بحصار نشینان آذوقه نمی رسید - ناچار شیخ عبدالسلام و شیخ محي الدین و سید زین العابدین بیرون آمده مکرر کارزار نمودند - و آن مقهور را عقب دوانیده و چند قلعهٔ ارا منهدم ساخته و جمعی بقتل آورده بحصار درآمدند - و چون از کمی آذوقه و نا رسیدن کومک و فزونی ارباب ضلالت امید زندگي منقطع گردید و مقاهیر پی هم گفته فرستادند که دل از پیکار برگرفته خود را بما برسانید - شیخ عبد السلام و برادر او به امن پژوهی و حیات سگالی با تبعه و لحقه از هاجو برآمده نزد مخ ذیل رفتند - آن گروه عذر پژوه عروهٔ وثقای عهد وپیمان از دست واهشتهٔ طایفهٔ مذکور را باشام کسیل نمودند - و سید زین العابدین مقالات مزوره و کلمات مزخرفهٔ شقاوت منشان از نظر اعتبار انداخته با همرهان بمجادله و مقاتله پرداخت - و درعرصهٔ شهامت لوای شهادت برافراخت - و زین الدین علي و الله یار خان و محمد زمان طهراني و دیگر منصب داران که برای معاش ادبار گزینان واژون آثار راهی شده بودند - چنانچه گزارش یافت - ازراه ساحل دریای برم پتر روانه شده بخست استیصال چندر نراین پسر پریچهت زمیندار کوچ هاجو را وجه همت گردانیدند او سابقا در پرگنهٔ سول ماري از مضافات دکن کول که عبارت است ازجانب راست آب برم پتر مي بود - چون اکثر محال سرکار دکن کول

در تیول سترجیت فتنه آما مقرر گردید - آن نیرنگ ساز نفاق پرداز گوپی ناتهه برادر زادهٔ خود را بتهانه داری و عمل گذاری پرگنه‌گری باری - که حصاری استوار دارد و تهانهٔ مقرری‌ست - فرستاد - ازانجا که رعایای گری باری از بی هنجاری و ناهمواری گوپی ناتهه متوه آمده بودند چندر نراین را بگری باری طلبیدند - گوپی ناتهه تاب مقاومت درخود نیافته تهانه را خالی گذاشت - و دراندک وقتی قریب شش هفت هزار پیادهٔ کوچی و آشامی برسر چندرنراین که درموضع متله از لواحق گری باری اقامت گزیده بود فراهم آمدند - و او بتحریک جمعی فسادانديش بر ساحل دریای برمپتر در زمینی که اشجار متراکمه داشت قلعه ساخته بارادهٔ شورش و فساد نشست مجاهدان دین بسرعت هرچه تمامتر بدان صوب شتافته دهم شعبان سال دهم از جلوس میمنت مانوس از سمت اوترکول که جانب چپ دریای برمپتر باشد محاذی گری باری آمده خواستند که گروهی ازدلاوران نبرد آرا از دریا گذرانیده برای تنبیه چندر نراین بفرستند - و بملاحظهٔ آنکه در پایان روز رسیده بودند - این یورش را بروز دیگر موقوف داشتند - درین اثنا چندر نراین که غنودهٔ غفلت بود از رسیدن پیکارگزینان جدکار باضطراب و اضطرار افتاده راه سلامت جزکوچهٔ فرار نیافت - و از بیم اسار بحصار گری باری درنیامده به پرگنهٔ سول ماری که پیشتر نیز دراجا اقامت داشت رفت - مبارزان لشکر اسلام هنگام طلوع نیر اعظم از آب عبور نموده سران این پرگنه را از پایک و رعیت در دایرهٔ انقیاد در آوردند - وقلعه چندرنراین برافگنده وجنگل حوالیٔ آنرا بریده برکریوهٔ که میان حصار مزبور بود قلعه برای تهانه ساختند

و جلال خویش معصوم زمیندار را باچار صد تفنگچی و پایک بمحارست آن گذاشته باز از آب گذشتند - و برابر پرگنهٔ مردنگی از مضافات دکن کول آمده سرزبان آن سرزمین را که او نیز پریچهت نام دارد برای آنکه مبادا درصدد چندر نراین که داماد او بود سعی نماید به بیم و امید نزد خود طلبیدند - پریچهت آمده سر گروه عسکر را دریافت - درینولا زمیندار پرگنهٔ سول ماری نیز که از خوف چندر نراین بکهونتهه گهات فراري شده بود - عسکر فیروزي ازانجا بدهوپري شتافته جماعهٔ را که بواسطهٔ کمک لشکر هاجو آمده بودند و پس از شنفتن قتل و اسر اینان همانجا مانده - و ستر جیت مقهور با سفاین غله و دیگر کشتیها بطایفهٔ مذکور پیوسته بود استظهار بخشید - و چون ظاهر شد که ستر جیت خسران گرای از نفاق کیشی و ضلالت اندیشي بارادهاي تباه شب هنگام بر کشتي نشسته از میان غایب میگردد - و اسلام خان نیز در باب گرفتن او مبالغه نموده بود - غزاة دین آن نکوهیده اثار را دستگیر ساخته بجهانگیر نگر روانه نمودند - او پسر سکندر زمیندار بسنه است که از جهانگیر نگر سه منزل اینجانب واقع شده شیخ علاءالدین اورا بالشکری که بکشایش کوچ هاجو فرستاده بود - همراه کرده بود - چون ازو ترددات نمایان بروي کار آمد بعد از تسخیر بملک و مراجعت افواج ظفر امتزاج تهانه داري پاندو و کوه متی برو مقرر گردید - و او درانجا بوسیلهٔ تبع و اتباع اکر باشامیان آشنائی بهمرسانید - و باجود مرزبانی بسنه با زمینداران کوچ اختلاط تمام نمود - و دران سرزمین نیز جا گرم کرده طرح اقامت انداخت

و جمعی که بعد از شیخ علاء الدین بصوبه داری بنگاله معین گشتند هرگاه طلب مینمودند بارسال پیشکش و اظهار مقدمات اطاعت آمیز دفع الوقت میکرد - و چون درین عهد سعادت مهد اسلام خان ناظم بنگاله گردید - آن ناپکار بی هنجار را بحد تمام طلب نمود - او راه مکر پردازی و حیله گذاری مسدود دانسته پسر خود را که در جهانگیر نگر می بود طلبیده بجای خود گذاشت - و کام و نا کام نزد خان مذکور آمد - و با شیخ محی الدین و لشکری که بهاجو نامزد گشته بود مرخص گردید - و از نفاق کیشی با زمینداران آشام و بلدیو برادر پریچهت بسازش پرداخته ابهای اخ بار اینحدود مینمود - و همت بر اغوای اصحاب فساد و اغرای ارباب عناد مصروف میداشت وبرین اندیشهٔ ناپسندیده اکتفا ننموده زمینداران دیگررا از راه رشاد و جادهٔ سداد باز می داشت - انجام کار این برگشته روزگار در جهانگیرنگر زندانی شده بهزاران ناکامی رهگرای نیستی گشت - و چون بمقتضای حکم الهی که هر عقل بان پی نبرد - در هاجو قضیهٔ نامرضیهٔ گرفتار شدن شیخ عبد السلام و برادر او باهمراهان صورت وقوع گرفت - مخائیل کوچ و اشام مغرور گشته غافل ازانکه هرگاه موررا پر براید بسر درآید - یکی از سرداران را با دوازده هزار پیاده و پنجاه کشتی جنگی و کوس بسیار روانه گردانیدند تا درجوکی کپه که دراز کوهیست و این روی آب پناس دریائی که آب مذکور بدریای برم پتر پیوسته واقع شده - و غیاض متراکمه دارد - راه بر لشکر ظفر اثر به بندند - آن مدهوشان بادهٔ نادانی درجوکی کپه استوار حصاری بر افراختند - ودران سوی برم پتر نیز مقابل آن

در محلي که به هیره پور مشتهر است قلعهٔ محکم بنا نمودند - و سر گروه مقاهیر سه هزار پیاده بپاسبانی جوکی کپه باز داشته بقیه را همراه خویش به هیره‌پور برد - و خود با پیادها درون حصن درآمده نواره را برابر آن حصار در کنار باز داشت - و چون عساکر فیروزي با سپاهي که پیشتر درده‌وپري بودند متوجه پیش گشتند و بساحل دریاي خانپور که از کهونتهه گهات گذشته به برمپتر ملحق میشود رسیده آغاز عبره نمودند - بُسبی که با زمینداران و پیادهای بسیار براي قطع جنگل و وا کردن راه پیش پیش لشکر میرفت - خبر نمودار گشتن جمعی از مخالفان رسانید - زین الدین علي و الله یارخان اورا باهمرهان و سه هزار پیادهٔ تفنگچی و تیر انداز روانه کردند که بجبال و غیاض آن حدود درشده مقاهیر را تنبیه نمایند - او بحملهٔ نخستین مقهوران رابگریز انداخته قریب شش کروه تعاقب نمود - و گروهی را از هم گذرانیده سرهای ایشان بمعسکر آورد - روز دیگر که عسکر نصرت گرا بجوکي کپه فرود آمد چون نگاهبانان قلعه از دست برد روز گذشته دل بای داده بودند - همین که کنداوران ظفر طراز بقلعه نزدیک رسیدند از حصار برآمده بکوه و جنگل پناه بردند - دولت خواهان معصوم زمیندار و جمعي را با نواره بمالش مقاهیر آن روي آب فرستادند - ایشان بسرعت هرچه تمامتر روبکار نهاده برخی به نبرد نواره اشتغال نمودند - ولختی از سفن برآمده برقلعه تاختند - مقاهیر بپای فرار از حصار بیرون آمده بغیاض و جبال زینهاري گشتند - لشکر ظفر اثر از آب پذاس عبور نمود - و ازانجا که نیرنگی اقبال دشمن مال همواره پداندیشان این دولت بی زوال را بی تگاپو این و آن

راه گرای وبال کدهٔ جهنم میگردانند - چندر نراین سراسد فسادکیشان دکن کول بجدري روانهٔ نهانخانهٔ نیستي گردید - بعد ازانکه آن روی آب برم پتر که باوترکول موسوم است بعبور لشکر منصور و دکن کول به سپري گشتن چندر نراین از مفاسد و مکاره مصفا گردید - اولیاء دولت قاهره چنان مصلحت دیدند که جوقي از دلیران گزیده و دلاوران پیکار دیده بآن روی آب فرستاده آید تا هرکه از سرزبانان دکن کول بقلاوزی بخت و رهنمونی دولت بسعادت فرمان پذیري مستسعد گردد مستعمال ساخته نزد سران لشکر بیاورند - و هرکه سر از انقیاد برتابد عرصهٔ هستي از لوث وجود فساد آسود او پاک گردانند بنابزان محمد زمان را باهزار سوار و چهارهزار پیاده آن روی آب فرستادند - او در اندک وقتي ثمرد گزینان محال دکن کول را رهگرای اطاعت گردانیده بمعسکر اقبال آورد - بعد از معاودت محمد زمان سپاه قلعه کشا ازانجا روانهٔ چندن کوٹه گشت - در راه نکاشتهٔ اوتم نراین پسر سردار زمین دار بده نگر رسید - که بلدیو برگشته بخت با سي هزار کوچي و آشامي ببده نگر آمده و این هوا خواه بقدر مکنت و مقدرت تکاور نموده - چون نیروی مقاومت در خود ندید ازآب پناس گذشته بکهونتهه گهات روانه شد - تا بسرعت هرچه تمامتر خود را بشما برساند - سرکردهٔ لشکر محمد زمان وجمعی دیگر از بندهاي درگاه را باقوجی از سوار و پیاده تفنگچي و کماندار بدفع آن مخذول فرستادهٔ خود در چندن کوٹه توقف گزید - درین اثنا اوتم نراین نیز رسیده آمد - و چون برمداخل و مخارج آن سرزمین نیک آگاه بود به همراهي ایشان معین گردید - دلیران لشکر منصور

بکنار آب پومارہ رسیدہ حصاري را کہ مخاذیل بر ساحل آب مزبور ساختہ بودند مفتوح گردانیدند - وازانجا بہ بدہنگر - کہ بودن بلدیو سیہ بخت بادیگر شقاوت اندوزان دران ضلع گمان داشتند - آمدہ چون دریافتند کہ آن برگشتہ روزگار از استماع توجہ لشکر فیروزي با وجود حصون حصینہ کہ در بدہنگر ساختہ بود بہ چوتہري کہ زمینداری آن نیز بہ سردابر متعلق بود رفتہ در دامن کوہ کہ درخت زار درہم پیوستہ دارد قلاع بر افراختہ نشستہ است - رو بجنگلي کہ آن گمراہ را دران نشان میدادند نہادند - و در بشن پور کہ زمینش ارتفاعي داشت و نزدیک بآن جنگل بود برای انقضای یام برسات و اعداد اسباب اہلاک آن مطرود توقف گزیدند - و چون بلدیو و خیم الخاتمہ دریافت کہ گروہ نبرد خود دست از کشش وکوشش باز نخواہند کشید - ناگزیر چارۂ کار درین منحصر دید کہ بعد ازانکہ جوشس انبار و شورش بحار اطراف و اکناف را فروگیرد و راہ آمدوشد مردم و رسیدن غلہ وآکہی عساکر ظفرمآثر از احوال یکدیگر بستہ شود - و آذوقۂ لشکر ستارہ حشر بقلت گراید ہرچہ از تردد و تلاش ممکن باشد بتقدیم رساند - وآن شوریدۂ رسیدہ طالع باین اندیشۂ خام و فکر ناتمام با دیگر مخاذیل کہ در سپردن راہ خسران باو ہمراہ بودند از جنگل کوہ دامن چوتہري قدم جسارت پیش نہاد - و جمعیت این پراگندہ روزگار بعد از رسیدن کومکی کہ سرکردہ آشامیان از سري گہاٹ و پاندو فرستادہ بود بچہل ہزار رسید - و آن مدبر حیلہ گر چند سردار را با جمع کثیر روانہ گردانید - تا بر ساحل آبي کہ یک و نیم کروہی بشن پور واقع شدہ و بکلاپاني اشتہار دارد -

حصون حصینه بر افراخته بنشینند - و خود با سایر سوار و پیاده یک کروه عقب در مکانی نا هموار برکنار آبی عسیر العبور و جنگلی صعب المرور قلاع ساخته رحل اقامت افگند - و فرستادهای آن مقهور در تاریکی شب که بروی و رای شان مناسبت تمام دارد از آب گذشتند - و محافظی محکمهای لشکر فیروزی قلعهٔ چند ساخته نشستند - و فی الجمله کار برین گروه اخلاص پژوه تنگ گردید - بعد از چندی سرگ دیو سرکردهٔ آشامیان که در پاندو بود بنوشتهٔ بلدیو داماد پسر خود را با قریب بیست هزار آشامی فرستاد - آن مردود صورت و معنی حصاری ساخته نشست - و جمعی را فرستاده راه چندن کوته بربست - و چون از کمی میاه هنگام تردد سپاه اسلام رسید - لشکر فیروزی که در چندن کوته بود روانهٔ بشن پور گردید - بلدیو و رفقای مردهٔ او باندیشهٔ آنکه هرگاه درین فرصت کاری از پیش نرود بعد از پی هم رسیدن کومک لشکر اقبال عنان تدبیر از دست خواهد رفت - شب یکشنبه بیستم جمادی الثانیه این سال که یازدهم سال جلوس میمنت مانوس است جمعی را که درین روی کالاپانی بودند تحریض نمودند - تا از قلاع بر آمده بر حصون کنداوران ظفر یاور شبیخون آوردند - و پس از دست و پا زدن بسیار دو قلعه را که هنوز اختتام و استحکام چنانچه باید نگرفته بود متصرف گشتند - هنگام دمیدن صبح محمد زمان و دیگر بندها ازین ماجرای ناسزا آگاه گردیده قصد مالش آن گروه غنوده بخت نمودند - و جمعی را به نگاهبانی حصون خود گذاشته بر قلاع مخاذیل رفتند - و از در و دیوار قلعه که نزدیکتر بود بپامردی شجاعت و

دستیاری شهامت خود را درون انداختند - و بسیاری از حصار گزینان را بشمشیر آبدار رهنمای دار البوار گشتند - برخی ازان گروه ضلالت پژوه که ساعتی چند از سرگردانی ایشان باقی بود چون قلاع مقاهیر باهم پیوسته بود باضطرار و اضطراب تمام بقلعهٔ دیگر در آمدند - مبارزان دین دست از تعاقب باز نکشیده همراه آن گمرهان بحصار در شدند - وجماعهٔ کثیر را ره گرای جهنم گردانیدند - ازانجا که مخاذیل را دل از دست رفته بود درینجا نیز ثبات نورزیده بمحکمهٔ سیوم در آمدند - و همچنین مجاهدان نصرت آئین آن سرگشتگان بادیهٔ ادبار را از قلعه بقلعه می دوانیدند - و جمعی را علف تیغ بیدریغ میگردانیدند - چنانچه درعرض دو پهر پانزده حصار برکشادند و زیاده از چار هزار آشامی شوم نهاد مقتول گشتند - درین میان چندی از معتبران که هرکدام قریب پنج شش هزار کس همراه داشت بقتل رسیدند - و سه سردار نامور مامور گردیدند - توپ و تفنگ ودیگر اسلحهٔ بسیار غنیمت کنداوران جد کار شد - و جمعی دیگر را که برخمهای منکر ودیعت حیات بخازنان دوزخ سپرده بودند درمیان غیاض و کنار میاه یافتند - مقاهیر از مشاهدهٔ تائید ربانی و دید نیرنگی اقبال حضرت خاقانی سایر قلاع این روی آب را با حصون آنروی آب سوخته و بهزیمت درساخته به بلدیو شوریده بخت پیوستند - دولتخواهان فسخ عزیمت بشن پور نموده و استباحت این جمع واجب القمع را بر مهام دیگر مقدم داشته بصریمت مردانه بآن صوب راهی گشتند - و دوازدهم رجب المرجب این سال لشکر توزک ساخته سه فوج ازسوار و پیاده براه خشکی فرستاده مقرر

ساختند که نواره از طرف آب آمده راه آن گروه گمراه بر بندد - بعد از یک و نیم پهر روز هر فوجي از افواج سگانه از راهی که رفته بود بر قلاع بهم پیوسته یورش نمود - مخاذیل بحصانت حصون و کثرت جمعیت پای قرار فشرده هنگامهٔ پیکار گرم گردانیدند - در اثنای آنکه بمساعی مبارزان ظفر آئین نطاق طاقت معاندان سیه گلیم تنگ شده بود برخی از جدکاران نبرد گزین از جانب جنگل و طایفهٔ از جوانب دیگر بحصار در آمده نگاهبانان را به تیغ آبدار افروزینهٔ جهنم ساختند - و جمعي کثیر از آشامیان مقتول گشتند - و گروهی از غلبهٔ یاس و فزونی باس ادوات نبرد انداخته از دیوار بزیر افتادند - و روبسوي غیاض و دیگر امکنه که مهارب این فیهٔ ضاله بود نهادند چون آن اماکن را مجاهدان اسلام گرد گرفته بودند بهر جانبي که رو آوردند به نیران تیغ خاکستر گشتند - و جمع غزیر تاب این آتش نیاورده خود را بدریا زدند - و از راه آب بآتش دوزخ شتافتند - و دامان مرزبان آشام که پیشواي آن گروه ضلالت آئین بود با جمعي ماسور گشت - دلاوران نبرد آرا این گرفتاران را نیز به تیغ خون ریز از هم گذرانیدند - و تا آخر روز در آجام گشته هر کرا مي یافتند کار او بانجام میرسانیدند - بالجمله از کشته و خسته در صحرا و دریا مرغ و ماهي را نزلي بنوا و مایدهٔ بسزا پدید آمد - مناکیب ازین دستبردهای پي در پي هراسان شده هرجا بودند - فرار نموده خودرا بسري گهات و پاندو که سردار و بنه و بار و نوارهٔ اینان آنجا بود رسانیدند - و بلدیو مقهور از جائی که بود بدرنگ رفت - بعد از حصول این فتح اولیاي دولت استیحاث آشامیان مباح الدم که

در سري گهات و پاندو فراهم شده بودند اصلح و اهم دیده بصوب هاجو راهي گشتند - و بهاجو رسیده بسبب آمدن نواره از چندن کوته و فوجي که در بشن پور بود درنگ نمودند - و بعد از پیوستن این جماعه کشایش سري گهات و پاندو پیشنهاد همت گردانیدند - بیست و چهارم رجب لشکر نصرت اثر حوالی اکبه پهاري نزول نمود - روز دیگر هنگام ظهور تباشیر صبح اقبال سردار لشکر منصور سه قشون ترتیب داده بر قلهٔ کوه فرستاد تا بسرکوب حصار برشده بانداختن تیر و تفنگ غنوده بختان را مغلوب گردانند - و محمد بیگ ابا کش وسیرمحمد قاسم سمناني و سیدمحمد بخاري و چندی دیگر را از بندهاي پادشاهي از نشیب کوه صحافی قلاعی که سر راه بود روانه نمود - و خود بالله یار خان و محمد زمان و جمعی دیگر از عقب ایشان راهي گشت - و چون فوج پیش نزدیک رسید گروه ضلالت گزین بصرداون توپ و تفنگ آتش کار زار برافروخته بغوغا و غلغله رستخیزي بر انگیختند - ازانجا که حراست کارساز حقیقي و حمایت نصرت پردازتحقیقی همواره شامل حال اولیاي این دولت بلند صولت است بهیچ یکی از مجاهدان دین آزاري و آسیبي نرسید - و افواج سگانه بر فراز کوه برامده سرکوب را بدست آوردند - درین میان نوارهٔ مبارزان فیروزي نشان رسیده با سفاین بد اندیشان که سر راه بر لشکر اسلام گرفته بودند هنگامهٔ نبرد گرم گردانید - و جمعي کثیر بدالالت تیر و تفنگ ره گراي جهنم گشتند و نوارهٔ اشامیان متفرق و منتشر گشت - دلیران نصرت نشان پس از انفتاح قلاع مذکوره با جوقي خود را بمحکمهاي سري

گهات رسانیده تسخیران را وجهٔ همت ساختند و الله یارخان و محمد زمان نیز برای استظهار کند اوران ظفر شعار از عقب راهي گشتند و مبارزان عرصهٔ شهامت از هرجانب قلعه هارا احاطه نموده جمعي کثیر را بهمونی تیغ و سنان بادیه نورد عدم گردانیدند - و معاقل مذبوره نیز بر کشاده بقیة السیف را براه فرار انداختند - و چون مردم سفاین همگي غراب و کوسه بصوب پاندو دوانیده بامخذولان آن روي آب که بحصانت حصن پاندو و کثرت نواره قدم استبداد فشرده بودند نایرهٔ قتال بر افروختند - این گروه خسارت پژوه نیز تاب نبرد پیکار گزینان ظفر آئین نیاورده مانند مقاهیر دیگرراه گریز سپردند - دراثنای این کارزار معصوم زمیندار بسرعت هرچه تمامتر کشتیهاي خود را برده راه برآمد سفاین آشامیان بریست - آن اجل ستیزان لختی از بیم سطوت امواج قاهره خود را در دریا انداخته بگرداب ممات در شدند - و برخی سفاین را بساحل رسانیده خاک فرار برفرق روزگار واژون آثار خود ریختند - و قریب پانصد سفینه از قسم بچهاري و کشتی کلان و کوس جنگي و سه صد توپ غنیمت غزاة دین و کماة نصرت قرین شد - ازین دستبردهای پی‌در پي سایر مرزبانان و گردن کشان آن نواحي عبرت برگرفته بمنهج مستقیم اطاعت و فرمان پذیري درآمدند - و ازآشامیان بد فرجام دران نزدیکي اثری پدید نیامد - و اولیاي دولت قاهره تمامي محال و مواضع کوچ‌هاجو را از فتنه گزینان آشامي وا پرادخته بدستور سابق بتصرف درآوردند - و بعزم تسخیر کجلي که مکانیست برساحل دریای

برم پتر و اطراف سگاهٔ آن بکوه پیوسته است - و آبي بس عظیم از وسط آن گذشته به برم پترملحق میگردد - و ازان رو که دهنهٔ ولایت آشام است آشامی بسیار همراه سردار عمده درانجا مي بود - راهي گشته جمعي را از سوار و پیاده بمالش بلدیو مقهور بصوب درنگ روانه ساختند - و چون لشکر منصور محاذی کجلي رسید نخست سفاین را بآنطرف آب فرستادند - و باندک تردد حارسان آن مکان را شکست داده بوادی گریز انداختند - پس ازان از دریا عبره نموده حصون مخاذیل را که از دیر باز بنا نهاده بودند خراب گردانیدند - و دو جانب آب کجلي دو قلعهٔ استوار برافراخته هزار سوار و سه هزار پیادهٔ تفنگچي و دو سه هزار پایک و لختي زمیندار بپاسبانی آن گذاشتند - و نزدیک سه ماه برای تنظیم و تنسیق مهام آن حدود و ایل ساختن - مرزبانان و تمرد پیشگان توقف نموده ازانجا بکوه هته که در سمت اوترکول میان سري‌گهات وکجلی واقع است و پیشتر شهري بود بغایت معمور وزمینی دارد مرتفع - آمده برای انقضاي ایام بارش رحل اقامت افگندند - و چون فوجی که به تنبیه بلدیو رفته بود بدرنگ رسید - آن منکوب به شعاب جبال و درهای تنگ درخزید - و از بیم آنکه دلاوران نبرد خودست از تعاقب باز نمی دارند از راه کوه دامن گریخته بموضع سینگري از مضافات آشام که میان کوه و دریاي برم‌پتر واقع شده درآمد - و دراندک وقتی با دو پسر خود بعلل شاقه رهگراي جهنم گردید - غزاة عسکر منصور بعد از گریختن او خاطر از ضبط درنگ و توابع آن فراهم آورده و باستیصال لختي فتنه پسیجان دیگروا پرداخته -

سرزبانان آن سر زمین را منقاد گردانیدند - و با چند سردار ایشان بکوه هتد آمده داخل لشکر اقبال گشتند - و چون این ماجری از عرایض اسلام خان و منهیان ولایت بگاله بمسامع جاه و جلال رسید - از سواران منصب اسلام خان که پنجهزاري پنجهزار سوار سه هزار سوار دو اسپه سه اسپه بود هزار سوار دیگر دو اسپه سه اسپه مقرر شد - و بالتماس او الله یارخان باضافهٔ پانصدي دویست سوار بمنصب سه هزاري دو هزار سوار - و از اصل و اضافهٔ محمد زمان طهراني بمنصب دو هزاري هزار و هشصد سوار - و میر زین الدین علي بمنصب هزاري دویست سوار و بخطاب سیادت خان - عز افتخار اندوختند - و رحمان یار و عبد الوهاب نیز باضافهٔ منصب نوازش یافتند -

اکنون عنان سمند برق کام براق خرام خامه بشاه
راه گزارش وقایع حضور منعطف میگرداند

گذارش نو روز

درین هنگام که بنو بهار فیض اتصال حضرت خاقاني از چمن دلها گرد غم رفته بود - و در باغ خاطرها ریاحین شادي شگفته نوروز عالم افروز رایت زینت کارخانهٔ دنیا برافراخت - و طلیعهٔ سپاه ربیع لشکر دی را منهزم ساخت - نرازندهٔ پایهٔ سریر چارم - فروزندهٔ بشطاق نه طارم - بعد از انقضاء پنج ساعت و چل وپنج دقیقهٔ شب یکشنبه چهارم ذي القعده سنه هزار و چل و هفت بیت الشرف به پرتو لواي اعتدال بر افروخت - فردای آن سپهر سپر

اقبال - سپهر خورشید جلال - برازندهٔ سریر جهانبانی - فرازندهٔ اکلیل کشور ستانی - تخت مرصع را بجلوس ممینت مانوس پایهٔ اعتلا بر افزوده رفعت آسمانی بخشید - دربن روز فرخنده سرو جویبار خلافت پادشاهزادهٔ والا گهر محمد دارا شکوه را باضافهٔ هزار سوار بمنصب پانزده هزاری ذات و ده هزار سوار - و اختر برج جهانداری پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر را باضافهٔ هزار سوار بمنصب دوازده هزاری ذات و هشت هزار سوار سرافراز فرمودند - علامی افضل خان باضافهٔ هزاری ذات بمنصب هفت هزاری ذات و چار هزار سوار بلند پایکی یافت *

پنجم [ذی القعده] بالله ویردی خان فیل عنایت شد - میرزا حسن ولد میرزا رستم صفوی را بعنایت خلعت و اضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزار و پانصدی ذات و هزار سوار و مرحمت اسپ و فوجداری میان‌دو آب سربلند ساختند - آقاخان فوجدار این روی آب چون که بمنصب هزاری ذات و هزار سوار سرافراز بود بفوجداری آن روی آب نیز نوازش یافت - و چار صد سوار دو اسپه سه اسپه مقرر شد - انور پسر سلاح خان را که داروغهٔ قور خانه است بخدمت داروغگی فیل خانهٔ والا نیز و مرحمت خلعت و اضافهٔ منصب و خطاب عنایت خانی سربرافراختند - میرک حسین خوانی که نزد نذر محمد خان والی بلخ بآئین سفارت رفته بود بتلثیم عتبهٔ علیه سعادت اندوخته لختی اسپ و شتر پیشکش گذرانید - حاجی عاشور بمرحمت خلعت و خدمت بخشیگری شاگرد پیشه سربلند گردید - بحیدر بیگ میرزا باشی

و غیره که از بلخ و بخارا آمده سعادت تقبیل آستان خلافت اندوخته بودند چارده هزار روپیه انعام شد - بمشار علیه چار هزار بخواجه سنگي ده بیدي سه هزار - بمحمد علي سه هزار - بخواجه عارف دو هزار - بهریکی از حاجي بیگ خویش شاه قلي و قل بیگ هزار - مهیس داس راتهوز از اصل و اضافه بمنصب هزاري ذات و ششصد سوار مباهي گشت - چون عبد اللطیف مخاطب بعقیدت خان که سربراهی دفتر تن باو متعلق بود از استیلای بیماري بخدمت مرجوعه نمیتوانست پرداخت - دیانت راي دفتر دار خالصه را بعنایت خلعت و منصب هزاري ذات و صد و پنجاه سوار از اصل و اضافه برنواخته خدمت دفتر تن نیز باو تفویض فرمودند *

هفتم [ذي القعده] آبا افضل سه فیل وهفت اسپ بطریق پیشکش گذرانید - سید الهداد بخدمت قلعه داری قلعهٔ سورت معین گشت *

یازدهم [ذي القعده] علیمردان خان را که در سلک دولت خواهان منسلک گشته بمنصب پنجهزاري ذات و پنجهزار سوار و ارسال علم و نقاره برنواختند - و منشور عاطفت گنجور مشتمل برین عنایات شرف صدور یافت *

هفدهم [ذي القعده] که تاریخ رحلت حضرت مهد علیا است در روضهٔ مقدسهٔ آن سفر گزین ملک تقدس برسم هر سال مجلس عرس منعقد گشت - و حضار آن محفل فیض منزل از سادات و فضلا و صلحا و حفاظ باقسام اطعمه و انواع حلاوي و اصناف

عطریات بهره ور گشتند - سریر آرای جهانبانی بمرقد فیض مورد آن مغفورهٔ رحمت آلهی تشریف فرموده بفاتحهٔ نایحه پرداختند و بآئین مقرر بیست هزار روپیه درین مجلس بمستحقین و بیست و پنج دیگر فرداي آن بمستحقات عطا نمودند - از چارم ذي‌القعده که روز نو روز بود تا بیست و دوم این ماه که روز شرف است از پیشکش پادشاهزادهاي کامگار والا مقدار و امراي نامدار مبلغ ده لک روپیه شرف پذیرائي یافت - ظفر خان والد خواجه ابوالحسن ناظم کشمیر که بعد از فتح تبت حسب الحکم با ابدال سرزبان تبت روانهٔ بارگاه جلال شده بود - درین تاریخ با زمیندار مزبور تقبیل سدهٔ سنیه نمود - ابدال را بمکرمت خان حواله فرمودند - چون یادگار بیگ که شاه صفي فرمان رواي ایران پیش از در آمدن قندهار بتصرف اولیاي دولت نامدار اورا بعنوان سفارت روانهٔ درگاه خواقین پناه ساخته بود حوالی دارالخلافه رسید - بمیر خان میر توزک حکم شد که تا بهشت آباد استقبال نموده بآستان معلی رساند - او بعد از ادراک شرف استلام‌عتبهٔ والا نامهٔ شاه را که منبي از اخبار و حقایق ایران و کیفیت تسخیر قلعهٔ ایروان بود با دوازده اسپ و سه تفنگ کلان که فرمان رواي ایران درین فتح از رومیان بدست آورده بود و مصحوب سفیر مزبور فرستاده از نظر انور گذرانید - و بعنایت خلعت با تاج فزلباشي و جیقهٔ مرصع قامت اعتبار و فرق افتخار برافراخت - پیشکش یلنگتوش اتالیق والی بلخ از اسپ و اسباب مخصوصهٔ آن دیارکه ده هزار روپیه ارزش داشت بنظر مقدس در آمد - از پیشگاه

عنایت بیست هزار روپیه بمحمد زمان ملازم او که پیشکش آورده بود حواله شد - که باو برساند - و سه هزار روپیه بمحمد زمان انعام فرمودند - ده اسپ عراقي که سعید خان بهادر ظفر جنگ فرستاده بود شرف پذیرائي یافت - منصب مبارزخان بالتماس پادشاهزادهٔ والا گوهر محمد شاه شجاع بهادر باضافهٔ پانصد سوار چار هزاری ذات و چار هزار سوار مقرر گردید - میر نورالله هروي تهانه دار کوچ هاجو باضافهٔ هزاری ذات و هزار وسه صد سوار بمنصب سه هزاري دو هزار و پانصد سوار سرفرازي یافت - لشکر شکن ولد شاه نواز خان بن عبد الرحیم خان خانان بانعام چار هزار روپیه سر برافراخته به بنگاله مرخص گشت *

بیست و سیوم [ذي القعده] فرمان عنایت عنوان با خلعت خاصه و جمدهر مرصع با پهولکتاره و شمشیر مرصع و سپر خاصه مصحوب نور بیگ گرز بردار بعلیمردان خان ارسال یافت *

بیست و ششم [ذي القعده] نقدي بیگ و احمد بیگ فرستادهاي علیمردان خان با عرضه داشت او و زر مسکوکي که ارسال داشته بود همراه ذو القدر خان بدرگاه گیوان مکان رسیده دولت کورنش دریافتند - و هر کدام بخلعت و اسپ با یراق نقره و انعام سه هزار روپیه سرفراز گردید - و ذو القدر خان از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات و پانصد سوار فرق مباهات برافراخت *

غرهٔ شهر ذي الحجه بگوهر اکلیل خلافت پادشاهزادهٔ والا قدر محمد داراشکوه فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره عنایت شد - یادگار بیگ ایلچی داراي ایران بانعام سي هزار روپیه نوازش یافت *

چهارم [ذي الحجه] خلعت و علم و نقاره و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکي با زین طلا دیگري با زین مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و جل مخمل زربفت و ماده فیل مصحوب ذوالقدر خان و نقدي بیگ بعلیمردان خان عنایت نموده فرستادند - و امیر بیگ ملازم علیمردان خان که عرضه داشت خان موسی الیه بدرگاه کیوان جاه آورده بود بعنایت خلعت و اسپ با زین نقره و انعام دو هزار روپیه سرفراز گردید *

هشتم [ذي الحجه]منزل یمین الدوله بقدوم خاقان مهرگستر مهبط سعادت و محط میمنت گردید - یمین الدوله با قامت رسوم پا انداز و نثار پرداخته اقسام جواهر ثمینه و اقمشهٔ نفیسه واوانی زرین و سیمین که قیمت مجموع چار لک روپیه شد از نظر انور گذرانید - بخواجه صفاي نقشبندي پنجهزار روپیه بصیغهٔ انعام مرحمت فرمودند *

دهم ذي الحجه عید اضحی مژدهٔ نشاط رسانید - و پادشاهزاده های کامگار و امراي نامدار رسم تهنیت بجا آوردند - شهنشاه دین پناه بعید گاه تشریف برده بعد ازاداي نماز بدولتخانهٔ والا مراجعت نمودند - و در مجی و ذهاب بآئین مقرر جهاني به زرنثار دامن آرزو برآمود - و سنت قربان بتقدیم رسید *

درین روز مسرت افروز یادگار بیگ سفیر ایران بیست و دو اسپ عراقی و ده استر با برخی از تنسوقات آن دیار از خود پیشکش نمود - و بعنایت خنجر مرصع که قیمت آن چهار هزار روپیه شد سرافراز گردید - عطاء الله که از قبل عادل خان فیل موسوم بمقبول

شاهی آورده بود بانعام پنج هزار روپیه کامروا گشت - و امیر بیگ دیگر فرستادهٔ عادلخان بخلعت نوازش یافت - ومصحوب او خلعت فاخرو جمدهر مرصع گران بها با پهولکتاره بخان مزبور فرستادند *

چاردهم [ذی الحجه] ده فیل و بیست اسپ تانگهن و لختی دیگر اشیا که عبد الله خان بهادر فیروز جنگ از مرزبان مورنگ گرفته بر سبیل پیشکش روانهٔ درگاه آسمان جاه ساخته بود - و پیشکش قلیچ خان سی و شش اسپ عراقی بنظر اکسیر اثر در آمد - ملا عبد الغفور حاجب نذر محمد خان والی بلخ به تقبیل آستان معلی سرمایهٔ دولت اندوخت - و نامهٔ خان از نظر فیض گستر گذرانیده بمرحمت خلعت تارک بختمندي بر افراخت *

هژدهم [ذي الحجه] از فزونی رافت بعیادت یمین الدوله که عارضهٔ استسقا برو طاری شده بود پرداخته بجوارش گوارای مراحم تسکین بخشیدند - میر صمصام الدوله انجورا بخلعت و فزونی منصب نواخته خدمت بخشیگري و واقعه نویسی قندهار بدو مفوض فرمودند - گوکل داس سیسودیه بمنصب هزاري ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه مفتخر گردید - بخواجه سعید هزار روپیه و به صوفي بابا هزار روپیه انعام شد *

بیست و دوم [ذي الحجه] غیرت خان صوبه دار دارالملک دهلي بعنایت نقاره بلند آوازه گردید - ملا عبد الغفور سفیر نذر محمد خان بانعام پنجهزار روپیه - و عاشور بیگ بانعام چار هزار روپیه کامیاب گشتند *

بیست و پنجم [ذي الحجه] بیادگار بیگ - ایلچی ایران پنجاه هزار روپیه و بهمرهان او ده هزار روپیه انعام فرمودند - بخواجه شریف و علي بیگ و محمد یحیی که از ماوراء النهر روی امید بدرگاه والا نهاده بودند - چهار هزار روپیه عنایت شد - به نخستین دو هزار و دو دیگر دو هزار - بایندر بیگ ملازم علیمردان خان که عرضه داشت خان مومی الیه آورده بود بانعام دو هزار روپیه نوازش یافت *

دوم ماه محرم [سنه ۱۰۴۸] راجه گجسنگه که بدولت قرابت و قرب منزلت و فزونی دستگاه و فراوانی سپاه از دیگر راجهای هندوستان امتیاز داشت رخت هستي بربست - پادشاه بنده نواز جسونت سنگه خلف او را بعنایت خلعت و جمدهر مرصع و منصب چهار هزاري ذات و چهار هزار سوار و خطاب راجگي بموجب وصیت پدر و مرحمت علم و نقاره و اسپ با زین مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه برنواخته مشمول تربیت گردانیدند - و راجه هزار مهر بصیغهٔ نذر و دوازده فیل و برخي مرصع آلات برسم پیشکش از نظر اطهر گذرانید - و امرسنگه برادر کلان راجه جسونت سنگه را که حسب الحکم در خدمت درة التاج سلطنت پادشاه زاده محمد شاه شجاع بهادر بکابل رفته بود باضافهٔ هزار سوار بمنصب سه هزاري ذات و سه هزار سوار و خطاب راوي سربلند گردانیدند - در اول بزرگ خانوادهٔ راتهوریه امتیاز براوی داشت - چون راجه اودیسنگه پدر راجه سورجسنگه به بندگی حضرت عرش آشیاني جبین عزت برافروخت آنحضرت او را بخطاب راجگی

سرفراز گردانیده مقرر فرمودند که پس ازین هرکه ازین قبیله بجای نیاکان بر نشیند براجگی مخاطب گردد - و اگر برادر خرد سال بدین پایه رسد کلانتر براوی ملقب شود - حال این فرقه بخلاف سایر فرق راجپوتیه است چه در دیگر اقوام از اخلاف هرکه بزرگ سال بود جانشین بزرگان گردد - درین طایفه هرکه مادرش بخواهش و محبت شوهر مختص باشد او را بجانشینی بر گزینند - چنانچه بعد از گذشتن راجه اودیسنگه راجه سورجسنگه را با آنکه از سه برادر خرد سال بود بسبب تعلقی که راجه اودیسنگه بوالدهٔ او داشت براجگی گزیدند - و سکت سنگه را که در سال کلانتر بود براوی - آدم ولد علی رای تبتی که در زندگی پدر از بخت بیدار در زمرهٔ بندگان آستان معلی در آمده بود و داخل تعیناتیان صوبهٔ کشمیر گشته - و با ظفر خان در گرفتن ابدال برادر کلان خویش و تسخیر تبت مساعی جمیله بتقدیم رسانیده - همراه خان مزبور باستلام سدهٔ سنیه استسعاد یافته بود - بمنصب هزاری ذات و چار صد سوار از اصل و اضافه سرافراز گردید - و حکم شد که بدستور سابق از تعیناتیان صوبهٔ مذکور باشد - و تبت به تیول او مرحمت فرمودند - چار فیل پیشکش راو چاندا مرزبان گوندوانه از نظر انور گذشت - به یحیی ولد سیفخان ده هزار روپیه عنایت شد - مبلغ ده هزار روپیهٔ مقرر ماه محرم باصحاب احتیاج بذل فرمودند - چون بمسامع حقایق مجامع رسید که رحمت خان سرکار دار بیجا گده در گذشت ضبط آن سرکار نیز برشید خان صوبه دار برهانپور تفویض نموده او را باضافهٔ هزار سوار بمنصب چار هزاری

ذات و چار هزار سوار - و از اصل و اضافه هادي داد برادر او را بمنصب هزاري ذات و هزار سوار بر نواختند *

چهار دهم [محرم] نوذر ولد میرزا حیدر پسر میرزا مظفر صفوي بمنصب هزاري ذات و چار صد سوار از اصل و اضافه عز امتیاز یافت - یادگار بیگ ایلچیء ایران چهار اسپ پیشکش نمود - و بمرحمت اسپ از طویلهٔ خاصه و انعام سی هزار روپیه کام اندوز گردید - بصفي فلی برادر او چهار هزار روپیه و بخواجه شاه میر بلخی چهار هزار روپیه عنایت فرمودند *

پانزدهم [محرم] پیشکاران بارگاه جلال بامر خدیو اقبال در باغ جهان آرا که اعلی حضرت در ایام خجسته آغاز فرخنده انجام پادشاهزادگي احداث فرموده بودند و پس از جلوس مقدس بحضرت مهد علیا ممتاز الزمانی مرحمت نموده - و بعد از انتقال آن محفونهٔ رحمت آلهی از شورشکدهٔ دنیا بعالم قدس بنواب خورشید احتجاب ملکهٔ دوران بیگم صاحب عنایت شد - و به نزاهت و نضارت نموذجي است از بهشت برین - بزم آراي مسرت گشتند - و چراغان ترتیب داده آلات آتشبازی محاذی عمارت این باغ دلکشا بر ساحل دریاي جون نصب نمودند - پایان روز پادشاه خورشید سریر با برخی از بار یافتگان بساط تقرب و یادگار بیگ سفیر ایران بباغ تشریف فرموده بگلگشت پرداختند و شامگاهان که صبح عالم افروز ازان نور بعاریت گرفتی بتماشاي چراغان و آتشبازي نشاط اندوختند - یادگار بیگ بمرحمت خلعت فاخر قامت عزت برآراست - پیشکش قطب الملک لختی

جواهر با پنج فیل بشرف پذیرائي رسید - لشکری ولد فتح خان دودائی بخطاب جد خود حاجیخان نوازش یافت *

شانزدهم [محرم] عبد الغفور ایلچی بلخ برخي از اسپ و شتر و دیگر اشیا پیشکش نمود - و بانعام بیست هزار روپیه سربلند گردید - بمیرزا جان خواجه که از بلخ بدرگاه گردون اشتباه آمده بود خلعت و چار هزار روپیه - و بقاضي عمر میر شکار و رفقای او که نذر محمد خان مصحوب ایشان چند چرغ کلنگ گیر و آهو گیر فرستاده بود نیز چار هزار روپیه عنایت فرمودند *

نوزدهم [محرم] بایندر بیگ ملازم علي مردان خان را بخلعت بر نواخته کمر مرصع بجواهر ثمینه بعلي مردان خان بدست او فرستادند *

بیست و دوم [محرم] دیگر بار بعیادت یمین الدوله پرداخته بدولخانه مراجعت فرمودند - مکرمت خان بمرحمت فیل و محمد بقا ولد میر یوسف کولابي بخدمت فوجداری مانکپور و فزونی منصب مفتخر گشتند *

بیست و هشتم [محرم] علی بیگ نوکر علي مردان خان عرضه داشت خان مزبور بدرگاه والا آورده ناصیهٔ سعادت بتقبیل آستان عرش مکان بر افروخت - و بعنایت خلعت و اسپ و هزار روپیه تارک افتخار بر افراخت *

غرهٔ شهر صفر خواجه روز بهان تحویل دار جواهر خاصه بعنایت ماده فیل سرافراز گشت *

پنجم [صفر] به تیمور بیگ دو هزار روپیه و رایسنگه جهالا

بمنصب هشت صدی چار صد سوار بر نواخته آمد - و بهریک از خواجه ابو الوفا و خواجه عبد الغني نقشبندي هزار روپیه انعام شد *

چاردهم [صفر] بیادگار بیگ ایلچي خلعت و یک مهر چار صد توله و یک روپیه بوزن مذکور - و بمحمد ناصر ملازم قطب الملک که پشکش او آورده بود هشت هزار روپیه انعام فرمودند *

نوزدهم [صفر] عبدا لله خان بهادر فیروز جنگ از صوبهٔ بهار آمده دولت کورنش دریافت - و هزار مهر نذر گذرانید - و یک فیل با ماده فیل پشکش نمود *

بیستم [صفر] بزم عید گلابی ترتیب یافت - دراری سماء عظمت و نوئینان اخلاص آئین صراحیهاي مرصع و میناکار و طلاي ساده گذرانیدند *

روز چهار شنبه دوم شهر ربیع الاول سنه هزار و چل و هشت مطابق بیست و سیوم تیر ماه دادار جهان پرداز بمهین بادشاه زادهٔ والا قدر گرامي پسری عطا فرمود - آن درة التاج خلافت هزار مهر بعنوان نذر گذرانیده التماس نام نمودند - حضرت خاقانی آن ثمرهٔ شجرهٔ دولت را به مهر شکوه نامور گردانیده مبلغ دواک روپیه برای جشن آرائي که تا روز نشور نصیب اولیاء این سلطنت روز افزون باد انعام فرمودند - درین روز مسرت افروز یادگار بیگ ایلچي بمرحمت مرصع کمر که پنجهزار روپیه ارزش داشت و انعام چل هزار روپیه نقد مباهی گردید *

ششم [ربیع الاول] هریسنگه راتهور بمنصب هزار و پانصدی

ذات و نهصد سوار از اصل و اضافه سربلند گشت - بشیخ بدرالدین که نسبش بامام همام ابو حنیفهٔ کوفي می رسد هزار روپیه انعام شد •

دهم [ربیع الاول] شهنشاه گردون حشمت بمنزل گوهر اکلیل سلطنت بادشاه زاده محمد دارا شکوه تشریف فرمودند - بادشاه زادهٔ کامگار پس از اقامت مراسم پاانداز و نثار اقسام جواهر و مرصع آلات و نفایس اقمشه پیشکش نموده بحکم اقدس برخي از اعیان سلطنت را که بسعادت حضور فایز بودند خلعت دادند - بعلامي افضل خان و عبد الله خان بهادر فیروز جنگ خلعت با چارقب - بجعفر خان و راجه جسونت سنگه و سیف خان و شاه نواز خان و موسوي خان و معتمد خان خلعت با فرجي - و باصالت خان و مکرمت خان وتربیت خان و صلابت خان و خلیل الله خان و فیروز خان و جمعي دیگر خلعت •

شب دوازدهم [ربیع الاول] برسم معهود هرسال مجلس میلاد خلاصهٔ کاینات علیه افضل الصلوات الزکیات منعقد گردید - خدیو خدا شناس دران شب متبرک بعطاء دو ازده هزار روپیه گروهي از فضلا و حفاظ و دیگر اصحاب عمایم و ارباب استحقاق را کام روا گردانیدند *

چهاردهم [ربیع الاول] محمد ناصر ملازم قطب الملک را بمرحمت خلعت و اسپ بر نواخته رخصت معاودت دادند *

هیزدهم [ربیع الاول] بنشاط اندوزی سیر و نخچیر بصوب رودپبالس متوجه گشتند - و پس از پنج روز عنان مراجعت ازان

مکان نزاهت نشان منعطف ساخته بیست و پنجم ارک دارالخلافهٔ اکبر آباد را بورود مسعود فروغ تازه بخشیدند - احمد بیگ و عسکری خویشان سیف خان که از ایران بدرگاه خواقین پناه آمده بودند بانعام هشت هزار روپیه دامن امید بر آسودند - خلیل بیگ همشیره زادهٔ ابو قرداش را که نوکر یمین الدوله بود از یمین الدوله گرفته بمرحمت خلعت و بمنصب پانصدي ذات و صد و پنجاه سوار و عنایت اسپ و خدمت بخشیگری احدیان مفتخر ساختند *

غرهٔ ربیع الثاني بگوهر بحر اقبال بادشازاده محمد دارا شکوه اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا عنایت شد - بیادگار بیگ ایلچي فیل مرحمت فرمودند - باسلام خان ناظم بنگاله اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا ارسال یافت - مکرمت خان دیوان بیوتات که از تدین و کاردانی مشمول اعطاف خدیو بنده پرور است بعنایت خلعت و خدمت والا رتبت میرسامانی - و ملتفت خان ولد اعظم خان بمرحمت خلعت و دیوانی بیوتات - و میر عبد الکریم داروغهٔ عمارات دار الخلافهٔ اکبر آباد بمنصب هزار و پانصدی ذات و دویست سوار از اصل و اضافه عز امتیاز اندوختند *

پنجم [ربیع الثاني] شش فیل پیشکش راجه جسونت سنگه از نظر فیض گستر گذشت - بیادگار بیگ ایلچی برخی امتعهٔ هندوستان بهشت نشان از قسم صندیل و غیره که ده هزار روپیه قیمت داشت - و بملا عبد الغفور ایلچی نذر محمد خان پنجهزار روپیه - و بمیرزا جان خواجه دو هزار روپیه - و بقاضي عمر میر

شکار خان مزبور هزار و پانصد روپیه - انعام شد *

نهم [ربیع الثانی] سلطان سپهر شکوه پور گوهر اکلیل بحر خلافت پادشاه زاده محمد دارا شکوه پس از زندگی چهل روز بعالم قدس انتقال نمود *

دوازدهم [ربیع الثانی] اسحق بیگ دیوان سرکار نواب سپهر نقاب ملکهٔ روزگار بیگم صاحب بمنصب هزاری ذات و دویست سوار از اصل و اضافه نوازش یافت *

نگارش جشن قمری وزن

روز پنجشنبه پانزدهم ربیع الثانی سال هزار و چل و هشتم مطابق سیم شهریور جشن قمری وزن انتهای سال چل و هشتم و ابتدای چل و نهم از سنین ابد قرین بادشاه فلک احتشام جهانیان را نشاط آمود ساخت - و وزن مقدس بطلا و دیگر اجناس بتقدیم رسید - درین تاریخ منصب هر کدام از کوکب برج جلال بادشاه زاده محمد شاه شجاع بهادر - و گوهر درج اقبال محمد اورنگ زیب بهادر را باضافهٔ هزار سوار دوازده هزاری ذات و نه هزار سوار مقرر گردانیدند - و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلای مینا کار - دیگرے بازین طلای ساده مصحوب محمد زاهد کوکه که بدولتاباد دستوری یافت بپادشاه زاده محمد اورنگ زیب بهادر فرستادند - سید خان جهان از اقطاع خود آمده سعادت اندوز ملازمت گردید و هزار مهر نذر گذرانید - صلابت خان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزار و پانصدی ذات و هزار سوار سربرافراخت -

یادگار بیگ ایلچی را بخلعت فاخر و شمشیر یراق مرصع و سی هزار روپیه نقد بر نواخته رخصت معاودت دادند - راجسنگه راتهور را که مدار معاملات راجه گجسنگه برو بود و بزبان هنود چنین کسی را پردهان نامند در زمرهٔ بندگان آستان معلی در اورده بمرحمت خلعت و منصب هزاری ذات و چارصد سوار و عنایت اسپ نوازش فرمودند - و چون راجه جسونت سنگه را که در آغاز برنائی بدولت عظیم رسیده بود کاردانی معتمد بایستی از وفور عنایت حکم شد که راجسنگه بآئینی که پیش پدر او متکفل معاملات بود بنظم مهمات راجه به پردازد - دیانت رای بعنایت ماده فیل سرافراز گردید - میر صابر که سابقا بخشی و واقعه نویس صوبهٔ گجرات بود بخدمت دیوانی صوبهٔ مزبور از تغیر ملا خواجه جان و فزونی منصب مفتخر گشت *

کشایش یافتن ولایت بکلانه بسطوت اقبال حضرت خاقانی و حسن سعی بادشاهزادهٔ نصرت مند محمد اورنگ زیب بهادر

نخست لختی از چگونگی بکلانه نگاشته بشاه راه مقصود برمیگردد - ولایت مذکور که مشتمل است بر قلاع نهگانه و سی و چهار پرگنه و هزار و یک قریه و مرزبانی آن مدت هزار و چار صد سال و کسری در سلسلهٔ بهرجی زمیندار حال بود - بلطافت آب و هوا و فزونی انهار و فراوانی اشجار و اثمار زبان زد روزگار ست - طولش صد کروه رسمی ست و عرضش هفتاد - در طول شرقی سمت آن بجانب در

از پرگنات متعلقهٔ دولتاباد - و غربی به بندر سورت و دریای شور - و در عرض شمالي صوبش بسلطان پور و ندربار - و جنوبی بناسک و ترینک پیوسته است - حصون تسعهٔ مذکور سالهیر و مولهیر و مورا و هرگده و سالوده و باونه و هاتگده و پیپول و چوریل است - و محکم ترین آن سالهیر و مولهیر - سالهیر بر جبلی طولاني اساس پذیرفته - و بحصانت و استواری و صعوبت راه معروف و مشهور است - این کوه دوقلعه دارد یکی بزرگ که آنرا سالهیر خوانند دیگری بر کمر - هر کدام از یک لخت سنگ بدستکاری صنعتگران تقدیر انجام یافته - مگر دروازها و بعضي رخنها که بسنگ و اهک ساخته‌اند - از پائین جبل تا حصار اول راهیست مار پیچ و با بسیاری زینهٔ دشوارگذار - میان هر دو حصار راهی صعب‌المرور واقع شده - برای بندکردن پا در سنگ رخنها کرده‌اند - و بی‌دستیاری و مددگاری دیگری گام نتوان نهاد - در هر حصار تالابي است که آب ازان می جوشد - مولهیر بر کوهي بنا یافته که از بالا دو شعبه دارد - برشعبهٔ پست قلعهٔ مولهیراست و بر بلند حصن مورا - وسعت مولهیر افزون تر از مورا است - بر کمر این کوه حصاریست که آن را باري و معمورهٔ درون آنرا شهریاري که خانهٔ بهرجي و متعلقان او درانجا بود - میگویند - چون در سال دهم جلوس میمنت مانوس بپادشاه زادهٔ کامگار محمد اورنگ زیب بهادر هنگام رخصت معاودت از پیشگاه حضور به دولتاباد بکلانه با مضافات مرحمت نموده حکم فرموده بودند که بدکن رسیده عساکر منصوره برای تسخیر آن ولایت بفرستند - هشتم شعبان این

سال خجسته [سنه ۱۰۶۷] آن کام گار سه هزار سوار جلادت آثار و دو هزار پیادهٔ تفنگچي از بندهای پادشاهی بسرداری مالوجی دکني و دو هزار سوار از مردم خود بسرکردگی محمد طاهر که از نوکران معتمد آن والا اقتدار است بدانصوب تعین نمودند - سران لشکر فیروزي سرانجام آذوقه نموده بره نوردی در آمدند - و بضبط سبل پرداخته بپاي قلعهٔ مولهیر رسیدند - و دهم رمضان سه قشون ترتیب داده از سه جانب حصار باري یورش نمودند - مبارزان عرصهٔ وغا جمعی کثیر از طایفهٔ ضاله خصوصا گروهی که بردروازهٔ قلعه فراهم آمده بودند طعمهٔ نهنگ شمشیر گردانیده حصار بر گشادند - از لشکر اسلام نیز چندی بدرجهٔ شهادت رسیدند - و طایفهٔ مجروح گردیدند - بهرجی سراسیمه وار با قریب پانصد وشصت کس از اعوان اشرار بحصار مولهیر در آمده تحصن گزید - وغنیمت فراوان نصیب مجاهدان دین گشت - سرداران مذکور بعداز فتح حصن باری باحاطهٔ قلعهٔ مولهیر پرداختند - و ملچارها مقرر ساخته بدستیاری تائید ایزدي و مددگاری اقبال سرمدي بکشایش این درهای استوار که بارجود نهایت ارتفاع و و استحکام بآلات و ادوات قلعه داری آموده بود میان بر بستند - هرچند حصن گزینان بریزش توپ و تفنگ بمدافعه و مجادله کوشیدند - بهادران فیروزي نشان روز بروز ملچارها پیش برده به سد ابواب وصول غله محصورانرا در تنگناي اضطراب انداختند - ناچار بهرجی ار سطوت دلیران نصرت شعار دهم شوال مادر خود را با کشناجی وکیل و مقالید قلاع هشتگانه بخدمت پادشاهزادهٔ بلندقدر فرستاده التماس نمود که اگر پرگنهٔ سلطان پور که در جوار بکلانه واقع است

عنایت شود توابع و لواحق را با بنه و بار دران جاگذاشته بملازمت برسم - و امیدوارم که بدولت بندگی درگاه کیوان جاه سر برافرازم - اختر برج جهان داری ملتمسات اورا بپایهٔ سریر عرش نظیر معروض داشتند - و مادر اورا بعطایا بر نواخته مرخص گردانیدند - چون بهرجي اکثری طریق مطاوعت و فرمان پذیری اولیای دولت قاهره سپرده پیشکش میفرستاد - و هنگام کار بطلب سردار عسکر دکن حاضر می شد - خاقان ممالک ستان بعد از رسیدن عرضه داشت پادشاهزادهٔ جهانیان حسب الالتماس آن والا گهر او را بمنصب سه هزاری ذات و دو هزار و پانصد سوار و عنایت پرگنهٔ سلطان پور بجهت توطن نوازش فرمودند - بهرجي پس از ورود بیرابغ قضا نفاذ مطمین گشته غرهٔ ماه صفر [۱۰۴۸] از حصار برآمد - و سران لشکر نصرت طراز را دریافته بخدمت پادشاهزادهٔ کامگار رسید - و بخلعت و جمدهر مرصع و اسپ و فیل سر بر افراخت - و چون ولایت مذکور در انعام پادشاهزادهٔ والا قدر مرحمت شده بود آن بخت بیدار از قبل خود محمد طاهر را بحراست مولهیر و حکومت آن ولایت و هفت معتمد دیگر را به پاسبانی هفت قلعهٔ دیگر معین ساختند - و قلعهٔ پیپول که از جملهٔ قلاع نهگانه است و آنرا رودیای زمینداراز قوم بهرجی متصرف بود نیز بسعي آن بخت بیدار کشایش یافت - و چهارم ربیع الاول [۱۰۴۸] رودبا بملازمت آن سرو جویبار کشور ستاني رسید - جمع ولایت بکلانه درزمان آباي بهرجي آنچه ازگفتار مرزبانان آن سرزمین بوضوح پیوسته بیست لک تنکهٔ معمول آن ملک که تنکهٔ نه تنکهٔ رایج باشد بوده - و درینولا که بتصرف بندگان این دولت ابد مدت درآمد - چون

حاصلش بنصف رسید جمع آن یک کرور و شصت لک دام که مطابق دوازده ماه چهار لک روپیه میشود مقرر گردید - لله الحمد که همگی ولایت بکلانه باقبال جهان پیرای پادشاه انجم سپاه کشایش یافت - و علامات کفر که از دیرباز دران دیار شایع بود بآیات اسلام مبدل گشت - درین فتح گزین صد و بیست توپ خرد و بزرگ از حصون مسطوره بتصرف اولیای دولت قاهره در آمد *

اکنون بنگارش فتح رامنگر که از
مضافات بکلانه است می پردازد

ولایت مذکور را سوم دیو دامان بهرجي که مرزبانی آن دیار از نیاکان خود بارث یافته بود در تصرف داشت - چون بهرجی برهنمونی طالع رهبر عبودیت و هوا جوي اولیای دولت ابد مدت شد و نیرنگی اقبال جهانکشا معلوم همگنان گردید نزد حکیم مسیح الزمان بصورت رونه ملتجي گشت - و بوساطت او عهد طلبیده بملازمت پادشاهزادهٔ بلند اختر شتافت - ازانجا که خرچ رامنگر از دخلش افزون بود آن والاگهر این ولایت را بمرزبان مزبور باز گذاشته مقرر ساختند - که هر سال ده هزار روپیه بطریق پیشکش میداده باشد - و حقیقت بدرگاه آسمان جاه معروض داشتند - و برطبق قرار داد آن ستوده سیر فرمان اقدس بصدور پیوست *

انتهاض الویهٔ ظفر طراز بصوب دارالسلطنه لاهور

چون از فروغ بخشی ساحت دارالسلطنهٔ لاهور به پرتو رایات

جهانکشا مدت چهار سال سپری گشته بود - نهضت اقدس بدان صوب مقرر شد *

و شانزدهم این ماه [ربیع الثانی] سیف خان را بمرحمت خلعت و حراست شهر اکبرآباد - و راجه پتهلداس را که درینوقت بحکم والا از دهندیره بدرگاه خواقین پناه رسیده بود بعنایت خلعت و جمدهر مرصع و اسپ با زین مطلا و خدمت قلعه داری قلعهٔ اکبر آباد بر نواخته - و خدمت فوجداری هر دو روی آب بدستور سابق برآگاه خان بحال داشته - و کوتوالی شهر بشرف الدین حسین مفوض نموده *

هفدهم [ربیع الثانی] درساعت خجسته از دارالخلافه رکضت فرموده دولتخانهٔ گهات سامي را بفر نزول اشرف سعادت آمود گردانیدند - و یمین الدوله را بعنایت خلعت خاصه عز اختصاص بخشیده بواسطهٔ ضعفی که داشت بدارالخلافه مرخص ساختند - و حکم شد که بعد از ایام بارش کارخانجات پادشاهی را همراه گرفته روانهٔ حضور شود - میرزا رستم و خان عالم و لشکر خان بخلعت سر بر افراخته رخصت دارالخلافه - و عبدالله خان بهادر فیروزجنگ بخلعت و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا وفیل از حلقهٔ خاصه سر افراز گشته دستوری یتنه - و سید خان جهان بخلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا مباهی گردیده اجازت تیول یافتند - شایسته خان که بفرمان قدر توان از دولتاباد روانهٔ درگاه عرش اشتباه شده بود سعادت تقبیل عتبهٔ گردون مرتبه دریافت - براجه جسونت سنگه اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا مرحمت فرمودند *

بیست و دوم [ربیع الثانی] محمد یوسف که بدیوانی مهین پور خلافت منصوب بود بحرمین مکرمین دستوری یافت - ومتاع یک لک روپیه از جملهٔ پنج لك روپیه که هنگام اورنگ ارائی نذر حرمین شریفین فرموده بودند مصحوب او به نیاز مندان آنجا ارسال داشتند *

بیست و چهارم [ربیع الثانی] موکب گیتی نورد ازآنجا کوچ نمود *

بیست و ششم [ربیع الثانی] حوالی مهترا بر ساحل دریای جون دایره شد - درین منزل الله و یردی‌خان تیولدار آنجا بملازمت اقدس فایز گردید - فرمان شد که تا پالم در رکاب دولت باشد - و جعفر پسر کلان او را اسپ عنایت نموده دستوری دادند که بجاگیر پدر برود *

چهارم جمادی الاولی موضع بکهولا که سه منزلی دارالملك دهلي است معسکر اقبال گشت - و غیرت خان صوبه دار آنجا برسم پذیره آمده احراز سعادت ملازمت نمود - چون بقدسي مسامع رسید که در نواحی موضع بلي و فرید آباد شیري چند فراهم آمده اُردوی بزرگ را همراه علامي افضلخان از راه راست روانهٔ دهلي ساخته بمصطاد متوجه گشتند - و در سه روز شش قلاده شیر سه نر و سه ماده بتفنگ شکار نموده هفتم گهات خواجه خضر را محط سرادق عظمت گردانیدند *

هشتم [جمادی الاولی] ساحت دهلی بورود الویهٔ ظفرطراز سعادت آمود گردید - و دولتخانهٔ نورگده بنزول اقدس آسمانی

پایه شد - درین تاریخ دوازده فیل پیشکش معتقدخان ناظم اوڈیسه از نظر انور گذشت - راجسنگه پردهان راجه جسونت سنگه یک فیل پیشکش نمود *

چار دهم [جمادي الاولی] بروضهٔ خلد آئین حضرت جنت آشیاني تشریف برده بعد از اداي آداب زیارت پنج هزار روپیه بسدنهٔ آن مکان فیض نشان وجمعي دیگر از اهل استحقاق عطا فرمودند - واز همانجا بزیارت مرقد سلطان المشایخ قدس الله سره پرداخته دو هزار روپیه بخدمهٔ آن مضجع شریف عنایت نمودند *

پانزدهم [جمادي الاولی] عنان گلگون فلک خرام از دار الملك دهلی بصوب پالم منعطف ساختند - و کنار بند آب کرنال را که اصالت خان در ایام صوبه داری دار الملک مذکور بسته بود منزل اقبال گردانیده روز دیگر مقام فرمودند - و محمد حسین برادر همت خان را باضافهٔ پانصدی پانصد سوار بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار بر نواختند *

هفدهم [جمادی اولی] ظلال رایات جلال بر قصبهٔ پالم مبسوط گشت *

نوزدهم [جماد الاولی] ازانجا کوچ شد - در ایام عشرت اندوزی صید و نخچیر یک روز پنجاه و دو آهو که تا حال در یک روز این قدر شکار نشده بود و از نوادر اتفاقاتست بتفنگ خاص بان شکار خاصه گردید - اللهویردي خان دستوری معاودت مثهرا یافت - جمال خان قراول و قاضي عمر میر شکار و نذر محمد خان بمرحمت اسپ سر افراز گشتند *

بیست و پنجم [جمادی الاولی] موضع بکرواله از مضافات پرگنهٔ پالم مخیم بارگاه جلال گشت - و علامی افضلخان و راجه جسونت سنگه و دیگر بندگان که حسب الحکم در دهلی مانده بودند بعسکر منصور پیوستند - بقرهٔ باصرهٔ سلطنت سلطان سلیمان شکوه نخستین خلف مهین پور خلافت فیل از حلقهٔ خاصه عنایت شد - ازانجا که گذارش تفصیل انعام و افضال پادشاه ابر دست باعث اطناب این کتاب میمنت نصاب میگردد ناگزیر خامهٔ صدق نگار برسبیل اجمال می نگارد که درین سال فرخ فال مبلغ نوزده لک روپیه بپادشاه زادهای والا مقدار و دیگر مردم انعام شد-امید که مفضل بي همال ابواب احسان و افضال این پادشاه دریا نوال بر اصحاب امانی و آمال مفتوح داراد *

اغاز دوم سال
دوردوم از جلوس مبارک

روز شنبه غرهٔ جمادي الثانيه سنه هزار و چل و هشت هجري مطابق هفدهم مهر که سر آغاز دوم سال دور دوم است چهره‌کشای مسرت گشت - جهانیان عشرت از سر گرفتند - و فیض جود شهنشاه مفضال در بر - درین تاریخ محاذی قصبهٔ کتانه بر ساحل دریاي جون خیام فلکی ارتفاع بر افراخته آمد - درین روز خاندان قلي ملازم علیمردان خان عرضه داشت او را با دوازده روسي که والیٔ ایران بعد از فتح ایروان بقندهار فرستاده بود چنانچه گذارش پذیرفت بدرگاه آسمان جاه آورده بوساطت ملتزمان پایهٔ اورنگ جهانستانی گذرانید - او بعنایت خلعت و انعام هزار روپیه و روسیان بمرحمت خلعت و انعام چار هزار روپیه سر افرازگردیدند *

هفتم [جمادی الثانیه] موضع اختیار پور از توابع پرگنهٔ اندری منزل اقبال شد و از فزونی عاطفت خلعت خاصه و پالکی عاج با یراق طلا بعلیمردان خان که تا حال از سواری آن راحت اندوز نگشته بود عنایت نموده محبوب خاندان قلی ملازم او ارسال داشتند - صباح آن فیلي با یراق طلا که پادشاهزادهٔ بیدار بخت محمد اورنگ زیب بهادر فرستاده بودند از نظر مقدس گذشت - درین تاریخ راجه جسونت سنگه را بمرحمت خلعت خاصه و اسپ

از طویلهٔ خاصه با زین مطلا بلند پایگی بخشیدند - غیرت خان بعنایت خلعت مفتخر گشته دستوری مراجعت دار الملک دهلی یافت - باقی خان را که در تنبیه مفسدان اسلام آباد مصدر تردد شده بود بارسال خلعت و نقاره نوازش فرمودند - بهرام ولد صادق خان بخدمت بکاولی از تغیر عارف بیگ ولد تاتار خان و مرحمت خلعت سر افراز گشت - بکوکب ولد قمرخان دویست مهر انعام شد *

دوازدهم [جمادی الثانیه] باغ انباله که دران عمارتی بسرکاری متکفلان مهمات ملکهٔ جهان مالکهٔ زمان بیگم صاحب ترتیب یافته به نزول اقدس طراوت و نضارت تازه یافت - و پاشاهزادهٔ جهانیان بمراسم ضیافت پرداختند - شب چار دهم بحکم عالم آرا مجلس مهتابی آرایش پذیرفت - و صفائی جا و نغمهٔ خنیا گران ناهید نوا دیده را نور و دل را سرور بخشید - و سه روز دران چمن قیض انجمن مقام شد *

شانزدهم [جمادی الثانیه] از انباله کوچ نمودند *

هژدهم [جمادی الثانیه] بدولتخانهٔ سهرند که پیوست باغ حافظ رحمه بناشده تشریف فرمودند - بحکم حضرت جنت مکانی متصل آن باغ تالابی بدرازی صد و بیست گز و پهنای صد و ده احداث یافته بود - چون از تراوش آب چنانچه باید لبریز نمی گشت - سال هفتم جلوس اقدس در اثناء توجه رایات ظفر سمات بدارالسلطنهٔ لاهور حکم شده بود که بعد از نهضت رایات جلال تالاب از آب پرداخته تراوش را جاز نمایند - و طرح

دولتخانهٔ خاص و جهروکهٔ مبارک و خوابگاه والا و محل مقدس را در حضور اقدس مقرر ساخته بمیر علی اکبر کروری سپرند حواله نموده بودند - که این منازل دلکشا را بر اطراف تالاب و مهتابی چبوتره درمیان آن موافق طرح بانجام رساند - و در حین مراجعت الویهٔ ظفر طراز از دارالسلطنه تصرفی چند درین عمارات نیم کاره فرموده - درینولا آن قصور بی قصور بنزول سعادت موصول زیب و زینت یافت - و همگی آن مغانی جنانی خصوصا عمارت آرامگاه مقدس که رو بجانب آب است - و دولتخانهٔ خاص که رو بجانب باغ پسندیدهٔ خاطر مشکل پسند افتاد - وپنج روزدران ابنیهٔ میامن امکنه بعشرت گذرانیدند *

نوزدهم [جمادي الثانیه] عبد الغفور ایلچی بلخ بعنایت خلعت و اسپ و انعام پنجهزار روپیه کامروا گردیده ببلخ مرخص گشت - و بهمرهان او هزار روپیه مرحمت شد *

بیست و یکم [جمادي الثانیه] یمین الدوله آصفخان با پسر خود بهمنیار و نواسهٔ خودعبد الکافي پسر میر میران و کار خانجات سرکار خاصهٔ شریفه از عقب رسیده احراز سعادت ملازمت نمود - و بعنایت خلعت خاصه سر اختصاص بر افراخت - درین روز معز الملک بمرحمت خلعت و حکومت سورت از تغیر حکیم مسیح الزمان و امینا داروغهٔ کرکیراق خانهٔ گجرات بعنایت خلعت و فزونی منصب و مرحمت اسپ و بجاي معز الملک بخدمت دیواني و امینی سرکار سپرند سر افراز گشتند - و فوجداری سرکار سپرند که آن نیز بمعز الملک تعلق داشت بمیر

علی اکبر کروری آنجا تفویض فرمودند - یادگار بیگ برادر زادهٔ نذر بیگ طغائی امام قلی خان والی توران که بآرزوی بندگی این درگاه سلاطین پناه از بخارا آمده بود استلام سدهٔ سنیه نموده در سلک بندگان منسلک گشت - و بعنایت خلعت وخنجر و شمشیر یراق طلا ومنصب هفتصدی ذات و دویست سوار و اسپ و انعام پنجهزار روپیه سر بلند گردید *

بیست و دوم [جمادي الثانیه] صفدر خان که از ایران مراجعت نموده بود وجریده‌رسیده - شرف ملازمت دریافت - و هزار مهر بطریق نذر و نه اسپ عراقي که همراه آورده بود برسبیل پیشکش گذرانید *

بیست وسیوم [جمادي الثانیه] پادشاهزادهٔ کامگار والا مقدار محمد اورنگ زیب بهادر ده اسپ پنج تیچاق و پنج راهوار همراه محمد صادق ملازم آن والا گهر فرستادند - بعلي مردان خان پوستین سمور خاصه مصحوب محمد مراد سادوز ارسال یافت - پرگنه بتهنده که چل ویک لک دام جمع دارد از راه عنایت بانعام علامي افضل خان مرحمت فرمودند *

زینهاری شدن مانکثرای برادر زمیندار مک باولیای دولت بلند صولت و حدوث حوادث دیکر

از عرضه داشت اسلام خان ناظم ملک بنگاله بمسامع حقایق مجامع رسید که پس از فوت زمیندار رخنگ پسر او بسعي جمعي از ارباب رتق و فتق آن سر زمین جانشین شده بود - یکي

ازنوکران سرزبان مذکور با زن ناموس دشمن او ساز گاری نموده پسر را از میان برگرفت - و خود بجای او بر نشسته خداوند گیر و دار ملک رخنگ گشت - و چون آن فرومایه از مانکترای برادر حقیقی زمیندار پیشین که در زندگی او باستقلال تمام بحکومت چاتگام می پرداخت دل نگرانی داشت - جمعی را فرستاد تا اورا بدام و دانهٔ مکرو حیله بدست آورده رهگرای نیستی گردانند - اینان به چاتگام رسیده مانکترای را به تزویر و تلبیس ازانجا براوردند انجام کار او پس از قطع لختی مسافت باعلام یکی ازان جماعه بر راز و انداز اینان مطلع گشت - و اکثر این گروه را از خود ساخته وهرکه باو در نیامد اورا کشته باتفاق آن مردم و جمعی از مگن و فرنگیان بچاتگام مراجعت نموده جانشین برادر گردید - و پوانجان نام مگی را که برادرش نوارهٔ چاتگام و دیگر کارهای انجا باو باز گذاشته بود باخود متفق گردانید - و جماعهٔ که از اصالت و حمیت به سری و سرداری آن بلایهٔ بی‌مایه سرفرود نمی آوردند از اطراف آمده به او پیوستند - او کشتیهای چاتگام را بآلات جنگ ساز و سامان نموده باسفاین فرنگیان آنجا و لشکری که فراهم آورده بود همراه پوانجان به نبرد لشکر رخنگ روانه ساخت - اتفاقا پوانجان از بسیاری نواره و لشکر رخنگ در خود تاب مقاومت نیافته بانوارهٔ که همراه داشت بسپاه رخنگ می پیوندد - دو لشکر پیشین و پسین اتفاق نموده رو بچاتگام می نهد - مانکترای از دیدن این جدائی و بیوفائی با عیال و اقبال و جمعی از همرهان از راه خشکی بسوی بهلوه روان شد - و بسنجرتر خان تهانه دار جگدیه که بسرحد مگ

نزدیکست پیغام کرد که مرا جز عتبهٔ پادشاه گیتی پناه منجانیست بهرچه اشاره رود بعمل آرم - چون این ماجری از نگاشتهٔ سنجر باسلام خان رسید بسنجر و سید حسن مکونه تهانه دار بهلوه نوشت که باستعجال تمام بسرحد مگ رسیده اورا بیاورند - سنجر بموجب نوشتهباجمعیت خود و سوار و پیادهٔ ناظم صوبه که برسم کمک نزد او می بودند بکنارآب پهینی که سرحد بنگاله و مگ است رفته چندی را با نوشتهٔ اسلام خان که برای استمالت و اطمینان مانکتراي نگاشته بود از آب گذرانیده نزد او فرستاد - و خود باهمرهان نزدیک دویست جلیهٔ مگ را که بقصد گرفتن سر راه برمانکتراي رسیده بودند بضرب تیر و تفنگ برگردانیده مانکترای را که برکنار آب آمده بود از آب گذرانیده بجگدیه اورد - درینولا سید حسن مکونه نیز با جمعیتی که درتهانه داشت بایشان پیوست - و چندي از راه احتیاط باتفاق در جگدیه توقف نمودند که اگر لشکري ازان زمیندار نابکار از راه خشکي تعاقب کند تنبیه و تادیب نموده نگذارند که بجماعهٔ که از چاٹ گام برآمده پي هم می آمدند آسیبی توانند رسانید - و بمیامن حسن نیت اولیای دولت مردم بنگاله نزدیک ده دوازده هزار تن از مرد و زن که در چاٹگام و آن نواحي دربند ارماد فرنگ جان میکندند - بعد از چل سال رستگاري یافتند - و پس از روزگار دراز باوطان مالوفه رسیدند - و فرنگیان چاٹگام که بموالفت مانکتراي با مرزبان رخنگ و مردم آنجا مخالفت داشتند ازانجا برآمده برخي بطرف فرنگستان رفتند - و چندی با یک غراب و یک پتایل بدست مردم سید حسن گرفتار گشتند - و لختی بخواهش خود

باین جانب آمده بعضی ازان بسعادت اسلام مستسعد گردیدند - و مانکتراي با متعلقان و جمعی که همراه او و بعد ازو بر آمده بودند و چهارده فیل و نزدیک نه هزار کس از مگ و تلنگ که دران سر زمین نهنگ دریاي جنگ اند به جهانگیر نگر رسیده اسلام خان را دید - و سه فیل بوی داد - خان اورا بمراحم بادشاهانه مستظهر گردانیده پنج هزار روپیه از جانب خود رسانید - و منزلی بجهت او معین ساخته و مبلغي بواسطهٔ اوقات گذار او همرهانش تا رسیدن یرلیغ والا درباب منصب و جاگیر مقرر گردانیده کیفیت این ماجری بدرگاه آسمان جاه معروض داشت - وسفاهیر مگ که بعزیمت پیکار مانکتراي آمده بودند بعداز رسیدن چاتگام چون دانستندکه اولیای دولت ملتجی شده بدبهلوه در آمده است - درچاتگام باعداد ادوات کارزار استعداد پیکار نموده بدریاي میان سري پور و بهلوه که کشتي دران ازین رو بآن سو روزي یکبار بیش نتواند رفت باین اندیشه که هرگاه مانکتراي از بهلوه روانهٔ جهانگیرنگر شده خواهد که ازین آب بگذرد بیک ناگاه رسیده کار او بانجام رسانند- در آمدند - ازان رو که مانکترای پیش از رسیدن مخالفیل بقابوگاه دست انداز باستظهار اولیاي دولت از آب گذشته بجهانگیرنگر آمده بود برو دستي نیافتند - و چون اکثر لشکر بنگاله بفتح آشام اشتغال داشت کوتاه بینان بفزونیٔ توپ خانه و کثرت سفاین نبرد که زیاده از پانصد جلیه و صد و پنجاه غراب و پنج منزل جهاز خرد پرساز بود قدم جرات پیش نهادند - اسلام خان برین جسارت آگهي یافته با صحلدار خان و دیگر کومیان و تابینان که باو همراه بودند بانداز نبرد به دهانهٔ

که چار کروهی شهرست برآمد - و درانجا برهر دو روی آبي که به مهانهٔ خضرپور مشهور است - و سر راه مکان مقهور - در دو روز چهار حصن برافراخته بتوپ و تفنگ و دیگر آلات جنگ محکم ساخت - پس از استحکام این قلاع با انکه نوارهٔ قلیلي همراه داشت خواست که به پیکار این جماعهٔ نابکار بپردازد - ازانجا که نصرت هم‌عنان اولیای این دولت ابد میعاد است از استماع استحکام مهانه و دهاپه و ارادهٔ پیش رفتن مجاهدان اسلام باس و هراس بران جماعهٔ خناس مستولي شد - و سر رشته تماسك از دست داده براهي که آمده بودند باز گشتند - اسلام خان بشهر معاودت نمود *

بیست و چهارم [جمادي الثانیه] رایات ظفر از سهرند بره نوردي درامد *

بیست و هفتم [جمادی الثانیه] ساحل آب ستلج مضرب خیام گشت - روزدیگر براه جسري که از سفن برین دریا بسته بودند عبور فرمودند - سبل سنگه ولد راجه سورج سنگه از تعیناتیان احمد اباد بمنصب هزاری هزار سوار از اصل و اضافه سرفراز گردید *

غرهٔ رجب بقلیچ خان فرمان شد که چون ولایت بُست با توابع در تیول عزت خان ولد یوسف خان تکریه مرحمت شده - محافظت حصون آن بدو مفوض گشته - و ولایت زمین داور در جاگیر میرزا محمد و حراست قلعهٔ آن بموسي الیه مقرر فرموده ایم - اینان را بقلاع مستور فرستاده نوکران خود را که درین دو قلعه گذاشته - طلب نماید - و عزت خان را باضافهٔ پانصدي چار صد سوار بمنصب سه هزاري دو هزار سوار - و میرزا محمد را از اصل و اضافه بمنصب هزاری

پانصد سوار سرافراز گردانیدیم - و یرلیغ والا بسعید خان بهادر ظفر جنگ عز صدور یافت - که چون بعنایت کارساز بنده نواز مهمات آن حدود حسن انجام یافته یوسف محمد خان را به بهکر و جان نثارخان را به سیوستان فرستاده و کلاه قلعه و صوبهٔ قندهار بقلیچ خان باز گذاشته خود با تتمهٔ لشکر بکابل بیاید - و بعد ازان که دارالسلطنهٔ لاهور بماهچهٔ لواء ظفر انتما ضیاء تازه یابد بتعجیل خودرا بدرگاه معلی برساند *

ششم [رجب] از آب بیاه عبره نمودند *

هشتم [رجب] صفدرخان باضافهٔ هزاری ذات و پانصد سوار بمنصب پنج هزاری ذات و سه هزار سوار مباهی گردید - مهیس داس راتهور که سابق نوکر راجه گجسنگه بود و پس ازان ملازم راجه جسونت سنگه در سلک بندهای درگاه انسلاک یافته بخلعت و منصب هشت صدی ذات و سه صد سوار سرعزت بر افراخت *

دهم [رجب] کنار تالاب راجه تودرمل محط سرادقات رفعت گشت - وزیرخان صوبه دار پنجاب با پسران بتقدیم عتبهٔ فلک رتبه سعادت دو جهانی اندوخته هزار مهر نذر گذرانید - وقاص حاجی مخاطب بشاه قلي خان فوجدار دامن کوه کانگره - و بختیار خان فوجدار لکهی جنگل و دیگر بندهای تعینات پنجاب نیز شرف اندوز ملازمت گشتند - شاه قلي خان بمرحمت اسپ و فیل نوازش یافت *

چاردهم [رجب] باغ هشیار خان بنزول اقدس فروغ آمود گشت - محمد حسین برادر میر فتاح سردار تفنگچیان صفاهانی

و معتبر دولت صفویه که احرام استلام سدهٔ حرم احترام از ایران بسته برآمده بود بطواف عتبهٔ ملایک مطاف دولت اندوز گشت - و بعنایت خلعت و انعام سه هزار روپیه سربلند گردید - تکه بیگ خویش یلنکتوش از بلخ آمده دولت کورنش دریافت - و نه اسپ پیشکش نمود - و بعنایت خلعت و انعام سه هزار روپیه بر نواخته آمد - پانصدکس از گرز بردار و یساول و قور بردار بقدر مرتبه از پیشگاه مراحم خلعت فتوحی مشتمل کلابتون دوزی یافتند *

پانزدهم ماه مذکور روز مبارک در شنبه مطابق غرهٔ آذر ماه خاقان سلیمان مکان با شوکت فلکی و شان ملکی بدولت خانهٔ والای دار السلطنهٔ لاهور متوجه گشتند - و به زر و سیم نثار جهانیان را کامیاب ساخته بعد از سپری شدن یک پهر و دو گهری بآن مکان اقبال آشیان رسیده جهروکهٔ دولت خانهٔ خاص و عام را بانوار جبین مهر آئین بر افروختند - و بحکم والا معتمد خان میر بخشی و تربیت خان بخشی دوم علی مردان خان را تا بیرون دروازهٔ دولت خانهٔ خاص و عام استقبال نموده درین ساعت فرخنده که برای ملازمت او مختار ستاره شناسان بود بشرف استلام عتبهٔ فلک مرتبه رسانیدند - او بعد از ادای اداب کورنش و تسلیم و ادراک دولت ملازمت هزار مهر نذر گذرانید - و بعنایت خلعت خاصه با چارقب طلا دوزی و جیقهٔ مرصع و خنجر مرصع با پهرلکناره و شمشیر خاصهٔ مرصع و باضافهٔ هزاری ذات و هزار سوار بمنصب شش هزاری ذات و شش هزار سوار و بمرحمت دو اسپ یکی عربی که علی پاشا حاکم بصره برسم پیشکش

مصحوب حکیم مسیح الزمان ارسال داشته بود با زین مرصع دیگری عراقی با زین طلا و چهار فیل ازانجمله ایک فیل کلان کوه شکوه دندان دار با یراق نقره و جل مخمل زربفت عز افتخار اندوخت - و انعام منزل اعتماد الدوله که بسرکار فیض اثار تعلق داشت و از منازل بتکلف دارالسلطنه است ضمیمهٔ عنایات گردید - از تاریخ روانه شدن خان مزبور از قندهار بارادهٔ بندگی درگاه سپهر اشتباه تا هنگام ملازمت جنس مبلغ یک لک روپیه بمرات برای سربلندی او ارسال یافته بود - درین روز آنچه سوای حویلی عنایت شد نیز یک لک روپیه قیمت داشت - و عنایات دیگر که بدفعات بروی کارآمده در محل خود گذارش خواهد یافت - و ده کس ازنوکران معتمد خان مشار الیه بعنایت منصب درخور حال و انعام بیست هزار روپیه کام اندوز گشتند - و ازین جمله حسین بیگ و علی بیگ که بخان مذکور قرابتی دارند بخلعت و خنجر مرصع - و هشت دیگر بخلعت نوازش یافتند *

هژدهم [رجب] بخواجه خاوند محمود که احوال او در آخر جلد اول گذارش یافت و از کشمیر بآستان معلی آمده دولت ملازمت اندوخت فرجی شال و دویست مهر عنایت شد - یادگار بیگ سفیر ایران که در دار الخلافهٔ اکبر اباد دستوری مراجعت یافته بود و بواسطهٔ سرانجام ناگزیر درلاهور چندی توقف نموده درین تاریخ باز بشرف تقبیل سدهٔ سنیه فایز گردید - و بعنایت خلعت و جیقهٔ مرصع و خنجر مرصع و انعام بیست هزار روپیه مفتخر گشته دیگر باره رخصت انصراف یافت - از روز ملازمت

تا روز رخصت دو لک روپیه نقد و جنس پنجاه هزار روپیه باو عنایت شد - و مصحوب او جهت شاه صفی صراحي و پیالهٔ مرصع با رکابی که قیمت همه پنجاه هزار روپیه بود ارسال نمودند *

نوزدهم [رجب] بروضهٔ بهشت آئین حضرت جنت مکاني انار الله برهانه تشریف برده پس از تقدیم آداب زیارت مبلغ پنج هزار روپیه بساکنان آن مکان منیف و پنجهزار بدیگر ضعفا و اهل استحقاق عطا فرمودند *

بیستم [رجب] حسینی که در ذي الحجه دهم سال میمنت اشتمال از جلوس اقبال به ایران زمین دستوري یافته بود باستلام آستان فلک نشان چهرهٔ طالع بر افروخت - و بعنایت خلعت سر افتخار بر افراخت *

تفویض ایالت صوبهٔ کشمیر بعمدهٔ تونینان رفیع الشان علی مردان خان

درینولا عاطفت پاشاهي اقتضای آن نمود که چنانچه علیمردان خان بمنصب عالي و دیگر عنایات بتواتر و توالي مباهي گشته است بحکومت صوبهٔ که در لطافت آب و هوا از دیگر صوبجات امتیاز داشته باشد سربلندي یابد - بنابران روز مبارک دوشنبه بیست ودوم رجب خطهٔ دلپذیر کشمیر را که سر آمد متنزهات روي زمین است - بل روضهٔ از فردوس برین - و بفزونی ریاض و انهار و فراوانی ریاحین و اثمار نعم البدل ولایت قندهار - از تغیر ظفرخان در اقطاع خان مزبور

مقرر فرمودند - تا طبیعت او که از دیر باز بآب گوارا و هواي دلکشا خوگر است - ازین سرزمین نزهت آگین نشاط تازه اندوزد - و بمرحمت خلعت خاصه با نادري و خنجر مرصع با پهولکٹاره و برخي اقمشهٔ نفیسهٔ هندوستان بهشت نشان از زر تار گجرات و لختي پشمینهٔ کشمیر بر نواختند - و از وفور رافت پاندان میناکار مملو به پان خاصه باخوان و سفلدان طلاي ساده - عنایت نموده فرمودند - که بخوردن پان که از گزین نعماي سواد اعظم هندوستان است - اعتیاد نماید - خان دوران بهادر نصرت جنگ که بحکم والا - در خدمت گوهر اکلیل سلطنت پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر - از کابل باتک آمده بود - و بموجب فرمان قضاجریان ازانجا یلغار نموده - و با وجود جساست در هفده پهر این مسافت بعید نوردیده بدرگاه گیوان جاه رسید - و درین روز مبارک سعادت ملازمت اندوخته هزار مهر نذر گذرانید - و بمرحمت خلعت خاصه با چارقب طلا دوزي سر برافراخت - پیشکش صفدر خان پانصد اسپ عراقي - که از انجمه چار صد به پذیرائي رسید - و صد بار مرحمت گشت - و اصناف اقمشه و امتعهٔ نفیسهٔ ایران از نظر اکسیر اثر گذشت - و پنج لک روپیه قیمت شد - صفدر خان بیمن تربیت و نوازش خدیو دریا نوال خدمت سفارت بآئین شایسته بتقدیم رسانید - از آداب داني و قاعده سنجي او شاه صفي بخانهٔ وي آمد - و اقسام تلطف نمود - شاه نه هزار تومان نقد و هشتاد اسپ با نبذي دیگر اشیا بدفعات با و داد - و او متاع قریب یک لک روپیه از نفایس هندوستان پیشکش کرد - و باعیان

آن دولت نقد و جنس بسیار بطریق سوغات فرستاد - چنانچه بمحمد محسن که از جانب شاه بمهمان داری او مقرر بود - دوهزار تومان از نقد و جنس رسید - بنازم پادشاه فیض گستر را که یکی از بندگانش که هنوز باقصای مراتب جاه و منتهای مدارج دستگاه نرسیده از فزونی اسباب دولت و فراوانی مواد مکنت با این همه اخراجاتی که در چنین سفر دور دست کشیده - شایسته پیشکشی که شرف پذیرائی یابد - از نظر دشوار پسند خدیو جود پرور بگذراند *

شب بیست و هفتم [رجب] که شب معراج سرور موجودات است - مبلغ ده هزار روپیهٔ مقرر بصلحا و حفاظ دار السلطنهٔ لاهور مرحمت شد *

غرهٔ [شعبان المعظم] بعلامی افضل خان و شایسته خان و وزیر خان و صفدر خان و جعفر خان و چندی دیگر از نوئینان والا مکان خلعت زمستانی عنایت فرمودند - شاه قلی خان بانعام بیست و پنجهزار روپیهٔ نقد نوازش یافت - آتش خان دکنی یک فیل پیشکش نمود - راجروپ ولد راجه جگت سنگه بمرحمت خلعت و فزونی منصب و عنایت اسپ و خدمت فوجداری کوهستان کانگره مباهی گشت - محمد اقای رومی که علیمردان خان او را با چند رومی دیگر بدرگاه معلی فرستاده بود - چون از دل بستگی زاد و بوم که پیشهٔ کاهل منشان است - قدر خدمت گذاری این آستان جاه و جلال ندانسته آرزوی رخصت نمود - اورا بعنایت خلعت و دو هزار روپیهٔ نقد بر نواخته مرخص گردانیدند *

ششم [شعبان] سعید خان بهادر ظفرجنگ که بفرمان والا رو بعتبهٔ

معلی نهاده بود - باپسران خودشرف اندوز ملازمت گشته هزار مهر نذرگذرانید - و بمرحمت خلعت خاصه با چارقب طلا دوزي و جمدهر مرصع با پهولکتاره و شمشیر مرصع عز افتخار اندوخت - جلال پسر دلاور خان کاکر بخاعت و خدمت فوجداری جمو از تغیر شاه‌قلي خان فرق‌عزت بر افراخت - بیوسف خواجه و حسن خواجه بخاري‌هفت هزار روپیه و به تولک بیگ کاشغري که تازه از ماوراء النهرآمده بود - دو هزار روپیه انعام شد *

دهم [شعبان] سلالهٔ سلسلهٔ رضویه سید جلال گجراتی که بطلب خدیو افضال از گجرات روانهٔ پایهٔ سریر سدره نظیر شده بود - احراز سعادت ملازمت نمود - یوسف محمد خان باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاري سه هزار سوار و بصوبه داري ملتان بعد از تغیر حکومت بهکر - و جان نثار خان باضافهٔ پانصد سوار بمنصب دو هزار و پانصدي دو هزار سوار و بنظم بهکر - ویکه تاز خان باضافهٔ نهصد سوار بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار - و بحکومت سیوستان سرافراز گشتند *

یازد هم [شعبان] علیمردان خان را بعنایت پنج لک روپیه نقد و ده تقوز پارچه از نسایج بنگاله عز امتیاز بخشیدند *

شب پانزدهم [شعبان] مبلغ ده هزار روپیه مقرره بارباب احتیاج عطا فرمودند - و عبادت مخصوصهٔ آن شب متبرک بتقدیم رسید *

پانزدهم [شعبان] بمهین پور خلافت و بادشاهزادهٔ مراد بخش پوستین خاصه‌عنایت شد - سعیدخان بهادرظفرجنگ وراجه‌جسونت سنگه نیز بمرحمت پوستین سمور ابرهٔ زربفت نوازش یافتند *

نوزدهم [شعبان] بگوهر بحر خلافت پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر خلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلای مینا کار ارسال یافت *

بیست و ششم [شعبان] منزل علیمردان خان بقدوم خدیو جهاندار بیت الشرف اقبال گردید - خان اخلاص نشان پس از ادای رسم پا انداز و نثار و نمایش الطاف پادشاهی پیشکشی از اسپان و اقمشهٔ عراق که قیمت آن قریب یک لک روپیه شد - بنظر فیض گستر در آورد - و بپایهٔ قبول رسید - و بعنایت اسپ از طویلهٔ خاصه موسوم به لعل بی بها با ساز طلای مینا کار سرافرازی یافت - جانباز خان بعنایت خلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات و هشت صد سوار و حراست حصار چنداده و نوجداری مضافات آن سر برافراخت - قلعه داری قلعهٔ کالنجر بعبد الله نجم ثانی مفوض گردید *

بیست و چهار [شعبان] اسپ پیشکش بهوج و لد بهارا زمیندار کچه بنظر اقدس در آمد - از عرضه داشت متکفلان عمارت حسن ابدال معروض اقدس گشت - که درین حدود برخلاف سنین ماضیه برف چندان بارش نموده - که تمامی دشت و صحرا و کریوه و مغاک بر آمود *

دوم [رمضان] پیشکش وزیر خان اقسام جواهر و مرصع آلات و نفایس اقمشه و اسپان عراقی و ترکی و شتران نر و مایه از نظر انور گذشت - و قیمت آنچه به پذیرائی رسید مبلغ پنج لک روپیه شد - کفایت خان بمرحمت خلعت و خدمت دیوانی صوبهٔ قندهار مفتخر گردید - میر یحیی کابلی نوکر معتمد والی بلخ

که از جانب او بنظم بدخشان می پرداخت بارادهٔ بندگی درگاه آسمان مرتبت از بدخشان آمده شرف ملازمت دریافت - بعنایت خلعت و منصب پانصدي ذات و صد سوار و خدمت دیوانی صوبهٔ کابل بجای شیخ عبد الکریم و انعام چهار هزار روپیه مباهات اندوخت - و شیخ عبد الکریم بدیوانی سرکار گوهر درج خلافت پادشاه زاده محمد داراشکوه سر افراز گردید - علي بیگ خویش علي مردان خان را بخلعت و انعام چهار هزار روپیه برنواخته بتفویض خدمت نظم و نسق صوبهٔ کشمیر به نیابت خان موصي الیه حسب الالتماس او سر برافراختند - ایسر داس ملازم راناجگت سنگه را که عرضه داشت او با برخي مرصع آلات بعنوان پیشکش اورده بود بخلعت برنواخته مصحوب او خلعت خاصه و دو اسپ تچاق با زین طلا و مطلا برایا فرستادند *

پنجم [رمضان] بعلي مردان خان شمشیر دراز خاصه که بجاي عصا در دست میدارند - و دردکن به دهوپ زبان زد است - و بخان دوران بهادر نصرت جنگ اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا عنایت فرمودند - به پسران میرزا والي صد مهر انعام شد - درین تاریخ به سیف خان حارس اکبر اباد فرمان رفت که بسوعت هرچه تمام تر ازانجا به بنگاله که درتیول پادشاهزادهٔ بخت بیدار محمد شاه شجاع بهادر مقرر گشته است شتافته تا رسیدن آن درة التاج سلطنت از صوبهٔ مذکور خبردار باشد - صفدر خان بعنایت خلعت خاصه و جمدهر مرصع با پهولکتاره و فیل و حکومت اکبر اباد سر افراز گشته از پیشگاه حضور دستوري یافت *

نهم [رمضان] سعید خان بهادر ظفر جنگ را بعنایت خلعت و جیقهٔ مرصع و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلا دیگری با زین مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه - و پسران اورا بمرحمت خلعت و اسپ سربلند گردانیده به پشاور رخصت دادند - و از کومکیان صوبهٔ کابل سید دلیرخان و سید محمد وسید بلي برادران او وحیات و علاول ترین وشیخ عثمان که با خان ظفرجنگ ادراک شرف ملازمت نموده بودند بخلعت و اسپ سربلند گشته رخصت معاودت یافتند - چون بعرض مقدس رسید که پیمانهٔ زندگی جان نثار خان که نظم بهکر از تغیر یوسف محمد خان تا شکندي بدو مفوض شده بود در اثناي ره نوردي لبریز گشت - حکومت آنجا بشاه قلي خان مقرر نمودند - و بعنایت خلعت و اسپ سربلندی بخشیده مرخص ساختند - درین ایام چون وزیر عطارد تدبیر افضل خان را که از حسن بخلق و سلامت نفس مطمح انظار پادشاهي گردیده باقصی پایهٔ اعتبار و درجهٔ اعتماد مرتقي گشته بود و از سنین عمرش که بهفتاد رسیده بیست و هشت سال در بندگی این درگاه گردون جاه که مبتغاي کامراني و منتهاي امانی ست و خدمت گزاری این بارگاه خواقین پناه که منشاي افضال و منبع آمال است بسربرده از اسباب کامگاري و مواد بزرگواري انتفاع یافت - چنانه تفصیل احوال او درنخستین دفتر این صحیفهٔ مکارم ومعالي گزارش پذیرفته عارضهٔ جسمانی طاری گشت - و از اشتداد مرض ضعف مزاج رو بفزوني نهاده - خاقان قدردان این دیرین بنده را بعیادت نوازش فرمودند - آن دستور دانشور مراسم نثار بتقدیم رسانیده پیشکش

از اصناف جواهر و اقسام مرصع آلات وانواع اقمشه گذرانید *

دوازدهم [رمضان] او از کدورت آباد دنیا به نزهتگاه آخرت انتقال نمود - پادشاه مهربان و شهنشاه قدر شناس برفوت آن وزیر دانا فراوان تاسف نمودند - و باز ماندگان اورا بمراحم پادشاهانه که درین رقیمهٔ مفاخرگذارش خواهد یافت تسلیه وتسکین بخشیدند - تاریخ ارتحال آن نیک مال * مصرع *

(ز خوبي برد گوی نیك نامي)

و (علامي از دهر رفت) یافته‌اند - او بمیامن تربیت پادشاه ارشاد دستگاه بمرتبهٔ تهذیب اخلاق نموده بود که ازو باوجود مکنت وقدرت به هیچ بداندیش حسد کیش ضرري نرسید - چنانچه مکرر بر زبان انصاف ترجمان رفته که از افضل خان دربارهٔ هیچ یکی سخن بد شنیده نشد - باسلام خان صوبه دار بنگاله که بیمن ترشیح خاقان فیض گستر اداب دان و کار گزار است خلعت خاصه ارسال یافت و فرمان قضا جریان صادر شد که بعداز رسیدن سیف خان بسرعت تمام خود را ببارگاه عظمت و جلال برساند - که خدمت والا مرتبت وزارت بدو تفویض خواهدیافت - و مقرر شدکه تا رسیدن او امورکلیهٔ دیواني در حضوراقدس به تنقیح رسد - و شؤون جزیهٔ آنرا دیانت رایکه خدمت دفتر خالصه و تن بدو مفوض بود سرانجام دهد و جعفرخان سیاههٔ تنخواه ارباب مناصب را بکرامت استماع اشرف رسانیده بر وفق حکم معلي دستخط نماید - و اسناد تیول بخط و مهر و رسالهٔ او در دفاتر ثبت شود *

شانزدهم [رمضان] اسانت خان برادر افضل خان و دو پسر

اوعنایت الله که خان مغفور به فرزندي برگرفته بود و فضل الله را بعنایت خلعت سرافراز ساختند *

نگارش جشن وزن شمسی

روز یکشنبه هژدهم [رمضان] مطابق چارم بهمن فرخنده بزم شمسی وزن اختتام سال چل و هفتم و افتتاح سال چل و هشتم از سنین ابد قرین زندگانی جاودانی حضرت خاقانی در شاه برج دار السلطنة لاهور که بهوسعت و رفعت پیغاره گزار بروج آسمانی است آرایش یافت - خورشید اوج جلال پس ازان که برسم هرساله بطلا و دیگر اجناس معهوده بر سخته آمد از مطلع تخت مرصع طلوع فرموده جیب ودامن روزگاران زر و سیم گردانید - درین روز میمنت افروز منصب فهرست صحیفهٔ معالي پادشاهزاده محمد دارا شکوه باضافهٔ پنجهزاری ذات بیست هزاری ذات و ده هزار سوار مقرر شد - و پاشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش را که پانصد روپیه روزیانه داشت بمنصب ده هزاري ذات و چار هزار سوار و عنایت علم و نقاره وطومان طوغ سربلند گردانیدند - علیمردان خان بعنایت فرجی خاصه و پاندان مرصع و خوان طلای میناکار با نه پیالهٔ ارگجهٔ خاصه و خان دوران بهادر نصرت جنگ بعنایت جیقهٔ مرصع سر برافراختند - راجه جسونت سنگه باضافهٔ هزاري هزار سوار بمنصب پنجهزاری پنجهزار سوار - و راجه رایسنگه باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاری دو هزار سوار - و سعادت خان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزاری هزار و پانصد سوار نوازش یافتند - و از اصل و اضافه امانت

خان بمنصب هزاری ذات و دویست سوار - و عنایت الله پسرش که بخدمت عرض مکرر فرق‌مباهات بر افراخت - و عبدالرحمن ولد صادق خان - هر کدام بمنصب هزاری ذات و چارصد سوار سرافراز گردیدند - دیانت رای بخطاب رای رایان مباهی گشت - حاجی عاشور را بدیوانی پادشاهزادهٔ عالی نسب مراد بخش - و رشیدای خوش نویس را بخدمت داروغگی کتاب خانه از تغیر عبد الرحمن مذکور بر نواختند - بسلالهٔ دودمان نبوت صفارهٔ خاندان ولایت هید جلال بخاری پانصد مهر - و بسید نور العیان دو هزار روپیه مرحمت شد - بطالب کلیم هزار روپیه عنایت کردند *

سلخ ماه [رمضان] شاه نواز خان قوش بیگی که برای سر راست نمودن طیور شکاری بحوالهٔ سهرند مرخص شده بود بتقبیل عتبهٔ علیه فایز گردید - درین ماه سی هزار روپیه بآئین هر سال باصحاب احتیاج رسید *

غرهٔ ماه شوال عید فطر نوید مسرت داد - از اوای تهنیت و دعا وصدای کوس وکرنا ولوله در زمین و غلغله در آسمان پیچید - اورنگ آرای جهانبانی با شکوه آسمانی به عیدگاه تشریف فرموده بادای نماز پرداختند - و بآئین مقرر در رفتن و آمدن به افشاندن زر و سیم عالمیان را بکام دل رسانیدند - هژده اسپ و سی شتر پیشکش حاجی خان بلوچ با بیست تانگهن ابلق از سرکار والا و برخی مرصع آلات و طلا آلات بعلی مردان خان انعام فرمودند - سعادتخان بعنایت فیل سر بر افراخت - قاضی عمر میر شکار نذر محمد خان را بمرحمت خلعت و انعام دو هزار روپیه و یك عدد مهر

سي تولکی بر نواخته به بلخ رخصت نمودند *

نهم [شوال] مغانی یمین الدوله آصفخان خان خانان بمقدم فیض توام رفعت آسماني یافت - یمین الدوله مراسم پا انداز و نثار بتقدیم رسانیده پیشکشی والا از اقسام جواهر و اصناف مرصع آلات و انواع اقمشه و دیگر امتعهٔ نفیسه بنظر اقدس دراورد - و متاع چار لک روپیه در معرض قبول افتاد - درین محفل گرامي درة التاج اقبال غرهٔ ناصیهٔ جلال پادشاه زاده محمد شاه شجاع بهادر که از کابل رسیده بودند ادراک دولت ملازمت نمودند و هزار مهر نذر گذرانیدند - صلابت خان را از تغیر تربیت خان بخشی دوم گردانیده بعنایت خلعت خاصه و باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاري ذات و هزار سوار سر بلند ساختند - مرادکام نبیرهٔ میرزا رستم صفوي بمرحمت خلعت و منصب هزاري ذات و دویست و پنجاه سوار از اصل و اضافه و بخدمت فور بیگي که بصلابت خان متعلق بود مباهي گشت *

دهم [شوال] راجه جگت سنگه از کابل آمده بشرف زمین بوس رسید - و بعنایت خلعت و مالاي مروارید نوازش یافت -

یازدهم [شوال] منزل خان دوران بهادر نصرت جنگ بقدوم والا فروغ آگین گردید - او برسم نثار و پا انداز پرداخته صد اسپ و برخي جواهر و دیگر اشیاء نفیسه که قیمت همه سه لک روپیه شد پیشکش نمود *

تفویض ایالت صوبهٔ پتنه بشایسته خان از تغیر عبد الله خان بهادر فیروز جنگ

بعد از استباحت سرامد اشرار ججهار بندیله و اولاد بد نژاد او چنانچه گزارش یافت لختی از هوا خواهانش پرتیهراج نام کودکي را از فرزندان آن مطرود بزینهار غیاض متراسکه که پناه جای روزبد این بد کرداران است گریزانیده بودند - چنپت نامی از مخاذیل این گروه آن طفل خرد شمیده بخت برگردیده را دست اویز جسارت‌بل خسارت ساخته -و طایفهٔ‌شوریده سر فتنه گر را فراهم آورده بحال رعایاي بعضی محال اسلام آباد و دیگر پرگنات آن نواحي مزاحمت می رسانید - اگرچه باقي خان فوجدار آن سرکار مراسم جد و کد در تاخت و تاراج این غنودگان غفلت حسب المقدور بروي کار می آورد اما ازانجا که آن فیهٔ باغیه در بیشهاي زاد و بوم مانند مور و مار در مي‌آمدند - و پست و بلند این سر زمین مي پیمودند - باقی خان که بمضایق جنگل و مسالک آن سر زمین چنانچه باید راه نمي برد از عهدهٔ برکندن عرق فساد این جماعهٔ فتنه نهاد بر نمی آمد - درین هنگام که رایات فیروزي از دار الخلافهٔ اکبر اباد نهضت نمود و آن گروه فرصت پژوه قابو یافته دربر انگیختن گرد فساد زیاده بر سابق ساعي گشتند - بر پیشگاه ضمیر خورشید تنویر پرتو افگند که بهدم بنیان فساد این مخاذیل عبد الله خان بهادر فیروز جنگ معین گردد - بنابران شانزدهم این ماهٔ شایسته خان خانف یمین الدوله را بعنایت خلعت خاصه

و جمدهر مرصع با پهولکتاره و اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا و حکومت صوبهٔ پتنه سربرافراخته مرخص گردانیدند - و فرمان نوازش بعبد الله خان بهادر فیروز جنگ شرف صدور یافت که همگي همت برقلع اساس این مقهوران برگمارد - و باتش تیغ خس و خاشاک وجود بی سود این مشتي خوار زیان کار را خاکستر ساخته بباد فنا بر دهد - تا اثری از نام و نشان این بی‌نام و نشانی چند نماند - وتیول خان باپسران و خویشان در سرکار اسلام آباد تن شد - چون دختر میرزا رستم صفوی حلیلهٔ جلیلهٔ طراز کسوت جهانداری پادشاهزادهٔ محمد شاه شجاع بهادر بیست و سیوم ذی الحجه سال هفتم جلوس عالم آرا در گذشته بود - و صبیهٔ ستوده سیر اعظم خان را برای آن کامکار خطبه نموده بودند - و خان مزبور او را مصحوب والده و برادرانش میر خلیل و میر اسحق بدرگاه معلی فرستاده بود *

بیستم [شوال] * مصرع * بساعتی که سعادت دهد به مهر و سپهر * یک لك روپیه نصف نقد و نیمهٔ نصف دیگر جواهر و مرصع آلات و تتمهٔ آن اقمشه و دیگر اشیا برسم ساچق با معتمد خان و سکرمتخان از بندگان بیرونی و ستی النسا خاتم از خدمت گزاران درونی بخانهٔ اعظم خان ارسال نمودند - و چون فرخنده ساعت رخصت پادشاهزادهٔ سعادت آماده به بنگاله ترتیب - و هنگام میمنت انجام عقد بعید بود - مقرر فرمودند که آن محتجبهٔ حجاب عصمت را با والده و برادرش میر اسحق روانهٔ بنگاله نمایند - تا درانجا خجسته وقتي که در پیشگاه حضور

سراسر نور قرار یافته ازدواج سعادت امتزاج بروي کار آید - چنانچه دو ازدهم رمضان المبارک سال آینده میر اسحق را بعنایت اسپ بر نواخته با والده و همشیره اش دستوری بنگاله فرمودند - و حکم شد که بعد ازدواج خجسته میر اسحق با والده نزد پدر بگجرات رود *

بیست و چهارم [شوال]ذو القرنین فرنگي را بعنایت خلعت و انعام پنج هزار روپیه درجایزهٔ تصنیفي که بنام نامي ساخته بود و پسند اقدس افتاد نوازش فرمودند *

سلخ ماه [شوال]پیشکش بادشاهزادهٔ والا قدر محمد شاه شجاع بهادر از جواهر و اقمشه و اسپ بنظر اقدس درامد - و آن کامگار والاتبار را بعنایت خلعت خاصه و مرصع آلات و باضافهٔ سه هزاري ذات بمنصب پانزده هزاري ذات و نه هزار سوار و بمرحمت دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلای میناکار - دیگري با زین طلاي ساده سر بلند ساخته دستوري بنگاله دادند - درین روز گوهر صدف جهانداري غرهٔ ناصیهٔ کامگاري پادشاه زاده محمد اورنگ زیب بهادر را نیز باضافهٔ سه هزاري ذات بمنصب پانزده هزاري ذات و نه هزار سوار سر افراز گردانیدند - و بآن والا گهر خلعت خاصه و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلاي میناکار و طلای ساده عنایت نموده بدولتا باد ارسال فرمودند *

انتهاض الویهٔ فیروزی از دار السلطنه بصوب کابل

چون نزهتگاه کابل بعد از جلوس مقدس مورد موکب اقبال نشده بود بر پیشگاه ضمیر فیض پذیر پرتو افگند که آن سر زمین نزهت

آگیں بسایهٔ پربال همای چتره مایون فال مظلل گردد - و بهلال نعال مراکب غزال رفتار غزاله دیدار مهلل - تاهم سکنهٔ آنجا که واجب الرعایة اند و همواره چشم شان در راه حصول دولت ورود موکب معلی باز است - و دل آرزومند شان برای وصول این سعادت در پرواز - بسان همگي سکان سواد اعظم هندوستان بهشت نشان از عطایای پادشاهی بهره برگیرند - و هم زیارت مضجع مقدس حضرت فردوس مکاني انار الله برهانه و مرقد ستر معلی حذر معظم سلالهٔ دودمان جهانباني - رقیه سلطان بیگم بنت هندال میرزا ابن حضرت فردوس مکاني که خدیو اقبال را در حجر تربیت پرورش نموده اند - چنانچه درسر آغاز جلد اول به تفصیل نگاشته شد دریافته شود - و هم حقیقت ولاة بلخ و بخارا و مداخل و مخارج و مضایق و منزالق آن ملک از قرار واقع اگهي حاصل گردد - تا هرگاه وقت مقتضی باشد به راید توفیق و قاید تائید همت آسمان سا و عزیمت جهان کشا بر تسخیر این ملک موروث گماشته آید - بنابران عملهٔ پیش خانه بفرمان والا شب یکشنبه نهم شوال پیش خانه براوردند - و ازان روکه از وقایع صوبهٔ قندهار بکراست استماع مسامع سمیه رسیده بود که والی ایران از قصور دانائی - و غرور برنائي - و مجالست همنشینان بد - و مکالمت خوش آمد گویان بی خرد - که کشایندهٔ ابواب نا کامي اند - و آرایندهٔ اسباب بد نامي - بهوس تسخیر قندهار ارادهٔ آمدن آن حدود دارد - مقرر فرمودند که در دریای جلالت - جوهر شمشیر بسالت - پادشازاده محمد دارا شکوه با لشکر عظیم از دلیران جلادت دثار خون خوار و فیلان بحر

جوش آتش خروش و توپهای رعد آواز صاعقه انداز مستعد کارزار و آمادهٔ پیکار باشند - که اگر از دارای ایران این نهضت بی جا و حرکت ناسزا سر برزند برای محاربه و مدافعهٔ او روانهٔ قندهار شوند و بذات اقدس بنشاط سیر وعشرت نخچیر نزهتگاه کابل توجه فرمایند- و ازانجا که گزار چنین عسکر گران از دریاها و تنگناهای راه کابل ایکبار دشوار بود - از پیشگاه خلافت یرلیغ شد که پادشاه زادهٔ بلند مقدار با لشکری که بهمراهی آن والا قدر مقرر گشته پیشتر از آب نیلاب بگذرند - و در نوشهره که زمینش وسیع است وآب و علف فراوان دارد تا رسیدن اعلام ظفر انجام بانجا توقف گزینند - و چهاردهم این ماه مطابق سیم بهمن مهین کوکب فلک اقبال را بعنایت خلعت خاصه با نادری خاصه که بر دور آن لالی ثمینه تعبیه نموده بودند و جیقهٔ مرصع و تسبیح مروارید و لعل و زمرد که حضرت جنت مکانی در نخستین رخصت اعلی حضرت بمهم دکن عنایت فرموده بودند و قیمت آن یک لک روپیه بود - و جمدهر مرصع با پهولکتاره و شمشیر خاصه و سپر خاصه و دویست اسپ ازان جمله دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین مرصع دیگری با زین طلای میناکار و پنج فیل یکی ازان از حلقهٔ خاصه ستر سال نام با یراق نقره و انعام ده لک روپیهٔ نقد عز امتیاز بخشیده مرخص گردانیدند - و از وفور عاطفت بنده نوکر پیش علوفهٔ آن بلند اختر نیز خلعت عنایت شد - و از بندهای پادشاهی خان دوران بهادر نصرت جنگ بمرحمت خلعت خاصه وخنجر مرصع با پهولکتاره وشمشیر مرصع و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلا دیگری بازین مطلا و فیل از

حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ماده‌فیل - و هر دو پسرش بخلعت واسپ سر برافراختند - و فدائي خان و راجه رایسنگه و راجه جگت سنگه و سعادت خان و ذوالفقار خان بخشی این لشکر ظفر طراز و عبد الرحمن وقایع نگار این عسکر بمرحمت خلعت و اسپ - و گروهی دیگر بخلعت نوازش یافتند - و براجه را یسنگه فیل نیز عنایت شد ۰

غرهٔ ماه ذي القعده خاقان ممالک ستان با اقبال روز افزون درخجسته ساعتی از دار السلطنه لاهور نهضت فرموده سرادق عظمت و جلال را که آنروی دریاي راوي برافراخته بودند سعادت آمود گردانیدند - درین منزل علی مردان خان بعنایت خلعت خاصه و جیقهٔ مرصع و کمر مرصع و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ماده فیل مفتخر گشته رخصت کشمیر یافت - و به دو پسر خان مذکور عبد الله بیگ و اسمعیل بیگ دو فیل بچه عنایت شد - وزیر خان را خلعت خاصه و جمدهر مرصع باپهولکتاره مرحمت نموده دستوری معاودت لاهور دادند - بخواجه خاوند محمود خلعت شال و صد مهر - و بملا فاضل کابلي شست مهر - و بملا عبد الحکیم سیال کوٹی پنجاه مهر - مرحمت شد *

پنجم [ذي القعده] جهانگیر آباد معروف به هرن مناره به پرتو ماهچهٔ رایات فیروزي برافروخت - میرزا مراد مخاطب بالتفات خان بمرحمت فیل بلند پایه گردید *

هفتم [ذی القعده] از جهانگیر آباد کوچ شد - و مکرمت خان را بخلعت و اسپ بر نواخته براي سر انجام آذوقهٔ پیشتر بکابل فرستادند - چون بهرجی مرزبان بکلانه که

در زمرهٔ بندگان درگاه معلي منخرط گشته بود بساط حيات در نوردید - حسب الالتماس پادشاهزادهٔ کامگار محمد اورنگ زیب بهادر پرم‌جي پسر اورا که ثاني الحال شرف اسلام دریافت و بدولتمند موسوم گردید بمنصب هزار و پانصدی ذات و هزار سوار برنواختند *

یازدهم [ذی القعده] عنایت الله برادر زادهٔ افضل خان بمرحمت خلعت و خطاب عاقل خان و خدمت دیوانی بیوتات از تغیر ملتفت خان و اسحق بیگ یزدي دیوان سرکار نواب گردون قباب پادشاهزادهٔ جهانیان بیگم صاحب بخطاب حقیقت خان و خدمت عرض مکرر از تغیر عنایت الله مزبور کامیاب گردیدند - و داروغگی داغ و تصحیحهٔ منصب داران از تغییر عنایت الله بدیانت خان مفوض گشت *

گذارش نوروز

درین هنگام که چمن آمال جهانیان به ابر افضال پادشاه جهانیان سرسبز و شاداب بود - خورشید عالم آرا بعد از سپري‌شدن هفت ساعت و چل و هفت دقیقه از شب مبارک دو شنبه پانزدهم ذي القعده سنه هزار و چل و هشت کاشانهٔ حمل را بشمع اعتدال بر افروخت - پیشکاران بارگاه خلافت بر ساحل دریاي چناب که از رشک صفا و گوارائیش دجله و فرات اشك حسرت ریخته است سایه بانهای آسمان سا بر افراختند - اورنگ نشین اقبال بر سریر عظمت و جلال جلوس فرموده ابواب جود و سخا بر کشاد - بسلالهٔ سلسلهٔ مرتضوی سید جلال دواسپ راهوار عنایت شد - خدمت

قراول بیگي از تغیر خلیل الله‌خان بمرادکام نبیرهٔ میرزا رستم مفوض گشت - صف شکن ولد میرزا حسن صفوی از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات و دو صد و پنجاه سوار و خدمت قور بیگي از تغییر مرادکام سر افراز گردید - جمال خان قراول بمرحمت فیل نوازش یافت - رای سبها چند بخدمت دیوانی دار السلطنه از تغییر بهاریمل که اورا بجای محمد رشید خاندوراني دیوان صوبهٔ ملتان گردانیدند فرق مباهات بر افراخت *

بیست و سیوم [ذي‌القعده] برکنار دریاي بهت دایره شد - روز دیگر از راه پلی که بکشتی بسته بودند گذاره فرمودند - میر فخر الدین که از بانخ بدرگاه کیوان جاه آمده بود بانعام هزار روپیه کامیاب گشت - بیست و هشتم در نواحی سرای بشکار قمرغه پرداختند - شصت قوچ کوهی و سی چهکاره شکار شد - ازان میان شانزده قوچ بتفنگ خاصه *

دوم ماه ذي الحجه که راول پندي معسکر اقبال بود - حسب الحکم راجه جی سنگه از نوشهره آمده احراز دولت ملازمت نمود *

چهارم ماه مذکور مطابق نوزدهم فروردین روز شرف نیر اعظم منازل و باغ حسن ابدال که بدلکشائی و سرسبزي چون فضاي آسمان روح افزا است بنزول آفتاب سپهر جلال شرف آمود گردید - درین روز فرخنده سرو جویبار خلافت پادشاهزاده محمد دارا شکوه - که از نوشهره برسم پذیره شتافته بودند - بتقبیل قوایم سریر عرش نظیر سعادت اندوز گردیده هزار مهر نذر گذرانیدند - خاندوران بهادر نصرت جنگ و سعید خان بهادر ظفر

جنگ و بهادر خان و فدائي خان و نجابت خان و راجه جگت‌سنگه نیز که در رکاب آن گوهر اکلیل جهانبانی بدرگاه معلی آمده بودند به تقبیل عتبهٔ سنیه مفتخر گشتند - و هرکدام از خانزادان بهادر و سعید خان بهادر هزار مهر برسبیل نذر بنظر خدیو بنده پرور در آورد - راجه جی سنگه بمرحمت مالای مروارید سر بلند گردید - صباح آن خانزادان بهادر و سعید خان بهادر رخصت معاودت به نو شهره یافتند - راجه جگت سنگه بمرحمت خلعت و ضبط بنگش بالا و بنگش پایان سرافراز گشته دستوری یافت - و فرمان شد - که تا وصول رایات جهان افروز بکابل آذوقه فراهم آرد - و سعي نماید که بعد از رسیدن موکب منصور بآنجا از هردو بنگش غله پي هم میرسیده باشد *

دهم [ذي الحجه] عید ضحی نوید مسرت رسانید - و رسم قربان بتقدیم رسید - درین روز مبارک ثمرهٔ شجرهٔ نبوت‌سید جلال بخاری بانعام ده هزار روپیه کامیاب گشت - براجه جسونت سنگه و راجه جي سنگه فیل از حلقهٔ خاصه‌عنایت شد *

دوازدهم [ذی الحجه] درة التاج خلافت پادشاهزاده محمد دارا شکوه را به نوشهره رخصت فرمودند - فیروز خان باضافهٔ پانصدی ذات و دویست سوار بمنصب دوهزار و پانصدی ذات و هزار و دویست سوار سربرافراخت - ده روز در باغ حسن ابدال مقام شد *

پانزدهم [ذي الحجه] ازانجا بفرخي و فیروزی نهضت فرموده - هژدهم از جسر دریای اٹک عبره نمودند *

بیست و یکم [ذی الحجه] ساحت نوشهره مورد رایات

نصرت سمات گردید - و تمیمهٔ گردن اقبال پادشاهزاده محمد داراشکوه با همگي نوئینان بشرف ملازمت فایز گشتند - خاندوران بهادر نصرت جنگ و سعید خان بهادر ظفر جنگ بمرحمت فیل از حلقهٔ خاصه - و راجه جیسنگه و مبارز خان و راو امر سنگه - و عوض خان بعنایت اسپ بلند پایگي پایتند - ازانجا که ملاحظهٔ عساکر و دیدن شان سپاه ظفر دستگاه از بواعث ازدیاد نیروی دلهای ابطال فیروزی مآل است - و دراعی فزونی باس وهراس گروه بد سگال - از پیشگاه خلافت برلیغ شد - که مواکب کواکب شمار در عرصهٔ پنهاور نوشهره فراهم آیند - و بیست وپنجم برازندهٔ اورنگ جهان کشائي حضرت شاهنشاهي با فر خورشیدی و شکوه آسماني بر تگاور ماه سیر مشتري منظر بهآن صحرای وسیع توجه فرمودند - و بکریوه که در وسط آن واقع شده - و کارگزاران بارگاه حشمت و اقبال بر فراز آن تخت گاه ساخته بسایه بانهای زر نگار و سرادق آسمان سار آراسته بودند بر آمده بر اورنگ گیتي ستاني جلوس فرمودند - و لختي بتماشای افواج که در اطراف رده بسته بودند - بنظر اجمال پرداختند - و چون استیعاب آن از فزوني و کثرت جز در سواري میسر نبود - بر فیل فلک هیئت سوار شده تمامي عساکر منصوره را مفصلة مشاهده نمودند - عدد این لشکر ظفر اثر پنجاه هزار سوار بقلم درآمد - درین روز راجه جي سنگه که پدر جدش راجه مان سنگه بیمن بندگی حضرت عرش آشیاني بخطاب میرزا راجه سر افراز بود - بسبب جانشینی او از پیشگاه نوازش بخطاب مزبور مفتخر گردید - براو امر سنگه فیل - و براجه

رای سنگه علم عنایت شد - خانه زاد خان باضافهٔ پانصدي چار صد سوار بمنصب هزار و پانصدی هشتصد سوار - و از اصل و اضافه راجه جیرام بمنصب هزاري هزار سوار - و گوکل داس میسودیه بمنصب هزاري ششصد سوار - کامیاب گشتند - عبد الرحمن ولد صادق خان بخطاب مرحمت خان نوازش یافت*

بیست و ششم [ذی الحجه] بگوهر افروز سلطنت پادشاهزاده محمد دارا شکوه حکم شد - که با نوئینان بلند مکان و سایر بندها که در خدمت آن اختر برج اقبال معین گشته اند - دو سه منزل عقب لشکر نصرت اثر مي آمده باشند تا عبور عساکر فیروزی از کتل خیبر و دیگر تنگناها بآساني واقع شود - و خود با دولت روز افزون پیشتر نهضت نموده بیست و هشتم بهزاران خجستگي داخل پیشاور گشتند - و باغ ظفرخان به نزول اقدس نضارت فردوسي یافت *

سلخ ماه مذکور بجهت تنگی راه یمین الدوله و راجه جسونت سنگه و جعفر خان و چندی دیگر را در پیشاور گذاشته بمنزل جمرود تشریف فرمودند - و باینان حکم شد - که از عقب بیایند *

غرهٔ محرم [۱۰۵۰] موضع علي مسجد محط رایات جهان کشا گردید - راجه بیتهلداس که بامر خاقاني خزانه از دار الخلافهٔ اکبر اباد بدار السلطنهٔ لاهور رسانیده بدرگاه خواقین پناه روانه شده بود - بتقبیل آستان مدره مکان فاصیهٔ بخت بر افروخت *

سیوم [محرم] راجه جسونت سنگه و جعفرخان باردوی معلی

پیوستند - و از پیشگاه مراحم بجعفر خان اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا عنایت شد *

هفتم [محرم] یمین الدوله سعادت ملازمت دریافت *

نهم [محرم] باغ صفا بنزول اقدس خضارت تازه پذیرفت - و ده هزار روپیهٔ مقرر این ماه باصحاب استحقاق رسید *

هزدهم [محرم] خرد کابل بورود موکب مسعود میمنت آمود گردید - درینجا بقدر بارانی شد و بر کوه چنارتو که نزدیک آنست برف بارید - با انکه غرهٔ خرداد بود از کثرت برودت بی پوستین و آتش نمیارستند گذرانید - باختر برج دولت پادشاه زاده مراد بخش اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا - و براجه بیتهلداس اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا - مرحمت فرمودند - مکرمت خان که حسب الحکم پیشتر بکابل رفته بود به تلئیم عتبهٔ سنیه فایض گشت *

بیست و سیم [محرم] در موضع بکرامی سعید خان بهادر ظفر جنگ بفرمان خاقان کیهان از عقب آمده باستلام عتبهٔ عرش مرتبه شرف اندوز گردید *

بیست و پنجم [محرم] در گزیده ترین ساعات وبهترین اوقات نزهت آباد کابل بمهچهٔ اعلام فیروزی فروغ آگین شد - و چون حکم شده بود که در منزل سعید خان بهادر ظفر جنگ که بهترین منازل کابل است جهروکهٔ دولت خانهٔ خاص و عام و دولت خانهٔ خاص بسازند - و هنوز باتمام نرسیده بود در باغ آهو خانه که متصل باغ شهر است نزول فرمودند *

معین شدن سعید خان بهادر ظفر جنگ بمالش هزارجات حوالی کابل

چون حضرت جنت مکاني کار دشوار پادشاهي را که ودیعهٔ منیعهٔ الهي ست آسان گرفته دل بر عشرت گرائي نهاده بودند - و مهام حضور را به پیشکاران و معاملات دور دست را به نظام صوبجات باز گذاشته قواعد جهانداري و قوانین فرمان گذاري که رونق کار ملک و ملت و رواج بازار دین و دولت باجراي آن باز بسته است باختلال افتاده بود - و یلنگتوش باطل کوش فرصت یافته بعضی از اویماقات هزارجات ثغور کابل را که همواره مطیع حکام آن ولایت بوده بمراسم مال گذاري و خدمت گاري قیام می نمودند بزیر دستی و استیلا منقاد خود ساخته از اطاعت ناظم صوبهٔ کابل باز داشته بود - بعد از جلوس اقبال مانوس اورنگ ارای جهانباني عزیمت ملکانه مصمم گشته بود که هرگاه سر زمین کابل مورد رایات جهان کشا گردد به تنبیه آن گروه فساد پژوه که از شوریده بختي و شورش پژوهي درین عهد سعادت مهد نیز دل نهاد اطاعت و انقیاد نگشته اند چنان پرداخته آید که دیگر هیچ فتنه گر زیاده سر پیرامون چنین حرکات نا پسندیده نگردد بنابران درینولا که غبار عنبر سار مواکب کواکب شمار هوای آن سر زمین را عنبر آمیز گردانید حکم شد که سعید خان بهادر ظفر جنگ بمالش آن گروه پرداخته از متابعت یلنگتوش باز دارد - هرکه از عاقبت بیني پذیراي اطاعت گشته بدستور سابق در اداي خراج تعلل و تهاون نورزد او

را بجان و مال امان دهد - و طایفهٔ که ره گرای مخالفت و عصیان باشند آنها را بمعرض قتل در اورد - ودر نهب و غارت دقیقهٔ مهمل نگذارد - و روز وصول الویهٔ فیروزي بکابل سعید خان بهادر ظفر جنگ را با بسیاري از بندها مرخص گردانیدند *

روز جمعه غرهٔ ماه صفر خاقان دین پرور بروضهٔ خلد آئین مسند آراي ارایک جناني حضرت فردوس مکاني انار الله برهانه و مرقد فیض‌مورد محفوفهٔ‌مغفرت ورضوان رقیه‌سلطان بیگم تشریف برده بعد از ادای اداب زیارت پانزده هزار روپیه از سرکار والا و پنج هزار روپیه که درارای سماء عظمت بطریق نذر اورده بودند بسدنه و دیگر اصحاب احتیاج عطا فرمودند *

هفتم [صفر] بخان دوران بهادر نصرت جنگ نیزکه ازعقب آمده ملازمت نموده بود حکم شد که با بسیاري از بندها به تنبیه هزارجات بشتابد - و از یکطرف او و از جانب دیگر سعیدخان بهادر پسر زمین ایذان در آمده و گروه فتنه پژوه را درمیان گرفته باستمالت مطیع و استیصاحت عاصي بپردازند - ظفر خان که از کشمیر براه پکهلي آمده سعادت ملازمت اندوخته بود بمرحمت خلعت و اسپ با زین نقره - وجانسپارخان بخشی احدیان بعنایت اسپ و علم مباهي گشته همراه خان نصرت جنگ دستوري یافتند - چون از وقایع صوبهٔ‌گجرات بمسامع حقایق مجامع رسید که سرافراز خان فوجدار پتن * ع *

رخت هستی ازین جهان بر بست

پسران اورا باضافهٔ مناصب و دیگر عواطف پادشاهي نوازش

فرمودند - و ازان رو که از کثرت لشکر و بسیاری دواب علف کابل وفا نمی کرد هفدهم امرواجب الاذعان بصدور پیوست - که گوهر اکلیل خلافت پادشاه زاده محمد دارا شکوه با لشکری که همراه آن کامگار معین گشته بغزنین رفته روزي چند اقامت نمایند *

هژدهم [صفر] پادشاه سپهر سریر از باغ آهو خانه بمنزل سعید خان بهادر ظفر جنگ که برخی منازل آن مطابق حکم اقدس چنانچه گذارش یافت پیشکاران بارگاه سلطنت درین وقت بانجام رسانیده بودند تشریف فرمودند - هزار سوار منصب یوسف محمد خان تاشکندی که سه هزاری ذات و سه هزار سوار بود دو اسپه سه اسپه مقررگردید - سلطان نظر برادر سیف خان بعنایت خلعت و خدمت بخشیگري و واقعه نویسی صوبهٔ بنگاله مفتخر گشته بدان صوب دستوري یافت *

بیست و یکم [صفر] میر اسمعیل پیر هزارجات بمرحمت بگده کارد مرصع و انعام دو هزار روپیه فرق مباهات بر افراخت -

بیست و چهارم [صفر] بعشرت نخچیر موضع چنارتو که قراولان برای سرانجام لوازم قمرغه پیشتر بدان صوب رفته بودند پرداخته بذات اقدس بسیاری از زیگ و مار خوار که درجبال آن نواحي بهم مي رسد طعمهٔ نهنگ تهنگ گردانیدند - مجموع آنچه درین قمرغه شکار شد یکصد و شصت جاندار بود - بجمال خان قراول اسپ و بگروهي از رعایا که بجهت قمرغه فراهم آمده بودند پنجهزار روپیه عنایت شد *

بیست و ششم [صفر] قزاق خان بمرحمت خلعت و باضافهٔ

پانصدی هشت صد سوار بمنصب دو هزاری هزار و شش صد سوار و بعلم سر افتخار بر افراخته بضبط سیوستان از تغییر یکه تاز خان مرخص گردید - چون بعرض مقدس رسید که میر نورالله فوجدار کوچ هاجو بساط حیات درنوردید الله یارخان ولد افتخار خان را که از کومکیان شرقي ممالک بود فوجدار آن ولایت ساختند *

غرهٔ شهر ربیع الاول فیروزخان و مهیس داس راتهورپردهان ارجه جسونت سنگه و چاجی محمد یار اوزبک بمرحمت اسپ بلند پا یکي یافتند *

سیوم [ربیع الاول] ملک مغدود و مرزبان حوالیٔ قندهار با دو پسر و برادر خود کامران از قندهار بدرگاه آسمان جاه آمده شرف اندوز ملازمت گشت - و نه اسپ پیشکش گذرانید - و بعنایت خلعت و خنجر مرصع سرافرازی یافت *

دهم [ربیع الاول] یمین الدوله را دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مرصع و زین طلای میناکار مرحمت شد *

شب دوازدهم [ربیع الاول] مجلس میلاد صدر اراي بارگاه نبوت قدر افزاي مسند فتوت علیه من الصوات اتمها ازکیها بآئین هر سال منعقد گردید - و مبلغ دوازده هزار روپیهٔ مقرر این شب متبرک بارباب استحقاق رسید - و بصلالة السادات سید جلال بخاری سه هزار روپیه عنایت شد *

هجدهم [ربیع الاول] مهین کوکب فلک جهان باني با امرای پادشاهي از غزنین معاودت نموده شرف ملازمت که اکسیر حصول مقاصد دو جهاني است دریافتند *

رسیدن منصور حاجی سفیر نذر محمد خان بدرگاه کیوان مکان

پوشیده نماند که خبر انتهاض رایات جهانکشا بصوب کابل بارادهٔ تسخیر قندهار رعب افزای سلاطین روزگار خصوصا خوانین توران زمین گشته بود - چون پس از کشایش ولایت مذکور بسبب بعضي دواعي که سابقا گزارش پذیرفت افواج قاهره باز بحرکت در آمد با آنکه بعد از معین گشتن پادشاهزادهٔ کامگار محمد شاه شجاع بهادر سال گذشته از پایگاه حلال بکابل امام قلي خان باندیشهٔ آنکه مبادا تفتیح این ولایت نیز پیش نهاد همت و الا باشد به نذر بیگ طغائي خود اشاره نموده بود که بخاندوران بهادر نصرت جنگ و سعید خان بهادر ظفر جنگ بنویسد که ماوراء النهر درجنب مملکت وسیعهٔ هندوستان ولایتي است محقر اگر ارادهٔ تسخیر این ولایت مرکوز خاطر انور شده و تعیین عساکر منصوره که متوجه اینحدود است بدین جهت باشد - عرضه داشت نمایند که از سر آن بگذرند - هرگاه افواج قاهره بفتح خراسان و عراق به پردازد در تقدیم مراسم یگانگي و یکجهتي و وفاق و اتفاق بقدر مقدور کوشیده خواهد آمد - و بعد ازانکه نوشتهٔ نذر بیگ به سران لشکر نصرت پیکر رسید و حقیقت را بدرگاه خواقین پناه عرضه داشت نمودند - فرمان قدر توان شرف صدور یافته که سبب نهضت افواج فیروزي اعلام نموده خاطر ایشان مطمئن گردانند - نذر محمد خان که در بلخ بود مغلوب باس و هراس گشته نامهٔ مشتمل بر ابراز

مدارج مودت و اظهار مراتب نیک سگالی با تنهوقات مصحوب منصور حاجی که پخته کار سخته روزگار است ارسال نمود - و چون حاجی بسرحد کابل رسید عوض خان قاقشال بامرخاقانی از غور بند با او همراه شده روانهٔ حضور گردید *

نوزدهم ربیع الاول که بحوالی شهرآمد باصالتخان و مکرمتخان حکم شدکه بآستان سلاطین مطاف رسانند - حاجی مصحوب ایشان بسعادت استلام عتبهٔ والا فایز گشته نامهٔ نذر محمد خان از نظر مقدس گذرانید - و بعنایت خلعت و کمر و خنجر مرصع سرافراز گشت *

بیست وسیوم [ربیع الاول] ارمغانی نذر محمد خان هشتاد اسپ و پنجاه شتر و دیگر اشیا از قسم پوست سمور و وشق و جزآنکه قیمت همه قریب چهل هزار روپیه شد بنظر اکسیر اثر در آورد - و از خودنیز اسپ و شتر و دیگر اشیا که پانزده هزار روپیه ارزش داشت پیشکش نمود - و بمرحمت خلعت و اسپ با زین مطلا و انعام بیست و پنج هزار روپیه سربر افراخت - ومحسن و عبد الله پسران مشار الیه نیز بعنایت خلعت و بگدهای طلای میناکار و پنجهزار روپیه مباهی گشتند - به نذر میرشکار نذر محمد خان که چهار دست باز طوبغون از جانب خان آورده بود خلعت و چهار هزار روپیه عنایت فرمودند - بحاجی محمد جان قدسی صد مهر مرحمت شد *

بیست و چهارم [ربیع الاول] در موضع بیگ‌توت که شمال رویهٔ کابل است بقمرغه پرداختند - و پانصد و پانزده رنگ شکار شد - مراد کام قراول بیگی چون قمرغه نیک فراهم آورده بود بانعام خلعت و اسپ سرافرازگردید - و رعایای که جهت قمرغه گرد آمده بودند بانعام

پنجزار روپیه کام اندوز گشتند - درین تاریخ از عرایض خاندوران بهادر نصرت جنگ و سعید خان بهادر ظفر جنگ بوضوح پیوست که تنبیه و تادیب فتنه گرایان هزار جات و نهب و غارت مواشي و غلات و سایر اموال اینان دلخواه صورت یافته هرکه سر از منهج اطاعت و انقیاد برتافت بکیفر اعمال گرفتار آمد - و هرکه بمسلک متابعت و موافقت در آمد امان یافت - و همگي سران این طایفه احرام استلام آستان حریم جلال بسته اند - حکم جهان مطاع صادر شد که خان دوران بهادر نصرت جنگ از همانجا براه بنگش بالا و بنگش پایان بصوب مالوه که ضبط آن بدو متعلق است راهي گردد - و سعید خان بهادر ظفر جنگ ان جماعه را بدرگاه آرد - مبارز خان و شیخ فرید و نظر بهادر خویشگي و گروهي دیگرد ستوري یافتند - که تا دار السلطنة همراه خان نصرت جنگ بوده ازانجا هر کدام به تیول خود رود *

سلخ این ماه [ربیع الاول] یمین الدوله بمرحمت خلعت خاصه عز اختصاص یافت - و الله ویردیخان که بالتماس او فرمان طلب صادر گشته بود از متهرا آمده احراز دولت ملازمت نمود - و بعنایت اسپ با زین مطلا تارک افتخار بر افراخت - ذو الفقار خان را بمرحمت خلعت و خدمت داروغگی توپخانه از تغییر خلیل الله خان بر نواختند *

غرة ربیع الثاني سعید خان بهادر ظفر جنگ بتلثیم سدة سنیه مباهي گردید - و بیست و هفت کس از روساء مزارجات که همراه خان ظفر جنگ آمده بودند دولت تقبیل عتبة عرش مرتبه اندوخته همه بعنایت خلعت سر افراز گشتند - شب هنگام پیشکاران

بارگاه جلال بفرمان خاقان گیهان در باغ جهان آرا که بسرسبزي و نزاهت مانند روضهٔ جنت دلکشا و نشاط افزا است اسباب طرب آماده ساخته هر دو جانب نهر کلان را به افروزش چراغان چون ساحت آسمان منور گردانیدند - خدیو جهاندار بان مکان نزه تشریف فرموده از شمول عاطفت سفیر نذرمحمدخان را براي تماشای این جشن روح گستر طلبیدند - و بعنایت خلعت سر افراز ساختند *

گذارش خجسته جشن قمري وزن

روز دوشنبه چهاردهم ربیع الثاني سال هزار و چل و نهم موافق بیست و سیوم امرداد جشن فرخندهٔ قمري وزن اختتام سال چهل و نهم و افتتاح سال پنجاهم از سنین عمر ابد قرین اورنگ نشین اقبال انعقاد یافت - و آن پیکر خلافت بطلا و دیگر اشیاء معهوده بر سخته آمد - درین روز نشاط افروز قلیچ خان که حسب الحکم از قندهار روانه شده بود بادراک شرف ملازمت سر بلند گشت - بسلالهٔ سلسلهٔ سنیهٔ رضویه سید جلال پنجهزار روپیه عنایت نموده رخصت گجرات فرمودند - چون بمسامع جاه و جلال رسید که یوسف محمد خان تاشکندي ناظم صوبهٔ ملتان مراحل زندگي در نوردید نجابت خان را بمرحمت خلعت و باضافهٔ هزاري ذات و هزار سوار بمنصب چار هزاري ذات و چار هزار سوار و بحکومت صوبهٔ مذکور بلند پایگي بخشیدند - منصور حاجي بعنایت خلعت و شمشیر با ساز طلا و پادان طلا با خوان نقره و پیالهٔ طلا پر از ارگجه با خوانچهٔ نقره و بیست و پنجهزار روپیه سر افراز

گشته دستوری بلخ یافت - و به پسران او پنجهزار روپیه و برفقای او دو هزار روپیه مرحمت شد - راج سنگهه راتهور بمنصب هزاری ذات و ششصد سوار و رایسنگه جهالا بمنصب هزاري چارصد سوار از اصل و اضافه نوازش یافتند - به دیندار خان حراست حصن کابل مفوض فرمودند - اسحق بیگ خویش یادگار حسین خان را از تغیر رای کلیداس بخشي و واقعه نویس صوبهٔ کابل گردانیدند - به حیدر سیستاني هزار روپیه مرحمت شد *

پانزدهم [ربیع الثاني] راجه بیتهلداس بعنایت خلعت خاصه نوازش یافته با ارجن پسر خود به تیول مرخص گشت - میرزا محمد خواهر زادهٔ قلیچ خان بخطاب خنجر خان سرافرازي یافت - پیشکش قلیچ خان بیست اسپ و لختي امتعهٔ ایران بنظر اکسیر اثر در آمد *

بیست و چهارم [ربیع الثاني] خان مزبور را بخلعت خاصه و عنایت اسپ با یراق طلا و فیل از حلقهٔ خاصه بر نواخته بقندهار مرخص ساختند - میر صمصام الدوله بخلعت و خدمت دیوانی صوبه قندهار از تغییر کفایت خان کلم اندوز گشته همراه قلیچ خان دستوري یافت - عزت خان بعنایت نقاره بلند آوازه گردید - بمحمد افضل منجم هزار روپیه مرحمت فرمودند *

روانه شدن اعلام ظفر انجام از کابل بدار السلطنهٔ لاهور

بیست و پنجم ربیع الثاني مطابق سیوم شهریور بعد از

سپری شدن یک پهر از روز جمعه را بات جهان کشا براه بنگش بالا و بنکش پایان متوجه دار السلطنهٔ لاهور گردید - چون راه بنگش نیز کتل و تنگنا بسیار دارد بگو هردرج فرمان روائي پاشاه‌زاده محمد دارا شکوه فرمان شد که بعد از روانه شدن اردوی گیهان پوي چندي درکابل بوده با راجه جیسنگه و دیگر بندهاي پادشاهي از عقب بیایند *

بیست و نهم [ربیع الثانی] در مقام چشمهٔ خواجه خضر سعید خان بهادر ظفر جنگ را خلعت خاصه عنایت نموده بکابل که حکومت آن بدستور سابق برو مقرر بود رخصت مراجعت فرمودند - و شاد خان را بمرحمت خلعت و جیقهٔ مرصع و خنجر مرصع و شمشیر با یراق طلای مینا کار و اسپ با زین نقره سر بر افراخته ببلخ فرستادند - و جواب نامهٔ نذر محمد خان با نفایس امتعهٔ سواد اعظم هندوستان بهشت نشان که قیمت آن یک لک روپیه شد مصحوب او ارسال داشتند *

غرهٔ جمادی الاولی میرزا نوذر ولد میرزا حیدر صفوي را بعنایت خلعت و علم و فیل و خدمت فوجداری کول از تغییر نجابت خان نوازش فرمودند - و چون بجهت ضبط آنجا جمعیت ناگزیر است باضافهٔ هزاری ذات و هزار سوار بمنصب دو هزاري ذات و هزار و چا رصد سوار بر نواختند *

ششم [جمادي الاولی] التفات خان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزار و پانصدي ذات وهزار سوار سرفراز گردید *

هشتم [جمادی الاولی] بسادات کردیز هزار روپیه عنایت شد -

چون بعرض مقدس رسید که وزیر خان در حکومت دار السلطنة لاهور مرتکب بعض امور ناپسندیده شده اورا تغییر نموده معتمد خان را تعین فرمودند که بسرعت بانجا رسیده تا رسیدن اعلام ظفر اتسام بحراست شهر دار السلطنه بپردازد - خانه زاد خان را بعنایت خلعت و اسپ و تهانه داری غزنین بر نواخته دستوري دادند *

نهم [جمادي الاولی] انروده پسر کلان راجه بیتهلداس از اصل و اضافه بمنصب هزاري هزار سوار سربلند شد - مرشد قلي ملازم عمدة علي مردان خان که براي سرانجام لختي مهمات خان مزبور چندي در قندهار توقف نموده بود باستلام سدة سنیه فایز گردید - و بعنایت خلعت و انعام پنجهزار روپیه مباهي گشت *

یازدهم [جمادي الاولی] الله وبردیخان را باضافهٔ هزاری ذات و هزار سوار بمنصب پنج هزاري ذات و پنج هزار سوار و از تغییر غیرت خان بصوبه داری دار الملک دهلي سرافرازي بخشیده رخصت فرمودند *

بیستم [جمادي الاولی] موضع کوهات منزل رایات جلال گردید - راجه جگت سنگه تهانه دار بنگش بالا و بنگش پایان که درانجا اقامت داشت نه اسپ پیشکش نمود - و شکار قمرغه آنجا نشاط انزاي طبیعت اقدس گشت - و پنجاه و شش عدد مارخوار و قوج کوهي و چهکاره شکار شد - ازانجمله چندی بخچیر تفنگ خاصه *

بیست و چهارم [جمادي الاولی] ساحل دریاي نیلاب دایره گاه گردید - روز دیگر از گذر زیشي براه پل عبور فرمودند - بهریکي از سید خادم بارهه و حسیني نبیرهٔ اشرف خان میرمنشي هزار روپیه انعام شد *

در نخستین دفتر این صحیفهٔ مکارم و معالي در تضاعیف سوانح سال دهم شرح تسخیر تبت خرد و گرفتاری ابدال پسر کلان علی رای مرزبان آن ملک و تفویض حراست آن سر زمین بادم برادر خرد ابدال نگاشته آمد - درین هنگام که علي مردان خان که از پیشگاه خلافت بنظم صوبهٔ کشمیر سر افرازي یافته بود - بآنجا رسید - آدم حارس تبت خرد بخان مذکور نوشت که سنگی بمخل زمیندار تبت کلان از ربودگی خرد و غنودگی بخت با حشري گران از سوار و پیاده آمده بورگ را که از مضافات تبت خرد است بتصرف در اورده و ارادهٔ تعرض دیگر محال دارد - و خان مزبور حسین بیگ خویش خود را با فوجی از سوار و پیاده تفنگچی و کماندار چه از بندهای پادشاهی که تعینات کشمیربودند و چه از مرزبانان سر زمین مذکور بتنبیه آن تیره اختر فرستاد *

چهاردهم صفر حسین بیگ براه دچهن پاره روانهٔ مقصد گشت - و پس از چندی آدم با جمعی از پیاده تبتی باو پیوست *

بیست و پنجم ربیع الثاني در نواحی کرپو په سنگی بمخل روبرو شدند - او بغرور فزونی جمعیت رده ارانی نبرد گردید - انجام کار گروه انبوه از لشکر نکبت اثر خویش بکشتن و خستن داده راه

گریز پیش گرفت - و بکوه کرپو و پناه برد - چه چون دانست که تا رسیدن مامن که راهش دور ودشوار است مقتول یا ماسور خواهد گشت از راه انکسار زینهار جو گشته کس نزد حسین بیگ فرستاد و پیغام داد - که اگر بایمان و پیمان مطمئن گردد بملک خود رسیده پیشکشی شایسته سرانجام داده محبوب یکی ازخویشان نزدیک خود بدرگاه والا جاه بفرستد - حسین بیگ امان داده و پیشکش مقرر نموده بست و دوم جمادي الاولی با همرهان به کشمیر برگردید *

اغاز سوم سال

فرخنده فال دوم دور جلوس مقدس

روز پنجشنبه غرهٔ جمادي الثانيه سال هزار وچل و نهم موافق ششم مهر آغاز سال سيوم از دور دوم نويد عشرت بعالميان رسانيد - و جهانيان نشاط تازه از سر گرفتند *

دوم [جمادي الثاني] صلابت خان را بمرحمت خلعت خاصه و باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاري ذات و هزار و پانصد سوار بلند پايه گردانيده از تغييرمعتمد خان ميربخشی ساختند - و اصالت خان بعنايت خلعت وخدمت بخشيگری دوم سر بر افراخت - جانسپار خان باضافهٔ پانصدی هفصد سوار بمنصب دو هزاری هزار و پانصد سوار و بفوجداری بهيهره نوازش يافت *

سيوم [جمادی الثانيه] ساحل دريای بهت مضرب خيام گردون احتشام گشت - فردای آن از راه پل که در گذر بهيهره بسته بودند عبور فرمودند *

پنجم [جمادي الثانيه] کنار تالاب حضرت فردوس مکاني که در موضع گده از مضافات پرگنه بهيهره واقع است منزل شد - اميال و هزار مهر براي ترميم شکست و ريخت آن که اثري است از آثار آن پادشاه و الا اقتدار و موجب منفعت بسيار بجانسپار

خان حواله نمودند - میرزا عیسی ترخان حاکم ولایت سورتهه باضافهٔ هزار سوار بمنصب پنجهزاري پنجهزار سوار هزار سوار دو اسپه سه اسپه مفتخر گردید - و عنایت الله پسر کلان او بمنصب هزاري ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه سرافراز گشت *

هفتم [جمادی الثانیه] راجه جسونت سنگه بعنایت اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا سر بلندي یافت - بمرشد قلي علیمردان خاني یکعدد مهر صد تواگي عنایت شد *

نهم [جمادی الثانیه] کنار دریای چناب معسکر جنود فیروزي گردید - روز دیگر از راه پل عبور فرمودند *

یازدهم [جمادی الثانیه] عمارت حافظ آباد را بنزول اقدس فروغ آمود گردانیدند - و چون تا ساعت دخول رایات جلال بدارالسلطنه روزي چند درمیان بود چار روز دران مکان مقام نموده بشکار آهو نشاط افزا گشتند - از جملهٔ سواران منصب سید شجاعت خان ناظم صوبهٔ اله آباد هزار سوار دیگر دو اسپه سه اسپه گردانیده اورا بمنصب چار هزاري ذات و چار هزار سوار سه هزار و پانصد سوار دو اسپه سه اسپه بلند پایگي بخشیدند - منصب شمس الدین والد نظر بهادر خویشگي از اصل و اضافه هزاري ذات و هشتصد سوار مقرر فرمودند *

شانزدهم [جمادي الثانیه] کنار تالاب جندالهٔ مرکز اعلام گردید - و ازانجا خلعت خاصه و چار اسپ مصحوب مرشد قلي بعلیمردان خان که بحکم مقدس از کشمیر احرام تقبیل آستان حرم احترام بسته بود ارسال نموده فرمودند که در ساعت دخول

موکب معلي بدار السلطنه شرف اندوز استلام سدهٔ سنیه گردید - گور دهن راتهور که سابقا نوکر راجه گجسنگه بود بمنصب هفصدي دویست سوار سر افرازي یافت - بذوالقرنین پنجهزار - روپیه وبجگ ناتهه مهاکب راي در هزار روپیه انعام شد *

بستم [جمادی الثانیه] حوالیٔ لاهور مهبط برکات و مورد سعادات گشت و معتمد خان با دیوان و بخشي و سایر تعیناتیان آنجا احراز دولت ملازمت نمود *

وصول رایات فیروزی بدار السلطنهٔ لاهور

بیست و یکم [جمادي الثانیه] برازندهٔ تخت و دیهیم در احسن اوقات و اسعد ساعات در دارالسلطنهٔ لاهور نزول اجلال فرمودند - درین روز فرخنده فهرست صحیفهٔ مفاخر و معالي پادشاهزاده محمد دارا شکوه از عقب رسیده بشرف ملازمت فایز گشتند - و هزار مهر نذر گذرانیدند - راجه جیسنگه و دیگر بندهای پادشاهي که در خدمت مهین پور خلافت آمده بودند نیز دولت استلام عتبهٔ جهانداري اندوختند - علیمردان خان از کشمیر آمده سعادت ملازمت دریافت - و هزار مهر نذر گذرانید - و بعنایت خلعت خاصه با نادري وجیقهٔ مرصع گرانبها و باضافهٔ هزاري ذات و هزار سوار بمنصب هفت هزاري ذات و هفت هزار سوار و حکومت پنجاب با وجود خدمت نظم کشمیر مفتخر گردید - حکیم مسیح الزمان از بندر سورت رسیده دولت ملازمت دریافت *

بیست و نهم [جمادي الثانیه] میرزا حسن صفوي بمنصب

دو هزار و پانصدی ذات و هزار و چار صد سوار از اصل و اضافه و تیول پرگنهٔ جلیسر سربلند گردید - نور الدوله ولد میر حسام الدین انجو بمنصب هزاري ذات و چارصد سوار از اصل و اضافه و فوجداري میان دو اب از تغییر میرزا حسن سر مباهات برافراخت - چار اسپ عربي که امام یمن مصحوب حاجي فریدون برسم پیشکش ارسال داشته بود از نظر مقدس گذشت - و حاجي بمرحمت خلعت و انعام هزار روپیه کامیاب شد *

ششم ماه رجب اسلام خان که بفرمان طلب از بنگاله روانه شده بعجلت راه نوردیده بود بتقبیل سدهٔ سنیه سعادت نشاتین اندوخته هزار مهر نذر گذرانید - و بعنایت خدمت دیوانئ کل و خلعت خاصه با چارقب طلا دوزي و قلمدان مرصع و اقطاع صوبهٔ اوده مفتخر گشت - و حکم شد که سیادت خان برادر او نیابة بضبط و حکومت صوبهٔ مذکور بپردازد *

هشتم رجب علی مردان خان بعنایت دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و مطلا نوازش یافت - به اعظم خان دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه مصحوب میر خلیل پسرش که او نیز بعنایت اسپ برنواخته آمد ارسال فرمودند *

چون والدهٔ ماجدهٔ حضرت مهد علیا ممتاز الزمانی درهمین ایام سفر گزین ملک بقا گشته بود نهم ماه مذکور بجهت پرسش بمنزل یمین الدوله تشریف فرموده باز ماندهاي آن مغفوره را بمراحم پادشاهانه تسلیه بخشیدند *

دهم [رجب] عبد الرحمن روهیله را بالتماس بادشاهزادهٔ والا قدر محمد اورنگ زیب بهادر بمنصب هزاري ذات و هزار سوار از اصل و اضافه سربلند گردانیدند - مکرمتخان که باصر عالم مطیع برای انجام بعضے مهام در کابل مانده بود سعادت اندوز ملازمت گشته صد اسپ ترکي پیشکش نمود *

هفدهم [رجب] منزل علیمردان خان بمقدم فیض توام سعادت آمود گردید - خان قاعده دان بعد اقامت مراسم پا انداز و نثار گزین بیشکشي از جواهر و دیگر نفایس امتعه که قیمت آن قریب یک لک روپیه شد از نظر اکسیر اثر گذرانید - و بعنایت خلعت و خنجر مرصع باپهولکٹاره و دو اسپ عربي از جملهٔ اسپان پیشکش امام یمن با زین طلا و مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ماده فیل مباهي گشت *

شب بیست و هفتم [رجب] ده هزار روپیهٔ مقرر بارباب استحقاق مرحمت شد *

بیست و نهم [رجب] راجه جیسنگه بعنایت خلعت خاصه سربر افراخته بوطن دستوري یافت *

چون اواخر شب یکشنبه دوم رجب سنه هزار و چل و نه بطالع خجسته و ساعت مسعود در اکبر نگر مشهور بر اجمحل پادشاهزادهٔ والاگهر محمد شاه شجاع بهادر را پسر مشتري سیر کرامت شده بود - غرهٔ شعبان عرضه داشت مشتمل بر نوید نشاط افزا و التماس نام که باهزار مهر نذر مصحوب مسعود نامي از ملازمان خود فرستاده بودند بنظر کیمیا اثر در آمد - آن فلذة الکبد را بزین محمد

نامور گردانیدند - و مسعود مذکور را بمرحمت خلعت و انعام هزار روپیه بر نواختند - و صبیهٔ صفیه که روز چهار شنبه پنجم رجب سال مزبور متولد شده بود و از عرضه داشت دیگر آن کامگار بعرض مقدس رسید - بگلرخ بانو بیگم موسوم گردید - ذوالقدر خان از تعیناتیان صوبهٔ کشمیر بالتماس علیمردان خان بمنصب هزاری ذات و ششصد سوار از اصل و اضافه سر عزت بر افراخت •

از سوانح رسیدن کهیلوجی است بجزای کردار نکوهیده

آن ناسپاس حق نشناس که در نوکری بی نظام بپایهٔ اعتبار و اعتماد رسیده بود ازو جدائی گزیده باین دولت ابد مدت ملتجی گشت - و در جرگهٔ بندگان این درگاه آسمان جاه انتظام یافته بمنصب بزرگ و تیول جید سر افراز گردید - ازانجا که آن خرد شمیدهٔ بخت برگردیده در اخلاص ناسره بود- و از وفا بی بهره - بهواجس نفسانی و وساوس شیطانی دامن دولت جاوید از دست داده ازین حضرت سدره رفعت گریخته نزد عادلخان به بیجاپور رفت - چون از سعادت بندگی این درگاه حرمان گزیده بود عادلخان نگاه نداشت - آن واژون طالع ازانجا بنواحی دولت ابد رسیده در جاگیر برخی از بندگان درگاه معلی که باو قرابتی داشتند بهزاران نا کامی وگم نامی می گذرانید - غرهٔ ناصیهٔ اقبال پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر بریتمعنی آگهی یافته ملک حسین ملازم خود را با جمعی تعین نمودند که آن کج گرای

را بملک نیستي روانه سازد - او آن فتنه سرشت را بتفحص بسیار یافته بخواری تمام بقتل رسانید *

نهم [شعبان] عوض بیگ ملازم عادلخان عرضه داشت او را با جواهر و سرصع آلات و فیل که برسم پیشکش فرستاده بود و مجموع دولک روپیه قیمت داشت بنظر خورشید اثر در اورد - و عوض بیگ بعنایت خلعت و انعام شش هزار روپیه کامیاب گشت - و هزار روپیه بهمرهان او مرحمت شد - اسلام خان بیست و پنج فیل با یراق نقره و پنجاه تانگهن و دیگر امتعهٔ بنگاله که سه لک و شصت هزار روپیه ارزش داشت بعنوان پیشکش گذرانید و بپایهٔ قبول رسید - چون شب برات نزدیک رسیده بود علیمردان خان بعرض مقدس رسانید که اعلی حضرت مکرر تماشای چراغان که درین شب بزرگ متعارف این دیار است فرموده اند امسال تنضیهٔ آن بآئین ایران بنظر اقدس انور در آید - ملتمس خان بر فراز پذیرائي بر آمد - و پیشکارانش بتعلیم او اطراف دولتخانهٔ خاص و عام را که بس طویل و عریض است تا لب بام بطرز تازه چوب بندی کرده و از تخته مشبکهای مختلفه الاشکال پرداخته و بر کنارهای بام طاق بندي نموده حیرت افزای تماشائیان گشتند *

شب پانزدهم [شعبان] که لیلة البراة بود اورنگ آرای جهان بانی قرین دولت جاودانی بجهروکهٔ دولتخانهٔ خاص و عام برامده بنظر خورشید اثر هنگامهٔ روشنائي را گرمی تازه و فروغ بی اندازه بخشیدند - و بحکم اقدس آلات آتش بازي که برخی در صحن درلت خانه خاص و عام و اختي درفضاي پیش درسن چیده بودند

بر افروختند - خدیو اقبال ازین تماشا عشرت گرا گشتند - مبلغ ده هزار روپیهٔ معهود این شب متبرک به نیازمندان ومحتاجان عطا شد - و هریکي از ملا فاضل و ملا عبد الحکیم سیال کوتي بانعام دویست اشرفي از زر وزن کامیاب گردید *

شانزدهم [شعبان] غیرت خان از دار الملک دهلی آمده شرف زمین بوس دریافت - خواجه روز بهان پس از فوت خواجه یک دل خان بتحویل داری جواهر خانه و فزونی منصب - و نعیم بیگ بحراست قلعهٔ کالنجر از تغیر عبد الله نجم ثاني مفتخر شدند - به خواجه عبد الغفار ولد خواجه صالح ده بیدي سه هزار روپیه عنایت نموده ببلخ فرستادند *

بیست و ششم [شعبان] معتمد خان از سپنجي سرا رخت هستي بربست - پادشاه بنده نواز بازماندگان اورا بخلعت و منصب فراخور حال نوازش فرمودند *

احداث شاه نهر لاهور باهتمام علی مردان خان

چون علی مردان خان بعرض اشرف رسانید که یکي ازهمرهان این فدوي که در حفر قنوات کمال مهارت دارد متعهد میشود که از جائي که آب راوي از کوهستان بر آمده بر زمین هموار میرود نهری که آب آن به مزارع و بساطین بنشیند جدا کرده تا حوالیٔ دار السلطنهٔ لاهور بیارد - ازانجا که توجه ملک پیراي عمارت افزا بر تهیهٔ اسباب آبادیٔ بلاد و تعبیهٔ مصالح رفاهیت عباد مصروف است مبلغ یک لک روپیه که کار آگاهان این فن براي اخراجات

آن براورد نمودند بخان حواله فرمودند - خان بموجب حکم معلی یکي از معتمدان خود را باهتمام آن برگماشت - او پس از سرانجام ضروریات از موضع راجپور که بجانب نور پور واقع است - و ازانجا تا دار السلطنه مسافت زمیني که دران نهر جریان نماید چل و هشت و نیم کروه جریبی شروع درحفر نمود - تتمهٔ حقیقت نهر در سال شانزدهم گزارش خواهد یافت *

دوم رمضان المبارک عبد الرحیم بیگ اوزبک از پتنه آمده سعادت کورنش دریافت - و بانعام بیست هزار روپیه کام اندوز گردید *

از غرایب سوانح آنکه ازدرشت خوئی عبدالله خان بهادرفیروز جنگ صوبه دار بهار میان او و خان مزبور ناسازگاري شد - عبد الرحیم بیگ آنرا موجب مضرت خویشتن انگاشته پس از تمارض چند روزه خود را ابکم ظاهر ساخت - و تا یك سال در خلا و ملا زبان از گویائی بربست - چنانچه هیچ یکی حتی نسوان او بریمعني مطلع نگردید - تا انکه این ماجرا ازوقایع آن صوبه بعرض مقدس رسید - و حکم معلی در باب طلب او صادر شد پس ازان بدرگاه رسید و دولت بار یافت - بحرف در آمده سبب گنگي معروض داشت و همگنان را بحیرت انداخت *

چون گذار عسکر منصور را راه کشمیر که تنگ و ناهموار است و هر سال از کثرت برف و باران و فزونی آبهای روان دران فتور راه مي یابد با آنکه بیشتری از سعادت اندوزان رکاب اقدس در پایان کتل گذاشته قلیلی در خدمت می برند بی اصلاح میسر

نیست - درینولا خاطر فیض مظاهر بسیر آن رغبت فرمود - نقدي بیگ علي مردان خاني بجهت اصلاح و توسیع راه مرخص گشت - تربیت خان بعنایت خلعت و خدمت آخته بیگي از تغیر اصالت خان سر افراز گردید *

نهم [رمضان] عرضه داشت گوهر اکلیل خلافت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر - که از دولت اباد قاصد استلام آستان فلک نشان شده بودند - مشتمل بر کرامت فرمودن دادار کریم پسري خجسته اختر در نواحي مهترا روز پنجشنبه چهارم رمضان سال هزار و چل و نه هلالی بعد از ایک گري و پانزده پل از طلوع نیر اعظم - و التماس نام که با هزار مهر نذر محبوب نظر بیگ از ملازمان خود فرستاده بودند بنظر مقدس معلی درآمد - حضرت خاقانی آن ثمرة الفواد را بمحمد سلطان موسوم گردانیدند - و نظر بیگ را بخلعت و اسپ و انعام هزار روپیه نواخته خلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا محبوب او بغرهٔ ناصیهٔ جهانباني ارسال فرمودند *

آمدن سپاه سیستان بسر زمین قندهار و درگذاشتن قلعهٔ خنشی بعد تسخیر

چون عبدل که ریاست نیمهٔ سر زمین صوبهٔ قندهار بدو تعلق داشت - حراست قلعهٔ خنشي که مسکن او و مفصل ولایت بست و سیستان است - بر خود گرفته بود - و عزت خان تیولدار بست بخدمت گذاري و فرمان برداری او که ظاهر حال بد مال

آن نفاق سگال بود - فریب خورده باعتماد او دران محکمه مردم قلیلي گذاشته بود - آن مکر پرور مکرر بحمزه پسر جلال الدین ملك سیستان - که داراي ایران حکومت آن ملک بعد از پدر باو داده بود - نهاني به پیام و نامه اظهار می نمود - که اگر جماعهٔ را بفرستید قلعه را بشما باز میگذارم - ازانجا که حمزه از عقل دور بین بهرهٔ داشت مخالفت اولیاي این دولت خداداد - که با قضا ستیزه نمودن است - و راه ادبار پیمودن - بسان آن مدبر کوتاه نگاه آسان نگرفته بتغافل مي گذرانید - آن واژون طالع برین اکتفا ننموده هنگامی که قلیج خان باستلام سدهٔ سنیه بکابل آمده بحمزه نوشت - که قندهار از صوبه دار خالي ست و قلعهٔ پست چنانچه باید استحکام نیافته - قابو از دست ندادده این قلعه را متصرف باید شد - حمزه از ملاحظهٔ انجام کار که ناگزیز خردمند آگاه است درین مرتبه نیز باغواء او از راه نرفت تا آنکه قرین آمدن قلیج خان از کابل بقندهار یکی از دوستان حمزه که نزد داراي ایران بود نوشت - که در مجلس شاه مذکور میشود که تو با ناظم صوبهٔ قندهار راه دوستي و ساز گاري باز کشوده خیال رفتن هندوستان در سر داري - ازین رهگذر برتو بی اعتماد شده در فکر آنند که ترا از میانه بردارند - و بی آنکه بحدود بست و قندهار تاخت و تاراج نمائي رستگاري صورت پذیر نیست - حمزه از روی اضطرار پیاله نام غلام معتمد خود را پس ازان مسرع فرستاده عبدل مقهور را آگاه گردانید - با جمعي بتسخیر خنشي فرستاد - پیاله چون باهمرهان بغتة بخنشي رسید

عبدل مخذول ایشان را بحصار در آورده مردم عزت خان را بقتل رسانید - قلیچ خان برین معنی آگهی یافته لطیف بیگ اندجانی را با جمعی از احدیان و تابینان خود روانه نمود - تا قلعه از تصرف این اشرار نابکار بر آورده به تنبیه مخاذیل سیستان بپردازد - عزت خان نیز سه صد کس از بست بکومک ایشان فرستاد - و چون لطیف بیگ با همرهان بپای قلعه رسید - از مردم حمزه قریب پانصد کس از قلعه بر آمده دست جسارت بمحاربه کشودند - انجام کار جمعی بکشتن داده بپای فرار بحصار در آمدند - دلیران عرصهٔ وغا قلعه را گرد گرفته صلچارها برافراختند - حمزه بعد از آگهی بر محاصره جمعی کثیر بکومک محصوران روانه کرد - لطیف بیگ کثرت غنیم و قلت همرهان و انعدام محکمه در حوالی خشتی که سپاه بنه و بار خود آنجا گذاشته بخاطر نیاورد بمقاتله و محاربه پردازند دریافته از گرد قلعه برخاست - و این روی آب هیرمند بموضع بیاور که پنج کروهی خشتی است آمد - و احمال و اثقال خود و همرهان انجا گذاشته مستعد قتال شد - مخاذیل چون بخشتی رسیده دیدند که دلیران ازانجا برخاسته عقب نشسته اند - بگمان هراس این ابطال نبرد سگال غافل ازان که شیر از رمه هرچند بسیار باشد نرمد لیکن برای قابو گاهی پیش آید و گاهی پس رود - بامحاصیر از آب هیرمند گذشته غرهٔ شعبان بمحاربهٔ لطیف بیگ رونهادند شیران غیضهٔ وغا پذیره شده هنگامهٔ پیکارگرم گردانیدند و از غنیم لئیم نزدیک سه صد تن مقتول وبسیاری مجروح ساختند ادبار پژوهان با وجود فزونی از حرب و ضرب مجاهدان ظفر طراز

عنان تماسک از دست دادند - و قلعهٔ خشتي را گذاشته بجانب بند سیستان گریختند - قلیچ خان پس از اطلاع بر حقیقت حال هزار و پانصد سوار از کومکیان قندهار و تابینان خود با خنجر خان همراه ساخت - تا بلطیف بیگ پیوسته بتعاقب مدابیر بپردازند - و تاخت و تاراج ملک سیستان و تادیب و تنبیه سیستانیان چنان نمایند که دیگر هیچ بي ادب شورش طلب پیرامون چنین جرات و جسارت نگردد - خنجر خان بلطیف بیگ پیوسته باتفاق تا بند سیستان تعاقب مخاذیل نمودند - و بسیاري از مواضع آن نواحي را عرضهٔ نهب و غارت گردانیده بند مذکور را که بندوبست آباداني ملک سیستان بآن باز بسته بود شکستند - چنانچه همگي آب باراضی نشیب افتاد - و ازین رو سیستان و توابع آن خراب و بي آب گشت - و حمزه با هزاران یاس و هراس در قلعهٔ فتح که مقر او بود خزید - مبارزان لشکر اقبال بعد از مالش مقاهیر و شکستن بند قرین فیروزي مراجعت نمودند - و چون نهم رمضان حقیقت این واقعه از عرضه داشت قلیچ خان بمسامع حقایق مجامع رسید - فرمان قضا جریان از پیشگاه صلوات و سیاست شرف صدور یافت - که عبدل بخت رمیده روزگار برگردیده را که مشیر این فساد است و بدست عزت خان گرفتار گشته بیاسا رسانند *

یازدهم رمضان بپادشاهزادهاي والا مقدار و امراي نامدار خلعت زمستاني مرحمت شد - عوض خان حارس قلات از تغیرخانه زاد خان بحراست غزنین نیز - و همت خان بمحافظت تهانهٔ غور بند و ضحاک - و سعدالله ولد سعید خان بهادر ظفرجنگ بنظم بنگش

بالا - وعبدالله دیگر پسرخان مذبور بحفظ بنگش پایان نوازش یافتند *

پانزدهم رمضان بحکم مقدس پادشاهزادهٔ عالي نسب مراد بخش و علیمردان خان و اسلام خان و جعفرخان و بخشیان عظام صلابت خان و اصالت خان سرو جویبار خلافت پادشاهزادهٔ محمد اورنگ زیب بهادر را استقبال نموده بدرگاه خواقین پناه آوردند - پادشاهزادهٔ والا گهر سعادت ملازمت اندوخته هزار مهر برسبیل نذر - و یک فیل که قیمت آن پنجاه هزار روپیه شد بایراق طلا - و سه ماده فیل برسم پیشکش گذرانیدند - و بعنایت اسپ عربي تمام عیار نام از طویلهٔ خاصه بازین طلا از جملهٔ خیولي که حکیم مسیح الزمان از عرب آورده بود با نه اسپ عراقي و ترکي سرافراز گشتند - چون بعرض مقدس رسید که راجه رامداس نروري رخت هستي بر بست امر سنگه نبیرهٔ او را از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات و ششصد سوار و خطاب راجگي مباهي گردانیدند - و صیانت حصن نرور ونواحیٔ آن بدستوري که در عهدهٔ جدش مقرر بود بدو تفویض نموده آن نواحي را در اقطاع او مرحمت فرمودند - بمحمد خواجه تاشکندي که تازه از ولایت آمده هزار وپانصد روپیه انعام شد - درین ماه متبرک سي هزار روپیه برسم هر سال باهل احتیاج و استحقاق رسید *

غرهٔ شوال نوید عید شادماني رسانید - پادشاه حق آگاه بمعهود هر سال برفیل کوه هیکل گردون خرام بعید گاه تشریف برده بعد از نماز بدولتخانهٔ والا مراجعت فرمودند - و در مجي وذهاب به آئین مقرر بپاشیدن زر نثار دامان تماشائیان برآمود - شب

آینده بحکم اقدس در دولتخانهٔ خاص و عام براي تماشاي فهرست جریدهٔ دولت محمد اورنگ زیب بهادر چراغان بر افروخته آمد - خدیو اقبال با کواکب فلک خلافت بجهروکهٔ دولتخانه مذکور تشریف فرموده لختي بتماشا پرداختند *

دوم [شوال] براي عیادت یمین الدوله که مادهٔ فالج دست راستش را از نیروي گیرائي باز داشته بود تشریف برده منزل آن رکن رکین سلطنت را بفر قدوم میمنت لزوم مورد برکات و مهبط سعادات گردانیدند - سید صدر خان بعنایت خلعت سر بر افراخته بخدمت قلعه داري کانگره از تغییر دولت خان پسر الف خان مرخص گردید *

گذارش فرخنده جشن شمسی وزن

روز دوشنبه چارم شوال سنه هزار و چل و نه مطابق هشتم بمهن خجسته جشن شمسی وزن انتهاي سال چل و هشتم و افتتاح سال فرخنده مآل چل و نهم از زندگاني حضرت صاحبقران ثاني که بطراز جاوداني مطرز باد آراسته شد - خدیو صورت و معنی و خداوند دین و دنیا بعد از وزن مقدس بطلا و دیگر اشیاء معهوده بر تخت مرصع جلوس نموده فضلا و صلحا و شعرا را که دران بزم کامروائي بسعادت حضور مستسعد بودند بزر نثار دامن امید بر آمودند - درین روز مسرت افروز از سواران منصب هریکي از اختر برج خلافت محمد شاه شجاع بهادر و محمد اورنگ زیب بهادر که پانزده هزاري ذات و نه هزار سوار بود شش هزار سوار دو

اسپه سه اسپه مقرر فرمودند - و پادشاهزادهٔ خجسته اطوار محمد اورنگ زیب بهادر را بانعام ده لک روپیه نوازش نمودند - و پادشاه زادهٔ والا تبار مراد بخش را باضافهٔ هزار سوار بمنصب ده هزاري پنجهزار سوار سرافراز گردانیدند - علی مردان خان رابعنایت خلعت خاصه بر نواختند - و سه هزار سوار از منصب او که هفت هزاري هفت هزار سوار بود دو اسپه سه اسپه مقرر نمودند - و مرحمت فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ماده فیل ضمیمهٔ عنایات شد *

پنجم [شوال] منزل پادشاهزادهٔ والا گهر محمد اورنگ زیب بهادر بفر قدوم اقدس فروغ آگین گردید - آن ستوده سیر مراسم پاانداز و نذار بتقدیم رسانیده اقسام جواهر و مرصع آلات و دیگر نفایس و پنجاه فیل و ماده فیل با یراق نقره که قیمت همگي شش لک روپیه شد فیلان بایراق سه لک و شصت هزار روپیه و سایر امتعه دولک و چل هزار پیشکش نمودند - و باشارهٔ سنیه بعلیمردان خان خلعت فاخر با چارقب و جمدهر مرصع - و بوزیر خان و جعفر خان خلعت با فرجي - و بصلابت خان و اصالت خان خلعت عنایت کردند *

ششم [شوال] قزلباش خان را باضافهٔ هزار سوار بمنصب سه هزاري سه هزار سوار سربلند گردانیده بحراست قلعهٔ احمد نگر از تغییر سید مرتضی خان دستوری دادند - بمحمد تقي دیوان سرو جویبار خلافت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر اسپ - و بمیر عرب سه صد مهر - و بمحمد تقي چلپی که از ایران تازه آمده سعادت اندوز ملازمت گشته بود سه هزار روپیه - مرحمت فرمودند *

یازدهم [شوال] مرشد قلی علیمردان خانی را بعنایت خلعت و خدمت دیوانی صوبهٔ پنجاب سرافراز ساختند - عوض بیگ نوکر عادل خان را که پیشکش خان مزبور آورده بود بخلعت و اسپ سربلندگردانیده رخصت نمودند - و کمر مرصع که چل هزار روپیه ارزش داشت مصحوب او بعادل خان عنایت نموده فرستادند *

چاردهم [شوال] بر گلگون دولت و اقبال سوار شده بموضع خان پور که جمال خان قراول درانجا قریب دو هزار و سه صد آهوی سیاه و چهکاره از اطراف رانده بدام در آورده بود تشریف بردند - و سه صد را زنده گرفته باقی را آزاد فرمودند - حسین بیگ خویش علیمردان خان را بعنایت فیل - و گرشاسپ برادر لهراسپ خان را بانعام دوهزار روپیه مفتخر گردانیدند *

پانزدهم [شوال] هرناتهه مهاپاتر بعنایت اسپ و فیل و یک لک دام نقد نوازش یافت *

آتش افتادن در ارک اکبرنگر و سوختن بسیاری از کارخانجات پادشاهزادهٔ والا گهر محمد شجاع بهادر

تفصیل این نازلهٔ هایله که کهن سالان سوانح دیده و سال خوردان وقایع کشیده با کثرت احراق نار درین دیار چنین حادثه کمتر نشان دهند آنکه - ششم این ماه در روزی که طوفان باد یاد از صرصر عاد میداد درون قلعهٔ اکبرنگر آتش در گرفت - چنانچه در

مختصر مهلتی به بنگلهائی که در محل پادشاهزادهٔ بیدار بخت بود رسید - و ازان بشامیانها و پردهای اطراف و حجرات عمارات نشیمن درگرفته بسقوف عمارات که چوب پوش بود افتاد - غرهٔ ناصیهٔ اقبال پادشاهزادهٔ والا مقدار برای تدبیر نجات عفایف مشکو از خلوت خانه برخاسته بمحل رفتند - اتفاقا دروازهٔ میان خلوت خانه و محل را نیز آتش درگرفته راه آمد شد مسدود گردانید - و بیک چشم زدن شرارات بعمارات اطراف خلوت خانه منتشر شده فضای آنرا نمودار کرهٔ اثیر ساخت - ناگزیر آن والا گهر ببام جهروکه برامده نردبان طلبیدند - جماعهٔ که در خلوت خانه بودند بریده‌عمي آگاه گشته باین طرف دویدند - و بعد از رسیدن نردبان مردم را یکسو کرده با اهل محل و هرکه از خدمت گاران توانست رسید از راه نردبان بزیر آمدند - بعد ازان‌که آتش به بنگلهٔ جهروکه و نردبان درگرفت جمعی که مانده بودند ازانجمله جوقی خود را از بام افگندند اعضاء برخی مکسور و مجروح گشت - و لختی بسلامت برامدند - و هفتاد و پنج کس از خوادم محل سوختند - و از جواهر خانه و کرکیراقخانه و توشک خانه و بسیاری از کارخانجات دیگر جز خاکستر اثري نماند - و چون بیست و سیوم شوال از نوشتهٔ صنهیان صوبهٔ بنگاله این حادثهٔ موحشه بمسامع حقایق مجامع رسید فرماني مشتمل بر مراحم پادشاهانه و عواطف مرشدانه با جواهر و اقمشهٔ دولک روپیه و دولک روپیه نقد برای قرهٔ ناصرهٔ دولت و بختیاري و حلی و حلل یک لك روپیه براي فرزندان آن درة التاج کامگاري ارسال نمودند *

توجه رایات کشور کشا بسیر کشمیر خلد اسا

درین سال فرخنده سیر کشمیر جنت آئین و تماشای اماکن مستنزه این سرزمین که باطباق نوردندگان کوه و هامون و اجماع گردندگان ربع مسکون در کثرت سبزه - و بسیاری گل - و فزونی آبهای روان - و دیگر غرایب - عدیل و نظیر ندارد - در مرآة خاطر نزاهت ناظر منطبع گشت چون پیش نهاد خاطر خورشید مآثر تماشای ریاحین رنگارنگ و ازهار گوناگون آن نزهتگاه بود - و این بی آنکه اوایل فروردین که دران هنگام راه پیر پنجال که بهترین طرق است مسدود می باشد - رفته شود صورت پذیر نبود - مقرر شد که الویه ظفر طراز از راه پنوچ بآن خطهٔ دلپذیر در آید بنابران بعد از تماشای شگونهٔ شقتالو و دیگر شگوفهای بساتین دار السلطنهٔ لاهور بیست و پنجم شوال مطابق غرهٔ اسفندیار بساعت خجسته متوجه گشتند - ونواحی سرای قاسم خان محط رایات اقبال گردید - و یمین الدوله را بسبب عارضهٔ مذکور در دار السلطنه گذاشتند - و غیرت خان را بقلعه داری لاهور - و خلیل الله خان را بخدمت قراول بیگی از تغییر مراد کام - و دوستکام ولد معتمد خان را ببخشیگری و واقعه نویسی دار السلطنه سر بر افراختند - بمیر عبدالله ولد میر عارف صفوی صد اشرفی عنایت شد *

بیست و هشتم [شوال] بخواجه احمد ولد خواجه خاوند محمود شش هزار روپیه مرحمت فرمودند *

غرهٔ ذی القعده علی مردان خان را بعنایت خلعت خاصه و

خنجر مرصع با پهولکتاره سربلند گردانیده بلاهور که صاحب صوبگی آن بود مقرر بوده رخصت نمودند - و باسلام خان خلعت مرحمت نموده حکم فرمودند که در دار السلطنه چندی بسر براهی کارهای ضروري پرداخته روانه کشمیر گردد - آتش خان دکنی را بعنایت خلعت و اسپ و انعام دو هزار روپیه و خدمت فوجداری بهاگلپور و نواحي آن سرافراز ساختند - بحکیم فتح الله دو هزار روپیه - و بحاجی ذاکر که از بیجاپور آمده بود دویست مهر - و به پسران میر حسام الدین صد و پنجاه مهر - و بهریکي از شیخ صادق و میر یحیی شاعر و لطفاي خواننده صد مهر انعام شد *

هشتم [ذي القعده] که کنار دریای چناب منزل اقبال بود - پادشاهزادهٔ والا گهر محمد اورنگ زیب بهادر را بعنایت خلعت خاصه با نرجي و سرپیچي از لعل و مروارید - که یک لک و پنجاه هزار روپیه قیمت داشت - و تسبیح مروارید - که دران سه قطعهٔ لعل و چهار قطعهٔ زمرد منتظم بود - و قیمتش پنجاه هزار روپیه و جمدهر خاصه و شمشیر خاصه و ترکش خاصه و کمر مرصع و بعضی مرصع آلات و دویست اسپ ازان میان یکي از طویلهٔ خاصه با زین طلاء میناکار و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ماده فیل کامیاب گردانیده رخصت دولتاباد فرمودند - و هزار مهر از از زر وزن حواله شد که باهل استحقاق برهان پور و دولتاباد قسمت نمایند - و پادشاهزاده مراد بخش را بعنایت خلعت خاصه و جیقهٔ مرصع و جمدهر مرصع با پهولکتاره و شمشیر مرصع گران بها و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکي با زین طلای میناکار دیگری

با زین طلای ساده و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ماده فیل بر نواخته حکم فرمودند که به بهیهره رفته توقف گزینند - و هرگاه فرمان والا بصدور پیوندد روانهٔ کابل شود - و وزیر خان و سردار خان و ظفر خان و مادهو سنگهه و جانسپار خان فوجدار بهیهره و هریسنگه راتهور و ذو الفقار خان و جلال کاکر و راجه جیرام و ترک تاز خان و بابوي خویشگي و خلیل بیگ بخشی احدیان باگروهي از احدیان و جمعی دیگر بندها در خدمت آن والا تبار عالي نسب معین گشتند - و وزیر خان بمرحمت خلعت و اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا و دیگران بعنایت خلعت نوازش یافتند - درین تاریخ دو شیر نر و ماده در بیشهٔ کنار دریاي مزبور بتفنگ اژدها پیکر شکار فرمودند *

نهم [ذي القعده] راجه جسونت سنگه را خلعت و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا عنایت نموده بوطن مرخص گردانیدند و راجسنگه بمرحمت خلعت و جمدهر مرصع معتبر گشته همراه او دستوري یافت - ودائي خان بجاگیر مرخص گشت *

دهم [ذي القعده] الله ویردیخان از دار الملک دهلی بدرگاه کیوان جاه آمد شرف اندوز ملازمت گردید - بخواجهٔ سنگی ده بیدی که برخي اشیا از بلخ بعنوان پیشکش ارسال داشته بود سه هزار روپیه عنایت نموده فرستادند *

نوزدهم [ذي القعده] ظلال رایات اقبال برقصبهٔ بهنبر مبسوط گردانیده الله ویردیخان را رخصت معاودت دهلي و مکرمت خان را رخصت دار السلطنهٔ لاهور فرمودند - و هر کدام بعنایت

خلعت و اسپ فرق عزت بر افراخت - و حکم شد که مکرمت خان از لاهور برای سرانجام آذوقهٔ کابلی و قندهار و تنظیم و تنسیق دیگر امور بدان صوب راهي گردد - دوازده هزار مهر از زر وزن بدو حواله شد که بمستحقین بلدهٔ کابل که از نایابیی غله متوزع البال ومتشتت الاحوال گشته‌اند تقسیم نماید - عبد الرحیم بیگ اوز بک بمرحمت خلعت و از اصل و اضافه بمنصب دو هزاري‌ذات و هزار سوار تارک افتخار برافراخته دستوري یافت که تا مراجعت رایات جهان‌کشا در دارالسلطنه توقف نماید - ملتفت خان را بعنایت خلعت و خدمت دیواني صوبهٔ بنگاله از تغییر صالح اشهري بر نواخته رخصت نمودند - و مصحوب او بگوهر اکلیل خلافت پادشاه زاده محمد شاه شجاع بهادر خلعت خاصه و متاع یک لک روپیه از جواهر و مرصع آلات و پارچهای‌زربفت و غیره فرستادند - و صالح اشهري بخدمت دیوانیی سرکار آن بخت بیدار والا اقتدار سر بر افراخت - برستم خان که درسنبهل بود فیل از حلقهٔ خاصه از روی عاطفت ارسال داشتند - دو روز در بهنبر مقام شد - و حکم اقدس بنفاذ پیوست که مهین پور خلافت یک منزل عقب اردوی گهیان‌پوی و جعفر خان عقب آن غرهٔ ناصیهٔ سلطنت - و سایر بندها عقب جعفرخان براه نوردي درآیند تا عبور عسکر منصور از مضایق و مزالق این‌راه بآساني واقع شود - و راحه جگت سنگه بجهة توسیع راه پنوج و برداشتن برف از سرکتل دستوري یافت - او بدانجا شتافته بدستیاری زمینداران کشمیر و مردم آن نواحي که حارس خطهٔ مذکور جمع نموده بواسطهٔ ساختن‌راه فرستاده بود - براي گذشتن

مردم و اذیال کارخانجات برف بریده کوچه ساخت - و برای عبور پادشاه انجم سپاه برف کوفته برفراز آن ره گذار گردانید *

بیست و دوم [ذی القعده] با گروهی که همواره ملتزم رکاب فیروزی اند از کتل بهنبر عبور فرمودند - و لدهی جوکی هتی بمنزول مبارک سعادت آمود گردید - اگرچه از دار السلطنه تا این مکان نزه اکثر جاها شگوفه و مرغزار روح افزای همگنان گشته بود اما بعد از در آمدن کوهسار بیشتر و بهتر بنظر در آمد *

گذارش نوروز

دربنولا که طبیعت نشاط گرای خاقان گیتی پیرای بتماشای رنگ آمیزی و نقش انگیزی صنعت گر بهار که صفحات روزگار بهزاران نقوش بدیعه بر آراسته بود چون ریاحین و ازهار کمال شگفتگی داشت آفتاب جهان تاب بعد از انقضاء ایک ساعت و سی و دو دقیقه از روز سه شنبه بست و ششم ذی القعده سنه هزار و چل و نه از خلوت سرای حوت ببارگاه حمل انتقال نمود - و جهانیان ازجود شهنشاه دریا دل ابر نوال بکام دل رسیدند - درین روز عشرت افروز شاه نواز خان بمرحمت خلعت و جمدهر مرصع و باضافهٔ هزار و پانصد سوار بمنصب چار هزاری چارهزار سوار و اسپ از طویلهٔ خاصه بازین مطلا نوازش یافته بضبط صوبهٔ اردیسه از تغییر معتقد خان مرخص گردید - و تربیت خان از تغیر شاه نواز خان بخدمت قوش بیگی بلند پایگی یافت - منصب فیروز خان باضافهٔ پانصدی ذات سه

هزاری ذات و هزار و دویست سوار مقرر شد - میرزا حسن صفوی بعنایت علم سربرافراخت - سالیانهٔ حکیم مومنا از اصل و اضافه بیست و چهار هزار روپیه مقرر گشت *

بیست و هشتم [ذي القعده] از منزل تهنه کوچ شد - و نیم کروهی آن گلهای سوخ بر فراز کتل در کمال شگفتگي وریاني بنظر اقدس در آمد - گوئی اشجارش دران کوه مانند شجر طور قد برافراخته اند - یا از شادی قدوم پادشاه مشتري دیدار چراغان برافروخته - چون اعلی حضرت پیش ازین آنرا ندیده بودند از تماشاي آن نشاط تازه اندوختند *

رفتن ظریف بملک روم ومراجعت او با سفیر فرمان روای آن مرز و بوم

چون در حین تعین میر برکه بسفارت ایران ظریف را که در شناسائی اسپ مهارت تام دارد برای ابتیاع خیول عراقی همراه نموده بودند - و او هرچه خریده آورد پسندیده نیفتاد - و این معنی موجب شرمساري و خجالتش گردید - او پس از چندی بوساطت یار یافتگان بساط تقرب معروض داشت - که اگر بصوب بر عرب و روم دستوري یابد ازان مملکت اسپی چند قابل سواری خاصه ابتیاع نموده بیارد تا از خجلت گذشته وتقصیر رفته خود را وارهاند - ملتمس او به پذیرائی رسید - و بعلامی افضل خان حکم شد که نامهٔ مشعر بر ابراز مودت و سوالات بسلطان مراد خان قیصر روم نگاشته بدو حواله نماید که اگر احیانا رجوعي افتد آنرا دست

آویز روائي کار خود سازد - و ازان رو که ارسال نامه تنها از چنین پادشاه گردون جاه بچنان والا دستگاه در خورشان کبیر دولت نبود - کمر مرصع گرانبها با نامه فرستاده آمد - و باسر خاقاني افضل خان نیز خطي بوزیر اعظم نگارش نمود - و سلخ جمادی الثانیه سال دهم از جلوس عالم آرا ظریف بدان صوب مرخص شد - و به بندر لاهری که از توابع صوبهٔ تته است رسیده براه دریا روانهٔ برعرب گردید - و زیارت حرمین محترمین نموده بمصر آمد - پاشاي مصر که پیش از آمدن او آگهی یافته بود پذیره شده او را بشهر آورد - و بمراسم ضیافت پرداخته حقیقت بقیصر معروض داشت - چون عریضهٔ او هنگامي که قیصر متوجه تسخیر بغداد بود رسید - حکم فرمود که ظریف را باهتمام تمام راهي سازد - و در باب تعجیل او به نظام بلاد آنحدود بتاکید نوشته شخصي همراه کند - تا هر شهری که خواهش سیر آن داشته باشد به او نموده او را بموصل که سر راه ما است برساند - پاشای مزبور بموجب حکم قیصر او را رخصت نمود - او بقدس خلیل و شام و برخی دیگر بلاد رسیده بموصل رفت - درین اثنا سلطان مراد خان نیز بموصل آمد - ظریف محمد پاشا وزیر اعظم قیصر را دیده مراسلهٔ علامی افضل خان رسانید - روز دیگر سلطان مراد خان بوزرای خود گفت که او را بیاورند - پس ازانکه ظریف ببارگاه قیصر در شد وزرا که درون قاني بر کرسیها نشسته بودند بآئین لایق دریافته پنج کس ازینان او را بحضور بردند - سلطان مراد خان او را پیش طلبیده نامهٔ خاقان جهان را که برهر دو دست ظریف بود بتعظیم تمام گرفته بترکی برگزارد - که باعث

نوردیدن اینهمه راه دراز چیست - او بعد ازگذارش سبب صندوقچهٔ طلائي که درو کمر مرصع بود بنظر سلطان در آورد - چون برکشادند سلطان از دیدن کمر منشرح گشته بر زبان راند - که درین وقت که بچنین مهمي متوجهیم وصول نامه و کمر از جانب پادشاهي که آسمان را بکام او میگردانند - و ستاره را بآرام او سیر میفرمایند - از امارات فتح و فیروزی - و علامات نصرت و کام اندوزی ما است - روز دوم ظریف هزار پارچه از نفایس نسایج هندوستان بهشت نشان از خود پیشکش نمود - سلطان پرسید که در هندوستان کدام سلاح بیشتر مي پوشند - او پاسخ داد که اسلحه بسیار است - بکتر - صادقي - هزار میخي - قلماقی - زره - چل‌قد - ازین میان هرکس هرچه خوش کند می پوشد - و بکتری را که برای خود همراه گرفته بود طلبیده گذرانید - قیصر نسبت باو انعام تلطف بظهور رسانیده لختی از شگرفی این دولت جاوید طراز استکشاف نمود - و ده هزار قروش که بیست هزار روپیه باشد بدو داده گفت که بعد از انصرام مهم بغداد ترا دستوری معاودت داده سفیر خود را نیز همراه خواهیم فرستاد - تا قواعد دوستي استحکام گیرد - و مبانی یگانگي رسوخ پذیرد - و چون خبر رسید که لشکری که فرمان رواي ایران بمدد بکتاش خان حاکم بغداد فرستاده بود بقلعه در آمد - قیصر توقف ننموده بسرعت هرچه تمامتر روانهٔ آن صوب گردید - و بظریف امرنمود که تا مراجعت من در موصل بوده بابتیاع آنچه مامور است بپردازد - پس ازانکه سلطان مراد خان بغداد را از قزلباش انتزاع نموده بموصل برگشت جواب نامهٔ والای خاقان گیتی پیرا نگاشته

ارسلان آقا را که از معتمدان او بود بسفارت معین گردانید - و یک اسپ عربی کوه هیکل باد رفتار از اسپان سواری خود با زین مرصع بالماس و عبای مروارید دوز بطرح روم بطریق ارمغانی بدو حواله نموده اسپ دیگر از اسپان سواری خلف خان که در فتح بغداد بدست آورده بود بظریف بخشید - و اورا با ارسلان آقا روانهٔ آستان معلی ساخت - ظریف با سفیر مذکور از موصل بلحسا و ازانجا ببصره آمده براه دریا به تته رسید - و چون این معنی از عرضه داشت او بموقف عرض ارفع در آمد بهر یکی منشور عنایت با خلعت ارسال یافت - و بخواص خان صوبه دار آنجا فرمان شد که ده هزار روپیه از سرکار خاصه در وجه انعام ارسلان آقا برساند - و نیز حکم اقدس بصدور پیوست که هریکی از خواصخان ناظم تته و فجابت خان صوبه دار ملتان شش هزار روپیه - و هر کدام از قزاق خان سرکار دار سیوستان - و شاه قلی خان ضابط بهکر چهار هزار روپیه - برسم ضیافت بسفیر بدهند - پس ازانکه ایشان بدارالسلطنهٔ لاهور رسیدند ظریف ارسلان آقا را گذاشته جریده از عقب اردوی گیهان نورد راهی گشت - و بیست ونهم ذی القعده ناصیهٔ طالع باستلام عتبهٔ عرش مرتبه بر افروخت - و از پیشگاه عنایت بخلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات و دویست سوار فرق عزت بر افراخته بخطاب فدائی خان - که هدایت الله پیش از خطاب جان نثار خانی بآن مخاطب بود - و بخدمت آخته بیگی از تغییر تربیت خان سر افراز گردید - و حکم شد که بلاهور رفته اسپان آوردهٔ خود را خویش داده بدرگاه کیوان جاه بیاورد - محمد حسین سلدوز

بمرحمت خلعت و انعام دو هزار روپیه مفتخر گشته بمهمانداری ارسلان آقا دستوری یافت - که او را از دارالسلطنه بنزهت آباد کشمیر ببارد - و مصحوب محمد حسین ایلچی مزبور خلعت ارسال یافت *

اکنون لختی از استیلاء سلطان مراد خان
بر قزلباش و تسخیر بغداد که از تقریر
فدائی خان بوضوح پیوسته برمی نگارد

شرح این داستان آنکه فرمان روای ایران بر ارادهٔ سلطان مراد خان آگهی یافته با لشکر خود از صفاهان بصوب بغداد راهی گردید - و از فزونی عسکر روم و غلبهٔ مبارزان آن مرز و بوم تاب مقاومت در خود نیافته در طاق بستان نشست - و میر فتاح صفاهانی سرآمد تفنگچیان را با تفنگچیان و جوقی از میر و سلطان - و یوز باشی را با اکثر لشکر خود بسر کردگی خلف خان بکومک بکتاش خان حاکم بغداد روانه نمود - اینان هنگامی که افواج روم بموصل رسیده بودند داخل بغداد شده بگرد آوری آذوقه واستحکام قلعه پرداختند سلطان مراد خان از اصغاء این خبر دوم رجب سال گذشته با لشکر گران و توپ فراوان بپای قلعهٔ بغداد آمده ببکتاش خان و خلف خان سفرچی و نقدیخان شاملو پدر زن جانی خان قورچی باشی پیغام کرد - که صفی میرزای شیخ اوغلی را چه نیروی محاربه با من - اولی آنکه پیش از اشتعال آتش غضب من بیرون آمده قلعه را بسپارید - و ازانرو که اینان بدین معنی راضی نشدند سلطان مراد خان در غضب شده فرمود که در طرف برج قراقالی جنگ بیندازند -

درین محاربه جمعي از طرفین کشته شدند و قلعه مفتوح نگشت - مرتبهٔ دوم محمد پاشا وزیر اعظم جانب همان برج نبرد آرا گردید و از هر دو طرف گروهی بقتل آمدند - اتفاقا وزیر اعظم درین جنگ بزخم تفنگ درگذشت - سلطان ازین واقعه بیشتر غضب ناک گشته حکم نمود که توپ و تفنگ سر داده یورش نمایند - درین اثنا جمعي قزلباش ملازم بکتاش خان که درحله بدست رومي گرفتار آمده بودند به بکتاش خان آگهي دادند که فردا قصد یورش دارند اغلب آنکه حصار را بقهر و جبر بگیرند - رهائي تو در رسیدن باردو و دیدن سلطان است - بکتاش خان دیگر قلعه نشینان را برین اراده آگاه ساخته بر تسلیم قلعه تحریض نمود - چون راضي نشدند بکتاش خان شب از برج سمت شط بغداد بیرون آمده خود را بمصطفی پاشا که بعد از کشته شدن محمد پاشا وزیر اعظم شده بود رسانید - و بوساطت او سلطان را دید - صباح آن بحکم سلطان توپ بسیاري بر قلعه زدند و برج و باره با زمین هموار شد - خلف خان و دیگر قلعه نشینان ازکرده پشیمان گشته ناگزیر امان خواستند - بیکچریان سلطان بحکم او یراق جنگ از قزلباش گرفته خلقي عظیم بقتل رسانیدند - و جمعي را که بمزار فیض آثار امام المسلمین ابو حنیفه کوفي و مرقد منور قافله سالار ارباب یقین سید عبدالقادر جیلي نورالله ضریحهما پناه برده بودند - نظر به بي ادبی که ازان طایفه نسبت باین دو مضجع متبرک وقوع یافته بود نیز طعمهٔ ضرغام شمشیر گردانیدند - و سلطان درین وقت که هنگام عبرت بود درخیمهٔ که بر دور آن مقتولان افتاده بودند نشسته ببادهٔ گساري

مي پرداخت - و پرده‌هاي خيمه برداشته تماشاي کشتگان مي‌کرد - حاشاچنين غلبه و استيلا که از بهين نعم ايزدي و گزين عطاياي سرمدي است جاي شکر است نه سکر - سلطان پس از تسخير بغداد ايلچي نزد صفي ميرزا فرستاده طلب همدان و درتنگ نمود - او ايلچي را عزت نموده دادن درتنگ قبول کرد - و سارو خان را بسفارت روانه ساخت - سلطان اگرچه بگرفتن درتنگ تنها راضي نميشد - اما وزير اعظم راضي نمود - پس از مراجعت سارو خان صفي ميرزا ايلچي سلطان را باعزاز تمام مرخص گردانيد - و سلطان خاطر از کشايش قلعه و قتل و اسر قلعه نشينان واپرداخته مصطفي پاشا وزير اعظم را با حشري از دلاوران نبرد آرا درانجا نگاه داشت که تا ترميم قلعه و استقرار قلعه دار و فراهم آمدن آذوقه و ديگر ناگزير حصار بغداد را از صدمات لشکر قزلباش صيانت نمايد - و خود بجانب روم برگشت - بکتاش خان در حوالي بغداد رهگراي عدم شد - و خلف خان و مير فتاح تفنگچي اقاسي و آقا صادق پسر او در استنبول بقتل رسيدند *

چهارم ذي الحجه اعلي حضرت از کتل برف عبور فرمودند و راجه جگت سنگه که براي ساختن راه دستوري يافته بود سر کتل دولت زمين بوس اندوخت - و حيدر آباد معسکر اقبال گرديد - درين منزل علي بيگ که از جانب عليمردان خان بضبط صوبهٔ کشمير مي پرداخت شرف اندوز ملازمت گشت *

هفتم [ذي الحجه] در قصبهٔ باره موله که منتهاي جبال است و ازينجا کشمير براه کشتي پانزده کروه است و براه خشکي

یازده و نیم کروه بر ساحل دریای بهت دایره شد - و عرصهٔ روح افزای نزهت آباد کشمیر فردوس نظیر نظارگیان را بحیرت انداخت - درین مکان مهین پور خلافت باردوی معلی پیوسته سعادت ملازمت دریافتند - و ذوالقدر خان و محمد حسین دیوان و قاضی محمد قاسم بخشی کشمیر و سایر تعیناتیان آنجا بتقدیم عتبهٔ جلال پیشانی طالع بر افروختند - و نوارهٔ پادشاهی مزین بانواع تکلف رسیده نشاط افزای بینندگان گشت - روز دیگر خاقان جهان با هزاران خجستگی کشتی سوارسیر کنان روانه گشتند - و نهم ماه مذکور دولت خانهٔ والارا که درون قلعه مشرف بر تالاب دل اساس یافته است بفیض مقدم مبارک منبع سعادت گردانیدند - شگوفهٔ بادام که پیش از شگوفهای دیگر میرسد از شدت باد و باران ریخته بود - شگوفهای دیگر بنظر اقدس درآمد *

دهم ذی الحجه پادشاه دین پناه برای اداي نماز بعیدگاه تشریف فرموده بعد از مراجعت بسنت قربان پرداختند *

دوازدهم [ذی الحجه] جعفر خان و موسوي خان و عاقل خان و گروهي دیگر از بندهاي درگاه خواقین پناه از عقب رسیده باستلام سدهٔ سنیه مفتخر گشتند *

پانزدهم [ذی الحجه] مطابق نوزدهم فروردین که روز شرف بود بعلي مردان خان خلعت خاصه مصحوب علي بیگ فرستاده حکم فرمودند که علي بیگ را در دار السلطنه گذاشته خود بکشمیر راهي گردد - لطف الله ولد لشکرخان که در دکن بود بخدمت بخشیگري و واقعه نویسی بالا گهت از تغییر حکیم خوش حال

نوازش یافت *

بیست ویکم [ذي الحجه] اسلام خان از دار السلطنه رسیده کام اندوز ملازمت گشت - چون بعرض مقدس رسید که اوزبک خواجه سفیر امام قلی خان از کابل روانهٔ درگاه معلی شده - حکم شد که غازي بیگ پیشتر رفته اورا از راه پکهلی بآستان عرش مکان بیاورد - و پنج هزار روپیه از خزانهٔ اتک در انعام او بدهاند *

بیست و پنجم [ذي الحجه] شهنشاه فلک بارگاه برسفینهٔ دولت نشسته بگلگشت ریاض مینو مثال فرح بخش و فیض بخش پرداختند - و اتمام لختی عمارات آن باصالت خان مقرر شد - درائناء سیر فرح بخش بوتهٔ گل سرخ بنظر اقدس درآمد که چار هزار و پانصد گل و غنچه داشت - روز دیگر در باغچهٔ دولت خانه بوتهٔ سوسنی دیدند که گل‌هاي شگفته و ناشگفتهٔ آن دو صد و دوازده بشمار رسید - تفاوت آب و هوا و قوت نشو و نماء این سرزمین فردوس آئین از دیگر بلاد برین قیاس باید نمود - رحمان یار برادر الله یار خان از اصل و اضافه بمنصب هزاری هفتصد و پنجاه سوار و خدمت تهانه داری جسر سر بر افراخت - به بهرام ولد علي مردان بهادر هزار روپیه انعام شد*

در نخستین عشرهٔ محرم [سنه ۱۰۵۰] ده هزار روپیهٔ مقرر بفقرا و بی نوایان کشمیر عطا فرمودند *

یازدهم [محرم] صالح دستار خوانچی که نذر محمد خان اورا با برخی ازمعانی آن ولایت نزد درة التاج خلافت پادشاه

زاده محمد دارا شکوه بعنوان سفارت فرستاده بود بوسیلهٔ آن والا گهر شرف تقبیل آستان جهانداري اندوخته چل و پنج اسپ و سی و پنج شتر از خود پیشکش نمود - و بعنایت خلعت و انعام ده هزار روپیه مفتخر و مباهی گردید - پیشکش میرزا عیسی ترخان چل اسپ کچهي که از جوناگده ارسال داشته بود بنظر انور در آمد *

هفدهم [محرم] شیخ موسی گیلانی بامینئ خالصات صوبهٔ مالوه سر برافراخت *

نوزدهم [محرم] چون اوزبک خواجه با غازي بیگ حوالیٔ شهر رسید اصالت خان و تربیت خان بحکم ارفع تا کنار شهر رفته و بدرگاه گیهان جاه آورده بملازمت اقدس فایض گردانیدند - او نامهٔ امام قلي خان را بارمغاني که شصت اسپ و صد شتر و نه باز طویغون و نه غلام قلماق و لختی دیگر اشیا بود از نظر اقدس گذرانید - و بمرحمت خلعت و خنجر مرصع سرافراز گردید *

درین تاریخ بمسامع بشایر مجامع رسید - که برتهیراج ولد ججهار سنگه بندیله بقید اسار گرفتار آمد - تفصیل این واقعه انکه چون بیست و ششم ذی الحجه [سنه ۱۰۴۹] عبد الله خان بهادر فیروز جنگ دراسلام آباد اگهی یافت که پرتهیراج مطرود و چنپت منکوب بابسیاري از مخاذیل بندیله میان اوندچهه و جهانسی نشسته و جنگلی را که سه کروهی اوندچهه واقع است اقامت گاه خود ساخته به نهب و غارت مواضع جهانسي می پردازند - بنابران خواست که باقی خان را که مصدر ترددات گشته بود بمحافظت

بنه گذاشته خود با فوجی مستعد پیکار به تنبیه ایشان رود - باقی خان از فزونی کار طلبی باین معنی راضی نشده فیروز جنگ را بمبالغهٔ تمام از رفتن باز داشت - و متکفل مالش آن گروه ادبار پژوه گشته برگذارد - که اگر همین فوج را بامن بفرستید تبه کاران تیره روزگار راچنان بسزا می رسانم که دیگر هیچ فتنه گر شوریده سر گرد چنین جسارت نگردد - فیروز جنگ فوج خود را همراه داده اورا رخصت نمود - باقی خان ازانجا یلغار کرده شب هنگام عنان باز کشید - وچندی را بزبان‌گیری فرستاده چون دریافت که مقاهیر از توجهٔ دلاوران صفدر و مبارزان نصرت اثر آگاه نیستند یک پهر از شب مانده باز براه نوردی در آمد - و در سپیدهٔ سحری مانند قضای ناگهان بغتة بر سر کفار نابکار ریخته معرکه آرای نبرد گشت - اگرچه اشرار نکوهیده آثار بستیز و آویز پرداخته آتش حرب ملتهب گردانیدند - اما ازانرو که فیروزی همعنان بهادران لشکر منصور است - غزاة اسلام بر کفرهٔ بد فرجام استیلا یافته پرتهیراج را زنده گرفتند - و گروهی از مخاذیل را به تیغ خون آشام از هم گذرانیدند - و چنپت از میدان کار زار براه فرار افتاد - باقی خان از تنبیه و تادیب شقاوت منشان وا پرداخته نزد عبدالله خان آمد - و چون حقیقت واقعه از عرضه داشت فیروز جنگ بمسامع حقایق مجامع رسید - حکم شد که پرتهیراج را بسپید خان جهان بسپارد تا در حصار گوالیار محبوس دارد - و ازانجا که عبد الله خان بهادر فیروز جنگ استیصال چنپت و سایر فتنه گرایان بندیله چنانچه باید نتوانست نمود - و بهادر خان معروض داشت

که تقدیم این خدمت به بنده مفوض گردد - سه هزار سوار از منصب او که چار هزاري چار هزار سوار بود در اسپه سه اسپه مقرر فرموده قلع و قمع بندیلها بعهدهٔ او باز گذاشتند - و فرمان قدر توان بصدور پیوست که عبد الله خان بهادر فیروز جنگ بعد از انصراف الویهٔ طفر طراز بدارالسلطنهٔ لاهور روانهٔ آستان معلی گردد *

بیست و ششم [محرم] خاقان گردون اقتدار بسیر باغ صفا پور که از دولت خانهٔ پادشاهي براه دریا هفت کروه و نیم ربع است - متکفلان مهمات سرکار بهین ثمرهٔ شجرهٔ جهانبانی بیگم صاحب دران عمارتي بر فراز زمینی مرتفع مشرف بر تالاب بانجام رسانیده بودند - نهري دارد بغایت خوش نما و زمین این حدیقهٔ خلد آئین را از صحن عمارت تا ساحل تالاب سه مرتبه ساخته در هر مرتبه آبشاری عالي و حوضي بافوارها مرتب گردانیده اند - و هر پایهٔ ازان بسبزه و ریاحین و نشیمنهای دل نشین روح افزای تماشایان است - بر سفینهٔ هلال مثال تشریف فرمودند - ملکهٔ قدسي ملکات مراسم نثار و پیشکش بتقدیم رسانیدند - و شب هنگام کوهچهٔ صفا پور را که آن رو تالاب محاذی باغ مزبور واقع است با بسیاري از سفاین که در کمال آراستگي برابر عمارت بر روي آب بترتیب باز داشته بودند چراغان نموده روزگار را فروغ آمود گردانیدند - خدیو دوران سه روز دران نزهتکده بکام بخشي و کام راني گذرانیده روز چهارم بدولتخانهٔ والا مراجعت فرمودند *

سلخ ماه [محرم] اوزبک خواجه بیست و هفت اسپ بالختي دیگر اشیا پیشکش نمود - و بمرحمت یک اسپ عراقي با زین مطلا

و انعام بیست و پنج هزار روپیه مفتخر گردید - بکوچک بیگ و رحیم بیگ و سلطان قلي قوش بیگي و شیر علی میر آخور و اتا خواجه که با او آمده بودند پنج خلعت و دوازده هزار روپیه عنایت شد - نذر یساول ملازم نذر طغائي بتقبیل عتبهٔ جلال ناصیهٔ بخت برافروخته پیشکش او بیست و شش اسپ وبیست و هفت شتر و دیگر اشیا که همراه اوزبک خواجه آورده بود از نظر انور گذرانید - و بمرحمت خلعت و بکده کارد با بازو بند طلا و انعام دو هزار روپیه سرفراز گشت *

پانزدهم صفر ظریف مخاطب بفدائي خان از دار السلطنه آمده بشرف ملازمت رسید - و دو اسپ عربی که از عمدهاي روم سلح دار پاشا مهماندارش باو تکلف نموده بود با پنجاه و دو اسپ که در روم و عربستان براي سرکار والا خریده بنظر اکسیر اثر درآورد - روز دیگر نه اسپ عربي پیشکش محمد پاشا حاکم لحسا که مصحوب عمر چاپي ملازم خود همراه فدائی خان بدرگاه آسمان جاه ارسال داشته بود از نظر اقدس گذشت - وعمر بعنایت خلعت و هزار روپیه سربر افراخت - بخواجه زین الدین چار صد مهر و بملا ابو سعید و خواجه باقي سه هزار روپیه عنایت شد *

هفدهم [صفر] از شمول رافت و فزونی عاطفت طرهٔ مرصع و سرپیچ مرصع و تسبیح لالی و زمرد که مبلغ شصت هزار روپیه ارزش داشت بالختی ازاقمشهٔ نفیسه بگوهر اکلیل سلطنت پادشاه زاده محمد شاه شجاع بهادر عنایت نموده به بنگاله فرستادند *

نوزدهم [صفر] علي مردان خان از لاهور آمده بتاسیم عتبهٔ سنیه

فایض گردید - و هزار مهر نذر گذرانید *

بیستم [صفر] ارسلان آقا سفیر سلطان مراد خان که محمد حسین سلدوز حسب الحکم او را از دار السلطنه بکشمیر رسانیده بود و بامر خاقاني فدائی خان و عنایت خان پذیره شده بدرگاه گردون جاه آورده بودند بوسیلهٔ بخشیان عظام سعادت استلام آستان خواقین مکان بآدابی که معهود این دولت ابد میعاد است دریافته نامهٔ قیصر و اسپ خاصه منت نام که با زین مرصع و عبائي مروارید دوز بطریق ارمغاني ارسال داشته بود گذرانید - و بعنایت خلعت فاخر و کمر خنجر مرصع و انعام پانزده هزار روپیه کامیاب گشت *

بیست و یکم [صفر] چون از عرضه داشت پادشاه زادهٔ کامگار بلند مقدار محمد اورنگ زیب بهادر که بعد از رسیدن برهانپور ارسال داشته بودند بعرض اقدس رسید - که بابچي پسر چاندا زمیندار گوندوانه که بعد از سپري شدن پدر بجا نشیني سر افراز گشته بود درینولا ببرهان پور آمده مبلغ چارلک روپیه بشکرانهٔ این نوازش پیشکش نمود - فرمان اقدس بصدور پیوست که مبلغ مذکور بآن بخت بیدار عنایت فرمودیم *

سلخ ماه [صفر] غازي بیگ بمرحمت خلعت و خدمت دیوانی پادشاه زادهٔ رالاتبار مرادبخش ازتغییر حاجي عاشورکام اندوز گردید - و محبوب او خلعت خاصه و دو اسپ ازطویلهٔ خاصه با زین طلاي مینکار و طلای ساده بآن والا تبار ارسال داشتند - و پرلیغ شد که آن عالي نسب از بهیهره بکابل راهی شود - و جانسپار خان راچون فوجداری بهیهره است درانجا و وزیر خان را در اتك بگذارد - یک اسپ تپچاق

با ساز طلا و برخی دیگر اشیا از نفایس هندوستان بهشت‌نشان باوزبک خواجه عنایت فرمودند - از اصل و اضافه سید شهاب به منصب هزاری ششصد سوار - و حقیقت‌خان بمنصب هزاری دوصد و پنجاه سوار بلند پایگی یافتند - بمحمد قاسم ولد هاشم خان و رای رایان و ده کس دیگر از بندها اسپ مرحمت شد *

چون بیست و هشتم صفر از وقایع شرقی ممالک بعرض مقدس رسیده بود که سیف خان رخت هستی بر بست - غرهٔ ربیع الاول پادشاه بنده نواز بمنزل ملکه بانو زوجهٔ او که همشیرهٔ حقیقی حضرت مهد علیا ممتاز الزمانی است تشریف فرموده آن پرده گزین رفعت را بگونا گون عاطفت بر نواختند - و به یحیی و شافی و ابو القاسم پسران او خلعت عنایت فرمودند *

چهارم [ربیع الاول] غیرت خان که حراست قلعهٔ دارالسلطنهٔ لاهور بدو مفوض شده بود باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاری ذات و دو هزار سوار و بصوبه داری تته از تغییر خواصخان مباهی گشت - و حراست ارک دار السلطنه بذو الفقار خان که با پادشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش معین شده بود مقرر کردند - و یرلیغ رفت که بسرعت هرچه تمام تر روانهٔ آن صوب گردد *

یازدهم [ربیع الاول] رام سنگهه ولد کرمسي راتهور که همشیره زادهٔ رانا جگت سنگه است و بهترین نوکران او بود بارادهٔ بندگی آستان جهانداري از پیش رانا آمده باستلام عتبهٔ سنیه تارک مفاخرت بر افراخت - و بعنایت خلعت و منصب هزاري ذات و ششصد سوار نوازش یافت *

شب دوازدهم [ربیع الاول] محفل میلاد سرور موجودات علیه شرایف الصلوة و کرایم التحیات منعقد گردید - و مبلغ دوازده هزار روپیه برسم هر سال بارباب احتیاج عطا فرمودند *

هژدهم [ربیع الاول] سید عالم بارهه از اصل و اضافه بمنصب دوهزاری هزار سوار - و جهان خان کاکر بخطاب کاکر خان سر افراز گشتند *

شب بیست وچهارم [ربیع الاول] پیشکاران حریم دولت بفرمان خاقان جهان تمامی باغ فرح بخش و فیض بخش را که تفصیل نزاهت و نضارت آن در جلد اول این گرامی نامه گذارش یافته از خیابان تاسر دیوارها و کنار بامهامنازل دلکشا هر دوباغ ودو جانب شاه نهر و اطراف حیاض چراغان نمودند - و عقب آن باندک فاصله چوب بندی کرده فانوسهای رنگا رنگ آویختند - و پس آبشارهای چادری در چراغدانهای سنگ مرمر بترتیب چراغان چیده حیرت افزای ثوابت و سیارات گردیدند - شهنشاه خورشید لقا بدان مکان نزاهت انتما تشریف فرموده از شمول مهرگستری و غریب نوازی سفیران روم و بخارا را نیز برای تماشای چراغان که فروغ بخش دیدهٔ نظارگیان بود طلب داشتند - و تا یک پهر شب دران عشرتکده بکام بخشي و کامراني گذرانیده دولتخانهٔ والا را بمعاودت سعادت آمود گردانیدند - و چون شب بیست و نهم علیمردانخان در اطراف عمارت میان دل که به لنک شهرت دارد چراغان بنهجی که دیدهٔ خورشید و ماه ازان روشني پذیرفتي بر افروخته بود - و کشتی بسیار گرد آورده آنرا نیز در کمال زیبائي و روح افزائی

چراغان نموده بر دور عمارت باز داشته - پادشاه عرش بارگاه برسفینهٔ دولت سوارشده با ملتزمان رکاب سعادت و سفیران مسطور بتماشای آن پرداختند *

دوم ربیع الثانی پردل خان بضبط قلات و مقر از تغییر عوض خان قاقشال که بعروض عارضهٔ ضعف و نا تنومندی او روز بروز مي افزود سر افراز گردید - ذوالقدر خان را بمرحمت خلعت و حراست غزني و باضافهٔ پانصدی ذات و چار صد سوار بمنصب هزار و پانصدي ذات و هزار سوار و عنایت اسپ نوازش فرمودند *

نگارش جشن قمری وزن

روز دو شنبه سیوم ماه مذکور سال هزار و پنجاهم مطابق غرهٔ امرداد گرامی جشن وزن قمری اختتام سال پنجاهم و ابتدای سال پنجاه ویکم از سنین دوام قرین آراسته گشت - و ذات اقدس بطلا و دیگر اشیا که درین وزن خجسته معهود است بر سخته آمد - و جیب و دامان روزگار بزر و سیم نثار بر آمود - بمهین پور خلافت منت نام اسپی که قیصر روم سلطان مراد خان فرستاده بود با همان زین مرصع - وعبای مروارید دوز مرحمت فرمودند - علیمردان خان بعنایت خلعت خاصه و کمر مرصع سر افراز گردید - خلیل‌الله خان باضافهٔ پانصد سوار بمنصب دو هزاری هزار و پانصد سوار - و عاقل خان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب هزار و پانصدي چار صد سوار - و از اصل و اضافه سیدعبدالوهاب بمنصب‌هزاري‌ذات و هزار سوار -

و بهوجراج ولد رایسال درباری بمنصب هزاری پانصد سوار - نوازش یافتند - محمد زاهد کوکه بعنایت خلعت و فوجداری میان دو آب از تغییر نور الدوله فرق مباهات بر افراخت - پیشکش عنایت خان شانزده اسپ - و پیشکش رای رایان یک فیل بنظر مقدس در آمد - راجه رایسنگه بمرحمت اسپ با زین مطلا سربرافراخت - به ارسلان آقا ایلچی روم خلعت و جیقهٔ مرصع - و باورنگ خواجه خلعت و بیست هزار روپیه نقد عنایت شد *

پنجم ربیع الثانی پانصد سوار از منصب سید شجاعت خان ناظم صوبهٔ الهآباد دو اسپه سه اسپه مقرر فرمودهٔ او را بمنصب چار هزاری ذات و چار هزار سوار دو اسپه سه اسپه سر افراز گردانیدند *

شانزدهم [ربیع الثانی] ظریف مخاطب بفدائی خان را به خلعت بر نواخته بخدمت ضبط لاهری بندر مرخص ساختند *

توجه شهنشاه گیهان بسیر ییلاق بینظیر سنک سفید

چون در سال هفتم جلوس اقدس که دارالخلد کشمیر بقدوم فیض لزوم خدیو دین و دولت مورد سعادات و مهبط برکات گشته بود اکثر متنزهات آن بنظر انور درآمده و سیر ییلاق سنگ سفید در پردهٔ توقف مانده بود - درینولا که مهین پور عظمت برخصت معلی بتماشای آن مکان نزاهت آئین رفته معاودت نمودند - و فزونی اصناف ریاحین و اقسام سبزهای آن سر زمین باآنکه گلها چنانچه باید نشگفته بود بعرض مقدس رسانیدند - گیتی خداوند

مرحمت خان را فرستادند تا زمان شگفتن گلها و اوان تماشاي آن نزهتکده دریافته بعرض اقدس رساند - پس ازان که او معروض داشت که ریاحین شگفته و هنگام تفرج است از روي دور بیني و حزم گزیني که در جمیع امور مرعی و ملحوظ است به خلیل الله خان قراول بیگي حکم شد که بدانجا شتافته و بحقیقت راه وا رسیده بیاید - چون او نظر بر همواري و آسان گذاري کتل درین هنگام که اثري از ابر و باران نبود نموده و صعوبت آنرا پس از بارش که در ییلاقات اکثر میشود بخاطر نیاورده در ستایش مسر و سهولت مرور افراط نمود *

هفدهم [ربیع الثاني] بقصد سیر آن ییلاق نهضت فرموده در موضع جاروره و فرداي آن نزدیک بپاي کتل نزول نمودند - همانا گیهان خدیو که خاطر نهفته بینش مجلای حقایق اشیا است تعب و نصبي که درین سرزمین نصیب ملتزمان رکاب سعادت بود دریافته درین سیر توقف گونهٔ داشتند - لهذا باوجود این همه احتیاط ازین منزل باز مهین پادشاهزادهٔ بخت بیدار را فرستادند که بار دیگر آن مقام نضارت اتسام را بنظر امعان دیده کیفیت ریاحین و چگونگی راه ان سرزمین معروض دارند - آن کامگار والا مقدار آخر روز برگشته حقیقت آن عرصهٔ نظر فریب دلکشا بمسامع سمیه رسانیدند - این توصیف بیشتر باعث رغبت خاطر خورشید مآثر گشت *

نوزدهم [ربیع الثاني] ازان منزل کوچ فرمودند - و نظر بر تنگی عرصهٔ ییلاق و ضیق راه آن حکم شد که سعادت اندوزان رکاب

دولت احمال زاید گذاشته سبکبار برکتل برایند - اکثری بگمان آنکه بالایش از یک روز که درسایهٔ اشجار هم می توان گذرانید توقف نخواهد شد خیام گذاشته زیاده بر فاگزیر یکروزه بر نداشتند - پس ازانکه بکتل برآمده پارهٔ راه نوردیده شد باران نرم آغاز بارش کرد - و رفته رفته رو بسختي نهاد - گیتي خدیو بدولتخانهٔ معلی که بر سر عرصهٔ گلزار بر پا بود و از منزل دو یمین نزدیك چار کروه پادشاهي قرین دولت و اقبال رسیده ساحت پیش درگاه را با مهین پادشاه زاده و علیمردان خان و چندی دیگر از ملتزمان بساط قرب سیر نمودند - از کثرت باران پیشتر رفتن میسر نشد بل کار بجائي رسید که هیچ کس از جای خود حرکت نیارست کرد تا بهیر چه رسد - و چون آثار انقطاع باران ظاهر نبود و مردم از فقدان آذوقه و پناه متوه آمدند - بیست و یکم مراجعت فرمودند - راهی که وقت رفتن در کمال آساني بود در معاودت از شدت باران چنان پرلاي شده بود که اسپان تا زانو و بغل در گل فرو میرفتند - و عروق درهم یافتهٔ درختان که بشدت باران از ته خاک برآمده بود زنجیر پا گشته از حرکت باز میداشت - و کار مردم از دشوار گذاری زمین وسیل باری آسمان و تری رخت و سردی هوا بجان رسیده بود - وهرکس از اضطرار و اضطراب فکری غیرآن نداشت که خود را به پناه جائی رساند - درین اثنا عمیق جوئی که وقت رفتن آب کمي داشت و درین هنگام از فرط سیل چنان مملو می رفت که جز بفیل عبور ازان محال بود - پیش آمد - مظهر مراحم رحماني بذات ملکي توقف فرمودند تا پل بزودی بسته شود - سعادت گزینان رکاب

مقدس در عرض چارگری از چوبهای بزرگ که دران جنگل افتاده بود دو جا جسر بر بستند - و پس از عبور اعلی حضرت با پردگیان مشکوی دولت دیگر مردم بگذار در آمدند - خاقان جهان که بامدادان روان شده بودند در شش پهر کمتر از چارکروه بسعي تمام نور دیده بعد از دو پهر شب بمنزل تشریف آوردند - و بیشتر مردم از کارخانه دار و غیر آن بالا و پائین کتل در باران گذرانیدند - اعلی حضرت دو روز دران منزل برای رسیدن مردم واسباب مقام نمودند - درین سه شبانه روز باران متصل مي بارید - روز چهارم از بارش باز ماند - درین منزل مراد کام را بعنایت خلعت و منصب هزاری ذات و چار صد سوار از اصل و اضافه و خدمت قراول بیگی از تغیر خلیل الله خان بر نواختند *

بیست وچهارم [ربیع الثانی] نیم کروهی هفت چنار بر ساحل آب - چه از طغیان بهت آب از هفت چنار گذشته تا آنجا زمین فرو گرفته بود - نزول اجلال فرمودند - درانجا اسلام خان و دیگر بندگان که برسم پذیره از شهر آمده بودند شرف ملازمت دریافتند آخر روز دریا بار افضال بر سفینهٔ اقبال بدولتخانهٔ کشمیر که یک و نیم کروهی مضرب خیام گردون احتشام بود متوجه گشتند - باآنکه آب رو بکمی نهاده بود کشتی اکثر از فراز درختان میوه دار بساتین کنار بهت و دل میگذشت - ارتفاع آب در نخستین سال جلوس مقدس که از اعظم سیل آب دل و بهت بهم پیوسته بود سه گز و ربعی شده - و درین مرتبه چهار گز و ربعی شده - و قریب چهار هزار خانه بر کنار دل وبهت انهدام یافت - و ده بسیاری را آب

برد و بفصل خریف نقصان عظیم رسید - پیران حوادث دیدهٔ کشمیر چنین طغیان نشان نمیدادند - و از عرایض نگارندگان وقایع چنان بظهور پیوست که این سیل باعث خرابی بسیاری از محال کنار دریای بهت گشت - چنانچه بعد از چندی عرضه داشت جان نثار خان فوجدار بهیهره رسیدکه فوز دهم ربیع الثانی آب بهت رو بفزونی نهاد - و بیست و دوم ماه مذکور بجائی رسید که از چار صد و سی و هشت ده پرگنهٔ بهیهره و چار صد موضع درته آب شد - و از پرگنهٔ جو شاب جز دو محل دامن کوه ازین آفت نرست - و همچنین دهات پرگنهٔ کهرجهاک و نندن پور و شمس آباد و غیر آن که در پنج شش کروهی بهت بودند خراب گشتند - الحق جوش آب و شورش سیلاب نمودار از طوفان نوح بود - اگرچه آخر روز بیست و دوم روبکمی نهاد و شهر کشمیر از آب خالی شد اما تا سه روز دیگر مواضع اکناف درته آب بود *

بیست و هشتم [ربیع الثانی] سزاوار خان پسر لشکرخان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاری دو هزار و پانصد سوار سربر افراخت *

غرهٔ جمادی الاولی اوزبک خواجه را خلعت و جیقهٔ مرصع و شمشیر یراق طلای میناکار و اسپ ابلق عراقی و برخی دیگر اشیا مرحمت نموده رخصت بخارا فرمودند - و از همرهان اویوسف خواجه را بخلعت و انعام دو هزار روپیه و سه کس دیگر را بانعام سه هزار روپیه کامیاب گردانیدند - بهنذر بیگ ملازم نذر بی طغائی امام قلی خان دو هزار روپیه عطا نمودند - چون از وقایع صوبهٔ

کابل بعرض مقدس رسید که الله قلی ولد یلنگتوش بقلاوزی بخت بیدار بارادهٔ بندگی آستان گردون مکان بکابل آمده - و سعید خان بهادر ظفر جنگ پنجهزار روپیه برسم مساعدت از خزانهٔ کابل داده روانهٔ درگاه سلاطین پناه گردانیده است بمتصدیان اتک فرمان شد که از خزانهٔ اتک پنجهزار روپیه بطریق انعام بدهند - و پنجهزار روپیه که از خزانهٔ کابل یافته بود نیز بصیغهٔ انعام او مقرر گردید *

ششم [جمادی الاولی] بالتماس پادشاهزادهٔ والاقدر محمد اورنگ زیب بهادر اهتمام خان بحراست تهانهٔ کهیرله سر برافراخت و قلعه داری اوسه از تغییر او بمبارک خان نیازی مقرر شد - چون راجه جگت سنه بعرض اقدس رسانید - که اگر خدمت فوجداری دامن کوه کانگره به بنده مفوض شود هر سال مبلغ چار لک روپیه از زمینداران این کوهستان گرفته بخزانهٔ عامره برساند *

هشتم [جمادی الاولی] او را بعنایت خلعت واسپ با زین نقره و تفویض خدمت مزبور سر بر افراخته رخصت نمودند - تودرمل افضل خانی بمرحمت خلعت و خطاب رائي و خدمت دیوانی و امینی و فوجداری سرکار سهرند فرق مباهات بر افراخت - ارسلان آقا ایلچی روم را بخلعت واسپ و محمد پسر او را بخلعت سرافراز نموده حکم فرمودند که بدار السلطنه رود - و تا رسیدن رایات ظفر پیکر توقف گزیند *

بیست و هشتم [جمادي الاولی] جعفرخان را با راجه رای سنگه و جمعي دیگر از بندها رزاید کارخانجات سرکار خاصهٔ شریفه بصوب بهنبر دستوری دادند - بخواجه خاوند محمود صد مهر مرحمت شد *

آغاز چارم سال

خجسته سال از دوم دور جلوس اقدس خدیو برّ و نوال و خداوند فر و اقبال

لله الحمد که سیوم سال از دوم دور جلوس عالم آرا بفراوان بخجستگي و نشاط سپری گردید - روز سه شنبه غرهٔ جمادي الثانیه سنه هزار و پنجاه موافق بیست و هشتم شهریور چارم سال این دور باهزاران فرخندگی آغاز شد - در تاریخ مذکور غواص لجهٔ توحید ملا شاه بدخشي که مهین خلیفهٔ مصباح سبل هدایت - مفتاح ابواب ولایت - میان میر قادری ست - و درنزهت گاه کشمیر برسم انزوا بسر می برد - حسب الطلب بادشاه درویش نواز بشرف حضور محفل فیض منزل که وسیلهٔ دریافت مآرب دینی و ذریعهٔ ادراک مطالب معنوی است رسید - و بسا نکات بلند دران صحبت فیض منقبت گزارش یافت - پادشاه حق آگاه باقسام تلطف و مهربانی آن ایزد پرست را منبسط ساخته مرخص گردانیدند - خدمت داروغگی کرکیراقخانه از تغییر میر خان بحکیم ضیاء الدین تفویض یافت - ادم ولد علي رای تبتی را که حفظ ولایت تبت و قلاع آن بدومفوض شده بود بعنایت خلعت و اسپ سربر افراخته دستوری تبت دادند *

دوم [جمادی الثانیه] بعرض اقدس رسید که قلعدار خان حارس حصار آسیر رخت هستی بربست *

گذارش قدسی توجه بتماشای سیر گاههای شرقی سوی کشمیر و ازانجا بدارالسلطنه لاهور

روز دوشنبه هفتم جمادی الثانیه مطابق دوم مهر ماه خاقان جهان از دولت خانهٔ معلی بر کشتی نهضت نموده در ادهی پنجرو روز دیگر در لدهی ونتی پور نزول اقبال فرمودند - تا بتماشای سیر گاههای آن ضلع مثل آصف آباد و صاحب آباد و شاه آباد معروف به ویرناک پرداخته متوجه دار السلطنهٔ لاهور شوند - درینجا از تعیناتیان صوبهٔ کشمیر راجهٔ کورسین کشتواری و دوست بیگ کابلی - و فرهادبیک بلوچ را بعنایت خلعت و اسپ - و محمد زاهد بدخشی را بمرحمت اسپ وکفایت خان دیوان - و کاظم میر عمارت و قاضی محمد قاسم بخشی و واقعه نویس کشمیررا بخلعت سر بلند گردانیده رخصت نمودند *

نهم [جمادی الثانیه] موضع پنج براره که در تیول مهین پور خلافت است بفروغ ماهچهٔ لوای ظفر انتما منور گشت - آن دیباچهٔ صحیفهٔ مکارم و معالی به مراسم نثار و پیشکش پرداختند - و هر دو کنار بهت چوب بندی کرده شب هنگام در کشتیهای آراسته که از دو طرف بر پهنای دریای مذکور بقطار باز داشته بودند چراغان بر افروختند - و خدیو عالم آ را با ملتزمان بساط تقرب کشتی سوار تماشا نمودند - روز دیگر مقام شد *

یازدهم [جمادي الثانیه] بموضع اینچه که درجاگیر اسلام خان است و او بر سر چشمهٔ کوثر مثال آن نشیمنها و ریاض و حیاض و آبشارها ساخته تشریف فرمودند *

دوازدهم [جمادي الثانیه] آصف آباد معروف به مچهي بهون که یمین الدوله دران منازل روح افزا برافراخته بقدوم میمنت‌لزوم زینت تازه گرفت - دران منزل دلکشا یکروز مقام فرمودند *

چاردهم [جمادي الثانیه] صاحب آباد مشهور به اچهول که قطعهٔ است از بهشت برین وبه نواب گردون جناب ملکهٔ دوران بیگم صاحب تعلق دارد بگرامي ورود سعادت آمود گردید - و مالکهٔ زمان بلوازم نثار و پیشکش پرداختند - سال هفتم جلوس اقدس که خطهٔ کشمیر را بمقدم فیض توام رونق تازه بخشیده بودند - حکم شده بود که عمارت سه در سه که در زمان حضرت جنت مکانی میان حوض ساخته شده برداشته بجای آن بنگله بسازند - و دیگر منازل و حیاض و آبشارها و بساتین طرح افگنده انجام آنرا بعهدهٔ متصدیان مهمات سرکار نواب قدسی القاب مقرر فرموده بودند - درین هنگام آنچه بدان فرمان رفته بود درکمال دل کشائي و روح افزائي بنظر انور در آمد - و پسندیدهٔ طبع دشوار پسند افتاد - و دو روز دران مکان بنشاط و انبساط تشریف داشتند - و شب هفدهم چراغان برافروخته آمد - چون آب اچهول که از چشمه جوشیده بحوضی که میان سه عمارت است مي آید و ازانجا روان گشته آبشاري بعرض نه گز و ارتفاع چار گز شده بحوض پائین می ریزد - از بسیاری برنهري که

معمر آن بود طغیان میکرد - پهنای آبشار بیست گز قرار داده حکم نمودند که نهر را نیز موافق آن بسازند - و از اختلاف و دگر گونی آب چشمهٔ اچهول و کمی و فزونی آن بر پیشگاه خاطر خورشید مآثر پرتو افگند که منبع این آب چشمهٔ دیگر باشد - و چون بجهت و جوی آن پرداخته آمد ظاهر شد که هفت کروهی اچهول نهر آبی بر ایک یوم فرو رفته ازین چشمه سر بر می آرد - شاد خان که نزد نذر محمد خان والی بلخ بحجابت رفته بود درین منزل شرف ملازمت اندوخت - و خون گرفته را از نظر اشرف گذرانیده بعرض مقدس رسانید که پیش از رفتن من به بلخ این شوریدهٔ سر بانجام رفته خود را گرشاسپ معروف بمیرزا بندي پسر خسرو وانموده بود - و نذرمحمد خان از آثار و اطوار اورا کاذب دریافته محبوس ساخته در حینی که من ازو رخصت می شدم مقید و مسلسل بمن سپرد - ازانجاکه شیمهٔ کریمهٔ شهنشاه عدالت دستگاه اینست که بر اجراء سیاسات بی تعمق و تدبر اقدام نمی فرمایند - بصلابتخان حکم فرمودند که تحقیق قوم و قبیلهٔ این زیان کار بی هنجار نموده بعرض اشرف رساند - صلابتخان باستکشاف حقیقت او پرداخت - ظاهر شد که سوداگر پسري است عبد الغنی نام - چون والدین او در برهان پور رخت هستی ازین جهان بر بستند مادراندر اورا دو ساله بحجاز برده دران سر زمین بزرگ ساخت - پس از درگذشتن مادوراندر از عربستان به هندوستان آمد - و ازینجا بفوشنج رفته نوکر شیر خان ترین شد - و از مالیخولیا که خانه بسیار از سودائیان آشفته بخت خراب نموده دعوی پسری خسرو که کاش خلعت هستی نپوشیدی کرد - علی مردان

خان بعد از شنفتن این خبر در قندهار نزد خود طلبید و مقید ساخته پیش شاه صفي فرستاد - شاه این زیانگر شوریده سر را قابل بند و زندان ندانسته رها گذاشت - تا هرجا خواهد برود - و از ایران در زی قاندران بماوراء النهر آمد - و از خون گرفتگی خود را میرزا بندی می‌گفت - و بحکم الاسماء تنزل من السماء به بند والی بلخ افتاد - چون حقیقت بعرض مقدس رسید به‌بند عدم کشیدند - تا هیچ وخیم سیه گلیم پیرامون دعوی کاذب انتساب بخاندان سلطنت نگردد *

هفدهم [جمادي الثانیه] چشمهٔ لکه بهون که در تیول پادشاهزادهٔ والاگهر محمد اورنگ زیب بهادر است بنزول رایات مورد برکات شد *

هژدهم [جمادی الثانیه] شاه آباد مشهور به ویرناک مضرب خیام عظمت گشت - منازل وحیاض و انهار و آبشار و بساتین آن مکان نزه که در سال هفتم جلوس اقدس بترتیب آن یرلیغ رفته بود و درینولا مرتب بنظر اطهر در آمد - خاطر مقدس را مسرت آگین ساخت - چار روز دران مغانی دلکشا بنشاط و انبساط گذرانیدند - و جشنهاي رنگین و تنضید چراغان بهجت افزای بینندگان گردید *

بیست و دوم [جمادی الثانیه] علیمردان خان را بخلعت خاصه نوازش فرموده دستوري دادند که به نو شهره رسیده تا ورود لواي آسمان گرا درانجا توقف نماید - و قرین شادماني به لکه بهون معاودت فرموده ازان نزهتگاه به گلکام و ازانجا به خوشحال پور و

ازان به هیره پور تشریف نزول ارزانی داشتند - و در اثناء ره نوردی بتماشای آبشار ادهر که بارتفاع شانزده ذراع است واز دیدن آن نوردندگان ربع مسکون حیرت می اندوزند پرداختند *

بیست و ششم [جمادی الثانیه] از هیره پور نهضت فرمودند و بریلیغ شد که مهین گوهر درج خلافت یکمنزل عقب موکب اقبال و اسلام خان عقب آن والا قدر طی مسافت نمایند - ولدهی محمد قلی بمنزول اقدس محط جلال گردید - درین منزل تا یک پهر شب برف پی هم می بارید - در آغاز برابر دانهٔ برنج - ودرانجام بقدر نخود - بامدادان حوالی دولتخانهٔ معلی دو انگشت - و ازانجا تا سرکتل پیر پنجال که یک ونیم کروه است پنج انگشت - ودر جبال اطراف راه یک وجب حجم داشت - و آبها یخ بسته بود *

بیست و هفتم [جمادی الثانیه] در پوشانه و فردای آن در بیرم کله دایره شد *

بیست و نهم [جمادی الثانیه] از کتل رتن پنجال عبور نموده موضع تهنه را بمنزول اقدس سعادت آمود گردانیدند *

سیوم رجب بمنزل نوشهره که اهتمام لدهی آن بعهدهٔ علی مردان خان منوط بود تشریف فرمودند - و خان مذکور بتقبیل عتبهٔ خواقین مکان سر بر افراخت - درین منزل الله قلی ولد یلنکتوش که به آرزوی بندگی آستان جهانداری روانهٔ پیشگاه حضور شده بود باستلام سدهٔ سلاطین مطاف عز افتخار اندوخته نه اسپ پیشکش نمود - و بمرحمت خلعت و خنجر مرصع و منصب هزاری ذات و چار صد سوار و انعام پانزده هزار روپیه نقد سر افرازی یافت - و

همرهان او مراد بیگ و نذر بیگ و مومن بیگ بعنایت دوهزار وپانصد روپیه نوازش یافته در سلک بندگان درگاه کیوان جاه منسلک گردیدند *

چهارم [رجب] شادخان بمرحمت خلعت و خدمت آخته بیگی فرق مباهات بر افراخت *

پنجم [رجب] الویهٔ نصرت پیکر بقصبهٔ بهیهره رسید - و مکرمت خان که از قندهار و راجه رایسنگه و دیگر بندها که برخی از کشمیر پیش از اعلام ظفر انجام و بعضی از دار السلطنهٔ لاهور آمده بودند شرف اندوز ملازمت گشتند - روز دیگر وزیر خان که بموجب یرلیغ عالم مطیع از اتک برگردیده در وزیر آباد توقف نموده بود ازانجا رسیده سعادت تلثیم عتبهٔ جلال دریافت - و هزار مهر نذر گذرانید - درین تاریخ بشکار قمرغهٔ کوهستان حوالی بهیهره توجه فرمودند - و هفتاد و یک قوچ شکار شد - هفت قوچ نخچیر تفنگ خاصه گردید - و تتمه را مهین پادشاهزاده و امرا و قراولان حسب الحکم صید نمودند *

هفتم [رجب] رایات اقبال از بهیهره رکضت نمود *

نهم [رجب] الله قلی ولد یلنگتوش بمرحمت شمشیر یراق طلای مینا کار و اسپ و فیل - و حاجی محمد یار بعنایت اسپ مفتخر و مباهی گشتند - میر کلان قوش بیگی امام قلی خان بمرحمت خلعت و انعام دوهزار روپیه سر افرازی یافت *

یازدهم [رجب] از عرضه داشت پادشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش بعرض مقدس رسید که هزارجات صوبهٔ کابل که سال گذشته

بسطوت افواج قاهره پذیرای اطاعت گشته بودند - باج گوسفندانی که در سنین سابقه باوزبک میدادند امسال بخانه زاد خان تیولدار خود ادا نمودند *

چهاردهم [رجب] ساحل دریای بهت مخیم عظمت گردید - صباح آن از پلی که بکشتی بسته بودند عبره فرمودند - شاد خان بیست و هفت اسپ پیشکش نمود - و میر خلیل که از ایران آمده سعادت بندگی عتبهٔ گردون مرتبه دریافته بود بعنایت خلعت و هزار روپیه سر افراز گردید *

هفدهم [رجب] بموضع مکهیاله که بفرمان والا جانسپارخان فوجدار بهیهره درانجا فنخچیر از اطراف رانده بدام کشیده بود تشریف فرمودند - هشت مار خوار و شش قوچ کوهی بتفنگ و دو مار خوار به تیر شکار خاصه شد - و صد و هشت جانور از جنس مذکور مهین پور خلافت و امرا و قراولان حسب الحکم شکار نمودند *

بیست و دوم [رجب] خیام آسمان رفعت بر کنار آب چناب بر افراخته آمد *

بیست و سیوم [رجب] از چناب گذشته منازل حافظ آباد را بنزول اقدس آسمانی پایه گردانیدند - و جعفر خان و دیگر بندها از دار السلطنهٔ لاهور آمده کامیاب ملازمت گشتند - بعلیمردان خان چار اسپ مرحمت شد *

شب بیست و هفتم [رجب] ده هزار روپیهٔ مقرر بارباب احتیاج عطا فرمودند *

سلخ این ماه [رجب] دو کروهی دار السلطنه مخیم اقبال گشت *

گذارش وصول موکب جهان پیما بدارالسلطنة و دیگر وقایع

غرة شعبان خاقان جهانیان قرین دولت و اقبال بر فیل فلک خرام بدولت خانهٔ دارالسطلنه نهضت فرمودند - درائناء راه یمین الدوله خانخانان سپه سالار که بواسطهٔ رنجوري در دارالسلطنه مانده بود پذیره نموده سعادت ملازمت اندوخت - و هزار مهر نذر گذرانید - پادشاه سلیمان دستگاه شان سپاه اکثر نوئینان والا اقتدار مثل سپه سالار و علي مردان خان و جعفر خان و برخي دیگر امرا که دوجانب راه رده بسته در کمال آراستگی ایستاده بودند - و پیادهای تفنگچي و باندار را با بیرقها و نشانهای زر نگار و جنیبتها با ساز زرین و سیمین و افیال با جلها و برگستوانها و علمهاي رنگارنگ بترتیب پیش رو باز داشته ملاحظه فرموده بعد از یک پهر و چارگری از روز دولت خانهٔ معلی را به پرتو ورود فیض آمود فروغ آگین گردانیدند - و وزیر خان را بعنایت خلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا و فیل از حلقهٔ خاصه بر نواخته بصوبه داری دارالخلافهٔ اکبرآباد از تغیر صفدر خان دستوري دادند - میر کلان قوش بیگي امام قلي خان بمرحمت خلعت و انعام دو هزار روپیه سرفراز گشت *

چهارم [شعبان] الله وردی خان از دار الملک دهلي آمده

شرف اندوز ملازمت گردید *

پنجم [شعبان] سه فیل یکی با یراق طلا و دو با یراق نقره که قطب الملک مصحوب سید حسن ملازم خود بطریق پیشکش ارسال داشته بود از نظر اقدس گذشت - و سید حسن بمرحمت خلعت قامت افتخار بر آراست - به الله قلی ولد یلنگتوش ماده فیل عنایت شد *

هشتم [شعبان] اصالت خان و سید نورالعیان و فتح ضیا و محمد امین پسر شاه قلی خان بمرحمت اسپ مباهی گردیدند- بخواجه احسن نقشبندی که از بلخ آمده بود هزار روپیه عطا شد *

دوازدهم [شعبان] منزل علی مردان خان بقدوم میمنت لزوم رشک افزای منازل آسمانی گردید - خان مزبور مراسم پا انداز و نثار و شکر عواطف خاقان جهاندار بتقدیم رسانیده جواهر ثمینه و مرصع آلات و نفایس اقمشه پیشکش نمود *

چهاردهم [شعبان] ارسلان آقا سفیر روم بمرحمت خلعت و انعام پانزده هزار روپیه نوازش یافت *

شب پانزدهم [شعبان] که موسوم بلیلة البراة است بتماشای چراغان که جانب در سن بر کنار دریای راوی ترتیب یافته بود پرداختند - درین شب متبرک ده هزار روپیه مقرر بارباب استحقاق بذل فرمودند - فردای آن شش فیل سه نر و سه ماده که عادل خان و قطب الملک بپادشاهزادهٔ کامگار محمد اورنگ زیب بهادر ارسال داشته بودند - و آن والا گهر بعنوان پیشکش روانهٔ درگاه خواقیر

پناه گردانیده - بنظر اکسیر اثر در آمد - مومن بیگ قراول امام قلي خان را بمرحمت خلعت و انعام دو هزار روپیه سرافرازي بخشیده مرخص ساختند - پیشکش اعظم خان جواهر و اقمشه و سي اسپ که از گجرات فرستاده بود از نظر مقدس گذشت مکرمت خان شصت اسپ ترکي پیشکش نمود - و دیانت خان را بمرحمت خلعت و اسپ و خدمت دیوانی صوبهٔ دکن و تلنگانه و بالاگهات برار از تغیر آقا افضل بر نواخته رخصت فرمودند - و مصحوب او خلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا به نهال چمن اقبال پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ارسال داشتند - و محمد تقی تغرشي دیوان آن بخت بیدار را از تغییر امیر بیگ برادر آقا افضل دیوان خاندیس و پایان گهات برار گردانیدند *

نوزدهم [شعبان] پادشاه زادهٔ والاتبار مراد بخش با سردار خان و مادهو سنگه ولد راو رتن و دیگر بندها از کابل آمده به تلثیم عتبهٔ دولت مستسعد گشت - و هزار مهر نذر گذرانید - شاه قلی خان از بهکر آمده دولت کورنش دریافت - درین تاریخ بمنزل یمین الدوله تشریف فرموده آن نوئین با امکان را مشمول عواطف گردانیدند - و یمین الدوله رسم پا انداز و نثار بجا آورده اقسام زواهر جواهر و دیگر نفایس امتعه پیشکش نمود - ومتاع سه لک روپیه شرف پذیرائي یافت - نظر بهادر خویشگي که قریب دوسال پیغوله نشین گشته بدعای روز افزونی دولت آسمان صولت اشتغال داشت از پیشگاه نوازش پادشاهی بعنایت خلعت و منصب سابق که دو هزار و پانصدی ذات و هزار پانصد سوار بود و اسپ سرافراز

گردید - سردار خان را خلعت عنایت فرموده از تغییر صف شکن قوربیگی ساختند - خلیل بیگ بمرحمت خلعت و عصای مرصع و خدمت میر توزکی از تغیر میر خان مفتخر گشت *

بیست و دوم [شعبان] یک قطعه لعل گرانبها با دو دانهٔ مروارید و جمدهر مرصع با پهولکتاره و کمر مرصع و برخی دیگر مرصع آلات و فراوان البسهٔ نفیسه و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی بازین طلای مینا کار دیگری با زین طلای ساده بسرو جویبار خلافت پاشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر فرستادند - جلال ولد دلاور خان کاکررا بخلعت و منصب هزار و پانصدی ذات و هزار سوار از اصل و اضافه و عنایت اسپ برنواخته بدکن تعین نمودند *

سلخ ماه [شعبان] پادشاه زادهٔ عالی نسب مراد بخش دویست اسپ ترکی برسم پیشکش بنظر انور در آورد - ارسلان آقا ایلچی روم بمرحمت خلعت و شمشیر وسپر یراق طلا و یک مهر صد تولگی ویک روپیه بهمان وزن و بیست اسپ - و عمر چلپی ملازم محمد پاشا حاکم لحسا بعنایت خلعت وانعام هزار روپیه فرق مباهات برافراخته دستوری معاودت یافتند - و مصحوب عمر ده هزار روپیه بمحمد پاشا و پنج هزار روپیه بعمر بیگ برادر او فرستادند *

غرهٔ رمضان الله وردي خان را بخلعت و اسپ با زین مطلا سربلند ساخته رخصت دارالملک دهلي فرمودند - به نظر بهادر خویشگي اسپ عنایت شد *

دوازدهم [رمضان] پیشکش خان دوران بهادر نصرت جنگ چار هزار پارچهٔ دو دامی از نظر والا گذشت *

چهار دهم [رمضان] پادشاهزادهاي کامگار و نوئينان اخلاص شعار بعنايت خلعت زمستاني عز اختصاص يافتند - لطف الله ولد سعيد خان بهادر ظفر جنگ ازنزد پدر آمده پيشانيء طالع بتقبيل سدهٔ کيوان رفعت بر افروخت - و نه اسپ برسم پيشکش گذرانيد *

شانزدهم [رمضان] بهريک از نجوم سماء عظمت پادشاهزاده محمد اورنگ زيب بهادر و پادشاهزاده مراد بخش يک قطعهٔ لعل و دو دانهٔ مرواريد عنايت شد - پيشکش عزت خان نه اسپ و لختي از اقمشهٔ نفيسه بنظر مقدس در آمد - ازانجمله چهار اسپ به الله قلي ولد يلنگتوش مرحمت گشت *

گذارش رسيدن ملا سعد الله بسعادت تقبيل آستان فضل و افضال که محيط برو نوال است ومحاط فر و اقبال

چون گرامي توجه کشور خديو گيتي خدا باحتشاد فضلاء نامدار و ارتباط فصحاء بلاغت دثار مصروف است - و بمسامع مقدس که همواره شاه راه بشايرباد رسيد - که ملا سعد الله که موطن و منشاء او دارالسلطنهٔ لاهور است بحليهٔ فضايل و کمالات عقلي و نقلي و حفظ قرآن مجيد و حسن تقرير ولطف تحرير متحلي است - و در ذهن وقاد و فکر نقاد وکثرت معلومات و بسطت مقدمات مشارک و مساهم ندارد - بموسوي خان صدر حکم شد که آن حاوي فضايل را بسعادت بساط بوس مستسعد گرداند - خان مذکور روز يکشنبه

هفدهم این ماه [رمضان] او را باین دولت عظمی فایز گردانید - پادشاه دور بین صواب گزین از خطوط پیشانی او استعداد کارگزاري و کاردانی دریافته درسلک زمرهٔ بندگان منسلک گردانیدند و قامت افتخارش بخلعت خاصه مزین ساخته پایهٔ اعتبار او را بعنایت اسپ از طویلهٔ خاصه و خدمت عرض مکرر که جز معتمدان بارگاه تقدس نفرمایند بر افراختند - و از امداد بخت موافق و اعانت روزگار مساعد در عرض یک سال بمنصب هزاري ذات و دویست سوار و خطاب خاني و خدمت والا رتبت داروغگی دولتخانهٔ خاص که بغیر از مریدان راسخ الاخلاص تفویض نمي یابد نوازش یافت - دولتخانهٔ خاص که بدستکاری هنروران شگرف آثار و صناع بدیع کار حیرت افزای دیده وران است - میان مشکوی دولت و دولتخانهٔ خاص و عام بایوان کیوان سر بر کشیده خاقان جهاندار از بار عام بآن مکان نزاهت نشان تشریف برده بر اورنگ جهانباني جلوس میفرمایند - و درینجا برخی از معاملات که جز محرمان پیشگاه تقرب بران آگهی نیابند بتوجه مشکل‌کشای شهنشاه فلک مکان ملک مکنت فیصل می پذیرد - این منزل اقبال چون بحمام متصل می باشد از عهد حضرت عرش آشیانی بغسلخانه مشهور گشته بود - درین آوان مسعود بدولتخانهٔ خاص موسوم شده - چنانچه در جلد اول این نگارین نامه بتفصیل گذارده آمد *

نوزدهم [رمضان] قزاق خان حاکم سیوستان بمنصب دو هزاری ذات و هشتصد سوار از اصل و اضافه سر بلند گردید - و شاد خان بعنایت خلعت و باضافهٔ پانصدی ذات و چار صد سوار

بمنصب هزار و پانصدي هزار و دوبست سوار و بحکومت بهکر از تغییر شاه قلی خان و مرحمت اسپ بلند پایگی یافته مرخص گشت *

بیست و پنجم [رمضان] نظر بیگ مخاطب باوزبک خان را حسب الالتماس پادشاهزادهٔ والا قدر محمد اورنگ زیب بهادر باضافهٔ هزاري هزار سوار بمنصب دوهزاری دو هزار سوار و بقلعه داری اوسه از تغییر مبارک خان نیازی کامیاب گردانیدند *

سلخ ماه [رمضان] از عرضه داشت بهادر خان که از پیشگاه خلافت به تنبیه چنپت و دیگر مفسدان بندیله معین گشته بود - و وقایع نگاری که با او بود بمسامع حقایق مجامع رسید - که خان مزبور جنگل بري نموده گروه انبوه ازان مقاهیر بقتل رسانید - و چنپت و سجانی با لختی همرهان ادبار ره سپر فرار گشتند - درین ماه مبارک سی هزار روپیهٔ مقرر باریاب استحقاق مرحمت شد *

غرهٔ شوال عید فطر نوید شادماني رسانید - شهنشاه دین پناه قرین عظمت و جلال بر فیل آسمان تمثال بعید گاه تشریف برده بعد از آدای نماز بدولتخانهٔ والا مراجعت فرمودند - و جهانی از زر نثار کامیاب گردید - بقاضی محمد اسلم دو هزار روپیه صدقهٔ فطر حواله نمودند تا بمستحقین قسمت نماید *

چهارم [شوال] میر کلان قوش بیگی امام قلي خان را بعنایت اسپ بر نواختند *

پنجم [شوال] رایات جهانکشا بمصطاد جهانگیر آباد و تلوندی بر افراخته آمد - و بسیاری از نیله گاو و آهو و دیگر جانوران

شکار فرموده پانزدهم ماه مذکور حریم سلطنت را بغرنزول فیض موصول فروغ آمود ساختند *

شانزدهم [شوال] صفدر خان از دارالخلافهٔ اکبر آباد بآستان کیوان مکان آمده شرف اندوز ملازمت گشت - از وقایع صوبهٔ کابل معروض اقدس گردید که سید دلیر خان تهانه دار نو شهره در نبرد افاغنهٔ یوسف زئي که بجمعیت تمام برو هجوم آورده بودند بابرادران خود سید محمد و سید بلی و سید فخر الدین پسر خود و سید فتح محمد پسر سید بلی بوالا پایهٔ شهادت مرتقی گشت *

گذارش خجسته جشن شمسي وزن

روز پنجشنبه نوزدهم شوال سنه هزار و پنجاه مطابق دوازدهم بهمن شمسي وزن انقضای سال چل ونهم و آغاز سال پنجاهم از عمر ابد طراز مسرت افزای روزگار گردید - و پیکر انور بطلا و دیگر اشیاء معهوده بر سخته آمد - و جهانیان بکام دل رسیدند - درین روز نشاط افروز که دیباچهٔ صحیفهٔ ایام کامرانی - و سرلوح صفحهٔ اعوام شادمانی است - پادشاهزادهٔ عالي نسب والا تبار مراد بخش باضافهٔ دو هزار سوار بمنصب ده هزاری ذات و هفت هزار سوار سر افراز گردید - علی مردان خان را بخلعت خاصه با چارقب طلا دوزی و خنجر مرصع با پهولکٹاره سر بر افراخته و از منصب او که هفت هزاری ذات و هفت هزار سوار سه هزار سوار دواسپه سه اسپه بود دو هزار سوار دیگر دو اسپه سه اسپه مقرر ساخته او را از تغییر سعید خان بهادر ظفر جنگ بصاحب صوبگی کابل برنواختند

و دو اسپ از طویلهٔ خاصه بازین طلا ومطلا و فیل کوه پیکر با یراق نقره و ماده فیل عطا فرمودند - و بعبد الله خان پسر خان مزبور نیز فیل عنایت شد - و از کومکیان صوبهٔ کابل مبارز خان بخلعت و اسپ با زین مطلا و فیل - و سردار خان بخلعت و اسپ با زین نقره و ضبط هر دو بنگش - و جان‌سپار خان و چندر من بندیله بمرحمت اسپ - سر افراز گشتند - عزت خان حارس قلعهٔ بُست و گرشک باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاری دو هزار و پانصد سوار و خطاب عزیز الله خان - و شاه قلی خان بخلعت و شمشیر یراق طلای مینا کار و باضافهٔ هزاری ذات بمنصب سه هزاری دو هزار سوار و بانعام پنجاه هزار روپیهٔ نقد و نظم صوبهٔ کشمیر - و ذوالفقار خان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزاری هشتصد سوار - و محمد زاهد کوکه بخطاب زاهد خان - و جعفر ولد الله وردیخان بمرحمت فیل - و حکیم ضیاء الدین بخطاب رحمت خان مفتخر گردیدند - و هر یکی از قباد ولد شجاع کابلی و یوسف غلام معتمد علیمردان خان بعنایت فیل - و عنایت خان بعطاء اسپ - نوازش یافتند - بهر کدام از خواجه خاوند محمود و میر ظهیر الدین علی دویست مهر عنایت شد - بصالح دستار خوانچهٔ نذر محمد خان خلعت و ده هزار روپیه - و بمیز کلان قوش بیگی امام قلی خان خلعت و سه هزار روپیه - و بهمراهان او دو هزار روپیه - مرحمت نمودند - و اهل نغمه بانعام مقرر کامیاب گشتند *

سلخ این ماه [شوال] صفدر خان بخلعت و باضافهٔ دوهزار سوار بمنصب پنجهزاری ذات و پنجهزار سوار و بمرحمت اسپ از

طویلهٔ خاصه با زین مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه و صوبه داری قندهار از تغییر قلیچ خان بلند پایه گردید - و به قلیچ خان حکم شد که بعد از رسیدن صفدر خان قلعهٔ قندهار با ولایت باوسپرده بدرگاه والا بیاید- سید حسن ملازم قطب الملک که افیال پیشکش او آورده بود به خلعت و اسپ و انعام چهار هزار روپیه سر بر افراخته مرخص گشت *

دوم ذي القعده باسلام خان و برخي دیگر از نوئینان پیشگاه حضور و امراي تعینات صوبجات خلعت زمستاني عنایت شد *

چهارم [ذی القعده] اختیار ولد مبارز خان از اصل و اضافه بمنصب هزاری ششصد سوار مباهی گشت *

نهم [ذي القعده] مادهو سنگه ولد راو رتن باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاري دو هزار و پانصد سوار سر بلندي یافت *

دهم [ذي القعده] مهیس داس راتهور و چندر بهان را بعنایت فیل سرافراز گردانیدند *

دوازدهم [ذي القعده] راجه جیسنگه از وطن بدرگاه کیوان جاه آمده ناصیهٔ طالع باستلام آستان جهانداري بر افراخت - چون از جعفرخان تقصیري بوقوع آمد او را بتغییر منصب و جاگیر تادیب نموده چندي از دریافت سعادت کورنش که خو کردگان دوام حضور را اصعب آلام و اشد محن است باز داشتند *

چهاردهم [ذي القعده] میر عبد الله ولد میر عارف نبیرهٔ سام میرزاي صفوي به انعام سه صد مهر- و احسن الله نبیرهٔ میر

جمال الدین حسین آنجو بانعام صد مهر کام اندوز گشتند - به باقی بیگ که بخدمت گذاري مهین پادشاهزادهٔ بخت بیدار معین گشته فیل - و به رتن ولد مهیس داس شمشیر یراق طلا عنایت شد *

غرهٔ ذي الحجه چون بمسامع حقایق مجامع رسید که پیمانهٔ زندگی شاه قلي‌خان که از پیشگاه خلافت بنظم صوبهٔ کشمیر معین گشته بود در نواحي حسن ابدال لب ریز گردید - تربیت خان را بخلعت و باضافهٔ پانصدي سه صد سوار بمنصب دو هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار و بحکومت صوبهٔ مذکور و اسپ و فیل بر نواختند *

پنجم [ذي الحجه] اصالت خان و صلابت خان بعنایت اسپ با زین نقره سر افراز گشتند - به کنور رام سنگه پسر کلان راجه جیسنگه فیل مرحمت شد *

هفتم [ذي الحجه] به نذر بي طغائي امام قلي خان خلعت و خنجر مرصع و شمشیر و سپر هر دو با یراق طلاي میناکار و بیست هزار روپیه نقد عنایت نموده مصحوب نذر بیگ که سابقا چهار هزار روپیه باو عنایت شده بود بخلعت و اسپ و هزار روپیه نوازش یافت - درین تاریخ چون معروض اقدس گردید که صوبه دار تته غیرت‌خان برادر زادهٔ عبد الله خان‌بهادر فیروز جنگ مراحل زندگی درنوردید شاد خان را به خلعت و شمشیر و باضافهٔ پانصدي پانصد سوار بمنصب دو هزاري هزار و هفتصد سوار و بصوبه داري صوبهٔ مذکور و مرحمت اسپ سرفراز گردانیدند *

نوروز جهان افروز

درین هنگام میمنت اتسام که از صیت فیض گستری خاقان ممالک ستان دلهای جهانیان نمودار فروردین بود - و از صوت جود پروری خدایگان جهان خواطر عالمیان مسرت آگین - آفتاب گیتی افروز پس از انقضای هفت ساعت و دوازده دقیقه و پنجاه و نه ثانیه از روز چهار شنبه نهم ماه ذی الحجه سال هزار و پنجاهم هجری نور افزای برج حمل گردید - بادشاه گردون جاه بر سریر کامرانی و کامروائی جلوس فرموده کشت امید اهل روزگار به ابر افضال و ادرار سرسبز و شاداب گردانیدند - و پادشاهزادهٔ والا تبار سپهر بخش را بعنایت خلعت خاصه و جیقهٔ مرصع و جمدهر خاصه و شمشیر خاصه و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلای میناکار و زین طلای ساده و فیل از حلقهٔ خاصه بایراق نقره و ماده فیل سر بلند گردانیده باز بکابل رخصت فرمودند - و راجه جیسنگه و جان نثار خان و هریسنگه راتهور و راجه جیرام و نورالدوله ولد میرحسام الدین آنجو وراي کاسیداس و ناهر و اندرسال هادا و خلیل بیگ و چندر بهان کچواهه و گروهي دیگر از منصبداران در خدمت آن عالي نسب مرخص گشتند - راجه جیسنگه بمرحمت خلعت و جمدهر میناکار با پهولکٹاره و اسپ با زین مطلا سر بر افراخت - و بخشگری منصبداران بجان نثار خان که پیش ازین با علیمردان خان دستوري یافته بود و بخشیگری احدیان بخلیل بیگ مفوض گردید - زاهد خان کوکه که فوجداری میان دواب بدو منوط بود از اصل و اضافه

بمنصب هزاري هزار سوار سر بر افراخته بدکن معین شد - ابراهیم بکاول نذر محمد خان که خان مزبور مصحوب او یک شنقار و چارده چرغ بطریق ارمغانی ارسال داشته بود باستلام آستان جهانداري رخ بر افروخته طیور مذکور بنظر فیض گستر در آورد - و هژده اسپ و بیست و پنج شتر از خود پیشکش نمود - و بعنایت خلعت و انعام ده هزار روپیه نقد سر بر افراخت *

دهم [ذي الحجه] خدیو حق آگاه بمراسم معهودهٔ عید اضحی پرداختند - درین تاریخ سید چاون بعنایت خلعت و اسپ و نظم سرکار بهکر مباهي گشت - و شریف خواجه پسر صالح خواجه که او در بلخ میگذراند و برادرش هاشم خواجه در ده بید که از مضافات سمرقند است بسر مي برد - از بلخ آمده پیشانی طالع بخاک آستان خواقین سجده گاه بر افروخت - و نه اسپ و ده شتر پیشکش گذرانید - و بمرحمت خلعت و انعام چار هزار روپیه سر افرازگردید - بخواجه عبد الغفار ده بیدی نزیل بلخ دوهزار و پانصد روپیه عنایت نموده فرستادند *

یازدهم [ذی الحجه] پیشکش جان نثار خان معروف بفدائي خان دو فیل که از اقطاع خود فرستاده بود بنظر اکسیر اثر درآمد *

پانزدهم [ذي الحجه] موسوي خان صدر بعنایت مادهٔ فیل بلندپایکی یافت *

شانزدهم [ذي الحجه] راجه جسونت سنگه از وطن بدرگاه گیتي پناه آمده دولت ملازمت اندوخت *

بیستم [ذي الحجه] خواص خان باضافهٔ پانصد سوار

بمنصب سه هزاری ذات و دو هزار و پانصد سوار - و صلابت خان باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاري دو هزار سوار - و مکرمت خان باضافهٔ پانصدی ذات و پانصد سوار بمنصب دو هزار و پانصدي دو هزار سوار - و از اصل و اضافه ذو الفقار خان بمنصب هزار و پانصدي هزار و دویست سوار - و سید محمد ولد سید افضل که از تغیر زاهد خان بخدمت فوجداری میان دو آب سربرافراخت بمنصب هزاري پانصد سوار - و سید نور العیان بمنصب هزاري سه صد سوار - نوازش یافتند *

بیست و یکم [ذي الحجه]. براجه راي سنگه فیل و پسر انداز خان خدمت فوجداری چکلهٔ جمو از تغییر شکر الله عرب و به رحمت خان ماده فیل - و بمیر کلان قوش بیگي امام قلي خان هزار روپیه عنایت شد *

بیست و دوم [ذي الحجه] راو امر سنگه بخلعت و اسپ با زین نقره و فیل - و چتر بهوج چوهان بخلعت و اسپ - سربرافراخته - بخدمت پادشاهزادهٔ عالي نسب مراد بخش مرخص گشتند *

بیست و چهارم [ذی الحجه] خلیل الله خان بعنایت خلعت و باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار و بخدمت قوش بیگي و آخته بیگي سرفراز گردید *

بیست و هفتم [ذی الحجه] که روز شرف بود یمین الدوله اصناف اشیاء نفیسه و انواع تنسوقات که قیمت آن سه لک روپیه

شد پیشکش گذرانید - پیشکش اسلام خان اقسام جواهر و دیگر امتعه از نظر اقدس گذشت - ومتاع یك لك روپیه بقبول موصول شد - از روز نوروز تا روز شرف متاع هفت لك روپیه از جملهٔ پیشکش پادشاهزادهای کامگار و امرای نامدار به پذیرائی رسید - راجه جسونت سنگه بعنایت خلعت و دهوپ مرجع نوازش یافت - سیادت خان بمنصب هزاری ذات و چارصد سوار از اصل و اضافه عز افتخار اندوخت *

غرهٔ محرم [سنه ۱۰۵۱] بمیر برکه فیل - و بملا عبد الحکیم سیالکوٹی دویست مهر - انعام فرمودند - مهیس داس راتهور را پس از در گذشتن راجسنگه بخلعت و اسپ سرافراز ساخته حل و عقد مهمات راجهٔ جسونت سنگه بدو تفویض فرمودند *

پنجم [محرم] سعید خان بهادر ظفر جنگ از کابل آمده دولت تقبیل عتبهٔ اقبال دریافت - و هزار مهر نذر گذرانید *

هفتم [محرم] بزیارت مرقد نورانی حضرت جنت مکانی انار الله برهانه پرداخته بعد از ادای آداب زیارت مبلغ ده هزار روپیه بسدنهٔ آنجا و دیگر مستحقان و محتاجان عطا فرمودند - دو هزار روپیه بمیر شکاران نذر محمد خان که با ابراهیم بکاول جانوران شکاری آورده بودند عنایت شد - درین تاریخ چون معروض اقدس گشت که ظریف مخاطب بفدائی خان در بندر لاهری رخت هستی بربست - حکیم خوشحال بجای او معین شد - و جان نثار خان بخطاب سابق خود فدائی خان نامور گردید - در نخستین

عشرهٔ این ماه دو هزار روپیهٔ مقرر به نیازمندان رسید *

یازدهم [محرم] هزار سوار از منصب راجه جسونت سنگه که پنجهزاری پنجهزار سوار بود در اسپه سه اسپه مقرر نمودند - و از اصل و اضافه آقا افضل که بدیوانی صوبهٔ دارالخلافهٔ اکبرآباد سر برافراخت بمنصب هزار و پانصدی شش صد سوار - و مهیس داس مهابت خانی بمنصب هزاری هشتصد سوار - و هریکی از الله قلی ولد یلنگتوش و رای سنگه جهالا بمنصب هزاری پانصد سوار نوازش یافتند *

هژدهم [محرم] هرکدام از اصالت خان و بهمنیار ولدیمین الدوله بعنایت فیل سرافراز شد *

بیست و دوم [محرم] اهتمام خان از دکن آمده بدولت استلام آستان کیوان مکان رسید - و سه فیل پیشکش نمود - و بمرحمت خلعت و اسپ و فیل و تهانه داری غوربند از تغییر همت خان بلند پایگی یافت *

بیست و پنجم [محرم] ابراهیم بکاول نذر محمد خان را بخلعت و اسپ و انعام پنج هزار روپیه و همرهان اورا بانعام دو هزار روپیه سرمایهٔ افتخار بخشیده رخصت انصرام دادند - مرشد قلی خان بخدمت دیوانی ملتان سرافراز گردید *

مالش دادن اعظم خان صوبه دار گجرات فتنه پژوهان نواحی احمد آباد را و کرفتن پیشکش از زمیندار جام

چون در سال هشتم جلوس عالم آرا خدمت نظم و نسق صوبهٔ

گجرات که کان شوریده سران فساد نژاد است - و مکان فتنه گران شورش نهاد - باعظم خان عنایت شد - او استیصال شقاوت پیشگان کاتهي و کولي که از ضلالت و بیخردي بره زني و دزدي همواره رعایا و متردین آن ملک را ایذا میرسانیدند - و در خرابی و ویرانئ ولایت می کوشیدند وجه همت ساخته پیش از داخل شدن احمد آباد بتادیب کولي واره و دیگر سرتابان آنجانب پرداخته این گروه فساد پژوه را از قرار واقع تنبیه کرد - و در مواضع پرگنهٔ بهیل از محال اوطان کولیان دو قلعهٔ محکم بنا نموده یکی را باعظم پور و دو یمین را خلیل آباد بمناسبت نام پسر خود میر خلیل موسوم گردانید - و در کاتهی واره در موضع چوراران پوري که میان اوطان کاتهیان واقع است قلعهٔ متیني و دیگر عمارات مرتب گردانیده آن مقام را شاه پور نامید - و اکثر ایام بارش در حدود بعیده بسر برده متمردان آن نواحي را معاش بسزا داد - و از ابتداء گولي واره سمت جالور تا انتهای کاتهي واره که بثغور جام و بهارا و ساحل دریاي شور پیوسته است هیچ مفسدی را مجال نماند که دست تطاول و تعدي بر ضعیفی دراز کند - و سفار و تجار بطمانینت خاطر ره نوردی فرا پیش گرفتند - و ازان رو که در مدت حکومت او از مرزبان جام اطاعتي که زمینداران را باید نمود بفعل نیامده بود خان مزبور بعزیمت تادیب او بره نوردی در آمد - و چون هفت کروهی نوا نگر که محل اقامت مرزبان مسطور است رسید - و فرصت گرد اوری مواد نبرد نیافته برهنمائي عقل عافیت گزین مسلک فرمان پذیري پیش گرفت - و بزلات

رفته و عصیان گذشته اعتراف نموده بقصد دیدن صوبه دار از نوا نگر روانه گردید - پس ازان که دو کروهی معسکر منزل گزید - اعظم خان بدو گفته فرستاد که تا پیشکش مقرر نسازد و دار الضرب نوا نگر را که وسط ولایت اوست و دران محمودي سکه می زند بر طرف نکند رستگاری او صورت نخواهد بست - زمیندار مزبور که از اطاعت گزیر نداشت دادن صد اسپ کچهی و سه لک محمودي برسم پیشکش و بر انداختن دار الضرب قبول نمود - و نیز قرار داد که رعایاي نواحی احمد آباد را که بملک او در آمده اند از سر زمین خود بر اورد تا بمسکن و مقام خود روند - و هرگاه ناظم احمد اباد به تنبیه و تادیب کراس سواس آنجا بپردازد پسر خود را با جمعیتی نزد صوبه دار بفرستد - و بعد از پذیرائي پیشکش وجز آن نزد اعظم خان آمد - و خان خاطر از مهم او وا پرداخته بشاه پور مراجعت نمود *

دوم صفر راجه جسونت سنگه بعنایت فیل از حلقهٔ خاصه سر بلند گردید *

پانزدهم [صفر] سید خادم بخلعت و منصب هزاری ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه و فوجداری و جاگیر داری مندسور از تغییر شمس الدین پسر نظر بهادر خویشگي و مرحمت اسپ و فیل سر افراز گشته دستوری آنصوب یافت - بسید محمد فوجدار میان دو آب فیل عنایت شد *

هفدهم [صفر] پیشکش میر شمس تیولدار برونده یک فیل و نه اسپ بنظر اقدس در آمد - شریف خواجهٔ ده بیدی بعنایت و اسپ - چو مر خان بعطای ماده فیل سر بلند گردیدند *

بیست و دوم [صفر] دوستکام ولد معتمد خان بخدمت بخشیگری و واقعه نویسی صوبهٔ بنگاله سر برافراخته مرخص گشت و مصحوب او برخی مرصع آلات و صد اسپ ازانجمله دو از طویلهٔ خاصه با زین طلای میناکار و زین طلای ساده بفهرست جریدهٔ مفاخر پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر ارسال نمودند *

بیست و پنجم [صفر] چارده اسپ و هژده شتر پیشکش اسمعیل موت زمیندار ملتان از نظر اقدس گذشت *

بیست و ششم [صفر] مجلس عرس حضرت جنت مکانی در روضهٔ منیعهٔ آن خلد نشین انعقاد یافت - و بامر اقدس مهین پور خلافت با جمعی از امرا بان مکان فیض نشان رفته آداب زیارت بجا آوردند - و مبلغ ده هزار روپیه باهل استحقاق قسمت نمودند *

بیست و نهم [صفر] محلدارخان از تعیناتیان بنگاله بالتماس اختر برج خلافت پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر بعنایت نقاره مفتخر گردید - چون نهری که اهتمام حفرآن بنابر التماس علی مردان خان برو مقرر شده بود و یک لک روپیه از سرکار والا موافق برآورد بخان مذکور حواله گشته بنواحی شهر رسید - بخلیل الله خان حکم شد که باتفاق دیگر بندهائی که درین کار وقوف دارند و معماران در حوالی شهر بر کنار نهر بجهت باغ مکانی که مراتب نشیب و فراز داشته باشد تا حیاض و انهار و آبشارها و فوارهای دلخواه مقدس ترتیب یابد برگزیند - پس ازان که مکانی بدین کیفیت یافته آمد بموجب حکم اقدس مطابق طرحی که پسندیدهٔ طبع دشوار پسند بود سوم ربیع الاول اساس عمارت نهادند - و بیست

وچهارم جمادي الاولی این سال شروع در نشاندن اقسام اشجار اثمار سرد سیري و گرم سیري از انبه و شاه آلو که کیلاسش نیز خوانند و زرد الو و شفتالو و آلوچهٔ کوکچهٔ سلطاني و ناشپاتي و سیب و بادام و به و توت بیدانه و نارنج و کوله و دیگر فواکه - و غرس سرو چنار ونهال اصناف گل و ریاحین نمودند *

چهارم ربیع الاول قلیچ خان که از قندهار متوجه درگاه سلاطین مطاف شده بود بصوبه داری ملتان از تغییر نجابت خان عزاعتبار اندوخت - امیر خان ولد قاسم خان نمکی بخلعت و اسپ و خدمت ضبط سیوستان از تغییر قزاقخان سر بر افراخت - سالیانهٔ حکیم مومنا از اصل و اضافه بیست و هشت هزار روپیه مقرر شد - به فضیل برادر زادهٔ مقرب خان هزار روپیه عنایت فرمودند *

هفتم [ربیع الاول] راجه بیتهلداس از جاگیر خود رسیده تلثیم آستان اقبال نمود - و جم قلي از تغییر معز الملک بحکومت بندر سورت مباهي گردید *

درین تاریخ راقم این صحیفهٔ دولت را بزر سنجیده سه هزار روپیهٔ هم سنگ انعام نمودند *

شب دوازدهم [ربیع الاول] مجلس گرامی میلاد خاتم و فاتح باب نبوت صلوات الله و تسلیماته علیه و علی اله و اصحابه بآئین مقرر آراسته گشت - و دوازده هزار روپیهٔ معهود بمستحقین عطا کردند *

هفدهم [ربیع الاول] سید خان جهان از جاگیر خود گوالیار آمده احراز شرف تقبیل عتبهٔ سنیه نمود - و هزار مهر نذر و یک فیل

پیشکش گذرانید - راجه امر سنگه نبیرهٔ راجه رام داس نروری که همراه خان مزبور آمده بود نیز باستلام عتبهٔ فلک رتبه جبین بخت بر افروخته یک فیل پیشکش نمود *

هژدهم [ربیع الاول] کوچک بیگ کنکس که از بلخ بارادهٔ بندگی درگاه والا آمده بود دولت کورنش دریافت - و بعنایت خلعت و انعام دو هزار روپیه کامیاب شد *

نوزدهم [ربیع الاول] راجه بیتهلداس بعنایت فیل از حلقهٔ خاصه سربر افراخت *

بیست و هفتم [ربیع الاول] پادشاه مهربان عفو تقصیر جعفر خان نموده او را بمنصب سابق سربلند گردانیدند *

نگارش جشن قمری وزن

روز شنبه چهارم ربیع الثانی سنه هزار و پنجاه و یک مطابق بیست و دوم تیر جشن قمری وزن اختتام سال پنجاه و یکم و افتتاح سال پنجاه و دوم از عمر ابد طراز بهزاران زیب و زینت آرایش پذیرفت - و آن ذات ذات السعادات برسم هر سال بطلا و دیگر اشیاء معهوده وزن نموده آمد - خاقان جهانیان سریر خلافت را بجلوس مقدس مطلع انوار الهی ساخته بزر نثار دامن امید جهانی بر آمودند - و سید خان جهان را باضافهٔ هزاری هزار سوار بمنصب شش هزاری شش هزار سوار پنج هزار سوار دو اسپه سه اسپه وبعطاء سپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و اسلام خان را بعنایت دهوپ موضع - و راجه جسونت سنگه را بمرحمت اسپ از طویلهٔ خاصه

با یراق طلا - و راجه رای سنگه را بعنایت نقاره کامیاب گردانیدند - و رام سنگه ولد کرمسي راتهور را از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات وهفتصد سوار سرافراز ساختند - وغضنفر ولد الله ویردی خان را بعنایت خلعت و خدمت توزک برنواختند *

دهم [ربیع الثاني] به رای تودرمل فوجدار و امین چکلهٔ سهرند خدمت فوجداری لکهي جنگل نیز تفویض نمودند *

هفدهم [ربیع الثانی] خلیل الله خان بعنایت نیل مفتخر گشت *

غرهٔ شهر جمادی الاولی بپادشاهزدهٔ کامگار محمد اورنگ زیب بهادر مصحوب کاظم ملازم آن غرهٔ ناصیهٔ سلطنت ده اسپ تپچاق عنایت نموده فرستادند *

یازدهم [جمادی الاولی] معتقد خان از صوبهٔ اودیسه آمده بدولت ملازمت رسید - و هزار مهر نذر و لختي جواهر و مرصع آلات و شصت فیل نر و ماده از انجمله پانزده با یراق نقره که قیمت مجموع چار لک روپیه شد پیشکش گذرانید - خواجه روز بهان که از خواجه سرایان معتمد درگاه والا است بعنایت فیل سربر افراخت *

پانزدهم [جمادي الاولی] سعید خان بهادر ظفر جنگ بخلعت خاصه قامت اعتبار بر آراسته بحکومت صوبهٔ پنجاب سرافراز گردید - و خانه زاد خان خلف او را بعنایت خلعت و منصب هزار و پانصدي ذات و هزار سوار از اصل و اضافه و فوجداری دامن کوه کانگره بجاي راجه جگت سنگه و فوجداری جمو از تغییر سرانداز خان مباهي ساختند *

عصیان ورزیدن جگت سنگه ولد راجه باسو و رسیدن او بپاداش افعال نکوهیده

هرگاه غمام انعام باقتضاء حکمتي بر ساحت احوال یکي از بندگان که نه در خور این نعمت باشد بارش نموده ریاض اماني و آمال اورا سرسبز و شاداب گرداند - بموداي کریمه - وَ اِذَا اَنْعَمْنَا عَلَى الْاِنْسَانِ اَعْرَضَ وَ نَاٰى بِجَانِبِهٖ - ضبات وساوس نفساني آفتاب خرد صواب گزین را چنان تیره کند که شاه راه رستگاري از برزن تاریک گرفتاری باز ندانسته توالي نعم ولي نعمت حقیقی را باعث سرکشی وناسپاسي سازد - حجاب هواجس شیطانی دیدهٔ انجام بین را چنان باز پوشد که زبان از سود باز نشناخته تواتر منح منعم تحقیقي را موجب غفلت و حق ناشناسی - لاجرم منتقم قدیر بفحوای مکرمهٔ - وَ اِذَا اَرَدْنَا اَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً اَمَرْنَا مُتْرَفِيْهَا فَفَسَقُوْا فِيْهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيْرًا - درکمتر مدتی اسباب عزت و مکنت اورا مواد مذلت و مسکنت ساخته باعث اعتبار دیگران و اقتداء خود سران گراند

چو واژون شود مرد را روز گار * همه آن کند کش نیاید بکار

مصداق این مقال حال بد مآل جگت سنگه است - راجروپ پسر کلان آن تیره اختر که درظاهر برای بعض مصالح فاسده و مارب کاسدهٔ پدر از و اظهار بیزاری و ناساز گاري مي نمود درسال دوازدهم جلوس اقدس که دارالسلطنهٔ لاهور بنور ماهچهٔ رایات اقبال فروغ آمود بود بفوجداری دامن کوه کانگره و گرفتن پیشکش از مرزبانان آن نواحی

دستوري یافته بود - سال سیوم این دور که موکب جلال درنزهتگاه کشمیر اقامت داشت از سازش پنهانی که آن ناخلف را با پدر بد سلف بود آثار عصیان بروي روز - و چون این معنی بر ملا افتاد جگت سنگه شوریده بخت بذریعهٔ بعضي از ملتمزمان بساط حضور بعرض اشرف رسانید - که اگر فوجداری دامن کوه به‌بنده مفوض‌گردد تعهد می نماید که هم آن‌بی‌هوش باطل‌کوش‌را بدست‌آورده بمکافات کردار ناشایسته رساند - و هم‌چار لک روپیه از مرزبانان این سرزمین برسم پیشکش تحصیل نماید - پس ازان که‌ملتمس او بشرف پذیرائي رسید - آن تنگ حوصله بعد از رسیدن و طن برفتن بارتفاع جبال و ضیق سبل و اشتباک غیاض مغرور گشته در ظاهر اطاعت اوامر و نواهی بادشاهی باز ننمود - و در باطن باسباب تمرد و سرکشی پرداخته در احکام قلاع خصوصا قلعهٔ تارا گده که بر قلهٔ کوه آسمان سا بنا نهاده بآلات و ادوات قلعه داری بر آموده بود - و باعتقادبی سداد خود براي روز بد مامنی آماده ساخته می کوشید - تا انکه آن دراز امل کوتاه خرد قدربندگی‌این درگاه کیوان مرتبت‌بسان‌سورجمل برادر خود که بکیفر اعمال نا پسندیده بهزاران خواری ره گرای جهنم گشت - چنانچه گزارده خواهد شد - نشناخته اسباب زوال و نکال خود سرانجام داد - بعد ازان که این ماجری بکرامت استماع ایستادگان قوایم سریر خلافت رسید فرمان قضا جریان بطلب او شرف صدور یافت - وچون عرضه داشتی مشعر بر عذری چند بآستان‌معلي فرستاد و ازان خلاف حکم معلی بوضوح نمی پیوست سریر آرای جهانبانی سُندر کب رای‌را بتفحص احوال اوفرستاده فرمودند - که

اگر آن گمراه نامه سیاه از جهالت و ضلالت باندیشهٔ تباه عصیان افتاده باشد بر وخامت عاقبت نمک حرامي که سرمایهٔ نا کامی امت - آگاه گرداند - و منشور والا مکرر در باب طلب آن فتنه آگین شقاوت گزین مصحوب او صادر شد - سندر بعد از ملاقات او بدرگاه آسمان جاه معروض داشت که اگرچه در ظاهر خود را مغلوب هراس وانموده التماس مي نماید که یکسال او را در وطن باز گذارند و راجروپ را می فرستد که استعفاء جرایم پدر و خود نموده ملتزم سدهٔ سنیهٔ جهانبانی باشد - اما از شاه راه اطاعت انحراف ورزیده است - و در تعبیهٔ اسباب هلاک خویشتن می کوشد - ازانجا که که بعد از رسیدن عرضداشت سندر گمانی که در بارهٔ آن ره‌گرای نادانی بخاطر اولیاي دولت راه یافته بود بیقین‌پیوست - سه‌قشون از ابطال رجال و مساعیر قتال براي استیصال آن بادیه پیمای پریشاني بسرداری سه بندهٔ جدکار اخلاص شعار از پیشگاه جلال‌مقرر گشت - یکی سید خانجهان با نظر بهادر خویشکی و شمس الدین ولد او ذوالفقار خان و راجه امرسنگه نروری و سید لطف علی وجلال الدین محمود وراودن سنگه بهدوریه و میر بزرک و سرمست ولداعتماد رای و جمعی از منصبداران و احدیان تیر انداز و تفنگچي‌وزمینداران دوم سعید خان بهادر ظفر جنگ با پسران و خویشان خود و راجه‌راي سنگه و التفات‌خان صفوي و گوپال‌داس سیسودیه و رای سنگه جهالا و کرپا رام و ناد علی و چیت سنگه و جمعي دیگر از منصبداران و احدیان تفنگچی و تیر انداز و مشکی بیگ بخشی مهین پور خلافت با هزار سوار از تابینان آن قرهٔ باصرهٔ جهانبانی - سوم

اصالت خان با عبد الکافی برادرش و محمد امین و محمد مومن پسران شاه قلی خان و دیگر بندهای منصبدار و احدی و خسرو بیگ ملازم یمین الدوله با هزار سوار از تابینان او و پانصد سوار اسلام خان با بخشی خان مذکور - پار فرمائی افواج سکانه بپادشاهزادهٔ والا نژاد مراد بخش مقرر ساخته فرمان واجب الاذعان ارسال داشتند - که آن والا نسب با راجه جیسنگه وراوامر سنگه و جان سپار خان و اکبر قلي سلطان ککهر و هری سنگه راتهور و چندر من بندیله و دولت خان قیام خاني و راي کاسیداس و خضر سلطان ککهر وخلیل بیگ با هفت صد احدي و ناهر سولنکي و بابوی خویشگی و دیگر منصبداران از صوبهٔ کابل براه سیالکوٹ متوجه پیتهان گردد - و هفدهم جمادی الاولی افواج ثلثه را مرخص ساخته فرمودند که تا رسیدن پادشاهزادهٔ عالي تبار سید خانجهان و سعید خان بهادر ظفر جنگ در رای پور و بهرام پور توقف گزینند - و اصالت خان بجمو شتافته زمینداران آن نواحی را فراهم آرد - و بعد از آمدن پادشاهزادهٔ رفیع تبار بحوالی پیتهان هر سه بخدمت آن گرامی نسب رسیده در هدم بناء فساد این بد بنیاد مساعی جمیله بتقدیم رسانند - و هنگام رخصت سید خان جهان را بعنایت خلعت خاصه و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا ومطلا و فیل از حلقهٔ خاصه با ماده فیل و یک لک روپیه نقد بطریق مساعدت سر بلند گردانیدند - و خان ظفر جنگ را بمرحمت خلعت خاصه و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکي با زین طلاء دیگری با زین مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه با ماده فیل - و هر

کدام از اصالت خان و راجه رای سنگه و التفات خان و نظر بهادر خویشگی و ذوالفقار خان و شمس الدین ولد نظر بهادر و راجه امر سنگه نروري و گوکلداس سیسودیه و رایسنگه جهالا را بعنایت خلعت و اسپ و بعضي را بعطای اسپ سر افتخار برافراختند. و واقعه نویسی فوج سید خانجهان به سلطان نظر - و واقعه نویسی فوج سید خان بهادر ظفرجنگ بقاضی نظاما مقرر شد - تتمهٔ این ماجرای عبرت افزا بمکانش باز گذاشته بنگارش وقایع حضور پرنور می پردازد

بیست و یکم [جمادی الاولی] از واقعهٔ دارالخلافهٔ اکبرآباد بعرض اقدس رسید - که وزیر خان ناظم آن صوبه بقوانچ رهگرای آخرت گشت - چون بدولت خواهی و قدم خدمت در خاطر خدیو بنده پرور جا داشت پادشاه مهرگستر آمرزش این دیرین بنده از درگاه ایزدي مسالت نمودند - و فرزندان اورا طلب داشته مشمول عواطف گردانیدند - و حراست قلعه و محافظت صوبهٔ دار الخلافه براجه بیتهل داس تفویض نموده اورا بعطاي خلعت خاصه نوازش فرمودند - ظفر خان که قریب دو سال بی منصب و جاگیر گوشه نشین بود دولت ملازمت اندوخته بمنصب سابق کام اندوز گشت *

بیست و پنجم [جمادی الاولی] به فرخستین پور خلافت خلعت بارانی عنایت شد - و یمین الدوله خانخانان و دیگر نوئینان والا مکان نیز بمرحمت خلعت بارانی سربرافراختند - چون بیست و هشتم ملکه بانو دختر یمین الدوله مهین همشیرهٔ حضرت مهد

علیا بنقاب ممات رو در پوشیده بود - بیست و نهم حضرت خاقانی بمنزل یمین الدوله تشریف‌فرموده آن نوئین بلند مقدار را بمراحم پادشاهانه تسلیه بخشیدند - درین تاریخ الله وردی خان از دارالملک دهلی و نجابت خان ولد میرزا شاه رخ از ملتان آمده سعادت تقبیل عتبهٔ والا دریافتند *

ابتدای سال پنجم
از دوم دور جلوس مقدس سریر آرای جهانبانی
حضرت صاحب قران ثانی

هزاران سپاس سرکار ساز عالم - و کامپرداز بنی آدم را که روز یکشنبه غرهٔ جمادی الثانیه سنه هزار و پنجاه ویک موافق هفدهم شهریور ماه سال سعادت اشتمال پنجم از دوم دور اقدس بفرخی و فیروزی آغاز شد - و طایر امید جهانیان ببال روائی در پرواز *

درین تاریخ پادشاهزادهٔ بلند قدر محمد شاه شجاع بهادر را بعنایت خلعت خاصه و انعام لالئ یک لک روپیه نوازش فرمودند نجابتخان را بعنایت خلعت و اسپ با زین مطلا وفیل سر برافراخته بهمراهئ پادشاه زادهٔ والا تبار مراد بخش معین ساختند - بمیر عبد الله صفوي چار صد مهر انعام شد - پدر او میر عارف بن سام میرزا برادر زادهٔ شاه طهماسپ صفوي درزي درویشي و جهانگردي در دارالسلطنهٔ لاهور بسعادت ملازمت حضرت عرش آشیاني فایز گشته از غریب پروریٔ آن پادشاه درویش نواز دل از گلشن همیشه بهار هندوستان بهشت نشان بر نگرفت - و بلباس خدا پرستی و ازادي مدتی بسر برده در دار السلطنه رخت مسافرت بدار آخرت بریست - مرشد قلي دیوان ملتان که بحکم جهان مطاع روانهٔ

پیشگاه حضور شده بود - شرف ملازمت دریافته بمرحمت فیل سربلندي یافت *

پانزدهم [جمادي الثانیه] معتقد خان بعنایت خلعت و حراست حصن رهتاس سرافراز گردید *

بیست و سوم [جمادی الثانیه] بپادشاه زادهٔ والا تبار مراد بخش دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکي با زین طلاي میناکار دیگری با زین طلای ساده ارسال داشتند - مکرمت خان بخلعت و باضافهٔ پانصدی هزار سوار بمنصب سه هزاري سه هزار سوار و بعنایت نقاره و اسپ با زین نقره و صوبه داری دار الملک دهلي مفتخر گشته دستوري یافت - هریکی از شادخان ناظم تته و محمد زمان طهراني از اصل و اضافه بمنصب دو هزاري دو هزار سوار فرق مباهات بر افراخت *

چهارم رجب عبد الله خان بهادر فیروز جنگ بامر معلی از اسلام اباد - و قلیچ خان از ملتان آمده ناصیهٔ طالع باستلام سدهٔ سنیه برافروختند - و هریکی هزار مهر نذر گذرانید - و نخستین ده فیل و دو یمین هزده اسپ تپچاق پیشکش نمود *

هفتم [رجب] بمهین پور خلافت دو اسپ از طویلهٔ خاصه که یکی ازان طرق اسپي است سر آمد خیولی که ظریف از بصره آورده بود با زین طلاي میناکار و زین طلاي ساده مرحمت شد *

پانزدهم [رجب] عاقل خان بعنایت خلعت و باضافهٔ پانصدي صد سوار بمنصب دو هزاري پانصد سوار و بخدمت میرسامانی بلند پایگی یافت - و رای رایان بمرحمت خلعت و خدمت دیوانی

بیوتات از تغیر عاقل خان سرفراز گردید - داروغگی داغ بسیادت خان و امینی آن بنور الحسن مفوض گشت *

شانزدهم [رجب] عبدالله خان بهادر فیروز جنگ را بخلعت خاصه و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلا دیگری با زین مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه - و هر کدام از قلیچ خان و رستم را که از سنبهل آمده ادراک دولت ملازمت نمود بخلعت و اسپ سربلند گردانیده دستوری دادند - که بپادشاه زادهٔ والا نسب مراد بخش پیوسته باستیصال جگت سنگه میپردازند *

چون بیست و نهم جمادی الاولی مهین کوکب فلک اقبال را از بطن دختر سلطان پرویز صبیهٔ بوجود آمده بود بپاک نهاد بانو بیگم موسوم شده درین تاریخ خاقان گردون سریر بمنزل آن والا گهر تشریف فرمودند - آن قرة العین خلافت بعد از ادای مراسم پا انداز و نثار پیشکش شایسته از جواهر و غیر آن بنظر انور در آورد - روز دیگر بادشاه جود گستر دو لك روپیه بآن رفیع مقدار انعام فرمودند - ازانجا که توجه اقدس برگرد آوری افراس نجیبهٔ نکو منظر لطیف پیکر مبذول است - معز الملك حاکم بندر سورت که مورد سفاین و قوافل است و اجناس رغایب مجلوبه و اصناف غرایب مرغوبه دران از همه جا می آرند - بحکم اشرف اقدس جمعي را که بشناسائی این جاندار شگرف کردار موصوف بودند در سفن سرکار والا ببصره ولحساو دیگر اماکني که منشاء خیول جواد برق نهاد است فرستاده بود - و نیز بتجار ثروتمند که درسورت اقامت دارند و بگماشتهاي آنها که باطراف و اکناف آمد شد مینمایند

مقرر نموده که بکسان خود برنگارند - که در عربستان هرجا اسپ خوب بخرید بدست آید بخرند - آن جماعه درین سال هفتاد و یك اسپ عربي از محال مذکوره بمبلغ یك لك روپیه ابتیاع نموده بهندر مزبور آورد ند - ازان میان سرخنگ اسپي بود از اسپان علی پاشا حاکم بصره از نسل غفر نام که ظریف بعد معاودت از سفارت روم چنانچه گذارش یافت ستایش نموده بکرامت استماع رسانیده بود که آنرا بده هزار روپیه خریداري میکردم - علی پاشا راضي نشد - و درینولا کسان علي اکبر سوداگر که اینان را باشارهٔ معزالملک فرستاده بود بموجب وانمود او بدوازده هزار روپیه که سي وشش هزار لاري است خریدند - و چون معز الملک اسپان مذکور را بدرگاه والا فرستاد وهشتم رجب از نظر انور گذشتند - خاقان زمان از جوهرشناسي این اسپ را بپادشاه پسند موسوم ساخته سر طویلهٔ اسپان خاصه گردانیدند - و چل و پنجهزار لاري که پانزده هزار روپیه باشد در وجه قیمت آن مرحمت فرمودند - ازین جمله یک اسپ با زین طلا براجه جسونت سنگه عنایت شد *

شب بیست و هفتم [رجب] ده هزار روپیهٔ مقرر بفضلا و صلحا رسید - عبد الرحیم بیگ اوزبك را بعطاء اسپ سر برافراختند *

هشتم [شعبان] پنج اسپ تپچاق بخان دوران بهادر نصرت جنگ عنایت نموده فرستادند - میرزا حسن صفوي را بخلعت و باضافهٔ پانصدی صد سوار بمنصب سه هزاري هزار و پانصد سوار و بمرحمت اسپ با زین نقره و فیل - و صف شکن پسر او را بخلعت و منصب هزاری ذات و چار صد سوار از اصل و

اضافه نوازش نموده بخدمت پادشاهزادهٔ عالي نسب مراد بخش رخصت دادند - راي تودرمل نوجدار و امين چكلهٔ سهرند چون خالصات آن ضلع چنانچه بايد آباد ساخته بود بعنايت خلعت و اسپ و فيل مباهي گشت - دوست محمد ولد سيد قلي اتاليق از ماوراء النهر رسيده بسعادت تقبيل سدهٔ سنيه فايز گرديد - و در زمرهٔ بندها منسلک شده به خلعت و انعام چار هزار روپيه سر بلندي يافت *

چهاردهم [شعبان] عبد الله خان بهادر فيروز جنگ و اصالت خان بجهت عرض برخي مطالب از لشكر فيروزي آمده دولت ملازمت اندوختند - اصالت خان بجواب مقاصد كامياب گرديده و بخلعت فرق عزت بر افراخته مرخص شد - و خان فيروزجنگ چون غرض آمود بود دستوري انصراف نيافت - به بهادر خان فرمان شد كه از اسلام آباد بزودي در خدمت پادشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش رسيده در استيصال جگت سنگه بكوشد - و ضبط سركار اسلام آباد و فرو نشاندن غبار فساد باز ماندگان بنديلهٔ بد نژاد بفيروز جنگ تفويض فرمودند - و به خلعت خاصه بر نواخته رخصت نمودند - الله وردي خان بخلعت و اسپ با زين مطلا و فيل - و ظفر خان بخلعت و اسپ با زين نقره بلند پايگي يافته بخدمت پادشاهزاده مراد بخش رخصت يافتند *

شب پانزدهم [شعبان] ده هزار روپيهٔ مقرر باصحاب احتياج عطا فرمودند *

لشکر کشیدن شایسته خان ناظم صوبهٔ پتنه بر مرزبان پلامون

پلامون جنوب رویهٔ پتنه واقع شده - از پتنه تا سرحد آن ولایت بیست و پنج کروه است - و از سر آغاز آن ملک تا قلعهٔ که مسکن و مامن زمیندار آنجا است پانزده - ازانجا که مرزبانان کوتاه بین آن سر زمین بجبال مرتفعهٔ صعب المرور و غیاض متراکمهٔ عسیر العبور مستظهر گشته باطاعت حکام آن صوبه چنانچه باید نمي پرداختند - پرتاب ولد بلبهدز چیرو که پدر بر پدر مرزبان آن ملک است و نیز منهج نا مستقیم آبای ضلالت انتما پیموده بعبد الله خان بهادر فیروز جنگ صوبه دار سابق که از اشتغال باستیصال پرتاپ اجینیه فرصت به تنبیه او نیافته بود پیشکشي نفرستاد - و اظهار انقیاد ننمود - و بدین معني مغرور گشته بشایسته خان نیز چنانچه باید نگردید - و چون کیفیت حال از عرضه داشت شایسته خان بعرض اقدس رسید - فرمان شد که خان مذکور با کومکیان آن صوبه همت بر استیصال او گماشته آن سر زمین را از لوث وجود بي سود او پاک گرداند - شایسته خان محمد طالب پسر خود را با پانصد سوار و هزار پیاده بحراست پتنه گذاشته هفدهم رجب با قریب پنجهزار سوار از بندهای درگاه و تابینان خویش و پانزده هزار پیاده از نوکر و زمیندار عازم تادیب و تنبیه آن مدهوش بادهٔ غفلت گردید - و خود باجمعی از بندهای پادشاهي در قول قرار گرفت - و زبر دست خان را هراول - و آتش خان دکني وچندي دیگر را

برانغار - و بختیار خان دکني و جمعي را جرانغار - و سید مرزا برادر مختار خان را با جوقي چنداول ساخت - و افواج را آراسته رو براه نهاد - و پس ازان که بموضع گیا که مفصل و سرحد پٹنه و مضافات پلامون است رسیده روانهٔ پیش شد - در هر منزل خندقي بر دور لشکر کنده و خاک آنرا حصار ساخته گروهي از تفنگچیان را در ملچارهای اطراف بکمیشک باز میداشت تا سیه روزگاران شبخون نتوانند آورد - و جمعي کثیر به بریدن درخت زار برگماشت و بقطع جنگل راه را وسیع ساخته پیش میرفت - و مواضع معمورهٔ دو سوي راه را پي سپر تاخت و تاراج میگردانید - مخاذیل در تنگناي جنگل و کوه کمین نموده هرجا قابو مي یافتند حرکت مذبوحي مي نمودند - برخي بآب تیغ دلیران خونخوار ره گراي آتش جهنم مي گشتند - و باز ماندگان بهزاران جان کندن نیم جاني بدر مي بردند - از غزاة دین نیز بعضي زخمي مي شدند و لختي بپایهٔ والای شهادت بر مي آمدند - و هنگام عبور افواج بر اماکن معروفهٔ این ملک سکان آنجا بادیه پیمای فرار مي شدند - وجمعي که از حماست بي جا و حمیت ناسزا ستیز و آویز مي نمودند بهزاران خواري مقتول و ماسور میگردیدند •

پنجم ذی القعده کنداوران ظفر آئین از منزل آرو بسمت شمال قلعهٔ پلامون رو نهادند - مقاهیر بر سر دو راهه فراهم آمده لختي به پیکار پرداخته راه گریز پیش گرفتند - و چون بر دور قلعه جنگل درهم یافته دشوارگزار بود - شایسته خان جمعی کثیر از بیلدار و تبردار باجوقی از تفنگچي و کماندار همراه یکی از تابینان خود فرستاد

تابقطع اشجار جای خیمه آماده سازند - ایشان در باغی که قریب قلعه بود دایره کرده به بریدن درخت زار پرداختند - تبه کاران آشفته روزگار از هر سو درآمده بجنگ تفنگ هنگامهٔ نبرد گرم گردانیدند - حماة دین بدستیاری نصرآسمانی غالب آمده گروهی را بکوی نیستی فرستادند - شایسته خان بوین آگهی یافته لختی از بندهای درگاه و جمعی از تابینان خود بکومک فرستاد و خود با زبردست خان و دیگر همرهان بر کنار رودی که پائین قلعهٔ پلامون جاریست ایستاد - و چون مقاهیر در پناه منازل خارج قلعه به پیکار تفنگ پرداختند - و جمعی از مجاهدان اسلام شربت گوارای شهادت درکشیدند پیکارگزینان ظفر آئین اسپان گذاشته برقلهٔ کوهی که سرکوب قصبهٔ پلامون بود برآمدند - وتا شام نبرد آرا بوده بسیاری را به تیر و تفنگ مجروح ساختند - پرتاب از مشاهدهٔ صریمت مردانهٔ مبارزان فیروزی دثار راه سلامت و رستگاری جز پیمودن جادهٔ اطاعت و خدمتگذاری ندیده بوساطت جمعی استدعا نمود که اگر رقم عفو بر جریدهٔ تقصیرات و زلات او کشیده آید هشتاد هزار روپیه برسم پیشکش بدهد - و من بعد سر رشتهٔ بندگی از دست نهلد - و چون مغلوب وسواس و هراس بود التماس نمود که خاطر از رعب و باس وا پرداخته به پتنه خواهم رسید - خان از شدت گرما و قرب ایام برسات باستصواب دیگر دولت خواهان درگاه سلاطین سجده گاه ملتمس او قبول نموده پیشکش گرفت - و بیست و دوم ذی‌القعده به پتنه برگردید *

برگشتن میر برکه از کابل و گذارش نبذی از پراگندگي احوال امام قلی خان حاکم توران

چون در سال سوم از دوم دور جلوس سعادت اساس امام قلی خان والیٔ توران اوزبک خواجه را که نوکر معتمد او بود و بعزت و اعتبار اتصاف داشت از بخارا با نامهٔ مشتمل بر مقدمات وداد و معقولات اتحاد و ارمغاني بطریق حجابت فرستاده بود - خدیو اقبال بعد معاودت از سیر گلشن همیشه بهار کشمیر میر برکه را با نامهٔ محبت انگیز و امتعهٔ نفیسهٔ سواد اعظم هندوستان بهشت نشان بعنوان سفارت نزد خان مذکور روانه گردانیده بودند - درینولا که دیدهٔ رمد دیدهٔ امام قلی خان بشدت آشوب و درد دیرین از بینائی بي بهره گردید - و معاملات ملک داري و حکم گذاري که بي دیدهٔ بینا چنانچه باید بسر نرود رو باختلال نهاد - و نذر محمد خان کهین برادر او از ناسپاسی و کثرت آز چشم از حقوق تربیت و شفقت برادرانه در هنگامي که بایستي بمدد گاري و خدمت گزاري پرداخت باز پوشید - و در فکر انتزاع ملک او شد - و امام قلی خان دریافت که سلطانی دیدبانی ست - و آن بی قوت باصره صورت نه پذیرد - خصوصا با مخاصمت و منازعت برادري که از حق گذاري و وفاداري بي بهره است و از سعادت منشي و حسن خاتمت بعزم زیارت حرمین منیفین راهي گشت - میر برکه که این ماجری معروض داشته بحکم مغلی از کابل معاودت نمود - و بآستان مقدس آمد *

اکنون اختتمی از احوال امام قلي خان و سلوک ناشایستهٔ نذر محمد خان به طریق اجمال بر مینگارد

ازانجا که امام قلي خان بسلامت نفس و سماحت طبع سپاه را از خود رضامند داشت - و جماعهٔ اوزبکیه را که بشورش منشي و فتنه گرائي ضرب المثل اند باین دو صفت شایسته خرسند - اعیان آن گروه متفق الکلمه و متحد العزیمه گفتند - که باوجود نابینائي تا او زنده باشد سر بمطاوعت و متابعت دیگري خصوصا نذر محمد خان فرود نخواهیم آورد - نذر محمد خان برین معني آگهي یافته از راه مکرو خدیعت که نکوهیده خرد دوربین و ناپسندیدهٔ خردمند صواب گزین است - بامام قلي خان نوشت - که چون مرضي چنین عارض عنصر شریف شده اگر اجازت رود بسبیل عیادت بملازمت برسم - خان از فقدان قوه باصره و قرة العیني که بر مسند ایالت متمکن گردد بملک داری برادر تن در داده خواست که او را نزد خود طلبد - سران دولت اتفاق نموده گفتند که طلب چنین برادر جز شورش ملک و تفرقهٔ لشکر نتیجه نخواهد داد - لله الحمد که اگر بصارت خان مفقود گشته بصیرت موجود است - و معلوم ایشان است که پیش از سنوح این عارضه مهام ملکي و مالي بتدبیرات صایبهٔ این مخلصان دیرین رو براه شده است - اکنون نیز بخاطر جمع و دل فراهم مسند آرای ایالت باشند که ان شاء الله بمساعی جمیلهٔ این خیر اندیشان امور ملکي و مالي بدستور سابق منتظم و منتسق خواهد بود - خان این مقدمات را پذیرفته سیونج بي را نزد برادر فرستاد - تا اورا بنصایح

گیرا ازین فکر بی جا و آرزوی ناسزا باز آرد - و در پاسخ مکتوب او نوشت - که درین هنگام وضع روزگار مقتضی آمدن آن برادر باین دیار نیست - بهتر آنست که ازین اندیشه باز آمده منتظر وقت طلب باشد - نذر محمد خان بیطاقتی نموده پیش از رسیدن جواب نوشته در ظاهر بارادهٔ صید و شکار و در باطن بقصد سلب ملک و غصب حکومت برادر از بلخ بر آمد - و چون پس از رسیدن سیونج بی و رسانیدن نوشتهٔ امام قلی خان و گزارش نصایح دریافت - که درین وقت که اوزبکیه دل نهاد ایالت او نیستند رفتن بخارا مصلحت وقت بر نمی تابد - بمشورت خیر اندیشان بران شد که بالفعل حصار را که سمرقند رویه واقع است بدست آرد - که بعد از تصرف آن سمرقند بزودی و آسانی مسخر خواهد گشت - و هرگاه آن دو ملک بتصرف در آید اوزبکیه و امام قلی خان را جز سپردن بقیهٔ ملک وگذاشتن حکومت چاره نخواهد بود - و بخارا بآسان روشی مفتوح خواهد گردید - و باین اندیشه سیونج بی را از رفتن بخارا باز داشت - و عبد العزیز پسر کلان خود را با عبد الرحمن دیوان بیگی بقصد کشایش حصار پیشتر راهی ساخت - وخود بآهستگی متعاقب اینان رو براه نهاد - سران اوزبکیه از توجه او بسمرقند آگهی یافته امام قلی خان را از بخارا بسمرقند آوردند - و نذر محمد خان به ده نوچغانیان رسیده عنان باز کشید - تا از لشکری که بتسخیر حصار فرستاده بود خبر آمد که دولت بی کنکس قلعه دار حصار پس از آمد شد رسل بدین عهد و پیمان که هرگاه نذر محمد خان را دریابد خان حراست قلعهٔ مزبوره بآئین

پیشین بدو تفویض نموده رخصت دهد - عبدالعزیز و عبد الرحمن بي را دید - نذر محمد خان بعد از استماع این خبر یکی از معتمدان خویش به نگاهبانی حصار فرستاد - عبد العزیز قلعه را باو باز گذاشته و دولت بی را همراه برداشته نزد پدر رسید - او از ده نو کوچ کرده براه دربند و بایسون بسمرقند راهي گشت - اما از روانه شدن امام قلي خان بسمرقند عنان جرات باز کشیده ره مي نوردید - درین اثنا بیگ اوغلي کنکس و باقي یوز که هم نزد امام قلی خان و هم در الوس خود اعتبار تمام داشتند مکتوبي منبي از مطاوعت و متابعت مصحوب پسر باقي یوز بوي فرستادند - او را از رسیدن این نوشته قوت و جمعیت بهمرسید - و ازانرو که اوزبکیه دریافتند که امام قلي خان جا نشیني را منحصر در نذرمحمد خان دانسته کام و ناکام به ایالت او راضي است - اوزبک خواجه را فرستاده گذارش نمودند - که مارا مانعی از انقیاد جز ادای لوازم وفاداری خان‌کلان نبود - اولی آن بود که چندی شکیبائي نموده فرصت میدادند تا بمداواي این مرض دشوار دوا بقدر مقدور پرداخته خود را از سر زنش جهانیان می رهانیدیم - اکنون جز فرمان پذیری چاره نیست - بهرچه اشارهٔ رود بتقدیم رسانیده آید - در خلال این حال محمد زمان خواجه رئیس بخارا نوشتهٔ امام قلي خان رسانید - که چون آن برادر عنان تحمل از دست داده روانهٔ این صوب گشته است بسرعت هرچه تمامتر برسد - تاحکومت تمامی این ولایت بدو مفوض ساخته خود ره گرای سفر حجاز گردد - او از آمدن اینان و وصول نگاشتهٔ امام قلي خان و پیغام

اوزبکیه مطمئن و مستظهر گشته بعجلت بسمرقند راهي گردید - پس ازان که بایوار و شبگیر بموضع ناکهان که از مضافات شهرسبز است رسید - بهرام پسر او که نزد امام قلی‌خان‌می بود و از جانب خان مزبور بحکومت شهر سبز می پرداخت آمده پدر را دریافت - و در شهر سبز بیگ اوغلی کنکس و باقی یوز با گروهی از همرهان بدو ملحق گشتند - و میان قاقلیق و سمرقند نذر طغائی و نظر بی بروتی و لتخی دیگر از سران اوزبکیه باو پیوستند *

چهارم شعبان این سال مطابق سنه هزار و پنجاه ویک هجری بمرقد منور کاشف اسرار خواجه احرار روح روحه رسیده عبد العزیز را با عبد الرحمن بی نزد امام قلي خان فرستاد - و خود پایان آن روز بحصار سمرقند در آمده خان را در یافت - و در ارک قلعه نزول نمود - روز جمعه ششم شعبان در سمرقند خطبه بنامش خوانده شد - و همان روز عبد العزیز را بپایهٔ قلعخاني که در اوزبکیه عبارت از ولی عهدیست رسانیده بخطاب خانی مخاطب ساخت - امام قلی خان خواهش نمود که از راه هندوستان بزیارت اماکن شریفه بشتابد - او باین راضی نشد - و چون بیقین دانست که کهین برادر دیرین حقوق او را در نهانخانهٔ فرامشی گذاشته است در ماندن خود مصلحت ندیده ناگزیر راه عراق برگزید - و هشتم ماه مذکور از سمرقند ببخارا راهی گردید - نذر محمد خان از بیم آنکه مبادا گروه اوزبکیه دیگر باره متفق گشته او را از رفتن مکه باز دارند - عبد العزیز خان را در سمرقند گذاشته بر اثر برادر روانه شد - و بعد از وصول بمزار

قدوهٔ اولیاء کرام خواجه نقشبند قدس سره که یک فرسخي بخارا واقع شده در منزل اسلام خواجه شیخ اسلام بخارا فرود آمد - و عبد الرحمن را پیشتر بشهر فرستاده برگذارد - که امام قلی خان هرچه از امتعهٔ خویش پیش از برامدن خود بیرون فرستاده باشد باو باز گذاشته نگذارد که بعد از برامدنش چیزی از حصار برآورند - و پس از دو روز که او بصوب چار جو و مرو راهی گردید - به بخارا در آمده قدغن نمود که هیچکدام از اهل حرم او درین سفر همراهي ننماید - حتي آئی خانم که زوجهٔ محبوبهٔ او بود و ارزو داشت که در قطع مراحل و طي منازل رفیق بوده بزیارت حرمین سعادت اندوزد *

* نظم *

غرض در ضمیری که افشرد پای * اساس وفا را نماند بجای

و از فرزندی آز و شره لعل مرصع کمری را که از نیاگان ارثا باسم قلي خان رسیده بود - و ازین رهگذر نزد او گرامي بود طلب کرد - هرچند گرانجها نبود او بگوش قبول نشنفت - و با دلی آزرده و خاطری برهم خورده از بخارا روانهٔ حجاز گشت - و ابراهیم خواجه نقیب و نذر بیگ طغائی و رحیم بیگ پروانچی و خواجه میرک دیوان بخارا ونزدیک پانصد کس از اوزبک و غلام و جزان ره نوردی اختیار نمودند *

ارتفاع رایات فیروزی از دار السلطنه بنشاط اندوزی شکار کا نو و آهن

درینولا ایام بارش سپري گردید - و موسم زمستان که اوان

لطافت هوای هندوستان و زمان سیر این بوستان است در رسید - خاطر نشاط گرا بشکار گانو و آهن ؟ که بکوهستان زاد بوم جگت سنگه مطرود نزدیک است رغبت فرمود - و پانزدهم شعبان بعد از انقضاء یک و نیم پهر از روز سه شنبه بفراوان خجستگی بر فیل فلک هیکل ابر خرام از بارگاه خلافت رکضت نموده متصل باغ فردوس آئین فیض بخش و فرح بخش که از مخترعات طبع وقاد موسس ارکان جهابانی است و شرح عمارات و تاریخ انجام بجایش نگارش خواهد یافت نزول اجلال فرمودند - و بهریک از خواجه خاوند محمود و ملا عبد الحکیم سیال کوئی دویست مهر - و بمیر ظهیر الدین علی دو هزار روپیه - و محمد آقای رومی هزار روپیه عطا نمودند - صباح آن مقام شد - روز دیگر سرای خواجه شمس الدین معسکر اقبال گردید - و درانجا پنج روز توقف کردند - فریدون ملازم علی مردان خان بانعام پنج هزار روپیه کامیاب گشت - درین منزل بعرض مقدس رسید که اواخر روز پنجشنبه هفدهم شعبان یمین الدوله آصف خان خانخانان سپه سالار بساط حیوة در نوردید - خاقان مهر گستر را نظر بر فزونی عواطفی که بران مکمن اسرار پادشاهی بود و حقوق خدماتی که آن سرامد ارکان سلطنت برین دولت جاوید طراز داشت از اصغای این خبر مشرب عیش سنی مکدر گردید - و دل مهر اسود منغص - و فرمان رفت که غربی روضهٔ حضرت جنت مکانی در زمین متصل بچوک جلو خانهٔ روضه مدفون سازند - و بر تربتش گنبدی عالی بنا نمایند - چون خاطر خطیر نواب خورشید احتجاب بیگم صاحب - و دیگر

پادشاه زاده‌هاي کامگار غم آگين شد - اعلی حضرت که جهان صبر و رضا اند بسلامت ذات اقدس که متضمن سلامت همه آفاق است - تسليه بخش لالی بحر خلافت - دراری سماء جلالت - گشته ظلال عاطفت که مومیای دل شکستگان و مرهم غم خستگان است بر باز ماندگان او گستردند - و هريک از اعقاب اورا بعطاء خلعت و پردگيان را بعنايت توره که عبارت از نه پارچهٔ نا دوخته است بر نواختند - و بمراحم پادشاهانه رهگرای صبر و شکيبائي ساختند - او بحسن بندگی اين سلطنت خدا داد در ارتقاء مراتب عز وجاه - و ارتفاع مدارج مکنت و دستگاه - و احتشاد مواد شوکت و حشمت - و اجتماع اسباب دولت و ابهت - بمرتبهٔ رسيده بود که هيچ يکي از نوئينان والا اقتدار اين حضرت آسمان رتبت بدان درجه مرتقي نگشته - بل در عهد هيچ پادشاه باستقلالي هيچ نوکری باين پايهٔ منصب و نسبت و عزت نرسيده - چنانچه بيمن نوازش خاقان قدردان بمنصب نه هزاری ذات و نه هزار سوار دو اسپه سه اسپه که تنخواه آن شانزده کرور بيست لک دام است سرافرازي داشت - و ازانرو که تيول جيد سير حاصل تنخواه يافته بود هرسال پنجاه لک روپيه بدو عايد مي شد - و زندگاني را باستيفاء لوازم کامراني بانجام رسانيد - و اخلاف و اقارب او که در ايام زندگيش بمناصب سنيه و مراتب سميه فايز گشته اند - بشمول عنايات پادشاهی کام اندوز اند - هرگاه شهنشاه بنده پرور بعيادت آن نوئين اخلاص گستر پرداخته از خواهشی که بروائي نرسيده باشد باز پرسيدي او معروض داشتي که لله الحمد همگي آمال و اماني اين فدوي

بمیامن این دولت ابد مقارن بانجاح رسیده است - و ارزوئی جز آن نمانده که درحضور اعلی‌حضرت رهگرای آخرت شوم - تمامی نقود و اجناسی که به برکات عبودیت این درگاه خواقین پناه فراهم آمده است بسرکار والا تعلق دارد - چه مطمح نظر در اندوختن اموال جز رفاهیت و جمیعت فرزندان و منتسبان امری دیگر نیست - و آن خود بمراحم پادشاهانه چنانچه باید بروی کار آمده - بعد از ارتحال او سوای حویلی که در دار السلطنهٔ لاهور بنا نموده بود و بیست لک روپیه بران خرچ کرده و بمهین پور خلافت عنایت شد - از نقد و جنس مبلغ دو کرور و پنجاه لک روپیهٔ او باز ماند - ازانجمله جواهر سی لک روپیه - اشرفی سه لک که چهل و دولک روپیه باشد - روپیه یک کرور بیست و پنج لک - طلا آلات و نقره آلات سی لك روپیه - دیگر اجناس بیست و سه لک روپیه - از اعتماد الدوله پدر آن نوئین والا قدر نصف آنچه گذارش یافت نمانده بود - و با انکه یمین الدوله وصیت نموده بود که همگی اندوختهاش بخزانهٔ عامره عاید گردد - شهنشاه فتوت آئین مبلغ بیست لك روپیه نقد و جنس بسه پسر و پنج صبیهٔ او مرحمت فرمودند - از متعلقانش هرکه شایستهٔ منصب بود بمنصب - و هرکه سزاوار مشاهره بود بمشاهره نوازش یافت - و بشایسته خان خلف الصدق آن مرحوم که بنظم صوبهٔ بهار می پردازد منشور سعادت گنجور که حرز بازوی هوشمندی و هیکل گردن دانشوریست با خلعت خاصه برای تسلیهٔ دل شوریده و تسکین خاطر غم دیدهٔ اورا ارسال داشته رهنمای شاه راه شکیبائی

گشتند - سواد فرمان عالی شان براي افتخار و اعتبار آن منظور الانظار خاقاني درین صحیفهٔ مکارم و معالي نگاشته آمد *

نقل فرمان عنایت عنوان

عمدة الملک رکن السلطنة العلیه - موتمن الدولة البهیه - نتیجهٔ امرای عظام - سلالهٔ خوانین کرام - معتقد صادق العقیده - خانه زاد راسخ العبودیه - لایق عنایات خفیه - قابل مراحم جلیه - مرید فدوی سعادت نشان - شایسته خان - بعواطف پادشانه سرافراز گشته بداند - که چون پایهٔ قدر و منزلت انسان که زبان حکمت بیان اهل عرفان ازان بعالم صغیرتعبیر نموده - رفیع تر ازانست که عرصهٔ خاک همواره منزل و مسکن او باشد - بنابران فص خاتم شجاعت و بختیاری - آب گوهر جلادت و کامگاري - طراز آستین ابهت و جلال - گوهر درج دولت و اقبال - مخزن اسرار خلیفة اللهي - مجمع اطوار هواداري و خیر خواهي - دقیقه یاب سرایر سلطاني - رمز شناس عالم مزاجداني - قدوهٔ خوانین بلند مکان - عمدهٔ امرای رفیع الشان - افتخار پردلان جانسپار - خلاصهٔ مخلصان وفادار - مبارز الملة یمین الدوله آصف خان خانخانان سپهسالار - اواخر روز پنجشنبه هفدهم شهر شعبان المعظم داعی - یٰاَیَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِیْ اِلٰی رَبِّکِ رَاضِیَةً مَّرْضِیَّه را بلبیک اجابت تلقي نموده به نزهتگاه جاوداني و آرام جای دایمي شتافت - دل حق شناس - و خاطر حقیقت اساس - که بآن داناي رموز سلطنت توجه و انس تمام داشت - از وقوع

این قضیه قرین تاسف و تاثر و تلهف و تحسر گردید - لیکن ازانجا که سالکان مسالك تحقیق را درین قسم قضایا غیر از طریق مستقیم رضا و تسلیم مسلکي نیست - خاطر حق پسند را بقضا راضي ساخته بصبر و خورسندي گرائیدیم - آن خانه زاد شایسته نیز بمقتضای عبودیت از منهج قویم صبر و شکیبائي تجاوز ننموده خود را بسلامت ذات اشرف اقدس ما خرسند گردانند - و عنایت بیغایت پادشاهانه را دربارهٔ خود روز افزون شناسد *

کشایش پذیرفتن حصن مؤ و نور و باقی حصون متعلقهٔ جگت سنگه غنوده بخت

چون پادشاهزادهٔ گرامي تبار مراد بخش بموجب یرلیغ قضا نفاذ از کابل نهضت نموده و براه میالکوت بمحال جگت سنگه روانه شده با جنود فیروزی داخل پیتهان گردید - سعید خان بهادر ظفر جنگ که تا انتهای ایام بارش و وصول پادشاهزادهٔ والا نژاد در موضع بهرام پور فروکش کرده بود - و اصالت خان باهمرهان که برای گرد آوری مرزبانان بجمو رفته بود بخدمت پادشاهزادهٔ والا گهر رسیدند - آن عالي نسب سعید خان و راجه جیسنگه و اصالت خان را حسب الحکم الاشرف بتسخیر حصار مؤ که درکمال متانت و استواریست مرخص گردانید - و خود درپیتهان که سه کروهی کوه مؤ واقع است برای رسانیدن آذوقه و دیگر ضروریات لشکر توقف گزید - و سید خانجهان که بفرمان والا دوم جمادی الثانیه از رای پور براه کتل بلهوان بسمت فور پور راهي گشته بود چون بپای کتل مزبور رسیده دریافت

که راجروپ پسر کلان آن مقهور با بسیاري بر سر کتل راه بسته در کمین نشسته است - بیست و یکم این ماه بمددگاری اقبال عدو مال بقصد مالش او روانه شد - و نجابت خان هراول این لشکر با فتنه پژوهان در آویخته بضرب تیغ و سنان ره سپر هزیمت گردانید - و دیگر مبارزان نبرد آرا بپا مردی شهامت سدي چند را که کوه نشینان ضلالت انتما در درهٔ کتل بسته بودند درهم شکستند - و جماعهٔ را که در پناه آن بممانعت ومدافعت مي پرداختند براه فرار انداخته کتل با وجود کمال صعوبت بدست آوردند - سید خان جهان بسرعت هرچه تمامتر خود را بکتل مچهي بهون رسانید - اگرچه مخاذیل ذلیل ازین مکان تا نور پور در مضایق شعاب جابجا سدهاي استوار کشیده پیادهای کوه گرد کریوه نورد را از تفنگچي و کماندار بمحارست و محاربت گذاشته بودند - اما ازانجا که عنایات دادار کار ساز همواره کام پرداز اولیاي این دولت قاهره است یکي از کوه نشینان راهي عسیر غیر معروف که آن را مسدود نساخته بودند نشان داد - عسکر منصور بهمان مسلک در آمده چهاردهم رجب بر فراز جبلي که نیم کروهی نور پور مشرف بر حصن آن واقع است فرود آمد - درینولا سیدخان جهان فوج هراول را تعین نمود که بتاراج معمورهٔ بیرون حصار به پردازد - چون مفاهیر از استیلاء امواج نصرت امتزاج پیشتر بقلعه در آمده متحصن گشته بودند مجاهدان لشکر اسلام هرچه یافتند غارت نموده جمعي را که دل برهلاک نهاده قدم ادبار فشرده بودند بقید اسر در آوردند - سید خان جهان صباح آن بپاي قلعه آمده

چون دریافت که جگت سنگه نکوهیده آثار در حصانت حصار کوشیده توپ و تفنگ و آذوقه و سایر لاگزیر قلعه داري آماده ساخته است و قریب دوهزار کوهیء سنگدل که دران بیشتر تفنگچي بودند بپاسبانیء آن گماشته - و بسرانجام مواد محاصره پرداخته - انحاء حصار را بشیران بیشهٔ پیکار قسمت نمود تا ملچارها برافراخته قلعه را مسخر سازند *

اکنون بنگارش احوال دیگر امواج ظفر مآل مي پردازد

سعید خان بهادر ظفر جنگ از راه دامن کوه هاره و راجه جیسنگه و اصالت خان از کنار آب چکي براه دره روانه شده در نواحیء موٴ بیکدیگر پیوستند - و نزدیک باغ راجه باسو که میان دره در زمین هموار واقع است و از یک جانب بکوه موٴ اتصال دارد معسکر قرار داده فرود آمدند - و از انبوهیء جنگل اطراف قلعهٔ موٴ که بفزونیء اشجار متراکمه مرغ نتواند دران بال کشود - و مسدود یافتن طرق ارتقا - چه آن حیله ساز مکر پرداز میان دره هرجا راهي و رخنهٔ یافته بود باز بسته وبچوب و سنگ سدهای سدید بر افراخته بر روی آن برج و باره مرتب ساخته بود - و گروهي از تفنگچي وکماندار بصیانت آن باز گذاشته مقرر گردانیدند که برابر سدهاي مخالیل ملچارها ترتیب دهند - و بآهستگي آن بناء فساد را از پیش بر داشته راه صعود برکشایند - دلاوران عرصهٔ ناورد بساختن ملچار و انداختن اساس توانائی ضلال مساعیء جمیله بتقدیم مي رسانیدند - و مقهوران بریزش تیر و تفنگ و استعمال دیگر آلات و ادرات جنگ در مدافعه میکوشیدند - و هنگام فرصت بجمعي که

براي هيمه وعلف بجنگل در مي آمدند از ديو سيرتي آسيب مي رسانيدند - هفدهم رجب قليچ خان و رستم خان در پيتهان بملازمت پادشاهزادهٔ جهانيان مستسعد گشته بموجب حكم خديو دوران و خداوند گيهان قليچ خان بموٴ و رستم خان بكمك سيد خان جهان دستوري يافتند - و چون مرزباناني كه غاشيهٔ اطاعت اولياي اين دولت ابد مدت بر دوش دارند بر گزاردند - كه اگر فوجي براه ريز كه سركوب موٴ است معين گردد تا آن سركوب گرفته آيد كار بر مقاهير به تنگي خواهد گرائيد - و اينمعني از عرضه داشت پادشاهزادهٔ والا تبار بمسامع حقايق مجامع رسيد - از پيشگاه خلافت برليغ شد كه سعيد خان بهادر ظفرجنگ بدانصوب بشتابد - و از لشكري كه در نور پور بود نجابت خان و نظر بهادر خويشگي و اكبر قلي سلطان كهر و راجه مان گواليارى بهمراهيء او معين گشتند - و هراولئ اين فوج به نجابت خان باز گرديد - خان ظفر جنگ پس از ورود فرمان والا روز سه شنبه پانزدهم شعبان از پاي كتل نور پور روانه شده نزديك بكوه موٴ سر راه ريز دايره كرد - و در پسر خود سعد الله و عبد الله را با گروهي از تابينان خود از يمين - و ذو الفقار خان را با برق اندازان سركار گردون آثار از يسار - براي تعيين لشكرگاه بفراز كوه فرستاد - اينان بالا بهم پيوسته چون در يافتند كه بجهت نزول عسكر نصرت اثر تا لختي از جنگل بريده نيايد جا نمي شود - بخان ظفرجنگ خبر فرستاده تا رسيدن پاسخ همانجا توقف نمودند - درين وقت مخاذيل فرصت يافته قريب چار پنج هزار پيادهٔ تفنگچي وكماندار

از جبلي که مشرف برین کوه بود آمده آتش پیکار بر افروختند - و از تراکم اشجار و تشابک اغصان که مانع اجتماع بهادران فیروزي نشان بود هر جا چندي از جنگ آوران ناموس‌جو با جوقي از کوهیان ضلالت خو رو برو شده بنبرد پرداختند - سعید خان بهادر بعد از آگهی لطف الله پسر خود را باجمعی و از عقب او شیخ فرید و سر انداز خان را برای مدد راهي نمود - اتفاقا لطف الله پیش ازانکه به برادران برسد میان جنگل بگروه مقاهیر که مانند مور و مار دران درخت زار پراگنده شده بودند دو چارگشت - مناکیب هنگامهٔ زد و خورد گرم گردانیدند - او پاي ثبات فشرده زخم شمشیر برکتف راست و زخم نیزه بر بازوي چپ برداشت - و چون اسپ او را پی کردند خواجه عبد الرحمن ولد عبد العزیز خان نقشبندي بسرعت تمام در رسیده از میان کفرهٔ بد فرجام که از اطراف او را گرد گرفته بودند بر آورد - و ذو الفقار خان و رفقاء او بر غنیم خود غالب آمده و چندي را ره سپر نیستی گردانیده بخان ظفر جنگ پیوستند - و سعد الله و عبد الله نیز نزد خان آمدند - روز دیگر خان ظفرجنگ و همرهان او به رپر شتافته براي وسعت معسکر بقطع جنگل اشتغال نمودند - و از حزم گزینی دور آنرا بخندق و خاربست استحکام داده از شبیخون مقاهیر خاطر وا پرداختند - ادبار پژوهان از بیم دخول عسکر منصور این راه که بسرکوب موٴ می رسد - درین ضلع افزون از اضلاع دیگر فراهم آمده در صدد ممر کوشیدند - و بارهای متین بر بسته و برجهای استوار مرتب گردانیده جاها برای انداختن تفنگ مهیا ساختند - خان ظفر جنگ در استعجال مصلحت ندیده

قرار داد که هر روز لختی از جنگل بریده بآهستگي رفته شود *

بیست و یکم شعبان نجابت خان با تابینان سعید خان بهادر بکریوهٔ مشرف بر باري که مقاهیر نزدیک باغ راجه باسو بسته بودند برامد - و از یك جانب ذو الفقار خان با مردم توپ خانهٔ سرکار والا و از جانب دیگر نظر بهادر خویشگي و شیخ فرید و اکبر قلي سلطان ککهر و سرانداز خان و راجه مان صف آراگشته با مقهوران آن بار به تیر و تفنگ در آویختند - و گروهي از مردم نجابت خان و راجه مان بجای سپر تختها بر سر کشیده پیش دویدند - و بجلادت تمام دیواری از چوب و تخته مقابل بارمخذولان ترتیب داده بریزش تفنگ نایرهٔ جنگ ملتهب گردانیدند - درین زد و خورد کفار اشرار جمعي بجهنم پیوستند - و از لشکر اسلام نیز چندي کشته و خسته گردیدند *

شب بیست و نهم [شعبان] راجه مان قریب هزار پیادهٔ وطن خود بر سر قلعه چهت فرستاد - اینان بپای قلعه رسیده - جمعی کثیر از ضلالت گزینان واژون آثار را که بیرون بر آمده بودند مجروح و مقتول ساختند - و حارس حصار باچندی از خویشان خود بقتل آمد - جوقی از ظفر یافتگان بجهت حراست قلعه ماندند - و گروهی با سرهای کشتگان برگشتند - و درهمین تاریخ برج قلعهٔ نورپور که سید خانجهان آنرا در محاصره داشت - پرید - بیانش آنکه زلفي آهون زن و آقا حسن رومي از اطراف و جوانب این حصار هفت نقب دوانیده بودند - مقهوران بتجسس و تفحص بر شش نقب مطلع گشته آب انداختند - چون بر نقب هفتم که از ملچار مردم سید خانجهان پایان

برج رسیده بود و دو سه گز دیگر بایستی برد تا بمنتهای ته برج رسد آگاه نشدند - پسر سید خان جهان و مردم او باندیشهٔ آنکه مبادا حصن گزینان برین نقب نیز آگهي یابند اضطراب نموده ببارود آنپاشتند - و بخان گفته فرستادند که نقب بانجام رسیده هرگاه اشاره رود آتش داده آید - خان مزبور به ملچهار خود آمده مردم دیگر ملچهارها را تاکید نمود که آماده و منتظر باشند - همین که بعد از پریدن برج ازین راه یورش نمایند بهادران دیگر ملچهارها از اطراف و جوانب نرد بانها گذاشته در حصار بریزند - و بدین قرار داد اول وقت عصر آتش زدند - از ناتمامی نقب برج از یک جانب پرید - و از جانب دیگر بزمین فرونشست - و ازانجا که آن حیله ساز مکر پرداز پس هر برجی دیواری کشیده از دو سو بجدار حصار رسانیده بود و از فراز آن راه درآمد برج مقرر گردانیده و برسیدن صدمه اگرچه نصف بالاي آن نیزافتاد اما از رسوخ بنیان نصف پائین ثابت ماند - مبارزان فیروزي نشان به قلعه در نتوانستند شد - و سید لطف علي و جلال الدین محمود که با مردم سید خان جهان دویده بودند - از مسدود یافتن راه بیلداران را بانگذن آن گماشتند - و مجاهدان دیگر ملچهارها از اطراف و جوانب یورش نموده بسوختن دروازها و بر آمدن بدیوارها پرداختند - درین اثنا مقهوران که بگمان مفتوح شدن راه و درآمدن کنداوران ظفر دستگاه گریخته بقلعهٔ درون پناه برده بودند براستحکام دیوار آگهی یافته بپای ادبار برگشتند - و به برج و باره تا شب هنگام در ریزش تیر و تفنگ کوشیدند - دلاوران جان نثار داد

کوشش دادند - لختی شربت شهادت چشیدند - و برخی بگلگونهٔ جراحت رخسار همت برآراستند - ازانجمله سید لطف علي زخم تفنگ بدست برداشت - و چون شب پردهٔ انظلام بروي روزانداخت و با وجود مساعی موفوره غزاة دین دیوار از بیخ برکنده نیامد - و خاکریز نیز بلند بود - درین وقت کشایش قلعه صورت نه بست *

اواخر شعبان بهادر خان که بامر خاقان ممالک ستان از اسلام آباد روانه شده بود در پیتهان بخدمت پادشاهزادهٔ جهانیان رسیده شان لشکرخود نمود - قریب سه هزار سوار وهمین مقدار پیاده بشمار آمد *

سلخ این ماه شعبان دمتال بهعی بهادر خان و تهاري به جد الله و یردي خان مفتوح گشت - چون از جناب عظمت فرمان شد که اصالت خان بنور پور شتافته بمحاصرهٔ آن پردازد - و سید خانجهان و رستم خان و دیگر همرهان با بهادر خان که هراولی این فوج برو مقرر فرموده ایم از راه گنگ تهل بر سر قلعهٔ مو رفته در تسخیر آن بکوشند - که بعد از کشودن آن نور پور بآسانی مفتوح خواهد گردید - پادشاهزادهٔ والا تبار را و امر سنگه و میرزا حسن صفوي را در پیتهان گذاشته خود نیز بصوب مو روانه گردد - و برکریوه که سابقا عبد الله خان بهادر فیروز جنگ فرود آمده بود نزول نموده عساکر منصوره را که از اطراف متوجه تسخیر مو گشته اند قدغن نمایند که در فتح قلعه و استیصال کفار شقاوت شعار مراسم جد و جهد بتقدیم رسانند *

غرهٔ رمضان آن والا گهر از پیتهان بجانب مو راهی شد - چگت

سنگهه جلالت کیش از اصغاء روانه شدن این افواج و توجه پادشاه زادهٔ جهانیان خایف گشته از مستی غفلت و پندار لختي بهوش آمد - و راجروپ پسر تیره اختر خودرا بوساطت الله و یردخان بملازمت پادشاه زادهٔ عالمیان فرستاده التماس نمود - که از صدور این عصیان که از ربودگی خرد و غنودگی طالع بروي کار آمده غروان خجالت و ندامت دارد - چون برخي بندگان والا درگاه از کینهٔ هم چشمي و همسري درین یساق جز اهلاک قوم و قبیله و اتلاف جان و مال بنده پیش‌نهاد خواهش نداشتند - برای اظهار حمیت راج پوتي و ابراز غیرت سپاهیگري بسهولت تن بمرگ در نداده در خور میسور و مقدور مراسم تردد و تلاش بتقدیم رسانید - اکنون که انصرام این مهم بآن نور حدقهٔ جهان داري منوط گشته است جز پیمودن شاه راه متابعت و مطاوعت این دولت بلند صولت چاره ندارد - امیدوار است که این گناهگار شرمسار را از یاس و هراس براورده اجازت ملازمت فرمایند - و بدرخواست هوا خواهان درگاه بجان ایمن گشته پنجم رمضان برسم مجرمان عفو پژوه بی یراق فوطه در گردن بخدمت پادشاهزادهٔ والا تبار رسید - آن گرامی دودمان خاطر هم زدهٔ اورا اطمینان بخشیده قرار داد - که عفو تقصیرات و صفح زلات او از حضرت خلافت مسالت نماید - ازانجا که بخت رمیدهٔ او از گران خواب غفلت در نیامده بود - و خرد شوریدهٔ از تیه ضلالت بر نیامده - بعضی مآرب که نه در خور حال آن بدسگال بود التماس نمود - و چون به پذیرائی نرسید پادشاهزادهٔ عالی گهر اورا رخصت

فرمود - و بر گذارد که مراد از اطاعت آنست که از مطلب خود گذشته بهرچه مامور شود قبول آنرا سرمایهٔ نجات خود داند - آن مدبر بوطن معاودت نموده باز گرد ادبار بر فرق روزگار خود بیخته ره گرای مسلک ناقویم فساد و منهج نا مستقیم عناد گردید - سید خانجهان و بهادر خان با همرهان از پادشاهزادهٔ والا نسب دستوری یافته براه گنگ تهل به سوء راهی شدند - و هر روز به بریدن جنگل و ساختن راه پرداخته و غنیم را مالش داده بآهستگی قدم پیش می نهادند - و هرجا مقاهیر استوار دیواری بر آورده راه مسدود ساخته بودند - مبارزان لشکر فیروزی محاذی آن ملچاری بر افراخته به نیروی حمیت مردانه و بازوی حماست گردانه منهدم می ساختند - و جمعی را که باعتماد متانت آن پای ادبار پیما فشرده بمقاتلت و مزاحمت می پرداختند ره گرای نیستی می گردانیدند - بعد ازان که بسوء نزدیک رسیدند جگت سنگه شقاوت آئین پنج روز متواتر با تهور پیشگان قبیلهٔ ذلیلهٔ خود وجمعی دیگر از دلیران کوه نشین روبروی عساکر فیروزی شده هنگامهٔ ضرب و حرب گرم گردانید - دلیران همه دل خصوصا سید خانجهان و بهادر خان بدستیاری تائید ایزدی و مددگاری اقبال سرمدی از تیر زهر آلود و تفنگ آن گروه شقاوت آموه حسابی برنگرفته در مجادلت و مقاتلت مساعی جمیله بتقدیم میرسانیدند - چنانچه مبارزان فوج بهادر خان از فرط شجاعت به نردبان پایهٔ پشتهای کشتگان بر آمده بر ملچار مقاهیر می دویدند - و درین پنج روز قریب هفتصد کس از تابینان بهادر خان و همین قدر از دیگر

بندها مقتول و مجروح گشتند - و جمعي كثير از كفار بدوزخ شتافتند - اگرچه اكثر بندهای پادشاهي درانصرام اين ميكوشيدند اما عمده در پيش برد اين كار دشوار ترددات سيد خانجهان و رستم خان و بهادر خان بود - خصوصا بهادر خان هراول سيد خانجهان - و چون اين مهم بدرازي كشيد از پيشگاه سطوت و جلال فرمان شد كه همين كه سيد خانجهان و بهادر خان كه مالش مقاهير داده سيل وار ميروند به پايان قلعهٔ موٴ رسند - ديگر افواج نيز بقهر و جبر جنگل از مناكيب گرفته خود را برسانند - و بر قلعه يورش نمايند - و كشش و كوشش نموده آنرا مسخر سازند - پادشاهزادهٔ والا نسب بعد از رسيدن يرليغ قضا نفاذ بر انچه مامور شد همت برگماشت - و بامداد بيستم رمضان بكريوهٔ مشرف بر اكثر ملچارها برامده سران افواج فيروزي را با بخشيان و تابينان خود بيورش امر نمود - و كس نزد سيد خانجهان و سعيد خان فرستاد - تا اينان نيز از طرف خود يورش نمايند - از سعيد خان درنگي واقع شد - و سيد خانجهان از اخلاص منشي و كار طلبي سرعت نموده سعيهای مردانه بروی كار آورد - و رستم خان و بهادر خان وجمعی ديگر از مبارزان كه همراه او بودند بچه بقلشهاي نمايان جوهر مردانگی ظاهر ساختند - و دليران مذكور ازان جانب و راجه جيسنگه و قليج خان و الله ويردیخان ازينطرف - تسخير قلعهٔ موٴ پيش نهاد عزيمت ساخته همگی همت برگشايش آن گماشتند - و راجه جيسنگه و الله و يردیخان از راه دره و قليج خان از جانب چپ و ديگران از دست راست بجنگل در شده از هرسو

که امکان برامدن بود بفراز کوه بر شدند - چون سید خانجهان و بهادر خان به پیکارهای متوالی و کارزارهای متواتر که در عرض این پنج روز بوقوع آمد کار بران غنوده بخت تنگ ساخته بودند - و آن تیره اختر با اکثر اعوان بابکار و انصار آشفته کار خویش بمدافعهٔ این شیران شیر افگن در مانده - چنانچه جمعی را از جماعهٔ که بر روی دیگر امواج بحر امواج گذاشته بود نیز طلب داشت - راجه جیسنگه و قلیچ خان و الله ویردیخان و دیگر جان سپاران بجهت آنکه بقلعهٔ مو نزدیک بودند - و راه در امد شان آسان بود - و جمعیت بی حمیت آن پریشان خاطر که بر بارهای محافظ آنها باقی مانده بود - از راه قلت مقاومت نتوانست نمود - پیش از رسیدن سید خانجهان و بهادرخان بقلعهٔ مؤ درآمدند - آن واژون طالع که پیش ازین عیال و اموال خود را بتاراگده فرستاده تنها در مؤ مانده بود پس از دید نیرنگی اقبال و استیلا و غلبهٔ لشکر ظفر اثر سراسیمه با پسران و منسوبانی که از شمشیر خون ریز و خنجر مرگ انگیز مجاهدان دین نجات یافته بودند - بپای ادبار ره نورد فرار گردید - بعد از دو روز اصالت خان بپادشاهزادهٔ والا گهر عرضه داشت نمود - که حارسان حصار نور پور از استماع خبر کشایش قلعهٔ مؤ که معقل رصین این غنوده بخت بود بهراس و باس افتاده نیم شب راه گریز پیمودند - و باقبال روز افزون خاقانی چنین سویل متین بزودی و آسانی مفتوح گردید و چون این ماجری بمسامع بشایر مجامع رسید خاقان ممالک ستان هزار سوار از منصب سید خانجهان و راجه جیسنگه دو اسپه

سه اسپه گردانیده - نخستین را بمنصب شش هزاری شش هزار سوار دو اسپه سه اسپه - و دو یمین را بمنصب پنجهزاری پنجهزارسوار دو اسپه سه اسپه - سرافراز ساختند - و بر منصب بهادرخان هزاری ذات افزوده و هزار سوار از سواران او دو اسپه سه اسپه مقرر فرموده او را بمنصب پنجهزاری چار هزار سوار دو اسپه سه اسپه - و راجه مانسنگه گوالیاري را که درین مهم خدمت گزاری و جانسپاری نموده بود بعنایت خلعت و جمدهر مرصع و مرحمت اسپ و فیل نوازش فرمودند - و هرکه درین مهم دستش بکاری رسیده بود اورا بنوازشي خاص و عنایتي مخصوص سر بلند گردانیدند *

بیست و سیوم [رمضان] پادشاهزادهٔ والا تبار بحکم معلی پرتهی چند زمیندار چنبه را که جگت سنگه مطرود پدر اورا بقتل رسانیده بود - و او درین هنگام بذریعهٔ اولیاي سلطنت داخل دولت خواهان گشته بالله ویردیخان و میر بزرگ که باوردن او رفته بود بآستان خواقین مکان فرستاد - و محافظت موٴ براجه جیسنگه و تهاری بقلیچ خان ودمتال بگوکلداس سیسودیه و پیتهان بمیرزا حسن صفوی باز گذاشته - و جمعی دیگر از بندهای پادشاهي را با بسیاری از بیلدار و تبردار به بریدن جنگل نواحی موٴ و توسیع طرق آن و دیگر محال کوهستان گماشته خود بموجب حکم قضا توام با بهادرخان و اصالت خان روانهٔ درگاه خلایق پناه شد *

و بیست و نهم [رمضان] احراز دولت ملازمت نمود - و هزار مهر برسم نذر گذرانید *

غرهٔ شوال پادشاهزادهٔ عالی نسب را بمرحمت خلعت خاصه

با نادری و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلای مینا کار دیگری با زین طلای ساده و انعام دو لک روپیهٔ نقد سر بر افراخته با همرهان رخصت نمودند - و فرمان شد که آن بادیه پیمای شورش را اسیر یا قتیل ساخته کوهستان را بقاع و قطع ببیخ و شاخ آن خار بن فساد پاک گردانند - پرتهی چند زمیندار چنبه بعنایت خلعت و جمدهر مرصع و منصب هزاری ذات و چار صد سوار و خطاب راجگی و مرحمت اسپ سربلند گردید - و چون کوهی که جگت سنگه قلعهٔ تاراگده بران بنا نهاده از مضافات چنبه است - و جگت سنگه بتعدی متصرف شده بود - و عقب قلعه بولایت مذکور پیوسته است - و دران سمت سرکوبی است که بدست آوردن آن در کشایش حصار تاراگده دخیل است - او بوطن دستوری یافت - تا سرانجام ضروریات نموده با جمعیت شایسته از عقب قلعهٔ تاراگده در اید - و سرکوب را بدست آورده کار بر قلعه نشینان تنگ گرداند *

پنجم [شوال] پادشاهزادهٔ والا تبار به ارشاد اقدس با سید خانجهان و دیگر همرهان به نور پور رسیده فروکش کرد - بحکم معلی سعید خان را با پسران او بجمو فرستاد - و بهادر خان و اصالت خان را با قریب دوازده هزار سوار روانه ساخت - تا تاراگده را درمیان گرفته استیصال ارباب ضلال نمایند - و راجه مانسنگه گوالیاری را که دشمن جانی جگت سنگه است تعین نمود - که با جمعیت خود براجه پرتهی چند پیوسته و باتفاق از عقب تاراگده در آمده بهدم بنیاد محصوران به پردازند - هرچند رفعت و رصانت این

حصن متین - و صعوبت ممر و ضیق مداخل و مخارج آن نه بمرتبهٔ بود که کمند تدبیر خداوندان افکار صایبه بر شرفات تسخیر آن رسد اما مبارزان اخلاص آئین و گندآوران نبرد گزین بتوفیق ربانی و تائید اقبال حضرت خاقانی کمر جهاد بر میان اجتهاد محکم بر بستند - و در کشایش آن دژ آسمانی ارتفاع بقدر قدرت و مکنت خویش سعی مینمودند - مخاذیل در استحکام محال دشوار گذار کوشیده بر امکنهٔ مرتفعهٔ جبال گاه مرور عسکر فیروزی در افگندن تیر و تفنگ جد جدید بتقدیم میرسانیدند - و بعضی ازین اشرار فجار بآب شمشیر مجاهدان دین رهگرای آتش جهنم میگردیدند - از حماة اسلام نیز برخی بدرجهٔ والای شهادت می رسیدند - ازانجمله است خسرو بیگ بخشی یمین الدوله آصف خان خانخانان که خان مزبور حسب الحکم او را با هزار سوار از تابینان خود در ملازمت پادشاهزادهٔ عالی نسب فرستاده بود - و بعد ازان که یمین الدوله رخت هستی بربست پادشاه فلک مکان اورا که جوان مردانه کار طلب بود و از آدمی زادهای گرجستان بعنایت منصب سربلند گردانیده بودند - و شرح شهادت او آنکه *

چهاردهم [شوال] بهادر خان و اصالت خان او را با جمعی پیشتر فرستادند - که بحقیقت آن سرزمین وا رسیده مکانی برای خیام و بر افراختن ملچارها مقرر سازد - تا سران لشکر منصور بامداد کوچ نموده روانهٔ پیش شوند - فرستادها پراگنده شده هر یکی ضلعی اختیار نمود - سرداران مزبور کس فرستادند که آن جماعه را برگردانیده بیارد - و نگذارد که قدم

پیش بگذارند - دیگران بر گشتند - خسرو بیگ پاسخ داد که در زمینی که من فرود آمده ام شب میتوان گذرانید - ازانجا که زیاده از سه صد چار صد سوار با او نبود - سرکردهای عساکر فیروزی بار دیگر کس فرستاده طلب نمودند - او بمعسکر بر گشت - درین اثنا مخاذیل قلت همرهان او دریافته برو ریختند - او از اصالت و بسالت پای ثبات از دست نداده بعد از چپقلشهای گردانه بچارده زخم درجهٔ رفیعهٔ شهادت دریافت - و قریب صد کس از همرهانش کشته و خسته گشتند - و چون بهادر خان و اصالت خان و دیگر فدویان جد کار ازین طرف - و راجه پرتهی چند زمیندار چنبه و راجه مانسنگه گوالیاری با جمعیت خود از عقب همت بر کشایش آن حصار استوار و قلع اساس آن نا سپاس گماشته فراوان سعی می نمودند - آن آشفته کار بدست آویز ندامت از گرداب غرور سر بر کرده با خود اندیشید - که گرفتم - تسخیر این محکمه بغلبه و استیلا دشوار است - اما باعتماد استحکام آن با ولی نعمت که تائید یزدانی و تیسیرات آسمانی درکار سازی دستیار و پیشکار دولت ابد پیوند او است - بغی و عصیان نمودن راه هلاک خود پیمودن است و بعد از رفتن تمام محال تاکی درین قلعه توان بود - نا گزیر ازروی استکانت و ابتهال که درین حضرت آسمان رتبت بهترین وسایل است بسید خان جهان ملتجی گردید - و به درخواست او پادشاهزادهٔ عالی نسب امیدوار عفو پادشاهی ساخت - وازانجا که بیقین میدانست که بر دامن بندگان این درگاه غبار نقض عهد وخلف وعد که نکو هیده ترین خصالست نمی نشیند - درخدمت

پادشاهزادهٔ والا تبار التماس نمود - که از درگاه خلایق پناه بخشایش جرایم و آثام در خواست نموده این بیم زدهٔ کار برهم خورده را بصدور فرمان جان بخشي و عفو معاصي مطمئن گردانند - پس ازان که آن والا نژاد برای استعفاء زلات این زیا نکار صورت و معنی عرضه داشت نمود و حقیقت بکرامت استماع رسید - از جناب کرم فرمان عالیشان صادر شد - که از انرو که آن سر گردان صحراء غوایت بذیل پشیماني و ندامت معتمسک گشته امید وار صفح تقصیرات است - از جرایم نا گذشتنی آن خائب خاسر در گذشتیم - دیگر آن ربودهٔ غول ضلالت و غنودهٔ خواب جهالت پیرامون چنین عصیان که باعث اخراج او از موطن مالوف است نگردد - و حصار تاراگده را که با عتضاد آن ره سپر بغی و تمرد گشته است به بندهای درگاه معلی باز گذارد - تا اساس آنرا با دیگر عمارات بر اندازند - و چون اوامر پادشاهي را بسمع و طاعت تلقي نمود - بالتماس پادشاهزادهٔ والا تبار حکم شد که بعضی منازل میان آن محکمه را که بر قلاع سه‌گانه اشتمال دارد برای بودن منسوبان و اسباب او واگذاشته باقي را با هر سه حصار وبران گردانند - و قلعهٔ موٴ را که چار دیواری محکم باشجار اطراف بیش نیست با حصار قلعهٔ نور پور بیندازند - تادیگر زمینداران کوتاه بین مامن روز بد طاعت و فرمان پذیری این درگاه خواقین پناه دانند - نه رصانت حیطان گلین - و متانت جدران سنگین - جگت سنگه بعد از ورود این حکم مطاع بسید خان جهان پیغام کرد که شما خود رسیده بهر روشي که خواهید قلاع تاراگده

بیندازید - سید خان جهان بدانجا رفته دو روز توقف گزید - و گروهی را برگماشت تا حصار بیرون از بنیاد برکندند - سید فیروز خویش خود را با مردم خود گذاشت که شیر حاجی و دیگر حصون را برانداخته با زمین برابر سازد - وشب جمعه نوزدهم ذی الحجه با جگت سنگه بملازمت پادشاهزادهٔ جهانیان آمد - وبحکم معلی ضبط آن کوهستان به نجابت خان تعلق گرفت - و چون جگت سنگه جانب دروازهٔ کلان قلعهٔ نورپور که سه طرف آن جری است که از پایان آن تا بالای قلعه عمارات او و مردم او است و قریب هزارگز مرتفع و بدین جهت ازین اطراف بر شدن ممکن نیست استوار جداری کشیده بفاصلهٔ چند گز در پیش آن شیر حاجی ساخته برج و باره ترتیب داده بود - یرلیغ قضا نفاذ صادر شد که پادشاهزادهٔ عالم بهادر خان و اصالت خان را در نورپور بگذارد - تا آن دیوار را با شیر حاجی از بیخ برکنند - و منازل درون بحال دارند - و خود با سید خان جهان وسایر همرهان جگت سنگه و پسران او را همراه گرفته بدرگاه معلی بیاید *

اکنون گلگون باد خرام خاصه بشاه
راه نوشتن وقایع حضور میشتابد

غرهٔ رمضان پنج فیل که درة التاج خلافت پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر ازمرزبان مو رنگ بعنوان پیشکش گرفته یکی بایراق طلا و چهار بایراق نقره بدرگاه خواقین پناه ارسال داشته بودبنظر کیمیا اثر در آمد - خدیو اقبال تسبیح مروارید بیش بها که دران چند قطعهٔ لعل قیمتی بود وچار اسپ از طویلهٔ خاصه مصحوب ملازم آن والا مقدار

که اقبال پیشکش بدرگاه آسمان جاه آورده بود عنایت نموده فرستادند - نه فیل که سیدشجاعت خان بطریق پیشکش روانهٔ درگاه معلی نموده بود نیز از نظر انور گذشت *

سیوم [رمضان] رای مکند داس دیوان یمین الدوله را بمنصب پانصدی ذات وصد سوار و خدمت دفتر داری تن از تغییر جسونت رای سربلند ساختند - و دفتر داری خالصهٔ شریفه از تغییر بهاریمل که او بخدمت دیوانی صوبهٔ پنجاب سر افراز شد - بجسونت رای مفوض گشت - بسید عبد الرزاق سلالهٔ دود مان رئیس الاولیا رائس الاصفیا شیخ محي الدین عبد القادر جیلاني قدس سره - و دیگر سادات چارهزار روپیه - وبفرخ بیگ خراسانی که درینولا بعزم بندگی آستان معلی آمده بود سه هزار روپیه مرحمت نمودند - بشاه محمد میر شکار نذر محمد خان که طیور شکاري از جانب خان مذکور به پیشگاه حضور آورده خلعت و دو هزار روپیه انعام فرموده مرخص ساختند *

دوازدهم [رمضان] لطف الله پسر سعید خان بهادر ظفرجنگ از نزد پدر آمده دولت ملازمت اندوخت - چون او در راه زخم بر داشته بود چنانچه گزارش پذیرفت به خلعت و شمشیر یراق طلای مینا کار و منصب هزاري ذات و پانصد سوار از اصل واضافه ومرحمت اسپ بلند پایکي یافت *

بیست و نهم [رمضان] موضع کانو وآهن مضرب خیام آسمان احتشام شد - درین ماه مبارک مبلغ سي هزار روپیهٔ مقرر باصحاب احتیاج رسید *

غرهٔ شوال از شکار گاه کالو و آهن بدارالسلطنه مراجعت فرمودند۔ میر برکه بخدمت عدالت اردوی معلی سر بر افراخت *

پنجم [شوال] فدائي خان از جاگیر آمده احراز دولت ملازمت نمود - و یك فیل برسم پیشکش گذرانید *

دهم [رمضان] متصل باغ فیض بخش و فرح بخش منزل اقبال شد *

یازدهم [رمضان] دار السلطنت بگرامي قدوم کشور خدیو مورد برکات جاودانی گشت - و علیمردان خان که از کابل آمده بود استلام عتبهٔ سنیه نمود - و هزار مهر نذر گذرانید - و از پیشگاه نوازش بمرحمت خلعت خاصه با نادری طلا دوزي و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و مطلا سرافراز گردید *

دوازدهم [شوال] بهمنیار ولد یمین الدوله باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب هزاري دویست سوار مباهي گشت *

پانزدهم [شوال] از اصل و اضافه ذوالقدر خان بمنصب دو هزاری ذات و هزار و ششصد سوار - و حیات ولد علي خان ترین بمنصب هزاری ذات و هشتصد سوار نوازش یافتند *

نگارش فرخنده جشن شمسي وزن

روز سه شنبه نوزدهم شوال سنه هزار و پنجاه و یک هجري مطابق دوم بهمن خجسته جشن شمسی وزن اختتام سال پنجاهم و افتتاح سال پنجاه و یکم از عمر جاوداني آرایش یافت - و زر و سیم بوزن این ذات مقدس بآئین مقرر وزنی دیگر گرفت - و

جهاني بوجوه نثار كامياب گشت - درين بزم مبارک منصب مهين پور خلافت باضافهٔ پنج هزار سوار بيست هزاري ذات و پانزده هزار سوار - و منصب هريکی از اختر برج جلالت پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر و گوهر درج سلطنت پادشاهزاده محمد اورنگ زيب بهادر بافزايش هزار سوار پانزده هزاري ذات و ده هزار سوار شش هزار سوار دو اسپه سه اسپه - و منصب پادشاه زادهٔ والا نژاد مراد بخش باضافهٔ هزار سوار ده هزاري ذات و هشت هزار سوار مقرر شد - پانصد سوار از منصب مکرمت خان دو اسپه سه اسپه مقرر نموده او را بمنصب سه هزاري ذات و سه هزار سوار پانصد سوار دو اسپه سه اسپه - و از اصل و اضافه الله قلي ولد يلنگتوش را بمنصب هزار و پانصدی ذات و ششصد سوار - و مهيس داس راتهور را بمنصب هزاری ذات و هزار سوار - و سيد نور العيان را بمنصب هزاری ذات و پانصد سوار - و حيات خان را بمنصب هزاري دو صد و پنجاه سوار سرافراز گردانيدند *

چهارم ذي القعده بشکار گاه تلوندي نهضت نمودند - و بيست و دو روز نشاط اندوز شکار نيله گاو و آهو گشته بيست و ششم بدار السلطنه معاودت فرمودند *

بيست و هفتم [ذي القعده] سعيد خان بهادر ظفر جنگ بدرگاه والا رسيده سعادت کورنش اندوخت - و هزار مهر نذر گذرانيد *

سلخ ماه [ذي القعده] قليچ خان از لشکر ظفر پيکر آمده باستلام عتبهٔ خواقين پناه پيشانی طالع بر افروخت *

غرهٔ ذی الحجه خان عالم که بحکم معلی از دار الخلافهٔ

اکبرآباد آمده بود بعنایت خلعت و انعام بیست هزار روپیه کامیاب گشته رخصت انصراف یافت - چهارم برستم بیگ ترکمان سه هزار روپیه و بخواجه فاضل هزار روپیه عنایت شد *

فرستادن ظفر خان به تنظیم صوبه کشمیر

چون در فصل خریف این سال درکشمیر از کثرت امطار بی‌گاه و فرط طغیان میاه بسیاری از مزارع خراب گردید - و غلات فراوان آب برد - و رعایای آن دیار بیلای غلا وصعوبت قحط مبتلا گشتند - و خلقی غزیر و جمعی کثیر از ضعفا و مساکین با حلایل و ذراری بدارالسلطنه آمدند - و حقیقت پراگندگی و بی نوائی اینان معلوم اقدس شد - پادشاه گیهان که بمقتضای خلافت الهی کافل ارزاق جهانیان و ناظم احوال عالمیان اند مبلغ یک لک روپیه از خزانهٔ عبرات بانات و ذکور و صغیر و کبیر این جماعهٔ هلک زده که زیاده از سی هزار کس درپای چهرکهٔ درسن فراهم آمده بودند مرحمت نموده حکم فرمودند - که تا این جماعه دردار السلطنه باشند هر روز ده جا طعام مبلغ دویست روپیه از سرکار فیض آثار باینان میداده باشند و مبلغ سی هزار روپیه دیگر نزد تربیت خان ناظم آن صوبه فرستادند تا بگروه بی بضاعتی که نیروی حرکت و ترددات نداشته باشند قسمت کند - و نیز حکم شد که روزی طعام صد روپیه در مواضع پنجگانه صرف این جماعهٔ پریشان روزگار نماید - وچون تربیت خان باحوال شولیدگان این واقعه و صحنت رسیدگان این نازله چنانچه بایست نیارست پرداخت - و نارضامندی آفت زدگان این حادثه

بعرض بار یافتگان درگاه خلایق پناه رسید - صوبه داری کشمیر از تغییر او بظفر خان ولد خواجه ابوالحسن که پیش ازین نیز ناظم آنجا بود و بحسن سلوک سکان آن ملک ازو راضي بودند - مقرر شد - و بمرحمت خلعت و اسپ با زین نقره اورا نوازش نموده رخصت فرمودند - و قدغن رفت که در رعایت سکنه سیما رفاهیت رعیت بیش از بیش مساعی جمیله بتقدیم رساند - و مبلغ بیست هزار روپیهٔ دیگر برای نیازمندان ومحتاجان آن سر زمین همراه او ارسال داشتند *

دهم [ذي الحجه] بعید گاه تشریف فرموده نماز عید اضحی ادا نمودند - و درمجی و ذهاب نیازمندان به زر نثار دامن امید برآمودند - و بعد معاودت بذات اقدس که جانهای گرامي قربان آن سزد باقامت سنت قربان پرداختند - ده اسپ عراقي و دیگر اشیاء که صفدر خان ناظم قندهار برسم پیشکش ارسال داشته بود بنظر خورشید اثر درآمد *

پانزدهم [ذي الحجه] منزل علي مردان خان بیمن مقدم فیض توام رشک افزای منازل قمر گردید - و او بلوازم پا انداز و نثار پرداخته اصناف جواهر و انواع نفایس اقمشه بعنوان پیشکش گذرانید - و متاع یک لک وسی هزار روپیه بشرف پذیرائی رسید - صوبهٔ اودیسه بپادشاهزادهٔ بیداربخت محمد شاه شجاع بهادر مرحمت نموده فرمان دادند که آن والاگهر محمد زمان طهراني را بضبط و ربط آنجا بفرستد - و بشاه نواز خان ناظم معزول آن صوبه پیرایغ شد که پس از رسیدن محمد زمان بجون پور آمده بنظم و نسق آن سرکار که در تیول او مرحمت شده بپردازد *

گذارش نوروز جهان افروز

درین ایام سعادت اتسام که دلهای جهانیان بمیامن انعام پادشاه منعام و برکات افضال شهنشاه مفضال نشاط آگین بود - فروغ افزای هفت طارم شب جمعه نوزدهم ذی الحجه بعد از انقضای یکساعت نجومی رایات اعتدال بدارالشرف بر افراخت - فردای آن سرو جویبار خلافت پادشاه زاده محمد اورنگ زیب بهادر که بفرمان والا از دکن روانهٔ درگاه خلایق پناه شده بودند باستلام عتبهٔ اقبال مستسعد گشته هزار مهر نذر گذرانیدند - و فلذة الکبد سلطنت سلطان محمد خانف خود را نیز بدولت زمین بوس رسانیدند - بآن والا گهر خلعت خاصه و دو لك روپیهٔ نقد بطریق انعام عنایت شد - راو ستر سال و راجه پهاژ سنگه بندیله و سزاوار خان و زاهد خان که از صوبهٔ دکن در ملازمت آن بلند مقدار بدرگاه جهان پناه آمده بودند بتقبیل عتبهٔ گردون مرتبه فایز گشتند - و راو ستر سال دو فیل بعنوان پیشکش گذرانید - خلیل الله خان باضافهٔ پانصد سوار بمنصب دو هزار و پانصدی دو هزار سوار - وسنام سنگه ولد کرمسی راتهور حسب الالتماس پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر از اصل و اضافه بمنصب هزاری پانصد سوار سر برافراختند *

بیست و یکم [ذی الحجه] علی مردان خان را بعنایت خلعت خاصه و ده اسپ ازان میان یکی از طویلهٔ خاصه با زین طلا سر بلند ساخته رخصت مراجعت بصوب کابل فرمودند - سعید خان بهادر ظفر جنگ را بعنایت خلعت خاصه و صوبه داری ملتان

بر نواخته بدان سو مرخص ساختند - بآقا افضل دیوانی صوبهٔ بنگاله و سرکار پادشاهزادهٔ والا مقدار محمد شاه شجاع بهادر - و به رای کاسیداس دیوانی دار الخلافهٔ اکبر آباد مفوض گردید - بارباب طرب انعام مقرر مرحمت شد *

بیست و پنجم [ذی الحجه] پادشاهزادهٔ گرامی نژاد مراد بخش با سید خان جهان و راجه جیسنگه و رستم خان و راو امر سنگه و راجه رایسنگه و میرزا حسن صفوی و نظر بهادر خویشکی و دیگر امرا و منصبداران که با آن اختر برج سعادت بودند باستلام سدهٔ سنیه شرف اندوز گشت - و هزار مهر نذرگذرانید - و بوسیلهٔ آن گوهر بحر خلافت جگت سنگه و پسران او فوطه درگردن انداخته عرق خجالت برجبین و چشم ندامت بر زمین دولت تقبیل آستان معلی دریافتند - شهنشاه خطا پوش عطا پاش قبایح اعمال او را بذیل بخشایش پادشاهانه باز پوشیده از زلات او درگذشتند - و پادشاهزادهٔ والا تبار را بخلعت خاصه سر بر افراخته منصب آن عالی نسب را که ده هزاری ذات و هشت هزار سوار بود دوازده هزاری ذات و هشت هزار سوار دو هزار سوار دو اسپه سه اسپه مقرر فرمودند *

اکنون بگزارش داستان سورجمل که در اثناء نگارش احوال جگت سنگه اشاره به تفصیل آن رفته بود می پردازد

شرحش آنکه چون سورجمل پسر راجه باسو که پس از در گذشتن پدر بجای او سر افراز شده بود از کفران نعمت راه بغی که طریقهٔ آبای فتنه گرای او بود پیمود - و تمامی زمیندارن کوهستان شمالی پنجاب را بفسون و فسانه بخود متفق ساخته دست

تعدي به پرگنات دامن کوه پنجاب دراز کرد - حضرت جنت مکاني بعد از استماع این خبر در احمد آباد گجرات استیصال این بد مال و کشایش دژ دشوار کشاي کانگره را که در کوهستان شمالی پنجاب بر فراز کوهی بلند واقع شده و از دیر باز کمند تدبیر هیچ فرمان روائی از فرمان روایان هندوستان بکنگرهٔ تسخیر آن نرسیده - حتي حضرت عرش آشیاني چنانچه در عهد دولت مهد آن حضرت حسین قلي خان ترکمان مخاطب بخانجهان صوبه‌دار پنجاب مدتي مدید این قلعه را در قبل داشته نا کام مراجعت نمود - بعهدهٔ خاقان کشور کشا مفوض فرمودند - و ازین رو که کاردانی و کار طلبي و سرداري و سپاهیگری راي رایان که بتازگی فتح جام و بهار مرزبانان کچهه نموده آمده بود و پیشکش گرفته آنهارا بآستان سلطنت آورده بآزمون رسیده بود - پادشاه ملک ستان بیست و سیوم رمضان سنه هزار و بیست و هفت اورا با فوجی عظیم از دلاوران معرکهٔ وغا دلیران عرصهٔ هیجا از احمد اباد روانهٔ آنصوب ساختند - و مقرر نمودند که نخست مهم سورجمل را انجام دهد - پس ازان بکشایش حصار کانگره بپردازد - سردار لشکر بآن سرزمین رسیده مطابق حکم ارفع اعلا درپي آواره ساختن سورجمل شد - او پس از آگهي برین معني بقلعهٔ موٴ که پناه جای راجه باسو و نیاکان او بود - و اطراف آن جنگلی است متشابک الاغصان چنانچه گزارش یافت رفته تحصن جست - رای رایان با بهادران فیروزي نشان بپای قلعه رسیده این حصن حصین را سر سواري مسخر گردانید - و بدرون درشده دست قتل واسر برکشاد - و گروه انبوه

بوادی عدم فرستاد - سورجمل دراثنای گیر ودار طریق فرار پیموده با رفقای ادبار انتما بقلعهٔ نور پور که راجه باسو پدرش در غایت متانت در مکانی که در باستانی ایام به دهمیهری زبان زد بود بنا نهاده باسم سامی حضرت جنت مکانی موسوم ساخته موطن و مسکن خویش گردانیده بود پناه برد - و از صدمات افواج قاهره دران قلعه نیز قرار نگرفته روی ضلال بقلعهٔ اسرال که بالا رویهٔ قلعهٔ نورپور دریکی از شعاب جبال متعلق بحدود محال چنبیال واقع شده و اشجار متراکمه دارد - نهاد - رای ربان پس از اطلاع برحقیقت حال با دلاوران نبردارا باستعجال تمام بآن حصار استوار رسیده محاصره نمود - آن مخذول ازین قلعه نیز بر آمده و بپا مردی فرار از جنگ شیران بیشهٔ پیکار رهائی یافته بزمیندار چنبه زینهاری شد - سرگروه لشکر مظفر بنور پور معاودت نموده محال حوالیء آنرا از هارا و تهاری و نیسه و نکروته سور و حوالیء که هریکی با کمال حصانت و رصانت در درخت زار دشوار گذار واقع شده - مفتوح ساخته تسخیر قلعهٔ کوتله را که میان کانگره و نور پور است واز سه جانب بدریا پیوسته و یک طرفش راهی است صعب المرور عسیر العبور و مادهو سنگه برادر سورجمل دران مستحصن بود - وجه همت گردانید - و آن را قبل نموده در عرض سه روز برکشود - و مادهو سنگه گریخته به برادر خود پیوست - و پس ازان که همگی سرزمین سورجمل بحیطهٔ ضبط در امد رای رایان با عسکر ظفر لوا روی عزیمت بچنبه نهاد - و چون در اثنای ره نوردی خبر رسید که پیمانهٔ عمر سورجمل ناسپاس حق نشناس که بوسیلهٔ عنایت اعلی

حضرت مرتبهٔ راجگي و جانشینی پدر یافته بود لبریز شد - بچانپال بر نکاشت که سلامت او و رهائي مرز و بومش وابسته بآنست که نقد و جنس اندوختهٔ سورجمل را بلا توقف بفرستد - و الا عنقریب عرضهٔ تلف خواهد گشت - او از مشاهدهٔ حال سورجمل مال و منالش را از نقد و جنس با ماده و سنگه مصحوب پسر و برادر خود نزد راي رایان فرستاد - و راي رایان همه را بخدمت اعلی حضرت ارسال داشت - و چون برسات نزدیک رسیده بود و آذوقه چنانچه باید سر انجام نیافته بمصلحت دید دولتخواهان بنور پور معاودت نمود - و بیست و چهارم شوال سنه هزار و بیست و هشت هجري مطابق غرهٔ مهر کانگره را محاصره نمود - و بتقسیم ملچار و پیش بردن کوچهٔ سلامت و دوانیدن نقب پرداخت - ادبار پیشگان باستظهار دژ استوار راه خرد گم کرده برج و باره محکم ساختند - و هنگامهٔ پیکار گرم گردانیدند - راي رایان در ضبط مداخل و مخارج و سد طرق آذوقه اهتمام تمام بکار برد - و چون مدت محاصره بچارده ماه کشید - و از نایابی غله کار بر قلعه نشینان آنچنان تنگ شد که پوست درخت را در آب جوشانده سد رمق مینمودند - نا چار از روي اضطرار زینهاري شدند - و عرضه داشتي مشتمل بر التماس امان در خدمت خافان کشور ستان ارسال داشتند - ازانجا که جان بخشي سجیهٔ این دودمان والا شان ست - و جرم پوشي شیمهٔ این خاندان عرش مکان اعلی حضرت بکرم جبلي ملتمس را پذیرفته استعفاء تقصیر ایشان در خدمت حضرت جنت مکاني نمودند - و فرمان بخایش عنوان شرف صدور یافت که اگر قلعه بلا

توقف براي رايان بسپارند و خود بدرگاه والا بشتابند بجان امان مي يابند - پس از ورود منشور امان بيست و پنجم ذي الحجه سال هزار و بيست و نهم هجري مطابق غرة آذر هريسنگه ولد تلوک چند سرگروه قلعه نشينان که دوازده سال عمر داشت قلعه را براي رايان حواله نموده با سکندر ناسي که عم و مدار عليه مهمات او بود و ساير مردم نزد او آمد - سر کردهٔ لشکر جمعي معتمد را بمحارست قلعه گذاشته هريسنگه و توابعش را بطريق نظر بند همراه گرفته دوستکام و مقضي المرام با بقيهٔ لشکر روانهٔ درگاه آسمان جاه گشت - و در اوايل دي ماه اين سال روزي که رايات جهان کشا از کشمير مراجعت نموده بدارالسلطنهٔ لاهور نزول اجلال فرمود دولت ملازمت دريافت - و چون بيمن ارشاد و تربيت خاقان کشور ستان مصدر چنين فتحي نمايان شده بود بالتماس اعلی حضرت از پيشگاه عنايت حضرت جنت مکاني بخطاب راجه بکرماجيت بلند پايگي يافت *

چارم محرم [سنه ۱۰۵۲] پادشاه زادهٔ والا گهر محمد اورنگ زيب بهادر پيشکشي مشتمل برانواع جواهر و مرصع آلات و نفايس امتعهٔ دکن و فيلان کوه هيکل از نظر کميا اثر گذرانيدند ازان ميان جنس يک لک و بيست هزار روپيه شرف پذيرائي يافت - و آن درة التاج سلطنت را بعطای خلعت خاصه و جمدهر مرصع با پهولکتاره و صد اسپ ازانجمله دو اسپ از طويلهٔ خاصه يکی با زين طلاي مينا کار ديگري با زين طلاي ساده و فيل از حلقهٔ خاصه با يراق نقره و جل مخمل زربفت و مادهٔ فيل سرافراز

ساخته دستوری مراجعت دکن دادند - و به محمد سلطان نخستین پسر آن بلند اختر تسبیح مروارید عنایت شد - و بالتماس آن غرهٔ ناصیه دولت از کومکیان دکن قزلباش خان بمرحمت نقاره و امان بیگ بعنایت علم - و لطف الله پسر لشکرخان بخشي و واقعه نویس بالاگهات بمنصب هزاري ذات و هزار سوار از اصل و اضافه مفتخر گشتند *

هشتم [محرم] مطابق نوز دهم فروردین که آفتاب در اوج شرف بود پیشکش مهین پور خلافت و پادشاه زادهٔ والا تبار مراد بخش مشتمل بر اصناف جواهر و مرصع آلات و اقمشهٔ نفیسه بنظر اکسیر اثر درآمد - قیمت آنچه درین ایام ممنیت اتسام از پیشکش پادشاه زادهاي والامقدار و امراي نامدار بعز قبول رسید شش لک روپیه شد - درین تاریخ میرزا عیسی ترخان را که بنظم سرکار سورته مي پرداخت - از تغییر اعظم خان که بحال رعایای صوبهٔ گجرات نیک نه پرداخته هرچند ضبط متصرفان آنجا از قرار واقع نموده بود بحکومت آن صوبه سرافراز ساختند - و از جملهٔ سواران منصب او هزار و پانصد سوار دو اسپه سه اسپه مقرر فرموده اورا بمنصب پنج هزاري ذات و پنجهزار سوار دو هزار و پانصد سوار دو اسپه سه اسپه سربلند گردانیدند - و ضبط سرکار سورته بعنایت الله واد موسی الیه مفوض گشت - و از اصل و اضافه اورا بمنصب دوهزاري و هزار و پانصد سوار - و محمد صالح دیگر پسر اورا بمنصب هزاري هزار سوار بر نواختند - سلالهٔ خاندان نجابت - صفاوهٔ دودمان ولایت - سید جلال که بحکم والا از گجرات بدرگاه جهان پناه آمده سعادت ملازمت دریافته

بود بانعام پنجهزار روپیه سربلند گردید - مبالغ مقرر نخستین عشرهٔ این ماه بفقرا و یتامی رسید *

هژدهم [محرم] بهادر خان و اصالت خان که بقلع قلاع کوهستان معین شده بودند باستلام سدهٔ سدره رفعت مستسعد گشتند *

نوزدهم [محرم] منصب راجه جگت سنگه و راجروپ پسر او که از نایرهٔ سخط پادشاهي نجات یافته بودند از روی کرم بدستور پیشین مقرر فرمودند *

نهضت اختر برج دولت و اقبال گوهر درج حشمت وجلال - پادشاه زاده محمد دارا شکوه بصوب قندهار وظهور نیرنگی اقبال دشمن مال سریر آرای جهانبانی حضرت خاقانی

ازان باز که صوبهٔ قندهار و مضافات آن که ملک موروث این پادشاه سلیمان جاه است و در عهد حضرت جنت مکانی از دست اولیاي سلطنت برآمده بود - چنانچه در نخستین سال این دور گرامي بتفصیل نگاشته شد - بتصرف هوا خواهان دولت بلند صولت درآمد - دارای ایران از فکر تباه و اندیشهٔ کوتاه در آرزوی تسخیر این ملک روز بي تاب و شب بیخواب بود - لیکن ازانجا که فرمان روای روم سلطان مراد خان بقصد تسخیر بغداد نهضت نمود - او یک چندي بدان جانب مشغول ماند - با انکه قیصر بغداد را مسخر ساخته متحصنان را بقتل رسانید -

او باین تنبیه آسمانی متنبه نگشته همین که از سلطان خاطرش بآشتی فراهم آمد برای آنکه قزلباش بقیة القتل رومیان در رزم قندهار طعمهٔ تیغ آبدار مبارزان خونخوار گردند نزدیک دو سال تهیهٔ لشکر و تعبیهٔ اسباب سفر نمود - و درین سال بعزم تسخیر قندهار رستم خان گرجی سپهسالار خود را با سپاه گران پیش فرستاده مقرر نمود - که تا رسیدن او در نیشاپور توقف نماید - چون این خبر بتواتر وتوالی از عرایض صفدر خان صوبه دار قندهار و عزیز الله خان حارس بُست بمسامع حقایق مجامع رسید - حکم شد که رایات جهان کشا و الویهٔ نصرت قرا بانتهاض درآید - فرازندهٔ لوای فیروزی مهین پادشاه زادهٔ والاقدر از خلوص عقیدت و رسوخ ارادت بعرض اقدس رسانیدند - که اعلی حضرت بنفس نفیس در دار السلطنه بر اورنگ جهانبانی و سریر کامرانی متمکن باشند - و انجام این مهم را باین فرزند ارادت پیوند باز گذارند - حضرت خاقانی چون آن والاگهر را درین خواهش راسخ یافتند - تحسین فرموده در پذیرفتند - و پنجاه هزار سوار نبرد کار و فیلان کوه پیکر باد رفتار با توپخانهٔ فراوان و خزانهٔ بیکران و دیگر اسباب رزم در رکاب نصرت نصاب آن گوهر افروز شجاعت معین گردانیدند - و بمرحمت خلعت خاصه با نادری طلا دوزی حاشیهٔ مروارید و جیقهٔ پر همای مرصع بالماس قیمتی وسر پیچ لعل و مروارید گرانبها و جمدهر مرصع با پهولکٹاره و شمشیر مرصع و باضافهٔ پنجهزار سوار بمنصب بیست هزاري بیست هزار سوار و دویست اسپ ازانجمله دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکي با زین

مرصع دیگري با زین طلاي میناکار و فیل از حلقهٔ خاصه با ساز نقره و جل مخمل زربفت و ماده فیل و انعام دوازده لک روپیه نقد بر نواختند - و بیستم محرم گوش هوش آن دهٔ التاج خلافت را بجواهر نصایح بر آراسته و در اسعد ساعات و ایمن اوقات فاتحهٔ فایحهٔ فتح و نصرت خوانده و بکمال عطوفت در بر مهر پرور کشیده رخصت فرمودند - و سید خان جهان و راجه جسونت سنگه و راجه جیسنگه و رستم خان و قلیچ خان و بهادر خان و الله ویردیخان و راو امر سنگه و مبارز خان و فدائي خان و سردار خان و اصالت خان و خلیل الله خان و راجه رایسنگه و راو سترسال و نظر بهادر خویشگی با پسران و شیخ فرید ولد قطب الدین خان و راجه جگت سنگه و جانسپار خان و سر انداز خان و یکه تاز خان و هریسنگه و مهیس داس و رامسنگه راتهوران و چندر من بندیله و راجه امر سنگه نروري و گوکل داس سیسودیه و رایسنگه جهالا و سید نور العیان ولد سید سیف خان بارهه و سید محمد ولد سید افضل و خلیل بیگ و ترکتاز خان و میر خان و سید منصور ولد سید خانجهان و دیگر بندهاي درگاه از پیشگاه حضور و سعید خان بهادر با پسران وکومکیان از صوبهٔ ملتان و از تعیناتیان صوبهٔ کابل سعادت خان و اکبر قلي سلطان ککهر و شادمان پکهلیوال و دیگر منصبداران و پنجهزار سوار احدي برق انداز و کماندار و پنجهزار پیادهٔ تفنگچي و باندار با جمعي توپ انداز در خدمت آن نیر برج جلالت تعین فرمودند - و وقت رخصت سید خان جهان را بخلعت خاصه و شمشیر مرصع و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه -

و راجه جسونت سنگه و راجه جیسنگه را بخلعت خاصه و جمدهر مرصع با پهولکتاره و اسپ از طویلهٔ خاصه بایراق طلا و فیل از حلقهٔ خاصه سر بلند ساختند - و رستم خان را به خلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا مباهی گردانیده هزار سوار از منصب او که پنجهزاری پنجهزار سوار بود دو اسپه سه اسپه مقرر نمودند - و قلیچ خان و بهادر خان و الله ویردي خان را به خلعت خاصه واسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا - و راو امر سنگه را بخلعت خاصه و باضافهٔ هزاری ذات بمنصب چار هزاری سه هزار سوار و با سپ با زین مطلا - و مبارز خان و فدائی خان و سردار خان را بخلعت و اسپ با زین مطلا - و اصالت خان را بخلعت و اسپ با زین مطلا و نقاره - و خلیل الله خان را بخلعت و اسپ با زین مطلا و علم و نقاره - و راجه رایسنگه را به خلعت و باضافه هزاری ذات بمنصب چار هزاري دو هزار سوار و باسپ با زین مطلا - و راو ستر سال را به خلعت و اسپ با زین نقره - و نظر بهادر را به خلعت و باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاری هزار و پانصد سوار و اسپ با زین نقره و نقاره - و شیخ فرید و راجه جگت سنگه و جانسپارخان و سرانداز خان را بخلعت و اسپ - و هریسنگه و مهیس داس را بخلعت و اسپ و علم - و رامسنگه راتهور را بخلعت و اسپ - و چندر من بندیله را بخلعت و اسپ و علم - و راجه امر سنگه نروري و گوکل داس سیسودیه و رایسنگه جهالا و سید نور العیان را بخلعت و اسپ - و میر خان را بخلعت و منصب هزاري ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه و اسپ - و سید منصور پسر سید خانجهان را

بخلعت و منصب هزاري ذات و دو صد سوار از اصل و اضافه و اسپ سرافرازي بخشيدند - و بسياري از قدويان بعضي باسپ و برخي به خلعت سرافراز گشتند - و حکم اقدس بصدور پيوست که بهمگي اسرا و منصب داران اين عسکر ظفر پيکر که بيشتري تيول دارند و لختي نقد از خزانهٔ والا مي يابند سر هر صد سوار موافق ضابطهٔ منصب ده هزار روپيه که سر هزار سوار يک لک روپيه باشد وراي تنخواه مناصب برسم مساعدت بدهند - و باحديان و پيادهاي توپچي و تفنگچي و باندار سه ماه پيشگي تن نمايند تا از مدد خرچ وا پرداخته در کار و خدمت پاشاهي سرگرم باشند و طراز کسوت مفاخر و معالي مهين پادشاهزاده بقلاوزي صيانت ايزدي بقصد نبرد داراي ايران ره نورد گشتند - و همدرين روز پادشاهزادهٔ والا نسب مراد بخش را نيز بمرحمت خلعت خاصه با نادري و جمدهر مرصع با پهولکٹاره و شمشيرمرصع و دو اسپ از طويلهٔ خاصه با زين طلاي ميناکار وطلاي ساده و فيل از حلقهٔ خاصه با يراق سيمين و جل مخمل زربفت و مادهٔ فيل بر نواخته - و ميرزا حسن صفوي و برخي ديگر بندها را همراه داده مرخص ساختند - و مقرر فرمودند که درين طرف آب نيلاب هرجا مناسب باشد اقامت گزيند - و وقت کار نزد برادر بخت بيدار برسد - و بعلي مردان خان فرمان قضا جريان عز صدور يافت - که در کابل باستعداد تمام آمادهٔ پيکار باشد که اگر از طرف نذرمحمد خان و الوس بلخ و بدخشان شورشي بظهور آيد بمدافعهٔ او بپردازد - و تمامي منصب داران تعينات آنصوبه را که از پيشگاه عظمت

با مهین پور جلالت معین گشته اند در خدمت آن کامگار بفرستد - خان دوران بهادر نصرت جنگ که پیشتر برلیغ قضا نفاذ بطلب او صادر شده بود از مالوه آمده دولت ملازمت اندوخت - وهزار مهر برسم نذر و دو هزار پارچهٔ دوراسي و غیره از نفایس نسایج آن ملک بطریق پیشکش گذرانید - و بعطای خلعت خاصه و شمشیر مرصع و صد اسپ ازان میان دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه با ساز نقره و جل مخمل زر بفت و ماده فیل کامیاب گشته بملازمت مهین خلف خلافت دستوری یافت - ازانجا که بداندیش این دولت پاینده با اقبال در پیکار است - و بد خواه این سلطنت فزاینده با بخت در کارزار - بعد از عبور پادشاه زادهٔ عالی قدر رفیع مقدار بدستیاری توفیق رباني و پامردی تائید سبحاني از آب نیلاب خبر فناء آن اجل ستیز رسید - پس ازان که اینمعنی از عرضداشت آن بخت بیدار معروض اشرف گشت - خدیو دیهیم و اورنگ خداوند فر و فرهنگ که خاطر نهفته ناظرش مجالي عواقب امور و مراة خواتم شؤون است - از دور بیني و حزم گزیني حکم فرمودند که پادشاه زادهٔ سعادت پژوه بغزنین رفته چندي توقف گزینند - و خاندوران بهادر نصرت جنگ و سعید خان بهادر ظفر جنگ را با سی هزار سوار نبرد کار بقندهار روانه سازند - اگر خبر قضیهٔ ناگریز شاه صفي چنانچه بگوش حجاب بارگاه فلک جاه رسید وقوعی نداشته باشد - و او بقصد پیکار رو بقندهار نهد - آن فروغ دودمان اقبال با لشکر ظفر اثری که در خدمت آن موید بختیار است متوجه قتال آن بی

اعتدال گردند - و اگر آن گرفتار خواب پندار لختي بهوش آمده صرفهٔ کار درآمدن این دیار نه بینند - و برهنمونی ادبار سپه سالار نابکار را بجنگ افواج نصرت امتزاج فرستند - این دوسردار فیروزی دثار جزاء جرات نکوهیده و جسارت ناپسندیده درکنار روزگار سپه سالار واژون کار او خواهند نهاد - بعد از ورود یرلیغ والا پادشاه زادهٔ نامدار بغزنین رفته آن دو نوئین اخلاص آئین را بالشکر جرار بقندهار فرستادند - پس ازان خبر متواتر شد که آن مدهوش بادهٔ نادانی و مست خواب جوانی را که لشکر بخراسان فرستاده خود نیز پس از چندی بمشهد منور راهی گشته بود درکشان پیمانهٔ زندگي برآمود *

اکنون بنگارش لختي از حال شاه صفي و کیفیت رستگاري او از کشمکش زندگاني بل رهائي خلایق از کشمکش او - خوانندگان این ماجرای عبرت افزا را از نگراني برمي آرد

چون شاه عباس فرمان روای ایران که از اولاد و اقربا هرکه با اومئنهٔ رشددید یا مظنهٔ فساد داشت بکشتن و کورکردن او خاطرفراهم ساخته بود - وباین نبیره هم از فقدان گمان سرکشی و سرتابی بجهت بی رشدی او وهم از بیم انتقال ایالت بعد از ارتحال او بدیگر دودمان تعرض ننموده قرار داده بود که از حرم سرا برنیاید - ازین سپنجي سرا رخت هستی بربست - و در اعقاب او دیگري چشم حکومت نداشت - ارکان دولت صفویه ناگزیر اورا بحکومت ایران برگزیدند - چنانچه درائنای نگارش وقایع سال دوم جلوس اقدس نگاشته آمد - او پس از استقلال و استبداد از خود سري و خود پرستی باده گساري را

از اندازه درگذرانید - و از رداءت فطرت ودناءت طینت سر از متابعت عقل که در تدبیر منزل ناچار است چه جای سیاست بلاد و ریاست عباد باز کشیده باطاعت غول نفس و انقیاد دیو طبیعت که سرمایهٔ فساد کار دین و دولت و پیرایهٔ کساد بازار ملک و ملت است تن درداد - و از افراط شراب مادهٔ صرع دیرین که اثر آن درماهی مرة ظهور می کرد - قوت گرفته باعث اختلال دماغ گشت و از استیلاء اوهام ردیه خویشان و اعیان نیک اندیش جد خود را بنهجی که درنخستین مجلد این صحیفهٔ اقبال مرقوم گردید بقتل رسانید - درحین باده نوشی از خوف بدمستی او هراس و وسواس بر همگی حضار مجلس از اشراف و نوئینان و همنشینان چنان غلبه می کرد که سالم بخانه برگشتن فوز عظیم میدانستند - و با این سلوک بد و نامهربانی و نامردمی بلاحد از عدالت چنان بی بهره بود که هرگز بدد ستم رسیدگان و فریاد جور کشیدگان که در اثنای سواری بر سر راه از ظلمه اظهار ظلم می نمودند نمی پرداخت - آنچه در سلطنت چارده ساله از مساعی جمیله در گرفتن و داشتن ملک بروی کار آورده کشادن قلعهٔ از دست رفته ایروانست - پس از رحلت حارس آن و بقتل رسیدن بیست هزار قزلباش وبای دادن ملک بغداد که بجد و کد شاه عباس مفتوح گشته بود و سپردن گروهی ابنوه به تیغ رومیان چنانچه هرکدام پیش ازین نگارش یافته - بردانشوران حقیقت بین پوشیده نیست - که دادار کارساز - وپروردگارکام پرداز - را مصلحت کاي و حکمت اولي دراستیلاء خوافین دادگر و استعلاي سلاطین جود پرور جز رعایت رعایا - وجمعیت

برایا - و انتظام امور جمهور والتیام جمهور امور - و بر افراختن الویهٔ دین مبین - و بر افداختن ابنیهٔ کفر بدآئین نیست - و لله الحمد که نفس نفیس فرازندهٔ سریر جهانبانی حضرت خاقانی بحلیهٔ این اخلاق صفیه و اوصاف رضیه آراسته است - و شبارروزی جلیل و حقیر غزاة دین بمراسم سپاسداری و شکرگذاری - و صغیر و کبیر رعیت بوظایف دعاء طول عمر و طیب عیش مصروف ست - دارای ایران باضداد این نعوت مرضیه منعوت بود - ایام و لیالی صالح و فاجر و مقیم و مهاجر قلمرو او بنفرین آن ستم گزین و دعای بد آن بد آئین و مسالت مرگ آن دشمن مردم و مردمی بسر می رفت - ذمایم صفاتش پایان ندارد - همان به که این محامد نگار مدایح طراز خاقان سراسر افضال و احسان کیفیت هلاک آن سفاک بی باک برنگاشته بمطلب گراید - او سی چل روز پیش ازان که از صفاهان بسوی خراسان بر آید بباغ کومه که در نواحی موضع خراسان یکفرسخی صفاهان ترتیب دادهٔ شاه عباس است - بشکار مرغابی رفته از فزونی باده پیمائی چنان شراب زده شد که تا پانزده روز با قلت مسافت بشهر مراجعت نیارست نمود - و جان دارو از کثرت زهر جان گزا گشته مادهٔ صرعی که داشت قوی گردانید - و اشتهای طعام که قوام پایندگی این کاخ اخشیجی و دوام بالندگی این بنیهٔ عنصری بآن باز بسته است چنان معلوم شد که با معالجات پزشکان در سه شبا روز بیش از یک زردهٔ تخم مرغ نتوانست خورد و چون بمدا وای اطبا اندکی رو بصحت نهاد از صفاهان به پسیج

نامبارکی که در سر داشت روانهٔ کاشان شد - درانجا سه چهار روزی بسیر و نخچیر بسر برده باز مرتکب شرب گردید - و عارضهٔ مذکور از فزونی آن از انچه بود سخت تر گشت - چنانچه از منزلی که میان خلوت خانه و حرم سرا بود هفده شبا روز بمکان دیگر نیارست رفت - درین مدت بغیر حکیم احمد و مهتر داؤد مهتر رکابخانه از مردم درون و بیرون دیگری آمد شد نداشت - و درین حال و حالت پیش که در صفاهان رو داده بود باخون ریزی هزاران بیگناه مکرر میگفت - که خون پسران قورچي باشي مرا گرفته - بامداد هژدهم روز بیماری مطابق دوازدهم صفر سال حال [سنه ۱۰۵۲] چون ازو خبر گرفتند و دیعت حیوة سپرده بود - هیچکس ندانست که شب چه وقت سپري گشته - پانزدهم ماه مذکور ارکان سلطنت صفویه سلطان محمد میرزا نخستین پسرش را هر چند خرد سال بود بشاه عباس موسوم ساخته خطبه بنامش خواندند - و اورا از کاشان بقزوین برده سیوم ربیع الاول این سال که ساعت جلوس او بود بر قالیچهٔ که از بزرگان اینها مانده نشانیدند - و بعد ازان که واقعهٔ عبرت افزاي مرگ آن سزاوار نیستی بروی روز افتاد - گوهر اکلیل خلافت پادشاهزادهٔ بیدار بخت بدر گاه آسمان جاه معروض داشتند - که چون نیرنگی اقبال عدو مال آن سفاک بي باک را بکیفر اعمال نکوهیده رسانیده - و سی هزار سوار خونخوار با سرداران نبرد گذار در قندهار اهمت اگر از حضرت خلافت فرمان رود بتسخیر ولایت فراه و سیستان و هراة تعین نموده آید - از پیشگاه مراحم پادشاهانه یرلیغ شد که چون آن فساد کیش بجزاء کردار خود رسیده بشکرانهٔ این عطیهٔ

سنیه متعرض ولایت او نباید گردید - که در چنین هنگام اطفال اورا که هنوز نام بر نیاورده اند چه جاي ارتکاب امري مشعر بر فتنه پژوهي در خلل انداختن و باخذ ملک و مال پرداختن از مروت و فتوت دور است - و الا نظر بر عدت و سپاه و مکنت و دستگاهی که از حضرت احدیت بما ارزاني گشته تسخیر این ولایت در کمال آساني ست - باید که آن فرزند کامگار بعد از ورود فرمان قضا نفاذ عساکر گیتي کشا را از قندهار طلب نماید - و بسرعت هرچه تمامتر خود را بدرگاه معلی برساند - که مفارقت او بی ضرورت زیاده برین نمیتوانیم بخود قرار داد - غرهٔ ناصیه دولت و جهانباني پس از وصول منشور سعادت جنود ظفر آمود را که از کثرت و انبوهی کوه و صحراي آن دیار فرو گرفته بود و خاندوران بهادر نصرت جنگ را که با بیست هزار سوار در قندهار بود و سعید خان بهادر ظفرجنگ را که با ده هزار سوار تا قلعهٔ بست رسیده طلب داشتند - و خود بفرخی و بهروزي روانهٔ آستان جلال گشتند *

اکنون خامهٔ حقایق نگار به تحریر وقایع حضور می پردازد

بیست و پنجم محرم [سنه ۱۰۵۲] خلیل بیگ بمنصب هزاری ذات و شش صد سوار از اصل و اضافه و تهانه داری غور بند و قلعه داری ضحاک نوازش یافت *

دوم صفر راجه پهرتهي چند مرزبان چنبه بعنایت فیل فرق عزت بر افراخت - گردهر داس کور بمنصب هزاری ذات و چارصد سوار از اصل و اضافه مفتخر گشت - سالیانهٔ حکیم مومنا از اصل و اضافه سي هزار روپیه مقرر شد *

چارم [صفر] شاه بیگ خان بعنایت نقاره و اوزبک خان بمرحمت علم فرق عزت برافراختند *

هژدهم [صفر] هزار سوار اختر برج اقبال پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر دو اسپه سه اسپه مقرر فرموده آن والا گهر را بمنصب پانزده هزاري ده هزار سوار هفت هزار سوار دو اسپه سه اسپه برنواختند *

بیست و هشتم [صفر] از اصل و اضافه اسفندیار خان بمنصب هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار - و حسام الدین حسن بمنصب هزاری پانصد سوار و خدمت بخشیگری و واقعه نویسی دکن - و بیست و نهم الله قلي ولد یلنگتوش بعنایت اسپ و انعام ده هزار روپیه مباهي گشتند *

سلخ ماه [صفر] بمیرزا عیسی ترخان محبوب محمد صالح پسرش فیل از حلقهٔ خاصه عنایت نموده فرستادند *

غرهٔ ربیع الاول چون از وقایع دارالخلافهٔ اکبر اباد بعرض ملتزمان پایهٔ اورنگ عرش مرتبت رسید که میرزا رستم صفوي بساط زندگي در نور دید - مراحم پادشاهانه بباز ماندهاي او مبذول فرموده هر کدام را بعنایتي در خور شرف اختصاص بخشیدند - میرزا درمحرم سال هزار و دو بملازمت حضرت عرش آشیانی رسید - و تا تاریخ وفات مدت پنجاه سال در ظل عاطفت این دولت پاینده بود - اوضاع میرزا به نجابت میرزا مناسبتی نداشت - غالبا منشاء آن عدم نجابت والدهٔ او است *

چهارم [ربیع الاول] امیر خان ولد قاسم خان نمکي بمرحمت

خلعت وصوبه داری تته از تغیر شاد خان که نظم سیوستان بدو مفوض شد نوازش یافت - چو تنبیه و تادیب چنپت و همرهان بی راهۀ او از عبد الله خان بهادر فیروز جنگ چنانچه باید بوقوع نیامد - ششم [ربیع الاول] راجه پهاڑ سنگه که مرزبان آن سرزمین است و تعهد تنبیه چنپت و برادران او نمود از تغیر خان بدین خدمت سرافرازی یافت - و باضافۀ هزار سوار دو اسپه سه اسپه بمنصب سه هزاری سه هزار سوار هزار سوار دو اسپه سه اسپه سر برافراخت *

شب دوازدهم [ربیع الاول] مجلس میلاد طهارت نهاد خلاصۀ کائنات - زبدۀ موجودات - علیه من الصلوات اکملها - والتحیات افضلها - برسم هر سال انعقاد پذیرفت - و مبلغ دوازده هزار روپیۀ مقرر بفضلا و حفاظ و دیگر ارباب صلاح و استحقاق که دران محفل خلد آئین فراهم آمده بودند عطا شد *

چهاردهم [ربیع الاول] بمومن بیگ خویش منصور حاجي که از بلخ بدر گاه کیوان جاه آمده بود و ظریف بیگ رفیق او سه هزار روپیه - و به محمد امین ارلات از خویشان نذر طغائي هزار روپیه انعام فرمودند *

خجسته بزم قمري وزن

روز پنجشنبه چهارم ربیع الثاني سال هزار و پنجاه و دوم مطابق دوازدهم تیر فرخنده جشن قمري وزن اختتام سال پنجاه و دوم و افتتاح سال پنجاه و سیوم از سنین جاوید طراز شهنشاه ابر دست دریا دل جهاني را گوناگون مسرت و شادماني بخشید - و

وزن مقدس بطلا و دیگر اشیا بروي کار آمد - و جهانیان بزرنثار بمراد دل رسیدند - بهریکي از میر ظهیر الدین و خواجه خان دویست اشرفي - و بفصیح خان هزار روپیه - عنایت نمودند - درین روز نشاط افروز پادشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش که بفرمان قدر نفاذ از حسن ابدال روانهٔ درگاه معلی شده بود باستلام عتبهٔ خواقین مکان مستسعد گشته هزار مهر نذر گذرانید *

پنجم [ربیع الثاني] معروض اقدس گشت که چون راجه پهاز سنگه بسر زمین اسلام آباد رسید چنپت فتنه سرشت را مجال تمرد نماند - و کام و ناکام نزد او آمد - حکم شد که همچنان که سابق نوکر پدر و برادر کلان راجه بود الحال نوکر او باشد - چنپت چندی نوکر راجه بود پس ازان بمهین پور خلافت متوسل گشت - و با سبحاني و دیگر برادران در سلک ملازمان آن بخت بیدار منسلك گردید *

گزارش ازدواج پادشاهزادهٔ عالي نسب مراد بخش

چون پیش نهاد همت آسمان رتبت خدیو هفت اقلیم و خدایگان تخت و دیهیم بود که خاطر ملکوت ناظر از ازدواج پادشاهزادهٔ گرامي نژاد مراد بخش بدختر نیک اختر شاه نواز خان صفوي که سابقا او را براي آن والا دودمان خطبه نموده بودند نیز وا پرداخته آید - دربنولا که آن عالي نسب بفرمان عاطفت عنوان از حسن ابدال بآستان اقبال رسید مبلغ پنج لک روپیه براي سرانجام این جشن خجسته بآن اختر برج دولت عنایت فرمودند *

و چهار دهم ربیع الثاني در ساعت مبارک مبلغ یک لک و چهل هزار روپیه ازانجمله یک لک روپیه اصناف جواهر ثمینه و مرصع آلات و اتمشهٔ نفیسه و چهل هزار روپیه نقد برسم ساچق محبوب صلابتخان میر بخشي و عاقلخان میر سامان بمنزل شاه نواز خان ارسال داشتند - و بیستم این ماه از جانب خان مزبور بآئین پسندیده حنا آوردند - و بحکم معلی پیشکاران بارگاه خلافت در دولت خانهٔ خاص محفل حنا بندان بفراوان تکلف بر آراسته صلاي عشرت در دادند - و مراسم معهودهٔ آن بتقدیم رسید - و چون شاه نواز خان در اودیسه بنظم آنصوبه می پرداخت و صبیهٔ عفیفهٔ او با والده آمده بود - روز دیگر آن صبیهٔ صفیه را از وفور رافت بمشکوي سلطنت طلبیدند - ومجلس عقد در دولتخانهٔ والا ترتیب یافت - و پادشاهزادهٔ والا گهر را بمرحمت خلعت خاصه با چارقب زر دوزي و جواهر و مرصع آلات و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ماده فیل که قیمت آن یک لک روپیه بود نوازش فرمودند - و شب مبارک دو شنبه بیست و دوم مطابق سیم تیر بعد انقضاء سه گري در ساعتي که مختار انجم شناسان بود بامر خاقاني قاضی محمد اسلم خطبهٔ نکاح بر خواند - و مبلغ چهار لک روپیه کابین مقرر گردید - نواي کوس مسرت و آواي تهنیت از کرهٔ خاک بزروهٔ افلاک رسید - و زمزمهٔ رامشگران سحر پرداز دلهاي جهانیان با هنزاز در آورد - پرتو شموع کافوري فروغ افزاي دیدهٔ کواکب گشته بود - و افروزش آلات آتشبازي سطح زمین را چون ساحت آسمان منور گردانیده *

چهارم جمادي الاولی بصادق بیگ خال زادهٔ امام قلي خان هزار روپیه - و یازدهم بسلطان حسین و محمد عسکري خویشان سار و خواجه هزار و پانصد روپیه مرحمت شد *

بیست و نهم [جمادي الاولی] حراست قلعهٔ زمین داور به پردل خان مقرر فرموده محال متعلقهٔ آن در تیول او عنایت نمودند - ذوالفقار خان بخلعت و فوجداری سرکار مند سور و منصب در هزاري هزار و دویست سوار از اصل و اضافه مفتخر گشته دستوري یافت *

آغاز سال ششم
از دوم دور سنین جلوس اقدس

لله الحمد که روز پنجشنبه غرهٔ جمادي الثانيه سال هزار و پنجاه و دوم هجري موافق پنجم شهريور آغاز ششم سال سعادت اتصال از دوم دور جلوس مقدس که صبح ايام کامراني و غرهٔ شهور شادماني است در اسعد ساعات و ايمن اوقات روي نمود - و انوار مسرت وآثار عشرت فروغ افزاي دلها و فراغ آراي خاطرها گشت - درين تاريخ عبد الله خان بهادر فيروز جنگ را بجاي سيد شجاعت خان بصوبه داري اله آباد - و سيد مذکور را بجايگيرداري پرگنهٔ ايرج و بهاندير و پنواري و ديگر محال سرکار اسلام آباد ازتغير خان مذکور سر افراز گردانيدند - بسيادت منقبت سيد جلال بخاري پنجهزار روپيه انعام شد •

هشتم [جمادي الثانيه] پادشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش را بعنايت خلعت خاصه و برخي مرصع آلات و دو اسپ از طويلهٔ خاصه يکي با زين طلاي مينا کار ديگري با زين طلا و آفتاب گير نوازش نموده بصوبهٔ ملتان که در تيول آن عالي نسب مرحمت شده بود رخصت فرمودند - به شايسته خان ناظم صوبهٔ پتنه خلعت خاصه و اسپ از طويلهٔ خاصه با ياراق طلا مصحوب محمد طالب پسرش عنايت نموده فرستادند •

دوازدهم [جمادي الثانيه] مادهو سنگه هادا باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاري سه هزار سوار سر بر افراخت *

چاردهم [جمادي الثانيه] نظم صوبهٔ برار به شاه بيگ خان مفوض شد *

پانزدهم [جمادي الثانيه] مهيس داس را تهور را باضافهٔ هزاری هزار سوار بمنصب دو هزاري دو هزار سوار سر بر افراخته پرگنهٔ جالور بطريق وطن بجاگيرش عنايت نمودند *

هفدهم [جمادی الثانيه] چون مهين پادشاه زادهٔ بخت بيدار نواحي دار السلطنهٔ لاهور رسيدند - بحکم مقدس اسلام خان و چندی ديگر از نوئينان والا شان باستقبال شتافته آن صحيفهٔ مکارم و معالي را به پيشگاه حضور سراسر نور آوردند - آن قرهٔ باصرهٔ اقبال شرف ملازمت سراسر سعادت دريافته هزار مهر نذر گذرانيدند - و از پيشگاه عواطفت بعنايت خلعت خاصه سر بر افراختند - و ازانجا که واقعهٔ هلاک والی سفاک بي باک ايران بي وقوع جدال و قتال از آثار اقبال آن گوهر بحر خلافت بروي کار آمده بود - خديو اقبال از الطاف روز افزون و اعطاف گوناگون بخطاب مستطاب - بلند اقبال - که در ايام ميمنت اتسام پادشاهزادگي از القاب مخصوصهٔ اعلی حضرت بود مخاطب گردانيدند - و اعيان دولت که در خدمت فيروزی آن بخت بيدار آمده بودند بتقبيل آستان خواقين مکان سر افتخار بر افراختند - ازان ميان سيد خان جهان هزار مهر نذر گذرانيد - و چون بر ملتزمان بساط تقرب ظاهر شد که الله ويردیخان که زبانش باختيار او نيست درين يساق برخی کلمات نکوهيده

مخالف آئین نمک خوارگي و نمکدویت سر برزده هادی سبل رشاد او را بتغییر منصب وتبدیل تادیب نموده بي آنکه سعادت کورنش دریابد به دار الملک دهلی فرستادند که درانجا اقامت گزیند - و ازانجا که این صورت کرم الهي برخلاف دیگر سلاطین که قطع حیات نمایند بقطع مواد معیشت و اسباب روزی هیچ یکي از بندگان هرچند از نظر افتاده باشد راضي نیست - پرگنهٔ شکر پور را که از مضافات صوبهٔ دار الملک دهلي است و سي و چهار لک دام جمع دارد بطریق مدد معاش بوی عنایت کردند - و جاگیر او که در مهترا و مهابن و آن نواحي بود باعظم خان مرحمت شد - درین تاریخ جامع معقول و منقول ملا عبد الحکیم سیالکوٹي را بزر سنجیده شش هزار روپیهٔ هم وزنش بدو عنایت فرمودند *

بیست و یکم [جمادي الثانیه] سید خانجهان را بخلعت خاصه برنواخته بگوالیار که جاگیر اوست مرخص ساختند - رامسنگه راتهور از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدي هشتصد سوار سر برافراخت - رجب بیگ خویش یلنگتوش که تازه از توران آمده بسعادت زمین بوس رسیده بود بعنایت خلعت و انعام دو هزار روپیه بلند پایه گشت *

بیست و هشتم [جمادي الثانیه] قزاق خان بفوجداری برودہ و منصب دو هزاری ذات و سوار از اصل و اضافه مفتخر گردید - میر منصور بدخشي بعنایت خلعت و انعام دویست مهر سر بلند گشته دستوری زیارت حرمین شریفین یافت *

چون از عرضه داشت ظفر خان ناظم صوبهٔ کشمیر بشرف اصغاء

مسامع جهانباني رسید که اگرچه احوال فقرا و رعایای این خطهٔ دلپذیر بمبلغ یک لک و پنجاه هزار روپیه که پیشتر از خزانهٔ خیرات عنایت شده بود رو برفاهیت نهاده - و ملک بآبادي گرائیده لیکن درین هنگام کشت کار اگر پنجاه هزار روپیهٔ دیگر براي سرانجام لوازم زراعت بکشاورزان بي بضاعت این سر زمین مرحمت شود معموری ملک به نسق اولین باز خواهد گشت - از مکمن الطاف پادشاهانه بمتکفلان معاملات آنصوبه یرلیغ قضانفاذ بشرف صدور پیوست که پنجاه هزار روپیهٔ دیگر از خزانهٔ والا به بذرگران بی استطاعت بطریق خیرات قسمت نمایند - میر ابراهیم صفدر خاني بکاول نعمت خاصه بحرمین مکرمین مرخص شد - و متاع یک لک روپیه باب بر عرب بقیهٔ پنج لک روپیه که هنگام اورنگ آرائي نذر حرمین شریفین نموده بودند بجهت فقرای آن دو مکان منیف مصحوب او ارسال یافت - و خدمت بکاولي بمحمد قاسم خلف هاشم خان مفوض گردید *

چارم رجب رای مکند داس بدیوانی بیوتات و ملا علاءالملک بدفتر داری تن سر بلند گشتند *

یازدهم [رجب] بسلالهٔ دودمان هدایت صفاوهٔ خاندان ولایت سید جلال ده هزار روپیه انعام شد *

بیست و یکم [رجب] خاندوران بهادر نصرت جنگ و راجه جیسنگه و بهادر خان و راو امرسنگه ولد راجه گجسنگه و اصالتخان و نظر بهادر و غیر اینان از قندهار آمده دولت ملازمت اندوختند - و خان نصرت جنگ هزار مهر برسم نذر گذرانید *

بیست و چهارم [رجب] رستم خان بسنبهل دستوری یافت - لعل خان کالونت ملقب به گن سمندر بمرحمت فیل سر بلند گردید - پیشکش سرگروه ولندیز یک فیل بنظر انور در آمد *

شب بیست و هفتم [رجب] که بلیلة المعراج موسوم است برسم هر سال ده هزار روپیه باصحاب احتیاج و ارباب استحقاق بذل فرمودند *

چهارم شعبان میر برکه که از اولاد قدوة الاولیا میرسید کلال بود و بقدم بندگی این درگاه خواقین پناه و خدمت عدالت عسکر فیروزی سر افرازی داشت از دار الفنا بدار البقا شتافت - وخواجه ابوالخیر از نبایر پیشوای اهل طریقت مولانا یعقوب چرخی به تفویض خدمت عدالت بر نواخته آمد - و مبلغ پانزده هزار روپیه سالیانهٔ او قرار یافت - دریغولا چون معروض معلی گشت که عمارت باغ فیض آگین فردوس آئین- که تاریخ اساس آن و حفر نهر در مطاوی سال چارم این دور نگارش یافته - و اهتمام آن بعهدهٔ خلیل الله خان بود - حسن انجام گرفته - با ختر شناسان حکم شد که خجسته ساعتی برای تشریف اشرف اختیار نمایند - و هفتم این ماه که اصحاب تنجیم بر گزیده بودند - و از روز بنا تا این تاریخ یکسال و پنج ماه و چهار روز منقضی شده بود - بقدوم فیض لزوم رشک افزای بهشت برین گردانیدند - طبع اقدس از سیر این گلشن همیشه بهار و تفرج حیاض و انهار و تماشای سرو و چنار که بسان شاهدان گلعذار قد بر کشیده بودند نشاط آمود گردید - شرف اندوزان حضور مراسم تهنیت بتقدیم رسانیدند - و همگنان بزبان

حال و قال دوام دولت مسالت نمودند - و گروها گروه مردم نهمیده دانشور، در خدمت اقدس بودند - و روم وعراق و ماوراء النهر دیده - معروض داشتند که چنین باغی تا امروز مرتب نشده وکسی ندیده و نشان نداده - این باغ دلنشین نشاط افزا مشتمل است بر سه طبقه طبقهٔ علیا را بفرح بخش و وسطي را باسرتبهٔ پایان که حکم یک درجه دارد بفیض بخش موسوم ساختند - طبقهٔ بالا که سه صد وسي گز مربع است مشتمل است بر هشت دست عمارت چهار در اوساط اضلاع چهار گانه و چهار دیگر در چهار کنج - عمارت شمالي که آرامگاه اقدس است و ازاره اش از سنگ مرمر و به نقاشي دلربای نظارگیان خانهٔ است طیني بطول ده گز و عرض هفت و در وسط آن حوضي است منبت کار از سنگ مرمر چهار گز در چهار بطرز چشمهٔ جوشان و در دو بازوی آن دو حجره هریکي هفت گز در پنج - و پیش آن سراسر ایواني است پایه دار سه چشمه بطول بیست و پنج ذراع و عرض هشت و نیم - و پس آن شاه نشیني بطول شش گز وعرض دو ونیم - آب نهر از جنوبي سو باین عمارت در آمده و تا حد این عمارت سر پوشیده گذشته بباغ سر بر مي آرد - و به نهری به پهنای هفت ذراع که در وسط خیابانی بعرض بیست و سه گز مرتب ساخته اند در آمده بجانب عمارت ضلع شمالی این باغ که ازارهٔ آن نیز از سنگ مرمر است و به نقاشی فرح بخش بینندگان و آن ایوان در ایواني است پایه دار از هر چار طرف باز بطول بیست و پنج ذراع و عرض هژده - و در درازا سه چشمه دارد و در پهنا دو میرود - واز نخستین ایوان سر پوشیده جریان نموده - در چشمهٔ

میانگی ایوان دوم سه آبشار هرکدام بعرض هفت ذراع شده در حوض طبقهٔ دوم که هفت گز مربع است و در وسط آن فوارهٔ افشان میریزد در زیر هر آبشاری چیني خانهٔ از سنگ مرمر درکمال زیبائي ساخته اند - که روز بگذاشتن اوانی زرین مملو بگلهای رنگین و شب بافروختن شموع کافوری نظر فریب تماشائیان میگردد - و در وسط ضلع شرقي منزلی است که مطلع آفتاب سپهر خلافت است یعني جهروکهٔ دولتخانهٔ خاص و عام پیش چهروکه درجانب بیرون ایوان دیوانخانهٔ مذکور است محاط بچار دیوار مجصص و در وسط ضلع غربي عمارتي است قرینهٔ آن که نشیمن ملکهٔ زمان مالکهٔ دوران بیگم صاحب ست - مابین این هردو عمارت نهری است بعرض هفت گز در خیابانی بعرض بیست و سه - و در وسط باغ در ملتقای نهرین حوضی است مربع بطول و عرض بیست و سه گز و همگي فوارهای این باغ که صد و هفت است هفده در حوض مذکور و نود در نهرها - در هر نهری قطاری بارتفاع چار گز از آب چاه میجوشد - و در هر کنج این باغ برجي است مشتمل برمثمن خانهٔ گنبدی و بالای آن چوکهندی هشت پهلو از سنگ سرخ - پیش آن ایواني است سه چشمه نیم مثمن - طبقهٔ دوم که مرتبهٔ اولی باغ فیض بخش است طولش سه صد و سي گز و عرضش نود و شش است - آب از حوض هفت گز مربع که نگاشته شد بطریق آبشار برآمده به نهری که در سر اغاز این طبقه بطول دوازده و عرض هشت است و میان آن کرسی سنگ مرمر که هر چهار طرف چیني خانها دارد و آب از وسط آن جوشیده بهر جانبي تراوش میکند

تعبیه نموده اند - و سربری از سنگ مرمر پیش آن منصوب ساخته میریزد - و ازان بحوضي که در وسط این طبقه است و طولش هشتاد و دو گز و عرضش هفتاد و دو ست و یکصد و پنجاه و دو فواره دارد در مي آید - و در وسط حوض چبوترهٔ است بطول یازده و عرض هشت - و در وسط کنار شرقی و غربی این حوض دو ایوان از سنگ سرخ واقع شده - و در دو جانب وسط ضلع شمالی نیز دو ایوان ازسنگ مرمر ست - آب از حوض میان این دو ایوان سرپوشیده گذشته و سه آبشار چادری شده در حوض طبقهٔ سیوم که طولش موافق عرض یک آبشار ده گز است و عرضش مطابق عرض هریکي از دو آبشار دیگر هشت گز میریزد - و چنیني خانهای این آبشارها بسان چینی خانهای آبشارهای باغ فرح بخش است - و در ضلع شرقی این طبقه حمامي است پرچین کاری در غایت نظافت و لطافت مشتمل بر گرم خانه و سرد خانه که آب روان دارد - و رخت کن وسیع طبقهٔ سیوم که مرتبهٔ ثانیهٔ فیض بخش است در طول و عرض و خیابانها و نهرین و حوض مربع وسط باغ مثل باغ فرح بخش است - و تفاوتي نیست - الا آنکه در نهري که از جنوب سو بشمال رو میرود سه قطار فواره نشانده اند و جملگي فوارهای این طبقه که یکصد وچل و سه است بارتفاع پنج گز از آب نهر مي جهد - در وسط ضلع شمالي این طبقه رو بجنوب عمارت دولتخانهٔ خاص است و آن ایواني است پایه دار بطول بیست و پنج گز مشتمل بر سه چشمه و عرض هشت و نیم ذراع محتوی بر یک چشمه - ازارهٔ این نیز از سنگ مرمر است و بنقاشي حیرت افزای جهان نوردان - در

وسط این ایوان حوضی است چارگز در سه بطرح آبجوش - و آب نهر ازین ایوان سرپوشیده گذشته بطرف شمال بباغ میوه که در طول و عرض مساوی باغ فرح بخش است برمی آید - و سوای این منازل بجهت اهل محل خواص پورها ست- عمارات این باغ فیض انتما آنقدر است که هرگاه خدیو زمان با پردگیان مشکوی اقبال که در دار السلطنهٔ لاهور شرف اندوز حضور سراسر نور می باشند باین عشرت کده تشریف می فرمایند - احتیاج بخیمه نمی شود مغانی آسمانی این باغ بصرف شش لک روپیه انجام یافته - متصل این باغ دلنشین بساتین اهل محل است - و چون آب نهری که باهتمام مردم علیمردان خان بصرف یک لک روپیه انجام پذیرفته بود چنانچه باید نمی آمد صد هزار روپیهٔ دیگر بدفعات حوالهٔ بندهای جد کار شد تا آب خاطر خواه برسد - کار پردازان از بی وقوفی و عدم مهارت ازین جمله پنجاه هزار روپیه بر سرمت نهر سابق بی جا خرچ نمودند - آخر کار بصوابدید ملا علاء الملک که در آب تر ازو شناسائی تمام دارد پنج کروه راه از نهر آورده علیمردان خان بحال داشته سی و دو کروه را نو بر نموده شد - امروز آب وافر بی فتور بباغ میرسد *

هشتم شعبان قلیچ خان و راو ستر سال دولت کورنش اندوختند چون خصایل حمیده و شمایل پسندیدهٔ سلالهٔ دودمان نبوت نقاوهٔ خاندان فتوت سید جلال بخاری گجراتی که لباس نسب او بطراز حسب مطرز است بر ضمیر صواب پذیر حضرت خاقانی چنانچه باید پرتو ظهور افگند - نهم این ماه آن حسیب نسیب را در سلك

ملتزمان عتبهٔ جاه و جلال که مطرح انوار اقبال است و مطمح انظار آمال منسلک گردانیدند . و بکرامت قبول خاطر خورشید مآثر پادشاه قدردان از قرب بساط اقدس که مقصد مقبلان و مقصود صاحبدلانست بهرهٔ تمام گرفت - سعادتي که در مکامن غیب برای او آماده بود بروی روز افتاد - دولتي که در جریدهٔ تقدیر باسم او مرقوم بود رو بظهور نهاد - و بالتماس سید مزبور سجاده نشیني قدوهٔ اولیا شاه عالم بهمین خلف او سید جعفر که بحلیهٔ فضیلت و صلاح آراسته است عنایت فرمودند - و چون پیش نهاد خاطر ملکوت ناظر خدیو خدا پرست آنست که مهمات دولت والا و معاملات سلطنت دست بالا که مجمع اخیار هفت اقلیم است خصوصا خدمت والا مرتبت صدارت کل سواد اعظم هندوستان که حاصل سیور غال اشراف و اکابر و ارباب استحقاق و احتیاج آن بخراج ممالک چندین ملوک ذي شان مساوي است بذوات السعادات شرفا و نجبا باز گردد - این‌شان کبیر و امر خطیر را از تغیر موسویخان که بلوازم این کار بلند مقدار چنانچه باید نیارست پرداخت - بآن خلف الصدق دودمان سیادت تفویض نموده بعنایت خلعت خاصه و منصب چهار هزاري هفتصد سوار واسپ بایراق طلا و انعام سي هزار روپیه مباهي ساختند - درین تاریخ چهل اسپ پیشکش خاندوران بهادر نصرت جنگ بنظر اقدس در آمد - خواجه حسن ده بیدی از بلخ و زین الدین از عراق آمده بسعادت بندگی درگاه خلائق پناه مستسعد گشتند - و نخستین بانعام دو هزار روپیه و دویمین بمرحمت هزار روپیه نوازش یافت *

شب پانزدهم شعبان مبلغ ده هزار روپیهٔ مقرر بمحتاجان و بي نوایان رسید *

توجه موکب جلال از دار السلطنهٔ لاهور بدار الخلافه اکبر آباد

چون خاطر خورشید مآثر از مهمات صوبهٔ پنجاب و کابل و قندهار وا پرداخته آمد - و احوال سکان این صوبجات بتازگي منتظم گشت *

هژدهم شعبان * ع * بساعتي که سعادت بدو شود مسعود * برفیل کوه پیکر از دارالسلطنهٔ لاهور بدارالخلافهٔ اکبر آباد نهضت فرمودند - و باغ مینو مثال فیض بخش وفرح بخش به بنزول مقدس نضارت تازه یافت - درین تاریخ سعید خان بهادر ظفر جنگ دولت ملازمت اندوخت - و هزار مهر نذر گذرانید *

بیست و یکم [شعبان] خان ظفر جنگ را بعنایت خلعت خاصه و حکومت صوبهٔ پنجاب - و صدر الصدور سید جلال را بانعام فیل بلند پایه گردانیدند *

بیست دوم [شعبان] از باغ مذکور کوچ شد و نواحی سرای خواجه شمس الدین مرکز رایات اقبال گردید - درین منزل خان دوران بهادر نصرتجنگ و راجه جیسنگه بمرحمت خلعت خاصه سر بر افراخته بمحال جاگیر دستوري یافتند - روز دیگر موکب فیروزي بارادهٔ شکار کانو و آهن از راه دامن کوه بره نوردي در آمد *

بیست و پنجم [شعبان] سالیانهٔ التفات خان ولد میرزا رستم صفوي چهل هزار روپیه مقرر گشت *

غرهٔ رمضان بمهین پور خلافت حکم شد که بنور پور و تاراگده و دیگر محال کوهستان که بجگت سنگه متعلق بود رفته قلاع و عمارات آنجا به بینند - و در کانو و اهن بعسکر اقبال بپرسند - و یرلیغ رفت که قلیج خان و اصالت خان و جانسپار خان و چندي دیگر از بندهاي درگاه خواقین پناه درخدمت آن سرو جویبار خلافت بروند - درین تاریخ نجابت خان فوجدار کوهستان کانکره بتقبیل عتبهٔ علیه شرف اندوز گردید *

چهارم رمضان میرخان را بخلعت بر نواخته از تغییر غضنفر ولد الله ویردیخان بخدمت توزک که پیش ازین نیز باو تعلق داشت سر افراز گردانیدند - و عصای مرصع مرحمت نمودند و غضنفر بخدمت داروغگی توپخانهٔ والا و کوتوالی اشکر ظفر اثر سر بلندي یافت *

ششم [رمضان] از کانو و اهن کوچ شد - درین روز پادشاهزادهٔ بخت بیدار با همرهان از کوهستان باز گردیده بادراک دولت ملازمت فایز گشتند - و آنچه از دشواری راه واستواری قلعهٔ تاراگده دیده بودند بشرف استماع جهانداري رسانیدند *

یازدهم [رمضان] قلیج خان بمرحمت خلعت خاصه مباهي گشته به بهیره و خوشاب که در جاگیر او تن شده بود مرخص گردید *

چاردهم [رمضان] نجابت خان بخلعت قامت افتخار بر آراسته دستوری مراجعت بکوهستان یافت - گرد هرداس کور از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات و پانصد سوار مفتخر گشت *

شانزدهم [رمضان] از آب ستلج گذاره فرمودند *

بستم [رمضان] در کتخانهٔ سهرند منزل اقبال شد - و رای تودرمل دیوان و امین و فوجدار سرکار سهرند از حسن خدمت بمنصب هزاری ذات و هزار سوار دو اسپه سه اسپه از اصل و اضافه سر افراز گردید *

بیست و دوم [رمضان] همعنان دولت دوام قرین ازان مکان نزاهت نشان کوچ نمودند *

بیست و سیوم [رمضان] باغ پرگنهٔ انباله را بورود اقدس سعادت آمود ساختند - و نواب قدسي جناب بیگم صاحب که باغ و پرگنهٔ مزبور بسرکار آن خورشید احتجاب متعلق است بمراسم نثار و پیشکش پرداختند - روز دیگر منزل مکرمتخان از صوبهٔ دار الملک دهلی که نظم و نسق آن صوبه باو تعلق دارد استقبال موکب اقبال نموده کام اندوز ملازمت گشت - و پانصد سوار از منصب او دو اسپه سه اسپه مقرر فرموده اورا بمنصب سه هزاری سه هزار سوار هزار سوار دو اسپه سه اسپه بر نواختند - روز دیگر خانان مفضال از انباله کوچ فرموده بصوب دریای جون توجه نمودند - و در نواحی بوریه بر سفینهٔ اقبال نشستند - درین ماه مبارک برسم هر سال سی هزار روپیه به نیازمندان رسید *

ششم شوال اعظم خان از متهرا آمده دولت ملازمت اندوخت و هزار مهر نذر گذرانید - درین تاریخ بعرض اقدس رسید که سید شجاعت خان خلف سید جهانگیر بن سید محمود خان بارهه در پرگنهٔ ایرج ره گرای سفر آخرت گشت *

هشتم [شوال] از نواحی سونپته با جمعی از خاصان و

قراولان بنشاط اندوزی شکار پالم متوجه گشتند -وحکم شد که اردوی معلی از راه راست بدارالملک دهلي رود *

چهار دهم [شوال] ظاهر دار الملک مزبور را بفروغ ماه چه رایات نصرت آیات منور گردانیده متصل قلعهٔ که اعلي حضرت بر ساحل دریاي جون اساس نهاده اند نزول سعادت موصول فرمودند - و بعد از تماشاي این قلعه و منازل آن که هنوز بتمامیت نرسیده لختي تصرفات را که بخاطر دور بین پرتو افگند بمکرمت خان که هم صوبه دار دار الملک دهلي است و هم کار فرماي آن عمارات ارشاد نمودند *

پانزدهم [شوال] بزیارت روضهٔ مقدسهٔ حضرت گیتي ستاني جنت آشیاني پرداخته و برسم معهود مبلغ پنجهزار روپیه بخدم و مستحقین آن مکان خلد نشان داده بفرید آباد نزول اجلال فرمودند * و مکرمتخان بخلعت سر بر افراخته دستوری مراجعت دار الملک یافت *

هفدهم [شوال] درحوالی موضع چاند پور در اثناي ره نوردي دو سه قلاده شیرنر و ماده بتفنگ شکار خاصه شد *

بیستم [شوال] نواحی متهرا معسکر اقبال گردید *

بیست و چهارم [شوال] (ع) بساعتي که تولی کند بدو تقویم* دار الخلافه بورود مسعود فیض آمود گشت - و راجه بیتهلداس حارس قلعهٔ دار الخلافه و دیگر بندگان درگاه والا جاه استلام عتبهٔ فلک رتبه نمودند - علیمردان خان ناظم کابل که بحکم اقدس از پشاور آمده بود شرف زمین بوس دریافت - و هزار مهر نذرگذرانید

درین روز بمهین پور خلافت فیل دیپ سندر از افیال خاصه که پنجاه هزار روپیه قیمت دارد بایراق طلا و ماده فیل که قیمت این مجموع نیز پنجاه هزار روپیه است عنایت شد - و علیمردان خان بعنایت خلعت خاصه با نادری و جیقهٔ مرصع و شمشیر مرصع و خطاب امیر الامرا و انعام یک کرور دام مباهی گشت - و مجموع تنخواهش با یازده کرور دام طلب منصب هفت هزاری ذات و هفت هزار سوار پنج هزار سوار دو اسپه سه اسپه که درین دولت ابد مدت بعد از رحلت یمین الدوله آصف خان خانخانان سپه سالار مغفور مبرور منتهای مراتب امرای عظیم الشان قرار یافته دوازده کرور دام شد *

جشن وزن مبارک شمسی

روز پنجشنبه غرهٔ ذی القعده سال هزار و پنجاه و دوم هجری موافق سیوم بهمن کار پردازان بارگاه حشمت و اقبال مجلس شمسی وزن اختتام سال پنجاه و یکم و افتتاح سال پنجاه و دوم از سنین دوام قرین خاقان زمان و زمین آراستند - و آن پیکر دولت بطلا و دیگر آشیاء معهوده بر سخته آمد - و گروهی از فضلا و صلحا و شعرا و ندما و اهل تنجیم جیب خواهش به سیم و زر نثار بر آمودند و ارباب نشاط بانعام مقرر نوازش یافتند - راجه بیتهلداس باضافهٔ هزاری ذات بمنصب پنجهزاری سه هزار سوار - و بختیار خان بفوجداری سرکار ترهت - و حیات خان از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات و سه صد و پنجاه سوار مفتخر گشتند - قاضی محمد

اسلم را بزر وزن نموده شش هزار و پانصد روپیهٔ همسنگش بدو عطا فرمودند - بمراد بیگ مکریت هزار روپیه مرحمت شد *

دهم [ذی‌القعده] خدیو مهرگستر منزل امیر الامرا علیمردان خان را که خانهٔ سیف خان بود و بطریق عاریت بخان والا مکان مرحمت شده بفیض قدوم میمنت لزوم مورد برکات آسمانی گردانیدند - او بعد از تقدیم مراسم پا انداز و نثار اصناف امتعه پیشکش نمود - و متاع یک لک روپیه بشرف پذیرائی رسید - درین روز حویلی اعتقاد خان که پیشکش اقدس نموده بود بامیر الامرا عنایت شد - روز دیگر او را بمرحمت خلعت خاصه و خنجر مرصع باپهولکٹاره و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و جل مخمل زربفت و مادهٔ فیل برنواخته رخصت انصراف بصوبهٔ کابل دادند *

شب هفدهم [ذی القعده] مجلس عرس حضرت مهد علیا ممتاز الزمانی در روضهٔ منورهٔ آن محفوفهٔ مغفرت و رضوان که درینولا باتمام رسید و چگونگی آن نگارش می یابد منعقد گردید - و ارباب تقوی از فضلا و صلحا و حفاظ و دیگر خداوندان احتیاج و استحقاق بتلاوة قران و قراة فاتحه پرداختند - خاقان دریا نوال بآن مکان فیض نشان تشریف فرموده از پنجاه هزار روپیهٔ مقرر نصف درین محفل مذکور عطا فرمودند - و صباح آن باز تشریف برده نیمهٔ دیگر باباث بذل نمودند *

شرح عمارات روضهٔ مطهره آنکه

در ابتداء سال پنجم جلوس والا بجهت تاسیس این بناء رفیع

البنیان که مشرف است بر دریای جون و دریای مزبور شمالی سو متصل آن جاری آغاز حفر نموده آمد - و پس ازان که بیلداران آهنی دست قوی بازو بمجدکاری تمام بآب رسانیدند - بنایان بدیع کار و معماران شگرف آثار اساس را بسنگ و صاروج در کمال متانت و رصانت بر آورده بسطح زمین برابر ساختند - و بر فراز اساس کرسی روضهٔ معلی که از ریاض رضوان حکایت کند و از حظایر قدس نشان دهد - بآجر و آهک چبوتره آسا بطول سه صد و هفتاد و چار و عرض صد و چل یک لخت نموده شانزده ذراع مرتفع گردانیدند و گروها گروه مردم از سنگتراش ساده کار و پرچینگر و منبت کار که از اطراف واکناف ممالک محروسه وراهم آمده بودند و هرکدام در صنعت خویش ید طولی داشت با دیگر عمله بکار پرداختند - و روی کار آنرا بسنگ سرخ تراشیده که اقسام صنایع بدیعه از منبت کاري و پرچین کاری دران بروي کار آمده و چنان باهم پیوند یافته که نظر دقیق بدرز آن پي نبرد - برآراستند - و فرش آنرا از سنگ سرخ گره بندی نموده مرتب ساختند - در وسط این کرسی عرش مرتبت کرسي دیگرکه روی کارش از سنگ مرمراست یک لخت مسطح مربع بطول و عرض صد و بیست ذراع و ارتفاع هفت برافراشته شده - و در وسط کرسی دوم عمارت روضهٔ فلک سای خلد آسا بقطر هفتاد ذراع بطرح مثمن بغدادي بکرسی یک گز بنایافته - گنبد مرقد فیض مورد که در حاق این عمارتست و سراپا از درون و بیرون از سنگ مرمر انجام پذیرفته از سطح تا زه مثمن است - بقطر بیست و دو ذراع - و زه را مقرنس ساخته‌اند - و از زه تا شقهٔ گنبد

که از سطح عمارت سي و دوگز مرتفع است سنگ مرمر بطرح قالب کاري تراشیده بکار برده اند - و بر فراز این گنبذ که بسان باطن قدسیان منور است گنبذی دیگر آسمان گرای امرودي شکل که مهندس فلک در ادراک درجات دقایق آن سرگردان است بر افراخته اند - و بر فرق این گنبذ گردون پایه که دور منطقهٔ آن صد و ده گز است کلسي به بلندی یازده گز از زر ناب که چون خورشید تابان است نصب ساخته - از روی زمین تا سر کلس صد و هفت گز است - درون گنبذ در اضلاع هشتگانهٔ آن هشت نشیمن دو طبقه هریک بطول پنج و نیم ذراع و عرض سه واقع شده - و در جهات اربعه چهار خانه مربع دو مرتبه است - هرکدام بطول و عرض شش ذراع محتوی بر چار نشیمن که درازی هریک چار و نیم ذراع است - و پهنا سه - پیش هرخانه مربع پیشطاقي است بطول شانزده ذراع - و عرض نه - و ارتفاع بیست و پنج - و در زوایای اربعه چهار خانهٔ مثمن است - سه درجه هر خانه بقطر ده ذراع مشتمل بر هشت نشیمن - و درجهٔ سیوم این خانها ایواني است مثمن گنبذی سقف - در سه ضلع این بیوت مثمن جانب بیرون سه پیشطاقي است - هر یکي بطول هفت و عرض چار و ارتفاع ده - میانهٔ گنبذ مضجع فیض مرتع آن قدوهٔ مطهرات - اسوهٔ مقدسات - مسند گزین فردوس برین صدر نشین منازل علیین - محفوفهٔ رحمت و غفران - ملفوفهٔ مغفرت و رضوان است - و بالای تربت جنت منزلت چبوترهٔ است از سنگ مرمر که فراز آن صورت قبر نمایان ساخته اند - و بر دور آن حجري مثمن

مشبک مجلای مصفی هم ازین سنگ که شگرفکاری پر چین آن گزارش خواهد یافت - دروازهٔ محجر از سنگ یشم است بطرح بند رومی که مفاصلش را به تنکهای آهنین گرفته آنرا زر نشان کرده اند - و ده هزار روپیه بران خرچ شده - درون این "بنای عرش آسا کوکبه و قنادیل از طلای مینا کار تابان - هرچار طاق این گنبد مینو مثال بمرایای حلبي گرفته - در یکي راه آمد شد گذاشته اند - در هر زاویه کرسی سنگ مرمرکه از روی زمین بیست و سه گز مرتفع است مناري ست زینه داراز سنگ مذکور بقطر هفت ذراع و ارتفاع پنجاه و دو - از روی سطح کرسی مزبور تا کلس که نرد بان پایهٔ افلاک است و بر فرق آن چار طاقي از همان سنگ - فرش کرسي این روضهٔ بهشت آئین از سنگ مرمر است - و فرش روضه را بسنگ مرمر و سنگ سیاه که ایام و لیالي ازان رنگ پذیرد گره بندي نموده در کمال زیبائي و خوش نمائي مرتب ساخته اند - در تمامي عمارات این روضه از درون و بیرون صناع اعجوبه پرداز سحر طراز عقیق و دیگر اقسام سنگهای رنگین و احجار ثمین که جواهر اوصافش در ظرف بیان نگنجد - ولالي نعوتش میزان زبان نسنجد - از فروغش خورشید جهانتاب نورانی - و از لمعاتش صبح گیتي افروز روشن پیشاني - آنچنان پر چین نموده اند که دیدهٔ باریک بین بدقائق آن نرسد - و فکر دقیقه رس در ادراک بدایع آن در ماند - و گزارش کیفیت و کمیت صنایعي که در پرچدن کاری چبوترهٔ مرقد و محجر دورش که از انعکاس نقوش بدیعهٔ آن دیدهٔ مهر نگارین است و دامان سپهر بهارین - بکار رفته - و

نقاران جادو کار و صنعت گران مانی آثار در پرداخت آن ید بیضا نموده اند - با قلام اشجار و مداد بحار انجام نگیرد - و صورت اختتام نپذیرد - سابقا درین مکان محجری بود از طلای مینا کار که چهل هزارتوله وزن داشت - وشش لک روپیه قیمت - چنانچه در تضاعیف سوانح سال ششم از دور اول نگاشته آمد - خدیو عاقبت اندیش مال سگال از دور بینی و حزم گزینی بمتصدیان مهمات عمارت روضهٔ منوره حکم فرموده بودند که محجر از سنگ مرمر بکیفیتی که گزارش یافت آماده سازند - و چون در عرض ده سال بصرف پنجاه هزار روپیه صورت انجام گرفت - درینولا بموجب حکم اقدس بجای محجر زر ناب نصب نموده اند - کتابهٔ درون و بیرون روضهٔ مقدس که سور قرآنی و آیات رحمانی و اسماء حسنی و ادعیهٔ ماثوره است بنهجی پرچین کاری شده که حیرت افزای ساکنان عرصهٔ خاک بل معتکفان خطهٔ افلاک است - و نگارش توصیف منبت این بنای راسخ البنیان ثابت الارکان و کرسی آنرا نامهٔ جداگانه باید - غربی روضهٔ منوره بر کرسی سنگ سرخ مسجدی است سه چشمه از سنگ مزبور بطول هفتاد ذراع و عرض سی مشتمل بر سه گنبذ که آن هر سه از درون از سنگ سرخ است و از بیرون از سنگ مرمر - گنبذ میانه بقطر چارده ذراع است - و هریکی از دو گنبذ دیگر بقطر یازده - گنبذ میانه پیشطاقی دارد بطول چارده ذراع و عرض ده و ارتفاع بیست و یک - پیش هریکی از دو گنبذ طرفین خانهٔ است بطول یازده گز و عرض نه - حاشیهٔ ازارهٔ مسجد را از درون و بیرون بسنگ مرمر و سنگ زرد و سنگ سیاه بطرح موج پرچین کاری نموده اند -

و فرش مسجد از سنگ سرخ مرتب ساخته - و سنگ زرد و سنگ سیاه دران پرچین نموده شکل جای نماز نمایان گردانیده اند - پیش آن چبوترهٔ است بطول هفتاد ذراع و عرض بیست - پیش چبوتره حوضي بطول چارده ذراع و عرض ده - صحن روح افزایش عبادتگاه اوتاد - و فضای دلکشایش سجده جای عباد - شرقی روضهٔ مطهره مهمان خانهٔ است قرینهٔ مسجد که درجمیع جزئیات و خصوصیات مانند آنست - مگرآنکه دیوارش محراب ندارد و فرشش بشکل جای نماز نیست - درچهار کنج کرسی سنگ سرخ چهار برج مثمن سه طبقه واقع شده - و طبقهٔ سیوم آن گنبدي سقف است - کلاه گنبد از درون از سنگ سرخ است - و از بیرون از سنگ مرمر - و پهلوی هر برجی ایوانی است بطول دوازده گز و عرض شش - که در دو جانب دو حجره دارد - پایان کرسی سنگ سرخ باغی است فردوس آئین بطول وعرض سه صد وشصت وهشت گز مشحون باقسام ریاحین و انواع اشجار - درچار خیابان وسط باغ که بعرض چهل ذراع است - نهری است بعرض شش گز - و دران فوارها از آب دریای جون جوشان - در ملتقای انهار چبوترهٔ است بطول و عرض بیست و هشت گز - که نهرمذکور اطراف آن گشته - و در وسط چبوتره حوضي است بطول و عرض شانزده گز - و دران پنج فواره نصب شده - فرش خیابانهای این نمودارجنت از سنگ سرخ است که آن را بطراحی تمام گره بندي نموده اند - درهریکی از ضلع شرقي و غربی باغ ایواني بطول یازده گز و عرض هفت با دو حجره بنا یافته - و عقب ایوان طبقي خانهٔ

ت بطول نه ذراع و عرض پنج - پیش ایوان چبوترہ بطول
ل و شش ذراع و عرض ده - جنوبی ضلع باغ سراسر ایوان در
یوان است - رو بشمال بعرض دوازده گز - در دوکنج این ضلع دو
رج است قرینهٔ برجهای کرسی سنگ سرخ - در وسط ضلع
مسطور دروازهٔ روضه سربر آسمان بر افراخته - قطر سطح گنبد
دروازهٔ که مثمن بغدادی است شانزده ذراع است و جانب
شرقی و غربی گنبد دو نشیمن است بشکل نیم مثمن - هریک
بطول هفت گز و عرض چهار که سقفش نیم کاسه است - در چار
زاویهٔ عمارت دروازهٔ چار خانه مربع دو طبقه واقع است - هر کدام
بطول و عرض شش ذراع مشتمل برچار نشیمن نیم مثمن - درجهت
شمالی و جنوبی این عمارت دو پیشطاقی است هریکی بطول
شانزده گز و عرض نه و ارتفاع بیست و پنج - و در سمت شرقی و
غربی دو پیشطاق است - هرکدام بطول دوازده گز و عرض هفت
و ارتفاع نوزده - برفراز روی کار دروازه جانب درون و بیرون هفت
چوکهندی است که کلاه آن از سنگ مرمر است - درچار کنج
این عمارت چهار منار درکمال تکلف و زیبائی است - جدران باغ
و عمارات و دورآن از درون و بیرون وفرش عمارات و شرفات حیطان باغ
که بچنبر چرخ رسیده و دران سنگ مرمر وسنگ سیاه پرچین شده
همه از سنگ سرخ سرانجام پذیرفته است - پیش دروازه چبوترهٔ
است بطول هشتاد ذراع و عرض سي و چار - و جلوخانه بطول
دویست و چار ذراع و عرض صد و پنجاه - در اضلاع چارگانهٔ جلوخانه
صد و بیست و هشت حجره است - متصل دیوار باغ دو خواص

پوره است یکي در طرف شرقی جلوخانه دیگری در جانب غربی هر یک بطول هفتاد و شش ذراع و عرض شست و چار - محتوي بر سی و دو حجره - پیش هر حجره ایوانی که بجهت خوادم آن محفونهٔ رحمت الهي مرتب گشته - شرقي و غربی جلو خانه بازار ها ترتیب یافته که ایوانهاي آن از سنگ سرخ است و حجرها از خشت و آهک - عرض این بازارها بیست گز است - جنوبی ضلع جلو خانه چارسو بازاري است که عرض بازار شرقي و غربی آن نود گز است - و شمالی و جنوبی سي - در اطراف این چارسو بازار چار سرا است ازان میان دو سرا است که از سرکار بادشاهي از خشت پخته و چونه بنا یافته - هریکي یکصد و شست ذراع است و صحني دارد مثمن بغدادي و مشتمل است بریک صد و سي و شش حجره - پیش هر حجره ایواني در سه زاویه - هرکدام ازین دو سرا سه چوک است که صحن هریکي چارده ذراع در چارده است - در چارمین زاویهٔ هردو سرا دروازهٔ است که مردم ازان آمد شد می نمایند - و بسوي مثمن چوکی وا شده که درازش یک صد وپنجاه ذراع است و پهنا صد - و در وسط چار سو بازار ترتیب یافته - و دوسرای دیگر قرینهٔ آنست - درین سراها گوناگون اقمشهٔ هر دیار و اقسام امتعهٔ هر ولایت وانواع نفایس روزگار و اصناف لوازم تمدن و تعیش که از اکناف عالم می آرند بیع و شری میشود عقب سراهای پادشاهي تجار فروان منازل پخته بر افراخته اند و سراها ساخته - و این معمورهٔ آباد ابد بنیاد که شهر عظیمی گشته مسمی است بممتاز آباد - خرج تمامی عماراتی که بتفصیل

نگارش یافت و در مدت قریب دوازده سال بسرکاری مکرمت خان و میر عبدالکریم صورت تمامیت گرفته پنجاه لک روپیه است - و سی موضع را از مضافات پرگنهٔ حویلی دارالخلافهٔ اکبرآباد و نگر چند که جمعش چهل لک دام است بدین تفصیل - موضع دهنولی بزرگ سه لک و بیست هزار دام - و اوهالي سه لک دام - رمانئی سه لك دام - کُتهلا دولک و پنجاه هزار دام - دهمسري دو لک و چهل هزار دام - دکهروتا دولك دام - سامو دو لک دام - بودهانا یک لک و هفتاد هزار دام - پتهولي یک لک و شست هزار دام - تهیري یک لک و پنجاه هزار دام - اتورا یک لک و پنجاه هزار دام - ملهه پور یک لک و چهل هزار دام - لراونده یک لک و بیست هزار دام - جوینی یک لک و بیست هزار دام - چاروا خرو یک لک دام - اونچا یک لك دام - کرمنه یك لک دام - دینتورا یک لک دام - اتوس ایك لک دام - اوسرا هشتاد هزار دام - مدهرین هشتاد هزار دام - بچپري شست هزار دام - بسهی بزرگ شست هزار دام - مدینه شست هزار دام - دهاندهو پور شست هزار دام - شیخ پور پنجاه هزار دام - ستهندی چهل هزار دام - رای پور چهل هزار دام - نور پورا سي هزار دام - و حاصلش موافق دوازده ماه یک لک روپیه - و بجهت فزونی پرداخت برتقدیر موافقت سال و ماه زیاده ازین نیز حاصل می شود - با محصول دکاکین بازارها و سراهای معمورهٔ مزبور که دو لک روپیه ست وقف این روضهٔ منوره مقرر ساخته اند - که اگر احیانا بمرمت احتیاج افتد - از حاصل این موقوفات الو

مبلغی بقدر حاجت بر ترمیم این بقاع صرف نمایند - و باقي را درمصارف معهوده از علوفهٔ سالیانه داران و ماهواره خواران و آش و نانی که بجهت سدنه و خدمه و عواکف و خوادم این مکان والا شان و دیگر محتاجان و بی نوایان مقرر است خرج کند - و هرچه زیاده آید در باب آن خلیفهٔ وقت که تولیت این بقعهٔ فیض بوي تعلق دارد آنچه مناسب داند بفعل آرد *

بیست و سیم [ذي القعده] راجه بیتهلداس بعنایت فیل از حلقهٔ خاصه سر افراز گشت - مرشد قلي بخدمت داروغگی توپخانه و کوتوالی عسکر نصرت لوا از تغییر غضنفر ولد الله ویردي خان مباهي گردید *

بیست و نهم [ذي القعده] به محمد مومن حدابذي دو هزار روپیه عنایت شد *

غرهٔ شهر ذي الحجه پادشاه حق آگاه بروضهٔ خلد آئین حضرت عرش آشیاني تشریف برده بعد از آداب زیارت ده هزار روپیه باصحاب استحقاق انفاق فرمودند *

هشتم [ذي الحجه] شیخ عبدالصمد عمودي که شریف مکه او را بعنوان سفارت با کلید بیت الله بشگون کشایش اقالیم هفتگانه روانهٔ آستان خواقین مکان ساخته بود - سعادت ملازمت اقدس اندوخته کلید گذرانید - بعنایت خلعت و انعام چهار هزار روپیه کامیاب گردید *

دهم [ذي الحجه] حضرت خاقاني با فر ایزدي بر فیل آسمان سار نصرت نشان نام بعیدگاه تشریف فرمودند - و بعد از

فراغ نماز بدولتخانهٔ والا مراجعت نموده بذات اقدس سنت قربان بتقدیم رسانیدند - و در ذهاب و مجی رسم نثار بفعل آمد *

یازدهم [ذي الحجه] شایسته خان ناظم صوبهٔ بهار بصوبه داری الهاباد از تغییر عبدالله خان بهادر فیروز جنگ فرق عزت برافراخت و اعتقاد خان که جونپور ازو تغییر فرموده بشاه نواز خان مرحمت نموده بودند - چنانچه در سال پانزدهم گذارش یافت - بنظم صوبهٔ بهار از تغییر شایسته خان مفتخر گردید - و باضافهٔ هزار سوار بمنصب پنجهزاري پنجهزار سوار نوازش یافت - چون از عبد الله خان که صنایع احسان این دولت خدا داد ازل بنیادست ناسپاسی و حق نشناسي روز بروز بظهور می پیوست - درینولا او را از منصب و جاگیر باز داشته یک لک روپیه سالیانهٔ او مقرر فرمودند *

شانزدهم [ذي الحجه] شیر خان‌ترین را که چندی منصب و جاگیر ازو باز گرفته بودند مشمول عنایت گردانیده بمنصب سابق که دو هزاري هزار سوار بود سر افراز ساختند *

بیست و ششم [ذي الحجه] خلیل بیگ تهانه دار غور بند و ضحاک از اصل و اضافه بمنصب هزاري هفتصد سوار مباهي گشت *

گذارش نو روز

شب شنبه سلخ ذي الحجه سنه هزار و پنجاه ودو بعد از گذشتن هفت ساعت و یکدقیقه خورشید جهان افروز بیت الشرف حمل

به پرتو ورود بر افروخت - فردای آن خاقان مفضال ابر نوال بر اورنگ خلافت جلوس فرموده جهانیان را بکام دل رسانیدند - و رسم آز از جهان بر گرفتند *

سیوم محرم [سنه ۱۰۵۳] بمنزل مهین گوهر بحر جلال که متصل حصار فلک رفعت دارالخلافه بر ساحل دریای جون در کمال دلکشائي و روح افزائي انجام یافته بر سفینهٔ دولت تشریف فرمودند - پادشاهزادهٔ بلند اختر باقامت مراسم پا انداز و نثار پرداخته اصناف جواهر و مرصع آلات و دیگر رغایب مجلوبات پیشکش نمودند - و متاع یک لک روپیه پذیرفته آمد *

هفتم [محرم] پیشکش اعظم خان انواع نفایس بنظر اکسیر اثر در آمد - و متاع دو لک روپیه به پذیرائی رسید - ده هزار روپیهٔ مقرر عشرهٔ اولی این ماه بمستحقین عطا فرمودند *

یازدهم [محرم] پیشکش شایسته خان هفت فیل نر و ماده با لختي دیگر اشیا از نظر اقدس گذشت - بشیخ عبد الصمد عمودي پان با پاندان طلا و ارگچه با پیاله و سر پوش زرین و چهار هزار روپیه نقد عنایت شد *

هزدهم [محرم] که روز شرف بود پیشکش اسلام خان از نظر فیض گستر گذشت - و متاع یک لک روپیه بدرجهٔ قبول رسید - درین نو روز آنچه از پیشکش پادشاهزادهٔ کامگار و امراء نامدار شرف پذیرائي یافت قیمت آن نه لک روپیه شد - صلابتخان میر بخشي باضافهٔ هزاری ذات بمنصب چار هزاري دو هزار سوار - و مراد کام نبیرهٔ میرزا رستم صفوي باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب هزار و

پانصدی چارصد سوار بلند پایه گردیدند - و حکیم حاذق باضافهٔ ده هزار روپیه بسالیانهٔ سي هزار روپیه کام اندوز گشت - و باهل طرب انعام مقرر رسید *

نوزدهم [محرم] اعظم‌خان و خلیل الله خان بعنایت خلعت بلند پایگی یافتند - و اعظم خان بمتهرا و خلیل الله خان بصوب کمانون و هردوار تا از افیال نر و مادهٔ آنحدود صید نمایند مرخص گشتند *

بیست و چهارم [محرم] میرزا سلطان ولد میرزا حیدر صفوي را برای تهیهٔ مواد ازدواج که بصبیهٔ اسلام‌خان مقرر گشته بود بانعام ده هزار روپیه کامیاب گردانیدند - به داود بیگ ملازم سیاوش پنجهزار روپیه - و بسید صدقه چار هزار - و به محمد میرک هزار و پانصد - و بهریکی از نظر بیگ کلیاه و میر طالب خویش حاجي عاشور هزار روپیه مرحمت نمودند *

شانزدهم صفر بمهین پور خلافت فیل از حلقهٔ خاصه دل‌مردن نام با یراق نقره و مادهٔ فیل عنایت شد - جانسپار خان بعنایت خلعت و فوجداری سرکار مندسور از تغییر ذو الفقار خان فرق مباهات بر افراخت *

هژدهم [صفر] راجه بیتهلداس را بمرحمت اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا برنواختند - پیشکش عادلخان از جواهر و مرصع آلات و نه فیل که‌مصحوب میر رجب ملازم خود بدرگاه خوافین‌سجده گاه ارسال داشته بود بنظر اقدس در آمد *

غرهٔ ربیع الاول معز الملک بخلعت و خدمت دیوانی صوبهٔ گجرات و مادهٔ فیل مفتخر گشته دستوري یافت *

نهم [ربیع الاول] پیشکش ذوالقدر خان حارس غزنین چارده اسپ از نظر اقدس گذشت *

شب دوازدهم [ربیع الاول] مجلس میلاد رهنمای گمگشتگان بوادی ضلالت - خاتم و فاتح باب نبوت - علیه افضل التحیات والصلوات منعقد گردید - و دوازده هزار روپیهٔ مقرر باریاب استحقاق رسید *

بیست و پنجم [ربیع الاول] به نو نهال چمن اقبال سلطان سلیمان شکوه فیل خردي با یراق نقره عنایت شد - سید لطف علي بحراست قلعهٔ کالپی نوازش یافت *

خجسته جشن قمری وزن

روز مبارک دوشنبه دوازدهم ربیع الثانی سنه هزار و پنجاه و سه مطابق هشتم تیر بزم آرایان حریم سلطنت محفل میمنت افزای قمري وزن انتهاء سال پنجاه و میوم و ابتداء سال پنجاه و چارم از سنین زندگانی جاودانی آرایش دادند - خافان بحر افضال بعد از وزن مبارک بطلا و دیگر اشیاء معهوده بر سریر مرصع جلوس فرموده ابواب جود وسخا برکشادند - درین روز مسرت افروز پیشکش گوهر اکلیل خلافت پادشزاده محمد شاه شجاع بهادر سي فیل با یراق نقره بیست و چهار نر و شش ماده و اصناف اقمشه و و دیگر نفایس بنگاله که ازانجا مصحوب اجمیری و غیره ملازمان خود ارسال داشته بودند - و قیمت مجموع سه لک و بیست هزار روپیه شد بنظر اقدس درامد - بکسان آن بخت بیدار دوهزار روپیه انعام شد - راجه جسونت سنگه بعنایت خلعت خاصه قامت

عتبار برآراسته بوطن دستوري يافت - پيشكش معتقد خان پنج
فيل بنظر اقدس درآمد - خليل الله خان از كوهسار هردوار كه
درانجا بيست و نه فيل خرد و بزرگ از نر و ماده صيد نموده بود
بدرگاه معلى آمده شرف اندوز ملازمت گشت - مير رجب
ملازم عادل خان بعنايت خلعت و اسپ با زين نقره و هفت
هزار روپيهٔ نقد نوازش يافته به بيجاپور مرخص گرديد -
و فيل ا حلقهٔ خاصه با يراق نقره و جل مخمل زربفت و
مادهٔ فيل و پادان مرصع گران بها محبوب مظفر حسين
داروغهٔ عدالت كه دربنولا خدمت مزبور از تغيراو بقاد علي
ميداني مفوض گشت بعادل خان مرحمت فرموده فرستادند -
و بيست اسپ بپادشاهزادهٔ والا گهر محمد اورنگ زيب بهادر نيز
همراه او ارسال داشتند - و مظفر حسين هنگام رخصت بعنايت
خلعت و اسپ مباهي شد - درين جشن فرخنده نظر بهادر
خويشگي باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاري دو هزار سوار -
و سعد الله خان باضافهٔ پانصدي صد سوار بمنصب هزار و پانصدي
سه صد سوار و بمرحمت فيل ازحلقهٔ خاصهٔ - و سيادت خان برادر
اسلام خان باضافهٔ پانصدي ذات بمنصب هزار و پانصدي چارصد
سوار - و حقيقت خان باضافهٔ پانصدي ذات بمنصب هزار
و پانصدي دو صد و پنجاه سوار - و حاجي محمد يار اوزبک از
اصل و اضافه بمنصب هزاري ذات و پانصد سوار عز افتخار اندوختند -
شيخ عبد الصمد عمودي بمرحمت اسپ با زين نقره و مادهٔ فيل
مفتخر گرديد - بمير جعفر خويش مير فتح الله شيرازي پنج هزار

روپیه - و باسمعیل خواجه هزار روپیه مرحمت فرمودند - و اهل طرب بانعام مقرر سرفراز گشتند *

دوم جمادي الاولی خواجه محمد چوره اقاسي بعطاء هزار روپیه کامیاب گردید *

دهم [جمادي الاولی] سید صدقه بمرحمت مادهٔ فیل سر برافراخت - بدلاور دکنی دویست مهر و بمیر ماه که از ماوراء النهر بآستان معلی رسیده بود دو هزار روپیه انعام شد *

ولادت باسعادت سلطان ممتازشکوه

سلخ ماه جمادي الاولی سنه هزار و پنجاه و سه هجري مطابق بیست و چهارم امرداد بعد از سپري شدن هفت ساعت و هفت دقیقه از شب یکشنبه مهین گوهر بحر خلافت را از دختر نیک اختر سلطان پرویز گرامي پسري بوجود آمد - اختربرج جهانباني هزار مهر بعنوان نذر از نظر خورشید اثر خدیو گیتي پرور گذرانیده القماس نام نمودند - حضرت خاقاني به ممتازشکوه نامور گردانیدند و از سرکار والا برای تهیهٔ مواد جشن مبلغ دو لک روپیه انعام فرمودند *

گذارش قانون مجدد درتعین گریهای شبا روزی

بر پژوهندگان دقایق انجم و افلاک پوشیده نماند که ستاره شناسان هندوستان روز و شب را باقسام شستگانهٔ متساویه منقسم ساخته هر قسمی را گري نام نهاده اند - و آغاز لیل و نهار ازطلوع و غروب آفتاب قرار داده هنگام اعتدال ربیعي و خریفی که در روز و شب

مساوات بهم می رسد شمارهٔ گریهای روز و شب متساوی اعتبار نموده اند - و در غیر این که مقدار روز و شب متفاوت می گردد عدد گریهای شباروز بفزونی و کمی مقدار لیل و نهار می کاهند و می افزایند - چنانچه در عرض دارالسلطنهٔ لاهور عدد گریهای نهار اطول بسی و پنج و لیل اقصر به بیست و پنج می رسد - و برطبق این ضابطه عددگریهای روز وشب بعمل می آمد تا آنکه جمعی از مهرهٔ این فن دقیق که بحلیهٔ اسلام متحلی بودند برای ضبط هنگام نماز فجر و مغرب آغاز روز پیش از طلوع آفتاب به یك و نیم گری و ابتداء شب بعد از غروب به نیم گری مقرر داشته علامت تعین آن گجر گردانیدند - و این دوگری را از اجزاء شب کاسته بر اجزاء روز بسویت افزودند - و پیمانهٔ گری را بنهجی درست نمودند که در عرض لاهور موافق قاعدهٔ نجومی نهار اطول از سی و پنج گری و لیل اقصر از بیست و پنج متجاوز نگشت - و ازین رهگذر گریهای روز و شب در مقدار متفاوت گردید - و چون درین وقت ضابطهٔ مذکوره بر پیشگاه خاطر صواب ناظر خاقان جهان که در جمیع شؤن عدالت و سویت که قسطاس نظام عالم و آساس قوام بنی آدم است منظور و ملحوظ دارند - پرتو افکند - و تفاوت گریها بر فراز ظهور برآمد - از القاء ربانی و الهام آسمانی قانونی دیگر که باعث ارتفاع تفاوت مقدار گریها و اختلاف پیمانه موجب تشخیص وقت صلوة فجر و مغرب بر وفق سنت سنیه گردید مقرر فرمودند - و آن این است که وقت نواختن گجر صبح و شام را بدستوری که گزارش یافت بحال داشته پیمانهٔ گریهای لیل و نهار متساوی المقدار گردانیدند - و یک و نیم گری

پیش از طلوع آفتاب و نیم گري بعد از غروب که نزد قدماء اهل تنجیم داخل شب است از عدد گریهای شب کاسته برعدد گریهاي روز افزودند - چنانچه نهار اطول در دارالخلافهٔ اکبر آباد سی و شش گري - و در دارالملک دهلی سی و شش و نیم‌گري - و دردارالسلطنهٔ لاهور سی و هفت گری و در دار الملک کابل سی و هفت و نیم گری ودرخطهٔ کشمیر سی و هشت گری - و دربلدهٔ دولتاباد سي و پنج گری - و قدر لیل اقصر در هریکی ازین بلاد تتمهٔ شست که عدد گریهاي شباروزي است قرار یافت *

آغاز فرخنده سال هفتم
از دوم دور جلوس سریر آرای جهانبانی حضرت
صاحب قران ثانی

المنة لله که بهزاران میمنت و مسرت روز دو شنبه غرهٔ جمادی الثانیه سنه هزار وپنجاه و سه مطابق بیست و پنجم امرداد و افتتاح هفتم سال خجسته فال دوم دور روی نمود - نشاط را روز بازار دیگر شد - و انبساط را با دلها سروکار دیگر - درین تاریخ سید خانجهان با پسران از تیول خود گوالیار آمده دولت اندوز کورنش گردید - و هزار مهر نذر گذرانید - او بعنایت خلعت خاصه - و هر کدام از پسرانش سید شیر زمان و سید منور بعطاء فیل سر بلند گردیدند - بمیر جعفر موسوی مشهدی هزار و پانصد روپیه عنایت شد *

هشتم [جمادي الثانیه] اجمیری ملازم سرو جویبار اقبال پادشازاده محمد شاه شجاع بهادر که پیشکش آن نامدار آورده بود بخلعت و اسپ سر بر افراخته به بنگاله دستوري یافت - و بآن کامگار بخت بیدار خلعت خاصه و جواهر و مرصع آلات یک لک روپیه همراه موسی الیه فرستادند - و دو لک روپیه نقد از خزانهٔ بنگاله مرحمت فرمودند - چومر خان بعنایت فیل سر بر افراخت *

شب دوازدهم [جمادي الثانیه] که تاریخ شنقار شدن حضرت

عرش آشیانی است بامر معلی سید جلال صدر الصدور و عاقلخان میر سامان بروضهٔ مقدس آن غفران دستگاه رفته به آئین سنین سالفه ده هزار روپیه بگروهی از صلحا و فضلا و حفاظ قسمت نمودند و بسیاری از نیاز مندان از اطعمه و حلاوی بهره برگرفتند *

بیست و پنجم [جمادی الثانیه] اعلی حضرت برای رویت هلال برج اقبال سلطان ممتاز شکوه بمنزل مهین پور خلافت تشریف فرمودند - آن والا گهر بمراسم پا انداز و نثار پرداخته اصناف جواهر و اقسام نفایس پیشکش گذرانیدند - و متاع یک لک روپیه شرف پذیرائی یافت - و در وجه رو نمای آن فرخنده لقا تسبیح لالی که لعلی چند نیز داشت مرحمت شد - و بحکم مقدس مهین گوهر دریای عظمت بسید خان جهان و عبد الله خان بهادر فیروز جنگ و اسلام خان و اعظم خان خلعت فاخر با چار قب مخمل طلا دوزی و جمدهر مرصع - و بصدر الصدور سید جلال و موسوی خان و جعفر خان و راجه بیتهلداس و صلابت خان خلعت با فرجی - بچهل کس دیگر خلعت دادند - اینان نخست در خدمت اقدس و بعد ازان پیش پادشاهزادهٔ نامدار تسلیمات عنایت بجا آوردند - خدیو نشاتین شب هنگام بعد از تماشای چراغان که در نهایت زیب و ضیا بر کنار آب جون ترتیب یافته بود بدولتخانهٔ والا مراجعت فرمودند - خواجه معین میر سامان آن گوهر محیط افضال چون چراغان نیکو سرانجام داده بود بعنایت مادهٔ فیل سر بلند گردید *

پنجم رجب مرشد قلی میر آتش نیز بعنایت مادهٔ فیل نوازش یافت *

دهم [رجب] غضنفر الدوله الله ویردیخان را بخلعت و تفویض خدمت داروغگی فیل خانه سر بلندی بخشیدند *

بیست و یکم [رجب] اکرام خان ولد اسلام خان فتحپوری بانعام هفت هزار روپیه - و ذو القدر خان بمرحمت فیل مباهی گشتند *

بیست و چهارم [رجب] براو ستر سال فیل از حلقهٔ خاصه و بملا علاء الملک مادهٔ فیل عطا فرمودند - خوشحال بیگ کاشغری بانعام دوهزار روپیه کامیاب گشت *

شب بیست و هفتم [رجب] برسم سنین ماضیه ده هزار روپیه بمستحقان و محتاجان تقسیم یافت *

سیوم شعبان شیخ عبد الصمد عمودی بعنایت خلعت و شمشیر و سپر براق طلای میناکار و انعام چار هزار روپیه کامیاب صورت و معنی گشته بمکهٔ مکرمه مرخص شد - از زمان ملازمت تا آوان معاودت مبلغ بیست هزار روپیه از نقود و اوانی طلا و نقره و جز آن از سرکار معلی - و همین مقدار بحکم اقدس از پادشاهزادهای والاگوهر و نوئینان عالی قدر بشیخ مذکور رسیده دامن امید او بر آمود *

هشتم [شعبان] رای رایان فیلی پیشکش نمود - و چون از دیر باز آرزوی انزوا در معمورهٔ بنارس که از معابد عظیمهٔ هنود است داشت درین تاریخ رخصت یافت *

دوازدهم [شعبان] خواجه ابوالبقا برادر زادهٔ عبد الله خان بهادر فیروز جنگ بمنصب هزاری ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه سر افراز گردید *

شب پانزدهم [شعبان] بر ساحل آب جون و منازل باغات آنروی آب چراغان بنهجی که حیرت افزای تماشائیان گشت بر افروخته شد - و آتشبازی که مضمار آتشین ستایش آن بپای چوبین خامه نوردیده نیاید بروی کار آمد - پس از تماشای آن برسم هر سال ده هزار روپیه بارباب استحقاق عطا فرمودند *

شانزدهم [شعبان] محمد باقر ملازم فهرست صحیفهٔ مکارم و معالی پادشاهزده محمد اورنگ زیب بهادر از دکن آمده عرضه داشت آن بخت بیدار مشتمل بر خبر ولادت پسر نیک اختر بتاریخ سلخ رجب [سنه ۱۰۵۳] و التماس نام با هزار مهر نذر گذرانید - اعلی حضرت بمحمد معظم نامور گردانیدند - و محمد باقر را بخلعت و انعام یک هزار روپیه نوازش فرموده رخصت دادند - و مصحوب او خلعت خاصه بپادشاهزادهٔ والا مقدار عنایت نموده فرستادند - و صبیهٔ پاک گوهر شب پنجشنبه غرهٔ شعبان مذکور که از دختر شاه نواز خان صفوی بوجود آمده بود و از دیگر عرضه داشت آن بخت بیدار بمسامع حقایق مجامع رسید بزینت النسا بیگم موسوم گردید *

توجه خدیو هفت اقلیم خداوند تخت و دیهیم از دار الخلافه اکبر اباد بدار السعادت اجمیر

چون از طهارت طینت - و نظافت فطرت - محبت برگزیدگان درگاه احدیت - فطرتی این برازندهٔ سریر فرمان گزاری است - و جبلتی این فرازندهٔ افسر جهانداری - و به ذات ذات البرکات حق

بین - حقیقت آئین - ولایت مآب - کرامت نصاب - خواجه معین‌الحق والدین سجزي چشتي قدس الله سره العزیز اعتقادی خاص و اخلاصی مخصوص دارند - بنابران بجهت زیارت مرقد فیض مورد آن قدوهٔ ارباب تقدس وتقی که سنت سنیهٔ اسلاف کرام - وطریقهٔ انیقهٔ آباء عظام خدایگان جهان است و پس از اورنگ آرائي جزیکبار که درسال دهم هنگام مراجعت اعلام ظفر انجام از دولتاباد دکن بدارالخلافه واقع شد درنیافته بودند - عزیمت سیر سرزمین اجمیر تصمیم فرمودند - و بعد از سپري شدن دوگري از شب دوشنبه هزدهم [شعبان] موافق نهم آبان بساعتي که مختار دقیقه شناسان انجم و افلاک بود ازدارالخلافه نهضت فرموده باغ نورمنزل را بنزول سعادت موصول نضارت تازه بخشیدند - و سید خان جهان را بخلعت خاصه سرافراز ساخته بجهت محارست دارالخلافه دران‌جا گذاشتند - شیخ الهدیه ولد کشور خان باضافهٔ پانصدي دویست سوار بمنصب هزار و پانصدی ذات و هزار سوار سر برافراخت *

بیستم [شعبان] از باغ نورمنزل کوچ نموده دربستان سرای نزول اجلال فرمودند - فرداي آن دولت خانهٔ روپباس شرف آمود گشت - و اسلام خان و دیگر اعیان سلطنت باردوی کلان رخصت یافتند - که تانشاط اندوزي شکار روپباس در فتح پور اقامت گزینند - درین تاریخ صلابت خان بعنایت علم و نقاره سرمباهات بر افراخت - لهراسپ خان را بخلعت برنواخته قوربیگی گردانیدند - میر صالح ملازم مهین پور خلافت را که

مراتب شکار آگهي دارد درسلک بندهاي آستان معلی منسلک گردانیده بعنایت خلعت و خدمت داروغگی قراولان سر بلند ساختند *

بیست و چهارم [شعبان] ازرو پاس کوچ شد - درانثناء راه دو قلاده شیر به تفنگ خاصه شکار گردید - و نواي سراي خواجه جهان مضرب خیام گشت - درین منزل اسلام خان و دیگر ارکان دولت باردوي کلان آمده احراز شرف ملازمت نمودند *

غرهٔ رمضان حوالی پرگنهٔ چاتسو راجه جی سنگه با پسران از وطن خود رسیده دولت کورنش دریافت *

سیوم [رمضان] راجهٔ مزبور چون وطنش نزدیک بود نه اسپ و یك فیل برسم پیشکش گذرانید *

هفتم [رمضان] که کنار تالاب جوگي مخیم دولت گشته بود راج کنور پسر کلان رانا جگت سنگه به تقبیل عتبهٔ سنیه سرعزت برافراخت - و یك فیل پیشکش نمود - و بعنایت خلعت فاخر و سرپیچ مرصع و جمدهر مرصع و اسپ تچاق با زین طلا نوازش یافت - رانا جگت سنگه در سیر کشمیر که خدیو اقبال را در ایام خجسته آغاز فرخنده انجام پادشاهزادگی بعد از انصرام مهم رانا امر سنگه در خدمت حضرت جنت مکاني اتفاق افتاد - و ملتزم رکاب نصرت بود - و در هر یساق دکن که خدیو اقبال با عساکر جهان کشا تشریف فرموده بودند با هزار سوار در رکاب فیروزي نصاب بود - درین نهضت پسر کلان را که درگروه راجپوتیه غیر از راتهوران چنانچه نگارش یافت - بجانشینی پدر مختص و معین

است و در روزمرهٔ این جماعه ازو به تیکا یعنی جا نشین گزارش دهند بجای خویش فرستاد *

هشتم [رمضان] دولت خانهٔ اجمیر که بر ساحل تالاب آنا ساگر است شرف نزول یافت - و بحکم - الخیر الیوخر - زیارت ضریحهٔ منیعهٔ اسوة العرفا خواجه معین الدین نموده و مبلغ ده هزار روپیه بخدام آن مکان نزاهت نشان و دیگر اهل احتیاج تقسیم فرموده بدولت خانهٔ معلی مراجعت نمودند - راجه جسونت سنگه از وطن آمده دولت کورنش اندوخت - درین تاریخ راجه جیسنگه شان خود نموده - پنج هزار سوار بشمار درآمد *

چهاردهم [رمضان] عبد الله خان بهادر فیروز جنگ را بعنایت اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا سر بلند گردانیدند - و آخرین روز نیز بآن مرقد منور تشریف برده فرمان دادند - که در مسین دیگ بزرگ که حضرت جنت مکانی وقف آن مقام سعادت انتظام کرده اند نیله گاوان شکار خاصه و برنج طبخ نموده بفقرا قسمت نمایند - یک صد وچهل و پنج من پادشاهي از گوشت و برنج و روغن و دیگر مصالح یکبار دران دیک پخته شد *

پانزدهم [رمضان] رایات جلال از دارالبرکهٔ اجمیر بصوب دار الخلافهٔ اکبر اباد منتهض گردید - راجه جسونت سنگه و راجه جیسنگه بخلعت خاصه نوازش یافته باوطان خویش مرخص شدند - رام سنگه وکیرت سنگه پسران راجه جیسنگه بخلعت و اسپ سربر افراخته همراه پدر رخصت یافتند *

شانزدهم [رمضان] راج کنور پسر رانا جگت سنگه را خلعت

و شمشیر و سپر یراق طلائی میناکار و اسپ و فیل و لختی حلی مرصع که پوشش فرقهٔ راجپوتیه است و دو راجپوت کلان پدر اورا خلعت و اسپ - و هشت کس دیگر را خلعت عنایت نموده دستوری معاودت دادند - و محصوب او مالای مروارید و شمشیر سپر یراق طلائی مینکار و دو اسپ یکی عربی با زین طلا دیگری عراقی با زین مطلا برانا مرحمت نموده فرستادند *

هژدهم [رمضان] علامی سعد الله خان بعنایت خلعت خاصه و باضافهٔ پانصدی دویست سوار بمنصب دو هزاری پانصد سوار و خدمت میر سامانی که در رتبهٔ تلو پایهٔ گرانمایهٔ وزارت است سر اعتبار بر افراخت - و چون متکفل این خدمت از فزونی مهمات مرجوعه فرصت پرداخت خدمات دیگر چنانچه باید ندارد داروغگی دارالخانهٔ خاص که بعلامی متعلق بود ببافی خان که از غلامان معتبر است تفویض نمودند - و عرض مکرر که آن نیز باو تعلق داشت بمیرک شیخ مفوض گشت *

بیست و چهارم [رمضان] رایات جهان پیما بنواحی برگنهٔ مالپور که جاگیر راجه بیتهل داس است رسید - راجه در فیل یکی نر و دیگری ماده بعنوان پیشکش گذرانید - ماده فیل درجهٔ پذیرائی یافت *

بیست و هشتم [رمضان] با مهین پور خلافت و جمعی از خاصان و عملهٔ شکار از مقام رام پور بصوی باری متوجه گشتند - و اسلام خان را به خلعت خاصه برنواخته رخصت فرمودند -

که با لشکر زاید و اردو از راه راست بدارالخلافهٔ اکبر آباد برود *

سلخ ماه [رمضان] بعرض اقدس رسید که راجه کشن سنگه بهدوریه رخت هستي بربست - ازانجا که اورا فرزندي جز پسرکنیز نبود - و برهمنان که درکیش کفر مقتداي هنود اند پسر کنیز را در رنگ عبید میدارند - و باو طعام نمی خورند - حضرت خاقانی راو بدن سنگه نبیرهٔ عم اورا بعنایت خلعت و باضافهٔ پانصدي پانصد سوار بمنصب هزاري ذات و سوار و بخطاب راجگي و اسپ سربلند گردانیدند درین ماه مبارک مبلغ سي هزار روپیهٔ مقرر بمحتاجان و نیازمندان عطا فرمودند *

غرهٔ شوال عبد الله خان بهادر فیروز جنگ را که از منصب و جاگیر باز داشته یک لک روپیه سالیانهٔ او مقرر فرموده بودند از مراحم ملکانه باز بمنصب شش هزاری ذات و سوار مباهی گردانیدند- حیات خان از اصل و اضافه بمنصب هزاري چار صد سوار نوازش یافت - یحیی ولد سیف خان به خلعت و خدمت بکاولی نعمت خاصه از تغییر محمد قاسم ولد هاشم خان - و مبارک روی برادر یحیی بخلعت و خدمت توزک - و نور الحسن به خلعت و خدمت داروغگي فیل خانه سر بلند گردیدند - ناهر سولنگي یک فیل برسم پیشکش گذرانید - چون از وقایع صوبهٔ کابل بسمع اقدس رسید که میان ملك معدود و میر یحیی دیوان کابل جنگی شد - و ملک دران زد و خورد مقتول گشت - میر را معزول ساخته خدمت دیوانی بمیر صمصام الدوله تفویض فرمودند *

هشتم [شوال] قصبهٔ باري مورد موکب فیروزي شد *

یازدهم [شوال] ازانجا نهضت نموده برو پباس متوجه گشتند *

دوازدهم [شوال] اعظم خان از متهرا آمده سعادت ملازمت اندوخت *

چاردهم [شوال] بستان سرا مرکز رایات اقبال گردید *

پانزدهم [شوال] در نواحی باغ نور منزل سید خانجهان و اسلام خان و سید جلال و موسویخان و دیگر بندها از دار الخلافه آمده بشرف ملازمت رسیدند - همان روز میمنت افروز در ساعت مختار دولتخانهٔ والای دارالخلافه بنزول اشرف آسمانی پایه شد *

نوزدهم [شوال] الله دوست کاشغری بدرگاه آسمان جاه رسیده شرف انتظام در سمط بندهای این حضرت والا رتبت یافت - و بمرحمت خلعت و منصبی در خور حال و انعام چار هزار روپیه سربلند گردید - پدر او محمد دوست اتالیق احمد خان والی کاشغر بود - چون عبدالله خان پسرعم احمد خان که در چالش وترفان مفصل کاشغر و خطا می بود بغی ورزیده کاشغر را از تصرف احمد خان برآورد - احمد خان پیش والی توران رفت - و چندی درانجا بسر برد - و پس ازان که امام قلی خان او را سردار فوجی ساخته بجنگ لشکر قزاق که بقصد تسخیر اندجان آمده بود فرستاد - او دران زد و خورد مقتول گشت - و الله دوست و والد او نزد امام قلی خان ماندند - و هر دو در سفر سعادت اثر حجاز همراه خان بمکهٔ مشرفه رفتند - چون خان در مدینهٔ مکرمه کالبد جسمانی از جان آسمانی را پرداخت هر دو از راه دریا بسورت آمدند - پدر درآنجا

مسافر دار البقا شد و پسر برهنمونی بخت بیدار شرف تقبیل حریم اقبال که محیط افضال است و محاط آمال دریافت *

بیست و یکم [شوال] دیانت خان دیوان دکن باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب هزار و پانصدی ششصد سوار مفتخر گشت - میرزا محمد ارباب سمرقند که همراه امام قلی‌خان از توران بطواف حرمین منبفین رفته بود و بعد از رحلت او از راه دریا بسورت آمده درین تاریخ بدرگاه خلایق پناه رسیده احراز سعادت ملازمت نمود و بانعام دو هزار روپیه کامیاب گردید - به محمد زمان ارلات هزار روپیه عنایت شد - چون هنگام بارعام گروها گروه انام دولت کورنش درمي یابند و از کثرت هجوم و فزور ازدحام خاصه هنگام سواری اقدس که سعادت اندوزان حضور و افرالسرور مانند مور و ملخ فراهم آمده در مجری بر یکدیگر سبقت مي جویند یک میر توزک از عهدهٔ خدمت دیارستي برامد - خدیو دوربین بجهت نگاهداشت سر رشتهٔ رعایت مراتب سلخ ماه [شوال] چهار میر توزک مقرر فرمودند - تا در اثنای نهضت مقدس یکی که از همهٔ اینان کلان منصب باشد بتوزک جانب پیش بپردازد - و دیگري که پایهٔ منصبش فرو تر ازان بود بتوزک دست راست قیام نماید - و سیوم که ازین کمتر باشد توزک دست چپ بجا آرد - و چارم که کمتر ازین بود توزک بندهائي که از عقب در قور مي آیند بتقدیم رساند *

جشن مبارک شمسی وزن مهر سپهر جهانبانی

روز سه شنبه هشتم ذي القعده سال هزار و پنجاه و سیوم

مطابق بیست ونهم دي ماه جشن خجسته وزن اختتام سال پنجاه و دوم و افتتاح سال پنجاه و سیوم شمسي از سنین دوام قرین زندگانی جاوداني آرایش یافت - و وزن مقدس بطلا و دیگر اشیاء مقرر بتقدیم رسید - خدیو دین و دولت بر مرصع سریر آسمان نظیر که در هر افقي از آفاق چهار گانهٔ آن چندین آفتاب زواهر جواهر تعبیه نموده اند جلوس اقدس فرموده جیب و دامان جهانی بزر و سیم نثار که ملکهٔ دوران مالکهٔ گیهان بیگم صاحب بدستور هر وزن فرستاده بودند بر آمودند - درین روز فرخنده پنجهزار سوار از منصب مهین پور خلافت دو اسپه سه اسپه گردانیده منصب آن والا مرتبت بیست هزاری ذات و بیست هزار سوار پنجهزار سوار دو اسپه سه اسپه مقرر فرمودند - و از اصل و اضافه صدر الصدور سید جلال بمنصب چهار هزاري ذات و هزارسوار - و زاهد خان بمنصب هزار و پانصدی ذات و هزار سوار - وسجانسنگه سیسودیه بمنصب هزاري ذات و چار صد سوار نوازش یافتند - براجه بدنسنگه بهدوریه فیل عنایت شد - لعل خان گن سمدر و سایر نغمه طرازان بانعام مقرر کامیاب گشتند *

شب هفدهم [ذي القعده] مجلس عرس محمل آرای سفر تقدس حضرت مهد علیا ممتاز الزماني در روضهٔ فردوس آئین آن مخفورهٔ مغفرت و رضوان برسم سنین ماضیه منعقد گشت - خاقان دریا نوال بآن انجمن فیض موطن تشریف فرموده مبلغ بیست و پنجزار روپیه بارباب استحقاق قسمت نمودند - و صباح آن باز آن مکان نزاهت نشان را بورود اقدس فروغ آمود گردانیده بیست و

پنجهزار روپیهٔ دیگر بعنایف ارامل و سایر مستحقات انفاق فرمودند *

هژدهم [ذی القعده] مظفر حسین ولد میر ابوالمعالی که به بیجاپور رفته بود با سید حسن ملازم عادل خان بشرف استلام عتبهٔ جهانبانی رسیده یك فیل که عادل خان باو داده بود با ماده فیل برسبیل پیشکش گذرانید - و سید حسن عرضه داشت عادل خان با لختی نفایس که از جانب او بعنوان پیشکش آورده بود بنظر اکسیر اثر در آورد - و بعنایت خلعت و اسپ بازین نقره و یک مهر صد تولگی و یک روپیه بهمان وزن مباهی گشت *

بیست و چهارم [ذی القعده] صفی قلی سپاه منصور حاکم اسفرائن که فرمان روای ایران او را بپایهٔ سلطانی رسانیده بود بعزم بندگی آستان جهانداری آمده دولت تقبیل سدهٔ اقبال دریافت - و بخلعت و منصب هزاری ذات و پانصد سوار و عنایت اسپ و فیل و انعام پانزده هزار روپیهٔ نقد فرق مباهات بر افراخت شیر خواجه بخاری از احفاد قافله سالار حقیقت مخدومی اعظم که از ماوراء النهر روانهٔ درگاه معلی شده بود سعادت ملازمت اندوخت - و بخلعت و منصب پانصدی ذات و صد سوار و انعام چهار هزار روپیه سر افراز گشت *

سلخ ماه [ذی القعده] بعبد الله خان بهادر فیروز جنگ فیل از حلقهٔ خاصه با مادهٔ فیل عنایت شد - دوستکام ولد معتمد خان بعنایت خلعت و خدمت بخشیگری احمد آباد سر بر افراخته بدانصوب مرخص گردید - ومصحوب او بمیرزا عیسی ناظم گجرات

خلعت و اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا عنایت نموده فرستادند*

انتهاض رایات جهانکشا بصوب سوکر بقصد سیر و شکار

چون در دار الخلافه از فساد هوا آثار طاعون و علامات وبا شیوع یافته بود اعلی حضرت که صحت ذات البرکاتش سرمایهٔ رفاهیت جهان و پیرایهٔ عافیت جهانیان است - هفتم ذي الحجه بعد از سپري شدن یك پهر بصوب سوکر نهضت فرمودند - به حاجي بیگ ارغون هزار روپیه مرحمت شد *

هشتم [ذي الحجه] دولتخانهٔ فتحپور بنزول مقدس محط جلال و محل اقبال گردید - و آن روز و روز دیگر در تالاب فتحپور بصید مرغابي مسرت افزاي طبیعت اقدس گشتند *

دهم [ذي الحجه] در مسجد جامع آن که از آثار عظیمهٔ حضرت عرش آشیانی است - و در فسحت و رفعت با آسمان همسر - بنماز عید اضحی پرداختند - و پس از اداء نماز و مراجعت بدولتخانهٔ معلی رسم قربان بتقدیم رسید - هنگام درآمد هجوم وکثرت بمرتبهٔ بود که جمعی از تزاحم و تصادم در دروازهٔ مسجد افتادند - از افتادگان یکي بزخم جمدهر دیگري که از غلاف بر امده باو رسید درگذشت - و چندی از لکد کوب خسته گشتند *

یازدهم [ذی الحجه] از فتحپور نهضت نموده منازل روپباس را بنزول فیض موصول شرف آگین گردانیدند - و سه روز دران مکان بشکار آهو و دیگر جاندار نشاط اندوختند - خواجهٔ بزرگ ملازم

غرهٔ ناصیهٔ جلال پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر سندر صورت نام فیلي را با دو مادهٔ فیل که آن کامگار از بنگاله مصحوب او بطریق پیشکش ارسال داشته بودند از نظر اکسیر اثرگذرانید - و بعنایت خلعت و اسپ نوازش یافته مرخص گردید - و یک تسبیح زمرد وپنج اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلا مصحوب او بآن درة التاج خلافت عنایت نموده فرستادند *

چاردهم [ذي الحجه] مقصود بیگ علي دانشمندی که با برادران و خویشان بارادهٔ بندگی درگاه خواقین پناه از بدخشان آمده بود دولت کورنش یافت - و بعنایت خلعت و خنجر یراق طلا و منصبي در خور و انعام پنجهزار روپیه سر افراز گردید *

پانزدهم [ذي الحجه] قرین دولت جاوید اطراز از روپباس روانه شدند - و در موضع آگاه پور دایره شد - روز دیگر سوکر مخیم اقبال گشت - و سه روز بصید و نخچیر آن نواحي اشتغال نمودند - و دوازده قلاده شیر نر و ماده و بسیاری از جانداران صحرائی شکار فرمودند *

هژدهم [ذی الحجه] چون در موضع سوکر مزاج مهین پور خلافت از منهج اعتدال انحراف پذیرفت و مادهٔ در گردن و سورت تپ در بدن ظاهر گردید و همگنان را بگمان نا سازگاری هوا که دران ایام شایع گشته بود از جان شکیبائی رفت - خاقان مهر گستر از فرط عاطفت ابواب خیرات و مبرات که معالجهٔ روحاني امت بر کشودند - و بعلاج جسماني نیز که ناگزیر نشاءة تعلق است پرداخته اطباء میمنت شعار را بمداوا مامورگردانیدند - بیمن توجه حضرت خاقاني که مرهمه دواها امت بکشیدن خون و خورانیدن زهر مهرهٔ

و بکار بردن دیگر ادویهٔ این عارضهٔ مخونه بعد از چارده روز طبیعت آن فروغ افزای گوهر سلطنت بصحت گرائید - و درین ایام اورنگ نشین اقبال از فرط مهربانی و دل نگرانی هشت مرتبه بمنزل آن نیر اوج جلال برسم عیادت تشریف فرمودند *

بیستم [ذی الحجه] از سوکر کوچ شد *

بیست و یکم [ذی الحجه] روپباس محط اقبال گردید - روز دیگر درین منزل مقام فرمودند - محمد ناصر ملازم قطب الملک از گلکنده بدرگاه سلاطین پناه آمده سعادت استلام عتبهٔ علیه اندوخت و پیشکش قطب الملک نه فیل شش نر و سه ماده ازانجمله یکی با یراق طلا باقی با ساز نقره از نظر اقدس گذرانید - جم قلی از بندر سورت بآستان معلی رسیده خیول عربی و عراقی با لختی جواهر و دیگر نوادر که در بندرمزبور بجهت سرکاروالا خریده بود بنظر فیض گستر در اورد - و ازان میان یک اسپ کمیت عربی مقبول طبع والا افتاد - و به تمام عیار نامورگردید - و یک اسپ سرخنگ با زین طلا بمهین پور خلافت عنایت شد - هر یکی از صفی قلی سیاه منصور و مقصود بیگ علی دانشمندی - بعنایت اسپ مفتخر گردید *

بیست و سیوم [ذی الحجه] موکب جهان پیما از روپباس بره نوردی در امد *

بیست و ششم [ذی الحجه] بفرخی و فیروزی داخل حصار دار الخلافه شده حریم سلطنت را بفروغ خلافت بر افروختند - و از انرو که در شهر آثار وبا باقی بود همان روز بمنزلی که درشکارگاه سموگو است رکضت فرمودند *

غرهٔ محرم [سنه ۱۰۵۴] میرزا محمد ارباب سمرقند که روز عید اضحی در فتح پور از هجوم مردم آسیبی باو رسیده بود شرف ملازمت دریافت - خدیو مهربان اورا بانعام سه هزار روپیه سرافراز ساخته بسمرقند رخصت دادند - چون بعرض ملتمزمان پایهٔ اورنگ جهان ستاني رسیده بود که صفدر خان به تنسیق مهمات صوبهٔ قندهار و تنظیم احوال رعایا از قرار واقع نمي پردازد چهارم حکومت قندهار بسعید خان بهادر ظفر جنگ که بنظم مهمات صوبهٔ پنجاب مي پرداخت مفوض گردانیدند - و لطف الله پسر اورا بعنایت خلعت و اسپ نوازش نموده مصحوب او خلعت خاصه و فرمان صوبه داري بخان ظفرجنگ فرستادند و بسبب کدورتي که میان سعید خان و راجه جگت سنگه بود - قلعه داري قلات که از مضافات صوبهٔ قندهار است از تغییر راجهٔ مذکور بخانه زاد خان نخستین پسر سعید خان بهادر تفویض نمودند - و راجه را از تعیناتیان صوبهٔ کابل گردانیدند - و نظم صوبهٔ پنجاب به قلیچ خان مقرر گشت *

کشایش ولایت پلامون و اطاعت پرتاب سرزبان ان ملک

لختی از چگونگي پلامون و گرفتن شایسته خان صوبه دار بهار پیشکش از پرتاب زمیندار آن دیار گذارش یافت - آنچه دربنولا بسطوت اقبال عدو مال لمعهٔ ظهور بخشید به نگارش آن مي پردازد - چون پرتاب سررشتهٔ حسن سلوک که سبب امالت قلوب و الانت

خواطر است از دست واهشته سران قوم خود را آزرده خاطر ساخت بیشتر سران قوم او بکین توزی برنشسته درصدد دفع او گشتند - و در آغاز رفتن اعتقاد خان بصوبهٔ بهار دریا رای و تیج رای اعمام پرتاب به پتنه آمده خان را دیدند - و پس از استمالهٔ و تسلیهٔ ناظم صوبه قرار دادند که پرتاب را مقید ساخته نزد او بیاورند - و هردو به پلامون برگشته باتفاق جمعی دیگر اورا بقید در اوردند - و سرداری آن قوم به تیج رای قرار یافت - صوبه‌دار برینمعنی آگهی یافته درباب آوردن پرتاب به تیج رای نوشت - او از غدر پیشگی و حیله سازی وکیل خود را فرستاده عذرهای غیر مسموع درمیان آورد - مدتی پرتاب درقید او بود - تا آنکه دریا رای برادر کلان او وگروهی دیگر سرآمد طایفهٔ چیرو که تیج رای خسران گرای را بسرداری برگزیده بودند ازو انحراف ورزیدند - اعتقاد خان هرکدام را دل دهی نموده رهگرای مطاوعت اولیاء دولت روز افزون گردانید - دریا رای و دیگر اطاعت گزینان پیغام دادند - که اگر فوجی با یکی از معتمدان بدین صوب فرستاده آید حصن دیوکن را که تهانهٔ کلان پلامون است حواله نموده بهرچه اشاره رود آن را بتقدیم می‌رسانیم - ناظم صوبه زبردست خان را با سرزبان شاه آباد روانه ساخت *

غرهٔ شعبان خان مزبور بنواحی دیوکن رسید - و دریا رای با پسران و بهوال و چنپت قلعه داران دیوکن اورا دیده حصار را سپردند - او دریا رای را با برخی از همرهان خود پیش اعتقاد خان فرستاد - و از مردم دیوکن جمعی را که از عاقبت بینی و

عانیت گزینی ره گرای خدمت گذاری درگاه والا شدند بدلاسا و استمالت مطمئن ساخته چندی را که هوای تمرد در سر داشتند مقید گردانید - و مردم را بقطع جنگل و توسیع طریق پلامون تعین نموده خود بترمیم حصن دیوکن و استحکام آن پرداخت *

یازدهم [شعبان] خان مزبور آگهی یافت که تیج رای مدن سنگه تهکرائی وکیل خود را با برخی از اعیان خویش و قریب ششصد سوار و هفت هزار پیاده بموضع باولی چیون که پنج کروهی دیوکن جنوب رویهٔ آن واقع است فرستاده و دو فوج دیگر در بسمت موردہ و کندہ کسیل نموده در تهیهٔ پیکار است - و از مخذولانی که بباولی چیون شتافته اند جمعی دو کروه بارادهٔ شبخون پیش آمده اند - بنابران گروهی از دلیران نبرد آرا بمالش مقاهیر شقاوت گرا فرستاد - مبارزان لشکر فیروزی بدانجا رسیده چندی از فتنه پژوهان ضلالت نهاد را مقتول و مجروح گردانیدند - و باز ماندگان تیغ خون ریز ره سپر فرار گشتند *

شانزدهم این ماه [شعبان] اعتقاد خان این ماجری شنیده عبد الله نجم ثانی بخشی صوبهٔ بهار را که بالتماس خان مزبور حکم اقدس بتعین او صادر گشته بود با دریا رای برادر تیج رای و بسیاری از تابینان خود معین نمود - و مقرر ساخت که بزیر دست خان پیوسته باتفاق در انداختن بنیان فساد مخاذیل مساعی مشکوره بتقدیم رسانند - و خود نیز آماده شد که هنگام احتیاج از عقب راهی گردد - و چون کارپردازان قضا و قدر همواره تمشیت امور این دولت روز افزون فرا پیش دارند - سیوم رمضان

تیج رای با جمعی از قلعهٔ پلامون بشکار بر می آید - و صورت سین و مدبل سین پسران مدن سنگه تهکرائي وکیل تیج رای و طایفهٔ دیگر که در قلعه بودند به پرتاپ متفق گشته بند از پای او برمي گیرند ؛ و جماعهٔ را که از جانب تیج رای بصیانت قلعه مي پرداختند ایل ساخته قلعه را بتصرف پرتاپ درمي آرند - واز همرهان تیج رای برخي بقلعه درمي آیند و بعضي گرد فرار بر فرق خود بیخته متفرق مي گردند - و تیج رای مقهور ازانجا رانده و ازینجا مانده بجنگل آن نواحي درمي خزد - و مدن سنگه تهکرائي و دو سه دیگر از اعیان آن مخذول که با جمعی کثیر مصافی لشکر منصور نشسته بودند نیم شب فرار مي نمایند - زبردست خان پس از استماع این خبر حصن دیوکن را به دهرنیدهر اجینیه و جمعي از نوکران خود سپرده پنجم رمضان به پلامون راهي شد - و از جنگلهاي صعب المرور و کتلهای عسیر العبور گذشته و فساد پیشگان را که درمضایق و مقبات سر ره گرفته بودند مالش داده به مان گده رسید - درین اثنا پرتاپ که از سطوت مجاهدان دین مغلوب یاس و هراس گشته بود بزبردست خان نوشت که چون بدلالت طالع بندگی اولیاء این دولت خداداد را سرمایهٔ نجات خود دانسته پذیرای اطاعت و انقیاد شده ام - اکنون آمدن و دیدن باجازت باز بسته است - زبردست خان موضع باری سه کروهی قلعهٔ پلامون منزل گزیده به پرتاپ پیغام کرد که آمدن تو وقتی سود مند است که با من نزد اعتقاد خان روی - والا بعد ازرسیدن بخشی پتنه که با جمعیت بسیار روانه

شده و عنقریب میرسد بگیفر کردار گرفتار خواهی گردید - او پاسخ داد که هرچند شایسته خان با لشکر بسیار بپای قلعه آمده فراوان جد و کوشش بکار برد بی آنکه اورا به‌بینم بمصالحه و گرفتن پیشکش درساخته مراجعت نمود - اکنون لوازم اطاعت و بندگي بجا آورده شمارا مي بینم - اما چون از نیاکان من هرکه بسری رسیده حصن مزبور درتصرف داشت هرگز به پتنه نرفته من برفتن پتنه عهد نمی توانم نمود - زبردست خان دیگر باره برگزارد که اگر سود کار خود مي خواهي به پتنه رفته اعتقاد خان را به‌بین والا آمادهٔ هلاک باش - پس از ارسال رسل و رسایل پرتاب برگزارد که اگرچه توابع من برفتن پتنه راضي نیستند اما اگر بعهد و پیمان مرا مطمین گردانید و در مقام مضرت من نباشید همراه شما به پتنه رفته اعتقاد خان را مي بینم - زبردست خان مطابق خواهش او عهد نمود - پرتاب نزد او آمد و فیلی براي او آورد و مجددا عهد گرفته بر رفتن پتنه مصمم گردید - زبردست خان از اعتقاد خان عهد نامه طلبیده اورا رهگرای طمانینت ساخت - و بعبد الله نجم ثاني برنگاشت که چون پرتاب باطاعت درآمده هرجا رسیده باشید عنان باز کشید که درین نزدیکی معاودت نموده می شود *

و هفدهم رمضان با پرتاب از پلامون راهی شده بیست و دوم در نواحیٔ دیوکن بعبد الله نجم ثاني ملحق گشت - از دیوکن هردو باهم به پتنه رسیدند - پرتاب براي اعتقاد خان نیز فیلی آورد و قرار داد که یک لک روپیه برسم پیشکش پادشاهي بخزانهٔ عامره واصل سازد - و زبردست خان متکفل وصول آن شد - اعتقاد

خان حقیقت واقعه بدرگاه کیوان جاه معروض داشته التماس نمود که اگر پرتاب بعنایت منصب سرافراز شود موجب افتخار او می گردد - خاقان مجرم نواز اورا بزمرهٔ بندگان آستان معلی انسلاک بخشیده بمنصب هزاری ذات و هزار سوار نوازش فرمودند - و ولایت پلامون را یک کرور دام جمع مقرر ساخته در تیول او مرحمت نمودند *

هفتم محرم [سنه ۱۰۵۴] شاعری امی تخلص که از ایران بعزم بندگی درگاه آسمان جاه آمده بود سعادت استلام سدهٔ سدرهٔ مرتبت دریافت - و قصیدهٔ که درستایش پادشاه گردون سریر گفته بود بمسامع عظمت و جلال رسانید - و بعنایت خلعت و انعام هزار روپیه مباهي گشت - او چون باوجود تعري از حلیهٔ خط و سواد شعر مي گوید باین تخلص شهرت یافته *

گذارش نو روز

روز یکشنبه دهم محرم سال هزار و پنجاه و چارم آفتاب جهان تاب بعد از گذشتن یک ساعت و یازده دقیقه و سي و یک ثانیه به برج حمل انتقال نمود - درین روز اورنگ نشین اقبال از عموگر برسفینهٔ دولت نشسته بدولت خانهٔ والا مراجعت فرمودند - رستم خان از سنبهل و مکرمت خان از دار الملک دهلي و سید مرتضی خان از لکهنو رسیده بشرف تقبیل آستان خواقین مکان فایز گشتند - و سید مرتضي خان هزار مهر نذر و یک فیل بعنوان پیشکش گذرانید - صفي قلي سپاه منصور بمنصب هزاری ذات

و هفت صد سوار از اصل و اضافه و بانعام ده هزار روپیه نوازش یافت - الله ویردي بیگ که از ایران بارادهٔ بندگی درگاه عرش اشتباه آمده بود بانعام چار هزار روپیه - و میرزا بیگ چورهٔ اقاسي که او نیز بقصد بندگی آستان جهان داري تازه از توران رسیده بود بانعام سه هزار روپیه کامیاب شدند - پایان این روز حضرت خاقاني باز دولت خانهٔ سموگر را رشک افزای خلد برین گردانیدند - درین ایام - دهکانه ده هزار روپیهٔ مقرر بفقرا و مساکین عطا فرمودند *

یازدهم [محرم] عبد الله پسر سعید خان بهادر ظفر جنگ بعنایت خلعت و منصب هزاری ذات و چارصد سوار از اصل و اضافه سر بلند گشته - بقندهار نزد پدر دستوري یافت *

نوزدهم [محرم] از سموکر بدولت خانهٔ دار الخلافه تشریف ورود ارزاني داشتند - درین روز رستم خان بعنایت خلعت و اسپ با ساز طلا سر عزت برافراخته بسنبهل مرخص شد - مرشد قلي بخلعت و داروغگی فیل خانه مفتخر گشت - بمقصود بیگ علي دانشمندي سه هزار روپیه انعام شد *

بیست و دوم که روز وزن مهین گوهر بحر خلافت بود آن والا گهر را بطریق مقرر در دولت خانهٔ خاص بحضور اشرف وزن نموده مرصع کمر خاصه عنایت فرمودند - حاجی عاشور بخلعت و دیواني صوبهٔ کشمیر از تغیر محمد قاسم قاضي زادهٔ کرهرودي و عنایت اسپ سرافراز گشته رخصت یافت *

بیست و پنجم [محرم] پیشکش اسلام خان از جواهر و مرصع

آلات و اقسام اقمشه بنظر اطهر درآمد - و متاع یك لك روپیه بشرف قبول رسید *

رسیدن چشم زخم بقدسی پیکر درهٔ دریای جهانداري درئ سمای فرمان گذاري بیگم صاحب و حصول صحت بعنایت ربانی و توجه حضرت خاقانی صاحب قران ثانی

درین ایام که ابر افضال خاقاني کشت امید جهانیان سرسبز و شاداب داشت - ناگاه روزگار غدار و فلك کج رفتار خوي نکوهیده و خاصیت ناپسندیده بروی کار آورده شادی جهان را بغم آمیخت یعني حادثهٔ عین الکمال قرهٔ باصرهٔ جهان باني غرهٔ ناصیهٔ کامراني- روي نمود - اجمال این قضیهٔ نا مرضیه که تفصیل آن زبان را از گویائی و گوش را از شنوائي باز دارد آنست - که شب بیست و هفتم محرم درانثناي آنکه آن فلك نقاب تقدس احتجاب از خدمت خاقان گیهان بخواب گاه تشریف مي فرمودند - ناگاه عطف دامان طهارت مکان بشمعي که دران کاشانه روشن بود رسید - و چون لباس پردگیان تتق عظمت از نفایس نسایج و درکمال نعومت و نزاکت مي باشد - و بروغنهاي معطر خصوصا عطر جهانگیري مدسم - آتش ازگوشهٔ دامان زبانه کشیده تمام ملبوس مطهر را در گرفت - اگرچه از خواص قریبه چار تن که دران هنگام حاضر بودند در فرو نشاندن این نایرهٔ ضایره نهایت چستي و چالاکي نمودند - اما چون بالبسهٔ ایشان نیز درگرفت باطفاء آتش

خود در ماندند - و تا آگهی دیگر خدمتگاران و رسیدن آب ظهر آن استظهار ضعفه و مساکین - و اضلاع هر دو طرف آن منبع سعادات - و هر دو دست جود پیوست آن معدن خیرات مجروح و مجروح شده بود - چون محبت و مهربانی اقدس بآن محتجبهٔ حجاب عصمت چه از کثرت شمایل جلیله و خصایل نبلیه و عادات پسندیده و ملکات گزیده - و چه از فرمان برداري و رضا جوئی نسبت بجمیع فرزندان بختمند سعادت پیوند روز افزو نست خدیو مهر گستر ازحدوث این واقعهٔ غم انزا بر خلاف طریقهٔ مسلوکه فردای آن از مشکوی اقبال برنیامدند - روز دیگر چون شرف آفتاب بود پس از دو پهر بدولتخانهٔ خاص و عام تشریف فرموده پیش از یک گري توقف نه نمودند - هر چند بمقتضای بشریت درین نازلهٔ هایله لختي عنان اصطبار از دست رفت - لیکن دانش آموز دبستان ایزدي - و فیض اندوز مکتب سرمدي - به پیشوائی خرد دور بین و رهنمائی راي صواب گزین - درین داهیهٔ هوش ربا سر رشتهٔ تثبت وتصبر بدست داشته همت بر معالجهٔ بیماري و دلدهي و دلداری آن نور حدقهٔ جهانداري گماشتند - و نخست بمعالجات روحانیه پرداخته از انفاس متبرکهٔ شب زنده داران بیدار دل - و زاویه گزینان پیوند گسل - و ادعیه و عزایم ارباب طهارت و تقی - و اصحاب نظافت و نقی - و انفتاح ابواب خیرات و مبرات - استشفا نمودند - چنانچه از روز نخستین تا سیوم روز هر روز پنجزار مهر و پنجهزار روپیه بمحتاجان تصدق فرمودند - و بیست و دوم صفر که روز تولد آن صفوت گزین و برکت نشاتین است نیز

همین مقدار زر باهل احتیاج دادند - و درنخستین ماه این واقعهٔ هایله شصت هزار روپیه بدفعات به مصارف انفاق نمودند - و از غرهٔ ربیع الاول که آغاز ماه دوم بود مقرر گردانیدند که هر روز هزار روپیه که ماهی سی هزار و سالی سه لک و شصت هزار روپیه مطابق دوازده هزار تومان عراق و چارده لک و چهل هزار خانی ماوراء النهر میشود بارباب استحقاق میرسیده باشد - و جمعی را که برای مطالبات عظیمه و جنایات جسیمه از دیرباز درزندان بودند آزاد فرمودند - و جسایم جرایم آن جماعه بخشوده مبلغ هفت لک روپیه از عین المال سرکار والا بخشیدند - و آنچه درینولا از پیشگاه مراحم پادشاهانه و عواطف ملکانه بروی کارآمده بخشش وبخشایش مدد معاش کل ممالک محروسه است - شرحش آنکه چون نقاوهٔ خاندان ولایت صفاوهٔ دودمان هدایت سید جلال صدر الصدور بعرض اشرف رسانیده بود که موسویخان جمعی غیر مستحق را بی آنکه احوال آنها بعرض حجاب بارگاه خلافت رساند مدد معاش و وظیفه داده - و بعضی بغیر امین لباسی اراضی مدد معاش و وظایف متصرف اند - بنابران حکم معلی بصدور پیوسته بود که محصول یک فصل مدد معاش ممالک محروسه را خواه در خالصهٔ شریفه باشد و خواه در تیول امرا و منصبداران سوای سیور غالات مردم روشناس جای ثالث نگاهداشته - بعد ظهور صحت اسناد و استحقاق بارباب احتیاج حواله نمایند - و نیازمندان ساکن دارالخلافه و نواحی آن بدارالخلافه که محط موکب اقبال است نزد صدرالصدور بیایند - و سکان صوبجات بعیده بصوابدید صوبه داران و صدور جزو

سند حاصل کنند - و باین مضمون مناشیر قضا تاثیر بنظام جمیع صوبجات بشرف صدور رسیده - و ازین رو تذبذب و تشتت عظیم بکار این جماعهٔ آشفته روزگار راه یافته بود - درینولا یرلیغ قضا نفاذ بکرامت صدور پیوست - که آنچه از محصول مدد معاش و وجوه وظایف موقوف شده باشد بتصرف این گروه باز گذارند - و بعد ازین جاي ثالث نگاه ندارند - وسکنهٔ دارالخلافه و حوالي آن بصدر الصدور رجوع نموده تصحیحه بگیرند - و در صوبجات دیگر هر که بموجب فرمان والا شان حضرت عرش آشیاني بامثال لازم الامتثال حضرت جنت مکاني با منشور لامع النور این دولت خداداد متصرف باشد صدور جزو بصلاح ناظمان مهمات آنجا تصحیح اسناد او و تحقیق فوت و فرار و قبض و تصرف و آنکه سپاهی و اهل حرفه نباشد نموده باراضی مدد معاش او مزاحمت نرسانند - و هر که رخت هستي بر بسته باشد و در فرمان قید مع فرزندان باشد اراضی او را بر اولاد مستحق او مقرر دارند - و بي قید مسطور باز یافت نمایند - و اگر استحقاق بظهور پیوندد حقیقت بدرگاه آسمان جاه معروض گردانند - و از کمال رافت علاج جسماني را که ناگزیر نشاءٔ تدبیراست ضمیمهٔ مداوات روحاني ساختند - و همگي حذاق فن طبابت و جراحي چه جمعي که بحضور پیشگاه قوایم سریر جهانداري کام اندوز اند - و چه گروهي که از اطراف و اکناف فراهم آمده بودند شروع در دوا نمودند - و اورنگ آراي تجرد و تعلق که پیشکاران تقدیر آسماني همت بر انجاح مرادات او مصروف دارند جمیع اموري که در صحت آن سرمایهٔ عافیت زمین و زمان

و پیرایهٔ جمعیت کون و مکان دخل داشت - خصوصا خوراندن ادویه واغذیه و وضع و رفع مراهم بشخص قدیس و نفس نفیس بتقدیم میرسانیدند - و از قلت فرصت بواسطهٔ اشتغال به بیمار داری و غمگساری آن قدوهٔ طاهرات و اسوهٔ زاهرات بجمروکهٔ دولتخانهٔ خاص و عام و بدولتخانهٔ خاص دیر بر می آمدند - و زود بر می خاستند الحق صعوبت این عارضه بمرتبهٔ بود که زوال آن بی عنایت شفا بخش حقیقی - و دوا پرداز تحقیقی - و برکات توجه بادشاه حق آگاه - و میامن انفاس روشن دلان - و لطف تدبیر پژشکان صایب الحدس - صورت پذیر نبود - شدت این حادثه از یفجا میتوان دریافت که دوکس از خوادم چار گانه با آنکه اثر این نایره کمتر از ملکهٔ زمان بایشان رسیده بود یکی بعد از هفت روز و دیگر بعد از بیست روز در گذشت - و دو دیگر که نسبت به دو مذکور کمتر سوخته بودند صحت یافتند - از ابتداء این واقعهٔ مهیبه تا قریب چار ماه که امید صحت کمتر بود عیش و عشرت گوارا بر خدیو گیهان تلخ گشته بود - چون مصلحت ایزدی مقتضی آن بود که این بار گران دل خداوند کون و مکان را که امنیت جهانیان و جمعیت زمانیان بذات ملکی ملکات او باز بسته است زیاده برین آشفته ندارد - پس از چار ماه از فضل الهی امید عافیت پدید آمد و از نتایج توجه پادشاه مسیحا نفس و آثار نیت نیک آن مریم سرشت - آنکه حکیم محمد داؤد که طبیب محرم شاه عباس فرمان روای ایران بود و شاه صفی بعد از رحلت شاه مذکور باغراء بعضی دوستان دشمن خو و دشمنان دوست رو در

مقام خرابی او شده - و او برهنمونی اختر مسعود روزگار محمود بقصد تلثیم سدهٔ سدره رفعت که مشعر کعبهٔ اقبال است و منهل قوافل آمال از ایران براه بصره روانه گشته بود - بیستم روز این داهیه بشرف ادراک دولت ملازمت فایز گردید - و بمرحمت خلعت و انعام بیست هزار روپیه و منصب هزار و پانصدی ذات و دو صد سوار سربلند گردیده در ازالهٔ برخی امراض که در اثناء الم جراحت رو نمود معالجات صایبه بتقدیم رسانیده و از انجملهٔ امراض شدیده که درین چار ماه مخوف بهم رسیده تپ دایمی و نوبه را بخورانیدن ادویهٔ باردهٔ از قسم کافور و ترشیها - وضعف قلب را بماء اللحم علاج کرد - ناگهان لینت طبع و اندفاع خون که موجب فراوانی اندوه خاطر مهر ناظر گردید روی نمود - چون حکیم در قبض آن بجهت توهم عروض مرض دیگر توقف کرد - معروض داشت که یکبارگی قبض نیکو نیست بتدریج علاج کرده خواهد شد - و حکیم مومنا بوسیلهٔ بعضی بعرض ملکهٔ زمان رسانید که مداوای این اسهال بسهولت می توانم نمود - و مالکهٔ دوران بعرض ارفع رسانیدند - و خواهش ایشان در علاج حکیم مذکور بر خاطر مهر ناظر پرتو افگند - اعلی حضرت نظر بضعف و اضطراب بیمار اورا بمعالجه مامور گردانیدند - او بتانی بعلاج پرداخت و آخر کار بخورانیدن زیره علاج نمود - اتفاقا بجهت احتباس مادهٔ سوء القنیه و آثارورم بر اطراف چشم و پشت پا که سنوح آن با وجود جراحت خاطر اقدس را نگران تر ساخت - پدید آمد - خدیو مهربان علاج آن را بحکیم محمد داؤد مقرر فرمودند

او بآب کاسنی سبز و معجون اترجي و قميصه مداوا نمود - و اين رنجوری روي بانحطاط گذاشت - و درانثنای آنکه نزديک بود که بالکل زايل شود حکيم مسيح الزمان که پدرش ميرزا محمد استاد حکيم عنايت الله والد حکيم محمد داؤد بود بفرمان طلب از دار السلطنة لاهور بآستان معلی رسيد - و بحکم اقدس باحکيم محمد داؤد که درحقيقت معالج او بود انباز گشته معجون وردي ضميمه گردانيد - وصحت مزدهٔ نشاط بخشيد - و حسن علاج و لطف تدبير حکيم محمد داؤد در تداوی اين مرض هايل بتحسين پادشاه مفضال بيهمال مقرون گرديد - اگرچه پس از چار ماه امراض ديگر رو به تنزل گذاشت اما تا پنج ماه ديگر مرهمهاي جراحان در ازالهٔ الم جراحت سودی نمي بخشيد - تا آنکه عارف نامي که در سلک غلامان درگاه منسلک است چون طالع او رو به بيداري داشت و روزگار رخ بسازگاری - مرهمي ساخت - و در دو ماه آخر بمرهم او لختی زخمها بالکل مندمل گشت - و بعضي رو به بهي نهاد - و تفصيل عنايتي که در جلدوی اين خدمت نسبت باو بظهور پيوست - و جشن صحت که بتاريخ پنجم شوال سال آينده که نهم ماه ازين عارضهٔ شديده بود منعقد گشت - و بيان نکسي که بعد از جشن صحت بسبب حرکتي که در سواری سفر پنجاب و کشمير واقع شد رو داد - و بمعالجهٔ هامو نامي ساکن حصار زايل شد - و شرح عنايتي که نسبت باو بوقوع آمد و آنچه از زرسرخ و سفيد در هر مرتبه که صحت يافته غسل نمودند بفقرا و مستحقان رسيد - در محلش نگارش خواهد پذيرفت •

کشایش قلعهٔ کنور بتدبیرات صائبهٔ خان دوران بهادر نصرت جنگ .

چون سنکرام گوند زمیندار قلعهٔ کنور که از استقامت بر شاه راه بندگي و فرمان پذیري محفوف عنایات پادشاهي بود رخت حیات بربست - وغلام او ماروی گوند که از قبل او بحراست قلعه مي پرداخت بهوپت پسر اورا ازتصرف باز داشته ضبط معاملات مرزباني از پیش خود گرفت - و قلیلی بخرج آن پسر که هنوز مراهق نگشته بود مي داد - و باستظهار جمعي فساد کار شوریده روزگار و استحکام معاقل و مساکن سر از مطاوعت برتافته راه فرمان برداري و مال‌گذاري چنانچه باید نمي پیمود - ورعایاي بعضي محال جاگیر صوبه‌دار که بحدود کنور پیوسته بود نیز به پشت گرمی آن مقاهیر در اداء مال واجب تعلل مي ورزیدند - بنابران خان نصرت جنگ اواخر محرم سنه ماضیه تا بیفان خود و کومکیان صوبهٔ مالوه و لختي زمینداران از قلعهٔ رایسین که‌اقامت گاه او بود راهي گردید - و در محال مرزبانی آن مخاذیل درآمده روزی چند فروکش نمود - و جمعی را بقطع جنگل که سبل و مسالک بر متردّدین تنگ کرده بود و تفتیح راه برگماشت - و در مکان‌هاي مخوف تهانها نشانده - و مردم کار دیده رزم ورزیده براي حراست و آگهي‌معین ساخته - بجمعیت خاطر روانهٔ پیش گردید - و شانزدهم صفر سال گذشته به کتل کنور رسیده نزدیک پنجهزار پیادهٔ گوند و هفتصد هشتصد تفنگچي را که مناکیب برای ضبط سر کتل

و بستن راه داشته بودند - بکمتر دست بردی پراگنده گردانیده درنواحی کنور براي گذرانیدن موسم برسات و بریدن جنگل حوالی قلعه مخیم ساخت - و مساکن و مواطن آن ادبار رسیدگان به نهب و غارت از بیخ و بن برانداخت - ماروي گوند از ملاحظهٔ سامان آلات قلعه کشائي و فزونی سپاه و کثرت ترددات و اصابت تدبیرات خان نصرت جنگ ازخواب غرور درآمده به میرزا والي وگوبند داس راتهور ملازم خان مزبور متوسل گشت - و بهوپت پسر سنگرام را از قید خود برآورده با مردم معتبر سنگرام نزد خان نصرت جنگ فرستاد - درین اثنا بظهور پیوست که چندی مي خواهند که بهوپت را گریزانیده بقلعه برند - ازین رو خان مسطور آنجماعهٔ تیره روز را بزندان انداخت - و بهوپت را از رفتن قلعه باز داشته نظر بند گردانید - و چون مارو حصار تسپرد خان مزبور دواز دهم شعبان این سال از اقامتگاه کوچ کرده و بکوه لکهره که قلعهٔ کنور جز آن سر کوب ندارد برآمده - و آن سرکوب را که بسنگ و آهک برآورده محکم ساخته بودند بجنگ از چنگ مقهوران گرفته منزل گزید و چون قلعهٔ مذکور بر کوهي مشتمل بر دو مرتبهٔ پست و بلند که هیچکدام ازان بحصار احتیاج ندارد واقع شده - و سراپا سنگیست یك لخت که از هیچ سو عروج بران صورت نه بندد - و در طرف مرتبهٔ پائین آن که بدیوار احتیاج داشت سنگرام استوار جداري از سنگ و آهک برآورده بود - ومخاذیل برج و بارهٔ دیوار را بتوپ و تفنگ و دیگر آلات نبرد مستحکم ساخته بودند - چنانچه تسخیر آن به نیروی آویز و بازوی ستیز میسر نبود - بنابران خان دوران بهادر

نصرت جنگ صورت واقعه معروض داشته دو توپ کلان و جمعی از بندهاي درگاه بوسم کومک التماس نمود - بعد از معروض شدن حقیقت فرمان شد که دو توپ بزرگ از دارالخلافهٔ اکبرآباد نزد خان مذکور بفرستند - و بحکم اقدس رشید خان انصاري و جمعی دیگر از بندهاي درگاه از برهانپور - وراجه پهاڑ سنگه بندیله از جاگیر و پرتهیراج راتهور از رام پور - و جانسپار خان از مند سور - بسرعت هرچه تمامتر هنگام کار بکومک رسیدند - و صبح یکشنبه نوزدهم ذي الحجه دلیران جانباز از ملچهار برابر دیواري که مقابلهٔ آن روی خندق ساخته عقب آن تفنگ مي انداختند بر امدند - و بهپیش بردن خاک ریز و فزونئ تردد وآویز آن دیوار از دست شقاوت منشان ادبار آثار بر آورده طبقهٔ پائین را مفتوح گردانیدند - پس از چندي آن دوتوپ قلعه کوب رسید - و بصداء رعد آواي آن دوثعبان حصار ادبار رخنه در اساس توانائي و شکیبائي این باطل ستیزان افتاد و از بر افروختن دمدمها در برابر بروج و خالي شدن تالابهاي فراز قلعه از آب عنان تثبت و تصبر از دست دادند - و ماروي گوند از کثرت یاس و یاس ذرایع برانگیخته زینهاري گشت - و اواخر محرم [سنه ۱۰۵۴] بدیدن خان دوران بهادر نصرت جنگ آمد - روز دیگر خان نصرت جنگ با دیگر بندهاي درگاه بالاي قلعه که در نهایت رفعت است بر آمده برج وبارهٔ آنرا بنظر در آورد - و محمد صلاح برادر خود را با پانصد سوار و هفتصد پیادهٔ تفنگچي بپاسباني گذاشته کیفیت واقعه عرضه داشت نمود *

هژدهم صفر موسوي خان رخت هستي ازین جهان بربست

خاقان مهربان هر دو پسر او را بعنایتي در خور سر افراز ساختند - و خدمت عرض وقایع صوبجات و رسالهٔ انعام که بموسوي خان متعلق بود بعاقل خان تفویض یافت - بدوست بیگ که تازه از ولایت توران آمده بود هزار روپیه انعام شد - به فیض الله پسر زاهد خان فیل مرحمت فرمودند *

بیست و سیوم [صفر] بعرض اقدس رسید که هریسنگه ولد کشن سنگه کهین برادر حقیقی راجه سورج سنگ پیمانهٔ زندگي بر آمود - ازانرو که او را فرزندي نبود خدیو قدر دان روپ سنگه برادر زادهٔ اورا بعطاء خلعت واضافهٔ منصب و مرحمت اسپ با زین نقره سربلند گردانیدند - و کشن گده وطن عمش در تیول او مرحمت نمودند *

پنجم ربیع الاول بحکم مقدس سرو جویبار سلطنت سلطان سلیمان شکوه و اسلام خان و عبد الله خان بهادر فیروز جنگ و صلابت خان و اصالت خان به استقبال فهرست صحیفهٔ مفاخر و معالي بادشاه زاده محمد اورنگ زیب بهادر - که از شنفتن خبر عارضهٔ ملکهٔ دوران مالکهٔ گیهان بیگم صاحب برخصت سریر آراي جهانباني از برهانپور بعجلت تمام آمده بودند رفته آن والا گهر را بدرگاه آسمان جاه آوردند - آن اختر فلک خلافت با خلف الصدق خود سلطان محمد بشرف کورنش رسیده هزار مهر نذر و طرهٔ مرصع با یک تسبیح مروارید و ده اسپ عربي پیشکش گذرانیدند - و بعنایت خلعت خاصه مفتخر گشتند - آتش خان دکني یک فیل پیشکش نمود *

نهم [ربیع الاول] زبردست خان از صوبهٔ بهار آمده دولت کورنش یافت - و یک فیل که از پرتاب زمیندار پلامون گرفته بود با دو هزار اشرفي و برخي جواهر و مرصع آلات که پرتاپ مذکور مصحوب او بطریق پیشکش فرستاده از نظر اقدس گذرانید - از کوهکیان صوبهٔ گجرات سبل سنگه ولد راجه سورجسنگه باضافهٔ پانصدي دویست سوار بمنصب هزار و پانصدي ذات و هزار و دویست سوار سر افراز گردید - به میر نعمت الله ولد میر ظهیر الدین علي که دختر مراد کام نبیرهٔ میرزا رستم صفوي را خطبه نموده بود ده هزار روپیه بجهت سرانجام کدخدائي انعام شد *

شب دواز دهم [ربیع الاول] برسم سنین ماضیه دوازده هزار روپیه باهل استحقاق رسید *

پانزدهم [ربیع الاول] حکیم محمد داؤد را بعنایت مادهٔ فیل برنواختند - سید حسن ملازم عادل خان را که از بیجاپور برسم حجابت آمده بود خلعت و اسپ با زین نقره و مادهٔ فیل و هفت هزار روپیهٔ نقد و پسر او را خلعت و هزار روپیه و همرهان او را دو هزار روپیه عنایت نموده به بیجاپور رخصت دادند - و بعادل خان خلعت خاصه با مرصع طرهٔ گرانبها و برای پسر او نیز خلعت و طرهٔ مرصع مصحوب سید حسن ارسال یافت - چون راوهتهي سنگه ولد راو دودا نبیرهٔ راو چاندا در گذشت - و فرزندي نداشت - پادشاه کام بخش جاي او را به ابن العم پدرش روپ سنگه ولد روپ سکند بن راو چاندا که پس از فوت راوهتهي سنگه بامید نوازش ملکانه بدرگاه خلایق پناه آمده بود مرحمت نمودند - و

بمنصب نهصدی ذات و سوار و خطاب راوي سر افراز ساخته پرگنهٔ رام پور را که وطن او بود در تیول او مقرر فرمودند *

بیست و ششم پادشاهزادهٔ والاتبار مراد بخش که حسب الحکم از سلطان بدیدن سالکهٔ دوران بیگم صاحب آمده بود بظاهر دار الخلافه رسید - اسلام خان و عبد الله خان بهادر فیروز جنگ و بخشیان عظام صلابت خان و اصالت خان باسر سعلی استقبال نموده آن والا مکان را بشرف کورنش رسانیدند - و آن اختر برج سعادت هزار مهر نذر گذرانید - و بعنایت خلعت خاصه سر عزت بر افراخت - شایسته خان از الهاباد آمده سعادت استلام سدهٔ سنیه در یافت - بحکیم محمد داؤد چار اسپ ترکي مرحمت شد*

بیست و هفتم [ربیع الاول] هژده اسپ که امیر الامرا برسم پیشکش ارسال داشته بود بنظر اشرف در آمد *

گذارش جشن قمری وزن اقدس

روز دوشنبه سلخ ربیع الاول سال هزار و پنجاه و چارم مطابق هفدهم خرداد کار پردازان پیشگاه خلافت جشن قمری وزن خاتمهٔ سال پنجاه و چارم و فاتحهٔ پنجاه و پنجم از سنین زندگاني جاوید طراز برازندهٔ اورنگ جهانداری آرایش دادند - و آن پیکر اقبال بطلا و دیگر اشیاء معهوده سنجیده آمد - خاقان جود گستر مرصع سریر را بجلوس اقدس مطلع آفتاب بر و نوال ساخته عالمیان را کامیاب خواهش گردانیدند - درین روز خجسته پادشاهزاده عالي نسب مراد بخش باضافهٔ هزار سوار دو اسپه سه اسپه بمنصب دوازده هزاري

ذات و نه هزار سوار سه هزار سوار دو اسپه سه اسپه سر بر افراخت - و زاهد خان را بعنایت خلعت و باضافهٔ پانصدی دویست سوار بمنصب دو هزاری هزار و دویست سوار نوازش فرموده قراول بیگی ساختند - محمد ناصر ملازم قطب الملک بمرحمت خلعت و اسپ با زین نقره و هشت هزار روپیهٔ نقد سر بلند گشته رخصت گاکنده یافت - و بهمرهان او هزار روپیه عطا فرمودند - و بقطب الملک خلعت خاصه وکرهٔ مرصع بیش بها عنایت نموده مصحوب اوفرستادند هر یکی از میر افضل رضوی و میر ابراهیم بعنایت هزار روپیه کام اندوز گردید - بارباب طرب زر مقرر انعام شد *

غرهٔ ربیع الثانی پیشکش راجه جیسنگه یک فیل بنظر اقدس درامد - چون از مجالست برخی بی دانشان خرد تباه و نا بخردان نظر کوتاه پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر بران شدندکه دست از مواد دولت باز کشیده بگوشه نشینی و زاویه گزینی درسازند - و لختی امورکه مرضی مزاج اقدس نبود ارتکاب نمودند - اعلی حضرت بقصد تثریب و تادیب بل ترشیح و تهذیب چندی ازان والا گهر نظر عاطفت باز داشته بتغییر منصب و جاگیر و عزل از خدمت نظم کل دکن که خدمتی است عظیم تنبیه فرموده خدمت مذکور از تغییرآن قرهٔ باصرهٔ جهانبانی بخان دوران بهادر نصرت جنگ که به تنسیق مهام مالوه می پرداخت تفویض نمودند - و خان مذکوررا بعنایت خلعت خاصه و از اصل و اضافه بمنصب هفت هزاری ذات وهفت هزار سوار پنجهزار سوار دو اسپه سه اسپه و بعطاء یک کرور دام از محال آن صوبه بطریق انعام سر افراز گردانیدند

و یرلیغ شد که از مالوه بدکن رود - پرتهیراج راتهور را بخدمت قلعه داری دولت اباد و سیورام واد بلرام کور را بقلعه داری آسیر سر بر افراختند *

ششم ربیع الثاني که روز خجسته وزن نواب خورشید احتجاب گردون جناب بیگم صاحب بود - آن درهٔ درج سلطنت را بطلا که وزن بآن مخصوص ذات مقدس و شخص اقدس حضرت خاقاني است سنجیدند - و جمعي کثیر ازان مبلغ بکام دل رسید - و چون الم جراحت آن ذات ذات السعادات بتخفیف گرائیده بود بحکم والا نقارهٔ شادماني که آن نیز خاصهٔ وزن مبارک اعلی حضرت است نواختند - درین روز راجه بیتهلداس بخلعت نوازش یافته بوطن مرخص شد - سر افراز خان دکني را بمرحمت خلعت و نقاره و اسپ با زین مطلا بر نواخته بدکن رخصت فرمودند *

هفتم [ربیع الثاني] دو هزار و پانصد سوار میرزا عیسی ترخان ناظم احمد آباد بجهت ضبط صوبه در اسپه سه اسپه مقرر نموده او را بمنصب پنجهزاري پنجهزار سوار دو اسپه سه اسپه سر افراز گردانیدند *

هزدهم [ربیع الثاني] رشید خان انصاري بشرف ملازمت فایز گشت - و یک فیل برسم پیشکش بنظر اقدس در اورد *

بیست و ششم [ربیع الثاني] پادشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش را بعنایت خلعت خاصه و لختي مرصع آلات و در اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلای میناکار دیگری با زین طلای ساده مفتخر گردانیده رخصت مراجعت ملتان دادند - هزار سوار از منصب

شایسته خان دواسپه سه اسپه مقرر نموده او را بمنصب پنجهزاری پنجهزار سوار چهار هزار سوار دو اسپه سه اسپه بر نواختند - و بعنایت خلعت و اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا سر افراز ساخته دستوری معاودت به الهاباد بخشیدند - بجلال الدین محمود بدخشي دروازي هزار روپیه انعام شد *

چارم جمادي الاولی سید جعفر خلف الصدق صدر الصدور سید جلال که پیش ازین بچند روز از احمد آباد آمده شرف اندوز ملازمت گشته بود - بمرحمت خلعت و فیل و انعام سه هزار روپیه مفتخر گشته رخصت گجرات یافت *

پنجم [جمادي الاولی] سردار خان را بنظم صوبهٔ مالوه و عنایت خلعت و جمدهر مرصع و باضافهٔ هزاری ذات بمنصب چار هزاري سه هزار سوار سر بر افراختند *

نهم [جمادی الاولی] چون بعرض اشرف رسید که سپهدار خان حارس قلعهٔ جنیر ازجهان فاني رحلت نمود - سزاوار خان ولد لشکر خان تیولدار چندیري را بمرحمت خلعت نوازش نموده بنگهبانی جنیر رخصت فرمودند *

شانزدهم [جمادي الاولی] الله ویردی خان که بتغیر منصب و جاگیر تادیب یافته بود چنانچه نگاشته شد بذریعهٔ درخواست مهین پادشاهزادهٔ بخت بیدار تقصیر او بعفو مقرون گردید - و حسب الحکم از دار الملک دهلي بدرگاه گیوان جاه آمده شرف کورنش دریافت - پیشکش پردل خان شصت اسپ - و پیشکش ذوالقدر خان هژده اسپ بنظر اقدس در آمد - ازین اسپان ده اسپ

بالله ویردي خان عنایت شد - قلعه داری کالنجر بشیخ الهدیه مفوض گردید *

بیستم [جمادي الاولی] حاجي محمد زمان و دو کس دیگر از نوکران امام قلي خان والی توران که بعد از رحلت او از حرمین منیفین روی امید بدرگاه معلی نهاده بودند باستلام حریم جهانباني فایز شدند - و هریک بعنایت خلعت و هر سه بانعام چهارهزار روپیه نوازش یافتند *

بیست و یکم [جمادي الاولی] سید عبدالوهاب از تعیناتیان دکن بفوجداری سرکار بکلانه ومنصب هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار هشتصد سوار دو اسپه سه اسپه سربر افراخت *

بیست و سیوم [جمادي الاولی] چون بعرض مقدس رسید که عزیزالله خان قلعه دار بست رخت هستي بربست - حکومت و حراست قلعهٔ بست وگرشک به پردل خان برنج که قلعه دار زمین‌داور بود مقرر ساخته ضبط قلعهٔ زمینداور به خانه زاد خان ولد سعید خان بهادر ظفر جنگ تفویض فرمودند - و قلعه داری قلات و مقر از تغییر خانه زاد خان بعبد الله برادر او مفوض گشت - و از اصل و اضافه پردل خان را بمنصب دو هزار و پانصدی ذات و دو هزار و پانصد سوار پانصدسوار دو اسپه سه اسپه - وخانه زاد خان را بمنصب هزار و پانصدی ذات و هزار و دویست سوار - و عبد الله را بمنصب هزاری ذات وهشتصد سوار سربلند گردانیدند - چون از نکس بیماري صاحبهٔ زمان و تازه شدن جراحتهای آن ملکهٔ دوران خاطر مصفای خدیو صفوت و صفا مکدر گشته بود -

بیست و پنجم با آن محتجبهٔ حجاب رفعت بمنزل مهین کوکب فلک خلافت که بر ساحل دریای جون سر برافراخته است تشریف بردند - و چندی درانجا توقف فرمودند *

سلخ ماه [جمادي الاولی] ذو الفقار خان را از اصل و اضافه بمنصب دو هزاری ذات و هزار و پانصد سوار پانصد سوار دو اسپه سه اسپه برنواختند - و پرگنهٔ بهوج پور از توابع صوبهٔ بهار در تیول او مرحمت نموده بد انصوب رخصت فرمودند *

از سوانح که در اواخر این سال بروی کار آمد کشتن راو امرسنگه پسر راجه گجسنگه است صلابت خان میربخشی را و کشته شدن آن نکو هیده کردار

تفصیل این ماجرای غریب انکه امرسنگه که بعلت بیماری روزی چند از دولت استلام عتبهٔ والا محروم شده بود آخر روز پنجشنبه سلخ جمادي الاولی بدرگاه فلک اشتباه رسید - صلابت خان او را در خلوت خانهٔ منزل مهین پادشاهزادهٔ بخت بیدار که اعلی حضرت بسببي که نگارش یافت درانجا تشریف داشتند بشرف زمین بوس رسانید - راو در صف دست چپ بجای خود رفته استاد - صلابت خان که در طرف راست اورنگ سدره آهنگ استاده بود در اثناي آنکه بعد از ادای نماز شام پادشاه دین پناه بتحریر منشور بیکي از نویسندان نامدار اشتغال داشتند برای مهمي از فراز ایوان پایان آمده نزد شمعدان چار شاخه با یکي سرگرم سخن

بود - ناگاه امر سنگه جمدهر کشیده دوید - و هنگام غفلت او چنان بر طرف چپ سینه اش زد که تا قبضه فرو رفت و چون بدل رسیده بود بمجرد زدن کار بانجام گرائید - و از انرو که چنین سوء ادب که هیچ کس تصور آن نتواند نمود در حضور موفور السرور خدیو زمین و زمان بروي کار آورد - نخست خلیل الله خان و ارجن ولد راجه بیتهلداس آگاه گشته برو حمله آوردند - بعد ازان که اصوات بلندي گرای شد - خدایگان عرش مکان دراثناء نگارش ترجمه فرموده دیدند که امر سنگه با ارجن در افتاده است - اگرچه امر سنگه دو سه بار جمدهر باو حواله نمود اما او بسپر رد کرد - یکبار جمدهر لغزید - و اندک زخمی بگردن ارجن رسید - درین اثنا اول خلیل الله خان بر امر سنگه شمشیر انداخت - پس ازان ارجن جلادت نموده دو بار شمشیر برو زد - وقرین ضرب ارجن سید سالار از سادات بارهه وشش هفت کس از منصبداران گرز بردار از یمین ویسار دویده یکبارگي بشمشیر آبدار کار آن نابکار تمام گردانیدند - از شعبده بازی قضا که حکم و مصالح آنرا جز دانای سرایر و بینای بواطن نداند مانند صلابت خان شایسته بر نائی که از تربیت خاقان بنده پرور مستعد تقدیم خدمات بزرگ بود - و چون امر سنگه جواني که در طایفهٔ راجپوتیه باصالت بسالت امتیاز داشت و پادشاه پرورده نواز را در حق او گمان آن بود که در هیجای بزرگ و وغای ستبرگ با گروهي از اقوام و اقارب جان سپار گشته باعث بلند نامی خود خواهد گردید در یک آن بي سببي و باعثي در گذشتند - خدیو قدردان برحسن خدمت و رسوخ عقیدت و حداقت من صلابت خان تاسف نموده

برای وقوع این کار نا بایسته هرچند موجبی تفحص فرمودند جز دوام ارتکاب مسکرات مواد سودا و گشتن بیماری چند روزه علاوه آن امری دیگر بظهور نه پیوست - و می تواند بود که سبب این سرگذشت آن باشد که چون حدود ناگور که تیول امر سنگه بود و بیکانیر وطن و جاگیر راو کرن ولد راو سور بهم پیوسته است - میان نوکران امر سنگه که در درگاه فلک جاه بود و متعلقان راو کرن که در صوبهٔ دکن بوده بر حدود مواضع و اراضی جاگیر کار از گفتار به پیکار کشیده بود - و ازانجا که مردم راو کرن تفنگ بسیار داشتند جمعی از راجپوتان کار آمدنی امر سنگه را مقتول گردانیدند - و امر سنگه بعد از آگهی بکسان خود نکاشته بود که باز جمعیت نموده بجنگ نوکران راو کرن بروند - و او پس از شنفتن این معنی بصلابت خان نوشته - که تابینان امر سنگه بادی جدال و قتال گشتند و گذشت آنچه گذشت - اکنون باز مردم خود راگفته که فراهم آمده شورش افزا شوند - انقطاع این مخاصمت بی آنکه بعرض حجاب عتبهٔ فلک رتبه رسانیده امینی برای تشخیص حدود بگیرند صورت پذیر نیست - و صلابت خان مطلب او را بعرض رسانیده امین گرفته بود - دور نیست که امر سنگه درین وقت که سر شوریده اش مسکن سودا بود - و دل رمیده اش مکمن کینهٔ بی‌جا این معنی بر حمایت صلابت خان محمول نموده برین کار ناسزا جرات کرده باشد - بعد از سنوح این سانحهٔ ناشایسته بحکم اشرف میر خان میر توزک و ملوک چند مشرف دولتخانهٔ خاص جمد امر سنگه را پیش دهلیز بیرون خلوت خانه گذاشته مردمش را

طلبیدند تا او را بمنزل برده مراسم ناگزیر بتقدیم رسانند - چون پانزده کس از خدمتگاران او رسیده بر حال او واقف گشتند دست بجمدهر و شمشیر کردند - ملوکچند کشته شد و میر خان زخمی گردید - و شب دیگر در گذشت - درین اثنا احدیان گرز بردار که بیرون دروازه به کیشک قیام داشتند به تیغ خون آشام آن مخاذیل را رهٔ گرای جهنم گردانیدند - و از گرز برداران شش کس مقتول و شش تن مجروح گشتند - و چون این جسارت پر خسارت بیشتر باعث گرانی خاطر مهر ناظر گردید از مردم امر سنگه هرکه في الجمله عقلي داشت شباشب راه وطن پیش گرفت - و جمعی از نوکران شورش کار شوریده روزگار او قرار دادند که بر خانهٔ ارجن که بمحاوطهٔ امر سنگه نزدیک بود رفته او را بکشند - و ازان روکه این گروه اجل پژوه برای پرخاش بهانه میجویند بلوی راتهور که نوکر معتبر امر سنگه بود و بهارسنگه راتهور که ملازم پدر او بود و ثاني الحال هردو در سلک بندهای درگاه انتظام یافته بودند به همین که خانهٔ ایشان نزدیک آنجماعه بود درین اندیشهٔ نا پسندیده انباز آن شقاوت منشان گشته دل بر مرگ نهادند - پس ازان که این معني معروض ملتزمان بساط تقرب گشت از عطوفت جبلي ورافت فطری جائی که قهر بادشاهانه با یستي کار فرمود - بر نادانی و گمرهی این گروه ضلالت پیشه بخشوده بیکي از دولت اندوزان حضور فرمودند - که باین سفها از راه نصیحت بگوید که امرسنگه و هرکه درین جرم خطیر شریک او بود بجزا رسید - شما که مصدر گناهي نگشته اید چرا بي باعث خان و مان خود را خراب میکنید بمقتضاي

عدالت حکم میفرمائیم که هیچکس مزاحم شما نگردد - و نجاح خود است درین که با اهل و عیال و اسباب و اموال بمساکن و منازل خود بر گردید - و چون ظاهر شد که بر جهالت و ضلالت استبداد دارند فرمان شد که سید خانجهان با مردم جلو و رشید خان انصاری که نوبت کیشک ایشان بود آن مقاهیر را بسان سردار بی هنجار رهگرای فیستی گردانند - چون غزاة اسلام بجائی که کفرهٔ فجره فراهم آمده بودند رفتند آن گروه ستیزه پژوه آب ناگوار شمشیر را ماء الحیوة دانسته با رماح و سیوف بجنگ پیش آمدند - و تا اثری از توانائی و رمقی از زندگانی داشتند تلاش و پرخاش نمودند - انجام کار همگی بابلو و بهاء و سنگه بشعلهٔ تیغ آبدار خاکستر گشتند - از مردم جلو سید عبدالرسول باره که جوان مردانه بود و از سایر همرهان پیش دستی نموده با سید غلام محمد ولد سید محی الدین برادر خود و پنج تن دیگر از برادران و خویشان پیاده شده هنگامهٔ آویزگرم گردانیده بود - با رفقا رهگرای شهادت گشت - پادشاه مهر گستر باز ماندهای جان باختگان را بعنایتی در خور اختصاص بخشیدند - و محمد مراد ولد صلابت خان را که چار ساله بود بمنصب پانصدی ذات و صد سوار و پسر میر خان را که بغایت خرد بود بمنصبی در خور سرافراز گردانیدند - و چار صدی ذات و صد سوار منصب سید عبد الرسول بر چار پسر کودک او و منصب غلام محمد که فرزند نداشت بر سید علی اکبر برادر خرد او مقرر فرمودند *

*

آغاز سال هشتم

خجسته فال هشتم از دور دوم جلوس مقدس اورنگ آرای جهانبانی حضرت صاحبقران ثانی

المنة لله که هفتم‌سال دوم دور که بحکم * بیت *
شَخَصَ الانامُ الی جمالِکَ فاسْتَعِذْ * مِنْ شرِّ اَعْیُنِهِمْ بعَیْبٍ واحِد
براي دفع چشم زخم روزگار غدار بر بعضي مکاره که خاتمهٔ مکروهات باو مشتمل بود باختتام رسید - و روز جمعه غرهٔ جمادي‌الثانیه سنه هزار و پنجاه و چار مطابق چاردهم امرداد هشتم سال این دور بهزاران فرخي و شادمانی و فراوان خجستگي و کامراني آغاز شد - درین تاریخ اصالتخان را بخلعت خاصه بر نواخته میر بخشي ساختند - و خلیل‌الله خان‌را بمرحمت خلعت و باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاری دو هزار سوار سر بر افراخته بخشی دوم گردانیدند - مرادکام نبیرهٔ میرزا رستم صفوی از تغیر خلیل الله خان بخدمت قوش بیگی سرافراز گردید - ارجن از اصل و اضافه بمنصب هزاری پانصد سوار نوازش یافت *

دوم [جمادی الثانیه] منصب گوپال سنگه ولد راجه منروپ از اصل و اضافه هزاری ذات و هزار سوار مقرر شد *

چار دهم [جما دي الثانيه] خاقان کیوان مکان از منزل مهین پادشاهزادهٔ بخت بیدار بدولتخانهٔ معلی تشریف فرمودند - بهمنیار ولدآصف خان خانخانان سپه سالار از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدي دویست سوار و خواجه ابوالبقا برادر زادهٔ عبد الله خان بهادر فیروز جنگ بخلعت و خطاب افتخار خان - و خدمت توزک بجای میر خان و عصای مرصع - و رحمت خان از اصل و اضافه بمنصب هزاري صد و پنجاه سوار مباهي گشتند *

بیست و سیوم [جما دی الثانیه] احمد خان نیازی باضافهٔ پانصد سوار بمنصب دو هزار و پانصدي دو هزار و پانصد سوار و بعنایت نقاره بلند آوازه گردید - و بهر یکی از عمرآقای رومي و خواجه عبد الرحیم هزار روپیه مرحمت شد *

بیست و پنجم [جمادي الثانیه] از وقایع ملتان بعرض مقدس رسید که برمبارز خان روهیله جاگیر دار دیپالپور و نواحی آن خانه مرود آمد - و او رهگرای آخرت گشت *

دوم رجب میر شمش فوجدار پتن گجرات بعطاء نقاره مفتخر گردید - یحیی ولد سیف خان بمرحمت ماده فیل بلند پایگي یافت - به ابوالوفا ولد تاتار خان که طنبور بروش فارسي وهندوستاني نیک مي نوازد و بدین سبب بخدمت داروغگی اهل نغمه سرافراز است دو هزار روپیه انعام شد *

چار دهم [رجب] عنایت الله ولد میرزا عیسی صوبه دار گجرات بعنایت علم عز افتخار اندوخت - حسن بیگ رنبع منشی نذر محمد خان که بآرزوی بندگی این دولت آسمان صولت از

خان مذکور جدائي گزیده روی امید باین سدهٔ سنیه نهاده بود سعادت تقبیل عتبهٔ فلک رتبه دریافته بخلعت و انعام سه هزار روپیه سربر افراخت - و داخل بندگان درگاه فلک جاه گردید *

هفدهم [رجب] الله ویردي خان که منصب و جاگیرش برطرف گشته بود بخلعت و منصب پنجهزاری ذات و پنجهزار سوار که سابقا داشته و جاگیر داری ایلچپور که حاکم نشین برار است و تیولداری برخي از مضافات آن و مرحمت اسپ با زین مطلا مفتخر گشته دستوري یافت - حقیقت خان از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدي سه صد سوار برنواخته آمد *

شب بیست و هفتم [رجب] ده هزار روپیهٔ مقرر لیلة المعراج در حضور اقدس باهل استحقاق تقسیم یافت - سیام سنگه ولد کرمسي راتهور باضافهٔ پانصدي صد سوار بمنصب هزار و پانصدي ششصد سوار مباهي گشت - نرسنگداس ولد دوارکا داس بقلعه داری کاویل که بهترین قلاع ولایت برار است و به بلندي و استحکام شهرت تمام دارد - و ابوالبقا ولد شریف خان بخدمت حراست کالنه که برقلهٔ کوهي در کمال رفعت و متانت است - و درین دولت خدا داد کشایش یافته - سربلند گشتند *

چهارم شعبان پیشکش اعظم‌خان از جواهر و مرصع آلات واقمشهٔ نفیسه که قریب یک لک روپیه قیمت داشت از نظر اشرف گذشت بحیات خان مادهٔ فیل عنایت شد *

هشتم [شعبان] بمهین پور خلافت فیل از حلقهٔ خاصه رتن گج نام با یراق نقره و مادهٔ فیل مرحمت فرمودند - واد متر سال

بعنایت خلعت و اسپ با زین نقره سر بلند گشته بوطن مرخص گردید - کلیان جهالا را که پیش ازین بچند روز عرضه داشت رانا حکمت سنگه بدرگاه جهان پناه آورده بود - و حقیقتش در رجب سال هفتم از دور اول نگاشته آمد - بعنایت خلعت و سپر و شمشیر یراق طلائي مینا کار و اسپ با زین نقره و فیل نوازش نموده رخصت انصراف دادند - و برانا خلعت خاصه و کمر مرصع و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و مطلا عنایت فرموده مصحوب او فرستادند *

دهم [شعبان] گوردهن راتهور را که از راجپوتان مقرری کار کردهٔ راجه گجسنگه است بخدمت حراست قلعهٔ آسیر از تغیر سیو رام کور و عنایت خلعت و اسپ سر بلند گردانیده رخصت فرمودند - شیخ احمد شهیدي که درین نزدیکي داخل بندگان آستان جاه و جلال گشته بود بانعام دو هزار روپیه سر برافراخت *

ولادت با سعادت قرهٔ باصرهٔ دولت سلطان سپهر شکوه

مفضل بي عوض و منعم بي غرض بعد انقضای نه ساعت نجومي شب پنجشنبه یازدهم این ماه [شعبان] مهین گوهر بحر اقبال را از دختر پاک گوهر سلطان پرویز پسری نیک اختر کرامت فرمود - آوای کوس شادمانی در گنبد نه طاق فلک پیچید و صدای تهنیت بدور و نزدیک رسید - پادشاهزادهٔ بخت بیدار هزار مهر نذر گذرانیده الثماس نام نمودند - اعلی حضرت این

گرامي مولود خجسته طالع را به سپهر شکوه موسوم گردانیدند - و برای سر انجام مواد جشن دو لک روپیه بمهین پور خلافت عنایت شد *

شب پانزدهم [شعبان] ده هزار روپیهٔ مقرر به نیاز مندان رسید - چون برای بعضی مصالح ملکي حکم طلب خاندوران بهادر نصرت جنگ شرف صدور یافته بود شانزدهم فرمان قضا توان بنام راجه جیسنگه کرامت ارسال یافت - که از وطن بدکن رفته تا رسیدن خاندوران بهادر نصرت جنگ بمحافظت آن ملک بپردازد *

بیستم [شعبان] دولت خان ولد الف خان بعنایت خلعت و باضافهٔ پانصدي دو صد سوار بمنصب هزار و پانصدي هزار سوار و به تیولداری ناگور نوازش یافته مرخص شد - میر محمد امین هروي محتد - تورانی منشاء - که در سفر حجاز از رفقای امام قلي خان والی توران بود - و بعد از رحلت خان در طیبهٔ طیبه از راه سورت به برهانپور آمده ملازم گوهر اکلیل دولت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر شده شرف استلام سدهٔ سنیه اندوخت - و در سلک بندگان درگاه منتظم گشته بمرحمت خلعت و منصب پانصدی ذات و پنجاه سوار و انعام چار هزار روپیه سربلند گشت *

بیست و چارم [شعبان] راجه بیتهلداس از وطن و شاه بیگ خان از دکن آمده دولت ملازمت اندوختند *

سوم رمضان شش فیل که شایسته خان از آله باد برسم پیشکش ارسال داشته بود بنظر اشرف در آمد *

دواز دهم [رمضان] بهریکی از سرو جویبار کامگاری سلطان

سلیمان شکوه نخستین فرزند مهین پور خلافت و محمد سلطان اولین خلف پادشاهزادهٔ والا مقدار محمد اورنگ زیب بهادر فیل مرحمت فرمودند - حکیم محمد دارد را بعنایت خنجر طلای میناکار و اسپ با زین مطلا مفتخر گردانیدند *

بیست و یکم [رمضان] میر ابراهیم صفدر خانی که یک لك روپیه از سرکار والا برسم خیرات بمحتاجان و مستحقان حرمین کریمین رسانیده از راه بصره مراجعت نموده بود - بدولت آستان بوس رسید - و بخلعت و فزونی منصب و خدمت داروغگی قور خانه سر بلند گردید - چون سلوك نا شایستهٔ نذر محمد خان با امام قلی خان مهین برادر خویش درحینی که ایالت توران به نذر محمد خان باز گذاشته عزیمت دریافت سعادت زیارت حرمین منیفین نموده بود و گرفتن آن بی مروت هرچه خان در مدت حکومت برای زاد این سفردور وخرج این راه دراز اندوخته و راهی شدن خان در کمال نا کامی و بی سرانجامی بمسامع حقایق مجامع رسیده بود - چنانچه بتفصیل نگاشته آمد - خدیو افضال هنگام راهی شدن میر مسطور حکم فرموده بودند که یک لک روپیه بخان مذکور برساند - ازانجا که خان پیش از رسیدن میر مزبور در مدینهٔ منوره در گذشت میر ازان مبلغ یکدانهٔ مروارید امرودی بوزن چهل و سه سرخ جواهر از علی پاشا حاکم لحسا که برهنمونی توفیق بمجاورت حرمین شریفین سعادت اندوز دین ودینی است بمبلغ سی هزار روپیه و چند اسپ عربی خریده بود درین هنگام که ادراك دولت زمین بوس نمود بنظر اقدس در آورد - مروارید را

که قیمت آن چهل هزار روپیه شد پسندیده داخل سرپیچ ثمینی که روزهای جشن بر سر خورشید انسر می بندند گردانیدند - این سرپیچ گرانمایهٔ انجم افروز که به بی مثلي ضرب المثل است مشتمل است بر پنج قطعهٔ لعل بزرگ و بیست و چار دانهٔ مروارید سترگ - وزن لعل میانگی دوازده تانگ است هر تانگی بیست و چهار رتی جواهری از مثقال سه رتی کمتر - چه مثقال بیست و هفت رتي است - اگرچه قیمت این گوهر بي همتا در سرکار پادشاهی دو لک روپیه است لیکن درین هنگام بجهت انتظام که بمیامن عطا و افضال و بذل و نوال خدیو اقبال بهار مکنت و جاه و ربیع ثروت و دستگاه است اگر بازرگاني چنین لعلي بیاورد پادشاه زادهای کامگار نامدار بل نوئینان والا مقدار بچهار لک روپیه هم خریده پیشکش مي نمایند چه زر بدولت خاقان جهان فراوان و چنین تحفهٔ بي مانند نایاب - هر چند در جواهر خانهٔ خاصه لعلي چند در وزن ازین افزون است چنانچه لعلی که خدیو عالم بدو لک روپیه ابتیاع فرموده یازدهم شوال سنه هزار و بیست و شش هجري که پس از نخستین فتح دکن سعادت اندوز ملازمت حضرت جنت مکاني گشتند پیشکش آن حضرت نموده اند - و در وزن از همه لعل های سرکار والا زاید است یک و نیم برا بر این است - اما هیچ یکي باین کامل عیاري نیست - در جواهر چهار چیز مي باید یکي رنگ مثلا رنگ لعل باید آنچنان باشد که نه سرخیش مایل بسیاهي بود و نه بگل شفتالو که آن را سیر رنگ نامند - و این را کم رنگ - دوم شفافي و بي جرمي - سیوم خوش اندامي -

چهارم کلانی و سنگینی - و این لعل خوش رنگ بهر چهار صفت موصوف است - بهتر و کلانتر لالی دانهٔ است امرودی شکل که وزنش چهل و هفت رتی است و ارزش پنجاه هزار روپیه قیمت این سرپیچ نظر بآنکه بهای لعل مذکور دولک روپیهٔ است دوازده لک روپیه قرار یافته *

اکنون خامهٔ حقایق نگار بتقریب گزارش سرپیچ والا این سپاس نامهٔ نعم ایزدی را بنگارش مجملی از حقیقت جواهر خانهٔ معلی جواهر آگین میگرداند

ازجواهر خاصه شگرف تسبیحی است شگفت افزا مشتمل بر پنج لعل و سی مروارید که قیمت آن هشت لک روپیه است - از جنس لالی هرچه کلان وزن و تمام عیار است داخل سرپیچ می شود - و آنچه ازان برمی آید درین تسبیح منظوم میگردد - ورای آن دو تسبیحی است از لالی آبدار شاهوار غلطان مشتمل بر صد وبیست و پنج دانه که مابین هردو دانه یاقوتی است رنگین - قیمت این دو تسبیح بیست لک روپیه مقرر گشته - وزن هریکی از دانهای میان این تسبیح سی و دو رتی است - و قیمت هر کدام چهل هزار روپیه - اگرچه جمیع این نوادر روزگار ترتیب دادهٔ حضرت عرش آشیانی است اما در ایام دولت حضرت جنت مکانی و عهد خلافت مهد اعلی حضرت خاقانی ظل سبحانی هرچه از جنس مروارید گزیده بجواهر خانهٔ والا آمده و شایستگی انتظام داشت - دربن اشیا داخل شده غایتا در زمان حضرت جنت مکانی نسبت بسابق في الجمله به شده بود - و امروز که ببرکات این دولت عالم آرا جهان زیب

ازسر گرفته و گیتي آرایش دیگر پذیرفته - این غرایب اشیا که هرسه پادشاه عظیم الشان والا دستگاه بر فرق فرقدسا پسته اند و در گردن سعادت آما انداخته بمراتب ازانچه بود بهتر گشته - سخن کوتاه آنچه از افراد کاملهٔ اصناف جواهر و مرصع آلات در عرض صد سال در جواهر خانهٔ خاصه فراهم آمده - یحتمل که بحسب کیفیت و کمیت در جواهر خانهٔ کل سلاطین روي زمین نباشد - قیمت مجموع سوای آنچه بقدر دو کرور روپیه بپادشاهزادهای کامگار و غیر ایشان مرحمت شده پنج کرور روپیه است - جواهر و مرصع آلات دو کرور روپیه که ملبوس خاصه است و از سرخرد پرور و گردن میمنت مکمن و دست جود پیوست و کمر حق پیکر آرایش می پذیرد در محل مقدس حوالهٔ پرستاران معتمد است و مقدار سه کرور روپیهٔ بیرون تحویل چیلها است - چیله عبارت از غلام است - درین ماه مبارک سي هزار روپیهٔ مقرر بمستحقین تقسیم یافت *

غرهٔ شوال بعیدگاه رفته بادای نماز پرداختند - میرمحمد صالح ولد میر عبد الله مشکین قلم را بعنایت ماده فیل سربلند گردانیدند *

آرایش گرامی جشن صحت عنصر قدسی پیکر ملکهٔ ذات السعادات و مالکهٔ ملکی صفات بیگم صاحب

سپاس قدسي اساس دادار بیچون و چگون - و آفریدگار بي شبه و نمون - را که بزم نشاط آرا و جشن عشرت آمای صحت ذات قدسي

سمات صفیهٔ صافی دم - رضیهٔ مرضی شیم - مالکهٔ گیهان بیگم صاحب تلافی جمیع غموم گذشته - وتدارك همگی هموم رفته - نموده مژدهٔ کشودن ابواب جمعیت و شادمانی بروی اولیای سلطنت جاودانی - و نوید فراهم آمدن اسباب رفاهیت و کامرانی - برای اصفیاء این دولت دو جهانی - رسانید - پیشکاران بارگاه عظمت بمراسم آرایش این بزم والا پرداخته پیش ایوان منیع الشان رفیع البنیان دولتخانهٔ خاص و عام اطلس مخمل زربفت باسایه بان آسمان برابر افراشتند - و بر اطراف چار گانهٔ آن شامیانهای زر نگار بدرایم زرین و سیمین بر کشیدند - و مرشهای گوناگون و بساطهای رنگا رنگ گسترده پا لغز نظرهای دور بین گردانیدند - و بالای تختگاهی که بر اطراف آن محجر زرناب رشک افزای آفتاب است و در وسط آن ایوان عرش بنیان ساخته شد - تخت مرصع را که آوازهٔ ترصیع و تحبیر آن شش جهت هفت اقلیم را فرو گرفته است - نصب نمودند - و در پیش آن شامیانهٔ لالی نگار نادره کار که دور آن بمسلسل در شاهوار زینت دارد بستونهای مرصع برافراختند - و از چپ و راست چترهای مرزین بجواهر آبدار و تختها و سندلیهای طلای مینا کار و ساده نگاه داشته زیب افزا گشتند - و خرگاههای سیمین با غلامهای مخمل طلا دوزی در دو طرف تخت مذکور برپا کردند - و پردهای مصور بتصاویر بدایع طرازان فرنگ - وتماثیل صنایع پردازان چین - که هر یکی ازان دل دشوار پسند را بندی بود و دیدهٔ هوشمند را کمندی - در اطراف آن ایوان بهشت نشان داشته زینت افزا گردانیدند - سریر آرای جهانبانی با شکوه آسمانی

و حشمت سلیمانی و هزاران فر و فرهنگ بر اورنگ سدره آهنگ جلوس میمنت مانوس فرمود - و پادشاهزادهای والا گهر پاک عنصر را بجای مقرر حکم نشستن شد - و نوئینان نامدار و وزرای ستوده آثار بمواقف خود قیام نمودند - میر توزکان بهرام صولت - ضرغام سورت - باعصاهای مرصع مراسم تسویهٔ صفوف ایستادگان پیشگاه حضور بتقدیم میرسانیدند - سجامیر ابریزی بر کراسی زرین از بخار عنبر و بخور مشک اذفر غالیه سائی و ناله کشائی میکرد - و مغنیان خوش آواز و رامشگران ساز نواز نوای سرود و رود از چنبر چرخ چنبری گذرانیدند - اصوات سازها از ادوات النفخ و ذات الاوتار نه طاق افلاک را پر صوت و صدا گردانید - غلغلهٔ صدای کوس شادیانه سر بگنبد گردون کشید - و لوائهٔ آوای طبل و نفیر باوج کرهٔ اثیر رسید - افیال کوه مانند را با یراقهای زرین و سیمین و جلال زربفت برابر ایوان مذکور ایستاده کردند * بیت *

بستند بروزگار آئین * شد انجمن بهار آئین
شد بخت چو مغز عقل هشیار * برخاست جهان بخت بیدار
جنبید صبا بگل نشاطی * برخاست زمین بآسمانی

اواخر رمضان روز غسل تندرستی آن والا اختر برج جهانداری هزار مهر و پنج هزار روپیه باهل احتیاج عطا فرمودند - و عارف خدمتگار را بزر وزن نموده هفت هزار روپیهٔ همسنگ او با خلعت و اسپ و فیل باو مرحمت نمودند - و از پنجم شوال که آن ملکی طینت قدسی سرشت از منزل دولتمحفل خود که بمشکوی اقبال پیوسته است بسعادت کورنش رسیده مسرت افزای خاطر خورشید مآثر

خدایگانی گشتند - این جشن دلکشا تا هشت روز پیوسته آراسته بود - و دران روز نشاط افروز همگی منتقبات نقاب عصمت محتجبات حجاب عفت از بیگمان والا مکان و حلایل و بنات اعیان ذی‌شان در حریم خلافت گرد آمده - مراسم تهنیت این عطیهٔ کبری که آن ملکهٔ دوران مالکهٔ زمان بعد از هشت ماه و هشت روز که درین مدت به نیرنگی تقدیر آسمانی بر بستر ضعف وناتوانی صاحب فراش بودند - بمحض عنایت بیغایت الهی و توجه مشکل کشای پادشاهی - برای سعادت پیما بجهت کورنش آمدند - بزبان حال و قال بتقدیم رسانیدند - پادشاه دین پناه بعد از ادای لوازم تضرع وتخشع بدرگاه کارساز حقیقی اقسام جواهر از لعل و یاقوت و مروارید و زمرد و مرصع آلات از اصناف حلیهٔ عورات و زر سرخ و سفید نثار آن نقارهٔ کون و مکان کردند - آرزومندان جواهر بمراد رسیدند - و تهی دستان زر کامیاب گشتند - و درین ایام هشتگانه هر روز زر نثار به همین روش بروی کار می آمد - ومجموع هفتاد هزار روپیه شد - سی هزار روپیه را جواهر و مرصع آلات - و بیست و هشت هزار روپیه را دو هزار مهر هزار درست و هزار دیگر نصف که دهن گویند - و ربع که چرن خوانند - و دو هزار روپیه را گلهای طلا که برای نثار می سازند - و ده هزار روپیه از درست و نیمه که درب نامند - و ربع که به نثار گزارش دهند - با سیمین تماثیل اقسام اثمار و بآن فلذة الکبد خلافت هر روز نوادر تحف از جواهر بیش بها و مرصع آلات گران ارز عنایت می فرمودند - نخستین روز صد و سی دانه لالی ناسفتهٔ شاهوار کامل عیار بجهت

دست بند که پنج لک روپیه قیمت داشت مرحمت نمودند - و روز دوم سر بندی که درآن یک قطعهٔ الماس بزرگ با آویزهٔ گوهر شاهوار منتظم بود - و یک لک روپیه می ارزید و در سایر ایام سته مرصع آلاتی که قیمت آن چهار لک روپیه بود - و ولایت سورت را که سه کرور دام جمع دارد و دوازده ماه آن هفت لک و پنجاه هزار روپیه میشود - - بابندر آن که جمعش یک کرور دام ست و دوازده ماههٔ آن دو لک و پنجاه هزار روپیه و حاصلش درین ایام بواسطهٔ کثرت آمد شد تجار از اطراف و اکناف و براري و بحار پنج لک روپیه و مجموع چارکرور دام باشد نیز انعام فرمودند - و درین هشت روز بدیگر پادشاهزادهای عالي مقدار و بیگمان والا تبار و امرای نامدار و خدمت اندوزان درون و بیرون جواهر و مرصع آلات و نقود و خلعتها و اسپ و فیل که ده لک روپیه ارزش داشت عطا نمودند همگي عطا بیست لک روپیه شد - و هر روز چه درمحل اقدس وچه در مجلس دولتخانهٔ خاص و عام و دولتخانهٔ خاص بسیاري از ذکور و اناث را باضافهٔ مناصب و ماهیانه و روزیانه کامیاب میگردانیدند و از وجه تصدق هر روزهٔ آن ذات تقدس سمات که هزار روپیه قرار یافته بود چنانچه گذارده آمد و از غرهٔ ربیع الاول تا حال زیاده بر دو لک روپیه شده مبلغی باصحاب احتیاج میرسانیدند - و روز اول بعد از تقدیم مراسم نثار و انعام از مشکوی معلی به دولتخانهٔ خاص و عام تشریف فرمودند - و بجلوس مقدس تخت مرصع را آسماني پایه گردانیده جهاني را کامرواي خواهش ساختند - بمهین پادشاه زادهٔ بلند قدر خلعت خاصه با نادری طلا دوزي و یک لعل و

دومرواريد بيش بها كه بر سر مي بندند و جمدهر مرصع باپهولكتاره و علاقهٔ لالي و دولک روپيه - وحسب الالتماس آن ملكهٔ زمان گوهراكليل خلافت بادشاهزادهٔ محمد اورنگ زيب بهادر را كه از خواهش هاي بي جا كه باعث گراني خاطر خورشيد مآثر مرشد دين و دنيا و قبلهٔ صورت و معني گشته بود چنانچه گذارش يافت باز آمده بذيل ندامت تشبث نمودند - و بعطاي خلعت خاصه و نادري طلا دوزي و يک لعل و دو مرواريد گران ارز كه بر سر بندند و منصب سابق كه پانزده هزاري ذات و ده هزار سوار شش هزار سوار دو اسپه سه اسپه باشد سر بلند گردانيدند - و بهر كدام از پادشاهزادهٔ كامگار محمد شاه شجاع بهادر كه درصوبهٔ بنگاله بودند و پادشاهزادهٔ گرامي گوهر مراد بخش كه در صوبهٔ ملتان بود خلعت خاصه با نادري طلا دوزي و سرپيچ مرصع با الماس و ياقوت ارسال داشتند - و بسرو جويبار اقبال سلطان سليمان شكوه خلف مهين پور خلافت خلعت و جمدهر مرصع باپهولكتاره - و به محمد سلطان نخستين فرزند پادشاهزاده محمد اورنگ زيب بهادر خلعت و سرپيچ مرصع مرحمت شد - و بسيد خانجهان و اعظم خان خلعت خاصه و اسپ از طويلهٔ خاصه با زين طلا - و باسلام خان و سيد جلال و جعفر خان خلعت خاصه و اسپ از طويلهٔ خاصه با يراق طلا عنايت شد - و راجه بيتهلداس را بخلعت و باضافهٔ پانصد سوار بمنصب پنجهزاري سه هزار و پانصد سوار و بمرحمت اسپ از طويلهٔ خاصه با زين مطلا - و علامي سعد الله خان را بخلعت خاصه و باضافهٔ پانصدي صد سوار بمنصب دو هزار و پانصدي ششصد سوار - و فيروز خان را

بخلعت و منصب سه هزاري هزار و پانصد سوار و علم - و زاهد خان کوکه را بخلعت و جمدهر مرصع و منصب دو هزاری هزار و پانصد سوار - و حکیم محمد داؤد را بخلعت خاصه و منصب دو هزاري دویست سوار و عنایت اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و فیل ویک مهر پانصد توانگی و یک روپیه بهمین وزن - و یکه تاز خان را بخلعت و منصب هزار و پانصدي هزار و پانصدسوار پانصد سوار دو اسپه سه اسپه - و مراد کام نبیرهٔ میرزا رستم صفوي را به خلعت و منصب هزار و پانصدی ذات و هزار سوار - و حقیقت خان را بخلعت و فیل - و حیات خان را بخلعت و منصب هزار و پانصدی پانصد سوار - و کرم الله ولد علیمردان خان بهادر را بخلعت و منصب هزاری هزار سوار - و روپ سنگه برادر زادهٔ هري سنگه را بخلعت و منصب هزاري هفتصد سوار و سجان سنگه سیسودیه را بخلعت و منصب هزاري و پانصد سوار - و قاضي محمد اسلم را بخلعت و منصب هزاري پنجاه سوار - و فراست خان را بخلعت و منصب هزاري صد و پنجاه سوار نوازش فرمودند - جمیع این مناصب از اصل و اضافه است - حکیم مومنا که سي هزار روپیه سالیانه داشت بخلعت و منصب هزاری ذات و صد سوار و انعام پنجهزار روپیه کام اندوز گشت - حکیم مسیح الزمان بخلعت و انعام ده هزار روپیه و باضافهٔ چارده هزار روپیه بسالیانهٔ پنجاه هزار روپیه و حکیم حاذق باضافهٔ ده هزار روپیه بسالیانهٔ چهل هزار روپیه سر بلند گشتند - و بسیاري از بندگان که بمرتبهٔ هزاري نرسیده اند درین مجلس سامي بانعامات و فزونی

مناصب سر فراز گردیدند - تفصیل اضافهٔ مناصب ایشان بجهت طول کلام نگارش نیافت - و در ایام هشتگانهٔ این بزم والا قامت هزار کس بعنایت خلعت مزین گردید - و شعراء بلاغت شعار که از بخت بیدار بحضور پیشگاه قوایم سریر جهانبانی کامیاب اند اشعار غرا بشرف استماع مسامع خلافت رسانیدند - حاجی محمد جان قدسی بعنایت خلعت و انعام دو هزار روپیه - دیگران در خور حالت بصلات سرافراز گردیدند - بلعل خان گن سمندر با پسران دوهزار روپیه - و برنگ خان هزار روپیه - و بدیگر کلاونتان واهل طرب دوازده هزار روپیه انعام شد *

شب نهم شوال که پنجم این جشن فرخنده فال بود بامرمعلی بر کنار دریای جون چراغان و آتشبازی بآئینی شگرف سر انجام یافت - الحق بعد از خجسته بزم جلوس مقدس چنین فرخنده جشنی که جهانی از منافع و مبرات آن بکام دل رسیدند درین دولت والا مرتبت بروی کار نیامده - چه جای دولتهای دیگر - امید که سلسلهٔ نشاط خیر اندیشان این دولت فزاینده - و سررشتهٔ انبساط هوا خواهان این سلطنت پاینده - روی انقصام مبیناد - بالنبي وآله الامجاد *

* بیت *

باد تا بر سپهر تا بد هور * دوستش دوستکام و دشمن کور
دشمنانش چنانکه بادل تنگ * سنگ بر سر زنند و سر بر سنگ

فرستادن علیمردان خان امیرالامرا سپاه نصرت دستگاه را از کابل به تنبیه تردی علی قطغان و مغلوب شدن او

چون نذرمحمد خان والی بلخ و بدخشان کهمرد ومضافات آنرا که تیول یلنگتوش بود بی سببی ازو تغییر نموده به سبحان قلی پسر خویش داد - تردی علی قطغان اتالیق اورا بضبط وحکومت آن معین گردانید - تردي علی از نظر کوتاه و خرد تباه بران شد که لختی هزارجات لواحق صوبهٔ قندهار و کابل را که بحدود کهمرد نزدیک اند غارت نماید - نخست بر احشام بلوچان نواحی زمین داور تاخت آورد - و در اثنای مراجعت برخی از الوس هزارهٔ سک پارا که بر ساحل دریای هیرمند اقامت دارند تاراج نمود - و بیست کروهی بامیان بارادهٔ آنکه قابو یافته دستی بتوابع آن نیز برساند توقف گزید - و از شنیدن خبر ارادهٔ رفتن علیمردان خان از کابل به پشاور چندي آن عزیمت نا سزا و پسیج نا روا موقوف داشت - خان مذکور بعد از آگهي خلیل بیگ تهانه دار غوربند و اسحق بیگ بخشی صوبهٔ کابل و علي بیگ و جمعی دیگر از منصبداران و احدیان کومکی آن صوبه و فریدون و فرهاد غلامان خودرا با گروهی از تابینان خویش بیست و یکم شعبان بمالش تردي علي فرستاد - این ابطال فضاي جنگ بسرعت شاهین در هواي کلنگ ره نوردي نموده صبح جمعه بیست و ششم شعبان بمعسکر اوزبکیه رسیدند - تردي علي بعد از اندک تلاش

و پرخاش عنان اصطبار و اختیار از دست داده بر اسپ بي زین با اعوان و انصار خاک فرار بر فرق روزگار خود بیخت - و از همرهان او صد و شصت کس مقتول و نوزده کس که ازان چندي خویشان او بودند مامور گشتند - و زنش با تمامي اسباب بدست آمد - و فراوان اسپ و شتر و گوسفند غنیمت شیران بیشهٔ هیجا شد - و سپاه ظفر پناه دوستکام و مقضي المرام بکابل بر گردیدند - رسیدن نوید این فتح که مقدمهٔ فتوحاتي بود که درسال آینده باحسن وجوه و ایمن طرق نصیب اولیاء این دولت دیر بنیاد و اصفیاء این سلطنت خدا داد گشته - در اثناء این جشن فرخنده که سرمایهٔ شادمانیء بی پایان و پیرایهٔ کامرانیء بیکران است - باعث ارتیاح خاطر خیرخواهان و انشراح صدر هواجویان گردید - ایزد عطیه بخش رایات قوام این سلطنت دیر پا بر سطح سما منصوب داراد - و آیات انتظام این دولت اقبال انتما بر لوح بقا مکتوب *

هفدهم شوال عبد الله خان بهادر فیروز جنگ که سنش قریب هفتاد سال رسیده بود رخت هستي بربست - چون خدیو زمان و خدایگان دوران بواسطهٔ عارضهٔ نواب فلک قباب خورشید احتجاب بیگم صاحب مدت نه ماه نشاط سیر و شکار که در ضمن آن چندین مصالح و حکم که باعث التیام دین و دولت است - و داعیء انتظام صورت و معنی - منظور نظر دور بین خاقان عدالت گزین است نپرداخته - بل از ارک دارالخلافه بیرون تشریف نفرموده بودند - درینولا که ذات قدسي صفات آن ذات السعادات بصحت گرائید بیستم شوال همعنان هزاران کامگاري بنخچیرگاه باري توجه

نمودند - و از راه شکار پور به پنج کوچ داد دهان و صید افگنان منازل باري را بورود سعادت آمود خلد مشاکل گردانیدند - و سه روز دران نزهتگاه مقام فرموده روز چهارم الویهٔ نصرت طراز بصوب دار الخلافه بر افراختند - درآن چند روز که نشاط اندوز سیر و شکار آن حدود بودند - پنجاه و پنج نیله گاو و آهوی بسیار و دیگر جانداران شکار خاصه شد - بزاهد خان پوستین سمور ابرهٔ زر بفت - و بمیر محمد امین اسپ عنایت فرمودند *

دهم ذي القعده دولتخانهٔ دار الخلافه بنزول فیض موصول سعادت آمود گشت *

دوازدهم [ذي القعده] رایسنگه پسر امر سنگه از موطن آمده به تقبیل سدهٔ سنیه‌سر افتخار بر افراخت - و چهار فیل‌برسم پیشکش گذرانید - ازانجا که در جناب احدیت پسر بگناه پدر ماخوذ نمیگردد پادشاه ظل الله عادل باقتضاي مرتبهٔ خلافت الهی و ظل اللهي جرم پدرش بنظر در نیاورده او را بخلعت و منصب هزاری ذات و هفتصد سوار سر افراز ساختند *

چاردهم [ذي القعده] منزل مهین اختر برج جلال بورود اندس آسماني پایه گردید - آن والا گهر بمراسم نثار و پا انداز پرداخته گزین پیشکشی مشتمل برنفایس جواهر ومرصع آلات واقمشه بنظر انور در آوردند - متاع یك لک روپیه پذیرفته آمد - و در وجه رونمائی نور حدیقهٔ سلطنت سلطان‌سپهر شکوه یک تسبیح مروارید ثمین که پنج قطعهٔ لعل نیز داشت مرحمت شد - و پادشاهزادهٔ کامگار بحکم والا باسلام خان خلعت با چارقب - و بصدر الصدور سید جلال و

جعفر خان و راجه بیتهلداس خلعت با فرجی- و بچهل کس دیگر از اعیان دولت خلعت دادند - بندها نخست در پیشگاه اقدس پس ازان در خدمت پادشاهزادهٔ نامدار آداب بجا آوردند *

شانزدهم [ذي القعده] بمحمد عرب خویش حکیم فتح الله در هزار روپیه عنایت فرمودند *

شب هفدهم [ذي القعده] که تاریخ ارتحال حضرت مهد علیا ممتاز الزماني است بآئین مقرر در روضهٔ مقدسهٔ آن سفر گزین ملک تقدس مجلس عرس آراسته گشت - و خدیو حقیقت اساس بآن مکان نزاهت نشان تشریف فرموده بفاتحهٔ فایحه پرداختند - و اکابر سادات و اعاظم فضلا و صلحا و حفاظ که دران محفل فیض منزل فراهم آمده بودند بمرحمت بیست و پنجهزار روپیه نصف پنجاه هزار روپیهٔ مقرر و تشریفات خلعت و شال کام اندوز گشتند - و از الوان اطعمه و حلویات و اقسام عطریات بهره بر گرفتند - فردای آن گیتي خدیو بار دیگر تشریف برده بیست و پنج هزار روپیهٔ باقي را بعفایف اراصل و دیگر مستحقات بذل نمودند •

بیست و دوم [ذي القعده] امیر الامرا علي مردان خان بحکم ارفع از کابل آمده ملازمت نمود - و هزار مهر نذر گذرانید - و نوزده کس از خویشان و همرهان تردي علي قطغان را که بقید اسر در آمده بودند بنظر اقدس درآورد - پادشاه سراسر رحمت سراپا شفقت که بخلاف سلاطین دیگر بر سیاسات خاصه کشتن که هدم بنیان و الا شان الهي است تا عفو ممکن باشد اقدام نمی فرمایند - این

جماعه را بسید خانجهان حوالهٔ نمودند - تا در قلعهٔ گوالیار محبوس دارد - و امیر الامرا را بخلعت خاصه و خنجر مرصع با پهولکتاره و اسپ عربي از طویلهٔ خاصه با زین مرصع سربلند گردانیدند *

گرامی جشن شمسی وزن

روز دوشنبه بیست و چهارم شهر ذي القعده سنه هزار وپنجاه و چهار مطابق چهارم بهمن بزم نشاط افزای شمسي وزن انتهاء سال پنجاه و سیوم و ابتدای سال پنجاه و چهارم ازعمر آبد قرین انعقاد یافت - و آن ذات مقدس بطرز معهود بطلا و دیگر اشیا سنجیده آمد - و دامن امید جهانی از وجوه آن برآمود - چون ملکهٔ زمان مالکهٔ دوران بیگم صاحب بشکر و الطاف جلیله و اعطاف نبیله که درعارضهٔ مذکوره از پادشاه مهربان برفراز ظهور آمده بود متصدی سرانجام این جشن فرخنده گشته بودند با وجود فراوان نثار از اقسام جواهر و زر سرخ و سفید و خوانهای عطر و پان و انواع تنقلات و حلویات پیشکشی لایق از جواهر ومرصع آلات و اقسام اقمشهٔ نفیسه که قیمت آن قریب یک لک روپیه بود گذرانیدند - و به صد کس از نوئینان نامدار وارکان دولت پایدار خلعت های فاخر دادند - ازان میان باامیر الامرا علي مردان خان خلعت با چارقب مخمل طلادوزي - و باعظم خان و اسلام خان و سید جلال و جعفرخان و راجه بیتهل داس خلعت با فرجي - درین روز میمنت افروز علامي سعد الله خان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاری ششصد سوار - و زبردست خان باضافهٔ

پانصدی ذات بمنصب دوهزاري هزارسوار - و از اصل و اضافه بهرام خان پسر جهانگیرقلي خان بن خان اعظم گوکلتاش بمنصب هزاري نه صد سوار و حسب الالتماس امیر الامرا خلیل بیگ تهانه دار ضحاک و بامیان که درجنگ تردي علي تردد نموده بود بمنصب هزاري هشت صد سوار - و شافي ولد سیف خان بمنصب هزاري سه صد و پنجاه سوار سر برافراختند *

بیست و پنجم [ذي القعده] راجه پهاڑ سنگه یک فیل برسم پیشکش گذرانید - خلیل الله خان بعنایت فیل سرافراز گشت - میر محمود از سادات صفاهان که بتازگي از ایران آمده احراز دولت ملازمت نموده بود بمرحمت خلعت و منصب پانصدی ذات و پنجاه سوار و انعام چار هزار روپیه مفتخر گردید - سید احمد سعید مفتی عسکر را بحرمین مکرمین رخصت فرموده بانعام چار هزار روپیه کامروا گردانیدند - و از جملهٔ پنج لك روپیه که پادشاه دریا نوال برای تندرستی نواب قدسي شمایل بیگم صاحب نذرنموده بودند متاع یک لك روپیه بمکهٔ معظمه - ازانجمله نصف برای شریف زید و نیمهٔ دیگر بجهت نیازمندان آنجا - و اسباب پنجاه هزار روپیه بواسطهٔ منزویان مدینهٔ مکرمه با مرصع قندیلی که بفرمودهٔ ملکهٔ دوران بعد از حصول صحت کامل مهیا گشته بود تا در روضهٔ منورهٔ منیفهٔ نبویه - علی صاحبها از کی الصلوات و انماها افروخته آید همراه او ارسال فرمودند *

بر افراختن اعلام ظفر انتسام از دار الخلافه اکبر اباد بدار السلطنه لاهور و ازانجا بکشمیر

بعد از دهگري از روز چهار شنبه بیست و ششم [شهر ذي القعده] بساعتي که منتخب مهرهٔ فن نحوم بود اورنگ آرای جهانباني با دولت جاودانی از دار الخلافهٔ اکبر آباد بباغ نور باري نهضت فرمودند و باقی خان را بخدمت حراست قلعهٔ دار الخلافهٔ مباهي گردانیدند *

بیست و هشتم [ذي القعده] بهبستان سرا و روز دیگر بفتح پور ورود سعادت آمود نموده یک روز مقام کردند - و بروضهٔ مطهرهٔ شیخ سلیم چشتي تشریف فرموده بعد از زیارت چار هزار روپیه باکرام خان نبیرهٔ شیخ و جانشین او دادند - که بخدام آن مکان منیف و دیگر مستحقان برساند - بمحمد هادی که درینولا از ایران آمده در سلک بندگان درگاه آسمان جاه منتظم گشته بود - دو هزار روپیه انعام شد *

غرهٔ ذي الحجه عرصهٔ رو پباس به نزول اقدس مهبط سعادت گشت - سید خان جهان را بخلعت خاصه بر نواخته بگوالیار که بجاگیر او مقرر است دستوري دادند - و راجه جسونت سنگه را بمرحمت خلعت خاصه سر برافراخته حکم فرمودند - که تا رسیدن شیخ فرید ولد قطب الدین خان که نظم صوبهٔ دار الخلافه بدو تفویض یافته بحراست دار الخلافه بپردازد - بعد ازان روانهٔ درگاه آسمان جاه گردد - آگاه خان فوجدار نواحی دار الخلافه بخلعت و از اصل و اضافه

بمنصب هزاری ذات و هزار سوار هشت صد سوار دو اسپه سه اسپه و بعنایت اسپ - و رای کاسیداس بمرحمت خلعت وخدمت دیوانی دار الخلافه مباهي گشته مرخص شدند - پنج فیل پیشکش اعتقاد خان ناظم صوبهٔ بهار - و یک فیل که بینی داس دیوان آن صوبه بعنوان پیشکش ارسال داشته بود از نظر اقدس گذشت - رشید خان انصاری بمرحمت خلعت و اسپ با زین مطلا مفتخر گشته بصوبهٔ دکن رخصت یافت - پوشیده نماند که بعد از حصول صحت ملکهٔ دوران وجهه همت علیا آن بود که زیارت مرقد مطهر و ضریح منور خواجه معین الحق والدین نموده عنان یکران دولت بصوب پنجاب و کشمیر منعطف سازند - چون ازین حرکت و رکوب جراحات ملتیم شدهٔ ملکهٔ زمان شروع در جوشش نمود - شهنشاه دوربین باندیشهٔ آنکه مبادا از شدت حرارت هوا نکسی شود - و جراحات بیشتر بجوشد - رفتن اجمیر بروقت دیگر موقوف داشته از روپباس بسمت دریای جون توجه فرمودند - تا بر کشتي طی مراحل و قطع منازل به آسایش و آرامش نموده آید - و ملکهٔ زمان از رهگذر حرکت و حرارت آزار نیابند - و الویهٔ اقبال بچهار کوچ سایه بر ساحت متهرا گسترد - درین منزل مکرمت خان که برسم پذیره از دار الملک دهلي آمده بود شرف اندوز ملازمت گشت - ازانجا دهم ماه که عید اضحی بود با محتجبات مشکوی عظمت بر سفاین دولت سوار شدند - درین هنگام محمد علی فوجدار سرکار حصار که پیش ازین بعرض اقدس رسانیده بود که در سرکار مذکور هامون نام فقیری است بی نوا که مرهم او براي چنین جراحات

نفع کلي دارد و بآوردن او مامور گشته اورا بشرف استلام آستان فلک نشان رسانید - ازانجا که ایزد کارساز بنده نواز را از جملهٔ مصالح این نازلهٔ هائله کامگاری جمعی ناکام بود مرهم او بمجرد بستن سودمند آمد - و پس از سه روز اکثر جراحات ملتیم گشت - و بعد از بیست روز در نواحی دار الملک دهلي صحت تام جهانیان را عشرت آمود ساخت - و این گدای بي نوا را که برای قوت روز غم اندوز بود و نان شکسته را بسان جان می انگاشت بزر وزن نموده مبلغ همسنگش و خلعت و اسپ و فیل ودهی در وطن به ال تمغا مرحمت فرمودند - و نقود و مرصع آلات بجهة تحلیهٔ سر و گردن و دست از سرکار والا و از سرکار نواب فلک جناب ملکهٔ گیهان و پادشاهزادهای کامکار غیر ایشان آنقدر عطا شد که تا از اولاد او اثری باشد روی احتیاج نخواهند دید - اگرچه جراحان مشهور از مسلمان و فرنگي و هندو که ناز مایهٔ شان مهارت و حذاقت این فن بود در ساختن گوناگون مرهم بوسع وامکان کوشیدند - اما اثری برآن مترتب نگشت چون طالع هامون و عارف که احوال او گزارش یافت روبه بیداري نهاده بود کوس کامروائي بنام این دو گمنام نواخته آمد - و ذکر این دو خامل الذکر درمتون صحایف تواریخ و بطون اوراق دفاتر مثبت و مخلد گردید - و محمد علي مذکور بخطاب خاني سر بر افراخت *

بیستم [ذي الحجه] گهات خواجهٔ خضر منزل اقبال گشت - و در راه سه قلاده شیر دو نر و یکی ماده بتفنگ شکار خاصه شد - اعظم

خان بخلعت خاصه سر بر افراخته رخصت معاودت متهوا یافت - به پسران فتح خان واد عنبر حبشي سه هزار روپیه انعام شد *

بیست و یکم [ذي الحجه] درآن منزل بفراوان بهجت و سرور گذرانیده بیست و دوم حوالی قلعهٔ معلی که از مستحدثات اعلی حضرت است بنزول اقدس مورد برکات گشت - و در اثنای ره نوردي بزیارت مضجع فیض منبع حضرت جنت آشیاني که در رفعت با عرش همراز است - و در نزاهت با خلد برین انباز رفته - بعد از ادای آداب زیارت مبلغ پنجهزار روپیه بسدنه و دیگر ارباب استحقاق انعاق فرمودند - مراد قلي واد اکبر قلی سلطان ککهر را بتفویض جای پدر که رخت هستي بربسته بود و منصب هزاری ذات و هزار سوار از اصل و اضافه مفتخر ساخته - کومکی صوبهٔ کابل گردانیدند *

بیست و سیوم [ذي الحجه] خاقان جهانیان بتماشاي قلعهٔ مذکور ومغانی آسماني که درآن قلعه اساس یافته پرداختند - و مبلغ پنجهزار روپیه بعمله و فعلهٔ آن انعام نمودند - و تصرفی چند که بخاطر دوربین رسید بمکرمت خان تلقین کردند *

بیست و پنجم [ذي الحجه] اردوی گیهان نورد را با اسلام خان درین منزل گذاشته - و پادشاهزادهای کامگار بخت بیدار و چندي از مخصوصان بساط قرب را دررکاب سعادت گرفته - بصوب پالم نهضت فرمودند *

بیست و هفتم [ذي الحجه] سیرکنان و صید افگنان پرتو نزول برعمارت پالم افگندند *

بیست و نهم [ذي الحجه] درین موضع گوهر اکلیل سلطنت جهانداري پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر را به تفویض صوبهٔ گجرات و بمرحمت خلعت خاصه با نادري و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلای میناکار و زین طلای ساده و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و محمد سلطان و محمد معظم پسران آن والا گوهر را بعنایت دو فیل خرد سر افراز ساخته بدان صوب مرخص گردانیدند - پیشکش امیرالامرا اقسام جواهر ثمینه و مرصع آلات و اقمشهٔ نفیسه و اسپان ترکي بنظر اکسیر اثر درآمد - ازانجمله متاع یک لک روپیه بپایهٔ قبول رسید - و اورا بمرحمت خلعت خاصه با نادری طلا دوزي و شمشیر مرصع و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و مطلا بلند پایگي بخشیده دستوری کابل دادند - ذوالقدر خان تیولدار و قلعه دار غزنین بعنایت علم مباهي گشت از تعیناتیان دکن عبد الرحمن پسر شیخ رکن الدین روهیله از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار نوازش یافت *

غرهٔ محرم [سنه ۱۰۵۵] رایات جهان پیما از پالم براه راست بر افراخته آمد *

هفتم ماه مذکور ظاهر پاني پت معسکر فیروزي گردید - درین چند روز که صید و نخچیر پالم و آن نواحي مسرت افزای طبیعت والا بود سه قلاده شیر و پنجاه و دو نیله گاو و فروان آهوی نر و ماده بتفنگ نهنگ آسا شکار خاصه شد - درین منزل اسلام خان و دیگر بندها با اردوی معلی آمده بلشکر منصور ملحق گشتند - شیخ الهدیه ولد کشور خان بن قطب الدین خان کوکهٔ حضرت جنت

مکانی بحراست قلعهٔ کالنجر و عنایت خلعت مفتخر گشته بدان طرف دستوری یافت - مبلغ ده هزار روپیهٔ مقرر این ماه باریاب احتیاج رسید *

یازدهم [محرم] حسین بیگ خویش امیر الامرا بخدمت توزک و عطای خلعت و عصای مرصع و فزونی منصب سرافراز گردید *

دوازدهم [محرم] چون بعرض اقدس رسید که جان سپار خان برادر زادهٔ نقیب خان مورخ نوجدار سرکار مندسور بساط حیات در نوردید جان باز خان را بفوجداری سرکار مزبور و عنایت خلعت و باضافهٔ پانصدي دو یست سوار بمنصب هزار و پانصدي هزار سوار برنواخته رخصت فرمودند *

شانزدهم [محرم] باغ انباله بقدوم ممنیت لزوم نضارت فردوسي یافت *

هژدهم [محرم] دولت خانهٔ والای سهرند بنزول اشرف فروغ آگین گردید - و سه روز مقام شد *

نوزدهم [محرم] مطابق بیست و هشتم اسفندار مکهٔ روزگار دوم بار غسل صحت کامل نمودند - خاقان دریا نوال بشکر عواطف وهاب ذي الجلال پرداخته هزار مهر و پنجهزار روپیه بار دیگر به بی نوایان و محتاجان عطا فرمودند - بمیرزا بیگ مشهدي که تازه از ایران آمده بود هزار روپیه عنایت شد *

نگارش نو روز

درینولا که زمانه مژدهٔ نشاط و روزگار نوید عشرت باولیای دولت

روز افزون می رسانید - و از هرگوشه گلبانگ تهنیت دلهای افسرده را مانند گلهای بهاری بشگفتگی آورده بود - روز دو شنبه بیست و یکم محرم سنه هزار و پنجاه و پنج بعد از سپری شدن دو پهر و دو گری از روز افتاب گیتی افروز فروغ افزای برج حمل گردید - درین روز فرخنده پیشکش صفدر خان که از قندهار آمده بود - و از شدت بیماری ادراک دولت آستان بوس نیارست نمود سی و چار اسپ و اقمشهٔ ایران بنظر اکسیر اثر در آمد - جعفر ولد الله ویردی خان به بنگاله معین گشت - و محبوب او بپادشاه زادهٔ بخت بیدار محمد شاه شجاع بهادر و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی عربی موسوم بمحبوب جهان با زین طلای مینا کار دیگری عراقی با زین طلای ساده عنایت نموده ارسال داشتند - رای تودرمل بمرحمت خلعت و مادهٔ فیل نوازش یافت *

بیست و دوم [محرم] از سهرند نهضت فرمودند *

بیست و پنجم [محرم] از دریای ستلج - و بیست و نهم از آب بیاه بجسر سفایین عبور نمودند *

سلخ ماه [محرم] قلیچ خان و دیگر بندها از دار السلطنهٔ لاهور آمده شرف اندوز ملازمت گشتند - به حاجی سلطان حسین بخاری که تازه از توران آمده بود هزار و پانصد روپیه مرحمت شد *

غرهٔ صفر ظاهر سرای امانت خان معسکر اقبال گردید - و از انرو که ساعت ورود اعلام فیروزی بکشمیر فردوس نظیر نزدیک بود و خاطر قدسی مآثر بتماشای گل راه پنوچ و دیگر ریاحین و سبزهٔ آنصوب راغب - مقرر شد که بدولتخانهٔ دار السلطنه نزول نفرمایند *

دوم ماه مذکور باغ فیض بخش و فرح بخش بقدسي تشریف طراوت و نضارت تازه یافت - روز دیگر بسیر منازل دولتخانهٔ والا و تماشای عمارتي که سراسر از سنگ مرمر مشرف بر دریا بتازگي اساس یافته بود و بنظر میمنت اثر در نیامده پرداخته - و از دشوار پسندي و دقیقه یابي اخذی تصرفات نموده - عنان مراجعت بباغ مذکور منعطف گردانیدند - چون صوبه داری پنجاب بقلیچ خان متعلق بود خنجرخان همشیره زادهٔ اورا بعنایت خلعت وفوجداری دامن کوه کانگره بلند پایگی بخشیدند - مهیس داس راتهور بقلعه داری دار السلطنه ومرحمت خلعت سرافراز گردید - محمد قاسم ولد هاشم خان بن قاسم خان میر بحر را بمنصب هزاری ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه و خدمت میر آتشي و کوتوالی عسکر ظفر لوا که بمیر آتش تعلق دارد مباهي ساختند *

پنجم [صفر] عاقلخان بمرحمت فیل سربلند گردید - مصطفی قلي کس جانبي خان قورچی باشي ایران که نزد صفدر خان بقندهار آمده بود و با او بدار السلطنه رسیده بعد از ادراک دولت زمین بوس نه اسپ بعنوان پیشکش گذرانید - و بعنایت خلعت و انعام پانزده هزار روپیه کامیاب گردید - بمیر محمود صفاهاني دو هزار روپیه و بهریکی از میر صالح ولد میر عبد الله مشکین قلم و محمد تقي صفوي هزار روپیه عنایت شد *

ششم [صفر] الویهٔ اقبال از فیض بخش و فرح بخش بصوب کشمیر برافراخته آمد *

دهم [صفر] که روز شرف بود در موضع تلوندي از مضافات

پرگنهٔ امناباد خان دوران بهادر نصرت جنگ که بفرمان قدر توان از دکن بدرگاه سلاطین مطاف آمده بود ناصیهٔ طالع باستلام سدهٔ سنیه بر افروخته هزار مهر نذر گذرانید - و بمرحمت خلعت خاصه قامت اعتبار بر آراست - باسلام خان خلعت عنایت فرموده دستوری دار السلطنه دادند - و حکم شد که بیست روز بمهمات خالصات آنجا پرداخته بکشمیر راهي گردد - قلیچ خان نیز بمرحمت خلعت سر برافراخته رخصت انصراف بدار السلطنه یافت - پیشکش روز جمعه بحکیم محمد داود مرحمت فرمودند و بمتکفلان مهمات بیوتات فرمان شد که هرچه تا یک سال درین روز بصیغهٔ پیشکش بدرگاه معلی برسد آنرا بمشار الیه مي رسانیده باشند - هاشم خواجه خویش صفدر خان از ماوراء النهر بعتبهٔ جلال آمده هزده اسپ پیشکش نمود - و بخلعت و انعام پنجهزار روپیه کام اندوز گردید - کلاونتان سرکار گردون آثار و دیگر اصحاب نشاط به انعام مقرر کامیاب شدند * چون هنگام انتهاض موکب منصور از دار الخلافهٔ اکبر آباد بامیر الامرا که حسب الحکم از صوبهٔ کابل آمده شرف تقبیل عتبهٔ اقبال دریافته بود برای تسخیر بدخشان لختی مقدمات تلقین فرموده مقرر ساخته بودند که درین سال بتهیهٔ مواد مهم مذکور چنانچه باید پرداخته باقتضای وقت از مضافات بدخشان هرچه تواند مسخر گرداند و الا سال آینده که موکب اقبال بصوبهٔ کابل نهضت فرماید یکی از پادشاه زادهای کامگار و آن عضد الخلافه را با لشکری گران و سامانی بي پایان به تسخیر بدخشان و بلخ تعین فرموده خواهد شد بنابران درین

تاریخ اصالت خان میر بخشي را بعنایت خلعت و شمشیر یراق طلای میناکار و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا سرافراز گردانیده با گروهی از منصب دار و احدي و برق انداز بکابل رخصت فرمودند - که درانجام مهم مذکور بصواب دید امیرالامرا بکوشد - و از اویماقات چغتا و دیگر الوسات که در حوالی کابل و ثغور بدخشان متوطن اند جوانان کارطلب پیکار گزین فراهم اورده هرکرا سزاوار منصب داند باتفاق امیر الامرا منصبي برای او تجویز نماید - و باقي را درسلک بندهاي احدي منسلک سازد - و باستصواب یک دیگر از طرق کابل به بدخشان راهي که براي گذار لشکر منصور میسور العبور باشد اختیار نموده جمعی برگمارند - که در توسیع مضایق وتصفیهٔ مزالق و هموار ساختن آن و بستن جسور سعي بلیغ بتقدیم رسانند - و فرمان قضا جریان بامیرالامرا صادرشد که اگرامسال وقت یافته به بدخشان لشکر بکشد این معني را بدرگاه آسمان جاه معروض دارد تا جمعی دیگر از تعیناتیان صوبهٔ پنجاب و بهادر خان از جاگیر بکمک او معین گردند *

یازدهم [صفر] حسین بیگ بجهت تسویهٔ راه پنوج و برداشتن برف کتل حیدرآباد دستوري یافت - صف شکن باضافهٔ پانصدي صد سوار بمنصب هزار و پانصدي پانصد سوار و از اصل و اضافه فراست خان بمنصب هزاري دو یست سوار سربلند گشتند - ملا عبد الحکیم سیالکوتي بمرحمت خلعت شال و انعام دویست مهر سرافراز گشته بوطن مرخص گردید *

دوازدهم [صفر] بالتماس خان دوران بهادر نصرت جنگ

از سواران منصب قزلباش خان حارس احمدنگر که سه هزاري سه هزار سوار بود پانصد سوار دو اسپه سه اسپه مقرر شد - و مغل خان باضافهٔ پانصدي پانصد سوار بمنصب دو هزار وپانصدي دو هزار سوار سر برافراخت - و اوزبک خان نگهبان قلعهٔ اوسه که بمنصب دو هزاري دو هزار سوار سرافراز بود پانصد سوار او دو اسپه سه اسپه مقرر نمودند - و عرب خان قلعه دار فتح آباد معروف بدهارور باضافهٔ پانصد سوار بمنصب دو هزاري دو هزار سوار پانصد سوار دو اسپه سه اسپه و از اصل و اضافهٔ پرتهیراج محافظ حصار دولتاباد بمنصب دو هزاري دو هزار سوار - و دیانت خان دیوان دکن بمنصب دو هزاري هفت صد سوار - و امان بیگ حارس قلعهٔ قندهار بمنصب هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار - و حسام الدین حسن بخشی دکن بمنصب هزار و پانصدي شش صد سوار نوازش یافتند - و حسام الدین حسن بخطاب حسام الدین خان عز افتخار اندوخت *

پانزدهم [صفر] ساعت بهنبهر معسکر گشت - بخان نصرت جنگ چهار اسپ راهدار از طویلهٔ خاصه - و بعلامی سعد الله خان یک اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا - و بحکیم محمد داؤد سپر و شمشیر یراق طلاء میناکار عنایت شد *

شانزدهم [صفر] از بهنبهر نهضت نمودند - و چون خان نصرت جنگ کشمیر جنت نظیر ندیده بود و التماس نمود که در رکاب دولت باشد اورا در خدمت سراسر سعادت گرفتند - و مقرر شد که رياحین و ازهار و سبزه زار و انهار آن سر زمین فردوس آئین دیده

و از نوا که و اثمار ان دیار منتفع و متمتع گشته بدکن مرخص گردد و فرمان شد که مهین پادشاهزادهٔ بخت بیدار از عقب عسکر جلال راهي گردند - و امرا و اعیان دولت و دیگر بندها بعد آن اختر برج فرمان روائي بدفعات به ترتیبي که مقرر گردید برة نوردي در ایند تا مردم از ضیق طریق و دشوار گذاری عقبات محنت نکشند - درین تاریخ شیخ فرید ولد قطب الدین خان را بعنایت خلعت و باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاری ذات و هزار و پانصد سوار و بمحافظت دار الخلافهٔ اکبر آباد بلند پایگي بخشیده رخصت فرمودند - چون از وقایع دارالسلطنهٔ لاهور بمسامع حقایق مجامع رسید که صفدر خان بمرضی که درقندهار بروي طاري گشته بود رخت هستي بربست - پادشاه بنده نواز پسران اورا مشمول عواطف گردانیده باضافهٔ مناصب سر افراز ساختند *

بیستم [صفر] لدهي تهنه بنزول اقدس رونق و بها یافت - و حکیم محمد داؤد بعنایت اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا سر بر افراخت *

بیست و یکم [صفر] نواحی سهرن کوت منزل شد - گل سرخی که مخصوص این راه است و مابین تهنه و سهرن کوت بغایت خوب شگفته بود نشاط افزاي خاطر انور گشت - روز دیگر قصبهٔ پنوج مضرب خیام گردون احتشام گردید *

بیست و پنجم [صفر] از کتل حیدر آباد که جانب انحطاط آن نیم کروه راه برف آمود بود عبور نمودند - اگرچه برف میان راه برداشته کوچهٔ ساخته بودند اما از فزونی لاي خاکان سلیمان مکان

بروی برف کنار راه که آنرا کوتله بودند بر تخت روان گذاره فرمودند - و اکثر ملتزمان رکاب فیروزي درخدمت سراپا برکت آن مسافت را پیاده نوردیدند - پس از خدیو اقبال پردگیان مشکوی سلطنت نیز بروي برف عبره نمودند - و دواب و احمال و اثقال بمحنت تمام ازان کوچه گذشت - درین تاریخ ظفرخان ناظم کشمیر با عنایت الله پسر خود که اورا پیشتر باهتمام برداشتن برف از سر کتل مزبور فرستاده بود و دیگر تعیناتیان کشمیر و حسین بیگ که از پیشگاه حضور مقدس بتسویه و تصفیهٔ راه معین شده بود - بسعادت ملازمت فایز گردیدند *

بیست وهشتم [صفر] قصبهٔ باره سواه بماهچهٔ لوای ظفر انتما بر افروخته آمد - روزدیگر خدیو هفت اقلیم باپردگیان مشکوي دولت بر سفاینی که متکفلان نوارهٔ کشمیر آورده بودند با جهان جهان شوکت و جلال و هزاران ابهت و اقبال بشهر توجه فرمودند - و چون صبح غرهٔ ماه ربیع الاول مطابق نهم اردي بهشت ساعت دخول دولت خانهٔ والا بود شاهگاه محاذی خانهٔ قاضي محمد قاسم بخشی کشمیر که برکنار بند ناو پوره بنا نهاده است توقف گزیدند - و شب درکشتي گذرانیده بامدادان قرین فرخي و بهروزي دولت خانه را باشعهٔ آفتاب خلافت فروغ آمود گردانیدند - شگوفهٔ بادام و زرد آلو و غیر آن در باغات اصلا نبود - چه موسمش باخر رسیده بود - درنواحی باره سواه لختی شگوفهٔ صحرائي شفتالو و سیب و به و اشکن بنظر اکسیر اثر درآمد - در همین روز گوهر اکلیل جهانباني سپهر پادشاهزادهٔ بلند قدر از عقب آمده احراز سعادت ملازمت نمودند *

چهارم ربیع الاول بتماشای ارغوان باغچهٔ منزل نوئین مغفور آصف خان خانخانان سپهسالار که بخان دوران بهادر نصرت جنگ برای بودن عنایت شده بود تشریف فرمودند - خان نصرت جنگ یک قطعهٔ لعل گران بها با دو مروارید ثمین که قیمت مجموع یک لک و بیست هزار روپیه شد بعنوان پیشکش از نظر انورگذرانید - طالب کلیم که در کشمیری نظر بنظم مآثر و مفاخر این دولت خداداد ابد میعاد میپردازد قصیدهٔ در تهنیت مقدم مقدس بعرض اقدس رسانید - و بمرحمت خلعت و انعام دویست مهر مباهی گردید - چون رضامندی رعایا و سایر اهل کشمیر از سلوک پسندیدهٔ ظفرخان ناظم آنجا معروض اقدس گشت - خدیو معدلت اساس یک لک روپیه از جملهٔ مبلغی که از سرکار معلی برذمهٔ او بود باو انعام فرمودند *

شب دوازدهم [ربیع الاول] مجلس میلاد افضل موجودات و اطهر کاینات علیه اکمل الصلوات بآئین هرسال انعقاد پذیرفت و گروهی از فضلا و مشایخ و حفاظ و دیگر ارباب تقوی و اصحاب استحقاق چه از مردمی که در رکاب ظفرنصاب آمده بودند و چه از سکان آن سکان فیض نشان بالوان اطعمه و حلویات و مبلغ دوازده هزار روپیهٔ مقرر کامیاب گردیدند *

هفدهم [ربیع الاول] افتخار خان بعنایت خلعت و باضافهٔ پانصدی پانصد سوار بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار سربر افراخت *

بیست و دوم [ربیع الاول] خدیو روزگار با فراوان بهجت

و سرور کشتي سوار بسیر صفاپور که باغ و تالاب آن در نزهت و صفا نموذجي است از فردوس اعلی تشریف فرمودند - چون صفاپور در تیول مالکهٔ کهیان مقرر است و عمارتش از سرکار ایشان سرانجام یافته آن درهٔ دریای خلافت بلوازم نثار و پیشکش پرداختند - شامگاهان کوهچهٔ آنروی آب بامروزش چراغان نمود از آسمان گذشت - روز دیگر براه خشکي معاودت فرمودند *

هفتم ربیع الثاني اسلام خان با همرهان از دار السلطنهٔ لاهور بدرگاه کیوان جاه آمده احراز دولت ملازمت نمود - میر کلان ملازم سره خان نصرت جنگ از نظر اقدس گذشت - و حسب الالتماس خان مشار الیه در سلک بندگان بارگاه عظمت و جلال منخرط گشته بمنصب پانصدي دویست سوار سرفراز گردید *

جشن قمري وزن

روز یك شنبه نهم ربیع الثاني سال هزار و پنجاه و پنجم موافق پانزدهم خرداد کارگزاران سلطنت عظمی و پیشکاران دولت ابد انتما بزم قمری وزن خاتمهٔ سال پنجاه و پنجم و فاتحهٔ سال پنجاه و ششم از سنین عمر دوام قرین خاقان داد گستر و خدایگان عدل پرور بر آراستند - جهان را نشاط در گرفت - عنصر اطهر بطلا و دیگر اشیاء مقرر بر سخته آمد - پادشاه سلیمان جاه بجلوس مقدس پایهٔ رفعت و اعتلاء اورنگ خلافت بسدرة المنتهی رسانیده بریزش زر نثار جهاني از فضلا و شعرا و ندما و ارباب تنجیم را کامیاب گردانیدند - غواص لجهٔ حقیقت ملا شاه بدخشی

که احوالش در خاتمهٔ جلد نخستین گزارده آمد درین وزن مقدس بدین رباعي ملهم گشته * رباعي *

اي افضل بنده فضل فضل تو بود
فضلت خوش باد فضل فضل تو بود
چیزی که برابري تواند کردن
در پلهٔ میزان تو عدل تو بود

درین روز خجسته از سواران منصب شاهزاده مراد بخش دو هزار سوار دو اسپه سه اسپه گردانیده آن عالي نسب را بمنصب دوازده هزاری ذات و نه هزار سوار پنجهزار سوار دو اسپه سه اسپه بر نواختند - و صدر الصدور سید جلال باضافهٔ هزاری ذات بمنصب پنجهزاري هزار سوار - و علامي سعد الله خان باضافهٔ پانصدي دویست سوار بمنصب سه هزار و پانصدي هشتصد سوار - و خلیل الله خان باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاري دوهزار و پانصد سوار - و جلال کاکر باضافهٔ پانصدي پانصد سوار بمنصب دو هزاري هزار و پانصد سوار - و کاکر خان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزاري هزار سوار - و از اصل و اضافه عاقل خان بمنصب دو هزاري هفتصد سوار - و مبارک رو بمنصب هزاري دو صد سوار - وعبد الکافي پسر میر میران یزدي بمنصب هزاري دویست سوار - و ملا علاء الملک بمنصب هزاري صد سوار - سرافراز گشتند - حکیم فتح الله که پنجاه روپیه یومیه داشت بمنصب نهصدي ذات و پنجاه سوار مفتخر گردید - بنغمه طرازان انعام مقرر عنایت شد *

دواز دهم [ربیع الثانی] میر ابوالحسن سفیر عادل خان بسعادت کورنش فایز گشته عرضه داشت او را با پیشکش از جواهر و مرصع آلات و نه اسپ عربی که یکی ازان طرق اسپی بود سره با زین مرصع و فیل با ساز طلا و ماده فیل بنظر انور در آورد - و طرفه مرصع با دو اسپ و یک فیل از خود پیشکش نمود - و بعنایت خلعت و انعام پانزده هزار روپیه مباهی گشت - سید حسن ملازم قطب الملک نیز دولت تلثیم عتبهٔ عرش مرتبه اندوخته عرضه داشت و پیشکش او را که مشتمل بود بر جواهر و مرصع آلات از نظر اکسیر اثر گذرانید - و بمرحمت خلعت و انعام چهار هزار روپیه نوازش یافت - خان دوران بهادر نصرت جنگ دو فیل با یراق نقره و یک مادهٔ فیل که قطب الملک مصحوب سید حسن باو فرستاده بود با چهار هزار پارچه از نفایش نسایج دکن و مالوه بعنوان پیشکش گذرانید - مغلخان ولد زین خان یک فیل پیشکش نمود *

پانزدهم [ربیع الثانی] خان دوران بهادر نصرت جنگ را بمرحمت خلعت خاصه و جمدهر خاصه با پهولکتاره و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلا دیگری با زین مطلا بر نواخته بدکن دستوری دادند - و مغلخان را بعنایت خلعت و نقاره سر افراز ساخته همراه خان نصرت جنگ مرخص گردانیدند *

بیستم [ربیع الثانی] زاهد خان بمرحمت خلعت و خدمت قوش بیگی عزافتخار اندوخت - درین تاریخ باغ فیض بخش و فرح بخش ببرکات قدوم میمنت افزا مینو نما گردید - درین مکان نزاهت

نشان جشني ترتيب يافت و چراغاني بروي كار آمد كه ديدهٔ افلاک را بحيرت انداخت - دريغولا چون عرضه داشت امير الامرا مشعر بر التماس كومک براي تسخير ملك بدخشان از كابل بدرگاه خواقين مكان رسيد - بيست و نهم راجه جگت سنگه را بعنايت خلعت و شمشير يراق طلاء ميناكار و اسپ بازين نقره بر نواخته بدانصوب مرخص ساختند - و يرليغ شد كه بهادر خان از اقطاع خود و قليچ خان ونجابت خان و راجه رايسنگه و راجه بهار سنگه و مادهو سنگه هادا و ميرزا خان نبيرهٔ عبد الرحيم خانخانان و نظر بهادر خويشگي و سر انداز خان شمس الدين ولد مختار خان و گروهي ديگر از منصبداران و هزار سوار برق انداز و دو هزار پيادهٔ تفنگچي از دار السلطنهٔ لاهور بكابل نزد اميرالامرا بشتابند - و حكم اقدس بصدور پيوست كه راجه رايسنگه مبلغ بيست لک روپيه براي مواجب بندهاي نقدي از خزانهٔ عامرهٔ دار السلطنه همراه خود بكابل برد *

غرهٔ جمادي الاولى صوبهٔ الهاباد و حصن رهتاس و حصار جنادة به نير فلک جهانباني مهين پادشاهزادهٔ بدار بخت عنايت فرمودند - و از تابينان آن والا گهر پنج هزار سوار ديگر دو اسپه سه اسپه گردانيده منصب آن غرهٔ ناصيهٔ خلافت را از اصل و اضافه بيست هزاري ذات و بيست هزار سوار ده هزار سوار دو اسپه سه اسپه مقرر نمودند - و باقي بيگ ملازم سرهٔ آن كامگار را از قبل آن بلند اختر به نظم صوبهٔ الهاباد و صيانت قلعهٔ آن تعيين نموده بمرحمت خلعت و منصب هزاري ذات و دويست سوار و عنايت

اسپ عز افتخار بخشیده بدان صوب رخصت کردند - شایسته خان صوبه دار الهاباد بضبط صوبهٔ مالوه از تغییر سردار خان وکلاءت قلعهٔ کنور که بسعي خان نصرت جنگ کشایش یافته بود مامور گردید - و بارسال خلعت خاصه بر نواخته آمد - و حکم شد که بعداز رسیدن باقي بیگ بالهاباد ازانجا بمالوه راهي گردد - و سردارخان بهتیولداری دهامونی و چوراگده نوازش یافت - پنجم علامي سعد الله خان بعنایت فیل سر بر افراخت *

هفتم [جمادي الاولی] بسید خان جهان و راجه جسونت سنگه و بسیاري از منصبداران پرلیغ شد که از اقطاع و اوطان خود راهي گشته تا هنگام مراجعت اعلام جهانکشا از کشمیر جنت نظیر خود را بدار السلطنه برسانند *

دوازدهم [جما دي الاولی] خاقان جهانیان دیگر بار کشتي سوار بسیر صفا پور که حقیقت آن گذارش یافت تشریف فرمودند شاهگاهان کوهچهٔ آن روي آب بچراغان بر افروخته آمد - ارژنگ نشین اقبال روز دیگر نیز درآن مکان نزه بنشاط و انبساط گذرانید - و چهاردهم عنان معاودت براه خشکي منعطف ساختند - چون اعظم خان بجهت کبرسن ضبط متمردان مهترا و مهابن و نواحی آن که در تیواش بود چنانچه باید نکرد - و مکرمتخان صوبه دار دار الملک دهلي به نظم صوبهٔ مزبور چنانچه باید پرداخته بود فوجداري و تیولداری متهرا و مهابن و ضبط مسالک و نگاهبانی حدود آن نیز بمکرمت خان تفویض نموده منصب او را باضافهٔ هزاري هزار سوار دو اسپه سه اسپه چار هزاري چار هزار سوار

دو هزار سوار دو اسپه سه اسپه مقرر گردانیدند - و باعظم خان فرمان شد که با پسران به پیشگاه حضور سراسر نور بشتابد - میرزا نودر نبیرهٔ میرزا مظفر صفوي باضافهٔ ششصد سوار بمنصب دو هزاري دو هزار سوار سربلند گشت - هميرسنگه ولد ايسرداس بن دودای سیسودیه که از راجپوتان رانا جگت سنگه بود بارادهٔ عبودیت درگاه کیوان جاه از نزد رانا آمده باستلام سدهٔ سنیه چهرهٔ بختمندي بر افروخت - وبعنایت خلعت و منصب پانصدی ذات و سه صد سوار تارک افتخار برافراخت •

شانزدهم [جمادي الاولی] پیشکش درة التاج سلطنت پادشاه زاده محمد شاه شجاع بهادر سه فیل و لختی از امتعهٔ نفیسهٔ بنگاله و تنسوقات بنادر آن ولایت از نظر اکسیر اثر گذشت - شب هنگام عمارت وسط تالاب دل و بساتین اطراف آن و کوه تخت سلیمان را بحکم والا چراغان نمودند - خاقان جهان با ملتزمان بساط تقرب بر سفینهٔ دولت نشسته بتماشای آن نشاط تازه اندوختند - درین تاریخ از وقایع دار السلطنهٔ لاهور بعرض اقدس رسید که بعد از انقضاء یک و نیم پهر از شب هشتم این ماه خان دوران بهادر نصرت جنگ بساط حیات در نوردید - صورت این واقعه آنکه خان مزبور روز شنبه ششم ماه مذکور از دار السلطنه بدکن راهي گشته در کروهی شهر فرود آمد - آخر شب که در جامهٔ خواب بود از نیرنگی تقدیر برهمن پسری کشمیري که خان نصرت جنگ او را بشرف اسلام مشرف گردانیده در زمرهٔ خدمتگاران خود منخرط ساخته بود جمدهر کاري بر شکم خان زد - آن پسر شوریده سر شولیده مغز را

بکیفر این جسارت بقتل رسانیدند - و او تمام روز بآگهي گذرانیده از نقود و اجناس وعقاراتی که در دار الخلافهٔ اکبر آباد و دار السلطنهٔ لاهور و دکن و مالوه داشت بهریک از فرزندان خویش از ذکور و و اناث حصهٔ معین ساخت - و بر طبق آن وصیت نامهٔ بخط خود نگاشت - و التماس نمود که از اموال این دیرین خدمت که همه بیمن بندگی درگاه سلاطین سجده گاه فراهم آمده مطابق وصیت بهریک از خانه زادان عنایت شود - و تتمه بسرکار والا باز گردد - و شب هنگام رخت هستي بربست - چون در خلوص اخلاص و رسوخ اعتقاد و فزونی صاحب پرستي و سرداری لشکر و معرکه آرائي و مهارت مراتب قلعه کشائي از کندن نقب و ساختن سابات و افراختن دمدمه و غیرآن بی عدیل بود چنانچه آثار آن در مطاوی سوانح سنین ماضیه گزارده آمد - و به قدم عبودیت و فرط خدمت گذاري موصوف و به ترددات گزیده و خدمات نمایان بمنصب هفت هزاری ذات و هفت هزار سوار پنجهزار سوار دو اسپه سه اسپه و انعام یک کرور دام که مجموع طلبش دوازده کرور دام باشد که دوازده ماههٔ آن سي لک روپیه میشود و بنظم هر چار صوبهٔ دکن سر افراز گشته بود - پادشاه بنده پرور بر سپري گشتن او بدین منوال تاسف نموده فرمودند - که چنین بندهٔ جدکار اخلاص شعار و سردار کارگذار بایستی در معرکهٔ بزرگ مصدر کار ستر گ گشته به پایهٔ شهادت میرسید - و فرزندان اورا مشمول نوازش گردانیده بهر کدام افزون از انچه وصیت کرده بود از اموال او عنایت نمودند - و مبلغ شصت لک روپیهٔ نقد حسب الالتماس ار بسرکار

گردون آثار باز گردید - از پسران آن نونهین بلند مکان هریکی از سید محمد و سید محمود را بمنصب هزاری ذات و هزار سوار از اصل و اضافه - و عبد النبي پسر خردش را که دوازده ساله است بمنصب پانصدي دویست سوار سر افراز ساختند - و براجه جیسنگه که هنگام طلب خان نصرت جنگ بحضور اقدس بحفظ و حراست دکن مامور گشته بود چنانچه گذارش یافت خلعت خاصه فرستادند *

بیستم [جمادي الاولی] قرین عشرت و کامراني بسیر بنابیع توجه فرموده بیست و دوم باغ و عمارت بیج برار را که در تیول دیباجهٔ صحیفهٔ مفاخر مهین پادشاهزادهٔ عالیقدر مقرر است بورود مقدس فیض آمود گردانیدند - آن اختر سماء عظمت شب هنگام هر دو ساحل دریای بهت را چراغان نمودند - روز دیگر سرچشمهٔ اینچه بقدوم گیتي آرا منبع صفا گردید *

بیست و چهارم [جمادي الاولی] آصف آباد معروف به مچهي بهون که آن نیز بعد از در گذشتن آصف خان خانخانان سپه سالار مرحوم مغفور به مهین پور خلافت مرحمت شده - و بیست و پنجم صاحب آباد معروف باچهول که بسرکار نواب ثریا جناب بیگم صاحب تعلق دارد - و بفزونی آب و کثرت طراوت و نضارت باغ تازه آئینی عمارات و بزرگی آبشار و بسیاری حیاض و انهار و فراوانی ریاحین و اشجار حیرت افزاي نوردندگان دشت و کهسار است - و جز شاه آباد مکانی ازان دلکش تر نشان نتوان داد - بنزول اقدس فروغ تازه پذیرفت - شامگاهان از سرکار آن ملکهٔ جهان چراغانی ترتیب یافت که چشم کواکب ازان خیره گشتی *

بیست و ششم [جمادي الاولی] شاه آباد معروف بویرناک را که در مضمار توصیف نزاهت آن و تعریف چگونگی عمارات و و تصرفاتی که درین دولت خداداد ابد میعاد درآن نزهت کده بروی کار آمده گلگون خامه لنگ است - بمقدم فیض توام رونق و بهار افزودند - از لطافت آب و فزونی ماهي وشادابی بساتین و وتازه آئینی منازل وغزارت حیاض و انهار و فواره وآبشار که بتازگي انجام یافته بود طبیعت والا نشاط آگین گردید *

بیست و هفتم [جمادي الاولی] در انجا توقف فرموده بیست و هشتم رایات انصراف بشهر کشمیر بلندي گرا ساختند *

آغاز نهم سال

فرخ فال از دور دوم جلوس اقدس

لله الحمد که بهزاران فرخي و فيروزي هشتم سال دور دوم بانجام رسيد - و روز سه شنبه غرة جمادي الثانيه سنه هزار و پنجاه و پنج موافق سوم امرداد آغاز نهم سال ميمنت اشتمال اين دور نويد فتوحات و مژدة مسرات رسانيد - درين تاريخ اورنگ آراى جهانباني بدولتخانة والاى كشمير نزول اجلال فرمودند *

سيوم [جمادي الثانيه] اسلام خان را بخلعت خاصه و جمدهر مرصع با پهولكتاره و شمشير مرصع و نظم هر چهار صوبه دكن و باضافة هزاري هزارسوار دو اسپه سه اسپه بمنصب شش هزاري شش هزارسوار پنجهزار سوار دو اسپه سه اسپه و بمرحمت دو اسپ از طويلة خاصه با زين طلا و مطلا و فيل از حلقة خاصه با يراق نقره و مادة فيل سربلند ساخته بدان صوب رخصت نمودند - و سيادت خان برادر خان مزبور را كه در دارالسلطنة لاهور بود باضافة پانصدي صد سوار بمنصب دو هزاري پانصد سوار نوازش نموده مقرر گردانيدند - كه با او بدكن رود - و از اصل و اضافه ميرزا سلطان نبيرة ميرزا مظفر صفوي را كه داماد اسلام خان است بمنصب هزاري چار صد سوار - و مير اشرف نخستين پسر خان مزبور را بمنصب هزاري دويصت سوار - سرافرازي بخشيدند - و مير شريف و مير صفي

دیگر پسرانش را باضافه بر نواختند علامي سعد الله خان بعنایت خلعت خاصه و بخدمت دیوانی خالصهٔ شریفه و تسوید مضامین مناشیر مطاعه و تبایغ آن بدبیران عطارد نشان و ترقیم معروضات خویش درتحت رسالهٔ مهین پادشاهزادهٔ بیدار طالع که درظهر فرامین والا بخط خود می نگارند از تغییر اسلام خان و باضافهٔ پانصدي دو یست سوار بمنصب چار هزاری هزار سوار و بعطای قلمدان مرصع سر بلند گردید - و عاقل خان بخلعت و خدمت میرسامانی سرافراز گشت - و عرض وقایع صوبجات از تغیر عاقل خان بملا علاء الملک مقرر گردید - حسین بیگ خویش امیر الامرا که خدمت توزک بدو مفوض است بمنصب هزاري چار صد سوار از اصل و اضافه سربرافراخت - سید مظفر ولد سید شجاعت خان بارهه را بخلعت و منصب هزاری ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه نوازش فرمودند *

هشتم [جمادي الثانیه] میرزا حسن صفوي باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاري دو هزار سوار و بفوجداري و جاگیرداري فتح پور و بیانه که در تیول اسلام خان بود - و بهمنیار باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزاري دویست سوار - و گوبند داس راتهور ملازم خان دوران بهادر نصرت جنگ بمنصب پانصدي دویست سوار - مباهي گشتند - میر کلان خاندوراني که سابقا بمنصب سرافرازی یافته همراه خان مذکور معین گشته بود - بعد از رحلت او از دار السلطنه آمده احراز دولت ملازمت نمود - و بخلعت و اضافهٔ منصب و خدمت فوجداری سرکار

سارنگ پور سرافراز شد - محمد حسین پسر میر فتاح صفاهانی را به تیولداری پنوج و خلعت سر بلندی بخشیدند - میرفتاح سردار تفنگچیان فرمان روای ایران بود - و در آن دولت اعتبار بسیار یافته - بعد ازان که رهٔ گرای آخرت گشت - پسرش که برادر کلان محمد حسین مذکور باشد بجانشینی پدر اختصاص یافت - و بمیر فتاح موسوم گردید - و در واقعهٔ بغداد بقید سلطان مراد خان قیصر روم گرفتار آمده با دیگر سران بقتل رسید - چنانچه در وقایع سال سیوم ازین دور نگارش یافت *

نهم [جمادي الثانیه] اورنگ آرای جهانبانی بسیر ئیلاق کودي سرگ توجه فرمودند *

یازدهم [جمادي الثانیه] تماشای آن مکان نزه باعث نشاط خاطر اقدس گشت - با انکه ریاحین آن سرزمین چنانچه باید نشگفته بود چهل قسم گل شمرده آمد - و باین حال بر زبان حقیقت بیان رفت - که در ایام سعادت انتظام پادشاهزادگي گلزار این سیرگاه بمراتب به ازین بنظر درآمده بود *

دوازدهم [جمادي الثانیه] مقارن دولت و اقبال عنان معاودت بشهر کشمیر منعطف گردانیدند *

شب بیستم [جمادي الثانیه] پادشاه فلک بارگاه کشتي سوار تماشای چراغان عمارت وسط تالاب ڈل و بساتین نواحی که دوام بار بروی کار آمده بود تماشا فرمودند - از وقایع صوبهٔ بنگاله بعرض اشرف رسید که الله یار خان پنجاه و شش فیل سي نرو بیست وشش ماده برای سرکار والا صید نمود - بهریکی از باقي بیگ

و حاجي صادق که تازه از ماوراء النهر آمده بودند هزار روپیه عنایت شد *

فهم رجب بمیر ابوالحسن ملازم عادل خان خلعت و صد پارچه از نفایس پشمینهٔ کشمیر مرحمت نموده اورا بدار السلطنه رخصت فرمودند *

شانزدهم [رجب] بار دیگر بتماشای ینابیع کوثر مثال نهضت نمودند *

هفدهم [رجب] باغ و عمارت بیجپور براره بورود فیض آمود ضیای دیگر یافت *

هژدهم [رجب] چشمهٔ اینچه و نوزدهم مچهي بهون را به نزول سعادت موصول زینت افزودند *

بیستم [رجب] صاحب آباد بقدوم مقدس سعادت آگین گردید - و از تماشای عمارات دلکشایش که چون قصور خلد برین بی قصور است - و بساطین روح افزایش که غیرت افروز هفت طاق مینا و نه طارم خضرا است - و زلال حیاض و انهارش که آبروی این سرزمین فردوس آئین است - مسرت اندوختند - و شب چراغانی بروی کار آمد که شعلهٔ حسرت در دل روز افروخت - روز دیگر دران سرزمین نشاط افزا مقام شد - و علامي سعد الله خان که از کاردانی و رسوخ عقیدت به نوازشهای روز افزون خدیو بنده نواز مخصوص است - بدرجهٔ والای وزارت کل و عنایت خلعت خاصه و جمدهر مرصع با پهولکتاره و باضافهٔ هزاري ذات و پانصد سوار بمنصب پنج هزاری ذات و هزار و پانصد سوار سر افتخار

بر افراخت - یادگاربیگ ولد زبردست خان بمنصب هزاری ذات و دو صد و پنجاه سوار از اصل و اضافه و داروغگی گرز برداران منصبدار و احدي سرافراز شد - و چون لختی تصرفات که سابقا در منازل شاه آباد بخاطر صواب گزار رسیده بود از عملهٔ آن مکان هنوز بروی کار نیامده بود - اطی حضرت بادولت روز افزون بصوب شهرمراجعت فرموده بیست و سیم دولت خانهٔ کشمیر را به تشریف معلی بیت الشرف گردانیدند *

بیست و چارم [رجب] زاهد خان که بیماری صعبي داشت و هرچند حکیم محمد داؤد بفصد تحریض نمود او راضي نشد رخت زندگاني بر بست - چون والدهٔ او حوري جان انگه نواب فلك قباب خورشید احتجاب بیگم صاحب است و او کوکهٔ آن ثریا جناب بود - پادشاه بنده نواز ظلال عاطفت بر مفارق باز ماندهای او از ذکور و اناث افگنده همه را از زي رزیت بر آوردند - و فیض الله پسر کلان او را که ده ساله است بمنصب هزاری ذات و چار صد سوار - و سه پسر خرد او را بمناصب در خور نوازش فرمودند *

شب بیست و هفتم [رجب] ده هزار روپیهٔ مقرر لیلة المعراج باصحاب احتیاج رسید *

بیست و هشتم [رجب] که در باغ فیض بخش و فرح بخش نشاط اندوز بودند بلعل خان گن سمندر چهار هزار روپیه انعام شد *

سیوم شعبان عرضه داشت پادشاهزادهٔ کامگار محمد شاه شجاع بهادر محتوي بر ولادت پسری که از دختر راجه گورسین کشتواري

کرامت شده بود و التماس نام بآستان ملایک مکان رسید - خدایگان جهان آن فرخنده طالع را به بلند اختر نامور گردانیدند - جلال برادر بهادر خان بعنایت اسپ سربلند گشت - چون نگارش نبذی از احوال توران و والی آن در وقایع سنهٔ آتیه ناگزیر است - لاجرم به تحریر احوال مذکور و ترقیم لختي از سوانح صوبهٔ کابل و لشکر آن پرداخته برسر تنمیق وقایع این دولت ابد میعاد که وظیفهٔ این نگارندهٔ مکارم و معالي است مي رود *

گذارش مجملی از احوال نذر محمد خان و سوانحی که بعد از حکومت او دران ملک رو نمود

برخی از حقیقت نا بینائي امام قلي خان و نا سپاسی نذر محمد خان باامام قلي خان برادر کلان و اندوختن امام قلي خان سعادت سفر حجاز نکاشته آمد - اکنون بگزارش آنچه بعد ازین بروی کار آمده برسم اجمال مي پردازد - نذر محمد خان پس از روانه شدن امام قلي خان بحرمین شریفین بایالت توران پرداخته در بخارا اقامت گزید - و عبد العزیز خان پسر کلان خود را از سمرقند طلبیده زمستان در بخارا باهم گذرانیدند - و در آغاز بهار سنه هزار و پنجاه و دو هجري هر دو با سران لشکر بلخ و بخارا بقصد صید و نخچیر بقرشي رفته تا اواخر بهار دران نواحي بشکار مشغول بودند - و چون اسفندیار خان حاکم خوارزم که با نذر محمد خان متفق بود به ابوالغازي برادر خود عداوت داشت رهگراي آخرت شد - و پسران او که بعد از شش ماه خان مزبور را آمده دریافتند

بموجب وصیت پدر خطبه بنام نذر محمد خان خوانده و لختي تحف و تنسوقات برسم ارمغان ارسال نموده حاکم طلبیدند - او طاهر بکاول را با جمعي بکلات اورکنج تعین نمود - و بر طبق وصیت اسفندیار خان ابو الغازي را دران ملک دخل نداده آن ولایت را بتصرف درآورد - ازانجا که امام قلي خان در اثنای حکومت خود با اوز بکیه سلوک شایسته نموده قبض و بسط امور ملکي ورتق و فتق شؤون مالي به سران این طایفه باز گذاشته خود باسم خاني قانع بود - و نذر محمد خان بر خلاف آن باستبداد تمام همگي کارهاي حکومت را پیش گرفته دست تصرف دیگران باز بست - و خواست که در خانی ماوراء النهر نیز استقلالي که در ایالت بلخ و بدخشان داشت داشته باشد - و شروع در باز خواست اعمال روزگار امام قلي خان نمود - اوزبکیه بتنفر و توحش افتاده بران شدند که او را با پسر کلانش عبد العزیز خان از میان برگرفته یکي از خویشان او را بخاني بر گزینند چه * ع * پدر کش از پسر ایمن نباشد * و برای پیش بردن این مطلب همواره فرصت طلب و بهانه جو بودند - خان مذکور برین اراده مطلع گشته از جمعي که مادهٔ فساد مي دانست هریکي را بجائي تعین کرد - سمرقند و توابع آنرا بعبد العزیز خان داده بیگ اوغلي کنکس را اتالیق و خسرو بیگ پسر کلان نظر بي را دیوان بیگی او ساخت - و تا شکند و مضافات آنرا به بهرام پسر سیوم داده اتالیقی او را به باقي یوز مقرر گردانید - و نظر بي را که اتالیق امام قلي خان بود و در لشکر بخارا اعتبار تمام داشت و او را باعث شورش میدانست و ازو ایمن نبود بحکومت

خ نامزد گردانیده از میان عسکر بخارا بر آورد - و عبد الرحمن
الیق را دیوان بیگي گردانید - درین هنگام بعضي از اهالي اند جان
ز تطاول لشکر قرغر بتظلم آمدند . و حاکمي که هم بنظم ملک
پانچه باید به پردازد و هم سر پنجهٔ ظالم ستمگار از گریبان مظلوم
ستمند باز دارد طلب نمودند - چون از ملک اند جان منفعتي
بود مقرر ساخت که مردم اند جان هر کرا خواهند بحکومت
رگزینند - و عبد الرحمن دیوان بیگي را با لشکري بدفع سپاه قرغر
رستاد - و قرار داد که بتاشکند که سرحد ترکستانست شتافته جهانگیر
نزاق رابه بیند - و دختر او را برای عبد العزیز خان خطبه نماید -
و ازو کومک گرفته و پارهٔ از لشکر تاشکند نیز همراه برداشته
بمالش گروه قرغر بشتابد - عبد الرحمن بعد از دیدن جهانگیر و
خواستگاری دختر او با جوقي از قزاق و جمعي از تاشکند بمدافعهٔ قرغر
پرداخته قتلق سید را که سر کردهٔ قرغر بود با ده نفر سردار بفریب
کاری و حیله پردازي بدست آورده کشت - و نذر محمد خان در
آغاز فصل میوه به بلخ شتافته تمام تابستان و برخي از موسم خزان
درانجا بسر برد - و در اثناي بر امدن از بلخ قندز را که حاکم نشین
بدخشان است بخسرو پسر دوم که حکومت طالقان بدو تعلق داشت
داد - و کهمرد را با لواحق و هزار جاتي که از دیر باز به یلنگتوش
متعلق بود ازو بي وجه و بي وقت تغییر نموده بسبحان قلي پسر
چارم داده تردي علي قطغان را اتالیق گردانید - و خود به بخارا
شتافته زمستان بسان سال رفته درانجا بسر برد - و در رمضان عبد
العزیز خان را از سمرقند نزد خود طلبیده بعد از عهد دستوری

معاودت داد - و قتلاق محمد پسر پنجم را در بخارا گذاشته در ابتدای بهار سال هزار و پنجاه و سیوم باز بقصد شکار رو بقرشي نهاد - و دو سه ماه دران سر زمین به نخچیر پرداخت - درین اثنا جهانگیر قزاق نوشت که لشکر قلماق برمن تاخت آورده دست بقتل و نهب ترکستان دراز کرده است - و جماعهٔ ازان طایفه بر تاشکند نیز رفته اند - نذر محمد خان بعد از آگهي یلنگتوش را از بخارا طلب نموده با فوجی بمحاربهٔ قلماق فرستاد - اتفاقا پیش از رسیدن یلنگتوش عبد العزیز خان بقصد نبرد قلماق از سمرقند بدانجا رفته بود - اعیان قلماق بر قلت همرهان عبد العزیز خان واقف گشته خواستند که هر گاه بتاشکند در اید دستگیر کنند - ازانجا که تدبیر موافق تقدیر نبود آرزوی ایشان بفراز روائي برنیامد و یلنگتوش لختي از قلماق را که در آمدن سبقت نموده بودند از هم گذرانید - در خلال این حال عبد الرحمن که از سهم قرغر وا پرداخته بود به یلنگتوش پیوست - لشکر قلماق بعد از اطلاع بر اجتماع واتفاق اوزبکیه نیروی محاربه درخود نیافته رهگرای فرار گردید پس ازان که لشکر از تا شکند برگشت - نذر محمد خان از قرشي به بلخ رسیده عبد الرحمن دیوان بیگي را پیش خود طلبید - و برسم سال رفته گرما را در بلخ گذرانیده اواسط خزان باز به بخارا رفت - و چون پیش از رفتن بلخ شنفته بود که میان بهرام و باقي یوز اتالیق سازگاري نیست و بر وعد و وعید و لطف و تهدیدي که از قرشي تکاشته فرستاده بود فایدهٔ مترتب نگشت - بهرام را نزد خود طلبید - و خواست که دختر امام قلیخان را که درعهد خان مذکور با

نام زد شده بود بقید نکاح او دراورد - ازانجا که نظر محمد خان برهیچ یکي از اوزبکان مثل عبد الرحمن دیوان بیگي که باستقلال تمام باین خدمت مي پرداخت اعتماد نداشت - اوزبکیه از تنگ چشمي و آزمندي و ناتوان بیني زبان پیغاره بر نذر محمد خان دراز کردند که نفع دولت او بر عبد الرحمن مقصور است - و دیگری را ازان بهرهٔ نیست - و سلوک تکبر آمیز عبد الرحمن علاوهٔ آزردگی اینان گشت - و چون هنگام اقبال نذر محمد خان بانجام رسیده بود و هنگامهٔ دولتش باختتام - کارهاش برخلاف قوانین خرد دوربین و ضوابط رای رزین و مخالف مراسم ایالت و امارت بظهور می پیوست - چنانچه کهمرد و توابع آنرا که از قدیم باز درتیول یلنگتوش بود و او بمواضع مذکوره فراوان شیفتگي و دلبستگي داشت - بي باعثی ازو که اتالیق و سر امد نوکرانش بود تغیر نموده اورا بخود بي اخلاص گردانید - و اکثر اموری که بعد ازین نگاشته خواهد شد باغوا و اغراء او بفعل آمد - و اقطاعات بیشتر او زبکیه خود متصرف شده این جماعه را ممنون مي ساخت - که چرا شمارا تعب ضبط و محنت تحصیل باید کشید - زر نقد از خزانه بگیرید - اینان اگرچه بحسب ظاهر اظهار رضا گونهٔ مي کردند اما در باطن کمال آزردگي و آشفتگي داشتند - و برخی ارباب سیورغالات قدیمه را بلباس اسناد متهم ساخته از وجوه معایش و اسباب روزگذار محروم گردانید - وبعضي را تنخواه کم کرده قوت مایه باز گذاشت - و ازین رو همگي خواجگان که تورانیان از خوانین تا محترفهٔ حلقهٔ اعتقاد شان درگوش غاشیهٔ انقیاد بر دوش دارند

بجان رنجیدند - و چون از کثرت ایلغي و مواشي هرجا چرا گاهی بود
براي دواب خود قورق نمود - بسیاري از احشام رمیده دل و شوریده
خاطر گشتند - و هرچند عبد العزیز خان بذریعهٔ جمعي از معتبران
خواجگان و کهن سالان اوزبکیه التماس نمود که چنانچه امام قلي
خان بلخ را بشما واگذاشته خود دربخارا مي بود شما نیز بلخ را
بمن داده دربخارا اقامت گزینید درمعرض قبول نیفتاد - چه مدت
چهل سال در بلخ فروکش کرده بود و طبیعتش بآب و هواي
آن خوگر شده - و نیز بردن فراهم آوردهٔ چندین ساله از قلعهٔ بلخ
و بخارا برو دشوار بود - و برعایت سرداران لشکر بلخ که سبب قدم
خدمت و ارتکاب محن و مشاق امید نتایج داشتند - درخور
توقع نپرداخت - و هرکه از روی خیرخواهي و نیک اندیشي
حرفي پنهاني از بداندیشان می رسانید باوشای آن درمیان مردم
اورا خوار و شرمسار مي‌گردانید - و نسبت بهرکه گمان بددر خاطرش
راه می یافت هرچند مصلحت ملکی مقتضي اخفاء آن بود از
تنگي ظرف بر روي همگنان باو تثریب و ترهیب می نمود -
تا آنکه همگي تورانیان از گفتار و کردار او به تنگ آمده کمر
عداوت بر میان جان بستند - و عبد العزیزخان را که داش از پدر
بواسطهٔ ندادن بلخ رمیده بود با خان مخالف و با خود موالف
ساخته تمامی همت بر فکر اسباب رونق کار و رواج روز بازار پسر و
شکست هنگامهٔ پدر و خرابیی روزگار او گماشتند - و باقي یوز را که
در تاشکند بود بران داشتند که سر از اطاعت او برتابد - نذرمحمد
خان برین معني آگهي یافته عبد الرحمن دیوان بیگي را باستمالت

او بتاشکند فرستاد - باقي یوز از شنیدن خبر آمدن دیوان بیگي بتوهم افتاده با اقارب و انصار در ارک تاشکند متحصن گشت - عبد الرحمن بتاشکند رسیده بوساطت بعضي مردم معتبر بنامه و پیغام خاطر او را مطمین گردانیده قرار داد که باقي یوز با متعلقان و منتسبان نزد خان برود - و خود در تاشکند باشد - باقي یوز باین اراده از تاشکند بر آمد - در اثناء راه بهر قلعهٔ که میرسید حارسان آن اورا بدرون راه نمیدادند - و نوشتهٔ عبد الرحمن بر وفق آن مینمودند باقي یوز از دید این حال چون بیقین دانست که گفت و گوی او همه حیله سازي و مکر پردازي است درابراز مخالفت کوشیده بحصن خجند در شد - و سنجر نامي را نبیرهٔ امام قلي خان گویان بخاني برگرفت - نذر محمد خان بریتمعني آگهي یافته بعبدالعزیز خان و بیگ اوغلی کنکس نوشت - که از سمرقند با جمعیت خود بقصد استیصال او روانهٔ خجند شوند - عبد العزیزخان بیگ اوغلي را پیشتر روانه ساخته از عقب بره نوردي در آمد - درین اثنا یلنگتوش و سیونج بي که با کنداوران بلخ و بخارا بکومک او معین شده بودند بدوملحق گشتند - عبدالعزیز خان عبدالرحمن را بصواب دید یلنگتوش و جمعي دیگر که اورا هواخواه نذر محمد خان دانسته در انجام مطلب مخل مي پنداشتند از تاشکند طلب نموده درظاهر برای آوردن خزانه بواسطهٔ خرچ خود و لشکریان نزد پدر به بخارا فرستاد - و در حقیقت مطمح نظرش دور ساختن او بود که شاید در رفتن بخارا و آوردن زر درنگي واقع شود - اتفاقا او بسرعت هرچه تمامتر به بخارا رسید - و شش لک خاني برای عبد العزیز خان

و هفت لک بجهة لشکریان باستعجال تمام آورد - عبد العزیز خان یلنگتوش را پیشتر بخجند راهي ساخت - که باندرزو موعظت باقي یوز را از طریق نافرماني باز داشته ره سپر انقیاد گرداند - پس ازان که یلنگتوش به نواحی خجند آمده به باقي یوز پیغامها فرستاد او بنابر مصانعتي که پنهاني میان او و یلنگتوش بود پاسخ داد که آرزو داشت که همچو اتالیق مردي درمیان آمده در اصلاح حال جانبین کوشد - اکنون که این خواهش سمت روائي گرفته اگر تا دهنهٔ تنگی لب آب خجند برسند ازین جانب پذیره شده درمي یابم - یلنگتوش اگرچه برگزارد که من با وجود کبرسن هرگاه این همه ره نوردیده باشم او که حکم فرزند دارد بایستي این قدر راه پیش آمده مرا درمي یافت - اما با بیگ اوغلي تا دهنهٔ تنگی لب آب مزبور که سرحد ولایت خجند و شاهرخیه است شتافته منتظر نشست - و کفش قلماق را که هوا جوي پدر محمد خان میدانست و در صدد دفع او بود به پیغام گذاري نزد باقي یوز روانه نمود - باقي یوز ادرا بمجرد رسیدن دو زخم شمشیر برگردن زده از زین بزمین انداخت - و با فوج خود ازان تنگي بیرون آمده بر یلنگتوش و بیگ اوغلي تاخت - اینان حال بدین منوال دیده خود را بمراکب رسانیدند - و برو حمله آورده ادرا بستیز و آویز ساختگي از تنگي گذرانیدند - پس از شتافتن باقي یوز به قلعهٔ کفش قلماق بتعب تمام خودرا به یلنگتوش رسانید - عبد العزیز خان این خبر شنفته از اقامتگاه خود کوچ نمود و بلشکر پیش پیوست و حصن خجند را پانزده روز قبل کرده از هر جانب ملچارها ترتیب داد - درین هنگام

گروهي از مشاهير عسكربخارا باو برگذاردند كه رايها برين قرار يافته كه از پاى حصاربر خاسته بيرون تنگي بر كنار آب توقف نمائيد - ما عنقريب اورا بخدمت مي رسانيم - و عبد العزيز خان را ازانجا برداشته عقب آوردند - و همگي لشكر ماوراء النهر يكدل گشته پيش روي او فرود آمد تا راه برو گرفته شود - و از پيش فوج مذكور و از پس باقي يوز اورا دايره وار احاطه نمودند - و دو كس معتمد مومن بي و قريق بي نام را فرستاده پيغام دادند كه ما بنده و فرمان پذير نذر محمد خان و ايشانيم - اما تاب تفوق مردم بلخ نداريم - صلاح كار درانست كه چندى از خواجگان و وشاقان نزديک با خود داشته ساير لشكر بلخ را مصحوب عبد الرحمن نزد خان روانه سازند - تا خان بآئين سابق با اين مردم در بلخ باشند - و ايشان بايالت ماوراء النهر پرداخته مانند امام قلي خان دربخارا بگذرانند - باقي يوزرا نيز بحضور مي آريم بشرطى كه از زلات او درگذرند - كه هرچه تا حال ازو بروى كارآمده همه بتحريک ما بود - و الا كار به پيكار خواهد كشيد - عبد العزيز خان از اصغاي اين كلمات برآشفته گفت كه جمعى را كه روزگار دراز راه سپر مسلک جان فشانى گشته اند راندن و از نتايج خدمت گذاري مايوس ساختن خلاف طريقهٔ انصاف گزيدن حقيقت آئين ست - من درين باب هرگز با شما موافقت نخواهم نمود - و رسولان را رخصت نموده تا يک پهر شب با يلنگتوش و عبد الرحمن بكنكاش و مشورت پرداخت - درين اثنا بلخيان برين ماجرى آگهي يافته نزد او در رسيدند - و معروض داشتند كه چون اين جماعه از فرط ناتوان بيني و حسد

پیشگي می خواهند که مارا از خدمت شما محروم گردانند - و اگر بوقوع نیاید یحتمل که دل نهاد فساد گشته مضرتی بشما برسانند - انسب آنکه مارا زود مرخص سازید - چون عبد العزیز خان بصواب دید هوا خواهان این معني در پذیرفت و روز دیگر رسولان مزبور باز آمده بعد ازگذارش مقدمات مذکوره دریافتند - که خان بجدائي بلخیان راضي است - برقفاء خود خبر برده نیم روز مراجعت نمودند - و برگزاردند که همه اینان از مخالفت به موالفت گرائیده اند و باقی یوز نیز بملازمت مي رسد - یلنگتوش ما کنارارد رفته اورا استمالت نموده بحضور آورد - یلنگتوش تا بیرون معسکر شتافت و باقی یوز از یورت خویش آمد - و هردو بر پشت اسپ بکمتر فاصله باهم سخن کردند - و از همانجا بمقر خود برگشتند - و عبد العزیز خان سبب نیامدن باقي یوز باز جست - یلنگتوش جواب داد که امروز ساعت نبود فردا ملازمت خواهد نمود - و چون او اخر همان روز گروهی از عسکر بخارا از لشکرگاه خود برآمده بر دهنهٔ تنگي فرود آمدند - عبد العزیز خان گفته فرستاد که باعث این حرکت چیست - گزارش نمودند که ظریف بیگ دیوان بیگی تاشکند با فوجی از تاشکند بمدد شما آمده در شاهرخیه نشسته است - و سیونج بی و اوزبگ خواجه و طایفهٔ دیگر که سر راه بدست دارند نگاشتهٔ یلنگتوش که باو ارسال داشته بود مشتمل بر آنکه اگر بساحل آب خجند برسي بهم پیوسته در علاج این کار بکوشیم - گرفته اند ناگزیر سد راه نموده آمد - مبادا بتحریک یلنگتوش رفتن شما نزد او بروي کار آید - یلنگتوش پس از آگهي بعبد العزیز خان گفت که غالبا

این مردم ازعهدی که بتازگی بسته بودند ندامت دارند اکنون بشکیبائی باید درساخت - واگر به نبرد گرایند نباید رو برتافت - شب هنگام محمد علي بیگ نیمان خزانچی ازان مجلس بیرون آمده بلخیان را بر حقیقت حال آگاه گردانید - وبرگزارد - که بهبود کار شما درین است که امشب هرکدام باورق خود برسید - تا از شر فتنه پژوهان بجان و مال امان یابید - که فردا مفسدان با عبد العزیز خان معرکه آراي پیکار خواهند گشت - دران وقت رهائی شما صورت نخواهد بست - مردم بلخ همان شب ازانجا روانه گشته باورقهاي خود که میان بخاریان داشتند درشدند - و جز یلنگتوش وعبدالرحمن وچارصد پانصدکس دیگر از وشاقان وغیرایشان با عبد العزیز خان نماند - بامدادان بخاریان متفق شده بتاخت پرداختند - واردو را نهب وغارت نموده بر عبد العزیز خان که با رخي از خواجگان و آنسقالان در یک جانب ایستاده بود به بي آزرمي ازهر طرف تیر مي انداختند - چنانچه از عقب تیری به پشت خان رسید - چون زره پوشیده بود کار گر نیامد - درین هنگام نظر ایشک آقا باشي امام قلي خان جلو زیر رسید - و از اسپ پائین آمده برگزارد که بخاریان همه بنده و هوا خواه شما اند کرده الحان که * مصرع * بهر یغما بهانه میجویند * ناخواسته بحرص خواسته آمده دست غارت کشوده اند بالفعل درتوقف مصلحت نیست باید ازینجا راهي شد - وفرهاد بیگ پسرنظر بروتي نیز رسیده مطابق او برگزارد - عبد العزیزخان باهمرهان بصوب آقسو روان گردید - لختی از مسافت نوردیده بود که جوقي از یکه جوانان

امام قلي خان بعبد الرحمن در آویخته گفتند که باعث فساد و سبب عناد توئی ما ترا از میان بر گرفته گرد فتنه فرو مي‌نشانیم عبد العزیز خان او را بخود گرفته گفت که نخست مرا بقتل آرید - بعد ازان او را - و خسرو بیگ و فرهاد بیگ باندیشهٔ آنکه اگر عبد الرحمن بکشتن رود نذر محمد خان پدر ایشان را که در بلخ بود عوض او خواهد کشت - بدو پیوسته گفتند که شما اولجهٔ بسیاري بدست آورده اید عبد الرحمن اولجهٔ ما باشد او را بما واگذارید - درین اثنا بیگ اوغلي آمده آن گروه را بزجر تمام از کشتن عبد الرحمن باز داشت - و خواه نا خواه او را از دست تسلط ایشان بر آورد - عبد العزیز خان آن روز به آقسو که یک منزلی خجند بسمت سمرقند واقع است شتافته دایره کرد - و چون از یغماء المان با او و همرهان او جز اسپ و قمچي نمانده بود محمد حکیم ولد نذر طغائي دیوان بیگی امام قلي خان پنج اسپ سواري با زین و دو قطار شتر و همین مقدار استر که بران خیمه و فرش و دیگر نا گزیر سفر بار بود گذرانید - درین وقت اعیان لشکر بخارا بعبد العزیز خان گفتند که بیشتر یکه جوانان امام قلي خاني با عبد الرحمن کمال عداوت دارند مصلحت آنست که او را مصحوب فرهاد بیگ پیشتر بسمرقند بفرستید - که اگر در لشکر باشد مبادا آسیبي بدو رسد - خان او را با فرهاد بیگ بسمرقند رخصت داده بفرهاد بیگ گفت که از سمرقند ببلخ روانه سازد - و خود روز دیگر از آقسو بسرای نام منزلي که از توابع اوراتپه است شتافت - درانجا یکه جوانان امام قلي خاني فراهم آمده بکهن سالان برگزاردند که اگر امروز خطبه بنام عبد العزیز

خان خوانده نشود میان ما و شما کار بمخالفت خواهد انجامید -
و ازانرو که درین باب مبالغهٔ بسیار نمودند همان روز که جمعهٔ غرهٔ
ربیع الاول سال هزار و پنجاه و پنجم هجري بود خطبهٔ خانئ
ماوراء النهر بنام او بر خواندند - پس از اداي نماز جمعه باقي یوز
با پسران نزد او آمد - و خجند و اوراتپه و برخي دیگر محال که
پنج لک خاني حاصل داشت تیول او قرار یافت - و او را بهخجند
رخصت کرد که سنجر را که بر انگیختهٔ دست فتنه پرست او بود
بحضور بفرستد - و عبد العزیز خان ازان مکان راهي گشته دهم
ربیع الاول بسمرقند در آمد - هنوز روزی چند برین نگذشته بود
که سانحهٔ صوفي سلطان پسر ترسون سلطان برادر جاني خان بروی
کار آمد - تبیین این مقال آنکه - سابقا نذر محمد خان بصوفي
سلطان یرلیغ فرستاده بود که از طالقان باورکنج بشتابد - و مقرر
گشته بود که نظربي نیز از بلخ باورکنج رفته باتفاق صوفي سلطان
در صیانت آن بکوشد - و چون نظربي در رفتن آنصوب تغافل مي
ورزید نذر محمد خان از قرشي پیغامهای درشت میفرستاد -
چنانچه این معني رفته رفته باعث افزایش دو روئي و بي اخلاصئ
او شد - و بخود مقرر نمود که هرگاه صوفي سلطان بیاید او را
بدست آورده و فوجي از اعوان و انصار خود فراهم ساخته لشکر بخارا
را آگاه سازد که در روزي که آنها برطبق قرار داد بر عبد العزیز
خان ریخته او را از میان برگیرند - او در همان تاریخ به نذر محمد
خان رسیده کار او نیز بانجام رساند - و صوفي سلطان را برمسند
حکومت ماوراء النهر بنشاند - اما ازانجا که آمدن صوفي سلطان

بدرنگ افتاد و لشکری که یاستظهار آن این کار پیش توان برد دست بهم نداد - و نذر محمد خان سزاولان سخت روي تند خو تعیین نموده بود که او را باورکنج روانه سازند - ناگزیر بدان صوب راهي گردید - و همین که صوفي سلطان از طالقان به بلخ نزدیک آمد نذر محمد خان به نذر شوایت که در بلخ بود بر نگاشت که او را بحجره رسیدن دستگیر نماید - صوفي سلطان برین ماجرا آگهي یافته همگي مردم و بنه و بار خود را گذاشته تنها بسمرقند گریخته نزد عبد العزیز خان رفت - گروهي از لشکر بخارا که در ظاهر بعبد العزیز خان راه وفاق نورديده در باطن از عدم اعتماد نفاق مي ورزیدند آمدن او را فوز عظیم دانسته خواستند که اگر فرصت یابند در سمرقند بخاني بردارند - والا ازانجا بر آورده بیرونها این مطلب بانصرام رسانند - و به بخارا رفته آنرا بتصرف در آورند - درین میان یکي از هوا خواهان عبد العزیز خان اینمعني را دریافته باو میگوید - او در باب قتل صوفي سلطان با بیگ اوغلي و سیونج بي مشورت نموده بامدادان همین که مشار الیه آمد خود را در بارهٔ او بیشتر مهربان وا نموده تنها از مجلس بر خواست - و باشارهٔ او چند غلام قلماق او را بحجره در آورده کشتند - پس از دو روز غازي بیگ پسر باقي یوز خون گرفته را که سنجر سلطان ولد سکندر سلطان بن امام قلي خان وا نموده بودند نزد عبد العزیز خان آورد - خان اورا نیز بقتل رسانیده خاطر ازان فتنه وا پرداخت - و نذر محمد خان که در قرشي بود چون دید که المانان دست غارت کشوده کلهائي که درانجا داشت بتاراج بردند و بارادهٔ نهب

دیگر اموال قرشي را گرد گرفته اند - او راز بي و تردي علي قطغان را با جمعي بمدافعهٔ ایشان تعیین نمود - و پس ازان که این طایفهٔ وخیم العاقبه بسعي ایشان متفرق گشتند خان فرصت غنیمت دانسته و رهائي از چنگ فتنه پژوهان مغتنم شمرده ببلخ شتافت - و در سه روز بآنجا رسید - و قریب پانزده لک روپیه از نقد و جنس که در بخارا گذاشته آمده بود بتاراج رفت - قلیلی عبد العزیز خان متصرف شد و اکثري لشکریان والامانان بیغما بردند - و نظر بی در حدود اند خود واقع خجند و خانیغ عبد العزیز را که همه بصواب دید او بود شنفته ازانجا به بخارا و از بخارا بسمرقند آمد - عبد العزیز خان که قبل از رسیدن او در تفویض خدمت اتالیقي مذبذب بوده گاهي یلنگتوش را تکلیف مي نمود - و او پاسخ میداد که من دل از نوکري برگرفته ام دیگر گرد سپاهي گري نمیگردم - و گاهي بیگ اوغلي را درینولا که نظر بي در رسید او را اتالیق و سیونج بي را دیوان بیگي گردانید - و بهرام که در حصار بود از انرو که بدولت بي اتالیق خود اتفاق نداشت راه سازش با اعیان حصار کشوده بمدد ایشان دولت بي را برآورد - و او ناچار از حصار بسمرقند رو نهاد - عبد العزیز خان از شنیدن این خبر محمد بیگ قپچاق را دستوري داد که بسرعت هرچه تمام‌تر رفته ده نورا که از مضافات حصار است بتصرف درآورد - و چون محمد بیگ به ده نو رسید و خواجهای حصار نگذاشتند که آنرا متصرف گردد ناگزیر معاودت نموده بشهر صفا که در تیول او بود رفت -

نذر محمد خان برین معنی آگاهی یافته سبحانقلی پسر خود را با اوراز بی که بخان نسبت مصاهرت داشت و اورا بعد از یلنگتوش اتالیق خود ساخته بود - و تردیعلی قطغان - بکومک بهرام فرستاد - این جماعه به نبرد محمد بیگ شتافته اورا منهزم گردانیدند - و او مجروح از میدان گریخته خودرا بسمرقند رسانید - و سبحان قلی و اوراز بی و تردیعلی با همرهان به ترمذ برگشته اقامت نمودند - و خواجه عبد الخالق داماد نذر محمد خان را از ترمذ بنظم ده نو فرستادند - عبد العزیز خان فرهاد بیگ را بحکومت چارجو معین ساخته از سمرقند بدانصوب دستوری داد - اسدبیگ اندجانی که از قبل نذر محمد خان بحراست آن می پرداخت قلعه برروی او کشید - فرهاد بیگ آنرا محاصره نمود - نذرمحمدخان این معنی دریافته عبد الرحمن دیوان بیگی را با طایفهٔ بکومک اسد بیگ فرستاد - اتفاقا همین که عبد الرحمن یک منزل از بلخ پیش رفت به نذرمحمدخان خبر آوردند که افواج پادشاهی بقلعهٔ کهمرد در آمدند - چنانچه گزارش خواهد پذیرفت - ناگزیر خان عبد الرحمن را برگردانیده به گرفتن حصن کهمرد تعیین نمود - و بسبحان قلی و اوراز بی برنکاشت - که انتزاع کهمرد ناگزیرتر از مهم حصار دانسته ببلخ مراجعت نماید - و بعد از برگشته آمدن ایشان تردیعلی را که ضبط کهمرد بدو مفوض بود نیز روانهٔ آنصوب ساخت - اسد بیگ از نارسیدن کومک و شدت محاصره ستوه آمده ناچار قلعهٔ چار جو را بفرهاد بیگ سپرد - و خود به بلخ آمد - و ازانرو که محمد بیگ بسمرقند رفته حقیقت واقعه بعبد العزیزخان

باز نموده بود دریغولا عبد العزیز خان بیگ اوغلي و محمد یار سرا را با فوجی به‌تسخیرحصار فرستاد - بیگ اوغلی بمحاصره پرداخته از استواري و استحکام‌قلعه چون دریافت که بجنگ و پیکار کشایش پذیر نیست براه خدعه در آمد - و بوعدهٔ گرفتن قلعهٔ خاني و حکومت سمرقند از عبد العزیز خان بهرام را از قلعه برآورده با باقي اویرات دستگیر نمود - وقلعه به‌محمد یار حواله نموده هردو را مقید بسمرقند برد - و تمامی امتعهٔ بهرام را بتصرف در آورده اورا با اسپ و قمچي به بلخ روانه گردانید - درین میان عبد الرحمن که بعد از گرفتن قلعهٔ کهمرد آوازهٔ وصول اصالت خان به خنجان بقصد نهب و غارت شنفته از کهمرد بغوری شتافته بود - و درانجا عارضهٔ بروی طاري گشته باعتقاد جمعی باجل موعود و بگمان برخی بقمزمسموم که با لتوي جیبه چی حاکم غوري بخورد اوداد رخت هستی بربست - قرین این حال‌نذرمحمد خان خبر رسیدن راجه جگت سنگه‌بحدود سراب و اندراب و مرتب ساختن حصار چوبین بنهجی که پیشتر گزارده خواهد شد یافته کفش قلماق را با گروهي دیگر بدان‌صوب فرستاد - و بعداز انکه او کاري نتوانست ساخت اورازیبی را برفتن آنجانب و سرداری لشکر تحریض‌نمود او در ابتدا ازین مهم سربرتافته آخر بگفت وگوی بسیار راضي گشت - درین اثنا خبر آوردند که راجه جگت سنگه قلعهٔ مزبور را استحکام داده بجانب پنجشیر که در عهدهٔ ضبط او مقرر بود معاودت نمود - و کفش قلماق با همرهان خائب و خاسر بصوب بلخ برگشت - ناگزیر رفتن اوراز بي بدرنگ افتاد -

از بواعث عظیمهٔ اختلال ملك و دولت نذرمحمد خان سر برکشیدن گروه المان است از گریبان بغی و طغیان - چون ایالت ماوراءالنهر بعبد العزیز خان قرار یافت - آن بد نهادان دد نژاد بتحریک اعیان لشکر بخارا که در استیصال نذر محمد خان می کوشیدند - و بحرص اندوختن حطام ناپایدار روزگار بتاخت بلاد و امصار و محالی که نذرمحمدخان وفرزندان و منتسبان او در تصرف داشتند پرداختند درماه جمادی الثانیه سنه هزار و پنجاه و پنج جنت المان که سابق نوکر نذر محمد خان بود با بسیاری المانان از آب آمویه عبور نموده بر اند خود که قاسم پسرخسرو با محمد قلی اتالیق خود از قبل نذر محمد خان صیانت آن به تقدیم می رساند - رفته دست غارت بکشاد - و در شعبان این سال دیگر باره با قریب ده هزار سوار بر اقچه و توابع آن که میان بلخ و شیرغان واقع است تاخت - نذر محمد خان از اصغاء این ماجری تردیعلی قطغان را با لشکری که در بلخ حاضر بود بمدافعهٔ او فرستاد - چون المانان از نهب خاطر واپرداخته بودند و بمجرد آگهی ازانجا باقامت گاه خود برگشتند نذر محمد خان بقباد میرآخور که باجمعی در ترمذ بود بر نگاشت که بکلیف بشتابد و سر راه این جماعه بگیرد - او ببال استعجال شتافته هنگام عبور فساد کیشان ازآب جیحون هنگامهٔ ستیز و آویز گرم گردانید - از فیهٔ طاغیه لختی مقتول و برخی مجروح گشتند - و بقیة السیف راه فرار سپردند - و قباد به ترمذ معاودت نمود - وهمچنین جوق جوق دیگر و زر اندوزان این طایفه از آب مذکور می گذشتند - و از مال زیرستان اطراف بلخ و بدخشان

هرچه بدست می افتاد گرفته برمي گشتند - این کافران کلمه گو و مسلمانان کافر خواز سفك دما و هتك استار و قتل سادات و علما و زهاد و تحریق مصاحف و تخریب مساجد و تعطیل بقاع خیر و ضیاع بر و اسر حرایر و ذراری و کسر اعراض و نوامیس و دیگر اقسام تطاول و تعدی و انواع ایذا و اهانت بر اهل اسلام چندان بروی کار آوردند که * بیت *

شاد الا به در مرگ نه بینی مردم * بکر جز در شکم مام نیابی دختر

بي رحمي و مردم ازاری این ظلم پیشجان جورسگال نبذی از واقعهٔ جوزجانان که درسمت غربی بلخ بمسافت یك روزه راه واقع است وسانحهٔ حصارکه حشري از شقاوت گزینان بتاخت آن دو مکان رفته به نهب و قتل و احراق پرداخته اند بوضوح مي پیوندد - چون این طائفهٔ ضاله بر جوز جانان مستولي گشتند درویشي سید ابراهیم نام که دران موضع منزوی بوده بایزد پرستي اشتغال داشت و قطان آن حدود اورا از اصحاب وجد و حال دانسته کمال ارادت و عقیدت باو داشتند قریب چار صد کودک از دبستانهاي آن نواحي فراهم ساخته و هر کدام را مصحفي درگردن انداخته مصحوب خود نزد آن گروه سفاك بي باك برسبیل شفاعت برد- باشد که باستعفاء این بي گناهان دست از اضرار مسلمانان آن دیار باز دارند - و زراندوزان ظلم پرست اورا با اطفال و مصاحف بمسجد در آورده دراطراف آن هیمهٔ بسیار چیدند و از هر جانب آتش زده جمله را سوختند - و درحصار اصناف افعال نکوهیده از سوختن مصاحف وکشتن سادات و هلاك ساختن اطفال در زیر سم ستوران مکرر ازین فتنه سگالان بروی کار آمده - درینولا محمد یار

سرا حاکم حصار بعبد العزیز خان نگاشت که عنقریب لشکر بلخ بر سر حصار می آید اگر فوجی بمدد معین شود خاطر بجمعیت می گراید - او شفیع درمان حاکم قرشی را با گروهی بطریق یلغار روانه نمود - نذر محمد خان پس از آگهی سبحانقلی پسر خود را با تردیعلی که بعد از عبد الرحمن او را دیوان بیگی خود گردانیده بود به نبرد شفیع درمان فرستاد - او از آب آمویه عبور نموده در پای حصار بایسون آتش هیجا بر افروخت - شفیع درمان دستخوش هراس گشته در قلعهٔ بایسون تحصن گزید - لشکر بلخ قلعه را احاطه نموده به تسخیر آن پرداخت - شفیع درمان تاب مقاومت در خود نیافته بسبحان قلی و تردیعلی پیغام داد که اگر مرا امان دهید از قلعه بر آمده نزد عبد العزیز خان بروم - وآق سقالان را با خود همداستان ساخته در اصلاح جانبین بکوشم - وبعد ازان که امان یافته نزد عبد العزیز خان شتافت - سیونج بی دیوان بیگی او را با جمعیت بسیار از عسکر بخارا همراه گرفته دیگر بار بسرعت تمام به بایسون آمد - نذر محمد خان این معنی دریافته امام قپچاق چوره اقاسی و طاهر بکاول که از سفارت ایران برگشته آمده بود و نظر یساول و جمعی دیگر را از بلخ برسم کومک تعیین نمود وهر دو لشکر در بایسون برابر هم فرود آمدند - و هر دو در معسکر بآئین اوزبکیه خندقها حفر نموده از خاک آن حصاری برکشیدند - درین اثنا عبد العزیز خان نظر بی بروتی اتالیق خود را بکومک لشکر خویش راهی گردانید - و نذر محمد خان نیز بهرام را با اورازبی بکومک مردم خود روانه کرد - و هر دو سپاه رده آرا

گشته به نبرد پرداختند - و چون از هیچ جانب اثر غلبه بروی کار نیامد و روز بانجام رسید هر دو لشکر بقرار گاه خود برگردیدند - روز دیگر بمردم بلخ رسید که نظر بي عبد العزیز خان را طلبیده - اوراز بي به کهن سالان عسکر بلخ مشورت نمود که اکنون آمدن خان ناگزیر است - یکی از معتمدان را به بلخ روانه باید کرد تا خان را برکیفیت این واقعه آگاه ساخته گزارش دهد که این مطلب درنگ بر نمی تابد - هر کدام از پدر و پسر که در رسیدن سبقت نماید در نیل مقصود پیش دستي خواهد نمود - همگنان این رای را پسندیده طاهر بکاول را نزد خان فرستادند - پس ازانکه طاهر به بلخ رسیده این پیام را بخان بر گزارد خان گفت که مثل تو خیرخواه کاردانی خالي گذاشتن بلخ چگونه تجویز نماید - درین هنگام که همگي اوزبکیه با هم اتفاق و التیام دارند اگر این گروه فرصت پژوه احشام الماق را از خود ساخته با عبد العزیز خان به بلخ در ایند علاج آن صورت پذیر نیست - و چون خان در رفتن بایسون مصلحت وقت ندید - و عبد العزیز خان به سپاه خود پیوست اوراز بي بی آنکه جنگ نماید تا بظهور چیرگي ازان طرف چه رسد - بهرام و سبحان قلي و محمد یاز همشیره زادهٔ نذر محمد خان را با لشکری که همراه داشتند بر داشته به بلخ آورد - و عبد العزیز خان بارادهٔ گشایش ترمذ بانجا رفت - جمعی که از لشکر بلخ فرار نموده بحصار ترمذ که دران هنگام نگاهبانی نداشت در آمده بودند در بروی عبد العزیز خان بر بستند - او تسخیر قلعه را پیش نهاد همت ساخت - درین میان چندی از اعیان خواجها مثل عبد الغفار خواجه

که پسر صالح خواجه برادر هاشم خواجه است و پیرزادهٔ عبد العزیز خان و مانند سنگی خواجه و محمد صادق خواجه باشارهٔ نذر محمد خان از بلخ نزد عبد العزیز خان و نظربي و بیگ ارغلي رفته برسم صلح مقرر ساختند که بعد ازین بدستور زمان امام قلي خان خانی ماوراء النهر بعبدالعزیز خان باشد - و خطبه درانجا بنام او بخوانند - و بلخ و بدخشان را با مضافات به پدر باز گذارد - عبد العزیز خان از ترمذ بقرشي رفت - و ازانجا که نذرمحمد خان از اوراز بی بواسطهٔ فرار او و بر گردانیدن پسران و لشکر بي آنکه تلاشي و پرخاشی درمیان آید منحرف گشته بود - پسران برات حافظ را که اوراز بی کشته بود بران داشت تا او را بخون پدر از هم بگذرانند - اینان او را هنگامی که با چار پسر از مجلس خان برخاسته متوجه خانه بود کشتند - و او و پسران او از غردلي یا بی توفیقی نیارستند بر یکی ازانها زخم برسانند - اگرچه خان بعد ازآشتي برخي از آزار و پیگار پسر و مردم او آسوده بود لیکن چون روز بروز امارات دو روئي و دو رنگی اوزبکان و هراس جان و مال و عرض و ناموس در ازدیاد بود ترک صید و شکار نموده چندي درون حصار بلخ خانه نشین گشت - انجام کار بسببي که گزارده آید از بلخ بسوي ایران گریخت *

گذارش واقعهٔ کهمرد و تاخت اصالت خان و دیگر سوانح

سابقا فرستادن اصالت خان بکابل برای پرداخت احوال لشکر

آن صوبه به استصواب امیر الامرا و تسویهٔ مسالک و امداد ادوات یساق بلخ و بدخشان در سنهٔ آتیه که پیش نهاد خاطر خورشید مآثر پادشاه گیتي کشا بود و تعیین بهادر خان و رستم خان و قلیچ خان و نجابت خان و راجه رایسنگه و نظر بهادر و جمعي دیگر نزد امیر الامرا تا در کمین فرصت بوده هر گاه وقت مقتضي باشد بدخشان را تسخیر نمایند نگاشته آمد - اکنون بگزارش مقصود مي پردازد چون اصالتخان بکابل رسیده بصوابدید امیر الامرا بسر انجام سپاه و ساختن راه و دیگر مهمات پرداخت •

سلخ ربیع الثاني سال گذشته خلیل بیگ تهانه دار غوربند نزد امیر الامرا و خان مزبور آمده برگزارد که چنین استماع افتاده که تردیملی قطغان و حارسان قلعهٔ کهمرد درینولا با سبحان قلي پسر نذر محمد خان بکومک بهرام خان و محاربهٔ محمد بیگ که از قبل عبد العزیز خان بتسخیر حصار شادمان آمده بود رفته اند - و درقلعه قلیلي مانده اگر لشکری با بنده همراه کنند قلعه بزودي و آساني مسخر می گردانند امیر الامرا از کمی غله و کاه در اطراف ضحاك و کهمرد فرستادن لشکر گران بدانسو مصلحت ندیده هزار سوار از منصبداران و هزار دیگر از احدیان صوبهٔ کابل با اسحاق بیگ بخشی آنصوبه و هزار دیگر از تابینان خود با فرهاد غلام خویش مصحوب خلیل بیگ بکشودن قلعهٔ کهمرد روانه ساخت - و قرار داد که بضحاك شتافته صدق و کذب این خبر باز جوید - اگر بصحت پیوندد به تسخیر قلعه بپردازد - والا درانجا توقف گزیده بتاراج احشام

اطراف کهمرد اشتغال نماید - چون خلیل بیگ بعد از رسیدن ضحاک دریافت که گزارده فروغ راستي دارد بکشودن قلعه مقید گشت - چندی که دران حصار بودند بمجرد رسیدن این سه هزار سوار هزیمت را غنیمت دانسته راه ادبار پیش گرفتند - و قلعهٔ کهمرد را بی آنکه شمشیر از نیام بر آید یا تیر بخانهٔ کمان درآید بندهای درگاه جهان پناه متصرف گشتند - و ازانجا که که خلیل بیگ و همرهانش کار دیده و پیکار ورزیده نبودند از آسیمه سری اوزبکیه و در ماندگی نذر محمد خان به پسر و نوکران خود بغرور افتاده قلعه را بی آنکه چنانچه باید استحکام دهند و لختی احتیاطا توقف نمایند سر مست نبیرهٔ مبارز خان و دولت و چندی دیگر از خویشان اورا با پنجاه سوار تفنگچی باز گذاشته بضحاک برگردیدند - که ازانجا آذوقه و دیگر ناگزیر قلعه داری سرانجام نموده روانه سازند - امیر الامرا بعد از آگهي بر کیفیت حال روانه شدن خود را تا وصول امرائي که بکومک او معین شده بودند موقوف داشته مقرر گردانید که اصالت خان با همراهان پیشتر بصوب غوربند بر آمده درنواحي کابل فروکش کند اگر احیانا اوزبکیه بسوي کهمرد بیایند به غوربند و ضحاک رفته و خلیل بیگ و اسحاق بیگ را همراه گرفته آن گروه شورش پژوه را مالش دهد و الا تا آمدن من دران نواحی درنگ نماید *

نوزدهم جمادي الاولی سال گذشته اصالت خان از کابل بر آمده در جلگاي میان قریهٔ ما هرو پای مینار تا رسیدن خبر اوزبک توقف نمود *

بیست و ششم این ماه [جمادی الاولی] امیرالامرا باندیشهٔ آنکه عسکری که بکومک او مقرر شده دیر خواهد رسید و قابو از دست خواهد رفت باتعیناتیان صوبه و تابینان خود بعزیمت تسخیربدخشان از کابل برآمده باصالت خان پیوست - پس از نوردیدن دو منزل نکاشتهٔ خلیل‌بیگ و اسحق بیگ از ضحاک رسید - که صد سوار احدي با شصت افغان از مردم سرمست که بادولت خویش او را و همرهان اورا بالختی ناگزیر قلعه به کهمرد می بردند - سه کروه از بامیان نوردیده زمام دور بیني و حزم گزینی از دست دادند - و بخاطر فراهم غافل خوابیدند - ناگاه پاس اخیر شب قریب چارصد سوار اوزبک بر اینان تاختند - از طرفین برخی مقتول و چندی مجروح گشتند - لشکر ضحاک به شنیدن این واقعه بر اوزبک تاخت اورده ازان رو که هنگام گریزباد بگرد اوزبکیه نرسد اثری از یغان درنیافته بضحاک برگردید . امیرالامرا بعد از اطلاع برین ماجری اصالت خان را بسرعت هرچه تمامتر باپنج شش هزار سوار پیش از خود فرستاد و خود نیز کوچ بر کوچ از عقب راهی شد - و درغور بند همه عساکر باهم پیوسته روانهٔ پیش شدند - پس از نوزدیدن چهار منزل خبر رسید که قلعهٔ کهمرد را باز اوزبکان متصرف گشتند *

گزارش این واقعه برسم اجمال آنکه چون تقدیر ایزدی و قضاء سرمدی بران رفته بود که درسال آینده همگی ولایت بلخ و بدخشان داخل ممالک محروسه گردد و بالفعل وقت روائي این امنیت نرسیده بود - و بحکم * * بیت *

نادادن کامهاي فرع است دلیل

کاندر حق ماش فکر بر اصلی هست

عبد الرحمن دیوان بیگی و تردیعلي با جمعی از اوزبکیه برسر کهمرد می آیند - قلعه نشینان بي آنکه کار بر ایشان تنگ شود امان گرفته چون گویم نیل بدنامی و شرمساري بر رو کشیده از قلعه بر می آیند - ازانجا که پیمان و ایمان این ناخلق شناسان چون ایمان شان نادرست است الوسات و اویماقات سر راه باشارهٔ این نادرستان دست قتل و نهب و غارت برمي کشایند - و جمعی مقتول و برخی مجروح مي‌گردند - و سرمست و چندی دیگر زخمي بضحاک می رسند - بعد از سنوح این مقدمه چون خلیل بیگ نزد اصالت خان رفته گزارش نمود که مصلحت مقتضی نیست که چنین لشکر گران درین کوهستان درآید - چه طریق از تنگي چنان دشوار گذار است که اکثر جاها بیش از یک شتر و یک سوار نتواند گذشت و شش هفت روزه راه از آمد شد افواج منصوره که نمانده و از ضحاک تا کهمرد آذوقه نیست مگر آنکه بردارند - و تا تهانه جا بجا نگذارند آمدن غله و مترددین بعسکر نصرت پیکر صورت نخواهد بست - و نذر محمد خان بواسطهٔ قرب کهمرد به بلخ همگي سپاه بلخ را بکهمرد فرستاده اگر برای محافظت مسلک در هر تهانه جمعیت کم نگاهدارند فایدهٔ مترتب نخواهد گشت - و مردم بسیار از لشکر جدا کردن لایق نمي نماید - اصالت خان نزد امیر الامرا آمده این مقدمات معقوله را باز نمود - صلاح دران دیدند که چون با لشکر عظیم از کابل برآمده ایم پسیچ تسخیر کهمرد بهنگامش باز گذاشته رو بکشایش بدخشان باید نهاد - و قرار

دادند که از راه پنجشیر به بدخشان روانه شوند - درین میان بهادر خان و چندي دیگر از بندهای درگاه معلی که بکومک امیر الامرا مقرر شده بودند بدو پیوستند - در حیني که موضع گلبهار مرکز اعلام ظفر اتسام گشت دولت بیگ تهانه دار پنجشیر باجماعهٔ که از حقیقت آن راه آگاه بودند از پنجشیر رسیده بر گزارد که این راه صعب المرور است اگرچه شتر سبک بار می‌تواند گذشت اما گذار چنین سپاه گران از عقبات و مضایق و رسیدن بسرحد بدخشان بغایت دشوار است - و یازده جا از آب پنجشیر که بي پل گذشتن ازان متعذر است باید گذشت - و درههاب و ایاب آذوقه باید برداشت - و نیز از لاغری ستوران سپاه بواسطهٔ تردد در کوهسار و سبل ناهموار و قرب ایام بارش برف و سختی سرما هنگام این یساق نیست - بنابران دولت خواهان نزد امیر الامرا فراهم آمده بر گزاردند که اگر درین وقت همگی لشکر ازین راه بملک بدخشان در آید - هراینه از قلت غله وکاه و شدت راه اکثر دواب از کارخواهد رفت - و وقت آن قدر نمانده که کار چنانچه باید بانجام رسد - اگر در آغاز بر آمدن از کابل که اسپان سپاه تاب‌تردد و توانائي حرکت داشتند بقصد کشایش کهمرد راه نوردیده نمی شد و همت بر انجام این یساق گماشته مي آمد نقش مراد بر وفق آرزو صورت میگرفت - اکنون مصلحت وقت این است که از لشکر جمعي که اسپان تازه زور داشته باشند برچیده بسر کردگی یکي از بندگان کار طلب باید فرستاد که سبکبار گشته و آذوقهٔ چند روزه بر اسپان خود برداشته به ایوار و شبگیر بسرحد بدخشان در آیند تا هم بر

مداخل و مخارج و مضایق و مزالق آگهي پدید آید - و هم بر حقیقت ملک و غنیم اطلاع حاصل گردد - و هم از الوسات آنجا هر که اختیار دولتخواهي نماید او را بکابل راهی ساخته شود - و هرکه بمخالفت پیش آید او را بقتل و نهب و غارت تنبیه داده آید - و باین راي صائب امیر الامرا باستصواب هوا خواهان دولت ابد میعاد قریب ده هزار سوار از بندهاي پادشاهي و تابینان خویش و بهادر خان همراه اصالت خان تعیین نمود - این گروه کار پژوه جریده با آذوقهٔ هشت روزه در کمال استعجال از راه هندو کوه راهي گشتند - و از پروان بآهنگران و ازانجا بسال اولنگ و صباح آن از کتل هندو کوه گذشته به دو شاخ و ازان منزل پنجم رجب به خنجان در آمده ازان قصبه بچهار باغ و روز دیگر باندر اب و فرداي آن بقریهٔ خانقاه و ازانجا بنو بهار و ازان مکان بسراب و ازانجا پای کتل طول و ازانجا از کتل مسطور گذشته در جلگای پایان کتل و ازانجا باشپدن و ازان مقام باسرر و ازانجا به رخه که حاکم نشین پنجشیر است و ازانجا بکلبهار رسیدند - و در ذهاب و ایاب بسیاري از اسپ و شتر و گاو وگوسفند غنیمت گرفتند - و احشام علي دانشمندي و ایلانچق و کورمکي را با خواجه زادهاي اسماعیل اتائی و مودودي و قاسم بیگ میر هزار اندراب همراه گرفته مراجعت نمودند - و چون کیفیت وقایع مزبور و حقیقت سبل از عرایض امیر الامرا و اصالت خان بشرف اصغاء خدیو دین و دولت رسید گرفتن قلعهٔ کهمرد و سر انجام نا کرده برگشتن و رفتن اصالتخان باین طرز و برگشته آمدنش بسي نا پسندیده افتاد - و

به علیمردان خان امیر الامرا منشور لامع النور شرف صدور یافت که شایسته آن بود که خود با تمام لشکر ظفر پیکر به بدخشان میرفت- و به تسخیر آن می پرداخت-که درین وقت که نذر محمد خان بخود درمانده بود فتح بدخشان بعون آسمانی بکمال آسانی میسر میشد - و فرمان شد که امیر الامرا از سنگ تراش و درود گر و بیلدار و غیر اینان هر قدر در کار باشد برای ساختن راه طول که بهتر نشان داده بودند روانه سازد - نجابت خان و اصالت خان با همرهان به تلثیم سدهٔ سنیه فایز گردند - و بهادر خان با امیر الامرا درپشاور قشلاق کند - و راجه رایسنگه با سایر راجپوتان در اتک و رستم خان در رهتاس و قلیچ خان با همرهان در بهیهره که تیول اوست زمستان بگذرانند - و لشکر را آسوده گردانیده آمادهٔ کار باشند که هرگاه وقت سواری باشد افواج جهان کشا به تسخیر بلخ و بدخشان تعیین خواهیم فرمود *

شتافتن راجه جگت سنگه بحدود سراب و اندراب و ساختن چوبین قلعه و پرداختن به نبرد اوزبک

چون راجه از کارطلبی و خدمت پژوهی بعرض مقدس رسانیده بود که کمترین آرزو دارد که مصدر خدمتی شود- و میخواهد که از راه طول که بهترین طرق بدخشان است بآن ولایت در آمده بضبط خوست و سراب و اندراب بپردازد - و الوسات و اویماقات آن سرزمین را باطاعت و انقیاد در آورد - و اگر از گمرهی و نا بخردی از ایلی و فرمان پذیری سر بر تابند مالش بسزا دهد - و بدین سبب

جمعیت بسیار از سوار و پیاده از وطن طلبیده - و امیدوار است که علوفهٔ جمعیتی که بر ضابطهٔ منصب بنده زیاده باشد از سرکار پادشاهي مرحمت شود - و ملتمس او حسب الالتماس امیر الامرا بشرف پذیرائي رسیده بود - و تنخواه طلب یکهزار و پانصد سوار و دو هزار پیاده که زیاد آورده بود از خزانهٔ کابل مقرر گشته - بنا بران راجه بسرانجام سپاه و دیگر ضروریات این مطلب پرداخته پنجم رمضان از امیر الامرا مرخص شده بکاري که مامور بود رو نهاد و از کتل طول گذشته لشکر همراه را دو جوق ساخت - یکي را با بهاو سنگه پسر خود برسم منغلاي پیشتر فرستاد - و دیگری را با خود گرفته بارادهٔ تاخت خوست متعاقب روان شد - و چون ارباب و کلانتران و کد خدایان خوست برین عزیمت مطلع گشته سه چهار کروه پذیره شدند - و راجه را دیده بزبان استلانت و استکانت اظهار ایلي و ابراز یکدلي کرده گزارش نمودند که اگر یکي از بندگان خدیو داد گر درین حدود استوار حصاري ساخته از روی استقامت اقامت گزیند و از ما جز خدمتگزاري و جان سپاري امري دیگر بروي کار آید نهب و غارت گنجائي دارد - ازانجا که راجه را مقصدی جز اطاعت و انقیاد این جماعه و ضبط آن حدود نبود - همانجا دایره کرد - و اینان را بعنایت پادشاهي امیدوار ساخته براي بناء قلعه مکانی استفسار نمود - برگزاردند که اگر میان سراب و اندراب قلعهٔ ساخته شود این هر دو جا با خوست منضبط خواهد شد - فرداي آن راجه کوچ نموده و این جماعه را همراه گرفته بسراب رفت - و باستمالت ارباب و اهالي آن که استقبال

کرده اظهار فرمان پذیری و دولتخواهی نمودند پرداخته بواسطهٔ بارش برف درانجا سه روز توقف کرد - و چارم روز رو باندراب نهاد - و در وسط سراب و اندراب قلعهٔ محکمی از چوب که دران سر زمین فراوان است برافراخت - و بروج آن را از سنگ ساخته دو چاه کلان میان آن کند - درین اثنا کفش قلماق و جمعی از اوزبکان که نذر محمد خان بمحاربهٔ راجه فرستاده بود رسیده سپاه خود را سه فوج گردانیدند - دو فوج از سواران و یکی از پیادها - و چون قراولان این خبر براجه رسانیدند از قلعه برآمده او نیز لشکر خود را سه فوج ساخت - و دو طرف دهنهٔ دره که راه دخول غنیم بود گران چوبها بعرض راه بنهجی که سوار ازان بدشواری بگذرد افگنده محکم گردانید - و پیادهای تفنگچی و تیر انداز در پس آن باز گذاشته ازیکسو خود با فوجی و از طرف دیگر بهاو هنگه پسر او با جوقی بقصد نبرد قیام نمودند - و جمعی را از تفنگچیان بمدافعهٔ پیادهای هزاره که بکوه بر شده بودند فرستاد - و چون لشکر اوزبک از سه جانب رسیده راجه و پسرش از دو سو دست جرأت و جسارت به انداختن تیر و تفنگ کشودند - سپاه اوزبک ستیز و آویز جان بازان هندوستان را تاب نیاورده ره گرای فرار گشتند - و تفنگچیان براز کوه نیز بضرب بندق سرکوب قلعه را از دست پیادهای هزاره گرفتند - و تعاقب نموده از کوه فرود آوردند - اوزبکیه در جائی که تفنگ نرسیدی رو بروی راجه فراهم آمده از خیره چشمی ایستادند راجه آن دو فوج سوار و پیاده نزد خود طلبیده با همگی سپاه یکبار بران گروه فرصت پژوه حمله آورد - بعد از التهاب نایرهٔ جدال

جمعي از غنيم مقتول و لختی مجروح گشتند - ازين طرف نيز چندي زندگاني فاني در کار حديو دين و دنيا کردند - اوزبکيه از ديد حماست و حميت اين ناموس پرستان سود اين جسارت جز خسارت ندانسته بمساکن خويش بر گرديدند - و چون راجه حقيقت اين ماجری بامير الامرا فکاشته کومک و سرب و باروت بجهت ذخيرهٔ قلعه طلبيده بود امير الامرا سرب و باروت همراه راجروپ پسر او فرستاده سه چهار هزارسوار ازکومکيان کابل وتابينان خود مصحوب ذوالقدرخان ولی بيگ واسحاق بيگ وفريدون غلام خود بکومک تعين نمود •

بيست و سوم رمضان شب هنگام نزديک دو هزار سوار ازبک و پيادهاي هزاره با کفش قلماق برجمعي که راجه بنگاهبانی راه بردهنهٔ دره بازداشته بود ريختند - و چندی از ابطال طرفين بعد از کشش وکوشش هلاک گشتند - و اوزبکيه درين مرتبه نيز بهزاران خواري و خاکساري راه فرار سپردند - راجه از استواری قلعهٔ چوبين وآذوقه و ديگر لوازم قلعه داري خاطر فراهم آورده چندی از راجپوتان معتمد خودرا با پانصد تفنگچي و چار صد راج پوت بمحافظت حصار گذاشته بيست و پنجم رمضان از راه کتل پرنده بصوب پنجشير مراجعت نمود - وازان رو که در اثنای راه نوردي برف و باد و دمه باعث اتلاف و اهلاک بسياري از اسپ و آدم شد - و از کثرت برف لشکر ازکتل نيارست گذشت - ناگزير درميان راه آن شب بتعب تمام گذرانيد - و بامداد بجائي که هيمهٔ وافر بود بر گرديده منزل کرد - درين هنگام

فریدون پیش از کوسکیان دیگر با جمعي از تابینان امیرالامرا به راجه پیوست - و اوزبکان قابو جو از شنیدن انسداد راه و برگشتن راجه بقصد جدال و عزم قتال هجوم نمودند - راجه خود در قول جا گرفته راجروپ پسر کلان خود و فریدون را با جمعی دیگر هراول ساخت - بعد از گرمی هنگامهٔ زد و خورد بسیاري از اوزبکیهٔ بی حمیت به تیغ خونریز وسنان مرگ انگیز مبارزان سپاه نصرت دستگاه راه گراي نیستي گشتند - و جمعي از کنداوران دولت ظفر طراز خصوصا چندی از راجپوتان راجه مردانه جان فشانی نمودند ادبار پژوهان تاب نیاورده قدم در وادی فرار گذاشتند - و دلاوران عسکر اقبال بجسارت وجلادت در پي تاخته قریب دو کروه تعاقب کردند - اوزبکیه از هراس آنکه مبادا مردم قلعه سر راه بگیرند و جمعی از عقب شتافته راه سپرهلاک گردانند - فراز کوه برآمده راه سلامت بل ندامت پیمودند - و بخواري و زبانکاري رو بمامن نهادند - و راجه آن روز درپاي قلعه منزل نموده روز دیگر براه طول راهي گشته پائین کتل دایره کرد - و بامداد از کوه برف که دران دو سه روز برف آن فی الجمله رو بکمي نهاده بود گذشته بحدود پنجشیر درآمد *

مراجعت موکب معلی از نزهت گاه کشمیر بدار السلطنه لاهور

چارم شعبان رایات اقبال ازنزهت آباد کشمیر بصوب دارالسلطنهٔ لاهور ارتفاع یافت - خدیو هفت اقلیم مهین پادشاهزادهٔ والاتبار

را با صدر الصدور سید جلال و چندي دیگر براه راست پیشتر به بهنبر راهي گردانیده با دولت جاوداني و سعادت دو جهاني از راه شاه آباد نهضت فرمودند تا بتماشای ینابیع آن سر زمین بهشت آئین پرداخته از شاه آباد به هیره‌پور و ازانجا به بهنبر متوجه گردند - سید فیروز از اصل و اضافه بمنصب هزاري چارصد سوار سر برافراخت - بطالب کلیم که در ستایش پادشاه دوران قصیدهٔ گفته بود دویست مهر انعام فرمودند *

نهم [شعبان] بصاحب آباد نزول فیض موصول فرموده سه روز بعشرت کامراني گذرانیدند - وازانجا رکضت نموده شاه آباد را بقدوم ممینیت لزوم نمودار خلد برین گردانیدند *

چاردهم [شعبان] مقام شد - شب هنگام تماشاي چراغان کنار حیاض و انهار آن مکان نزه مسرت و نشاط افزود - و ده هزار روپیهٔ مقرر به نیازمندان رسید *

پانزدهم [شعبان] ازانجا کوچ کردند *

هفدهم [شعبان] هیره پور مرکز اعلام نصرت طراز گردید - و در اثناء راه تماشای آبشار اوهر فرح بخش خاطر اقدس گشت - چون بعرض ایستادگان پیشگاه حضور رسید که دیندار خان حارس قلعهٔ کابل را ایام زندگي بسر آمد قلعه‌داری آن باسد الله برادر او تفویض نموده اورا از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات وهفت‌صد سوار نوازش فرمودند - راجه کورسین کشتواری را از اصل و اضافه بمنصب هزاري چارصد سوار بر نواخته دستوری مراجعت وطن دادند - درین روز بعد از نزول مظهر اقدم

رحمت ایزدی در هیره‌پور ابر شورش آغاز نهاده ترشح نمود - شب هنگام بارش درگرفت-فردا درعین باران کوچ شد-و تا وصول بسرای سوخته که درانجا رباط پخته موسوم بخیر سرا از سرکار گردون قباب محفوظهٔ الطاف الهي نواب بیگم صاحب بنایافته باران تند بارید بعد ازان برف آغاز باریدن نمود - پس از رسیدن به پای کتل پیرپنچال تخفیف یافت - درحین نزول به لدهي که ظفرخان بحکم اقدس در وسط بلندی کتل مذکور بتازگي ساخته است برف دربعضی جاهایک وجب و در برخي محال یک و نیم وجب حجم داشت - جمعي که یک روز پیشتر تا پیشخانه آمده بودند بعرض ارفع رسانیدند که از نصف شب تا دو پاس روز پیوسته بالای کتل برف بارید - و دران شب و روز و فردای آن‌که‌کوچ شد تا فرود آمدن از کتل سرماي شدید بود - درین منزل ظفرخان را خلعت و اسپ با زین نقرهٔ مرحمت نموده بکشمیر مرخص ساختند *

نوزدهم [شعبان] ازپوشانه گذشته دربیرم کله فرود آمدند *

بیست و چهارم [شعبان] لدهي که اسلام خان مابین نوشهرهٔ و بهنبر حسب الحکم ساخته بود منزل اقبال گشت - درینجا مهین پور خلافت که از بهنبر برسم پذیره آمده بودند بادراک دولت ملازمت کامیاب گردیدند - علامی سعد الله خان بعنایت اسپ از طویلهٔ خاصه با ساز طلا نوازش یافت - روز دیگر بهنبر مضرب خیام فلک رفعت گشت - اعظم خان که از متهرا آمده بود بشرف تلثیم سدهٔ سنیه رسیده‌هزار مهر نذر گذرانید - و صدر الصدور سید جلال و جعفر خان و جمعی دیگر که بعضی بحکم اقدس پیشتر

از کشمیر بدانجا آمده بودند و برخي از تیول و مواطن باستلام عتبهٔ علیه رسیدند - میرزا نوذر پسر میرزا حیدر بن میرزا مظفر صفوي را بمرحمت خلعت و باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزار و پانصدي دو هزار سوار سرعزت بر افراخته قوش بیگی گردانیدند و لهراسپ خان را باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزار و پانصدي هزار و پانصدسوار - ویادگار بیگ ولد زبردستخان را بعنایت اسپ سر بلند ساختند *

بیست و ششم [شعبان] از بهنبر داد دهان و صید کنان بدار السلطنه توجه فرمودند *

غرهٔ رمضان رستم خان که حکم شده بود که در رهتاس توقف نماید بفرمان اقدس آمده دولت ملازمت اندوخت *

سیوم [رمضان] از دریاي چناب براه پل عبور واقع شد - درین روز نجابت خان و اصالتخان و چندي دیگر از بندهاي درگاه که همراه ایشان رفته بودند ازکابل رسیده دولت ملازمت فایز گردیدند و اصالتخان صد اسپ ترکي پیشکش نمود - وچون ساعت سعادت اشاعت دخول بدار السلطنهٔ لاهور نزدیك نبود سید جلال جعفر خان و دیگر بندها را از راه راست بدار السلطنه رخصت نمودند وبذات اقدس با برخی از ملتزمان بساط حضور و جماعهٔ که ناگزیر صید و نخچیر اند روزی چند در نواحی حافظ آباد بشکار پرداخته ازان راه متوجه شهر گشتند *

پانزدهم [رمضان] سایهٔ چتر آسمان سا بر دار السلطنه گسترده دیدهٔ آرزو مندان قدوم مقدس را بتوتیاء غبار موکب معلی

منور گردانیدند - درین روز بادشاهزادهٔ عالی نسب مراد بخش بحکم والا از ملتان آمده شرف ملازمت دریافت - و هزار مهر نذر گذرانید - و بعنایت خلعت خاصه سربلند گردید - سید خانجهان نیز استلام عتبهٔ خلافت نموده هزار مهر نذر بنظر اشرف در آورد - راجه جسونت سنگه که از وطن آمده بود بدولت زمین بوس رسید - علامی سعد الله خان باضافهٔ پانصد سوار بمنصب پنجهزاری ذات و دو هزار سوار و بعنایت علم و نقاره - و اصالتخان باضافهٔ هزاری پانصد سوار بمنصب چار هزاری سه هزار سوار سربر افراختند - بمیرزا نوذر صفوی و حکیم محمدداؤد اسپ مرحمت شد - مهیس داس را تهور قلعه دار ارک لاهور دولت ملازمت اندوخت - عبدالکافی برادر اصالت خان بخطاب نوازش خان برنواخته آمد *

بیست و یکم [رمضان] مرشد قلی علیمردان خانی بعنایت خلعت و اسپ وخدمت فوجداری دامن کوه کانگره از تغیر خنجر خان سرافراز گردید - خواجه رحمت الله ده بیدی که برهنمائی بخت بیدار از نزد عبدالعزیز خان بعزیمت بندگی درگاه والا آمده بود سعادت کورنش دریافت - و حقیقت ریختن اوزبکان بر عبدالعزیزخان و تاراج نمودنش که پیش ازین نوشته شد با مقدمات دیگر چون دران مجلس حاضر بود بتفصیل بعرض معلی رسانید - و بعنایت خلعت و منصب ششصدی ذات و صد و پنجاه سوار و انعام چار هزار روپیه مفتخر و مباهی گشت - خواجه فتح الله نقشبندی از ماوراء النهر آمده در سلک بندهای درگاه خواقین پناه منسلک گردید - و بانعام دوهزار روپیه نوازش یافت *

درین ماه [رمضان] سي هزار روپیه برسم هر سال بمحتاجان و مستحقان عطا شد *

غرهٔ شوال خدیو حق پرست بر فیل آسمان هیکل به نماز گاه تشریف برده بعد از ادای آن بدولتخانهٔ مقدس مراجعت فرمودند - و در ذهات و مجي بزر نثار جهانی کامیاب گردید - درین روز گوهر بحر خلافت پادشاهزادهٔ والا مقدار محمد شاه شجاع بهادر را بارسال چهار اسپ از طویلهٔ خاصه یکي با زین طلای مینا کار سر بلند ساختند - شصت اسپ پیشکش پردلخان قلعه دار بست بنظر اقدس در آمد - حق نظر بدخشي و قاسم بیگ میر هزار اندراب و میرک بیگ خنجاني و دولت بیگ اندرابی و سه کس دیگر از کدخدایان احشام حدود بدخشان که با اصالتخان بآستان عرش مکان آمده بودند هریک بخلعت و منصب در خور سر افراز گشت - و پنجهزار روپیه بهمهٔ ایشان مرحمت شد *

ششم [شوال] محمد جعفر خویش سارو تقی وزیر فرمانرواي ایران که بارادهٔ عبودت بدرگاه گردون اشتباه آمده بود دولتکورنش دریافت - و بانعام دو هزار روپیه سر بر افراخت *

هشتم [شوال] پادشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش چهل اسپ و چار صد شتر پیشکش نمود - بمیر ابو الحسن ملازم عادلخان پانزده هزار روپیه و بهمرهان او دو هزار روپیه انعام شد - چون در پنجاب غله از خشک سالي رو بگراني نهاده بود مبلغ ده هزار روپیه از خزانهٔ خیرات بصدر الصدور سید جلال حواله

فرمودند که باهل استحقاق و احتیاج خصوصا زاویه گزینان برساند - از اصل و اضافه حیات ولد علیخان ترین بمنصب هزاری ذات و هزار سوار - و رایسنگه جهالا بمنصب هزاري ششصد سوار سر بلندي یافتند *

دوازدهم [شوال] معتقد خان بخلعت و صوبه داری اردیسه از تغیر محمد زمان طهراني سر برافراخت *

چاردهم [شوال] رای تودر مل باضافهٔ پانصدي دویست سوار دو اسپه سه اسپه بمنصب هزار و پانصدي هزار و دویست سوار دو اسپه سه اسپه مباهي گردید - و بسهرند مرخص گشت - کشن سنگه نبیرهٔ راجه مانسنگه بمنصب پانصدی دو صد و پنجاه سوار سرافراز شد *

هزدهم[شوال] از اصل و اضافه ذو القدرخان بمنصب دو هزاري ذات وهزار و هشتصد سوار - و راجه جیرام بمنصب هزار و پانصدی ذات وهزار سوار - و روپ سنگه را تهور بمنصب هزاری ذات و هزار سوار و گوکلداس سیسودیه بمنصب هزاری ذات و هشتصد سوار سر بلند گشتند *

شب بیست و دوم [شوال] سید خان جهان که بعارضهٔ فالج تا دو ماه صاحب فراش بود بسفر واپسین رخت هستی بربست - پادشاه قدردان بر رحلت آن بندهٔ تمام اخلاص راسخ الارادت تاسف فرموده از جناب احدیت آمرزش مسئلت نمودند - چون سید منصور پسر تیره اختر آن مرحوم بی ظهور باعثی بتخیلات باطله و توهمات لاطایله مقارن فوت پدر از درگاه عرش اشتباه فرارنمود خدیو عدالت

گستر بعد از آگهی برین واقعه یادگار بیگ ولد زبردست خان را با جمعی از گرز برداران براثر او سهرند رویه فرستادند - چه ظن غالب آن بود که بجانب وطن گریخته باشد و حکم شد که بسرعت هرچه تمامتر شتافته هرجا آن گمراه خرد تباه را بیابد مقید ساخته بپایهٔ اورنگ خلافت بیاورد - و چون ازان بی هنجار چنین حرکت بی جا بروی کار آمد هرکدام از دو پسر خرد خان مزبور سید شیر زمان و سید منور را باوجود صغر سن نظر بر خدمات پدر و عنایت خاصی که بران خان مرحوم مغفور داشتند بمنصب هزاري ذات و دو صد و پنجاه سوار سرافرازي بخشیدند - و سید فیروز برادر زادهٔ اورا باضافهٔ پانصدي ششصد سوار بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار سربلند گردانیدند - و از تابینان آن قدیم الخدمت سی کس در زمرهٔ بندگان درگاه کیوان جاه منخرط گشتند - ازان میان بهار توحادي بمنصب پانصدي ذات و سه صد سوار - و دیگران بمناصب درخور سرافرازي یافتند *

درین تاریخ سید سالار سید خان جهانی را بفوجداری برخی پرگنات خالصهٔ گوالیار که در تیول سید خان جهان مرحوم بود - و سید عالم برادر اورا بحراست قلعهٔ گوالیار و اضافهٔ منصب افتخار بخشیدند *

بیست ودوم [شوال] بمهین پادشاهزادهٔ بخت بیدار برای خرچ عمارتی که در دارالملک دهلي نزدیک قلعهٔ مبارک مشرف بردریاي جون اساس نهاده بودند دولک روپیه انعام شد - و بدرازی سماء عظمت نوئینان اخلاص آئین زمستانی عنایت فرمودند - مهیسداس راتهور بمنصب هزاری ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه مفتخر

گردید - قاضی طاهر آصف خانی بخدمت بخشیگری و واقعه نویسی صوبهٔ احمد آباد مباهی گشته دستوری یافت - یوسف آقای علیمردان خانی بعنایت فیل مباهات اندوخت - بمیر عبد الله ولد میر عارف صفوی سه صد اشرفی و بخواجه زین الدین علی دویست اشرفی و به شاه محمد ولد شاه بیگ خان کابلی صد اشرفی انعام فرمودند - به لعل خان گن سمندر هزار روپیه مرحمت شد *

بیست و نهم [شوال] لطف الله ولد سعید خان بهادر ظفر جنگ باضافهٔ پانصدی دویست سوار بمنصب هزار و پانصدی هفتصد سوار سر بر افراخت - درین تاریخ نور محل زندگانی فانی بدرود نمود - او دختر اعتماد الدوله و همشیرهٔ حقیقی آصف خان خانخانان سپهسالار بود - بعد ازان که بعقد نکاح حضرت جنت مکانی در آمد تصرف مفرط در مزاج آنحضرت کرد - و زمام حل و عقد مهام ملکی و مالی آنچنان بدست اختیار و قبضهٔ اقتدار او در امد که گزارش تفصیل آن سزاوار این صحیفهٔ مکارم و معالی نیست - وچون خافان ملک طینت اورنگ خلافت را بجلوس اقدس زینت بخشیدند بمقتضای شیمهٔ کریمه سالیانهٔ او دولک روپیه مقرر گردانیدند - او پهلوی مرقد یمین الدوله آصفخان در مقبرهٔ که درزندگانی برای خود بنا نموده بود مدفون گشته - مرقد خان مزبور که غربی روضهٔ حضرت جنت مکانی متصل جلوخانهٔ که پیش دروازهٔ روضهٔ منوره است واقع شده - گنبذ یست که از سطح تا پایکار مثمن است بقطر پانزده ذراع - و ازانجا تاشقه قالب کاری - دراضلاع هشتگانهٔ

آن جانب درون هشت نشمین خوشنمای زیب آگین ساخته اند و جانب بیرون هشت پیشطاق هریکی بطول هفت گز و عرض چار و ارتفاع یازده بطرح نیم مثمن - ازارهٔ این عمارت جانب درون از سنگ مرمراست - و جانب بیرون از سنگ ابری - و روی کارش اکثری از سنگ مرمر است و لختی از سنگ ابری و سنگ زرد و دیگر سنگهای گوناگون - در چبوترهٔ وصورت قبر که برفراز آن است انواع احجار رنگین پرچین نموده اند - و آیات قرآنی و اسماء الهی بطریق پرچینکاری دران ارتسام یافته - فرش عمارت مزبور باحجار متلونه بآئین گره بندی انجام پذیرفته - بر دور گنبد چبوترهٔ است مثمن بقطرشصت ذراع که سراسر از سنگ سرخ است - و در جهات اربعهٔ آن چهار حوض - هر کدام بطول نه ذراع و عرض هفت و نیم - و این عمارت در وسط چار چمنی مرتب گشته که طول و عرض آن سه صد ذراع است - از جدران اربعهٔ محیط این چار چمن دیوار شرقیی همان دیوار غربیی چوک جلوخانهٔ روضهٔ حضرت جنت مکانی است - در ضلع غربیی این مقبره مسجدیست نزه - و شرقیی آن عمارتی قرینهٔ مسجد - در وسط ضلع جنوبي دروازهٔ است رفیع تمامی این عمارت بصرف سه لک روپیه در عرض چار سال مهیا گشته *

دوم شهر ذي القعده عرضهٔ داشت سرو جویبار سلطنت پادشزاده محمد شاه شجاع بهادر مشتمل بر نوید تولد پسر خجسته اختر از دختر اعظم خان و التماس نام با هزار مهر نذر بدرگاه خواقین پناه رسیده نشاط افزای خاطر خورشید مآثر گشت - آن فلذة الکبد را به زین العابدین موسوم گردانیدند *

چهارم [ذي القعده] یادگار بیگ منصور مقهور را که در سهرند دستگیر نموده بود بدرگاه والا آورد - گزارش این ماجری آنکه بعد از فرستادن یادگار بیگ بتعاقب آن محروم العافیت پس از چندی بعرض مقدس رسید که او بسوی لکهی جنگل گریخته - و بدست کروری آنجا گرفتار آمده - بنابران فرمان شد که شفیع الله برلاس که بخدمت توزک می پردازد با جمعي از یساولان رفته او را بیاورد - و از انرو که کروری مذکور از نسبت بنوت خانجهان که رکن رکین این دولت بلند صولت بود بران بی هنجار آشفته کار که از دولت درگریز بود و با بخت در ستیز در نگاهباني چنانچه باید تنگ نگرفته بود - پیش ا رسیدن شفیع الله ازانجا نیز فرار نمود - پس ازان که شفیع الله بآنجا شتافته کروری مزبور را بجهت غفلتی که ازو بروی کار آمد بغضب پادشاهي که نمونهٔ قهر الهي است تهدید نمود او به پیر کمال عم خود کروری پرگنهٔ تهاره مکتوبي باستعجال تمام فرستاده که درین حادثه جان و مال و عرض و ناموس در مقام تلف است اگر بعد از تجسس وتفحص ظاهر شود که بآنجانب آمده است مراسم جد و جهد بتقدیم رسانیده بهر روشی که داند اورا بدست آرد - و خود با شفیع الله بصوب سیوهان که دران سو نیز گمان گریختن بود رفت - اتفاقا پیر کمال بعد از تگاپو بسیار بوسیلهٔ پی شناسان دریافت - که آن رهگرای ضلالت از نواحی تهاره بجانب سهرند شتافته است - بنابران بسرعت تمام باجمعیتی که داشت از پي او روان شد - و منصور بی شعور با مغلی و افغانی که همراه داشت بمحنت بسیار حوالی سهرند رسید

و اسپان را بصحرا باز گذاشته زینها را در چاه انداخت - و خود بزی فقیر در باغ حافظ رخنه پنهان شد - و آن دو همراه گمراه نیز تغیر لباس نموده بگوشهٔ خزیدند - پدر کمال چون از پس رسیده آن پی گم کردهای دین و دولت را ندید به یادگار بیگ که تا سهرند هیچ جا خبر در نیافته کیفیت واقعه معروض داشته بود - و احتیاطا برای تفحص آن شوریده حال مانده - خبر کرد - بعد ازان که باتفاق جست و جوی نمودند مردم یادگار بیگ افغانی را که رفیق آن بی توفیق بود گرفته نزد او آوردند - او بعد از تهدید آن بخت برگشته را در باغ حافظ رخنه نشان داد - یادگار بیگ او را گرفته با افغان مقید و مسلسل بدرگاه عالم پناه آورد - و مغلی که با او همراه بود بدر رفت - از روی سیاست پادشاهانه که قوام جهان و نظام جهانیان بآن بازبسته است او را محبوس گردانیدند - و یادگار بیگ از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات و چار صد سوار سر بلند گشت *

نهم [ذی القعده] حیات خان را بعنایت اسپ با زین نقره بر نواختند - و هر کدام از خواجه عبدالرحیم و خواجه محمد رضا و خواجه محمد نازل وجمعی دیگر از خواجه زادهای اسمعیل اتائی را که با اصالتخان از بدخشان آمده بودند داخل بندها گردانیده بخلعت و منصبی مناسب حال سر بر افراختند - وبهمهٔ ایشان چارده هزار روپیه مرحمت شد *

جشن شمسی و زن

روز مبارک دوشنبه چارم ذی الحجه سال هزار و پنجاه و پنجم

مطابق سیوم بهمن جشن فرخنده شمسی وزن انتهای سال پنجاه و چارم و ابتداء سال پنجاه و پنجم از زندگانی جاودانی حضرت خاقانی منعقد گردید - و آن ذات مقدس بطلا و دیگر اجناس معهوده سنجیده آمد - و بوجوه آن اهل استحقاق و احتیاج کامیاب گشتند - درین روز نشاط افروز امیرالامرا علی مردان خان بحکم ارفع از پشاور آمده به تاثیم عتبهٔ فلک رتبه فایز گشت - و هزار مهر نذر گذرانید - و بعنایت خلعت خاصه با نیم آستین سر عزت برافراخت چون نذر شوایت ایلچی نذر محمد خان نواحی دارالسلطنه رسیده بود حسین بیگ و شفیع الله که بخدمت توزک قیام دارند بحکم اشرف اقدس رفته او را بدرگاه معلی آوردند - او بعد از استلام سدهٔ سنیه نامهٔ خان را با نه قطعهٔ لعل و سی و سه اسپ و بیست و یک شتر و دیگر اشیا که برسم ارمغانی فرستاده بود و قیمت مجموع آن سی هزار روپیه شد بنظر اقدس در آورد - و بعنایت خلعت و یکدهٔ مرصع و بیست هزار روپیهٔ نقد و مبلغ چار هزار روپیهٔ دیگر از زر سرخ و سفید نثار وزن مقدس کامروا گشت - درین گرامی جشن علامی سعد الله خان باضافهٔ هزاری ذات بمنصب شش هزاری دو هزار سوار و بعنایت فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و مادهٔ فیل - و صدر الصدور سید جلال باضافهٔ هزاری ذات بمنصب شش هزاری هزار سوار - و راجه بیتهلداس باضافهٔ پانصد سوار بمنصب پنجهزاری چار هزار سوار سربلندی یافتند - راجه پهاڑ سنگه که بمنصب سه هزاری سه هزار سوار هزار سوار دو اسپه سه اسپه سرافراز است هزار سوار دیگر او نیز دو اسپه سه اسپه مقرر گشت - نظر بهادر

باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاري دو هزار و پانصد سوار و میرزا نوذر صفوی باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاری دو هزار سوار - و مهیس داس راتهور باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزار و پانصدي دو هزار سوار - و عاقل خان باضافهٔ پانصدي صد سوار بمنصب دو هزار و پانصدي هشت صد سوار و حیات خان باضافهٔ پانصدي صد سوار بمنصب دو هزاري شش صد سوار - و انروده ولد راجه بیتهلداس باضافهٔ پانصدي ذات بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار - و از اصل و اضافه گردهرداس کور بمنصب هزاري هفت صد سوار - و خوشحال بیگ کاشغري بمنصب هزاري چارصد سوار - وهریکی از شفیع الله برلاس و رحمت خان بمنصب هزاری دویست سوار مباهي شدند - پیشکش شایسته خان الماس بزرگي بوزن صد و شانزده سرخ بنظر اقدس در آمد - ازین الماس شانزده رتي سائیده آمد - و وزنش صدرتی ماند - و قیمت صد هزار روپیه مقرر گردید - و خان مذکور بارسال خلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا وفیل از حلقهٔ خاصه نوازش یافت - و نگارندهٔ مکارم ومعالیٔ این دولت سامي را بعنایت مادهٔ فیل سر عزت بر افراختند - باصحاب غنا و ارباب طرب مبلغ مقرر انعام شد *

هشتم [ذي الحجه] زیور دست خان بخلعت و ضبط سیوستان سر بلند گردید - روز عید اضحی بعیدگاه تشریف فرموده بادای نماز پرداختند - و بعد از مراجعت بدولت خانهٔ والا رسم قربان بتقدیم رسید - و درذهاب و ایاب دامان روزگار بزر نثار

بر آمود - پیشکش نذر شوایت بیست و هفت اسپ و هژده شتر بنظر اقدس درامد - و او بعنایت خلعت مرصع و همرهان او بانعام نه هزار روپیه کامیاب گشتند *

پانزدهم [ذی الحجه] شاه بیگ خان بحکم معلی از میوات آمده دولت استلام سدهٔ سنیه دریافت - بیست و هفت اسپ پیشکش پردل خان از نظر اشرف گذشت - چون محمد حسین ولد میر فتاح صفاهانی تیولدار پنوج تمرد پیشگان کاشیال را که پا از دایرهٔ اطاعت بیرون گذاشته خراج گزاری نمی نمودند با جمعی ازتعینانیان صوبهٔ کشمیر مالش به سزا داده بود کاشیال به جاگیر او مرحمت شد - و بمیر فتاح که پدر و برادر او در دولت صفویه باین اسم موسوم و مشهور بودند ملقب گشت - و بعنایت خلعت و اسپ نوازش یافته بکاشیال مرخص گردید - بخواجه وفا که با ندر شوایت بارادهٔ بندگی درگاه خلایق پناه آمده بود دو هزار و پانصد روپیه انعام شد *

بیست و چهارم [ذی الحجه] بمنزل امیر الامرا علی مردان خان تشریف گرامی ارزانی داشتند - او بلوازم پاانداز و نثار و سپاس این نوازش والا پرداخته مرصع آلات و اقمشهٔ نفیسه برسم پیشکش گذرانید - و متاع یك لک روپیهٔ بعز پذیرائی رسید - چون بعرض مقدس رسید که راجه جگت سنگه در پشاور رخت هستی بربست راجروپ پسر کلان اورا بارسال خلعت و منصب هزار و پانصدی ذات و هزار سوار از اصل و اضافه و خطاب راجگی و انعام محال وطن که به پدرش نیز عنایت شده بود

و مرحمت اسپ سربلند ساختند - و ضبط چوبین قلعه که پدر او میان سراب و اندراب ساخته بود بعهدهٔ او بازگذاشته حکم فرمودند که از جملهٔ هزار و پانصد سوار و دو هزار پیاده که بکمک پدر او مرحمت شده بود مواجب پانصد سوار و دو هزار پیاده از خزانهٔ کابل تعین میشده باشد *

نهضت عساکر فیروزی بفتح بلخ و بدخشان

همت جهانکشای خدیو دین و دولت و نهمت عالم آرای خداوند ملک و ملت از سر آغاز جلوس اقدس خصوصا ازان باز که نذر محمد خان پای خسران پیما از اندازه بیرون گذاشته بقصد تاخت کابل آمد - و بهزاران بدنامی و ناکامی برگردید - بر تسخیر بلخ و بدخشان که هم ملک موروثی این دودمان خواقین نشان است و هم مفتاح کشایش سمرقند که مستقر سریر عرش نظیر قطب الدنیا و الدین حضرت صاحب قران انار الله برهانه بوده مصروف بود - و همواره درفکر ترتیب مواد این مهم و سرانجام اسباب این یساق می بودند لیکن ازانجا که زمان امضای این امنیت در مشیت الهی که هر شانی را بزمانی و هر زمانی را بشانی باز بسته است نرسیده بود بسبب سنوح بعضی عوایق در حجاب توقف مانده بود - و نیز ازین رو که تیغ جهاد این دولت دیر بنیاد بی باعثی از بواعث شرعیه بر ارباب اسلام از نیام بر نیامده است بتاخت و تاراج اوزبکیه که درزی اسلام بودند - و هنوز افعال شنیعه و اعمال قبیحهٔ ایشان بروی روز نیفتاده بود نمی پرداختند - درینولاکه خاطر

حق ناظر از نظم و نسق سواد اعظم هندوستان بهشت نشان وضبط و ربط ممالک و مسالک این چار دانگ عالم بجمعیت گرائید - و ارکان امارت نذرمحمدخان متزلزل شد - و بنیان حکومتش متذبذب و در بلخ هرج و مرج پدید آمد - و از قلت استقلال آقا و کثرت استبداد اینی هر دری در باری و هر سری سرداری گشت - و گروه ظلم پژوه اوز بکیه و الماق بی ایمان بسفک دماء ابرار و هتک استار اخیار و کسر ناموس واسر احرار آن دیار دست تطاول و تعدی کشوده آنچه یهود و نصاری بر اهل اسلام نه پسندند بروی کار آوردند - چنانچه قبل ازین بتفصیل گزارش یافت - و اینمعنی بر پیشگاه عدالت خدیو اسلام و خداوند انام بشهادت ثقات بثبوت پیوست باغاثت مغمومان ستم کشیده و اعانت مهمومان جوردیده که بر ذمت همت پادشاهان والا جاه لازم و متحتم ست پرداخته پادشاه زادهٔ والا گهر مراد بخش را با پنجاه هزار سوار نبرد جوی هزبر خو و ده هزار پیاده از تفنگچی و باندار و توپ انداز بتسخیر آن دیار و تنبیه گروه بی هنجار تعین فرمودند - و تقسیم افواج فیروزی در صفوف هفتگانه بحضور اقدس چنین قرار یافت - در هر کدام از قول و هراول دوازده هزار سوار و دو هزار پیاده - و در هریک از برانغار و جوانغار شش هزار سوار و دو هزار پیاده - و در هر کدام از طرح جانب راست و چپ شش هزار سوار و هزار پیاده - و در التمش دو هزار سوار - و فوج قول بوجود پادشاهزادهٔ والا گوهر وچار صد کس از امرا و منصبداران که از انجمله است امیر الامرا علی مردان خان و نجابت خان ولد میرزا شاهرخ و میرزا خان پسر شاه

نواز خان بن عبدالرحیم خانخانان و شیخ فرید ولد قطب الدین خان کوکهٔ حضرت جنت مکانی و شاه خان و ذوالقدر خان و شیخ الهدیه ولد کشور خان بن قطب الدین خان کوکه و ملتفت خان ولد اعظم خان که با پانصد سوار از تابینان پدر معین گشته بود و هزار احدي استقامت گرفت - و قرار یافت که هنگام آرایش صفوف مبارزت امیر الامرا در یمین و نجابت خان در شمال قیام نموده نبرد آرا گردند - و فوج هراول به چار صد و هفتاد کس از امرا و منصبداران که ازانجمله است بهادر خان و راجه بیتهلداس و راو ستر سال هادا و مادهوسنگه هادا و نظر بهادر خویشگي ومهیس داس ولد دلپت را تهور و سید عالم برادر سید هزبر خان و سیورام کور و روپ سنگه نبیرهٔ کشن سنگه را تهور و رامسنگه راتهور و حیات ولد علي خان ترین و جمال خان نوحاني و محکم سنگه و گوپال سنگه و گوکلداس سیسودیه و علاول ترین و گردهرداس کور و راجه امرسنگه نروري و سید شهاب ولد سید غیرتخان و رایسنگه جهالا و ارجن کور و سید نورالعیان ولد سید سیف خان و سید محمد نبیرهٔ سید قاسم و مهیس داس دیگر که او نیز را تهور است ومحمد قاسم ولد هاشم خان بن قاسم خان میر بحر که بخدمت میر آتشي مفتخر است واحداد مهمند و سجان سنگه سیسودیه و کشن سنگه تونور و راو روپ سنگه چندراوت و کرپا رام کور واوگرسین و اندرسال و تلوک چند و چندر بهان فروکا و سنکرام کچهواهه و سید شاه علي و سید مقبول عالم و همیر سنگه سیسودیه و پهاڑ نوحاني و پرتهي سنگه کچهواهه و پدم چند نبیرهٔ رای منوهر و دانیداس میرتیه و

گوبنداس خاندوراني وسيد اجميري و باوي چوهان و راوت نراين داس سيسوديه و هزار سوار تفنگچي انتظام يافت - وسرداري مسلمانان به بهادر خان و پيشوائي راجپوتان براجه بيتهلداس مقرر گرديد - برانغار بچهارصد وشصت كس از امرا ومنصبداران كه ازانجمله است قليچ خان و شاه بيگ خان و راجه ديبي سنگه بنديله و اهتمام خان وخنجر خان و تركتاز خان و مقصود بيگ علي داشمندي با ساير داشمنديان وهفتصد سوار احدي و تفنگچي منتظم گشت - و باشليقي اين فوج بقليچ خان تفويض يافت - و جوانغار بدوصد و پنجاه كس از امرا و منصبداران كه ازانجمله است رستم خان و دولت و خان والدالف خان و مراد قلي سلطان ككهر با اكثر ككهران و نور الحسن بخشي احديان و دو هزار سوار احدي و تفنگچي انضباط گرفت - و طرح دست راست به اصالت خان و سه صد و هفتاد و نه تن از امرا و منصبداران كه از انجمله است راجه رايسنگه ولد مهاراجه وراجه راجروپ و راجه جيرام ولد راجه انوپ سنگه و سيد اسدالله و شادمان پكهلي وال و جگرام و راجه بهروز وعجب سنگه ولد ستر سال و سيد چاون و چتر بهوج چوهان و كشن سنگه كچهواهه و نذير بيگ عبد الله خاني و جلال الدين محمود دروازي و خوشحال بيگ ولد عوض خان قاقشال و سيد محمد مهدي و هفت صد سوار احدي تفنگچي منضبط گرديد - و طرح دست چپ بخليل الله خان و دويست و پنج كس از امرا و منصبداران كه ازانجمله است راجه پهاڑ سنگه بنديله و سعادت خان نبيرهٔ زين خان و چندرمن بنديله و صف شكن ولد ميرزا حسن صفوي و خليل بيگ و

خوشحال بیگ کاشغري و جبار قلي ککهر و غضنفر ولد الله ویردي خان و خواجه عنایت الله و خواجه عبدالعزیز ولد صفدر خان وهاشم بیگ کاشغري و تولک بیگ کاشغری و رستم بیگ کولابي و بهو جراج و محمد زمان ارلات و میر مقتدی و الله دوست کاشغری و ابراهیم حسین ترکمان و هفت صد سوار احدي و تفنگچی مستقیم گشت و التمش به میرزا نوذر ولد میرزا حیدربن میرزا مظفر صفوي و لهراسپ خان ولد مهابت خان و سید محمد ولد خان دوران بهادر نصرت جنگ و صفي قلي ترکمان و کرشاسپ و خدا دوست ولد سردار خان و جمعی دیگر از بندهاي منصبدار محکم گردید *

و روز شنبه سلخ [شهر ذي الحجه] مطابق بیست و نهم بهمن پادشاهزادهٔ والاتبار و امیر الامرا را با اکثر امرائي که دولت اندوز حضور بودند رخصت نموده مقرر فرمودندکه درملک ککهران و حسن ابدال و اتک و آن حدود هرجا علیق و قضیم وافر باشد فروکش کنند - و بعد ازان که نو روز عالم افروز کوه و صحرا سبز گرداند و هواي کابل و کوهستان آن نواحي باعتدال گراید برخی از لشکر نصرت پیکر در خدمت پادشاهزادهٔ جهانیان براه پشاور و لختی براه بنگش بالا و پایان روانه شده درکابل بیک دیگر به پیوندند تا هم کاه وغله بفراواني می رسیده باشد و همچنین حشري گران و لشکری بي پایان از مضایق و مزالق مصاعد و مهابط شوامخ جبال بآساني گذاره شود - و پس ازانکه مواکب کواکب شمار درکابل فراهم آیند قلیچ خان و خلیل الله خان و میرزا نوذر با افواج سه گانه که بسرکردگي ایشان متعلق است از راه آب دره بکهمرد رفته نخست

حصار آنرا و بعد ازان حصن غوري را بتصرف در اورند - و بعد از کشایش این دو قلعه بملازمت پادشاهزادهٔ گرامي نژاد برسند و پادشاهزادهٔ والا تبار و امیر الامرا بانواج چارگانه از راه طول راهي گشته بتسخیر قندز و توابع آن بپردازند - وچون ولایت بدخشان بتصرف اولیاء دولت درآید تسخیر بلخ وجههٔ همت گردانند - هنگام رخصت پادشاهزادهٔ عالی نسب را بعنایت خلعت خاصه با نادري طلادوزي و یک لعل بیش بها بادو مروارید که برسرمي بندند و طرهٔ مرصع الماس گران ارز و جمدهر مرصع با پهولکتاره و شمشیر مرصع و باضافهٔ هزار سوار بمنصب دو ازده هزاري ده هزار سوار دو هزار سوار دو اسپه سه اسپه و بمرحمت صد اسپ ازان میان دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین مرصع دیگری با زین طلاي میناکار و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و جل مخمل زربفت و مادهٔ فیل و هفت لک روپیهٔ نقد بعنوان مساعدت سر بلند ساختند - و امیرالامرا علي مردان خان بعنایت خلعت خاصه و جیقهٔ الماس ثمین و خنجر مرصع با پهولکتاره و شمشیر مرصع و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و جل مخمل زربفت و مادهٔ فیل مفتخر گشت - و به اسمعیل بیگ پسر او خلعت و جیقهٔ مرصع و فیل - و به نه کس از همراهانش خلعت عنایت فرمودند - و فلیج خان و رستم خان و نجابت خان و اصالت خان وراو سترسال بمرحمت خلعت خاصه و جمدهر مرصع و اسپ و نظر بهادر بخلعت و اسپ و فیل - و میرزا نوذر بعنایت خلعت و اسپ و نقاره - و شاه بیگ خان و میرزا خان و لهراسپ خان و

سید عالم و شیخ الهدیه و سیورام کور و روپ سنگه و رام سنگه راتهوران وصف شکن ولد میرزا حسن صفوي و سید محمد ولد خانه‌دوران بهادر نصرت جنگ و گوکلداس سیسودیه و گردهر داس و راجه اسر سنگه نروري و راي سنگه جهالا و سید شهاب و سید محمد و سید ذوالعیان سادات بارهه و ارجن و خوشحال بیگ کاشغري و شادمان پهکلیوال بمرحمت خلعت و اسپ - و دیگران بعضي بمرحمت خلعت - ولختی بعنایت اسپ - عزافتخار اندوختند - و شیخ الهدیه باضافهٔ پانصدي ذات بمنصب دوهزاري هزار سوار و بخطاب اخلاص خان نامور گردید - و خدمت دیوانی لشکر نصرت اثر بکفایت خان - و خدمت بخشیگري به ملتفت خان - و داروغگی داغ و تصحیحه به شمس الدین ولد مختار خان مفوض گردید - بهادر خان را که در پشاور بود خلعت خاصه و جمدهر مرصع با پهولکتاره و اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا و فیل از حلقهٔ خاصه مصحوب اصالت خان فرستاده سر بلند گردانیدند - و دو هزار اسپ از سرکار خاصه همراه لشکر کردند - که برخی به احدیان و تفنگچیان اسپ طلب و تنمه یامرا و منصب دارانی که اسپان درکار داشته باشند برسم مساعدت بدهند - تا از تا بیفتان ایشان اسپ هرکه سقط شود عوض بیابد - و از اصل و اضافه منصب راو روپسنگه چندراوت هزاري ذات و هزار سوار - و منصب رای سنگه جهالا هزاری ذات و هفت صد سوار مقرر گشت - بقیهٔ احوال در محلش گزارش خواهد یافت •

غرهٔ محرم سنه ۱۰۵۶ یادگاربیگ ولد زبردست خان باضافهٔ

پانصدی صد سوار بمنصب هزار و پانصدي پانصد سوار و بخطاب جان نثار خان بلند پایگي یافت *

هفتم [محرم] فدائي خان از گورکپهور آمده باستلام عتبهٔ سنیه سعادت اندوز گردید - و یک فیل پیشکش گذرانید - عنایت الله ولد ظفر خان بعنایت فیل سر بر افراخت - بخواجه فیض الله برادر خواجه حسن ده بیدي دو هزار روپیه - و بمیر هاشم و خال محمد و صادق بیگ و فولاد بیگ چار هزار روپیه عنایت شد - و ده هزار روپیهٔ مقرر این ماه به محتاجان عطا فرمودند - چون بعرض مقدس رسید که بعضي تهي دستان صوبهٔ پنجاب از گرانیء غله اولاد مي فروشند مظهر اتم رحمت الهی فرمان داد که هرکه فرزند بفروشد بها را از سرکار خاصهٔ شریفه باو داده فرزند را نیز باو وا گذارند - و بشمول این مرحمت جمعي کثیر از اندیشهٔ قوت و شدت جوع و محنت جدائي فرزندان که درین تشاء اصعب مصایب امت رهائی یافتند - و حکم جهان مطاع بصدور پیوست که هر روز در ده جا لنگر ساخته آش مبلغ دویست روپیه بفقرا قسمت نمایند *

پانزدهم [محرم] منزل مهین پور خلافت بورود میمنت آمود نمودار بهشت برین گردید - آن والا گهر مراسم پا انداز و نثار بتقدیم رسانیده جواهر و مرصع آلات و اقمشهٔ نفیسه برسم پیشکش گذرانیدند - ازان میان متاع قریب یک لک روپیه شرف پذیرائي یافت *

بیست و دوم [محرم] بمیر عبدالله صفوي دویست مهر مرحمت

شد - درین ایام مرشد قلي فوجدار دامن کوه کانگره قلعهٔ تاراگده را حسب الحکم از تصرف منسوبان راجه جگت سنگه برآورده متصرف شد - تفصیل این اجمال آنکه بعد از درخواست هواخواهان دولت روز افزون اگرچه معاصی و اجرام راجهٔ مزبور که از ضلالت و جهالت چندي سر از طاعت اولیاي سلطنت بلند صولت برتافته بود بعفو مقرون ساخته قلعه را بعد از انهدام جدران بوی مرحمت فرموده بودند - و بالتماس او عمارات درون حصار باز گذاشته چنانچه در اثناي وقایع سال پانزدهم نگارش یافت - اما چون گذاشتن چنین معقل حصین و موبل متین که از ارتفاع کوه و صعوبت راه تسخیر آن متعذر است بدست مرزبانان فرصت جوي شورش خو از دور بیني و حزم گریني بعید بود بعد از فوت راجه فرمان معلی بنام مرشد قلي عز صدور یافت که پیش از آگهئ متعلقان راجه بتاراگده رسیده آنرا از تصرف منسوبان او بر آورد - و هفدهم فدائی خان نیز از پیشگاه قوایم سریر جهانباني بایلغار رخصت یافت که در انصرام این مهم کوشیده مردم را ازانجا گسیل سازد - و حقیقت بایستادگان سدهٔ سنیه معروض دارد تا یکي از بندگان معتمد بنگاهبانئ آن فرستاده آید - مرشد قلي پیش از وصول فدائي خان بدوازده روز قلعه را متصرف گردید و پس از پیوستن فدائي خان حصار را با برخی اشیا بدو سپرده روانهٔ دامن کوه کانگره شد و چون اینمعني از عرضه داشت فدائي خان بمسامع حقایق مجامع رسید بهادر کنبو را بعنایت خلعت و اسپ سربلند گردانیده به نگاهبانئ آن حصن حصین دستوري دادند *

گزارش نوروز

درین هنگام که بخت بیدار و دولت کارگزار مژدهٔ نصرت و نوید فیروزي میرسانید - بعد از گذشتن دو گړي از شب چهار شنبه سیوم ماه صفر سنه هزار و پنجاه و شش *

جمشید سریر چرخ چارم * بخشندهٔ نور هفت طارم

لواي اعتدال به بیت الشرف بر افراخت - فردای آن خدیو جود گستر سریر کامرانی را بجلوس مقدس پایهٔ آسماني بخشیده دست انعام و افضال و بر و نوال برکشودند - و نذر شوایت ایلچی نذر محمد خان را بعنایت خلعت و انعام بیست هزار روپیه کامیاب گردانیدند - میر ابوالحسن ملازم عادلخان را بخلعت و اسپ با زین نقره و فیل سربر افراخته رخصت بیجاپور فرمودند - و برای سربلندی عادل خان خلعت خاصه و جمدهر مرصع گرن ابها باپهولکتاره و سپر خاصه مرصع بند و بار و صد پارچه از نفایس اقمشهٔ احمد اباد و کشمیر همراه او فرستادند - مطلب ولد معتمد خان از تغیر میر عبد الکریم بخدمت بخشیگری و واقعه نویسي و داروغگي عمارت و میر بحری دارالخلافه و اضافهٔ منصب سر برافراخته بدان صوب مرخص شد - خلیل الله خان را بخلعت و جمدهر مرصع و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا بر نواخته رخصت لشکر فیروزی دادند - و عاقل خان را بعنایت خلعت و بخشیگری دوم و منصب دو هزار و پانصدی ذات و هزار سوار از اصل و اضافه و خدمت عرض وقایع صوبجات از تغیر ملا علاء الملک مباهی گردانیدند - و ملا

علاء الملک بمرحمت خلعت و خدمت میرسامانی از تغیر عاقل خان و باضافهٔ پانصدی صد سوار بمنصب هزار و پانصدی دو یست سوار سر افتخار برافراخت - حسین بیگ خویش امیر الامرا را بخلعت و منصب هزاری ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه نوازش نموده آخته بیگي گردانیدند - سید بهادر را بعنایت خلعت و خدمت توزک از تغییر جان نثار خان و اضافهٔ منصب بر نواختند - به نذر شوایت دو مهر یکي دو صد تولگي و دیگري صد تولگی و دو روپیه بهمین وزن انعام شد *

هفدهم [صفر] بساعت مختار حکم شد که پیشخانه را بصوب کابل برآورند - چون محمد قاسم میر آتش به یساق بلنج معین گشته بود مظفر حسین بخلعت و خدمت داروغگی توپخانهٔ رکاب والا و کوتوالی اردوی معلی سربلندي یافت *

ارسال جان نثار خان برسم رسالت به ایران

چون پیوسته میان خواقین این دود مان سلاطین نشان و فرمان روایان سلسلهٔ صفویه ابواب اتحاد و وداد مفتوح بود - و بآبیاری ارسال اسفار و سفرا و اهداي تحف و هدایا چمن اخلاص این دو خاندان والا مکان شاداب و سیراب - هر چند شاه صفي در اواخر ایام سلطنت از قلت تجربه و دیگر موجبات غفلت و غرور مصدر بعضي اندیشهاي بي جا و سگالشهاي نا سزا که باعث رنجیدن بل رنجانیدن باشد گشت - اورنگ آراي جهانباني حضرت خاقاني با آنکه استغنا و استعلا بمرتبهٔ است که مزیدی بران

متصور نیست - و آنچه قصارای آرزوی اکثر سلاطین عالیجاه و قصوای امید بیشتر فرمان گزاران والا دستگاه است - بندگان این درگاه خلایق پناه را میسر است - بعد از ارتحال شاه مذکور نه پسندیدند که سلسلهٔ مضافات و رابطهٔ موالات که از دیر باز موکد است یکباره گسیخته شود - بنابران مقرر ساختند که جان نثارخان را که از خانه زادان آداب دان مزاج شناس است بتعزیهٔ شاه صفی و تهنیت پسر او که بنام جدش شاه عباس مسمی است بفرستند *

و هژدهم این ماه [صفر] او را بخلعت و جمدهر مرصع و باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزاری پانصد سوار و دو اسپ یکی عربی با یراق طلا دیگری از خانه زادان سرکار والا با زین مطلا و فیل سر افراز ساخته دستوری دادند - و حکم شد که متکفلان مهمات سرکار گردون آثار طلب دو سالهٔ او و همرهان او را نقد از خزانهٔ عامره تن کنند - و مصحوب او گرامی مراسله منهی از مراسم تعزیت و منبی از لوازم تهنیت که علامی سعد الله خان بامر ارفع اعلی انشا نموده و نقلش درین صحیفهٔ اقبال نگارش می یابد - با لختی مرصع آلات و پنجهزار پارچه از انواع امتعه نفیسهٔ ممالک محروسه که قیمت مجموع سه لک و پنجاه هزار روپیه بود ازانجمله مرصع آلات یک لک روپیه و سایر امتعه دو لک و پنجاه هزار روپیه برسم ارمغانی ارسال فرمودند *

نقل نامه

هزاران ستایش و گونا گون نیایش ذاتی را سزد که نه در کبریای

نبیلهٔ او حد را بار - و نه بآلای جزلهٔ او عد را کار - نه احسان جسیمش را رادی - و نه افضال فخیمش را صادی - و فراوان منت منعم بی عوض و مفضل بی غرض را رسد که امتیاز بخشید نوع انسان را از هرچه بابق وجود رسیده در بدو تکوین و ایجاد - باضافهٔ نعمت ادراک و استعداد - پس بر گزید جمعی را بتفاوت درجات بروفق استعدادات بکرامت فرمودن مرتبهٔ رسالت و عنایت نمودن منزلت سفارت برای بیان سبیل رشاد و تبیان طریق سداد عط فرمود - سلاطین عدالت آئین و خوافین صواب گزین را خلعت خلافت و کسوت نیابت بجهة اجرای مامورات ناموس اکبر نقل و امضای مقتضیات قسطاس اعدل عقل - وضبط و ربط بلاد - و اصلاح حال عباد و دفع فتنه و فساد - و درود نا محدود - و سلام غیر معدود - از حضرت معبود - بر نقطهٔ دایرهٔ وجود - دایرهٔ نقطهٔ کره و جود - صاحب حوض مورود - مالک مقام محمود - مخصوص و منفرد از گروه قدسی شکوه انبیا و رسل برسالهٔ کافه و دعوت عامه و تقوی بدلائل متکاثره - و معجزات مستمرهٔ وافره - و تحلی بفضایل علمیه فایقه از احصا - و عملیهٔ خارجه از استقصا - قافله سالار رهنمایان رهنمای قافله سالاران - مبشر منعوت - جامع جوامع نعوت موخر مقدم - پس آیندهٔ پیش قدم - و برآل اطهار او که مرایای حقایق معارف - و منبع ذوارف عوارف - و مخزن اسرار نبوت - و مظهر سرایر ولایت - اند - و بموجب خطاب مستطاب - اِنَّمَا یُرِیْدُ اللّٰهُ لِیُذْهِبَ عَنْکُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ الْبَیْتِ وَ یُطَهِّرَکُمْ تَطْهِیْراً - ساحت مجد ایشان از دناءت مبری - و از لوث دناست معری - است - و بر

اصحاب ابرار او که آبروي دين - و سبب لمعان نور يقين - و حافظان شريعت غرا - و ناقلان طريقت بيضا - و راقعان قواعد اسلام - و هادمان اساس کفر و ظلام - اند - خصوصا خلفاء راشدين مهديين - که عناصر اربعهٔ دين حنيف - و چار رکن ملت منيف - و فانيان بقای مطلق را قاده و قدوه - و مستهلکان حق را ساده و اسوه اند - و هرکدام بموجب نصوص محکمهٔ قطعية الدلالة - و احاديث صحيحهٔ يقينية الافادهٔ معنعنهٔ متصله - بروايت عدلی از عدلی - و حکايت ثقهٔ از ثقهٔ - بسبب اختصاص بسجيهٔ رضيه - و شيمهٔ مرضيه - بمنزلتی متفرد و منقبتی متوحد - و بقدری که قدر آنرا خداوندان قدر دانند - ممتاز - و بفضلی که فضل آنرا خداوندان فضل شناسند ممتاز باد - برآنکه دل مآل سگال حقيقت پيوند - و بخرد حق شناس هوشمند - مخفي نيست - که خالق اشباح - و باری ارواح - را جل شانه و عظم برهانه - در ايقاع هر فعلی دقايق حکم است که نظر دور بين را بادراک آن آشنائی نه - و در ابداع هر امری لطايف مصالح است که گوهر شب چراغ خرد را در درک آن روشنائی نه پيد است - که علم حادث را بقديم سجانستی و متناهي را بغير متناهی مناسبتی نيست - پس پيش آمد مکروه به تسليم و رضا اولی - و استقبال مرغوب بشکر و سپاس احری - لهذا در واقعهٔ هايله و حادثهٔ نازلهٔ رحلت خسرو جم جاه جعل الله الجنة مثواه - ازين دار بي مدار پر خمار - بنزهت سرای بقا و قرار - که بمقتضای عدم استماع مواعظ بلند و نصايح سودمند مندرجه در نامهٔ مرسل محبوب صفدرخان که در معنی آب حيات

جاودانی بوده از چشمه سار راستی و راست گفتاری - و غذای روحانی از شاخسار درستی و درست کرداری - و خاطر حق بین حقیقت گزین را در اناضهٔ آن جز مراعات نسبت پدر فرزندی و محافظت قول نبیء هادی - که نص مشحون بحکمت الدین النصیحه باشد - غرض منظور نظر فراز پرواز نه - و اتباع اقاویل نادانان دانا نمای هنگامه جو - و سفیهان جهل انتمای بی صرفه گو - که همت پست این همنشینان بد سرشت گرمی بازار خویشتن است نه اندیشهٔ مآل کار ولی نعمت خویش - بافراط در ارتکاب آنچه اجتناب ازان منتج آگهی و هوشیاری در دنیا - و مثمر فلاح و نجاح در عقبی - است - و تحرز ازان همه کس را زیبا لا سیما از طبقهٔ فرمان روایان معدلت اقتضا - و صدر نشینان ارایک اعتلا - که غایهٔ وجود این برگزیدههای پروردگار - و بزرگ کردهای آفریدگار - انتظام سلسلهٔ کائنات و محافظت و نگاهبانی مخلوقات است - نه بالذات فانی پیوستن - و در مستلذات جسمانی فرو رفتن - و محتاج بنگاهبان گشتن - وقوع یافته - بر مقدمهٔ مقررهٔ وجوب تلقی تقدیرات مقدر بی مثال - و عادات حاکم بی زوال - از تعقیب هر نوشی به نیشی - و هر بهاری بخزانی - و هر قبولی بدبوری - بصبر مستتبع اجر و رضای مستوجب حسن جزا حواله میرود - و بنابر سودت قدیمه و خلت مستمره که در عالم اشباح ظل معرفت ازلیهٔ عالم ارواح است - و میان خواقین خلافت تزئین این والا خاندان و سلاطین نصفت آئین آن عالی دودمان نسلا بعد نسل بتوارث حب متحقق - بمبارکباد جلوس میمنت مانوس آن فرزند

زادهٔ برخوردار کامگار نامدار بلند مقدار بهین گوهر درج دولت و عظمت - مهین اختر برج شوکت و سلطنت - نقاوهٔ اصلاب طیبین - سلالهٔ اسلاف طاهرین - پرداخته مي شود - مهیمن متعال و قادر ذوالجلال این جلوس میمون را بران صفوهٔ دودمان صفوي - علالهٔ خاندان مرتضوی - مبارک و فرخنده گرداند - و از شناخت مقدار و ادای حقوق فریق سپاس گزار - وترحم وعفو زلات بارشاد بیان عظیم الشان اَلرَّاحِمُوْنَ یَرْحَمُهُمُ الرَّحْمٰنُ اِرْحَمُوْا مَنْ فِي الْاَرْضِ یَرْحَمْكُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ و ترک تعصبات و اغماض عین از مآثم بر حسب اقتضاء حکمت و اعراض و صفح از جرایم بر طبق تقاضای مصلحت - مجملا ایتمار بمامورات بهدایت اوامر الهی - و انزجار از منهیات بدلالت کلمات نواهی - حظی وافي و نصیبي کافي کرامت فرماید - و از تقدیم مراسم شباني - و اقدام بر لوازم پاسباني * که مقصود از سلطنت و فرمان فرمائي - و معنی ابهت و کشور کشائي - است - بهرهٔ کامل عنایت کند - و چون بموجب کلام با نظام صحیح اللفظ حسن المعني منطوق سر دفتر اهل بیان - اشرف بني عدنان - کُلُّکُمْ رَاعٍ وَکُلُّکُمْ مَسْئُوْلٌ عَنْ رَعِیَّتِهٖ - روز پاداش سوال بقدر مکنت شود - و پرسش باندازهٔ قدرت رود - رستگاري از سخط باری در اجل بتوفیقهٔ حق آن مربوط بایددانست - و رسیدن به برخورداري باقتضای مصدوقهٔ وَاَمَّا مَا یَنْفَعُ النَّاسَ فَیَمْکُثُ فِي الْاَرْضِ - بتادیهٔ آن منوط باید شناخت - پوشیده نماند که چون از کمال وداد و اتحاد آن ملک و منسوبان آن دولت را از خود میدانیم - و یقین که تحقق اینمعني ازان جانب بطریق اولی خواهد بود - بذابران نگارش می یابد - که

معلوم هر قاصی و دانی است که التجاء یار وفادار علیمردان خان امیر الامرا بدین درگاه آسمان جاه اضطراری بوده نه اختیاری - چه ازو در برابر جمیع احکام صادره ازان سدهٔ سنیه از فرستادن پسر و غیر آن جز سمع و طاعت و انقیاد و اطاعت امری سر بر نزد - جای آن بود که بدیدبانی شناسائی و رهنمائی رسائی آفرین رفتی - و تحسین جلوه دادی - چون برخلاف آن از یافه دریائی و هرزه سرائی و گونا گون تزویرات - و رنگارنگ تسویلات - نو دولتان حسد سرشت - غرض پرست - که رواج خود در کساد عزت یافتها و بر کشیدهای قدیم شناسند - خاصه چنین کسی که جد امجد آن قرة العین که نقاوهٔ سلسلهٔ صفویه - وزبده و خلاصهٔ این طبقهٔ علیه بودند - اورا بآبای ثانی می نوشته باشند - بجای تحسین تهجین و در مکان حسن جزا شگافش یاسا - قرار گرفت - او اضطرارا باعتصام عروهٔ وثقای این فکر صواب که این سلطنت را ازان دولت هیچگونه جدائی نیست پناه باین بارگاه که ملاذ عالمیان و ملجاء جهانیان است آورد - و این امور اسباب ظهور عنایات نمایان و مراحم بی پایان در بارهٔ مشار الیه گشت - اگرچه چار پسر خان موصی الیه از خدمت گزاران این والا درگاه اند - اما چون خواهش خاطر قدسی سراير این است که حقیقت یگانگی و صحبت فیما بین معلوم جهانیان گردد - و کالشمس في رابعة النهار وضوح یابد - متوقع آن است که اینمعنی برخصت فرزندی که دوران استان دارد بروی روز افتد - و اهلیت و یگانگی را روز بازار دیگر گردد - و مبانی یکجهتی و یکرنگی را استحکام - و قوایم یکتائی و یکتا دلی را انتظام پدید آید -

و جهات و نسب سابقه را تاکیدی و تشئیدی - و موالات و مودت لاحقه را تاسیسی و تمهیدی - شود - ازانجا که خاطر قدسی مظاهر بسبب تحقق ابوت علیا - نسبت بآن فرزند زادهٔ عالی وساده تعلق تمامی باطلاع بر حال خیر مآل دارد - شجاعت نشان جان نثار خان را که از خانه زادان معتمد قدوی است - و پیوسته برجوع خدمات اعتماد طلب سر بلند - و در اکثر اوقات شرف اندوز حضور سراسر نور رخصت آن صوب با صواب فرموده شد - که این نامه که سر نامهٔ حکمت و موعظت و هدایت و نصیحت - و متضمن مقدمات محبت بار و کلمات صداقت آثار است برساند - مترقب این است که او بعد از گذارش آنچه بادای آن مامور گشته مقضی المرام بسرعت تشریف رخصت انصراف بیابد - که ضمیر مهر آئین محبت آگین را شوق تمامی و اشتیاق تمامی بسوی آنست - که بزودی هرچه زیاده تر و سرعت هرچه تمامتر کیفیت احوال خجسته مال و اوضاع و اطوار آن بر خوردار نامدار انکشاف یابد - هر گونه امری که باعث زیادتی استقرار آن کامگار بختیار بر سریر سلطنت آن دیار باشد بی حجابانه بدان اشارت رود - و هر نوع معاونت لازم نشاهٔ دوستی که بخاطر گرامی رسد بی تکلفانه اظهار آن جلوهٔ استحسان دهد که انشاء الله تعالی در انجام آن مساعی مشکوره چنان پرتو ظهور خواهد بخشید - که معنی دوستی و حقیقت درستی دوستی بر جهانیان واضح گردد - و سپس مسلک انهای وقایع یومی و منهج ارسال رسل و رسایل برسبیل تتابع و توالی مسلوک باشد -

ازهار حدایق آمال و آماني بنسایم یزداني شگفته و خندان باد *

انتهاض رایات جهان کشا از دار السلطنة لاهور بدار الملک کابل

روز پنجشنبه هژدهم ماه صفر مطابق شانزدهم فروردین بعد از سپري شدن یازده و نیم گری خاقان ممالک گیر مقارن دولت و اقبال و مقترن حشمت و جلال برگلگون فلک خرام ثریا ستام از دار السلطنهٔ لاهور بصوب دار الملک کابل توجه فرمودند *

نوزدهم ماه مذکور ازنواحی دار السلطنه جعفرخان بصوبه‌داری پنجاب و بهرام برادر او بخدمت بخشیگری و واقعه نویسی آنجا و نامدار ولد خان موصی الیه بمنصب پانصدي ذات و صد سوار سر برافراخته - و هر کدام بمرحمت خلعت نوازش یافته مرخص گشتند - و قلعه داری ارک لاهور بسر انداز خان تفویض یافت *

بیستم [صفر] جهانگیر آباد بنزول اقدس منزل سعادت گردید - فرداي آن که روز شرف نیر اعظم بود اعظم خان را که پانصد سوار از تابینان خویش با پسر خود ملتفت خان بهم بلخ و بدخشان روانه نموده بود بسبب کبرسن از سفر کابل باز داشته حکم فرمودند که بکشمیر رفته تا معاودت رایات فیروزی دران نزهت کده اقامت گزیند *

بیست و چهارم [صفر] کنور رامسنکه ولد راجه جي سنگه با پانصد سوار از وطن آمده دولت تلثیم آستان کیوان مکان اندوخت - و یک فیل پیشکش نمود - و بعنایت خلعت و منصب

هزاری ذات و هزار سوار فرق طالع بر افراخت - ملا عبد الحکیم را خلعت و دویست مهر عنایت نموده بسیالکوت موطن او رخصت فرمودند *

بیست و هفتم [صفر] اعلام ظفر طراز از جهانگیر آباد بمنزل پیش بلندي گرا شد - و چون حرم محترم فروغ افزاي دودمان خلافت مهین بادشاهزادهٔ بلند قدر را عارضهٔ شدیده طاری گشته بود حکم مقدس بصدور پیوست - که آن درة التاج جهانباني تا حصول صحت بیمار و وصول یرلیغ طلب در جهانگیر آباد توقف نمایند - و حکیم مومنا بمعالجه دستوري یافت - و سلطان نظر را بجهت وقایع نگاری با مهین‌پور خلافت گذاشته داروغگي داغ از تغییر او بمیر محمود صفاهاني مفوض ساختند *

بیست و نهم [صفر] دولت خانهٔ حافظ آباد محط جلال گردید *

سیوم ربیع الاول از دریای چناب براه پل کشتي عبره فرمودند - درین تاریخ میرک شیخ را بمنصب هزاری ذات و پنجاه سوار از اصل و اضافه بر نواختند *

چهارم این ماه [ربیع الاول] که بر ساحل آب چناب دایره بود چهار شیر یکی نر و سه ماده در بیشهٔ نواحي دریا شکار خاصه شد - درین روز راجه جسونت سنگه بمرحمت جمدهر مرصع با پهولکتاره و اسپ عربي با یراق طلا تارک عزت بر افراخت - و نور الحسن از اصل و اضافه بمنصب هزاری چار صد سوا نوازش یافت *

نهم [ربیع الاول] کنار دریای بهت معسکر دولت و عظمت گشت - شیخ یحیی گیلانی را بانعام چهار هزار روپیه کامیاب گردانیدند *

یازدهم [ربیع الاول] موکب گیهان نورد براه پل کشتي از آب بهت عبور نمود - چون محافدی دولت خانهٔ والا که بر کنار آب برپا شده بود گلهاي پلاس بر ساحل دریا در کمال رنگینی و ابنوهي بنظر انور درآمد - طبیعت اقدس بتماشای آن نشاط اندرخت *

شب دوازدهم [ربیع الاول] مبلغ دوازده هزار روپیهٔ مقرر بفضلاء و صلحا عطا کردند *

پانزدهم [ربیع الاول] حکیم محمد داؤد و کنور رام سنگه بعنایت اسپ با زین مطلا بلند پایگي یافتند - میر صالح داروغهٔ قراولان باضافهٔ منصب و مرحمت اسپ نوازش یافت *

بیست و سیوم [ربیع الاول] دولت خانهٔ باغ حسن ابدال بورود اقدس فروغ آمود گردید - و دو روز درین منزل خلد آئین مقام شد - بپادشاهزادهٔ عالي نسب مراد بخش خلعت خاصه ارسال فرموده فرمان دادند که با عساکر نصرت مآثر از پشاور بسرعت هرچه تمامتر جانب کابل و ازانجا بصوب مطلبی که وجههٔ همت علیا است بشتابد - پادشاهزادهٔ والا تبار که پس از دستوري یافتن از پیشگاه خلافت براي آسودگی لشکر فیروزی بیست روز در سر زمین کهران و پنج روز در حسن ابدال و بیست روز در پشاور توقف نموده بود - بعد از ورود برلیغ

والاکه بقدغن تمام بصدور پیوسته بود - بیست وششم [ربیع الاول] موافق بیست و چهارم اردی بهشت با امیر الامرا از پشاور کوچ نمود - امیر الامرا از نخستین منزل برای انجام بعضی مهام ضروریه خصوصا فرستادن جمعی سربراه جدکار برای ساختن طرق و بستن جسور از کابل تا کتل طول و بر گرفتن برف کتل مسطور از خدمت پادشاهزادهٔ والا نژاد رخصت شده در پنج روز بکابل رسید و ابدال بیگ و عبد الغنی بیگ را با عمله و فعله تعین نمود که بر سر آب دشوار گذار استوار پلی بر بندند - و جمعی کثیر از محال آن حدود برای بر داشتن برف کتل مزبور گرد آورند - و پادشاهزادهٔ عالی تبار نیز کوچ بر کوچ راه نوردیده نهم ربیع الثانی بکابل در آمد - پس ازان که بهادر خان و راجه بیتهلداس با بسیاری از راجپوتیه و قلیچ خان و رستم خان و خلیل الله خان و غیر ایشان که براه بنگش شتافته بودند درکابل بپادشاهزادهٔ گرامی دودمان پیوستند - آن عالی نسب از کابل کوچ نموده موضع پای منار مضرب خیام گردانید *

بیست و ششم [ربیع الاول] رایت اقبال از حسن ابدال نهضت نمود *

غرهٔ ربیع الثانی از آب نیلاب براه پل عبور فرمودند - میرزا محمد ارباب سمرقند که در هفدهم سال اورنگ آرائی از مکهٔ مکرمه براه سورت آمده در دارالخلافهٔ اکبر اباد شرف استلام عتبهٔ گردون مرتبه اندوخته بود - و مشمول عواطف گشته بموطن خود مراجعت نمود - و از هوا پژوهی اولیاء این دولت خدا داد برای

عرض اخبار هرج و مرج تووان و اختلال احوال نذر محمد خان از ماوراء النهر بهرات و ازانجا بقندهار و از قندهار براه کابل بایلغار آمده بود سعادت اندوز ملازمت گشت - و بعنایت خلعت واسپ و دو هزار روپیهٔ نقد مباهی گردید - درین تاریخ بعرض اقدس رسید که حاجي محمد جان قدسي مشهدي را که بمفاخرگزاری خدیو اورنگ آرای نرهنگ آما عز امتیاز داشت بعارضهٔ اسهال در دارالسلطنهٔ لاهور پیمانهٔ عمر بر آمود *

پنجم [ربیع الثاني] ظلال چتر گردون سا بر بلدهٔ پشاور گسترده منزل امیر الامرا را که در ارک خطهٔ مذکور بنا نهاده است شرف نزول بخشیدند - و چون مکاني که شایستهٔ دولتخانهٔ خاص و عام و دولتخانهٔ خاص باشد نبود - و نیز عمارت مذکور ازان رو که بطرز ایران بروی کار آمده پسندیدهٔ طبع دشوار پسند نیفتاد *

ششم [ربیع الثاني] ازانجا بباغ ظفر خان تشریف فرمودند - وطرح رستهٔ بازار مسقف پشاور را که امیر الامرا آنرا بگچ بر آورده با دو چار سوي سرباز بطرح مثمن بغدادي ساخته - و هنگام عبور موکب معلی بنظر فیض گستر در آمد - و شرف تحسین یافت - نزد مکرمتخان ناظم دارالملک دهلي که اهتمام عمارت قلعهٔ مبارک که از محدثات حضرت خاقاني است و ابنیهٔ فیض امکنه که دران قلعه طرح فرموده اند بدو مفوض است فرستادند - تا مطابق آن درون قلعه بازاري از در جلو خانهٔ دولتخانهٔ خاص و عام تا دروازه که جانب دار السلطنه وا شده مرتب گرداند *

جشن قمري وزن

روز پنجشنبه هشتم ربیع الثاني سال هزار و پنجاه و ششم موافق چارم خرداد در باغ مذکور پیشکاران دولت عظمی به ترتیب مواد جشن قمري وزن انجام سال پنجاه و ششم و آغاز سال پنجاه وهفتم از سنین عمر جاوید طراز خدیو هفت اقلیم پرداختند - آن عنصر مقدس را بطلا و دیگر اشیاء معهوده بر سخته آمد - و ازوجوه آن جهاني کامیاب خواهش گردید - درین روز نشاط افروز علامي سعد الله خان را باضافهٔ هزار سوار بمنصب شش هزاری سه هزار سوار بلند پایه گردانیدند - و هزار سوار دیگر از منصب راجه جسونت سنگه دو اسپه سه اسپه مقرر فرموده او را بمنصب پنجهزاري پنج هزار سوار دو هزار سوار دو اسپه سه اسپه سرافرازی بخشیدند - و خواص خان را باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاري سه هزار سوار - و مهیس داس راتهور را باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاري دو هزار سوار و بعنایت نقاره - و حکیم محمد داؤد را باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزار و پانصدي دویست سوار سر بر افراختند - بحکیم مسیح الزمان ده هزار روپیه - و بقاضي محمد اسلم چهار هزار روپیه - و بهزیکي از میرک شیخ و خواجه ابوالخیر سه هزار روپیه - و بخواجه عبد الرزاق صد مهر عنایت شد - میر صالح ولد میر عبد الله مشکین قلم بمرحمت خلعت و از تغییر رشیداي خوشنویس بخدمت داروغگي کتابخانهٔ معلی سرافرازگردید - لعلخان گن سمندر و سایر نغمه طرازان سرکار والا بانعام مقرر نوازش یافتند *

نهم [ربیع الثاني] از باغ مذکور نهضت فرمودند - و فرمان شد که راجه جسونت سنگه و کنور رامسنگه ولد راجه جیسنگه و گروهي دیگر از بندگان بارگاه خلافت از عسکر فیروزي یک منزل پیش میرفته باشند - تا لشکر بآساني از کتل خیبر و دیگر مضایق آن کهسار عبور نماید - درین تاریخ چون بعرض مقدس رسید - که ایام زندگي سر انداز خان قلماق حارس حصن دارالسلطنهٔ لاهور سپري گردید - شفیع الله برلاس را بعنایت خلعت و منصب هزاري ذات و چار صد سوار از اصل و اضافه بر نواخته بحراست قلعهٔ دارالسلطنه رخصت فرمودند - امام ویردي پسر جمشید بیگ از ایران آمده بتلثیم سدهٔ سنیه دولت اندوز گشت - و بشرف بندگي درگاه عرش اشتباه فایز شده بمرحمت خلعت و انعام پنجهزار روپیه مفتخر گردید - بخواجه ظریف هزار روپیه مرحمت شد *

از ضوابط این دولت والا آنست که از بندهاي منصبدار هرکه در یکي از صوبجات هندوستان بهشت نشان جاگیر داشته باشد اگر او از تعیناتیان همان صوبه باشد تابینان خود را مطابق سیوم حصه بداغ رساند - چنانچه سه هزاري ذات و سه هزار سوار هزار سوار داغ کند - و اگر در صوبهٔ دیگر از صوبجات هندوستان بمهمي مامور شود موافق چارم حصه چنانچه چار هزاري چار هزار سوار هزار سوار داغ نماید - درحیني که عساکر قاهره از پیشگاه خلافت به تسخیر بلخ و بدخشان معین گشت از انرو که این مملکت از هندوستان دور دست است خدیو دانا مقرر فرمودند که تا این یساق درمیان است بندها پنجم حصهٔ تابینان داغ کنند - چنانچه پنجهزاري

پنجهزار سوار هزار سوار بداغ برساند - اگر حاصل جاگیرش دوازده ماه است سه صد سوار سه اسپه و ششصد دو اسپه و صد یک اسپه - و اگر یازده ماه است دو صد و پنجاه سه اسپه و پانصد دو اسپه و دو صد و پنجاه یک اسپه - و اگر ده ماهه است هشتصد دو اسپه و دو صد ایک اسپه - و اگر نه ماهه است ششصد دو اسپه و چار صد یک اسپه - و اگر هشت ماهه است چار صد و پنجاه دو اسپه و پانصد و پنجاه یک اسپه - و اگر هفت ماه است دو صد و پنجاه دو اسپه و هفتصد و پنجاه یک اسپه - و اگر شش ماه است صد دو اسپه و نهصد یک اسپه - و اگر پنج ماه است تمام یک اسپه - و هرکه سواران منصب او دو اسپه سه اسپه مقرر شده باشد بقدر سواران دو اسپه سه اسپه ضعف سواران براوردي داغ کند - مثلا پنجهزاری پنجهزار سوار تمام دو اسپه سه اسپه که حاصل تیولش دوازده ماه باشد ششصد سوار سه اسپه داغ نماید - و هزار و دویست سوار دو اسپه و دو صد سوار یک اسپه و علی هذا القیاس - و چون هنگام تعین مواکب جهانکشا حکم معلی صادر شده بود که بمنصبداران نقدي و احدیان تیر انداز و برق اندازان سوار و تفنگچیان پیاده و دیگر شاگرد پیشه سه ماه پیشگي و بجاگیرداران که داغ آنها موافق حاصل جاگیر مقرر است بر وفق چارم حصه حاصل تیول که آن نیز سه ماها می شود برسم مساعدت زر از خزانهٔ والا تنخواه دهند - تا از ممر خرج عسرت نکشند - و بعضی وجه مذکور در دارالسلطنه نیافته بودند - و لشکر فیروزی چه ازین رهگذر و چه بجهت استماع بسیاری برف برکتل طول و دشواری عبور ازان درپیش

رفتن توقف داشت - و انتظار تخفیف برف می کشید - پادشاه حقیقت آگاه پانزدهم این ماه علامی سعدالله خان را از باغ صفا که بورود میمنت آمود خدیو عالم آرا نمودار بهشت برین بود برسم استعجال پیشتر روانهٔ کابل گردانیدند - و لختی مقالات بزبان وحی ترجمان تلقین فرمودند - تا آن زواهر جواهر دین و دولت را آویزهٔ گوش هوش پادشاه زادهٔ والاتبار گرداند - و فرمان دادند که بجمعی که سه ماه پیشگی و مساعدت نیافته باشند زر داده و بانجام دیگر مهام مبارزان لشکر اسلام پرداخته چنان کند که هیچ کس را عذری در روانه شدن نماند - و همه را پیش ازان که کابل بورود اعلام ظفر اقسام محط جلال و مورد انفضال شود راهی سازد - و درحین رخصت علامی را بمرحمت خلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا نوازش نموده مصحوب او برای پادشاه زادهٔ گرامی نزاد یک لعل کلان منتظم با دو مروارید که برسر می بندند و پنج اسپ از طویلهٔ خاصه ازانجمله یکی با زین طلای میناکار - و بامیر الامرا علیمردان خان دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا وصطلا عنایت نموده فرستادند علامی ازباغ مسطور در دو روز بکابل شتافت - و فراوان جد وکد بکار داشته در عرض پنج روز که از وصول او بکابل تا نزول اقدس بساحت آن فاصله بود - همگی مهمات را رو براه کرد - و چون موکب جلال منزل بمنزل ره نوردیده بنواحی کابل رسید همگی کنداوران عسکر را فرصت نداده باهتمام روانه ساخت - چنانچه پادشاهزادهٔ والا تبار باتفاق امیرالامرا بر طبق حکم معلی هژدهم این ماه [ربیع الثانی] بهادر خان و راجه بیتهلداس را که بادلیران فوج هراول پیشتر راهی گردانید -

و اصالت خان را که از چگونگی راه طول آگاه شده بود با جوقی که همراه داشت برای پاک کردن برف راه مذکور رخصت نمود - و خود با دیگر سران افواج نصرت امتزاج بیست و یکم [ربیع الثانی] از پای منار روان شد - و بدو کوچ به قرا باغ و ازانجا بیک کوچ بچاریکاران رسید *

بیست و دوم [ربیع الثانی] علامی و راجه جسونت سنگه و چندی دیگر که پیشتر بکابل آمده بودند و جمعی از منصبداران تعینات آنجا پذیره شده سعادت اندوز ملازمت گشتند - درین روز میمنت افروز پادشاه دین و دنیا در دولت خانه که سال دوازدهم جلوس اقدس هنگامی که کابل بفروغ ماهچهٔ رایات نصرت سمات منور بود امر جهان مطاع به بنای آن در اورته باغ و باغ مهتاب بصدوز پیوسته و ازان باز تا حال کارگذاران آن صوبه درانجام آن میکوشیدند نزول اجلال فرمودند - بحیات خان داروغگی گرز برداران منصب دار و احدی مفوض شد - میرزا محمد پسر کلان میربدیع مشهدی مهر دار شمع ملت شمس حقیقت بضعة الرسول فلذة البتول امام رضا از مشهد آمده بتقبیل عتبهٔ سمیه فایز گردید - و بعنایت خلعت و خنجر مرصع و منصب هزاری ذات و چار صد سوار و انعام ده هزار روپیه سر عزت بر افراخت - چون لختی منازل دولت خانهٔ معلی تمام نشده بود و برخی چنانچه باید صفا نیافته - خدمت داروغگی عمارت بغازی بیگ مقرر نمودند *

و بیست و ششم [ربیع الثانی] بمنزل علی مردان خان

امیر الامرا تشریف بردند که تا اتمام همگی مغانی دولت خانهٔ والا درانجا بگذرانند - از تعیناتیان دکن سیادت خان بقلعه داری دولتاباد از تغیر پرهیتراج راتهور معین گردید - و حکم معلی صادر شد که پرهیتراج بدارالخلافهٔ اکبرآباد آمده باتفاق باقی خان بصیانت قلعهٔ آن بپردازد - کنور رامسنگه ولد راجه جیسنگه بعطاء مالای مروارید نوازش یافت *

غرهٔ جمادي الاولی پادشاه حق آگاه به ضریح مقدس حضرت گیتي ستاني فردوس مکاني انارالله برهانه و مرقد منور ثانی رابعه رقیه سلطان بیگم برد الله مضجعها رفته بعد از ادای آداب زیارت ده هزار روپیه باهل احتیاج و استحقاق عطا فرمودند - لطف الله پسر سعید خان بهادر ظفر جنگ بعنایت خلعت و اسپ مباهي گشته رخصت قندهار یافت - تا خان مذکور اورا نیابة در حصار قندهار گذاشته باستلام سدهٔ سدره مقام سعادت اندوزد و مصحوب او خلعت خاصه بخان عنایت نموده فرستادند *

دوم [جمادی الاولی] بعرض مقدس رسید که روشن قلم فرمان نویس که از بیماري و ناتوانمندی در حسن ابدال مانده بود بسفر آخرت رخت هستی بربست - خدمت او بمیر صالح برادر او مفوض شد - چون بموقف عرض اقدس درآمد که کوکب برج خلافت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر برای تنظیم صوبهٔ گجرات و تنبیه متمردان آنجا جمعي کثیر نوکر گرفته و خرجش زیاده بر دخل است *

چارم [جمادي الاولی] از جملهٔ سواران منصب آن گرامی گوهر هزار سوار دیگر دو اسپه سه اسپه گردانیده منصب آن والا تبار

پانزده هزاري ده هزار سوار هفت هزار سوار دو اسپه سه اسپه مقرر فرمودند *

یازدهم [جمادی الاولی] صدر الصدور سید جلال باضافهٔ پانصد سوار بمنصب شش هزاري و هزار و پانصد سوار بلند پایه گردید - میرخلیل ولد اعظم خان را بعنایت خلعت و منصب هزاری سه صد سوار از اصل و اضافه و خدمت توزک سر افراز ساختند - چون عمارات دولت خانهٔ سعادت آشیانه صورت انجام گرفت و منازل آن بکار پردازی نقاشان چیره دست باقسام نقش و نگار مزین گردید - از منزل علي مردان خان بآن مغانی رفیعه تشریف فرمودند *

هژدهم [جمادي الاولی] میر شمس باضافهٔ پانصدی پانصد سوار بمنصب سه هزاري سه هزار سوار و فوجداري و تیولداری بیر - و از اصل و اضافه نوازش خان بمنصب هزاري چار صد سوار سر افراز گشتند *

بیست و چهارم [جمادی الاولی] فدائیخان بساط حیات در نوردید *

روانه شدن پادشاه زاده عالی نسب مراد بخش از چاریکاران بتسخیر بدخشان و راهی ساختن سه فوج از افواج هفتگانه از راه آب دره بر کهمرد و غوري و عبره نمودن ان گرامی نژاد و امیرالامرا با چار فوج دیگر از کتل طول و درامدن بحدود بدخشان بحراست ذی الجلال بیهمال وکلاءت اقبال پادشاه والا اقبال

درین منزل پادشاه زادهٔ والا تبار برطبق ارشاد معلی قلیچ خان را سردار فوج بر انغار و خلیل الله خان سرگروه طرح دست چپ و میرزا نوذر صفوي سرکردهٔ التمش را با افواج سه گانه براه آب دره بجانب کهمرد و غوري راهی گردانید - و چون راه آب دره درشدت زمستان زیاده از یک ماه برف ندارد تا باین موسم چه رسد - و راه کتل طول که خدیو دوربین بعد از تحقیق آنرا از دیگر سبل بدخشان به جمیع جهات بهتر دانسته مقرر فرموده بودند که عساکر جهانکشا به تسخیر بدخشان ازین طریق در آیند - از کثرت برف کتل مزبور و انبوهی لشکر دشوار گذار بود - مراد قلی سلطان ککهر با دیگر ککهران که در جوانغار بودند و چندی دیگر نیز از راه آب دره روانه گشتند *

بیست و چهارم ربیع الثانی پادشاهزادهٔ والا تبار و امیرالامرا از چاریکاران کوچ نمودند - و مقرر ساختند که رستم خان با فوج

جوانغار یک منزل از عقب می آمده باشد تا لشکر از جسور انهار و مضایق جبال بآسانی بگذرد - و آن روز کنار پل دربند را مضرب خیام ساختند - و فردای آن برای عبور عسکر مقام نمودند *

بیست و ششم [ربیع الثانی] در موضع پروان و بیست و هفتم درگلبهار که تا اینجا راهها هموار بود دایره شد - روز دیگر تا مردم بسهولت از پل گذاره شود درگلبهار توقف نمودند - درین روز فوج هراول و فوج طرح دست راست که باستعجال راهی شده بودند پائین کتل طول رسیدند - و اصالت خان بالای کتل برآمده دریافت که فراز کتل بمقدار یک کروه بارتفاع دوگز پادشاهی و نشیب آنکه بدخشان رویه است تانیم کروه بعضی جا نیم گز وبرخی جا کما بیش برف دارد - و بسرعت تمام بیلداران سرکار پادشاهی را با چندین هزار مزدور که مردم امیرالامرا ازباوکات کابل گرد اورده بودند تعین نمود - که برف را از سر راه برداشته باطراف بیندازند - و کوچهٔ که شتر با بار به آسانی بگذرد بسازند - و باقی را چنان بکوبند که اسپ و شتر بروی تواند گذشت - و چون انجام این کار از بیلداران و مزدوران زود تر صورت پذیر نبود فردای آن بهادر خان و راجه بیتهلداس و اصالت خان بکتل برشده و همگی مردم خود را از سوار و پیاده برپاک کردن راه و کشودن گذرگاه داشته خود باهتمام آن پرداختند - و مردم لشکر بهر دست افزاری که یافتند برف را برکنده بدامن و دست برکنار راه میریختند - و سرداران اخلاص شعار و سپاهیان جدکار خصوصا بهادر خان و تابینان او نهایت

کوشش و تلاش کردند - و تا آخر روز تجد و کد تمام و اهتمام تام تا یك کروه که برف انبوه بود بعرض دو گز راه ساختند - و شب بدولیر خویش باز گشته روز دیگر که غرهٔ جمادي الاولی مطابق بیست و ششم خرداد بود نیز تا سه پهر بکوشش بقیهٔ برف اشتغال نمودند - پایان این روز اصالت خان با همرهان خود ازان کتل که مفصل قلم رو بادشاهی و ملک بدخشان است گذشته آن جانب کتل که داخل سراب است فرود آمد *

دوم [جمادی الاولی] بهادرخان و راجه بیتهلداس با کنداوران هراول از کتل گذشته باو پیوستند - و پادشاهزادهٔ والا گهر و امیرالامرا بیست و نهم ربیع الثانی از گلبهار روانه گشته ازکتل آن که سر آغاز دشواري و ناهمواری راه است گذاره نمودند - و پادشاه زادهٔ عالي نسب تا لشکر از مضایق و مهابط بدشواری گذرد و در نوردیدن را درنگ نرود امیرالامرا را با مردم او پیش فرستاده از عقب کوچ بر کوچ منازل رخه و بازارک و پرغور و سفید چي و جاهي که بمسجد دولت خان مشهور است درنوردید *

هفتم جمادی الاولی مطابق سی و دوم خرداد بپای کتل طول رسید - همان روز امیرالامرا که یک منزل پیش بود و روز دیگر هشتم ماه منزور مطابق غرهٔ تیر پادشاهزادهٔ والا دودمان ازکتل عبور نمودند *

رسیدن خسرو پسردوم نذرمحمد خان ازبدخشان بسعادت استلام ساحت جهانبانی و اندوختن اسباب دولت و کامرانی

چون احشام بي احتشام الماق که همت پست این گروه فتنه پژوه ازجوان مردي و مردمی بیگانه است فرصت شورش و فساد یافته حدود بلخ وبدخشان را بتاخت و تاراج بسان خانهٔ دین و دولت خود ویران گردانیدند - چنانچه نگاشته آمد - خسرو درقندز تا قوت مقاومت و مکنت مدافعت آن بد صورتان دد سیرت داشت بحراست جان و مال پرداخت - بعد ازان که از یغماي گاه و بیگاه و دست انداز راه و بي راه اکثر اندوختهای او خصوصا اسپ و شتر و گوسفند که گزین ترین امتعهٔ آن دیار است بغارت بردند و سکان قندز و آن نواحي از دخول و خروج معاقل و دواب از خوردن آب و علف باز ماندند - و خسرو را از هیچ طرف حتی پدر که او نیز گرفتار تطاول و تعدی این جماعهٔ سفاک بی باک بود امید دستگیري نماند - راه سلامت و جادهٔ عافیت جز آنکه باین درگاه خلایق پناه ملتجي شود ندیده سال گذشته عرضه داشتي منبي ازحقیقت درماندگي و پریشانی خود - و منهي ازکیفیت ستمکاري و مردم آزاری این گروه ظلم پژوه بملتزمان قوایم سریر جهانباني - و مکتوبي به امیرالامرا مصحوب مجهولي پنهاني بکابل فرستاد - او بحجاب عتبهٔ فلک رتبه ارسال نمود - چون آرندهٔ عریضه و مکتوب شایستهٔ اعتماد نبود چندان التفات ننمودند - و

خسرو نیز از رسیدن موسم زمستان و انسداد طرق از کثرت برف مقاصد خود را بر وی روز نیارست اوگذد - وچشم انتظار در راه وصول بهار داشت - ومکنون ضمیرش آن بود که چون اعلام ظفر اتسام از کابل بصوب بدخشان منتهض گشته بنواحی قندز رسد بذریعهٔ ملاقات پادشاهزادهٔ گرامي خاندان مرادبخش و سپردن قلعهٔ قندز به بندگان این درگاه گردون جاه یکروئي و یکرنگي باز نموده و احرام حریم حرم احترام جهانباني بسته رو بقبلهٔ اقبال و کعبهٔ آمال نهد - لیکن چون پیش ازان که عساکر ظفر مآثر از هندوکوه بگذرند شنید که شاه محمد قطغان و قل محمد جیبه جي قطغان و قاسم بای قطغان با بسیاری از الامان از آب آمویه گذشته بر سر قندز مي آیند - و درخود رای ستیز و زوي آمیز با این طایفهٔ خیره چشم تیره دل نیافت - تا رسیدن لشکر دشمن بند قلعه کشا ثبات پا نتوانست ورزید - و با محمد بدیع پسر خود که با او بود ودو سه هزار خانه دار از احشام و اهل قندز که بیشتر رعایاي غارت دیدهٔ جور کشیده بودند - از قندز بر امده بایغجانب اندراب آمد - ومردم راجه راجروپ را که در قلعهٔ چوبین بودند از کیفیت حال آگاه ساخته آرزوی تلثیم عتبهٔ عرش مرتبه باز نمود - و چون عرایض اصالتخان مشعر بر ارادهٔ او پیهم بایستادگان پیشگاه قوایم سریر عرش نظیر رسید - از جناب خلافت پرلیغ والا شرف صدور یافت که خاطر متفرق و ضمیر منبدد آن ستم رسیدهٔ محنت دیده را بمراحم پادشاهانه که چون طوبی دور و نزدیک سایه نشین او است و چون آفتاب خراب و آباد نور آگین او از تفرق و تبدد بر آورده

روانهٔ آستان خواقین مکان گردانند - و بهر یک از پادشاهزادهٔ والا نژاد و امیرالامرا و اصالتخان فرمانی جداگانه صادر فرموده آنچه لایق منزلت و فراخور مرتبت او در ملاقات و اعزاز در مرآة خاطر قدسی مآثر منطبع گشت بایشان ارشاد نمودند - درین میان عرضه داشت خسرو مصحوب صدیق بیگ نوکر معتبر او نیز بدرگاه خلایق پناه رسید - در پاسخ آن منشور سعادت گنجور مشتمل بر اقسام عنایات پادشاهانه بشرف صدور پیوست - و صدیق بمرحمت خلعت و اسپ و انعام هزار روپیه سر بر افراخته رخصت معاودت یافت *

سیوم جمادی الاولی اصالتخان که در گذشتن کتل طول سبقت کرده بود بر طبق یرایغ قضا نفاذ خسرو را دیده به تسلیهٔ خاطر شوریده و تسکین دل رمیدهٔ او پرداخت - و بمژدهٔ عواطف و نوید الطاف پادشاه عرصه پرور عالم پناه مطمئن و مستمال ساخته از نگرانی و پریشانی بر آورد - و با پسر و دیگر متعلقان و نوکران مصحوب دولت بیگ فاقشال نزد پادشاهزادهٔ عالی نسب و امیرالامرا که متعاقب می آمدند راهی گردانید - و اکثر احشام و رعایا و اهالی قندز را که با خسرو همراه بودند بحکم معلی پیش خود نگاهداشت - که بعد از تشخیص احوال و تفتیش اوضاع هرکرا شایستهٔ عبودیت داند در سمط بندگان درگاه آسمان جاه انتظام دهد *

نهم جمادی الاولی پادشاهزادهٔ والاگهر بموضع سراب رسید و خسرو که نیم کروه آن طرف سراب فرود آمده بود بدیدن آن اختر برج خلافت آمد - امیرالامرا بموجب ارشاد معلی پذیره شده درمیان راه بر پشت اسپ ملاقات کرد - و آن امید وار مراحم پادشاهی را نزد گوهر بحر

خلافت آورد - پادشاهزادهٔ عالي نژاد بر وفق هدایت شهنشاه پایه شناس قدردان بعد ازان که او درون خیمه آمد تا کنار بساط رفته معانقه نمود - و دست او را گرفته آورد - و پهلوي مسند خویش نشانید - و باصناف شفقت و دلجوئي و انعام مهرباني وخوشخوئی باعث جمعیت خاطر پراگندهٔ او گشت - و چون خسرو بعد از انقضای مجلس بمنزل برگردید از طرف خود یک قبضه جمدهر مرصع و نه تقوز پارچهٔ نفیس ونه اسپ و یك فیل وسادهٔ فیل با حوضهٔ نقره و از خزانهٔ والا ده با اشکر ظفر اثر بود بموجب امر اقدس پنجاه هزار روپیه براي او فرستاد - و امیر الامرا نیز هفت اسپ و هفت تقوز پارچه ارسال نمود - و بعد از تقدیم لوازم مهمانداري قباد پسر اسد خان کابلي را همراه او ساخته روانهٔ درگاه معلی گردانیدند - و چون این معاجری از عرایض پادشاهزادهٔ والا گوهر و امیرالامرا بعرض حجاب بارگاه گردون اشتباه رسید - و نیز در یافته آمد که خسرو از هندو کوه عجور نموده بیاوری بخت بهزاران آرزومندی مرحله پیمای قبلهٔ مرادات وره گرای وجههٔ حاجات است -

چاردهم [جمادی الاولی] مرحمت خان را بمهمانداري و آوردن او بدرگاه عالم پناه - و تعلیم آداب ملازمت و تلقین لوازم خدمت - و تعیین مراسم معیشت - رخصت فرمودند - و بخسرو فرمان عنایت عنوان و چهار اسپ مسرج ازان میان یکی عربي با زین طلا و بیست تقوز پارچه از نوادر اقمشهٔ هندوستان و یک پالکي و چهار دوابي با چوبهاي نقره و غلافهای مخمل برای سواری عورات چه بعرض مقدس رسیده بود که مرکبي جز اسپ

و شتر ندارند - و دو دست پیشخانهٔ مکمل مصحوب او ارسال نمودند - مرحمت خان در موضع گلبهار باو رسیده مثال عنایت تمثال با آنچه از پیشگاه نوازش باو ارسال یافته بود رسانید - او در برابراین عواطف جلیه و عنایات سنیه بکمال انکسار و استکانت تسلیمات بجا آورد - و از دید این مراحم علیه خاطر از تفرقه وا پرداخت - و چون بحوالیٔ کابل رسید مرحمت خان او را در قریهٔ پای مذار فرودآورده بدولت تقبیل عتبهٔ سپهر مرتبه فایز گشت - و روز دیگر بیست و پنجم ماه مذکور رفته او را بجلکاری ماهر و آورد - پایان آن روز که ساعت ادراک سعادت جاودانی و دولت دوجهانیٔ او بود بحکم والا مدار المهامي علامي سعدالله خان و صدرالصدور سید جلال تا آن سر خیابان پذیره شده بآستان خواقین پناه آوردند - و در خوابگاه مقدس دولتخانهٔ میمنت آشیانهٔ کابل که دران مجلس فردوسي ترتیب یافته بود بشرف ملازمت پادشاه سلیمان جاه رسانیدند - او اداب ملازمت از کورنش و تسلیمات و بوس بجاآورد - خدیو قدردان دست حق پرست را بر سرش گذاشته چون گویم سرش را بآسمان برداشته باقسام عواطف پادشاهانه دل غم دیده و خاطر محنت رسیدهٔ او را تسلیه فرمودند - و چون مجلس خاص بود نه عام حکم شد که بنشیند - و بعنایت خلعت خاصه با چارقب طلا دوزي بتکلف و جیقهٔ مرصع و خنجر مرصع باپهولکتاره و شمشیر مرصع و سپربند و بارمرصع و منصب شش هزاري دو هزار سوار و فیل از حلقهٔ خاصه بایراق نقره وجل مخمل زر بفت ساده فیل با حوضهٔ نقره و انعام پنجاه هزار روپیهٔ نقد

کامیاب گردانیدند - و بحکم والا در منزل خاندوران بهادر نصرت جنگ که با فروش و اوانی سیمین و دیگر اشیا آرایش داده برای او آماده ساخته بودند فرود آوردند - آنچه تا ادراک دولت ملازمت سراسر سیمنت باو مرحمت شد یک لک روپیه نقد بود و همین قدر جنس از ادوات و آلات مذکوره و اسپ و فیل و اقمشه و جز آن - او دویمین پسر نذر محمد خان است از ابناء ششگانهٔ او که بالفعل زنده اند - برنائی است بلند بالا ضعیف بنیه گندم گون کوسج سی و سه ساله مدمن افیون و دیگر مخدرات *

کشایش قلعهٔ کهمرد و حصار غوری بتائید ربانی و تیسیر اسمانی ، که همواره دستیار این دولت اقبال مال است و پیشکار این سلطنت ابد اتصال

هزاران سپاس والا اساس ایزد کارساز را که ازان باز که بجلوس سعادت مانوس جهان را فروغ تازه و جهانیان را فراغ بی اندازه روی نموده - مبارزان نبرد آزما و کندآوران پیکار گرا بهر جانبی که روی توجه نهاده اند بهروزی در استقبال است و فیروزی در دنبال فتح کهمرد و غوری و قندز و کشایش بلخ باضافات و بلوکات در کمتر فرصتی و مختصر مدتی چنانچه نگارش می یابد شاهد صدق این مقال است - تفصیل این اجمال آنکه چون پادشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش و امیر الامرا بر وفق حکم مقدس قلیچ خان و خلیل الله خان و میرزا نوذر صفوی را با فوج برانغار و طرح

دست چپ و التمش چنانچه گزارش یافت از چاریکاران براه آب‌دره بتسخیر کهمرد و غوری رخصت دادند - بجهت ضیق سبل و صعوبت طرق از همانجا خلیل الله خان و میرزا نوذر با همرهان یک منزل پیش افتادند - و قلیچ خان و دیگران متعاقب راهی گشتند - و خان مذکور از چاریکاران کوچ بر کوچ منازل توتم دره و سوخته چنار و سرخ گنبذ نوردیده بغور بند رسید - و ازانجا بدوآبه و ازان بدو کوچ آنطرف کتل شبر که دشوار گذار است شتافت و ازان بضحاک کوچ نمود - و چون راهی که از شبر بضحاک میان دره میرود دو تنگی سخت دارد که نخستین به بللی و دویمین به تنگی عراق مشهور است و از تنگی ثانی آب تند میگذرد - و راهی دیگر که جانب چپ راه دره واقع شده اگرچه کتل دارد و بعید است چنانچه بدو کوچ بضحاک میروند اما تنگی ندارد - و شتر بآسانی میگذرد - اردو را براه کتل روانه ساخت - و خود با جمعی از همرهان و سپاه جریده از راه تنگی بضحاک رفت - و پس از آمدن اردو از ضحاک بهامیان و ازان بآق رباط رسیده نهم جمادی الاولی از کتل گنبذک که سرحد صوبهٔ کابل و ولایت کهمرد است عبره نمود - پس از عبور از گزارش لختی بارزگانان که از بلخ می آمدند دریافت که اوزبکان هنوز از رسیدن عسکر نصرت پیکر آگهی ندارند - بنابران خلیل بیگ را با احدیان و تفنگچیان که دران فوج بودند و گروهی دیگر فرستاد که بسرعت هرچه تمامتر شباشب از راه کتل دندان شکن بکهمرد رسیده اگر دست دهد حصار را از اوزبکان ادبار سرشت بدست آرد

و خود با میرزا نوذر بسرای سوخته چنار شتافت - و چون یک کروهی سوخته چنار در سر زمین متعلق بالوس سیقان در راه است که یکی از کتل دندان شکن گذشته بکهمرد میرسد - و دیگری که مسلک کاروان است بداجگاه و ازانجا ببلخ می پیوندد - اُردو و زواید سپاه را بطریق باجگاه روانه نموده خود با جوقی براه کتل دندان شکن که بضیق ممر و ملسائی احجار دشوار گذار یکان یکان پیاده و سوار بصعوبت تمام آنرا تواند نوردید راهی گشت - بامداد روز یکشنبه عاشر جمادی الاولی مطابق سیوم تیر خلیل بیگ با فوج همراه بکتل مذکور برآمد - حراس قلعه را از وصول مجاهدان نصرت طراز پای ثبات از دست رفت - و بهانهٔ گرفتن مضایق کتل بر دلاوران نبرد آرا از خوجم شکور خویش تردیعلی قطغان که سر کردهٔ حارسان حصار بود دستوری خواسته برآمدند - و از هر جانبی بدر رفتند - و با خوجم شکور معدودی ماندند - مبارزان قلعه کشا از کتل پائین آمده مانند برق و باد بدروازهٔ حصار رسیدند - و از عدم آگهی بر کمیت قلعه نشینان باستعمال آلات قلعه کشائی پرداختند - حصن گزینان لختی ثبات ورزیده تعدی چند سر دادند - یک سوار و یک اسپ از همرهان خلیل بیگ کشته شد - و چندی مجروح گردیدند - آخر کار از درون حصار فریاد برآمد که اگر امان دهید و جان بخشی نمائید قلعه را می سپاریم - خلیل بیگ تسلیهٔ زینهار پژوهان نمود - و بحسب تقدیر هنگام نفتاح در قلعه تفنگی زیر بغل خوجم شکور رسید و اورا باهمرهان نزد خلیل بیگ آوردند - خلیل بیگ قلعه را بتصرف درآورده حقیقت غلبه

و استیلای بهادران ظفر اقتدا بخلیل الله خان نگاشت - او اینمعنی بدرگاه خواقین پناه معروض داشته دوازدهم جمادی الاولی بکهمرد شتافت - و قلیچ خان که از راه باجگاه بموضع صیادان رسیده اردو و لشکر دوانجا گذاشته جریده بکهمرد راهی گشته بود - بخلیل الله خان پیوست - و چون خبر تسخیر کهمرد بمسامع جلال رسید خلیل بیگ بخدمت قلعه داری کهمرد وضبط احشام آن نواحی و هزارجاتی که پیشتر به یلنگتوش متعلق بود سر افراز گردید - و قلیچ خان و خلیل الله خان دو روز در کهمرد بوده و از قلعه خاطر فراهم ساخته خلیل بیگ را با نا گزیر قلعه داری از تفنگچی و سرب و باروت و بان و غله در کهمرد گذاشتند - و چهاردهم ازانجا بغوری روانه گشتند - و ازان رو که درین راه نیز مضایق و مراقی عسیر العبور بود بموضع صیادان آمده خلیل الله خان با میرزا نوذر و راجه پهاژ سنگه و لهراسپ خان و سایر همرهان بطریق راه کهمرد یک منزل از قلیچ خان پیش افتاد - و از صیادان راهی شده بدو کوچ از کتل سمتو که بلندی آن قریب سه کروه است گذشت - و ازانجا در دو روز بساحل آب غوری که بسرخاب اشتهار دارد و دوازده کروهی غوری است - رسیده غضنفر ولد الله وردیخان را با احدیان و برق اندازان و مراد قلی سلطان کهمر با سایر کهمران بطریق منغلای پیشتر فرستاد - قرین آن قلیچ خان که بفاصلهٔ سه کروه از عقب می آمد نیز راجه دیبی سنگه و اهتمام خان و خنجر خان را برسبیل تعجیل بغوری روانه گردانید - روز دیگر چهار شنبه بیستم ماه مذکور چون

غضنفر با رفقا بغوری نزدیک رسید - حارس حصن غوري قباد میرآخور که بر وصول عسکر فیروزي آگهي نداشت این جماعه را فوج هزارجات که مکررا به نهب و غارت اطراف غوري پرداخته بودند انگاشته با سه صد سوار از قلعه برآمد - دلاوران لشکر منصور یک کروهی قلعه اورا دیده تاختند - و بکمتر آویز و ستیز ره سپر گریز ساختند - اگرچه اوزبکیه درائناء گریز دوسه کروه برگشته بر مبارزان ظفرآئین تیرباران کردند - اما ازانجا که نصرت و فیروزي طلیعهٔ افواج جهانکشا است و فتح و اقبال مقدمهٔ جنود ظفر انتما رهائي خود از چنگ هزبران بیشهٔ هیجا جز در فرار ندیده بحصار درآمدند دلیران عرصهٔ کارزار پاشنه کوب در رسیدند - و پیاده شده بردروازهٔ قلعه ریختند - و با انکه آتش پیکار بریزش تیر و تفنگ هردو جانب زبانه بر کشیده بود - شیران خون خوار بپای مردی جلادت و دستیاری شهامت دروازه را شکسته بحصار درشدند - قباد و انصار او بقدم فرار خود را بارک رسانیدند - و چون جنگ اوران نصرت مند بعد از گرفتن حصار بیرون بدروازهٔ ارک آمده تختهاي آنرا به نجق و تبرزین منثلم گردانیدند - قباد بحویلي که درون قعلهٔ ارک داشت پناه برد - دلاوران فیروزي نشان پس از درآمدن بارک بکشایش دروازهٔ حویلي مقید گشتند - قباد که با او همگی قریب پانصدکس مانده بود از دید جلادت و شجاعت بباس و یاس افتاده ناچار امان خواست - و با همرهان بندهاي پادشاهی را دریافت - غضنفر اورا پیش خلیل الله خان که نزدیک رسیده بود برد - درینولا قلیچ خان نیز نصف النهار آمده درچارباغ غوري که

متصل حصار است فرود آمد - ومشاهیر غوری که بیشتر چغتا بودند سر بربقهٔ اطاعت در اوردند - قلیج خان و خلیل الله خان حقیقت بر کشادن این قلعه نیز بدرگاه گردون جاه معروض داشته بسرانجام ناگزیر قلعه پرداختند - و بفرمان والا نظم غوری و حراست قلعهٔ آن باهتمام خان مفوض ساختند - و قباد را امیدوار عنایت پادشاهي گردانیده با چهار پسر و سایر اهل و عیال و دیگر همرهان مصحوب ابراهیم حسین ترکمان روانهٔ آستان معلی نموده بیست و پنجم از غوری براه ایبک بملازمت اختر برج دولت راهي گشتند - و از پیشگاه عواطف خاقاني منصب خلیل الله خان باضافهٔ پانصد سوار سه هزاری ذات و سه هزار سوار مقرر شد •

تسخیر پذیرفتن قندز و بلخ باقبال جهانکشای خاقان ممالک‌ستان و فرار نمودن نذرمحمدخان

چون پادشاهزادهٔ عالي نسب مراد بخش هفتم جمادی الاولی با افواج قاهره از کتل طول گذشته روز دیگر جلگای سراب معسکر فیروزي گردانید - ویک روز برای رسیدن و دریافتن خسرو درانجا مقام نموده اورا بدرگاه معلی روانه ساخت چنانچه نگاشته آمد - دهم ماه مزبور موافق سیوم تیر ماه بامیر الامرا از جلگای سراب نهضت نموده بقندز رو نهاد - ودر سه روز از قریهٔ تاجیکان وده میرزایان وده خواجهٔ اولیا گذشته بذارین رسید - چهاردهم ماه مذکور مطابق هفتم تیر در ذارین مقام شد - و چون بر گریختن المانان از قندز چنانچه نگارش خواهد پذیرفت آگهی یافته بودبصواب دید امیرالامرا

اصالت خان را با فوج او دستوری داد که پیشتر راهي گشته بقندز درآید - و خود با سایر لشکر پانزدهم جمادی الاولی از نارین به نیلبر آمد - روز دیگر - در ده خواجه لقمان منزل شد - هفدهم [جمادی الاولی] بشورابه که نه کروهی قندز است رسیده روز دو شنبه هژدهم مطابق یازدهم تیر ماه ظاهر قندز را محط اعلام نصرت اتسام گردانید - و فضای آن بلده که از فزونیی ضیم و اعتساف اوزبکان ظلم آئین و المانان بي دین بر سکان جور دیده ستم رسیده تنگتر از دل مور و تیره تر از دیدهٔ کور گشته بود بمیامن ورود عساکر جهانکشا و مواجهٔ اعلام عالم آرا منفسح و منور گردید - و دود دل مظلومان که در هر طرف تتق بسته بود و آتش سینهٔ مهمومان که در هر کنار مشتعل گشته بابیاریی سحاب هیجا یعني غبار عساکرنصرت پذیرا تسکین یافت - و ارباب ظلم و فساد و اصحاب بغی و عناد باصغاء اوای لشکر فیروزی آوازهٔ دشت ادبار گشتند - شرح این مقال آنکه چون خسرو دریافت که شاه محمد قطغان و دیگر فتنه گران با گروه المانان از دریای آمویه گذشته بارادهٔ تاراج قندز روانه شده اند - ازانجا بیرون آمده بآستان معلی که ملجاء خواقین روزگار است راهي گردید - و شاه محمد و سایر مقهوران بقندز رسیده دست جور و طغیان به نهب و غارت کشادند - و بسفک دماء بسیاری از رعایا و دیگر بي گناهان آن مکان پرداخته عیال و اطفال اینان را ماسور گردانیدند - و از امتعه و اموال هرچه ظاهر بود غارت نموده مخبیات را با اقسام تعذیب و

و تنکیل بدست آوردند - و مسجد جامع و منازل درون قلعه را سوخته تا چهار دهم جمادي الاولی نایرهٔ فساد و آتش بیداد بر افروختند - پس ازان که اوازهٔ ورود افواج قاهره بگوش این سفاکان بي باک رسید راه فرار سپرده از دریاي قندز گذشتند - و بسمت آستانهٔ امام متفرق گشتند - و بتائیدات اقبال عدوسال هزاران نفوس چه از بقیة القتل ستمگران ظلم اندیش که در زیر زمینهاي شهر و درخت زار انحاء آن متواری گشته بودند و چه از سکنهٔ مضافات قندز که بدرههای کوهسار درشده از خوف و خشیت مانند بید بر خود می لرزیدند - از چنگ نکال آن گروه پروزر و وبال رهائي یافتند - و ازان رو که بفزونی قتل و غارت المانان فتنه آئین در شهر و ولایت قندز جمعي کثیر از یتامي و ارامل و دیگر جور کشیدگان بهجي متشتت الاحوال گشته بودند که از فقدان قوت یومی حبهٔ غله راحبة القلب مي پنداشتند - پادشاهزادهٔ والا تبار و علي مردان خان امیر الامرا بفرمان اعلی لازال عالیا مبلغ بیست و پنج هزار روپیه که یک لک خانی رایج ماوراء النهر است از خزانهٔ عامره که با افواج قاهره بود بمردم دیانت دار امانت گزار سپردند - تا در حور استحقاق قسمت نمایند - و راجه راجروپ را با سید اسدالله و برادران او و گروهي از برق اندازان بجهت صیانت قندز گذاشته و در لك روپیه براي سرانجام ناگزیر قلعه براجه حواله نموده بیست و یکم جمادی الاولی با لشکر ظفر طراز به بلخ راهی گشتند - درین تاریخ نامهٔ که اعلی حضرت از روي قدردانی و مهربانی از کابل به نذر محمد خان نگاشته

نزد بادشاه زادهٔ جهانیان ارسال داشته بودند در قندز بآن والا تبار رسید - مخفي نماند که هرچند نذر محمد خان که درنخستین سال جلوس عالم آرا بارادهاي بیجا و اندیشهاي ناسزا که مورث بدنامی و ناکامی او بود بکابل آمده مصدر شؤون ناپسندیده گردید - از افعال نامرضیهٔ خود پشیمان گشته باظهار اعذار و ارسال سفرا و اسفار مي خواست که مبانی مودت و موالات را استحکام دهد - لیکن دربرخی امور که سبب رضامندی خاطر اقدس بود تغافل می ورزید - چنانچه در دوازدهم سال جلوس مقدس که دارالملک کابل محط موکب اقبال بود اعلی حضرت مصحوب منصور حاجي که نذر محمد خان اورا بعنوان سفارت فرستاده بود پیام نمودند که چون وقاص حاجي بآستان معلی پناه آورده درزمرهٔ بندگان بارگاه عظمت و جهاباني منخرط گشته است - عیال اورا بفرستند - ازانجا که از خرد دور بین بي بهره بود توفیق فرستادن نیافت بل کار بران گرفتاران چنگ بیداد چنان دشوار ساخت که زن وقاص حاجي از فرط غیرت خود را و دختر را بزهر هلاك گردانید - وحاجي از شنفتن این واقعهٔ مرگ انگیز بیمار گردید - و بهمان بیماری رخت هستی بر بست - و پس از استماع این ماجرای جور انتما برزبان اقدس رفت که اگر آن نا مهربان اندك نصیبه از مردمی داشتی در فرستادن آنها مضایقه ننمودی - چنانچه شاه عباس که از مراتب مروت آگاه بود چون حضرت جنت مکاني بموجب التماس میر میران یزدي که اولا پدرش میر خلیل الله بسعادت آستان بوس آن

حضرت رمیده بود و او پس از چندی پسران خود اصالت خان و خلیل الله خان را که درآن ایام خردسال بودند در ایران گذاشته و از شاه عباس گریخته بهندوستان بهشت نشان آمد درباب فرستادن پسران او محصوب خان عالم هنگام روان شدنش بسفارت ایران پیغام دادند - بی چین پیشانی آنهارا با خان مزبور فرستاد باوجود چنین دواعی انحراف از وفور فتوت مرکوز خاطر ملکوت ناظر بود که اگر دربنولا نذر محمد خان بعروهٔ وثقای این دولت آسمان صولت اعتصام نماید - بانخ را باو باز گذارند - و گران لشکری با سردار نامدار در بدخشان نگاهدارند - تا دست تطاول نوکران نفاق کیش غدر اندیش و المانان ظلم نشان را که از فزونی بأس آن کین توزان جور پژوه جان و مال خود را در معرض تلف دانسته از بورت خود نیارستی برآمد - ازو و از سایر اهل اسلام آن دیار که دستخوش ستم و تعدی بودند چنانچه گذارش یافت باز دارند - و نیز اگر قصد انتزاع سمرقند و بخارا و انتصار از پسر و اوزبکیهٔ ماوراء النهر نماید بخزانه و لشکر و دیگر اسباب استیلا مستظهر گردانند - وزیاده برآنچه درمکیال خیال و مقیاس قیاس او گنجد از اصناف اعطاف بروی کار آرند - و چون از صلاح پسیچی و سداد سگالی بر پیشگاه ضمیر حق پذیر پرتو افگنده بود که خان بفزونی ارتکاب مفتریات عقل و مغیرات دماغ مغلوب واهمه گشته است - پس از نزول اعلام جهانکشا بدار الملک کابل بعلامی سعد الله خان حکم اقدس شد که گرامی نامهٔ عاطفت آمود که نسخهٔ برء الساعهٔ امراض سودا است بر نگارد تا خاطر پراگنده و دل

غم آگندهٔ اورا از وسوسهای بی‌حاصل واندیشهای لاطایل واپرداخته با فضائل پادشاهانه که دور و نزدیک را درگرفته‌است مطمئن گرداند و پس از تحریر نامه که نقلش درین نگارین نامه مثبت گشت از تنگی وقت بارسال سفیر معتمد توجه نفرموده آنرا برسبیل تعجیل نزد پادشاهزادهٔ عالی نسب والا تبار فرستادند که باستصواب امیر الامرا مصحوب یکی از بندهای پادشاهی که سزاوار این کار باشد از عسکر فیروزی ببلخ نزد نذر محمد خان روانه سازد *

نقل نامه

تا سحاب قلم از فیض جویبار عنایت ازلی بابراز مطالب و اظهار مارب متوشح است - و لوح قرطاس به نگار مقدمات محبت بار وکلمات صداقت آثار متوشح - ذات فرخنده صفات سلالهٔ خوانین بلند مکان - علالهٔ خواقین رفیع الشان - نقاوهٔ خاندان دولت - عضادهٔ دودمان شوکت - قرهٔ باصرهٔ عظمت - غرهٔ ناصیهٔ حشمت بدر سمای رفعت - شمس فلک عزت - مورد الطاف یزدان - ثمرهٔ شجرهٔ گلشن چنگیزخان نذر محمد خان - دامت ایام سلامته و عزته - از ناشایست زمان محفوظ - و ازبایست دوران محظوظ باد- رقیمهٔ الوداد و صحیفهٔ الاتحادیکه مصحوب نذربیي ارسال یافته بود در حینی که دار السلطنهٔ لاهور از پرتو ماهچهٔ رایات ظفرآیات فروغ تازه داشت - رسید - و برمضمون خامت مشحون آن آگهي پدید آمد - اما از مطلب خالی بود - زیرا که خبر از کیفیت جریان حال خجسته

مال واقعي نمی داد - بفرستادن نامه و نانوشتن حقایق و اوضاع و اطوار آن دیار و بی راه شتابی فرقهٔ ناسپاس حق نشناس یگانگي و بیگانگی فراهم آمده بود - چه بنای اولین بر اتفاق امت و اساس دو یمین بر عدم وفاق - و حال آنکه امروز وقت مصادقت است نه هنگام مجانبت - بهر کیف چون محقق شدکه فرقهٔ طاغیه و فیهٔ خاطیه از باز پرس روز جزا و سطوت دیر گیر سخت گیر ذي الکبریا اغماض که شیمهٔ قدیمهٔ ایشان است نموده - و از حقوق ولی نعمت خویش چشم پوشیده - سر بعصیان بر آورده اند و نسبت بآن جناب از بي راه روي بمسلک بي ادبي شتافته مصدر اداهای ناهنجار وبي اعتدالیهای دور از کار شده - و کار بر ولي نعمت خود بمرتبهٔ تنگ ساخته اند که جز قلعهٔ بلخ مملکتي در تصرف نمانده - و ضعفای آن اماکن و غربای آن مساکن پا مال حوادث و دستخوش وقایع گردیده - و عرض و ناموس آنها بباد فتنه رفته - و امن و امان بالکل منعدم گشته - و کار بجائي رسیده که از سادات که اهل بیت نبوت و قرة العین رسالت اند و بجزیت نبی بطحا و عصبیت بتول زهرا متصف - و محبت ایشان اجر تبلیغ اوامر و نواهي - و مزد ابلاغ احکام الهي است .جمعي کثیر و جمي غفیر بقتل رسیده - تا بدیگران چه رسد - بنابران چه باقتضاي مروت و خلت جانبین - و فتوت و انعدام شائبهٔ مغایرت فیمابین - و چه بمقتضای حمیت دین - و رعایت ملت مبین - و ترحم بر حال مسلمین - و چه از راه اداي شکر نعمت قدرت و استقلالي که ایزد بی همال و دادار بي مثال بمحض فضل شامل

والطف کامل باین نیازمند درگاه خویش کرامت فرموده - و از خواقین روزگار بمزید مکنت و شوکت امتیاز بخشیده - از دارالسلطنهٔ لاهور بدارالملک کابل نهضت فرمودیم - چنانچه این بلدهٔ طیبه بیست و دوم ربیع الثانی مطابق هژدهم خرداد ماه مورد اعلام ظفر انجام و مستقر الویهٔ نصرت آیه گشت - و درة التاج سلطنت کبری - خلف الصدق خلافت عظمی - فروغ دودمان حشمت و نامداری - چراغ خاندان شوکت و بختیاری - موید کامگار - مظفر بختیار - منصور نامدار - شاهزاده مراد بخش را با لشکر بی‌کران - و حشر بی پایان - و سامان بسیار - و سر انجام افزون از شمار - که لایق این دولت خداداد ازل بنیاد است رخصت نمودیم - که به بدخشان در آمده اگر ازین گروه بی راهه رو جمعی را در یابد بسزا و بأسا رساند - وجزای نکوهیده کردار و ناپسندیده اطوار ایشان در کنار نهد - والا متوجه پیش شده به تنبیه جماعهٔ فساد کیش و تادیب طبقهٔ تباه اندیش چه از المانان بلخ و بدخشان - و چه از گروه کافر نعمتان - که بر مهین پور آن سلالهٔ دودمان چنگیزی فراهم آمده - و تیشه برپای خود زده - غارتگر دین و ملت خود گشته اند بپردازد - و هرگونه امدادی که آن در درج دولت خواهش کند بانجام آن کماینبغی قیام نماید - آن اختر برج کامگاری وداد را در مرتبهٔ قصوی - و اتحاد را در درجهٔ علیا - تصور نموده بی حجابانه بارجاع مطلب هنگامه آرای یکجهتی - و باطلاع بر مآرب رونق افزای یکرنگی - کردند - که پادشاهزادهٔ کامگار بهر نحو که در امداد اشارهٔ رود بموجب حکم اقدس و ارشاد مقدس کار

گزار است - هرگاه سلالهٔ دودمان مجد و علا - نقاوهٔ خاندان عز و اعتلا ثمرهٔ شجرهٔ بختیاري - شجرهٔ ثمرهٔ کامگاري - خسرو گرامي خلف آن در درج دولت - شایستهٔ فرزند آن کوکب مستنیر سمای بسالت - بمقتضای مآل سگالي و عاقبت اندیشي بر یکتاداي که نیمایین است اعتماد نماید - و از پیشگاه حقیقت انواع رافت و اصناف عطوفت جلوهٔ ظهور دهد - در اعانت آن صدر نشین محفل اعتلا که عقل دوربین و خرد صوابگزین دارند و سزاوار تر اند باعتماد چه منشاء این عاطفت و سبب این شفقت اند چون صورت بندد که دقیقهٔ از دقایق رفاقت و صداقت غیر مرعي شود - پیوسته گلشن دوستي و ولا بآبیاری وفا سرسبز و شاداب باد •

اکنون عنان گلگون خامه بشاه راه وقایع منعطف میگرداند

پادشاهزادهٔ گرامي نژاد مراد بخش و علیمردان خان امیرالامرا که با امواج قاهره بیست و یکم جمادي الاولی از قندز ببلخ راهي گشته بودند روز اول چهار کروهی قندز در آقسرای - و روز دوم سه کروهی آقسراي بر ساحل دریاي قندز که از جانب غوري آمده بجیحون می پیوندد در باغ جیش منزل نمودند - وبیست و سیوم موضع قزقرغان که آن نیز بر ساحل دریای قندز واقع شده و مسافتش به پنج کروه است همه چول و بي آب فرود آمدند •

بیست و چهارم [جمادی الاولی] بجکدلک که بکنار جیحون نزدیک است و راهش شش و نیم کروه که آب دران نایاب است رسیدند - و چون از جکدلک تا خلم که دوازده کروه است ریگ بومي است بی آب و آباداني بعد از یک و نیم پهر شب ازانجا روانه

شدند - و بیست و پنجم پس از انقضای یک و نیم پهر روز بخلد آمدند - دواب سپاه چون از کابل تا این منزل بیشتر در کوه و کتل و سنگلاخ و طرق عسیر العبور ره نوردی نموده بود - و در برخی منازل که قضیم و علیق دران نایاب بود خوراک نیافته لختی از زبونی و لاغری سقط گشت - مسافت منازلی که نگاشته شد و می نگارد بکروه پادشاهی است که هر کروهی پنجهزار ذراع پادشاهی - و هر ذراعی بعرض انگشت شخص مستوی الخلقه چهل و دو انگشت است - از خلم که سه منزلی بلخ است پادشاهزادهٔ جهانیان و امیرالامرا عطوفت نامهٔ خاقان دوران مصحوب اسحق بیگ بخشی صوبهٔ کابل به نذر محمد خان ارسال داشتند - وبیست و ششم پنج کروه قطع نموده بقوش رباط که راه آن نیز چول و بی آب است - و آب منزل مذکور با کمال قلت گل آلود بود رسیدند - و لشکریان بشدت تمام گذرانیدند - و چون اسحق بیگ بسرعت هرچه تمامتر ببلخ شتافته نامه را به نذر محمد خان رسانید او باحترام تمام آنرا گرفته مطالعه نمود - و از فرط نشاط بر زبان راند که اکنون بمیامن عواطف علیا از بیم فتنهٔ این جور سگالان نا سپاس حق نشناس رهائی یافته زندگانی تازه اند وختم - تمامی مملکت با رخیص و ثمین ملک الیمین به بندگان عتبهٔ خلافت تعلق دارد - هرگاه پادشاهزادهٔ نصرتمند تشریف آرند قلعه را سپرده روانهٔ کابل میشوم - پس از ادراک دولت حضور دستوری گرفته بحرمین محترمین راهی خواهم شد - اسحق بیگ تشتت احوال نذر محمد خان و شورش ملک و شوخی اوزبکانی که در

اطراف و جوانب او بودند دیده باندیشهٔ آن که مبادا فرصت یافته خان را از هم بگذرانند - و اندوختهای او را غارت نمایند - حقیقت بگرامي خدمت پادشاهزادهٔ عالي نسب نگاشته معروض داشت که بایلغار خود را برسانند *

روز چهار شنبه بیست وهفتم [جمادي الاولی] چون آن والا تبار از موضع قوش رباط کوچ نموده بآستانهٔ امام نزدیک رسید چوچک بیگ اوزبک که معتمد و ندیم نذر محمد خان بود خان او را پیش از آمدن اسحق بیگ بملازمت پادشاهزادهٔ والا گهر فرستاده با مهدي خواجه و محمد امین خواجه و شیخ مراد آمده مکتوب نذر محمد خان رسانید - مشتمل بر آنکه مملکت و اموال از ملتزمان آستان خلافت است دو سه روزي مرا فرصت دهید تا بفاگزیر سفر حجاز پرداخته از شهر بر آیم - پادشاهزادهٔ جهانیان و امیرالامرا آنرا خدعه پنداشته در آستانهٔ امام که ارادهٔ نزول آن داشتند فرود نیامدند وچون عریضهٔ اسحق بیگ نیز منبی ازانچه نگاشته‌شد رسید درآن روز یازده کروه نوردیده موضع پلاس پوش را که دو کروهی بلخ است معسکر فیروزی گردانیدند - و اسحق بیگ آمده دیده و شنیدهٔ خود را مفصل معروض داشت - بعد از نماز مغرب بهرام و سبحان قلي پسران نذر محمد خان که خان ایشان را با گروهی از اکابر و اعیان بلخ مثل خواجه عبد الولي شیخ الاسلام و خواجه عبد الوهاب که سابقا رئیس بود و خواجه محمد یوسف برادر زادهٔ هاشم خواجهٔ ده بیدی و قاضي احمد پسر میر مومن و بالتون نیمان پروانچي و یادگار اویرات دیوان بیگی سبحان قلي برادر باقی بیگ دیوان بیگي نذر

محمد خان باستقبال فرستاده بود بي آنکه دولتخواهان را برآمدن خویش آگاه سازند سر زده داخل معسکر شدند - و متصل دایرهٔ اصالت خان رسیده خواجه عبد الولي و خواجه عبد الوهاب وقاضی را نزد مشار الیه فرستادند - خان مزبور گزارش نمود که چنین آمدن لایق نبود بایستی بیرون معسکر توقف گزیده آگهي داد تا پذیره شده بآئین نیکو نزد پادشاهزادهٔ عالمیان آورده مي شد - و اصالت خان بخدمت پادشاهزادهٔ والاتبار رفته حقیقت بر گزارد - چون راه دراز نوردیده شده بود و از خیمه هرچه رسیده تمام برپا نشده زمانی در طلب ایشان که در منزل اصالت خان نشسته بودند توقف رفت - پس از آماده شدن جا اصالتخان بآوردن مامور گردید - و امیرالامرا باشارهٔ آن والاگهر تا در دیوانخانه پذیره شد - و پادشاهزادهٔ گرامي نژاد اعزاز نموده بر سوزنی که دست راست مسند گسترده شده بود نشانید - و مراسم مهربانی بجا آورده بجهت اطمینان خاطر نذر محمد خان و فزونی اعتماد او بافضال بی امثال خدیو دوران عنایات و عواطف خاقاني و پایه سنجي و قدر دانی حضرت جهاباني مبین ساخته بر گزارد - که بخان بگوئید که ازپیشگاه خلافت لشکر اقبال بامداد و اعانت آن والاشان رسیده هر نوع مددي که مطلوب است از قوت بفعل خواهد آمد - و بعد فراغ ازین کلمات خلعت و خنجر مرصع و اسپ با زین طلا به بهرام و خلعت و خنجر مرصع و اسپ با زین مطلا به سبحان قلي و بهمرهان خلعتها داده رخصت نمود *

بیست و هشتم [جمادي الاولی] مطابق بیست ویکم تیرماه

روز پنجشنبه پادشاهزادهٔ عالي نسب و امیر الامرا و دیگر سران لشکر فیروزي با عساکر اقبال و افیال کوه تمثال در کمال شوکت و عظمت ببلخ راهي گشتند - سکان آن سر زمین که هرگز چنین لشکر گران را بدین گونه آرایش و نمایش ندیده بل نشنیده بودند از مشاهدهٔ فیلان سحاب صولت برق سرعت با جلال مخمل زربفت و برگستوانها و پیرایهای سیمین و افواج دلاوران زره در نبرد گستر با یراقهاي مرصع و طلا و خیول باد حرکت با ستام زرین و سیمین - و انواع نشانهاي زر نگار و وفور پیادهاي تفنگچي و باندار و بسیاري کوس و علم و ابنوهی خیل و حشم بشگفت در ماندند . و پادشاه زادهٔ گرامی نژاد رستم خان را با محمد قاسم میر آتش و مردم توپخانه تعین نمود که بقلعهٔ بلخ در شده و بضبط مداخل و مخارج و حراست زیر دستان پرداخته شهر را بتصرف در آورند - و آولي کورکهٔ سعادت و نواي نامي دولت خاقان جهان پرور و پادشاه عدالت گستر دران بلده که دستخوش جور و طغیان اوزبکان گشته بلندي گرا سازند - و خود بجلگای چار طاق که پیش دروازهٔ شتر خوار حصار واقع است نزول نموده حکم فرمود - که افواج قاهره بآئینی که در سواري مقرر بود هر کدام بمحل خود فرود آید - و دیگر باره اسحق بیگ را نزد نذر محمد خان فرستاد که چون خاطر مشتاق نگران صحبت سامي است هرگاه از شهر برآیند آگهي دهند تا پذیره شده گرامي ملاقات دریابد - بعد ازان اگر خواهند آن روز بمنزلی که جهت نزول ایشان معین شده باشد همراه رفته صحبت دارد - و روز دیگر ایشان را بمنزل خود تکلیف نمود

مراسم ضیافت بتقدیم رسانند - و اگر بی تکلفانه همان روز بمنزل ما تشریف آرند روز دیگر مارا مهمان خود سازند - اگرچه در ظاهر از هر دو جانب سواي آنچه نگاشته آمد مذکور نشد - اما برخی نزدیکان نذر محمد خان بعد از احراز سعادت آستان بوس درمحفل معلی برگزاردند - که چون اسحق بیگ نوبت دیگر بخان پیام رسانید در اثناء مجلس متغیر گشته از فرط انقباض خاطر بطعامی که فرموده بود حضار محفل را مشغول داشته خود بخوردن آن نپرداخت - و مردم او هر چند دور تر بودند و آنچه بر می گزارد اصغانمی نمودند - لیکن از دگرگونیی احوال او دریافتند که غالبا از کبر سن متوقع بود که پادشاهزادهٔ والا تبار بمجرد رسیدن یکسر بمنزل او رفته همان روز مهمان میشدند - و ازانرو که این معنی بفعل نیامد چه بودن خان در بلخ بدین آئین معلوم دولتخواهان نبود - و حکمی از پیشگاه خلافت حاصل نکرده بودند - و چنین رفتن را درشهر تازه فتح شده از حزم و احتیاط دور دیدند - خان آزرده خاطر گردید - بهر حال چون هنگام زوال دولت و زمان انتقال حکومت او رسیده بود سر رشتهٔ عاقبت بیني و صواب گزینی از دست واهشته دل نهاد فرار گشت - و عارگذاشتن زن و فرزند بر خود پسندیده از سرزنش و نکوهش جهانیان نیندیشید - و خود را مصداق مضمون این منظوم * * شعر *

ببین آن بی حمیت را که هرگز * نخواهد دید روی نیک بختي
تن آساني گزیند خویشتن را * زن و فرزند بگذارد بسختي

که بسان مثل مشهور و سمر مذکور زبان زد روزگار است گردانید - و

تا بر مکنون ضمیر او آگهی نیابند رفتن خود بباغ مراد برای تهیهٔ مواد ضیافت پادشاهزادهٔ والا دودمان شهرت داده پیشتر خیمه بدانجا روانه ساخت - و مرصع کمری که دران لعلی چند اندوختهٔ خویش نصب نموده بود از کمال دل بستگی بر کمر بسته بالای آن زره و بر روی زره جامه پوشیده و برخی دیگر اشیای نقد از اشرفی و طلا و جنس از قسم لعل و غیره نیز همراه گرفته با دو پسر خود سبحان قلی و قتلق محمد و چندی از اوزبکان و غلامان بوقت ظهر رو بباغ مراد نهاده ازانجا راه فرار پیش گرفت - و چون حصار شهر بلخ بس وسیع است و پنج و نیم کروه دور آن - و رستم خان و محمد قاسم میر آتش که بجهت محافظت بقلعه در آمده بودند دروازهای هشتگانهٔ آنرا چنانچه باید ضبط نکرده بودند - و مردم بحراست بعض ابواب نگهداشته - و برای محافظت برخی درپی فرستادن بودند - و سواری خان در حالت امن و رفاهیت از دیگران امتیاز نداشت - تا باین هنگام که هنگامهٔ هرج و مرج گرم بود و او دل نهاد فرار گشته چه رسد - دولتخواهان درون وبیرون برگریختنش آگاه نگشتند - تا آنکه بعد از نماز پیشین مقصود بیگ علی دانشمندی بر کیفیت حال مطلع گشته این ماجری بامیر الامرا رسانید - و امیر الامرا بخدمت پادشاهزادهٔ جهانیان رسیده حقیقت معروض داشت - ازانجا که تنظیم و تنسیق بلخ چنانچه باید نشده بود - و درون و بیرون آن از اوزبکیه و دیگر فتنه سگالان خالی نگشته پادشاهزادهٔ والا تبار رفتن خود را با امیر الامرا و تمامی لشکر بتعاقب مصلحت ندیده - بهادر خان و اصالت خان را با گروهی

که همراه ایشان مقرر بودند به استعجال تمام روانه گردانید - و راجه بیتهلداس را با سایر راجپوتان از جملهٔ فوج هراول پیش خود نگاهداشت - و مهیس داس و روپ سنگه و رام سنگه راتهوران و جوقی دیگر از راجپوتان بفزونیٔ کار پژوهی و پیکار طلبی بی رخصت همراه این فوج راهی گشتند - و چون پادشاهزادهٔ عالی نسب و امیرالامرا از جهت اشتغال بتعیین لشکر بقصد تعاقب فرصت گرد آوردن اموال نذر محمد خان نداشتند و رستم خان و محمد قاسم میرآتش که درون قلعه بودند ازانرو که تانرستادن خبر بپادشاهزاده و رسیدن جواب روز آخر شده بود - از بیم آنکه مبادا ضبط از قرار واقع بفعل نیاید و موجب باز خواست گردد بآن مقید نشدند - لختی اموالش بتاراج اوزبکان فرصت جو و سکنهٔ شهر رفت - روز دیگر پادشاهزادهٔ والا تبار و امیرالامرا خلیل الله خان را که همان روز از غوری آمده بود با ملتفت خان و شیخ موسی گیلانی و محمد مقیم و قاضی نظامای کریزدی برای گرد آوریٔ اموال او فرستادند - دوازده لک روپیه ازمرصع آلات و طلا آلات و نقره آلات و جز آن و قریب دو هزار و پانصد اسپ و مادیان و سه صد شتر نر و ماده بضبط در آمد - او از فزونیٔ امساک و دناءت - و فراوانیٔ تنگی و خست - و فرط آز و شره - و کثرت حرص و لوم و بی بهرگی از داد و دهش که لازمهٔ سلطنت است - و اخذ هرچه هرجا بهر روش یافت - چندان اندوخته بود که هیچ یکی از نیاکان و اسلافش را میسر نگشته - اگرچه قدر فراهم آوردهٔ او از قرار واقع معلوم نشده - چه اکثر مدخرات را خود در

صناديق مي نهاد و تفصيل عدد و وزن آن بر قرطاسی بخط خود نوشته درانجا مي گذاشت - تا هيچ يکی از تحويلداران بران آگاه نگردد - و نشود که در دفاتر نگارش يابد - مقاليد آن در صندوقچه کرده کليدش را پيش خود نگاه ميداشت - ليکن آنچه از متصديان خدمات و تحويلداران که امروز بيمن بندگی درگاه والا کم اندوز اند - از روی تخمين ظاهر شده اين ست - که همگی اندوختهاي او از نقد و جنس نزديک به هفتاد لک روپيه بود - ازانجمله افزون از دوازده لک روپيه بسرکار اقدس آمد - و قريب پانزده لک روپيه در بخارا هنگام فرار او از قرشی به بلخ بتاراج رفت - قليلي عبد العزيز خان متصرف گشت - و بيشتری لشکريان و المانان و ديگر غارت گران بردند - چنانچه گزارده شد - از چل و سه لك روپيهٔ باقي پارهٔ وقت اضطرار در مواجب سپاه خود صرف نمود - و اکثری پيش از داخل شدن عساکر قاهره در بلخ به ده پانزده روز اوزبکيه و المانيه و قلماق واروسان بحضور او که در دفع ايشان در مانده بود غارت نمودند - اگر تير و کمان گرفته بمحافظت ابواب حجرهاي خزانه پرداختی يغماچيان پشت آنرا شگافته بردندي - و اگر بعقب رفتي درشکسته گرفتندي - و پادشاهزادهٔ والا گهر و امير الامرا بهرام را که در ارتکاب مغيرات قرينهٔ برادر کلان خود خسرو ارشد اولاد نذر محمد خان است. و ازين رهگذر بررفتن پدر واقف نگشته - با او همپائی نيارست نمود و عبد الرحمن پسر ديگر خان را با رستم ولد خسرو که هردو در ارک نزد عيال او بودند طلبيده هر سه را بلهراسپ خان و گرشاسپ برادر او حواله نمودند - و مردم معتمد بمحافظت ازواج و بنات

و جواری او مقرر ساخته شکرالله عرب را بکوتوالی شهر و ضبط محلات و اسواق معین گردانیدند - حاصل کل ولایتی که سابقا به نذرمحمد خان تعلق داشت و الحال بتصرف اولیای دولت آبد پیوند درآمده درحین استقلال خان و آبادانی ملک و دست کوتهی المانان از نهب و غارت با موافقت سال بجمیع وجوه نزدیک بیک کرور شاهی که پیش ازین اهل آن دیار بخانی و تنکه گذارش میی نمودند بود - که قریب بیست و پنج لک روپیه باشد - ازانجمله قریب شصت لک شاهی که نزدیک پانزده لک روپیه است حاصل بلخ و مضافات آن - و قریب چهل لک شاهی که نزدیک ده لک روپیه است محصول بدخشان - و توابع آن بر تقدیر عدم موافقت فصول بیست لک روپیه یا چیزی زیاده - و پس ازان که نذرمحمد خان در قوشی غارت زدهٔ اوزبک والمانان گشته ازانجا سراسیمه بلخ آمد و از استیلای این کافر نعمتان قلعه نشین شد - و یارای بر آمدنش از قلعهٔ بلخ نماند - تا بضبط چه رسد - مملکت از دراز دستی این کوته اندیشان جفا پیشه روبویرانی نهاد - و رفته رفته کار بجائی کشید که بعد از درآمدن ولایت بتصرف اولیای دولت بلند صولت حاصل آن درنخستین سال بنصف سابق و در دو یمین بربع رسید و محصول ماوراء النهر که باهام قلی خان متعلق بود بهمین قدر - هرچند هنگام قسمت ملک حصهٔ برادر بزرگ باعتبار وسعت و حاصل بیش بود اما حاصل بلخ و بدخشان از پرداخت نذر محمد خان و سعی او در تکثیر زراعت و توفیر عمارت افزون گردید - و محصول ماوراء النهر از نارسائی و بی پروائی والیٔ آن رو بفزونی

نیاورد - بلکه ازانچه بود فی الجمله کم شد - و الله الحمد - که درین دولت خداداد ابد مدت ازل بنیاد بندهائی که بمنصب پنج هزاری ذات و پنجهزار سوار دو اسپه سه اسپه سرافراز اند هر کدام بیست و پنج لک روپیه می یابد - تا بسعد الله خان و علی مردان خان امیرالامرا و دیگر بیش منصبان چه رسد - نوکر علوفه خوار این دو برادر هفت هزار سوار بود - چهار هزار سوار از مهین برادر و سه هزار از کهین - یافت مراسم نوکران اینان بدین تفصیل بوده - عبد الرحمن دیوان بیگی هشتاد هزار روپیه - یلنگتوش اتالیق هفتاد هزار - اتالیق بخارا همین قدر پل کمتر ازان - اوراز بی پنجاه هزار - بیگ اوغلی چل هزار - یافت دیگر نوکران اینان قابل ذکر نیست - چون از نگارش حوادث و وقایع بلخ و بدخشان و چگونگی احوال کثیر الاختلال نذر محمد خان تا اواخر ماه جمادی الاولی که خاتمهٔ نوز دهم سال جلوس عالم آرای خاقان گیتی پیرا است خامهٔ حقایق نگار واپرداخت - گزارش تتمهٔ سوانح را که بعد ازین بروی کار آمده به خجسته سال بیستم که بفرخی و فیروزی انجام پذیراد باز گذاشت - ایزد کارساز و دادار بی انباز صیت جهانکشائی و صوت کشور گیری اولیاء این برگزیدهٔ خود را رعب افزای سلاطین روزگار گرداناد *

آغاز میمنت طراز سال دهم از
دوم دور جلوس اقدس

ستایش گوناگون و نیایش از شمار افزون دادار جهان پرداز و کریم کارساز را که نهم سال دوم دور جلوس اقبال مانوس بفرلوان خجستگی انجام یافت - و روز یکشنبه غرهٔ جمادي الثانیه سنه هزار و پنجاه و شش مطابق بیست و چهارم تیر دهم سال این دور اقبال بفرخندگی آغاز شد *

سیوم این ماه درون شهر بلخ مرکز رایات ظفرگردید - اولیاء دولت قاهره بوقت خجسته و هنگام مسعود در مسجدی که نذر محمد خان خارج دروازهٔ خانهٔ خود بنا نموده است و دران همگی اشراف و اهالي مانند طیب خواجه که پسر حسن خواجه مهین برادر عبد الرحیم خواجه بن خواجهٔ کلان خواجهٔ جویباري است - و عمهٔ نذر محمد خان خواهر دین محمد خان حلیلهٔ او است - و والد مشار الیه با پسر کلان خود یوسف خواجه درین هنگام در بخارا بوده - و مثل سنگي خواجه ده بیدي و محمد صادق خواجه ده بیدی که هر دو بکبر سن از دیگر خواجگان در عزت و اعتبار امتیاز دارند - و خواجه عبد الغفار ولد صالح خواجه برادر هاشم خواجه ده بیدي - و خواجه عبد الولي معروف بخواجه پارسا که از اولاد خواجه محمد پارسا است - فراهم بودند - قوایم منبر را

باسم سامی و القاب گرامی پادشاه دین پرور آسمانی پایه گردانیدند - و وجوه دراهم و دنانیر را بفروغ نقوش نام نامی شهنشاه عدل گستر بر افروخته لختی ازان نقود میمنت آمود بآستان اقبال فرستادند - در همین تاریخ فرخنده محمد محسن و عبد الله بیگ پسران منصور حاجی چغتا قلعه دار ترمذ که سال دوازدهم جلوس مقدس از قبل نذر محمد خان برسم حجابت بکابل آمده از انعام پادشاه منعام دامن امید بر آموده مراجعت نموده بود بملازمت پادشاهزادهٔ والا تبار رسیده عرضه داشت پدر را که منبی از فرمان برداری و خدمت گزاری اولیاء این دولت بلند صولت بود گذرانیدند - آن والا گهر بارسال خلعت و نشان عطوفت با پسر خرد او و ملازم خود مطمئن و مستمال ساخته قرار داد که تاحارس قلعه ازین طرف برسد او بمحافظت حصار ترمذ که آن روی آب آمویه است بپردازد - و متعاقب اینان باستصواب امیرالامرا سعادت خان بن ظفر خان بن زین خان گوکلتاش را که از اخلاصمندی و کار پژوهی پذیرای تعهد این خدمت گشت با تابینان او و پانصد پیادهٔ تفنگچی از سرکار والا - و میرزا کوهاتی با پانصد سوار و پیادهٔ افغان که همراه او مقرر بودند بحراست آن قلعه راهی ساخت - و منصور حاجی را بمراحم ملکانه امیدوار گردانیده ببلخ طلبید - و چون روز مبارک دو شنبه دوم این ماه مژدهٔ تسخیر بلخ از عرضه داشت علیمردان خان امیر الامرا که مصحوب نجف قلی نوکر خود بدرگاه خلایق پناه ارسال داشته بود بمسامع بشایر مجامع رسید - خدیو خداشناس و خداوند حق

اساس که برخلاف سلاطین دیگر مواد غفلت و غرور را اسباب آگهی حضور ساخته لحظهٔ از درگاه بی نیاز حقیقی غافل نیستند در برابر این عنایت الهی سجدات شکر بجا آوردند - و باریافتگان بارگاه خلافت مراسم مبارکباد بتقدیم رسانیدند - صدای تهنیت این تائید یزدانی و آوای کوس این تیسیر آسمانی از خاک با فلاک رسیده گوش افروز ادانی و اقاصی گشت - و بامر معلی گرامی جشن این فتح نامی تا هشت روز آرایش داشت - و درین ایام هشتگانه اسباب عشرت و شادمانی و ابواب کام بخشی و کامرانی آماده و کشاده بود - اولیاء دولت والا و بندگان اخلاص گرا بعنایت خلعتها و اضافهٔ مناصب کامیاب گشتند - سخن پردازان معنی طراز قصاید غرا در گزارش تهنیت و تاریخ بکرامت استماع مسامع جهانداری که همواره شاه راه بشاپر باد رسانیده - بجوایز گوناگون دامن امید بر آمودند - از انجمله این تاریخ نصیرای شیرازیست بطریق تعمیه * بیت *

شکر لله کز عنایات خداوند جهان
کرد فتح ملک توران سرور ممالک رقاب
پادشاه غازی عادل شهنشاه جهان
آنکه کرد او را جهان از جمله شاهان انتخاب
گشت در تسخیر عالم ثانی صاحب قران
ایزد او را کرد در کشور ستانی کامیاب
در دلش عزم جهانگیری شبی گر بگذرد
گیرد اقبالش جهان را صبح پیش از آفتاب

سال این تاریخ جست از عقل دانشور نصیر
گفت باطبعش ز راه تعمیه کلی نکته یاب
والیٔ توران برار از ملک توران و انگهی
ثانیٔ صاحب‌قران بنشان بجایش کن حساب

روز دوم این بزم خجسته بپادشاهزادهٔ گرامی نژاد خلعت خاصه با نادری طلا دوزی مصحوب عمر بیگ گرزبردار و با میرالامرا خلعت خاصه با نادری طلا دوزی بدست نجف قلی نوکر او عنایت نموده فرستادند - و نجف قلی بمرحمت خلعت و اسپ و انعام هزار روپیه سر بر افراخت - درین روز میمنت افروز علامی سعد الله خان را باضافهٔ هزار سوار بمنصب شش هزاری چار هزار سوار نوازش فرمودند - و خسرو محمد بدیع پسر خود را شرف اندوز ملازمت سراسر سعادت گردانید - مظهر الطاف الٰهی او را بعنایت خلعت و جیقهٔ مرصع و خنجر مرصع و اسپ با زین مطلا بلند پایگی بخشیدند *

پنجم جمادی الثانیه شمس الدین ولد مختار خان از بلخ آمده تقبیل آستان معلی نمود - و عرضه داشت پادشاهزادهٔ والا تبار با مفتاح قلعهٔ بلخ بنظر خورشید اثر درآورد *

هشتم [جمادي الثانیه] خسرو صد اسپ و دویست مادیان و پانزده استر بطریق پیشکش گذرانید - ازان میان نه اسپ و صد مادیان بشرف پذیرائی رسید - حیات خان را بمنصب دو هزاری هشت صد سوار از اصل و اضافه - و ملا علاء الملک را که از قواعد نجومی استخراج این فتوحات نموده بعرض مقدس رسانیده

بود باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزاری دویست سوار سربلند گردانیدند - میرزا محمد ارباب سمرقند را بمرحمت خلعت و اسپ و انعام دو هزار روپیه بر نواخته برای تسلیهٔ بعضی رعایا و سکان بلخ بدان جانب رخصت فرمودند - بغنمه پردازان پنجهزار روپیه انعام شد - بعوض بیگ برادر الله دوست کاشغری دو هزار روپیه مرحمت نمودند *

نبرد نمودن بهادر خان و اصالت خان به نذر محمد خان و شکست یافته گریختن او بصوب خراسان

چون نذر محمد خان از بخت خفته و خرد آشفته و دیگر بواعث وحشت و وسواس روی امید از قبلهٔ اقبال و وجههٔ آمال که ملجاء سلاطین جهان است و مجمع خواقین دوران بر تافته قریب دو پهر روز پنجشنبه بیست و هشتم جمادی الاولی او اخر سال گذشته عارفرار برخود پسندیده از بلخ برآمد - و سه پهر روز مذکور پادشاهزادهٔ والا تبار و امیر الامرا آگاه گشته بهادر خان و اصالت خان را بهمرهان بتعاقب او روانه گردانیدند - این کار طلبان اخلاص منش بسرعت هرچه تمامتر جریده رو بمقصد نهادند و از شدت گرمی هوا هر روز پهر آخر سوار شده و پی را دیده تا پهر اول روز دیگر بی انفصال راه می نوردیدند - در هر منزل لختي از همرهان او گرفتار می گشتند - سیوم روز از گذارش یکی از غلامان خان که اسیر گشته بود دریافته آمد که تردیعلی

قطغان دیوان بیگی خان مذکور پسران اورازبي و اسد بیگ درمان و دیگر نوکران خان و اوزبکاني که در بلخ و نواحی آن بودند و از اصغاء صوت قرب وصول عساکر ظفر مآثر خان را گذاشته رفته باحشام آلچین و قطغان و درمان و میانگ و قلماق وغیر ایشان که این روی دریاي آمویه توقف داشتند در شبرغان فراهم آمده آند - و خان دوران گروه بی شکوه درآمده باتفاق این جماعه خواهش نبرد دارد - و باین انداز سپاه چیچکتو و میمنه را نیز طلبیده - بهادرخان و اصالت خان صلاح کار درین دیدند که بسرعت تمامتر رسیده جمعیت این جماعهٔ بي حمیت را پراگنده سازند - و رده آراسته نگذارند که بخان کومک رسد - و در شبرغان پای قرار استوار کردند - بنابران یک پهر روز مانده سوار شدند - و تا دو ونیم پهر روز دیگر هیچ جا عنان باز نکشیدند - و چون افراس مبارزان جدکار از نوردیدن راه دراز و و مصاعد دشوار گذار و منازل ریگ بوم بي آب و ندیدن آسودگی بعد از رسیدن بلخ آن روز زیاده بران یارای حرکت نداشتند درموضع غوطي که شش کروهی شبرغان است فرود آمدند - و از گفتاریکي از قراولان اوزبک که هنگام نزدیک رسیدن کتابت اقبال بغوطي گرفتار گشته بود حقیقت لشکر مخالف و خواهش رزم بتازگي دریافته فرداي آن دو شنبه دوم جمادی الثانیه بعزم رزم این مخاذیل عنان بدست فیروزی و پا برکاب بهروزی دراورده راهي گشتند - بهادر خان قول شده از راجپوتان مهیس داس راتهور و روپ سنگه راتهور و رام سنگه راتهور و راو روپ سنگه چندراوت و راجه امرسنگه راجاوت و مهیس داس دیگر که پیشتر با راجه

گجسنگه می بود و رای تلوکچند سیکهاوت و سنگرام سنگه راجاوت و گوبند داس خان دو رانی و بلوی چوهان و چندی دیگر را که بی رخصت پادشاهزاده و امیر الامرا برای اظهار جوهر حماست و حمیت همراهی گزیده بودند - و از سادات سید محمد ولد سید افضل و سید نورالعیان پسر سید سیف خان و سید شهاب بن سید غیرت خان و سید مقبول عالم و غیر ایشان و جمعی از تابینان خویش را با نیک نام عم خود هراول گردانید - و قرار داد که نیک نام با همرهان پیش روی او و راجپوتان در دست راست و سادات در طرف چپ نیک نام صف کشیده می رفته باشند - وحیات ترین و علاول ترین و جمال خان نوحانی و پهار نوحانی و جمعی دیگر رابطرف یمین خویش مقرر گردانید - و اصالت خان نیز درجانب چپ بهادر خان با لختی دیگر از همرهان قول شده راجه جیرام و جگرام ولد هردیرام کچهواهه و عجب سنگه ولد سرسال و چتر بهوج نبیرهٔ لکمین سین چوهان و چندر بهان نروکه و سید چاون و سید محمد ولد سید غلام محمد مهدی و مقصود بیگ علی داشمندی و نذیر بیگ سلدوز را که در فوج او بودند هراول ساخت - و هر دو سردار افواج را توزك نموده برابر یک دیگر راهی گشتند - و اوزبک و الغان که قریب ده هزار کس در شبرغان فراهم آمده بودند پس از آگهی بر رسیدن افواج فیروزی بیشتری از بیم اسیر شدن عیال و بغارت رفتن اموال بپاسبانی پرداخته و عیال و اموال پیش انداخته به اندخود سو راهی گشتند - و کمتری رفاقت خان نموده آمادهٔ پیکار شدند - خان از شنیدن خبر وصول

افواج میرزی بغوطی که هنگام رخصت ده هزار سوار بودند و درینوقت با هر دو سردار زیاده بر چار هزار نرسیده از شبرغان چار کروه پیش آمده سه فوج ترتیب داد - ازانجمله یک فوج را که اعیان آن محمد بیگ برادر باقی دیوان بیگی و عاشورقلي حاجي و عبد الله سرا ومحمد باقی یابو و حاجي بیگ میرزا باشی و دوستم حاجی تُبای و یعقوب چوره باشي تُبای بودند درغول با خود نگاهدشت - و فوج دوم را با قتلق محمد و حاجم دراز اتالیق او وخوشم درمان دیوان بیگی او و شاه محمد بی قرعز و داوجه بی و چندي دیگر برانغار - و فوج سیوم را با سبحان قلی و تردیعلی قطغان و یادگار دیوان بیگي خویش برادر دیگر باقی دیوان بیگی و اسد بیگ درمان که پیشتر قراول بود و باي محمد ایشک آقا باشی و دین محمد فولادچی و غیر اینان جوانغار ساخت - بعد از رده ارائی مبارزان طرفین همین که بان اندازان و تفنگچیان عسکر منصور یك مرتبه بان و تفنگ سردادند و چندي از فوج غنیم بضرب بان ره گراي نیستی گشتند فوج برانغار و جوانغار ازشنیدن این صدای مهیب و آوای غریب که زهرهٔ شیر را آب کند پاي ثبات از دست داده رهگراي فرار که پیشهٔ این گروه بي صبر و قرار است گشتند - نذر محمد خان نیز از دیدن این گریز بي ستیز رو برتافته عنان گردانید - جوقي از خون گرفتگان فوج او که به یکه تازی میدان افواج نصرت امتزاج در آمده لختی را مجروح و چندي را مقتول ساختند روي رستگاري ندیده ره سپر نیستي گردیدند - و ازینجمله است ابراهیم بکاول و محمد امین کتابدار که خان بدو

تعلق تمام داشت - و هر دو با خان از بلخ بر آمده بودند - و خان با پسرخود قتلق محمد و چندي از اوزبکان و غلامان و خدمتکاران که با او همراهي کردند با فراوان پريشاني بجانب اندخود شتافت - و تردیعلي قطغان و اسد بیگ درمان و جمعي از اوزبکان سبحان قلی را باخود گرفته بجانب چارجو و بخارا گریختند مجاهدان لشکر اقبال تا بنگاه اوزبکان که قریب چار کروه بود رفته چون دریافتند که مناکیب از هراس جان در هیچ جا عنان باز کشیده توقف نگزیدند در شبرغان فرود آمدند - که تا رسیدن خبر منقح نذر محمد خان و اوزبکان بضبط آن حدود پردازند - و همین که خبر توقف اینان دریابند باز بسرعت شتافته کار این بد خاتمت چند را باختتام رسانند - چون اوزبک و المان اموالي را که از رعایا و احشام بتركتاز و دست انداز گرد آورده بودند - و باستماع خبر وصول افواج قاهره آنرا پیش انداخته راهي شده بعد از هزیمت نیارستند بدر برد - و بدست و پا زدن بسیار عیال گریزانیده مال بجا باز گذاشتند - همگي آن اموال بدست مبارزان لشکر منصور افتاد - و حاجي بي برادر اوراز بي و جمعي اوزبکیه که در چیچکتو و میمنه بودند خبر هزیمت و فرار نذر محمد خان شنیده نیز عنان شکیبائی از دست دادند - و بیشتر اندوختهای خود را گذاشته بجانب چارجو گریختند - و از برکات عدالت و میامن نصفت پادشاه دین پناه بسیاري از رعایاي بلخ و بدخشان و هزار جاتي که درین مدت اسیر ستم و کسیر جور این گروه ظلم پژوه بودند از گرفتاري برستگاري رسیدند *

پوشیده نماند که اگرچه اموالی که اوزبک و المان از رعایا و احشام بنهب و تاراج فراهم آورده بودند غارت زدهٔ لشکر اقبال شد لیکن اگر بهادر خان و اصالت خان بفتح قناعت نکرده با افواج قاهره تعاقب مي نمودند هما نا هم نذر محمد خان با سبحان قلي و قتلق اسیر مي‌شد - و هم تمامی مال و مواشی گرد آوردهٔ الامان غارت گر با همگي عیال و اطفال ایشان بدست مجاهدان لشکر فیروزي مي افتاد - بعد از دو سه روز طاهر بکاول که از قبل نذر محمد خان در چیچکتو و میمنه بود - و خواجه کمال ارباب اندخود و میرم جان میرشکار با گروهي که همراه ارنگاهبانی گذر کلیف مینمودند به شبرغان آمده این دو سردار جدکار را دیدند - و از گفتار خواجه کمال محقق شد که نذر محمد خان بعد از رسیدن اند خود قاسم پسرخسرو را که آنجا بود با اتالیق او محمد قلي ولد کلباد بهادر که در خدمت حضرت عرش آشیاني آمده بود و جمعي دیگر با خود برداشته برفقاء پیشین و پسین بي‌توقف و درنگ از اند خود بصوب مرو راهي گشت - بقیهٔ احوال خان در محلش بتفصیل گزارش خواهد یافت - مجملش این است که ازان باز که خان بروفاقت جمعی که در لباس دوستي و یکرنگي همه اسباب دشمني و دو روئي سرانجام مینمودند روی امل از عتبهٔ علیا و سدهٔ والا بر تافت - جز نکبت و مذلت دو چار روز کار او نگشت *

* بیت *

چو واژون شود مرد را روز گار * همه آن کند کش نیاید بکار

و چون هشتم جمادي الثانیه حقیقت جدکاري و جانسپاري

و کیفیت فیروزی اولیاء این دولت بلند صولت از عرضه داشت بهادر خان واصالت خان بکرامت اصغاء واقفان پیشگاه سریر جهانبانی رسید - بهادر خان بخلعت خاصه و باضافهٔ هزار سوار دو اسپه سه اسپه بمنصب پنجهزاری پنجهزار سوار دو اسپه سه اسپه و بانعام دو لک روپیهٔ نقد از خزانهٔ بلخ - و اصالت خان بخلعت خاصه باضافهٔ هزار سوار بمنصب چار هزاری چار هزار سوار - و مهیس داس راتهور بخلعت و به اضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاری دو هزار و پانصد سوار - و راجه جیرام بخلعت و منصب هزار و پانصدي ذات و هزار و دویست سوار از اصل و اضافه - و هرکدام از روپ سنگه راتهور و رام سنگه راتهور و راو روپسنگه چندراوت و حیات ولد علي خان ترین بخلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدي هزار سوار - و علاول ترین بخلعت و باضافهٔ پانصدي ذات بمنصب هزار وپانصدي ششصد سوار - وهر یکي از سید محمد ولد سید افضل و مهیس داس نایب راجه گج سنگه بخلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزاري ششصد سوار - و سید مقبول عالم بخلعت و منصب هزاري چار صد سوار سرافراز گشتند - و عجب سنگه ولد ستر سال و چتر بهوج چوهان و چندر بهان نروکا و سنگرام سنگه نبیرهٔ راجه مانسنگه و نیکنام عم بهادر خان و سید چاون و بلوی چوهان و مقصود بیگ علي داشمندي و سید محمد ولد سید غلام محمد مهدی و گوبند داس خاندورانی و عنایت برادر بهادر خان و نذر بیگ سلدوز باضافهٔ منصب سرافتخار برافراختند - و هم قلعه دار غوري تبهاد میر آخور که قلیج خان و

خلیل الله خان بعد از کشایش غوری او را مصحوب ابراهیم‌حسین ترکمان بدرگاه خلایق پناه روانه ساخته بودند با دو پسر شرف استلام عتبهٔ سنیه دریافت - و بعنایت خلعت و خنجر مرصع و منصب هزاري پانصد سوار و مرحمت اسپ و انعام بیست هزار روپیه کامیاب گشت *

هفدهم [جمادي الثانیه] سید خان بهادر ظفرجنگ که بحکم معلی از قندهار روانهٔ آستان گردون مکان شده بود سعادت کورنش دریافته هزار مهر نذر و هژده اسپ پیشکش گذرانید *

نوزدهم [جمادي الثانیه] بعرض مقدس رسید که فیلدار خان که بامر اقدس با ملازمان غرهٔ ناصیهٔ خلافت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر برای صید فیل به دهود و چانپانیر رفته بود هفتاد و سه فیل از نرو ماده صید نمود *

بیست وسیوم [جمادی‌الثانیه] صدرالصدور سید جلال را بعطای دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و مطلا و راجه راجروپ را بعنایت جمدهر مرصع و گوشوارهٔ مروارید و باضافهٔ پانصدی ذات و پانصد سوار بمنصب دو هزاری‌هزار و پانصد سوار - و قباد مذکور را بمرحمت اسپ با زین نقره - و شمس الدین ولد مختار خان را بخلعت و بخشیگری احدیان - و میر صالح ولد میر عبد الله‌مشکین قلم را بانعام دویست مهر مباهی گردانیدند - منصور حاجی که قلعهٔ ترمذ را بسعادت خان سپرده ببلخ آمده بود بصدارت بلخ که در زمان نذر محمد خان نیز بدو مفوض بود و منصب دو هزاری هزار سوار - ومحمد محسن پسر کلان او بمنصب پانصدی دویست سوار

سرافراز گشتند - و به عبدالله بیگ پسر دیگر او نیز منصبی در خور عنایت شد *

گذارش التماس بادشاهزادهٔ عالی نسب مراد بخش رخصت مراجعت بدرگاه سلاطین پناه و آنچه بران مترتب شده

هر که بحلیهٔ رای ثاقب و رویت صائب و تثبت در امور ملك و ملت و تانی درشؤون دین و دولت متحلی است همگی افعال او بر نهج سلیم استقامت و طرز قویم سلامت بروی کار می آید - و هرکه ازین نعوت جلیله بی نصیب افتد هر چند برای انصرام مهمات و انجام معاملات محن و آلام بکشد روی مود و بهبود نه بیند - و نتیجهٔ جز ندامت و خجالت بران ترتب نپذیرد مصداق این مقال احوال پادشاهزادهٔ مراد بخش است - آن والا تبار پس ازان که بتائید ایزدی که همواره پیشکار این دولت ازل بنیاد است - و تیسیر سرمدی که همیشه کارگزار این سلطنت ابد میعاد - چنین ملک دشوار کشا بکمتر ستیز و آویز بتصرف اولیای دولت قاهره در امد - و بمیامن نیت داد طویب پادشاه فلک گاه سکنهٔ آن دیار که پیوسته دستخوش جور اوزبکیه و پامال ستم المانیه بودند برفاهیت و جمعیت گرائیدند - و چنین فتح بزرگ و کشایش سترگ که تا امروز بهیچ یکی از سلاطین هندوستان بهشت نشان میسر نشده بل تا حال اصلا لشکری ازین طرف بآن سو نرفته تا به جنگ و جدال و حرب و قتال و فتح و کشایش چه رسد

چنانچه تاریخ نامهای باستانی ازان بازگوید بمحض تدبیرات صایبه و آرای ثاقبهٔ خدیو دور بین و خداوند صواب گزین نصیب گشته بود بنام آن عالی نسب که جز نام سرداری و پادشاهزادگی که آن هم بدولت انتساب باین ذات مقدس است باوی چیزی نبود شد - از عدم تثبت و ثانی که از لوازم نا آزمونی و جوانی است و هجوم ملازمان خوش آمد گو که درلباس خیر اندیشان کار بدخواهان بتقدیم میرسانیدند این نکو نامی ببد نامی مبدل ساخت - و بعد از در آمدن بلخ نخست مقصدی که بملتزمان بساط حضور معروض داشت این بود که یکی از بندگان معتمد بنظم صوبهٔ بلخ معین گردد تا این ملک را بدو باز گذاشته بسعادت تقبیل آستان خواقین پناه مستسعد گردد - این التماس دور از کار بی جای بی وقت بر خاطر خورشید مآثر بسیار گران آمد - و در جواب آن فرمان مقدس صادر گشت که هرگاه مکرر در محفل اقدس مذکور شده باشد که پس ازان که این ملک که فتح آن مفتاح تسخیر توران است بعنایت بیغایت دادار کارساز داخل ممالک محروسه شود باو عطا خواهیم فرمود و لشکری که برای انجام این مرام باو همراه است امسال نیز با او دران ملک خواهد بود اظهار این خواهش ناروا و امنیت نامزا باین زودی پیش ازان که این ملک نو کشوده بضبط در آید و حصون و ثغور آن استحکام و انسداد یابد و تهانجات جا بجا بنشیند و خاطر از حصول انتظام واتساق بجمعیت گراید و معاملهٔ نذر محمد خان منقح گردد ولشکری که بتعاقبش رفته معاودت نماید و الوسات و او یماقات چغتائیه که پس از فراوان

سال بدیرین آرزوی خویش که فرمان روائی صاحب و ولی نعمت قدیم دران دیار باشد رسیده اند و صاحب زاده گویان بهزاران شادمانی بتمنیٔ دریافت ملازمت او روی امید بساحت بلخ آورده بیایند و عرصهٔ آن مملکت از وجود بی سود اشرار نابکار و فجار تیره روزگار اوزبکان تنگ چشم ظاهر و باطن و الامان بی ایمان وا پرداخته اید و رعایا و کشاورزان استمالت یا بند بس ناپسندیده است - اگر طاقت بي التفاتیٔ ما که کوه را از جا دراورد و آسمان را از گردش باز دارد در خود می یابد دیگر بار بابراز این ملتمس پردازد - و الا پیرامون این التماس که سرمایهٔ زیانکاریٔ دین و دینیٔ اوست و باعث بر همخوردگیٔ کاری که بمحض عنایت الهی صورت یافته نگردد - و بودن بلخ بخود قرار دهد - و باستصواب امیر الامرا در نظم و نسق آن دیار - و نگاهبانیٔ سکان آن از اهل تمرد وفساد بنهجی که در جمیع امور طریقهٔ انیقهٔ عدالت و احسان مرعي و منظور باشد مساعیٔ جمیله بتقدیم رساند - با وجود گزارش چنین مقدمات هوش افزا پادشاه زاده از خواب غفلت در نیامده بار دیگر عرضه داشت نمود که تا یک مرتبه باستلام سدهٔ سنیهٔ کامراني و عتبهٔ علیهٔ جهانبانی نرسد و مطالب و مقاصد خود را بحضور معروض ندارد بهیچوجه درین ملک نخواهد ماند - و بهادر خان و اصالت خان را که بعد از هزیمت نذر محمد خان و آواره شدن اوزبکیه از شبرغان باندخود راهي گشته بودند و بایستي یکماه بلکه بیشتر دران سر زمین برای بند و بست مهمات شبرغان و چیچکتو و میمنه و اند خود و تعیین

حراس قلاع محال مذکوره و استحکام آن توقف مینمودند و خاطر از ضبط احشام آنجا فراهم می آوردند با خلیل الله خان که بعد از شنیدن فرونی سپاه نذر محمد خان از بلخ بکومک این دو سردار معین گشته بود و پس از کارزار در موضع چار باغ که میان اندخود شبرغان است باینان پیوسته از چار باغ مذکور باز گردانیده نزد خود طلبید - که بلخ را بآنها سپرده خود متوجه درگاه عرش اشتباه گردد - و ازین خواهش بی موقع پادشاهزاده اکثر امرا و منصبداران همراه نیز از محبت عزیزی موطن و استیناس طبائع و خواطر باوضاع سواد اعظم هندوستان و استیحاش بواطن و ضمایر از اطوار مردم بلخ و بدخشان و مضرت آب و هواي آن ولایت ارادهٔ مراجعت نمودند - و اینمعني سبب شکستگی دلهای رعایا و پریشانی احوال سپاه و توقف احشامی که از اطراف و جوانب رو ببلخ نهاده بودند گشت - و مردم لشکر از دید این تذبذب دست تطاول بمال رعایا دراز نمودند - و چون اینمعني مکرر بعرض مقدس رسید انحراف خاطر اقدس رو بازدیاد نهاد - و پادشاهزاده را از اصرار برین اندیشهٔ ناسزا نخست به تغییر منصب و تبول صوبهٔ ملتان تادیب فرمودند *

ارسال نوئین والا تمکین سعد الله خان از پیشگاه حضور براي تنسیق ملک بلخ وتنظیم احوال سپاه و رعایا

چون خدیو دور بین چارهٔ اصلاح احوال شوریدهٔ بلخ در فرستادن

یکی از بندگان معتبر معتمد مزاج شناش کاردان که همگنان از گفتار و کردار او اعتبار بر گرفته از رضا و شکایت او راجي و خایف باشند منحصر دیدند مدار المهامی علامی سعد الله خان را با آنکه از وفور رازدانی و شیوا زبانی و کثرت عواطف و عنایات دوری او از پیشگاه حضور روا نمیداشتند قرار دادند که ببلخ بفرستند - و حکم فرمودند که اگر پاشاهزاده ازین ارادهٔ بی‌جا متندم نگشته باشد او را بیند - و حکومت صوبهٔ بلخ را به بهادر خان و اصالت خان باز گذاشته استیصال اهل تمرد و فساد به بهادر خان که بحماست و حمیت اتصاف دارد و سردار جمعیت دار است - و کارسپاه و خزانه و داد وستد و پرداخت احوال رعایا و سکان آن دیار باصالتخان که بمزاج آشنای و فهمیدگي وجه سلوک موصوف است مقرر سازد - تا برهنمائي پادشاه دور بین وشهنشاه صواب گزین در امضاي امور ملك داري هرچه باید کرد بموافقت و موالفت یکدیگر بروی کار می آورده باشند - و اگر نجابت خان ولد میرزا شاهرخ که اسلاف او بوسیلهٔ نیکو خدمتی این دودمان تاج بخش تخت ستان بحکومت بدخشان کامروا بودند صوبه داری آن ملک را از عنایات عظیمه دانسته بخواهش تمام مستقبل شود این خدمت را بدو تفویض نماید - و اگر از پست فطرتي و بیدلي در رفتن بجای آبا و اجداد خود که قابلیت آن ندارد استادگی کند قلیچ خان را با سپاهی که درکار داشته باشد بنظم بدخشان و توابع آن و رستم خان را با جمعیت شایسته بحفظ اندخود و مضافات آن معین گرداند و برای نگاهبانی هر یکي از قلاع و محال توابع بلخ بصوابدید

بهادر خان و اصالتخان و بجهت ضبط هر کدام از حصون و مواضع حدود بدخشان باتفاق صوبه دار آنجا یکي از معتمدان را با هرقدر منصبدار و احدی و برق انداز و پیادهٔ تفنگچی که لایق داند تعین کند - و باهتمام کان لعل بدخشان نیز یکی از بندگان جد کار دیانت دار امانت گزار بفرستد - و باحوال سکنهٔ آن دیار پرداخته و تحقیق جمع و حاصل آن ولایت نموده هرجا در جمع پیشین آن تخفیف ناگزران داند بدهد - و برای تلافیٔ نقصاني که بزرگران و باغبانان و فالیزبانان در زراعات و بساتین و فالیزها از عساکر ظفر مآثر کشیده باشند زر نقد از خزانهٔ عامره برساند - و بمنصبداران نقدی که درانجا خواهند بود سه ماهه پیشگی - و بمنصبداران جاگیردار باندازهٔ جمعیت هر قدر مناسب داند از خزانهٔ عامره برسم مساعدت تن کند - و برخي بندگان جاگیر پژوه را برطبق دستوری که در حضور اقدس قرار یافته از امکنهٔ مفتوحه تیول تنخواه نماید - و بهرام و عبدالرحمن پسران نذر محمد خان را با رستم محمد ولد خسرو که در بلخ مي بود و همگی وابستگان دروني و بیرونیٔ خان مذکور همراه راجه بیتهلداس و خلیل الله خان و لهراسپ خان که پادشاهزاده مراد بخش پسران و نبیرهٔ نذر محمد خان را باو سپرده بود و مهیس داس را تهور پاستان جهانبانی روانه گرداند - و از اسباب و اسپان و شتران نذر محمد خان آنچه شایستهٔ فرستادن باشد مصحوب بندهای معتمد که بحکم اقدس روانهٔ درگاه فلک بارگاه باشند بدفعات ارسال دارد - و ضبط جانوران شکاری از شنقار و باز طویغون و غیرهما و آوردن آن بعهدهٔ میرزا نور صفوی قوش بیگي مقرر سازد - و برای

مرمت و استواری حصار بیرونی و قلعهٔ درونی بلخ از بیلدار و دیگر عمله هرچه درکار باشد نوکر و اجوره دار از روی تاکید بکار و بار ارد و از خواجها و علما و مشاهیر بلخ هرکه سزاوار حضور قوایم سریر خلافت باشد و از نوکران خان هر کس به بندگان درگاه عرش اشتباه رجوع آورده باشد یا بدست افتاده مانند طاهر بکاول که از روی اخلاص و اعتقاد داخل دولتخواهان گردیده و بالتون پروانچی و چوچک بیگ و هردو داماد عبد الرحمن دیوان بیگی که یکی از انها برادر زادهٔ اوست قندزی بیگ نام با دیگر برادر زاده اش عبد الله بیگ پسران عبد الرحیم بیگ که در سلک بندها منسلک است روانهٔ آستان خواقین مکان گردانیده بدیگران که درانحاء ولایت اند نوشتجات استمالت بفرستد - و ازبندهای پادشاهی سوای جمعی که بمراتب طلب آنها صدور یافته که هرکه خواهش آمدن کند به بیم و امید و وعد و وعید ازین اراده باز آرد - و هرکه بمنع او ازین آرزو در نگذرد یا ازخدمتی که دران صوبه بدو تفویض نماید سر باز زند او را بتغییرمنصب و جاگیر متنبه گرداند وخدمتگزاری و اخلاصمندی و جانسپاری هرکه برو ظاهر شود در باب او اضافهٔ منصب و جزان التماس کند - و چون از روائی روپیه درآن ملک و بر افتادن خانی که از دیر باز مدار بیع و شرای آن دیار بران بود اهل بلخ و بدخشان در سواد معاملت با اهل ماوراء النهر فی الجمله حرج می کشیدند - ازانجا که درین درگاه راستان و راست کاران جز راستی و راست کاری را روز بازار نیست مقرر شد که خانی را که خوانین توران به مهر آغشته سکه زده بودند در دار

الضرب بلخ گداخته بقدر مسي که دران در آورده اند نقره انزوده وزن آنرا برابر ربع روپیه مقرر گرداند - و بگرامی سکهٔ پادشاهي و باسم شاهي مسکوک و موسوم ساخته رواج دهد - اگرچه بندگان این درگاه دین پناه ایراني و غیر آن بمتابعت خلیفهٔ زمان و مطاوعت خدیو دوران بر عقاید حقه مستقیم اند - و از معتقدات باطلهٔ اهل زیغ و هوا محترز - لیکن چون از دیر باز میان اوزبک وتزلباش از تخالف مذهب عداوت بجائي رسیده که بهیچوجه موافقت و موالفت صورت پذیر نیست خدیو دین و دولت تنظیم و تنسیق صوبهٔ بلخ را باسیر الامرا با آنکه بیمن بندگی این درگاه در زمرهٔ اهل سنت و جماعه در آمده مناسب ندانسته باو تفویض نه نمودند - و چون از حرکت بي موقع پادشاهزاده مراد بخش و چندی دیگر از لشکر ظفر طراز جمعي کثیر از طوایف الماں بجسارت پر خسارت از آب جیحون گذشته در بعضي حدود بدخشان و محال دیگر سر شورش نهاد بفساد برداشته بودند چنانچه رقم پذیر خواهد گشت حکم مقدس شد که بعد از رسیدن علامي ببلخ امیر الامرا بقندز شتافته به تنبیه آن گروه فتنه پژوه بپردازد - و خرمن حیات گروهي بهآتش تیغ آبدار خاکستر ساخته بقیة السیف را از آب جیحون بگذراند - و ازانرو که ناظم بدخشان را برای سر براهي مهمات خود و همرهان چندی در بلخ توقف خواهد شد تارسیدن او در قندز باشد بعد ازان که صوبه دار مزبور ببدخشان آید بصرب کابل که نظم آن بدو تعلق دارد راهي گردد - سخن کوتاه پادشاه دانا نوازدانش پرور همگي مراتب مذکوره و دیگر انچه درکار گزاري و

ملک داري درکار باشد بعلامي ارشاد نموده او را بعنايت خلعت خاصه و جمدهر مرصع باپهولکتاره و شمشير خاصه و دو اسپ از طويلهٔ خاصه با زين طلا و مطلا سر بلند گردانيده شب پنجشنبه بيست و ششم جمادی الثانيه با جمعي ازبندگان رخصت فرمودند و بهادر خان را بارسال شمشير مرصع مصحوب علامي عز افتخار بخشيدند - و به سيد فيروز برادر زادهٔ سيد خانجهان حکم شد که با چندي از سادات منصبدار بيست و پنج لک روپيهٔ خزانه براي علوفهٔ سپاه و مصالح ديگر از راه پنجشير به بلخ رسانيده بر گردد - و خان والا مکان بحکم اقدس از راه خنجان که هر چند دشوار گذار است اما از سبل ديگر نزديکتر است در عرض يازده روز شتافته شب دوشنبه هشتم رجب ببلخ رسيد - و باختر برج خلافت براي فسخ عزيمت معاودت که موجب نارضامندی قبلهٔ دين و دنيا بود کلمات نصيحت آميز هوش انگيز پيام نمود - و چون اثري بران مترتب نشد تمام بندهای پادشاهي را منع کرد که بخانهٔ پادشاهزاده نروند - و بهادر خان و اصالتخان را تسليم صوبه داري بلخ فرمود- و باتفاق ايشان شروع در انجاح مهمات و تعين حارسان قلاع و تهانه داران و انجاز مقاصد آنها نمود- و چون نجابت خان بعد از گفت و شنيد فراوان دل بصوبه داری بدخشان نيارست نهاد قليچ خان را با نظر بهادر و نور الحسن بخشی احديان با دوهزار احدي و چندي ديگر که جمعيت شان نزديک پنجهزار سوار بود به بدخشان - و رستم خان را با راجه پهاڑ سنگه و راجه ديني سنگه و چندرمن بنديله و دولت خان ولد الف خان و محمد قاسم داروغهٔ

توپخانه با دوهزار سوار تفنگچي و خوشحال بيگ ولد ميرزا شرف الدين حسين وهاشم بيگ كاشغري وعمران و ميدانيان كه جمعيت آنها نيز قريب پنجهزار سوار بود باندخود و مضافات آن راهي گردانيد - و شاه بيگ خان را از تغيير اهتمام خان كه سلوك نيك نداشت بغوري تعيين نمود - و حراست ميمنه را با نواحي آن به شاد خان و قلعه داري اندخود بعهدهٔ دولتخان ولد الف خان و ضبط خان آباد به حيات ترين - و خبرداري رستاق به خنجر خان و كلاءت شبرغان بجبار قلي ككهر و مراد قلي سلطان ككهر - و سرپل وسان چار يک بخوشحال بيگ كاشغري با ديگر كاشغريان - و آقچه بشادمان پكهليوال - و خلم بخواجه عبدالعزيز ولد صفدر خان و درهٔ كز به پهار نواحاني - و بابا شاهو به محمد شاه قديمي - و مومن آباد بهشيخ فتح الله خويش مبارز خان - وا بيگ و موضع سلطان بايزيد با فلاطون بيگ وارسلان بيگ ارلات - و رباط ريزگان به پسران همت خان - و آستانهٔ علويه بنظام ميواتي - و نارين بشاه محمد كرز بردار - و خنجان بميرک بيگ خنجاني - و موضع دوشاخ بعبدالغفور بيگ يكه اولنگي - و فتح آباد بفرخ حسين خراساني - و كلنه و كركان باگرسين كچهواهه - وقريشک بمحمدزمان ارلات - و اندراب بقاسم بيگ ميربرار و كولاب بجلال الدين محمود دروازي مقرر گردانيد - و از خلوص اخلاص و رسوخ عقيدت شب از روز و خواب از بيداري باز ندانسته در عرض بيست و دو روز همگي خدمات مامورة را بنهجي كه از پيشگاه ارشاد پادشاه مرشدان و مرشد پادشاهان تلقين و تعليم يافته بود بروي كار آورد *

اکنون بنگارش و قایعی که در بدخشان رو داده بود می‌پردازد - از عرضه داشت راجه راجروپ بمسامع حقایق مجامع رسید که بیست و یکم جمادی الثانیه راجه مذکور در قندز آگهی یافت که جمعی از المان از آب خواجه پاک که خلیجی است از دریای جیحون باین سوعبور می‌نمایند - بمجرد استماع این خبر جوقی از راجپوتان معتمد را برسم هراول پیشتر فرستاد - و خاطر از استحکام قلعه فراهم آورده با سید اسدالله و سید باقر و احدیان و جمعی دیگر متعاقب هراول راهی گشت - المانان زبون کش فرصت جو که چندی از نوکران سپاهیان را که برای هیمه و کاه بصحرا میرفتند هلاک گردانیده بودند - بعد از رسیدن لشکر فیروزی فرار نمودند - راجه با همرهان تعاقب نموده دوکروه نوردید - درین اثنا گروهی دیگر ازان مناکیب که در کوها و تنگناها پنهان بودند برآمده بکند اوران اقبال درآویختند - بعد از گرمی هنگامهٔ قتال جمعی ره گرای نیستی گشتند - و بقیه از بیم تیغ خونخوار دلاوران رو بگریز نهادند - پس از تعاقب ابطال لشکر فیروزی گروهی از آب خواجه پاک گذشتند - و فریقی تاب آتش شمشیر نیاورده دران آب غرق گشتند - و راجه با همرهان مظفر و منصور برگشت - بعد از دو سه روز خبر یافت که المانان بخت برگردیده هزیمت دیده بآستانهٔ امام رفته اند - و جمعی دیگر بآنها پیوسته اراده دارند که باز بقندز برایند - و چون جواسیس سپاه المانان را قریب پنج شش هزار سوار نشان میدادند راجه سررشتهٔ تدبیر بدست داشته از قلت اعوان خود و کثرت غنیم جنگ صف مصلحت ندید - و نگاهبانی

شهر که بمیامن انصاف و احسان اولیای این دولت خدا داد آباد گشته بود و اکثر رعایای ملک بدخشان از بیم جور المانان بآن معموره پناه آورده بودند اهم دانسته جوقی از احدیان و تفنگچیان و پیادهای بندیله را بمحافظت قلعه باز داشت - و از چار طرف هرجا احتمال در آمد این گروه فرصت پژوه بود بچوب و خار و غیر آن استوار گردانیده تفنگچیان بحراست باز گذاشت - و جمعی از راجپوتان را بر گماشت که بهر جانبی که مقاهیر هجوم کنند بکمک برسند - و خود شب و روز آمادهٔ کارزار می بود •

سیوم رجب مخافیل قطغان مانند شاه محمد و قل محمد جیبه چی و قاسم بای و محمد بدای و قرچه سرای که سردار اکثر المانان اند و بسیاری دیگر از اهل فساد که قریب پنج شش هزار سوار بودند سه فوج شده از انحاء شهر در آمدند - تفنگچیان از پس بارها و دیوار ها بسیاری از اسپ و آدم مدابیر را بتفنگ مجروح گردانیدند - مقاهیراز هیچ رو بجنگ روبرو پیش رفت کارندیده جابجا ایستاده تیر اندازی میکردند - قریب یک پهر کنداوران طرفین سرگرم قتال وجدال بودند - انجام کار مخذولان از استواری بند و بست شهر از جمیع جهات راه در آمد مسدود یافته با هزاران خجالت و ندامت بر گردیدند - و از آب خواجه پاک گذشته باز بطرف آستانهٔ امام مراجعت نمودند - و از آوازهٔ رسیدن امیر الامرا آنجا نیز ثبات پا نورزیده با هزاران یاس از جیحون گذشتند - در همین ایام میرقریش با میر عبد الله و میر حسن و میر کلان و دیگر اعیان کولاب حلقهٔ بندگی درگوش جان کشیده در کولاب خطبه باسم سامی و القاب

گرامی پادشاه ممالک ستان خوانده جمعي از المانان را که دران نواحي بودند راندند - و میر مذکور با پنج‌شش از کدخدایان معتبره همراه جلال الدین محمود دروازي به بلخ شتافته مدارالمهامی علامي را دید - علامي این جماعه را بنوازشهای پادشاهانه وعنایت مناصب شایسته مطمین خاطر گردانیده رخصت داد که بموطن رفته درآنچه دولتخواهي و خیراندیشی این دولت سرمدی باشد مساعی جمیله بتقدیم رسانند - و نگذارند که اهل شورش و فساد تا رسیدن قلیچ خان دست ظلم پرست را بجان و مال زیردستان دراز کنند *

از وقایع صوب اندخود انکه بعد از مرجعت بهادر خان و اصالت خان حسب الطلب پادشاهزادهٔ مراد بخش گروهي از المانان فتنه انگیز حوالی اندخود را تاخت نموده بودند - و خواجه کمال ارباب اندخود که کدخداي باغیرت آن ملک بود و از سعادت منشي و بختمندي در دولتخواهی این درگاه و الا جاه میکوشید بقصد مدافعهٔ آن جور پرستان با وجود قلت اعوان از حصار برآمده بدرجهٔ شهادت رسیده بود - درینولا که رستم خان بآن صوب روانه شد پانزدهم رجب که از کنار پل خطب کوچ نمود قراولان خبر آوردند که در پنج کروهي بسیاري از المانان فراهم آمده اند - خان مذکور بشنفتن این خبر خود بادیگر همرهان قول شده محمد قاسم داروغهٔ توپخانه را با دو هزار سوار تفنگچي هراول کرده راهی گشت - درین میان کس خسرو بیگ ترکمن قوش بیگی نذر محمد خان که‌سردار ترکمنان بود آمده از جانب او ظاهر ساخت که جمعی از ستم

پیشگان فساد کیش که او یماقات این حدود را تاخته مال و مواشی را بغارت برده اند میخواهند که بر یورت من بریزند چون مرا جز بندگي و خدمتگذاری بندگان این درگاه در سر نیست امیدوارم که کومک نموده از شر این اشرار فجار رستگاری بخشند - و رستم خان که سه کروه نوردیده بود خود نیز آمده خان را دید - اتفاقا مخالیل که اُساری و اموال بسیار در پناه رباطی که دران حوالي است فراهم ساخته بودند و خود نزدیك آن برپشتهٔ ایستاده همین که سپاه ظفر دستگاه نمایان شد بطریقی که دران گروه غدر پژوه متعارف است همه یکبار جلو ریز بر فوج هراول تاخت آوردند - کنداوران نبرد جو پای غیرت فشرده و دست جرات کشاده بسر دادن بان و تفنگ پرداختند - و مبارزان قول نیز در رسیده بضرب تیغ و طعن سنان و زخم تیر و تفنگ جمعی را مقتول و لختی را مجروح ساختند - وتتمه را براه فرار انداختند و تا رباط غوطی تعاقب آن فجار نموده همگی اشرار با آنچه از اسپ و شتر و گاو و گوسفند و جز آن بغارت برده بودند ازان مسلق گرفتند و در رباط آنقدر توقف نمودند که تاراج کشیدهای احشام آگاه شده از اطراف و جوانب رسیدند - و اموال خود را شناخته متصرف گشتند - الماذانی که در حدود شبرغان فراهم آمده بودند بهمین دستبرد غزاة دین رهگرای بادیهٔ ناکامي گردیدند - خسرو بیگ دران روز تلاش گردانه نمود - و بقلاوزی بخت بیدار در سلک بندگان این دولت خداداد درآمده با قبیلهٔ خود همراه رستم خان به اندخود رفت و بالتماس رستم خان از بارگاه

گردون جاه بمنصب هزاری ذات و پانصد سوار سر بلند گردید *

نبذی از احوال خسرو بیگ آنکه او در سن پنج شش سالگی باسیری افتاده بود - نذر محمد خان او را خریده درمقام تربیت شد - و بمرور ایام خان را از حسن صوری و معنوی باو علاقهٔ محبت بهمرسید - و چون اورکنج چنانچه گزارده آمد مسخر نذر محمد خان گردید و کدخدایان او یماق ترکمن که در حدود اورکنج بودند نزد خان آمدند و خسرو بیگ را شناخته گفتند که این از قبیلهٔ ماست و پدرش از معتبران این قوم بود - خان او را سردار اویماق ترکمن ساخت *

از سوانح آنکه چون رستم خان از دو کروهی خواجه دو کوه که دران جا فرود آمده بود باندخود راهی گشت خود بالختي از همرهان قول شد - و راجه پهاژ سنگه را با مردم او و جمعی از تفنگچیان هراول ساخت - و محمد قاسم میر آتش را با مردم توپخانه نگاهبانی خزانه که براي مواجب بندهای نقدي همراه بود گماشت - همین که ازان بیابان بی آب سه چهار کروه نوردیده آمد پیادهٔ خبر آورد که المانان اسپ صاحب مرا از من کشیدند - و یکی از همرهان مرا به تیر زخمی ساختند - رستم خان محمد قاسم را با برق اندازان و هاشم بیگ کاشغري و چندی دیگر بمدافعهٔ مقاهیر معین گردانیده کس نزد هراول و چنداول فرستاد که پیش و پس ارد و را نیک پاسباني نموده لختي توقف گزینند - درین میان سواری از راجه دیبي سنگه تاخته رسید که میان راجه والمانان جنگ در پیوسته بود - و فیروزي نصیب دلاوران

نصرت شعار گشت - کیفیت حال آنکه جمعی ازین گروه بی شکوه که در لباس کنداوران بدزدی و رهزنی کارپیش می برند خود را بدنبال اردو رسانیده یکقطار شتر بار را بردند - راجه بعد از آگهی تاخته شتر انرا خلاص کرد - پس از طي لختی مسافت بقصد تعاقب قریب هزار و پانصد سوار ازان غدر گزینان که در پس پشته قیام داشتند بهمدیگر پیوستند - و سه فوج شده راجه را از سه طرف درمیان گرفتند - راجه با آنکه از دویست سوار زیاده همراه نداشت دران هنگامه حماست و حمیت داد تهور داده جمعی را مقتول و برخی را مجروح گردانید - و چندی از راجپوتان که بعضی ازان خویش او بودند بعد از کوششهاي مردانه جان در باختند - و از هجوم مقاهیرکار بر راجه تنگ گردید - و او قرار بمردن داد - درین ضمن سپاهی لشکر محمد قاسم و همرهان او که در هوای گرم و ریگ بوم تفته نزدیک سه کروه تاخته خود را بسیار بوقت رسانیده بودند نمودار شد - مخاذیل پای ثبات از دست داده رو بفرار نهادند *

اکنون وقایع حضور بر می نگارد

بیست و سیوم جمادي الثانیه مهین پور خلافت که بموجب فرمان طلب از جهانگیر آباد معروف به هرن مناره بشبگیر و ایوار در شانزده روز قطع مراحل و طي منازل نموده در حوالیء کابل رسیدند سعید خان بهادر ظفر جنگ و صدر الصدور سید جلال بحکم اقدس پذیره شده به پیشگاه حضور سراپا نور آوردند آن کامگار پس از احراز شرف ملازمت سراسر سعادت هزار مهر نذر گذرانیدند - و بمرحمت خلعت خاصه مفتخر گشتند *

بیست و نهم [جمادي‌الثانیه] پادشاهزادهٔ والاتبار مرادبخش را پسري بوجود آمد - و بسلطان محمد یار موسوم گردید *

غرهٔ رجب بسید محمود ولد خان دوران بهادر نصرت جنگ براي سرانجام مواد ازدواج با صبیهٔ عبد الله خان بیست هزار روپیه نقد عنایت شد *

دستوری یافتن میر عزیز بصوب ایران نزد نذر محمد خان

چون نذر محمد خان از شاه راه کعبهٔ مداد رو بر تافته بصوب ایران شتافت چنانچه گزارش پذیرفت خاقان کرم گستر کهشکیبهٔ والای این برگزیدهٔ پروردگار بر اقتناء مفاخر و نشر مآثر مفطور است بمقتضای عموم خیرسگالي وشمول صواب پسیجی خواستند که اورا بر انچه پیش نهاد همت فلکی ارتفاع از انواع رافت و عطوفت و دیگر مراتب مروت نسبت بار بود آگاه گردانند - بنابران میر عزیز ملازم مهین خلف خلافت را که سابق از قبل آن کامگار بخت بیدار نزد نذر محمد خان ببلخ رفته بود بعنایت خلعت و انعام چهار هزار روپیه نوازش فرموده هشتم این ماه اورا برسالت پیش وي فرستادند - و گرامی نامهٔ عاطفت مشحون که حسب الحکم علامي سعد الله خان انشا نموده و نقل آن درین نسخهٔ معالی مرقوم میگردد با مکتوب پادشاهزادهٔ بلند قدر که باشارهٔ والا نگاشته بودند مصحوب او ارسال داشتند *

نقل نامه

تا نظام عالم و قوام بني آدم بوجود تمام سود سلاطين معدلت آئين - و خواقين نصفت گزين - منوط است - و نفاذ اوامر و نواهي الهی بقدرت و استيلا و تنفيذ و اجراي اين برگزيدههاي پروردگار و بزرگ کردهاي آفريدگار مربوط - ذات خجسته آيات سلالهٔ خوانين بلند مکان - علالهٔ خواقين رفيع الشان - نقاوهٔ خاندان دولت - عضادهٔ دودمان شوکت - قرهٔ باصرهٔ عظمت - غرهٔ ناصيهٔ حشمت - بدر آسمان رفعت - شمس فلک عزت - مورد الطاف يزدان - طراوت چمن چنگيز خان - باحراز برکات - وادراک سعادات - موفق باد - خامهٔ مشک فام پس از نگارش سلام سلامت انجام بگزارش مطلب ميگرايد که سابقا بمسامع حقايق مجامع رسيده بود که در حينی که درة التاج سلطنت کبری خلف الصدق خلافت عظمی فروغ دودمان دولت و اقبال نير برج ابهت و جلال - پادشاهزادهٔ کامکار نامدار بلند مرتبت عالی نسب والاتبار مراد بخش بنواحی بلخ ميرسد آن صفوهٔ سلسلهٔ صفا دراری سماء ابهت - لالی دريای بسالت - بهرام سلطان و سبحان قلي سلطان گرامی اخلاف را باستقبال آن والاگهر ميفرستند - و آن موید بختيار بآئين گزيده و طرز پسنديده - پيش آمده رخصت انصراف سامی خدمت آن خان والا مکان می نمايد - و چون آن قرة العين خلافت کنار بلخ منزل ميگزيند ظاهرا از قدر نشناسی آن نوبارهٔ بوستان سلطنت که مقتضای حداثت سن و عنفوان شباب ست و از غفلت و مساهلهٔ ريش سفيدان بعضی اداهای ناهنجار دور از کار مثل درامدن رستم خان بقلعهٔ بلخ باوجود بودن

آن خان والاشان دران که موجب نفرت خاطر و وحشت طبیعت آن خان بلند مکان تواند بود و استماع آن برطبع سروت سرشت فتوت دوست گران آمد سرزده باشد - و طایفهٔ کج گرای دور از دور بینی آن رفیع القدر را برین مید ارند که از بلخ بر امده بسمت شبرغان روند - ذات اقدس ما درانجا می بایست تا داد قدردانی می شد قدر خداوندان قدر ارباب قدر شناسند - و فضل اهل فضل اصحاب فضل لیکن ازان خان منیع الشان باقتضاي عقل معامله فهم و خرد صواب اندیش متوقع این بود که بعد تحقیق اداي نا سلایم بی ملافات پادشاهزاده از بلخ بجانب این نیازمند درگاه بی نیاز متوجه میگشتند که هم سلامت در گرو آن بود - و هم بهبود کار دران - اما سبقت تقدیر را که بمقتضاي آن هنوز بقدر مشقت و تعب باقی باشد چه تدبیر پر هر تقدیر انهاء ما في الضمیر ناگزیر نشاء سروت شناخته بابرازان پرداخته میشود - مکنون خاطر مهر ناظر آن بود که ساحت ولایت بلخ را که از آشوب حوادث غبار فتنه و فساد داشت برفت و روب تدبیرات صایبه و افکار ثاقبه پاک نموده و بی راهه روان کافر نعمت حقوق نشناس را بجزا رسانیده با نقد وجنسیکه که در قلعهٔ بلخ بود بقبضهٔ قدرت آن نقاوهٔ خاندان عز و علا در اورده مقرر نموده شود که آن علالهٔ مجد و مکارم طوایف باطل کیش جفا اندیش تباه کار نکوهیده کردار المانان را که به انکار دادار جان آفرین - و اهانت قران مبین - و جحود رسول امین - صلی الله علیه و علی آله و صحبه اجمعین - تا باغماض عین از حقوق ولی نعمت خویش چه رسد - و قتل هزاران نفس بی گناه و هتک حرمت و

ناموس عباد الله امادهٔ جهنم گشته اند - دران دیار بار ندهند - وهموارهٔ لشکری گران با کمال توزک در بدخشان مستعد و مهیا باشد - که هرگاه آن صدر نشین محفل اعتلا را در بلخ مهمی رو دهد یا ارادهٔ تسخیر ماوراء النهر مصمم گردد عند الطلب بلا توقف شتافته لوازم خدمت و همرهی چنانچه باید بتقدیم رسانند - چه پیش نهاد همت جز حصول نام نیک مطلبی دیگر نیست - هرچند بعض چهره کشایان اسرار سلطنت فرمان روائی و استیلا و صولت را نکو شناسند - اما پیش همت بلند نهمت این دست پرورد ازلی عنایت ایمعنی بمراتب ازان نکوتر است - درینولا معروض اقدس گشت که آن برازندهٔ مسند خانی از شبرغان باندخود رفته قاسم نبیرهٔ خود را که درانجا بود همراه گرفته بامعدودی براه چول و بیابان بمرو شتافتند - ازانجا که از نیکان بجز نیکی نیاید - و بر ذمهٔ جبلت سراسر امالیت و فطرت سراپا مروت ما پاس ناموس و حفظ حرمت عوام الناس لازم و متحتم است - فکیف الخواص - علی الخصوص درحینی که اعتماد بر دینداری وحق پرستی و راستی و درستی ما نموده باشند - قصد مقدس آنست که منسوبان و متعلقان آن نقاوهٔ خوانین را به نیکو ترین وجهی و شایسته ترین طرزي باسامانی لایق و سر انجامی مناسب در هرجا که توقف گزیده باشد فرستاده آید - درین صورت اگر معتمدی بجهت بردن اینان از اصوب بیاید اولی است والا آگاه سازند تا متدینی ازین طرف بجهت رفاقت اینها معین گردد - تا آن وقت جمیع پرد گیان حریم عفت - پیش کراکب سماء رفعت - انوار حدیقهٔ عزت خسرو سلطان و بهرام سلطان و عبد الرحمن سلطان

که در خدمت لازم السعادة مشمول عنایات و اصناف تلطفات اند - و بکمال احترام و فراغت و جمعیت خاطر مقرون هستند - تحصیل مرضیات - الهی رفیق طریق باد *

میرعزیز باستعجال تمام راهی گشته و آن سوی فراه بجان نثار خان پیوسته یرلیغ قضانفاذ که از پیشگاه عنایت بخان مزبور ارسال یافته بود رسانید - و چون دریافت که نذرمحمد خان بصفاهان شاه (؟) ست از راه تون و طبس که بصفاهان نزدیکتر است پیش از جان نثارخان روانه شد - پس ازان که میرمزبور بصفاهان رسید ازان رو که نذرمحمد خان که حقیقت رفتن او از اند خود بجانب ایران و مراجعت نمودن و آمدن بحوالیِ میمنه با دیگر مقدمات در محل خود نگارش خواهد یافت - از فرط سودا در صفاهان نیز توقف ننموده بصوب خراسان برگشته بود در صدد آن شد که از عقب راهی گشته هرجا دریابد نامه را برساند - فرمان روای ایران اورا ازین حرکت باز داشته پیغام نمود که درین هنگام که نذر محمد خان از شورش دماغ و آشفتگی طبیعت سر رشتهٔ خرد گزینی و عاقبت بینی از دست و اهشته است رفتن او نزد خان مسطور مصلحت نمی بینم - غالبا از و سلوک پسندیده بوقوع نیاید - اولی آنکه چون آمدن جان نثارخان نزدیک است چندی توقف نموده روز عیدالضحی که سمت ملازمت او مقرر ساخته ایم همراه او مارا به بیند - و این معنی را بآستان خلافت معروض داشته تا صدور حکم مقدس منتظر باشد - میرعزیز بموجب آن کاربند شده حقیقت بدرگاه خواقین پناه عرض داشت نمود - و تا ورود جواب درصفاهان بنشست - بعد ازان که عرضه داشت

او بپای سریر جهان بانی رسید حکم اقدس بنفاذ پیوست که اگر آن سرگردان بادیهٔ ادبار را نصیبه از ملک داری و بهرهٔ از کامگاری می بود از دولت وصول این نامهٔ نامی وصحیفهٔ گرامی که دستور العمل سعادات دو جهانی و فهرست برکات جاودانی است محروم نمی شد اکنون دریی آن گم کرده پی رفتن شایستگی ندارد باید که برسیدن منشور مقدس از شاه رخصت شده روانهٔ آستان خواقین پناه گردد*

نهم [رجب] بعین علی که تازه از ایران آمده بود چار هزار روپیه عنایت شد *

پانزدهم [رجب] سعید خان بهادر ظفرجنگ را بعنایت خلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا سر افراز ساخته بحکومت ملتان رخصت فرمودند - منصب اصالت‌خان باضافهٔ هزاری ذات پنجهزاری ذات و چهار هزار سوار مقرر گردید - خواص‌خان بخلعت و جمدهر مرصع و صوبه داری قندهار و باضافهٔ هزاری ذات و هزار سوار بمنصب چارهزاری چار هزار سوار و بمرحمت فیل - و حیات خان بخلعت و خدمت داروغگی مردم جلو از تغیر خواص خان و از اصل و اضافه بمنصب دو هزاری هزار سوار و راجه راجروپ باضافهٔ پانصد سوار بمنصب دو هزاری دو هزار سوار - و از اصل و اضافه شادمان پکهلیوال بمنصب هزاری نهصد سوار - و جبار قلی ککهر بمنصب هزاری هشت صد سوار - عزافتخار اندوختند - خواجه عبد الرحمن و اد عبد العزیز خان را بخشی بدخشان گردانیدند - و بعنایت اضافهٔ منصب نوازش یافت *

شانزدهم [رجب] براجه جسونت سنگه اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا عنایت شد - خلیل الله خان و غضنفر ولد الله ویردي خان و محمد محسن ولد منصور حاجي از بلخ آمده کامیاب دولت ملازمت گشتند - چون خلیل الله خان مامور بود که با راجه بیتهل داس وغیره همراه توابع و اسباب نذر محمد خان بدرگاه معلی آید و او یلغار کرده پیشتر رسیده بود حکم مقدس صادر شد که بسرعت هرچه تمامتر مراجعت نموده بان جماعه ملحق گردد و بآستان جهانداري همراه آید - ومحمد محسن پسر منصور حاجي را بعنایت خلعت و کمر خنجر طلا و شمشیر و اسپ با زین نقره سرافراز گردانیدند - و یامي شاعر که تازه ازدار السلطنه آمده قصیدهٔ در تهنیت فتح بلخ و بدخشان بعرض اقدس رسانید هزار روپیه انعام شد *

بست ویکم [رجب] سعادت خان قلعه‌دار ترمذ باضافهٔ پانصدي پانصد سوار بمنصب دو هزار و پانصدي دو هزار سوار و مرحمت نقاره بر نواخته آمد - عاقل خان را بعنایت اسپ سربرافراخته حکم فرمودند که مبلغ پانزده لک روپیه و هفتاد هزار اشرفی که مجموع بیست و پنج لک روپیه باشد بشاه بیگ خان قلعه‌دار غوری رسانیده برگردد - و به بهادر خان و اصالت خان فرمان شد که آنرا مصحوب جمعي ببلخ طلبیده با بست و پنج لک روپیه که سابقا سید فیروز برده بود و همه پنجاه لک روپیه مي شود در وجه علوفهٔ لشکر و دیگر ضروریات صرف نمایند - وسید امجد که ببلخ معین گشته بود با برادران و ابراهیم حسین ترکمان و بهادو سنگه ولد راجه جگت سنگه و گروهي دیگر

همراه عاقل خان دستوري يافتند - درين تاريخ ميرزا محمد ولد مير بديع مشهدي بمرحمت فيل بلند پايه گرديد - شمس الدين ولد نظر بهادر خويشگي را بخلعت و فوجداري دامن كوه كانگره از تغير مرشد قلي عز افتخار بخشيده مرخص گردانيدند *

بيست و دوم [رجب] پادشاهزاده مراد بخش بموضع آمسراي رسيد - كورنش آن والا گهر ممنوع گرديد - و از پيشگاه جلال فرمان شد كه بشهر در نيايد - و تا انتهاض عساكر منصور بدارالسلطنة لاهور همانجا بوده بعد از روانه شدن رايات عاليات به پشاور رفته اقامت گزيند- بمير نور الله كه از بلخ آمده بود هزار روپيه عنايت شد *

بيست و پنجم[رجب] سه اسپ ازطويلهٔ خاصه بايراق طلابه بهادر خان و رستم خان و اصالت خان مصحوب شير مرد خواجه سيد اتائي كه ببلخ معين شده بود ارسال داشتند - و خواجه بعنايت خلعت و انعام هزار روپيه نوازش يافت - حسين قلي بيگ آغر را كه آق سقال قوم خود و مرد فهميده روزگار ديده است و با خسرو از بدخشان آمده در سلك بندها منسلك گرديد بعنايت منصب و انعام دو هزار روپيه سر افراز ساختند *

شب بيست و هفتم [رجب] ده هزار روپيه مقرر ليلة المعراج درحضور مقدس باصحاب احتياج عطا فرمودند *

و بيست و هشتم راجه بيهتل داس و خليل الله خان و لهراسپ خان و مهيس داس راتهور پسران و متعلقان نذر محمد خان و سه دختر اورا كه از بلخ همراه آورده بودند با دو زن محمد يار كه دختر زادهٔ دين محمد خان است و پسر پايندهٔ محمد سلطان ولد ترسون

سلطان برادر جانی خان پدر دین محمد خان و ازان دو زن یکی نخست زن امام قلی خان بود پس از و بنکاح محمد یار در آمد در جلگای ما هرو فرود آورده دولت اندوز ملازمت گشتند - روز دیگر صدر الصدور سید جلال بحکم والا تا خیابان پذیره شده بهرام و عبدالرحمن را با رستم ولد خسرو بآستان سلاطین مکان اورد - خاقان دریا نوال بهرام را بمرحمت خلعت خاصه با چارقب زردوزی وجیقهٔ مرصع و خنجر مرصع باپهولکتاره و منصب پنجهزاری هزار سوار و دو اسپ از طویلهٔ خاصهٔ با زین طلا و مطلا و ده تقوز پارچه از اقمشهٔ نفیسه و یک لك شاهی که بیست و پنج هزار روپیه باشد نقد وعبد الرحمن را بعنایت خلعت فاخر وجیقهٔ مرصع و خنجر مرصع و اسپ با ساز طلا و پنج تقوز پارچه - و رستم پسر خسرو را بخلعت و اسپ سرافراز ساختند - و خواجه عبدالخالق داماد نذر محمد خان و بالتون پروانچی خسرو خان بتقبیل عتبهٔ اقبال فرق طالع برافراخته بمرحمت خلعت مباهی گردیدند - و از وفور رافت پادشاه مهر گستر عبد الرحمن را که خرد ترین برادرانست بمهین بادشاهزادهٔ بخت بیدار سپردند تا درظل عاطفت آن والا گهر تربیت یابد و روزیانهٔ او صد روپیه مقرر گردانیدند - و مستورات خان که سه منکوحهٔ او بودند یکی دختر اورازبی - دیگر دختر بالتون پروانچی - سیوم مادر خسرو - و سه دختر یکی در سن شانزده - دیگری در سن چارده سیومین یک ساله - و سریهای نذر محمد خان را که همه قلماق اند نواب عرش قباب فلك نقاب پرده نشین سرادق عظمت بیگم صاحب باعزاز نزد خود طلبیدند - و انواع عواطف و اقسام مهربانی

مبذول داشته هرکدام را در خور مرتبه از لالئ متلالي و پیرایهای مرصع باصناف جواهر و نقود و اقمشه عطا کردند - و بتسلیه خاطر پراگندهٔ همگنان پرداخته فرمودند که دیگر تفرقه بخود راه ندهید که درین درگاه معدلت و جهانباني بریختن آبرو و هتک حرمت مردم مرومایه رضا ندهند چه جاي دیرین دودمانهای سلطنت - از کرم عمیم و فتوت جسیم خاقان کریم نزدیکست که به نذر محمد خان هرجا باشد برسید - و تا اینجا هستید بعزت و رفاهیت و جمعیت تمام خواهید گذرانید - و حضرت خاقانی بنات را بارادهٔ آنکه هرکه شایستگی از دواج داشته باشد براي یکي از وزرای سماء خلافت خطبه نمایند بحضور اقدس طلب داشته مشمول اصناف اعطاف گردانیدند - و بهریک از جواهر و مرصع آلات و زر نقد واقسام نفایس نسایج انعام فرمودند - و هرسه دختر با مادران وسایر پردگیان پدر بمکانی که براي ایشان مقرر گشته بود دستوری یافتند *

ذکر امهات اولاد نذر محمد خان - والدهٔ عبد العزیز خان که بزرگترین فرزندان ست خانه زاد قاضي تولک اندجانی است - قاضی سابق بلخ - خواهر نذر محمد خان زوجهٔ عبد الکریم سلطان کاشغری اورا از قاضی ابتیاع نموده بود - نذر محمد خان آن را درخانهٔ خواهر دیده بشغف تمام گرفته متصرف شد - و اکنون قریب بیست سال از ممات او سپري گشته - والدهٔ خسرو از اسافل مردم بلخ است - مادر بهرام سیومین پسر لولي است و او نیز در گذشته - والدهٔ سبحان قلي چارمین پسر هم لولي است - بعد از گریختن نذر محمد خان او و برخی از محتجبات خان در

خانهای مردم متواری شده بودند - هنگامی که بندگان این دولت خدا داد ابد بنیاد بجست وجو پرداختند مخفی از بلخ بدر رفت - و از استماع آنکه اوزبکان پسر او را بعد از فرار نذر محمد خان نزد عبد العزیزخان برده‌اند خود را به پسر رسانید - مادر قتلق محمد پنجمین پسر - و مادر هرسه دختر از ازماء قلماق اند که با دختران خویش بدرگاه معلی آمده اند - والدهٔ عبدالرحمن ششمین پسر نیز اولی بود - و او رخت هستی بر بسته - نذرمحمد خان زوجهٔ عبدالعزیز خان را که دختر عبد الرحیم خواجه جویباری ست از بطن خواهر باقی محمد خان و ولی محمد خان با دودختر عبد العزیز خان که از همین منکوحه متولد شده اند وکوچ نظر بروتی و دختر اورا دربلخ پیش خود نگاهداشته نزد آنها دستوری نمی‌داد همین ده طنطنهٔ وصول انواج قاهره بگوش او رسید سه روز قبل از ورود عسکر منصور بساحت بلخ پیش آنها فرستاد *

غرهٔ شعبان ماه پادشاه گیتی پناه بکلگشت محال دامن کوه کابل که بفزونی ریاض و وفور اشجار و کثرت اثمار و ریانی سبزه و روانی انهار بهشت آثار است توجه فرمودند - واز شکر دره عبور نموده باغ‌میر یحیی رابنزول اقدس سرسبز و شاداب گردانیدند - روز دیگردراثناء ره نوردي موضع فرزه را سیر فرموده باستالیف که بسرکار ملکهٔ جهان مالکهٔ گیهان‌نواب بیگم صاحب متعلق است و بهترین اماکن کوه دامن - و اقسام انگور فروان دارد - و بیشتر انکوري که به کابل مي آرند ازانجا است - تشریف قدوم ارزانی داشتند - و باغ فردوس آئین آن ثمرهٔ شجرهٔ خلافت را که چنارهاش سر بفلک کشیده

و نهری دارد که آبشار ازان ریزان بفیض نزول نضارت تازه بخشیدند و نواب کیوان جناب بمراسم نثار و پیشکش پرداخته شب هنگام چون بامهای عمارات ده را که بر دامن پته واقع شده و نشیمنهای سرتبه بمرتبهٔ آن از دور بغایت خوش‌نما است چراغان کرده بودند حضرت جهانبانی بر کریوهٔ محاذی قریهٔ مذکور که جوی خوشی و چنار دلکشی دارد و کارگزاران سرکار نواب خورشید احتجاب آنرا ترتیب داده اند و باانواع گل و سبزه مملو است و بجهان‌نما موسوم بر آمده بتماشای آن انبساط فرمودند *

سیوم ماه [شعبان] از استالیف بموضع ماما خاتون که از مواضع مشهورهٔ کابل است تشریف اورده باغ قاضی محمد اسلم را بنزول مقدس فیض آمود گردانیدند - روز دیگر مقارن دولت و اقبال عنان مراجعت بشهر منعطف ساختند - و یرلیغ طلب گوهر اکلیل سلطنت بادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر از بنگاله و اختر برج دولت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر از گجرات بآستان خلافت بشرف صدور پیوست - و خدمت صوبه‌داری بنگاله باعتقاد خان ناظم صوبهٔ بهار عنایت نموده فرمان دادند که بتعجیل از پتنه به بنگاله بشتابد - و حکومت صوبهٔ گجرات بشایسته خان که بضبط صوبهٔ مالوه می پرداخت مفوض فرمودند و هزار سوار از منصب او دو اسپه سه‌اسپه گردانیده اورا بمنصب پنجهزاری پنجهزار سوار دو اسپه سه اسپه سرافراز ساختند - و ایالت صوبهٔ مالوه بشاه نوازخان مرحمت گشت - و منصب او باضافهٔ هزاری هزار سوار پنج هزاری پنج هزار سوار مقرر گردید - و نظم

سرکار جونپور از تغیر شاه نواز خان بمیرزا حسن صفوي تفویض یافت - و صف شکن پسرش را باضافهٔ پانصدي ذات و پانصد سوار بمنصب دو هزاري هزار سوار سربلندي بخشیدند - و مصحوب او نقاره بمیرزا حسن عنایت نموده فرستادند - خلیل الله خان باضافهٔ هزاری ذات بمنصب چار هزاري سههزارسوار مفتخر گردید چون بموقف عرض اقدس درآمد که علامي سعد الله خان غرهٔ شعبان از بلخ براه خنجان که بهمان راه رفته بود روانهٔ آستان خلافت خواهد شد و بایوار و شب گیر بدرگاه معلی مي رسد خافان بنده پرور از وفور عاطفت چار اسپ راهوار مسرج از طویلهٔ خاصه بقرا باغ فرستادند - اگر در اسپان سواري اوبیرو نماند برین اسپان خود را ببارگاه کیوان مکان برساند *

پنجم شعبان علامی که در چار روز مراقي و مصاعد صعب المرور این راه طی نموده از بلخ بکابل آمده بود سعادت استلام شده جهانبانی اندوخت و ازانجا که بنظم و نسق صوبهٔ برهم خوردهٔ بلخ از قرار واقع پرداخته و باراء صایبه و افکار ثاقبه سپاه و رعیت آنولایت را از پراگندگي باز داشته بود و همگي خدمات را مطابق حکم اقدس کماینبغی بانصرام رسانیده از پیشگاه نوازش بعنایت خلعت خاصه و باضافهٔ هزار سوار بمنصب شش هزاري پنج هزار سوار سرافرازگردید - از سواران منصب رستم خان هزار سوار دیگر دو اسپه سه اسپه گردانیده اورا بمنصب پنج هزاري پنج هزار سوار دوهزار سوار دو اسپه سه اسپه برنواختند - درین تاریخ پسران نذر محمد خان را با والدها و همشیر ها دستوری شد که پیشتر بدار السلطنهٔ لاهور

راهي گردند - تا از هجوم لشکر ستاره شمار درگذشتن مضایق جبال و جسور انهار این راه صعنت نکشند - و سلطان نظر برادر سیف خان را مصحوب خسرو ولهراسپ خان - و کرشاسب برادر اورا همراه بهرام - و جمشید را که از غلامان معتمد درگاه عرش اشتباه است بمحافظت و همراهی توابع نذر محمد خان رخصت نمودند - لهراسپ خان باضافهٔ پانصدي پانصد سوار بمنصب سه هزاری دو هزارسوار سربرافراخت - چوچک بیگ بعنایت اسپ با زین نقره و انعام چار صد مهر نوازش یافت *

* ششم [شعبان] عاقل خان که بغوری خزانه رسانیده برگردیده بود احراز دولت ملازمت نمود - نجابت خان و میرزا خان نبیرهٔ عبدالرحیم خان خانان و ذو القدر خان و برخي دیگر از بندگان بارگاه جاه و جلال که با خیول و جمال و دیگر اشیاء نذر محمد خان از بلخ آمده بودند شرف اندوز ملازمت اقدس گشتند - محمد محسن پسر منصور حاجي را بمرحمت خلعت و انعام پنج هزار روپیه برنواخته مرخص گردانیدند که ببلخ نزد پدر رود و مصحوب او ببهادر خان و اصالت خان دو اسپ از طویلهٔ خاصه با ساز طلا ارسال داشتند - سید اسد الله که با سید باقر برادر خود حسب الحکم از قندز آمده بود بعنایت خلعت و منصب هزاري ذات و هزار سوار از اصل و اضافه و اسپ و قلعه داری زمین داور و سید باقر باضافهٔ منصب مباهي گشته بدان صوب دستوري یافتند *

اکنون حقیقت ریاض و منازل ارم مشاکل دارالملک کابل برمي نگارد - حضرت گیتي ستاني فردوس مکاني انار الله برهانه در

سر زمین بهشت آئین کابل هنگامی که این نزهت گاه را بانوار عدالت آن پادشاه رضوان بارگاه فروغ تازه بود باغ شهر آرا و چار باغ و باغ جلوخانه و اورته باغ و باغ صورت و باغ مهتاب و باغ آهو خانه و سه باغچهٔ اطرافش احداث نموده بودند - و دیوارهای حام گرد این بساتین کشیده حضرت جنت مکانی که بار اول در سر آغاز سلطنت بکابل تشریف فرمودند حکم نمودند که پیوست باغ شهر آرا باغی مهیا سازند - و دران نهری بعرض بیست و هفت ذراع که رود کابل از مغرب سو بآن در آمده رو بشمال برابد از گچ و سنگ ترتیب دهند - و چون بانجام رسید آنرا بجهان آرا موسوم گردانیدند - سریر آرای جهانبانی حضرت صاحب قران ثانی که بعد از جلوس ابد پیوند نخستین بار در دوازدهم سال اورنگ نشینی بکابل تشریف فرمودند باغ آهو خانه را که چنار ها دارد بس بلند بورود معلی رشک بهشت برین گردانیدند - و چون عمارات این باغ نواحی آن که در ایام دولت حضرت جنت مکانی ساخته شده شایستهٔ نزول اقدس نبود آنرا به پردگیان مشکوی اقبال مرحمت فرموده تا قریب یك ماه درخیمه گذرانیدند - پس ازان منزل سعید خان بهادر ظفر جنگ که متصل باغ مسطور است و بهترین منازل کابل و درعرض این یک ماه برخی جاهای اصلاح طلبش مرمت یافت و لختی ضروری البنا ساخته آمد بنزول ارفع آسمانی پایه شد و تا روز نهضت الویهٔ فلك گرا از دار الملك کابل بصوب هندوستان بهشت نشان محط درایت و اقبال بود - و چون فرازندهٔ افسر

جهان باني بحسن تدبير چاردانگ هندوستان را که از نظم و نسق افتاده بود و وسعت آباد این بوستان را که رو به برگ ریز نهاده بعمارت و فضارت باز اورده حرم زندگاني و حریم کامرانی ساخته اند فرمان دادند که همگي حیطان این بساتین و تمامی نشیمنها که لختي کهنه و برخي درخور این ریاض نبود از سر بسازند - و باغ شهر آرا خاصه گردانیده باغ جهان آرا بنواب مالکهٔ دوران بیگم صاحب عنایت نمودند - درین هردو باغ دلکشاي فردوس نما چنارها نظر فریب بینندگان است - علی الخصوص شهر آرا که دران چنار بسیاري نشانیدهٔ حضرت فردوس مکانی است همه در نهایت زیبائي و خوش نمائی و تنومندي بکمال رسیده - درین دو حدیقهٔ انیقه درهرمکانی که قابل عمارت بود نشیمن دلنشین طرح نموده جمعي که درفن عمارت آگهي داشتند باهتمام آن بر گماشتند - درباغ شهر آرا سه جا عمارت حکم شد - یکی در وسط باغ مربع نشیمنی کشاده اطراف که اهل هندوستان آنرا چوکهندي گویند تمام از سنگ مرمر نومان میدان مشتمل برشانزده ستون - چهار درمیان - و دوازده بر چار طرف آن تا هرگاه آن منزل بهشت آئین بورود و ممینت امود فروغ تازه گیرد از چار سو چار جو که در وسط چار خیابان باغ جریان دارد با آبشارها و فوارها در نظر خورشید اثرباشد - دوم در طرف جنوب باغ عمارتی رو بشمال بر دامن کوهی که از زمین وسط باغ هشت ذراع ارتفاع دارد بنهجي که از جوی آبی که بران بلندی جاری است آبشاری درون ایوان عمارت می ریخته باشد - و درته

آبشار حوضی از سنگ مرمر - و درمیان دیوار پس آبشارها محرابي طاقچها از سنگ مرمر تا روزانه دران کوزهای زرین مملو بانواع ریاحین بطرح بچینند - و شب هنگام شمعدانهای طلا با شموع کافوري بگذارند - و درته آن نیز حوضي که حاشیهٔ آن از سنگ مرمر باشد بسازند - که از ایوان آبشاري دیگر دران بریزد و مقرر ساختند که ازانجا تا نشیمن میان باغ سه آبشار دیگر بروي کار آید که همگي پنج آبشار باشد - و میان انهار و خیابانها و نهر دور نشیمن وسط باغ صد نواره تعبیه نمایند - سیوم میان باغ شهر آرا و جهان آرا عمارتي درکمال زینت که یک ایوان رو بآن باغ داشته باشد - و دیگري رو باین - از سنگ مرمر جوئی میان آن جاري - و درباغ جهان آرا برکنار نهري که از مغرب رو مي آید و شمال سو می رود چنانچه ذکر یافت عمارتي مشتمل بریک ایوان رو به درامد آب دو حجره طرح انداختند - که آبشاري بعرض سي و هفت گز مساوی بعرض نهر در برابر داشته باشد - و شمال رویهٔ آن نیز عمارتی بطرز عمارت شمال شهر آرا حکم شد - و فرمان رفت که درچار باغ دو ایوان صحانی هم که میان هر دو نهري مسقف که سقفش در ارتفاع بسقف ایوانها مساوي بود جاری باشد - و عقب هرکدام طبقي خانهٔ بسازند - و توجه عالم آرای عمارت افزا به ترتیب باغ مرقد اقدس حضرت فردوس مکاني که طول آن پانصد گز و زمینش پانزده مرتبه است و ازتفاع مرتبهٔ پسین از مرتبهٔ نخستین سی گز مبذول داشتند - و چون بر ضریحهٔ منیعهٔ حضرت مغفرت آیات رضوان مآب خدیجة الزماني رقیه سلطان بیگم که در

مرتبهٔ پانزدهم از مراتب این مزار خلد آثار واقع شده چبوترهٔ خردي از سنگ مرمر بحکم حضرت جنت مکاني ساخته بودند فرمان شد که بر دور آن محجری از سنگ مرمر بارتفاع سه گز نصب کنند - و بموجب وصیت حضرت فردوس مکاني بافراختن عمارتي بران مرقد غفران مورد که در درجهٔ چهاردهم ست نپرداخته به بناء مختصرمسجدي از سنگ مرمر درمرتبهٔ پائین آن امرنمودند و در سر آغاز سال هژدهم اساس گذاشته آمد - و آخرسال نوزدهم بعد فتح بلخ و بدخشان در عرض دو سال بصرف سي هزار روپیه در غایت مطبوعیت و نهایت خوش طرحي و کمال لطافت و نظافت انجام پذیرفت - و چون جوي آبي که از مرتبهٔ دوازدهم روضه بر رستهٔ خیابان جاري است و دوازده آبشار ازان ریزان ازین جهت که از سنگ و آهک نساخته بودند مندرس گشته از صفا افتاده بود امر معلی صادرگشت که از سرنو بعمارت آن پرداخته و در ته هر آبشاري حوضي مختصر ساخته کنارهاي جو و آبشار ها و حواشي حوضها را همه از سنگ مرمر کابل سر انجام دهند - و در مرتبهٔ نهم حوضي یازده‌گز در یازده بحاشیهٔ سنگ مرمر - و در مرتبهٔ دهم حوضي پانزده در پانزده - و در در امد باغ حوضي دیگر پانزده در پانزده بحاشیهٔ سنگ مرمر - و دروازهٔ در خور آن مکان مزین بقبهاي مطلا - و پیش دروازه چوکي مربع که یک ضلع آن دیوار باغ باشد و سه جانب دیگر برحجرهائي که جوی آبي از میان آن بگذرد مشتمل بسازند - تا محاویج و مساکین که براي خوردن طعام و گرفتن دیگر وجوه صدرات گرد آیند در پناه آن حجرات از آسیب

برف و باران محفوظ باشند - و از انرو که در دارالملک کابل دولتخانهٔ شایستهٔ نزول مقدس نبود و لهذا حضرت جنت مکانی که دو مرتبه در ایام سلطنت بکابل تشریف فرموده بودند در باغ آهو خانه میگذرانیدند در خاطر خورشید مآثر برازندهٔ اورنگ جهانبانی حضرت خاقانی پرتو افگندکه والا دولتخانهٔ اساس نهاده آید - و چون حضرت جنت مکانی نخستین بار که بکابل تشریف بردند باغ اورته را باعلی حضرت عنایت فرموده بودند چنانچه خاقان زمان دران ایام عمارتی درباغ مزبور مرتب ساخته و التماس مقدم آن حضرت نموده پیشکشی لایق بنظر آن حضرت در آورده بودند بنابران باغ مذکور را با باغ مهتاب که متصل آنست برای دولت خانه برگزیده و آنرا محل معلی و ایمن را دولتخانهٔ خاص قرار داده عمارت عالیه طرح افگندند - چنانچه در سال میمنت اتصال نوز دهم که دارالملک کابل مرتبهٔ دوم بقصد کشایش بلخ و بدخشان مرکز الویهٔ ظفر طراز گشت منازل مذکوره باجمیع عماراتی که در سال دوازدهم حکم شده بود بحسن اختتام رسیده بود - و دولتخانهٔ کرامت آشیانه بنزول فیض موصول فروغ تازه یافته - پنج لک روپیه صرف جمیع عمارات شده است - دو لک و پنجاه هزار روپیه بر دولتخانهٔ مقدس - و دو لک و پنجاه هزار روپیه بر عمارات شهر آرا و جهان آرا و چار باغ و دیگر باغات و روضهٔ مقدسهٔ حضرت فردوس مکانی - و چون حصن بیرون کابل بامر حضرت جنت مکانی بگچ و آهک سرانجام یافته و قلعهٔ ارک خام بود درین نوبت که اعلی حضرت بکابل تشریف فرمودند فرمان شد که قلعهٔ ارک نیز به گچ و آهک

بر افرازند - و از انرو که ارک آب نداشت بیراغ رفت که دیواری بر کشیده باولئی جنوبي سوی ارك را درمیان گیرند *

اکنون بنگارش حقیقت ازهار و ریاحین و فواکه این خطهٔ مینو نما و ابتدا و اختتام هریک آن بنهجي که درین سال بروی کار آمده میپردازد- در سنین دیگر اگر باقتضای تغیر فصل و اختلاف هوا تفاوتی باشد پیش از ده پانزده روز نخواهد بود - در باغات سرکار والا بیست و یکم ماه اسفندار شگوفهٔ بادام آغاز نموده دوازدهم فروردین بانجام رسید - شگوفهٔ زرد الو دوم فروردین شروع شده بیست و دوم فرو ریخت - شگوفهٔ آلوچه چهارم فروردین ابتدا نموده پایان این ماه آخر شد - شگوفهٔ شفتالو نوزدهم فروردین بر آمده هشتم اردی بهشت به اختتام رسید - الا شگوفهٔ شفتالوي صد برگ در شانزدهم اردي بهشت که خدیو ملک و ملت قرین دولت بکابل در آمدند پارهٔ بر درخت بود - و از نظر فیض آثر نضارت تازه گرفت - از شگوفهٔ سیب که شایستهٔ ذکرنیست قسمی که پیش میرسد بیست و دوم فروردین سرکرده پانزدهم اردی بهشت بآخر رسید - شگوفهٔ سیب پاییري چون درآغاز اردي بهشت شگفته بود بامتداد کشید - شگوفهٔ شاه آلو و آلو بالو نیز غرهٔ ماه مذکور بشگفتن در آمده شانزدهم آن که سر زمین کابل بفروغ ماهچهٔ رایات جهانکشا منور گردید کمال شگفتگي و شادابي داشت - شگوفهٔ ناشپاتي و به که در اوایل اردي بهشت سر کرده بود نیز دران هنگام پارهٔ مانده بود - بعداز یکهفته بانتها رسید - بنفشه در نو روز پیدا شده تا بیست روز شگفته بود - ارغوان در بیست و ششم فروردین بشگفتن

در آمده تا بیست و پنجم اردي بهشت شگفتی داشت *

شانزدهم ماه مذکور که خداوند افسر و دیهیم بسیر باغات متوجه شدند درختي چند که در باغ جهان آرا شگفته بود و بقدر رو به پژمردگي نهاده بنظر انور درآمد - و چون دریک کروهی بلدهٔ کابل پتهٔ است موسوم بجهان نما مشرف بر جلگاي دلکشاي نظر ربا که کولاب بزرگي دارد چنانچه اعلی حضرت در بعضي شبهای ماهتاب بکشتي سیر مي فرمایند - و بر فراز آن پته جوي آبي و ارغوان زاری است - روز دیگر هفدهم اردي بهشت بسیر آن سرزمین فیض آگین که از بسیاری ارغوان و شگفتگی آن حیرت افزای بینندگان میگردد متوجه گشتند و چون تا این زمان گل ارغوان بنظر خورشید اثر در نیامده بود تماشای آن باعث انبساط گرامي خاطر گشت - سوسن چهارم اردی بهشت و یاسمن کبود ششم آن بشگفتن در امد - و در عین شگفتگي فیض نظر خورشید اثر یافت - و این بفزوني و رنگیني باغات پادشاهي خصوصا جهان آرا جاي دیگر نیست - شقایقي که در کابل علی الخصوص در بساتین سرکار والا بسیار شاداب و بزرگ و رنگین میشود هنگام قدوم میمنت لزوم بشگفتن در امده تا پنجم خرداد در ترقی بود - بعد ازان رو به تنزل نهاد - گل رعنا و زیبا بیست و پنجم اردي بهشت شگفته پنجم خرداد بانجام رسید - پنجم خرداد گل سرخ بر آمد - و آخر آن فرو ریخت - گل عباسي بیستم امرداد و گل جعفري بیست و پنجم آن رو بآغاز نهاد - و بعضي گلهای دیگر مثل زنبق سفید که مخصوص باغهای پادشاهي است - و گل سلة که آنرا حضرت جنت مکاني بواسطهٔ

مناسبت به روز پنجشنبه که بجهت جلوس آن حضرت درین روز بر سریر سلطنت بمبارک شنبه زبان زد روزگار بود گل مبارک شنبهي می فرمودند - و گل زرد صد برگ و جز آن درین میان ابتدا نمود - گل زرد صد برگ اگرچه در بساتین شهر کابل خوب میشود اما در دامان کوه بیک توت در غایت خوبي و رنگینی و فزونی می‌شگفد - چنانچه زیاده از یك کروه عقب جدران ده و دور باغات و مزارع آنجا این گلها نظر فریب است - ریواس که پیش از همه مي رسد درجبال نواحی کابل بسیار مي شود - درین سال حکیم محمد داؤد بعرض اقدس رسانید که اگر دور منبتش را بعرض شبري خالی نموده به برف پرکنند که نشو و نماي آن از آب برف باشد ده بیست ترقي میکند - و چون بنمط مسطور پرورده گشت مطابق آنچه گزارش نموده بود بظهور پیوست - توت بي دانهٔ کابل که بمرتبهٔ نفاست دارد که در ربع مسکون بهتر ازان چون گویم که مثل آن نشان نمیدهند و از دیگر میوها پیش رس است بیست و پنجم خرداد آغاز شد - و بعد از یک ماه بانجام رسید. شاه آلو که آنرا کیلاس نامند درین ملك بسیار است - اما شاه الوي کشمیر بهتر ازان ست - غرهٔ تیر ماه از باغ شهر آرا نو باوهٔ آن بحضور اقدس آوردند - و تا نیمهٔ امرداد در بعضي محال بود - شاه توت کابل خوب و وافر است - دوم تیرماه در باغ شهر آرا آغاز نمود - و یك ماه ماند - و آلوي بخارا که جز رنگ هیچ ندارد هفتم امرداد شروع شد - اقسام زرد آلو درکابل بهم مي رسد - میرزائی و سفیدچه که بهترین آن ست پانزدهم تیر ماه سر کرد - و زیاده بر بیست روز نبود •

معاودت عسکر فیروزي مآثر از کابل بدارالسلطنهٔ لاهور

نهم شعبان اورنگ نشین اقبال - با عظمت و جلال از بلدهٔ کابل بدار السلطنهٔ لاهور رکضت فرمودند - و موضع بگرامي که دو کروهی شهرست مضرب خیام آسمان رفعت گردید - ذو القدر خان بخلعت قلعه داري کابل و باضافهٔ پانصدی دویست سوار در اسپه سه اسپه بمنصب دو هزار و پانصدی دو هزار سوار پانصد سوار در اسپه سه اسپه سرافراز گشت - و چون ضبط بنگش بالا بدو مفوض بود درینولا ضبط بنگش پایان نیز بعهدهٔ او مقرر شد - مرحمت خان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب هزار و پانصدي چار صد سوار نوازش یافت - اکرام خان ولد شیخ علاءالدین مخاطب باسلام خان نبیرهٔ شیخ سلیم فتح پوری - روح روحه - که پیشتر نقد سالیانه یافته بدعاي دوام دولت ابد مدت اشتغال داشت بمنصب سابق دو هزاري هزار سوار فرق طالع بر افراخت - وموطن او فتح پور باطاعتش مقرر شد - درین تاریخ بنابر تجویزی که علامي سعد الله خان در بلخ نموده بود و در آستان خلافت شرف پذیرائي یافته - منصب سعادت خان باضافهٔ پانصدی ذات سه هزاری دو هزار سوار - و اخلاص خان نبیرهٔ قطب الدین خان کوکهٔ حضرت جنت مکاني باضافهٔ پانصد سوار دو هزاري هزار و پانصد سوار - و حیات ولد علي خان ترین باضافهٔ پانصدی پانصد سوار دو هزاري هزار و پانصد سوار - و هریکي از روپ سنگ نبیرهٔ کشن سنگه راتهور ورام سنگه راتهور باضافهٔ پانصدی ذات

دوهزاري هزار سوار - و راجه جيرام هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار از اصل و اضافه - و مراد قلي سلطان ككهر باضافهٔ پانصدي ذات هزار و پانصدي هزار سوار - و گوكل داس سيسوديه باضافهٔ پانصدي ذات هزار و پانصدي هشت صد سوار - و محمد قاسم ولد هاشم خان باضافهٔ پانصدي سه صد سوار هزار و پانصدي هشت صد سوار و خوش حال بيگ كاشغري باضافهٔ پانصدي صد سوار هزار و پانصدي پانصد سوار - و راي تلوكچند هزاري ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه مقرر شد - و تولك بيگ كاشغري و بهوجراج كهنكهار و سيد چاون و سيد شاه علي و پهار نوحاني و هاشم بيگ كاشغري و نراين داس سيسوديه و جلال الدين محمود دروازي و پهلوان درويش سرخ و كيهري سنگه مهابت خاني و پرتيهراج ولد راجه سارنگديو نيز باضافهٔ منصب سرافراز گشتند •

ارسال فتح نامه بلخ و بدخشان مصحوب ارسلان بيک بفرمان روای ايران

خاقان كبير و پادشاه ممالک گير پيش از انتهاض اعلام جهان كشا از دار السلطنهٔ لاهور بصوب كابل براي تثبيت قواعد مودت - و تجديد مراتب محبت قديم كه ميان خواقين اين دودمان ابد بنيان و سلاطين طبقهٔ صفويه تحقق دارد جان نثار خان را بتعزيت فوت شاه صفي و تهنيت جلوس مهين خلف او برسم سفارت فرستاده بودند - ازانجا كه گزارش تائيدات يزداني و نگارش تيسرات آسماني - و ابراز عطايای سبحانی - و اظهار

نیرنگی اقبال جاودانی - که هم بمقتضای - و اَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّکَ فَحَدِّثْ - سپاس داری و حق‌گذاری عنایات ایزد بی همتاست - و هم نشاط افزای دل دوستان خلوص انتما - شیمهٔ کریمهٔ این حضرت آسمان رتبت است - درین هنگام که دادار کارساز و آفریدگار کام پرداز چنین فتوحات سنیه - وعطایات سمیه - که بتفصیل نگاشته آمد باولیای دولت قاهره کرامت فرمود - نهم شعبان ماه که عنان یکران فیروزی از کابل بدارالسلطنه منعطف گردید ارسلان بیگ ولد فرهاد بیگ بلوچ را بعنایت خلعت وجمدهر و شمشیر یراق طلای میناکار و اضافهٔ منصب و مرحمت اسپ برنواخته مصحوب او نامهٔ منبی از کیفیت تسخیر مملکت موروثی بلخ و بدخشان که نقل آن بزبان خامهٔ وقایع نگار گزارش می‌یابد با یك قبضهٔ شمشیر مرصع گران‌ارز با پردهٔ جواهر نگار ارسال داشتند و چون از اصول نذر محمد خان که درین فتح ستوگ بتصرف درآمد چیزی که شایستهٔ اتحاف سلاطین باشد نبود، چه آلات مرصعهٔ آن طلائی است تنگتر از حوصلهٔ او که بران سنگی چند مانند جواهر فطرتش بی آب ورنگ بکار رفته و همچنین دیگر اشیا بنابران یک قبضهٔ خنجر مرصع که سابقا از درگاه والا برسم ارمغانی بار ارسال یافته بود ازجملهٔ اموال او انتخاب نموده ضمیمهٔ شمشیر گردانیدند *

نقل نامه والاکه علامی سعد الله خان حسب الحکم قلمی نموده

سپاس عالی اساس و ستایش خارج از قیاس حکیمی را که

انتظام سلسلهٔ کثرت بوحدت قهري مربوط ساخت - و سرانجام دار الملک جمعیت بعدالت جبري منوط - تاج خلافت بر سر شایستهٔ امر مقتضای حکمت دقیق اوست - و خلعت نیابت دربر صاحب فرموجب مصلحت عمدق او - مالک الملکی که نواختن یکي بکشور کشائی - و برانداختن دیگري از فرمان روائي طغرای غرای قدرت پر کمال اوست - و اعزاز سزاوار عزت و اذلال مستحق مذلت عنوان صحیفهٔ جمال و جلال او - نه با تدبیرش سهو را کار - و نه در تقدیرش لغو را بار - اگر نواخت است بانتضاي فضل است - و اگر بر انداخت است بتقاضای عدل - اسرار مبادی صفاتش از احاطهٔ عقول بیرون و رموز آثار و غایاتش از حوصلهٔ فحول افزون - خرد از احصای نعمایش قاصر - فهم در استقصای الایش حائر - نه حمدش مقدور - نه شکرش میسور - هیهات بدین دیدودریافت کجا طاقت ستایش - و باین قوی و آلات کرا استطاعت نیایش - لاجرم دست ازان باز داشته پاداي مطلب گرائیده میشود - پوشیده نماند که چون دوستان از خبر نشاط انگیز انبساط آمیز یکدیگر مسرت آگین و بهجت قرین گردند - بناء علیه بگزارش عطیهٔ سنیه - و موهبت علیه - و نگارش افضال نبیل - و احسان جزیل - که درین زمان فرخنده نشان از دهندهٔ بي منت و بخشندهٔ با منت بامداد روح پرفتوح فاتحهٔ کتاب رسالت - خاتمهٔ نامهٔ نبوت - نخستین موج دریاي قدم - عنایت (غایت) وجود عالم و آدم - واسطة العقد آفرینش - منتخب مجموعهٔ دانش و بینش - کشاف سرایر آسماني - مفتاح خزاین معاني - مرآة حقایق اشیا - صدرنشین محفل ادبیا - شهسوار عرصهٔ قاب قوسین - رتبه افزای نشاتین -

محرم خلوت سراي لي مع الله - بيداردل حقيقت آگاه - حضرت رسالت پناه - صلى الله عليه وعلى آله وصحبه وسلم - نصيب اين نياز مند درگاه بي نياز شده نرحت افزاي خاطر خطير ثمرهٔ شجرهٔ بختياري -شجرهٔ ثمرهٔ كامگاري -صفوهٔ دودمان صفوى- علالهٔ خاندان مرتضوى - قرة العين ابهت -نور حديقهٔ سلطنت- كوكب مستنير سماء بسالت - دري برج عظمت - فرزند زادهٔ كامگار نامدار بلند مقدار گرديده مي آيد - شرح اين مقال- وتفصيل اين اجمال-اين است كه چون درين هنگام سعادت انتظام چنين بمسامع حقايق مجامع رسيد كه فرقهٔ طاغيه و فيهٔ خاطيهٔ اوزبكيه در بلخ و بدخشان سر از گريبان عصيان بر آورده چشم از باز پرس روز ميعاد و سطوت رب العباد پوشيده دست باطل پرست از آستين جور و جفا كشيده پا از جادهٔ انقياد والي خود بيرون نهاده كمر بر تنگ ساخته مصدر ادا هاي ناهنجار و بي اعتداليهاي دور از كار گشته اند - و ضعفاي آن اماكن و غربباي آن مساكن پامال حوادث ودستخوش وقايع گرديده - وعرض و ناموس مسلمين بباد فتنه رفته - و امن و امان بالكل منعدم گشته وكار بجائي رسيده كه از سادات كه اهل بيت نبوت و قرة العين رسالت اند وبضعهٔ نبي بطحا - و فلذهٔ بتول زهرا - وصحبت ايشان اجر تبليغ اوامر و نواهي و سزد ابلاغ احكام الهي است جمعي كثير و جمعي غفير بقتل رسيده - تا بديگران چه رسد -ازانجا كه باقتضاء حميت دين - و حمايت ملت متين - و ترحم بر حال مسلمين و زكوة نصاب مكنت - و شكر نعمت قدرت - كه ايزد بي همال و دادار بيمثال بفضل كامل و لطف شامل باين مشمول عنايت خود

ارزاني داشته داد دهي مظلومان و فرياد رسي ستم رسيدگان برذمهٔ همت والا و فطرت عليا لازم و محتتم است عنان نيت حق طويت و عزيمت حقيقت سريرت هزدهم شهر صفر - ختم الله بالخير و الظفر - از نوز دهم سال جلوس ميمنت مانوس ظفر همعنان و نصرت هم ركاب از دار السلطنهٔ لاهور بصوب مصر دولت و اقبال - دار الملک مجد و جلال كابل معطوف و مصروف گشت - و بيست و دوم ثاني ربيعين بمباركي و بهروزي قرين فتح و فيروزي دار الملک مسطور از پرتو ماهچهٔ اعلام لامعه - و رايات ساطعه - فروغ تازه يافت - ازانجا لشكري گران بيكران و حشري عظيم بے پايان باسامانی در خور اين دولت روز افزون خدا داد - و سر انجامي در خورد اين شوكت ابد پيوند ازل بنياد - از توپخانهٔ سنگين - و خزانهٔ خارج از قياس و تخمين - بسرداري فرزند سعادت مند كامگار - موید منصور بختيار - قرهٔ باصرهٔ دولت - غرهٔ ناصيهٔ حشمت - نور حديقهٔ شوكت - ثمرهٔ دوحهٔ جلالت - پادشاهزاده مراد بخش تعيين فرموديم - با آنكه راه از كثرت نشيب و فراز تلال - و قلال صعاب جبال - و فزوني وهاد بيمناك - و بسياري گريوه و مغاک - دشوار گذار بود - و بر كتل طول برف بمرتبهٔ كه نظر تند در عبور بران كند و گروه انبوه از بيلداران چابک دست و كلند زنان چالاک و چست - در تسويهٔ راه و تصفيهٔ آن از برف جد تام و كد تمام داشتند - مبارزان نصرت شعار جلادت كيش - و مجاهدان فيروزي دثار سبقت انديش - كه جانبازی در راه خديو حقيقي و خداوند مجازي سرمايهٔ حصول سعادت نشاتين دانند - و معركهٔ رزم در تقديم خدمت واي نعمت محفل بزم شناسند - راهي كه چون

نظر باریک بینان دقیق بود مثل حوصلهٔ خوبش وسیع انکاشتند و صبر نکرده و انتظار نبرده برف را بجمدهر و خنجر کنده بدست و سپر برداشتند - و در گرامی خدمت آن رفیع قدر عالی نسب اوائل ماه جمادی الاولی داخل ملک بدخشان گشتند - و خسرو سلطان خلف نذر محمد خان که در قلعهٔ قندز که حاکم نشین بدخشان است بود التجا باین درگاه آسمان جاه که پناه عالمیان است آورد چنانچه امروز درین حضرت بانواع عنایات و اصناف تلطفات کامیاب است - پس ازان جوقی ازلشکر ظفر اثر اسلام قلعهٔ کهمرد را سرسواری مفتوح گردانیده قلعه دار آنجا را اسیر ساخته بغوری که در چار طرفش خندقی است عریض و عمیق و آبش همه از چشمه سار همین خندق برجمجمه شتافت - و جسری بران بسته عبره نمود - و قلعهٔ بیرون را بچستی و چالاکی و جلدی و تیز دستی مسخر ساخت - و چون بتسخیر قلعهٔ درون پرداخت قباد میر آخور که از جانب نذر محمد خان قلعه دار آنجا بود بمزید اعتماد و اعتبار موصوف از دید نیرنگی اقبال و تیقن خذلان و نکال بر تقدیر عدم تسلیم قلعه بهوا خواهان بارگاه جاه و جلال امان طلبیده قلعه را تسلیم دولتخواهان نمود - و در سلک بندگان این آستان فلک نشان منتظم گشت - و بتائید ابدی و عون سرمدی دیگر قلاع و بقاع مملکت مسطوره نیز بتصرف اولیای دولت قاهره و احبای سلطنت باهره در آمد - پادشاهزادهٔ عالیمقدار بعد فتح ولایت بدخشان با افواج بحر امواج نصرت امتزاج بسرعت تمام متوجه بلخ گردید - فرق متفرقهٔ اوزبکیه تاب صدمات شیران بیشهٔ وغا نیاورده از جمیع اطراف

جوانب بلخ ره سپر وادی فرار گشته آن روی آب جیحون رفتند نذر محمد خان که نه یارای ستیز داشت و نه طاقت تحصن در حینی که پادشاهزادهٔ موید بختیار با عساکر فیروزی شعار بنواحی بلخ میرسد بهرام سلطان و سبحان قلی سلطان پسران خود را برسم پذیرهٔ آن نو باوهٔ بوستان سلطنت با مکتوبی مشتمل بر خواهش طواف حرمین شریفین که بآن والا در نکاشته بود میفرستد - هرچند آن والا گهر بآئین پسندیده و طرز گزیده تلقی نموده برمیگذارد که خواهش خان والا دودمان در حضرت خلافت باحسن وجوه جلوهٔ ظهور خواهد یافت و دلدهي و دلداري کرده آنها را رخصت انصراف پیش پدر میدهد اما فرداي آن که حوالیٔ شهر بلخ مضرب خیام نصرت میگردد خان از استیلاي وهم و توهمات بي جا تمام عیال و اطفال و مال و منال اندوختهٔ مدة العمر گذاشته - و سبحان قلي‌سلطان و قتلق سلطان پسران خود را که نزد او بودند همراه گرفته - و بهرام سلطان و عبد الرحمن سلطان دو پسر دیگررا بجهت‌عدم حضور اینان درانجا مانده - سراسیمه وار با معدودي از بلخ برامده بسمت شبرغان میرود - و ازانجا باندخود رسیده از راه چول و بیابان بمرو مي شتابد - پیدا است که آن نقاوهٔ اصلاب طیبین - سلالهٔ اسلاف طاهرین - چنانچه مهین برادرش را باعزاز رخصت حرمین شریفین - زاد هما الله شرفا و جلالا - نموده بودند خان مشقت دیدهٔ تعب کشیده را نیزکه خواهان این سعادت است باحترام تمام دستوری طواف اماکن متبرکه خواهند داد - هزاران هزار شکر کارساز بنده نواز را که تدبیرات این نیاز مند

درگاه را بتقدیرات خویش موافقت بخشید - و بمحض لطف و عنایت بي غایت و فضل و کرم بی نهایت که شامل حال این رهین احسان و افضال عطا خانهٔ او است - مطلب عظیم و مقصد جسیمي که پیش نهاد همت عالی نهمت و مکنون خاطر قدسي سرایر بود صورت انجام و حسن اختتام یافت - و ولایت بلخ و بدخشان با جمیع توابع و مضافات که از صرصر فتنه و فساد اوزبکیه خزان بهجت و نشاط داشت بورود مواکب نصرت قرین گلستان دولت و اقبال - و بهارستان شوکت و جلال - گشت - و از روز دخول لشکر اقبال بولایت بدخشان در عرض یکماه چنین فتوحات بزرگ و تسخیرات سترگ که زبان در ادای سپاسش قاصر است و دل از تصور شکرش عاجز بآسانی هرچه تمامتر و خوبی هرچه زیاده تر نصیب این سراسر ستایش سراپا نیایش گردید - الله تعالي این فتح نمایان را که کارنامهٔ روزگار است برین نیازمند درگاه خود مبارک گردانیده فتح سمرقند و بخارا نصیب گرداند - آمین یارب العالمین - این نامهٔ مهر عنوان و این صحیفهٔ نشاط بیان که بیاضش غرهٔ صبح فیض و اقبال - وسوادش خال رخسار دولت و اقبال است مصحوب شجاعت شعار راسخ الاعتقاد ارسلان بیگ که از خانه زادان معتمد این درگاه آسمان جاه است فرستاده آمد - و چون مشار الیه بجز ابلاغ این کتاب مستطاب بامری دیگر مامور نیست یقین که پس از تبلیغ بي توقف رخصت انصراف خواهد یافت - حدایق آمال و امانی بآبیاری جویبار لطف رحمانی سرسبز و شاداب باد *

دهم شعبان که در جلگای بگرامي دایره بود بمیر اسمعیل پیشوای

هزار جات کابل خلعت و دویست مهر - و بدو پسر و برادر او سه خلعت و صد مهر مرحمت نموده همه را مرخص ساختند *

یازدهم [شعبان] از بگرامي قرین هزاران مسرت و شادکامي کوچ شد *

شب پانزدهم [شعبان] ده هزار روپیهٔ مقرر باصحاب نیاز مرحمت فرمودند *

هفدهم [شعبان] باغ صفا را که از بگرامي براه راست سي و دو کروه است - و براه قلعهٔ تیزي که حضرت جهانبانی تشریف بردند و بهفت روز نوردیده آمد بیست و نه کروه و در کمال صفا و رنگیني است بنزول مقدس فروغ تازه بخشیدند *

هژدهم [شعبان] مقام شد - و حرم اقدس بصدور پیوست که درموضع نیمله که مکاني است دلکشا باغي و نشیمني از سرکار والا احداث نمایند - و نهری بعرض چهار ذراع از آب موضع مذکور دران باغ و عمارت جاري سازند - درین تاریخ خزانهٔ که از دار السلطنهٔ لاهور طلب داشته بودند رسید - و از جملهٔ آن مبلغ ده لک روپیه مصحوب میر خلیل ولد اعظم خان و هوشدار پسر ملتفت خان نزد امیر الامرا که بعد از انتهاض عساکر جهانکشا داخل کابل شده بود ارسال یافت - و فرمان رفت که آنرا بمردم خود سپرده نزد شاه بیگ خان روانهٔ غوری سازد تا بهادرخان و اصالت خان جمعي را فرستاده از غوری ببلخ طلب نمایند - از وقایع دار الخلافهٔ اکبر اباد بعرض اقدس رسید که چهارم شعبان سال هزار و پنجاه و ششم هجري عصمت قباب عفت نقاب سلطان نسا بیگم مهین فرزند حضرت جنت مکانی که از بطن

همشیرهٔ راجه مانسنگه بود بمرض استسقا از سرای فانی بعالم جاودانی شتافت - آن مغفورهٔ رحمت الهی در طاق ایواني از ایوانهای دور گنبذ روضهٔ مقدسهٔ حضرت عرش آشیاني که هنگام درامد روضهٔ منوره جانب راست واقع‌شده و از خدیو زمان در زندگی خویش برای مدفن خود التماس نموده بود مدفون گشته طاق‌ایوان جانب چپ روضهٔ مطهره باستدعای مستورهٔ تنق رفعت مخدرهٔ هودج عزت شکر نسا بیگم برای ضریح آن عصمت قباب‌مقرر شده *

نوز دهم[شعبان]رایات عالم آرا از باغ صفا نهضت نمود *

بیست و ششم [شعبان] ساحت پشاور را که از باغ صفا تا آنجا سي و یک کروه است و بهشت کوچ طي شد بلمغان ماهچهٔ آفتاب اشراق منور گردانید *

بیست و هفتم [شعبان] مقام شد - چون ایلغار طلب راجه جیسنگه از دکن بآستان جهانداری شرف صدور یافته بود کنور رامسنگه پسر کلان او را خلعت و اسپ با زین مطلا داده بوطن رخصت نمودند - به صالح دستار خوانچي.دویست مهر عنایت کردند - و از پشاور پانزده و نیم کروه راه بچهار کوچ نوردیده غرهٔ رمضان بر ساحل دریای نیلاب محاذی قلعهٔ اتک نزول اجلال فرمودند *

سیوم [رمضان] اردوي کیهان پو از جسری که بسفاین ترتیب داده بودند عبور نمود - درین تاریخ محمد محسن کرمانی که ملازم جانی خان قورچی باشی بود و بعد از قتل او از ایران آمده در زمرهٔ بندگان بارگاه جهانبانی منخرط گشته بانعام

شش هزار روپیه سرافراز گردید - میرزا نوذر صفوی از بلخ آمده طیور شکاری نذر محمد خان را که دران پنج باز طویغون بود از نظر انور گذرانید - و باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاری دوهزار و پانصد سوار نوازش یافت - هاشم بیگ کاشغری که در اندخود بود بالتماس رستم خان از اصل و اضافه بمنصب هزاری پانصد سوار سرفراز گردید - مبلغ بیست لک روپیه که درینولا از دار السلطنهٔ لاهور رسیده بود بمصحوب سید بهادر ولد سید لطف علی و جلال برادر بهادر خان و محمد امین ولد شاه قلی خان روانهٔ کابل ساختند که بذو القدر خان قلعه دار آنجا سپرده برگردند - دو ازده کروه راه که از کنار نیلاب تا حسن ابدال است در سه روز نوردیده پنجم رمضان باغ بهشت آئین آبرابنزول مقدس فیض آمود گردانیدند - و سه روز بعشرت و کامرانی گذرانیده نهم مقارن دولت پایدار رکضت نمودند - و مسافت مابین حسن ابدال و رهتاس را که سی و یک کروه است به هشت کوچ قطع نموده شانزدهم در باغ رهتاس که از باغ جز اسمی ندارد بفرخی و فیروزی فرود آمدند *

هفدهم [رمضان] کنار آب بهت که از رهتاس سه و نیم کروه است محط رایات جهانکشا گردید *

هژدهم [رمضان] از دریای مذکور عبور فرمودند - درین روز اعظم خان که بفرمان والا تابستان در کشمیر گذرانیده بآستان معلی روانه شده بود سعادت اندوز ملازمت گشت - و هزار مهر نذر گذرانید - و بمرحمت خلعت خاصه و جمدهر مرصع با پهولکتاره و صوبه داری بهار نوازش یافته مرخص شد - میر خلیل دویمین

پسر او بمنصب هزاری ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه و میر اسحق پسر سیومش باضافهٔ منصب سرافراز گشتند - و حکم شدکه میر خلیل پیشتر به پتنه رفته تا رسیدن اعظم خان بصیانت آن بپردازد - و نور الدوله میر حسام الدین داماد خان مزبور نیز بهمراهی او دستوری یافت - و چون از محال تیول گوهر بحر خلافت پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر که پرایغ طلب آن والاگهر بصدور پیوسته بود هشت کرور دام که دوازده ماههٔ آن بیست لک روپیه باشد بخالصهٔ شریفه تعلق گرفته بود رای کاسیداس را بدیوانی بنگاله مفتخر گردانیده خدمت دیوانی دار الخلافهٔ اکبر آباد از تغیر او بشیخ عبد الکریم تفویض نمودند*

نوزدهم [رمضان] مهین پور خلافت که از اتک بجهت دیدن بیمار خود بدار السلطنه مرخص گشته بودند باحراز سعادت ملازمت مستسعد گشتند - بعبد الرحمن ولد نذر محمد خان اسپ از طویلهٔ خاصه با ساز طلا عنایت شد *

بیستم [رمضان] علی اکبر با زرگان به تقبیل آستان عرش مکان تارک بختمندی بر افراخته شش اسپ عربی از نظر اکسیر اثر گذرانید - او پسر حاجی کمال صفاهانی است - در سال بیست و یکم جلوس حضرت جنت مکانی بعنوان تجارت بهندوستان آمده در بندر کنبایت اقامت نمود - و جهازی چند ترتیب داده بتجارت پرداخت - و چون جهازات او به بصره و دیگر بنادر آمد شد دارد - و او به علی پاشا حاکم بصره راه آشنائی کشود چنانچه معز الملک اسپی از نسل غزکه حقیقت آن در اول

سال پانزدهم نگاشته آمد بوساطت او بدست آورده - بنابران سابقا حکم قضا نفاذ صادر گشته بود که در بهمرسانیدن اسپان عربی قابل سواری خاصه فراوان جد و جهد بتقدیم رساند- که بعنایات پادشاهانه نوازش خواهد یافت - او بامداد طالع و اسعاد بخت درین سال خیول عربی بهمرسانیده بدرگاه آسمان جاه آورد - ازان میان کمیت اسپی که علی اکبر بمساعی موفوره و ارسال تنسوقات از پاشای مزبور گرفته بود پسندیدهٔ طبع دشوار پسند خاقان جهانیان افتاد- و بلعل بی بها موسوم شد - و سر طویلهٔ همگی اسپان عربی خاصه گردید -و بر زبان مقدس رفت که بعد از اورنگ آرائی چنین اسپ عربی داخل اصطبل معلی نشده -در ایام سعادت انجام پادشاهزادگی هنگامی که برهانپور بورود موکب گیتی کشا امن و آرامش داشت عنبر حبشی اسپی کمیت نام ابرخرام فتح لشکر نام براجه بکرماجیت تکلف نموده بود که در نکوئی منظر و تناسب اعضا و کلانی و پهنائی و تنومندی بهتر ازین بود - پس ازان که راجه از نظر اشرف ما بعنوان پیشکش گذرانید آنرا زیاده از ده روز نگاه نداشته بخدمت حضرت جنت مکانی فرستادیم - بهای این شش اسپ بیست و پنجهزار روپیه مقرر شد - قیمت لعل بی بها پانزده هزار- و پنج دیگر ده هزار - و علي اکبر را ازان رو که سوداگر است و در شناخت جواهر و اسپ وقوف دارد محتمل که خدمت بندر بآئین شایسته بتقدیم رساند بخلعت و منصب پانصدي سه صد سوار برنواخته بضبط بندر سورت و کنبایت رخصت فرمودند- درین تاریخ افتخار خان برادر زادهٔ عبد الله خان بهادر فیروز جنگ از اصل

و اضافه بمنصب هزار و پانصدی ذات وهزار و چار صد سوار و فوجداری پرگنات نواحی اکبر نگر سرافراز گردید *

بیست و سیوم [رمضان] جنود فیروزی از آب چناب که از کنار دریای بهت تا ساحل آن چارده و نیم کروه است و یکروز مقام نموده به چهار کوچ رسیده بودند براه جسر سفاین گذاره نمودند- راجه جیرام باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزاری هزار و پانصد سوار نوازش یافت *

بیست و پنجم [رمضان] جعفر خان از دار السلطنهٔ لاهورکه بضبط آن می پرداخت بآستان کیوان مکان آمده شرف اندوز ملازمت اقدس گشت - بخواجه عبد الخالق داماد نذر محمد خان چار صد مهر- و بهر یکی از خواجه محمدشریف ده بیدی و بالتون پروانچي دویست مهر - و به یعقوب بیگ توپچی باشی هزار روپیه انعام شد - و درین ماه مبارک مبلغ سي هزار روپیهٔ مقرر بارباب احتیاج بذل فرمودند *

چهارم شوال که کنار آب دیک مضرب خیام گردون احتشام بود ثمرهٔ شجرهٔ مفاخر و معالی سلطان سلیمان شکوه نخستین خلف مهین پور خلافت از دار السلطنه آمده دولت تلثیم قوایم اورنگ جهانبانی اندوخت - و خسرو و بهرام پسران نذر محمد خان که پیشتر روانه شده بودند نیز باستلام سدهٔ سنیه فایز گشتند - و هر کدام بمرحمت اسپ از طویلهٔ خاصه با ساز طلا فرق مباهات بر افراخت - وجاي ایستادن هر دو برادر درجناب خلافت بجانب چپ پهلوی هم معین شد - طاهر شیخ از بلخ آمده ناصیهٔ طالع

به تقبیل عتبهٔ اقبال بر افروخت - وبعنایت خلعت و خنجر مرصع و انعام ده هزار روپیه مفتخر گردید - از ساحل چناب تا دار السلطنت که بست و سه کروه زاه است بنه کوچ نوردیدند - و شش مقام کردند *

آغاز روز هشتم[شوال] در ساعت مختار قرین بخت بیدار و دولت کارگزار در دولتخانهٔ سعادت آشیانه نزول اجلال فرمودند - درین روز فرخنده بخسرو پنجاه هزار روپیهٔ نقد که دو لک شاهی باشد و به بهرام بیست و پنج هزار روپیه که یک لک شاهي است - و به عبد الرحمن ده هزار روپیه که چهل هزار شاهي باشد - انعام نمودند- جملة الملکی علامی سعد الله خان را باضافهٔ هزار سوار بمنصب شش هزاری ذات و سوار و راجه بیتهلداس را باضافهٔ هزاری سوار بمنصب پنجهزاري ذات و سوار - ونوازش خان را بمنصب هزاری ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه - مفتخر ساختند - شفیع الله برلاس که بحراست قلعهٔ دار السلطنه می پرداخت باز بخدمت توزک سرافراز شد - خواجه عبد الوهاب پیشین رئیس بلخ و فولاد خواجه پسر سنگی خواجه و خواجه طاهر خواهر زادهٔ هاشم خواجه و خواجه بقا خواهرزادهٔ محمد صادق خواجه و خواجه نور الله ولد خواجه عبد الغفار و خواجه ذکریا برادر زادهٔ خواجه عبد الغفار و دیگر خواجه زادها از بلخ آمده باستلام حریم حرم احترام جهانباني مستسعد گشتند - همه را بعنایت خلعت - و خواجه عبد الوهاب را بانعام چار صد مهر - و دیگران را بعطاي ششصد مهر کامیاب گردانیدند - و بهرام از خواجه عبد الخالق داماد نذر محمد خان و

بالتون پروانچی سه صد مهر - و به چوچک بیگ دویست مهر - انعام شد - هزار سوار دیگر از منصب مکرمتخان دو اسپه سه اسپه گردانیده اورا بمنصب چار هزاری چار هزار سوار سه هزار دو اسپه سه اسپه بر نواختند - گردهر داس کور را بعنایت خلعت و منصب هزاری ذات و هشتصد سوار از اصل و اضافه و تفویض خدمت قلعه داری دار الخلافهٔ اکبر آباد بشرکت باقیخان نوازش فرموده مرخص ساختند - آگاه خان فوجدار نواحی دار الخلافه از اصل و اضافه بمنصب هزاري هزار سوار دو اسپه سه اسپه نوازش یافت *

یازدهم [شوال] حسن سعید بیگ خواهر زاده و داماد عبد الرحمن دیوان بیگي با محمد باقی و چار کس دیگر از خویشان خود از بلخ آمده به تقبیل ساحت جهانداري سر بر افراخت - و با اقرباء پنجگانه بعنایت خلعت و انعام پنجهزار روپیه کامروا گردید - بخواجه ماه صد مهر - و بهریکي از خواجهٔ بدخشي و خواجه عبد العزیز هزار روپیه عنایت شد - و تبکچیان نذر محمد خان ملا سلطان محمد دیوان و ملا عبد اللطیف مستوفی سابق و ملا عبد الرؤف مستوفی حال و ملا عاشور دیوان بیوتات بتقبیل عتبهٔ کشور ستاني ناصیهٔ بخت بر افروخته بعنایت خلعت و انعام چار هزار روپیه کام اندوز شدند *

پانزدهم [شوال] عبد الرحمن بمرحمت ماده فیل با زین نقره و خواجه عبدالوهاب بمنصب نهصدي دویست سوار - و خواجه عبد الخالق بخلعت وخنجر مرصع و منصب نهصدي صد و پنجاه سوار - و طاهر شیخ بعنایت شمشیر یراق طلاي مینا کار و منصب

هشتصدي چار صد سوار - و چوچک بیگ بمنصب هشتدي دویست سوار - و حسن سعید بیگ بمنصب پانصدي صد و پنجاه سوار - و خواجه نور الله ولد خواجه عبد الغفار بمنصب پانصدی پنجاه سوار - مفتخر گشتند *

نوزدهم [شوال] پرتهیراج راتهور قلعه دار سابق دار الخلافه مبلغ صد لک روپیه که از خزانهٔ عامرهٔ آنجا طلب شده بود آورده پیشانی طالع باستلام آستان معلی بر افروخت *

سلخ ماه [شوال] ملتفت خان که بر طبق منشور مقدس ایلچی نذر محمد خان قریب دو هزار سرارز ماک و امهار خرد و کلان از بلخ آورده بمتصدیان صوبهٔ کابل حواله نموده بود و خود روی ارادت بدرگاه آسمان جاه نهاده بشرف احراز دولت ملازمت رسید - قاضي محمد اسلم و خواجه ابو الخیر میر عدل بحکم معلی طیب خواجه ولد خواجه حسن خواجهٔ جویباری را که از بلخ آمده بود استقبال نموده بسعادت ملازمت اکسیر مرتبت رسانیدند - خواجه دو تفوز اسپ و پانزده شتر بر سبیل پیشکش گذرانید - و بعنایت خلعت و انعام هزار مهر سربلندی یافت - بابراهیم کس حمزه ملک سیستان که پیشکس آورده بود چار هزار روپیه مرحمت فرمودند - چون نظم صوبهٔ پنجاب بعنوان صحیفهٔ مفاخر مهین پادشاهزادهٔ بلند قدر تعلق گرفته بود مبلغ دو کرور دام از محال دامن کوه کانگره در وجه انعام آن درة التاج خلافت مقرر گردید - و امر معلی بشرف صدور رسید که جماعهٔ از سپاه خود بسرکردگی یکی از ملازمان معتمد بضبط این محال معین سازند *

سیوم شهر ذي القعده محمد بدیع ولد خسرو را بعنایت مادهٔ فیل با زین نقره مباهي گردانیدند *

ششم [ذي القعده] پادشاهزاده مراد بخش را که بمنصب دوازده هزاري ده هزار سوار دو هزار سوار دو اسپه سه اسپه سر افراز بود و بسببي که در آغاز این سال گزارده آمد از منصب باز داشته بودند باز از روي کرم و تفضل بمنصب دوازده هزاري ذات و نه هزار سوار بر نواختند - و حیات ولد علي خان ترین را بخطاب شمشیر خاني - و محمد قاسم پسر هاشم خان را که داروغهٔ توپخانهٔ لشکر صوبهٔ بلخ است بمعتمد خان مخاطب گردانیدند - حسین قلی بیگ آغر را که در زمرهٔ بندگان آستان کیوان مکان منخرط گشته ببدخشان دستوري یافته بود بخدمت تهانه داري امام و دشت قلعه و اضافهٔ منصب سرافراز ساختند - بخواجه زین الدین نقشبندي دویست مهر انعام شد - خواجه قاسم نقشبندي حصاري که در اواخر دولت نذر محمد خان رئیس بلخ بود بدرگاه آسمان جاه آمده شرف اندوز ملازمت اقدس گردید و بعنایت خلعت و منصب ششصدي ذات و صد سوار و انعام دو هزار روپیه سرافتخار بر افراخت - قندز بیگ ولد عبدالرحیم بیگ برادر عبد الرحمن دیوان بیگي نیز از بلخ آمده دولت تقبیل عتبهٔ اقبال اندوخت - و بمرحمت خلعت وانعام هزار روپیه نوازش یافت *

دوازدهم [ذی القعده] باقي بیگ را که از قبل مهین پور خلافت بضبط صوبهٔ اله آباد می پردازد بمنصب هزاري ذات و چار صد سوار از اصل و اضافه بر نواختند - چون قدوهٔ مطهرات - اسوهٔ

مکرمات - مستورهٔ ستر عصمت و حیا - مخدرهٔ خدر رفعت و اعتلا شکر نسا بیگم عمهٔ محترمهٔ خاقان ممالک ستان که برخصت والا برای تهنیت گزاری فتح بلخ و بدخشان از دار الخلافهٔ اکبر آباد روانهٔ دار السلطنهٔ لاهور شده بود نزدیک دار السلطنه رسید *

نوزدهم [ذي القعده] بفرمان اقدس مهین گوهر بحر عظمت پادشاهزادهٔ محمد دارا شکوه پذیره شده بمشکوی دولت آوردند - و آن مخدرهٔ تنق معالی لعلي که چهل هزار روپیه قیمت داشت گذرانید - خاقان مهر پرور جود گستر قدوم میمنت لزوم آن صفارهٔ دودمان جلال را گرامی داشته اصناف اعطاف مبذول فرمودند - و یک لک روپیه نقد دادند *

بیست و هفتم [ذي القعده] بعرض ملتزمان پیشگاه حضور رسید که مقرب خان ولد شیخ بهیکا که قریب به نود سال عمر داشت در موطن خویش کیرانه بساط حیات در نوردید - او و پدرش در فن جراحی مهارت تام داشتند *

اکنون سوانحی که پس از معاودت مدار المهامي علامی سعد الله خان از بلخ دران صوبه رو نموده بر میگزارد *

سوانح صوبه بلخ

چون بهادر خان آگهي یافت که پنج شش هزار سوار الغان درین روي آب جیحون نزدیک گذر کلیف فراهم آمده در فکر بر انگیختن گرد فساد اند مالش آن فتنه گرایان ظلم پژوه پیش نهاد خود ساخته غرهٔ شعبان با گروهي از بندهاي پادشاهي از بلخ برامد

و چون از اخبار جواسیس دریافت که ضلالت پیشگان در حوالی مومن آباد اند چاشتگاه ششم شعبان راهي شده باستعجال تمام درسه پهر روز خود را بمومن آباد که شانزده کروهی بلخ است رسانید اتفاقا مخاذیل یک پهر پیش از وصول لشکر فیروزي ازانجا بر امده بودند - بنابران پي گرفته تاآخر روز در بیابان چول و بي آب تعاقب نمود - و هنگام فرونشستن آفتاب بمقاهیر رسیده جوقي را طعمهٔ نهنگ خون آشام گردانید - ادبار پژوهان از دستبرد شیران بیشهٔ کار زار و پی هم آمدن مجاهدان ظفرشعار عنان تثبت از دست داده شبا شب ره سپر فرار گشتند - بهادر خان باسایر دلیران افواج قاهره برخی دیگر بدنبال شتافته نصف شب بمومن آباد مراجعت نمود - و اموالي را که طناة بد فرجام از محال آن نواحي گرد آورده از نهیب دلیران عرصهٔ وغا باز گذاشته بودند همراه آورده روز دیگر بخداوندان آن رسانید - و بجهت استخبار اشرار سه روز در مومن آباد توقف نمود درین اثنا خبر آوردند که قریب ده هزار سوار ضلالت دثار از گذر قبادیان گذشته به نهب و غارت خلم و محال انحاء آن که از مواضع معمورهٔ نواحي بلخ است شتافته اند - دهم شعبان از مومن آباد یلغار نموده روز دیگر به خلم آمد - و چون ازسکان آن مکان آگهی یافت که فتنه پژوهان شش روز در موضع یفکي آرق بودند و برخي از محال که درصوب آستانه و سمت ایبک واقع شده تاخته آنچه فراهم آورده بودند از استماع خبر وصول عسکر اقبال گروهی آنرا بردند که بسرعت هرچه تمامتر از آب بگذرانند - و فوجي دیگر که سر اصد آن شاه محمد قطغان و قاسم بای و قل محمد جیده چي

و شاه نواز بیگ مراد قوش بیگی و غیره هم بودند از لشکر ادبار جدا شده هر سرداری با جمعی بطرفی رفته و نیز ارادهٔ آن دارند که سر راه جماعهٔ که او بجهت آوردن خزانه از غوری بلخ فرستاده بگیرند - بنا بران از رفقای خود راجه جیرام و گوپال سنگه راي تلوکچند و جگرام وچندی دیگر از راجپوتان وخوشحال بیگ قاقشال و قاضی نظاما بخشی بلخ و میر مقتدي را بمدد مردم خزانه روانه ساخت - و خود بعزم آنکه بکنار جیحون رسیده اشعهٔ مسلمانان را از دست یغماچیان کشیده بخداوندان آن عاید سازد بایلغار راهی شد - پارهٔ راه نوردیده بود که سواری چند از ینکی اَرق رسیده برگزارند که جماعهٔ مخانیل که مانند روزگار خود پراگنده شده بودند بموضع مذکور آمده اطراف آنرا تنگ گرفته اند بنابران روانهٔ آنصوب گردید مقاهیر بدیدن افواج قاهره بجانب کوه شمر که مشرق رویهٔ ینکي اَرق بفاصلهٔ شش هفت کروه واقع است فرار نموده بکریوهٔ کوه مذکور که آنرا پناه جای خود تصور نموده بودند بر آمدند - نیکنام عم بهادر خان که هراول لشکر نصرت پیکر بود با عنایت برادرخان مزبور و دیگر همرهان برق وار خود را رسانیده آتش افروز نبرد گردید - و مخالفان ضلالت انتما را باوجود فزونی و سختی جا بغلبه و اسیتلا برداشت و بضرب تیر و تفنگ بسیاری را مقتول و مجروح گردانید - مقاهیر از کوه پایان آمده بادیه پیمای فرار گشتند - و درین گیرودار برخی از تابینان بهادر خان نیز نقد جان در باختند شامگاهان بهادر خان مظفر و منصور به ینکي اَرق برگشت - و چون دریافت که انسانان اموالی را که بغارت برده بودند از آب گذرانیده اند -

و از گریختگان نیز اثری پیدا نیست به خلم رفته تا رسیدن خزانه منتظر نشست-بیست و چهارم که خزانه رسید ببلخ مراجعت نمود و براي تفحص احوال فتنه پژوهان چندی در یک کروهی شهر توقف گزیده یازدهم رمضان ببلخ در آمد *

از سوانحي که درین ایام در دیگر
جوانب بلخ بروي کار آمد آنکه

چهار دهم شعبان حشری از المانان بگذر کلیف از آب عبره نموده موضع آخته چي و قروقچي و دیگر مواضع را تا پنج کروهی بلخ تاخته فراوان مواشی رعایا و برخي اسپ و شتر لشکریان را که در چراگاه سر داده بودند بردند - چون شمشیر خان تهانه دار خان آباد خبر گذشتن طایفهٔ ضاله از آب شنفته آمادهٔ پیکار گشته بود بمجرد آگهی برین ماجری با همرهان سوار شده در دو پهر خود را بمقاهیر رسانید - و بار سوار تن گروهي ازین مقاهیر برگرفته و دواب سپاه و رعیت را برگردانیده ازانجا عود نمود - و در همین ایام سه فوج دیگر از مدابیر بآستانهٔ علویه و آنچه و فتح آباد تاخت آوردند - جمعی که بآستانه رفته بودند آنها را نظام میواني تهانه دار آنجا و اسحق بیگ بخشی صوبهٔ کابل که بفرمان قضا نفاذ از بلخ روانهٔ بدسي آستان گشته بود و آن روز بدان مکان رسیده و چندی دیگر از بندهای پادشاهي که از اتفاقات حسنه بآنجا وارد شده بودند مالش بسزا دادند - و طایفهٔ که بآنچه رو نهاده بودند شادمان پکهلیوال به نبرد آنها پرداخته جمعي را از هم گذرانید - و چندی از نوکران او نیز کشته شدند - و

جماعهٔ که بفتح آباد آمده بودند تاب تفنگ فرخ حسین خراساني و همرهان او نیاورده و برخي را بکشتن داده بپاي ادبار فرار نمودند *

سانحه دیگر آنکه

گروهی از مخانیل المان بقاضیٔ نفاق پیشهٔ شبرغان که پنهانی بآنجماعه سازش نموده بود پیغام دادند که بحیله سازي چنان کند که حصار شبرغان بتصرف ما در اید - او بجبار قلی کهر قلعه دار شبرغان بر گزارد که بستن بند آب شبرغان که پیشتر اوزبکان شکسته اند و عمارت ولایت و فزونیٔ زراعت بآن باز بسته است ناگزیر است - و بي آنکه خود بیرون آمده بر انجام این کار همت بگمارید صورت نمي بندد - جبار قلی از حصار بر آمده بدان صوب راهي گردید - مقهورانی که در کمین فرصت آمادهٔ نبرد بودند بقصد پیکار نمودار گشتند - چون جبار قلی بر آهنگ این گروه بي فرهنگ آگهی یافت باندیشهٔ آنکه اگر به نبرد پردازد مبادا طائفهٔ دیگر بر سر قلعه شتافته آنرا متصرف گردند - بجانب قلعه برگشت - و جمعی کثیر از همرهان او تلف گردیدند - مخانیل روز دیگر حصار را دایره وار احاطه نمودند - دریغولا از شگرفیٔ اقبال عدو مال راجه دیبي سنگه و ترکتاز خان که بي دستوری رستم خان از اندخود ببلخ روانه شده بودند بشبرغان آمده قلعه نشینان را مستظهر گردانیدند - و با محسن قلي برادر جبار قلي که از قلعه برآمد المانان را مالش بسزا داده گروهی را از هم گذرانیدند - و بقیه را از در

قلعه راندند - و تا از شبرغان خاطر فراهم گردد چندي درآنجا توقف نمودند - و چون از مدابیر خبری شنفته نیامد ببلخ راهي گشتند - و همین که بکنار پل خطب رسیدند مقاهیر که کنار پل چمتال را تاخته معاودت نموده بودند بدلیران نبرد آرا بر خورده مانند مور و ملخ هجوم آوردند - مبارزان لشکر منصور قدم استقامت فشرده بسیاری جان در باختند - وجمعي از مقاهیر به نفس المصیر شتافتند *

گزارش احوال بد مال المانان

اگرچه دامان این گرامي نامه را که چون آستین مریم رجیب مسیح از معایب پاک است بذکر گروه بی شکوه المان که آلودگان نقایص و پالودگان ذمایم اند ملوث ساختن شایستگي ندارد - اما ازانجا که درین صحیفهٔ شریفه بتقریبات اسم این طایفهٔ بدسگال نکوهیده مآل مذکور شده نبذي از احوال شقاوت اشتمال این طبقهٔ ضلالت اندوز فتنه‌پژوه مي نگارد - کار این مناکیب خونریزي - شعار این مخاذیل فتنه انگیزي - راه بیداد سپردن پیشهٔ این ناکسان - اندوختهٔ مردم بردن اندیشهٔ این بد منشان - نبرد این مناجیس که چون بوم شوم بام جمعیت را شام پریشاني گردانند همه غدر و مکر بیك ناگاه بر جمعي نا آگاه بریزند - و هرچه بیابند برداشته بگریزند براي گرگین خری ده بهادر را بکشتن دهند - و تا بدست نیارند دست ازان بازندارند - از غرداي پیراسون جنگ صف نکردند - و اگر اندک قوتی در غنیم به بینند بگریزند - چندي نمایان شده غنیم را

بجنگ گریز تا جائی که جمعي کثیر در کمین نشسته باشند برده درمیان گیرند پیشتر باعث دست انداز و ترکتاز این جماعه این است که سفر این طایفه را سامانی و سرانجامي درکار اینست یک خیمهٔ کهنه عشرتگاه ده دولتمند است - و طعام لذیذ و شراب گوارای ایشان تلقان جو و قمیز ترش است - اگر پارچهٔ گوشت گندیده بیابند الذ اطعمه انکارند - گیاه اسپان شان درمنهٔ خودرواست و با این خورش روزي چل پنجاه کروه راه روند - چنین اسپ و آدم از سخت روانی و سگ جانی بهرجا خواهد برسد - بسیار بوده که از بلخ و بخارا بخراسان و یزد تاخته مال را بدر برده اند - و قزلباش برچنان اسپان اصیل بدو بگرد شان نیارستند رسید - و از ژرف دریائي مانند جیحون اگر خواهند روزی چندین دفعه بسان سگ آبي بآساني بگذرند - و هنگام عبور زینها را که چوبي چند است بهم پیوسته بریسته و جلو سر اسپ را بردم دیگری مضبوط ساخته یکي چندین اسپ از آب میگذراند - بر سواري از نی که بر ساحل دریاي مذکور فراوان مي روید پشتواره ساخته و برآن نشسته از آب مي گذرد - همگي افعال شان وزر و ضلال است - و زندگاني برین گروه وبال - باآنکه از مور و مار بیشتر اند و درآمدن و رفتن مانند خلقت مگس و پشه دفعي هرگاه بارادهٔ قتال و جدل معرکه آرای گشتند از دستبرد مبارزان لشکر فیروزي هزیمت را غنیمت دانسته فرار نمودند - و اگر احیانا چندی از دید حمیت و حماست این جماعه بغیرت افتاده پای ثبات فشردند علف تیغ خونخوار مجاهدان خلاص سرشت گشتند *

از وقایع

رفتن خسرو بیگ ترکمن است از اندخود بخراسان

چون اودرین هرج و مرج از احشام‌حوالی اندخود و چیچکتو و میمنه وشبرغان اسپ و شتر و گاو و گوسفند فراوان فراهم آورده بود والمانان از تنگی چشم و فراخی آز دل بر مال او نهاده چند مرتبه تاخت آورده بودند چنانچه یکبار بنهجي که گزارده آمد رستم خان باهمرهان رسیده مواشی او را از دست المانان خلاص‌کرد - در رمضان که از شیوع خبر قصد آن مقاهیر بصوب اندخود مردم آن ملک باندیشه در افتاده عزم برآمدن داشتند و رستم خان همه را از توزع خاطر و تشتت باطن بر آورده نگاهداشت ازین توهم که نخست مال مرا غارت خواهند کرد به تسلیهٔ رستم خان متسلي‌نگشته درارادهٔ رفتن راسخ ترکشت - و برستم خان گفت که علف‌این سر زمین بمواشی من کفایت نمیکند - و رخصت گرفته بچراگاهی که پنج کروهی اندخودبود رفت - و روزی چند درآنجا فروکش‌نموده از بی سعادتي و بد ذاتي فرصت یافته بسرحد خراسان شتافت *

از سوانح

آمدن امان بیگ شقاول ریش سفید الوس قبچاق و آتش قلماق برادر کفش قلماق است ببلخ نزد بهادر خان و اصالتخان

گزارش این ماجری آنکه نذر محمد خان امان بیگ را که در اواخر عهد خود بتنبیه جمعی از المانان که در نواحی چیچکتو و

میمنه غبار شورش برانگیخته بودند فرستاده بود بعد از رسیدن سپاه ظفر دستگاه بحوالی بلخ اورا نزد خود طلبید - او که از قوم چغتا است خیر اندیشي و نیک سگالی این دولت روز افزون بخود قرار داده پیش او نرفت - و در شبرغان نیز نزد او نیامد - و چون پس از رفته شدن خان بسوی ایران با اولوس خود در یورتي که در حدود چیچکتو و میمنه داشت فروکش کرد - و کفش قلماق نیز لختی از اولوسات حدود چیچکتو فراهم آورده و با خود موافق گردانیده با مینگ سعید پدر خویش و برادران و قلماقان اویماق خود میان چیچکتو و حدود ماروچاق چراگاهی اختیار نمود و اولیای دولت آسمان صولت بامر مقدس از بلخ و اندخود استمالت نامجات به آنها ارسال نموده به بندگی آستان خوافین مکان رهنمون گشتند - امان بیگ غاشیهٔ عبودیت بر دوش کشیده روانهٔ بلخ شد - و کفش قلماق که از بخت بیدار بي نصیب بود برادر خود آتش قلماق را با امان بیگ فرستاد که طرز پرداخت معامله ملاحظه نموده برخی مقاصد التماس نماید - اگر بانصرام رسد پذیرهٔ دولت شده در سلک غلامان بارگاه جهانباني منتظم گردد *

بیست و پنجم شوال امان بیگ وآتش قلماق با برخی از روسای اویماقات نواحی چیچکتو و میمنه ببلخ رسیده بهادر خان و اصالت خان را دریافتند - ایشان از سرکار والا بهریک خلعت - و بامان بیگ شست هزار شاهي و بآتش قلماق که نامش محمد سعید است سي هزار شاهي برسم انعام دادند - و منصب امان بیگ که مرد فهمیدهٔ کار دیده بود نظر بعقیدت و چغتا بودن او دو هزاری ذات و هشتصد

سوار - و منصب آتش هرچند از رسوخ بندگي بی بهره بود هشت صدی ذات و چار صد سوار تجویز کردند - و بالتماس امان بیگ محال میمنه ورای قلعهٔ و چیچکتو و غرجستان و کرزوان و فاریاب و خیراب بجاگیرش مقرر گردانیدند - و چون آتش مناصب بزرگ برای میرزنگ سعید پدر خود و نقش قلماق و دیگر برادران خواهش نمود و التماس کرد که قلعهٔ میمنه و شبرغان برای گذاشتن عیال و احمال مرحمت شود تا خاطرفراهم آورده یکان یکان برای مهمسازي ببلخ بیایند - اولیای دولت پاینده که برین گروه اعتماد نداشتند گفتند که بالفعل همه را منصبی در خور حال تجویز نموده غیر آن دو قلعه هرجا خواهند بجاگیر تن کرده میشود تا الوس خود را از سرحد آورده دران محال نگاه دارند - و هرکدام که ببلخ آید فراخور حال مدد خرچ یافته مرخص خواهد شد - اگر مهمی درمیان آید همه با اویماق خود حاضر شوند - و هرگاه با تمام قبیله بصدور خدمات پسندیده ایلي و یکدای خود را بروی روز اندازند التماس آن دو قلعه در بارگاه آسمان جاه شرف پذیرائي خواهد یافت - و مناصب نیز افزوده خواهد شد - آتش پس از استماع پاسخ رخصت شده رفت که باستمالت پدر و برادر و احشام پرداخته این معني را باینان قرار دهد - واز بخت شوریده وخرد رمیده نه خود برگردید - و نه دیگر شقاوت منشان را به بندگي رهنما گشت - و با پدر نابکار و برادران بی هنجار بسر انجام مواد شورش و فساد پرداخته مصدر بعضی کار ها که بعد ازین گذارده آید گردید - و زر سرکار والا را بر حرام خواري صرف نمود - و امان بیگ فرزندان را در بلخ گذاشته برخصت

دولتخواهان بصوب کرزوان و غرجستان روانه شد - که در مقام محکم رحل اقامت افگنده او یماق خود را گرد کند - و لختی احشام دیگر را که با قلماقان مسطور باختیار و بی اختیار متفق شده بودند بالطاف پادشاهانه امیدوار ساخته از همراهی شوریده بختان فتنه اندوز باز آرد - و هزارهٔ دهنهٔ زنگي را که از میمنه کوچ نموده مائل بصوب بلخ منزل گزیده بودند باخود موافق گرداند - و چون حقیقت یکروئي و یکرنگی امان بیگ و منصبی که برای او تجویز یافته بود از عرضه داشت بهادر خان و اصالت خان بمسامع جهانباني رسید آنرا مقرر داشته بخطاب قبچاقخانی سربلند گردانیدند *

سانحه دیگر آنکه

سبحان قلي با پنج شش هزار اوزبک که سابقا در بلخ میبودند و الماتان که نزد او فراهم آمده بودند آخر شب ششم ذی القعده بر ترمذ هجوم آورد - اوزبکیه از اطراف و جوانب حصن بیرونی قلعه نرد بانها نهاده بدرون ریختند - میرزا کوهکي با پانصد پیادهٔ افغان بنگش پایان که برمادت او بنگاهبانی حصار می پرداختند ازهمت مردانه هنگامهٔ زد و خورد گرم گردانید - و پس از کشش و کوشش بسیار بزخم سنان بپایهٔ گرانمایهٔ شهادت رسید - درین اثنا سعادت خان مهتابیها بر افروخته با تفنگچیان سرکار والا و تابینان خود از ارک بر آمد - نداوران طرفین تا سپیدهٔ صبح در تلاش و پرخاش بودند - و چون از مخالفین یای محمد ایشک آقا باشي و شاه کوچک سرای و دین محمد یساول و الله ویردي پسر حاجي محمد اتالیق

سبحان قلي و برادر زادهٔ اوراز بی با چندی دیگر رهگرای نیستي گشتند - بقیة السیف پای ثبات از دست داده از هر سو بهزاران جان کندن بدیوار بر آمده خود را ببرون حصار افگندند- و تا دوازده کروه هیچ جا توقف نگزیده در موضع بویه فرود آمدند *

اکنون عنان گلگون قلم بشاه راه نگارش وقایع حضور برتافته گزارش سائر سوانح بلخ و بدخشان بهنگام آن باز مي گذارد

بیست و ششم ذي القعده محمد حسین برادر همت خان بخدمت ضبط بکلانه و منصب هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار هشتصد سوار در اسپه سه اسپه از اصل و اضافه سر بر افراخت *

سیوم ذي الحجه بهر یکي از حکیم محمد داؤد و طاهر شیخ مادهٔ فیل بجهت سواري عنایت شد - هفت فیل که اعتقاد خان صوبه دار سابق بهار از مرزبان مصحوبه گرفته بدرگاه آسمان جاه فرستاده بود بنظر اشرف درآمد *

هفتم [ذی الحجه] بغولاد خواجه پسر سنگي خواجه دو هزار روپیه - و به خواجه عبد الرحمن پسر شاه خواجه هزار روپیه - و بهر یکی از ملا صالح بدخشي از علماء بلخ که درین ایام بادراک دولت ملازمت فایز گشته بود - و سید محمد عرب - صد مهر انعام شد *

دهم [ذي الحجه] بعیدگاه رفته نماز به نیاز تمام ادا فرمودند- و بعد از مراجعت سنت قربان پرداختند و در ذهاب و ایاب نیازمندان بآئین مقرر از زر نثار بکام دل رسید شامگاهان آتش بازی که بر کنار دریای راوی محاذی دولت خانه معلی که بر

اب مذکور مشرف است ترتیب یافته بود مسرت افزای نظارگیان گشت - و پسران نذر محمد خان که چنین تماشا بخواب ندیده بودند تا به بیداري چه رسد بحیرت افتادند *

چاردهم [ذی الحجه] بلرام وکیل رانا جگت سنگه که به تهنیت گزاری فتوحات جدیده با پیشکش و عرضه داشت او آمده بود باستلام سدهٔ اقبال سرافتخار برافراخت - و اسپ با ساز طلا بابت پیشکش رانا بخسرو سرحمت شد - و بلرام پس از چندی بعنایت خلعت و اسپ مباهي گشته رخصت معاودت یافت - و مصحوب او بهریکی از رانا و راج کنور پسر بزرگ او خلعت فاخر و اسپ با زین طلا عنایت نموده فرستادند مهدی خواجه اسماعیل اتائي پیر اویماق ترکمن را که بجهت احتمال صدور فتنه ازو علامی سعد الله خان بحکم اقدس در بلخ رسم نظر بند بسعید فیروز سپرده روانهٔ درگاه والا گردانیده بود تا حال بهمین طریق نگاهبانی مي‌نمودند - از مراحم پادشاهانه به مطیع و عاصي را شامل است ازتنگ نائی فهد براورده بعنایت خلعت و منصب هفت صدی ذات و صد سوار و انعام دو هزار روپیه سربلند گردانیدند - چون اختر برج خلافت پادشاه زاده محمد اورنگ زیب بهادر بعد از ورود یرلیغ طلب از کار پژوهي و رضا جوئی پادشاه ظل الله بکمتر زماني از گجرات بدارالسلطنه رسیده بود علامي بامر اقدس استقبال نموده شب بیست وسیوم در ساعت مسعود بدولت ملازمت رسانید - آن درة التاج خلافت هزار مهر نذر گذرانیدند - و بمرحمت خلعت خاصه

مفتخر گشتند - و محمد سلطان ومحمد معظم پسران آن کامگار نیز شرف ملازمت اقدس اندوختند - درین تاریخ از عرایض نگارندگان وقایع توران بمسامع جهان بانی رسید که حسن خواجهٔ جویباری پدر طیب خواجه که از بخت‌بیدار بحضور پیشگاه قوایم سریر اقبال کامرواي صورت و معنی است بعلت ربا در بخارا رخت هستی بربست - و یوسف خواجه پسر کلان اوسجاده‌گزین و جانشین گشت - پوشیده نماند که پیش از وصول لشکر اسلام به بلخ از کثرت ظلم اوزبکیه و شیوع مظلمهٔ المابیه وبائي عظیم درانجا شایع شده بود چنانچه هر روز جمعی کثیر ره‌گرای بیستي می گشتند - بمیامن ورود الویهٔ فیروزي بیکبار منقطع گشت - و این بلاي‌عام بر سکان بدانجام بخارا مسلط گردید *

گرامي جشن وزن شمسی

روز پنجشنبه بیست و چهارم ذي الحجه سال هزار و پنجاه و ششم موافق دوازدهم بهمن خجسته مجلس وزن انجام سال پنجاه و پنجم وآغاز سال پنجاه و ششم شمسي از زندگانی ابد طراز حضرت خاقاني ترتیب یافت - و آن گرانبار عظمت و جلال برسم هر سال بطلا و دیگر اجناس مقرره وزن نموده آمد - پادشاه با فر و فرهنگ بعد از وزن اقدس در ایوان سپهرسان دولت خانهٔ خاص بر سریر مرصع جلوس فرموده بزر و سیم نثار جهانی را از احتیاج برآوردند - درین روز میمنت افروز پادشاهزادهٔ والا گهرمحمد اورنگ زیب بهادر لختی جواهر از لعل و یاقوت و مروارید ثمین

پیشکش گذرانیدند - خدیو آفاق آن کامگار را بعطای ولایت بلخ و بدخشان سر عزت بر افراختند - و از سواران منصب آن قرهٔ باصرهٔ جلالت هزار سوار دیگر دو اسپه سه اسپه مقرر فرموده آن رفیع مقدار را بمنصب پانزده هزاری ذات و ده هزار سوار هشت هزار سوار دو اسپه سه اسپه بلند پایگی بخشیدند - صدرالصدور سید جلال باضافهٔ پانصد سوار بمنصب شش هزاری دو هزار سوار نوازش یافت - پانصد سوار راجه جسونت سنگه دو اسپه سه اسپه گردانیده اورا بمنصب پنج هزاری پنجهزار سوار دو هزار و پانصد سوار دو اسپه سه اسپه برنواختند - جعفر خان باضافهٔ پانصد سوار بمنصب پنجهزاری سه هزار و پانصد سوار - و طیب خواجه بمنصب چار هزاری ذات و چار صد سوار و انعام هزار مهر - و خلیل الله خان بعنایت فیل - و سعادت خان تهانه دار ترمذ که در مدافعهٔ سبحان قلی مصدر خدمت شده بود چنانچه گزارش یافت باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاری دو هزار و پانصد سوار - و لهراسپ خان و راجه راجروپ بمرحمت نقاره - بلند پایه گشتند - وحکیم محمد داؤد بمنصب دو هزار و پانصدی ذات و سه صد سوار - و هرکدام از ملا علاءالملک میر سامان که بعطاء قلمدان طلای میناکار نیز سر برافراخت - وحقیقت خان بمنصب دو هزاری ذات و سه صد سوار و رای تودرمل بمنصب هزار و پانصدی ذات و هزار و پانصد سوار دو اسپه سه اسپه و فیل - و لطف الله ولد سعید خان بهادر ظفر جنگ بخلعت و خدمت حراست قلعهٔ کابل و منصب هزار و پانصدی ذات و هزار سوار و خطاب خانی و علم - و طاهر شیخ

بخلعت و جیقهٔ مرصع ومنصب هزاری ذات و پانصد سوار و خطاب خاني و اسپ با زین نقره - و هریکي از قاضی محمد اسلم و میرک شیخ بمنصب هزاری ذات و صد سوار عز افتخار اندوختند جمیع این مناصب از اصل و اضافه است چون مقرر شده بود که پنجاه لک روپیه با نور حدقهٔ سلطنت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ببلخ بفرستند پرتهیراج راتهور را بمرحمت خلعت و اسپ با زین نقره نوازش نموده و محافظت مبلغ مسطور بعهدهٔ او مفوض ساخته دستوري دادند که خزانه همراه گرفته پیشتر راهی گردد - بمیر عبد الله صفوی چهار صد مهر انعام شد - مهتر یوسف سرآمد غلامان علیمردان خان راحسب التماس او در سلک بندهای درگاه منسلک ساخته بمنصب پانصدی ذات و صد سوار بر نواختند - اهل نشاط و طرب بانعام مقرر نوازش یافتند *

بیست و هفتم [ذي الحجه] در اثنای آنکه اورنگ آرای جهانباني درسمت باغ فیض بخش نشاط اندوز نخچیر بودند بعرض اقدس رسید که عصمت نصاب عفت مآب ستي النسا خانم بسفر آخرت رخت هستي بر بست مظهر رحمت الهي و منشاء رافت نامتناهي از استماع این سانحه تاسف نموده حکم فرمودند که ملا علاء الملک میر سامان که در شهر بود ده هزار روپیه از خزانهٔ عامره برای تجهیز و تکفین آن مغفوره داده و سرانجام کارهای ناگزیر این امر نا گذران نیکو نموده همراه چندی از بندهای درگاه با حکیم مسیح الزمان و عاقل خان و رحمت خان در رسانیدن آن نقاب گزین عدم بمنزل نخستین رفیق باشد

او بطریق امانت سپرده آمد - و پس از یک سال وکسری بدارالخلافهٔ اکبر آباد برده در مقبرهٔ که غربی روضهٔ منورهٔ حضرت مهد علیا متصل بچوک جلوخانهٔ روضهٔ مذکوره بمبلغ سی هزار روپیه از زرسرکار والا انجام یافته دفن نمودند - و دهی که حاصلش سه هزار روپیه است بجهت ماهیانهٔ سدنه و خرچ مقبره مرحمت شد - او از اولاد اعالی مازندران است - و همشیرهٔ طالبای آملی که در معنی طرازی و سخن پردازی یگانهٔ روزگار بود - و در زمان حضرت جنت مکانی بپایهٔ ملک الشعرائی مرتقی گشته - چون شوهر او نصیرا برادر حکیم رکنای کاشی در هندوستان پیمانهٔ زندگی بر آمود او بقلاوزی بخت بیدار در سلک خدمتگزاران مشکوی اقدس منتظم گردید و از کاردانی و شیوا زبانی و شناسائی آداب بندگی و رسوم خانه داری و آشنائی بفن طب و طرق معالجات در پیشگاه تقرب صدر نشین فردوس اعلی حضرت مهد علیا ممتاز الزمانی کار خود از جمیع خوادم قدیمه گذرانیده بدرجهٔ مهرداری رسید - و چون از علم قراءت آگاه بود و کلام الهی نیکو تلاوت میکرد و سواد فارسی نامهای نظم و نثر چنانچه باید داشت ادب اموز دبستان الهی قدوهٔ محتجبات عصمت - اسوهٔ منتقبات عفت - نورحدقهٔ خلافت - نورحدیقهٔ سلطنت - بیگم صاحب نزد او تلمذ نمودند - چنانچه در کمتر فرصتی سواد مصحف و کتب فارسی بهم رسانیدند - و بعد ازانکه حضرت مهد علیا سفر گزین ملک تقدس گشتند چون رسوخ عقیدت و خلوص ارادت او بروی روز افتاده بودگیتی خدیو صدارت محل مقدس بدو تفویض فرمودند - و ازان رو که فرزندی نداشت بعد از فوت طالبا

دو دختر او را بفرزندي برگرفت - کلان را بعقد ازدواج عاقل خان و خرد را بحبالهٔ نکاح حکیم ضیاء الدین مخاطب برحمت خان که پسر حکیم قطبا برادر دیگر حکیم رکنا است وخانم او را بسبب قرابت سببیه برخصت بندگان اعلی حضرت از ایران طلبیده بود در آورد - اتفاقا دختر کوچک که خانم باو کمال محبت داشت روز یکشنبه سیزدهم ذي الحجه بمرضی که در اثناء وضع حمل عارض شده تا یکسال ممتد گشته بود رخت هستی برمی بندد - خانم با آنکه بآگاهی و فهمیدگی موصوف بود از افراط محبت سر رشتهٔ شکیبائی از دست داهشته تا یازده روز درمنزلی که بیرون ارک دار السلطنهٔ لاهور داشت بماتم داري و سوگواري اشتغال نمود *

روز جمعه بیست و پنجم [ذي الحجه] پادشاه بنده نواز خانم را بمنزلي که درون محل اقدس داشت طلبیده بنفس نفیس و شخص قدیس با نواب خورشید احتجاب ملکهٔ زمان و مالکهٔ دوران بیگم صاحب بدان منزل تشریف فرموده خاطر پراگنده و دل الم آگندهٔ آن عفیفه را بالطاف گونا گون و اعطاف روز افزون از غم وا پرداختند - و بزندگانی جاودانی خود که سرمایهٔ کامراني و پیرایهٔ امن واماني است تسلیه نموده بدولتخانهٔ والا همراه بردند صباح روزشنبه بیست وششم [ذي الحجه] که از خورانیدن ماحضر خاصه بجهت خدمت سفره چیني که از قدیم با او بود فارغ شد - و برازندهٔ افسر جهانباني بشکار توجه فرمودند - او برای بعضي کارهاي ضروري مرخص شده بمنزل بیرون رفت بعد از خوردن طعام و ادای نماز مغرب و عشا بخواندن کتاب مشغول شد - و چون چار پنج گري از

شب که شب پانزدهم از واقعهٔ دختر بود گذشت گفت نفسم تنگی میکند و حال خود را متغیر می بینم - و از اشتداد آن حال حکیم مسیح الزمان را که قرابت سببی داشت طلبید - و پس از آمدن حکیم سر بتعظیم او فرود آورده همین که سر بر داشت به پهلو افتاد و چون نبض هنوز حرکت داشت تا دو گری حکیم و رحمت خان بگمان غشی در پی مداوا بودند - بعد از سکون نبض ظاهر شد که ازین جهان در گذشته *

سلخ ذی الحجه شش اسپ عراقی پیشکش الله ویردیخان تیولدار ایلچپور که ازانجا بدرگاه معلی فرستاده بود بنظر انور در آمد - و دو اسپ به پذیرائی رسید - ازان میان کمیت اسپی لعل فام خوش خرام باد پای جهان پیما برق آسای متناسب الاعضا نکو منظر کوه پیکر پسندیدهٔ طبع دشوار پسند افتاد - و به پادشاه پسند موسوم گردید - و سر امد اسپان خاصهٔ عراقی مقرر گشت - و بر لسان حقیقت بیان گذشت که در رنگ و صورت بفتح لشکر که چگونگی آن بتقریب لعل بی بها در طی سوانح رمضان این سال نگارش یافت مانان است - اما فتح لشکر در بلندی و پهنائی و تنومندی یک دانگ از چار دانگ بل بیشتر زیاده بود و نجابت آن برین رجحان دارد چه آن عربی نژاد بود و این عراقی نهاد - اگر چه پیش ازین حکم معلی بصدور پیوسته بود که هر روز آش مبلغ دو یست روپیه از سرکار خاصهٔ شریفه در ده جا طبخ نموده بمحتاجان میداده باشند چنانچه در تضاعیف وقایع محرم نهم سال این دور نگاشته آمد *

غرهٔ محرم [سنه ۱۰۵۷] خاقان جود گستر از وفور رافت و شمول شفقت و فیض عام و کرم تام سی هزار روپیه بپانزده بندهٔ معتمد حواله فرمودند - تا بتجمعی منزوی که از گرانی غله بفاقه و عسرت میگذرانند قسمت نمایند . سبحان سنگه سیسودیه باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار عز افتخار اندوخت *

سیوم [محرم] سید منصور ولدسیدخانجهان راکه بسزای اعمال نکوهیده و افعال نا پسندیده که تفصیلش در سال نوزدهم رقم پذیر گشته تا حال محبوس بود به درخواست اختر برج خلافت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر از زندان برآورده بآن غرهٔ ناصیهٔ اقبال سپردند که داخل ملازمان خود نموده ببلخ برند - طیب خواجه را بعنایت خنجر مرصع - و قباد میر آخور را بمرحمت فیل سربلند گردانیدند - روز عاشورا ده هزار روپیهٔ مقرر این ماه باصحاب احتیاج بذل فرمودند سید محمود ولد خانه‌دوران بهادر نصرت جنگ را باضافهٔ پانصدي ذات و پانصد سوار بمنصب هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار - و محمد صالح ولد میرزا عیسی را باضافهٔ پانصدي ذات بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار مفتخر ساختند *

پانزدهم [محرم] درساعت مسعود پادشاهزادهٔ بلخت بیدار محمد اورنگ زیب بهادر را بعنایت خلعت خاصه با یادري و دوتسبیح مروارید که در یکی لعل و در دیگري زمرد انتظام یافته بود وشمشیر خاصه و دویست اسپ صد تپچاق ازان میان در اسپ زا طویلهٔ

خاصه یکی یوز فتح نام عربی با زین مرصع - دیگری هنی سندر نام عراقی با زین طلای مینا کار - و صد ترکی - و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ساده فیل و انعام پنج لک روپیهٔ نقد نوازش نموده دستوری دادند که به پشاور شتافته ایام نوروز دران حدود بگذرانند - اوایل بهار که هوای کوهستان رو باعتدال نهد و علف بروید و طرق شایستهٔ آمد شد عساکر ستاره شمار گردد - با امیرالامرا علیمردان خان و جمعی از راج پوتیه و غیرهم مانند راجه رایسنگهه و راو ستر سال ونظر بهادر خویشگی و راو روپ سنگه چندراوت و راجه امر سنگه راجاوت و غیر اینان که از بی توفیقی از بلخ و بدخشان به پشاور آمده بودند وحکم شده بود که متصدیان اتک نگذارند که اینان از دریا بگذرند روانهٔ بلخ شوند - و هر کدام از نجوم سماء معالی محمد سلطان و محمد معظم را تسبیح مروارید مرحمت نموده با پدر والا قدر مرخص ساختند - وخلیل الله خان را بعنایت خلعت و اسپ با زین مطلا و هریکی از خواجه عنایت الله و غضنفر ولد الله و یردیخان و آی محمد تاشکندی و راوت دیالداس جهالا و مرشد قلی و میرمحمد امین و شرف جان بیگ ترکمان و ابراهیم حسین ترکمان و عطاء الله خوافی و آقا علی مستوفی را بعنایت اسپ سربلند گردانیده با جمعی دیگر از بندهای درگاه عرش اشتباه درخدمت پادشاهزادهٔ والاگهر رخصت فرمودند - و بخشیگری این لشکر بمرشد قلی - و خدمت توزک بخواجه عنایت الله - و دیوانی بآقا علی تفویض یافت - سلطان علی میر هزار عرب به انعام دو هزار روپیه کامیاب گشت *

هژدهم [محرم] بمهدي خواجه اسمعيل اتائی دويست مهر انعام شد - و چون قوم ترکمن باو ارادتي داشتند و او التماس نمود که اميد وارم که عيال و اطفالم را درينجا نگاه داشته مرا دستوري دهند تا در دولتخواهي کوشيده اين الوس را بجادهٔ فرمان پذيري درآرم - پس از چندي بعنايت خلعت و خنجر طلا و اسپ با زين نقره و انعام دوهزار روپيه سر بر افراخته بخدمت پادشاهزادهٔ کامگار مرخص گرديد - او پس ازان که لشکر ظفر اثر ولايت بلخ و بدخشان بحکم اقدس بنذر محمد خان باز گذاشته مراجعت نمود از بد طينتی و بدگهري از اطفال و اموال دل برگرفته نزد خان ماند *

بيستم [محرم] بشکار گاه تلوندي توجه فرمودند *

بيست و ششم [محرم] دولتخانهٔ والا را فروغ آمود گردانيدند و در شش روزهٔ رفتن و آمدن و يک مقام که در تلوندي واقع شد سه قلاده شير و هشت نيله گاو و بيست و هفت آهو صيد نمودند *

بيست و هفتم [محرم] ملتفت خان را بخلعت و خدمت بخشيگري احديان سر بلندي بخشيدند - راجه پرتهی چند زميندار چنپه را بعنايت خلعت و اسپ با زين نقره بر نواخته بوطن مرخص ساختند - چون حليلهٔ جليلهٔ مهين پور خلافت هنگام انتهاض عساکر جهانکشا بصوب دارالملک کابل در جهانگير آباد بيمار شده بود چنانچه بکاشته آمد و بعد از انقضاء يازده ماه درين وقت رو بصحت نهاده پنجم صفر اورنگ آراي جهانباني برسم عيادت بمنزل پادشاهزادهٔ بيدار بخت تشريف فرمودند - آن سرو

جویبار جهانداري مراسم پا انداز و نثار بتقدیم رسانید پیشکشی از جواهر و مرصع آلات و اقسام اقمشه بنظر اشرف در آوردند - رای بهاریمل دیوان آن والاگهر از اصل و اضافه بمنصب هزاري ذات و صد و پنجاه سوار سر افراز گردید - میرصفي پسر اسلام خان از دکن آمده بسعادت ملازمت فایز گشت - و سه فیل با یراق نقره و لختی مرصع آلات و بسیاري از امتعهٔ دکن که خان موصی الیه برسم پیشکش همراه او فرستاده بود از نظر انور گذرانید *

نهم [صفر] پیمانهٔ زندگی مهیس داس ولد دلپت راتهور برادر راجه سورج سنگه بر آسود - چون از بندگان معتمد کار دیدهٔ پیکار ورزیده بود چنانچه هرگاه در دولتخانهٔ خاص عز حضور می اندوخت حسب الحکم پس تخت اقدس پهلوي سندلی که بران شمشیر و ترکش خاصه مي باشد و از اورنگ سدره آهنگ هموار بفاصلهٔ ده گز نگاه میدارند می ایستاد - و در وقت سواری اعلی حضرت بفاصلهٔ دو برابر این از عقب می آمد - بر زبان مقدس رفت که بایستی درمعرکهٔ بکار می آمد که با او بسیاري کشته میشدند - و باز ماندگان او را بمرحمت خلعت بر نواخته رتن پسر کلانش را که درجالور است وچار صدي دویست سوار منصب دارد از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار نوازش فرمودند - تا جمعیت پدرش رو بتفرقه ننهد *

گذارش نوروز

بعد از پانزده گري و چهار پل از شب پنجشنبه چهاردهم ماه

صفر فروزندهٔ هفت طارم رایات اعتدال به بیت الشرف برافراخت و بهار فیض آثار چهرهٔ زمین و زمان را بگلهای رنگا رنگ و سبزهای گوناگون بر افروخت - فردای آن که روز نو روز عشرت افروز بود ابر افضال بیهمال پادشاه دریا نوال ریاض آمال جهانی سیراب ساخت درین روز خجسته هزار سوار دیگر از منصب پادشاهزادهٔ والا قدر محمد شاه شجاع بهادر که بفرمان طلب از بنگاله احرام حریم حرم احترام جهانباني بسته روانه شده بودند دو اسپه سه اسپه مقرر فرمودند که منصب آن والا گهر پانزده هزاري ذات و ده هزار سوار هشت هزار سوار در اسپه سه اسپه باشد - علامي سعد الله خان گزین پیشکشي از جواهر و مرصع آلات و دیگر نفایس اقمشه بنظر کیمیا اثر در آورد - و متاع یک لک روپیه شرف پذیرائی یافت - و آن نوئین بلند قدر را بعنایت فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و مادهٔ فیل سربلند گردانیدند - سعید خان بهادر ظفرجنگ از صوبهٔ ملتان آمده باحراز دولت ملازمت فایز گشت - و هزار مهر نذرگذرانید و باضافهٔ هزاري ذات بوالا منصب هفت هزاري ذات و سوار پنج هزار سوار دو اسپه سه اسپه سرافراز گردید - و از اصل و اضافه الله قلي ولد یلنگتوش بمنصب هزار و پانصدي هشتصد سوار - و میرزا محمد ولد میر بدیع مشهدي بمنصب هزار و پانصدي چار صد سوار - و قباد بمنصب هزاری ذات و هشتصد سوار - و سلطان نظر بمنصب هزاری ذات و چار صد سوار - و هریکي از میر صفي ولد اسلام خان و خواجه عبد الوهاب بمنصب هزاري ذات و دویست سوار مفتخر گشتند - سالیانهٔ بالتون پروانچي خسرو نذر محمد خان

دوازده هزار روپیه مقرر گشت - بمیر فضل الله کرمانی که تازه از ایران آمده در سلک بندهای درگاه منسلک گشته بود شش هزار روپیه - و بنگارندهٔ این صحیفهٔ دولت چهار هزار روپیه - و بخواجه قاسم نقشبندی حصاری دو هزار روپیه انعام شد - درین روز بساعت مختار انجم شناسان پیشخانهٔ والا بامر معلی بجانب دار الملک کابل بر افراخته آمد - سید بهادر بعنایت خلعت و بداروغگی فیلخانه از تغیر مرحمت خان مباهی گشت - اواخر این روز مسعود باغ فیض بخش و فرح بخش را که نمونج فردوس برین است بقدوم عشرت لزوم طراوت تازه وبضارت بی اندازه بخشیدند - و بحکم قضا توام برکنار حوضهای کوثر آسا و جوهای دریا نمای آن چراغان برافروخته شب را فروغ روز دادند پسران نذر محمد خان و اعیان بلخ و بدخشان که در پیشگاه قوایم سریر فلک نظیر دولت دین و دینی می اندوزند حاضر شده از گشت باغ و تماشای چراغان مسرت اندوختند *

بر افراختن رایات فیروزی بصوب دار الملک کابل نوبت سیوم

در سنهٔ ماضیه که بعنایت صمدی و لطف سرمدی فتح بلخ و بدخشان نصیب اولیای دولت قاهره گشت - و این دو ملک وسیع با مضافات ضمیمهٔ دیگر ممالک محروسه گردید - بهادر خان واصالت خان را برای حفظ ولایت و ضبط معاملات گذاشته بودند - چون از عرایض این دو بندهٔ جدکار پیگار گزار بکرامت استماع مسامع

جهانداري رسيد كه عبد العزيز خان والي توران كه بخرد تباه و فكر كوتاه در تهيهٔ اسباب زيانكاري بوده ميخواهد كه با لشكر ادبار اثر اوزبكيه از علوفه خوار و علف خوار در اوايل بهار كه خزان روزگار آن نابكار باد بر سر بلخ بيايد بنابران پانزدهم محرم پادشاهزادهٔ والاگهر محمد اورنگ زيب بهادر را با جمعي از بندگان نبردكار و مبارزان جلادت شعار به بلخ رخصت نمودند چنانچه گزارده آمد - و بنفس نفيس هژدهم ماه صفر بعد از دو پهر و چار گري روز * ع *

بساعتي كه تولي كند بدو تقويم

از دار السلطنهٔ لاهور بصوب دار الملک كابل نهضت فرموده پاي ولک سا در ركاب اشهب شهاب ركضت برق سرعت درآوردند تا بقرب اعلام نصرت طراز جهانداري والويهٔ ظفر پرداز فرمان گزاري دليران خون ريز و شيران اجل ستيز مستظهر بوده بتابع آب دار و سنان جوشن گذار آب نخوت والي توران بخاک مذلت برآميزند - و به سم اسپان بادپا گرد از قعر جيحون بر انگيزند - و سرگرم تسخيرات تازه و كشايشهاي بي اندازه باشند - چون مقرر شده بود كه هرسه پسر نذر محمد خان تا مراجعت مواكب كواكب شمار در دار السلطنه درخدمت مهين پادشاهزادهٔ والاقدر باشند اينان را بمرحمت خلعت فاخر نوازش نمودلا رخصت دادند - صدر الصدور سيد جلال را بسبب بيماري كه درينولا عارض شده بود در دار السلطنه گذاشته سيد علي دويمين پسر او را در ركاب سعادت گرفتند - تا بنيابت پدر مراسم خدمت صدارت بتقديم رساند - سيد شير زمان و سيد منور پسران

سید خان جهان را با سید علی خویش او بعنایت خلعت مباهی ساخته بحراست قلعهٔ دارالسلطنه معین گردانیدند بملا علاء الملک میرسامان که برای سرانجام برخی مهام بودن او در لاهور مقرر گشت و بهرام ولد صادق خان که بخدمت بخشیگری و واقعه نویسی صوبهٔ پنجاب نوازش یافت خلعت مرحمت فرموده از نخستین منزل رخصت نمودند *

بیست و پنجم [صفر] که موکب اقبال از دریای چناب گذاره فرموده بود مهین پور خلافت که صوبه مذکور بدیشان مرحمت شده دستوری معاودت دار السلطنه یافتند - و حکم شد که آن غرهٔ ناصیهٔ خلافت تا مراجعت رایات جلال از دار الملک کابل در دارالسلطنه باشند و هنگام رخصت بآن والا گهر خلعت خاصه با نادری و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلای میناکار دیگری با زین طلای ساده عنایت فرمودند - و هرکدام از سلطان سلیمان شکوه و ممتاز شکوه و سپهر شکوه را فیل عطا نموده با والد ماجد مرخص گردانیدند - فیلدار خان از جملهٔ هفتاد و سه فیلی که درحدود رهود و نواحی قلعهٔ چانپانیر از مضافات صوبهٔ گجرات صید نموده بود چل و شش فیل نر و ماده بنظر کیمیا اثر درآورد *

دوم ربیع الاول که روز شرف آفتاب بود بعلامی شمشیر با یراق میناکار و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا مرحمت فرمودند - و حکیم محمد داؤد را بخطاب تقرب خان - والله قلی ولد یلنگتوش را بخانی و عنایت اسپ با زین نقره مفتخر ساختند - و معتمدخان را بفرستادن علم بلند پایگی بخشیدند - فیض الله ولد زاهد خان

را باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب هزار و پانصدی چارصد سوار سر بلند گردانیدند *

ششم [ربیع الاول] باغ و عمارت حسن ابدال بنزول فیض موصول نضارت فردوسي یافت *

هشتم [ربیع الاول] کوچ فرمودند - و سعید خان بهادر ظفر جنگ که برای بعض کارهای ناگزیر چندی در دار السلطنه مانده بود استلام سدهٔ سنیهٔ جهانداري نمود *

دهم [ربیع الاول] از پل کشتی که بردریاي نیلاب بسته بودند بفرخی عبورکردند - ملتفت خان را از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدي ذات و هشت صد سوار نوازش نموده حکم فرمودند که تا رسیدن پادشاهزادهٔ والا گهر محمد شاه شجاع بهادر در اتک باشد - و ده اسپ یکی با زین طلا و بیست استر که بپادشاهزادهٔ بخت بیدار مرحمت شده بود بدو حواله شد - تا بآن نور حدیقهٔ سلطنت برساند - و در ملازمت آن بلند اختر بکابل بیاید *

شب دوازدهم [ربیع الاول] مبلغ مقرر باارباب استحقاق رسید - فردای آن ساحت پشاور مرکز الویهٔ اقبال گشت - و در باغ ظفر که دران عمارتی از سرکار خاصه بروی کار آمده نزول اجلال فرمودند *

پانزدهم [ربیع الاول] ازانجا نهضت نمودند *

شانزدهم [ربیع الاول] در علي مسجد سعید خان بهادر ظفرجنگ را خلعت خاصه با نادري طلا دوزي و شمشیر یراق طلای میناکار و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا

و مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه با ساز نقره و مادهٔ فیل مرحمت نموده رخصت دادند که بسرعت هرچه تمامتر باختر برج جهان بانی پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر رسیده در خدمت آن بلند قدر روانهٔ بلخ گردد - و خانه زاد خان را بخلعت و اسپ - و دیگر پسران و برادر زادهای خان ظفر جنگ را بخلعت نوازش فرموده همراه او مرخص گردانیدند - و حکم شد که لطف الله خان خلف او که بحراست قلعهٔ کابل میپردازد نیز با پدر روانهٔ آن صوب شود - و نگاهبانی قلعهٔ مذکور به سیورام کور تفویض یافت - و اورا بمرحمت خلعت سرافراز گردانیده روانهٔ کابل ساختند - و بخان ظفر جنگ و پسران او سه لک روپیه برسم مدد خرچ عنایت شد - راجه بیتهل داس بعنایت اسپ از اصطبل خاصه با زین مطلا نوازش یافت *

هژدهم [ربیع الاول] چون بعرض اقدس رسید که امیر خان صوبه دار تتهٔ * مصرعه *

* رخت هستی ازین جهان بر بست *

صفدر خان پسر زین خان را که از خانه زادان معتمد لایق تربیت است و در دکن بخدمت قلعه داری اود گر می پرداخت ناظم آن صوبه گردانیدند - و باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاری ذات و دو هزار سوار برنواختند *

بیست ویکم [ربیع الاول] باغ صفا به نزول مقدس صفای تازه یافت - و هرکدام از ماده و سنگه واد راو رتن هادا و رپ سنگه راتهور ورام سنگه راتهور را که بر بلخ بودند بارسال اسپ با زین نقره مفتخر ساختند - و حکم معلی صادر گشت که شفیع الله

برلاس برسم استعجال بکابل و ازانجا بغور بند شتافته از بنده‌هائی که در خدمت پادشاهزادهٔ فیروز مند محمد اورنگ زیب بهادر ببلخ معین شده اند هرکه بآن کامگار نه پیوسته باشد سزاولی نموده اورا بخدمت آن قرهٔ باصرهٔ جهانداری بزودی روانه گرداند *

اکنون سوانح بلخ و بدخشان و مضافات آن که درین دو سه ماه بروی کار آمده و از عرایض اولیاء دولت ابد بنیاد بکرامت استماع جهانیانی رسیده بر می نگارد تا سلسلهٔ سخن از هم نگسلد - بعد از نگارش آن بگزارش در آمدن رایات نصرت ایات بدار الملک کابل و دیگر وقایع حضور اقدس خواهد پرداخت *

از سوانح بلخ نخستین آنکه

دوازدهم ماه محرم بسیاری از المانان فتنه نشان سه پهر شب گذاشته ناگهان برسر تهانهٔ کلته آمدند - اگر سین کچهواههٔ نروکا تهانه دار کلته و کرگان خبر ببلخ فرستاده خود بدستیاری عبودیت راسخ و پای مردی عقیدت صادق با جمعی از منصبداران و تفنگچیان بادشاهی که برسم کومک همراه او بودند مخافیل از نواحی قلعهٔ کلته راند - و بهادر خان بعد از اطلاع برین ماجری راجه جیرام و روپسنگه راتهور و گوکلداس سیسودیه و برخی دیگر از بندگان درگاه و دو هزار سوار از تابینان خود را بسرکردگی نیکنام عم خود بدفع مقاهیر روانه ساخت - مبارزان کار طلب بعد از رسیدن کلته بسوی مومن آباد که مفاکیب بدانصوب رفته بودند شتافتند - و از انرو که بادیه نوردان ادبار بشنیدن خبر روانه شدن افواج قاهره از آب جیحون گذشته

بودند ببلخ برگردیدند - ثانی الحال از نکاشتهٔ سعادت خان ظاهرشد که این گروه فتنه پژوه را سبحان قلي از موضع بویه که میان قلعهٔ کلیف و ترمذ است بصوب کلته و کرگان فرستاده بود چون آنجماعه کاری نساخته برگشتند از کنار آب بجانب حصار رفت •

سانحهٔ دیگر انکه

بیست و پنجم محرم جمعي از المانان بگذر نیلگران که از کلیف پائین تر است از جیحون عبره نموده و از نزدیکی شبرغان گذشته بجانب شبرم و سرپل رفتند - بهادرخان پس از آگهی راجه دیبي سنگه و راجه جیرام و روپ سنگه راتهور و رامسنگه راتهور و معتمد خان میرآتش و گوکلداس سیسودیه و علاول ترین و گوپال سنگه و مهیس داس راتهور و جگرام کچهواهه و نیکنام عم خود را با دو هزار سوار از تابینان خود به تنبیه مخاذیل فرستاد - و اواخر روز که لشکر فیروزي به آقچه رسید المانان مذکور که احشام نواحي شبرم و سرپل را غارت کرده و اسپ و شتر و گاو و گوسفند فراوان گرفته بجانب جیحون راهي شده بودند از گزارش قراولان خود حقیقت حال دریافته راه چول پیش گرفتند - مبارزان جد کار نیم شب برین ماجری آگاه گشته پی مقاهیر گرفته روانه شدند - و درپهرشب و دو و نیم پهر روز بر اثر شتافته بآن زیانکاران دین و دنیا رسیدند - و جمعي را رهگرای هلاک گردانیدند - بقیة السیف راه فرار پیمودند - دلاوران عرصهٔ وغا تا پایان روز تعاقب نموده و از اسپ و شتر و گاو و گوسفند آنچه بغارت رفته بود گرفته شب در همان چول فرود آمدند - اتفاقا پس از گذشتن یک گری از شب پنج شش

هزار سوار دیگر از آب گذشته هنگامهٔ نبرد گرم ساختند - و بعد ازستیز و آویز بسیاری بگوی نیستي فرو رفتند - دیگران جاني بصد جان کندن بدر بردند - از کنداوران سپاه فیروزی نیز چندی پروانه وار خود را بر آتش پیکار زده جان در باختند - درمیان رئس مقاتیل المانان سر بعضي از اوزبکیهٔ بدتحیه که خود را در سلک بندگان درگاه خواقین پناه منسلک ساخته و بهمت پست برای غارت مال مسلمانان بآنجماعهٔ بد سگال پیوسته بکیفر افعال بد مال خود رسیده بودند هویدا گشت - و سر نظر مینگ سردار آن فوج را که در قوم اورازبی و الوس مینک بتهور و اعتبار شهرت داشت شناختند - و اولیای دولت بلند صولت مظفر و منصور معادت نمودند *

از حوادثی که در حدود بدخشان بروی کار آمد نخستین آنکه

ششم صفر گروهی از اوزبك والمان بنواحیٔ رستاق آمده مواشیٔ رعایا و دواب سپاه از چراگاه گرفته راهی گشتند - خنجر خان حارس رستاق آگاه گشته بسرعت تمام با جمعیت خود بمخاذیل رسید - و بعد از تلاشهاي گردانه آنجماعهٔ بی آزرم را منهزم ساخته برخی را مقتول و چندی را مجروح گردانید - و دوابی راکه بغارت رفته بود گرفته برستاق آمد *

دیگر

از وقایع نبیلهٔ بدخشان جنگ طالقان است

هفدهم ربیع الاول مکتوب حسین قلي آغر از دشت قلعه

بقلیچ خان رسید که الامان بسیاری در قبادیان فراهم آمده قصد عبور از آب جیحون دارند - قلیچ خان راجه راجروپ را که از قندز بدیدن او آمده بود و نور الحسن بخشی احدیان و چندی دیگر از بندهای آستان خواقین مکان را نزد خود خوانده استشاره نمود که اگر مقاهیر بسوی طالقان آیند مصلحت برامده جنگ کردن است یا حراست شهر نمودن - بعد از رد و بدل چنین صلاح دیدند که چون غنیم را بسیار نشان میدهند آنسب آنکه در استحکام حصار شهر و ضبط مداخل و مخارج آن کوشیده بمدافعهٔ طایفهٔ ضاله باید پرداخت - قلیچ خان بانحاء شهر درون حصار گلین که بر دورآن کشیده بود ملچارها قرار داده ضلع غربی حصن را براجه راجروپ که دران جانب بیرون قلعه دایره داشت و بنور الحسن که با احدیان پهلوی او فرود آمده بود سپرد - و گفت که مردم خود را گرد آورده آمادهٔ کار باشید - و حراست سمت شرقی بابو البقا ولد قاضی خان و مقصود بیگ علی داشمندی و جمعی از بندگان درگاه که با مشار الیه بودند وطغول ارسلان برادر زادهٔ خود و گروهی از تابینان خویش مقرر نمود - و باحداد مهمند و خواجه عبد الرحمن بخشی پسر عبدالعزیز خان نقشبندی و محمد مرادگرز بردار که داروغهٔ توپخانهٔ بدخشان بود و دیگر بندهای پادشاهی قدغن کرد که هر کدام از ضلع خود آگاه بوده راه در آمد جماعهٔ بدسگال مسدود دارد - و هیچ یکی بجسارت بی هنگام از ملچار خود برنیاید *

نوزدهم ربیع الاول بعد از پنج گری روز الامان مخذول شروع در آمدن نمودند - و از لشکر ایشان که قریب ده دوازده هزار سوار

بسرداري ترکباي قطغان و شاه مراد کلچي و محمد کيلدي سجاوت و محمد بداي و محمد جان درمان و شاه مراد بابو و آدينه حاجي بوز و خدا قلي الچين و قرچهٔ سراي و بايم قپچاق آمده بود شش هفت هزار سوار سبقت جسته شهر را گردگرفتند - و پس ماندگان فوج فوج آمده بانجماعه مي پيوستند - نخست آغاز پيکار از جانب شرقي شد و نزديک دو سه هزار سوار يکبار بدانصوب جلو انداختند - ابو البقا و مقصود بيگ با بندگان پادشاهي و طغرل ارسلان با تابينان قليچ خان که بحراست آن سو مي پرداختند جمعي را که بجسارت قصد در امدن شهر داشتند بشيبهٔ تير و تعدگ رهگراي نيستي گردانيدند - و از مبارزان اخلاص شعار قاسم بيگ صفدر خاني جان بمردانگي در باخت - و چون راجه راجروپ بيرون قلعه که درانحانرود آمده بود فوج خود آراسته ايستاده بود - و متصل راجه نور الحسن بخشي احديان فوج احديان توزک ساخته و پيش روي اينان ميدان بود جوقي گران بايشان روبرو شد - و سه چهار هزار سوار ديگر باحداد مهمند و خواجه عبدا الرحمن بخشي با لختي منصبدار و محمد مراد با مردم توپخانه که بيرون قلعه دست راست راجه و نور الحسن بودند در آويختند و ساير ادبار پيشگان قشون قشون دور تر بر پشتها برآمده ايستادند دربن هنگام که مردان ناموس پرست دل از جان بر کنده بکار زار مي پردازند جوقي ازان فساق از جملهٔ فوجي که براجه و نور الحسن رو برو بود از کنار شهر اسپي چند را که سپاه فيروزي براي خوردن علف گذاشته بودند گرفته راهي شدند - و چون گذار اينجماعه

بر احداد مهمند افتاد او با مردم خود برینها تاخت - کامل بیگ گرز بردار با جمشید بیگ برادر خود و برخی از گرز بر داران با او مرافقت نمود - مقاهیر از حیله سازی و غدر پردازی رو بگریز نهادند تا این ناموس پرستان را دلیر ساخته بمیدان کشند - و چون بتعاقب پارهٔ راه نوردیده آمد جوقی دیگر ازین گروه غدر پژوه تا اینان را در میدان گیرند جلو ریز رسیدند - راجه را جروپ پس از دید این حال از حماست و حمیت بی توقف با مردم خود و نور الحسن با احدیان بکومک راجه تاختند - و کومک احداد و گرز برداران نموده جنگ کنان میدان در امدند - قلیج خان بر جرأت و جسارت این فدویان پیکار طلب آگاه گشته پیام نمود که از کنار شهر این همه دوری گزیدن مصلحت وقت بر نمی تابد - چه هر طایفه در ملچار خود بفوجی از مخاذیل به زد و خورد اشتغال دارد - اگر مدد فرستاده آید هر جانبی که خالی شود غنیم هجوم آورده ازانطرف بشهر خواهد در آمد - صلاح آنست که پیش از هجوم مقاهیر آویزه کنان بآهستگی برگردیده بملچار برسید - این گفتار در دلهای نبرد گرای ابطال هنگامهٔ قتال کارگر نیفتاد - مقاهیر از هر جانب فوج فوج بر ینان تاخته بکار زار می پرداختند - و دلیران جانباز و دلاوران نبرد پرداز بتلاشهای مردانه هر بار این فابوچیان جان دوست را ره گرای هزیمت میگردانیدند - و مخاذیل بی آزرم بخیره روئی و وشوخ چشمی باز هجوم میکردند - خواجه عبد الرحمن بخشی و محمد مراد داروغهٔ توپخانه نیز با رفقا بغنیم خود آویزشی نمایان نمودند - و حریف خود را بشیبهٔ تیر و تفنگ یک تفنگ انداز

عقب بردند - و خرمن زندگانی جمعی بآتش توپ و تفنگ خاکستر گردانیدند - بقیة النار فراهم شده با مبارزان اقبال در آمیختند - و کار از مقابله بمعانقه و از مقاتله بمصارعه افتاد - و از جانبین ترددات ستزگ بروی کار آمد - امواج جسارت شعار جمعي از کندا وران خسارت دثار را کشته وبرخي را خسته گردانیدند - و از لشکر فیروزی محمد مراد داروغه و محمد زمان مشرف توپخانه و چندی دیگر بدرجهٔ شهادت رسیدند - و ازانجا که جمعي کثیر از مناکیب تلف گردیدند محافظی توپخانه صروهٔ پیکار ندیده اینان نیز بجماعهٔ که با راجه و نور الحسن سرگرم نبرد بودند پیوستند - و چون در یافتند که کار به پیکار پیش نمیرود دست بحیله سازی وسحر پردازی که پیشهٔ عجایز بي دست و پا امت زده شروع دریده نمودند (؟) تا آنکه سحایب متراکمه فراهم آمده آفاق را تیره ساخت - و از باران هم در جمعیت این شیران زنجیر گسل و دلیران سراپا دل فتور افتاد و هم باروت وفتیله بتری و افسردگی از کار باز ماند - و چون سپاه خذلان دستگاه را خاطر از بان و تفنگ لشکر منصور فراهم آمد بر سر راجه و نور الحسن و احدیان و جمعي که بکومک اینان آمده بودند ریختند - وکار از تیرو سنان بشمشیر وخنجر افتاد - و بحملهاي صف شکن مرد افگن از هر دو طرف بسیاري مقتول و مجروح گشتند - و هراول راجه ادیا نامي که از قوم راجه بود با جمعي کثیر از مردم راجه جوهر مردانگي باز نموده جان در باخت - و راجه نیز سه زخم برداشت - و اسپش بجراحت پیکان در میدان افتاد - و نور الحسن و احداد مهمند و از گرز برداران کامل بیگ و عمر بیگ

و محمد خواجه و خواجه یادگار و صالح بیگ نیز داد دلاوري داده زخمها بر داشتند - و جمشید بیگ برادر کامل بیگ بجراحات متوالیه بپایهٔ شهادت برامد - انجام کار از آویزهاي سخت پي در پی و شدت باران و کثرت غنیم بهبود کار در رسیدن بمحکمهٔ شهر دیده نبرد کنان بسوی شهر روان گشتند - در اثناء معاودت از بسیاري آویزه و آمیزهٔ طرفین جمعي کثیر ره گراي نیستي شدند - اتفاقا کوچهٔ باغی پیش آمد از تنگی راه و هجوم مردم مخاذیل قابو یافته بسیاری را بشیبهٔ تیر از پا در آوردند - بعد ازانکه کوتوال راجه با پیادهاي کماندار از پس دیوار باغ برآمده تیراندازی و تفنگ اندازي نمود مقاهیر از دور راجه و نوراحسن پراگنده شدند - اینان بشهر درآمدند - و اوز بکیه برگردیده مغرب رویهٔ شهر بر دو کروه فرود آمدند - و بتمنی آنکه فرجه یافته بشهر در آیند تا بامداد گرد شهر گشتند - از استحکام مداخل و مخارج و آگهی دلاوران ظفرشعار از هیچ سو راه در امد نیافتند - و به نا امیدي که همیشه نصیبهٔ بد اندیشان این دولت خداداد است ازانجا برخاسته مشرق رویهٔ طالقان بر سر بند آبي که از میان شهر میگذشت رفتند - و بند را شکسته آب را بطرف دیگر سر دادند - چنانچه در شهر آب نماند - و گروهي بتاراج نواحی طالقان فرستادند - و باز ماندگان در دو روزی که آنجا بودند هر روز گرد شهر دست و پا میزدند - و بندگان درگاه در پاسباي سعي بلیغ نموده جمعي از باطل ستیزان را به تیر و تفنگ رهگرای جهنم میگردانیدند - و از لشکر اقبال نیز چندي مقتول و مجروح میگشتند - مخذولان از کشایش شهر نا امید شده بیست و دوم

ربیع الاول با خسران روز افزون - و خذلان گونا گون - بجانب ساحل آب رفتند - اگر چند روز دیگر در دور شهر توقف مینمودند از بي آبی کار بر قلعه نشینان تنگ میشد - بعد از خلو اطراف شهر ازین قوم فتنه پژوه راجه راجروپ و نور الحسن بقلیچ خان بر گزاردند که آب طالقان اعتماد را نشاید انسب آنکه شما نیز در قندز فروکش کنید - قلیچ خان بموجب گفتهٔ واقفان حقیقت آن سر زمین قرار داد که بفرخار رود - و راجه از بیم آنکه مبادا در غیبت او اینجماعهٔ حیله پرداز با حفاظ قندز غدري بروي کار آرند بصوب قندز راهي گشت - و چون اکثر مردم او درین زد و خورد جان در باخته قلیلی مانده بودند نور الحسن نیز برسم بدرقه با او همراهي نمود - و قلیچ خان حسین قلي آغر را با جمعي در طالقان گذاشته بفرخار رفت و چون آنرا نیز شایستهٔ بودن ندید به اشکمش آمد - و قلعهٔ قدیمهٔ آنرا بعد از مرمت و احکام برای اقامت بر گزید *

از سوانح غوری اول آنکه

چارم ربیع الاول در اوایل روز خبر بشاه بیگ خان رسید که برخي از مخاذیل المانان سه کروهی غوري بموضع قراباغ آمده همگي گله و رمهٔ مردم اویماقات و رعایا را که دران سمت بود رانده مي برند - او بشنفتن این واقعه جمعي را بمحافظت قلعه گذاشته بمالش مقاهیر سوار شد - بعد از انکه نزدیک رسید لختي از قطان آن سر زمین گزارش نمودند که از کمین این گروه بد آئین غافل نبوده راه را باحتیاط باید نوردید - شاه بیگ خان

توقف نموده لشکر نویس خود را پیش فرستاد که اگر جمعی از کمین گاه بر آیند او بکومک برسد - مخاذیل که مواشی را با اسپان زبون راهي ساخته خود توقف نموده بودند اینان را کم پنداشته دلیرانه تاختند - گند اوران لشکر فیروزی پاي ثبات از دست نداده تلاشهاي مردانه بروي کارآوردند - و المانان راه فرار که سرمایهٔ زندگی و پیرایهٔ پایندگی میدانند پیمودند - فوج اقبال روز افزون تعاقب نموده مال مسلمانان را از تصرف آن قوم بی دین و دولت کشیدند و لختی را مقتول و برخی را مجروح گردانیده مظفر و منصور برگردیدند *

سانحهٔ دوم آنکه

هژدهم ربیع الاول پیش از طلوع آفتاب بشاد بیگ خان خبر رسید که مناکیب مواشی حوالی غوری مي‌برند - خان جمعي به نگاهباني قلعه گذاشته سوار شد - بعد از نوردیدن نیم کروه از غارتگران قریب دویست سوار ظاهر شدند - خان خنجر بیگ خویش خود را با جوقی پیشتر روانه کرد - و خود ازعقب بآهستگی راهی گردید چون سپاه نصرت دستگاه که بفتح و فیروزی خوگر شده بودند بی درنگ تاخته مواشی را گرفته آن سراق را پیش انداختند - نزدیك هزار سوار که در کمین جا نشسته بودند بر آمده هنگامهٔ پیکار گرم گردانیدند - پس از زد و خورد بسیار خنجر بیگ و نظام بیگ و میر فرخ از بند هاي منصبدار و برخي از احدیان و جمعي از تابینان خان بتلاشهاي گردانه جان فاني در باخته بزندگانی جاوداني

رسیدند - از مقاهیر نیز جوقي مجروح و چندی مقتول گردیدند در اثناء التهاب نایرهٔ نبرد خبر رسید که نزدیک دوهزار سوار از جانب دیگر قصد قلعه دارند - خان از بیم آنکه مبادا حصار را متصرف شوند پیکار کنان خود را بقلعه رسانید - درین کارزار نیز از جانبین لختي کشته و برخي خسته گشتند - و ادبار پیشکان بناکامي معاودت نمودند *

واقعهٔ سیوم آنکه

بیست و پنجم ربیع الاول نزدیک دوهزار سوار از المانان نمودار شده نیمي بسوي محال طرف راست غوري و نیمهٔ دیگر بجانب کیلکي و سرخاب که از توابع غوریست راهی شدند - و ازان رو که مردم آن سر زمین از پیشین غارت مخاذیل متنبه گشته اموال و عیال خود را بشعب جبال کشیده بودند مناکیب مایوس برگشتند - و فراهم شده بر قصبهٔ غوري که بیرون قلعه است تاختند - و انجام کار بجد و جهد مبارزان جسارت شعار و تفنگچیان قدر انداز ازانجا نیز مردود و مطرود بر گردیدند چون پیش ازین قاضي خواجهٔ کلان و قاضي تیمور و لختي دیگر از شقاوت پیشگان غوري رهگرای مخالفت اولیای دولت بی زوال و موالفت اوزبکیهٔ بد سگال گشته نهاني نامه و پیغام با وزبکیه که مکتوبي متضمن تحریض بر دو روئي با بندهای درگاه و یگر نگي با خویشتن و اقسام امید و بیم باینان نوشته بودند میفرستادند درین هنگام آن بد سگالان فتنه سرشت نیز دوکس خود را با مکتوبي

و چند نانی که نزد آن تهی دستان تنگ چشم از جان گرامی تر است پیش آن فرومایگان دون همت فرستادند - اتفاقا برخی از پیاده‌هائی که بدست آن مقاهیر ماسور شده بودند گریخته آمدند و کیفیت حال بشاه بیگ خان باز نمودند - او هر دو منافق پست فطرت را نزد خود طلبید - و پس ازان که بکمتر تهدید و ترهیب بمکنون خاطر فساد ناظر خود معترف گشتند هردو را با یک پسر قاضی خواجهٔ کلان درین کار بی هنجار انباز پدر بود بباسا رسانید *

سانحه چهارم آنکه

نهم ربیع الاول جمعی از طوایف المانان اسپان و شتران لشکر فیروزی را که در چراگاه میان ده قپچاق و ده قاضی که پنج کروهی اندحود است بودند پیش انداخته و از نوکران مبارزان اقبال که برای نگاهبانی دواب مذکور باز داشته بودند چندی را هلاک و برخی را اسیر گردانیده بقرار گاه خویش بر گشتند - رستم خان برین ماجری آگهی یافته بسیاری از منصبداران و احدیان را با تابینان خود بتعاقب آن گروه خذلان پژوه فرستاد - ایشان چند کروه تاخته بآن مدابیر رسیدند - و مال را با اساری از دست طغاة گرفته قصد مراجعت نمودند - درین هنگام جمعی دیگر از گرد راه بکومک مخاذیل رسیده نایرهٔ پیکار بر افروختند - غزاة دین پای استقامت فشرده و دست جسارت کشاده جمعی از باطل ستیزان را ره گرای نیستی گردانیده باز ماندگان را پراگنده ساختند - از حماة اسلام بهادر بیگ عرب بعد از چپقلشهای مردانه سه زخم تیر و شمشیر برداشت

و چندي کشته و لختی زخمی گشتند - و اشکر ظفر پیکر منصور و مسرور بر گردیده شب باند خود رسید - و اسپان و شتران بخداوندان آن عاید گشت *

از وقایع حوالی بلخ آنکه

ششم ربیع الاول بهادر خان از گذارش جواسیس و نگاشتهٔ شمشیر خان تهانه دار خان آباد دریافت که خوشي لب چاک و حق نظر مینک با پنج شش هزار سوار الغان بدستوری عبد العزیز خان از کلیف گذر گذشته بطرف چشمهٔ علي مغول رفته اند - و آهنگ آن دارند که بصوب درهٔ کز و شادیان که دران هنگام مرتع افراس سپاه ظفر اساس بود رفته بر اسپان مزبور و مواشی رعایا و احشام آن سرزمین دست تاراج بر کشایند - خان مذکور آمادهٔ تادیب آن گروه غدر پژوه گشته خواست که بدان صو راهي شود - درین میان اصالتخان از جد کاري و کارگزاري گفت که این مرتبه شما بحراست شهر به پردازید - و تنبیه مقاهیر بعهدهٔ من باز گذارید - بهادر خان آرزوي او را پذیرا شده راجه پهاژ سنگه و راجه جیرام و معتمد خان و جمالخان نوحاني و محمد حسن ولد منصور حاجي و برخی دیگر از بندهاي پادشاهي را همراه نمود - اصالتخان بسرعت هرچه تمامتر او اخر روز بمقاهیر در اثناي آنکه پارهٔ از مواشی آن حدود پیش افگنده مي بردند رسید - و بعد از کارزار بسیار جمعي را به تیغ خونریز از هم گذرانید - باز ماندگان مال مسلمانان باز گذاشته رو بگریز نهادند - اصالت خان پارهٔ بتعاقب شتافت - و چون ظلمت

شب آفاق را در گرفت در درهٔ کز فرود آمد - و ازانجا که همگی روز با جیبه تردد کرده بود و درین هنگام برای وضوء نماز مغرب و عشا جیبه بر آورده برهنه شد - بتصرف هوا آن شب اثر تپ در خود یافت - بامداد بعد از رسیدن نگاشتهٔ بهادر خان مشتمل بر تاکید مراجعت بنابر سببی که نگارش خواهد پذیرفت بشهر معاودت نمود •

واقعهٔ دیگر آنکه

هشتم ربیع الاول قریب پانزده هزار سوار بسرکردگی خنجرالمان و جنت المان و فولاد سرای و امان یساول و محمد یار و قریق و مراد قرغز و غیر ایشان برخصت عبد العزیز خان بر سر تهانهٔ خان آباد رسیدند - و هزار سوار از روی غدر ظاهر گشته بقیه برسم کمین جابجا پنهان گردیدند - شمشیر خان و مراد قلي سلطان و دیگر بندهای پادشاهی که دران تهانه بودند بر آمده بران گروه غدار که یک تفنگ انداز نزدیک شده بودند تاختند - و جمعیت این حیله گران را برگنده گردانیدند - گروه محتال جنگ بگریز کنان اینجماعه را بسوی خود کشیدند - ناگاه جمعی از کمین گاه برآمده ایشان را گرد گرفتند - و آتش پیکار مشتعل گشت - با آنکه جمعیت آن تهانه عشر سپاه مخالف نبود چون نبرد پژوهان این درگاه جانبازی را جان درازي میدانند عنان تماسک بدست داشته هنگامهٔ سرانشاني و جان ستاني گرم نمودند - سید سادات پسر سید صدر خان بخاری و بهلول برادر شمشیر خان و چندی از منصبداران با جمعي از

سپاه نصرت دستگاه از جهان فاني بملک جاوداني انتقال نمودند - و بسیاری از اوز بکیهٔ بد سجید ملف تیغ گشتند - چون روز نزدیک بانجام رسید و نگاهبانیٔ تهانه ناگزیر بود مجاهدان لشکر فیروزی از روی دور بیني و حزم گزینی پرخاش کنان خود را به تهانه رسانیدند - و مداخل آنرا به نشاندن تفنگچیان حکم انداز محکم گردانیدند - مخالفان تهانه را احاطه نمودند - دو شباروز از درون و بیرون بازار جانبازی و سراندازي گرم بود - چون نهم ربیع‌الاول این خبر ببهادر خان رسید اصالت خان را چنانچه نگاشته آمد باستعجال تمام از درهٔ کز طلبید - دهم که اصالت خان به بلخ آمد محافظت شهر را باو باز گذاشته با دیگر بندهای درگاه بدفع اهل خلاف روانه شد - مخانیل بشنفتن خبر توجه بهادرخان از چیرگیٔ هراس دل بای داده روز سوم دست از محاصره باز کشیدند - و ذل از پیکار بر گرفته بادیه پیماي فرار گشتند - بهادرخان بخان آباد رسیده ایک روز براي دریافتن خبر مقاهیر مقام کرد - و چون از گزارش جواسیس دریافت که آن گروه غدر اندیش از هراس تعاقب لشکر اقبال پراگنده شده جمعی زبون ایشان پسوی کذر کلیف رفتند تا بگذشتن آب جیحون از آتش تیغ جانسوز در امن باشند - و جماعهٔ بجانب چول و ریگستان شتافتند - و گروهي با سرداران که آسامیٔ شان گزارده آمد بصوب چشمهٔ علي مغل رفته قصد آن دارند که باخوشي لب چاک وحق نظر مینک که در درهٔ کز از اصالت خان فرار نموده بودند اتفاق کرده باز بتاراج حدود درهٔ کز بروند - بهادرخان

سرب و بارود و بان و دیگر ناگزیر نگاهبانی تهانهٔ خان آباد سرانجام داده و ازانجا کوچ کرده میان درهٔ تز و کوه مال مول که قرارگاه احشام آن حوالي است فرود آمد - مخاذیل بشنیدن این خبر فسخ عزیمت آن سو نموده بادیه پیمای گریز گشتند - و ازان رو که اثری ازان قوم فرصت جوی فرار خو بر فرارظهور بر نیامد بهادرخان سرپل امام بکری مقام کرده هرطرف جواسیس فرستاد - درین اثنا خبر رسید که اصالت خان بعارضهٔ که مادهٔ آن در یساق درهٔ تز بهم رسیده بود بیست و دوم ربیع الاول برحمت حق پیوست - پس از شنفتن این واقعه رام سنگه راتهور و عجب سنگه کچهواهه را فرستاد که مراسم صیانت ارک بلخ باتفاق محکم سنگه سیسودیه و پهلوان درویش سرخ پیشین حارسان آن بتقدیم رسانند - و محافظت حصن شهر را باهتمام شیخ فرید ولد قطب الدین خان کوکه مقرر گردانید - و چون از گفتار جاسوسان آگهي یافت که المانان از جیحون گذشتند عبد العزیز خان ازقرشي باین صوب راهی گشته بیگ اوغلي را با بسیاری از اوزبک و المان پیشتر بساحل جیحون روانه ساخته عنان عزیمت ازان سو برگردانید و یك کروه از بلخ گذشته بجانب گذر کلیف منزل گزید - و استعداد نبرد نموده قرار داد که اگر بیگ اوغلی با گران حشری که با او نشان میدهند از آب گذشته باین صوب بیاید نبردی که درقرون آینده ازان باز گویند و حروب گذشته را فراموش کنند بروی کارآرد *

گذارش رفتن نذر محمدخان ازاندخود بصفاهان نزد والیء ایران بامید کومک - و ازانجا بخیبت و خسارت بچیچکتو و میمنه آمدن - ومحاصرة نمودن حصار میمنه و ازان مایوس برگردیدن

چون نذرمحمد خان بعد از عزیمت شبرغان چنانچه گذارده آمد با قتلق محمد پسر خود و قلیلي از اوزبک و غلام که از چنگ مرگ رهائی یافته بودند باندخود رسید قاسم نبیرهٔ او پسر خسرو با اتالیق خود محمد قلي بن کلباد و جوقی دیگر از اوزبک و ترکمن و قلماق بوی پیوستند - پس ازانکه از اند خود راهی گشت نزدیک سه صد سوار که سر آمد آنها محمد قلی مذکور و برادر پاهی دیوان بیگی یکي محمد بیگ ایشگ آقاباشی و دیگری یادگار و عاشورقلي حاجی شقاول و محمد امین بیگ کوکلتاش پسر صالح بیگ کوکلتاش و دین محمد خان و عبد الله بیگ سراي و قتلق اویتاق ترکمن و قربان علي میر آخور باشی ترکمن بودند باو همراهی گزیدند - و باین جماعه از اندخود براه چول درهفت روز بمرو رفت - بعد از توقف هفت روزه در مدت پانزده روز بمشهد مقدس شتافته پانزده روز درانجا اقامت کرد - و چون مرتضی قلي خان ناظم مشهد منور شنید که خان می خواهد که ازینجا گریخته باز بحوالیء میمنه رود از دور بینی و حزم گزیني سه صد چار صد تفنگچی بر گرد خانهٔ او به کیشک نشاند

خان از مرتضی قلي خان رنجیده بي طلب فرمان روای ایران از مشهد مکرم روانهٔ صفاهان شد - پس از وصول به بسطام محمد علي بیگ که در سلطنت شاه صفی برسم رسالت بعتبهٔ علیهٔ جهانداری آمده بود چنانچه درو قایع سال پنجم از دور اول گزارش یافت برای مهمانداري با ناصه و برخي از نقود و اجناس رسیده خان را دید - و در چهل روز از راه کاشان بصفاهان برد - روز درآمد بلدهٔ مذکور اعیان قزلباش و اکابر شهر بفرمودهٔ شاه پذیره شدند - هرکه باو میرسید از اسپ فرود آمده برسم متعارف قزلباشیه تواضعی بجا می آورد - و جز خلیفهٔ سلطان اعتماد الدوله که لقب وزیر فرمان روای ایران است هیچ یکي در خانهٔ زین درنیافت - یک فرسخی صفاهان که از در خانه تا آنجا پا اندازي که بیشتر آن پارچهٔ رنگین و باقی قطني و دارائي و مخمل و میلك زربفت بود گسترده بودند - شاه نیز استقبال نموده بر پشت اسپ دریافت - هر دو دستی بدوش یکدیگر رسانیدند - و از گرد راه بباغ قوش خانه که بیرون دروازهٔ طوغچی است رفته بر یک مسند نشستند - و ما حضری که درسرکار شاه سرانجام یافته بود خورده سوار شدند - و تا میدان صفاهان باهم بودند ازانجاشاه بمنزل خود رفت-و خان را بخانهٔ سار و تقي وزیر پیشین که برای بودن او قرار یافته بود فرستاد - و فردای آن صبحدمي باز شاه بدیدنش رفت -او از مسند خود گامي چند پیش آمد - و بدستور روز گذشته هردو بر یک مسند نشستند - و بعد از ساعتی شاه بخانه بر گردید - روز دیگر خان بی طلب بدیدن شاه شتافت- و طعام خورده

برگشت - پس از یک روز شاه خان را برسم مهمانی خوانده سبب آمدن باز جست - او دوروئي اوزبکیه و ي وفائي پسر و آنچه برو رفته بود گزارش نمود - و خواهش کومک ظاهر ساخت - شاه گفت آنچه از سپاه مقدور باشد همراه خواهم کرد - و دیگر مدد نیز بقدر میسور بفعل خواهد آمد - خلیفهٔ سلطان برگزارد که هرگاه پسر و اوزبکیه بحکومت و ایالت خان دران ملک بهیچ وجه رضامند نباشند معلوم نیست که از فرستادن کومک فایدهٔ برروی کار آید خان پاسخ داد که شما لشکر همراه نمائید - و صلاح و فساد معامله بمن بازگذارید - و مجلس آنروز بهمین گفت و شنید بانجام رسید شب ششم از روز در آمد صفاهان خان را بتفرج چراغاني که در میدان صفاهان برآفروخته بودند طلبیدند - او بآنجا رفته در تالار سر دروازهٔ منزل شاهي با شاه نشسته بخاطر آشفته و دل گرفته بتماشاي چراغان پرداخت - و بعد ازان بابراز مرضی که نزد برخی تمارض بود خانه نشین گشته نزد شاه نرفت - روزی شاه بدیدنش آمد چون خان استقبال نکرد و پسر و پسر زاده را نیز نفرستاد و بعد از ملاقات تواضعي که درخور حال باشد هم بجا نیاورد شاه رنجیده بمخلصان خود گفت که این مرد با من چنان پیش مي آید که گویا بدر خانهٔ او دریوزه رفته‌ام - و از سوداي روز افزون پس ازان نیز بعضي امور خارج از منهج قویم عقل ازو برروی کار آمد - و ازین رو شاه باحوال او نپرداخت - روز دواز دهم از تاریخ ورود محمد علي بیگ مهماندار را نزد خود خوانده پیغام کرد که آمدن من براي خوردن طعام و دیدن چراغان نبود بل براي آنکه بوسیلهٔ

امداد و اعانت شاه از پسر غدار و اوزبکان نابکار که بسپردن راه بغي و طغیان و پیمودن جادهٔ دورنگی و نمک حرامي مرا باین حال تباه و روز سیاه افگنده اند انتقام بکشم - اکنون که شاه از مدد و معونت من چشم باز پوشیده اند من نیز از مطالب و مآربی که توقع داشتم در گذشتم - چون بیماری عارض گشته و مزاج از قوت افتاده لایق آنست که بدستوری شاه مشتی استخوانرا بمدفن اسلاف خود برسانم - شاه در جواب این پیام گفته فرستاد که درین نزدیکي داخل صفاهان شده آید - و قدوم شما را گرامی میداریم خواهش اینست که بسیر باغات و گشت عمارات این ملک خاطر شما را از انقباض بر آورده چندی باهم بانبساط و نشاط بگذرانیم روزي چند که بآسایش و آرامش بسر برید آنچه پیش نهاد خاطر شما است به نیکو روشي انجاح خواهد پذیرفت - خان در پاسخ این سخن بمحمد علی بیگ گفت که زیاده برین طاقت بودن ندارم - کام و نا کام ازین ملک برمي آیم - روز دیگر خلیفهٔ سلطان آمده از طرف شاه اصناف مهربانی ظاهر ساخت - و چون دریافت که خان بهیچ رو رای بودن ایران ندارد گفت اختیار بدست شما است - اگر عزم مراجعت فسخ نموده روزي چند توقف گزینید بهتر خواهد بود - و اگر خواهش سفر مصمم است انسب آنکه برخصت شاه روانه شوید - جواب داد که من در بند رضای کسي نیستم فردا روانه میشوم - و روز دیگر که پانزدهم روز از در امد او بصفاهان بود از شهر بر امده بیرون دروازهٔ طوغچي در همان باغ قوشخانه فرود آمد - دوم روز شاه خلیفهٔ سلطان وتورچي باشی و بعضي

دیگر از ارکان دولت را بدیدن خان فرستاد- و فرداي آن خود رفت و از روی مراحم و اشفاق گفت که چون عزیمت رفتن تصمیم یافته از لشکر و غیره هرچه ناگزیر باشد همراه خواهم نمود - و خان را وداع کرده از نقد و جنس مبلغي دیگر بوی ارسال داشت - از نوشتهٔ جان نثار خان که بسفارت ایران رفته بود ظاهر شد که تکلفات شاه به نذر محمد خان از اول تا آخر از نقد و جنس دوازده هزار تومان بود که چار لک روپیه باشد - اگر خان برهنمائی بخت بیدار و پیشوائی دولت کارگزار بدرگاه خواقین پناه که مآب اقبال و مآل آمال است ملتجي میگشت هراینه طعن زینهار بمخالف مذهب بل عار التجا به کسي که پدر خان در جنگ نیاگانش بکشتن رفته داغ منت چار لک روپیه بر قبیلهٔ چنگزیه نمی ماند و شاه سارو خان تالش را با جمعیتی از سپاه خراسان و عراق همراه او روانه گردانید - وبایشان امرنمود که از هرات پیش نروند - واو روز چهارم از باغ قوشخانه راهی گشته بسارو خان گفت که چون هوا سرد شده و نبیرهٔ من از فزونی ضعف بیماري تاب سرما ندارد من از راه مازندران میروم - شما لشکررا گرفته بخراسان روید - که درانجا یکدیگر را خواهیم دید- و قتلق محمد پسر خود را با برخی از مردم خود براه راست روانهٔ مشهد گردانید - و قاسم ولد خسرو را همراه گرفته بسیر فرخ آباد رفت - و ازانجا باستر اباد شتافته از بسطام- سر برآورد و از انجا براه متعارف بمشهد متوجه شد - و بعد از رسیدن بآن شهر سعادت بهر چون حقیقت کار را دریافته.دانست که این کومک نامی بیش نیست و جمعیتی نیست که باستظهار و استعانت آن کاری ساخته

آید بسارو خان که روزی چند پیش از و بمشهد مقدس رسیده بود گفت که من براه مرو راهی میشوم این جمعیت را با خود بآن راه که چول کم آب است نمیتوانم برد - شما با همرهان خویش بهراة رفته لشکر خراسان را نیز درانجا فراهم آرید - هرگاه کس بطلب شما فرستاده آید هرجا باشم خود را برسانید - و پنج روز در مشهد معلی بوده روز ششم با پسر و نبیرهٔ و جمعی که همراهش بودند بمرو راهی گشت - و ازان رو که هنگام رفتن از بد سلوکی و درشت خوئی خود از علی‌قلی خان حاکم مرو رنجیده بود بمرو درنیامد - و در کنار بند خان که چهار فرسخی مرو است فرود آمد - و سه روز در انجا مقام کرد - درین اثنا کفش قلماق از حوالیٔ چیچکتو و میمنه رسیده وا نمود که اوزبکیه از روی غدر خطوط مشتمل بر ابراز وفاق و اتفاق نزد شما ارسال داشته اند و می خواهند که شمارا باین طرز بدست آورده هلاک گردانند - مبادا بفسون و فریب این جماعه عزم بخارا کنید - خان گفت که من نیز اندیشهٔ این قوم دریافته ام لیکن برای دفع حجت و آگهی بر مکنون بواطن خبث مواطن این قوم دون طینت دنی فطرت بدین صورت آمده‌ام - و با کفش قلماق از کنار بند خان در پنج روز بمارو چاق و ازان جا بدو روز بقورماچ آمد - از قورماچ قتلق محمد و کفش را فرستاد تا از الوس قلماق هر قدر جمیعتی که مقدور باشد گرد آورده قلعهٔ میمنه را محاصره نمایند - ایشان با قلماقان و بعضی احشام دیگر حصار مذکور را مدت دو ماه قبل نمودند - و چون دریافتند که از هوشیاری و کار

گذاری شاد خان حارس قلعه میمنه و تلاش و پرخاش مبارزان جانباز و گنداوران نبرد پرداز تسخیر حصن صورت پذیر نیست کفش قلماق نزد نذر محمد خان که بعد از تعین ایشان در نواحی چیچکتو فروکش کرده بود رفته گفت که بی شما این مهم بانصرام نخواهد رسید - و اورا برداشته بمیمنه آورد - بعد از رسیدن خان یک ماه دیگر محاصران گرد قلعه بسودای تسخیر سرگردان بودند در مدت محاصره دو بار بندهای پادشاهی از تفنگچیان سوار و پیادهای بندیله و مردم شاد خان بپای مردی جسارت و جلادت از قلعه بر آمده بر ملچارهای اوزبکیه ریختند - نخستین بار جمعی را کشته و خسته منصور و مسرور مراجعت نمودند - دویمین دفعه که خسرو بیگ و باقی خواهر زادهای شاد خان همراه بودند در ملچار یادگار برادر باقی دیوان بیگی کارزاری بروی کار آمد - و یادگار و باقی بیگ دراویختند - باقی بیگ بضرب شمشیر دست حیب اورا از بیخ جدا ساخت و خود مردانه جان در باخت - و دیگر مبارزان کار طلب برخی از مناکیب مقتول گردانیدند - و ازین گروه نبرد پژوه نیز چندی مجروح گشتند - و از انقلاب چهار گانه که اوزبکیه در مدت محاصره از چهار سوی قلعه به ته دیوار رسانیده بودند سه نقب را بندهای پادشاهی از درون یافته برهم زدند - نقب چهارم که در شرقی سوی قلعه از ملچار کفش قلماق بسلامت پیش رفته بود فتنه سگالان هشتم ربیع الاول ببارود انباشته آتش دادند - و بیست و پنج گز دیوار برید - مقاهیر که درکمینگاه آماده پیکار بودند باهتمام

قتلق محمد بر قلعه دویدند - با انکه بپریدن دیوار از اساس فراخ راهي بهم رسیده بود گنداوران نبرد جوي بدستیاری همت مردانه و پامردی عزیمت گردانه ثبات ورزیده به شیبهٔ تیر و تفنگ اصحاب فساد را بقلعه راه ندادند - و تایک پاس مبارزان طرفین در کشتن و خستن کمال سعي بتقدیم رسانیدند - چون تائید ربانی و تیسیر آسمانی همعنان اولیای این دولت روز افزون است از اهل شقاق جمعی مقتول و لختی مجروح شده بازماندگان بکام ناکامی بادیه پیماي فرار گشتند - و از ارباب وفاق هشت کس در ته دیوار ماندند- و دوکس در اثناء زد و خورد جان در باختند - و بندهای آستان فلک نشان تا دو پهر روز دیگر بجد و کد تمام کار جدار را نزدیک بانجام رسانیدند - چون دیوار از بنیاد تر بر آمده بود فرو غلطید - اوزبکان فرصت جو افتادن دیوار را بکام خود دانسته برقلعه یورش نمودند - از طرفی نذر محمد خان و از جانبي قتلق محمد پسر او سپاه را برجنگ تحریض مي نمودند - شادخان با بندهای پادشاهي از منصبدار واحدی و تفنگچي و تابینان خود پای همت فشرده تا نیم شب با گروه بدسگال راه قتال سپرده بیش از پیش در جان ستاني و سرافشاني کوشش نمود - از جملهٔ معتبران اوزبکیه که درین کارزار مقتول گشتند خوجم قای دیوان بیگي است و چون نذر محمد خان جان سپاری جنود این دولت دیر بنیاد مکرر امتحان نموده دریافت که باین اندیشهای نا استوار و فکرهای دور از کار باولیاي این اقبال بی همال درافتادن برافتادن

است - و باصغیاء این دولت بیمثال کمر عداوت بستن در بلا بروی خود کشادن - و نیز صیت رسیدن شهسوار میدان وغا پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر با عساکر فیروزی دور و نزدیک را درگرفته بود ناگزیر بهزاران آسیمه سری و دل شکستگی کوچ نموده به بیلچراغ نام جائی از مضافات میمنه که سی کروهی آن کوهی که بکوهستان غرجستان پیوسته است واقع شده رفت - و کفش قلماق با الوس خود قیم کروهی میمنه فرود آمد - تا بسد راه آذوقه و کاه و آمد شد مردم کار بر اهل قلعه تنگ سازد - و بعد ازانکه نذرمحمد خان و همرهان او از فتح قلعهٔ میمنه مایوس گشتند فا کرده کاران اوزبکیه و سرداران احشامی که همراه بودند برگزاردند که چون درین هنگام بهادر خان در بلخ نیست اگر با این چار پنج هزار سوار از سپاهی و غیر آن که همراه دارید بیگ ناگاه بر سر بلخ روید ظن غالب آنست که مردم بلخ چون شمارا می خواهند بشهر در اورد حصار را بتصرف شما باز گذراند نذرمحمد خان پاسخ داد که گرفتن بلخ دشوار است و نگاه داشتن آن ازان دشوار تر- رفتن خود را درین وقت لایق نمی بینم - اگر مصلحت دانید قتلق محمد را با جمعی روانه کنم هرگاه مردم بلخ با و در آیند و اورا بشهر در آورده قلعه را محافظت کنند من هم طرز کار دیده خواهم آمد - پس ازان که این رای نا صواب همگنان پسندیدند خان از بیلچراغ قتلق محمد را با قریب پانصد سوار بخاری که از عبد العزیزخان رنجیده هنگام محاصرهٔ قلعهٔ میمنه نزد او آمده بودند ببلخ تعیین نمود - و از

همرهان خود محمد قلی ولد کلباد و محمد بیگ و یادگار چولاق برادران باقي ديوان بيگي را با عبد الله سرای و عاشور قلي حاجي و تورجي بيگ والله يار بيگ پسران اوراز بی همراه ساخت - بعد از رسیدن قتلق محمد به کرزوان که از بیلچراغ یک روزه راه است مینگ سعید پدر کفش قلماق بخان گفت که اوزبکان بخاری که به قتلق محمد همراه کرده اید اعتماد را نشایند نزدیک است که اورا بافسون و افسانه راضی سازند - و وسیلهٔ دولت خواهی خود ساخته نزد عبد العزیز خان برند - شایسته آنکه کس فرستاده اورا به کرزوان باز دارید - و خود با مردمی که همراه اند رفته باو برسید - چه این جمعیت کم سزاور تجزیه و تبعیض نیست - تا برخي با شما و پارهٔ با او باشند - اگر همه یکجا شده رو بکار زار نهید شاید کاري ساخته شود - خان این کنگش بگوش قبول شنفته عابد خواجه را که سابقا نقیب قتلق محمد بود و نزد خان مانده پیش پسر به کرزوان فرستاده پیغام داد که در همان جا باشد و پیش نرود - من نیز باو مي پیوندم باتفاق بصوب مطلبی که وجههٔ همت است رو آورده خواهد شد جماعهٔ که همراه قتلق محمد بودند بر گزاردند که دولت از خان روي گردانیده است - بقول او عمل نباید کرد - بهبود کار شما درین است که نزد برادر کلان رفته انباز دولت او باشد - بعد از پذیرفتن او اینمعني را عابد خواجه برگشته نزد نذر محمد خان آمد و او باغوای این گروه شورش پژوه از اطاعت پدر رو بر تافته با آن جماعهٔ ضلال پیشه از کرزوان برسم ایلغار راهي گشت - و چندي

از متعبران را که پدر همراه کرده بود باختیار یا اجبار با خود برد و ازان میان محمد قلي ولد کلباد و محمد بیگ او یرات برادر باقي دیوان بیگي را ازسه شنبه نام جائی که نزدیک شبرغان است رخصت مراجعت داد - و بعد ازان که به پل خطب رسید قریب ده هزار سوار الغان که با محمد بیگ قپچاق و محمد مراد کنکس و کوپک چوره اقاسی و غیرایشان از طرف بیگ اوغلي بقراولی آمده بودند از رسیدن او آگاه گشته اورا دیدند - و گفتند عبد العزیز خان سبحان قلی را با سی چل هزار سوار فرستاده که از راه بدخشان آمده درتنگی درهٔ کز سر راه بر شاهزاده بگیرد - چون او هنوز نرسیده اگر شما این قابو را غنیمت شمرده دست بردي نمائید هراینه پیش برادر باعث اعتماد خواهد بود - و اورا برداشته بصوب درهٔ کز راهي گشتند *

گزارش سبل و مسالک از کابل به بلخ و رفتن گوهر اکلیل خلافت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر از راه آب دره بجانب بلخ و نبرد درهٔ کز

از طرق دار الملک کابل ببلخ یکی راه طول است که در سنه ماضیه عساکر فیروزی ازان بقندز و از قندز ببلخ رفته و آن صد و چل کروه پادشاهی است - از کابل تا پاي کتل طول چهل

و ازانجا تا قندز پنجاه و دو - و از قندز براه کنار جیحون تا بلخ چهل و هشت - و شرح مراحل این راه در داستان رفتن پادشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش به بدخشان و بلخ گذارش یافته - و ازین منهج اگر برف کتل طول که آنرا هندو کوه نیز نامند بردارند یا بکوبند غرهٔ تیر ماه میتوان رفت - و اگر نه تا انجام این ماه هرگاه برف آب شود راه آمد شد میکشاید - دوم راه خواجه زید است که از کابل بغوري و از غوري ببلخ میرود - و آن صد و سه کروه است تا غوربند بیست و دو - و ازانجا تا غوري سي و چهار - و از غوري که ازان راهی بقندز نیز سر بر می آرد تا بلخ چهل و هفت کروه - تا ایبک شانزده و نیم - و ازانجا تا بلخ سي و نیم - و این مسلک را برتقدیری که برف کریوه بر دارند یا بکوبند اوایل امرداد میتوان نوردید - و الا او اخر آن - سیوم راه خنجان که آن جاده نیز از کابل بغوري و از غوري ببلخ میرود - و آن نود و هشت کروه است - تا غوري پنجاه ویک - و ازانجا بلخ چهل و هفت - اگرچه نزدیک ترین مسالک است اما از تنگیٔ راه و بسیاریٔ نشیب و فراز بغایت دشوار گذار است - عبور ازان در اواسط امرداد بعد از برداشتن برف میتوان کرد - چهارم راه آب دره و ازین راه در چلهٔ بزرگ گذشتن لشکر میسر نیست - اگر بارش و شورش نباشد یکه سواری بصعوبت میگذرد - و بعد از چله اگر لشکر کمتر هم باشد بجهت زیادتیٔ آب بمحنت میتواند رفت - و آن صد وبیست و سه کروه است - از کابل تا قرا باغ نه - و ازانجا تا چاریکاران چار - و ازانجا تا غوربند ده و نیم و از غوربند تا ضحاک بیست و یک و ازانجا تا باجگاه بیست و

هفت - و از باجگاه تا رباط وفا بیگ تولکچی بیست و سه - و ازانجا تا موضع پوني قرا که آغاز درهٔ کز است هفده و نیم - و ازانجا تا بلنج یازده - پنجم راه میدان که بباجگاه سر بر می آرد - درین راه نسبت براه های دیگر برف کمتر است - اگرچه آمد شد لشکر فیروزی ازین راه واقع نشده اما آنچه از حقیقت دانان معلوم شده اینست که هنگام تردد درین راه همان‌هنگام تردد براه طول است و آن صد و چارده کروه‌است - از کابل تا تکانه چارده - و ازانجا تا پاي کتل صد برگ هفده و نیم - و ازانجا تا شهر غلغل که نزدیک ضحاک است هفت - و ازانجا تا باجگاه بیست و چهار - و از باجگاه تا بلنج پنجاه و یک و نیم - چنانچه‌گزارده آمد - چون بسرعت شتافتن شیر بیشهٔ شجاعت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر با امیر الامرا علی مردان خان و سعید خان بهادر ظفرجنگ و دیگر بندها که با آن اختر برج ابهت و جلال معین گشته بودند ناگزیر بود بنابران هنگام رخصت آن کامگار مقرر گشت که لشکر فیروزی از راه آب دره که نسبت بجمیع طرق آسان گذار است روانه شود - و آن والا گهر که پانزدهم محرم در دار السلطنهٔ لاهور مرخص شده بودند چنانچه گزارش یافت - نوزدهم ماه صفر موافق چارم فروردین به پیشاور در آمدند - وچون بنابر ضابطهٔ که در سال نهم این دور در تضاعیف شرح تعین مواکب جهانکشا به تسخیر بلنج و بدخشان بسرکردگی پادشاهزادهٔ والاتبار مراد بخش نگارش یافته بپادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر حکم اقدس بشرف صدور پیوسته بود که آن والا گهر از امرا و سایر منصبداران تیولدار هرکس بهر نهجي که بز

وفق حاصل جاگیر داغ کرده باشد موافق چهارم حصه محصول
تیول که سه ماه باشد باو برسم مساعدت و بمنصبداران فقدی و
احدیان تیر انداز و برق اندازان سوار و تفنگچیان پیاده و دیگر
ماهیانه داران سه ماه بطریق پیشگی زر از خزانهٔ والا در پیشاور
تن نمایند - آن کامگار سه روز توقف گزیده بر طبق امر معلی
تنخواه نمودند - و بیست و سیوم از پیشاور کوچ کرده هشتم ربیع الاول
داخل دار الملک کابل گشتند - و سه روز در کابل توقف نموده و از
سپاه ظفر دستگاه هرکه زر طلب داشت باو زر داده و اگر مهمی
دیگر داشت بانصرام آن پرداخته دو از دهم مقارن تائید یزدانی و
تیسیر آسمانی رو بمقصد نهادند- و تا بعضی از مبارزان لشکر اقبال
و پس ماندگان توابع آن در درج جلال بآسانی برسند منازل را
بآهستگی پیمودند - در موضع آق رباط که ازان تا کهمرد دو منزل
است خلیل بیگ از کهمرد استقبال نموده آن والا گهر را ملازمت
نمود - و از باجگاه مرخص گشت - تا خاطر از بند و بست قلعهٔ کهمرد
فراهم آورده پانزده لک روپیهٔ خزانه را که پیش ازین بامر
مقدس ذو القدر خان از قلعهٔ کابل بقلعهٔ کهمرد رسانیده بود
تا بهادر خان جمعی فرستاده از کهمرد ببلخ طلب نماید -
و بهادر خان را برای اشتغال فرو نشاندن گرد شورش المانان
جمعی را از لشکر جدا ساختن صلاح کار ندیده بآوردن آن نپرداخته
بود همراه برداشته بمبارزان دین و دولت به پیوندد از روزی که
سر کتل بدر حمید مضرب خیام غزاة نصرت اعتصام بود با خزانهٔ
مذکور بخدمت آن نور حدقه عظمت رسید - و برطبق امر واجب

الاتباع بقراولی جنودعاقبت محمود معین گشت - بیست و پنجم ربیع الثانی از موضع کشن ده خرد کوچ نموده از صعوبت و تنگی مسلک موضع بونی قرارا که از کشن دو کروه است مرکز الویهٔ نصرت گردانیدند - و چون جمعی برگزاردند که برخی از اوزبکیه بخیال آنکه در تنگنای درهٔ کز بحماة دین آویز و ستیزی نمایند نزدیک رسیده اند و خلیل بیگ برای خبر تحقیق این رخصت گرفته پیش رفت - غرهٔ ناصیهٔ خلافت قلچ اق خان را که پذیره شده روز گذشته بملازمت آن والا قدر رسیده بود با طاهر خان که حقیقت دانان این ملک اند و عطاء الله بخشی خود و جمعی از ملازمان خویش از عقب خلیل بیگ راهی ساخته بتاکید تمام فرمودند که زود تر خبر مشخص بفرستد. اتفاقا خلیل بیگ باهمرهان سر رشتهٔ حزم و احتیاط از دست داده بسیار پیش رفت - و اوزبکیه از دهنهٔ تنگی درهٔ کز برامده و این گروه نبرد پژوه را قلیل دیده دلیرانه تاختند - بندهای درگاه خواقین پناه که ظفر را از تیسیر آسمانی دانند نه تدبیر انسانی با آنکه زیاده از پانصد سوار نبودند بتلاشهای گرده جوهر اصالت و رسالت خویش بروی روز افگندند و از طرفین برخی رهگرای هلاک گشتند - در اثناء زد و خورد خلیل بیگ مستعجل نزد پادشاهزادهٔ بخت بیدار فرستاد - تا حقیقت کار نموده طلب کومک نماید یکپهر روز مانده بود که این خبر رسید پادشاهزادهٔ فیروز مند فوج هراول را که دران راجه رایسنگه ولد مهاراجه و راو ستر سال و نظر بهادر و راو روپ سنگه چندراوت و راجه امر سنگه کچهواهه و بلرام هادا و اندر سال و چندی دیگر

ازین گروه ناموس پژوه بودند با تفنگچیان سرکار خود بکومک ایشان معین گردانیدند - تا رسیدن کومک هنگامهٔ کشتن و خستن گرم بود پس ازان که آخرهای روز سیاهی لشکر کومک نمایان شد اوزبکیهٔ بدسگیه بسوی پناگاه خویش رفتند - و چون بامداد روز بیست وششم ربیع الثانی موافق یاز دهم خرداد هنگام کوچ ظاهر شد که بسیاری از اوزبکیه آن روی آب یکه اولنگ و آب درهٔ سلکان که بهم پیوسته و از درهٔ کز گذشته بجانب بلخ میرود و بیلخاب شهرت دارد شتافته و تتمهٔ آن قشون قشون شده در درها و کریوهای این روی آب که گذرگاه عسکرظفر اثر است جا بجا در کمینگاه ایستاده اند - پادشاهزادهٔ جهان بعلیمردان خان امیر الامرا فرمودند که چون جمعیت مقاهیر دران جانب آب بیش ازین طرف نشان میدهند شما از آب بگذرید و فوج هراول مارا همراه گرفته مقدمهٔ خویش کنید - و خود قول گشته همه جا بحذاء مقدمهٔ اردو میرفته باشید - خان برطبق فرموده از آب گذشت - و از شیران زنجیرخا و دلیران جوشن قبا - و بهادران نبرد پرداز - و تفنگچیان حکم انداز - لشکری که همراه داشت نصف را با خود داشته قول شد - و راجه رایسنگه و راوستر سال و نظر بهادر و دیگر مبارزان فوج هراول را پیش کرد . و از نصف دیگر نیمه را با فریدون و نیمه را با فرهاد که غلامان معتمد تربیت کردهٔ او اند معین گردانیده آنرا برانغار و این را جوانغار ساخت - و بنهجی که شایستهٔ سرداران کار دیدهٔ پیکار گزیده باشد روبراه نهاد - و پادشاهزادهٔ جهانیان تفنگچیان سرکار خود را با چندی بحراست پیش اردو تعین نمودند - و امیال سحاب رفتار عربده کار را پیش رو داشته

با سعید خان بهادر ظفر جنگ عقب اردو بتوزکی شایسته راهی گشتند - این روی آب مردم پیش اردو بهر فوجی از افواج مخاذیل که میرسیدند آن خس منشانرا بباد تیر و آتش تفنگ از راه بر میداشتند - چنانچه مخذولان هیچ جا عنان تماسک بدست نیارستند داشت - و آن روی آب بعد از آنکه جنود مسعود اصعب تنگنائی که در پیش بودگذشتند - اوزبکیه نمودار شده بفوج هراول در آویختند - درانثنای گرمی هنگامهٔ نبرد اسپ شمس الدین پسر نظر بهادر خویشگی بزخم پیکان از پا در امد - و چندی از تابینان فوج مقدمه نیز به تیر مجروح گشتند - درین اثنا فریدون و فرهاد با همرهان باشارهٔ امیر الامرا بمدد فوج هراول در رسیدند - بهادران نبردکار و مبارزان پیکارگزار بضرب تیغ آبدار - و سنان آتشبار - و زخم پیکان دل دوز - و تفنگ جان سوز - افواج غنیم را در اثناء آویزه از پیش برداشته به تیپ آنها رسانیدند - درین هنگام امیرالامرا نیز رسید - و چون دریافت که اوزبکان هفت قشون شده هرقشونی به پشتهٔ برامده است و میخواهند که شب در باغی که عقب آن پشتها است فرود آمده بامدادان بباد شقاق آتش نبرد پر افروزند صلاح وقت آن دید که در گرمی یایرهٔ زد و خورد باتفاق سرداران فوج هراول بحملهای مرد افگن و آویزهای صف شکن بنیاد استقامت این گمرهان راه سلامت چنان بر کند که دیگر هوس توقف و خیال تلبث دران نواحی در سرهوس پرورد این گروه هرزه گرد نماند - اگرچه مصلحت دید دیگران آن بود که بهمان تلاش و تردد‌ي که آنروز بروی کار آمده خرسند باید بود لیکن چون

عزیمت امیر الامرا رسوخ داشت و رای مقتضی آن که غنیم را شب هنگام پهلوی عسکر فیروزی نباید گذاشت و جزای جرات و جسارت این گروه خسارت پژوه بنهجی در کنار شان نهاده آید که بعد ازین گرد پیکار نگردند - تا گزیر همگنان باتفاق تیغها آخته دولت دولت پادشاه ممالک ستان گویان و نعره زنان جلو ریز تاختند - غریو کوس و غلغلهٔ کرنا و خروش فیلان صف شکن - و جوش دلیران شیر اوژن - زلزله در خاک - و ولوله در افلاک - افگند - غنیم سررشتهٔ صبر و ثبات از دست داده و هزیمت را غنیمت پنداشته روبگریز نهاد - مبارزان عسکر اقبال تعاقب نمودند - در اثنای تگاپوی جمعی از مخاذیل اوزبکیه ره گرای نابستی گشتند - و باز ماندگان بروز سیاه تفرق و تبدد نشستند - امیر الامرا با همرهان نزدیک دو کروه پشتهای دشوار گذار و زمینهای ناهموار عقب آن بادیه نوردان ادبار نوردیده چون اثری و خبری ازان پی گم گردگان دشت ناکامی ندید و نیافت مظفر و منصور برگردید - و از مجاریح مقاهیر که در اثناء فرار از اسپ افتاده بودند جمعی را دستگیر نموده نزد پادشاهزادهٔ کامگار آورد - چون در اول درامد پادشاهزادهٔ عالی گهر بولایت بلخ نخستین فتحی بود که بتائید آسمانی و اقبال حضرت صاحب قران ثانی و تلاشهای مردانه و حملهای گردانهٔ امیر الامرا نصیب اولیای دولت خداداد ازل بنیاد گردید پادشاهزادهٔ ظفر آماده هزاران آفرین و فراوان تحسین بر امیر الامرا و دیگر مبارزان نمودند - از دید کوتاه و خرد تباه بران بودند که سد سکندر را بسعی یا جوجی از پا در ارند - و سیل خانه بر انداز را

بخس و خاشاک باز دارند - و چون از اوز بکیهٔ ادبار پژوه کاري که آبی بروي کار شان باز آرد بروي کار نیامد ناگزیر قتلق محمد را برداشته نزد بیگ او غلی بردند *

اکنون تفصیل بقیهٔ کار نامهائی که در نبرد جنود نامحمود اوزبکیه او اخر این سال از شهسوار معرکهٔ پیکار پادشاهزادهٔ والاتبار و علیمردان خان امیر الامرا جلوهٔ ظهور یافته بجایش بازگذاشته بنگارش سوانح حضور اقدس می پردازد *

چون کیفیت درگذشتن اصالتخان از عرضه داشت بهادر خان بمسامع جهانداری رسید خدیو ملک و ملت بر رحلت این بندهٔ نجیب کار گزار جدکار مزاج دان آداب شناس که بکمال جوانی رسیده بود و چهل مراحله از منازل زندگاني نوردیده تاسف نموده فرمودند که اگرچه سر کردگی لشکر بلنج ببهادر خان مفوض بود اما او از سنجیدگی وفهمیدگی همگي معاملات دیوانی و بخشیگري و محارست قلعه و خزانه و داد و ستد عمارت ملک و خشنودی رعایا و خرسندي سپاه وغیر آن به نیکو روشی سر انجام مینمود - درینوقت که پادشاهزادهٔ سعادتمند نصرت پیوند براي انجام مهام ملک گیری و ملک داري خصوصا نبرد آرائی و پیکار گزاری بآنصوب رفته کاش آن فدوی جانباز زنده می بود تامصدر خدمات جلیله و مظهر شیون نبیله که از تربیت بیست سالهٔ اومتوقع بود می گشت - اگرچندی مهلت می یافت بر مدارج علیه ارتقا نموده خدمات سنیه که از جوهر اصالت و بسالت اوچشم داشت بود ازو بفعل مي آمد

و از فرط بنده پروري باز ماندگان او را بعنایات پادشاهانه بر نواخته سلطان حسین پسر کلان او را که در حضور سراسر نور سعادت اندوز بود باضافهٔ منصب - و دو پسر دیگر او را بمنصبی در خور سر بلند گردانیدند - و چون خلیل الله خان که درگرامي خدمت فهرست مفاخر و معالی پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر روانهٔ بلخ بود درضحاک این خبر وحشت اثر شنیده از بسیاري علاقهٔ محبت و فزونئ رابطهٔ مودت باوجود چنین خدمتی که در انصرام آن قطع نظر از جان و مال و عرض و ناموس کرده باید کوشید دل از اسباب تعلق برگرفته بخانه نشیني و زاویه گزیني قرار داد - با آنکه اختر برج خلافت خود بتعزیهٔ او رفته و مواعظ دلکشا ونصایح صبر افزا گزارش نموده فرمودند که آدمی همیشه مورد نوازل و موقع دواهي است خصوصا قضیهٔ ناگزیر مرگ که از دیگران دیدني است و بخود رسیدنی طریقهٔ خردمند آنکه این زهرابه را بصبوري و شکیبائي بر خود شیرین گرداند - و نیز گفتند که اگرچه دیگري بنام بخشی است اما کار لشکر فیروزی بشما که در حضور میر بخشي بودید باز گذاشته‌اند - بیکبار دست از چنین کار عمده باز کشیدن از عقیدت بغایت دور است - درجواب برگزارد که اکنون خود اینمعني بروي کار آمد - و درضحاک نشست - چه عقاي که در مصایب عظیمه ونوایب جسیمه رهنماي شکیبائي شود نداشت - والا بایستي که گذشتن برادر را در کار ولی نعمت و خداوند دین و دولت عمر ثانی بل زندگانئ جاودانی می انگاشت - و چنین مردن را ولادت دوم می پنداشت - خاقان ادب آموز پس از معروض

گشتن حقیقت تقاعد او از عرضه داشت پادشاهزادهٔ نیکو سیر منصب او بر طرف نموده جاگیرش تغیر فرمودند - از تعیناتیان احمد ابد سید شیخن بمنصب هزاری ذات و نهصد سوار از اصل و اضافه سر افراز گشت *

سلخ ربیع الاول بساعت مختار نزهتگاه کابل بنور ماهچهٔ اعلام ظفر انجام ضیا و سنا پذیرفت *

غرهٔ ربیع الثانی راجه جگمن جادون را بمرحمت اسپ نوازش فرمودند *

سیوم [ربیع الثانی] بمزار فایض الانوار حضرت فردوس مکانی و ضریحهٔ منیعهٔ خدیجة الزمانی رقیه سلطان بیگم که لختی از حال شریف آن قدوهٔ مطهرات در نخستین سال دور اول نگارش یافته است رفته بعد از ادای اداب زیارت ده هزار روپیه بخدم و دیگر اصحاب استحقاق مرحمت فرمودند *

فرخنده جشن گرامی وزن قمری

روز سه شنبه هشتم ربیع الثانی سال هزار و پنجاه و هفتم موافق بیست و چهارم اردی بهشت در دولتخانهٔ خاص دولت سرای کابل خجسته بزم و زن مقدس انتهای سال پنجاه و هفتم و ابتدای سال پنجاه و هشتم قمری از زندگانی جاودانی خاقان زمان ترتیب یافت - و آن ذات پاک بطلا و دیگر اجناس متعوره سنجیده آمد - و گروهی از اهل احتیاج دارالملک کابل کامیاب امید گردیدند - و از زر نثار بخواجه طیب پانصد دهن که دو صد و

پنجاه اشرفي باشد - و بخواجه عبدالوهاب صدراشرفي - و بمحمد مقيم سيستاني هزار روپيه - مرحمت شد - علامي سعد الله خان بعنايت خلعت خاصه و باضافهٔ هزاري ذات و هزار سوار بمنصب هفت هزاري ذات و هفت هزار سوار و مرحمت اسپ عربی از طويلهٔ خاصه با زين طلا - و خواص خان صوبه دار قندهار باضافهٔ هزاری ذات و هزار سوار بمنصب پنجهزاري پنجهزار سوار - و پردلخان قلعه دار بست باضافهٔ پانصدی ذات و پانصد سوار بمنصب سه هزاري سه هزار سوار - و عاقلخان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاري هزار سوار و بمرحمت علم - و تقرب خان باضافهٔ پانصدي ذات بمنصب سه هزاري سه صد سوار - و حيات خان باضافهٔ پانصدي ذات بمنصب دو هزار و پانصدي هزار سوار - و سيد فيروز باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزاری هزار سوار و بعنايت علم - و نوازش خان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب هزار و پانصدي پانصد سوار - و از اصل و اضافه ارجن ولد راجه بيتهلداس بمنصب هزاري ذات و هفتصد سوار - وفراست خان بمنصب هزاری ذات و دو صد و پنجاه سوار سرافراز گشتند و اسد الله ولد شير خواجه و راى مكنداس ديوان بيوتات و سيد بهادر و مظفر حسين كوتوال و پيم چند نبيرهٔ راى منوهر وسرمست و نذير بيگ سلدوز و پلنگ حمله و حاجی بيگ برلاس و محمد حسين تيراسی و محمد محسن كرماني و مير صالح داروغهٔ كتاب خانهٔ والا باضافهٔ منصب نوازش يافتند - و همدرين روز نشاط افروز اسلام خان ناظم صوبهٔ دكن را باضافهٔ هزاری ذات و هزار

سوار بمنصب هفت هزاري هفت هزار سوار پنجهزار سوار دو اسپه سه اسپه بلند پایگی بخشیدند *

چهاردهم [ربیع الثاني] ذو القدر خان از غزنین رسیده تلثیم عتبهٔ فلک رتبه نمود - او را بعنایت خلعت و خنجر مرصع و باضافهٔ پانصدي ذات بمنصب سه هزاري دو هزار سوار پانصد سوار دو اسپه سه اسپه و بمرحمت اسپ با زین نقره سرافراز ساخته رخصت پلخ فرمودند - و پانزده لک روپیه همراه او روانهٔ آنصوب نمودند - خدمت فوجداری برده بسلطان یار و اسفندیار پسران همت خان مفوض گردید - و منصب سلطان یار هزاری ذات و هزار سوار از اصل و اضافه مقرر گشت - و اسفندیار نیز باضافهٔ منصب سربرافراخت *

هفدهم [ربیع الثاني] از اصل واضافه قلچاق خان را بمنصب دو هزاری ذات و هزار سوار و معتمد خان را بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار بر نواختند *

بیست و دوم [ربیع الثاني] به درة التاج خلافت بادشاهزادهٔ محمد شاه شجاع بهادر که حوالی کابل رسیده بودند چهار اسپ از طویلهٔ خاصه یکی ازان بازین طلا ارسال داشتند *

بیست و چهارم [ربیع الثاني] با شاهزادهٔ بلند قدر محمد شاه شجاع بهادر که حسب الحکم الاشرف علامي سعد الله خان باستقبال آن والاگهر شتافته بود با پاشاهزادهٔ عالي نسب مراد بخش که بوسیلهٔ درخواست آن والا گهر اجازت دریافت دولت کورنش حاصل نموده مصحوب گرامی برادر از پشاور روی نیاز

بآستان خواقین مکان نهاده بادراک شرف ملازمت فایز گشت و هر یکی ازین دو نور حدیقهٔ خلافت هزار مهر نذر گذرانید خدیو دین و دولت بادشاهزادهٔ جوان بخت محمد شاه شجاع بهادر را بمرحمت خلعت خاصه با نادري و تسبیح مروارید و سرپیچ لعل و جیقهٔ مرصع بالماس و برخي مرصع آلات که مجموع یک لک روپیه قیمت داشت سرفراز گردانیدند - در همین تاریخ راجه جیسنگه که بحکم ارفع از دکن روانهٔ آستان کیوان مکان شده بود دولت ملازمت اندوخت - و جعفر خان تلقیم عتبهٔ علیه نمود - و یک کرور و بیست لک روپیه و سه لک مهر که راجه جیسنگه هنگام آمدن از دکن بامر معلي از خزانهٔ عامرهٔ دار الخلافهٔ اکبر آباد آورده در دار السلطنهٔ لاهور بخان موصی الیه سپرده بود و او آنرا با مردم خود به پشاور رسانیده و ازانجا بموجب یرلیغ والا درخدمت بادشاهزادهٔ کامگار آورده بود بآستان عرش مکان رسانید - او را بمرحمت خلعت خاصه و باضافهٔ پانصد سوار پنجهزاری چار هزار سوار سر برافراخته میر بخشي گردانیدند *

غرهٔ جمادي الاولی از وقایع دار السلطنهٔ لاهور بعرض مقدس رسید که صدر الصدور سید جلال بخاري که بعروض مرض شدید از احراز سعادت حضور والا محروم گشته بود در دار السلطنه رخت هستي ازین جهان بربست - خاقان مهر گستر بر رحلت آن سلالهٔ دودمان سیادت که مجملي از محاسن احوال او گزارده آمد تاسف نموده از جناب ایزدي آمرزش خواستند - و باز ماندگان اورا بعنایت پادشاهانه نوازش فرمودند - از

سید سه پسر مانده - بزرگتر سید جعفر که از استحقاق و استعداد در حیات پدر بسجادهٔ آبای کرام نشسته پیش از فوت پدر بیکسال هر دو پایش بریختن مادهٔ فالج از حس و حرکت بازمانده بود - و بمدد هر دو دست راه میرفت - بعد از فوت پدر بچندی ازین بیماری رهائی یافت - و اکنون بپا ره نوردی مینماید - دوم سید علی که از بخت بیدار بدولت حضور کامیابست - پس از در گذشتن سید مرحوم اورا منظور نظر تربیت ساخته و ذات و سوارش ده بیست اضافه نموده بمنصب هزاری دویست سوار سرفراز فرمودند - سیوم سید موسی - چون سید علی بعرض مقدس رسانید که او از دوام ضعف و بیماری التماس مینماید که در وطن مالوف بوظیفهٔ نیاگان خویش بپردازد وجه معیشتی که سبب فراغت مال و رفاهیت حال او گردد مقرر ساخته حکم فرمودند که از دار السلطنهٔ لاهور بگجرات رفته با مهین برادر بدعای ازدیاد دولت ابد مدت مشغول باشد *

دوم [جمادی الاولی] بهمنیار ولد یمین الدوله که بعد از انتهاض رایات نصرت آیات از دار السلطنه روی ارادت بکعبهٔ مرادات نهاده بود به تلثیم عتبهٔ فلک رتبه سر بر افراخت - و بانعام بیست هزار روپیه کامیاب گردید *

چارم [جمادی الاولی] بشکار رنگ که در طرف ده یعقوب قمرغه کرده بودند متوجه گشتند - دوازده به تفنگ خاصه صید فرمودند - و یازده را پادشاهزادهٔ نیک اختر محمد شاه شجاع بهادر و برخی از اهل تقرب بحکم اقدس شکار نمودند - و بیست ریک را دیگر سعادت اندوزان حضور سراسر نور

زده گرفتند - قایم بیگ داروغهٔ نقار خانه که بدیدن راه خواجه زید رخصت یافته بود برگردیده سنگریزهٔ چند که في الجمله صفائي داشت آورد - وبمسامع جهانیانی رسانید که دو کروه آنسوي غوربند در طرف یمین راه نزدیك ده قپچاق کوهی است و ازان آبشاري به بلندیی دو و نیم گز در ریزش - پائین آن از ریختن آب گوها بهمرسیده - آبی که در کوه مي ماند بمرور ایام سنگریزهٔ بزرگ میشود - و آنچه در اطراف و جوانب ترشح مینماید سنگریزهٔ خرد - چون خالي از غرابتي نبود نوشته شد *

هفتم [جمادي الاولی] میرزا سلطان نبیرهٔ مظفر حسین میرزای صفوي را که به نسبت مصاهرهٔ اسلام خان همراه خان مذکور بدکن معین گشته باضافهٔ پانصدی ذات و دو صد سوار بمنصب هزار و پانصدي پانصد سوار مباهي گردانیدند - خواجه عبد الرحمن پسر عبد العزیز خان نقشبندي را که بخدمت بخشیگریی بدخشان سرفرازي دارد باضافهٔ منصب مفتخر گردانیده خدمت داروغگیی توپخانهٔ بدخشان نیز باو مفوض ساختند *

یازدهم [جمادي الاولی] راجه جیسنگه را که با دوهزار سوار بملازمت اقدس رسیده بود بمرحمت خلعت خاصه و جمدهر مرصع با پهولکتاره بر نواخته و هزار سوار دیگر از جملهٔ سواران منصب او دو اسپه سه اسپه گردانیده اورا بمنصب پنجهزاري پنجهزار سوار دوهزار سوار دو اسپه سه اسپه سرفراز ساختند - و اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا و دولک روپیهٔ مساعدت عنایت نموده ببلخ رخصت دادند - و

مصحوب او بیست لک روپیه نزد پادشاهزادهٔ والا گهر ارسال نمودند رتن ولد مهیس داس راتهور که در ماه ربیع الثاني از جالور بآستان معلی رسیده بود بعنایت خلعت و اسپ - و هریك از همیر سنگه سیسودیه و بلوي چوهان و جسونت برادر مهیس داس و برخی دیگر از راجپوتیه بمرحمت اسپ سربلندي یافته با راجه مرخص گشتند - میر هدایت الله ولد سید احمد قادري را که بدیوانی قندهار سرافراز است چون مکرر سلوک شایستهٔ او دران صوبه بعرض حجاب بارگاه آسمان جاه رسیده بود بمنصب هزاري ذات و صد سوار از اصل و اضافه بر نواخته به پیشگاه قوایم سریر جهانباني طلبیدند *

شب سیزدهم [جمادي الاولی] شیخ ناظر که نبذي از احوال او در خاتمهٔ دور اول گزارش یافته به نزهتگاه آخرت شتافت - او از بختمندي و سعادت وري بعد از کشیدن ریاضات و پیمودن مناهج عبادات از دیر باز حضور سدهٔ سنیه را وسیلهٔ حصول برکات نشاتین و ذریعهٔ وصول سعادات دارین دانسته التزام دوام ملازمت نموده بود - و دیدن دیدار فیض آثار قبلهٔ مرادات قوت جان و قوت روان او گشته چنانچه از نخستین روزي که بدولت خدمت فایز شده تا حال در حضور شبا روزی او در دولتخانهٔ خاص فتور نشده - و پیوسته در ازمنهٔ پنجگانهٔ صلوات مکتوبه بتازین می پرداخت - و نماز مغرب و عشا با پادشاه دین پناه خدا آگاه ادا می نمود - و از شام تا بام بآگهی تمام در دولتخانهٔ خاص بسر می برد - درین شب که لیلة الوداع اربوه در دولتخانهٔ خاص فیض اختصاص پس از نماز خفتن

فواق شدید بروی طاری شد - و تا آخر شب بشدت تام گذرانید - و پنج گهری شب مانده رخت هستي بر بست - و از خلوص اخلاص و رسوخ عقیدت جان بر آستان جانان سپردن که نهایت آرزوی نیاز مندان جانباز است نصیب او شد - و چون این معني بعرض اقدس رسید رضامندي که سرمایهٔ رضوان الهي است و پیرایهٔ غفران نامتناهي ظاهر ساخته متاسف گشتند - و مبلغي برای سرانجام مصالح این سفر واپسین از سرکار مرحمت نموده فرمودند که قاضي محمد اسلم و جمعي از فضلا و صلحا حاضر گشته در دامان کوه عقابین که جنوب رویهٔ کابل است و مدفن اخیار و ابرار بطرز شایسته در نخستین منزل بطریق امانت نگاه دارند و پس از چندی بموجب وصیتش بدار الخلافهٔ اکبر آباد برده در مقبرهٔ که پهلوي مسجد خود برای خویش بنا نموده بگذارند *

بیست و سیوم [جمادي الاولی] دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی عربی موسوم به هي ظفر با زین طلاي مینا کار - دیگري عراقي مسمی بفتح بوز با زین طلاي سادهٔ ببادشاهزادهٔ کامگار محمد شاه شجاع بهادر عنایت شد *

بیست و پنجم ماه مذکور محمد زمان طهراني و بختیار خان دکني را بعنایت خلعت و اسپ نوازش فرموده ببدخشان رخصت نمودند - و پنج لک روپیه با ایشان نزد قلیچ خان فرستادند *

رسیدن درة التاج خلافت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ببلخ و توجه نمودن به تنبیه بیگ اوغلی وغیره که با حشری در نواحی آقچه فراهم آمده بودند و حروب ان والا گهربا عبد العزیز خان و برادران او

شرح این مقال آنکه عبدالعزیز خان از قرشی رو بکنار جیحون نهاده بیگ اوغلي را با گران لشکر توران از نوکرو المان پیش از خویش فرستاده بود - و مقرر ساخته که از آب جیحون بگذر کلیف عبره نماید - و بهادر خان برین معني آگهي یافته محافظت قلعهٔ بلخ را برام سنگه راتهور و حراست شهررا به شیخ فرید باز گذاشته خود با دیگر بندهاي درگاه خلایق پناه یک کروه از بلخ پیشتر شتافته در سمت گذر کلیف آمادهٔ کار زار نشسته بود - درین هنگام که فهرست صحیفهٔ مفاخر و معالی پادشاهزادهٔ والا گهر بسیار بوقت بنواحي بلخ رسیدند - خان یک منزل پذیره شده سلخ ربیع الثاني در کنار پل نذر محمد خان ملازمت نمود - و چون کیفیت گذاره شدن بیگ اوغلي با اوزبکیهٔ مذکور از آب آمویه و گرد آمدن این پراگندگان دین و دینی در حوالی آقچه و رسیدن قتلق محمد نزد بیگ اوغلي پس از فرار جنگ درهٔ کز برگزارد - پادشاهزادهٔ والا گهر بارشاد پادشاه دوربین حزم گزین مدافعت آن مخاذیل را اهم و احری دانسته غرهٔ جمادي الاولی به بلخ رسیدند - و بشهر در نیامده یک کروهی آن قریب مکاني که بهادر خان براي اقامت گزیده

بود معسکر ساختند - روز دیگر قلعهٔ درون و حصار بیرون را ملاحظه نموده خاطر از بند و بست آن فراهم آوردند - و اکابر و اهالیٔ آن شهر را در خور حال باکرام و انعام کامیاب گردانیده از خواجگان خواجه عبد الغفار ولد صالح خواجه که برادر هاشم خواجه ده بیدي و پیر عبدالعزیز خان است و خواجه عبدالولي را که از اولاد خواجه محمد پارسا است بمظنهٔ نفاق از روي احتیاط که نا گزیر سرداری است در خدمت گرفته بمعسکر بر گردیدند - و مادهو سنگه ولد راو رتن هادا را بمحارست قلعه - و شمشیر خان ترین را با جمعی از منصبداران و احدیان وتفنگچیان سوار و پیاده بنگاهبانیٔ شهرگذاشته سه روز برای تنخواه مواجب سپاه و سرانجام بعضي مهام دیگر توقف کردند - و ترتیب لشکر پیشین و پسین بصوابدید خیر اندیشان چنین مقرر شد که فوج قول بوجود نصرت آمود پادشهزادهٔ کامگار استظهار یابد - و بهادر خان با تمام سپاهي که همراه او در بلخ بود هراول باشد - و امیر الامرا برانغار - و سعید خان بهادر ظفر جنگ جو انغار - و پنجم این ماه بآرایش و توزک لشکر پرداخته کوچ نمودند و موضع یولبوغه مرکز رایات نصرت گردید - خط اهائي که ازان نامدار درین رکضت رفت عنقریب گزارش خواهد یافت - روز دیگر براي بستن جسورانهاری که در پیش بود مقام کردند - و بجد وکد تمام تا شب بر هر نهری پل بسته شد *

هفتم جمادي الاولی ازانجا کوچ کردند - و بدو روز حوالیٔ عالي آباد رفتند *

روز پنجشنبه نهم [جمادي الاولی] موافق بیست و سیوم خرداد که

ازین سوی علی آباد کوچ شد بمظنهٔ نزدیکی اوزبک امیر الامرا را ساقهٔ لشکر فیروزی ساختند - و بر بهادرخان که بدستور سابق مقدمه بود حراست پیش روی اردو مقرر گردانیدند - و خود از چپ و راست اردو را درمیان گرفته راهی شدند - و چون بموضع تیموراباد که یک کروهی فتح آباد است رسیده به ترتیب فرود آمدند - لشکر ادبار اثر اوزبکیه از اطراف بر اردو هجوم آورد - از امواج اقبال هرکه بطرفی فرود آمده بود بفوج مقابل گرم پیکار گشت - بهادر خان با رفقا بگروه انبوه که از پیش رو می‌آمد - باویزه درآمد - و امیرالامرا چون بنواحی اردو رسید و باغستان دران سمت از سپاه اوزبکیه آسوده دید پس ماندگان لشکر را باردو رسانیده مستعجلی برای ابلاغ حقیقت حال نزد پادشاهزادهٔ بخت بیدار فرستاد - و بدستیاری تائید ایزدی و پا مردی تیسیر سرمدی بمحاربهٔ مقاهیر متوجه گشت - اوزبکان نیز از باغستان برآمده رده آرا گردیدند - پادشاهزادهٔ عالمیان چون دریافت که بسیاری از سپاه اوزبکیه بر امیر الامرا هجوم دارند - راجه رایسنگه و راو ستر سال و غضنفر واد الله ویردی خان و مرشد قلی بخشی لشکر فیروزی را بکومک فرستادند - و به سعید خان بهادر ظفر جنگ که در بلخ بیمار شده بود ومیخواستند که اورا بحراست شهر بگذارند - و او از بسالت و اصالت ببودن شهر تن در نداد - مقرر ساختند که بنگاهبانی جانب چپ اردو که مکان نزول او بود پرداخته نگذارد که طغاة از انطرف باردو در آمده دست غارت که پیشهٔ این فساق است دراز کنند - و خود بمالش جمعی کثیر که روبروی دائرهٔ آن شیر بیشهٔ هیجا

بودند توجه نموده توپخانهٔ سرکار خود را سه چهار تیر انداز پیش راهي ساختند - تا بآن آتش افروز دشمن سوز خرمن حیات این احیاء اموات را خاکستر گردانند - از اطراف آتش قتال زبانه برکشید هر بار دو سه هزار سوار اوزبکیه بر هرفوجی از افواج سپاه ظفر دستگاه حمله میکردند - و ابطال نبردکار و رجال صفدر صفدار جمعي را به تیغ جانسوز و برخی را بسنان دل دوز ره گرای نیستي ساخته باز ماندگان را رهنمای هزیمت میگشتند - مخاذیل که فرار بي درنگ را غنیمت روز جنگ دانند باز گرد آمده بچستي و چالاکي بعرصهٔ ستیز می آمدند - از افواج نصرت امتزاج بهادر خان غنیم خود را از پیش برداشته بسر دادن توپ و تفنگ و بان آتش در نهاد آن گروه بد نژاد بر مي‌زد - اشرار بی هنجار به پشت گرمي بیشتر در زد و خورد بوده برخي مقتول و لختی مجروح میگشتند - و امیر الامرا با جمعیت خود و چندي از بندهاي پادشاهي پیش ازانکه کومک فرستادهٔ پادشاهزادهٔ کامگار باو برسد خصم خود را چون بنات النعش متفرق گردانید - و هر بار که جمعي ازان بخت برگشتگان در اثناي ستیز گریز آمیز اسپ ناکامي در عرصهٔ بدنامی می تاختند بعضی کشته میشدند - و لختي خسته بر میگشتند - تا آنکه بعون آسماني دلیران معرکهٔ قتال آن ستیزندگان اقبال را تا منزل قتلق محمد که از دایرهٔ بیگ اوغلی پارهٔ دور بود رسانیدند - و درانجا نیز قرار نداده پیشتر راندند - وخیمهٔ قتلق محمد با بسیاري از دواب و اسباب او و رفقاي او تاراج نموده سالما غانما برگردیدند - و سعید خان بهادر ظفر جنگ که حفظ جانب چپ

لشکر فیروزي بعهدهٔ او باز گذاشته بودند از ضعف بیماري برنیامده صادق بیگ بخشی خود و جهان افغان را که نوکر شمشیر گذار جمعیت دار او بود با چارصد پانصد سوار فرستاد - که درین طرف جوي که از کنار اردو میگذشت پاي ثبات استوار داشته غنیم را از قصد این سو باز دارند - و نگذارند که هیچ یکی از نهر بگذرد - و بدیدن قلیلي از اوزبکیه فریب نخورده خود نیز از نهر عبور ننمایند - چون این جماعه بموجب قرارداد بر کنار نهر رده بسته ایستادند گروهي از اوزبکان تاخته دران سوي جو شوخی و خیرگي بنیاد نهادند - گند اوران عسکر فیروزی از فرط شجاعت اندرز ظفر جنگ را فراموش کرده و تاب دلیري غنیم سیه گلیم نیاورده بچستي و چالاکي از آب گذشتند - و پس ازان که بر مقاهیر جلو انداخته نبردکنان قدري پیش شتافتند از اطراف و انجا جوق جوق مقهوران از کمینگاه برآمده بمردم خود ملحق گشتند - و مبارزان جان نثار را دایره وار احاطه نمودند - سعید خان بهادر برین ماجرا آگهي یافته خانه زاد خان و لطف الله خان را با فوجي بکومک روانه گردانید - اینان بسرعت هرچه تمامترخود را رسانیده دلیرانه بر مقاهیرتاختند - و بباد حمله جمعیت مخالف را متفرق ساخته جمعي را از هم گذرانیدند مقهوران بازگرد آمده در پناه دیواري که دران سمت بود تیراندازي نمودند - ازانجا که مخاذیل در تقابل افواج قاهره خصوصا فوج بهادر خان که با وجود فزونی مجاهدان ناموس پرست توپخانهٔ پادشاهي نیز همراه داشت نمیتوانستند کاري ساخت - و درین جانب جمعیت کمتر مشاهده نمودند چه جز جمعیت خان مزبور

جمعیتی نبود از فوجی که مقابل بهادر خان بود طایفه طایفه پی هم جدا شده بدینصوب تاختند - و چون هجوم بسیار شد شیران بیشهٔ هیجا داد نبرد دادند - و جمعی کثیر نقد جان در باختند - سعید خان خود نیز با جماعهٔ که نزد او مانده بودند سوار شده مانند برق و باد در رسید - و با وجود رنج و نا تنومندي مکرر بچپقلشهاي مردانه مناکیب را پراگنده گردانیده چندان کوشش نمود که بذات خود چند کس را مجروح ساخت - و نه زخم برداشت - آخرکار دست اسپش بسوراخی در شد - و او از زین بزمین آمد - و از پسرانش لطف الله خان از وفور حماست و حمیت ترددات نمایان نموده بزخمهاي منکر بر پشت اسپ در میدان گذشت - و بجای زندگانی فاني حیات جاوداني که نیکنامی دو جهاني است اندوخت - و خانه زاد خان نیز بعد از کشش و کوشش بسیار بزخمهای متواتر بیهوش شده از اسپ افتاد - درین اثنا پادشاهزادهٔ موید کامگار که از شنیدن خبر هجوم اوزبکیهٔ ادبار شعار بر سعید خان بهادر توپخانهٔ سرکار خود را برابر فوج مقابل خویش گذاشته فیل سوار با گروهی بکومك خان مذکور متوجه گشته بودند در رسیدند - مقهوران بدیدن رایات فیروزي بدین جانب تاختند - آن گوهر افروز نصرت و اقبال دو فیل مست را که پیش پیش میرفت بر مقاهیر دوانیده بجمعي از دلاوران عرصهٔ مبارزت حکم فرمودند که از دنبال اقبال در آمده بقتل بپردازند - بکمتر تلاش و پرخاش غنیم را پای ثبات از دست رفت - و از میدان پیکار بوادی فرار افتاد - دران هنگام که عصاة بد فرجام بفوج پادشاهزادهٔ بخت بیدار رو نهاده بودند برخي

از تابینان خان ظفر جنگ فرصت غنیمت دانسته اورا با خانه زاد خان که هنوز رمقي داشت از آوردگاه بر داشته بمنزل او رسانیدند و خانه زاد خان اول شب در گذشت - و چون بعد از توجهٔ گوهر اکلیل خلافت بکومک سعید خان بهادر از فوجی که برابر آن فرازندهٔ لواي فیروزی بود قریب چهار پنجهزار سوار دلیري نموده بغتة بر مردم توپخانهٔ پادشاهي حمله آوردند - و اینان ثبات قدم ورزیدند - بهادر خان که غنیم خود را بر داشته معاودت نموده بود تاخته آن مخذولان را از پیش برداشت - اگر بهادرخان که تمام لشکر بلخ با او بود همچنین که کومك اینجماعه نمود کومک سعید خان بهادر و پسوانش که ممکن بود میکرد یا نصف جمعیتي که با او بود بکومک میفرستاد کار آنها باینجا نمیرسید - و غنیم منکوب و مقهور بر میگردیدند - وازان رو که امواج قاهره از بام تا نصف النهار ره نوردیده و ازان تا شام بقتال و جدال پرداخته از هر سو غنیم را آواره ساخته بودند سالار سپاه اقبال عنان یکران بمنزل منعطف گردانید - و امیرالامرا نیز بعد از نماز مغرب مظفر و منصور رسید - و باشارهٔ آن والاگوهر سرداران ظفر آئین کوه تمکین بر دور اردو سلچارها مقرر نموده و در هر جانب با سپاهیان نبرد گزین مراسم حفظ و حراست بتقدیم رسانیده شب گذرانیدند - روز دیگر که دهم جمادي الاولی مطابق بیست و چهارم خرداد بود امیر الامرا خبر توقف عسکر گیتی کشا درتیمور آباد شنفته بخدمت پادشاهزادهٔ جهانیان معروض داشت که درین هنگام اقامت نمودن مصلحت نیست اولی آنکه بسرعت هرچه تمامتر خود را به بنگاه مقاهیر رسانیده

دستبردي نموده آید - پادشاهزادهٔ جهان بصوابدید امیر الامرا ازان منزل کوچ فرمودند - و انواج فیروزی را ترتیب داده و محافظت جانب چپ اردو بعهدهٔ راجه رایسنگه و راو ستر سال و برخي از راجپوتان و جمعی از برق اندازان خویش مقرر نموده و اردو را از چار طرف درمیان گرفته به بنگاه بیگ اوغلي که در موضع پشائي از مضافات آگچه بود روانه گشتند - گروه خوش اسپهٔ اوزبکیه فوج فوج از پیش و پس و یمین و یسار نمایان شده از هر جانب شوخی می نمودند - و هر بار که بتاخت می پرداختند جمعي بضرب توپ و تفنگ و بان و تیر و تیغ و سنان جنگ آوران نصرتمند هلاک میگردیدند - برخی از دلیران لشکر فیروزي نیز مجروح و مقتول میگشتند - انجام کار ادبار پژوهان ضلالت انتما که درین تگا دو جز یاس و نا کامی نصیبه نداشتند - گروهي را در یمین و یسار انواج قاهره گذاشتند - تا از دور خود را می نموده باشند - و بسیاری را گرد آورده همه یکمرتبه بفوج هراول رو نهادند - و چون مردم توپخانه و دیگر بندهاي پادشاهي که با بهادر خان دران فوج بودند در دفع اشرار مساعی جمیله بتقدیم رسانیدند - مخانیل جمعي را بکشتن داده از عرصهٔ پیکار رخ بر تافتند - و به بنگاه خویش راهی شدند باشد که اندوختهاي خود را از نهب و غارت بهادران ظفر نشان محافظت توانند نمود - درین اثنا بیگ اوغلي از برابر پیدا شده مقاهیر را از راه بر گردانید - و جوقي بر روي فوج هراول نگهداشته خود با سایر لشکر بر فوج امیرالامرا هجوم آورده تیر اندازي نمود امیر الامرا و همرهانش ثبات قدم ورزیده بیکبار برلن گروه تیره

روزگار جلو انداختند - درین هنگام پادشاهزادهٔ بخت بیدار هیکومک در رسیده بهادران عرصهٔ شهامت را مستظهر گردانیدند - به نیرنگی اقبال عدو مال جمعی از خداوندان زر و مال بخاک هلاک افتادند - و بیگ اوغلی و دیگر بقیة السیف ماندند روزگار خویشتن پراگنده شدند - و چون دریافتند که این مرتبه نیز نقش مراد بر لوح خواهش چنانچه باید نه نشست جوق جوق از هم جدا شدند - و دور اردو را احاطه نموده جنگی بگریز میکردند - و هرگاه قابو می یافتند تاخته بر برخی از لشکریان تیر میزدند - و چندی را بکشتن داده ناکام برمی گشتند - افواج قاهره هم بمقاتله و مجادله و هم بصیانت و پاسبانی اُردو و دواب وبنهٔ لشکریان پرداخته ره می نوردیدند - تا آنکه بمعسکر بیگ اوغلی رسیدند - ازانجا که مقاهیر از طعن و ضرب دلاوران خونخوار دستخوش رعب و هراس شده بودند در دایرهٔ خود نیارستند ثبات ورزید - و تمامی خیمه و اسباب با اسپ و شتر و سایر دوابی که در بنگاه مخاذیل بود بدست مجاهدان ظفر شعار افتاد - و هزاران نفوس از محال و مواضع آن نواحی که اسیر ظلمه شده بودند بسطوت اقبال جهانکشا رهائی یافتند - و اختر سماء عظمت و جلال با افواج قاهره در معسکر اوزبکان نزول فرموده روز دیگر بجهت استخبار مدابیر که بهزاران خواری آواره گشته بودند توقف نمود درینولا خبر رسید که قتلق محمد و بیگ اوغلی و دیگر اوزبکیه بصوب علی آباد شتافته اند و سبحان قلی که عبد العزیز خان اورا قلماقی داده بخان خرد موسوم ساخته بود با گروهی انبوه از آستانهٔ

علویه گذشته بانجانب آمده - وگمان آنست که بر شهر بلخ رفته گرد فسادی برانگیزد - پادشاهزادهٔ والا مقدار بصوابدید اولیاء دولت روز افزون از موضع پشائي ببلخ مراجعت فرمودند - در حوالئ علي آباد مخالفان فوج فوج از میان عمارات و ریاض آن قریه بیرون آمده بآئین نکوهیدهٔ خود از ارجاء عساکر منصوره در آمدند - و جمعي بهراول روبرو شده و از روی جسارت تاخته به تیراندازي پرداختند گنداوران لشکر فیروزي آتش قتال بر افروخته آویزش سترگ نمودند - مقاهیر پس از فراوان جد و جهد جوقي بکشتن داده قرین یاس و ناکامي خود را عقب کشیدید - وازانجا که در اثناء نبرد بهادر خان جمعي از مقاهیر فرصت یافته از پیش رو بارادهٔ نهب و غارت باردو در آمده بودند او بعد از آگهي بسرعت هرچه تمامتر در رسیده فتنه پژوهان را منهزم گردانید - و چون فوج عظیم بر قول و برانغار عسکر ظفر پیکر تاخته بستیز و آویز اشتغال نمودند پادشاه زادهٔ والا گهر بمردم توپخانهٔ خود و تفنگچیان امیر الامرا امر نمودند که بضرب بادلیج و ضرب زن و بان و تفنگ اساس هستئ آن گروه بی فرهنگ از بیخ براندازند - و بذات خود در مراتب سپه داري و آگهي و سعي و ثبات و تقویت جنگ آوران ناموس جو و بهادران نبرد خود کار فرمائي و پیکار گرائي فروگذاشتی نه نموده سلک جمعیت مقهوران از هم گسیختند - و امیر الامرا نیز داد مردي و مردانگی داده ترددات نمایان بروی کار آورد - از کثرت و هجوم مقاهیر تمام روز بقتال و جدال گذشت - شامگاهان آنسوي علی آباد دایره گاه گشت - و ظاهر شد که درین تاریخ سبحان قلي باحشری

از بلخیان و المانان بآن لشکر پیوسته وازین رهگذر ازدحام مناکیب بیش از پیش بوده - شب دوشنبه سیزدهم جمادي الاولی عبدالعزیز خان نیز با یلنگتوش که آق سقال اوزبکیه است و فوجي که با او مانده بود بلشکر خود پیوست - یلنگتوش بر گزارد که در سواري نقاره ننوازند - چه اگر گندآوران عسکر پادشاهي بآوای نقاره دریابند که شما در کدام فوج اید غالب آنکه توپخانه را پیش رو داشته همه یک مرتبه بدان سو روان شوند - درین صورت اگر به نبرد پردازید نمي‌توانید مقاومت نمود - و اگر بر گردید غلبه و استیلای آن لشکر رو بفزوني خواهد نهاد - عبد العزیز خان آنرا پسندیده اصلا نزدیک لشکر نیامد - و چنان دور استاد که بودن او در فوج معلوم نشد - شبهنگام درین منزل خبر رسید که شاد مان پکهلیوال از آنچه و محمد طاهر برادر فرخ حسین از فتح آباد بطلب پادشاهزادهٔ جهانیان روانه شده بودند - و در راه یکدیگر پیوسته چون بموضع شیخ آباد رسیده اند گروهی از فتنه پژوهان اوزبکیه اینان را در یکي از ریاض آنموضع که دران فرود آمده بودند محاصره نموده اند - و از بیم تفنگچیان خراسانی که قریب صد کس همراه محمد طاهر اند دلیر در نمی توانند آمد - فرداي ان پادشاهزادهٔ کامگار بخت بیدار بهادر خان را با همرهان چنداول ساخته خود با امیر الامرا بدان صوب متوجه گشتند - مقاهیر خبر توجه پادشاهزادهٔ نامدار شنفته راه فرار پیش گرفتند - و شادمان ومحمد طاهر که آنچه لازمهٔ تردد بود بتقدیم رسانیده بودند سالما بملازمت آن والا گهر رسیدند - و اختر برج دولت بمنزلی که در حوالیٔ فیض آباد بر کنار بلخاب مقرر

گشته بود راهي گرديدند - از آغاز سواري عساکر منصوره همه جا افواج اوزبکان خيره چشم تيره دل که مانند مور و ملخ فراهم آمده بودند از اطراف و انجا به نبرد مي پرداختند - و هر بار فوجي ازان طايفه دليري نموده مي تاخت - و جمعي طعمهٔ نهنگ توپ و تفنگ مي گشتند - چون در اثناء مراجعت از شيخ آباد بصوب منزل تند بادي گرد انگيز بر خاسته روی هوا را بسان روز بد انديشان اين دولت تيره گردانيد - جوقی از فتنه سگالان باردو در آمده برخی از سوقه را مقتول و مجروح ساختند - و چند قطار شتر با بار گرفتند امير الامرا واقف گشته با مردم خود تاخت - و شتران را وا رهانده جمعی را بضرب تيغ سر افشان و سفان جان ستان روانهٔ ملک عدم گردانيد - پس از لحظهٔ بقدر بارانی شد - و غبار فرو نشست - اوزبکيه که دران روز بتازگي پی هم مالش يافته جوقی کشته و جمعي زخمي گشته بودند ازين جسارت سراپا خسارت خود را باز داشته تا وصول افواج قاهره بمنزل گرد پيکار نگرديدند *

چهار دهم [جمادي الاولی] مطابق بيست و هشتم خرداد که عساکر منصوره از نواحی فيض آباد بحرکت در آمدند - گروه اوزبکيه مقرر گردانيدند که تمامی لشکر خود را هفت فوج ساخته هر هفت با عساکر جهان کشا بجنگ بپردازند - و در ميدان پاي ثبات فشردهٔ نايرهٔ قتال بر افروزند - ازانجمله سه فوج بر قول و بر انغار لشکر روند - و باشليقی افواج سه گانه عبد العزيز خان و سبحان قلي و بيگ اوغلی بر خود گرفتند - اما عبد العزيز خان و برادرانش با زبون اسپها فوجها آراسته دور ايستادند - و خوش اسپها

پیش آمده جنگ میکردند - نخست یادگار سکریت که پیش نذر محمد خان توقابه که درین دولت جاوید طراز میر توزک و در ایران ایشک اقاسی باشی نامند بود - و سردار پیکار دیدهٔ آزمون کار - بانوجی از یکه تازان بر امیر الامرا دلیرانه تاخته نزدیک بود که خود را بدو رساند - امیر الامرا از دید این جرات و جسارت بخشم در شده تیغ خون آشام از نیام انتقام برکشید - و تکاور همت بجولان در آورد و گنداوران هر دو جانب به تیر و تیغ و تفنگ در آویخته آتش جنگ ملتهب گردانیدند - آخر کار یادگار بزخم شمشیری که بر رو خورد و اسپ او بزخم تفنگ از پا در آمدند - غلامان علیمردان خان امیر الامرا او را دستگیر نموده نزد خان آوردند - و گروهی از همرهانش ره سپر نیستی گردیدند - از مبارزان لشکر منصور نیز برخی جان درباختند - و بعضی چهرهٔ حماست بگلگونهٔ جراحت بر آراستند - و امیر الامرا که دران معرکهٔ جانبازی و سر اندازی از فرط شجاعت کمال استقامت واستقلال ورزیده غنیم را شکسته بود یادگار را بملازمت پادشاهزادهٔ والا گهر آورده مورد تحسین و آفرین گردید - چون عفو زلات و صفح جرایم از نبایل خصایل و جلایل شمایل این دودمان خواقین نشان است یادگار را بعنایت پادشاهي مستمال ساخته مطمین گردانیدند - عبد العزیز خان و سران لشکر او ازین هزیمت دل باي داده و تاب ضرب مجاهدان فیروزي دثار نیاورده دیگر بار دلیران خود را ترغیب تاختن ننمودند - اما تا پایان روز که افواج نصرت امتزاج بموضع یلکي آرق نزول نمود اطراف لشکر و اردو را نگذاشته در آویز و گریز بودند - و فرجي که با هراول عسکر ظفر پیکر آویزش

داشت به نیروی بسیاري از دولتخواهانی که درین فوج بودند آوازهٔ دشت ادبار گردید - و جمعی ازمخاذیل بکوی عدم فرو رفتند - روز دیگر که چهار شنبه پانزدهم جمادي الاولی بود همین که عساکر جهانکشا از یلکي آرق کوچ کردند - فتنه پژوهان افواج ادبار را توزک نموده از هر جانب جنگ کنان بره نوردي در آمدند - و چون روز گذشته از دست بهادران پیکار پرست مالش یافته مغلوب و مایوس گشته بودند هیچ جا جلو نینداختند - و در نزدیکی منزل گروهی از فوج خود برآمده بزمین قلبی که کنار بلخاب بود ایستادند - راجه پهارسنگه و معتمد خان میر آتش و نیکنام عم بهادر خان تاخته مخذولان را از پیش برداشتند - چنانچه جوقی از آسیمه سري و تنگی راه فرار خود را در آب افگنده به بئس المهاد شتافتند - آن روز پل دوست بیگ دایره گاه شد *

روز پنجشنبه شانزدهم [جمادي الاولی] چون لشکر عدو مال ازانجا کوچ نمود اوزبکیه در پناه اشجار و جدر ریاضی که بر سر راه بود تیر اندازي آغاز نهادند - و معدودي از تفنگچیان که با این جماعه بودند بانداختن تفنگ چندی را از گنداوران عسکر منصور زخمی ساختند - امیر الامرا از دید این حال تاخته مقاهیر را از درخت زار برآورد - و جوقی را بضرب تیر و تفنگ و نیزه و شمشیر از هم گذرانیده بقیة القتل را پرا گنده گردانید - در اثناء نبرد بانی بدست راست میونج بی‌دیوان بیگي عبد العزیز خان رسیده سه انگشت او را پرانید - چاشتگاه چون عساکر قاهره بفهر آبي رسیدند که دو معبر داشت و مقهوران آنطرف

نهر فراهم آمده هر دو را محدود ساخته بودند پادشاهزادهٔ والا قدر معتمد خان میر آتش را با توپخانهٔ پادشاهی و برق اندازان خود و تفنگچیان امیر الامرا تعیین نمودند - که بضرب توپ و تفنگ و بان ضلالت پیشگان را از کنار آب بردارد - چون آوای جان گزای توپ و تفنگ هوش از سر مخالفان برده رستخیز دیگر بر انگیخت ده پانزده اوزبک دران سوی جوعمامها بر گرفته گردانیدند - معتمد خان میر آتش کس بخدمت پادشاهزادهٔ کامگار فرستاده حقیقت معروض داشت - آن بخت بیدار امر نمود که اگر کسی از انجانب برای ادای مقصدی قصد این صوب نماید منع نکنند - بعد از حصول اطمینان دو سوار نزد پادشاهزادهٔ بخت بیدار آمده از قبل عبد العزیز خان برگزاردند که معتمدی معین شود تا برخی کلمات شنفته بخدمت بر گزارد - آن والا گهر میر محمد امین را با قباد ملازم خود روانه ساختند - از انطرف میرک شاه که سابقا دیوان امام قلی خان بود آمد - ایشان بین العسکرین یک دیگر را دریافتند - میرک شاه پیغام خان بر گذارد که چون شنیده شده که پیش نهاد همت فلکی مرتبت اعلی حضرت ظل الهی آنست که بلخ باز به نذر محمد خان عنایت فرمایند - سبحان قلی پسر خان است - و من او را قعل خانی داده ام امیدوار است که بلخ بدو مرحمت شود - پس از مراجعت میر محمد امین و قباد پادشاه زادهٔ جهانیان گفتند که رفته برگزارید که بی حکم مقدس بر امری اقدام نمی توانیم نمود - حقیقت واقعه عرضه داشت می نمائیم - هرچه حکم شود فرمان برداریم -

و آن روز موضع یَاندَرک محط رایات فیروزی گردید - آخر روز باز بسیاری از مخاذیل از ریاضی که محاذی لشکرگاه بود بیرون آمده بارادهٔ نبرد ایستادند - و تفنگچیان پادشاهزادهٔ نصرتمند و امیرالامرا بضرب تفنگ ره سپر گریز گردانیدند - روز دیگر باز اوزبکی هنگام کوچ آمده معروض داشت که محمد یار سرای و نظر قطغان و رحیم پروانچی و میرک شاه از قبل عبدالعزیزخان آمده بیرون اردو ایستاده اند - شخصی معین گردد تا مطلب را دریافته بسمع عالی برساند - دیگربار میر محمد امین مامور گشته نزد آمدها رفت - برگزاردند که خان می خواهد که پادشاهزادهٔ بخت بیدار امروز در همین منزل توقف نمایند تا یلنگتوش و بیگ اوغلی بملازمت آمده برخی سخنان ناگزیر بعرض برسانند - پاسخ شد که چون لشکر بره نوردی درآمده است پس از رسیدن شهر هر کرا خواهند بفرستند که باداي مدعیات بپردازد - و آن روز یولبوغه سخیم گشت *

روز دیگر شنبه هیژدهم جمادي الاولی در ظاهر بلخ فرود آمدند - اگرچه اوزبکان درین دو روز بجنگ و پرخاش نپرداختند اما همه جا همراه بودند - و بموضع شهاب رفته سه روز دران مکان گذرانیدند - و ازین گفت و شنود در لشکر مخالف شهرت یافت که کار بصلح می گراید - و حال آنکه از تدبیرات سقالان اوزبکیه بود که چون دیدند که المانان ازانچه بامید آن جمع شده بودند مایوس گشته مي خواهند که از دریا بگذرند چنین شعبده برانگیختند تا روزی چند توقف نمایند - بنابران درین ایام

سه گاه المانان فراوان اسپ بعسکر فیروزي آورده مي فروختند - چنانچه دو سه هزار اسپ را مبارزان نبرد آزا خریدند - آخر کار پادشاه زادهٔ ظفر شعار حزم دثار منع آن گروه غدار نموده فرمودند که باوجود جنگ و پیکار آمدن این گروه ادبار بلشکر اقبال مصلحت نیست *

گزارش باعث کمی سپاه اقبال - و فیروزی این فیهٔ قلیله درین معارک ابطال و مجامع رجال - و فزونی لشکر نکبت اثر اوز بکیه ناگزیر دانسته ضمیمهٔ دیگر وقایع این شگرف نامه مي گرداند - تا دیده ور انصاف گزین را دلیلي واضح و شاهدی لایح باشد برین که فیروزي بتائید یزداني و بهروزي به تیسیر آسمانی است نه بتدبیر انساني - بیان این معني برسم اجمال آنکه از جملهٔ پنجاه هزارسوار که در سنهٔ ماضیه با پادشاهزادهٔ والا نسب مراد بخش بتسخیر بلخ و بدخشان معین گشته بودند بعد ازانکه آن ملک داخل ممالک محروسه شد گروهي حسب الطلب بعتبهٔ فلک رتبه برگردیدند - و سپاهی که با بهادر خان و اصالت خان دران ولایت ماند بیشتری بضبط حدود و حفظ ثغور و محارست قلاع می پرداختند - و تا آمدن پادشاه زادهٔ کامگار محمد اورنگ زیب بهادر هرکدام در محل خود بخدمت مامورة اشتغال داشت - چنانچه قلیچ خان با گروهی در طالقان و آن حدود و رستم خان با لشکری در اندخود - و سعادت خان با جمعی درتزمذ - و شاه خان با فریقی درمیمنه - و راجه راجروپ با جوقی درقندز - و خنجرخان با فوجی در استاق - و طایفهٔ در شهر و قلعهٔ

بلخ - و فرقهٔ دراماکن دیگر - که پیش ازین بشرح و بسط نگارش یافته - پادشاه زادهٔ والاقدر پس از رسیدن بلخ هیچ کدام را نزد خود نطلبید - و از امرائی که بآن کامگار بخت بیدار معین شده بودند - و حکم جهان مطاع صادر گشته که از تیول و مواطن خود آمده در رکاب آن شهسوار میدان حمیت باشند - بعضي بندهای جمعیت وار مانند راجه جی سنگه که دو هزار سوار همراه داشت و چندي دیگر در رسیدن درنگ نمودند - و برخی مثل الله و یردی خان و نجابت خان ولد میرزا شاه رخ و میر را نوذر صفوي و غیر ایشان از بی توفیقی بکابل نیارستند رسید - چه جای لاحق شدن بپادشاهزادهٔ والا نژاد - و ازین رو در همگی پیکارها این کتیبهٔ نصرت نصیبه از نصف اشکری که سال گذشته باین ولایت معین شده بود زیاد نبود بل کمتر بود - و از اوزبکیه عبد العزیز خان با هردو برادر و همگی اوزبکان چه علوفه خوار و چه آب خوار و علف خوار توران و بلخ و بدخشان فراهم آمده بودند - چنانچه آق سقالان پیکار دیدهٔ این طایفه می گفتند که در هیچ یساقی سپاه ماوراءالنهر این قدر نبوده - حضرت گیتی ستانی فردوس مکاني انار الله برهانه در گرامي صحیفهٔ که بواقعات بابری موسوم است - و آن بخط اشرف در کتاب خانهٔ خاصهٔ پادشاهی موجود - بتقریبی نگارش نموده اند که درمحاربهٔ که میان عبدالله خان والی توران و شاه طهماسپ دارای ایران بروی کار آمد لشکر اوزبیک یک لک و پنج هزار سوار می گفتند - و سپاه قزلباش چل هزار سوار برخی از معتبران اوزبکیه که درهمگي مصافها همراه عبدالعزیزخان

بوده بعد ازان روی ارادت بحریم حرم احترام جهان بانی آورده اند برگذاردند - که جمیعت اوزبك درین معارک نیز از صد هزار سوار بیشتر بود - لیکن پس ازان که عساکر جهان کشا برگردید از تقریر بعضی بندگان معتمد راست قول کار کردهٔ پیکاردیده بعد از استفسار خدیو حق پژوه ظاهر شد که ازانچه اوزبکیه میگفتند کمتر بوده - و ازانجا که حماة دین را گمان غالب آن بود که اوزبکیه از غرور و فزونی سپاه به پیکار صف نبرد ارا خواهند گشت - اردوی بزرگ را با احمال و اثقال همراه داشتند - چون غنیم باوجود بسیاری جنگ صف نتوانست کرد - به قزاقی گرائید - هم بمحارست اردو و هم بمحاربت غنیم می پرداختند - و همیشه از چار سو هنگامهٔ قتال گرم داشته و بانداختن توپ و تفنگ و بان و زدن تیر و تیغ و سنان مناکیب را ره گرای هزیمت ساخته برخی را مقتول و لختی را مجروح میگردانیدند - درین حروب از مخاذیل قریب پنج شش هزار کس بیشتری بزخم توپ و تفنگ و بان بادیه پیمای نیستی گشتند - و از غزاة دین همکی پانصد شش صد کس بدایهٔ والای شهادت رسیدند - غرهٔ ناصیهٔ جهان بانی پادشاه زاده محمد اورنگ زیب بهادر درین ایام هفت کانهٔ قتال با انکه فیل سواره بودند حفظ الهی و اقبال شاهنشاهی را درع اقوی و ترس اوفی دانسته بجوشن پوشیدن و سپر داشتن نپرداختند - و هرگاه طغاة کار بر حماة دین و دولت تنگ می گردانیدند بسان شهاب ثاقب رجم آن شیاطین صورت و معنی مینمودند - الحق درین معرکهٔ مرد آزما نبردی بروی کار آمده که گزارش

تفصیل آن بی تدوین نامهٔ جداگانه صورت پذیر نیست - عبد الله بیگ برای نبیرهٔ شکور بی اتالیق امام قلیخان که در جمیع مراتب پیگار و مدارج کارزار همراه اوزبکیه بود - و از مکنون بواطن این طبقهٔ خبیث ضمایر - و مذکور السنهٔ این طایفهٔ قبیح مناظر - از قرار واقع آگاه است - و بعد ازان که عبد العزیز خان از جیحون گذشت برهنمونی نیکبختی و سعادت منشی با چندی بارادهٔ بندگی این بارگاه گیتی پناه نزد پادشاهزادهٔ والا گوهر آمد - و آن عالیمقدار بآستان خواقین پناه فرستاده - و بار اول بمنصب هزاری ذات و چار صد سوار سر بلندگشته - بر گزارد - که بیگ اوغلی میگفت که با این تدبیر و تلاشی که از ما درین یساق بروی کار آمده جز ناموس پرستان حمیت دوست هندوستان هر لشکری که می بود چه قزلباش و چه غیر آن برهم میخورد - و چون تنبیه این گروه فتنه پژوه و تادیب اینجماعهٔ وخیم العاقبت چنانچه باید و بنهجی که شاید بی آنکه عساکر منصوره احمال و اثقال در شهر بلخ واگذاشته و جریده شده به پیکار بپردازند صورت‌پذیر نبود - چه اینان در جنگ قزاقانه مثل دکنیان اند - و در سپاهیگری و تاب محنت و مشقت ازانها بمراتب در پیش - پادشاهزادهٔ ظفر آماده که بمیامن تربیت و برکت ترشیح پادشاه مرشدان و مرشد پادشاهان بر مدارج سپه داری و نبرد گزاری نیک آگاه اند بآئین اورنگ آرای اقبال فرمان فرمای جلال خدیو دوربین خداوند صواب گزین که در ایام خجسته آغاز فرخنده انجام پادشاهزادگی بار دوم در حینی که قریب پنجاه هزار سوار یکدل و یک رو از همه دنیا داران دکن

فراهم گشته بملک پادشاهی آمده تمام بالا گهات و پایان گهات را بتصرف در آورده برهانپور را در محاصره داشتند ببرهانپور رسیده لشکر ظفر پیکر را از احمال و اثقال وا پرداخته و پنج فوج بسر کردگی پنج سردار جد کارکارگزار تعیین فرموده دمار از روزگار دکنیان نابکار برآوردند - و روز اول سواری آنها را پیش انداخته در هزارکس را علف تیغ خونخوار ساختند - تا آنکه دکنیان را مجال آن نماند که بروش خود جنگ قزاقانه توانند نمود - و فتوحات عظیم نصیب اولیای دولت روز افزون گردید - چنانچه در نخستین جلد این نگارین نامه در تضاعیف وقایع نهم سال بشرح وبسط گزارش یافته مقرر ساختند - که اردو و احمال و اثقال را با محمد سلطان خلف خویش در بلخ گذاشته جریده بمالش و تعاقب مخالفان بد مال برانید - بعد از شروع در تقدیم این تدبیر صائب عبد العزیز خان و سران اوزبکیه که در جمیع حروب لشکر گرانبار این دولت فیروزی آثار روی ظفر ندیده و جمعی را بکشتن و برخی را بخستن داده بادیه پیمای ناکامی گشته بودند چون برین معنی آگهی یافتند و دیدند که المانان بی دین و ایمان از شدت آویزه گاه و بیگاه این امروزندگان آتش قتال نا امید شده و از غارت مال مسلمانان که قوت حلال و قوت بال این اصحاب ورز و وبال است مایوس گشته قشون قشون بمساکن خود برمیگردیدند - روی جنگ صف کجا که فیروزی مدافعت قزاقانه در خود ندیده و دستخوش واهمه گشته درین روی آب زیاده برین توقف صلاح کار ندانستند - و از موضع شهاب بجانب شهرک شتافته بعضی زراعات آن حدود را آتش

زدند - و از هراس تعاقب لشکر فیروزي شهرت دادند که بر سر بدخشان میرویم - و از خلم راه را چپ کرده در یك روز ازانجا بساحل جیحون که نزدیک بیست کروه پادشاهي است شتافتند و سلخ جمادی الاولی که غرهٔ فیروزی سپاه نصرت دستگاه بود و منتهای دور دوم از ادوار جلوس والا عبد العزیز خان بهزاران بدنامی و فراوان پشیمانی و سرگردانی برجالهٔ که فورا بسته بودند نشسته بگذر ایواج از جیحون گذشت - و دیگران هرجا راه یافتند بنهجي که مالوف و مانوس این طایفهٔ بي الف و انس است بصد اضطرار و اضطراب عبور نمودند - و بسیاري غریق آن دریاي خونخوار گشتند - و ازین پیدا است که این قوم بي رای و رویت چه قدر مغلوب باس و مسلوب هراس گشته بودند - خردمند دیده‌ور داند که آنچه بر زبان حقیقت بیان گذشته و اکثری ازان در مطاوی وقایع جا بجا نگارش پذیرفته محض صورت است - و آن این است که دریساق بلخ چندین امور ناشایسته روی نمود - اول التماس کردن شاهزاده مراد بخش معاودت خود را از بلخ پیش ازانکه این ملک نوکشوده بضبط درایند - و حصون و ثغور آن استحکام و انسداد یابد - و تهانجات جا بجا بنشیند - و خاطر از حصول انتظام و اتساق بجمعیت گراید - و معاملهٔ نذر محمد خان منقح گردد - و لشکری که بتعاقبش رفته مراجعت نماید - و الوسات و اویماقات چغتائیه که پس از فراوان سال بدیرین آرزوي خویش که فرمان روائی صاحب و ولي نعمت قدیم دران دیار باشد رسیده بودند - و صاحب زاده گویان بهزاران شادماني به تمنی دریافت ملازمت او روي

امید بساحت بلخ آورده بیایند - و عرصهٔ آن مملکت از وجود بي سود اشرار نا بکار و فجار تیره روزگار اوزبکان تنگ چشم ظاهر و باطن و المانان بي ایمان وا پر داخته آید - و رعایا و کشاورزان استمالت یابند - دوم تعاقب نکردن بهادر خان و اصالت خان نذر محمد خان را و مراجعت آنها بدون ضبط و ربط حدود شبرغان و اندخود و چیچکتو و میمنه و بی آنکه خاطر به نشاندن تهانه در هرمکانی فراهم آرند و جمعی از مردم آن سرزمین را که قابلیت بندگیٔ عتبهٔ والا داشتند در سلک بندگان درگاه آسمان جاه منسلک سازند و الوسات و اویماقات آن نواحی را تسلیه و استماله نمایند - سیوم شتافتن پادشاهزادهٔ والا تبار محمد اورنگ زیب بهادر از بلخ بصوب پیش بقصد مالش غنیم - و این اول خطائي بود که ازان نامدار رفت - چه آن کامگار را دور نبایستي شتافت بل در چار پنج کروهي توقف بایستي گزید - که هم تردد از لشکر بشهر میسر میشود و هم احمال و اثقال زاید در شهر مي بود - و بجهت جریده شدن احتیاج بمعاودت بلخ نمی افتاد - و در نزدیکیٔ شهر منتظر پیکار بایستي نشست - اگر غنیم جنگ صف میکرد سزای کردار نابکار در کنار خود مي یافت - و اگر جنگ صف نمیکرد یقین که المانان بی دین و ایمان که بیشتر لشکر غنیم ایشان اند چون علوفه ندارند و به نهب و تاراج اموال مسلمین اوقات میگذرانند در ایام معدوده متفرق میگشتند - و درینصورت امواج قاهره را ازان رو که جریده مي بودند تعاقب آنها بسي آسان بود - دیگر هنگام قسمت امواج همگي لشکر بلخ را که بر لشکری که در خدمت پادشاهزادهٔ بختیار رسیده بود

فزوني داشت با بهادر خان تنها همراه نبایستی ساخت - بلکه در میمنه و میسره نیز قسمت بایستی - کرد - تا هرکسي غنیم مقابل خود را زده بر میداشت - و چشم زخمي که در جانب سعید خان رسید بروی کار نمي‌آمد - و پسرانش بقتل نمی‌رفتند - خطای دیگر آنکه بعد از معاودت بلخ پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر را زیاده از یک دو روز توقف نبایستی کرد - و یکهفته جمعي که نظر بر اغراض خود داشتند و چشم از حقوق تربیت و نمک خوارگی باز پوشیده بودند کار بند نبایستي شد - وبعد از استماع خبر فرار عبد العزیز خان جریده شده تعاقب او بایستی نمود - برین تقدیر عبد العزیز خان یا ماسور مي گشت و پهلوي سه برادر خود که در درگاه معلی اند می نشست - و یا در دریای جیحون غرق مي شد - و بهمین تکاپشی تمامی ماوراء النهر مفتوح میگردید *

چون گزارش فسحت ممالک محروسه و نگارش مجملي از حقیقت صوبجات و اظهار فراوانی خزانه و ابراز کثرت مواکب فیروزی که از آلاء جسیمهٔ ربانی و نعماء جزیلهٔ سبحاني است نا گزیر مقام بود راقم این نامهٔ مفاخر بتحریر آن پرداخت *

ذکر مملکت روز افزون

طول این مملکت که ازلاهري بندر تا سهلت (سلهت) است قریب دو هزار کروه پادشاهیست - هر کروهي پنجهزار ذراع - و هر ذراعي چهل و دو انگشت متساوي الخلقت - و عرضش که از قلعهٔ بست تا قلعهٔ اوسه است نزدیک هزار و پانصد کروه است - صوبجات این

معظم معمورهٔ عالم بیست و دو است که هریکی چندین سرکار دارد - وهر سرکاری چندین پرگنه - و هر پرگنه فراوان ده متعلق - عدد پرگنات چار هزار وسیصد و پنجاه است - شمار قریات عالم نهان واشکار نیکو داند - از جملهٔ پرگنات صوبهٔ دار الملک دهلی که اکنون بتاسیس قلعهٔ گردون اساسي که بامر عامر جهان خاقان گیهان بر کنار دریای جون بر افراخته شده و بشاه جهان آباد موسوم است و محتوی است بر دولتخانهٔ والا و دیگر عمارات آسمان گرا و ساعت سعادت آمای نزول معلی دران مغانی فلک فرسا بیست و یکم ربیع الاول سال بیست و یکم جلوس عالم آرا مقرر گشته - چنانچه در جلد سیوم گزارش خواهد یافت - بصوبهٔ دار الخلافهٔ شاه جهان آباد بر زبان روزگار مذکور است - و در صوبهٔ مستقر الخلافهٔ اکبر آباد و صوبهٔ دار السلطنهٔ لاهور چندین پرگنه است که هر یکی ده لک روپیه حاصل دارد برابر خراج تمامی ولایت بدخشان - و از قریات چندین قریه است که حاصل هر کدام بیست هزار روپیه است جمع تمامي ولایت هشت صد و هشتاد کرور دام است - که هشت ارب و هشتاد کرور دام باشد بدین تفصیل *

صوبهٔ دار الخلافهٔ شاه جهان آباد صدکرور دام *

صوبهٔ مستقر الخلافهٔ اکبر آباد نود کرور دام *

صوبهٔ دار السلطنهٔ لاهور نود کرور دام *

صوبهٔ اجمیر شست کرور دام *

صوبهٔ دولتاباد پنجاه و پنج کرور دام *

صوبهٔ برار پنجاه و پنج کرور دام *

صوبهٔ احمد آباد پنجاه و سه کرور دام *

صوبهٔ بنگاله پنجاه کرور دام *

صوبهٔ آله اباد چهل کرور دام *

صوبهٔ بهار چهل کرور دام *

صوبهٔ مالوه چهل کرور دام *

صوبهٔ خاندیس چهل کرور دام *

صوبهٔ اوده سی کرور دام *

صوبهٔ تلنگانه سی کرور دام *

صوبهٔ ملتان بیست و هشت کرور دام *

صوبهٔ اوڈیسه بیست کرور دام *

صوبهٔ کابل شانزده کرور دام *

صوبهٔ کشمیر پانزده کرور دام *

صوبهٔ تته هشت کرور دام *

صوبهٔ بلخ هشت کرور دام *

صوبهٔ قندهار شش کرور دام *

صوبهٔ بدخشان چار کرور دام *

ولایت بکلانه دو کرور دام *

جمع تمامیٔ مملکتی که از دیر باز باین دودمان والا شان متعلق است - هنگامي که اعلی حضرت بر اورنگ خلافت جلوس فرمودند هفتصد کرور دام بود - درین مدت بیست سال از فرط رعیت پروری و وفور آباداني و کثرت معموریٔ ولایت سوای چار صوبهٔ دکن و احمد آباد که بسنوح آفات سماوی و ارضي که از سال

میمون جلوس مقدس تا آخر سال پنجم دران ولایت عسرت آورد
جمعش رو بفزوني ننهاد - بل بحالت اصلی باز نگشت - و لهذا در
جمع این چار صوبه تخفیف داده آمد - صد کرور دام دیگر بران
افزایش یافت - و مجموع هشتصد کرور دام شد - و جمع ولایاتي
که درین عهد میمنت مهد کشایش یافته هشتاد کرور دام است
بدین تفصیل - از صوبهٔ دولتاباد که پنجاه و دو کرور دام جمع آنست
چنانچه نگاشته آمد - بیست و نه کرور دام جمع محالي است
که درین دولت گردون صولت انفتاح پذیرفته - محال باقي پیشتر
داخل ممالک محروسه بود - صوبهٔ تلنگانه سي کرور دام - صوبهٔ بلخ
هشت کرور دام - صوبهٔ قندهار هفت کرور دام - صوبهٔ بدخشان چار
کرور دام - ولایت بگلانه دو کرور دام صوبهٔ دولت آباد و برار و
تلنگانه که بنظام الملک تعلق داشت از قدیم باز بولایت دکن
شهرت یافته - چون سابقا قلعهٔ دولت آباد با تمامي ولایتش
بتصرف درنیامده بود و قلعهٔ احمد نگر از توابع آن مفتوح گشته
بنابران صوبهٔ دولت آباد را صوبهٔ احمد نگر می نامیدند - پس
ازان که درین دولت ابد مقرون بیشتر محال صوبهٔ دولت آباد
بادرْ فلک تمثال آن وسي و سه حصن حصین از مضافاتش که
همه بر شوامخ جبال واقع شده و برفعت و متانت و دشوار کشائی
زبان زد روزگار است و از سال چارم جلوس مقدس تا سال نهم
تسخیر پذیرفته بتصرف اولیاي سلطنت جاوید طراز در آمد
چنانچه درنخستین جلد بشرح و بسط نگارش یافته حکم شد که آنرا
در دفاتر صوبهٔ دولت آباد ثبت می‌نموده باشند - از همگی ولایات

BIBLIOTHECA INDICA;

COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED UNDER THE SUPERINTENDENCE OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

بادشاہ نامہ

THE

BADSHAH NAMAH,

BY

'ABD AL-HAMID LAHAWRI

EDITED BY

Mawlawis Kabír Al-Din Ahmad and Abd Al-Rahím.

UNDER THE SUPERINTENDENCE OF

MAJOR W. N. LEES, LL.D.

VOL. I.

CALCUTTA:

PRINTED AT THE COLLEGE PRESS.

1867.

فهرست مردمان و بلاد و فلعجات و دریاهائیکه در حصهٔ اول اولین دور بادشاه نامه مذکور شده اند بترتیب حروف هجاء - اما نامهائیکه در یک صفحه مکررا واقع شده است تعداد آن صفحه مکررا ننوشته شد بلکه بر یکبار اکتفا کرده آمد - بینندگان را باید که آن صفحه را کامل مطالعه کنند تا بر کل حالات مرقومهٔ آن صفحه مطلع شوند (هوحسبي ونعم الوكيل)

بسم الله الرحمن الرحيم

---

* حرف الف - کسان *

آتش خان دکني ۱۸۳ - ۲۹۳ - ۴۹۸

آصف خان یمین الدوله جعفر بیگ پیشتر اعتقاد خان بود ۷۰ - ۷۱ - ۷۲ - ۷۴ - ۷۵ - ۷۷ - ۷۹ - ۹۶ - ۱۱۳ - ۱۱۴ - ۱۲۵ - ۱۴۹ - ۱۶۵ - ۱۷۰ - ۱۷۶ - ۱۷۷ - ۱۷۹ - ۱۸۴ - ۱۸۶ - ۱۸۹ - ۱۹۳ - ۱۹۵ - ۲۰۴ - ۲۲۴ - ۲۲۸ - ۲۳۰ - ۲۴۲ - ۲۵۹ - ۲۶۸ - ۲۶۹ - ۲۷۴ - ۲۷۵ - ۲۷۶ - ۲۸۶ - ۳۰۷ - ۳۱۸ - ۳۲۹ - ۳۵۲ - ۳۶۶ - ۳۷۲ - ۳۹۵ - ۴۰۲ - ۴۰۴ - ۴۰۶ - ۴۱۱ - ۴۱۲ - ۴۱۳ - ۴۱۴ - ۴۱۵ - ۴۲۱ - ۴۲۴ - ۴۲۵ - ۴۲۸ - ۴۲۹ - ۴۴۰ - ۴۴۶ - ۴۴۹ - ۴۵۵ - ۴۵۷ - ۴۵۸ - ۴۶۰ - ۴۶۱ - ۴۶۳ - ۴۶۴ - ۵۳۸

آي خانم دختر عباد الله سلطان ۲۲۹ - ۲۲۰ - ۲۲۱

آي محمد تاشکندي .. ۳۹۷

ابا بکر میرزا مهین پور میرزا میران شاه ۴۵

سلطان ابراهیم ولد سلطان سکندر بن سلطان بهلول لودي .. ۴۷

ابراهیم افغان ۶۱

شیخ ابراهیم مجذوب قندوزي ۸۱
ابراهیم ادهم ۸۱
ابراهیم حسین مخاطب بمرحمت خان
۱۱۹ - ۱۸۳
ابراهیم خان .... ۱۲۵ - ۱۷۰
ابراهیم عادل خان ۱۶۰
میر ابراهیم رضوي خویش مرزا
یوسف ۱۸۴ - ۲۲۶ - ۲۹۶ - ۳۵۴
ابراهیم مرزا ۳۷۲
شیخ ابوالفضل ۱۰ - ۲۳۸ - ۲۳۹
سلطان ابوسعید مرزا پسر سلطان
محمد مرزا ۴۶
میر ابو البقا ۶۱
خواجه ابوالحسن تربتي ۷۱ - ۷۳
۱۱۵ - ۱۲۰ - ۱۲۵ - ۱۸۲ - ۲۰۳ -
۲۵۷ - ۲۷۶ - ۲۷۹ - ۲۸۸ - ۲۹۷ -
۳۰۰ - ۳۰۳ - ۳۰۷ - ۳۱۶ - ۳۵۶ -
۳۵۸ - ۳۶۷ - ۳۹۵ - ۴۰۵ - ۴۱۱ -
۴۲۸ - ۴۳۲ - ۴۴۹ - ۴۷۳
امام ابواللیث سمرقندي .. ۸۱
ابو الفتح دکني ۱۶۶
ابوالقاسم گیلاني حکیم الملك ۱۸۲
خواجه ابو هاشم ۲۱۸
ابو محمد کنبو ۳۱۵
خواجه ابو البقا ۳۹۸
سید ابوالفتح وکیل فتح خان ۴۱۰
ابو البقا برادر سعید خان ۴۱۷
قاضي ابوالفضل ۴۴۳
ابو البقا ولد احمد بیگ ۴۴۶
اجلا پسر جادون راي .. ۳۰۹
احمد یوسف اوغلاقچي .. ۵۴
سید احمد ۱۲۳ - ۲۶۰ - ۳۴۹
احمد خان نیازي ۲۹۶ - ۵۰۹ - ۵۱۷
احمد بیگ خان کابلي ۳۰۴ - ۳۷۲ -
۴۲۱
اخلاص خان پسر بایزید بیگ ۱۲۳ -
۲۰۰ - ۳۷۲ - ۴۴۶ - ۴۵۱
راول ادي سنگهه با کري ۵۱ - ۶۰
ارادت خان - میر بخشي بود من بعد وزیر
شد سپس اعظم خان ملقب گردید

۷۰ - ۷۱ - ۷۳ - ۷۴ - ۱۵۹ -
۱۸۶ - ۲۵۷ - ۲۸۹ - ۲۹۳ - ۲۹۴ -
۲۹۵ - ۳۰۲ - ۳۰۹ - ۳۱۶ -
۳۱۸ - ۳۲۰ - ۳۲۱ - ۳۲۲ -
۳۲۴ - ۳۲۵ - ۳۲۶ - ۳۲۷ -
۳۲۸ - ۳۲۹ - ۳۳۰ - ۳۳۱ -
۳۳۹ - ۳۴۰ - ۳۴۲ - ۳۴۳ -
۳۴۴ - ۳۴۵ - ۳۵۴ - ۳۵۶ -
۳۵۷ - ۳۵۸ - ۳۵۹ - ۳۶۰ -
۳۶۱ - ۳۷۰ - ۳۷۶ - ۳۷۷ -
۳۷۸ - ۳۷۹ - ۳۸۱ - ۳۸۲ -
۳۸۴ - ۳۹۴ - ۴۱۳ - ۴۲۳ -
۴۲۴ - ۴۳۲ - ۴۴۴

ارجمند بانو بیگم مهد علیا ممتاز الزمانی الملقبة بممتاز محل ۷۷ - ۷۸ -
۹۲ - ۹۳ - ۹۶ - ۹۷ - ۱۴۸ -
۱۵۱ - ۱۷۷ - ۱۸۰ - ۱۹۱ -
۱۹۲ - ۱۹۳ - ۱۹۷ - ۱۹۸ -
۱۹۹ - ۲۰۴ - ۲۲۹ - ۲۳۰ -
۲۴۳ - ۲۵۷ - ۲۵۹ - ۲۶۰ -

۲۹۷ - ۳۰۰ - ۳۶۷ - ۳۸۴ -
۴۰۲ - ۴۰۶ - ۴۲۲ - ۴۲۹ -
۴۵۲ - ۴۵۳ - ۴۵۴ - ۴۵۶ -
۴۵۸ - ۴۶۱ - ۴۶۲ - ۴۸۷

اردشیر محمد مسعود .. ۴۱۷
ارجن عموي رانا جگت سنگهه ۵۱۸
استاد علي قلي ۵۷
اسلام خان بخشي ۱۲۳ - ۲۴۱ -
۲۵۳ - ۲۶۸ - ۲۷۴ - ۲۹۱ -
۲۹۹ - ۳۰۶ - ۳۶۹ - ۳۹۵ -
۴۲۱ - ۴۵۱ - ۵۴۰ - ۵۴۲ -
اسد خان معموري ۱۸۳ - ۱۹۷ -
۲۸۸ - ۳۹۷
اسلام ارسلان بیگ مخاطب به شمشیر خان ۱۸۳ - ۴۰۱ - ۴۰۹ -
۴۱۷
شاه اسمعیل ۲۶۲
اسفندیار ولد حسین بیگ شیخ عمري .... ۳۰۶ - ۴۷۶ -
اسحق بیگ یزدي میر سامان

مهدعليا .... ۳۲۹ - ۳۹۳
اسلام خان ناظم احمد اباد ۳۹۶
اسد خان شجاع ولد معصوم خان
كابلي ۴۵۱
اسلام محمد پسر عبد السلام
فتحپوري ۴۹۶
اصالت خان ۴۱۲ - ۴۲۷ - ۴۳۲ -
۵۳۸
اعتماد خان سپس قزلباش خان
شده بود ۱۲۳ - ۲۰۴ - ۴۴۱
اعتقاد خان برادر يمين الدوله
ولد اعتماد الدوله ۱۲۵ - ۱۸۲ -
۲۲۹ - ۴۳۲ - ۴۴۸ - ۴۶۴ -
۴۷۲
اعتبار راو ..... ۳۴۳ - ۳۶۱
اعتماد الدوله .. ۳۸۸ - ۳۸۹
اعتماد راي .... ۴۹۴ - ۴۹۵
افضل خان ۷۴ ۳۶۵
افضل الدين خاقاني .. ۱۴۲
علامي افضل خان شيرازي ۱۷۶ -
۱۹۸ - ۲۲۹ - ۲۵۷ - ۲۸۲ -
۲۹۹ - ۳۰۷ - ۳۶۵ - ۴۰۸ -
۴۵۳ - ۴۶۴ - ۴۶۶ - ۴۷۸ -
۴۹۵
آقا افضل ۱۸۵
افتخار خان مخلص الله ولد احمد
بيگ خان كابلي ۱۹۸ - ۲۵۸ -
۲۹۹
افراسياب پسر مهابتخان ۴۲۸
جلال الدين محمد اكبر پادشاه
عرش آشياني ۱۶ - ۴۲ - ۶۶ -
۶۷ - ۶۸ - ۹۶ - ۱۱۰ - ۱۱۳ -
۱۲۴ - ۱۲۷ ۱۴۵ - ۱۵۴ -
۱۵۶ - ۱۵۷ - ۱۶۴ - ۱۸۰ -
۲۱۷ - ۲۱۸ - ۲۲۸ - ۲۲۹ -
۲۳۹ - ۲۴۴ - ۲۶۳ - ۲۸۵ -
۳۶۹ - ۴۳۳ - ۴۷۳ - ۵۳۱ -
۵۴۲
اكبر قلي سلطان كڪهر ۱۸۴ -
۳۰۳ - ۴۳۲

اکرام خان ولد اسلام خان فتحپوري
۱۸۴ - ۲۵۸ - ۲۹۹
اللهوبردي‌خان قبل معتقدخان بود
۷۳ - ۱۸۰ - ۲۵۳ - ۲۶۵ - ۲۷۵ -
۳۱۰ - ۳۱۹ - ۴۲۳ - ۴۲۵ -
۴۳۱ - ۴۷۷ - ۵۳۸
الهداد پسر رحیم خان .. ۱۲۵
الله یار خان کوکه ۱۶۷ - ۱۸۳ -
۳۰۶ - ۴۳۲ - ۴۳۵ - ۴۳۶ -
۴۳۸ - ۴۴۷
الفتان‌خان ولد میرزا رستم صفوي
۱۸۳
الیم سلطان ۲۱۷
الله قلي میر اخور ۳۹۷
رانا امر سنگهه ولدراجه گجه سنگهه
۸۰ - ۱۶۱ - ۲۲۷ - ۲۹۱
امیر خان و لد قاسم خان نمکي
۱۲۵ - ۱۸۳ - ۲۸۷
امام قلي خان والئ توران ۱۹۳ -
۲۰۶ - ۲۱۶ - ۲۱۹ - ۲۲۰ -
۲۲۱ - ۲۳۱ - ۲۳۲ - ۲۳۳ -
۲۳۴ - ۲۶۱
امام قلي و لد جان‌سپار خان
۲۴۴ - ۳۰۵
امام قلي میر زا ۲۶۴
بادشاهزاده امید بخش ۳۹۲
امیر بیگ ۴۲۲
امیر شاه ۴۲۶
امانت‌خان برادر علامي افضل‌خان
۵۳۵
راجه انیراي سنگهه‌دلن توپ سنگهه
دکني ۸۲ - ۱۲۱ - ۲۴۱ -
۲۷۹ - ۳۱۵ - ۳۲۴ - ۳۶۰ -
۴۹۳ - ۴۹۴ - ۴۹۵
انیان حافظ ۲۲۱
رانا اودي سنگهه ۶۴ - ۳۶۹
شیخ اوحد الدین کرماني ۸۱
اوداجیرام دکني ۱۸۲ - ۲۹۳ -
۲۹۶ - ۳۴۴ - ۳۹۵ - ۵۰۱ -
۵۰۳ - ۵۱۰

اوگرسین ولد ستر سال .. ۳۰۶
اهتمام خان میرآتش داروغهٔ توپخانه
۱۱۹ - ۱۲۳ - ۱۹۷ - ۳۲۳ -
۳۳۰ - ۳۴۰ - ۳۵۸ - ۳۹۷ -
۴۳۰ - ۵۴۳
ایشم خان قزاق ۲۲۰
ایمل ۳۵۰

* مواضع *

آمنه ۱۷۰
آشتي ۳۴۶
اتاوه ۱۹۱
اجمیر ۷۶ - ۸۰ - ۸۱ - ۸۲ -
۱۳۴ - ۱۶۵ - ۲۵۹ - ۳۷۲ -
۳۹۱ - ۴۷۶
اجودهن ۸۲
احمدابادِ ۷۵ - ۷۶ - ۷۷ - ۷۸ -
۷۹ - ۱۲۶ - ۲۲۸ - ۲۷۱ -
۳۶۳ - ۴۰۷ - ۴۵۲ - ۴۷۸
احمد نگر ۷۶ - ۱۷۹ - ۲۷۱ -
۳۲۰ - ۳۳۰ - ۳۹۹ - ۵۱۶
اخسیك قصبهٔ در ماوراء النهر ۴۶
اصفهان ..... ۲۱۹ - ۲۵۸
دار الخلافهٔ اکبرابادِ مسمی اگره
۶۲ - ۶۶ - ۶۷ - ۶۹ - ۷۰ - ۷۱ -
۷۵ - ۷۹ - ۸۲ - ۸۶ - ۸۷ -
۹۷ - ۱۱۳ - ۱۱۴ - ۱۱۶ - ۱۲۵ -
۱۲۶ - ۱۵۰ - ۱۵۴ - ۱۷۷ -
۱۹۴ - ۲۱۶ - ۲۳۳ - ۲۴۰ -
۲۴۳ - ۲۵۲ - ۲۵۴ - ۲۶۲ -
۲۶۹ - ۲۹۱ - ۳۰۶ - ۳۶۲ -
۳۹۰ - ۳۹۷ - ۴۰۳ - ۴۲۱ -
۴۲۶ - ۴۲۹ - ۴۵۰ - ۴۵۳ -
۴۶۹ - ۴۷۴ - ۴۷۵ - ۴۷۷ -
۵۴۳
اکبر پور ۳۳۶
آله باد ۱۲۶ - ۱۸۵ - ۳۴۸ -
۴۲۶ - ۴۲۷ ۴۵۲
اند جان ..... ۴۶ - ۴۷
انچرک ۲۱۳
انقري ۲۹۰

قصبهٔ اندول ٣٢٨
انبه جوكائي .. ٣٢٩ - ٣٤٦
انجن دوده .. ٣٣١ - ٣٣٩
انتور ٣٣٥
انتوله ١٦٨
اودي پور ١٦٨ - ١٧٠ - ١٧٥ - ٢٩٠
اورتن ١٧٠
اوكنه ١٧٠
صوبهٔ اوديسه ٢٠١ - ٣٧٣ - ٣٩٧ - ٤٥٠
اور گنج ٢١٧
اوندجه ٢٤٠ - ٢٤١ - ٢٤٢
اوجهر ..... ٣١٩ - ٣٢٩
اوجين ..... ٣٣٧ - ٣٦٦
پرگنه اوسه ٣٥٦
اوپركهتكه .. ٥٢٠ - ٥٢٤
ايران ٧٣ - ٢٢٠ - ٢٢٧ - ٢٣٢ - ٢٦٥ - ٢٨١ - ٣٠٤ - ٤٢٢ - ٤٣٣ - ٤٧٧
ايرچ ٢٤٦
اير كهتله ٣٢٨
ايلم ٣٣١
ايندور ٣٧٨
ايلچپور ٤١٨

* قلع *

قلعهٔ آسير .... ٢٦٦ - ٢٩٤
قلعهٔ احمد نگر ٥٤٠
قلعهٔ النگ ٣١٧
حصارامركوٹ ٦٦
قلعهٔ انبه جوكائي ٣٥٤
قلعهٔ انتور ٤٨٤
قلعهٔ اوندجه ٢٤٦
قلعهٔ اودگر ٤١٣
قلعهٔ ايرچ ٢٤٧

* بحار *

آب انک ٣١١
تالاب انا ساگر ٨٠

* حرف باء - کسان *

ظهیرالدین محمد بابر بادشاه فردوس مکاني ۴۲ - ۴۷ - ۶۷ - ۶۸ - ۹۵ - ۱۳۲ - ۱۶۲ - ۵۴۲

بایسنغر خلف شاهزاده دانیال ۷۳ - ۷۴

بابو خان کراني ۱۲۱

باقر خان نجم ثاني ۱۲۵ - ۱۸۲ - ۲۰۱ - ۳۳۲ - ۳۳۴ - ۳۷۳ - ۳۷۴ - ۴۳۰ - ۴۵۰

باگهه پسر رانا امر سنگهه ۱۷۳

خواجه باقي خان مخاطب به شیر خواجه ۷۳ - ۱۲۴ - ۱۸۱ - ۲۰۰ - ۲۲۰ - ۳۰۳ - ۴۳۶

بالچو قلیچ دامان قلیچ خان ۱۸۳ - ۱۹۰ - ۲۰۹ - ۳۱۱ - ۳۱۴

سید بایزید ۱۸۳

بابا خواجه مخاطب بجان باز خان ۱۸۴ - ۱۸۵ - ۲۹۹ - ۳۶۵ - ۴۷۶ - ۲۹۷ - ۴۷۶

باقي برادر کلان عبدالرحمن حاکم قباد یان ۲۰۷

باقي محمد خان ۲۱۷ - ۲۱۵

خواجه باباي آفتاب ۳۳۸

شیخ بابو ۳۹۶

بحري بیگ ۲۶۱ - ۲۸۱ - ۴۷۷

راجه بختاور ۵۴۰

مرزا بدیع الزمان پسر مرزا شاه رخ ۱۶۶ - ۱۷۰

بدن سنگهه بهدو ریه ۵۱۳

خواجه برخوردار ۱۱۹

میر برکه ۲۵۸ - ۲۸۱ - ۴۳۱

بسونت راي دکني ۱۸۳ - ۳۰۹ - ۵۰۰

راجه بکرماجیت سندر داس جگراج ولد جچهار سنگهه بندیله ۱۲۳ - ۱۸۴ - ۲۸۹ - ۲۹۰ - ۳۳۸ - ۳۳۹ - ۴۲۵ - ۴۹۸ - ۵۰۱ - ۵۰۳ - ۵۰۹ - ۵۱۸ - ۵۱۹ - ۵۲۱ - ۵۲۲ - ۵۲۴

راجه بکرماجیت بهدوریه .. ١٦٦
بلاقي پسر خسرو ٧٠ - ٧١ - ٧٢ - ٧٩
بلرام ولد راجه گوپال داس کور ١١٨ - ١٢٤
بلبهدهر سنگهاوت ١٨٤ - ٢٤١ - ٣٠٥
بنارسي هندو ..... ٧١ - ٧٥
بولا ٥٣٤
سلطان بهلول لودي ٥٣ - ٢٧٠ - ٣٠٤ - ٣٢١ - ٣٢٩ - ٣٣١ - ٣٥٤ - ٣٥٩ - ٣٧٥ - ٣٨١ - ٥٠٥ - ٥٠٩ - ٥١٤
خواجه بهلول بدخشي ٥٤
سلطان بهادر ٦٥
بهلول ميانه ..... ١٨٢ - ٢٨٩
راجه بهارت بندیله ٨٢ - ١٢٠ - ١٩١ - ٢٢٩ - ٢٤١ - ٣٠٢ - ٣٧٤ - ٣٧٧ - ٣٩٦ - ٤٠٥ - ٥٣٤ - ٥٤٢
سیدبهوه دیندار خان .. ٨٢ - ١٢١
بهادر خان اوزبك ....
بهادر خان روهله ١١٧ - ١٢٣ - ١٩١ - ٢٤٦ - ٢٤٨ - ٣٢٣ - ٣٢٤ - ٣٢٧ - ٣٨٠ - ٣٨١ - ٤١٥ - ٤٢٣
راجه بهیم پسر رانا امر سنگهه ١٢٣ - ١٧٣ - ١٨٦
شیخ بهنا ١٥٩
بهاریداس کچواهه ١٨٢ - ٢٠٥ - ٣٧٢
بهاریمل ولد کشن سنگهه راٹهور ١٨٥
بهرام نبیرهٔ خان اعظم .. ١٨٥
بهگوان داس پسر راجه نرسنگهه دیو بندیله ٢٠٥ - ٢٤١
بهادر برادر زادهٔ پیرا ٢٧٦ - ٣٢٣ - ٣٢٥
بهادر جي دکني ولد جادون راے ٣٠٩ - ٤٠٠ - ٥٠٣ - ٥٠٧ - ٥١٩

بهرجي زميندار بكلانه ۳۱۷ - ۴۱۹
بهرام ميرزا بن شاه اسمعيل صفوي ۳۹۰
بهيم سين ۴۲۳
بهادر كنبو ۴۳۵ - ۴۳۶ - ۴۳۸ - ۵۳۴
بهاگيرت بهيل ۴۴۹
بهيكوجي ۵۰۰
راجه بهادر سنگه .... ۵۱۷ - ۵۱۸
بهويت ۵۲۱
بهرام صادق خان ۵۳۹
بيرم دے ۵۱
راجه بيتهلداس پسر راجه گوپال داس كور ۱۱۷ - ۱۲۳ - ۲۴۱ - ۲۷۷ - ۲۷۸ - ۲۸۰ - ۳۲۴ - ۳۶۹ - ۴۱۰ - ۴۷۶ - ۵۳۸
راجه بير نراين ۱۲۱
بيرم بيگ تركمان ۱۲۴ - ۱۶۹ - ۱۷۰
بيكلرخان ولد سيد خان ۱۸۲ - ۲۲۱
بيتهوجي .... ۳۱۰ - ۳۶۰ - ۴۰۰
بيني داس ولد راجه نرسنگهديو بنديله ۳۶۸
بي بدل خان .. .. ۳۸۹ -
بي دل خان ۴۸۷

* مواضع *

بادبري ۱۷۰
قصبهٔ باري ۲۴۳ - ۲۴۴ - ۴۴۸ - ۴۹۳ - ۵۴۳
ولايت بالا گهات ۷۶ - ۲۴۸ - ۲۴۹ - ۲۵۰ - ۲۷۱ - ۲۷۳ - ۲۸۹ - ۲۹۴ - ۲۹۸ - ۳۰۲ - ۳۰۶ - ۳۱۸ - ۳۴۷ - ۳۵۲ - ۳۵۴ - ۳۶۲ - ۳۹۸ - ۴۰۱ - ۴۰۴
بالا پور .... ۲۸۹ - ۳۰۴ - ۴۱۱ -
باسم ..... ۳۱۵ - ۴۱۱
پرگنهٔ باري ۳۵۹
قصبهٔ بالني ۳۶۱
بالي ۴۳۷
بخارا .. ۸۱ - ۲۱۸ - ۲۱۹ - ۲۲۰
بدخشان ۶۵ - ۲۰۶ - ۲۲۰ - ۲۳۳ - ۳۷۲
بداون ۸۲

برهان‌پور ۷۶ - ۱۲۴ - ۲۰۰ - ۲۵۰ -
۲۶۶ - ۲۷۲ - ۲۷۳ - ۴۹۶ -
۳۰۰ - ۳۲۰ - ۳۳۲ - ۳۵۲ -
۳۶۲ - ۳۶۳ - ۳۶۵ - ۳۸۶ -
۳۹۰ - ۳۹۲ - ۳۹۳ - ۴۲۱ -
۴۲۳ - ۴۲۴ - ۴۲۷ - ۴۳۲ -
۴۴۳ - ۴۷۴ - ۵۱۷ - ۵۳۲
برار ۲۲۷ - ۲۹۸ - ۳۰۴ - ۳۰۷ - ۳۱۰
برتنگ ۳۰۳
قصبهٔ بریل ۳۴۶
بردوان ۴۳۶
برودة ۴۴۸
بشاوة ۲۵۱
بغداد ..... ۸۱ - ۱۵۷
بکلانه ..... ۳۰۱ - ۳۰۷ - ۳۱۷
بلخ ۲۰۶ - ۲۱۴ - ۲۱۷ - ۲۱۹ - ۲۲۰
۲۳۳ - ۴۳۱ - ۴۶۵ - ۴۷۰
صوبهٔ بنگاله ۶۴ - ۱۲۵ - ۱۲۶ - ۲۲۶
ملک بندیله ۴۲۵
بنارس ..... ۴۵۱ - ۴۷۸
بن ۵۰۶
بودن ۳۷۸
ولایت بوندي ۴۰۱
بهنبهر ۷۱
بهار ..... ۱۲۵ - ۲۲۸ - ۴۲۶
بهرایچ ۱۹۵
بهوراسه ۲۹۰
بهونسله ۳۲۷
بهوکري ۳۴۷
پرگنهٔ بهالکي ۳۵۶ - ۳۷۹ - ۳۸۱
قصبهٔ بهوم ۳۵۹
سرکار بهکر ۳۶۵
بهولنیري ۴۹۸
بیانه ۵۲
بیجاپور ۱۲۵ - ۱۷۰ - ۱۹۵ - ۳۴۴
۳۵۶ - ۴۱۷ - ۴۲۲ - ۵۲۰ -
۵۳۲ - ۵۳۷
پرگنهٔ بیر ۲۵۰ - ۳۲۱ - ۳۲۵ -
۳۳۱
بیضا پور .. ۳۲۷ - ۳۵۷ - ۵۲۶

بیجاگڈھہ ۳۳۶
بیلي ۳۵۴
بیدر ..... ۳۷۹ - ۳۸۲
بیکانیر ..... ۳۹۸ - ۴۰۹

* قلع *

قلعۂ بامیان ۲۶۰
قلعۂ باتورہ ۳۰۳
قلعۂ بندر ۳۵۶
قلعۂ بھالکي ..... ۴۱۱ - ۴۱۲
قلعۂ بیجاپور ..... ۳۶۰ - ۴۱۵

* بحار *

بان گنگ ۳۲۱

* حرف پے - کسان *

پایندہ محمد سلطان ۲۱۷ - ۲۱۸
راي پتھورا ۸۱
شاھزادہ پرویز ۱۶۵ - ۴۵۲ - ۴۵۶
سید پرورش خان بارھہ ۱۸۵ - ۳۹۷
پرتھیراج راٹھور ۱۸۶ - ۲۷۷ - ۲۷۸
۲۸۰ - ۲۹۶ - ۳۱۰ - ۴۷۷ -
۵۰۱ - ۵۰۴ - ۵۱۵ - ۵۲۱
پرتاب سنگھ اوجینیہ ۲۲۱
پرشوجي برادر کھیاوجي ۲۵۶ -
۵۰۸ - ۵۲۱
پرسرام ۳۲۵
پردل خان برادر دلاورخان بریچ
۳۸۴ - ۵۴۱
پرھیز بانو بیگم ۳۹۰
پرسوتم سنگھ نبیرۂ راجہ راج سنگھ
۵۴۴
پلنگتوش ۲۰۹ - ۲۱۱ - ۲۱۸ - ۲۶۰
۴۷۵
راول پونجا ۱۸۳
راجہ پہاڑسنگھ ولد راجہ نرسنگھہ دیو
بندیلہ ۱۹۷ - ۲۰۵ - ۲۴۸ -
۲۵۵ - ۳۰۳ - ۳۲۴ - ۳۶۰ -
۵۰۷ - ۵۰۹ - ۵۱۳ - ۵۱۸ -
۵۲۱ - ۵۲۴
پیرقلی سیستاني ۵۴
پیر محمد سلطان ۲۱۸
پیرمحمد خان ۲۲۰

پیرخان میانه ۲۴۱

* مواضع *

قصبهٔ پاني پت .... ۴۷ - ۳۶۶

پاتورہ ۱۷۰

پاتهري ۳۲۱

پانسی ..... ۳۵۹ - ۳۶۰

پاترہ ۳۶۰

پتن ..... ۴۷۸ - ۵۱۱

پرتور ..... ۳۳۱ - ۳۴۶ - ۳۶۸

پرینده ..... ۳۵۶ - ۳۵۷

پشاور .. ۱۹۰ - ۲۱۳ - ۳۱۱ ۳۱۲

قصبهٔ پلیته ۳۵۷

پمغان ۲۰۹

صوبهٔ پنجاب ۶۵ - ۲۱۸ - ۴۰۷ - ۴۲۱

پونه ۵۱۶

پهولیسور ۵۱۷

پیلاں ۱۲۵

پیگو ۲۶۸

پیپلانیر ۳۲۲

* قلع *

قلعهٔ پرینده .. ۳۵۹ - ۳۶۰ - ۳۹۴

* حرف تا - کسان *

تارنیمل ایدري ۵۱

تاماجي دورویه ۳۷۱ - ۳۷۸ - ۵۱۵ - ۵۳۲

تردي بیگ برادر قوج بیگ ۵۳

تردیك ۵۵

ترخان میانه ۱۱۹

ترکتازخان ..... ۱۱۹ - ۲۹۹

مصطفی بیگ ترکمان خان ۱۲۱ - ۱۲۳ - ۳۰۰ - ۵۰۵ - ۵۰۶

تربیت خان نبیرهٔ مقیم خان ۱۶۶ ۲۹۹ - ۴۳۱ - ۴۶۵ - ۴۶۶

ترسون بے قطغان حاکم اسکمش ۲۰۷ - ۲۱۸

تشریف خان ۱۸۲

تلوك چند ..... ۵۰۷ - ۵۱۹

تلنگ راي ۳۱۰

سلطان امیر تیمور صاحب قران ۴۳ - ۴۴ - ۶۸ - ۹۶ ۱۵۳

* مواضع *

تاریك آب ۲۱۴

قال گانو ۳۳۷

تتر ۷۸

ترمذ ۲۱۱

ترینگ [ترنبك] ۳۰۱ - ۳۱۷ - ۵۳۳

ترنکلواري ۳۶۸

تري گانو ۵۳۳

تلنگانه ۱۲۴ - ۲۹۸ - ۳۰۷ - ۳۱۵ -
۳۷۴ - ۵۳۴

تلنگي ۳۳۰

تنگ خرم ۲۱۹

توران ۱۹۴ - ۲۱۷ - ۲۱۸ - ۲۲۰ -
۲۳۶

* قلع *

قلعهٔ تلتم .. ۳۴۶ - ۳۶۸ - ۴۸۴

* بحار *

آب تپتي ..... ۲۵۱ - ۳۸۶

* حرف ٹے - مواضع *

ٹھٹھه ..... ۱۲۴ - ۲۴۴

* حرف ثا - کسان *

ثریابانوبیگم ۹۷ - ۱۹۲ - ۱۹۶ - ۳۹۲

* حرف جیم - کسان *

جان بیگ اتکه ۵۵

جان نثار خان ۷۵ - ۷۶ - ۱۱۸ -
۱۲۳ - ۲۶۰ - ۲۷۱ - ۲۸۸ -
۳۲۰ - ۳۹۹ - ۴۱۰ - ۴۷۶ - ۵۴۲

جان سپار خان ترکمان ۱۲۶ - ۱۸۵

سید جاجي حاجي پوري .. ۱۶۶

جادون رای کایتهه دیوان بیوتات
۱۶۹ - ۱۸۲ - ۳۰۸ - ۳۲۷

جاجم توقسانه ۲۰۷

جاني خان ..... ۲۱۷ - ۲۱۸

جان جهان پسر پیرا ۳۵۱

راجه‌چچهار سنگه‌ولد راجه نرسنگه‌دیو
بندیله ۱۸۲ - ۱۹۶ - ۲۰۳ -
۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۴۰ - ۲۴۱ -
۲۴۶ - ۲۴۷ - ۲۵۴ - ۲۸۰ - ۲۸۹
۲۹۶ - ۳۰۳ - ۳۳۸ - ۳۴۰ -
۳۴۳ - ۳۵۹ - ۴۰۵ - ۴۱۱

جسونت راي ۳۶۵
سید جعفر خلف سید جهانگیر ۷۳ -
۴۳۹
جعفر بیگ .. ۳۰۳ - ۴۴۳ - ۵۲۷
جعفرخان ۲۹۱ - ۴۰۹ - ۴۱۰ -
۴۴۶ - ۴۵۱ - ۵۳۸ -
جعفرنجم ثاني ۵۰۷
راجه جگت سنگهه ولد راجه باسو
۷۳ - ۱۸۳
جگمال ولد کشن‌سنگهه راتور ۱۲۱ -
جگت سنگهه پسر کلان کرن ۱۷۶ -
جگدیوراي برادر جا دون راي ۳۰۹ -
۳۱۰ - ۳۲۵ - ۴۰۰
جگجیون جراح .... ۳۱۶ - ۳۲۰
جگرام ولد هردیرام ۴۹۶
جگناتهه ولد دلپت راي ۵۰۹
جگجیون پسراوداجیرام ۵۱۰ - ۵۱۴
جلال ولد دلاور خان‌کاکر ۱۸۴
سید جلال بهاري ابن‌سید محمد ۲۰۵
سید جلال بخاري ۲۲۸
میرجلال الدین حسین ۴۵۸
میرجمله محمد امین میر سامان
۷۳ - ۱۸۱ - ۲۲۶ - ۲۵۸ - ۳۲۰ -
۴۵۳ - ۴۶۱
جمال نوهاني ۷۹
جمال خان‌قراول ۱۲۵ ۳۳۱
حکیم‌جمالاي‌کاشي‌دیانت‌خان ۱۹۱ -
۴۰۷ - ۴۱۹
جمالي ۲۹۶
سیدی جمال ۳۷۰
سید جمال الدین بارهه ۴۵۱
جمشید خان حبشي .. ۲۶۹ - ۲۹۹
جوهرخان حبشي ۳۶۸
جوهرخان دکني ۳۹۵
نورالدین محمد جهانگیر بادشاه
جنت مکاني ۴۲ - ۶۷ - ۶۸ -
۶۹ - ۷۰ - ۷۳ - ۷۴ - ۸۰ -
۸۲ - ۹۵ - ۹۶ - ۱۱۰ - ۱۱۳ -
۱۱۶ - ۱۲۰ - ۱۲۵ - ۱۲۶ -
۱۳۲ - ۱۳۷ - ۱۳۸ - ۱۵۹ -

١٦٢ - ١٦٥ - ١٦٩ - ١٧٤ -
١٩٠ - ١٩٣ - ٢٠٦ - ٢٢٤ -
٢٣١ - ٢٣٨ - ٢٤١ - ٢٤٤ -
٢٤٨ - ٢٥٨ - ٢٦٣ - ٢٦٧ -
٣١١ - ٣٨٨ - ٤٢٥ - ٤٥١ -
٤٥٨ - ٤٧٣ - ٤٩٣ - ٥٤٢ -
جهانگير مرزا نخستين پسر امير تيمور ٤٥
جهان آرا بيگم المدعوة به بيگم صاحب
٩٤ - ٩٦ - ١٧٨ - ١٩٢ - ٣٨٥ -
٣٩١ - ٣٩٣ - ٣٩٨ - ٤٠٦
٤٥٣ - ٤٥٤ - ٤٥٦ - ٤٦٠
٤٦١ - ٤٦٢ - ٤٨٧ - ٥٣٦
جهان خان كاكر ١١٩
خواجه جهان خوافي ١٢٣
جهانگير قلي خان ولد خان اعظم
گوكلتاش ١٢٦ - ١٨٢ - ٢٢١ -
٤٠٩
جهان بانو بيگم بنت شاهزاده مراد
٤٥٣ - ٤٥٦
شاهزاده جهان افروز ٣٩٠
راجه جيسنگهه نبيرهٔ راجه مان سنگهه
٧٦ - ٨٢ - ١٢٠ - ١٩٦ - ٢٠٤ -
٢١٢ - ٢٧٩ - ٢٩٥ - ٢٩٦ -
٣١٦ - ٣٢٣ - ٣٢٤ - ٣٥٧ -
٣٥٨ - ٣٥٩ - ٣٦٠ - ٤٠٣ -
٤٧٣ - ٤٩٢ - ٥٣٨
جيت سنگهه راٹهور - ١١٩
جيت سور - ٢٤١

• مواضع •

جاور - ١٧٠
جارول - ١٧٠
جالناپور - ٢٨٩ - ٣٠٩ - ٣٢١ - ٣٤٦ -
٣٥٤ - ٣٩٧
قصبهٔ جامكهير - ٣٣٠
قصبهٔ جاده - ٢٤٦
جلال آباد - ٢١٣
جمارتيكري - ٥٢٦
جنير - ..... ٢٧١ - ٣٣١ - ٣٥٧
ولايت جوده پور مايوار ١٥٨
جونپور .. ٢٢٨ - ٣٨٣ - ٤١٨

جويرة ۳۳۵

جيت كوپه .. ۳۵۶ - ۳۷۹ - ۳۸۱

* قلع *

قلعهٔ جونپور ۶۴

* بحار *

درياي جون جمنا ۶۱-۶۲- ۶۵- ۸۶ -
۱۲۴ - ۱۵۴ - ۱۵۶ - ۱۵۷ -
۲۲۸ - ۲۵۴ - ۴۵۸ - ۴۶۳ -
۴۸۸ - ۵۳۵ -

آب جيحون ۲۱۹

* حرف چے - كسان *

راي چندر بهان چوهان ۶۰ - ۵۲۱

چندر من پسر راجه نرسنگهديو
بنديله ..... ۲۰۵ - ۳۷۲

چنگيز ولد عنبر حبشي ۲۶۸

چنگيز خان ۴۶۷

* مواضع *

چاوند ۱۷۰

چار يكاران ۲۰۹

چاندور ۳۲۸

چاليس گانو ۳۲۸

چاكنه ۵۱۶

چنديري ۲۹۰

* قلع *

قلعهٔ چانپانير ۶۴

قلعهٔ چارجوي ۲۱۹

قلعهٔ چاندور .. .. ۳۰۳ - ۳۱۸

قلعهٔ چيتور ..... ۱۶۴ - ۳۰۵

* حرف حاء - كسان *

حاجي بے اوزبك ۱۶۷

حاجي خواجه ۱۹۶

حاكم خان ۴۷۵

حكيم حاذق پسر حكيم همام ۲۳۳ -
۲۳۶ - ۳۱۸

حبيب سور ۱۱۹

حسن خان ميواتي .... ۵۱ - ۵۷

حسين تيمور سلطان .. ۵۳ - ۵۶

خواجه حسين .. ۵۳ - ۵۷ - ۸۱

حسين ايلچي سيستان ۵۴

شاه حسين ياركي مغول غانچي ۵۵ - ۵۷

حسن بیگ پسر بیرم بیگ ترکمان ۱۲۴
حسن بیگ بدخشي ۱۲۵
میرحسام الدین ولد میرجمال الدین حسین ۱۶۶
میرحسام الدین آنجو ۱۸۱
میرزا حسن ولد میرزا رستم صفوي ۱۸۴ - ۲۰۵ - ۲۵۳ - ۳۰۶
حسن بیگ شیخ عمري ۲۱۸
حسن خواجه برادر عبدالرحیم خواجه ۲۳۴
حسن پسر پیرا ۳۴۹
سید حسن کمونه ۴۳۸
حسیني برادر باقرخان نجم ثاني ۴۴۵
حق نظر توپچي باشي ۲۰۷
حکیم الملك ۲۲۷
هلال خان ولد سلطان علاءالدین ۵۵
حمید خان حبشي ۳۷۸
حمید راو موهنیه ۵۱۷
حورنساء بیگم ۳۹۰
حیات ولد علي خان ترین ۱۱۹
میرزا حیدر ولد میرزا مظفر صفوي ۱۸۵ - ۲۰۳
آقا حیدر غلام بي نظام ۳۵۳
ملا حیدر خصالي ۴۳۲
حیات خان داروغه .... ۴۹۴ - ۴۹۵
حکیم حیدر علي ۵۲۰

* حرف خاء - کسان *

خان معظم آرایش خان ۵۳
خان اعظم مرزا عزیز گوکلتاش ۶۸ - ۱۶۷ - ۱۶۹ - ۱۷۵
خان لر خلف ذوالفقار خان قرامانلو ۷۳ - ۴۳۲ - ۴۷۶
خانجهان لودي پیرا ناظم دکن و برار و خاندیس ۷۵ - ۱۲۵ - ۱۸۲ - ۱۹۹ - ۲۰۲ - ۲۴۱ - ۲۴۶ - ۲۴۹ - ۲۵۵ - ۲۶۹ - ۲۷۴ - ۲۸۰ - ۲۸۸ - ۲۸۹ - ۲۹۰ - ۲۹۳ - ۳۰۰ - ۳۰۴ - ۳۱۱ - ۳۲۱ - ۳۲۴ - ۳۲۶ - ۳۲۷ -

۳۲۸ - ۳۳۴ - ۳۳۸ - ۳۴۸ -
۴۲۱ - ۴۸۲
خان عالم ۸۲ - ۱۲۰ - ۱۲۵ - ۲۲۸ -
۴۲۶
خان قلي بهادر برادر قليچ خان ۱۲۴
خانه‌زاد خان خان‌زمان مهين ولد
مهابت خان ۱۲۶ - ۱۵۸ - ۱۹۹ -
۲۲۷ - ۲۴۹ - ۲۵۰ - ۲۵۷ -
۲۶۹ - ۲۷۹ - ۲۸۸ - ۳۰۵ -
۳۱۷ - ۳۱۸ - ۳۶۷ - ۳۹۵ -
۴۰۰ - ۴۱۳ - ۴۲۴ - ۴۴۲ -
۴۴۳ - ۴۸۷ - ۴۹۷ - ۴۹۹ -
۵۰۰ - ۵۰۱ - ۵۰۳ - ۵۰۵ -
۵۰۶ - ۵۰۷ - ۵۰۸ - ۵۰۹ -
۵۱۰ - ۵۱۱ - ۵۱۲ - ۵۱۴ -
۵۱۶ - ۵۱۷ - ۵۱۸ - ۵۱۹ -
۵۲۰ - ۵۲۱ - ۵۲۶ - ۵۳۱ -
۵۳۳
خان دوران ۲۱۱
خان بيگ ۳۷۰
سيد خان جهان ۳۹۹ - ۴۲۵ -
۴۳۰ - ۴۵۰ - ۴۶۴ - ۴۷۴ -
۵۳۸ - ۵۴۰
خدمت پرست خان رضا بهادر ۷۷ -
۷۹ - ۱۱۴ - ۱۱۸ - ۱۲۳ -
۲۴۴ - ۲۵۳ - ۲۶۵ - ۲۷۷
خدمت خان خواجه‌سرا ۷۴ - ۴۲۱
خدارند خان ۵۲۰
خسرو گوكلتاش ..... ۵۴ - ۵۶
ميرزا خليل فرزند ميران‌شاه ۴۶
محمد خليل آخته بيگي ۵۶
مير خليل‌الله پسر مير ميران يزدي
۷۳ - ۲۹۹ - ۴۲۶ - ۴۵۱ -
۴۷۴ - ۵۳۵ - ۵۳۸
سبحان وردي خنجرخان ۱۱۹ - ۱۸۳ -
۲۰۸ - ۲۴۲
خواجگي اسد جاندار ۵۴ - ۵۶
خواص خان ۷۳ - ۱۸۱ - ۲۵۳ -
۲۷۸ - ۲۸۰ - ۳۲۴ - ۳۵۶ - ۴۱۴ -
۴۱۶ - ۴۷۵

ملاخواجه‌خان مخاطب‌بخواجه جهان
۷۸ - ۴۰۶
حکیم خوشحال پسر حکیم همام
۱۷۰ - ۱۸۲ - ۴۲۳
خیریت خان حبشي‌عم‌زندوله ۴۱۴ -
۴۱۵ - ۵۰۳ . ۵۰۹ - ۵۱۵ -
۵۱۶ - ۵۱۷
خیریت خان بیجاپوري ۵۰۰ - ۵۱۳

* مواضع *

خانوه ..... ۴۸ - ۵۱
ولایت‌خاندیس ۲۲۷ - ۲۵۱ - ۲۹۳ -
۳۱۰ - ۴۲۴
خراسان ..... ۸۱ - ۲۳۳ - ۲۶۳
خرمانه ازمضافات تیراه ۱۹۰
خلجي پور ۳۳۷

* حرف دال - کسان *

داؤد گماشتهٔ لشکرخان ۳۱۱
دادا پنڈت ۳۱۷
شاهزاده دانیال ۴۷۳
شیخ دبیر ۴۱۴
درویش محمد ساربان ۵۳
دریای روهله ۲۰۲ - ۲۲۶ - ۲۵۱ -
۲۷۰ - ۲۹۷ - ۳۰۰ - ۳۰۴ -
۳۲۱ - ۳۲۶ - ۳۲۷ - ۳۲۸ -
۳۲۹ - ۳۳۴ - ۴۸۳
درویش‌محمدخان دکني ۲۲۷ - ۳۲۵
درویش محمد پسر کلان ابراهیم
عادل‌خان ۳۶۰
دلاورخان خان خانان ۵۴ - ۱۲۳ -
۱۶۹ - ۱۷۰ - ۳۶۱
دلپت‌راي ۶۰
سید دلیرخان بارهه ۷۷ - ۷۹ .
۱۲۰ - ۲۶۸ - ۲۹۹ - ۳۰۰ -
۳۵۶ - ۳۶۱ - ۴۴۸
دلاورخان بریچ ۱۱۷ - ۲۴۱ - ۳۸۳ -
۳۹۸
دلاور خان کاکر .... ۱۶۷ - ۳۱۲
دلاور خان حبشي ۳۳۰
دلاور خان دکني ....۳۹۹ - ۴۴۳
دلیرهمت پسر مهابت خان ۴۲۸ -

۴۹۸ - ۵۰۱ - ۵۰۴ - ۵۰۷ -
۵۱۱ - ۵۱۶ - ۵۲۱
خواجه دوست خاوند ۵۳
دوست ایشک آقا ..... ۵۳ - ۵۶
دونکرسي ۶۰
راجه دوار کاداس کچهواهه ولد راجه
گردهر ۱۲۱ - ۳۰۵ - ۳۴۹
دوست بیگ ولد تولك خان ۱۶۶ -
۱۸۵
دوست خان ولد الف خان .. ۱۸۴
سلطان دولت افزا ۱۹۸ - ۲۵۹ -
۳۹۳
راو دودا ولد راو چاندا ۲۹۹ - ۳۰۵ -
۵۱۵ - ۵۲۱ - ۵۲۲
دولت غلام عادل خان ۴۰۴
دوتوناگ ناتهه .. .. ۵۱۵ - ۵۱۶
دیندار خان ۱۹۱
دیانت خان دست بیاضي ۱۱۹ - ۲۰۵ -
۲۵۸ - ۳۲۰ - ۴۳۲
دین محمد خان مشهور به یتیم خان
۲۱۷ - ۲۱۸
دیانت راي گجراتي ۳۶۵
دیال پسر شیرخان ۴۰۹

* مواضع *

دامن گانو ۳۳۰
پرگنهٔ در دال ۳۷۱ - ۳۷۸ - ۳۸۲
صوبهٔ دکن ۹۵ - ۱۲۶ - ۱۳۸ - ۱۶۷ -
۲۲۷ - ۲۳۲ - ۲۴۹ - ۲۵۷ -
۲۶۶ - ۳۰۳ - ۳۰۴ - ۳۱۰ - ۳۳۲ -
۳۳۸ - ۳۶۲ - ۴۲۲ - ۴۲۳ -
۴۲۴ - ۴۲۶ - ۴۶۸ - ۴۷۷ -
۵۳۶
ولایت دونگر پور ۶۰
دولت آباد ۲۵۱ - ۲۹۰ - ۳۰۹ - ۳۲۷ -
۳۳۱ - ۳۴۶ - ۳۵۸ - ۳۶۲ -
۴۱۷ - ۴۲۲ - ۴۲۹ - ۴۹۹ -
۵۰۱ - ۵۰۷ - ۵۱۷ - ۵۲۸ - ۵۳۳
دوکي چتالي ۴۲۰
دارالملک دهلي ۶۱ - ۶۳ - ۶۵ -
۱۲۶ - ۱۵۶ - ۲۰۹ - ۲۵۵ -

۳۵۲ - ۴۲۴ - ۴۲۶ - ۴۴۰ - ۴۷۲
دهول‌پور ..... ۲۷۷ - ۳۶۹
دهولیه ۳۰۱
دهارور ۳۲۱ - ۳۲۹ - ۳۴۶ - ۳۶۰ -
۳۶۱ - ۵۱۶
دهرن‌گانو .. .. ۳۲۸ - ۳۳۵
دهرم‌پوري ۳۳۶
ديت ۶۴
ديول‌گانو .... ۳۱۶ - ۳۲۱
ديبال‌پور ..... ۳۳۶ - ۳۳۷
ديکلور ۳۷۷

* قلع *

قلعهٔ دولت آباد نام قديمش ديوگڙ
و دهارا گڙ ۳۲۸ - ۴۱۰ - ۴۷۸ -
۴۸۴ - ۴۸۵ - ۴۹۶ - ۵۲۹
قلعهٔ دهارور ۳۳۱ - ۳۳۹ - ۳۴۵ -
۳۵۷
قلعهٔ ديکلور ۵۳۴

* بحار *

آب دردنه ۳۳۱

* حرف ذال - کسان *

ذوالفقار بيگ ترکمان .. ۱۸۵ - ۲۵۸
ذوالقرنين فوجدار سرکار بهرا يچ ۴۴۶

* حرف راء - کسان *

راجه راي‌سنگهه ولد راجه بهيم
۱۹۵ - ۴۲۱ - ۵۳۵
راجه رام‌داس نروري ۲۴۱
راوت‌راي دکني ۲۸۸
راگهو پسر جادون راي ۳۰۹
راجه رام‌داس کچهواهه ۴۹۴ - ۴۹۵
ربي‌راي ساتهيه ۳۲۸
راو رتن هادا ۱۶۶ - ۱۸۵ - ۲۱۲ -
۲۹۸ - ۳۰۴ - ۳۱۵ - ۳۱۹ - ۴۰۱
رحيم خان کاکر ۱۲۵
رحيم‌خان ولد آدم‌خان حبشي ۳۰۰
رحمان الله پسر شجاعت‌خان عرب ۳۰۵
رزاق بے اوزبک ۱۶۶
رستم ترکمان باشليغ .. ۵۵ - ۵۶
رستم‌خان برکي ۱۲۵
ميرزا رستم صفوي ۱۲۵ - ۲۰۵ -

۴۵۲ - ۴۶۱

رستم سلطان پسر ولي محمدخان ۲۱۹

رشيدخان خواجه سرا ۱۱۹ - ۱۲۳ - ۳۵۶ - ۳۶۸ - ۳۸۱ - ۴۴۱

رشيدخان انصاري ۱۸۳ - ۱۹۶ - ۳۲۹ - ۳۶۴ - ۳۸۰ - ۴۳۱

رضوي خان ۱۸۳

ميررضا ۲۵۸

رضاقلي ۳۷۰

رعايت خان ۳۰۳

ميررفيع الدين ۲۵۸

رقيه سلطان بيگم .. ۶۷ - ۱۳۲

حكيم ركناي كاشي متخلص به مسيح ۹۵ - ۴۴۱

رندوله پسر فرهاد ۳۴۴ - ۳۴۷ - ۳۵۴ - ۳۵۶ - ۳۵۷ - ۳۵۸ - ۳۷۱ - ۳۷۵ - ۳۷۹ - ۳۸۱ - ۴۹۸ - ۴۹۹ - ۵۰۳ - ۵۰۴ - ۵۰۸ - ۵۱۱ - ۵۱۴ - ۵۱۷ - ۵۱۸ - ۵۲۰ - ۵۲۴ - ۵۲۷

روشن راي بيگم ۹۷ - ۱۹۲ - ۳۹۲

راجه روزافزون ۱۸۲ - ۲۱۴ - ۲۴۱ - ۳۱۶

رومي خان ۴۱۱

روپ چند گوالياري ۲۹۹

روشن ضمير ولد صادق خان ۴۱۷ - ۵۳۹

* مواضع *

راجور ۶۹

ولايت رانا ۸۰

راج محل مشهور به اكبرنگر ۱۲۴ - ۴۳۳

ولايت رامن ۲۱۷

رام بهوري ۳۲۱

قصبهٔ راجوري ۳۲۱ - ۳۷۱ - ۳۸۲

راج پيله ۳۳۱

رامدوده .... ۳۴۷ - ۳۵۴

رامگانو ۳۶۸

رنتهنپور ۲۸۷

روم ۱۳۹

روتیه ۲۹۰

روهیله ۳۴۹

روهنکهیره ۵۱۷

رهتاس ۵۴۳

* قلع *

قلعهٔ رنتهنپور ..... ۲۹۲ - ۳۶۹

قلعه رهتاس ..... ۳۹۲ - ۴۵۱

* بحار *

دریای راوي ۷۴

* حرف زاء - کسان *

زاهد ولد شجاعت‌خان ۱۶۷ - ۱۷۰

قاضي زاهد قاضي کلان ۲۰۹ - ۲۱۵

زبردست‌خان ۱۱۹ - ۱۲۳ - ۲۵۳ -
۲۶۶ - ۳۹۹

زناردار ترهتي ۲۶۸

شیخ زین خوافي ۵۳

زین‌العابدین ولد جعفربیگ ۱۸۴

زینت بیگ ۲۶۵

زین‌الدین علي برادرا سلام‌خان ۵۴۳

* حرف سین - کسان *

ساهوجي بهونسله ۲۵۱ - ۳۲۸ - ۳۳۱
- ۳۵۸ - ۳۶۷ - ۴۴۲ - ۴۹۷ -
۴۹۸ - ۴۹۹ - ۵۰۵ - ۵۱۴ -
۵۱۷ - ۵۱۸ - ۵۲۰ - ۵۲۴ - ۵۲۶

ساباجي ۳۰۷

سا ماجي ولد ساهوجي ۳۲۸

راجه سارنگ‌دیو ۵۱۳

سیدي سالم‌حبشي ۳۴۱ - ۳۴۳ - ۵۲۰

سبهکرن ۱۷۱

سپه‌دارخان ۷۶ - ۱۸۲ - ۲۷۱ -
۳۲۲ - ۳۲۳ - ۳۲۴ - ۳۴۶ -
۳۶۸ - ۳۷۰ - ۳۹۵ - ۳۹۹

ستردي کچهي ۵۱

ستي‌النساخانم ۱۵۱ - ۳۹۴ - ۴۰۳ -
۴۵۳ - ۴۵۵ - ۴۶۲

راول ستر سي ۱۸۴

راو ستر سال نبیرهٔ راورتن ۴۰۱ -
۴۱۷ - ۴۹۹ - ۵۰۳ - ۵۰۵ -
۵۱۰ - ۵۱۹

ستر سال پسر راوسور ۳۹۸

سردارخان برادر عبدالله‌خان ۱۱۷ -
۱۲۳ - ۱۶۷ - ۲۱۳ - ۲۴۱ -
۳۵۶ - ۳۶۸ - ۴۱۷
سرفرازخان ۱۸۳ - ۲۶۷ - ۳۳۶ -
۳۷۵ - ۳۸۱ - ۳۹۷
سرسال ولد مادهو سنگهه کچهواهه
۱۸۴ - ۲۴۱ - ۳۰۵
سرورخان ..... ۳۰۰ - ۳۶۷
راوسر جن هادا..... ۳۶۹
سرانداز‌خان قلماق .. ۴۲۱ - ۴۵۰
سرانداز‌خان کوتوال ۴۸۸
سزاوارخان پسر لشکر خان ۱۲۱ -
۲۱۴ - ۴۷۶
سزاوارخان برادر عبدالله‌خان بهادر
۱۶۷ - ۱۷۰ - ۲۱۳ - ۲۳۰ -
۳۱۴ - ۳۹۴
سعیدای گیلانی مخاطب به بی دل
خان ۹۵ - ۴۹۳
سعیدخان ولد احمد بیگ ۱۸۳ -
۲۱۳ - ۲۱۴ - ۲۵۳ - ۲۶۶ -
۳۱۰ - ۳۱۲ - ۳۱۴ - ۴۰۰ -
۴۴۰ - ۴۴۷ - ۴۵۰ - ۴۹۶
سعادت‌خان ولد زین خان ۱۸۴ -
۱۹۰ - ۴۴۰
سکندر سور..... ۶۵
سکندر دوتانی ۷۶ - ۲۷۲ - ۲۸۹ -
۳۸۴
راجه سکهدیو بندیله ۱۷۲
سکندر برادر شهبازخان ۱۸۴
سکندرخان پدر عبدالله خان ۲۱۷
سکندر علی پسر عم رندوله.. ۴۱۴
سلطان محمد مرزا فرزند میران شاه
۴۶ - ۵۴ - ۵۷ - ۲۶۴
سلیمان شاه ۵۳
سلیمان آقا ایلچی عراق ۵۴
میرزا سلیمان ۶۵
سلیمان خان ۶۵
سلطان نظر برادر سیف خان.. ۲۴۲
سلطان یار ولد الله یار..... ۲۶۵
رانا سنکا ..... ۴۸ - ۴۹

رانا سنکر ولد رانا اودي سنگهه - ۱۷۰
سندر داس میرسامان ۱۷۱ - ۱۷۲ - ۱۷۳
سندر برهمن ملقب بکب راے ۳۳۹
سنکرام زمیندار کنور ۴۴۹ - ۵۱۳ - ۵۲۵ - ۵۴۰
راجه سورج سنگهه ۱۶۶ - ۱۷۱ - ۱۷۲
راجه سورج مل پسر راجه باکو ۱۶۶
سورج مل پسر رانا امرسنگهه .. ۱۷۳
راو سور بهوریه ۱۲۰ - ۲۱۲ - ۲۹۶ - ۳۹۸
سهنه برادر رانا امرسنگهه .. ۱۷۳
سهراب خان ولد جعفر بیگ ۱۸۴
سهراب خان ولد آصف خان ۵۴۲
سیف خان ۷۶ - ۷۷ - ۷۸ - ۱۲۶ - ۱۷۷ - ۲۲۸ - ۴۲۶ - ۵۳۶ - ۵۴۰
سیورام کور ۱۱۹
سیام سنگهه سیسودیه ۱۱۹
سید سیف خان ولد سید محمود خان بارهه ۱۶۶ - ۱۷۰ - ۱۷۲

• مواضع •

سادهري ۱۷۱
سانگانو .. .. .. ۴۳۳ - ۴۳۴
سارنگ پور ۴۴۹
سانکي ۴۹۹
سدهیر .. .. .. ۳۸۳ - ۳۹۴
سرهند ۶۵
سرونج ۳۳۸
سري پور ۴۳۶
سلواني ۲۹۰
سلطان پور .... .. ۳۳۱ - ۴۱۳
سمرقند ۴۴ - ۴۵ - ۴۶ - ۶۵ - ۸۱ - ۲۱۸ - ۲۱۹ - ۲۲۰ - ۲۲۱
سنبهل ۶۱ - ۲۵۵ - ۲۶۹ - ۲۸۸ - ۴۲۵ - ۴۴۰
سنده ۶۵
سنجر ۸۱
سنگمنیر ۳۰۱ - ۳۱۸ - ۳۳۱ - ۳۵۴ - ۳۵۷
سندهکر ۳۰۹

سورت .. .. ۷۸ - ۳۶۳
سوندیب ۴۳۴
سهرند ۲۱۵ - ۲۱۶ - ۲۳۰ - ۴۰۹
سیستان ۸۱
سیاه سنگ ۲۰۹
سیوگانو .. .. .. ۳۲۳ - ۳۲۷
سیوي ۴۲۰

* قلع *

قاعهٔ ستونده .. .. ۳۷۰ - ۴۸۴
قاعهٔ سولاپور ۳۴۷ - ۳۵۵ - ۳۵۸ - ۴۱۷

* حرف شین - کسان *

میرزا شاه رخ چارمین پسر امیرتیمور ۳۴ - ۴۵ - ۴۶ - ۳۷۲
شاه نوازخان پسر میرزا رستم صفوي ۷۳ - ۱۲۱ - ۱۸۱ - ۳۱۷ - ۴۷۶
شایسته‌خان مهین خلف یمین‌الدوله ۷۳ - ۷۴ - ۱۸۰ - ۲۹۴ - ۲۹۵ - ۲۹۶ - ۳۰۲ - ۳۰۳ - ۳۱۸ - ۳۱۹ - ۴۲۸ - ۴۶۴
شاه‌بیگ خان ۱۲۴ - ۱۸۵ - ۲۱۸ - ۲۸۰ - ۳۰۵ - ۳۰۶ - ۳۲۱ - ۳۹۴ - ۴۱۹ - ۴۷۲ - ۵۴۳
شاه‌بیگ اوزبگ ۲۰۱
شاه‌نواز خان ابن عبدالرحیم خان خان‌خانان ۳۹۰
میرزا شجاع ولد میرزا شاه رخ ۷۳ - ۱۸۲ - ۲۵۶ - ۲۹۲
شجاع ولد معصوم خان ۳۴۷ - ۳۹۹
ملا شرف‌الدین‌علي یزدي ۴۱ - ۱۵۷
شرف‌الدین حسین ولد یوسف ۷۳ - ۱۸۴ - ۲۰۱
شریف خان ۱۱۹ - ۲۵۳ - ۴۷۷ - ۵۴۲
شرزه خان .. ۱۲۳ - ۱۶۷ - ۳۱۵
شریف اصفهاني خالوي باقرخان ۳۴۷
شرزه راو ۳۶۷
ملا شکرالله افضل خان ۱۷۲ - ۱۷۳
شکرالله پسر خانزمان ۴۲۸ - ۴۹۸ - ۵۰۹

میر شمس ۷۸
شمس عم ملك بدن ۳۴۳
شهریار نا شدني .. ۷۰ - ۷۳ - ۷۹
سلطان شهاب الدین غوري .. ۸۱
شیخ شهاب الدین سهروردي .. ۸۱
سید شهاب الدین بارهه ۱۶۶
شه باز خان ۲۰۴ - ۲۱۳ - ۲۹۸ -
۳۷۴ - ۳۸۰ - ۳۸۱
شه‌نذر میر آخور حاکم طالقان ۲۰۷
شه‌باز خان دوتاني ۱۸۳
شیرافگن ولد قوچ بیگ ۵۳
شیرخان .. ۶۵ - ۷۶ - ۷۷ - ۷۸ -
۷۹ - ۱۲۶ - ۲۵۶ - ۳۰۱ -
۳۰۷ - ۳۶۹ - ۴۲۰
شیربقا ۱۲۵
شیرمحمد ۳۳۳
شیرزاد خویش خان‌عالم ۳۴۹
شیر خان ترین .. .. ۴۱۹ - ۴۲۹

* مواضع *

شاه گدهه .. .. .. ۳۵۴ - ۳۶۷
شاه پور ۴۱۳
شیراز ۲۵۷

* حرف صاد - کسان *

صادق‌خان ۷۱ - ۷۳ - ۱۸۱ - ۱۸۶ -
۳۰۷ - ۳۶۵ - ۳۷۷ - ۴۳۲ -
۴۵۳ - ۴۶۱ - ۵۳۸
میر صالي خوش نویس ۹۵
صالح بیگ فوجدار پرگنهٔ پیلاد ۱۲۵
صالح محمد ولد میرزا ساهي ۱۸۴
صالح گوکلتاش ۲۰۷
صالح ایسك آقاسي ۲۰۹
خواجه صابر ۲۶۶
میر صابر ۴۲۹
صالح کنبو ۴۳۶
صدیق خواجه ولد عبدالرحیم خواجه
۱۹۸
سید صدر جهان صدر ۲۳۳
صفدرخان تیوادار سرونج ۲۴۱ -
۲۴۸ - ۲۸۸ - ۲۹۸ - ۳۰۷ -
۳۶۹ - ۴۰۸ - ۴۲۷ - ۴۸۰

صف‌شکن خان ولد سید یوسف خان
۲۵۰ - ۳۲۱ - ۳۲۲
صفي مرزا ۲۶۴
شاه صفي والیٔ ایران ۲۸۱ - ۲۸۲ -
۳۶۵ - ۴۱۹ - ۴۷۷
خواجه‌قاسم صفدرخان اسمعیل اتاني
۴۷۷
صلاح‌الدین ۵۱
سیدعلي مخاطب به صلابت‌خان ۱۶۶
شیخ صوفي ۳۱۵

* حرف ضاد - قلع *

قلعهٔ ضحاك .. .. ۲۰۸ - ۲۶۱

* حرف طاء - کسان *

طاهر مرزا ۲۰۷
شیخ طاؤس ۲۱۱
طالب کلیم شاعر ۲۱۵ - ۲۲۲ -
۲۶۸ - ۳۵۲ - ۴۵۹ - ۴۶۴
خواجه طاهر گرز بردار .. ۲۵۶
طغرل نبیرهٔ عبدالرحیم خانخانان
۱۸۴
طهمورث پسر دانیال .. ۷۲ - ۷۹
شاه طهماسپ ۲۶۴

* حرف ظاء - کسان *

ظفرخان پسر خواجه ابوالحسن
۱۲۰ - ۱۲۵ - ۱۸۳ - ۱۹۰ -
۲۱۳ - ۲۴۵ - ۳۰۱ - ۴۳۲ - ۴۷۴
میر ظهیرالدین علي یزدي ۱۸۶ -
۴۳۲ - ۴۷۵

* مواضع *

ظفرنگر ۵۰۱ - ۵۰۵ - ۵۱۷ - ۵۳۲

* حرف عین - کسان *

عادل سلطان ابن مهدي سلطان
۵۴ - ۵۷
سید عالم بارهه ۷۳ - ۱۲۱ - ۲۱۳ -
۳۰۶ - ۳۱۹
عابدخان پسرخواجه نظام‌الدین احمد
۱۲۴ - ۱۲۵
عادل خان ۲۲۷ - ۲۵۶ - ۳۴۴ - ۳۴۵ -
۳۵۵ - ۳۵۶ - ۳۵۸ - ۳۵۹ -
۳۷۹ - ۳۸۲ - ۴۰۴ - ۴۱۳ -

۴۱۵ - ۴۱۶ - ۴۴۱ - ۴۸۵ -
۴۹۷
ملا عبدالحميد لاهوري مولف كتاب
۱۰ - ۹۴ - ۹۵ - ۱۲۲
ملا عبدالله هاتفي ۴۲
عبدالله كتابدار .. ۵۳ - ۵۶
عبدالشكور ۵۴
عبدالعزيز ميرآخور .. ۵۴ - ۵۷
ميرعبدالهادي پسر ميرميران ۷۳ -
۲۹۹
عبد الرحيم خانخانان ۱۲۱ - ۲۷۱ -
۳۹۰
سيد عبدالسلام بارهه ۱۲۵ - ۱۶۰
عبدالله خان بهادر ۱۶۵ - ۱۶۷ -
۱۶۹ - ۱۷۲ - ۱۹۳ - ۲۰۴ -
۲۳۳ - ۲۴۲ - ۲۴۶ - ۲۴۸ -
۲۵۵ - ۲۶۶ - ۳۰۲ - ۳۱۹ - ۳۲۰ -
۳۲۹ - ۳۳۵ - ۳۳۶ - ۳۳۷ -
۳۵۰ - ۳۵۱ - ۳۵۲ - ۳۵۴ -
۳۹۷ - ۴۰۵ - ۴۱۱ - ۴۱۳ -
۴۲۶ - ۴۷۳
حكيم عبدالحاذق ولد حكيم همام
گيلاني - ۱۸۴
مير عبدالله خويش مرزا سيد
يوسف خان ۱۸۴ - ۲۲۶ - ۲۹۶
عبد القادر پسر احداد ۱۹۰ - ۳۱۲
عبدالرحمن بيگ ترنابي ۱۹۰ - ۲۰۹ -
۲۱۱ - ۲۳۰ - ۴۰۹ - ۴۲۱
سيد عبدالواحد ولد مصطفى خان
بخاري ۱۹۱
عبدالرحيم خواجه ۱۹۳ - ۱۹۷ -
۲۰۴ - ۲۳۵
عبدالله خان اوزبك ۱۹۴
عبدالرحمن بي ديوان بيگي ۲۰۷
خواجه عبدالحق ۲۱۱
عبد العزيز پسر نذر محمد خان
۲۰۷
عبدالمومن خان پسر عبدالله خان
۲۱۷ - ۲۲۰ - ۲۶۴
شاه عباس فرمان فرماى ايران

۲۱۷ - ۲۱۹ - ۲۲۰ - ۲۳۲ -
۲۵۸ - ۲۶۱ - ۲۶۲ - ۲۸۱ -
۴۱۹ - ۴۲۷ - ۴۷۷
خواجه عبد الهادي پسر صفدر خان
۳۳۸
میر عبدالله رضوي .. ۳۴۴ - ۳۴۶
عبدالحق برادر علامي افضل خان
۳۶۶ - ۴۲۸
میر عبدالکریم .. .. ۴۰۷ - ۴۷۴
عبدالرسول پسر فتح خان ۴۱۰ -
۴۱۸ - ۴۲۲ - ۴۹۶ - ۵۲۷
شیخ عبدالرحیم خیرابادي ۴۱۵
عبدالرزاق ولد امیر خان .. ۴۲۴
ملا عبداللطیف گجراتي .. ۴۴۶
عبدالرحمن پسرصادق خان ۵۳۹-۵۴۱
شیخ عثمان هاروني ۸۱
عثمان روهلا عم بهادر خان .. ۱۱۹
عرب خان ۱۶۶
عزیزالله ۱۸۳
عزیز پسر پیرا .. .. ۳۲۲ - ۳۵۰
میرزا عسکري ۶۴
عظیم خان ۳۰۴
عقیدت خان ۲۹۷
ملا علاء الملک تونی فاضل خان ۱۳
سلطان علاء الدین عالم خان .. ۵۳
علي خان شیخ زادهٔ فریلي .. ۵۵
علي اتکه باشلیق ۵۷
علاول ترین .. ۱۱۹ - ۴۷۶ - ۵۲۵
علي قلي درمن ۱۲۱
علي خان ترین ۱۲۴
علي دلاور خان ۳۰۰
سید علاول ۳۰۶ - ۳۹۹ - ۵۰۷ -
۵۰۸ - ۵۱۳
میر علي اکبر ۳۳۴
علي اصغر ولد جعفر بیگ .. ۳۴۶
سید علوي ۳۹۹
علي مردان خان ولد گنج علي خان
۴۱۹ - ۴۲۰
عمر شیخ مرزا دومین پسر امیرتیمور
۴۵

عمر شیخ مرزا چارمین پسر سلطان
ابوسعید مرزا ۴۶
عمر خان افغان ۳۱۷
سید عمر .. .. .. ۳۹۹ - ۴۱۹
عنبر حبشي .. .. .. ۲۶۶ - ۵۲۱
عنایت الله یزدي ۴۲۵ - ۴۳۵ -
۴۳۶ - ۵۳۴
عوض حاجي حاکم غوري .. ۲۰۷
عوض بیگ ۲۶۱
عوض خان قاقشال ۴۵۱
مرزا عیسي ترخان ۷۸ - ۱۸۱ -
۲۳۰ - ۲۴۴ - ۳۲۹ - ۳۶۸ -
۴۱۸ - ۴۲۳

* مواضع *

عراق .. .. ۲۲۰ - ۴۳۱ - ۴۸۵

* قلع *

عنبرکوت .. .. ۵۰۲ - ۵۱۳ - ۵۲۱

* حرف غین - کسان *

غزلي خان جالوري ۱۶۷
سید غلام محمد برادر سید یعقوب ۱۸۴
غیرت خان برادر زاده عبد الله خان
۳۹۸ - ۴۷۵
غیاث الدین ترخان ۴۰۰

* مواضع *

غزني .. .. ۸۱ - ۴۵۱
غور بند .. .. .. ۲۰۹ - ۲۶۰

* حرف فا - کسان *

فاخر پسر باقرخان نجم ثاني ۳۱۵
فتح خان پسر کلان ملک عنبر ۳۷۸
۳۹۵ - ۴۰۲ - ۴۰۹ - ۴۱۰ -
۴۱۲ - ۴۲۳ - ۴۲۹ - ۴۴۲ -
۴۸۴ - ۴۹۶ - ۴۹۷ - ۴۹۹ -
۵۰۰ - ۵۰۲ - ۵۰۳ - ۵۱۱ -
۵۱۵ - ۵۲۰ - ۵۲۵ - ۵۲۷ -
۵۳۲ - ۵۳۳ - ۵۴۰
فخرالدین احمد ۱۳
فخر الملک ولد یاقوت خان حبشي
۱۸۳ - ۴۴۳
فدائي خان ۱۲۵ - ۱۶۶ - ۱۸۲ - ۲۷۰ -
۳۱۹ - ۴۰۸ - ۴۱۸

شیخ فرید شکر گنج ۸۱ - ۸۲ - ۱۸۴ - ۴۰۷ - ۴۴۷

ملا فرید دهلوي .. .. ۹۷ - ۲۸۶

فریدون خان ولد محمد قلي خان برلاس ۱۶۷ - ۱۷۰

فرحان خان ۳۰۷

فرید پسر پیرا ۳۵۱

فرنگیان ۴۳۳ - ۴۷۰ - ۴۸۵ - ۵۳۴

فرهاد پدر رندولة .. ۵۰۵ - ۵۱۴ - ۵۳۲

فیروز خان خواجه سراي جهانگیر شاه ۷۴ - ۱۸۳ - ۳۶۵ - ۵۳۵

میر فیض الله ۲۹۷

* مواضع *

دارالسرور فتح پور .. .. ۶۱ - ۲۴۳

ولایت فرغانه ۴۶

* قلع *

قلعهٔ فوشنج ۴۲۰

* بحار *

دریاي فرات ۱۵۶

* حرف قاف - کسان *

قاسم حسین سلطان .. .. ۵۴ - ۵۶

خواجه قاسم سید اتائي .. ۱۱۸ - ۱۲۳ - ۱۸۵ - ۲۰۱ - ۲۴۵

قاسم خان جوینی - ۱۲۰ - ۱۲۵ - ۱۹۶ - ۲۰۴ - ۲۲۶ - ۴۰۹ - ۴۳۵

قاسم حسین قوشي ۲۰۷

میر قاسم هروي .. ۴۴۲ - ۴۴۴

قاسم خان صوبه دار بنگاله .. ۴۴۵

قتلق قدم قراول .. .. ۵۵ - ۵۷

خواجه قطب الدین اوشي اندجاني ۸۱ - ۸۲

قطب الملك ۲۰۴ - ۲۲۶ - ۲۲۷ - ۳۵۶ - ۳۶۰ - ۳۶۷ - ۳۷۳ - ۳۸۳ - ۴۸۵

قلیچ خان ۱۱۸ - ۱۲۳ - ۱۲۶ - ۲۱۸ - ۲۲۶ - ۲۵۵ - ۲۹۷ - ۳۹۶ - ۴۲۱ - ۴۲۶ - ۴۲۷ - ۴۲۸

قلعه دار خان .. .. ۳۶۹ - ۴۴۶

قوام بیگ اردو شاه .. .. ۵۴ - ۵۶
قاضي قوام ۳۷۵

* مواضع *

قرشي ۲۲۱
قزوین ۲۶۳
قندهار ۶۴ - ۲۱۷ - ۲۱۸ - ۲۳۲ -
۲۳۳ - ۳۴۳ - ۳۴۶ - ۳۸۲ -
۴۱۱ - ۴۱۹ - ۴۲۰ - ۵۱۶
قنوج ۲۰۴

* قلع *

قلعهٔ قندهار ۳۰۷ - ۳۵۷ - ۳۷۱ -
۳۷۴ - ۳۷۷ - ۳۸۳ - ۴۸۴

* حرف کاف - کسان *

میرزا کامران .. .. .. ۶۴ - ۶۵
کامل خان ولد خان اعظم .. ۱۸۵
کاشغري خواجه ۲۰۷
کاشغري سلطان ۲۱۱
کار طلب خان ۳۰۷
خواجه کامگار برادر زادهٔ عبد الرحیم
خواجه ۳۵۱ - ۳۵۲
راي کالي داس .. .. ۴۰۹ - ۴۳۲
کرم سنگهه ۶۰
رانا کرن پسر رانا امر سنگهه ۸۰ -
۱۶۱ - ۱۷۲ - ۱۷۳ - ۱۷۴ - ۱۷۶
کرم الله ولد علي مردان خان ۱۸۵
کرم سي راٹهور .. ۱۸۵ - ۲۲۶ - ۳۰۵
کرجائي ۳۰۹
راو کرن پسر راو سور ۳۹۸ - ۴۰۹ -
۴۱۰ - ۵۱۰ - ۵۱۹
کرشاسپ پسر مهابتخان ۴۲۸
کرپا رام کور ۴۳۲
کشن سنگهه برادر راجه سورج سنگهه
۱۶۶ - ۱۸۴ - ۵۱۳
راول کلیان جسلمیري ۱۸۳
خواجه کلان خواجهٔ جویباري ۱۹۴
کمال خان ولد سلطان علاوالدین
۵۵
سید کمال ۲۵۰
کمال الدین ولد شیخ رکن الدین
۳۱۱

کمال قراول ۴۹۴
شیخ کورن ۵۴
کورسین کشتواري ۱۸۵
کھیلو جي بھونسلہ ۲۲۷ - ۲۹۳ -
۳۴۴ - ۳۶۱ - ۴۹۸ - ۵۰۰ -
۵۰۷ - ۵۱۴
کیا زمیندار ملک چاندا .. ۳۶۷
* مواضع *
دارالملک کابل ۶۲-۶۳- ۶۵ - ۱۱۶ -
۱۹۰ - ۱۹۱ - ۲۰۶ - ۲۱۲ -
۲۱۴ - ۲۳۵ - ۲۴۵ - ۲۵۳ -
۲۶۰ - ۳۱۱ - ۴۰۰ - ۴۴۰ -
۴۶۹ - ۴۷۶ - ۴۸۸ درین صفحہ
دو اعجوبہ است
کانگڑہ ۱۲۵
سرکار کالپي ۱۹۱-۲۴۶ - ۳۰۱ - ۳۳۸
کالنجر .. .. ۲۶۰ - ۳۴۹
پرگنۂ کانتي ۳۵۵
کالي بھیت ۴۲۳
کاغذیوارہ .. .. ۵۰۱ - ۵۱۷ - ۵۲۰
کرارہ .. .. ۳۳۱ - ۳۳۲
کشمیر ۶۹ - ۷۰ - ۷۲ - ۷۳ - ۱۷۶ -
۲۲۹ - ۴۳۲ - ۴۴۸ - ۴۷۴
کلانور .. .. ۶۶ - ۴۱۳
قصبۂ کلوبرہ ۳۸۲
کنبایت ۶۴
کندمک ۲۱۳
کندار ۲۴۶
کنکر ۴۰۱
کونبھلمیر ۱۷۰
کوہ تن ۲۱۹
کول ۲۹۲
کودکہ ۳۳۳
ولایت کوچ ۴۹۶
کھیرا پاڑہ ۳۳۲ - ۳۳۴ - ۳۷۳
کھلي کوٹ ۳۳۳
قصبۂ کھیر ۳۴۶
کھرکي ۴۹۷ - ۴۹۸ - ۵۰۵ - ۵۱۱ -
۵۱۸
کیورہ ۱۷۱

کیہون ۳۲۲
کیوائي ۳۲۲
کیخابہ ۴۲۰
قصبۂ کیرانہ ۱۵۹

* قلع

قلعۂ کابل ۲۰۹
قلعۂ کانگڑہ ۲۳۲
قلعۂ کالا کوٹ ۵۱۵
قلعۂ کھاتا کھیڑي ۴۴۹

* نہار *

تالاب کانکریہ ۷۸
کشن گنگ ۴۱۶
تالاب ککرالہ .. .. ۳۵۶ - ۳۵۷
آب کھرس پورنا ۳۶۸

* حرف گاف - کسان *

راجہ گج سنگھہ ولد راجہ سورج سنگھہ
۷۶ - ۱۵۸ - ۲۹۴ - ۳۰۷ -
۳۰۸ - ۳۱۵ - ۴۷۴
راجہ گردھر .. ۱۸۲ - ۲۴۲ - ۳۰۵
راجہ گردھر داس برادر راجہ بیتھل داس ۲۷۸
راجہ گوپال داس کور ۱۲۴
گوپال سنگھہ پسر منروپ .. ۳۲۱
گوھر آرا بیگم ۳۹۳
گوپي ناتھہ ۴۰۱

* مواضع *

گالنہ ۴۴۳
گجرات ۶۴ - ۷۵ - ۷۶ - ۷۷ - ۷۸ -
۱۲۵ - ۱۵۹ - ۲۹۹ - ۳۳۱ -
۳۶۲ - ۳۹۷ - ۴۴۸ - ۴۵۱ -
۵۴۰
گلکندہ ۲۲۷ - ۲۵۸ - ۳۵۶ - ۳۶۷
گلبرگہ ۴۱۳
گوگندہ .. .. ۸۰ - ۱۷۰
گوالیار ۲۴۵ - ۲۵۲ - ۲۵۴ - ۲۹۰ -
۴۲۵ - ۴۲۶
گوندوانہ ۲۸۹
گھاتي چاندا ۲۹۲
گیلان ۲۶۴

* قلع *

قلعهٔ گالنه ۳۰۱ - ۴۴۱ - ۴۸۴ - ۵۲۶

قلعهٔ گوالیار ۱۷۶ - ۲۳۷ - ۲۴۴ - ۲۴۵

* بحار *

دریاے گنگ ۶۵ - ۱۲۴ - ۴۳۳

* حرف لام - کسان *

لشکر خان ۱۲۰ - ۱۲۵ - ۱۸۹ - ۲۱۳ - ۲۱۵ - ۲۱۶ - ۲۶۰ - ۴۰۰ - ۴۴۰ - ۴۷۲ - ۴۷۶

لشکري ولد میرزا یوسف ۱۸۳ - ۲۰۱

لشکري پسر مخلص خان .. ۲۷۳

شاه زاده لطف الله .. ۹۷ - ۳۹۳

لطیف خان نقشبندي ۱۸۵

لطف الله خان ۴۷۶

سید لطف علي بهکري ۵۳۱

لعل خان ۱۸۴

لهراسب ولد مهابتخان .... ۱۱۸ - ۳۰۵ - ۳۱۷ - ۴۲۸ - ۴۹۸ - ۵۰۱ - ۵۰۳ - ۵۰۴ - ۵۱۱ - ۵۱۶ - ۵۲۰ - ۵۲۱ - ۵۲۴

* مواضع *

دار السلطنه لاهور ۱۶ - ۲۰ - ۶۵ - ۶۶ - ۶۹ - ۷۰ - ۷۲ - ۷۳ - ۷۴ - ۷۷ - ۷۹ - ۹۷ - ۱۱۳ - ۱۱۶ - ۱۵۸ - ۱۷۷ - ۱۸۰ - ۱۹۳ - ۲۰۳ - ۲۱۶ - ۲۱۸ - ۲۲۳ - ۲۳۳ - ۲۵۲ - ۳۰۴ - ۳۹۷ - ۴۱۹ - ۴۲۵ - ۴۴۸

بندر لاهري ۱۱۵

لاسور ۳۲۸

لکهي جنگل .. .. .. ۲۸۸ - ۴۷۶

لاندر ۲۰۹

لوهنیره ۳۳۶

* قلع *

قلعهٔ للنگ .. .. .. ۳۰۱ - ۴۴۲

* حرف میم - کسان *

مانک چند چوهان ۶۰

راجه مانسنگهه ۶۸ - ۴۰۳ - ۴۳۳

مادهو سنگهه ولد راو رتن هاڈ ۱۸۴ -

۳۵۰ - ۳۶۵ - ۴۰۱ - ۴۱۰

مالوجي بهونسله ۲۹۳ - ۳۲۸ -

۳۳۹ - ۳۴۴ - ۳۶۱ - ۵۰۰ -

۵۰۸ - ۵۱۴ - ۵۱۵ - ۵۱۶ - ۵۲۱

سيد ماكهن پسر سيد عبدالله ۳۵۱

راى مانى داس ۴۴۶

سيد مبارک .. .. .. ۷۹ - ۳۰۲

مبارز خان افغان - ۱۸۲ - ۲۱۳ -

۲۱۴ - ۴۰۹ - ۴۱۰ - ۴۹۸ -

۵۱۹ - ۵۲۱

مبارک خان نيازي ۲۹۸ - ۳۰۷ -

۳۹۹

محمود خان ولد سلطان سكندر ۵۱ -

۴۴۲ - ۴۴۳

محب‌علي ولد نظام‌الدين علي خليفه

۵۳

محمدي كوكلتاش .. .. ۵۴ - ۵۶

محمد علي جينجگ .. ۵۵ - ۵۷

ملامحمود نوكر نظام‌الدين‌علي خليفه

۵۷

شاهزاده محمد دارا شكوه ۷۰ - ۷۳ -

۹۷ - ۱۷۷ - ۱۷۹ - ۱۹۲ -

۳۹۱ - ۴۲۸ - ۴۵۲ - ۴۹۰ - ۵۴۱

شاهزاده محمد شاه شجاع ۷۰ -

۷۳ - ۹۷ - ۱۷۷ - ۱۷۹ - ۱۹۲ -

۳۹۲ - ۴۰۳ - ۴۰۸ - ۴۵۲ -

۴۵۷ - ۴۶۰ - ۴۶۴ - ۴۹۰ -

۴۹۱ - ۴۹۲ - ۵۳۶ - ۵۴۲

شاهزاده محمد اورنگ زيب ۷۰ -

۷۳ - ۹۷ - ۱۷۷ - ۱۷۹ - ۱۹۲ -

۳۹۲ - ۴۵۷ - ۴۶۳ - ۴۷۴ -

۴۸۹ - ۴۹۰ - ۴۹۲ - ۴۹۳ -

۵۳۸

شاهزاده محمد مرادبخش ۹۷ -

۱۹۲ - ۳۹۲ - ۴۳۰ - ۴۵۷ -

۴۶۳

محمد تقي سمسار مخاطب به شاه

قلي‌خان ۱۲۴ - ۳۶۶

محمد خان مهمند ۱۲۵

محمد خان نيازي ۱۶۷

محمد تقي مير بخشي ١٧٠
محمد زمان طهراني ١٨٣ - ٣٧٢ - ٤٠٦
قاضي محمد سعيد شريحي كرهرودي ١٩٥ - ٣٨٣ - ٤٢٣ - ٤٧٥ - ٥٤٣
سيد محمد اسفرايني ٢٠٤
محمد باقي بي قلماق ٢١١ - ٢١٨
محمدقلي ٢٢٦
محمد صديق خواجه خلف عبد الرحيم خواجه .. ٢٣٤ - ٢٣٦
محمد باقر ٢٤٢
محمد شفيع .. .. .. ٢٧٨ .. ٢٩٨
محمدعلي بيگ ايلچي داراي ايران ٣٠٤ - ٣٦١ - ٣٦٥ - ٣٦٦ - ٣٦٧ - ٣٩٧ - ٤٢٢ - ٤٢٧ - ٤٢٩ - ٤٣٣ - ٤٤١ - ٤٧٧ - ٤٧٩ - ٥٤٢
محلدار خان دكني ١٨٣ - ٣١٧ - ٥٢٦ - ٥٢٧
محمد شريف خالوي باقر خان ٣٣٤
محمود پسر پيرا ٣٤٩
شيخ محي الدين .. ٣٥٦ - ٣٦٦
ميرزا محمد ٣٧٠
محمد تقي تحويلدار ٣٩٧
حاجي محمد جان مشهدي قدسي ٤٤٤ - ٥٣٠
محمد حسين جابري ٤٧٤
محمد يوسف ٥٤٣
قاضي محمد اسلم .. ٤٥٨ - ٤٦٤
مخلص خان ٧٣ - ١٨١ - ١٩١ - ٢٢٨ - ٢٩٧ - ٣٩٩
مختارخان ١٢٦ - ١٨٣ - ١٩٩ - ٢٦٥
مخلص الله ١٨٣
مرورت خان تركمان ٧٣ - ٢٩٩ - ٣٦٥ - ٤٥١
ملا مرشد ٧٣
مرزا مراد ولد ميرزا رستم صفوي - ١٦٧ - ١٧٠

مرتضي قلي برادر جان سپار خان - ۱۸۵ - ۳۱۵
مرزا خان ولد زين خان .. ۱۸۵
ملا مرشد شيرازي مكرمت خان شد ۱۹۱
مرحمت خان ۱۹۵ - ۲۷۸ - ۲۸۸ - ۳۱۵ - ۳۲۴ - ۳۳۰ - ۳۴۰ - ۳۴۱ - ۳۴۲
مرتضى خان ۲۰۰ - ۲۰۲ - ۲۸۷ - ۴۹۸ - ۵۰۸ - ۵۳۲ - ۵۳۴
مراري پندت ۳۶۰ - ۵۲۰ - ۵۲۱ - ۵۲۲ - ۵۲۴ - ۵۲۵ - ۵۲۶ - ۵۳۲
شاهزاده مراد خلف عرش آشياني - ۴۵۲
مرزا خان ولد شاه نواز خان ۱۲۱ - ۴۷۴
حكيم مسيح الزمان .. ۱۵۹ - ۴۰۶
مصطفى رومي ۵۶
مصطفى خان داماد ملا محمد لاهوري .. .. .. ۴۱۴ - ۴۱۵
مظفر خان ۷۶ - ۸۲ - ۱۲۶ - ۴۲۷
سيد مظفر خان بارهه ۱۱۷ - ۱۲۳ - ۲۴۱ - ۲۴۵ - ۲۵۵ - ۲۷۲ - ۲۷۴ - ۲۷۸ - ۲۷۹ - ۲۸۰ - ۲۹۸ - ۳۱۶ - ۳۳۵ - ۳۳۶ - ۳۳۷ - ۳۴۸ - ۳۵۰ - ۳۵۱ - ۳۵۲ - ۳۵۴
مرزا مظفر كرماني ۱۱۸ - ۱۲۳ - ۴۷۶
مظفر حسين مرزا ۳۸۹
معتمد خان ۷۳ - ۱۸۱ - ۲۶۲ - ۲۷۹ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۳۵۱ - ۴۱۱ - ۴۱۵ - ۴۳۱ - ۴۳۲
معتقد خان ۷۹ - ۲۱۲ - ۲۱۶ - ۲۵۲ - ۲۵۹ - ۳۶۲ - ۳۶۶ - ۳۶۹ - ۴۲۵ - ۴۲۷ - ۴۳۱
خواجه معين الدين .. ۸۰ - ۸۱
معين خان بدخشي ۱۹۰ - ۲۰۹ - ۲۳۰

شیخ معین الدین .. ۳۵۶ - ۳۷۹
معزالملك متصدي ۴۱۷
معصوم زمیندار .. .. ۴۳۶ . ۴۳۸
مغل خان ولد زین خان ۱۸۴ - ۱۹۱
سیدي مفتاح ۵۳۴
مقرب خان ولد شیخ بهنا ۱۵۹ -
۳۰۴ - ۳۲۱ - ۳۲۹ - ۳۳۱ -
۳۵۴ - ۳۵۵ - ۳۵۶ - ۳۵۷ -
۳۵۸ - ۳۵۹ - ۳۶۱ - ۳۷۵ -
۳۷۸ - ۳۷۹ - ۳۸۴ - ۳۹۴ -
۴۰۸ - ۴۱۰ - ۴۲۵
مکرمت خان ۳۰۶ . ۳۴۷ - ۳۶۲ -
۳۶۹ . ۴۲۷ - ۴۲۸ - ۴۶۰ - ۵۴۲
ملك داد کراني ۵۴
ملک قاسم برادر بابا قشعه ۵۵ - ۵۶
ملتفت خان ۲۵۸ - ۲۹۶ - ۳۰۵ -
۳۳۹ - ۳۴۰ . ۳۵۸ - ۳۵۹ -
۳۶۰ - ۳۷۱ - ۳۷۹ - ۴۲۳
ملک بدن ۳۶۱
شاه منصور برلاس . .. ۵۳ - ۵۶
راجه منروپ ولد جگناتهه ۱۱۸ - ۱۲۳
سید منصور پسر سید مظفرخان ۲۴۵
منکوجي دکني ۳۰۶
منصور غلام قطب الملك ۳۳۳
منصور پسر عنبر ۳۸۳
مومن اتکه .. .. ۵۵ - ۵۶
موسوي خان پسر میر میران ۷۳ -
۱۸۱ - ۲۰۰ - ۴۰۸ - ۴۵۳ - ۴۶۱
خواجه مودود چشتي ۸۱
مومن پسر وقاص حاجي ۴۳۱ -
۴۵۱ - ۴۶۶
حکیم مومنا ۴۴۱
سید مهدي خواجه .. ۵۴ - ۲۱۰
مهابت خان خانخانان سپه سالار ۷۵ -
۸۲ - ۱۱۱ - ۱۱۶ - ۱۶۵ - ۱۷۰ -
۱۷۵ - ۱۹۳ - ۱۹۹ - ۲۱۲ -
۲۱۵ - ۲۱۶ - ۲۳۰ - ۲۴۱ -
۲۴۶ - ۲۵۳ - ۲۵۴ - ۲۵۵ -
۲۵۷ - ۲۷۳ - ۲۸۷ - ۳۵۲ -
۳۶۷ - ۴۲۴ - ۴۲۶ - ۴۲۸ -

۴۴۰ - ۴۹۷ - ۴۹۹ - ۵۰۱ -
۵۰۳ - ۵۰۵ - ۵۰۷ - ۵۰۸ -
۵۱۰ - ۵۱۲ - ۵۱۴ - ۵۱۵ -
۵۱۶ - ۵۱۷ - ۵۲۰ - ۵۲۲ -
۵۲۳ - ۵۲۴ - ۵۲۶ - ۵۲۸ -
۵۳۰ - ۵۳۲ - ۵۳۳ - ۵۳۶ - ۵۴۰
مهيس داس راٹهور .. ۵۱۳ - ۵۱۵
مرزا ميران شاه سومين پسرامير تيمور
۴۵
ميدني راي .. .. .. ۵۱ - ۳۶۸
مير همه فرزند نظام الدين علي ۵۴
ميرخان ۱۲۳
ميرك حسين خوافي ۳۰۳
ميناجي برادر ساهوجي ۳۲۸ - ۴۹۸
ميرم بيگ ۴۷۴
ميتي سنگهه ولد راو دودا .. ۵۳۲

* مواضع *

ماوراء النهر ۴۷ - ۶۲ - ۲۱۷ -
۲۳۳ - ۳۶۴ - ۴۷۵
صوبهٔ مالوه ۶۴ - ۷۶ - ۱۲۶ -
۱۶۷ - ۱۶۹ - ۱۷۰ - ۱۷۵ -
۲۴۱ - ۲۵۵ - ۲۷۲ - ۲۷۳ -
۲۹۳ - ۳۳۴ - ۳۳۶ - ۴۲۵ -
۴۴۹ - ۵۳۴
ماندو .. ۶۴ - ۷۶ - ۲۷۲ - ۳۶۱
قصبهٔ ماندل .. .. .. ۸۰ - ۱۶۷
مازندران ۲۶۳
مانک دودهٔ .. .. .. ۳۲۹ - ۳۵۶
مان گانو ۳۷۱
مالده ۴۷۸
متهرا .. .. ۲۳۰ - ۲۴۴
مچهلي گانو .. .... ۳۲۱ - ۳۲۶
محمود آباد ۷۸
مخصوص آباد ۴۳۶
مرو ۲۱۹
صوبهٔ ملتان ۲۸۷ - ۳۷۲ - ۴۲۱ - ۴۲۸
مندسور .. .. ۶۴ - ۳۳۷
منکود ۳۳۷
موزينه ۳۷۱
مهابن .. .. ۱۹۶ - ۲۰۴

مهگانو ۳۲۱
مهندري ۳۷۳
ميان کال ۲۲۱
ميوات ۴۰۹
مينه ۵۰۰

* قلع *

حصار شادي آباد ماندو - ۶۴ - ۲۹۳ - ۳۳۶
قلعهٔ مانگانو ۳۷۱
قلعهٔ منصور گڈهه ۳۳۲ - ۳۳۴ - ۳۷۳
قلعهٔ مهاکوت ۵۱۳ - ۵۱۵ - ۵۲۰ - ۵۲۵

* نهار *

دریاے مینار ۳۸۳

* حرف نون - کسان *

شیخ نجم الدین کبري ۸۱
نجابت خان .. ۳۱۴ - ۳۷۲ - ۴۲۸
نذر محمدخان ۱۸۹ - ۲۰۶ - ۲۰۷ - ۲۱۲ - ۲۱۶ - ۲۱۹ - ۲۲۰ - ۲۲۱ - ۲۳۰ - ۲۳۵ - ۲۶۰ - ۴۳۱ - ۴۶۵ - ۴۷۵
نرپت هاڑا ۵۱
راجه نرسنگهه دیو [برسنگه دیو] ۵۱ - ۱۶۷ - ۲۳۸ - ۲۳۹ - ۲۴۱
نرهر داس ولد راجه نرسنگهدیو ۱۹۶
نرهر داس جهالا .. .. ۳۲۳ - ۳۲۴
نرسنگهداس پسر راجه دوارکا داس ۳۴۷
شیخ نصیر الدین محمود ۸۲
نصیب شیرانی ۱۱۹
نصرت خان ۳۰۲
نصیري خان ۳۰۷ - ۳۱۵ - ۳۱۶ - ۳۴۳ - ۳۵۷ - ۳۷۱ - ۳۷۴ - ۳۷۵ - ۳۷۶ - ۳۷۷ - ۳۷۸ - ۳۹۵ - ۳۹۶ - ۳۹۸ - ۴۰۵ - ۴۱۱ - ۴۱۴ - ۴۱۵ - ۴۲۴ - ۴۴۹ - ۵۰۱ - ۵۰۹ - ۵۱۰ - ۵۱۱ - ۵۱۲ - ۵۱۳ - ۵۱۵ - ۵۱۸ - ۵۲۰ - ۵۲۳ - ۵۲۴ - ۵۲۶ - ۵۳۱ - ۵۳۲ - ۵۳۳ - ۵۳۴ - ۵۴۰ - ۵۴۲

نظام الدين علي خليفه ۵۳
نظام خان ميانه ۵۵
نظام الملك بي نظام ۷۶ - ۱۹۵ -
۲۲۷ - ۲۴۸ - ۲۵۰ - ۲۵۱ -
۲۶۷ - ۲۷۱ - ۲۷۳ - ۲۸۹ -
۲۹۰ - ۲۹۳ - ۳۰۰ - ۳۰۹ -
۳۲۸ - ۳۴۷ - ۳۵۸ - ۳۸۲ -
۴۲۲ - ۴۴۲ - ۴۸۲ - ۴۸۳ .
۴۸۵ - ۵۰۱ - ۵۱۴ - ۵۲۰ -
۵۳۲ - ۵۳۳ - ۵۴۰
شيخ نظام الدين اوليا ۸۲
سيد نظام .. .. .. ۱۸۳ - ۲۲۹
نظر بهادر خويشگي ۱۸۴ - ۲۱۳ -
۲۴۱ - ۲۵۵ - ۳۹۹ - ۴۴۰ -
۵۱۳ - ۵۱۵
خواجه نظام سوداگر ۲۶۷
نظر بيگ گرز بردار ۳۸۴
نورمحل .. .. ۷۰ - ۷۱
نورالدين قلي ۸۲ - ۱۲۱ - ۲۴۱ -
۲۴۲ - ۴۱۸
نوبت خان ۱۱۹ - ۱۲۳ - ۴۵۱ - ۵۴۳
نوازش خان ولد سعيد خان ۱۶۶
نورالدين ولد خواجه‌مير هروي ۳۰۶
نورمحمد عرب ۳۹۷

* مواضع *

ولايت ناسک ۳۰۱ - ۳۰۳ - ۳۱۷ -
۳۵۸ - ۴۳۹ ۵۳۳
ناندور ۳۷۱
ناندير .. .. ۳۸۳ - ۴۱۱
ناكچهري ۵۰۱
شهر نر ۷۸
نرور .. .. ۱۹۱ - ۲۴۶
نظام پور .. ۴۹۹ - ۵۰۱ - ۵۲۴
نگرامي ۲۱۴
نلدرگ ۳۵۵
نندر ۳۹۵
نورمنزل مشهور بباغ دهره ۲۴۳ - ۲۵۴
نولاهي ۳۳۷
نورس پور .. .. ۴۱۳ - ۴۲۲
نيشاپور ۸۱

نیمله ۲۱۳
نیمي ۳۴۸

* قلع *

قلعهٔ نباتي .. ۳۰۱ - ۴۸۴ - ۵۲۶
قلعهٔ نلدرگ ۳۴۶

* بحار *

دریاے نربده ۷۷ - ۲۵۱ - ۲۹۳ - ۳۳۵
نهر فتح ۲۱۰
آب نهذورا ۴۱۳

* حرف واو - کسان *

میرزا والي .. .. ۷۸ - ۱۸۳
وزیر خان ۱۱۷ - ۱۲۲ - ۱۲۴ -
۲۴۳ - ۲۹۸ - ۳۰۴ - ۳۰۷ -
۴۰۳ - ۴۱۰ - ۴۱۷ - ۴۲۵
وفاخان .. .. .. ۳۶۷ - ۳۸۳
وقاص حاجي ایلچي ۴۳۱ - ۴۵۱ -
۴۶۵ - ۴۶۶ ۴۶۸
ولي خازن و فراقوري ۵۴
ولي محمد خان ۲۱۷ - ۲۱۸ -
۲۱۹ - ۲۲۰ - ۲۲۱

* بحار *

آب و نجره ۳۳۱ - ۳۶۱ - ۳۷۰ -
۳۷۸ - ۳۸۰ - ۳۸۲

* حرف ها - کسان *

هاباجي .. .. .. ۳۰۶ - ۳۲۸
هردیرام کچهواهه ۱۲۱ - ۲۶۸ - ۳۰۶
هرداس جهالا ۱۷۱
هري سنگهه ولد کشن سنگهه راتهور ۴۲۱
سید هزبرخان ۷۳ - ۱۸۳ - ۲۱۳ - ۳۱۹
هشتر خان ۲۱۷
همایون شاه جنت آشیاني ۴۲ -
۵۶ - ۶۰ - ۶۳ - ۹۶ - ۵۴۲
همت خان ۴۵۱
هندو بیگ قوجین .. ۵۴ - ۵۶
هندال میرزا ۶۷
هوشنگ پسر دانیال .. ۷۲ - ۷۹

* مواضع *

هارون ۸۱
هجلي ۴۳۶
هرات .. .. ۲۱۷ - ۲۱۹ - ۲۶۳

هلي ۳۷۱
هلدي پور ۴۴۶
هوڈل ۳۶۹
بندر هوگلي ۴۳۳ - ۴۳۵ - ۴۴۴ -
۴۷۰ - ۴۸۵

* حرف ياء - كسان *

ياربيگ ۱۶۷
ياقوت خان حبشي ۱۸۲ - ۱۹۵ -
۲۵۳ - ۲۹۳ - ۳۰۷ - ۳۲۶ -
۳۴۴ - ۳۵۳ - ۳۵۸ - ۳۵۹ -
۳۶۰ - ۳۶۱ - ۳۷۴ - ۳۹۵ -
۳۹۹ - ۴۰۰ - ۵۰۲ - ۵۰۴ -
۵۰۸ - ۵۱۴ - ۵۱۸ - ۵۲۱ - ۵۲۳
يادگارحسين خان ۱۸۴ - ۲۴۵ - ۴۷۶
يارمحمد خان .. .. ۲۱۷ - ۲۱۸
ياسين پسر شيرخان ۴۰۹ - ۴۳۰
سيد يعقوب بخاري ۱۲۱
يعقوب خان بدخشي ۱۶۷ - ۱۹۰ - ۲۰۹
خواجه يكه تاز خان ۱۱۹ - ۱۲۳ -
۲۹۹ - ۳۵۱
يكدل خان خواجه سرا ۱۲۳
يلنگتوش ۲۰۹ - ۲۱۱ - ۲۱۸ - ۲۶۰ -
۴۷۵
يونس علي .. .. ۵۳ - ۵۶
يوسف محمد تاشكندي ۱۱۸ - ۱۲۳
۲۹۹ - ۳۸۰ - ۳۸۱ - ۴۲۳
يوسف آقا خواجه ۲۶۵
يوسف خان ۴۱۵
يولم بهادر ۵۲۵

* مواضع *

يولم گذر ۳۱۲

فهرست مردمان و مواضع و قلعجات و دریاهائیکه در دومین حصهٔ اولین دور بادشاه نامه مذکور شده اند بترتیب حروف هجاء

* حرف الف - کسان *

یمین الدوله آصف خان خانخانان - سپه سالار ۱ - ۳ - ۱۳ - ۱۷ - ۲۰ - ۲۸ - ۴۷ - ۵۰ - ۵۱ - ۶۴ - ۶۶ - ۷۸ - ۸۲ - ۸۵ - ۸۶ - ۹۷ - ۱۰۰ - ۱۳۷ - ۱۴۳ - ۱۴۹ - ۲۴۹ - ۲۵۵ - ۲۶۷ - ۲۶۸ - ۲۶۹ - ۲۷۰ - ۲۷۵ - ۲۹۲ -

آگاه خان خواجه سرا ۱۰۱ - ۲۸۰ - ۳۰۷

آتش خان حبشي .. ۱۳۷ - ۲۵۷

آدم خان تبتي ولد علي راے ۲۸۵ - ۳۲۶

آتش خان دکني ۳۰۳

آي محمد تاشکندي ۳۲۵

میر ابراهیم رضوي ۶۷

شیخ ابو الفضل ۹۸

سید ابو الفتح ۱۳۷

خواجه ابوالبقا برادرزادهٔ عبد الله خان بهادر ۱۴۰ - ۱۵۶ - ۲۲۳ - ۳۲۰

میر ابوالحسن ۱۴۳ - ۱۵۴ - ۱۶۷ - ۱۷۳

قاضي ابو سعید ۱۴۳ - ۱۵۴ - ۱۶۷ - ۱۷۳ - ۲۲۹

مرزا ابوالحسن ولد مرزا رستم ۱۷۶

خواجه ابوالحسن ۱۹۱ - ۱۹۳ - ۱۹۴ - ۱۹۵ - ۱۹۶ - ۲۹۳

ابراهیم عادل خان .. ۲۰۴ - ۲۱۹

حکیم ابوالبقا حکیم الملک .. ۲۸۱

ابدال ۲۸۲ - ۲۸۳ - ۲۸۴ - ۲۸۵ - ۲۸۶

میر ابو طالب تربتي ۲۸۸

ابو البقا ولد احمد بیگ خان ۳۰۷

ابو محمد کنبو ۳۰۸

ابابکر ولد بهادر خان قور بیگي ۳۱۱

ابو البقا ولد شریف خان .. ۳۲۳

میر ابابیل برادر شجاعت خان برلاس ۳۲۳

ابو البقا ولد قاضي خان ۳۲۵
حکیم ابو الفتح ۳۲۸
شیخ ابو المعالي ۳۳۶
میر ابراهیم همداني ۳۳۹
مرزا ابراهیم همداني ۳۴۵
حکیم ابو القاسم ۳۴۸
اجمیري کوکه ۳۱۷
احمدخان نیازي ولد محمدخان - ۳۵ -
۴۰ - ۶۰ - ۱۳۸ - ۱۳۹ - ۱۴۹ - ۳۰۰
احمد بیگ خان ۷۶ - ۹۷ - ۳۰۱
احداد مهمند ۹۷ - ۱۱۱ - ۱۴۰ -
۱۴۹ - ۱۵۵ - ۳۱۰
احمد چك ۲۸۵
سید احمد بن سید رفیع الدین بن -
سید جعفر ۳۳۷
اخلاص خان ۳۰۳
اختیار ولد مبارز خان ۳۱۳
سید اختیار الدین ۳۲۲
ادهم ولد نیابت خان ۳۲۰
ارجمند بانو بیگم الملقبة بممتاز محل
۸۸ - ۲۴۲ - ۲۵۳
اردشیر نبیرهٔ احمد بیگ خان ۳۱۳
اسلام خان میربخشي ۳ - ۵ - ۱۷ -
۴۹ - ۵۰ - ۷۱ - ۷۶ - ۸۳ -
۸۵ - ۸۶ - ۸۷ - ۸۸ - ۲۷۴ - ۲۹۴
اسحق بیگ زور آبادی ۶۳
اسحق بیگ بخشئ فوج ۱۰۹ -
۱۱۵ - ۱۳۶ - ۲۴۹ - ۳۱۲
اسحق بیگ یزدي .. ۱۲۱ - ۱۲۳
اسفندیار ولد اللهیار ۱۵۳
اسمعیل نبیرهٔ ابراهیم عادل خان -
۲۱۹ - ۲۴۶
اسلام خواجه پسر ایلچي خواجه -
۲۹۰ - ۲۹۱
اسد خان معموري ۲۹۹
اسفندیار ولد حسن بیگ شیخ عمري
۳۰۴
سید اسدالله ولد سید بایزید ۳۱۶
اسحق بیگ برادر یادگار حسین خان ۳۲۳
خواجه اسحق دهبیدي مجاز ۳۳۲

اصالت خان ۳۵ - ۳۶ - ۳۹ - ۴۳ - ۴۶ -
۶۷ - ۷۱ - ۸۷ - ۱۰۱ - ۲۸۰ - ۲۹۷
اعتقاد خان ۶ - ۷ - ۲۹ - ۷۶ - ۸۵ -
۱۶۶ - ۲۸۵ - ۲۹۵
اعتماد الدوله ۹
اعظم خان (ارادت خان) ۲۸ - ۳۳ -
۸۳ - ۱۰۰ - ۱۰۲ - ۱۰۵ - ۱۶۶ -
۱۸۹ - ۲۸۱ - ۲۹۳ - ۳۱۱ - ۳۴۰
میر اعظم کاشغری .. ۲۴۹ - ۳۲۵
اعتماد خان خواجه سرا .. ۳۰۷
علامي افضل خان ملا شکرالله ۱ - ۲ -
۳ - ۱۷ - ۲۰ - ۲۸ - ۳۳ - ۷۰ - ۸۰ -
۸۴ - ۸۵ - ۸۶ - ۱۱۹ - ۱۸۴ - ۱۸۵ -
۲۰۳ - ۲۰۹ - ۲۳۴ - ۲۴۴ - ۲۴۵ -
۲۵۶ - ۲۵۷ - ۲۷۰ - ۲۹۳ - ۳۳۹
افتخارخان برادر سعیدخان ۱۱ - ۳۰۰
آقا افضل تیولدار برودة ۲۰۷ - ۳۱۰
اقبال شاه برغوجي ۲۹۱
اکبر پادشاه ۷ - ۱۷ - ۳۴ - ۵۵ - ۱۸۱ -
۱۸۲ - ۱۸۴ - ۱۸۷ - ۱۸۹ - ۱۹۰ -
۱۹۵ - ۲۰۰ - ۲۳۹ - ۲۴۷ - ۲۵۶ -
۳۳۲ - ۳۳۵ - ۳۴۶ - ۳۴۷ - ۳۴۸ -
۳۴۹ - ۳۵۰
اکرام خان ولد اسلام خان ۶۸ - ۳۰۳
اکبرقلي خان سلطان ککهر ۱۴۲ (؟) ۳۰۴
الله ویردي خان ۵ - ۳۵ - ۳۶ - ۳۷ - ۴۰ -
۴۲ - ۴۳ - ۴۵ - ۶۰ - ۶۳ - ۹۶ -
۹۷ - ۱۲۳ - ۱۳۷ - ۱۳۹ - ۱۴۳ - ۱۴۶ -
۱۴۷ - ۱۴۸ ۲۴۳ - ۲۷۸ - ۲۹۶
مرزا الغ بیگ ۸۰
شیخ الهدیه ولد کشور خان ۱۰۰ -
۱۷۷ - ۳۰۷
الله یار خان ۳۰۰
التفات خان ۳۰۳
رانا امرسنگه ولد گجسنگهه ۲ - ۶۵ -
۷۵ - ۷۶ - ۸۵ - ۹۶ - ۹۷ -
۱۱۰ - ۱۲۴ - ۱۳۶ - ۱۸۳ -
۲۴۶ - ۲۴۸ - ۲۹۸ - ۳۳۹
امام قلي .. .. ۸ - ۳۲۲
امیر بیگ ولد شاه بیگ خان کابلي -

٣٨ - ٢٢٣ - ٣٢٦

امرالله ولد عبدالرحيم خانخانان ١٤٣

امان بيگ .. .. .. ٢١٦ - ٣٠٧

امير علي غانچي ٢٩١

امير خان ٢٩٨

امام قلي خان ولد جانسپار خان ٣١٠

امانت خان ٣١٢

امام قلي خان پسر الله وردي خان ٣٥٠

اندرسال نبيرهٔ راورتن ٩٧-١٤٠- ٣٢٠

راجه انوپ سنگهه ٢٩٩

اني راي ٣٠٣

انور ولد سلاح خان ٣١٨

اودیسنگهه راٹهور .. .. .. ٩١ - ٣٢٣

اودي بهان ولد راجه گردهر ١١٤ -

١١٥ - ٣١٩

اوزبک خان ١٣٦ - ١٣٨ - ٢٢٥ - ٣٠٧

اودي مان پسر جچهار ١٣٩

اوداجيرام دکني .. .. ٢٩٥ - ٢٩٩

اوگر سين کچهواهه ٣١٤

راجه اودي سنگهه ولد راجه سيام

سنگهه ٣١٥

اوگرسين ولد سترسين کچهواهه ٣١٩

حاجي اورار اوزبک ٣٢٦

اهتمام خان ١٣٦ - ١٣٨ - ٢١٨ -

٢٢٠ - ٢٥٥ - ٣٠٢

ايندر من ٢٢٣

ايمل افغان ٣١٣

* مواضع *

آصف آباد معروف بمچهي بهون ٥٠

آنبير ٢٥٦

اجمير ٨٧ - ١٨٣ - ٢٢٤ - ٢٣٣ - ٢٤٨

احمدنگر ٣٦ - ٦٢ - ١٢٧ - ١٣٧ - ١٤٩ -

١٦٠ - ١٧٧ - ١٨٥ - ١٨٧ - ١٨٩ - ٢٠٥

احمدآباد ٨٥ - ١٦٦ - ٢٩٣ - ٣٠٨ -

٣٢٨ - ٣٣٢ - ٣٤٥

ارکهيريا .. .. .. ١٤٤ - ١٨٥

اسير ٢٠٥

اسلام آباد .. .. .. ٤٩ - ٢٧٧

اشته ٩٦

اصفهان ٢٧٩

باغ افضل آباد ٢٨
دار الخلافۂ اکبرآباد ٢ - ٤-٧-٧٠-٧١-
٧٣-٧٧- ٧٨-٨٨-٩٠-١٠١-١٠٥-
٢١٦-٢٢٤- ٢٣٣ -٢٣٤-٢٣٥-
٢٤٦-٢٥١- ٢٥٢ -٢٥٩-٢٦١ -
٢٦٥ - ٢٧٦ -٣٢٩ - ٣٣٨ - ٣٤٦
باغ الهي ٢٨
پرگنه الر ٤٩
اله اباد ١٠٢ - ٢٧٤ - ٢٧٧ - ٢٩٥
امرا پور ٦٩
پرگنۂ انباله ٧
انتوله ١٨٣
انچهاپور ١٩٥
انکوله ١٤٩
اودیپور .. .. .. ٢ - ٣٣٩
اوندچه ١٠٦ - ١٠٧ - ١٠٨ - ١١٨ -
١٢١ - ١٤٣
اودگیر .. .. ١٥٢ - ١٥٤ - ٢١٧
اوسه .. .. .. ١٥٤ - ١٥٨
اوجین .. .. ١٩٢ - ٢١٦ - ٢٢٢
اوڈیسه ٢١٦
بلدۂ اوجه ٣٣٢
ایران ٢ - ٨ - ١١ - ١٨٩ - ٢٠٦ -
٢٥٧ - ٣٤٨ - ٣٤٩
پرگنۂ ایرچ ٩٧
ایلچپور .. .. .. ١٣٨ - ٢٠٥
ایندراپور ١٥١
قریۂ ایکولنیر ١٦٠

* قلع *

اجلا گڑ ١٤٧
قلعۂ احمدنگر ٧ - ٣٤ - ٦٩ - ١٨٢ -
١٨٥ - ١٨٦ - ٢٠٠ - ٢٥٦
حصار اشته ٢٣٠
حصن الکه ١٦٦
قلعۂ انجرائي .. .. ٣٦ - ١٤٨
حصن انکي ١٦٥
قلعۂ اوندچه ٩٨ - ١٠٧ - ١٠٨ - ١٢٢
حصار اودگیر ١٣٦ - ١٤٠ - ١٥١
١٥٤ - ١٧٢ - ٢١٧ - ٢١٩ -
٢٢٠ - ٢٢١ - ٢٣٠ - ٢٤٦ - ٢٦٥

قلعهٔ اوسه ١٣٦ - ١٤٠ - ١٥١ - ١٥٤ -
١٧٢ - ٢١٧ - ٢٢٠ - ٢٣٠ - ٢٦٥
قلعهٔ اهونت ١٤٧

* بحار *

قلاب آنا ساگر ٢٢٤
آب ايندان ٢٢٦

* حرف باء - كسان *

باقر خان نجم ثاني ٨ - ١١ - ٧٢ -
٧٦ - ٨٧ - ١٦٦ - ٢٧٤ - ٢٩٥
باقر .. .. ١٤٩ - ١٥٠
بانو بيگم ٣٣
بابو لچهن زميندار ٧٤ - ٧٥ - ٧٦
باقي خان ١٢١ - ١٢٣ - ٢٧٧ - ٣٠١
باقي بيگ اوزبك (قزاق خان) ٣٥ -
٦٨ - ١٣٤ - ١٣٦ - ٢٤٩ - ٣٠٦
بابرشاه فردوس مكاني ١٩٢ - ٣٣٥
بايسنغر جعلي ٢٠٦
باقيا شاعر ٢٥٠
بابو خان كراني ٣٠٢
بالا ولد راجه جگناتهه كچواهه ٣١٨
باگهه ولد شيرخان تونور .. ٣٢٠
ميربا قر ولد سيد حامد ٣٢١ - ٣٢٢
بتهوجي ١٣٧
بختيار خان دكني .. ٦٤ - ٣٠٣
بديع الزمان ولد آقا ملا .. ٣٢٧
ميربركه بخاري .. .. ٥٩ - ٣١١
خواجه برخوردار ٨٣ - ١٣٦ - ٣٠٦
بربل راو ١٣٧
برات خواجه گوكلتاش ٢٩٠ - ٢٩١
خواجه برخوردار داماد مهابتخان ٣٠٩
سيد برهان الدين ٣٣٢
ميربزرگ نواسهٔ سيد خان ٣٢٠
راجه بكرماجيت جگراج پسر جچهار
سنگهه ٣٥ - ٣٦ - ٤٣ - ٤٤ - ٤٦ - ٦٣ -
٦٨ - ٩٤ - ٩٥ - ٩٦ - ١٠٦ - ١٠٧ -
١١٣ - ١١٦ - ١٣٩ - ١٩٤ - ١٩٦ -
١٩٩ - ٢٠٠ - ٢٩٦ - ٣٠١ - ٣٣٨
شيخ بالول .. .. ١٢ - ٦٥
راي بلوى چوهان ٢٣٤
بلبهدهر سيكهاوت ٣٠٩

بلند ولد بهروز كلال ٣٢١
شيخ بلاول قادري ٣٣٤
راى بنوالي داس ٣١٢
راے بنار سيداس ٣١٨
راجه بهارت بنديله .. ١٣ - ٢٩٦
بهادرخان روهيله ٨٥ - ٨٦ - ٩٧ - ١٠٨ -
١١٣ - ١١٤ - ١٣٤ - ١٣٦ - ١٣٧ -
١٦٠ - ١٦١ - ١٦٢ - ١٦٣ - ١٦٤ -
٢٢٥ - ٢٤٢ - ٢٤٣ - ٢٩٦
بهادر بيگ داروغه ١١٦ - ١١٧ - ٣١٥
بهادر ارند افغان ٣١٤
بهادر بابي ٣١٥
بهادر ولد جانسپار خان ٣١٥
بهادر كنبو ٣٢٢
بهادر برادر زادهٔ خانجهان .. ٣١١
بهادر جي ولد جادون راي ٢٩٥
بهيم راتهور ١٣٦ - ١٣٨ - ١٨٦ -
١٩١ - ١٩٦ - ٢٣٣ - ٣٠٦
بهو جبل نايكواري .. ١٣٩ - ١٤٨
بهگوان داس بنديله .. ١٣٦ ٣٠٩
بهورجي زميندار بگلانه ١٣٩ - ١٤٣ -
١٨٦ - ٢٨٠
راجهٔ بهروز ١٤٠ - ١٥٥ - ٢٢٣ - ٣١٦
بهلول .. .. ١٤٣ - ١٥٢ - ٢٩٠
بهو جراج قلعه دار .. ٢٢٠ - ٣١٤
بهاو سنگه ولد راو سترسال .. ٢٢٣
بهمن يار ولد يمين الدوله آصف خان
خانخانان ٢٤٢ - ٣٢٤
بهوپت ولد سنكرام .. ٢٥٠ - ٢٥١
بهاريداس كچهواهه ٣٠٢
بهرام خان ولد جهانگير قلي خان ٣٠٩
سيد بهكر برادرزادهٔ مرتضي خان ٣١٣
بهرام ولد صادق خان ٣٢١
شيخ بهاو الدين محمد . .. ٣٤٨
راجه بيتهل داس ٣٧ . ٤٠ - ٤٢ -
٤٤ - ٤٥ - ٧٦ - ٨٥ - ٨٧ -
٩٩ - ١٣٥ - ١٣٦ - ٢٢٣ -
٢٣٤ - ٢٤١ - ٢٥٠ - ٢٩٦
بےبدل خان داروغهٔ زرگر خانه ٧٩
راجه بيرنراين .. .. ١٤٧ - ٣٠٩

بیرم بیگ میربخشي .. ۱۸۶ - ۱۹۳
بےبدل خان گیلاني [در ذکرمناصب بےدل خان] ... ۲۲۵ - ۳۱۶
بیکلر خان ولد سعید خان .. ۲۹۸
بیرنراین زمیندار بچیت ۳۱۷
بیربهان زمیندار چندرکونه .. ۳۲۲
بیني داس ولد نرسنگهدیوبندیله ۳۲۴

* مواضع *

بارهموله .. .. ۲۲ - ۲۴
بالاگهات ۶۰ - ۶۲ - ۹۵ - ۹۸ - ۱۸۲ - ۱۸۹ - ۱۹۵ - ۲۰۰ - ۲۰۵ - ۲۹۴
باري ۱۱۸ - ۲۳۴ - ۲۷۶ - ۲۸۹
قریهٔ بتوه ۳۳۲
بجولي ۷۴
بجهور ۹۷
باغ بحرآرا .. .. ۲۶ -
بخارا .. .. ۳۲۸ - ۳۴۳
بداون ۹۷
بدخشان .. ۳۳۳ - ۳۳۵ - ۳۴۰
برهانپور ۳۴ - ۳۵ - ۴۶ - ۶۲ - ۶۳ - ۶۸ - ۷۰ - ۹۵ - ۹۶ - ۱۳۴ - ۱۸۴ - ۱۸۵ - ۱۸۶ - ۱۸۹ - ۱۹۳ - ۱۹۴ - ۱۹۵ - ۱۹۸ - ۲۰۵ - ۲۰۶ - ۲۱۰ - ۲۹۶ - ۳۳۱ - ۳۳۶
برار ۶۲ - ۶۳ - ۱۸۵ - ۱۸۹ - ۲۰۵ - ۲۳۰ - ۲۶۴
پرگنهٔ برودهٔ .. .. .. ۲۲۲ - ۲۴۲
بصرهٔ ۱۰۲
بغداد .. .. ۲۲ - ۲۰۷
بکلانه ۲۸۰
بلخ ۶۶ - ۱۰۴ - ۱۶۶ - ۲۰۶ - ۲۰۷
بنگاله ۸۳ - ۸۸ - ۲۷۴ - ۲۹۴
بوریه ۷۲
بهنبر ۱۵ - ۱۶ - ۱۷ - ۵۶ - ۵۷ - ۶۰
بهاکی ۷۵
بهانڈیر .. .. ۹۷ - ۱۰۶
بهالکي ۱۵۱ - ۱۵۲ - ۱۶۹ - ۲۰۴
بهار .. ۲۰۸ - ۲۷۲ - ۲۷۵ - ۳۳۳
قصبهٔ بهیره ۳۳۶

بيرم كله .. .. ١٦ - ١٨ - ١٩
ملك بيجاپور ٣٤ - ٣٥ - ٣٧ -
١٢٥ - ١٣٦ - ١٤١ - ١٤٣ -
١٤٤ - ١٥٢ - ١٥٣ - ١٥٤ -
١٦٣ - ١٦٤ - ١٦٧ - ١٨٥ -
١٨٧ - ٢٠٢ - ٢٠٣ - ٢١٩ - ٢٣٠
بير ٣٥ - ٤٤ - ٤٦ - ٦٢ - ١٥٥ -
١٥٩ - ١٨٦
سركار بيجاگڙ .. .. ٦٢ - ٢٢٢
بياتوان .. .. .. ٩٨ - ١٢٠
بيدر .. .. .. ١٥١ - ١٥٢
بيتلي ١٥٣
بيسواره ٢٤٣ ٢٧٨

* قلع *

قلعهٔ بهالكي ١٥١
حصار بهوجپور ١٧٢
قلعهٔ بيرات ٩١
قلعهٔ بيدر ١٥٢
قلعهٔ بيم گڙ ١٧٢

* بحار *

آب بانگانو ٦٨
دريايي بورنه آب عادل آباد ١٩٥ - ١٩٨
آب بهت ٢٢ - ٢٣ - ٢٤ - ٢٩ -
٤٩ - ٥٢ - ٦٠
آب بهينه ٩٧
دريايي بهونره ١٥٠ - ١٥٢ - ١٦١ -
١٦٢ - ١٦٥
آب بياه ٩
تالاب بيرساگر ١٢٢

* حرف پے - كسان *

پاينده بے اوزبک ٨
راني پاربتي زن برسنگهديو ١١٥ -
١١٦ - ١٣٣
پاينده بيگ خواجه خضري ٣٢٠
پتنگ راي جادون راي ١٣٧ - ٢٩٩
پتهوجي واله اچالا جي ٣٠٣
سلطان پرويز ٣ - ٣٤ - ٧٣ - ١٨٢ - ١٩٨
پردل خان واله دلاورخان ١٤ - ٢٤٢ - ٣٠١
پرتهيراج راٹهور ٣٩ - ٤٢ - ٤٧ -
١٣٥ - ١٣٦ - ٢٢٦ - ٢٧١ - ٣٠١

پرسوجي دکني ٦٨ - ١٣٥ - ٢٩٩
پرتهي چند زميندار ٧١
پرتاب‌اوجينيه ٢٧١ - ٢٧٢ - ٢٧٤ -
٢٧٥ - ٣٠٥
پرورش خان ٣٠٩
پشوتن نبيرهٔ شيخ ابوالفضل ٣٢٣
راول پونجا زميندار دونکرپور ٣٠٤
راجه پهار سنگهه بنديله ٣٥ - ٣٩ -
٦٣ - ٩٦ - ١٣٦ - ٢٢٨ - ٢٩٨
پهار سنگهه ولد راجه مانسنگهه ١٨٤
پهلوان درويش سرخ ٢١٨ - ٢٣١ -
٢٣٢ - ٣٢١
پهارمل ولد کشن سنگهه .. ٣١٠
پيرخان ميانه .. .. ٤ - ٣٠٨
پيم‌نراين زميندار .. .. ٩٥ - ١١١
مرزا پيرمحمد خلف مرزا جهانگير
٢٨٨ - ٢٨٩
شيخ پير ٣٣٤

* مواضع *

پايان‌گهات ٦٢ - ٦٣ - ٩٥ - ١٨٩ - ٢٠٥
پاتهري .. .. .. ٦٩ - ٢٤٩
پالم ٧٣
پارگانو .. .. .. ١٦٠ - ١٦١
پتوح ١٥
پتن .. .. .. ٦٢ - ٦٩ - ١٩٩
پتنه ٨٦
پرينده .. .. ٤٦ - ١٦٠ - ١٦٢
پکهلي ١٥
پلول ٧٣
پنجاب ٣ - ١٠ - ٢٢ - ٢٣ - ٦٤ -
٧١ - ٩٠ - ٣٤٧
پنور ٤٩
پنج برارهٔ ٤٩
پوشانه .. .. ١٦ - ١٩
پونه .. .. ١٦١ - ٢٢٥
پيرپنجال ١٥ - ١٦ - ١٩ - ٥٤ - ٢٨٧

* قلع *

قلعهٔ پالکه ١٦٦
قلعهٔ پرينده ٣٣ - ٣٤ - ٣٥ - ٣٦ -
٣٧ - ١٦٩ - ٢٠٣ - ٢٠٤

* بحار *

پٹن آب برهان پور ۱۹۷

دریاے پرتینه ۱۱۸

* حرف تاء - کسان *

تاناجي دکني ۱۲۱

تاج سرواني ۳۱۴

تربیت خان ٦٥ - ٦٧ - ٨٥ - ٨٨ -

۲۱٦ - ۲۷۹ - ۳۰۲

ترکمان خان ۲۹۸

ترکتاز خان ۳۱۰

ملا تقیا سفیر قطب الملک ۱۴۲

میر تقي الدین محمد نسابه ۳۳۹

راو تلوک چند .. .. ۱۳٦ - ۳۱۴

تیمورخواجه پسر افیوغا ۲۹۰

* مواضع *

تبت ۲۸۱ - ۲۸۲ - ۲۸۳ - ۲۸۴ -

۲۸٦ - ۲۸۷

ترینگ .. .. .. ۱۳۷ - ۲۲۸

ترنکلواري ۲۲۸

تلنگانه ٦۲-۱۵۴ - ۲۰۵ - ۲۲۱ - ۲٦۴

تولجاپور ۱۵۸

تواندہ پور ۲۰٦

توران .. .. ۳۳۲ - ۳۴۰ - ۳۴۲

تهنه .. .. ۱٦ - ۱۸

تهارہ ٦۴

* قلع *

قلعۂ ترینگ .. ۱۷۲ - ۲۲۹ - ۲٦۵

قلعۂ ترنکلواري . .. ۱۷۲ - ۲۲۹

حصن تنکي ۱٦۵

قلعۂ تیتوتهر ۷۵

* بحار *

دریاے تال اُلر ۲۲

دریاے تبتي .. .. ۲۰٦ - ۲۰۷

* حرف ٹے - مواضع *

ٹٹهه .. .. ۲۰۷ - ۲۷٦ - ۲۹٦

* حرف جیم - کسان *

جانباز خان .. .. .. ۹۰ - ۳۰۸

جان دون داس ۱۸۴

جان سپار خان .. .. ۲۷۸ - ۳۰۵

جان سپارخان صوبه دار الهباد ۱۳٦-۲۹٦

جان نثار خان ۳۰۱
جان بازخان خواجه بابا ۳۰۳
جبار قلي گکهر ۳۲۲
راجه ججهار سنگهه بندیله ولد راجه
برسنگهدیو ۹۴ - ۹۶ - ۹۷ - ۹۸ -
۹۹ - ۱۰۶ - ۱۰۷ - ۱۱۰ - ۱۱۱ -
۱۱۳ - ۱۱۶ - ۱۱۷ - ۱۱۹ -
۱۲۰ - ۱۲۱ - ۱۳۳ - ۱۸۱ -
۲۲۲ - ۲۵۷ - ۲۶۰ - ۲۷۰ - ۲۹۴
جسونت راو ۱۴۰
جعفر خان ۲ - ۳ - ۱۷ - ۴۸ - ۸۳ - ۸۴ -
۸۵ - ۲۴۸ - ۲۵۶ - ۲۷۹ - ۲۹۵
میرجعفر ولد میرحاج ۱۳۷ - ۳۲۰
جعفر ولد اللهوردي خان ۱۴۳ - ۳۲۵
جعفر برادر باقرخان نجم ثاني ۳۱۹
جعفر بلوچ ۳۲۶
جکنو ۹۱
رانا جگت سنگهه ۲ - ۵ - ۱۸۴ -
۲۰۹ - ۲۱۷ - ۲۲۵ - ۲۳۴ - ۲۹۴
راجه جگت سنگهه ولد راجه باسو .
۹ - ۶۰ - ۶۴ - ۱۳۷ - ۲۴۲ - ۲۹۸
جگناتهه کلانوت کبراي ۵۶ - ۱۰۲
جگجیون ولد اوداجیرام ۶۴ - ۱۳۶
جگناتهه راٹهور .. .. ۱۳۶ - ۳۱۷
جگدیو راے برادر جادون راے ۲۹۷
جکمال ولد کشن سنگهه راٹهور ۳۰۶
راے جگناتهه راٹهور ۳۱۴
راجه جگمن جادون ۳۲۲
سید جلال بخاري ۲۵۴ - ۲۷۸ -
۳۲۹ - ۳۳۱ .
جلال ولد دلاور خان ۳۰۶
جلال الدین محمود ۳۲۱
سید جلال مخدوم جهانیان ۳۳۲
میر جمله ۳ - ۱۷ - ۱۸ - ۸۶ - ۸۷ - ۱۰۱ -
۲۴۳ - ۲۴۶ - ۲۶۷ - ۲۷۹ - ۲۹۵
جمالي .. .. ۶۷ - ۱۰۴
جمشید خان خویش ملک عنبر ۲۹۹
جمال خان لوحاني ۳۰۷
جمال ولد دلاور خان ۳۱۳
جمال خان قراول ۳۱۹

جمال ٣٢٣
جمال بنگشي ٣٢٤
ملاجمال لاهوري ٣٤٠ - ٣٤٢- ٣٤٤
جواهر خان خواجه‌سرا ٢٧
جوکو راجه دولتمند .. .. ٥٧ - ٥٨
جوهر خان حبشي ١٣٦
جوهر خان دکني ٢٩٧
رانا جودها زميندار امرکوت .. ٣١٥
جهانگير شاه جنت مکاني ٧ - ٨ - ١١ -
١٢ - ١٤ - ١٦ - ١٨ - ٢٦ - ٢٧ -
٢٩ - ٣٤ - ٥٢ - ٥٣ - ٥٥ - ٦٤ -
٨٠ - ٩٨ - ١٨٢ - ١٨٣ - ١٨٤ -
١٨٦ - ١٨٧ - ١٩٠ - ١٩١ - ١٩٥ -
٢٠١ - ٢٢٤ - ٢٣٩ - ٢٧٩ - ٢٨١ -
٢٨٥ - ٣٢٩ - ٣٣٩ - ٣٤٠ ٣٤١ -
٣٤٣ - ٣٤٧ - ٣٤٨ - ٣٤٩ -
٣٥٠ - ٣٥٦ -
جهان آرا بيگم بيگم صاحب ٧ - ١٠ -
٢٧ - ٣٢ - ٥١ - ١٢١ - ٢٠٨ -
٢٤١ - ٢٤٥ - ٢٤٩ - ٢٥٢ - ٢٦٧
جهان خان کاکر .. .. ٩٧ - ٣٠٥
جهانگير قلي خان ٢٩٧
راجه جيسنگهه ٣٥ - ٣٦ - ٣٩ - ٤٠ -
٤٣ - ٤٤ - ٤٥ - ٤٦ - ٦٣ - ٦٨ -
٦٩ - ٨٦ - ١٠٤ - ١٣٥ - ١٣٦ -
١٥٢ - ١٥٣ - ٢٣٢ - ٢٣٣ -
٢٣٤ - ٢٤٦ - ٢٤٨ - ٢٥٦ - ٢٩٤
جيرام پسر راجه انوپ سنگهه ٩٧ -
١٤٠ - ١٥٥ - ٢٢٣ - ٣٠٨

* مواضع *

جالناپور .. .. ٣٥ - ٦٢
جانوه ٥٩
جابنا ١٨٦
جگنير ٧
جمال‌نگري ٥٤
جمون ٢٥٠
جنير ٣٦ - ٦٢ - ١٤٩ - ١٥٠ - ١٦٠ -
١٦١ - ١٧٦ - ٢٢٤ - ٢٢٥ - ٣٢٩
جوگي‌متي .. .. .. ١٦ - ١٧
جونپور .. .. .. ٨٨ - ١٦٦

جهانگير آباد ١٤

جيكس متي .. .. ١٦ - ١٨

پرگنهٔ جيت كوپه .. ١٦٩ - ٢٠٤

بندر جيول ٢٠٣

جيت پور ٢١٦

* قلع *

قلعهٔ جنير ٦٩ - ١٣٧ - ١٥٠ - ١٦٥ -
١٧٢ - ١٧٧ - ٢٠٦ - ٢٢٥ -
٢٢٩ - ٢٣٤ - ٢٣٥ - ٢٦٥

قلعهٔ جوله ١٤٧

حصن جودهن ٢٢٩

قلعهٔ جونه ٢٢٩

قلعهٔ جهانسي .. ١١٩ - ١٢٠ ١٢٣

* بحار *

درياے جون جمنا ٤ - ٧١ - ٧٢ -
٧٤ - ٧٦ - ٨٧ - ٩٠ - ٢٣٨ -
٢٤١ - ٢٥١ - ٢٦٨ - ٢٧٩

تالاب جوكي ٢٣٣

* حرف چ - كسان *

سيد چاون ايرچي .. ٢٢٣ - ٣٢٣

چشتي خان ٣١٧

چلپئ رومي ٣٢٢

چندر من بنديله ٩٦ - ٩٧ - ٢١٨ - ٣٠٦

چندر بهان نروكه ٣٢٢

چندر بهان زميندار كانگرة .. ٣٢٢

چيقون بيگ جلايري ٣١٧

* مواضع *

ملك چاندا ١١٢ - ١١٥ - ١١٧ -
١٣٣ - ١٣٤ - ١٤٢ - ١٤٤ - ١٨٦

چاكنه .. .. ١٦١ - ١٦٩ - ٢٠٤

پرگنهٔ چانسو ٢٤٨

چمار كوندة .. .. ٣٦ - ١٣٧ - ١٤٩

چنديري ٩٧

چومكه ١٥

چوراگدهه ٩٥ - ٩٨ - ١٠٨ - ١١٠

چوپرة ٢٠٨

چهترة .. .. .. ١٢٢ - ٢٧٧

چيتور ١٨٣

* قلع *

قلعهٔ چاندا ١٣٨

حصار چاندور ١٤٦
حصار چمارکونده ١٦١
قلعهٔ چوراگده .. .. ١٠٨ - ١١١

* بحار *

آب چناب .. .. .. ١٦ - ٢٢
آب چنبل ١٩٢

* حرف حاء - کسان *

حاکم خان ٤
حارث بن کلده ٣٤٧
حبیب سور ٩٧- ٣١٢
حبیب کوراني .... ١٣٦ - ٣٢٢
حبیب چك ٢٨٥
حبیب چک دیگر ٢٨٦
حبیب سنگهه راٹهور ٣١٠
سیدحسن ولدسیددلیرخان ١٤- ٣٢٣
حسینئ قدیمي ٣٨-٢٥٧-٢٦٦-٣٢٥
حسن نبیرهٔ یاقوت خان ٣٨ - ٢٠٩
حسن‌خان ولدفخرالملك ١٤٠-٢٩٨
حسن قلي ١٤٤-٣٢٠
حسن علي ١٤٦
حسن آقاي رومي ٢١٨
حسن خواهرزادهٔ ابدال .. ٢٨٣
حسین صوفي پسرغیاث ترخان ٢٩٠
حسین‌خواجه خویش امیرعباس ٢٩١
میرزاحسن ولدمرزارستم صفوي ٣٠٢
حسیني برادر باقرخان نجم‌ثاني ٣٠٨
حسین ولد خانجهان .. ٣١٠
سید حسن مساعد ٣١٦
حسن‌خان برادر خدمت‌گارخان ٣١٧
حسام‌الدین ولدنظام‌الدین‌خان ٣١٨
حسن ولد محمد خان نیازي ٣٢٨
میرحسام الدین بدخشي .. ٣٣٥
حکیم الملك .. ٦ - ١٠٣ - ٣٠٤
حیدر ملك کشمیري ٥٢
حیات ترین ٣١٠
مرزاحیدرولدمیرزامظفرصفوي ٣١١
حیات خان نبیرهٔ دربار خان ٣١٦
حیدر بیگ بدخشي ٣٢٤

* مواضع *

باغ حافظ رخنه ٧

• حرف خاء ـ کسان •

خان عالم .. .. ۴ - ۸۵ - ۱۸۲

خان زمان بهادر ۳۵ - ۳۶ - ۳۷ -

۳۹ - ۴۰ - ۴۲ - ۴۳ - ۴۴ -

۴۵ - ۴۶ - ۵۹ - ۶۳ - ۶۶ -

۷۰ - ۷۹ - ۹۵ - ۹۷ - ۹۸ -

۱۳۵ • ۱۳۷ - ۱۴۱ - ۱۵۱ - ۱۶۰ -

۱۶۱ - ۱۶۲ - ۱۶۳ - ۱۶۴ - ۱۶۵ -

۱۷۷ - ۲۰۲ - ۲۰۶ - ۲۲۵ - ۲۲۶ -

۲۲۷ - ۲۲۸ - ۲۲۹ - ۲۳۰ - ۲۵۶ -

۲۵۷ - ۲۶۳ - ۲۶۴ - ۲۷۱ - ۲۹۳

خان دوران بهادر نصرت جنگ ۳۷ -

۳۸ - ۳۹ - ۴۱ - ۴۲ - ۴۴ - ۴۵ -

۶۰ - ۶۳ - ۶۸ - ۶۹ - ۹۵ -

۹۶ - ۹۷ - ۹۸ - ۱۰۰ - ۱۰۶ -

۱۰۷ - ۱۰۸ - ۱۰۹ - ۱۱۰ - ۱۱۱ -

۱۱۲ - ۱۱۳ - ۱۱۴ - ۱۱۵ - ۱۱۶ -

۱۱۸ - ۱۲۳ - ۱۳۳ - ۱۳۵ - ۱۳۶ -

۱۳۷ - ۱۴۱ - ۱۵۰ - ۱۵۱ - ۱۵۲ -

۱۵۳ - ۱۵۴ - ۱۶۲ - ۲۰۲ - ۲۱۵ -

۲۱۷ - ۲۱۸ - ۲۱۹ - ۲۲۰ - ۲۲۱ -

۲۳۰ - ۲۳۱ - ۲۳۲ - ۲۳۳ - ۲۴۶ -

۲۴۷ - ۲۴۹ - ۲۵۶ - ۲۶۱ - ۲۶۳ -

۲۷۰ - ۲۷۱ - ۲۹۳

سید خانجهان ۳۹ - ۴۱ ۴۲ - ۴۳ -

۴۴ - ۴۵ - ۷۶ - ۸۳ - ۹۶ - ۹۷ -

۹۸ - ۱۰۰ - ۱۱۰ - ۱۲۳ - ۱۲۴ -

۱۴۰ - ۱۴۳ - ۱۵۱ - ۱۵۴ - ۱۵۵ -

۱۵۶ - ۱۵۷ - ۱۵۸ - ۱۵۹ - ۱۶۲ -

۱۷۶ - ۲۰۶ - ۲۴۸ - ۲۵۶ -

۲۶۱ - ۲۶۳ - ۲۷۰ - ۲۷۵ - ۲۹۳

خان جهان .. .. ۱۸۲ - ۱۸۴

خانجهان خان کاکر ۲۵۰

خانجهان لودي ۲۹۳ - ۲۹۶ - ۳۰۰ -

۳۰۵ - ۳۰۶ - ۳۰۹ - ۳۱۰ - ۳۱۳ -

۳۱۴ - ۳۱۵ - ۳۲۵ - ۳۲۶

خواجه خاوند محمود .. ۳۳۲

خدا قلي ۱۶۶

خدمت پرست خان ۳۰۰

خدمت خان خواجه سرا .. ۳۰۶

خدا یار ولد یلنگدوش ۳۲۴
خدمت رای ۳۲۷
خداوند دکنی ۳۲۸
خضر سلطان گکهر ۳۱۴
خلیل‌الله خان ۴۶ - ۶۷ - ۱۴۰ -
۱۴۲ - ۱۵۵ - ۱۵۸ - ۱۵۹ -
۱۷۶ - ۲۴۲ - ۲۴۳ - ۲۶۷ - ۳۰۳
خلیل‌الله ولد دلیر خان .. ۳۲۳
میر خلیل ولد اعظم خان .. ۳۲۵
خنجر خان ترکمان ۳۰۰
خنجر خان ۳۱۱
خواجه بیگ مرزای صفوی .. ۳۴
خواص خان ۳۶ - ۸۷ - ۱۰۱ -
۲۰۷ - ۲۹۸
حکیم خوشحال ۳۷-۶۸-۱۳۶-۱۷۷-۳۱۱
خواجه جهان خرافی ۶۴ - ۳۰۴
ملا خواجه جان ۲۸۱
خوشحال پسر خواندهٔ رستم صفوی ۳۲۲
خورشید نظر ۳۲۶
ملا خواجه ۳۳۳
خیرات خان .. .. .. ۲ - ۸
خیریت خان ۱۴۰
خیریت خان بیجاپوری عم رندوله ۱۵۲

* مواضع *

خانپور .. .. ۱۶ - ۲۰
ولایت خاندیس ۶۲ - ۶۳ - ۹۷ -
۱۸۵ - ۱۸۹ - ۲۰۵ - ۲۶۴ - ۲۸۰
خنک ۶۴
باغ خدمت خان ۲۹
پرگنهٔ خیرآباد ۲۲۲

* بحار *

تالاب خواجه هشیار ۱۰

* حرف دال - کسان *

دانش خان حبشی ۱۳۵
داراب خان .. ۱۸۴ - ۱۹۵ - ۱۹۶
سلطان دانیال ۲۰۶
دانادل ولد شاه نواز خان .. ۳۱۵
حکیم داوی ۳۴۶
شیخ دبیر .. ۱۱۸ - ۱۱۹ - ۱۶۷
دکاجی دکنی ۱۳۷ - ۲۰۹ - ۲۱۹

درگهبان پسر ججهار سنگهه ۱۱۵-۱۳۳
درجن سال ولد بکرماجیت ۱۱۵- ۱۳۳
درنگ خان کلانوت ۱۴۲
درویش محمد ۲۱۹
دریا خان روهیله ۲۹۶
درویش بیگ قاقشال ۳۲۶
دریا داودزئي ۳۲۶
دلیر همت ۱۳۶
دلدار بیگ قدیمي .. ۲۲۳ - ۳۲۷
دلاور خان بریچ ۲۹۶
سید دلیر خان بارهه ۲۹۶
دلاور خان دکني ۳۰۱
دلپت ولد ماندن راٹهور .. ۳۲۲
دلمز بیگ ۳۲۳
دولت ۲۱۹
دولت پسر ابدال ۲۸۳
راو دودا نبیرهٔ راوچاندا .. ۳۰۲
راجه دوارکاداس ۳۰۵
دولت خان ولد الف خان .. ۳۰۷
دوست کام ولد معتمد خان ۳۲۸
دیانت خان ۸ - ۹ - ۱۲۱ - ۳۰۸
دیوجي ۲۳۳
راجه دیبي سنگهه ۱۳- ۷۲- ۹۷- ۹۸ -
۱۰۳ - ۱۰۶ - ۱۰۸ - ۱۲۲ -
۱۴۳- ۱۵۵- ۱۵۸ - ۲۴۹ - ۳۰۰
دیندار خان بخاري ۷۱ - ۹۹ - ۳۰۲
راوت دیال داس جهالا ۱۳۷ - ۳۲۳
دیانت خان دست بیاضي .. ۳۰۰
دیانت راے ۳۱۳

* مواضع *

دتیه .. .. ۱۲۱ - ۱۲۳
دکن ۱ - ۳۵ - ۶۲ - ۶۳ - ۶۴ - ۶۸ -
۷۲ - ۸۰ - ۸۴ - ۱۰۴ - ۱۱۰ - ۱۱۱ -
۱۳۹ - ۱۷۱ - ۱۷۹ - ۱۸۰ - ۱۸۱ -
۱۸۲ - ۱۸۵ - ۱۸۶ - ۱۸۹ - ۱۹۰ -
۱۹۱ - ۱۹۵ - ۱۹۹ - ۲۰۲ -
۲۰۵ - ۲۰۷ - ۲۲۵ - ۲۳۷ - ۲۵۶ -
۲۵۷ - ۲۵۹ - ۲۶۱ - ۲۶۲ - ۲۶۳ -
۲۶۵ - ۲۶۵ - ۲۸۸ - ۲۹۸ - ۳۰۸ -
۳۰۹ - ۳۳۶ - ۳۴۰ - ۳۴۵

دندوري ١٤٩
دوارة كنجل ٢١
دولتاباد ٣٦ - ٦٢ - ٦٨ - ٦٩ - ١٠٤ -
١١٨ - ١٢٧ - ١٣٣ - ١٣٥ - ١٦٦ -
٢٠٢ - ٢٠٥ - ٢٣٠ - ٢٤٨ - ٢٥٢ -
٢٥٥ - ٢٥٦ - ٢٥٧ - ٢٦٠ - ٢٦٢ -
٢٦٣ - ٢٦٤ - ٢٧١ - ٢٨٠ -
٢٩٣ - ٢٩٤ - ٣٠٢
دودا بائي ١٦٢
دارالملک دهلي ٤ - ٦ - ٧ - ٧١ - ٧٢ -
٧٣ - ٨٧ - ٢٨٠ - ٣٣٥ - ٣٤٢
پرگنه دهاموني ٩٦ - ١٠٨ - ١١٢ -
١٢٢ - ١٢٣
دهوم گهاٹ ١٢٠
دهرپ ١٣٨
دهندهيرة ١٤٢ - ٢٢٣ - ٢٣٥ -
٢٤٢ - ٢٥٠
دهارور .. .. .. ١٥٥ - ١٦٠
دهاراسيون .. ١٥٦ - ١٥٧ - ١٥٨
ولايت ديوگڈهه ١١٠ - ١١١ - ٢٣٠ - ٢٣٣
ديوني ١٥٢
ديكلور ١٥٤
قصبهٔ ديوگانو ١٥٧
ديول گانو ١٩٨

* قلع *

قلعهٔ دولتاباد ١٣٨ - ١٩٩ - ٢٥٩ - ٢٦٥
قلعهٔ دهاموني ١٠٧ - ١٠٨ - ١٢٣ - ٣٢٧
حصار دهرپ ١٤٣ - ١٤٦ - ١٤٨ - ٢٦٥

* حرف ڈال *

* بحار *

دریاے ڈل ٢٣ - ٢٤ - ٢٥ - ٢٧

* حرف ذال - کسان *

ذوالفقار خان .. .. ١٠١ - ٣٠٦
ذوالفقار بیگ ترکمان ٣٠٦
ذوالفقار خان ترکمان ٣١٢

* حرف راء - کسان *

راجه رامداس نروري ٨٣ - ١٥٥ - ٣٠٣
راجه رایسنگهه ولد مهاراجه بهیم ٩٩ -
١٤٢ - ٢٩٩
راگهو چودهري ١١١

راوهتي سنگهه ولد راو دودا ١٣٥ - ٢٢٢ - ٢٢٥
راوت راو ١٣٧
راج كنور .. .. ٢٢٥ - ٢٣٣ - ٢٣٤
راوت راے دهنگر ٣٠٢
سيد راجي ولد عبدالهادي ٣٢٣
سيدراجي مانكپوري ٣٢٥
رتنائي ١٠٨
راو رتن هادا ٢٩٤
رحيم خان ولد آدم خان .. ٢٩٥
رحمت خان ٣٠٥
رحمان الله پسر شجاعت خان ٣١٤
رستم خان دكني ٨٥ - ٩٩ - ١٢٤ - ١٤٠ - ١٥٥ - ١٥٧ - ١٥٩ - ١٦٠ - ١٧٦ - ٢٠٨ - ٢٩٤
رستم راو ١٣٧
مرزا رستم ١٩٥
رشيد خان انصاري ٣٥ - ٣٦ - ٣٩ - ٤٢ - ٦٠ - ١٣٦ - ٢٢٠ - ٢٥٧ - ٢٩٧
آفارضوان ٣٣
ركن الدوله ولد ميرحسام الدين ٣٢٧
حكيم ركنا كاشي ٣٤٩
رگهناتهه بهاتي .. .. ٣٨ - ٣٢٤
رندوله ٣٦ - ٤٢ - ١٤٠ - ١٤١ - ١٥٤ - ١٥٧ - ١٥٨ - ٢٢٥ - ٢٢٦ - ٢٢٧ - ٢٢٨ - ٢٣٠
روشن ضمير صلابت خان خلف صادق خان ١٨ - ٨٧ - ١٠٣ - ٢٤٩ - ٣٠٣
راجه روزافزون ٣٥ - ٣٩ - ٦٧ - ٣٠٣
روپ چند گواليارى .. ٩٣ - ٣٠٩
روپ سنگهه كچهواهه .. ٩٧ - ٣١٧
روز بهان خواجه سرا ٣٢٧
ريحان سولا پوري ١٥٣ - ١٥٥ - ١٥٦ - ١٦٠ - ١٧١

* مواضع *

راجور .. .. ١٦ - ١٨
رامدوده ٦٨
راجپور ١٦٠
راے باغ ١٦٤
پرگنهٔ رام پور ٢٢٢

رتن پنچال ١٨

رتن پور .. .. ٧٤ - ٧٥ - ٨٤

رسول آباد ٣٣٢

روپباس .. .. .. ١٠٥ - ٢٧٦

روم ٢٠٧

* قلع *

قلعۂ راج دیوهیر ١٧١

قلعۂ روهتاس ٢٢

قلعۂ روله ١٤٧

* بحار *

دریاے راوي ١٥

* حرف زاء - کسان *

زبردست خان .. .. ٧٦ - ٣٠٥

زلفي بیگ ٣٢١

زنبیل بیگ .. .. ٨٠ - ٣١٧

زنبل بیگ ٣٤٧

میرزین الدین علي .. ٨٧ - ٣٢١

زین العابدین ولد آصف خان جعفر بیگ ٣٠٤

خواجه زین العابدین ٣٢٥

* مواضع *

باغ زین آباد ٣٥

* حرف سین - کسان *

ساهوے بهونسله ٣٥ - ٣٦ - ٣٧ - ٦٨ - ١٢٥ - ١٢٧ - ١٣٥ - ١٣٧ - ١٣٨ - ١٣٩ - ١٤٠ - ١٤١ - ١٤٨ - ١٤٩ - ١٦٠ - ١٦٢ - ١٦٣ - ١٦٥ - ١٧١ - ١٧٢ - ١٧٧ - ٢٠٢ - ٢٠٥ - ٢٢٥ - ٢٢٦ - ٢٢٧ - ٢٢٨ - ٢٢٩ - ٢٣٠ - ٢٥٦

راجه سارنگدیو ٩٧

سام سنگهه راٹهور ولد کرمسي ١٣٦-٣١٩

ساباجي .. .. .. ١٣٩ - ١٥٥

راناسانگا ١٩٢

سادات خان ٣٠١

سجان سنگهه سیسودیه .. ٣١٥

راے سبهاچند ٣٢٨

سپهدار خان ٧ - ٨ - ٨٥ - ١٠٢ - ١٣٨ - ١٤٠ - ١٥٥ - ١٥٧ - ١٥٨ - ١٦٠ - ١٧٦ - ٢٣٣ - ٢٩٤

راو ستر سال نبيرهٔ راورتن ٣٥ -
٣٩ - ٤٤ - ٤٦ - ٦٣ - ١٣٥ -
١٣٦ - ١٣٧ - ١٦٠ - ١٦٢ -
١٧٧ - ٢٢٦ - ٢٩٧
ستي النساء خانم .. ٧٠ - ١٤٣
ستر سال كچهواهه ٣٠٥
ستر سال ولد راوسور بهورتيه ٣١٦
سردار خان ٧١ - ٩٦ - ١٩١ - ٢٩٧
سرانداز خان قلماق ١٠٥ - ٢٧٨ - ٣٠٤
سريسنگهه راتهور ١٢٣
سرافراز خان .. .. ١٣٦ - ٢٩٧
سرور خان .. ١٣٧ - ١٤٦ - ٣٠٣
سرافراز خان دكني .. ٢١٨ - ٢٩٧
سرفراز خان ٣٠٦
راول سرمسي زميندار بانسواله ٣٠٧
سزاوار خان پسر لشكر خان ١٠ -
٦٤ - ١٣٦ - ٢١٨ - ٢٥٧ - ٣٠٠
سعيد خان ١١ - ١٣ - ٦٧ - ٧٠
٧١ - ٢٤١ - ٢٩٤
سعادت خان بيجاپوري ١٣٧ - ١٦٦ -
٢٤٢ - ٣٠٤
سيد سعادت الله حاجي پوري ٢٢٣ - ٣١٨
سعيد شيراني ٣١٧
سعد الله خان پسر سعيد خان ٣٢٤
سعيدا ے گيلاني بے بدل خان ٣٥٦
سكندر برادر شهباز خان ٣٠٥
سكندر خان ٣١٠
سكندر بيگ ٣٢٤
سليمان شكوه ولد داراشكوه ٧٤ - ٨١٤ - ٨٦
سلطان نظر برادر سيف خان ١٠٢ - ٣١١
سلطان يار .. .. ١٥٣ - ٣٢٠
سلطان محمد ٢٧٩
سلطان محمود خويش خواجه
ابوالحسن ٣١٨
سيد سليمان ولد قاسم خان بارهه ٣٢٠
سنكرام زميندار جمو ٣٥
سندر كب راے ٧٦ - ٩٥ - ٩٨ - ٩٩
سنكرام زميندار كنور ١١١ - ١١٧ -
١٣٨ - ٢٣٢ - ٢٥٧ - ٣٠٦
راجه سنكرام ١٣٧

راجه سورج سنگهه ۱۸۴
سونج تیمور ۲۹۱
راو سور بهورتیه ۲۹۷
سهراب خان .. .. ۲۵۷ - ۳۰۴
سیف خان ۲۸ - ۸۴ - ۱۰۲ - ۱۶۶ -
۲۰۱ - ۲۳۴ - ۲۹۵
سیام دوا .. ۱۱۴ - ۱۱۵ - ۱۳۹
سیورام کور ولد بلرام ۱۴۲-۲۲۳ -۳۰۵
سیف الله عرب ۲۰۸
سیام سنگهه سیسودیه ۳۱۰
سیف الملك کاشغري ۳۱۱
سیل سنگه ولد راجه سورج سنگهه ۳۱۲
سیف الله ولد شمشیرخان روهیله ۳۱۳
سیام خان حبشي ۳۲۱

* مواضع *

ساجه مرگ ۱۶- ۲۰
ساهورة ۱۵۷
سراي سوخته ۲۰
سري نگر ۹۰ - ۹۱ - ۹۲ - ۳۰۹
ولایت سرمور .. .. ۹۰ - ۹۱
سروا ۱۲۰
سرونج ۱۲۳
سرادهون ۱۵۵ - ۱۵۸ - ۱۵۹ - ۱۶۰
سلطان پور ۷۳ - ۷۴ ۱۵۲ - ۱۵۳
سمرقند ۳۳۵
سنبل ۷
سنگمنیر ۳۶ - ۶۲ - ۱۳۷ - ۱۴۸ -
۱۴۹ - ۱۵۰ - ۱۶۱ - ۱۷۶ - ۱۹۹
سنپهل ۲۰۹
سند ۳۳۶
سون پت ۷
سولاپور ۳۴ - ۱۲۸ - ۱۵۱ - ۱۵۴
سرکار سورت ۱۰۲ - ۱۰۳ - ۲۸۰ - ۳۴۸
سهرند .. .. .. ۸ - ۹ - ۷۱
سیوگانو .. .. ۶۸ - ۷۹
سیهور ۱۱۷
سیهوان ۳۳۰
قصبهٔ سیالکوت .. ۳۴۰ - ۳۴۱

* قلع *

قلعهٔ سانتور ۹۱

قلعهٔ سولاپور ۱۲۸ - ۱۲۹ - ۱۵۶ - ۱۶۹ - ۲۰۴

* بحار *

دریاے ست دهارا ۱۰۸

تالاب سمندر ساگر ۱۲۲

آب سند ۲۸۹

* حرف شین - کسان *

شایسته خان خلف یمین الدوله ۳ - ۱۷ - ۲۰ - ۷۲ - ۷۶ - ۸۴ - ۸۵ - ۹۹ - ۱۰۰ - ۱۲۲ - ۱۳۵ - ۱۳۷ - ۱۳۹ - ۱۴۱ - ۱۴۸ - ۱۴۹ - ۱۵۰ - ۱۶۱ - ۱۷۶ - ۲۴۶ - ۲۵۶ - ۲۷۱ - ۲۹۴

شاه نواز خان صفوي خلف مرزا رستم ۳ - ۱۷ - ۱۲۴ - ۱۴۰ - ۱۵۵ - ۱۵۷ - ۱۵۹ - ۱۷۶ - ۱۸۲ - ۱۸۴ - ۱۸۵ - ۱۸۶ - ۲۰۹ - ۲۴۳ - ۲۶۷ - ۲۶۹ - ۲۷۰ - ۲۹۷

شافي پسر سیف خان .. ۵ - ۳۱۳

شادي بیگ شادي خان ولد جانش بهادر .. .. ۱۳ - ۶۰ - ۳۰۸

شاه ملک خانم بنت سلطان محمد بن جهانگیر مرزا بن حضرت صاحبقران ۶۶

مرزا شاه رخ ۸۰

شاه بیگ خان ۱۳۶ - ۱۶۰ - ۱۶۱ - ۱۶۳ - ۱۶۴ - ۱۶۵ - ۲۳۴ - ۲۹۶

شادمان پکهلیوال .. ۲۸۵ - ۳۱۳

شاه قلي خان اوزبک ۳۰۱

سید شاه علي ولد سید رشید ۳۲۰

میر شاه علي ۳۲۰

شاه عالم بخاري ۳۲۹

ملا شاه بدخشي ۳۳۳

شتاب خان ولد ملک علي ۲۲۳ - ۳۲۵

سید شجاعت خان ۴۰ - ۴۴ - ۷۲ - ۱۳۶ - ۱۶۰ - ۱۶۴ - ۲۷۴ - ۲۷۷ - ۲۹۵

شجاع ولد معصوم کابلي ۳۰۴ - ۳۰۸

(درذکر مناصب این را مکرر نوشته)

شرزه خان .. .. .. ۴۰ - ۳۱۲

شریف خان قدیمي ۳۰۴

شریف خان ٣١١
میر شریف ٣١٢
شریف بیگ درمان ٣٢٦
شکرالله عرب ١١٨
شکرالله ولد خانزمان ٣٢٥
میر شمس .. .. .. ٢٤٢ - ٣٠٠
شمس الدین پسر اوج قرا .. ٢٩١
شمشیر خان ٢٩٨
شمس خان دکني ٣٠١
شمشیر خان ولد شیر خان .. ٣١٢
شمس الدین ولد نظر بهادر ٣١٩
حکیم شمس الدین گیلاني ٣٤٦-٣٤٨
شهر یار ناشدني ٢٠٦
سید شهاب ولد سید غیرت خان ٣١٣
شهباز خان معروف به شیرخان ٢٩٨
شیر خان ترین ٤ - ٩٧ - ٩٩ - ١٤٠ -
١٥٥ - ١٥٩ - ٣٠٣
شیر خان تونور ٢٩٤
شیر خواجه ٢٩٦
شیر زاد خویش خان عالم .. ٣١٥
شیروي خواجه سرا ٣٢٢
شیدا ٣٥٨

* مواضع *

باغ شاه آباد ٢٧ - ٥٢ - ٥٤ - ٧١
شاه گڈهه .. .. .. ٣٥ - ١٥٥
شاه پور .. .. ١١٠ - ١١١ - ١١٢
پرگنهٔ شجاع پور ٢٤٧
شکردو .. .. .. ٢٨٢ - ٢٨٤
شهاب الدین پور ٢٩
شیراز ٣٥٤

* قلع *

قلعهٔ شکردو ٢٨٣
قلعهٔ شیر گڈهه ٩٠

* بحار *

تالاب شاه پور ١٥٣

* حرف صاد - کسان *

صالح بیگ جلابري .. ٤٠ - ٣٢٧
صالح اشهري .. .. ٨٨ - ٣١٨
صالح خواجه برادر عبدالرحیم خواجه
١٠٤

صالح بیگ نظام الملکیه .. ۱۴۱
صادق خان ۲۹۵
سید صادق ۳۲۱
صابر ولد باقر خان ۳۲۷
ملا صادق حلوائي ۳۴۰
صدر برادر شیر خان روهیله . ۳۱۵
سیدصدرهمشیرزادهٔ مرتضی خان ۳۱۶
صدرالدین محمد ۳۳۶
حکیم صدر اخلف حکیم فخرالدین محمد
شیرازي ۳۴۷
شاه صفي والیٔ ایران .. ۸ - ۲۵۷
صف شکن خان .. .. ۳۵ - ۳۰۰
صف شکن خان رضوي ۱۴۰ - ۱۵۵ -
۳۱۸
صفدر خان .. .. ۲۶۶ - ۲۹۷
صوفي بهادر .. .. .. ۴ - ۳۱۴

* مواضع *

دهٔ اچول صاحب آباد .. ۵۱ - ۵۲
باغ صفا ۲۷

* حرف ضاد - کسان *

حکیم ضیاءالدین خویش ستي النسا
خانم ۱۴۳ - ۳۲۶

* حرف طاء - کسان *

طالب ۷ - ۸۳ - ۱۸۱ - ۲۶۹ - ۳۵۳
خواجه طاهر .. .. ۳۸ - ۲۱۰
طالباي آملي ۲۵۵
طالب بیگ ۳۲۷
طغرل ولد شاه نواز خان بن عبدالرحیم
خانخانان ۳۱۵
شاه طهماسب والیٔ ایران .. ۳۴۷

* حرف ظاء - کسان *

ظریف ۳۲۷
ظفرخان ۱۷ - ۱۸ - ۱۹ - ۲۰ - ۴۷ -
۲۸۱ - ۲۸۲ - ۲۸۴ - ۲۸۵ -
۲۸۶ - ۲۸۷ - ۲۹۸

* مواضع *

باغ ظفرخان ۲۸
ظفر نگر .. .. ۳۵ - ۳۶ - ۶۸

* قلع *

قلعهٔ ظفر نگر ۲۷۸

* حرف عین - کسان *

محمد عادل خان بن ابراهیم عادل خان
۳۳ - ۳۴ - ۳۶ - ۳۷ - ۱۱۸ -
۱۲۴ - ۱۲۵ - ۱۲۶ - ۱۲۸ -
۱۳۵ - ۱۳۷ - ۱۴۰ - ۱۴۱ -
۱۴۳ - ۱۴۴ - ۱۵۱ - ۱۵۴ -
۱۵۷ - ۱۵۸ - ۱۶۱ - ۱۶۲ - ۱۶۵ -
۱۶۷ - ۱۶۸ - ۱۷۴ - ۱۷۵ - ۱۷۶ -
۱۸۰ - ۱۸۴ - ۱۸۵ - ۱۸۷ - ۱۹۹ -
۲۰۰ - ۲۰۱ - ۲۰۲ - ۲۰۳ - ۲۱۷ -
۲۱۹ - ۲۲۵ - ۲۲۹ - ۲۳۰ - ۲۶۳
سید عالم بارهه ۳۵ - ۷۱ - ۱۰۰ -
۱۳۶ - ۳۰۳
عالي غانچي ۲۹۰
عادل خان ولد قاسم خان .. ۳۱۷
عارف بیگ شیخ عمري ۳۱۹
عارف ولد تاتار خان سفرجي ۳۱۹
عبدالله خان بهادر فیروز جنگ ۲ -
۳۸ - ۷۴ - ۷۵ - ۷۶ - ۸۴ - ۸۵ -
۸۶ - ۹۶ - ۹۷ - ۹۸ - ۱۰۰ - ۱۱۱ -
۱۱۲ - ۱۱۳ - ۲۱۴ - ۲۱۵ - ۲۱۶ -
۱۱۸ - ۱۳۴ - ۱۴۳ - ۱۸۲ - ۱۸۴ -
۱۹۱ - ۱۹۴ - ۱۹۵ - ۱۹۶ - ۱۹۸ -
۲۰۸ - ۲۶۱ - ۲۷۳ - ۲۷۴ - ۲۹۳ -
۳۰۵
میر عبد الکریم .. ۲ - ۷۶ - ۳۱۱
سید عبدالقادر .. .. ۵۹ - ۳۲۷
عبدالقادر پسر احداد ۶۷ - ۷۰ - ۳۰۹
عبدالرحمن ولد صادق خان ۶۸ - ۱۳۴
۳۰۹
شاه عباس والی ایران ۸۰ - ۲۷۹ - ۳۴۹
عبادالله میرشکار ۲۰۱
عبداللطیف گجراتي ۱۳۰ - ۱۴۵ - ۲۰۹
ملا عبد اللطیف .. ۱۳۲ - ۳۴۴
شیخ عبداللطیف سفیر ۱۵۴ - ۱۷۷ - ۳۱۶
سید عبدالوهاب .. .. ۱۳۷ - ۳۱۳
خواجه عبد الهادي پسر صفدر خان
۱۴۰ - ۱۵۵ - ۳۲۷
عبد الرحمن ولد شیر خان روهیله
۱۶۷ - ۳۰۹

عبد الرحيم خانخانان ١٨٢ - ١٨٩ - ٣٣٦
مولانا عبداللطيف ١٧٩
حكيم عبدالله گيلاني ٢٠١
قاضي عبدالعزيز ٢٠١
سيدعبدالله ولدسيدقاسم ٢٠١- ٣١٩
سيد عبدالماجد امروهه ٢٢٣ - ٣١٩
عبد الرحيم بيگ برادر عبد الرحمن ٢٤٣ - ٢٧٥
عبدالعزيز نخستين پسر نذر محمد خان .. .. ٢٤٣ - ٢٧٥
عبدالرحمن اتاليق ٢٧٥
ملا عبد السلام ٢٧٨
عبد الرحيم خان اوزبك .. ٣٠٦
مير عبدالله خويش سيد يوسف خان ٣٠٦
سيد عبدالواحد ولدسيد مصطفى خان ٣١٣
خواجه عبد الله نقشبندي ٣١٦
عبدالغفور ولد عرب خان .. ٣١٩
سيد عبد المنعم امروهه .. ٣٢٠
عبدالله نجم ثاني ٣٢٣
عبدالعزيز عرب ٣٢٤
سيدعبد الرسول ولد سيدعبدالله خان ٣٢٥
سيد عبدالغفور ٣٢٦
عبدالمومن ٣٢٦
عبدالله ولد سعيد خان .. ٣٢٦
عبدالرسول بريچ ٣٢٧
حكيم عبدالوهاب ولد حكيم علي ٣٢٨
مير عبدالوهاب معموري .. ٣٢٨
خواجه عبدالباقي ٣٣٥
ملا عبدالحكيم ٣٤٠
شيخ عبدالحق دهلوي .. ٣٤١
شيخ عبدالوهاب متقي .. ٣٤١
ملا عبدالسلام ديوي ٣٤٢
ملا عبدالسلام لاهوري ٣٤٢ - ٣٤٤
شيخ عبد الرحيم حساني .. ٣٤٥
عثمان روهيله عم بهادر خان ٦٨ - ١٤١ - ٣٠٨

عثمان ولد بهادر خان ٣١٥
عزيز الله ولد يوسف خان .. ١٤
عزت خان .. .. .. ٨٣ - ٣٠١
عزيز ولد بهادر خان بلوچ .. ٣١٧
ملا عصام الدين ٣٤٥
عظمت پسر خان جهان .. ٣١٥
عقيدت خان ٣٠٩
ميرعلي اكبر كروري ٧١
علي باشه حاكم بصره ١٠٢
علي اصغر ولد جعفر بيگ آصف خان
١٠٩ - ١١٠ - ٣٢٧
سيد علي اكبر بخاري ١٤٩
سيد علي اصغر سيف خان ٢٠١ - ٢٥١
علي راے ٢٨٥
ميرزا علي بيگ .. .. ٢٨٦ - ٣٣٥
سيد علاول برادر سيد كبير ٣٠٨
علاول ولد ابابكر ٣٠٩
علي قلي برادر تركمان خان .. ٣١٢
خواجه علاء الدين عطار ٣٣٢
ملا علي ٣٤٥
حكيم علي گيلاني .. ٣٤٥ - ٣٤٨
حكيم عليم الدين وزير خان .. ٣٤٦
سيد عمر دكني ٣٠٣
عنبر حبشي ٣٤ - ١٢٨ - ١٥٥ - ١٥٦ -
١٦٩ - ١٩٧ - ١٩٨ - ١٩٩
عنايت الله برادرزاد؛ علامي افضل خان
٨٧ - ٣١٨
خواجه عنايت الله ١١٥ - ١٣٦ -
١٥٣ - ٣٢٠
عنايت الله ولد مرزا عيسي ترخان ٣١٤
ميرعنايت ٣٢٤
عنايت الله تتوي ٣٢٥
عوض خان قاقشال ١٣ - ٢٤٢ - ٣٠٤
مرزا عيسي ترخان ٢٩٥

* مواضع *

عالم گنج ٣٣١
عراق .. ٨٤ - ٨٦ - ١٩٦ - ٣٤٩
عيش آباد ٢٧

* قلع *

حصار علي راے ٢٨٢

* حرف غين - كسان *

غالب ٣٧

غازي بيگ .. .. .. ٦٣ - ٣١٩

غضنفر ١٤٦

غيرت خان برادرزادهٔ عبد الله خان ٧٦ - ٢٨٠ - ٣٠٠

غيرت خان عزيز الله ولد يوسف خان ٣٠٢

غيرت خان خواجه بابا ٣٠٣

ميرغياث الدين منصور .. ٣٤٥

* مواضع *

غزنين .. .. .. ٢٨٨ - ٢٨٩

غياث پور ٣٣١

* حرف فاء - كسان *

ميرفاضل مخدوم زاده .. ٣١٤

فتح سنگهه سيسوديه ولد مهاراجه بهيم ٣١٦

فتح الله ولد راجو خان ٣١٧

فتح الله ولد مهرعلي برلاس .. ٣٢٣

فتح ضياء نبيرهٔ حكيم ابوالفتح ٣٢٦

ميرفتح الله شيرازي ٣٤٥

حكيم فتح الله ولد حكيم ابوا لقاسم شيرازي ٣٥٠

حكيم فتح الله (جد فتح الله مذكور) ٣٥٠

ميرفخر الدين ٢٨٣ - ٢٨٤ - ٢٨٥

فخر الملك ولد ياقوت خان ٢٩٩

فدائي خان ٢١٦ - ٢٧٢ - ٢٩٦

سيدي فرحان .. .. ٣٣ - ٣٧

شيخ فريد ولد قطب الدين خان ٧١ - ٧٦ - ٨٥ - ٩٩ - ١٣٧ - ١٤٨ - ١٤٩ - ٣٠١

فرحان خان ١٣٧

فرهاد پدر رندوله ١٥٨

فريدون بيگ ٢٧٣

فرهاد بيگ بلوچ .. ٢٨٣ - ٢٨٤

ميرفرهاد بيگ ٢٨٣

فرخ زاد ولد جهانگير قلي خان ٣١٤

فراست خان خواجه سرا .. ٣١٩

ميرفيض الله رحمت خان ٦٨ - ٩٦ - ١٣٤ - ٢٢٢

فیروزخان ناظر ۸۳- ۸۵- ۱۳۳- ۱۳۹
فیروز خان خواجه سرا .. ۳۰۳
فیروز برادر غزنین خان جالوري ۳۱۹

* مواضع *

فتح آباد .. .. .. ۶۲ - ۱۹۸
فتح پور .. ۱۰۵ - ۱۸۹ - ۲۷۶
باغ فرح بخش ۲۴ - ۲۵ - ۲۶ - ۴۷
فیروز پور ۲۱
باغ فیض بخش ۲۶
باغ فیروز خان ۲۹
فیروز آباد ۱۵۳

* قلع *

قلعهٔ فتح آباد معروف بدهارور ۲۷۸

* حرف قاف- کسان *

قاسم خان ۲۹۴
میر قاسم سمناني ۳۲۷
شیخ قاسم پور عبدالرحیم .. ۳۵۰
قزلباش خان ۳۵ - ۱۳۶ - ۱۳۸ -
۲۴۹ - ۲۹۸ - ۳۱۲
عبدالله قطب الملک ۲ - ۸ - ۱۲۵ -
۱۳۰ - ۱۳۹ - ۱۴۴ - ۱۴۵ - ۱۵۳ -
۱۵۴ - ۱۷۱ - ۱۷۷ - ۱۷۸ - ۱۸۰ -
۱۸۴ - ۱۸۵ - ۲۰۰ - ۲۰۱ - ۲۰۶ -
۲۰۹ - ۲۱۰ - ۲۱۱ - ۲۳۰ - ۲۴۶ -
۲۶۲ - ۲۶۴
محمد قلي قطب الملک ۲۱۹ - ۲۷۹
امیر قطب الدین ابن عم امیر سلیمان شاه
۲۹۰ - ۲۹۱
شیخ قطب ولد شجاعت خان فتحپوري
۳۲۵
قلیچ خان حاکم ملتان ۱۱ - ۱۴ - ۲۹۵
قلعه دار خان ۳۸ - ۷۱ - ۹۷ - ۱۲۳ -
۱۴۰ - ۱۵۵ - ۳۰۸

* مواضع *

قندهار ۱۳۶ - ۱۵۰ - ۲۸۸ - ۲۸۹

* قلع *

حصار قندهار .. .. ۲۱۶ - ۲۶۵

* حرف کاف - کسان *

کاکاپندت ۴۴
کارطلب خان ۱۳۷ - ۲۲۵ - ۲۹۹

رائے کاشیداس ۳۱۲
کاظم خویش وزیر الملك .. ۳۱۸
کریم داد بیگ قاقشال ۴۰ - ۳۱۸
راو کرن بھورتیہ ولد راوسور ۴۶ -
۹۶ - ۱۴۰ - ۱۵۵ - ۳۰۲
کرپا رام کور .. .. ۹۷ - ۳۱۶
کرم اللہ ولد علي‌مردان خان بہادر
۱۳۶ - ۳۱۰
کرمسي راٹھور ۳۰۶
کریما ۳۲۷
کشناجي (کرشناجي) شرزہ راو ۳۶-
۱۴۰ - ۱۵۵
راجہ کشن‌سنگھہ بھدوریہ ۹۷- ۱۳۶ -
۳۰۹
کفایت‌خان معروف بہ‌محمدمقیم ۳۱۹
کلیان جہالا ۲ - ۵ - ۲۰۹ - ۲۱۷
کمال‌الدین ولد شیرخان‌روہلہ ۳۱۴
ملا کمال کشمیري ۳۴۱
کنیہر راو قلعدار .. .. ۱۴۶ - ۱۴۷
کنک سنگھہ بیس .. ۲۳۰ - ۲۳۱
خواجہ کوچک ولد میر ہاشم ۱۴۳
کوکیا .. .. ۲۳۲ - ۲۳۳ - ۲۴۶
راجہ کورسین کشتواري ۲۸۴ - ۳۱۱
کھیلو جي بھونسلہ ۱۶۰
کھتر داس برادر راجہ‌بکرماجیت ۲۰۱
کیبازمیندار ملک چاندا ۱۱۷ - ۱۴۲
۱۴۴ - ۲۳۱ - ۲۳۲

* مواضع *

کانگڑہ .. .. ۹ - ۱۰ - ۱۱ - ۲۱۷
کابل ۱۳ - ۳۰ - ۵۶ - ۶۷ - ۷۰ - ۲۸۸ -
۲۸۹ - ۳۳۲ - ۳۳۵ - ۳۴۰ -
۳۴۳
پرگنۂ کاھون ۵۹
کامان‌پہاري .. .. ۸۸ - ۱۱۸
کالپي .. .. .. ۹۱ - ۱۹۴
قصبۂ کانتي .. .. ۱۵۶ - ۱۶۲
کالي بھیت ۲۳۳
کاشغر ۲۸۴
کاشان ۳۴۹
کرولہ ۱۱۱

کرارہ .. .. .. ۱۳۴ - ۲۰۶

کورماند گانو ۲۳۰

کرچہ ۲۸۲

کرج (ممر تبت) .. ۲۸۶ - ۲۸۷

کشمیر (نام قدیمش سرینگر)۴ - ۱۳ -
۱۵ - ۱۶ - ۱۷ - ۲۰ - ۲۱ - ۲۶ -
۲۹ - ۳۰ - ۴۷ - ۴۸ - ۵۲ - ۵۳ -
۵۴ - ۵۶ - ۷۳ - ۱۹۰ - ۲۸۱ -
۲۸۳ - ۲۸۵ - ۲۸۶ - ۲۸۷ -
۳۳۰ - ۳۳۲ - ۳۳۳

ککنہ کر ۲۱

قصبۂ کلیان ۱۵۱

کمرکوہ ۲۰

کملا پور ۱۵۳

کنپا پور ۳۹

کنتھہ ٹیلہ غازي ۵۹

کو دامن کانگڑہ ۶۰

کوھستان کانگڑہ ۶۱

کونل موھري ۶۹

کول ۱۲۱

ولایت کوکن ۱۳۷ - ۱۴۹ - ۱۵۰ -
۱۶۹ - ۲۰۳ - ۲۰۴ - ۲۲۶

کولا پور ۱۶۳

کودہ ۱۸۷

کوندھانہ ۲۲۶

کونبھا ۲۲۶

کومگیر ۲۳۰

ولایت کوکیا .... ۲۳۱ - ۲۳۲

کہنہ پل ۲۴

کہرکي .. .. ۶۸ - ۱۹۸ - ۱۹۹

کہمروالي .. .. ۱۰۶ - ۱۰۷

پرگنۂ کھتوا ۱۰۸

کھجوري ۲۲۲

کیرانہ ۷۲

* قلع *

حصار کالپي ۹۰

حصار کانجنہ ۱۴۶

حصار کانگڑہ .. ۱۹۰ - ۱۹۱ - ۲۵۰

حصن کاوپل ۲۰۵

حصار کتلچھر ۲۳۰

قلعۂ کول ۱۴۷

حصار کوٹکر ۱۵۴

قلعۂ کولاس ۲۰۶

حصن کھیر درگ ۱۴۱

حصار کھر پھرچھہ ۲۸۲- ۲۸۴- ۲۸۵

حصار کھچنہ ۲۸۲ - ۲۸۴ - ۲۸۵

* بحار *

دریاے کشن گنگا ۱۶۳

دریاے کھور ندي ۲۲۶

* حرف گاف- کسان *

راجہ گجسنگھہ ولد راجہ سورج سنگھہ ۱۴۲ - ۲۳۳ - ۲۹۴

گردھر داس برادر راجہ بیتھلداس ۱۲۱ - ۳۲۴

راجہ گردھر پسر کیسوداس .. ۳۱۰

گرشاسب ولد مہابت خان .. ۳۲۵

گوجر گوالیاري .. .. ۹۱ - ۹۲

گوکلداس سیسودیہ ۱۰۰- ۱۳۶- ۳۱۲

گوپال سنگھہ ولد راجہ منروپ ۳۱۲

* مواضع *

گجرات ۸ - ۱۱ - ۵۷ - ۶۶ - ۷۸ - ۸۴ - ۸۶ - ۱۰۲ - ۱۸۹ - ۲۰۷ - ۲۸۰ - ۳۲۹ - ۳۳۲ - ۳۳۷

ولایت گڈھہ کنٹگہ ۱۱۲

ولایت گڈھہ ۹۵

گلکندہ ۸ - ۱۱۴ - ۱۱۵ - ۱۳۶ - ۱۳۹ - ۱۴۵ - ۱۵۴ - ۱۷۷ - ۱۷۹

گلبرگہ .. .. .. ۱۵۲ - ۱۵۸

گورکھپور .. ۱۱ - ۱۴ - ۲۱۶ - ۲۷۲

گوندوانہ ۱۱۷ - ۱۸۱ - ۱۸۶ - ۲۴۶ - ۲۶۲ - ۲۶۵

گوالیار ۲۷۵

گھاتئ ادي دکہ ۱۷

گھات سامي .. .. .. ۷۴ - ۷۷

گھاتي چاندا .. .. .. ۱۹۲ - ۲۱۶

* قلع *

قلعۂ گوالیار .. ۱۳۵ - ۲۵۶ - ۲۶۲

* بحار *

دریاے گنگ ۹۱

* حرف لام - کسان *

لشکر خان .. .. ٧٦ - ١٩١ - ٢٩٥

لشکر شکن ولد شاه نواز خان ١٠٢

لشکري ولد مخلص خان .. ٣١٥

لطف الله ولد لشکر خان ١٤ - ٦٥ -

١٣٦ - ٣٠٧

لطيف خان نقشبندي ٧١ - ٣١٠

سيد لطف علي بهکري .. ٧١ -

١٠١ - ١٤٠ - ١٥٥ - ١٥٩ - ٣١٤

لعل خان ٣٠٨

لکهي سين چوهان ٣١٤

لهراسب پسر مهابت خان ٣٧ -

٣٨ - ٤١ - ٤٤ - ٣٠٣

* مواضع *

دارالسلطنهٔ لاهور ٣ - ٩ - ١٠ - ١٥ -

٤٨ - ٥٦ - ٦٢ - ٦٧ - ٧٠ -

٧١ - ١٩٠ - ٢٠٨ - ٣٣٠ - ٣٣١ -

٣٣٣ - ٣٣٤ - ٣٣٦ - ٣٤٠ - ٣٤٢

لاهري بندر .. .. ٢٣ - ١٠٢

لابچي .. .. .. ١١١ - ١١٢

لار (ممر تبت) .. ٢٨٦ - ٢٨٧

لدهي محمد قلي .. .. ١٦ - ١٩

لکهي جنگل .. .. ١٠ - ٦٤

لکهن پور ٩١

لکهنو .. .. ١٠٢ - ٢٤٣ - ٢٧٨

لوکه بهون .. .. .. ٥١ - ٥٢

لوهگانو .. .. .. ٢٦١ - ٢٢٦

* حرف ميم - کسان *

مالو جي بهونسله ٤٠ - ٦٨ - ١٣٥ -

١٣٧ - ٢٩٥

مادهو سنگهه هاڑا ولد راو رتن ٦٣ -

٦٨ - ٩٦ - ٩٧ - ١١٣ - ١١٥ -

١٣٤ - ١٣٦ - ٢٢٢ - ٢٤٦ -

٢٤٨ - ٢٩٨

راجه مانسنگهه .. .. ١٩٨ - ٣١٢

راوت مانسنگهه ٢٣٤

راے مانی داس ٣١٢

سيد ماکهن بارهه ٣١٢

راجه مان سنگهه ولد راجه بکرماجيت

٣٢٣

مادهو سنگهه سیسودیه .. ۳۲۳
مبارز خان ۳۵ - ۳۶ - ۴۱ - ۴۳ -
۴۴ - ۶۳ - ۶۸ - ۷۲ - ۱۳۵ -
۱۳۶ - ۱۵۳ - ۲۱۸ - ۲۴۶ - ۲۵۷
مبارک خان نیازي ۳۵ - ۴۰ - ۶۰ -
۱۳۶ - ۱۳۸ - ۲۴۹ - ۳۰۱
مبارز خان روهیله ۲۹۶
سید مبارک قدیمي ۳۱۱
مبارك خان ولد سیف خان ۳۱۹
سید مبارک ۳۲۳
راو متهي سنگهه ولد راو دودا ۳۰۵
متوسین برادر راجه سیام‌سنگهه ۳۱۰
متهرا داس کچواهه ۳۲۲
مجاهد خان ولد فیروز خان جالوري ۳۱۹
محلدار خان ۱ - ۱۴ - ۱۴۰ - ۲۹۷
شاهزاده محمد دارا شکوه ۳ - ۹ -
۲۷ - ۳۱ - ۴۹ - ۷۴ - ۸۲ - ۸۴ -
۸۶ - ۱۰۰ - ۱۴۱ - ۱۸۶ -
۲۰۸ - ۲۴۵ - ۲۶۷ - ۲۷۷ -
۲۹۲ - ۳۳۸ - ۳۴۴ - ۳۴۵
حاجي محمدجان قدسي ۱۹ - ۲۱ -
۵۰ - ۸۰ - ۱۴۲ - ۳۵۱
محمد قلي ترکمان ۲۷
شاهزاده محمد مراد بخش ۲۷ -
۷۰ - ۷۱ - ۸۲ - ۲۴۵ - ۲۵۵ -
۲۶۸ - ۲۶۹ - ۲۹۲ - ۳۴۴
شاهزاده محمد شاه‌شجاع بهادر ۳۲ -
۳۳ - ۳۴ - ۳۷ - ۳۹ - ۴۱ -
۴۳ - ۴۴ - ۴۵ - ۴۷ - ۶۴ -
۸۲ - ۸۴ - ۱۰۳ - ۱۴۲ - ۲۰۸ -
۲۴۲ - ۲۴۵ - ۲۶۷ - ۲۷۷ - ۲۹۲
شاهزاده محمد اورنگ‌زیب ۵۲ - ۶۵ -
۸۲ - ۹۹ - ۱۱۲ - ۱۱۸ - ۱۲۲ -
۱۴۲ - ۲۰۵ - ۲۰۷ - ۲۳۰ -
۲۴۳ - ۲۵۵ - ۲۶۴ - ۲۶۶ -
۲۶۷ - ۲۷۰ - ۲۷۱ - ۲۷۷ - ۲۸۰ -
۲۸۸ - ۲۹۲ - ۳۴۵
ملا محمد حسین کشمیري .. ۵۵
شیخ محمود گجراتي ۵۸
محمد رشید کابلي ۶۳

محمد علي كامراني .. ۶۴ - ۳۱۰
محمد زمان طهراني .. ۸۵ - ۸۸
قاضي محمد سعيد كرهرودي ۸۷ -
۱۰۰ - ۳۰۷ - ۳۴۴
محمود بيگ خوافي . .. ۱۱۴
سيد محمد .. ۱۱۵ - ۱۷۷ - ۳۲۷
سلطان محمد قطب الملك پدر عبدالله
قطب الملك ۱۳۲
محمد زاهد كوكه ۱۴۳
محمد تقي ۱۵۳ - ۱۹۲ - ۱۹۳ -
۲۱۰ - ۳۲۶
محمد مومن ۱۶۶
حاجي محمد يار .. ۱۶۶ - ۳۲۶
محمد حسين سلدوز ۱۶۷ - ۱۷۴ - ۱۷۵
شيخ محمد طاهر ۱۷۷ - ۲۰۹ -
۲۱۰ - ۲۱۴
محمد زمان مشرف ۲۰۳ - ۲۸۵ - ۳۰۲
خواجه محمد زاهد ۲۱۰
محمد يار بيگ زبردست خان ۲۷۳
محمد حسين برادر همت خان ۲۷۸
قاضي محمد اسلم ۲۷۸ - ۳۲۱ - ۳۳۸ -
۳۴۳
شيخ محب علي سندي ۲۷۸ - ۳۳۵
محمد مراد وكيل ابدال ۲۸۲ - ۲۸۶
حكيم محمد حاذق ولد حكيم همام
۸۷ - ۳۰۷
محمد حسين ولد يوسف نيكنام ۳۰۷
محمد صالح ولد مرزا شاهي ۳۰۷
محمد شريف خالوي باقرخان ۳۰۸
محمد يحيى ولد سيف خان .. ۳۱۱
محمد زمان ولد حاكم خان ۳۱۳
حاجي محمد خواجه ۳۱۴
محمد علي خويش قليج خان ۳۱۴
محمد طاهر خويش شهاب الدين احمد
۳۱۷
محمد بيگ اباكش ۳۱۷
مرزا محمد سلدوز ۳۱۸
محمد رضا جابري ۳۱۸
محمد شريف قديمي ۳۲۰
محمد بيگ ۳۲۰

محمدسعیدپسرخواندۀ مرتضیٰ خان ۳۲۱
محمد یوسف ۳۲۱
محمدقاسم برادرخواجه ابوالحسن ۳۲۱
محمد حسین جابري ۳۲۱
محمد شاه یکه ۳۲۱
محمد شریف ولد افضل .. ۳۲۲
محمد زمان ولد نادعلي .. ۳۲۲
محمود ولد یابو میکلي .. ۳۲۳
محمد زمان داماد احداد .. ۳۲۴
محمد واحد ۳۲۶
محمد رشید خان دوراني .. ۳۲۷
محسن ولد مختار بیگ .. ۳۲۷
محمود بیگ ولد بایزید بیگ ۳۲۸
سید محمد رضوي .. ۳۲۸ - ۳۲۹
شیخ محمد فضل الله ۳۳۱ - ۳۳۶
سید محمد شاه عالم .. . ۳۳۲
ملا محمد فاضل ۳۴۰
ملا محمد یوسف کوسه .. ۳۴۰
قاضي محمد زاهد کابلي . ۳۴۳
میر محمد باقر ۳۴۴
میر محمد هاشم (حکیم هاشم) ۳۴۵
میر محمد قاسم گیلاني .. ۳۴۵
شیخ محمد عربي محدث .. ۳۴۵
شیخ محمد ۳۴۶
حکیم محمدباقر پسر حکیم عمادالدین ۳۴۸
مخلص خان ۱۱- ۱۴- ۹۹- ۱۱۹-۲۹۸
مختار خان ۹۶ - ۲۷۲ - ۲۷۳ - ۲۷۵ - ۳۰۲
مدن سنگهه بهدوریه ۳۲۴
مرشدقلي خان ۱۷- ۵۴- ۶۷ - ۸۸ - ۱۰۵-۱۴۲- ۲۴۳ - ۲۷۵ - ۳۰۰
مرتضیٰ خان ۳۵ - ۳۹ - ۴۴ - ۴۶ - ۶۸- ۱۴۰- ۱۵۵- ۱۵۷- ۱۵۹-۲۹۶
مراري پنڈت .. .. ۳۶ - ۴۵
مرزا خان بن شاه نواز خان ۹۳ - ۲۱۶ - ۲۹۸
مراد آخته بیگي ۱۰۱
سید مرزا برادر مختار خان ۱۳۶ -

٢٢٥ - ٣١٨

مرادکام نبیرۂ مرزا رستم صفوي ١٤٠ -

١٥٥ - ٣١٥

مریم مکاني والدۂ ماجدۂ عرش آشیاني

١٨٧

مرتضیٰ خان ولد سید صدرجهان ٢٩٨

مرحمت خان ٣٠٥

مرتضیٰ قلي برادر جانسپارخان ٣٠٩

مرزا خان ولد زین خان .. ٣٠٩

مرحمت خان ولد صادق خان ٣١٣

مرزا برادر رشید خان انصاري ٣١٧

مرزا خویش قزلباش خان .. ٣١٩

مرتضیٰ قلي ولد خان اعظم ٣٢٥

مرزا شیخ ولد سعید خان .. ٣٢٥

ملا مرزاجان شیرازي ٣٤٠

حکیم مسیح الزمان ١٠٢-١٨١ -٢٩٩

مسعود نابهري حاجب بلخ ٨٨ -

١٠١ - ١٠٤ - ٣٢١

مشکین ولد تاتار خان .. ٣٢٨

مظفر بیگ ٢٧٣

مظفر ولد مبارک خان سرواني ٣٢٢

معتمد خان بخشیٔ دوم ١٧ - ٦٠ -

٨٧ - ١٤٤ - ١٩١ - ٢٢٣ -

٢٣٤- ٢٣٥- ٢٤٢ - ٢٧٩ - ٢٩٧

معزالملك .. .. .. ١٠٢ - ٣١٢

معتقد خان .. ١٨٤ - ٢١٦ - ٢٩٦

خواجه معین الدین ٢٢٤

شیخ معین الدین راجگري ٣٢٨

مغل خان ولد زین خان ٦٨ - ١٣٦ -

١٣٨ - ٢٢١ - ٢٥٥ - ٣٠١

مغول ولد مرزا شاه رخ .. ١٣٦

سیدي مفتاح حبشي حبش خان -

٢١٨ - ٢١٩ - ٢٤٨ - ٢٩٩

مقرب خان دکني رستم خان ٧٢٠٧ -

٧٦ - ٨٣

مقرب خان جراح .. .. ٧٢ - ٣٥٠

مقیم خان ٣١٦

میر مقتداے غزنوي ٣٢٤

مقیم خویش آصف خان .. ٣٢٨

مکرمت خان ٢ - ٧٦ - ٨٧ - ١٠١ -

۱۱۹ - ۱۲۰ - ۱۲۱ - ۱۲۳ -
۱۲۵ - ۱۲۸ - ۱۴۴ - ۱۵۳ -
۱۵۴ - ۱۶۵ - ۱۶۸ - ۱۷۰ -
۱۷۳ - ۱۷۴ - ۲۰۲ - ۲۳۴ - ۲۴۳ -
۲۶۷ - ۳۰۱

مکنداس راٹھور ۳۲۱

مکند جادون ۳۲۳

مکند داس ولد راجه گوپال داس ۳۲۶

ملتفت خان ۱۰۵ - ۲۳۴ - ۳۰۶

ملك امان ۳۲۶

منکو جي .. .. .. ۱۴۰ - ۲۹۹

منصور خان فرنگي ۱۹۲

راجه منروپ کچواهه ۲۹۹

منکو رام دکني ۳۲۸

موسوي خان ۳ - ۸۵ - ۲۴۳ - ۲۶۷ -
۲۷۶ - ۲۹۷

حکیم مومنا .. ۶ - ۱۶۶ - ۳۴۹

مودهو جي .. .. .. ۴۳ - ۴۴

شیخ موسي گیلاني .. ۷۱ - ۳۲۶

موهن سنگهه ۲۲۲

میر موسیٰ ۲۹۰

مهابت خان خانخانان سپه سالار ۳۴ -
۳۵ - ۳۷ - ۳۸ - ۳۹ - ۴۰ - ۴۱ -
۴۲ - ۴۳ - ۴۴ - ۴۵ - ۴۷ -
۵۹ - ۶۴ - ۶۸ - ۸۶ - ۹۴ -
۹۸ - ۱۶۵ - ۱۶۸ - ۱۸۲ - ۱۸۳ -
۱۸۴ - ۱۸۵ - ۱۸۶ - ۱۹۴ -
۱۹۵ - ۱۹۶ - ۱۹۸ - ۲۹۳ - ۳۴۹

مهیس داس راٹھور ۳۸ - ۶۸ - ۱۰۰ -
۱۳۶ - ۳۱۳

میان میر ۱۲ - ۶۵ - ۳۲۹ - ۳۳۱ -
۳۳۳ - ۳۳۶

میرخان ۱۰۱ - ۱۰۵ - ۱۲۳ - ۱۲۴ -
۲۰۸ - ۳۱۱

میرک حسین خوافي .. ۱۰۴ - ۳۱۶

میدني راو ۳۷

میناجي بهونسله ۱۶۰

میان داد پسر جلاله ۳۲۴

ملا میرك شیخ هروي .. ۳۴۴

* مواضع *

ماوراءالنهر ۸-۱۴۳-۱۸۱-۱۸۹ - ۱۹۶
صوبهٔ مالوه ۶۲ - ۶۳ - ۶۸ - ۹۵ -
۹۶ - ۹۷ - ۱۸۹ - ۲۷۱
مانک دوده ۶۹
ماهولي .. .. .. ۱۴۹ - ۲۲۷
ماندو ۱۸۳ - ۱۸۴ - ۱۸۶ - ۱۸۹ -
۱۹۳ - ۱۹۴ - ۲۰۲ - ۲۰۸ -
۲۱۵ - ۲۶۲
متهرا ۵ - ۱۰۵ - ۲۴۳ - ۲۷۵
باغ مراد ۲۷
بلدهٔ مرج ۱۶۴
قصبهٔ مغراباد ۲۳۴
مکناتهه ۱۵۲
ملتان .. .. ۲۳ - ۳۳۰
ملکاپور .. .. ۳۵ - ۳۶
سرکار منگیر .. .. .. ۱ - ۲۷۲
منهوي ۷۴
مند سور ۱۸۳
مندار ۲۲۲
مهابن .. ۵ - ۱۰۵ - ۲۴۳ - ۲۷۵

* قلع *

حصار مالنجنه ۱۴۶
حصار ماندو .. .. ۱۹۲ - ۲۱۵
قلعهٔ ماهولي ۲۲۸
حصار مورنجن ۲۲۷
حصار مهاکوت ۱۳۸

* بحار *

دریاے مول ۲۲۶
دریاے موته ۲۲۶

* حرف نون - کسان *

نادعلي ۳۸
شیخ ناظر .. .. ۲۷۸ - ۳۳۷
ناهرسولنکهي ۳۲۲
نثاننه ۳
نجابت خان ولد میرزا شاهرخ ۱۰ -
۱۱ - ۱۴ - ۶۱ - ۷۰ - ۷۱ -
۹۰ - ۹۱ - ۹۲ - ۹۳ - ۱۲۱ -
۲۴۲ - ۲۷۵ - ۲۹۷
نجف علي ولد قزلباش خان ۳۲۴
نذر محمد خان ۶۵- ۸۸- ۱۰۴- ۱۶۶

نذر بیگ قوش بیگي ۱۰۱ - ۳۲۱

راجه نرسنگهدیو بندیله ۹۸ - ۱۱۷ -
۱۲۰ - ۱۲۱ - ۱۲۲ - ۱۸۴ ۲۶۰

نرسنگهدیو پسرکلان بکرماجیت ۱۴۳

نرسنگهداس ولدراجه دوارکاداس ۳۲۲

نرهر داس برادر بیني داس ۳۲۴

نرهرداس جهالا ۳۲۵

نصیب شیراني ۳۰۸

نصرالله عرب ۳۱۶

نصیرالدین محمود ۳۱۷

نصرالله ولد مختار بیگ .. ۳۱۸

میر نصیرالدین حسین .. ۳۴۵

شیخ نظام‌الدین اولیا ۶

نظام‌الملک بےنظام ۳۳ - ۳۶ - ۱۰۴ -
۱۲۷ - ۱۳۵ - ۱۴۸ - ۱۶۵ -
۱۶۹ - ۱۷۱ - ۱۹۷ - ۱۹۹ -
۲۰۰ - ۲۰۱ - ۲۰۳ - ۲۰۴ -
۲۰۵ - ۲۱۱ - ۲۱۹ - ۲۲۶ -
۲۲۷ - ۲۲۹ - ۲۳۰ - ۲۵۶ -
۲۵۹ - ۲۶۲

نظر بهادر ۶۳- ۹۶-۹۷- ۱۰۸- ۱۱۵ -
۱۳۴ - ۱۳۶ - ۲۱۸ - ۲۵۷ - ۳۰۱

نظربیگ اوزبك ۸۷

سید نظام ۱۹۱

نظام ولد غزنین خان جالوري ۳۱۳

قاضي نظام ۳۳۵

نعیم بیگ ولد اخلاص خان ۳۲۴

نعمان بیگ‌حارثي ۳۲۶

نورمحمد عرب عرب‌خان ۱ - ۳۵ -
۶۰ - ۶۷ - ۱۳۶ - ۱۵۳ - ۲۷۸

نور محل ۲۷

نورس ۳۷

مرزا نودر پسر مرزا حیدر .. ۱۴۰ -
۱۵۵ - ۱۷۶

نورالله .. .. ۱۷۶ - ۳۱۲

نورالدین هروي ۳۰۲

نورالدین قلي ۳۰۴

نوبت خان ۳۰۷

سید نورالعیان ۳۲۷

نهال‌چند جوهري ۲۰۹

نیك‌نام عم بهادر ۱۱۳
نیاز خان پسر شهبازخان .. ۳۱۴
حاجي نیاز ۳۱۸

* مواضع *

ناري براري ۲۰
ناندیر .. .. ۱۳۶ - ۱۵۲
ناسك ۱۳۷ - ۱۴۸ - ۱۴۹ - ۱۹۹
ناگ پور ۲۳۱
نجاره ۲۲۷
سركار ندربار ۶۲
نراین پور .. .. .. ۱۵۱ - ۱۵۳
باغ نسیم ۲۸
باغ نشاط .. .. ۲۸ - ۴۷
نلدرك ۱۵۸
باغ نورمنزل .. . .. ۱ - ۱۰۵
نوشهره .. .. ۱۶ - ۱۷
باغ نورافشان ۲۷
نور گدهه ۷۲
نورند ۲۲۶
نورگهات ۲۲۶

* قلع *

حصن ناهولي ۱۶۰
حصن ناگپور ۲۳۳
قلعهٔ نورگدهه ۶

* بحار *

نالهٔ آب سین ۳۶
آب‌نرده ۶۲ - ۱۲۳ - ۱۳۰ - ۱۸۴ -
۱۸۹ - ۱۹۳ - ۲۰۸
آب نیلاب .. .. .. ۲۸۲ - ۲۸۳

* حرف‌واو- کسان *

مرزا والي .. .. .. ۱۰ - ۳۰۲
وزیرخان ۹ - ۱۰ - ۱۳ - ۱۵ - ۶۲ -
۶۶ - ۷۰ - ۲۰۷ - ۲۱۶ - ۲۹۴
وفاخان خواجه‌سرا ۳۱۱
وقاص حاجي شاه قلي‌خان ۱۶۶ -
۲۰۷ - ۲۱۷ - ۲۵۰ - ۲۵۱
سیدولي ۳۱۲

* مواضع *

قریهٔ ونتي پور ۴۹
ونکو .. ۱۲۸ - ۱۲۹ - ۱۶۹ - ۲۰۴

ویرناک .. .. .. ۲۱ - ۴۸ - ۵۲

* بحار *

آب ونجرہ ۱۵۱ - ۱۵۲ - ۱۵۴ - ۱۶۰

چشمۂ ویرناک ۲۲

* حرف هاء - کسان *

هادي داد برادر رشید خان ۹۷ .

۱۳۶ - ۳۱۶

هاباجي .. .. .. ۱۳۷ - ۳۰۳

هاشم خان ولد قاسم خان .. ۲۸۱

خواجه هاشم ولد شیر خان ۳۲۷

هري سنگهه راتهور ۱۴۰ - ۱۵۵ - ۳۰۸

هري سنگهه ولد راورتن .. ۲۲۳

هردي رام ولد بانکا کچواهه .. ۳۰۵

راو هرچندر کچواهه ۳۱۲

هرام ولد بهگوان داس کچواهه ۳۱۷

هري سنگهه ولد راو چاندا .. ۳۲۲

هرداس جهالا ۳۲۵

هردي نراین ۳۲۸

سید هزبرخان بارهه .. ۱۰۲ - ۲۹۹

همایون شاه جنت آشیاني ۷۲ - ۳۳۶

هبت خان .. .. ۱۳۸ - ۳۰۴

همیر راے دکني . .. ۲۹۷

* مواضع *

هردوار ۹۱

هرات . .. .. ۳۴۳ - ۳۴۴

سرکار هندیه .. .. ۶۲ - ۱۳۰

هیرہپور ۱۶- ۲ - ۵۴ - ۱۵۲ - ۱۵۳

* قلع *

حصن حریس ۲۲۹

قلعۂ هرسرا ۲۲۹

حرف یاء - کسان

یاقوت حبشي ۴۲ - ۴۴ - ۱۵۳ -

۱۹۷ - ۲۹۴ .

یادگار حسین خان .. ۶۳ - ۳۰۶

یاسین خان ولد شیر خان تونور ۹۷-۳۰۵

خواجه یاقوت تحویلدار ۹۰-۱۰۱-۱۰۴

یاقوت نبیرۂ یاقوت حبشي .. ۱۵۲

یحیی ۱۰۲

یزداني ولد مخلص خان .. ۳۱۶

یساول خان ۳۲۴

شیخ یعقوب کشمیري ۵۵
یعقوب بیگ ولد شاه بیگ خان کابلي - ۱۴۰ - ۳۲۷
سید یعقوب ولد سید کمال بخاري ۳۰۵
یعقوب بیگ منقط ۳۲۴
یکه تاز خان ۴۴ - ۱۳۷ - ۱۳۹ - ۱۴۶ - ۳۰۶
یکدل خان خواجه سرا ۲۵۰ - ۳۱۱
مرزا یوسف خان ۲۸۰
یوسف محمد خان ۱۰۱
یوسف محمد تاشکندي .. ۲۹۸
یوسف بیگ کابلي ۳۱۵
یولم بهادر ۳۱۸
میر یوسف کولابي ۳۲۰
یوسف زیازي ۳۲۲
ملا یوسف لاهوري ۳۴۲

* مواضع *

یاري ۱۰۶
ییلاق گودي مرگ ۳۰
ییلاق توسه مرگ ۳۱
ییلاق سنگ سفید ۳۱
ییلاق ماء اللبن ۳۱

* قلع *

قلعهٔ یوسرا ۱۴۷

(فهرست مردمان و مواضع و قلعجات و دریاهای دومین
دور بادشاه نامه بترتیب حروف هجاء)

بسم الله الرحمن الرحیم

---

* حرف الف ـ کسان *

یمین الدوله آصف خان خانان
سپه سالار ۹ - ۱۰ - ۱۱ - ۲۱ -
۶۴ - ۹۵ - ۹۶ - ۱۰۰ - ۱۰۳ -
۱۱۰ - ۱۱۶ - ۱۳۵ - ۱۴۶ - ۱۴۷ -
۱۵۱ - ۱۵۴ - ۱۶۴ - ۱۷۵ - ۱۷۹ -
۲۰۹ - ۲۱۵ - ۲۱۷ - ۲۲۸ - ۲۴۱ -
۲۵۷ - ۲۶۰ - ۳۲۱ - ۴۲۰ - ۴۲۸ -
۴۷۵ - ۷۱۷

آگاه خان خواجه سرا ۲۰ - ۹۱ -
۱۱۰ - ۴۰۷ - ۶۱۰ - ۷۳۲

آتش خان دکنی ۱۲۷ - ۱۸۰ -
۲۴۸ - ۳۷۳ - ۷۲۸

آدم برادر خرد ابدال پسر علی‌رای
حارس تبت خرد ۹۸ - ۱۵۹ -
۲۰۷ - ۷۳۶

آقا خواجه ۱۹۶

آی‌خانم زوجهٔ امام قلی خان ۲۵۶

آتش‌قلماق برادر کفش‌قلماق ۶۲۰ -
۶۲۱ - ۶۲۲

آی‌محمد تاشکندی ۶۳۳ - ۷۴۰

آدینه حاجی بوز ۶۴۶

ابوالبقا برادر سعید خان افتخارخان
۴۳ - ۴۸

خواجه ابوالبقا برادرزادهٔ عبدالله‌خان
افتخار خان ۵۲ - ۳۴۲ - ۳۸۶ -
۴۲۰ - ۶۰۷ - ۷۲۹

سید ابابکر ملازم شیخ قاسم .. ۶۸

ابدال مرزبان‌تبت پسر کلان‌علی‌رای
۹۳ - ۹۸ - ۱۵۹

خواجه ابوالوفا .. .. ۱۰۱ - ۳۸۶

ابو قرداس ١٠٣
ملا ابوسعيد ١٩٦
ابوالقاسم ولد سيف خان ١٩٨ - ٧٤٥
ابراهيم بكاول نذر محمد خان ٢٢٧ -
٢٢٩ - ٢٣٠ - ٥٥١
ابراهيم خواجه نقيب ٢٥٦
مير ابراهيم صفدر خاني بكاول ٣١٠ -
٣٧٦ - ٣٩٠
خواجه ابوالخير ٣١١ - ٥٠٥ - ٦١١
ابوالبقا ولد شريف خان ٣٨٧ - ٧٣٩
ميرابوالحسن سفير عادل خان ٤٢٣ -
٤٣٣ - ٤٧٢ - ٤٩١
ابو الغازي برادر اسفنديار .. ٤٣٥
سيد ابراهيم درويش ٤٥٣
ابراهيم حسين تركمان ٤٨٦ - ٥٢٥ -
٥٥٥ - ٥٧٨ - ٦٣٣ - ٧٥٠
ابدال بيگ ٥٠٣
ابراهيم كس حمزه ملك سيستان ٦١١
ابوالبقا ولد قاضي خان ٦٤٥ - ٦٤٦ -
٧٥٠
ابوالمعالي ولد مرزا والي .. ٧٤٨
مير ابابيل عرب ٧٤٨
شيخ ابوالمعالي ٧٥٤
اجميري ملازم محمد شاه شجاع ٣٤٠
سيد اجميري ٤٨٥
احمد بيگ ٣٤ - ٣٩ - ٩٤ - ١٠٣
خواجه احمد ولد خواجه خاوند محمود
١٧٩
خواجه احسن نقشبندي .. ٢١٦
احسن الله نبيرهٔ مير جمال الدين حسين
انجو ٢٢٤
خواجه احرار ٢٥٥
حكيم احمد ٣٠٠
احمد خان والئ كاشغر ٣٤٩
احمد خان نيازي .. ٣٨٦ - ٧٢٥
شيخ احمد شهيدي ٣٨٨
سيد احمد سعيد .. ٤٠٦ - ٧٤٥
احشام علي دانشمندي ٤٦٢
احداد مهمند ٤٨٤ - ٦٤٥ - ٦٤٦ -
٦٤٧ - ٦٤٨ - ٧٣٥

قاضي احمد پسر میر مومن ۵۳۵
احمد بیگ خان ۷۲۷
احمد بیگ داماد باقرخان نجم ثاني
۷۴۶
میراحمد ولد سادات خان رضوي ۷۴۷
اختیار ولد مبارزخان روهله ۲۲۴-۷۳۴
اخلاص خان نبیرهٔ قطب الدین خان
۵۹۴ - ۷۲۶
اخلاص خان ۷۲۷
سید اختیار الدین ۷۴۷
ارجمند بانو بیگم مهد علیا ممتاز
الزماني الملقبة بممتازمحل دختر
یمین الدوله ۸ - ۹۲ - ۹۹ -
۱۶۴ - ۱۹۸ - ۲۴۱ - ۳۲۲ - ۳۵۱ -
۴۰۴ - ۶۲۹
اردشیر نبیرهٔ احمد بیگ خان ۴۳ -
۴۸ - ۷۳۴
ارجن پسر راجه بیتهلداس ۱۵۶ -
۳۸۱ - ۳۸۳ - ۳۸۵ ۶۷۹ - ۷۳۳
ارسلان آقا سفیر سلطان مراد خان
۱۸۷ - ۱۸۸ - ۱۹۷ - ۲۰۱ -
۲۰۶ - ۲۱۶ - ۲۱۸
ارجن کور ۴۸۴
ارسلان بیگ ارلات ۵۶۵
ارسلان بیگ ولد فرهاد بیگ بلوچ
۵۹۵ - ۶۰۲ - ۷۵۱
شاه اسمعیل ۱۶
سید اسدالله پسر سعید خان ۴۸ -
۴۸۵ - ۵۲۷ - ۵۶۶ - ۵۸۵ - ۷۳۲
اسلام خان شیخ علاءالدین فتحپوري
۶۵ - ۶۶ - ۶۷ - ۷۱ - ۷۳ - ۷۴ -
۷۹ - ۸۰ - ۹۰ - ۱۰۳ - ۱۱۷ -
۱۱۹ - ۱۲۰ - ۱۲۱ - ۱۳۲ - ۱۶۴ -
۱۶۷ - ۱۷۴ - ۱۸۰ - ۱۹۲ - ۲۰۴ -
۲۰۹ - ۲۱۲ - ۲۲۴ - ۲۲۹ - ۲۳۵ -
۲۴۰ - ۳۰۸ - ۳۳۳ - ۳۴۱ - ۳۴۴ -
۳۴۵ - ۳۴۷ - ۳۴۹ - ۳۶۲ - ۳۷۳ -
۳۷۵ - ۳۹۸ - ۴۰۳ - ۴۰۵ - ۴۱۰ -
۴۱۵ - ۴۲۱ - ۴۳۰ - ۴۳۱ - ۴۶۹ -
۶۷۹ - ۶۸۳ - ۷۱۸

اسحق بیگ دیوان ۱۰۴
میر اسحق ولد اعظم خان ۱۳۷ -
۱۳۸ - ۶۰۶ - ۷۴۰
اسمعیل بیگ ۱۴۱
اسحق بیگ یزدي حقیقت خان
۱۴۲ - ۱۹۸ . ۳۳۶ - ۳۸۷ -
۱۹۹ - ۶۲۷ - ۷۲۸
میراسمعیل پیر هزارجات ۱۵۰ - ۶۰۲
اسحق بیگ خویش یادگارحسین خان
۱۵۶ - ۷۴۳
اسمعیل موت زمیندار ملتان ۲۳۳
اسلام خواجه شیخ اسلام بخارا ۲۵۶
اسفندیارخان ۳۰۲- ۴۳۵ - ۶۷۹ - ۷۴۵
اسمعیل خواجه ۳۳۷
اسحق بیگ بخشي ۴۰۱ - ۴۵۷ -
۴۵۸ - ۴۵۹ - ۴۶۶ - ۵۳۴ -
۵۳۵ - ۵۳۷ - ۵۳۸ - ۶۱۶
اسد بیگ اندجاني ۴۵۰
اسمعیل اتائي ۴۶۲
اسدالله برادر دیندار خان .. ۴۶۸
اسمعیل بیگ پسر علي مردان ۴۸۷
اسد بیگ درمان ۵۴۹ - ۵۵۱ - ۵۵۲
اسدالله ولد شیرخواجه ۶۷۹ - ۷۳۸
اسفندیارولد حسن بیگ شیخ عمري ۷۲۹
اسدالله ولد رحمت خان .. ۷۴۶
اسمعیل بیگ زیك ۷۵۲
میر اشرف پسر اسلام خان .. ۴۳۰
اصالت خان ۲۱ - ۱۰۲ - ۱۱۲ - ۱۵۳
۱۶۱ - ۱۷۰ - ۱۷۴ - ۱۷۶ - ۱۹۲ -
۱۹۳ - ۲۱۶ - ۲۲۵ - ۲۳۰ - ۲۴۰ -
۲۴۱ - ۲۴۷ - ۲۶۱ - ۲۶۳ - ۲۶۸ -
۲۷۲ - ۲۷۳ - ۲۷۴ - ۲۷۵ - ۲۷۶ -
۲۷۸ - ۲۹۱ - ۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۱۰ -
۳۱۸ - ۳۷۳ - ۳۷۵ - ۳۸۵ - ۴۱۶ -
۴۵۱ - ۴۵۶ - ۴۵۷ - ۴۵۸ - ۴۵۹ -
۴۶۰ - ۴۶۲ - ۴۶۳ - ۴۷۰ - ۴۷۱ -
۴۷۲ - ۴۷۸ - ۴۸۵ - ۴۸۸ - ۵۰۹ -
۵۱۳ - ۵۱۴ - ۵۱۶ - ۵۱۷ - ۵۲۶ -
۵۲۹ - ۵۳۶ - ۵۳۹ - ۵۴۸ - ۵۴۹ -
۵۵۰ - ۵۵۳ - ۵۵۴ - ۵۵۸ - ۵۶۰ -

۵۶۱ ۵۶۴- ۵۶۸- ۵۷۷- ۵۷۸ -
۵۷۹- ۵۸۵- ۶۰۳- ۶۲۰- ۶۲۱ -
۶۲۳- ۶۳۷- ۶۵۴- ۶۵۶- ۶۵۷ -
۶۷۶- ۷۰۲- ۷۰۸- ۷۲۰
اعتمادالدوله پدر یمین‌الدوله ۱۲۴ -
۲۵۹
اعظم‌خان ۱۳۷- ۱۶۴- ۲۱۷- ۲۳۰ -
۲۳۱- ۲۳۲- ۲۹۰- ۳۰۹- ۳۱۹ -
۳۳۳- ۳۳۴- ۳۴۱- ۳۴۹- ۳۸۷ -
۳۹۸- ۴۰۵- ۴۰۹- ۴۲۵- ۴۲۶ -
۴۶۹- ۴۷۶- ۵۰۰- ۶۰۵- ۶۰۶ -
۷۱۸
اعتقادخان ۳۲۲- ۳۳۲- ۳۵۷- ۳۵۸ -
۳۵۹- ۳۶۰- ۴۰۸- ۵۸۳- ۶۲۴ -
۷۱۹
میر اعظم کاشغری ۷۴۹
علامی افضل‌خان ۹- ۱۰- ۲۱ -
۹۱ - ۱۰۲- ۱۱۱- ۱۱۳- ۱۱۷ -
۱۲۷- ۱۳۱- ۱۳۲- ۱۸۴- ۱۸۵ -
۷۱۸ - ۷۵۵
آقا افضل ۹۲-۲۱۷ - ۲۳۰- ۲۸۵ - ۷۳۱
میر افضل رضوی ۳۷۶
افلاطون بیگ ۵۶۵
افتخارخان ولد احمدبیگ خان ۷۳۰
اقبال ۸۷
اکبر بادشاه عرش آشیانی ۷ - ۲۴ -
۹۷ - ۱۴۵- ۲۲۰ - ۲۴۳- ۲۸۶ -
۳۰۲ - ۳۳۱- ۳۴۱- ۳۵۳- ۳۶۶ -
۳۹۲ - ۵۵۳ - ۶۰۴ - ۷۱۳
اکبر قلي سلطان ککهر ۲۴۰ - ۲۶۴ -
۲۶۶ - ۲۹۳ - ۷۲۹
اکرام خان ولد اسلام خان ۳۴۲ -
۵۹۴ - ۷۲۷
اکرام خان نبیرهٔ شیخ سلیم ۴۰۷
اللهوردي خان ۸- ۲۲- ۹۱ - ۱۱۱ -
۱۱۲- ۱۵۴- ۱۵۸- ۱۸۱- ۲۱۵ -
۲۱۸- ۲۴۲ - ۲۴۷- ۲۶۸- ۲۶۹ -
۲۷۱- ۲۷۲- ۲۷۳- ۲۹۳- ۲۹۴ -
۳۰۸- ۳۶۲- ۳۷۸- ۳۷۹- ۳۸۷ -
۶۳۱ - ۷۰۳ - ۷۲۰

اللهیار خان ۷۵ - ۷۷ - ۸۱ - ۸۷ -
۸۸ - ۹۰ - ۱۵۱ - ۴۳۲ - ۷۲۳
سید آله‌داد ۹۲
التفات خان ۱۵۷ - ۲۳۹ - ۲۴۱ -
۳۱۷ - ۷۲۵
الله قلي ولد یلنگتوش ۲۰۶ - ۲۱۲ -
۲۱۳ - ۲۱۶ - ۲۱۹ - ۲۳۰ - ۲۸۱ -
۳۰۲ - ۶۳۶ - ۶۳۹ - ۷۳۱
شیخ الهدیه ولد کشور خان ۳۴۴ -
۳۷۹ - ۴۱۱ - ۴۸۴
الله‌دوست کاشغري ۳۴۹ - ۴۸۶ - ۷۴۸
الله وردي پسر حاجي محمد اتالیق
سبحان قلي ۶۲۳
اللهیار بیگ پسر اورازبے .. ۶۶۷
امانت خان برادر افضل خان ۸ -
۱۳۲ - ۱۳۳ - ۷۳۷
راو امرسنگهه ولد راجه گج سنگهه -
۳۷ - ۹۷ - ۱۴۵ - ۲۲۸ - ۲۴۰ -
۲۸۵ - ۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۱۰ - ۳۸۰ -
۳۸۱ - ۳۸۲ - ۳۸۳ - ۷۲۱
امیره ساسان ۷۵
امیربیگ ملازم علي‌مردان خان ۹۵
امیر بیگ (دیگر) ۹۶
امینا داروغه ۱۱۶
امام قلي خان والیٔ توران ۱۵۲ -
۱۹۲ - ۱۹۳ - ۲۰۵ - ۲۱۳ - ۲۵۱ -
۲۵۲ - ۲۵۳ - ۲۵۴ - ۲۵۵ - ۲۵۶ -
۳۴۹ - ۳۵۰ - ۳۷۹ - ۳۸۹ - ۳۹۰ -
۴۳۵ - ۴۳۶ - ۴۳۸ - ۴۴۰ - ۴۴۱ -
۴۴۳ - ۴۴۶ - ۴۵۶ - ۵۴۲ - ۵۸۰
راجه امرسنگهه نبیرهٔ راجه رامداس
نروري ۱۷۴ - ۲۳۵ - ۲۳۹ -
۲۴۱ - ۲۶۸ - ۲۹۳ - ۲۹۴ - ۴۸۴ -
۷۳۴
امیربیگ برادر آقا افضل .. ۲۱۷
امیرخان ولدقاسم‌خان نمکین ۲۳۴ -
۳۰۲
امان‌بیگ حارس قلعهٔ قندهار ۲۹۰ -
۴۱۷ - ۷۲۹
رانا امرسنگهه ۳۴۵

امي شاعر .. .. .. ۳۶۱ - ۵۷۸
امام قبچاق چورا غاسي .. ۴۵۴
امام وردي پسر جمشيد بيگ ۵۰۶
راجه امرسنگهه راجاوت ۵۴۹ - ۶۳۳
سيد امجد .. .. ۵۷۸ - ۷۴۸
امان بيگ شقاول ريش سفيد
قبچاق خان ۶۲۰ - ۶۲۱ - ۶۲۲ -
۶۲۳ - ۶۷۲ - ۶۸۰ - ۷۲۷
امير خان صوبه دار تتهه ۶۴۱ - ۷۲۳
امان يساول ۶۵۵
راجه امرسنگهه کچهواهه .. ۶۷۲
امام قلي ترکمان ۷۴۲
اميربيگ ولد شاه بيگ خان ۷۵۰
راجه انوپ سنگه ۴
انروده پسر کلان راجه بيتهلداس ۹ -
۱۵۸ - ۴۸۰ - ۷۳۰
انور پسر صالح خان ۹۱
اندرسال هاڈا ۲۲۶ - ۴۸۴ - ۶۷۲ - ۷۴۰
اوگرسين کچهواهه ۴۳ - ۴۸۴ - ۵۶۵ -
۶۴۲ - ۷۳۹
اوتم نراين ۸۴
راجه اوديسنگهه پسر راجه سورجسنگهه
۹۷ - ۹۸
اوزبک خواجه ۱۹۲ - ۱۹۳ - ۱۹۵ -
۱۹۶ - ۱۹۸ - ۲۰۱ - ۲۰۵ - ۲۵۱ -
۲۵۴ - ۴۴۴
اوزبک خان .. ۳۰۲ - ۴۱۷ - ۷۲۶
اورازبے ۴۴۹ - ۴۵۰ - ۴۵۱ - ۴۵۴ -
۴۵۵ - ۴۵۶ - ۵۴۳ - ۵۴۹ - ۵۸۰
اوداجي رام دکني ۷۲۴
راجه اوديبهان ۷۴۲
اوگرسين ولد سترسال کچهواهه ۷۴۵
اوگرسين نبيرهٔ راجه مانسنگهه کچهواهه
۷۵۰
اهتمام خان ۲۰۶ - ۲۳۰ - ۴۸۵ - ۵۲۳ -
۵۶۵ - ۷۲۶
ايندر بهان ۴۳
ايندر بيگ ملازم علي مردان خان
۹۷ - ۱۰۰
ايسرداس ملازم رانا جگت سنگهه ۱۳۰

ایلانچق ۴۶۲
ایرج ولد قزلباش خان .. ۷۴۹

* مواضع *

ملك آشام ۶۸ - ۷۰ - ۷۳ - ۷۴ -
۸۰ - ۸۶ - ۸۹ - ۱۲۰
باغ آهوخانه ۱۴۷ - ۱۵۰ - ۵۸۶ - ۵۹۰
آصف آباد معروف به مچهي بهون -
۲۰۸ - ۲۰۹ - ۴۲۸
آزو ۲۴۹
آهن ۲۵۶ - ۲۷۹ - ۲۸۰ - ۳۱۷ - ۳۱۸
آگاه‌پور ۳۵۴
آسیر ۳۷۷
آقسو .. .. ۴۴۵ - ۴۴۶
آقچه ۴۵۲ - ۵۶۵ - ۶۴۳ - ۶۸۶ -
۶۹۳ - ۶۹۶ - ۷۲۹ - ۷۳۰
آهنگران ۴۶۲
آق‌رباط .. .. .. ۵۲۱ - ۶۷۱
آقسرای .. .. .. ۵۳۳ - ۵۷۹
آستانهٔ امام .. ۵۳۵ - ۵۶۶ - ۵۶۷
آستانهٔ علویه .. ۵۶۵ - ۶۱۶ - ۶۹۵
آخته چي ۶۱۶
آنچه ۶۱۶
آب دره .. .. ۵۱۲ - ۶۶۹ - ۶۷۰
اتورا ۳۳۰
اتوس ۳۳۰
اتك .. .. ۱۲۶ - ۴۸۶
اجمیر دارالسعادت ۹ - ۳۴۳ - ۳۴۴ -
۳۴۶ - ۴۰۸ - ۷۱۰ - ۷۱۴
احمد آباد ۱۲۱ - ۲۳۰ - ۲۳۱ -
۲۳۲ - ۲۸۶ - ۳۵۲ - ۳۷۸ - ۴۷۵ -
۴۹۱ - ۶۷۸ - ۷۱۱ - ۷۱۴ - ۷۵۳
اختیار پور ۱۱۴
ادهر ۲۱۲
آذربیجان ۱۵
استنبول .. .. .. ۱۷ - ۱۹۰
اسلام آباد ۱۱۵ - ۱۳۶ - ۱۳۷ -
۱۹۳ - ۲۴۴ - ۲۴۷ - ۲۶۸ - ۳۰۴ -
۳۰۷
استالیف .. .. .. ۵۸۲ - ۵۸۳
استراباد ۶۶۲

استاق ۷۰۲
اشکمش ۶۵۰
دار الخلافهٔ اکبرآباد ۸ - ۹ - ۱۰ -
۱۹ - ۲۰ - ۲۱ - ۲۲ - ۲۳ - ۶۳ -
۹۳ - ۱۰۳ - ۱۱۰ - ۱۲۴ - ۱۳۰ -
۱۳۶ - ۱۴۶ - ۲۱۵ - ۲۲۲ - ۲۳۰ -
۲۴۱ - ۲۸۲ - ۲۸۵ - ۳۰۲ - ۳۱۷ -
۳۲۰ - ۳۳۰ - ۳۳۳ - ۳۳۹ - ۳۴۳ -
۳۴۴ - ۳۴۶ - ۳۴۸ - ۳۴۹ - ۳۵۳ -
۳۵۵ - ۳۶۲ - ۳۶۵ - ۳۶۶ - ۳۷۲ -
۳۷۵ - ۴۰۲ - ۴۰۳ - ۴۰۷ - ۴۰۸ -
۴۱۵ - ۴۱۸ - ۴۲۷ - ۴۹۱ - ۵۰۳ -
۵۱۰ - ۶۰۳ - ۶۰۶ - ۶۱۰ - ۶۱۳ -
۶۲۹ - ۶۸۱ - ۶۸۵ - ۷۱۰ - ۷۱۴ -
۷۱۹ - ۷۵۶
اکیاپهاری ۸۷
اکبرنگر راج محل ۱۶۵ - ۱۷۷ - ۶۰۸
صوبهٔ آله‌آباد ۱۶۲ - ۳۰۷ - ۳۳۲ -
۳۷۵ - ۳۷۸ - ۳۸۹ - ۴۲۴ - ۶۱۲ -
۷۱۱ - ۷۲۰ -
امروهه .. .. ۴۳ -
امناباد .. .. ۴۱۵ -
پرگنهٔ اندري .. .. .. ۱۱۴ -
انباله .. .. ۱۱۵ - ۳۱۹ - ۴۱۲ -
اندجان .. .. .. ۳۴۹ - ۴۳۷ -
اندخود ۴۴۹ - ۴۵۲ - ۵۵۰ - ۵۵۲ -
۵۵۳ - ۵۵۸ - ۵۵۹ - ۵۶۰ - ۵۶۵ -
۵۶۸ - ۵۶۹ - ۵۷۰ - ۵۷۵ - ۵۷۶ -
۶۰۱ - ۶۰۵ - ۶۱۷ - ۶۲۰ - ۶۲۱ -
۶۵۳ - ۶۵۴ - ۶۵۸ - ۷۰۲ - ۷۰۸
اندراب ۴۵۱ - ۴۶۲ - ۴۶۳ - ۴۶۴ -
۴۶۵ - ۴۸۲ - ۵۱۶ - ۵۶۵
اوديسه ۱۱ - ۱۸۳ - ۲۳۶ - ۲۸۳ -
۳۰۵ - ۴۷۳ - ۷۱۷
اوترکول .. .. ۷۸ - ۸۲ - ۸۶
صوبهٔ اوده .. .. ۱۶۴ - ۷۱۱
اوچه ۱۹۳
اوسه ۲۰۶
اوهالي ۳۳۰
اونچا ۳۳۰

اوسرا ۳۳۰
اورگنج ۴۳۶ - ۴۴۷ - ۴۴۸ - ۵۷۰
اوراتپه .. .. ۴۴۶ - ۴۴۷
اورته باغ .. ۵۰۹ - ۵۸۶ - ۵۹۰
اودگر ۶۴۱
ایران ۴ - ۱۵ - ۱۶ - ۱۷ - ۲۵ - ۲۶ -
۲۷ - ۲۹ - ۳۲ - ۴۶ - ۴۹ - ۶۳ -
۹۳ - ۱۰۳ - ۱۱۴ - ۱۱۷ - ۱۲۳ -
۱۲۵ - ۱۲۶ - ۱۳۹ - ۱۴۰ - ۱۵۶ -
۱۷۱ - ۱۷۶ - ۱۸۴ - ۱۸۶ - ۱۸۸ -
۲۱۱ - ۲۱۴ - ۲۹۱ - ۲۹۵ - ۲۹۷ -
۲۹۹ - ۳۰۸ - ۳۵۲ - ۳۶۱ - ۳۶۲ -
۳۶۸ - ۴۰۶ - ۴۰۷ - ۴۱۲ - ۴۱۳ -
۴۳۲ - ۴۵۴ - ۴۵۶ - ۴۹۲ - ۵۰۴ -
۵۰۶ - ۵۲۹ - ۵۷۲ - ۵۷۶ - ۵۷۷ -
۶۰۴ - ۶۲۱ - ۶۳۰ - ۶۳۷ - ۶۵۸ -
۶۵۹ - ۶۶۱ - ۶۶۲ - ۶۹۸ - ۷۵۶
ایروان ۱۶ - ۱۷ - ۱۸ - ۱۹ - ۴۹ -
۶۰ - ۱۱۴
ایغچه .. .. ۲۰۹ - ۴۲۸ - ۴۳۳
ایرج .. .. .. ۳۰۷ - ۳۱۹
ایلچپور ۳۸۷
ایپك .. ۵۲۵ - ۵۶۵ - ۶۱۴ - ۶۶۹
ایواج ۷۰۷

* قلع *

حصار آسیر .. .. ۲۰۸ - ۳۸۸
قلعهٔ احمد نگر .. ۱۷۶ - ۷۱۲
قلعهٔ اسرال ۲۸۷
قلعهٔ اکبر آباد .. ۱۱۰ - ۴۰۷
قلعهٔ اکبر نگر ۱۷۷
قلعهٔ اولنگ ۶۲
قلعهٔ اوسه .. .. ۲۲۱ - ۷۰۹
قلعهٔ ایروان .. .. ۹۳ - ۲۹۸

* بحار *

تالاب آنا ساگر ۳۴۶
آب آمویه ۴۵۲ - ۴۵۴ - ۵۱۶ -
۵۲۶ - ۵۴۵ - ۵۴۹ - ۶۸۶
دریاے اتك ۱۴۴
آب اچهول .. .. ۲۰۹ - ۲۱۰
آب ارغنداب ۴۵

* حرف باء - کسان *

سیدباقربخاري ۴۸ -۵۶۶-۵۸۵ -۷۴۰

خواجه باقي .. .. ۵۸ - ۱۹۶

باقي خان ۱۱۵ - ۱۳۶ - ۱۹۳ - ۱۹۴ -
۳۴۷ - ۴۰۷ - ۵۱۰ - ۶۱۰ - ۷۲۶

بابرشاه فردوس مکاني ۱۳۹ ۰ ۱۴۹ -
۱۶۱ - ۵۱۰ - ۵۸۵ - ۵۸۷ - ۵۸۸ -
۵۸۹ - ۶۷۸ - ۷۰۳

بابوے خویشگي ۱۸۱ - ۲۴۰ - ۷۴۲

بابچي پسرچاندا زمیندار گوندوانه ۱۹۷

باقي بیگ ۲۲۵ -۴۲۴ -۴۲۵ - ۴۳۲ -
۶۱۲ - ۷۳۶

باقي یوز ۲۵۴ - ۲۵۵ - ۴۳۶ - ۴۳۸ -
۴۴۰ - ۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۳ - ۴۴۴ -
۴۴۷

راجه باسو .. ۲۶۳ - ۲۸۶ - ۲۸۷

بالتون نیمان پروانچي ۵۳۵ - ۵۶۲ -
۵۸۰ - ۶۰۸ - ۶۱۰ - ۶۳۶

باقي بیگ دیوان بیگي نذر محمد خان
۵۳۵

باي محمد ایشک .. ۵۵۱ - ۶۲۳

باقي محمد خان ۵۸۲

بایم قبچاق ۶۴۶

سیدباقر ولد سید مصطفی خان ۷۴۲

باگهه ولد شیر خان تونور .. ۷۴۶

بختیارخان فوجدار لکهي جنگل ۱۲۲
۲۴۹ - ۳۲۱ - ۶۸۵ - ۷۲۸

شیخ بدرالدین ۱۰۲

خواجه بدخشي ۶۱۰

راو بدن سنگهه ۳۴۸ - ۳۵۱ - ۷۳۲

بدیع الزمان ولد آقا ملا ۷۵۱

میر برکه ۱۸۴ - ۲۲۹ - ۲۵۱ - ۲۸۰ -
۳۱۱ - ۷۳۷

برات حافظ ۴۵۶

خواجه برخوردار امادمهابت خان ۷۳۵

میر بزرگ .. .. .. ۲۳۹ - ۲۷۳

خواجه بزرگ ملازم محمدشاه شجاع
۳۵۳

بسرام ۵

بسبتي زمیندار ۷۵

بسبي ۸۱
بسوتن نبیرۂ شیخ ابو الفضل ۷۴۸
خواجه بقا خواهر زادۂ محمد صادق
۶۰۹
بکرماجیت پسر راجه مان ۶ - ۶۰۷
بکتاش خان حاکم بغداد ۱۸۶ - ۱۸۸ -
۱۸۹ - ۱۹۰
بلاس پسر تان سین ۵
بلدیو برادر پرتهچهت ۶۷ - ۷۰ - ۷۱ -
۷۷ - ۸۰ - ۸۲ - ۸۳ - ۸۴ -
۸۵ - ۸۶ - ۸۹
سیدبلي برادر سیددلیر خان ۱۳۱ -
۲۲۲
بلوي راٹهور ۳۸۳
بلنداختر پسر محمدشاه شجاع ۴۳۵
بلوي چوهان ۴۸۵ - ۵۵۰ - ۵۵۴ -
۶۸۴ - ۷۴۷
بلرام وکیل رانا جگت سنگهه .. ۶۲۵
بلرام هاڈا ۶۷۲
سلطان بهادر گجراتي ۷
بهادر خان روهله ۳۸ - ۵۲ - ۱۴۴ -
۱۹۴ - ۲۲۱ - ۲۴۷ - ۲۶۸ - ۲۷۰ -
۲۷۱ - ۲۷۲ - ۲۷۳ - ۲۷۴ - ۲۷۵ -
۲۷۶ - ۲۷۸ - ۲۹۱ - ۲۹۳ - ۲۹۴ -
۳۱۰ ۴۱۶ - ۴۲۴ - ۴۵۷ - ۴۶۱ -
۴۶۲ - ۴۶۳ - ۴۸۴ - ۴۸۵ - ۴۸۸ -
۵۰۳ - ۵۰۸ - ۵۱۳ - ۵۱۴ - ۵۳۹ -
۵۴۸ - ۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۳ - ۵۵۴ -
۵۵۸ - ۵۶۰ - ۵۶۱ - ۵۶۴ - ۵۶۸ -
۵۷۸ - ۵۷۹ - ۵۸۵ - ۶۰۳ - ۶۱۳ -
۶۱۴ - ۶۱۵ - ۶۲۰ - ۶۲۱ - ۶۲۳ -
۶۳۷ - ۶۴۲ - ۶۴۳ - ۶۵۴ - ۶۵۵ -
۶۵۶ - ۶۵۷ - ۶۶۶ - ۶۷۱ - ۶۷۶ -
۶۸۶ - ۶۸۷ - ۶۸۸ - ۶۸۹ - ۶۹۰ -
۶۹۱ - ۶۹۲ - ۶۹۳ - ۶۹۵ - ۶۹۶ -
۷۰۲ - ۷۰۸ - ۷۰۹ - ۷۱۹
پهلوان بهاءالدین ۴۴
بهادر بیگ .. .. .. ۵۲ - ۷۴۰
بهرجي زمیندار ۱۰۵ - ۱۰۶ - ۱۰۷ -
۱۰۸ - ۱۰۹ - ۱۴۱ - ۷۲۳

بهرام ولد صادق خان ۱۱۵ - ۵۰۰ - ۶۳۹ - ۷۴۴

بهمنیار ولد یمین‌الدوله ۱۱۶ - ۲۳۰ - ۲۸۰ - ۳۸۶ - ۴۳۱ - ۶۸۲ - ۷۲۸

بهوج ولد بهارا زمیندار کچهه ۱۲۹

بهاریمل .. .. .. ۱۴۳ - ۲۷۹

بهرام ولد علیمردان خان .. ۱۹۲

بهوجراج ولد رای سال درباری ۲۰۱

بهرام حاکم شهر سبز ۲۵۵

بهوپت پسر سنکرام ۳۷۰ - ۳۷۱

بهرام‌خان پسر جهانگیرقلی ۴۰۶ - ۷۳۳

بهرام پسر نذر محمد خان ۴۳۶ - ۴۳۸ - ۴۴۹ - ۴۵۰ - ۴۵۱ - ۴۵۴ - ۴۵۵ - ۴۵۷ - ۵۳۵ - ۵۳۶ - ۵۴۱ - ۵۶۱ - ۵۷۳ - ۵۷۵ - ۵۸۰ - ۵۸۱ - ۵۸۵ - ۶۰۱ - ۶۰۸ - ۶۰۹

بهاو سنگه پسر راجه جگت سنگهه ۴۶۴ - ۴۶۵ - ۵۷۸

بهوجراج دکنی .. ۴۸۶ - ۷۳۵

بهادر کنبو .. .. .. ۴۹۰ - ۷۴۷

سید بهادر ۴۹۲ - ۶۰۵ - ۶۳۷ - ۶۷۹ - ۷۴۳

بهوجراج کهنکار ۵۹۵

رای بهاریمل دیوان .. ۶۳۵ - ۷۳۷

بهادر بیگ عرب .. ۶۵۳ - ۷۵۱

بهلول برادر شمشیر خان .. ۶۵۵

بهیم راٹهور ۷۳۰

بهگوان داس ولد راجه نرسنگهدیو بندیله ۷۳۴

سید بهکر برادر زادهٔ مرتضی خان بخاری ۷۳۹

بهادر بابی ۷۴۰

راجه بهروز ولد راجه روزافزون ۴۸۵ - ۷۴۲

بهوجراج کچهواهه ۷۴۲

سید بهادر ولد سید صلابتخان ۷۵۱

راجه بیتهلداس ۸ - ۱۱۰ - ۱۴۶ - ۱۴۷ - ۱۵۶ - ۲۳۴ - ۲۳۵ - ۲۴۱ - ۳۲۰ - ۳۲۱ - ۳۳۱ - ۳۴۰ - ۳۴۱ - ۳۴۷ - ۳۷۷ - ۳۸۹ - ۳۹۸ - ۴۰۴ - ۴۰۵ - ۴۷۹ - ۴۸۴ - ۴۸۵ - ۵۰۳ -

۵۰۸-۵۱۳-۵۱۴ - ۵۴۰ - ۵۶۱ -
۵۷۸ - ۵۷۹ - ۶۰۹ - ۶۴۱- ۷۲۰
بیرام علي خان ۴۴
بیگ اوغلي کنکس ۲۵۴ - ۲۵۵ -
۴۳۶ - ۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۶ - ۴۴۸ -
۴۴۹ - ۴۵۱ - ۴۵۶ - ۵۴۳ - ۶۵۷ -
۶۶۸ - ۶۷۶ - ۶۸۶ - ۶۸۹ - ۶۹۳ -
۶۹۴ - ۶۹۷ - ۷۰۱ - ۷۰۵
بیني داس .. .. . ۴۰۸ - ۷۴۹
بے بدل خان گیلاني ۷۴۱

* مواضع *

باري ۹ - ۱۰۶ - ۲۶۶ - ۳۴۷ - ۳۴۸ -
۳۵۹ - ۴۰۲ - ۴۰۳
بارهه ۴۳
بارهٔ موله .. .. ۱۹۰ - ۴۱۹
بالاگهاٹ ۱۹۱ - ۲۱۷ - ۲۹۰ - ۷۰۶
بایسون .. .. ۲۵۴ - ۴۵۴ - ۴۵۵
باولي چیدون ۳۵۸
بامیان .. .. ۴۰۱ - ۴۵۹ - ۵۲۱
بازارک ۵۱۴
باجگاه ۵۲۲ - ۵۲۳ - ۶۶۹ - ۶۷۰ - ۶۷۱
باغ مراد ۵۳۹
بابا شاهو ۵۶۵
باغ میر یحیی ۵۸۲
باندرک ۷۰۱
بتخاک ۵۱
بجپوري ۳۳۰
بخارا ۴۳ - ۹۲ - ۱۱۷ - ۱۳۹ - ۱۹۹ -
۲۰۵ - ۲۵۱ - ۲۵۳ - ۲۵۵ - ۲۵۶ -
۴۳۵ - ۴۳۶ - ۴۳۷ - ۴۳۸ - ۴۴۰ -
۴۴۱ - ۴۴۳ - ۴۴۴ - ۴۴۶ - ۴۴۷ -
۴۴۸ - ۴۴۹ - ۴۵۲ - ۴۵۴ - ۵۲۹ -
۵۴۱ - ۵۴۳ - ۵۴۴ - ۵۵۲ - ۶۰۲ -
۶۱۹ - ۶۲۶ - ۶۶۳
بدهه نگر .. .. ۶۷ - ۸۲ - ۸۳
بدخشان ۱۳۰ - ۳۵۴ - ۴۱۵ - ۴۱۶ -
۴۲۴ - ۴۳۶ - ۴۵۲ - ۴۵۶ - ۴۵۷ -
۴۵۹ - ۴۶۰ - ۴۶۱ - ۴۶۳ - ۴۷۲ -
۴۷۸ - ۴۸۲ - ۴۸۷ - ۵۰۰ - ۵۰۶ -
۵۱۲ - ۵۱۳ - ۵۱۴ - ۵۱۵ - ۵۱۶ -

- ٥٢٩ - ٥٣٢ - ٥٤٢ - ٥٤٣ - ٥٥٢ -
- ٥٥٩ - ٥٦٠ - ٥٦١ - ٥٦٢ - ٥٦٣ -
- ٥٦٤ - ٥٦٦ - ٥٦٧ - ٥٧٥ - ٥٧٨ -
- ٥٧٩ - ٥٨٩ - ٥٩٠ - ٥٩٥ - ٥٩٦ -
- ٥٩٨ - ٦٠٠ - ٦٠٢ - ٦١٢ - ٦١٣ -
- ٦٢٤ - ٦٢٧ - ٦٣٣ - ٦٣٤ - ٦٣٧ -
- ٦٤٢ - ٦٤٤ - ٦٤٥ - ٦٦٨ - ٦٦٩ -
- ٦٧٠ - ٦٨٣ - ٦٨٥ - ٧٠٢ - ٧٠٣ .
٧٠٧ - ٧١٠ - ٧١١ - ٧١٢
برهانپور ٩٨ - ١٨٠ - ١٩٧ - ٢١٠ .
٣٧٢ - ٣٧٣ - ٣٨٩ - ٦٠٧ - ٧٠٦
صوبهٔ برار ٣٠٨ - ٣٨٧ - ٧١٠ - ٧١٢
برودة .. .. .. ٣٠٩ - ٦٨٠
بسنة ٧٩
ولایت بست ١٢١ - ١٧٠ - ١٧٢ - ٧١٤
بسهیٔ بزرگ ٣٣٠
بستان سرا .. .. ٣٤٩ - ٤٠٧
بسطام .. .. .. ٦٥٩ - ٦٦٢
بشن پور .. ٨٣ - ٨٤ - ٨٥ - ٨٧
بصرة ١٨٧ - ٢٤٤ - ٢٤٥ - ٣٦٨ - ٣٩٠ .

٦٠٦ - ٧٥٦
بغداد ١٦ - ٣٩ - ١٨٥ - ١٨٦ - ١٨٧ -
١٨٨ - ١٨٩ - ١٩٠ - ٢٩١ - ٢٩٨ -
٤٣٢ - ٧٥٦
بکهولا ١١١
بکروالا ١١٣
بکرامي ١٤٧ - ٥٩٤ - ٦٠٢ - ٦٠٣
ولایت بگلانه ١٠٥ - ١٠٦ - ١٠٧ - ١٠٨ .
١٠٩ - ٣٧٩ - ٦٢٤ - ٧١١ - ٧١٢
بلخ ١٣ - ٩٢ - ١٠٠ - ١١٦ - ١٢٣ -
١٢٩ - ١٣٥ - ١٣٩ - ١٤٣ - ١٥٢ -
١٥٦ - ١٥٧ - ١٦٨ - ١٨١ - ٢١٠ -
٢١١ - ٢١٦ - ٢٢٧ - ٢٣٥ - ٢٥٣ -
٣٠٣ - ٣١٦ - ٤٣٥ - ٤٣٦ - ٤٣٧ -
٤٣٨ - ٤٤٠ - ٤٤١ - ٤٤٣ - ٤٤٥ .
٤٤٦ - ٤٤٧ - ٤٤٨ - ٤٤٩ - ٤٥٠ -
٤٥١ - ٤٥٢ - ٤٥٣ - ٤٥٤ - ٤٥٥ -
٤٥٦ - ٤٥٧ - ٤٥٩ - ٤٦٠ - ٤٦٣ -
٤٨٢ - ٤٨٣ - ٤٨٧ - ٤٩٢ - ٥٠٠ .
٥٠٦ - ٥١٥ - ٥٢٠ - ٥٢١ - ٥٢٢ -

- ۵۲۵ - ۵۲۷ - ۵۲۹ - ۵۳۰ - ۵۳۲ -
- ۵۳۳ - ۵۳۴ - ۵۳۵ - ۵۳۷ ۵۳۸ -
- ۵۳۹ - ۵۴۱ - ۵۴۲ - ۵۴۳ - ۵۴۴ -
- ۵۴۵ - ۵۴۷ - ۵۴۸ - ۵۴۹ - ۵۵۲ -
- ۵۵۴ - ۵۵۵ - ۵۵۷ - ۵۵۸ - ۵۵۹ -
- ۵۶۰ - ۵۶۱ - ۵۶۲ - ۵۶۳ - ۵۶۴ -
- ۵۶۸ - ۵۷۲ - ۵۷۳ - ۵۷۴ - ۵۷۵ -
- ۵۷۸ - ۵۷۹ - ۵۸۱ - ۵۸۲ - ۵۸۴ -
- ۵۸۵ - ۵۸۹ - ۵۹۰ - ۵۹۴ - ۵۹۵ -
- ۵۹۶ - ۵۹۸ - ۶۰۰ ۶۰۱ - ۶۰۲ -
- ۶۰۳ - ۶۰۵ - ۶۰۸ - ۶۰۹ - ۶۱۰ -
- ۶۱۱ - ۶۱۲ - ۶۱۳ - ۶۱۴ - ۶۱۵ -
- ۶۱۶ - ۶۱۷ - ۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۰ -
- ۶۲۱ - ۶۲۲ - ۶۲۳ - ۶۲۴ - ۶۲۵ -
- ۶۲۶ - ۶۲۷ - ۶۲۸ - ۶۳۲ - ۶۳۳ -
- ۶۳۴ - ۶۳۷ - ۶۳۸ - ۶۴۱ - ۶۴۲ -
- ۶۴۳ - ۶۵۴ - ۶۵۶ - ۶۵۷ - ۶۶۶ -
- ۶۶۸ - ۶۶۹ - ۶۷۰ - ۶۷۱ - ۶۷۳ -
- ۶۷۵ - ۶۷۶ - ۶۷۷ - ۶۸۰ - ۶۸۳ -
- ۶۸۶ - ۶۸۷ - ۶۸۸ - ۶۹۲ - ۶۹۵ -

- ۷۰۰ - ۷۰۱ - ۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۰۵ -
- ۷۰۶ - ۷۰۷ - ۷۰۸ - ۷۰۹ - ۷۱۱ -
۷۱۲ - ۷۲۰
صوضع بلي ۱۱۱
بنگاله ۶۴ - ۶۸ - ۷۱ - ۷۲ - ۷۵ -
۸۰ - ۹۰ - ۹۴ - ۱۱۹ - ۱۲۰ -
- ۱۳۰ - ۱۳۷ - ۱۳۸ - ۱۵۰ - ۱۶۴ -
- ۱۶۷ - ۱۷۸ - ۱۸۲ - ۱۹۶ - ۲۳۳ -
- ۲۸۵ - ۳۳۵ - ۳۴۰ - ۳۵۴ - ۳۹۸ -
- ۴۱۳ - ۴۲۶ - ۴۳۲ - ۵۸۳ - ۶۰۶ -
۶۳۶ - ۷۱۱ - ۷۲۱
بنارس ۳۴۲
بورگ ۱۵۹
بوریه ۳۱۹
بودهانه ۳۳۰
بویه .. .. ۶۲۴ - ۶۴۳
بونی قرارا ۶۷۲
بهکر ۴۲ - ۱۲۲ - ۱۲۸ - ۱۳۱ - ۲۱۷ -
۲۲۱ - ۲۲۷ - ۷۲۵
صوبۂ بهار ۶۵ - ۱۰۱ - ۱۶۹ - ۲۵۹ -

۳۳۲ - ۳۵۷ - ۳۷۳ - ۳۸۰ - ۶۰۵ -
۷۱۱ - ۷۵۵
بہرائچ ۶۹
بہاونتي ۷۰
پرگنۂ بھتندہ ۱۱۷
بھلوہ .. .. ۱۱۸ - ۱۱۹ - ۱۲۰
بھیرہ ۱۶۱ - ۱۸۱ - ۱۹۷ - ۲۰۵ -
۲۱۳ - ۲۱۴ - ۳۱۸ - ۴۶۳
بھاگلپور ۱۸۰
بھنیر ۱۸۱ - ۱۸۲ - ۱۸۳ - ۲۰۶ -
۴۱۷ - ۴۶۸ - ۴۶۹ - ۴۷۰
پرگنۂ بھیل ۲۳۱
بہارا ۲۳۱
بہرام‌پور .. .. .. ۲۴۰ - ۲۶۱
بھاندیر ۳۰۷
بھوج‌پور ۳۸۰
بیگ‌توت ۱۵۳
بیجاپور ۱۶۶ - ۱۸۰ - ۳۳۶ - ۳۵۲ -
۳۷۴ - ۴۹۱
بیاور ۱۷۲
بیرم‌کلہ .. .. ۲۱۲ - ۴۶۹
بیکانیر ۳۸۲
بیج براڑہ . ۲۰۸ - ۴۲۸ - ۴۳۳
بیانہ ۴۳۱
بیر ۵۱۱
بیلچراغ .. .. . ۶۶۶ - ۶۶۷

* قلع *

قلعۂ باندھو رام چند بگھیلہ .. ۷
حصن باونہ ۱۰۶
حصارباري .. .. ۱۰۶ - ۱۰۷
حصاربایسون ۴۵۴
قلعۂ بست ۳۱ - ۴۹ - ۵۰ - ۵۲ -
۵۳ - ۵۴ - ۵۷ - ۶۰ - ۶۱ -
۶۲ - ۶۳ - ۱۷۱ - ۳۰۱ - ۳۷۹ -
۷۰۹ - ۷۲۲
قلعۂ بغداد .. .. .. ۱۸۸ - ۱۹۰
قلعۂ بلخ ۴۴۰ - ۵۳۱ - ۵۳۷ - ۵۳۹ -
۵۴۷ - ۵۷۳ - ۵۷۴ - ۶۸۶
قلعۂ بید زیرک ۶۲

* بحار *

تالاب باري ۹
دریاے بوم‌پتر ۶۴ - ۶۵ - ۷۰ - ۷۷ -
۷۸ - ۸۰ - ۸۱ - ۸۲ - ۸۹
بلخاب .. .. .. ۶۹۶ - ۶۹۹
دریاي بهت ۱۴۳ - ۱۶۱ - ۱۹۱ -
۲۰۴ - ۲۰۵ - ۲۰۸ - ۲۱۴ - ۴۲۸ -
۵۰۲ - ۶۰۵ - ۶۰۸
آب بیاه .. .. .. ۱۲۲ - ۴۱۳

* حرف پے - کسان *

پاک‌نهاد بانو بیگم ۲۴۵
پاینده محمدسلطان ۵۷۹
پتهو جي دکني ۷۲۸
پردل خان ۱۳ - ۴۴ - ۴۸ - ۵۳ -
۵۴ - ۲۰۰ - ۳۰۶ - ۳۷۸ - ۳۷۹ -
۴۷۲ - ۴۸۱ - ۶۷۹ - ۷۲۲
پرپچهت ۶۴ - ۶۵ - ۶۶ - ۶۷ - ۶۸ -
۷۰ - ۷۵
پرپچهت (دیگر) ۷۹
پرتهیراج ولد جچهار ۱۳۶ - ۱۹۳ - ۱۹۴
پرم جي دولتمند پسر بهرجي ۱۴۲
سلطان پرویز ۲۴۵ - ۳۳۷ - ۳۸۸
پرتاب ولد بلبهدر چیرو ۲۴۸ - ۲۵۰ -
۳۵۶ - ۳۵۷ - ۳۵۹ - ۳۶۰ - ۳۶۱
پرتهي چند زمیندار چنبه ۲۷۳ - ۲۷۴ -
۲۷۶ - ۳۰۱ - ۶۳۴ - ۷۳۶
پرتهي راج راٹهور ۳۷۲ - ۳۷۷ - ۴۱۷ -
۵۱۰ - ۶۱۱ - ۶۲۸ - ۷۲۶
پرتاب زمیندار پلامون ۳۷۴
پرتهي سنگهه کچهواهه ۴۸۴ - ۷۴۸
پرتهیراج ولد راجه سارنگدیو ۵۹۵
پرسوجي بهونسله ۷۲۴
پرتاب چوره ۷۳۳
پرتاب سنگهه چوهان ۷۴۵
پلنگ حمله .. .. ۶۷۹ - ۷۴۸
پوانجان مگ ۱۱۸
راول پونجا مرزبان دوکرپور ۷۲۹
راجه پهاز سنگهدیو دیله ۲۸۴ - ۳۰۳ -
۳۰۴ - ۳۷۲ - ۴۰۶ - ۴۲۴ - ۴۷۹ -
۴۸۵ - ۵۲۳ - ۵۶۴ - ۵۷۰ - ۶۵۴ -
۶۹۹ - ۷۲۲

پهاڑسنگهه راٹهور ۳۸۳

پهاڑنوحاني ۴۷۴-۴۸۴-۵۵۰-۵۶۵-
۵۹۵ - ۷۴۲

پهلوان درويش سرخ ۵۹۵- ۶۵۷ - ۷۴۶

پياله (نام غلامي) ۱۷۱

پيرکمال .. .. .. ۴۷۷ - ۴۷۸

پيم چند نبيرهٔ راے منوهر ۴۸۴ -
۶۷۹ - ۷۴۵

* مواضع *

پاندو ۷۷ - ۷۹ - ۸۳ - ۸۴ - ۸۶ -
۸۷ - ۸۸

پرگنهٔ پالم ۱۱۲ - ۱۱۳ - ۴۱۰ - ۴۱۱

پايان گهاٹ برار .. ۲۱۷ - ۷۰۶

پاني پت ۴۱۱

پاي منار .. ۵۰۳ - ۵۰۹ - ۵۱۹

پتهولي ۳۳۰

پتن گجرات ۷۲۱

پٹنه ۱۱۰ - ۱۳۶ - ۱۳۷ - ۱۶۹ -
۲۴۸ - ۲۴۹ - ۲۵۰ - ۳۵۷ - ۳۵۹ -
۳۶۰ - ۵۸۳

پروان .. .. .. ۴۶۲ - ۵۱۲

پرغور ۵۱۴

پشاور ۱۴ - ۳۳ - ۳۸ - ۱۳۱ - ۱۴۶ -
۳۲۰ - ۴۰۱ - ۴۶۳ - ۴۷۹ - ۴۸۱ -
۴۸۶ - ۴۸۸ - ۵۰۲ - ۵۰۳ - ۵۰۴ -
۵۷۹ - ۶۰۴ - ۶۳۳ - ۶۴۰ - ۶۷۰ -
۶۷۱ - ۶۸۰ - ۶۸۱ - ۷۲۴

پشائي .. .. .. ۶۹۳ - ۶۹۵

پکهلي .. .. . ۱۴۹ - ۱۹۲

پلامون ۲۴۸ - ۲۴۹ - ۲۵۰ - ۳۵۶ -
۳۵۷ - ۳۵۸ - ۳۵۹ - ۳۶۰ - ۳۶۱

پلاس پوش ۵۳۵

ملک پنه ۷

پنجاب ۲۹ - ۳۸ - ۱۲۲ - ۱۶۳ - ۱۷۷ -
۲۳۶ - ۲۷۹ - ۲۸۵ - ۲۸۶ - ۳۱۷ -
۳۵۶ - ۳۶۹ - ۴۰۸ - ۴۱۴ - ۴۱۶ -
۴۷۲ - ۴۸۹ - ۵۰۰ - ۶۱۱ - ۶۳۹

پنوج ۱۷۹ - ۱۸۲ - ۴۱۳ - ۴۱۶ - ۴۱۸ -
۴۳۲

پنواري ۳۰۷

پنجشیر ۴۵۱ - ۴۶۱ - ۴۶۲ - ۴۶۶ - ۴۶۷ - ۵۶۴

پوشانه ۲۱۲

پوني‌قرا ۶۷۰

پیر پنجال ... ۱۷۹ - ۲۱۲ - ۴۶۹

پیتھان ۲۴۰ - ۲۶۱ - ۲۶۴ - ۲۶۸ - ۲۷۳

* قلع *

حصن پاندو ۸۸

قلعهٔ پلامون ۲۴۹ - ۲۵۰ - ۳۵۹

حصن پیپول .. .. ۱۰۶ - ۱۰۸

* بحار *

دریاے پناس ۶۷ - ۸۰ - ۸۱ - ۸۲

آب پنجشیر ۴۶۱

آب پومارا ۸۳

آب پهیني ۱۱۹

* حرف تاء - کسان *

تان‌سین کلانوت گوالیاري .. ۷

تاج سرواني ۷۴۰

تربیت‌خان ۱۰۲ - ۱۲۳ - ۱۳۵ - ۱۷۰ - ۱۸۳ - ۱۸۷ - ۱۹۳ - ۲۲۵ - ۲۸۲ - ۷۲۵

ترکتازخان ۱۸۱ - ۲۹۳ - ۴۳۷ - ۴۸۵ - ۶۱۷ - ۷۳۶

تردیعلي قطغان ۴۰۱ - ۴۰۴ - ۴۰۶ - ۴۳۷ - ۴۴۹ - ۴۵۰ - ۴۵۲ - ۴۵۴ - ۴۵۷ - ۴۶۰ - ۵۴۸ - ۵۵۱ - ۵۵۲

ترکباے قطغان ۶۴۶

تکه بیگ خویش یلنگتوش .. ۱۲۳

تلوکچند .. .. .. ۴۸۴ - ۷۳۵

راے تلوکچندسیکهاوت ۵۵۰ - ۵۹۵ - ۶۱۵

ملک تور اورك زئي ۱۳

راجه تودرمل ۱۲۲

تولك بیگ کاشغري ۱۲۸ - ۴۸۶ - ۵۹۵ - ۷۴۳

تودرمل افضل خاني ۲۰۶

راے تودرمل ۲۳۶ - ۲۴۷ - ۳۱۹ - ۴۱۳ - ۴۷۳ - ۶۲۷ - ۷۲۸

قاضي تولك اندجاني ۵۸۱

امیر تیمور صاحب قران ۶۲ - ۴۸۲

تیمور بیگ ۱۰۰

تیج‌راے عم پرتاب ۳۵۷ -۳۵۸ -۳۵۹

قاضي تیمور ۶۵۲

* مواضع *

تارا گدهه .. .. ۲۷۲ - ۳۱۸

تاشکند ۴۳۶ - ۴۳۷ - ۴۳۸ - ۴۴۰ -
۴۴۱ - ۴۴۴

تبریز .. .. ۱۶ - ۱۷

تبت .. .. ۶۹ - ۹۳ - ۹۸ - ۲۰۷

تبت خرد ۱۵۹

تتهه ۱۸۵ -۱۸۷- ۱۹۸- ۲۲۵ -۳۰۳ -
۷۱۱ - ۷۲۳

ترهت .. .. ۶۹ - ۳۲۱

ترنبگ ۱۰۶

ترکستان ۴۳۸

ترمذ ۴۵۰ - ۴۵۲ - ۴۵۵ - ۴۵۶ -
۶۲۳ - ۷۰۲

تکانه ۶۷۰

تلنگانه .. ۴ - ۲۱۷ - ۷۱۱ - ۷۱۲

تلوندي ۲۲۱ - ۲۸۱ - ۴۱۴ - ۶۳۴

توران ۲۳ -۱۱۷ -۱۵۲- ۲۵۱ -۳۰۹ -
۳۴۹ -۳۵۰ -۳۶۲ -۳۷۳ -۳۹۰ -
۴۱۳ -۴۳۵ -۵۰۴ -۵۴۶ -۵۴۷ -
۵۵۷ - ۵۶۲ -۶۲۶ -۶۸۶ - ۷۰۳

توتم‌دره ۵۲۱

تون ۵۷۶

تهنه .. .. ۱۸۴ - ۲۱۲

تهاري .. .. .. ۲۷۳ - ۲۸۷

تهیري ۳۳۰

تهاره ۴۷۷

تیراه ۱۳

تیمور اباد .. .. ۶۸۸ - ۶۹۲

* قلع *

قلعهٔ تاراگدهه ۲۳۸ - ۲۷۴ - ۲۷۷ -
۳۱۸ - ۴۹۰

حصار ترمذ .. ۵۴۵ - ۵۵۵ - ۶۴۳

قلعهٔ تل ۶۲

قلعهٔ تمران ۶۲

قلعهٔ تمزان ۶۲

قلعهٔ تهاري ۲۶۸

قلعهٔ تیرین ۶۲
قلعهٔ تیزي بابا ۶۲
قلعهٔ تیزي ۶۰۳

* حرف جیم - کسان *

جان‌سپار خان ۲۱ - ۲۲ - ۳۷ - ۴۰ -
۵۲ - ۱۴۹ - ۱۶۱ - ۱۸۱ - ۱۹۷ -
۲۰۵ - ۲۱۴ - ۲۲۳ - ۲۲۶ - ۲۴۰ -
۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۱۸ - ۳۳۴ - ۳۷۲ -
۴۱۲ - ۷۲۶
جان‌نثارخان (هدایت الله) فدائي خان
۳۵ - ۴۲ - ۵۴ - ۵۸ - ۱۲۲ - ۱۲۸ -
۱۳۱ - ۲۲۷ - ۲۲۹ - ۲۸۰ - ۲۹۳ -
۲۹۴ - ۴۸۹ - ۴۹۰ - ۵۱۱ - ۷۲۱
جاني خان قورچي باشي .. ۴۹
جانباز خان .. ۱۲۹ - ۴۱۲ - ۷۳۰
جان‌نثارخان (یادگار بیگ) ۴۹۲
۴۹۳ - ۴۹۹ - ۵۷۶ - ۶۶۲ - ۷۲۵
جادون راے دکني ۷۲۴
جان‌نثار خان ۷۲۸
جبار قلي کهکر ۴۹ - ۴۸۶ - ۵۶۵ -
۵۷۷ - ۶۱۷ - ۷۳۳
جچهار سنگهه بندیله ۱۳۶
جسونت سنگهه پسر راجه گجسنگهه ۸ -
۹۷ - ۱۰۲ - ۱۰۳ - ۱۰۵ - ۱۱۰ -
۱۱۳ - ۱۱۴ - ۱۲۲ - ۱۲۸ - ۱۳۳ -
۱۴۵ - ۱۴۶ - ۱۶۲ - ۱۸۱ - ۲۲۷ -
۲۲۹ - ۲۳۰ - ۲۳۲ - ۲۳۵ - ۲۴۶ -
۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۳۵ - ۳۴۶ - ۴۰۷ -
۴۲۵ - ۴۷۱ - ۵۰۱ - ۵۰۵ - ۵۰۶ -
۵۰۹ - ۵۷۸ - ۶۲۷ - ۷۱۹
جسونت راے ۲۷۹
جسونت برادر مهیس داس ۶۸۴ - ۷۴۸
جعفرخان ۱۰۲ - ۱۲۷ - ۱۳۲ - ۱۴۶
۱۴۷ - ۱۷۴ - ۱۷۶ - ۱۸۲ - ۱۹۱ -
۲۰۶ - ۲۱۴ - ۲۱۵ - ۲۲۴ - ۲۳۵
۳۴۱ - ۳۹۸ - ۴۰۴ - ۴۰۵ - ۴۶۹ -
۴۷۰ - ۵۰۰ - ۶۰۸ - ۶۲۷ - ۶۸۱ -
۷۲۰
جعفر ولد الله وردي خان ۱۱۱ -
۲۲۳ - ۴۱۳ - ۷۳۹

سید جعفر سجادہ نشین .. ۳۱۶
میرجعفر خویش میرفتح الله شیرازي
۳۳۶
میر جعفر مشهدي ۳۴۰
سید جعفر خلف سید جلال ۳۷۸ -
۶۸۲ - ۷۵۳
جعفر قدیمي ۷۳۸
جعفر بلوچ ۷۴۶
جگناتهه مهاکب راے .. ۵ - ۱۶۳
رانا جگت سنگهه ۱۲- ۱۹۸ - ۳۴۵ -
۳۸۸ - ۴۲۶ - ۷۱۹
راجه جگت سنگهه ۱۳ - ۳۹ - ۴۳ -
۴۴ - ۴۷ - ۵۳ - ۵۴ - ۵۵ - ۵۶ -
۵۹ - ۱۳۵ - ۱۴۱ - ۱۴۴ - ۱۵۸ -
۱۸۲ - ۱۹۰ - ۲۰۶ - ۲۳۶ - ۲۳۷ -
۲۳۸ - ۲۴۵ - ۲۴۷ - ۲۵۷ - ۲۶۱ -
۲۶۳ - ۲۶۸ - ۲۷۰ - ۲۷۳ - ۲۷۴ -
۲۷۷ - ۲۷۸ - ۲۸۵ - ۲۹۱ - ۲۹۳ -
۲۹۴ - ۳۱۸ - ۳۵۶ - ۴۲۴ - ۴۵۱ -
۴۶۳ - ۴۸۱ - ۴۹۰ - ۷۲۴
جگرام کچهواهه ۴۳ - ۴۹ - ۴۸۵ -
۵۵۰ - ۶۱۵ - ۶۴۳ - ۷۳۸
راجه جگمن جادون .. ۶۷۸ - ۷۴۷
جگناتهه راٹهور ۷۴۲
سید جلال بخاري خلف سید محمد
گجراتي ۴ - ۱۱ - ۱۲۸ - ۱۳۴ -
۱۴۲ - ۱۴۴ - ۱۵۱ - ۱۵۵ - ۲۹۰ -
۳۰۷ - ۳۱۰ - ۳۱۵ - ۳۱۷ - ۳۴۱ -
۳۴۹ - ۳۵۱ - ۳۶۵ - ۳۹۸ - ۴۰۳ -
۴۰۵ - ۴۲۲ - ۴۶۸ - ۴۶۹ - ۴۷۰ -
۴۷۲ - ۴۷۹ - ۵۱۱ - ۵۱۹ - ۵۵۵ -
۵۷۱ - ۵۸۰ - ۶۲۷ - ۶۳۸ - ۶۸۱ -
۷۱۸ - ۷۵۴
جلال خویش معصوم زمیندار ۷۹
جلال پسر دلاور خان ۱۲۸ - ۲۱۸
جلال کاکر .. ۱۸۱ - ۴۲۲ - ۷۲۷
جلال الدین محمود بدخشي ۲۳۹ -
۲۶۷ - ۳۷۸ - ۵۹۵ - ۷۴۶
جلال برادر بهادر خان ۴۳۵ - ۶۰۵ - ۷۳۸
جلال الدین محمود دروازي ۴۸۵ -

۵۶۵ - ۵۶۸ - ۷۴۳

جمال‌خان قراول ۲۲ - ۱۱۲ - ۱۴۳ -
۱۵۰ - ۱۷۷ - ۷۴۴

جمال بنگشي .. .. ۴۳ - ۷۴۹

جم‌قلي .. .. .. ۲۳۴ - ۳۵۵

جمال خان نوحاني ۴۸۴ . ۵۵۰ -
۶۵۴ - ۷۳۱

جمشيد ۵۸۵

جمشيد بيگ برادر كامل بيگ ۶۴۷ -
۶۴۹

ميرجمال‌الدين ۷۵۰

جنت‌المان .. .. ۴۵۲ - ۶۵۵

جوهر خان ... .. ۲۳۲ - ۷۲۲

رانا جوده زميندار امركوت .. ۷۴۱

جواهرخان ۷۵۰

جهان‌آرابيگم بيگم صاحب ۱۲ - ۹۹ -
۱۰۴ - ۱۱۵ - ۱۴۲ - ۱۹۵ - ۲۰۹ -
۲۵۷ - ۳۱۳ - ۳۱۹ - ۳۵۱ - ۳۶۳ -
۳۷۳ - ۳۷۵ - ۳۷۷ - ۳۹۳ - ۳۹۴ -
۴۰۲ - ۴۰۵ - ۴۰۶ - ۴۱۲ - ۴۲۱ -
۴۲۸ - ۴۳۴ - ۴۶۹ - ۵۸۰ - ۵۸۲ -
۵۸۷ - ۶۲۹ - ۶۳۰

جهانگير شاه جنت مكاني ۲۴ - ۲۵ -
۲۶ - ۲۷ - ۲۹ - ۶۴ - ۶۷ - ۱۱۵ -
۱۲۵ - ۱۴۰ - ۱۴۸ - ۲۰۹ - ۲۲۹ -
۲۳۳ - ۲۵۷ - ۲۸۶ - ۲۸۷ - ۲۸۸ -
۲۸۹ - ۲۹۱ - ۳۴۵ - ۳۶۶ - ۳۹۱ -
۳۹۲ - ۴۱۱ - ۴۷۵ - ۴۷۶ - ۵۲۸ -
۵۸۶ - ۵۸۹ - ۵۹۰ - ۵۹۲ - ۶۰۶ -
۶۰۷ - ۶۲۹ - ۷۱۳ - ۷۲۴

جهان‌خان كاكر (كاكرخان) ۱۹۹ -
۴۲۲ - ۷۲۷

خواجه جهان .. .. ۳۴۵ - ۷۲۸

جهانگير قزاق .. .. ۴۳۷ - ۴۳۸

جهان افغان ۶۹۰

جيرام نخستين پسر انوب ۴ - ۱۴۶ -
۱۸۱ - ۲۲۶ - ۴۷۳ - ۴۸۵ - ۵۵۰ -
۵۵۴ - ۵۹۵ - ۶۰۸ - ۶۱۵ - ۶۴۲ -
۶۴۳ - ۶۵۴ - ۷۲۷

راجه جيسنگهه ۲۳ - ۳۷ - ۵۲ - ۱۴۳ -

۱۴۴ - ۱۴۵ - ۱۵۷ - ۱۶۳ - ۱۶۵ -

۱۸۱ - ۲۲۴ - ۲۲۶ - ۲۴۰ - ۲۶۱ -

۲۶۳ - ۲۷۱ - ۲۷۲ - ۲۷۳ - ۲۸۵ -

۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۱۰ - ۳۱۷ - ۳۴۵ -

۳۴۶ - ۳۷۶ - ۳۸۹ - ۴۲۸ - ۶۰۴ -

۶۸۱ - ۶۸۳ - ۷۰۳ - ۷۱۹

جيرام لشكر ۷۱

* مواضع *

جارورة ۲۰۲

جام .. .. .. ۲۳۰ - ۲۳۱

جالور .. .. ۲۳۱ - ۳۰۸ - ۶۸۴

جاهي ۵۱۴

جانپانير ۵۵۵

پرگنهٔ جدوار ۲۱

جسر ۱۹۲

جگديه ۱۱۹

جليسر ۱۶۴

جلكاي ماهرو ۴۵۸ - ۵۱۹ - ۵۸۰

جلدلک ۵۳۳

جمو ۱۲۸ - ۲۲۸ - ۲۳۶ - ۲۴۰ - ۲۶۱ - ۲۷۴

جمروذ ۱۴۶

جمنال ۶۱۸

جنير ۳۷۸

جوگي كپه .. .. .. ۸۰ - ۸۱

جوگي هتي ۱۸۳

جوشاب ۲۰۵

جونپور .. .. ۲۸۳ - ۳۳۲ - ۵۸۴

جويني ۳۳۰

جهانگير نگر ۶۴ - ۶۷ - ۶۸ - ۷۱ -

۷۵ - ۷۶ - ۷۹ - ۸۰ - ۱۲۰

جهانگيرآباد معروف بهرن منارة ۱۴۱ -

۲۲۱ - ۵۰۰ - ۵۰۱ - ۵۷۱ - ۶۳۴

باغ جهان آرا ۱۵۵ - ۵۸۶ - ۵۸۷ -

۵۸۸ - ۵۹۰ - ۵۹۲

جهانسي ۱۹۳

* قلع *

قلعهٔ جانپانير ۶۳۹

* بحار *

تالاب جندالة ۶۲

دریاے جون جمنا ۲۰ - ۲۳ - ۹۱ - ۹۹ -
۱۱۱ - ۱۱۴ - ۳۱۹ - ۳۲۰ - ۳۲۳ -
۳۲۷ - ۳۳۳ - ۳۴۳ - ۳۸۰ - ۴۰۰ -
۴۰۸ - ۴۷۴ - ۷۱۰
تالاب جوگي ۳۴۵
آب جیحون ۴۵۲ - ۵۳۳ - ۵۶۳ -
۵۶۶ - ۵۶۷ - ۶۰۱ - ۶۱۳ - ۶۱۵ -
۶۱۹ - ۶۳۸ - ۶۴۲ - ۶۴۳ - ۶۴۵ -
۶۵۶ - ۶۵۷ - ۶۶۹ - ۶۸۶ - ۷۰۵ -
۷۰۷ - ۷۰۹

* حرف چي - کسان *

راو چاندا مرزبان گوندوانه .. ۹۸
سید چاون ایرچي ۲۲۷ - ۴۸۵ -
۵۵۰ - ۵۵۴ - ۵۹۵ - ۷۴۲
چتربهوج چوهان ۲۲۸ - ۴۸۵ - ۵۵۰ -
۷۴۲
چتربهوج سونکرا ۷۴۷
چندر نراین پسر پرپچهت ۷۷ - ۷۸ -
۷۹ - ۸۲
چنپت ۱۳۶ - ۱۹۳ - ۱۹۴ - ۲۲۱ -
۳۰۳ - ۳۰۴ - ۳۵۷
چندرمن بندیله ۲۲۳ - ۲۴۰ - ۲۹۳ -
۲۹۴ - ۴۸۵ - ۵۶۴ - ۷۳۱
چندر بهان کچهواهه .. ۲۲۴ - ۲۲۶
چنپال .. .. ۲۸۷ - ۲۸۸
چندربهان نروکا ۴۸۴ - ۵۵۰ - ۵۵۴ -
۷۴۲
چنگیز خان ۵۳۰
چومرخان ۳۴۰
چوچك بیگ اوزبك ۵۳۵ - ۵۶۲ -
۵۸۵ - ۶۱۰ - ۶۱۱
چیت سگنهه ۲۳۹

* مواضع *

چاٹگام .. .. ۱۱۸ - ۱۱۹ - ۱۲۰
چارجو .. .. ۲۵۶ - ۴۵۰ - ۵۵۲
چاندپور ۳۲۰
چاروا خرو ۳۳۰
پرگنهٔ چاتسو ۳۴۵
چاریکاران ۵۰۹ - ۵۱۲ - ۵۲۱ - ۶۶۹
چار باغ .. .. ۵۵۹ - ۵۸۶ - ۵۸۸

چندن کوٹھہ . . ۸۲ - ۸۴ - ۸۷
چنارتو ۱۵۰
چنبہ .. .. .. ۲۷۴ - ۲۸۷
چوناگڈھہ .. .. .. ۱۲ - ۱۹۳
چوتھري ۸۳
چورا ران پوري ۲۳۱
چوراگڈھہ ۴۲۵
چہار باغ ۴۶۲
چیچکتو ۵۴۹ - ۵۵۲ - ۵۵۳ - ۵۵۴ -
۵۵۸ - ۶۲۰ - ۶۲۱ - ۶۲۲ - ۶۵۸ -
۶۶۳ - ۶۶۴ - ۷۰۸

* قلع *

قلعۂ چارشنبہ ۶۲
قلعۂ چارجو ۴۵۰
قلعۂ چڈیالي ۶۱
حصار چنارہ .. .. ۱۲۹ - ۴۲۴
قلعۂ چوریل ۱۰۶
قلعۂ چھت ۲۶۶

* بحار *

چشمۂ خواجہ خضر ۱۵۷
چشمۂ علي مغول .. ۶۵۴ - ۶۵۶
آب چکي ۲۶۳
دریاے چناب ۱۴۲ - ۱۶۲ - ۱۸۰ - ۲۱۴ -
۴۷۰ - ۵۰۱ - ۶۰۸ - ۶۰۹ - ۶۳۹

* حرف حاء - کسان *

حکیم حاذق ۸ - ۳۳۴ - ۳۹۹ - ۷۳۲
حاجي بیگ خویش شاہ قلي ۹۲
حاجي خان بلوچ ۱۳۴
حاجي بیگ ارغون ۳۵۳
حاجي بیگ مرزا باشي .. ۵۵۱
حاجم دراز اتالیق ۵۵۱
حاجي بے برادر اوراز بے .. ۵۵۲
حاجي بیگ برلاس .. ۶۷۹ - ۷۴۸
حبش خان ۷۲۴
حبیب کراني ۷۴۷
حسن ترکمان .. .. ۴۳ - ۴۴
حسین بیگ خویش علیمردان خان
۴۴ - ۱۲۴ - ۱۵۹ - ۱۶۰ - ۱۷۷ -
۴۱۲ - ۴۱۶ - ۴۱۹ - ۴۳۱ - ۴۷۹ -
۴۹۲ - ۷۳۵

حسن خان حاکم هرات ۴۹
میر حسینی ۷۵
مرزا حسن ولد مرزا رستم صفوی
۹۱ - ۱۶۳ - ۱۶۴ - ۱۸۴ - ۲۴۶ -
۲۶۸ - ۲۷۳ - ۲۸۵ - ۲۹۵ - ۴۳۱ -
۵۸۴ - ۷۲۳
سید حسن مکونه ۱۱۹
حسن خواجه بخاری ۱۲۸
حسینی نبیرهٔ اشرف خان ۱۲۵ - ۱۵۹
میر حسام الدین ۱۸۰
سید حسن ملازم قطب الملك ۲۱۶ -
۲۲۴ - ۴۲۳
آقا حسن رومی ۲۶۶
حسین قلی خان ترکمان .. ۲۸۶
حسام الدین حسن (حسام الدین خان)
۳۰۲ - ۴۱۷ - ۷۳۱
خواجه حسن دهبیدی ۳۱۶ - ۷۴۶
سید حسن ملازم عادل خان ۳۵۲ - ۳۷۴
حسن بیگ رفیع منشیء نذر محمد خان
۳۸۶
میر حسن کولابی ۵۶۷
حسین قلی بیگ آغر ۵۷۹ - ۶۱۲ -
۶۴۴ - ۶۵۰ - ۷۴۶
حسن سعید بیگ ۶۱۰ - ۶۱۱ - ۷۵۰
حسن خواجه جویباری پدر طیب خواجه
۶۲۶
حسن خان حبشی ۷۲۴
سید حسن مساعد ۷۳۳
سید حسن خویش سید دلیر خان ۷۳۹
حسن خان برادر خدمت گار خان ۷۴۱
حسین بیگ اباکش ۷۴۶
حسن علی ولد الله وردی خان ۷۴۸
حق نظر بدخشی ۴۷۲
حق نظر مینك .. ۶۵۴ - ۶۵۶
سید حکیم ۶۸
حکیم الملك ۷۵۷
حمزه پسر جلال الدین ملك سیستان
۱۷۱ - ۱۷۲ - ۱۷۳
حوری جان والدهٔ زاهد خان ۴۳۴
حیات ولد علی خان ترین شمشیر خان

۴۶۴ - ۵۰۴ - ۲۸۰ - ۲۸۱ - ۳۲۱ -
۴۷۳ - ۴۸۴ - ۵۵۰ - ۵۵۴ - ۵۶۵ -
۵۹۴ - ۶۱۲
حیات‌خان ۱۳۱ - ۳۸۷ - ۳۹۹ - ۴۷۸ -
۴۸۰ - ۵۰۹ - ۵۴۷ - ۵۷۷ -
۶۷۹ - ۷۲۵
حیدر بیگ مرزا باشي ۹۱
حیدر میستاني ۱۵۶

* مواضع *

باغ حافظ رخنه .. .. ۱۱۵ - ۴۷۸
حافظ‌آباد ۱۶۲ - ۲۱۴ - ۴۷۰ - ۵۰۱
حجاز ۲۱۰ - ۲۵۴ - ۲۵۶ - ۳۴۹ -
۳۸۹ - ۴۳۵
حسن آباد ۱۸
حسن ابدال ۱۴۳ - ۱۴۴ - ۲۲۵ -
۳۰۴ - ۴۸۶ - ۵۰۲ - ۵۰۳ -
۵۱۰ - ۶۰۵ - ۶۴۰
حیدر آباد .. ۱۹۰ - ۴۱۶ - ۴۱۸

* قلع *

قلعهٔ حاجي ۶۲

* حرف خاء - کسان *

سید خان جهان بارهه ۱۱ - ۱۰۴ -
۱۱۰ - ۱۹۴ - ۲۳۴ ۲۳۵ - ۲۳۹ -
۲۴۰ - ۲۴۱ - ۲۶۱ - ۲۶۲ - ۲۶۴ -
۲۶۶ - ۲۶۷ - ۲۶۸ - ۲۷۰ - ۲۷۱ -
۲۷۲ - ۲۷۴ - ۲۷۶ - ۲۷۷ - ۲۷۸ -
۲۸۵ - ۲۹۳ - ۳۰۸ - ۳۰۹ - ۳۴۰ -
۳۴۱ - ۳۴۴ - ۳۴۹ - ۳۸۴ - ۳۹۸ -
۴۰۵ - ۴۰۷ - ۴۲۵ - ۴۷۱ - ۴۷۳ -
۴۷۴ - ۴۷۷ - ۷۱۸
خان دوران بهادر نصرت جنگ ۱۱ -
۳۷ - ۴۰ - ۵۲ - ۱۲۶ - ۱۳۰ -
۱۳۳ - ۱۳۵ - ۱۴۰ - ۱۴۳ - ۱۴۴ -
۱۴۵ - ۱۴۹ - ۱۵۲ - ۱۵۴ - ۲۱۸ -
۲۴۶ - ۲۹۶ - ۳۰۱ - ۳۱۰ - ۳۱۶ -
۳۱۷ - ۳۷۰ - ۳۷۱ - ۳۷۲ - ۳۷۶ -
۳۸۹ - ۴۱۵ - ۴۱۶ - ۴۲۰ - ۴۲۳ -
۴۲۵ - ۴۲۶ - ۵۲۰ - ۵۴۹ - ۷۱۷
خان‌احمد خان اردلان حاکم کردستان
۱۸ ۱۹

خان عالم ۲۲ - ۲۵ - ۱۱۰ - ۲۸۱ - ۵۲۹
خان جهان لودي پيرا .. ۲۵ - ۲۶
خاندان قلي خان حاكم فراه ۴۴ - ۵۰ - ۶۱
خان زمان ۷۰
خاندان قلي ملازم عليمردان خان ۱۱۴
خواجه خاوند محمود ۱۲۴ - ۱۴۱ - ۲۰۶ - ۲۲۳ - ۲۵۷
محمد شيخ خانه زاد خان ۱۴۶ - ۱۵۸ - ۱۷۳ - ۲۱۴ - ۲۳۶ - ۳۵۶ - ۳۷۹ - ۶۴۱ - ۶۹۰ - ۶۹۱ - ۶۹۲ - ۷۲۹
سيد خادم بارهه ۱۵۹ - ۲۳۲ - ۷۳۵
خان محمد ۴۸۹
خدا دوست ولد سردارخان .. ۴۸۶
خدا قلي الچين ۶۴۶
خدمت خان خواجه‌سرا . ۷۳۱
خدا دوست ولد سردار خان ۷۵۰
ميرخسرو ۵
خسروپسرنذرمحمدخان ۲۱۰ - ۴۳۷ - ۵۱۵ - ۵۱۶ - ۵۱۷ - ۵۱۸ - ۵۲۵ - ۵۲۶ - ۵۳۳ - ۵۴۱ - ۵۴۷ - ۵۷۵ - ۵۷۹ - ۵۸۵ - ۶۰۰ - ۶۰۸ - ۶۰۹ - ۶۲۵ - ۷۱۸
خسروبيگ ملازم يمين‌الدوله ۲۴۰ - ۲۷۵ - ۲۷۶
خسرو بيگ پسر كلان نظربي ۴۳۶ - ۴۴۶ - ۵۶۸ - ۵۶۹ - ۵۷۰ - ۶۲۰
خسرو محمد بديع پسر سعدالله خان ۵۴۷
خسروبيگ خواهرزادهٔ شادمان ۶۶۴
خضر سلطان ككهر .. ۲۴۰ - ۷۴۰
سيد خضر ولد سادات‌خان .. ۷۵۱
خليل‌الله خان ميرآتش ۲۱ - ۱۰۲ - ۱۴۳ - ۱۵۴ - ۱۷۹ - ۲۰۰ - ۲۰۲ - ۲۰۴ - ۲۲۸ - ۲۳۳ - ۲۳۶ - ۲۸۴ - ۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۱۱ - ۳۳۴ - ۳۳۶ - ۳۸۱ - ۳۸۵ - ۴۰۶ - ۴۲۲ - ۴۸۵ - ۴۸۶ - ۴۹۱ - ۵۰۳ - ۵۱۲ - ۵۲۰ -

۵۲۱ -۵۲۳- ۵۲۴ -۵۲۵ -۵۲۹ -
۵۴۰ -۵۵۵ -۵۵۹ -۵۶۱ - ۵۷۸ -
۵۷۹ -۵۸۱ -۵۸۴ -۶۲۷ -۶۳۳ -
۶۷۷ - ۷۲۱
خلیل‌بیگ ۱۰۳ - ۱۸۱ - ۲۱۸ -۲۲۶ -
۲۴۰ -۲۹۳ - ۳۰۱ - ۳۳۲ - ۴۰۱ -
۴۰۶ -۴۵۷ - ۴۵۸ - ۴۵۹ - ۴۶۰ -
۴۸۵ - ۵۲۱ -۵۲۲ -۵۲۳ - ۶۷۱ -
۶۷۲ - ۷۳۳
میرخلیل پسر اعظم‌خان ۱۳۷ - ۱۶۴ -
۲۱۴ - ۲۳۱ - ۵۱۱ -۶۰۳ -۶۰۵ -
۶۰۶ - ۷۳۵
خلف خان ۱۸۷ - ۱۸۸ - ۱۸۹ - ۱۹۰
میر خلیل‌الله پدر میر میران ۵۲۸
خلیفه سلطان اعتماد الدوله ۶۵۹ -
۶۶۰ - ۶۶۱
خنجرخان مرزا محمد ۱۷۳ - ۴۱۴ -
۴۷۱ - ۴۸۵ - ۵۲۳ - ۵۶۵ - ۶۴۴ -
۷۰۲ - ۷۳۵
خنجر بیگ خویش شاه بیگ ۶۵۱
خنجر الماس ۶۵۵
خوشحال ۵
ملا خواجه خان .. ۱۰۵ - ۷۵۴
خواص خان ۱۸۷ - ۱۹۸ - ۲۲۷ -
۵۰۵ - ۵۷۷ - ۶۷۹ - ۷۲۰
حکیم خوشحال ۱۹۱ - ۲۲۹ - ۷۳۷
خوشحال‌بیگ کاشغری ۳۴۲ - ۴۸۰ -
۴۸۶ - ۵۶۵ - ۵۹۵ - ۷۳۲
خوشحال بیگ ولد عوض خان ۴۸۵
خوجم شکور خویش قردیعلي ۵۲۲
خوشم درمان دیوان بیگي .. ۵۵۱
خوشحال بیگ ولد مرزا شرف‌الدین
۵۶۵
خوشحال بیگ قاقشال ۶۱۵
قاضي خواجه کلان .. ۶۵۲ - ۶۵۳
خوشئ لب چاك .. ۶۵۴ - ۶۵۶
خوجم قلي دیوان بیگي ۶۶۵
خوشحال‌پسرخواند‌ه مرزارستم‌صفوي
۷۴۵

* مواضع *

خانپور ۱۷۷
خاندیس .. .. .. ۲۱۷ - ۷۱۱
قریهٔ خانقاه ۴۶۲
خان آباد ۵۶۵ - ۶۵۵ - ۶۵۶ - ۶۵۷
خجند ۴۴۲ - ۴۴۶ - ۴۴۷ - ۴۴۹
خراسان ۳۱ - ۳۹ - ۴۹ - ۵۷ - ۱۵۲ -
۲۹۷ - ۲۹۹ - ۵۴۸ - ۵۷۶ -
۶۱۹ - ۶۲۰ - ۶۶۲ - ۶۶۳
ولایت خطا .. .. ۶۹ - ۳۴۹
خلیل آباد ۲۳۱
خلم ۵۳۳ - ۵۳۴ - ۵۶۵ - ۶۱۴ -
۶۱۶ - ۷۰۷
خنشي .. .. .. ۱۷۱ - ۱۷۲
خنجان ۴۵۱ - ۴۶۲ - ۵۶۴ - ۵۶۵ -
۵۸۴ - ۶۶۹
خوشحال پور ۲۱۱
خوشاب ۳۱۸
خوست .. .. .. ۴۶۳ - ۴۶۴
خواجه دو کوه ۵۷۰
خیبر .. .. .. ۱۴۶ - ۵۰۶
خیراب ۶۲۲

* قلع *

حصن خجند .. .. ۴۴۱ - ۴۴۲
قلعهٔ خلج ۶۲
قلعهٔ خنشي .. ۶۲ - ۱۷۰ - ۱۷۳

* بحار *

دریاے خانپور ۸۱
آب خجند .. .. ۴۴۲ - ۴۴۴
آب خواجه پاك .. ۵۶۶ - ۵۶۷

* حرف دال - کسان *

داؤد بیگ ملازم سیاوش .. ۳۳۴
دانیداس میرتیه ۴۸۴
داوجه بے ۵۵۱
دانادل ولد شاه نواز خان بن عبد
الرحیم خانخانان ۷۳۸
داراب ولد آقا افضل ۷۴۹
دتاجي دکني ۷۲۴
راجه دراول سنگهه راوي ۹۷
دریا راے عم پرتاب .. ۳۵۷ - ۳۵۸
درویش بیگ قاقشال ۷۴۶

دریاے افغان ۷۴۹
سید دلیر خان ۱۳۱ - ۲۲۲ - ۷۳۳
دلاور خان دکنی .. ۳۳۷ - ۷۲۵
دلدوست ولد سرافراز خان .. ۷۳۳
دلیرهمت ولد مهابت خان .. ۷۵۰
راو دن سنگهه بهدوریه .. ۲۳۹
دوست کام پسر معتمد خان ۳۷ -
۱۷۹ - ۲۳۳ - ۳۵۲ - ۷۵۱
دوست علي سلطان ۴۴
دولتخان پسرالف خان ۱۷۵ - ۳۸۹ -
۴۸۵ - ۵۶۴ - ۵۶۵
دوست بیگ کابلي .. ۲۰۸ - ۳۷۳
دولتخان قیام خاني ۲۴۰ - ۷۳۰
دوست محمد ولد سید قلي ۲۴۷
دولت بے کنکس قلعه دار ۲۵۳ -
۲۵۴ - ۴۴۹
دولت .. .. .. ۴۵۸ - ۴۵۹
دولت بیگ تهانه دار پنجشیر ۴۶۱
دولت بیگ اندرابي ۴۷۲
دولت بیگ قاقشال ۵۱۷
دوستم حاجي تباي ۵۵۱
دولتمند پسر بهرجي مرزبان بکلانه ۷۳۱
دهرنیدهراوجینیه ۳۵۹
دیانت خان ۳۷ - ۱۴۲ - ۲۱۷ - ۳۵۰ -
۴۱۷ - ۷۲۸
دیانت راے دفتر دار راي رایان ۹۲ -
۱۰۵ - ۱۳۲ - ۱۳۴ - ۲۰۱ - ۲۴۴ -
۲۸۶ - ۲۸۷ - ۲۸۸ - ۲۸۹ - ۳۴۲ -
۷۳۷
دیندار خان ۱۵۶ - ۴۶۸ - ۵۷۹ - ۷۳۴
راجه دیبیسنگهه بندیله ۴۸۵ - ۵۲۳ -
۵۶۴ - ۵۷۰ - ۶۱۷ - ۶۴۳ - ۷۲۵
دین محمد فولادچي ۵۵۱
دین محمد یساول ۶۲۳
راوت دیالداس جهالا ۶۳۳ - ۷۴۲
دین محمد خان ۶۵۸

* مواضع *

دامن کوه کانگره ۱۲۲ - ۲۰۶ - ۲۳۷ -
۲۳۸ - ۴۱۳ - ۵۷۹ - ۶۱۱
دامن کوه هاره ۲۶۳

دچهن پاره ۱۵۹
درنگ .. .. ۷۰ - ۷۱ - ۸۶ - ۸۹
درتنگ ۱۹۰
دربند ۲۵۴
درهٔ کز ۵۶۵ - ۶۵۴ - ۶۵۵ - ۶۵۶ -
۶۵۷ - ۶۶۸ - ۶۷۰ - ۶۷۲ - ۶۸۶
دشت قلعه ۶۴۴
دکن ۱۲ - ۲۶ - ۱۰۶ - ۱۰۸ - ۱۳۰ -
۱۴۰ - ۱۹۱ - ۲۱۷ - ۲۱۸ - ۲۲۷ -
۲۳۰ - ۲۸۴ - ۲۸۹ - ۲۹۰ - ۳۰۲ -
۳۴۳ - ۳۴۵ - ۳۷۶ - ۳۷۷ - ۳۷۹ -
۳۸۲ - ۳۸۹ - ۳۹۱ - ۴۰۸ - ۴۱۱ -
۴۱۵ - ۴۱۸ - ۴۲۳ - ۴۲۶ - ۴۲۷ -
۴۲۸ - ۴۳۰ - ۵۱۰ - ۶۰۴ - ۶۳۵ -
۶۴۱ - ۶۸۱ - ۶۸۳ - ۷۰۵ - ۷۱۲
دکن نول .. .. ۷۷ - ۷۹ - ۸۲
دکهروتا ۳۳۰
دندان شکن .. .. ۵۲۱ - ۵۲۲
دولتاباد ۱۱ - ۱۰۴ - ۱۰۶ - ۱۱۰ -
۱۳۸ - ۱۶۶ - ۱۷۰ - ۱۸۰ - ۳۳۹ -
۳۴۴ - ۳۷۷ - ۵۱۰ - ۷۱۰ - ۷۱۲
دوآبه ۵۲۱
دوشاخ ۵۶۵
دهندهیره .... .. ۸ - ۱۱۰
دارالملك دهلي ۶۳ - ۹۶ - ۱۱۱ -
۱۱۲ - ۱۱۳ - ۱۱۵ - ۱۵۸ - ۱۶۸ -
۱۸۱ - ۲۱۵ - ۲۱۸ - ۲۴۲ - ۲۴۴ -
۳۰۹ - ۳۱۹ - ۳۲۰ - ۳۳۹ - ۳۶۱ -
۳۷۸ - ۴۰۸ - ۴۰۹ - ۴۷۴ - ۷۱۰
دهوپري .. ۶۶ - ۷۵ - ۷۹ - ۸۱
دهبيد ۲۲۷
دهميهري ۲۸۷
دهمسري ۳۳۰
دهاندهو پور ۳۳۰
دهنولئ بزرگ ۳۳۰
دهامونی ۴۲۵
دهنو .. .. ۴۴۹ - ۴۵۰
دهٔ خواجه لقمان ۵۲۶
دهود ۵۵۵
دهنهٔ زنگي ۶۲۳

دهٔ قبچاق .. .. .. ۶۵۳ - ۶۸۳
دهٔ قاضي ۶۵۳
دينتورا ۳۳۰
ديوكن .. .. .. ۳۵۸ - ۳۶۰

* قلع *

قلعهٔ درفتي ۶۲
قلعهٔ درفشان ۶۲
قلعهٔ دلخک .. .. .. ۶۱ - ۶۲
قلعهٔ دمدّال .. .. ۲۶۸ - ۲۷۳
قلعهٔ دوکي ۶۱
قلعهٔ دولت آباد ۷۱۲
قلعهٔ دهنه ۶۲
قلعهٔ دهراوت ۶۲
قلعهٔ دهوپري .. .. ۶۵ - ۶۶
حصن ديوكن ۳۵۷ - ۳۵۸ - ۳۵۹

* بحار *

آب درة .. .. .. ۵۲۱ - ۶۶۸
آب ديك ۶۰۸

* حرف دال - بحار *

تالاب دل ۱۹۱ - ۱۹۹ - ۲۰۴ - ۴۲۶ -
۴۳۲

* حرف ذال - کسان *

حاجي ذاکر ۱۸۰
خواجه ذکريا برادر زادهٔ خواجه عبد الغفار ۶۰۹
ذوالقدرخان ۲۸ - ۲۹ - ۳۸ - ۳۹ -
۹۴ - ۹۵ - ۱۶۶ - ۱۹۱ - ۲۰۰ -
۲۸۰ - ۳۳۵ - ۳۴۲ - ۳۷۸ - ۴۱۱ -
۴۶۶ - ۴۷۳ - ۴۸۴ - ۵۸۵ - ۵۹۴ -
۶۰۵ - ۶۷۱ - ۶۸۰ - ۷۲۳
ذوالفقارخان ۳۷ - ۵۲ - ۱۴۱ -
۱۵۴ - ۱۸۱ - ۱۹۸ - ۲۲۳ - ۲۲۸ -
۲۳۹ - ۲۴۱ - ۲۶۴ - ۲۶۵ - ۲۶۶ -
۳۰۶ - ۳۳۴ - ۳۸۰ - ۷۲۶
ذوالقرنين فرنگي ۱۳۸ - ۱۶۳ - ۷۴۸

* حرف راء - کسان *

رام سنگهه ولد کرمسي راٹهور ۴۳ - ۱۹۸ -
۲۳۶ - ۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۰۹ - ۴۸۴ -
۵۴۰ - ۵۴۹ - ۵۵۴ - ۵۹۴ - ۶۴۱ -
۶۴۳ - ۶۵۷ - ۶۸۶ - ۷۲۷

رایسنگھہ جھالا ۱۰۰ - ۱۵۶ - ۲۳۰ -
۲۳۹ - ۲۴۱ - ۲۹۳ - ۲۹۴ - ۴۷۳ -
۴۸۴ - ۴۸۸ - ۷۳۳
راجسنگھہ راٹھور پردھان ۱۰۵ - ۱۱۲ -
۱۵۶ - ۲۲۹ - ۷۳۴
راجروپ ولد راجہ جگتسنگھہ ۱۲۷ -
۲۳۷ - ۲۳۹ - ۲۶۲ - ۲۶۹ - ۲۹۱ -
۴۶۶ - ۴۶۷ - ۴۸۱ - ۴۸۵ - ۵۱۶ -
۵۲۷ - ۵۵۵ - ۶۲۷ - ۶۴۵ - ۶۴۶ -
۶۴۷ - ۶۵۰ - ۷۰۲ - ۷۲۶
راجہ رایسنگھ ولد مہاراجہ بھیم سیسودیہ
۱۳۳ - ۱۴۱ - ۱۴۶ - ۲۰۱ - ۲۰۶ -
۲۱۳ - ۲۲۸ - ۲۳۶ - ۲۳۹ - ۲۴۱ -
۲۸۵ - ۲۹۳ - ۲۹۴ - ۴۲۴ - ۴۵۷ -
۴۶۳ - ۴۸۵ - ۵۶۶ - ۵۷۷ - ۶۳۳ -
۶۷۲ - ۶۷۳ - ۶۸۸ - ۶۹۳ - ۷۲۱
راجہ رامداس نروری ۱۷۴ - ۷۲۸
راجکنور پسر کلان راناجگت سنگھہ ۳۴۵
۳۴۶ - ۶۲۵
کنور رامسنگھہ پسر راجہ جیسنگھہ ۲۲۵ -
۳۴۶ - ۵۰۰ - ۵۰۲ - ۵۰۶ - ۵۱۰ -
۶۰۴ - ۷۳۲
راوھتي سنگھہ ولد راودودا ۳۷۴ - ۷۳۰
رایسنگھہ پسر امرسنگھہ .. ۴۰۳
راوت راے دکني ۷۲۴
رایبا برادر جادون راے دکني ۷۳۱
رایسنگھہ نبیرۂ راجہ گجسنگھہ راٹھور
۷۳۳
سید راجي مانکپوري ۷۴۷
ربي راے دکني ۷۲۸
رتن ولد مہیس داس راٹھور ۲۲۵ -
۶۳۵ - ۶۸۴ - ۷۲۹
رجب بیگ خویش یلنگتوش ۳۰۹
میر رجب ملازم عادل خان ۳۳۴ -
۳۳۶
رحمان یار برادر اللہ یار ۹۰ - ۷۳۳
حکیم ضیاء الدین رحمت خان سرکاردار
بیجاگڈھہ ۹۸ - ۱۹۲ - ۲۲۸ -
۳۸۶ - ۴۸۰ - ۶۲۸ - ۶۳۱ - ۷۳۷
رحیم بیگ .. ۱۹۶ - ۲۵۶ - ۷۰۱

سید زین العابدین ۷۱ - ۷۳ - ۷۴ - ۷۶ - ۷۷

میر زین الدین علي سیادت خان ۷۵ - ۷۷ - ۸۱ - ۹۰ - ۱۶۴ - ۲۲۹ - ۲۴۵ - ۳۳۶ - ۴۳۰ - ۵۱۰ - ۷۲۸

زین محمد پسر محمد شاه شجاع ۱۶۵

خواجه زین الدین ۱۹۶ - ۳۱۶ - ۴۷۵

زید شریف مکه ۴۰۶

زین العابدین پسر محمد شاه شجاع ۴۷۶

خواجه زین الدین نقشبندي ۶۱۲

خواجه زید ۶۸۳

* مواضع *

زابلستان .. .. ۲۴ - ۲۹ - ۵۰

زمین داور ۴۹ - ۵۰ - ۵۲ - ۵۳ - ۵۴ - ۵۵ - ۶۱ - ۱۲۱ - ۳۷۹ - ۴۰۱ - ۵۸۵ - ۷۱۴

* قلع *

قلعهٔ زمین داور .. ۵۶ - ۶۲ - ۳۰۶

* حرف سین - کسان *

سام مرزا برادر شاه طهماسپ ۴۶ - ۲۲۴

سارو خان ۱۹۰

سید سالار سید خان جهاني ۳۸۱ - ۴۷۴ - ۷۴۱

سید سادات پسر سید صدر خان بخاري ۶۵۵

سارو تقي وزیر ۶۵۹

سارو خان .. .. .. ۶۶۲ - ۶۶۳

سبل سنگهه ولد راجه سورج سنگهه ۱۲۱ - ۳۷۴ - ۷۲۷

راي سبها چند .. .. ۱۴۳ - ۷۴۴

سبحاني ... . ۲۲۱ - ۳۰۴

سبل سین ۳۵۹

سبحان قلي پسر نذر محمد خان ۴۰۱ - ۴۳۷ - ۴۵۹ - ۴۵۴ - ۴۵۵ - ۴۵۷ - ۵۳۵ - ۵۳۶ - ۵۳۹ - ۵۵۱ - ۵۵۲ - ۵۵۳ - ۵۷۳ - ۵۸۱ - ۶۰۱ - ۶۲۳ - ۶۲۷ - ۶۴۳ - ۶۶۸ - ۶۹۴ - ۶۹۵ - ۶۹۷ - ۷۰۰

سپهدار خان .. ۱۱ - ۳۷۸ - ۷۲۰

سلطان سپهر شکوه پسر دارا شکوه

۳۸۸ - ۳۸۹ - ۴۰۳ - ۶۳۹
سترجیت ۷۱-۷۲-۷۳-۷۶-۷۸-۷۹
ستي النسا خانم .. .. ۱۳۷ - ۶۲۸
راو ستر سال ۲۸۴ - ۲۹۳ - ۲۹۴ -
۳۱۵ -۳۴۲- ۳۸۷ - ۴۸۴ -۶۳۳ -
۶۷۲ - ۶۷۳ - ۶۸۸ - ۶۹۳ - ۷۲۲
سجان سنگهه سیسودیه ۳۵۱ - ۳۹۹ -
۴۸۴ - ۶۳۲ - ۷۳۲
سخي برادر زادهٔ فدائي خان ۷۵۱
سرانداز خان قلماق ۷ - ۲۲۸ - ۲۳۶ -
۲۶۵ - ۲۶۶ - ۲۹۳ - ۲۹۴ -۴۲۴-
۵۰۰ - ۵۰۶ - ۷۳۰
سرگ دیو مرزبان آسام ۶۷-۶۹-۷۱-۸۴
سردابر زمیندار ۸۳
سرافراز خان فوجدار پتن ۱۴۹ - ۷۲۱
سردار خان ۱۸۱ - ۲۱۷ - ۲۱۸ - ۲۲۳-
۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۷۸ - ۴۲۵ - ۷۲۱
سرمست ولد اعتمادراي ۲۳۹-۶۷۹-۷۴۶
سرافراز خان دکني .. ۳۷۷ - ۷۲۱
سرمست نبیرهٔ مبارز خان ۴۵۸ -
۴۵۹ - ۴۶۰
سروز خان دکني ۷۲۵
راول سرسي زمیندار ۷۳۲
سزاوار خان پسر لشکر خان ۲۰۵
۲۸۴ - ۳۷۸ - ۷۲۲
سعید خان بهادر ظفر جنگ ۳ - ۱۳ - ۱۴-
۲۳ - ۲۷ - ۲۸ - ۲۹ - ۳۲ - ۳۳ -
۳۵ - ۳۸ - ۳۹ - ۴۰ - ۴۱ - ۴۲ -
۴۵ - ۴۷ - ۴۹ - ۵۰ - ۵۱ - ۵۲ -
۵۴ - ۵۷ - ۶۰ - ۹۴ - ۱۲۲ -
۱۲۷ - ۱۲۸ - ۱۳۱ - ۱۴۳ - ۱۴۴-
۱۴۵ - ۱۴۷ - ۱۴۸ - ۱۴۹ - ۱۵۰-
۱۵۲ - ۱۵۴ - ۱۵۷ - ۲۰۶ - ۲۲۲ -
۲۲۹ - ۲۳۶ - ۲۳۹ - ۲۴۰ - ۲۴۱ -
۲۶۱ - ۲۶۳ - ۲۶۴ - ۲۶۵ - ۲۶۶-
۲۷۱ - ۲۷۴ - ۲۸۱ - ۲۸۴ - ۲۹۳ -
۲۹۶ - ۳۰۱ - ۳۱۷ - ۳۵۶ - ۵۵۵ -
۵۷۱ - ۵۷۷ - ۵۸۶ - ۶۳۶ - ۶۴۰ -
۶۴۱ - ۶۷۰ - ۶۷۴ - ۶۸۷ - ۶۸۸ -
۶۸۹ - ۶۹۱ - ۶۹۲ - ۷۰۹ - ۷۱۸

سعدالله پسر سعید خان بهادر ۴۳ -
۴۸-۵۷-۱۷۳-۲۶۴-۲۶۵-۷۴۱
خواجه سعید ۹۶
سعادت خان ۱۳۳ - ۱۳۴ - ۱۴۱ -
۲۹۳ - ۵۴۵ - ۵۵۵ - ۵۷۸ - ۵۹۴-
۶۲۳-۶۲۷-۶۴۳ - ۷۰۲ - ۷۲۶
ملا سعد الله علامي سعد الله خان
۲۱۹ - ۳۳۶ - ۳۴۷ - ۳۹۸ - ۴۰۵-
۴۱۷ - ۴۲۲ - ۴۲۵ - ۴۳۱ - ۴۳۳ -
۴۶۹ - ۴۷۱ - ۴۷۹ - ۴۹۳ - ۵۰۵ -
۵۰۸-۵۰۹-۵۱۹-۵۲۹-۵۴۳-
۵۴۷ - ۵۵۹ - ۵۶۰ - ۵۶۳ - ۵۶۴-
۵۶۸-۵۷۲-۵۸۴ - ۵۹۴ - ۵۹۶ -
۶۰۹-۶۱۳-۶۲۵-۶۳۶-۶۳۹ -
۶۷۹-۶۸۰-۷۱۵-۷۱۸-۷۵۴
سعادت خان نبیرهٔ زین خان ۴۸۵ -
۷۲۲
سعید سروانی ۷۴۳
ملاسعد ۷۵۶
سکت سنگهه .. .. ۹۸ - ۷۴۸
سکندر عم هري سنگهه ۲۸۹
سکندر دوتاني ۷۳۱
سلطان سلیم ۱۶
سلیمان خویش خان احمد .. ۱۹
سلطان نظر برادر سیف خان ۵۲- ۱۵۰
۲۴۱ - ۵۰۱ - ۵۸۵ - ۶۳۶ - ۷۳۶
سلطان المشایخ ۱۱۲
سلطان سلیمان شکوه پور دارا شکوه
۱۱۳ - ۳۳۵ - ۳۷۳ - ۳۹۰ - ۳۹۸-
۶۰۸-۶۳۹
سلطان قلي قوش بیگي .. ۱۹۶
سلح دار پاشا ۱۹۶
سلطان حسین خویش سار و خواجه ۳۰۶
مرزا سلطان ولد مرزا حیدر صفوي
۳۳۴ - ۴۳۰ - ۶۸۳ - ۷۳۱
شیخ سلیم چشتي ۴۰۷
حاجي سلطان حسین بخاري ۴۱۳
سلطان نسا بیگم مهین فرزند جنت
مکاني ۶۰۳
ملا سلطان محمد دیوان .. ۶۱۰

سلطانعلي مير هزار عرب .. ۶۳۳
سلطان حسين پسر اصالتخان ۶۷۷ -
۷۳۸
سلطان يار پسر همت خان معروف
بالله يار .. .. ۶۸۰ - ۷۳۲
سيدسليمان ولد سيد قاسم بارهه ۷۴۶
سنتوس لشكر ۷۱
خواجه سنگي ده بيدي ۹۲ - ۱۸۱ -
۴۵۶ - ۵۴۴
سنجر ترخان .. .. ۱۱۸ - ۱۱۹
سنگي بهخل زميندار تبت كلان ۱۵۹
سندركب راي .. .. ۲۳۸ - ۲۳۹
سنكرام گوند زميندار كنور ۳۷۰ -
۳۷۱ - ۷۳۱
سنجر سلطان ولد سكندر سلطان بن
امام قلي خان ۴۴۸
سنكرام كچهواهه .. ۴۸۴ - ۷۴۲
سنكرام سنگهه راجاوت ۵۵۰
سنكرام سنگهه نبيرهٔ راجا مانسنگهه ۵۵۴
سنائي بيگ شاملو ۷۵۲
راجه سورجسنگهه .. ۹۸ - ۳۷۳
سوم ديو دامان بهرجي ۱۰۹
سورجمل پسر راجه باسو ۲۳۸ - ۲۸۵ -
۲۸۶ - ۲۸۷ - ۲۸۸
سهراب خان ولد آصف خان جعفربيگ
۷۳۰
سياوش قوللر اقاسي غلام شاه عباس
۱۹ - ۳۱ - ۳۲ - ۳۴ - ۳۵ - ۳۶ -
۳۹ - ۴۰ - ۴۱ - ۴۲ - ۴۳ - ۴۴ -
۴۵ - ۴۶ - ۵۰ - ۶۱
سيف خان ۲۰ - ۲۳ - ۱۰۲ - ۱۱۰ -
۱۳۰ - ۱۳۲ - ۱۹۸ - ۳۲۲ - ۷۲۰
سيامسنگهه ولد كرمسي راٹهور ۲۸۴ -
۳۸۷ - ۷۳۱
مير سيد كلال ۳۱۱
سيورام كور ۳۷۷ - ۳۸۸ - ۴۸۴ - ۶۴۱
۷۳۰
سيونج بے ۲۵۲ - ۲۵۳ - ۴۴۱ - ۴۴۴ -
۴۴۸ - ۴۴۹ - ۴۵۴ - ۶۹۹
سيف الله عرب ۷۴۰

سید ولد موسوي خان ۷۵۱

* مواضع *

سامو ۳۳۰

سارنگپور ۴۳۲

سال اولنگ ۴۶۲

سان چاریك ۵۶۵

ستهندي ۳۳۰

سدهرین ۳۳۰

سري گهاٹ ۷۵ - ۷۶ - ۷۷ - ۸۳ -
۸۶ - ۸۷ - ۸۹

سري پور ۱۲۰

سراي ۱۴۳

سراے امانت خان ۴۱۳

سراب ۴۵۱ - ۴۶۲ - ۴۶۳ - ۴۶۴ -
۴۶۵ - ۴۸۲ - ۵۱۴ - ۵۱۷ - ۵۲۵

سراے سوختہ ۴۶۹

سرخ گنبذ ۵۲۱

سرپل .. .. .. ۵۶۵ - ۶۴۳

سرخاب ۶۵۲

سرپل امام بکري ۶۵۷

سفیدچي ۵۱۴

سلهٹ .. .. .. ۷۵ - ۷۰۹

سلطان پور .. ۱۰۶ - ۱۰۷ ۱۰۸

سمرقند ۲۲۷ - ۲۵۳ - ۲۵۴ - ۲۵۵ -
۳۵۶ - ۴۳۵ - ۴۳۶ - ۴۳۷ - ۴۳۸ -
۴۴۱ - ۴۴۶ - ۴۴۷ - ۴۴۸ - ۴۴۹ -
۴۵۰ - ۴۵۱ - ۴۸۲ - ۵۲۹ - ۶۰۲

سموگر .. .. ۳۵۵ - ۳۶۱ - ۳۶۲

سمتو ۵۲۳

سنبهل ۲۱ - ۱۸۲ - ۲۴۵ - ۳۱۱ - ۳۶۱ - ۳۶۲

سنچري .. .. .. ۳۹ - ۴۳

سنجر .. .. .. ۴۴۱ - ۴۴۷

سورون .. .. .. ۱۹ - ۲۰ - ۲۲

سول ماري .. .. ۷۷ - ۷۸ - ۷۹

بندر سورت ۱۰۶ - ۱۰۹ - ۱۱۶ - ۱۶۲ -
۱۶۳ - ۲۳۴ - ۲۹۰ - ۳۴۹ - ۳۵۰ -
۳۵۵ - ۳۹۷ - ۵۰۳ - ۶۰۷

سونپتہ ۳۱۹

سوکر .. .. ۳۵۳ - ۳۵۴ - ۳۵۵

سوختہ چنار .. .. ۵۲۱ - ۵۲۲

پرگنهٔ سهنسوان .. .. ۲۰ - ۲۲
سهرند ۱۱۵ - ۱۱۶ - ۱۲۱ - ۱۳۴ -
۲۰۶ - ۲۳۶ - ۲۴۷ - ۳۱۹ - ۴۱۲ -
۴۱۳ - ۴۷۳ - ۴۷۴ - ۴۷۷ - ۴۷۸
سهرن کوٹ ۴۱۸
سه‌شنبه ۶۶۸
سیوستان ۴۲ - ۱۲۲ - ۱۲۸ - ۱۵۱ -
۲۳۴ - ۳۰۳ - ۴۸۰
سینگري ۸۹
سیستان ۱۷۰ - ۱۷۲ - ۱۷۳ - ۳۰۰
سیالکوٹ .. ۲۴۰ - ۲۶۱ - ۵۰۱
سیوهان ۴۷۷

* قلع *

قلعهٔ ساربان ۶۲
حصن سالهیر ۱۰۶
حصن سالوده ۱۰۶
دژ سفید ۶۲
حصار سمرقند ۲۵۵
قلعهٔ سنگین ۶۲
قلعهٔ سورت ۹۲
قلعهٔ سه‌کوته ۶۲
قلعهٔ سیاه آب ۶۲

* بحار *

آب ستلج .. ۱۲۱ - ۳۱۸ - ۴۱۳

* حرف شین - کسان *

شاه‌نواز خان قوش بیگي ۳ - ۱۳۴
شاه علي .. .. ۸ - ۹ - ۷۴۳
شایسته خان خلف یمین‌الدوله ۱۱ -
۲۱ - ۱۱۰ - ۱۲۷ - ۱۳۶ - ۲۴۸ -
۲۴۹ - ۲۵۰ - ۲۵۹ - ۲۶۰ - ۳۰۷ -
۳۳۲ - ۳۳۳ - ۳۵۶ - ۳۶۰ - ۳۷۵ -
۳۷۸ - ۳۸۹ - ۴۲۵ - ۴۸۰ - ۵۸۳ -
۷۱۹
شاه‌بیگ‌خان افریدي ۱۳ - ۳۰۲ - ۳۰۸ -
۳۸۹ - ۴۸۱ - ۴۸۵ - ۵۶۵ - ۵۷۸ -
۶۰۳ - ۶۵۰ - ۶۵۱ - ۶۵۳ - ۷۲۱
شاه وردي خان لر ۱۹
شاه نواز خان صفوي ۲۲ - ۱۰۲ -
۱۸۳ - ۲۸۳ - ۳۰۴ - ۳۰۵ - ۳۳۲ -
۳۴۳ - ۵۸۳ - ۵۸۴ - ۷۱۹

شادخان ۵۳ - ۵۴ - ۱۵۷ - ۲۱۰ - ۲۱۳ -
۲۱۴ - ۲۲۰ - ۲۲۵ - ۲۴۴ - ۳۰۳ -
۴۸۴ - ۵۶۵ - ۶۶۴ - ۶۶۵ - ۷۰۲
شاه محمد اوزبك ۵۸
خواجه شاه میر بلخي ۹۹
وقاص حاجي شاه قلي خان ۱۲۷ -
۱۲۸ - ۱۸۷ - ۲۱۶ - ۲۱۷ - ۲۲۱ -
۲۲۳ - ۲۲۵ - ۷۲۴
شافي پسر سیف خان ۱۹۸ - ۴۰۶ - ۷۳۶
شاه محمد میر شکارنذر محمد خان ۲۷۹
شادمان پکهلیوال ۲۹۳ - ۴۸۵ - ۵۶۵ -
۵۷۷ - ۶۱۶ - ۶۹۶ - ۷۳۳
شاه عالم ۳۱۶
ملا شاه بدخشي .. ۴۲۱ - ۷۵۴
شاه محمد ولد شاه بیگ خان کابلي ۴۷۵
سید شاه علي ۴۸۴ - ۵۹۵ - ۷۴۲
شاه محمد قطغان ۵۱۶ - ۵۲۶ -
۵۶۷ - ۶۱۴
شاه محمد بے قرغر ۵۵۱
شاه محمد گرز بردار ۵۶۵
شاه فولاد بیگ ۶۱۵
شتاب خان ولد ملک علي .. ۷۴۸
سید شجاعت خان ۱۶۲ - ۲۰۱ -
۲۷۹ - ۳۰۷ - ۳۱۹ - ۷۲۰
شجاع ولد معصوم خان کابلي ۷۳۴
خواجه شریف .. .. ۹۷ - ۲۲۷
شرف الدین حسین ۱۱۰
شریف خواجه دهبیدي .. ۲۳۲
میر شریف پسر اسلام خان ۴۳۰
شرفجان بیگ ترکمان ۶۳۳ - ۷۴۶
شفیع درمان حاکم قرشي .. ۴۵۴
شفیع الله برلاس ۴۷۷ - ۴۷۹ -
۴۸۰ - ۵۰۶ - ۶۰۹ - ۶۴۱ - ۷۳۶
شکر الله عرب .. ۸ - ۲۲۸ - ۵۴۲
شکر نسا بیگم .. .. ۶۰۴ - ۶۱۳
شمس الدین ولد نظر بهادر خویشگي
۱۶۲ - ۲۳۲ - ۲۳۹ - ۲۴۱ - ۵۷۹ -
۶۷۴ - ۷۳۳
میر شمس تیولدار برودة ۲۳۲ - ۳۸۶ -
۵۱۱ - ۷۲۲

خواجه شمس الدین ۲۵۷ - ۳۱۷
شمس‌الدین ولد مختارخان ۴۲۴ -
۴۸۸ - ۵۴۷ - ۵۵۵ - ۷۴۰
شمشیر خان تهانه‌دار خان‌آباد
۶۱۶ - ۶۵۴ - ۶۵۵
شمشیرخان ترین .. ۶۸۷ - ۷۲۶
شمشیر ولد شیرخان تونور .. ۷۳۸
سید شهاب .. ... ۱۹۸ - ۷۵۲
سید شهاب ولد سیدغیرت‌خان ۴۸۴ -
۵۵۰ - ۷۳۴
خواجه شیرو ۷۵
شیرعلي میرآخور ۱۹۶
شیرخان ترین ۲۱۰ - ۳۳۲ - ۷۲۸
سید شیر زمان پسر سید خانجهان
۳۴۰ - ۴۷۴ - ۶۳۸ - ۷۳۶
شیرخواجه بخاري .. ۳۵۲ - ۷۴۴
شیرمرد خواجه سید اتائي ۵۷۹
سید شیخن .. .. ۶۷۸ - ۷۳۳
شیرافکن ولد شیرزاد ۷۵۱

شام ۱۸۵
شاه‌آباد معروف بویرناك ۲۰۸ - ۲۱۱ -
۳۵۷ - ۴۲۸ - ۴۲۹ - ۴۳۴ - ۴۶۸
شاه پور .. .. .. ۲۳۱ - ۲۳۲
شاه رخیه .. .. ۴۴۲ - ۴۴۴
شادیان ۶۵۴
شاه‌جهان آباد .. .. ۷۱۰ - ۷۱۴
شبرغان ۴۵۲ - ۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۱ -
۵۵۲ - ۵۵۳ - ۵۵۸ - ۵۵۹ - ۵۶۵ -
۵۶۹ - ۵۷۴ - ۵۷۵ - ۶۰۱ - ۶۱۷ -
۶۱۸ - ۶۲۰ - ۶۲۱ - ۶۴۳ -
۶۵۸ - ۶۶۸ - ۷۰۸
شبرم ۶۴۳
پرگنهٔ شکرپور ۳۰۹
شکارپور ۴۰۳
شمس‌آباد ۲۰۵
شورابه ۵۲۶
شهرزور ۱۸
باغ شهر ۱۴۷
شهرسبز ۲۵۵

* مواضع *

شهرصفا ۴۴۹
باغ شهرآرا ۵۸۶ - ۵۸۷ - ۵۸۸ -
۵۹۰ - ۵۹۳
شهاب .. .. .. ۷۰۱ - ۷۰۶
شهرك ۷۰۶
شیخ‌پور ۳۳۰
شیخ‌آباد .. .. .. ۶۹۶ - ۶۹۷

* قلع *

قلعهٔ شال ۶۲
حصار شادمان ۴۵۷
قلعهٔ شبرغان ۶۲۲
قلعهٔ شمالان ۶۲
قلعهٔ شهرصفا ۶۱
قلعهٔ شهرك ۶۲
قلعهٔ شیر ۶۲

* بحار *

آب شبرغان ۶۱۷

* حرف صاد - کسان *

صاحب داد داماد احداد ۳
حکیم صالح برادر حکیم فتح‌الله ۴
میر صابر ۱۰۵
شیخ صادق ۱۸۰
صالح اشهري .. .. ۱۸۲ - ۷۴۱
آقا صادق پسر میر فتاح .. ۱۹۰
صالح دستارخوانچي ۱۹۲ - ۲۲۳ - ۶۰۴
صادق بیگ خالزادهٔ امام قلي خان
۳۰۶ - ۴۸۹ - ۶۹۰
میر صالح ملازم محمد داراشکوه قراول
بیگي ۳۴۴ - ۶۷۹ ۷۵۲
میر صالح ولد میر عبدالله ۴۱۴ -
۵۰۲ - ۵۰۵ - ۵۱۰ - ۵۵۵ - ۷۵۲
حاجي صادق ۴۳۳
ملا صالح بدخشي عالم بلخ ۶۲۴
صالح بیگ .. .. .. ۶۴۹ - ۷۴۹
سید صادق قدیمي ۷۳۹
سید صدر خان .. .. ۱۷۵ - ۷۴۲
سید صدقه .. .. .. ۳۳۴ - ۳۳۷
صدیق بیگ نوکر خسرو .. ۵۱۷
صفدر خان ۱۵ - ۴۹ - ۱۱۷ - ۱۲۲ -
۱۲۶ - ۱۲۷ - ۱۳۰ - ۲۱۵ - ۲۲۲ -

- ۲۲۳ - ۲۲۴ - ۲۸۳ - ۲۹۲ - ۳۵۶ -
۴۱۳ - ۴۱۴ - ۴۱۸ - ۴۹۵ - ۷۲۰
شاہ صفي فرمان روائے ایران پسر
شاہ عباس ۱۵ - ۱۶ - ۱۷ - ۱۸ -
۱۹ - ۳۰ - ۳۶ - ۳۷ - ۴۱ - ۴۷ -
۴۹ - ۹۳ - ۱۲۵ - ۱۲۶ - ۲۱۱ -
۲۹۶ - ۲۹۷ - ۳۶۷ - ۴۹۲ - ۴۹۳ -
۵۷۶ - ۵۹۵ - ۶۵۹
صفي قلي سلطان .. .. ۴۴ - ۶۱
خواجہ صفا ۹۵
صفي قلي برادر یادگار بیگ .. ۹۹
صفشکن خان ولد میرزا حسن ۱۴۳ -
۲۱۸ - ۲۴۶ - ۴۱۶ - ۴۸۵ - ۵۸۴ -
۷۲۷
صفي میرزا شیخ اوغلي ۱۸۸ - ۱۹۰
صفي قلي سپاہ منصور حاکم اسفراین
۳۵۲ - ۳۵۵ - ۳۶۱
میر صفي .. ۴۳۰ - ۶۳۵ - ۶۳۶
صفي قلي ترکمان .. ۴۸۶ - ۷۳۳
صفشکن خان ولد سید یوسف خان
رضوي ۷۲۵
صلابت خان ۱۱ - ۱۰۲ - ۱۰۴ - ۱۳۵ -
۱۶۱ - ۱۷۴ - ۱۷۶ - ۲۱۰ - ۲۲۵ -
۲۲۸ - ۳۰۵ - ۳۳۳ - ۳۴۱ - ۳۴۴ -
۳۷۳ - ۳۷۵ - ۳۸۰ - ۳۸۱ - ۳۸۲ -
۷۲۱
میر صمصام الدولہ انجو ۹۶ - ۱۵۶ -
۳۴۸ - ۷۴۳
صوفي بابا ۹۶
صورت سین ۳۵۹
صوفي سلطان پسر ترسون سلطان
۴۴۷ - ۴۴۸
صوفي بہادر ۷۳۸

* مواضع *

صاحب آباد اچھول ۲۰۸ - ۲۰۹ -
۴۲۸ - ۴۳۳ - ۴۶۸
صدبرگ ۶۷۰
باغ صفا ۱۴۷ - ۵۰۸ - ۶۰۳ - ۶۰۴ -
۶۴۱
صفاہان ۱۸۸ - ۲۹۹ - ۳۰۰ - ۵۷۶ -

۶۵۸ - ۶۵۹ - ۶۶۰ - ۶۶۱

باغ صفاپور ۱۹۵

صفاپور .. .. ۱۹۵ - ۴۲۱ - ۴۲۵

باغ صورت ۵۸۶

صیادان ۵۲۳

* قلع *

قلعهٔ صفار ۶۲

* حرف ضاد - کسان *

حکیم ضیاء الدین رحمت خان ۲۰۷ -

۲۲۳ - ۶۳۰

* مواضع *

ضحاك ۱۷۳ - ۴۵۷ - ۴۵۸ - ۴۵۹ -

۴۶۰ - ۵۲۱ - ۶۶۹ - ۶۷۰ - ۶۷۷

* قلع *

قلعهٔ ضحاك ۳۰۱

* حرف طاء - کسان *

طالب کلیم ۱۳۴ - ۴۲۰ - ۴۶۸ - ۷۵۷

میرطالب خویش حاجي عاشور ۳۳۴

طاهربکاول ۴۳۶ - ۴۵۴ - ۴۵۵ - ۵۵۳ - ۵۶۲

قاضي طاهر آصف خاني .. ۴۷۵

طاهر شیخ ۶۰۸ - ۶۱۰ - ۶۲۴ - ۶۲۷

خواجه طاهر ۶۰۹

طالباے آملي ۶۲۹

طاهر خان .. .. ۶۷۲ - ۷۳۵

طغرل ارسلان برادرزادهٔ قلیچ خان

۶۴۵ - ۶۴۶ - ۷۵۰

طهماسپ قلي خان ۱۶

شاه طهماسپ .. .. ۴۶ - ۷۰۳

طیب خواجهٔ پسر حسن خواجهٔ ۵۴۴ -

۶۱۱ - ۶۲۷ - ۶۳۲ - ۶۷۸ - ۷۲۲

* مواضع *

طاق بستان ۱۸۸

طالقان ۴۳۷ - ۴۴۷ - ۴۴۸ - ۶۴۴ -

۶۴۵ - ۶۴۹ - ۶۵۰ - ۷۰۲

طبس ۵۷۶

طول ۴۸۷ - ۵۰۳ - ۵۰۷ - ۵۰۹ - ۵۱۲ -

۵۱۳ - ۵۱۷ - ۵۲۵ - ۵۹۹ - ۶۶۸ -

۶۶۹ - ۶۷۰

* حرف ظاء - کسان *

ظریف فدائي خان ۱۴۱ - ۱۴۴ -

۱۸۱-۱۸۴ - ۱۸۵ - ۱۸۶ - ۱۸۷ -
۱۸۸ - ۱۹۶ - ۱۹۷ - ۲۰۱ - ۲۲۹ -
۲۴۴ - ۲۴۵ - ۷۳۷
ظریف بیگ ۳۰۳
ظریف بیگ دیوان بیگي .. ۴۴۴
خواجه ظریف ۵۰۶
ظفرخان پسر خواجه ابوالحسن ۲۹ -
۹۳ - ۹۸ - ۱۲۵ - ۱۴۹ - ۱۸۱ -
۲۴۱ - ۲۴۷ - ۲۸۲ - ۲۸۳ - ۳۰۹
۴۱۹ - ۴۲۰ - ۴۶۹ - ۵۰۴ - ۷۲۴
میر ظهیر الدین علي ۲۲۳ - ۲۵۷ -
۳۰۴

* مواضع *

باغ ظفر خان .. .. ۱۴۶ - ۶۴۰

* حرف عین - کسان *

عادل خان ۲۳ - ۹۵ - ۹۶ - ۱۶۶ -
۱۷۷ - ۲۱۶ - ۳۳۴ - ۳۳۶ -
۳۵۲ - ۳۷۴ - ۴۹۱
حاجي عاشور ۹۱ - ۱۳۴ - ۱۹۷ - ۳۶۲
خواجه عارف ۹۲
عاشور بیگ ۹۶
عارف بیگ ولد تاتار خان ۱۱۵ - ۷۴۴
عاقل خان عنایت الله ۱۹۱ - ۲۰۰ -
۲۴۴ - ۲۴۵ - ۳۰۵ - ۳۴۱ - ۳۷۳ -
۴۱۴ - ۴۲۲ - ۴۳۱ - ۴۸۰ - ۴۹۱ -
۴۹۲ - ۵۷۸ - ۵۷۹ - ۵۸۵ - ۶۲۸ -
۶۳۰ - ۶۷۹ - ۷۲۴
سید عالم بارهه ۱۹۹ - ۴۷۴ - ۷۲۷
میر عارف ابن سام مرزا برادر زادهٔ
شاه طهماسپ ۲۴۳
عارف خدمت گار ۳۶۹ - ۳۹۵ - ۴۰۹
سید عالم برادر هزبرخان ۴۸۴ - ۷۴۲
عاشور قلي حاجي ۵۵۱ - ۶۵۸ - ۶۶۷ -
ملا عاشور دیوان ۶۱۰
عابد خواجه ۶۶۷
عادل ولد قاسم خان میر بحر ۷۳۸
عبدالقادر ۳
ملا عبدالطیف دفتر دار عقیدت خان
۱۲ - ۹۲ - ۶۱۰ - ۷۴۱
عبدالرحمن روهله ۱۲ - ۱۶۵ - ۷۲۹

شاه‌عباس پدر شاه صفي ۱۶ - ۲۴ -
۲۶ - ۳۶۷ - ۵۲۸ - ۵۲۹
عبدالعزیزخان پسرکلان نذرمحمدخان
۲۶ - ۲۷ - ۲۵۳ - ۲۵۴ - ۲۵۵ -
۴۳۵ - ۴۳۶ - ۴۳۷ - ۴۳۸ - ۴۴۰ -
۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۳ - ۴۴۴ - ۴۴۵ -
۴۴۶ - ۴۴۷ - ۴۴۸ - ۴۴۹ - ۴۵۰ -
۴۵۱ - ۴۵۲ - ۴۵۴ - ۴۵۵ - ۴۵۶ -
۴۵۷ - ۴۷۱ - ۵۳۲ - ۵۴۱ - ۵۸۱ -
۵۸۲ - ۶۳۸ - ۶۵۴ - ۶۵۵ - ۶۵۷ -
۶۶۶ - ۶۶۷ - ۶۶۸ - ۶۸۶ - ۶۹۴ -
۶۹۶ - ۶۹۷ - ۶۹۸ - ۷۰۰ - ۷۰۱ -
۷۰۳ - ۷۰۵ - ۷۰۶ - ۷۰۷ - ۷۰۹
عبدالله پسر سعید خان ۴۳ - ۴۸ -
۵۷ - ۱۷۴ - ۲۶۴ - ۲۶۵ - ۳۶۲ -
۳۷۹ - ۷۳۳
سید عبدالواحد .. .. ۴۳ - ۴۸
عبدالرحمن ولد عبدالعزیز خان ۴۷
عبدالسلام برادر مکرم خان .. ۶۷
شیخ عبدالسلام حارس کوچ هاجو ۷۱ -
۷۲ - ۷۳ - ۷۶ - ۷۷ - ۸۰
شیخ عبدالوهاب ... .. ۷۵ - ۹۰
عبدالله خان بهادر فیروزجنگ ۹۶ -
۱۰۱ - ۱۰۲ - ۱۱۰ - ۱۳۶ - ۱۳۷ -
۱۶۹ - ۱۹۳ - ۱۹۴ - ۱۹۵ - ۲۲۳ -
۲۴۴ - ۲۴۵ - ۲۴۷ - ۲۴۸ - ۲۶۸ -
۳۰۳ - ۳۰۷ - ۳۳۲ - ۳۴۱ - ۳۴۶ -
۳۴۸ - ۳۵۲ - ۳۷۳ - ۳۷۵ - ۴۰۲ -
۵۷۲ - ۷۱۸
ملا عبدالغفور حاجب نذرمحمدخان
۱۰۰ - ۱۰۳ - ۱۱۶
خواجه عبدالغني ۱۰۱
میرعبدالکریم ۱۰۳ - ۳۳۰ - ۴۹۱ - ۷۳۲
عبدالکافي نواسهٔ یمین‌الدوله ۱۱۶ -
۴۲۲
عبدالله نجم‌ثاني ۱۲۹ - ۱۶۸ - ۳۵۸ -
۳۶۰
شیخ عبدالکریم ۱۳۰ - ۶۰۶ - ۷۳۹
عبدالرحمن ولد صادق خان ۱۳۴ -
۱۴۱ - ۱۴۶

عبدالله بیگ پسر منصور حاجي ۱۴۱ -
۱۵۳ - ۵۴۵ - ۵۵۶ - ۷۵۰
ملا عبدالحکیم سیالکوٹي ۱۴۱ - ۱۶۸ -
۲۲۹ - ۲۵۷ - ۳۰۹ - ۴۱۶ - ۵۰۱ -
۷۵۵
خواجه عبدالغفار ولد صالح خواجه
دهبیدي ۱۶۸ - ۲۲۷ - ۴۵۵ -
۵۴۴ - ۶۸۷
عبدالرحیم بیگ اوزبك ۱۶۹ - ۱۸۲
۲۴۶ - ۷۲۷
عبدل .. ۱۷۰ - ۱۷۱ - ۱۷۲ - ۱۷۳
میر عبد الله ولد میر عارف صفوي
۱۷۹ - ۲۲۴ - ۲۴۳ - ۴۷۵ - ۴۸۹ - ۶۲۸
سید عبدالقادر جیلي ۱۸۹
سید عبدالوهاب ۲۰۰ - ۳۷۹ - ۷۲۹
ملا عبد الحمید لاهوري مولف کتاب
۲۳۴ - ۴۸۰ - ۶۳۷
عبدالکافي برادر اصالت خان ۲۴۰ - ۴۷۱
عبدالرحمن دیوان بیگي ۲۵۳ - ۲۵۴ -
۲۵۵ - ۲۵۶ - ۴۳۷ - ۴۳۸ - ۴۳۹ -
۴۴۱ - ۴۴۳ - ۴۴۵ - ۴۴۶ - ۴۵۰ -
۴۵۱ - ۴۵۴ - ۴۶۰ - ۵۴۳ - ۵۶۲
خواجه عبدالرحمن ولد عبدالعزیزخان
نقشبندي ۲۶۵ - ۵۷۷ - ۶۴۵ -
۶۴۶ - ۶۴۷ - ۶۸۳ - ۷۴۴
سید عبدالرزاق ۲۷۹
شاه عباس پسر شاه صفي فرمانرواي
ایران ۲۹۷ - ۲۹۸ - ۲۹۹ - ۳۰۰ -
۴۹۳ - ۵۹۵
شیخ عبد الصمد عمودي سفیر ۳۳۱ -
۳۳۳ - ۳۳۶ - ۳۴۲
عبدالله خان پسر عم احمد خان ۳۴۹
سید عبدالرسول بارهه ۳۸۴ - ۷۴۷
خواجه عبدالرحیم .. ۳۸۶ - ۴۷۸
عبدالرحمن پسر شیخ رکن الدین ۴۱۱
عبدالنبي پسر خاندوران ۴۲۸ - ۷۵۰
خواجه عبد الخالق داماد نذر محمد
خان ۴۵۰ - ۵۸۰ - ۶۰۸ -
۶۰۹ - ۶۱۰ - ۷۳۹
خواجه عبد العزیز ولد صفدر خان

۴۸۶ - ۵۶۵ - ۶۱۰

عبدالغني بيگ ۵۰۳

خواجه عبدالرزاق ۵۰۵

خواجه عبدالولي معروف بخواجه پارسا

۵۳۵ - ۵۳۶ - ۵۴۴ - ۶۸۷

خواجه عبدالوهاب رئيس بلخ ۵۳۵ -

۵۳۶ -۶۰۹ -۶۱۰ -۶۳۶ -۶۷۹ -

۷۳۷

عبدالرحمن پسر نذرمحمد خان ۵۴۱

۵۶۱ -۵۷۵ - ۵۸۰ -۵۸۲ -۶۰۱ -

۶۰۶ - ۶۰۹ - ۶۱۰

عبدالله سرا ۵۵۱ -۶۵۸ - ۶۶۷ -۷۰۵

عبدالله بيگ پسر عبدالرحيم بيگ ۵۶۲

عبدالغفور بيگ يکه اولنگي .. ۵۶۵

ميرعبدالله کولابي ۵۶۷

عبدالکريم سلطان کاشغري .. ۵۸۱

عبدالرحيم خواجه جويباري ۵۸۲

ملا عبدالرؤف ۶۱۰

خواجه عبدالرحمن پسر شاه خواجه ۶۲۴

عبدالله خان والئ توران .. ۷۰۳

عبدالرحمن ترنابي ۷۳۴

خواجه عبدالهادي ولد صفدر خان ۷۳۸

سيد عبدالماجد امروهه .. ۷۴۰

عبدالرزاق ولد امير خان .. ۷۴۱

عبدالوهاب خويش لشکر خان ۷۴۳

سيد عبدالله نبيرهٔ سيدمرتضى ۷۴۴

سيد عبدالله بارهه ۷۴۵

عبدالغفور ولد عرب خان .. ۷۴۵

سيد عبدالصمد مانکپوري .. ۷۴۷

عبدالمومن ۷۴۹

شيخ عثمان ۱۳۱

عثمان خان عموي بهادرخان روهله ۷۳۳

عجب سنگهه ولد سترسال کچهواهه

۴۸۵ - ۵۵۰ - ۵۵۴ - ۶۵۷ - ۷۴۱

ميرعرب ۱۷۶

عرب خان .. .. ۴۱۷ - ۷۲۶

عزت خان (عزيزالله خان شده بود) ۴ -

۱۳ - ۴۴ - ۴۸ - ۵۳ - ۵۴ - ۱۳۱ -

۱۵۶ - ۱۷۰ - ۱۷۲ - ۱۷۳ - ۲۱۹ -

۲۲۳ - ۲۹۲ - ۳۷۹ - ۷۲۲

میرعزیز ملازم داراشکوه ۵۷۲ - ۵۷۶
عسکري خویش سیف‌خان .. ۱۰۳
عسکري ولد آصف‌خان جعفربیگ ۷۵۲
عسکري بخشی احدیان .. ۷۵۲
عطاءالله ۹۵
عطاءالله خوافي .. ۶۳۳ - ۷۵۱
عطاءالله بخشي ۶۷۲
علائي زن احداد ۳
علیمردان خان امیرالامرا ۱۸- ۲۳ -
۲۷- ۲۸ - ۲۹ - ۳۰ - ۳۱ - ۳۲ -
۳۳ - ۳۴ - ۳۵ - ۳۶ - ۳۸ - ۳۹ -
۴۲ - ۴۳ - ۴۴ - ۴۵ - ۵۰ - ۵۱ -
۵۲ - ۹۲ - ۹۴ - ۹۵ - ۱۰۰ - ۱۱۴ -
۱۱۷ - ۱۲۳ - ۱۲۵ - ۱۲۷ - ۱۲۸ -
۱۲۹ - ۱۳۰ - ۱۳۳ - ۱۳۴ - ۱۴۱ -
۱۵۹ - ۱۶۲ - ۱۶۳ - ۱۶۴ - ۱۶۵ -
۱۶۶ - ۱۶۷ - ۱۶۸ - ۱۷۴ - ۱۷۶ -
۱۷۹ - ۱۹۰ - ۱۹۱ - ۱۹۶ - ۱۹۹ -
۲۰۰ - ۲۰۳ - ۲۱۰ - ۲۱۱ - ۲۱۲ -
۲۱۴ - ۲۱۵ - ۲۱۶ - ۲۲۲ - ۲۲۶ -
۲۳۳ - ۲۸۰ - ۲۸۳ - ۲۸۴ - ۲۹۵ -
۳۱۵ - ۳۲۰ - ۳۲۱ - ۳۲۲ - ۳۷۵ -
۴۰۱ - ۴۰۴ - ۴۰۵ - ۴۰۶ - ۴۱۱ -
۴۱۵ - ۴۱۶ - ۴۲۴ - ۴۵۷ - ۴۵۸ -
۴۵۹ - ۴۶۰ - ۴۶۱ - ۴۶۲ - ۴۶۳ -
۴۶۴ - ۴۶۶ - ۴۶۷ - ۴۷۹ - ۴۸۱ -
۴۸۳ - ۴۸۴ - ۴۸۶ - ۴۸۷ - ۴۹۸ -
۵۰۳ - ۵۰۴ - ۵۰۸ - ۵۰۹ - ۵۱۱ -
۵۱۲ - ۵۱۳ - ۵۱۴ - ۵۱۵ - ۵۱۷ -
۵۱۸ - ۵۲۰ - ۵۲۵ - ۵۲۷ - ۵۳۰ -
۵۳۳ - ۵۳۴ - ۵۳۵ - ۵۳۶ - ۵۳۷ -
۵۳۹ - ۵۴۰ - ۵۴۱ - ۵۴۳ - ۵۴۵ -
۵۴۷ - ۵۴۸ - ۵۵۰ - ۵۵۸ - ۵۶۳ -
۵۶۷ - ۶۰۳ - ۶۳۳ - ۶۷۰ - ۶۷۳ -
۶۷۴ - ۶۷۵ - ۶۷۶ - ۶۸۷ - ۶۸۸ -
۶۸۹ - ۶۹۲ - ۶۹۳ - ۶۹۵ - ۶۹۶ -
۶۹۷ - ۶۹۸ - ۶۹۹ - ۷۰۰ - ۷۰۱ -
۷۱۵ - ۷۱۸
علي‌بیگ ۲۹ - ۴۴ ۹۷ - ۱۰۰ -
۱۲۴ - ۱۳۰ - ۱۹۰ - ۱۹۱ - ۴۰۱ - ۴۶۶

علاول ترین ۴۴ - ۴۸ - ۵۴ - ۱۳۱ - ۴۸۴ - ۵۵۰ - ۵۵۴ - ۶۴۳ - ۷۳۱
میر علي اکبر کروري ۱۱۶ - ۳۸۴
علي پاشا حاکم بصرة ۱۲۳ - ۲۴۶ - ۶۰۶
علي اکبر سوداگر ۲۴۶ - ۶۰۶ - ۶۰۷ - ۷۴۷
ملا علاء الملک ۳۱۰ - ۳۱۵ - ۳۴۲ - ۴۲۲ - ۴۳۱ - ۴۹۱ - ۴۹۲ - ۵۴۷ - ۶۲۷ - ۶۲۸ - ۶۳۹ - ۷۲۸ - ۷۵۵
علي پاشا حاکم لحسا ۳۹۰
آقا علي مستوفي ۶۳۳
سید علي پسر سید جلال ۶۳۸ - ۶۸۲ - ۷۳۷
سید علي خویش سید خانجهان ۶۳۹ - ۷۴۸
علي قلي خان حاکم مرو .. ۶۶۳
علي قلي برادر ترکمان خان ۷۳۸
میر علي ولد میر موسي .. ۷۴۷
علي بیگ زیک ۷۵۰
قاضي عمر میرشکار ۱۰۰ - ۱۰۳ - ۱۱۲ - ۱۳۴
عمر چلپي .. .. .. ۱۹۶ - ۲۱۸
عمر بیگ برادر محمد پاشا .. ۲۱۸
عمر آقاي رومي ۳۸۶
عمر بیگ گرزبردار .. .. ۵۴۷ - ۶۴۸
سید عمر دکني ۷۲۸
عمر ترین ۷۵۱
عنایت الله پسر امانت خان ۱۳۳ - ۱۳۴
عنایت الله عاقل خان برادرزادهٔ افضل خان ۱۴۲
عنایت الله پسر کلان مرزا عیسي ترخان ۲۶۲ - ۲۹۰ - ۳۸۶ - ۷۲۶
عنایت خان ۱۹۷ - ۲۰۱ - ۲۲۳ - ۷۳۹
حکیم عنایت الله ۳۶۹
عنایت الله پسر ظفرخان ۴۱۹ - ۴۸۹
خواجه عنایت الله ۴۸۶ - ۶۳۳ - ۷۳۸
عنایت برادر بهادر خان روهله ۵۵۴ - ۶۱۵ - ۷۵۰
عنبر حبشي ۶۰۷
عنایت الله نبیرهٔ خواجه ابوالحسن ۷۴۴
عوض خان قاقشال ۵ - ۳۲ - ۳۳ -

۳۴ - ۳۹ - ۴۴ - ۴۵ - ۴۸ -
۵۱ - ۵۳ - ۵۴ - ۵۵ - ۵۹ -
۱۴۵ - ۱۵۳ - ۱۷۳ - ۲۰۰ - ۷۲۵
عوض بیگ ملازم عادل خان ۱۶۷ - ۱۷۷
عوض بیگ برادر الله دوست .. ۵۴۸
میرزا عیسی ترخان ۱۲ - ۱۶۲ - ۱۹۳ -
۲۹۰ - ۳۰۲ - ۳۵۲ - ۳۷۷ - ۷۱۹
عین علي ۵۷۷

* مواضع *

عراق ۴۰ - ۴۹ - ۵۰ - ۱۵۲ - ۲۵۵ -
۳۱۲ - ۳۱۶ - ۳۶۵ - ۶۶۲
عرب .. .. ۱۸۴ - ۲۱۰ - ۲۴۶
علي مسجد .. .. ۱۴۶ - ۶۴۰
علي آباد ۶۸۷ - ۶۸۸ - ۶۹۴ - ۶۹۵

* حرف غین - کسان *

غازي بیگ ۱۹۲ - ۱۹۳ - ۱۹۷ - ۴۴۸ -
۵۰۹ - ۷۵۱
غضنفر ولد الله وردي خان ۲۳۶ -
۳۱۸ - ۳۳۱ - ۳۴۲ - ۴۸۶ - ۵۲۳ -
۵۲۴ - ۵۷۸ - ۶۳۳ - ۶۸۸ - ۷۴۰
سید غلام محمد ولد سید محي الدین
۳۸۴
غیرت خان برادر زادهٔ عبد الله خان ۹۶ -
۱۱۱ - ۱۱۵ - ۱۵۸ - ۱۶۸ - ۱۷۹ -
۱۹۸ - ۲۲۵ - ۷۲۳

* مواضع *

غرجستان .. ۶۲۲ - ۶۲۳ - ۶۶۶
غزنین ۳۲ - ۳۳ - ۳۴ - ۳۹ - ۱۵۰ -
۱۵۸ - ۱۷۳ - ۲۰۰ - ۲۹۶ - ۲۹۷ -
۴۱۱ - ۶۸۰
غلغل ۶۷۰
غوربند ۱۵۳ - ۱۷۳ - ۳۰۱ - ۴۵۸ -
۴۵۹ - ۵۲۱ - ۶۴۲ - ۶۶۹ - ۶۸۳
غوري ۴۵۱ - ۵۱۲ - ۵۲۱ - ۵۲۳ - ۵۲۴ -
۵۲۵ - ۵۳۳ - ۵۴۰ - ۵۵۵ - ۵۶۵ -
۵۸۵ - ۶۰۰ - ۶۰۳ - ۶۱۵ - ۶۵۰ -
۶۵۱ - ۶۵۲ - ۶۶۹
غوطي .. .. .. ۵۴۹ - ۵۵۱

* قلع *

دژ غوري ۶۲ - ۴۸۷ - ۵۲۰ - ۵۲۴

• بحار •

آب غوري مشهور بسرخ آب .. ۵۲۳

• حرف فاء - کسان •

ملا فاضل کابلي .. .. ۱۴۱ - ۱۶۸

خواجه فاضل ۲۸۲

میر فاضل مخدوم زاده ۷۴۱

حکیم فتح الله ۱۸۰-۴۲۲ - ۷۳۹-۷۵۷

میر فتاح صفاهاني ۱۸۸ - ۱۹۰ -
۴۳۲ - ۴۸۱ - ۷۴۹

فتح ضیاء .. .. .. ۲۱۶ - ۷۳۹

سید فتح محمد پسر سید بلي ۲۲۲

فتح خان ولد عنبرحبشي .. ۴۱۰

خواجه فتح الله نقشبندي .. ۴۷۱

شیخ فتح الله خویش مبارزخان ۵۶۵

فتح الله بولاس ۷۵۰

فتح الله ولد سعید خان بهادر ۷۵۱

فتح الله ولد نصرالله ۷۵۲

میر فخرالدین .. .. ۱۴۳ - ۲۲۲

فرنگیان .. .. ۱۷ - ۱۱۸ - ۱۱۹

شیخ فرید ولد قطب الدین خان ۲۱ -
۱۵۴ - ۲۶۵ - ۲۶۶ - ۲۹۳ - ۲۹۴ -
۴۰۷ - ۴۱۸ - ۴۸۴ - ۶۵۷ - ۶۸۶ -
۷۲۴

حاجي فریدون ۱۶۴

فرهاد بیگ بلوچ .... ۲۰۸ - ۷۴۹

فریدون ملازم علي مردان خان ۲۵۷ -
۴۰۱ - ۴۶۶ - ۴۶۷ - ۶۷۳ - ۶۷۴

فرخ بیگ خراساني ۲۷۹ - ۵۶۵ - ۶۱۷

فراست خان ۳۹۹ - ۴۱۶ - ۶۷۹ - ۷۳۶

فرهاد ملازم علي مردان خان ۴۰۱ -
۶۷۳ - ۶۷۴

فرهاد بیگ پسر نظر بروتي ۴۴۵ - ۴۴۶ -
۴۵۰

فرهاد غلام نذر محمد خان .. ۴۵۷

میر فرخ ۶۵۱

فرهان حبشي ۷۲۸

فصیح خان ۳۰۴

فضیل بیگ ملازم اسلام خان .. ۷۳

فضل الله پسر امانت خان .. ۱۳۳

فضیل برادرزاده مقرب خان .. ۲۳۴

میر فضل الله کرماني ۶۳۷
فولاد بیگ نوکر قلیچ خان ۵۷ - ۴۸۹
فولاد خواجه پسر سنگي خواجه ۶۰۹ -
۶۲۴
فولاد سراے ۶۵۵
میر فیض الله مخاطب برحمت خان ۲۱
فیروز خان ۱۰۲ - ۱۴۴ - ۱۵۱ - ۱۸۳ -
۳۹۸ - ۷۲۴
سید فیروز خویش سید خان جهان ۲۷۸ -
۴۶۸ - ۴۷۴ - ۵۶۴ - ۵۷۸ - ۶۲۵
۶۷۹ - ۷۲۷
فیض الله پسر زاهد خان ۳۷۳ - ۴۳۴ -
۶۳۹ - ۷۳۲
خواجه فیض الله برادر خواجه ابوالحسن
۴۸۹
فیلدار خان .. .. ۵۵۵ - ۶۳۹

* مواضع *

فاریاب ۶۲۲
فتحپور ۱۰ - ۳۴۴ - ۳۵۳ - ۳۵۶ - ۴۰۷ -
۴۳۱ - ۵۹۴
فتح آباد ۵۶۵ - ۶۱۶ - ۶۱۷ - ۶۸۸ - ۶۹۶
فراه ۴۰ - ۶۱ - ۶۲ - ۳۰۰ - ۵۷۶
فرید آباد .. .. .. ۱۱۱ - ۳۲۰
باغ فرح بخش ۱۹۲ - ۱۹۹ - ۲۵۷ -
۲۸۰ - ۳۱۲ - ۳۱۴ - ۳۱۵ - ۳۱۷ -
۴۱۴ - ۴۲۳ - ۴۳۴ - ۶۳۷
فرزه ۵۸۲
فرخار ۶۵۰
فرخ آباد ۶۶۲
باغ فیض بخش ۱۹۲ - ۱۹۹ - ۲۵۷ -
۲۸۰ - ۳۱۲ - ۳۱۴ - ۳۱۷ - ۴۱۴ -
۴۲۳ - ۴۳۴ - ۶۲۸ - ۶۳۷
فیض آباد .. .. ۶۹۶ - ۶۹۷

* قلع *

قلعهٔ فتح آباد ۶۲
قلعهٔ فتح ۱۷۳
قلعهٔ فولاد .. .. ۶۱ - ۶۲

* حرف قاف - کسان *

قادر داد ولد محمد زمان .. ۳
شیخ قاسم محتشم خان ۶۸

قاسم‌خان .. .. .. ۷۱ - ۱۷۹
میر قاسم سمناني .. ۷۵ - ۷۵۰
قاسم پسر خسرو ۴۵۲ - ۵۵۳ - ۵۷۵ -
۶۵۸ -۶۶۲
قاسم بیگ .. ۴۶۲ - ۴۷۲ - ۵۶۵
قاسم بای قطغان ۵۱۶ -۵۶۷- ۶۱۴
خواجه قاسم نقشبندي ۶۱۲ - ۶۳۷
قاسم‌بیگ صفدرخاني ۶۴۶
قایم‌بیگ داروغهٔ نقارخانه .. ۶۸۳
خواجه قاسم حصاري ۷۴۶
قاسم‌علي ۷۴۷
قباد ولدشجاع‌کابلي ۲۲۳ -۵۱۸-۷۴۹
قباد میر آخور ۴۵۲ - ۵۲۴ - ۵۲۵ -
۵۵۴ - ۵۵۵ - ۶۰۰ -۶۳۲- ۶۳۶
قباد ملازم اورنگ‌زیب ۷۰۰
قبادبیگ اوزبك ۷۳۳
قتلق سید ۴۳۷
قتلق محمد پسر نذر محمدخان ۴۳۸ -
۵۳۹ - ۵۵۱ - ۵۵۲ - ۵۵۳ - ۵۸۲ -
۶۰۱ -۶۵۸ - ۶۶۲ - ۶۶۳ - ۶۶۵ -
۶۶۶ -۶۶۷- ۶۷۶ -۶۸۶ -۶۸۹ -
۶۹۴
قتلق اویتاق ترکمن ۶۵۸
قرپق بے ۴۴۳
میر قریش ۵۶۷
قرچه سرای .. .. ۵۶۷ - ۶۴۶
قریق ۶۵۵
قربانعلي میرآخورباشي ترکمن ۶۵۸
قرامان ولد ذوالفقار خان .. ۷۴۷
قزاق‌خان ۱۵۰ -۱۸۷- ۲۲۰ -۲۳۴ -
۳۰۹ - ۷۲۶
قزاباش‌خان ۱۷۶ -۲۹۰ -۴۱۷- ۷۲۲
قطب‌الملك ۹۹- ۲۱۶ - ۳۵۵ - ۴۲۳
قطب‌الدین ولد نظربهادرخویشگي ۷۳۹
سید قطب ولد شجاعت خان ۷۴۶
قلیچ خان ۳۳ - ۳۵ - ۳۶ - ۴۰ -
۴۲ - ۵۰ - ۵۴ - ۵۵ - ۵۷ - ۵۸ -
۶۰ - ۶۱ - ۶۳ - ۹۶ - ۱۲۱ -
۱۲۲ - ۱۵۵ - ۱۵۶ - ۱۷۱ - ۱۷۲ -
۱۷۳ - ۲۲۴ - ۲۳۴ - ۲۴۴ - ۲۴۵ -

۲۶۴ - ۲۷۱ - ۲۷۲ - ۲۷۳ - ۲۸۱ -
۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۱۵ - ۳۱۸ - ۳۵۶ -
۴۱۳ - ۴۱۴ - ۴۱۵۰ - ۴۲۴ - ۴۵۷ -
۴۶۳ - ۴۸۵ - ۴۸۶ - ۵۰۳ - ۵۱۲ -
۵۲۰ - ۵۲۳ - ۵۲۴ - ۵۲۵ - ۵۵۴ -
۵۶۰ - ۵۶۴ - ۵۶۸ - ۶۴۵ - ۶۴۶ -
۶۴۷ - ۶۵۰ - ۶۸۵ - ۷۰۲ - ۷۱۹
قل بیگ ۹۲
قل‌محمد جیبه‌چي قطغان ۵۱۶ -
۵۶۷ - ۶۱۴
قلعه‌دار خان ... .. ۲۰۸ - ۷۳۴
قندزي بیگ پسر عبدالرحیم بیگ ۵۶۲ -
۶۱۲
قورچي بیگ پسر اورازبے .. ۶۶۷

* مواضع *

قاقلیق ۲۵۵
قبادیان .. .. .. ۶۱۴ - ۶۴۵
قدس خلیل ۱۸۵
قرشي ۴۳۵ - ۴۳۸ - ۴۴۷ - ۴۴۸ -
۴۴۹ - ۴۵۶ - ۵۴۱ - ۵۴۲ - ۶۵۷ -
۶۸۶
قراباغ ۵۰۹ - ۵۸۴ - ۶۵۰ - ۶۶۹
قرشك ۵۶۵
قروقچي ۶۱۶
قزوین ۳۰۰
قزغرغان ۵۳۳
قلات ۳۴ - ۳۹ - ۲۰۰ - ۳۵۶ - ۳۷۹
قندهار ۱۸ - ۲۶ - ۲۷ - ۲۸ - ۲۹ -
۳۰ - ۳۱ - ۳۲ - ۳۳ - ۳۴ -
۳۵ - ۳۶ - ۳۷ - ۳۸ - ۳۹ -
۴۱ - ۴۲ - ۴۴ - ۴۶ - ۴۷ -
۴۹ - ۵۰ - ۵۱ - ۵۲ - ۵۳ -
۵۴ - ۵۶ - ۵۷ - ۶۱ - ۶۲ -
۹۳ - ۹۶ - ۱۲۲ - ۱۲۴ - ۱۲۵ -
۱۲۹ - ۱۳۹ - ۱۴۰ - ۱۵۱ - ۱۵۲ -
۱۵۵ - ۱۵۶ - ۱۵۸ - ۱۷۰ - ۱۷۱ -
۱۷۳ - ۱۸۲ - ۲۱۱ - ۲۱۳ - ۲۲۴ -
۲۳۴ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۶ - ۲۹۷ -
۳۰۰ - ۳۰۱ - ۳۱۰ - ۳۱۷ - ۳۵۶ -
۳۶۲ - ۴۰۱ - ۴۱۳ - ۴۱۴ - ۴۱۸ -

۵۱۰ - ۵۵۵ - ۵۷۷ - ۶۸۴ - ۷۱۱ -
۷۱۲
قندز حاکم نشین بدخشان ۴۳۷ -
۴۸۷ - ۵۰۴ - ۵۱۵ - ۵۱۶ - ۵۱۷ -
۵۲۰ - ۵۲۵ - ۵۲۶ - ۵۲۷ - ۵۲۸ -
۵۳۳ - ۵۶۳ - ۵۶۶ - ۵۸۵ - ۶۴۵
۶۵۰ - ۶۶۸ - ۶۶۹ - ۷۰۲
قوش رباط ... . ۵۳۴ - ۵۳۵
قورماج ۶۶۳
قوشنج ۲۱۰
* قلع *
قلعهٔ قلات .. .. .. ۶۱ - ۶۲
قلعهٔ قندهار ۲۳ - ۲۴ - ۲۸ - ۳۱ -
۴۰ - ۵۰ - ۶۱ - ۲۲۴ - ۷۱۴
قلعهٔ قندز .. .. ۵۱۶ - ۶۰۰
قلعهٔ قوشنج ۶۱
* بحار *
دریای قندز .. .. ۵۲۷ - ۵۳۳
* حرف کاف - کسان *
کامران .. .. ۳۲ ۳۶ - ۱۵۱
رائے کاسیداس بخشی کابل ۴۳ -
۴۸ - ۵۴ - ۱۵۶ - ۲۲۶ - ۲۴۰ -
۲۸۵ - ۴۰۸ - ۶۰۶ - ۷۳۶
میرزا کامران ۴۶
کاظم میر عمارت ۲۰۸
کاظم ملازم محمد اورنگ‌زیب ۲۳۶ -
کامل‌بیگ گرزبردار ۶۴۷ - ۶۴۸
کارطلب خان دکنی ۷۲۴
کاظم خویش وزیرالملک ۷۴۴
کور کریمداد پسرجلاله عم‌احداد ۱۲ -
۱۳ - ۱۴
کرپارام ۳۷ - ۲۳۹ - ۴۸۴ - ۷۳۹
کرام خواجه نقشبندی ۲۵۶
راوکرن ولد راوسور .. ۳۸۲ - ۷۲۷
کرم‌الله ولدعلیمردان‌خان ۳۹۹ - ۷۳۲
کرشاسب ۴۸۶
کریمداد قاقشال ۷۴۲
کشناجی وکیل ۱۰۷
راجه‌کشن سنگهه بهدوریه ۳۴۸ - ۷۳۵
کشن سنگهه نبیرهٔ راجه مانسنگهه

۷۳۶ - ۴۶۸

کورمکي ۴۶۲

کوچ نظربروتي ۵۸۲

صرزا کوهاتي ۶۲۳

شاه کوچك سراے ۶۲۳

کوپک چورہ اقاسي ۶۶۸

کهیلوجي ۱۶۶

راجه کیرت .. .. .. ۶ - ۷

کیرت سنگهه پسر جیسنگهه .. ۳۴۶

کیسري سنگهه صهابتخاني ۵۹۵ - ۷۵۲

* مواضع *

صوبهٔ کابل ۳ - ۲۳ - ۲۷ - ۲۸ - ۲۹ -

۳۰ - ۳۲ - ۳۳ - ۳۴ - ۳۶ - ۳۸ -

۴۳ - ۴۹ - ۵۰ - ۵۱ - ۵۲ - ۵۳ -

۹۷ - ۱۲۲ - ۱۲۶ - ۱۳۰ - ۱۳۱ -

۱۳۵ - ۱۳۸ - ۱۴۰ - ۱۴۱ - ۱۴۴ -

۱۴۷ - ۱۴۸ - ۱۴۹ - ۱۵۰ - ۱۵۲ -

۱۵۳ - ۱۵۶ - ۱۵۷ - ۱۶۵ - ۱۷۱ -

۱۸۱ - ۱۸۲ - ۱۹۲ - ۱۹۷ - ۲۰۶ -

۲۱۳ - ۲۱۷ - ۲۲۲ - ۲۲۳ - ۲۲۶ -

۴۷۳ - ۴۸۵ - ۷۴۸

کشن سنگهه تونور .. ۴۸۴ - ۷۴۷

کفایت خان ۱۲۹ - ۱۵۶ - ۲۰۸ - ۷۴۴

کفش قلماق ۴۴۲ - ۴۵۱ - ۴۶۵ - ۴۶۶ -

۶۲۱ - ۶۲۲ - ۶۶۳ - ۶۶۴ - ۶۶۶

کلیان جهالا ملازم راناجگت سنگهه ۸ -

۱۲ - ۳۸۸

خواجه کلان بیگ ملازم صرزا کامران ۴۶

میر کلان قوش بیگئ امام قلي خان

۲۱۳ - ۲۱۵ - ۲۲۱ - ۲۲۳ - ۲۲۸

میر کلان خاندوراني ۴۲۱ - ۴۳۱ - ۷۴۷

میر کلان کولابي ۵۶۷

شیخ کمال .. .. ۶۵ - ۶۶ - ۶۷

خواجه کمال ارباب اندخود ۵۵۳ - ۵۶۸

حاجي کمال صفاهاني ۶۰۶

کنهي ولد بلبهدر سکهاوت .. ۷۵۰

کوچک احمد پاشا ناظم موصل ۱۹

کوکب ولد قمرخان ۱۱۵

کوچك بیگ .. .. ۱۹۶ - ۲۳۵

راجه کورسین کشتواري ۲۰۸ - ۴۳۴ -

۲۲۹ - ۲۴۰ - ۲۵۱ - ۲۶۱ - ۲۸۰ -

۲۸۴ - ۲۹۳ - ۲۹۵ - ۳۱۷ - ۳۲۲ -

۳۳۹ - ۳۴۸ - ۳۵۶ - ۴۰۱ - ۴۰۲ -

۴۰۴ - ۴۱۰ - ۴۱۱ - ۴۱۵ - ۴۱۶ -

۴۲۴ - ۴۳۵ - ۴۵۶ - ۴۵۷ - ۴۵۸ -

۴۵۹ - ۴۶۰ - ۴۶۲ - ۴۶۴ - ۴۶۶ -

۴۷۰ - ۴۸۲ - ۴۸۶ - ۴۹۲ - ۵۰۰ -

۵۰۲ - ۵۰۳ - ۵۰۴ - ۵۰۸ - ۵۰۹ -

۵۱۳ - ۵۱۵ - ۵۱۶ - ۵۱۹ - ۵۲۱ -

۵۲۷ - ۵۲۸ - ۵۲۹ - ۵۳۲ - ۵۳۴ -

۵۴۵ - ۵۶۳ - ۵۷۱ - ۵۸۲ - ۵۸۳ -

۵۸۴ - ۵۸۵ - ۵۸۶ - ۵۸۹ - ۵۹۰ -

۵۹۱ - ۵۹۲ - ۵۹۳ - ۵۹۴ - ۵۹۵ -

۵۹۶ - ۵۹۹ - ۶۰۳ - ۶۰۵ - ۶۱۱ -

۶۳۴ - ۶۳۷ - ۶۳۸ - ۶۳۹ - ۶۴۰ -

۶۴۲ - ۶۶۸ - ۶۶۹ - ۶۷۰ - ۶۷۱ -

۶۷۸ - ۶۸۰ - ۶۸۵ - ۷۰۳ - ۷۱۱ -

۷۱۴

خرد کابل ۱۴۷

کاتهي ۲۳۱

کانو ۲۵۶ - ۲۷۹ - ۲۸۰ - ۳۱۷ - ۳۱۸

کانگڑہ ۲۸۷

کاشان .. .. ۲۹۷ - ۳۰۰ - ۶۵۹

کاشغر ۳۴۹

کالنجر ۳۷۹

کاوپل ۳۸۷

کالنه ۳۸۷

کاشیال ۴۸۱

قصبهٔ کتانه ۱۱۴

کچلي .. .. ۸۸ - ۸۹

کچهه ۲۸۶

کردستان ۱۹

کراوین ۲۱

کرمان ۲۷

پرگنهٔ کري‌باري .. .. ۶۵ - ۷۸

کرپو .. .. ۱۵۹ - ۱۶۰

کرجهاک ۲۰۵

کرمنه ۳۳۰

کروان .. .. ۵۶۵ - ۶۴۲ - ۶۴۳

کرزوان .. .. ۶۲۲ - ۶۲۳ ۶۶۷

کشك نخود .. .. .. ۴۰ - ۵۴
کشمیر ۶۹ - ۹۸ - ۱۲۴ - ۱۲۵ - ۱۲۶ -
۱۳۰ - ۱۴۱ - ۱۴۹ - ۱۵۹ - ۱۶۰ -
۱۶۲ - ۱۶۳ - ۱۶۶ - ۱۶۹ - ۱۷۹ -
۱۸۰ - ۱۸۲ - ۱۸۸ - ۱۹۰ - ۱۹۱ -
۱۹۲ - ۱۹۷ - ۲۰۱ - ۲۰۴ - ۲۰۵ -
۲۰۷ - ۲۰۸ - ۲۰۹ - ۲۱۳ - ۲۲۳ -
۲۲۵ - ۲۳۸ - ۲۵۱ - ۲۸۲ - ۲۸۳ -
۲۸۹ - ۳۳۹ - ۳۴۵ - ۳۶۲ - ۳۶۹ -
۴۰۷ - ۴۰۸ - ۴۱۳ - ۴۱۴ - ۴۱۵ -
۴۱۷ - ۴۱۹ - ۴۲۰ - ۴۲۵ - ۴۲۹ -
۴۳۰ - ۴۳۲ - ۴۳۳ - ۴۳۴ - ۴۶۷ -
۴۶۹ - ۴۷۰ - ۴۸۱ - ۴۹۱ - ۵۰۰ -
۵۹۳ - ۶۰۵ - ۷۱۱ - ۷۱۴ - ۷۵۴
کشن گدهه ۳۷۳
کشن ده خرد ۶۷۲
ککتهلا ۳۳۰
کلیف ۴۵۲ - ۶۱۳ - ۶۱۶ - ۶۴۳ - ۶۵۴ -
۶۵۶ - ۶۵۷ - ۶۸۶
کلنه ۵۶۵
کلته .. .. .. ۶۴۲ - ۶۴۳
کمانون ۳۳۴
کنور .. .. .. ۳۷۰ - ۳۷۱
بندر کنبایت ... .. ۶۰۶ - ۶۰۷
کوشك ۳۲
کوچ هاجو ۶۴ - ۶۵ - ۶۷ - ۶۸ - ۶۹ - ۷۰ -
۷۱ - ۷۲ - ۷۳ - ۷۴ - ۷۵ - ۷۶ - ۷۷
۷۹ - ۸۰ - ۸۷ - ۸۸ - ۹۴
کوچ بهار .. .. .. ۶۴ - ۶۹ - ۷۵
کوه متي ۷۹
کوهات ۱۵۸
کولي ۲۳۱
کولاب .. .. .. ۵۶۵ - ۵۶۷
کهیله .. .. .. ۶۶ - ۶۷ ۷۵
کهونته گهات ... .. ۷۹ - ۸۱ - ۸۲
کهیرله ۲۰۶
کهمرد ۴۰۱ - ۴۳۷ - ۴۳۹ - ۴۵۱ -
۴۵۶ - ۴۵۸ - ۴۵۹ - ۴۶۰ - ۴۶۱ -
۴۸۶ - ۵۱۲ - ۵۲۱ - ۵۲۲ - ۵۲۳ - ۶۷۱
کیرانه ۶۱۳

كيلكي ٦٥٢

* قلع *

قلعهٔ كالنجر ٦ - ١٢٩ - ١٦٨ - ٤١٢

حصن كابل ١٥٦ - ٦٢٧ - ٦٤١ - ٦٧١

قلعهٔ كانگره ١٧٥ - ٢٨٦ - ٢٨٨ - ٣٣٥

حصار كريباري ٧٨

قلعهٔ كزيو ٦٢

قلعهٔ كشك نخود .. .. ٥٥ - ٦١

قلعهٔ كفش قلماق ٤٤٢

قلعهٔ كلته ٦٤٢

قلعهٔ كليف ٦٤٣

قلعهٔ كنور .. ٣٧٠ - ٣٧١ - ٤٢٥

حصار كوچ هاجو ٧٦

قلعهٔ كوتله ٢٨٧

قلعهٔ كهمرد ٤٥٠ - ٤٥١ - ٤٥٧ - ٤٥٨ - ٤٥٩ - ٤٦٢ - ٥٢٠ - ٦٠٠ - ٦٧١

* بحار *

آب كجلي ٨٩

آب كرنال ١١٢

* حرف گاف - كسان *

راجه گجسنگهه ٨ - ١١ - ٩٧ - ١٠٥ - ١٢٢ - ١٦٣ - ٣٨٨ - ٥٥٠ - ٧١٩

گجسنگهه ولد بهاريداس .. ٤٣

گرشاسب برادر لهراسپ خان ١٧٧ - ٥٤١ - ٥٨٥ ٧٤٣

گرشاسپ مرزابندي پسر خسرو ٢١٠

گردهر داس كور ٣٠١ - ٣١٨ - ٤٨٠ - ٤٨٤ - ٦١٠ - ٧٣٣

گلرخ بانو بيگم صبيهٔ محمد شاه شجاع ١٦٦

گنج علي خان زيك ٢٧

گوپال سنگهه ٤٣ - ٤٨ - ٣٨٥ - ٤٨٤ - ٦١٥ - ٦٤٣ - ٧٣٢

گوپي ناتهه ٧٨

گوكلداس سيسوديه ٩٦ - ١٤٦ - ٢٣٩ - ٢٤١ - ٢٧٣ - ٢٩٣ - ٢٩٤ - ٤٧٣ - ٤٨٤ - ٥٩٥ - ٦٤٢ - ٦٤٣

گوردهن راٹهور ١٦٣ - ٣٨٨ - ٧٤٠

گوبند داس راٹهور ٣٧١ - ٤٣١ - ٧٤٨

گوبند داس خاندوراني ٤٨٥ - ٥٥٠ - ٥٥٤

* مواضع *

گجرات ۱۱- ۱۰۵-۱۱۶-۱۲۶-۱۲۸ -
۱۳۸- ۱۴۹- ۱۵۵- ۲۱۷ -۲۳۱ -
۲۹۰ -۳۳۴- ۳۷۴-۳۷۸ -۴۱۱ -
۵۱۰ -۵۸۳- ۶۲۵ - ۶۳۹ - ۶۸۲
گدهه ۱۶۱
گردیز ۱۵۷
گرشك ۶۱
گلکام ۲۱۱
گلکندهٔ .. .. .. ۳۵۵ - ۳۷۶
گلبهار ۴۶۱ -۴۶۲-۵۱۲-۵۱۴ - ۵۱۹
گنگ‌تهل .. .. .. ۲۶۸ - ۲۷۰
گنبذك ۵۲۱
گوالیار ۲۳۴ - ۳۰۹ - ۴۰۷ - ۴۷۴
گورکهپور ۴۸۹
گهوزاگهات .. .. .. ۶۸ - ۷۲
گهات سامي ۱۱۰
گهات خواجه خضر .. ۱۱۱ - ۴۰۹
گیا ۲۴۹

* قلع *

قلعهٔ گرشك ۵۰ - ۵۳ - ۵۵ - ۶۰ -
۶۲ - ۶۳ - ۳۷۹
قلعهٔ گوالیار .. ۶ - ۱۹۴ - ۴۰۵

* بحار *

دریاے گنگ ۲۰

* حرف لام - کسان *

لچهمي نراین .. .. ۶۴ - ۶۵ - ۶۷
لشکري .. .. .. ۸۰ - ۱۰۰
لشکرشکن ولد شاه‌نواز خان بن عبد
الرحیم خان‌خانان ۹۴
لشکرخان ۱۱۰
لطیف بیگ اندجاني ۱۷۲ - ۱۷۳
لطفاے خوانندهٔ ۱۸۰
لطف‌الله ولد لشکرخان ۱۹۱ -۲۹۰ -
۷۳۲
لطف‌الله ولد سعیدخان‌بهادر ۲۱۹ -
۲۶۵ -۲۷۹ -۳۵۶ - ۴۷۵ - ۵۱۰ -
۶۲۷ - ۶۴۱ - ۶۹۰ -۶۹۱ -۷۳۰
سید لطف‌علي ۲۳۹ - ۲۶۷ - ۲۶۸ -
۳۳۵ - ۷۳۹

لطیف خان نقشبندي .. ۷۳۶
میر لطف الله شیرازي ۷۴۷
لعل خان کلانوت گن سمندر ۵ ۱۰ ۳-
۳۵۱ - ۴۰۰ - ۴۳۴ - ۴۷۵ - ۵۰۵
لکهمي سین چوهان ۷۴۰
لهراسپ خان ولد مهابتخان ۳۷ ۵۲ -
- ۳۴۴ - ۴۷۰ - ۴۸۶ - ۵۲۳ - ۵۴۱ -
۵۶۱ - ۵۷۹ - ۵۸۵ - ۶۲۷ - ۷۲۳

* مواضع *

دار السلطنة لاهور ۳۸ - ۴۶ - ۶۳ -
۱۰۹ - ۱۱۵ - ۱۲۲ - ۱۲۳ - ۱۲۴ -
۱۲۷ - ۱۳۳ - ۱۳۸ - ۱۴۱ - ۱۴۳ -
۱۴۶ - ۱۵۴ - ۱۵۶ - ۱۵۷ - ۱۵۸ -
۱۶۲ - ۱۶۳ - ۱۶۸ - ۱۶۹ - ۱۷۹ -
۱۸۰ - ۱۸۱ - ۱۸۲ - ۱۸۳ - ۱۸۷ -
۱۸۸ - ۱۹۱ - ۱۹۲ - ۱۹۵ - ۱۹۶ -
۱۹۸ - ۲۰۶ - ۲۰۸ - ۲۱۳ - ۲۱۴ -
۲۱۵ - ۲۱۹ - ۲۳۷ - ۲۴۳ - ۲۵۶ -
۲۵۹ - ۲۸۰ - ۲۸۱ - ۲۸۲ - ۲۸۹ .
۲۹۲ - ۳۰۸ - ۳۱۵ - ۳۱۷ - ۳۳۸ .
۳۳۹ - ۳۶۹ - ۴۰۷ - ۴۱۳ - ۴۱۴ -
۴۱۵ - ۴۱۸ - ۴۲۱ - ۴۲۴ - ۴۲۵ -
۴۲۶ - ۴۲۷ - ۴۳۰ - ۴۳۱ - ۴۳۳ -
۴۶۷ - ۴۷۰ - ۴۷۱ - ۴۷۹ - ۵۰۰ -
۵۰۴ - ۵۰۶ - ۵۰۷ - ۵۳۰ - ۵۳۲ -
۵۷۸ - ۵۷۹ - ۵۸۴ - ۵۹۴ - ۵۹۵ -
۵۹۶ - ۵۹۹ - ۶۰۳ - ۶۰۵ - ۶۰۶ -
۶۰۸ - ۶۰۹ - ۶۱۳ - ۶۲۵ - ۶۳۰ -
۶۳۸ - ۶۳۹ - ۶۴۰ - ۶۷۰ - ۶۸۱ -
۶۸۲ - ۷۱۰ - ۷۱۴ - ۷۵۴
بندر لاهري ۱۸۵ - ۲۰۱ - ۲۲۹ -
۷۰۹ - ۷۵۶
لحسا .. .. ۱۸۷ - ۲۴۵
لدهیٔ پنپر ۲۰۸
لدهیٔ ونتي پور ۲۰۸
لدهي محمد قلي ۲۱۲
لدهیٔ تهنه ۴۱۸
لراونده ۳۳۰
لکهه بهون ۲۱۱
لکهي جنگل .. .. ۲۳۶ - ۴۷۷

لکهنو ۳۶۱
پرگنهٔ لوکي ۷۰

* قلع *

قلعهٔ لوغر ۶۲
قلعهٔ لکي ۶۲

* بحار *

چشمهٔ لکهه‌بهون ۲۱۱

* حرف میم - کسان *

راجه مان تونور ۶
مادهوسنگهه پسر راورتن هادا ۲۲ -
۳۷ - ۱۸۱ - ۲۱۷ - ۲۲۴ - ۳۰۸ -
۴۲۴ - ۴۸۴ - ۶۴۱ - ۶۸۷ - ۷۲۲
مالوجي دکني .. ۱۰۷ - ۷۲۰
مانکتراي برادر زمیندار مگ ۱۱۷ -
۱۱۸ - ۱۱۹ - ۱۲۰
راجه مانسنگهه مرزا راجه (درعهد سلطنت
عرش آشیاني بود) ۱۴۵ - ۶۰۴
راجه مانسنگهه گوالیاري ۲۶۴ - ۲۶۶ -
۲۷۳ - ۲۷۴ - ۲۷۶ - ۷۳۸
مادهوسنگهه برادر سورجمل ولد باسو
۲۸۷ - ۲۸۸
میر ماه ۳۳۷
ماروي گوند .. ۳۷۰ - ۳۷۱ - ۳۷۲
خواجه ماه ۶۱۰
ماه یار ولد الله یار خان ۷۴۶
مانسنگهه ولد راجه بکرماجیت ۷۵۰
مبارز خان روهله ۳۸ - ۵۲ - ۹۴ -
۱۴۵ - ۱۵۴ - ۲۲۳ - ۲۹۳ - ۲۹۴ -
۳۸۶ - ۷۲۱
مبارک خان نیازي ۲۰۶ - ۲۲۱ - ۷۲۶
مبارک روي برادر یحیی ولد سیف خان
۳۴۸ - ۴۲۲ - ۷۳۷
متهرا داس کچهواهه ۷۴۲
مجلس بایزید ۷۶
مجاهد جالوري ۷۳۹
محمد زمان پور پیرداد داماد احداد ۳
شیخ محمد غوث ۷
شاهزاده محمد داراشکوه بلند اقبال ۸ -
۱۱ - ۹۱ - ۹۴ - ۱۰۱ - ۱۰۲ - ۱۰۳ -
۱۲۸ - ۱۳۰ - ۱۳۳ - ۱۳۹ - ۱۴۰ -

۱۴۳ - ۱۴۴ - ۱۴۵ - ۱۴۶ - ۱۵۰ -

۱۵۱ - ۱۵۷ - ۱۶۳ - ۱۹۱ - ۱۹۳ -

۲۰۰ - ۲۰۱ - ۲۰۲ - ۲۰۳ - ۲۰۸ -

۲۱۲ - ۲۱۳ - ۲۱۴ - ۲۲۵ - ۲۳۳ -

۲۳۹ - ۲۴۱ - ۲۴۴ - ۲۴۵ - ۲۵۹ -

۲۸۱ - ۲۹۰ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۵ -

۲۹۶ - ۲۹۷ - ۳۰۰ - ۳۰۴ - ۳۰۸ -

۳۱۸ - ۳۲۱ - ۳۳۳ - ۳۳۴ - ۳۳۷ -

۳۴۱ - ۳۴۷ - ۳۵۱ - ۳۵۴ - ۳۵۵ -

۳۶۲ - ۳۷۸ - ۳۸۰ - ۳۸۶ - ۳۸۷ -

۳۸۸ - ۳۹۷ - ۴۰۳ - ۴۱۸ - ۴۱۹ -

۴۲۴ - ۴۲۸ - ۴۳۱ - ۴۶۷ - ۴۶۹ -

۴۷۴ - ۴۸۹ - ۵۰۱ - ۵۷۱ - ۵۸۰ -

۶۰۶ - ۶۱۱ - ۶۱۲ - ۶۱۳ - ۶۳۴ -

۶۳۸ - ۶۳۹ - ۷۱۵ - ۷۱۷ ۷۳۶

شاہ زادہ محمد شاہ شجاع بہادر ۹ -

۱۱ - ۳۵ - ۳۶ - ۴۰ - ۴۹ - ۵۱ -

۹۴ - ۹۷ - ۱۰۴ - ۱۲۶ - ۱۲۹ -

۱۳۵ - ۱۳۷ - ۱۳۸ - ۱۵۲ - ۱۶۵ -

۱۷۵ - ۱۷۷ - ۱۷۸ - ۱۸۲ - ۱۹۶ -

۲۱۸ - ۲۳۳ - ۲۴۳ - ۲۷۸ - ۲۸۱ -

۲۸۳ - ۲۸۵ - ۳۰۲ - ۳۳۵ - ۳۹۸ -

۴۱۳ - ۴۲۶ - ۴۳۴ - ۴۷۲ - ۴۷۶ -

۵۸۳ - ۶۰۶ - ۶۳۶ - ۶۴۰ - ۶۸۰ -

۶۸۱ - ۶۸۲ - ۶۸۵ - ۷۱۵ ۷۱۷ -

شاہ زادہ محمد اورنگ زیب بہادر ۱۱ -

۹۱ - ۱۰۴ - ۱۰۵ - ۱۰۶ - ۱۱۴ -

۱۱۷ - ۱۳۸ - ۱۴۲ - ۱۶۵ - ۱۶۶ -

۱۷۰ - ۱۷۴ - ۱۷۵ - ۱۷۶ - ۱۸۰ -

۱۹۷ - ۲۰۶ - ۲۱۱ - ۲۱۶ - ۲۱۷ -

۲۱۹ - ۲۲۱ - ۲۳۶ - ۲۸۱ - ۲۸۴ -

۲۸۹ - ۳۳۶ - ۳۴۳ - ۳۷۳ - ۳۷۶ -

۳۸۹ - ۳۹۸ - ۴۱۱ - ۵۱۰ - ۵۵۵ -

۵۸۳ - ۶۲۵ - ۶۲۶ - ۶۲۸ - ۶۳۲ -

۶۳۴ - ۶۳۸ - ۶۴۱ - ۶۴۲ - ۶۶۶ -

۶۶۸ - ۶۷۰ - ۶۷۲ - ۶۷۳ - ۶۷۵ -

۶۷۶ - ۶۷۷ - ۶۷۸ - ۶۸۴ - ۶۸۶ -

۶۸۷ - ۶۸۸ - ۶۸۹ - ۶۹۱ - ۶۹۲ -

۶۹۳ - ۶۹۴ - ۶۹۵ - ۶۹۶ - ۷۰۰ -

۷۰۱ - ۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۰۴ - ۷۰۵ -

۷۰۸- ۷۰۹ - ۷۱۵- ۷۱۷

شاهزاده محمد مرادبخش ۱۱- ۱۲۸-

۱۳۳- ۱۳۴- ۱۴۷- ۱۷۴ ۱۷۶-

۱۸۰- ۱۹۷-۱۹۸- ۲۱۳ - ۲۱۷ -

۲۱۸ -۲۱۹- ۲۲۲- ۲۲۶ - ۲۲۸- -

۲۴۰ -۲۴۳- ۲۴۴- ۲۴۷ - ۲۶۱ -

۲۷۲ -۲۷۳- ۲۷۴- ۲۷۵- ۲۷۶ -

۲۷۸ -۲۸۱ - ۲۸۵- ۲۹۰ ۲۹۵ -

۳۰۴ -۳۰۵- ۳۰۷- ۳۷۵- ۳۷۷ -

۳۹۸ -۴۲۲- ۴۷۱ ۲ ۴۷ -۴۸۳ -

۴۸۶ -۴۸۷- ۵۰۲- ۵۰۸- ۵۱۲ -

۵۱۴ -۵۱۶ - ۵۱۷- ۵۱۸- ۵۲۰ -

۵۲۵ -۵۲۷- ۵۲۸- ۵۳۰ - ۵۳۲ -

۵۳۳ -۵۳۴- ۵۳۵ - ۵۳۶ -۵۳۷ -

۵۳۸ - ۵۳۹ - ۵۴۰ - ۵۴۱ - ۵۴۵ -

۵۴۷ -۵۴۸- ۵۵۰ - ۵۵۶ -۵۵۷ -

۵۵۹ - ۵۶۱ - ۵۶۳ - ۵۶۸ - ۵۷۲ -

۵۷۳ -۵۷۴- ۵۷۹ - ۵۹۹ - ۶۰۰ -

۶۰۱ -۶۱۲- ۶۶۹ - ۶۷۰ - ۶۸۰ -

۷۰۲ - ۷۰۷ - ۷۱۵ - ۷۱۷

محمد شريف خالوي باقرخان نجم ثاني ۱۲ - ۷۳۳

محمد امين ولد شاهقلي خان ۲۳ - ۲۱۶ - ۲۴۰ - ۶۰۵ - ۷۴۵

محمد علي بيگ ۳۰ - ۶۵۹ - ۶۶۰ - ۶۶۱

محمد شيخ خانه‌زادخان پسر سعيد خان بهادر ظفرجنگ ۳۳ - ۳۴ - ۳۵ - ۳۶ - ۳۹ - ۴۱ - ۴۲ - ۴۸ - ۵۰ - ۵۱

محمد امين قاضي قندهار .. ۳۵

محمد مراد سلدوز ۳۶ - ۴۰ - ۱۱۷ - ۷۴۳

محکم سنگهه سيسودية ۴۳-۴۸۴-۶۵۷

سيد محمد بخاري ۴۳ - ۷۵-۸۷-۱۳۱

مرزا محمد خنجر خان خويش قليچ خان ۵۳ -۵۴ - ۵۵ - ۵۸ - ۵۹ - ۱۲۱ - ۱۵۶

محمد يار خويش يوسف محمد خان ۵۸

محراب خان قلعه‌دار بست ۵۹-۶۰-۶۱

- ۱۴۳ - ۱۴۴ - ۱۴۵ - ۱۴۶ - ۱۵۰ -
- ۱۵۱ - ۱۵۷ - ۱۶۳ - ۱۹۱ - ۱۹۳ -
- ۲۰۰ - ۲۰۱ - ۲۰۲ - ۲۰۳ - ۲۰۸ -
- ۲۱۲ - ۲۱۳ - ۲۱۴ - ۲۲۵ - ۲۳۳ -
- ۲۳۹ - ۲۴۱ - ۲۴۴ - ۲۴۵ - ۲۵۹ -
- ۲۸۱ - ۲۹۰ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۵ -
- ۲۹۶ - ۲۹۷ - ۳۰۰ - ۳۰۴ - ۳۰۸ -
- ۳۱۸ - ۳۲۱ - ۳۳۳ - ۳۳۴ - ۳۳۷ -
- ۳۴۱ - ۳۴۷ - ۳۵۱ - ۳۵۴ - ۳۵۵ -
- ۳۶۲ - ۳۷۸ - ۳۸۰ - ۳۸۶ - ۳۸۷ -
- ۳۸۸ - ۳۹۷ - ۴۰۳ - ۴۱۸ - ۴۱۹ -
- ۴۲۴ - ۴۲۸ - ۴۳۱ - ۴۶۷ - ۴۶۹ -
- ۴۷۴ - ۴۸۹ - ۵۰۱ - ۵۷۱ - ۵۸۰ -
- ۶۰۶ - ۶۱۱ - ۶۱۲ - ۶۱۳ - ۶۳۴ -
۶۳۸ - ۶۳۹ - ۷۱۵ - ۷۱۷ ۷۳۶
شاہ زادہ محمد شاہ شجاع بہادر ۹ -
- ۱۱ - ۳۵ - ۳۶ - ۴۰ - ۴۹ - ۵۱ -
- ۹۴ - ۹۷ - ۱۰۴ - ۱۲۶ - ۱۲۹ -
- ۱۳۵ - ۱۳۷ - ۱۳۸ - ۱۵۲ - ۱۶۵ -
- ۱۷۵ - ۱۷۷ - ۱۷۸ - ۱۸۲ - ۱۹۶ -

- ۲۱۸ - ۲۳۳ - ۲۴۳ - ۲۷۸ - ۲۸۱ -
- ۲۸۳ - ۲۸۵ - ۳۰۲ - ۳۳۵ - ۳۹۸ -
- ۴۱۳ - ۴۲۶ - ۴۳۴ - ۴۷۲ - ۴۷۶ -
- ۵۸۳ - ۶۰۶ - ۶۳۶ - ۶۴۰ - ۶۸۰ -
۶۸۱ - ۶۸۲ - ۶۸۵ - ۷۱۵ ۷۱۷
شاہ زادہ محمد اورنگ زیب بہادر ۱۱ -
- ۹۱ - ۱۰۴ - ۱۰۵ - ۱۰۶ - ۱۱۴ -
- ۱۱۷ - ۱۳۸ - ۱۴۲ - ۱۶۵ - ۱۶۶ -
- ۱۷۰ - ۱۷۴ - ۱۷۵ - ۱۷۶ - ۱۸۰ -
- ۱۹۷ - ۲۰۶ - ۲۱۱ - ۲۱۶ - ۲۱۷ -
- ۲۱۹ - ۲۲۱ - ۲۳۶ - ۲۸۱ - ۲۸۴ -
- ۲۸۹ - ۳۳۶ - ۳۴۳ - ۳۷۳ - ۳۷۶ -
- ۳۸۹ - ۳۹۸ - ۴۱۱ - ۵۱۰ - ۵۵۵ -
- ۵۸۳ - ۶۲۵ - ۶۲۶ - ۶۲۸ - ۶۳۲ -
- ۶۳۴ - ۶۳۸ - ۶۴۱ - ۶۴۲ - ۶۶۶ -
- ۶۶۸ - ۶۷۰ - ۶۷۲ - ۶۷۳ - ۶۷۵ -
- ۶۷۶ - ۶۷۷ - ۶۷۸ - ۶۸۴ - ۶۸۶ -
- ۶۸۷ - ۶۸۸ - ۶۸۹ - ۶۹۱ - ۶۹۲ -
- ۶۹۳ - ۶۹۴ - ۶۹۵ - ۶۹۶ - ۷۰۰ -
- ۷۰۱ - ۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۰۴ - ۷۰۵ -

۷۰۸ -۷۰۹ - ۷۱۵ -۷۱۷

شاهزاده محمد مرادبخش ۱۱ - ۱۲۸ -

۱۳۳ - ۱۳۴ - ۱۴۷ - ۱۷۴ - ۱۷۶ -

۱۸۰ - ۱۹۷ - ۱۹۸ - ۲۱۳ - ۲۱۷ -

۲۱۸ - ۲۱۹ - ۲۲۲ - ۲۲۶ - ۲۲۸ -

۲۴۰ - ۲۴۳ - ۲۴۴ - ۲۴۷ - ۲۶۱ -

۲۷۲ - ۲۷۳ - ۲۷۴ - ۲۷۵ - ۲۷۶ -

۲۷۸ - ۲۸۱ - ۲۸۵ - ۲۹۰ ۲۹۵ -

۳۰۴ - ۳۰۵ - ۳۰۷ - ۳۷۵ - ۳۷۷ -

۳۹۸ - ۴۲۲ - ۴۷۱ ۴۷ ۲ - ۴۸۳ -

۴۸۶ - ۴۸۷ - ۵۰۲ - ۵۰۸ - ۵۱۲ -

۵۱۴ - ۵۱۶ - ۵۱۷ - ۵۱۸ - ۵۲۰ -

۵۲۵ - ۵۲۷ - ۵۲۸ - ۵۳۰ - ۵۳۲ -

۵۳۳ - ۵۳۴ - ۵۳۵ - ۵۳۶ - ۵۳۷ -

۵۳۸ - ۵۳۹ - ۵۴۰ - ۵۴۱ - ۵۴۵ -

۵۴۷ - ۵۴۸ - ۵۵۰ - ۵۵۶ - ۵۵۷ -

۵۵۹ - ۵۶۱ - ۵۶۳ - ۵۶۸ - ۵۷۲ -

۵۷۳ - ۵۷۴ - ۵۷۹ - ۵۹۹ - ۶۰۰ -

۶۰۱ - ۶۱۲ - ۶۶۹ - ۶۷۰ - ۶۸۰ -

۷۰۲ - ۷۰۷ - ۷۱۵ - ۷۱۷

محمد شریف خالوي باقرخان نجم ثاني ۱۲ - ۷۳۳

محمد امین ولد شاهقلي‌خان ۲۳ - ۲۱۶ - ۲۴۰ - ۶۰۵ - ۷۴۵

محمد علي‌بیگ ۳۰ - ۶۵۹ - ۶۶۰ - ۶۶۱

محمد شیخ خانه‌زادخان پسر سعید خان بهادر ظفرجنگ ۳۳ - ۳۴ - ۳۵ - ۳۶ - ۳۹ - ۴۱ - ۴۲ - ۴۸ - ۵۰ - ۵۱

محمد امین قاضی قندهار .. ۳۵

محمد مراد سلدوز ۳۶ - ۴۰ - ۱۱۷ - ۷۴۳

محکم‌سنگهه سیسودیه ۴۳ - ۴۸۴ - ۶۵۷

سید محمد بخاري ۴۳ - ۷۵ - ۸۷ - ۱۳۱

مرزا محمدخنجرخان خویش قلیچ خان ۵۳ - ۵۴ - ۵۵ - ۵۸ - ۵۹ - ۱۲۱ - ۱۵۶

محمدیارخویش یوسف محمدخان ۵۸

محراب خان قلعه‌دار بست ۵۹ - ۶۰ - ۶۱

شیخ محی‌الدین برادر اسلام خان
۷۱ - ۷۳ - ۷۷ - ۸۰
محمد صالح کنبو ۷۱- ۷۲ - ۷۳- ۷۶
مرزا محمد بخاری ۷۱
محمد بیگ اباکش ۷۵ - ۸۷ - ۷۴۳
محمد زمان طهرانی ۷۵ - ۷۷ - ۸۲-
۸۴ - ۸۷ - ۸۸ - ۹۰ - ۲۴۴ -
۲۸۳ - ۴۷۳ - ۶۸۵ - ۷۲۶
میرمحمد قاسم سمنانی ۸۷
محمدعلی ۹۲
محمدزمان [دیگر] ۹۴
محمدیحیی ۹۷
محمدبقا ولدمیریوسف کولابی ۱۰۰
محمد ناصرملازم قطب‌الملک ۱۰۱-
۱۰۲ - ۳۵۵ - ۳۷۶
محمد زاهد کوکه زاهد خان ۱۰۴ -
۲۰۱ - ۲۲۳ - ۲۲۶ - ۲۸۴
محمدطاهر ۱۰۷ - ۱۰۸ - ۶۹۶ - ۷۴۳
محمدیوسف ۱۱۱
محمدحسین برادر همت‌خان ۱۱۲-
۶۲۴ - ۷۲۹
محمدصادق ۱۱۷
محلدارخان دکنی ۱۲۰ - ۲۳۳- ۷۲۱
محمدحسین پسرمیرفتاح صفاهانی
۱۲۲ - ۴۳۲ - ۴۸۱
محمدمحسن ۱۲۷
محمد آقای رومی ۱۲۷ - ۲۵۷
محمد رشید خاندورانی .. ۱۴۳
حاجی محمد یار اوزبک ۱۵۱ - ۲۱۳ -
۳۳۶ - ۷۳۵
محمدمحسن پسرحاجی منصور ۱۵۳-
۵۴۵ - ۵۵۵ - ۵۷۸ - ۵۸۵ - ۷۴۰
حاجی محمدجان قدسی ۱۵۳ - ۴۰۰ -
۵۰۴
محمد افضل منجم ۱۵۶
محمد سلطان پسر اورنگ زیب ۱۷۰-
۲۸۴ - ۲۹۰ - ۳۷۳ - ۳۹۰ - ۳۹۸ -
۴۱۱ - ۶۲۶ - ۶۳۳ - ۷۰۶
محمد خواجه تاشکندی .. ۱۷۴
محمد تقی دیوان ۱۷۶

محمدتقي چلپي ۱۷۶
محمدپاشاوزيراعظم‌قيصر ۱۸۵-۱۸۹
محمدحسين‌سلدوز ۱۸۷-۱۸۸-۱۹۷
محمد حسين ديوان ۱۹۱
قاضي‌محمدقاسم‌بخشي ۱۹۱-۲۰۸-
۴۱۹
محمد پاشا حاكم‌لحسا ۱۹۶-۲۱۸
محمدقاسم‌معتمدخان ولدهاشم‌خان
ميرآتش ۱۹۸-۳۱۰-۳۴۸-
۴۱۴-۴۸۴-۴۹۲-۵۳۷-۵۳۹-
۵۴۰-۵۶۴-۵۶۸-۵۷۰-۵۷۱-
۵۹۵-۶۱۲-۶۳۹-۶۴۳-۶۹۹-
۷۰۰-۷۳۰
محمد پسر ارسلان آقا .. ۲۰۶
محمد زاهد بدخشي ۲۰۸
محمدتقي تفرشي .. ۲۱۷-۷۳۸
قاضي‌محمد اسلم ۲۲۱-۳۰۵-
۳۲۱-۳۹۹-۵۰۵-۶۱۱-۶۲۸-
۶۸۵-۷۳۷
سيدمحمدولدسيدافضل‌بارهه ۲۲۸-
۲۳۲-۲۹۳-۵۵۰-۵۵۴-۷۳۴
محمد مومن پسر شاه‌قلي .. ۲۴۰
محمدطالب پسر شايسته خان ۲۴۸-
۳۰۷
محمد زمان‌خواجه رئيس‌بخارا ۲۵۴
شيخ محي‌الدين عبدالقادر جيلاني
۲۷۹
محمد صالح پسر مرزا عيسى ترخان
۲۹۰-۳۰۲-۶۳۲-۷۳۰
محمد امين ارلات‌خويش نذر طغائي
۳۰۳
محمدعسكري‌خويش‌ساروخواجه ۳۰۶
محمد مومن حنابذي ۳۳۱
محمد ميرك ۳۳۴
خواجه محمد چوره اقاسي ۳۳۷
محمد باقر ملازم اورنگ زيب ۳۴۳
محمد معظم پسرمحمد اورنگ زيب
۳۴۳-۴۱۱-۶۲۶-۶۳۳
محمد دوست پدر الله دوست ۳۴۹
ميرزا محمد ارباب سمرقند ۳۵۰-

۳۵۶ - ۵۰۳ - ۵۴۸

محمد زمان ارلات ۳۵۰ - ۴۸۶ -

۵۶۵ - ۷۴۷

محمدقاسم قاضي‌زادهٔ کرهرودي ۳۶۲

حکیم‌محمد داؤد تقرب خان ۳۶۷ -

۳۶۸ - ۳۶۹ -۳۷۴-۳۷۵-۳۹۰-

۳۹۹ - ۴۱۵ -۴۱۷-۴۱۸- ۴۳۴ -

۴۷۱-۵۰۲ - ۵۰۵ - ۵۹۳-۶۲۴-

۶۲۷ - ۶۳۹ - ۶۷۹ - ۷۲۵ - ۷۵۶

حکیم‌مرزا محمد پدرحکیم‌مسیح الزمان

۳۶۹ - ۷۵۶

محمد صالح برادر خان دوران ۳۷۲

حاجي محمد زمان ۳۷۹

محمدمراد ولدصالابتخان ۳۸۴ - ۷۵۱

میرمحمد امین هروي ۳۸۹ -۴۰۳-

۶۳۳ - ۷۰۰ - ۷۰۱ - ۷۴۵

میرمحمد صالح ولد میر عبدالله

مشکین‌قلم ۳۹۳

محمدعرب‌خویش‌حکیم فتح‌الله ۴۰۴

میرمحمود ۴۰۶ -۴۱۴- ۵۰۱ - ۷۴۴

محمد هادي ۴۰۷

محمدعلي‌فوجدارسرکارحصار۴۰۸-۴۰۹

محمد تقي صفوي ۴۱۴

سید محمد ولدخان دوران ۴۲۸ -

۴۸۶ - ۷۳۲

سیدمحمود ولدخاندوران ۴۲۸-۵۷۲-

۶۳۲ - ۷۲۹

محمدعلي‌بیگ نیمان خزانچي ۴۴۵

محمد حکیم ولد نذر طغائي ۴۴۶

محمدبیگ‌قبچاق ۴۴۹ - ۴۵۰-۴۵۷-

۶۶۸

محمد یارسرا ۴۵۱ - ۴۵۳ - ۴۵۵ -

۵۷۹ - ۵۸۰ - ۶۵۵ - ۷۰۱

محمد قلي اتالیق بن کلباد ۴۵۲ -

۵۵۳ - ۶۵۸ - ۶۶۷ - ۶۶۸

محمدصادق خواجه دهبیدي ۴۵۶ -

۵۴۴

محمد جعفرخویش ساروتقي وزیر

فرمان رواي ایران ۴۷۲

خواجه محمد رضا ۴۷۸

خواجه محمد نازل ٤٧٨
سيد محمد نبيرهٔ سيد قاسم ٤٨٤
سيد محمد مهدي ٤٨٥
مرزا محمد پسر کالان میر بديع ٥٠٩ -
٥٧٩ - ٦٣٦ - ٧٣٢
محمد بديع پسر خسرو ٥١٦ - ٦١٢
محمد امين خواجه ٥٣٥
خواجه محمد يوسف برادرزادهٔ هاشم
خواجه ده بيدي ٥٣٥ - ٧٤٦
محمد مقيم .. .. ٥٤٠ - ٦٧٩
سيد محمد ولد سيد غلام محمد
مهدي ٥٥٠ - ٥٥٤
محمد بيگ برادر باقي ديوان بيگي
٥٥١ - ٦٦٧ - ٦٦٨
محمد باقي يابو .. ٥٥١ - ٦١٠
محمد امين کتابدار ٥٥١
محمد شاه قديمي ٥٦٥
محمد بداي .. .. ٥٦٧ - ٦٤٦
سلطان محمد يار پسر شاهزاده مراد بخش
٥٧٢
محمد محسن کرماني ملازم جاني خان
٦٠٤ - ٦٧٩
خواجه محمد شريف ده بيدي ٦٠٨
محسن قلي برادر جبار قلي ٦١٧
سيد محمد عرب ٦٢٤
محمد مراد گرز بردار ٦٤٥
محمد کيلدي سچاوت ٦٤٦
محمد جان درمان ٦٤٦
محمد مراد داروغه ٦٤٦ - ٦٤٧ - ٦٤٨
محمد زمان مشرف توپخانه ٦٤٨
محمد خواجه ٦٤٩
محمد حسن ولد منصور حاجي ٦٥٤
محمد بيگ ايشك آقا باشي ٦٥٨
محمد امين بيگ گوکلتاش ٦٥٨
محمد مراد کنکس ٦٦٨
محمد حسين تيراهي ٦٧٩ - ٧٥١
محبت غلزي ٧٣٥
محمد هاشم کاشغري ٧٣٥
محمد علي کامراني ٧٣٥
محمد اشرف ولد اسلام خان ٧٣٧

محمد صفي پسر اسلام خان ۷۳۷
محمد زمان ولد حاكم خان ۷۳۸
محمد شريف ولد اسلام خان ۷۳۹
محمدعلي خان خويش قليچ خان ۷۴۰
محمدسعيد پسر خواندۀ مرتضى خان
بخاري ۷۴۳
محمد شاه يكه ۷۴۵
محمد شريف تولكچي ۷۴۵
محمد شريف قديمي ۷۴۵
محمد جعفر ولد ميرحاج ۷۴۵
محمد يوسف ۷۴۶
محمد رشيد ۷۵۱
محسن صفاهاني ۷۵۲
محمد صالح خوافي ۷۵۲
مدن سنگه بكرائي ۳۵۸ - ۳۵۹
مرشد قلي خان فوجدار ۷ - ۷۲۵
مرزامراد صفوي اتفاق خان ۹ - ۱۴۱
سلطان مراد خان قيصروم ۱۵ - ۱۶ -
۱۷ - ۱۹ - ۱۸۴ - ۱۸۵ - ۱۸۶ -
۱۸۸ - ۱۹۰ - ۱۹۷ - ۲۰۰ - ۲۹۱ -
۴۳۲
مرتضى پاشا .. .. .. ۱۷ - ۱۸
مرزا جان خواجه .. ۱۰۰ - ۱۰۳
مرادكام نبيرۀ مرزا رستم صفوي ۱۳۵ -
۱۴۳ - ۱۵۳ - ۱۷۹ - ۲۰۴ - ۳۳۳ -
۳۷۴ - ۳۸۵ - ۳۹۹ - ۷۳۰
مرشد قلي ملازم عليمردانخان ميرآتش
۱۵۸ - ۱۶۲ - ۱۷۷ - ۳۳۱ - ۳۴۱ -
۳۶۲ - ۴۷۱ - ۴۹۰ - ۵۷۹ - ۶۳۳ -
۶۸۸
سيد مرتضي خان ۱۷۶ - ۳۶۱ - ۷۲۴
مرحمت خان ۲۰۲ - ۵۱۸ - ۵۱۹ -
۵۹۴ - ۶۳۷ - ۷۳۲
مراد بيگ ۲۱۳
مرشد قلي خان ديوان ملتان ۲۳۰ -
۲۴۳ - ۷۴۳
سيد مرزا برادر مختار خان ۲۴۹
مراد بيگ مكريت ۳۲۲
مرزا بيگ چورۀ آقاسي .. ۳۶۲
مراد قلي ولد اكبرقلي سلطان ككهر

۴۱ - ۴۸۵ - ۵۱۲ - ۵۲۳ - ۵۶۵ -
۵۹۵ - ۶۵۵ - ۷۳۰
مرزا بیگ مشهدي ۴۱۲
مرزا خان نبیرهٔ عبدالرحیم خانخانان
۴۲۴ - ۴۸۳ - ۵۸۵ - ۷۲۳
شیخ مراد ۵۳۵
مراد قوش بیگي ۶۱۵
شاه مراد کلچي ۶۴۶
شاه مراد یابو ۶۴۶
مراد قرغر ۶۵۵
مرتضی قلي خان .. ۶۵۸ - ۶۵۹
میر مراد ولد میر موسی .. ۷۴۷
حکیم مسیح الزمان ۱۰۹ - ۱۱۶ - ۱۲۴ -
۱۶۳ - ۱۷۴ - ۳۶۹ - ۳۹۹ - ۵۰۵ -
۶۲۸ - ۶۳۱ - ۷۲۴ - ۷۵۶ - ۷۵۷
مسعود ملازم محمد شاه شجاع ۱۶۵ -
۱۶۶
مشکي بیگ بخشي ۲۳۹ - ۷۴۵
مصطفي پاشا .. .. ۱۸۹ - ۱۹۰
مصطفي قلي کس جاني خان ۴۱۴
مطلب ولد معتمد خان ۴۹۱ - ۷۵۰
مرزا مظفر صفوي ۲۴
مظفر حسین داروغهٔ عدالت ۳۳۶ -
۳۵۲ - ۴۹۲ - ۶۷۹ - ۷۴۴
سید مظفر ولد شجاعت خان ۴۳۱ - ۷۳۵
مظفر سرواني ۷۴۱
مظفر ولد باقر ۷۵۰
معتقد خان ناظم صوبهٔ اوڈیسه ۴
۱۱۲ - ۱۸۳ - ۲۳۶ - ۲۴۴ - ۳۳۶ -
۴۷۳ - ۷۲۰
معصوم زمیندار .. ۷۵ - ۸۱ - ۸۸
معتمد خان میر بخشي ۱۰۲ - ۱۲۳ -
۱۲۴ - ۱۳۷ - ۱۵۸ - ۱۶۱ - ۱۶۳
۱۶۸ - ۶۵۴ - ۶۸۰ - ۷۲۱
معزالملك ۱۱۶ - ۲۳۴ - ۲۴۵ - ۲۴۶ -
۳۳۴ - ۶۰۶ - ۷۳۸
خواجه معین میر سامان .. ۳۴۱
خواجه معین الدین چشتي ۳۴۴
۳۴۶ - ۴۰۸
شیخ معظم ولد اسلام خان ۷۵۱

شیخ معین‌الدین راجگری ۷۵۲
ملك مغدود ۳۲ - ۳۶ - ۵۳ - ۱۵۱ -
۳۴۸
مغل خان ۴۱۷ - ۴۲۳ - ۶۴۱ - ۷۲۳
مقصود بیگ‌علي دانشمندي ۳۵۴ -
۳۵۵ - ۳۶۲ - ۴۸۵ - ۵۳۹ - ۵۵۰ -
۵۵۴ - ۶۴۵ - ۶۴۶ - ۷۴۷
سیدمقبول‌عالم ۴۸۴ - ۵۵۰ - ۵۵۴ -
۷۳۶
میرمقتدی ۴۸۶ - ۶۱۵ - ۷۴۸
مقرب خان ولد شیخ بهینا ۶۱۳
مکرمت خان ۱۰ - ۲۳ - ۹۳ - ۱۰۰
- ۱۰۲ - ۱۰۳ - ۱۳۷ - ۱۴۱ - ۱۴۷ -
۱۵۳ - ۱۶۵ - ۱۸۱ - ۱۸۲ - ۲۱۳ -
۲۱۷ - ۲۲۸ - ۲۴۴ - ۲۸۱ - ۳۱۹ -
۳۲۰ - ۳۳۰ - ۳۶۱ - ۴۰۸ - ۴۱۰ -
۴۲۵ - ۵۰۴ - ۶۱۰ - ۷۲۰
مکرم خان خلف معظم خان ۶۵ -
۶۶ - ۶۷ - ۶۸
مکندر زمیندار ۷۹
راي مکندداس دیوان یمین‌الدوله
۲۷۹ - ۳۱۰ - ۶۷۹ - ۷۴۱
ملتفت خان ولداعظم خان ۱۰۳ -
۱۴۲ - ۱۸۲ - ۴۸۴ - ۵۰۰ - ۵۴۰ -
۶۱۱ - ۶۳۴ - ۶۴۰ - ۷۳۱
ملك‌حسین‌ملازم‌محمداورنگ‌زیب ۱۶۶
ملکه بانو زوجهٔ سیف خان دختر
یمین الدوله ۱۹۸ - ۲۴۱
ملا شاه بدخشي ۲۰۷
ملوک چند مشرف .. ۳۸۲ - ۳۸۳
ملك امان ۷۴۹
سلطان ممتاز شکوه پسر داراشکوه
۳۳۷ - ۳۴۱ - ۶۳۹
منصور حاجي ۱۵۲ - ۱۵۳ - ۱۵۵ -
۵۲۸ - ۵۴۵ - ۵۵۵ - ۷۲۷
سید منصور ولد سید خانجهان ۲۹۳ -
۲۹۴ - ۴۷۳ - ۴۷۷ - ۶۳۲
میرمنصور بدخشي ۳۰۹
سید منور پسر خانجهان ۳۴۰ - ۴۷۴
۶۳۸ - ۷۳۶

منکوجي بنالکر ۷۲۴
منوهرداس برادر بیتهلداس ۷۵۰
حکیم مومنا ۱۱- ۱۸۴- ۲۳۴ -۳۰۱ -
۳۶۸ -۳۹۹ - ۵۰۱ - ۷۳۷ - ۷۵۷
موسوي خان ۱۰۲ - ۱۹۱ - ۲۱۹ -
۲۲۷ - ۳۱۶ - ۳۴۱ - ۳۴۹ - ۳۶۵ -
۳۷۲ - ۳۷۳ - ۷۲۲
شیخ موسی گیلاني ۱۹۳- ۵۴۰ - ۷۴۱
مومن بیگ ۲۱۳
مومن بیگ قراول امام قلي خان
۲۱۷ - ۳۰۳
مومن بے ۴۴۳
مودودي ۴۶۲
سید موسی پسر سید جلال ۶۸۲
مہابت خان ۷۰
مہیس داس راٹھور ۹۲- ۲۲۴ - ۲۸۱ -
۲۹۳ - ۳۰۸ -۴۱۴ - ۴۷۱ -۴۷۴ -
۴۸۰ -۴۸۴ - ۵۰۵ - ۵۴۰ - ۵۴۹ -
۵۵۴ - ۵۶۱ - ۵۷۹ - ۶۳۵ -۶۴۳ -
۷۲۳
سلطان مہر شکوہ پسر محمد دارا
شکوہ ۱۰۱ - ۱۰۴ -
مہیس داس مہابتخاني ۲۳۰ - ۲۹۴
مہتر داؤد ۳۰۰
مہیس داس راٹھور (دیگر) ۱۲۲ -
۱۵۱ - ۲۲۹ -۴۸۴ -۵۴۹ - ۵۵۴ -
۷۳۴
مہدي خواجہ ۵۳۵ - ۶۲۵ - ۶۳۴ -
۷۴۴
میر خان میر توزك ۷- ۹۳ - ۲۰۷ -
۲۱۸ -۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۱۸ - ۳۸۲ -
۳۸۳ -۳۸۴ - ۳۸۶ - ۷۳۵
میدني مل بہدوریہ ۴۳
میرک حسین خوافي ۹۱ - ۷۵۲
میان میرقادري ۲۰۷
خواجہ میرك دیوان ۲۵۶
میرك شیخ ۳۴۷ - ۵۰۱ - ۵۰۵ -۶۲۸ -
۷۳۷ - ۷۵۵
میرك بیگ خنجاني ۴۷۲ - ۵۶۵
میر میران یزدي ۵۲۸

میرم خان میرشکار ۵۵۳
مینك سعید پدر کفش قلماق ۶۲۱-
۶۲۲ - ۶۶۷
میرك شاه دیوان امام قلي خان
۷۰۰ - ۷۰۱
سید میرزای سبزواري .. ۷۴۴

مواضع

مالوه ۱۱- ۱۵۴ -۱۹۳- ۲۹۶ -۳۷۰ -
۳۷۶ -۳۷۷- ۳۷۸ -۴۲۳- ۴۲۵ -
۴۲۷ - ۵۸۳ - ۷۱۱
مالگیر ۶۱
ماوراء النهر ۹۷- ۱۲۸- ۱۵۲- ۲۱۱ -
۲۴۷ -۳۱۲- ۳۳۷ -۳۵۲- ۳۶۵ -
۴۱۵ -۴۳۳- ۴۳۶ -۴۴۳- ۴۴۷ -
۴۵۲ -۴۵۶- ۴۷۱ - ۵۰۴ - ۵۲۷ -
۵۲۹ -۵۴۲- ۵۶۲- ۵۷۵ -۷۰۳ -
۷۰۹
مانکپور ۱۰۰
پرگنهٔ مالپور ۳۴۷
مان گدهه ۳۵۹
ماما خاتون ۵۸۳
مازندران .. .. .. ۶۲۹ - ۶۶۲
ماروچاق ۶۶۳
متهرا ۲۳ -۱۱۱ -۱۱۲- ۱۵۴ - ۱۷۰ -
۳۰۹ -۳۱۹ -۳۲۰- ۳۳۴- ۳۴۹ -
۴۰۸ - ۴۱۰ - ۴۲۵ -۴۶۹ -
متله ۷۸
آصف آباد معروف به مچهي بهون
۲۶۲ - ۴۳۳
مدینه ۳۳۰
مدینهٔ مکرمه .. .. ۳۴۹ - ۴۰۶
مریوان .. .. ۱۸ - ۱۹
مرزابندي ۲۱۱
مرو ۲۵۶ - ۵۵۳ - ۵۷۵ - ۶۰۱ -
۶۵۸ - ۶۶۳
مشهد ۶۶۲
مصر ۱۸۵
مقر .. ۳۴ - ۵۱ - ۲۰۰ - ۳۷۹
مکهیاله ۲۱۴
مکهٔمشرفه ۳۳۱ -۳۴۲ - ۳۴۹ - ۴۰۶

ملتان ۲۶ - ۳۵ - ۴۰ - ۴۲ - ۱۲۸ -
- ۱۴۳ - ۱۵۵ - ۲۳۰ - ۲۳۴ - ۲۴۲ -
- ۲۴۴ - ۲۸۴ - ۲۹۳ - ۳۰۷ - ۳۷۵ -
- ۳۸۶ - ۳۹۸ - ۴۷۱ - ۵۵۹ - ۵۷۷ -
۶۳۶ - ۷۱۱ - ۷۲۲
ملپه پور ۲۳۰
ممتازآباد ۳۲۹
سرکار منگیر ۶۸
مندسور ۲۳۲ - ۳۰۶ - ۳۳۴ - ۳۷۲ -
۴۱۲ - ۷۲۶
باغ منزل ۳۴۴
منجهوه ۶۲۴
موصل ۱۹ - ۱۸۵ - ۱۸۶ - ۱۸۷ - ۱۸۸
مورنگ .. .. ۶۹ - ۹۶ - ۲۷۸
مؤ ۲۶۳ - ۲۶۴ - ۲۶۵ - ۲۶۸ - ۲۷۰ -
۲۷۲ - ۲۷۳
مومن آباد .. ۵۶۵ - ۶۱۴ - ۶۴۲
مهانهٔ خضرپور ۱۲۱
مهابن .. .. .. ۳۰۹ - ۴۲۵
باغ مهتاب .. ۵۰۹ - ۵۸۶ - ۵۹۰
میوات ۴۸۱
میمنه ۵۴۹ - ۵۵۲ - ۵۵۳ - ۵۵۸ -
۵۶۵ - ۵۷۶ - ۶۲۰ - ۶۲۱ - ۶۲۲ -
۶۵۸ - ۶۶۳ - ۶۶۴ - ۶۶۶ - ۷۰۲ -
۷۰۸
میدان ۶۷۰

* قلع *

قلعهٔ مالگیر ۶۲
قلعهٔ مستنگ ۶۲
قلعهٔ مقر .. .. .. ۳۴ - ۶۱
قلعهٔ ملبون ۶۲
قلعهٔ ملخان ۶۲
قلعهٔ موسي ۶۲
حصن مولهير ۱۰۶ - ۱۰۷ - ۱۰۸
حصن مورا ۱۰۶
حصن مؤ ۲۶۱ - ۲۶۳ - ۲۶۸ - ۲۷۱ -
۲۷۲ - ۲۷۷ - ۲۸۶ -
قلعهٔ میمنه .. ۶۲۲ - ۶۶۳ - ۶۶۶

* نجار *

آب موهانهٔ گجادهر ۶۷

• حرف نون - کسان •

نایك بخشوي کلانوت .. ۶ - ۷

ناهر سولنکهي ۱۰- ۲۲۶ - ۲۴۰ -

۳۴۸ - ۷۴۰

نادعلي .. .. ۲۳۹ -۳۳۶- ۷۴۹

نامدار ولد جعفر خان ۵۰۰ - ۷۳۹

شیخ ناظر ۶۸۴

نجابت خان ولد مرزاشاه رخ صوبه

دار ملتان ۲۰ -۲۳- ۳۷ - ۱۴۴-

۱۵۵- ۱۵۷- ۱۸۷ -۲۳۴ -۲۴۲ -

۲۴۳ -۲۶۲ -۲۶۴ -۲۶۶ -۲۷۸ -

۳۱۸ -۴۲۴- ۴۵۷ -۴۶۳ -۴۷۰ -

۴۸۳ -۴۸۴ - ۵۶۰ -۵۶۴ -۵۸۵

۷۰۳ -۷۲۰

نجف قلي نوکر امیرالامرا علیمردان

۵۴۵ -۵۴۷

نجف علي ولد قزلباش خان ۷۴۹

سید نجابت ولد سید شجاعت خان

بارهه ۷۴۹

نذر محمد خان والی بلخ ۱۳- ۹۱-

۹۶- ۱۰۰ -۱۰۳ -۱۱۲ - ۱۵۲ -

۱۵۳ -۱۵۵ -۱۵۷ -۱۹۲ -۲۱۰ -

۲۲۹ -۲۵۱ -۲۵۲ -۲۵۳ -۲۵۴ -

۲۵۵ -۲۹۵ -۳۹۰ - ۴۰۱ -۴۳۵ -

۴۳۶ -۴۳۷ -۴۳۸ -۴۳۹ -۴۴۰ -

۴۴۱ -۴۴۲ -۴۴۳ -۴۴۶ -۴۴۷ -

۴۴۸ -۴۵۰ - ۴۵۱ -۴۵۲ -۴۵۴ -

۴۵۵ -۴۵۶ -۴۵۸ -۴۶۰ -۴۶۳ -

۴۶۵ -۴۸۲ -۴۸۳ -۵۰۴ -۵۲۰ -

۵۲۵ -۵۲۷ -۵۲۸ -۵۲۹ -۵۳۰ -

۵۳۴ -۵۳۵ -۵۳۶ -۵۳۷ -۵۳۸ -

۵۴۰ -۵۴۲ -۵۴۳ -۵۴۴ -۵۴۵ -

۵۴۸ -۵۵۱ -۵۵۲ -۵۵۳ - ۵۵۵

۵۵۷ -۵۵۹ -۵۷۰ -۵۷۲ -۵۷۶ -

۵۷۸ -۵۷۹ -۵۸۱ -۵۸۲ -۵۸۴ -

۵۸۵ -۵۹۶ -۶۰۰ -۶۰۱ -۶۰۵ -

۶۱۰ -۶۱۱ -۶۱۲ -۶۲۰ -۶۲۵ -

۶۳۴ -۶۳۷ -۶۳۸ -۶۵۸ -۶۶۲ -

۶۶۴ -۶۶۵ -۶۶۶ -۶۶۷ -۶۸۶ -

۶۹۸ -۷۰۰ - ۷۰۷ - ۷۰۸

نذر بیگ طغائي امام قلي خان ۱۵۲-
۲۰۵-۲۱۳-۲۲۵-۲۵۶
نذر میر شکار نذر محمد خان ۱۵۳
نذر یساول ملازم نذر طغائي .. ۱۹۶
نذر بے طغائي امام قلي خان ۲۲۵ -
۲۵۵ - ۵۳۰
نذر شوایت ۴۴۸ - ۴۷۹ - ۴۸۱ -
۴۹۱ - ۴۹۲
نذیر بیگ عبدالله خاني .. ۴۸۵
نذر بیگ سلدوز ۵۵۴ -۶۷۹ - ۷۴۶
نرسنگهداس ولد دوارکاداس ۳۸۷ -۷۳۹
راوت نراین داس سیسودیه ۴۸۵ -
۵۹۵ - ۷۴۳
نصیراي شیرازي ۵۴۶
نصیرا برادر حکیم رکناي کاشي ۶۲۹
نصیب سراني قدیمي ۷۳۴
نصرالله عرب ۷۴۲
نصرالدین محمود ۷۴۳
شیخ نظام الدین بداوني مولد دهلوي
منشاء ۵
نظر بهادر خویشگي ۳۸ -۵۲- ۱۵۴ -
۲۱۷ - ۲۱۸ - ۲۳۹ - ۲۴۱ - ۲۶۴ -
۲۶۶ -۲۸۵ -۲۹۳ -۳۳۶ - ۴۲۴ -
۴۸۴ -۶۳۳ - ۷۲۳
نظر بیگ برادر زادۂ یلنگتوش ۵۸
نظر بیگ قدیمي ۵۸
نظام الملك بے نظام ۱۶۶
نظر بیگ ملازم محمد اورنگ زیب
۱۷۰ - ۲۲۱
قاضي نظاما ۲۴۱- ۵۴۰ -۶۱۵- ۷۵۲
نظر بے بروتي ۲۵۵ - ۴۳۶ - ۴۴۷ -
۴۴۹ -۴۵۴ -۴۵۵ -۴۵۶
نظر بهادر ۲۹۴ - ۳۱۰ -۴۵۷ -۴۷۹ -
۵۶۴ -۶۷۲ -۶۷۳
نظر بیگ کلباد ۳۳۴
نظر ایشك آقاباشئ امام قلي خان
۴۴۵
نظر یساول ۴۵۴
نظام میواتي .. .. ۵۶۵ - ۶۱۶
نظر مینك ۶۴۴

نظام بیگ ۶۵۱
نظر قطغان ۷۰۱
نعیم بیگ .. .. ۱۶۸ - ۷۴۸ -
میر نعمت الله ولد میر ظهیرالدین
علي ۳۷۴ - ۷۵۱
نقدي بیگ نوکر علیمردان ۳۴ -۳۸ -
۳۹ - ۹۴ - ۹۵ - ۱۷۰
نقدي خان شاملو پدر زن جاني خان
۱۸۸
میر نورالله هروي ۹۴- ۱۵۱- ۵۷۹ -
۷۲۳
نور بیگ گرز بردار ۹۴
مرزا نودر پسر مرزا حیدر پسر مرزا
مظفر صفوي ۹۹ - ۱۵۷ - ۴۲۶ -
۴۷۰-۴۷۱ - ۴۸۰-۴۸۶ -۵۱۲ -
۵۲۰ -۵۲۱ -۵۲۲ - ۵۲۳ -۵۶۱
۶۰۵ -۷۰۳ -۷۲۲
سید نورالعیان ۱۳۴- ۲۱۶ - ۲۲۸ -
۲۸۱ -۲۹۳- ۲۹۴ -۴۸۴ -۵۵۰ -
۷۳۵
نورالدوله ولد میر حسام الدین آنجو
۱۶۴ - ۲۰۱ - ۲۲۶ - ۶۰۶ - ۷۳۶
نورالحسن بخشي ۲۴۵-۳۴۸-۴۸۵ -
۵۰۱- ۵۶۴- ۶۴۵- ۶۴۶- ۶۴۷ -
۶۴۸- ۶۴۹ - ۶۵۰ - ۷۳۶
نورمحل دختر اعتمادالدوله همشیرهٔ
حقیقیهٔ آصف خان زوجهٔ جهانگیر
شاه جنت مکاني ۴۷۵
نوازش خان ۵۱۱ -۶۰۹- ۶۷۹ - ۷۳۲
خواجه نورالله ولد خواجه عبدالغفار
۶۰۹ - ۶۱۱ - ۷۵۲
نیك نام عم بهادر خان ۵۵۰- ۵۵۴-
۶۱۵ - ۶۴۲- ۶۴۳- ۷۴۳

* مواضع *

ناسك ۱۰۶
ناکهان ۲۵۵
ناگور .. .. ۳۸۲ - ۳۸۹
نارین .. .. ۵۲۵ -۵۲۶ - ۵۶۵
نجابت پور ۲۰
ندربار ۱۰۶

نغر .. .. ۱۳ - ۱۴
نکرونه سور ۲۸۷
نگرچند ۳۳۰
نندن پور ۲۰۵
باغ نورمنزل .. .. ۹ - ۱۰ - ۳۴۹
نوشهرة ۱۴۰-۱۴۳-۱۴۴-۱۴۵-۲۱۱ -
۲۱۲ - ۴۶۹
نور پور ۱۶۹ - ۲۶۱ - ۲۶۲ - ۲۶۴ -
۲۶۸ -۲۷۴ -۲۷۸ -۲۸۷ -۲۸۸ -
۳۱۸
نواگر .. .. .. ۲۳۱ - ۲۳۲
نورپورا ۳۳۰
نوبهار ۴۶۲
نیسه ۲۸۷
نیشا پور ۲۹۲
نیلبر ۵۲۶
نیمله ۶۰۳

* قلع *

حصن نرور ۱۷۴
قلعهٔ نوزاد ۶۲
قلعهٔ نوح ۶۲
حصن نور ۲۶۱
قلعهٔ نورپور ۲۶۶ - ۲۷۲ - ۲۷۷ -
۲۷۸ -۲۸۷
قلعهٔ نیچاره ۶۲

* بحار *

آب نیلاب ۱۴۰- ۱۵۹- ۲۹۵ -۲۹۶ -
۵۰۳ - ۶۰۴ - ۶۰۵ - ۶۴۰

* حرف واو - کسان *

مرزاوالي .. ۱۳۰- ۳۷۱ -۲۲۷
وزیرخان ۲۹ - ۳۸ - ۱۲۲ - ۱۲۷ -
۱۲۹ - ۱۴۱ - ۱۵۸ - ۱۷۶ - ۱۸۱ -
۱۹۷ - ۲۱۳ - ۲۱۵ - ۲۴۱ - ۷۱۹ -
۷۵۶ - ۷۵۷
(خواجه وفا) ۴۸۱
وقاص حاجي مخاطب به شاه قلي خان
۱۲۲ - ۱۳۱ - ۵۲۸
سید ولي .. .. ۱۳ - ۴۳ - ۴۸
ولي محمد خان ۵۸۲
ولي معلدار خان دکني .. ۷۳۱

* مواضع *

بلدهٔ وان ۱۵

وزیرآباد ۲۱۳

* قلع *

حصن وان ۱۵

قلعهٔ وابستان ۶۲

قلعهٔ وزکان ۶۲

* حرف هاء - کسان *

هاشم کاشغري ۴ - ۴۸۶ - ۵۶۵ - ۵۷۰ - ۵۹۵ - ۶۰۵

هادي داد برادر رشید خان ۹۹ - ۷۳۲

هاشم خواجه .. .. ۲۲۷ - ۴۱۵

هامون .. .. ۳۶۹ - ۴۰۸ - ۴۰۹

میرهاشم ۴۸۹

ها باجي دکني ۷۲۸

هدایت الله جان نثار خار .. ۱۸۷

میرهدایت الله ولد سیداحمد قادري ۶۸۴ - ۷۳۷

هري سنگهه پسر راورتن ۲۲

هري سنگهه ولد کشن سنگهه راتهور ۲۳ - ۳۷ - ۱۰۱ - ۱۸۱ - ۲۲۶ - ۲۴۰ - ۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۷۳ - ۷۳۱

هرناتهه مهاپاتر ۱۷۷

هري سنگهه ولد تلوک چند ۲۸۹

هزار میر اورک زئي ۱۳

سید هزبر خان .. .. ۳۸ - ۷۲۴

هشیار خان ۱۲۲

همت سنگهه ۴۳

همت خان ۵۳ - ۱۷۳ - ۲۳۰ - ۵۶۵ - ۷۳۵

همایون شاه جنت آشیاني ۱۱۲ - ۳۲۰ - ۴۱۰

همیرسنگهه ولد ایسرداس سیسو دیه ۴۲۶ - ۴۸۴ - ۶۸۴ - ۷۴۷

هوشنگ خلف شیخ علاء الدین ۶۷

هوشدار پسر ملتفت خان ۶۰۳ - ۷۴۶

* مواضع *

هارا ۲۸۷

هرات .. .. ۳۰۰ - ۵۰۴ - ۶۶۲

هردوار .. .. .. ۳۳۴ - ۳۳۶
هفت چنار ۲۰۴
همدان ۱۹۰
هندوکوه ۴۶۲
هیرة پور ۸۱ - ۲۱۲ - ۴۶۸ - ۴۶۹

* قلع *

قلعهٔ هانگدهه ۱۰۶
قلعهٔ هرگدهه ۱۰۶
قلعهٔ هزیائي ۶۲
قلعهٔ هزار اسپ ۶۲
قلعهٔ هزار جفت ۶۲
قلعهٔ هوله رباط ۶۱
قلعهٔ هیرمنداب .. .. ۵۵ - ۶۲

* بحار *

آب هیرمند ۴۶ - ۵۰ - ۵۱ - ۵۲ - ۱۷۲ - ۴۰۱

* حرف یاء - کسان *

یادگار بیگ ایلچی داراي ایران ۹۳ - ۹۴ - ۹۵ - ۹۷ - ۹۹ - ۱۰۱ - ۱۰۳ - ۱۰۵ - ۱۲۴
یادگار بیگ برادر زادهٔ نذر بیگ ۱۱۷
یادگار بیگ جان نثار خان ولد زبردست خان ۴۳۴ - ۴۷۰ - ۴۷۴ - ۴۷۷ - ۴۷۸ - ۴۸۸
یادگار اویرات دیوان بیگي ۵۳۵ - ۵۵۱
خواجه یادگار ۶۴۹
یادگار برادر باقي دیوان بیگي ۶۵۸ - ۶۶۴ - ۶۶۷
یادگار مکریت توقابه ۶۹۸
یادگار ارلات ۷۴۳
یار بیگ جامي ۷۵۰
یحیی ولد سیف خان ۹۸ - ۱۹۸ - ۳۴۸ - ۳۸۶ - ۷۳۶
میر یحیی کابلي .. ۱۲۹ - ۳۴۸
میر یحیی شاعر .. ۱۸۰ - ۷۵۸
شیخ یحیی گیلاني ۵۰۲
یزداني ولد مخلص خان .. ۷۴۴
یعقوب کشمیري .. .. ۱۳ - ۵۳
مولانا یعقوب چرخي ۳۱۱
یعقوب چورة باشي تباي .. ۵۵۱

یعقوب بیگ توپچي باشي .. ۶۰۸
یعقوب بیگ منقط ۷۴۹
یعقوب بیگ ولد شاه بیگ خان ۷۵۱
یکه‌تاز خان ۱۲۸-۱۵۱- ۲۹۳ -۳۹۹ -
۷۲۹
خواجه یکدل خان .. ۱۶۸- ۷۳۷
یلنگتوش انالیق والیء بلخ ۹۳- ۱۴۸-
۴۰۱ -۴۳۷- ۴۳۸- ۴۳۹ - ۴۴۱ -
۴۴۲ -۴۴۳ - ۴۴۵ - ۴۴۹ - ۴۵۰ -
۵۲۳ -۵۴۳- ۶۹۶ - ۷۰۱
یوسف محمد خان تاشکندي ۲۲ -
۳۵ -۴۲ -۵۴- ۵۸ -۱۲۲- ۱۲۸ -
۱۳۱ -۱۵۰ -۱۵۵- ۷۲۲
یوسف بیگ کابلي .. ۴۴ - ۴۸
یوسف سلطان چمش‌گزک .. ۴۴
یوسف خواجه ۱۲۸ - ۲۰۵ -۶۲۶
یوسف آقا غلام علیمردان خان ۲۲۳-
۴۷۵ - ۶۲۸ - ۷۴۴
یوسف خویش محمد خان نیازي
۷۴۷

* مواضع *

یزد ۶۱۹
یمن .... ۱۶۴ - ۱۶۵
ینکیء ارق ۶۱۴- ۶۱۵ - ۶۹۸ - ۶۹۹
یولبوغه .. .. .. ۶۸۷ - ۷۰۱
ییلاق بے نظیر سنگ سفید ۲۰۱
ییلاق گودي مرگ ۴۳۲

بتمام رسید

INDEX

OF

NAMES OF PERSONS

AND

GEOGRAPHICAL NAMES

OCCURRING IN THE

BADSHAHNAMAH,

BY

ABDUL HAMID I LAHORI.

BY

MAULAVI ABDUR RAHIM

CALCUTTA MADRASAH.

CALCUTTA:

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

1872.

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_228431

UNIVERSAL
LIBRARY

جلد دوم

بادشاهنامه

تصنیف

ملا عبد الحمید لاهوری المتوفی سنه ۱۰۶۵ هجریه

در

احوال ابو المظفر شهاب الدین محمد شاهجهان بادشاه

باهتمام

اشیاتک سوسیٹی بنگاله

و تصحیح

مولوی کبیرالدین احمد و مولوی عبد الرحیم متعلقین

مدرسه کلکته

در

کالج پریس چاپ شد

کلکته سنه ۱۸۶۷ ع

فهرست جلد اول بادشاه نامه

حصهٔ اول

حمد و نعت ۱

تمهید کلام ۳

گذارش باعث نگارش کتاب ۹

زایچهٔ طالع ابو المظفر شهاب الدین محمد شاهجهان بادشاه.. ۱۲

ذکر آبای شاهجهان بادشاه ۴۱

ذکر امیر تیمور صاحب قران ۴۳

ذکر اولاد امیر تیمور ۴۵

ذکر میرزا میران شاه .. .. ایضا

ذکر سلطان محمد میرزا ۴۶

ذکر سلطان ابو سعید میرزا .. .. ایضا

ذکر عمر شیخ میرزا .. .. ایضا

ذکر ظهیر الدین محمد بابر فردوس مکانی ۴۷

نقل فتحنامهٔ بابر شاه که مشعر ظفر بر رانا سانکا است .. ۴۸

شرح ارتحال محمد بابر بادشاه ۶۰
ذکر نصیر الدین محمد همایون جنت آشیاني ۶۳
ذکر جلال الدین محمد اکبر عرش آشیاني ۶۶
بفرزندي گرفتن اکبر بادشاه شاهجهان را ۶۷
ذکر نور الدین محمد جهانگیر جنت مکاني ۶۹
ذکر فتنه شهریار و بلاقي بعد وفات جهانگیر بادشاه ۷۰
شرح احوال خواجه معین الدین قدس سره ۸۱
شرح احوال تخت نشینی شاهجهان بادشاه ۸۲
عبارت سکهٔ شاه جهان بادشاه ۹۱
محامد ارجمند بانو الملقب بممتاز محل زوجهٔ شاهجهان
و جهان آرا بیگم دختر شاه ۹۳
ذکر مساوات عدد (اني جاعل في الارض خلیفه) با عدد
(شاهجهان بادشاه غازی) و دیگر ماده های تاریخي . ۹۴
القاب سلاطین تیموریه ۹۵
شرح انعامات بشاهزادگان وغیره ۹۶
زایچهٔ طالع جلوس اول شاهجهان ۹۷
شرح مراکز بیوت دوازده گانه ۹۹
ذکر منع سجده برای بادشاه که منجملهٔ آئین اکبري بود ۱۱۰
نقل فرمان بنام یمین الدوله آصف خان ۱۱۴
گذارش نوازشهای شاهي باسرا و منصب داران که روز
جلوس حاضر بودند ۱۱۵
اسامی امرای عهد شاهزادگي که بعد جلوس بپایهٔ والا رسیدند ۱۲۲

اسامی امرای عهد شاهزادگی که قبل جلوس جان در باختند ۱۲۳
اسامی منصبداران عهد جهانگیری و عزل و نصب شان ۱۲۵
گذارش آغاز تاریخ جلوس شاهجهانی ۱۲۶
حلیهٔ شاهجهان بادشاه ۱۲۹
گذارش اختی از عبادات و عادات شاهجهانی ۱۳۵
بیان قسمت ارقات شبا روزی ۱۴۲
تعریف اکبر آباد و عمارات آن ۱۵۴
احوال دریای جون ۱۵۷
تادیب و تنبیه رانا امر سنگه ۱۶۱
رسیدن شاهزادگان و یمین الدوله از لاهور به اکبر آباد .. ۱۷۷
جشن نوروز (۱۲ رجب سنه ۱۰۳۷) ۱۸۶
عنایت جاگیر پنجاه لک روپیه به یمین الدوله ۱۹۳
رحلت بادشاهزاده ثریا بانو بیگم ۱۹۶
ولادت بادشاهزاده سلطان دولت افزا ۱۹۸
رحلت بادشاهزاده سلطان لطف الله .. .. .. ایضا
آمدن نذر محمد خان والی بلخ و بدخشان بهوس تسخیر
کابل - و برگردیدن او - و نبذی از احوال او و برادر
کلانش امام قلی خان والی توران ۲۰۶
احوال نذر محمد خان و امام قلی خان ۲۱۶
تعمیر ایوان پیش جهروکه ۲۲۱
ایلچی فرستادن نزد امام قلی خان والی توران ۲۳۱
نقل مراسلهٔ شاهجهان بامام قلی خان ۲۳۴

رفتن شاهجهان بشکار بسمت گوالیار و تنبیه ججهار سنگه ۲۳۷
جشن وزن قمري (سلخ ربیع الاول ۱۰۳۸) .. . ۲۴۳
تتمهٔ داستان ججهار سنگه ۲۴۶
دست باز کشیدن نظام الملک از بالاگهات ۲۴۸
آغاز دوم سال (غرهٔ جمادي الثانیه ۱۰۳۸) ۲۵۲
جشن نوروز (۴ رجب ۱۰۳۸) ۲۵۶
تفویض وزارت بعلامي افضل خان ۲۵۷
وفات شاهزاده دولت افزا ۲۵۹
تاخت لشکر خان بر بامیان ۲۶۰
رسیدن بحري بیگ سفیر شاه عباس بادشاه ایران .. ۲۶۱
احوال شاه عباس ۲۶۲
عفو تقصیرات خواجه صابر نصرت خان ۲۶۶
مقدمهٔ فیل سفید ۲۶۷
ذکر دو زنار دار که ده بیت بیک شنیدن یاد میگرفت .. ۲۶۸
فرار پیر خان خان جهان لودي ۲۶۹
رخصت بحري بیگ سفیر ایران ۲۸۱
نامهٔ شاهجهان بشاه صفي والیٔ ایران ۲۸۲
جشن قمري وزن (۷ ربیع الثاني سنه ۱۰۳۹) ۲۸۸
بقیهٔ احوال خان جهان لودي ۲۸۹
رفتن شاهجهان بجنگ خانجهان و نظام الملک ۲۹۰
آغاز سوم سال (غرهٔ جمادي الثانیه ۱۰۳۹) . .. ۲۹۲
جشن وزن شمسی (۳جمادی الثانیه ۱۰۳۹) .. .. ایضا

تعین عساکر بتنبیه نظام الملک و خانجهان ۲۹۳
جشن نو روز (۸ شعبان ۳۹ ۱۰) ۲۹۷
کشته شدن جادون رای ۳۰۸
فیروزي یافتن سعید خان در پیشاور ۳۱۱
فرستادن آصف خان بسرداری همگی عساکر بالا گهات ۳۱۸
جشن وزن قمري (۹ ربیع الثانی ۱۰۴۰) ۳۲۰
تاختن اعظم خان بر خان جهان خان ۳۲۱
فتح قلعهٔ منصور گڑهه ۳۳۲
رفتن خانجهان و دریا خان بسمت مالوه ۳۳۴
آغاز چهارم سال (غرهٔ جمادي الثانیه ۱۰۴۰) ۳۳۷
کشته شدن دریا خان ۳۳۸
فتح قلعهٔ دهارور ۳۳۹
جشن وزن شمسي (اول رجب ۱۰۴۰) ۳۴۷
کشته شدن خان جهان لودي ۳۴۸
تتمهٔ داستان اعظم خان و نظام الملک ۳۵۴
احوال قحط عظیم در همگي بلاد دکن و گجرات .. : ۳۶۲
جشن نو روز (۱۷ شعبان ۱۰۴۰) ۳۶۴
رسیدن ایلچی ایران بخدمت شاهجهان ۳۶۵
فتح قلعهٔ ستونده ۳۷۰
فتح قلعهٔ قندهار متعلق تلنگانه ۳۷۴
وفات ممتاز محل و ذکر احوالش و دیگر ازواج و اولاد شاهجهان ۳۸۴
رخصت ایلچی ایران و حکم ماندن او در اکبرآباد تامراجعت

شاهجهان ۳۹۷
جشن وزن قمری (۸ ربیع الثانی ۱۰۴۱) ۳۹۸
فرستادن نعش ممتاز محل باکبرآباد ۴۰۲
فرستادن آصف خان ببالاگهات برای تنبیه محمد عادلخان ۴۰۴
آغاز پنجم سال (غرهٔ جمادی الثانیه ۱۰۴۱) ۴۰۸
جشن وزن شمسی (۳ رجب ۱۰۴۱) .. .. .. ایضا
جشن نو روز (۲۸ شعبان ۱۰۴۱) ۴۱۸
زینهاری شدن شیرخان ترین زمیندار فوشنج ۴۱۹
مراجعت شاهجهان از برهانپور باکبرآباد ۴۲۱
داخل شدن شاهجهان در اکبرآباد ۴۲۸
بمکتب رفتن شاهزاده مراد بخش ۴۳۰
مراجعت میر برکه که بسفارت عراق رفته بود ۴۳۱
رسیدن ایلچی والی بلخ .. .. ایضا
تسخیر بندر هوگلی و استیصال فرنگیان و نبذی از احوال
سانگانون ۴۳۳
جشن وزن قمری (۸ ربیع الثانی ۱۰۴۲) ۴۴۰
فتح قلعهٔ کالنه ۴۴۱
آغاز سال ششم (غرهٔ جمادی الثانیه ۱۰۴۲) .. ۴۴۸
فتح قلعهٔ کهاتا کهیری از توابع مالوه ۴۴۹
جشن وزن شمسی (۱۲ رجب ۱۰۴۲) ۴۵۰
جشن ازدواج شاهزاده محمد دارا شکوه ۴۵۲
جشن ازدواج شاهزاده محمد شاه شجاع ۴۶۰

فرستادن تربیت خان نزد نذر محمد خان والی بلخ ۴۶۵
نقل نامه بنام والی بلخ ۴۶۶
جشن نو روز (۹ رمضان ۱۰۴۲) ۴۷۳
احوال خواجه ابو الحسن .. .. ایضا
فرستادن خواجه قاسم بسفارت ایران ۴۷۷
نقل نامه بنام والی ایران ۴۷۸
مقابله کردن شاهزاده اورنگ زیب با فیل ۴۸۹
فتح قلعهٔ دولت آباد ۴۹۶
رسیدن چار صد اسارای فرنگي در حضور ۵۳۴
فرستادن شاهزاده محمد شجاع بصوب دکن ۵۳۶
جشن وزن قمري (۱۱ ربیع الثانی ۱۰۴۳) ۵۴۱

حصهٔ دوم

آغاز سال هفتم از دور اول (غرهٔ جمادی الثانیه ۱۰۴۳) .. ۱
جشن وزن شمسي (۲۶ رجب ۱۰۴۳) ۳
تولد دختر شاهزاده دارا شکوه ۳
سفر شاهجهان از اکبر آباد بسمت پنجاب .. .. .. ایضا
جشن نو روز (۲۱ رمضان ۱۰۴۳) ۸
وفات دختر شاهزاده دارا شکوه ۹
رفتن شاهجهان بکشمیر جنت نشان و احوال راه و ازهار و
انهار و باغات آن ۱۵

تولد دختر شاهزاده محمد شجاع ۳۲
نهضت شاهزاده محمد شجاع برای تسخیر قلعه پرینده ۳۳
مراجعت شاهجهان از کشمیر بلاهور ۴۸
جشن وزن قمری (۷ ربیع الثانی ۱۰۴۴) ۵۳
آغاز سال هشتم از دور اول (اول جمادی الثانیه ۱۰۴۴) .. ۶۲
جشن وزن شمسی (۳شعبان ۱۰۴۴) ۶۷
مراجعت شاهجهان از لاهور باکبر آباد ۷۰
جشن نوروز (غرهٔ شوال ۱۰۴۴) ۷۷
ساختن تخت مرصع قیمتی صد لک روپیه ۷۸
آمدن سفیر نذر محمد خان والی بلخ ۸۸
بدست آوردن نجابت خان بعضی از قلاع زمیندار سرینگر
و ناکام مراجعت نمودن از سوء تدبیر ۹۰
تعین عساکر شاهی باستیصال ججهار سنگه بندیله و
بکرماجیت پسرش ۹۴
جشن وزن قمری (۸ ربیع الثانی ۱۰۴۵) ۱۰۳
سفر شاهجهان بسیر دولتاباد وعزم تسخیر دیگرقلاع نظام الملک ۱۰۴
کشته شدن ججهار سنگه و بکرماجت و بدست آمدن قلاع
و دفاین او ۱۰۶
آغاز سال نهم از دور اول (غره جمادی الثانیه ۱۰۴۵) ۱۲۰
جشن وزن شمسی (۱۰ شعبان ۱۰۴۵) ۱۲۴
نقل فرمان بعادل خان ۱۲۶
نقل فرمان بقطب الملک ۳۰

مالش ساهو و دیگر نظام الملکیه و افتتاح سایر قلاع نظام الملک ۱۳۵
جشن نوروز (۱۲ شوال ۱۰۴۵) ۱۴۱
آمدن سفیران عادل خان ۱۴۳
رسیدن سفیران شاهی نزد عادل خان ۱۴۴
ذکر فتوحاتیکه سرداران شاهي را روی نمود ۱۴۵
ذکر دستبرد های سید خانجهان ۱۵۵
نقل فرمان مشتمل بر عهد و پیمان بنام عادل خان .. ۱۶۷
نقل عرضه داشت عادل خان ۱۷۴
نقل انقیاد نامهٔ قطب الملک ۱۷۸
عزیمت شاه جهان از دولت آباد بسمت ماندو .. . ۲۰۲
سواد عهد نامهٔ شاه جهان بنام عادل خان ۲۰۳
گرفتار شدن بایسنغر جعلي و کشته شدن او .. : .. ۲۰۶
جشن وزن قمري (۷ ربیع الثاني ۱۰۴۶) ۲۰۸
نقل عهد نامهٔ شاه جهان بنام قطب الملک .. . ۲۱۰
سواد عرضه داشت قطب الملک ۲۱۱
مراجعت شاه جهان از ماندو براه اجین ۲۱۶
مفتوح شدن حصار اودگیر ۲۱۷
اغاز سال دهم از دور اول (غرهٔ جمادي الثانیه ۱۰۴۶) ۲۲۲
تعین افواج بر سرزبان دهندهیره ۲۲۳
تتمهٔ احوال خان جهان بعد فتح اودگیر ۲۳۰
وصول شاه جهان بدار الخلافه اکبر آباد ۲۳۵
تعمیر قصر شاهی آگره .. .. ایضا

بیان ایوان ملکهٔ دوران ۲۴۱
جشن وزن شمسي (۱۹ شعبان ۱۰۴۶) .. .. .. ایضا
کشتن و قاص جاجي بهوپت مرزبان جمو را ۲۵۰
رسید شاهزاده اورنگ زیب از دولت آباد حسب الحکم
بادشاه برای کتخدائي ۲۵۵
رفتن سفیر شاه جهان نزد شاه صفي والیٔ ایران ۲۵۷
نقل نامهٔ شاه جهان بشاه ایران .. .. ایضا
جشن کتخدائی شاهزاده محمد اورنگ زیب ۲۶۶
بیاسا رسیدن پرتاب اجینیه ۲۷۱
جشن عید روز تیراز ماه تیر ۲۷۵
جشن و زن قمری (۲ ربیع الثانی ۱۰۴۷) ۲۷۷
رفتی ظفرخان صوبه دار کشمیر بتسخیر تبت ۲۸۱
کفیت ملک تبت ۲۸۶
ذکر کتاب واقعات تیموری ۲۸۸
مناصب شاهزادگان ۲۹۲
فهرست منصب داران از نهه هزاری تا پانصدی .. ایضا
نگارش احوال مشایخ و غیرهم ۳۲۸
طبقهٔ مشایخ .. .. ایضا
سید محمد رضوي .. .. ایضا
میان میر ۳۲۹
سید جلال ۳۳۱
خواجه خاوند محمود ۳۳۲

خواجه اسحاق ده بیدي .. .. ایضا
ملا شاه بدخشی ۳۳۳
ملا خواجه .. .. ایضا
شیخ بلاول قادري ۳۳۴
شیخ پیر .. .. ایضا
میر حسام الدین بدخشی ۳۳۵
ملا صحب علي سندی .. .. ایضا
شیخ ابو المعالی ۳۳۶
شیخ ناظر ۳۳۷
طبقهٔ فضلا ۳۳۹
ملا محمد فاضل ۳۴۰
ملا عبد الحکیم سیالکوٹی .. .. ایضا
شیخ عبد الحق دهلوي ۳۴۱
ملا یوسف لاهوری ۳۴۲
ملا عبد السلام دیوي .. .. ایضا
قاضی محمد زاهد کابلي ۳۴۳
قاضي محمد اسلم .. .. ایضا
قاضي محمد سعید کرهرودي ۳۴۴
ملا میرک شیخ هروي .. .. ایضا
ملا عبد اللطیف سلطان پور .. .. ایضا
میر محمد هاشم ۳۴۵
طبقه اطبا ۳۴۶

حکیم صدرا ۳۴۷
حکیم ابوالقاسم ۳۴۸
حکیم رکنا کاشی ۳۴۹
حکیم مومنای شیرازی .. .. ایضا
حکیم فتح الله شیرازی ۳۵۰
مقرب خان .. .. ایضا
شیخ قاسم .. .. ایضا
طبقهٔ شعرا ۳۵۱
حاجی محمد جان قدسی .. .. ایضا
ابو طالب کلیم ۳۵۳
سعیدای گیلانی ۳۵۶
شیدا ۳۵۸

تم الفهرس

بسم الله الرحمن الرحيم

سپاس والا اساس دادار کار ساز - و کردگار بي انباز - را که بمددگاری اندیشهٔ سخن سنج - و دستیاری خامهٔ سحر آهنج - نگارش نیرنگی اقبال جهان کشای شاهنشاهي - و شگرفی دولت گیتي آرای ظل اللهي . یعني احوال مقدس نخستین دور از جلوس اقدس - که وقایع ده سالهٔ سلطنت ابد میعاد خدیو زمین و زمان - و خداوند مکین و مکان - است - بهزاران خجستگي - و فراوان فرخندگي - حسن انجام گرفت * ني ني کو اندیشه و کدام خامه - نه آنرا در خور این کار بزرگ بضاعتی - و نه این را باندازهٔ چنین شغل سترگ استطاعتي - این همه از انوار نظر خورشید اثر پادشاه کان دستگاهست - و آثار تربیت اکسیر مرتبت شهنشاه فلک بارگاه * ازان سنگ بي رنگ فطرتم شعلهٔ حسرت در دل یواقیت آبدار بر افروخته - و ازین ارزیز ناچیز طینتم زبانهٔ رشک در جان تبر مسبوک بر افراخته * انفتاح معضلات امور بتوجه دشوار کشاي آن صورت لطف رباني که زمانه بخواهش او کارگذار است - و چرخ بفرمان او در گیر و دار - منوط است * و انحلال مشکلات شیون بنظر عنایت آن معنی رحمت سبحاني که گردش فلک بکام اوست - و آرام زمین بآرام او - مربوط *

سخن اینست وگرکس به ازین داند گفت
گو بیا اینک ارکان و بزرگان دیار
حاش لله که نه من بنده همي گویم زان
که چرا یار نبود این سخنم یا پیرار
اینهم اقبال شه است ورنه تو میداني نیک
که چو من شاخ کهن میوه کجا آرد بار

اکنون که گلگون تیزگام آسمان خرام خامه در مضمار نگارش وقایع نخستین سال از دور دوم جلوس آبد پیوند خاقان قیصر غلام - و خدایگان سلیمان احتشام - بجولان در آمده - اگر روزگار بیوفا سازگاري کند - و زندگی گریز پا پایداري - این صحیفهٔ اقبال را که جلد ثانی پادشاهنامهٔ نامي است - بنهجی که دشوار پسندان کار گاه سخن طرازي را بحیرت اندازد - و به نمطی که جادو گران کارخانهٔ معني پردازي را بغیرت - بزیور حسن اختتام مزین گردانم - و بطفیل گذارش وقایع درین نگارین نامه که تمیمهٔ گردن هوشیاري - و تعویذ بازوي جهانداریست - نامم که بگم نامي نامور بود بسان صیت مکارم و صورت مفاخر اولیای این دولت فزاینده مشهور جهان گردد - و بختم که بناکامي در آفاق سمر بود چون دولت اصفیای این سلطنت پاینده محسود جهانیان - ایزد عطیه بخش این ناگزیر امن و امانی - و نا گزران دولت جاوداني - را بطول عمر - و طیب عیش - و نشر مفاخر - و حشر عساکر - و جمع بلاد - و قمع اضداد - کامگار صورت و معني داشته سایهٔ آسمان پایهٔ این آفتاب سپهر جهانداري بر ادانی و اقاصي ممدود و مبسوط داراد *

آغاز سال اول

دزم در ازادوار خلود اثار جلوس مقدس

روز سه شنبه غرهٔ جمادي الثانيه سال هزار و چل و هفتم مطابق بيست و هشتم مهر نخستين سال از دوم دور جهان افروزي جلوس عالم آراي خاقان معدلت پيرا آغاز شد - نسيم اقبال باهتزاز در آمد - غنچهٔ كامراني بشگفت - دلهاي زمانيان مانند كف دريا سان خديو اقبال منبسط گشت - درين تاريخ شاه نواز خان قوش بيگي را چون لوازم شكار فعل كه چگونگي آن در وقايع سنهٔ هشت گذارش يافته نيكو سرانجام داده بود - بعنايت خلعت خاصه و اسپ از طويلهٔ خاصه با زين مطلا و فيل از حلقهٔ خاصه بر نواختند *

چهارم [جمادي الثاني] دو داماد احداديكي محمد زمان پور پير داد دوم صاحب داد با قادر داد ولد محمد زمان و نواسهٔ احداد و علائي زن احداد والدهٔ عبدالقادر خواهر رشيد خان ولد جلاله و گروهي ديگر از همرهان عبدالقادر كه در صوبهٔ كابل گرد فتنه مي انگيختند - و پس از فرو رفتن عبد القادر سعيد خان همهٔ اينان را بسعي و تدبير بدست آورده روانهٔ درگاه آسمان جاه ساخته بود بآستان معلي رسيدند - بادشاه جرم پوش عذر نيوش محمد زمان و صاحب داد را بمرحمت خلعت و اسپ - و ديگران را بعنايت

خلعت بر نواخته نزد رشید خان که این عم اجداد است - و خدمت نظم ولایت تلنگانه باو مفوض - و از سعادت یاوری و حسن عقیدت بوالاپایهٔ امارت رسیده - فرستادند - و کفالت اینان برو مقرر گردید*

نهم [جمادي الثانیه] پسران راجه انوب سنگه که برخي از احوال او در نخستین جلد این سپاس نامه در اثناي گزارش سوانح سال ششم نگارش یافته پس از سپري شدن پدر باستلام عتبهٔ فلک رتبه ناصیهٔ طالع برافروختند - جیرام نخستین پسر بمرحمت خلعت و منصب هزاري ذات و هشتصد سوار از اصل و اضافه و خطاب راجگي و اسب وفیل - و چهار پسر دیگر او فراخور حال بمناصب سرافرازي یافتند *

چاردهم [جمادي الثانیه] دوآزده فیل پیشکش معتقد خان ناظم صوبهٔ اوریسه از نظر اشرف گذشت - ویک لك روپیه قیمت مقرر شد *

نوزدهم [جمادي الثانیه] حکیم صالح برادر حکیم فتح الله شیرازي که بتازگي از ایران آمده بود ناصیهٔ بخت بتقبیل آستان عرش مکان بر افروخت - و از پیشگاه نوازش بعنایت خلعت وانعام سه هزار روپیه کامیاب شده در زمرهٔ بندگان درگاه والا منخرط گشت*

بیستم [جمادي الثانیه] بسلالهٔ دودمان اصطفا سید جلال خلف الصدق سید محمد گجراتي - که لختي از سمو نسب و علو حسب و فضایل و کمالات او و نیاکان او در آخر جلد اول گذارش یافته - ده هزار روپیه - و به هاشم کاشغري دو هزار روپیه - و بزاهد بیگ کاشغري هزار روپیه - عنایت شد *

بیست و پنجم [جمادي الثانیه] عزت خان بمنصب دوهزاري

هزار و پانصد سوار - و عوض خان قاقشال بمنصب هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار از اصل و اضافه سرافراز گشتند *

غرهٔ رجب - لعل خان کالونت را که درین عهد سعادت مهد سرامد نغمه سرایان هندوستاني زبان است بمرحمت خلعت و خطاب گن سمندر بر نواختند - او داماد بلاس پسر تان سین است که حالش گزارش مي یابد - و طرز اورا از شاگردانش نیکو فرا گرفته - و در خواندن دهرپد های او بروش او عدیل ندارد - او چهار پسر دارد که هنگام خواندن با او انبازند - بهترین ایشها خوشحال است و بسرام - ایشان در خوانندگي قرین یکدیگرند - و نخستین چون فهمي و سلیقهٔ درستي دارد بنام نامیء خدیو اقبال تصنیفات مي بندد - اما سر دفتر مصنفان درین زمان عشرت آگین بهجت تزئین جگناتهه مهاکب رای است - اگرچه مدار استاني خوانندگان هندوستان بهشت نشان بر تصانیفي که آنرا گیت و چند و دهرو واستت گویند بود - لیکن از انرو که این نغمات شگرف آئین بزبان کرناتک شیوع داشت - و مردم این مرزمین از عدم ادراک معانیء آن بجز نغمهٔ و آهنگش در نمي یافتند - میر خسرو هزاره نژاد که از مریدان شیخ نظام الدین بداوني مولد دهلوي منشاء است - چهار گونه برسرائید - یکي قول که بقانون گیت مشتمل است بر عربي و فارسي بنظم یا به نثر - و بناء آن بر یک تال است یا دو یا سه یا چهار - دوم فارسي که اشعار فارسي با ترانه مبني بر یک تال فراهم آورده - سیوم ترانه که بی اشعار اساس آن بر یک تال گذاشته - چهارم تصنیفي است که بهندوستاني زبان برگزارده - و آنرا خیال

و امثال آن نامیده است - و خیال بیش از میر نیز یکچندی بر سرائیده اند - پس ازان راجه مان تونور که قلعهٔ گوالیار در تصرف او بود - و بر دقایق نغمات و تصنیفات هندوستان آگهی تمام داشت - معانی تازه بزبان گوالیار گزارش داده - طرز جدید درمیان آورد - تادرپادشاهت آن بر همگنان آسان گردد - و تصنیف متضمن ذکر کشن را که پیشوای دین کفره بود بشن پد نامید - و هرچه در ستایش دیگر بزرگان کیش یا تعریف ارباب ثروت یا تفصیل مراتب عشق فراهم آورد - استت و دهر پد - نا یک بخشوی کالونت که از تربیت کردهای راجه مان بود - دهر پد را بجزالت مضامین رنگین - وسلاست عبارات نوآئین - و حسن نغمهٔ دل نشین - و لطف تصرفات گزین - بپایهٔ کمال رسانید - چنانچه آهنگ بی همتائی او روزگار را درگرفت - رسائی آواز او بمرتبهٔ بود که برخلاف سائر نغمه سرایان که اقل مرتبه تا دو کس هم آواز نشوند نیکو نتوانند خواند - تنها درکمال خوبی و سیر آهنگی میخواند - و و شدّ بغایت بلند را که بزبان هندوستان ٹیپ خوانند - بنوعی ادا میکرد که دانایان دشوار پسند این فن تحسین و آفرین می نمودند - و متاثر میگشتند - و در وقت خواندن پکهاوج نیز مینواخت و در الاپ که ادای نغمهٔ صرف است - و هنگام سرائیدن بآن آغاز کنند - طرز یکتائی داشت - پس ازانکه راجه مان رخت هستی بر بست چندی با پسر او راجه بکرماجیت بسر برد - و چون قلعهٔ گوالیار با ولایتش از تصرف راجه بکرماجیت بر امد - نزد راجه کیرت سرزبان قلعهٔ کالنجر رفت - و درانجا نیز روزگار بکامروائی

گذرانید - آخر الامر سلطان بهادر گجراتي از شنیدن احوال غرابت اشتمال نایک فریفته گشته از راجه کیرت طلب نمود - و راجه کام و نا کام دل از نا یک بر گرفته پیش او فرستاد - سلطان بهادر برسیدن آن یگانهٔ زمانه نشاط بی پایان اندوخت - و نایک بقیهٔ عمر همانجا بسر آورد - بعد ازان آوای نغمهٔ دلکشای تانسین کلاونت گوالیاري که منظور شیخ محمد غوث بود گوش جهانیان برافروخت - او سابقا نزد راجهٔ ملک پته و قلعهٔ باندهو رام چند بکهیله اسباب کامیابي آماده داشت - چون یکتائي او درین فن دقیق در مجلس بهشت آئین پادشاه فلک بارگاه حضرت عرش آشیاني - که مجمع دانشوران روزگار - و مرجع هنرمندان هر دیار - بود - مکرر مذکور گردید - منشور طلب او مصحوب معتمدي نزد راجه فرستادند - راجه با وجود کمال خواهش ازروی فرمان پذیري تانسین را روانهٔ حضور گردانید - بعد ازانکه شرف آستانبوس دریافت - و نغمه پردازي و لطف آواز او خاطر اقدس را نشاط آگین ساخت - از پیشگاه عنایت مشمول نوازش بیکران فرموده نسبت بهمسران پایهٔ اعتبارش بر افزودند - امروز مدارخنیا گران هندوستان بهشت نشان بر تصانیف بخشو و تصانیف اوست *

درین تاریخ [غرهٔ رجب] میر خان میر توزک از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات و سه صد سوار مفتخر گردید *

هشتم [رجب] سرانداز خان قلماق بعنایت نقاره بلند آوازه گشت - چون بعرض اشرف رسید که مرشد قلي خان فوجدار مهترا و مهابن و کامان و پهاری در اثناي تاخت بریکی از مواضع رصیفهٔ

آن سرزمین که تمرد گزینان آن نحدود دران گرد آمده بودند برسیدن تفنگ جهان را پدرود نمود *

چاردهم [رجب] الله ودیردیخان را بفوجداري و تیولداری آن محال برنواخته دستوري دادند *

هفدهم [رجب] راجه بیتهلداس از دهندهیره که بطریق وطن باو مرحمت شده - و هژدهم راجه گجسنگه با پسر خود جسونت سنگه از موطن خویش ببارگاه معلی رسیده دولت کورنش دریافتند - شکر الله عرب بخدمت کوتوالی دارالخلافهٔ اکبرآباد از تغیر شاه علي و اضافهٔ منصب مباهي گردید *

بیست و پنجم [رجب] کلیان جهالا ملازم رانا جگت سنگه که رخی از احوال او در نخستین جلد گزارده آمد بدرگاه جهان پناه آمده لختی از اشیا که رانا بعنوان پیشکش مصحوب او ارسال داشته بود بنظر اکسیر اثر در آورد *

بیست و ششم [رجب] حکیم حاذق را از منصب باز داشته پانزده هزار روپیه سالیانه عنایت فرمودند *

شب بیست و هفتم [رجب] ده هزار روپیهٔ مقرر بارباب استحقاق رسید *

غرهٔ شعبان امانت خان که نسخ خط او خط نسخ بر اوراق نسخ نویسان وقت کشیده - در جایزهٔ کتابه که درون گنبد آسمان رفعت مزار خلد آثار حضرت مهدعلیا ممتاز الزماني نکاشته بود بعنایت فیل کام اندوز گردید *

چهارم [شعبان] بدرة التاج خلافت پادشاهزادهٔ والاقدر محمد

داراشکوه - و گوهر صدف جهانباني پادشاهزادهٔ محمد شاه شجاع بهادر - خلعت زمستاني - و بمهين پور خلافت دو لك روپيه نقد نيز - بطريق انعام مرحمت فرمودند - و بيمين الدوله آصف خان خان خانان سپهسالار - و علامي افضلخان - و ديگر امراى عمدهٔ حضور خلعت زمستاني عنايت شد - شاه علي بخلعت و خدمت فوجداري اجمير از تغيير آنروده پسر راجه بيتهلداس كه نيابة بآن مي پرداخت و اضافهٔ منصب و مرحمت اسپ عز افتخار اندوخته بدان صوب مرخص گرديد *

گزارش توجه موكب اقبال بصوب باري و جشن شمسی وزن اقدس بعد معاودت

هشتم [شعبان] اعلام ظفر اتسام بنشاط سير و شكار از دارالخلافهٔ اكبر اباد بصوب باري بر افراخته آمد - و باغ نور منزل معروف به دمره به ورود اقدس نضارت و طراوت فردوسي يافت - راجه بيتهلداس را بخلعت بر نواخته بوطن رخصت دادند *

نهم [شعبان] از نور منزل كوچ شد *

دوازدهم [شعبان] منازل ساحل تالاب باري به نزول اشرف پايهٔ آسماني يافت - پنج روز درباري و هشت روز در نواحئ آن عشرت اندوز صيد و نخچير بوده سه قلاده شير نر كه از هول حملهٔ آن زهرهٔ شير آسمان آب گشتي - و چندين نيله گاو و آهو و جز آن طعمهٔ نهنگ تفنگ گردانيدند - ميرزا مراد صفوي مخاطب بالتفات خان بمنصب دو هزاري هزار سوار از اصل و اضافه و بانعام

ده هزار روپیه کامیاب گشت - و بنامر سولنکهي فیل عطا فرمودند *

شب پانزدهم [شعبان] بدستور معهود فضلا و صلحا را بعنایت ده هزار روپیه دامن امید بر آمودند *

دوم رمضان عمارات روپباس محط حشمت و اقبال گردید - درین مکان نزه چهار روز مسرت صید و شکار اندوخته از راه فتحپور بدار الخلافهٔ اکبر اباد متوجه گشتند *

هشتم [رمضان] خان خانان سپهسالار و علامي افضلخان و مکرمتخان و دیگر بندهای اخلاص نشان که بامرخاقاني در دارالخلافه مانده بودند پذیره شده در نور منزل بتقبیل آستان ملایک آشیان احراز سعادات دو جهاني نمودند *

نهم [رمضان] مطابق ششم بهمن صبح روز مبارک دو شنبه آفتاب فلک خلافت با فر ایزدي ساحت دار الخلافه را بورود مسعود سعادت آمود گردانیده فروغ افزای دولتخانهٔ معلی گردید - و ازانجا که ساعت فرخندهٔ شمسي وزن اختتام سال چل و ششم و افتتاح سال چل و هفتم از زندگانی جاوداني بعد از انقضای پنج و نیم گهری این روز مبارک بود - پیشکاران بارگاه اقبال حریم دولت را بسایه بانهای رنگا رنگ - و بساطهای گونا گون - و اصناف اوانی زرین - و سیمین - آراسته بودند - و درین ساعت خجسته آن گرانمایه گوهر بزر و سیم و دیگر اشیاء معهوده برسخته آمد - و جیب و دامان امید جهانیان بزر نثار بر آمود - خدیو هفت اقلیم بر سریر مهر تنویر که بر تخت مرصع زبان زد برنا و پیر است جلوس فرموده دست زر افشان ببذل و عطا بر کشادند - بپادشاهزاده بخت

بیدار محمد دارا شکوه - و هرو جویبار سلطنت پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر - و پادشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش - سه اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلای مینا کار عنایت شد - و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی بازین طلای مینا کار دیگری با زین طلای ساده بواسطة العقد فرمان روائي پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر که در دولتاباد بودند ارسالداشتند - به یمین الدوله نیز دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلای مینا کار دیگری با زین طلای ساده - و بسید خان جهان و راجه گجسنگه خلعت مرحمت فرمودند - پیشکش خان دوران بهادر نصرت جنگ صوبه دار مالوه دو هزار دوداميي بنظر انور در آمد - اگرچه در سر زمین مالوه از دیر باز بنسج آن مي پرداختند اما درین دولت خدا داد که روز بازار هنر پروریست بپایهٔ عالي رسیده - چنانچه قیمت جامه واری ازان که بوٹه‌دار رنگین باشد هشتاد روپیه - و ساده چل روپیه مقرر شده - در نعمت و نفاست هیچ پارچه از پارچهاي سفید که خاصهٔ سواد اعظم هندوستان بهشت نشان است بآن نمیرسد - و درهواي تابستان لباس اقدس ازانست - بخان دوران بهادر و شایسته‌خان ولختی دیگر از امرای تعینات جنوبي ممالک - مانند سپهدار خان - و رشید خان - و غیر ایشان - خلعت زمستاني فرستاده آمد - بسید جلال و دو پسر او فرجي و دستار شال مرحمت نموده رخصت گجرات دادند - و چار صد اشرفي باو و ششصد مهر مصحوب او بزاویه نشینان گجرات عنایت شد - صلابت خان از اصل و اضافه بمنصب دو هزاری ذات و هزار سوار سر بر افراخت - حکیم مومنا بسالیانهٔ بست هزار روپیه

از اصل و اضافه نوازش یافت - ملا عبد اللطیف دفتر دار تن بخطاب عقیدت خانی مفتخر گردید - و چون این مجلس فردوس آئین بنشاط و شادمانی و مسرت و کامرانی بانجام رسید - خاقان خورشید افضال سحاب نوال مشکوی مینو مثال را بفروغ عظمت و جلال نور آگین گردانیدند - و نواب فلک نقاب عرش جناب پادشاهزادهٔ جهانیان بیگم صاحب اقسام جواهر و دیگر اصناف نفایس برسم پیشکش گذرانیدند - و بشرف پذیرائی رسید *

پانزدهم رمضان پیشکش میرزا عیسی ترخان پانزده اسپ کچهی که از جونا گده فرستاده بود - و پیشکش محمد شریف خالوی باقر خان سه فیل که از اردیسه روانهٔ درگاه معلی ساخته - از نظر اقدس گذشت *

بیست وچهارم [رمضان] عبدالرحمن روهیله که داخل لشکر منصور دکن است بمنصب هزاری ذات و هشتصد سوار از اصل و اضافه سر افتخار بر افراخت - کلیان جهالا ملازم رانا جگت سنگه بعنایت اسپ و فیل سر افراز گردیده دستوری معاودت یافت - و از فزونی عاطفت برانا خلعت و فیل همراه او فرستادند *

کشته شدن کور کریمداد پسر جلاله عم احداد

چون جمعی از الوسات نغز که رقم ضلالت برپیشانی ظلمانی ایشان مثبت بود از تباه پسیچی و عذر خواهی که لازم شکیمت فتنه سرشت آن بدسگالان خسارت آئین است بخیال محال افتاده کور کریمداد معصیت نهاد را با منتسبان و لختی از انصار و اعوان سست بنیان که بجد و جهد بهادران ظفر نشان اوارهٔ دشت ادبار

گشته در حدود نوحاني فروکش کرده بودند طلب داشته در کمین انتظار نشستند - تا هنگام فرصت به تیراه آمده باتفاق مردم تیراه که درظاهر بنوردیدن جادهٔ اطاعت و فرمان پذیري پیرایهٔ نجات سرانجام می دادند - و در باطن باندیشهٔ مخالفت وعصیان مواد خسران ابدي و خذلان سرمدي می اندوختند - و براي دفع ملک تور اورک زئي و شاهبیگ افریدي و برادران و خویشان آنها که ببدرقهٔ سعادت و رهنمونی دولت غاشیهٔ انقیاد اولیاي این سلطنت خداداد بردوش دارند بهانه می طلبیدند - سر بشورش بردارند - سعید خان صوبه دار کابل که برسم هرسال قشلاق در پشاور نموده بود قریب پانزده هزار پیادهٔ کوه سیر کماندار از عشایر افاغنهٔ آن دیار که بسطوت اقبال خاقان فلک بارگاه همه را ایل و منقاد ساخته بود گرد آورده با راجه جگت سنگه و پردل خان وعزت خان وسید ولي و برخی دیگر کنداوران خونخوار و دوهزار سوار از تابینان خود همراه یعقوب کشمیري وکیل خویش بمالش مقاهیر معین کرد - اتفاقا پیش از وصول افواج قاهره بحدود نغرلختی کوه نشینان آن سرزمین براي حراست مال وجان ازدست انداز بهادران فیروزي نشان برادر کریمداد را که سابقا ببلخ فرار نموده بود و درینولا باغواي نذر محمد خان والی بلخ پوشیده درقبایل نغر درآمده آتش فتنه ملتهب میگردانید - و آن طایفهٔ حق نشناس را بر معاضدت وموافقت خان مزبور تحریض مینمود - با برادر هزار میر اورک زئي که با کور کریمداد نرد یکرنگي می باخت از هم گذرانیدند - و بدین دست آویز اکثر سران نغر عسکر اقبال را پذیره نموده در بنگش بالا دیدند -

و چون دلاوران پیکار گزین داخل نغر گردیدند - کروها کروه مردم آنجا بوساطت نیک سگالان این دولت بلند صولت آمده ملحق گشتند - مگر الوس لکن و دیگر دو قبیلهٔ وبیله که کور کریمداد با دیگر مقاهیر بی بنیاد دران گروه بی رشاد بسر می برد - و چون از فزونیٔ حراس روی آمدن نداشتند راه زینهار جز کوچهٔ فرار ندانسته بکوههای عسیر العبور و درهای تنگ پناه بردند - غزاة فیروزی فراوان انبار غلهٔ مرده بتاراج برده منازل و مساکن آن خانه خرابان دین ودینی از بیخ و بن برکندند - و ازانجا که مخالفان این دولت آسمان رتبت را جز ناکامی نصیبهٔ نیست دران جبال مرتفعه و شعاب ضیقه از بالا برف و باران مانند نوازل آسمان برمفارق شان می بارید - و از پائین سیلاب شمشیر آتش افشان پیادهای کوه پیما که چون باد برکنگرهٔ سحاب بلندی گرا گشتی کاخ هستیٔ گروه خاکسار از پا می انداخت - چون مقاهیر از شدت برودت هوا و تیزیٔ آب تیغ مجاهدان فیروزی انتما بستوه آمده بودند - و هرروز جمعی مرحله پیمای نیستی میگشتند - چارهٔ رستگاری جز سپردن کور کریمداد با اهل و عیال ندیده آن واژون طالع را دستگیر ساخته با توابع و لواحق حواله نمودند - و جنگ آوران نصرت مند ازانجا مراجعت کرده به پیشاور نزد سعید خان رسیدند - خان حقیقت حال بدرگاه معلی عرضه داشت نمود - اورنگ نشین اقبال او را بعنایت ارسال خلعت خاصه سربرافراختند - و فرمان شد که آن تبه کار سیه روزگار را به یاسا رساند - او پس از ورود یرلیغ جهان مطاع آن غنوده بخت تیره اختر را بقتل رسانید *

درینولا عرضه داشت صفدر خان که در ششم سال میمنت اشتمال اورنگ آرائي خاقان ممالک ستان بعنوان سفارت نزد شاه صفي فرمان رواي ایران رفته بود مشتمل بر بعضي سوانح آن مملکت که باعث درنگ صفدر خان دران ملک و سبب تاخیر دیدن شاه صفي گشته بدرگاه خواقین پناه رسید - و ازان رو که دانستن سوانح مذبوره در بعضي وقایع آتیه مدخلي دارد آنرا درین نگارین نامه برمي نگارد

یکي سانحهٔ بلدهٔ وان است - تفصیلش آنکه پاشاي وان از قیصر روم سلطان مرادخان متوهم گشته بشاه صفي نوشت - که اگر فوجي از دلیران کار آزموده روانهٔ این حدود سازید حصار حواله نموده بیایم - شاه براي حصول این امنیت که مرکوز طبیعت او بود بهتبریز شتافته رستم خان گرجي ناظم آنرا که دران هنگام سپهسالار ایران بود با لشکر آذربایجان و گروهي دیگر بحصن وان فرستاد - و چون قیصر روم بر ارادهٔ حاکم وان و توجه افواج ایران آگاه گردید - رقمي منبي از اقسام تلطف نگاشته باو پیغام داد - که بي وقوع امري که موجب انحراف ازین دودمان و باعث التیام بوالي ایران باشد حصار بقزلباش سپردن از عقل و دانش دور است - باید که ازین خواهش ناروا و عزیمت نا سزا باز آمده دیگر پیرامون چنین اندیشهاي باطل نگردد که ما آن ولایت را براي توطن باو مفوض مینمایم - چل هزار سوار بکمک او فرستادیم که اگر لشکر قزلباش نزدیک وان آید به نبردو پیکار دمار از روزگارش برآورند - اتفاقا وصول لشکر ایران و حشر روم یکمرتبه واقع شد - و پاشاي وان که برسیدن حکم سلطان مراد خان از عهد خود پشیمان گشته بود قلعه را بررزي

رستم خان دربست - رستم خان هرچند در جدال و قتال کوشید اما کاري از پیش نتوانست برد - و جمعي را دران آوردگاه بکشتن داده ناکام بصوب تبریز برگشت •

دیگر واقعهٔ ایروان - در عهد سلطنت شاه عباس که باضائت رای و اصابت تدبیر - و فزونی حفظ - و حراست مملکت - و فراوانی ضبط - و سیاست سپاهي و رعیت - از دیگر سلاطین صفویه امتیاز داشت - هرگاه لشکر روم بر قزلباش می آمد - ازانرو که شاه از پیکار شاه اسمعیل و سلطان سلیم که تاریخنامها ازان باز گوید عبرت بر گرفته بود - جنگ مواجهه نمیکرد - و باحکام حصون و تخریب محال سر راه لشکر غنیم و احراق قضیم و علیق آن مواضع و سد طرق آذوقه می پرداخت - و بدین سبب رومی ناکام بر میگشت - درینولا که سلطان مراد خان که بوفور شجاعت و بسالت اتصاف داشت فرمان روای ولایت روم گردید - و شاه صفی حکم فرمای ایران - قیصر روم بارادهٔ تسخیر ایروان و تبریز و بغداد که شاه عباس آنرا بفکر و تدبیر و حرب و پیکار از دست رومیان کشیده بتصرف در آورده بود متوجه گشت - و بر خلاف قانون نیاکان خویش که بي‌معاونهٔ عظیم و حادثهٔ جسیم از مستقر اورنگ فرمان دهي حرکت نمي نمودند با لشکر جرار از سوار و پیاده و توپچی قدر انداز و توپخانه با سامان و ساز نخست برایروان آمده حصار آنرا که در ضبط طهماسپ قلي خان ولد امیر گونه خان بود محاصره نمود - تا یک هفته بسر دادن توپ و تفنگ هنگامهٔ کارزار گرم داشته دیوار حصار از چند جا بزمین هموار گردانید - طهماسپ قلي خان که از شدت محاصره و غلبهٔ انواج روم

ستوه آمده بود و نیز سفائی و بی باکی شاه صفی که دربارهٔ نواختگان جد خویش و سران آن دولت بروی کار آورد او را هراسان داشت - بسلطان مراد خان پیغام داد - که اگر قلعه نشینان بجان ومال امان یابند - و من با چندی که آرزوی ملازمت داشته باشند درزمرهٔ نوکران منسلک گردم - و دیگران مطلق العنان شوند - قلعه را حواله می نمایم - و چون ملتمس او به پذیرائی رسید روز پانزدهم از تاریخ محاصره حصار سپرده سلطان را دید - و ازانجا که در قزلباش بفزونی حسن شهرت داشت بیوسف پاشا موسوم گشت - سلطان ضبط ایروان را به یزنهٔ خود غلامی مرتضی پاشا نام باز گذاشته بعزیمت فتح دیگر ولایات که درین یساق پیش نهاد همت گردانیده بود رکضت نمود - و به تبریز که اهالی آن مکان از شهر بر آمده بجبال زینهاری شده بودند رسیده سه روز توقف کرد - درین اثنا از نوشتهٔ والدهٔ خود که از استنبول ارسال داشته بود دریافت که چون درین غیبت فرنگیان ضلالت آهنگ برثغور مملکت روم هجوم آورده رعیت و سپاه را از دوری فرمان گذار در تذبذب انداخته اند و نزدیک است که تزلزلی بقواعد ملک و دولت راه یابد - بمجرد آگهی برین ماجری باستعجال تمام معاودت نماید - بنابران قیصر از تبریز مراجعت نموده بسرعت هرچه تمامتر باستنبول شتافت - و فرمان روای ایران که در چل فرسخی تبریز اقامت گزیده از کثرت لشکر روم و سطوت مبارزان آن مرز و بوم قدم پیش نمیگذاشت عرصه را خالی یافته تسخیر ایروان را درین سال پیش نهاد همت ساخت - و بگرد آوردن لوازم قلعه کشائی پرداخت - و در موسم زمستان و

هنگام ریزش برف و باران آنرا محاصره نموده تا سه ماه معرکه افروز پیکار گردید - و قریب بیست هزار قزلباش بکشتن داد - درین اثنا مرتضی پاشا باجل طبیعي رخت هستي بر بست - قلعه گزینان بعد از سپري شدن قلعه دار تا چارده روز آنرا پنهان داشته داد مردانگي مي دادند - پس ازان تنگ آمده و طاقت حراست حصار بی سردار در خود ندیده امان طلبیدند - شاه قلعه را متصرف گشته اقسام محترفه و دیگر رعایا را رخصت نمود - و کنداوران لشکر روم را از اعالی و اسافل همراه برده هر طایفه را بجائي فرستاد - چنانچه گروهی که بقندهار رسیده بودند همراه علیمردان خان که سبب آمدن او گزارش خواهد یافت بهندوستان آمده تارک بخت باستلام عتبهٔ سنیه بر افراختند - و خاقان گیتی ستان از عواطف ملکانه بیشتری را در زمرهٔ بندگان در آورده چندي را که هوای وطن در سر داشتند زر نقد عنایت فرمودند - و فرمان شد که متکفلان بندر سورت بر جهازات سرکار والا روانه نمایند *

دیگر بغی ورزیدن خان احمد خان اردلان حاکم کردستان - که از بلاد معمورهٔ مشهورهٔ آن حسن آباد و شهر زور و سریوان است - چون خان مزبور نیز از خونریزی شاه صفي خایف گشته پنهاني بمسلك مطاوعت و منهج موافقت رومیان در آمده بود - درین هنگام که یساق ایروان درمیان آمد کمک لشکر قزلباش ننموده بقیصر نوشت که بیکي از نظّام ولایات قریبهٔ این ملک یرلیغ رود که هرگاه من اشاره نمایم زود خود را رسانیده این ولایت را بحصون حصینهٔ آن به تصرف در آرد - و مرا با توابع و لواحق روانهٔ حضور گرداند -

سلطان مراد خان بکوچک احمد پاشا ناظم موصل نوشت - که بمجرد رسیدن نوشتهٔ مشار الیه با لشکر خود بدان صوب شتافته کرد ستان را متصرف گردد - و اورا روانهٔ حضور سازد - فرمان روای ایران مافی الضمیر خان احمد دریافته سیاوش غلام شاه عباس را که پیش از آمدن قیصر با رستم خان در سرحد ایروان ترددات نموده بمرتبهٔ قوللر اقاسی رسیده بود با شاه ویردیخان لر و سلیمان خان خویش خان احمد و گروهی دیگر بمالش خان احمد فرستاد - او برینمعنی آگهی یافته کوچک احمد پاشا را نزد خود طلبید - کوچک احمد با چند سردار دیگر که دران نواحی اقامت داشتند بخان احمد پیوست - و در پای حصار مریوان که بنگاه خان مزبور بود فرود آمد - درین اثنا سیاوش با لشکر خود بغتةً برین افواج می ریزد - و کوچک احمد را که بمرض مبتلا شده بود و ازین رهگذر لشکر روم از توزک افتاده با دو پاشا و دیگر گروه انبوه بقتل آورد چندی از مردم معتبر اسیر میگیرد - خان احمد جز فرار چاره نیافته بموصل گریخت - و درانجا باجل موعود در گذشت - و سیاوش کردستان را بسلیمان خان حواله نموده ماسوران را نزد شاه صفی در حین مراجعت او از ایروان بصفاهان آورده گذرانید *

برافراختن رایات گیتی پیما بقصد صید و شکار از دار الخلافهٔ اکبر اباد بصوب سورون و گذارش برخی دیگر وقایع

بیست و پنجم رمضان در اسعد ساعات و احسن اوقات موکب

جهان پیما از دار الخلافه بصوب سورون که مصطادي است مشحون بانواع سباع و اصناف وحوش و طیور بره نوردي درآمد - و حوالیء دار الخلافه خیام گردون احتشام بر افراختند - درین روز میمنت اندوز حراست دار الخلافه بسیف خان و فوجداریء این روي دریای جون بآگاه خان خواجه سرا مفوض شد - و نخستین بخلعت خاصه و دویمین بخلعت و فیل نوازش یافته مرخص گشتند *

بیست و ششم [رمضان] موضع نجابت پور که در اقطاع نجابت خان است بضیاء لواء ظفر انتما منور شد *

بیست و نهم [رمضان] ظاهر قصبهٔ سورون که از اکبراباد بیست و چهار کروه بادشاهیست محط سرادق فلکي ارتفاع گردید- و رستم خان تیولدار سنبهل درین منزل سعادت ملازمت دریافت *

سلخ این ماه [رمضان] ساحل دریای گنگ که آبش در شیرینی و گوارائی گزیده ترین میاه سواد اعظم هندوستان بهشت نشان است مخیم اقبال گشت - و درین ماه مبلغ سي هزار روپیهٔ مقرر بفضلا و ارباب تقی تقسیم پذیرفت *

غرهٔ شوال بعرض اقدس رسید که درین نواحي ببری چند در بیشه فراهم آمده بقطان و ره نوردان آن سر زمین ایذا می رسانند - خاقان دادگر که خیر سگالیء برایا کافهٔ پیش نهاد همت پادشاهانه دارند بدان سو متوجه گشته یازده ببر به تفنگ شکار فرمودند *

دوم [شوال] نجابت خان دولت ملازمت اندوخت *

سیوم [شوال] از دریای گنگ براه جسر عبور فرموده بصید ببر و دیگر جانداران صحرائي در محال پرگنهٔ سهنسوان عشرت اندوز

گردیدند - میر فیض الله مخاطب برحمت خان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزاری هزار و پانصد سوار مباهی گشت *

پنجم [شوال] هزار سوار شایسته خان را دو اسپه سه اسپه مقرر نموده اور بمنصب پنجهزاری پنجهزار سوار- سه هزار سوار دو اسپه سه اسپه بر نواختند - خلیل الله خان میر آتش که خدمت قراول بیگي نیز بدو مفوض است بعنایت فیل بلند پایگي یافت *

هشتم [شوال] میرزا رستم صفوی که پرایغ معلی بطلب او شرف صدور یافته بود بدولت ملازمت فایز گردید - رستم خان را خلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه عنایت نموده رخصت انصراف به سنبهل دادند *

نهم [شوال] یمین الدوله و علامي افضلخان با ارباب دفتر و گروهی دیگر از بندهاي پادشاهي که پس از انتهاض رایات عالیات از دارالخلافه راهي شده بودند باردوی گیهان پوي ملحق گشته سعادت آستان بوس دریافتند - چون جوقی از فساد پیشگان آن مرزستان در موضع کراوین از مضافات پرگنهٔ جدوار گرد آمده باعتماد استواری جا پا از جادهٔ اطاعت و انقیاد بیرون گذاشته بودند اصالتخان و شیخ فرید ولد قطب الدین خان با تابینان و خلیل الله خان میر آتش با جمعی برق انداز و جان سپار خان بخشی احدیان با احدیان از پیشگاه خلافت معین شدند - تا اساس زندگی مخذولان از بیخ بر اندازند - دلیران عرصهٔ شهامت بسرعت تمام بحوالی حصار مقاهیر رسیدند - حصن گزنیان بانداختن تیر و تفنگ

و دیگر آلات جنگ پرداخته نایرهٔ قتال بر افروختند - و مبارزان لشکر منصور از در و دیوار درون حصار ریخته مقهوران را به تیغ آبدار ازهم گذرانیدند - و عیال و اطفال ایشان بقید اسار در آوردند - چون پسر جان سپار خان درین کار زار بزخم تفنگ در گذشت - اعلی حضرت او را پس از مراجعت بخلعت بر نواخته بمراحم پادشاهانه تسلیه بخشیدند *

چاردهم [شوال] بخان عالم دو اسپ راهوار مرحمت شد یوسف محمد خان تاشکندي تیولدار سرکار بهکر بمنصب سه هزاری ذات و دو هزار و پانصد سوار از اصل و اضافه سر افرازي یافت - مادهو سنگه و هري سنگه پسران راورتن از زاد بوم خویش آمده هر کدام یک فیل برسم پیشکش گذرانید - خاقان شیر شکار از چهارم ماه تاهزدهم در مضافات پرگنهٔ سهنسوان نوزده ببر بتفنگ و صد چرز به باز و بسیاری از دیگر جانداران چرنده و پرنده شکار نموده نوزدهم عنان یکران بسمت دارالخلافه منعطف ساخته از دریای گنگ عبور فرمودند - و حوالی قصبهٔ سورون معسکر اقبال گردید - درین روز جمال خان قراول را که درین شکار خدمت نیکوئیجا آورده بود بزر سنجیده مبلغ همسنگ او را که هشت هزار روپیه شد بدو مرحمت نمودند *

بستم [شوال] از عرضه داشت سیومین پور جلال بمسامع حقایق مجامع رسید که روز پنجشنبه دهم شوال آن والا گهر را از دختر شاه نواز خان صفوي صبیهٔ سعادت سرشت بوجود آمده - اعلی حضرت آن پاک نژاد را بزینت الفسا موسوم ساختند- الله ویردي

خان که بحکم خدیو هفت کشور از مهترا آمده سعادت همرهی رکاب فیروزی اندوخته‌بود بعنایت خلعت واسپ بازین مطلاسفتخر گشته دستوری معاودت یافت *

بیست و چهارم [شوال] ساحل دریای جون به نزول اقدس مهبط برکات گردید - راجه جیسنگه که از وطن آمده بود - و سیف خان و مکرمت خان و دیگر بندها که در دار الخلافه اقامت داشتند بادراک شرف ملازمت مستسعد گشتند - نجابت خان به کول مرخص شد - هریسنگه ولدکشن سنگه راتهور باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب هزار و پانصدي هشت صد سوار فرق عزت بر افراخت *

درین تاریخ رفیع الله برادر زادهٔ قاضی خان از تعیناتیان کابل احراز دولت تقبیل عتبهٔ سپهر مرتبه نموده عرضه داشت علیمردان خان مشتمل برزینهاري شدن بدرگاه خلایق پناه و تمسک بحبل متین بندگي و ارادهٔ تسلیم قلعهٔ قندهار باولیاي دولت پایدار و عرضه داشت سعید خان که مضمون آن نگارش می یابد از نظر اقدس گذرانید *

روز دو شنبه بیست و ششم شوال بادشاه گیتي پناه کشتی سوار دارالخلافه توجه فرموده حریم خلافت را بانوار ظل اللهي برافروختند درین روز مبارک فیل موسوم بمقبول شاهی سرامد افیال عادل خان که با ساز طلا و جل زر بفت لالی دوز و ساده فیل برسبیل پیشکش روانهٔ آستان معلی ساخته بود بنظر والا در امد و محمد امین ولد شاه قلیخان که بتازگي از توران آمده سعادت آستان بوس دریافته بود بمرحمت خلعت و منصب پانصدی ذات

و دو یست سوار و انعام شش هزار روپیه فرق عزت بر افراخت *

از سوانح این سال فرخنده مال فتح قلعهٔ قندهار است با دیگر قلاع آن دیار

چون ایزد جهان پرداز و دادار بی انباز حدوث هر امری از امور دولت و جهانبانی و سنوح هر اثری از آثار سلطنت و کشور ستانی را بوقتی مخصوص و مصلحتی خاص منوط گردانیده است - و به تجلی صفتی از صفات علیا و تاثیر اسمی از اسماء حسنی مربوط - اگرچه توجه اقدس بر تسخیر حصار قندهار که از حصون حصینهٔ زابلستان است و گشایش دیگر قلاع آن دیار همواره مبذول بود - تاچندی حصول این امنیت بسبب ورود لختی موانع و وقوع برخی عوایق که اشتغال بدفع آن ناگزیر بود در پردهٔ توقف ماند - و بعد ازان که کارگزاران تقدیر مواد تحصیل این کام و اسباب تسهیل این مرام آماده گردانیدند - و هنگام آن شد که شگرفکاری اقبال جهان افروز ونیرنگسازی دولت عدو سوز - نقاب تعویق از چهرهٔ مقصود برگیرد - دربن سال فرخفال گشایش آن مویل رفیع با دیگر معاقل منیعه جلوهٔ ظهور داد - چنانچه بتفصیل گزارش می یابد - این حصار استوار از سال چهلم سویر آرائی حضرت عرش آشیانی بعد از التجاء میرزا مظفر صفوی بدرگاه سلاطین مطاف درتصرف بندگان این آستان گردون نشان بود - پس از اورنگ نشینی حضرت جنت مکانی شاه عباس که همواره تمنی این محکمه در دل داشت زنبیل بیگ بکدلی تو شمال باشی را که در اواخر دولت شاه بمرتبهٔ

سپهسالاری ایران رسید با خان عالم که از پیشگاه حضرت جنت مکانی برسالت رفته بود بعنوان سفارت فرستاده اظهار این مطلب نمود - حضرت جنت مکانی چون از اعیان دولت کنکاش خواستند و ایشان در جواب ماندند - آنحضرت که همواره در حل مشکلات و کشف معضلات از رای رزین و رویت دوربین خاقان خورشید ضمیر استصواب می نمودند درین باب نیز ازان فروغ افزای دودمان جلالت مصلحت جستند - اعلی حضرت معروض داشتند که هرچند در اعطاء این حصن رکین جز روائی آرزوی فرمان روای ایران امری دیگر ملحوظ خاطر حق گزین نیست - اما ظاهر بینان جهان و صورت گزینان کیهان از فزونی استیلاء دارای ایران خواهند انگاشت - اولی آنکه سد ابواب این گفتار نموده خاطر از حصار بسرانجام مواد و لوازم قلعه داری وا پرداخته خانجهان لودی را که بکثرت قبیله و فزونی سامان و دستگاه و عزت و اعتبار امتیاز دارد بدانصوب بفرستند - که اگر دارای ایران به تسخیر آن پردازد پای ثبات فشرده چندان مقاومت نماید که این مرید اخلاص پژوه خود را برساند - و کیفر این حرکت ناکوهیده و رکضت ناپسندیده در کنار امانی و آمالش گذارد - بیدار بختی که بتائیدات آسمانی و توفیقات ربانی تسخیر اقالیم سبعه پیش نهاد همت والا و نهمت بلندی گرای خود گردانیده باشد - و باسعاد اقبال روز افزون - و امداد طالع همایون - تذلیل رقاب سلاطین روزگار - وتعفیر جاه خواقین سپهر اقتدار - وجه عزیمت ساخته چگونه راضی خواهد شد - که جزوی از اجزای مملکتش یا برگی از گلزار دلایتش بتصرف بیگانه

در آید - حضرت جنت مکانی این رای ثاقب را پسندیده در برابر خواهش او جوابی نفرمودند - و مقرر شد که خانجهان بقندهار بشتابد - او از کاهل منشی و تن آسانی بهپاشکاران دولت که از وفور بی پروائی حضرت جنت مکانی در معاملات سلطنت مدار کار بر آنها بود، ساخته صوبهٔ ملتان برای خویش و حراست قلعه برای عبدالعزیز خان التماس نمود - و تعهد کرد که هرگاه احتیاج افتد خود را از ملتان بمدد عبد العزیز خان برساند - ملتمس او بقبول موصول گردید - شاه این ماجری از نوشتهٔ زینل بیگ دریافته پیوسته در کمین فرصت می بود - و انتظار قابو میکشید - تا انکه خدیو زمان در سال پانزدهم سلطنت حضرت جنت مکانی بسببی که درتضاعیف وقایع نهم سال از دور اول جلوس اقبال مانوس بتفصیل تمام نگارش یافته بار دوم بدکن تشریف فرمودند - و زینل بیگ سفیر ایران که هنوز از درگاه گردون جاه رخصت انصراف نه یافته بود پنهانی بشاه عباس نوشت - که درین هنگام که پادشاهزادهٔ والا مکان که نظام ممالک سواد اعظم هندوستان بآرای صواب انتما و تدبیرات گیتی کشای او باز بسته است بمهم دکن مشغول است- اگر اندیشهٔ قندهار در دل باشد به ازین قابو نیست - شاه فرصت غنیمت شمرده برسر قندهار آمد - وچون عبد العزیز خان قلعه دارکه از مراتب سپه داری وکارگزاری و مدارج زرم آرائی ونبرد آزمائی نصیبه نداشت از مقاومت شاه و کمک صوبه دار ملتان پیرای افغان مایوس گردید - بعد از محاصرهٔ چل و پنجروزه با چندی دیگر از بندهای پادشاهی در شهریور ماه سال هفدهم جلوس حضرت

جنت مکانی مطابق هزار و سی و دوم هجری از قلعه بر آمده شاه را دید و قلعه را بسپرد - شاه عبدالعزیز خان را با همرهان رخصت مراجعت هندوستان داده تنظیم امور قندهار بگنجعلی خان زیک که سابقا حکومت کرمان داشت و شاه اورا بابا میگفت و می نوشت تفویض نمود - و خود بایران برگشت - و پس از سپری شدن گنجعلی خان خلف او علیمردان خان را ناظم آن ولایت گردانیده بابای ثانی می نگاشت - و چون قوایم اورنگ خلافت بجلوس عالم ارای حضرت خاقانی آسمانی پایه گردید مهم قندهار اهم دانسته خواستند که اعلام ظفر اتسام بصوب دار الملک کابل برافرازند - و آن بلده را محط سرادق عظمت و جلال و مرکز رایات ابهت و اقبال گردانیده یکی از درای فلک سلطنت را با عساکر ستاره شمار و توپ بسیار و فیلان کوه سار بدان صوب بفرستند - درین اثنا فتنه آمیزی اافغنهٔ تیره ایام - و شورش انگیزی بندیلهای بد فرجام - و نفاق گزینی و ضلالت آئینی دکنیان نا کام - روی نمود - و بساق قندهار چندی در توقف افتاد - و بعد ازان که خاطر اولیای دولت قاهره از تنبیه و تادیب این فساد پیشگان بجمعیت گرائید بسعید خان حاکم کابل پرلیغ رفت که تعین جنود نصرت آمود بکشادن حصار قندهار مقرر فرموده ایم باید که از تنظیم و تنسیق صوبهٔ کابل و هردو بنگش و فرو نشاندن فتنهٔ افاغنهٔ جبال نشین آنصوبه فارغ گشته چنان آماده باشد که بمجرد رسیدن فرمان والا بی توقف و امهال درخدمت پادشاهزادهٔ کامگار والا تبار که عنقریب معین خواهد شد بدانجانب راهي شود - و یکی از کومکیان صوبهٔ کابل را که

تدور بيني و كار داني اتصاف داشته باشد بقندهار بفرستد - تاهم بر كيفيت حصار و كميت لشكر آن ديار آگهي يابد - و هم اطوار اين سلطنت گردون آثار بعلي مردان خان و انموده اورا به بندگي درگاه آسمان جاه مستعمال گرداند - سعيد خان باصطلام مفسدان صوبهٔ كابل كه لختي ازان نكاشته آمد را پرداخته پيري آقا ملقب به ذوالقدر خان را پنهاني نزد علیمردان خان فرستاد - او بقندهار شتافته مراتب جهان كشائي و گيتي پيرائي اقبال روز افزون - و فسحت مملكت - و وسعت دولت - و فراواني اسباب قدرت و دستگاه - و فزوني مواد حشمت و جاه - و كثرت خيول بادپا - و بسياري فيول كوه ربا - و خزاين موفوره - و عساكر منصوره - و ديگر امارات فيروزي - و علامات بهروزي - بعلیمردان خان بيان نمود - و باعطاف بي پايان و الطاف نمايان خاقان ممالك ستان اميدوار ساخته برگزارد - كه چون از ريعان برنائي و عنفوان كارآزمائي حضرت شاهنشاهي هرمهم ديربرا كه اختتام آن پيش نهاد همت والا و عزيمت جهان پيراى بادشاه جهان كشا گرديد بتائيدات رباني در مختصر زماني مطابق خواهش اولياء اين دولت دوجهاني انجاح پذيرفت - و هر مملكت دشوار كشا كه كشايش آن مطمح نظر بلند و همت آسمان پيوند اين شهنشاه دين پناه گشت به تيسيرات آساني در كمتر وقتي موافق آرزوي اصفياي اين سلطنت جاودانی انفتاح - اولی آنكه بقدم اخلاص ره سپر جادهٔ مستقيم بندگي گشته حصار قندهار را كه پيشتر نيز باولياء دولت اين دودمان والا شان متعلق بود به بندهاي پادشاهي بسپارد - وخود را بدرگاه خواقين

پناه رسانیده ناصیهٔ سعادت بخاک آن آستان عرش مکان برافروزید و الا زود باشد که بورود جنود اقبال و جاوش فیروزی مال * ع *

* همه سپه شکن دیو بند قلعه کشا *

تمامی ملک زابلستان باضافات آن مسخرگردد - حاکم قندهار باذرالقدر خان سلوک پسندیده نموده مرخص گردانید - و گفت - که پاسخ این مقدمات بزبان یکی از معتمدان خود سپرده او را نزد سعید خان میفرستم - و ازان رو که درایام دولت حضرت جنت مکانی ظفر خان پسر خواجه ابوالحسن که به نیابت پدر بنظم مهام صوبهٔ کابل می پرداخت بجهت قرب جوار ارمغانی بعلیمردان خان ارسال داشته بود - و خان مزبور در برابر آن چیزی نفرستاده درینولا علي بیگ را که از آقایان معتمداو بود بالتختی از اشیا روانه ساخت که هم بایصال هدیهٔ ظفر خان بپردازد و هم بپاسخ گزاری سعیدخان قیام نماید - و چون در دهم سال جلوس عالم آرا نهضت اعلام اسلام بصوب پنجاب بعزم تسخیر قندهار مقرر شد - عرضه داشت وزیرخان ناظم پنجاب مشعر برقحط و غلای آنصوبه بدرگاه سلاطین مآب رسید - ازانجا که نیك پسیچی کافهٔ برایا وار مهر آثار این دولت پایدار سپهر اقتدار است - این رکضت خجسته را بسال دیگر باز گذاشتند و علیمردان خان پس از آگهي بتهیهٔ مواد حصانت حصار پرداخته قلعهٔ منیعی بر فراز جبل لکه که مشرف است برحصار قندهار برافراخت - و بوالی ایران نوشت که عنقریب افواج هندوستان بقندهار میرسد - من اگرچه اسباب قلعه داري ازتوپخانه و آذوقه و دیگر ناگزیر مهیا ساخته آمادهٔ تحصن گشته ام اما شاه مستعد

جدال وقتال بوده هنگام پیکار و وقت کار زار اهل حصار را مستظهر گردانند - شاه صفی اینمعنی را برآن که او برای رواج کار و رونق بازار خود نکاشته است حمل نموده وزنی ننهاد - و مکرر در اثنای باده پیمائی که زمان غنودگی خرد است با ندماء مجلس برگزارد که علیمردان خان از فزونی سامان و دستگاه ره گرای خیالات فاسده گشته او را باعیال بیاسا رسانیده اموال او را بدست باید آورد - خان مزبور از نوشتهٔ لختی خیر سگالان خویش برین قصد ناصواب آگاه گردیده بخود اندیشید - که درین هنگام که تسخیر قندهار وجههٔ صریمت اقلیم کشای فرمان فرمای هندوستان گشته و نزدیک است که افواج قاهره بحرکت درایند شاه صفی بتحریض برخی از هنگامه آرایان فساد چشم از حقوق دیرین خدمت من و پدر باز بسته درفکر جان ومال من افتاده است چرا خود را بمعرض تلف درآورم- وباچنین پادشاهی که درگاه خوافین سجده گاهش پناه خداوندان تخت و دیهیم و آرامگاه نیاز مندان هفت اقلیم است براه مخالفت شتابم - و بتوقع کمک لشکر قزلباش که مکرر دستخوش عسکر روم شده - سبیل هوا جوئی شاه صفی که درعهد جور مهدش از بسیاری سفك دماهر سرائی نوحه سرائی است و هر کاشانهٔ غم خانهٔ - پویم - اولی آنکه تا یکباره مکنون ضمیر من برملا نیفتد چندی در ظاهر طریقهٔ مطاوعت شاه مسلوک داشته پنهانی تخم اخلاص در زمین عبودیت درگاه عالم پناه می کاشته باشم - و راه ارسال رسل و رسایل به اولیای دولت ابدمدت خصوصا امراء ثغور کابل کشاده دارم - و چون شاه بر انحراف واستنکاف خان مزبور آگهی یافت خلف ارشد او محمد علی

بیگ را که عدد سنین عمرش بهفده رسیده بود نزد خود طلبید -
او با آنکه پسر را با نفایس تنسوقات فرستاد شاه از قصد خود باز
نیامده خواست که بحیله سازي و خدعه پردازي اورا نیز بدست
آرد - و بدین عزیمت سیاوش قوللر اقاسی را که بمشهد مقدس
فرستاده بود حکم نمود که بصوب قندهار بشتابد - و پیش از وصول
خود بعلی مردان خان بنویسد که از استماع توجه عساکر هندوستان شاه
مرا بکمک تعیین نموده است و پس ازان که بقلعه درآید خاطر از
استحکام حصار وا پرداخته اگر تواند اورا دستگیر ساخته روانهٔ حضور
سازد و الا همانجا بقتل آورد - و رقمی مشعر بر گونا گون عواطف و
مراحم و ارسال کمک نزد علی مردان خان فرستاد - تا بتمویه و تلبیس
اورا غافل گرداند - ازانجا که بیدار مغز آگاه دل بدینگونه دیو افسانها
نغنود - ناظم قندهار بعد از رسیدن رقم و نوشتهٔ سیاوش بسیاوش پیغام
داد که الحلال آمدنت بدین جانب مصلحت نیست - چه اگر
پیش از ورود مواکب هندوستان با لشکرخود بحصار درائي ازکثرت
مردم کار بعسرت میکشد - و اگر در فناء قلعه بنشیني بیم آنست
که بعد از ورود افواج با همرهان پی سپر فنا گردي - سیاوش آنرا
بگوش قبول نشنوده بفراه آمد - و برای در شدن خویش بحصار
قندهار دیگرباره بعلي مردان خان نوشت - خان مومی الیه پاسخ
داد - که بهتر آنست که از گرد راه بخراسان بر گردي تا سر برتن
و جان در بدن دارم ترا گرد قلعه نخواهم گذاشت - شاه پس از
آگهي بر حقیقت حال سیاوش را بیش از پیش تاکید نمود - او
بقلعهٔ بُست رسیده چون بیقین دانست که علی مردان خان از اطاعت

فرمان روای ایران رو مطلق بر تافته پناه باولیای دولت گردون صولت پادشاه ممالک ستان برده - و سپاه کواکب شمار متوجه تسخیر این دیار است - بقدم ادبار پیش آمده در موضع کوشک نخود فرو کش کرد - و بذریعهٔ مکر و تزویر لختی قزلباشان خامل الذکر را از علی مردان خان روگردان ساخته بجانب خود باز کشید - وازین رهگذر تشتت و تذبذب تمام بحال قلعه نشینان راه یافت - و آثار اختلاف آراء که منتج عدم نظام است بروی روز افتاد - و علامات غدر و نفاق رو بتزاید نهاد - ناگزیر علی مردان خان گروهی را که طریق یکتائی بسیاوش باز کشاده نهانی حقایق آنها می نمودند از ارک بر آورده با طایفهٔ دیگر که نقوش دورنگی از ناصیهٔ احوال کثیر الاختلال شان نیز پیدا بود بمحال بعیده فرستاد - و برخی از خویشان صداقت نشان و غلامان جان فشان را در ارک نگاهداشت - در خلال این حال سرامد مرزبانان قندهار ملک مغدود و برادر او کامران که بطلب علی مردان خان آمده بودند برسم کنکاش برگزاردند - که اگر متابعت و هوا جوئی بندهای پادشاه سکندر جاه و شهنشاه فلک بارگاه پیش نهاد خاطر عاقبت بین است - درین وقت که دارای ایران در مقام کین توزی و خون ریزی است - و وفا و وفاق حصار نشینان صورت نفاق گرفته - باسراء صوبهٔ کابل که مدد ایشان زود تر میرسد باید نگاشت - که هنگام طلب خود را برسانند - او مغدود را نزد خود نگاهداشته بکامران گفت که نخست عوض خان قاقشال حاکم غزنین و سعید خان را آگاه گردان تاجمعیتی در کابل و غزنین مهیا داشته هرگاه من اشاره نمایم ببال استعجال بشتابند -

و از استحکام قلعه ارک و حصن وسط شهر و حصار گرد آن و محکمهٔ فراز جبل لکه وا پرداخته بدرگاه آسمان جاه که قبلهٔ اقبال و کعبهٔ افضال است عرضه داشت نمود - که چون شاه بتحریک جمعی مکر اندیشهٔ فساد پیشه خدمات گزیده و ترددات پسندیدهٔ مرا و پدر مرا از نظر اعتبار انداخته در اهلاک من میکوشد ناچار بآن آستان کیوان مکان زینهاری شده و اعتصام بعروهٔ وثقای عبودیت آن سدهٔ سنیه نموده میخواهم که قندهار را باولیای دولت پایدار بسپارم - و تارک افتخار به ادراک سعادت تقبیل عتبهٔ والا که منتهای امانی و مبتغای آمال این عقیدت کیش ارادت اندیش است بر افرازم امیدوارم که یکی از بندها با لشکری آمادهٔ پیکار بدینصوب مرخص شود - تا بسرعت هرچه تمامتر آمده قلعه را متصرف گردد - و عرضه داشت نزد سعید خان به پشاور فرستاد - و باو نوشت که بمجرد وصول روانهٔ درگاه معلی ساخته التماس منشور عاطفت - که تمیمهٔ گردن مباهات - و وسیلهٔ نجات من باشد - نمائید - و انتظار صدور یرلیغ قضا نفاذ نکشیده خود بدین جانب راهی گردید - و عوض خان قاقشال که بار نزدیک بود و قلیچ خان ناظم ملتان را نیز بر ارسال عرضه داشت و طلب لشکر ظفر طراز آگهی داده تحریض نمود - که منتظر حکم نبوده روانه شوند - تا تفرقهٔ اهل قلعه بجمعیت گراید - و خاطر این نیازمند از نگرانی برآید - ازانجا که سعید خان بیشتر با عوض خان در غزنین و با محمد شیخ پسر خود درکابل جمعیت نگهداشته مقرر ساخته بود که هرگاه نوشتهٔ علیمردان خان برسد با همرهان بقندهار شتافته تا رسیدن او بپاسبانی

قلعه و نگهبانی خان مزبور بپردازند - عوض خان نهم شوال با هزار سوار خونخوار از غزنین متوجه قندهار گردید - و محمد شیخ نیز بموجب اشارهٔ عوض خان با هزار سوار جلادت آثار از کابل بره نوردی در آمد - و چاردهم شوال چون عوض خان بمقر رسید - نقدی بیگ نوکر معتمد علیمردان خان کدبا دیگر عرضه داشت خان مشارالیه رو بدرگاه جهان پناه آورده بود - و برای سپردن قلعهٔ مقر بعوض خان از علی مردان خان دستوری یافته - حصن مقر را خالی کرده بعوض خان باز گذاشت - عوض خان گروهی را بمحافظت قلعه نگهداشته بیست ویکم شوال بقندهار رسید - علیمردان خان از آمدن عوض خان مستظهر گشته او را باحترام تمام بقلعه در آورد - و برای پاس سیاوش و براسدن قلعه گزنیان از تذبذب بیست وسیوم شوال خطبه بالقاب گرامیء خاقان کشور ستان حضرت صاحب قران ثانی بلند آوازه گردانیده وجوه دراهم بنام نامی واسم سامی فروغ آگین ساخت - و بحصول این امنیت جبین اخلاص بسجدهٔ نیایش دادار کارساز بر افروخته نه اشرفی مسکوک بسکهٔ مبارک با عرضه داشتی منبی از ابراز خواهش استلام عتبهٔ گردون آثار - و در آمدن عوض خان بحضار - مصحوب احمد بیگ ملازم خود بپایهٔ سریر خلافت ارسال داشت - و محمد شیخ خلف سعید خان بقلات که پنج منزلی قندهار واقع است رسیده قلعهٔ آنرا از گماشتهٔ علیمردان خان که خان مزبور درباب سپردن آن نیز باو نوشته بود بتصرف در آورد - و طایفهٔ را برسم حراست گذاشته بیست و پنجم شوال بقندهار رسید - علیمردان خان که از پی هم آمدن افواج قاهره نیروی دیگر یافته

بود - محمد شبخ را اعزاز نموده بقلعه در آورد - و لوازم بزم سرور و مراسم ضیافت بتقدیم رسانیده محمد امین قاضی قندهار را که مکرر مکاتیب نزد سیاوش بی هوش فرستاده باغراء آن ادبار اقدما می پرداخت - بقتل رسانید - وبرج و بارهٔ حصاررا بهبندهای پادشاهي سپرده تا رسیدن سعید خان که عریضهٔ علیمردان خان را با عرضه داشت خود مصحوب رفیع الله ملازم خویش روانهٔ درگاه معلی ساخته بود - و پیش از ورود یرایغ جهان کشا با قریب پنجهزار سوار بصوب قندهار راهي شده - منتظر نشست - و چون بیست و چهارم شوال رفیع الله شرف اندوز ملازمت گشته هر دو عرضه داشت را از نظر اقدس گذرانید - چنانچه گزارش یافت - اعلی حضرت قلیج خان ناظم ملتان را که بمنصب چار هزاری ذات و چار هزار سوار سرافراز بود از اصل و اضافه بمنصب پنجهزاری ذات و پنجهزارسوار دوهزار سوار دو اسپه سه اسپه بر نواخته بتعویض خدمت صوبهداری قندهار و حراست قلعهٔ آن بلند پایگي بخشیدند -و حکم شد که با لشکر ملتان بقندهار بشتابد - و بیوسف محمد خان تاشکندی حاکم بهکر و جان نثار خان حاکم سیوستان فرمان شد - که از آن سو بقندهار خود را برساند - و یرایغ جهان مطاع بسعید خان مصحوب رفیع الله شرف صدور یافت - که از کارطلبي و پیگار پژوهی او میدانم که بمجرد رسیدن نوشتهٔ علیمردان خان بی امهال روانهٔ قندهار شده باشد - و اگرتا ورود منشور واجب الاذعان راهي نشده بزودی روانه گردد - که امواج فیروزي بکمك او معین گشته - و گوهر اکلیل سلطنت پادشاهزادهٔ بخت بیدار محمد شاه شجاع بهادر را نیز

با عساکر اقبال درین نزدیکي تعین خواهیم فرمود - بالفعل پنج لک روپیه از خزانهٔ کابل باخود ببرد - ازانجمله یک لک روپیه بعد از رسیدن قندهار بعلیمردان خان برساند - که باو انعام فرموده ایم و دو لک روپیه بصیغهٔ مساعدت خود متصرف شود - و از تتمهٔ مبلغ مذکور دیگر بندهای پادشاهي را هنگام احتیاج بقدر ضرور برسم مساعدت - و ملک مغدود و برادر او و تبعهٔ علیمردان خان را درخور حال هر ایک بطریق انعام بدهد - و چون قلیچ خان بقندهار رسد و خاطر از سیاوش و گرد آوری آذوقه و سایر ناگزیر قلعه داري فراهم آید حصار بقلیچ خان حواله نموده علیمردان خان را با توابع و بنه و بار بکابل آرد - و ازانجا پسر خود محمد شیخ را همراه داده روانهٔ حضور گرداند - و با فوجی مستعد پیکار در کابل بنشیند - هرگاه لشکر قزلباش حرکت کند بکمک قلیچ خان پردازد - و از پایگاه نوازش خاقانی بعلیمردان خان منشور سعادت گنجور با خلعت خاصه و جیغهٔ مرصع و خنجر مرصع با پهولکتاره و شمشیر مرصع گران بها بدست محمد مراد سلدوز فرستادند - و ملک مغدود و کامران را که بیخ ت یاوري طریق هواجوئی این دولت ابد بنیاد می پیمودند نیز بعنایت خلعت سر افراز گردانیدند - و چون احتمال آن داشت که شاه صفي از شنفتن خبر تسخیر قندهار متوجه آن دیار گردد - غرهٔ ناصیهٔ خلافت پادشاه زادهٔ کامگار محمد شاه شجاع بهادر را در سر آغاز ماه ذي القعده بحجسته ساعتی بخلعت خاصه باچارقب طلادوزي و جیغهٔ مرصع و جمدهر مرصع با پهولکتاره و شمشیر مرصع و باضافهٔ هزار سوار بمنصب دوازده هزاری ذات و هشت هزار

سوار و بمرحمت صد اسپ ازانجمله دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین مرصع دیگرے با زین طلای میناکار و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ماده فیل و ده لک روپیه نقد بطریق انعام سرافراز ساخته یا بیست هزار سوار نبرد آزما مرخص گردانیدند - و هنگام رخصت بزبان دربار فرمودند که اگر شاه صفی خود بقندهار آید آن فرزند والا گهر با لشکر جرار بدان صوب شتافته معرکه آرای پیکار گردد - واگر لشکر بفرستد فوجی از مبارزان خونخوار بسرکردگی خان دوران بهادر نصرت جنگ تعیین نماید - تا بهتنبیه و تادیب آن گروه ضلالت پژوه بپردازند - و هریکی از امرا که درخدمت پادشازادهٔ بلندمقدار بمالش فزایش وازون آثار دستوری یافته بودند بمراحم پادشاهانه فرق مباهات برافراخت - راجه جیسنگه بعنایت خلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه - نجابت خان بهخلعت و اسپ بازین مطلا - و هرکدام از امر سنگه - ولد راجه گجسنگه - ومادهوسنگه ولد راورتن - بخلعت واسپ با زین نقره و نقاره - و لهر اسپ ولد مهابت خان بخلعت و اسپ و خطاب خانی - مفتخر و مباهی گشتند - و جانسپارخان و ذوالفقارخان و هریسنگه و کرپارام و گروهی دیگر از منصبدار نیز بنوازشی درخور اختصاص یافتند - و دیانت خان را دیوان - و درستکام پسر معتمد خان را بخشی و واقعه نویس این لشکر گردانیده بمرحمت خلعت برنواختند - وخان دوران بهادر نصرت جنگ را که از بارگاه خلافت پرایغ طلب بنام او رفته بود - و پس از رخصت پادشاهزادهٔ بیدار بخت بروزی چند شرف ملازمت اندوخت - خلعت خاصه و جمدهر

مرصع با پهولکتاره و شمشیر مرصع و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلا دیگری با زین مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ماده فیل عنایت فرموده - و مدار جنگ و جدال و حل و ترحال بر رای و رویت او باز گذاشته با سید هزبرخان و نظر بهادر خویشگی که بایشان نیز خلعت و اسپ مرحمت شد رخصت نمودند - و فرمان شد که بزودی بخدمت پادشاهزادهٔ نامدار موید بختیار برسد - و حکم اقدس بصدور پیوست که بهادر خان و مبارز خان و برخی دیگر بندها از تیول خود آمده بعسکر اقبال ملحق گردند - و بوزیرخان ناظم پنجاب فرمان قضا جریان صادر گشت که بسرانجام غله پرداخته مردم خود را تعیین نماید که از محال صوبهٔ پنجاب غله فرهم آورده پی هم بکابل بفرستند - تا در راه بلشکر منصور آنوقت می رسیده باشد و خود از دار السلطنهٔ لاهور بدار الملک کابل روانه گردد - سعید خان با همرهان از پشاور یلغار نموده در عرض پنج روز بکابل رسید - و چون هنگام مقتضی سرعت بود از اسباب پیکار و مواد کارزار زیاده ازقدر ضرور بر نگرفته روانه شد - در پانزده کروهی کابل نقدی بیگ که عرضه داشت علیمردان خان بدرگاه عرش اشتباه می آورد سعید خان را دریافته مکتوب علیمردان خان باو رسانید و چون خواهش علی مردان خان آن بود که ذوالقدر خان را که بقندهار امده حقیقت یکروئی و یکرنگی و کیفیت اخلاص او چنانچه باید دریافته بود همراه نقدی بیگ بدرگاه گردون جاه روانه سازد - تا عرضه داشت او از نظر اقدس گذرانیده آنچه از مدارج ارادت و عقیدت و مراتب هوا جوئی و دولتخواهی او دیده بمسامع حقایق مجامع برساند -

سعیدخان ذوالقدر خان را با نقدی بیگ بدرگاه عرش اشتباه رخصت نمود - روز دیگر احمد بیگ که علیمردان خان زر مسکوک باسم و لقب گرامی همراه او فرستاده بود رسید - سعید خان مشارالیه را نیز فرستاد که در کابل بذوالقدر خان و نقدی بیگ پیوسته باتفاق رو بدرگاه والا نهند - و خود بغزنین رسیده چار روز برای آمدن راجه جگت سنگ وجمعی که عقب مانده بودند توقف گزید - و بعداز پیوستن آنجماعه بکمال استعجال متوجه قندهار گردید - وچون حوالی قلات رسید مکاتیب محمد شیخ وعوض خان آمدکه سیاوش با برخی حکام خراسان که بکومک او آمده اند در موضع سنجری که شش کروهی قندهار است نشسته - و اختی از قزلباشان علیمردان خان خاک نفاق برفرق روزگار خود ریخته باو پیوسته اند - و جمعی که درقلعه اند اگرچه بظاهر با علیمردان خان در صدد وفاق واتفاق اند اما پنهانی با سیاوش سلسه جنبان دوستی گشته نوشتجات وداد و اتحاد ارسال میدارند - و بر آمدن قندهار تحریض نموده بامداد و اعانت خود که در حقیقت اغوا و اضلال است قوی دل میگردانند - و نیز مندرج بود که این طرف قلات درحل وترحال کمال دور بینی وحزم گزینی مرعی گردد - و مطابق آن نوشتهٔ علیمردان خان که همراه معتمدی حاضر آقا نام فرستاده بود نیز رسید - سعید خان در کوچ و مقام مراسم خبرداری و هوشیاری که ناگزیر سری و سرداریست چنانچه باید بروی کار آورده هفدهم ذی القعده بحوالی قندهار رسید - علیمردان خان استقبال نموده فرمان والا را که با خلعت فاخره و جیغهٔ مرصع و خنجر مرصع باپهولکتاره و شمشیر مرصع مصحوب

محمد مراد سلدوز مرسل گشته بود و در راه بسعید خان رسیده بر فرق مباهات گذاشت - و آداب تسلیم بنهجي که درین دولت باند صولت متعارفست بتقدیم رسانید - و مقدم سعیدخان راکه از دیرباز چشم انتظار در راه آن باز داشت فوز عظیم دانسته بتعظیم و تفخیم تلقي نمود - از تدابیر صایبه و آراء ثاقبهٔ این فور پرورد الهي آنکه منشور هدایت گنجوري بنام سعید خان بکرامت صدور پیوست - که مضمون نوازش مشحون آن مشتمل بود بر تلقین طریق محاربه وارشاد سبیل مدافعهٔ لشکرعراق وخبر روانه شدن درة التاج بختیاري قرة العین جهانداري پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر - و بران که سیاوش باطل کوش به شنفتن وصول کتایب ملک کشای گیتي پیما از کشک نخود بفراه برگشته باشد - واگراز روز بد و تباهی خرد برهنموني ادبار که نصیبهٔ بدسگالان نابکار است ازانجا پیش آمده باشد - آن ارادت کیش عقیدت اندیش چنین قابو را غنیمت پنداشته قلیچ خان را در قلعهٔ قندهار باز گذارد - و خود باندویان جانباز به پیکار آن برگشته روزگار بسرعت هرچه تمام تر شتافته اساس هستی آن سزاوار نیستي از بیخ و بن براندازد - و از رهگذر سرانجام ناگزیر این یساق تشتت بخاطر راه ندهد - چه از سپاه وآذوقه و خزانه آنچه باید چنانچه باید آماده است - مبلغ بیست لک روپیه با پادشاهزادهٔ کامگار و خان دوران بهادر نصرت جنگ ارسال نموده مقرر فرموده ایم که ازانجمله پنج لک روپیه همراه جمعی نزد قلیچ خان فرستند - که از راه ملتان با خود ببرد - و پنج لک روپیه بجان سپارخان بخشی احدیان حواله نمایند - که پانصد احدي همراه گرفته این مبلغ را بآن عمدة الملک

برساند - و ده لک روپیه باخودنگاه دارند - وبیست هزارسوار خونخوار از پیشگاه عظمت و جلال در خدمت پادشاهزادهٔ بخت بیدار معین گشته که اگر اتفاقا والیٔ ایران از نقصان عقل و طغیان جهل خود متوجه پیکار شود بهزاران ناکامی برگردد - چون سیاوش مدهوش دران ایام بنواحیٔ قندهار رسیده بجهت آنکه نوشتجات بدست آرد و بر حقیقت مطلع گردد سر راهها گرفته بود - فرمان قضا جریان بدست او میرسد - و از آگهی بر فحوای آن سررشتهٔ صبر و سکون از دست واهشته در روز مصحوب مسرعی نزد شاه صفی میفرستد - شاه مضمون منشور معلی دریافته از فرستادن لشکر و اندیشهٔ آمدن خود باز می آید - و چون این معنی بروی روز افتاد دل اخلاص منزل مجاهدان دین را جمعیت تازه بهمرسید - و باطل سگالان ادبار آئین را ثبات از دل رفت *

واز اشراقات ضمیر خورشیدتنویر خاقان نهفته دان آنکه - سعیدخان همواره آرزو داشت که محمد شیخ بخطاب خانه زاد خانی سربرافرازد - و ازان رو که کاری ازو بوقوع نیامده بود که وسیلهٔ ابرازاین متمنی گردد باظهار آن نمی پرداخت - چون درین یساق کارطلبی ازو بظهور پیوست و خدمت گذاریٔ او در پیشگاه خلافت رتبهٔ بذیرائی یافت - سعیدخان آرزوی خود راعرضه داشت نمود - خدیو حقیقت آگاه پیش از وصول عرضه داشت بدرگاه خلایق پناه پایهٔ اعتبار او باین خطاب بر افزوده بودند - و این معنی بصیرت افزای همگنان گردید *

رده آرا کشتن مجاهدان دین - با قزلباشان باطل گزین - و انهزام آن گروه ضلالت آئین

چون سعید خان بعد از وصول بقندهار مرزبانان و رعایای آن ملک را در موافقت و موالفت متشتت العزیمه دید - و دانست که تا این سر زمین از لوث وجود سیاوش که در حوالی قندهار نشسته باغوا و اغرای ساده لوحان کوتاه بین بفساد آمیزی و فتنه انگیزی اشتغال دارد - پاک نشود - و سلك جمعیت او زهم نگسلد سکان آن ولایت چنانچه باید اطاعت و انقیاد نخواهند نمود - وضبط این ملک دلخواه دولتخواهان صورت نخواهد بست - بنابران تنگئ فرصت در نظر داشته و راه رسیدن قلیچ خان از ملتان و یوسف محمد خان و جان نثار خان از بهکر و سیوستان ندیده باستصواب علیمردان خان مقرر ساخت - که هنگامهٔ جنگ با سیاوش باطل آ هنگ گرم گرداند - و محمد شیخ مخاطب به خانه‌زادخان را با دو هزار سوار بنگاهبانئ قلعه معین گردانید - و قلیلی ازمعتمدان علی‌مردان خان راباخان گذاشته سایر جمعیت اورا که‌قریب‌سه هزار کس بود همراه گرفت - نشود که ازین‌گروه فسادی در قلعه‌بروے کار آید - اگرچه علی‌مردان خان خود نیز ارادهٔ برامدن نموده‌خواست - که رده آرای قتال‌شود - اما چون دو روئی و دو رنگئ نوکران‌نفاق‌پیشهٔ او بروی روز افتاده‌بود - سعید خان باندیشهٔ آن که مبادا دراثنای زد و خورد یکی ازان‌گروه تبه‌کار بدکردار فرصت یافته بخان مزبور گزندی رساند - به برآمدن او راضی نشده اورا ازین خواهش بازداشت - وبیست و ششم ذی القعده

روز مبارک دو شنبه با قریب هشت هزار سوار ازهمرهان خود ونوکران علی مردان خان بعزم پیکار سیاوش بدکردار که موضع منجری را که دور آن نشیب و فراز بسیار دارد لشکر گاه ساخته بود - روانه شد - و صفوف معاضدان دین بمردان رزم آزمای نبرد آرا - که بنوک پیکان عقدهٔ جوزهر از هم باز کشایند - وبسرسنان سها از سما بسهولت ربایند - وفیلان کوه افگن صف شکن که ازخشم وکین گاهے که خرطوم فراز کنند گوئی ستونیست که آسمانهٔ آسمان برپا دارد - ووقتي که دراز نمایند پنداري کمندی است که گردن شیر گردون بآن خواهد بست - و هنگامی که در پیچندانگاری پیچان اژدهائے ست که کرهٔ زمین بدم درخواهد کشید - بر آراسته هرقشونی بمقامی مناسب و مکانی لایق تعیین نمود - فوج قول را بخود و ابو البقا برادر خویش وارد شیر برادر زاده و پسران خود سعد الله و عبدالله ورای کاسیداس بخشی کابل و حسن ترکمان و جمال بنگشی و دیگر منصب داران و احدیان تعینات صوبهٔ کابل مستظهر ساخت - و قشون هراول را به ثبات پائی راجپوتان نبردگزین تهور آئین که جانبازي را بازی و سراندازی را کار سازی دانسته درمعرکهٔ که رنگ ازرخ مردان بریزد ورنگ بررویی روزگار جنگ بازآرند نیرو داده - محکم سنگه و گوپال سنگه و اوگرسین و رام سنگه برادر او و جگرام و گج سنگه ولد بهاریداس و همت سنگه و میدینمل بهدوریه و ایندربهان و دیگرراجپوتان کومکی صوبهٔ کابل را باچار صد برق انداز درین فوج مقرر ساخته - راجه جگت سنگه را سرکردهٔ این گروه گردانید - و برانغار را به دلیری و دلاوری سادات بارهه وبخاری و امروهه مثل سیدولي و سید عبد الواحد و سید محمد برادرش ودیگر

سادات که درعرصهٔ وغا دلیران خون ریزاند - و در بیشهٔ هیجا شیران اجل ستیز - قوی گردانید - و جرانغار را به بسالت پردل خان و و عزت خان و علاول ترین و حیات ترین و حسن وچندي دیگر از منصب داران با سه صد احدي محکم نمود - و فوج علي مردان خان را بسرداری حسین بیگ خویش خان مذبور و علي بیگ نوکر معتمد او طرح دست راست - و عوض خان قاقشال با برادران ویوسف بیگ کابلي و چندمنصبداردیگر را با سه صداحدی طرح دست چپ قرار داد - و پهلوان بهاء الدین را باسه صد سوار تفنگچي قراول ساخته پیشتر روانه کرد - افواج نصرت امتزاج بآئین پسندیده روانهٔ کارزار شدند - وازان سو سیاوش هرزه کوش با بیرام علي خان حاکم نشاپور وخاندان قلیخان حاکم فراه ودوست علي سلطان حاکم خواف و یوسف سلطان چمش گزک و صفي قلی سلطان قلعدار بُست وجمعی دیگرکه همگي پنج شش هزار سوار بودند بتوزک صفوف پرداخته وتفنگچیان را پیش رو داشته بعزم پیکار راهي گردید - در یک فرسخی قندهار قراولان هردو عسکر بایکدیگرنبرد اراگشته داد جلادت و جسارت دادند - درین اثنا افواج سه گانهٔ هراول و برانغار و جرانغار قزلباش باشارهٔ سردار نابکار جلو ریزرسیده هراول بر سر هراول آمد - و برانغار از جانب راست هراول سپاه ظفر دستگاه با طرح برانغار روبرو شد - و جرانغار بمردم علي مردان که طرح برانغار مبارزان دین بودند محاذي گشت - چون فوج هراول بدلیری راجه جگت سنگه و دیگر راجپوتان ناموس جوی نبرد خو بسان سد سکندر که به تندباد حوادث لرزش نپذیرد پا برجا بود یاجوج هراول غنیم نامستقیم رخنه

دران نیفگنده به ندامت برگردید - فوجی که بر طرح جرانغار تاخته بود نیز تاب ضرب شمشیر آبدار وطعن سنان آتش بار عوض خان و دیگر قدویان شجاعت نشان نیاورده رو بگریز نهاد - و جمعي عار فرار برخود نه پسندیده رهگراي عدم گشتند - و از تاخت فوج سیوم بر مردم علي مردان خان بقدر تزلزلي در فوج خان مشار الیه پدید آمد سعید خان بعد ازدید این تذبذب و تزلزل بدستیاری تائید ایزد دادار - و مددگاری اقبال خاقان جهان دار - با فرزندان و برادران و دیگر مبارزان صف قول بر فوج غنیم تاخته بسان گران سیلی که رو براه نهد - و تندبادی که رخ بتودهٔ کاه - بیخ استقامت غنیم برکنده جمعیت لشکرش را پراگنده گردانید - گروهی ازان قوم شوم بگوی نیستي شتافتند و باز ماندگان بپا مردی خیول باد خرام ازان معرکهٔ ننگ و نام نیم جانی بدر بردند - و تا آن روی آب ارغنداب که سخیم وخما بود عنان باز نگرفتند - وآن سر زمین ناهموار دشوار گذار را مانع تعاقب شیران بیشهٔ پیکار که در کار خداوندگار دین و دنیا لیل از نهار و آسان از دشوار باز ندانند پنداشته امید وار حیات و نجات گشتند - سعید خان و دیگر هواخواهان چنان صواب دیدند که کار امروز بفردا نگذاشته و غنیم هزیمت دیده را فرصت درنگ ومجال آهنگ جنگ نداده امروز از آب باید گذشت - و باین اندیشهٔ صایب همان روز سپاه باد حرکت آتش هیبت از آب عبور نموده بلشکرگاه مقاهیر متوجه گردیدند - همین که عسکر فیروزي عبره نمود مخالف باس دیده احمال و اثقال بجا باز گذاشته روبگریز نهاد - و همگي اسباب و اشیاي این گروه بي شکوه مگر توشکخانهٔ میاوش که آتش زد غنیمت

لشکر اسلام گشت - اگرچه برخي بتعاقب پرداختند اما چون پردهٔ ظلام شام آفاق را درگرفت مبارزان نصرت قرین برگردیده درخیمهای لشکر سیاوش که همچنان ایستاده بود شب گذرانیدند - اگر تاریکی شب حایل نگردیدی مقهوران رستگار نگشته لختي بذل اسار و برخي بعل بوار گرفتار آمدندی - و سیاوش بي هوش از دیدضرب وحرب مجاهدان عسکر منصور که جان فشاني درکار خدیو دوجهاني عمر ثاني دانند شباشب از آب هیرمند بی آنکه کشتي بدست آرد یا گذر معلوم نماید بآسیمه سري گذشته جمعی از همراهان را غریق بحر فنا گردانید - اولیای دولت ابد میعاد - واصفیاي سلطنت خدا داد - برین فتح گزین که از مواهب جایلهٔ ایزدي است زبان بهندای شکر و دست بادای شکرانه باز کشودند - و لوای دعای ازدیاد اقبال بی زوال اورنگ آرای جاه وجلال بلندي گرا ساخته باین ترانه مترنم گشتند *

ازان بیشتر کوري در ضمیر * ولایت ستان باش وآفاق گیر
زمان تا زمان از سپهر بلند * بفتحی دگر باش فیروز مند

پیش ازین بیک صد و پنج سال فرمان روای ایران شاه طهماسب سام میرزا برادر خودرابتسخیر قندهار (که خواجه کلان بیگ ملازم میرزا کامران بحراست آن می پرداخت) فرستاده بود - میرزا کامران بشنیدن این خبر وحشت اثر از فرط حمیت و حماست بایلغار از دار السلطنت لاهور بقندهار رسید - پس از گرمی هنگامهٔ قتال سام میرزا تاب دستبرد و طاقت زد و خورد مبارزان نبرد گزین و کندآوران رزم آئین نیاورده بناکامي رو بفرار نهاد - از اتفاقات غریبه

آنکه جنگ سعید خان نیز در همان سرزمینیکه مصاف این دو میرزا بروے کار آمده بود دست بهم داد - ونام شاه صفی نیز سام است•

القصه سعید خان قرین فتح و فیروزي نقارهٔ شادمانی نواخته معاودت نمود و بیست و هشتم ذی القعده ظاهر بلدهٔ قندهار معسکر ساخت - سکان قندهار بل سایر قطان آن دیار از غلبهٔ مجاهدان دین و انهزام لشکر بدعت گزین که باعث آزادی این جماعه از تطاول و تعدی سپاه جور دستگاه قزلباش گشت هزاران مسرت و فراوان عشرت اندوختند - ومساجد و معابدی که اوراد و اذکار آن جز سب اصحاب وشتم احباب نبود - بتذکار مناقب خلفای راشدین و تعداد مفاخر پادشاه حق گزین عدالت آئین معمور گردید - و چون بتاریخ بیست و یکم ذی الحجه عرضه داشت سعید خان مصحوب عبد الرحمن ولد عبد العزیز خان بدرگاه خواقین پناه رسید و حقیقت ترددات و تدبیرات هوا خواهان این دولت بلند صولت معروض بار یافتگان محفل قدس گردید - خدیو قدردان هرایک ازین بندهای جدکارخدمت گذار را بقدر رتبت و منزلت بالطاف گرانمایه بلند پایه گردانیدند - سعید خان را بخلعت خاصه با چار قب و جمدهر مرصع با پهولکٹاره و شمشیر مرصع بر نواختند - و منصب اورا که پنجهزاري ذات و پنجهزار سوار سه هزار سوار دو اسپه سه اسپه بود شش هزاري شش هزار سوار تمام دو اسپه سه اسپه مقرر ساختند و بخطاب بهادر ظفر جنگ و مرحمت دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلا دیگری با زین مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ماده فیل عز امتیاز بخشیدند - راجه جگت سنگه بمرحمت خلعت

و جمدهر مرصع و اسپ و فیل - و پردل خان بعنایت خلعت و باضافهٔ پانصدی ذات ودویست سوار بمنصب دوهزار وپانصدی ذات ودوهزار و دویست سوار و به نقاره و اسپ - و عوض خان قاقشال بعطای خلعت و خنجر مرصع و باضافهٔ هزاری ذات وپانصد سوار بمنصب دو هزار و پانصدی ذات و دوهزار سوار و به نقاره و اسپ و فیل - و عزت خان بعنایت خلعت و باضافهٔ پانصدی ذات و صدسوار بمنصب دو هزار وپانصدی ذات و هزار و ششصد سوار و بمرحمت اسپ - و ابو البقا برادرسعیدخان بخلعت وباضافهٔ پانصدی ذات ودوصد سواربمنصب هزار و پانصدی ذات و هزار سوار و بخطاب افتخار خانی و اسپ وخانه‌زاد خان بعنایت خلعت و خنجرمرصع و باضافهٔ پانصدی دو صد سوار بمنصب هزاری چار صد سوار و باسپ نوازش یافتند - و علاول ترین بخلعت و منصب هزاری ذات و هشتصد سوار - و گوپال سنگه بخلعت و منصب هزاري ذات و هفتصد سوار - و سید ولی بخلعت ومنصب هزاری ذات و هفتصد سوار و خطاب دلیر خاني - و سید عبدالواحد بخلعت ومنصب هزاري ذات و شش صد و پنجاه سوار و خطاب دیندارخاني - و ارد شیربرادر زادهٔ سعید خان بهادر ظفر جنگ بخلعت و منصب هزاری ذات و ششصد سوار - و یوسف بیگ کابلي بخلعت ومنصب هزاري ذات و پانصد سوار وخطاب همت خاني و رای کاسیداس بخلعت ومنصب هزاری ذات و دوصد وپنجاه سوار - مفتخر گشتند - جمیع این مناصب از اصل و اضافه ست - و بهریکي ازینان اسپ نیز مرحمت شد - و سید اسدالله وسعدالله و عبد الله پسران سعید خان بهادرظفر جنگ - وسید بافر بخاري -

و جبار قلي ككهر و جگرام واد هر ديرام - و برخي ديگر بندها باضافهٔ مناصب سر افرازي يافتند - و چون صفدر خان از ايران مراجعت نموده بقندهار آمد - به سعيد خان بهادر ظفر جنگ برگزارد - كه شاه صفي از در آمد قندهار بتصرف اولياي دولت ابد مدت نهايت آشفتگي دارد - چنانچه مكرر گفته كه از ايروان و بغداد ميتوانم دل برگرفت - اما تا مقدور است دست از تسخير قندهار باز نخواهم كشيد - و نيز گفت كه جاني خان قورچي باشي را كه در امراي او اعتبار تمام دارد - درين نزديكي با لشكري از عراق خواهد فرستاد - كه لشكر خراسان همراه گرفته بر سر قندهار آيد - و ازانجا كه امسال اوزبك بر خراسان تاخت نياورده ظن غالب آنست كه حسن خان حاكم هرات نيز باو همراه شود - بنابران سعيد خان بهادر ظفرجنگ درظاهر قندهار اقامت قرار داد - كه اگر شاه صفي باين انديشهٔ بي جا وپسيچ ناسزا لشكر بفرستد بتوفيق يزداني - و تائيد اقبال حضرت خاقاني - مراسم جد وكد بتقديم رسانيده همت بر مدافعت و محاربت آن فيهٔ طاغيه مصروف نمايد - و اگر از پيش بيني و انجام گزيني عاقبت را غنيمت دانسته باين كار نپردازد رو بكشايش قلعهٔ بست و زمين داور نهد - و اين حقيقت را مصحوب مستعجلي بدركاه خواقين پناه عرضه داشت نمود - و به درة التاج خلافت پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر معروض داشت - كه درين وقت صواب چنان مي بيند كه آن اختر برج سعادت بكابل رسيده توقف فرمايند - و گروهي انبوه از مواكب فيروزي با توپ خانه و فيول كوه ربا باين صوب روانه نمايند - كه از آواي رسيدن اين لشكر

گروه مخالف دیگر ارادهٔ پیش آمدن از خراسان بر تقدیرے که
از عراق بیایند بدل هوس انتما و باطن امل گرا راه نخواهندداد -
بعد از پیوستن این عسکر باشکر زابلستان - و نشستن آن نو نهال
چمن اقبال در سر زمین کابل - عساکر نصرت مآثر بمکنت و جمعیت
تمام همت بر فتح قلعهٔ بست و زمین داور - خواهندگماشت - وچون
سیاوش شقاوت کوش درخود استطاعت مقاومت ندید و از عزیمت
مردانه وصریمت گردانهٔ سعیدخان بهادر ظفر جنگ دریافت - که بعد
از فرونشستن جوش وخروش دریای هیرمند سپاه ظفر دستگاه خود
را پروانه وار بی پروا برشمع وغا زنند - وسمندر سار بی محابا بر آتش
هیجا - پای اخلاص پیما از پیمودن راه تعاقب - و دست عقده کشا
از کشودن حصون مستوره باز نخواهند کشید - حصار زمین داور را
بروشن سلطان مرزبان آن حدود باز گذاشته - و جماعهٔ از تفنگچیان
همراه بکومک قلعه داربست و خاندان قلی حاکم فراه رابمدد قلعدارگرشک
داشته با اعوان وانصار خاک فرار برفرق روزگار خود ریخته رو بفرار نهاد -
و چون حقیقت کار از عرضه داشت سعیدخان بهادر بمسامع حقایق
مجامع رسید - حکم جهان مطاع صادر شد - که درقندهار توقف نموده
همت برکشایش قلعهٔ بست وزمین داور و دیگر قلاع ولایت قندهار
برگمارد - وهرگاه قلیچ خان برسد - قلعهٔ قندهار را باو سپرده علي مردان
خان را باخانه زادخان پسرخود بعتبهٔ علیه روانه گرداند - و تدبیرهای
رایق و مصلحتهای فایق که در عقده کشائی مهمات آن ملک بکار
آید درمنشور لامع النور درج فرمودند - پس از ورود این فرمان والا و
رسیدن قلیچ خان بنواحی قندهار علي مردان خان هژدهم ذي الحجه

باتباع از حصار برآمده بیرون شهر منزل گزید - و سعید خان بهادر ظفر جنگ خان مزبور را بصوب کابل راهی ساخته خانه‌زاد خان و عوض خان را با دو هزار سوار همراه نمود - و قرار داد که عوض خان باهزار و پانصد سوار از مُقر بقندهار برگردد - وخانه‌زاد خان باپانصد سوار همراه علي مردان خان بکابل رود - و علي مردان بعد از ملازمت قرهٔ باصرهٔ دولت بقلاوزی بخت بیدار - و رهنمونی توفیق کار گزار - بعزیمت استلام آستان حرم احترام رو بدرگاه سلاطین پناه نهد - و خود بتعبیهٔ مواد تسخیر قلاع - و تهیهٔ اسباب تصفیهٔ آن بلاد از اهل فساد - پرداخت - و منتظر سکون آب هیرمند نشست - و چون علي مردان خان برای حصول دولت تاثیم عتبهٔ آسمان رتبه بجناح آرزو در پرواز بود - واز عجلت گاه و بیگاه درنوردیدن راه با باد انباز - پیش از رسیدن اختر برج جهانداري پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر بنزهت گاه کابل رسید - و از آب گوارا و هواي دلکشاي آن سرزمین منشرح گشت وپس از استماع خبر مسرت اثر وصول قرهٔ باصرهٔ جهانجاني بحوالی کابل روز پنجشنبه هفدهم ربیع الاول روانهٔ موضع بتخاک که محط رایات پادشاهزادهٔ والاگوهر بود گردید - چون پادشاهزاده‌های سعادت پیوند که هریک بر جویبار جهانداري سهي سروی است بالا بلند - و بردوحهٔ کامگاري تازه شاخي است برومند - از حسن تهذیب و لطف تربیت حضرت خاقاني - که اکسیر اهلیت - و جان دارویی آدمیت - است - مراسم غریب پروري که شیمهٔ کریمهٔ این دودمان اقبال است - و سجیهٔ رضیهٔ این خاندان افضال - چنانچه باید فرا گرفته اند - پادشاهزادهٔ بلند اختر بعد از رسیدن خان بموضع بتخاک

بهادر خان و مبارز خان و نظر بهادر خویشگی و لهراسپ خان وجانسپار خان و ذوالفقار خان و چندی دیگر از بندهای معتمددرگاه آسمان جاه را باستقبال فرستادند - و خان دوران بهادر نصرت جنگ نیز باشارهٔ علیه تا بیرون دروازهٔ دیوانخانه پذیره شده دریافت - وروش کورنش وتسلیم ودیگر آداب ملازمت که درین دولت معروف متعارف است آموخته درون برد - خان متعالیه رسم ملازمت بتقدیم رسانید و بحکم آن نورحدیقهٔ اقبال خان دوران بهادر نصرت جنگ و راجه جي سنگه جانب راست - و علیمردان خان جانب چپ - نشستند - وآن والاگهر علیمردان خان رابانعام الطاف و اصناف اعطاف دلجوئي نموده خلعت گرانمایه با چارقب زردوزی و جمدهر مرصع و فیل با یراق نقره و ماده فیل با زین نقره مرحمت فرمودند - و پس از چندی در کمال عزت و احترام روانهٔ درگاه فلک احتشام گردانیدند و بیست ویکم بالتماس سعید خان بهادر ظفرجنگ چنانچه گذارش یافت بهادرخان را با نظر بهادر خویشگي و لهراسپ خان و سلطان نظر برادر سیف خان و بهادربیگ و خواجه ابوالبقا و جمعي دیگر از بندگان درگاه عرش اشتباه و پانصد برق انداز وجانسپار خان بخشی احدیان را با پانصد احدي و پانصد بیلدار و سقا و پنج لک روپیهٔ نقد از کابل بقندهار راهي ساختند *

کشودن حصار رصین بست و حصن حصین زمین داور و دیگر معاقل منیعه و موائل رفیعه

چون آب هیرمند روبکمي نهاد - سعید خان بهادر ظفرجنگ

با سران لشکر استشاره نموده - که درین هنگام که غلهٔ ربیع رسیده است اگر تسخیر قلعهٔ بست و زمین داور و دیگر قلاع بچستی و چالاکی بروی کار نیاید - غنیم غلات را درونه درون حصار خواهد کشید - و آذوقه که از مهین مصالح قلعه داری است سرانجام خواهد داد - درین صورت هم تردد مجاهدان دین در سرزمین بی تقدیم و علیق - و هم محاصرهٔ قلاع اگر میسر شود بدشواری خواهد بود - هم و کمی آذوقهٔ قندهار که صرف حوایج لشکر شده - و سرانجام آن بی اخذ این غلات صورت پذیر نیست قلعه نشینان را باعث اضطرار و اضطراب خواهد گشت - و چون وقت تنگ است - و فرصت بی درنگ - تکیه برتائید آسمانی واقبال خاقانی نموده پیش از رسیدن کومک از کابل بتاخت نواحی قلعهٔ بست و زمین داور و گرشک و تاراج احشام این قلعهٔ سیگانه باید پرداخت - هرکه از شاه راه اطاعت و انقیاد بیرون رود ره گرای تنگنای نیستی گردانیده آید - و هرکه از روی یکدلی و ایلی جادهٔ مستقیمهٔ مطاوعت پیماید بجان ومال زینهار یابد - و درین تردد هر قلعه را که قابو اقتضای تسخیر آن کند بتصرف در آورده فتح حصون دیگر را بوقتی که مقتضی آن باشد موقوف داشته شود - و بدین رای صواب راجه جگت سنگه را با پردل خان وعوض خان و عزت خان وهمت خان و شاد خان و دیگر جماعهٔ مغول و افغان - و ملک مندرد را با سایر زمینداران و همگی سادات و راجپوتان کومک صوبهٔ کابل - ویعقوب وکیل خود را بانوجی از تابینان خویش - و میرزا محمد خویش قلیچ خان را با جمعی از مردم خان مشارالیه و احدیان و توپخانه و دیگر ادوات قلعه گیری

بیست و ششم محرم [۱۰۴۸] مرخص گردانید - و خود با پسران و جمعی از تابینان خویش و رای کاسیداس بخشی صوبهٔ کابل و احمال و اثقال لشکر در ظاهر قندهار طرح اقامت افگند - و یوسف محمد خان و جان‌نثار خان راکه بعد از رخصت این گروه کار پژوه رسیدند نیز روانه گردانید - چون هوا جویان این دولت بعد از وصول بموضع کشك نخود شنیدند که مقاهیر میخواهند که غلات درودهٔ محال متعلقهٔ حصون مذکوره را پاک نموده درون حصار برند - باستصواب یکدیگر پردل خان و عزت خان و شادخان و علاول ترین و حیات ترین را با تابینان سعید خان بهادر ظفر جنگ و احدیان بصوب قلعهٔ بُست و راجه جگت سنگه و یوسف محمد خان وعوض خان وجان‌نثار خان و میرزا محمد را باجمعی دیگر بطرف زمین‌داور روانه ساختند - راجه جگت سنگه در اثنای راه نزدیک هزار سوار و دو هزار پیاده از راجپوتان خود و مردم قلیچ خان بر سر ساربان قلعه پیش از خود برسم استعجال فرستاد - اینان بتعجیل تمام شب هنگام بپای قلعه رسیدند - نگاهبانان قلعه بانداختن تفنگ پرداختند - و مبارزان کار طلب تسخیر آن حصن حصین را پیش نهاد همت ساختند - و از اول شب تا دو پهر روز هوای کارزار آتشبار بود - انجام کار راجپوتان تهور شعار که در روز بازار جان ناموس را بزندگی خریدن و زندگی را بناموس فروختن تجارت رایجه دانند - پیش دویدند - و چندی بیکبار دویده نقد زندگانی در باختند - و چون بدروازه آتش زده شد وراه درآمد بازگردید - مبارزان جدکار از مغول و راجپوت بحصار در آمده همگی آن گروه فساد پژوه را

از هم گذرانیدند - و نزدیک صد و چل اسپ عراقي با دیگر متاعی که دران حصار بود بدست آوردند - چون صداي تفنگ قلعه نشینان از دور بلشکر منصور رسیده بود راجه جگت سنگه و عوض خان و میرزا محمد بسرعت تمام هنگام در آمد بهادران جانباز بحصار رسیدند - ودستبرد های مردانه وتلاشهای گردانهٔ این جماعه دیده بتحسین و آفرین که حمیت گزینان غیرت آئین را جزان مطمح نظر نباشد زبان کشودند - و چون دران هنگامهٔ جانبازي راجپوتان راجه جگت سنگه کمال دلیري و دلاوري بروی کارآورده بودند - و نزدیک سي تن مقتول وچندي مجروح شده - و ازینان اسپ بسیار بزخم تفنگ از کار باز مانده بود - و راجه اسپ و اسباب قلعه را باین جماعه باز گذاشت - درین ضمن آگهي یافتند که جماعهٔ از زمین داور بکومک حارسان ساربان قلعه رسیده اند - راجه با جمعي از همرهان جلو ریز بر ان مقاهیر تاخت - باطل کوشان بي ثبات برخي را بکشتن داده بدست نامردي عنان از میدان نبرد بر تافتند - و بپای مردی هیونان باد سرعت جان بسلامت بدر بردند *

از نیرنگی اقبال کشایش قلعهٔ هیرمنداب است که در نواحی گرشک واقع شده - صورت تیسر این تسخیر آنکه - قلیچ خان زاهدبیگ را از تابینان معتمد خود باسه صد سوار بحراست قلعهٔ کشك نخود فرستاده بود - و نزدیک سه صد کس دیگر از الوس آن نواحي باخود متفق ساخته بر قلعهٔ هیرمند آب تاخت - وبموافقت تقدیر آن حصار را فتح نموده حراس آنرا زنده بدست آورد - و خواست که این

گرفتاران را قید نموده روانهٔ قندهار نماید - چون ظاهر شد که این جماعهٔ بدسیرت دسیرت قدر جان بخشی ندانسته اندیشه درسر دارند به شمشیر خون ریز از هم گذرانید - خیرخواهان دولت ابد سیعاد همت بر فتح قلاع دیگر بستند - و شانزدهم صفر بر سر قلعهٔ زمین داور که قلعهٔ محکمی است رفته دایره وار دور آنرا فرو گرفتند - نخستین روز گروهی ازان محکمه برآمده در پناه عمارات حوالیٔ حصار بافگندن تفنگ پرداختند و مبارزان فیروزی آثار از روی جلادت تاخته ضلالت کیشانرا درون حصار دراوردند - و خرمن چندی را از اجل رسیدگان که پای ثبات فشردند بصاعقهٔ تیغ خاکستر گردانیدند - مقاهیر از دید این جرات دیگر از چار دیوار حصار سربرنیاوردند - و راجه جگت سنگه برگرد قلعه درازده ملچار مقرر ساخته اتمام یکی را بعهدهٔ مردم خود و سرانجام یازده را بحسن سعی بندگان درگاه خواقین پناه باز گذاشت - قلعه گزینان بغرور وفور آلات قلعه داری بسردادن توپ و تفنگ و انداختن حقه و سنگ راه مدافعت می پیمودند - و فدویان اخلاص آئین همت بر تقدیم خدمت خداوند حقیقی بسته و اوقات شب بساعات روز پیوسته بکندن نقب و افراختن سرکوب روز بروز کار را بانجام نزدیک می رسانیدند - و چون راجه جگت سنگه دریافت که بدین آئین کار بدرازی می کشد - از طرف ملچار خود برای برآوردن آب جری کند - و ازانرو که آب ازین راه کم بر می آمد قرار داد که از چوب و تخته استوار جری ساخته بران کوچهٔ سلامت ترتیب دهد - و بجر ثقیل بر روی خندق کشیده لشکر از آب بگذراند - تا دیوار حصار پرانیده بدان معقل حصین درایند - و حصن گزینان را از تنگنای

قلعهٔ هستي بر آورده رهنماي صحراء نيستي گردند - و چون بقندهار خبر رسيده بود که سران لشکر چنانچه باید درمقام سازگاري نيستند سعيد خان بهادر ظفرجنگ خواست که بدانصوب بشتابد - قليچ خان برگذارد که ازانجا که صوبه داري و نظم و نسق اين ولايت بمن مفوض گشته جمعي ازتابينان خود بحراست قلعه گذاشته روانه ميشوم- و باشارهٔ سعيد خان بهادر ظفر جنگ - سعد الله و عبد الله پسران خان موصی اليه را نيز درقلعه نگاهداشته هژدهم صفر رو بزمين داور نهاد - و بسرعت هرچه تمام تر رسيده سبب فزونی نيروی دلهای کارطلبان گشت - پيشوايان الوس روزبهانی و ديگر احشام حدود خراسان که درين محکمه بودند از غلبهٔ مجاهدان اسلام بنصايح صواب نما پنبهٔ غفلت از گوش و پردهٔ نخوت از هوش روشن سلطان برگرفته رهنماي شاه راه اطاعت و انقياد گشتند - و يکی از معتمدان فرستاده التماس زينهار نمودند - قليچ خان بصواب ديد ديگر بندگان والا درگاه امان نامه بمهر خود ومهر ديگر سران لشکر ارسال داشته تسلية دلهای وحشت ديدهٔ قلعه گزينان نمود - ششم ربيع الاول بعد از محاصرهٔ بيست روز روشن سلطان با کدخدايان قبائل مذکور از حصار بر آمده قليچ خان و ديگر اعيان لشکر را ديد - روز ديگر قليچ خان با سران سپاه قلعه را سير نموده فولاد بيگ نوکر عمدهٔ خود را باپانصد تفنگچی و تير انداز به نگاهبانی آن گذاشت - و خاطر از ضبط مداخل ومخارج آن موئل متين و ديگر حصون مضافات آن وا پرداخته رو به تسخير قلعهٔ بست نهاد - و چهاردهم ربيع الاول بپای آن حصار استوار رسيده هژده ملچار بر دور آن حصن حصين بلشکر سابق و

لاحق مقرر گردانید - گردان شجاعت آئین بنقب کندن و ملچار پیش بردن همت بسته - و بیداري از خواب باز ندانسته لحظهٔ دست از کار باز نمی کشیدند - و حصار نشینان در مقاومت و مدافعت جد جدید بتقدیم رسانیده هر نقبی را که مبارزان اقبال به بن برج و بیخ دیوار میرسانیدند پی برده نمی گذاشتند که بانجام رسد - اگرچه چند بار بروج و جدرانی که ته آنرا کاوته بودند فرو ریخت - اما چون بیخ برجا می بود - و راه دخول چنانچه باید وانمي شد - حراس حصن بانداختن سنگ و تفنگ واستعمال آلات آتشبازی و دیگر ادوات جنگ طریق درامد مسدود میگردانیدند - انجام کار دو نقب یکی از طرف ملچار قلیج خان دیگری از جانب ملچار یوسف محمد خان و جان نثار خان بزیر دیوار رسید - اتفاقا نقب ملچار یوسف محمد خان و جان نثار خان را هم مقهوران یافتند - و نقب ملچار قلیج خان ببارود انباشته شد - و چون صبح چهار شنبه هفتم ربیع الثاني باشارهٔ خان مشار الیه بنقب آتش دادند خاطر خواه بکار در آمد - و راهي وسیع وا شد - پیکار پرستان هر دو ملچار که بحسب قرار داد پایان شب روز مسطور سلاح پوشیده مستعد یورش بودند - با آنکه از ارک و حصار بیرون تفنگ و دیگر آلات آتشبازی در بارش بود ازین راه دویدند - محمد یار خویش یوسف محمد خان نیز باتابینان خان موصی الیه خودرا بجان نثار خان که بقلعه دویده بود رسانید - میرزا محمد خویش قلیج خان باتابینان خان مذکور و شاه محمد اوزبک و نظر بیگ برادر زادهٔ یلنگتوش و خواجه باقی و نظر بیگ قدیمی و چندي دیگر بدستیاری شجاعت و

پامردی جلادت پیش از دیگران بقلعه در شدند - و بر وفق قرارداد مردم ملچار دیگر علی الخصوص ملچار راجه جگت سنگه بشنیدن آواي کرنا از راه نردبانهائي که ترتیب داده بودند بحصار در آمدند - و بسیاري از جهال کوتاه بین که پاي حمیت به پیکار استوار برنهاده ودست حماست بکارزار بازکشاده هنگامهٔ قتال و معرکهٔ جدال گرم گردانیدند - به تیغ خونبار کشته شدند - از معاضدان اسلام نیز نزدیک صد تن در کار ولی نعمت جان فانی درباخته بدارالملک جاوداني شتافتند - و سه صد کس زخمها برداشته جوهر بسالت و اصالت بروی روز انداختند - بقیهٔ گروه ضلالت پژوه بعد از تگاپو بسیار خاک هزیمت برفرق روزگار خود ریخته بارک درشدند - غزاة دین بمساعی جمیله قلعهٔ بیرون را با چار صد اسپ عراقي و دیگر غنیمت بتصرف درآوردند - محراب خان قلعدار از تنگی ارک وکمی آب که بیش از یک چاه نبود با جماعهٔ از سپاهیان حصاري شد - دلاوران نصرتمند شیر حاجي را که استحکام ارک دران منحصر بود گرد گرفته از هرسو نقبها دراندیدند - حصار گزینان درون شیر حاجي خندق کنده دران طرف خندق از تخته و چوب و سبدهاي خاک آگنده دیواري بر افراختند - وبراي تفنگ انداختن رخنها گذاشتند تا بعد از پریدن دیوار شیر حاجي در پناه آن مجال تردد داشته باشند - شب پنجشنبه بیست ودوم ربیع الثاني جد گزینان ظفرآئین سه نقب را یکي از راجه جگت سنگه دوم از عوض خان سیوم از میرزا محمد آتش دادند - بنقب راجه یک برج با دروازهٔ قلعه و بدو نقب دیگر دو برج پرید - مبارزان قلعه کشا سپرها بر رو کشیده

دست نبرد باز کشادند - و ازتفنگ صاعقه‌بار آن گروه تباه کار حسابي بر نگرفته بدیوار چوب بست رسیدند - و بعد ازان که به نیروي دلیري و بازوي دلاوري درهم شکستند - برخي از مخاذیل بدلالت تیغ و سنان بادیه پیماي بوار گشتند - و بازماندگان فرار نموده به پناه ارک در آمدند - و چون گروه نصرت پژوه شروع در کندن اساس ارک نمودند محراب خان قلعه دار راه رهائي مسدود دیده و چارهٔ رستگاري مفقود دانسته از روي تضرع زینهار جو گشت - و بعد از رسیدن امان نامه بیست و سیوم ربیع الثاني ارک را باولیاي دولت والا صولت سپرده با همرهان نزد قلیچ خان آمد - ازانجا که ازشمول رافت وعموم عطوفت بسعید خان بهادر ظفرجنگ ودیگر سران لشکر فیروزي حکم شده بود که‌هرکه‌از غنیم بوسیلهٔ انکسار که در حضرت آسمان رتبت از مهین‌ذرایع جرم پوشی وعذر نیوشي است بزینهار در آید امان داده او را مطمین خاطر گردانند - اگر بر هنمونی بخت ارادهٔ بندگی این والا آستان نماید روانهٔ درگاه خواقین پناه سازند - والاباز گذارند که بهر سوئی که خواهد سفرگزین گردد - و دم تیغ مجاهدان اسلام بخون‌کسي‌که در اثناء کارزار گرفتار اسار شود آلوده نگردد - قلیچ خان صحرابخان را که ازغلامان ارمني معتمد والی ایران است با مینگ باشیان و یوز باشیان که همراه او بودند یکروز مهمان داشت - و روز دیگر خلعت داده روانهٔ عراق که اظهار خواهش آن نمودند گردانید *

قرین این فتح قلعهٔ گرشک نیز کشایش یافت - تفصیلش آنکه - چون‌در اثناء محاصرهٔ قلعهٔ بست از گزارش سکان آن سرزمین

بظهور پیوست - که قلعهٔ فولاد که از گرشک ده فرسنگ و قلعهٔ دلخک که از بست دوازده فرسخ فراه زریه واقع شده - و میان هردو حصارچار فرسخ راه است - اگرچه از مدت مدید تعلق بفراه دارد اما در سوالف اوقات از مضافات قندهار بود - قلیچ خان احشام ملکي و باختري و دلخکي را که از توابع آن دو قلعهٔ استوار اند و قریب پانصد خانه وار - بمقالات دل نشین مستمال و مطمین ساخته نزد خود طلبید - و خلعتها پوشانیده بآبیاری امیدواری عنایت و نوازش خدیو زمان ریاض آمال و امانی اینان سرسبز و شاداب گردانید - پیشوایان قبایل مذکور جمعي از تابینان قلیچ خان همراه گرفتند - و هر دو محکمه را از تصرف مردم خاندان قلي حاکم فراه که سیاوش بیهوش او را بکومک صفي قلي محافظ قلعهٔ گرشک فرستاده بود بر آورده باینان باز گذاشتند - و چون خبر تسخیر این دو معقل منیع و خذلان صحراب خان قلعه دار بست و آوای ملک کشاي توجه امواج نصرت گرا بتاخت فراه بخاندان قلي رسید - حراست قلعهٔ گرشک با وجود کشایش زمین داور و بست از حیز قدرت و اندازهٔ مکنت خویش بیرون دیده چهارشنبه بیست و یکم ربیع الثاني آن سویل را واگذاشته با صفي قلي و دیگر همرهان رو بفراه نهاد - و جمعی که از قبل قلیچ خان در مالگیر بودند بقلعهٔ گرشک در آمدند - و تمامی ولایت قندهار با قلاع شستگانه مفتوح گردید - تفصیل اسامی قلاع مذکوره اینست - قلعهٔ قندهار - با قلعهٔ کوشك نخود که میان قندهار و بست است - قلعهٔ قلات با سه قلعهٔ مقر - شهر صفا - هوله رباط - قلعهٔ نوشنج با نه قلعهٔ - دوکی - چتیالي

هزبائي - سه‌کوته - فتح اباد - شال - مستنگ - قلات - نیچاره - تل - قلعهٔ زمین داور باچارده‌قلعه - وابستان - درفتی - موسي - بیدزیرک - شهرک - ساربان - ملبون - نوزاد - برزاد - دهنه - لرغر - سیاه آب - فولاد - دلخک - قلعهٔ تیرین با قلاع دهگانه - وزرکان - اولنک - درفشان - چارشنبه - نوح - تمران - تمزان - کزیو - شیر - قلعهٔ ده راوت - قلعهٔ بست با هشت قلعه - خلج - هزار اسپ - هزار جفت - شملان - ملخان - صفار - لکي - خنشي - قلعهٔ گرشک با هشت قلعه - مالگیر - هیرمنداب - تیزي بابا - حاجي - سنگین - دژ غوري - دژ سفید - که سابقا داخل دراه بود و اخر برای اختصار قلعهٔ بزرگ را باضافهٔ لفظ قلعه - و قلاع متعلقهٔ آنرا بمحض نام نوشته شد - لله الحمد که بکار سازی تقدیر ایزدي و کام پردازی اقبال سرمدي همگي ولایت قندهارکه در ایام خالیه و اعوام ماضیه باولیای این دودمان مقدس متعلق بود بحکم قدر جع الحق الی مکانه مسخر اصفیای این دولت ابد بقا گشت - از عنایات بیکران دادار کارساز - و عواطف بي پایان کردگار بی انباز - که همواره پیشکار این دولت ابد بنیاد است - و کار گزار این سلطنت دوام نهاد - امید آنست که همگي ممالک اقالیم سبعه که درعهد دولت خاقان کبیر حضرت صاحب قران ممالک گیر قطب الدنیا و الدین اظل الله برهانه مسخر و مفتوح گشته بود - ضمیمهٔ ممالک محروسه و تتمهٔ بلاد معمورهٔ این سکندر زمان شهنشاه دوران که ارثا واستیهالا سزاوار رتبهٔ رفیعهٔ جهانداریست - و استعدادا و استقلالا شایستهٔ درجهٔ منیعهٔ فرمان گذاري - گردانیده مورد عدل و امان - و منشاء فضل و احسان - سازد - و منابر آنرا بخطبهٔ این تخت نشین حق

گزین بلند پایه گرداند - و دراهم ودنانیررا بسکهٔ این پادشاه حقیقت آگاه گرانمایه - بمنه و کرمه *

قلیچ خان از سرانجام ناگزیر قلعه داری بست و توابع آن خاطر واپرداخته نگاهبانی بست وگرشک‌را بعهدهٔ یکی از نوکران عمدهٔ خویش باز گذاشت - و پانصد تفنگچی وتیرانداز بااوسعین ساخت - و هشتم جمادی الاولی خود با همرهان بقندهار برگردید - همگی لشکر علوفه خوار ایران مطابق آنچه از حقیقت دانان آنجا بظهور پیوسته سی هزار سوار است - بیست هزار سوار ملازم داراي آنجا - هفت هزار قورچي - سه هزار غلام - ده هزار تفنگچی - و ده‌هزار دیگر جمعیت امراست - و سوای آن هنگام یساق قریب پنج هزارکس باسید اینکه اگر جمعی از وظیفه خواران بکشتن روند ایشان بجای آنها معین گردند فراهم آیند - وآن گروه‌را نوکر ارادت نامند - حاصل کل ایران هفت لک تومان است که دوکرور و چهل لک روپیه باشد - و هریکی از دارالخلافهٔ اکبر اباد و دارالملک دهلي ودار السلطنهٔ لاهور که‌قریب صد کرور دام جمع دارد نزدیک به دو کرور وپنجاه لک روپیه حاصل آنست - یافت وزیر ایران که اورا درانجا اعتماد الدوله خوانند سالي بطریق علوفه یک‌لک روپیه ست - و بارسم الوزاره که آنرا وزرا پیشکش شاه مي نمایند دو لک سپه سالار - سه‌لک قورچی باشي - پنج لک بیکلر بیگی خراسان که از همه زیاده می یابد قریب ده‌لك - اولکه داران دیگر ازین کمتر درخورحال هر اولکه هریکی از قلر آقاسی وتفنگچي آقاسي یك لک - سالیانهٔ قورچیان یوز باشي ازده تاسی تومان - چندی ازین جمله چل پنجاه تومان نیز می یابند - سایر از هفت تا پنج تفنگچي چندی

که مینگ باشي اند از پنجاه تاشصت - یوز باشي از پانزده تا سي دیگران چار وپنج غلامان یوز باشي از پانزده تاسي - از نجماعه نیز چندي چل پنجاه تومان مواجب دارند - المنة لله که درین دولت پایدار حاصل جاگیر هریکي از بندهائي که بمنصب هفت هزاري هفت هزار سوار پنج هزار سوار دو اسپه سه اسپه سرافراز اند و ایک کرور دام انعام دارند - که مجموع طلب دوازده کرور دام باشد - سالي سي لك روپیه است که صد هزار تومان عراق است - و محصول تیول دیباجهٔ صحیفهٔ مکارم ومعالي یمین الدوله آصفخاں خانخانان سپه سالار پنجاه لک روپیه *

سربر تافتن مرزبان کوچ هاجو از جادهٔ اطاعت وانقیاد باغواء اشامیان بد فرجام و فتوحاتی که بتائید ربانی و و تیسیر آسمانی جلوهٔ ظهور نموده

برخوانندگان اخبار - وپژوهندگان آثار - پوشیده نماند - که شمالي سمت بنگاله دو ولایت واقع شده یکي کوچ هاجو آن برساحل دریای برم پُتر که رود خانهٔ است پس عظیم بعرض دو کروه و از وسط ولایت آشام بصوب بنگاله مي آید - آباد است - و ازانجا تا جهانگیر نگر یك ماه راه - دوم کوچ بهار که از دریا بغایت دور است - وازین ملك به بیست روز داخل جهانگیرنگر میگردند - این دو ولایت را مرزبانان آن ملك درتصرف داشتند - چنانچه در اوایل سلطنت حضرت جنت مکانی کوچ هاجو به پریچهت - وکوچ بهار به لچهمي نراین برادر جد اومتعلق بود - درسال هشتم جلوس آن حضرت که نظم مهمات بنگاله به شیخ

علاءالدین فتح پوری ملقب باسلام خان مفوض بود - رگهناتهه زمیندار پرگنهٔ سوسنگ نزد او آمده بر پریچهت فریادی شد - که به تمرد واستیلا زنان و فرزندان اورا درشکنجهٔ حبس و زندان انداخته است - ازانجاکه از گفتار و کردار رگهناتهه جز راستي ظاهر نمي شد - و دران ایام لچهمي نراین نیز بتواتر و توالي اظهار فرمان پذیری و ابراز خدمت گذاری اولیای دولت قاهره نموده - شیخ علاءالدین را برتسخیرکوچ هاجو تحریض مي کرد - او مکرم خان خلف معظم خان خویش خود را که از معتمدان بارگاه سلطنت بود باشیخ کمال سرآمد نوکران خود و جوقی دیگر از منصب داران با تابینان اینان و هزار سوار کومکی صوبهٔ بهار که همگی شش هزار سوار بودند - و ده دوازده هزار پیاده و نزدیک پانصد سماري پیکاري که برباد سبقت جستی - بمالش پریچهت وتسخیر ولایت او تعین نمود - چون دلیران عرصهٔ کارزار از موضع هتسله از مضافات پرگنهٔ کري باری که سراغاز ولایت کوچ هاجو ست گذشتند - شیخ کمال که سرانجام لوازم این یساق بدو وابسته بود مراتب حزم و آگهي در حل و ترحال مرعي داشته در کروه مي نوردید - و هرجا منزل میشد - بدستور سپاه آن سرزمین پارهٔ ازني و خاک بر دور لشکر براورده در محافظت مي کوشید - و بدین گونه طي منازل و قطع مراحل نموده بحصار دهوپري که بر ساحل دریاي برم پتر اساس یافته ست - و پریچهت مواد استحکام آنرا سرانجام داده - قریب پانصد سوار و ده هزار پیاده بپاسبانی آن گذاشته بود - رسیده محاصره نمود - وتا یکماه بجنگ توپ وتفنگ پرداخته آخرکار بقهر و استیلا حصار از دست اشرار برآورد - و جماعهٔ

کثیر و طایفهٔ غزیر مخاذیل مقتول و مجروح گردید - و چندی تاب آتش تیغ آبدار نیاورده ره سپر فرار گشتند - ناگزیر پریچهت بوسیلهٔ عجز و استکانت وکیل خود را از موضع کهیله که قرارگاه او بود نزد سران عسکر ظفر فرستاد - و بدادن صد فیل و صد اسپ تا نگهن و بیست من عود برسبیل پیشکش و سپردن عیال رگهناتهه باولیاي دولت قاهره ابراز مصالحه نمود - مکرم خان و شیخ کمال ملتمسات اورا پذیرفته به شیخ علاء الدین نوشتند - هنوز جواب آن نرسیده بود که پریچهت موعود بوصول رسانید - درین اثنا نوشتهٔ ناظم بنگاله رسید که تا ولایت کوچ و پریچهت را بدست نیارید دست از قتال و اسار باز ندارید - بنابران لشکر منصور درحصن دهوپري تا انقضای ایام بارش توقف گزید - و همین که آبها رو بکمي نهاد پریچهت با بیست فیل وقریب چار صد سوار و ده هزار پیاده دیو صورت دد سیرت بحصار دهوپری روانه شد - و از نیرنگ سازی این دولت روز افزون تمام شب ببراهه نوردیده روزانه بقلعه رسید - ازانجا که مردم قلعه برین عزیمت ناروا و همت ناسزای او آگهي نداشتند - از ناگهان رسیدن او باضطراب افتادند - و نزدیک شد که کفار برحصار مستولي گردند - مکرم خان و شیخ کمال ازکار طلبي وپیکارپژوهي برفراز خاک زیر حصار قدم استبداد فشرده سپاه فیروزي را بجنگ و پیکار گرم گردانیدند - مجاهدان لشکر اسلام ازقلعه برآمده نخست فیل مست مخاذیل را که بقلعه دوانیده نزدیک بدیوار رسانیده بودند بضرب سیوف وطعن رماح برگردانیدند - و فوج مخالف را درهم شکسته بصوب کهیله که مخذولان بدان سو گریخته بودند - از دهوپري بقصد مالش

راهي گشتند - و پس از رسيدن اينان بآبي كه آنرا موهانهٔ گجادهر نامند پريچهت با كشتئ بسيار آمادهٔ كارزار از پيش نمايان گشته با سفاين پادشاهي بر سطح آب آتش جدال بر افروخت - انجام كار تاب شمشير بهادران ظفر لوا نياورده و سفاين خود را بتصرف دلاوران عرصهٔ شهامت داده از راه خشكي گريخت - و چون آن خائب خاسر بكهيله شتافته آگهي يافت - كه لچهمي نراين با سپاه منصور يكرو شده از جانب ديگر بر سر او مي آيد ناچار از انجا بر آمده به بده‌نگر كه بر ساحل دريای پناس اباداست - رفت - مبارزان افواج قاهره بدو روزه ره نوردي داخل كهيله شدند - و صباح آن باز تعاقب نموده خودرا بكنار پداس رسانيدند - درين اثنا وكيل پريچهت آمده برگزارد - كه او از كردار نكوهيدهٔ خود باز آمده ارادهٔ ديدن سران لشكر دارد - شيخ كمال براي تسكين خاطر او خود رفته اورا با همگي اميال و اموال نزد مكرم خان آورد - و بلديو برادر پريچهت بوسيلهٔ وصلتي كه با سرگ ديو مرزبان آشام داشت - درين گير و دار فراري شده نزد او رفت - ازين رهگذر بيشتر ولايت كوچ هاجو بتصرف اولاي دولت قاهره در آمد - مكرم‌خان باشارهٔ شيخ علاء الدين عبد السلام برادر خود را با جوقي در كهيله گذاشت - و با شيخ كمال و طايفهٔ ديگر پريچهت را با اموال همراه گرفته بجهانگيرنگر راهی گرديد - اتفاقا رسيدن مكرم‌خان بحوالئ جهانگيرنگر و ارتحال شيخ علاء الدين يک مرتبه دست بهم ميدهد - و ازان رو كه حاكم بالاستقلال درميان نبود هوشنگ خلف شيخ علاء الدين و مكرم خان چگونگئ امور بخدمت حضرت جنت مكاني عرضه داشت نمودند - و پس از

ورود پرایغ طلب پرتجهت را روانهٔ درگاه معلی گردانیدند - وچون حکومت بنگاله بشیخ قاسم برادر شیخ علاء الدین که بخطاب محتشم خان نامور بود و بنظم سرکار منگیر می پرداخت - تفویض یافت - او بجهانگیرنگر شتافته مکرم خان را بمحافظت کوچ‌هاجو فرستاد - مشارالیه یکسال درانجا اقامت نمود - انجام کار از بدسلوکی شیخ قاسم که از مراسم سرداري بل لوازم ساز گاري بے بهره بود - رنجیده از راه گهوڑا گهاٹ روانهٔ حضور گردید - شیخ قاسم سید حکیم را که از بندهاي معتمد پادشاهی بود - وسید ابا بکر ملازم خودرا با قریب ده دوازده هزار سوار و پیاده و چار صد سماري بیگاري روانه ساخت تا والات کوچ‌هاجو بضبط دراورده بتسخیر ملک آشام بپردازند - اینان بها جورنته بعد از سپري شدن ایام بشکال بسمت آشام متوجه گشتند - همین که سه چهار منزل نوردیده‌آمد - آشامیان شام فهاد شبی خون آورده بیشتر لشکر پادشاهي را هلاک گردانیدند - و چون این شان شنیع از خرد کوتهی و بی تدبیری شیخ قاسم بوقوع آمده بود صوبه داری بنگاله ازو تغیر یافت *

حقیقت آشام وآشامیان نکوهیده فرجام

ولایت مذکور از یک جانب بکوچ‌هاجو پیوسته است - چون ضلالت پیشگان آن ملک بیگانگان را بمرزوبوم خود راه نمی دهند - اطلاع بر مداخل و مخارج کما هی حاصل نشده - از گفتار لختی سکان آن مرزستان که براي انجاح حوایج زندگي بکوچ هاجو آمد شد دارند - و طایفهٔ که بقید اسار اولیاي دولت پایدار در آمده

بودند - بوضوح پیوسته - که آشام ولایتی است وسیع و فیل وعود که ازان بهندوستانی زبان باگر گذارش دهند و میاه و حیاض فراوان دارد - و نیز دران سرزمین طلای کم عیاری که قیمت آن قریب بنصف قیمت تمام عیار است از ریگ شوئی بهم میرسد - اقصای آن بثغور ولایت خطا متصل است - شمالی کوهستان دارد که از کشمیر و تبت گرفته بخطا پیوسته - و بهرایچ و ترهت و مورنگ و کوچ بهار و کوچ هاجو نزدیک بآن است - مرزبان این ملک سرگ دیو نام کافریست که هزار فیل و زیاده بر صد هزار پیاده دارد - سکنهٔ آن بوم سر می تراشند - و ریش و بروت بمنقاش می چینند - و از جانداران بری و بحری هرچه می یابند میخورند در صورت با قراقاپاق مشابهت دارند - سیاهی روی شان ظلمت آرای شب دیجور - تباهی خوی شان نفرت افزای نزدیک و دور - سران این خود سران وازون آثار بر فیل و اسپ تانگهن ملک خود سوار میشوند - اما سپاهی در کل پیاده است - و سفاین آمادهٔ حرب آمودهٔ آلات ضرب بسیار دارند - در روز قتال بیشتر سلاح اینان تیر و کمان و تفنگ است اگرچه در جنگ میدان حریف بهادران صفدر ومبارزان صفدار نیستند - اما در حرب کشتی بغایت ماهر و مردانه اند - در اثنای ره نوردی بقصد جنگ و پیکار در ملک خود و در ولایت بیگانه هرجا میرسند - بکمتر وقتی قلعهٔ متین از گل و چوب و نی و کاه بر می افرازند - و شرفات آنرا به تختهای عریض مرتب ساخته برای سر دادن توپ و تفنگ دران رخنها میگذارند - و بر دور آن خندقی عمیق حفر نموده بر روی خندق خشبات سر تیز بزمین

فرو می برند - تا گذارهٔ آن برخصم متعذر گردد - و چون بلدیو مذکور هنگام غلبهٔ لشکر منصور بر پریچهت و ولایت او بآشام گریخته بود - چنانچه گزارده آمد - و آن مخذول مرزبان آشام را بر تسخیر کوچ هاجو تحریض نموده برگزارد - که اگر مرا بادوجي بران ولایت بفرستی از تصرف بندهاي پادشاهی بر می آرم - بشرطي که حکومت آن ملک بمن مفوض سازي - آن دد نهاد دیونژاد بتسویلات بلدیو پرمکر و ریو مغرور گشته او را باگروهي بصوب کوچ هاجو فرستاد - و مقرر گردانید که وقت کار و هنگام پیکار بسر انجام لوازم اعانت پرداخته هر قدر لشکر خواهد بی توقف بفرستد - و بلدیو شرک بنیاد در هرج ومرج عزل حاکم سابق و نصب ناظم لاحق فرصت دست انداز یافته به ڈرنگ که در تصرف زمینداران آن نواحي بود و به ده کروهی هاجو در دامن کوه جنوبی آب برم پتر واقع شده - آمد - و در اندک وقتي آنرا بحیطهٔ ضبط در آورده بمحال دیگر دست اندازي آغاز نهاد - و زمینداران پرگنات را بفسانه و فسون باخود همداستان ساخته قریب ده دوازده هزار پیادهٔ آشامي وبنگالي گرد آورد - و تهانهٔ آشامیان را که در ایام مرزبانی پریچهت بمسافت بعیده می بود نزدیک رسانید - و در حکومت خان زمان که بنیابت پدر خویش مهابت خان حاکم بنگاله بود از تساهل و تغافل او بیش از پیش استقلال یافت - و پرگنهٔ لوکي و بهاومنتي را نیز بتصرف در آورد - و ازین رهگذر اکثر محال رو بویراني نهاد - و خلل عظیم در ملک راه یافت - چه رعایاي فرصت جوی آن نواحي هنگام طلب خراج بمیان ایشان درمی آمدند - و لختي ازسرزمانان دیگر نیز آنرا دیده

در آداي زر امهال مي‌ورزيدند - و چون قاسم خان در ايام صوبه‌داري خود چند سردار عمده ده دوازده هزار پياده شمشير دار و سپردار كه دران ديار اين طايفه را پايک خوانند - و پيش ازين در كوچ هاجو و آن حدود بوده - بجاگيري كه حكام بنگاله داده بودند - روزگار ميگذرانيدند - و بزراعت نيز مي پرداختند - وهرگاه كهيده كه صيد فيل باشد درميان مي آمد - مراسم خدمت بجا مي آوردند - براي آنكه كهيده از قرار واقع نشد بجهانگير نگرطلبيده در زندان انداخت و سي هزار روپيه جرمانه گرفته خلاص نمود - وسنتوس لشكر وجيرام لشكر كه سران اين طايفه بودند با گروهي از همراهان گريخته نزد سرگ ديو زميندار آشام رفتند - او اين جماعه را مستمال ساخته پيش خود جاداد - پس ازان كه نظم بنگاله باسلام‌خان مفوض گشت - ستروجيت فساد كيش تهانه دار پاندو كه از لوث باطن پنهاني با مخالفان موافق بود به بلديو گفته فرستاد - كه درين هنگام كه حاكم جديد رسيده اگر ترددي نروي كار آري مطلب بحصول مي انجامد - بلديو مردود بگفتار نكوهيدهٔ آن مطرود باگروه آشامي و كوچي از دُرنگ پيش آمده بجماعهٔ كه شيخ عبدالسلام حارس كوچ‌هاجو براي كهيده فرستاده بود در آويخت - شيخ عبد السلام اين شوريده سري و خيرگي او را باسلام خان نوشته كمک خواست - او در سال نهم از جلوس ميمنت مانوس شيخ محي الدين برادرش را با محمد صالح كنبو كه از دليران جان سپار درگاه خواقين پناه بود و ميرزا محمد بخاري و گروهي ديگر منصب دار - وسيد زين العابدين ملازم عمدهٔ خود را با قريب هزار سوار و همين مقدار پياده تفنگچي

بندهاي والا درگاه و تابينان خود و ده غراب ونزديک دويست
وسه و جليه باتوپچي بسيار و سايرادوات پيکار نزد اوفرستاد - ديکي
ابرگماشت که بسرعت هرچه تمامتر بگهوره گهات شتافته کشتي
بسيار فراهم آرد - تا هرقدر کشتي که صودم لشکر ظفر اثر براي
سواري و باربرداري درکار داشته باشند آماده باشد - و ازانجا که در
آغاز بارش اين سال بر جبال ساحل رودهائي که ازان صوبهٔ بنگاله
مي آيد سحاب دريا بار گشته بود و پيش از رسيدن موسم طغيان
رودها لبريز گرديده - چندانکه تمامي زمينهاي اطراف آنجا را آب
فرو گرفته طرق و سبل بر مترددين مسدود گردانيد - و نيز ازين معبر
که بالا روبهٔ آب بايستي شتافت - و کشتي بزرگ را که اسپ و آدم
تواند برداشت بواسطهٔ تندي و تيزي آب روانه نميساختند - جماعهٔ
مذکور اسپان خود را بانه و بارد رگهوره گهات گذاشته بر کشتيهاي
کوچک راهي گشتند - و مقرر شد که اسپ و اسباب اينان بعد از
فرو نشستن طغيان آب از عقب برسد - درينولا محمد صالح کنبو
که کوسهاي تيز رو زودرس يافته بود - دو روز پيش از ديگران بهاجو
مي رسد - و همان روز سترجيت تيره ايام آمده بشيخ عبد السلام
وا مينمايد که ازگفتار جواسيس چنان ظاهرشد که امشب مخالفين
برتهانهٔ من ميريزند - جمعي برسم کمک با من بايد داد - تا
بمحافظت تهانه و دفع مقاهير پرداخته آيد - شيخ مزبور محمد
صالح را با همرهان او بمدد سترجيت واژون آثار تعيين نمود - چون
پايان روز راهي شده بودند همين که لختي از راه نورديدند آفتاب
جهان افروز به نهان خانهٔ خويش درامد - و تتق ظلام روزگار را فرو

گرفت- ستر جیت مکر پرداز بمحمد صالح برگزارد که تامن خبری از تهانه بگیرم تو اینجا توقف نمای - و تا صباح او را معطل داشته خبر نفرستاد - محمد صالح در آغاز طلوع نیر اعظم بصوب تهانهٔ آن حیله ور نفاق پرور روانه شد - درانثناء قطع طریق دید که با نوارهٔ خود می آید - پرسید چرا درنگ کردی - ستر جیت ادبار گرای که از دو روئی تهانه گذاشته بود پاسخ داد - که مقهوران بکثرت و استیلا تهانه از من گرفته اند - از بیم آنکه مبادا بر نواره نیز دست تصرف دراز گردانند کشتیها را گریزانیده آورده ام - ویک شبانروز دران مکان بوده روز دیگر خبر آمدن سید زین العابدین وغیره شنفته بهاجو برگشتند - و رایها بران قرار گرفت که شیخ عبد السلام از هاجو برنیاید و شیخ محی الدین برادر او و فضیل بیگ ملازم اسلامخان که باسه صد سوار و همین قدر پیادهٔ تفنگچی از تابینان خان مومی الیه مصحوب شیخ عبد السلام بهاجو رفته بود - هرکدام بحراست یکی از تهانجات حوالیء هاجو بپردازد - و سید زین العابدین با همرهان نواره گرفته به سری گهاٹ که سر راه آشام است برود و سعی نماید که مقاهیر قدم پیش نگذارند - پس ازانکه خاطر از ضبط و استحکام هاجو و مضافات آن فراهم گردید - سید زین العابدین و محمد صالح کنبو وسایر بندهای پادشاهی و تابینان اسلام خان و بسیاری از زمینداران با نواره بقصد مالش غنیم عاقبت وخیم راهی گشتند - گروه مقهور که از تهانهٔ پاندو دو کروه پیش آمده دو قلعه ساخته بودند و بحصانت آن پرداخته بمجرد وصول لشکر منصور از قلاع بیرون آمده معرکه آرای جنگ و پیکار گردیدند - آخر کار نسیم فیروزی بر پرچم رایات

مبارزان عسکر ظفر پیکر وزید - و بهادران عرصهٔ دلیری بدازوی شهامت و نیروی شجاعت جمعیت مخالف را باوجود فزونی آن درهم شکسته و جمعی کثیر به تیغ آب سان و سنان آتش افشان از هم گذرانیده هردو حصار را برانداختند و پنج توپ بدست آوردند - و سید زین العابدین با رفقا بصوب سری گهات که مخاذیل دران مکان بعزیمت نبرد با طایفهٔ شکست دیده گردآمده بودند بره نوردی درامد - و بسرعت برق وباد بدانجا رسیده بر سطح آب و صحن خاک آتش کارزارمشتعل گردانید - وخرمن زندگی گروهی ببیاد فنا بر داد - ازانجمله بهوکن که بزبان آن طایفه سپه سالار را گویند و پیشوای ده دوازده هزار آشامی بود - با جمعی ضلالت گرای شقاوت پیرا افروزینهٔ جهنم شد - از لشکر اسلام نیز لختی بسعادت شهادت فایز گشتند - و طایفهٔ مجروح گردیدند - و پنج کشتی کلان که آن را بچهاری نامند با چند کوس که کشتی یک چوبه است بتصرف دلاوران ظفر انتما درامد - و مقهوران سایر کشتیهای خود را گریزانیده روز دیگر باز مانند مرغ و ماهی هجوم آوردند - وچون جنگ در پیوست و مجاهدان فیروزی لوا قریب سه صد آشامی بد فرجام را با سه سردار ادبار آثار بر آب و خاک عاف تیغ ساختند - و جماعهٔ کثیر را بزخمهای گران آمادهٔ دارالبوار گردانیدند - بقیة السیف رهائی خود در گریز دانسته با نواره گریختند - ودوازده بچهاری و چهل کوس بدست غزاة دین افتاد - و ازافرو که نوشتجات جماعهٔ که بکوچ هاجو شتافته بودند مشعر بر کثرت مقاهیر که دران وقت از چهل هزار افزون بود و رسیدن کومک مرزبان آشام پی هم میرسید - اسلام خان گروهی انبوه

از کومکیان بنگاله و تابینان خود و بسیاری از زمینداران آن صوبه جمع ساخته خواست که براي دفع فتنه پژوهان خود راهی گردد- بملاحظهٔ آنکه کوچ هاجو از جهانگیر نگر که حاکم نشین بنگاله است دور تر واقع شده در براسدن خود و خالي گذاشتن صوبه مصلحت ندیده - میر زین الدین علي برادر خود را با اللهیار خان و محمد بیگ ابا کش و عبد الوهاب و میر قاسم سمناني و امیره ساسان و سید محمد بخاری و جوقی دیگر منصبدار و احدی کومکی بنگاله و هزار و پانصد سوار و چهار هزار پیادهٔ تفنگچي و کماندار از نوکران خود تعیین نمود - تا باطل کیشان بطالت اندیش را بجزاء افعال قبیحه و اعمال شنیعه برسانند - و محمد زمان طهراني فوجدار و تیولدار سهلت را نیز طلبیده همراه این مردم روانه ساخت - و مقرر نمود که صوابدید او را بعمل مي آورده باشند - وچون آگهي یافت که تمامي پایکان و کشاورزان آن سرزمین با مخذولان یکرو شده بلشکر هاجو و سری گهات آذوقه نمیرسانند - بنابران غله بسیار بر کشتیها انداخته شست و پنج کوسهٔ جنگي آموده برعنداز و کماندار از سفاین معصوم زمیندار همراه نمود - تا آذوقه را با خزانه و سرب و باروت ولختي اسلحه بهاجو برسانند - و بخواجه شیر وفوجدار گهوره گهات که فوجداری کهیله نیز بدو تفویض یافته بود نوشت - که باجمعیت شایسته باتفاق میر حسیني ملازم خان مزبور که بادو یست سوار و سه صد پیاده برای تحصیل پیشکش نزد زمیندار کوچ بهار رفته بود بتهانه دهوپری رسیده با بستي زمیندار پاتکا و دیگر محال که از خویشان پرانجهت است - و در هواداری اولیاء این دولت ابد مدت

می کوشد - به کومک لشکر هاجو راهی گردد- اتفاقا پیش از رسیدن رسد شیخ عبد السلام بسری گهات شتافت - تا سید زین العابدین را که درانجا اقامت داشت و بواسطهٔ آنکه آب از پای حصار هاجو دو سه کروه دور رفته بود کومک شیخ عبد السلام با دو صد او بشیخ مذکور بسهولت میسر نبود با همرهان بهاجو آورده آنچه رای یکدیگر تقاضا کند بعمل آرند او اگرچه درآغاز از قبول این معني سر برتافت - اما اخر کار بمبالغهٔ شیخ عبد السلام نگهبانی نواره برذمهٔ محمد صالح کنبو و سترجیت تیره درون و مجلس با یزید سرزبان سرکار فتح آباد که درنواحی جهانگیرنگر واقع است و جمعی دیگرباز گذاشته مصحوب شیخ عبد السلام بهاجو آمد - چندی نگذشته بود که مقاهیر که قریب پانصد کشتی بساز و سامان همراه آورده بودند از راه دریا و خشکي برنوارهٔ پادشاهي شبخون آوردند - و طرفین نایره افروز جدال گشته تا ظهور تباشیر صبح هنگامهٔ کشش وکوشش گرم گردانیدند - درین اثنا سترجیت شقاوت نهاد که مادهٔ این شورش و فساد بود با نوارهٔ خود برگشت - واز مشاهدهٔ آن طایفهٔ دیگرنیز متزلزل گشته برگردیدند با آنکه محمد صالح پسران خودرا فرستاده درباب معاودت او کوشید قبول ننموده راه فرار پیمود - وفیهٔ باغیه محمد صالح و مجلس بایزید را با شرذمه قلیله دیده از هرجانب ریختند - محمد صالح ترددات مردانه نموده نقد حیات درباخت ومجلس با یزید اسیر شد - و باره نوارهٔ پادشاهي بتصرف مقاهیر درآمد - و سترجیت بداختر به جماعهٔ که کشتیهای آذوقه بلشکر میبردند در راه دو چار شده آنهارا بمکر وتزویر برگردانید - اغلب آن بود که پس از وصول گروه ناموس جوے نبرد خو که

با فراوان مواد پیکار درسفاین آذوقه بودند شقاوت گزینان ادبار پرست چیره نکشتي - و بلدیو مقهور با حشري آشامي و کوچي دلیرانه از سری گهات وپاند و بحدود هاجو رونهاد - وبرسم و آئین خود درهر منزل قلعهٔ ساخته پیش مي آمد - و به هاجو رسیده آن را آن چنان محاصره نمود که از هیچ راه بحصار نشینان آذوقه نمی رسید - ناچار شیخ عبدالسلام و شیخ محي الدین و سید زین العابدین بیرون آمده مکرر کارزار نمودند - و آن مقهور را عقب دوانیده و چند قلعهٔ ارا منهدم ساخته و جمعی بقتل آورده بحصار درآمدند - و چون از کمی آذوقه و نا رسیدن کومک و فزونی ارباب ضلالت امید زندگي منقطع گردید و مقاهیر پی هم گفته فرستادند که دل از پیکار برگرفته خود را بما برسانید - شیخ عبد السلام و برادر او به امن پژوهی و حیات سگالی با تبعه و لحقه از هاجو برآمده نزد مخ ذیل رفتند - آن گروه عذر پژوه عروهٔ وثقای عهد وپیمان از دست واهشتهٔ طایفهٔ مذکور را باشام کسیل نمودند - و سید زین العابدین مقالات مزوره و کلمات مزخرفهٔ شقاوت منشان از نظر اعتبار انداخته با همرهان بمجادله و مقاتله پرداخت - و درعرصهٔ شهامت لوای شهادت برافراخت - و زین الدین علي و الله یار خان و محمد زمان طهراني و دیگر منصب داران که برای معاش ادبار گزینان واژون آثار راهی شده بودند - چنانچه گزارش یافت - ازراه ساحل دریای برم پتر روانه شده بخست استیصال چندر نراین پسر پریچهت زمیندار کوچ هاجو را وجه همت گردانیدند او سابقا در پرگنهٔ سول ماري از مضافات دکن کول که عبارت است ازجانب راست آب برم پتر مي بود - چون اکثر محال سرکار دکن کول

در تیول سترجیت فتنه آما مقرر گردید - آن نیرنگ ساز نفاق پرداز گوپی ناتهه برادر زادهٔ خود را بتهانه داری و عمل گذاری پرگنه‌گری باری - که حصاری استوار دارد و تهانهٔ مقرری‌ست - فرستاد - ازانجا که رعایای گری باری از بی هنجاری و ناهمواری گوپی ناتهه متوه آمده بودند چندر نراین را بگری باری طلبیدند - گوپی ناتهه تاب مقاومت درخود نیافته تهانه را خالی گذاشت - و دراندک وقتی قریب شش هفت هزار پیادهٔ کوچی و آشامی برسر چندرنراین که درموضع متله از لواحق گری باری اقامت گزیده بود فراهم آمدند - و او بتحریک جمعی فسادانديش بر ساحل دریای برمپتر در زمینی که اشجار متراکمه داشت قلعه ساخته بارادهٔ شورش و فساد نشست مجاهدان دین بسرعت هرچه تمامتر بدان صوب شتافته دهم شعبان سال دهم از جلوس میمنت مانوس از سمت اوترکول که جانب چپ دریای برمپتر باشد محاذی گری باری آمده خواستند که گروهی ازدلاوران نبرد آرا از دریا گذرانیده برای تنبیه چندر نراین بفرستند - و بملاحظهٔ آنکه در پایان روز رسیده بودند - این یورش را بروز دیگر موقوف داشتند - درین اثنا چندر نراین که غنودهٔ غفلت بود از رسیدن پیکارگزینان جدکار باضطراب و اضطرار افتاده راه سلامت جزکوچهٔ فرار نیافت - و از بیم اسار بحصار گری باری درنیامده به پرگنهٔ سول ماری که پیشتر نیز دراجا اقامت داشت رفت - مبارزان لشکر اسلام هنگام طلوع نیر اعظم از آب عبور نموده سران این پرگنه را از پایک و رعیت در دایرهٔ انقیاد در آوردند - وقلعه چندرنراین برافگنده وجنگل حوالیٔ آنرا بریده برکریوهٔ که میان حصار مزبور بود قلعه برای تهانه ساختند

و جلال خویش معصوم زمیندار را باچار صد تفنگچی و پایک بمحارست آن گذاشته باز از آب گذشتند - و برابر پرگنهٔ مردنگی از مضافات دکن کول آمده سرزبان آن سرزمین را که او نیز پریچهت نام دارد برای آنکه مبادا درصدد چندر نراین که داماد او بود سعی نماید به بیم و امید نزد خود طلبیدند - پریچهت آمده سر گروه عسکر را دریافت - درینولا زمیندار پرگنهٔ سول ماری نیز که از خوف چندر نراین بکهونتهه گهات فراري شده بود - عسکر فیروزي ازانجا بدهوپري شتافته جماعهٔ را که بواسطهٔ کمک لشکر هاجو آمده بودند و پس از شنفتن قتل و اسر اینان همانجا مانده - و ستر جیت مقهور با سفاین غله و دیگر کشتیها بطایفهٔ مذکور پیوسته بود استظهار بخشید - و چون ظاهر شد که ستر جیت خسران گرای از نفاق کیشی و ضلالت اندیشي بارادهاي تباه شب هنگام بر کشتي نشسته از میان غایب میگردد - و اسلام خان نیز در باب گرفتن او مبالغه نموده بود - غزاة دین آن نکوهیده اثار را دستگیر ساخته بجهانگیر نگر روانه نمودند - او پسر سکندر زمیندار بسنه است که از جهانگیر نگر سه منزل اینجانب واقع شده شیخ علاءالدین اورا بالشکری که بکشایش کوچ هاجو فرستاده بود - همراه کرده بود - چون ازو ترددات نمایان بروي کار آمد بعد از تسخیر بملک و مراجعت افواج ظفر امتزاج تهانه داري پاندو و کوه متی برو مقرر گردید - و او درانجا بوسیلهٔ تبع و اتباع اکر باشامیان آشنائی بهمرسانید - و باجود مرزبانی بسنه با زمینداران کوچ اختلاط تمام نمود - و دران سرزمین نیز جا گرم کرده طرح اقامت انداخت

و جمعی که بعد از شیخ علاء الدین بصوبه داری بنگاله معین گشتند هرگاه طلب مینمودند بارسال پیشکش و اظهار مقدمات اطاعت آمیز دفع الوقت میکرد - و چون درین عهد سعادت مهد اسلام خان ناظم بنگاله گردید - آن ناپکار بی هنجار را بحد تمام طلب نمود - او راه مکر پردازی و حیله گذاری مسدود دانسته پسر خود را که در جهانگیر نگر می بود طلبیده بجای خود گذاشت - و کام و نا کام نزد خان مذکور آمد - و با شیخ محی الدین و لشکری که بهاجو نامزد گشته بود مرخص گردید - و از نفاق کیشی با زمینداران آشام و بلدیو برادر پریچهت بسازش پرداخته ابهای اخ بار اینحدود مینمود - و همت بر اغوای اصحاب فساد و اغرای ارباب عناد مصروف میداشت وبرین اندیشهٔ ناپسندیده اکتفا ننموده زمینداران دیگررا از راه رشاد و جادهٔ سداد باز می داشت - انجام کار این برگشته روزگار در جهانگیرنگر زندانی شده بهزاران ناکامی رهگرای نیستی گشت - و چون بمقتضای حکم الهی که هر عقل بان پی نبرد - در هاجو قضیهٔ نامرضیهٔ گرفتار شدن شیخ عبد السلام و برادر او باهمراهان صورت وقوع گرفت - مخائیل کوچ و اشام مغرور گشته غافل ازانکه هرگاه موررا پر براید بسر درآید - یکی از سرداران را با دوازده هزار پیاده و پنجاه کشتی جنگی و کوس بسیار روانه گردانیدند تا درجوکی کپه که دراز کوهیست و این روی آب پناس دریائی که آب مذکور بدریای برم پتر پیوسته واقع شده - و غیاض متراکمه دارد - راه بر لشکر ظفر اثر به بندند - آن مدهوشان بادهٔ نادانی درجوکی کپه استوار حصاری بر افراختند - ودران سوی برم پتر نیز مقابل آن

در محلي که به هیره پور مشتهر است قلعهٔ محکم بنا نمودند - و سر گروه مقاهیر سه هزار پیاده بپاسبانی جوکی کپه باز داشته بقیه را همراه خویش به هیره‌پور برد - و خود با پیادها درون حصن درآمده نواره را برابر آن حصار در کنار باز داشت - و چون عساکر فیروزي با سپاهي که پیشتر درده‌وپري بودند متوجه پیش گشتند و بساحل دریاي خانپور که از کهونتهه گهات گذشته به برمپتر ملحق میشود رسیده آغاز عبره نمودند - بُسبی که با زمینداران و پیادهای بسیار براي قطع جنگل و وا کردن راه پیش پیش لشکر میرفت - خبر نمودار گشتن جمعی از مخالفان رسانید - زین الدین علي و الله یارخان اورا باهمرهان و سه هزار پیادهٔ تفنگچی و تیر انداز روانه کردند که بجبال و غیاض آن حدود درشده مقاهیر را تنبیه نمایند - او بحملهٔ نخستین مقهوران رابگریز انداخته قریب شش کروه تعاقب نمود - و گروهی را از هم گذرانیده سرهای ایشان بمعسکر آورد - روز دیگر که عسکر نصرت گرا بجوکي کپه فرود آمد چون نگاهبانان قلعه از دست برد روز گذشته دل بای داده بودند - همین که کنداوران ظفر طراز بقلعه نزدیک رسیدند از حصار برآمده بکوه و جنگل پناه بردند - دولت خواهان معصوم زمیندار و جمعي را با نواره بمالش مقاهیر آن روي آب فرستادند - ایشان بسرعت هرچه تمامتر روبکار نهاده برخی به نبرد نواره اشتغال نمودند - ولختی از سفن برآمده برقلعه تاختند - مقاهیر بپای فرار از حصار بیرون آمده بغیاض و جبال زینهاري گشتند - لشکر ظفر اثر از آب پذاس عبور نمود - و ازانجا که نیرنگی اقبال دشمن مال همواره پداندیشان این دولت بی زوال را بی تگاپو این و آن

راه گرای وبال کدهٔ جهنم میگردانند - چندر نراین سراسد فسادکیشان دکن کول بجدري روانهٔ نهانخانهٔ نیستي گردید - بعد ازانکه آن روی آب برم پتر که باوترکول موسوم است بعبور لشکر منصور و دکن کول به سپري گشتن چندر نراین از مفاسد و مکاره مصفا گردید - اولیاء دولت قاهره چنان مصلحت دیدند که جوقي از دلیران گزیده و دلاوران پیکار دیده بآن روی آب فرستاده آید تا هرکه از سرزبانان دکن کول بقلاوزی بخت و رهنمونی دولت بسعادت فرمان پذیري مستسعد گردد مستعمال ساخته نزد سران لشکر بیاورند - و هرکه سر از انقیاد برتابد عرصهٔ هستي از لوث وجود فساد آسود او پاک گردانند بنابزان محمد زمان را باهزار سوار و چهارهزار پیاده آن روی آب فرستادند - او در اندک وقتي ثمرد گزینان محال دکن کول را رهگرای اطاعت گردانیده بمعسکر اقبال آورد - بعد از معاودت محمد زمان سپاه قلعه کشا ازانجا روانهٔ چندن کوٹه گشت - در راه نکاشتهٔ اوتم نراین پسر سردار زمین دار بده نگر رسید - که بلدیو برگشته بخت با سي هزار کوچي و آشامي ببده نگر آمده و این هوا خواه بقدر مکنت و مقدرت تکاور نموده - چون نیروی مقاومت در خود ندید ازآب پناس گذشته بکهونتهه گهات روانه شد - تا بسرعت هرچه تمامتر خود را بشما برساند - سرکردهٔ لشکر محمد زمان وجمعی دیگر از بندهاي درگاه را باقوجی از سوار و پیاده تفنگچي و کماندار بدفع آن مخذول فرستادهٔ خود در چندن کوٹه توقف گزید - درین اثنا اوتم نراین نیز رسیده آمد - و چون برمداخل و مخارج آن سرزمین نیک آگاه بود به همراهي ایشان معین گردید - دلیران لشکر منصور

بکنار آب پومارہ رسیدہ حصاري را کہ مخاذیل بر ساحل آب مزبور ساختہ بودند مفتوح گردانیدند - وازانجا بہ بدہنگر - کہ بودن بلدیو سیہ بخت بادیگر شقاوت اندوزان دران ضلع گمان داشتند - آمدہ چون دریافتند کہ آن برگشتہ روزگار از استماع توجہ لشکر فیروزي با وجود حصون حصینہ کہ در بدہنگر ساختہ بود بہ چوتہري کہ زمینداری آن نیز بہ سردابر متعلق بود رفتہ در دامن کوہ کہ درخت زار درہم پیوستہ دارد قلاع بر افراختہ نشستہ است - رو بجنگلي کہ آن گمراہ را دران نشان میدادند نہادند - و در بشن پور کہ زمینش ارتفاعي داشت و نزدیک بآن جنگل بود برای انقضای یام برسات و اعداد اسباب اہلاک آن مطرود توقف گزیدند - و چون بلدیو و خیم الخاتمہ دریافت کہ گروہ نبرد خود دست از کشش وکوشش باز نخواہند کشید - ناگزیر چارۂ کار درین منحصر دید کہ بعد ازانکہ جوشس انبار و شورش بحار اطراف و اکناف را فروگیرد و راہ آمدوشد مردم و رسیدن غلہ وآکہی عساکر ظفرمآثر از احوال یکدیگر بستہ شود - و آذوقۂ لشکر ستارہ حشر بقلت گراید ہرچہ از تردد و تلاش ممکن باشد بتقدیم رساند - وآن شوریدۂ رسیدہ طالع باین اندیشۂ خام و فکر ناتمام با دیگر مخاذیل کہ در سپردن راہ خسران باو ہمراہ بودند از جنگل کوہ دامن چوتہري قدم جسارت پیش نہاد - و جمعیت این پراگندہ روزگار بعد از رسیدن کومکی کہ سرکردہ آشامیان از سري گہاٹ و پاندو فرستادہ بود بچہل ہزار رسید - و آن مدبر حیلہ گر چند سردار را با جمع کثیر روانہ گردانید - تا بر ساحل آبي کہ یک و نیم کروہی بشن پور واقع شدہ و بکلاپاني اشتہار دارد -

حصون حصینه بر افراخته بنشینند - و خود با سایر سوار و پیاده یک کروه عقب در مکانی نا هموار برکنار آبی عسیر العبور و جنگلی صعب المرور قلاع ساخته رحل اقامت افگند - و فرستادهای آن مقهور در تاریکی شب که بروی و رای شان مناسبت تمام دارد از آب گذشتند - و محافظی محکمهای لشکر فیروزی قلعهٔ چند ساخته نشستند - و فی الجمله کار برین گروه اخلاص پژوه تنگ گردید - بعد از چندی سرگ دیو سرکردهٔ آشامیان که در پاندو بود بنوشتهٔ بلدیو داماد پسر خود را با قریب بیست هزار آشامی فرستاد - آن مردود صورت و معنی حصاری ساخته نشست - و جمعی را فرستاده راه چندن کوته بربست - و چون از کمی میاه هنگام تردد سپاه اسلام رسید - لشکر فیروزی که در چندن کوته بود روانهٔ بشن پور گردید - بلدیو و رفقای مردهٔ او باندیشهٔ آنکه هرگاه درین فرصت کاری از پیش نرود بعد از پی هم رسیدن کومک لشکر اقبال عنان تدبیر از دست خواهد رفت - شب یکشنبه بیستم جمادی الثانیه این سال که یازدهم سال جلوس میمنت مانوس است جمعی را که درین روی کالاپانی بودند تحریض نمودند - تا از قلاع بر آمده بر حصون کنداوران ظفر یاور شبیخون آوردند - و پس از دست و پا زدن بسیار دو قلعه را که هنوز اختتام و استحکام چنانچه باید نگرفته بود متصرف گشتند - هنگام دمیدن صبح محمد زمان و دیگر بندها ازین ماجرای ناسزا آگاه گردیده قصد مالش آن گروه غنوده بخت نمودند - و جمعی را به نگاهبانی حصون خود گذاشته بر قلاع مخاذیل رفتند - و از در و دیوار قلعه که نزدیکتر بود بپامردی شجاعت و

دستیاری شهامت خود را درون انداختند - و بسیاری از حصار گزینان را بشمشیر آبدار رهنمای دار البوار گشتند - برخی ازان گروه ضلالت پژوه که ساعتی چند از سرگردانی ایشان باقی بود چون قلاع مقاهیر باهم پیوسته بود باضطرار و اضطراب تمام بقلعهٔ دیگر در آمدند - مبارزان دین دست از تعاقب باز نکشیده همراه آن گمرهان بحصار در شدند - وجماعهٔ کثیر را ره گرای جهنم گردانیدند - ازانجا که مخاذیل را دل از دست رفته بود درینجا نیز ثبات نورزیده بمحکمهٔ سیوم در آمدند - و همچنین مجاهدان نصرت آئین آن سرگشتگان بادیهٔ ادبار را از قلعه بقلعه می دوانیدند - و جمعی را علف تیغ بیدریغ میگردانیدند - چنانچه درعرض دو پهر پانزده حصار برکشادند و زیاده از چار هزار آشامی شوم نهاد مقتول گشتند - درین میان چندی از معتبران که هرکدام قریب پنج شش هزار کس همراه داشت بقتل رسیدند - و سه سردار نامور مامور گردیدند - توپ و تفنگ ودیگر اسلحهٔ بسیار غنیمت کنداوران جد کار شد - و جمعی دیگر را که برخمهای منکر ودیعت حیات بخازنان دوزخ سپرده بودند درمیان غیاض و کنار میاه یافتند - مقاهیر از مشاهدهٔ تائید ربانی و دید نیرنگی اقبال حضرت خاقانی سایر قلاع این روی آب را با حصون آنروی آب سوخته و بهزیمت درساخته به بلدیو شوریده بخت پیوستند - دولتخواهان فسخ عزیمت بشن پور نموده و استباحت این جمع واجب القمع را بر مهام دیگر مقدم داشته بصریمت مردانه بآن صوب راهی گشتند - و دوازدهم رجب المرجب این سال لشکر توزک ساخته سه فوج ازسوار و پیاده براه خشکی فرستاده مقرر

ساختند که نواره از طرف آب آمده راه آن گروه گمراه بر بندد - بعد از یک و نیم پهر روز هر فوجي از افواج سگانه از راهی که رفته بود بر قلاع بهم پیوسته یورش نمود - مخاذیل بحصانت حصون و کثرت جمعیت پای قرار فشرده هنگامهٔ پیکار گرم گردانیدند - در اثنای آنکه بمساعی مبارزان ظفر آئین نطاق طاقت معاندان سیه گلیم تنگ شده بود برخی از جدکاران نبرد گزین از جانب جنگل و طایفهٔ از جوانب دیگر بحصار در آمده نگاهبانان را به تیغ آبدار افروزینهٔ جهنم ساختند - و جمعي کثیر از آشامیان مقتول گشتند - و گروهی از غلبهٔ یاس و فزونی باس ادوات نبرد انداخته از دیوار بزیر افتادند - و روبسوي غیاض و دیگر امکنه که مهارب این فیهٔ ضاله بود نهادند چون آن اماکن را مجاهدان اسلام گرد گرفته بودند بهر جانبي که رو آوردند به نیران تیغ خاکستر گشتند - و جمع غزیر تاب این آتش نیاورده خود را بدریا زدند - و از راه آب بآتش دوزخ شتافتند - و دامان مرزبان آشام که پیشواي آن گروه ضلالت آئین بود با جمعي ماسور گشت - دلاوران نبرد آرا این گرفتاران را نیز به تیغ خون ریز از هم گذرانیدند - و تا آخر روز در آجام گشته هر کرا مي یافتند کار او بانجام میرسانیدند - بالجمله از کشته و خسته در صحرا و دریا مرغ و ماهي را نزلي بنوا و مایدهٔ بسزا پدید آمد - مناکیب ازین دستبردهای پي در پي هراسان شده هرجا بودند - فرار نموده خودرا بسري گهات و پاندو که سردار و بنه و بار و نوارهٔ اینان آنجا بود رسانیدند - و بلدیو مقهور از جائی که بود بدرنگ رفت - بعد از حصول این فتح اولیاي دولت استیحاث آشامیان مباح الدم که

در سري گهات و پاندو فراهم شده بودند اصلح و اهم دیده بصوب هاجو راهي گشتند - و بهاجو رسیده بسبب آمدن نواره از چندن کوته و فوجي که در بشن پور بود درنگ نمودند - و بعد از پیوستن این جماعه کشایش سري گهات و پاندو پیشنهاد همت گردانیدند - بیست و چهارم رجب لشکر نصرت اثر حوالی اکبه پهاري نزول نمود - روز دیگر هنگام ظهور تباشیر صبح اقبال سردار لشکر منصور سه قشون ترتیب داده بر قلهٔ کوه فرستاد تا بسرکوب حصار برشده بانداختن تیر و تفنگ غنوده بختان را مغلوب گردانند - و محمد بیگ ابا کش وسیرمحمد قاسم سمناني و سیدمحمد بخاري و چندی دیگر را از بندهاي پادشاهي از نشیب کوه صحافی قلاعی که سر راه بود روانه نمود - و خود بالله یار خان و محمد زمان و جمعی دیگر از عقب ایشان راهي گشت - و چون فوج پیش نزدیک رسید گروه ضلالت گزین بصرداون توپ و تفنگ آتش کار زار برافروخته بغوغا و غلغله رستخیزي بر انگیختند - ازانجا که حراست کارساز حقیقي و حمایت نصرت پردازتحقیقی همواره شامل حال اولیاي این دولت بلند صولت است بهیچ یکی از مجاهدان دین آزاري و آسیبي نرسید - و افواج سگانه بر فراز کوه برامده سرکوب را بدست آوردند - درین میان نوارهٔ مبارزان فیروزي نشان رسیده با سفاین بد اندیشان که سر راه بر لشکر اسلام گرفته بودند هنگامهٔ نبرد گرم گردانید - و جمعي کثیر بدالالت تیر و تفنگ ره گراي جهنم گشتند و نوارهٔ اشامیان متفرق و منتشر گشت - دلیران نصرت نشان پس از انفتاح قلاع مذکوره با جوقي خود را بمحکمهاي سري

گهات رسانیده تسخیران را وجهٔ همت ساختند و الله یارخان و محمد زمان نیز برای استظهار کند اوران ظفر شعار از عقب راهي گشتند و مبارزان عرصهٔ شهامت از هرجانب قلعه هارا احاطه نموده جمعي کثیر را بهمونی تیغ و سنان بادیه نورد عدم گردانیدند - و معاقل مذبوره نیز بر کشاده بقیة السیف را براه فرار انداختند - و چون مردم سفاین همگي غراب و کوسه بصوب پاندو دوانیده بامخذولان آن روي آب که بحصانت حصن پاندو و کثرت نواره قدم استبداد فشرده بودند نایرهٔ قتال بر افروختند - این گروه خسارت پژوه نیز تاب نبرد پیکار گزینان ظفر آئین نیاورده مانند مقاهیر دیگرراه گریز سپردند - دراثنای این کارزار معصوم زمیندار بسرعت هرچه تمامتر کشتیهاي خود را برده راه برآمد سفاین آشامیان بریست - آن اجل ستیزان لختی از بیم سطوت امواج قاهره خود را در دریا انداخته بگرداب ممات در شدند - و برخی سفاین را بساحل رسانیده خاک فرار برفرق روزگار واژون آثار خود ریختند - و قریب پانصد سفینه از قسم بچهاري و کشتی کلان و کوس جنگي و سه صد توپ غنیمت غزاة دین و کماة نصرت قرین شد - ازین دستبردهای پی‌در پي سایر مرزبانان و گردن کشان آن نواحي عبرت برگرفته بمنهج مستقیم اطاعت و فرمان پذیري درآمدند - و ازآشامیان بد فرجام دران نزدیکي اثری پدید نیامد - و اولیاي دولت قاهره تمامي محال و مواضع کوچ‌هاجو را از فتنه گزینان آشامي وا پرادخته بدستور سابق بتصرف درآوردند - و بعزم تسخیر کجلي که مکانیست برساحل دریای

برم پتر و اطراف سگاهٔ آن بکوه پیوسته است - و آبي بس عظیم از وسط آن گذشته به برم پترملحق میگردد - و ازان رو که دهنهٔ ولایت آشام است آشامی بسیار همراه سردار عمده درانجا مي بود - راهي گشته جمعي را از سوار و پیاده بمالش بلدیو مقهور بصوب درنگ روانه ساختند - و چون لشکر منصور محاذی کجلي رسید نخست سفاین را بآنطرف آب فرستادند - و باندک تردد حارسان آن مکان را شکست داده بوادی گریز انداختند - پس ازان از دریا عبره نموده حصون مخاذیل را که از دیر باز بنا نهاده بودند خراب گردانیدند - و دو جانب آب کجلي دو قلعهٔ استوار برافراخته هزار سوار و سه هزار پیادهٔ تفنگچي و دو سه هزار پایک و لختي زمیندار بپاسبانی آن گذاشتند - و نزدیک سه ماه برای تنظیم و تنسیق مهام آن حدود و ایل ساختن - مرزبانان و تمرد پیشگان توقف نموده ازانجا بکوه هته که در سمت اوترکول میان سري‌گهات وکجلی واقع است و پیشتر شهري بود بغایت معمور وزمینی دارد مرتفع - آمده برای انقضاي ایام بارش رحل اقامت افگندند - و چون فوجی که به تنبیه بلدیو رفته بود بدرنگ رسید - آن منکوب به شعاب جبال و درهای تنگ درخزید - و از بیم آنکه دلاوران نبرد خودست از تعاقب باز نمی دارند از راه کوه دامن گریخته بموضع سینگري از مضافات آشام که میان کوه و دریاي برم‌پتر واقع شده درآمد - و دراندک وقتی با دو پسر خود بعلل شاقه رهگراي جهنم گردید - غزاة عسکر منصور بعد از گریختن او خاطر از ضبط درنگ و توابع آن فراهم آورده و باستیصال لختي فتنه پسیجان دیگروا پرداخته -

سرزبانان آن سر زمین را منقاد گردانیدند - و با چند سردار ایشان بکوه هتد آمده داخل لشکر اقبال گشتند - و چون این ماجری از عرایض اسلام خان و منهیان ولایت بگاله بمسامع جاه و جلال رسید - از سواران منصب اسلام خان که پنجهزاري پنجهزار سوار سه هزار سوار دو اسپه سه اسپه بود هزار سوار دیگر دو اسپه سه اسپه مقرر شد - و بالتماس او الله یارخان باضافهٔ پانصدي دویست سوار بمنصب سه هزاري دو هزار سوار - و از اصل و اضافهٔ محمد زمان طهراني بمنصب دو هزاري هزار و هشصد سوار - و میر زین الدین علي بمنصب هزاري دویست سوار و بخطاب سیادت خان - عز افتخار اندوختند - و رحمان یار و عبد الوهاب نیز باضافهٔ منصب نوازش یافتند -

اکنون عنان سمند برق کام براق خرام خامه بشاه
راه گزارش وقایع حضور منعطف میگرداند

گذارش نو روز

درین هنگام که بنو بهار فیض اتصال حضرت خاقاني از چمن دلها گرد غم رفته بود - و در باغ خاطرها ریاحین شادي شگفته نوروز عالم افروز رایت زینت کارخانهٔ دنیا برافراخت - و طلیعهٔ سپاه ربیع لشکر دی را منهزم ساخت - نرازندهٔ پایهٔ سریر چارم - فروزندهٔ بشطاق نه طارم - بعد از انقضاء پنج ساعت و چل وپنج دقیقهٔ شب یکشنبه چهارم ذي القعده سنه هزار و چل و هفت بیت الشرف به پرتو لواي اعتدال بر افروخت - فردای آن سپهر سپر

اقبال - سپهر خورشید جلال - برازندهٔ سریر جهانبانی - فرازندهٔ اکلیل کشور ستانی - تخت مرصع را بجلوس ممینت مانوس پایهٔ اعتلا بر افزوده رفعت آسمانی بخشید - دربن روز فرخنده سرو جویبار خلافت پادشاهزادهٔ والا گهر محمد دارا شکوه را باضافهٔ هزار سوار بمنصب پانزده هزاری ذات و ده هزار سوار - و اختر برج جهانداری پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر را باضافهٔ هزار سوار بمنصب دوازده هزاری ذات و هشت هزار سوار سرافراز فرمودند - علامی افضل خان باضافهٔ هزاری ذات بمنصب هفت هزاری ذات و چار هزار سوار بلند پایکی یافت *

پنجم [ذی القعده] بالله ویردی خان فیل عنایت شد - میرزا حسن ولد میرزا رستم صفوی را بعنایت خلعت و اضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزار و پانصدی ذات و هزار سوار و مرحمت اسپ و فوجداری میان‌دو آب سربلند ساختند - آقاخان فوجدار این روی آب چون که بمنصب هزاری ذات و هزار سوار سرافراز بود بفوجداری آن روی آب نیز نوازش یافت - و چار صد سوار دو اسپه سه اسپه مقرر شد - انور پسر سلاح خان را که داروغهٔ قور خانه است بخدمت داروغگی فیل خانهٔ والا نیز و مرحمت خلعت و اضافهٔ منصب و خطاب عنایت خانی سربرافراختند - میرک حسین خوانی که نزد نذر محمد خان والی بلخ بآئین سفارت رفته بود بتلثیم عتبهٔ علیه سعادت اندوخته لختی اسپ و شتر پیشکش گذرانید - حاجی عاشور بمرحمت خلعت و خدمت بخشیگری شاگرد پیشه سربلند گردید - بحیدر بیگ میرزا باشی

و غیره که از بلخ و بخارا آمده سعادت تقبیل آستان خلافت اندوخته بودند چارده هزار روپیه انعام شد - بمشار علیه چار هزار بخواجه سنگي ده بیدي سه هزار - بمحمد علي سه هزار - بخواجه عارف دو هزار - بهریکی از حاجي بیگ خویش شاه قلي و قل بیگ هزار - مهیس داس راتهوز از اصل و اضافه بمنصب هزاري ذات و ششصد سوار مباهي گشت - چون عبد اللطیف مخاطب بعقیدت خان که سربراهی دفتر تن باو متعلق بود از استیلای بیماري بخدمت مرجوعه نمیتوانست پرداخت - دیانت راي دفتر دار خالصه را بعنایت خلعت و منصب هزاري ذات و صد و پنجاه سوار از اصل و اضافه برنواخته خدمت دفتر تن نیز باو تفویض فرمودند *

هفتم [ذي القعده] آبا افضل سه فیل وهفت اسپ بطریق پیشکش گذرانید - سید الهداد بخدمت قلعه داری قلعهٔ سورت معین گشت *

یازدهم [ذي القعده] علیمردان خان را که در سلک دولت خواهان منسلک گشته بمنصب پنجهزاري ذات و پنجهزار سوار و ارسال علم و نقاره برنواختند - و منشور عاطفت گنجور مشتمل برین عنایات شرف صدور یافت *

هفدهم [ذي القعده] که تاریخ رحلت حضرت مهد علیا است در روضهٔ مقدسهٔ آن سفر گزین ملک تقدس برسم هر سال مجلس عرس منعقد گشت - و حضار آن محفل فیض منزل از سادات و فضلا و صلحا و حفاظ باقسام اطعمه و انواع حلاوي و اصناف

عطریات بهره ور گشتند - سریر آرای جهانبانی بمرقد فیض مورد آن مغفورهٔ رحمت آلهی تشریف فرموده بفاتحهٔ نایحه پرداختند و بآئین مقرر بیست هزار روپیه درین مجلس بمستحقین و بیست و پنج دیگر فرداي آن بمستحقات عطا نمودند - از چارم ذي‌القعده که روز نو روز بود تا بیست و دوم این ماه که روز شرف است از پیشکش پادشاهزادهاي کامگار والا مقدار و امراي نامدار مبلغ ده لک روپیه شرف پذیرائي یافت - ظفر خان والد خواجه ابوالحسن ناظم کشمیر که بعد از فتح تبت حسب الحکم با ابدال سرزبان تبت روانهٔ بارگاه جلال شده بود - درین تاریخ با زمیندار مزبور تقبیل سدهٔ سنیه نمود - ابدال را بمکرمت خان حواله فرمودند - چون یادگار بیگ که شاه صفي فرمان رواي ایران پیش از در آمدن قندهار بتصرف اولیاي دولت نامدار اورا بعنوان سفارت روانهٔ درگاه خواقین پناه ساخته بود حوالی دارالخلافه رسید - بمیر خان میر توزک حکم شد که تا بهشت آباد استقبال نموده بآستان معلی رساند - او بعد از ادراک شرف استلام‌عتبهٔ والا نامهٔ شاه را که منبي از اخبار و حقایق ایران و کیفیت تسخیر قلعهٔ ایروان بود با دوازده اسپ و سه تفنگ کلان که فرمان رواي ایران درین فتح از رومیان بدست آورده بود و مصحوب سفیر مزبور فرستاده از نظر انور گذرانید - و بعنایت خلعت با تاج فزلباشي و جیقهٔ مرصع قامت اعتبار و فرق افتخار برافراخت - پیشکش یلنگتوش اتالیق والی بلخ از اسپ و اسباب مخصوصهٔ آن دیارکه ده هزار روپیه ارزش داشت بنظر مقدس در آمد - از پیشگاه

عنایت بیست هزار روپیه بمحمد زمان ملازم او که پیشکش آورده بود حواله شد - که باو برساند - و سه هزار روپیه بمحمد زمان انعام فرمودند - ده اسپ عراقي که سعید خان بهادر ظفر جنگ فرستاده بود شرف پذیرائي یافت - منصب مبارزخان بالتماس پادشاهزادهٔ والا گوهر محمد شاه شجاع بهادر باضافهٔ پانصد سوار چار هزاری ذات و چار هزار سوار مقرر گردید - میر نورالله هروي تهانه دار کوچ هاجو باضافهٔ هزاری ذات و هزار وسه صد سوار بمنصب سه هزاري دو هزار و پانصد سوار سرفرازي یافت - لشکر شکن ولد شاه نواز خان بن عبد الرحیم خان خانان بانعام چار هزار روپیه سر برافراخته به بنگاله مرخص گشت *

بیست و سیوم [ذي القعده] فرمان عنایت عنوان با خلعت خاصه و جمدهر مرصع با پهولکتاره و شمشیر مرصع و سپر خاصه مصحوب نور بیگ گرز بردار بعلیمردان خان ارسال یافت *

بیست و ششم [ذي القعده] نقدي بیگ و احمد بیگ فرستادهاي علیمردان خان با عرضه داشت او و زر مسکوکي که ارسال داشته بود همراه ذو القدر خان بدرگاه گیوان مکان رسیده دولت کورنش دریافتند - و هر کدام بخلعت و اسپ با یراق نقره و انعام سه هزار روپیه سرفراز گردید - و ذو القدر خان از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات و پانصد سوار فرق مباهات برافراخت *

غرهٔ شهر ذي الحجه بگوهر اکلیل خلافت پادشاهزادهٔ والا قدر محمد داراشکوه فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره عنایت شد - یادگار بیگ ایلچی داراي ایران بانعام سي هزار روپیه نوازش یافت *

چهارم [ذي الحجه] خلعت و علم و نقاره و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکي با زین طلا دیگري با زین مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و جل مخمل زربفت و ماده فیل مصحوب ذوالقدر خان و نقدي بیگ بعلیمردان خان عنایت نموده فرستادند - و امیر بیگ ملازم علیمردان خان که عرضه داشت خان موسی الیه بدرگاه کیوان جاه آورده بود بعنایت خلعت و اسپ با زین نقره و انعام دو هزار روپیه سرفراز گردید *

هشتم [ذي الحجه]منزل یمین الدوله بقدوم خاقان مهرگستر مهبط سعادت و محط میمنت گردید - یمین الدوله با قامت رسوم پا انداز و نثار پرداخته اقسام جواهر ثمینه و اقمشهٔ نفیسه واوانی زرین و سیمین که قیمت مجموع چار لک روپیه شد از نظر انور گذرانید - بخواجه صفاي نقشبندي پنجهزار روپیه بصیغهٔ انعام مرحمت فرمودند *

دهم ذي الحجه عید اضحی مژدهٔ نشاط رسانید - و پادشاهزاده های کامگار و امراي نامدار رسم تهنیت بجا آوردند - شهنشاه دین پناه بعید گاه تشریف برده بعد ازاداي نماز بدولتخانهٔ والا مراجعت نمودند - و در مجی و ذهاب بآئین مقرر جهاني به زرنثار دامن آرزو برآمود - و سنت قربان بتقدیم رسید *

درین روز مسرت افروز یادگار بیگ سفیر ایران بیست و دو اسپ عراقی و ده استر با برخی از تنسوقات آن دیار از خود پیشکش نمود - و بعنایت خنجر مرصع که قیمت آن چهار هزار روپیه شد سرافراز گردید - عطاء الله که از قبل عادل خان فیل موسوم بمقبول

شاهی آورده بود بانعام پنج هزار روپیه کامروا گشت - و امیر بیگ دیگر فرستادهٔ عادلخان بخلعت نوازش یافت - ومصحوب او خلعت فاخرو جمدهر مرصع گران بها با پهولکتاره بخان مزبور فرستادند *

چاردهم [ذی الحجه] ده فیل و بیست اسپ تانگهن و لختی دیگر اشیا که عبد الله خان بهادر فیروز جنگ از مرزبان مورنگ گرفته بر سبیل پیشکش روانهٔ درگاه آسمان جاه ساخته بود - و پیشکش قلیچ خان سی و شش اسپ عراقی بنظر اکسیر اثر در آمد - ملا عبد الغفور حاجب نذر محمد خان والی بلخ به تقبیل آستان معلی سرمایهٔ دولت اندوخت - و نامهٔ خان از نظر فیض گستر گذرانیده بمرحمت خلعت تارک بختمندي بر افراخت *

هژدهم [ذي الحجه] از فزونی رافت بعیادت یمین الدوله که عارضهٔ استسقا برو طاری شده بود پرداخته بجوارش گوارای مراحم تسکین بخشیدند - میر صمصام الدوله انجورا بخلعت و فزونی منصب نواخته خدمت بخشیگري و واقعه نویسی قندهار بدو مفوض فرمودند - گوکل داس سیسودیه بمنصب هزاري ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه مفتخر گردید - بخواجه سعید هزار روپیه و به صوفي بابا هزار روپیه انعام شد *

بیست و دوم [ذي الحجه] غیرت خان صوبه دار دارالملک دهلي بعنایت نقاره بلند آوازه گردید - ملا عبد الغفور سفیر نذر محمد خان بانعام پنجهزار روپیه - و عاشور بیگ بانعام چار هزار روپیه کامیاب گشتند *

بیست و پنجم [ذي الحجه] بیادگار بیگ - ایلچی ایران پنجاه هزار روپیه و بهمرهان او ده هزار روپیه انعام فرمودند - بخواجه شریف و علي بیگ و محمد یحیی که از ماوراء النهر روی امید بدرگاه والا نهاده بودند - چهار هزار روپیه عنایت شد - به نخستین دو هزار و دو دیگر دو هزار - بایندر بیگ ملازم علیمردان خان که عرضه داشت خان مومی الیه آورده بود بانعام دو هزار روپیه نوازش یافت *

دوم ماه محرم [سنه ۱۰۴۸] راجه گجسنگه که بدولت قرابت و قرب منزلت و فزونی دستگاه و فراوانی سپاه از دیگر راجهای هندوستان امتیاز داشت رخت هستي بربست - پادشاه بنده نواز جسونت سنگه خلف او را بعنایت خلعت و جمدهر مرصع و منصب چهار هزاري ذات و چهار هزار سوار و خطاب راجگي بموجب وصیت پدر و مرحمت علم و نقاره و اسپ با زین مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه برنواخته مشمول تربیت گردانیدند - و راجه هزار مهر بصیغهٔ نذر و دوازده فیل و برخي مرصع آلات برسم پیشکش از نظر اطهر گذرانید - و امرسنگه برادر کلان راجه جسونت سنگه را که حسب الحکم در خدمت درة التاج سلطنت پادشاه زاده محمد شاه شجاع بهادر بکابل رفته بود باضافهٔ هزار سوار بمنصب سه هزاري ذات و سه هزار سوار و خطاب راوي سربلند گردانیدند - در اول بزرگ خانوادهٔ راتهوریه امتیاز براوی داشت - چون راجه اودیسنگه پدر راجه سورجسنگه به بندگی حضرت عرش آشیاني جبین عزت برافروخت آنحضرت او را بخطاب راجگی

سرفراز گردانیده مقرر فرمودند که پس ازین هرکه ازین قبیله بجای نیاکان بر نشیند براجگی مخاطب گردد - و اگر برادر خرد سال بدین پایه رسد کلانتر براوی ملقب شود - حال این فرقه بخلاف سایر فرق راجپوتیه است چه در دیگر اقوام از اخلاف هرکه بزرگ سال بود جانشین بزرگان گردد - درین طایفه هرکه مادرش بخواهش و محبت شوهر مختص باشد او را بجانشینی بر گزینند - چنانچه بعد از گذشتن راجه اودیسنگه راجه سورجسنگه را با آنکه از سه برادر خرد سال بود بسبب تعلقی که راجه اودیسنگه بوالدهٔ او داشت براجگی گزیدند - و سکت سنگه را که در سال کلانتر بود براوی - آدم ولد علی رای تبتی که در زندگی پدر از بخت بیدار در زمرهٔ بندگان آستان معلی در آمده بود و داخل تعیناتیان صوبهٔ کشمیر گشته - و با ظفر خان در گرفتن ابدال برادر کلان خویش و تسخیر تبت مساعی جمیله بتقدیم رسانیده - همراه خان مزبور باستلام سدهٔ سنیه استسعاد یافته بود - بمنصب هزاری ذات و چار صد سوار از اصل و اضافه سرافراز گردید - و حکم شد که بدستور سابق از تعیناتیان صوبهٔ مذکور باشد - و تبت به تیول او مرحمت فرمودند - چار فیل پیشکش راو چاندا مرزبان گوندوانه از نظر انور گذشت - به یحیی ولد سیفخان ده هزار روپیه عنایت شد - مبلغ ده هزار روپیهٔ مقرر ماه محرم باصحاب احتیاج بذل فرمودند - چون بمسامع حقایق مجامع رسید که رحمت خان سرکار دار بیجا گده در گذشت ضبط آن سرکار نیز برشید خان صوبه دار برهانپور تفویض نموده او را باضافهٔ هزار سوار بمنصب چار هزاری

ذات و چار هزار سوار - و از اصل و اضافه هادي داد برادر او را بمنصب هزاري ذات و هزار سوار بر نواختند *

چهار دهم [محرم] نوذر ولد میرزا حیدر پسر میرزا مظفر صفوي بمنصب هزاري ذات و چار صد سوار از اصل و اضافه عز امتیاز یافت - یادگار بیگ ایلچیء ایران چهار اسپ پیشکش نمود - و بمرحمت اسپ از طویلهٔ خاصه و انعام سی هزار روپیه کام اندوز گردید - بصفي فلی برادر او چهار هزار روپیه و بخواجه شاه میر بلخی چهار هزار روپیه عنایت فرمودند *

پانزدهم [محرم] پیشکاران بارگاه جلال بامر خدیو اقبال در باغ جهان آرا که اعلی حضرت در ایام خجسته آغاز فرخنده انجام پادشاهزادگي احداث فرموده بودند و پس از جلوس مقدس بحضرت مهد علیا ممتاز الزمانی مرحمت نموده - و بعد از انتقال آن محفونهٔ رحمت آلهی از شورشکدهٔ دنیا بعالم قدس بنواب خورشید احتجاب ملکهٔ دوران بیگم صاحب عنایت شد - و به نزاهت و نضارت نموذجي است از بهشت برین - بزم آراي مسرت گشتند - و چراغان ترتیب داده آلات آتشبازی محاذی عمارت این باغ دلکشا بر ساحل دریاي جون نصب نمودند - پایان روز پادشاه خورشید سریر با برخی از بار یافتگان بساط تقرب و یادگار بیگ سفیر ایران بباغ تشریف فرموده بگلگشت پرداختند و شامگاهان که صبح عالم افروز ازان نور بعاریت گرفتی بتماشاي چراغان و آتشبازي نشاط اندوختند - یادگار بیگ بمرحمت خلعت فاخر قامت عزت برآراست - پیشکش قطب الملک لختی

جواهر با پنج فیل بشرف پذیرائي رسید - لشکری ولد فتح خان دودائی بخطاب جد خود حاجیخان نوازش یافت *

شانزدهم [محرم] عبد الغفور ایلچی بلخ برخي از اسپ و شتر و دیگر اشیا پیشکش نمود - و بانعام بیست هزار روپیه سربلند گردید - بمیرزا جان خواجه که از بلخ بدرگاه گردون اشتباه آمده بود خلعت و چار هزار روپیه - و بقاضي عمر میر شکار و رفقای او که نذر محمد خان مصحوب ایشان چند چرغ کلنگ گیر و آهو گیر فرستاده بود نیز چار هزار روپیه عنایت فرمودند *

نوزدهم [محرم] بایندر بیگ ملازم علي مردان خان را بخلعت بر نواخته کمر مرصع بجواهر ثمینه بعلي مردان خان بدست او فرستادند *

بیست و دوم [محرم] دیگر بار بعیادت یمین الدوله پرداخته بدولخانه مراجعت فرمودند - مکرمت خان بمرحمت فیل و محمد بقا ولد میر یوسف کولابي بخدمت فوجداری مانکپور و فزونی منصب مفتخر گشتند *

بیست و هشتم [محرم] علی بیگ نوکر علي مردان خان عرضه داشت خان مزبور بدرگاه والا آورده ناصیهٔ سعادت بتقبیل آستان عرش مکان بر افروخت - و بعنایت خلعت و اسپ و هزار روپیه تارک افتخار بر افراخت *

غرهٔ شهر صفر خواجه روز بهان تحویل دار جواهر خاصه بعنایت ماده فیل سرافراز گشت *

پنجم [صفر] به تیمور بیگ دو هزار روپیه و رایسنگه جهالا

بمنصب هشت صدی چار صد سوار بر نواخته آمد - و بهریک از خواجه ابو الوفا و خواجه عبد الغني نقشبندي هزار روپیه انعام شد *

چاردهم [صفر] بیادگار بیگ ایلچي خلعت و یک مهر چار صد توله و یک روپیه بوزن مذکور - و بمحمد ناصر ملازم قطب الملک که پشکش او آورده بود هشت هزار روپیه انعام فرمودند *

نوزدهم [صفر] عبدا لله خان بهادر فیروز جنگ از صوبهٔ بهار آمده دولت کورنش دریافت - و هزار مهر نذر گذرانید - و یک فیل با ماده فیل پشکش نمود *

بیستم [صفر] بزم عید گلابی ترتیب یافت - دراری سماء عظمت و نوئینان اخلاص آئین صراحیهاي مرصع و میناکار و طلاي ساده گذرانیدند *

روز چهار شنبه دوم شهر ربیع الاول سنه هزار و چل و هشت مطابق بیست و سیوم تیر ماه دادار جهان پرداز بمهین بادشاه زادهٔ والا قدر گرامي پسری عطا فرمود - آن درة التاج خلافت هزار مهر بعنوان نذر گذرانیده التماس نام نمودند - حضرت خاقانی آن ثمرهٔ شجرهٔ دولت را به مهر شکوه نامور گردانیده مبلغ دواک روپیه برای جشن آرائي که تا روز نشور نصیب اولیاء این سلطنت روز افزون باد انعام فرمودند - درین روز مسرت افروز یادگار بیگ ایلچي بمرحمت مرصع کمر که پنجهزار روپیه ارزش داشت و انعام چل هزار روپیه نقد مباهی گردید *

ششم [ربیع الاول] هریسنگه راتهور بمنصب هزار و پانصدی

ذات و نهصد سوار از اصل و اضافه سربلند گشت - بشیخ بدرالدین که نسبش بامام همام ابو حنیفهٔ کوفي می رسد هزار روپیه انعام شد •

دهم [ربیع الاول] شهنشاه گردون حشمت بمنزل گوهر اکلیل سلطنت بادشاه زاده محمد دارا شکوه تشریف فرمودند - بادشاه زادهٔ کامگار پس از اقامت مراسم پاانداز و نثار اقسام جواهر و مرصع آلات و نفایس اقمشه پیشکش نموده بحکم اقدس برخي از اعیان سلطنت را که بسعادت حضور فایز بودند خلعت دادند - بعلامي افضل خان و عبد الله خان بهادر فیروز جنگ خلعت با چارقب - بجعفر خان و راجه جسونت سنگه و سیف خان و شاه نواز خان و موسوي خان و معتمد خان خلعت با فرجي - و باصالت خان و مکرمت خان وتربیت خان و صلابت خان و خلیل الله خان و فیروز خان و جمعي دیگر خلعت •

شب دوازدهم [ربیع الاول] برسم معهود هرسال مجلس میلاد خلاصهٔ کاینات علیه افضل الصلوات الزکیات منعقد گردید - خدیو خدا شناس دران شب متبرک بعطاء دو ازده هزار روپیه گروهي از فضلا و حفاظ و دیگر اصحاب عمایم و ارباب استحقاق را کام روا گردانیدند *

چهاردهم [ربیع الاول] محمد ناصر ملازم قطب الملک را بمرحمت خلعت و اسپ بر نواخته رخصت معاودت دادند *

هیزدهم [ربیع الاول] بنشاط اندوزی سیر و نخچیر بصوب رودپبالس متوجه گشتند - و پس از پنج روز عنان مراجعت ازان

مکان نزاهت نشان منعطف ساخته بیست و پنجم ارک دارالخلافهٔ اکبر آباد را بورود مسعود فروغ تازه بخشیدند - احمد بیگ و عسکری خویشان سیف خان که از ایران بدرگاه خواقین پناه آمده بودند بانعام هشت هزار روپیه دامن امید بر آسودند - خلیل بیگ همشیره زادهٔ ابو قرداش را که نوکر یمین الدوله بود از یمین الدوله گرفته بمرحمت خلعت و بمنصب پانصدي ذات و صد و پنجاه سوار و عنایت اسپ و خدمت بخشیگری احدیان مفتخر ساختند *

غرهٔ ربیع الثاني بگوهر بحر اقبال بادشازاده محمد دارا شکوه اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا عنایت شد - بیادگار بیگ ایلچي فیل مرحمت فرمودند - باسلام خان ناظم بنگاله اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا ارسال یافت - مکرمت خان دیوان بیوتات که از تدین و کاردانی مشمول اعطاف خدیو بنده پرور است بعنایت خلعت و خدمت والا رتبت میرسامانی - و ملتفت خان ولد اعظم خان بمرحمت خلعت و دیوانی بیوتات - و میر عبد الکریم داروغهٔ عمارات دار الخلافهٔ اکبر آباد بمنصب هزار و پانصدی ذات و دویست سوار از اصل و اضافه عز امتیاز اندوختند *

پنجم [ربیع الثاني] شش فیل پیشکش راجه جسونت سنگه از نظر فیض گستر گذشت - بیادگار بیگ ایلچی برخی امتعهٔ هندوستان بهشت نشان از قسم صندیل و غیره که ده هزار روپیه قیمت داشت - و بملا عبد الغفور ایلچی نذر محمد خان پنجهزار روپیه - و بمیرزا جان خواجه دو هزار روپیه - و بقاضي عمر میر

شکار خان مزبور هزار و پانصد روپیه - انعام شد *

نهم [ربیع الثانی] سلطان سپهر شکوه پور گوهر اکلیل بحر خلافت پادشاه زاده محمد دارا شکوه پس از زندگی چهل روز بعالم قدس انتقال نمود *

دوازدهم [ربیع الثانی] اسحق بیگ دیوان سرکار نواب سپهر نقاب ملکهٔ روزگار بیگم صاحب بمنصب هزاری ذات و دویست سوار از اصل و اضافه نوازش یافت *

نگارش جشن قمری وزن

روز پنجشنبه پانزدهم ربیع الثانی سال هزار و چل و هشتم مطابق سیم شهریور جشن قمری وزن انتهای سال چل و هشتم و ابتدای چل و نهم از سنین ابد قرین بادشاه فلک احتشام جهانیان را نشاط آمود ساخت - و وزن مقدس بطلا و دیگر اجناس بتقدیم رسید - درین تاریخ منصب هر کدام از کوکب برج جلال بادشاه زاده محمد شاه شجاع بهادر - و گوهر درج اقبال محمد اورنگ زیب بهادر را باضافهٔ هزار سوار دوازده هزاری ذات و نه هزار سوار مقرر گردانیدند - و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلای مینا کار - دیگرے بازین طلای ساده مصحوب محمد زاهد کوکه که بدولتاباد دستوری یافت بپادشاه زاده محمد اورنگ زیب بهادر فرستادند - سید خان جهان از اقطاع خود آمده سعادت اندوز ملازمت گردید و هزار مهر نذر گذرانید - صلابت خان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزار و پانصدی ذات و هزار سوار سربرافراخت -

یادگار بیگ ایلچی را بخلعت فاخر و شمشیر یراق مرصع و سی هزار روپیه نقد بر نواخته رخصت معاودت دادند - راجسنگه راتهور را که مدار معاملات راجه گجسنگه برو بود و بزبان هنود چنین کسی را پردهان نامند در زمرهٔ بندگان آستان معلی در اورده بمرحمت خلعت و منصب هزاری ذات و چارصد سوار و عنایت اسپ نوازش فرمودند - و چون راجه جسونت سنگه را که در آغاز برنائی بدولت عظیم رسیده بود کاردانی معتمد بایستی از وفور عنایت حکم شد که راجسنگه بآئینی که پیش پدر او متکفل معاملات بود بنظم مهمات راجه به پردازد - دیانت رای بعنایت ماده فیل سرافراز گردید - میر صابر که سابقا بخشی و واقعه نویس صوبهٔ گجرات بود بخدمت دیوانی صوبهٔ مزبور از تغیر ملا خواجه جان و فزونی منصب مفتخر گشت *

کشایش یافتن ولایت بکلانه بسطوت اقبال حضرت خاقانی و حسن سعی بادشاهزادهٔ نصرت مند محمد اورنگ زیب بهادر

نخست لختی از چگونگی بکلانه نگاشته بشاه راه مقصود برمیگردد - ولایت مذکور که مشتمل است بر قلاع نهگانه و سی و چهار پرگنه و هزار و یک قریه و مرزبانی آن مدت هزار و چار صد سال و کسری در سلسلهٔ بهرجی زمیندار حال بود - بلطافت آب و هوا و فزونی انهار و فراوانی اشجار و اثمار زبان زد روزگار ست - طولش صد کروه رسمی ست و عرضش هفتاد - در طول شرقی سمت آن بجانب در

از پرگنات متعلقهٔ دولتاباد - و غربی به بندر سورت و دریای شور - و در عرض شمالي صوبش بسلطان پور و ندربار - و جنوبی بناسک و ترینک پیوسته است - حصون تسعهٔ مذکور سالهیر و مولهیر و مورا و هرگده و سالوده و باونه و هاتگده و پیپول و چوریل است - و محکم ترین آن سالهیر و مولهیر - سالهیر بر جبلی طولاني اساس پذیرفته - و بحصانت و استواری و صعوبت راه معروف و مشهور است - این کوه دوقلعه دارد یکی بزرگ که آنرا سالهیر خوانند دیگری بر کمر - هر کدام از یک لخت سنگ بدستکاری صنعتگران تقدیر انجام یافته - مگر دروازها و بعضي رخنها که بسنگ و اهک ساخته‌اند - از پائین جبل تا حصار اول راهیست مار پیچ و با بسیاری زینهٔ دشوارگذار - میان هر دو حصار راهی صعب‌المرور واقع شده - برای بندکردن پا در سنگ رخنها کرده‌اند - و بی‌دستیاری و مددگاری دیگری گام نتوان نهاد - در هر حصار تالابي است که آب ازان می جوشد - مولهیر بر کوهي بنا یافته که از بالا دو شعبه دارد - برشعبهٔ پست قلعهٔ مولهیراست و بر بلند حصن مورا - وسعت مولهیر افزون تر از مورا است - بر کمر این کوه حصاریست که آن را باري و معمورهٔ درون آنرا شهریاري که خانهٔ بهرجي و متعلقان او درانجا بود - میگویند - چون در سال دهم جلوس میمنت مانوس بپادشاه زادهٔ کامگار محمد اورنگ زیب بهادر هنگام رخصت معاودت از پیشگاه حضور به دولتاباد بکلانه با مضافات مرحمت نموده حکم فرموده بودند که بدکن رسیده عساکر منصوره برای تسخیر آن ولایت بفرستند - هشتم شعبان این

سال خجسته [سنه ۱۰۶۷] آن کام گار سه هزار سوار جلادت آثار و دو هزار پیادهٔ تفنگچي از بندهای پادشاهی بسرداری مالوجی دکني و دو هزار سوار از مردم خود بسرکردگی محمد طاهر که از نوکران معتمد آن والا اقتدار است بدانصوب تعین نمودند - سران لشکر فیروزي سرانجام آذوقه نموده بره نوردی در آمدند - و بضبط سبل پرداخته بپاي قلعهٔ مولهیر رسیدند - و دهم رمضان سه قشون ترتیب داده از سه جانب حصار باري یورش نمودند - مبارزان عرصهٔ وغا جمعی کثیر از طایفهٔ ضاله خصوصا گروهی که بردروازهٔ قلعه فراهم آمده بودند طعمهٔ نهنگ شمشیر گردانیده حصار بر گشادند - از لشکر اسلام نیز چندی بدرجهٔ شهادت رسیدند - و طایفهٔ مجروح گردیدند - بهرجی سراسیمه وار با قریب پانصد وشصت کس از اعوان اشرار بحصار مولهیر در آمده تحصن گزید - وغنیمت فراوان نصیب مجاهدان دین گشت - سرداران مذکور بعداز فتح حصن باری باحاطهٔ قلعهٔ مولهیر پرداختند - و ملچارها مقرر ساخته بدستیاری تائید ایزدي و مددگاری اقبال سرمدي بکشایش این درهای استوار که بارجود نهایت ارتفاع و و استحکام بآلات و ادوات قلعه داری آموده بود میان بر بستند - هرچند حصن گزینان بریزش توپ و تفنگ بمدافعه و مجادله کوشیدند - بهادران فیروزي نشان روز بروز ملچارها پیش برده به سد ابواب وصول غله محصورانرا در تنگناي اضطراب انداختند - ناچار بهرجی ار سطوت دلیران نصرت شعار دهم شوال مادر خود را با کشناجی وکیل و مقالید قلاع هشتگانه بخدمت پادشاهزادهٔ بلندقدر فرستاده التماس نمود که اگر پرگنهٔ سلطان پور که در جوار بکلانه واقع است

عنایت شود توابع و لواحق را با بنه و بار دران جاگذاشته بملازمت برسم - و امیدوارم که بدولت بندگی درگاه کیوان جاه سر برافرازم - اختر برج جهان داری ملتمسات اورا بپایهٔ سریر عرش نظیر معروض داشتند - و مادر اورا بعطایا بر نواخته مرخص گردانیدند - چون بهرجي اکثری طریق مطاوعت و فرمان پذیری اولیای دولت قاهره سپرده پیشکش میفرستاد - و هنگام کار بطلب سردار عسکر دکن حاضر می شد - خاقان ممالک ستان بعد از رسیدن عرضه داشت پادشاهزادهٔ جهانیان حسب الالتماس آن والا گهر او را بمنصب سه هزاری ذات و دو هزار و پانصد سوار و عنایت پرگنهٔ سلطان پور بجهت توطن نوازش فرمودند - بهرجي پس از ورود بیرابغ قضا نفاذ مطمین گشته غرهٔ ماه صفر [۱۰۴۸] از حصار برآمد - و سران لشکر نصرت طراز را دریافته بخدمت پادشاهزادهٔ کامگار رسید - و بخلعت و جمدهر مرصع و اسپ و فیل سر بر افراخت - و چون ولایت مذکور در انعام پادشاهزادهٔ والا قدر مرحمت شده بود آن بخت بیدار از قبل خود محمد طاهر را بحراست مولهیر و حکومت آن ولایت و هفت معتمد دیگر را به پاسبانی هفت قلعهٔ دیگر معین ساختند - و قلعهٔ پیپول که از جملهٔ قلاع نهگانه است و آنرا رودیای زمینداراز قوم بهرجی متصرف بود نیز بسعي آن بخت بیدار کشایش یافت - و چهارم ربیع الاول [۱۰۴۸] رودبا بملازمت آن سرو جویبار کشور ستاني رسید - جمع ولایت بکلانه درزمان آباي بهرجي آنچه ازگفتار مرزبانان آن سرزمین بوضوح پیوسته بیست لک تنکهٔ معمول آن ملک که تنکهٔ نه تنکهٔ رایج باشد بوده - و درینولا که بتصرف بندگان این دولت ابد مدت درآمد - چون

حاصلش بنصف رسید جمع آن یک کرور و شصت لک دام که مطابق دوازده ماه چهار لک روپیه میشود مقرر گردید - لله الحمد که همگی ولایت بکلانه باقبال جهان پیرای پادشاه انجم سپاه کشایش یافت - و علامات کفر که از دیرباز دران دیار شایع بود بآیات اسلام مبدل گشت - درین فتح گزین صد و بیست توپ خرد و بزرگ از حصون مسطوره بتصرف اولیای دولت قاهره در آمد *

اکنون بنگارش فتح رامنگر که از
مضافات بکلانه است می پردازد

ولایت مذکور را سوم دیو دامان بهرجي که مرزبانی آن دیار از نیاکان خود بارث یافته بود در تصرف داشت - چون بهرجی برهنمونی طالع رهبر عبودیت و هوا جوي اولیای دولت ابد مدت شد و نیرنگی اقبال جهانکشا معلوم همگنان گردید نزد حکیم مسیح الزمان بصورت رونه ملتجي گشت - و بوساطت او عهد طلبیده بملازمت پادشاهزادهٔ بلند اختر شتافت - ازانجا که خرچ رامنگر از دخلش افزون بود آن والاگهر این ولایت را بمرزبان مزبور باز گذاشته مقرر ساختند - که هر سال ده هزار روپیه بطریق پیشکش میداده باشد - و حقیقت بدرگاه آسمان جاه معروض داشتند - و برطبق قرار داد آن ستوده سیر فرمان اقدس بصدور پیوست *

انتهاض الویهٔ ظفر طراز بصوب دارالسلطنه لاهور

چون از فروغ بخشی ساحت دارالسلطنهٔ لاهور به پرتو رایات

جهانکشا مدت چهار سال سپری گشته بود - نهضت اقدس بدان صوب مقرر شد *

و شانزدهم این ماه [ربیع الثانی] سیف خان را بمرحمت خلعت و حراست شهر اکبرآباد - و راجه پتهلداس را که درینوقت بحکم والا از دهندیره بدرگاه خواقین پناه رسیده بود بعنایت خلعت و جمدهر مرصع و اسپ با زین مطلا و خدمت قلعه داری قلعهٔ اکبر آباد بر نواخته - و خدمت فوجداری هر دو روی آب بدستور سابق برآگاه خان بحال داشته - و کوتوالی شهر بشرف الدین حسین مفوض نموده *

هفدهم [ربیع الثانی] درساعت خجسته از دارالخلافه رکضت فرموده دولتخانهٔ گهات سامي را بفر نزول اشرف سعادت آمود گردانیدند - و یمین الدوله را بعنایت خلعت خاصه عز اختصاص بخشیده بواسطهٔ ضعفی که داشت بدارالخلافه مرخص ساختند - و حکم شد که بعد از ایام بارش کارخانجات پادشاهی را همراه گرفته روانهٔ حضور شود - میرزا رستم و خان عالم و لشکر خان بخلعت سر بر افراخته رخصت دارالخلافه - و عبدالله خان بهادر فیروزجنگ بخلعت و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا وفیل از حلقهٔ خاصه سر افراز گشته دستوری یتنه - و سید خان جهان بخلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا مباهی گردیده اجازت تیول یافتند - شایسته خان که بفرمان قدر توان از دولتاباد روانهٔ درگاه عرش اشتباه شده بود سعادت تقبیل عتبهٔ گردون مرتبه دریافت - براجه جسونت سنگه اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا مرحمت فرمودند *

بیست و دوم [ربیع الثانی] محمد یوسف که بدیوانی مهین پور خلافت منصوب بود بحرمین مکرمین دستوری یافت - ومتاع یک لک روپیه از جملهٔ پنج لك روپیه که هنگام اورنگ ارائی نذر حرمین شریفین فرموده بودند مصحوب او به نیاز مندان آنجا ارسال داشتند *

بیست و چهارم [ربیع الثانی] موکب گیتی نورد ازآنجا کوچ نمود *

بیست و ششم [ربیع الثانی] حوالی مهترا بر ساحل دریای جون دایره شد - درین منزل الله و یردی‌خان تیولدار آنجا بملازمت اقدس فایز گردید - فرمان شد که تا پالم در رکاب دولت باشد - و جعفر پسر کلان او را اسپ عنایت نموده دستوری دادند که بجاگیر پدر برود *

چهارم جمادی الاولی موضع بکهولا که سه منزلی دارالملك دهلي است معسکر اقبال گشت - و غیرت خان صوبه دار آنجا برسم پذیره آمده احراز سعادت ملازمت نمود - چون بقدسي مسامع رسید که در نواحی موضع بلي و فرید آباد شیري چند فراهم آمده اُردوی بزرگ را همراه علامي افضلخان از راه راست روانهٔ دهلي ساخته بمصطاد متوجه گشتند - و در سه روز شش قلاده شیر سه نر و سه ماده بتفنگ شکار نموده هفتم گهات خواجه خضر را محط سرادق عظمت گردانیدند *

هشتم [جمادی الاولی] ساحت دهلی بورود الویهٔ ظفرطراز سعادت آمود گردید - و دولتخانهٔ نورگده بنزول اقدس آسمانی

پایه شد - درین تاریخ دوازده فیل پیشکش معتقدخان ناظم اوڈیسه از نظر انور گذشت - راجسنگه پردهان راجه جسونت سنگه یک فیل پیشکش نمود *

چار دهم [جمادي الاولی] بروضهٔ خلد آئین حضرت جنت آشیاني تشریف برده بعد از اداي آداب زیارت پنج هزار روپیه بسدنهٔ آن مکان فیض نشان وجمعي دیگر از اهل استحقاق عطا فرمودند - واز همانجا بزیارت مرقد سلطان المشایخ قدس الله سره پرداخته دو هزار روپیه بخدمهٔ آن مضجع شریف عنایت نمودند *

پانزدهم [جمادي الاولی] عنان گلگون فلک خرام از دار الملك دهلی بصوب پالم منعطف ساختند - و کنار بند آب کرنال را که اصالت خان در ایام صوبه داری دار الملک مذکور بسته بود منزل اقبال گردانیده روز دیگر مقام فرمودند - و محمد حسین برادر همت خان را باضافهٔ پانصدی پانصد سوار بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار بر نواختند *

هفدهم [جمادی اولی] ظلال رایات جلال بر قصبهٔ پالم مبسوط گشت *

نوزدهم [جماد الاولی] ازانجا کوچ شد - در ایام عشرت اندوزی صید و نخچیر یک روز پنجاه و دو آهو که تا حال در یک روز این قدر شکار نشده بود و از نوادر اتفاقاتست بتفنگ خاص بان شکار خاصه گردید - اللهویردي خان دستوری معاودت مثهرا یافت - جمال خان قراول و قاضي عمر میر شکار و نذر محمد خان بمرحمت اسپ سر افراز گشتند *

بیست و پنجم [جمادی الاولی] موضع بکرواله از مضافات پرگنهٔ پالم مخیم بارگاه جلال گشت - و علامی افضلخان و راجه جسونت سنگه و دیگر بندگان که حسب الحکم در دهلی مانده بودند بعسکر منصور پیوستند - بقرهٔ باصرهٔ سلطنت سلطان سلیمان شکوه نخستین خلف مهین پور خلافت فیل از حلقهٔ خاصه عنایت شد - ازانجا که گذارش تفصیل انعام و افضال پادشاه ابر دست باعث اطناب این کتاب میمنت نصاب میگردد ناگزیر خامهٔ صدق نگار برسبیل اجمال می نگارد که درین سال فرخ فال مبلغ نوزده لک روپیه بپادشاه زادهای والا مقدار و دیگر مردم انعام شد-امید که مفضل بي همال ابواب احسان و افضال این پادشاه دریا نوال بر اصحاب امانی و آمال مفتوح داراد *

اغاز دوم سال
دوردوم از جلوس مبارک

روز شنبه غرهٔ جمادي الثانيه سنه هزار و چل و هشت هجري مطابق هفدهم مهر که سر آغاز دوم سال دور دوم است چهره‌کشای مسرت گشت - جهانیان عشرت از سر گرفتند - و فیض جود شهنشاه مفضال در بر - درین تاریخ محاذی قصبهٔ کتانه بر ساحل دریاي جون خیام فلکی ارتفاع بر افراخته آمد - درین روز خاندان قلي ملازم علیمردان خان عرضه داشت او را با دوازده روسي که والیٔ ایران بعد از فتح ایروان بقندهار فرستاده بود چنانچه گذارش پذیرفت بدرگاه آسمان جاه آورده بوساطت ملتزمان پایهٔ اورنگ جهانستانی گذرانید - او بعنایت خلعت و انعام هزار روپیه و روسیان بمرحمت خلعت و انعام چار هزار روپیه سر افرازگردیدند *

هفتم [جمادی الثانیه] موضع اختیار پور از توابع پرگنهٔ اندری منزل اقبال شد و از فزونی عاطفت خلعت خاصه و پالکی عاج با یراق طلا بعلیمردان خان که تا حال از سواری آن راحت اندوز نگشته بود عنایت نموده محبوب خاندان قلی ملازم او ارسال داشتند - صباح آن فیلي با یراق طلا که پادشاهزادهٔ بیدار بخت محمد اورنگ زیب بهادر فرستاده بودند از نظر مقدس گذشت - درین تاریخ راجه جسونت سنگه را بمرحمت خلعت خاصه و اسپ

از طویلهٔ خاصه با زین مطلا بلند پایگی بخشیدند - غیرت خان بعنایت خلعت مفتخر گشته دستوری مراجعت دار الملک دهلی یافت - باقی خان را که در تنبیه مفسدان اسلام آباد مصدر تردد شده بود بارسال خلعت و نقاره نوازش فرمودند - بهرام ولد صادق خان بخدمت بکاولی از تغیر عارف بیگ ولد تاتار خان و مرحمت خلعت سر افراز گشت - بکوکب ولد قمرخان دویست مهر انعام شد *

دوازدهم [جمادی الثانیه] باغ انباله که دران عمارتی بسرکاری متکفلان مهمات ملکهٔ جهان مالکهٔ زمان بیگم صاحب ترتیب یافته به نزول اقدس طراوت و نضارت تازه یافت - و پاشاهزادهٔ جهانیان بمراسم ضیافت پرداختند - شب چار دهم بحکم عالم آرا مجلس مهتابی آرایش پذیرفت - و صفائی جا و نغمهٔ خنیا گران ناهید نوا دیده را نور و دل را سرور بخشید - و سه روز دران چمن قیض انجمن مقام شد *

شانزدهم [جمادی الثانیه] از انباله کوچ نمودند *

هژدهم [جمادی الثانیه] بدولتخانهٔ سهرند که پیوست باغ حافظ رحمه بناشده تشریف فرمودند - بحکم حضرت جنت مکانی متصل آن باغ تالابی بدرازی صد و بیست گز و پهنای صد و ده احداث یافته بود - چون از تراوش آب چنانچه باید لبریز نمی گشت - سال هفتم جلوس اقدس در اثناء توجه رایات ظفر سمات بدارالسلطنهٔ لاهور حکم شده بود که بعد از نهضت رایات جلال تالاب از آب پرداخته تراوش را جاز نمایند - و طرح

دولتخانهٔ خاص و جهروکهٔ مبارک و خوابگاه والا و محل مقدس را در حضور اقدس مقرر ساخته بمیر علی اکبر کروری سپرند حواله نموده بودند - که این منازل دلکشا را بر اطراف تالاب و مهتابی چبوتره درمیان آن موافق طرح بانجام رساند - و در حین مراجعت الویهٔ ظفر طراز از دارالسلطنه تصرفی چند درین عمارات نیم کاره فرموده - درینولا آن قصور بی قصور بنزول سعادت موصول زیب و زینت یافت - و همگی آن مغانی جنانی خصوصا عمارت آرامگاه مقدس که رو بجانب آب است - و دولتخانهٔ خاص که رو بجانب باغ پسندیدهٔ خاطر مشکل پسند افتاد - وپنج روزدران ابنیهٔ میامن امکنه بعشرت گذرانیدند *

نوزدهم [جمادي الثانیه] عبد الغفور ایلچی بلخ بعنایت خلعت و اسپ و انعام پنجهزار روپیه کامروا گردیده ببلخ مرخص گشت - و بهمرهان او هزار روپیه مرحمت شد *

بیست و یکم [جمادي الثانیه] یمین الدوله آصفخان با پسر خود بهمنیار و نواسهٔ خودعبد الکافي پسر میر میران و کار خانجات سرکار خاصهٔ شریفه از عقب رسیده احراز سعادت ملازمت نمود - و بعنایت خلعت خاصه سر اختصاص بر افراخت - درین روز معز الملک بمرحمت خلعت و حکومت سورت از تغیر حکیم مسیح الزمان و امینا داروغهٔ کرکیراق خانهٔ گجرات بعنایت خلعت و فزونی منصب و مرحمت اسپ و بجاي معز الملک بخدمت دیواني و امینی سرکار سپرند سر افراز گشتند - و فوجداری سرکار سپرند که آن نیز بمعز الملک تعلق داشت بمیر

علی اکبر کروری آنجا تفویض فرمودند - یادگار بیگ برادر زادهٔ نذر بیگ طغائی امام قلی خان والی توران که بآرزوی بندگی این درگاه سلاطین پناه از بخارا آمده بود استلام سدهٔ سنیه نموده در سلک بندگان منسلک گشت - و بعنایت خلعت وخنجر و شمشیر یراق طلا ومنصب هفتصدی ذات و دویست سوار و اسپ و انعام پنجهزار روپیه سر بلند گردید *

بیست و دوم [جمادي الثانیه] صفدر خان که از ایران مراجعت نموده بود وجریده‌رسیده - شرف ملازمت دریافت - و هزار مهر بطریق نذر و نه اسپ عراقي که همراه آورده بود برسبیل پیشکش گذرانید *

بیست وسیوم [جمادي الثانیه] پادشاهزادهٔ کامگار والا مقدار محمد اورنگ زیب بهادر ده اسپ پنج تیچاق و پنج راهوار همراه محمد صادق ملازم آن والا گهر فرستادند - بعلي مردان خان پوستین سمور خاصه مصحوب محمد مراد سادوز ارسال یافت - پرگنه بتهنده که چل ویک لک دام جمع دارد از راه عنایت بانعام علامي افضل خان مرحمت فرمودند *

زینهاری شدن مانکثرای برادر زمیندار مک باولیای دولت بلند صولت و حدوث حوادث دیکر

از عرضه داشت اسلام خان ناظم ملک بنگاله بمسامع حقایق مجامع رسید که پس از فوت زمیندار رخنگ پسر او بسعي جمعي از ارباب رتق و فتق آن سر زمین جانشین شده بود - یکي

ازنوکران سرزبان مذکور با زن ناموس دشمن او ساز گاری نموده پسر را از میان برگرفت - و خود بجای او بر نشسته خداوند گیر و دار ملک رخنگ گشت - و چون آن فرومایه از مانکترای برادر حقیقی زمیندار پیشین که در زندگی او باستقلال تمام بحکومت چاتگام می پرداخت دل نگرانی داشت - جمعی را فرستاد تا اورا بدام و دانهٔ مکرو حیله بدست آورده رهگرای نیستی گردانند - اینان به چاتگام رسیده مانکترای را به تزویر و تلبیس ازانجا براوردند انجام کار او پس از قطع لختی مسافت باعلام یکی ازان جماعه بر راز و انداز اینان مطلع گشت - و اکثر این گروه را از خود ساخته وهرکه باو در نیامد اورا کشته باتفاق آن مردم و جمعی از مگن و فرنگیان بچاتگام مراجعت نموده جانشین برادر گردید - و پوانجان نام مگی را که برادرش نوارهٔ چاتگام و دیگر کارهای انجا باو باز گذاشته بود باخود متفق گردانید - و جماعهٔ که از اصالت و حمیت به سری و سرداری آن بلایهٔ بی‌مایه سرفرود نمی آوردند از اطراف آمده به او پیوستند - او کشتیهای چاتگام را بآلات جنگ ساز و سامان نموده باسفاین فرنگیان آنجا و لشکری که فراهم آورده بود همراه پوانجان به نبرد لشکر رخنگ روانه ساخت - اتفاقا پوانجان از بسیاری نواره و لشکر رخنگ در خود تاب مقاومت نیافته بانوارهٔ که همراه داشت بسپاه رخنگ می پیوندد - دو لشکر پیشین و پسین اتفاق نموده رو بچاتگام می نهد - مانکترای از دیدن این جدائی و بیوفائی با عیال و اقبال و جمعی از همرهان از راه خشکی بسوی بهلوه روان شد - و بسنجرتر خان تهانه دار جگدیه که بسرحد مگ

نزدیکست پیغام کرد که مرا جز عتبهٔ پادشاه گیتی پناه منجانیست بهرچه اشاره رود بعمل آرم - چون این ماجری از نگاشتهٔ سنجر باسلام خان رسید بسنجر و سید حسن مکونه تهانه دار بهلوه نوشت که باستعجال تمام بسرحد مگ رسیده اورا بیاورند - سنجر بموجب نوشتهباجمعیت خود و سوار و پیادهٔ ناظم صوبه که برسم کمک نزد او می بودند بکنارآب پهینی که سرحد بنگاله و مگ است رفته چندی را با نوشتهٔ اسلام خان که برای استمالت و اطمینان مانکتراي نگاشته بود از آب گذرانیده نزد او فرستاد - و خود باهمرهان نزدیک دویست جلیهٔ مگ را که بقصد گرفتن سر راه برمانکتراي رسیده بودند بضرب تیر و تفنگ برگردانیده مانکترای را که برکنار آب آمده بود از آب گذرانیده بجگدیه اورد - درینولا سید حسن مکونه نیز با جمعیتی که درتهانه داشت بایشان پیوست - و چندي از راه احتیاط باتفاق در جگدیه توقف نمودند که اگر لشکري ازان زمیندار نابکار از راه خشکي تعاقب کند تنبیه و تادیب نموده نگذارند که بجماعهٔ که از چاٹ گام برآمده پي هم می آمدند آسیبی توانند رسانید - و بمیامن حسن نیت اولیای دولت مردم بنگاله نزدیک ده دوازده هزار تن از مرد و زن که در چاٹگام و آن نواحي دربند ارماد فرنگ جان میکندند - بعد از چل سال رستگاري یافتند - و پس از روزگار دراز باوطان مالوفه رسیدند - و فرنگیان چاٹگام که بموالفت مانکتراي با مرزبان رخنگ و مردم آنجا مخالفت داشتند ازانجا برآمده برخي بطرف فرنگستان رفتند - و چندی با یک غراب و یک پتایل بدست مردم سید حسن گرفتار گشتند - و لختی بخواهش خود

باین جانب آمده بعضی ازان بسعادت اسلام مستسعد گردیدند - و مانکتراي با متعلقان و جمعی که همراه او و بعد ازو بر آمده بودند و چهارده فیل و نزدیک نه هزار کس از مگ و تلنگ که دران سر زمین نهنگ دریاي جنگ اند به جهانگیر نگر رسیده اسلام خان را دید - و سه فیل بوی داد - خان اورا بمراحم بادشاهانه مستظهر گردانیده پنج هزار روپیه از جانب خود رسانید - و منزلی بجهت او معین ساخته و مبلغي بواسطهٔ اوقات گذار او همرهانش تا رسیدن یرلیغ والا درباب منصب و جاگیر مقرر گردانیده کیفیت این ماجری بدرگاه آسمان جاه معروض داشت - وسفاهیر مگ که بعزیمت پیکار مانکتراي آمده بودند بعداز رسیدن چاتگام چون دانستندکه اولیای دولت ملتجی شده بدبهلوه در آمده است - درچاتگام باعداد ادوات کارزار استعداد پیکار نموده بدریاي میان سري پور و بهلوه که کشتي دران ازین رو بآن سو روزي یکبار بیش نتواند رفت باین اندیشه که هرگاه مانکتراي از بهلوه روانهٔ جهانگیرنگر شده خواهد که ازین آب بگذرد بیک ناگاه رسیده کار او بانجام رسانند- در آمدند - ازان رو که مانکترای پیش از رسیدن مخالفیل بقابوگاه دست انداز باستظهار اولیاي دولت از آب گذشته بجهانگیرنگر آمده بود برو دستي نیافتند - و چون اکثر لشکر بنگاله بفتح آشام اشتغال داشت کوتاه بینان بفزونیٔ توپ خانه و کثرت سفاین نبرد که زیاده از پانصد جلیه و صد و پنجاه غراب و پنج منزل جهاز خرد پرساز بود قدم جرات پیش نهادند - اسلام خان برین جسارت آگهي یافته با صحلدار خان و دیگر کومیان و تابینان که باو همراه بودند بانداز نبرد به دهانهٔ

که چار کروهی شهرست برآمد - و درانجا برهر دو روی آبي که به مهانهٔ خضرپور مشهور است - و سر راه مکان مقهور - در دو روز چهار حصن برافراخته بتوپ و تفنگ و دیگر آلات جنگ محکم ساخت - پس از استحکام این قلاع با انکه نوارهٔ قلیلي همراه داشت خواست که به پیکار این جماعهٔ نابکار بپردازد - ازانجا که نصرت هم‌عنان اولیای این دولت ابد میعاد است از استماع استحکام مهانه و دهاپه و ارادهٔ پیش رفتن مجاهدان اسلام باس و هراس بران جماعهٔ خناس مستولي شد - و سر رشته تماسك از دست داده براهي که آمده بودند باز گشتند - اسلام خان بشهر معاودت نمود *

بیست و چهارم [جمادي الثانیه] رایات ظفر از سهرند بره نوردي درامد *

بیست و هفتم [جمادی الثانیه] ساحل آب ستلج مضرب خیام گشت - روزدیگر براه جسري که از سفن برین دریا بسته بودند عبور فرمودند - سبل سنگه ولد راجه سورج سنگه از تعیناتیان احمد اباد بمنصب هزاری هزار سوار از اصل و اضافه سرفراز گردید *

غرهٔ رجب بقلیچ خان فرمان شد که چون ولایت بُست با توابع در تیول عزت خان ولد یوسف خان تکریه مرحمت شده - محافظت حصون آن بدو مفوض گشته - و ولایت زمین داور در جاگیر میرزا محمد و حراست قلعهٔ آن بموسي الیه مقرر فرموده ایم - اینان را بقلاع مستور فرستاده نوکران خود را که درین دو قلعه گذاشته - طلب نماید - و عزت خان را باضافهٔ پانصدي چار صد سوار بمنصب سه هزاري دو هزار سوار - و میرزا محمد را از اصل و اضافه بمنصب هزاری

پانصد سوار سرافراز گردانیدیم - و یرلیغ والا بسعید خان بهادر ظفر جنگ عز صدور یافت - که چون بعنایت کارساز بنده نواز مهمات آن حدود حسن انجام یافته یوسف محمد خان را به بهکر و جان نثارخان را به سیوستان فرستاده و کلاه قلعه و صوبهٔ قندهار بقلیچ خان باز گذاشته خود با تتمهٔ لشکر بکابل بیاید - و بعد ازان که دارالسلطنهٔ لاهور بماهچهٔ لواء ظفر انتما ضیاء تازه یابد بتعجیل خودرا بدرگاه معلی برساند *

ششم [رجب] از آب بیاه عبره نمودند *

هشتم [رجب] صفدرخان باضافهٔ هزاری ذات و پانصد سوار بمنصب پنج هزاری ذات و سه هزار سوار مباهی گردید - مهیس داس راتهور که سابق نوکر راجه گجسنگه بود و پس ازان ملازم راجه جسونت سنگه در سلک بندهای درگاه انسلاک یافته بخلعت و منصب هشت صدی ذات و سه صد سوار سرعزت بر افراخت *

دهم [رجب] کنار تالاب راجه تودرمل محط سرادقات رفعت گشت - وزیرخان صوبه دار پنجاب با پسران بتقدیم عتبهٔ فلک رتبه سعادت دو جهانی اندوخته هزار مهر نذر گذرانید - وقاص حاجی مخاطب بشاه قلي خان فوجدار دامن کوه کانگره - و بختیار خان فوجدار لکهی جنگل و دیگر بندهای تعینات پنجاب نیز شرف اندوز ملازمت گشتند - شاه قلي خان بمرحمت اسپ و فیل نوازش یافت *

چاردهم [رجب] باغ هشیار خان بنزول اقدس فروغ آمود گشت - محمد حسین برادر میر فتاح سردار تفنگچیان صفاهانی

و معتبر دولت صفویه که احرام استلام سدهٔ حرم احترام از ایران بسته برآمده بود بطواف عتبهٔ ملایک مطاف دولت اندوز گشت - و بعنایت خلعت و انعام سه هزار روپیه سربلند گردید - تکه بیگ خویش یلنکتوش از بلخ آمده دولت کورنش دریافت - و نه اسپ پیشکش نمود - و بعنایت خلعت و انعام سه هزار روپیه بر نواخته آمد - پانصدکس از گرز بردار و یساول و قور بردار بقدر مرتبه از پیشگاه مراحم خلعت فتوحی مشتمل کلابتون دوزی یافتند *

پانزدهم ماه مذکور روز مبارک در شنبه مطابق غرهٔ آذر ماه خاقان سلیمان مکان با شوکت فلکی و شان ملکی بدولت خانهٔ والای دار السلطنهٔ لاهور متوجه گشتند - و به زر و سیم نثار جهانیان را کامیاب ساخته بعد از سپری شدن یک پهر و دو گهری بآن مکان اقبال آشیان رسیده جهروکهٔ دولت خانهٔ خاص و عام را بانوار جبین مهر آئین بر افروختند - و بحکم والا معتمد خان میر بخشی و تربیت خان بخشی دوم علی مردان خان را تا بیرون دروازهٔ دولت خانهٔ خاص و عام استقبال نموده درین ساعت فرخنده که برای ملازمت او مختار ستاره شناسان بود بشرف استلام عتبهٔ فلک مرتبه رسانیدند - او بعد از ادای اداب کورنش و تسلیم و ادراک دولت ملازمت هزار مهر نذر گذرانید - و بعنایت خلعت خاصه با چارقب طلا دوزی و جیقهٔ مرصع و خنجر مرصع با پهرلکناره و شمشیر خاصهٔ مرصع و باضافهٔ هزاری ذات و هزار سوار بمنصب شش هزاری ذات و شش هزار سوار و بمرحمت دو اسپ یکی عربی که علی پاشا حاکم بصره برسم پیشکش

مصحوب حکیم مسیح الزمان ارسال داشته بود با زین مرصع دیگری عراقی با زین طلا و چهار فیل ازانجمله ایک فیل کلان کوه شکوه دندان دار با یراق نقره و جل مخمل زربفت عز افتخار اندوخت - و انعام منزل اعتماد الدوله که بسرکار فیض اثار تعلق داشت و از منازل بتکلف دارالسلطنه است ضمیمهٔ عنایات گردید - از تاریخ روانه شدن خان مزبور از قندهار بارادهٔ بندگی درگاه سپهر اشتباه تا هنگام ملازمت جنس مبلغ یک لک روپیه بمرات برای سربلندی او ارسال یافته بود - درین روز آنچه سوای حویلی عنایت شد نیز یک لک روپیه قیمت داشت - و عنایات دیگر که بدفعات بروی کارآمده در محل خود گذارش خواهد یافت - و ده کس ازنوکران معتمد خان مشار الیه بعنایت منصب درخور حال و انعام بیست هزار روپیه کام اندوز گشتند - و ازین جمله حسین بیگ و علی بیگ که بخان مذکور قرابتی دارند بخلعت و خنجر مرصع - و هشت دیگر بخلعت نوازش یافتند *

هژدهم [رجب] بخواجه خاوند محمود که احوال او در آخر جلد اول گذارش یافت و از کشمیر بآستان معلی آمده دولت ملازمت اندوخت فرجی شال و دویست مهر عنایت شد - یادگار بیگ سفیر ایران که در دار الخلافهٔ اکبر اباد دستوری مراجعت یافته بود و بواسطهٔ سرانجام ناگزیر درلاهور چندی توقف نموده درین تاریخ باز بشرف تقبیل سدهٔ سنیه فایز گردید - و بعنایت خلعت و جیقهٔ مرصع و خنجر مرصع و انعام بیست هزار روپیه مفتخر گشته دیگر باره رخصت انصراف یافت - از روز ملازمت

تا روز رخصت دو لک روپیه نقد و جنس پنجاه هزار روپیه باو عنایت شد - و مصحوب او جهت شاه صفی صراحي و پیالهٔ مرصع با رکابی که قیمت همه پنجاه هزار روپیه بود ارسال نمودند *

نوزدهم [رجب] بروضهٔ بهشت آئین حضرت جنت مکاني انار الله برهانه تشریف برده پس از تقدیم آداب زیارت مبلغ پنج هزار روپیه بساکنان آن مکان منیف و پنجهزار بدیگر ضعفا و اهل استحقاق عطا فرمودند *

بیستم [رجب] حسینی که در ذي الحجه دهم سال میمنت اشتمال از جلوس اقبال به ایران زمین دستوري یافته بود باستلام آستان فلک نشان چهرهٔ طالع بر افروخت - و بعنایت خلعت سر افتخار بر افراخت *

تفویض ایالت صوبهٔ کشمیر بعمدهٔ تونینان رفیع الشان علی مردان خان

درینولا عاطفت پاشاهي اقتضای آن نمود که چنانچه علیمردان خان بمنصب عالي و دیگر عنایات بتواتر و توالي مباهي گشته است بحکومت صوبهٔ که در لطافت آب و هوا از دیگر صوبجات امتیاز داشته باشد سربلندي یابد - بنابران روز مبارک دوشنبه بیست ودوم رجب خطهٔ دلپذیر کشمیر را که سر آمد متنزهات روي زمین است - بل روضهٔ از فردوس برین - و بفزونی ریاض و انهار و فراوانی ریاحین و اثمار نعم البدل ولایت قندهار - از تغیر ظفرخان در اقطاع خان مزبور

مقرر فرمودند - تا طبیعت او که از دیر باز بآب گوارا و هواي دلکشا خوگر است - ازین سرزمین نزهت آگین نشاط تازه اندوزد - و بمرحمت خلعت خاصه با نادري و خنجر مرصع با پهولکٹاره و برخي اقمشهٔ نفیسهٔ هندوستان بهشت نشان از زر تار گجرات و لختي پشمینهٔ کشمیر بر نواختند - و از وفور رافت پاندان میناکار مملو به پان خاصه باخوان و سفلدان طلاي ساده - عنایت نموده فرمودند - که بخوردن پان که از گزین نعماي سواد اعظم هندوستان است - اعتیاد نماید - خان دوران بهادر نصرت جنگ که بحکم والا - در خدمت گوهر اکلیل سلطنت پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر - از کابل باتک آمده بود - و بموجب فرمان قضاجریان ازانجا یلغار نموده - و با وجود جساست در هفده پهر این مسافت بعید نوردیده بدرگاه گیوان جاه رسید - و درین روز مبارک سعادت ملازمت اندوخته هزار مهر نذر گذرانید - و بمرحمت خلعت خاصه با چارقب طلا دوزي سر برافراخت - پیشکش صفدر خان پانصد اسپ عراقي - که از انجمه چار صد به پذیرائي رسید - و صد بار مرحمت گشت - و اصناف اقمشه و امتعهٔ نفیسهٔ ایران از نظر اکسیر اثر گذشت - و پنج لک روپیه قیمت شد - صفدر خان بیمن تربیت و نوازش خدیو دریا نوال خدمت سفارت بآئین شایسته بتقدیم رسانید - از آداب داني و قاعده سنجي او شاه صفي بخانهٔ وي آمد - و اقسام تلطف نمود - شاه نه هزار تومان نقد و هشتاد اسپ با نبذي دیگر اشیا بدفعات با و داد - و او متاع قریب یک لک روپیه از نفایس هندوستان پیشکش کرد - و باعیان

آن دولت نقد و جنس بسیار بطریق سوغات فرستاد - چنانچه بمحمد محسن که از جانب شاه بمهمان داری او مقرر بود - دوهزار تومان از نقد و جنس رسید - بنازم پادشاه فیض گستر را که یکی از بندگانش که هنوز باقصای مراتب جاه و منتهای مدارج دستگاه نرسیده از فزونی اسباب دولت و فراوانی مواد مکنت با این همه اخراجاتی که در چنین سفر دور دست کشیده - شایسته پیشکشی که شرف پذیرائی یابد - از نظر دشوار پسند خدیو جود پرور بگذراند *

شب بیست و هفتم [رجب] که شب معراج سرور موجودات است - مبلغ ده هزار روپیهٔ مقرر بصلحا و حفاظ دار السلطنهٔ لاهور مرحمت شد *

غرهٔ [شعبان المعظم] بعلامی افضل خان و شایسته خان و وزیر خان و صفدر خان و جعفر خان و چندی دیگر از نوئینان والا مکان خلعت زمستانی عنایت فرمودند - شاه قلی خان بانعام بیست و پنجهزار روپیهٔ نقد نوازش یافت - آتش خان دکنی یک فیل پیشکش نمود - راجروپ ولد راجه جگت سنگه بمرحمت خلعت و فزونی منصب و عنایت اسپ و خدمت فوجداری کوهستان کانگره مباهی گشت - محمد اقای رومی که علیمردان خان او را با چند رومی دیگر بدرگاه معلی فرستاده بود - چون از دل بستگی زاد و بوم که پیشهٔ کاهل منشان است - قدر خدمت گذاری این آستان جاه و جلال ندانسته آرزوی رخصت نمود - اورا بعنایت خلعت و دو هزار روپیهٔ نقد بر نواخته مرخص گردانیدند *

ششم [شعبان] سعید خان بهادر ظفرجنگ که بفرمان والا رو بعتبهٔ

معلی نهاده بود - باپسران خودشرف اندوز ملازمت گشته هزار مهر نذرگذرانید - و بمرحمت خلعت خاصه با چارقب طلا دوزي و جمدهر مرصع با پهولکتاره و شمشیر مرصع عز افتخار اندوخت - جلال پسر دلاور خان کاکر بخاعت و خدمت فوجداری جمو از تغیر شاه‌قلي خان فرق‌عزت بر افراخت - بیوسف خواجه و حسن خواجه بخاري‌هفت هزار روپیه و به تولک بیگ کاشغري که تازه از ماوراء النهرآمده بود - دو هزار روپیه انعام شد *

دهم [شعبان] سلالهٔ سلسلهٔ رضویه سید جلال گجراتی که بطلب خدیو افضال از گجرات روانهٔ پایهٔ سریر سدره نظیر شده بود - احراز سعادت ملازمت نمود - یوسف محمد خان باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاري سه هزار سوار و بصوبه داري ملتان بعد از تغیر حکومت بهکر - و جان نثار خان باضافهٔ پانصد سوار بمنصب دو هزار و پانصدي دو هزار سوار و بنظم بهکر - ویکه تاز خان باضافهٔ نهصد سوار بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار - و بحکومت سیوستان سرافراز گشتند *

یازد هم [شعبان] علیمردان خان را بعنایت پنج لک روپیه نقد و ده تقوز پارچه از نسایج بنگاله عز امتیاز بخشیدند *

شب پانزدهم [شعبان] مبلغ ده هزار روپیه مقرره بارباب احتیاج عطا فرمودند - و عبادت مخصوصهٔ آن شب متبرک بتقدیم رسید *

پانزدهم [شعبان] بمهین پور خلافت و بادشاهزادهٔ مراد بخش پوستین خاصه‌عنایت شد - سعیدخان بهادرظفرجنگ وراجه‌جسونت سنگه نیز بمرحمت پوستین سمور ابرهٔ زربفت نوازش یافتند *

نوزدهم [شعبان] بگوهر بحر خلافت پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر خلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلای مینا کار ارسال یافت *

بیست و ششم [شعبان] منزل علیمردان خان بقدوم خدیو جهاندار بیت الشرف اقبال گردید - خان اخلاص نشان پس از ادای رسم پا انداز و نثار و نمایش الطاف پادشاهی پیشکشی از اسپان و اقمشهٔ عراق که قیمت آن قریب یک لک روپیه شد - بنظر فیض گستر در آورد - و بپایهٔ قبول رسید - و بعنایت اسپ از طویلهٔ خاصه موسوم به لعل بی بها با ساز طلای مینا کار سرافرازی یافت - جانباز خان بعنایت خلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات و هشت صد سوار و حراست حصار چنداده و نوجداری مضافات آن سر برافراخت - قلعه داری قلعهٔ کالنجر بعبد الله نجم ثانی مفوض گردید *

بیست و چهار [شعبان] اسپ پیشکش بهوج و لد بهارا زمیندار کچه بنظر اقدس در آمد - از عرضه داشت متکفلان عمارت حسن ابدال معروض اقدس گشت - که درین حدود برخلاف سنین ماضیه برف چندان بارش نموده - که تمامی دشت و صحرا و کریوه و مغاک بر آمود *

دوم [رمضان] پیشکش وزیر خان اقسام جواهر و مرصع آلات و نفایس اقمشه و اسپان عراقی و ترکی و شتران نر و مایه از نظر انور گذشت - و قیمت آنچه به پذیرائی رسید مبلغ پنج لک روپیه شد - کفایت خان بمرحمت خلعت و خدمت دیوانی صوبهٔ قندهار مفتخر گردید - میر یحیی کابلی نوکر معتمد والی بلخ

که از جانب او بنظم بدخشان می پرداخت بارادهٔ بندگی درگاه آسمان مرتبت از بدخشان آمده شرف ملازمت دریافت - بعنایت خلعت و منصب پانصدي ذات و صد سوار و خدمت دیوانی صوبهٔ کابل بجای شیخ عبد الکریم و انعام چهار هزار روپیه مباهات اندوخت - و شیخ عبد الکریم بدیوانی سرکار گوهر درج خلافت پادشاه زاده محمد داراشکوه سر افراز گردید - علي بیگ خویش علي مردان خان را بخلعت و انعام چهار هزار روپیه برنواخته بتفویض خدمت نظم و نسق صوبهٔ کشمیر به نیابت خان موصي الیه حسب الالتماس او سر برافراختند - ایسر داس ملازم راناجگت سنگه را که عرضه داشت او با برخي مرصع آلات بعنوان پیشکش اورده بود بخلعت برنواخته مصحوب او خلعت خاصه و دو اسپ تچاق با زین طلا و مطلا برایا فرستادند *

پنجم [رمضان] بعلي مردان خان شمشیر دراز خاصه که بجاي عصا در دست میدارند - و دردکن به دهوپ زبان زد است - و بخان دوران بهادر نصرت جنگ اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا عنایت فرمودند - به پسران میرزا والي صد مهر انعام شد - درین تاریخ به سیف خان حارس اکبر اباد فرمان رفت که بسوعت هرچه تمام تر ازانجا به بنگاله که درتیول پادشاهزادهٔ بخت بیدار محمد شاه شجاع بهادر مقرر گشته است شتافته تا رسیدن آن درة التاج سلطنت از صوبهٔ مذکور خبردار باشد - صفدر خان بعنایت خلعت خاصه و جمدهر مرصع با پهولکتاره و فیل و حکومت اکبر اباد سر افراز گشته از پیشگاه حضور دستوري یافت *

نهم [رمضان] سعید خان بهادر ظفر جنگ را بعنایت خلعت و جیقهٔ مرصع و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلا دیگری با زین مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه - و پسران اورا بمرحمت خلعت و اسپ سربلند گردانیده به پشاور رخصت دادند - و از کومکیان صوبهٔ کابل سید دلیرخان و سید محمد وسید بلي برادران او وحیات و علاول ترین وشیخ عثمان که با خان ظفرجنگ ادراک شرف ملازمت نموده بودند بخلعت و اسپ سربلند گشته رخصت معاودت یافتند - چون بعرض مقدس رسید که پیمانهٔ زندگی جان نثار خان که نظم بهکر از تغیر یوسف محمد خان تا شکندي بدو مفوض شده بود در اثناي ره نوردي لبریز گشت - حکومت آنجا بشاه قلي خان مقرر نمودند - و بعنایت خلعت و اسپ سربلندی بخشیده مرخص ساختند - درین ایام چون وزیر عطارد تدبیر افضل خان را که از حسن بخلق و سلامت نفس مطمح انظار پادشاهي گردیده باقصی پایهٔ اعتبار و درجهٔ اعتماد مرتقي گشته بود و از سنین عمرش که بهفتاد رسیده بیست و هشت سال در بندگی این درگاه گردون جاه که مبتغاي کامراني و منتهاي امانی ست و خدمت گزاری این بارگاه خواقین پناه که منشاي افضال و منبع آمال است بسربرده از اسباب کامگاري و مواد بزرگواري انتفاع یافت - چنانه تفصیل احوال او درنخستین دفتر این صحیفهٔ مکارم ومعالي گزارش پذیرفته عارضهٔ جسمانی طاری گشت - و از اشتداد مرض ضعف مزاج رو بفزوني نهاده - خاقان قدردان این دیرین بنده را بعیادت نوازش فرمودند - آن دستور دانشور مراسم نثار بتقدیم رسانیده پیشکش

از اصناف جواهر و اقسام مرصع آلات وانواع اقمشه گذرانید *

دوازدهم [رمضان] او از کدورت آباد دنیا به نزهتگاه آخرت انتقال نمود - پادشاه مهربان و شهنشاه قدر شناس برفوت آن وزیر دانا فراوان تاسف نمودند - و باز ماندگان اورا بمراحم پادشاهانه که درین رقیمهٔ مفاخرگذارش خواهد یافت تسلیه وتسکین بخشیدند - تاریخ ارتحال آن نیک مال * مصرع *

(ز خوبي برد گوی نیك نامي)

و (علامي از دهر رفت) یافته‌اند - او بمیامن تربیت پادشاه ارشاد دستگاه بمرتبهٔ تهذیب اخلاق نموده بود که ازو باوجود مکنت وقدرت به هیچ بداندیش حسد کیش ضرري نرسید - چنانچه مکرر بر زبان انصاف ترجمان رفته که از افضل خان دربارهٔ هیچ یکی سخن بد شنیده نشد - باسلام خان صوبه دار بنگاله که بیمن ترشیح خاقان فیض گستر اداب دان و کار گزار است خلعت خاصه ارسال یافت و فرمان قضا جریان صادر شد که بعداز رسیدن سیف خان بسرعت تمام خود را ببارگاه عظمت و جلال برساند - که خدمت والا مرتبت وزارت بدو تفویض خواهدیافت - و مقرر شدکه تا رسیدن او امورکلیهٔ دیواني در حضوراقدس به تنقیح رسد - و شؤون جزیهٔ آنرا دیانت رایکه خدمت دفتر خالصه و تن بدو مفوض بود سرانجام دهد و جعفرخان سیاههٔ تنخواه ارباب مناصب را بکرامت استماع اشرف رسانیده بر وفق حکم معلي دستخط نماید - و اسناد تیول بخط و مهر و رسالهٔ او در دفاتر ثبت شود *

شانزدهم [رمضان] اسانت خان برادر افضل خان و دو پسر

اوعنایت الله که خان مغفور به فرزندي برگرفته بود و فضل الله را بعنایت خلعت سرافراز ساختند *

نگارش جشن وزن شمسی

روز یکشنبه هژدهم [رمضان] مطابق چارم بهمن فرخنده بزم شمسی وزن اختتام سال چل و هفتم و افتتاح سال چل و هشتم از سنین ابد قرین زندگانی جاودانی حضرت خاقانی در شاه برج دار السلطنة لاهور که بهوسعت و رفعت پیغاره گزار بروج آسمانی است آرایش یافت - خورشید اوج جلال پس ازان که برسم هرساله بطلا و دیگر اجناس معهوده بر سخته آمد از مطلع تخت مرصع طلوع فرموده جیب ودامن روزگاران زر و سیم گردانید - درین روز میمنت افروز منصب فهرست صحیفهٔ معالي پادشاهزاده محمد دارا شکوه باضافهٔ پنجهزاری ذات بیست هزاری ذات و ده هزار سوار مقرر شد - و پاشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش را که پانصد روپیه روزیانه داشت بمنصب ده هزاري ذات و چار هزار سوار و عنایت علم و نقاره وطومان طوغ سربلند گردانیدند - علیمردان خان بعنایت فرجی خاصه و پاندان مرصع و خوان طلای میناکار با نه پیالهٔ ارگجهٔ خاصه و خان دوران بهادر نصرت جنگ بعنایت جیقهٔ مرصع سر برافراختند - راجه جسونت سنگه باضافهٔ هزاري هزار سوار بمنصب پنجهزاری پنجهزار سوار - و راجه رایسنگه باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاری دو هزار سوار - و سعادت خان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزاری هزار و پانصد سوار نوازش یافتند - و از اصل و اضافه امانت

خان بمنصب هزاری ذات و دویست سوار - و عنایت الله پسرش که بخدمت عرض مکرر فرق‌مباهات بر افراخت - و عبدالرحمن ولد صادق خان - هر کدام بمنصب هزاری ذات و چارصد سوار سرافراز گردیدند - دیانت رای بخطاب رای رایان مباهی گشت - حاجی عاشور را بدیوانی پادشاهزادهٔ عالی نسب مراد بخش - و رشیدای خوش نویس را بخدمت داروغگی کتاب خانه از تغیر عبد الرحمن مذکور بر نواختند - بسلالهٔ دودمان نبوت صفارهٔ خاندان ولایت هید جلال بخاری پانصد مهر - و بسید نور العیان دو هزار روپیه مرحمت شد - بطالب کلیم هزار روپیه عنایت کردند *

سلخ ماه [رمضان] شاه نواز خان قوش بیگی که برای سر راست نمودن طیور شکاری بحوالهٔ سهرند مرخص شده بود بتقبیل عتبهٔ علیه فایز گردید - درین ماه سی هزار روپیه بآئین هر سال باصحاب احتیاج رسید *

غرهٔ ماه شوال عید فطر نوید مسرت داد - از اوای تهنیت و دعا وصدای کوس وکرنا ولوله در زمین و غلغله در آسمان پیچید - اورنگ آرای جهانبانی با شکوه آسمانی به عیدگاه تشریف فرموده بادای نماز پرداختند - و بآئین مقرر در رفتن و آمدن به افشاندن زر و سیم عالمیان را بکام دل رسانیدند - هژده اسپ و سی شتر پیشکش حاجی خان بلوچ با بیست تانگهن ابلق از سرکار والا و برخی مرصع آلات و طلا آلات بعلی مردان خان انعام فرمودند - سعادتخان بعنایت فیل سر بر افراخت - قاضی عمر میر شکار نذر محمد خان را بمرحمت خلعت و انعام دو هزار روپیه و یك عدد مهر

سي تولکی بر نواخته به بلخ رخصت نمودند *

نهم [شوال] مغانی یمین الدوله آصفخان خان خانان بمقدم فیض توام رفعت آسماني یافت - یمین الدوله مراسم پا انداز و نثار بتقدیم رسانیده پیشکشی والا از اقسام جواهر و اصناف مرصع آلات و انواع اقمشه و دیگر امتعهٔ نفیسه بنظر اقدس دراورد - و متاع چار لک روپیه در معرض قبول افتاد - درین محفل گرامي درة التاج اقبال غرهٔ ناصیهٔ جلال پادشاه زاده محمد شاه شجاع بهادر که از کابل رسیده بودند ادراک دولت ملازمت نمودند و هزار مهر نذر گذرانیدند - صلابت خان را از تغیر تربیت خان بخشی دوم گردانیده بعنایت خلعت خاصه و باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاري ذات و هزار سوار سر بلند ساختند - مرادکام نبیرهٔ میرزا رستم صفوي بمرحمت خلعت و منصب هزاري ذات و دویست و پنجاه سوار از اصل و اضافه و بخدمت فور بیگي که بصلابت خان متعلق بود مباهي گشت *

دهم [شوال] راجه جگت سنگه از کابل آمده بشرف زمین بوس رسید - و بعنایت خلعت و مالاي مروارید نوازش یافت -

یازدهم [شوال] منزل خان دوران بهادر نصرت جنگ بقدوم والا فروغ آگین گردید - او برسم نثار و پا انداز پرداخته صد اسپ و برخي جواهر و دیگر اشیاء نفیسه که قیمت همه سه لک روپیه شد پیشکش نمود *

تفویض ایالت صوبهٔ پتنه بشایسته خان از تغیر عبد الله خان بهادر فیروز جنگ

بعد از استباحت سرامد اشرار ججهار بندیله و اولاد بد نژاد او چنانچه گزارش یافت لختی از هوا خواهانش پرتیهراج نام کودکي را از فرزندان آن مطرود بزینهار غیاض متراسکه که پناه جای روزبد این بد کرداران است گریزانیده بودند - چنپت نامی از مخاذیل این گروه آن طفل خرد شمیده بخت برگردیده را دست اویز جسارت‌بل خسارت ساخته -و طایفهٔ‌شوریده سر فتنه گر را فراهم آورده بحال رعایاي بعضی محال اسلام آباد و دیگر پرگنات آن نواحي مزاحمت می رسانید - اگرچه باقي خان فوجدار آن سرکار مراسم جد و کد در تاخت و تاراج این غنودگان غفلت حسب المقدور بروي کار می آورد اما ازانجا که آن فیهٔ باغیه در بیشهاي زاد و بوم مانند مور و مار در مي‌آمدند - و پست و بلند این سر زمین مي پیمودند - باقی خان که بمضایق جنگل و مسالک آن سر زمین چنانچه باید راه نمي برد از عهدهٔ برکندن عرق فساد این جماعهٔ فتنه نهاد بر نمی آمد - درین هنگام که رایات فیروزي از دار الخلافهٔ اکبر اباد نهضت نمود و آن گروه فرصت پژوه قابو یافته دربر انگیختن گرد فساد زیاده بر سابق ساعي گشتند - بر پیشگاه ضمیر خورشید تنویر پرتو افگند که بهدم بنیان فساد این مخاذیل عبد الله خان بهادر فیروز جنگ معین گردد - بنابران شانزدهم این ماهٔ شایسته خان خانف یمین الدوله را بعنایت خلعت خاصه

و جمدهر مرصع با پهولکتاره و اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا و حکومت صوبهٔ پتنه سربرافراخته مرخص گردانیدند - و فرمان نوازش بعبد الله خان بهادر فیروز جنگ شرف صدور یافت که همگي همت برقلع اساس این مقهوران برگمارد - و باتش تیغ خس و خاشاک وجود بی سود این مشتي خوار زیان کار را خاکستر ساخته بباد فنا بر دهد - تا اثری از نام و نشان این بی‌نام و نشانی چند نماند - وتیول خان باپسران و خویشان در سرکار اسلام آباد تن شد - چون دختر میرزا رستم صفوی حلیلهٔ جلیلهٔ طراز کسوت جهانداری پادشاهزادهٔ محمد شاه شجاع بهادر بیست و سیوم ذی الحجه سال هفتم جلوس عالم آرا در گذشته بود - و صبیهٔ ستوده سیر اعظم خان را برای آن کامکار خطبه نموده بودند - و خان مزبور او را مصحوب والده و برادرانش میر خلیل و میر اسحق بدرگاه معلی فرستاده بود *

بیستم [شوال] * مصرع * بساعتی که سعادت دهد به مهر و سپهر * یک لك روپیه نصف نقد و نیمهٔ نصف دیگر جواهر و مرصع آلات و تتمهٔ آن اقمشه و دیگر اشیا برسم ساچق با معتمد خان و سکرمتخان از بندگان بیرونی و ستی النسا خاتم از خدمت گزاران درونی بخانهٔ اعظم خان ارسال نمودند - و چون فرخنده ساعت رخصت پادشاهزادهٔ سعادت آماده به بنگاله ترتیب - و هنگام میمنت انجام عقد بعید بود - مقرر فرمودند که آن محتجبهٔ حجاب عصمت را با والده و برادرش میر اسحق روانهٔ بنگاله نمایند - تا درانجا خجسته وقتي که در پیشگاه حضور

سراسر نور قرار یافته ازدواج سعادت امتزاج بروي کار آید - چنانچه دو ازدهم رمضان المبارک سال آینده میر اسحق را بعنایت اسپ بر نواخته با والده و همشیره اش دستوری بنگاله فرمودند - و حکم شد که بعد ازدواج خجسته میر اسحق با والده نزد پدر بگجرات رود *

بیست و چهارم [شوال]ذو القرنین فرنگي را بعنایت خلعت و انعام پنج هزار روپیه درجایزهٔ تصنیفي که بنام نامي ساخته بود و پسند اقدس افتاد نوازش فرمودند *

سلخ ماه [شوال]پیشکش بادشاهزادهٔ والا قدر محمد شاه شجاع بهادر از جواهر و اقمشه و اسپ بنظر اقدس درامد - و آن کامگار والاتبار را بعنایت خلعت خاصه و مرصع آلات و باضافهٔ سه هزاري ذات بمنصب پانزده هزاري ذات و نه هزار سوار و بمرحمت دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلای میناکار - دیگري با زین طلاي ساده سر بلند ساخته دستوري بنگاله دادند - درین روز گوهر صدف جهانداري غرهٔ ناصیهٔ کامگاري پادشاه زاده محمد اورنگ زیب بهادر را نیز باضافهٔ سه هزاري ذات بمنصب پانزده هزاري ذات و نه هزار سوار سر افراز گردانیدند - و بآن والا گهر خلعت خاصه و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلاي میناکار و طلای ساده عنایت نموده بدولتا باد ارسال فرمودند *

انتهاض الویهٔ فیروزی از دار السلطنه بصوب کابل

چون نزهتگاه کابل بعد از جلوس مقدس مورد موکب اقبال نشده بود بر پیشگاه ضمیر فیض پذیر پرتو افگند که آن سر زمین نزهت

آگیں بسایهٔ پربال همای چتره مایون فال مظلل گردد - و بهلال نعال مراکب غزال رفتار غزاله دیدار مهلل - تاهم سکنهٔ آنجا که واجب الرعایة اند و همواره چشم شان در راه حصول دولت ورود موکب معلی باز است - و دل آرزومند شان برای وصول این سعادت در پرواز - بسان همگي سکان سواد اعظم هندوستان بهشت نشان از عطایای پادشاهی بهره برگیرند - و هم زیارت مضجع مقدس حضرت فردوس مکاني انار الله برهانه و مرقد ستر معلی حذر معظم سلالهٔ دودمان جهانباني - رقیه سلطان بیگم بنت هندال میرزا ابن حضرت فردوس مکاني که خدیو اقبال را در حجر تربیت پرورش نموده اند - چنانچه درسر آغاز جلد اول به تفصیل نگاشته شد دریافته شود - و هم حقیقت ولاة بلخ و بخارا و مداخل و مخارج و مضایق و منزالق آن ملک از قرار واقع اگهي حاصل گردد - تا هرگاه وقت مقتضی باشد به راید توفیق و قاید تائید همت آسمان سا و عزیمت جهان کشا بر تسخیر این ملک موروث گماشته آید - بنابران عملهٔ پیش خانه بفرمان والا شب یکشنبه نهم شوال پیش خانه براوردند - و ازان روکه از وقایع صوبهٔ قندهار بکراست استماع مسامع سمیه رسیده بود که والی ایران از قصور دانائی - و غرور برنائي - و مجالست همنشینان بد - و مکالمت خوش آمد گویان بی خرد - که کشایندهٔ ابواب نا کامي اند - و آرایندهٔ اسباب بد نامي - بهوس تسخیر قندهار ارادهٔ آمدن آن حدود دارد - مقرر فرمودند که در دریای جلالت - جوهر شمشیر بسالت - پادشازاده محمد دارا شکوه با لشکر عظیم از دلیران جلادت دثار خون خوار و فیلان بحر

جوش آتش خروش و توپهای رعد آواز صاعقه انداز مستعد کارزار و آمادهٔ پیکار باشند - که اگر از دارای ایران این نهضت بی جا و حرکت ناسزا سر برزند برای محاربه و مدافعهٔ او روانهٔ قندهار شوند و بذات اقدس بنشاط سیر وعشرت نخچیر نزهتگاه کابل توجه فرمایند- و ازانجا که گزار چنین عسکر گران از دریاها و تنگناهای راه کابل ایکبار دشوار بود - از پیشگاه خلافت یرلیغ شد که پادشاه زادهٔ بلند مقدار با لشکری که بهمراهی آن والا قدر مقرر گشته پیشتر از آب نیلاب بگذرند - و در نوشهره که زمینش وسیع است وآب و علف فراوان دارد تا رسیدن اعلام ظفر انجام بانجا توقف گزینند - و چهاردهم این ماه مطابق سیم بهمن مهین کوکب فلک اقبال را بعنایت خلعت خاصه با نادری خاصه که بر دور آن لالی ثمینه تعبیه نموده بودند و جیقهٔ مرصع و تسبیح مروارید و لعل و زمرد که حضرت جنت مکانی در نخستین رخصت اعلی حضرت بمهم دکن عنایت فرموده بودند و قیمت آن یک لک روپیه بود - و جمدهر مرصع با پهولکتاره و شمشیر خاصه و سپر خاصه و دویست اسپ ازان جمله دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین مرصع دیگری با زین طلای میناکار و پنج فیل یکی ازان از حلقهٔ خاصه ستر سال نام با یراق نقره و انعام ده لک روپیهٔ نقد عز امتیاز بخشیده مرخص گردانیدند - و از وفور عاطفت بنده نوکر پیش علوفهٔ آن بلند اختر نیز خلعت عنایت شد - و از بندهای پادشاهی خان دوران بهادر نصرت جنگ بمرحمت خلعت خاصه وخنجر مرصع با پهولکتاره وشمشیر مرصع و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلا دیگری بازین مطلا و فیل از

حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ماده‌فیل - و هر دو پسرش بخلعت واسپ سر برافراختند - و فدائي خان و راجه رایسنگه و راجه جگت سنگه و سعادت خان و ذوالفقار خان بخشی این لشکر ظفر طراز و عبد الرحمن وقایع نگار این عسکر بمرحمت خلعت و اسپ - و گروهی دیگر بخلعت نوازش یافتند - و براجه را یسنگه فیل نیز عنایت شد ۰

غرهٔ ماه ذي القعده خاقان ممالک ستان با اقبال روز افزون درخجسته ساعتی از دار السلطنه لاهور نهضت فرموده سرادق عظمت و جلال را که آنروی دریاي راوي برافراخته بودند سعادت آمود گردانیدند - درین منزل علی مردان خان بعنایت خلعت خاصه و جیقهٔ مرصع و کمر مرصع و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ماده فیل مفتخر گشته رخصت کشمیر یافت - و به دو پسر خان مذکور عبد الله بیگ و اسمعیل بیگ دو فیل بچه عنایت شد - وزیر خان را خلعت خاصه و جمدهر مرصع باپهولکتاره مرحمت نموده دستوری معاودت لاهور دادند - بخواجه خاوند محمود خلعت شال و صد مهر - و بملا فاضل کابلي شست مهر - و بملا عبد الحکیم سیال کوٹی پنجاه مهر - مرحمت شد *

پنجم [ذي القعده] جهانگیر آباد معروف به هرن مناره به پرتو ماهچهٔ رایات فیروزي برافروخت - میرزا مراد مخاطب بالتفات خان بمرحمت فیل بلند پایه گردید *

هفتم [ذی القعده] از جهانگیر آباد کوچ شد - و مکرمت خان را بخلعت و اسپ بر نواخته براي سر انجام آذوقهٔ پیشتر بکابل فرستادند - چون بهرجی مرزبان بکلانه که

در زمرهٔ بندگان درگاه معلي منخرط گشته بود بساط حيات در نوردید - حسب الالتماس پادشاهزادهٔ کامگار محمد اورنگ زیب بهادر پرم‌جي پسر اورا که ثاني الحال شرف اسلام دریافت و بدولتمند موسوم گردید بمنصب هزار و پانصدی ذات و هزار سوار برنواختند *

یازدهم [ذی القعده] عنایت الله برادر زادهٔ افضل خان بمرحمت خلعت و خطاب عاقل خان و خدمت دیوانی بیوتات از تغیر ملتفت خان و اسحق بیگ یزدي دیوان سرکار نواب گردون قباب پادشاهزادهٔ جهانیان بیگم صاحب بخطاب حقیقت خان و خدمت عرض مکرر از تغیر عنایت الله مزبور کامیاب گردیدند - و داروغگی داغ و تصحیحهٔ منصب داران از تغییر عنایت الله بدیانت خان مفوض گشت *

گذارش نوروز

درین هنگام که چمن آمال جهانیان به ابر افضال پادشاه جهانیان سرسبز و شاداب بود - خورشید عالم آرا بعد از سپري‌شدن هفت ساعت و چل و هفت دقیقه از شب مبارک دو شنبه پانزدهم ذي القعده سنه هزار و چل و هشت کاشانهٔ حمل را بشمع اعتدال بر افروخت - پیشکاران بارگاه خلافت بر ساحل دریاي چناب که از رشک صفا و گوارائیش دجله و فرات اشك حسرت ریخته است سایه بانهای آسمان سا بر افراختند - اورنگ نشین اقبال بر سریر عظمت و جلال جلوس فرموده ابواب جود و سخا بر کشاد - بسلالهٔ سلسلهٔ مرتضوی سید جلال دواسپ راهوار عنایت شد - خدمت

قراول بیگي از تغیر خلیل الله‌خان بمرادکام نبیرهٔ میرزا رستم مفوض گشت - صف شکن ولد میرزا حسن صفوی از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات و دو صد و پنجاه سوار و خدمت قور بیگي از تغییر مرادکام سر افراز گردید - جمال خان قراول بمرحمت فیل نوازش یافت - رای سبها چند بخدمت دیوانی دار السلطنه از تغییر بهاریمل که اورا بجای محمد رشید خاندوراني دیوان صوبهٔ ملتان گردانیدند فرق مباهات بر افراخت *

بیست و سیوم [ذي‌القعده] برکنار دریاي بهت دایره شد - روز دیگر از راه پلی که بکشتی بسته بودند گذاره فرمودند - میر فخر الدین که از بانخ بدرگاه کیوان جاه آمده بود بانعام هزار روپیه کامیاب گشت - بیست و هشتم در نواحی سرای بشکار قمرغه پرداختند - شصت قوچ کوهی و سی چهکاره شکار شد - ازان میان شانزده قوچ بتفنگ خاصه *

دوم ماه ذي الحجه که راول پندي معسکر اقبال بود - حسب الحکم راجه جی سنگه از نوشهره آمده احراز دولت ملازمت نمود *

چهارم ماه مذکور مطابق نوزدهم فروردین روز شرف نیر اعظم منازل و باغ حسن ابدال که بدلکشائی و سرسبزي چون فضاي آسمان روح افزا است بنزول آفتاب سپهر جلال شرف آمود گردید - درین روز فرخنده سرو جویبار خلافت پادشاهزاده محمد دارا شکوه - که از نوشهره برسم پذیره شتافته بودند - بتقبیل قوایم سریر عرش نظیر سعادت اندوز گردیده هزار مهر نذر گذرانیدند - خاندوران بهادر نصرت جنگ و سعید خان بهادر ظفر

جنگ و بهادر خان و فدائي خان و نجابت خان و راجه جگت‌سنگه نیز که در رکاب آن گوهر اکلیل جهانبانی بدرگاه معلی آمده بودند به تقبیل عتبهٔ سنیه مفتخر گشتند - و هرکدام از خانزادان بهادر و سعید خان بهادر هزار مهر برسبیل نذر بنظر خدیو بنده پرور در آورد - راجه جی سنگه بمرحمت مالای مروارید سر بلند گردید - صباح آن خانزادان بهادر و سعید خان بهادر رخصت معاودت به نو شهره یافتند - راجه جگت سنگه بمرحمت خلعت و ضبط بنگش بالا و بنگش پایان سرافراز گشته دستوری یافت - و فرمان شد - که تا وصول رایات جهان افروز بکابل آذوقه فراهم آرد - و سعي نماید که بعد از رسیدن موکب منصور بآنجا از هردو بنگش غله پي هم میرسیده باشد *

دهم [ذي الحجه] عید ضحی نوید مسرت رسانید - و رسم قربان بتقدیم رسید - درین روز مبارک ثمرهٔ شجرهٔ نبوت‌سید جلال بخاری بانعام ده هزار روپیه کامیاب گشت - براجه جسونت سنگه و راجه جي سنگه فیل از حلقهٔ خاصه‌عنایت شد *

دوازدهم [ذی الحجه] درة التاج خلافت پادشاهزاده محمد دارا شکوه را به نوشهره رخصت فرمودند - فیروز خان باضافهٔ پانصدی ذات و دویست سوار بمنصب دوهزار و پانصدی ذات و هزار و دویست سوار سربرافراخت - ده روز در باغ حسن ابدال مقام شد *

پانزدهم [ذي الحجه] ازانجا بفرخي و فیروزی نهضت فرموده - هژدهم از جسر دریای اٹک عبره نمودند *

بیست و یکم [ذی الحجه] ساحت نوشهره مورد رایات

نصرت سمات گردید - و تمیمهٔ گردن اقبال پادشاهزاده محمد داراشکوه با همگي نوئینان بشرف ملازمت فایز گشتند - خاندوران بهادر نصرت جنگ و سعید خان بهادر ظفر جنگ بمرحمت فیل از حلقهٔ خاصه - و راجه جیسنگه و مبارز خان و راو امر سنگه - و عوض خان بعنایت اسپ بلند پایگي پایتند - ازانجا که ملاحظهٔ عساکر و دیدن شان سپاه ظفر دستگاه از بواعث ازدیاد نیروی دلهای ابطال فیروزی مآل است - و دراعی فزونی باس وهراس گروه بد سگال - از پیشگاه خلافت برلیغ شد - که مواکب کواکب شمار در عرصهٔ پنهاور نوشهره فراهم آیند - و بیست وپنجم برازندهٔ اورنگ جهان کشائي حضرت شاهنشاهي با فر خورشیدی و شکوه آسماني بر تگاور ماه سیر مشتري منظر بهآن صحرای وسیع توجه فرمودند - و بکریوه که در وسط آن واقع شده - و کارگزاران بارگاه حشمت و اقبال بر فراز آن تخت گاه ساخته بسایه بانهای زر نگار و سرادق آسمان سار آراسته بودند بر آمده بر اورنگ گیتي ستاني جلوس فرمودند - و لختي بتماشای افواج که در اطراف رده بسته بودند - بنظر اجمال پرداختند - و چون استیعاب آن از فزوني و کثرت جز در سواري میسر نبود - بر فیل فلک هیئت سوار شده تمامي عساکر منصوره را مفصلة مشاهده نمودند - عدد این لشکر ظفر اثر پنجاه هزار سوار بقلم درآمد - درین روز راجه جي سنگه که پدر جدش راجه مان سنگه بیمن بندگی حضرت عرش آشیاني بخطاب میرزا راجه سر افراز بود - بسبب جانشینی او از پیشگاه نوازش بخطاب مزبور مفتخر گردید - براو امر سنگه فیل - و براجه

رای سنگه علم عنایت شد - خانه زاد خان باضافهٔ پانصدي چار صد سوار بمنصب هزار و پانصدی هشتصد سوار - و از اصل و اضافه راجه جیرام بمنصب هزاري هزار سوار - و گوکل داس میسودیه بمنصب هزاري ششصد سوار - کامیاب گشتند - عبد الرحمن ولد صادق خان بخطاب مرحمت خان نوازش یافت*

بیست و ششم [ذی الحجه] بگوهر افروز سلطنت پادشاهزاده محمد دارا شکوه حکم شد - که با نوئینان بلند مکان و سایر بندها که در خدمت آن اختر برج اقبال معین گشته اند - دو سه منزل عقب لشکر نصرت اثر مي آمده باشند تا عبور عساکر فیروزی از کتل خیبر و دیگر تنگناها بآساني واقع شود - و خود با دولت روز افزون پیشتر نهضت نموده بیست و هشتم بهزاران خجستگي داخل پیشاور گشتند - و باغ ظفرخان به نزول اقدس نضارت فردوسي یافت *

سلخ ماه مذکور بجهت تنگی راه یمین الدوله و راجه جسونت سنگه و جعفر خان و چندی دیگر را در پیشاور گذاشته بمنزل جمرود تشریف فرمودند - و باینان حکم شد - که از عقب بیایند *

غرهٔ محرم [۱۰۵۰] موضع علي مسجد محط رایات جهان کشا گردید - راجه بیتهلداس که بامر خاقاني خزانه از دار الخلافهٔ اکبر اباد بدار السلطنهٔ لاهور رسانیده بدرگاه خواقین پناه روانه شده بود - بتقبیل آستان مدره مکان فاصیهٔ بخت بر افروخت *

سیوم [محرم] راجه جسونت سنگه و جعفرخان باردوی معلی

پیوستند - و از پیشگاه مراحم بجعفر خان اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا عنایت شد *

هفتم [محرم] یمین الدوله سعادت ملازمت دریافت *

نهم [محرم] باغ صفا بنزول اقدس خضارت تازه پذیرفت - و ده هزار روپیهٔ مقرر این ماه باصحاب استحقاق رسید *

هزدهم [محرم] خرد کابل بورود موکب مسعود میمنت آمود گردید - درینجا بقدر بارانی شد و بر کوه چنارتو که نزدیک آنست برف بارید - با انکه غرهٔ خرداد بود از کثرت برودت بی پوستین و آتش نمیارستند گذرانید - باختر برج دولت پادشاه زاده مراد بخش اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا - و براجه بیتهلداس اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا - مرحمت فرمودند - مکرمت خان که حسب الحکم پیشتر بکابل رفته بود به تلئیم عتبهٔ سنیه فایض گشت *

بیست و سیم [محرم] در موضع بکرامی سعید خان بهادر ظفر جنگ بفرمان خاقان کیهان از عقب آمده باستلام عتبهٔ عرش مرتبه شرف اندوز گردید *

بیست و پنجم [محرم] در گزیده ترین ساعات وبهترین اوقات نزهت آباد کابل بمهچهٔ اعلام فیروزی فروغ آگین شد - و چون حکم شده بود که در منزل سعید خان بهادر ظفر جنگ که بهترین منازل کابل است جهروکهٔ دولت خانهٔ خاص و عام و دولت خانهٔ خاص بسازند - و هنوز باتمام نرسیده بود در باغ آهو خانه که متصل باغ شهر است نزول فرمودند *

معین شدن سعید خان بهادر ظفر جنگ بمالش هزارجات حوالی کابل

چون حضرت جنت مکاني کار دشوار پادشاهي را که ودیعهٔ منیعهٔ الهي ست آسان گرفته دل بر عشرت گرائي نهاده بودند - و مهام حضور را به پیشکاران و معاملات دور دست را به نظام صوبجات باز گذاشته قواعد جهانداري و قوانین فرمان گذاري که رونق کار ملک و ملت و رواج بازار دین و دولت باجراي آن باز بسته است باختلال افتاده بود - و یلنگتوش باطل کوش فرصت یافته بعضی از اویماقات هزارجات ثغور کابل را که همواره مطیع حکام آن ولایت بوده بمراسم مال گذاري و خدمت گاري قیام می نمودند بزیر دستی و استیلا منقاد خود ساخته از اطاعت ناظم صوبهٔ کابل باز داشته بود - بعد از جلوس اقبال مانوس اورنگ ارای جهانباني عزیمت ملکانه مصمم گشته بود که هرگاه سر زمین کابل مورد رایات جهان کشا گردد به تنبیه آن گروه فساد پژوه که از شوریده بختي و شورش پژوهي درین عهد سعادت مهد نیز دل نهاد اطاعت و انقیاد نگشته اند چنان پرداخته آید که دیگر هیچ فتنه گر زیاده سر پیرامون چنین حرکات نا پسندیده نگردد بنابران درینولا که غبار عنبر سار مواکب کواکب شمار هوای آن سر زمین را عنبر آمیز گردانید حکم شد که سعید خان بهادر ظفر جنگ بمالش آن گروه پرداخته از متابعت یلنگتوش باز دارد - هرکه از عاقبت بیني پذیراي اطاعت گشته بدستور سابق در اداي خراج تعلل و تهاون نورزد او

را بجان و مال امان دهد - و طایفهٔ که ره گرای مخالفت و عصیان باشند آنها را بمعرض قتل در اورد - ودر نهب و غارت دقیقهٔ مهمل نگذارد - و روز وصول الویهٔ فیروزي بکابل سعید خان بهادر ظفر جنگ را با بسیاري از بندها مرخص گردانیدند *

روز جمعه غرهٔ ماه صفر خاقان دین پرور بروضهٔ خلد آئین مسند آراي ارایک جناني حضرت فردوس مکاني انار الله برهانه و مرقد فیض‌مورد محفوفهٔ‌مغفرت ورضوان رقیه‌سلطان بیگم تشریف برده بعد از ادای اداب زیارت پانزده هزار روپیه از سرکار والا و پنج هزار روپیه که درارای سماء عظمت بطریق نذر اورده بودند بسدنه و دیگر اصحاب احتیاج عطا فرمودند *

هفتم [صفر] بخان دوران بهادر نصرت جنگ نیزکه ازعقب آمده ملازمت نموده بود حکم شد که با بسیاري از بندها به تنبیه هزارجات بشتابد - و از یکطرف او و از جانب دیگر سعیدخان بهادر پسر زمین ایذان در آمده و گروه فتنه پژوه را درمیان گرفته باستمالت مطیع و استیصاحت عاصي بپردازند - ظفر خان که از کشمیر براه پکهلي آمده سعادت ملازمت اندوخته بود بمرحمت خلعت و اسپ با زین نقره - وجانسپارخان بخشی احدیان بعنایت اسپ و علم مباهي گشته همراه خان نصرت جنگ دستوري یافتند - چون از وقایع صوبهٔ‌گجرات بمسامع حقایق مجامع رسید که سرافراز خان فوجدار پتن * ع *

رخت هستی ازین جهان بر بست

پسران اورا باضافهٔ مناصب و دیگر عواطف پادشاهي نوازش

فرمودند - و ازان رو که از کثرت لشکر و بسیاری دواب علف کابل وفا نمی کرد هفدهم امرواجب الاذعان بصدور پیوست - که گوهر اکلیل خلافت پادشاه زاده محمد دارا شکوه با لشکری که همراه آن کامگار معین گشته بغزنین رفته روزي چند اقامت نمایند *

هژدهم [صفر] پادشاه سپهر سریر از باغ آهو خانه بمنزل سعید خان بهادر ظفر جنگ که برخی منازل آن مطابق حکم اقدس چنانچه گذارش یافت پیشکاران بارگاه سلطنت درین وقت بانجام رسانیده بودند تشریف فرمودند - هزار سوار منصب یوسف محمد خان تاشکندی که سه هزاری ذات و سه هزار سوار بود دو اسپه سه اسپه مقررگردید - سلطان نظر برادر سیف خان بعنایت خلعت و خدمت بخشیگري و واقعه نویسی صوبهٔ بنگاله مفتخر گشته بدان صوب دستوري یافت *

بیست و یکم [صفر] میر اسمعیل پیر هزارجات بمرحمت بگده کارد مرصع و انعام دو هزار روپیه فرق مباهات بر افراخت -

بیست و چهارم [صفر] بعشرت نخچیر موضع چنارتو که قراولان برای سرانجام لوازم قمرغه پیشتر بدان صوب رفته بودند پرداخته بذات اقدس بسیاری از زیگ و مار خوار که درجبال آن نواحي بهم مي رسد طعمهٔ نهنگ تهنگ گردانیدند - مجموع آنچه درین قمرغه شکار شد یکصد و شصت جاندار بود - بجمال خان قراول اسپ و بگروهي از رعایا که بجهت قمرغه فراهم آمده بودند پنجهزار روپیه عنایت شد *

بیست و ششم [صفر] قزاق خان بمرحمت خلعت و باضافهٔ

پانصدی هشت صد سوار بمنصب دو هزاری هزار و شش صد سوار و بعلم سر افتخار بر افراخته بضبط سیوستان از تغییر یکه تاز خان مرخص گردید - چون بعرض مقدس رسید که میر نورالله فوجدار کوچ هاجو بساط حیات درنوردید الله یارخان ولد افتخار خان را که از کومکیان شرقي ممالک بود فوجدار آن ولایت ساختند *

غرهٔ شهر ربیع الاول فیروزخان و مهیس داس راتهورپردهان ارجه جسونت سنگه و چاجی محمد یار اوزبک بمرحمت اسپ بلند پا یکي یافتند *

سیوم [ربیع الاول] ملک مغدود و مرزبان حوالیٔ قندهار با دو پسر و برادر خود کامران از قندهار بدرگاه آسمان جاه آمده شرف اندوز ملازمت گشت - و نه اسپ پیشکش گذرانید - و بعنایت خلعت و خنجر مرصع سرافرازی یافت *

دهم [ربیع الاول] یمین الدوله را دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مرصع و زین طلای میناکار مرحمت شد *

شب دوازدهم [ربیع الاول] مجلس میلاد صدر اراي بارگاه نبوت قدر افزاي مسند فتوت علیه من الصوات اتمها ازکیها بآئین هر سال منعقد گردید - و مبلغ دوازده هزار روپیهٔ مقرر این شب متبرک بارباب استحقاق رسید - و بصلالة السادات سید جلال بخاری سه هزار روپیه عنایت شد *

هجدهم [ربیع الاول] مهین کوکب فلک جهان باني با امرای پادشاهي از غزنین معاودت نموده شرف ملازمت که اکسیر حصول مقاصد دو جهاني است دریافتند *

رسیدن منصور حاجی سفیر نذر محمد خان بدرگاه کیوان مکان

پوشیده نماند که خبر انتهاض رایات جهانکشا بصوب کابل بارادهٔ تسخیر قندهار رعب افزای سلاطین روزگار خصوصا خوانین توران زمین گشته بود - چون پس از کشایش ولایت مذکور بسبب بعضي دواعي که سابقا گزارش پذیرفت افواج قاهره باز بحرکت در آمد با آنکه بعد از معین گشتن پادشاهزادهٔ کامگار محمد شاه شجاع بهادر سال گذشته از پایگاه حلال بکابل امام قلي خان باندیشهٔ آنکه مبادا تفتیح این ولایت نیز پیش نهاد همت و الا باشد به نذر بیگ طغائي خود اشاره نموده بود که بخاندوران بهادر نصرت جنگ و سعید خان بهادر ظفر جنگ بنویسد که ماوراء النهر درجنب مملکت وسیعهٔ هندوستان ولایتي است محقر اگر ارادهٔ تسخیر این ولایت مرکوز خاطر انور شده و تعیین عساکر منصوره که متوجه اینحدود است بدین جهت باشد - عرضه داشت نمایند که از سر آن بگذرند - هرگاه افواج قاهره بفتح خراسان و عراق به پردازد در تقدیم مراسم یگانگي و یکجهتي و وفاق و اتفاق بقدر مقدور کوشیده خواهد آمد - و بعد ازانکه نوشتهٔ نذر بیگ به سران لشکر نصرت پیکر رسید و حقیقت را بدرگاه خواقین پناه عرضه داشت نمودند - فرمان قدر توان شرف صدور یافته که سبب نهضت افواج فیروزي اعلام نموده خاطر ایشان مطمئن گردانند - نذر محمد خان که در بلخ بود مغلوب باس و هراس گشته نامهٔ مشتمل بر ابراز

مدارج مودت و اظهار مراتب نیک سگالی با تنهوقات مصحوب منصور حاجی که پخته کار سخته روزگار است ارسال نمود - و چون حاجی بسرحد کابل رسید عوض خان قاقشال بامرخاقانی از غور بند با او همراه شده روانهٔ حضور گردید *

نوزدهم ربیع الاول که بحوالی شهرآمد باصالتخان و مکرمتخان حکم شدکه بآستان سلاطین مطاف رسانند - حاجی مصحوب ایشان بسعادت استلام عتبهٔ والا فایز گشته نامهٔ نذر محمد خان از نظر مقدس گذرانید - و بعنایت خلعت و کمر و خنجر مرصع سرافراز گشت *

بیست وسیوم [ربیع الاول] ارمغانی نذر محمد خان هشتاد اسپ و پنجاه شتر و دیگر اشیا از قسم پوست سمور و وشق و جزآنکه قیمت همه قریب چهل هزار روپیه شد بنظر اکسیر اثر در آورد - و از خودنیز اسپ و شتر و دیگر اشیا که پانزده هزار روپیه ارزش داشت پیشکش نمود - و بمرحمت خلعت و اسپ با زین مطلا و انعام بیست و پنج هزار روپیه سربر افراخت - ومحسن و عبد الله پسران مشار الیه نیز بعنایت خلعت و بگدهای طلای میناکار و پنجهزار روپیه مباهی گشتند - به نذر میرشکار نذر محمد خان که چهار دست باز طوبغون از جانب خان آورده بود خلعت و چهار هزار روپیه عنایت فرمودند - بحاجی محمد جان قدسی صد مهر مرحمت شد *

بیست و چهارم [ربیع الاول] در موضع بیگ‌توت که شمال رویهٔ کابل است بقمرغه پرداختند - و پانصد و پانزده رنگ شکار شد - مراد کام قراول بیگی چون قمرغه نیک فراهم آورده بود بانعام خلعت و اسپ سرافرازگردید - و رعایای که جهت قمرغه گرد آمده بودند بانعام

پنجزار روپیه کام اندوز گشتند - درین تاریخ از عرایض خاندوران بهادر نصرت جنگ و سعید خان بهادر ظفر جنگ بوضوح پیوست که تنبیه و تادیب فتنه گرایان هزار جات و نهب و غارت مواشي و غلات و سایر اموال اینان دلخواه صورت یافته هرکه سر از منهج اطاعت و انقیاد برتافت بکیفر اعمال گرفتار آمد - و هرکه بمسلک متابعت و موافقت در آمد امان یافت - و همگي سران این طایفه احرام استلام آستان حریم جلال بسته اند - حکم جهان مطاع صادر شد که خان دوران بهادر نصرت جنگ از همانجا براه بنگش بالا و بنگش پایان بصوب مالوه که ضبط آن بدو متعلق است راهي گردد - و سعید خان بهادر ظفر جنگ ان جماعه را بدرگاه آرد - مبارز خان و شیخ فرید و نظر بهادر خویشگي و گروهي دیگرد ستوري یافتند - که تا دار السلطنة همراه خان نصرت جنگ بوده ازانجا هر کدام به تیول خود رود *

سلخ این ماه [ربیع الاول] یمین الدوله بمرحمت خلعت خاصه عز اختصاص یافت - و الله ویردیخان که بالتماس او فرمان طلب صادر گشته بود از متهرا آمده احراز دولت ملازمت نمود - و بعنایت اسپ با زین مطلا تارک افتخار بر افراخت - ذو الفقار خان را بمرحمت خلعت و خدمت داروغگی توپخانه از تغییر خلیل الله خان بر نواختند *

غرة ربیع الثاني سعید خان بهادر ظفر جنگ بتلثیم سدة سنیه مباهي گردید - و بیست و هفت کس از روساء مزارجات که همراه خان ظفر جنگ آمده بودند دولت تقبیل عتبة عرش مرتبه اندوخته همه بعنایت خلعت سر افراز گشتند - شب هنگام پیشکاران

بارگاه جلال بفرمان خاقان گیهان در باغ جهان آرا که بسرسبزي و نزاهت مانند روضهٔ جنت دلکشا و نشاط افزا است اسباب طرب آماده ساخته هر دو جانب نهر کلان را به افروزش چراغان چون ساحت آسمان منور گردانیدند - خدیو جهاندار بان مکان نزه تشریف فرموده از شمول عاطفت سفیر نذرمحمدخان را براي تماشای این جشن روح گستر طلبیدند - و بعنایت خلعت سر افراز ساختند *

گذارش خجسته جشن قمري وزن

روز دوشنبه چهاردهم ربیع الثاني سال هزار و چل و نهم موافق بیست و سیوم امرداد جشن فرخندهٔ قمري وزن اختتام سال چهل و نهم و افتتاح سال پنجاهم از سنین عمر ابد قرین اورنگ نشین اقبال انعقاد یافت - و آن پیکر خلافت بطلا و دیگر اشیاء معهوده بر سخته آمد - درین روز نشاط افروز قلیچ خان که حسب الحکم از قندهار روانه شده بود بادراک شرف ملازمت سر بلند گشت - بسلالهٔ سلسلهٔ سنیهٔ رضویه سید جلال پنجهزار روپیه عنایت نموده رخصت گجرات فرمودند - چون بمسامع جاه و جلال رسید که یوسف محمد خان تاشکندي ناظم صوبهٔ ملتان مراحل زندگي در نوردید نجابت خان را بمرحمت خلعت و باضافهٔ هزاري ذات و هزار سوار بمنصب چار هزاري ذات و چار هزار سوار و بحکومت صوبهٔ مذکور بلند پایگي بخشیدند - منصور حاجي بعنایت خلعت و شمشیر با ساز طلا و پادان طلا با خوان نقره و پیالهٔ طلا پر از ارگجه با خوانچهٔ نقره و بیست و پنجهزار روپیه سر افراز

گشته دستوری بلخ یافت - و به پسران او پنجهزار روپیه و برفقای او دو هزار روپیه مرحمت شد - راج سنگهه راتهور بمنصب هزاری ذات و ششصد سوار و رایسنگه جهالا بمنصب هزاري چارصد سوار از اصل و اضافه نوازش یافتند - به دیندار خان حراست حصن کابل مفوض فرمودند - اسحق بیگ خویش یادگار حسین خان را از تغیر رای کلیداس بخشي و واقعه نویس صوبهٔ کابل گردانیدند - به حیدر سیستاني هزار روپیه مرحمت شد *

پانزدهم [ربیع الثاني] راجه بیتهلداس بعنایت خلعت خاصه نوازش یافته با ارجن پسر خود به تیول مرخص گشت - میرزا محمد خواهر زادهٔ قلیچ خان بخطاب خنجر خان سرافرازي یافت - پیشکش قلیچ خان بیست اسپ و لختي امتعهٔ ایران بنظر اکسیر اثر در آمد *

بیست و چهارم [ربیع الثاني] خان مزبور را بخلعت خاصه و عنایت اسپ با یراق طلا و فیل از حلقهٔ خاصه بر نواخته بقندهار مرخص ساختند - میر صمصام الدوله بخلعت و خدمت دیوانی صوبه قندهار از تغییر کفایت خان کلم اندوز گشته همراه قلیچ خان دستوري یافت - عزت خان بعنایت نقاره بلند آوازه گردید - بمحمد افضل منجم هزار روپیه مرحمت فرمودند *

روانه شدن اعلام ظفر انجام از کابل بدار السلطنهٔ لاهور

بیست و پنجم ربیع الثاني مطابق سیوم شهریور بعد از

سپری شدن یک پهر از روز جمعه را بات جهان کشا براه بنگش بالا و بنکش پایان متوجه دار السلطنهٔ لاهور گردید - چون راه بنگش نیز کتل و تنگنا بسیار دارد بگو هردرج فرمان روائي پاشاه‌زاده محمد دارا شکوه فرمان شد که بعد از روانه شدن اردوی گیهان پوي چندي درکابل بوده با راجه جیسنگه و دیگر بندهاي پادشاهي از عقب بیایند *

بیست و نهم [ربیع الثانی] در مقام چشمهٔ خواجه خضر سعید خان بهادر ظفر جنگ را خلعت خاصه عنایت نموده بکابل که حکومت آن بدستور سابق برو مقرر بود رخصت مراجعت فرمودند - و شاد خان را بمرحمت خلعت و جیقهٔ مرصع و خنجر مرصع و شمشیر با یراق طلای مینا کار و اسپ با زین نقره سر بر افراخته ببلخ فرستادند - و جواب نامهٔ نذر محمد خان با نفایس امتعهٔ سواد اعظم هندوستان بهشت نشان که قیمت آن یک لک روپیه شد مصحوب او ارسال داشتند *

غرهٔ جمادی الاولی میرزا نوذر ولد میرزا حیدر صفوي را بعنایت خلعت و علم و فیل و خدمت فوجداری کول از تغییر نجابت خان نوازش فرمودند - و چون بجهت ضبط آنجا جمعیت ناگزیر است باضافهٔ هزاری ذات و هزار سوار بمنصب دو هزاري ذات و هزار و چا رصد سوار بر نواختند *

ششم [جمادي الاولی] التفات خان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزار و پانصدي ذات وهزار سوار سرفراز گردید *

هشتم [جمادی الاولی] بسادات کردیز هزار روپیه عنایت شد -

چون بعرض مقدس رسید که وزیر خان در حکومت دار السلطنة لاهور مرتکب بعض امور ناپسندیده شده اورا تغییر نموده معتمد خان را تعین فرمودند که بسرعت بانجا رسیده تا رسیدن اعلام ظفر اتسام بحراست شهر دار السلطنه بپردازد - خانه زاد خان را بعنایت خلعت و اسپ و تهانه داری غزنین بر نواخته دستوري دادند *

نهم [جمادي الاولی] انروده پسر کلان راجه بیتهلداس از اصل و اضافه بمنصب هزاري هزار سوار سربلند شد - مرشد قلي ملازم عمدة علي مردان خان که براي سرانجام لختي مهمات خان مزبور چندي در قندهار توقف نموده بود باستلام سدة سنیه فایز گردید - و بعنایت خلعت و انعام پنجهزار روپیه مباهي گشت *

یازدهم [جمادي الاولی] الله وبردیخان را باضافهٔ هزاری ذات و هزار سوار بمنصب پنج هزاري ذات و پنج هزار سوار و از تغییر غیرت خان بصوبه داری دار الملک دهلي سرافرازي بخشیده رخصت فرمودند *

بیستم [جمادي الاولی] موضع کوهات منزل رایات جلال گردید - راجه جگت سنگه تهانه دار بنگش بالا و بنگش پایان که درانجا اقامت داشت نه اسپ پیشکش نمود - و شکار قمرغه آنجا نشاط انزاي طبیعت اقدس گشت - و پنجاه و شش عدد مارخوار و قوج کوهي و چهکاره شکار شد - ازانجمله چندی بخچیر تفنگ خاصه *

بیست و چهارم [جمادي الاولی] ساحل دریاي نیلاب دایره گاه گردید - روز دیگر از گذر زیشي براه پل عبور فرمودند - بهریکي از سید خادم بارهه و حسیني نبیرهٔ اشرف خان میرمنشي هزار روپیه انعام شد *

در نخستین دفتر این صحیفهٔ مکارم و معالي در تضاعیف سوانح سال دهم شرح تسخیر تبت خرد و گرفتاری ابدال پسر کلان علی رای مرزبان آن ملک و تفویض حراست آن سر زمین بادم برادر خرد ابدال نگاشته آمد - درین هنگام که علي مردان خان که از پیشگاه خلافت بنظم صوبهٔ کشمیر سر افرازي یافته بود - بآنجا رسید - آدم حارس تبت خرد بخان مذکور نوشت که سنگی بمخل زمیندار تبت کلان از ربودگی خرد و غنودگی بخت با حشري گران از سوار و پیاده آمده بورگ را که از مضافات تبت خرد است بتصرف در اورده و ارادهٔ تعرض دیگر محال دارد - و خان مزبور حسین بیگ خویش خود را با فوجی از سوار و پیاده تفنگچی و کماندار چه از بندهای پادشاهی که تعینات کشمیربودند و چه از مرزبانان سر زمین مذکور بتنبیه آن تیره اختر فرستاد *

چهاردهم صفر حسین بیگ براه دچهن پاره روانهٔ مقصد گشت - و پس از چندی آدم با جمعی از پیاده تبتی باو پیوست *

بیست و پنجم ربیع الثاني در نواحی کرپو په سنگی بمخل روبرو شدند - او بغرور فزونی جمعیت رده ارانی نبرد گردید - انجام کار گروه انبوه از لشکر نکبت اثر خویش بکشتن و خستن داده راه

گریز پیش گرفت - و بکوه کرپو و پناه برد - چه چون دانست که تا رسیدن مامن که راهش دور ودشوار است مقتول یا ماسور خواهد گشت از راه انکسار زینهار جو گشته کس نزد حسین بیگ فرستاد و پیغام داد - که اگر بایمان و پیمان مطمئن گردد بملک خود رسیده پیشکشی شایسته سرانجام داده محبوب یکی ازخویشان نزدیک خود بدرگاه والا جاه بفرستد - حسین بیگ امان داده و پیشکش مقرر نموده بست و دوم جمادي الاولی با همرهان به کشمیر برگردید *

اغاز سوم سال

فرخنده فال دوم دور جلوس مقدس

روز پنجشنبه غرهٔ جمادي الثانيه سال هزار وچل و نهم موافق ششم مهر آغاز سال سيوم از دور دوم نويد عشرت بعالميان رسانيد - و جهانيان نشاط تازه از سر گرفتند *

دوم [جمادي الثاني] صلابت خان را بمرحمت خلعت خاصه و باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاري ذات و هزار و پانصد سوار بلند پايه گردانيده از تغييرمعتمد خان ميربخشی ساختند - و اصالت خان بعنايت خلعت وخدمت بخشيگری دوم سر بر افراخت - جانسپار خان باضافهٔ پانصدی هفصد سوار بمنصب دو هزاری هزار و پانصد سوار و بفوجداری بهيهره نوازش يافت *

سيوم [جمادی الثانيه] ساحل دريای بهت مضرب خيام گردون احتشام گشت - فردای آن از راه پل که در گذر بهيهره بسته بودند عبور فرمودند *

پنجم [جمادي الثانيه] کنار تالاب حضرت فردوس مکاني که در موضع گده از مضافات پرگنه بهيهره واقع است منزل شد - اميال و هزار مهر براي ترميم شکست و ريخت آن که اثري است از آثار آن پادشاه و الا اقتدار و موجب منفعت بسيار بجانسپار

خان حواله نمودند - میرزا عیسی ترخان حاکم ولایت سورتهه باضافهٔ هزار سوار بمنصب پنجهزاري پنجهزار سوار هزار سوار دو اسپه سه اسپه مفتخر گردید - و عنایت الله پسر کلان او بمنصب هزاري ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه سرافراز گشت *

هفتم [جمادی الثانیه] راجه جسونت سنگه بعنایت اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا سر بلندي یافت - بمرشد قلي علیمردان خاني یکعدد مهر صد تواگي عنایت شد *

نهم [جمادی الثانیه] کنار دریای چناب معسکر جنود فیروزي گردید - روز دیگر از راه پل عبور فرمودند *

یازدهم [جمادی الثانیه] عمارت حافظ آباد را بنزول اقدس فروغ آمود گردانیدند - و چون تا ساعت دخول رایات جلال بدارالسلطنه روزي چند درمیان بود چار روز دران مکان مقام نموده بشکار آهو نشاط افزا گشتند - از جملهٔ سواران منصب سید شجاعت خان ناظم صوبهٔ اله آباد هزار سوار دیگر دو اسپه سه اسپه گردانیده اورا بمنصب چار هزاري ذات و چار هزار سوار سه هزار و پانصد سوار دو اسپه سه اسپه بلند پایگي بخشیدند - منصب شمس الدین والد نظر بهادر خویشگي از اصل و اضافه هزاري ذات و هشتصد سوار مقرر فرمودند *

شانزدهم [جمادي الثانیه] کنار تالاب جندالهٔ مرکز اعلام گردید - و ازانجا خلعت خاصه و چار اسپ مصحوب مرشد قلي بعلیمردان خان که بحکم مقدس از کشمیر احرام تقبیل آستان حرم احترام بسته بود ارسال نموده فرمودند که در ساعت دخول

موکب معلي بدار السلطنه شرف اندوز استلام سدهٔ سنیه گردید - گور دهن راتهور که سابقا نوکر راجه گجسنگه بود بمنصب هفصدي دویست سوار سر افرازي یافت - بذوالقرنین پنجهزار - روپیه وبجگ ناتهه مهاکب راي در هزار روپیه انعام شد *

بستم [جمادی الثانیه] حوالیٔ لاهور مهبط برکات و مورد سعادات گشت و معتمد خان با دیوان و بخشي و سایر تعیناتیان آنجا احراز دولت ملازمت نمود *

وصول رایات فیروزی بدار السلطنهٔ لاهور

بیست و یکم [جمادي الثانیه] برازندهٔ تخت و دیهیم در احسن اوقات و اسعد ساعات در دارالسلطنهٔ لاهور نزول اجلال فرمودند - درین روز فرخنده فهرست صحیفهٔ مفاخر و معالي پادشاهزاده محمد دارا شکوه از عقب رسیده بشرف ملازمت فایز گشتند - و هزار مهر نذر گذرانیدند - راجه جیسنگه و دیگر بندهای پادشاهي که در خدمت مهین پور خلافت آمده بودند نیز دولت استلام عتبهٔ جهانداري اندوختند - علیمردان خان از کشمیر آمده سعادت ملازمت دریافت - و هزار مهر نذر گذرانید - و بعنایت خلعت خاصه با نادري وجیقهٔ مرصع گرانبها و باضافهٔ هزاري ذات و هزار سوار بمنصب هفت هزاري ذات و هفت هزار سوار و حکومت پنجاب با وجود خدمت نظم کشمیر مفتخر گردید - حکیم مسیح الزمان از بندر سورت رسیده دولت ملازمت دریافت *

بیست و نهم [جمادي الثانیه] میرزا حسن صفوي بمنصب

دو هزار و پانصدی ذات و هزار و چار صد سوار از اصل و اضافه و تیول پرگنهٔ جلیسر سربلند گردید - نور الدوله ولد میر حسام الدین انجو بمنصب هزاري ذات و چارصد سوار از اصل و اضافه و فوجداري میان دو اب از تغییر میرزا حسن سر مباهات برافراخت - چار اسپ عربي که امام یمن مصحوب حاجي فریدون برسم پیشکش ارسال داشته بود از نظر مقدس گذشت - و حاجي بمرحمت خلعت و انعام هزار روپیه کامیاب شد *

ششم ماه رجب اسلام خان که بفرمان طلب از بنگاله روانه شده بعجلت راه نوردیده بود بتقبیل سدهٔ سنیه سعادت نشاتین اندوخته هزار مهر نذر گذرانید - و بعنایت خدمت دیوانئ کل و خلعت خاصه با چارقب طلا دوزي و قلمدان مرصع و اقطاع صوبهٔ اوده مفتخر گشت - و حکم شد که سیادت خان برادر او نیابة بضبط و حکومت صوبهٔ مذکور بپردازد *

هشتم رجب علی مردان خان بعنایت دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و مطلا نوازش یافت - به اعظم خان دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه مصحوب میر خلیل پسرش که او نیز بعنایت اسپ برنواخته آمد ارسال فرمودند *

چون والدهٔ ماجدهٔ حضرت مهد علیا ممتاز الزمانی درهمین ایام سفر گزین ملک بقا گشته بود نهم ماه مذکور بجهت پرسش بمنزل یمین الدوله تشریف فرموده باز ماندهاي آن مغفوره را بمراحم پادشاهانه تسلیه بخشیدند *

دهم [رجب] عبد الرحمن روهیله را بالتماس بادشاهزادهٔ والا قدر محمد اورنگ زیب بهادر بمنصب هزاري ذات و هزار سوار از اصل و اضافه سربلند گردانیدند - مکرمتخان که باصر عالم مطیع برای انجام بعضے مهام در کابل مانده بود سعادت اندوز ملازمت گشته صد اسپ ترکي پیشکش نمود *

هفدهم [رجب] منزل علیمردان خان بمقدم فیض توام سعادت آمود گردید - خان قاعده دان بعد اقامت مراسم پا انداز و نثار گزین بیشکشي از جواهر و دیگر نفایس امتعه که قیمت آن قریب یک لک روپیه شد از نظر اکسیر اثر گذرانید - و بعنایت خلعت و خنجر مرصع باپهولکٹاره و دو اسپ عربي از جملهٔ اسپان پیشکش امام یمن با زین طلا و مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ماده فیل مباهي گشت *

شب بیست و هفتم [رجب] ده هزار روپیهٔ مقرر بارباب استحقاق مرحمت شد *

بیست و نهم [رجب] راجه جیسنگه بعنایت خلعت خاصه سربر افراخته بوطن دستوري یافت *

چون اواخر شب یکشنبه دوم رجب سنه هزار و چل و نه بطالع خجسته و ساعت مسعود در اکبر نگر مشهور بر اجمحل پادشاهزادهٔ والاگهر محمد شاه شجاع بهادر را پسر مشتري سیر کرامت شده بود - غرهٔ شعبان عرضه داشت مشتمل بر نوید نشاط افزا و التماس نام که باهزار مهر نذر مصحوب مسعود نامي از ملازمان خود فرستاده بودند بنظر کیمیا اثر در آمد - آن فلذة الکبد را بزین محمد

نامور گردانیدند - و مسعود مذکور را بمرحمت خلعت و انعام هزار روپیه بر نواختند - و صبیهٔ صفیه که روز چهار شنبه پنجم رجب سال مزبور متولد شده بود و از عرضه داشت دیگر آن کامگار بعرض مقدس رسید - بگلرخ بانو بیگم موسوم گردید - ذوالقدر خان از تعیناتیان صوبهٔ کشمیر بالتماس علیمردان خان بمنصب هزاری ذات و ششصد سوار از اصل و اضافه سر عزت بر افراخت •

از سوانح رسیدن کهیلوجی است بجزای کردار نکوهیده

آن ناسپاس حق نشناس که در نوکری بی نظام بپایهٔ اعتبار و اعتماد رسیده بود ازو جدائی گزیده باین دولت ابد مدت ملتجی گشت - و در جرگهٔ بندگان این درگاه آسمان جاه انتظام یافته بمنصب بزرگ و تیول جید سر افراز گردید - ازانجا که آن خرد شمیدهٔ بخت برگردیده در اخلاص ناسره بود- و از وفا بی بهره - بهواجس نفسانی و وساوس شیطانی دامن دولت جاوید از دست داده ازین حضرت سدره رفعت گریخته نزد عادلخان به بیجاپور رفت - چون از سعادت بندگی این درگاه حرمان گزیده بود عادلخان نگاه نداشت - آن واژون طالع ازانجا بنواحی دولت ابد رسیده در جاگیر برخی از بندگان درگاه معلی که باو قرابتی داشتند بهزاران نا کامی وگم نامی می گذرانید - غرهٔ ناصیهٔ اقبال پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر بریتمعنی آگهی یافته ملک حسین ملازم خود را با جمعی تعین نمودند که آن کج گرای

را بملک نیستي روانه سازد - او آن فتنه سرشت را بتفحص بسیار یافته بخواری تمام بقتل رسانید *

نهم [شعبان] عوض بیگ ملازم عادلخان عرضه داشت او را با جواهر و سرصع آلات و فیل که برسم پیشکش فرستاده بود و مجموع دولک روپیه قیمت داشت بنظر خورشید اثر در اورد - و عوض بیگ بعنایت خلعت و انعام شش هزار روپیه کامیاب گشت - و هزار روپیه بهمرهان او مرحمت شد - اسلام خان بیست و پنج فیل با یراق نقره و پنجاه تانگهن و دیگر امتعهٔ بنگاله که سه لک و شصت هزار روپیه ارزش داشت بعنوان پیشکش گذرانید و بپایهٔ قبول رسید - چون شب برات نزدیک رسیده بود علیمردان خان بعرض مقدس رسانید که اعلی حضرت مکرر تماشای چراغان که درین شب بزرگ متعارف این دیار است فرموده اند امسال تنضیهٔ آن بآئین ایران بنظر اقدس انور در آید - ملتمس خان بر فراز پذیرائي بر آمد - و پیشکارانش بتعلیم او اطراف دولتخانهٔ خاص و عام را که بس طویل و عریض است تا لب بام بطرز تازه چوب بندی کرده و از تخته مشبکهای مختلفه الاشکال پرداخته و بر کنارهای بام طاق بندي نموده حیرت افزای تماشائیان گشتند *

شب پانزدهم [شعبان] که لیلة البراة بود اورنگ آرای جهان بانی قرین دولت جاودانی بجهروکهٔ دولتخانهٔ خاص و عام برامده بنظر خورشید اثر هنگامهٔ روشنائي را گرمی تازه و فروغ بی اندازه بخشیدند - و بحکم اقدس آلات آتش بازي که برخی در صحن درلت خانه خاص و عام و اختي درفضاي پیش درسن چیده بودند

بر افروختند - خدیو اقبال ازین تماشا عشرت گرا گشتند - مبلغ ده هزار روپیهٔ معهود این شب متبرک به نیازمندان ومحتاجان عطا شد - و هریکي از ملا فاضل و ملا عبد الحکیم سیال کوتي بانعام دویست اشرفي از زر وزن کامیاب گردید *

شانزدهم [شعبان] غیرت خان از دار الملک دهلی آمده شرف زمین بوس دریافت - خواجه روز بهان پس از فوت خواجه یک دل خان بتحویل داری جواهر خانه و فزونی منصب - و نعیم بیگ بحراست قلعهٔ کالنجر از تغیر عبد الله نجم ثاني مفتخر شدند - به خواجه عبد الغفار ولد خواجه صالح ده بیدي سه هزار روپیه عنایت نموده ببلخ فرستادند *

بیست و ششم [شعبان] معتمد خان از سپنجي سرا رخت هستي بربست - پادشاه بنده نواز بازماندگان اورا بخلعت و منصب فراخور حال نوازش فرمودند *

احداث شاه نهر لاهور باهتمام علی مردان خان

چون علی مردان خان بعرض اشرف رسانید که یکي ازهمرهان این فدوي که در حفر قنوات کمال مهارت دارد متعهد میشود که از جائي که آب راوي از کوهستان بر آمده بر زمین هموار میرود نهری که آب آن به مزارع و بساطین بنشیند جدا کرده تا حوالیٔ دار السلطنهٔ لاهور بیارد - ازانجا که توجه ملک پیراي عمارت افزا بر تهیهٔ اسباب آبادیٔ بلاد و تعبیهٔ مصالح رفاهیت عباد مصروف است مبلغ یک لک روپیه که کار آگاهان این فن براي اخراجات

آن براورد نمودند بخان حواله فرمودند - خان بموجب حکم معلی یکي از معتمدان خود را باهتمام آن برگماشت - او پس از سرانجام ضروریات از موضع راجپور که بجانب نور پور واقع است - و ازانجا تا دار السلطنه مسافت زمیني که دران نهر جریان نماید چل و هشت و نیم کروه جریبی شروع درحفر نمود - تتمهٔ حقیقت نهر در سال شانزدهم گزارش خواهد یافت *

دوم رمضان المبارک عبد الرحیم بیگ اوزبک از پتنه آمده سعادت کورنش دریافت - و بانعام بیست هزار روپیه کام اندوز گردید *

از غرایب سوانح آنکه ازدرشت خوئی عبدالله خان بهادرفیروز جنگ صوبه دار بهار میان او و خان مزبور ناسازگاري شد - عبد الرحیم بیگ آنرا موجب مضرت خویشتن انگاشته پس از تمارض چند روزه خود را ابکم ظاهر ساخت - و تا یك سال در خلا و ملا زبان از گویائی بربست - چنانچه هیچ یکی حتی نسوان او بریمعني مطلع نگردید - تا انکه این ماجرا ازوقایع آن صوبه بعرض مقدس رسید - و حکم معلی در باب طلب او صادر شد پس ازان بدرگاه رسید و دولت بار یافت - بحرف در آمده سبب گنگي معروض داشت و همگنان را بحیرت انداخت *

چون گذار عسکر منصور را راه کشمیر که تنگ و ناهموار است و هر سال از کثرت برف و باران و فزونی آبهای روان دران فتور راه مي یابد با آنکه بیشتری از سعادت اندوزان رکاب اقدس در پایان کتل گذاشته قلیلی در خدمت می برند بی اصلاح میسر

نیست - درینولا خاطر فیض مظاهر بسیر آن رغبت فرمود - نقدي بیگ علي مردان خاني بجهت اصلاح و توسیع راه مرخص گشت - تربیت خان بعنایت خلعت و خدمت آخته بیگي از تغیر اصالت خان سر افراز گردید *

نهم [رمضان] عرضه داشت گوهر اکلیل خلافت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر - که از دولت اباد قاصد استلام آستان فلک نشان شده بودند - مشتمل بر کرامت فرمودن دادار کریم پسري خجسته اختر در نواحي مهترا روز پنجشنبه چهارم رمضان سال هزار و چل و نه هلالی بعد از ایک گري و پانزده پل از طلوع نیر اعظم - و التماس نام که با هزار مهر نذر محبوب نظر بیگ از ملازمان خود فرستاده بودند بنظر مقدس معلی درآمد - حضرت خاقانی آن ثمرة الفواد را بمحمد سلطان موسوم گردانیدند - و نظر بیگ را بخلعت و اسپ و انعام هزار روپیه نواخته خلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا محبوب او بغرهٔ ناصیهٔ جهانباني ارسال فرمودند *

آمدن سپاه سیستان بسر زمین قندهار و درگذاشتن قلعهٔ خنشی بعد تسخیر

چون عبدل که ریاست نیمهٔ سر زمین صوبهٔ قندهار بدو تعلق داشت - حراست قلعهٔ خنشي که مسکن او و مفصل ولایت بست و سیستان است - بر خود گرفته بود - و عزت خان تیولدار بست بخدمت گذاري و فرمان برداری او که ظاهر حال بد مال

آن نفاق سگال بود - فریب خورده باعتماد او دران محکمه مردم قلیلي گذاشته بود - آن مکر پرور مکرر بحمزه پسر جلال الدین ملك سیستان - که داراي ایران حکومت آن ملک بعد از پدر باو داده بود - نهاني به پیام و نامه اظهار می نمود - که اگر جماعهٔ را بفرستید قلعه را بشما باز میگذارم - ازانجا که حمزه از عقل دور بین بهرهٔ داشت مخالفت اولیاي این دولت خداداد - که با قضا ستیزه نمودن است - و راه ادبار پیمودن - بسان آن مدبر کوتاه نگاه آسان نگرفته بتغافل مي گذرانید - آن واژون طالع برین اکتفا ننموده هنگامی که قلیج خان باستلام سدهٔ سنیه بکابل آمده بحمزه نوشت - که قندهار از صوبه دار خالي ست و قلعهٔ پست چنانچه باید استحکام نیافته - قابو از دست ندادده این قلعه را متصرف باید شد - حمزه از ملاحظهٔ انجام کار که ناگزیز خردمند آگاه است درین مرتبه نیز باغواء او از راه نرفت تا آنکه قرین آمدن قلیج خان از کابل بقندهار یکی از دوستان حمزه که نزد داراي ایران بود نوشت - که در مجلس شاه مذکور میشود که تو با ناظم صوبهٔ قندهار راه دوستي و ساز گاري باز کشوده خیال رفتن هندوستان در سر داري - ازین رهگذر برتو بی اعتماد شده در فکر آنند که ترا از میانه بردارند - و بی آنکه بحدود بست و قندهار تاخت و تاراج نمائي رستگاري صورت پذیر نیست - حمزه از روی اضطرار پیاله نام غلام معتمد خود را پس ازان مسرع فرستاده عبدل مقهور را آگاه گردانید - با جمعي بتسخیر خنشي فرستاد - پیاله چون باهمرهان بغتة بخنشي رسید

عبدل مخذول ایشان را بحصار در آورده مردم عزت خان را بقتل رسانید - قلیچ خان برین معنی آگهی یافته لطیف بیگ اندجانی را با جمعی از احدیان و تابینان خود روانه نمود - تا قلعه از تصرف این اشرار نابکار بر آورده به تنبیه مخاذیل سیستان بپردازد - عزت خان نیز سه صد کس از بست بکومک ایشان فرستاد - و چون لطیف بیگ با همرهان بپای قلعه رسید - از مردم حمزه قریب پانصد کس از قلعه بر آمده دست جسارت بمحاربه کشودند - انجام کار جمعی بکشتن داده بپای فرار بحصار در آمدند - دلیران عرصهٔ وغا قلعه را گرد گرفته صلچارها برافراختند - حمزه بعد از آگهی بر محاصره جمعی کثیر بکومک محصوران روانه کرد - لطیف بیگ کثرت غنیم و قلت همرهان و انعدام محکمه در حوالی خشتی که سپاه بنه و بار خود آنجا گذاشته بخاطر نیاورد بمقاتله و محاربه پردازند دریافته از گرد قلعه برخاست - و این روی آب هیرمند بموضع بیاور که پنج کروهی خشتی است آمد - و احمال و اثقال خود و همرهان انجا گذاشته مستعد قتال شد - مخاذیل چون بخشتی رسیده دیدند که دلیران ازانجا برخاسته عقب نشسته اند - بگمان هراس این ابطال نبرد سگال غافل ازان که شیر از رمه هرچند بسیار باشد نرمد لیکن برای قابو گاهی پیش آید و گاهی پس رود - بامحاصیر از آب هیرمند گذشته غرهٔ شعبان بمحاربهٔ لطیف بیگ رونهادند شیران غیضهٔ وغا پذیره شده هنگامهٔ پیکارگرم گردانیدند و از غنیم لئیم نزدیک سه صد تن مقتول وبسیاری مجروح ساختند ادبار پژوهان با وجود فزونی از حرب و ضرب مجاهدان ظفر طراز

عنان تماسک از دست دادند - و قلعهٔ خشتي را گذاشته بجانب بند سیستان گریختند - قلیچ خان پس از اطلاع بر حقیقت حال هزار و پانصد سوار از کومکیان قندهار و تابینان خود با خنجر خان همراه ساخت - تا بلطیف بیگ پیوسته بتعاقب مدابیر بپردازند - و تاخت و تاراج ملک سیستان و تادیب و تنبیه سیستانیان چنان نمایند که دیگر هیچ بي ادب شورش طلب پیرامون چنین جرات و جسارت نگردد - خنجر خان بلطیف بیگ پیوسته باتفاق تا بند سیستان تعاقب مخاذیل نمودند - و بسیاري از مواضع آن نواحي را عرضهٔ نهب و غارت گردانیده بند مذکور را که بندوبست آباداني ملک سیستان بآن باز بسته بود شکستند - چنانچه همگي آب باراضی نشیب افتاد - و ازین رو سیستان و توابع آن خراب و بي آب گشت - و حمزه با هزاران یاس و هراس در قلعهٔ فتح که مقر او بود خزید - مبارزان لشکر اقبال بعد از مالش مقاهیر و شکستن بند قرین فیروزي مراجعت نمودند - و چون نهم رمضان حقیقت این واقعه از عرضه داشت قلیچ خان بمسامع حقایق مجامع رسید - فرمان قضا جریان از پیشگاه صلوات و سیاست شرف صدور یافت - که عبدل بخت رمیده روزگار برگردیده را که مشیر این فساد است و بدست عزت خان گرفتار گشته بیاسا رسانند *

یازدهم رمضان بپادشاهزادهاي والا مقدار و امراي نامدار خلعت زمستاني مرحمت شد - عوض خان حارس قلات از تغیرخانه زاد خان بحراست غزنین نیز - و همت خان بمحافظت تهانهٔ غور بند و ضحاک - و سعدالله ولد سعید خان بهادر ظفرجنگ بنظم بنگش

بالا - وعبدالله دیگر پسرخان مذبور بحفظ بنگش پایان نوازش یافتند *

پانزدهم رمضان بحکم مقدس پادشاهزادهٔ عالي نسب مراد بخش و علیمردان خان و اسلام خان و جعفرخان و بخشیان عظام صلابت خان و اصالت خان سرو جویبار خلافت پادشاهزادهٔ محمد اورنگ زیب بهادر را استقبال نموده بدرگاه خواقین پناه آوردند - پادشاهزادهٔ والا گهر سعادت ملازمت اندوخته هزار مهر برسبیل نذر - و یک فیل که قیمت آن پنجاه هزار روپیه شد بایراق طلا - و سه ماده فیل برسم پیشکش گذرانیدند - و بعنایت اسپ عربي تمام عیار نام از طویلهٔ خاصه بازین طلا از جملهٔ خیولي که حکیم مسیح الزمان از عرب آورده بود با نه اسپ عراقي و ترکي سرافراز گشتند - چون بعرض مقدس رسید که راجه رامداس نروري رخت هستي بر بست امر سنگه نبیرهٔ او را از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات و ششصد سوار و خطاب راجگي مباهي گردانیدند - و صیانت حصن نرور ونواحیٔ آن بدستوري که در عهدهٔ جدش مقرر بود بدو تفویض نموده آن نواحي را در اقطاع او مرحمت فرمودند - بمحمد خواجه تاشکندي که تازه از ولایت آمده هزار وپانصد روپیه انعام شد - درین ماه متبرک سي هزار روپیه برسم هر سال باهل احتیاج و استحقاق رسید *

غرهٔ شوال نوید عید شادماني رسانید - پادشاه حق آگاه بمعهود هر سال برفیل کوه هیکل گردون خرام بعید گاه تشریف برده بعد از نماز بدولتخانهٔ والا مراجعت فرمودند - و در مجي وذهاب به آئین مقرر بپاشیدن زر نثار دامان تماشائیان برآمود - شب

آینده بحکم اقدس در دولتخانهٔ خاص و عام براي تماشاي فهرست جریدهٔ دولت محمد اورنگ زیب بهادر چراغان بر افروخته آمد - خدیو اقبال با کواکب فلک خلافت بجهروکهٔ دولتخانه مذکور تشریف فرموده لختي بتماشا پرداختند *

دوم [شوال] براي عیادت یمین الدوله که مادهٔ فالج دست راستش را از نیروي گیرائي باز داشته بود تشریف برده منزل آن رکن رکین سلطنت را بفر قدوم میمنت لزوم مورد برکات و مهبط سعادات گردانیدند - سید صدر خان بعنایت خلعت سر بر افراخته بخدمت قلعه داري کانگره از تغییر دولت خان پسر الف خان مرخص گردید *

گذارش فرخنده جشن شمسی وزن

روز دوشنبه چارم شوال سنه هزار و چل و نه مطابق هشتم بمهن خجسته جشن شمسی وزن انتهاي سال چل و هشتم و افتتاح سال فرخنده مآل چل و نهم از زندگاني حضرت صاحبقران ثاني که بطراز جاوداني مطرز باد آراسته شد - خدیو صورت و معنی و خداوند دین و دنیا بعد از وزن مقدس بطلا و دیگر اشیاء معهوده بر تخت مرصع جلوس نموده فضلا و صلحا و شعرا را که دران بزم کامروائي بسعادت حضور مستسعد بودند بزر نثار دامن امید بر آمودند - درین روز مسرت افروز از سواران منصب هریکي از اختر برج خلافت محمد شاه شجاع بهادر و محمد اورنگ زیب بهادر که پانزده هزاري ذات و نه هزار سوار بود شش هزار سوار دو

اسپه سه اسپه مقرر فرمودند - و پادشاهزادهٔ خجسته اطوار محمد اورنگ زیب بهادر را بانعام ده لک روپیه نوازش نمودند - و پادشاه زادهٔ والا تبار مراد بخش را باضافهٔ هزار سوار بمنصب ده هزاري پنجهزار سوار سرافراز گردانیدند - علی مردان خان رابعنایت خلعت خاصه بر نواختند - و سه هزار سوار از منصب او که هفت هزاري هفت هزار سوار بود دو اسپه سه اسپه مقرر نمودند - و مرحمت فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ماده فیل ضمیمهٔ عنایات شد *

پنجم [شوال] منزل پادشاهزادهٔ والا گهر محمد اورنگ زیب بهادر بفر قدوم اقدس فروغ آگین گردید - آن ستوده سیر مراسم پاانداز و نذار بتقدیم رسانیده اقسام جواهر و مرصع آلات و دیگر نفایس و پنجاه فیل و ماده فیل با یراق نقره که قیمت همگي شش لک روپیه شد فیلان بایراق سه لک و شصت هزار روپیه و سایر امتعه دولک و چل هزار پیشکش نمودند - و باشارهٔ سنیه بعلیمردان خان خلعت فاخر با چارقب و جمدهر مرصع - و بوزیر خان و جعفر خان خلعت با فرجي - و بصلابت خان و اصالت خان خلعت عنایت کردند *

ششم [شوال] قزلباش خان را باضافهٔ هزار سوار بمنصب سه هزاري سه هزار سوار سربلند گردانیده بحراست قلعهٔ احمد نگر از تغییر سید مرتضی خان دستوری دادند - بمحمد تقي دیوان سرو جویبار خلافت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر اسپ - و بمیر عرب سه صد مهر - و بمحمد تقي چلپی که از ایران تازه آمده سعادت اندوز ملازمت گشته بود سه هزار روپیه - مرحمت فرمودند *

یازدهم [شوال] مرشد قلی علیمردان خانی را بعنایت خلعت و خدمت دیوانی صوبهٔ پنجاب سرافراز ساختند - عوض بیگ نوکر عادل خان را که پیشکش خان مزبور آورده بود بخلعت و اسپ سربلندگردانیده رخصت نمودند - و کمر مرصع که چل هزار روپیه ارزش داشت مصحوب او بعادل خان عنایت نموده فرستادند *

چاردهم [شوال] بر گلگون دولت و اقبال سوار شده بموضع خان پور که جمال خان قراول درانجا قریب دو هزار و سه صد آهوی سیاه و چهکاره از اطراف رانده بدام در آورده بود تشریف بردند - و سه صد را زنده گرفته باقی را آزاد فرمودند - حسین بیگ خویش علیمردان خان را بعنایت فیل - و گرشاسپ برادر لهراسپ خان را بانعام دوهزار روپیه مفتخر گردانیدند *

پانزدهم [شوال] هرناتهه مهاپاتر بعنایت اسپ و فیل و یک لک دام نقد نوازش یافت *

آتش افتادن در ارک اکبرنگر و سوختن بسیاری از کارخانجات پادشاهزادهٔ والا گهر محمد شجاع بهادر

تفصیل این نازلهٔ هایله که کهن سالان سوانح دیده و سال خوردان وقایع کشیده با کثرت احراق نار درین دیار چنین حادثه کمتر نشان دهند آنکه - ششم این ماه در روزی که طوفان باد یاد از صرصر عاد میداد درون قلعهٔ اکبرنگر آتش در گرفت - چنانچه در

مختصر مهلتی به بنگلهائی که در محل پادشاهزادهٔ بیدار بخت بود رسید - و ازان بشامیانها و پردهای اطراف و حجرات عمارات نشیمن درگرفته بسقوف عمارات که چوب پوش بود افتاد - غرهٔ ناصیهٔ اقبال پادشاهزادهٔ والا مقدار برای تدبیر نجات عفایف مشکو از خلوت خانه برخاسته بمحل رفتند - اتفاقا دروازهٔ میان خلوت خانه و محل را نیز آتش درگرفته راه آمد شد مسدود گردانید - و بیک چشم زدن شرارات بعمارات اطراف خلوت خانه منتشر شده فضای آنرا نمودار کرهٔ اثیر ساخت - ناگزیر آن والا گهر ببام جهروکه برامده نردبان طلبیدند - جماعهٔ که در خلوت خانه بودند بریده‌عمي آگاه گشته باین طرف دویدند - و بعد از رسیدن نردبان مردم را یکسو کرده با اهل محل و هرکه از خدمت گاران توانست رسید از راه نردبان بزیر آمدند - بعد ازان‌که آتش به بنگلهٔ جهروکه و نردبان درگرفت جمعی که مانده بودند ازانجمله جوقی خود را از بام افگندند اعضاء برخی مکسور و مجروح گشت - و لختی بسلامت برامدند - و هفتاد و پنج کس از خوادم محل سوختند - و از جواهر خانه و کرکیراقخانه و توشک خانه و بسیاری از کارخانجات دیگر جز خاکستر اثري نماند - و چون بیست و سیوم شوال از نوشتهٔ صنهیان صوبهٔ بنگاله این حادثهٔ موحشه بمسامع حقایق مجامع رسید فرماني مشتمل بر مراحم پادشاهانه و عواطف مرشدانه با جواهر و اقمشهٔ دولک روپیه و دولک روپیه نقد برای قرهٔ ناصرهٔ دولت و بختیاري و حلی و حلل یک لك روپیه براي فرزندان آن درة التاج کامگاري ارسال نمودند *

توجه رایات کشور کشا بسیر کشمیر خلد اسا

درین سال فرخنده سیر کشمیر جنت آئین و تماشای اماکن مستنزه این سرزمین که باطباق نوردندگان کوه و هامون و اجماع گردندگان ربع مسکون در کثرت سبزه - و بسیاری گل - و فزونی آبهای روان - و دیگر غرایب - عدیل و نظیر ندارد - در مرآة خاطر نزاهت ناظر منطبع گشت چون پیش نهاد خاطر خورشید مآثر تماشای ریاحین رنگارنگ و ازهار گوناگون آن نزهتگاه بود - و این بی آنکه اوایل فروردین که دران هنگام راه پیر پنجال که بهترین طرق است مسدود می باشد - رفته شود صورت پذیر نبود - مقرر شد که الویه ظفر طراز از راه پنوچ بآن خطهٔ دلپذیر در آید بنابران بعد از تماشای شگونهٔ شقتالو و دیگر شگوفهای بساتین دار السلطنهٔ لاهور بیست و پنجم شوال مطابق غرهٔ اسفندیار بساعت خجسته متوجه گشتند - ونواحی سرای قاسم خان محط رایات اقبال گردید - و یمین الدوله را بسبب عارضهٔ مذکور در دار السلطنه گذاشتند - و غیرت خان را بقلعه داری لاهور - و خلیل الله خان را بخدمت قراول بیگی از تغییر مراد کام - و دوستکام ولد معتمد خان را ببخشیگری و واقعه نویسی دار السلطنه سر بر افراختند - بمیر عبدالله ولد میر عارف صفوی صد اشرفی عنایت شد *

بیست و هشتم [شوال] بخواجه احمد ولد خواجه خاوند محمود شش هزار روپیه مرحمت فرمودند *

غرهٔ ذی القعده علی مردان خان را بعنایت خلعت خاصه و

خنجر مرصع با پهولکتاره سربلند گردانیده بلاهور که صاحب صوبگی آن بود مقرر بوده رخصت نمودند - و باسلام خان خلعت مرحمت نموده حکم فرمودند که در دار السلطنه چندی بسر براهی کارهای ضروري پرداخته روانه کشمیر گردد - آتش خان دکنی را بعنایت خلعت و اسپ و انعام دو هزار روپیه و خدمت فوجداری بهاگلپور و نواحي آن سرافراز ساختند - بحکیم فتح الله دو هزار روپیه - و بحاجی ذاکر که از بیجاپور آمده بود دویست مهر - و به پسران میر حسام الدین صد و پنجاه مهر - و بهریکي از شیخ صادق و میر یحیی شاعر و لطفاي خواننده صد مهر انعام شد *

هشتم [ذي القعده] که کنار دریای چناب منزل اقبال بود - پادشاهزادهٔ والا گهر محمد اورنگ زیب بهادر را بعنایت خلعت خاصه با نرجي و سرپیچي از لعل و مروارید - که یک لک و پنجاه هزار روپیه قیمت داشت - و تسبیح مروارید - که دران سه قطعهٔ لعل و چهار قطعهٔ زمرد منتظم بود - و قیمتش پنجاه هزار روپیه و جمدهر خاصه و شمشیر خاصه و ترکش خاصه و کمر مرصع و بعضی مرصع آلات و دویست اسپ ازان میان یکي از طویلهٔ خاصه با زین طلاء میناکار و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ماده فیل کامیاب گردانیده رخصت دولتاباد فرمودند - و هزار مهر از از زر وزن حواله شد که باهل استحقاق برهان پور و دولتاباد قسمت نمایند - و پادشاهزاده مراد بخش را بعنایت خلعت خاصه و جیقهٔ مرصع و جمدهر مرصع با پهولکتاره و شمشیر مرصع گران بها و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکي با زین طلای میناکار دیگری

با زین طلای ساده و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ماده فیل بر نواخته حکم فرمودند که به بهیهره رفته توقف گزینند - و هرگاه فرمان والا بصدور پیوندد روانهٔ کابل شود - و وزیر خان و سردار خان و ظفر خان و مادهو سنگهه و جانسپار خان فوجدار بهیهره و هریسنگه راتهور و ذو الفقار خان و جلال کاکر و راجه جیرام و ترک تاز خان و بابوي خویشگي و خلیل بیگ بخشی احدیان باگروهي از احدیان و جمعی دیگر بندها در خدمت آن والا تبار عالي نسب معین گشتند - و وزیر خان بمرحمت خلعت و اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا و دیگران بعنایت خلعت نوازش یافتند - درین تاریخ دو شیر نر و ماده در بیشهٔ کنار دریاي مزبور بتفنگ اژدها پیکر شکار فرمودند *

نهم [ذي القعده] راجه جسونت سنگه را خلعت و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا عنایت نموده بوطن مرخص گردانیدند و راجسنگه بمرحمت خلعت و جمدهر مرصع معتبر گشته همراه او دستوري یافت - ودائي خان بجاگیر مرخص گشت *

دهم [ذي القعده] الله ویردیخان از دار الملک دهلی بدرگاه کیوان جاه آمد شرف اندوز ملازمت گردید - بخواجهٔ سنگی ده بیدی که برخي اشیا از بلخ بعنوان پیشکش ارسال داشته بود سه هزار روپیه عنایت نموده فرستادند *

نوزدهم [ذي القعده] ظلال رایات اقبال برقصبهٔ بهنبر مبسوط گردانیده الله ویردیخان را رخصت معاودت دهلي و مکرمت خان را رخصت دار السلطنهٔ لاهور فرمودند - و هر کدام بعنایت

خلعت و اسپ فرق عزت بر افراخت - و حکم شد که مکرمت خان از لاهور برای سرانجام آذوقهٔ کابلی و قندهار و تنظیم و تنسیق دیگر امور بدان صوب راهي گردد - دوازده هزار مهر از زر وزن بدو حواله شد که بمستحقین بلدهٔ کابل که از نایابیی غله متوزع البال ومتشتت الاحوال گشته‌اند تقسیم نماید - عبد الرحیم بیگ اوز بک بمرحمت خلعت و از اصل و اضافه بمنصب دو هزاري‌ذات و هزار سوار تارک افتخار برافراخته دستوري یافت که تا مراجعت رایات جهان‌کشا در دارالسلطنه توقف نماید - ملتفت خان را بعنایت خلعت و خدمت دیواني صوبهٔ بنگاله از تغییر صالح اشهري بر نواخته رخصت نمودند - و مصحوب او بگوهر اکلیل خلافت پادشاه زاده محمد شاه شجاع بهادر خلعت خاصه و متاع یک لک روپیه از جواهر و مرصع آلات و پارچهای‌زربفت و غیره فرستادند - و صالح اشهري بخدمت دیوانیی سرکار آن بخت بیدار والا اقتدار سر بر افراخت - برستم خان که درسنبهل بود فیل از حلقهٔ خاصه از روی عاطفت ارسال داشتند - دو روز در بهنبر مقام شد - و حکم اقدس بنفاذ پیوست که مهین پور خلافت یک منزل عقب اردوی گهیان‌پوی و جعفر خان عقب آن غرهٔ ناصیهٔ سلطنت - و سایر بندها عقب جعفرخان براه نوردي درآیند تا عبور عسکر منصور از مضایق و مزالق این‌راه بآساني واقع شود - و راحه جگت سنگه بجهة توسیع راه پنوج و برداشتن برف از سرکتل دستوري یافت - او بدانجا شتافته بدستیاری زمینداران کشمیر و مردم آن نواحي که حارس خطهٔ مذکور جمع نموده بواسطهٔ ساختن‌راه فرستاده بود - براي گذشتن

مردم و اذیال کارخانجات برف بریده کوچه ساخت - و برای عبور پادشاه انجم سپاه برف کوفته برفراز آن ره گذار گردانید *

بیست و دوم [ذی القعده] با گروهی که همواره ملتزم رکاب فیروزی اند از کتل بهنبر عبور فرمودند - و لدهی جوکی هتی بمنزول مبارک سعادت آمود گردید - اگرچه از دار السلطنه تا این مکان نزه اکثر جاها شگوفه و مرغزار روح افزای همگنان گشته بود اما بعد از در آمدن کوهسار بیشتر و بهتر بنظر در آمد *

گذارش نوروز

دربنولا که طبیعت نشاط گرای خاقان گیتی پیرای بتماشای رنگ آمیزی و نقش انگیزی صنعت گر بهار که صفحات روزگار بهزاران نقوش بدیعه بر آراسته بود چون ریاحین و ازهار کمال شگفتگی داشت آفتاب جهان تاب بعد از انقضاء ایک ساعت و سی و دو دقیقه از روز سه شنبه بست و ششم ذی القعده سنه هزار و چل و نه از خلوت سرای حوت ببارگاه حمل انتقال نمود - و جهانیان ازجود شهنشاه دریا دل ابر نوال بکام دل رسیدند - درین روز عشرت افروز شاه نواز خان بمرحمت خلعت و جمدهر مرصع و باضافهٔ هزار و پانصد سوار بمنصب چار هزاری چارهزار سوار و اسپ از طویلهٔ خاصه بازین مطلا نوازش یافته بضبط صوبهٔ اردیسه از تغییر معتقد خان مرخص گردید - و تربیت خان از تغیر شاه نواز خان بخدمت قوش بیگی بلند پایگی یافت - منصب فیروز خان باضافهٔ پانصدی ذات سه

هزاری ذات و هزار و دویست سوار مقرر شد - میرزا حسن صفوی بعنایت علم سربرافراخت - سالیانهٔ حکیم مومنا از اصل و اضافه بیست و چهار هزار روپیه مقرر گشت *

بیست و هشتم [ذي القعده] از منزل تهنه کوچ شد - و نیم کروهی آن گلهای سوخ بر فراز کتل در کمال شگفتگي وریاني بنظر اقدس در آمد - گوئی اشجارش دران کوه مانند شجر طور قد برافراخته اند - یا از شادی قدوم پادشاه مشتري دیدار چراغان برافروخته - چون اعلی حضرت پیش ازین آنرا ندیده بودند از تماشاي آن نشاط تازه اندوختند *

رفتن ظریف بملک روم ومراجعت او با سفیر فرمان روای آن مرز و بوم

چون در حین تعین میر برکه بسفارت ایران ظریف را که در شناسائی اسپ مهارت تام دارد برای ابتیاع خیول عراقی همراه نموده بودند - و او هرچه خریده آورد پسندیده نیفتاد - و این معنی موجب شرمساري و خجالتش گردید - او پس از چندی بوساطت یار یافتگان بساط تقرب معروض داشت - که اگر بصوب بر عرب و روم دستوري یابد ازان مملکت اسپی چند قابل سواری خاصه ابتیاع نموده بیارد تا از خجلت گذشته وتقصیر رفته خود را وارهاند - ملتمس او به پذیرائی رسید - و بعلامی افضل خان حکم شد که نامهٔ مشعر بر ابراز مودت و سوالات بسلطان مراد خان قیصر روم نگاشته بدو حواله نماید که اگر احیانا رجوعي افتد آنرا دست

آویز روائي کار خود سازد - و ازان رو که ارسال نامه تنها از چنین پادشاه گردون جاه بچنان والا دستگاه در خورشان کبیر دولت نبود - کمر مرصع گرانبها با نامه فرستاده آمد - و باسر خاقاني افضل خان نیز خطي بوزیر اعظم نگارش نمود - و سلخ جمادی الثانیه سال دهم از جلوس عالم آرا ظریف بدان صوب مرخص شد - و به بندر لاهری که از توابع صوبهٔ تته است رسیده براه دریا روانهٔ برعرب گردید - و زیارت حرمین محترمین نموده بمصر آمد - پاشاي مصر که پیش از آمدن او آگهی یافته بود پذیره شده او را بشهر آورد - و بمراسم ضیافت پرداخته حقیقت بقیصر معروض داشت - چون عریضهٔ او هنگامي که قیصر متوجه تسخیر بغداد بود رسید - حکم فرمود که ظریف را باهتمام تمام راهي سازد - و در باب تعجیل او به نظام بلاد آنحدود بتاکید نوشته شخصي همراه کند - تا هر شهری که خواهش سیر آن داشته باشد به او نموده او را بموصل که سر راه ما است برساند - پاشای مزبور بموجب حکم قیصر او را رخصت نمود - او بقدس خلیل و شام و برخی دیگر بلاد رسیده بموصل رفت - درین اثنا سلطان مراد خان نیز بموصل آمد - ظریف محمد پاشا وزیر اعظم قیصر را دیده مراسلهٔ علامی افضل خان رسانید - روز دیگر سلطان مراد خان بوزرای خود گفت که او را بیاورند - پس ازانکه ظریف ببارگاه قیصر در شد وزرا که درون قاني بر کرسیها نشسته بودند بآئین لایق دریافته پنج کس ازینان او را بحضور بردند - سلطان مراد خان او را پیش طلبیده نامهٔ خاقان جهان را که برهر دو دست ظریف بود بتعظیم تمام گرفته بترکی برگزارد - که باعث

نوردیدن اینهمه راه دراز چیست - او بعد ازگذارش سبب صندوقچهٔ طلائي که درو کمر مرصع بود بنظر سلطان در آورد - چون برکشادند سلطان از دیدن کمر منشرح گشته بر زبان راند - که درین وقت که بچنین مهمي متوجهیم وصول نامه و کمر از جانب پادشاهي که آسمان را بکام او میگردانند - و ستاره را بآرام او سیر میفرمایند - از امارات فتح و فیروزی - و علامات نصرت و کام اندوزی ما است - روز دوم ظریف هزار پارچه از نفایس نسایج هندوستان بهشت نشان از خود پیشکش نمود - سلطان پرسید که در هندوستان کدام سلاح بیشتر مي پوشند - او پاسخ داد که اسلحه بسیار است - بکتر - صادقي - هزار میخي - قلماقی - زره - چل‌قد - ازین میان هرکس هرچه خوش کند می پوشد - و بکتری را که برای خود همراه گرفته بود طلبیده گذرانید - قیصر نسبت باو انعام تلطف بظهور رسانیده لختی از شگرفی این دولت جاوید طراز استکشاف نمود - و ده هزار قروش که بیست هزار روپیه باشد بدو داده گفت که بعد از انصرام مهم بغداد ترا دستوری معاودت داده سفیر خود را نیز همراه خواهیم فرستاد - تا قواعد دوستي استحکام گیرد - و مبانی یگانگي رسوخ پذیرد - و چون خبر رسید که لشکری که فرمان رواي ایران بمدد بکتاش خان حاکم بغداد فرستاده بود بقلعه در آمد - قیصر توقف ننموده بسرعت هرچه تمامتر روانهٔ آن صوب گردید - و بظریف امرنمود که تا مراجعت من در موصل بوده بابتیاع آنچه مامور است بپردازد - پس ازانکه سلطان مراد خان بغداد را از قزلباش انتزاع نموده بموصل برگشت جواب نامهٔ والای خاقان گیتی پیرا نگاشته

ارسلان آقا را که از معتمدان او بود بسفارت معین گردانید - و یک اسپ عربی کوه هیکل باد رفتار از اسپان سواری خود با زین مرصع بالماس و عبای مروارید دوز بطرح روم بطریق ارمغانی بدو حواله نموده اسپ دیگر از اسپان سواری خلف خان که در فتح بغداد بدست آورده بود بظریف بخشید - و اورا با ارسلان آقا روانهٔ آستان معلی ساخت - ظریف با سفیر مذکور از موصل بلحسا و ازانجا ببصره آمده براه دریا به تته رسید - و چون این معنی از عرضه داشت او بموقف عرض ارفع در آمد بهر یکی منشور عنایت با خلعت ارسال یافت - و بخواص خان صوبه دار آنجا فرمان شد که ده هزار روپیه از سرکار خاصه در وجه انعام ارسلان آقا برساند - و نیز حکم اقدس بصدور پیوست که هریکی از خواصخان ناظم تته و فجابت خان صوبه دار ملتان شش هزار روپیه - و هر کدام از قزاق خان سرکار دار سیوستان - و شاه قلی خان ضابط بهکر چهار هزار روپیه - برسم ضیافت بسفیر بدهند - پس ازانکه ایشان بدارالسلطنهٔ لاهور رسیدند ظریف ارسلان آقا را گذاشته جریده از عقب اردوی گیهان نورد راهی گشت - و بیست ونهم ذی القعده ناصیهٔ طالع باستلام عتبهٔ عرش مرتبه بر افروخت - و از پیشگاه عنایت بخلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات و دویست سوار فرق عزت بر افراخته بخطاب فدائی خان - که هدایت الله پیش از خطاب جان نثار خانی بآن مخاطب بود - و بخدمت آخته بیگی از تغییر تربیت خان سر افراز گردید - و حکم شد که بلاهور رفته اسپان آوردهٔ خود را خویش داده بدرگاه کیوان جاه بیاورد - محمد حسین سلدوز

بمرحمت خلعت و انعام دو هزار روپیه مفتخر گشته بمهمانداری ارسلان آقا دستوری یافت - که او را از دارالسلطنه بنزهت آباد کشمیر ببارد - و مصحوب محمد حسین ایلچی مزبور خلعت ارسال یافت *

اکنون لختی از استیلاء سلطان مراد خان
بر قزلباش و تسخیر بغداد که از تقریر
فدائی خان بوضوح پیوسته برمی نگارد

شرح این داستان آنکه فرمان روای ایران بر ارادهٔ سلطان مراد خان آگهی یافته با لشکر خود از صفاهان بصوب بغداد راهی گردید - و از فزونی عسکر روم و غلبهٔ مبارزان آن مرز و بوم تاب مقاومت در خود نیافته در طاق بستان نشست - و میر فتاح صفاهانی سرآمد تفنگچیان را با تفنگچیان و جوقی از میر و سلطان - و یوز باشی را با اکثر لشکر خود بسر کردگی خلف خان بکومک بکتاش خان حاکم بغداد روانه نمود - اینان هنگامی که افواج روم بموصل رسیده بودند داخل بغداد شده بگرد آوری آذوقه واستحکام قلعه پرداختند سلطان مراد خان از اصغاء این خبر دوم رجب سال گذشته با لشکر گران و توپ فراوان بپای قلعهٔ بغداد آمده ببکتاش خان و خلف خان سفرچی و نقدیخان شاملو پدر زن جانی خان قورچی باشی پیغام کرد - که صفی میرزای شیخ اوغلی را چه نیروی محاربه با من - اولی آنکه پیش از اشتعال آتش غضب من بیرون آمده قلعه را بسپارید - و ازانرو که اینان بدین معنی راضی نشدند سلطان مراد خان در غضب شده فرمود که در طرف برج قراقالی جنگ بیندازند -

درین محاربه جمعي از طرفین کشته شدند و قلعه مفتوح نگشت - مرتبهٔ دوم محمد پاشا وزیر اعظم جانب همان برج نبرد آرا گردید و از هر دو طرف گروهی بقتل آمدند - اتفاقا وزیر اعظم درین جنگ بزخم تفنگ درگذشت - سلطان ازین واقعه بیشتر غضب ناک گشته حکم نمود که توپ و تفنگ سر داده یورش نمایند - درین اثنا جمعي قزلباش ملازم بکتاش خان که درحله بدست رومي گرفتار آمده بودند به بکتاش خان آگهي دادند که فردا قصد یورش دارند اغلب آنکه حصار را بقهر و جبر بگیرند - رهائي تو در رسیدن باردو و دیدن سلطان است - بکتاش خان دیگر قلعه نشینان را برین اراده آگاه ساخته بر تسلیم قلعه تحریض نمود - چون راضي نشدند بکتاش خان شب از برج سمت شط بغداد بیرون آمده خود را بمصطفی پاشا که بعد از کشته شدن محمد پاشا وزیر اعظم شده بود رسانید - و بوساطت او سلطان را دید - صباح آن بحکم سلطان توپ بسیاري بر قلعه زدند و برج و باره با زمین هموار شد - خلف خان و دیگر قلعه نشینان ازکرده پشیمان گشته ناگزیر امان خواستند - بیکچریان سلطان بحکم او یراق جنگ از قزلباش گرفته خلقي عظیم بقتل رسانیدند - و جمعي را که بمزار فیض آثار امام المسلمین ابو حنیفه کوفي و مرقد منور قافله سالار ارباب یقین سید عبدالقادر جیلي نورالله ضریحهما پناه برده بودند - نظر به بي ادبی که ازان طایفه نسبت باین دو مضجع متبرک وقوع یافته بود نیز طعمهٔ ضرغام شمشیر گردانیدند - و سلطان درین وقت که هنگام عبرت بود درخیمهٔ که بر دور آن مقتولان افتاده بودند نشسته ببادهٔ گساري

مي پرداخت - و پرده‌هاي خيمه برداشته تماشاي کشتگان مي‌کرد - حاشاچنين غلبه و استيلا که از بهين نعم ايزدي و گزين عطاياي سرمدي است جاي شکر است نه سکر - سلطان پس از تسخير بغداد ايلچي نزد صفي ميرزا فرستاده طلب همدان و درتنگ نمود - او ايلچي را عزت نموده دادن درتنگ قبول کرد - و سارو خان را بسفارت روانه ساخت - سلطان اگرچه بگرفتن درتنگ تنها راضي نميشد - اما وزير اعظم راضي نمود - پس از مراجعت سارو خان صفي ميرزا ايلچي سلطان را باعزاز تمام مرخص گردانيد - و سلطان خاطر از کشايش قلعه و قتل و اسر قلعه نشينان واپرداخته مصطفي پاشا وزير اعظم را با حشري از دلاوران نبرد آرا درانجا نگاه داشت که تا ترميم قلعه و استقرار قلعه دار و فراهم آمدن آذوقه و ديگر ناگزير حصار بغداد را از صدمات لشکر قزلباش صيانت نمايد - و خود بجانب روم برگشت - بکتاش خان در حوالي بغداد رهگراي عدم شد - و خلف خان و مير فتاح تفنگچي اقاسي و آقا صادق پسر او در استنبول بقتل رسيدند *

چهارم ذي الحجه اعلي حضرت از کتل برف عبور فرمودند و راجه جگت سنگه که براي ساختن راه دستوري يافته بود سر کتل دولت زمين بوس اندوخت - و حيدر آباد معسکر اقبال گرديد - درين منزل علي بيگ که از جانب عليمردان خان بضبط صوبهٔ کشمير مي پرداخت شرف اندوز ملازمت گشت *

هفتم [ذي الحجه] در قصبهٔ باره موله که منتهاي جبال است و ازينجا کشمير براه کشتي پانزده کروه است و براه خشکي

یازده و نیم کروه بر ساحل دریای بهت دایره شد - و عرصهٔ روح افزای نزهت آباد کشمیر فردوس نظیر نظارگیان را بحیرت انداخت - درین مکان مهین پور خلافت باردوی معلی پیوسته سعادت ملازمت دریافتند - و ذوالقدر خان و محمد حسین دیوان و قاضی محمد قاسم بخشی کشمیر و سایر تعیناتیان آنجا بتقدیم عتبهٔ جلال پیشانی طالع بر افروختند - و نوارهٔ پادشاهی مزین بانواع تکلف رسیده نشاط افزای بینندگان گشت - روز دیگر خاقان جهان با هزاران خجستگی کشتی سوارسیر کنان روانه گشتند - و نهم ماه مذکور دولت خانهٔ والارا که درون قلعه مشرف بر تالاب دل اساس یافته است بفیض مقدم مبارک منبع سعادت گردانیدند - شگوفهٔ بادام که پیش از شگوفهای دیگر میرسد از شدت باد و باران ریخته بود - شگوفهای دیگر بنظر اقدس درآمد *

دهم ذی الحجه پادشاه دین پناه برای اداي نماز بعیدگاه تشریف فرموده بعد از مراجعت بسنت قربان پرداختند *

دوازدهم [ذی الحجه] جعفر خان و موسوي خان و عاقل خان و گروهي دیگر از بندهاي درگاه خواقین پناه از عقب رسیده باستلام سدهٔ سنیه مفتخر گشتند *

پانزدهم [ذی الحجه] مطابق نوزدهم فروردین که روز شرف بود بعلي مردان خان خلعت خاصه مصحوب علي بیگ فرستاده حکم فرمودند که علي بیگ را در دار السلطنه گذاشته خود بکشمیر راهي گردد - لطف الله ولد لشکرخان که در دکن بود بخدمت بخشیگري و واقعه نویسی بالا گهت از تغییر حکیم خوش حال

نوازش یافت *

بیست ویکم [ذي الحجه] اسلام خان از دار السلطنه رسیده کام اندوز ملازمت گشت - چون بعرض مقدس رسید که اوزبک خواجه سفیر امام قلی خان از کابل روانهٔ درگاه معلی شده - حکم شد که غازي بیگ پیشتر رفته اورا از راه پکهلی بآستان عرش مکان بیاورد - و پنج هزار روپیه از خزانهٔ اتک در انعام او بدهاند *

بیست و پنجم [ذي الحجه] شهنشاه فلک بارگاه برسفینهٔ دولت نشسته بگلگشت ریاض مینو مثال فرح بخش و فیض بخش پرداختند - و اتمام لختی عمارات آن باصالت خان مقرر شد - درائناء سیر فرح بخش بوتهٔ گل سرخ بنظر اقدس درآمد که چار هزار و پانصد گل و غنچه داشت - روز دیگر در باغچهٔ دولت خانه بوتهٔ سوسنی دیدند که گل‌هاي شگفته و ناشگفتهٔ آن دو صد و دوازده بشمار رسید - تفاوت آب و هوا و قوت نشو و نماء این سرزمین فردوس آئین از دیگر بلاد برین قیاس باید نمود - رحمان یار برادر الله یار خان از اصل و اضافه بمنصب هزاری هفتصد و پنجاه سوار و خدمت تهانه داری جسر سر بر افراخت - به بهرام ولد علي مردان بهادر هزار روپیه انعام شد*

در نخستین عشرهٔ محرم [سنه ۱۰۵۰] ده هزار روپیهٔ مقرر بفقرا و بی نوایان کشمیر عطا فرمودند *

یازدهم [محرم] صالح دستار خوانچی که نذر محمد خان اورا با برخی ازمعانی آن ولایت نزد درة التاج خلافت پادشاه

زاده محمد دارا شکوه بعنوان سفارت فرستاده بود بوسیلهٔ آن والا گهر شرف تقبیل آستان جهانداري اندوخته چل و پنج اسپ و سی و پنج شتر از خود پیشکش نمود - و بعنایت خلعت و انعام ده هزار روپیه مفتخر و مباهی گردید - پیشکش میرزا عیسی ترخان چل اسپ کچهي که از جوناگده ارسال داشته بود بنظر انور در آمد *

هفدهم [محرم] شیخ موسی گیلانی بامینئ خالصات صوبهٔ مالوه سر برافراخت *

نوزدهم [محرم] چون اوزبک خواجه با غازي بیگ حوالیٔ شهر رسید اصالت خان و تربیت خان بحکم ارفع تا کنار شهر رفته و بدرگاه گیهان جاه آورده بملازمت اقدس فایض گردانیدند - او نامهٔ امام قلي خان را بارمغاني که شصت اسپ و صد شتر و نه باز طویغون و نه غلام قلماق و لختی دیگر اشیا بود از نظر اقدس گذرانید - و بمرحمت خلعت و خنجر مرصع سرافراز گردید *

درین تاریخ بمسامع بشایر مجامع رسید - که برتهیراج ولد ججهار سنگه بندیله بقید اسار گرفتار آمد - تفصیل این واقعه انکه چون بیست و ششم ذی الحجه [سنه ۱۰۴۹] عبد الله خان بهادر فیروز جنگ دراسلام آباد اگهی یافت که پرتهیراج مطرود و چنپت منکوب بابسیاري از مخاذیل بندیله میان اوندچهه و جهانسی نشسته و جنگلی را که سه کروهی اوندچهه واقع است اقامت گاه خود ساخته به نهب و غارت مواضع جهانسي می پردازند - بنابران خواست که باقی خان را که مصدر ترددات گشته بود بمحافظت

بنه گذاشته خود با فوجی مستعد پیکار به تنبیه ایشان رود - باقی خان از فزونی کار طلبی باین معنی راضی نشده فیروز جنگ را بمبالغهٔ تمام از رفتن باز داشت - و متکفل مالش آن گروه ادبار پژوه گشته برگذارد - که اگر همین فوج را بامن بفرستید تبه کاران تیره روزگار راچنان بسزا می رسانم که دیگر هیچ فتنه گر شوریده سر گرد چنین جسارت نگردد - فیروز جنگ فوج خود را همراه داده اورا رخصت نمود - باقی خان ازانجا یلغار کرده شب هنگام عنان باز کشید - وچندی را بزبان‌گیری فرستاده چون دریافت که مقاهیر از توجهٔ دلاوران صفدر و مبارزان نصرت اثر آگاه نیستند یک پهر از شب مانده باز براه نوردی در آمد - و در سپیدهٔ سحری مانند قضای ناگهان بغتة بر سر کفار نابکار ریخته معرکه آرای نبرد گشت - اگرچه اشرار نکوهیده آثار بستیز و آویز پرداخته آتش حرب ملتهب گردانیدند - اما ازانرو که فیروزی همعنان بهادران لشکر منصور است - غزاة اسلام بر کفرهٔ بد فرجام استیلا یافته پرتهیراج را زنده گرفتند - و گروهی از مخاذیل را به تیغ خون آشام از هم گذرانیدند - و چنپت از میدان کار زار براه فرار افتاد - باقی خان از تنبیه و تادیب شقاوت منشان وا پرداخته نزد عبدالله خان آمد - و چون حقیقت واقعه از عرضه داشت فیروز جنگ بمسامع حقایق مجامع رسید - حکم شد که پرتهیراج را بسپید خان جهان بسپارد تا در حصار گوالیار محبوس دارد - و ازانجا که عبد الله خان بهادر فیروز جنگ استیصال چنپت و سایر فتنه گرایان بندیله چنانچه باید نتوانست نمود - و بهادر خان معروض داشت

که تقدیم این خدمت به بنده مفوض گردد - سه هزار سوار از منصب او که چار هزاري چار هزار سوار بود در اسپه سه اسپه مقرر فرموده قلع و قمع بندیلها بعهدهٔ او باز گذاشتند - و فرمان قدر توان بصدور پیوست که عبد الله خان بهادر فیروز جنگ بعد از انصراف الویهٔ طفر طراز بدارالسلطنهٔ لاهور روانهٔ آستان معلی گردد *

بیست و ششم [محرم] خاقان گردون اقتدار بسیر باغ صفا پور که از دولت خانهٔ پادشاهي براه دریا هفت کروه و نیم ربع است - متکفلان مهمات سرکار بهین ثمرهٔ شجرهٔ جهانبانی بیگم صاحب دران عمارتي بر فراز زمینی مرتفع مشرف بر تالاب بانجام رسانیده بودند - نهري دارد بغایت خوش نما و زمین این حدیقهٔ خلد آئین را از صحن عمارت تا ساحل تالاب سه مرتبه ساخته در هر مرتبه آبشاری عالي و حوضي بافوارها مرتب گردانیده اند - و هر پایهٔ ازان بسبزه و ریاحین و نشیمنهای دل نشین روح افزای تماشایان است - بر سفینهٔ هلال مثال تشریف فرمودند - ملکهٔ قدسي ملکات مراسم نثار و پیشکش بتقدیم رسانیدند - و شب هنگام کوهچهٔ صفا پور را که آن رو تالاب محاذی باغ مزبور واقع است با بسیاري از سفاین که در کمال آراستگي برابر عمارت بر روي آب بترتیب باز داشته بودند چراغان نموده روزگار را فروغ آمود گردانیدند - خدیو دوران سه روز دران نزهتکده بکام بخشي و کام راني گذرانیده روز چهارم بدولتخانهٔ والا مراجعت فرمودند *

سلخ ماه [محرم] اوزبک خواجه بیست و هفت اسپ بالختي دیگر اشیا پیشکش نمود - و بمرحمت یک اسپ عراقي با زین مطلا

و انعام بیست و پنج هزار روپیه مفتخر گردید - بکوچک بیگ و رحیم بیگ و سلطان قلي قوش بیگي و شیر علی میر آخور و اتا خواجه که با او آمده بودند پنج خلعت و دوازده هزار روپیه عنایت شد - نذر یساول ملازم نذر طغائي بتقبیل عتبهٔ جلال ناصیهٔ بخت برافروخته پیشکش او بیست و شش اسپ وبیست و هفت شتر و دیگر اشیا که همراه اوزبک خواجه آورده بود از نظر انور گذرانید - و بمرحمت خلعت و بکده کارد با بازو بند طلا و انعام دو هزار روپیه سرفراز گشت *

پانزدهم صفر ظریف مخاطب بفدائي خان از دار السلطنه آمده بشرف ملازمت رسید - و دو اسپ عربی که از عمدهاي روم سلح دار پاشا مهماندارش باو تکلف نموده بود با پنجاه و دو اسپ که در روم و عربستان براي سرکار والا خریده بنظر اکسیر اثر درآورد - روز دیگر نه اسپ عربي پیشکش محمد پاشا حاکم لحسا که مصحوب عمر چاپي ملازم خود همراه فدائی خان بدرگاه آسمان جاه ارسال داشته بود از نظر اقدس گذشت - وعمر بعنایت خلعت و هزار روپیه سربر افراخت - بخواجه زین الدین چار صد مهر و بملا ابو سعید و خواجه باقي سه هزار روپیه عنایت شد *

هفدهم [صفر] از شمول رافت و فزونی عاطفت طرهٔ مرصع و سرپیچ مرصع و تسبیح لالی و زمرد که مبلغ شصت هزار روپیه ارزش داشت بالختی ازاقمشهٔ نفیسه بگوهر اکلیل سلطنت پادشاه زاده محمد شاه شجاع بهادر عنایت نموده به بنگاله فرستادند *

نوزدهم [صفر] علي مردان خان از لاهور آمده بتاسیم عتبهٔ سنیه

فایض گردید - و هزار مهر نذر گذرانید *

بیستم [صفر] ارسلان آقا سفیر سلطان مراد خان که محمد حسین سلدوز حسب الحکم او را از دار السلطنه بکشمیر رسانیده بود و بامر خاقاني فدائی خان و عنایت خان پذیره شده بدرگاه گردون جاه آورده بودند بوسیلهٔ بخشیان عظام سعادت استلام آستان خواقین مکان بآدابی که معهود این دولت ابد میعاد است دریافته نامهٔ قیصر و اسپ خاصه منت نام که با زین مرصع و عبائي مروارید دوز بطریق ارمغاني ارسال داشته بود گذرانید - و بعنایت خلعت فاخر و کمر خنجر مرصع و انعام پانزده هزار روپیه کامیاب گشت *

بیست و یکم [صفر] چون از عرضه داشت پادشاه زادهٔ کامگار بلند مقدار محمد اورنگ زیب بهادر که بعد از رسیدن برهانپور ارسال داشته بودند بعرض اقدس رسید - که بابچي پسر چاندا زمیندار گوندوانه که بعد از سپري شدن پدر بجا نشیني سر افراز گشته بود درینولا ببرهان پور آمده مبلغ چارلک روپیه بشکرانهٔ این نوازش پیشکش نمود - فرمان اقدس بصدور پیوست که مبلغ مذکور بآن بخت بیدار عنایت فرمودیم *

سلخ ماه [صفر] غازي بیگ بمرحمت خلعت و خدمت دیوانی پادشاه زادهٔ رالاتبار مرادبخش ازتغییر حاجي عاشورکام اندوز گردید - و محبوب او خلعت خاصه و دو اسپ ازطویلهٔ خاصه با زین طلاي مینکار و طلای ساده بآن والا تبار ارسال داشتند - و پرلیغ شد که آن عالي نسب از بهیهره بکابل راهی شود - و جانسپار خان راچون فوجداری بهیهره است درانجا و وزیر خان را در اتك بگذارد - یک اسپ تپچاق

با ساز طلا و برخی دیگر اشیا از نفایس هندوستان بهشت‌نشان باوزبک خواجه عنایت فرمودند - از اصل و اضافه سید شهاب به منصب هزاری ششصد سوار - و حقیقت‌خان بمنصب هزاری دوصد و پنجاه سوار بلند پایگی یافتند - بمحمد قاسم ولد هاشم خان و رای رایان و ده کس دیگر از بندها اسپ مرحمت شد *

چون بیست و هشتم صفر از وقایع شرقی ممالک بعرض مقدس رسیده بود که سیف خان رخت هستی بر بست - غرهٔ ربیع الاول پادشاه بنده نواز بمنزل ملکه بانو زوجهٔ او که همشیرهٔ حقیقی حضرت مهد علیا ممتاز الزمانی است تشریف فرموده آن پرده گزین رفعت را بگونا گون عاطفت بر نواختند - و به یحیی و شافی و ابو القاسم پسران او خلعت عنایت فرمودند *

چهارم [ربیع الاول] غیرت خان که حراست قلعهٔ دارالسلطنهٔ لاهور بدو مفوض شده بود باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاری ذات و دو هزار سوار و بصوبه داری تته از تغییر خواصخان مباهی گشت - و حراست ارک دار السلطنه بذو الفقار خان که با پادشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش معین شده بود مقرر کردند - و یرلیغ رفت که بسرعت هرچه تمام تر روانهٔ آن صوب گردد *

یازدهم [ربیع الاول] رام سنگهه ولد کرمسي راتهور که همشیره زادهٔ رانا جگت سنگه است و بهترین نوکران او بود بارادهٔ بندگی آستان جهانداري از پیش رانا آمده باستلام عتبهٔ سنیه تارک مفاخرت بر افراخت - و بعنایت خلعت و منصب هزاري ذات و ششصد سوار نوازش یافت *

شب دوازدهم [ربیع الاول] محفل میلاد سرور موجودات علیه شرایف الصلوة و کرایم التحیات منعقد گردید - و مبلغ دوازده هزار روپیه برسم هر سال بارباب احتیاج عطا فرمودند *

هژدهم [ربیع الاول] سید عالم بارهه از اصل و اضافه بمنصب دوهزاری هزار سوار - و جهان خان کاکر بخطاب کاکر خان سر افراز گشتند *

شب بیست وچهارم [ربیع الاول] پیشکاران حریم دولت بفرمان خاقان جهان تمامی باغ فرح بخش و فیض بخش را که تفصیل نزاهت و نضارت آن در جلد اول این گرامی نامه گذارش یافته از خیابان تاسر دیوارها و کنار بامهامنازل دلکشا هر دوباغ ودو جانب شاه نهر و اطراف حیاض چراغان نمودند - و عقب آن باندک فاصله چوب بندی کرده فانوسهای رنگا رنگ آویختند - و پس آبشارهای چادری در چراغدانهای سنگ مرمر بترتیب چراغان چیده حیرت افزای ثوابت و سیارات گردیدند - شهنشاه خورشید لقا بدان مکان نزاهت انتما تشریف فرموده از شمول مهرگستری و غریب نوازی سفیران روم و بخارا را نیز برای تماشای چراغان که فروغ بخش دیدهٔ نظارگیان بود طلب داشتند - و تا یک پهر شب دران عشرتکده بکام بخشي و کامراني گذرانیده دولتخانهٔ والا را بمعاودت سعادت آمود گردانیدند - و چون شب بیست و نهم علیمردانخان در اطراف عمارت میان دل که به لنک شهرت دارد چراغان بنهجی که دیدهٔ خورشید و ماه ازان روشني پذیرفتي بر افروخته بود - و کشتی بسیار گرد آورده آنرا نیز در کمال زیبائي و روح افزائی

چراغان نموده بر دور عمارت باز داشته - پادشاه عرش بارگاه برسفینهٔ دولت سوارشده با ملتزمان رکاب سعادت و سفیران مسطور بتماشای آن پرداختند *

دوم ربیع الثانی پردل خان بضبط قلات و مقر از تغییر عوض خان قاقشال که بعروض عارضهٔ ضعف و نا تنومندی او روز بروز مي افزود سر افراز گردید - ذوالقدر خان را بمرحمت خلعت و حراست غزني و باضافهٔ پانصدی ذات و چار صد سوار بمنصب هزار و پانصدي ذات و هزار سوار و عنایت اسپ نوازش فرمودند *

نگارش جشن قمری وزن

روز دو شنبه سیوم ماه مذکور سال هزار و پنجاهم مطابق غرهٔ امرداد گرامی جشن وزن قمری اختتام سال پنجاهم و ابتدای سال پنجاه ویکم از سنین دوام قرین آراسته گشت - و ذات اقدس بطلا و دیگر اشیا که درین وزن خجسته معهود است بر سخته آمد - و جیب و دامان روزگار بزر و سیم نثار بر آمود - بمهین پور خلافت منت نام اسپی که قیصر روم سلطان مراد خان فرستاده بود با همان زین مرصع - وعبای مروارید دوز مرحمت فرمودند - علیمردان خان بعنایت خلعت خاصه و کمر مرصع سر افراز گردید - خلیل‌الله خان باضافهٔ پانصد سوار بمنصب دو هزاری هزار و پانصد سوار - و عاقل خان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب هزار و پانصدي چار صد سوار - و از اصل و اضافه سیدعبدالوهاب بمنصب‌هزاري‌ذات و هزار سوار -

و بهوجراج ولد رایسال درباری بمنصب هزاری پانصد سوار - نوازش یافتند - محمد زاهد کوکه بعنایت خلعت و فوجداری میان دو آب از تغییر نور الدوله فرق مباهات بر افراخت - پیشکش عنایت خان شانزده اسپ - و پیشکش رای رایان یک فیل بنظر مقدس در آمد - راجه رایسنگه بمرحمت اسپ با زین مطلا سربرافراخت - به ارسلان آقا ایلچی روم خلعت و جیقهٔ مرصع - و باورنگ خواجه خلعت و بیست هزار روپیه نقد عنایت شد *

پنجم ربیع الثانی پانصد سوار از منصب سید شجاعت خان ناظم صوبهٔ الهآباد دو اسپه سه اسپه مقرر فرمودهٔ او را بمنصب چار هزاری ذات و چار هزار سوار دو اسپه سه اسپه سر افراز گردانیدند *

شانزدهم [ربیع الثانی] ظریف مخاطب بفدائی خان را به خلعت بر نواخته بخدمت ضبط لاهری بندر مرخص ساختند *

توجه شهنشاه گیهان بسیر ییلاق بینظیر سنک سفید

چون در سال هفتم جلوس اقدس که دارالخلد کشمیر بقدوم فیض لزوم خدیو دین و دولت مورد سعادات و مهبط برکات گشته بود اکثر متنزهات آن بنظر انور درآمده و سیر ییلاق سنگ سفید در پردهٔ توقف مانده بود - درینولا که مهین پور عظمت برخصت معلی بتماشای آن مکان نزاهت آئین رفته معاودت نمودند - و فزونی اصناف ریاحین و اقسام سبزهای آن سر زمین باآنکه گلها چنانچه باید نشگفته بود بعرض مقدس رسانیدند - گیتی خداوند

مرحمت خان را فرستادند تا زمان شگفتن گلها و اوان تماشاي آن نزهتکده دریافته بعرض اقدس رساند - پس ازان که او معروض داشت که ریاحین شگفته و هنگام تفرج است از روي دور بیني و حزم گزیني که در جمیع امور مرعی و ملحوظ است به خلیل الله خان قراول بیگي حکم شد که بدانجا شتافته و بحقیقت راه وا رسیده بیاید - چون او نظر بر همواري و آسان گذاري کتل درین هنگام که اثري از ابر و باران نبود نموده و صعوبت آنرا پس از بارش که در ییلاقات اکثر میشود بخاطر نیاورده در ستایش مسر و سهولت مرور افراط نمود *

هفدهم [ربیع الثاني] بقصد سیر آن ییلاق نهضت فرموده در موضع جاروره و فرداي آن نزدیک بپاي کتل نزول نمودند - همانا گیهان خدیو که خاطر نهفته بینش مجلای حقایق اشیا است تعب و نصبي که درین سرزمین نصیب ملتزمان رکاب سعادت بود دریافته درین سیر توقف گونهٔ داشتند - لهذا باوجود این همه احتیاط ازین منزل باز مهین پادشاهزادهٔ بخت بیدار را فرستادند که بار دیگر آن مقام نضارت اتسام را بنظر امعان دیده کیفیت ریاحین و چگونگی راه ان سرزمین معروض دارند - آن کامگار والا مقدار آخر روز برگشته حقیقت آن عرصهٔ نظر فریب دلکشا بمسامع سمیه رسانیدند - این توصیف بیشتر باعث رغبت خاطر خورشید مآثر گشت *

نوزدهم [ربیع الثاني] ازان منزل کوچ فرمودند - و نظر بر تنگی عرصهٔ ییلاق و ضیق راه آن حکم شد که سعادت اندوزان رکاب

دولت احمال زاید گذاشته سبکبار برکتل برایند - اکثری بگمان آنکه بالایش از یک روز که درسایهٔ اشجار هم می توان گذرانید توقف نخواهد شد خیام گذاشته زیاده بر فاگزیر یکروزه بر نداشتند - پس ازانکه بکتل برآمده پارهٔ راه نوردیده شد باران نرم آغاز بارش کرد - و رفته رفته رو بسختي نهاد - گیتي خدیو بدولتخانهٔ معلی که بر سر عرصهٔ گلزار بر پا بود و از منزل دو یمین نزدیك چار کروه پادشاهي قرین دولت و اقبال رسیده ساحت پیش درگاه را با مهین پادشاه زاده و علیمردان خان و چندی دیگر از ملتزمان بساط قرب سیر نمودند - از کثرت باران پیشتر رفتن میسر نشد بل کار بجائي رسید که هیچ کس از جای خود حرکت نیارست کرد تا بهیر چه رسد - و چون آثار انقطاع باران ظاهر نبود و مردم از فقدان آذوقه و پناه متوه آمدند - بیست و یکم مراجعت فرمودند - راهی که وقت رفتن در کمال آساني بود در معاودت از شدت باران چنان پرلاي شده بود که اسپان تا زانو و بغل در گل فرو میرفتند - و عروق درهم یافتهٔ درختان که بشدت باران از ته خاک برآمده بود زنجیر پا گشته از حرکت باز میداشت - و کار مردم از دشوار گذاری زمین وسیل باری آسمان و تری رخت و سردی هوا بجان رسیده بود - وهرکس از اضطرار و اضطراب فکری غیرآن نداشت که خود را به پناه جائی رساند - درین اثنا عمیق جوئی که وقت رفتن آب کمي داشت و درین هنگام از فرط سیل چنان مملو می رفت که جز بفیل عبور ازان محال بود - پیش آمد - مظهر مراحم رحماني بذات ملکي توقف فرمودند تا پل بزودی بسته شود - سعادت گزینان رکاب

مقدس در عرض چارگری از چوبهای بزرگ که دران جنگل افتاده بود دو جا جسر بر بستند - و پس از عبور اعلی حضرت با پردگیان مشکوی دولت دیگر مردم بگذار در آمدند - خاقان جهان که بامدادان روان شده بودند در شش پهر کمتر از چارکروه بسعي تمام نور دیده بعد از دو پهر شب بمنزل تشریف آوردند - و بیشتر مردم از کارخانه دار و غیر آن بالا و پائین کتل در باران گذرانیدند - اعلی حضرت دو روز دران منزل برای رسیدن مردم واسباب مقام نمودند - درین سه شبانه روز باران متصل مي بارید - روز چهارم از بارش باز ماند - درین منزل مراد کام را بعنایت خلعت و منصب هزاری ذات و چار صد سوار از اصل و اضافه و خدمت قراول بیگی از تغیر خلیل الله خان بر نواختند *

بیست وچهارم [ربیع الثانی] نیم کروهی هفت چنار بر ساحل آب - چه از طغیان بهت آب از هفت چنار گذشته تا آنجا زمین فرو گرفته بود - نزول اجلال فرمودند - درانجا اسلام خان و دیگر بندگان که برسم پذیره از شهر آمده بودند شرف ملازمت دریافتند آخر روز دریا بار افضال بر سفینهٔ اقبال بدولتخانهٔ کشمیر که یک و نیم کروهی مضرب خیام گردون احتشام بود متوجه گشتند - باآنکه آب رو بکمی نهاده بود کشتی اکثر از فراز درختان میوه دار بساتین کنار بهت و دل میگذشت - ارتفاع آب در نخستین سال جلوس مقدس که از اعظم سیل آب دل و بهت بهم پیوسته بود سه گز و ربعی شده - و درین مرتبه چهار گز و ربعی شده - و قریب چهار هزار خانه بر کنار دل وبهت انهدام یافت - و ده بسیاری را آب

برد و بفصل خریف نقصان عظیم رسید - پیران حوادث دیدهٔ کشمیر چنین طغیان نشان نمیدادند - و از عرایض نگارندگان وقایع چنان بظهور پیوست که این سیل باعث خرابی بسیاری از محال کنار دریای بهت گشت - چنانچه بعد از چندی عرضه داشت جان نثار خان فوجدار بهیهره رسیدکه فوز دهم ربیع الثانی آب بهت رو بفزونی نهاد - و بیست و دوم ماه مذکور بجائی رسید که از چار صد و سی و هشت ده پرگنهٔ بهیهره و چار صد موضع درته آب شد - و از پرگنهٔ جو شاب جز دو محل دامن کوه ازین آفت نرست - و همچنین دهات پرگنهٔ کهرجهاک و نندن پور و شمس آباد و غیر آن که در پنج شش کروهی بهت بودند خراب گشتند - الحق جوش آب و شورش سیلاب نمودار از طوفان نوح بود - اگرچه آخر روز بیست و دوم روبکمی نهاد و شهر کشمیر از آب خالی شد اما تا سه روز دیگر مواضع اکناف درته آب بود *

بیست و هشتم [ربیع الثانی] سزاوار خان پسر لشکرخان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاری دو هزار و پانصد سوار سربر افراخت *

غرهٔ جمادی الاولی اوزبک خواجه را خلعت و جیقهٔ مرصع و شمشیر یراق طلای میناکار و اسپ ابلق عراقی و برخی دیگر اشیا مرحمت نموده رخصت بخارا فرمودند - و از همرهان اویوسف خواجه را بخلعت و انعام دو هزار روپیه و سه کس دیگر را بانعام سه هزار روپیه کامیاب گردانیدند - بهنذر بیگ ملازم نذر بی طغائی امام قلی خان دو هزار روپیه عطا نمودند - چون از وقایع صوبهٔ

کابل بعرض مقدس رسید که الله قلی ولد یلنگتوش بقلاوزی بخت بیدار بارادهٔ بندگی آستان گردون مکان بکابل آمده - و سعید خان بهادر ظفر جنگ پنجهزار روپیه برسم مساعدت از خزانهٔ کابل داده روانهٔ درگاه سلاطین پناه گردانیده است بمتصدیان اتک فرمان شد که از خزانهٔ اتک پنجهزار روپیه بطریق انعام بدهند - و پنجهزار روپیه که از خزانهٔ کابل یافته بود نیز بصیغهٔ انعام او مقرر گردید *

ششم [جمادی الاولی] بالتماس پادشاهزادهٔ والاقدر محمد اورنگ زیب بهادر اهتمام خان بحراست تهانهٔ کهیرله سر برافراخت و قلعه داری اوسه از تغییر او بمبارک خان نیازی مقرر شد - چون راجه جگت سنه بعرض اقدس رسانید - که اگر خدمت فوجداری دامن کوه کانگره به بنده مفوض شود هر سال مبلغ چار لک روپیه از زمینداران این کوهستان گرفته بخزانهٔ عامره برساند *

هشتم [جمادی الاولی] او را بعنایت خلعت واسپ با زین نقره و تفویض خدمت مزبور سر بر افراخته رخصت نمودند - تودرمل افضل خانی بمرحمت خلعت و خطاب رائي و خدمت دیوانی و امینی و فوجداری سرکار سهرند فرق مباهات بر افراخت - ارسلان آقا ایلچی روم را بخلعت واسپ و محمد پسر او را بخلعت سرافراز نموده حکم فرمودند که بدار السلطنه رود - و تا رسیدن رایات ظفر پیکر توقف گزیند *

بیست و هشتم [جمادي الاولی] جعفرخان را با راجه رای سنگه و جمعي دیگر از بندها رزاید کارخانجات سرکار خاصهٔ شریفه بصوب بهنبر دستوری دادند - بخواجه خاوند محمود صد مهر مرحمت شد *

آغاز چارم سال

خجسته سال از دوم دور جلوس اقدس خدیو برّ و نوال و خداوند فر و اقبال

لله الحمد که سیوم سال از دوم دور جلوس عالم آرا بفراوان بخجستگي و نشاط سپری گردید - روز سه شنبه غرهٔ جمادي الثانیه سنه هزار و پنجاه موافق بیست و هشتم شهریور چارم سال این دور باهزاران فرخندگی آغاز شد - در تاریخ مذکور غواص لجهٔ توحید ملا شاه بدخشي که مهین خلیفهٔ مصباح سبل هدایت - مفتاح ابواب ولایت - میان میر قادری ست - و درنزهت گاه کشمیر برسم انزوا بسر می برد - حسب الطلب بادشاه درویش نواز بشرف حضور محفل فیض منزل که وسیلهٔ دریافت مآرب دینی و ذریعهٔ ادراک مطالب معنوی است رسید - و بسا نکات بلند دران صحبت فیض منقبت گزارش یافت - پادشاه حق آگاه باقسام تلطف و مهربانی آن ایزد پرست را منبسط ساخته مرخص گردانیدند - خدمت داروغگی کرکیراقخانه از تغییر میر خان بحکیم ضیاء الدین تفویض یافت - ادم ولد علي رای تبتی را که حفظ ولایت تبت و قلاع آن بدومفوض شده بود بعنایت خلعت و اسپ سربر افراخته دستوری تبت دادند *

دوم [جمادی الثانیه] بعرض اقدس رسید که قلعدار خان حارس حصار آسیر رخت هستی بربست *

گذارش قدسی توجه بتماشای سیر گاههای شرقی سوی کشمیر و ازانجا بدارالسلطنه لاهور

روز دوشنبه هفتم جمادی الثانیه مطابق دوم مهر ماه خاقان جهان از دولت خانهٔ معلی بر کشتی نهضت نموده در ادهی پنجرو روز دیگر در لدهی ونتی پور نزول اقبال فرمودند - تا بتماشای سیر گاههای آن ضلع مثل آصف آباد و صاحب آباد و شاه آباد معروف به ویرناک پرداخته متوجه دار السلطنهٔ لاهور شوند - درینجا از تعیناتیان صوبهٔ کشمیر راجهٔ کورسین کشتواری و دوست بیگ کابلی - و فرهادبیک بلوچ را بعنایت خلعت و اسپ - و محمد زاهد بدخشی را بمرحمت اسپ وکفایت خان دیوان - و کاظم میر عمارت و قاضی محمد قاسم بخشی و واقعه نویس کشمیررا بخلعت سر بلند گردانیده رخصت نمودند *

نهم [جمادی الثانیه] موضع پنج براره که در تیول مهین پور خلافت است بفروغ ماهچهٔ لوای ظفر انتما منور گشت - آن دیباچهٔ صحیفهٔ مکارم و معالی به مراسم نثار و پیشکش پرداختند - و هر دو کنار بهت چوب بندی کرده شب هنگام در کشتیهای آراسته که از دو طرف بر پهنای دریای مذکور بقطار باز داشته بودند چراغان بر افروختند - و خدیو عالم آ را با ملتزمان بساط تقرب کشتی سوار تماشا نمودند - روز دیگر مقام شد *

یازدهم [جمادي الثانیه] بموضع اینچه که درجاگیر اسلام خان است و او بر سر چشمهٔ کوثر مثال آن نشیمنها و ریاض و حیاض و آبشارها ساخته تشریف فرمودند *

دوازدهم [جمادي الثانیه] آصف آباد معروف به مچهي بهون که یمین الدوله دران منازل روح افزا برافراخته بقدوم میمنت‌لزوم زینت تازه گرفت - دران منزل دلکشا یکروز مقام فرمودند *

چاردهم [جمادي الثانیه] صاحب آباد مشهور به اچهول که قطعهٔ است از بهشت برین وبه نواب گردون جناب ملکهٔ دوران بیگم صاحب تعلق دارد بگرامي ورود سعادت آمود گردید - و مالکهٔ زمان بلوازم نثار و پیشکش پرداختند - سال هفتم جلوس اقدس که خطهٔ کشمیر را بمقدم فیض توام رونق تازه بخشیده بودند - حکم شده بود که عمارت سه در سه که در زمان حضرت جنت مکانی میان حوض ساخته شده برداشته بجای آن بنگله بسازند - و دیگر منازل و حیاض و آبشارها و بساتین طرح افگنده انجام آنرا بعهدهٔ متصدیان مهمات سرکار نواب قدسی القاب مقرر فرموده بودند - درین هنگام آنچه بدان فرمان رفته بود درکمال دل کشائي و روح افزائي بنظر انور در آمد - و پسندیدهٔ طبع دشوار پسند افتاد - و دو روز دران مکان بنشاط و انبساط تشریف داشتند - و شب هفدهم چراغان برافروخته آمد - چون آب اچهول که از چشمه جوشیده بحوضی که میان سه عمارت است مي آید و ازانجا روان گشته آبشاري بعرض نه گز و ارتفاع چار گز شده بحوض پائین می ریزد - از بسیاری برنهري که

معمر آن بود طغیان میکرد - پهنای آبشار بیست گز قرار داده حکم نمودند که نهر را نیز موافق آن بسازند - و از اختلاف و دگر گونی آب چشمهٔ اچهول و کمی و فزونی آن بر پیشگاه خاطر خورشید مآثر پرتو افگند که منبع این آب چشمهٔ دیگر باشد - و چون بجهت و جوی آن پرداخته آمد ظاهر شد که هفت کروهی اچهول نهر آبی بر ایک یوم فرو رفته ازین چشمه سر بر می آرد - شاد خان که نزد نذر محمد خان والی بلخ بحجابت رفته بود درین منزل شرف ملازمت اندوخت - و خون گرفته را از نظر اشرف گذرانیده بعرض مقدس رسانید که پیش از رفتن من به بلخ این شوریدهٔ سر بانجام رفته خود را گرشاسپ معروف بمیرزا بندي پسر خسرو وانموده بود - و نذرمحمد خان از آثار و اطوار اورا کاذب دریافته محبوس ساخته در حینی که من ازو رخصت می شدم مقید و مسلسل بمن سپرد - ازانجاکه شیمهٔ کریمهٔ شهنشاه عدالت دستگاه اینست که بر اجراء سیاسات بی تعمق و تدبر اقدام نمی فرمایند - بصلابتخان حکم فرمودند که تحقیق قوم و قبیلهٔ این زیان کار بی هنجار نموده بعرض اشرف رساند - صلابتخان باستکشاف حقیقت او پرداخت - ظاهر شد که سوداگر پسري است عبد الغنی نام - چون والدین او در برهان پور رخت هستی ازین جهان بر بستند مادراندر اورا دو ساله بحجاز برده دران سر زمین بزرگ ساخت - پس از درگذشتن مادوراندر از عربستان به هندوستان آمد - و ازینجا بفوشنج رفته نوکر شیر خان ترین شد - و از مالیخولیا که خانه بسیار از سودائیان آشفته بخت خراب نموده دعوی پسری خسرو که کاش خلعت هستی نپوشیدی کرد - علی مردان

خان بعد از شنفتن این خبر در قندهار نزد خود طلبید و مقید ساخته پیش شاه صفي فرستاد - شاه این زیانگر شوریده سر را قابل بند و زندان ندانسته رها گذاشت - تا هرجا خواهد برود - و از ایران در زی قاندران بماوراء النهر آمد - و از خون گرفتگی خود را میرزا بندی می‌گفت - و بحکم الاسماء تنزل من السماء به بند والی بلخ افتاد - چون حقیقت بعرض مقدس رسید به‌بند عدم کشیدند - تا هیچ وخیم سیه گلیم پیرامون دعوی کاذب انتساب بخاندان سلطنت نگردد *

هفدهم [جمادي الثانیه] چشمهٔ لکه بهون که در تیول پادشاهزادهٔ والاگهر محمد اورنگ زیب بهادر است بنزول رایات مورد برکات شد *

هژدهم [جمادی الثانیه] شاه آباد مشهور به ویرناک مضرب خیام عظمت گشت - منازل وحیاض و انهار و آبشار و بساتین آن مکان نزه که در سال هفتم جلوس اقدس بترتیب آن یرلیغ رفته بود و درینولا مرتب بنظر اطهر در آمد - خاطر مقدس را مسرت آگین ساخت - چار روز دران مغانی دلکشا بنشاط و انبساط گذرانیدند - و جشنهاي رنگین و تنضید چراغان بهجت افزای بینندگان گردید *

بیست و دوم [جمادی الثانیه] علیمردان خان را بخلعت خاصه نوازش فرموده دستوري دادند که به نو شهره رسیده تا ورود لواي آسمان گرا درانجا توقف نماید - و قرین شادماني به لکه بهون معاودت فرموده ازان نزهتگاه به گلکام و ازانجا به خوشحال پور و

ازان به هیره پور تشریف نزول ارزانی داشتند - و در اثناء ره نوردی بتماشای آبشار ادهر که بارتفاع شانزده ذراع است واز دیدن آن نوردندگان ربع مسکون حیرت می اندوزند پرداختند *

بیست و ششم [جمادی الثانیه] از هیره پور نهضت فرمودند و بریلیغ شد که مهین گوهر درج خلافت یکمنزل عقب موکب اقبال و اسلام خان عقب آن والا قدر طی مسافت نمایند - ولدهی محمد قلی بمنزول اقدس محط جلال گردید - درین منزل تا یک پهر شب برف پی هم می بارید - در آغاز برابر دانهٔ برنج - ودرانجام بقدر نخود - بامدادان حوالی دولتخانهٔ معلی دو انگشت - و ازانجا تا سرکتل پیر پنجال که یک ونیم کروه است پنج انگشت - ودر جبال اطراف راه یک وجب حجم داشت - و آبها یخ بسته بود *

بیست و هفتم [جمادی الثانیه] در پوشانه و فردای آن در بیرم کله دایره شد *

بیست و نهم [جمادی الثانیه] از کتل رتن پنجال عبور نموده موضع تهنه را بمنزول اقدس سعادت آمود گردانیدند *

سیوم رجب بمنزل نوشهره که اهتمام لدهی آن بعهدهٔ علی مردان خان منوط بود تشریف فرمودند - و خان مذکور بتقبیل عتبهٔ خواقین مکان سر بر افراخت - درین منزل الله قلی ولد یلنکتوش که به آرزوی بندگی آستان جهانداری روانهٔ پیشگاه حضور شده بود باستلام سدهٔ سلاطین مطاف عز افتخار اندوخته نه اسپ پیشکش نمود - و بمرحمت خلعت و خنجر مرصع و منصب هزاری ذات و چار صد سوار و انعام پانزده هزار روپیه نقد سر افرازی یافت - و

همرهان او مراد بیگ و نذر بیگ و مومن بیگ بعنایت دوهزار وپانصد روپیه نوازش یافته در سلک بندگان درگاه کیوان جاه منسلک گردیدند *

چهارم [رجب] شادخان بمرحمت خلعت و خدمت آخته بیگی فرق مباهات بر افراخت *

پنجم [رجب] الویهٔ نصرت پیکر بقصبهٔ بهیهره رسید - و مکرمت خان که از قندهار و راجه رایسنگه و دیگر بندها که برخی از کشمیر پیش از اعلام ظفر انجام و بعضی از دار السلطنهٔ لاهور آمده بودند شرف اندوز ملازمت گشتند - روز دیگر وزیر خان که بموجب یرلیغ عالم مطیع از اتک برگردیده در وزیر آباد توقف نموده بود ازانجا رسیده سعادت تلثیم عتبهٔ جلال دریافت - و هزار مهر نذر گذرانید - درین تاریخ بشکار قمرغهٔ کوهستان حوالی بهیهره توجه فرمودند - و هفتاد و یک قوچ شکار شد - هفت قوچ نخچیر تفنگ خاصه گردید - و تتمه را مهین پادشاهزاده و امرا و قراولان حسب الحکم صید نمودند *

هفتم [رجب] رایات اقبال از بهیهره رکضت نمود *

نهم [رجب] الله قلی ولد یلنگتوش بمرحمت شمشیر یراق طلای مینا کار و اسپ و فیل - و حاجی محمد یار بعنایت اسپ مفتخر و مباهی گشتند - میر کلان قوش بیگی امام قلی خان بمرحمت خلعت و انعام دوهزار روپیه سر افرازی یافت *

یازدهم [رجب] از عرضه داشت پادشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش بعرض مقدس رسید که هزارجات صوبهٔ کابل که سال گذشته

بسطوت افواج قاهره پذیرای اطاعت گشته بودند - باج گوسفندانی که در سنین سابقه باوزبک میدادند امسال بخانه زاد خان تیولدار خود ادا نمودند *

چهاردهم [رجب] ساحل دریای بهت مخیم عظمت گردید - صباح آن از پلی که بکشتی بسته بودند عبره فرمودند - شاد خان بیست و هفت اسپ پیشکش نمود - و میر خلیل که از ایران آمده سعادت بندگی عتبهٔ گردون مرتبه دریافته بود بعنایت خلعت و هزار روپیه سر افراز گردید *

هفدهم [رجب] بموضع مکهیاله که بفرمان والا جانسپارخان فوجدار بهیهره درانجا فنخچیر از اطراف رانده بدام کشیده بود تشریف فرمودند - هشت مار خوار و شش قوچ کوهی بتفنگ و دو مار خوار به تیر شکار خاصه شد - و صد و هشت جانور از جنس مذکور مهین پور خلافت و امرا و قراولان حسب الحکم شکار نمودند *

بیست و دوم [رجب] خیام آسمان رفعت بر کنار آب چناب بر افراخته آمد *

بیست و سیوم [رجب] از چناب گذشته منازل حافظ آباد را بنزول اقدس آسمانی پایه گردانیدند - و جعفر خان و دیگر بندها از دار السلطنهٔ لاهور آمده کامیاب ملازمت گشتند - بعلیمردان خان چار اسپ مرحمت شد *

شب بیست و هفتم [رجب] ده هزار روپیهٔ مقرر بارباب احتیاج عطا فرمودند *

سلخ این ماه [رجب] دو کروهی دار السلطنه مخیم اقبال گشت *

گذارش وصول موکب جهان پیما بدارالسلطنة و دیگر وقایع

غرة شعبان خاقان جهانیان قرین دولت و اقبال بر فیل فلک خرام بدولت خانهٔ دارالسطلنه نهضت فرمودند - درائناء راه یمین الدوله خانخانان سپه سالار که بواسطهٔ رنجوري در دارالسلطنه مانده بود پذیره نموده سعادت ملازمت اندوخت - و هزار مهر نذر گذرانید - پادشاه سلیمان دستگاه شان سپاه اکثر نوئینان والا اقتدار مثل سپه سالار و علي مردان خان و جعفر خان و برخي دیگر امرا که دوجانب راه رده بسته در کمال آراستگی ایستاده بودند - و پیادهای تفنگچي و باندار را با بیرقها و نشانهای زر نگار و جنیبتها با ساز زرین و سیمین و افیال با جلها و برگستوانها و علمهاي رنگارنگ بترتیب پیش رو باز داشته ملاحظه فرموده بعد از یک پهر و چارگری از روز دولت خانهٔ معلی را به پرتو ورود فیض آمود فروغ آگین گردانیدند - و وزیر خان را بعنایت خلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا و فیل از حلقهٔ خاصه بر نواخته بصوبه داری دارالخلافهٔ اکبرآباد از تغیر صفدر خان دستوري دادند - میر کلان قوش بیگي امام قلي خان بمرحمت خلعت و انعام دو هزار روپیه سرفراز گشت *

چهارم [شعبان] الله وردی خان از دار الملک دهلي آمده

شرف اندوز ملازمت گردید *

پنجم [شعبان] سه فیل یکی با یراق طلا و دو با یراق نقره که قطب الملک مصحوب سید حسن ملازم خود بطریق پیشکش ارسال داشته بود از نظر اقدس گذشت - و سید حسن بمرحمت خلعت قامت افتخار بر آراست - به الله قلی ولد یلنگتوش ماده فیل عنایت شد *

هشتم [شعبان] اصالت خان و سید نورالعیان و فتح ضیا و محمد امین پسر شاه قلی خان بمرحمت اسپ مباهی گردیدند- بخواجه احسن نقشبندی که از بلخ آمده بود هزار روپیه عطا شد *

دوازدهم [شعبان] منزل علی مردان خان بقدوم میمنت لزوم رشک افزای منازل آسمانی گردید - خان مزبور مراسم پا انداز و نثار و شکر عواطف خاقان جهاندار بتقدیم رسانیده جواهر ثمینه و مرصع آلات و نفایس اقمشه پیشکش نمود *

چهاردهم [شعبان] ارسلان آقا سفیر روم بمرحمت خلعت و انعام پانزده هزار روپیه نوازش یافت *

شب پانزدهم [شعبان] که موسوم بلیلة البراة است بتماشای چراغان که جانب در سن بر کنار دریای راوی ترتیب یافته بود پرداختند - درین شب متبرک ده هزار روپیه مقرر بارباب استحقاق بذل فرمودند - فردای آن شش فیل سه نر و سه ماده که عادل خان و قطب الملک بپادشاهزادهٔ کامگار محمد اورنگ زیب بهادر ارسال داشته بودند - و آن والا گهر بعنوان پیشکش روانهٔ درگاه خواقیر

پناه گردانیده - بنظر اکسیر اثر در آمد - مومن بیگ قراول امام قلي خان را بمرحمت خلعت و انعام دو هزار روپیه سرافرازي بخشیده مرخص ساختند - پیشکش اعظم خان جواهر و اقمشه و سي اسپ که از گجرات فرستاده بود از نظر مقدس گذشت مکرمت خان شصت اسپ ترکي پیشکش نمود - و دیانت خان را بمرحمت خلعت و اسپ و خدمت دیوانی صوبهٔ دکن و تلنگانه و بالاگهات برار از تغیر آقا افضل بر نواخته رخصت فرمودند - و مصحوب او خلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا به نهال چمن اقبال پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ارسال داشتند - و محمد تقی تغرشي دیوان آن بخت بیدار را از تغییر امیر بیگ برادر آقا افضل دیوان خاندیس و پایان گهات برار گردانیدند *

نوزدهم [شعبان] پادشاه زادهٔ والاتبار مراد بخش با سردار خان و مادهو سنگه ولد راو رتن و دیگر بندها از کابل آمده به تلثیم عتبهٔ دولت مستسعد گشت - و هزار مهر نذر گذرانید - شاه قلی خان از بهکر آمده دولت کورنش دریافت - درین تاریخ بمنزل یمین الدوله تشریف فرموده آن نوئین با امکان را مشمول عواطف گردانیدند - و یمین الدوله رسم پا انداز و نثار بجا آورده اقسام زواهر جواهر و دیگر نفایس امتعه پیشکش نمود - ومتاع سه لک روپیه شرف پذیرائي یافت - نظر بهادر خویشگي که قریب دوسال پیغوله نشین گشته بدعای روز افزونی دولت آسمان صولت اشتغال داشت از پیشگاه نوازش پادشاهی بعنایت خلعت و منصب سابق که دو هزار و پانصدی ذات و هزار پانصد سوار بود و اسپ سرافراز

گردید - سردار خان را خلعت عنایت فرموده از تغییر صف شکن قوربیگی ساختند - خلیل بیگ بمرحمت خلعت و عصای مرصع و خدمت میر توزکی از تغیر میر خان مفتخر گشت *

بیست و دوم [شعبان] یک قطعه لعل گرانبها با دو دانهٔ مروارید و جمدهر مرصع با پهولکتاره و کمر مرصع و برخی دیگر مرصع آلات و فراوان البسهٔ نفیسه و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی بازین طلای مینا کار دیگری با زین طلای ساده بسرو جویبار خلافت پاشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر فرستادند - جلال ولد دلاور خان کاکررا بخلعت و منصب هزار و پانصدی ذات و هزار سوار از اصل و اضافه و عنایت اسپ برنواخته بدکن تعین نمودند *

سلخ ماه [شعبان] پادشاه زادهٔ عالی نسب مراد بخش دویست اسپ ترکی برسم پیشکش بنظر انور در آورد - ارسلان آقا ایلچی روم بمرحمت خلعت و شمشیر وسپر یراق طلا و یک مهر صد تولگی ویک روپیه بهمان وزن و بیست اسپ - و عمر چلپی ملازم محمد پاشا حاکم لحسا بعنایت خلعت وانعام هزار روپیه فرق مباهات برافراخته دستوری معاودت یافتند - و مصحوب عمر ده هزار روپیه بمحمد پاشا و پنج هزار روپیه بعمر بیگ برادر او فرستادند *

غرهٔ رمضان الله وردي خان را بخلعت و اسپ با زین مطلا سربلند ساخته رخصت دارالملک دهلي فرمودند - به نظر بهادر خویشگي اسپ عنایت شد *

دوازدهم [رمضان] پیشکش خان دوران بهادر نصرت جنگ چار هزار پارچهٔ دو دامی از نظر والا گذشت *

چهار دهم [رمضان] پادشاهزادهاي کامگار و نوئينان اخلاص شعار بعنايت خلعت زمستاني عز اختصاص يافتند - لطف الله ولد سعيد خان بهادر ظفر جنگ ازنزد پدر آمده پيشانيء طالع بتقبيل سدهٔ کيوان رفعت بر افروخت - و نه اسپ برسم پيشکش گذرانيد *

شانزدهم [رمضان] بهريک از نجوم سماء عظمت پادشاهزاده محمد اورنگ زيب بهادر و پادشاهزاده مراد بخش يک قطعهٔ لعل و دو دانهٔ مرواريد عنايت شد - پيشکش عزت خان نه اسپ و لختي از اقمشهٔ نفيسه بنظر مقدس در آمد - ازانجمله چهار اسپ به الله قلي ولد يلنگتوش مرحمت گشت *

گذارش رسيدن ملا سعد الله بسعادت تقبيل آستان فضل و افضال که محيط برو نوال است ومحاط فر و اقبال

چون گرامي توجه کشور خديو گيتي خدا باحتشاد فضلاء نامدار و ارتباط فصحاء بلاغت دثار مصروف است - و بمسامع مقدس که همواره شاه راه بشايرباد رسيد - که ملا سعد الله که موطن و منشاء او دارالسلطنهٔ لاهور است بحليهٔ فضايل و کمالات عقلي و نقلي و حفظ قرآن مجيد و حسن تقرير ولطف تحرير متحلي است - و در ذهن وقاد و فکر نقاد وکثرت معلومات و بسطت مقدمات مشارک و مساهم ندارد - بموسوي خان صدر حکم شد که آن حاوي فضايل را بسعادت بساط بوس مستسعد گرداند - خان مذکور روز يکشنبه

هفدهم این ماه [رمضان] او را باین دولت عظمی فایز گردانید - پادشاه دور بین صواب گزین از خطوط پیشانی او استعداد کارگزاري و کاردانی دریافته درسلک زمرهٔ بندگان منسلک گردانیدند و قامت افتخارش بخلعت خاصه مزین ساخته پایهٔ اعتبار او را بعنایت اسپ از طویلهٔ خاصه و خدمت عرض مکرر که جز معتمدان بارگاه تقدس نفرمایند بر افراختند - و از امداد بخت موافق و اعانت روزگار مساعد در عرض یک سال بمنصب هزاري ذات و دویست سوار و خطاب خاني و خدمت والا رتبت داروغگی دولتخانهٔ خاص که بغیر از مریدان راسخ الاخلاص تفویض نمي یابد نوازش یافت - دولتخانهٔ خاص که بدستکاری هنروران شگرف آثار و صناع بدیع کار حیرت افزای دیده وران است - میان مشکوی دولت و دولتخانهٔ خاص و عام بایوان کیوان سر بر کشیده خاقان جهاندار از بار عام بآن مکان نزاهت نشان تشریف برده بر اورنگ جهانباني جلوس میفرمایند - و درینجا برخی از معاملات که جز محرمان پیشگاه تقرب بران آگهی نیابند بتوجه مشکل‌کشای شهنشاه فلک مکان ملک مکنت فیصل می پذیرد - این منزل اقبال چون بحمام متصل می باشد از عهد حضرت عرش آشیانی بغسلخانه مشهور گشته بود - درین آوان مسعود بدولتخانهٔ خاص موسوم شده - چنانچه در جلد اول این نگارین نامه بتفصیل گذارده آمد *

نوزدهم [رمضان] قزاق خان حاکم سیوستان بمنصب دو هزاری ذات و هشتصد سوار از اصل و اضافه سر بلند گردید - و شاد خان بعنایت خلعت و باضافهٔ پانصدی ذات و چار صد سوار

بمنصب هزار و پانصدي هزار و دوبست سوار و بحکومت بهکر از تغییر شاه قلی خان و مرحمت اسپ بلند پایگی یافته مرخص گشت *

بیست و پنجم [رمضان] نظر بیگ مخاطب باوزبک خان را حسب الالتماس پادشاهزادهٔ والا قدر محمد اورنگ زیب بهادر باضافهٔ هزاري هزار سوار بمنصب دوهزاری دو هزار سوار و بقلعه داری اوسه از تغییر مبارک خان نیازی کامیاب گردانیدند *

سلخ ماه [رمضان] از عرضه داشت بهادر خان که از پیشگاه خلافت به تنبیه چنپت و دیگر مفسدان بندیله معین گشته بود - و وقایع نگاری که با او بود بمسامع حقایق مجامع رسید - که خان مزبور جنگل بري نموده گروه انبوه ازان مقاهیر بقتل رسانید - و چنپت و سجانی با لختی همرهان ادبار ره سپر فرار گشتند - درین ماه مبارک سی هزار روپیهٔ مقرر باریاب استحقاق مرحمت شد *

غرهٔ شوال عید فطر نوید شادماني رسانید - شهنشاه دین پناه قرین عظمت و جلال بر فیل آسمان تمثال بعید گاه تشریف برده بعد از آدای نماز بدولتخانهٔ والا مراجعت فرمودند - و جهانی از زر نثار کامیاب گردید - بقاضی محمد اسلم دو هزار روپیه صدقهٔ فطر حواله نمودند تا بمستحقین قسمت نماید *

چهارم [شوال] میر کلان قوش بیگی امام قلي خان را بعنایت اسپ بر نواختند *

پنجم [شوال] رایات جهانکشا بمصطاد جهانگیر آباد و تلوندی بر افراخته آمد - و بسیاری از نیله گاو و آهو و دیگر جانوران

شکار فرموده پانزدهم ماه مذکور حریم سلطنت را بغرنزول فیض موصول فروغ آمود ساختند *

شانزدهم [شوال] صفدر خان از دارالخلافهٔ اکبر آباد بآستان کیوان مکان آمده شرف اندوز ملازمت گشت - از وقایع صوبهٔ کابل معروض اقدس گردید که سید دلیر خان تهانه دار نو شهره در نبرد افاغنهٔ یوسف زئي که بجمعیت تمام برو هجوم آورده بودند بابرادران خود سید محمد و سید بلی و سید فخر الدین پسر خود و سید فتح محمد پسر سید بلی بوالا پایهٔ شهادت مرتقی گشت *

گذارش خجسته جشن شمسي وزن

روز پنجشنبه نوزدهم شوال سنه هزار و پنجاه مطابق دوازدهم بهمن شمسي وزن انقضای سال چل ونهم و آغاز سال پنجاهم از عمر ابد طراز مسرت افزای روزگار گردید - و پیکر انور بطلا و دیگر اشیاء معهوده بر سخته آمد - و جهانیان بکام دل رسیدند - درین روز نشاط افروز که دیباچهٔ صحیفهٔ ایام کامرانی - و سرلوح صفحهٔ اعوام شادمانی است - پادشاهزادهٔ عالي نسب والا تبار مراد بخش باضافهٔ دو هزار سوار بمنصب ده هزاری ذات و هفت هزار سوار سر افراز گردید - علی مردان خان را بخلعت خاصه با چارقب طلا دوزی و خنجر مرصع با پهولکٹاره سر بر افراخته و از منصب او که هفت هزاری ذات و هفت هزار سوار سه هزار سوار دواسپه سه اسپه بود دو هزار سوار دیگر دو اسپه سه اسپه مقرر ساخته او را از تغییر سعید خان بهادر ظفر جنگ بصاحب صوبگی کابل برنواختند

و دو اسپ از طویلهٔ خاصه بازین طلا ومطلا و فیل کوه پیکر با یراق نقره و ماده فیل عطا فرمودند - و بعبد الله خان پسر خان مزبور نیز فیل عنایت شد - و از کومکیان صوبهٔ کابل مبارز خان بخلعت و اسپ با زین مطلا و فیل - و سردار خان بخلعت و اسپ با زین نقره و ضبط هر دو بنگش - و جان‌سپار خان و چندر من بندیله بمرحمت اسپ - سر افراز گشتند - عزت خان حارس قلعهٔ بُست و گرشک باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاری دو هزار و پانصد سوار و خطاب عزیز الله خان - و شاه قلی خان بخلعت و شمشیر یراق طلای مینا کار و باضافهٔ هزاری ذات بمنصب سه هزاری دو هزار سوار و بانعام پنجاه هزار روپیهٔ نقد و نظم صوبهٔ کشمیر - و ذوالفقار خان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزاری هشتصد سوار - و محمد زاهد کوکه بخطاب زاهد خان - و جعفر ولد الله وردیخان بمرحمت فیل - و حکیم ضیاء الدین بخطاب رحمت خان مفتخر گردیدند - و هر یکی از قباد ولد شجاع کابلی و یوسف غلام معتمد علیمردان خان بعنایت فیل - و عنایت خان بعطاء اسپ - نوازش یافتند - بهر کدام از خواجه خاوند محمود و میر ظهیر الدین علی دویست مهر عنایت شد - بصالح دستار خوانچهٔ نذر محمد خان خلعت و ده هزار روپیه - و بمیز کلان قوش بیگی امام قلی خان خلعت و سه هزار روپیه - و بهمراهان او دو هزار روپیه - مرحمت نمودند - و اهل نغمه بانعام مقرر کامیاب گشتند *

سلخ این ماه [شوال] صفدر خان بخلعت و باضافهٔ دوهزار سوار بمنصب پنجهزاری ذات و پنجهزار سوار و بمرحمت اسپ از

طویلهٔ خاصه با زین مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه و صوبه داری قندهار از تغییر قلیچ خان بلند پایه گردید - و به قلیچ خان حکم شد که بعد از رسیدن صفدر خان قلعهٔ قندهار با ولایت باوسپرده بدرگاه والا بیاید- سید حسن ملازم قطب الملک که افیال پیشکش او آورده بود به خلعت و اسپ و انعام چهار هزار روپیه سر بر افراخته مرخص گشت *

دوم ذي القعده باسلام خان و برخي دیگر از نوئینان پیشگاه حضور و امراي تعینات صوبجات خلعت زمستاني عنایت شد *

چهارم [ذی القعده] اختیار ولد مبارز خان از اصل و اضافه بمنصب هزاری ششصد سوار مباهی گشت *

نهم [ذي القعده] مادهو سنگه ولد راو رتن باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاري دو هزار و پانصد سوار سر بلندي یافت *

دهم [ذي القعده] مهیس داس راتهور و چندر بهان را بعنایت فیل سرافراز گردانیدند *

دوازدهم [ذي القعده] راجه جیسنگه از وطن بدرگاه کیوان جاه آمده ناصیهٔ طالع باستلام آستان جهانداري بر افراخت - چون از جعفرخان تقصیري بوقوع آمد او را بتغییر منصب و جاگیر تادیب نموده چندي از دریافت سعادت کورنش که خو کردگان دوام حضور را اصعب آلام و اشد محن است باز داشتند *

چهاردهم [ذي القعده] میر عبد الله ولد میر عارف نبیرهٔ سام میرزاي صفوي به انعام سه صد مهر- و احسن الله نبیرهٔ میر

جمال الدین حسین آنجو بانعام صد مهر کام اندوز گشتند - به باقی بیگ که بخدمت گذاري مهین پادشاهزادهٔ بخت بیدار معین گشته فیل - و به رتن ولد مهیس داس شمشیر یراق طلا عنایت شد *

غرهٔ ذي الحجه چون بمسامع حقایق مجامع رسید که پیمانهٔ زندگی شاه قلي‌خان که از پیشگاه خلافت بنظم صوبهٔ کشمیر معین گشته بود در نواحي حسن ابدال لب ریز گردید - تربیت خان را بخلعت و باضافهٔ پانصدي سه صد سوار بمنصب دو هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار و بحکومت صوبهٔ مذکور و اسپ و فیل بر نواختند *

پنجم [ذي الحجه] اصالت خان و صلابت خان بعنایت اسپ با زین نقره سر افراز گشتند - به کنور رام سنگه پسر کلان راجه جیسنگه فیل مرحمت شد *

هفتم [ذي الحجه] به نذر بي طغائي امام قلي خان خلعت و خنجر مرصع و شمشیر و سپر هر دو با یراق طلاي میناکار و بیست هزار روپیه نقد عنایت نموده مصحوب نذر بیگ که سابقا چهار هزار روپیه باو عنایت شده بود بخلعت و اسپ و هزار روپیه نوازش یافت - درین تاریخ چون معروض اقدس گردید که صوبه دار تته غیرت‌خان برادر زادهٔ عبد الله خان‌بهادر فیروز جنگ مراحل زندگی درنوردید شاد خان را به خلعت و شمشیر و باضافهٔ پانصدي پانصد سوار بمنصب دو هزاري هزار و هفتصد سوار و بصوبه داري صوبهٔ مذکور و مرحمت اسپ سرفراز گردانیدند *

نوروز جهان افروز

درین هنگام میمنت اتسام که از صیت فیض گستری خاقان ممالک ستان دلهای جهانیان نمودار فروردین بود - و از صوت جود پروری خدایگان جهان خواطر عالمیان مسرت آگین - آفتاب گیتی افروز پس از انقضای هفت ساعت و دوازده دقیقه و پنجاه و نه ثانیه از روز چهار شنبه نهم ماه ذی الحجه سال هزار و پنجاهم هجری نور افزای برج حمل گردید - بادشاه گردون جاه بر سریر کامرانی و کامروائی جلوس فرموده کشت امید اهل روزگار به ابر افضال و ادرار سرسبز و شاداب گردانیدند - و پادشاهزادهٔ والا تبار سپهر بخش را بعنایت خلعت خاصه و جیقهٔ مرصع و جمدهر خاصه و شمشیر خاصه و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلای میناکار و زین طلای ساده و فیل از حلقهٔ خاصه بایراق نقره و ماده فیل سر بلند گردانیده باز بکابل رخصت فرمودند - و راجه جیسنگه و جان نثار خان و هریسنگه راتهور و راجه جیرام و نورالدوله ولد میرحسام الدین آنجو وراي کاسیداس و ناهر و اندرسال هادا و خلیل بیگ و چندر بهان کچواهه و گروهي دیگر از منصبداران در خدمت آن عالي نسب مرخص گشتند - راجه جیسنگه بمرحمت خلعت و جمدهر میناکار با پهولکٹاره و اسپ با زین مطلا سر بر افراخت - و بخشگری منصبداران بجان نثار خان که پیش ازین با علیمردان خان دستوري یافته بود و بخشیگری احدیان بخلیل بیگ مفوض گردید - زاهد خان کوکه که فوجداری میان دواب بدو منوط بود از اصل و اضافه

بمنصب هزاري هزار سوار سر بر افراخته بدکن معین شد - ابراهیم بکاول نذر محمد خان که خان مزبور مصحوب او یک شنقار و چارده چرغ بطریق ارمغانی ارسال داشته بود باستلام آستان جهانداري رخ بر افروخته طیور مذکور بنظر فیض گستر در آورد - و هژده اسپ و بیست و پنج شتر از خود پیشکش نمود - و بعنایت خلعت و انعام ده هزار روپیه نقد سر بر افراخت *

دهم [ذي الحجه] خدیو حق آگاه بمراسم معهودهٔ عید اضحی پرداختند - درین تاریخ سید چاون بعنایت خلعت و اسپ و نظم سرکار بهکر مباهي گشت - و شریف خواجه پسر صالح خواجه که او در بلخ میگذراند و برادرش هاشم خواجه در ده بید که از مضافات سمرقند است بسر مي برد - از بلخ آمده پیشانی طالع بخاک آستان خواقین سجده گاه بر افروخت - و نه اسپ و ده شتر پیشکش گذرانید - و بمرحمت خلعت و انعام چار هزار روپیه سر افرازگردید - بخواجه عبد الغفار ده بیدی نزیل بلخ دوهزار و پانصد روپیه عنایت نموده فرستادند *

یازدهم [ذی الحجه] پیشکش جان نثار خان معروف بفدائي خان دو فیل که از اقطاع خود فرستاده بود بنظر اکسیر اثر درآمد *

پانزدهم [ذي الحجه] موسوي خان صدر بعنایت مادهٔ فیل بلندپایکی یافت *

شانزدهم [ذي الحجه] راجه جسونت سنگه از وطن بدرگاه گیتي پناه آمده دولت ملازمت اندوخت *

بیستم [ذي الحجه] خواص خان باضافهٔ پانصد سوار

بمنصب سه هزاری ذات و دو هزار و پانصد سوار - و صلابت خان باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاري دو هزار سوار - و مکرمت خان باضافهٔ پانصدی ذات و پانصد سوار بمنصب دو هزار و پانصدي دو هزار سوار - و از اصل و اضافه ذو الفقار خان بمنصب هزار و پانصدي هزار و دویست سوار - و سید محمد ولد سید افضل که از تغیر زاهد خان بخدمت فوجداری میان دو آب سربرافراخت بمنصب هزاري پانصد سوار - و سید نور العیان بمنصب هزاري سه صد سوار - نوازش یافتند *

بیست و یکم [ذي الحجه]. براجه راي سنگه فیل و پسر انداز خان خدمت فوجداری چکلهٔ جمو از تغییر شکر الله عرب و به رحمت خان ماده فیل - و بمیر کلان قوش بیگي امام قلي خان هزار روپیه عنایت شد *

بیست و دوم [ذي الحجه] راو امر سنگه بخلعت و اسپ با زین نقره و فیل - و چتر بهوج چوهان بخلعت و اسپ - سربرافراخته - بخدمت پادشاهزادهٔ عالي نسب مراد بخش مرخص گشتند *

بیست و چهارم [ذی الحجه] خلیل الله خان بعنایت خلعت و باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار و بخدمت قوش بیگي و آخته بیگي سرفراز گردید *

بیست و هفتم [ذی الحجه] که روز شرف بود یمین الدوله اصناف اشیاء نفیسه و انواع تنسوقات که قیمت آن سه لک روپیه

شد پیشکش گذرانید - پیشکش اسلام خان اقسام جواهر و دیگر امتعه از نظر اقدس گذشت - ومتاع یك لك روپیه بقبول موصول شد - از روز نوروز تا روز شرف متاع هفت لك روپیه از جملهٔ پیشکش پادشاهزادهای کامگار و امرای نامدار به پذیرائی رسید - راجه جسونت سنگه بعنایت خلعت و دهوپ مرجع نوازش یافت - سیادت خان بمنصب هزاری ذات و چارصد سوار از اصل و اضافه عز افتخار اندوخت *

غرهٔ محرم [سنه ۱۰۵۱] بمیر برکه فیل - و بملا عبد الحکیم سیالکوٹی دویست مهر - انعام فرمودند - مهیس داس راتهور را پس از در گذشتن راجسنگه بخلعت و اسپ سرافراز ساخته حل و عقد مهمات راجهٔ جسونت سنگه بدو تفویض فرمودند *

پنجم [محرم] سعید خان بهادر ظفر جنگ از کابل آمده دولت تقبیل عتبهٔ اقبال دریافت - و هزار مهر نذر گذرانید *

هفتم [محرم] بزیارت مرقد نورانی حضرت جنت مکانی انار الله برهانه پرداخته بعد از ادای آداب زیارت مبلغ ده هزار روپیه بسدنهٔ آنجا و دیگر مستحقان و محتاجان عطا فرمودند - دو هزار روپیه بمیر شکاران نذر محمد خان که با ابراهیم بکاول جانوران شکاری آورده بودند عنایت شد - درین تاریخ چون معروض اقدس گشت که ظریف مخاطب بفدائی خان در بندر لاهری رخت هستی بربست - حکیم خوشحال بجای او معین شد - و جان نثار خان بخطاب سابق خود فدائی خان نامور گردید - در نخستین

عشرهٔ این ماه دو هزار روپیهٔ مقرر به نیازمندان رسید *

یازدهم [محرم] هزار سوار از منصب راجه جسونت سنگه که پنجهزاری پنجهزار سوار بود در اسپه سه اسپه مقرر نمودند - و از اصل و اضافه آقا افضل که بدیوانی صوبهٔ دارالخلافهٔ اکبرآباد سر برافراخت بمنصب هزار و پانصدی شش صد سوار - و مهیس داس مهابت خانی بمنصب هزاری هشتصد سوار - و هریکی از الله قلی ولد یلنگتوش و رای سنگه جهالا بمنصب هزاری پانصد سوار نوازش یافتند *

هژدهم [محرم] هرکدام از اصالت خان و بهمنیار ولدیمین الدوله بعنایت فیل سرافراز شد *

بیست و دوم [محرم] اهتمام خان از دکن آمده بدولت استلام آستان کیوان مکان رسید - و سه فیل پیشکش نمود - و بمرحمت خلعت و اسپ و فیل و تهانه داری غوربند از تغییر همت خان بلند پایگی یافت *

بیست و پنجم [محرم] ابراهیم بکاول نذر محمد خان را بخلعت و اسپ و انعام پنج هزار روپیه و همرهان اورا بانعام دو هزار روپیه سرمایهٔ افتخار بخشیده رخصت انصرام دادند - مرشد قلی خان بخدمت دیوانی ملتان سرافراز گردید *

مالش دادن اعظم خان صوبه دار گجرات فتنه پژوهان نواحی احمد آباد را و کرفتن پیشکش از زمیندار جام

چون در سال هشتم جلوس عالم آرا خدمت نظم و نسق صوبهٔ

گجرات که کان شوریده سران فساد نژاد است - و مکان فتنه گران شورش نهاد - باعظم خان عنایت شد - او استیصال شقاوت پیشگان کاتهي و کولي که از ضلالت و بیخردي بره زني و دزدي همواره رعایا و متردین آن ملک را ایذا میرسانیدند - و در خرابی و ویرانئ ولایت می کوشیدند وجه همت ساخته پیش از داخل شدن احمد آباد بتادیب کولي واره و دیگر سرتابان آنجانب پرداخته این گروه فساد پژوه را از قرار واقع تنبیه کرد - و در مواضع پرگنهٔ بهیل از محال اوطان کولیان دو قلعهٔ محکم بنا نموده یکی را باعظم پور و دو یمین را خلیل آباد بمناسبت نام پسر خود میر خلیل موسوم گردانید - و در کاتهی واره در موضع چوراران پوري که میان اوطان کاتهیان واقع است قلعهٔ متیني و دیگر عمارات مرتب گردانیده آن مقام را شاه پور نامید - و اکثر ایام بارش در حدود بعیده بسر برده متمردان آن نواحي را معاش بسزا داد - و از ابتداء گولي واره سمت جالور تا انتهای کاتهي واره که بثغور جام و بهارا و ساحل دریاي شور پیوسته است هیچ مفسدی را مجال نماند که دست تطاول و تعدي بر ضعیفی دراز کند - و سفار و تجار بطمانینت خاطر ره نوردی فرا پیش گرفتند - و ازان رو که در مدت حکومت او از مرزبان جام اطاعتي که زمینداران را باید نمود بفعل نیامده بود خان مزبور بعزیمت تادیب او بره نوردی در آمد - و چون هفت کروهی نوا نگر که محل اقامت مرزبان مسطور است رسید - و فرصت گرد اوری مواد نبرد نیافته برهنمائي عقل عافیت گزین مسلک فرمان پذیري پیش گرفت - و بزلات

رفته و عصیان گذشته اعتراف نموده بقصد دیدن صوبه دار از نوا نگر روانه گردید - پس ازان که دو کروهی معسکر منزل گزید - اعظم خان بدو گفته فرستاد که تا پیشکش مقرر نسازد و دار الضرب نوا نگر را که وسط ولایت اوست و دران محمودي سکه می زند بر طرف نکند رستگاری او صورت نخواهد بست - زمیندار مزبور که از اطاعت گزیر نداشت دادن صد اسپ کچهی و سه لک محمودي برسم پیشکش و بر انداختن دار الضرب قبول نمود - و نیز قرار داد که رعایاي نواحی احمد آباد را که بملک او در آمده اند از سر زمین خود بر اورد تا بمسکن و مقام خود روند - و هرگاه ناظم احمد اباد به تنبیه و تادیب کراس سواس آنجا بپردازد پسر خود را با جمعیتی نزد صوبه دار بفرستد - و بعد از پذیرائي پیشکش وجز آن نزد اعظم خان آمد - و خان خاطر از مهم او وا پرداخته بشاه پور مراجعت نمود *

دوم صفر راجه جسونت سنگه بعنایت فیل از حلقهٔ خاصه سر بلند گردید *

پانزدهم [صفر] سید خادم بخلعت و منصب هزاری ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه و فوجداری و جاگیر داری مندسور از تغییر شمس الدین پسر نظر بهادر خویشگي و مرحمت اسپ و فیل سر افراز گشته دستوری آنصوب یافت - بسید محمد فوجدار میان دو آب فیل عنایت شد *

هفدهم [صفر] پیشکش میر شمس تیولدار برونده یک فیل و نه اسپ بنظر اقدس در آمد - شریف خواجهٔ ده بیدی بعنایت و اسپ - چو مر خان بعطای ماده فیل سر بلند گردیدند *

بیست و دوم [صفر] دوستکام ولد معتمد خان بخدمت بخشیگری و واقعه نویسی صوبهٔ بنگاله سر برافراخته مرخص گشت و مصحوب او برخی مرصع آلات و صد اسپ ازانجمله دو از طویلهٔ خاصه با زین طلای میناکار و زین طلای ساده بفهرست جریدهٔ مفاخر پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر ارسال نمودند *

بیست و پنجم [صفر] چارده اسپ و هژده شتر پیشکش اسمعیل موت زمیندار ملتان از نظر اقدس گذشت *

بیست و ششم [صفر] مجلس عرس حضرت جنت مکانی در روضهٔ منیعهٔ آن خلد نشین انعقاد یافت - و بامر اقدس مهین پور خلافت با جمعی از امرا بان مکان فیض نشان رفته آداب زیارت بجا آوردند - و مبلغ ده هزار روپیه باهل استحقاق قسمت نمودند *

بیست و نهم [صفر] محلدارخان از تعیناتیان بنگاله بالتماس اختر برج خلافت پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر بعنایت نقاره مفتخر گردید - چون نهری که اهتمام حفرآن بنابر التماس علی مردان خان برو مقرر شده بود و یک لک روپیه از سرکار والا موافق برآورد بخان مذکور حواله گشته بنواحی شهر رسید - بخلیل الله خان حکم شد که باتفاق دیگر بندهائی که درین کار وقوف دارند و معماران در حوالی شهر بر کنار نهر بجهت باغ مکانی که مراتب نشیب و فراز داشته باشد تا حیاض و انهار و آبشارها و فوارهای دلخواه مقدس ترتیب یابد برگزیند - پس ازان که مکانی بدین کیفیت یافته آمد بموجب حکم اقدس مطابق طرحی که پسندیدهٔ طبع دشوار پسند بود سوم ربیع الاول اساس عمارت نهادند - و بیست

وچهارم جمادي الاولی این سال شروع در نشاندن اقسام اشجار اثمار سرد سیري و گرم سیري از انبه و شاه آلو که کیلاسش نیز خوانند و زرد الو و شفتالو و آلوچهٔ کوکچهٔ سلطاني و ناشپاتي و سیب و بادام و به و توت بیدانه و نارنج و کوله و دیگر فواکه - و غرس سرو چنار ونهال اصناف گل و ریاحین نمودند *

چهارم ربیع الاول قلیچ خان که از قندهار متوجه درگاه سلاطین مطاف شده بود بصوبه داری ملتان از تغییر نجابت خان عزاعتبار اندوخت - امیر خان ولد قاسم خان نمکی بخلعت و اسپ و خدمت ضبط سیوستان از تغییر قزاقخان سر بر افراخت - سالیانهٔ حکیم مومنا از اصل و اضافه بیست و هشت هزار روپیه مقرر شد - به فضیل برادر زادهٔ مقرب خان هزار روپیه عنایت فرمودند *

هفتم [ربیع الاول] راجه بیتهلداس از جاگیر خود رسیده تلثیم آستان اقبال نمود - و جم قلي از تغییر معز الملک بحکومت بندر سورت مباهي گردید *

درین تاریخ راقم این صحیفهٔ دولت را بزر سنجیده سه هزار روپیهٔ هم سنگ انعام نمودند *

شب دوازدهم [ربیع الاول] مجلس گرامی میلاد خاتم و فاتح باب نبوت صلوات الله و تسلیماته علیه و علی اله و اصحابه بآئین مقرر آراسته گشت - و دوازده هزار روپیهٔ معهود بمستحقین عطا کردند *

هفدهم [ربیع الاول] سید خان جهان از جاگیر خود گوالیار آمده احراز شرف تقبیل عتبهٔ سنیه نمود - و هزار مهر نذر و یک فیل

پیشکش گذرانید - راجه امر سنگه نبیرهٔ راجه رام داس نروری که همراه خان مزبور آمده بود نیز باستلام عتبهٔ فلک رتبه جبین بخت بر افروخته یک فیل پیشکش نمود *

هژدهم [ربیع الاول] کوچک بیگ کنکس که از بلخ بارادهٔ بندگی درگاه والا آمده بود دولت کورنش دریافت - و بعنایت خلعت و انعام دو هزار روپیه کامیاب شد *

نوزدهم [ربیع الاول] راجه بیتهلداس بعنایت فیل از حلقهٔ خاصه سربر افراخت *

بیست و هفتم [ربیع الاول] پادشاه مهربان عفو تقصیر جعفر خان نموده او را بمنصب سابق سربلند گردانیدند *

نگارش جشن قمری وزن

روز شنبه چهارم ربیع الثانی سنه هزار و پنجاه و یک مطابق بیست و دوم تیر جشن قمری وزن اختتام سال پنجاه و یکم و افتتاح سال پنجاه و دوم از عمر ابد طراز بهزاران زیب و زینت آرایش پذیرفت - و آن ذات ذات السعادات برسم هر سال بطلا و دیگر اشیاء معهوده وزن نموده آمد - خاقان جهانیان سریر خلافت را بجلوس مقدس مطلع انوار الهی ساخته بزر نثار دامن امید جهانی بر آمودند - و سید خان جهان را باضافهٔ هزاری هزار سوار بمنصب شش هزاری شش هزار سوار پنج هزار سوار دو اسپه سه اسپه وبعطاء سپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و اسلام خان را بعنایت دهوپ موضع - و راجه جسونت سنگه را بمرحمت اسپ از طویلهٔ خاصه

با یراق طلا - و راجه رای سنگه را بعنایت نقاره کامیاب گردانیدند - و رام سنگه ولد کرمسي راتهور را از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات وهفتصد سوار سرافراز ساختند - وغضنفر ولد الله ویردی خان را بعنایت خلعت و خدمت توزک برنواختند *

دهم [ربیع الثاني] به رای تودرمل فوجدار و امین چکلهٔ سهرند خدمت فوجداری لکهي جنگل نیز تفویض نمودند *

هفدهم [ربیع الثانی] خلیل الله خان بعنایت نیل مفتخر گشت *

غرهٔ شهر جمادی الاولی بپادشاهزدهٔ کامگار محمد اورنگ زیب بهادر مصحوب کاظم ملازم آن غرهٔ ناصیهٔ سلطنت ده اسپ تپچاق عنایت نموده فرستادند *

یازدهم [جمادی الاولی] معتقد خان از صوبهٔ اودیسه آمده بدولت ملازمت رسید - و هزار مهر نذر و لختي جواهر و مرصع آلات و شصت فیل نر و ماده از انجمله پانزده با یراق نقره که قیمت مجموع چار لک روپیه شد پیشکش گذرانید - خواجه روز بهان که از خواجه سرایان معتمد درگاه والا است بعنایت فیل سربر افراخت *

پانزدهم [جمادي الاولی] سعید خان بهادر ظفر جنگ بخلعت خاصه قامت اعتبار بر آراسته بحکومت صوبهٔ پنجاب سرافراز گردید - و خانه زاد خان خلف او را بعنایت خلعت و منصب هزار و پانصدي ذات و هزار سوار از اصل و اضافه و فوجداری دامن کوه کانگره بجاي راجه جگت سنگه و فوجداری جمو از تغییر سرانداز خان مباهي ساختند *

عصیان ورزیدن جگت سنگه ولد راجه باسو و رسیدن او بپاداش افعال نکوهیده

هرگاه غمام انعام باقتضاء حکمتي بر ساحت احوال یکي از بندگان که نه در خور این نعمت باشد بارش نموده ریاض اماني و آمال اورا سرسبز و شاداب گرداند - بموداي کریمه - وَ اِذَا اَنْعَمْنَا عَلَى الْاِنْسَانِ اَعْرَضَ وَ نَاٰى بِجَانِبِهٖ - ضبات وساوس نفساني آفتاب خرد صواب گزین را چنان تیره کند که شاه راه رستگاري از برزن تاریک گرفتاری باز ندانسته توالي نعم ولي نعمت حقیقی را باعث سرکشی وناسپاسي سازد - حجاب هواجس شیطانی دیدهٔ انجام بین را چنان باز پوشد که زبان از سود باز نشناخته تواتر منح منعم تحقیقي را موجب غفلت و حق ناشناسی - لاجرم منتقم قدیر بفحوای مکرمهٔ - وَ اِذَا اَرَدْنَا اَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً اَمَرْنَا مُتْرَفِيْهَا فَفَسَقُوْا فِيْهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيْرًا - درکمتر مدتی اسباب عزت و مکنت اورا مواد مذلت و مسکنت ساخته باعث اعتبار دیگران و اقتداء خود سران گراند

چو واژون شود مرد را روز گار * همه آن کند کش نیاید بکار

مصداق این مقال حال بد مآل جگت سنگه است - راجروپ پسر کلان آن تیره اختر که درظاهر برای بعض مصالح فاسده و مارب کاسدهٔ پدر از و اظهار بیزاری و ناساز گاري مي نمود درسال دوازدهم جلوس اقدس که دارالسلطنهٔ لاهور بنور ماهچهٔ رایات اقبال فروغ آمود بود بفوجداری دامن کوه کانگره و گرفتن پیشکش از مرزبانان آن نواحی

دستوري یافته بود - سال سیوم این دور که موکب جلال درنزهتگاه کشمیر اقامت داشت از سازش پنهانی که آن ناخلف را با پدر بد سلف بود آثار عصیان بروي روز - و چون این معنی بر ملا افتاد جگت سنگه شوریده بخت بذریعهٔ بعضي از ملتمزمان بساط حضور بعرض اشرف رسانید - که اگر فوجداری دامن کوه به‌بنده مفوض‌گردد تعهد می نماید که هم آن‌بی‌هوش باطل‌کوش‌را بدست‌آورده بمکافات کردار ناشایسته رساند - و هم‌چار لک روپیه از مرزبانان این سرزمین برسم پیشکش تحصیل نماید - پس ازان که‌ملتمس او بشرف پذیرائي رسید - آن تنگ حوصله بعد از رسیدن و طن برفتن بارتفاع جبال و ضیق سبل و اشتباک غیاض مغرور گشته در ظاهر اطاعت اوامر و نواهی بادشاهی باز ننمود - و در باطن باسباب تمرد و سرکشی پرداخته در احکام قلاع خصوصا قلعهٔ تارا گده که بر قلهٔ کوه آسمان سا بنا نهاده بآلات و ادوات قلعه داری بر آموده بود - و باعتقادبی سداد خود براي روز بد مامنی آماده ساخته می کوشید - تا انکه آن دراز امل کوتاه خرد قدربندگی‌این درگاه کیوان مرتبت‌بسان‌سورجمل برادر خود که بکیفر اعمال نا پسندیده بهزاران خواری ره گرای جهنم گشت - چنانچه گزارده خواهد شد - نشناخته اسباب زوال و نکال خود سرانجام داد - بعد ازان که این ماجری بکرامت استماع ایستادگان قوایم سریر خلافت رسید فرمان قضا جریان بطلب او شرف صدور یافت - وچون عرضه داشتی مشعر بر عذری چند بآستان‌معلي فرستاد و ازان خلاف حکم معلی بوضوح نمی پیوست سریر آرای جهانبانی سُندر کب رای‌را بتفحص احوال اوفرستاده فرمودند - که

اگر آن گمراه نامه سیاه از جهالت و ضلالت باندیشهٔ تباه عصیان افتاده باشد بر وخامت عاقبت نمک حرامي که سرمایهٔ نا کامی امت - آگاه گرداند - و منشور والا مکرر در باب طلب آن فتنه آگین شقاوت گزین مصحوب او صادر شد - سندر بعد از ملاقات او بدرگاه آسمان جاه معروض داشت که اگرچه در ظاهر خود را مغلوب هراس وانموده التماس مي نماید که یکسال او را در وطن باز گذارند و راجروپ را می فرستد که استعفاء جرایم پدر و خود نموده ملتزم سدهٔ سنیهٔ جهانبانی باشد - اما از شاه راه اطاعت انحراف ورزیده است - و در تعبیهٔ اسباب هلاک خویشتن می کوشد - ازانجا که که بعد از رسیدن عرضداشت سندر گمانی که در بارهٔ آن ره‌گرای نادانی بخاطر اولیاي دولت راه یافته بود بیقین‌پیوست - سه‌قشون از ابطال رجال و مساعیر قتال براي استیصال آن بادیه پیمای پریشاني بسرداری سه بندهٔ جدکار اخلاص شعار از پیشگاه جلال‌مقرر گشت - یکی سید خانجهان با نظر بهادر خویشکی و شمس الدین ولد او ذوالفقار خان و راجه امرسنگه نروری و سید لطف علی وجلال الدین محمود وراودن سنگه بهدوریه و میر بزرک و سرمست ولداعتماد رای و جمعی از منصبداران و احدیان تیر انداز و تفنگچي‌وزمینداران دوم سعید خان بهادر ظفر جنگ با پسران و خویشان خود و راجه‌راي سنگه و التفات‌خان صفوي و گوپال‌داس سیسودیه و رای سنگه جهالا و کرپا رام و ناد علی و چیت سنگه و جمعي دیگر از منصبداران و احدیان تفنگچی و تیر انداز و مشکی بیگ بخشی مهین پور خلافت با هزار سوار از تابینان آن قرهٔ باصرهٔ جهانبانی - سوم

اصالت خان با عبد الکافی برادرش و محمد امین و محمد مومن پسران شاه قلی خان و دیگر بندهای منصبدار و احدی و خسرو بیگ ملازم یمین الدوله با هزار سوار از تابینان او و پانصد سوار اسلام خان با بخشی خان مذکور - پار فرمائی افواج سکانه بپادشاهزادهٔ والا نژاد مراد بخش مقرر ساخته فرمان واجب الاذعان ارسال داشتند - که آن والا نسب با راجه جیسنگه وراوامر سنگه و جان سپار خان و اکبر قلي سلطان ککهر و هری سنگه راتهور و چندر من بندیله و دولت خان قیام خاني و راي کاسیداس و خضر سلطان ککهر وخلیل بیگ با هفت صد احدي و ناهر سولنکي و بابوی خویشگی و دیگر منصبداران از صوبهٔ کابل براه سیالکوٹ متوجه پیتهان گردد - و هفدهم جمادی الاولی افواج ثلثه را مرخص ساخته فرمودند که تا رسیدن پادشاهزادهٔ عالي تبار سید خانجهان و سعید خان بهادر ظفر جنگ در رای پور و بهرام پور توقف گزینند - و اصالت خان بجمو شتافته زمینداران آن نواحی را فراهم آرد - و بعد از آمدن پادشاهزادهٔ رفیع تبار بحوالی پیتهان هر سه بخدمت آن گرامی نسب رسیده در هدم بناء فساد این بد بنیاد مساعی جمیله بتقدیم رسانند - و هنگام رخصت سید خان جهان را بعنایت خلعت خاصه و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا ومطلا و فیل از حلقهٔ خاصه با ماده فیل و یک لک روپیه نقد بطریق مساعدت سر بلند گردانیدند - و خان ظفر جنگ را بمرحمت خلعت خاصه و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکي با زین طلاء دیگری با زین مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه با ماده فیل - و هر

کدام از اصالت خان و راجه رای سنگه و التفات خان و نظر بهادر خویشگی و ذوالفقار خان و شمس الدین ولد نظر بهادر و راجه امر سنگه نروري و گوکلداس سیسودیه و رایسنگه جهالا را بعنایت خلعت و اسپ و بعضي را بعطای اسپ سر افتخار برافراختند. و واقعه نویسی فوج سید خانجهان به سلطان نظر - و واقعه نویسی فوج سید خان بهادر ظفرجنگ بقاضی نظاما مقرر شد - تتمهٔ این ماجرای عبرت افزا بمکانش باز گذاشته بنگارش وقایع حضور پرنور می پردازد

بیست و یکم [جمادی الاولی] از واقعهٔ دارالخلافهٔ اکبرآباد بعرض اقدس رسید - که وزیر خان ناظم آن صوبه بقوانچ رهگرای آخرت گشت - چون بدولت خواهی و قدم خدمت در خاطر خدیو بنده پرور جا داشت پادشاه مهرگستر آمرزش این دیرین بنده از درگاه ایزدي مسالت نمودند - و فرزندان اورا طلب داشته مشمول عواطف گردانیدند - و حراست قلعه و محافظت صوبهٔ دار الخلافه براجه بیتهل داس تفویض نموده اورا بعطاي خلعت خاصه نوازش فرمودند - ظفر خان که قریب دو سال بی منصب و جاگیر گوشه نشین بود دولت ملازمت اندوخته بمنصب سابق کام اندوز گشت *

بیست و پنجم [جمادی الاولی] به فرخستین پور خلافت خلعت بارانی عنایت شد - و یمین الدوله خانخانان و دیگر نوئینان والا مکان نیز بمرحمت خلعت بارانی سربرافراختند - چون بیست و هشتم ملکه بانو دختر یمین الدوله مهین همشیرهٔ حضرت مهد

علیا بنقاب ممات رو در پوشیده بود - بیست و نهم حضرت خاقانی بمنزل یمین الدوله تشریف‌فرموده آن نوئین بلند مقدار را بمراحم پادشاهانه تسلیه بخشیدند - درین تاریخ الله وردی خان از دارالملک دهلی و نجابت خان ولد میرزا شاه رخ از ملتان آمده سعادت تقبیل عتبهٔ والا دریافتند *

ابتدای سال پنجم
از دوم دور جلوس مقدس سریر آرای جهانبانی
حضرت صاحب قران ثانی

هزاران سپاس سرکار ساز عالم - و کامپرداز بنی آدم را که روز یکشنبه غرهٔ جمادی الثانیه سنه هزار و پنجاه ویک موافق هفدهم شهریور ماه سال سعادت اشتمال پنجم از دوم دور اقدس بفرخی و فیروزی آغاز شد - و طایر امید جهانیان ببال روائی در پرواز *

درین تاریخ پادشاهزادهٔ بلند قدر محمد شاه شجاع بهادر را بعنایت خلعت خاصه و انعام لالئ یک لک روپیه نوازش فرمودند نجابتخان را بعنایت خلعت و اسپ با زین مطلا وفیل سر برافراخته بهمراهئ پادشاه زادهٔ والا تبار مراد بخش معین ساختند - بمیر عبد الله صفوي چار صد مهر انعام شد - پدر او میر عارف بن سام میرزا برادر زادهٔ شاه طهماسپ صفوي درزي درویشي و جهانگردي در دارالسلطنهٔ لاهور بسعادت ملازمت حضرت عرش آشیاني فایز گشته از غریب پروریٔ آن پادشاه درویش نواز دل از گلشن همیشه بهار هندوستان بهشت نشان بر نگرفت - و بلباس خدا پرستی و ازادي مدتی بسر برده در دار السلطنه رخت مسافرت بدار آخرت بریست - مرشد قلي دیوان ملتان که بحکم جهان مطاع روانهٔ

پیشگاه حضور شده بود - شرف ملازمت دریافته بمرحمت فیل سربلندي یافت *

پانزدهم [جمادي الثانیه] معتقد خان بعنایت خلعت و حراست حصن رهتاس سرافراز گردید *

بیست و سوم [جمادی الثانیه] بپادشاه زادهٔ والا تبار مراد بخش دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکي با زین طلاي میناکار دیگری با زین طلای ساده ارسال داشتند - مکرمت خان بخلعت و باضافهٔ پانصدی هزار سوار بمنصب سه هزاري سه هزار سوار و بعنایت نقاره و اسپ با زین نقره و صوبه داری دار الملک دهلي مفتخر گشته دستوري یافت - هریکی از شادخان ناظم تته و محمد زمان طهراني از اصل و اضافه بمنصب دو هزاري دو هزار سوار فرق مباهات بر افراخت *

چهارم رجب عبد الله خان بهادر فیروز جنگ بامر معلی از اسلام اباد - و قلیچ خان از ملتان آمده ناصیهٔ طالع باستلام سدهٔ سنیه برافروختند - و هریکی هزار مهر نذر گذرانید - و نخستین ده فیل و دو یمین هزده اسپ تپچاق پیشکش نمود *

هفتم [رجب] بمهین پور خلافت دو اسپ از طویلهٔ خاصه که یکی ازان طرق اسپي است سر آمد خیولی که ظریف از بصره آورده بود با زین طلاي میناکار و زین طلاي ساده مرحمت شد *

پانزدهم [رجب] عاقل خان بعنایت خلعت و باضافهٔ پانصدي صد سوار بمنصب دو هزاري پانصد سوار و بخدمت میرسامانی بلند پایگی یافت - و رای رایان بمرحمت خلعت و خدمت دیوانی

بیوتات از تغیر عاقل خان سرفراز گردید - داروغگی داغ بسیادت خان و امینی آن بنور الحسن مفوض گشت *

شانزدهم [رجب] عبدالله خان بهادر فیروز جنگ را بخلعت خاصه و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلا دیگری با زین مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه - و هر کدام از قلیچ خان و رستم را که از سنبهل آمده ادراک دولت ملازمت نمود بخلعت و اسپ سربلند گردانیده دستوری دادند - که بپادشاه زادهٔ والا نسب مراد بخش پیوسته باستیصال جگت سنگه میپردازند *

چون بیست و نهم جمادی الاولی مهین کوکب فلک اقبال را از بطن دختر سلطان پرویز صبیهٔ بوجود آمده بود بپاک نهاد بانو بیگم موسوم شده درین تاریخ خاقان گردون سریر بمنزل آن والا گهر تشریف فرمودند - آن قرة العین خلافت بعد از ادای مراسم پا انداز و نثار پیشکش شایسته از جواهر و غیر آن بنظر انور در آورد - روز دیگر بادشاه جود گستر دو لك روپیه بآن رفیع مقدار انعام فرمودند - ازانجا که توجه اقدس برگرد آوری افراس نجیبهٔ نکو منظر لطیف پیکر مبذول است - معز الملك حاکم بندر سورت که مورد سفاین و قوافل است و اجناس رغایب مجلوبه و اصناف غرایب مرغوبه دران از همه جا می آرند - بحکم اشرف اقدس جمعي را که بشناسائی این جاندار شگرف کردار موصوف بودند در سفن سرکار والا ببصره ولحساو دیگر اماکني که منشاء خیول جواد برق نهاد است فرستاده بود - و نیز بتجار ثروتمند که درسورت اقامت دارند و بگماشتهاي آنها که باطراف و اکناف آمد شد مینمایند

مقرر نموده که بکسان خود برنگارند - که در عربستان هرجا اسپ خوب بخرید بدست آید بخرند - آن جماعه درین سال هفتاد و یك اسپ عربي از محال مذکوره بمبلغ یك لك روپیه ابتیاع نموده بهندر مزبور آورد ند - ازان میان سرخنگ اسپي بود از اسپان علی پاشا حاکم بصره از نسل غفر نام که ظریف بعد معاودت از سفارت روم چنانچه گذارش یافت ستایش نموده بکرامت استماع رسانیده بود که آنرا بده هزار روپیه خریداري میکردم - علی پاشا راضي نشد - و درینولا کسان علي اکبر سوداگر که اینان را باشارهٔ معزالملک فرستاده بود بموجب وانمود او بدوازده هزار روپیه که سي وشش هزار لاري است خریدند - و چون معز الملک اسپان مذکور را بدرگاه والا فرستاد وهشتم رجب از نظر انور گذشتند - خاقان زمان از جوهرشناسي این اسپ را بپادشاه پسند موسوم ساخته سر طویلهٔ اسپان خاصه گردانیدند - و چل و پنجهزار لاري که پانزده هزار روپیه باشد در وجه قیمت آن مرحمت فرمودند - ازین جمله یک اسپ با زین طلا براجه جسونت سنگه عنایت شد *

شب بیست و هفتم [رجب] ده هزار روپیهٔ مقرر بفضلا و صلحا رسید - عبد الرحیم بیگ اوزبك را بعطاء اسپ سر برافراختند *

هشتم [شعبان] پنج اسپ تپچاق بخان دوران بهادر نصرت جنگ عنایت نموده فرستادند - میرزا حسن صفوي را بخلعت و باضافهٔ پانصدی صد سوار بمنصب سه هزاري هزار و پانصد سوار و بمرحمت اسپ با زین نقره و فیل - و صف شکن پسر او را بخلعت و منصب هزاری ذات و چار صد سوار از اصل و

اضافه نوازش نموده بخدمت پادشاهزادهٔ عالي نسب مراد بخش رخصت دادند - راي تودرمل نوجدار و امين چكلهٔ سهرند چون خالصات آن ضلع چنانچه بايد آباد ساخته بود بعنايت خلعت و اسپ و فيل مباهي گشت - دوست محمد ولد سيد قلي اتاليق از ماوراء النهر رسيده بسعادت تقبيل سدهٔ سنيه فايز گرديد - و در زمرهٔ بندها منسلک شده به خلعت و انعام چار هزار روپيه سر بلندي يافت *

چهاردهم [شعبان] عبد الله خان بهادر فيروز جنگ و اصالت خان بجهت عرض برخي مطالب از لشكر فيروزي آمده دولت ملازمت اندوختند - اصالت خان بجواب مقاصد كامياب گرديده و بخلعت فرق عزت بر افراخته مرخص شد - و خان فيروزجنگ چون غرض آمود بود دستوري انصراف نيافت - به بهادر خان فرمان شد كه از اسلام آباد بزودي در خدمت پادشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش رسيده در استيصال جگت سنگه بكوشد - و ضبط سركار اسلام آباد و فرو نشاندن غبار فساد باز ماندگان بنديلهٔ بد نژاد بفيروز جنگ تفويض فرمودند - و به خلعت خاصه بر نواخته رخصت نمودند - الله وردي خان بخلعت و اسپ با زين مطلا و فيل - و ظفر خان بخلعت و اسپ با زين نقره بلند پايگي يافته بخدمت پادشاهزاده مراد بخش رخصت يافتند *

شب پانزدهم [شعبان] ده هزار روپيهٔ مقرر باصحاب احتياج عطا فرمودند *

لشکر کشیدن شایسته خان ناظم صوبهٔ پتنه بر مرزبان پلامون

پلامون جنوب رویهٔ پتنه واقع شده - از پتنه تا سرحد آن ولایت بیست و پنج کروه است - و از سر آغاز آن ملک تا قلعهٔ که مسکن و مامن زمیندار آنجا است پانزده - ازانجا که مرزبانان کوتاه بین آن سر زمین بجبال مرتفعهٔ صعب المرور و غیاض متراکمهٔ عسیر العبور مستظهر گشته باطاعت حکام آن صوبه چنانچه باید نمي پرداختند - پرتاب ولد بلبهدز چیرو که پدر بر پدر مرزبان آن ملک است و نیز منهج نا مستقیم آبای ضلالت انتما پیموده بعبد الله خان بهادر فیروز جنگ صوبه دار سابق که از اشتغال باستیصال پرتاپ اجینیه فرصت به تنبیه او نیافته بود پیشکشي نفرستاد - و اظهار انقیاد ننمود - و بدین معني مغرور گشته بشایسته خان نیز چنانچه باید نگردید - و چون کیفیت حال از عرضه داشت شایسته خان بعرض اقدس رسید - فرمان شد که خان مذکور با کومکیان آن صوبه همت بر استیصال او گماشته آن سر زمین را از لوث وجود بي سود او پاک گرداند - شایسته خان محمد طالب پسر خود را با پانصد سوار و هزار پیاده بحراست پتنه گذاشته هفدهم رجب با قریب پنجهزار سوار از بندهای درگاه و تابینان خویش و پانزده هزار پیاده از نوکر و زمیندار عازم تادیب و تنبیه آن مدهوش بادهٔ غفلت گردید - و خود باجمعی از بندهای پادشاهي در قول قرار گرفت - و زبر دست خان را هراول - و آتش خان دکني وچندي دیگر را

برانغار - و بختیار خان دکني و جمعي را جرانغار - و سید مرزا برادر مختار خان را با جوقي چنداول ساخت - و افواج را آراسته رو براه نهاد - و پس ازان که بموضع گیا که مفصل و سرحد پٹنه و مضافات پلامون است رسیده روانهٔ پیش شد - در هر منزل خندقي بر دور لشکر کنده و خاک آنرا حصار ساخته گروهي از تفنگچیان را در ملچارهای اطراف بکمیشک باز میداشت تا سیه روزگاران شبخون نتوانند آورد - و جمعي کثیر به بریدن درخت زار برگماشت و بقطع جنگل راه را وسیع ساخته پیش میرفت - و مواضع معمورهٔ دو سوي راه را پي سپر تاخت و تاراج میگردانید - مخاذیل در تنگناي جنگل و کوه کمین نموده هرجا قابو مي یافتند حرکت مذبوحي مي نمودند - برخي بآب تیغ دلیران خونخوار ره گراي آتش جهنم مي گشتند - و باز ماندگان بهزاران جان کندن نیم جاني بدر مي بردند - از غزاة دین نیز بعضي زخمي مي شدند و لختي بپایهٔ والای شهادت بر مي آمدند - و هنگام عبور افواج بر اماکن معروفهٔ این ملک سکان آنجا بادیه پیمای فرار مي شدند - وجمعي که از حماست بي جا و حمیت ناسزا ستیز و آویز مي نمودند بهزاران خواري مقتول و ماسور میگردیدند •

پنجم ذی القعده کنداوران ظفر آئین از منزل آرو بسمت شمال قلعهٔ پلامون رو نهادند - مقاهیر بر سر دو راهه فراهم آمده لختي به پیکار پرداخته راه گریز پیش گرفتند - و چون بر دور قلعه جنگل درهم یافته دشوارگزار بود - شایسته خان جمعی کثیر از بیلدار و تبردار باجوقی از تفنگچي و کماندار همراه یکی از تابینان خود فرستاد

تابقطع اشجار جای خیمه آماده سازند - ایشان در باغی که قریب قلعه بود دایره کرده به بریدن درخت زار پرداختند - تبه کاران آشفته روزگار از هر سو درآمده بجنگ تفنگ هنگامهٔ نبرد گرم گردانیدند - حماة دین بدستیاری نصرآسمانی غالب آمده گروهی را بکوی نیستی فرستادند - شایسته خان بوین آگهی یافته لختی از بندهای درگاه و جمعی از تابینان خود بکومک فرستاد و خود با زبردست خان و دیگر همرهان بر کنار رودی که پائین قلعهٔ پلامون جاریست ایستاد - و چون مقاهیر در پناه منازل خارج قلعه به پیکار تفنگ پرداختند - و جمعی از مجاهدان اسلام شربت گوارای شهادت درکشیدند پیکارگزینان ظفر آئین اسپان گذاشته برقلهٔ کوهی که سرکوب قصبهٔ پلامون بود برآمدند - وتا شام نبرد آرا بوده بسیاری را به تیر و تفنگ مجروح ساختند - پرتاب از مشاهدهٔ صریمت مردانهٔ مبارزان فیروزی دثار راه سلامت و رستگاری جز پیمودن جادهٔ اطاعت و خدمتگذاری ندیده بوساطت جمعی استدعا نمود که اگر رقم عفو بر جریدهٔ تقصیرات و زلات او کشیده آید هشتاد هزار روپیه برسم پیشکش بدهد - و من بعد سر رشتهٔ بندگی از دست نهلد - و چون مغلوب وسواس و هراس بود التماس نمود که خاطر از رعب و باس وا پرداخته به پتنه خواهم رسید - خان از شدت گرما و قرب ایام برسات باستصواب دیگر دولت خواهان درگاه سلاطین سجده گاه ملتمس او قبول نموده پیشکش گرفت - و بیست و دوم ذی‌القعده به پتنه برگردید *

برگشتن میر برکه از کابل و گذارش نبذی از پراگندگي احوال امام قلی خان حاکم توران

چون در سال سوم از دوم دور جلوس سعادت اساس امام قلی خان والیٔ توران اوزبک خواجه را که نوکر معتمد او بود و بعزت و اعتبار اتصاف داشت از بخارا با نامهٔ مشتمل بر مقدمات وداد و معقولات اتحاد و ارمغاني بطریق حجابت فرستاده بود - خدیو اقبال بعد معاودت از سیر گلشن همیشه بهار کشمیر میر برکه را با نامهٔ محبت انگیز و امتعهٔ نفیسهٔ سواد اعظم هندوستان بهشت نشان بعنوان سفارت نزد خان مذکور روانه گردانیده بودند - درینولا که دیدهٔ رمد دیدهٔ امام قلی خان بشدت آشوب و درد دیرین از بینائی بي بهره گردید - و معاملات ملک داري و حکم گذاري که بي دیدهٔ بینا چنانچه باید بسر نرود رو باختلال نهاد - و نذر محمد خان کهین برادر او از ناسپاسی و کثرت آز چشم از حقوق تربیت و شفقت برادرانه در هنگامي که بایستي بمدد گاري و خدمت گزاري پرداخت باز پوشید - و در فکر انتزاع ملک او شد - و امام قلی خان دریافت که سلطانی دیدبانی ست - و آن بی قوت باصره صورت نه پذیرد - خصوصا با مخاصمت و منازعت برادري که از حق گذاري و وفاداري بي بهره است و از سعادت منشي و حسن خاتمت بعزم زیارت حرمین منیفین راهي گشت - میر برکه که این ماجری معروض داشته بحکم مغلی از کابل معاودت نمود - و بآستان مقدس آمد *

اکنون اختتمی از احوال امام قلي خان و سلوک ناشایستهٔ نذر محمد خان به طریق اجمال بر مینگارد

ازانجا که امام قلي خان بسلامت نفس و سماحت طبع سپاه را از خود رضامند داشت - و جماعهٔ اوزبکیه را که بشورش منشي و فتنه گرائي ضرب المثل اند باین دو صفت شایسته خرسند - اعیان آن گروه متفق الکلمه و متحد العزیمه گفتند - که باوجود نابینائي تا او زنده باشد سر بمطاوعت و متابعت دیگري خصوصا نذر محمد خان فرود نخواهیم آورد - نذر محمد خان برین معني آگهي یافته از راه مکرو خدیعت که نکوهیده خرد دوربین و ناپسندیدهٔ خردمند صواب گزین است - بامام قلي خان نوشت - که چون مرضي چنین عارض عنصر شریف شده اگر اجازت رود بسبیل عیادت بملازمت برسم - خان از فقدان قوه باصره و قرة العیني که بر مسند ایالت متمکن گردد بملک داری برادر تن در داده خواست که او را نزد خود طلبد - سران دولت اتفاق نموده گفتند که طلب چنین برادر جز شورش ملک و تفرقهٔ لشکر نتیجه نخواهد داد - لله الحمد که اگر بصارت خان مفقود گشته بصیرت موجود است - و معلوم ایشان است که پیش از سنوح این عارضه مهام ملکي و مالي بتدبیرات صایبهٔ این مخلصان دیرین رو براه شده است - اکنون نیز بخاطر جمع و دل فراهم مسند آرای ایالت باشند که ان شاء الله بمساعی جمیلهٔ این خیر اندیشان امور ملکي و مالي بدستور سابق منتظم و منتسق خواهد بود - خان این مقدمات را پذیرفته سیونج بي را نزد برادر فرستاد - تا اورا بنصایح

گیرا ازین فکر بی جا و آرزوی ناسزا باز آرد - و در پاسخ مکتوب او نوشت - که درین هنگام وضع روزگار مقتضی آمدن آن برادر باین دیار نیست - بهتر آنست که ازین اندیشه باز آمده منتظر وقت طلب باشد - نذر محمد خان بیطاقتی نموده پیش از رسیدن جواب نوشته در ظاهر بارادهٔ صید و شکار و در باطن بقصد سلب ملک و غصب حکومت برادر از بلخ بر آمد - و چون پس از رسیدن سیونج بی و رسانیدن نوشتهٔ امام قلی خان و گزارش نصایح دریافت - که درین وقت که اوزبکیه دل نهاد ایالت او نیستند رفتن بخارا مصلحت وقت بر نمی تابد - بمشورت خیر اندیشان بران شد که بالفعل حصار را که سمرقند رویه واقع است بدست آرد - که بعد از تصرف آن سمرقند بزودی و آسانی مسخر خواهد گشت - و هرگاه آن دو ملک بتصرف در آید اوزبکیه و امام قلی خان را جز سپردن بقیهٔ ملک وگذاشتن حکومت چاره نخواهد بود - و بخارا بآسان روشی مفتوح خواهد گردید - و باین اندیشه سیونج بی را از رفتن بخارا باز داشت - و عبد العزیز پسر کلان خود را با عبد الرحمن دیوان بیگی بقصد کشایش حصار پیشتر راهی ساخت - وخود بآهستگی متعاقب اینان رو براه نهاد - سران اوزبکیه از توجه او بسمرقند آگهی یافته امام قلی خان را از بخارا بسمرقند آوردند - و نذر محمد خان به ده نوچغانیان رسیده عنان باز کشید - تا از لشکری که بتسخیر حصار فرستاده بود خبر آمد که دولت بی کنکس قلعه دار حصار پس از آمد شد رسل بدین عهد و پیمان که هرگاه نذر محمد خان را دریابد خان حراست قلعهٔ مزبوره بآئین

پیشین بدو تفویض نموده رخصت دهد - عبدالعزیز و عبد الرحمن بي را دید - نذر محمد خان بعد از استماع این خبر یکی از معتمدان خویش به نگاهبانی حصار فرستاد - عبد العزیز قلعه را باو باز گذاشته و دولت بی را همراه برداشته نزد پدر رسید - او از ده نو کوچ کرده براه دربند و بایسون بسمرقند راهي گشت - اما از روانه شدن امام قلي خان بسمرقند عنان جرات باز کشیده ره مي نوردید - درین اثنا بیگ اوغلي کنکس و باقي یوز که هم نزد امام قلی خان و هم در الوس خود اعتبار تمام داشتند مکتوبي منبي از مطاوعت و متابعت مصحوب پسر باقي یوز بوي فرستادند - او را از رسیدن این نوشته قوت و جمعیت بهمرسید - و ازانرو که اوزبکیه دریافتند که امام قلي خان جا نشیني را منحصر در نذرمحمد خان دانسته کام و ناکام به ایالت او راضي است - اوزبک خواجه را فرستاده گذارش نمودند - که مارا مانعی از انقیاد جز ادای لوازم وفاداری خان‌کلان نبود - اولی آن بود که چندی شکیبائي نموده فرصت میدادند تا بمداواي این مرض دشوار دوا بقدر مقدور پرداخته خود را از سر زنش جهانیان می رهانیدیم - اکنون جز فرمان پذیری چاره نیست - بهرچه اشارهٔ رود بتقدیم رسانیده آید - در خلال این حال محمد زمان خواجه رئیس بخارا نوشتهٔ امام قلي خان رسانید - که چون آن برادر عنان تحمل از دست داده روانهٔ این صوب گشته است بسرعت هرچه تمامتر برسد - تاحکومت تمامی این ولایت بدو مفوض ساخته خود ره گرای سفر حجاز گردد - او از آمدن اینان و وصول نگاشتهٔ امام قلي خان و پیغام

اوزبکیه مطمئن و مستظهر گشته بعجلت بسمرقند راهي گردید - پس ازان که بایوار و شبگیر بموضع ناکهان که از مضافات شهرسبز است رسید - بهرام پسر او که نزد امام قلی‌خان‌می بود و از جانب خان مزبور بحکومت شهر سبز می پرداخت آمده پدر را دریافت - و در شهر سبز بیگ اوغلی کنکس و باقی یوز با گروهی از همرهان بدو ملحق گشتند - و میان قاقلیق و سمرقند نذر طغائی و نظر بی بروتی و لتخی دیگر از سران اوزبکیه باو پیوستند *

چهارم شعبان این سال مطابق سنه هزار و پنجاه ویک هجری بمرقد منور کاشف اسرار خواجه احرار روح روحه رسیده عبد العزیز را با عبد الرحمن بی نزد امام قلي خان فرستاد - و خود پایان آن روز بحصار سمرقند در آمده خان را در یافت - و در ارک قلعه نزول نمود - روز جمعه ششم شعبان در سمرقند خطبه بنامش خوانده شد - و همان روز عبد العزیز را بپایهٔ قلعخاني که در اوزبکیه عبارت از ولی عهدیست رسانیده بخطاب خانی مخاطب ساخت - امام قلی خان خواهش نمود که از راه هندوستان بزیارت اماکن شریفه بشتابد - او باین راضی نشد - و چون بیقین دانست که کهین برادر دیرین حقوق او را در نهانخانهٔ فرامشی گذاشته است در ماندن خود مصلحت ندیده ناگزیر راه عراق برگزید - و هشتم ماه مذکور از سمرقند ببخارا راهی گردید - نذر محمد خان از بیم آنکه مبادا گروه اوزبکیه دیگر باره متفق گشته او را از رفتن مکه باز دارند - عبد العزیز خان را در سمرقند گذاشته بر اثر برادر روانه شد - و بعد از وصول بمزار

قدوهٔ اولیاء کرام خواجه نقشبند قدس سره که یک فرسخي بخارا واقع شده در منزل اسلام خواجه شیخ اسلام بخارا فرود آمد - و عبد الرحمن را پیشتر بشهر فرستاده برگذارد - که امام قلی خان هرچه از امتعهٔ خویش پیش از برامدن خود بیرون فرستاده باشد باو باز گذاشته نگذارد که بعد از برامدنش چیزی از حصار برآورند - و پس از دو روز که او بصوب چار جو و مرو راهی گردید - به بخارا در آمده قدغن نمود که هیچکدام از اهل حرم او درین سفر همراهي ننماید - حتي آئی خانم که زوجهٔ محبوبهٔ او بود و ارزو داشت که در قطع مراحل و طي منازل رفیق بوده بزیارت حرمین سعادت اندوزد *

* نظم *

غرض در ضمیری که افشرد پای * اساس وفا را نماند بجای

و از فرزندی آز و شره لعل مرصع کمری را که از نیاگان ارثا باسم قلي خان رسیده بود - و ازین رهگذر نزد او گرامي بود طلب کرد - هرچند گرانجها نبود او بگوش قبول نشنفت - و با دلی آزرده و خاطری برهم خورده از بخارا روانهٔ حجاز گشت - و ابراهیم خواجه نقیب و نذر بیگ طغائی و رحیم بیگ پروانچی و خواجه میرک دیوان بخارا ونزدیک پانصد کس از اوزبک و غلام و جزان ره نوردی اختیار نمودند *

ارتفاع رایات فیروزی از دار السلطنه بنشاط اندوزی شکار کا نو و آهن

درینولا ایام بارش سپري گردید - و موسم زمستان که اوان

لطافت هوای هندوستان و زمان سیر این بوستان است در رسید - خاطر نشاط گرا بشکار گانو و آهن ؟ که بکوهستان زاد بوم جگت سنگه مطرود نزدیک است رغبت فرمود - و پانزدهم شعبان بعد از انقضاء یک و نیم پهر از روز سه شنبه بفراوان خجستگی بر فیل فلک هیکل ابر خرام از بارگاه خلافت رکضت نموده متصل باغ فردوس آئین فیض بخش و فرح بخش که از مخترعات طبع وقاد موسس ارکان جهابانی است و شرح عمارات و تاریخ انجام بجایش نگارش خواهد یافت نزول اجلال فرمودند - و بهریک از خواجه خاوند محمود و ملا عبد الحکیم سیال کوئی دویست مهر - و بمیر ظهیر الدین علی دو هزار روپیه - و محمد آقای رومی هزار روپیه عطا نمودند - صباح آن مقام شد - روز دیگر سرای خواجه شمس الدین معسکر اقبال گردید - و درانجا پنج روز توقف کردند - فریدون ملازم علی مردان خان بانعام پنج هزار روپیه کامیاب گشت - درین منزل بعرض مقدس رسید که اواخر روز پنجشنبه هفدهم شعبان یمین الدوله آصف خان خانخانان سپه سالار بساط حیوة در نوردید - خاقان مهر گستر را نظر بر فزونی عواطفی که بران مکمن اسرار پادشاهی بود و حقوق خدماتی که آن سرامد ارکان سلطنت برین دولت جاوید طراز داشت از اصغای این خبر مشرب عیش سنی مکدر گردید - و دل مهر اسود منغص - و فرمان رفت که غربی روضهٔ حضرت جنت مکانی در زمین متصل بچوک جلو خانهٔ روضه مدفون سازند - و بر تربتش گنبدی عالی بنا نمایند - چون خاطر خطیر نواب خورشید احتجاب بیگم صاحب - و دیگر

پادشاه زاده‌هاي کامگار غم آگين شد - اعلی حضرت که جهان صبر و رضا اند بسلامت ذات اقدس که متضمن سلامت همه آفاق است - تسليه بخش لالی بحر خلافت - دراری سماء جلالت - گشته ظلال عاطفت که مومیای دل شکستگان و مرهم غم خستگان است بر باز ماندگان او گستردند - و هريک از اعقاب اورا بعطاء خلعت و پردگيان را بعنايت توره که عبارت از نه پارچهٔ نا دوخته است بر نواختند - و بمراحم پادشاهانه رهگرای صبر و شکيبائي ساختند - او بحسن بندگی اين سلطنت خدا داد در ارتقاء مراتب عز وجاه - و ارتفاع مدارج مکنت و دستگاه - و احتشاد مواد شوکت و حشمت - و اجتماع اسباب دولت و ابهت - بمرتبهٔ رسيده بود که هيچ يکي از نوئينان والا اقتدار اين حضرت آسمان رتبت بدان درجه مرتقي نگشته - بل در عهد هيچ پادشاه باستقلالي هيچ نوکری باين پايهٔ منصب و نسبت و عزت نرسيده - چنانچه بيمن نوازش خاقان قدردان بمنصب نه هزاری ذات و نه هزار سوار دو اسپه سه اسپه که تنخواه آن شانزده کرور بيست لک دام است سرافرازي داشت - و ازانرو که تيول جيد سير حاصل تنخواه يافته بود هرسال پنجاه لک روپيه بدو عايد مي شد - و زندگاني را باستيفاء لوازم کامراني بانجام رسانيد - و اخلاف و اقارب او که در ايام زندگيش بمناصب سنيه و مراتب سميه فايز گشته اند - بشمول عنايات پادشاهی کام اندوز اند - هرگاه شهنشاه بنده پرور بعيادت آن نوئين اخلاص گستر پرداخته از خواهشی که بروائي نرسيده باشد باز پرسيدي او معروض داشتي که لله الحمد همگي آمال و اماني اين فدوي

بمیامن این دولت ابد مقارن بانجاح رسیده است - و ارزوئی جز آن نمانده که درحضور اعلی‌حضرت رهگرای آخرت شوم - تمامی نقود و اجناسی که به برکات عبودیت این درگاه خواقین پناه فراهم آمده است بسرکار والا تعلق دارد - چه مطمح نظر در اندوختن اموال جز رفاهیت و جمیعت فرزندان و منتسبان امری دیگر نیست - و آن خود بمراحم پادشاهانه چنانچه باید بروی کار آمده - بعد از ارتحال او سوای حویلی که در دار السلطنهٔ لاهور بنا نموده بود و بیست لک روپیه بران خرچ کرده و بمهین پور خلافت عنایت شد - از نقد و جنس مبلغ دو کرور و پنجاه لک روپیهٔ او باز ماند - ازانجمله جواهر سی لک روپیه - اشرفی سه لک که چهل و دولک روپیه باشد - روپیه یک کرور بیست و پنج لک - طلا آلات و نقره آلات سی لك روپیه - دیگر اجناس بیست و سه لک روپیه - از اعتماد الدوله پدر آن نوئین والا قدر نصف آنچه گذارش یافت نمانده بود - و با انکه یمین الدوله وصیت نموده بود که همگی اندوختهاش بخزانهٔ عامره عاید گردد - شهنشاه فتوت آئین مبلغ بیست لك روپیه نقد و جنس بسه پسر و پنج صبیهٔ او مرحمت فرمودند - از متعلقانش هرکه شایستهٔ منصب بود بمنصب - و هرکه سزاوار مشاهره بود بمشاهره نوازش یافت - و بشایسته خان خلف الصدق آن مرحوم که بنظم صوبهٔ بهار می پردازد منشور سعادت گنجور که حرز بازوی هوشمندی و هیکل گردن دانشوریست با خلعت خاصه برای تسلیهٔ دل شوریده و تسکین خاطر غم دیدهٔ اورا ارسال داشته رهنمای شاه راه شکیبائی

گشتند - سواد فرمان عالی شان براي افتخار و اعتبار آن منظور الانظار خاقاني درین صحیفهٔ مکارم و معالي نگاشته آمد *

نقل فرمان عنایت عنوان

عمدة الملک رکن السلطنة العلیه - موتمن الدولة البهیه - نتیجهٔ امرای عظام - سلالهٔ خوانین کرام - معتقد صادق العقیده - خانه زاد راسخ العبودیه - لایق عنایات خفیه - قابل مراحم جلیه - مرید فدوی سعادت نشان - شایسته خان - بعواطف پادشانه سرافراز گشته بداند - که چون پایهٔ قدر و منزلت انسان که زبان حکمت بیان اهل عرفان ازان بعالم صغیرتعبیر نموده - رفیع تر ازانست که عرصهٔ خاک همواره منزل و مسکن او باشد - بنابران فص خاتم شجاعت و بختیاری - آب گوهر جلادت و کامگاري - طراز آستین ابهت و جلال - گوهر درج دولت و اقبال - مخزن اسرار خلیفة اللهي - مجمع اطوار هواداري و خیر خواهي - دقیقه یاب سرایر سلطاني - رمز شناس عالم مزاجداني - قدوهٔ خوانین بلند مکان - عمدهٔ امرای رفیع الشان - افتخار پردلان جانسپار - خلاصهٔ مخلصان وفادار - مبارز الملة یمین الدوله آصف خان خانخانان سپهسالار - اواخر روز پنجشنبه هفدهم شهر شعبان المعظم داعی - یٰاَیَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِیْ اِلٰی رَبِّکِ رَاضِیَةً مَّرْضِیَّه را بلبیک اجابت تلقي نموده به نزهتگاه جاوداني و آرام جای دایمي شتافت - دل حق شناس - و خاطر حقیقت اساس - که بآن داناي رموز سلطنت توجه و انس تمام داشت - از وقوع

این قضیه قرین تاسف و تاثر و تلهف و تحسر گردید - لیکن ازانجا که سالکان مسالك تحقیق را درین قسم قضایا غیر از طریق مستقیم رضا و تسلیم مسلکي نیست - خاطر حق پسند را بقضا راضي ساخته بصبر و خورسندي گرائیدیم - آن خانه زاد شایسته نیز بمقتضای عبودیت از منهج قویم صبر و شکیبائي تجاوز ننموده خود را بسلامت ذات اشرف اقدس ما خرسند گردانند - و عنایت بیغایت پادشاهانه را دربارهٔ خود روز افزون شناسد *

کشایش پذیرفتن حصن مؤ و نور و باقی حصون متعلقهٔ جگت سنگه غنوده بخت

چون پادشاهزادهٔ گرامي تبار مراد بخش بموجب یرلیغ قضا نفاذ از کابل نهضت نموده و براه میالکوت بمحال جگت سنگه روانه شده با جنود فیروزی داخل پیتهان گردید - سعید خان بهادر ظفر جنگ که تا انتهای ایام بارش و وصول پادشاهزادهٔ والا نژاد در موضع بهرام پور فروکش کرده بود - و اصالت خان باهمرهان که برای گرد آوری مرزبانان بجمو رفته بود بخدمت پادشاهزادهٔ والا گهر رسیدند - آن عالي نسب سعید خان و راجه جیسنگه و اصالت خان را حسب الحکم الاشرف بتسخیر حصار مؤ که درکمال متانت و استواریست مرخص گردانید - و خود درپیتهان که سه کروهی کوه مؤ واقع است برای رسانیدن آذوقه و دیگر ضروریات لشکر توقف گزید - و سید خانجهان که بفرمان والا دوم جمادی الثانیه از رای پور براه کتل بلهوان بسمت فور پور راهي گشته بود چون بپای کتل مزبور رسیده دریافت

که راجروپ پسر کلان آن مقهور با بسیاري بر سر کتل راه بسته در کمین نشسته است - بیست و یکم این ماه بمددگاری اقبال عدو مال بقصد مالش او روانه شد - و نجابت خان هراول این لشکر با فتنه پژوهان در آویخته بضرب تیغ و سنان ره سپر هزیمت گردانید - و دیگر مبارزان نبرد آرا بپا مردی شهامت سدي چند را که کوه نشینان ضلالت انتما در درهٔ کتل بسته بودند درهم شکستند - و جماعهٔ را که در پناه آن بممانعت ومدافعت مي پرداختند براه فرار انداخته کتل با وجود کمال صعوبت بدست آوردند - سید خان جهان بسرعت هرچه تمامتر خود را بکتل مچهي بهون رسانید - اگرچه مخاذیل ذلیل ازین مکان تا نور پور در مضایق شعاب جابجا سدهاي استوار کشیده پیادهای کوه گرد کریوه نورد را از تفنگچي و کماندار بمحارست و محاربت گذاشته بودند - اما ازانجا که عنایات دادار کار ساز همواره کام پرداز اولیاي این دولت قاهره است یکي از کوه نشینان راهي عسیر غیر معروف که آن را مسدود نساخته بودند نشان داد - عسکر منصور بهمان مسلک در آمده چهاردهم رجب بر فراز جبلي که نیم کروهی نور پور مشرف بر حصن آن واقع است فرود آمد - درینولا سیدخان جهان فوج هراول را تعین نمود که بتاراج معمورهٔ بیرون حصار به پردازد - چون مفاهیر از استیلاء امواج نصرت امتزاج پیشتر بقلعه در آمده متحصن گشته بودند مجاهدان لشکر اسلام هرچه یافتند غارت نموده جمعي را که دل برهلاک نهاده قدم ادبار فشرده بودند بقید اسر در آوردند - سید خان جهان صباح آن بپاي قلعه آمده

چون دریافت که جگت سنگه نکوهیده آثار در حصانت حصار کوشیده توپ و تفنگ و آذوقه و سایر لاگزیر قلعه داري آماده ساخته است و قریب دوهزار کوهیء سنگدل که دران بیشتر تفنگچي بودند بپاسبانیء آن گماشته - و بسرانجام مواد محاصره پرداخته - انحاء حصار را بشیران بیشهٔ پیکار قسمت نمود تا ملچارها برافراخته قلعه را مسخر سازند *

اکنون بنگارش احوال دیگر امواج ظفر مآل مي پردازد

سعید خان بهادر ظفر جنگ از راه دامن کوه هاره و راجه جیسنگه و اصالت خان از کنار آب چکي براه دره روانه شده در نواحیء موٴ بیکدیگر پیوستند - و نزدیک باغ راجه باسو که میان دره در زمین هموار واقع است و از یک جانب بکوه موٴ اتصال دارد معسکر قرار داده فرود آمدند - و از انبوهیء جنگل اطراف قلعهٔ موٴ که بفزونیء اشجار متراکمه مرغ نتواند دران بال کشود - و مسدود یافتن طرق ارتقا - چه آن حیله ساز مکر پرداز میان دره هرجا راهي و رخنهٔ یافته بود باز بسته وبچوب و سنگ سدهای سدید بر افراخته بر روی آن برج و باره مرتب ساخته بود - و گروهي از تفنگچي وکماندار بصیانت آن باز گذاشته مقرر گردانیدند که برابر سدهاي مخالیل ملچارها ترتیب دهند - و بآهستگي آن بناء فساد را از پیش بر داشته راه صعود برکشایند - دلاوران عرصهٔ ناورد بساختن ملچار و انداختن اساس توانائی ضلال مساعیء جمیله بتقدیم مي رسانیدند - و مقهوران بریزش تیر و تفنگ و استعمال دیگر آلات و ادرات جنگ در مدافعه میکوشیدند - و هنگام فرصت بجمعي که

براي هيمه وعلف بجنگل در مي آمدند از ديو سيرتي آسيب مي رسانيدند - هفدهم رجب قليچ خان و رستم خان در پيتهان بملازمت پادشاهزادهٔ جهانيان مستسعد گشته بموجب حكم خديو دوران و خداوند گيهان قليچ خان بموٴ و رستم خان بكمك سيد خان جهان دستوري يافتند - و چون مرزباناني كه غاشيهٔ اطاعت اولياي اين دولت ابد مدت بر دوش دارند بر گزاردند - كه اگر فوجي براه ريز كه سركوب موٴ است معين گردد تا آن سركوب گرفته آيد كار بر مقاهير به تنگي خواهد گرائيد - و اينمعني از عرضه داشت پادشاهزادهٔ والا تبار بمسامع حقايق مجامع رسيد - از پيشگاه خلافت برليغ شد كه سعيد خان بهادر ظفرجنگ بدانصوب بشتابد - و از لشكري كه در نور پور بود نجابت خان و نظر بهادر خويشگي و اكبر قلي سلطان كهر و راجه مان گواليارى بهمراهيء او معين گشتند - و هراولئ اين فوج به نجابت خان باز گرديد - خان ظفر جنگ پس از ورود فرمان والا روز سه شنبه پانزدهم شعبان از پاي كتل نور پور روانه شده نزديك بكوه موٴ سر راه ريز دايره كرد - و در پسر خود سعد الله و عبد الله را با گروهي از تابينان خود از يمين - و ذو الفقار خان را با برق اندازان سركار گردون آثار از يسار - براي تعيين لشكرگاه بفراز كوه فرستاد - اينان بالا بهم پيوسته چون در يافتند كه بجهت نزول عسكر نصرت اثر تا لختي از جنگل بريده نيايد جا نمي شود - بخان ظفرجنگ خبر فرستاده تا رسيدن پاسخ همانجا توقف نمودند - درين وقت مخاذيل فرصت يافته قريب چار پنج هزار پيادهٔ تفنگچي وكماندار

از جبلي که مشرف برین کوه بود آمده آتش پیکار بر افروختند - و از تراکم اشجار و تشابک اغصان که مانع اجتماع بهادران فیروزي نشان بود هر جا چندي از جنگ آوران ناموس‌جو با جوقي از کوهیان ضلالت خو رو برو شده بنبرد پرداختند - سعید خان بهادر بعد از آگهی لطف الله پسر خود را باجمعی و از عقب او شیخ فرید و سر انداز خان را برای مدد راهي نمود - اتفاقا لطف الله پیش ازانکه به برادران برسد میان جنگل بگروه مقاهیر که مانند مور و مار دران درخت زار پراگنده شده بودند دو چارگشت - مناکیب هنگامهٔ زد و خورد گرم گردانیدند - او پاي ثبات فشرده زخم شمشیر برکتف راست و زخم نیزه بر بازوي چپ برداشت - و چون اسپ او را پی کردند خواجه عبد الرحمن ولد عبد العزیز خان نقشبندي بسرعت تمام در رسیده از میان کفرهٔ بد فرجام که از اطراف او را گرد گرفته بودند بر آورد - و ذو الفقار خان و رفقاء او بر غنیم خود غالب آمده و چندي را ره سپر نیستی گردانیده بخان ظفر جنگ پیوستند - و سعد الله و عبد الله نیز نزد خان آمدند - روز دیگر خان ظفرجنگ و همرهان او به رپر شتافته براي وسعت معسکر بقطع جنگل اشتغال نمودند - و از حزم گزینی دور آنرا بخندق و خاربست استحکام داده از شبیخون مقاهیر خاطر وا پرداختند - ادبار پژوهان از بیم دخول عسکر منصور این راه که بسرکوب موٴ می رسد - درین ضلع افزون از اضلاع دیگر فراهم آمده در صدد ممر کوشیدند - و بارهای متین بر بسته و برجهای استوار مرتب گردانیده جاها برای انداختن تفنگ مهیا ساختند - خان ظفر جنگ در استعجال مصلحت ندیده

قرار داد که هر روز لختی از جنگل بریده بآهستگي رفته شود *

بیست و یکم شعبان نجابت خان با تابینان سعید خان بهادر بکریوهٔ مشرف بر باري که مقاهیر نزدیک باغ راجه باسو بسته بودند برامد - و از یك جانب ذو الفقار خان با مردم توپ خانهٔ سرکار والا و از جانب دیگر نظر بهادر خویشگي و شیخ فرید و اکبر قلي سلطان ککهر و سرانداز خان و راجه مان صف آراگشته با مقهوران آن بار به تیر و تفنگ در آویختند - و گروهي از مردم نجابت خان و راجه مان بجای سپر تختها بر سر کشیده پیش دویدند - و بجلادت تمام دیواری از چوب و تخته مقابل بارمخذولان ترتیب داده بریزش تفنگ نایرهٔ جنگ ملتهب گردانیدند - درین زد و خورد کفار اشرار جمعي بجهنم پیوستند - و از لشکر اسلام نیز چندي کشته و خسته گردیدند *

شب بیست و نهم [شعبان] راجه مان قریب هزار پیادهٔ وطن خود بر سر قلعه چهت فرستاد - اینان بپای قلعه رسیده - جمعی کثیر از ضلالت گزینان واژون آثار را که بیرون بر آمده بودند مجروح و مقتول ساختند - و حارس حصار باچندی از خویشان خود بقتل آمد - جوقی از ظفر یافتگان بجهت حراست قلعه ماندند - و گروهی با سرهای کشتگان برگشتند - و درهمین تاریخ برج قلعهٔ نورپور که سید خانجهان آنرا در محاصره داشت - پرید - بیانش آنکه زلفي آهون زن و آقا حسن رومي از اطراف و جوانب این حصار هفت نقب دوانیده بودند - مقهوران بتجسس و تفحص بر شش نقب مطلع گشته آب انداختند - چون بر نقب هفتم که از ملچار مردم سید خانجهان پایان

برج رسیده بود و دو سه گز دیگر بایستی برد تا بمنتهای ته برج رسد آگاه نشدند - پسر سید خان جهان و مردم او باندیشهٔ آنکه مبادا حصن گزینان برین نقب نیز آگهي یابند اضطراب نموده ببارود آنپاشتند - و بخان گفته فرستادند که نقب بانجام رسیده هرگاه اشاره رود آتش داده آید - خان مزبور به ملچهار خود آمده مردم دیگر ملچهارها را تاکید نمود که آماده و منتظر باشند - همین که بعد از پریدن برج ازین راه یورش نمایند بهادران دیگر ملچهارها از اطراف و جوانب نرد بانها گذاشته در حصار بریزند - و بدین قرار داد اول وقت عصر آتش زدند - از ناتمامی نقب برج از یک جانب پرید - و از جانب دیگر بزمین فرونشست - و ازانجا که آن حیله ساز مکر پرداز پس هر برجی دیواری کشیده از دو سو بجدار حصار رسانیده بود و از فراز آن راه درآمد برج مقرر گردانیده و برسیدن صدمه اگرچه نصف بالاي آن نیزافتاد اما از رسوخ بنیان نصف پائین ثابت ماند - مبارزان فیروزي نشان به قلعه در نتوانستند شد - و سید لطف علي و جلال الدین محمود که با مردم سید خان جهان دویده بودند - از مسدود یافتن راه بیلداران را بانگذن آن گماشتند - و مجاهدان دیگر ملچهارها از اطراف و جوانب یورش نموده بسوختن دروازها و بر آمدن بدیوارها پرداختند - درین اثنا مقهوران که بگمان مفتوح شدن راه و درآمدن کنداوران ظفر دستگاه گریخته بقلعهٔ درون پناه برده بودند براستحکام دیوار آگهی یافته بپای ادبار برگشتند - و به برج و باره تا شب هنگام در ریزش تیر و تفنگ کوشیدند - دلاوران جان نثار داد

کوشش دادند - لختی شربت شهادت چشیدند - و برخی بگلگونهٔ جراحت رخسار همت برآراستند - ازانجمله سید لطف علي زخم تفنگ بدست برداشت - و چون شب پردهٔ انظلام بروي روزانداخت و با وجود مساعی موفوره غزاة دین دیوار از بیخ برکنده نیامد - و خاکریز نیز بلند بود - درین وقت کشایش قلعه صورت نه بست *

اواخر شعبان بهادر خان که بامر خاقان ممالک ستان از اسلام آباد روانه شده بود در پیتهان بخدمت پادشاهزادهٔ جهانیان رسیده شان لشکرخود نمود - قریب سه هزار سوار وهمین مقدار پیاده بشمار آمد *

سلخ این ماه شعبان دمتال بهعی بهادر خان و تهاري به جد الله و یردي خان مفتوح گشت - چون از جناب عظمت فرمان شد که اصالت خان بنور پور شتافته بمحاصرهٔ آن پردازد - و سید خانجهان و رستم خان و دیگر همرهان با بهادر خان که هراولی این فوج برو مقرر فرموده ایم از راه گنگ تهل بر سر قلعهٔ مو رفته در تسخیر آن بکوشند - که بعد از کشودن آن نور پور بآسانی مفتوح خواهد گردید - پادشاهزادهٔ والا تبار را و امر سنگه و میرزا حسن صفوي را در پیتهان گذاشته خود نیز بصوب مو روانه گردد - و برکریوه که سابقا عبد الله خان بهادر فیروز جنگ فرود آمده بود نزول نموده عساکر منصوره را که از اطراف متوجه تسخیر مو گشته اند قدغن نمایند که در فتح قلعه و استیصال کفار شقاوت شعار مراسم جد و جهد بتقدیم رسانند *

غرهٔ رمضان آن والا گهر از پیتهان بجانب مو راهی شد - چگت

سنگهه جلالت کیش از اصغاء روانه شدن این افواج و توجه پادشاه زادهٔ جهانیان خایف گشته از مستی غفلت و پندار لختي بهوش آمد - و راجروپ پسر تیره اختر خودرا بوساطت الله و یردخان بملازمت پادشاه زادهٔ عالمیان فرستاده التماس نمود - که از صدور این عصیان که از ربودگی خرد و غنودگی طالع بروي کار آمده غروان خجالت و ندامت دارد - چون برخي بندگان والا درگاه از کینهٔ هم چشمي و همسري درین یساق جز اهلاک قوم و قبیله و اتلاف جان و مال بنده پیش‌نهاد خواهش نداشتند - برای اظهار حمیت راج پوتي و ابراز غیرت سپاهیگري بسهولت تن بمرگ در نداده در خور میسور و مقدور مراسم تردد و تلاش بتقدیم رسانید - اکنون که انصرام این مهم بآن نور حدقهٔ جهان داري منوط گشته است جز پیمودن شاه راه متابعت و مطاوعت این دولت بلند صولت چاره ندارد - امیدوار است که این گناهگار شرمسار را از یاس و هراس براورده اجازت ملازمت فرمایند - و بدرخواست هوا خواهان درگاه بجان ایمن گشته پنجم رمضان برسم مجرمان عفو پژوه بی یراق فوطه در گردن بخدمت پادشاهزادهٔ والا تبار رسید - آن گرامی دودمان خاطر هم زدهٔ اورا اطمینان بخشیده قرار داد - که عفو تقصیرات و صفح زلات او از حضرت خلافت مسالت نماید - ازانجا که بخت رمیدهٔ او از گران خواب غفلت در نیامده بود - و خرد شوریدهٔ از تیه ضلالت بر نیامده - بعضی مآرب که نه در خور حال آن بدسگال بود التماس نمود - و چون به پذیرائی نرسید پادشاهزادهٔ عالی گهر اورا رخصت

فرمود - و بر گذارد که مراد از اطاعت آنست که از مطلب خود گذشته بهرچه مامور شود قبول آنرا سرمایهٔ نجات خود داند - آن مدبر بوطن معاودت نموده باز گرد ادبار بر فرق روزگار خود بیخته ره گرای مسلک ناقویم فساد و منهج نا مستقیم عناد گردید - سید خانجهان و بهادر خان با همرهان از پادشاهزادهٔ والا نسب دستوری یافته براه گنگ تهل به سوء راهی شدند - و هر روز به بریدن جنگل و ساختن راه پرداخته و غنیم را مالش داده بآهستگی قدم پیش می نهادند - و هرجا مقاهیر استوار دیواری بر آورده راه مسدود ساخته بودند - مبارزان لشکر فیروزی محاذی آن ملچاری بر افراخته به نیروی حمیت مردانه و بازوی حماست گردانه منهدم می ساختند - و جمعی را که باعتماد متانت آن پای ادبار پیما فشرده بمقاتلت و مزاحمت می پرداختند ره گرای نیستی می گردانیدند - بعد ازان که بسوء نزدیک رسیدند جگت سنگه شقاوت آئین پنج روز متواتر با تهور پیشگان قبیلهٔ ذلیلهٔ خود وجمعی دیگر از دلیران کوه نشین روبروی عساکر فیروزی شده هنگامهٔ ضرب و حرب گرم گردانید - دلیران همه دل خصوصا سید خانجهان و بهادر خان بدستیاری تائید ایزدی و مددگاری اقبال سرمدی از تیر زهر آلود و تفنگ آن گروه شقاوت آموه حسابی برنگرفته در مجادلت و مقاتلت مساعی جمیله بتقدیم میرسانیدند - چنانچه مبارزان فوج بهادر خان از فرط شجاعت به نردبان پایهٔ پشتهای کشتگان بر آمده بر ملچار مقاهیر می دویدند - و درین پنج روز قریب هفتصد کس از تابینان بهادر خان و همین قدر از دیگر

بندها مقتول و مجروح گشتند - و جمعي كثير از كفار بدوزخ شتافتند - اگرچه اكثر بندهای پادشاهي درانصرام اين ميكوشيدند اما عمده در پيش برد اين كار دشوار ترددات سيد خانجهان و رستم خان و بهادر خان بود - خصوصا بهادر خان هراول سيد خانجهان - و چون اين مهم بدرازي كشيد از پيشگاه سطوت و جلال فرمان شد كه همين كه سيد خانجهان و بهادر خان كه مالش مقاهير داده سيل وار ميروند به پايان قلعهٔ موٴ رسند - ديگر افواج نيز بقهر و جبر جنگل از مناكيب گرفته خود را برسانند - و بر قلعه يورش نمايند - و كشش و كوشش نموده آنرا مسخر سازند - پادشاهزادهٔ والا نسب بعد از رسيدن يرليغ قضا نفاذ بر انچه مامور شد همت برگماشت - و بامداد بيستم رمضان بكريوهٔ مشرف بر اكثر ملچارها برامده سران افواج فيروزي را با بخشيان و تابينان خود بيورش امر نمود - و كس نزد سيد خانجهان و سعيد خان فرستاد - تا اينان نيز از طرف خود يورش نمايند - از سعيد خان درنگي واقع شد - و سيد خانجهان از اخلاص منشي و كار طلبي سرعت نموده سعيهای مردانه بروی كار آورد - و رستم خان و بهادر خان وجمعی ديگر از مبارزان كه همراه او بودند بچه بقلشهاي نمايان جوهر مردانگی ظاهر ساختند - و دليران مذكور ازان جانب و راجه جيسنگه و قليج خان و الله ويردیخان ازينطرف - تسخير قلعهٔ موٴ پيش نهاد عزيمت ساخته همگی همت برگشايش آن گماشتند - و راجه جيسنگه و الله و يردیخان از راه دره و قليج خان از جانب چپ و ديگران از دست راست بجنگل در شده از هرسو

که امکان برامدن بود بفراز کوه بر شدند - چون سید خانجهان و بهادر خان به پیکارهای متوالی و کارزارهای متواتر که در عرض این پنج روز بوقوع آمد کار بران غنوده بخت تنگ ساخته بودند - و آن تیره اختر با اکثر اعوان بابکار و انصار آشفته کار خویش بمدافعهٔ این شیران شیر افگن در مانده - چنانچه جمعی را از جماعهٔ که بر روی دیگر امواج بحر امواج گذاشته بود نیز طلب داشت - راجه جیسنگه و قلیچ خان و الله ویردیخان و دیگر جان سپاران بجهت آنکه بقلعهٔ مو نزدیک بودند - و راه در امد شان آسان بود - و جمعیت بی حمیت آن پریشان خاطر که بر بارهای محافظ آنها باقی مانده بود - از راه قلت مقاومت نتوانست نمود - پیش از رسیدن سید خانجهان و بهادرخان بقلعهٔ مؤ درآمدند - آن واژون طالع که پیش ازین عیال و اموال خود را بتاراگده فرستاده تنها در مؤ مانده بود پس از دید نیرنگی اقبال و استیلا و غلبهٔ لشکر ظفر اثر سراسیمه با پسران و منسوبانی که از شمشیر خون ریز و خنجر مرگ انگیز مجاهدان دین نجات یافته بودند - بپای ادبار ره نورد فرار گردید - بعد از دو روز اصالت خان بپادشاهزادهٔ والا گهر عرضه داشت نمود - که حارسان حصار نور پور از استماع خبر کشایش قلعهٔ مؤ که معقل رصین این غنوده بخت بود بهراس و باس افتاده نیم شب راه گریز پیمودند - و باقبال روز افزون خاقانی چنین سویل متین بزودی و آسانی مفتوح گردید و چون این ماجری بمسامع بشایر مجامع رسید خاقان ممالک ستان هزار سوار از منصب سید خانجهان و راجه جیسنگه دو اسپه

سه اسپه گردانیده - نخستین را بمنصب شش هزاری شش هزار سوار دو اسپه سه اسپه - و دو یمین را بمنصب پنجهزاری پنجهزارسوار دو اسپه سه اسپه - سرافراز ساختند - و بر منصب بهادرخان هزاری ذات افزوده و هزار سوار از سواران او دو اسپه سه اسپه مقرر فرموده او را بمنصب پنجهزاری چار هزار سوار دو اسپه سه اسپه - و راجه مانسنگه گوالیاري را که درین مهم خدمت گزاری و جانسپاری نموده بود بعنایت خلعت و جمدهر مرصع و مرحمت اسپ و فیل نوازش فرمودند - و هرکه درین مهم دستش بکاری رسیده بود اورا بنوازشي خاص و عنایتي مخصوص سر بلند گردانیدند *

بیست و سیوم [رمضان] پادشاهزادهٔ والا تبار بحکم معلی پرتهی چند زمیندار چنبه را که جگت سنگه مطرود پدر اورا بقتل رسانیده بود - و او درین هنگام بذریعهٔ اولیاي سلطنت داخل دولت خواهان گشته بالله ویردیخان و میر بزرگ که باوردن او رفته بود بآستان خواقین مکان فرستاد - و محافظت موٴ براجه جیسنگه و تهاری بقلیچ خان ودمتال بگوکلداس سیسودیه و پیتهان بمیرزا حسن صفوی باز گذاشته - و جمعی دیگر از بندهای پادشاهي را با بسیاری از بیلدار و تبردار به بریدن جنگل نواحی موٴ و توسیع طرق آن و دیگر محال کوهستان گماشته خود بموجب حکم قضا توام با بهادرخان و اصالت خان روانهٔ درگاه خلایق پناه شد *

و بیست و نهم [رمضان] احراز دولت ملازمت نمود - و هزار مهر برسم نذر گذرانید *

غرهٔ شوال پادشاهزادهٔ عالی نسب را بمرحمت خلعت خاصه

با نادری و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلای مینا کار دیگری با زین طلای ساده و انعام دو لک روپیهٔ نقد سر بر افراخته با همرهان رخصت نمودند - و فرمان شد که آن بادیه پیمای شورش را اسیر یا قتیل ساخته کوهستان را بقاع و قطع ببیخ و شاخ آن خار بن فساد پاک گردانند - پرتهی چند زمیندار چنبه بعنایت خلعت و جمدهر مرصع و منصب هزاری ذات و چار صد سوار و خطاب راجگی و مرحمت اسپ سربلند گردید - و چون کوهی که جگت سنگه قلعهٔ تاراگده بران بنا نهاده از مضافات چنبه است - و جگت سنگه بتعدی متصرف شده بود - و عقب قلعه بولایت مذکور پیوسته است - و دران سمت سرکوبی است که بدست آوردن آن در کشایش حصار تاراگده دخیل است - او بوطن دستوری یافت - تا سرانجام ضروریات نموده با جمعیت شایسته از عقب قلعهٔ تاراگده در اید - و سرکوب را بدست آورده کار بر قلعه نشینان تنگ گرداند *

پنجم [شوال] پادشاهزادهٔ والا تبار به ارشاد اقدس با سید خانجهان و دیگر همرهان به نور پور رسیده فروکش کرد - بحکم معلی سعید خان را با پسران او بجمو فرستاد - و بهادر خان و اصالت خان را با قریب دوازده هزار سوار روانه ساخت - تا تاراگده را درمیان گرفته استیصال ارباب ضلال نمایند - و راجه مانسنگه گوالیاری را که دشمن جانی جگت سنگه است تعین نمود - که با جمعیت خود براجه پرتهی چند پیوسته و باتفاق از عقب تاراگده در آمده بهدم بنیاد محصوران به پردازند - هرچند رفعت و رصانت این

حصن متین - و صعوبت ممر و ضیق مداخل و مخارج آن نه بمرتبهٔ بود که کمند تدبیر خداوندان افکار صایبه بر شرفات تسخیر آن رسد اما مبارزان اخلاص آئین و گندآوران نبرد گزین بتوفیق ربانی و تائید اقبال حضرت خاقانی کمر جهاد بر میان اجتهاد محکم بر بستند - و در کشایش آن دژ آسمانی ارتفاع بقدر قدرت و مکنت خویش سعی مینمودند - مخاذیل در استحکام محال دشوار گذار کوشیده بر امکنهٔ مرتفعهٔ جبال گاه مرور عسکر فیروزی در افگندن تیر و تفنگ جد جدید بتقدیم میرسانیدند - و بعضی ازین اشرار فجار بآب شمشیر مجاهدان دین رهگرای آتش جهنم میگردیدند - از حماة اسلام نیز برخی بدرجهٔ والای شهادت می رسیدند - ازانجمله است خسرو بیگ بخشی یمین الدوله آصف خان خانخانان که خان مزبور حسب الحکم او را با هزار سوار از تابینان خود در ملازمت پادشاهزادهٔ عالی نسب فرستاده بود - و بعد ازان که یمین الدوله رخت هستی بربست پادشاه فلک مکان اورا که جوان مردانه کار طلب بود و از آدمی زادهای گرجستان بعنایت منصب سربلند گردانیده بودند - و شرح شهادت او آنکه *

چهاردهم [شوال] بهادر خان و اصالت خان او را با جمعی پیشتر فرستادند - که بحقیقت آن سرزمین وا رسیده مکانی برای خیام و بر افراختن ملچارها مقرر سازد - تا سران لشکر منصور بامداد کوچ نموده روانهٔ پیش شوند - فرستادها پراگنده شده هر یکی ضلعی اختیار نمود - سرداران مزبور کس فرستادند که آن جماعه را برگردانیده بیارد - و نگذارد که قدم

پیش بگذارند - دیگران بر گشتند - خسرو بیگ پاسخ داد که در زمینی که من فرود آمده ام شب میتوان گذرانید - ازانجا که زیاده از سه صد چار صد سوار با او نبود - سرکردهای عساکر فیروزی بار دیگر کس فرستاده طلب نمودند - او بمعسکر بر گشت - درین اثنا مخاذیل قلت همرهان او دریافته برو ریختند - او از اصالت و بسالت پای ثبات از دست نداده بعد از چپقلشهای گردانه بچارده زخم درجهٔ رفیعهٔ شهادت دریافت - و قریب صد کس از همرهانش کشته و خسته گشتند - و چون بهادر خان و اصالت خان و دیگر فدویان جد کار ازین طرف - و راجه پرتهی چند زمیندار چنبه و راجه مانسنگه گوالیاری با جمعیت خود از عقب همت بر کشایش آن حصار استوار و قلع اساس آن نا سپاس گماشته فراوان سعی می نمودند - آن آشفته کار بدست آویز ندامت از گرداب غرور سر بر کرده با خود اندیشید - که گرفتم - تسخیر این محکمه بغلبه و استیلا دشوار است - اما باعتماد استحکام آن با ولی نعمت که تائید یزدانی و تیسیرات آسمانی درکار سازی دستیار و پیشکار دولت ابد پیوند او است - بغی و عصیان نمودن راه هلاک خود پیمودن است و بعد از رفتن تمام محال تاکی درین قلعه توان بود - نا گزیر ازروی استکانت و ابتهال که درین حضرت آسمان رتبت بهترین وسایل است بسید خان جهان ملتجی گردید - و به درخواست او پادشاهزادهٔ عالی نسب امیدوار عفو پادشاهی ساخت - وازانجا که بیقین میدانست که بر دامن بندگان این درگاه غبار نقض عهد وخلف وعد که نکو هیده ترین خصالست نمی نشیند - درخدمت

پادشاهزادهٔ والا تبار التماس نمود - که از درگاه خلایق پناه بخشایش جرایم و آثام در خواست نموده این بیم زدهٔ کار برهم خورده را بصدور فرمان جان بخشي و عفو معاصي مطمئن گردانند - پس ازان که آن والا نژاد برای استعفاء زلات این زیا نکار صورت و معنی عرضه داشت نمود و حقیقت بکرامت استماع رسید - از جناب کرم فرمان عالیشان صادر شد - که از انرو که آن سر گردان صحراء غوایت بذیل پشیماني و ندامت معتمسک گشته امید وار صفح تقصیرات است - از جرایم نا گذشتنی آن خائب خاسر در گذشتیم - دیگر آن ربودهٔ غول ضلالت و غنودهٔ خواب جهالت پیرامون چنین عصیان که باعث اخراج او از موطن مالوف است نگردد - و حصار تاراگده را که با عتضاد آن ره سپر بغی و تمرد گشته است به بندهای درگاه معلی باز گذارد - تا اساس آنرا با دیگر عمارات بر اندازند - و چون اوامر پادشاهي را بسمع و طاعت تلقي نمود - بالتماس پادشاهزادهٔ والا تبار حکم شد که بعضی منازل میان آن محکمه را که بر قلاع سه‌گانه اشتمال دارد برای بودن منسوبان و اسباب او واگذاشته باقي را با هر سه حصار وبران گردانند - و قلعهٔ موٴ را که چار دیواری محکم باشجار اطراف بیش نیست با حصار قلعهٔ نور پور بیندازند - تادیگر زمینداران کوتاه بین مامن روز بد طاعت و فرمان پذیری این درگاه خواقین پناه دانند - نه رصانت حیطان گلین - و متانت جدران سنگین - جگت سنگه بعد از ورود این حکم مطاع بسید خان جهان پیغام کرد که شما خود رسیده بهر روشي که خواهید قلاع تاراگده

بیندازید - سید خان جهان بدانجا رفته دو روز توقف گزید - و گروهی را برگماشت تا حصار بیرون از بنیاد برکندند - سید فیروز خویش خود را با مردم خود گذاشت که شیر حاجی و دیگر حصون را برانداخته با زمین برابر سازد - وشب جمعه نوزدهم ذی الحجه با جگت سنگه بملازمت پادشاهزادهٔ جهانیان آمد - وبحکم معلی ضبط آن کوهستان به نجابت خان تعلق گرفت - و چون جگت سنگه جانب دروازهٔ کلان قلعهٔ نورپور که سه طرف آن جری است که از پایان آن تا بالای قلعه عمارات او و مردم او است و قریب هزارگز مرتفع و بدین جهت ازین اطراف بر شدن ممکن نیست استوار جداری کشیده بفاصلهٔ چند گز در پیش آن شیر حاجی ساخته برج و باره ترتیب داده بود - یرلیغ قضا نفاذ صادر شد که پادشاهزادهٔ عالم بهادر خان و اصالت خان را در نورپور بگذارد - تا آن دیوار را با شیر حاجی از بیخ برکنند - و منازل درون بحال دارند - و خود با سید خان جهان وسایر همرهان جگت سنگه و پسران او را همراه گرفته بدرگاه معلی بیاید *

اکنون گلگون باد خرام خاصه بشاه
راه نوشتن وقایع حضور میشتابد

غرهٔ رمضان پنج فیل که درة التاج خلافت پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر ازمرزبان مو رنگ بعنوان پیشکش گرفته یکی بایراق طلا و چهار بایراق نقره بدرگاه خواقین پناه ارسال داشته بودبنظر کیمیا اثر در آمد - خدیو اقبال تسبیح مروارید بیش بها که دران چند قطعهٔ لعل قیمتی بود وچار اسپ از طویلهٔ خاصه مصحوب ملازم آن والا مقدار

که اقبال پیشکش بدرگاه آسمان جاه آورده بود عنایت نموده فرستادند - نه فیل که سیدشجاعت خان بطریق پیشکش روانهٔ درگاه معلی نموده بود نیز از نظر انور گذشت *

سیوم [رمضان] رای مکند داس دیوان یمین الدوله را بمنصب پانصدی ذات وصد سوار و خدمت دفتر داری تن از تغییر جسونت رای سربلند ساختند - و دفتر داری خالصهٔ شریفه از تغییر بهاریمل که او بخدمت دیوانی صوبهٔ پنجاب سر افراز شد - بجسونت رای مفوض گشت - بسید عبد الرزاق سلالهٔ دود مان رئیس الاولیا رائس الاصفیا شیخ محي الدین عبد القادر جیلاني قدس سره - و دیگر سادات چارهزار روپیه - وبفرخ بیگ خراسانی که درینولا بعزم بندگی آستان معلی آمده بود سه هزار روپیه مرحمت نمودند - بشاه محمد میر شکار نذر محمد خان که طیور شکاري از جانب خان مذکور به پیشگاه حضور آورده خلعت و دو هزار روپیه انعام فرموده مرخص ساختند *

دوازدهم [رمضان] لطف الله پسر سعید خان بهادر ظفرجنگ از نزد پدر آمده دولت ملازمت اندوخت - چون او در راه زخم بر داشته بود چنانچه گزارش پذیرفت به خلعت و شمشیر یراق طلای مینا کار و منصب هزاري ذات و پانصد سوار از اصل واضافه ومرحمت اسپ بلند پایکي یافت *

بیست و نهم [رمضان] موضع کانو وآهن مضرب خیام آسمان احتشام شد - درین ماه مبارک مبلغ سي هزار روپیهٔ مقرر باصحاب احتیاج رسید *

غرهٔ شوال از شکار گاه کالو و آهن بدارالسلطنه مراجعت فرمودند۔ میر برکه بخدمت عدالت اردوی معلی سر بر افراخت *

پنجم [شوال] فدائي خان از جاگیر آمده احراز دولت ملازمت نمود - و یك فیل برسم پیشکش گذرانید *

دهم [رمضان] متصل باغ فیض بخش و فرح بخش منزل اقبال شد *

یازدهم [رمضان] دار السلطنت بگرامي قدوم کشور خدیو مورد برکات جاودانی گشت - و علیمردان خان که از کابل آمده بود استلام عتبهٔ سنیه نمود - و هزار مهر نذر گذرانید - و از پیشگاه نوازش بمرحمت خلعت خاصه با نادری طلا دوزي و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و مطلا سرافراز گردید *

دوازدهم [شوال] بهمنیار ولد یمین الدوله باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب هزاري دویست سوار مباهي گشت *

پانزدهم [شوال] از اصل و اضافه ذوالقدر خان بمنصب دو هزاری ذات و هزار و ششصد سوار - و حیات ولد علي خان ترین بمنصب هزاری ذات و هشتصد سوار نوازش یافتند *

نگارش فرخنده جشن شمسي وزن

روز سه شنبه نوزدهم شوال سنه هزار و پنجاه و یک هجري مطابق دوم بهمن خجسته جشن شمسی وزن اختتام سال پنجاهم و افتتاح سال پنجاه و یکم از عمر جاوداني آرایش یافت - و زر و سیم بوزن این ذات مقدس بآئین مقرر وزنی دیگر گرفت - و

جهاني بوجوه نثار كامياب گشت - درين بزم مبارک منصب مهين پور خلافت باضافهٔ پنج هزار سوار بيست هزاري ذات و پانزده هزار سوار - و منصب هريکی از اختر برج جلالت پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر و گوهر درج سلطنت پادشاهزاده محمد اورنگ زيب بهادر بافزايش هزار سوار پانزده هزاري ذات و ده هزار سوار شش هزار سوار دو اسپه سه اسپه - و منصب پادشاه زادهٔ والا نژاد مراد بخش باضافهٔ هزار سوار ده هزاري ذات و هشت هزار سوار مقرر شد - پانصد سوار از منصب مکرمت خان دو اسپه سه اسپه مقرر نموده او را بمنصب سه هزاري ذات و سه هزار سوار پانصد سوار دو اسپه سه اسپه - و از اصل و اضافه الله قلي ولد يلنگتوش را بمنصب هزار و پانصدی ذات و ششصد سوار - و مهيس داس راتهور را بمنصب هزاری ذات و هزار سوار - و سيد نور العيان را بمنصب هزاری ذات و پانصد سوار - و حيات خان را بمنصب هزاري دو صد و پنجاه سوار سرافراز گردانيدند *

چهارم ذي القعده بشکار گاه تلوندي نهضت نمودند - و بيست و دو روز نشاط اندوز شکار نيله گاو و آهو گشته بيست و ششم بدار السلطنه معاودت فرمودند *

بيست و هفتم [ذي القعده] سعيد خان بهادر ظفر جنگ بدرگاه والا رسيده سعادت کورنش اندوخت - و هزار مهر نذر گذرانيد *

سلخ ماه [ذي القعده] قليچ خان از لشکر ظفر پيکر آمده باستلام عتبهٔ خواقين پناه پيشانی طالع بر افروخت *

غرهٔ ذی الحجه خان عالم که بحکم معلی از دار الخلافهٔ

اکبرآباد آمده بود بعنایت خلعت و انعام بیست هزار روپیه کامیاب گشته رخصت انصراف یافت - چهارم برستم بیگ ترکمان سه هزار روپیه و بخواجه فاضل هزار روپیه عنایت شد *

فرستادن ظفر خان به تنظیم صوبه کشمیر

چون در فصل خریف این سال درکشمیر از کثرت امطار بی‌گاه و فرط طغیان میاه بسیاری از مزارع خراب گردید - و غلات فراوان آب برد - و رعایای آن دیار بیلای غلا وصعوبت قحط مبتلا گشتند - و خلقی غزیر و جمعی کثیر از ضعفا و مساکین با حلایل و ذراری بدارالسلطنه آمدند - و حقیقت پراگندگی و بی نوائی اینان معلوم اقدس شد - پادشاه گیهان که بمقتضای خلافت الهی کافل ارزاق جهانیان و ناظم احوال عالمیان اند مبلغ یک لک روپیه از خزانهٔ عبرات بانات و ذکور و صغیر و کبیر این جماعهٔ هلک زده که زیاده از سی هزار کس درپای چهرکهٔ درسن فراهم آمده بودند مرحمت نموده حکم فرمودند - که تا این جماعه دردار السلطنه باشند هر روز ده جا طعام مبلغ دویست روپیه از سرکار فیض آثار باینان میداده باشند و مبلغ سی هزار روپیه دیگر نزد تربیت خان ناظم آن صوبه فرستادند تا بگروه بی بضاعتی که نیروی حرکت و ترددات نداشته باشند قسمت کند - و نیز حکم شد که روزی طعام صد روپیه در مواضع پنجگانه صرف این جماعهٔ پریشان روزگار نماید - وچون تربیت خان باحوال شولیدگان این واقعه و صحنت رسیدگان این نازله چنانچه بایست نیارست پرداخت - و نارضامندی آفت زدگان این حادثه

بعرض بار یافتگان درگاه خلایق پناه رسید - صوبه داری کشمیر از تغییر او بظفر خان ولد خواجه ابوالحسن که پیش ازین نیز ناظم آنجا بود و بحسن سلوک سکان آن ملک ازو راضي بودند - مقرر شد - و بمرحمت خلعت و اسپ با زین نقره اورا نوازش نموده رخصت فرمودند - و قدغن رفت که در رعایت سکنه سیما رفاهیت رعیت بیش از بیش مساعی جمیله بتقدیم رساند - و مبلغ بیست هزار روپیهٔ دیگر برای نیازمندان ومحتاجان آن سر زمین همراه او ارسال داشتند *

دهم [ذي الحجه] بعید گاه تشریف فرموده نماز عید اضحی ادا نمودند - و درمجی و ذهاب نیازمندان به زر نثار دامن امید برآمودند - و بعد معاودت بذات اقدس که جانهای گرامي قربان آن سزد باقامت سنت قربان پرداختند - ده اسپ عراقي و دیگر اشیاء که صفدر خان ناظم قندهار برسم پیشکش ارسال داشته بود بنظر خورشید اثر درآمد *

پانزدهم [ذي الحجه] منزل علي مردان خان بیمن مقدم فیض توام رشک افزای منازل قمر گردید - و او بلوازم پا انداز و نثار پرداخته اصناف جواهر و انواع نفایس اقمشه بعنوان پیشکش گذرانید - و متاع یک لک وسی هزار روپیه بشرف پذیرائی رسید - صوبهٔ اودیسه بپادشاهزادهٔ بیداربخت محمد شاه شجاع بهادر مرحمت نموده فرمان دادند که آن والاگهر محمد زمان طهراني را بضبط و ربط آنجا بفرستد - و بشاه نواز خان ناظم معزول آن صوبه پیرایغ شد که پس از رسیدن محمد زمان بجون پور آمده بنظم و نسق آن سرکار که در تیول او مرحمت شده بپردازد *

گذارش نوروز جهان افروز

درین ایام سعادت اتسام که دلهای جهانیان بمیامن انعام پادشاه منعام و برکات افضال شهنشاه مفضال نشاط آگین بود - فروغ افزای هفت طارم شب جمعه نوزدهم ذی الحجه بعد از انقضای یکساعت نجومی رایات اعتدال بدارالشرف بر افراخت - فردای آن سرو جویبار خلافت پادشاه زاده محمد اورنگ زیب بهادر که بفرمان والا از دکن روانهٔ درگاه خلایق پناه شده بودند باستلام عتبهٔ اقبال مستسعد گشته هزار مهر نذر گذرانیدند - و فلذة الکبد سلطنت سلطان محمد خانف خود را نیز بدولت زمین بوس رسانیدند - بآن والا گهر خلعت خاصه و دو لك روپیهٔ نقد بطریق انعام عنایت شد - راو ستر سال و راجه پهاژ سنگه بندیله و سزاوار خان و زاهد خان که از صوبهٔ دکن در ملازمت آن بلند مقدار بدرگاه جهان پناه آمده بودند بتقبیل عتبهٔ گردون مرتبه فایز گشتند - و راو ستر سال دو فیل بعنوان پیشکش گذرانید - خلیل الله خان باضافهٔ پانصد سوار بمنصب دو هزار و پانصدی دو هزار سوار - وسنام سنگه ولد کرمسی راتهور حسب الالتماس پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر از اصل و اضافه بمنصب هزاری پانصد سوار سر برافراختند *

بیست و یکم [ذی الحجه] علی مردان خان را بعنایت خلعت خاصه و ده اسپ ازان میان یکی از طویلهٔ خاصه با زین طلا سر بلند ساخته رخصت مراجعت بصوب کابل فرمودند - سعید خان بهادر ظفر جنگ را بعنایت خلعت خاصه و صوبه داری ملتان

بر نواخته بدان سو مرخص ساختند - بآقا افضل دیوانی صوبهٔ بنگاله و سرکار پادشاهزادهٔ والا مقدار محمد شاه شجاع بهادر - و به رای کاسیداس دیوانی دار الخلافهٔ اکبر آباد مفوض گردید - بارباب طرب انعام مقرر مرحمت شد *

بیست و پنجم [ذی الحجه] پادشاهزادهٔ گرامی نژاد مراد بخش با سید خان جهان و راجه جیسنگه و رستم خان و راو امر سنگه و راجه رایسنگه و میرزا حسن صفوی و نظر بهادر خویشکی و دیگر امرا و منصبداران که با آن اختر برج سعادت بودند باستلام سدهٔ سنیه شرف اندوز گشت - و هزار مهر نذرگذرانید - و بوسیلهٔ آن گوهر بحر خلافت جگت سنگه و پسران او فوطه درگردن انداخته عرق خجالت برجبین و چشم ندامت بر زمین دولت تقبیل آستان معلی دریافتند - شهنشاه خطا پوش عطا پاش قبایح اعمال او را بذیل بخشایش پادشاهانه باز پوشیده از زلات او درگذشتند - و پادشاهزادهٔ والا تبار را بخلعت خاصه سر بر افراخته منصب آن عالی نسب را که ده هزاری ذات و هشت هزار سوار بود دوازده هزاری ذات و هشت هزار سوار دو هزار سوار دو اسپه سه اسپه مقرر فرمودند *

اکنون بگزارش داستان سورجمل که در اثناء نگارش احوال جگت سنگه اشاره به تفصیل آن رفته بود می پردازد

شرحش آنکه چون سورجمل پسر راجه باسو که پس از در گذشتن پدر بجای او سر افراز شده بود از کفران نعمت راه بغی که طریقهٔ آبای فتنه گرای او بود پیمود - و تمامی زمیندارن کوهستان شمالی پنجاب را بفسون و فسانه بخود متفق ساخته دست

تعدي به پرگنات دامن کوه پنجاب دراز کرد - حضرت جنت مکاني بعد از استماع این خبر در احمد آباد گجرات استیصال این بد مال و کشایش دژ دشوار کشاي کانگره را که در کوهستان شمالی پنجاب بر فراز کوهی بلند واقع شده و از دیر باز کمند تدبیر هیچ فرمان روائی از فرمان روایان هندوستان بکنگرهٔ تسخیر آن نرسیده - حتي حضرت عرش آشیاني چنانچه در عهد دولت مهد آن حضرت حسین قلي خان ترکمان مخاطب بخانجهان صوبه‌دار پنجاب مدتي مدید این قلعه را در قبل داشته نا کام مراجعت نمود - بعهدهٔ خاقان کشور کشا مفوض فرمودند - و ازین رو که کاردانی و کار طلبي و سرداري و سپاهیگری راي رایان که بتازگی فتح جام و بهار مرزبانان کچهه نموده آمده بود و پیشکش گرفته آنهارا بآستان سلطنت آورده بآزمون رسیده بود - پادشاه ملک ستان بیست و سیوم رمضان سنه هزار و بیست و هفت اورا با فوجی عظیم از دلاوران معرکهٔ وغا دلیران عرصهٔ هیجا از احمد اباد روانهٔ آنصوب ساختند - و مقرر نمودند که نخست مهم سورجمل را انجام دهد - پس ازان بکشایش حصار کانگره بپردازد - سردار لشکر بآن سرزمین رسیده مطابق حکم ارفع اعلا درپي آواره ساختن سورجمل شد - او پس از آگهي برین معني بقلعهٔ موٴ که پناه جای راجه باسو و نیاکان او بود - و اطراف آن جنگلی است متشابک الاغصان چنانچه گزارش یافت رفته تحصن جست - رای رایان با بهادران فیروزي نشان بپای قلعه رسیده این حصن حصین را سر سواري مسخر گردانید - و بدرون درشده دست قتل واسر برکشاد - و گروه انبوه

بوادی عدم فرستاد - سورجمل دراثنای گیر ودار طریق فرار پیموده با رفقای ادبار انتما بقلعهٔ نور پور که راجه باسو پدرش در غایت متانت در مکانی که در باستانی ایام به دهمیهری زبان زد بود بنا نهاده باسم سامی حضرت جنت مکانی موسوم ساخته موطن و مسکن خویش گردانیده بود پناه برد - و از صدمات افواج قاهره دران قلعه نیز قرار نگرفته روی ضلال بقلعهٔ اسرال که بالا رویهٔ قلعهٔ نورپور دریکی از شعاب جبال متعلق بحدود محال چنبیال واقع شده و اشجار متراکمه دارد - نهاد - رای ربان پس از اطلاع برحقیقت حال با دلاوران نبردارا باستعجال تمام بآن حصار استوار رسیده محاصره نمود - آن مخذول ازین قلعه نیز بر آمده و بپا مردی فرار از جنگ شیران بیشهٔ پیکار رهائی یافته بزمیندار چنبه زینهاری شد - سرگروه لشکر مظفر بنور پور معاودت نموده محال حوالیء آنرا از هارا و تهاری و نیسه و نکروته سور و حوالیء که هریکی با کمال حصانت و رصانت در درخت زار دشوار گذار واقع شده - مفتوح ساخته تسخیر قلعهٔ کوتله را که میان کانگره و نور پور است واز سه جانب بدریا پیوسته و یک طرفش راهی است صعب المرور عسیر العبور و مادهو سنگه برادر سورجمل دران مستحصن بود - وجه همت گردانید - و آن را قبل نموده در عرض سه روز برکشود - و مادهو سنگه گریخته به برادر خود پیوست - و پس ازان که همگی سرزمین سورجمل بحیطهٔ ضبط در امد رای رایان با عسکر ظفر لوا روی عزیمت بچنبه نهاد - و چون در اثنای ره نوردی خبر رسید که پیمانهٔ عمر سورجمل ناسپاس حق نشناس که بوسیلهٔ عنایت اعلی

حضرت مرتبهٔ راجگي و جانشینی پدر یافته بود لبریز شد - بچانپال بر نکاشت که سلامت او و رهائي مرز و بومش وابسته بآنست که نقد و جنس اندوختهٔ سورجمل را بلا توقف بفرستد - و الا عنقریب عرضهٔ تلف خواهد گشت - او از مشاهدهٔ حال سورجمل مال و منالش را از نقد و جنس با ماده و سنگه مصحوب پسر و برادر خود نزد راي رایان فرستاد - و راي رایان همه را بخدمت اعلی حضرت ارسال داشت - و چون برسات نزدیک رسیده بود و آذوقه چنانچه باید سر انجام نیافته بمصلحت دید دولتخواهان بنور پور معاودت نمود - و بیست و چهارم شوال سنه هزار و بیست و هشت هجري مطابق غرهٔ مهر کانگره را محاصره نمود - و بتقسیم ملچار و پیش بردن کوچهٔ سلامت و دوانیدن نقب پرداخت - ادبار پیشگان باستظهار دژ استوار راه خرد گم کرده برج و باره محکم ساختند - و هنگامهٔ پیکار گرم گردانیدند - راي رایان در ضبط مداخل و مخارج و سد طرق آذوقه اهتمام تمام بکار برد - و چون مدت محاصره بچارده ماه کشید - و از نایابی غله کار بر قلعه نشینان آنچنان تنگ شد که پوست درخت را در آب جوشانده سد رمق مینمودند - نا چار از روي اضطرار زینهاري شدند - و عرضه داشتي مشتمل بر التماس امان در خدمت خافان کشور ستان ارسال داشتند - ازانجا که جان بخشي سجیهٔ این دودمان والا شان ست - و جرم پوشي شیمهٔ این خاندان عرش مکان اعلی حضرت بکرم جبلي ملتمس را پذیرفته استعفاء تقصیر ایشان در خدمت حضرت جنت مکاني نمودند - و فرمان بخایش عنوان شرف صدور یافت که اگر قلعه بلا

توقف براي رايان بسپارند و خود بدرگاه والا بشتابند بجان امان مي يابند - پس از ورود منشور امان بيست و پنجم ذي الحجه سال هزار و بيست و نهم هجري مطابق غرة آذر هريسنگه ولد تلوک چند سرگروه قلعه نشينان که دوازده سال عمر داشت قلعه را براي رايان حواله نموده با سکندر ناسي که عم و مدار عليه مهمات او بود و ساير مردم نزد او آمد - سر کردهٔ لشکر جمعي معتمد را بمحارست قلعه گذاشته هريسنگه و توابعش را بطريق نظر بند همراه گرفته دوستکام و مقضي المرام با بقيهٔ لشکر روانهٔ درگاه آسمان جاه گشت - و در اوايل دي ماه اين سال روزي که رايات جهان کشا از کشمير مراجعت نموده بدارالسلطنهٔ لاهور نزول اجلال فرمود دولت ملازمت دريافت - و چون بيمن ارشاد و تربيت خاقان کشور ستان مصدر چنين فتحي نمايان شده بود بالتماس اعلی حضرت از پيشگاه عنايت حضرت جنت مکاني بخطاب راجه بکرماجيت بلند پايگي يافت *

چارم محرم [سنه ۱۰۵۲] پادشاه زادهٔ والا گهر محمد اورنگ زيب بهادر پيشکشي مشتمل برانواع جواهر و مرصع آلات و نفايس امتعهٔ دکن و فيلان کوه هيکل از نظر کميا اثر گذرانيدند ازان ميان جنس يک لک و بيست هزار روپيه شرف پذيرائي يافت - و آن درة التاج سلطنت را بعطای خلعت خاصه و جمدهر مرصع با پهولکتاره و صد اسپ ازانجمله دو اسپ از طويلهٔ خاصه يکی با زين طلاي مينا کار ديگري با زين طلاي ساده و فيل از حلقهٔ خاصه با يراق نقره و جل مخمل زربفت و مادهٔ فيل سرافراز

ساخته دستوری مراجعت دکن دادند - و به محمد سلطان نخستین پسر آن بلند اختر تسبیح مروارید عنایت شد - و بالتماس آن غرهٔ ناصیه دولت از کومکیان دکن قزلباش خان بمرحمت نقاره و امان بیگ بعنایت علم - و لطف الله پسر لشکرخان بخشي و واقعه نویس بالاگهات بمنصب هزاري ذات و هزار سوار از اصل و اضافه مفتخر گشتند *

هشتم [محرم] مطابق نوز دهم فروردین که آفتاب در اوج شرف بود پیشکش مهین پور خلافت و پادشاه زادهٔ والا تبار مراد بخش مشتمل بر اصناف جواهر و مرصع آلات و اقمشهٔ نفیسه بنظر اکسیر اثر درآمد - قیمت آنچه درین ایام ممنیت اتسام از پیشکش پادشاه زادهاي والامقدار و امراي نامدار بعز قبول رسید شش لک روپیه شد - درین تاریخ میرزا عیسی ترخان را که بنظم سرکار سورته مي پرداخت - از تغییر اعظم خان که بحال رعایای صوبهٔ گجرات نیک نه پرداخته هرچند ضبط متصرفان آنجا از قرار واقع نموده بود بحکومت آن صوبه سرافراز ساختند - و از جملهٔ سواران منصب او هزار و پانصد سوار دو اسپه سه اسپه مقرر فرموده اورا بمنصب پنج هزاري ذات و پنجهزار سوار دو هزار و پانصد سوار دو اسپه سه اسپه سربلند گردانیدند - و ضبط سرکار سورته بعنایت الله واد موسی الیه مفوض گشت - و از اصل و اضافه اورا بمنصب دوهزاري و هزار و پانصد سوار - و محمد صالح دیگر پسر اورا بمنصب هزاري هزار سوار بر نواختند - سلالهٔ خاندان نجابت - صفاوهٔ دودمان ولایت - سید جلال که بحکم والا از گجرات بدرگاه جهان پناه آمده سعادت ملازمت دریافته

بود بانعام پنجهزار روپیه سربلند گردید - مبالغ مقرر نخستین عشرهٔ این ماه بفقرا و یتامی رسید *

هژدهم [محرم] بهادر خان و اصالت خان که بقلع قلاع کوهستان معین شده بودند باستلام سدهٔ سدره رفعت مستسعد گشتند *

نوزدهم [محرم] منصب راجه جگت سنگه و راجروپ پسر او که از نایرهٔ سخط پادشاهي نجات یافته بودند از روی کرم بدستور پیشین مقرر فرمودند *

نهضت اختر برج دولت و اقبال گوهر درج حشمت وجلال - پادشاه زاده محمد دارا شکوه بصوب قندهار وظهور نیرنگی اقبال دشمن مال سریر آرای جهانبانی حضرت خاقانی

ازان باز که صوبهٔ قندهار و مضافات آن که ملک موروث این پادشاه سلیمان جاه است و در عهد حضرت جنت مکانی از دست اولیاي سلطنت برآمده بود - چنانچه در نخستین سال این دور گرامي بتفصیل نگاشته شد - بتصرف هوا خواهان دولت بلند صولت درآمد - دارای ایران از فکر تباه و اندیشهٔ کوتاه در آرزوی تسخیر این ملک روز بي تاب و شب بیخواب بود - لیکن ازانجا که فرمان روای روم سلطان مراد خان بقصد تسخیر بغداد نهضت نمود - او یک چندي بدان جانب مشغول ماند - با انکه قیصر بغداد را مسخر ساخته متحصنان را بقتل رسانید -

او باین تنبیه آسمانی متنبه نگشته همین که از سلطان خاطرش بآشتی فراهم آمد برای آنکه قزلباش بقیة القتل رومیان در رزم قندهار طعمهٔ تیغ آبدار مبارزان خونخوار گردند نزدیک دو سال تهیهٔ لشکر و تعبیهٔ اسباب سفر نمود - و درین سال بعزم تسخیر قندهار رستم خان گرجی سپهسالار خود را با سپاه گران پیش فرستاده مقرر نمود - که تا رسیدن او در نیشاپور توقف نماید - چون این خبر بتواتر وتوالی از عرایض صفدر خان صوبه دار قندهار و عزیز الله خان حارس بُست بمسامع حقایق مجامع رسید - حکم شد که رایات جهان کشا و الویهٔ نصرت قرا بانتهاض درآید - فرازندهٔ لوای فیروزی مهین پادشاه زادهٔ والاقدر از خلوص عقیدت و رسوخ ارادت بعرض اقدس رسانیدند - که اعلی حضرت بنفس نفیس در دار السلطنه بر اورنگ جهانبانی و سریر کامرانی متمکن باشند - و انجام این مهم را باین فرزند ارادت پیوند باز گذارند - حضرت خاقانی چون آن والاگهر را درین خواهش راسخ یافتند - تحسین فرموده در پذیرفتند - و پنجاه هزار سوار نبرد کار و فیلان کوه پیکر باد رفتار با توپخانهٔ فراوان و خزانهٔ بیکران و دیگر اسباب رزم در رکاب نصرت نصاب آن گوهر افروز شجاعت معین گردانیدند - و بمرحمت خلعت خاصه با نادری طلا دوزی حاشیهٔ مروارید و جیقهٔ پر همای مرصع بالماس قیمتی وسر پیچ لعل و مروارید گرانبها و جمدهر مرصع با پهولکٹاره و شمشیر مرصع و باضافهٔ پنجهزار سوار بمنصب بیست هزاري بیست هزار سوار و دویست اسپ ازانجمله دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکي با زین

مرصع دیگري با زین طلاي میناکار و فیل از حلقهٔ خاصه با ساز نقره و جل مخمل زربفت و ماده فیل و انعام دوازده لک روپیه نقد بر نواختند - و بیستم محرم گوش هوش آن دهٔ التاج خلافت را بجواهر نصایح بر آراسته و در اسعد ساعات و ایمن اوقات فاتحهٔ فایحهٔ فتح و نصرت خوانده و بکمال عطوفت در بر مهر پرور کشیده رخصت فرمودند - و سید خان جهان و راجه جسونت سنگه و راجه جیسنگه و رستم خان و قلیچ خان و بهادر خان و الله ویردیخان و راو امر سنگه و مبارز خان و فدائي خان و سردار خان و اصالت خان و خلیل الله خان و راجه رایسنگه و راو سترسال و نظر بهادر خویشگی با پسران و شیخ فرید ولد قطب الدین خان و راجه جگت سنگه و جانسپار خان و سر انداز خان و یکه تاز خان و هریسنگه و مهیس داس و رامسنگه راتهوران و چندر من بندیله و راجه امر سنگه نروري و گوکل داس سیسودیه و رایسنگه جهالا و سید نور العیان ولد سید سیف خان بارهه و سید محمد ولد سید افضل و خلیل بیگ و ترکتاز خان و میر خان و سید منصور ولد سید خانجهان و دیگر بندهاي درگاه از پیشگاه حضور و سعید خان بهادر با پسران وکومکیان از صوبهٔ ملتان و از تعیناتیان صوبهٔ کابل سعادت خان و اکبر قلي سلطان ککهر و شادمان پکهلیوال و دیگر منصبداران و پنجهزار سوار احدي برق انداز و کماندار و پنجهزار پیادهٔ تفنگچي و باندار با جمعي توپ انداز در خدمت آن نیر برج جلالت تعین فرمودند - و وقت رخصت سید خان جهان را بخلعت خاصه و شمشیر مرصع و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه -

و راجه جسونت سنگه و راجه جیسنگه را بخلعت خاصه و جمدهر مرصع با پهولکتاره و اسپ از طویلهٔ خاصه بایراق طلا و فیل از حلقهٔ خاصه سر بلند ساختند - و رستم خان را به خلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا مباهی گردانیده هزار سوار از منصب او که پنجهزاری پنجهزار سوار بود دو اسپه سه اسپه مقرر نمودند - و قلیچ خان و بهادر خان و الله ویردي خان را به خلعت خاصه واسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا - و راو امر سنگه را بخلعت خاصه و باضافهٔ هزاری ذات بمنصب چار هزاری سه هزار سوار و با سپ با زین مطلا - و مبارز خان و فدائی خان و سردار خان را بخلعت و اسپ با زین مطلا - و اصالت خان را بخلعت و اسپ با زین مطلا و نقاره - و خلیل الله خان را بخلعت و اسپ با زین مطلا و علم و نقاره - و راجه رایسنگه را به خلعت و باضافه هزاری ذات بمنصب چار هزاري دو هزار سوار و باسپ با زین مطلا - و راو ستر سال را به خلعت و اسپ با زین نقره - و نظر بهادر را به خلعت و باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاری هزار و پانصد سوار و اسپ با زین نقره و نقاره - و شیخ فرید و راجه جگت سنگه و جانسپارخان و سرانداز خان را بخلعت و اسپ - و هریسنگه و مهیس داس را بخلعت و اسپ و علم - و رامسنگه راتهور را بخلعت و اسپ - و چندر من بندیله را بخلعت و اسپ و علم - و راجه امر سنگه نروري و گوکل داس سیسودیه و رایسنگه جهالا و سید نور العیان را بخلعت و اسپ - و میر خان را بخلعت و منصب هزاري ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه و اسپ - و سید منصور پسر سید خانجهان را

بخلعت و منصب هزاري ذات و دو صد سوار از اصل و اضافه و اسپ سرافرازي بخشيدند - و بسياري از قدويان بعضي باسپ و برخي به خلعت سرافراز گشتند - و حکم اقدس بصدور پيوست که بهمگي اسرا و منصب داران اين عسکر ظفر پيکر که بيشتري تيول دارند و لختي نقد از خزانهٔ والا مي يابند سر هر صد سوار موافق ضابطهٔ منصب ده هزار روپيه که سر هزار سوار يک لک روپيه باشد وراي تنخواه مناصب برسم مساعدت بدهند - و باحديان و پيادهاي توپچي و تفنگچي و باندار سه ماه پيشگي تن نمايند تا از مدد خرچ وا پرداخته در کار و خدمت پاشاهي سرگرم باشند و طراز کسوت مفاخر و معالي مهين پادشاهزاده بقلاوزي صيانت ايزدي بقصد نبرد داراي ايران ره نورد گشتند - و همدرين روز پادشاهزادهٔ والا نسب مراد بخش را نيز بمرحمت خلعت خاصه با نادري و جمدهر مرصع با پهولکٹاره و شمشيرمرصع و دو اسپ از طويلهٔ خاصه با زين طلاي ميناکار وطلاي ساده و فيل از حلقهٔ خاصه با يراق سيمين و جل مخمل زربفت و مادهٔ فيل بر نواخته - و ميرزا حسن صفوي و برخي ديگر بندها را همراه داده مرخص ساختند - و مقرر فرمودند که درين طرف آب نيلاب هرجا مناسب باشد اقامت گزيند - و وقت کار نزد برادر بخت بيدار برسد - و بعلي مردان خان فرمان قضا جريان عز صدور يافت - که در کابل باستعداد تمام آمادهٔ پيکار باشد که اگر از طرف نذرمحمد خان و الوس بلخ و بدخشان شورشي بظهور آيد بمدافعهٔ او بپردازد - و تمامي منصب داران تعينات آنصوبه را که از پيشگاه عظمت

با مهین پور جلالت معین گشته اند در خدمت آن کامگار بفرستد - خان دوران بهادر نصرت جنگ که پیشتر برلیغ قضا نفاذ بطلب او صادر شده بود از مالوه آمده دولت ملازمت اندوخت - وهزار مهر برسم نذر و دو هزار پارچهٔ دوراسي و غیره از نفایس نسایج آن ملک بطریق پیشکش گذرانید - و بعطای خلعت خاصه و شمشیر مرصع و صد اسپ ازان میان دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه با ساز نقره و جل مخمل زر بفت و ماده فیل کامیاب گشته بملازمت مهین خلف خلافت دستوری یافت - ازانجا که بداندیش این دولت پاینده با اقبال در پیکار است - و بد خواه این سلطنت فزاینده با بخت در کارزار - بعد از عبور پادشاه زادهٔ عالی قدر رفیع مقدار بدستیاری توفیق رباني و پامردی تائید سبحاني از آب نیلاب خبر فناء آن اجل ستیز رسید - پس ازان که اینمعنی از عرضداشت آن بخت بیدار معروض اشرف گشت - خدیو دیهیم و اورنگ خداوند فر و فرهنگ که خاطر نهفته ناظرش مجالي عواقب امور و مراة خواتم شؤون است - از دور بیني و حزم گزیني حکم فرمودند که پادشاه زادهٔ سعادت پژوه بغزنین رفته چندي توقف گزینند - و خاندوران بهادر نصرت جنگ و سعید خان بهادر ظفر جنگ را با سی هزار سوار نبرد کار بقندهار روانه سازند - اگر خبر قضیهٔ ناگریز شاه صفي چنانچه بگوش حجاب بارگاه فلک جاه رسید وقوعی نداشته باشد - و او بقصد پیکار رو بقندهار نهد - آن فروغ دودمان اقبال با لشکر ظفر اثری که در خدمت آن موید بختیار است متوجه قتال آن بی

اعتدال گردند - و اگر آن گرفتار خواب پندار لختي بهوش آمده صرفهٔ کار درآمدن این دیار نه بینند - و برهنمونی ادبار سپه سالار نابکار را بجنگ افواج نصرت امتزاج فرستند - این دوسردار فیروزی دثار جزاء جرات نکوهیده و جسارت ناپسندیده درکنار روزگار سپه سالار واژون کار او خواهند نهاد - بعد از ورود یرلیغ والا پادشاه زادهٔ نامدار بغزنین رفته آن دو نوئین اخلاص آئین را بالشکر جرار بقندهار فرستادند - پس ازان خبر متواتر شد که آن مدهوش بادهٔ نادانی و مست خواب جوانی را که لشکر بخراسان فرستاده خود نیز پس از چندی بمشهد منور راهی گشته بود درکشان پیمانهٔ زندگي برآمود *

اکنون بنگارش لختي از حال شاه صفي و کیفیت رستگاري او از کشمکش زندگاني بل رهائي خلایق از کشمکش او - خوانندگان این ماجرای عبرت افزا را از نگراني برمي آرد

چون شاه عباس فرمان روای ایران که از اولاد و اقربا هرکه با اومئنهٔ رشددید یا مظنهٔ فساد داشت بکشتن و کورکردن او خاطرفراهم ساخته بود - وباین نبیره هم از فقدان گمان سرکشی و سرتابی بجهت بی رشدی او وهم از بیم انتقال ایالت بعد از ارتحال او بدیگر دودمان تعرض ننموده قرار داده بود که از حرم سرا برنیاید - ازین سپنجي سرا رخت هستی بربست - و در اعقاب او دیگري چشم حکومت نداشت - ارکان دولت صفویه ناگزیر اورا بحکومت ایران برگزیدند - چنانچه درائنای نگارش وقایع سال دوم جلوس اقدس نگاشته آمد - او پس از استقلال و استبداد از خود سري و خود پرستی باده گساري را

از اندازه درگذرانید - و از رداءت فطرت ودناءت طینت سر از متابعت عقل که در تدبیر منزل ناچار است چه جای سیاست بلاد و ریاست عباد باز کشیده باطاعت غول نفس و انقیاد دیو طبیعت که سرمایهٔ فساد کار دین و دولت و پیرایهٔ کساد بازار ملک و ملت است تن درداد - و از افراط شراب مادهٔ صرع دیرین که اثر آن درماهی مرة ظهور می کرد - قوت گرفته باعث اختلال دماغ گشت و از استیلاء اوهام ردیه خویشان و اعیان نیک اندیش جد خود را بنهجی که درنخستین مجلد این صحیفهٔ اقبال مرقوم گردید بقتل رسانید - درحین باده نوشی از خوف بدمستی او هراس و وسواس بر همگی حضار مجلس از اشراف و نوئینان و همنشینان چنان غلبه می کرد که سالم بخانه برگشتن فوز عظیم میدانستند - و با این سلوک بد و نامهربانی و نامردمی بلاحد از عدالت چنان بی بهره بود که هرگز بدد ستم رسیدگان و فریاد جور کشیدگان که در اثنای سواری بر سر راه از ظلمه اظهار ظلم می نمودند نمی پرداخت - آنچه در سلطنت چارده ساله از مساعی جمیله در گرفتن و داشتن ملک بروی کار آورده کشادن قلعهٔ از دست رفته ایروانست - پس از رحلت حارس آن و بقتل رسیدن بیست هزار قزلباش وبای دادن ملک بغداد که بجد و کد شاه عباس مفتوح گشته بود و سپردن گروهی ابنوه به تیغ رومیان چنانچه هرکدام پیش ازین نگارش یافته - بردانشوران حقیقت بین پوشیده نیست - که دادار کارساز - وپروردگارکام پرداز - را مصلحت کاي و حکمت اولي دراستیلاء خوافین دادگر و استعلاي سلاطین جود پرور جز رعایت رعایا - وجمعیت

برایا - و انتظام امور جمهور والتیام جمهور امور - و بر افراختن الویهٔ دین مبین - و بر افداختن ابنیهٔ کفر بدآئین نیست - و لله الحمد که نفس نفیس فرازندهٔ سریر جهانبانی حضرت خاقانی بحلیهٔ این اخلاق صفیه و اوصاف رضیه آراسته است - و شبارروزی جلیل و حقیر غزاة دین بمراسم سپاسداری و شکرگذاری - و صغیر و کبیر رعیت بوظایف دعاء طول عمر و طیب عیش مصروف ست - دارای ایران باضداد این نعوت مرضیه منعوت بود - ایام و لیالی صالح و فاجر و مقیم و مهاجر قلمرو او بنفرین آن ستم گزین و دعای بد آن بد آئین و مسالت مرگ آن دشمن مردم و مردمی بسر می رفت - ذمایم صفاتش پایان ندارد - همان به که این محامد نگار مدایح طراز خاقان سراسر افضال و احسان کیفیت هلاک آن سفاک بی باک برنگاشته بمطلب گراید - او سی چل روز پیش ازان که از صفاهان بسوی خراسان بر آید بباغ کومه که در نواحی موضع خراسان یکفرسخی صفاهان ترتیب دادهٔ شاه عباس است - بشکار مرغابی رفته از فزونی باده پیمائی چنان شراب زده شد که تا پانزده روز با قلت مسافت بشهر مراجعت نیارست نمود - و جان دارو از کثرت زهر جان گزا گشته مادهٔ صرعی که داشت قوی گردانید - و اشتهای طعام که قوام پایندگی این کاخ اخشیجی و دوام بالندگی این بنیهٔ عنصری بآن باز بسته است چنان معلوم شد که با معالجات پزشکان در سه شبا روز بیش از یک زردهٔ تخم مرغ نتوانست خورد و چون بمدا وای اطبا اندکی رو بصحت نهاد از صفاهان به پسیج

نامبارکی که در سر داشت روانهٔ کاشان شد - درانجا سه چهار روزی بسیر و نخچیر بسر برده باز مرتکب شرب گردید - و عارضهٔ مذکور از فزونی آن از انچه بود سخت تر گشت - چنانچه از منزلی که میان خلوت خانه و حرم سرا بود هفده شبا روز بمکان دیگر نیارست رفت - درین مدت بغیر حکیم احمد و مهتر داؤد مهتر رکابخانه از مردم درون و بیرون دیگری آمد شد نداشت - و درین حال و حالت پیش که در صفاهان رو داده بود باخون ریزی هزاران بیگناه مکرر میگفت - که خون پسران قورچي باشي مرا گرفته - بامداد هژدهم روز بیماری مطابق دوازدهم صفر سال حال [سنه ۱۰۵۲] چون ازو خبر گرفتند و دیعت حیوة سپرده بود - هیچکس ندانست که شب چه وقت سپري گشته - پانزدهم ماه مذکور ارکان سلطنت صفویه سلطان محمد میرزا نخستین پسرش را هر چند خرد سال بود بشاه عباس موسوم ساخته خطبه بنامش خواندند - و اورا از کاشان بقزوین برده سیوم ربیع الاول این سال که ساعت جلوس او بود بر قالیچهٔ که از بزرگان اینها مانده نشانیدند - و بعد ازان که واقعهٔ عبرت افزاي مرگ آن سزاوار نیستی بروی روز افتاد - گوهر اکلیل خلافت پادشاهزادهٔ بیدار بخت بدر گاه آسمان جاه معروض داشتند - که چون نیرنگی اقبال عدو مال آن سفاک بي باک را بکیفر اعمال نکوهیده رسانیده - و سی هزار سوار خونخوار با سرداران نبرد گذار در قندهار اهمت اگر از حضرت خلافت فرمان رود بتسخیر ولایت فراه و سیستان و هراة تعین نموده آید - از پیشگاه مراحم پادشاهانه یرلیغ شد که چون آن فساد کیش بجزاء کردار خود رسیده بشکرانهٔ این عطیهٔ

سنیه متعرض ولایت او نباید گردید - که در چنین هنگام اطفال اورا که هنوز نام بر نیاورده اند چه جاي ارتکاب امري مشعر بر فتنه پژوهي در خلل انداختن و باخذ ملک و مال پرداختن از مروت و فتوت دور است - و الا نظر بر عدت و سپاه و مکنت و دستگاهی که از حضرت احدیت بما ارزاني گشته تسخیر این ولایت در کمال آساني ست - باید که آن فرزند کامگار بعد از ورود فرمان قضا نفاذ عساکر گیتي کشا را از قندهار طلب نماید - و بسرعت هرچه تمامتر خود را بدرگاه معلی برساند - که مفارقت او بی ضرورت زیاده برین نمیتوانیم بخود قرار داد - غرهٔ ناصیه دولت و جهانباني پس از وصول منشور سعادت جنود ظفر آمود را که از کثرت و انبوهی کوه و صحراي آن دیار فرو گرفته بود و خاندوران بهادر نصرت جنگ را که با بیست هزار سوار در قندهار بود و سعید خان بهادر ظفرجنگ را که با ده هزار سوار تا قلعهٔ بست رسیده طلب داشتند - و خود بفرخی و بهروزي روانهٔ آستان جلال گشتند *

اکنون خامهٔ حقایق نگار به تحریر وقایع حضور می پردازد

بیست و پنجم محرم [سنه ۱۰۵۲] خلیل بیگ بمنصب هزاری ذات و شش صد سوار از اصل و اضافه و تهانه داری غور بند و قلعه داری ضحاک نوازش یافت *

دوم صفر راجه پهرتهي چند مرزبان چنبه بعنایت فیل فرق عزت بر افراخت - گردهر داس کور بمنصب هزاری ذات و چارصد سوار از اصل و اضافه مفتخر گشت - سالیانهٔ حکیم مومنا از اصل و اضافه سي هزار روپیه مقرر شد *

چارم [صفر] شاه بیگ خان بعنایت نقاره و اوزبک خان بمرحمت علم فرق عزت برافراختند *

هژدهم [صفر] هزار سوار اختر برج اقبال پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر دو اسپه سه اسپه مقرر فرموده آن والا گهر را بمنصب پانزده هزاري ده هزار سوار هفت هزار سوار دو اسپه سه اسپه برنواختند *

بیست و هشتم [صفر] از اصل و اضافه اسفندیار خان بمنصب هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار - و حسام الدین حسن بمنصب هزاری پانصد سوار و خدمت بخشیگری و واقعه نویسی دکن - و بیست و نهم الله قلي ولد یلنگتوش بعنایت اسپ و انعام ده هزار روپیه مباهي گشتند *

سلخ ماه [صفر] بمیرزا عیسی ترخان محبوب محمد صالح پسرش فیل از حلقهٔ خاصه عنایت نموده فرستادند *

غرهٔ ربیع الاول چون از وقایع دارالخلافهٔ اکبر اباد بعرض ملتزمان پایهٔ اورنگ عرش مرتبت رسید که میرزا رستم صفوي بساط زندگي در نور دید - مراحم پادشاهانه بباز ماندهاي او مبذول فرموده هر کدام را بعنایتي در خور شرف اختصاص بخشیدند - میرزا درمحرم سال هزار و دو بملازمت حضرت عرش آشیانی رسید - و تا تاریخ وفات مدت پنجاه سال در ظل عاطفت این دولت پاینده بود - اوضاع میرزا به نجابت میرزا مناسبتی نداشت - غالبا منشاء آن عدم نجابت والدهٔ او است *

چهارم [ربیع الاول] امیر خان ولد قاسم خان نمکي بمرحمت

خلعت وصوبه داری تته از تغیر شاد خان که نظم سیوستان بدو مفوض شد نوازش یافت - چو تنبیه و تادیب چنپت و همرهان بی راهۀ او از عبد الله خان بهادر فیروز جنگ چنانچه باید بوقوع نیامد - ششم [ربیع الاول] راجه پهاڑ سنگه که مرزبان آن سرزمین است و تعهد تنبیه چنپت و برادران او نمود از تغیر خان بدین خدمت سرافرازی یافت - و باضافۀ هزار سوار دو اسپه سه اسپه بمنصب سه هزاری سه هزار سوار هزار سوار دو اسپه سه اسپه سر برافراخت *

شب دوازدهم [ربیع الاول] مجلس میلاد طهارت نهاد خلاصۀ کائنات - زبدۀ موجودات - علیه من الصلوات اکملها - والتحیات افضلها - برسم هر سال انعقاد پذیرفت - و مبلغ دوازده هزار روپیۀ مقرر بفضلا و حفاظ و دیگر ارباب صلاح و استحقاق که دران محفل خلد آئین فراهم آمده بودند عطا شد *

چهاردهم [ربیع الاول] بمومن بیگ خویش منصور حاجي که از بلخ بدر گاه کیوان جاه آمده بود و ظریف بیگ رفیق او سه هزار روپیه - و به محمد امین ارلات از خویشان نذر طغائي هزار روپیه انعام فرمودند *

خجسته بزم قمري وزن

روز پنجشنبه چهارم ربیع الثاني سال هزار و پنجاه و دوم مطابق دوازدهم تیر فرخنده جشن قمري وزن اختتام سال پنجاه و دوم و افتتاح سال پنجاه و سیوم از سنین جاوید طراز شهنشاه ابر دست دریا دل جهاني را گوناگون مسرت و شادماني بخشید - و

وزن مقدس بطلا و دیگر اشیا بروي کار آمد - و جهانیان بزرنثار بمراد دل رسیدند - بهریکي از میر ظهیر الدین و خواجه خان دویست اشرفي - و بفصیح خان هزار روپیه - عنایت نمودند - درین روز نشاط افروز پادشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش که بفرمان قدر نفاذ از حسن ابدال روانهٔ درگاه معلی شده بود باستلام عتبهٔ خواقین مکان مستسعد گشته هزار مهر نذر گذرانید *

پنجم [ربیع الثاني] معروض اقدس گشت که چون راجه پهاز سنگه بسر زمین اسلام آباد رسید چنپت فتنه سرشت را مجال تمرد نماند - و کام و ناکام نزد او آمد - حکم شد که همچنان که سابق نوکر پدر و برادر کلان راجه بود الحال نوکر او باشد - چنپت چندی نوکر راجه بود پس ازان بمهین پور خلافت متوسل گشت - و با سبحاني و دیگر برادران در سلک ملازمان آن بخت بیدار منسلك گردید *

گزارش ازدواج پادشاهزادهٔ عالي نسب مراد بخش

چون پیش نهاد همت آسمان رتبت خدیو هفت اقلیم و خدایگان تخت و دیهیم بود که خاطر ملکوت ناظر از ازدواج پادشاهزادهٔ گرامي نژاد مراد بخش بدختر نیک اختر شاه نواز خان صفوي که سابقا او را براي آن والا دودمان خطبه نموده بودند نیز وا پرداخته آید - دربنولا که آن عالي نسب بفرمان عاطفت عنوان از حسن ابدال بآستان اقبال رسید مبلغ پنج لک روپیه براي سرانجام این جشن خجسته بآن اختر برج دولت عنایت فرمودند *

و چهار دهم ربیع الثاني در ساعت مبارک مبلغ یک لک و چهل هزار روپیه ازانجمله یک لک روپیه اصناف جواهر ثمینه و مرصع آلات و اتمشهٔ نفیسه و چهل هزار روپیه نقد برسم ساچق محبوب صلابتخان میر بخشي و عاقلخان میر سامان بمنزل شاه نواز خان ارسال داشتند - و بیستم این ماه از جانب خان مزبور بآئین پسندیده حنا آوردند - و بحکم معلی پیشکاران بارگاه خلافت در دولت خانهٔ خاص محفل حنا بندان بفراوان تکلف بر آراسته صلاي عشرت در دادند - و مراسم معهودهٔ آن بتقدیم رسید - و چون شاه نواز خان در اودیسه بنظم آنصوبه می پرداخت و صبیهٔ عفیفهٔ او با والده آمده بود - روز دیگر آن صبیهٔ صفیه را از وفور رافت بمشکوي سلطنت طلبیدند - ومجلس عقد در دولتخانهٔ والا ترتیب یافت - و پادشاهزادهٔ والا گهر را بمرحمت خلعت خاصه با چارقب زر دوزي و جواهر و مرصع آلات و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ماده فیل که قیمت آن یک لک روپیه بود نوازش فرمودند - و شب مبارک دو شنبه بیست و دوم مطابق سیم تیر بعد انقضاء سه گري در ساعتي که مختار انجم شناسان بود بامر خاقاني قاضی محمد اسلم خطبهٔ نکاح بر خواند - و مبلغ چهار لک روپیه کابین مقرر گردید - نواي کوس مسرت و آواي تهنیت از کرهٔ خاک بزروهٔ افلاک رسید - و زمزمهٔ رامشگران سحر پرداز دلهاي جهانیان با هنزاز در آورد - پرتو شموع کافوري فروغ افزاي دیدهٔ کواکب گشته بود - و افروزش آلات آتشبازي سطح زمین را چون ساحت آسمان منور گردانیده *

چهارم جمادي الاولی بصادق بیگ خال زادهٔ امام قلي خان هزار روپیه - و یازدهم بسلطان حسین و محمد عسکري خویشان سار و خواجه هزار و پانصد روپیه مرحمت شد *

بیست و نهم [جمادي الاولی] حراست قلعهٔ زمین داور به پردل خان مقرر فرموده محال متعلقهٔ آن در تیول او عنایت نمودند - ذوالفقار خان بخلعت و فوجداری سرکار مند سور و منصب در هزاري هزار و دویست سوار از اصل و اضافه مفتخر گشته دستوري یافت *

آغاز سال ششم
از دوم دور سنین جلوس اقدس

لله الحمد که روز پنجشنبه غرهٔ جمادي الثانيه سال هزار و پنجاه و دوم هجري موافق پنجم شهريور آغاز ششم سال سعادت اتصال از دوم دور جلوس مقدس که صبح ايام کامراني و غرهٔ شهور شادماني است در اسعد ساعات و ايمن اوقات روي نمود - و انوار مسرت وآثار عشرت فروغ افزاي دلها و فراغ آراي خاطرها گشت - درين تاريخ عبد الله خان بهادر فيروز جنگ را بجاي سيد شجاعت خان بصوبه داري اله آباد - و سيد مذکور را بجايگيرداري پرگنهٔ ايرج و بهاندير و پنواري و ديگر محال سرکار اسلام آباد ازتغير خان مذکور سر افراز گردانيدند - بسيادت منقبت سيد جلال بخاري پنجهزار روپيه انعام شد •

هشتم [جمادي الثانيه] پادشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش را بعنايت خلعت خاصه و برخي مرصع آلات و دو اسپ از طويلهٔ خاصه يکي با زين طلاي مينا کار ديگري با زين طلا و آفتاب گير نوازش نموده بصوبهٔ ملتان که در تيول آن عالي نسب مرحمت شده بود رخصت فرمودند - به شايسته خان ناظم صوبهٔ پتنه خلعت خاصه و اسپ از طويلهٔ خاصه با ياراق طلا مصحوب محمد طالب پسرش عنايت نموده فرستادند •

دوازدهم [جمادي الثانيه] مادهو سنگه هادا باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاري سه هزار سوار سر بر افراخت *

چاردهم [جمادي الثانيه] نظم صوبهٔ برار به شاه بيگ خان مفوض شد *

پانزدهم [جمادي الثانيه] مهيس داس را تهور را باضافهٔ هزاری هزار سوار بمنصب دو هزاري دو هزار سوار سر بر افراخته پرگنهٔ جالور بطريق وطن بجاگيرش عنايت نمودند *

هفدهم [جمادی الثانيه] چون مهين پادشاه زادهٔ بخت بيدار نواحي دار السلطنهٔ لاهور رسيدند - بحکم مقدس اسلام خان و چندی ديگر از نوئينان والا شان باستقبال شتافته آن صحيفهٔ مکارم و معالي را به پيشگاه حضور سراسر نور آوردند - آن قرهٔ باصرهٔ اقبال شرف ملازمت سراسر سعادت دريافته هزار مهر نذر گذرانيدند - و از پيشگاه عواطفت بعنايت خلعت خاصه سر بر افراختند - و ازانجا که واقعهٔ هلاک والی سفاک بي باک ايران بي وقوع جدال و قتال از آثار اقبال آن گوهر بحر خلافت بروي کار آمده بود - خديو اقبال از الطاف روز افزون و اعطاف گوناگون بخطاب مستطاب - بلند اقبال - که در ايام ميمنت اتسام پادشاهزادگي از القاب مخصوصهٔ اعلی حضرت بود مخاطب گردانيدند - و اعيان دولت که در خدمت فيروزی آن بخت بيدار آمده بودند بتقبيل آستان خواقين مکان سر افتخار بر افراختند - ازان ميان سيد خان جهان هزار مهر نذر گذرانيد - و چون بر ملتزمان بساط تقرب ظاهر شد که الله ويردیخان که زبانش باختيار او نيست درين يساق برخی کلمات نکوهيده

مخالف آئین نمک خوارگي و نمکدویت سر برزده هادی سبل رشاد او را بتغییر منصب وتبدیل تادیب نموده بي آنکه سعادت کورنش دریابد به دار الملک دهلی فرستادند که درانجا اقامت گزیند - و ازانجا که این صورت کرم الهي برخلاف دیگر سلاطین که قطع حیات نمایند بقطع مواد معیشت و اسباب روزی هیچ یکي از بندگان هرچند از نظر افتاده باشد راضي نیست - پرگنهٔ شکر پور را که از مضافات صوبهٔ دار الملک دهلي است و سي و چهار لک دام جمع دارد بطریق مدد معاش بوی عنایت کردند - و جاگیر او که در مهترا و مهابن و آن نواحي بود باعظم خان مرحمت شد - درین تاریخ جامع معقول و منقول ملا عبد الحکیم سیالکوٹي را بزر سنجیده شش هزار روپیهٔ هم وزنش بدو عنایت فرمودند *

بیست و یکم [جمادي الثانیه] سید خانجهان را بخلعت خاصه برنواخته بگوالیار که جاگیر اوست مرخص ساختند - رامسنگه راتهور از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدي هشتصد سوار سر برافراخت - رجب بیگ خویش یلنگتوش که تازه از توران آمده بسعادت زمین بوس رسیده بود بعنایت خلعت و انعام دو هزار روپیه بلند پایه گشت *

بیست و هشتم [جمادي الثانیه] قزاق خان بفوجداری برودہ و منصب دو هزاری ذات و سوار از اصل و اضافه مفتخر گردید - میر منصور بدخشي بعنایت خلعت و انعام دویست مهر سر بلند گشته دستوری زیارت حرمین شریفین یافت *

چون از عرضه داشت ظفر خان ناظم صوبهٔ کشمیر بشرف اصغاء

مسامع جهانباني رسید که اگرچه احوال فقرا و رعایای این خطهٔ دلپذیر بمبلغ یک لک و پنجاه هزار روپیه که پیشتر از خزانهٔ خیرات عنایت شده بود رو برفاهیت نهاده - و ملک بآبادي گرائیده لیکن درین هنگام کشت کار اگر پنجاه هزار روپیهٔ دیگر براي سرانجام لوازم زراعت بکشاورزان بي بضاعت این سر زمین مرحمت شود معموری ملک به نسق اولین باز خواهد گشت - از مکمن الطاف پادشاهانه بمتکفلان معاملات آنصوبه یرلیغ قضانفاذ بشرف صدور پیوست که پنجاه هزار روپیهٔ دیگر از خزانهٔ والا به بذرگران بی استطاعت بطریق خیرات قسمت نمایند - میر ابراهیم صفدر خاني بکاول نعمت خاصه بحرمین مکرمین مرخص شد - و متاع یک لک روپیه باب بر عرب بقیهٔ پنج لک روپیه که هنگام اورنگ آرائي نذر حرمین شریفین نموده بودند بجهت فقرای آن دو مکان منیف مصحوب او ارسال یافت - و خدمت بکاولي بمحمد قاسم خلف هاشم خان مفوض گردید *

چارم رجب رای مکند داس بدیوانی بیوتات و ملا علاءالملک بدفتر داری تن سر بلند گشتند *

یازدهم [رجب] بسلالهٔ دودمان هدایت صفاوهٔ خاندان ولایت سید جلال ده هزار روپیه انعام شد *

بیست و یکم [رجب] خاندوران بهادر نصرت جنگ و راجه جیسنگه و بهادر خان و راو امرسنگه ولد راجه گجسنگه و اصالتخان و نظر بهادر و غیر اینان از قندهار آمده دولت ملازمت اندوختند - و خان نصرت جنگ هزار مهر برسم نذر گذرانید *

بیست و چهارم [رجب] رستم خان بسنبهل دستوری یافت - لعل خان کالونت ملقب به گن سمندر بمرحمت فیل سر بلند گردید - پیشکش سرگروه ولندیز یک فیل بنظر انور در آمد *

شب بیست و هفتم [رجب] که بلیلة المعراج موسوم است برسم هر سال ده هزار روپیه باصحاب احتیاج و ارباب استحقاق بذل فرمودند *

چهارم شعبان میر برکه که از اولاد قدوة الاولیا میرسید کلال بود و بقدم بندگی این درگاه خواقین پناه و خدمت عدالت عسکر فیروزی سر افرازی داشت از دار الفنا بدار البقا شتافت - وخواجه ابوالخیر از نبایر پیشوای اهل طریقت مولانا یعقوب چرخی به تفویض خدمت عدالت بر نواخته آمد - و مبلغ پانزده هزار روپیه سالیانهٔ او قرار یافت - دریغولا چون معروض معلی گشت که عمارت باغ فیض آگین فردوس آئین- که تاریخ اساس آن و حفر نهر در مطاوی سال چارم این دور نگارش یافته - و اهتمام آن بعهدهٔ خلیل الله خان بود - حسن انجام گرفته - با ختر شناسان حکم شد که خجسته ساعتی برای تشریف اشرف اختیار نمایند - و هفتم این ماه که اصحاب تنجیم بر گزیده بودند - و از روز بنا تا این تاریخ یکسال و پنج ماه و چهار روز منقضی شده بود - بقدوم فیض لزوم رشک افزای بهشت برین گردانیدند - طبع اقدس از سیر این گلشن همیشه بهار و تفرج حیاض و انهار و تماشای سرو و چنار که بسان شاهدان گلعذار قد بر کشیده بودند نشاط آمود گردید - شرف اندوزان حضور مراسم تهنیت بتقدیم رسانیدند - و همگنان بزبان

حال و قال دوام دولت مسالت نمودند - و گروها گروه مردم نهمیده دانشور، در خدمت اقدس بودند - و روم وعراق و ماوراء النهر دیده - معروض داشتند که چنین باغی تا امروز مرتب نشده وکسی ندیده و نشان نداده - این باغ دلنشین نشاط افزا مشتمل است بر سه طبقه طبقهٔ علیا را بفرح بخش و وسطي را باسرتبهٔ پایان که حکم یک درجه دارد بفیض بخش موسوم ساختند - طبقهٔ بالا که سه صد وسي گز مربع است مشتمل است بر هشت دست عمارت چهار در اوساط اضلاع چهار گانه و چهار دیگر در چهار کنج - عمارت شمالي که آرامگاه اقدس است و ازاره اش از سنگ مرمر و به نقاشي دلربای نظارگیان خانهٔ است طیني بطول ده گز و عرض هفت و در وسط آن حوضي است منبت کار از سنگ مرمر چهار گز در چهار بطرز چشمهٔ جوشان و در دو بازوی آن دو حجره هریکي هفت گز در پنج - و پیش آن سراسر ایواني است پایه دار سه چشمه بطول بیست و پنج ذراع و عرض هشت و نیم - و پس آن شاه نشیني بطول شش گز وعرض دو ونیم - آب نهر از جنوبي سو باین عمارت در آمده و تا حد این عمارت سر پوشیده گذشته بباغ سر بر مي آرد - و به نهری به پهنای هفت ذراع که در وسط خیابانی بعرض بیست و سه گز مرتب ساخته اند در آمده بجانب عمارت ضلع شمالی این باغ که ازارهٔ آن نیز از سنگ مرمر است و به نقاشی فرح بخش بینندگان و آن ایوان در ایواني است پایه دار از هر چار طرف باز بطول بیست و پنج ذراع و عرض هژده - و در درازا سه چشمه دارد و در پهنا دو میرود - واز نخستین ایوان سر پوشیده جریان نموده - در چشمهٔ

میانگی ایوان دوم سه آبشار هرکدام بعرض هفت ذراع شده در حوض طبقهٔ دوم که هفت گز مربع است و در وسط آن فوارهٔ افشان میریزد در زیر هر آبشاری چیني خانهٔ از سنگ مرمر درکمال زیبائي ساخته اند - که روز بگذاشتن اوانی زرین مملو بگلهای رنگین و شب بافروختن شموع کافوری نظر فریب تماشائیان میگردد - و در وسط ضلع شرقي منزلی است که مطلع آفتاب سپهر خلافت است یعني جهروکهٔ دولتخانهٔ خاص و عام پیش چهروکه درجانب بیرون ایوان دیوانخانهٔ مذکور است محاط بچار دیوار مجصص و در وسط ضلع غربي عمارتي است قرینهٔ آن که نشیمن ملکهٔ زمان مالکهٔ دوران بیگم صاحب ست - مابین این هردو عمارت نهری است بعرض هفت گز در خیابانی بعرض بیست و سه - و در وسط باغ در ملتقای نهرین حوضی است مربع بطول و عرض بیست و سه گز و همگي فوارهای این باغ که صد و هفت است هفده در حوض مذکور و نود در نهرها - در هر نهری قطاری بارتفاع چار گز از آب چاه میجوشد - و در هر کنج این باغ برجي است مشتمل برمثمن خانهٔ گنبدی و بالای آن چوکهندی هشت پهلو از سنگ سرخ - پیش آن ایواني است سه چشمه نیم مثمن - طبقهٔ دوم که مرتبهٔ اولی باغ فیض بخش است طولش سه صد و سي گز و عرضش نود و شش است - آب از حوض هفت گز مربع که نگاشته شد بطریق آبشار برآمده به نهری که در سر اغاز این طبقه بطول دوازده و عرض هشت است و میان آن کرسی سنگ مرمر که هر چهار طرف چیني خانها دارد و آب از وسط آن جوشیده بهر جانبي تراوش میکند

تعبیه نموده اند - و سربری از سنگ مرمر پیش آن منصوب ساخته میریزد - و ازان بحوضي که در وسط این طبقه است و طولش هشتاد و دو گز و عرضش هفتاد و دو ست و یکصد و پنجاه و دو فواره دارد در مي آید - و در وسط حوض چبوترهٔ است بطول یازده و عرض هشت - و در وسط کنار شرقی و غربی این حوض دو ایوان از سنگ سرخ واقع شده - و در دو جانب وسط ضلع شمالی نیز دو ایوان ازسنگ مرمر ست - آب از حوض میان این دو ایوان سرپوشیده گذشته و سه آبشار چادری شده در حوض طبقهٔ سیوم که طولش موافق عرض یک آبشار ده گز است و عرضش مطابق عرض هریکي از دو آبشار دیگر هشت گز میریزد - و چنیني خانهای این آبشارها بسان چینی خانهای آبشارهای باغ فرح بخش است - و در ضلع شرقی این طبقه حمامي است پرچین کاری در غایت نظافت و لطافت مشتمل بر گرم خانه و سرد خانه که آب روان دارد - و رخت کن وسیع طبقهٔ سیوم که مرتبهٔ ثانیهٔ فیض بخش است در طول و عرض و خیابانها و نهرین و حوض مربع وسط باغ مثل باغ فرح بخش است - و تفاوتي نیست - الا آنکه در نهري که از جنوب سو بشمال رو میرود سه قطار فواره نشانده اند و جملگي فوارهای این طبقه که یکصد وچل و سه است بارتفاع پنج گز از آب نهر مي جهد - در وسط ضلع شمالي این طبقه رو بجنوب عمارت دولتخانهٔ خاص است و آن ایواني است پایه دار بطول بیست و پنج گز مشتمل بر سه چشمه و عرض هشت و نیم ذراع محتوی بر یک چشمه - ازارهٔ این نیز از سنگ مرمر است و بنقاشي حیرت افزای جهان نوردان - در

وسط این ایوان حوضی است چارگز در سه بطرح آبجوش - و آب نهر ازین ایوان سرپوشیده گذشته بطرف شمال بباغ میوه که در طول و عرض مساوی باغ فرح بخش است برمی آید - و سوای این منازل بجهت اهل محل خواص پورها ست- عمارات این باغ فیض انتما آنقدر است که هرگاه خدیو زمان با پردگیان مشکوی اقبال که در دار السلطنهٔ لاهور شرف اندوز حضور سراسر نور می باشند باین عشرت کده تشریف می فرمایند - احتیاج بخیمه نمی شود مغانی آسمانی این باغ بصرف شش لک روپیه انجام یافته - متصل این باغ دلنشین بساتین اهل محل است - و چون آب نهری که باهتمام مردم علیمردان خان بصرف یک لک روپیه انجام پذیرفته بود چنانچه باید نمی آمد صد هزار روپیهٔ دیگر بدفعات حوالهٔ بندهای جد کار شد تا آب خاطر خواه برسد - کار پردازان از بی وقوفی و عدم مهارت ازین جمله پنجاه هزار روپیه بر سرمت نهر سابق بی جا خرچ نمودند - آخر کار بصوابدید ملا علاء الملک که در آب تر ازو شناسائی تمام دارد پنج کروه راه از نهر آورده علیمردان خان بحال داشته سی و دو کروه را نو بر نموده شد - امروز آب وافر بی فتور بباغ میرسد *

هشتم شعبان قلیچ خان و راو ستر سال دولت کورنش اندوختند چون خصایل حمیده و شمایل پسندیدهٔ سلالهٔ دودمان نبوت نقاوهٔ خاندان فتوت سید جلال بخاری گجراتی که لباس نسب او بطراز حسب مطرز است بر ضمیر صواب پذیر حضرت خاقانی چنانچه باید پرتو ظهور افگند - نهم این ماه آن حسیب نسیب را در سلك

ملتزمان عتبهٔ جاه و جلال که مطرح انوار اقبال است و مطمح انظار آمال منسلک گردانیدند . و بکرامت قبول خاطر خورشید مآثر پادشاه قدردان از قرب بساط اقدس که مقصد مقبلان و مقصود صاحبدلانست بهرهٔ تمام گرفت - سعادتي که در مکامن غیب برای او آماده بود بروی روز افتاد - دولتي که در جریدهٔ تقدیر باسم او مرقوم بود رو بظهور نهاد - و بالتماس سید مزبور سجاده نشیني قدوهٔ اولیا شاه عالم بهمین خلف او سید جعفر که بحلیهٔ فضیلت و صلاح آراسته است عنایت فرمودند - و چون پیش نهاد خاطر ملکوت ناظر خدیو خدا پرست آنست که مهمات دولت والا و معاملات سلطنت دست بالا که مجمع اخیار هفت اقلیم است خصوصا خدمت والا مرتبت صدارت کل سواد اعظم هندوستان که حاصل سیور غال اشراف و اکابر و ارباب استحقاق و احتیاج آن بخراج ممالک چندین ملوک ذي شان مساوي است بذوات السعادات شرفا و نجبا باز گردد - این‌شان کبیر و امر خطیر را از تغیر موسویخان که بلوازم این کار بلند مقدار چنانچه باید نیارست پرداخت - بآن خلف الصدق دودمان سیادت تفویض نموده بعنایت خلعت خاصه و منصب چهار هزاري هفتصد سوار واسپ بایراق طلا و انعام سي هزار روپیه مباهي ساختند - درین تاریخ چهل اسپ پیشکش خاندوران بهادر نصرت جنگ بنظر اقدس در آمد - خواجه حسن ده بیدی از بلخ و زین الدین از عراق آمده بسعادت بندگی درگاه خلائق پناه مستسعد گشتند - و نخستین بانعام دو هزار روپیه و دویمین بمرحمت هزار روپیه نوازش یافت *

شب پانزدهم شعبان مبلغ ده هزار روپیهٔ مقرر بمحتاجان و بي نوایان رسید *

توجه موکب جلال از دار السلطنهٔ لاهور بدار الخلافه اکبر آباد

چون خاطر خورشید مآثر از مهمات صوبهٔ پنجاب و کابل و قندهار وا پرداخته آمد - و احوال سکان این صوبجات بتازگي منتظم گشت *

هژدهم شعبان * ع * بساعتي که سعادت بدو شود مسعود * برفیل کوه پیکر از دارالسلطنهٔ لاهور بدارالخلافهٔ اکبر آباد نهضت فرمودند - و باغ مینو مثال فیض بخش وفرح بخش به بنزول مقدس نضارت تازه یافت - درین تاریخ سعید خان بهادر ظفر جنگ دولت ملازمت اندوخت - و هزار مهر نذر گذرانید *

بیست و یکم [شعبان] خان ظفر جنگ را بعنایت خلعت خاصه و حکومت صوبهٔ پنجاب - و صدر الصدور سید جلال را بانعام فیل بلند پایه گردانیدند *

بیست دوم [شعبان] از باغ مذکور کوچ شد و نواحی سرای خواجه شمس الدین مرکز رایات اقبال گردید - درین منزل خان دوران بهادر نصرتجنگ و راجه جیسنگه بمرحمت خلعت خاصه سر بر افراخته بمحال جاگیر دستوري یافتند - روز دیگر موکب فیروزي بارادهٔ شکار کانو و آهن از راه دامن کوه بره نوردي در آمد *

بیست و پنجم [شعبان] سالیانهٔ التفات خان ولد میرزا رستم صفوي چهل هزار روپیه مقرر گشت *

غرهٔ رمضان بمهین پور خلافت حکم شد که بنور پور و تاراگده و دیگر محال کوهستان که بجگت سنگه متعلق بود رفته قلاع و عمارات آنجا به بینند - و در کانو و اهن بعسکر اقبال بپرسند - و یرلیغ رفت که قلیج خان و اصالت خان و جانسپار خان و چندي دیگر از بندهاي درگاه خواقین پناه درخدمت آن سرو جویبار خلافت بروند - درین تاریخ نجابت خان فوجدار کوهستان کانکره بتقبیل عتبهٔ علیه شرف اندوز گردید *

چهارم رمضان میرخان را بخلعت بر نواخته از تغییر غضنفر ولد الله ویردیخان بخدمت توزک که پیش ازین نیز باو تعلق داشت سر افراز گردانیدند - و عصای مرصع مرحمت نمودند و غضنفر بخدمت داروغگی توپخانهٔ والا و کوتوالی اشکر ظفر اثر سر بلندي یافت *

ششم [رمضان] از کانو و اهن کوچ شد - درین روز پادشاهزادهٔ بخت بیدار با همرهان از کوهستان باز گردیده بادراک دولت ملازمت فایز گشتند - و آنچه از دشواری راه واستواری قلعهٔ تاراگده دیده بودند بشرف استماع جهانداري رسانیدند *

یازدهم [رمضان] قلیج خان بمرحمت خلعت خاصه مباهي گشته به بهیره و خوشاب که در جاگیر او تن شده بود مرخص گردید *

چاردهم [رمضان] نجابت خان بخلعت قامت افتخار بر آراسته دستوری مراجعت بکوهستان یافت - گرد هرداس کور از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات و پانصد سوار مفتخر گشت *

شانزدهم [رمضان] از آب ستلج گذاره فرمودند *

بستم [رمضان] در کتخانهٔ سهرند منزل اقبال شد - و رای تودرمل دیوان و امین و فوجدار سرکار سهرند از حسن خدمت بمنصب هزاری ذات و هزار سوار دو اسپه سه اسپه از اصل و اضافه سر افراز گردید *

بیست و دوم [رمضان] همعنان دولت دوام قرین ازان مکان نزاهت نشان کوچ نمودند *

بیست و سیوم [رمضان] باغ پرگنهٔ انباله را بورود اقدس سعادت آمود ساختند - و نواب قدسي جناب بیگم صاحب که باغ و پرگنهٔ مزبور بسرکار آن خورشید احتجاب متعلق است بمراسم نثار و پیشکش پرداختند - روز دیگر منزل مکرمتخان از صوبهٔ دار الملک دهلی که نظم و نسق آن صوبه باو تعلق دارد استقبال موکب اقبال نموده کام اندوز ملازمت گشت - و پانصد سوار از منصب او دو اسپه سه اسپه مقرر فرموده اورا بمنصب سه هزاری سه هزار سوار هزار سوار دو اسپه سه اسپه بر نواختند - روز دیگر خانان مفضال از انباله کوچ فرموده بصوب دریای جون توجه نمودند - و در نواحی بوریه بر سفینهٔ اقبال نشستند - درین ماه مبارک برسم هر سال سی هزار روپیه به نیازمندان رسید *

ششم شوال اعظم خان از متهرا آمده دولت ملازمت اندوخت و هزار مهر نذر گذرانید - درین تاریخ بعرض اقدس رسید که سید شجاعت خان خلف سید جهانگیر بن سید محمود خان بارهه در پرگنهٔ ایرج ره گرای سفر آخرت گشت *

هشتم [شوال] از نواحی سونپته با جمعی از خاصان و

قراولان بنشاط اندوزی شکار پالم متوجه گشتند -وحکم شد که اردوی معلی از راه راست بدارالملک دهلي رود *

چهار دهم [شوال] ظاهر دار الملک مزبور را بفروغ ماه چه رایات نصرت آیات منور گردانیده متصل قلعهٔ که اعلي حضرت بر ساحل دریاي جون اساس نهاده اند نزول سعادت موصول فرمودند - و بعد از تماشاي این قلعه و منازل آن که هنوز بتمامیت نرسیده لختي تصرفات را که بخاطر دور بین پرتو افگند بمکرمت خان که هم صوبه دار دار الملک دهلي است و هم کار فرماي آن عمارات ارشاد نمودند *

پانزدهم [شوال] بزیارت روضهٔ مقدسهٔ حضرت گیتي ستاني جنت آشیاني پرداخته و برسم معهود مبلغ پنجهزار روپیه بخدم و مستحقین آن مکان خلد نشان داده بفرید آباد نزول اجلال فرمودند * و مکرمتخان بخلعت سر بر افراخته دستوری مراجعت دار الملک یافت *

هفدهم [شوال] درحوالی موضع چاند پور در اثناي ره نوردي دو سه قلاده شیرنر و ماده بتفنگ شکار خاصه شد *

بیستم [شوال] نواحی متهرا معسکر اقبال گردید *

بیست و چهارم [شوال] (ع) بساعتي که تولی کند بدو تقویم* دار الخلافه بورود مسعود فیض آمود گشت - و راجه بیتهلداس حارس قلعهٔ دار الخلافه و دیگر بندگان درگاه والا جاه استلام عتبهٔ فلک رتبه نمودند - علیمردان خان ناظم کابل که بحکم اقدس از پشاور آمده بود شرف زمین بوس دریافت - و هزار مهر نذرگذرانید

درین روز بمهین پور خلافت فیل دیپ سندر از افیال خاصه که پنجاه هزار روپیه قیمت دارد بایراق طلا و ماده فیل که قیمت این مجموع نیز پنجاه هزار روپیه است عنایت شد - و علیمردان خان بعنایت خلعت خاصه با نادری و جیقهٔ مرصع و شمشیر مرصع و خطاب امیر الامرا و انعام یک کرور دام مباهی گشت - و مجموع تنخواهش با یازده کرور دام طلب منصب هفت هزاری ذات و هفت هزار سوار پنج هزار سوار دو اسپه سه اسپه که درین دولت ابد مدت بعد از رحلت یمین الدوله آصف خان خانخانان سپه سالار مغفور مبرور منتهای مراتب امرای عظیم الشان قرار یافته دوازده کرور دام شد *

جشن وزن مبارک شمسی

روز پنجشنبه غرهٔ ذی القعده سال هزار و پنجاه و دوم هجری موافق سیوم بهمن کار پردازان بارگاه حشمت و اقبال مجلس شمسی وزن اختتام سال پنجاه و یکم و افتتاح سال پنجاه و دوم از سنین دوام قرین خاقان زمان و زمین آراستند - و آن پیکر دولت بطلا و دیگر آشیاء معهوده بر سخته آمد - و گروهی از فضلا و صلحا و شعرا و ندما و اهل تنجیم جیب خواهش به سیم و زر نثار بر آمودند و ارباب نشاط بانعام مقرر نوازش یافتند - راجه بیتهلداس باضافهٔ هزاری ذات بمنصب پنجهزاری سه هزار سوار - و بختیار خان بفوجداری سرکار ترهت - و حیات خان از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات و سه صد و پنجاه سوار مفتخر گشتند - قاضی محمد

اسلم را بزر وزن نموده شش هزار و پانصد روپیهٔ همسنگش بدو عطا فرمودند - بمراد بیگ مکریت هزار روپیه مرحمت شد *

دهم [ذی‌القعده] خدیو مهرگستر منزل امیر الامرا علیمردان خان را که خانهٔ سیف خان بود و بطریق عاریت بخان والا مکان مرحمت شده بفیض قدوم میمنت لزوم مورد برکات آسمانی گردانیدند - او بعد از تقدیم مراسم پا انداز و نثار اصناف امتعه پیشکش نمود - و متاع یک لک روپیه بشرف پذیرائی رسید - درین روز حویلی اعتقاد خان که پیشکش اقدس نموده بود بامیر الامرا عنایت شد - روز دیگر او را بمرحمت خلعت خاصه و خنجر مرصع باپهولکٹاره و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و جل مخمل زربفت و مادهٔ فیل برنواخته رخصت انصراف بصوبهٔ کابل دادند *

شب هفدهم [ذی القعده] مجلس عرس حضرت مهد علیا ممتاز الزمانی در روضهٔ منورهٔ آن محفوفهٔ مغفرت و رضوان که درینولا باتمام رسید و چگونگی آن نگارش می یابد منعقد گردید - و ارباب تقوی از فضلا و صلحا و حفاظ و دیگر خداوندان احتیاج و استحقاق بتلاوة قران و قراة فاتحه پرداختند - خاقان دریا نوال بآن مکان فیض نشان تشریف فرموده از پنجاه هزار روپیهٔ مقرر نصف درین محفل مذکور عطا فرمودند - و صباح آن باز تشریف برده نیمهٔ دیگر باباث بذل نمودند *

شرح عمارات روضهٔ مطهره آنکه

در ابتداء سال پنجم جلوس والا بجهت تاسیس این بناء رفیع

البنیان که مشرف است بر دریای جون و دریای مزبور شمالی سو متصل آن جاری آغاز حفر نموده آمد - و پس ازان که بیلداران آهنی دست قوی بازو بمجدکاری تمام بآب رسانیدند - بنایان بدیع کار و معماران شگرف آثار اساس را بسنگ و صاروج در کمال متانت و رصانت بر آورده بسطح زمین برابر ساختند - و بر فراز اساس کرسی روضهٔ معلی که از ریاض رضوان حکایت کند و از حظایر قدس نشان دهد - بآجر و آهک چبوتره آسا بطول سه صد و هفتاد و چار و عرض صد و چل یک لخت نموده شانزده ذراع مرتفع گردانیدند و گروها گروه مردم از سنگتراش ساده کار و پرچینگر و منبت کار که از اطراف واکناف ممالک محروسه وراهم آمده بودند و هرکدام در صنعت خویش ید طولی داشت با دیگر عمله بکار پرداختند - و روی کار آنرا بسنگ سرخ تراشیده که اقسام صنایع بدیعه از منبت کاري و پرچین کاری دران بروي کار آمده و چنان باهم پیوند یافته که نظر دقیق بدرز آن پي نبرد - برآراستند - و فرش آنرا از سنگ سرخ گره بندی نموده مرتب ساختند - در وسط این کرسی عرش مرتبت کرسي دیگرکه روی کارش از سنگ مرمراست یک لخت مسطح مربع بطول و عرض صد و بیست ذراع و ارتفاع هفت برافراشته شده - و در وسط کرسی دوم عمارت روضهٔ فلک سای خلد آسا بقطر هفتاد ذراع بطرح مثمن بغدادي بکرسی یک گز بنایافته - گنبد مرقد فیض مورد که در حاق این عمارتست و سراپا از درون و بیرون از سنگ مرمر انجام پذیرفته از سطح تا زه مثمن است - بقطر بیست و دو ذراع - و زه را مقرنس ساخته‌اند - و از زه تا شقهٔ گنبد

که از سطح عمارت سي و دوگز مرتفع است سنگ مرمر بطرح قالب کاري تراشیده بکار برده اند - و بر فراز این گنبذ که بسان باطن قدسیان منور است گنبذی دیگر آسمان گرای امرودي شکل که مهندس فلک در ادراک درجات دقایق آن سرگردان است بر افراخته اند - و بر فرق این گنبذ گردون پایه که دور منطقهٔ آن صد و ده گز است کلسي به بلندی یازده گز از زر ناب که چون خورشید تابان است نصب ساخته - از روی زمین تا سر کلس صد و هفت گز است - درون گنبذ در اضلاع هشتگانهٔ آن هشت نشیمن دو طبقه هریک بطول پنج و نیم ذراع و عرض سه واقع شده - و در جهات اربعه چهار خانه مربع دو مرتبه است - هرکدام بطول و عرض شش ذراع محتوی بر چار نشیمن که درازی هریک چار و نیم ذراع است - و پهنا سه - پیش هرخانه مربع پیشطاقي است بطول شانزده ذراع - و عرض نه - و ارتفاع بیست و پنج - و در زوایای اربعه چهار خانهٔ مثمن است - سه درجه هر خانه بقطر ده ذراع مشتمل بر هشت نشیمن - و درجهٔ سیوم این خانها ایواني است مثمن گنبذی سقف - در سه ضلع این بیوت مثمن جانب بیرون سه پیشطاقي است - هر یکي بطول هفت و عرض چار و ارتفاع ده - میانهٔ گنبذ مضجع فیض مرتع آن قدوهٔ مطهرات - اسوهٔ مقدسات - مسند گزین فردوس برین صدر نشین منازل علیین - محفوفهٔ رحمت و غفران - ملفوفهٔ مغفرت و رضوان است - و بالای تربت جنت منزلت چبوترهٔ است از سنگ مرمر که فراز آن صورت قبر نمایان ساخته اند - و بر دور آن حجري مثمن

مشبک مجلای مصفی هم ازین سنگ که شگرفکاری پر چین آن گزارش خواهد یافت - دروازهٔ محجر از سنگ یشم است بطرح بند رومی که مفاصلش را به تنکهای آهنین گرفته آنرا زر نشان کرده اند - و ده هزار روپیه بران خرچ شده - درون این "بنای عرش آسا کوکبه و قنادیل از طلای مینا کار تابان - هرچار طاق این گنبد مینو مثال بمرایای حلبي گرفته - در یکي راه آمد شد گذاشته اند - در هر زاویه کرسی سنگ مرمرکه از روی زمین بیست و سه گز مرتفع است مناري ست زینه داراز سنگ مذکور بقطر هفت ذراع و ارتفاع پنجاه و دو - از روی سطح کرسی مزبور تا کلس که نرد بان پایهٔ افلاک است و بر فرق آن چار طاقي از همان سنگ - فرش کرسي این روضهٔ بهشت آئین از سنگ مرمر است - و فرش روضه را بسنگ مرمر و سنگ سیاه که ایام و لیالي ازان رنگ پذیرد گره بندي نموده در کمال زیبائي و خوش نمائي مرتب ساخته اند - در تمامي عمارات این روضه از درون و بیرون صناع اعجوبه پرداز سحر طراز عقیق و دیگر اقسام سنگهای رنگین و احجار ثمین که جواهر اوصافش در ظرف بیان نگنجد - ولالي نعوتش میزان زبان نسنجد - از فروغش خورشید جهانتاب نورانی - و از لمعاتش صبح گیتي افروز روشن پیشاني - آنچنان پر چین نموده اند که دیدهٔ باریک بین بدقائق آن نرسد - و فکر دقیقه رس در ادراک بدایع آن در ماند - و گزارش کیفیت و کمیت صنایعي که در پرچدن کاری چبوترهٔ مرقد و محجر دورش که از انعکاس نقوش بدیعهٔ آن دیدهٔ مهر نگارین است و دامان سپهر بهارین - بکار رفته - و

نقاران جادو کار و صنعت گران مانی آثار در پرداخت آن ید بیضا نموده اند - با قلام اشجار و مداد بحار انجام نگیرد - و صورت اختتام نپذیرد - سابقا درین مکان محجری بود از طلای مینا کار که چهل هزارتوله وزن داشت - وشش لک روپیه قیمت - چنانچه در تضاعیف سوانح سال ششم از دور اول نگاشته آمد - خدیو عاقبت اندیش مال سگال از دور بینی و حزم گزینی بمتصدیان مهمات عمارت روضهٔ منوره حکم فرموده بودند که محجر از سنگ مرمر بکیفیتی که گزارش یافت آماده سازند - و چون در عرض ده سال بصرف پنجاه هزار روپیه صورت انجام گرفت - درینولا بموجب حکم اقدس بجای محجر زر ناب نصب نموده اند - کتابهٔ درون و بیرون روضهٔ مقدس که سور قرآنی و آیات رحمانی و اسماء حسنی و ادعیهٔ ماثوره است بنهجی پرچین کاری شده که حیرت افزای ساکنان عرصهٔ خاک بل معتکفان خطهٔ افلاک است - و نگارش توصیف منبت این بنای راسخ البنیان ثابت الارکان و کرسی آنرا نامهٔ جداگانه باید - غربی روضهٔ منوره بر کرسی سنگ سرخ مسجدی است سه چشمه از سنگ مزبور بطول هفتاد ذراع و عرض سی مشتمل بر سه گنبذ که آن هر سه از درون از سنگ سرخ است و از بیرون از سنگ مرمر - گنبذ میانه بقطر چارده ذراع است - و هریکی از دو گنبذ دیگر بقطر یازده - گنبذ میانه پیشطاقی دارد بطول چارده ذراع و عرض ده و ارتفاع بیست و یک - پیش هریکی از دو گنبذ طرفین خانهٔ است بطول یازده گز و عرض نه - حاشیهٔ ازارهٔ مسجد را از درون و بیرون بسنگ مرمر و سنگ زرد و سنگ سیاه بطرح موج پرچین کاری نموده اند -

و فرش مسجد از سنگ سرخ مرتب ساخته - و سنگ زرد و سنگ سیاه دران پرچین نموده شکل جای نماز نمایان گردانیده اند - پیش آن چبوترهٔ است بطول هفتاد ذراع و عرض بیست - پیش چبوتره حوضي بطول چارده ذراع و عرض ده - صحن روح افزایش عبادتگاه اوتاد - و فضای دلکشایش سجده جای عباد - شرقی روضهٔ مطهره مهمان خانهٔ است قرینهٔ مسجد که درجمیع جزئیات و خصوصیات مانند آنست - مگرآنکه دیوارش محراب ندارد و فرشش بشکل جای نماز نیست - درچهار کنج کرسی سنگ سرخ چهار برج مثمن سه طبقه واقع شده - و طبقهٔ سیوم آن گنبدي سقف است - کلاه گنبد از درون از سنگ سرخ است - و از بیرون از سنگ مرمر - و پهلوی هر برجی ایوانی است بطول دوازده گز و عرض شش - که در دو جانب دو حجره دارد - پایان کرسی سنگ سرخ باغی است فردوس آئین بطول وعرض سه صد وشصت وهشت گز مشحون باقسام ریاحین و انواع اشجار - درچار خیابان وسط باغ که بعرض چهل ذراع است - نهری است بعرض شش گز - و دران فوارها از آب دریای جون جوشان - در ملتقای انهار چبوترهٔ است بطول و عرض بیست و هشت گز - که نهرمذکور اطراف آن گشته - و در وسط چبوتره حوضي است بطول و عرض شانزده گز - و دران پنج فواره نصب شده - فرش خیابانهای این نمودارجنت از سنگ سرخ است که آن را بطراحی تمام گره بندي نموده اند - درهریکی از ضلع شرقي و غربی باغ ایواني بطول یازده گز و عرض هفت با دو حجره بنا یافته - و عقب ایوان طبقي خانهٔ

ت بطول نه ذراع و عرض پنج - پیش ایوان چبوترہ بطول
ل و شش ذراع و عرض ده - جنوبی ضلع باغ سراسر ایوان در
یوان است - رو بشمال بعرض دوازده گز - در دوکنج این ضلع دو
رج است قرینهٔ برجهای کرسی سنگ سرخ - در وسط ضلع
مسطور دروازهٔ روضه سربر آسمان بر افراخته - قطر سطح گنبد
دروازهٔ که مثمن بغدادی است شانزده ذراع است و جانب
شرقی و غربی گنبد دو نشیمن است بشکل نیم مثمن - هریک
بطول هفت گز و عرض چهار که سقفش نیم کاسه است - در چار
زاویهٔ عمارت دروازهٔ چار خانه مربع دو طبقه واقع است - هر کدام
بطول و عرض شش ذراع مشتمل برچار نشیمن نیم مثمن - درجهت
شمالی و جنوبی این عمارت دو پیشطاقی است هریکی بطول
شانزده گز و عرض نه و ارتفاع بیست و پنج - و در سمت شرقی و
غربی دو پیشطاق است - هرکدام بطول دوازده گز و عرض هفت
و ارتفاع نوزده - برفراز روی کار دروازه جانب درون و بیرون هفت
چوکهندی است که کلاه آن از سنگ مرمر است - درچار کنج
این عمارت چهار منار درکمال تکلف و زیبائی است - جدران باغ
و عمارات و دورآن از درون و بیرون وفرش عمارات و شرفات حیطان باغ
که بچنبر چرخ رسیده و دران سنگ مرمر وسنگ سیاه پرچین شده
همه از سنگ سرخ سرانجام پذیرفته است - پیش دروازه چبوترهٔ
است بطول هشتاد ذراع و عرض سي و چار - و جلوخانه بطول
دویست و چار ذراع و عرض صد و پنجاه - در اضلاع چارگانهٔ جلوخانه
صد و بیست و هشت حجره است - متصل دیوار باغ دو خواص

پوره است یکي در طرف شرقی جلوخانه دیگری در جانب غربی هر یک بطول هفتاد و شش ذراع و عرض شست و چار - محتوي بر سی و دو حجره - پیش هر حجره ایوانی که بجهت خوادم آن محفونهٔ رحمت الهي مرتب گشته - شرقي و غربی جلو خانه بازار ها ترتیب یافته که ایوانهاي آن از سنگ سرخ است و حجرها از خشت و آهک - عرض این بازارها بیست گز است - جنوبی ضلع جلو خانه چارسو بازاري است که عرض بازار شرقي و غربی آن نود گز است - و شمالی و جنوبی سي - در اطراف این چارسو بازار چار سرا است ازان میان دو سرا است که از سرکار بادشاهي از خشت پخته و چونه بنا یافته - هریکي یکصد و شست ذراع است و صحني دارد مثمن بغدادي و مشتمل است بریک صد و سي و شش حجره - پیش هر حجره ایواني در سه زاویه - هرکدام ازین دو سرا سه چوک است که صحن هریکي چارده ذراع در چارده است - در چارمین زاویهٔ هردو سرا دروازهٔ است که مردم ازان آمد شد می نمایند - و بسوي مثمن چوکی وا شده که درازش یک صد وپنجاه ذراع است و پهنا صد - و در وسط چار سو بازار ترتیب یافته - و دوسرای دیگر قرینهٔ آنست - درین سراها گوناگون اقمشهٔ هر دیار و اقسام امتعهٔ هر ولایت وانواع نفایس روزگار و اصناف لوازم تمدن و تعیش که از اکناف عالم می آرند بیع و شری میشود عقب سراهای پادشاهي تجار فروان منازل پخته بر افراخته اند و سراها ساخته - و این معمورهٔ آباد ابد بنیاد که شهر عظیمی گشته مسمی است بممتاز آباد - خرج تمامی عماراتی که بتفصیل

نگارش یافت و در مدت قریب دوازده سال بسرکاری مکرمت خان و میر عبدالکریم صورت تمامیت گرفته پنجاه لک روپیه است - و سی موضع را از مضافات پرگنهٔ حویلی دارالخلافهٔ اکبرآباد و نگر چند که جمعش چهل لک دام است بدین تفصیل - موضع دهنولی بزرگ سه لک و بیست هزار دام - و اوهالي سه لک دام - رمانئی سه لك دام - کُتهلا دولک و پنجاه هزار دام - دهمسري دو لک و چهل هزار دام - دکهروتا دولك دام - سامو دو لک دام - بودهانا یک لک و هفتاد هزار دام - پتهولي یک لک و شست هزار دام - تهیري یک لک و پنجاه هزار دام - اتورا یک لک و پنجاه هزار دام - ملهه پور یک لک و چهل هزار دام - لراونده یک لک و بیست هزار دام - جوینی یک لک و بیست هزار دام - چاروا خرو یک لک دام - اونچا یک لك دام - کرمنه یك لک دام - دینتورا یک لک دام - اتوس ایك لک دام - اوسرا هشتاد هزار دام - مدهرین هشتاد هزار دام - بچپري شست هزار دام - بسهی بزرگ شست هزار دام - مدینه شست هزار دام - دهاندهو پور شست هزار دام - شیخ پور پنجاه هزار دام - ستهندی چهل هزار دام - رای پور چهل هزار دام - نور پورا سي هزار دام - و حاصلش موافق دوازده ماه یک لک روپیه - و بجهت فزونی پرداخت برتقدیر موافقت سال و ماه زیاده ازین نیز حاصل می شود - با محصول دکاکین بازارها و سراهای معمورهٔ مزبور که دو لک روپیه ست وقف این روضهٔ منوره مقرر ساخته اند - که اگر احیانا بمرمت احتیاج افتد - از حاصل این موقوفات الو

مبلغی بقدر حاجت بر ترمیم این بقاع صرف نمایند - و باقي را درمصارف معهوده از علوفهٔ سالیانه داران و ماهواره خواران و آش و نانی که بجهت سدنه و خدمه و عواکف و خوادم این مکان والا شان و دیگر محتاجان و بی نوایان مقرر است خرج کند - و هرچه زیاده آید در باب آن خلیفهٔ وقت که تولیت این بقعهٔ فیض بوي تعلق دارد آنچه مناسب داند بفعل آرد *

بیست و سیم [ذي القعده] راجه بیتهلداس بعنایت فیل از حلقهٔ خاصه سر افراز گشت - مرشد قلي بخدمت داروغگی توپخانه و کوتوالی عسکر نصرت لوا از تغییر غضنفر ولد الله ویردي خان مباهي گردید *

بیست و نهم [ذي القعده] به محمد مومن حدابذي دو هزار روپیه عنایت شد *

غرهٔ شهر ذي الحجه پادشاه حق آگاه بروضهٔ خلد آئین حضرت عرش آشیاني تشریف برده بعد از آداب زیارت ده هزار روپیه باصحاب استحقاق انفاق فرمودند *

هشتم [ذي الحجه] شیخ عبدالصمد عمودي که شریف مکه او را بعنوان سفارت با کلید بیت الله بشگون کشایش اقالیم هفتگانه روانهٔ آستان خواقین مکان ساخته بود - سعادت ملازمت اقدس اندوخته کلید گذرانید - بعنایت خلعت و انعام چهار هزار روپیه کامیاب گردید *

دهم [ذي الحجه] حضرت خاقاني با فر ایزدي بر فیل آسمان سار نصرت نشان نام بعیدگاه تشریف فرمودند - و بعد از

فراغ نماز بدولتخانهٔ والا مراجعت نموده بذات اقدس سنت قربان بتقدیم رسانیدند - و در ذهاب و مجی رسم نثار بفعل آمد *

یازدهم [ذي الحجه] شایسته خان ناظم صوبهٔ بهار بصوبه داری الهاباد از تغییر عبدالله خان بهادر فیروز جنگ فرق عزت برافراخت و اعتقاد خان که جونپور ازو تغییر فرموده بشاه نواز خان مرحمت نموده بودند - چنانچه در سال پانزدهم گذارش یافت - بنظم صوبهٔ بهار از تغییر شایسته خان مفتخر گردید - و باضافهٔ هزار سوار بمنصب پنجهزاري پنجهزار سوار نوازش یافت - چون از عبد الله خان که صنایع احسان این دولت خدا داد ازل بنیادست ناسپاسی و حق نشناسي روز بروز بظهور می پیوست - درینولا او را از منصب و جاگیر باز داشته یک لک روپیه سالیانهٔ او مقرر فرمودند *

شانزدهم [ذي الحجه] شیر خان‌ترین را که چندی منصب و جاگیر ازو باز گرفته بودند مشمول عنایت گردانیده بمنصب سابق که دو هزاري هزار سوار بود سر افراز ساختند *

بیست و ششم [ذي الحجه] خلیل بیگ تهانه دار غور بند و ضحاک از اصل و اضافه بمنصب هزاري هفتصد سوار مباهي گشت *

گذارش نو روز

شب شنبه سلخ ذي الحجه سنه هزار و پنجاه ودو بعد از گذشتن هفت ساعت و یکدقیقه خورشید جهان افروز بیت الشرف حمل

به پرتو ورود بر افروخت - فردای آن خاقان مفضال ابر نوال بر اورنگ خلافت جلوس فرموده جهانیان را بکام دل رسانیدند - و رسم آز از جهان بر گرفتند *

سیوم محرم [سنه ۱۰۵۳] بمنزل مهین گوهر بحر جلال که متصل حصار فلک رفعت دارالخلافه بر ساحل دریای جون در کمال دلکشائي و روح افزائي انجام یافته بر سفینهٔ دولت تشریف فرمودند - پادشاهزادهٔ بلند اختر باقامت مراسم پا انداز و نثار پرداخته اصناف جواهر و مرصع آلات و دیگر رغایب مجلوبات پیشکش نمودند - و متاع یک لک روپیه پذیرفته آمد *

هفتم [محرم] پیشکش اعظم خان انواع نفایس بنظر اکسیر اثر در آمد - و متاع دو لک روپیه به پذیرائی رسید - ده هزار روپیهٔ مقرر عشرهٔ اولی این ماه بمستحقین عطا فرمودند *

یازدهم [محرم] پیشکش شایسته خان هفت فیل نر و ماده با لختي دیگر اشیا از نظر اقدس گذشت - بشیخ عبد الصمد عمودي پان با پاندان طلا و ارگچه با پیاله و سر پوش زرین و چهار هزار روپیه نقد عنایت شد *

هزدهم [محرم] که روز شرف بود پیشکش اسلام خان از نظر فیض گستر گذشت - و متاع یک لک روپیه بدرجهٔ قبول رسید - درین نو روز آنچه از پیشکش پادشاهزادهٔ کامگار و امراء نامدار شرف پذیرائي یافت قیمت آن نه لک روپیه شد - صلابتخان میر بخشي باضافهٔ هزاری ذات بمنصب چار هزاري دو هزار سوار - و مراد کام نبیرهٔ میرزا رستم صفوي باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب هزار و

پانصدی چارصد سوار بلند پایه گردیدند - و حکیم حاذق باضافهٔ ده هزار روپیه بسالیانهٔ سي هزار روپیه کام اندوز گشت - و باهل طرب انعام مقرر رسید *

نوزدهم [محرم] اعظم‌خان و خلیل الله خان بعنایت خلعت بلند پایگی یافتند - و اعظم خان بمتهرا و خلیل الله خان بصوب کمانون و هردوار تا از افیال نر و مادهٔ آنحدود صید نمایند مرخص گشتند *

بیست و چهارم [محرم] میرزا سلطان ولد میرزا حیدر صفوي را برای تهیهٔ مواد ازدواج که بصبیهٔ اسلام‌خان مقرر گشته بود بانعام ده هزار روپیه کامیاب گردانیدند - به داود بیگ ملازم سیاوش پنجهزار روپیه - و بسید صدقه چار هزار - و به محمد میرک هزار و پانصد - و بهریکی از نظر بیگ کلیاه و میر طالب خویش حاجي عاشور هزار روپیه مرحمت نمودند *

شانزدهم صفر بمهین پور خلافت فیل از حلقهٔ خاصه دل‌مردن نام با یراق نقره و مادهٔ فیل عنایت شد - جانسپار خان بعنایت خلعت و فوجداری سرکار مندسور از تغییر ذو الفقار خان فرق مباهات بر افراخت *

هژدهم [صفر] راجه بیتهلداس را بمرحمت اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا برنواختند - پیشکش عادلخان از جواهر و مرصع آلات و نه فیل که‌مصحوب میر رجب ملازم خود بدرگاه خوافین‌سجده گاه ارسال داشته بود بنظر اقدس در آمد *

غرهٔ ربیع الاول معز الملک بخلعت و خدمت دیوانی صوبهٔ گجرات و مادهٔ فیل مفتخر گشته دستوري یافت *

نهم [ربیع الاول] پیشکش ذوالقدر خان حارس غزنین چارده اسپ از نظر اقدس گذشت *

شب دوازدهم [ربیع الاول] مجلس میلاد رهنمای گمگشتگان بوادی ضلالت - خاتم و فاتح باب نبوت - علیه افضل التحیات والصلوات منعقد گردید - و دوازده هزار روپیهٔ مقرر باریاب استحقاق رسید *

بیست و پنجم [ربیع الاول] به نو نهال چمن اقبال سلطان سلیمان شکوه فیل خردي با یراق نقره عنایت شد - سید لطف علي بحراست قلعهٔ کالپی نوازش یافت *

خجسته جشن قمری وزن

روز مبارک دوشنبه دوازدهم ربیع الثانی سنه هزار و پنجاه و سه مطابق هشتم تیر بزم آرایان حریم سلطنت محفل میمنت افزای قمري وزن انتهاء سال پنجاه و میوم و ابتداء سال پنجاه و چارم از سنین زندگانی جاودانی آرایش دادند - خافان بحر افضال بعد از وزن مبارک بطلا و دیگر اشیاء معهوده بر سریر مرصع جلوس فرموده ابواب جود وسخا برکشادند - درین روز مسرت افروز پیشکش گوهر اکلیل خلافت پادشزاده محمد شاه شجاع بهادر سي فیل با یراق نقره بیست و چهار نر و شش ماده و اصناف اقمشه و و دیگر نفایس بنگاله که ازانجا مصحوب اجمیری و غیره ملازمان خود ارسال داشته بودند - و قیمت مجموع سه لک و بیست هزار روپیه شد بنظر اقدس درامد - بکسان آن بخت بیدار دوهزار روپیه انعام شد - راجه جسونت سنگه بعنایت خلعت خاصه قامت

عتبار برآراسته بوطن دستوري يافت - پيشكش معتقد خان پنج
فيل بنظر اقدس درآمد - خليل الله خان از كوهسار هردوار كه
درانجا بيست و نه فيل خرد و بزرگ از نر و ماده صيد نموده بود
بدرگاه معلى آمده شرف اندوز ملازمت گشت - مير رجب
ملازم عادل خان بعنايت خلعت و اسپ با زين نقره و هفت
هزار روپيهٔ نقد نوازش يافته به بيجاپور مرخص گرديد -
و فيل ا حلقهٔ خاصه با يراق نقره و جل مخمل زربفت و
مادهٔ فيل و پادان مرصع گران بها محبوب مظفر حسين
داروغهٔ عدالت كه دربنولا خدمت مزبور از تغيراو بقاد علي
ميداني مفوض گشت بعادل خان مرحمت فرموده فرستادند -
و بيست اسپ بپادشاهزادهٔ والا گهر محمد اورنگ زيب بهادر نيز
همراه او ارسال داشتند - و مظفر حسين هنگام رخصت بعنايت
خلعت و اسپ مباهي شد - درين جشن فرخنده نظر بهادر
خويشگي باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاري دو هزار سوار -
و سعد الله خان باضافهٔ پانصدي صد سوار بمنصب هزار و پانصدي
سه صد سوار و بمرحمت فيل ازحلقهٔ خاصهٔ - و سيادت خان برادر
اسلام خان باضافهٔ پانصدي ذات بمنصب هزار و پانصدي چارصد
سوار - و حقيقت خان باضافهٔ پانصدي ذات بمنصب هزار
و پانصدي دو صد و پنجاه سوار - و حاجي محمد يار اوزبک از
اصل و اضافه بمنصب هزاري ذات و پانصد سوار عز افتخار اندوختند -
شيخ عبد الصمد عمودي بمرحمت اسپ با زين نقره و مادهٔ فيل
مفتخر گرديد - بمير جعفر خويش مير فتح الله شيرازي پنج هزار

روپیه - و باسمعیل خواجه هزار روپیه مرحمت فرمودند - و اهل طرب بانعام مقرر سرفراز گشتند *

دوم جمادي الاولی خواجه محمد چوره اقاسي بعطاء هزار روپیه کامیاب گردید *

دهم [جمادي الاولی] سید صدقه بمرحمت مادهٔ فیل سر برافراخت - بدلاور دکنی دویست مهر و بمیر ماه که از ماوراء النهر بآستان معلی رسیده بود دو هزار روپیه انعام شد *

ولادت باسعادت سلطان ممتازشکوه

سلخ ماه جمادي الاولی سنه هزار و پنجاه و سه هجري مطابق بیست و چهارم امرداد بعد از سپري شدن هفت ساعت و هفت دقیقه از شب یکشنبه مهین گوهر بحر خلافت را از دختر نیک اختر سلطان پرویز گرامي پسري بوجود آمد - اختربرج جهانباني هزار مهر بعنوان نذر از نظر خورشید اثر خدیو گیتي پرور گذرانیده القماس نام نمودند - حضرت خاقاني به ممتازشکوه نامور گردانیدند و از سرکار والا برای تهیهٔ مواد جشن مبلغ دو لک روپیه انعام فرمودند *

گذارش قانون مجدد درتعین گریهای شبا روزی

بر پژوهندگان دقایق انجم و افلاک پوشیده نماند که ستاره شناسان هندوستان روز و شب را باقسام شستگانهٔ متساویه منقسم ساخته هر قسمی را گري نام نهاده اند - و آغاز لیل و نهار ازطلوع و غروب آفتاب قرار داده هنگام اعتدال ربیعي و خریفی که در روز و شب

مساوات بهم می رسد شمارهٔ گریهای روز و شب متساوی اعتبار نموده اند - و در غیر این که مقدار روز و شب متفاوت می گردد عدد گریهای شباروز بفزونی و کمی مقدار لیل و نهار می کاهند و می افزایند - چنانچه در عرض دارالسلطنهٔ لاهور عدد گریهای نهار اطول بسی و پنج و لیل اقصر به بیست و پنج می رسد - و برطبق این ضابطه عددگریهای روز وشب بعمل می آمد تا آنکه جمعی از مهرهٔ این فن دقیق که بحلیهٔ اسلام متحلی بودند برای ضبط هنگام نماز فجر و مغرب آغاز روز پیش از طلوع آفتاب به یك و نیم گری و ابتداء شب بعد از غروب به نیم گری مقرر داشته علامت تعین آن گجر گردانیدند - و این دوگری را از اجزاء شب کاسته بر اجزاء روز بسویت افزودند - و پیمانهٔ گری را بنهجی درست نمودند که در عرض لاهور موافق قاعدهٔ نجومی نهار اطول از سی و پنج گری و لیل اقصر از بیست و پنج متجاوز نگشت - و ازین رهگذر گریهای روز و شب در مقدار متفاوت گردید - و چون درین وقت ضابطهٔ مذکوره بر پیشگاه خاطر صواب ناظر خاقان جهان که در جمیع شؤن عدالت و سویت که قسطاس نظام عالم و آساس قوام بنی آدم است منظور و ملحوظ دارند - پرتو افکند - و تفاوت گریها بر فراز ظهور برآمد - از القاء ربانی و الهام آسمانی قانونی دیگر که باعث ارتفاع تفاوت مقدار گریها و اختلاف پیمانه موجب تشخیص وقت صلوة فجر و مغرب بر وفق سنت سنیه گردید مقرر فرمودند - و آن این است که وقت نواختن گجر صبح و شام را بدستوری که گزارش یافت بحال داشته پیمانهٔ گریهای لیل و نهار متساوی المقدار گردانیدند - و یک و نیم گری

پیش از طلوع آفتاب و نیم گري بعد از غروب که نزد قدماء اهل تنجیم داخل شب است از عدد گریهای شب کاسته برعدد گریهاي روز افزودند - چنانچه نهار اطول در دارالخلافهٔ اکبر آباد سی و شش گري - و در دارالملک دهلی سی و شش و نیم‌گري - و دردارالسلطنهٔ لاهور سی و هفت گری و در دار الملک کابل سی و هفت و نیم گری ودرخطهٔ کشمیر سی و هشت گری - و دربلدهٔ دولتاباد سي و پنج گری - و قدر لیل اقصر در هریکی ازین بلاد تتمهٔ شست که عدد گریهاي شباروزي است قرار یافت *

آغاز فرخنده سال هفتم
از دوم دور جلوس سریر آرای جهانبانی حضرت
صاحب قران ثانی

المنة لله که بهزاران میمنت و مسرت روز دو شنبه غرهٔ جمادی الثانیه سنه هزار وپنجاه و سه مطابق بیست و پنجم امرداد و افتتاح هفتم سال خجسته فال دوم دور روی نمود - نشاط را روز بازار دیگر شد - و انبساط را با دلها سروکار دیگر - درین تاریخ سید خانجهان با پسران از تیول خود گوالیار آمده دولت اندوز کورنش گردید - و هزار مهر نذر گذرانید - او بعنایت خلعت خاصه - و هر کدام از پسرانش سید شیر زمان و سید منور بعطاء فیل سر بلند گردیدند - بمیر جعفر موسوی مشهدی هزار و پانصد روپیه عنایت شد *

هشتم [جمادي الثانیه] اجمیری ملازم سرو جویبار اقبال پادشازاده محمد شاه شجاع بهادر که پیشکش آن نامدار آورده بود بخلعت و اسپ سر بر افراخته به بنگاله دستوري یافت - و بآن کامگار بخت بیدار خلعت خاصه و جواهر و مرصع آلات یک لک روپیه همراه موسی الیه فرستادند - و دو لک روپیه نقد از خزانهٔ بنگاله مرحمت فرمودند - چومر خان بعنایت فیل سر بر افراخت *

شب دوازدهم [جمادي الثانیه] که تاریخ شنقار شدن حضرت

عرش آشیانی است بامر معلی سید جلال صدر الصدور و عاقلخان میر سامان بروضهٔ مقدس آن غفران دستگاه رفته به آئین سنین سالفه ده هزار روپیه بگروهی از صلحا و فضلا و حفاظ قسمت نمودند و بسیاری از نیاز مندان از اطعمه و حلاوی بهره برگرفتند *

بیست و پنجم [جمادی الثانیه] اعلی حضرت برای رویت هلال برج اقبال سلطان ممتاز شکوه بمنزل مهین پور خلافت تشریف فرمودند - آن والا گهر بمراسم پا انداز و نثار پرداخته اصناف جواهر و اقسام نفایس پیشکش گذرانیدند - و متاع یک لک روپیه شرف پذیرائی یافت - و در وجه رو نمای آن فرخنده لقا تسبیح لالی که لعلی چند نیز داشت مرحمت شد - و بحکم مقدس مهین گوهر دریای عظمت بسید خان جهان و عبد الله خان بهادر فیروز جنگ و اسلام خان و اعظم خان خلعت فاخر با چار قب مخمل طلا دوزی و جمدهر مرصع - و بصدر الصدور سید جلال و موسوی خان و جعفر خان و راجه بیتهلداس و صلابت خان خلعت با فرجی - بچهل کس دیگر خلعت دادند - اینان نخست در خدمت اقدس و بعد ازان پیش پادشاهزادهٔ نامدار تسلیمات عنایت بجا آوردند - خدیو نشاتین شب هنگام بعد از تماشای چراغان که در نهایت زیب و ضیا بر کنار آب جون ترتیب یافته بود بدولتخانهٔ والا مراجعت فرمودند - خواجه معین میر سامان آن گوهر محیط افضال چون چراغان نیکو سرانجام داده بود بعنایت مادهٔ فیل سر بلند گردید *

پنجم رجب مرشد قلی میر آتش نیز بعنایت مادهٔ فیل نوازش یافت *

دهم [رجب] غضنفر الدوله الله ویردیخان را بخلعت و تفویض خدمت داروغگی فیل خانه سر بلندی بخشیدند *

بیست و یکم [رجب] اکرام خان ولد اسلام خان فتحپوری بانعام هفت هزار روپیه - و ذو القدر خان بمرحمت فیل مباهی گشتند *

بیست و چهارم [رجب] براو ستر سال فیل از حلقهٔ خاصه و بملا علاء الملک مادهٔ فیل عطا فرمودند - خوشحال بیگ کاشغری بانعام دوهزار روپیه کامیاب گشت *

شب بیست و هفتم [رجب] برسم سنین ماضیه ده هزار روپیه بمستحقان و محتاجان تقسیم یافت *

سیوم شعبان شیخ عبد الصمد عمودی بعنایت خلعت و شمشیر و سپر براق طلای میناکار و انعام چار هزار روپیه کامیاب صورت و معنی گشته بمکهٔ مکرمه مرخص شد - از زمان ملازمت تا آوان معاودت مبلغ بیست هزار روپیه از نقود و اوانی طلا و نقره و جز آن از سرکار معلی - و همین مقدار بحکم اقدس از پادشاهزادهای والاگوهر و نوئینان عالی قدر بشیخ مذکور رسیده دامن امید او بر آمود *

هشتم [شعبان] رای رایان فیلی پیشکش نمود - و چون از دیر باز آرزوی انزوا در معمورهٔ بنارس که از معابد عظیمهٔ هنود است داشت درین تاریخ رخصت یافت *

دوازدهم [شعبان] خواجه ابوالبقا برادر زادهٔ عبد الله خان بهادر فیروز جنگ بمنصب هزاری ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه سر افراز گردید *

شب پانزدهم [شعبان] بر ساحل آب جون و منازل باغات آنروی آب چراغان بنهجی که حیرت افزای تماشائیان گشت بر افروخته شد - و آتشبازی که مضمار آتشین ستایش آن بپای چوبین خامه نوردیده نیاید بروی کار آمد - پس از تماشای آن برسم هر سال ده هزار روپیه بارباب استحقاق عطا فرمودند *

شانزدهم [شعبان] محمد باقر ملازم فهرست صحیفهٔ مکارم و معالی پادشاهزده محمد اورنگ زیب بهادر از دکن آمده عرضه داشت آن بخت بیدار مشتمل بر خبر ولادت پسر نیک اختر بتاریخ سلخ رجب [سنه ۱۰۵۳] و التماس نام با هزار مهر نذر گذرانید - اعلی حضرت بمحمد معظم نامور گردانیدند - و محمد باقر را بخلعت و انعام یک هزار روپیه نوازش فرموده رخصت دادند - و مصحوب او خلعت خاصه بپادشاهزادهٔ والا مقدار عنایت نموده فرستادند - و صبیهٔ پاک گوهر شب پنجشنبه غرهٔ شعبان مذکور که از دختر شاه نواز خان صفوی بوجود آمده بود و از دیگر عرضه داشت آن بخت بیدار بمسامع حقایق مجامع رسید بزینت النسا بیگم موسوم گردید *

توجه خدیو هفت اقلیم خداوند تخت و دیهیم از دار الخلافه اکبر اباد بدار السعادت اجمیر

چون از طهارت طینت - و نظافت فطرت - محبت برگزیدگان درگاه احدیت - فطرتی این برازندهٔ سریر فرمان گزاری است - و جبلتی این فرازندهٔ افسر جهانداری - و به ذات ذات البرکات حق

بین - حقیقت آئین - ولایت مآب - کرامت نصاب - خواجه معین‌الحق والدین سجزي چشتي قدس الله سره العزیز اعتقادی خاص و اخلاصی مخصوص دارند - بنابران بجهت زیارت مرقد فیض مورد آن قدوهٔ ارباب تقدس وتقی که سنت سنیهٔ اسلاف کرام - وطریقهٔ انیقهٔ آباء عظام خدایگان جهان است و پس از اورنگ آرائي جزیکبار که درسال دهم هنگام مراجعت اعلام ظفر انجام از دولتاباد دکن بدارالخلافه واقع شد درنیافته بودند - عزیمت سیر سرزمین اجمیر تصمیم فرمودند - و بعد از سپري شدن دوگري از شب دوشنبه هزدهم [شعبان] موافق نهم آبان بساعتي که مختار دقیقه شناسان انجم و افلاک بود ازدارالخلافه نهضت فرموده باغ نورمنزل را بنزول سعادت موصول نضارت تازه بخشیدند - و سید خان جهان را بخلعت خاصه سرافراز ساخته بجهت محارست دارالخلافه دران‌جا گذاشتند - شیخ الهدیه ولد کشور خان باضافهٔ پانصدي دویست سوار بمنصب هزار و پانصدی ذات و هزار سوار سر برافراخت *

بیستم [شعبان] از باغ نورمنزل کوچ نموده دربستان سرای نزول اجلال فرمودند - فرداي آن دولت خانهٔ روپباس شرف آمود گشت - و اسلام خان و دیگر اعیان سلطنت باردوی کلان رخصت یافتند - که تانشاط اندوزي شکار روپباس در فتح پور اقامت گزینند - درین تاریخ صلابت خان بعنایت علم و نقاره سرمباهات بر افراخت - لهراسپ خان را بخلعت برنواخته قوربیگی گردانیدند - میر صالح ملازم مهین پور خلافت را که

مراتب شکار آگهي دارد درسلک بندهاي آستان معلی منسلک گردانیده بعنایت خلعت و خدمت داروغگی قراولان سر بلند ساختند *

بیست و چهارم [شعبان] ازرو پاس کوچ شد - درانثناء راه دو قلاده شیر به تفنگ خاصه شکار گردید - و نواي سراي خواجه جهان مضرب خیام گشت - درین منزل اسلام خان و دیگر ارکان دولت باردوي کلان آمده احراز شرف ملازمت نمودند *

غرهٔ رمضان حوالی پرگنهٔ چاتسو راجه جی سنگه با پسران از وطن خود رسیده دولت کورنش دریافت *

سیوم [رمضان] راجهٔ مزبور چون وطنش نزدیک بود نه اسپ و یك فیل برسم پیشکش گذرانید *

هفتم [رمضان] که کنار تالاب جوگي مخیم دولت گشته بود راج کنور پسر کلان رانا جگت سنگه به تقبیل عتبهٔ سنیه سرعزت برافراخت - و یك فیل پیشکش نمود - و بعنایت خلعت فاخر و سرپیچ مرصع و جمدهر مرصع و اسپ تچاق با زین طلا نوازش یافت - رانا جگت سنگه در سیر کشمیر که خدیو اقبال را در ایام خجسته آغاز فرخنده انجام پادشاهزادگی بعد از انصرام مهم رانا امر سنگه در خدمت حضرت جنت مکاني اتفاق افتاد - و ملتزم رکاب نصرت بود - و در هر یساق دکن که خدیو اقبال با عساکر جهان کشا تشریف فرموده بودند با هزار سوار در رکاب فیروزي نصاب بود - درین نهضت پسر کلان را که درگروه راجپوتیه غیر از راتهوران چنانچه نگارش یافت - بجانشینی پدر مختص و معین

است و در روزمرهٔ این جماعه ازو به تیکا یعنی جا نشین گزارش دهند بجای خویش فرستاد *

هشتم [رمضان] دولت خانهٔ اجمیر که بر ساحل تالاب آنا ساگر است شرف نزول یافت - و بحکم - الخیر الیوخر - زیارت ضریحهٔ منیعهٔ اسوة العرفا خواجه معین الدین نموده و مبلغ ده هزار روپیه بخدام آن مکان نزاهت نشان و دیگر اهل احتیاج تقسیم فرموده بدولت خانهٔ معلی مراجعت نمودند - راجه جسونت سنگه از وطن آمده دولت کورنش اندوخت - درین تاریخ راجه جیسنگه شان خود نموده - پنج هزار سوار بشمار درآمد *

چهاردهم [رمضان] عبد الله خان بهادر فیروز جنگ را بعنایت اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا سر بلند گردانیدند - و آخرین روز نیز بآن مرقد منور تشریف برده فرمان دادند - که در مسین دیگ بزرگ که حضرت جنت مکانی وقف آن مقام سعادت انتظام کرده اند نیله گاوان شکار خاصه و برنج طبخ نموده بفقرا قسمت نمایند - یک صد وچهل و پنج من پادشاهي از گوشت و برنج و روغن و دیگر مصالح یکبار دران دیک پخته شد *

پانزدهم [رمضان] رایات جلال از دارالبرکهٔ اجمیر بصوب دار الخلافهٔ اکبر اباد منتهض گردید - راجه جسونت سنگه و راجه جیسنگه بخلعت خاصه نوازش یافته باوطان خویش مرخص شدند - رام سنگه وکیرت سنگه پسران راجه جیسنگه بخلعت و اسپ سربر افراخته همراه پدر رخصت یافتند *

شانزدهم [رمضان] راج کنور پسر رانا جگت سنگه را خلعت

و شمشیر و سپر یراق طلائی میناکار و اسپ و فیل و لختی حلی مرصع که پوشش فرقهٔ راجپوتیه است و دو راجپوت کلان پدر اورا خلعت و اسپ - و هشت کس دیگر را خلعت عنایت نموده دستوری معاودت دادند - و محصوب او مالای مروارید و شمشیر سپر یراق طلائی مینکار و دو اسپ یکی عربی با زین طلا دیگری عراقی با زین مطلا برانا مرحمت نموده فرستادند *

هژدهم [رمضان] علامی سعد الله خان بعنایت خلعت خاصه و باضافهٔ پانصدی دویست سوار بمنصب دو هزاری پانصد سوار و خدمت میر سامانی که در رتبهٔ تلو پایهٔ گرانمایهٔ وزارت است سر اعتبار بر افراخت - و چون متکفل این خدمت از فزونی مهمات مرجوعه فرصت پرداخت خدمات دیگر چنانچه باید ندارد داروغگی دارالخانهٔ خاص که بعلامی متعلق بود ببافی خان که از غلامان معتبر است تفویض نمودند - و عرض مکرر که آن نیز باو تعلق داشت بمیرک شیخ مفوض گشت *

بیست و چهارم [رمضان] رایات جهان پیما بنواحی برگنهٔ مالپور که جاگیر راجه بیتهل داس است رسید - راجه در فیل یکی نر و دیگری ماده بعنوان پیشکش گذرانید - ماده فیل درجهٔ پذیرائی یافت *

بیست و هشتم [رمضان] با مهین پور خلافت و جمعی از خاصان و عملهٔ شکار از مقام رام پور بصوی باری متوجه گشتند - و اسلام خان را به خلعت خاصه برنواخته رخصت فرمودند -

که با لشکر زاید و اردو از راه راست بدارالخلافهٔ اکبر آباد برود *

سلخ ماه [رمضان] بعرض اقدس رسید که راجه کشن سنگه بهدوریه رخت هستي بربست - ازانجا که اورا فرزندي جز پسرکنیز نبود - و برهمنان که درکیش کفر مقتداي هنود اند پسر کنیز را در رنگ عبید میدارند - و باو طعام نمی خورند - حضرت خاقانی راو بدن سنگه نبیرهٔ عم اورا بعنایت خلعت و باضافهٔ پانصدي پانصد سوار بمنصب هزاري ذات و سوار و بخطاب راجگي و اسپ سربلند گردانیدند درین ماه مبارک مبلغ سي هزار روپیهٔ مقرر بمحتاجان و نیازمندان عطا فرمودند *

غرهٔ شوال عبد الله خان بهادر فیروز جنگ را که از منصب و جاگیر باز داشته یک لک روپیه سالیانهٔ او مقرر فرموده بودند از مراحم ملکانه باز بمنصب شش هزاری ذات و سوار مباهی گردانیدند- حیات خان از اصل و اضافه بمنصب هزاري چار صد سوار نوازش یافت - یحیی ولد سیف خان به خلعت و خدمت بکاولی نعمت خاصه از تغییر محمد قاسم ولد هاشم خان - و مبارک روی برادر یحیی بخلعت و خدمت توزک - و نور الحسن به خلعت و خدمت داروغگي فیل خانه سر بلند گردیدند - ناهر سولنگي یک فیل برسم پیشکش گذرانید - چون از وقایع صوبهٔ کابل بسمع اقدس رسید که میان ملك معدود و میر یحیی دیوان کابل جنگی شد - و ملک دران زد و خورد مقتول گشت - میر را معزول ساخته خدمت دیوانی بمیر صمصام الدوله تفویض فرمودند *

هشتم [شوال] قصبهٔ باري مورد موکب فیروزي شد *

یازدهم [شوال] ازانجا نهضت نموده برو پباس متوجه گشتند *

دوازدهم [شوال] اعظم خان از متهرا آمده سعادت ملازمت اندوخت *

چاردهم [شوال] بستان سرا مرکز رایات اقبال گردید *

پانزدهم [شوال] در نواحی باغ نور منزل سید خانجهان و اسلام خان و سید جلال و موسویخان و دیگر بندها از دار الخلافه آمده بشرف ملازمت رسیدند - همان روز میمنت افروز در ساعت مختار دولتخانهٔ والای دارالخلافه بنزول اشرف آسمانی پایه شد *

نوزدهم [شوال] الله دوست کاشغری بدرگاه آسمان جاه رسیده شرف انتظام در سمط بندهای این حضرت والا رتبت یافت - و بمرحمت خلعت و منصبی در خور حال و انعام چار هزار روپیه سربلند گردید - پدر او محمد دوست اتالیق احمد خان والی کاشغر بود - چون عبدالله خان پسرعم احمد خان که در چالش وترفان مفصل کاشغر و خطا می بود بغی ورزیده کاشغر را از تصرف احمد خان برآورد - احمد خان پیش والی توران رفت - و چندی درانجا بسر برد - و پس ازان که امام قلی خان او را سردار فوجی ساخته بجنگ لشکر قزاق که بقصد تسخیر اندجان آمده بود فرستاد - او دران زد و خورد مقتول گشت - و الله دوست و والد او نزد امام قلی خان ماندند - و هر دو در سفر سعادت اثر حجاز همراه خان بمکهٔ مشرفه رفتند - چون خان در مدینهٔ مکرمه کالبد جسمانی از جان آسمانی را پرداخت هر دو از راه دریا بسورت آمدند - پدر درآنجا

مسافر دار البقا شد و پسر برهنمونی بخت بیدار شرف تقبیل حریم اقبال که محیط افضال است و محاط آمال دریافت *

بیست و یکم [شوال] دیانت خان دیوان دکن باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب هزار و پانصدی ششصد سوار مفتخر گشت - میرزا محمد ارباب سمرقند که همراه امام قلی‌خان از توران بطواف حرمین منبفین رفته بود و بعد از رحلت او از راه دریا بسورت آمده درین تاریخ بدرگاه خلایق پناه رسیده احراز سعادت ملازمت نمود و بانعام دو هزار روپیه کامیاب گردید - به محمد زمان ارلات هزار روپیه عنایت شد - چون هنگام بارعام گروها گروه انام دولت کورنش درمي یابند و از کثرت هجوم و فزور ازدحام خاصه هنگام سواری اقدس که سعادت اندوزان حضور و افرالسرور مانند مور و ملخ فراهم آمده در مجری بر یکدیگر سبقت مي جویند یک میر توزک از عهدهٔ خدمت دیارستي برامد - خدیو دوربین بجهت نگاهداشت سر رشتهٔ رعایت مراتب سلخ ماه [شوال] چهار میر توزک مقرر فرمودند - تا در اثنای نهضت مقدس یکی که از همهٔ اینان کلان منصب باشد بتوزک جانب پیش بپردازد - و دیگري که پایهٔ منصبش فرو تر ازان بود بتوزک دست راست قیام نماید - و سیوم که ازین کمتر باشد توزک دست چپ بجا آرد - و چارم که کمتر ازین بود توزک بندهائي که از عقب در قور مي آیند بتقدیم رساند *

جشن مبارک شمسی وزن مهر سپهر جهانبانی

روز سه شنبه هشتم ذي القعده سال هزار و پنجاه و سیوم

مطابق بیست ونهم دي ماه جشن خجسته وزن اختتام سال پنجاه و دوم و افتتاح سال پنجاه و سیوم شمسي از سنین دوام قرین زندگانی جاوداني آرایش یافت - و وزن مقدس بطلا و دیگر اشیاء مقرر بتقدیم رسید - خدیو دین و دولت بر مرصع سریر آسمان نظیر که در هر افقي از آفاق چهار گانهٔ آن چندین آفتاب زواهر جواهر تعبیه نموده اند جلوس اقدس فرموده جیب و دامان جهانی بزر و سیم نثار که ملکهٔ دوران مالکهٔ گیهان بیگم صاحب بدستور هر وزن فرستاده بودند بر آمودند - درین روز فرخنده پنجهزار سوار از منصب مهین پور خلافت دو اسپه سه اسپه گردانیده منصب آن والا مرتبت بیست هزاری ذات و بیست هزار سوار پنجهزار سوار دو اسپه سه اسپه مقرر فرمودند - و از اصل و اضافه صدر الصدور سید جلال بمنصب چهار هزاري ذات و هزارسوار - و زاهد خان بمنصب هزار و پانصدی ذات و هزار سوار - وسجانسنگه سیسودیه بمنصب هزاري ذات و چار صد سوار نوازش یافتند - براجه بدنسنگه بهدوریه فیل عنایت شد - لعل خان گن سمدر و سایر نغمه طرازان بانعام مقرر کامیاب گشتند *

شب هفدهم [ذي القعده] مجلس عرس محمل آرای سفر تقدس حضرت مهد علیا ممتاز الزماني در روضهٔ فردوس آئین آن مخفورهٔ مغفرت و رضوان برسم سنین ماضیه منعقد گشت - خاقان دریا نوال بآن انجمن فیض موطن تشریف فرموده مبلغ بیست و پنجزار روپیه بارباب استحقاق قسمت نمودند - و صباح آن باز آن مکان نزاهت نشان را بورود اقدس فروغ آمود گردانیده بیست و

پنجهزار روپیهٔ دیگر بعنایف ارامل و سایر مستحقات انفاق فرمودند *

هژدهم [ذی القعده] مظفر حسین ولد میر ابوالمعالی که به بیجاپور رفته بود با سید حسن ملازم عادل خان بشرف استلام عتبهٔ جهانبانی رسیده یك فیل که عادل خان باو داده بود با ماده فیل برسبیل پیشکش گذرانید - و سید حسن عرضه داشت عادل خان با لختی نفایس که از جانب او بعنوان پیشکش آورده بود بنظر اکسیر اثر در آورد - و بعنایت خلعت و اسپ بازین نقره و یک مهر صد تولگی و یک روپیه بهمان وزن مباهی گشت *

بیست و چهارم [ذی القعده] صفی قلی سپاه منصور حاکم اسفرائن که فرمان روای ایران او را بپایهٔ سلطانی رسانیده بود بعزم بندگی آستان جهانداری آمده دولت تقبیل سدهٔ اقبال دریافت - و بخلعت و منصب هزاری ذات و پانصد سوار و عنایت اسپ و فیل و انعام پانزده هزار روپیهٔ نقد فرق مباهات بر افراخت شیر خواجه بخاری از احفاد قافله سالار حقیقت مخدومی اعظم که از ماوراء النهر روانهٔ درگاه معلی شده بود سعادت ملازمت اندوخت - و بخلعت و منصب پانصدی ذات و صد سوار و انعام چهار هزار روپیه سر افراز گشت *

سلخ ماه [ذی القعده] بعبد الله خان بهادر فیروز جنگ فیل از حلقهٔ خاصه با مادهٔ فیل عنایت شد - دوستکام ولد معتمد خان بعنایت خلعت و خدمت بخشیگری احمد آباد سر بر افراخته بدانصوب مرخص گردید - ومصحوب او بمیرزا عیسی ناظم گجرات

خلعت و اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا عنایت نموده فرستادند*

انتهاض رایات جهانکشا بصوب سوکر بقصد سیر و شکار

چون در دار الخلافه از فساد هوا آثار طاعون و علامات وبا شیوع یافته بود اعلی حضرت که صحت ذات البرکاتش سرمایهٔ رفاهیت جهان و پیرایهٔ عافیت جهانیان است - هفتم ذي الحجه بعد از سپري شدن یك پهر بصوب سوکر نهضت فرمودند - به حاجي بیگ ارغون هزار روپیه مرحمت شد *

هشتم [ذي الحجه] دولتخانهٔ فتحپور بنزول مقدس محط جلال و محل اقبال گردید - و آن روز و روز دیگر در تالاب فتحپور بصید مرغابي مسرت افزاي طبیعت اقدس گشتند *

دهم [ذي الحجه] در مسجد جامع آن که از آثار عظیمهٔ حضرت عرش آشیانی است - و در فسحت و رفعت با آسمان همسر - بنماز عید اضحی پرداختند - و پس از اداء نماز و مراجعت بدولتخانهٔ معلی رسم قربان بتقدیم رسید - هنگام درآمد هجوم وکثرت بمرتبهٔ بود که جمعی از تزاحم و تصادم در دروازهٔ مسجد افتادند - از افتادگان یکي بزخم جمدهر دیگري که از غلاف بر امده باو رسید درگذشت - و چندی از لکد کوب خسته گشتند *

یازدهم [ذی الحجه] از فتحپور نهضت نموده منازل روپباس را بنزول فیض موصول شرف آگین گردانیدند - و سه روز دران مکان بشکار آهو و دیگر جاندار نشاط اندوختند - خواجهٔ بزرگ ملازم

غرهٔ ناصیهٔ جلال پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر سندر صورت نام فیلي را با دو مادهٔ فیل که آن کامگار از بنگاله مصحوب او بطریق پیشکش ارسال داشته بودند از نظر اکسیر اثرگذرانید - و بعنایت خلعت و اسپ نوازش یافته مرخص گردید - و یک تسبیح زمرد وپنج اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلا مصحوب او بآن درة التاج خلافت عنایت نموده فرستادند *

چاردهم [ذي الحجه] مقصود بیگ علي دانشمندی که با برادران و خویشان بارادهٔ بندگی درگاه خواقین پناه از بدخشان آمده بود دولت کورنش یافت - و بعنایت خلعت و خنجر یراق طلا و منصبي در خور و انعام پنجهزار روپیه سر افراز گردید *

پانزدهم [ذي الحجه] قرین دولت جاوید اطراز از روپباس روانه شدند - و در موضع آگاه پور دایره شد - روز دیگر سوکر مخیم اقبال گشت - و سه روز بصید و نخچیر آن نواحي اشتغال نمودند - و دوازده قلاده شیر نر و ماده و بسیاری از جانداران صحرائی شکار فرمودند *

هژدهم [ذی الحجه] چون در موضع سوکر مزاج مهین پور خلافت از منهج اعتدال انحراف پذیرفت و مادهٔ در گردن و سورت تپ در بدن ظاهر گردید و همگنان را بگمان نا سازگاری هوا که دران ایام شایع گشته بود از جان شکیبائی رفت - خاقان مهر گستر از فرط عاطفت ابواب خیرات و مبرات که معالجهٔ روحاني امت بر کشودند - و بعلاج جسماني نیز که ناگزیر نشاءة تعلق است پرداخته اطباء میمنت شعار را بمداوا مامورگردانیدند - بیمن توجه حضرت خاقاني که مرهمه دواها امت بکشیدن خون و خورانیدن زهر مهرهٔ

و بکار بردن دیگر ادویهٔ این عارضهٔ مخونه بعد از چارده روز طبیعت آن فروغ افزای گوهر سلطنت بصحت گرائید - و درین ایام اورنگ نشین اقبال از فرط مهربانی و دل نگرانی هشت مرتبه بمنزل آن نیر اوج جلال برسم عیادت تشریف فرمودند *

بیستم [ذی الحجه] از سوکر کوچ شد *

بیست و یکم [ذی الحجه] روپباس محط اقبال گردید - روز دیگر درین منزل مقام فرمودند - محمد ناصر ملازم قطب الملک از گلکنده بدرگاه سلاطین پناه آمده سعادت استلام عتبهٔ علیه اندوخت و پیشکش قطب الملک نه فیل شش نر و سه ماده ازانجمله یکی با یراق طلا باقی با ساز نقره از نظر اقدس گذرانید - جم قلی از بندر سورت بآستان معلی رسیده خیول عربی و عراقی با لختی جواهر و دیگر نوادر که در بندرمزبور بجهت سرکاروالا خریده بود بنظر فیض گستر در اورد - و ازان میان یک اسپ کمیت عربی مقبول طبع والا افتاد - و به تمام عیار نامورگردید - و یک اسپ سرخنگ با زین طلا بمهین پور خلافت عنایت شد - هر یکی از صفی قلی سیاه منصور و مقصود بیگ علی دانشمندی - بعنایت اسپ مفتخر گردید *

بیست و سیوم [ذی الحجه] موکب جهان پیما از روپباس بره نوردی در امد *

بیست و ششم [ذی الحجه] بفرخی و فیروزی داخل حصار دار الخلافه شده حریم سلطنت را بفروغ خلافت بر افروختند - و از انرو که در شهر آثار وبا باقی بود همان روز بمنزلی که درشکارگاه سموگو است رکضت فرمودند *

غرهٔ محرم [سنه ۱۰۵۴] میرزا محمد ارباب سمرقند که روز عید اضحی در فتح پور از هجوم مردم آسیبی باو رسیده بود شرف ملازمت دریافت - خدیو مهربان اورا بانعام سه هزار روپیه سرافراز ساخته بسمرقند رخصت دادند - چون بعرض ملتمزمان پایهٔ اورنگ جهان ستاني رسیده بود که صفدر خان به تنسیق مهمات صوبهٔ قندهار و تنظیم احوال رعایا از قرار واقع نمي پردازد چهارم حکومت قندهار بسعید خان بهادر ظفر جنگ که بنظم مهمات صوبهٔ پنجاب مي پرداخت مفوض گردانیدند - و لطف الله پسر اورا بعنایت خلعت و اسپ نوازش نموده مصحوب او خلعت خاصه و فرمان صوبه داري بخان ظفرجنگ فرستادند و بسبب کدورتي که میان سعید خان و راجه جگت سنگه بود - قلعه داري قلات که از مضافات صوبهٔ قندهار است از تغییر راجهٔ مذکور بخانه زاد خان نخستین پسر سعید خان بهادر تفویض نمودند - و راجه را از تعیناتیان صوبهٔ کابل گردانیدند - و نظم صوبهٔ پنجاب به قلیچ خان مقرر گشت *

کشایش ولایت پلامون و اطاعت پرتاب سرزبان ان ملک

لختی از چگونگي پلامون و گرفتن شایسته خان صوبه دار بهار پیشکش از پرتاب زمیندار آن دیار گذارش یافت - آنچه دربنولا بسطوت اقبال عدو مال لمعهٔ ظهور بخشید به نگارش آن مي پردازد - چون پرتاب سررشتهٔ حسن سلوک که سبب امالت قلوب و الانت

خواطر است از دست واهشته سران قوم خود را آزرده خاطر ساخت بیشتر سران قوم او بکین توزی برنشسته درصدد دفع او گشتند - و در آغاز رفتن اعتقاد خان بصوبهٔ بهار دریا رای و تیج رای اعمام پرتاب به پتنه آمده خان را دیدند - و پس از استمالهٔ و تسلیهٔ ناظم صوبه قرار دادند که پرتاب را مقید ساخته نزد او بیاورند - و هردو به پلامون برگشته باتفاق جمعی دیگر اورا بقید در اوردند - و سرداری آن قوم به تیج رای قرار یافت - صوبه‌دار برینمعنی آگهی یافته درباب آوردن پرتاب به تیج رای نوشت - او از غدر پیشگی و حیله سازی وکیل خود را فرستاده عذرهای غیر مسموع درمیان آورد - مدتی پرتاب درقید او بود - تا آنکه دریا رای برادر کلان او وگروهی دیگر سرآمد طایفهٔ چیرو که تیج رای خسران گرای را بسرداری برگزیده بودند ازو انحراف ورزیدند - اعتقاد خان هرکدام را دل دهی نموده رهگرای مطاوعت اولیاء دولت روز افزون گردانید - دریا رای و دیگر اطاعت گزینان پیغام دادند - که اگر فوجی با یکی از معتمدان بدین صوب فرستاده آید حصن دیوکن را که تهانهٔ کلان پلامون است حواله نموده بهرچه اشاره رود آن را بتقدیم می‌رسانیم - ناظم صوبه زبردست خان را با سرزبان شاه آباد روانه ساخت *

غرهٔ شعبان خان مزبور بنواحی دیوکن رسید - و دریا رای با پسران و بهوال و چنپت قلعه داران دیوکن اورا دیده حصار را سپردند - او دریا رای را با برخی از همرهان خود پیش اعتقاد خان فرستاد - و از مردم دیوکن جمعی را که از عاقبت بینی و

عانیت گزینی ره گرای خدمت گذاری درگاه والا شدند بدلاسا و استمالت مطمئن ساخته چندی را که هوای تمرد در سر داشتند مقید گردانید - و مردم را بقطع جنگل و توسیع طریق پلامون تعین نموده خود بترمیم حصن دیوکن و استحکام آن پرداخت *

یازدهم [شعبان] خان مزبور آگهی یافت که تیج رای مدن سنگه تهکرائی وکیل خود را با برخی از اعیان خویش و قریب ششصد سوار و هفت هزار پیاده بموضع باولی چیون که پنج کروهی دیوکن جنوب رویهٔ آن واقع است فرستاده و دو فوج دیگر در بسمت موردہ و کندہ کسیل نموده در تهیهٔ پیکار است - و از مخذولانی که بباولی چیون شتافته اند جمعی دو کروه بارادهٔ شبخون پیش آمده اند - بنابران گروهی از دلیران نبرد آرا بمالش مقاهیر شقاوت گرا فرستاد - مبارزان لشکر فیروزی بدانجا رسیده چندی از فتنه پژوهان ضلالت نهاد را مقتول و مجروح گردانیدند - و باز ماندگان تیغ خون ریز ره سپر فرار گشتند *

شانزدهم این ماه [شعبان] اعتقاد خان این ماجری شنیده عبد الله نجم ثانی بخشی صوبهٔ بهار را که بالتماس خان مزبور حکم اقدس بتعین او صادر گشته بود با دریا رای برادر تیج رای و بسیاری از تابینان خود معین نمود - و مقرر ساخت که بزیر دست خان پیوسته باتفاق در انداختن بنیان فساد مخاذیل مساعی مشکوره بتقدیم رسانند - و خود نیز آماده شد که هنگام احتیاج از عقب راهی گردد - و چون کارپردازان قضا و قدر همواره تمشیت امور این دولت روز افزون فرا پیش دارند - سیوم رمضان

تیج رای با جمعی از قلعهٔ پلامون بشکار بر می آید - و صورت سین و مدبل سین پسران مدن سنگه تهکرائي وکیل تیج رای و طایفهٔ دیگر که در قلعه بودند به پرتاپ متفق گشته بند از پای او برمي گیرند ؛ و جماعهٔ را که از جانب تیج رای بصیانت قلعه مي پرداختند ایل ساخته قلعه را بتصرف پرتاپ درمي آرند - واز همرهان تیج رای برخي بقلعه درمي آیند و بعضي گرد فرار بر فرق خود بیخته متفرق مي گردند - و تیج رای مقهور ازانجا رانده و ازینجا مانده بجنگل آن نواحي درمي خزد - و مدن سنگه تهکرائي و دو سه دیگر از اعیان آن مخذول که با جمعی کثیر مصافی لشکر منصور نشسته بودند نیم شب فرار مي نمایند - زبردست خان پس از استماع این خبر حصن دیوکن را به دهرنیدهر اجینیه و جمعي از نوکران خود سپرده پنجم رمضان به پلامون راهي شد - و از جنگلهاي صعب المرور و کتلهای عسیر العبور گذشته و فساد پیشگان را که درمضایق و مقبات سر ره گرفته بودند مالش داده به مان گده رسید - درین اثنا پرتاپ که از سطوت مجاهدان دین مغلوب یاس و هراس گشته بود بزبردست خان نوشت که چون بدلالت طالع بندگی اولیاء این دولت خداداد را سرمایهٔ نجات خود دانسته پذیرای اطاعت و انقیاد شده ام - اکنون آمدن و دیدن باجازت باز بسته است - زبردست خان موضع باری سه کروهی قلعهٔ پلامون منزل گزیده به پرتاپ پیغام کرد که آمدن تو وقتی سود مند است که با من نزد اعتقاد خان روی - والا بعد ازرسیدن بخشی پتنه که با جمعیت بسیار روانه

شده و عنقریب میرسد بگیفر کردار گرفتار خواهی گردید - او پاسخ داد که هرچند شایسته خان با لشکر بسیار بپای قلعه آمده فراوان جد و کوشش بکار برد بی آنکه اورا به‌بینم بمصالحه و گرفتن پیشکش درساخته مراجعت نمود - اکنون لوازم اطاعت و بندگي بجا آورده شمارا مي بینم - اما چون از نیاکان من هرکه بسری رسیده حصن مزبور درتصرف داشت هرگز به پتنه نرفته من برفتن پتنه عهد نمی توانم نمود - زبردست خان دیگر باره برگزارد که اگر سود کار خود مي خواهي به پتنه رفته اعتقاد خان را به‌بین والا آمادهٔ هلاک باش - پس از ارسال رسل و رسایل پرتاب برگزارد که اگرچه توابع من برفتن پتنه راضي نیستند اما اگر بعهد و پیمان مرا مطمین گردانید و در مقام مضرت من نباشید همراه شما به پتنه رفته اعتقاد خان را مي بینم - زبردست خان مطابق خواهش او عهد نمود - پرتاب نزد او آمد و فیلی براي او آورد و مجددا عهد گرفته بر رفتن پتنه مصمم گردید - زبردست خان از اعتقاد خان عهد نامه طلبیده اورا رهگرای طمانینت ساخت - و بعبد الله نجم ثاني برنگاشت که چون پرتاب باطاعت درآمده هرجا رسیده باشید عنان باز کشید که درین نزدیکی معاودت نموده می شود *

و هفدهم رمضان با پرتاب از پلامون راهی شده بیست و دوم در نواحیٔ دیوکن بعبد الله نجم ثاني ملحق گشت - از دیوکن هردو باهم به پتنه رسیدند - پرتاب براي اعتقاد خان نیز فیلی آورد و قرار داد که یک لک روپیه برسم پیشکش پادشاهي بخزانهٔ عامره واصل سازد - و زبردست خان متکفل وصول آن شد - اعتقاد

خان حقیقت واقعه بدرگاه کیوان جاه معروض داشته التماس نمود که اگر پرتاب بعنایت منصب سرافراز شود موجب افتخار او می گردد - خاقان مجرم نواز اورا بزمرهٔ بندگان آستان معلی انسلاک بخشیده بمنصب هزاری ذات و هزار سوار نوازش فرمودند - و ولایت پلامون را یک کرور دام جمع مقرر ساخته در تیول او مرحمت نمودند *

هفتم محرم [سنه ۱۰۵۴] شاعری امی تخلص که از ایران بعزم بندگی درگاه آسمان جاه آمده بود سعادت استلام سدهٔ سدرهٔ مرتبت دریافت - و قصیدهٔ که درستایش پادشاه گردون سریر گفته بود بمسامع عظمت و جلال رسانید - و بعنایت خلعت و انعام هزار روپیه مباهي گشت - او چون باوجود تعري از حلیهٔ خط و سواد شعر مي گوید باین تخلص شهرت یافته *

گذارش نو روز

روز یکشنبه دهم محرم سال هزار و پنجاه و چارم آفتاب جهان تاب بعد از گذشتن یک ساعت و یازده دقیقه و سي و یک ثانیه به برج حمل انتقال نمود - درین روز اورنگ نشین اقبال از عموگر برسفینهٔ دولت نشسته بدولت خانهٔ والا مراجعت فرمودند - رستم خان از سنبهل و مکرمت خان از دار الملک دهلي و سید مرتضی خان از لکهنو رسیده بشرف تقبیل آستان خواقین مکان فایز گشتند - و سید مرتضي خان هزار مهر نذر و یک فیل بعنوان پیشکش گذرانید - صفي قلي سپاه منصور بمنصب هزاری ذات

و هفت صد سوار از اصل و اضافه و بانعام ده هزار روپیه نوازش یافت - الله ویردي بیگ که از ایران بارادهٔ بندگی درگاه عرش اشتباه آمده بود بانعام چار هزار روپیه - و میرزا بیگ چورهٔ اقاسي که او نیز بقصد بندگی آستان جهان داري تازه از توران رسیده بود بانعام سه هزار روپیه کامیاب شدند - پایان این روز حضرت خاقاني باز دولت خانهٔ سموگر را رشک افزای خلد برین گردانیدند - درین ایام - دهکانه ده هزار روپیهٔ مقرر بفقرا و مساکین عطا فرمودند *

یازدهم [محرم] عبد الله پسر سعید خان بهادر ظفر جنگ بعنایت خلعت و منصب هزاری ذات و چارصد سوار از اصل و اضافه سر بلند گشته - بقندهار نزد پدر دستوري یافت *

نوزدهم [محرم] از سموکر بدولت خانهٔ دار الخلافه تشریف ورود ارزاني داشتند - درین روز رستم خان بعنایت خلعت و اسپ با ساز طلا سر عزت برافراخته بسنبهل مرخص شد - مرشد قلي بخلعت و داروغگی فیل خانه مفتخر گشت - بمقصود بیگ علي دانشمندي سه هزار روپیه انعام شد *

بیست و دوم که روز وزن مهین گوهر بحر خلافت بود آن والا گهر را بطریق مقرر در دولت خانهٔ خاص بحضور اشرف وزن نموده مرصع کمر خاصه عنایت فرمودند - حاجی عاشور بخلعت و دیواني صوبهٔ کشمیر از تغیر محمد قاسم قاضي زادهٔ کرهرودي و عنایت اسپ سرافراز گشته رخصت یافت *

بیست و پنجم [محرم] پیشکش اسلام خان از جواهر و مرصع

آلات و اقسام اقمشه بنظر اطهر درآمد - و متاع یك لك روپیه بشرف قبول رسید *

رسیدن چشم زخم بقدسی پیکر درهٔ دریای جهانداري درئ سمای فرمان گذاري بیگم صاحب و حصول صحت بعنایت ربانی و توجه حضرت خاقانی صاحب قران ثانی

درین ایام که ابر افضال خاقاني کشت امید جهانیان سرسبز و شاداب داشت - ناگاه روزگار غدار و فلك کج رفتار خوي نکوهیده و خاصیت ناپسندیده بروی کار آورده شادی جهان را بغم آمیخت یعني حادثهٔ عین الکمال قرهٔ باصرهٔ جهان باني غرهٔ ناصیهٔ کامراني- روي نمود - اجمال این قضیهٔ نا مرضیه که تفصیل آن زبان را از گویائی و گوش را از شنوائي باز دارد آنست - که شب بیست و هفتم محرم درانثناي آنکه آن فلك نقاب تقدس احتجاب از خدمت خاقان گیهان بخواب گاه تشریف مي فرمودند - ناگاه عطف دامان طهارت مکان بشمعي که دران کاشانه روشن بود رسید - و چون لباس پردگیان تتق عظمت از نفایس نسایج و درکمال نعومت و نزاکت مي باشد - و بروغنهاي معطر خصوصا عطر جهانگیري مدسم - آتش ازگوشهٔ دامان زبانه کشیده تمام ملبوس مطهر را در گرفت - اگرچه از خواص قریبه چار تن که دران هنگام حاضر بودند در فرو نشاندن این نایرهٔ ضایره نهایت چستي و چالاکي نمودند - اما چون بالبسهٔ ایشان نیز درگرفت باطفاء آتش

خود در ماندند - و تا آگهی دیگر خدمتگاران و رسیدن آب ظهر آن استظهار ضعفه و مساکین - و اضلاع هر دو طرف آن منبع سعادات - و هر دو دست جود پیوست آن معدن خیرات مجروح و مجروح شده بود - چون محبت و مهربانی اقدس بآن محتجبهٔ حجاب عصمت چه از کثرت شمایل جلیله و خصایل نبلیه و عادات پسندیده و ملکات گزیده - و چه از فرمان برداري و رضا جوئی نسبت بجمیع فرزندان بختمند سعادت پیوند روز افزو نست خدیو مهر گستر ازحدوث این واقعهٔ غم انزا بر خلاف طریقهٔ مسلوکه فردای آن از مشکوی اقبال برنیامدند - روز دیگر چون شرف آفتاب بود پس از دو پهر بدولتخانهٔ خاص و عام تشریف فرموده پیش از یک گري توقف نه نمودند - هر چند بمقتضای بشریت درین نازلهٔ هایله لختي عنان اصطبار از دست رفت - لیکن دانش آموز دبستان ایزدي - و فیض اندوز مکتب سرمدي - به پیشوائی خرد دور بین و رهنمائی راي صواب گزین - درین داهیهٔ هوش ربا سر رشتهٔ تثبت وتصبر بدست داشته همت بر معالجهٔ بیماري و دلدهي و دلداری آن نور حدقهٔ جهانداري گماشتند - و نخست بمعالجات روحانیه پرداخته از انفاس متبرکهٔ شب زنده داران بیدار دل - و زاویه گزینان پیوند گسل - و ادعیه و عزایم ارباب طهارت و تقی - و اصحاب نظافت و نقی - و انفتاح ابواب خیرات و مبرات - استشفا نمودند - چنانچه از روز نخستین تا سیوم روز هر روز پنجزار مهر و پنجهزار روپیه بمحتاجان تصدق فرمودند - و بیست و دوم صفر که روز تولد آن صفوت گزین و برکت نشاتین است نیز

همین مقدار زر باهل احتیاج دادند - و درنخستین ماه این واقعهٔ هایله شصت هزار روپیه بدفعات به مصارف انفاق نمودند - و از غرهٔ ربیع الاول که آغاز ماه دوم بود مقرر گردانیدند که هر روز هزار روپیه که ماهی سی هزار و سالی سه لک و شصت هزار روپیه مطابق دوازده هزار تومان عراق و چارده لک و چهل هزار خانی ماوراء النهر میشود بارباب استحقاق میرسیده باشد - و جمعی را که برای مطالبات عظیمه و جنایات جسیمه از دیرباز درزندان بودند آزاد فرمودند - و جسایم جرایم آن جماعه بخشوده مبلغ هفت لک روپیه از عین المال سرکار والا بخشیدند - و آنچه درینولا از پیشگاه مراحم پادشاهانه و عواطف ملکانه بروی کارآمده بخشش وبخشایش مدد معاش کل ممالک محروسه است - شرحش آنکه چون نقاوهٔ خاندان ولایت صفاوهٔ دودمان هدایت سید جلال صدر الصدور بعرض اشرف رسانیده بود که موسویخان جمعی غیر مستحق را بی آنکه احوال آنها بعرض حجاب بارگاه خلافت رساند مدد معاش و وظیفه داده - و بعضی بغیر امین لباسی اراضی مدد معاش و وظایف متصرف اند - بنابران حکم معلی بصدور پیوسته بود که محصول یک فصل مدد معاش ممالک محروسه را خواه در خالصهٔ شریفه باشد و خواه در تیول امرا و منصبداران سوای سیور غالات مردم روشناس جای ثالث نگاهداشته - بعد ظهور صحت اسناد و استحقاق بارباب احتیاج حواله نمایند - و نیازمندان ساکن دارالخلافه و نواحی آن بدارالخلافه که محط موکب اقبال است نزد صدرالصدور بیایند - و سکان صوبجات بعیده بصوابدید صوبه داران و صدور جزو

سند حاصل کنند - و باین مضمون مناشیر قضا تاثیر بنظام جمیع صوبجات بشرف صدور رسیده - و ازین رو تذبذب و تشتت عظیم بکار این جماعهٔ آشفته روزگار راه یافته بود - درینولا یرلیغ قضا نفاذ بکرامت صدور پیوست - که آنچه از محصول مدد معاش و وجوه وظایف موقوف شده باشد بتصرف این گروه باز گذارند - و بعد ازین جاي ثالث نگاه ندارند - وسکنهٔ دارالخلافه و حوالي آن بصدر الصدور رجوع نموده تصحیحه بگیرند - و در صوبجات دیگر هر که بموجب فرمان والا شان حضرت عرش آشیاني بامثال لازم الامتثال حضرت جنت مکاني با منشور لامع النور این دولت خداداد متصرف باشد صدور جزو بصلاح ناظمان مهمات آنجا تصحیح اسناد او و تحقیق فوت و فرار و قبض و تصرف و آنکه سپاهی و اهل حرفه نباشد نموده باراضی مدد معاش او مزاحمت نرسانند - و هر که رخت هستي بر بسته باشد و در فرمان قید مع فرزندان باشد اراضی او را بر اولاد مستحق او مقرر دارند - و بي قید مسطور باز یافت نمایند - و اگر استحقاق بظهور پیوندد حقیقت بدرگاه آسمان جاه معروض گردانند - و از کمال رافت علاج جسماني را که ناگزیر نشاءٔ تدبیراست ضمیمهٔ مداوات روحاني ساختند - و همگي حذاق فن طبابت و جراحي چه جمعي که بحضور پیشگاه قوایم سریر جهانداري کام اندوز اند - و چه گروهي که از اطراف و اکناف فراهم آمده بودند شروع در دوا نمودند - و اورنگ آراي تجرد و تعلق که پیشکاران تقدیر آسماني همت بر انجاح مرادات او مصروف دارند جمیع اموري که در صحت آن سرمایهٔ عافیت زمین و زمان

و پیرایهٔ جمعیت کون و مکان دخل داشت - خصوصا خوراندن ادویه واغذیه و وضع و رفع مراهم بشخص قدیس و نفس نفیس بتقدیم میرسانیدند - و از قلت فرصت بواسطهٔ اشتغال به بیمار داری و غمگساری آن قدوهٔ طاهرات و اسوهٔ زاهرات بجمروکهٔ دولتخانهٔ خاص و عام و بدولتخانهٔ خاص دیر بر می آمدند - و زود بر می خاستند الحق صعوبت این عارضه بمرتبهٔ بود که زوال آن بی عنایت شفا بخش حقیقی - و دوا پرداز تحقیقی - و برکات توجه بادشاه حق آگاه - و میامن انفاس روشن دلان - و لطف تدبیر پژشکان صایب الحدس - صورت پذیر نبود - شدت این حادثه از یفجا میتوان دریافت که دوکس از خوادم چار گانه با آنکه اثر این نایره کمتر از ملکهٔ زمان بایشان رسیده بود یکی بعد از هفت روز و دیگر بعد از بیست روز در گذشت - و دو دیگر که نسبت به دو مذکور کمتر سوخته بودند صحت یافتند - از ابتداء این واقعهٔ مهیبه تا قریب چار ماه که امید صحت کمتر بود عیش و عشرت گوارا بر خدیو گیهان تلخ گشته بود - چون مصلحت ایزدی مقتضی آن بود که این بار گران دل خداوند کون و مکان را که امنیت جهانیان و جمعیت زمانیان بذات ملکی ملکات او باز بسته است زیاده برین آشفته ندارد - پس از چار ماه از فضل الهی امید عافیت پدید آمد و از نتایج توجه پادشاه مسیحا نفس و آثار نیت نیک آن مریم سرشت - آنکه حکیم محمد داؤد که طبیب محرم شاه عباس فرمان روای ایران بود و شاه صفی بعد از رحلت شاه مذکور باغراء بعضی دوستان دشمن خو و دشمنان دوست رو در

مقام خرابی او شده - و او برهنمونی اختر مسعود روزگار محمود بقصد تلثیم سدهٔ سدره رفعت که مشعر کعبهٔ اقبال است و منهل قوافل آمال از ایران براه بصره روانه گشته بود - بیستم روز این داهیه بشرف ادراک دولت ملازمت فایز گردید - و بمرحمت خلعت و انعام بیست هزار روپیه و منصب هزار و پانصدی ذات و دو صد سوار سربلند گردیده در ازالهٔ برخی امراض که در اثناء الم جراحت رو نمود معالجات صایبه بتقدیم رسانیده و از انجملهٔ امراض شدیده که درین چار ماه مخوف بهم رسیده تپ دایمی و نوبه را بخورانیدن ادویهٔ باردهٔ از قسم کافور و ترشیها - وضعف قلب را بماء اللحم علاج کرد - ناگهان لینت طبع و اندفاع خون که موجب فراوانی اندوه خاطر مهر ناظر گردید روی نمود - چون حکیم در قبض آن بجهت توهم عروض مرض دیگر توقف کرد - معروض داشت که یکبارگی قبض نیکو نیست بتدریج علاج کرده خواهد شد - و حکیم مومنا بوسیلهٔ بعضی بعرض ملکهٔ زمان رسانید که مداوای این اسهال بسهولت می توانم نمود - و مالکهٔ دوران بعرض ارفع رسانیدند - و خواهش ایشان در علاج حکیم مذکور بر خاطر مهر ناظر پرتو افگند - اعلی حضرت نظر بضعف و اضطراب بیمار اورا بمعالجه مامور گردانیدند - او بتانی بعلاج پرداخت و آخر کار بخورانیدن زیره علاج نمود - اتفاقا بجهت احتباس مادهٔ سوء القنیه و آثارورم بر اطراف چشم و پشت پا که سنوح آن با وجود جراحت خاطر اقدس را نگران تر ساخت - پدید آمد - خدیو مهربان علاج آن را بحکیم محمد داؤد مقرر فرمودند

او بآب کاسنی سبز و معجون اترجي و قميصه مداوا نمود - و اين رنجوری روي بانحطاط گذاشت - و درانثنای آنکه نزديک بود که بالکل زايل شود حکيم مسيح الزمان که پدرش ميرزا محمد استاد حکيم عنايت الله والد حکيم محمد داؤد بود بفرمان طلب از دار السلطنة لاهور بآستان معلی رسيد - و بحکم اقدس باحکيم محمد داؤد که درحقيقت معالج او بود انباز گشته معجون وردي ضميمه گردانيد - وصحت مزدهٔ نشاط بخشيد - و حسن علاج و لطف تدبير حکيم محمد داؤد در تداوی اين مرض هايل بتحسين پادشاه مفضال بيهمال مقرون گرديد - اگرچه پس از چار ماه امراض ديگر رو به تنزل گذاشت اما تا پنج ماه ديگر مرهمهاي جراحان در ازالهٔ الم جراحت سودی نمي بخشيد - تا آنکه عارف نامي که در سلک غلامان درگاه منسلک است چون طالع او رو به بيداري داشت و روزگار رخ بسازگاری - مرهمي ساخت - و در دو ماه آخر بمرهم او لختی زخمها بالکل مندمل گشت - و بعضي رو به بهي نهاد - و تفصيل عنايتي که در جلدوی اين خدمت نسبت باو بظهور پيوست - و جشن صحت که بتاريخ پنجم شوال سال آينده که نهم ماه ازين عارضهٔ شديده بود منعقد گشت - و بيان نکسي که بعد از جشن صحت بسبب حرکتي که در سواری سفر پنجاب و کشمير واقع شد رو داد - و بمعالجهٔ هامو نامي ساکن حصار زايل شد - و شرح عنايتي که نسبت باو بوقوع آمد و آنچه از زرسرخ و سفيد در هر مرتبه که صحت يافته غسل نمودند بفقرا و مستحقان رسيد - در محلش نگارش خواهد پذيرفت •

کشایش قلعهٔ کنور بتدبیرات صائبهٔ خان دوران بهادر نصرت جنگ .

چون سنکرام گوند زمیندار قلعهٔ کنور که از استقامت بر شاه راه بندگي و فرمان پذیري محفوف عنایات پادشاهي بود رخت حیات بربست - وغلام او ماروی گوند که از قبل او بحراست قلعه مي پرداخت بهوپت پسر اورا ازتصرف باز داشته ضبط معاملات مرزباني از پیش خود گرفت - و قلیلی بخرج آن پسر که هنوز مراهق نگشته بود مي داد - و باستظهار جمعي فساد کار شوریده روزگار و استحکام معاقل و مساکن سر از مطاوعت برتافته راه فرمان برداري و مال‌گذاري چنانچه باید نمي پیمود - ورعایاي بعضي محال جاگیر صوبه‌دار که بحدود کنور پیوسته بود نیز به پشت گرمی آن مقاهیر در اداء مال واجب تعلل مي ورزیدند - بنابران خان نصرت جنگ اواخر محرم سنه ماضیه تا بیفان خود و کومکیان صوبهٔ مالوه و لختي زمینداران از قلعهٔ رایسین که‌اقامت گاه او بود راهي گردید - و در محال مرزبانی آن مخاذیل درآمده روزی چند فروکش نمود - و جمعی را بقطع جنگل که سبل و مسالک بر متردّدین تنگ کرده بود و تفتیح راه برگماشت - و در مکان‌هاي مخوف تهانها نشانده - و مردم کار دیده رزم ورزیده براي حراست و آگهي‌معین ساخته - بجمعیت خاطر روانهٔ پیش گردید - و شانزدهم صفر سال گذشته به کتل کنور رسیده نزدیک پنجهزار پیادهٔ گوند و هفتصد هشتصد تفنگچي را که مناکیب برای ضبط سر کتل

و بستن راه داشته بودند - بکمتر دست بردی پراگنده گردانیده درنواحی کنور براي گذرانیدن موسم برسات و بریدن جنگل حوالی قلعه مخیم ساخت - و مساکن و مواطن آن ادبار رسیدگان به نهب و غارت از بیخ و بن برانداخت - ماروي گوند از ملاحظهٔ سامان آلات قلعه کشائي و فزونی سپاه و کثرت ترددات و اصابت تدبیرات خان نصرت جنگ ازخواب غرور درآمده به میرزا والي وگوبند داس راتهور ملازم خان مزبور متوسل گشت - و بهوپت پسر سنگرام را از قید خود برآورده با مردم معتبر سنگرام نزد خان نصرت جنگ فرستاد - درین اثنا بظهور پیوست که چندی مي خواهند که بهوپت را گریزانیده بقلعه برند - ازین رو خان مسطور آنجماعهٔ تیره روز را بزندان انداخت - و بهوپت را از رفتن قلعه باز داشته نظر بند گردانید - و چون مارو حصار تسپرد خان مزبور دواز دهم شعبان این سال از اقامتگاه کوچ کرده و بکوه لکهره که قلعهٔ کنور جز آن سر کوب ندارد برآمده - و آن سرکوب را که بسنگ و آهک برآورده محکم ساخته بودند بجنگ از چنگ مقهوران گرفته منزل گزید و چون قلعهٔ مذکور بر کوهي مشتمل بر دو مرتبهٔ پست و بلند که هیچکدام ازان بحصار احتیاج ندارد واقع شده - و سراپا سنگیست یك لخت که از هیچ سو عروج بران صورت نه بندد - و در طرف مرتبهٔ پائین آن که بدیوار احتیاج داشت سنگرام استوار جداري از سنگ و آهک برآورده بود - ومخاذیل برج و بارهٔ دیوار را بتوپ و تفنگ و دیگر آلات نبرد مستحکم ساخته بودند - چنانچه تسخیر آن به نیروی آویز و بازوی ستیز میسر نبود - بنابران خان دوران بهادر

نصرت جنگ صورت واقعه معروض داشته دو توپ کلان و جمعی از بندهاي درگاه بوسم کومک التماس نمود - بعد از معروض شدن حقیقت فرمان شد که دو توپ بزرگ از دارالخلافهٔ اکبرآباد نزد خان مذکور بفرستند - و بحکم اقدس رشید خان انصاري و جمعی دیگر از بندهاي درگاه از برهانپور - وراجه پهاڑ سنگه بندیله از جاگیر و پرتهیراج راتهور از رام پور - و جانسپار خان از مند سور - بسرعت هرچه تمامتر هنگام کار بکومک رسیدند - و صبح یکشنبه نوزدهم ذي الحجه دلیران جانباز از ملچهار برابر دیواري که مقابلهٔ آن روی خندق ساخته عقب آن تفنگ مي انداختند بر امدند - و بهپیش بردن خاک ریز و فزونئ تردد وآویز آن دیوار از دست شقاوت منشان ادبار آثار بر آورده طبقهٔ پائین را مفتوح گردانیدند - پس از چندي آن دوتوپ قلعه کوب رسید - و بصداء رعد آواي آن دوثعبان حصار ادبار رخنه در اساس توانائي و شکیبائي این باطل ستیزان افتاد و از بر افروختن دمدمها در برابر بروج و خالي شدن تالابهاي فراز قلعه از آب عنان تثبت و تصبر از دست دادند - و ماروي گوند از کثرت یاس و یاس ذرایع برانگیخته زینهاري گشت - و اواخر محرم [سنه ۱۰۵۴] بدیدن خان دوران بهادر نصرت جنگ آمد - روز دیگر خان نصرت جنگ با دیگر بندهاي درگاه بالاي قلعه که در نهایت رفعت است بر آمده برج وبارهٔ آنرا بنظر در آورد - و محمد صلاح برادر خود را با پانصد سوار و هفتصد پیادهٔ تفنگچي بپاسباني گذاشته کیفیت واقعه عرضه داشت نمود *

هژدهم صفر موسوي خان رخت هستي ازین جهان بربست

خاقان مهربان هر دو پسر او را بعنایتي در خور سر افراز ساختند - و خدمت عرض وقایع صوبجات و رسالهٔ انعام که بموسوي خان متعلق بود بعاقل خان تفویض یافت - بدوست بیگ که تازه از ولایت توران آمده بود هزار روپیه انعام شد - به فیض الله پسر زاهد خان فیل مرحمت فرمودند *

بیست و سیوم [صفر] بعرض اقدس رسید که هریسنگه ولد کشن سنگه کهین برادر حقیقی راجه سورج سنگ پیمانهٔ زندگي بر آمود - ازانرو که او را فرزندي نبود خدیو قدر دان روپ سنگه برادر زادهٔ اورا بعطاء خلعت واضافهٔ منصب و مرحمت اسپ با زین نقره سربلند گردانیدند - و کشن گده وطن عمش در تیول او مرحمت نمودند *

پنجم ربیع الاول بحکم مقدس سرو جویبار سلطنت سلطان سلیمان شکوه و اسلام خان و عبد الله خان بهادر فیروز جنگ و صلابت خان و اصالت خان به استقبال فهرست صحیفهٔ مفاخر و معالي بادشاه زاده محمد اورنگ زیب بهادر - که از شنفتن خبر عارضهٔ ملکهٔ دوران مالکهٔ گیهان بیگم صاحب برخصت سریر آراي جهانباني از برهانپور بعجلت تمام آمده بودند رفته آن والا گهر را بدرگاه آسمان جاه آوردند - آن اختر فلک خلافت با خلف الصدق خود سلطان محمد بشرف کورنش رسیده هزار مهر نذر و طرهٔ مرصع با یک تسبیح مروارید و ده اسپ عربي پیشکش گذرانیدند - و بعنایت خلعت خاصه مفتخر گشتند - آتش خان دکني یک فیل پیشکش نمود *

نهم [ربیع الاول] زبردست خان از صوبهٔ بهار آمده دولت کورنش یافت - و یک فیل که از پرتاب زمیندار پلامون گرفته بود با دو هزار اشرفي و برخي جواهر و مرصع آلات که پرتاپ مذکور مصحوب او بطریق پیشکش فرستاده از نظر اقدس گذرانید - از کوهکیان صوبهٔ گجرات سبل سنگه ولد راجه سورجسنگه باضافهٔ پانصدي دویست سوار بمنصب هزار و پانصدي ذات و هزار و دویست سوار سر افراز گردید - به میر نعمت الله ولد میر ظهیر الدین علي که دختر مراد کام نبیرهٔ میرزا رستم صفوي را خطبه نموده بود ده هزار روپیه بجهت سرانجام کدخدائي انعام شد *

شب دواز دهم [ربیع الاول] برسم سنین ماضیه دوازده هزار روپیه باهل استحقاق رسید *

پانزدهم [ربیع الاول] حکیم محمد داؤد را بعنایت مادهٔ فیل برنواختند - سید حسن ملازم عادل خان را که از بیجاپور برسم حجابت آمده بود خلعت و اسپ با زین نقره و مادهٔ فیل و هفت هزار روپیهٔ نقد و پسر او را خلعت و هزار روپیه و همرهان او را دو هزار روپیه عنایت نموده به بیجاپور رخصت دادند - و بعادل خان خلعت خاصه با مرصع طرهٔ گرانبها و برای پسر او نیز خلعت و طرهٔ مرصع مصحوب سید حسن ارسال یافت - چون راوهتهي سنگه ولد راو دودا نبیرهٔ راو چاندا در گذشت - و فرزندي نداشت - پادشاه کام بخش جاي او را به ابن العم پدرش روپ سنگه ولد روپ سکند بن راو چاندا که پس از فوت راوهتهي سنگه بامید نوازش ملکانه بدرگاه خلایق پناه آمده بود مرحمت نمودند - و

بمنصب نهصدی ذات و سوار و خطاب راوي سر افراز ساخته پرگنهٔ رام پور را که وطن او بود در تیول او مقرر فرمودند *

بیست و ششم پادشاهزادهٔ والاتبار مراد بخش که حسب الحکم از سلطان بدیدن سالکهٔ دوران بیگم صاحب آمده بود بظاهر دار الخلافه رسید - اسلام خان و عبد الله خان بهادر فیروز جنگ و بخشیان عظام صلابت خان و اصالت خان باسر سعلی استقبال نموده آن والا مکان را بشرف کورنش رسانیدند - و آن اختر برج سعادت هزار مهر نذر گذرانید - و بعنایت خلعت خاصه سر عزت بر افراخت - شایسته خان از الهاباد آمده سعادت استلام سدهٔ سنیه در یافت - بحکیم محمد داؤد چار اسپ ترکي مرحمت شد*

بیست و هفتم [ربیع الاول] هژده اسپ که امیر الامرا برسم پیشکش ارسال داشته بود بنظر اشرف در آمد *

گذارش جشن قمری وزن اقدس

روز دوشنبه سلخ ربیع الاول سال هزار و پنجاه و چارم مطابق هفدهم خرداد کار پردازان پیشگاه خلافت جشن قمری وزن خاتمهٔ سال پنجاه و چارم و فاتحهٔ پنجاه و پنجم از سنین زندگاني جاوید طراز برازندهٔ اورنگ جهانداری آرایش دادند - و آن پیکر اقبال بطلا و دیگر اشیاء معهوده سنجیده آمد - خاقان جود گستر مرصع سریر را بجلوس اقدس مطلع آفتاب بر و نوال ساخته عالمیان را کامیاب خواهش گردانیدند - درین روز خجسته پادشاهزاده عالي نسب مراد بخش باضافهٔ هزار سوار دو اسپه سه اسپه بمنصب دوازده هزاري

ذات و نه هزار سوار سه هزار سوار دو اسپه سه اسپه سر بر افراخت - و زاهد خان را بعنایت خلعت و باضافهٔ پانصدی دویست سوار بمنصب دو هزاری هزار و دویست سوار نوازش فرموده قراول بیگی ساختند - محمد ناصر ملازم قطب الملک بمرحمت خلعت و اسپ با زین نقره و هشت هزار روپیهٔ نقد سر بلند گشته رخصت گاکنده یافت - و بهمرهان او هزار روپیه عطا فرمودند - و بقطب الملک خلعت خاصه وکرهٔ مرصع بیش بها عنایت نموده مصحوب اوفرستادند هر یکی از میر افضل رضوی و میر ابراهیم بعنایت هزار روپیه کام اندوز گردید - بارباب طرب زر مقرر انعام شد *

غرهٔ ربیع الثانی پیشکش راجه جیسنگه یک فیل بنظر اقدس درامد - چون از مجالست برخی بی دانشان خرد تباه و نا بخردان نظر کوتاه پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر بران شدندکه دست از مواد دولت باز کشیده بگوشه نشینی و زاویه گزینی درسازند - و لختی امورکه مرضی مزاج اقدس نبود ارتکاب نمودند - اعلی حضرت بقصد تثریب و تادیب بل ترشیح و تهذیب چندی ازان والا گهر نظر عاطفت باز داشته بتغییر منصب و جاگیر و عزل از خدمت نظم کل دکن که خدمتی است عظیم تنبیه فرموده خدمت مذکور از تغییرآن قرهٔ باصرهٔ جهانبانی بخان دوران بهادر نصرت جنگ که به تنسیق مهام مالوه می پرداخت تفویض نمودند - و خان مذکوررا بعنایت خلعت خاصه و از اصل و اضافه بمنصب هفت هزاری ذات وهفت هزار سوار پنجهزار سوار دو اسپه سه اسپه و بعطاء یک کرور دام از محال آن صوبه بطریق انعام سر افراز گردانیدند

و یرلیغ شد که از مالوه بدکن رود - پرتهیراج راتهور را بخدمت قلعه داری دولت اباد و سیورام واد بلرام کور را بقلعه داری آسیر سر بر افراختند *

ششم ربیع الثاني که روز خجسته وزن نواب خورشید احتجاب گردون جناب بیگم صاحب بود - آن درهٔ درج سلطنت را بطلا که وزن بآن مخصوص ذات مقدس و شخص اقدس حضرت خاقاني است سنجیدند - و جمعي کثیر ازان مبلغ بکام دل رسید - و چون الم جراحت آن ذات ذات السعادات بتخفیف گرائیده بود بحکم والا نقارهٔ شادماني که آن نیز خاصهٔ وزن مبارک اعلی حضرت است نواختند - درین روز راجه بیتهلداس بخلعت نوازش یافته بوطن مرخص شد - سر افراز خان دکني را بمرحمت خلعت و نقاره و اسپ با زین مطلا بر نواخته بدکن رخصت فرمودند *

هفتم [ربیع الثاني] دو هزار و پانصد سوار میرزا عیسی ترخان ناظم احمد آباد بجهت ضبط صوبه در اسپه سه اسپه مقرر نموده او را بمنصب پنجهزاري پنجهزار سوار دو اسپه سه اسپه سر افراز گردانیدند *

هزدهم [ربیع الثاني] رشید خان انصاري بشرف ملازمت فایز گشت - و یک فیل برسم پیشکش بنظر اقدس در اورد *

بیست و ششم [ربیع الثاني] پادشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش را بعنایت خلعت خاصه و لختي مرصع آلات و در اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلای میناکار دیگری با زین طلای ساده مفتخر گردانیده رخصت مراجعت ملتان دادند - هزار سوار از منصب

شایسته خان دواسپه سه اسپه مقرر نموده او را بمنصب پنجهزاری پنجهزار سوار چهار هزار سوار دو اسپه سه اسپه بر نواختند - و بعنایت خلعت و اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا سر افراز ساخته دستوری معاودت به الهاباد بخشیدند - بجلال الدین محمود بدخشي دروازي هزار روپیه انعام شد *

چارم جمادي الاولی سید جعفر خلف الصدق صدر الصدور سید جلال که پیش ازین بچند روز از احمد آباد آمده شرف اندوز ملازمت گشته بود - بمرحمت خلعت و فیل و انعام سه هزار روپیه مفتخر گشته رخصت گجرات یافت *

پنجم [جمادي الاولی] سردار خان را بنظم صوبهٔ مالوه و عنایت خلعت و جمدهر مرصع و باضافهٔ هزاری ذات بمنصب چار هزاري سه هزار سوار سر بر افراختند *

نهم [جمادی الاولی] چون بعرض اشرف رسید که سپهدار خان حارس قلعهٔ جنیر ازجهان فاني رحلت نمود - سزاوار خان ولد لشکر خان تیولدار چندیري را بمرحمت خلعت نوازش نموده بنگهبانی جنیر رخصت فرمودند *

شانزدهم [جمادي الاولی] الله ویردی خان که بتغیر منصب و جاگیر تادیب یافته بود چنانچه نگاشته شد بذریعهٔ درخواست مهین پادشاهزادهٔ بخت بیدار تقصیر او بعفو مقرون گردید - و حسب الحکم از دار الملک دهلي بدرگاه گیوان جاه آمده شرف کورنش دریافت - پیشکش پردل خان شصت اسپ - و پیشکش ذوالقدر خان هژده اسپ بنظر اقدس در آمد - ازین اسپان ده اسپ

بالله ویردي خان عنایت شد - قلعه داری کالنجر بشیخ الهدیه مفوض گردید *

بیستم [جمادي الاولی] حاجي محمد زمان و دو کس دیگر از نوکران امام قلي خان والی توران که بعد از رحلت او از حرمین منیفین روی امید بدرگاه معلی نهاده بودند باستلام حریم جهانباني فایز شدند - و هریک بعنایت خلعت و هر سه بانعام چهارهزار روپیه نوازش یافتند *

بیست و یکم [جمادي الاولی] سید عبدالوهاب از تعیناتیان دکن بفوجداری سرکار بکلانه ومنصب هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار هشتصد سوار دو اسپه سه اسپه سربر افراخت *

بیست و سیوم [جمادي الاولی] چون بعرض مقدس رسید که عزیزالله خان قلعه دار بست رخت هستي بربست - حکومت و حراست قلعهٔ بست وگرشک به پردل خان برنج که قلعه دار زمین‌داور بود مقرر ساخته ضبط قلعهٔ زمینداور به خانه زاد خان ولد سعید خان بهادر ظفر جنگ تفویض فرمودند - و قلعه داری قلات و مقر از تغییر خانه زاد خان بعبد الله برادر او مفوض گشت - و از اصل و اضافه پردل خان را بمنصب دو هزار و پانصدی ذات و دو هزار و پانصد سوار پانصدسوار دو اسپه سه اسپه - وخانه زاد خان را بمنصب هزار و پانصدی ذات و هزار و دویست سوار - و عبد الله را بمنصب هزاری ذات وهشتصد سوار سربلند گردانیدند - چون از نکس بیماري صاحبهٔ زمان و تازه شدن جراحتهای آن ملکهٔ دوران خاطر مصفای خدیو صفوت و صفا مکدر گشته بود -

بیست و پنجم با آن محتجبهٔ حجاب رفعت بمنزل مهین کوکب فلک خلافت که بر ساحل دریای جون سر برافراخته است تشریف بردند - و چندی درانجا توقف فرمودند *

سلخ ماه [جمادي الاولی] ذو الفقار خان را از اصل و اضافه بمنصب دو هزاری ذات و هزار و پانصد سوار پانصد سوار دو اسپه سه اسپه برنواختند - و پرگنهٔ بهوج پور از توابع صوبهٔ بهار در تیول او مرحمت نموده بد انصوب رخصت فرمودند *

از سوانح که در اواخر این سال بروی کار آمد کشتن راو امرسنگه پسر راجه گجسنگه است صلابت خان میربخشی را و کشته شدن آن نکو هیده کردار

تفصیل این ماجرای غریب انکه امرسنگه که بعلت بیماری روزی چند از دولت استلام عتبهٔ والا محروم شده بود آخر روز پنجشنبه سلخ جمادي الاولی بدرگاه فلک اشتباه رسید - صلابت خان او را در خلوت خانهٔ منزل مهین پادشاهزادهٔ بخت بیدار که اعلی حضرت بسببي که نگارش یافت درانجا تشریف داشتند بشرف زمین بوس رسانید - راو در صف دست چپ بجای خود رفته استاد - صلابت خان که در طرف راست اورنگ سدره آهنگ استاده بود در اثناي آنکه بعد از ادای نماز شام پادشاه دین پناه بتحریر منشور بیکي از نویسندان نامدار اشتغال داشتند برای مهمي از فراز ایوان پایان آمده نزد شمعدان چار شاخه با یکي سرگرم سخن

بود - ناگاه امر سنگه جمدهر کشیده دوید - و هنگام غفلت او چنان بر طرف چپ سینه اش زد که تا قبضه فرو رفت و چون بدل رسیده بود بمجرد زدن کار بانجام گرائید - و از انرو که چنین سوء ادب که هیچ کس تصور آن نتواند نمود در حضور موفور السرور خدیو زمین و زمان بروي کار آورد - نخست خلیل الله خان و ارجن ولد راجه بیتهلداس آگاه گشته برو حمله آوردند - بعد ازان که اصوات بلندي گرای شد - خدایگان عرش مکان دراثناء نگارش ترجمه فرموده دیدند که امر سنگه با ارجن در افتاده است - اگرچه امر سنگه دو سه بار جمدهر باو حواله نمود اما او بسپر رد کرد - یکبار جمدهر لغزید - و اندک زخمی بگردن ارجن رسید - درین اثنا اول خلیل الله خان بر امر سنگه شمشیر انداخت - پس ازان ارجن جلادت نموده دو بار شمشیر برو زد - وقرین ضرب ارجن سید سالار از سادات بارهه وشش هفت کس از منصبداران گرز بردار از یمین ویسار دویده یکبارگي بشمشیر آبدار کار آن نابکار تمام گردانیدند - از شعبده بازی قضا که حکم و مصالح آنرا جز دانای سرایر و بینای بواطن نداند مانند صلابت خان شایسته بر نائی که از تربیت خاقان بنده پرور مستعد تقدیم خدمات بزرگ بود - و چون امر سنگه جواني که در طایفهٔ راجپوتیه باصالت بسالت امتیاز داشت و پادشاه پرورده نواز را در حق او گمان آن بود که در هیجای بزرگ و وغای ستبرگ با گروهي از اقوام و اقارب جان سپار گشته باعث بلند نامی خود خواهد گردید در یک آن بي سببي و باعثي در گذشتند - خدیو قدردان برحسن خدمت و رسوخ عقیدت و حداقت من صلابت خان تاسف نموده

برای وقوع این کار نا بایسته هرچند موجبی تفحص فرمودند جز دوام ارتکاب مسکرات مواد سودا و گشتن بیماری چند روزه علاوه آن امری دیگر بظهور نه پیوست - و می تواند بود که سبب این سرگذشت آن باشد که چون حدود ناگور که تیول امر سنگه بود و بیکانیر وطن و جاگیر راو کرن ولد راو سور بهم پیوسته است - میان نوکران امر سنگه که در درگاه فلک جاه بود و متعلقان راو کرن که در صوبهٔ دکن بوده بر حدود مواضع و اراضی جاگیر کار از گفتار به پیکار کشیده بود - و ازانجا که مردم راو کرن تفنگ بسیار داشتند جمعی از راجپوتان کار آمدنی امر سنگه را مقتول گردانیدند - و امر سنگه بعد از آگهی بکسان خود نکاشته بود که باز جمعیت نموده بجنگ نوکران راو کرن بروند - و او پس از شنفتن این معنی بصلابت خان نوشته - که تابینان امر سنگه بادی جدال و قتال گشتند و گذشت آنچه گذشت - اکنون باز مردم خود راگفته که فراهم آمده شورش افزا شوند - انقطاع این مخاصمت بی آنکه بعرض حجاب عتبهٔ فلک رتبه رسانیده امینی برای تشخیص حدود بگیرند صورت پذیر نیست - و صلابت خان مطلب او را بعرض رسانیده امین گرفته بود - دور نیست که امر سنگه درین وقت که سر شوریده اش مسکن سودا بود - و دل رمیده اش مکمن کینهٔ بی‌جا این معنی بر حمایت صلابت خان محمول نموده برین کار ناسزا جرات کرده باشد - بعد از سنوح این سانحهٔ ناشایسته بحکم اشرف میر خان میر توزک و ملوک چند مشرف دولتخانهٔ خاص جمد امر سنگه را پیش دهلیز بیرون خلوت خانه گذاشته مردمش را

طلبیدند تا او را بمنزل برده مراسم ناگزیر بتقدیم رسانند - چون پانزده کس از خدمتگاران او رسیده بر حال او واقف گشتند دست بجمدهر و شمشیر کردند - ملوکچند کشته شد و میر خان زخمی گردید - و شب دیگر در گذشت - درین اثنا احدیان گرز بردار که بیرون دروازه به کیشک قیام داشتند به تیغ خون آشام آن مخاذیل را رهٔ گرای جهنم گردانیدند - و از گرز برداران شش کس مقتول و شش تن مجروح گشتند - و چون این جسارت پر خسارت بیشتر باعث گرانی خاطر مهر ناظر گردید از مردم امر سنگه هرکه في الجمله عقلي داشت شباشب راه وطن پیش گرفت - و جمعی از نوکران شورش کار شوریده روزگار او قرار دادند که بر خانهٔ ارجن که بمحاوطهٔ امر سنگه نزدیک بود رفته او را بکشند - و ازان روکه این گروه اجل پژوه برای پرخاش بهانه میجویند بلوی راتهور که نوکر معتبر امر سنگه بود و بهارسنگه راتهور که ملازم پدر او بود و ثاني الحال هردو در سلک بندهای درگاه انتظام یافته بودند به همین که خانهٔ ایشان نزدیک آنجماعه بود درین اندیشهٔ نا پسندیده انباز آن شقاوت منشان گشته دل بر مرگ نهادند - پس ازان که این معني معروض ملتزمان بساط تقرب گشت از عطوفت جبلي ورافت فطری جائی که قهر بادشاهانه با یستي کار فرمود - بر نادانی و گمرهی این گروه ضلالت پیشه بخشوده بیکي از دولت اندوزان حضور فرمودند - که باین سفها از راه نصیحت بگوید که امرسنگه و هرکه درین جرم خطیر شریک او بود بجزا رسید - شما که مصدر گناهي نگشته اید چرا بي باعث خان و مان خود را خراب میکنید بمقتضاي

عدالت حکم میفرمائیم که هیچکس مزاحم شما نگردد - و نجاح خود است درین که با اهل و عیال و اسباب و اموال بمساکن و منازل خود بر گردید - و چون ظاهر شد که بر جهالت و ضلالت استبداد دارند فرمان شد که سید خانجهان با مردم جلو و رشید خان انصاری که نوبت کیشک ایشان بود آن مقاهیر را بسان سردار بی هنجار رهگرای فیستی گردانند - چون غزاة اسلام بجائی که کفرهٔ فجره فراهم آمده بودند رفتند آن گروه ستیزه پژوه آب ناگوار شمشیر را ماء الحیوة دانسته با رماح و سیوف بجنگ پیش آمدند - و تا اثری از توانائی و رمقی از زندگانی داشتند تلاش و پرخاش نمودند - انجام کار همگی بابلو و بهاء و سنگه بشعلهٔ تیغ آبدار خاکستر گشتند - از مردم جلو سید عبدالرسول باره که جوان مردانه بود و از سایر همرهان پیش دستی نموده با سید غلام محمد ولد سید محی الدین برادر خود و پنج تن دیگر از برادران و خویشان پیاده شده هنگامهٔ آویزگرم گردانیده بود - با رفقا رهگرای شهادت گشت - پادشاه مهر گستر باز ماندهای جان باختگان را بعنایتی در خور اختصاص بخشیدند - و محمد مراد ولد صلابت خان را که چار ساله بود بمنصب پانصدی ذات و صد سوار و پسر میر خان را که بغایت خرد بود بمنصبی در خور سرافراز گردانیدند - و چار صدی ذات و صد سوار منصب سید عبد الرسول بر چار پسر کودک او و منصب غلام محمد که فرزند نداشت بر سید علی اکبر برادر خرد او مقرر فرمودند *

*

آغاز سال هشتم

خجسته فال هشتم از دور دوم جلوس مقدس اورنگ آرای جهانبانی حضرت صاحبقران ثانی

المنة لله که هفتم‌سال دوم دور که بحکم * بیت *
شَخَصَ الانامُ الی جمالِکَ فاسْتَعِذْ * مِنْ شرِّ اَعْیُنِهِمْ بعَیْبٍ واحِد
براي دفع چشم زخم روزگار غدار بر بعضي مکاره که خاتمهٔ مکروهات باو مشتمل بود باختتام رسید - و روز جمعه غرهٔ جمادي‌الثانیه سنه هزار و پنجاه و چار مطابق چاردهم امرداد هشتم سال این دور بهزاران فرخي و شادمانی و فراوان خجستگي و کامراني آغاز شد - درین تاریخ اصالتخان را بخلعت خاصه بر نواخته میر بخشي ساختند - و خلیل‌الله خان‌را بمرحمت خلعت و باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاری دو هزار سوار سر بر افراخته بخشی دوم گردانیدند - مرادکام نبیرهٔ میرزا رستم صفوی از تغیر خلیل الله خان بخدمت قوش بیگی سرافراز گردید - ارجن از اصل و اضافه بمنصب هزاری پانصد سوار نوازش یافت *

دوم [جمادی الثانیه] منصب گوپال سنگه ولد راجه منروپ از اصل و اضافه هزاری ذات و هزار سوار مقرر شد *

چار دهم [جما دي الثانيه] خاقان کیوان مکان از منزل مهین پادشاهزادهٔ بخت بیدار بدولتخانهٔ معلی تشریف فرمودند - بهمنیار ولدآصف خان خانخانان سپه سالار از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدي دویست سوار و خواجه ابوالبقا برادر زادهٔ عبد الله خان بهادر فیروز جنگ بخلعت و خطاب افتخار خان - و خدمت توزک بجای میر خان و عصای مرصع - و رحمت خان از اصل و اضافه بمنصب هزاري صد و پنجاه سوار مباهي گشتند *

بیست و سیوم [جما دی الثانیه] احمد خان نیازی باضافهٔ پانصد سوار بمنصب دو هزار و پانصدي دو هزار و پانصد سوار و بعنایت نقاره بلند آوازه گردید - و بهر یکی از عمرآقای رومي و خواجه عبد الرحیم هزار روپیه مرحمت شد *

بیست و پنجم [جمادي الثانیه] از وقایع ملتان بعرض مقدس رسید که برمبارز خان روهیله جاگیر دار دیپالپور و نواحی آن خانه مرود آمد - و او رهگرای آخرت گشت *

دوم رجب میر شمش فوجدار پتن گجرات بعطاء نقاره مفتخر گردید - یحیی ولد سیف خان بمرحمت ماده فیل بلند پایگي یافت - به ابوالوفا ولد تاتار خان که طنبور بروش فارسي وهندوستاني نیک مي نوازد و بدین سبب بخدمت داروغگی اهل نغمه سرافراز است دو هزار روپیه انعام شد *

چار دهم [رجب] عنایت الله ولد میرزا عیسی صوبه دار گجرات بعنایت علم عز افتخار اندوخت - حسن بیگ رنبع منشی نذر محمد خان که بآرزوی بندگی این دولت آسمان صولت از

خان مذکور جدائي گزیده روی امید باین سدهٔ سنیه نهاده بود سعادت تقبیل عتبهٔ فلک رتبه دریافته بخلعت و انعام سه هزار روپیه سربر افراخت - و داخل بندگان درگاه فلک جاه گردید *

هفدهم [رجب] الله ویردي خان که منصب و جاگیرش برطرف گشته بود بخلعت و منصب پنجهزاری ذات و پنجهزار سوار که سابقا داشته و جاگیر داری ایلچپور که حاکم نشین برار است و تیولداری برخي از مضافات آن و مرحمت اسپ با زین مطلا مفتخر گشته دستوري یافت - حقیقت خان از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدي سه صد سوار برنواخته آمد *

شب بیست و هفتم [رجب] ده هزار روپیهٔ مقرر لیلة المعراج در حضور اقدس باهل استحقاق تقسیم یافت - سیام سنگه ولد کرمسي راتهور باضافهٔ پانصدي صد سوار بمنصب هزار و پانصدي ششصد سوار مباهي گشت - نرسنگداس ولد دوارکا داس بقلعه داری کاویل که بهترین قلاع ولایت برار است و به بلندي و استحکام شهرت تمام دارد - و ابوالبقا ولد شریف خان بخدمت حراست کالنه که برقلهٔ کوهي در کمال رفعت و متانت است - و درین دولت خدا داد کشایش یافته - سربلند گشتند *

چهارم شعبان پیشکش اعظم‌خان از جواهر و مرصع آلات واقمشهٔ نفیسه که قریب یک لک روپیه قیمت داشت از نظر اشرف گذشت بحیات خان مادهٔ فیل عنایت شد *

هشتم [شعبان] بمهین پور خلافت فیل از حلقهٔ خاصه رتن گج نام با یراق نقره و مادهٔ فیل مرحمت فرمودند - واد متر سال

بعنایت خلعت و اسپ با زین نقره سر بلند گشته بوطن مرخص گردید - کلیان جهالا را که پیش ازین بچند روز عرضه داشت رانا حکمت سنگه بدرگاه جهان پناه آورده بود - و حقیقتش در رجب سال هفتم از دور اول نگاشته آمد - بعنایت خلعت و سپر و شمشیر یراق طلائي مینا کار و اسپ با زین نقره و فیل نوازش نموده رخصت انصراف دادند - و برانا خلعت خاصه و کمر مرصع و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و مطلا عنایت فرموده مصحوب او فرستادند *

دهم [شعبان] گوردهن راتهور را که از راجپوتان مقرری کار کردهٔ راجه گجسنگه است بخدمت حراست قلعهٔ آسیر از تغیر سیو رام کور و عنایت خلعت و اسپ سر بلند گردانیده رخصت فرمودند - شیخ احمد شهیدي که درین نزدیکي داخل بندگان آستان جاه و جلال گشته بود بانعام دو هزار روپیه سر برافراخت *

ولادت با سعادت قرهٔ باصرهٔ دولت سلطان سپهر شکوه

مفضل بي عوض و منعم بي غرض بعد انقضای نه ساعت نجومي شب پنجشنبه یازدهم این ماه [شعبان] مهین گوهر بحر اقبال را از دختر پاک گوهر سلطان پرویز پسری نیک اختر کرامت فرمود - آوای کوس شادمانی در گنبد نه طاق فلک پیچید و صدای تهنیت بدور و نزدیک رسید - پادشاهزادهٔ بخت بیدار هزار مهر نذر گذرانیده الثماس نام نمودند - اعلی حضرت این

گرامي مولود خجسته طالع را به سپهر شکوه موسوم گردانیدند - و برای سر انجام مواد جشن دو لک روپیه بمهین پور خلافت عنایت شد *

شب پانزدهم [شعبان] ده هزار روپیهٔ مقرر به نیاز مندان رسید - چون برای بعضی مصالح ملکي حکم طلب خاندوران بهادر نصرت جنگ شرف صدور یافته بود شانزدهم فرمان قضا توان بنام راجه جیسنگه کرامت ارسال یافت - که از وطن بدکن رفته تا رسیدن خاندوران بهادر نصرت جنگ بمحافظت آن ملک بپردازد *

بیستم [شعبان] دولت خان ولد الف خان بعنایت خلعت و باضافهٔ پانصدي دو صد سوار بمنصب هزار و پانصدي هزار سوار و به تیولداری ناگور نوازش یافته مرخص شد - میر محمد امین هروي محتد - تورانی منشاء - که در سفر حجاز از رفقای امام قلي خان والی توران بود - و بعد از رحلت خان در طیبهٔ طیبه از راه سورت به برهانپور آمده ملازم گوهر اکلیل دولت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر شده شرف استلام سدهٔ سنیه اندوخت - و در سلک بندگان درگاه منتظم گشته بمرحمت خلعت و منصب پانصدی ذات و پنجاه سوار و انعام چار هزار روپیه سربلند گشت *

بیست و چارم [شعبان] راجه بیتهلداس از وطن و شاه بیگ خان از دکن آمده دولت ملازمت اندوختند *

سوم رمضان شش فیل که شایسته خان از آله باد برسم پیشکش ارسال داشته بود بنظر اشرف در آمد *

دواز دهم [رمضان] بهریکی از سرو جویبار کامگاری سلطان

سلیمان شکوه نخستین فرزند مهین پور خلافت و محمد سلطان اولین خلف پادشاهزادهٔ والا مقدار محمد اورنگ زیب بهادر فیل مرحمت فرمودند - حکیم محمد دارد را بعنایت خنجر طلای میناکار و اسپ با زین مطلا مفتخر گردانیدند *

بیست و یکم [رمضان] میر ابراهیم صفدر خانی که یک لك روپیه از سرکار والا برسم خیرات بمحتاجان و مستحقان حرمین کریمین رسانیده از راه بصره مراجعت نموده بود - بدولت آستان بوس رسید - و بخلعت و فزونی منصب و خدمت داروغگی قور خانه سر بلند گردید - چون سلوك نا شایستهٔ نذر محمد خان با امام قلی خان مهین برادر خویش درحینی که ایالت توران به نذر محمد خان باز گذاشته عزیمت دریافت سعادت زیارت حرمین منیفین نموده بود و گرفتن آن بی مروت هرچه خان در مدت حکومت برای زاد این سفردور وخرج این راه دراز اندوخته و راهی شدن خان در کمال نا کامی و بی سرانجامی بمسامع حقایق مجامع رسیده بود - چنانچه بتفصیل نگاشته آمد - خدیو افضال هنگام راهی شدن میر مسطور حکم فرموده بودند که یک لک روپیه بخان مذکور برساند - ازانجا که خان پیش از رسیدن میر مزبور در مدینهٔ منوره در گذشت میر ازان مبلغ یکدانهٔ مروارید امرودی بوزن چهل و سه سرخ جواهر از علی پاشا حاکم لحسا که برهنمونی توفیق بمجاورت حرمین شریفین سعادت اندوز دین ودینی است بمبلغ سی هزار روپیه و چند اسپ عربی خریده بود درین هنگام که ادراك دولت زمین بوس نمود بنظر اقدس در آورد - مروارید را

که قیمت آن چهل هزار روپیه شد پسندیده داخل سرپیچ ثمینی که روزهای جشن بر سر خورشید انسر می بندند گردانیدند - این سرپیچ گرانمایهٔ انجم افروز که به بی مثلي ضرب المثل است مشتمل است بر پنج قطعهٔ لعل بزرگ و بیست و چار دانهٔ مروارید سترگ - وزن لعل میانگی دوازده تانگ است هر تانگی بیست و چهار رتی جواهری از مثقال سه رتی کمتر - چه مثقال بیست و هفت رتي است - اگرچه قیمت این گوهر بي همتا در سرکار پادشاهی دو لک روپیه است لیکن درین هنگام بجهت انتظام که بمیامن عطا و افضال و بذل و نوال خدیو اقبال بهار مکنت و جاه و ربیع ثروت و دستگاه است اگر بازرگاني چنین لعلي بیاورد پادشاه زادهای کامگار نامدار بل نوئینان والا مقدار بچهار لک روپیه هم خریده پیشکش مي نمایند چه زر بدولت خاقان جهان فراوان و چنین تحفهٔ بي مانند نایاب - هر چند در جواهر خانهٔ خاصه لعلي چند در وزن ازین افزون است چنانچه لعلی که خدیو عالم بدو لک روپیه ابتیاع فرموده یازدهم شوال سنه هزار و بیست و شش هجري که پس از نخستین فتح دکن سعادت اندوز ملازمت حضرت جنت مکاني گشتند پیشکش آن حضرت نموده اند - و در وزن از همه لعل های سرکار والا زاید است یک و نیم برا بر این است - اما هیچ یکي باین کامل عیاري نیست - در جواهر چهار چیز مي باید یکي رنگ مثلا رنگ لعل باید آنچنان باشد که نه سرخیش مایل بسیاهي بود و نه بگل شفتالو که آن را سیر رنگ نامند - و این را کم رنگ - دوم شفافي و بي جرمي - سیوم خوش اندامي -

چهارم کلانی و سنگینی - و این لعل خوش رنگ بهر چهار صفت موصوف است - بهتر و کلانتر لالی دانهٔ است امرودی شکل که وزنش چهل و هفت رتی است و ارزش پنجاه هزار روپیه قیمت این سرپیچ نظر بآنکه بهای لعل مذکور دولک روپیهٔ است دوازده لک روپیه قرار یافته *

اکنون خامهٔ حقایق نگار بتقریب گزارش سرپیچ والا این سپاس نامهٔ نعم ایزدی را بنگارش مجملی از حقیقت جواهر خانهٔ معلی جواهر آگین میگرداند

ازجواهر خاصه شگرف تسبیحی است شگفت افزا مشتمل بر پنج لعل و سی مروارید که قیمت آن هشت لک روپیه است - از جنس لالی هرچه کلان وزن و تمام عیار است داخل سرپیچ می شود - و آنچه ازان برمی آید درین تسبیح منظوم میگردد - ورای آن دو تسبیحی است از لالی آبدار شاهوار غلطان مشتمل بر صد وبیست و پنج دانه که مابین هردو دانه یاقوتی است رنگین - قیمت این دو تسبیح بیست لک روپیه مقرر گشته - وزن هریکی از دانهای میان این تسبیح سی و دو رتی است - و قیمت هر کدام چهل هزار روپیه - اگرچه جمیع این نوادر روزگار ترتیب دادهٔ حضرت عرش آشیانی است اما در ایام دولت حضرت جنت مکانی و عهد خلافت مهد اعلی حضرت خاقانی ظل سبحانی هرچه از جنس مروارید گزیده بجواهر خانهٔ والا آمده و شایستگی انتظام داشت - دربن اشیا داخل شده غایتا در زمان حضرت جنت مکانی نسبت بسابق في الجمله به شده بود - و امروز که ببرکات این دولت عالم آرا جهان زیب

ازسر گرفته و گیتي آرایش دیگر پذیرفته - این غرایب اشیا که هرسه پادشاه عظیم الشان والا دستگاه بر فرق فرقدسا پسته اند و در گردن سعادت آما انداخته بمراتب ازانچه بود بهتر گشته - سخن کوتاه آنچه از افراد کاملهٔ اصناف جواهر و مرصع آلات در عرض صد سال در جواهر خانهٔ خاصه فراهم آمده - یحتمل که بحسب کیفیت و کمیت در جواهر خانهٔ کل سلاطین روي زمین نباشد - قیمت مجموع سوای آنچه بقدر دو کرور روپیه بپادشاهزادهای کامگار و غیر ایشان مرحمت شده پنج کرور روپیه است - جواهر و مرصع آلات دو کرور روپیه که ملبوس خاصه است و از سرخرد پرور و گردن میمنت مکمن و دست جود پیوست و کمر حق پیکر آرایش می پذیرد در محل مقدس حوالهٔ پرستاران معتمد است و مقدار سه کرور روپیهٔ بیرون تحویل چیلها است - چیله عبارت از غلام است - درین ماه مبارک سي هزار روپیهٔ مقرر بمستحقین تقسیم یافت *

غرهٔ شوال بعیدگاه رفته بادای نماز پرداختند - میرمحمد صالح ولد میر عبد الله مشکین قلم را بعنایت ماده فیل سربلند گردانیدند *

آرایش گرامی جشن صحت عنصر قدسی پیکر ملکهٔ ذات السعادات و مالکهٔ ملکی صفات بیگم صاحب

سپاس قدسي اساس دادار بیچون و چگون - و آفریدگار بي شبه و نمون - را که بزم نشاط آرا و جشن عشرت آمای صحت ذات قدسي

سمات صفیهٔ صافی دم - رضیهٔ مرضی شیم - مالکهٔ گیهان بیگم صاحب تلافی جمیع غموم گذشته - وتدارك همگی هموم رفته - نموده مژدهٔ کشودن ابواب جمعیت و شادمانی بروی اولیای سلطنت جاودانی - و نوید فراهم آمدن اسباب رفاهیت و کامرانی - برای اصفیاء این دولت دو جهانی - رسانید - پیشکاران بارگاه عظمت بمراسم آرایش این بزم والا پرداخته پیش ایوان منیع الشان رفیع البنیان دولتخانهٔ خاص و عام اطلس مخمل زربفت باسایه بان آسمان برابر افراشتند - و بر اطراف چار گانهٔ آن شامیانهای زر نگار بدرایم زرین و سیمین بر کشیدند - و مرشهای گوناگون و بساطهای رنگا رنگ گسترده پا لغز نظرهای دور بین گردانیدند - و بالای تختگاهی که بر اطراف آن محجر زرناب رشک افزای آفتاب است و در وسط آن ایوان عرش بنیان ساخته شد - تخت مرصع را که آوازهٔ ترصیع و تحبیر آن شش جهت هفت اقلیم را فرو گرفته است - نصب نمودند - و در پیش آن شامیانهٔ لالی نگار نادره کار که دور آن بمسلسل در شاهوار زینت دارد بستونهای مرصع برافراختند - و از چپ و راست چترهای مرزین بجواهر آبدار و تختها و سندلیهای طلای مینا کار و ساده نگاه داشته زیب افزا گشتند - و خرگاههای سیمین با غلامهای مخمل طلا دوزی در دو طرف تخت مذکور برپا کردند - و پردهای مصور بتصاویر بدایع طرازان فرنگ - وتماثیل صنایع پردازان چین - که هر یکی ازان دل دشوار پسند را بندی بود و دیدهٔ هوشمند را کمندی - در اطراف آن ایوان بهشت نشان داشته زینت افزا گردانیدند - سریر آرای جهانبانی با شکوه آسمانی

و حشمت سلیمانی و هزاران فر و فرهنگ بر اورنگ سدره آهنگ جلوس میمنت مانوس فرمود - و پادشاهزادهای والا گهر پاک عنصر را بجای مقرر حکم نشستن شد - و نوئینان نامدار و وزرای ستوده آثار بمواقف خود قیام نمودند - میر توزکان بهرام صولت - ضرغام سورت - باعصاهای مرصع مراسم تسویهٔ صفوف ایستادگان پیشگاه حضور بتقدیم میرسانیدند - سجامیر ابریزی بر کراسی زرین از بخار عنبر و بخور مشک اذفر غالیه سائی و ناله کشائی میکرد - و مغنیان خوش آواز و رامشگران ساز نواز نوای سرود و رود از چنبر چرخ چنبری گذرانیدند - اصوات سازها از ادوات النفخ و ذات الاوتار نه طاق افلاک را پر صوت و صدا گردانید - غلغلهٔ صدای کوس شادیانه سر بگنبد گردون کشید - و لوائهٔ آوای طبل و نفیر باوج کرهٔ اثیر رسید - افیال کوه مانند را با یراقهای زرین و سیمین و جلال زربفت برابر ایوان مذکور ایستاده کردند * بیت *

بستند بروزگار آئین * شد انجمن بهار آئین
شد بخت چو مغز عقل هشیار * برخاست جهان بخت بیدار
جنبید صبا بگل نشاطی * برخاست زمین بآسمانی

اواخر رمضان روز غسل تندرستی آن والا اختر برج جهانداری هزار مهر و پنج هزار روپیه باهل احتیاج عطا فرمودند - و عارف خدمتگار را بزر وزن نموده هفت هزار روپیهٔ همسنگ او با خلعت و اسپ و فیل باو مرحمت نمودند - و از پنجم شوال که آن ملکی طینت قدسی سرشت از منزل دولتمحفل خود که بمشکوی اقبال پیوسته است بسعادت کورنش رسیده مسرت افزای خاطر خورشید مآثر

خدایگانی گشتند - این جشن دلکشا تا هشت روز پیوسته آراسته بود - و دران روز نشاط افروز همگی منتقبات نقاب عصمت محتجبات حجاب عفت از بیگمان والا مکان و حلایل و بنات اعیان ذی‌شان در حریم خلافت گرد آمده - مراسم تهنیت این عطیهٔ کبری که آن ملکهٔ دوران مالکهٔ زمان بعد از هشت ماه و هشت روز که درین مدت به نیرنگی تقدیر آسمانی بر بستر ضعف وناتوانی صاحب فراش بودند - بمحض عنایت بیغایت الهی و توجه مشکل کشای پادشاهی - برای سعادت پیما بجهت کورنش آمدند - بزبان حال و قال بتقدیم رسانیدند - پادشاه دین پناه بعد از ادای لوازم تضرع وتخشع بدرگاه کارساز حقیقی اقسام جواهر از لعل و یاقوت و مروارید و زمرد و مرصع آلات از اصناف حلیهٔ عورات و زر سرخ و سفید نثار آن نقارهٔ کون و مکان کردند - آرزومندان جواهر بمراد رسیدند - و تهی دستان زر کامیاب گشتند - و درین ایام هشتگانه هر روز زر نثار به همین روش بروی کار می آمد - ومجموع هفتاد هزار روپیه شد - سی هزار روپیه را جواهر و مرصع آلات - و بیست و هشت هزار روپیه را دو هزار مهر هزار درست و هزار دیگر نصف که دهن گویند - و ربع که چرن خوانند - و دو هزار روپیه را گلهای طلا که برای نثار می سازند - و ده هزار روپیه از درست و نیمه که درب نامند - و ربع که به نثار گزارش دهند - با سیمین تماثیل اقسام اثمار و بآن فلذة الکبد خلافت هر روز نوادر تحف از جواهر بیش بها و مرصع آلات گران ارز عنایت می فرمودند - نخستین روز صد و سی دانه لالی ناسفتهٔ شاهوار کامل عیار بجهت

دست بند که پنج لک روپیه قیمت داشت مرحمت نمودند - و روز دوم سر بندی که درآن یک قطعهٔ الماس بزرگ با آویزهٔ گوهر شاهوار منتظم بود - و یک لک روپیه می ارزید و در سایر ایام سته مرصع آلاتی که قیمت آن چهار لک روپیه بود - و ولایت سورت را که سه کرور دام جمع دارد و دوازده ماه آن هفت لک و پنجاه هزار روپیه میشود - - بابندر آن که جمعش یک کرور دام ست و دوازده ماههٔ آن دو لک و پنجاه هزار روپیه و حاصلش درین ایام بواسطهٔ کثرت آمد شد تجار از اطراف و اکناف و براري و بحار پنج لک روپیه و مجموع چارکرور دام باشد نیز انعام فرمودند - و درین هشت روز بدیگر پادشاهزادهای عالي مقدار و بیگمان والا تبار و امرای نامدار و خدمت اندوزان درون و بیرون جواهر و مرصع آلات و نقود و خلعتها و اسپ و فیل که ده لک روپیه ارزش داشت عطا نمودند همگي عطا بیست لک روپیه شد - و هر روز چه درمحل اقدس وچه در مجلس دولتخانهٔ خاص و عام و دولتخانهٔ خاص بسیاري از ذکور و اناث را باضافهٔ مناصب و ماهیانه و روزیانه کامیاب میگردانیدند و از وجه تصدق هر روزهٔ آن ذات تقدس سمات که هزار روپیه قرار یافته بود چنانچه گذارده آمد و از غرهٔ ربیع الاول تا حال زیاده بر دو لک روپیه شده مبلغی باصحاب احتیاج میرسانیدند - و روز اول بعد از تقدیم مراسم نثار و انعام از مشکوی معلی به دولتخانهٔ خاص و عام تشریف فرمودند - و بجلوس مقدس تخت مرصع را آسماني پایه گردانیده جهاني را کامرواي خواهش ساختند - بمهین پادشاه زادهٔ بلند قدر خلعت خاصه با نادری طلا دوزي و یک لعل و

دومرواريد بيش بها كه بر سر مي بندند و جمدهر مرصع باپهولكتاره و علاقهٔ لالي و دولک روپيه - وحسب الالتماس آن ملكهٔ زمان گوهراكليل خلافت بادشاهزادهٔ محمد اورنگ زيب بهادر را كه از خواهش هاي بي جا كه باعث گراني خاطر خورشيد مآثر مرشد دين و دنيا و قبلهٔ صورت و معني گشته بود چنانچه گذارش يافت باز آمده بذيل ندامت تشبث نمودند - و بعطاي خلعت خاصه و نادري طلا دوزي و يک لعل و دو مرواريد گران ارز كه بر سر بندند و منصب سابق كه پانزده هزاري ذات و ده هزار سوار شش هزار سوار دو اسپه سه اسپه باشد سر بلند گردانيدند - و بهر كدام از پادشاهزادهٔ كامگار محمد شاه شجاع بهادر كه درصوبهٔ بنگاله بودند و پادشاهزادهٔ گرامي گوهر مراد بخش كه در صوبهٔ ملتان بود خلعت خاصه با نادري طلا دوزي و سرپيچ مرصع با الماس و ياقوت ارسال داشتند - و بسرو جويبار اقبال سلطان سليمان شكوه خلف مهين پور خلافت خلعت و جمدهر مرصع باپهولكتاره - و به محمد سلطان نخستين فرزند پادشاهزاده محمد اورنگ زيب بهادر خلعت و سرپيچ مرصع مرحمت شد - و بسيد خانجهان و اعظم خان خلعت خاصه و اسپ از طويلهٔ خاصه با زين طلا - و باسلام خان و سيد جلال و جعفر خان خلعت خاصه و اسپ از طويلهٔ خاصه با يراق طلا عنايت شد - و راجه بيتهلداس را بخلعت و باضافهٔ پانصد سوار بمنصب پنجهزاري سه هزار و پانصد سوار و بمرحمت اسپ از طويلهٔ خاصه با زين مطلا - و علامي سعد الله خان را بخلعت خاصه و باضافهٔ پانصدي صد سوار بمنصب دو هزار و پانصدي ششصد سوار - و فيروز خان را

بخلعت و منصب سه هزاري هزار و پانصد سوار و علم - و زاهد خان کوکه را بخلعت و جمدهر مرصع و منصب دو هزاری هزار و پانصد سوار - و حکیم محمد داؤد را بخلعت خاصه و منصب دو هزاري دویست سوار و عنایت اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و فیل ویک مهر پانصد توانگی و یک روپیه بهمین وزن - و یکه تاز خان را بخلعت و منصب هزار و پانصدي هزار و پانصدسوار پانصد سوار دو اسپه سه اسپه - و مراد کام نبیرهٔ میرزا رستم صفوي را به خلعت و منصب هزار و پانصدی ذات و هزار سوار - و حقیقت خان را بخلعت و فیل - و حیات خان را بخلعت و منصب هزار و پانصدی پانصد سوار - و کرم الله ولد علیمردان خان بهادر را بخلعت و منصب هزاری هزار سوار - و روپ سنگه برادر زادهٔ هري سنگه را بخلعت و منصب هزاري هفتصد سوار و سجان سنگه سیسودیه را بخلعت و منصب هزاري و پانصد سوار - و قاضي محمد اسلم را بخلعت و منصب هزاري پنجاه سوار - و فراست خان را بخلعت و منصب هزاري صد و پنجاه سوار نوازش فرمودند - جمیع این مناصب از اصل و اضافه است - حکیم مومنا که سي هزار روپیه سالیانه داشت بخلعت و منصب هزاری ذات و صد سوار و انعام پنجهزار روپیه کام اندوز گشت - حکیم مسیح الزمان بخلعت و انعام ده هزار روپیه و باضافهٔ چارده هزار روپیه بسالیانهٔ پنجاه هزار روپیه و حکیم حاذق باضافهٔ ده هزار روپیه بسالیانهٔ چهل هزار روپیه سر بلند گشتند - و بسیاري از بندگان که بمرتبهٔ هزاري نرسیده اند درین مجلس سامي بانعامات و فزونی

مناصب سر فراز گردیدند - تفصیل اضافهٔ مناصب ایشان بجهت طول کلام نگارش نیافت - و در ایام هشتگانهٔ این بزم والا قامت هزار کس بعنایت خلعت مزین گردید - و شعراء بلاغت شعار که از بخت بیدار بحضور پیشگاه قوایم سریر جهانبانی کامیاب اند اشعار غرا بشرف استماع مسامع خلافت رسانیدند - حاجی محمد جان قدسی بعنایت خلعت و انعام دو هزار روپیه - دیگران در خور حالت بصلات سرافراز گردیدند - بلعل خان گن سمندر با پسران دوهزار روپیه - و برنگ خان هزار روپیه - و بدیگر کلاونتان واهل طرب دوازده هزار روپیه انعام شد *

شب نهم شوال که پنجم این جشن فرخنده فال بود بامرمعلی بر کنار دریای جون چراغان و آتشبازی بآئینی شگرف سر انجام یافت - الحق بعد از خجسته بزم جلوس مقدس چنین فرخنده جشنی که جهانی از منافع و مبرات آن بکام دل رسیدند درین دولت والا مرتبت بروی کار نیامده - چه جای دولتهای دیگر - امید که سلسلهٔ نشاط خیر اندیشان این دولت فزاینده - و سررشتهٔ انبساط هوا خواهان این سلطنت پاینده - روی انقصام مبیناد - بالنبي وآله الامجاد *

* بیت *

باد تا بر سپهر تا بد هور * دوستش دوستکام و دشمن کور
دشمنانش چنانکه بادل تنگ * سنگ بر سر زنند و سر بر سنگ

فرستادن علیمردان خان امیرالامرا سپاه نصرت دستگاه را از کابل به تنبیه تردی علی قطغان و مغلوب شدن او

چون نذرمحمد خان والی بلخ و بدخشان کهمرد ومضافات آنرا که تیول یلنگتوش بود بی سببی ازو تغییر نموده به سبحان قلی پسر خویش داد - تردی علی قطغان اتالیق اورا بضبط وحکومت آن معین گردانید - تردي علی از نظر کوتاه و خرد تباه بران شد که لختی هزارجات لواحق صوبهٔ قندهار و کابل را که بحدود کهمرد نزدیک اند غارت نماید - نخست بر احشام بلوچان نواحی زمین داور تاخت آورد - و در اثنای مراجعت برخی از الوس هزارهٔ سک پارا که بر ساحل دریای هیرمند اقامت دارند تاراج نمود - و بیست کروهی بامیان بارادهٔ آنکه قابو یافته دستی بتوابع آن نیز برساند توقف گزید - و از شنیدن خبر ارادهٔ رفتن علیمردان خان از کابل به پشاور چندي آن عزیمت نا سزا و پسیج نا روا موقوف داشت - خان مذکور بعد از آگهي خلیل بیگ تهانه دار غوربند و اسحق بیگ بخشی صوبهٔ کابل و علي بیگ و جمعی دیگر از منصبداران و احدیان کومکی آن صوبه و فریدون و فرهاد غلامان خودرا با گروهی از تابینان خویش بیست و یکم شعبان بمالش تردي علي فرستاد - این ابطال فضاي جنگ بسرعت شاهین در هواي کلنگ ره نوردي نموده صبح جمعه بیست و ششم شعبان بمعسکر اوزبکیه رسیدند - تردي علي بعد از اندک تلاش

و پرخاش عنان اصطبار و اختیار از دست داده بر اسپ بي زین با اعوان و انصار خاک فرار بر فرق روزگار خود بیخت - و از همرهان او صد و شصت کس مقتول و نوزده کس که ازان چندي خویشان او بودند مامور گشتند - و زنش با تمامي اسباب بدست آمد - و فراوان اسپ و شتر و گوسفند غنیمت شیران بیشهٔ هیجا شد - و سپاه ظفر پناه دوستکام و مقضي المرام بکابل بر گردیدند - رسیدن نوید این فتح که مقدمهٔ فتوحاتي بود که درسال آینده باحسن وجوه و ایمن طرق نصیب اولیاء این دولت دیر بنیاد و اصفیاء این سلطنت خدا داد گشته - در اثناء این جشن فرخنده که سرمایهٔ شادمانیء بی پایان و پیرایهٔ کامرانیء بیکران است - باعث ارتیاح خاطر خیرخواهان و انشراح صدر هواجویان گردید - ایزد عطیه بخش رایات قوام این سلطنت دیر پا بر سطح سما منصوب داراد - و آیات انتظام این دولت اقبال انتما بر لوح بقا مکتوب *

هفدهم شوال عبد الله خان بهادر فیروز جنگ که سنش قریب هفتاد سال رسیده بود رخت هستي بربست - چون خدیو زمان و خدایگان دوران بواسطهٔ عارضهٔ نواب فلک قباب خورشید احتجاب بیگم صاحب مدت نه ماه نشاط سیر و شکار که در ضمن آن چندین مصالح و حکم که باعث التیام دین و دولت است - و داعیء انتظام صورت و معنی - منظور نظر دور بین خاقان عدالت گزین است نپرداخته - بل از ارک دارالخلافه بیرون تشریف نفرموده بودند - درینولا که ذات قدسي صفات آن ذات السعادات بصحت گرائید بیستم شوال همعنان هزاران کامگاري بنخچیرگاه باري توجه

نمودند - و از راه شکار پور به پنج کوچ داد دهان و صید افگنان منازل باري را بورود سعادت آمود خلد مشاکل گردانیدند - و سه روز دران نزهتگاه مقام فرموده روز چهارم الویهٔ نصرت طراز بصوب دار الخلافه بر افراختند - درآن چند روز که نشاط اندوز سیر و شکار آن حدود بودند - پنجاه و پنج نیله گاو و آهوی بسیار و دیگر جانداران شکار خاصه شد - بزاهد خان پوستین سمور ابرهٔ زر بفت - و بمیر محمد امین اسپ عنایت فرمودند *

دهم ذي القعده دولتخانهٔ دار الخلافه بنزول فیض موصول سعادت آمود گشت *

دوازدهم [ذي القعده] رایسنگه پسر امر سنگه از موطن آمده به تقبیل سدهٔ سنیه‌سر افتخار بر افراخت - و چهار فیل‌برسم پیشکش گذرانید - ازانجا که در جناب احدیت پسر بگناه پدر ماخوذ نمیگردد پادشاه ظل الله عادل باقتضاي مرتبهٔ خلافت الهی و ظل اللهي جرم پدرش بنظر در نیاورده او را بخلعت و منصب هزاری ذات و هفتصد سوار سر افراز ساختند *

چاردهم [ذي القعده] منزل مهین اختر برج جلال بورود اندس آسماني پایه گردید - آن والا گهر بمراسم نثار و پا انداز پرداخته گزین پیشکشی مشتمل برنفایس جواهر ومرصع آلات واقمشه بنظر انور در آوردند - متاع یك لک روپیه پذیرفته آمد - و در وجه رونمائی نور حدیقهٔ سلطنت سلطان‌سپهر شکوه یک تسبیح مروارید ثمین که پنج قطعهٔ لعل نیز داشت مرحمت شد - و پادشاهزادهٔ کامگار بحکم والا باسلام خان خلعت با چارقب - و بصدر الصدور سید جلال و

جعفر خان و راجه بیتهلداس خلعت با فرجی- و بچهل کس دیگر از اعیان دولت خلعت دادند - بندها نخست در پیشگاه اقدس پس ازان در خدمت پادشاهزادهٔ نامدار آداب بجا آوردند *

شانزدهم [ذي القعده] بمحمد عرب خویش حکیم فتح الله در هزار روپیه عنایت فرمودند *

شب هفدهم [ذي القعده] که تاریخ ارتحال حضرت مهد علیا ممتاز الزماني است بآئین مقرر در روضهٔ مقدسهٔ آن سفر گزین ملک تقدس مجلس عرس آراسته گشت - و خدیو حقیقت اساس بآن مکان نزاهت نشان تشریف فرموده بفاتحهٔ فایحه پرداختند - و اکابر سادات و اعاظم فضلا و صلحا و حفاظ که دران محفل فیض منزل فراهم آمده بودند بمرحمت بیست و پنجهزار روپیه نصف پنجاه هزار روپیهٔ مقرر و تشریفات خلعت و شال کام اندوز گشتند - و از الوان اطعمه و حلویات و اقسام عطریات بهره بر گرفتند - فردای آن گیتي خدیو بار دیگر تشریف برده بیست و پنج هزار روپیهٔ باقي را بعفایف اراصل و دیگر مستحقات بذل نمودند •

بیست و دوم [ذي القعده] امیر الامرا علي مردان خان بحکم ارفع از کابل آمده ملازمت نمود - و هزار مهر نذر گذرانید - و نوزده کس از خویشان و همرهان تردي علي قطغان را که بقید اسر در آمده بودند بنظر اقدس درآورد - پادشاه سراسر رحمت سراپا شفقت که بخلاف سلاطین دیگر بر سیاسات خاصه کشتن که هدم بنیان و الا شان الهي است تا عفو ممکن باشد اقدام نمی فرمایند - این

جماعه را بسید خانجهان حوالهٔ نمودند - تا در قلعهٔ گوالیار محبوس دارد - و امیر الامرا را بخلعت خاصه و خنجر مرصع با پهولکتاره و اسپ عربي از طویلهٔ خاصه با زین مرصع سربلند گردانیدند *

گرامی جشن شمسی وزن

روز دوشنبه بیست و چهارم شهر ذي القعده سنه هزار وپنجاه و چهار مطابق چهارم بهمن بزم نشاط افزای شمسي وزن انتهاء سال پنجاه و سیوم و ابتدای سال پنجاه و چهارم ازعمر آبد قرین انعقاد یافت - و آن ذات مقدس بطرز معهود بطلا و دیگر اشیا سنجیده آمد - و دامن امید جهانی از وجوه آن برآمود - چون ملکهٔ زمان مالکهٔ دوران بیگم صاحب بشکر و الطاف جلیله و اعطاف نبیله که درعارضهٔ مذکوره از پادشاه مهربان برفراز ظهور آمده بود متصدی سرانجام این جشن فرخنده گشته بودند با وجود فراوان نثار از اقسام جواهر و زر سرخ و سفید و خوانهای عطر و پان و انواع تنقلات و حلویات پیشکشی لایق از جواهر ومرصع آلات و اقسام اقمشهٔ نفیسه که قیمت آن قریب یک لک روپیه بود گذرانیدند - و به صد کس از نوئینان نامدار وارکان دولت پایدار خلعت های فاخر دادند - ازان میان باامیر الامرا علي مردان خان خلعت با چارقب مخمل طلادوزي - و باعظم خان و اسلام خان و سید جلال و جعفرخان و راجه بیتهل داس خلعت با فرجي - درین روز میمنت افروز علامي سعد الله خان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاری ششصد سوار - و زبردست خان باضافهٔ

پانصدی ذات بمنصب دوهزاري هزارسوار - و از اصل و اضافه بهرام خان پسر جهانگیرقلي خان بن خان اعظم گوکلتاش بمنصب هزاري نه صد سوار و حسب الالتماس امیر الامرا خلیل بیگ تهانه دار ضحاک و بامیان که درجنگ تردي علي تردد نموده بود بمنصب هزاري هشت صد سوار - و شافي ولد سیف خان بمنصب هزاري سه صد و پنجاه سوار سر برافراختند *

بیست و پنجم [ذي القعده] راجه پهاڑ سنگه یک فیل برسم پیشکش گذرانید - خلیل الله خان بعنایت فیل سرافراز گشت - میر محمود از سادات صفاهان که بتازگي از ایران آمده احراز دولت ملازمت نموده بود بمرحمت خلعت و منصب پانصدی ذات و پنجاه سوار و انعام چار هزار روپیه مفتخر گردید - سید احمد سعید مفتی عسکر را بحرمین مکرمین رخصت فرموده بانعام چار هزار روپیه کامروا گردانیدند - و از جملهٔ پنج لك روپیه که پادشاه دریا نوال برای تندرستی نواب قدسي شمایل بیگم صاحب نذرنموده بودند متاع یک لك روپیه بمکهٔ معظمه - ازانجمله نصف برای شریف زید و نیمهٔ دیگر بجهت نیازمندان آنجا - و اسباب پنجاه هزار روپیه بواسطهٔ منزویان مدینهٔ مکرمه با مرصع قندیلی که بفرمودهٔ ملکهٔ دوران بعد از حصول صحت کامل مهیا گشته بود تا در روضهٔ منورهٔ منیفهٔ نبویه - علی صاحبها از کی الصلوات و انماها افروخته آید همراه او ارسال فرمودند *

بر افراختن اعلام ظفر انتسام از دار الخلافه اکبر اباد بدار السلطنه لاهور و ازانجا بکشمیر

بعد از دهگري از روز چهار شنبه بیست و ششم [شهر ذي القعده] بساعتي که منتخب مهرهٔ فن نحوم بود اورنگ آرای جهانباني با دولت جاودانی از دار الخلافهٔ اکبر آباد بباغ نور باري نهضت فرمودند و باقی خان را بخدمت حراست قلعهٔ دار الخلافهٔ مباهي گردانیدند *

بیست و هشتم [ذي القعده] بهبستان سرا و روز دیگر بفتح پور ورود سعادت آمود نموده یک روز مقام کردند - و بروضهٔ مطهرهٔ شیخ سلیم چشتي تشریف فرموده بعد از زیارت چار هزار روپیه باکرام خان نبیرهٔ شیخ و جانشین او دادند - که بخدام آن مکان منیف و دیگر مستحقان برساند - بمحمد هادی که درینولا از ایران آمده در سلک بندگان درگاه آسمان جاه منتظم گشته بود - دو هزار روپیه انعام شد *

غرهٔ ذي الحجه عرصهٔ رو پباس به نزول اقدس مهبط سعادت گشت - سید خان جهان را بخلعت خاصه بر نواخته بگوالیار که بجاگیر او مقرر است دستوري دادند - و راجه جسونت سنگه را بمرحمت خلعت خاصه سر برافراخته حکم فرمودند - که تا رسیدن شیخ فرید ولد قطب الدین خان که نظم صوبهٔ دار الخلافه بدو تفویض یافته بحراست دار الخلافه بپردازد - بعد ازان روانهٔ درگاه آسمان جاه گردد - آگاه خان فوجدار نواحی دار الخلافه بخلعت و از اصل و اضافه

بمنصب هزاری ذات و هزار سوار هشت صد سوار دو اسپه سه اسپه و بعنایت اسپ - و رای کاسیداس بمرحمت خلعت وخدمت دیوانی دار الخلافه مباهي گشته مرخص شدند - پنج فیل پیشکش اعتقاد خان ناظم صوبهٔ بهار - و یک فیل که بینی داس دیوان آن صوبه بعنوان پیشکش ارسال داشته بود از نظر اقدس گذشت - رشید خان انصاری بمرحمت خلعت و اسپ با زین مطلا مفتخر گشته بصوبهٔ دکن رخصت یافت - پوشیده نماند که بعد از حصول صحت ملکهٔ دوران وجهه همت علیا آن بود که زیارت مرقد مطهر و ضریح منور خواجه معین الحق والدین نموده عنان یکران دولت بصوب پنجاب و کشمیر منعطف سازند - چون ازین حرکت و رکوب جراحات ملتیم شدهٔ ملکهٔ زمان شروع در جوشش نمود - شهنشاه دوربین باندیشهٔ آنکه مبادا از شدت حرارت هوا نکسی شود - و جراحات بیشتر بجوشد - رفتن اجمیر بروقت دیگر موقوف داشته از روپباس بسمت دریای جون توجه فرمودند - تا بر کشتي طی مراحل و قطع منازل به آسایش و آرامش نموده آید - و ملکهٔ زمان از رهگذر حرکت و حرارت آزار نیابند - و الویهٔ اقبال بچهار کوچ سایه بر ساحت متهرا گسترد - درین منزل مکرمت خان که برسم پذیره از دار الملک دهلي آمده بود شرف اندوز ملازمت گشت - ازانجا دهم ماه که عید اضحی بود با محتجبات مشکوی عظمت بر سفاین دولت سوار شدند - درین هنگام محمد علی فوجدار سرکار حصار که پیش ازین بعرض اقدس رسانیده بود که در سرکار مذکور هامون نام فقیری است بی نوا که مرهم او براي چنین جراحات

نفع کلي دارد و بآوردن او مامور گشته اورا بشرف استلام آستان فلک نشان رسانید - ازانجا که ایزد کارساز بنده نواز را از جملهٔ مصالح این نازلهٔ هائله کامگاری جمعی ناکام بود مرهم او بمجرد بستن سودمند آمد - و پس از سه روز اکثر جراحات ملتیم گشت - و بعد از بیست روز در نواحی دار الملک دهلي صحت تام جهانیان را عشرت آمود ساخت - و این گدای بي نوا را که برای قوت روز غم اندوز بود و نان شکسته را بسان جان می انگاشت بزر وزن نموده مبلغ همسنگش و خلعت و اسپ و فیل ودهی در وطن به ال تمغا مرحمت فرمودند - و نقود و مرصع آلات بجهة تحلیهٔ سر و گردن و دست از سرکار والا و از سرکار نواب فلک جناب ملکهٔ گیهان و پادشاهزادهای کامکار غیر ایشان آنقدر عطا شد که تا از اولاد او اثری باشد روی احتیاج نخواهند دید - اگرچه جراحان مشهور از مسلمان و فرنگي و هندو که ناز مایهٔ شان مهارت و حذاقت این فن بود در ساختن گوناگون مرهم بوسع وامکان کوشیدند - اما اثری برآن مترتب نگشت چون طالع هامون و عارف که احوال او گزارش یافت روبه بیداري نهاده بود کوس کامروائي بنام این دو گمنام نواخته آمد - و ذکر این دو خامل الذکر درمتون صحایف تواریخ و بطون اوراق دفاتر مثبت و مخلد گردید - و محمد علي مذکور بخطاب خاني سر بر افراخت *

بیستم [ذي الحجه] گهات خواجهٔ خضر منزل اقبال گشت - و در راه سه قلاده شیر دو نر و یکی ماده بتفنگ شکار خاصه شد - اعظم

خان بخلعت خاصه سر بر افراخته رخصت معاودت متهوا یافت - به پسران فتح خان واد عنبر حبشي سه هزار روپیه انعام شد *

بیست و یکم [ذي الحجه] درآن منزل بفراوان بهجت و سرور گذرانیده بیست و دوم حوالی قلعهٔ معلی که از مستحدثات اعلی حضرت است بنزول اقدس مورد برکات گشت - و در اثنای ره نوردي بزیارت مضجع فیض منبع حضرت جنت آشیاني که در رفعت با عرش همراز است - و در نزاهت با خلد برین انباز رفته - بعد از ادای آداب زیارت مبلغ پنجهزار روپیه بسدنه و دیگر ارباب استحقاق انعاق فرمودند - مراد قلي واد اکبر قلی سلطان ککهر را بتفویض جای پدر که رخت هستي بربسته بود و منصب هزاری ذات و هزار سوار از اصل و اضافه مفتخر ساخته - کومکی صوبهٔ کابل گردانیدند *

بیست و سیوم [ذي الحجه] خاقان جهانیان بتماشاي قلعهٔ مذکور ومغانی آسماني که درآن قلعه اساس یافته پرداختند - و مبلغ پنجهزار روپیه بعمله و فعلهٔ آن انعام نمودند - و تصرفی چند که بخاطر دوربین رسید بمکرمت خان تلقین کردند *

بیست و پنجم [ذي الحجه] اردوی گیهان نورد را با اسلام خان درین منزل گذاشته - و پادشاهزادهای کامگار بخت بیدار و چندي از مخصوصان بساط قرب را دررکاب سعادت گرفته - بصوب پالم نهضت فرمودند *

بیست و هفتم [ذي الحجه] سیرکنان و صید افگنان پرتو نزول برعمارت پالم افگندند *

بیست و نهم [ذي الحجه] درین موضع گوهر اکلیل سلطنت جهانداري پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر را به تفویض صوبهٔ گجرات و بمرحمت خلعت خاصه با نادري و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلای میناکار و زین طلای ساده و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و محمد سلطان و محمد معظم پسران آن والا گوهر را بعنایت دو فیل خرد سر افراز ساخته بدان صوب مرخص گردانیدند - پیشکش امیرالامرا اقسام جواهر ثمینه و مرصع آلات و اقمشهٔ نفیسه و اسپان ترکي بنظر اکسیر اثر درآمد - ازانجمله متاع یک لک روپیه بپایهٔ قبول رسید - و اورا بمرحمت خلعت خاصه با نادری طلا دوزي و شمشیر مرصع و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و مطلا بلند پایگي بخشیده دستوری کابل دادند - ذوالقدر خان تیولدار و قلعه دار غزنین بعنایت علم مباهي گشت از تعیناتیان دکن عبد الرحمن پسر شیخ رکن الدین روهیله از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار نوازش یافت *

غرهٔ محرم [سنه ۱۰۵۵] رایات جهان پیما از پالم براه راست بر افراخته آمد *

هفتم ماه مذکور ظاهر پاني پت معسکر فیروزي گردید - درین چند روز که صید و نخچیر پالم و آن نواحي مسرت افزای طبیعت والا بود سه قلاده شیر و پنجاه و دو نیله گاو و فروان آهوی نر و ماده بتفنگ نهنگ آسا شکار خاصه شد - درین منزل اسلام خان و دیگر بندها با اردوی معلی آمده بلشکر منصور ملحق گشتند - شیخ الهدیه ولد کشور خان بن قطب الدین خان کوکهٔ حضرت جنت

مکانی بحراست قلعهٔ کالنجر و عنایت خلعت مفتخر گشته بدان طرف دستوری یافت - مبلغ ده هزار روپیهٔ مقرر این ماه باریاب احتیاج رسید *

یازدهم [محرم] حسین بیگ خویش امیر الامرا بخدمت توزک و عطای خلعت و عصای مرصع و فزونی منصب سرافراز گردید *

دوازدهم [محرم] چون بعرض اقدس رسید که جان سپار خان برادر زادهٔ نقیب خان مورخ نوجدار سرکار مندسور بساط حیات در نوردید جان باز خان را بفوجداری سرکار مزبور و عنایت خلعت و باضافهٔ پانصدي دو یست سوار بمنصب هزار و پانصدي هزار سوار برنواخته رخصت فرمودند *

شانزدهم [محرم] باغ انباله بقدوم ممنیت لزوم نضارت فردوسي یافت *

هژدهم [محرم] دولت خانهٔ والای سهرند بنزول اشرف فروغ آگین گردید - و سه روز مقام شد *

نوزدهم [محرم] مطابق بیست و هشتم اسفندار مکهٔ روزگار دوم بار غسل صحت کامل نمودند - خاقان دریا نوال بشکر عواطف وهاب ذي الجلال پرداخته هزار مهر و پنجهزار روپیه بار دیگر به بی نوایان و محتاجان عطا فرمودند - بمیرزا بیگ مشهدي که تازه از ایران آمده بود هزار روپیه عنایت شد *

نگارش نو روز

درینولا که زمانه مژدهٔ نشاط و روزگار نوید عشرت باولیای دولت

روز افزون می رسانید - و از هرگوشه گلبانگ تهنیت دلهای افسرده را مانند گلهای بهاری بشگفتگی آورده بود - روز دو شنبه بیست و یکم محرم سنه هزار و پنجاه و پنج بعد از سپری شدن دو پهر و دو گری از روز افتاب گیتی افروز فروغ افزای برج حمل گردید - درین روز فرخنده پیشکش صفدر خان که از قندهار آمده بود - و از شدت بیماری ادراک دولت آستان بوس نیارست نمود سی و چار اسپ و اقمشهٔ ایران بنظر اکسیر اثر در آمد - جعفر ولد الله ویردی خان به بنگاله معین گشت - و محبوب او بپادشاه زادهٔ بخت بیدار محمد شاه شجاع بهادر و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی عربی موسوم بمحبوب جهان با زین طلای مینا کار دیگری عراقی با زین طلای ساده عنایت نموده ارسال داشتند - رای تودرمل بمرحمت خلعت و مادهٔ فیل نوازش یافت *

بیست و دوم [محرم] از سهرند نهضت فرمودند *

بیست و پنجم [محرم] از دریای ستلج - و بیست و نهم از آب بیاه بجسر سفایین عبور نمودند *

سلخ ماه [محرم] قلیچ خان و دیگر بندها از دار السلطنهٔ لاهور آمده شرف اندوز ملازمت گشتند - به حاجی سلطان حسین بخاری که تازه از توران آمده بود هزار و پانصد روپیه مرحمت شد *

غرهٔ صفر ظاهر سرای امانت خان معسکر اقبال گردید - و از انرو که ساعت ورود اعلام فیروزی بکشمیر فردوس نظیر نزدیک بود و خاطر قدسی مآثر بتماشای گل راه پنوچ و دیگر ریاحین و سبزهٔ آنصوب راغب - مقرر شد که بدولتخانهٔ دار السلطنه نزول نفرمایند *

دوم ماه مذکور باغ فیض بخش و فرح بخش بقدسي تشریف طراوت و نضارت تازه یافت - روز دیگر بسیر منازل دولتخانهٔ والا و تماشای عمارتي که سراسر از سنگ مرمر مشرف بر دریا بتازگي اساس یافته بود و بنظر میمنت اثر در نیامده پرداخته - و از دشوار پسندي و دقیقه یابي اخذی تصرفات نموده - عنان مراجعت بباغ مذکور منعطف گردانیدند - چون صوبه داری پنجاب بقلیچ خان متعلق بود خنجرخان همشیره زادهٔ اورا بعنایت خلعت وفوجداری دامن کوه کانگره بلند پایگی بخشیدند - مهیس داس راتهور بقلعه داری دار السلطنه ومرحمت خلعت سرافراز گردید - محمد قاسم ولد هاشم خان بن قاسم خان میر بحر را بمنصب هزاری ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه و خدمت میر آتشي و کوتوالی عسکر ظفر لوا که بمیر آتش تعلق دارد مباهي ساختند *

پنجم [صفر] عاقلخان بمرحمت فیل سربلند گردید - مصطفی قلي کس جانبي خان قورچی باشي ایران که نزد صفدر خان بقندهار آمده بود و با او بدار السلطنه رسیده بعد از ادراک دولت زمین بوس نه اسپ بعنوان پیشکش گذرانید - و بعنایت خلعت و انعام پانزده هزار روپیه کامیاب گردید - بمیر محمود صفاهاني دو هزار روپیه و بهریکی از میر صالح ولد میر عبد الله مشکین قلم و محمد تقي صفوي هزار روپیه عنایت شد *

ششم [صفر] الویهٔ اقبال از فیض بخش و فرح بخش بصوب کشمیر برافراخته آمد *

دهم [صفر] که روز شرف بود در موضع تلوندي از مضافات

پرگنهٔ امناباد خان دوران بهادر نصرت جنگ که بفرمان قدر توان از دکن بدرگاه سلاطین مطاف آمده بود ناصیهٔ طالع باستلام سدهٔ سنیه بر افروخته هزار مهر نذر گذرانید - و بمرحمت خلعت خاصه قامت اعتبار بر آراست - باسلام خان خلعت عنایت فرموده دستوری دار السلطنه دادند - و حکم شد که بیست روز بمهمات خالصات آنجا پرداخته بکشمیر راهي گردد - قلیچ خان نیز بمرحمت خلعت سر برافراخته رخصت انصراف بدار السلطنه یافت - پیشکش روز جمعه بحکیم محمد داود مرحمت فرمودند و بمتکفلان مهمات بیوتات فرمان شد که هرچه تا یک سال درین روز بصیغهٔ پیشکش بدرگاه معلی برسد آنرا بمشار الیه مي رسانیده باشند - هاشم خواجه خویش صفدر خان از ماوراء النهر بعتبهٔ جلال آمده هزده اسپ پیشکش نمود - و بخلعت و انعام پنجهزار روپیه کام اندوز گردید - کلاونتان سرکار گردون آثار و دیگر اصحاب نشاط به انعام مقرر کامیاب شدند * چون هنگام انتهاض موکب منصور از دار الخلافهٔ اکبر آباد بامیر الامرا که حسب الحکم از صوبهٔ کابل آمده شرف تقبیل عتبهٔ اقبال دریافته بود برای تسخیر بدخشان لختی مقدمات تلقین فرموده مقرر ساخته بودند که درین سال بتهیهٔ مواد مهم مذکور چنانچه باید پرداخته باقتضای وقت از مضافات بدخشان هرچه تواند مسخر گرداند و الا سال آینده که موکب اقبال بصوبهٔ کابل نهضت فرماید یکی از پادشاه زادهای کامگار و آن عضد الخلافه را با لشکری گران و سامانی بي پایان به تسخیر بدخشان و بلخ تعین فرموده خواهد شد بنابران درین

تاریخ اصالت خان میر بخشي را بعنایت خلعت و شمشیر یراق طلای میناکار و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا سرافراز گردانیده با گروهی از منصب دار و احدي و برق انداز بکابل رخصت فرمودند - که درانجام مهم مذکور بصواب دید امیرالامرا بکوشد - و از اویماقات چغتا و دیگر الوسات که در حوالی کابل و ثغور بدخشان متوطن اند جوانان کارطلب پیکار گزین فراهم اورده هرکرا سزاوار منصب داند باتفاق امیر الامرا منصبي برای او تجویز نماید - و باقي را درسلک بندهاي احدي منسلک سازد - و باستصواب یک دیگر از طرق کابل به بدخشان راهي که براي گذار لشکر منصور میسور العبور باشد اختیار نموده جمعی برگمارند - که در توسیع مضایق وتصفیهٔ مزالق و هموار ساختن آن و بستن جسور سعي بلیغ بتقدیم رسانند - و فرمان قضا جریان بامیرالامرا صادرشد که اگرامسال وقت یافته به بدخشان لشکر بکشد این معني را بدرگاه آسمان جاه معروض دارد تا جمعی دیگر از تعیناتیان صوبهٔ پنجاب و بهادر خان از جاگیر بکمک او معین گردند *

یازدهم [صفر] حسین بیگ بجهت تسویهٔ راه پنوج و برداشتن برف کتل حیدرآباد دستوري یافت - صف شکن باضافهٔ پانصدي صد سوار بمنصب هزار و پانصدي پانصد سوار و از اصل و اضافه فراست خان بمنصب هزاري دو یست سوار سربلند گشتند - ملا عبد الحکیم سیالکوتي بمرحمت خلعت شال و انعام دویست مهر سرافراز گشته بوطن مرخص گردید *

دوازدهم [صفر] بالتماس خان دوران بهادر نصرت جنگ

از سواران منصب قزلباش خان حارس احمدنگر که سه هزاري سه هزار سوار بود پانصد سوار دو اسپه سه اسپه مقرر شد - و مغل خان باضافهٔ پانصدي پانصد سوار بمنصب دو هزار وپانصدي دو هزار سوار سر برافراخت - و اوزبک خان نگهبان قلعهٔ اوسه که بمنصب دو هزاري دو هزار سوار سرافراز بود پانصد سوار او دو اسپه سه اسپه مقرر نمودند - و عرب خان قلعه دار فتح آباد معروف بدهارور باضافهٔ پانصد سوار بمنصب دو هزاري دو هزار سوار پانصد سوار دو اسپه سه اسپه و از اصل و اضافهٔ پرتهیراج محافظ حصار دولتاباد بمنصب دو هزاري دو هزار سوار - و دیانت خان دیوان دکن بمنصب دو هزاري هفت صد سوار - و امان بیگ حارس قلعهٔ قندهار بمنصب هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار - و حسام الدین حسن بخشی دکن بمنصب هزار و پانصدي شش صد سوار نوازش یافتند - و حسام الدین حسن بخطاب حسام الدین خان عز افتخار اندوخت *

پانزدهم [صفر] ساعت بهنبهر معسکر گشت - بخان نصرت جنگ چهار اسپ راهدار از طویلهٔ خاصه - و بعلامی سعد الله خان یک اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا - و بحکیم محمد داؤد سپر و شمشیر یراق طلاء میناکار عنایت شد *

شانزدهم [صفر] از بهنبهر نهضت نمودند - و چون خان نصرت جنگ کشمیر جنت نظیر ندیده بود و التماس نمود که در رکاب دولت باشد اورا در خدمت سراسر سعادت گرفتند - و مقرر شد که رياحین و ازهار و سبزه زار و انهار آن سر زمین فردوس آئین دیده

و از نوا که و اثمار ان دیار منتفع و متمتع گشته بدکن مرخص گردد و فرمان شد که مهین پادشاهزادهٔ بخت بیدار از عقب عسکر جلال راهي گردند - و امرا و اعیان دولت و دیگر بندها بعد آن اختر برج فرمان روائي بدفعات به ترتیبي که مقرر گردید برة نوردي در ایند تا مردم از ضیق طریق و دشوار گذاری عقبات محنت نکشند - درین تاریخ شیخ فرید ولد قطب الدین خان را بعنایت خلعت و باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاری ذات و هزار و پانصد سوار و بمحافظت دار الخلافهٔ اکبر آباد بلند پایگي بخشیده رخصت فرمودند - چون از وقایع دارالسلطنهٔ لاهور بمسامع حقایق مجامع رسید که صفدر خان بمرضی که درقندهار بروي طاري گشته بود رخت هستي بربست - پادشاه بنده نواز پسران اورا مشمول عواطف گردانیده باضافهٔ مناصب سر افراز ساختند *

بیستم [صفر] لدهي تهنه بنزول اقدس رونق و بها یافت - و حکیم محمد داؤد بعنایت اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا سر بر افراخت *

بیست و یکم [صفر] نواحی سهرن کوت منزل شد - گل سرخی که مخصوص این راه است و مابین تهنه و سهرن کوت بغایت خوب شگفته بود نشاط افزاي خاطر انور گشت - روز دیگر قصبهٔ پنوج مضرب خیام گردون احتشام گردید *

بیست و پنجم [صفر] از کتل حیدر آباد که جانب انحطاط آن نیم کروه راه برف آمود بود عبور نمودند - اگرچه برف میان راه برداشته کوچهٔ ساخته بودند اما از فزونی لاي خاکان سلیمان مکان

بروی برف کنار راه که آنرا کوتله بودند بر تخت روان گذاره فرمودند - و اکثر ملتزمان رکاب فیروزي درخدمت سراپا برکت آن مسافت را پیاده نوردیدند - پس از خدیو اقبال پردگیان مشکوی سلطنت نیز بروي برف عبره نمودند - و دواب و احمال و اثقال بمحنت تمام ازان کوچه گذشت - درین تاریخ ظفرخان ناظم کشمیر با عنایت الله پسر خود که اورا پیشتر باهتمام برداشتن برف از سر کتل مزبور فرستاده بود و دیگر تعیناتیان کشمیر و حسین بیگ که از پیشگاه حضور مقدس بتسویه و تصفیهٔ راه معین شده بود - بسعادت ملازمت فایز گردیدند *

بیست وهشتم [صفر] قصبهٔ باره سواه بماهچهٔ لوای ظفر انتما بر افروخته آمد - روزدیگر خدیو هفت اقلیم باپردگیان مشکوي دولت بر سفاینی که متکفلان نوارهٔ کشمیر آورده بودند با جهان جهان شوکت و جلال و هزاران ابهت و اقبال بشهر توجه فرمودند - و چون صبح غرهٔ ماه ربیع الاول مطابق نهم اردي بهشت ساعت دخول دولت خانهٔ والا بود شاهگاه محاذی خانهٔ قاضي محمد قاسم بخشی کشمیر که برکنار بند ناو پوره بنا نهاده است توقف گزیدند - و شب درکشتي گذرانیده بامدادان قرین فرخي و بهروزي دولت خانه را باشعهٔ آفتاب خلافت فروغ آمود گردانیدند - شگوفهٔ بادام و زرد آلو و غیر آن در باغات اصلا نبود - چه موسمش باخر رسیده بود - درنواحی باره سواه لختی شگوفهٔ صحرائي شفتالو و سیب و به و اشکن بنظر اکسیر اثر درآمد - در همین روز گوهر اکلیل جهانباني سپهر پادشاهزادهٔ بلند قدر از عقب آمده احراز سعادت ملازمت نمودند *

چهارم ربیع الاول بتماشای ارغوان باغچهٔ منزل نوئین مغفور آصف خان خانخانان سپهسالار که بخان دوران بهادر نصرت جنگ برای بودن عنایت شده بود تشریف فرمودند - خان نصرت جنگ یک قطعهٔ لعل گران بها با دو مروارید ثمین که قیمت مجموع یک لک و بیست هزار روپیه شد بعنوان پیشکش از نظر انورگذرانید - طالب کلیم که در کشمیری نظر بنظم مآثر و مفاخر این دولت خداداد ابد میعاد میپردازد قصیدهٔ در تهنیت مقدم مقدس بعرض اقدس رسانید - و بمرحمت خلعت و انعام دویست مهر مباهی گردید - چون رضامندی رعایا و سایر اهل کشمیر از سلوک پسندیدهٔ ظفرخان ناظم آنجا معروض اقدس گشت - خدیو معدلت اساس یک لک روپیه از جملهٔ مبلغی که از سرکار معلی برذمهٔ او بود باو انعام فرمودند *

شب دوازدهم [ربیع الاول] مجلس میلاد افضل موجودات و اطهر کاینات علیه اکمل الصلوات بآئین هرسال انعقاد پذیرفت و گروهی از فضلا و مشایخ و حفاظ و دیگر ارباب تقوی و اصحاب استحقاق چه از مردمی که در رکاب ظفرنصاب آمده بودند و چه از سکان آن سکان فیض نشان بالوان اطعمه و حلویات و مبلغ دوازده هزار روپیهٔ مقرر کامیاب گردیدند *

هفدهم [ربیع الاول] افتخار خان بعنایت خلعت و باضافهٔ پانصدی پانصد سوار بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار سربر افراخت *

بیست و دوم [ربیع الاول] خدیو روزگار با فراوان بهجت

و سرور کشتي سوار بسیر صفاپور که باغ و تالاب آن در نزهت و صفا نموذجي است از فردوس اعلی تشریف فرمودند - چون صفاپور در تیول مالکهٔ کهیان مقرر است و عمارتش از سرکار ایشان سرانجام یافته آن درهٔ دریای خلافت بلوازم نثار و پیشکش پرداختند - شامگاهان کوهچهٔ آنروی آب بامروزش چراغان نمود از آسمان گذشت - روز دیگر براه خشکي معاودت فرمودند *

هفتم ربیع الثاني اسلام خان با همرهان از دار السلطنهٔ لاهور بدرگاه کیوان جاه آمده احراز دولت ملازمت نمود - میر کلان ملازم سره خان نصرت جنگ از نظر اقدس گذشت - و حسب الالتماس خان مشار الیه در سلک بندگان بارگاه عظمت و جلال منخرط گشته بمنصب پانصدي دویست سوار سرفراز گردید *

جشن قمري وزن

روز یك شنبه نهم ربیع الثاني سال هزار و پنجاه و پنجم موافق پانزدهم خرداد کارگزاران سلطنت عظمی و پیشکاران دولت ابد انتما بزم قمری وزن خاتمهٔ سال پنجاه و پنجم و فاتحهٔ سال پنجاه و ششم از سنین عمر دوام قرین خاقان داد گستر و خدایگان عدل پرور بر آراستند - جهان را نشاط در گرفت - عنصر اطهر بطلا و دیگر اشیاء مقرر بر سخته آمد - پادشاه سلیمان جاه بجلوس مقدس پایهٔ رفعت و اعتلاء اورنگ خلافت بسدرة المنتهی رسانیده بریزش زر نثار جهاني از فضلا و شعرا و ندما و ارباب تنجیم را کامیاب گردانیدند - غواص لجهٔ حقیقت ملا شاه بدخشی

که احوالش در خاتمهٔ جلد نخستین گزارده آمد درین وزن مقدس بدین رباعي ملهم گشته * رباعي *

اي افضل بنده فضل فضل تو بود
فضلت خوش باد فضل فضل تو بود
چیزی که برابري تواند کردن
در پلهٔ میزان تو عدل تو بود

درین روز خجسته از سواران منصب شاهزاده مراد بخش دو هزار سوار دو اسپه سه اسپه گردانیده آن عالي نسب را بمنصب دوازده هزاری ذات و نه هزار سوار پنجهزار سوار دو اسپه سه اسپه بر نواختند - و صدر الصدور سید جلال باضافهٔ هزاری ذات بمنصب پنجهزاري هزار سوار - و علامي سعد الله خان باضافهٔ پانصدي دویست سوار بمنصب سه هزار و پانصدي هشتصد سوار - و خلیل الله خان باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاري دوهزار و پانصد سوار - و جلال کاکر باضافهٔ پانصدي پانصد سوار بمنصب دو هزاري هزار و پانصد سوار - و کاکر خان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزاري هزار سوار - و از اصل و اضافه عاقل خان بمنصب دو هزاري هفتصد سوار - و مبارک رو بمنصب هزاري دو صد سوار - وعبد الکافي پسر میر میران یزدي بمنصب هزاري دویست سوار - و ملا علاء الملک بمنصب هزاري صد سوار - سرافراز گشتند - حکیم فتح الله که پنجاه روپیه یومیه داشت بمنصب نهصدي ذات و پنجاه سوار مفتخر گردید - بنغمه طرازان انعام مقرر عنایت شد *

دواز دهم [ربیع الثانی] میر ابوالحسن سفیر عادل خان بسعادت کورنش فایز گشته عرضه داشت او را با پیشکش از جواهر و مرصع آلات و نه اسپ عربی که یکی ازان طرق اسپی بود سره با زین مرصع و فیل با ساز طلا و ماده فیل بنظر انور در آورد - و طرفه مرصع با دو اسپ و یک فیل از خود پیشکش نمود - و بعنایت خلعت و انعام پانزده هزار روپیه مباهی گشت - سید حسن ملازم قطب الملک نیز دولت تلثیم عتبهٔ عرش مرتبه اندوخته عرضه داشت و پیشکش او را که مشتمل بود بر جواهر و مرصع آلات از نظر اکسیر اثر گذرانید - و بمرحمت خلعت و انعام چهار هزار روپیه نوازش یافت - خان دوران بهادر نصرت جنگ دو فیل با یراق نقره و یک مادهٔ فیل که قطب الملک مصحوب سید حسن باو فرستاده بود با چهار هزار پارچه از نفایش نسایج دکن و مالوه بعنوان پیشکش گذرانید - مغلخان ولد زین خان یک فیل پیشکش نمود *

پانزدهم [ربیع الثانی] خان دوران بهادر نصرت جنگ را بمرحمت خلعت خاصه و جمدهر خاصه با پهولکتاره و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلا دیگری با زین مطلا بر نواخته بدکن دستوری دادند - و مغلخان را بعنایت خلعت و نقاره سر افراز ساخته همراه خان نصرت جنگ مرخص گردانیدند *

بیستم [ربیع الثانی] زاهد خان بمرحمت خلعت و خدمت قوش بیگی عزافتخار اندوخت - درین تاریخ باغ فیض بخش و فرح بخش ببرکات قدوم میمنت افزا مینو نما گردید - درین مکان نزاهت

نشان جشني ترتيب يافت و چراغاني بروي كار آمد كه ديدهٔ افلاک را بحيرت انداخت - دريغولا چون عرضه داشت امير الامرا مشعر بر التماس كومک براي تسخير ملك بدخشان از كابل بدرگاه خواقين مكان رسيد - بيست و نهم راجه جگت سنگه را بعنايت خلعت و شمشير يراق طلاء ميناكار و اسپ بازين نقره بر نواخته بدانصوب مرخص ساختند - و يرليغ شد كه بهادر خان از اقطاع خود و قليچ خان ونجابت خان و راجه رايسنگه و راجه بهار سنگه و مادهو سنگه هادا و ميرزا خان نبيرهٔ عبد الرحيم خانخانان و نظر بهادر خويشگي و سر انداز خان شمس الدين ولد مختار خان و گروهي ديگر از منصبداران و هزار سوار برق انداز و دو هزار پيادهٔ تفنگچي از دار السلطنهٔ لاهور بكابل نزد اميرالامرا بشتابند - و حكم اقدس بصدور پيوست كه راجه رايسنگه مبلغ بيست لک روپيه براي مواجب بندهاي نقدي از خزانهٔ عامرهٔ دار السلطنه همراه خود بكابل برد *

غرهٔ جمادي الاولى صوبهٔ الهاباد و حصن رهتاس و حصار جنادة به نير فلک جهانباني مهين پادشاهزادهٔ بدار بخت عنايت فرمودند - و از تابينان آن والا گهر پنج هزار سوار ديگر دو اسپه سه اسپه گردانيده منصب آن غرهٔ ناصيهٔ خلافت را از اصل و اضافه بيست هزاري ذات و بيست هزار سوار ده هزار سوار دو اسپه سه اسپه مقرر نمودند - و باقي بيگ ملازم سرهٔ آن كامگار را از قبل آن بلند اختر به نظم صوبهٔ الهاباد و صيانت قلعهٔ آن تعيين نموده بمرحمت خلعت و منصب هزاري ذات و دويست سوار و عنايت

اسپ عز افتخار بخشیده بدان صوب رخصت کردند - شایسته خان صوبه دار الهاباد بضبط صوبهٔ مالوه از تغییر سردار خان وکلاءت قلعهٔ کنور که بسعي خان نصرت جنگ کشایش یافته بود مامور گردید - و بارسال خلعت خاصه بر نواخته آمد - و حکم شد که بعداز رسیدن باقي بیگ بالهاباد ازانجا بمالوه راهي گردد - و سردارخان بهتیولداری دهامونی و چوراگده نوازش یافت - پنجم علامي سعد الله خان بعنایت فیل سر بر افراخت *

هفتم [جمادي الاولی] بسید خان جهان و راجه جسونت سنگه و بسیاري از منصبداران پرلیغ شد که از اقطاع و اوطان خود راهي گشته تا هنگام مراجعت اعلام جهانکشا از کشمیر جنت نظیر خود را بدار السلطنه برسانند *

دوازدهم [جما دي الاولی] خاقان جهانیان دیگر بار کشتي سوار بسیر صفا پور که حقیقت آن گذارش یافت تشریف فرمودند شاهگاهان کوهچهٔ آن روي آب بچراغان بر افروخته آمد - ارژنگ نشین اقبال روز دیگر نیز درآن مکان نزه بنشاط و انبساط گذرانید - و چهاردهم عنان معاودت براه خشکي منعطف ساختند - چون اعظم خان بجهت کبرسن ضبط متمردان مهترا و مهابن و نواحی آن که در تیواش بود چنانچه باید نکرد - و مکرمتخان صوبه دار دار الملک دهلي به نظم صوبهٔ مزبور چنانچه باید پرداخته بود فوجداري و تیولداری متهرا و مهابن و ضبط مسالک و نگاهبانی حدود آن نیز بمکرمت خان تفویض نموده منصب او را باضافهٔ هزاري هزار سوار دو اسپه سه اسپه چار هزاري چار هزار سوار

دو هزار سوار دو اسپه سه اسپه مقرر گردانیدند - و باعظم خان فرمان شد که با پسران به پیشگاه حضور سراسر نور بشتابد - میرزا نودر نبیرهٔ میرزا مظفر صفوي باضافهٔ ششصد سوار بمنصب دو هزاري دو هزار سوار سربلند گشت - هميرسنگه ولد ايسرداس بن دودای سیسودیه که از راجپوتان رانا جگت سنگه بود بارادهٔ عبودیت درگاه کیوان جاه از نزد رانا آمده باستلام سدهٔ سنیه چهرهٔ بختمندي بر افروخت - وبعنایت خلعت و منصب پانصدی ذات و سه صد سوار تارک افتخار برافراخت •

شانزدهم [جمادي الاولی] پیشکش درة التاج سلطنت پادشاه زاده محمد شاه شجاع بهادر سه فیل و لختی از امتعهٔ نفیسهٔ بنگاله و تنسوقات بنادر آن ولایت از نظر اکسیر اثر گذشت - شب هنگام عمارت وسط تالاب دل و بساتین اطراف آن و کوه تخت سلیمان را بحکم والا چراغان نمودند - خاقان جهان با ملتزمان بساط تقرب بر سفینهٔ دولت نشسته بتماشای آن نشاط تازه اندوختند - درین تاریخ از وقایع دار السلطنهٔ لاهور بعرض اقدس رسید که بعد از انقضاء یک و نیم پهر از شب هشتم این ماه خان دوران بهادر نصرت جنگ بساط حیات در نوردید - صورت این واقعه آنکه خان مزبور روز شنبه ششم ماه مذکور از دار السلطنه بدکن راهي گشته در کروهی شهر فرود آمد - آخر شب که در جامهٔ خواب بود از نیرنگی تقدیر برهمن پسری کشمیري که خان نصرت جنگ او را بشرف اسلام مشرف گردانیده در زمرهٔ خدمتگاران خود منخرط ساخته بود جمدهر کاري بر شکم خان زد - آن پسر شوریده سر شولیده مغز را

بکیفر این جسارت بقتل رسانیدند - و او تمام روز بآگهي گذرانیده از نقود و اجناس وعقاراتی که در دار الخلافهٔ اکبر آباد و دار السلطنهٔ لاهور و دکن و مالوه داشت بهریک از فرزندان خویش از ذکور و و اناث حصهٔ معین ساخت - و بر طبق آن وصیت نامهٔ بخط خود نگاشت - و التماس نمود که از اموال این دیرین خدمت که همه بیمن بندگی درگاه سلاطین سجده گاه فراهم آمده مطابق وصیت بهریک از خانه زادان عنایت شود - و تتمه بسرکار والا باز گردد - و شب هنگام رخت هستي بربست - چون در خلوص اخلاص و رسوخ اعتقاد و فزونی صاحب پرستي و سرداری لشکر و معرکه آرائي و مهارت مراتب قلعه کشائي از کندن نقب و ساختن سابات و افراختن دمدمه و غیرآن بی عدیل بود چنانچه آثار آن در مطاوی سوانح سنین ماضیه گزارده آمد - و به قدم عبودیت و فرط خدمت گذاري موصوف و به ترددات گزیده و خدمات نمایان بمنصب هفت هزاری ذات و هفت هزار سوار پنجهزار سوار دو اسپه سه اسپه و انعام یک کرور دام که مجموع طلبش دوازده کرور دام باشد که دوازده ماههٔ آن سي لک روپیه میشود و بنظم هر چار صوبهٔ دکن سر افراز گشته بود - پادشاه بنده پرور بر سپري گشتن او بدین منوال تاسف نموده فرمودند - که چنین بندهٔ جدکار اخلاص شعار و سردار کارگذار بایستی در معرکهٔ بزرگ مصدر کار ستر گ گشته به پایهٔ شهادت میرسید - و فرزندان اورا مشمول نوازش گردانیده بهر کدام افزون از انچه وصیت کرده بود از اموال او عنایت نمودند - و مبلغ شصت لک روپیهٔ نقد حسب الالتماس ار بسرکار

گردون آثار باز گردید - از پسران آن نونهین بلند مکان هریکی از سید محمد و سید محمود را بمنصب هزاری ذات و هزار سوار از اصل و اضافه - و عبد النبي پسر خردش را که دوازده ساله است بمنصب پانصدي دویست سوار سر افراز ساختند - و براجه جیسنگه که هنگام طلب خان نصرت جنگ بحضور اقدس بحفظ و حراست دکن مامور گشته بود چنانچه گذارش یافت خلعت خاصه فرستادند *

بیستم [جمادي الاولی] قرین عشرت و کامراني بسیر بنابیع توجه فرموده بیست و دوم باغ و عمارت بیج برار را که در تیول دیباجهٔ صحیفهٔ مفاخر مهین پادشاهزادهٔ عالیقدر مقرر است بورود مقدس فیض آمود گردانیدند - آن اختر سماء عظمت شب هنگام هر دو ساحل دریای بهت را چراغان نمودند - روز دیگر سرچشمهٔ اینچه بقدوم گیتي آرا منبع صفا گردید *

بیست و چهارم [جمادي الاولی] آصف آباد معروف به مچهي بهون که آن نیز بعد از در گذشتن آصف خان خانخانان سپه سالار مرحوم مغفور به مهین پور خلافت مرحمت شده - و بیست و پنجم صاحب آباد معروف باچهول که بسرکار نواب ثریا جناب بیگم صاحب تعلق دارد - و بفزونی آب و کثرت طراوت و نضارت باغ تازه آئینی عمارات و بزرگی آبشار و بسیاری حیاض و انهار و فراوانی ریاحین و اشجار حیرت افزاي نوردندگان دشت و کهسار است - و جز شاه آباد مکانی ازان دلکش تر نشان نتوان داد - بنزول اقدس فروغ تازه پذیرفت - شامگاهان از سرکار آن ملکهٔ جهان چراغانی ترتیب یافت که چشم کواکب ازان خیره گشتی *

بیست و ششم [جمادي الاولی] شاه آباد معروف بویرناک را که در مضمار توصیف نزاهت آن و تعریف چگونگی عمارات و و تصرفاتی که درین دولت خداداد ابد میعاد درآن نزهت کده بروی کار آمده گلگون خامه لنگ است - بمقدم فیض توام رونق و بهار افزودند - از لطافت آب و فزونی ماهي وشادابی بساتین و وتازه آئینی منازل وغزارت حیاض و انهار و فواره وآبشار که بتازگي انجام یافته بود طبیعت والا نشاط آگین گردید *

بیست و هفتم [جمادي الاولی] در انجا توقف فرموده بیست و هشتم رایات انصراف بشهر کشمیر بلندي گرا ساختند *

آغاز نهم سال

فرخ فال از دور دوم جلوس اقدس

لله الحمد که بهزاران فرخي و فيروزي هشتم سال دور دوم بانجام رسيد - و روز سه شنبه غرة جمادي الثانيه سنه هزار و پنجاه و پنج موافق سوم امرداد آغاز نهم سال ميمنت اشتمال اين دور نويد فتوحات و مژدة مسرات رسانيد - درين تاريخ اورنگ آراى جهانباني بدولتخانة والاى كشمير نزول اجلال فرمودند *

سيوم [جمادي الثانيه] اسلام خان را بخلعت خاصه و جمدهر مرصع با پهولكتاره و شمشير مرصع و نظم هر چهار صوبه دكن و باضافة هزاري هزارسوار دو اسپه سه اسپه بمنصب شش هزاري شش هزارسوار پنجهزار سوار دو اسپه سه اسپه و بمرحمت دو اسپ از طويلة خاصه با زين طلا و مطلا و فيل از حلقة خاصه با يراق نقره و مادة فيل سربلند ساخته بدان صوب رخصت نمودند - و سيادت خان برادر خان مزبور را كه در دارالسلطنة لاهور بود باضافة پانصدي صد سوار بمنصب دو هزاري پانصد سوار نوازش نموده مقرر گردانيدند - كه با او بدكن رود - و از اصل و اضافه ميرزا سلطان نبيرة ميرزا مظفر صفوي را كه داماد اسلام خان است بمنصب هزاري چار صد سوار - و مير اشرف نخستين پسر خان مزبور را بمنصب هزاري دويصت سوار - سرافرازي بخشيدند - و مير شريف و مير صفي

دیگر پسرانش را باضافه بر نواختند علامي سعد الله خان بعنایت خلعت خاصه و بخدمت دیوانی خالصهٔ شریفه و تسوید مضامین مناشیر مطاعه و تبایغ آن بدبیران عطارد نشان و ترقیم معروضات خویش درتحت رسالهٔ مهین پادشاهزادهٔ بیدار طالع که درظهر فرامین والا بخط خود می نگارند از تغییر اسلام خان و باضافهٔ پانصدي دو یست سوار بمنصب چار هزاری هزار سوار و بعطای قلمدان مرصع سر بلند گردید - و عاقل خان بخلعت و خدمت میرسامانی سرافراز گشت - و عرض وقایع صوبجات از تغیر عاقل خان بملا علاء الملک مقرر گردید - حسین بیگ خویش امیر الامرا که خدمت توزک بدو مفوض است بمنصب هزاري چار صد سوار از اصل و اضافه سربرافراخت - سید مظفر ولد سید شجاعت خان بارهه را بخلعت و منصب هزاری ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه نوازش فرمودند *

هشتم [جمادي الثانیه] میرزا حسن صفوي باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاري دو هزار سوار و بفوجداري و جاگیرداري فتح پور و بیانه که در تیول اسلام خان بود - و بهمنیار باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزاري دویست سوار - و گوبند داس راتهور ملازم خان دوران بهادر نصرت جنگ بمنصب پانصدي دویست سوار - مباهي گشتند - میر کلان خاندوراني که سابقا بمنصب سرافرازی یافته همراه خان مذکور معین گشته بود - بعد از رحلت او از دار السلطنه آمده احراز دولت ملازمت نمود - و بخلعت و اضافهٔ منصب و خدمت فوجداری سرکار

سارنگ پور سرافراز شد - محمد حسین پسر میر فتاح صفاهانی را به تیولداری پنوج و خلعت سر بلندی بخشیدند - میرفتاح سردار تفنگچیان فرمان روای ایران بود - و در آن دولت اعتبار بسیار یافته - بعد ازان که رهٔ گرای آخرت گشت - پسرش که برادر کلان محمد حسین مذکور باشد بجانشینی پدر اختصاص یافت - و بمیر فتاح موسوم گردید - و در واقعهٔ بغداد بقید سلطان مراد خان قیصر روم گرفتار آمده با دیگر سران بقتل رسید - چنانچه در وقایع سال سیوم ازین دور نگارش یافت *

نهم [جمادي الثانیه] اورنگ آرای جهانبانی بسیر ئیلاق کودي سرگ توجه فرمودند *

یازدهم [جمادي الثانیه] تماشای آن مکان نزه باعث نشاط خاطر اقدس گشت - با انکه ریاحین آن سرزمین چنانچه باید نشگفته بود چهل قسم گل شمرده آمد - و باین حال بر زبان حقیقت بیان رفت - که در ایام سعادت انتظام پادشاهزادگي گلزار این سیرگاه بمراتب به ازین بنظر درآمده بود *

دوازدهم [جمادي الثانیه] مقارن دولت و اقبال عنان معاودت بشهر کشمیر منعطف گردانیدند *

شب بیستم [جمادي الثانیه] پادشاه فلک بارگاه کشتي سوار تماشای چراغان عمارت وسط تالاب ڈل و بساتین نواحی که دوام بار بروی کار آمده بود تماشا فرمودند - از وقایع صوبهٔ بنگاله بعرض اشرف رسید که الله یار خان پنجاه و شش فیل سي نرو بیست وشش ماده برای سرکار والا صید نمود - بهریکی از باقي بیگ

و حاجي صادق که تازه از ماوراء النهر آمده بودند هزار روپیه عنایت شد *

فهم رجب بمیر ابوالحسن ملازم عادل خان خلعت و صد پارچه از نفایس پشمینهٔ کشمیر مرحمت نموده اورا بدار السلطنه رخصت فرمودند *

شانزدهم [رجب] بار دیگر بتماشای ینابیع کوثر مثال نهضت نمودند *

هفدهم [رجب] باغ و عمارت بیجپور براره بورود فیض آمود ضیای دیگر یافت *

هژدهم [رجب] چشمهٔ اینچه و نوزدهم مچهي بهون را به نزول سعادت موصول زینت افزودند *

بیستم [رجب] صاحب آباد بقدوم مقدس سعادت آگین گردید - و از تماشای عمارات دلکشایش که چون قصور خلد برین بی قصور است - و بساطین روح افزایش که غیرت افروز هفت طاق مینا و نه طارم خضرا است - و زلال حیاض و انهارش که آبروی این سرزمین فردوس آئین است - مسرت اندوختند - و شب چراغانی بروی کار آمد که شعلهٔ حسرت در دل روز افروخت - روز دیگر دران سرزمین نشاط افزا مقام شد - و علامي سعد الله خان که از کاردانی و رسوخ عقیدت به نوازشهای روز افزون خدیو بنده نواز مخصوص است - بدرجهٔ والای وزارت کل و عنایت خلعت خاصه و جمدهر مرصع با پهولکتاره و باضافهٔ هزاري ذات و پانصد سوار بمنصب پنج هزاری ذات و هزار و پانصد سوار سر افتخار

بر افراخت - یادگاربیگ ولد زبردست خان بمنصب هزاری ذات و دو صد و پنجاه سوار از اصل و اضافه و داروغگی گرز برداران منصبدار و احدي سرافراز شد - و چون لختی تصرفات که سابقا در منازل شاه آباد بخاطر صواب گزار رسیده بود از عملهٔ آن مکان هنوز بروی کار نیامده بود - اطی حضرت بادولت روز افزون بصوب شهرمراجعت فرموده بیست و سیم دولت خانهٔ کشمیر را به تشریف معلی بیت الشرف گردانیدند *

بیست و چارم [رجب] زاهد خان که بیماری صعبي داشت و هرچند حکیم محمد داؤد بفصد تحریض نمود او راضي نشد رخت زندگاني بر بست - چون والدهٔ او حوري جان انگه نواب فلك قباب خورشید احتجاب بیگم صاحب است و او کوکهٔ آن ثریا جناب بود - پادشاه بنده نواز ظلال عاطفت بر مفارق باز ماندهای او از ذکور و اناث افگنده همه را از زي رزیت بر آوردند - و فیض الله پسر کلان او را که ده ساله است بمنصب هزاری ذات و چار صد سوار - و سه پسر خرد او را بمناصب در خور نوازش فرمودند *

شب بیست و هفتم [رجب] ده هزار روپیهٔ مقرر لیلة المعراج باصحاب احتیاج رسید *

بیست و هشتم [رجب] که در باغ فیض بخش و فرح بخش نشاط اندوز بودند بلعل خان گن سمندر چهار هزار روپیه انعام شد *

سیوم شعبان عرضه داشت پادشاهزادهٔ کامگار محمد شاه شجاع بهادر محتوي بر ولادت پسری که از دختر راجه گورسین کشتواري

کرامت شده بود و التماس نام بآستان ملایک مکان رسید - خدایگان جهان آن فرخنده طالع را به بلند اختر نامور گردانیدند - جلال برادر بهادر خان بعنایت اسپ سربلند گشت - چون نگارش نبذی از احوال توران و والی آن در وقایع سنهٔ آتیه ناگزیر است - لاجرم به تحریر احوال مذکور و ترقیم لختي از سوانح صوبهٔ کابل و لشکر آن پرداخته برسر تنمیق وقایع این دولت ابد میعاد که وظیفهٔ این نگارندهٔ مکارم و معالي است مي رود *

گذارش مجملی از احوال نذر محمد خان و سوانحی که بعد از حکومت او دران ملک رو نمود

برخی از حقیقت نا بینائي امام قلي خان و نا سپاسی نذر محمد خان باامام قلي خان برادر کلان و اندوختن امام قلي خان سعادت سفر حجاز نکاشته آمد - اکنون بگزارش آنچه بعد ازین بروی کار آمده برسم اجمال مي پردازد - نذر محمد خان پس از روانه شدن امام قلي خان بحرمین شریفین بایالت توران پرداخته در بخارا اقامت گزید - و عبد العزیز خان پسر کلان خود را از سمرقند طلبیده زمستان در بخارا باهم گذرانیدند - و در آغاز بهار سنه هزار و پنجاه و دو هجري هر دو با سران لشکر بلخ و بخارا بقصد صید و نخچیر بقرشي رفته تا اواخر بهار دران نواحي بشکار مشغول بودند - و چون اسفندیار خان حاکم خوارزم که با نذر محمد خان متفق بود به ابوالغازي برادر خود عداوت داشت رهگراي آخرت شد - و پسران او که بعد از شش ماه خان مزبور را آمده دریافتند

بموجب وصیت پدر خطبه بنام نذر محمد خان خوانده و لختي تحف و تنسوقات برسم ارمغان ارسال نموده حاکم طلبیدند - او طاهر بکاول را با جمعي بکلات اورکنج تعین نمود - و بر طبق وصیت اسفندیار خان ابو الغازي را دران ملک دخل نداده آن ولایت را بتصرف درآورد - ازانجا که امام قلي خان در اثنای حکومت خود با اوز بکیه سلوک شایسته نموده قبض و بسط امور ملکي ورتق و فتق شؤون مالي به سران این طایفه باز گذاشته خود باسم خاني قانع بود - و نذر محمد خان بر خلاف آن باستبداد تمام همگي کارهاي حکومت را پیش گرفته دست تصرف دیگران باز بست - و خواست که در خانی ماوراء النهر نیز استقلالي که در ایالت بلخ و بدخشان داشت داشته باشد - و شروع در باز خواست اعمال روزگار امام قلي خان نمود - اوزبکیه بتنفر و توحش افتاده بران شدند که او را با پسر کلانش عبد العزیز خان از میان برگرفته یکي از خویشان او را بخاني بر گزینند چه * ع * پدر کش از پسر ایمن نباشد * و برای پیش بردن این مطلب همواره فرصت طلب و بهانه جو بودند - خان مذکور برین اراده مطلع گشته از جمعي که مادهٔ فساد مي دانست هریکي را بجائي تعین کرد - سمرقند و توابع آنرا بعبد العزیز خان داده بیگ اوغلي کنکس را اتالیق و خسرو بیگ پسر کلان نظر بي را دیوان بیگی او ساخت - و تا شکند و مضافات آنرا به بهرام پسر سیوم داده اتالیقی او را به باقي یوز مقرر گردانید - و نظر بي را که اتالیق امام قلي خان بود و در لشکر بخارا اعتبار تمام داشت و او را باعث شورش میدانست و ازو ایمن نبود بحکومت

خ نامزد گردانیده از میان عسکر بخارا بر آورد - و عبد الرحمن
الیق را دیوان بیگي گردانید - درین هنگام بعضي از اهالي اند جان
ز تطاول لشکر قرغر بتظلم آمدند . و حاکمي که هم بنظم ملک
پانچه باید به پردازد و هم سر پنجهٔ ظالم ستمگار از گریبان مظلوم
ستمند باز دارد طلب نمودند - چون از ملک اند جان منفعتي
بود مقرر ساخت که مردم اند جان هر کرا خواهند بحکومت
رگزینند - و عبد الرحمن دیوان بیگي را با لشکري بدفع سپاه قرغر
رستاد - و قرار داد که بتاشکند که سرحد ترکستانست شتافته جهانگیر
نزاق رابه بیند - و دختر او را برای عبد العزیز خان خطبه نماید -
و ازو کومک گرفته و پارهٔ از لشکر تاشکند نیز همراه برداشته
بمالش گروه قرغر بشتابد - عبد الرحمن بعد از دیدن جهانگیر و
خواستگاری دختر او با جوقي از قزاق و جمعي از تاشکند بمدافعهٔ قرغر
پرداخته قتلق سید را که سر کردهٔ قرغر بود با ده نفر سردار بفریب
کاری و حیله پردازي بدست آورده کشت - و نذر محمد خان در
آغاز فصل میوه به بلخ شتافته تمام تابستان و برخي از موسم خزان
درانجا بسر برد - و در اثناي بر امدن از بلخ قندز را که حاکم نشین
بدخشان است بخسرو پسر دوم که حکومت طالقان بدو تعلق داشت
داد - و کهمرد را با لواحق و هزار جاتي که از دیر باز به یلنگتوش
متعلق بود ازو بي وجه و بي وقت تغییر نموده بسبحان قلي پسر
چارم داده تردي علي قطغان را اتالیق گردانید - و خود به بخارا
شتافته زمستان بسان سال رفته درانجا بسر برد - و در رمضان عبد
العزیز خان را از سمرقند نزد خود طلبیده بعد از عهد دستوری

معاودت داد - و قتلاق محمد پسر پنجم را در بخارا گذاشته در ابتدای بهار سال هزار و پنجاه و سیوم باز بقصد شکار رو بقرشي نهاد - و دو سه ماه دران سر زمین به نخچیر پرداخت - درین اثنا جهانگیر قزاق نوشت که لشکر قلماق برمن تاخت آورده دست بقتل و نهب ترکستان دراز کرده است - و جماعهٔ ازان طایفه بر تاشکند نیز رفته اند - نذر محمد خان بعد از آگهي یلنگتوش را از بخارا طلب نموده با فوجی بمحاربهٔ قلماق فرستاد - اتفاقا پیش از رسیدن یلنگتوش عبد العزیز خان بقصد نبرد قلماق از سمرقند بدانجا رفته بود - اعیان قلماق بر قلت همرهان عبد العزیز خان واقف گشته خواستند که هر گاه بتاشکند در اید دستگیر کنند - ازانجا که تدبیر موافق تقدیر نبود آرزوی ایشان بفراز روائي برنیامد و یلنگتوش لختي از قلماق را که در آمدن سبقت نموده بودند از هم گذرانید - در خلال این حال عبد الرحمن که از سهم قرغر وا پرداخته بود به یلنگتوش پیوست - لشکر قلماق بعد از اطلاع بر اجتماع واتفاق اوزبکیه نیروی محاربه درخود نیافته رهگرای فرار گردید پس ازان که لشکر از تا شکند برگشت - نذر محمد خان از قرشي به بلخ رسیده عبد الرحمن دیوان بیگي را پیش خود طلبید - و برسم سال رفته گرما را در بلخ گذرانیده اواسط خزان باز به بخارا رفت - و چون پیش از رفتن بلخ شنفته بود که میان بهرام و باقي یوز اتالیق سازگاري نیست و بر وعد و وعید و لطف و تهدیدي که از قرشي تکاشته فرستاده بود فایدهٔ مترتب نگشت - بهرام را نزد خود طلبید - و خواست که دختر امام قلیخان را که درعهد خان مذکور با

نام زد شده بود بقید نکاح او دراورد - ازانجا که نظر محمد خان برهیچ یکي از اوزبکان مثل عبد الرحمن دیوان بیگي که باستقلال تمام باین خدمت مي پرداخت اعتماد نداشت - اوزبکیه از تنگ چشمي و آزمندي و ناتوان بیني زبان پیغاره بر نذر محمد خان دراز کردند که نفع دولت او بر عبد الرحمن مقصور است - و دیگری را ازان بهرهٔ نیست - و سلوک تکبر آمیز عبد الرحمن علاوهٔ آزردگی اینان گشت - و چون هنگام اقبال نذر محمد خان بانجام رسیده بود و هنگامهٔ دولتش باختتام - کارهاش برخلاف قوانین خرد دوربین و ضوابط رای رزین و مخالف مراسم ایالت و امارت بظهور می پیوست - چنانچه کهمرد و توابع آنرا که از قدیم باز درتیول یلنگتوش بود و او بمواضع مذکوره فراوان شیفتگي و دلبستگي داشت - بي باعثی ازو که اتالیق و سر امد نوکرانش بود تغیر نموده اورا بخود بي اخلاص گردانید - و اکثر اموری که بعد ازین نگاشته خواهد شد باغوا و اغراء او بفعل آمد - و اقطاعات بیشتر او زبکیه خود متصرف شده این جماعه را ممنون مي ساخت - که چرا شمارا تعب ضبط و محنت تحصیل باید کشید - زر نقد از خزانه بگیرید - اینان اگرچه بحسب ظاهر اظهار رضا گونهٔ مي کردند اما در باطن کمال آزردگي و آشفتگي داشتند - و برخی ارباب سیورغالات قدیمه را بلباس اسناد متهم ساخته از وجوه معایش و اسباب روزگذار محروم گردانید - وبعضي را تنخواه کم کرده قوت مایه باز گذاشت - و ازین رو همگي خواجگان که تورانیان از خوانین تا محترفهٔ حلقهٔ اعتقاد شان درگوش غاشیهٔ انقیاد بر دوش دارند

بجان رنجیدند - و چون از کثرت ایلغي و مواشي هرجا چرا گاهی بود
براي دواب خود قورق نمود - بسیاري از احشام رمیده دل و شوریده
خاطر گشتند - و هرچند عبد العزیز خان بذریعهٔ جمعي از معتبران
خواجگان و کهن سالان اوزبکیه التماس نمود که چنانچه امام قلي
خان بلخ را بشما واگذاشته خود دربخارا مي بود شما نیز بلخ را
بمن داده دربخارا اقامت گزینید درمعرض قبول نیفتاد - چه مدت
چهل سال در بلخ فروکش کرده بود و طبیعتش بآب و هواي
آن خوگر شده - و نیز بردن فراهم آوردهٔ چندین ساله از قلعهٔ بلخ
و بخارا برو دشوار بود - و برعایت سرداران لشکر بلخ که سبب قدم
خدمت و ارتکاب محن و مشاق امید نتایج داشتند - درخور
توقع نپرداخت - و هرکه از روی خیرخواهي و نیک اندیشي
حرفي پنهاني از بداندیشان می رسانید باوشای آن درمیان مردم
اورا خوار و شرمسار مي‌گردانید - و نسبت بهرکه گمان بددر خاطرش
راه می یافت هرچند مصلحت ملکی مقتضي اخفاء آن بود از
تنگي ظرف بر روي همگنان باو تثریب و ترهیب می نمود -
تا آنکه همگي تورانیان از گفتار و کردار او به تنگ آمده کمر
عداوت بر میان جان بستند - و عبد العزیزخان را که داش از پدر
بواسطهٔ ندادن بلخ رمیده بود با خان مخالف و با خود موالف
ساخته تمامی همت بر فکر اسباب رونق کار و رواج روز بازار پسر و
شکست هنگامهٔ پدر و خرابیی روزگار او گماشتند - و باقي یوز را که
در تاشکند بود بران داشتند که سر از اطاعت او برتابد - نذرمحمد
خان برین معني آگهي یافته عبد الرحمن دیوان بیگي را باستمالت

او بتاشکند فرستاد - باقي یوز از شنیدن خبر آمدن دیوان بیگي بتوهم افتاده با اقارب و انصار در ارک تاشکند متحصن گشت - عبد الرحمن بتاشکند رسیده بوساطت بعضي مردم معتبر بنامه و پیغام خاطر او را مطمین گردانیده قرار داد که باقي یوز با متعلقان و منتسبان نزد خان برود - و خود در تاشکند باشد - باقي یوز باین اراده از تاشکند بر آمد - در اثناء راه بهر قلعهٔ که میرسید حارسان آن اورا بدرون راه نمیدادند - و نوشتهٔ عبد الرحمن بر وفق آن مینمودند باقي یوز از دید این حال چون بیقین دانست که گفت و گوی او همه حیله سازي و مکر پردازي است درابراز مخالفت کوشیده بحصن خجند در شد - و سنجر نامي را نبیرهٔ امام قلي خان گویان بخاني برگرفت - نذر محمد خان بریتمعني آگهي یافته بعبدالعزیز خان و بیگ اوغلی کنکس نوشت - که از سمرقند با جمعیت خود بقصد استیصال او روانهٔ خجند شوند - عبد العزیزخان بیگ اوغلي را پیشتر روانه ساخته از عقب بره نوردي در آمد - درین اثنا یلنگتوش و سیونج بي که با کنداوران بلخ و بخارا بکومک او معین شده بودند بدوملحق گشتند - عبدالعزیز خان عبدالرحمن را بصواب دید یلنگتوش و جمعي دیگر که اورا هواخواه نذر محمد خان دانسته در انجام مطلب مخل مي پنداشتند از تاشکند طلب نموده درظاهر برای آوردن خزانه بواسطهٔ خرچ خود و لشکریان نزد پدر به بخارا فرستاد - و در حقیقت مطمح نظرش دور ساختن او بود که شاید در رفتن بخارا و آوردن زر درنگي واقع شود - اتفاقا او بسرعت هرچه تمامتر به بخارا رسید - و شش لک خاني برای عبد العزیز خان

و هفت لک بجهة لشکریان باستعجال تمام آورد - عبد العزیز خان یلنگتوش را پیشتر بخجند راهي ساخت - که باندرزو موعظت باقي یوز را از طریق نافرماني باز داشته ره سپر انقیاد گرداند - پس ازان که یلنگتوش به نواحی خجند آمده به باقي یوز پیغامها فرستاد او بنابر مصانعتي که پنهاني میان او و یلنگتوش بود پاسخ داد که آرزو داشت که همچو اتالیق مردي درمیان آمده در اصلاح حال جانبین کوشد - اکنون که این خواهش سمت روائي گرفته اگر تا دهنهٔ تنگی لب آب خجند برسند ازین جانب پذیره شده درمي یابم - یلنگتوش اگرچه برگزارد که من با وجود کبرسن هرگاه این همه ره نوردیده باشم او که حکم فرزند دارد بایستي این قدر راه پیش آمده مرا درمي یافت - اما با بیگ اوغلي تا دهنهٔ تنگی لب آب مزبور که سرحد ولایت خجند و شاهرخیه است شتافته منتظر نشست - و کفش قلماق را که هوا جوي پدر محمد خان میدانست و در صدد دفع او بود به پیغام گذاري نزد باقي یوز روانه نمود - باقي یوز ادرا بمجرد رسیدن دو زخم شمشیر برگردن زده از زین بزمین انداخت - و با فوج خود ازان تنگي بیرون آمده بر یلنگتوش و بیگ اوغلي تاخت - اینان حال بدین منوال دیده خود را بمراکب رسانیدند - و برو حمله آورده ادرا بستیز و آویز ساختگي از تنگي گذرانیدند - پس از شتافتن باقي یوز به قلعهٔ کفش قلماق بتعب تمام خودرا به یلنگتوش رسانید - عبد العزیز خان این خبر شنفته از اقامتگاه خود کوچ نمود و بلشکر پیش پیوست و حصن خجند را پانزده روز قبل کرده از هر جانب ملچارها ترتیب داد - درین هنگام

گروهي از مشاهير عسكربخارا باو برگذاردند كه رايها برين قرار يافته كه از پاى حصاربر خاسته بيرون تنگي بر كنار آب توقف نمائيد - ما عنقريب اورا بخدمت مي رسانيم - و عبد العزيز خان را ازانجا برداشته عقب آوردند - و همگي لشكر ماوراء النهر يكدل گشته پيش روي او فرود آمد تا راه برو گرفته شود - و از پيش فوج مذكور و از پس باقي يوز اورا دايره وار احاطه نمودند - و دو كس معتمد مومن بي و قريق بي نام را فرستاده پيغام دادند كه ما بنده و فرمان پذير نذر محمد خان و ايشانيم - اما تاب تفوق مردم بلخ نداريم - صلاح كار درانست كه چندى از خواجگان و وشاقان نزديک با خود داشته ساير لشكر بلخ را مصحوب عبد الرحمن نزد خان روانه سازند - تا خان بآئين سابق با اين مردم در بلخ باشند - و ايشان بايالت ماوراء النهر پرداخته مانند امام قلي خان دربخارا بگذرانند - باقي يوزرا نيز بحضور مي آريم بشرطى كه از زلات او درگذرند - كه هرچه تا حال ازو بروى كارآمده همه بتحريک ما بود - و الا كار به پيكار خواهد كشيد - عبد العزيز خان از اصغاي اين كلمات برآشفته گفت كه جمعى را كه روزگار دراز راه سپر مسلک جان فشانى گشته اند راندن و از نتايج خدمت گذاري مايوس ساختن خلاف طريقهٔ انصاف گزيدن حقيقت آئين ست - من درين باب هرگز با شما موافقت نخواهم نمود - و رسولان را رخصت نموده تا يک پهر شب با يلنگتوش و عبد الرحمن بكنكاش و مشورت پرداخت - درين اثنا بلخيان برين ماجرى آگهي يافته نزد او در رسيدند - و معروض داشتند كه چون اين جماعه از فرط ناتوان بيني و حسد

پیشگي می خواهند که مارا از خدمت شما محروم گردانند - و اگر بوقوع نیاید یحتمل که دل نهاد فساد گشته مضرتی بشما برسانند - انسب آنکه مارا زود مرخص سازید - چون عبد العزیز خان بصواب دید هوا خواهان این معني در پذیرفت و روز دیگر رسولان مزبور باز آمده بعد ازگذارش مقدمات مذکوره دریافتند - که خان بجدائي بلخیان راضي است - برقفاء خود خبر برده نیم روز مراجعت نمودند - و برگزاردند که همه اینان از مخالفت به موالفت گرائیده اند و باقی یوز نیز بملازمت مي رسد - یلنگتوش ما کنارارد رفته اورا استمالت نموده بحضور آورد - یلنگتوش تا بیرون معسکر شتافت و باقی یوز از یورت خویش آمد - و هردو بر پشت اسپ بکمتر فاصله باهم سخن کردند - و از همانجا بمقر خود برگشتند - و عبد العزیز خان سبب نیامدن باقي یوز باز جست - یلنگتوش جواب داد که امروز ساعت نبود فردا ملازمت خواهد نمود - و چون او اخر همان روز گروهی از عسکر بخارا از لشکرگاه خود برآمده بر دهنهٔ تنگي فرود آمدند - عبد العزیز خان گفته فرستاد که باعث این حرکت چیست - گزارش نمودند که ظریف بیگ دیوان بیگی تاشکند با فوجی از تاشکند بمدد شما آمده در شاهرخیه نشسته است - و سیونج بی و اوزبگ خواجه و طایفهٔ دیگر که سر راه بدست دارند نگاشتهٔ یلنگتوش که باو ارسال داشته بود مشتمل بر آنکه اگر بساحل آب خجند برسي بهم پیوسته در علاج این کار بکوشیم - گرفته اند ناگزیر سد راه نموده آمد - مبادا بتحریک یلنگتوش رفتن شما نزد او بروي کار آید - یلنگتوش پس از آگهي بعبد العزیز خان گفت که غالبا

این مردم ازعهدی که بتازگی بسته بودند ندامت دارند اکنون بشکیبائی باید درساخت - واگر به نبرد گرایند نباید رو برتافت - شب هنگام محمد علي بیگ نیمان خزانچی ازان مجلس بیرون آمده بلخیان را بر حقیقت حال آگاه گردانید - وبرگزارد - که بهبود کار شما درین است که امشب هرکدام باورق خود برسید - تا از شر فتنه پژوهان بجان و مال امان یابید - که فردا مفسدان با عبد العزیز خان معرکه آراي پیکار خواهند گشت - دران وقت رهائی شما صورت نخواهد بست - مردم بلخ همان شب ازانجا روانه گشته باورقهاي خود که میان بخاریان داشتند درشدند - و جز یلنگتوش وعبدالرحمن وچارصد پانصدکس دیگر از وشاقان وغیرایشان با عبد العزیز خان نماند - بامدادان بخاریان متفق شده بتاخت پرداختند - واردو را نهب وغارت نموده بر عبد العزیز خان که با رخي از خواجگان و آنسقالان در یک جانب ایستاده بود به بي آزرمي ازهر طرف تیر مي انداختند - چنانچه از عقب تیری به پشت خان رسید - چون زره پوشیده بود کار گر نیامد - درین هنگام نظر ایشک آقا باشي امام قلي خان جلو زیر رسید - و از اسپ پائین آمده برگزارد که بخاریان همه بنده و هوا خواه شما اند کرده الحان که * مصرع * بهر یغما بهانه میجویند * ناخواسته بحرص خواسته آمده دست غارت کشوده اند بالفعل درتوقف مصلحت نیست باید ازینجا راهي شد - وفرهاد بیگ پسرنظر بروتي نیز رسیده مطابق او برگزارد - عبد العزیزخان باهمرهان بصوب آقسو روان گردید - لختی از مسافت نوردیده بود که جوقي از یکه جوانان

امام قلي خان بعبد الرحمن در آویخته گفتند که باعث فساد و سبب عناد توئی ما ترا از میان بر گرفته گرد فتنه فرو مي‌نشانیم عبد العزیز خان او را بخود گرفته گفت که نخست مرا بقتل آرید - بعد ازان او را - و خسرو بیگ و فرهاد بیگ باندیشهٔ آنکه اگر عبد الرحمن بکشتن رود نذر محمد خان پدر ایشان را که در بلخ بود عوض او خواهد کشت - بدو پیوسته گفتند که شما اولجهٔ بسیاري بدست آورده اید عبد الرحمن اولجهٔ ما باشد او را بما واگذارید - درین اثنا بیگ اوغلي آمده آن گروه را بزجر تمام از کشتن عبد الرحمن باز داشت - و خواه نا خواه او را از دست تسلط ایشان بر آورد - عبد العزیز خان آن روز به آقسو که یک منزلی خجند بسمت سمرقند واقع است شتافته دایره کرد - و چون از یغماء المان با او و همرهان او جز اسپ و قمچي نمانده بود محمد حکیم ولد نذر طغائي دیوان بیگی امام قلي خان پنج اسپ سواري با زین و دو قطار شتر و همین مقدار استر که بران خیمه و فرش و دیگر نا گزیر سفر بار بود گذرانید - درین وقت اعیان لشکر بخارا بعبد العزیز خان گفتند که بیشتر یکه جوانان امام قلي خاني با عبد الرحمن کمال عداوت دارند مصلحت آنست که او را مصحوب فرهاد بیگ پیشتر بسمرقند بفرستید - که اگر در لشکر باشد مبادا آسیبي بدو رسد - خان او را با فرهاد بیگ بسمرقند رخصت داده بفرهاد بیگ گفت که از سمرقند ببلخ روانه سازد - و خود روز دیگر از آقسو بسرای نام منزلي که از توابع اوراتپه است شتافت - درانجا یکه جوانان امام قلي خاني فراهم آمده بکهن سالان برگزاردند که اگر امروز خطبه بنام عبد العزیز

خان خوانده نشود میان ما و شما کار بمخالفت خواهد انجامید -
و ازانرو که درین باب مبالغهٔ بسیار نمودند همان روز که جمعهٔ غرهٔ
ربیع الاول سال هزار و پنجاه و پنجم هجري بود خطبهٔ خانئ
ماوراء النهر بنام او بر خواندند - پس از اداي نماز جمعه باقي یوز
با پسران نزد او آمد - و خجند و اوراتپه و برخي دیگر محال که
پنج لک خاني حاصل داشت تیول او قرار یافت - و او را بهخجند
رخصت کرد که سنجر را که بر انگیختهٔ دست فتنه پرست او بود
بحضور بفرستد - و عبد العزیز خان ازان مکان راهي گشته دهم
ربیع الاول بسمرقند در آمد - هنوز روزی چند برین نگذشته بود
که سانحهٔ صوفي سلطان پسر ترسون سلطان برادر جاني خان بروی
کار آمد - تبیین این مقال آنکه - سابقا نذر محمد خان بصوفي
سلطان یرلیغ فرستاده بود که از طالقان باورکنج بشتابد - و مقرر
گشته بود که نظربي نیز از بلخ باورکنج رفته باتفاق صوفي سلطان
در صیانت آن بکوشد - و چون نظربي در رفتن آنصوب تغافل مي
ورزید نذر محمد خان از قرشي پیغامهای درشت میفرستاد -
چنانچه این معني رفته رفته باعث افزایش دو روئي و بي اخلاصئ
او شد - و بخود مقرر نمود که هرگاه صوفي سلطان بیاید او را
بدست آورده و فوجي از اعوان و انصار خود فراهم ساخته لشکر بخارا
را آگاه سازد که در روزي که آنها برطبق قرار داد بر عبد العزیز
خان ریخته او را از میان برگیرند - او در همان تاریخ به نذر محمد
خان رسیده کار او نیز بانجام رساند - و صوفي سلطان را برمسند
حکومت ماوراء النهر بنشاند - اما ازانجا که آمدن صوفي سلطان

بدرنگ افتاد و لشکری که یاستظهار آن این کار پیش توان برد دست بهم نداد - و نذر محمد خان سزاولان سخت روي تند خو تعیین نموده بود که او را باورکنج روانه سازند - ناگزیر بدان صوب راهي گردید - و همین که صوفي سلطان از طالقان به بلخ نزدیک آمد نذر محمد خان به نذر شوایت که در بلخ بود بر نگاشت که او را بحجره رسیدن دستگیر نماید - صوفي سلطان برین ماجرا آگهي یافته همگي مردم و بنه و بار خود را گذاشته تنها بسمرقند گریخته نزد عبد العزیز خان رفت - گروهي از لشکر بخارا که در ظاهر بعبد العزیز خان راه وفاق نورديده در باطن از عدم اعتماد نفاق مي ورزیدند آمدن او را فوز عظیم دانسته خواستند که اگر فرصت یابند در سمرقند بخاني بردارند - والا ازانجا بر آورده بیرونها این مطلب بانصرام رسانند - و به بخارا رفته آنرا بتصرف در آورند - درین میان یکي از هوا خواهان عبد العزیز خان اینمعني را دریافته باو میگوید - او در باب قتل صوفي سلطان با بیگ اوغلي و سیونج بي مشورت نموده بامدادان همین که مشار الیه آمد خود را در بارهٔ او بیشتر مهربان وا نموده تنها از مجلس بر خواست - و باشارهٔ او چند غلام قلماق او را بحجره در آورده کشتند - پس از دو روز غازي بیگ پسر باقي یوز خون گرفته را که سنجر سلطان ولد سکندر سلطان بن امام قلي خان وا نموده بودند نزد عبد العزیز خان آورد - خان اورا نیز بقتل رسانیده خاطر ازان فتنه وا پرداخت - و نذر محمد خان که در قرشي بود چون دید که المانان دست غارت کشوده کلهائي که درانجا داشت بتاراج بردند و بارادهٔ نهب

دیگر اموال قرشي را گرد گرفته اند - او راز بي و تردي علي قطغان را با جمعي بمدافعهٔ ایشان تعیین نمود - و پس ازان که این طایفهٔ وخیم العاقبه بسعي ایشان متفرق گشتند خان فرصت غنیمت دانسته و رهائي از چنگ فتنه پژوهان مغتنم شمرده ببلخ شتافت - و در سه روز بآنجا رسید - و قریب پانزده لک روپیه از نقد و جنس که در بخارا گذاشته آمده بود بتاراج رفت - قلیلی عبد العزیز خان متصرف شد و اکثري لشکریان والامانان بیغما بردند - و نظر بی در حدود اند خود واقع خجند و خانیغ عبد العزیز را که همه بصواب دید او بود شنفته ازانجا به بخارا و از بخارا بسمرقند آمد - عبد العزیز خان که قبل از رسیدن او در تفویض خدمت اتالیقي مذبذب بوده گاهي یلنگتوش را تکلیف مي نمود - و او پاسخ میداد که من دل از نوکري برگرفته ام دیگر گرد سپاهي گري نمیگردم - و گاهي بیگ اوغلي را درینولا که نظر بي در رسید او را اتالیق و سیونج بي را دیوان بیگي گردانید - و بهرام که در حصار بود از انرو که بدولت بي اتالیق خود اتفاق نداشت راه سازش با اعیان حصار کشوده بمدد ایشان دولت بي را برآورد - و او ناچار از حصار بسمرقند رو نهاد - عبد العزیز خان از شنیدن این خبر محمد بیگ قپچاق را دستوري داد که بسرعت هرچه تمام‌تر رفته ده نورا که از مضافات حصار است بتصرف درآورد - و چون محمد بیگ به ده نو رسید و خواجهای حصار نگذاشتند که آنرا متصرف گردد ناگزیر معاودت نموده بشهر صفا که در تیول او بود رفت -

نذر محمد خان برین معنی آگاهی یافته سبحانقلی پسر خود را با اوراز بی که بخان نسبت مصاهرت داشت و اورا بعد از یلنگتوش اتالیق خود ساخته بود - و تردیعلی قطغان - بکومک بهرام فرستاد - این جماعه به نبرد محمد بیگ شتافته اورا منهزم گردانیدند - و او مجروح از میدان گریخته خودرا بسمرقند رسانید - و سبحان قلی و اوراز بی و تردیعلی با همرهان به ترمذ برگشته اقامت نمودند - و خواجه عبد الخالق داماد نذر محمد خان را از ترمذ بنظم ده نو فرستادند - عبد العزیز خان فرهاد بیگ را بحکومت چارجو معین ساخته از سمرقند بدانصوب دستوری داد - اسدبیگ اندجانی که از قبل نذر محمد خان بحراست آن می پرداخت قلعه برروی او کشید - فرهاد بیگ آنرا محاصره نمود - نذرمحمدخان این معنی دریافته عبد الرحمن دیوان بیگی را با طایفهٔ بکومک اسد بیگ فرستاد - اتفاقا همین که عبد الرحمن یک منزل از بلخ پیش رفت به نذرمحمدخان خبر آوردند که افواج پادشاهی بقلعهٔ کهمرد در آمدند - چنانچه گزارش خواهد پذیرفت - ناگزیر خان عبد الرحمن را برگردانیده به گرفتن حصن کهمرد تعیین نمود - و بسبحان قلی و اوراز بی برنکاشت - که انتزاع کهمرد ناگزیرتر از مهم حصار دانسته ببلخ مراجعت نماید - و بعد از برگشته آمدن ایشان تردیعلی را که ضبط کهمرد بدو مفوض بود نیز روانهٔ آنصوب ساخت - اسد بیگ از نارسیدن کومک و شدت محاصره ستوه آمده ناچار قلعهٔ چار جو را بفرهاد بیگ سپرد - و خود به بلخ آمد - و ازانرو که محمد بیگ بسمرقند رفته حقیقت واقعه بعبد العزیزخان

باز نموده بود دریغولا عبد العزیز خان بیگ اوغلي و محمد یار سرا را با فوجی به‌تسخیرحصار فرستاد - بیگ اوغلی بمحاصره پرداخته از استواري و استحکام‌قلعه چون دریافت که بجنگ و پیکار کشایش پذیر نیست براه خدعه در آمد - و بوعدهٔ گرفتن قلعهٔ خاني و حکومت سمرقند از عبد العزیز خان بهرام را از قلعه برآورده با باقي اویرات دستگیر نمود - وقلعه به‌محمد یار حواله نموده هردو را مقید بسمرقند برد - و تمامی امتعهٔ بهرام را بتصرف در آورده اورا با اسپ و قمچي به بلخ روانه گردانید - درین میان عبد الرحمن که بعد از گرفتن قلعهٔ کهمرد آوازهٔ وصول اصالت خان به خنجان بقصد نهب و غارت شنفته از کهمرد بغوری شتافته بود - و درانجا عارضهٔ بروی طاري گشته باعتقاد جمعی باجل موعود و بگمان برخی بقمزمسموم که با لتوي جیبه چی حاکم غوري بخورد اوداد رخت هستی بربست - قرین این حال‌نذرمحمد خان خبر رسیدن راجه جگت سنگه‌بحدود سراب و اندراب و مرتب ساختن حصار چوبین بنهجی که پیشتر گزارده خواهد شد یافته کفش قلماق را با گروهي دیگر بدان‌صوب فرستاد - و بعداز انکه او کاري نتوانست ساخت اورازیبی را برفتن آنجانب و سرداری لشکر تحریض‌نمود او در ابتدا ازین مهم سربرتافته آخر بگفت وگوی بسیار راضي گشت - درین اثنا خبر آوردند که راجه جگت سنگه قلعهٔ مزبور را استحکام داده بجانب پنجشیر که در عهدهٔ ضبط او مقرر بود معاودت نمود - و کفش قلماق با همرهان خائب و خاسر بصوب بلخ برگشت - ناگزیر رفتن اوراز بي بدرنگ افتاد -

از بواعث عظیمهٔ اختلال ملك و دولت نذرمحمد خان سر برکشیدن گروه المان است از گریبان بغی و طغیان - چون ایالت ماوراءالنهر بعبد العزیز خان قرار یافت - آن بد نهادان دد نژاد بتحریک اعیان لشکر بخارا که در استیصال نذر محمد خان می کوشیدند - و بحرص اندوختن حطام ناپایدار روزگار بتاخت بلاد و امصار و محالی که نذرمحمدخان وفرزندان و منتسبان او در تصرف داشتند پرداختند درماه جمادی الثانیه سنه هزار و پنجاه و پنج جنت المان که سابق نوکر نذر محمد خان بود با بسیاری المانان از آب آمویه عبور نموده بر اند خود که قاسم پسرخسرو با محمد قلی اتالیق خود از قبل نذر محمد خان صیانت آن به تقدیم می رساند - رفته دست غارت بکشاد - و در شعبان این سال دیگر باره با قریب ده هزار سوار بر اقچه و توابع آن که میان بلخ و شیرغان واقع است تاخت - نذر محمد خان از اصغاء این ماجری تردیعلی قطغان را با لشکری که در بلخ حاضر بود بمدافعهٔ او فرستاد - چون المانان از نهب خاطر واپرداخته بودند و بمجرد آگهی ازانجا باقامت گاه خود برگشتند نذر محمد خان بقباد میرآخور که باجمعی در ترمذ بود بر نگاشت که بکلیف بشتابد و سر راه این جماعه بگیرد - او ببال استعجال شتافته هنگام عبور فساد کیشان ازآب جیحون هنگامهٔ ستیز و آویز گرم گردانید - از فیهٔ طاغیه لختی مقتول و برخی مجروح گشتند - و بقیة السیف راه فرار سپردند - و قباد به ترمذ معاودت نمود - وهمچنین جوق جوق دیگر و زر اندوزان این طایفه از آب مذکور می گذشتند - و از مال زیرستان اطراف بلخ و بدخشان

هرچه بدست می افتاد گرفته برمي گشتند - این کافران کلمه گو و مسلمانان کافر خواز سفك دما و هتك استار و قتل سادات و علما و زهاد و تحریق مصاحف و تخریب مساجد و تعطیل بقاع خیر و ضیاع بر و اسر حرایر و ذراری و کسر اعراض و نوامیس و دیگر اقسام تطاول و تعدی و انواع ایذا و اهانت بر اهل اسلام چندان بروی کار آوردند که * بیت *

شاد الا به در مرگ نه بینی مردم * بکر جز در شکم مام نیابی دختر

بي رحمي و مردم ازاری این ظلم پیشجان جورسگال نبذی از واقعهٔ جوزجانان که درسمت غربی بلخ بمسافت یك روزه راه واقع است وسانحهٔ حصارکه حشري از شقاوت گزینان بتاخت آن دو مکان رفته به نهب و قتل و احراق پرداخته اند بوضوح مي پیوندد - چون این طائفهٔ ضاله بر جوز جانان مستولي گشتند درویشي سید ابراهیم نام که دران موضع منزوی بوده بایزد پرستي اشتغال داشت و قطان آن حدود اورا از اصحاب وجد و حال دانسته کمال ارادت و عقیدت باو داشتند قریب چار صد کودک از دبستانهاي آن نواحي فراهم ساخته و هر کدام را مصحفي درگردن انداخته مصحوب خود نزد آن گروه سفاك بي باك برسبیل شفاعت برد- باشد که باستعفاء این بي گناهان دست از اضرار مسلمانان آن دیار باز دارند - و زراندوزان ظلم پرست اورا با اطفال و مصاحف بمسجد در آورده دراطراف آن هیمهٔ بسیار چیدند و از هر جانب آتش زده جمله را سوختند - و درحصار اصناف افعال نکوهیده از سوختن مصاحف وکشتن سادات و هلاك ساختن اطفال در زیر سم ستوران مکرر ازین فتنه سگالان بروی کار آمده - درینولا محمد یار

سرا حاکم حصار بعبد العزیز خان نگاشت که عنقریب لشکر بلخ بر سر حصار می آید اگر فوجی بمدد معین شود خاطر بجمعیت می گراید - او شفیع درمان حاکم قرشی را با گروهی بطریق یلغار روانه نمود - نذر محمد خان پس از آگهی سبحانقلی پسر خود را با تردیعلی که بعد از عبد الرحمن او را دیوان بیگی خود گردانیده بود به نبرد شفیع درمان فرستاد - او از آب آمویه عبور نموده در پای حصار بایسون آتش هیجا بر افروخت - شفیع درمان دستخوش هراس گشته در قلعهٔ بایسون تحصن گزید - لشکر بلخ قلعه را احاطه نموده به تسخیر آن پرداخت - شفیع درمان تاب مقاومت در خود نیافته بسبحان قلی و تردیعلی پیغام داد که اگر مرا امان دهید از قلعه بر آمده نزد عبد العزیز خان بروم - وآق سقالان را با خود همداستان ساخته در اصلاح جانبین بکوشم - وبعد ازان که امان یافته نزد عبد العزیز خان شتافت - سیونج بی دیوان بیگی او را با جمعیت بسیار از عسکر بخارا همراه گرفته دیگر بار بسرعت تمام به بایسون آمد - نذر محمد خان این معنی دریافته امام قپچاق چوره اقاسی و طاهر بکاول که از سفارت ایران برگشته آمده بود و نظر یساول و جمعی دیگر را از بلخ برسم کومک تعیین نمود وهر دو لشکر در بایسون برابر هم فرود آمدند - و هر دو در معسکر بآئین اوزبکیه خندقها حفر نموده از خاک آن حصاری برکشیدند - درین اثنا عبد العزیز خان نظر بی بروتی اتالیق خود را بکومک لشکر خویش راهی گردانید - و نذر محمد خان نیز بهرام را با اورازبی بکومک مردم خود روانه کرد - و هر دو سپاه رده آرا

گشته به نبرد پرداختند - و چون از هیچ جانب اثر غلبه بروی کار نیامد و روز بانجام رسید هر دو لشکر بقرار گاه خود برگردیدند - روز دیگر بمردم بلخ رسید که نظر بي عبد العزیز خان را طلبیده - اوراز بي به کهن سالان عسکر بلخ مشورت نمود که اکنون آمدن خان ناگزیر است - یکی از معتمدان را به بلخ روانه باید کرد تا خان را برکیفیت این واقعه آگاه ساخته گزارش دهد که این مطلب درنگ بر نمی تابد - هر کدام از پدر و پسر که در رسیدن سبقت نماید در نیل مقصود پیش دستي خواهد نمود - همگنان این رای را پسندیده طاهر بکاول را نزد خان فرستادند - پس ازانکه طاهر به بلخ رسیده این پیام را بخان بر گزارد خان گفت که مثل تو خیرخواه کاردانی خالي گذاشتن بلخ چگونه تجویز نماید - درین هنگام که همگي اوزبکیه با هم اتفاق و التیام دارند اگر این گروه فرصت پژوه احشام الماق را از خود ساخته با عبد العزیز خان به بلخ در ایند علاج آن صورت پذیر نیست - و چون خان در رفتن بایسون مصلحت وقت ندید - و عبد العزیز خان به سپاه خود پیوست اوراز بي بی آنکه جنگ نماید تا بظهور چیرگي ازان طرف چه رسد - بهرام و سبحان قلي و محمد یاز همشیره زادهٔ نذر محمد خان را با لشکری که همراه داشتند بر داشته به بلخ آورد - و عبد العزیز خان بارادهٔ گشایش ترمذ بانجا رفت - جمعی که از لشکر بلخ فرار نموده بحصار ترمذ که دران هنگام نگاهبانی نداشت در آمده بودند در بروی عبد العزیز خان بر بستند - او تسخیر قلعه را پیش نهاد همت ساخت - درین میان چندی از اعیان خواجها مثل عبد الغفار خواجه

که پسر صالح خواجه برادر هاشم خواجه است و پیرزادهٔ عبد العزیز خان و مانند سنگی خواجه و محمد صادق خواجه باشارهٔ نذر محمد خان از بلخ نزد عبد العزیز خان و نظربي و بیگ ارغلي رفته برسم صلح مقرر ساختند که بعد ازین بدستور زمان امام قلي خان خانی ماوراء النهر بعبدالعزیز خان باشد - و خطبه درانجا بنام او بخوانند - و بلخ و بدخشان را با مضافات به پدر باز گذارد - عبد العزیز خان از ترمذ بقرشي رفت - و ازانجا که نذرمحمد خان از اوراز بی بواسطهٔ فرار او و بر گردانیدن پسران و لشکر بي آنکه تلاشي و پرخاشی درمیان آید منحرف گشته بود - پسران برات حافظ را که اوراز بی کشته بود بران داشت تا او را بخون پدر از هم بگذرانند - اینان او را هنگامی که با چار پسر از مجلس خان برخاسته متوجه خانه بود کشتند - و او و پسران او از غردلي یا بی توفیقی نیارستند بر یکی ازانها زخم برسانند - اگرچه خان بعد ازآشتي برخي از آزار و پیگار پسر و مردم او آسوده بود لیکن چون روز بروز امارات دو روئي و دو رنگی اوزبکان و هراس جان و مال و عرض و ناموس در ازدیاد بود ترک صید و شکار نموده چندي درون حصار بلخ خانه نشین گشت - انجام کار بسببي که گزارده آید از بلخ بسوي ایران گریخت *

گذارش واقعهٔ کهمرد و تاخت اصالت خان و دیگر سوانح

سابقا فرستادن اصالت خان بکابل برای پرداخت احوال لشکر

آن صوبه به استصواب امیر الامرا و تسویهٔ مسالک و امداد ادوات یساق بلخ و بدخشان در سنهٔ آتیه که پیش نهاد خاطر خورشید مآثر پادشاه گیتي کشا بود و تعیین بهادر خان و رستم خان و قلیچ خان و نجابت خان و راجه رایسنگه و نظر بهادر و جمعي دیگر نزد امیر الامرا تا در کمین فرصت بوده هر گاه وقت مقتضي باشد بدخشان را تسخیر نمایند نگاشته آمد - اکنون بگزارش مقصود مي پردازد چون اصالتخان بکابل رسیده بصوابدید امیر الامرا بسر انجام سپاه و ساختن راه و دیگر مهمات پرداخت •

سلخ ربیع الثاني سال گذشته خلیل بیگ تهانه دار غوربند نزد امیر الامرا و خان مزبور آمده برگزارد که چنین استماع افتاده که تردیملی قطغان و حارسان قلعهٔ کهمرد درینولا با سبحان قلي پسر نذر محمد خان بکومک بهرام خان و محاربهٔ محمد بیگ که از قبل عبد العزیز خان بتسخیر حصار شادمان آمده بود رفته اند - و درقلعه قلیلي مانده اگر لشکری با بنده همراه کنند قلعه بزودي و آساني مسخر می گردانند امیر الامرا از کمی غله و کاه در اطراف ضحاك و کهمرد فرستادن لشکر گران بدانسو مصلحت ندیده هزار سوار از منصبداران و هزار دیگر از احدیان صوبهٔ کابل با اسحاق بیگ بخشی آنصوبه و هزار دیگر از تابینان خود با فرهاد غلام خویش مصحوب خلیل بیگ بکشودن قلعهٔ کهمرد روانه ساخت - و قرار داد که بضحاك شتافته صدق و کذب این خبر باز جوید - اگر بصحت پیوندد به تسخیر قلعه بپردازد - والا درانجا توقف گزیده بتاراج احشام

اطراف کهمرد اشتغال نماید - چون خلیل بیگ بعد از رسیدن ضحاک دریافت که گزارده فروغ راستي دارد بکشودن قلعه مقید گشت - چندی که دران حصار بودند بمجرد رسیدن این سه هزار سوار هزیمت را غنیمت دانسته راه ادبار پیش گرفتند - و قلعهٔ کهمرد را بی آنکه شمشیر از نیام بر آید یا تیر بخانهٔ کمان درآید بندهای درگاه جهان پناه متصرف گشتند - و ازانجا که که خلیل بیگ و همرهانش کار دیده و پیکار ورزیده نبودند از آسیمه سری اوزبکیه و در ماندگی نذر محمد خان به پسر و نوکران خود بغرور افتاده قلعه را بی آنکه چنانچه باید استحکام دهند و لختی احتیاطا توقف نمایند سر مست نبیرهٔ مبارز خان و دولت و چندی دیگر از خویشان اورا با پنجاه سوار تفنگچی باز گذاشته بضحاک برگردیدند - که ازانجا آذوقه و دیگر ناگزیر قلعه داری سرانجام نموده روانه سازند - امیر الامرا بعد از آگهي بر کیفیت حال روانه شدن خود را تا وصول امرائي که بکومک او معین شده بودند موقوف داشته مقرر گردانید که اصالت خان با همراهان پیشتر بصوب غوربند بر آمده درنواحي کابل فروکش کند اگر احیانا اوزبکیه بسوي کهمرد بیایند به غوربند و ضحاک رفته و خلیل بیگ و اسحاق بیگ را همراه گرفته آن گروه شورش پژوه را مالش دهد و الا تا آمدن من دران نواحی درنگ نماید *

نوزدهم جمادي الاولی سال گذشته اصالت خان از کابل بر آمده در جلگاي میان قریهٔ ما هرو پای مینار تا رسیدن خبر اوزبک توقف نمود *

بیست و ششم این ماه [جمادی الاولی] امیرالامرا باندیشهٔ آنکه عسکری که بکومک او مقرر شده دیر خواهد رسید و قابو از دست خواهد رفت باتعیناتیان صوبه و تابینان خود بعزیمت تسخیربدخشان از کابل برآمده باصالت خان پیوست - پس از نوردیدن دو منزل نکاشتهٔ خلیل‌بیگ و اسحق بیگ از ضحاک رسید - که صد سوار احدي با شصت افغان از مردم سرمست که بادولت خویش او را و همرهان اورا بالختی ناگزیر قلعه به کهمرد می بردند - سه کروه از بامیان نوردیده زمام دور بیني و حزم گزینی از دست دادند - و بخاطر فراهم غافل خوابیدند - ناگاه پاس اخیر شب قریب چارصد سوار اوزبک بر اینان تاختند - از طرفین برخی مقتول و چندی مجروح گشتند - لشکر ضحاک به شنیدن این واقعه بر اوزبک تاخت اورده ازان رو که هنگام گریزباد بگرد اوزبکیه نرسد اثری از یغان درنیافته بضحاک برگردید . امیرالامرا بعد از اطلاع برین ماجری اصالت خان را بسرعت هرچه تمامتر باپنج شش هزار سوار پیش از خود فرستاد و خود نیز کوچ بر کوچ از عقب راهی شد - و درغور بند همه عساکر باهم پیوسته روانهٔ پیش شدند - پس از نوزدیدن چهار منزل خبر رسید که قلعهٔ کهمرد را باز اوزبکان متصرف گشتند *

گزارش این واقعه برسم اجمال آنکه چون تقدیر ایزدی و قضاء سرمدی بران رفته بود که درسال آینده همگی ولایت بلخ و بدخشان داخل ممالک محروسه گردد و بالفعل وقت روائي این امنیت نرسیده بود - و بحکم * * بیت *

نادادن کامهاي فرع است دلیل

کاندر حق ماش فکر بر اصلی هست

عبد الرحمن دیوان بیگی و تردیعلي با جمعی از اوزبکیه برسر کهمرد می آیند - قلعه نشینان بي آنکه کار بر ایشان تنگ شود امان گرفته چون گویم نیل بدنامی و شرمساري بر رو کشیده از قلعه بر می آیند - ازانجا که پیمان و ایمان این ناخلق شناسان چون ایمان شان نادرست است الوسات و اویماقات سر راه باشارهٔ این نادرستان دست قتل و نهب و غارت برمي کشایند - و جمعی مقتول و برخی مجروح مي‌گردند - و سرمست و چندی دیگر زخمي بضحاک می رسند - بعد از سنوح این مقدمه چون خلیل بیگ نزد اصالت خان رفته گزارش نمود که مصلحت مقتضی نیست که چنین لشکر گران درین کوهستان درآید - چه طریق از تنگي چنان دشوار گذار است که اکثر جاها بیش از یک شتر و یک سوار نتواند گذشت و شش هفت روزه راه از آمد شد افواج منصوره که نمانده و از ضحاک تا کهمرد آذوقه نیست مگر آنکه بردارند - و تا تهانه جا بجا نگذارند آمدن غله و مترددین بعسکر نصرت پیکر صورت نخواهد بست - و نذر محمد خان بواسطهٔ قرب کهمرد به بلخ همگي سپاه بلخ را بکهمرد فرستاده اگر برای محافظت مسلک در هر تهانه جمعیت کم نگاهدارند فایدهٔ مترتب نخواهد گشت - و مردم بسیار از لشکر جدا کردن لایق نمي نماید - اصالت خان نزد امیر الامرا آمده این مقدمات معقوله را باز نمود - صلاح دران دیدند که چون با لشکر عظیم از کابل برآمده ایم پسیچ تسخیر کهمرد بهنگامش باز گذاشته رو بکشایش بدخشان باید نهاد - و قرار

دادند که از راه پنجشیر به بدخشان روانه شوند - درین میان بهادر خان و چندي دیگر از بندهای درگاه معلی که بکومک امیر الامرا مقرر شده بودند بدو پیوستند - در حیني که موضع گلبهار مرکز اعلام ظفر اتسام گشت دولت بیگ تهانه دار پنجشیر باجماعهٔ که از حقیقت آن راه آگاه بودند از پنجشیر رسیده بر گزارد که این راه صعب المرور است اگرچه شتر سبک بار می‌تواند گذشت اما گذار چنین سپاه گران از عقبات و مضایق و رسیدن بسرحد بدخشان بغایت دشوار است - و یازده جا از آب پنجشیر که بي پل گذشتن ازان متعذر است باید گذشت - و درههاب و ایاب آذوقه باید برداشت - و نیز از لاغری ستوران سپاه بواسطهٔ تردد در کوهسار و سبل ناهموار و قرب ایام بارش برف و سختی سرما هنگام این یساق نیست - بنابران دولت خواهان نزد امیر الامرا فراهم آمده بر گزاردند که اگر درین وقت همگی لشکر ازین راه بملک بدخشان در آید - هراینه از قلت غله وکاه و شدت راه اکثر دواب از کارخواهد رفت - و وقت آن قدر نمانده که کار چنانچه باید بانجام رسد - اگر در آغاز بر آمدن از کابل که اسپان سپاه تاب‌تردد و توانائي حرکت داشتند بقصد کشایش کهمرد راه نوردیده نمی شد و همت بر انجام این یساق گماشته مي آمد نقش مراد بر وفق آرزو صورت میگرفت - اکنون مصلحت وقت این است که از لشکر جمعي که اسپان تازه زور داشته باشند برچیده بسر کردگی یکي از بندگان کار طلب باید فرستاد که سبکبار گشته و آذوقهٔ چند روزه بر اسپان خود برداشته به ایوار و شبگیر بسرحد بدخشان در آیند تا هم بر

مداخل و مخارج و مضایق و مزالق آگهي پدید آید - و هم بر حقیقت ملک و غنیم اطلاع حاصل گردد - و هم از الوسات آنجا هر که اختیار دولتخواهي نماید او را بکابل راهی ساخته شود - و هرکه بمخالفت پیش آید او را بقتل و نهب و غارت تنبیه داده آید - و باین راي صائب امیر الامرا باستصواب هوا خواهان دولت ابد میعاد قریب ده هزار سوار از بندهاي پادشاهي و تابینان خویش و بهادر خان همراه اصالت خان تعیین نمود - این گروه کار پژوه جریده با آذوقهٔ هشت روزه در کمال استعجال از راه هندو کوه راهي گشتند - و از پروان بآهنگران و ازانجا بسال اولنگ و صباح آن از کتل هندو کوه گذشته به دو شاخ و ازان منزل پنجم رجب به خنجان در آمده ازان قصبه بچهار باغ و روز دیگر باندر اب و فرداي آن بقریهٔ خانقاه و ازانجا بنو بهار و ازان مکان بسراب و ازانجا پای کتل طول و ازانجا از کتل مسطور گذشته در جلگای پایان کتل و ازانجا باشپدن و ازان مقام باسرر و ازانجا به رخه که حاکم نشین پنجشیر است و ازانجا بکلبهار رسیدند - و در ذهاب و ایاب بسیاري از اسپ و شتر و گاو وگوسفند غنیمت گرفتند - و احشام علي دانشمندي و ایلانچق و کورمکي را با خواجه زادهاي اسماعیل اتائی و مودودي و قاسم بیگ میر هزار اندراب همراه گرفته مراجعت نمودند - و چون کیفیت وقایع مزبور و حقیقت سبل از عرایض امیر الامرا و اصالت خان بشرف اصغاء خدیو دین و دولت رسید گرفتن قلعهٔ کهمرد و سر انجام نا کرده برگشتن و رفتن اصالتخان باین طرز و برگشته آمدنش بسي نا پسندیده افتاد - و

به علیمردان خان امیر الامرا منشور لامع النور شرف صدور یافت که شایسته آن بود که خود با تمام لشکر ظفر پیکر به بدخشان میرفت- و به تسخیر آن می پرداخت-که درین وقت که نذر محمد خان بخود درمانده بود فتح بدخشان بعون آسمانی بکمال آسانی میسر میشد - و فرمان شد که امیر الامرا از سنگ تراش و درود گر و بیلدار و غیر اینان هر قدر در کار باشد برای ساختن راه طول که بهتر نشان داده بودند روانه سازد - نجابت خان و اصالت خان با همرهان به تلثیم سدهٔ سنیه فایز گردند - و بهادر خان با امیر الامرا درپشاور قشلاق کند - و راجه رایسنگه با سایر راجپوتان در اتک و رستم خان در رهتاس و قلیچ خان با همرهان در بهیهره که تیول اوست زمستان بگذرانند - و لشکر را آسوده گردانیده آمادهٔ کار باشند که هرگاه وقت سواری باشد افواج جهان کشا به تسخیر بلخ و بدخشان تعیین خواهیم فرمود *

شتافتن راجه جگت سنگه بحدود سراب و اندراب و ساختن چوبین قلعه و پرداختن به نبرد اوزبک

چون راجه از کارطلبی و خدمت پژوهی بعرض مقدس رسانیده بود که کمترین آرزو دارد که مصدر خدمتی شود- و میخواهد که از راه طول که بهترین طرق بدخشان است بآن ولایت در آمده بضبط خوست و سراب و اندراب بپردازد - و الوسات و اویماقات آن سرزمین را باطاعت و انقیاد در آورد - و اگر از گمرهی و نا بخردی از ایلی و فرمان پذیری سر بر تابند مالش بسزا دهد - و بدین سبب

جمعیت بسیار از سوار و پیاده از وطن طلبیده - و امیدوار است که علوفهٔ جمعیتی که بر ضابطهٔ منصب بنده زیاده باشد از سرکار پادشاهي مرحمت شود - و ملتمس او حسب الالتماس امیر الامرا بشرف پذیرائي رسیده بود - و تنخواه طلب یکهزار و پانصد سوار و دو هزار پیاده که زیاد آورده بود از خزانهٔ کابل مقرر گشته - بنا بران راجه بسرانجام سپاه و دیگر ضروریات این مطلب پرداخته پنجم رمضان از امیر الامرا مرخص شده بکاري که مامور بود رو نهاد و از کتل طول گذشته لشکر همراه را دو جوق ساخت - یکي را با بهاو سنگه پسر خود برسم منغلاي پیشتر فرستاد - و دیگری را با خود گرفته بارادهٔ تاخت خوست متعاقب روان شد - و چون ارباب و کلانتران و کد خدایان خوست برین عزیمت مطلع گشته سه چهار کروه پذیره شدند - و راجه را دیده بزبان استلانت و استکانت اظهار ایلي و ابراز یکدلي کرده گزارش نمودند که اگر یکي از بندگان خدیو داد گر درین حدود استوار حصاري ساخته از روی استقامت اقامت گزیند و از ما جز خدمتگزاري و جان سپاري امري دیگر بروي کار آید نهب و غارت گنجائي دارد - ازانجا که راجه را مقصدی جز اطاعت و انقیاد این جماعه و ضبط آن حدود نبود - همانجا دایره کرد - و اینان را بعنایت پادشاهي امیدوار ساخته براي بناء قلعه مکانی استفسار نمود - برگزاردند که اگر میان سراب و اندراب قلعهٔ ساخته شود این هر دو جا با خوست منضبط خواهد شد - فرداي آن راجه کوچ نموده و این جماعه را همراه گرفته بسراب رفت - و باستمالت ارباب و اهالي آن که استقبال

کرده اظهار فرمان پذیری و دولتخواهی نمودند پرداخته بواسطهٔ بارش برف درانجا سه روز توقف کرد - و چارم روز رو باندراب نهاد - و در وسط سراب و اندراب قلعهٔ محکمی از چوب که دران سر زمین فراوان است برافراخت - و بروج آن را از سنگ ساخته دو چاه کلان میان آن کند - درین اثنا کفش قلماق و جمعی از اوزبکان که نذر محمد خان بمحاربهٔ راجه فرستاده بود رسیده سپاه خود را سه فوج گردانیدند - دو فوج از سواران و یکی از پیادها - و چون قراولان این خبر براجه رسانیدند از قلعه برآمده او نیز لشکر خود را سه فوج ساخت - و دو طرف دهنهٔ دره که راه دخول غنیم بود گران چوبها بعرض راه بنهجی که سوار ازان بدشواری بگذرد افگنده محکم گردانید - و پیادهای تفنگچی و تیر انداز در پس آن باز گذاشته ازیکسو خود با فوجی و از طرف دیگر بهاو هنگه پسر او با جوقی بقصد نبرد قیام نمودند - و جمعی را از تفنگچیان بمدافعهٔ پیادهای هزاره که بکوه بر شده بودند فرستاد - و چون لشکر اوزبک از سه جانب رسیده راجه و پسرش از دو سو دست جرأت و جسارت به انداختن تیر و تفنگ کشودند - سپاه اوزبک ستیز و آویز جان بازان هندوستان را تاب نیاورده ره گرای فرار گشتند - و تفنگچیان براز کوه نیز بضرب بندق سرکوب قلعه را از دست پیادهای هزاره گرفتند - و تعاقب نموده از کوه فرود آوردند - اوزبکیه در جائی که تفنگ نرسیدی رو بروی راجه فراهم آمده از خیره چشمی ایستادند راجه آن دو فوج سوار و پیاده نزد خود طلبیده با همگی سپاه یکبار بران گروه فرصت پژوه حمله آورد - بعد از التهاب نایرهٔ جدال

جمعي از غنيم مقتول و لختی مجروح گشتند - ازين طرف نيز چندي زندگاني فاني در کار حديو دين و دنيا کردند - اوزبکيه از ديد حماست و حميت اين ناموس پرستان سود اين جسارت جز خسارت ندانسته بمساکن خويش بر گرديدند - و چون راجه حقيقت اين ماجری بامير الامرا فکاشته کومک و سرب و باروت بجهت ذخيرهٔ قلعه طلبيده بود امير الامرا سرب و باروت همراه راجروپ پسر او فرستاده سه چهار هزارسوار ازکومکيان کابل وتابينان خود مصحوب ذوالقدرخان ولی بيگ واسحاق بيگ وفريدون غلام خود بکومک تعين نمود •

بيست و سوم رمضان شب هنگام نزديک دو هزار سوار ازبک و پيادهاي هزاره با کفش قلماق برجمعي که راجه بنگاهبانی راه بردهنهٔ دره بازداشته بود ريختند - و چندی از ابطال طرفين بعد از کشش وکوشش هلاک گشتند - و اوزبکيه درين مرتبه نيز بهزاران خواري و خاکساري راه فرار سپردند - راجه از استواری قلعهٔ چوبين وآذوقه و ديگر لوازم قلعه داري خاطر فراهم آورده چندی از راجپوتان معتمد خودرا با پانصد تفنگچي و چار صد راج پوت بمحافظت حصار گذاشته بيست و پنجم رمضان از راه کتل پرنده بصوب پنجشير مراجعت نمود - وازان رو که در اثنای راه نوردي برف و باد و دمه باعث اتلاف و اهلاک بسياري از اسپ و آدم شد - و از کثرت برف لشکر ازکتل نيارست گذشت - ناگزير درميان راه آن شب بتعب تمام گذرانيد - و بامداد بجائي که هيمهٔ وافر بود بر گرديده منزل کرد - درين هنگام

فریدون پیش از کوسکیان دیگر با جمعي از تابینان امیرالامرا به راجه پیوست - و اوزبکان قابو جو از شنیدن انسداد راه و برگشتن راجه بقصد جدال و عزم قتال هجوم نمودند - راجه خود در قول جا گرفته راجروپ پسر کلان خود و فریدون را با جمعی دیگر هراول ساخت - بعد از گرمی هنگامهٔ زد و خورد بسیاري از اوزبکیهٔ بی حمیت به تیغ خونریز وسنان مرگ انگیز مبارزان سپاه نصرت دستگاه راه گراي نیستي گشتند - و جمعي از کنداوران دولت ظفر طراز خصوصا چندی از راجپوتان راجه مردانه جان فشانی نمودند ادبار پژوهان تاب نیاورده قدم در وادی فرار گذاشتند - و دلاوران عسکر اقبال بجسارت وجلادت در پي تاخته قریب دو کروه تعاقب کردند - اوزبکیه از هراس آنکه مبادا مردم قلعه سر راه بگیرند و جمعی از عقب شتافته راه سپرهلاک گردانند - فراز کوه برآمده راه سلامت بل ندامت پیمودند - و بخواري و زبانکاري رو بمامن نهادند - و راجه آن روز درپاي قلعه منزل نموده روز دیگر براه طول راهي گشته پائین کتل دایره کرد - و بامداد از کوه برف که دران دو سه روز برف آن فی الجمله رو بکمي نهاده بود گذشته بحدود پنجشیر درآمد *

مراجعت موکب معلی از نزهت گاه کشمیر بدار السلطنه لاهور

چارم شعبان رایات اقبال ازنزهت آباد کشمیر بصوب دارالسلطنهٔ لاهور ارتفاع یافت - خدیو هفت اقلیم مهین پادشاهزادهٔ والاتبار

را با صدر الصدور سید جلال و چندي دیگر براه راست پیشتر به بهنبر راهي گردانیده با دولت جاوداني و سعادت دو جهاني از راه شاه آباد نهضت فرمودند تا بتماشای ینابیع آن سر زمین بهشت آئین پرداخته از شاه آباد به هیره‌پور و ازانجا به بهنبر متوجه گردند - سید فیروز از اصل و اضافه بمنصب هزاري چارصد سوار سر برافراخت - بطالب کلیم که در ستایش پادشاه دوران قصیدهٔ گفته بود دویست مهر انعام فرمودند *

نهم [شعبان] بصاحب آباد نزول فیض موصول فرموده سه روز بعشرت کامراني گذرانیدند - وازانجا رکضت نموده شاه آباد را بقدوم ممینیت لزوم نمودار خلد برین گردانیدند *

چاردهم [شعبان] مقام شد - شب هنگام تماشاي چراغان کنار حیاض و انهار آن مکان نزه مسرت و نشاط افزود - و ده هزار روپیهٔ مقرر به نیازمندان رسید *

پانزدهم [شعبان] ازانجا کوچ کردند *

هفدهم [شعبان] هیره پور مرکز اعلام نصرت طراز گردید - و در اثناء راه تماشای آبشار اوهر فرح بخش خاطر اقدس گشت - چون بعرض ایستادگان پیشگاه حضور رسید که دیندار خان حارس قلعهٔ کابل را ایام زندگي بسر آمد قلعه‌داری آن باسد الله برادر او تفویض نموده اورا از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات وهفت‌صد سوار نوازش فرمودند - راجه کورسین کشتواری را از اصل و اضافه بمنصب هزاري چارصد سوار بر نواخته دستوری مراجعت وطن دادند - درین روز بعد از نزول مظهر اقدم

رحمت ایزدی در هیره‌پور ابر شورش آغاز نهاده ترشح نمود - شب هنگام بارش درگرفت-فردا درعین باران کوچ شد-و تا وصول بسرای سوخته که درانجا رباط پخته موسوم بخیر سرا از سرکار گردون قباب محفوظهٔ الطاف الهي نواب بیگم صاحب بنایافته باران تند بارید بعد ازان برف آغاز باریدن نمود - پس از رسیدن به پای کتل پیرپنچال تخفیف یافت - درحین نزول به لدهي که ظفرخان بحکم اقدس در وسط بلندی کتل مذکور بتازگي ساخته است برف دربعضی جاهایک وجب و در برخي محال یک و نیم وجب حجم داشت - جمعي که یک روز پیشتر تا پیشخانه آمده بودند بعرض ارفع رسانیدند که از نصف شب تا دو پاس روز پیوسته بالای کتل برف بارید - و دران شب و روز و فردای آن‌که‌کوچ شد تا فرود آمدن از کتل سرماي شدید بود - درین منزل ظفرخان را خلعت و اسپ با زین نقرهٔ مرحمت نموده بکشمیر مرخص ساختند *

نوزدهم [شعبان] ازپوشانه گذشته دربیرم کله فرود آمدند *

بیست و چهارم [شعبان] لدهي که اسلام خان مابین نوشهرهٔ و بهنبر حسب الحکم ساخته بود منزل اقبال گشت - درینجا مهین پور خلافت که از بهنبر برسم پذیره آمده بودند بادراک دولت ملازمت کامیاب گردیدند - علامی سعد الله خان بعنایت اسپ از طویلهٔ خاصه با ساز طلا نوازش یافت - روز دیگر بهنبر مضرب خیام فلک رفعت گشت - اعظم خان که از متهرا آمده بود بشرف تلثیم سدهٔ سنیه رسیده‌هزار مهر نذر گذرانید - و صدر الصدور سید جلال و جعفر خان و جمعی دیگر که بعضی بحکم اقدس پیشتر

از کشمیر بدانجا آمده بودند و برخي از تیول و مواطن باستلام عتبهٔ علیه رسیدند - میرزا نوذر پسر میرزا حیدر بن میرزا مظفر صفوي را بمرحمت خلعت و باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزار و پانصدي دو هزار سوار سرعزت بر افراخته قوش بیگی گردانیدند و لهراسپ خان را باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزار و پانصدي هزار و پانصدسوار - ویادگار بیگ ولد زبردستخان را بعنایت اسپ سر بلند ساختند *

بیست و ششم [شعبان] از بهنبر داد دهان و صید کنان بدار السلطنه توجه فرمودند *

غرهٔ رمضان رستم خان که حکم شده بود که در رهتاس توقف نماید بفرمان اقدس آمده دولت ملازمت اندوخت *

سیوم [رمضان] از دریاي چناب براه پل عبور واقع شد - درین روز نجابت خان و اصالتخان و چندي دیگر از بندهاي درگاه که همراه ایشان رفته بودند ازکابل رسیده دولت ملازمت فایز گردیدند و اصالتخان صد اسپ ترکي پیشکش نمود - وچون ساعت سعادت اشاعت دخول بدار السلطنهٔ لاهور نزدیك نبود سید جلال جعفر خان و دیگر بندها را از راه راست بدار السلطنه رخصت نمودند وبذات اقدس با برخی از ملتزمان بساط حضور و جماعهٔ که ناگزیر صید و نخچیر اند روزی چند در نواحی حافظ آباد بشکار پرداخته ازان راه متوجه شهر گشتند *

پانزدهم [رمضان] سایهٔ چتر آسمان سا بر دار السلطنه گسترده دیدهٔ آرزو مندان قدوم مقدس را بتوتیاء غبار موکب معلی

منور گردانیدند - درین روز بادشاهزادهٔ عالی نسب مراد بخش بحکم والا از ملتان آمده شرف ملازمت دریافت - و هزار مهر نذر گذرانید - و بعنایت خلعت خاصه سربلند گردید - سید خانجهان نیز استلام عتبهٔ خلافت نموده هزار مهر نذر بنظر اشرف در آورد - راجه جسونت سنگه که از وطن آمده بود بدولت زمین بوس رسید - علامی سعد الله خان باضافهٔ پانصد سوار بمنصب پنجهزاری ذات و دو هزار سوار و بعنایت علم و نقاره - و اصالتخان باضافهٔ هزاری پانصد سوار بمنصب چار هزاری سه هزار سوار سربر افراختند - بمیرزا نوذر صفوی و حکیم محمدداؤد اسپ مرحمت شد - مهیس داس را تهور قلعه دار ارک لاهور دولت ملازمت اندوخت - عبدالکافی برادر اصالت خان بخطاب نوازش خان برنواخته آمد *

بیست و یکم [رمضان] مرشد قلی علیمردان خانی بعنایت خلعت و اسپ وخدمت فوجداری دامن کوه کانگره از تغیر خنجر خان سرافراز گردید - خواجه رحمت الله ده بیدی که برهنمائی بخت بیدار از نزد عبدالعزیز خان بعزیمت بندگی درگاه والا آمده بود سعادت کورنش دریافت - و حقیقت ریختن اوزبکان بر عبدالعزیزخان و تاراج نمودنش که پیش ازین نوشته شد با مقدمات دیگر چون دران مجلس حاضر بود بتفصیل بعرض معلی رسانید - و بعنایت خلعت و منصب ششصدی ذات و صد و پنجاه سوار و انعام چار هزار روپیه مفتخر و مباهی گشت - خواجه فتح الله نقشبندی از ماوراء النهر آمده در سلک بندهای درگاه خواقین پناه منسلک گردید - و بانعام دوهزار روپیه نوازش یافت *

درین ماه [رمضان] سي هزار روپیه برسم هر سال بمحتاجان و مستحقان عطا شد *

غرهٔ شوال خدیو حق پرست بر فیل آسمان هیکل به نماز گاه تشریف برده بعد از ادای آن بدولتخانهٔ مقدس مراجعت فرمودند - و در ذهات و مجي بزر نثار جهانی کامیاب گردید - درین روز گوهر بحر خلافت پادشاهزادهٔ والا مقدار محمد شاه شجاع بهادر را بارسال چهار اسپ از طویلهٔ خاصه یکي با زین طلای مینا کار سر بلند ساختند - شصت اسپ پیشکش پردلخان قلعه دار بست بنظر اقدس در آمد - حق نظر بدخشي و قاسم بیگ میر هزار اندراب و میرک بیگ خنجاني و دولت بیگ اندرابی و سه کس دیگر از کدخدایان احشام حدود بدخشان که با اصالتخان بآستان عرش مکان آمده بودند هریک بخلعت و منصب در خور سر افراز گشت - و پنجهزار روپیه بهمهٔ ایشان مرحمت شد *

ششم [شوال] محمد جعفر خویش سارو تقی وزیر فرمانرواي ایران که بارادهٔ عبودت بدرگاه گردون اشتباه آمده بود دولتکورنش دریافت - و بانعام دو هزار روپیه سر بر افراخت *

هشتم [شوال] پادشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش چهل اسپ و چار صد شتر پیشکش نمود - بمیر ابو الحسن ملازم عادلخان پانزده هزار روپیه و بهمرهان او دو هزار روپیه انعام شد - چون در پنجاب غله از خشک سالي رو بگراني نهاده بود مبلغ ده هزار روپیه از خزانهٔ خیرات بصدر الصدور سید جلال حواله

فرمودند که باهل استحقاق و احتیاج خصوصا زاویه گزینان برساند - از اصل و اضافه حیات ولد علیخان ترین بمنصب هزاری ذات و هزار سوار - و رایسنگه جهالا بمنصب هزاري ششصد سوار سر بلندي یافتند *

دوازدهم [شوال] معتقد خان بخلعت و صوبه داری اردیسه از تغیر محمد زمان طهراني سر برافراخت *

چاردهم [شوال] رای تودر مل باضافهٔ پانصدي دویست سوار دو اسپه سه اسپه بمنصب هزار و پانصدي هزار و دویست سوار دو اسپه سه اسپه مباهي گردید - و بسهرند مرخص گشت - کشن سنگه نبیرهٔ راجه مانسنگه بمنصب پانصدی دو صد و پنجاه سوار سرافراز شد *

هزدهم[شوال] از اصل و اضافه ذو القدرخان بمنصب دو هزاري ذات وهزار و هشتصد سوار - و راجه جیرام بمنصب هزار و پانصدی ذات وهزار سوار - و روپ سنگه را تهور بمنصب هزاری ذات و هزار سوار و گوکلداس سیسودیه بمنصب هزاری ذات و هشتصد سوار سر بلند گشتند *

شب بیست و دوم [شوال] سید خان جهان که بعارضهٔ فالج تا دو ماه صاحب فراش بود بسفر واپسین رخت هستی بربست - پادشاه قدردان بر رحلت آن بندهٔ تمام اخلاص راسخ الارادت تاسف فرموده از جناب احدیت آمرزش مسئلت نمودند - چون سید منصور پسر تیره اختر آن مرحوم بی ظهور باعثی بتخیلات باطله و توهمات لاطایله مقارن فوت پدر از درگاه عرش اشتباه فرارنمود خدیو عدالت

گستر بعد از آگهی برین واقعه یادگار بیگ ولد زبردست خان را با جمعی از گرز برداران براثر او سهرند رویه فرستادند - چه ظن غالب آن بود که بجانب وطن گریخته باشد و حکم شد که بسرعت هرچه تمامتر شتافته هرجا آن گمراه خرد تباه را بیابد مقید ساخته بپایهٔ اورنگ خلافت بیاورد - و چون ازان بی هنجار چنین حرکت بی جا بروی کار آمد هرکدام از دو پسر خرد خان مزبور سید شیر زمان و سید منور را باوجود صغر سن نظر بر خدمات پدر و عنایت خاصی که بران خان مرحوم مغفور داشتند بمنصب هزاري ذات و دو صد و پنجاه سوار سرافرازي بخشیدند - و سید فیروز برادر زادهٔ اورا باضافهٔ پانصدي ششصد سوار بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار سربلند گردانیدند - و از تابینان آن قدیم الخدمت سی کس در زمرهٔ بندگان درگاه کیوان جاه منخرط گشتند - ازان میان بهار توحادي بمنصب پانصدي ذات و سه صد سوار - و دیگران بمناصب درخور سرافرازي یافتند *

درین تاریخ سید سالار سید خان جهانی را بفوجداری برخی پرگنات خالصهٔ گوالیار که در تیول سید خان جهان مرحوم بود - و سید عالم برادر اورا بحراست قلعهٔ گوالیار و اضافهٔ منصب افتخار بخشیدند *

بیست ودوم [شوال] بمهین پادشاهزادهٔ بخت بیدار برای خرچ عمارتی که در دارالملک دهلي نزدیک قلعهٔ مبارک مشرف بردریاي جون اساس نهاده بودند دولک روپیه انعام شد - و بدرازی سماء عظمت نوئینان اخلاص آئین زمستانی عنایت فرمودند - مهیسداس راتهور بمنصب هزاری ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه مفتخر

گردید - قاضی طاهر آصف خانی بخدمت بخشیگری و واقعه نویسی صوبهٔ احمد آباد مباهی گشته دستوری یافت - یوسف آقای علیمردان خانی بعنایت فیل مباهات اندوخت - بمیر عبد الله ولد میر عارف صفوی سه صد اشرفی و بخواجه زین الدین علی دویست اشرفی و به شاه محمد ولد شاه بیگ خان کابلی صد اشرفی انعام فرمودند - به لعل خان گن سمندر هزار روپیه مرحمت شد *

بیست و نهم [شوال] لطف الله ولد سعید خان بهادر ظفر جنگ باضافهٔ پانصدی دویست سوار بمنصب هزار و پانصدی هفتصد سوار سر بر افراخت - درین تاریخ نور محل زندگانی فانی بدرود نمود - او دختر اعتماد الدوله و همشیرهٔ حقیقی آصف خان خانخانان سپهسالار بود - بعد ازان که بعقد نکاح حضرت جنت مکانی در آمد تصرف مفرط در مزاج آنحضرت کرد - و زمام حل و عقد مهام ملکی و مالی آنچنان بدست اختیار و قبضهٔ اقتدار او در امد که گزارش تفصیل آن سزاوار این صحیفهٔ مکارم و معالی نیست - وچون خافان ملک طینت اورنگ خلافت را بجلوس اقدس زینت بخشیدند بمقتضای شیمهٔ کریمه سالیانهٔ او دولک روپیه مقرر گردانیدند - او پهلوی مرقد یمین الدوله آصفخان در مقبرهٔ که درزندگانی برای خود بنا نموده بود مدفون گشته - مرقد خان مزبور که غربی روضهٔ حضرت جنت مکانی متصل جلوخانهٔ که پیش دروازهٔ روضهٔ منوره است واقع شده - گنبذ یست که از سطح تا پایکار مثمن است بقطر پانزده ذراع - و ازانجا تاشقه قالب کاری - دراضلاع هشتگانهٔ

آن جانب درون هشت نشمین خوشنمای زیب آگین ساخته اند و جانب بیرون هشت پیشطاق هریکی بطول هفت گز و عرض چار و ارتفاع یازده بطرح نیم مثمن - ازارهٔ این عمارت جانب درون از سنگ مرمراست - و جانب بیرون از سنگ ابری - و روی کارش اکثری از سنگ مرمر است و لختی از سنگ ابری و سنگ زرد و دیگر سنگهای گوناگون - در چبوترهٔ وصورت قبر که برفراز آن است انواع احجار رنگین پرچین نموده اند - و آیات قرآنی و اسماء الهی بطریق پرچینکاری دران ارتسام یافته - فرش عمارت مزبور باحجار متلونه بآئین گره بندی انجام پذیرفته - بر دور گنبد چبوترهٔ است مثمن بقطرشصت ذراع که سراسر از سنگ سرخ است - و در جهات اربعهٔ آن چهار حوض - هر کدام بطول نه ذراع و عرض هفت و نیم - و این عمارت در وسط چار چمنی مرتب گشته که طول و عرض آن سه صد ذراع است - از جدران اربعهٔ محیط این چار چمن دیوار شرقیی همان دیوار غربیی چوک جلوخانهٔ روضهٔ حضرت جنت مکانی است - در ضلع غربیی این مقبره مسجدیست نزه - و شرقیی آن عمارتی قرینهٔ مسجد - در وسط ضلع جنوبي دروازهٔ است رفیع تمامی این عمارت بصرف سه لک روپیه در عرض چار سال مهیا گشته *

دوم شهر ذي القعده عرضهٔ داشت سرو جویبار سلطنت پادشزاده محمد شاه شجاع بهادر مشتمل بر نوید تولد پسر خجسته اختر از دختر اعظم خان و التماس نام با هزار مهر نذر بدرگاه خواقین پناه رسیده نشاط افزای خاطر خورشید مآثر گشت - آن فلذة الکبد را به زین العابدین موسوم گردانیدند *

چهارم [ذي القعده] یادگار بیگ منصور مقهور را که در سهرند دستگیر نموده بود بدرگاه والا آورد - گزارش این ماجری آنکه بعد از فرستادن یادگار بیگ بتعاقب آن محروم العافیت پس از چندی بعرض مقدس رسید که او بسوی لکهی جنگل گریخته - و بدست کروری آنجا گرفتار آمده - بنابران فرمان شد که شفیع الله برلاس که بخدمت توزک می پردازد با جمعي از یساولان رفته او را بیاورد - و از انرو که کروری مذکور از نسبت بنوت خانجهان که رکن رکین این دولت بلند صولت بود بران بی هنجار آشفته کار که از دولت درگریز بود و با بخت در ستیز در نگاهباني چنانچه باید تنگ نگرفته بود - پیش ا رسیدن شفیع الله ازانجا نیز فرار نمود - پس ازان که شفیع الله بآنجا شتافته کروری مزبور را بجهت غفلتی که ازو بروی کار آمد بغضب پادشاهي که نمونهٔ قهر الهي است تهدید نمود او به پیر کمال عم خود کروری پرگنهٔ تهاره مکتوبي باستعجال تمام فرستاده که درین حادثه جان و مال و عرض و ناموس در مقام تلف است اگر بعد از تجسس وتفحص ظاهر شود که بآنجانب آمده است مراسم جد و جهد بتقدیم رسانیده بهر روشی که داند اورا بدست آرد - و خود با شفیع الله بصوب سیوهان که دران سو نیز گمان گریختن بود رفت - اتفاقا پیر کمال بعد از تگاپو بسیار بوسیلهٔ پی شناسان دریافت - که آن رهگرای ضلالت از نواحی تهاره بجانب سهرند شتافته است - بنابران بسرعت تمام باجمعیتی که داشت از پي او روان شد - و منصور بی شعور با مغلی و افغانی که همراه داشت بمحنت بسیار حوالی سهرند رسید

و اسپان را بصحرا باز گذاشته زینها را در چاه انداخت - و خود بزی فقیر در باغ حافظ رخنه پنهان شد - و آن دو همراه گمراه نیز تغیر لباس نموده بگوشهٔ خزیدند - پدر کمال چون از پس رسیده آن پی گم کردهای دین و دولت را ندید به یادگار بیگ که تا سهرند هیچ جا خبر در نیافته کیفیت واقعه معروض داشته بود - و احتیاطا برای تفحص آن شوریده حال مانده - خبر کرد - بعد ازان که باتفاق جست و جوی نمودند مردم یادگار بیگ افغانی را که رفیق آن بی توفیق بود گرفته نزد او آوردند - او بعد از تهدید آن بخت برگشته را در باغ حافظ رخنه نشان داد - یادگار بیگ او را گرفته با افغان مقید و مسلسل بدرگاه عالم پناه آورد - و مغلی که با او همراه بود بدر رفت - از روی سیاست پادشاهانه که قوام جهان و نظام جهانیان بآن بازبسته است او را محبوس گردانیدند - و یادگار بیگ از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات و چار صد سوار سر بلند گشت *

نهم [ذی القعده] حیات خان را بعنایت اسپ با زین نقره بر نواختند - و هر کدام از خواجه عبدالرحیم و خواجه محمد رضا و خواجه محمد نازل وجمعی دیگر از خواجه زادهای اسمعیل اتائی را که با اصالتخان از بدخشان آمده بودند داخل بندها گردانیده بخلعت و منصبی مناسب حال سر بر افراختند - وبهمهٔ ایشان چارده هزار روپیه مرحمت شد *

جشن شمسی و زن

روز مبارک دوشنبه چارم ذی الحجه سال هزار و پنجاه و پنجم

مطابق سیوم بهمن جشن فرخنده شمسی وزن انتهای سال پنجاه و چارم و ابتداء سال پنجاه و پنجم از زندگانی جاودانی حضرت خاقانی منعقد گردید - و آن ذات مقدس بطلا و دیگر اجناس معهوده سنجیده آمد - و بوجوه آن اهل استحقاق و احتیاج کامیاب گشتند - درین روز نشاط افروز امیرالامرا علی مردان خان بحکم ارفع از پشاور آمده به تاثیم عتبهٔ فلک رتبه فایز گشت - و هزار مهر نذر گذرانید - و بعنایت خلعت خاصه با نیم آستین سر عزت برافراخت چون نذر شوایت ایلچی نذر محمد خان نواحی دارالسلطنه رسیده بود حسین بیگ و شفیع الله که بخدمت توزک قیام دارند بحکم اشرف اقدس رفته او را بدرگاه معلی آوردند - او بعد از استلام سدهٔ سنیه نامهٔ خان را با نه قطعهٔ لعل و سی و سه اسپ و بیست و یک شتر و دیگر اشیا که برسم ارمغانی فرستاده بود و قیمت مجموع آن سی هزار روپیه شد بنظر اقدس در آورد - و بعنایت خلعت و یکدهٔ مرصع و بیست هزار روپیهٔ نقد و مبلغ چار هزار روپیهٔ دیگر از زر سرخ و سفید نثار وزن مقدس کامروا گشت - درین گرامی جشن علامی سعد الله خان باضافهٔ هزاری ذات بمنصب شش هزاری دو هزار سوار و بعنایت فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و مادهٔ فیل - و صدر الصدور سید جلال باضافهٔ هزاری ذات بمنصب شش هزاری هزار سوار - و راجه بیتهلداس باضافهٔ پانصد سوار بمنصب پنجهزاری چار هزار سوار سربلندی یافتند - راجه پهاڑ سنگه که بمنصب سه هزاری سه هزار سوار هزار سوار دو اسپه سه اسپه سرافراز است هزار سوار دیگر او نیز دو اسپه سه اسپه مقرر گشت - نظر بهادر

باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاري دو هزار و پانصد سوار و میرزا نوذر صفوی باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاری دو هزار سوار - و مهیس داس راتهور باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزار و پانصدي دو هزار سوار - و عاقل خان باضافهٔ پانصدي صد سوار بمنصب دو هزار و پانصدي هشت صد سوار و حیات خان باضافهٔ پانصدي صد سوار بمنصب دو هزاري شش صد سوار - و انروده ولد راجه بیتهلداس باضافهٔ پانصدي ذات بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار - و از اصل و اضافه گردهرداس کور بمنصب هزاري هفت صد سوار - و خوشحال بیگ کاشغري بمنصب هزاري چارصد سوار - وهریکی از شفیع الله برلاس و رحمت خان بمنصب هزاری دویست سوار مباهي شدند - پیشکش شایسته خان الماس بزرگي بوزن صد و شانزده سرخ بنظر اقدس در آمد - ازین الماس شانزده رتي سائیده آمد - و وزنش صدرتی ماند - و قیمت صد هزار روپیه مقرر گردید - و خان مذکور بارسال خلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا وفیل از حلقهٔ خاصه نوازش یافت - و نگارندهٔ مکارم ومعالیٔ این دولت سامي را بعنایت مادهٔ فیل سر عزت بر افراختند - باصحاب غنا و ارباب طرب مبلغ مقرر انعام شد *

هشتم [ذي الحجه] زیور دست خان بخلعت و ضبط سیوستان سر بلند گردید - روز عید اضحی بعیدگاه تشریف فرموده بادای نماز پرداختند - و بعد از مراجعت بدولت خانهٔ والا رسم قربان بتقدیم رسید - و درذهاب و ایاب دامان روزگار بزر نثار

بر آمود - پیشکش نذر شوایت بیست و هفت اسپ و هژده شتر بنظر اقدس درامد - و او بعنایت خلعت مرصع و همرهان او بانعام نه هزار روپیه کامیاب گشتند *

پانزدهم [ذی الحجه] شاه بیگ خان بحکم معلی از میوات آمده دولت استلام سدهٔ سنیه دریافت - بیست و هفت اسپ پیشکش پردل خان از نظر اشرف گذشت - چون محمد حسین ولد میر فتاح صفاهانی تیولدار پنوج تمرد پیشگان کاشیال را که پا از دایرهٔ اطاعت بیرون گذاشته خراج گزاری نمی نمودند با جمعی ازتعینانیان صوبهٔ کشمیر مالش به سزا داده بود کاشیال به جاگیر او مرحمت شد - و بمیر فتاح که پدر و برادر او در دولت صفویه باین اسم موسوم و مشهور بودند ملقب گشت - و بعنایت خلعت و اسپ نوازش یافته بکاشیال مرخص گردید - بخواجه وفا که با ندر شوایت بارادهٔ بندگی درگاه خلایق پناه آمده بود دو هزار و پانصد روپیه انعام شد *

بیست و چهارم [ذی الحجه] بمنزل امیر الامرا علی مردان خان تشریف گرامی ارزانی داشتند - او بلوازم پاانداز و نثار و سپاس این نوازش والا پرداخته مرصع آلات و اقمشهٔ نفیسه برسم پیشکش گذرانید - و متاع یك لک روپیهٔ بعز پذیرائی رسید - چون بعرض مقدس رسید که راجه جگت سنگه در پشاور رخت هستی بربست راجروپ پسر کلان اورا بارسال خلعت و منصب هزار و پانصدی ذات و هزار سوار از اصل و اضافه و خطاب راجگی و انعام محال وطن که به پدرش نیز عنایت شده بود

و مرحمت اسپ سربلند ساختند - و ضبط چوبین قلعه که پدر او میان سراب و اندراب ساخته بود بعهدهٔ او بازگذاشته حکم فرمودند که از جملهٔ هزار و پانصد سوار و دو هزار پیاده که بکمک پدر او مرحمت شده بود مواجب پانصد سوار و دو هزار پیاده از خزانهٔ کابل تعین میشده باشد *

نهضت عساکر فیروزی بفتح بلخ و بدخشان

همت جهانکشای خدیو دین و دولت و نهمت عالم آرای خداوند ملک و ملت از سر آغاز جلوس اقدس خصوصا ازان باز که نذر محمد خان پای خسران پیما از اندازه بیرون گذاشته بقصد تاخت کابل آمد - و بهزاران بدنامی و ناکامی برگردید - بر تسخیر بلخ و بدخشان که هم ملک موروثی این دودمان خواقین نشان است و هم مفتاح کشایش سمرقند که مستقر سریر عرش نظیر قطب الدنیا و الدین حضرت صاحب قران انار الله برهانه بوده مصروف بود - و همواره درفکر ترتیب مواد این مهم و سرانجام اسباب این یساق می بودند لیکن ازانجا که زمان امضای این امنیت در مشیت الهی که هر شانی را بزمانی و هر زمانی را بشانی باز بسته است نرسیده بود بسبب سنوح بعضی عوایق در حجاب توقف مانده بود - و نیز ازین رو که تیغ جهاد این دولت دیر بنیاد بی باعثی از بواعث شرعیه بر ارباب اسلام از نیام بر نیامده است بتاخت و تاراج اوزبکیه که درزی اسلام بودند - و هنوز افعال شنیعه و اعمال قبیحهٔ ایشان بروی روز نیفتاده بود نمی پرداختند - درینولاکه خاطر

حق ناظر از نظم و نسق سواد اعظم هندوستان بهشت نشان وضبط و ربط ممالک و مسالک این چار دانگ عالم بجمعیت گرائید - و ارکان امارت نذرمحمدخان متزلزل شد - و بنیان حکومتش متذبذب و در بلخ هرج و مرج پدید آمد - و از قلت استقلال آقا و کثرت استبداد اینی هر دری در باری و هر سری سرداری گشت - و گروه ظلم پژوه اوز بکیه و الماق بی ایمان بسفک دماء ابرار و هتک استار اخیار و کسر ناموس واسر احرار آن دیار دست تطاول و تعدی کشوده آنچه یهود و نصاری بر اهل اسلام نه پسندند بروی کار آوردند - چنانچه قبل ازین بتفصیل گزارش یافت - و اینمعنی بر پیشگاه عدالت خدیو اسلام و خداوند انام بشهادت ثقات بثبوت پیوست باغاثت مغمومان ستم کشیده و اعانت مهمومان جوردیده که بر ذمت همت پادشاهان والا جاه لازم و متحتم ست پرداخته پادشاه زادهٔ والا گهر مراد بخش را با پنجاه هزار سوار نبرد جوی هزبر خو و ده هزار پیاده از تفنگچی و باندار و توپ انداز بتسخیر آن دیار و تنبیه گروه بی هنجار تعین فرمودند - و تقسیم افواج فیروزی در صفوف هفتگانه بحضور اقدس چنین قرار یافت - در هر کدام از قول و هراول دوازده هزار سوار و دو هزار پیاده - و در هریک از برانغار و جوانغار شش هزار سوار و دو هزار پیاده - و در هر کدام از طرح جانب راست و چپ شش هزار سوار و هزار پیاده - و در التمش دو هزار سوار - و فوج قول بوجود پادشاهزادهٔ والا گوهر وچار صد کس از امرا و منصبداران که از انجمله است امیر الامرا علی مردان خان و نجابت خان ولد میرزا شاهرخ و میرزا خان پسر شاه

نواز خان بن عبدالرحیم خانخانان و شیخ فرید ولد قطب الدین خان کوکهٔ حضرت جنت مکانی و شاه خان و ذوالقدر خان و شیخ الهدیه ولد کشور خان بن قطب الدین خان کوکه و ملتفت خان ولد اعظم خان که با پانصد سوار از تابینان پدر معین گشته بود و هزار احدي استقامت گرفت - و قرار یافت که هنگام آرایش صفوف مبارزت امیر الامرا در یمین و نجابت خان در شمال قیام نموده نبرد آرا گردند - و فوج هراول به چار صد و هفتاد کس از امرا و منصبداران که ازانجمله است بهادر خان و راجه بیتهلداس و راو ستر سال هادا و مادهوسنگه هادا و نظر بهادر خویشگي ومهیس داس ولد دلپت را تهور و سید عالم برادر سید هزبر خان و سیورام کور و روپ سنگه نبیرهٔ کشن سنگه را تهور و رامسنگه راتهور و حیات ولد علي خان ترین و جمال خان نوحاني و محکم سنگه و گوپال سنگه و گوکلداس سیسودیه و علاول ترین و گردهرداس کور و راجه امرسنگه نروري و سید شهاب ولد سید غیرتخان و رایسنگه جهالا و ارجن کور و سید نورالعیان ولد سید سیف خان و سید محمد نبیرهٔ سید قاسم و مهیس داس دیگر که او نیز را تهور است ومحمد قاسم ولد هاشم خان بن قاسم خان میر بحر که بخدمت میر آتشي مفتخر است واحداد مهمند و سجان سنگه سیسودیه و کشن سنگه تونور و راو روپ سنگه چندراوت و کرپا رام کور واوگرسین و اندرسال و تلوک چند و چندر بهان فروکا و سنکرام کچهواهه و سید شاه علي و سید مقبول عالم و همیر سنگه سیسودیه و پهاڑ نوحاني و پرتهي سنگه کچهواهه و پدم چند نبیرهٔ رای منوهر و دانیداس میرتیه و

گوبنداس خاندوراني وسيد اجميري و باوي چوهان و راوت نراين داس سيسوديه و هزار سوار تفنگچي انتظام يافت - وسرداري مسلمانان به بهادر خان و پيشوائي راجپوتان براجه بيتهلداس مقرر گرديد - برانغار بچهارصد وشصت كس از امرا ومنصبداران كه ازانجمله است قليچ خان و شاه بيگ خان و راجه ديبي سنگه بنديله و اهتمام خان وخنجر خان و تركتاز خان و مقصود بيگ علي داشمندي با ساير داشمنديان وهفتصد سوار احدي و تفنگچي منتظم گشت - و باشليقي اين فوج بقليچ خان تفويض يافت - و جوانغار بدوصد و پنجاه كس از امرا و منصبداران كه ازانجمله است رستم خان و دولت و خان والدالف خان و مراد قلي سلطان ككهر با اكثر ككهران و نور الحسن بخشي احديان و دو هزار سوار احدي و تفنگچي انضباط گرفت - و طرح دست راست به اصالت خان و سه صد و هفتاد و نه تن از امرا و منصبداران كه از انجمله است راجه رايسنگه ولد مهاراجه وراجه راجروپ و راجه جيرام ولد راجه انوپ سنگه و سيد اسدالله و شادمان پكهلي وال و جگرام و راجه بهروز وعجب سنگه ولد ستر سال و سيد چاون و چتر بهوج چوهان و كشن سنگه كچهواهه و نذير بيگ عبد الله خاني و جلال الدين محمود دروازي و خوشحال بيگ ولد عوض خان قاقشال و سيد محمد مهدي و هفت صد سوار احدي تفنگچي منضبط گرديد - و طرح دست چپ بخليل الله خان و دويست و پنج كس از امرا و منصبداران كه ازانجمله است راجه پهاڑ سنگه بنديله و سعادت خان نبيرهٔ زين خان و چندرمن بنديله و صف شكن ولد ميرزا حسن صفوي و خليل بيگ و

خوشحال بیگ کاشغري و جبار قلي ککهر و غضنفر ولد الله ویردي خان و خواجه عنایت الله و خواجه عبدالعزیز ولد صفدر خان وهاشم بیگ کاشغري و تولک بیگ کاشغری و رستم بیگ کولابي و بهو جراج و محمد زمان ارلات و میر مقتدی و الله دوست کاشغری و ابراهیم حسین ترکمان و هفت صد سوار احدي و تفنگچی مستقیم گشت و التمش به میرزا نوذر ولد میرزا حیدربن میرزا مظفر صفوي و لهراسپ خان ولد مهابت خان و سید محمد ولد خان دوران بهادر نصرت جنگ و صفي قلي ترکمان و کرشاسپ و خدا دوست ولد سردار خان و جمعی دیگر از بندهاي منصبدار محکم گردید *

و روز شنبه سلخ [شهر ذي الحجه] مطابق بیست و نهم بهمن پادشاهزادهٔ والاتبار و امیر الامرا را با اکثر امرائي که دولت اندوز حضور بودند رخصت نموده مقرر فرمودندکه درملک ککهران و حسن ابدال و اتک و آن حدود هرجا علیق و قضیم وافر باشد فروکش کنند - و بعد ازان که نو روز عالم افروز کوه و صحرا سبز گرداند و هواي کابل و کوهستان آن نواحي باعتدال گراید برخی از لشکر نصرت پیکر در خدمت پادشاهزادهٔ جهانیان براه پشاور و لختی براه بنگش بالا و پایان روانه شده درکابل بیک دیگر به پیوندند تا هم کاه وغله بفراواني می رسیده باشد و همچنین حشري گران و لشکری بي پایان از مضایق و مزالق مصاعد و مهابط شوامخ جبال بآساني گذاره شود - و پس ازانکه مواکب کواکب شمار درکابل فراهم آیند قلیچ خان و خلیل الله خان و میرزا نوذر با افواج سه گانه که بسرکردگي ایشان متعلق است از راه آب دره بکهمرد رفته نخست

حصار آنرا و بعد ازان حصن غوري را بتصرف در اورند - و بعد از کشایش این دو قلعه بملازمت پادشاهزادهٔ گرامي نژاد برسند و پادشاهزادهٔ والا تبار و امیر الامرا بانواج چارگانه از راه طول راهي گشته بتسخیر قندز و توابع آن بپردازند - وچون ولایت بدخشان بتصرف اولیاء دولت درآید تسخیر بلخ وجههٔ همت گردانند - هنگام رخصت پادشاهزادهٔ عالی نسب را بعنایت خلعت خاصه با نادري طلادوزي و یک لعل بیش بها بادو مروارید که برسرمي بندند و طرهٔ مرصع الماس گران ارز و جمدهر مرصع با پهولکتاره و شمشیر مرصع و باضافهٔ هزار سوار بمنصب دو ازده هزاري ده هزار سوار دو هزار سوار دو اسپه سه اسپه و بمرحمت صد اسپ ازان میان دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین مرصع دیگری با زین طلاي میناکار و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و جل مخمل زربفت و مادهٔ فیل و هفت لک روپیهٔ نقد بعنوان مساعدت سر بلند ساختند - و امیرالامرا علي مردان خان بعنایت خلعت خاصه و جیقهٔ الماس ثمین و خنجر مرصع با پهولکتاره و شمشیر مرصع و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و جل مخمل زربفت و مادهٔ فیل مفتخر گشت - و به اسمعیل بیگ پسر او خلعت و جیقهٔ مرصع و فیل - و به نه کس از همراهانش خلعت عنایت فرمودند - و فلیج خان و رستم خان و نجابت خان و اصالت خان وراو سترسال بمرحمت خلعت خاصه و جمدهر مرصع و اسپ و نظر بهادر بخلعت و اسپ و فیل - و میرزا نوذر بعنایت خلعت و اسپ و نقاره - و شاه بیگ خان و میرزا خان و لهراسپ خان و

سید عالم و شیخ الهدیه و سیورام کور و روپ سنگه و رام سنگه راتهوران وصف شکن ولد میرزا حسن صفوي و سید محمد ولد خانه‌دوران بهادر نصرت جنگ و گوکلداس سیسودیه و گردهر داس و راجه اسر سنگه نروري و راي سنگه جهالا و سید شهاب و سید محمد و سید ذوالعیان سادات بارهه و ارجن و خوشحال بیگ کاشغري و شادمان پهکلیوال بمرحمت خلعت و اسپ - و دیگران بعضي بمرحمت خلعت - ولختی بعنایت اسپ - عزافتخار اندوختند - و شیخ الهدیه باضافهٔ پانصدي ذات بمنصب دوهزاري هزار سوار و بخطاب اخلاص خان نامور گردید - و خدمت دیوانی لشکر نصرت اثر بکفایت خان - و خدمت بخشیگري به ملتفت خان - و داروغگی داغ و تصحیحه به شمس الدین ولد مختار خان مفوض گردید - بهادر خان را که در پشاور بود خلعت خاصه و جمدهر مرصع با پهولکتاره و اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا و فیل از حلقهٔ خاصه مصحوب اصالت خان فرستاده سر بلند گردانیدند - و دو هزار اسپ از سرکار خاصه همراه لشکر کردند - که برخی به احدیان و تفنگچیان اسپ طلب و تنمه یامرا و منصب دارانی که اسپان درکار داشته باشند برسم مساعدت بدهند - تا از تا بیفتان ایشان اسپ هرکه سقط شود عوض بیابد - و از اصل و اضافه منصب راو روپسنگه چندراوت هزاري ذات و هزار سوار - و منصب رای سنگه جهالا هزاری ذات و هفت صد سوار مقرر گشت - بقیهٔ احوال در محلش گزارش خواهد یافت •

غرهٔ محرم سنه ۱۰۵۶ یادگاربیگ ولد زبردست خان باضافهٔ

پانصدی صد سوار بمنصب هزار و پانصدي پانصد سوار و بخطاب جان نثار خان بلند پایگي یافت *

هفتم [محرم] فدائي خان از گورکپهور آمده باستلام عتبهٔ سنیه سعادت اندوز گردید - و یک فیل پیشکش گذرانید - عنایت الله ولد ظفر خان بعنایت فیل سر بر افراخت - بخواجه فیض الله برادر خواجه حسن ده بیدي دو هزار روپیه - و بمیر هاشم و خال محمد و صادق بیگ و فولاد بیگ چار هزار روپیه عنایت شد - و ده هزار روپیهٔ مقرر این ماه به محتاجان عطا فرمودند - چون بعرض مقدس رسید که بعضي تهي دستان صوبهٔ پنجاب از گرانیء غله اولاد مي فروشند مظهر اتم رحمت الهی فرمان داد که هرکه فرزند بفروشد بها را از سرکار خاصهٔ شریفه باو داده فرزند را نیز باو وا گذارند - و بشمول این مرحمت جمعي کثیر از اندیشهٔ قوت و شدت جوع و محنت جدائي فرزندان که درین تشاء اصعب مصایب امت رهائی یافتند - و حکم جهان مطاع بصدور پیوست که هر روز در ده جا لنگر ساخته آش مبلغ دویست روپیه بفقرا قسمت نمایند *

پانزدهم [محرم] منزل مهین پور خلافت بورود میمنت آمود نمودار بهشت برین گردید - آن والا گهر مراسم پا انداز و نثار بتقدیم رسانیده جواهر و مرصع آلات و اقمشهٔ نفیسه برسم پیشکش گذرانیدند - ازان میان متاع قریب یک لک روپیه شرف پذیرائي یافت *

بیست و دوم [محرم] بمیر عبدالله صفوي دویست مهر مرحمت

شد - درین ایام مرشد قلي فوجدار دامن کوه کانگره قلعهٔ تاراگده را حسب الحکم از تصرف منسوبان راجه جگت سنگه برآورده متصرف شد - تفصیل این اجمال آنکه بعد از درخواست هواخواهان دولت روز افزون اگرچه معاصی و اجرام راجهٔ مزبور که از ضلالت و جهالت چندي سر از طاعت اولیاي سلطنت بلند صولت برتافته بود بعفو مقرون ساخته قلعه را بعد از انهدام جدران بوی مرحمت فرموده بودند - و بالتماس او عمارات درون حصار باز گذاشته چنانچه در اثناي وقایع سال پانزدهم نگارش یافت - اما چون گذاشتن چنین معقل حصین و موبل متین که از ارتفاع کوه و صعوبت راه تسخیر آن متعذر است بدست مرزبانان فرصت جوي شورش خو از دور بیني و حزم گریني بعید بود بعد از فوت راجه فرمان معلی بنام مرشد قلي عز صدور یافت که پیش از آگهئ متعلقان راجه بتاراگده رسیده آنرا از تصرف منسوبان او بر آورد - و هفدهم فدائی خان نیز از پیشگاه قوایم سریر جهانباني بایلغار رخصت یافت که در انصرام این مهم کوشیده مردم را ازانجا گسیل سازد - و حقیقت بایستادگان سدهٔ سنیه معروض دارد تا یکي از بندگان معتمد بنگاهبانئ آن فرستاده آید - مرشد قلي پیش از وصول فدائي خان بدوازده روز قلعه را متصرف گردید و پس از پیوستن فدائي خان حصار را با برخی اشیا بدو سپرده روانهٔ دامن کوه کانگره شد و چون اینمعني از عرضه داشت فدائي خان بمسامع حقایق مجامع رسید بهادر کنبو را بعنایت خلعت و اسپ سربلند گردانیده به نگاهبانئ آن حصن حصین دستوري دادند *

گزارش نوروز

درین هنگام که بخت بیدار و دولت کارگزار مژدهٔ نصرت و نوید فیروزي میرسانید - بعد از گذشتن دو گړي از شب چهار شنبه سیوم ماه صفر سنه هزار و پنجاه و شش *

جمشید سریر چرخ چارم * بخشندهٔ نور هفت طارم

لواي اعتدال به بیت الشرف بر افراخت - فردای آن خدیو جود گستر سریر کامرانی را بجلوس مقدس پایهٔ آسماني بخشیده دست انعام و افضال و بر و نوال برکشودند - و نذر شوایت ایلچی نذر محمد خان را بعنایت خلعت و انعام بیست هزار روپیه کامیاب گردانیدند - میر ابوالحسن ملازم عادلخان را بخلعت و اسپ با زین نقره و فیل سربر افراخته رخصت بیجاپور فرمودند - و برای سربلندی عادل خان خلعت خاصه و جمدهر مرصع گرن ابها باپهولکتاره و سپر خاصه مرصع بند و بار و صد پارچه از نفایس اقمشهٔ احمد اباد و کشمیر همراه او فرستادند - مطلب ولد معتمد خان از تغیر میر عبد الکریم بخدمت بخشیگری و واقعه نویسي و داروغگي عمارت و میر بحری دارالخلافه و اضافهٔ منصب سر برافراخته بدان صوب مرخص شد - خلیل الله خان را بخلعت و جمدهر مرصع و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین مطلا بر نواخته رخصت لشکر فیروزی دادند - و عاقل خان را بعنایت خلعت و بخشیگری دوم و منصب دو هزار و پانصدی ذات و هزار سوار از اصل و اضافه و خدمت عرض وقایع صوبجات از تغیر ملا علاء الملک مباهی گردانیدند - و ملا

علاء الملک بمرحمت خلعت و خدمت میرسامانی از تغیر عاقل خان و باضافهٔ پانصدی صد سوار بمنصب هزار و پانصدی دو یست سوار سر افتخار برافراخت - حسین بیگ خویش امیر الامرا را بخلعت و منصب هزاری ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه نوازش نموده آخته بیگي گردانیدند - سید بهادر را بعنایت خلعت و خدمت توزک از تغییر جان نثار خان و اضافهٔ منصب بر نواختند - به نذر شوایت دو مهر یکي دو صد تولگي و دیگري صد تولگی و دو روپیه بهمین وزن انعام شد *

هفدهم [صفر] بساعت مختار حکم شد که پیشخانه را بصوب کابل برآورند - چون محمد قاسم میر آتش به یساق بلنج معین گشته بود مظفر حسین بخلعت و خدمت داروغگی توپخانهٔ رکاب والا و کوتوالی اردوی معلی سربلندي یافت *

ارسال جان نثار خان برسم رسالت به ایران

چون پیوسته میان خواقین این دود مان سلاطین نشان و فرمان روایان سلسلهٔ صفویه ابواب اتحاد و وداد مفتوح بود - و بآبیاری ارسال اسفار و سفرا و اهداي تحف و هدایا چمن اخلاص این دو خاندان والا مکان شاداب و سیراب - هر چند شاه صفي در اواخر ایام سلطنت از قلت تجربه و دیگر موجبات غفلت و غرور مصدر بعضي اندیشهاي بي جا و سگالشهاي نا سزا که باعث رنجیدن بل رنجانیدن باشد گشت - اورنگ آراي جهانباني حضرت خاقاني با آنکه استغنا و استعلا بمرتبهٔ است که مزیدی بران

متصور نیست - و آنچه قصارای آرزوی اکثر سلاطین عالیجاه و قصوای امید بیشتر فرمان گزاران والا دستگاه است - بندگان این درگاه خلایق پناه را میسر است - بعد از ارتحال شاه مذکور نه پسندیدند که سلسلهٔ مضافات و رابطهٔ موالات که از دیر باز موکد است یکباره گسیخته شود - بنابران مقرر ساختند که جان نثارخان را که از خانه زادان آداب دان مزاج شناس است بتعزیهٔ شاه صفی و تهنیت پسر او که بنام جدش شاه عباس مسمی است بفرستند *

و هژدهم این ماه [صفر] او را بخلعت و جمدهر مرصع و باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزاری پانصد سوار و دو اسپ یکی عربی با یراق طلا دیگری از خانه زادان سرکار والا با زین مطلا و فیل سر افراز ساخته دستوری دادند - و حکم شد که متکفلان مهمات سرکار گردون آثار طلب دو سالهٔ او و همرهان او را نقد از خزانهٔ عامره تن کنند - و مصحوب او گرامی مراسله منهی از مراسم تعزیت و منبی از لوازم تهنیت که علامی سعد الله خان بامر ارفع اعلی انشا نموده و نقلش درین صحیفهٔ اقبال نگارش می یابد - با لختی مرصع آلات و پنجهزار پارچه از انواع امتعه نفیسهٔ ممالک محروسه که قیمت مجموع سه لک و پنجاه هزار روپیه بود ازانجمله مرصع آلات یک لک روپیه و سایر امتعه دو لک و پنجاه هزار روپیه برسم ارمغانی ارسال فرمودند *

نقل نامه

هزاران ستایش و گونا گون نیایش ذاتی را سزد که نه در کبریای

نبیلهٔ او حد را بار - و نه بآلای جزلهٔ او عد را کار - نه احسان جسیمش را رادی - و نه افضال فخیمش را صادی - و فراوان منت منعم بی عوض و مفضل بی غرض را رسد که امتیاز بخشید نوع انسان را از هرچه بابق وجود رسیده در بدو تکوین و ایجاد - باضافهٔ نعمت ادراک و استعداد - پس بر گزید جمعی را بتفاوت درجات بروفق استعدادات بکرامت فرمودن مرتبهٔ رسالت و عنایت نمودن منزلت سفارت برای بیان سبیل رشاد و تبیان طریق سداد عط فرمود - سلاطین عدالت آئین و خوافین صواب گزین را خلعت خلافت و کسوت نیابت بجهة اجرای مامورات ناموس اکبر نقل و امضای مقتضیات قسطاس اعدل عقل - وضبط و ربط بلاد - و اصلاح حال عباد و دفع فتنه و فساد - و درود نا محدود - و سلام غیر معدود - از حضرت معبود - بر نقطهٔ دایرهٔ وجود - دایرهٔ نقطهٔ کره و جود - صاحب حوض مورود - مالک مقام محمود - مخصوص و منفرد از گروه قدسی شکوه انبیا و رسل برسالهٔ کافه و دعوت عامه و تقوی بدلائل متکاثره - و معجزات مستمرهٔ وافره - و تحلی بفضایل علمیه فایقه از احصا - و عملیهٔ خارجه از استقصا - قافله سالار رهنمایان رهنمای قافله سالاران - مبشر منعوت - جامع جوامع نعوت موخر مقدم - پس آیندهٔ پیش قدم - و برآل اطهار او که مرایای حقایق معارف - و منبع ذوارف عوارف - و مخزن اسرار نبوت - و مظهر سرایر ولایت - اند - و بموجب خطاب مستطاب - اِنَّمَا یُرِیْدُ اللّٰهُ لِیُذْهِبَ عَنْکُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ الْبَیْتِ وَ یُطَهِّرَکُمْ تَطْهِیْراً - ساحت مجد ایشان از دناءت مبری - و از لوث دناست معری - است - و بر

اصحاب ابرار او که آبروي دين - و سبب لمعان نور يقين - و حافظان شريعت غرا - و ناقلان طريقت بيضا - و راقعان قواعد اسلام - و هادمان اساس کفر و ظلام - اند - خصوصا خلفاء راشدين مهديين - که عناصر اربعهٔ دين حنيف - و چار رکن ملت منيف - و فانيان بقای مطلق را قاده و قدوه - و مستهلکان حق را ساده و اسوه اند - و هرکدام بموجب نصوص محکمهٔ قطعية الدلالة - و احاديث صحيحهٔ يقينية الافادهٔ معنعنهٔ متصله - بروايت عدلی از عدلی - و حکايت ثقهٔ از ثقهٔ - بسبب اختصاص بسجيهٔ رضيه - و شيمهٔ مرضيه - بمنزلتی متفرد و منقبتی متوحد - و بقدری که قدر آنرا خداوندان قدر دانند - ممتاز - و بفضلی که فضل آنرا خداوندان فضل شناسند ممتاز باد - برآنکه دل مآل سگال حقيقت پيوند - و بخرد حق شناس هوشمند - مخفي نيست - که خالق اشباح - و باری ارواح - را جل شانه و عظم برهانه - در ايقاع هر فعلی دقايق حکم است که نظر دور بين را بادراک آن آشنائی نه - و در ابداع هر امری لطايف مصالح است که گوهر شب چراغ خرد را در درک آن روشنائی نه پيد است - که علم حادث را بقديم سجانستی و متناهي را بغير متناهی مناسبتی نيست - پس پيش آمد مکروه به تسليم و رضا اولی - و استقبال مرغوب بشکر و سپاس احری - لهذا در واقعهٔ هايله و حادثهٔ نازلهٔ رحلت خسرو جم جاه جعل الله الجنة مثواه - ازين دار بي مدار پر خمار - بنزهت سرای بقا و قرار - که بمقتضای عدم استماع مواعظ بلند و نصايح سودمند مندرجه در نامهٔ مرسل محبوب صفدرخان که در معنی آب حيات

جاودانی بوده از چشمه سار راستی و راست گفتاری - و غذای روحانی از شاخسار درستی و درست کرداری - و خاطر حق بین حقیقت گزین را در اناضهٔ آن جز مراعات نسبت پدر فرزندی و محافظت قول نبیء هادی - که نص مشحون بحکمت الدین النصیحه باشد - غرض منظور نظر فراز پرواز نه - و اتباع اقاویل نادانان دانا نمای هنگامه جو - و سفیهان جهل انتمای بی صرفه گو - که همت پست این همنشینان بد سرشت گرمی بازار خویشتن است نه اندیشهٔ مآل کار ولی نعمت خویش - بافراط در ارتکاب آنچه اجتناب ازان منتج آگهی و هوشیاری در دنیا - و مثمر فلاح و نجاح در عقبی - است - و تحرز ازان همه کس را زیبا لا سیما از طبقهٔ فرمان روایان معدلت اقتضا - و صدر نشینان ارایک اعتلا - که غایهٔ وجود این برگزیدههای پروردگار - و بزرگ کردهای آفریدگار - انتظام سلسلهٔ کائنات و محافظت و نگاهبانی مخلوقات است - نه بالذات فانی پیوستن - و در مستلذات جسمانی فرو رفتن - و محتاج بنگاهبان گشتن - وقوع یافته - بر مقدمهٔ مقررهٔ وجوب تلقی تقدیرات مقدر بی مثال - و عادات حاکم بی زوال - از تعقیب هر نوشی به نیشی - و هر بهاری بخزانی - و هر قبولی بدبوری - بصبر مستتبع اجر و رضای مستوجب حسن جزا حواله میرود - و بنابر سودت قدیمه و خلت مستمره که در عالم اشباح ظل معرفت ازلیهٔ عالم ارواح است - و میان خواقین خلافت تزئین این والا خاندان و سلاطین نصفت آئین آن عالی دودمان نسلا بعد نسل بتوارث حب متحقق - بمبارکباد جلوس میمنت مانوس آن فرزند

زادهٔ برخوردار کامگار نامدار بلند مقدار بهین گوهر درج دولت و عظمت - مهین اختر برج شوکت و سلطنت - نقاوهٔ اصلاب طیبین - سلالهٔ اسلاف طاهرین - پرداخته مي شود - مهیمن متعال و قادر ذوالجلال این جلوس میمون را بران صفوهٔ دودمان صفوي - علالهٔ خاندان مرتضوی - مبارک و فرخنده گرداند - و از شناخت مقدار و ادای حقوق فریق سپاس گزار - وترحم وعفو زلات بارشاد بیان عظیم الشان اَلرَّاحِمُوْنَ یَرْحَمُهُمُ الرَّحْمٰنُ اِرْحَمُوْا مَنْ فِي الْاَرْضِ یَرْحَمْكُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ و ترک تعصبات و اغماض عین از مآثم بر حسب اقتضاء حکمت و اعراض و صفح از جرایم بر طبق تقاضای مصلحت - مجملا ایتمار بمامورات بهدایت اوامر الهی - و انزجار از منهیات بدلالت کلمات نواهی - حظی وافي و نصیبي کافي کرامت فرماید - و از تقدیم مراسم شباني - و اقدام بر لوازم پاسباني * که مقصود از سلطنت و فرمان فرمائي - و معنی ابهت و کشور کشائي - است - بهرهٔ کامل عنایت کند - و چون بموجب کلام با نظام صحیح اللفظ حسن المعني منطوق سر دفتر اهل بیان - اشرف بني عدنان - کُلُّکُمْ رَاعٍ وَکُلُّکُمْ مَسْئُوْلٌ عَنْ رَعِیَّتِهٖ - روز پاداش سوال بقدر مکنت شود - و پرسش باندازهٔ قدرت رود - رستگاري از سخط باری در اجل بتوفیقهٔ حق آن مربوط بایددانست - و رسیدن به برخورداري باقتضای مصدوقهٔ وَاَمَّا مَا یَنْفَعُ النَّاسَ فَیَمْکُثُ فِي الْاَرْضِ - بتادیهٔ آن منوط باید شناخت - پوشیده نماند که چون از کمال وداد و اتحاد آن ملک و منسوبان آن دولت را از خود میدانیم - و یقین که تحقق اینمعني ازان جانب بطریق اولی خواهد بود - بذابران نگارش می یابد - که

معلوم هر قاصی و دانی است که التجاء یار وفادار علیمردان خان امیر الامرا بدین درگاه آسمان جاه اضطراری بوده نه اختیاری - چه ازو در برابر جمیع احکام صادره ازان سدهٔ سنیه از فرستادن پسر و غیر آن جز سمع و طاعت و انقیاد و اطاعت امری سر بر نزد - جای آن بود که بدیدبانی شناسائی و رهنمائی رسائی آفرین رفتی - و تحسین جلوه دادی - چون برخلاف آن از یافه دریائی و هرزه سرائی و گونا گون تزویرات - و رنگارنگ تسویلات - نو دولتان حسد سرشت - غرض پرست - که رواج خود در کساد عزت یافتها و بر کشیدهای قدیم شناسند - خاصه چنین کسی که جد امجد آن قرة العین که نقاوهٔ سلسلهٔ صفویه - وزبده و خلاصهٔ این طبقهٔ علیه بودند - اورا بآبای ثانی می نوشته باشند - بجای تحسین تهجین و در مکان حسن جزا شگافش یاسا - قرار گرفت - او اضطرارا باعتصام عروهٔ وثقای این فکر صواب که این سلطنت را ازان دولت هیچگونه جدائی نیست پناه باین بارگاه که ملاذ عالمیان و ملجاء جهانیان است آورد - و این امور اسباب ظهور عنایات نمایان و مراحم بی پایان در بارهٔ مشار الیه گشت - اگرچه چار پسر خان موصی الیه از خدمت گزاران این والا درگاه اند - اما چون خواهش خاطر قدسی سراير این است که حقیقت یگانگی و صحبت فیما بین معلوم جهانیان گردد - و کالشمس في رابعة النهار وضوح یابد - متوقع آن است که اینمعنی برخصت فرزندی که دوران استان دارد بروی روز افتد - و اهلیت و یگانگی را روز بازار دیگر گردد - و مبانی یکجهتی و یکرنگی را استحکام - و قوایم یکتائی و یکتا دلی را انتظام پدید آید -

و جهات و نسب سابقه را تاکیدی و تشئیدی - و موالات و مودت لاحقه را تاسیسی و تمهیدی - شود - ازانجا که خاطر قدسی مظاهر بسبب تحقق ابوت علیا - نسبت بآن فرزند زادهٔ عالی وساده تعلق تمامی باطلاع بر حال خیر مآل دارد - شجاعت نشان جان نثار خان را که از خانه زادان معتمد قدوی است - و پیوسته برجوع خدمات اعتماد طلب سر بلند - و در اکثر اوقات شرف اندوز حضور سراسر نور رخصت آن صوب با صواب فرموده شد - که این نامه که سر نامهٔ حکمت و موعظت و هدایت و نصیحت - و متضمن مقدمات محبت بار و کلمات صداقت آثار است برساند - مترقب این است که او بعد از گذارش آنچه بادای آن مامور گشته مقضی المرام بسرعت تشریف رخصت انصراف بیابد - که ضمیر مهر آئین محبت آگین را شوق تمامی و اشتیاق تمامی بسوی آنست - که بزودی هرچه زیاده تر و سرعت هرچه تمامتر کیفیت احوال خجسته مال و اوضاع و اطوار آن بر خوردار نامدار انکشاف یابد - هر گونه امری که باعث زیادتی استقرار آن کامگار بختیار بر سریر سلطنت آن دیار باشد بی حجابانه بدان اشارت رود - و هر نوع معاونت لازم نشاهٔ دوستی که بخاطر گرامی رسد بی تکلفانه اظهار آن جلوهٔ استحسان دهد که انشاء الله تعالی در انجام آن مساعی مشکوره چنان پرتو ظهور خواهد بخشید - که معنی دوستی و حقیقت درستی دوستی بر جهانیان واضح گردد - و سپس مسلک انهای وقایع یومی و منهج ارسال رسل و رسایل برسبیل تتابع و توالی مسلوک باشد -

ازهار حدایق آمال و آماني بنسایم یزداني شگفته و خندان باد *

انتهاض رایات جهان کشا از دار السلطنة لاهور بدار الملک کابل

روز پنجشنبه هژدهم ماه صفر مطابق شانزدهم فروردین بعد از سپري شدن یازده و نیم گری خاقان ممالک گیر مقارن دولت و اقبال و مقترن حشمت و جلال برگلگون فلک خرام ثریا ستام از دار السلطنهٔ لاهور بصوب دار الملک کابل توجه فرمودند *

نوزدهم ماه مذکور ازنواحی دار السلطنه جعفرخان بصوبه‌داری پنجاب و بهرام برادر او بخدمت بخشیگری و واقعه نویسی آنجا و نامدار ولد خان موصی الیه بمنصب پانصدي ذات و صد سوار سر برافراخته - و هر کدام بمرحمت خلعت نوازش یافته مرخص گشتند - و قلعه داری ارک لاهور بسر انداز خان تفویض یافت *

بیستم [صفر] جهانگیر آباد بنزول اقدس منزل سعادت گردید - فرداي آن که روز شرف نیر اعظم بود اعظم خان را که پانصد سوار از تابینان خویش با پسر خود ملتفت خان بهم بلخ و بدخشان روانه نموده بود بسبب کبرسن از سفر کابل باز داشته حکم فرمودند که بکشمیر رفته تا معاودت رایات فیروزی دران نزهت کده اقامت گزیند *

بیست و چهارم [صفر] کنور رامسنکه ولد راجه جي سنگه با پانصد سوار از وطن آمده دولت تلثیم آستان کیوان مکان اندوخت - و یک فیل پیشکش نمود - و بعنایت خلعت و منصب

هزاری ذات و هزار سوار فرق طالع بر افراخت - ملا عبد الحکیم را خلعت و دویست مهر عنایت نموده بسیالکوت موطن او رخصت فرمودند *

بیست و هفتم [صفر] اعلام ظفر طراز از جهانگیر آباد بمنزل پیش بلندي گرا شد - و چون حرم محترم فروغ افزاي دودمان خلافت مهین بادشاهزادهٔ بلند قدر را عارضهٔ شدیده طاری گشته بود حکم مقدس بصدور پیوست - که آن درة التاج جهانباني تا حصول صحت بیمار و وصول یرلیغ طلب در جهانگیر آباد توقف نمایند - و حکیم مومنا بمعالجه دستوري یافت - و سلطان نظر را بجهت وقایع نگاری با مهین‌پور خلافت گذاشته داروغگي داغ از تغییر او بمیر محمود صفاهاني مفوض ساختند *

بیست و نهم [صفر] دولت خانهٔ حافظ آباد محط جلال گردید *

سیوم ربیع الاول از دریای چناب براه پل کشتي عبره فرمودند - درین تاریخ میرک شیخ را بمنصب هزاری ذات و پنجاه سوار از اصل و اضافه بر نواختند *

چهارم این ماه [ربیع الاول] که بر ساحل آب چناب دایره بود چهار شیر یکی نر و سه ماده در بیشهٔ نواحي دریا شکار خاصه شد - درین روز راجه جسونت سنگه بمرحمت جمدهر مرصع با پهولکتاره و اسپ عربي با یراق طلا تارک عزت بر افراخت - و نور الحسن از اصل و اضافه بمنصب هزاری چار صد سوا نوازش یافت *

نهم [ربیع الاول] کنار دریای بهت معسکر دولت و عظمت گشت - شیخ یحیی گیلانی را بانعام چهار هزار روپیه کامیاب گردانیدند *

یازدهم [ربیع الاول] موکب گیهان نورد براه پل کشتي از آب بهت عبور نمود - چون محافدی دولت خانهٔ والا که بر کنار آب برپا شده بود گلهاي پلاس بر ساحل دریا در کمال رنگینی و ابنوهي بنظر انور درآمد - طبیعت اقدس بتماشای آن نشاط اندرخت *

شب دوازدهم [ربیع الاول] مبلغ دوازده هزار روپیهٔ مقرر بفضلاء و صلحا عطا کردند *

پانزدهم [ربیع الاول] حکیم محمد داؤد و کنور رام سنگه بعنایت اسپ با زین مطلا بلند پایگي یافتند - میر صالح داروغهٔ قراولان باضافهٔ منصب و مرحمت اسپ نوازش یافت *

بیست و سیوم [ربیع الاول] دولت خانهٔ باغ حسن ابدال بورود اقدس فروغ آمود گردید - و دو روز درین منزل خلد آئین مقام شد - بپادشاهزادهٔ عالي نسب مراد بخش خلعت خاصه ارسال فرموده فرمان دادند که با عساکر نصرت مآثر از پشاور بسرعت هرچه تمامتر جانب کابل و ازانجا بصوب مطلبی که وجههٔ همت علیا است بشتابد - پادشاهزادهٔ والا تبار که پس از دستوري یافتن از پیشگاه خلافت براي آسودگی لشکر فیروزی بیست روز در سر زمین کهران و پنج روز در حسن ابدال و بیست روز در پشاور توقف نموده بود - بعد از ورود برلیغ

والاکه بقدغن تمام بصدور پیوسته بود - بیست وششم [ربیع الاول] موافق بیست و چهارم اردی بهشت با امیر الامرا از پشاور کوچ نمود - امیر الامرا از نخستین منزل برای انجام بعضی مهام ضروریه خصوصا فرستادن جمعی سربراه جدکار برای ساختن طرق و بستن جسور از کابل تا کتل طول و بر گرفتن برف کتل مسطور از خدمت پادشاهزادهٔ والا نژاد رخصت شده در پنج روز بکابل رسید و ابدال بیگ و عبد الغنی بیگ را با عمله و فعله تعین نمود که بر سر آب دشوار گذار استوار پلی بر بندند - و جمعی کثیر از محال آن حدود برای بر داشتن برف کتل مزبور گرد آورند - و پادشاهزادهٔ عالی تبار نیز کوچ بر کوچ راه نوردیده نهم ربیع الثانی بکابل در آمد - پس ازان که بهادر خان و راجه بیتهلداس با بسیاری از راجپوتیه و قلیچ خان و رستم خان و خلیل الله خان و غیر ایشان که براه بنگش شتافته بودند درکابل بپادشاهزادهٔ گرامی دودمان پیوستند - آن عالی نسب از کابل کوچ نموده موضع پای منار مضرب خیام گردانید *

بیست و ششم [ربیع الاول] رایت اقبال از حسن ابدال نهضت نمود *

غرهٔ ربیع الثانی از آب نیلاب براه پل عبور فرمودند - میرزا محمد ارباب سمرقند که در هفدهم سال اورنگ آرائی از مکهٔ مکرمه براه سورت آمده در دارالخلافهٔ اکبر اباد شرف استلام عتبهٔ گردون مرتبه اندوخته بود - و مشمول عواطف گشته بموطن خود مراجعت نمود - و از هوا پژوهی اولیاء این دولت خدا داد برای

عرض اخبار هرج و مرج تووان و اختلال احوال نذر محمد خان از ماوراء النهر بهرات و ازانجا بقندهار و از قندهار براه کابل بایلغار آمده بود سعادت اندوز ملازمت گشت - و بعنایت خلعت واسپ و دو هزار روپیهٔ نقد مباهی گردید - درین تاریخ بعرض اقدس رسید که حاجي محمد جان قدسي مشهدي را که بمفاخرگزاری خدیو اورنگ آرای نرهنگ آما عز امتیاز داشت بعارضهٔ اسهال در دارالسلطنهٔ لاهور پیمانهٔ عمر بر آمود *

پنجم [ربیع الثاني] ظلال چتر گردون سا بر بلدهٔ پشاور گسترده منزل امیر الامرا را که در ارک خطهٔ مذکور بنا نهاده است شرف نزول بخشیدند - و چون مکاني که شایستهٔ دولتخانهٔ خاص و عام و دولتخانهٔ خاص باشد نبود - و نیز عمارت مذکور ازان رو که بطرز ایران بروی کار آمده پسندیدهٔ طبع دشوار پسند نیفتاد *

ششم [ربیع الثاني] ازانجا بباغ ظفر خان تشریف فرمودند - وطرح رستهٔ بازار مسقف پشاور را که امیر الامرا آنرا بگچ بر آورده با دو چار سوي سرباز بطرح مثمن بغدادي ساخته - و هنگام عبور موکب معلی بنظر فیض گستر در آمد - و شرف تحسین یافت - نزد مکرمتخان ناظم دارالملک دهلي که اهتمام عمارت قلعهٔ مبارک که از محدثات حضرت خاقاني است و ابنیهٔ فیض امکنه که دران قلعه طرح فرموده اند بدو مفوض است فرستادند - تا مطابق آن درون قلعه بازاري از در جلو خانهٔ دولتخانهٔ خاص و عام تا دروازه که جانب دار السلطنه وا شده مرتب گرداند *

جشن قمري وزن

روز پنجشنبه هشتم ربیع الثاني سال هزار و پنجاه و ششم موافق چارم خرداد در باغ مذکور پیشکاران دولت عظمی به ترتیب مواد جشن قمري وزن انجام سال پنجاه و ششم و آغاز سال پنجاه وهفتم از سنین عمر جاوید طراز خدیو هفت اقلیم پرداختند - آن عنصر مقدس را بطلا و دیگر اشیاء معهوده بر سخته آمد - و ازوجوه آن جهاني کامیاب خواهش گردید - درین روز نشاط افروز علامي سعد الله خان را باضافهٔ هزار سوار بمنصب شش هزاری سه هزار سوار بلند پایه گردانیدند - و هزار سوار دیگر از منصب راجه جسونت سنگه دو اسپه سه اسپه مقرر فرموده او را بمنصب پنجهزاري پنج هزار سوار دو هزار سوار دو اسپه سه اسپه سرافرازی بخشیدند - و خواص خان را باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاري سه هزار سوار - و مهیس داس راتهور را باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاري دو هزار سوار و بعنایت نقاره - و حکیم محمد داؤد را باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزار و پانصدي دویست سوار سر بر افراختند - بحکیم مسیح الزمان ده هزار روپیه - و بقاضي محمد اسلم چهار هزار روپیه - و بهزیکي از میرک شیخ و خواجه ابوالخیر سه هزار روپیه - و بخواجه عبد الرزاق صد مهر عنایت شد - میر صالح ولد میر عبد الله مشکین قلم بمرحمت خلعت و از تغییر رشیداي خوشنویس بخدمت داروغگي کتابخانهٔ معلی سرافرازگردید - لعلخان گن سمندر و سایر نغمه طرازان سرکار والا بانعام مقرر نوازش یافتند *

نهم [ربیع الثاني] از باغ مذکور نهضت فرمودند - و فرمان شد که راجه جسونت سنگه و کنور رامسنگه ولد راجه جیسنگه و گروهي دیگر از بندگان بارگاه خلافت از عسکر فیروزي یک منزل پیش میرفته باشند - تا لشکر بآساني از کتل خیبر و دیگر مضایق آن کهسار عبور نماید - درین تاریخ چون بعرض مقدس رسید - که ایام زندگي سر انداز خان قلماق حارس حصن دارالسلطنهٔ لاهور سپري گردید - شفیع الله برلاس را بعنایت خلعت و منصب هزاري ذات و چار صد سوار از اصل و اضافه بر نواخته بحراست قلعهٔ دارالسلطنه رخصت فرمودند - امام ویردي پسر جمشید بیگ از ایران آمده بتلثیم سدهٔ سنیه دولت اندوز گشت - و بشرف بندگي درگاه عرش اشتباه فایز شده بمرحمت خلعت و انعام پنجهزار روپیه مفتخر گردید - بخواجه ظریف هزار روپیه مرحمت شد *

از ضوابط این دولت والا آنست که از بندهاي منصبدار هرکه در یکي از صوبجات هندوستان بهشت نشان جاگیر داشته باشد اگر او از تعیناتیان همان صوبه باشد تابینان خود را مطابق سیوم حصه بداغ رساند - چنانچه سه هزاري ذات و سه هزار سوار هزار سوار داغ کند - و اگر در صوبهٔ دیگر از صوبجات هندوستان بمهمي مامور شود موافق چارم حصه چنانچه چار هزاري چار هزار سوار هزار سوار داغ نماید - درحیني که عساکر قاهره از پیشگاه خلافت به تسخیر بلخ و بدخشان معین گشت از انرو که این مملکت از هندوستان دور دست است خدیو دانا مقرر فرمودند که تا این یساق درمیان است بندها پنجم حصهٔ تابینان داغ کنند - چنانچه پنجهزاري

پنجهزار سوار هزار سوار بداغ برساند - اگر حاصل جاگیرش دوازده ماه است سه صد سوار سه اسپه و ششصد دو اسپه و صد یک اسپه - و اگر یازده ماه است دو صد و پنجاه سه اسپه و پانصد دو اسپه و دو صد و پنجاه یک اسپه - و اگر ده ماهه است هشتصد دو اسپه و دو صد ایک اسپه - و اگر نه ماهه است ششصد دو اسپه و چار صد یک اسپه - و اگر هشت ماهه است چار صد و پنجاه دو اسپه و پانصد و پنجاه یک اسپه - و اگر هفت ماه است دو صد و پنجاه دو اسپه و هفتصد و پنجاه یک اسپه - و اگر شش ماه است صد دو اسپه و نهصد یک اسپه - و اگر پنج ماه است تمام یک اسپه - و هرکه سواران منصب او دو اسپه سه اسپه مقرر شده باشد بقدر سواران دو اسپه سه اسپه ضعف سواران براوردي داغ کند - مثلا پنجهزاری پنجهزار سوار تمام دو اسپه سه اسپه که حاصل تیولش دوازده ماه باشد ششصد سوار سه اسپه داغ نماید - و هزار و دویست سوار دو اسپه و دو صد سوار یک اسپه و علی هذا القیاس - و چون هنگام تعین مواکب جهانکشا حکم معلی صادر شده بود که بمنصبداران نقدي و احدیان تیر انداز و برق اندازان سوار و تفنگچیان پیاده و دیگر شاگرد پیشه سه ماه پیشگي و بجاگیرداران که داغ آنها موافق حاصل جاگیر مقرر است بر وفق چارم حصه حاصل تیول که آن نیز سه ماها می شود برسم مساعدت زر از خزانهٔ والا تنخواه دهند - تا از ممر خرج عسرت نکشند - و بعضی وجه مذکور در دارالسلطنه نیافته بودند - و لشکر فیروزی چه ازین رهگذر و چه بجهت استماع بسیاری برف برکتل طول و دشواری عبور ازان درپیش

رفتن توقف داشت - و انتظار تخفیف برف می کشید - پادشاه حقیقت آگاه پانزدهم این ماه علامی سعدالله خان را از باغ صفا که بورود میمنت آمود خدیو عالم آرا نمودار بهشت برین بود برسم استعجال پیشتر روانهٔ کابل گردانیدند - و لختی مقالات بزبان وحی ترجمان تلقین فرمودند - تا آن زواهر جواهر دین و دولت را آویزهٔ گوش هوش پادشاه زادهٔ والاتبار گرداند - و فرمان دادند که بجمعی که سه ماه پیشگی و مساعدت نیافته باشند زر داده و بانجام دیگر مهام مبارزان لشکر اسلام پرداخته چنان کند که هیچ کس را عذری در روانه شدن نماند - و همه را پیش ازان که کابل بورود اعلام ظفر اقسام محط جلال و مورد انفضال شود راهی سازد - و درحین رخصت علامی را بمرحمت خلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا نوازش نموده مصحوب او برای پادشاه زادهٔ گرامی نزاد یک لعل کلان منتظم با دو مروارید که برسر می بندند و پنج اسپ از طویلهٔ خاصه ازانجمله یکی با زین طلای میناکار - و بامیر الامرا علیمردان خان دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا وصطلا عنایت نموده فرستادند علامی ازباغ مسطور در دو روز بکابل شتافت - و فراوان جد وکد بکار داشته در عرض پنج روز که از وصول او بکابل تا نزول اقدس بساحت آن فاصله بود - همگی مهمات را رو براه کرد - و چون موکب جلال منزل بمنزل ره نوردیده بنواحی کابل رسید همگی کنداوران عسکر را فرصت نداده باهتمام روانه ساخت - چنانچه پادشاهزادهٔ والا تبار باتفاق امیرالامرا بر طبق حکم معلی هژدهم این ماه [ربیع الثانی] بهادر خان و راجه بیتهلداس را که بادلیران فوج هراول پیشتر راهی گردانید -

و اصالت خان را که از چگونگی راه طول آگاه شده بود با جوقی که همراه داشت برای پاک کردن برف راه مذکور رخصت نمود - و خود با دیگر سران افواج نصرت امتزاج بیست و یکم [ربیع الثانی] از پای منار روان شد - و بدو کوچ به قرا باغ و ازانجا بیک کوچ بچاریکاران رسید *

بیست و دوم [ربیع الثانی] علامی و راجه جسونت سنگه و چندی دیگر که پیشتر بکابل آمده بودند و جمعی از منصبداران تعینات آنجا پذیره شده سعادت اندوز ملازمت گشتند - درین روز میمنت افروز پادشاه دین و دنیا در دولت خانه که سال دوازدهم جلوس اقدس هنگامی که کابل بفروغ ماهچهٔ رایات نصرت سمات منور بود امر جهان مطاع به بنای آن در اورته باغ و باغ مهتاب بصدوز پیوسته و ازان باز تا حال کارگذاران آن صوبه درانجام آن میکوشیدند نزول اجلال فرمودند - بحیات خان داروغگی گرز برداران منصب دار و احدی مفوض شد - میرزا محمد پسر کلان میربدیع مشهدی مهر دار شمع ملت شمس حقیقت بضعة الرسول فلذة البتول امام رضا از مشهد آمده بتقبیل عتبهٔ سمیه فایز گردید - و بعنایت خلعت و خنجر مرصع و منصب هزاری ذات و چار صد سوار و انعام ده هزار روپیه سر عزت بر افراخت - چون لختی منازل دولت خانهٔ معلی تمام نشده بود و برخی چنانچه باید صفا نیافته - خدمت داروغگی عمارت بغازی بیگ مقرر نمودند *

و بیست و ششم [ربیع الثانی] بمنزل علی مردان خان

امیر الامرا تشریف بردند که تا اتمام همگی مغانی دولت خانهٔ والا درانجا بگذرانند - از تعیناتیان دکن سیادت خان بقلعه داری دولتاباد از تغیر پرهیتراج راتهور معین گردید - و حکم معلی صادر شد که پرهیتراج بدارالخلافهٔ اکبرآباد آمده باتفاق باقی خان بصیانت قلعهٔ آن بپردازد - کنور رامسنگه ولد راجه جیسنگه بعطاء مالای مروارید نوازش یافت *

غرهٔ جمادي الاولی پادشاه حق آگاه به ضریح مقدس حضرت گیتي ستاني فردوس مکاني انارالله برهانه و مرقد منور ثانی رابعه رقیه سلطان بیگم برد الله مضجعها رفته بعد از ادای آداب زیارت ده هزار روپیه باهل احتیاج و استحقاق عطا فرمودند - لطف الله پسر سعید خان بهادر ظفر جنگ بعنایت خلعت و اسپ مباهي گشته رخصت قندهار یافت - تا خان مذکور اورا نیابة در حصار قندهار گذاشته باستلام سدهٔ سدره مقام سعادت اندوزد و مصحوب او خلعت خاصه بخان عنایت نموده فرستادند *

دوم [جمادی الاولی] بعرض مقدس رسید که روشن قلم فرمان نویس که از بیماري و ناتوانمندی در حسن ابدال مانده بود بسفر آخرت رخت هستی بربست - خدمت او بمیر صالح برادر او مفوض شد - چون بموقف عرض اقدس درآمد که کوکب برج خلافت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر برای تنظیم صوبهٔ گجرات و تنبیه متمردان آنجا جمعي کثیر نوکر گرفته و خرجش زیاده بر دخل است *

چارم [جمادي الاولی] از جملهٔ سواران منصب آن گرامی گوهر هزار سوار دیگر دو اسپه سه اسپه گردانیده منصب آن والا تبار

پانزده هزاري ده هزار سوار هفت هزار سوار دو اسپه سه اسپه مقرر فرمودند *

یازدهم [جمادی الاولی] صدر الصدور سید جلال باضافهٔ پانصد سوار بمنصب شش هزاري و هزار و پانصد سوار بلند پایه گردید - میرخلیل ولد اعظم خان را بعنایت خلعت و منصب هزاری سه صد سوار از اصل و اضافه و خدمت توزک سر افراز ساختند - چون عمارات دولت خانهٔ سعادت آشیانه صورت انجام گرفت و منازل آن بکار پردازی نقاشان چیره دست باقسام نقش و نگار مزین گردید - از منزل علي مردان خان بآن مغانی رفیعه تشریف فرمودند *

هژدهم [جمادي الاولی] میر شمس باضافهٔ پانصدی پانصد سوار بمنصب سه هزاري سه هزار سوار و فوجداري و تیولداری بیر - و از اصل و اضافه نوازش خان بمنصب هزاري چار صد سوار سر افراز گشتند *

بیست و چهارم [جمادی الاولی] فدائیخان بساط حیات در نوردید *

روانه شدن پادشاه زاده عالی نسب مراد بخش از چاریکاران بتسخیر بدخشان و راهی ساختن سه فوج از افواج هفتگانه از راه آب دره بر کهمرد و غوري و عبره نمودن ان گرامی نژاد و امیرالامرا با چار فوج دیگر از کتل طول و درامدن بحدود بدخشان بحراست ذی الجلال بیهمال وکلاءت اقبال پادشاه والا اقبال

درین منزل پادشاه زادهٔ والا تبار برطبق ارشاد معلی قلیچ خان را سردار فوج بر انغار و خلیل الله خان سرگروه طرح دست چپ و میرزا نوذر صفوي سرکردهٔ التمش را با افواج سه گانه براه آب دره بجانب کهمرد و غوري راهی گردانید - و چون راه آب دره درشدت زمستان زیاده از یک ماه برف ندارد تا باین موسم چه رسد - و راه کتل طول که خدیو دوربین بعد از تحقیق آنرا از دیگر سبل بدخشان به جمیع جهات بهتر دانسته مقرر فرموده بودند که عساکر جهانکشا به تسخیر بدخشان ازین طریق در آیند - از کثرت برف کتل مزبور و انبوهی لشکر دشوار گذار بود - مراد قلی سلطان ککهر با دیگر ککهران که در جوانغار بودند و چندی دیگر نیز از راه آب دره روانه گشتند *

بیست و چهارم ربیع الثانی پادشاهزادهٔ والا تبار و امیرالامرا از چاریکاران کوچ نمودند - و مقرر ساختند که رستم خان با فوج

جوانغار یک منزل از عقب می آمده باشد تا لشکر از جسور انهار و مضایق جبال بآسانی بگذرد - و آن روز کنار پل دربند را مضرب خیام ساختند - و فردای آن برای عبور عسکر مقام نمودند *

بیست و ششم [ربیع الثانی] در موضع پروان و بیست و هفتم درگلبهار که تا اینجا راهها هموار بود دایره شد - روز دیگر تا مردم بسهولت از پل گذاره شود درگلبهار توقف نمودند - درین روز فوج هراول و فوج طرح دست راست که باستعجال راهی شده بودند پائین کتل طول رسیدند - و اصالت خان بالای کتل برآمده دریافت که فراز کتل بمقدار یک کروه بارتفاع دوگز پادشاهی و نشیب آنکه بدخشان رویه است تانیم کروه بعضی جا نیم گز وبرخی جا کما بیش برف دارد - و بسرعت تمام بیلداران سرکار پادشاهی را با چندین هزار مزدور که مردم امیرالامرا ازباوکات کابل گرد اورده بودند تعین نمود - که برف را از سر راه برداشته باطراف بیندازند - و کوچهٔ که شتر با بار به آسانی بگذرد بسازند - و باقی را چنان بکوبند که اسپ و شتر بروی تواند گذشت - و چون انجام این کار از بیلداران و مزدوران زود تر صورت پذیر نبود فردای آن بهادر خان و راجه بیتهلداس و اصالت خان بکتل برشده و همگی مردم خود را از سوار و پیاده برپاک کردن راه و کشودن گذرگاه داشته خود باهتمام آن پرداختند - و مردم لشکر بهر دست افزاری که یافتند برف را برکنده بدامن و دست برکنار راه میریختند - و سرداران اخلاص شعار و سپاهیان جدکار خصوصا بهادر خان و تابینان او نهایت

کوشش و تلاش کردند - و تا آخر روز تجد و کد تمام و اهتمام تام تا یك کروه که برف انبوه بود بعرض دو گز راه ساختند - و شب بدولیر خویش باز گشته روز دیگر که غرهٔ جمادي الاولی مطابق بیست و ششم خرداد بود نیز تا سه پهر بکوشش بقیهٔ برف اشتغال نمودند - پایان این روز اصالت خان با همرهان خود ازان کتل که مفصل قلم رو بادشاهی و ملک بدخشان است گذشته آن جانب کتل که داخل سراب است فرود آمد *

دوم [جمادی الاولی] بهادرخان و راجه بیتهلداس با کنداوران هراول از کتل گذشته باو پیوستند - و پادشاهزادهٔ والا گهر و امیرالامرا بیست و نهم ربیع الثانی از گلبهار روانه گشته ازکتل آن که سر آغاز دشواري و ناهمواری راه است گذاره نمودند - و پادشاه زادهٔ عالي نسب تا لشکر از مضایق و مهابط بدشواری گذرد و در نوردیدن را درنگ نرود امیرالامرا را با مردم او پیش فرستاده از عقب کوچ بر کوچ منازل رخه و بازارک و پرغور و سفید چي و جاهي که بمسجد دولت خان مشهور است درنوردید *

هفتم جمادی الاولی مطابق سی و دوم خرداد بپای کتل طول رسید - همان روز امیرالامرا که یک منزل پیش بود و روز دیگر هشتم ماه منزور مطابق غرهٔ تیر پادشاهزادهٔ والا دودمان ازکتل عبور نمودند *

رسیدن خسرو پسردوم نذرمحمد خان ازبدخشان بسعادت استلام ساحت جهانبانی و اندوختن اسباب دولت و کامرانی

چون احشام بي احتشام الماق که همت پست این گروه فتنه پژوه ازجوان مردي و مردمی بیگانه است فرصت شورش و فساد یافته حدود بلخ وبدخشان را بتاخت و تاراج بسان خانهٔ دین و دولت خود ویران گردانیدند - چنانچه نگاشته آمد - خسرو درقندز تا قوت مقاومت و مکنت مدافعت آن بد صورتان دد سیرت داشت بحراست جان و مال پرداخت - بعد ازان که از یغماي گاه و بیگاه و دست انداز راه و بي راه اکثر اندوختهای او خصوصا اسپ و شتر و گوسفند که گزین ترین امتعهٔ آن دیار است بغارت بردند و سکان قندز و آن نواحي از دخول و خروج معاقل و دواب از خوردن آب و علف باز ماندند - و خسرو را از هیچ طرف حتی پدر که او نیز گرفتار تطاول و تعدی این جماعهٔ سفاک بی باک بود امید دستگیري نماند - راه سلامت و جادهٔ عافیت جز آنکه باین درگاه خلایق پناه ملتجي شود ندیده سال گذشته عرضه داشتي منبي ازحقیقت درماندگي و پریشانی خود - و منهي ازکیفیت ستمکاري و مردم آزاری این گروه ظلم پژوه بملتزمان قوایم سریر جهانباني - و مکتوبي به امیرالامرا مصحوب مجهولي پنهاني بکابل فرستاد - او بحجاب عتبهٔ فلک رتبه ارسال نمود - چون آرندهٔ عریضه و مکتوب شایستهٔ اعتماد نبود چندان التفات ننمودند - و

خسرو نیز از رسیدن موسم زمستان و انسداد طرق از کثرت برف مقاصد خود را بر وی روز نیارست اوگذد - وچشم انتظار در راه وصول بهار داشت - ومکنون ضمیرش آن بود که چون اعلام ظفر اتسام از کابل بصوب بدخشان منتهض گشته بنواحی قندز رسد بذریعهٔ ملاقات پادشاهزادهٔ گرامي خاندان مرادبخش و سپردن قلعهٔ قندز به بندگان این درگاه گردون جاه یکروئي و یکرنگي باز نموده و احرام حریم حرم احترام جهانباني بسته رو بقبلهٔ اقبال و کعبهٔ آمال نهد - لیکن چون پیش ازان که عساکر ظفر مآثر از هندوکوه بگذرند شنید که شاه محمد قطغان و قل محمد جیبه جي قطغان و قاسم بای قطغان با بسیاری از الامان از آب آمویه گذشته بر سر قندز مي آیند - و درخود رای ستیز و زوي آمیز با این طایفهٔ خیره چشم تیره دل نیافت - تا رسیدن لشکر دشمن بند قلعه کشا ثبات پا نتوانست ورزید - و با محمد بدیع پسر خود که با او بود ودو سه هزار خانه دار از احشام و اهل قندز که بیشتر رعایاي غارت دیدهٔ جور کشیده بودند - از قندز بر امده بایغجانب اندراب آمد - ومردم راجه راجروپ را که در قلعهٔ چوبین بودند از کیفیت حال آگاه ساخته آرزوی تلثیم عتبهٔ عرش مرتبه باز نمود - و چون عرایض اصالتخان مشعر بر ارادهٔ او پیهم بایستادگان پیشگاه قوایم سریر عرش نظیر رسید - از جناب خلافت پرلیغ والا شرف صدور یافت که خاطر متفرق و ضمیر منبدد آن ستم رسیدهٔ محنت دیده را بمراحم پادشاهانه که چون طوبی دور و نزدیک سایه نشین او است و چون آفتاب خراب و آباد نور آگین او از تفرق و تبدد بر آورده

روانهٔ آستان خواقین مکان گردانند - و بهر یک از پادشاهزادهٔ والا نژاد و امیرالامرا و اصالتخان فرمانی جداگانه صادر فرموده آنچه لایق منزلت و فراخور مرتبت او در ملاقات و اعزاز در مرآة خاطر قدسی مآثر منطبع گشت بایشان ارشاد نمودند - درین میان عرضه داشت خسرو مصحوب صدیق بیگ نوکر معتبر او نیز بدرگاه خلایق پناه رسید - در پاسخ آن منشور سعادت گنجور مشتمل بر اقسام عنایات پادشاهانه بشرف صدور پیوست - و صدیق بمرحمت خلعت و اسپ و انعام هزار روپیه سر بر افراخته رخصت معاودت یافت *

سیوم جمادی الاولی اصالتخان که در گذشتن کتل طول سبقت کرده بود بر طبق یرایغ قضا نفاذ خسرو را دیده به تسلیهٔ خاطر شوریده و تسکین دل رمیدهٔ او پرداخت - و بمژدهٔ عواطف و نوید الطاف پادشاه عرصه پرور عالم پناه مطمئن و مستمال ساخته از نگرانی و پریشانی بر آورد - و با پسر و دیگر متعلقان و نوکران مصحوب دولت بیگ فاقشال نزد پادشاهزادهٔ عالی نسب و امیرالامرا که متعاقب می آمدند راهی گردانید - و اکثر احشام و رعایا و اهالی قندز را که با خسرو همراه بودند بحکم معلی پیش خود نگاهداشت - که بعد از تشخیص احوال و تفتیش اوضاع هرکرا شایستهٔ عبودیت داند در سمط بندگان درگاه آسمان جاه انتظام دهد *

نهم جمادی الاولی پادشاهزادهٔ والاگهر بموضع سراب رسید و خسرو که نیم کروه آن طرف سراب فرود آمده بود بدیدن آن اختر برج خلافت آمد - امیرالامرا بموجب ارشاد معلی پذیره شده درمیان راه بر پشت اسپ ملاقات کرد - و آن امید وار مراحم پادشاهی را نزد گوهر بحر

خلافت آورد - پادشاهزادهٔ عالي نژاد بر وفق هدایت شهنشاه پایه شناس قدردان بعد ازان که او درون خیمه آمد تا کنار بساط رفته معانقه نمود - و دست او را گرفته آورد - و پهلوي مسند خویش نشانید - و باصناف شفقت و دلجوئي و انعام مهرباني وخوشخوئی باعث جمعیت خاطر پراگندهٔ او گشت - و چون خسرو بعد از انقضای مجلس بمنزل برگردید از طرف خود یک قبضه جمدهر مرصع و نه تقوز پارچهٔ نفیس ونه اسپ و یك فیل وسادهٔ فیل با حوضهٔ نقره و از خزانهٔ والا ده با اشکر ظفر اثر بود بموجب امر اقدس پنجاه هزار روپیه براي او فرستاد - و امیر الامرا نیز هفت اسپ و هفت تقوز پارچه ارسال نمود - و بعد از تقدیم لوازم مهمانداري قباد پسر اسد خان کابلي را همراه او ساخته روانهٔ درگاه معلی گردانیدند - و چون این معاجری از عرایض پادشاهزادهٔ والا گوهر و امیرالامرا بعرض حجاب بارگاه گردون اشتباه رسید - و نیز در یافته آمد که خسرو از هندو کوه عجور نموده بیاوری بخت بهزاران آرزومندی مرحله پیمای قبلهٔ مرادات وره گرای وجههٔ حاجات است -

چاردهم [جمادی الاولی] مرحمت خان را بمهمانداري و آوردن او بدرگاه عالم پناه - و تعلیم آداب ملازمت و تلقین لوازم خدمت - و تعیین مراسم معیشت - رخصت فرمودند - و بخسرو فرمان عنایت عنوان و چهار اسپ مسرج ازان میان یکی عربي با زین طلا و بیست تقوز پارچه از نوادر اقمشهٔ هندوستان و یک پالکي و چهار دوابي با چوبهاي نقره و غلافهای مخمل برای سواری عورات چه بعرض مقدس رسیده بود که مرکبي جز اسپ

و شتر ندارند - و دو دست پیشخانهٔ مکمل مصحوب او ارسال نمودند - مرحمت خان در موضع گلبهار باو رسیده مثال عنایت تمثال با آنچه از پیشگاه نوازش باو ارسال یافته بود رسانید - او در برابراین عواطف جلیه و عنایات سنیه بکمال انکسار و استکانت تسلیمات بجا آورد - و از دید این مراحم علیه خاطر از تفرقه وا پرداخت - و چون بحوالیٔ کابل رسید مرحمت خان او را در قریهٔ پای مذار فرودآورده بدولت تقبیل عتبهٔ سپهر مرتبه فایز گشت - و روز دیگر بیست و پنجم ماه مذکور رفته او را بجلکاری ماهر و آورد - پایان آن روز که ساعت ادراک سعادت جاودانی و دولت دوجهانیٔ او بود بحکم والا مدار المهامي علامي سعدالله خان و صدرالصدور سید جلال تا آن سر خیابان پذیره شده بآستان خواقین پناه آوردند - و در خوابگاه مقدس دولتخانهٔ میمنت آشیانهٔ کابل که دران مجلس فردوسي ترتیب یافته بود بشرف ملازمت پادشاه سلیمان جاه رسانیدند - او اداب ملازمت از کورنش و تسلیمات و بوس بجاآورد - خدیو قدردان دست حق پرست را بر سرش گذاشته چون گویم سرش را بآسمان برداشته باقسام عواطف پادشاهانه دل غم دیده و خاطر محنت رسیدهٔ او را تسلیه فرمودند - و چون مجلس خاص بود نه عام حکم شد که بنشیند - و بعنایت خلعت خاصه با چارقب طلا دوزي بتکلف و جیقهٔ مرصع و خنجر مرصع باپهولکتاره و شمشیر مرصع و سپربند و بارمرصع و منصب شش هزاري دو هزار سوار و فیل از حلقهٔ خاصه بایراق نقره وجل مخمل زر بفت ساده فیل با حوضهٔ نقره و انعام پنجاه هزار روپیهٔ نقد

کامیاب گردانیدند - و بحکم والا در منزل خاندوران بهادر نصرت جنگ که با فروش و اوانی سیمین و دیگر اشیا آرایش داده برای او آماده ساخته بودند فرود آوردند - آنچه تا ادراک دولت ملازمت سراسر سیمنت باو مرحمت شد یک لک روپیه نقد بود و همین قدر جنس از ادوات و آلات مذکوره و اسپ و فیل و اقمشه و جز آن - او دویمین پسر نذر محمد خان است از ابناء ششگانهٔ او که بالفعل زنده اند - برنائی است بلند بالا ضعیف بنیه گندم گون کوسج سی و سه ساله مدمن افیون و دیگر مخدرات *

کشایش قلعهٔ کهمرد و حصار غوری بتائید ربانی و تیسیر اسمانی ، که همواره دستیار این دولت اقبال مال است و پیشکار این سلطنت ابد اتصال

هزاران سپاس والا اساس ایزد کارساز را که ازان باز که بجلوس سعادت مانوس جهان را فروغ تازه و جهانیان را فراغ بی اندازه روی نموده - مبارزان نبرد آزما و کندآوران پیکار گرا بهر جانبی که روی توجه نهاده اند بهروزی در استقبال است و فیروزی در دنبال فتح کهمرد و غوری و قندز و کشایش بلخ باضافات و بلوکات در کمتر فرصتی و مختصر مدتی چنانچه نگارش می یابد شاهد صدق این مقال است - تفصیل این اجمال آنکه چون پادشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش و امیر الامرا بر وفق حکم مقدس قلیچ خان و خلیل الله خان و میرزا نوذر صفوی را با فوج برانغار و طرح

دست چپ و التمش چنانچه گزارش یافت از چاریکاران براه آب‌دره بتسخیر کهمرد و غوری رخصت دادند - بجهت ضیق سبل و صعوبت طرق از همانجا خلیل الله خان و میرزا نوذر با همرهان یک منزل پیش افتادند - و قلیچ خان و دیگران متعاقب راهی گشتند - و خان مذکور از چاریکاران کوچ بر کوچ منازل توتم دره و سوخته چنار و سرخ گنبذ نوردیده بغور بند رسید - و ازانجا بدوآبه و ازان بدو کوچ آنطرف کتل شبر که دشوار گذار است شتافت و ازان بضحاک کوچ نمود - و چون راهی که از شبر بضحاک میان دره میرود دو تنگی سخت دارد که نخستین به بللی و دویمین به تنگی عراق مشهور است و از تنگی ثانی آب تند میگذرد - و راهی دیگر که جانب چپ راه دره واقع شده اگرچه کتل دارد و بعید است چنانچه بدو کوچ بضحاک میروند اما تنگی ندارد - و شتر بآسانی میگذرد - اردو را براه کتل روانه ساخت - و خود با جمعی از همرهان و سپاه جریده از راه تنگی بضحاک رفت - و پس از آمدن اردو از ضحاک بهامیان و ازان بآق رباط رسیده نهم جمادی الاولی از کتل گنبذک که سرحد صوبهٔ کابل و ولایت کهمرد است عبره نمود - پس از عبور از گزارش لختی بارزگانان که از بلخ می آمدند دریافت که اوزبکان هنوز از رسیدن عسکر نصرت پیکر آگهی ندارند - بنابران خلیل بیگ را با احدیان و تفنگچیان که دران فوج بودند و گروهی دیگر فرستاد که بسرعت هرچه تمامتر شباشب از راه کتل دندان شکن بکهمرد رسیده اگر دست دهد حصار را از اوزبکان ادبار سرشت بدست آرد

و خود با میرزا نوذر بسرای سوخته چنار شتافت - و چون یک کروهی سوخته چنار در سر زمین متعلق بالوس سیقان در راه است که یکی از کتل دندان شکن گذشته بکهمرد میرسد - و دیگری که مسلک کاروان است بداجگاه و ازانجا ببلخ می پیوندد - اُردو و زواید سپاه را بطریق باجگاه روانه نموده خود با جوقی براه کتل دندان شکن که بضیق ممر و ملسائی احجار دشوار گذار یکان یکان پیاده و سوار بصعوبت تمام آنرا تواند نوردید راهی گشت - بامداد روز یکشنبه عاشر جمادی الاولی مطابق سیوم تیر خلیل بیگ با فوج همراه بکتل مذکور برآمد - حراس قلعه را از وصول مجاهدان نصرت طراز پای ثبات از دست رفت - و بهانهٔ گرفتن مضایق کتل بر دلاوران نبرد آرا از خوجم شکور خویش تردیعلی قطغان که سر کردهٔ حارسان حصار بود دستوری خواسته برآمدند - و از هر جانبی بدر رفتند - و با خوجم شکور معدودی ماندند - مبارزان قلعه کشا از کتل پائین آمده مانند برق و باد بدروازهٔ حصار رسیدند - و از عدم آگهی بر کمیت قلعه نشینان باستعمال آلات قلعه کشائی پرداختند - حصن گزینان لختی ثبات ورزیده تعدی چند سر دادند - یک سوار و یک اسپ از همرهان خلیل بیگ کشته شد - و چندی مجروح گردیدند - آخر کار از درون حصار فریاد برآمد که اگر امان دهید و جان بخشی نمائید قلعه را می سپاریم - خلیل بیگ تسلیهٔ زینهار پژوهان نمود - و بحسب تقدیر هنگام نفتاح در قلعه تفنگی زیر بغل خوجم شکور رسید و اورا باهمرهان نزد خلیل بیگ آوردند - خلیل بیگ قلعه را بتصرف درآورده حقیقت غلبه

و استیلای بهادران ظفر اقتدا بخلیل الله خان نگاشت - او اینمعنی بدرگاه خواقین پناه معروض داشته دوازدهم جمادی الاولی بکهمرد شتافت - و قلیچ خان که از راه باجگاه بموضع صیادان رسیده اردو و لشکر دوانجا گذاشته جریده بکهمرد راهی گشته بود - بخلیل الله خان پیوست - و چون خبر تسخیر کهمرد بمسامع جلال رسید خلیل بیگ بخدمت قلعه داری کهمرد وضبط احشام آن نواحی و هزارجاتی که پیشتر به یلنگتوش متعلق بود سر افراز گردید - و قلیچ خان و خلیل الله خان دو روز در کهمرد بوده و از قلعه خاطر فراهم ساخته خلیل بیگ را با نا گزیر قلعه داری از تفنگچی و سرب و باروت و بان و غله در کهمرد گذاشتند - و چهاردهم ازانجا بغوری روانه گشتند - و ازان رو که درین راه نیز مضایق و مراقی عسیر العبور بود بموضع صیادان آمده خلیل الله خان با میرزا نوذر و راجه پهاژ سنگه و لهراسپ خان و سایر همرهان بطریق راه کهمرد یک منزل از قلیچ خان پیش افتاد - و از صیادان راهی شده بدو کوچ از کتل سمتو که بلندی آن قریب سه کروه است گذشت - و ازانجا در دو روز بساحل آب غوری که بسرخاب اشتهار دارد و دوازده کروهی غوری است - رسیده غضنفر ولد الله وردیخان را با احدیان و برق اندازان و مراد قلی سلطان کهمر با سایر کهمران بطریق منغلای پیشتر فرستاد - قرین آن قلیچ خان که بفاصلهٔ سه کروه از عقب می آمد نیز راجه دیبی سنگه و اهتمام خان و خنجر خان را برسبیل تعجیل بغوری روانه گردانید - روز دیگر چهار شنبه بیستم ماه مذکور چون

غضنفر با رفقا بغوری نزدیک رسید - حارس حصن غوري قباد میرآخور که بر وصول عسکر فیروزي آگهي نداشت این جماعه را فوج هزارجات که مکررا به نهب و غارت اطراف غوري پرداخته بودند انگاشته با سه صد سوار از قلعه برآمد - دلاوران لشکر منصور یک کروهی قلعه اورا دیده تاختند - و بکمتر آویز و ستیز ره سپر گریز ساختند - اگرچه اوزبکیه درائناء گریز دوسه کروه برگشته بر مبارزان ظفرآئین تیرباران کردند - اما ازانجا که نصرت و فیروزي طلیعهٔ افواج جهانکشا است و فتح و اقبال مقدمهٔ جنود ظفر انتما رهائي خود از چنگ هزبران بیشهٔ هیجا جز در فرار ندیده بحصار درآمدند دلیران عرصهٔ کارزار پاشنه کوب در رسیدند - و پیاده شده بردروازهٔ قلعه ریختند - و با انکه آتش پیکار بریزش تیر و تفنگ هردو جانب زبانه بر کشیده بود - شیران خون خوار بپای مردی جلادت و دستیاری شهامت دروازه را شکسته بحصار درشدند - قباد و انصار او بقدم فرار خود را بارک رسانیدند - و چون جنگ اوران نصرت مند بعد از گرفتن حصار بیرون بدروازهٔ ارک آمده تختهاي آنرا به نجق و تبرزین منثلم گردانیدند - قباد بحویلي که درون قعلهٔ ارک داشت پناه برد - دلاوران فیروزي نشان پس از درآمدن بارک بکشایش دروازهٔ حویلي مقید گشتند - قباد که با او همگی قریب پانصدکس مانده بود از دید جلادت و شجاعت بباس و یاس افتاده ناچار امان خواست - و با همرهان بندهاي پادشاهی را دریافت - غضنفر اورا پیش خلیل الله خان که نزدیک رسیده بود برد - درینولا قلیچ خان نیز نصف النهار آمده درچارباغ غوري که

متصل حصار است فرود آمد - ومشاهیر غوری که بیشتر چغتا بودند سر بربقهٔ اطاعت در اوردند - قلیج خان و خلیل الله خان حقیقت بر کشادن این قلعه نیز بدرگاه گردون جاه معروض داشته بسرانجام ناگزیر قلعه پرداختند - و بفرمان والا نظم غوری و حراست قلعهٔ آن باهتمام خان مفوض ساختند - و قباد را امیدوار عنایت پادشاهي گردانیده با چهار پسر و سایر اهل و عیال و دیگر همرهان مصحوب ابراهیم حسین ترکمان روانهٔ آستان معلی نموده بیست و پنجم از غوری براه ایبک بملازمت اختر برج دولت راهي گشتند - و از پیشگاه عواطف خاقاني منصب خلیل الله خان باضافهٔ پانصد سوار سه هزاری ذات و سه هزار سوار مقرر شد •

تسخیر پذیرفتن قندز و بلخ باقبال جهانکشای خاقان ممالک‌ستان و فرار نمودن نذرمحمدخان

چون پادشاهزادهٔ عالي نسب مراد بخش هفتم جمادی الاولی با افواج قاهره از کتل طول گذشته روز دیگر جلگای سراب معسکر فیروزي گردانید - ویک روز برای رسیدن و دریافتن خسرو درانجا مقام نموده اورا بدرگاه معلی روانه ساخت چنانچه نگاشته آمد - دهم ماه مزبور موافق سیوم تیر ماه بامیر الامرا از جلگای سراب نهضت نموده بقندز رو نهاد - ودر سه روز از قریهٔ تاجیکان وده میرزایان وده خواجهٔ اولیا گذشته بذارین رسید - چهاردهم ماه مذکور مطابق هفتم تیر در ذارین مقام شد - و چون بر گریختن المانان از قندز چنانچه نگارش خواهد پذیرفت آگهی یافته بودبصواب دید امیرالامرا

اصالت خان را با فوج او دستوری داد که پیشتر راهي گشته بقندز درآید - و خود با سایر لشکر پانزدهم جمادی الاولی از نارین به نیلبر آمد - روز دیگر - در ده خواجه لقمان منزل شد - هفدهم [جمادی الاولی] بشورابه که نه کروهی قندز است رسیده روز دو شنبه هژدهم مطابق یازدهم تیر ماه ظاهر قندز را محط اعلام نصرت اتسام گردانید - و فضای آن بلده که از فزونیی ضیم و اعتساف اوزبکان ظلم آئین و المانان بي دین بر سکان جور دیده ستم رسیده تنگتر از دل مور و تیره تر از دیدهٔ کور گشته بود بمیامن ورود عساکر جهانکشا و مواجهٔ اعلام عالم آرا منفسح و منور گردید - و دود دل مظلومان که در هر طرف تتق بسته بود و آتش سینهٔ مهمومان که در هر کنار مشتعل گشته بابیاریی سحاب هیجا یعني غبار عساکرنصرت پذیرا تسکین یافت - و ارباب ظلم و فساد و اصحاب بغی و عناد باصغاء اوای لشکر فیروزی آوازهٔ دشت ادبار گشتند - شرح این مقال آنکه چون خسرو دریافت که شاه محمد قطغان و دیگر فتنه گران با گروه المانان از دریای آمویه گذشته بارادهٔ تاراج قندز روانه شده اند - ازانجا بیرون آمده بآستان معلی که ملجاء خواقین روزگار است راهي گردید - و شاه محمد و سایر مقهوران بقندز رسیده دست جور و طغیان به نهب و غارت کشادند - و بسفک دماء بسیاری از رعایا و دیگر بي گناهان آن مکان پرداخته عیال و اطفال اینان را ماسور گردانیدند - و از امتعه و اموال هرچه ظاهر بود غارت نموده مخبیات را با اقسام تعذیب و

و تنکیل بدست آوردند - و مسجد جامع و منازل درون قلعه را سوخته تا چهار دهم جمادي الاولی نایرهٔ فساد و آتش بیداد بر افروختند - پس ازان که اوازهٔ ورود افواج قاهره بگوش این سفاکان بي باک رسید راه فرار سپرده از دریاي قندز گذشتند - و بسمت آستانهٔ امام متفرق گشتند - و بتائیدات اقبال عدوسال هزاران نفوس چه از بقیة القتل ستمگران ظلم اندیش که در زیر زمینهاي شهر و درخت زار انحاء آن متواری گشته بودند و چه از سکنهٔ مضافات قندز که بدرههای کوهسار درشده از خوف و خشیت مانند بید بر خود می لرزیدند - از چنگ نکال آن گروه پروزر و وبال رهائي یافتند - و ازان رو که بفزونی قتل و غارت المانان فتنه آئین در شهر و ولایت قندز جمعي کثیر از یتامي و ارامل و دیگر جور کشیدگان بهجي متشتت الاحوال گشته بودند که از فقدان قوت یومی حبهٔ غله راحبة القلب مي پنداشتند - پادشاهزادهٔ والا تبار و علي مردان خان امیر الامرا بفرمان اعلی لازال عالیا مبلغ بیست و پنج هزار روپیه که یک لک خانی رایج ماوراء النهر است از خزانهٔ عامره که با افواج قاهره بود بمردم دیانت دار امانت گزار سپردند - تا در حور استحقاق قسمت نمایند - و راجه راجروپ را با سید اسدالله و برادران او و گروهي از برق اندازان بجهت صیانت قندز گذاشته و در لك روپیه براي سرانجام ناگزیر قلعه براجه حواله نموده بیست و یکم جمادی الاولی با لشکر ظفر طراز به بلخ راهی گشتند - درین تاریخ نامهٔ که اعلی حضرت از روي قدردانی و مهربانی از کابل به نذر محمد خان نگاشته

نزد بادشاه زادهٔ جهانیان ارسال داشته بودند در قندز بآن والا تبار رسید - مخفي نماند که هرچند نذر محمد خان که درنخستین سال جلوس عالم آرا بارادهاي بیجا و اندیشهاي ناسزا که مورث بدنامی و ناکامی او بود بکابل آمده مصدر شؤون ناپسندیده گردید - از افعال نامرضیهٔ خود پشیمان گشته باظهار اعذار و ارسال سفرا و اسفار مي خواست که مبانی مودت و موالات را استحکام دهد - لیکن دربرخی امور که سبب رضامندی خاطر اقدس بود تغافل می ورزید - چنانچه در دوازدهم سال جلوس مقدس که دارالملک کابل محط موکب اقبال بود اعلی حضرت مصحوب منصور حاجي که نذر محمد خان اورا بعنوان سفارت فرستاده بود پیام نمودند که چون وقاص حاجي بآستان معلی پناه آورده درزمرهٔ بندگان بارگاه عظمت و جهاباني منخرط گشته است - عیال اورا بفرستند - ازانجا که از خرد دور بین بي بهره بود توفیق فرستادن نیافت بل کار بران گرفتاران چنگ بیداد چنان دشوار ساخت که زن وقاص حاجي از فرط غیرت خود را و دختر را بزهر هلاك گردانید - وحاجي از شنفتن این واقعهٔ مرگ انگیز بیمار گردید - و بهمان بیماری رخت هستی بر بست - و پس از استماع این ماجرای جور انتما برزبان اقدس رفت که اگر آن نا مهربان اندك نصیبه از مردمی داشتی در فرستادن آنها مضایقه ننمودی - چنانچه شاه عباس که از مراتب مروت آگاه بود چون حضرت جنت مکاني بموجب التماس میر میران یزدي که اولا پدرش میر خلیل الله بسعادت آستان بوس آن

حضرت رمیده بود و او پس از چندی پسران خود اصالت خان و خلیل الله خان را که درآن ایام خردسال بودند در ایران گذاشته و از شاه عباس گریخته بهندوستان بهشت نشان آمد درباب فرستادن پسران او محصوب خان عالم هنگام روان شدنش بسفارت ایران پیغام دادند - بی چین پیشانی آنهارا با خان مزبور فرستاد باوجود چنین دواعی انحراف از وفور فتوت مرکوز خاطر ملکوت ناظر بود که اگر دربنولا نذر محمد خان بعروهٔ وثقای این دولت آسمان صولت اعتصام نماید - بانخ را باو باز گذارند - و گران لشکری با سردار نامدار در بدخشان نگاهدارند - تا دست تطاول نوکران نفاق کیش غدر اندیش و المانان ظلم نشان را که از فزونی بأس آن کین توزان جور پژوه جان و مال خود را در معرض تلف دانسته از بورت خود نیارستی برآمد - ازو و از سایر اهل اسلام آن دیار که دستخوش ستم و تعدی بودند چنانچه گذارش یافت باز دارند - و نیز اگر قصد انتزاع سمرقند و بخارا و انتصار از پسر و اوزبکیهٔ ماوراء النهر نماید بخزانه و لشکر و دیگر اسباب استیلا مستظهر گردانند - وزیاده برآنچه درمکیال خیال و مقیاس قیاس او گنجد از اصناف اعطاف بروی کار آرند - و چون از صلاح پسیچی و سداد سگالی بر پیشگاه ضمیر حق پذیر پرتو افگنده بود که خان بفزونی ارتکاب مفتریات عقل و مغیرات دماغ مغلوب واهمه گشته است - پس از نزول اعلام جهانکشا بدار الملک کابل بعلامی سعد الله خان حکم اقدس شد که گرامی نامهٔ عاطفت آمود که نسخهٔ برء الساعهٔ امراض سودا است بر نگارد تا خاطر پراگنده و دل

غم آگندهٔ اورا از وسوسهای بی‌حاصل واندیشهای لاطایل واپرداخته با فضائل پادشاهانه که دور و نزدیک را درگرفته‌است مطمئن گرداند و پس از تحریر نامه که نقلش درین نگارین نامه مثبت گشت از تنگی وقت بارسال سفیر معتمد توجه نفرموده آنرا برسبیل تعجیل نزد پادشاهزادهٔ عالی نسب والا تبار فرستادند که باستصواب امیر الامرا مصحوب یکی از بندهای پادشاهی که سزاوار این کار باشد از عسکر فیروزی ببلخ نزد نذر محمد خان روانه سازد *

نقل نامه

تا سحاب قلم از فیض جویبار عنایت ازلی بابراز مطالب و اظهار مارب متوشح است - و لوح قرطاس به نگار مقدمات محبت بار وکلمات صداقت آثار متوشح - ذات فرخنده صفات سلالهٔ خوانین بلند مکان - علالهٔ خواقین رفیع الشان - نقاوهٔ خاندان دولت - عضادهٔ دودمان شوکت - قرهٔ باصرهٔ عظمت - غرهٔ ناصیهٔ حشمت بدر سمای رفعت - شمس فلک عزت - مورد الطاف یزدان - ثمرهٔ شجرهٔ گلشن چنگیزخان نذر محمد خان - دامت ایام سلامته و عزته - از ناشایست زمان محفوظ - و ازبایست دوران محظوظ باد- رقیمهٔ الوداد و صحیفهٔ الاتحادیکه مصحوب نذربیي ارسال یافته بود در حینی که دار السلطنهٔ لاهور از پرتو ماهچهٔ رایات ظفرآیات فروغ تازه داشت - رسید - و برمضمون خامت مشحون آن آگهي پدید آمد - اما از مطلب خالی بود - زیرا که خبر از کیفیت جریان حال خجسته

مال واقعي نمی داد - بفرستادن نامه و نانوشتن حقایق و اوضاع و اطوار آن دیار و بی راه شتابی فرقهٔ ناسپاس حق نشناس یگانگي و بیگانگی فراهم آمده بود - چه بنای اولین بر اتفاق امت و اساس دو یمین بر عدم وفاق - و حال آنکه امروز وقت مصادقت است نه هنگام مجانبت - بهر کیف چون محقق شدکه فرقهٔ طاغیه و فیهٔ خاطیه از باز پرس روز جزا و سطوت دیر گیر سخت گیر ذي الکبریا اغماض که شیمهٔ قدیمهٔ ایشان است نموده - و از حقوق ولی نعمت خویش چشم پوشیده - سر بعصیان بر آورده اند و نسبت بآن جناب از بي راه روي بمسلک بي ادبي شتافته مصدر اداهای ناهنجار وبي اعتدالیهای دور از کار شده - و کار بر ولي نعمت خود بمرتبهٔ تنگ ساخته اند که جز قلعهٔ بلخ مملکتي در تصرف نمانده - و ضعفای آن اماکن و غربای آن مساکن پا مال حوادث و دستخوش وقایع گردیده - و عرض و ناموس آنها بباد فتنه رفته - و امن و امان بالکل منعدم گشته - و کار بجائي رسیده که از سادات که اهل بیت نبوت و قرة العین رسالت اند و بجزیت نبی بطحا و عصبیت بتول زهرا متصف - و محبت ایشان اجر تبلیغ اوامر و نواهي - و مزد ابلاغ احکام الهي است .جمعي کثیر و جمي غفیر بقتل رسیده - تا بدیگران چه رسد - بنابران چه باقتضاي مروت و خلت جانبین - و فتوت و انعدام شائبهٔ مغایرت فیمابین - و چه بمقتضای حمیت دین - و رعایت ملت مبین - و ترحم بر حال مسلمین - و چه از راه اداي شکر نعمت قدرت و استقلالي که ایزد بی همال و دادار بي مثال بمحض فضل شامل

والطف کامل باین نیازمند درگاه خویش کرامت فرموده - و از خواقین روزگار بمزید مکنت و شوکت امتیاز بخشیده - از دارالسلطنهٔ لاهور بدارالملک کابل نهضت فرمودیم - چنانچه این بلدهٔ طیبه بیست و دوم ربیع الثانی مطابق هژدهم خرداد ماه مورد اعلام ظفر انجام و مستقر الویهٔ نصرت آیه گشت - و درة التاج سلطنت کبری - خلف الصدق خلافت عظمی - فروغ دودمان حشمت و نامداری - چراغ خاندان شوکت و بختیاری - موید کامگار - مظفر بختیار - منصور نامدار - شاهزاده مراد بخش را با لشکر بی‌کران - و حشر بی پایان - و سامان بسیار - و سر انجام افزون از شمار - که لایق این دولت خداداد ازل بنیاد است رخصت نمودیم - که به بدخشان در آمده اگر ازین گروه بی راهه رو جمعی را در یابد بسزا و بأسا رساند - وجزای نکوهیده کردار و ناپسندیده اطوار ایشان در کنار نهد - والا متوجه پیش شده به تنبیه جماعهٔ فساد کیش و تادیب طبقهٔ تباه اندیش چه از المانان بلخ و بدخشان - و چه از گروه کافر نعمتان - که بر مهین پور آن سلالهٔ دودمان چنگیزی فراهم آمده - و تیشه برپای خود زده - غارتگر دین و ملت خود گشته اند بپردازد - و هرگونه امدادی که آن در درج دولت خواهش کند بانجام آن کماینبغی قیام نماید - آن اختر برج کامگاری وداد را در مرتبهٔ قصوی - و اتحاد را در درجهٔ علیا - تصور نموده بی حجابانه بارجاع مطلب هنگامه آرای یکجهتی - و باطلاع بر مآرب رونق افزای یکرنگی - کردند - که پادشاهزادهٔ کامگار بهر نحو که در امداد اشارهٔ رود بموجب حکم اقدس و ارشاد مقدس کار

گزار است - هرگاه سلالهٔ دودمان مجد و علا - نقاوهٔ خاندان عز و اعتلا ثمرهٔ شجرهٔ بختیاري - شجرهٔ ثمرهٔ کامگاري - خسرو گرامي خلف آن در درج دولت - شایستهٔ فرزند آن کوکب مستنیر سمای بسالت - بمقتضای مآل سگالي و عاقبت اندیشي بر یکتاداي که نیمایین است اعتماد نماید - و از پیشگاه حقیقت انواع رافت و اصناف عطوفت جلوهٔ ظهور دهد - در اعانت آن صدر نشین محفل اعتلا که عقل دوربین و خرد صوابگزین دارند و سزاوار تر اند باعتماد چه منشاء این عاطفت و سبب این شفقت اند چون صورت بندد که دقیقهٔ از دقایق رفاقت و صداقت غیر مرعي شود - پیوسته گلشن دوستي و ولا بآبیاری وفا سرسبز و شاداب باد •

اکنون عنان گلگون خامه بشاه راه وقایع منعطف میگرداند

پادشاهزادهٔ گرامي نژاد مراد بخش و علیمردان خان امیرالامرا که با امواج قاهره بیست و یکم جمادي الاولی از قندز ببلخ راهي گشته بودند روز اول چهار کروهی قندز در آقسرای - و روز دوم سه کروهی آقسراي بر ساحل دریاي قندز که از جانب غوري آمده بجیحون می پیوندد در باغ جیش منزل نمودند - وبیست و سیوم موضع قزقرغان که آن نیز بر ساحل دریای قندز واقع شده و مسافتش به پنج کروه است همه چول و بي آب فرود آمدند •

بیست و چهارم [جمادی الاولی] بجکدلک که بکنار جیحون نزدیک است و راهش شش و نیم کروه که آب دران نایاب است رسیدند - و چون از جکدلک تا خلم که دوازده کروه است ریگ بومي است بی آب و آباداني بعد از یک و نیم پهر شب ازانجا روانه

شدند - و بیست و پنجم پس از انقضای یک و نیم پهر روز بخلد آمدند - دواب سپاه چون از کابل تا این منزل بیشتر در کوه و کتل و سنگلاخ و طرق عسیر العبور ره نوردی نموده بود - و در برخی منازل که قضیم و علیق دران نایاب بود خوراک نیافته لختی از زبونی و لاغری سقط گشت - مسافت منازلی که نگاشته شد و می نگارد بکروه پادشاهی است که هر کروهی پنجهزار ذراع پادشاهی - و هر ذراعی بعرض انگشت شخص مستوی الخلقه چهل و دو انگشت است - از خلم که سه منزلی بلخ است پادشاهزادهٔ جهانیان و امیرالامرا عطوفت نامهٔ خاقان دوران مصحوب اسحق بیگ بخشی صوبهٔ کابل به نذر محمد خان ارسال داشتند - وبیست و ششم پنج کروه قطع نموده بقوش رباط که راه آن نیز چول و بی آب است - و آب منزل مذکور با کمال قلت گل آلود بود رسیدند - و لشکریان بشدت تمام گذرانیدند - و چون اسحق بیگ بسرعت هرچه تمامتر ببلخ شتافته نامه را به نذر محمد خان رسانید او باحترام تمام آنرا گرفته مطالعه نمود - و از فرط نشاط بر زبان راند که اکنون بمیامن عواطف علیا از بیم فتنهٔ این جور سگالان نا سپاس حق نشناس رهائی یافته زندگانی تازه اند وختم - تمامی مملکت با رخیص و ثمین ملک الیمین به بندگان عتبهٔ خلافت تعلق دارد - هرگاه پادشاهزادهٔ نصرتمند تشریف آرند قلعه را سپرده روانهٔ کابل میشوم - پس از ادراک دولت حضور دستوری گرفته بحرمین محترمین راهی خواهم شد - اسحق بیگ تشتت احوال نذر محمد خان و شورش ملک و شوخی اوزبکانی که در

اطراف و جوانب او بودند دیده باندیشهٔ آن که مبادا فرصت یافته خان را از هم بگذرانند - و اندوختهای او را غارت نمایند - حقیقت بگرامي خدمت پادشاهزادهٔ عالي نسب نگاشته معروض داشت که بایلغار خود را برسانند *

روز چهار شنبه بیست وهفتم [جمادي الاولی] چون آن والا تبار از موضع قوش رباط کوچ نموده بآستانهٔ امام نزدیک رسید چوچک بیگ اوزبک که معتمد و ندیم نذر محمد خان بود خان او را پیش از آمدن اسحق بیگ بملازمت پادشاهزادهٔ والا گهر فرستاده با مهدي خواجه و محمد امین خواجه و شیخ مراد آمده مکتوب نذر محمد خان رسانید - مشتمل بر آنکه مملکت و اموال از ملتزمان آستان خلافت است دو سه روزي مرا فرصت دهید تا بفاگزیر سفر حجاز پرداخته از شهر بر آیم - پادشاهزادهٔ جهانیان و امیرالامرا آنرا خدعه پنداشته در آستانهٔ امام که ارادهٔ نزول آن داشتند فرود نیامدند وچون عریضهٔ اسحق بیگ نیز منبی ازانچه نگاشته‌شد رسید درآن روز یازده کروه نوردیده موضع پلاس پوش را که دو کروهی بلخ است معسکر فیروزی گردانیدند - و اسحق بیگ آمده دیده و شنیدهٔ خود را مفصل معروض داشت - بعد از نماز مغرب بهرام و سبحان قلي پسران نذر محمد خان که خان ایشان را با گروهی از اکابر و اعیان بلخ مثل خواجه عبد الولي شیخ الاسلام و خواجه عبد الوهاب که سابقا رئیس بود و خواجه محمد یوسف برادر زادهٔ هاشم خواجهٔ ده بیدی و قاضي احمد پسر میر مومن و بالتون نیمان پروانچي و یادگار اویرات دیوان بیگی سبحان قلي برادر باقی بیگ دیوان بیگي نذر

محمد خان باستقبال فرستاده بود بي آنکه دولتخواهان را برآمدن خویش آگاه سازند سر زده داخل معسکر شدند - و متصل دایرهٔ اصالت خان رسیده خواجه عبد الولي و خواجه عبد الوهاب وقاضی را نزد مشار الیه فرستادند - خان مزبور گزارش نمود که چنین آمدن لایق نبود بایستی بیرون معسکر توقف گزیده آگهي داد تا پذیره شده بآئین نیکو نزد پادشاهزادهٔ عالمیان آورده مي شد - و اصالت خان بخدمت پادشاهزادهٔ والاتبار رفته حقیقت بر گزارد - چون راه دراز نوردیده شده بود و از خیمه هرچه رسیده تمام برپا نشده زمانی در طلب ایشان که در منزل اصالت خان نشسته بودند توقف رفت - پس از آماده شدن جا اصالتخان بآوردن مامور گردید - و امیرالامرا باشارهٔ آن والاگهر تا در دیوانخانه پذیره شد - و پادشاهزادهٔ گرامي نژاد اعزاز نموده بر سوزنی که دست راست مسند گسترده شده بود نشانید - و مراسم مهربانی بجا آورده بجهت اطمینان خاطر نذر محمد خان و فزونی اعتماد او بافضال بی امثال خدیو دوران عنایات و عواطف خاقاني و پایه سنجي و قدر دانی حضرت جهاباني مبین ساخته بر گزارد - که بخان بگوئید که ازپیشگاه خلافت لشکر اقبال بامداد و اعانت آن والاشان رسیده هر نوع مددي که مطلوب است از قوت بفعل خواهد آمد - و بعد فراغ ازین کلمات خلعت و خنجر مرصع و اسپ با زین طلا به بهرام و خلعت و خنجر مرصع و اسپ با زین مطلا به سبحان قلي و بهمرهان خلعتها داده رخصت نمود *

بیست و هشتم [جمادي الاولی] مطابق بیست ویکم تیرماه

روز پنجشنبه پادشاهزادهٔ عالي نسب و امیر الامرا و دیگر سران لشکر فیروزي با عساکر اقبال و افیال کوه تمثال در کمال شوکت و عظمت ببلخ راهي گشتند - سکان آن سر زمین که هرگز چنین لشکر گران را بدین گونه آرایش و نمایش ندیده بل نشنیده بودند از مشاهدهٔ فیلان سحاب صولت برق سرعت با جلال مخمل زربفت و برگستوانها و پیرایهای سیمین و افواج دلاوران زره در نبرد گستر با یراقهاي مرصع و طلا و خیول باد حرکت با ستام زرین و سیمین - و انواع نشانهاي زر نگار و وفور پیادهاي تفنگچي و باندار و بسیاري کوس و علم و ابنوهی خیل و حشم بشگفت در ماندند . و پادشاه زادهٔ گرامی نژاد رستم خان را با محمد قاسم میر آتش و مردم توپخانه تعین نمود که بقلعهٔ بلخ در شده و بضبط مداخل و مخارج و حراست زیر دستان پرداخته شهر را بتصرف در آورند - و آولي کورکهٔ سعادت و نواي نامي دولت خاقان جهان پرور و پادشاه عدالت گستر دران بلده که دستخوش جور و طغیان اوزبکان گشته بلندي گرا سازند - و خود بجلگای چار طاق که پیش دروازهٔ شتر خوار حصار واقع است نزول نموده حکم فرمود - که افواج قاهره بآئینی که در سواري مقرر بود هر کدام بمحل خود فرود آید - و دیگر باره اسحق بیگ را نزد نذر محمد خان فرستاد که چون خاطر مشتاق نگران صحبت سامي است هرگاه از شهر برآیند آگهي دهند تا پذیره شده گرامي ملاقات دریابد - بعد ازان اگر خواهند آن روز بمنزلی که جهت نزول ایشان معین شده باشد همراه رفته صحبت دارد - و روز دیگر ایشان را بمنزل خود تکلیف نمود

مراسم ضیافت بتقدیم رسانند - و اگر بی تکلفانه همان روز بمنزل ما تشریف آرند روز دیگر مارا مهمان خود سازند - اگرچه در ظاهر از هر دو جانب سواي آنچه نگاشته آمد مذکور نشد - اما برخی نزدیکان نذر محمد خان بعد از احراز سعادت آستان بوس درمحفل معلی برگزاردند - که چون اسحق بیگ نوبت دیگر بخان پیام رسانید در اثناء مجلس متغیر گشته از فرط انقباض خاطر بطعامی که فرموده بود حضار محفل را مشغول داشته خود بخوردن آن نپرداخت - و مردم او هر چند دور تر بودند و آنچه بر می گزارد اصغانمی نمودند - لیکن از دگرگونیی احوال او دریافتند که غالبا از کبر سن متوقع بود که پادشاهزادهٔ والا تبار بمجرد رسیدن یکسر بمنزل او رفته همان روز مهمان میشدند - و ازانرو که این معنی بفعل نیامد چه بودن خان در بلخ بدین آئین معلوم دولتخواهان نبود - و حکمی از پیشگاه خلافت حاصل نکرده بودند - و چنین رفتن را درشهر تازه فتح شده از حزم و احتیاط دور دیدند - خان آزرده خاطر گردید - بهر حال چون هنگام زوال دولت و زمان انتقال حکومت او رسیده بود سر رشتهٔ عاقبت بیني و صواب گزینی از دست واهشته دل نهاد فرار گشت - و عارگذاشتن زن و فرزند بر خود پسندیده از سرزنش و نکوهش جهانیان نیندیشید - و خود را مصداق مضمون این منظوم * * شعر *

ببین آن بی حمیت را که هرگز * نخواهد دید روی نیک بختي
تن آساني گزیند خویشتن را * زن و فرزند بگذارد بسختي

که بسان مثل مشهور و سمر مذکور زبان زد روزگار است گردانید - و

تا بر مکنون ضمیر او آگهی نیابند رفتن خود بباغ مراد برای تهیهٔ مواد ضیافت پادشاهزادهٔ والا دودمان شهرت داده پیشتر خیمه بدانجا روانه ساخت - و مرصع کمری که دران لعلی چند اندوختهٔ خویش نصب نموده بود از کمال دل بستگی بر کمر بسته بالای آن زره و بر روی زره جامه پوشیده و برخی دیگر اشیای نقد از اشرفی و طلا و جنس از قسم لعل و غیره نیز همراه گرفته با دو پسر خود سبحان قلی و قتلق محمد و چندی از اوزبکان و غلامان بوقت ظهر رو بباغ مراد نهاده ازانجا راه فرار پیش گرفت - و چون حصار شهر بلخ بس وسیع است و پنج و نیم کروه دور آن - و رستم خان و محمد قاسم میر آتش که بجهت محافظت بقلعه در آمده بودند دروازهای هشتگانهٔ آنرا چنانچه باید ضبط نکرده بودند - و مردم بحراست بعض ابواب نگهداشته - و برای محافظت برخی درپی فرستادن بودند - و سواری خان در حالت امن و رفاهیت از دیگران امتیاز نداشت - تا باین هنگام که هنگامهٔ هرج و مرج گرم بود و او دل نهاد فرار گشته چه رسد - دولتخواهان درون وبیرون برگریختنش آگاه نگشتند - تا آنکه بعد از نماز پیشین مقصود بیگ علی دانشمندی بر کیفیت حال مطلع گشته این ماجری بامیر الامرا رسانید - و امیر الامرا بخدمت پادشاهزادهٔ جهانیان رسیده حقیقت معروض داشت - ازانجا که تنظیم و تنسیق بلخ چنانچه باید نشده بود - و درون و بیرون آن از اوزبکیه و دیگر فتنه سگالان خالی نگشته پادشاهزادهٔ والا تبار رفتن خود را با امیر الامرا و تمامی لشکر بتعاقب مصلحت ندیده - بهادر خان و اصالت خان را با گروهی

که همراه ایشان مقرر بودند به استعجال تمام روانه گردانید - و راجه بیتهلداس را با سایر راجپوتان از جملهٔ فوج هراول پیش خود نگاهداشت - و مهیس داس و روپ سنگه و رام سنگه راتهوران و جوقی دیگر از راجپوتان بفزونیٔ کار پژوهی و پیکار طلبی بی رخصت همراه این فوج راهی گشتند - و چون پادشاهزادهٔ عالی نسب و امیرالامرا از جهت اشتغال بتعیین لشکر بقصد تعاقب فرصت گرد آوردن اموال نذر محمد خان نداشتند و رستم خان و محمد قاسم میرآتش که درون قلعه بودند ازانرو که تانرستادن خبر بپادشاهزاده و رسیدن جواب روز آخر شده بود - از بیم آنکه مبادا ضبط از قرار واقع بفعل نیاید و موجب باز خواست گردد بآن مقید نشدند - لختی اموالش بتاراج اوزبکان فرصت جو و سکنهٔ شهر رفت - روز دیگر پادشاهزادهٔ والا تبار و امیرالامرا خلیل الله خان را که همان روز از غوری آمده بود با ملتفت خان و شیخ موسی گیلانی و محمد مقیم و قاضی نظامای کریزدی برای گرد آوریٔ اموال او فرستادند - دوازده لک روپیه ازمرصع آلات و طلا آلات و نقره آلات و جز آن و قریب دو هزار و پانصد اسپ و مادیان و سه صد شتر نر و ماده بضبط در آمد - او از فزونیٔ امساک و دناءت - و فراوانیٔ تنگی و خست - و فرط آز و شره - و کثرت حرص و لوم و بی بهرگی از داد و دهش که لازمهٔ سلطنت است - و اخذ هرچه هرجا بهر روش یافت - چندان اندوخته بود که هیچ یکی از نیاکان و اسلافش را میسر نگشته - اگرچه قدر فراهم آوردهٔ او از قرار واقع معلوم نشده - چه اکثر مدخرات را خود در

صناديق مي نهاد و تفصيل عدد و وزن آن بر قرطاسی بخط خود نوشته درانجا مي گذاشت - تا هيچ يکی از تحويلداران بران آگاه نگردد - و نشود که در دفاتر نگارش يابد - مقاليد آن در صندوقچه کرده کليدش را پيش خود نگاه ميداشت - ليکن آنچه از متصديان خدمات و تحويلداران که امروز بيمن بندگی درگاه والا کم اندوز اند - از روی تخمين ظاهر شده اين ست - که همگی اندوختهاي او از نقد و جنس نزديک به هفتاد لک روپيه بود - ازانجمله افزون از دوازده لک روپيه بسرکار اقدس آمد - و قريب پانزده لک روپيه در بخارا هنگام فرار او از قرشی به بلخ بتاراج رفت - قليلي عبد العزيز خان متصرف گشت - و بيشتری لشکريان و المانان و ديگر غارت گران بردند - چنانچه گزارده شد - از چل و سه لك روپيهٔ باقي پارهٔ وقت اضطرار در مواجب سپاه خود صرف نمود - و اکثری پيش از داخل شدن عساکر قاهره در بلخ به ده پانزده روز اوزبکيه و المانيه و قلماق واروسان بحضور او که در دفع ايشان در مانده بود غارت نمودند - اگر تير و کمان گرفته بمحافظت ابواب حجرهاي خزانه پرداختی يغماچيان پشت آنرا شگافته بردندي - و اگر بعقب رفتي درشکسته گرفتندي - و پادشاهزادهٔ والا گهر و امير الامرا بهرام را که در ارتکاب مغيرات قرينهٔ برادر کلان خود خسرو ارشد اولاد نذر محمد خان است. و ازين رهگذر بررفتن پدر واقف نگشته - با او همپائی نيارست نمود و عبد الرحمن پسر ديگر خان را با رستم ولد خسرو که هردو در ارک نزد عيال او بودند طلبيده هر سه را بلهراسپ خان و گرشاسپ برادر او حواله نمودند - و مردم معتمد بمحافظت ازواج و بنات

و جواری او مقرر ساخته شکرالله عرب را بکوتوالی شهر و ضبط محلات و اسواق معین گردانیدند - حاصل کل ولایتی که سابقا به نذرمحمد خان تعلق داشت و الحال بتصرف اولیای دولت آبد پیوند درآمده درحین استقلال خان و آبادانی ملک و دست کوتهی المانان از نهب و غارت با موافقت سال بجمیع وجوه نزدیک بیک کرور شاهی که پیش ازین اهل آن دیار بخانی و تنکه گذارش میی نمودند بود - که قریب بیست و پنج لک روپیه باشد - ازانجمله قریب شصت لک شاهی که نزدیک پانزده لک روپیه است حاصل بلخ و مضافات آن - و قریب چهل لک شاهی که نزدیک ده لک روپیه است محصول بدخشان - و توابع آن بر تقدیر عدم موافقت فصول بیست لک روپیه یا چیزی زیاده - و پس ازان که نذرمحمد خان در قوشی غارت زدهٔ اوزبک والمانان گشته ازانجا سراسیمه بلخ آمد و از استیلای این کافر نعمتان قلعه نشین شد - و یارای بر آمدنش از قلعهٔ بلخ نماند - تا بضبط چه رسد - مملکت از دراز دستی این کوته اندیشان جفا پیشه روبویرانی نهاد - و رفته رفته کار بجائی کشید که بعد از درآمدن ولایت بتصرف اولیای دولت بلند صولت حاصل آن درنخستین سال بنصف سابق و در دو یمین بربع رسید و محصول ماوراء النهر که باهام قلی خان متعلق بود بهمین قدر - هرچند هنگام قسمت ملک حصهٔ برادر بزرگ باعتبار وسعت و حاصل بیش بود اما حاصل بلخ و بدخشان از پرداخت نذر محمد خان و سعی او در تکثیر زراعت و توفیر عمارت افزون گردید - و محصول ماوراء النهر از نارسائی و بی پروائی والیٔ آن رو بفزونی

نیاورد - بلکه ازانچه بود فی الجمله کم شد - و الله الحمد - که درین دولت خداداد ابد مدت ازل بنیاد بندهائی که بمنصب پنج هزاری ذات و پنجهزار سوار دو اسپه سه اسپه سرافراز اند هر کدام بیست و پنج لک روپیه می یابد - تا بسعد الله خان و علی مردان خان امیرالامرا و دیگر بیش منصبان چه رسد - نوکر علوفه خوار این دو برادر هفت هزار سوار بود - چهار هزار سوار از مهین برادر و سه هزار از کهین - یافت مراسم نوکران اینان بدین تفصیل بوده - عبد الرحمن دیوان بیگی هشتاد هزار روپیه - یلنگتوش اتالیق هفتاد هزار - اتالیق بخارا همین قدر پل کمتر ازان - اوراز بی پنجاه هزار - بیگ اوغلی چل هزار - یافت دیگر نوکران اینان قابل ذکر نیست - چون از نگارش حوادث و وقایع بلخ و بدخشان و چگونگی احوال کثیر الاختلال نذر محمد خان تا اواخر ماه جمادی الاولی که خاتمهٔ نوز دهم سال جلوس عالم آرای خاقان گیتی پیرا است خامهٔ حقایق نگار واپرداخت - گزارش تتمهٔ سوانح را که بعد ازین بروی کار آمده به خجسته سال بیستم که بفرخی و فیروزی انجام پذیراد باز گذاشت - ایزد کارساز و دادار بی انباز صیت جهانکشائی و صوت کشور گیری اولیاء این برگزیدهٔ خود را رعب افزای سلاطین روزگار گرداناد *

آغاز میمنت طراز سال دهم از
دوم دور جلوس اقدس

ستایش گوناگون و نیایش از شمار افزون دادار جهان پرداز و کریم کارساز را که نهم سال دوم دور جلوس اقبال مانوس بفرلوان خجستگی انجام یافت - و روز یکشنبه غرهٔ جمادي الثانیه سنه هزار و پنجاه و شش مطابق بیست و چهارم تیر دهم سال این دور اقبال بفرخندگی آغاز شد *

سیوم این ماه درون شهر بلخ مرکز رایات ظفرگردید - اولیاء دولت قاهره بوقت خجسته و هنگام مسعود در مسجدی که نذر محمد خان خارج دروازهٔ خانهٔ خود بنا نموده است و دران همگی اشراف و اهالي مانند طیب خواجه که پسر حسن خواجه مهین برادر عبد الرحیم خواجه بن خواجهٔ کلان خواجهٔ جویباري است - و عمهٔ نذر محمد خان خواهر دین محمد خان حلیلهٔ او است - و والد مشار الیه با پسر کلان خود یوسف خواجه درین هنگام در بخارا بوده - و مثل سنگي خواجه ده بیدي و محمد صادق خواجه ده بیدی که هر دو بکبر سن از دیگر خواجگان در عزت و اعتبار امتیاز دارند - و خواجه عبد الغفار ولد صالح خواجه برادر هاشم خواجه ده بیدي - و خواجه عبد الولي معروف بخواجه پارسا که از اولاد خواجه محمد پارسا است - فراهم بودند - قوایم منبر را

باسم سامی و القاب گرامی پادشاه دین پرور آسمانی پایه گردانیدند - و وجوه دراهم و دنانیر را بفروغ نقوش نام نامی شهنشاه عدل گستر بر افروخته لختی ازان نقود میمنت آمود بآستان اقبال فرستادند - در همین تاریخ فرخنده محمد محسن و عبد الله بیگ پسران منصور حاجی چغتا قلعه دار ترمذ که سال دوازدهم جلوس مقدس از قبل نذر محمد خان برسم حجابت بکابل آمده از انعام پادشاه منعام دامن امید بر آموده مراجعت نموده بود بملازمت پادشاهزادهٔ والا تبار رسیده عرضه داشت پدر را که منبی از فرمان برداری و خدمت گزاری اولیاء این دولت بلند صولت بود گذرانیدند - آن والا گهر بارسال خلعت و نشان عطوفت با پسر خرد او و ملازم خود مطمئن و مستمال ساخته قرار داد که تاحارس قلعه ازین طرف برسد او بمحافظت حصار ترمذ که آن روی آب آمویه است بپردازد - و متعاقب اینان باستصواب امیرالامرا سعادت خان بن ظفر خان بن زین خان گوکلتاش را که از اخلاصمندی و کار پژوهی پذیرای تعهد این خدمت گشت با تابینان او و پانصد پیادهٔ تفنگچی از سرکار والا - و میرزا کوهاتی با پانصد سوار و پیادهٔ افغان که همراه او مقرر بودند بحراست آن قلعه راهی ساخت - و منصور حاجی را بمراحم ملکانه امیدوار گردانیده ببلخ طلبید - و چون روز مبارک دو شنبه دوم این ماه مژدهٔ تسخیر بلخ از عرضه داشت علیمردان خان امیر الامرا که مصحوب نجف قلی نوکر خود بدرگاه خلایق پناه ارسال داشته بود بمسامع بشایر مجامع رسید - خدیو خداشناس و خداوند حق

اساس که برخلاف سلاطین دیگر مواد غفلت و غرور را اسباب آگهی حضور ساخته لحظهٔ از درگاه بی نیاز حقیقی غافل نیستند در برابر این عنایت الهی سجدات شکر بجا آوردند - و باریافتگان بارگاه خلافت مراسم مبارکباد بتقدیم رسانیدند - صدای تهنیت این تائید یزدانی و آوای کوس این تیسیر آسمانی از خاک با فلاک رسیده گوش افروز ادانی و اقاصی گشت - و بامر معلی گرامی جشن این فتح نامی تا هشت روز آرایش داشت - و درین ایام هشتگانه اسباب عشرت و شادمانی و ابواب کام بخشی و کامرانی آماده و کشاده بود - اولیاء دولت والا و بندگان اخلاص گرا بعنایت خلعتها و اضافهٔ مناصب کامیاب گشتند - سخن پردازان معنی طراز قصاید غرا در گزارش تهنیت و تاریخ بکرامت استماع مسامع جهانداری که همواره شاه راه بشاپر باد رسانیده - بجوایز گوناگون دامن امید بر آمودند - از انجمله این تاریخ نصیرای شیرازیست بطریق تعمیه * بیت *

شکر لله کز عنایات خداوند جهان
کرد فتح ملک توران سرور ممالک رقاب
پادشاه غازی عادل شهنشاه جهان
آنکه کرد او را جهان از جمله شاهان انتخاب
گشت در تسخیر عالم ثانی صاحب قران
ایزد او را کرد در کشور ستانی کامیاب
در دلش عزم جهانگیری شبی گر بگذرد
گیرد اقبالش جهان را صبح پیش از آفتاب

سال این تاریخ جست از عقل دانشور نصیر
گفت باطبعش ز راه تعمیه کلی نکته یاب
والیٔ توران برار از ملک توران و انگهی
ثانیٔ صاحب‌قران بنشان بجایش کن حساب

روز دوم این بزم خجسته بپادشاهزادهٔ گرامی نژاد خلعت خاصه با نادری طلا دوزی مصحوب عمر بیگ گرزبردار و با میرالامرا خلعت خاصه با نادری طلا دوزی بدست نجف قلی نوکر او عنایت نموده فرستادند - و نجف قلی بمرحمت خلعت و اسپ و انعام هزار روپیه سر بر افراخت - درین روز میمنت افروز علامی سعد الله خان را باضافهٔ هزار سوار بمنصب شش هزاری چار هزار سوار نوازش فرمودند - و خسرو محمد بدیع پسر خود را شرف اندوز ملازمت سراسر سعادت گردانید - مظهر الطاف الٰهی او را بعنایت خلعت و جیقهٔ مرصع و خنجر مرصع و اسپ با زین مطلا بلند پایگی بخشیدند *

پنجم جمادی الثانیه شمس الدین ولد مختار خان از بلخ آمده تقبیل آستان معلی نمود - و عرضه داشت پادشاهزادهٔ والا تبار با مفتاح قلعهٔ بلخ بنظر خورشید اثر درآورد *

هشتم [جمادي الثانیه] خسرو صد اسپ و دویست مادیان و پانزده استر بطریق پیشکش گذرانید - ازان میان نه اسپ و صد مادیان بشرف پذیرائی رسید - حیات خان را بمنصب دو هزاری هشت صد سوار از اصل و اضافه - و ملا علاء الملک را که از قواعد نجومی استخراج این فتوحات نموده بعرض مقدس رسانیده

بود باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزاری دویست سوار سربلند گردانیدند - میرزا محمد ارباب سمرقند را بمرحمت خلعت و اسپ و انعام دو هزار روپیه بر نواخته برای تسلیهٔ بعضی رعایا و سکان بلخ بدان جانب رخصت فرمودند - بغنمه پردازان پنجهزار روپیه انعام شد - بعوض بیگ برادر الله دوست کاشغری دو هزار روپیه مرحمت نمودند *

نبرد نمودن بهادر خان و اصالت خان به نذر محمد خان و شکست یافته گریختن او بصوب خراسان

چون نذر محمد خان از بخت خفته و خرد آشفته و دیگر بواعث وحشت و وسواس روی امید از قبلهٔ اقبال و وجههٔ آمال که ملجاء سلاطین جهان است و مجمع خواقین دوران بر تافته قریب دو پهر روز پنجشنبه بیست و هشتم جمادی الاولی او اخر سال گذشته عارفرار برخود پسندیده از بلخ برآمد - و سه پهر روز مذکور پادشاهزادهٔ والا تبار و امیر الامرا آگاه گشته بهادر خان و اصالت خان را بهمرهان بتعاقب او روانه گردانیدند - این کار طلبان اخلاص منش بسرعت هرچه تمامتر جریده رو بمقصد نهادند و از شدت گرمی هوا هر روز پهر آخر سوار شده و پی را دیده تا پهر اول روز دیگر بی انفصال راه می نوردیدند - در هر منزل لختي از همرهان او گرفتار می گشتند - سیوم روز از گذارش یکی از غلامان خان که اسیر گشته بود دریافته آمد که تردیعلی

قطغان دیوان بیگی خان مذکور پسران اورازبي و اسد بیگ درمان و دیگر نوکران خان و اوزبکاني که در بلخ و نواحی آن بودند و از اصغاء صوت قرب وصول عساکر ظفر مآثر خان را گذاشته رفته باحشام آلچین و قطغان و درمان و میانگ و قلماق وغیر ایشان که این روی دریاي آمویه توقف داشتند در شبرغان فراهم آمده آند - و خان دوران گروه بی شکوه درآمده باتفاق این جماعه خواهش نبرد دارد - و باین انداز سپاه چیچکتو و میمنه را نیز طلبیده - بهادرخان و اصالت خان صلاح کار درین دیدند که بسرعت تمامتر رسیده جمعیت این جماعهٔ بي حمیت را پراگنده سازند - و رده آراسته نگذارند که بخان کومک رسد - و در شبرغان پای قرار استوار کردند - بنابران یک پهر روز مانده سوار شدند - و تا دو ونیم پهر روز دیگر هیچ جا عنان باز نکشیدند - و چون افراس مبارزان جدکار از نوردیدن راه دراز و و مصاعد دشوار گذار و منازل ریگ بوم بي آب و ندیدن آسودگی بعد از رسیدن بلخ آن روز زیاده بران یارای حرکت نداشتند درموضع غوطي که شش کروهی شبرغان است فرود آمدند - و از گفتاریکي از قراولان اوزبک که هنگام نزدیک رسیدن کتابت اقبال بغوطي گرفتار گشته بود حقیقت لشکر مخالف و خواهش رزم بتازگي دریافته فرداي آن دو شنبه دوم جمادی الثانیه بعزم رزم این مخاذیل عنان بدست فیروزی و پا برکاب بهروزی دراورده راهي گشتند - بهادر خان قول شده از راجپوتان مهیس داس راتهور و روپ سنگه راتهور و رام سنگه راتهور و راو روپ سنگه چندراوت و راجه امرسنگه راجاوت و مهیس داس دیگر که پیشتر با راجه

گجسنگه می بود و رای تلوکچند سیکهاوت و سنگرام سنگه راجاوت و گوبند داس خان دو رانی و بلوی چوهان و چندی دیگر را که بی رخصت پادشاهزاده و امیر الامرا برای اظهار جوهر حماست و حمیت همراهی گزیده بودند - و از سادات سید محمد ولد سید افضل و سید نورالعیان پسر سید سیف خان و سید شهاب بن سید غیرت خان و سید مقبول عالم و غیر ایشان و جمعی از تابینان خویش را با نیک نام عم خود هراول گردانید - و قرار داد که نیک نام با همرهان پیش روی او و راجپوتان در دست راست و سادات در طرف چپ نیک نام صف کشیده می رفته باشند - وحیات ترین و علاول ترین و جمال خان نوحانی و پهار نوحانی و جمعی دیگر رابطرف یمین خویش مقرر گردانید - و اصالت خان نیز درجانب چپ بهادر خان با لختی دیگر از همرهان قول شده راجه جیرام و جگرام ولد هردیرام کچهواهه و عجب سنگه ولد سرسال و چتر بهوج نبیرهٔ لکمین سین چوهان و چندر بهان نروکه و سید چاون و سید محمد ولد سید غلام محمد مهدی و مقصود بیگ علی داشمندی و نذیر بیگ سلدوز را که در فوج او بودند هراول ساخت - و هر دو سردار افواج را توزك نموده برابر یک دیگر راهی گشتند - و اوزبک و الغان که قریب ده هزار کس در شبرغان فراهم آمده بودند پس از آگهی بر رسیدن افواج فیروزی بیشتری از بیم اسیر شدن عیال و بغارت رفتن اموال بپاسبانی پرداخته و عیال و اموال پیش انداخته به اندخود سو راهی گشتند - و کمتری رفاقت خان نموده آمادهٔ پیکار شدند - خان از شنیدن خبر وصول

افواج میرزی بغوطی که هنگام رخصت ده هزار سوار بودند و درینوقت با هر دو سردار زیاده بر چار هزار نرسیده از شبرغان چار کروه پیش آمده سه فوج ترتیب داد - ازانجمله یک فوج را که اعیان آن محمد بیگ برادر باقی دیوان بیگی و عاشورقلي حاجي و عبد الله سرا ومحمد باقی یابو و حاجي بیگ میرزا باشی و دوستم حاجی تُبای و یعقوب چوره باشي تُبای بودند درغول با خود نگاهدشت - و فوج دوم را با قتلق محمد و حاجم دراز اتالیق او وخوشم درمان دیوان بیگی او و شاه محمد بی قرعز و داوجه بی و چندي دیگر برانغار - و فوج سیوم را با سبحان قلی و تردیعلی قطغان و یادگار دیوان بیگي خویش برادر دیگر باقی دیوان بیگی و اسد بیگ درمان که پیشتر قراول بود و باي محمد ایشک آقا باشی و دین محمد فولادچی و غیر اینان جوانغار ساخت - بعد از رده ارائی مبارزان طرفین همین که بان اندازان و تفنگچیان عسکر منصور یك مرتبه بان و تفنگ سردادند و چندي از فوج غنیم بضرب بان ره گراي نیستی گشتند فوج برانغار و جوانغار ازشنیدن این صدای مهیب و آوای غریب که زهرهٔ شیر را آب کند پاي ثبات از دست داده رهگراي فرار که پیشهٔ این گروه بي صبر و قرار است گشتند - نذر محمد خان نیز از دیدن این گریز بي ستیز رو برتافته عنان گردانید - جوقي از خون گرفتگان فوج او که به یکه تازی میدان افواج نصرت امتزاج در آمده لختی را مجروح و چندي را مقتول ساختند روي رستگاري ندیده ره سپر نیستي گردیدند - و ازینجمله است ابراهیم بکاول و محمد امین کتابدار که خان بدو

تعلق تمام داشت - و هر دو با خان از بلخ بر آمده بودند - و خان با پسرخود قتلق محمد و چندي از اوزبکان و غلامان و خدمتکاران که با او همراهي کردند با فراوان پريشاني بجانب اندخود شتافت - و تردیعلي قطغان و اسد بیگ درمان و جمعي از اوزبکان سبحان قلی را باخود گرفته بجانب چارجو و بخارا گریختند مجاهدان لشکر اقبال تا بنگاه اوزبکان که قریب چار کروه بود رفته چون دریافتند که مناکیب از هراس جان در هیچ جا عنان باز کشیده توقف نگزیدند در شبرغان فرود آمدند - که تا رسیدن خبر منقح نذر محمد خان و اوزبکان بضبط آن حدود پردازند - و همین که خبر توقف اینان دریابند باز بسرعت شتافته کار این بد خاتمت چند را باختتام رسانند - چون اوزبک و المان اموالي را که از رعایا و احشام بتركتاز و دست انداز گرد آورده بودند - و باستماع خبر وصول افواج قاهره آنرا پیش انداخته راهي شده بعد از هزیمت نیارستند بدر برد - و بدست و پا زدن بسیار عیال گریزانیده مال بجا باز گذاشتند - همگي آن اموال بدست مبارزان لشکر منصور افتاد - و حاجي بي برادر اوراز بي و جمعي اوزبکیه که در چیچکتو و میمنه بودند خبر هزیمت و فرار نذر محمد خان شنیده نیز عنان شکیبائی از دست دادند - و بیشتر اندوختهای خود را گذاشته بجانب چارجو گریختند - و از برکات عدالت و میامن نصفت پادشاه دین پناه بسیاري از رعایاي بلخ و بدخشان و هزار جاتي که درین مدت اسیر ستم و کسیر جور این گروه ظلم پژوه بودند از گرفتاري برستگاري رسیدند *

پوشیده نماند که اگرچه اموالی که اوزبک و المان از رعایا و احشام بنهب و تاراج فراهم آورده بودند غارت زدهٔ لشکر اقبال شد لیکن اگر بهادر خان و اصالت خان بفتح قناعت نکرده با افواج قاهره تعاقب مي نمودند هما نا هم نذر محمد خان با سبحان قلي و قتلق اسیر مي‌شد - و هم تمامی مال و مواشی گرد آوردهٔ الامان غارت گر با همگي عیال و اطفال ایشان بدست مجاهدان لشکر فیروزي مي افتاد - بعد از دو سه روز طاهر بکاول که از قبل نذر محمد خان در چیچکتو و میمنه بود - و خواجه کمال ارباب اندخود و میرم جان میرشکار با گروهي که همراه ارنگاهبانی گذر کلیف مینمودند به شبرغان آمده این دو سردار جدکار را دیدند - و از گفتار خواجه کمال محقق شد که نذر محمد خان بعد از رسیدن اند خود قاسم پسرخسرو را که آنجا بود با اتالیق او محمد قلي ولد کلباد بهادر که در خدمت حضرت عرش آشیاني آمده بود و جمعي دیگر با خود برداشته برفقاء پیشین و پسین بي‌توقف و درنگ از اند خود بصوب مرو راهي گشت - بقیهٔ احوال خان در محلش بتفصیل گزارش خواهد یافت - مجملش این است که ازان باز که خان بروفاقت جمعی که در لباس دوستي و یکرنگي همه اسباب دشمني و دو روئي سرانجام مینمودند روی امل از عتبهٔ علیا و سدهٔ والا بر تافت - جز نکبت و مذلت دو چار روز کار او نگشت *

* بیت *

چو واژون شود مرد را روز گار * همه آن کند کش نیاید بکار

و چون هشتم جمادي الثانیه حقیقت جدکاري و جانسپاري

و کیفیت فیروزی اولیاء این دولت بلند صولت از عرضه داشت بهادر خان واصالت خان بکرامت اصغاء واقفان پیشگاه سریر جهانبانی رسید - بهادر خان بخلعت خاصه و باضافهٔ هزار سوار دو اسپه سه اسپه بمنصب پنجهزاری پنجهزار سوار دو اسپه سه اسپه و بانعام دو لک روپیهٔ نقد از خزانهٔ بلخ - و اصالت خان بخلعت خاصه باضافهٔ هزار سوار بمنصب چار هزاری چار هزار سوار - و مهیس داس راتهور بخلعت و به اضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاری دو هزار و پانصد سوار - و راجه جیرام بخلعت و منصب هزار و پانصدي ذات و هزار و دویست سوار از اصل و اضافه - و هرکدام از روپ سنگه راتهور و رام سنگه راتهور و راو روپسنگه چندراوت و حیات ولد علي خان ترین بخلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدي هزار سوار - و علاول ترین بخلعت و باضافهٔ پانصدي ذات بمنصب هزار وپانصدي ششصد سوار - وهر یکي از سید محمد ولد سید افضل و مهیس داس نایب راجه گج سنگه بخلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزاري ششصد سوار - و سید مقبول عالم بخلعت و منصب هزاري چار صد سوار سرافراز گشتند - و عجب سنگه ولد ستر سال و چتر بهوج چوهان و چندر بهان نروکا و سنگرام سنگه نبیرهٔ راجه مانسنگه و نیکنام عم بهادر خان و سید چاون و بلوی چوهان و مقصود بیگ علي داشمندي و سید محمد ولد سید غلام محمد مهدی و گوبند داس خاندورانی و عنایت برادر بهادر خان و نذر بیگ سلدوز باضافهٔ منصب سرافتخار برافراختند - و هم قلعه دار غوري تبهاد میر آخور که قلیج خان و

خلیل الله خان بعد از کشایش غوری او را مصحوب ابراهیم‌حسین ترکمان بدرگاه خلایق پناه روانه ساخته بودند با دو پسر شرف استلام عتبهٔ سنیه دریافت - و بعنایت خلعت و خنجر مرصع و منصب هزاري پانصد سوار و مرحمت اسپ و انعام بیست هزار روپیه کامیاب گشت *

هفدهم [جمادي الثانیه] سید خان بهادر ظفرجنگ که بحکم معلی از قندهار روانهٔ آستان گردون مکان شده بود سعادت کورنش دریافته هزار مهر نذر و هژده اسپ پیشکش گذرانید *

نوزدهم [جمادي الثانیه] بعرض مقدس رسید که فیلدار خان که بامر اقدس با ملازمان غرهٔ ناصیهٔ خلافت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر برای صید فیل به دهود و چانپانیر رفته بود هفتاد و سه فیل از نرو ماده صید نمود *

بیست وسیوم [جمادی‌الثانیه] صدرالصدور سید جلال را بعطای دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا و مطلا و راجه راجروپ را بعنایت جمدهر مرصع و گوشوارهٔ مروارید و باضافهٔ پانصدی ذات و پانصد سوار بمنصب دو هزاری‌هزار و پانصد سوار - و قباد مذکور را بمرحمت اسپ با زین نقره - و شمس الدین ولد مختار خان را بخلعت و بخشیگری احدیان - و میر صالح ولد میر عبد الله‌مشکین قلم را بانعام دویست مهر مباهی گردانیدند - منصور حاجی که قلعهٔ ترمذ را بسعادت خان سپرده ببلخ آمده بود بصدارت بلخ که در زمان نذر محمد خان نیز بدو مفوض بود و منصب دو هزاری هزار سوار - ومحمد محسن پسر کلان او بمنصب پانصدی دویست سوار

سرافراز گشتند - و به عبدالله بیگ پسر دیگر او نیز منصبی در خور عنایت شد *

گذارش التماس بادشاهزادهٔ عالی نسب مراد بخش رخصت مراجعت بدرگاه سلاطین پناه و آنچه بران مترتب شده

هر که بحلیهٔ رای ثاقب و رویت صائب و تثبت در امور ملك و ملت و تانی درشؤون دین و دولت متحلی است همگی افعال او بر نهج سلیم استقامت و طرز قویم سلامت بروی کار می آید - و هرکه ازین نعوت جلیله بی نصیب افتد هر چند برای انصرام مهمات و انجام معاملات محن و آلام بکشد روی مود و بهبود نه بیند - و نتیجهٔ جز ندامت و خجالت بران ترتب نپذیرد مصداق این مقال احوال پادشاهزادهٔ مراد بخش است - آن والا تبار پس ازان که بتائید ایزدی که همواره پیشکار این دولت ازل بنیاد است - و تیسیر سرمدی که همیشه کارگزار این سلطنت ابد میعاد - چنین ملک دشوار کشا بکمتر ستیز و آویز بتصرف اولیای دولت قاهره در امد - و بمیامن نیت داد طویب پادشاه فلک گاه سکنهٔ آن دیار که پیوسته دستخوش جور اوزبکیه و پامال ستم المانیه بودند برفاهیت و جمعیت گرائیدند - و چنین فتح بزرگ و کشایش سترگ که تا امروز بهیچ یکی از سلاطین هندوستان بهشت نشان میسر نشده بل تا حال اصلا لشکری ازین طرف بآن سو نرفته تا به جنگ و جدال و حرب و قتال و فتح و کشایش چه رسد

چنانچه تاریخ نامهای باستانی ازان بازگوید بمحض تدبیرات صایبه و آرای ثاقبهٔ خدیو دور بین و خداوند صواب گزین نصیب گشته بود بنام آن عالی نسب که جز نام سرداری و پادشاهزادگی که آن هم بدولت انتساب باین ذات مقدس است باوی چیزی نبود شد - از عدم تثبت و ثانی که از لوازم نا آزمونی و جوانی است و هجوم ملازمان خوش آمد گو که درلباس خیر اندیشان کار بدخواهان بتقدیم میرسانیدند این نکو نامی ببد نامی مبدل ساخت - و بعد از در آمدن بلخ نخست مقصدی که بملتزمان بساط حضور معروض داشت این بود که یکی از بندگان معتمد بنظم صوبهٔ بلخ معین گردد تا این ملک را بدو باز گذاشته بسعادت تقبیل آستان خواقین پناه مستسعد گردد - این التماس دور از کار بی جای بی وقت بر خاطر خورشید مآثر بسیار گران آمد - و در جواب آن فرمان مقدس صادر گشت که هرگاه مکرر در محفل اقدس مذکور شده باشد که پس ازان که این ملک که فتح آن مفتاح تسخیر توران است بعنایت بیغایت دادار کارساز داخل ممالک محروسه شود باو عطا خواهیم فرمود و لشکری که برای انجام این مرام باو همراه است امسال نیز با او دران ملک خواهد بود اظهار این خواهش ناروا و امنیت نامزا باین زودی پیش ازان که این ملک نو کشوده بضبط در آید و حصون و ثغور آن استحکام و انسداد یابد و تهانجات جا بجا بنشیند و خاطر از حصول انتظام واتساق بجمعیت گراید و معاملهٔ نذر محمد خان منقح گردد ولشکری که بتعاقبش رفته معاودت نماید و الوسات و او یماقات چغتائیه که پس از فراوان

سال بدیرین آرزوی خویش که فرمان روائی صاحب و ولی نعمت قدیم دران دیار باشد رسیده اند و صاحب زاده گویان بهزاران شادمانی بتمنیٔ دریافت ملازمت او روی امید بساحت بلخ آورده بیایند و عرصهٔ آن مملکت از وجود بی سود اشرار نابکار و فجار تیره روزگار اوزبکان تنگ چشم ظاهر و باطن و الامان بی ایمان وا پرداخته اید و رعایا و کشاورزان استمالت یا بند بس ناپسندیده است - اگر طاقت بي التفاتیٔ ما که کوه را از جا دراورد و آسمان را از گردش باز دارد در خود می یابد دیگر بار بابراز این ملتمس پردازد - و الا پیرامون این التماس که سرمایهٔ زیانکاریٔ دین و دینیٔ اوست و باعث بر همخوردگیٔ کاری که بمحض عنایت الهی صورت یافته نگردد - و بودن بلخ بخود قرار دهد - و باستصواب امیر الامرا در نظم و نسق آن دیار - و نگاهبانیٔ سکان آن از اهل تمرد وفساد بنهجی که در جمیع امور طریقهٔ انیقهٔ عدالت و احسان مرعي و منظور باشد مساعیٔ جمیله بتقدیم رساند - با وجود گزارش چنین مقدمات هوش افزا پادشاه زاده از خواب غفلت در نیامده بار دیگر عرضه داشت نمود که تا یک مرتبه باستلام سدهٔ سنیهٔ کامراني و عتبهٔ علیهٔ جهانبانی نرسد و مطالب و مقاصد خود را بحضور معروض ندارد بهیچوجه درین ملک نخواهد ماند - و بهادر خان و اصالت خان را که بعد از هزیمت نذر محمد خان و آواره شدن اوزبکیه از شبرغان باندخود راهي گشته بودند و بایستي یکماه بلکه بیشتر دران سر زمین برای بند و بست مهمات شبرغان و چیچکتو و میمنه و اند خود و تعیین

حراس قلاع محال مذکوره و استحکام آن توقف مینمودند و خاطر از ضبط احشام آنجا فراهم می آوردند با خلیل الله خان که بعد از شنیدن فرونی سپاه نذر محمد خان از بلخ بکومک این دو سردار معین گشته بود و پس از کارزار در موضع چار باغ که میان اندخود شبرغان است باینان پیوسته از چار باغ مذکور باز گردانیده نزد خود طلبید - که بلخ را بآنها سپرده خود متوجه درگاه عرش اشتباه گردد - و ازین خواهش بی موقع پادشاهزاده اکثر امرا و منصبداران همراه نیز از محبت عزیزی موطن و استیناس طبائع و خواطر باوضاع سواد اعظم هندوستان و استیحاش بواطن و ضمایر از اطوار مردم بلخ و بدخشان و مضرت آب و هواي آن ولایت ارادهٔ مراجعت نمودند - و اینمعني سبب شکستگی دلهای رعایا و پریشانی احوال سپاه و توقف احشامی که از اطراف و جوانب رو ببلخ نهاده بودند گشت - و مردم لشکر از دید این تذبذب دست تطاول بمال رعایا دراز نمودند - و چون اینمعني مکرر بعرض مقدس رسید انحراف خاطر اقدس رو بازدیاد نهاد - و پادشاهزاده را از اصرار برین اندیشهٔ ناسزا نخست به تغییر منصب و تبول صوبهٔ ملتان تادیب فرمودند *

ارسال نوئین والا تمکین سعد الله خان از پیشگاه حضور براي تنسیق ملک بلخ وتنظیم احوال سپاه و رعایا

چون خدیو دور بین چارهٔ اصلاح احوال شوریدهٔ بلخ در فرستادن

یکی از بندگان معتبر معتمد مزاج شناش کاردان که همگنان از گفتار و کردار او اعتبار بر گرفته از رضا و شکایت او راجي و خایف باشند منحصر دیدند مدار المهامی علامی سعد الله خان را با آنکه از وفور رازدانی و شیوا زبانی و کثرت عواطف و عنایات دوری او از پیشگاه حضور روا نمیداشتند قرار دادند که ببلخ بفرستند - و حکم فرمودند که اگر پاشاهزاده ازین ارادهٔ بی‌جا متندم نگشته باشد او را بیند - و حکومت صوبهٔ بلخ را به بهادر خان و اصالت خان باز گذاشته استیصال اهل تمرد و فساد به بهادر خان که بحماست و حمیت اتصاف دارد و سردار جمعیت دار است - و کارسپاه و خزانه و داد وستد و پرداخت احوال رعایا و سکان آن دیار باصالتخان که بمزاج آشنای و فهمیدگي وجه سلوک موصوف است مقرر سازد - تا برهنمائي پادشاه دور بین وشهنشاه صواب گزین در امضاي امور ملك داري هرچه باید کرد بموافقت و موالفت یکدیگر بروی کار می آورده باشند - و اگر نجابت خان ولد میرزا شاهرخ که اسلاف او بوسیلهٔ نیکو خدمتی این دودمان تاج بخش تخت ستان بحکومت بدخشان کامروا بودند صوبه داری آن ملک را از عنایات عظیمه دانسته بخواهش تمام مستقبل شود این خدمت را بدو تفویض نماید - و اگر از پست فطرتي و بیدلي در رفتن بجای آبا و اجداد خود که قابلیت آن ندارد استادگی کند قلیچ خان را با سپاهی که درکار داشته باشد بنظم بدخشان و توابع آن و رستم خان را با جمعیت شایسته بحفظ اندخود و مضافات آن معین گرداند و برای نگاهبانی هر یکي از قلاع و محال توابع بلخ بصوابدید

بهادر خان و اصالتخان و بجهت ضبط هر کدام از حصون و مواضع حدود بدخشان باتفاق صوبه دار آنجا یکي از معتمدان را با هرقدر منصبدار و احدی و برق انداز و پیادهٔ تفنگچی که لایق داند تعین کند - و باهتمام کان لعل بدخشان نیز یکی از بندگان جد کار دیانت دار امانت گزار بفرستد - و باحوال سکنهٔ آن دیار پرداخته و تحقیق جمع و حاصل آن ولایت نموده هرجا در جمع پیشین آن تخفیف ناگزران داند بدهد - و برای تلافیٔ نقصاني که بزرگران و باغبانان و فالیزبانان در زراعات و بساتین و فالیزها از عساکر ظفر مآثر کشیده باشند زر نقد از خزانهٔ عامره برساند - و بمنصبداران نقدی که درانجا خواهند بود سه ماهه پیشگی - و بمنصبداران جاگیردار باندازهٔ جمعیت هر قدر مناسب داند از خزانهٔ عامره برسم مساعدت تن کند - و برخي بندگان جاگیر پژوه را برطبق دستوری که در حضور اقدس قرار یافته از امکنهٔ مفتوحه تیول تنخواه نماید - و بهرام و عبدالرحمن پسران نذر محمد خان را با رستم محمد ولد خسرو که در بلخ مي بود و همگی وابستگان دروني و بیرونیٔ خان مذکور همراه راجه بیتهلداس و خلیل الله خان و لهراسپ خان که پادشاهزاده مراد بخش پسران و نبیرهٔ نذر محمد خان را باو سپرده بود و مهیس داس را تهور پاستان جهانبانی روانه گرداند - و از اسباب و اسپان و شتران نذر محمد خان آنچه شایستهٔ فرستادن باشد مصحوب بندهای معتمد که بحکم اقدس روانهٔ درگاه فلک بارگاه باشند بدفعات ارسال دارد - و ضبط جانوران شکاری از شنقار و باز طویغون و غیرهما و آوردن آن بعهدهٔ میرزا نور صفوی قوش بیگي مقرر سازد - و برای

مرمت و استواری حصار بیرونی و قلعهٔ درونی بلخ از بیلدار و دیگر عمله هرچه درکار باشد نوکر و اجوره دار از روی تاکید بکار و بار ارد و از خواجها و علما و مشاهیر بلخ هرکه سزاوار حضور قوایم سریر خلافت باشد و از نوکران خان هر کس به بندگان درگاه عرش اشتباه رجوع آورده باشد یا بدست افتاده مانند طاهر بکاول که از روی اخلاص و اعتقاد داخل دولتخواهان گردیده و بالتون پروانچی و چوچک بیگ و هردو داماد عبد الرحمن دیوان بیگی که یکی از انها برادر زادهٔ اوست قندزی بیگ نام با دیگر برادر زاده اش عبد الله بیگ پسران عبد الرحیم بیگ که در سلک بندها منسلک است روانهٔ آستان خواقین مکان گردانیده بدیگران که درانحاء ولایت اند نوشتجات استمالت بفرستد - و ازبندهای پادشاهی سوای جمعی که بمراتب طلب آنها صدور یافته که هرکه خواهش آمدن کند به بیم و امید و وعد و وعید ازین اراده باز آرد - و هرکه بمنع او ازین آرزو در نگذرد یا ازخدمتی که دران صوبه بدو تفویض نماید سر باز زند او را بتغییرمنصب و جاگیر متنبه گرداند وخدمتگزاری و اخلاصمندی و جانسپاری هرکه برو ظاهر شود در باب او اضافهٔ منصب و جزان التماس کند - و چون از روائی روپیه درآن ملک و بر افتادن خانی که از دیر باز مدار بیع و شرای آن دیار بران بود اهل بلخ و بدخشان در سواد معاملت با اهل ماوراء النهر فی الجمله حرج می کشیدند - ازانجا که درین درگاه راستان و راست کاران جز راستی و راست کاری را روز بازار نیست مقرر شد که خانی را که خوانین توران به مهر آغشته سکه زده بودند در دار

الضرب بلخ گداخته بقدر مسي که دران در آورده اند نقره انزوده وزن آنرا برابر ربع روپیه مقرر گرداند - و بگرامی سکهٔ پادشاهي و باسم شاهي مسکوک و موسوم ساخته رواج دهد - اگرچه بندگان این درگاه دین پناه ایراني و غیر آن بمتابعت خلیفهٔ زمان و مطاوعت خدیو دوران بر عقاید حقه مستقیم اند - و از معتقدات باطلهٔ اهل زیغ و هوا محترز - لیکن چون از دیر باز میان اوزبک وتزلباش از تخالف مذهب عداوت بجائي رسیده که بهیچوجه موافقت و موالفت صورت پذیر نیست خدیو دین و دولت تنظیم و تنسیق صوبهٔ بلخ را باسیر الامرا با آنکه بیمن بندگی این درگاه در زمرهٔ اهل سنت و جماعه در آمده مناسب ندانسته باو تفویض نه نمودند - و چون از حرکت بي موقع پادشاهزاده مراد بخش و چندی دیگر از لشکر ظفر طراز جمعي کثیر از طوایف الماں بجسارت پر خسارت از آب جیحون گذشته در بعضي حدود بدخشان و محال دیگر سر شورش نهاد بفساد برداشته بودند چنانچه رقم پذیر خواهد گشت حکم مقدس شد که بعد از رسیدن علامي ببلخ امیر الامرا بقندز شتافته به تنبیه آن گروه فتنه پژوه بپردازد - و خرمن حیات گروهي بهآتش تیغ آبدار خاکستر ساخته بقیة السیف را از آب جیحون بگذراند - و ازانرو که ناظم بدخشان را برای سر براهي مهمات خود و همرهان چندی در بلخ توقف خواهد شد تارسیدن او در قندز باشد بعد ازان که صوبه دار مزبور ببدخشان آید بصرب کابل که نظم آن بدو تعلق دارد راهي گردد - سخن کوتاه پادشاه دانا نوازدانش پرور همگي مراتب مذکوره و دیگر انچه درکار گزاري و

ملک داري درکار باشد بعلامي ارشاد نموده او را بعنايت خلعت خاصه و جمدهر مرصع باپهولکتاره و شمشير خاصه و دو اسپ از طويلهٔ خاصه با زين طلا و مطلا سر بلند گردانيده شب پنجشنبه بيست و ششم جمادی الثانيه با جمعي ازبندگان رخصت فرمودند و بهادر خان را بارسال شمشير مرصع مصحوب علامي عز افتخار بخشيدند - و به سيد فيروز برادر زادهٔ سيد خانجهان حکم شد که با چندي از سادات منصبدار بيست و پنج لک روپيهٔ خزانه براي علوفهٔ سپاه و مصالح ديگر از راه پنجشير به بلخ رسانيده بر گردد - و خان والا مکان بحکم اقدس از راه خنجان که هر چند دشوار گذار است اما از سبل ديگر نزديکتر است در عرض يازده روز شتافته شب دوشنبه هشتم رجب ببلخ رسيد - و باختر برج خلافت براي فسخ عزيمت معاودت که موجب نارضامندی قبلهٔ دين و دنيا بود کلمات نصيحت آميز هوش انگيز پيام نمود - و چون اثري بران مترتب نشد تمام بندهای پادشاهي را منع کرد که بخانهٔ پادشاهزاده نروند - و بهادر خان و اصالتخان را تسليم صوبه داري بلخ فرمود- و باتفاق ايشان شروع در انجاح مهمات و تعين حارسان قلاع و تهانه داران و انجاز مقاصد آنها نمود- و چون نجابت خان بعد از گفت و شنيد فراوان دل بصوبه داری بدخشان نيارست نهاد قليچ خان را با نظر بهادر و نور الحسن بخشی احديان با دوهزار احدي و چندي ديگر که جمعيت شان نزديک پنجهزار سوار بود به بدخشان - و رستم خان را با راجه پهاڑ سنگه و راجه ديني سنگه و چندرمن بنديله و دولت خان ولد الف خان و محمد قاسم داروغهٔ

توپخانه با دوهزار سوار تفنگچي و خوشحال بيگ ولد ميرزا شرف الدين حسين وهاشم بيگ كاشغري وعمران و ميدانيان كه جمعيت آنها نيز قريب پنجهزار سوار بود باندخود و مضافات آن راهي گردانيد - و شاه بيگ خان را از تغيير اهتمام خان كه سلوك نيك نداشت بغوري تعيين نمود - و حراست ميمنه را با نواحي آن به شاد خان و قلعه داري اندخود بعهدهٔ دولتخان ولد الف خان و ضبط خان آباد به حيات ترين - و خبرداري رستاق به خنجر خان و كلاءت شبرغان بجبار قلي ككهر و مراد قلي سلطان ككهر - و سرپل وسان چار يک بخوشحال بيگ كاشغري با ديگر كاشغريان - و آقچه بشادمان پكهليوال - و خلم بخواجه عبدالعزيز ولد صفدر خان و درهٔ كز به پهار نواحاني - و بابا شاهو به محمد شاه قديمي - و مومن آباد بهشيخ فتح الله خويش مبارز خان - وا بيگ و موضع سلطان بايزيد با فلاطون بيگ وارسلان بيگ ارلات - و رباط ريزگان به پسران همت خان - و آستانهٔ علويه بنظام ميواتي - و نارين بشاه محمد كرز بردار - و خنجان بميرک بيگ خنجاني - و موضع دوشاخ بعبدالغفور بيگ يكه اولنگي - و فتح آباد بفرخ حسين خراساني - و كلنه و كركان باگرسين كچهواهه - وقريشک بمحمدزمان ارلات - و اندراب بقاسم بيگ ميربرار و كولاب بجلال الدين محمود دروازي مقرر گردانيد - و از خلوص اخلاص و رسوخ عقيدت شب از روز و خواب از بيداري باز ندانسته در عرض بيست و دو روز همگي خدمات مامورة را بنهجي كه از پيشگاه ارشاد پادشاه مرشدان و مرشد پادشاهان تلقين و تعليم يافته بود بروي كار آورد *

اکنون بنگارش و قایعی که در بدخشان رو داده بود می‌پردازد - از عرضه داشت راجه راجروپ بمسامع حقایق مجامع رسید که بیست و یکم جمادی الثانیه راجه مذکور در قندز آگهی یافت که جمعی از المان از آب خواجه پاک که خلیجی است از دریای جیحون باین سوعبور می‌نمایند - بمجرد استماع این خبر جوقی از راجپوتان معتمد را برسم هراول پیشتر فرستاد - و خاطر از استحکام قلعه فراهم آورده با سید اسدالله و سید باقر و احدیان و جمعی دیگر متعاقب هراول راهی گشت - المانان زبون کش فرصت جو که چندی از نوکران سپاهیان را که برای هیمه و کاه بصحرا میرفتند هلاک گردانیده بودند - بعد از رسیدن لشکر فیروزی فرار نمودند - راجه با همرهان تعاقب نموده دوکروه نوردید - درین اثنا گروهی دیگر ازان مناکیب که در کوها و تنگناها پنهان بودند برآمده بکند اوران اقبال درآویختند - بعد از گرمی هنگامهٔ قتال جمعی ره گرای نیستی گشتند - و بقیه از بیم تیغ خونخوار دلاوران رو بگریز نهادند - پس از تعاقب ابطال لشکر فیروزی گروهی از آب خواجه پاک گذشتند - و فریقی تاب آتش شمشیر نیاورده دران آب غرق گشتند - و راجه با همرهان مظفر و منصور برگشت - بعد از دو سه روز خبر یافت که المانان بخت برگردیده هزیمت دیده بآستانهٔ امام رفته اند - و جمعی دیگر بآنها پیوسته اراده دارند که باز بقندز برایند - و چون جواسیس سپاه المانان را قریب پنج شش هزار سوار نشان میدادند راجه سررشتهٔ تدبیر بدست داشته از قلت اعوان خود و کثرت غنیم جنگ صف مصلحت ندید - و نگاهبانی

شهر که بمیامن انصاف و احسان اولیای این دولت خدا داد آباد گشته بود و اکثر رعایای ملک بدخشان از بیم جور المانان بآن معموره پناه آورده بودند اهم دانسته جوقی از احدیان و تفنگچیان و پیادهای بندیله را بمحافظت قلعه باز داشت - و از چار طرف هرجا احتمال در آمد این گروه فرصت پژوه بود بچوب و خار و غیر آن استوار گردانیده تفنگچیان بحراست باز گذاشت - و جمعی از راجپوتان را بر گماشت که بهر جانبی که مقاهیر هجوم کنند بکمک برسند - و خود شب و روز آمادهٔ کارزار می بود •

سیوم رجب مخافیل قطغان مانند شاه محمد و قل محمد جیبه چی و قاسم بای و محمد بدای و قرچه سرای که سردار اکثر المانان اند و بسیاری دیگر از اهل فساد که قریب پنج شش هزار سوار بودند سه فوج شده از انحاء شهر در آمدند - تفنگچیان از پس بارها و دیوار ها بسیاری از اسپ و آدم مدابیر را بتفنگ مجروح گردانیدند - مقاهیراز هیچ رو بجنگ روبرو پیش رفت کارندیده جابجا ایستاده تیر اندازی میکردند - قریب یک پهر کنداوران طرفین سرگرم قتال وجدال بودند - انجام کار مخذولان از استواری بند و بست شهر از جمیع جهات راه در آمد مسدود یافته با هزاران خجالت و ندامت بر گردیدند - و از آب خواجه پاک گذشته باز بطرف آستانهٔ امام مراجعت نمودند - و از آوازهٔ رسیدن امیر الامرا آنجا نیز ثبات پا نورزیده با هزاران یاس از جیحون گذشتند - در همین ایام میرقریش با میر عبد الله و میر حسن و میر کلان و دیگر اعیان کولاب حلقهٔ بندگی درگوش جان کشیده در کولاب خطبه باسم سامی و القاب

گرامی پادشاه ممالک ستان خوانده جمعي از المانان را که دران نواحي بودند راندند - و میر مذکور با پنج‌شش از کدخدایان معتبره همراه جلال الدین محمود دروازي به بلخ شتافته مدارالمهامی علامي را دید - علامي این جماعه را بنوازشهای پادشاهانه وعنایت مناصب شایسته مطمین خاطر گردانیده رخصت داد که بموطن رفته درآنچه دولتخواهي و خیراندیشی این دولت سرمدی باشد مساعی جمیله بتقدیم رسانند - و نگذارند که اهل شورش و فساد تا رسیدن قلیچ خان دست ظلم پرست را بجان و مال زیردستان دراز کنند *

از وقایع صوب اندخود انکه بعد از مرجعت بهادر خان و اصالت خان حسب الطلب پادشاهزادهٔ مراد بخش گروهي از المانان فتنه انگیز حوالی اندخود را تاخت نموده بودند - و خواجه کمال ارباب اندخود که کدخداي باغیرت آن ملک بود و از سعادت منشي و بختمندي در دولتخواهی این درگاه و الا جاه میکوشید بقصد مدافعهٔ آن جور پرستان با وجود قلت اعوان از حصار برآمده بدرجهٔ شهادت رسیده بود - درینولا که رستم خان بآن صوب روانه شد پانزدهم رجب که از کنار پل خطب کوچ نمود قراولان خبر آوردند که در پنج کروهي بسیاري از المانان فراهم آمده اند - خان مذکور بشنفتن این خبر خود بادیگر همرهان قول شده محمد قاسم داروغهٔ توپخانه را با دو هزار سوار تفنگچي هراول کرده راهی گشت - درین میان کس خسرو بیگ ترکمن قوش بیگی نذر محمد خان که‌سردار ترکمنان بود آمده از جانب او ظاهر ساخت که جمعی از ستم

پیشگان فساد کیش که او یماقات این حدود را تاخته مال و مواشی را بغارت برده اند میخواهند که بر یورت من بریزند چون مرا جز بندگي و خدمتگذاری بندگان این درگاه در سر نیست امیدوارم که کومک نموده از شر این اشرار فجار رستگاری بخشند - و رستم خان که سه کروه نوردیده بود خود نیز آمده خان را دید - اتفاقا مخالیل که اُساری و اموال بسیار در پناه رباطی که دران حوالي است فراهم ساخته بودند و خود نزدیك آن برپشتهٔ ایستاده همین که سپاه ظفر دستگاه نمایان شد بطریقی که دران گروه غدر پژوه متعارف است همه یکبار جلو ریز بر فوج هراول تاخت آوردند - کنداوران نبرد جو پای غیرت فشرده و دست جرات کشاده بسر دادن بان و تفنگ پرداختند - و مبارزان قول نیز در رسیده بضرب تیغ و طعن سنان و زخم تیر و تفنگ جمعی را مقتول و لختی را مجروح ساختند - وتتمه را براه فرار انداختند و تا رباط غوطی تعاقب آن فجار نموده همگی اشرار با آنچه از اسپ و شتر و گاو و گوسفند و جز آن بغارت برده بودند ازان مسلق گرفتند و در رباط آنقدر توقف نمودند که تاراج کشیدهای احشام آگاه شده از اطراف و جوانب رسیدند - و اموال خود را شناخته متصرف گشتند - الماذانی که در حدود شبرغان فراهم آمده بودند بهمین دستبرد غزاة دین رهگرای بادیهٔ ناکامي گردیدند - خسرو بیگ دران روز تلاش گردانه نمود - و بقلاوزی بخت بیدار در سلک بندگان این دولت خداداد درآمده با قبیلهٔ خود همراه رستم خان به اندخود رفت و بالتماس رستم خان از بارگاه

گردون جاه بمنصب هزاری ذات و پانصد سوار سر بلند گردید *

نبذی از احوال خسرو بیگ آنکه او در سن پنج شش سالگی باسیری افتاده بود - نذر محمد خان او را خریده درمقام تربیت شد - و بمرور ایام خان را از حسن صوری و معنوی باو علاقهٔ محبت بهمرسید - و چون اورکنج چنانچه گزارده آمد مسخر نذر محمد خان گردید و کدخدایان او یماق ترکمن که در حدود اورکنج بودند نزد خان آمدند و خسرو بیگ را شناخته گفتند که این از قبیلهٔ ماست و پدرش از معتبران این قوم بود - خان او را سردار اویماق ترکمن ساخت *

از سوانح آنکه چون رستم خان از دو کروهی خواجه دو کوه که دران جا فرود آمده بود باندخود راهی گشت خود بالختي از همرهان قول شد - و راجه پهاژ سنگه را با مردم او و جمعی از تفنگچیان هراول ساخت - و محمد قاسم میر آتش را با مردم توپخانه نگاهبانی خزانه که براي مواجب بندهای نقدي همراه بود گماشت - همین که ازان بیابان بی آب سه چهار کروه نوردیده آمد پیادهٔ خبر آورد که المانان اسپ صاحب مرا از من کشیدند - و یکی از همرهان مرا به تیر زخمی ساختند - رستم خان محمد قاسم را با برق اندازان و هاشم بیگ کاشغري و چندی دیگر بمدافعهٔ مقاهیر معین گردانیده کس نزد هراول و چنداول فرستاد که پیش و پس ارد و را نیک پاسباني نموده لختي توقف گزینند - درین میان سواری از راجه دیبي سنگه تاخته رسید که میان راجه والمانان جنگ در پیوسته بود - و فیروزي نصیب دلاوران

نصرت شعار گشت - کیفیت حال آنکه جمعی ازین گروه بی شکوه که در لباس کنداوران بدزدی و رهزنی کارپیش می برند خود را بدنبال اردو رسانیده یکقطار شتر بار را بردند - راجه بعد از آگهی تاخته شتر انرا خلاص کرد - پس از طي لختی مسافت بقصد تعاقب قریب هزار و پانصد سوار ازان غدر گزینان که در پس پشته قیام داشتند بهمدیگر پیوستند - و سه فوج شده راجه را از سه طرف درمیان گرفتند - راجه با آنکه از دویست سوار زیاده همراه نداشت دران هنگامه حماست و حمیت داد تهور داده جمعی را مقتول و برخی را مجروح گردانید - و چندی از راجپوتان که بعضی ازان خویش او بودند بعد از کوششهاي مردانه جان در باختند - و از هجوم مقاهیرکار بر راجه تنگ گردید - و او قرار بمردن داد - درین ضمن سپاهی لشکر محمد قاسم و همرهان او که در هوای گرم و ریگ بوم تفته نزدیک سه کروه تاخته خود را بسیار بوقت رسانیده بودند نمودار شد - مخاذیل پای ثبات از دست داده رو بفرار نهادند *

اکنون وقایع حضور بر می نگارد

بیست و سیوم جمادي الثانیه مهین پور خلافت که بموجب فرمان طلب از جهانگیر آباد معروف به هرن مناره بشبگیر و ایوار در شانزده روز قطع مراحل و طي منازل نموده در حوالیء کابل رسیدند سعید خان بهادر ظفر جنگ و صدر الصدور سید جلال بحکم اقدس پذیره شده به پیشگاه حضور سراپا نور آوردند آن کامگار پس از احراز شرف ملازمت سراسر سعادت هزار مهر نذر گذرانیدند - و بمرحمت خلعت خاصه مفتخر گشتند *

بیست و نهم [جمادي‌الثانیه] پادشاهزادهٔ والاتبار مرادبخش را پسري بوجود آمد - و بسلطان محمد یار موسوم گردید *

غرهٔ رجب بسید محمود ولد خان دوران بهادر نصرت جنگ براي سرانجام مواد ازدواج با صبیهٔ عبد الله خان بیست هزار روپیه نقد عنایت شد *

دستوری یافتن میر عزیز بصوب ایران نزد نذر محمد خان

چون نذر محمد خان از شاه راه کعبهٔ مداد رو بر تافته بصوب ایران شتافت چنانچه گزارش پذیرفت خاقان کرم گستر کهشکیبهٔ والای این برگزیدهٔ پروردگار بر اقتناء مفاخر و نشر مآثر مفطور است بمقتضای عموم خیرسگالي وشمول صواب پسیجی خواستند که اورا بر انچه پیش نهاد همت فلکی ارتفاع از انواع رافت و عطوفت و دیگر مراتب مروت نسبت بار بود آگاه گردانند - بنابران میر عزیز ملازم مهین خلف خلافت را که سابق از قبل آن کامگار بخت بیدار نزد نذر محمد خان ببلخ رفته بود بعنایت خلعت و انعام چهار هزار روپیه نوازش فرموده هشتم این ماه اورا برسالت پیش وي فرستادند - و گرامی نامهٔ عاطفت مشحون که حسب الحکم علامي سعد الله خان انشا نموده و نقل آن درین نسخهٔ معالی مرقوم میگردد با مکتوب پادشاهزادهٔ بلند قدر که باشارهٔ والا نگاشته بودند مصحوب او ارسال داشتند *

نقل نامه

تا نظام عالم و قوام بني آدم بوجود تمام سود سلاطين معدلت آئين - و خواقين نصفت گزين - منوط است - و نفاذ اوامر و نواهي الهی بقدرت و استيلا و تنفيذ و اجراي اين برگزيدههاي پروردگار و بزرگ کردهاي آفريدگار مربوط - ذات خجسته آيات سلالهٔ خوانين بلند مکان - علالهٔ خواقين رفيع الشان - نقاوهٔ خاندان دولت - عضادهٔ دودمان شوکت - قرهٔ باصرهٔ عظمت - غرهٔ ناصيهٔ حشمت - بدر آسمان رفعت - شمس فلک عزت - مورد الطاف يزدان - طراوت چمن چنگيز خان - باحراز برکات - وادراک سعادات - موفق باد - خامهٔ مشک فام پس از نگارش سلام سلامت انجام بگزارش مطلب ميگرايد که سابقا بمسامع حقايق مجامع رسيده بود که در حينی که درة التاج سلطنت کبری خلف الصدق خلافت عظمی فروغ دودمان دولت و اقبال نير برج ابهت و جلال - پادشاهزادهٔ کامکار نامدار بلند مرتبت عالی نسب والاتبار مراد بخش بنواحی بلخ ميرسد آن صفوهٔ سلسلهٔ صفا دراری سماء ابهت - لالی دريای بسالت - بهرام سلطان و سبحان قلي سلطان گرامی اخلاف را باستقبال آن والاگهر ميفرستند - و آن موید بختيار بآئين گزيده و طرز پسنديده - پيش آمده رخصت انصراف سامی خدمت آن خان والا مکان می نمايد - و چون آن قرة العين خلافت کنار بلخ منزل ميگزيند ظاهرا از قدر نشناسی آن نوبارهٔ بوستان سلطنت که مقتضای حداثت سن و عنفوان شباب ست و از غفلت و مساهلهٔ ريش سفيدان بعضی اداهای ناهنجار دور از کار مثل درامدن رستم خان بقلعهٔ بلخ باوجود بودن

آن خان والاشان دران که موجب نفرت خاطر و وحشت طبیعت آن خان بلند مکان تواند بود و استماع آن برطبع سروت سرشت فتوت دوست گران آمد سرزده باشد - و طایفهٔ کج گرای دور از دور بینی آن رفیع القدر را برین مید ارند که از بلخ بر امده بسمت شبرغان روند - ذات اقدس ما درانجا می بایست تا داد قدردانی می شد قدر خداوندان قدر ارباب قدر شناسند - و فضل اهل فضل اصحاب فضل لیکن ازان خان منیع الشان باقتضاي عقل معامله فهم و خرد صواب اندیش متوقع این بود که بعد تحقیق اداي نا سلایم بی ملافات پادشاهزاده از بلخ بجانب این نیازمند درگاه بی نیاز متوجه میگشتند که هم سلامت در گرو آن بود - و هم بهبود کار دران - اما سبقت تقدیر را که بمقتضاي آن هنوز بقدر مشقت و تعب باقی باشد چه تدبیر پر هر تقدیر انهاء ما في الضمیر ناگزیر نشاء سروت شناخته بابرازان پرداخته میشود - مکنون خاطر مهر ناظر آن بود که ساحت ولایت بلخ را که از آشوب حوادث غبار فتنه و فساد داشت برفت و روب تدبیرات صایبه و افکار ثاقبه پاک نموده و بی راهه روان کافر نعمت حقوق نشناس را بجزا رسانیده با نقد وجنسیکه که در قلعهٔ بلخ بود بقبضهٔ قدرت آن نقاوهٔ خاندان عز و علا در اورده مقرر نموده شود که آن علالهٔ مجد و مکارم طوایف باطل کیش جفا اندیش تباه کار نکوهیده کردار المانان را که به انکار دادار جان آفرین - و اهانت قران مبین - و جحود رسول امین - صلی الله علیه و علی آله و صحبه اجمعین - تا باغماض عین از حقوق ولی نعمت خویش چه رسد - و قتل هزاران نفس بی گناه و هتک حرمت و

ناموس عباد الله امادهٔ جهنم گشته اند - دران دیار بار ندهند - وهموارهٔ لشکری گران با کمال توزک در بدخشان مستعد و مهیا باشد - که هرگاه آن صدر نشین محفل اعتلا را در بلخ مهمی رو دهد یا ارادهٔ تسخیر ماوراء النهر مصمم گردد عند الطلب بلا توقف شتافته لوازم خدمت و همرهی چنانچه باید بتقدیم رسانند - چه پیش نهاد همت جز حصول نام نیک مطلبی دیگر نیست - هرچند بعض چهره کشایان اسرار سلطنت فرمان روائی و استیلا و صولت را نکو شناسند - اما پیش همت بلند نهمت این دست پرورد ازلی عنایت ایمعنی بمراتب ازان نکوتر است - درینولا معروض اقدس گشت که آن برازندهٔ مسند خانی از شبرغان باندخود رفته قاسم نبیرهٔ خود را که درانجا بود همراه گرفته بامعدودی براه چول و بیابان بمرو شتافتند - ازانجا که از نیکان بجز نیکی نیاید - و بر ذمهٔ جبلت سراسر امالیت و فطرت سراپا مروت ما پاس ناموس و حفظ حرمت عوام الناس لازم و متحتم است - فکیف الخواص - علی الخصوص درحینی که اعتماد بر دینداری وحق پرستی و راستی و درستی ما نموده باشند - قصد مقدس آنست که منسوبان و متعلقان آن نقاوهٔ خوانین را به نیکو ترین وجهی و شایسته ترین طرزي باسامانی لایق و سر انجامی مناسب در هرجا که توقف گزیده باشد فرستاده آید - درین صورت اگر معتمدی بجهت بردن اینان از اصوب بیاید اولی است والا آگاه سازند تا متدینی ازین طرف بجهت رفاقت اینها معین گردد - تا آن وقت جمیع پرد گیان حریم عفت - پیش کراکب سماء رفعت - انوار حدیقهٔ عزت خسرو سلطان و بهرام سلطان و عبد الرحمن سلطان

که در خدمت لازم السعادة مشمول عنایات و اصناف تلطفات اند - و بکمال احترام و فراغت و جمعیت خاطر مقرون هستند - تحصیل مرضیات - الهی رفیق طریق باد *

میرعزیز باستعجال تمام راهی گشته و آن سوی فراه بجان نثار خان پیوسته یرلیغ قضانفاذ که از پیشگاه عنایت بخان مزبور ارسال یافته بود رسانید - و چون دریافت که نذرمحمد خان بصفاهان شاه (؟) ست از راه تون و طبس که بصفاهان نزدیکتر است پیش از جان نثارخان روانه شد - پس ازان که میرمزبور بصفاهان رسید ازان رو که نذرمحمد خان که حقیقت رفتن او از اند خود بجانب ایران و مراجعت نمودن و آمدن بحوالیِ میمنه با دیگر مقدمات در محل خود نگارش خواهد یافت - از فرط سودا در صفاهان نیز توقف ننموده بصوب خراسان برگشته بود در صدد آن شد که از عقب راهی گشته هرجا دریابد نامه را برساند - فرمان روای ایران اورا ازین حرکت باز داشته پیغام نمود که درین هنگام که نذر محمد خان از شورش دماغ و آشفتگی طبیعت سر رشتهٔ خرد گزینی و عاقبت بینی از دست و اهشته است رفتن او نزد خان مسطور مصلحت نمی بینم - غالبا از و سلوک پسندیده بوقوع نیاید - اولی آنکه چون آمدن جان نثارخان نزدیک است چندی توقف نموده روز عیدالضحی که سمت ملازمت او مقرر ساخته ایم همراه او مارا به بیند - و این معنی را بآستان خلافت معروض داشته تا صدور حکم مقدس منتظر باشد - میرعزیز بموجب آن کاربند شده حقیقت بدرگاه خواقین پناه عرض داشت نمود - و تا ورود جواب درصفاهان بنشست - بعد ازان که عرضه داشت

او بپای سریر جهان بانی رسید حکم اقدس بنفاذ پیوست که اگر آن سرگردان بادیهٔ ادبار را نصیبه از ملک داری و بهرهٔ از کامگاری می بود از دولت وصول این نامهٔ نامی وصحیفهٔ گرامی که دستور العمل سعادات دو جهانی و فهرست برکات جاودانی است محروم نمی شد اکنون دریی آن گم کرده پی رفتن شایستگی ندارد باید که برسیدن منشور مقدس از شاه رخصت شده روانهٔ آستان خواقین پناه گردد*

نهم [رجب] بعین علی که تازه از ایران آمده بود چار هزار روپیه عنایت شد *

پانزدهم [رجب] سعید خان بهادر ظفرجنگ را بعنایت خلعت خاصه و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا سر افراز ساخته بحکومت ملتان رخصت فرمودند - منصب اصالت‌خان باضافهٔ هزاری ذات پنجهزاری ذات و چهار هزار سوار مقرر گردید - خواص‌خان بخلعت و جمدهر مرصع و صوبه داری قندهار و باضافهٔ هزاری ذات و هزار سوار بمنصب چارهزاری چار هزار سوار و بمرحمت فیل - و حیات خان بخلعت و خدمت داروغگی مردم جلو از تغیر خواص خان و از اصل و اضافه بمنصب دو هزاری هزار سوار و راجه راجروپ باضافهٔ پانصد سوار بمنصب دو هزاری دو هزار سوار - و از اصل و اضافه شادمان پکهلیوال بمنصب هزاری نهصد سوار - و جبار قلی ککهر بمنصب هزاری هشت صد سوار - عزافتخار اندوختند - خواجه عبد الرحمن و اد عبد العزیز خان را بخشی بدخشان گردانیدند - و بعنایت اضافهٔ منصب نوازش یافت *

شانزدهم [رجب] براجه جسونت سنگه اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا عنایت شد - خلیل الله خان و غضنفر ولد الله ویردي خان و محمد محسن ولد منصور حاجي از بلخ آمده کامیاب دولت ملازمت گشتند - چون خلیل الله خان مامور بود که با راجه بیتهل داس وغیره همراه توابع و اسباب نذر محمد خان بدرگاه معلی آید و او یلغار کرده پیشتر رسیده بود حکم مقدس صادر شد که بسرعت هرچه تمامتر مراجعت نموده بان جماعه ملحق گردد و بآستان جهانداري همراه آید - ومحمد محسن پسر منصور حاجي را بعنایت خلعت و کمر خنجر طلا و شمشیر و اسپ با زین نقره سرافراز گردانیدند - و یامي شاعر که تازه ازدار السلطنه آمده قصیدهٔ در تهنیت فتح بلخ و بدخشان بعرض اقدس رسانید هزار روپیه انعام شد *

بست ویکم [رجب] سعادت خان قلعه‌دار ترمذ باضافهٔ پانصدي پانصد سوار بمنصب دو هزار و پانصدي دو هزار سوار و مرحمت نقاره بر نواخته آمد - عاقل خان را بعنایت اسپ سربرافراخته حکم فرمودند که مبلغ پانزده لک روپیه و هفتاد هزار اشرفی که مجموع بیست و پنج لک روپیه باشد بشاه بیگ خان قلعه‌دار غوری رسانیده برگردد - و به بهادر خان و اصالت خان فرمان شد که آنرا مصحوب جمعي ببلخ طلبیده با بست و پنج لک روپیه که سابقا سید فیروز برده بود و همه پنجاه لک روپیه مي شود در وجه علوفهٔ لشکر و دیگر ضروریات صرف نمایند - وسید امجد که ببلخ معین گشته بود با برادران و ابراهیم حسین ترکمان و بهادو سنگه ولد راجه جگت سنگه و گروهي دیگر

همراه عاقل خان دستوري يافتند - درين تاريخ ميرزا محمد ولد مير بديع مشهدي بمرحمت فيل بلند پايه گرديد - شمس الدين ولد نظر بهادر خويشگي را بخلعت و فوجداري دامن كوه كانگره از تغير مرشد قلي عز افتخار بخشيده مرخص گردانيدند *

بيست و دوم [رجب] پادشاهزاده مراد بخش بموضع آمسراي رسيد - كورنش آن والا گهر ممنوع گرديد - و از پيشگاه جلال فرمان شد كه بشهر در نيايد - و تا انتهاض عساكر منصور بدارالسلطنة لاهور همانجا بوده بعد از روانه شدن رايات عاليات به پشاور رفته اقامت گزيند- بمير نور الله كه از بلخ آمده بود هزار روپيه عنايت شد *

بيست و پنجم[رجب] سه اسپ ازطويلهٔ خاصه بايراق طلابه بهادر خان و رستم خان و اصالت خان مصحوب شير مرد خواجه سيد اتائي كه ببلخ معين شده بود ارسال داشتند - و خواجه بعنايت خلعت و انعام هزار روپيه نوازش يافت - حسين قلي بيگ آغر را كه آق سقال قوم خود و مرد فهميده روزگار ديده است و با خسرو از بدخشان آمده در سلك بندها منسلك گرديد بعنايت منصب و انعام دو هزار روپيه سر افراز ساختند *

شب بيست و هفتم [رجب] ده هزار روپيه مقرر ليلة المعراج درحضور مقدس باصحاب احتياج عطا فرمودند *

و بيست و هشتم راجه بيهتل داس و خليل الله خان و لهراسپ خان و مهيس داس راتهور پسران و متعلقان نذر محمد خان و سه دختر اورا كه از بلخ همراه آورده بودند با دو زن محمد يار كه دختر زادهٔ دين محمد خان است و پسر پايندهٔ محمد سلطان ولد ترسون

سلطان برادر جانی خان پدر دین محمد خان و ازان دو زن یکی نخست زن امام قلی خان بود پس از و بنکاح محمد یار در آمد در جلگای ما هرو فرود آورده دولت اندوز ملازمت گشتند - روز دیگر صدر الصدور سید جلال بحکم والا تا خیابان پذیره شده بهرام و عبدالرحمن را با رستم ولد خسرو بآستان سلاطین مکان اورد - خاقان دریا نوال بهرام را بمرحمت خلعت خاصه با چارقب زردوزی وجیقهٔ مرصع و خنجر مرصع باپهولکتاره و منصب پنجهزاری هزار سوار و دو اسپ از طویلهٔ خاصهٔ با زین طلا و مطلا و ده تقوز پارچه از اقمشهٔ نفیسه و یک لك شاهی که بیست و پنج هزار روپیه باشد نقد وعبد الرحمن را بعنایت خلعت فاخر وجیقهٔ مرصع و خنجر مرصع و اسپ با ساز طلا و پنج تقوز پارچه - و رستم پسر خسرو را بخلعت و اسپ سرافراز ساختند - و خواجه عبدالخالق داماد نذر محمد خان و بالتون پروانچی خسرو خان بتقبیل عتبهٔ اقبال فرق طالع برافراخته بمرحمت خلعت مباهی گردیدند - و از وفور رافت پادشاه مهر گستر عبد الرحمن را که خرد ترین برادرانست بمهین بادشاهزادهٔ بخت بیدار سپردند تا درظل عاطفت آن والا گهر تربیت یابد و روزیانهٔ او صد روپیه مقرر گردانیدند - و مستورات خان که سه منکوحهٔ او بودند یکی دختر اورازبی - دیگر دختر بالتون پروانچی - سیوم مادر خسرو - و سه دختر یکی در سن شانزده - دیگری در سن چارده سیومین یک ساله - و سریهای نذر محمد خان را که همه قلماق اند نواب عرش قباب فلك نقاب پرده نشین سرادق عظمت بیگم صاحب باعزاز نزد خود طلبیدند - و انواع عواطف و اقسام مهربانی

مبذول داشته هرکدام را در خور مرتبه از لالئ متلالي و پیرایهای مرصع باصناف جواهر و نقود و اقمشه عطا کردند - و بتسلیه خاطر پراگندهٔ همگنان پرداخته فرمودند که دیگر تفرقه بخود راه ندهید که درین درگاه معدلت و جهانباني بریختن آبرو و هتک حرمت مردم مرومایه رضا ندهند چه جاي دیرین دودمانهای سلطنت - از کرم عمیم و فتوت جسیم خاقان کریم نزدیکست که به نذر محمد خان هرجا باشد برسید - و تا اینجا هستید بعزت و رفاهیت و جمعیت تمام خواهید گذرانید - و حضرت خاقانی بنات را بارادهٔ آنکه هرکه شایستگی از دواج داشته باشد براي یکي از وزرای سماء خلافت خطبه نمایند بحضور اقدس طلب داشته مشمول اصناف اعطاف گردانیدند - و بهریک از جواهر و مرصع آلات و زر نقد واقسام نفایس نسایج انعام فرمودند - و هرسه دختر با مادران وسایر پردگیان پدر بمکانی که براي ایشان مقرر گشته بود دستوری یافتند *

ذکر امهات اولاد نذر محمد خان - والدهٔ عبد العزیز خان که بزرگترین فرزندان ست خانه زاد قاضي تولک اندجانی است - قاضی سابق بلخ - خواهر نذر محمد خان زوجهٔ عبد الکریم سلطان کاشغری اورا از قاضی ابتیاع نموده بود - نذر محمد خان آن را درخانهٔ خواهر دیده بشغف تمام گرفته متصرف شد - و اکنون قریب بیست سال از ممات او سپري گشته - والدهٔ خسرو از اسافل مردم بلخ است - مادر بهرام سیومین پسر لولي است و او نیز در گذشته - والدهٔ سبحان قلي چارمین پسر هم لولي است - بعد از گریختن نذر محمد خان او و برخی از محتجبات خان در

خانهای مردم متواری شده بودند - هنگامی که بندگان این دولت خدا داد ابد بنیاد بجست وجو پرداختند مخفی از بلخ بدر رفت - و از استماع آنکه اوزبکان پسر او را بعد از فرار نذر محمد خان نزد عبد العزیزخان برده‌اند خود را به پسر رسانید - مادر قتلق محمد پنجمین پسر - و مادر هرسه دختر از ازماء قلماق اند که با دختران خویش بدرگاه معلی آمده اند - والدهٔ عبدالرحمن ششمین پسر نیز اولی بود - و او رخت هستی بر بسته - نذرمحمد خان زوجهٔ عبدالعزیز خان را که دختر عبد الرحیم خواجه جویباری ست از بطن خواهر باقی محمد خان و ولی محمد خان با دودختر عبد العزیز خان که از همین منکوحه متولد شده اند وکوچ نظر بروتی و دختر اورا دربلخ پیش خود نگاهداشته نزد آنها دستوری نمی‌داد همین ده طنطنهٔ وصول انواج قاهره بگوش او رسید سه روز قبل از ورود عسکر منصور بساحت بلخ پیش آنها فرستاد *

غرهٔ شعبان ماه پادشاه گیتی پناه بکلگشت محال دامن کوه کابل که بفزونی ریاض و وفور اشجار و کثرت اثمار و ریانی سبزه و روانی انهار بهشت آثار است توجه فرمودند - واز شکر دره عبور نموده باغ‌میر یحیی رابنزول اقدس سرسبز و شاداب گردانیدند - روز دیگردراثناء ره نوردي موضع فرزه را سیر فرموده باستالیف که بسرکار ملکهٔ جهان مالکهٔ گیهان‌نواب بیگم صاحب متعلق است و بهترین اماکن کوه دامن - و اقسام انگور فروان دارد - و بیشتر انکوري که به کابل مي آرند ازانجا است - تشریف قدوم ارزانی داشتند - و باغ فردوس آئین آن ثمرهٔ شجرهٔ خلافت را که چنارهاش سر بفلک کشیده

و نهری دارد که آبشار ازان ریزان بفیض نزول نضارت تازه بخشیدند و نواب کیوان جناب بمراسم نثار و پیشکش پرداخته شب هنگام چون بامهای عمارات ده را که بر دامن پته واقع شده و نشیمنهای سرتبه بمرتبهٔ آن از دور بغایت خوش‌نما است چراغان کرده بودند حضرت جهانبانی بر کریوهٔ محاذی قریهٔ مذکور که جوی خوشی و چنار دلکشی دارد و کارگزاران سرکار نواب خورشید احتجاب آنرا ترتیب داده اند و باانواع گل و سبزه مملو است و بجهان‌نما موسوم بر آمده بتماشای آن انبساط فرمودند *

سیوم ماه [شعبان] از استالیف بموضع ماما خاتون که از مواضع مشهورهٔ کابل است تشریف اورده باغ قاضی محمد اسلم را بنزول مقدس فیض آمود گردانیدند - روز دیگر مقارن دولت و اقبال عنان مراجعت بشهر منعطف ساختند - و یرلیغ طلب گوهر اکلیل سلطنت بادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر از بنگاله و اختر برج دولت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر از گجرات بآستان خلافت بشرف صدور پیوست - و خدمت صوبه‌داری بنگاله باعتقاد خان ناظم صوبهٔ بهار عنایت نموده فرمان دادند که بتعجیل از پتنه به بنگاله بشتابد - و حکومت صوبهٔ گجرات بشایسته خان که بضبط صوبهٔ مالوه می پرداخت مفوض فرمودند و هزار سوار از منصب او دو اسپه سه‌اسپه گردانیده اورا بمنصب پنجهزاری پنجهزار سوار دو اسپه سه اسپه سرافراز ساختند - و ایالت صوبهٔ مالوه بشاه نوازخان مرحمت گشت - و منصب او باضافهٔ هزاری هزار سوار پنج هزاری پنج هزار سوار مقرر گردید - و نظم

سرکار جونپور از تغیر شاه نواز خان بمیرزا حسن صفوي تفویض یافت - و صف شکن پسرش را باضافهٔ پانصدي ذات و پانصد سوار بمنصب دو هزاري هزار سوار سربلندي بخشیدند - و مصحوب او نقاره بمیرزا حسن عنایت نموده فرستادند - خلیل الله خان باضافهٔ هزاری ذات بمنصب چار هزاري سههزارسوار مفتخر گردید چون بموقف عرض اقدس درآمد که علامي سعد الله خان غرهٔ شعبان از بلخ براه خنجان که بهمان راه رفته بود روانهٔ آستان خلافت خواهد شد و بایوار و شب گیر بدرگاه معلی مي رسد خافان بنده پرور از وفور عاطفت چار اسپ راهوار مسرج از طویلهٔ خاصه بقرا باغ فرستادند - اگر در اسپان سواري اوبیرو نماند برین اسپان خود را ببارگاه کیوان مکان برساند *

پنجم شعبان علامی که در چار روز مراقي و مصاعد صعب المرور این راه طی نموده از بلخ بکابل آمده بود سعادت استلام شده جهانبانی اندوخت و ازانجا که بنظم و نسق صوبهٔ برهم خوردهٔ بلخ از قرار واقع پرداخته و باراء صایبه و افکار ثاقبه سپاه و رعیت آنولایت را از پراگندگي باز داشته بود و همگي خدمات را مطابق حکم اقدس کماینبغی بانصرام رسانیده از پیشگاه نوازش بعنایت خلعت خاصه و باضافهٔ هزار سوار بمنصب شش هزاري پنج هزار سوار سرافرازگردید - از سواران منصب رستم خان هزار سوار دیگر دو اسپه سه اسپه گردانیده اورا بمنصب پنج هزاري پنج هزار سوار دوهزار سوار دو اسپه سه اسپه برنواختند - درین تاریخ پسران نذر محمد خان را با والدها و همشیر ها دستوری شد که پیشتر بدار السلطنهٔ لاهور

راهي گردند - تا از هجوم لشکر ستاره شمار درگذشتن مضایق جبال و جسور انهار این راه صعنت نکشند - و سلطان نظر برادر سیف خان را مصحوب خسرو ولهراسپ خان - و کرشاسب برادر اورا همراه بهرام - و جمشید را که از غلامان معتمد درگاه عرش اشتباه است بمحافظت و همراهی توابع نذر محمد خان رخصت نمودند - لهراسپ خان باضافهٔ پانصدي پانصد سوار بمنصب سه هزاری دو هزارسوار سربرافراخت - چوچک بیگ بعنایت اسپ با زین نقره و انعام چار صد مهر نوازش یافت *

* ششم [شعبان] عاقل خان که بغوری خزانه رسانیده برگردیده بود احراز دولت ملازمت نمود - نجابت خان و میرزا خان نبیرهٔ عبدالرحیم خان خانان و ذو القدر خان و برخي دیگر از بندگان بارگاه جاه و جلال که با خیول و جمال و دیگر اشیاء نذر محمد خان از بلخ آمده بودند شرف اندوز ملازمت اقدس گشتند - محمد محسن پسر منصور حاجي را بمرحمت خلعت و انعام پنج هزار روپیه برنواخته مرخص گردانیدند که ببلخ نزد پدر رود و مصحوب او ببهادر خان و اصالت خان دو اسپ از طویلهٔ خاصه با ساز طلا ارسال داشتند - سید اسد الله که با سید باقر برادر خود حسب الحکم از قندز آمده بود بعنایت خلعت و منصب هزاري ذات و هزار سوار از اصل و اضافه و اسپ و قلعه داری زمین داور و سید باقر باضافهٔ منصب مباهي گشته بدان صوب دستوري یافتند *

اکنون حقیقت ریاض و منازل ارم مشاکل دارالملک کابل برمي نگارد - حضرت گیتي ستاني فردوس مکاني انار الله برهانه در

سر زمین بهشت آئین کابل هنگامی که این نزهت گاه را بانوار عدالت آن پادشاه رضوان بارگاه فروغ تازه بود باغ شهر آرا و چار باغ و باغ جلوخانه و اورته باغ و باغ صورت و باغ مهتاب و باغ آهو خانه و سه باغچهٔ اطرافش احداث نموده بودند - و دیوارهای حام گرد این بساتین کشیده حضرت جنت مکانی که بار اول در سر آغاز سلطنت بکابل تشریف فرمودند حکم نمودند که پیوست باغ شهر آرا باغی مهیا سازند - و دران نهری بعرض بیست و هفت ذراع که رود کابل از مغرب سو بآن در آمده رو بشمال برابد از گچ و سنگ ترتیب دهند - و چون بانجام رسید آنرا بجهان آرا موسوم گردانیدند - سریر آرای جهانبانی حضرت صاحب قران ثانی که بعد از جلوس ابد پیوند نخستین بار در دوازدهم سال اورنگ نشینی بکابل تشریف فرمودند باغ آهو خانه را که چنار ها دارد بس بلند بورود معلی رشک بهشت برین گردانیدند - و چون عمارات این باغ نواحی آن که در ایام دولت حضرت جنت مکانی ساخته شده شایستهٔ نزول اقدس نبود آنرا به پردگیان مشکوی اقبال مرحمت فرموده تا قریب یك ماه درخیمه گذرانیدند - پس ازان منزل سعید خان بهادر ظفر جنگ که متصل باغ مسطور است و بهترین منازل کابل و درعرض این یک ماه برخی جاهای اصلاح طلبش مرمت یافت و لختی ضروری البنا ساخته آمد بنزول ارفع آسمانی پایه شد و تا روز نهضت الویهٔ فلك گرا از دار الملك کابل بصوب هندوستان بهشت نشان محط درایت و اقبال بود - و چون فرازندهٔ افسر

جهان باني بحسن تدبير چاردانگ هندوستان را که از نظم و نسق افتاده بود و وسعت آباد این بوستان را که رو به برگ ریز نهاده بعمارت و فضارت باز اورده حرم زندگاني و حریم کامرانی ساخته اند فرمان دادند که همگي حیطان این بساتین و تمامی نشیمنها که لختي کهنه و برخي درخور این ریاض نبود از سر بسازند - و باغ شهر آرا خاصه گردانیده باغ جهان آرا بنواب مالکهٔ دوران بیگم صاحب عنایت نمودند - درین هردو باغ دلکشاي فردوس نما چنارها نظر فریب بینندگان است - علی الخصوص شهر آرا که دران چنار بسیاري نشانیدهٔ حضرت فردوس مکانی است همه در نهایت زیبائي و خوش نمائی و تنومندي بکمال رسیده - درین دو حدیقهٔ انیقه درهرمکانی که قابل عمارت بود نشیمن دلنشین طرح نموده جمعي که درفن عمارت آگهي داشتند باهتمام آن بر گماشتند - درباغ شهر آرا سه جا عمارت حکم شد - یکی در وسط باغ مربع نشیمنی کشاده اطراف که اهل هندوستان آنرا چوکهندي گویند تمام از سنگ مرمر نومان میدان مشتمل برشانزده ستون - چهار درمیان - و دوازده بر چار طرف آن تا هرگاه آن منزل بهشت آئین بورود و ممینت امود فروغ تازه گیرد از چار سو چار جو که در وسط چار خیابان باغ جریان دارد با آبشارها و فوارها در نظر خورشید اثرباشد - دوم در طرف جنوب باغ عمارتی رو بشمال بر دامن کوهی که از زمین وسط باغ هشت ذراع ارتفاع دارد بنهجي که از جوی آبی که بران بلندی جاری است آبشاری درون ایوان عمارت می ریخته باشد - و درته

آبشار حوضی از سنگ مرمر - و درمیان دیوار پس آبشارها محرابي طاقچها از سنگ مرمر تا روزانه دران کوزهای زرین مملو بانواع ریاحین بطرح بچینند - و شب هنگام شمعدانهای طلا با شموع کافوري بگذارند - و درته آن نیز حوضي که حاشیهٔ آن از سنگ مرمر باشد بسازند - که از ایوان آبشاري دیگر دران بریزد و مقرر ساختند که ازانجا تا نشیمن میان باغ سه آبشار دیگر بروي کار آید که همگي پنج آبشار باشد - و میان انهار و خیابانها و نهر دور نشیمن وسط باغ صد نواره تعبیه نمایند - سیوم میان باغ شهر آرا و جهان آرا عمارتي درکمال زینت که یک ایوان رو بآن باغ داشته باشد - و دیگري رو باین - از سنگ مرمر جوئی میان آن جاري - و درباغ جهان آرا برکنار نهري که از مغرب رو مي آید و شمال سو می رود چنانچه ذکر یافت عمارتي مشتمل بریک ایوان رو به درامد آب دو حجره طرح انداختند - که آبشاري بعرض سي و هفت گز مساوی بعرض نهر در برابر داشته باشد - و شمال رویهٔ آن نیز عمارتی بطرز عمارت شمال شهر آرا حکم شد - و فرمان رفت که درچار باغ دو ایوان صحانی هم که میان هر دو نهري مسقف که سقفش در ارتفاع بسقف ایوانها مساوي بود جاری باشد - و عقب هرکدام طبقي خانهٔ بسازند - و توجه عالم آرای عمارت افزا به ترتیب باغ مرقد اقدس حضرت فردوس مکاني که طول آن پانصد گز و زمینش پانزده مرتبه است و ازتفاع مرتبهٔ پسین از مرتبهٔ نخستین سی گز مبذول داشتند - و چون بر ضریحهٔ منیعهٔ حضرت مغفرت آیات رضوان مآب خدیجة الزماني رقیه سلطان بیگم که در

مرتبهٔ پانزدهم از مراتب این مزار خلد آثار واقع شده چبوترهٔ خردي از سنگ مرمر بحکم حضرت جنت مکاني ساخته بودند فرمان شد که بر دور آن محجری از سنگ مرمر بارتفاع سه گز نصب کنند - و بموجب وصیت حضرت فردوس مکاني بافراختن عمارتي بران مرقد غفران مورد که در درجهٔ چهاردهم ست نپرداخته به بناء مختصرمسجدي از سنگ مرمر درمرتبهٔ پائین آن امرنمودند و در سر آغاز سال هژدهم اساس گذاشته آمد - و آخرسال نوزدهم بعد فتح بلخ و بدخشان در عرض دو سال بصرف سي هزار روپیه در غایت مطبوعیت و نهایت خوش طرحي و کمال لطافت و نظافت انجام پذیرفت - و چون جوي آبي که از مرتبهٔ دوازدهم روضه بر رستهٔ خیابان جاري است و دوازده آبشار ازان ریزان ازین جهت که از سنگ و آهک نساخته بودند مندرس گشته از صفا افتاده بود امر معلی صادرگشت که از سرنو بعمارت آن پرداخته و در ته هر آبشاري حوضي مختصر ساخته کنارهاي جو و آبشار ها و حواشي حوضها را همه از سنگ مرمر کابل سر انجام دهند - و در مرتبهٔ نهم حوضي یازده‌گز در یازده بحاشیهٔ سنگ مرمر - و در مرتبهٔ دهم حوضي پانزده در پانزده - و در در امد باغ حوضي دیگر پانزده در پانزده بحاشیهٔ سنگ مرمر - و دروازهٔ در خور آن مکان مزین بقبهاي مطلا - و پیش دروازه چوکي مربع که یک ضلع آن دیوار باغ باشد و سه جانب دیگر برحجرهائي که جوی آبي از میان آن بگذرد مشتمل بسازند - تا محاویج و مساکین که براي خوردن طعام و گرفتن دیگر وجوه صدرات گرد آیند در پناه آن حجرات از آسیب

برف و باران محفوظ باشند - و از انرو که در دارالملک کابل دولتخانهٔ شایستهٔ نزول مقدس نبود و لهذا حضرت جنت مکانی که دو مرتبه در ایام سلطنت بکابل تشریف فرموده بودند در باغ آهو خانه میگذرانیدند در خاطر خورشید مآثر برازندهٔ اورنگ جهانبانی حضرت خاقانی پرتو افگندکه والا دولتخانهٔ اساس نهاده آید - و چون حضرت جنت مکانی نخستین بار که بکابل تشریف بردند باغ اورته را باعلی حضرت عنایت فرموده بودند چنانچه خاقان زمان دران ایام عمارتی درباغ مزبور مرتب ساخته و التماس مقدم آن حضرت نموده پیشکشی لایق بنظر آن حضرت در آورده بودند بنابران باغ مذکور را با باغ مهتاب که متصل آنست برای دولت خانه برگزیده و آنرا محل معلی و ایمن را دولتخانهٔ خاص قرار داده عمارت عالیه طرح افگندند - چنانچه در سال میمنت اتصال نوز دهم که دارالملک کابل مرتبهٔ دوم بقصد کشایش بلخ و بدخشان مرکز الویهٔ ظفر طراز گشت منازل مذکوره باجمیع عماراتی که در سال دوازدهم حکم شده بود بحسن اختتام رسیده بود - و دولتخانهٔ کرامت آشیانه بنزول فیض موصول فروغ تازه یافته - پنج لک روپیه صرف جمیع عمارات شده است - دو لک و پنجاه هزار روپیه بر دولتخانهٔ مقدس - و دو لک و پنجاه هزار روپیه بر عمارات شهر آرا و جهان آرا و چار باغ و دیگر باغات و روضهٔ مقدسهٔ حضرت فردوس مکانی - و چون حصن بیرون کابل بامر حضرت جنت مکانی بگچ و آهک سرانجام یافته و قلعهٔ ارک خام بود درین نوبت که اعلی حضرت بکابل تشریف فرمودند فرمان شد که قلعهٔ ارک نیز به گچ و آهک

بر افرازند - و از انرو که ارک آب نداشت بیراغ رفت که دیواری بر کشیده باولئی جنوبي سوی ارك را درمیان گیرند *

اکنون بنگارش حقیقت ازهار و ریاحین و فواکه این خطهٔ مینو نما و ابتدا و اختتام هریک آن بنهجي که درین سال بروی کار آمده میپردازد- در سنین دیگر اگر باقتضای تغیر فصل و اختلاف هوا تفاوتی باشد پیش از ده پانزده روز نخواهد بود - در باغات سرکار والا بیست و یکم ماه اسفندار شگوفهٔ بادام آغاز نموده دوازدهم فروردین بانجام رسید - شگوفهٔ زرد الو دوم فروردین شروع شده بیست و دوم فرو ریخت - شگوفهٔ آلوچه چهارم فروردین ابتدا نموده پایان این ماه آخر شد - شگوفهٔ شفتالو نوزدهم فروردین بر آمده هشتم اردی بهشت به اختتام رسید - الا شگوفهٔ شفتالوي صد برگ در شانزدهم اردي بهشت که خدیو ملک و ملت قرین دولت بکابل در آمدند پارهٔ بر درخت بود - و از نظر فیض آثر نضارت تازه گرفت - از شگوفهٔ سیب که شایستهٔ ذکرنیست قسمی که پیش میرسد بیست و دوم فروردین سرکرده پانزدهم اردی بهشت بآخر رسید - شگوفهٔ سیب پاییري چون درآغاز اردي بهشت شگفته بود بامتداد کشید - شگوفهٔ شاه آلو و آلو بالو نیز غرهٔ ماه مذکور بشگفتن در آمده شانزدهم آن که سر زمین کابل بفروغ ماهچهٔ رایات جهانکشا منور گردید کمال شگفتگي و شادابي داشت - شگوفهٔ ناشپاتي و به که در اوایل اردي بهشت سر کرده بود نیز دران هنگام پارهٔ مانده بود - بعداز یکهفته بانتها رسید - بنفشه در نو روز پیدا شده تا بیست روز شگفته بود - ارغوان در بیست و ششم فروردین بشگفتن

در آمده تا بیست و پنجم اردي بهشت شگفتی داشت *

شانزدهم ماه مذکور که خداوند افسر و دیهیم بسیر باغات متوجه شدند درختي چند که در باغ جهان آرا شگفته بود و بقدر رو به پژمردگي نهاده بنظر انور درآمد - و چون دریک کروهی بلدهٔ کابل پتهٔ است موسوم بجهان نما مشرف بر جلگاي دلکشاي نظر ربا که کولاب بزرگي دارد چنانچه اعلی حضرت در بعضي شبهای ماهتاب بکشتي سیر مي فرمایند - و بر فراز آن پته جوي آبي و ارغوان زاری است - روز دیگر هفدهم اردي بهشت بسیر آن سرزمین فیض آگین که از بسیاری ارغوان و شگفتگی آن حیرت افزای بینندگان میگردد متوجه گشتند و چون تا این زمان گل ارغوان بنظر خورشید اثر در نیامده بود تماشای آن باعث انبساط گرامي خاطر گشت - سوسن چهارم اردی بهشت و یاسمن کبود ششم آن بشگفتن در امد - و در عین شگفتگي فیض نظر خورشید اثر یافت - و این بفزوني و رنگیني باغات پادشاهي خصوصا جهان آرا جاي دیگر نیست - شقایقي که در کابل علی الخصوص در بساتین سرکار والا بسیار شاداب و بزرگ و رنگین میشود هنگام قدوم میمنت لزوم بشگفتن در امده تا پنجم خرداد در ترقی بود - بعد ازان رو به تنزل نهاد - گل رعنا و زیبا بیست و پنجم اردي بهشت شگفته پنجم خرداد بانجام رسید - پنجم خرداد گل سرخ بر آمد - و آخر آن فرو ریخت - گل عباسي بیستم امرداد و گل جعفري بیست و پنجم آن رو بآغاز نهاد - و بعضي گلهای دیگر مثل زنبق سفید که مخصوص باغهای پادشاهي است - و گل سلة که آنرا حضرت جنت مکاني بواسطهٔ

مناسبت به روز پنجشنبه که بجهت جلوس آن حضرت درین روز بر سریر سلطنت بمبارک شنبه زبان زد روزگار بود گل مبارک شنبهي می فرمودند - و گل زرد صد برگ و جز آن درین میان ابتدا نمود - گل زرد صد برگ اگرچه در بساتین شهر کابل خوب میشود اما در دامان کوه بیک توت در غایت خوبي و رنگینی و فزونی می‌شگفد - چنانچه زیاده از یك کروه عقب جدران ده و دور باغات و مزارع آنجا این گلها نظر فریب است - ریواس که پیش از همه مي رسد درجبال نواحی کابل بسیار مي شود - درین سال حکیم محمد داؤد بعرض اقدس رسانید که اگر دور منبتش را بعرض شبري خالی نموده به برف پرکنند که نشو و نماي آن از آب برف باشد ده بیست ترقي میکند - و چون بنمط مسطور پرورده گشت مطابق آنچه گزارش نموده بود بظهور پیوست - توت بي دانهٔ کابل که بمرتبهٔ نفاست دارد که در ربع مسکون بهتر ازان چون گویم که مثل آن نشان نمیدهند و از دیگر میوها پیش رس است بیست و پنجم خرداد آغاز شد - و بعد از یک ماه بانجام رسید. شاه آلو که آنرا کیلاس نامند درین ملك بسیار است - اما شاه الوي کشمیر بهتر ازان ست - غرهٔ تیر ماه از باغ شهر آرا نو باوهٔ آن بحضور اقدس آوردند - و تا نیمهٔ امرداد در بعضي محال بود - شاه توت کابل خوب و وافر است - دوم تیرماه در باغ شهر آرا آغاز نمود - و یك ماه ماند - و آلوي بخارا که جز رنگ هیچ ندارد هفتم امرداد شروع شد - اقسام زرد آلو درکابل بهم مي رسد - میرزائی و سفیدچه که بهترین آن ست پانزدهم تیر ماه سر کرد - و زیاده بر بیست روز نبود •

معاودت عسکر فیروزي مآثر از کابل بدارالسلطنهٔ لاهور

نهم شعبان اورنگ نشین اقبال - با عظمت و جلال از بلدهٔ کابل بدار السلطنهٔ لاهور رکضت فرمودند - و موضع بگرامي که دو کروهی شهرست مضرب خیام آسمان رفعت گردید - ذو القدر خان بخلعت قلعه داري کابل و باضافهٔ پانصدی دویست سوار در اسپه سه اسپه بمنصب دو هزار و پانصدی دو هزار سوار پانصد سوار در اسپه سه اسپه سرافراز گشت - و چون ضبط بنگش بالا بدو مفوض بود درینولا ضبط بنگش پایان نیز بعهدهٔ او مقرر شد - مرحمت خان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب هزار و پانصدي چار صد سوار نوازش یافت - اکرام خان ولد شیخ علاءالدین مخاطب باسلام خان نبیرهٔ شیخ سلیم فتح پوری - روح روحه - که پیشتر نقد سالیانه یافته بدعاي دوام دولت ابد مدت اشتغال داشت بمنصب سابق دو هزاري هزار سوار فرق طالع بر افراخت - وموطن او فتح پور باطاعتش مقرر شد - درین تاریخ بنابر تجویزی که علامي سعد الله خان در بلخ نموده بود و در آستان خلافت شرف پذیرائي یافته - منصب سعادت خان باضافهٔ پانصدی ذات سه هزاری دو هزار سوار - و اخلاص خان نبیرهٔ قطب الدین خان کوکهٔ حضرت جنت مکاني باضافهٔ پانصد سوار دو هزاري هزار و پانصد سوار - و حیات ولد علي خان ترین باضافهٔ پانصدی پانصد سوار دو هزاري هزار و پانصد سوار - و هریکي از روپ سنگ نبیرهٔ کشن سنگه راتهور ورام سنگه راتهور باضافهٔ پانصدی ذات

دوهزاري هزار سوار - و راجه جيرام هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار از اصل و اضافه - و مراد قلي سلطان ككهر باضافهٔ پانصدي ذات هزار و پانصدي هزار سوار - و گوكل داس سيسوديه باضافهٔ پانصدي ذات هزار و پانصدي هشت صد سوار - و محمد قاسم ولد هاشم خان باضافهٔ پانصدي سه صد سوار هزار و پانصدي هشت صد سوار و خوش حال بيگ كاشغري باضافهٔ پانصدي صد سوار هزار و پانصدي پانصد سوار - و راي تلوكچند هزاري ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه مقرر شد - و تولك بيگ كاشغري و بهوجراج كهنكهار و سيد چاون و سيد شاه علي و پهار نوحاني و هاشم بيگ كاشغري و نراين داس سيسوديه و جلال الدين محمود دروازي و پهلوان درويش سرخ و كيهري سنگه مهابت خاني و پرتيهراج ولد راجه سارنگديو نيز باضافهٔ منصب سرافراز گشتند •

ارسال فتح نامه بلخ و بدخشان مصحوب ارسلان بيک بفرمان روای ايران

خاقان كبير و پادشاه ممالک گير پيش از انتهاض اعلام جهان كشا از دار السلطنهٔ لاهور بصوب كابل براي تثبيت قواعد مودت - و تجديد مراتب محبت قديم كه ميان خواقين اين دودمان ابد بنيان و سلاطين طبقهٔ صفويه تحقق دارد جان نثار خان را بتعزيت فوت شاه صفي و تهنيت جلوس مهين خلف او برسم سفارت فرستاده بودند - ازانجا كه گزارش تائيدات يزداني و نگارش تيسرات آسماني - و ابراز عطايای سبحانی - و اظهار

نیرنگی اقبال جاودانی - که هم بمقتضای - و اَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّکَ فَحَدِّثْ - سپاس داری و حق‌گذاری عنایات ایزد بی همتاست - و هم نشاط افزای دل دوستان خلوص انتما - شیمهٔ کریمهٔ این حضرت آسمان رتبت است - درین هنگام که دادار کارساز و آفریدگار کام پرداز چنین فتوحات سنیه - وعطایات سمیه - که بتفصیل نگاشته آمد باولیای دولت قاهره کرامت فرمود - نهم شعبان ماه که عنان یکران فیروزی از کابل بدارالسلطنه منعطف گردید ارسلان بیگ ولد فرهاد بیگ بلوچ را بعنایت خلعت وجمدهر و شمشیر یراق طلای میناکار و اضافهٔ منصب و مرحمت اسپ برنواخته مصحوب او نامهٔ منبی از کیفیت تسخیر مملکت موروثی بلخ و بدخشان که نقل آن بزبان خامهٔ وقایع نگار گزارش می‌یابد با یك قبضهٔ شمشیر مرصع گران‌ارز با پردهٔ جواهر نگار ارسال داشتند و چون از اصول نذر محمد خان که درین فتح ستوگ بتصرف درآمد چیزی که شایستهٔ اتحاف سلاطین باشد نبود، چه آلات مرصعهٔ آن طلائی است تنگتر از حوصلهٔ او که بران سنگی چند مانند جواهر فطرتش بی آب ورنگ بکار رفته و همچنین دیگر اشیا بنابران یک قبضهٔ خنجر مرصع که سابقا از درگاه والا برسم ارمغانی بار ارسال یافته بود ازجملهٔ اموال او انتخاب نموده ضمیمهٔ شمشیر گردانیدند *

نقل نامه والاکه علامی سعد الله خان حسب الحکم قلمی نموده

سپاس عالی اساس و ستایش خارج از قیاس حکیمی را که

انتظام سلسلهٔ کثرت بوحدت قهري مربوط ساخت - و سرانجام دار الملک جمعیت بعدالت جبري منوط - تاج خلافت بر سر شایستهٔ امر مقتضای حکمت دقیق اوست - و خلعت نیابت دربر صاحب فرموجب مصلحت عمدق او - مالک الملکی که نواختن یکي بکشور کشائی - و برانداختن دیگري از فرمان روائي طغرای غرای قدرت پر کمال اوست - و اعزاز سزاوار عزت و اذلال مستحق مذلت عنوان صحیفهٔ جمال و جلال او - نه با تدبیرش سهو را کار - و نه در تقدیرش لغو را بار - اگر نواخت است بانتضاي فضل است - و اگر بر انداخت است بتقاضای عدل - اسرار مبادی صفاتش از احاطهٔ عقول بیرون و رموز آثار و غایاتش از حوصلهٔ فحول افزون - خرد از احصای نعمایش قاصر - فهم در استقصای الایش حائر - نه حمدش مقدور - نه شکرش میسور - هیهات بدین دیدودریافت کجا طاقت ستایش - و باین قوی و آلات کرا استطاعت نیایش - لاجرم دست ازان باز داشته پاداي مطلب گرائیده میشود - پوشیده نماند که چون دوستان از خبر نشاط انگیز انبساط آمیز یکدیگر مسرت آگین و بهجت قرین گردند - بناء علیه بگزارش عطیهٔ سنیه - و موهبت علیه - و نگارش افضال نبیل - و احسان جزیل - که درین زمان فرخنده نشان از دهندهٔ بي منت و بخشندهٔ با منت بامداد روح پرفتوح فاتحهٔ کتاب رسالت - خاتمهٔ نامهٔ نبوت - نخستین موج دریاي قدم - عنایت (غایت) وجود عالم و آدم - واسطة العقد آفرینش - منتخب مجموعهٔ دانش و بینش - کشاف سرایر آسماني - مفتاح خزاین معاني - مرآة حقایق اشیا - صدرنشین محفل ادبیا - شهسوار عرصهٔ قاب قوسین - رتبه افزای نشاتین -

محرم خلوت سراي لي مع الله - بيداردل حقيقت آگاه - حضرت رسالت پناه - صلى الله عليه وعلى آله وصحبه وسلم - نصيب اين نياز مند درگاه بي نياز شده نرحت افزاي خاطر خطير ثمرهٔ شجرهٔ بختياري -شجرهٔ ثمرهٔ كامگاري -صفوهٔ دودمان صفوى- علالهٔ خاندان مرتضوى - قرة العين ابهت -نور حديقهٔ سلطنت- كوكب مستنير سماء بسالت - دري برج عظمت - فرزند زادهٔ كامگار نامدار بلند مقدار گرديده مي آيد - شرح اين مقال- وتفصيل اين اجمال-اين است كه چون درين هنگام سعادت انتظام چنين بمسامع حقايق مجامع رسيد كه فرقهٔ طاغيه و فيهٔ خاطيهٔ اوزبكيه در بلخ و بدخشان سر از گريبان عصيان بر آورده چشم از باز پرس روز ميعاد و سطوت رب العباد پوشيده دست باطل پرست از آستين جور و جفا كشيده پا از جادهٔ انقياد والي خود بيرون نهاده كمر بر تنگ ساخته مصدر ادا هاي ناهنجار و بي اعتداليهاي دور از كار گشته اند - و ضعفاي آن اماكن و غربباي آن مساكن پامال حوادث ودستخوش وقايع گرديده - وعرض و ناموس مسلمين بباد فتنه رفته - و امن و امان بالكل منعدم گشته وكار بجائي رسيده كه از سادات كه اهل بيت نبوت و قرة العين رسالت اند وبضعهٔ نبي بطحا - و فلذهٔ بتول زهرا - وصحبت ايشان اجر تبليغ اوامر و نواهي و سزد ابلاغ احكام الهي است جمعي كثير و جمعي غفير بقتل رسيده - تا بديگران چه رسد -ازانجا كه باقتضاء حميت دين - و حمايت ملت متين - و ترحم بر حال مسلمين و زكوة نصاب مكنت - و شكر نعمت قدرت - كه ايزد بي همال و دادار بيمثال بفضل كامل و لطف شامل باين مشمول عنايت خود

ارزاني داشته داد دهي مظلومان و فرياد رسي ستم رسيدگان برذمهٔ همت والا و فطرت عليا لازم و محتتم است عنان نيت حق طويت و عزيمت حقيقت سريرت هزدهم شهر صفر - ختم الله بالخير و الظفر - از نوز دهم سال جلوس ميمنت مانوس ظفر همعنان و نصرت هم ركاب از دار السلطنهٔ لاهور بصوب مصر دولت و اقبال - دار الملک مجد و جلال كابل معطوف و مصروف گشت - و بيست و دوم ثاني ربيعين بمباركي و بهروزي قرين فتح و فيروزي دار الملک مسطور از پرتو ماهچهٔ اعلام لامعه - و رايات ساطعه - فروغ تازه يافت - ازانجا لشكري گران بيكران و حشري عظيم بے پايان باسامانی در خور اين دولت روز افزون خدا داد - و سر انجامي در خورد اين شوكت ابد پيوند ازل بنياد - از توپخانهٔ سنگين - و خزانهٔ خارج از قياس و تخمين - بسرداري فرزند سعادت مند كامگار - موید منصور بختيار - قرهٔ باصرهٔ دولت - غرهٔ ناصيهٔ حشمت - نور حديقهٔ شوكت - ثمرهٔ دوحهٔ جلالت - پادشاهزاده مراد بخش تعيين فرموديم - با آنكه راه از كثرت نشيب و فراز تلال - و قلال صعاب جبال - و فزوني وهاد بيمناك - و بسياري گريوه و مغاک - دشوار گذار بود - و بر كتل طول برف بمرتبهٔ كه نظر تند در عبور بران كند و گروه انبوه از بيلداران چابک دست و كلند زنان چالاک و چست - در تسويهٔ راه و تصفيهٔ آن از برف جد تام و كد تمام داشتند - مبارزان نصرت شعار جلادت كيش - و مجاهدان فيروزي دثار سبقت انديش - كه جانبازی در راه خديو حقيقي و خداوند مجازي سرمايهٔ حصول سعادت نشاتين دانند - و معركهٔ رزم در تقديم خدمت واي نعمت محفل بزم شناسند - راهي كه چون

نظر باریک بینان دقیق بود مثل حوصلهٔ خوبش وسیع انکاشتند و صبر نکرده و انتظار نبرده برف را بجمدهر و خنجر کنده بدست و سپر برداشتند - و در گرامی خدمت آن رفیع قدر عالی نسب اوائل ماه جمادی الاولی داخل ملک بدخشان گشتند - و خسرو سلطان خلف نذر محمد خان که در قلعهٔ قندز که حاکم نشین بدخشان است بود التجا باین درگاه آسمان جاه که پناه عالمیان است آورد چنانچه امروز درین حضرت بانواع عنایات و اصناف تلطفات کامیاب است - پس ازان جوقی ازلشکر ظفر اثر اسلام قلعهٔ کهمرد را سرسواری مفتوح گردانیده قلعه دار آنجا را اسیر ساخته بغوری که در چار طرفش خندقی است عریض و عمیق و آبش همه از چشمه سار همین خندق برجمجمه شتافت - و جسری بران بسته عبره نمود - و قلعهٔ بیرون را بچستی و چالاکی و جلدی و تیز دستی مسخر ساخت - و چون بتسخیر قلعهٔ درون پرداخت قباد میر آخور که از جانب نذر محمد خان قلعه دار آنجا بود بمزید اعتماد و اعتبار موصوف از دید نیرنگی اقبال و تیقن خذلان و نکال بر تقدیر عدم تسلیم قلعه بهوا خواهان بارگاه جاه و جلال امان طلبیده قلعه را تسلیم دولتخواهان نمود - و در سلک بندگان این آستان فلک نشان منتظم گشت - و بتائید ابدی و عون سرمدی دیگر قلاع و بقاع مملکت مسطوره نیز بتصرف اولیای دولت قاهره و احبای سلطنت باهره در آمد - پادشاهزادهٔ عالیمقدار بعد فتح ولایت بدخشان با افواج بحر امواج نصرت امتزاج بسرعت تمام متوجه بلخ گردید - فرق متفرقهٔ اوزبکیه تاب صدمات شیران بیشهٔ وغا نیاورده از جمیع اطراف

جوانب بلخ ره سپر وادی فرار گشته آن روی آب جیحون رفتند نذر محمد خان که نه یارای ستیز داشت و نه طاقت تحصن در حینی که پادشاهزادهٔ موید بختیار با عساکر فیروزی شعار بنواحی بلخ میرسد بهرام سلطان و سبحان قلی سلطان پسران خود را برسم پذیرهٔ آن نو باوهٔ بوستان سلطنت با مکتوبی مشتمل بر خواهش طواف حرمین شریفین که بآن والا در نکاشته بود میفرستد - هرچند آن والا گهر بآئین پسندیده و طرز گزیده تلقی نموده برمیگذارد که خواهش خان والا دودمان در حضرت خلافت باحسن وجوه جلوهٔ ظهور خواهد یافت و دلدهي و دلداري کرده آنها را رخصت انصراف پیش پدر میدهد اما فرداي آن که حوالیٔ شهر بلخ مضرب خیام نصرت میگردد خان از استیلاي وهم و توهمات بي جا تمام عیال و اطفال و مال و منال اندوختهٔ مدة العمر گذاشته - و سبحان قلي‌سلطان و قتلق سلطان پسران خود را که نزد او بودند همراه گرفته - و بهرام سلطان و عبد الرحمن سلطان دو پسر دیگررا بجهت‌عدم حضور اینان درانجا مانده - سراسیمه وار با معدودي از بلخ برامده بسمت شبرغان میرود - و ازانجا باندخود رسیده از راه چول و بیابان بمرو مي شتابد - پیدا است که آن نقاوهٔ اصلاب طیبین - سلالهٔ اسلاف طاهرین - چنانچه مهین برادرش را باعزاز رخصت حرمین شریفین - زاد هما الله شرفا و جلالا - نموده بودند خان مشقت دیدهٔ تعب کشیده را نیزکه خواهان این سعادت است باحترام تمام دستوری طواف اماکن متبرکه خواهند داد - هزاران هزار شکر کارساز بنده نواز را که تدبیرات این نیاز مند

درگاه را بتقدیرات خویش موافقت بخشید - و بمحض لطف و عنایت بي غایت و فضل و کرم بی نهایت که شامل حال این رهین احسان و افضال عطا خانهٔ او است - مطلب عظیم و مقصد جسیمي که پیش نهاد همت عالی نهمت و مکنون خاطر قدسي سرایر بود صورت انجام و حسن اختتام یافت - و ولایت بلخ و بدخشان با جمیع توابع و مضافات که از صرصر فتنه و فساد اوزبکیه خزان بهجت و نشاط داشت بورود مواکب نصرت قرین گلستان دولت و اقبال - و بهارستان شوکت و جلال - گشت - و از روز دخول لشکر اقبال بولایت بدخشان در عرض یکماه چنین فتوحات بزرگ و تسخیرات سترگ که زبان در ادای سپاسش قاصر است و دل از تصور شکرش عاجز بآسانی هرچه تمامتر و خوبی هرچه زیاده تر نصیب این سراسر ستایش سراپا نیایش گردید - الله تعالي این فتح نمایان را که کارنامهٔ روزگار است برین نیازمند درگاه خود مبارک گردانیده فتح سمرقند و بخارا نصیب گرداند - آمین یارب العالمین - این نامهٔ مهر عنوان و این صحیفهٔ نشاط بیان که بیاضش غرهٔ صبح فیض و اقبال - وسوادش خال رخسار دولت و اقبال است مصحوب شجاعت شعار راسخ الاعتقاد ارسلان بیگ که از خانه زادان معتمد این درگاه آسمان جاه است فرستاده آمد - و چون مشار الیه بجز ابلاغ این کتاب مستطاب بامری دیگر مامور نیست یقین که پس از تبلیغ بي توقف رخصت انصراف خواهد یافت - حدایق آمال و امانی بآبیاری جویبار لطف رحمانی سرسبز و شاداب باد *

دهم شعبان که در جلگای بگرامي دایره بود بمیر اسمعیل پیشوای

هزار جات کابل خلعت و دویست مهر - و بدو پسر و برادر او سه خلعت و صد مهر مرحمت نموده همه را مرخص ساختند *

یازدهم [شعبان] از بگرامي قرین هزاران مسرت و شادکامي کوچ شد *

شب پانزدهم [شعبان] ده هزار روپیهٔ مقرر باصحاب نیاز مرحمت فرمودند *

هفدهم [شعبان] باغ صفا را که از بگرامي براه راست سي و دو کروه است - و براه قلعهٔ تیزي که حضرت جهانبانی تشریف بردند و بهفت روز نوردیده آمد بیست و نه کروه و در کمال صفا و رنگیني است بنزول مقدس فروغ تازه بخشیدند *

هژدهم [شعبان] مقام شد - و حرم اقدس بصدور پیوست که درموضع نیمله که مکاني است دلکشا باغي و نشیمني از سرکار والا احداث نمایند - و نهری بعرض چهار ذراع از آب موضع مذکور دران باغ و عمارت جاري سازند - درین تاریخ خزانهٔ که از دار السلطنهٔ لاهور طلب داشته بودند رسید - و از جملهٔ آن مبلغ ده لک روپیه مصحوب میر خلیل ولد اعظم خان و هوشدار پسر ملتفت خان نزد امیر الامرا که بعد از انتهاض عساکر جهانکشا داخل کابل شده بود ارسال یافت - و فرمان رفت که آنرا بمردم خود سپرده نزد شاه بیگ خان روانهٔ غوری سازد تا بهادرخان و اصالت خان جمعي را فرستاده از غوری ببلخ طلب نمایند - از وقایع دار الخلافهٔ اکبر اباد بعرض اقدس رسید که چهارم شعبان سال هزار و پنجاه و ششم هجري عصمت قباب عفت نقاب سلطان نسا بیگم مهین فرزند حضرت جنت مکانی که از بطن

همشیرهٔ راجه مانسنگه بود بمرض استسقا از سرای فانی بعالم جاودانی شتافت - آن مغفورهٔ رحمت الهی در طاق ایواني از ایوانهای دور گنبذ روضهٔ مقدسهٔ حضرت عرش آشیاني که هنگام درامد روضهٔ منوره جانب راست واقع‌شده و از خدیو زمان در زندگی خویش برای مدفن خود التماس نموده بود مدفون گشته طاق‌ایوان جانب چپ روضهٔ مطهره باستدعای مستورهٔ تنق رفعت مخدرهٔ هودج عزت شکر نسا بیگم برای ضریح آن عصمت قباب‌مقرر شده *

نوز دهم[شعبان]رایات عالم آرا از باغ صفا نهضت نمود *

بیست و ششم [شعبان] ساحت پشاور را که از باغ صفا تا آنجا سي و یک کروه است و بهشت کوچ طي شد بلمغان ماهچهٔ آفتاب اشراق منور گردانید *

بیست و هفتم [شعبان] مقام شد - چون ایلغار طلب راجه جیسنگه از دکن بآستان جهانداری شرف صدور یافته بود کنور رامسنگه پسر کلان او را خلعت و اسپ با زین مطلا داده بوطن رخصت نمودند - به صالح دستار خوانچي.دویست مهر عنایت کردند - و از پشاور پانزده و نیم کروه راه بچهار کوچ نوردیده غرهٔ رمضان بر ساحل دریای نیلاب محاذی قلعهٔ اتک نزول اجلال فرمودند *

سیوم [رمضان] اردوي کیهان پو از جسری که بسفاین ترتیب داده بودند عبور نمود - درین تاریخ محمد محسن کرمانی که ملازم جانی خان قورچی باشی بود و بعد از قتل او از ایران آمده در زمرهٔ بندگان بارگاه جهانبانی منخرط گشته بانعام

شش هزار روپیه سرافراز گردید - میرزا نوذر صفوی از بلخ آمده طیور شکاری نذر محمد خان را که دران پنج باز طویغون بود از نظر انور گذرانید - و باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاری دوهزار و پانصد سوار نوازش یافت - هاشم بیگ کاشغری که در اندخود بود بالتماس رستم خان از اصل و اضافه بمنصب هزاری پانصد سوار سرفراز گردید - مبلغ بیست لک روپیه که درینولا از دار السلطنهٔ لاهور رسیده بود بمصحوب سید بهادر ولد سید لطف علی و جلال برادر بهادر خان و محمد امین ولد شاه قلی خان روانهٔ کابل ساختند که بذو القدر خان قلعه دار آنجا سپرده برگردند - دو ازده کروه راه که از کنار نیلاب تا حسن ابدال است در سه روز نوردیده پنجم رمضان باغ بهشت آئین آبرابنزول مقدس فیض آمود گردانیدند - و سه روز بعشرت و کامرانی گذرانیده نهم مقارن دولت پایدار رکضت نمودند - و مسافت مابین حسن ابدال و رهتاس را که سی و یک کروه است به هشت کوچ قطع نموده شانزدهم در باغ رهتاس که از باغ جز اسمی ندارد بفرخی و فیروزی فرود آمدند *

هفدهم [رمضان] کنار آب بهت که از رهتاس سه و نیم کروه است محط رایات جهانکشا گردید *

هژدهم [رمضان] از دریای مذکور عبور فرمودند - درین روز اعظم خان که بفرمان والا تابستان در کشمیر گذرانیده بآستان معلی روانه شده بود سعادت اندوز ملازمت گشت - و هزار مهر نذر گذرانید - و بمرحمت خلعت خاصه و جمدهر مرصع با پهولکتاره و صوبه داری بهار نوازش یافته مرخص شد - میر خلیل دویمین

پسر او بمنصب هزاری ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه و میر اسحق پسر سیومش باضافهٔ منصب سرافراز گشتند - و حکم شدکه میر خلیل پیشتر به پتنه رفته تا رسیدن اعظم خان بصیانت آن بپردازد - و نور الدوله میر حسام الدین داماد خان مزبور نیز بهمراهی او دستوری یافت - و چون از محال تیول گوهر بحر خلافت پادشاهزاده محمد شاه شجاع بهادر که پرایغ طلب آن والاگهر بصدور پیوسته بود هشت کرور دام که دوازده ماههٔ آن بیست لک روپیه باشد بخالصهٔ شریفه تعلق گرفته بود رای کاسیداس را بدیوانی بنگاله مفتخر گردانیده خدمت دیوانی دار الخلافهٔ اکبر آباد از تغیر او بشیخ عبد الکریم تفویض نمودند*

نوزدهم [رمضان] مهین پور خلافت که از اتک بجهت دیدن بیمار خود بدار السلطنه مرخص گشته بودند باحراز سعادت ملازمت مستسعد گشتند - بعبد الرحمن ولد نذر محمد خان اسپ از طویلهٔ خاصه با ساز طلا عنایت شد *

بیستم [رمضان] علی اکبر با زرگان به تقبیل آستان عرش مکان تارک بختمندی بر افراخته شش اسپ عربی از نظر اکسیر اثر گذرانید - او پسر حاجی کمال صفاهانی است - در سال بیست و یکم جلوس حضرت جنت مکانی بعنوان تجارت بهندوستان آمده در بندر کنبایت اقامت نمود - و جهازی چند ترتیب داده بتجارت پرداخت - و چون جهازات او به بصره و دیگر بنادر آمد شد دارد - و او به علی پاشا حاکم بصره راه آشنائی کشود چنانچه معز الملک اسپی از نسل غزکه حقیقت آن در اول

سال پانزدهم نگاشته آمد بوساطت او بدست آورده - بنابران سابقا حکم قضا نفاذ صادر گشته بود که در بهمرسانیدن اسپان عربی قابل سواری خاصه فراوان جد و جهد بتقدیم رساند- که بعنایات پادشاهانه نوازش خواهد یافت - او بامداد طالع و اسعاد بخت درین سال خیول عربی بهمرسانیده بدرگاه آسمان جاه آورد - ازان میان کمیت اسپی که علی اکبر بمساعی موفوره و ارسال تنسوقات از پاشای مزبور گرفته بود پسندیدهٔ طبع دشوار پسند خاقان جهانیان افتاد- و بلعل بی بها موسوم شد - و سر طویلهٔ همگی اسپان عربی خاصه گردید -و بر زبان مقدس رفت که بعد از اورنگ آرائی چنین اسپ عربی داخل اصطبل معلی نشده -در ایام سعادت انجام پادشاهزادگی هنگامی که برهانپور بورود موکب گیتی کشا امن و آرامش داشت عنبر حبشی اسپی کمیت نام ابرخرام فتح لشکر نام براجه بکرماجیت تکلف نموده بود که در نکوئی منظر و تناسب اعضا و کلانی و پهنائی و تنومندی بهتر ازین بود - پس ازان که راجه از نظر اشرف ما بعنوان پیشکش گذرانید آنرا زیاده از ده روز نگاه نداشته بخدمت حضرت جنت مکانی فرستادیم - بهای این شش اسپ بیست و پنجهزار روپیه مقرر شد - قیمت لعل بی بها پانزده هزار- و پنج دیگر ده هزار - و علي اکبر را ازان رو که سوداگر است و در شناخت جواهر و اسپ وقوف دارد محتمل که خدمت بندر بآئین شایسته بتقدیم رساند بخلعت و منصب پانصدي سه صد سوار برنواخته بضبط بندر سورت و کنبایت رخصت فرمودند- درین تاریخ افتخار خان برادر زادهٔ عبد الله خان بهادر فیروز جنگ از اصل

و اضافه بمنصب هزار و پانصدی ذات وهزار و چار صد سوار و فوجداری پرگنات نواحی اکبر نگر سرافراز گردید *

بیست و سیوم [رمضان] جنود فیروزی از آب چناب که از کنار دریای بهت تا ساحل آن چارده و نیم کروه است و یکروز مقام نموده به چهار کوچ رسیده بودند براه جسر سفاین گذاره نمودند- راجه جیرام باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزاری هزار و پانصد سوار نوازش یافت *

بیست و پنجم [رمضان] جعفر خان از دار السلطنهٔ لاهورکه بضبط آن می پرداخت بآستان کیوان مکان آمده شرف اندوز ملازمت اقدس گشت - بخواجه عبد الخالق داماد نذر محمد خان چار صد مهر- و بهر یکی از خواجه محمدشریف ده بیدی و بالتون پروانچي دویست مهر - و به یعقوب بیگ توپچی باشی هزار روپیه انعام شد - و درین ماه مبارک مبلغ سي هزار روپیهٔ مقرر بارباب احتیاج بذل فرمودند *

چهارم شوال که کنار آب دیک مضرب خیام گردون احتشام بود ثمرهٔ شجرهٔ مفاخر و معالی سلطان سلیمان شکوه نخستین خلف مهین پور خلافت از دار السلطنه آمده دولت تلثیم قوایم اورنگ جهانبانی اندوخت - و خسرو و بهرام پسران نذر محمد خان که پیشتر روانه شده بودند نیز باستلام سدهٔ سنیه فایز گشتند - و هر کدام بمرحمت اسپ از طویلهٔ خاصه با ساز طلا فرق مباهات بر افراخت - وجاي ایستادن هر دو برادر درجناب خلافت بجانب چپ پهلوی هم معین شد - طاهر شیخ از بلخ آمده ناصیهٔ طالع

به تقبیل عتبهٔ اقبال بر افروخت - وبعنایت خلعت و خنجر مرصع و انعام ده هزار روپیه مفتخر گردید - از ساحل چناب تا دار السلطنت که بست و سه کروه زاه است بنه کوچ نوردیدند - و شش مقام کردند *

آغاز روز هشتم[شوال] در ساعت مختار قرین بخت بیدار و دولت کارگزار در دولتخانهٔ سعادت آشیانه نزول اجلال فرمودند - درین روز فرخنده بخسرو پنجاه هزار روپیهٔ نقد که دو لک شاهی باشد و به بهرام بیست و پنج هزار روپیه که یک لک شاهي است - و به عبد الرحمن ده هزار روپیه که چهل هزار شاهي باشد - انعام نمودند- جملة الملکی علامی سعد الله خان را باضافهٔ هزار سوار بمنصب شش هزاری ذات و سوار و راجه بیتهلداس را باضافهٔ هزاری سوار بمنصب پنجهزاري ذات و سوار - ونوازش خان را بمنصب هزاری ذات و پانصد سوار از اصل و اضافه - مفتخر ساختند - شفیع الله برلاس که بحراست قلعهٔ دار السلطنه می پرداخت باز بخدمت توزک سرافراز شد - خواجه عبد الوهاب پیشین رئیس بلخ و فولاد خواجه پسر سنگی خواجه و خواجه طاهر خواهر زادهٔ هاشم خواجه و خواجه بقا خواهرزادهٔ محمد صادق خواجه و خواجه نور الله ولد خواجه عبد الغفار و خواجه ذکریا برادر زادهٔ خواجه عبد الغفار و دیگر خواجه زادها از بلخ آمده باستلام حریم حرم احترام جهانباني مستسعد گشتند - همه را بعنایت خلعت - و خواجه عبد الوهاب را بانعام چار صد مهر - و دیگران را بعطاي ششصد مهر کامیاب گردانیدند - و بهرام از خواجه عبد الخالق داماد نذر محمد خان و

بالتون پروانچی سه صد مهر - و به چوچک بیگ دویست مهر - انعام شد - هزار سوار دیگر از منصب مکرمتخان دو اسپه سه اسپه گردانیده اورا بمنصب چار هزاری چار هزار سوار سه هزار دو اسپه سه اسپه بر نواختند - گردهر داس کور را بعنایت خلعت و منصب هزاری ذات و هشتصد سوار از اصل و اضافه و تفویض خدمت قلعه داری دار الخلافهٔ اکبر آباد بشرکت باقیخان نوازش فرموده مرخص ساختند - آگاه خان فوجدار نواحی دار الخلافه از اصل و اضافه بمنصب هزاري هزار سوار دو اسپه سه اسپه نوازش یافت *

یازدهم [شوال] حسن سعید بیگ خواهر زاده و داماد عبد الرحمن دیوان بیگي با محمد باقی و چار کس دیگر از خویشان خود از بلخ آمده به تقبیل ساحت جهانداري سر بر افراخت - و با اقرباء پنجگانه بعنایت خلعت و انعام پنجهزار روپیه کامروا گردید - بخواجه ماه صد مهر - و بهریکي از خواجهٔ بدخشي و خواجه عبد العزیز هزار روپیه عنایت شد - و تبکچیان نذر محمد خان ملا سلطان محمد دیوان و ملا عبد اللطیف مستوفی سابق و ملا عبد الرؤف مستوفی حال و ملا عاشور دیوان بیوتات بتقبیل عتبهٔ کشور ستاني ناصیهٔ بخت بر افروخته بعنایت خلعت و انعام چار هزار روپیه کام اندوز شدند *

پانزدهم [شوال] عبد الرحمن بمرحمت ماده فیل با زین نقره و خواجه عبدالوهاب بمنصب نهصدي دویست سوار - و خواجه عبد الخالق بخلعت وخنجر مرصع و منصب نهصدي صد و پنجاه سوار - و طاهر شیخ بعنایت شمشیر یراق طلاي مینا کار و منصب

هشتصدي چار صد سوار - و چوچک بیگ بمنصب هشتدي دویست سوار - و حسن سعید بیگ بمنصب پانصدي صد و پنجاه سوار - و خواجه نور الله ولد خواجه عبد الغفار بمنصب پانصدی پنجاه سوار - مفتخر گشتند *

نوزدهم [شوال] پرتهیراج راتهور قلعه دار سابق دار الخلافه مبلغ صد لک روپیه که از خزانهٔ عامرهٔ آنجا طلب شده بود آورده پیشانی طالع باستلام آستان معلی بر افروخت *

سلخ ماه [شوال] ملتفت خان که بر طبق منشور مقدس ایلچی نذر محمد خان قریب دو هزار سرارز ماک و امهار خرد و کلان از بلخ آورده بمتصدیان صوبهٔ کابل حواله نموده بود و خود روی ارادت بدرگاه آسمان جاه نهاده بشرف احراز دولت ملازمت رسید - قاضي محمد اسلم و خواجه ابو الخیر میر عدل بحکم معلی طیب خواجه ولد خواجه حسن خواجهٔ جویباری را که از بلخ آمده بود استقبال نموده بسعادت ملازمت اکسیر مرتبت رسانیدند - خواجه دو تفوز اسپ و پانزده شتر بر سبیل پیشکش گذرانید - و بعنایت خلعت و انعام هزار مهر سربلندی یافت - بابراهیم کس حمزه ملک سیستان که پیشکس آورده بود چار هزار روپیه مرحمت فرمودند - چون نظم صوبهٔ پنجاب بعنوان صحیفهٔ مفاخر مهین پادشاهزادهٔ بلند قدر تعلق گرفته بود مبلغ دو کرور دام از محال دامن کوه کانگره در وجه انعام آن درة التاج خلافت مقرر گردید - و امر معلی بشرف صدور رسید که جماعهٔ از سپاه خود بسرکردگی یکی از ملازمان معتمد بضبط این محال معین سازند *

سیوم شهر ذي القعده محمد بدیع ولد خسرو را بعنایت مادهٔ فیل با زین نقره مباهي گردانیدند *

ششم [ذي القعده] پادشاهزاده مراد بخش را که بمنصب دوازده هزاري ده هزار سوار دو هزار سوار دو اسپه سه اسپه سر افراز بود و بسببي که در آغاز این سال گزارده آمد از منصب باز داشته بودند باز از روي کرم و تفضل بمنصب دوازده هزاري ذات و نه هزار سوار بر نواختند - و حیات ولد علي خان ترین را بخطاب شمشیر خاني - و محمد قاسم پسر هاشم خان را که داروغهٔ توپخانهٔ لشکر صوبهٔ بلخ است بمعتمد خان مخاطب گردانیدند - حسین قلی بیگ آغر را که در زمرهٔ بندگان آستان کیوان مکان منخرط گشته ببدخشان دستوري یافته بود بخدمت تهانه داري امام و دشت قلعه و اضافهٔ منصب سرافراز ساختند - بخواجه زین الدین نقشبندي دویست مهر انعام شد - خواجه قاسم نقشبندي حصاري که در اواخر دولت نذر محمد خان رئیس بلخ بود بدرگاه آسمان جاه آمده شرف اندوز ملازمت اقدس گردید و بعنایت خلعت و منصب ششصدي ذات و صد سوار و انعام دو هزار روپیه سرافتخار بر افراخت - قندز بیگ ولد عبدالرحیم بیگ برادر عبد الرحمن دیوان بیگي نیز از بلخ آمده دولت تقبیل عتبهٔ اقبال اندوخت - و بمرحمت خلعت وانعام هزار روپیه نوازش یافت *

دوازدهم [ذی القعده] باقي بیگ را که از قبل مهین پور خلافت بضبط صوبهٔ اله آباد می پردازد بمنصب هزاري ذات و چار صد سوار از اصل و اضافه بر نواختند - چون قدوهٔ مطهرات - اسوهٔ

مکرمات - مستورهٔ ستر عصمت و حیا - مخدرهٔ خدر رفعت و اعتلا شکر نسا بیگم عمهٔ محترمهٔ خاقان ممالک ستان که برخصت والا برای تهنیت گزاری فتح بلخ و بدخشان از دار الخلافهٔ اکبر آباد روانهٔ دار السلطنهٔ لاهور شده بود نزدیک دار السلطنه رسید *

نوزدهم [ذي القعده] بفرمان اقدس مهین گوهر بحر عظمت پادشاهزادهٔ محمد دارا شکوه پذیره شده بمشکوی دولت آوردند - و آن مخدرهٔ تنق معالی لعلي که چهل هزار روپیه قیمت داشت گذرانید - خاقان مهر پرور جود گستر قدوم میمنت لزوم آن صفارهٔ دودمان جلال را گرامی داشته اصناف اعطاف مبذول فرمودند - و یک لک روپیه نقد دادند *

بیست و هفتم [ذي القعده] بعرض ملتزمان پیشگاه حضور رسید که مقرب خان ولد شیخ بهیکا که قریب به نود سال عمر داشت در موطن خویش کیرانه بساط حیات در نوردید - او و پدرش در فن جراحی مهارت تام داشتند *

اکنون سوانحی که پس از معاودت مدار المهامي علامی سعد الله خان از بلخ دران صوبه رو نموده بر میگزارد *

سوانح صوبه بلخ

چون بهادر خان آگهي یافت که پنج شش هزار سوار الغان درین روي آب جیحون نزدیک گذر کلیف فراهم آمده در فکر بر انگیختن گرد فساد اند مالش آن فتنه گرایان ظلم پژوه پیش نهاد خود ساخته غرهٔ شعبان با گروهي از بندهاي پادشاهي از بلخ برامد

و چون از اخبار جواسیس دریافت که ضلالت پیشگان در حوالی مومن آباد اند چاشتگاه ششم شعبان راهي شده باستعجال تمام درسه پهر روز خود را بمومن آباد که شانزده کروهی بلخ است رسانید اتفاقا مخاذیل یک پهر پیش از وصول لشکر فیروزي ازانجا بر امده بودند - بنابران پي گرفته تاآخر روز در بیابان چول و بي آب تعاقب نمود - و هنگام فرونشستن آفتاب بمقاهیر رسیده جوقي را طعمهٔ نهنگ خون آشام گردانید - ادبار پژوهان از دستبرد شیران بیشهٔ کار زار و پی هم آمدن مجاهدان ظفرشعار عنان تثبت از دست داده شبا شب ره سپر فرار گشتند - بهادر خان باسایر دلیران افواج قاهره برخی دیگر بدنبال شتافته نصف شب بمومن آباد مراجعت نمود - و اموالي را که طناة بد فرجام از محال آن نواحي گرد آورده از نهیب دلیران عرصهٔ وغا باز گذاشته بودند همراه آورده روز دیگر بخداوندان آن رسانید - و بجهت استخبار اشرار سه روز در مومن آباد توقف نمود درین اثنا خبر آوردند که قریب ده هزار سوار ضلالت دثار از گذر قبادیان گذشته به نهب و غارت خلم و محال انحاء آن که از مواضع معمورهٔ نواحي بلخ است شتافته اند - دهم شعبان از مومن آباد یلغار نموده روز دیگر به خلم آمد - و چون ازسکان آن مکان آگهی یافت که فتنه پژوهان شش روز در موضع یفکي آرق بودند و برخي از محال که درصوب آستانه و سمت ایبک واقع شده تاخته آنچه فراهم آورده بودند از استماع خبر وصول عسکر اقبال گروهی آنرا بردند که بسرعت هرچه تمامتر از آب بگذرانند - و فوجي دیگر که سر اصد آن شاه محمد قطغان و قاسم بای و قل محمد جیده چي

و شاه نواز بیگ مراد قوش بیگی و غیره هم بودند از لشکر ادبار جدا شده هر سرداری با جمعی بطرفی رفته و نیز ارادهٔ آن دارند که سر راه جماعهٔ که او بجهت آوردن خزانه از غوری بلخ فرستاده بگیرند - بنا بران از رفقای خود راجه جیرام و گوپال سنگه راي تلوکچند و جگرام وچندی دیگر از راجپوتان وخوشحال بیگ قاقشال و قاضی نظاما بخشی بلخ و میر مقتدي را بمدد مردم خزانه روانه ساخت - و خود بعزم آنکه بکنار جیحون رسیده اشعهٔ مسلمانان را از دست یغماچیان کشیده بخداوندان آن عاید سازد بایلغار راهی شد - پارهٔ راه نوردیده بود که سواری چند از ینکی اَرق رسیده برگزارند که جماعهٔ مخانیل که مانند روزگار خود پراگنده شده بودند بموضع مذکور آمده اطراف آنرا تنگ گرفته اند بنابران روانهٔ آنصوب گردید مقاهیر بدیدن افواج قاهره بجانب کوه شمر که مشرق رویهٔ ینکي اَرق بفاصلهٔ شش هفت کروه واقع است فرار نموده بکریوهٔ کوه مذکور که آنرا پناه جای خود تصور نموده بودند بر آمدند - نیکنام عم بهادر خان که هراول لشکر نصرت پیکر بود با عنایت برادرخان مزبور و دیگر همرهان برق وار خود را رسانیده آتش افروز نبرد گردید - و مخالفان ضلالت انتما را باوجود فزونی و سختی جا بغلبه و اسیتلا برداشت و بضرب تیر و تفنگ بسیاری را مقتول و مجروح گردانید - مقاهیر از کوه پایان آمده بادیه پیمای فرار گشتند - و درین گیرودار برخی از تابینان بهادر خان نیز نقد جان در باختند شامگاهان بهادر خان مظفر و منصور به ینکي اَرق برگشت - و چون دریافت که انسانان اموالی را که بغارت برده بودند از آب گذرانیده اند -

و از گریختگان نیز اثری پیدا نیست به خلم رفته تا رسیدن خزانه منتظر نشست-بیست و چهارم که خزانه رسید ببلخ مراجعت نمود و براي تفحص احوال فتنه پژوهان چندی در یک کروهی شهر توقف گزیده یازدهم رمضان ببلخ در آمد *

از سوانحي که درین ایام در دیگر
جوانب بلخ بروي کار آمد آنکه

چهار دهم شعبان حشری از المانان بگذر کلیف از آب عبره نموده موضع آخته چي و قروقچي و دیگر مواضع را تا پنج کروهی بلخ تاخته فراوان مواشی رعایا و برخي اسپ و شتر لشکریان را که در چراگاه سر داده بودند بردند - چون شمشیر خان تهانه دار خان آباد خبر گذشتن طایفهٔ ضاله از آب شنفته آمادهٔ پیکار گشته بود بمجرد آگهی برین ماجری با همرهان سوار شده در دو پهر خود را بمقاهیر رسانید - و بار سوار تن گروهي ازین مقاهیر برگرفته و دواب سپاه و رعیت را برگردانیده ازانجا عود نمود - و در همین ایام سه فوج دیگر از مدابیر بآستانهٔ علویه و آنچه و فتح آباد تاخت آوردند - جمعی که بآستانه رفته بودند آنها را نظام میواني تهانه دار آنجا و اسحق بیگ بخشی صوبهٔ کابل که بفرمان قضا نفاذ از بلخ روانهٔ بدسي آستان گشته بود و آن روز بدان مکان رسیده و چندی دیگر از بندهای پادشاهي که از اتفاقات حسنه بآنجا وارد شده بودند مالش بسزا دادند - و طایفهٔ که بآنچه رو نهاده بودند شادمان پکهلیوال به نبرد آنها پرداخته جمعي را از هم گذرانید - و چندی از نوکران او نیز کشته شدند - و

جماعهٔ که بفتح آباد آمده بودند تاب تفنگ فرخ حسین خراساني و همرهان او نیاورده و برخي را بکشتن داده بپاي ادبار فرار نمودند *

سانحه دیگر آنکه

گروهی از مخانیل المان بقاضیٔ نفاق پیشهٔ شبرغان که پنهانی بآنجماعه سازش نموده بود پیغام دادند که بحیله سازي چنان کند که حصار شبرغان بتصرف ما در اید - او بجبار قلی کهر قلعه دار شبرغان بر گزارد که بستن بند آب شبرغان که پیشتر اوزبکان شکسته اند و عمارت ولایت و فزونیٔ زراعت بآن باز بسته است ناگزیر است - و بي آنکه خود بیرون آمده بر انجام این کار همت بگمارید صورت نمي بندد - جبار قلی از حصار بر آمده بدان صوب راهي گردید - مقهورانی که در کمین فرصت آمادهٔ نبرد بودند بقصد پیکار نمودار گشتند - چون جبار قلی بر آهنگ این گروه بي فرهنگ آگهی یافت باندیشهٔ آنکه اگر به نبرد پردازد مبادا طائفهٔ دیگر بر سر قلعه شتافته آنرا متصرف گردند - بجانب قلعه برگشت - و جمعی کثیر از همرهان او تلف گردیدند - مخانیل روز دیگر حصار را دایره وار احاطه نمودند - دریغولا از شگرفیٔ اقبال عدو مال راجه دیبي سنگه و ترکتاز خان که بي دستوری رستم خان از اندخود ببلخ روانه شده بودند بشبرغان آمده قلعه نشینان را مستظهر گردانیدند - و با محسن قلي برادر جبار قلي که از قلعه برآمد المانان را مالش بسزا داده گروهی را از هم گذرانیدند - و بقیه را از در

قلعه راندند - و تا از شبرغان خاطر فراهم گردد چندي درآنجا توقف نمودند - و چون از مدابیر خبری شنفته نیامد ببلخ راهي گشتند - و همین که بکنار پل خطب رسیدند مقاهیر که کنار پل چمتال را تاخته معاودت نموده بودند بدلیران نبرد آرا بر خورده مانند مور و ملخ هجوم آوردند - مبارزان لشکر منصور قدم استقامت فشرده بسیاری جان در باختند - وجمعي از مقاهیر به نفس المصیر شتافتند *

گزارش احوال بد مال المانان

اگرچه دامان این گرامي نامه را که چون آستین مریم رجیب مسیح از معایب پاک است بذکر گروه بی شکوه المان که آلودگان نقایص و پالودگان ذمایم اند ملوث ساختن شایستگي ندارد - اما ازانجا که درین صحیفهٔ شریفه بتقریبات اسم این طایفهٔ بدسگال نکوهیده مآل مذکور شده نبذي از احوال شقاوت اشتمال این طبقهٔ ضلالت اندوز فتنه‌پژوه مي نگارد - کار این مناکیب خونریزي - شعار این مخاذیل فتنه انگیزي - راه بیداد سپردن پیشهٔ این ناکسان - اندوختهٔ مردم بردن اندیشهٔ این بد منشان - نبرد این مناجیس که چون بوم شوم بام جمعیت را شام پریشاني گردانند همه غدر و مکر بیك ناگاه بر جمعي نا آگاه بریزند - و هرچه بیابند برداشته بگریزند براي گرگین خری ده بهادر را بکشتن دهند - و تا بدست نیارند دست ازان بازندارند - از غرداي پیراسون جنگ صف نکردند - و اگر اندک قوتی در غنیم به بینند بگریزند - چندي نمایان شده غنیم را

بجنگ گریز تا جائی که جمعي کثیر در کمین نشسته باشند برده درمیان گیرند پیشتر باعث دست انداز و ترکتاز این جماعه این است که سفر این طایفه را سامانی و سرانجامي درکار اینست یک خیمهٔ کهنه عشرتگاه ده دولتمند است - و طعام لذیذ و شراب گوارای ایشان تلقان جو و قمیز ترش است - اگر پارچهٔ گوشت گندیده بیابند الذ اطعمه انکارند - گیاه اسپان شان درمنهٔ خودرواست و با این خورش روزي چل پنجاه کروه راه روند - چنین اسپ و آدم از سخت روانی و سگ جانی بهرجا خواهد برسد - بسیار بوده که از بلخ و بخارا بخراسان و یزد تاخته مال را بدر برده اند - و قزلباش برچنان اسپان اصیل بدو بگرد شان نیارستند رسید - و از ژرف دریائي مانند جیحون اگر خواهند روزی چندین دفعه بسان سگ آبي بآساني بگذرند - و هنگام عبور زینها را که چوبي چند است بهم پیوسته بریسته و جلو سر اسپ را بردم دیگری مضبوط ساخته یکي چندین اسپ از آب میگذراند - بر سواري از نی که بر ساحل دریاي مذکور فراوان مي روید پشتواره ساخته و برآن نشسته از آب مي گذرد - همگي افعال شان وزر و ضلال است - و زندگاني برین گروه وبال - باآنکه از مور و مار بیشتر اند و درآمدن و رفتن مانند خلقت مگس و پشه دفعي هرگاه بارادهٔ قتال و جدل معرکه آرای گشتند از دستبرد مبارزان لشکر فیروزي هزیمت را غنیمت دانسته فرار نمودند - و اگر احیانا چندی از دید حمیت و حماست این جماعه بغیرت افتاده پای ثبات فشردند علف تیغ خونخوار مجاهدان خلاص سرشت گشتند *

از وقایع

رفتن خسرو بیگ ترکمن است از اندخود بخراسان

چون اودرین هرج و مرج از احشام‌حوالی اندخود و چیچکتو و میمنه وشبرغان اسپ و شتر و گاو و گوسفند فراوان فراهم آورده بود والمانان از تنگی چشم و فراخی آز دل بر مال او نهاده چند مرتبه تاخت آورده بودند چنانچه یکبار بنهجي که گزارده آمد رستم خان باهمرهان رسیده مواشی او را از دست المانان خلاص‌کرد - در رمضان که از شیوع خبر قصد آن مقاهیر بصوب اندخود مردم آن ملک باندیشه در افتاده عزم برآمدن داشتند و رستم خان همه را از توزع خاطر و تشتت باطن بر آورده نگاهداشت ازین توهم که نخست مال مرا غارت خواهند کرد به تسلیهٔ رستم خان متسلي‌نگشته درارادهٔ رفتن راسخ ترکشت - و برستم خان گفت که علف‌این سر زمین بمواشی من کفایت نمیکند - و رخصت گرفته بچراگاهی که پنج کروهی اندخودبود رفت - و روزی چند درآنجا فروکش‌نموده از بی سعادتي و بد ذاتي فرصت یافته بسرحد خراسان شتافت *

از سوانح

آمدن امان بیگ شقاول ریش سفید الوس قبچاق و آتش قلماق برادر کفش قلماق است ببلخ نزد بهادر خان و اصالتخان

گزارش این ماجری آنکه نذر محمد خان امان بیگ را که در اواخر عهد خود بتنبیه جمعی از المانان که در نواحی چیچکتو و

میمنه غبار شورش برانگیخته بودند فرستاده بود بعد از رسیدن سپاه ظفر دستگاه بحوالی بلخ اورا نزد خود طلبید - او که از قوم چغتا است خیر اندیشي و نیک سگالی این دولت روز افزون بخود قرار داده پیش او نرفت - و در شبرغان نیز نزد او نیامد - و چون پس از رفته شدن خان بسوی ایران با اولوس خود در یورتي که در حدود چیچکتو و میمنه داشت فروکش کرد - و کفش قلماق نیز لختی از اولوسات حدود چیچکتو فراهم آورده و با خود موافق گردانیده با مینگ سعید پدر خویش و برادران و قلماقان اویماق خود میان چیچکتو و حدود ماروچاق چراگاهی اختیار نمود و اولیای دولت آسمان صولت بامر مقدس از بلخ و اندخود استمالت نامجات به آنها ارسال نموده به بندگی آستان خوافین مکان رهنمون گشتند - امان بیگ غاشیهٔ عبودیت بر دوش کشیده روانهٔ بلخ شد - و کفش قلماق که از بخت بیدار بي نصیب بود برادر خود آتش قلماق را با امان بیگ فرستاد که طرز پرداخت معامله ملاحظه نموده برخی مقاصد التماس نماید - اگر بانصرام رسد پذیرهٔ دولت شده در سلک غلامان بارگاه جهانباني منتظم گردد *

بیست و پنجم شوال امان بیگ وآتش قلماق با برخی از روسای اویماقات نواحی چیچکتو و میمنه ببلخ رسیده بهادر خان و اصالت خان را دریافتند - ایشان از سرکار والا بهریک خلعت - و بامان بیگ شست هزار شاهي و بآتش قلماق که نامش محمد سعید است سي هزار شاهي برسم انعام دادند - و منصب امان بیگ که مرد فهمیدهٔ کار دیده بود نظر بعقیدت و چغتا بودن او دو هزاری ذات و هشتصد

سوار - و منصب آتش هرچند از رسوخ بندگي بی بهره بود هشت صدی ذات و چار صد سوار تجویز کردند - و بالتماس امان بیگ محال میمنه ورای قلعهٔ و چیچکتو و غرجستان و کرزوان و فاریاب و خیراب بجاگیرش مقرر گردانیدند - و چون آتش مناصب بزرگ برای میرزنگ سعید پدر خود و نقش قلماق و دیگر برادران خواهش نمود و التماس کرد که قلعهٔ میمنه و شبرغان برای گذاشتن عیال و احمال مرحمت شود تا خاطرفراهم آورده یکان یکان برای مهمسازي ببلخ بیایند - اولیای دولت پاینده که برین گروه اعتماد نداشتند گفتند که بالفعل همه را منصبی در خور حال تجویز نموده غیر آن دو قلعه هرجا خواهند بجاگیر تن کرده میشود تا الوس خود را از سرحد آورده دران محال نگاه دارند - و هرکدام که ببلخ آید فراخور حال مدد خرچ یافته مرخص خواهد شد - اگر مهمی درمیان آید همه با اویماق خود حاضر شوند - و هرگاه با تمام قبیله بصدور خدمات پسندیده ایلي و یکدای خود را بروی روز اندازند التماس آن دو قلعه در بارگاه آسمان جاه شرف پذیرائي خواهد یافت - و مناصب نیز افزوده خواهد شد - آتش پس از استماع پاسخ رخصت شده رفت که باستمالت پدر و برادر و احشام پرداخته این معني را باینان قرار دهد - واز بخت شوریده وخرد رمیده نه خود برگردید - و نه دیگر شقاوت منشان را به بندگي رهنما گشت - و با پدر نابکار و برادران بی هنجار بسر انجام مواد شورش و فساد پرداخته مصدر بعضی کار ها که بعد ازین گذارده آید گردید - و زر سرکار والا را بر حرام خواري صرف نمود - و امان بیگ فرزندان را در بلخ گذاشته برخصت

دولتخواهان بصوب کرزوان و غرجستان روانه شد - که در مقام محکم رحل اقامت افگنده او یماق خود را گرد کند - و لختی احشام دیگر را که با قلماقان مسطور باختیار و بی اختیار متفق شده بودند بالطاف پادشاهانه امیدوار ساخته از همراهی شوریده بختان فتنه اندوز باز آرد - و هزارهٔ دهنهٔ زنگي را که از میمنه کوچ نموده مائل بصوب بلخ منزل گزیده بودند باخود موافق گرداند - و چون حقیقت یکروئي و یکرنگی امان بیگ و منصبی که برای او تجویز یافته بود از عرضه داشت بهادر خان و اصالت خان بمسامع جهانباني رسید آنرا مقرر داشته بخطاب قبچاقخانی سربلند گردانیدند *

سانحه دیگر آنکه

سبحان قلي با پنج شش هزار اوزبک که سابقا در بلخ میبودند و الماتان که نزد او فراهم آمده بودند آخر شب ششم ذی القعده بر ترمذ هجوم آورد - اوزبکیه از اطراف و جوانب حصن بیرونی قلعه نرد بانها نهاده بدرون ریختند - میرزا کوهکي با پانصد پیادهٔ افغان بنگش پایان که برمادت او بنگاهبانی حصار می پرداختند ازهمت مردانه هنگامهٔ زد و خورد گرم گردانید - و پس از کشش و کوشش بسیار بزخم سنان بپایهٔ گرانمایهٔ شهادت رسید - درین اثنا سعادت خان مهتابیها بر افروخته با تفنگچیان سرکار والا و تابینان خود از ارک بر آمد - نداوران طرفین تا سپیدهٔ صبح در تلاش و پرخاش بودند - و چون از مخالفین یای محمد ایشک آقا باشي و شاه کوچک سرای و دین محمد یساول و الله ویردي پسر حاجي محمد اتالیق

سبحان قلي و برادر زادهٔ اوراز بی با چندی دیگر رهگرای نیستي گشتند - بقیة السیف پای ثبات از دست داده از هر سو بهزاران جان کندن بدیوار بر آمده خود را ببرون حصار افگندند- و تا دوازده کروه هیچ جا توقف نگزیده در موضع بویه فرود آمدند *

اکنون عنان گلگون قلم بشاه راه نگارش وقایع حضور برتافته گزارش سائر سوانح بلخ و بدخشان بهنگام آن باز مي گذارد

بیست و ششم ذي القعده محمد حسین برادر همت خان بخدمت ضبط بکلانه و منصب هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار هشتصد سوار در اسپه سه اسپه از اصل و اضافه سر بر افراخت *

سیوم ذي الحجه بهر یکي از حکیم محمد داؤد و طاهر شیخ مادهٔ فیل بجهت سواري عنایت شد - هفت فیل که اعتقاد خان صوبه دار سابق بهار از مرزبان مصحوبه گرفته بدرگاه آسمان جاه فرستاده بود بنظر اشرف درآمد *

هفتم [ذی الحجه] بغولاد خواجه پسر سنگي خواجه دو هزار روپیه - و به خواجه عبد الرحمن پسر شاه خواجه هزار روپیه - و بهر یکی از ملا صالح بدخشي از علماء بلخ که درین ایام بادراک دولت ملازمت فایز گشته بود - و سید محمد عرب - صد مهر انعام شد *

دهم [ذي الحجه] بعیدگاه رفته نماز به نیاز تمام ادا فرمودند- و بعد از مراجعت سنت قربان پرداختند و در ذهاب و ایاب نیازمندان بآئین مقرر از زر نثار بکام دل رسید شامگاهان آتش بازی که بر کنار دریای راوی محاذی دولت خانه معلی که بر

اب مذکور مشرف است ترتیب یافته بود مسرت افزای نظارگیان گشت - و پسران نذر محمد خان که چنین تماشا بخواب ندیده بودند تا به بیداري چه رسد بحیرت افتادند *

چاردهم [ذی الحجه] بلرام وکیل رانا جگت سنگه که به تهنیت گزاری فتوحات جدیده با پیشکش و عرضه داشت او آمده بود باستلام سدهٔ اقبال سرافتخار برافراخت - و اسپ با ساز طلا بابت پیشکش رانا بخسرو سرحمت شد - و بلرام پس از چندی بعنایت خلعت و اسپ مباهي گشته رخصت معاودت یافت - و مصحوب او بهریکی از رانا و راج کنور پسر بزرگ او خلعت فاخر و اسپ با زین طلا عنایت نموده فرستادند مهدی خواجه اسماعیل اتائي پیر اویماق ترکمن را که بجهت احتمال صدور فتنه ازو علامی سعد الله خان بحکم اقدس در بلخ رسم نظر بند بسعید فیروز سپرده روانهٔ درگاه والا گردانیده بود تا حال بهمین طریق نگاهبانی مي‌نمودند - از مراحم پادشاهانه به مطیع و عاصي را شامل است ازتنگ نائی فهد براورده بعنایت خلعت و منصب هفت صدی ذات و صد سوار و انعام دو هزار روپیه سربلند گردانیدند - چون اختر برج خلافت پادشاه زاده محمد اورنگ زیب بهادر بعد از ورود یرلیغ طلب از کار پژوهي و رضا جوئی پادشاه ظل الله بکمتر زماني از گجرات بدارالسلطنه رسیده بود علامي بامر اقدس استقبال نموده شب بیست وسیوم در ساعت مسعود بدولت ملازمت رسانید - آن درة التاج خلافت هزار مهر نذر گذرانیدند - و بمرحمت خلعت خاصه

مفتخر گشتند - و محمد سلطان ومحمد معظم پسران آن کامگار نیز شرف ملازمت اقدس اندوختند - درین تاریخ از عرایض نگارندگان وقایع توران بمسامع جهان بانی رسید که حسن خواجهٔ جویباری پدر طیب خواجه که از بخت‌بیدار بحضور پیشگاه قوایم سریر اقبال کامرواي صورت و معنی است بعلت ربا در بخارا رخت هستی بربست - و یوسف خواجه پسر کلان اوسجاده‌گزین و جانشین گشت - پوشیده نماند که پیش از وصول لشکر اسلام به بلخ از کثرت ظلم اوزبکیه و شیوع مظلمهٔ المابیه وبائي عظیم درانجا شایع شده بود چنانچه هر روز جمعی کثیر ره‌گرای بیستي می گشتند - بمیامن ورود الویهٔ فیروزي بیکبار منقطع گشت - و این بلاي‌عام بر سکان بدانجام بخارا مسلط گردید *

گرامي جشن وزن شمسی

روز پنجشنبه بیست و چهارم ذي الحجه سال هزار و پنجاه و ششم موافق دوازدهم بهمن خجسته مجلس وزن انجام سال پنجاه و پنجم وآغاز سال پنجاه و ششم شمسي از زندگانی ابد طراز حضرت خاقاني ترتیب یافت - و آن گرانبار عظمت و جلال برسم هر سال بطلا و دیگر اجناس مقرره وزن نموده آمد - پادشاه با فر و فرهنگ بعد از وزن اقدس در ایوان سپهرسان دولت خانهٔ خاص بر سریر مرصع جلوس فرموده بزر و سیم نثار جهانی را از احتیاج برآوردند - درین روز میمنت افروز پادشاهزادهٔ والا گهرمحمد اورنگ زیب بهادر لختی جواهر از لعل و یاقوت و مروارید ثمین

پیشکش گذرانیدند - خدیو آفاق آن کامگار را بعطای ولایت بلخ و بدخشان سر عزت بر افراختند - و از سواران منصب آن قرهٔ باصرهٔ جلالت هزار سوار دیگر دو اسپه سه اسپه مقرر فرموده آن رفیع مقدار را بمنصب پانزده هزاری ذات و ده هزار سوار هشت هزار سوار دو اسپه سه اسپه بلند پایگی بخشیدند - صدرالصدور سید جلال باضافهٔ پانصد سوار بمنصب شش هزاری دو هزار سوار نوازش یافت - پانصد سوار راجه جسونت سنگه دو اسپه سه اسپه گردانیده اورا بمنصب پنج هزاری پنجهزار سوار دو هزار و پانصد سوار دو اسپه سه اسپه برنواختند - جعفر خان باضافهٔ پانصد سوار بمنصب پنجهزاری سه هزار و پانصد سوار - و طیب خواجه بمنصب چار هزاری ذات و چار صد سوار و انعام هزار مهر - و خلیل الله خان بعنایت فیل - و سعادت خان تهانه دار ترمذ که در مدافعهٔ سبحان قلی مصدر خدمت شده بود چنانچه گزارش یافت باضافهٔ پانصد سوار بمنصب سه هزاری دو هزار و پانصد سوار - و لهراسپ خان و راجه راجروپ بمرحمت نقاره - بلند پایه گشتند - وحکیم محمد داؤد بمنصب دو هزار و پانصدی ذات و سه صد سوار - و هرکدام از ملا علاءالملک میر سامان که بعطاء قلمدان طلای میناکار نیز سر برافراخت - وحقیقت خان بمنصب دو هزاری ذات و سه صد سوار و رای تودرمل بمنصب هزار و پانصدی ذات و هزار و پانصد سوار دو اسپه سه اسپه و فیل - و لطف الله ولد سعید خان بهادر ظفر جنگ بخلعت و خدمت حراست قلعهٔ کابل و منصب هزار و پانصدی ذات و هزار سوار و خطاب خانی و علم - و طاهر شیخ

بخلعت و جیقهٔ مرصع ومنصب هزاری ذات و پانصد سوار و خطاب خاني و اسپ با زین نقره - و هریکي از قاضی محمد اسلم و میرک شیخ بمنصب هزاری ذات و صد سوار عز افتخار اندوختند جمیع این مناصب از اصل و اضافه است چون مقرر شده بود که پنجاه لک روپیه با نور حدقهٔ سلطنت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ببلخ بفرستند پرتهیراج راتهور را بمرحمت خلعت و اسپ با زین نقره نوازش نموده و محافظت مبلغ مسطور بعهدهٔ او مفوض ساخته دستوري دادند که خزانه همراه گرفته پیشتر راهی گردد - بمیر عبد الله صفوی چهار صد مهر انعام شد - مهتر یوسف سرآمد غلامان علیمردان خان راحسب التماس او در سلک بندهای درگاه منسلک ساخته بمنصب پانصدی ذات و صد سوار بر نواختند - اهل نشاط و طرب بانعام مقرر نوازش یافتند *

بیست و هفتم [ذي الحجه] در اثنای آنکه اورنگ آرای جهانباني درسمت باغ فیض بخش نشاط اندوز نخچیر بودند بعرض اقدس رسید که عصمت نصاب عفت مآب ستي النسا خانم بسفر آخرت رخت هستي بر بست مظهر رحمت الهي و منشاء رافت نامتناهي از استماع این سانحه تاسف نموده حکم فرمودند که ملا علاء الملک میر سامان که در شهر بود ده هزار روپیه از خزانهٔ عامره برای تجهیز و تکفین آن مغفوره داده و سرانجام کارهای ناگزیر این امر نا گذران نیکو نموده همراه چندی از بندهای درگاه با حکیم مسیح الزمان و عاقل خان و رحمت خان در رسانیدن آن نقاب گزین عدم بمنزل نخستین رفیق باشد

او بطریق امانت سپرده آمد - و پس از یک سال وکسری بدارالخلافهٔ اکبر آباد برده در مقبرهٔ که غربی روضهٔ منورهٔ حضرت مهد علیا متصل بچوک جلوخانهٔ روضهٔ مذکوره بمبلغ سی هزار روپیه از زرسرکار والا انجام یافته دفن نمودند - و دهی که حاصلش سه هزار روپیه است بجهت ماهیانهٔ سدنه و خرچ مقبره مرحمت شد - او از اولاد اعالی مازندران است - و همشیرهٔ طالبای آملی که در معنی طرازی و سخن پردازی یگانهٔ روزگار بود - و در زمان حضرت جنت مکانی بپایهٔ ملک الشعرائی مرتقی گشته - چون شوهر او نصیرا برادر حکیم رکنای کاشی در هندوستان پیمانهٔ زندگی بر آمود او بقلاوزی بخت بیدار در سلک خدمتگزاران مشکوی اقدس منتظم گردید و از کاردانی و شیوا زبانی و شناسائی آداب بندگی و رسوم خانه داری و آشنائی بفن طب و طرق معالجات در پیشگاه تقرب صدر نشین فردوس اعلی حضرت مهد علیا ممتاز الزمانی کار خود از جمیع خوادم قدیمه گذرانیده بدرجهٔ مهرداری رسید - و چون از علم قراءت آگاه بود و کلام الهی نیکو تلاوت میکرد و سواد فارسی نامهای نظم و نثر چنانچه باید داشت ادب اموز دبستان الهی قدوهٔ محتجبات عصمت - اسوهٔ منتقبات عفت - نورحدقهٔ خلافت - نورحدیقهٔ سلطنت - بیگم صاحب نزد او تلمذ نمودند - چنانچه در کمتر فرصتی سواد مصحف و کتب فارسی بهم رسانیدند - و بعد ازانکه حضرت مهد علیا سفر گزین ملک تقدس گشتند چون رسوخ عقیدت و خلوص ارادت او بروی روز افتاده بودگیتی خدیو صدارت محل مقدس بدو تفویض فرمودند - و ازان رو که فرزندی نداشت بعد از فوت طالبا

دو دختر او را بفرزندي برگرفت - کلان را بعقد ازدواج عاقل خان و خرد را بحبالهٔ نکاح حکیم ضیاء الدین مخاطب برحمت خان که پسر حکیم قطبا برادر دیگر حکیم رکنا است وخانم او را بسبب قرابت سببیه برخصت بندگان اعلی حضرت از ایران طلبیده بود در آورد - اتفاقا دختر کوچک که خانم باو کمال محبت داشت روز یکشنبه سیزدهم ذي الحجه بمرضی که در اثناء وضع حمل عارض شده تا یکسال ممتد گشته بود رخت هستی برمی بندد - خانم با آنکه بآگاهی و فهمیدگی موصوف بود از افراط محبت سر رشتهٔ شکیبائی از دست داهشته تا یازده روز درمنزلی که بیرون ارک دار السلطنهٔ لاهور داشت بماتم داري و سوگواري اشتغال نمود *

روز جمعه بیست و پنجم [ذي الحجه] پادشاه بنده نواز خانم را بمنزلي که درون محل اقدس داشت طلبیده بنفس نفیس و شخص قدیس با نواب خورشید احتجاب ملکهٔ زمان و مالکهٔ دوران بیگم صاحب بدان منزل تشریف فرموده خاطر پراگنده و دل الم آگندهٔ آن عفیفه را بالطاف گونا گون و اعطاف روز افزون از غم وا پرداختند - و بزندگانی جاودانی خود که سرمایهٔ کامراني و پیرایهٔ امن واماني است تسلیه نموده بدولتخانهٔ والا همراه بردند صباح روزشنبه بیست وششم [ذي الحجه] که از خورانیدن ماحضر خاصه بجهت خدمت سفره چیني که از قدیم با او بود فارغ شد - و برازندهٔ افسر جهانباني بشکار توجه فرمودند - او برای بعضي کارهاي ضروري مرخص شده بمنزل بیرون رفت بعد از خوردن طعام و ادای نماز مغرب و عشا بخواندن کتاب مشغول شد - و چون چار پنج گري از

شب که شب پانزدهم از واقعهٔ دختر بود گذشت گفت نفسم تنگی میکند و حال خود را متغیر می بینم - و از اشتداد آن حال حکیم مسیح الزمان را که قرابت سببی داشت طلبید - و پس از آمدن حکیم سر بتعظیم او فرود آورده همین که سر بر داشت به پهلو افتاد و چون نبض هنوز حرکت داشت تا دو گری حکیم و رحمت خان بگمان غشی در پی مداوا بودند - بعد از سکون نبض ظاهر شد که ازین جهان در گذشته *

سلخ ذی الحجه شش اسپ عراقی پیشکش الله ویردیخان تیولدار ایلچپور که ازانجا بدرگاه معلی فرستاده بود بنظر انور در آمد - و دو اسپ به پذیرائی رسید - ازان میان کمیت اسپی لعل فام خوش خرام باد پای جهان پیما برق آسای متناسب الاعضا نکو منظر کوه پیکر پسندیدهٔ طبع دشوار پسند افتاد - و به پادشاه پسند موسوم گردید - و سر امد اسپان خاصهٔ عراقی مقرر گشت - و بر لسان حقیقت بیان گذشت که در رنگ و صورت بفتح لشکر که چگونگی آن بتقریب لعل بی بها در طی سوانح رمضان این سال نگارش یافت مانان است - اما فتح لشکر در بلندی و پهنائی و تنومندی یک دانگ از چار دانگ بل بیشتر زیاده بود و نجابت آن برین رجحان دارد چه آن عربی نژاد بود و این عراقی نهاد - اگر چه پیش ازین حکم معلی بصدور پیوسته بود که هر روز آش مبلغ دو یست روپیه از سرکار خاصهٔ شریفه در ده جا طبخ نموده بمحتاجان میداده باشند چنانچه در تضاعیف وقایع محرم نهم سال این دور نگاشته آمد *

غرهٔ محرم [سنه ۱۰۵۷] خاقان جود گستر از وفور رافت و شمول شفقت و فیض عام و کرم تام سی هزار روپیه بپانزده بندهٔ معتمد حواله فرمودند - تا بتجمعی منزوی که از گرانی غله بفاقه و عسرت میگذرانند قسمت نمایند . سبحان سنگه سیسودیه باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار عز افتخار اندوخت *

سیوم [محرم] سید منصور ولدسیدخانجهان راکه بسزای اعمال نکوهیده و افعال نا پسندیده که تفصیلش در سال نوزدهم رقم پذیر گشته تا حال محبوس بود به درخواست اختر برج خلافت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر از زندان برآورده بآن غرهٔ ناصیهٔ اقبال سپردند که داخل ملازمان خود نموده ببلخ برند - طیب خواجه را بعنایت خنجر مرصع - و قباد میر آخور را بمرحمت فیل سربلند گردانیدند - روز عاشورا ده هزار روپیهٔ مقرر این ماه باصحاب احتیاج بذل فرمودند سید محمود ولد خانه‌دوران بهادر نصرت جنگ را باضافهٔ پانصدي ذات و پانصد سوار بمنصب هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار - و محمد صالح ولد میرزا عیسی را باضافهٔ پانصدي ذات بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار مفتخر ساختند *

پانزدهم [محرم] درساعت مسعود پادشاهزادهٔ بلخت بیدار محمد اورنگ زیب بهادر را بعنایت خلعت خاصه با یادري و دوتسبیح مروارید که در یکی لعل و در دیگري زمرد انتظام یافته بود وشمشیر خاصه و دویست اسپ صد تپچاق ازان میان در اسپ زا طویلهٔ

خاصه یکی یوز فتح نام عربی با زین مرصع - دیگری هنی سندر نام عراقی با زین طلای مینا کار - و صد ترکی - و فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و ساده فیل و انعام پنج لک روپیهٔ نقد نوازش نموده دستوری دادند که به پشاور شتافته ایام نوروز دران حدود بگذرانند - اوایل بهار که هوای کوهستان رو باعتدال نهد و علف بروید و طرق شایستهٔ آمد شد عساکر ستاره شمار گردد - با امیرالامرا علیمردان خان و جمعی از راج پوتیه و غیرهم مانند راجه رایسنگهه و راو ستر سال ونظر بهادر خویشگی و راو روپ سنگه چندراوت و راجه امر سنگه راجاوت و غیر اینان که از بی توفیقی از بلخ و بدخشان به پشاور آمده بودند وحکم شده بود که متصدیان اتک نگذارند که اینان از دریا بگذرند روانهٔ بلخ شوند - و هر کدام از نجوم سماء معالی محمد سلطان و محمد معظم را تسبیح مروارید مرحمت نموده با پدر والا قدر مرخص ساختند - وخلیل الله خان را بعنایت خلعت و اسپ با زین مطلا و هریکی از خواجه عنایت الله و غضنفر ولد الله و یردیخان و آی محمد تاشکندی و راوت دیالداس جهالا و مرشد قلی و میرمحمد امین و شرف جان بیگ ترکمان و ابراهیم حسین ترکمان و عطاء الله خوافی و آقا علی مستوفی را بعنایت اسپ سربلند گردانیده با جمعی دیگر از بندهای درگاه عرش اشتباه درخدمت پادشاهزادهٔ والاگهر رخصت فرمودند - و بخشیگری این لشکر بمرشد قلی - و خدمت توزک بخواجه عنایت الله - و دیوانی بآقا علی تفویض یافت - سلطان علی میر هزار عرب به انعام دو هزار روپیه کامیاب گشت *

هژدهم [محرم] بمهدي خواجه اسمعيل اتائی دويست مهر انعام شد - و چون قوم ترکمن باو ارادتي داشتند و او التماس نمود که اميد وارم که عيال و اطفالم را درينجا نگاه داشته مرا دستوري دهند تا در دولتخواهي کوشيده اين الوس را بجادهٔ فرمان پذيري درآرم - پس از چندي بعنايت خلعت و خنجر طلا و اسپ با زين نقره و انعام دوهزار روپيه سر بر افراخته بخدمت پادشاهزادهٔ کامگار مرخص گرديد - او پس ازان که لشکر ظفر اثر ولايت بلخ و بدخشان بحکم اقدس بنذر محمد خان باز گذاشته مراجعت نمود از بد طينتی و بدگهري از اطفال و اموال دل برگرفته نزد خان ماند *

بيستم [محرم] بشکار گاه تلوندي توجه فرمودند *

بيست و ششم [محرم] دولتخانهٔ والا را فروغ آمود گردانيدند و در شش روزهٔ رفتن و آمدن و يک مقام که در تلوندي واقع شد سه قلاده شير و هشت نيله گاو و بيست و هفت آهو صيد نمودند *

بيست و هفتم [محرم] ملتفت خان را بخلعت و خدمت بخشيگري احديان سر بلندي بخشيدند - راجه پرتهی چند زميندار چنپه را بعنايت خلعت و اسپ با زين نقره بر نواخته بوطن مرخص ساختند - چون حليلهٔ جليلهٔ مهين پور خلافت هنگام انتهاض عساکر جهانکشا بصوب دارالملک کابل در جهانگير آباد بيمار شده بود چنانچه بکاشته آمد و بعد از انقضاء يازده ماه درين وقت رو بصحت نهاده پنجم صفر اورنگ آراي جهانباني برسم عيادت بمنزل پادشاهزادهٔ بيدار بخت تشريف فرمودند - آن سرو

جویبار جهانداري مراسم پا انداز و نثار بتقدیم رسانید پیشکشی از جواهر و مرصع آلات و اقسام اقمشه بنظر اشرف در آوردند - رای بهاریمل دیوان آن والاگهر از اصل و اضافه بمنصب هزاري ذات و صد و پنجاه سوار سر افراز گردید - میرصفي پسر اسلام خان از دکن آمده بسعادت ملازمت فایز گشت - و سه فیل با یراق نقره و لختی مرصع آلات و بسیاري از امتعهٔ دکن که خان موصی الیه برسم پیشکش همراه او فرستاده بود از نظر انور گذرانید *

نهم [صفر] پیمانهٔ زندگی مهیس داس ولد دلپت راتهور برادر راجه سورج سنگه بر آسود - چون از بندگان معتمد کار دیدهٔ پیکار ورزیده بود چنانچه هرگاه در دولتخانهٔ خاص عز حضور می اندوخت حسب الحکم پس تخت اقدس پهلوي سندلی که بران شمشیر و ترکش خاصه مي باشد و از اورنگ سدره آهنگ هموار بفاصلهٔ ده گز نگاه میدارند می ایستاد - و در وقت سواری اعلی حضرت بفاصلهٔ دو برابر این از عقب می آمد - بر زبان مقدس رفت که بایستی درمعرکهٔ بکار می آمد که با او بسیاري کشته میشدند - و باز ماندگان او را بمرحمت خلعت بر نواخته رتن پسر کلانش را که درجالور است وچار صدي دویست سوار منصب دارد از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار نوازش فرمودند - تا جمعیت پدرش رو بتفرقه ننهد *

گذارش نوروز

بعد از پانزده گري و چهار پل از شب پنجشنبه چهاردهم ماه

صفر فروزندهٔ هفت طارم رایات اعتدال به بیت الشرف برافراخت و بهار فیض آثار چهرهٔ زمین و زمان را بگلهای رنگا رنگ و سبزهای گوناگون بر افروخت - فردای آن که روز نو روز عشرت افروز بود ابر افضال بیهمال پادشاه دریا نوال ریاض آمال جهانی سیراب ساخت درین روز خجسته هزار سوار دیگر از منصب پادشاهزادهٔ والا قدر محمد شاه شجاع بهادر که بفرمان طلب از بنگاله احرام حریم حرم احترام جهانباني بسته روانه شده بودند دو اسپه سه اسپه مقرر فرمودند که منصب آن والا گهر پانزده هزاري ذات و ده هزار سوار هشت هزار سوار در اسپه سه اسپه باشد - علامي سعد الله خان گزین پیشکشي از جواهر و مرصع آلات و دیگر نفایس اقمشه بنظر کیمیا اثر در آورد - و متاع یک لک روپیه شرف پذیرائی یافت - و آن نوئین بلند قدر را بعنایت فیل از حلقهٔ خاصه با یراق نقره و مادهٔ فیل سربلند گردانیدند - سعید خان بهادر ظفرجنگ از صوبهٔ ملتان آمده باحراز دولت ملازمت فایز گشت - و هزار مهر نذرگذرانید و باضافهٔ هزاري ذات بوالا منصب هفت هزاري ذات و سوار پنج هزار سوار دو اسپه سه اسپه سرافراز گردید - و از اصل و اضافه الله قلي ولد یلنگتوش بمنصب هزار و پانصدي هشتصد سوار - و میرزا محمد ولد میر بدیع مشهدي بمنصب هزار و پانصدي چار صد سوار - و قباد بمنصب هزاری ذات و هشتصد سوار - و سلطان نظر بمنصب هزاری ذات و چار صد سوار - و هریکي از میر صفي ولد اسلام خان و خواجه عبد الوهاب بمنصب هزاري ذات و دویست سوار مفتخر گشتند - سالیانهٔ بالتون پروانچي خسرو نذر محمد خان

دوازده هزار روپیه مقرر گشت - بمیر فضل الله کرمانی که تازه از ایران آمده در سلک بندهای درگاه منسلک گشته بود شش هزار روپیه - و بنگارندهٔ این صحیفهٔ دولت چهار هزار روپیه - و بخواجه قاسم نقشبندی حصاری دو هزار روپیه انعام شد - درین روز بساعت مختار انجم شناسان پیشخانهٔ والا بامر معلی بجانب دار الملک کابل بر افراخته آمد - سید بهادر بعنایت خلعت و بداروغگی فیلخانه از تغیر مرحمت خان مباهی گشت - اواخر این روز مسعود باغ فیض بخش و فرح بخش را که نمونج فردوس برین است بقدوم عشرت لزوم طراوت تازه وبضارت بی اندازه بخشیدند - و بحکم قضا توام برکنار حوضهای کوثر آسا و جوهای دریا نمای آن چراغان برافروخته شب را فروغ روز دادند پسران نذر محمد خان و اعیان بلخ و بدخشان که در پیشگاه قوایم سریر فلک نظیر دولت دین و دینی می اندوزند حاضر شده از گشت باغ و تماشای چراغان مسرت اندوختند *

بر افراختن رایات فیروزی بصوب دار الملک کابل نوبت سیوم

در سنهٔ ماضیه که بعنایت صمدی و لطف سرمدی فتح بلخ و بدخشان نصیب اولیای دولت قاهره گشت - و این دو ملک وسیع با مضافات ضمیمهٔ دیگر ممالک محروسه گردید - بهادر خان واصالت خان را برای حفظ ولایت و ضبط معاملات گذاشته بودند - چون از عرایض این دو بندهٔ جدکار پیگار گزار بکرامت استماع مسامع

جهانداري رسيد كه عبد العزيز خان والي توران كه بخرد تباه و فكر كوتاه در تهيهٔ اسباب زيانكاري بوده ميخواهد كه با لشكر ادبار اثر اوزبكيه از علوفه خوار و علف خوار در اوايل بهار كه خزان روزگار آن نابكار باد بر سر بلخ بيايد بنابران پانزدهم محرم پادشاهزادهٔ والاگهر محمد اورنگ زيب بهادر را با جمعي از بندگان نبردكار و مبارزان جلادت شعار به بلخ رخصت نمودند چنانچه گزارده آمد - و بنفس نفيس هژدهم ماه صفر بعد از دو پهر و چار گري روز * ع *

بساعتي كه تولي كند بدو تقويم

از دار السلطنهٔ لاهور بصوب دار الملک كابل نهضت فرموده پاي ولک سا در ركاب اشهب شهاب ركضت برق سرعت درآوردند تا بقرب اعلام نصرت طراز جهانداري والويهٔ ظفر پرداز فرمان گزاري دليران خون ريز و شيران اجل ستيز مستظهر بوده بتابع آب دار و سنان جوشن گذار آب نخوت والي توران بخاک مذلت برآميزند - و به سم اسپان بادپا گرد از قعر جيحون بر انگيزند - و سرگرم تسخيرات تازه و كشايشهاي بي اندازه باشند - چون مقرر شده بود كه هرسه پسر نذر محمد خان تا مراجعت مواكب كواكب شمار در دار السلطنه درخدمت مهين پادشاهزادهٔ والاقدر باشند اينان را بمرحمت خلعت فاخر نوازش نمودلا رخصت دادند - صدر الصدور سيد جلال را بسبب بيماري كه درينولا عارض شده بود در دار السلطنه گذاشته سيد علي دويمين پسر او را در ركاب سعادت گرفتند - تا بنيابت پدر مراسم خدمت صدارت بتقديم رساند - سيد شير زمان و سيد منور پسران

سید خان جهان را با سید علی خویش او بعنایت خلعت مباهی ساخته بحراست قلعهٔ دارالسلطنه معین گردانیدند بملا علاء الملک میرسامان که برای سرانجام برخی مهام بودن او در لاهور مقرر گشت و بهرام ولد صادق خان که بخدمت بخشیگری و واقعه نویسی صوبهٔ پنجاب نوازش یافت خلعت مرحمت فرموده از نخستین منزل رخصت نمودند *

بیست و پنجم [صفر] که موکب اقبال از دریای چناب گذاره فرموده بود مهین پور خلافت که صوبه مذکور بدیشان مرحمت شده دستوری معاودت دار السلطنه یافتند - و حکم شد که آن غرهٔ ناصیهٔ خلافت تا مراجعت رایات جلال از دار الملک کابل در دارالسلطنه باشند و هنگام رخصت بآن والا گهر خلعت خاصه با نادری و دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی با زین طلای میناکار دیگری با زین طلای ساده عنایت فرمودند - و هرکدام از سلطان سلیمان شکوه و ممتاز شکوه و سپهر شکوه را فیل عطا نموده با والد ماجد مرخص گردانیدند - فیلدار خان از جملهٔ هفتاد و سه فیلی که درحدود رهود و نواحی قلعهٔ چانپانیر از مضافات صوبهٔ گجرات صید نموده بود چل و شش فیل نر و ماده بنظر کیمیا اثر درآورد *

دوم ربیع الاول که روز شرف آفتاب بود بعلامی شمشیر با یراق میناکار و اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا مرحمت فرمودند - و حکیم محمد داؤد را بخطاب تقرب خان - والله قلی ولد یلنگتوش را بخانی و عنایت اسپ با زین نقره مفتخر ساختند - و معتمدخان را بفرستادن علم بلند پایگی بخشیدند - فیض الله ولد زاهد خان

را باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب هزار و پانصدی چارصد سوار سر بلند گردانیدند *

ششم [ربیع الاول] باغ و عمارت حسن ابدال بنزول فیض موصول نضارت فردوسي یافت *

هشتم [ربیع الاول] کوچ فرمودند - و سعید خان بهادر ظفر جنگ که برای بعض کارهای ناگزیر چندی در دار السلطنه مانده بود استلام سدهٔ سنیهٔ جهانداري نمود *

دهم [ربیع الاول] از پل کشتی که بردریاي نیلاب بسته بودند بفرخی عبورکردند - ملتفت خان را از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدي ذات و هشت صد سوار نوازش نموده حکم فرمودند که تا رسیدن پادشاهزادهٔ والا گهر محمد شاه شجاع بهادر در اتک باشد - و ده اسپ یکی با زین طلا و بیست استر که بپادشاهزادهٔ بخت بیدار مرحمت شده بود بدو حواله شد - تا بآن نور حدیقهٔ سلطنت برساند - و در ملازمت آن بلند اختر بکابل بیاید *

شب دوازدهم [ربیع الاول] مبلغ مقرر باارباب استحقاق رسید - فردای آن ساحت پشاور مرکز الویهٔ اقبال گشت - و در باغ ظفر که دران عمارتی از سرکار خاصه بروی کار آمده نزول اجلال فرمودند *

پانزدهم [ربیع الاول] ازانجا نهضت نمودند *

شانزدهم [ربیع الاول] در علي مسجد سعید خان بهادر ظفرجنگ را خلعت خاصه با نادري طلا دوزي و شمشیر یراق طلای میناکار و دو اسپ از طویلهٔ خاصه با زین طلا

و مطلا و فیل از حلقهٔ خاصه با ساز نقره و مادهٔ فیل مرحمت نموده رخصت دادند که بسرعت هرچه تمامتر باختر برج جهان بانی پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر رسیده در خدمت آن بلند قدر روانهٔ بلخ گردد - و خانه زاد خان را بخلعت و اسپ - و دیگر پسران و برادر زادهای خان ظفر جنگ را بخلعت نوازش فرموده همراه او مرخص گردانیدند - و حکم شد که لطف الله خان خلف او که بحراست قلعهٔ کابل میپردازد نیز با پدر روانهٔ آن صوب شود - و نگاهبانی قلعهٔ مذکور به سیورام کور تفویض یافت - و اورا بمرحمت خلعت سرافراز گردانیده روانهٔ کابل ساختند - و بخان ظفر جنگ و پسران او سه لک روپیه برسم مدد خرچ عنایت شد - راجه بیتهل داس بعنایت اسپ از اصطبل خاصه با زین مطلا نوازش یافت *

هژدهم [ربیع الاول] چون بعرض اقدس رسید که امیر خان صوبه دار تتهٔ * مصرعه *

* رخت هستی ازین جهان بر بست *

صفدر خان پسر زین خان را که از خانه زادان معتمد لایق تربیت است و در دکن بخدمت قلعه داری اود گر می پرداخت ناظم آن صوبه گردانیدند - و باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاری ذات و دو هزار سوار برنواختند *

بیست ویکم [ربیع الاول] باغ صفا به نزول مقدس صفای تازه یافت - و هرکدام از ماده و سنگه واد راو رتن هادا و رپ سنگه راتهور ورام سنگه راتهور را که بر بلخ بودند بارسال اسپ با زین نقره مفتخر ساختند - و حکم معلی صادر گشت که شفیع الله

برلاس برسم استعجال بکابل و ازانجا بغور بند شتافته از بنده‌هائی که در خدمت پادشاهزادهٔ فیروز مند محمد اورنگ زیب بهادر ببلخ معین شده اند هرکه بآن کامگار نه پیوسته باشد سزاولی نموده اورا بخدمت آن قرهٔ باصرهٔ جهانداری بزودی روانه گرداند *

اکنون سوانح بلخ و بدخشان و مضافات آن که درین دو سه ماه بروی کار آمده و از عرایض اولیاء دولت ابد بنیاد بکرامت استماع جهانیانی رسیده بر می نگارد تا سلسلهٔ سخن از هم نگسلد - بعد از نگارش آن بگزارش در آمدن رایات نصرت ایات بدار الملک کابل و دیگر وقایع حضور اقدس خواهد پرداخت *

از سوانح بلخ نخستین آنکه

دوازدهم ماه محرم بسیاری از المانان فتنه نشان سه پهر شب گذاشته ناگهان برسر تهانهٔ کلته آمدند - اگر سین کچهواههٔ نروکا تهانه دار کلته و کرگان خبر ببلخ فرستاده خود بدستیاری عبودیت راسخ و پای مردی عقیدت صادق با جمعی از منصبداران و تفنگچیان بادشاهی که برسم کومک همراه او بودند مخافیل از نواحی قلعهٔ کلته راند - و بهادر خان بعد از اطلاع برین ماجری راجه جیرام و روپسنگه راتهور و گوکلداس سیسودیه و برخی دیگر از بندگان درگاه و دو هزار سوار از تابینان خود را بسرکردگی نیکنام عم خود بدفع مقاهیر روانه ساخت - مبارزان کار طلب بعد از رسیدن کلته بسوی مومن آباد که مفاکیب بدانصوب رفته بودند شتافتند - و از انرو که بادیه نوردان ادبار بشنیدن خبر روانه شدن افواج قاهره از آب جیحون گذشته

بودند ببلخ برگردیدند - ثانی الحال از نکاشتهٔ سعادت خان ظاهرشد که این گروه فتنه پژوه را سبحان قلي از موضع بویه که میان قلعهٔ کلیف و ترمذ است بصوب کلته و کرگان فرستاده بود چون آنجماعه کاری نساخته برگشتند از کنار آب بجانب حصار رفت •

سانحهٔ دیگر انکه

بیست و پنجم محرم جمعي از المانان بگذر نیلگران که از کلیف پائین تر است از جیحون عبره نموده و از نزدیکی شبرغان گذشته بجانب شبرم و سرپل رفتند - بهادرخان پس از آگهی راجه دیبي سنگه و راجه جیرام و روپ سنگه راتهور و رامسنگه راتهور و معتمد خان میرآتش و گوکلداس سیسودیه و علاول ترین و گوپال سنگه و مهیس داس راتهور و جگرام کچهواهه و نیکنام عم خود را با دو هزار سوار از تابینان خود به تنبیه مخاذیل فرستاد - و اواخر روز که لشکر فیروزي به آقچه رسید المانان مذکور که احشام نواحي شبرم و سرپل را غارت کرده و اسپ و شتر و گاو و گوسفند فراوان گرفته بجانب جیحون راهي شده بودند از گزارش قراولان خود حقیقت حال دریافته راه چول پیش گرفتند - مبارزان جد کار نیم شب برین ماجری آگاه گشته پی مقاهیر گرفته روانه شدند - و درپهرشب و دو و نیم پهر روز بر اثر شتافته بآن زیانکاران دین و دنیا رسیدند - و جمعي را رهگرای هلاک گردانیدند - بقیة السیف راه فرار پیمودند - دلاوران عرصهٔ وغا تا پایان روز تعاقب نموده و از اسپ و شتر و گاو و گوسفند آنچه بغارت رفته بود گرفته شب در همان چول فرود آمدند - اتفاقا پس از گذشتن یک گری از شب پنج شش

هزار سوار دیگر از آب گذشته هنگامهٔ نبرد گرم ساختند - و بعد ازستیز و آویز بسیاری بگوی نیستي فرو رفتند - دیگران جاني بصد جان کندن بدر بردند - از کنداوران سپاه فیروزی نیز چندی پروانه وار خود را بر آتش پیکار زده جان در باختند - درمیان رئس مقاتیل المانان سر بعضي از اوزبکیهٔ بدتحیه که خود را در سلک بندگان درگاه خواقین پناه منسلک ساخته و بهمت پست برای غارت مال مسلمانان بآنجماعهٔ بد سگال پیوسته بکیفر افعال بد مال خود رسیده بودند هویدا گشت - و سر نظر مینگ سردار آن فوج را که در قوم اورازبی و الوس مینک بتهور و اعتبار شهرت داشت شناختند - و اولیای دولت بلند صولت مظفر و منصور معادت نمودند *

از حوادثی که در حدود بدخشان بروی کار آمد نخستین آنکه

ششم صفر گروهی از اوزبك والمان بنواحیٔ رستاق آمده مواشیٔ رعایا و دواب سپاه از چراگاه گرفته راهی گشتند - خنجر خان حارس رستاق آگاه گشته بسرعت تمام با جمعیت خود بمخاذیل رسید - و بعد از تلاشهاي گردانه آنجماعهٔ بی آزرم را منهزم ساخته برخی را مقتول و چندی را مجروح گردانید - و دوابی راکه بغارت رفته بود گرفته برستاق آمد *

دیگر

از وقایع نبیلهٔ بدخشان جنگ طالقان است

هفدهم ربیع الاول مکتوب حسین قلي آغر از دشت قلعه

بقلیچ خان رسید که الامان بسیاری در قبادیان فراهم آمده قصد عبور از آب جیحون دارند - قلیچ خان راجه راجروپ را که از قندز بدیدن او آمده بود و نور الحسن بخشی احدیان و چندی دیگر از بندهای آستان خواقین مکان را نزد خود خوانده استشاره نمود که اگر مقاهیر بسوی طالقان آیند مصلحت برامده جنگ کردن است یا حراست شهر نمودن - بعد از رد و بدل چنین صلاح دیدند که چون غنیم را بسیار نشان میدهند آنسب آنکه در استحکام حصار شهر و ضبط مداخل و مخارج آن کوشیده بمدافعهٔ طایفهٔ ضاله باید پرداخت - قلیچ خان بانحاء شهر درون حصار گلین که بر دورآن کشیده بود ملچارها قرار داده ضلع غربی حصن را براجه راجروپ که دران جانب بیرون قلعه دایره داشت و بنور الحسن که با احدیان پهلوی او فرود آمده بود سپرد - و گفت که مردم خود را گرد آورده آمادهٔ کار باشید - و حراست سمت شرقی بابو البقا ولد قاضی خان و مقصود بیگ علی داشمندی و جمعی از بندگان درگاه که با مشار الیه بودند وطغول ارسلان برادر زادهٔ خود و گروهی از تابینان خویش مقرر نمود - و باحداد مهمند و خواجه عبد الرحمن بخشی پسر عبدالعزیز خان نقشبندی و محمد مرادگرز بردار که داروغهٔ توپخانهٔ بدخشان بود و دیگر بندهای پادشاهی قدغن کرد که هر کدام از ضلع خود آگاه بوده راه در آمد جماعهٔ بدسگال مسدود دارد - و هیچ یکی بجسارت بی هنگام از ملچار خود برنیاید *

نوزدهم ربیع الاول بعد از پنج گری روز الامان مخذول شروع در آمدن نمودند - و از لشکر ایشان که قریب ده دوازده هزار سوار

بسرداري ترکباي قطغان و شاه مراد کلچي و محمد کيلدي سجاوت و محمد بداي و محمد جان درمان و شاه مراد بابو و آدينه حاجي بوز و خدا قلي الچين و قرچهٔ سراي و بايم قپچاق آمده بود شش هفت هزار سوار سبقت جسته شهر را گردگرفتند - و پس ماندگان فوج فوج آمده بانجماعه مي پيوستند - نخست آغاز پيکار از جانب شرقي شد و نزديک دو سه هزار سوار يکبار بدانصوب جلو انداختند - ابو البقا و مقصود بيگ با بندگان پادشاهي و طغرل ارسلان با تابينان قليچ خان که بحراست آن سو مي پرداختند جمعي را که بجسارت قصد در امدن شهر داشتند بشيبهٔ تير و تعدگ رهگراي نيستي گردانيدند - و از مبارزان اخلاص شعار قاسم بيگ صفدر خاني جان بمردانگي در باخت - و چون راجه راجروپ بيرون قلعه که درانحانرود آمده بود فوج خود آراسته ايستاده بود - و متصل راجه نور الحسن بخشي احديان فوج احديان توزک ساخته و پيش روي اينان ميدان بود جوقي گران بايشان روبرو شد - و سه چهار هزار سوار ديگر باحداد مهمند و خواجه عبدا الرحمن بخشي با لختي منصبدار و محمد مراد با مردم توپخانه که بيرون قلعه دست راست راجه و نور الحسن بودند در آويختند و ساير ادبار پيشگان قشون قشون دور تر بر پشتها برآمده ايستادند دربن هنگام که مردان ناموس پرست دل از جان بر کنده بکار زار مي پردازند جوقي ازان فساق از جملهٔ فوجي که براجه و نور الحسن رو برو بود از کنار شهر اسپي چند را که سپاه فيروزي براي خوردن علف گذاشته بودند گرفته راهي شدند - و چون گذار اينجماعه

بر احداد مهمند افتاد او با مردم خود برینها تاخت - کامل بیگ گرز بردار با جمشید بیگ برادر خود و برخی از گرز بر داران با او مرافقت نمود - مقاهیر از حیله سازی و غدر پردازی رو بگریز نهادند تا این ناموس پرستان را دلیر ساخته بمیدان کشند - و چون بتعاقب پارهٔ راه نوردیده آمد جوقی دیگر ازین گروه غدر پژوه تا اینان را در میدان گیرند جلو ریز رسیدند - راجه را جروپ پس از دید این حال از حماست و حمیت بی توقف با مردم خود و نور الحسن با احدیان بکومک راجه تاختند - و کومک احداد و گرز برداران نموده جنگ کنان میدان در امدند - قلیج خان بر جرأت و جسارت این فدویان پیکار طلب آگاه گشته پیام نمود که از کنار شهر این همه دوری گزیدن مصلحت وقت بر نمی تابد - چه هر طایفه در ملچار خود بفوجی از مخاذیل به زد و خورد اشتغال دارد - اگر مدد فرستاده آید هر جانبی که خالی شود غنیم هجوم آورده ازانطرف بشهر خواهد در آمد - صلاح آنست که پیش از هجوم مقاهیر آویزه کنان بآهستگی برگردیده بملچار برسید - این گفتار در دلهای نبرد گرای ابطال هنگامهٔ قتال کارگر نیفتاد - مقاهیر از هر جانب فوج فوج بر ینان تاخته بکار زار می پرداختند - و دلیران جانباز و دلاوران نبرد پرداز بتلاشهای مردانه هر بار این فابوچیان جان دوست را ره گرای هزیمت میگردانیدند - و مخاذیل بی آزرم بخیره روئی و وشوخ چشمی باز هجوم میکردند - خواجه عبد الرحمن بخشی و محمد مراد داروغهٔ توپخانه نیز با رفقا بغنیم خود آویزشی نمایان نمودند - و حریف خود را بشیبهٔ تیر و تفنگ یک تفنگ انداز

عقب بردند - و خرمن زندگانی جمعی بآتش توپ و تفنگ خاکستر گردانیدند - بقیة النار فراهم شده با مبارزان اقبال در آمیختند - و کار از مقابله بمعانقه و از مقاتله بمصارعه افتاد - و از جانبین ترددات ستزگ بروی کار آمد - امواج جسارت شعار جمعي از کندا وران خسارت دثار را کشته وبرخي را خسته گردانیدند - و از لشکر فیروزی محمد مراد داروغه و محمد زمان مشرف توپخانه و چندی دیگر بدرجهٔ شهادت رسیدند - و ازانجا که جمعي کثیر از مناکیب تلف گردیدند محافظی توپخانه صروهٔ پیکار ندیده اینان نیز بجماعهٔ که با راجه و نور الحسن سرگرم نبرد بودند پیوستند - و چون در یافتند که کار به پیکار پیش نمیرود دست بحیله سازی وسحر پردازی که پیشهٔ عجایز بي دست و پا امت زده شروع دریده نمودند (؟) تا آنکه سحایب متراکمه فراهم آمده آفاق را تیره ساخت - و از باران هم در جمعیت این شیران زنجیر گسل و دلیران سراپا دل فتور افتاد و هم باروت وفتیله بتری و افسردگی از کار باز ماند - و چون سپاه خذلان دستگاه را خاطر از بان و تفنگ لشکر منصور فراهم آمد بر سر راجه و نور الحسن و احدیان و جمعي که بکومک اینان آمده بودند ریختند - وکار از تیرو سنان بشمشیر وخنجر افتاد - و بحملهاي صف شکن مرد افگن از هر دو طرف بسیاري مقتول و مجروح گشتند - و هراول راجه ادیا نامي که از قوم راجه بود با جمعي کثیر از مردم راجه جوهر مردانگي باز نموده جان در باخت - و راجه نیز سه زخم برداشت - و اسپش بجراحت پیکان در میدان افتاد - و نور الحسن و احداد مهمند و از گرز برداران کامل بیگ و عمر بیگ

و محمد خواجه و خواجه یادگار و صالح بیگ نیز داد دلاوري داده زخمها بر داشتند - و جمشید بیگ برادر کامل بیگ بجراحات متوالیه بپایهٔ شهادت برامد - انجام کار از آویزهاي سخت پي در پی و شدت باران و کثرت غنیم بهبود کار در رسیدن بمحکمهٔ شهر دیده نبرد کنان بسوی شهر روان گشتند - در اثناء معاودت از بسیاري آویزه و آمیزهٔ طرفین جمعي کثیر ره گراي نیستي شدند - اتفاقا کوچهٔ باغی پیش آمد از تنگی راه و هجوم مردم مخاذیل قابو یافته بسیاری را بشیبهٔ تیر از پا در آوردند - بعد ازانکه کوتوال راجه با پیادهاي کماندار از پس دیوار باغ برآمده تیراندازی و تفنگ اندازي نمود مقاهیر از دور راجه و نوراحسن پراگنده شدند - اینان بشهر درآمدند - و اوز بکیه برگردیده مغرب رویهٔ شهر بر دو کروه فرود آمدند - و بتمنی آنکه فرجه یافته بشهر در آیند تا بامداد گرد شهر گشتند - از استحکام مداخل و مخارج و آگهی دلاوران ظفرشعار از هیچ سو راه در امد نیافتند - و به نا امیدي که همیشه نصیبهٔ بد اندیشان این دولت خداداد است ازانجا برخاسته مشرق رویهٔ طالقان بر سر بند آبي که از میان شهر میگذشت رفتند - و بند را شکسته آب را بطرف دیگر سر دادند - چنانچه در شهر آب نماند - و گروهي بتاراج نواحی طالقان فرستادند - و باز ماندگان در دو روزی که آنجا بودند هر روز گرد شهر دست و پا میزدند - و بندگان درگاه در پاسباي سعي بلیغ نموده جمعي از باطل ستیزان را به تیر و تفنگ رهگرای جهنم میگردانیدند - و از لشکر اقبال نیز چندي مقتول و مجروح میگشتند - مخذولان از کشایش شهر نا امید شده بیست و دوم

ربیع الاول با خسران روز افزون - و خذلان گونا گون - بجانب ساحل آب رفتند - اگر چند روز دیگر در دور شهر توقف مینمودند از بي آبی کار بر قلعه نشینان تنگ میشد - بعد از خلو اطراف شهر ازین قوم فتنه پژوه راجه راجروپ و نور الحسن بقلیچ خان بر گزاردند که آب طالقان اعتماد را نشاید انسب آنکه شما نیز در قندز فروکش کنید - قلیچ خان بموجب گفتهٔ واقفان حقیقت آن سر زمین قرار داد که بفرخار رود - و راجه از بیم آنکه مبادا در غیبت او اینجماعهٔ حیله پرداز با حفاظ قندز غدري بروي کار آرند بصوب قندز راهي گشت - و چون اکثر مردم او درین زد و خورد جان در باخته قلیلی مانده بودند نور الحسن نیز برسم بدرقه با او همراهي نمود - و قلیچ خان حسین قلي آغر را با جمعي در طالقان گذاشته بفرخار رفت و چون آنرا نیز شایستهٔ بودن ندید به اشکمش آمد - و قلعهٔ قدیمهٔ آنرا بعد از مرمت و احکام برای اقامت بر گزید *

از سوانح غوری اول آنکه

چارم ربیع الاول در اوایل روز خبر بشاه بیگ خان رسید که برخي از مخاذیل المانان سه کروهی غوري بموضع قراباغ آمده همگي گله و رمهٔ مردم اویماقات و رعایا را که دران سمت بود رانده مي برند - او بشنفتن این واقعه جمعي را بمحافظت قلعه گذاشته بمالش مقاهیر سوار شد - بعد از انکه نزدیک رسید لختي از قطان آن سر زمین گزارش نمودند که از کمین این گروه بد آئین غافل نبوده راه را باحتیاط باید نوردید - شاه بیگ خان

توقف نموده لشکر نویس خود را پیش فرستاد که اگر جمعی از کمین گاه بر آیند او بکومک برسد - مخاذیل که مواشی را با اسپان زبون راهي ساخته خود توقف نموده بودند اینان را کم پنداشته دلیرانه تاختند - گند اوران لشکر فیروزی پاي ثبات از دست نداده تلاشهاي مردانه بروي کارآوردند - و المانان راه فرار که سرمایهٔ زندگی و پیرایهٔ پایندگی میدانند پیمودند - فوج اقبال روز افزون تعاقب نموده مال مسلمانان را از تصرف آن قوم بی دین و دولت کشیدند و لختی را مقتول و برخی را مجروح گردانیده مظفر و منصور برگردیدند *

سانحهٔ دوم آنکه

هژدهم ربیع الاول پیش از طلوع آفتاب بشاد بیگ خان خبر رسید که مناکیب مواشی حوالی غوری مي‌برند - خان جمعي به نگاهباني قلعه گذاشته سوار شد - بعد از نوردیدن نیم کروه از غارتگران قریب دویست سوار ظاهر شدند - خان خنجر بیگ خویش خود را با جوقی پیشتر روانه کرد - و خود ازعقب بآهستگی راهی گردید چون سپاه نصرت دستگاه که بفتح و فیروزی خوگر شده بودند بی درنگ تاخته مواشی را گرفته آن سراق را پیش انداختند - نزدیك هزار سوار که در کمین جا نشسته بودند بر آمده هنگامهٔ پیکار گرم گردانیدند - پس از زد و خورد بسیار خنجر بیگ و نظام بیگ و میر فرخ از بند هاي منصبدار و برخي از احدیان و جمعي از تابینان خان بتلاشهاي گردانه جان فاني در باخته بزندگانی جاوداني

رسیدند - از مقاهیر نیز جوقي مجروح و چندی مقتول گردیدند در اثناء التهاب نایرهٔ نبرد خبر رسید که نزدیک دوهزار سوار از جانب دیگر قصد قلعه دارند - خان از بیم آنکه مبادا حصار را متصرف شوند پیکار کنان خود را بقلعه رسانید - درین کارزار نیز از جانبین لختي کشته و برخي خسته گشتند - و ادبار پیشکان بناکامي معاودت نمودند *

واقعهٔ سیوم آنکه

بیست و پنجم ربیع الاول نزدیک دوهزار سوار از المانان نمودار شده نیمي بسوي محال طرف راست غوري و نیمهٔ دیگر بجانب کیلکي و سرخاب که از توابع غوریست راهی شدند - و ازان رو که مردم آن سر زمین از پیشین غارت مخاذیل متنبه گشته اموال و عیال خود را بشعب جبال کشیده بودند مناکیب مایوس برگشتند - و فراهم شده بر قصبهٔ غوري که بیرون قلعه است تاختند - و انجام کار بجد و جهد مبارزان جسارت شعار و تفنگچیان قدر انداز ازانجا نیز مردود و مطرود بر گردیدند چون پیش ازین قاضي خواجهٔ کلان و قاضي تیمور و لختي دیگر از شقاوت پیشگان غوري رهگرای مخالفت اولیای دولت بی زوال و موالفت اوزبکیهٔ بد سگال گشته نهاني نامه و پیغام با وزبکیه که مکتوبي متضمن تحریض بر دو روئي با بندهای درگاه و یگر نگي با خویشتن و اقسام امید و بیم باینان نوشته بودند میفرستادند درین هنگام آن بد سگالان فتنه سرشت نیز دوکس خود را با مکتوبي

و چند نانی که نزد آن تهی دستان تنگ چشم از جان گرامی تر است پیش آن فرومایگان دون همت فرستادند - اتفاقا برخی از پیاده‌هائی که بدست آن مقاهیر ماسور شده بودند گریخته آمدند و کیفیت حال بشاه بیگ خان باز نمودند - او هر دو منافق پست فطرت را نزد خود طلبید - و پس ازان که بکمتر تهدید و ترهیب بمکنون خاطر فساد ناظر خود معترف گشتند هردو را با یک پسر قاضی خواجهٔ کلان درین کار بی هنجار انباز پدر بود بباسا رسانید *

سانحه چهارم آنکه

نهم ربیع الاول جمعی از طوایف المانان اسپان و شتران لشکر فیروزی را که در چراگاه میان ده قپچاق و ده قاضی که پنج کروهی اندحود است بودند پیش انداخته و از نوکران مبارزان اقبال که برای نگاهبانی دواب مذکور باز داشته بودند چندی را هلاک و برخی را اسیر گردانیده بقرار گاه خویش بر گشتند - رستم خان برین ماجری آگهی یافته بسیاری از منصبداران و احدیان را با تابینان خود بتعاقب آن گروه خذلان پژوه فرستاد - ایشان چند کروه تاخته بآن مدابیر رسیدند - و مال را با اساری از دست طغاة گرفته قصد مراجعت نمودند - درین هنگام جمعی دیگر از گرد راه بکومک مخاذیل رسیده نایرهٔ پیکار بر افروختند - غزاة دین پای استقامت فشرده و دست جسارت کشاده جمعی از باطل ستیزان را ره گرای نیستی گردانیده باز ماندگان را پراگنده ساختند - از حماة اسلام بهادر بیگ عرب بعد از چپقلشهای مردانه سه زخم تیر و شمشیر برداشت

و چندي کشته و لختی زخمی گشتند - و اشکر ظفر پیکر منصور و مسرور بر گردیده شب باند خود رسید - و اسپان و شتران بخداوندان آن عاید گشت *

از وقایع حوالی بلخ آنکه

ششم ربیع الاول بهادر خان از گذارش جواسیس و نگاشتهٔ شمشیر خان تهانه دار خان آباد دریافت که خوشي لب چاک و حق نظر مینک با پنج شش هزار سوار الغان بدستوری عبد العزیز خان از کلیف گذر گذشته بطرف چشمهٔ علي مغول رفته اند - و آهنگ آن دارند که بصوب درهٔ کز و شادیان که دران هنگام مرتع افراس سپاه ظفر اساس بود رفته بر اسپان مزبور و مواشی رعایا و احشام آن سرزمین دست تاراج بر کشایند - خان مذکور آمادهٔ تادیب آن گروه غدر پژوه گشته خواست که بدان صو راهي شود - درین میان اصالتخان از جد کاري و کارگزاري گفت که این مرتبه شما بحراست شهر به پردازید - و تنبیه مقاهیر بعهدهٔ من باز گذارید - بهادر خان آرزوي او را پذیرا شده راجه پهاژ سنگه و راجه جیرام و معتمد خان و جمالخان نوحاني و محمد حسن ولد منصور حاجي و برخی دیگر از بندهاي پادشاهي را همراه نمود - اصالتخان بسرعت هرچه تمامتر او اخر روز بمقاهیر در اثناي آنکه پارهٔ از مواشی آن حدود پیش افگنده مي بردند رسید - و بعد از کارزار بسیار جمعي را به تیغ خونریز از هم گذرانید - باز ماندگان مال مسلمانان باز گذاشته رو بگریز نهادند - اصالت خان پارهٔ بتعاقب شتافت - و چون ظلمت

شب آفاق را در گرفت در درهٔ کز فرود آمد - و ازانجا که همگی روز با جیبه تردد کرده بود و درین هنگام برای وضوء نماز مغرب و عشا جیبه بر آورده برهنه شد - بتصرف هوا آن شب اثر تپ در خود یافت - بامداد بعد از رسیدن نگاشتهٔ بهادر خان مشتمل بر تاکید مراجعت بنابر سببی که نگارش خواهد پذیرفت بشهر معاودت نمود •

واقعهٔ دیگر آنکه

هشتم ربیع الاول قریب پانزده هزار سوار بسرکردگی خنجرالمان و جنت المان و فولاد سرای و امان یساول و محمد یار و قریق و مراد قرغز و غیر ایشان برخصت عبد العزیز خان بر سر تهانهٔ خان آباد رسیدند - و هزار سوار از روی غدر ظاهر گشته بقیه برسم کمین جابجا پنهان گردیدند - شمشیر خان و مراد قلي سلطان و دیگر بندهای پادشاهی که دران تهانه بودند بر آمده بران گروه غدار که یک تفنگ انداز نزدیک شده بودند تاختند - و جمعیت این حیله گران را برگنده گردانیدند - گروه محتال جنگ بگریز کنان اینجماعه را بسوی خود کشیدند - ناگاه جمعی از کمین گاه برآمده ایشان را گرد گرفتند - و آتش پیکار مشتعل گشت - با آنکه جمعیت آن تهانه عشر سپاه مخالف نبود چون نبرد پژوهان این درگاه جانبازی را جان درازي میدانند عنان تماسک بدست داشته هنگامهٔ سرانشاني و جان ستاني گرم نمودند - سید سادات پسر سید صدر خان بخاری و بهلول برادر شمشیر خان و چندی از منصبداران با جمعي از

سپاه نصرت دستگاه از جهان فاني بملک جاوداني انتقال نمودند - و بسیاری از اوز بکیهٔ بد سجید ملف تیغ گشتند - چون روز نزدیک بانجام رسید و نگاهبانیٔ تهانه ناگزیر بود مجاهدان لشکر فیروزی از روی دور بیني و حزم گزینی پرخاش کنان خود را به تهانه رسانیدند - و مداخل آنرا به نشاندن تفنگچیان حکم انداز محکم گردانیدند - مخالفان تهانه را احاطه نمودند - دو شباروز از درون و بیرون بازار جانبازی و سراندازي گرم بود - چون نهم ربیع‌الاول این خبر ببهادر خان رسید اصالت خان را چنانچه نگاشته آمد باستعجال تمام از درهٔ کز طلبید - دهم که اصالت خان به بلخ آمد محافظت شهر را باو باز گذاشته با دیگر بندهای درگاه بدفع اهل خلاف روانه شد - مخانیل بشنفتن خبر توجه بهادرخان از چیرگیٔ هراس دل بای داده روز سوم دست از محاصره باز کشیدند - و ذل از پیکار بر گرفته بادیه پیماي فرار گشتند - بهادرخان بخان آباد رسیده ایک روز براي دریافتن خبر مقاهیر مقام کرد - و چون از گزارش جواسیس دریافت که آن گروه غدر اندیش از هراس تعاقب لشکر اقبال پراگنده شده جمعی زبون ایشان پسوی کذر کلیف رفتند تا بگذشتن آب جیحون از آتش تیغ جانسوز در امن باشند - و جماعهٔ بجانب چول و ریگستان شتافتند - و گروهي با سرداران که آسامیٔ شان گزارده آمد بصوب چشمهٔ علي مغل رفته قصد آن دارند که باخوشي لب چاک وحق نظر مینک که در درهٔ کز از اصالت خان فرار نموده بودند اتفاق کرده باز بتاراج حدود درهٔ کز بروند - بهادرخان

سرب و بارود و بان و دیگر ناگزیر نگاهبانی تهانهٔ خان آباد سرانجام داده و ازانجا کوچ کرده میان درهٔ تز و کوه مال مول که قرارگاه احشام آن حوالي است فرود آمد - مخاذیل بشنیدن این خبر فسخ عزیمت آن سو نموده بادیه پیمای گریز گشتند - و ازان رو که اثری ازان قوم فرصت جوی فرار خو بر فرارظهور بر نیامد بهادرخان سرپل امام بکری مقام کرده هرطرف جواسیس فرستاد - درین اثنا خبر رسید که اصالت خان بعارضهٔ که مادهٔ آن در یساق درهٔ تز بهم رسیده بود بیست و دوم ربیع الاول برحمت حق پیوست - پس از شنفتن این واقعه رام سنگه راتهور و عجب سنگه کچهواهه را فرستاد که مراسم صیانت ارک بلخ باتفاق محکم سنگه سیسودیه و پهلوان درویش سرخ پیشین حارسان آن بتقدیم رسانند - و محافظت حصن شهر را باهتمام شیخ فرید ولد قطب الدین خان کوکه مقرر گردانید - و چون از گفتار جاسوسان آگهي یافت که المانان از جیحون گذشتند عبد العزیز خان ازقرشي باین صوب راهی گشته بیگ اوغلي را با بسیاری از اوزبک و المان پیشتر بساحل جیحون روانه ساخته عنان عزیمت ازان سو برگردانید و یك کروه از بلخ گذشته بجانب گذر کلیف منزل گزید - و استعداد نبرد نموده قرار داد که اگر بیگ اوغلی با گران حشری که با او نشان میدهند از آب گذشته باین صوب بیاید نبردی که درقرون آینده ازان باز گویند و حروب گذشته را فراموش کنند بروی کارآرد *

گذارش رفتن نذر محمدخان ازاندخود بصفاهان نزد والیء ایران بامید کومک - و ازانجا بخیبت و خسارت بچیچکتو و میمنه آمدن - ومحاصرة نمودن حصار میمنه و ازان مایوس برگردیدن

چون نذرمحمد خان بعد از عزیمت شبرغان چنانچه گذارده آمد با قتلق محمد پسر خود و قلیلي از اوزبک و غلام که از چنگ مرگ رهائی یافته بودند باندخود رسید قاسم نبیرهٔ او پسر خسرو با اتالیق خود محمد قلي بن کلباد و جوقی دیگر از اوزبک و ترکمن و قلماق بوی پیوستند - پس ازانکه از اند خود راهی گشت نزدیک سه صد سوار که سر آمد آنها محمد قلی مذکور و برادر پاهی دیوان بیگی یکي محمد بیگ ایشگ آقاباشی و دیگری یادگار و عاشورقلي حاجی شقاول و محمد امین بیگ کوکلتاش پسر صالح بیگ کوکلتاش و دین محمد خان و عبد الله بیگ سراي و قتلق اویتاق ترکمن و قربان علي میر آخور باشی ترکمن بودند باو همراهی گزیدند - و باین جماعه از اندخود براه چول درهفت روز بمرو رفت - بعد از توقف هفت روزه در مدت پانزده روز بمشهد مقدس شتافته پانزده روز درانجا اقامت کرد - و چون مرتضی قلي خان ناظم مشهد منور شنید که خان می خواهد که ازینجا گریخته باز بحوالیء میمنه رود از دور بینی و حزم گزیني سه صد چار صد تفنگچی بر گرد خانهٔ او به کیشک نشاند

خان از مرتضی قلي خان رنجیده بي طلب فرمان روای ایران از مشهد مکرم روانهٔ صفاهان شد - پس از وصول به بسطام محمد علي بیگ که در سلطنت شاه صفی برسم رسالت بعتبهٔ علیهٔ جهانداری آمده بود چنانچه درو قایع سال پنجم از دور اول گزارش یافت برای مهمانداري با ناصه و برخي از نقود و اجناس رسیده خان را دید - و در چهل روز از راه کاشان بصفاهان برد - روز درآمد بلدهٔ مذکور اعیان قزلباش و اکابر شهر بفرمودهٔ شاه پذیره شدند - هرکه باو میرسید از اسپ فرود آمده برسم متعارف قزلباشیه تواضعی بجا می آورد - و جز خلیفهٔ سلطان اعتماد الدوله که لقب وزیر فرمان روای ایران است هیچ یکي در خانهٔ زین درنیافت - یک فرسخی صفاهان که از در خانه تا آنجا پا اندازي که بیشتر آن پارچهٔ رنگین و باقی قطني و دارائي و مخمل و میلك زربفت بود گسترده بودند - شاه نیز استقبال نموده بر پشت اسپ دریافت - هر دو دستی بدوش یکدیگر رسانیدند - و از گرد راه بباغ قوش خانه که بیرون دروازهٔ طوغچی است رفته بر یک مسند نشستند - و ما حضری که درسرکار شاه سرانجام یافته بود خورده سوار شدند - و تا میدان صفاهان باهم بودند ازانجاشاه بمنزل خود رفت-و خان را بخانهٔ سار و تقي وزیر پیشین که برای بودن او قرار یافته بود فرستاد - و فردای آن صبحدمي باز شاه بدیدنش رفت -او از مسند خود گامي چند پیش آمد - و بدستور روز گذشته هردو بر یک مسند نشستند - و بعد از ساعتی شاه بخانه بر گردید - روز دیگر خان بی طلب بدیدن شاه شتافت- و طعام خورده

برگشت - پس از یک روز شاه خان را برسم مهمانی خوانده سبب آمدن باز جست - او دوروئي اوزبکیه و ي وفائي پسر و آنچه برو رفته بود گزارش نمود - و خواهش کومک ظاهر ساخت - شاه گفت آنچه از سپاه مقدور باشد همراه خواهم کرد - و دیگر مدد نیز بقدر میسور بفعل خواهد آمد - خلیفهٔ سلطان برگزارد که هرگاه پسر و اوزبکیه بحکومت و ایالت خان دران ملک بهیچ وجه رضامند نباشند معلوم نیست که از فرستادن کومک فایدهٔ برروی کار آید خان پاسخ داد که شما لشکر همراه نمائید - و صلاح و فساد معامله بمن بازگذارید - و مجلس آنروز بهمین گفت و شنید بانجام رسید شب ششم از روز در آمد صفاهان خان را بتفرج چراغاني که در میدان صفاهان برآفروخته بودند طلبیدند - او بآنجا رفته در تالار سر دروازهٔ منزل شاهي با شاه نشسته بخاطر آشفته و دل گرفته بتماشاي چراغان پرداخت - و بعد ازان بابراز مرضی که نزد برخی تمارض بود خانه نشین گشته نزد شاه نرفت - روزی شاه بدیدنش آمد چون خان استقبال نکرد و پسر و پسر زاده را نیز نفرستاد و بعد از ملاقات تواضعي که درخور حال باشد هم بجا نیاورد شاه رنجیده بمخلصان خود گفت که این مرد با من چنان پیش مي آید که گویا بدر خانهٔ او دریوزه رفته‌ام - و از سوداي روز افزون پس ازان نیز بعضي امور خارج از منهج قویم عقل ازو برروی کار آمد - و ازین رو شاه باحوال او نپرداخت - روز دواز دهم از تاریخ ورود محمد علي بیگ مهماندار را نزد خود خوانده پیغام کرد که آمدن من براي خوردن طعام و دیدن چراغان نبود بل براي آنکه بوسیلهٔ

امداد و اعانت شاه از پسر غدار و اوزبکان نابکار که بسپردن راه بغي و طغیان و پیمودن جادهٔ دورنگی و نمک حرامي مرا باین حال تباه و روز سیاه افگنده اند انتقام بکشم - اکنون که شاه از مدد و معونت من چشم باز پوشیده اند من نیز از مطالب و مآربی که توقع داشتم در گذشتم - چون بیماری عارض گشته و مزاج از قوت افتاده لایق آنست که بدستوری شاه مشتی استخوانرا بمدفن اسلاف خود برسانم - شاه در جواب این پیام گفته فرستاد که درین نزدیکي داخل صفاهان شده آید - و قدوم شما را گرامی میداریم خواهش اینست که بسیر باغات و گشت عمارات این ملک خاطر شما را از انقباض بر آورده چندی باهم بانبساط و نشاط بگذرانیم روزي چند که بآسایش و آرامش بسر برید آنچه پیش نهاد خاطر شما است به نیکو روشي انجاح خواهد پذیرفت - خان در پاسخ این سخن بمحمد علی بیگ گفت که زیاده برین طاقت بودن ندارم - کام و نا کام ازین ملک برمي آیم - روز دیگر خلیفهٔ سلطان آمده از طرف شاه اصناف مهربانی ظاهر ساخت - و چون دریافت که خان بهیچ رو رای بودن ایران ندارد گفت اختیار بدست شما است - اگر عزم مراجعت فسخ نموده روزي چند توقف گزینید بهتر خواهد بود - و اگر خواهش سفر مصمم است انسب آنکه برخصت شاه روانه شوید - جواب داد که من در بند رضای کسي نیستم فردا روانه میشوم - و روز دیگر که پانزدهم روز از در امد او بصفاهان بود از شهر بر امده بیرون دروازهٔ طوغچي در همان باغ قوشخانه فرود آمد - دوم روز شاه خلیفهٔ سلطان وتورچي باشی و بعضي

دیگر از ارکان دولت را بدیدن خان فرستاد- و فرداي آن خود رفت و از روی مراحم و اشفاق گفت که چون عزیمت رفتن تصمیم یافته از لشکر و غیره هرچه ناگزیر باشد همراه خواهم نمود - و خان را وداع کرده از نقد و جنس مبلغي دیگر بوی ارسال داشت - از نوشتهٔ جان نثار خان که بسفارت ایران رفته بود ظاهر شد که تکلفات شاه به نذر محمد خان از اول تا آخر از نقد و جنس دوازده هزار تومان بود که چار لک روپیه باشد - اگر خان برهنمائی بخت بیدار و پیشوائی دولت کارگزار بدرگاه خواقین پناه که مآب اقبال و مآل آمال است ملتجي میگشت هراینه طعن زینهار بمخالف مذهب بل عار التجا به کسي که پدر خان در جنگ نیاگانش بکشتن رفته داغ منت چار لک روپیه بر قبیلهٔ چنگزیه نمی ماند و شاه سارو خان تالش را با جمعیتی از سپاه خراسان و عراق همراه او روانه گردانید - وبایشان امرنمود که از هرات پیش نروند - واو روز چهارم از باغ قوشخانه راهی گشته بسارو خان گفت که چون هوا سرد شده و نبیرهٔ من از فزونی ضعف بیماري تاب سرما ندارد من از راه مازندران میروم - شما لشکررا گرفته بخراسان روید - که درانجا یکدیگر را خواهیم دید- و قتلق محمد پسر خود را با برخی از مردم خود براه راست روانهٔ مشهد گردانید - و قاسم ولد خسرو را همراه گرفته بسیر فرخ آباد رفت - و ازانجا باستر اباد شتافته از بسطام- سر برآورد و از انجا براه متعارف بمشهد متوجه شد - و بعد از رسیدن بآن شهر سعادت بهر چون حقیقت کار را دریافته.دانست که این کومک نامی بیش نیست و جمعیتی نیست که باستظهار و استعانت آن کاری ساخته

آید بسارو خان که روزی چند پیش از و بمشهد مقدس رسیده بود گفت که من براه مرو راهی میشوم این جمعیت را با خود بآن راه که چول کم آب است نمیتوانم برد - شما با همرهان خویش بهراة رفته لشکر خراسان را نیز درانجا فراهم آرید - هرگاه کس بطلب شما فرستاده آید هرجا باشم خود را برسانید - و پنج روز در مشهد معلی بوده روز ششم با پسر و نبیرهٔ و جمعی که همراهش بودند بمرو راهی گشت - و ازان رو که هنگام رفتن از بد سلوکی و درشت خوئی خود از علی‌قلی خان حاکم مرو رنجیده بود بمرو درنیامد - و در کنار بند خان که چهار فرسخی مرو است فرود آمد - و سه روز در انجا مقام کرد - درین اثنا کفش قلماق از حوالیٔ چیچکتو و میمنه رسیده وا نمود که اوزبکیه از روی غدر خطوط مشتمل بر ابراز وفاق و اتفاق نزد شما ارسال داشته اند و می خواهند که شمارا باین طرز بدست آورده هلاک گردانند - مبادا بفسون و فریب این جماعه عزم بخارا کنید - خان گفت که من نیز اندیشهٔ این قوم دریافته ام لیکن برای دفع حجت و آگهی بر مکنون بواطن خبث مواطن این قوم دون طینت دنی فطرت بدین صورت آمده‌ام - و با کفش قلماق از کنار بند خان در پنج روز بمارو چاق و ازان جا بدو روز بقورماچ آمد - از قورماچ قتلق محمد و کفش را فرستاد تا از الوس قلماق هر قدر جمیعتی که مقدور باشد گرد آورده قلعهٔ میمنه را محاصره نمایند - ایشان با قلماقان و بعضی احشام دیگر حصار مذکور را مدت دو ماه قبل نمودند - و چون دریافتند که از هوشیاری و کار

گذاری شاد خان حارس قلعه میمنه و تلاش و پرخاش مبارزان جانباز و گنداوران نبرد پرداز تسخیر حصن صورت پذیر نیست کفش قلماق نزد نذر محمد خان که بعد از تعین ایشان در نواحی چیچکتو فروکش کرده بود رفته گفت که بی شما این مهم بانصرام نخواهد رسید - و اورا برداشته بمیمنه آورد - بعد از رسیدن خان یک ماه دیگر محاصران گرد قلعه بسودای تسخیر سرگردان بودند در مدت محاصره دو بار بندهای پادشاهی از تفنگچیان سوار و پیادهای بندیله و مردم شاد خان بپای مردی جسارت و جلادت از قلعه بر آمده بر ملچارهای اوزبکیه ریختند - نخستین بار جمعی را کشته و خسته منصور و مسرور مراجعت نمودند - دویمین دفعه که خسرو بیگ و باقی خواهر زادهای شاد خان همراه بودند در ملچار یادگار برادر باقی دیوان بیگی کارزاری بروی کار آمد - و یادگار و باقی بیگ دراویختند - باقی بیگ بضرب شمشیر دست حیب اورا از بیخ جدا ساخت و خود مردانه جان در باخت - و دیگر مبارزان کار طلب برخی از مناکیب مقتول گردانیدند - و ازین گروه نبرد پژوه نیز چندی مجروح گشتند - و از انقلاب چهار گانه که اوزبکیه در مدت محاصره از چهار سوی قلعه به ته دیوار رسانیده بودند سه نقب را بندهای پادشاهی از درون یافته برهم زدند - نقب چهارم که در شرقی سوی قلعه از ملچار کفش قلماق بسلامت پیش رفته بود فتنه سگالان هشتم ربیع الاول ببارود انباشته آتش دادند - و بیست و پنج گز دیوار برید - مقاهیر که درکمینگاه آماده پیکار بودند باهتمام

قتلق محمد بر قلعه دویدند - با انکه بپریدن دیوار از اساس فراخ راهي بهم رسیده بود گنداوران نبرد جوي بدستیاری همت مردانه و پامردی عزیمت گردانه ثبات ورزیده به شیبهٔ تیر و تفنگ اصحاب فساد را بقلعه راه ندادند - و تایک پاس مبارزان طرفین در کشتن و خستن کمال سعي بتقدیم رسانیدند - چون تائید ربانی و تیسیر آسمانی همعنان اولیای این دولت روز افزون است از اهل شقاق جمعی مقتول و لختی مجروح شده بازماندگان بکام ناکامی بادیه پیماي فرار گشتند - و از ارباب وفاق هشت کس در ته دیوار ماندند- و دوکس در اثناء زد و خورد جان در باختند - و بندهای آستان فلک نشان تا دو پهر روز دیگر بجد و کد تمام کار جدار را نزدیک بانجام رسانیدند - چون دیوار از بنیاد تر بر آمده بود فرو غلطید - اوزبکان فرصت جو افتادن دیوار را بکام خود دانسته برقلعه یورش نمودند - از طرفی نذر محمد خان و از جانبي قتلق محمد پسر او سپاه را برجنگ تحریض مي نمودند - شادخان با بندهای پادشاهي از منصبدار واحدی و تفنگچي و تابینان خود پای همت فشرده تا نیم شب با گروه بدسگال راه قتال سپرده بیش از پیش در جان ستاني و سرافشاني کوشش نمود - از جملهٔ معتبران اوزبکیه که درین کارزار مقتول گشتند خوجم قای دیوان بیگي است و چون نذر محمد خان جان سپاری جنود این دولت دیر بنیاد مکرر امتحان نموده دریافت که باین اندیشهای نا استوار و فکرهای دور از کار باولیاي این اقبال بی همال درافتادن برافتادن

است - و باصغیاء این دولت بیمثال کمر عداوت بستن در بلا بروی خود کشادن - و نیز صیت رسیدن شهسوار میدان وغا پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر با عساکر فیروزی دور و نزدیک را درگرفته بود ناگزیر بهزاران آسیمه سری و دل شکستگی کوچ نموده به بیلچراغ نام جائی از مضافات میمنه که سی کروهی آن کوهی که بکوهستان غرجستان پیوسته است واقع شده رفت - و کفش قلماق با الوس خود قیم کروهی میمنه فرود آمد - تا بسد راه آذوقه و کاه و آمد شد مردم کار بر اهل قلعه تنگ سازد - و بعد ازانکه نذرمحمد خان و همرهان او از فتح قلعهٔ میمنه مایوس گشتند فا کرده کاران اوزبکیه و سرداران احشامی که همراه بودند برگزاردند که چون درین هنگام بهادر خان در بلخ نیست اگر با این چار پنج هزار سوار از سپاهی و غیر آن که همراه دارید بیگ ناگاه بر سر بلخ روید ظن غالب آنست که مردم بلخ چون شمارا می خواهند بشهر در اورد حصار را بتصرف شما باز گذراند نذرمحمد خان پاسخ داد که گرفتن بلخ دشوار است و نگاه داشتن آن ازان دشوار تر- رفتن خود را درین وقت لایق نمی بینم - اگر مصلحت دانید قتلق محمد را با جمعی روانه کنم هرگاه مردم بلخ با و در آیند و اورا بشهر در آورده قلعه را محافظت کنند من هم طرز کار دیده خواهم آمد - پس ازان که این رای نا صواب همگنان پسندیدند خان از بیلچراغ قتلق محمد را با قریب پانصد سوار بخاری که از عبد العزیزخان رنجیده هنگام محاصرهٔ قلعهٔ میمنه نزد او آمده بودند ببلخ تعیین نمود - و از

همرهان خود محمد قلی ولد کلباد و محمد بیگ و یادگار چولاق برادران باقي ديوان بيگي را با عبد الله سرای و عاشور قلي حاجي و تورجي بيگ والله يار بيگ پسران اوراز بی همراه ساخت - بعد از رسیدن قتلق محمد به کرزوان که از بیلچراغ یک روزه راه است مینگ سعید پدر کفش قلماق بخان گفت که اوزبکان بخاری که به قتلق محمد همراه کرده اید اعتماد را نشایند نزدیک است که اورا بافسون و افسانه راضی سازند - و وسیلهٔ دولت خواهی خود ساخته نزد عبد العزیز خان برند - شایسته آنکه کس فرستاده اورا به کرزوان باز دارید - و خود با مردمی که همراه اند رفته باو برسید - چه این جمعیت کم سزاور تجزیه و تبعیض نیست - تا برخي با شما و پارهٔ با او باشند - اگر همه یکجا شده رو بکار زار نهید شاید کاري ساخته شود - خان این کنگش بگوش قبول شنفته عابد خواجه را که سابقا نقیب قتلق محمد بود و نزد خان مانده پیش پسر به کرزوان فرستاده پیغام داد که در همان جا باشد و پیش نرود - من نیز باو مي پیوندم باتفاق بصوب مطلبی که وجههٔ همت است رو آورده خواهد شد جماعهٔ که همراه قتلق محمد بودند بر گزاردند که دولت از خان روي گردانیده است - بقول او عمل نباید کرد - بهبود کار شما درین است که نزد برادر کلان رفته انباز دولت او باشد - بعد از پذیرفتن او اینمعني را عابد خواجه برگشته نزد نذر محمد خان آمد و او باغوای این گروه شورش پژوه از اطاعت پدر رو بر تافته با آن جماعهٔ ضلال پیشه از کرزوان برسم ایلغار راهي گشت - و چندي

از متعبران را که پدر همراه کرده بود باختیار یا اجبار با خود برد و ازان میان محمد قلي ولد کلباد و محمد بیگ او یرات برادر باقي دیوان بیگي را ازسه شنبه نام جائی که نزدیک شبرغان است رخصت مراجعت داد - و بعد ازان که به پل خطب رسید قریب ده هزار سوار الغان که با محمد بیگ قپچاق و محمد مراد کنکس و کوپک چوره اقاسی و غیرایشان از طرف بیگ اوغلي بقراولی آمده بودند از رسیدن او آگاه گشته اورا دیدند - و گفتند عبد العزیز خان سبحان قلی را با سی چل هزار سوار فرستاده که از راه بدخشان آمده درتنگی درهٔ کز سر راه بر شاهزاده بگیرد - چون او هنوز نرسیده اگر شما این قابو را غنیمت شمرده دست بردي نمائید هراینه پیش برادر باعث اعتماد خواهد بود - و اورا برداشته بصوب درهٔ کز راهي گشتند *

گزارش سبل و مسالک از کابل به بلخ و رفتن گوهر اکلیل خلافت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر از راه آب دره بجانب بلخ و نبرد درهٔ کز

از طرق دار الملک کابل ببلخ یکی راه طول است که در سنه ماضیه عساکر فیروزی ازان بقندز و از قندز ببلخ رفته و آن صد و چل کروه پادشاهی است - از کابل تا پاي کتل طول چهل

و ازانجا تا قندز پنجاه و دو - و از قندز براه کنار جیحون تا بلخ چهل و هشت - و شرح مراحل این راه در داستان رفتن پادشاهزادهٔ والا تبار مراد بخش به بدخشان و بلخ گذارش یافته - و ازین منهج اگر برف کتل طول که آنرا هندو کوه نیز نامند بردارند یا بکوبند غرهٔ تیر ماه میتوان رفت - و اگر نه تا انجام این ماه هرگاه برف آب شود راه آمد شد میکشاید - دوم راه خواجه زید است که از کابل بغوري و از غوري ببلخ میرود - و آن صد و سه کروه است تا غوربند بیست و دو - و ازانجا تا غوري سي و چهار - و از غوري که ازان راهی بقندز نیز سر بر می آرد تا بلخ چهل و هفت کروه - تا ایبک شانزده و نیم - و ازانجا تا بلخ سي و نیم - و این مسلک را برتقدیری که برف کریوه بر دارند یا بکوبند اوایل امرداد میتوان نوردید - و الا او اخر آن - سیوم راه خنجان که آن جاده نیز از کابل بغوري و از غوري ببلخ میرود - و آن نود و هشت کروه است - تا غوري پنجاه ویک - و ازانجا بلخ چهل و هفت - اگرچه نزدیک ترین مسالک است اما از تنگیٔ راه و بسیاریٔ نشیب و فراز بغایت دشوار گذار است - عبور ازان در اواسط امرداد بعد از برداشتن برف میتوان کرد - چهارم راه آب دره و ازین راه در چلهٔ بزرگ گذشتن لشکر میسر نیست - اگر بارش و شورش نباشد یکه سواری بصعوبت میگذرد - و بعد از چله اگر لشکر کمتر هم باشد بجهت زیادتیٔ آب بمحنت میتواند رفت - و آن صد وبیست و سه کروه است - از کابل تا قرا باغ نه - و ازانجا تا چاریکاران چار - و ازانجا تا غوربند ده و نیم و از غوربند تا ضحاک بیست و یک و ازانجا تا باجگاه بیست و

هفت - و از باجگاه تا رباط وفا بیگ تولکچی بیست و سه - و ازانجا تا موضع پوني قرا که آغاز درهٔ کز است هفده و نیم - و ازانجا تا بلنج یازده - پنجم راه میدان که بباجگاه سر بر می آرد - درین راه نسبت براه های دیگر برف کمتر است - اگرچه آمد شد لشکر فیروزی ازین راه واقع نشده اما آنچه از حقیقت دانان معلوم شده اینست که هنگام تردد درین راه همان‌هنگام تردد براه طول است و آن صد و چارده کروه‌است - از کابل تا تکانه چارده - و ازانجا تا پاي کتل صد برگ هفده و نیم - و ازانجا تا شهر غلغل که نزدیک ضحاک است هفت - و ازانجا تا باجگاه بیست و چهار - و از باجگاه تا بلنج پنجاه و یک و نیم - چنانچه‌گزارده آمد - چون بسرعت شتافتن شیر بیشهٔ شجاعت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر با امیر الامرا علی مردان خان و سعید خان بهادر ظفرجنگ و دیگر بندها که با آن اختر برج ابهت و جلال معین گشته بودند ناگزیر بود بنابران هنگام رخصت آن کامگار مقرر گشت که لشکر فیروزی از راه آب دره که نسبت بجمیع طرق آسان گذار است روانه شود - و آن والا گهر که پانزدهم محرم در دار السلطنهٔ لاهور مرخص شده بودند چنانچه گزارش یافت - نوزدهم ماه صفر موافق چارم فروردین به پیشاور در آمدند - وچون بنابر ضابطهٔ که در سال نهم این دور در تضاعیف شرح تعین مواکب جهانکشا به تسخیر بلنج و بدخشان بسرکردگی پادشاهزادهٔ والاتبار مراد بخش نگارش یافته بپادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر حکم اقدس بشرف صدور پیوسته بود که آن والا گهر از امرا و سایر منصبداران تیولدار هرکس بهر نهجي که بز

وفق حاصل جاگیر داغ کرده باشد موافق چهارم حصه محصول
تیول که سه ماه باشد باو برسم مساعدت و بمنصبداران فقدی و
احدیان تیر انداز و برق اندازان سوار و تفنگچیان پیاده و دیگر
ماهیانه داران سه ماه بطریق پیشگی زر از خزانهٔ والا در پیشاور
تن نمایند - آن کامگار سه روز توقف گزیده بر طبق امر معلی
تنخواه نمودند - و بیست و سیوم از پیشاور کوچ کرده هشتم ربیع الاول
داخل دار الملک کابل گشتند - و سه روز در کابل توقف نموده و از
سپاه ظفر دستگاه هرکه زر طلب داشت باو زر داده و اگر مهمی
دیگر داشت بانصرام آن پرداخته دو از دهم مقارن تائید یزدانی و
تیسیر آسمانی رو بمقصد نهادند- و تا بعضی از مبارزان لشکر اقبال
و پس ماندگان توابع آن در درج جلال بآسانی برسند منازل را
بآهستگی پیمودند - در موضع آق رباط که ازان تا کهمرد دو منزل
است خلیل بیگ از کهمرد استقبال نموده آن والا گهر را ملازمت
نمود - و از باجگاه مرخص گشت - تا خاطر از بند و بست قلعهٔ کهمرد
فراهم آورده پانزده لک روپیهٔ خزانه را که پیش ازین بامر
مقدس ذو القدر خان از قلعهٔ کابل بقلعهٔ کهمرد رسانیده بود
تا بهادر خان جمعی فرستاده از کهمرد ببلخ طلب نماید -
و بهادر خان را برای اشتغال فرو نشاندن گرد شورش المانان
جمعی را از لشکر جدا ساختن صلاح کار ندیده بآوردن آن نپرداخته
بود همراه برداشته بمبارزان دین و دولت به پیوندد از روزی که
سر کتل بدر حمید مضرب خیام غزاة نصرت اعتصام بود با خزانهٔ
مذکور بخدمت آن نور حدقه عظمت رسید - و برطبق امر واجب

الاتباع بقراولی جنودعاقبت محمود معین گشت - بیست و پنجم ربیع الثانی از موضع کشن ده خرد کوچ نموده از صعوبت و تنگی مسلک موضع بونی قرارا که از کشن دو کروه است مرکز الویهٔ نصرت گردانیدند - و چون جمعی برگزاردند که برخی از اوزبکیه بخیال آنکه در تنگنای درهٔ کز بحماة دین آویز و ستیزی نمایند نزدیک رسیده اند و خلیل بیگ برای خبر تحقیق این رخصت گرفته پیش رفت - غرهٔ ناصیهٔ خلافت قلچ اق خان را که پذیره شده روز گذشته بملازمت آن والا قدر رسیده بود با طاهر خان که حقیقت دانان این ملک اند و عطاء الله بخشی خود و جمعی از ملازمان خویش از عقب خلیل بیگ راهی ساخته بتاکید تمام فرمودند که زود تر خبر مشخص بفرستد. اتفاقا خلیل بیگ باهمرهان سر رشتهٔ حزم و احتیاط از دست داده بسیار پیش رفت - و اوزبکیه از دهنهٔ تنگی درهٔ کز برامده و این گروه نبرد پژوه را قلیل دیده دلیرانه تاختند - بندهای درگاه خواقین پناه که ظفر را از تیسیر آسمانی دانند نه تدبیر انسانی با آنکه زیاده از پانصد سوار نبودند بتلاشهای گرده جوهر اصالت و رسالت خویش بروی روز افگندند و از طرفین برخی رهگرای هلاک گشتند - در اثناء زد و خورد خلیل بیگ مستعجل نزد پادشاهزادهٔ بخت بیدار فرستاد - تا حقیقت کار نموده طلب کومک نماید یکپهر روز مانده بود که این خبر رسید پادشاهزادهٔ فیروز مند فوج هراول را که دران راجه رایسنگه ولد مهاراجه و راو ستر سال و نظر بهادر و راو روپ سنگه چندراوت و راجه امر سنگه کچهواهه و بلرام هادا و اندر سال و چندی دیگر

ازین گروه ناموس پژوه بودند با تفنگچیان سرکار خود بکومک ایشان معین گردانیدند - تا رسیدن کومک هنگامهٔ کشتن و خستن گرم بود پس ازان که آخرهای روز سیاهی لشکر کومک نمایان شد اوزبکیهٔ بدسگیه بسوی پناگاه خویش رفتند - و چون بامداد روز بیست وششم ربیع الثانی موافق یاز دهم خرداد هنگام کوچ ظاهر شد که بسیاری از اوزبکیه آن روی آب یکه اولنگ و آب درهٔ سلکان که بهم پیوسته و از درهٔ کز گذشته بجانب بلخ میرود و بیلخاب شهرت دارد شتافته و تتمهٔ آن قشون قشون شده در درها و کریوهای این روی آب که گذرگاه عسکرظفر اثر است جا بجا در کمینگاه ایستاده اند - پادشاهزادهٔ جهان بعلیمردان خان امیر الامرا فرمودند که چون جمعیت مقاهیر دران جانب آب بیش ازین طرف نشان میدهند شما از آب بگذرید و فوج هراول مارا همراه گرفته مقدمهٔ خویش کنید - و خود قول گشته همه جا بحذاء مقدمهٔ اردو میرفته باشید - خان برطبق فرموده از آب گذشت - و از شیران زنجیرخا و دلیران جوشن قبا - و بهادران نبرد پرداز - و تفنگچیان حکم انداز - لشکری که همراه داشت نصف را با خود داشته قول شد - و راجه رایسنگه و راوستر سال و نظر بهادر و دیگر مبارزان فوج هراول را پیش کرد . و از نصف دیگر نیمه را با فریدون و نیمه را با فرهاد که غلامان معتمد تربیت کردهٔ او اند معین گردانیده آنرا برانغار و این را جوانغار ساخت - و بنهجی که شایستهٔ سرداران کار دیدهٔ پیکار گزیده باشد روبراه نهاد - و پادشاهزادهٔ جهانیان تفنگچیان سرکار خود را با چندی بحراست پیش اردو تعین نمودند - و امیال سحاب رفتار عربده کار را پیش رو داشته

با سعید خان بهادر ظفر جنگ عقب اردو بتوزکی شایسته راهی گشتند - این روی آب مردم پیش اردو بهر فوجی از افواج مخاذیل که میرسیدند آن خس منشانرا بباد تیر و آتش تفنگ از راه بر میداشتند - چنانچه مخذولان هیچ جا عنان تماسک بدست نیارستند داشت - و آن روی آب بعد از آنکه جنود مسعود اصعب تنگنائی که در پیش بودگذشتند - اوزبکیه نمودار شده بفوج هراول در آویختند - درانثنای گرمی هنگامهٔ نبرد اسپ شمس الدین پسر نظر بهادر خویشگی بزخم پیکان از پا در امد - و چندی از تابینان فوج مقدمه نیز به تیر مجروح گشتند - درین اثنا فریدون و فرهاد با همرهان باشارهٔ امیر الامرا بمدد فوج هراول در رسیدند - بهادران نبردکار و مبارزان پیکارگزار بضرب تیغ آبدار - و سنان آتشبار - و زخم پیکان دل دوز - و تفنگ جان سوز - افواج غنیم را در اثناء آویزه از پیش برداشته به تیپ آنها رسانیدند - درین هنگام امیرالامرا نیز رسید - و چون دریافت که اوزبکان هفت قشون شده هرقشونی به پشتهٔ برامده است و میخواهند که شب در باغی که عقب آن پشتها است فرود آمده بامدادان بباد شقاق آتش نبرد پر افروزند صلاح وقت آن دید که در گرمی یایرهٔ زد و خورد باتفاق سرداران فوج هراول بحملهای مرد افگن و آویزهای صف شکن بنیاد استقامت این گمرهان راه سلامت چنان بر کند که دیگر هوس توقف و خیال تلبث دران نواحی در سرهوس پرورد این گروه هرزه گرد نماند - اگرچه مصلحت دید دیگران آن بود که بهمان تلاش و تردد‌ي که آنروز بروی کار آمده خرسند باید بود لیکن چون

عزیمت امیر الامرا رسوخ داشت و رای مقتضی آن که غنیم را شب هنگام پهلوی عسکر فیروزی نباید گذاشت و جزای جرات و جسارت این گروه خسارت پژوه بنهجی در کنار شان نهاده آید که بعد ازین گرد پیکار نگردند - تا گزیر همگنان باتفاق تیغها آخته دولت دولت پادشاه ممالک ستان گویان و نعره زنان جلو ریز تاختند - غریو کوس و غلغلهٔ کرنا و خروش فیلان صف شکن - و جوش دلیران شیر اوژن - زلزله در خاک - و ولوله در افلاک - افگند - غنیم سررشتهٔ صبر و ثبات از دست داده و هزیمت را غنیمت پنداشته روبگریز نهاد - مبارزان عسکر اقبال تعاقب نمودند - در اثنای تگاپوی جمعی از مخاذیل اوزبکیه ره گرای نابستی گشتند - و باز ماندگان بروز سیاه تفرق و تبدد نشستند - امیر الامرا با همرهان نزدیک دو کروه پشتهای دشوار گذار و زمینهای ناهموار عقب آن بادیه نوردان ادبار نوردیده چون اثری و خبری ازان پی گم گردگان دشت ناکامی ندید و نیافت مظفر و منصور برگردید - و از مجاریح مقاهیر که در اثناء فرار از اسپ افتاده بودند جمعی را دستگیر نموده نزد پادشاهزادهٔ کامگار آورد - چون در اول درامد پادشاهزادهٔ عالی گهر بولایت بلخ نخستین فتحی بود که بتائید آسمانی و اقبال حضرت صاحب قران ثانی و تلاشهای مردانه و حملهای گردانهٔ امیر الامرا نصیب اولیای دولت خداداد ازل بنیاد گردید پادشاهزادهٔ ظفر آماده هزاران آفرین و فراوان تحسین بر امیر الامرا و دیگر مبارزان نمودند - از دید کوتاه و خرد تباه بران بودند که سد سکندر را بسعی یا جوجی از پا در ارند - و سیل خانه بر انداز را

بخس و خاشاک باز دارند - و چون از اوز بکیهٔ ادبار پژوه کاري که آبی بروي کار شان باز آرد بروي کار نیامد ناگزیر قتلق محمد را برداشته نزد بیگ او غلی بردند *

اکنون تفصیل بقیهٔ کار نامهائی که در نبرد جنود نامحمود اوزبکیه او اخر این سال از شهسوار معرکهٔ پیکار پادشاهزادهٔ والاتبار و علیمردان خان امیر الامرا جلوهٔ ظهور یافته بجایش بازگذاشته بنگارش سوانح حضور اقدس می پردازد *

چون کیفیت درگذشتن اصالتخان از عرضه داشت بهادر خان بمسامع جهانداری رسید خدیو ملک و ملت بر رحلت این بندهٔ نجیب کار گزار جدکار مزاج دان آداب شناس که بکمال جوانی رسیده بود و چهل مراحله از منازل زندگاني نوردیده تاسف نموده فرمودند که اگرچه سر کردگی لشکر بلنج ببهادر خان مفوض بود اما او از سنجیدگی وفهمیدگی همگي معاملات دیوانی و بخشیگري و محارست قلعه و خزانه و داد و ستد عمارت ملک و خشنودی رعایا و خرسندي سپاه وغیر آن به نیکو روشی سر انجام مینمود - درینوقت که پادشاهزادهٔ سعادتمند نصرت پیوند براي انجام مهام ملک گیری و ملک داري خصوصا نبرد آرائی و پیکار گزاری بآنصوب رفته کاش آن فدوی جانباز زنده می بود تامصدر خدمات جلیله و مظهر شیون نبیله که از تربیت بیست سالهٔ اومتوقع بود می گشت - اگرچندی مهلت می یافت بر مدارج علیه ارتقا نموده خدمات سنیه که از جوهر اصالت و بسالت اوچشم داشت بود ازو بفعل مي آمد

و از فرط بنده پروري باز ماندگان او را بعنایات پادشاهانه بر نواخته سلطان حسین پسر کلان او را که در حضور سراسر نور سعادت اندوز بود باضافهٔ منصب - و دو پسر دیگر او را بمنصبی در خور سر بلند گردانیدند - و چون خلیل الله خان که درگرامي خدمت فهرست مفاخر و معالی پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر روانهٔ بلخ بود درضحاک این خبر وحشت اثر شنیده از بسیاري علاقهٔ محبت و فزونئ رابطهٔ مودت باوجود چنین خدمتی که در انصرام آن قطع نظر از جان و مال و عرض و ناموس کرده باید کوشید دل از اسباب تعلق برگرفته بخانه نشیني و زاویه گزیني قرار داد - با آنکه اختر برج خلافت خود بتعزیهٔ او رفته و مواعظ دلکشا ونصایح صبر افزا گزارش نموده فرمودند که آدمی همیشه مورد نوازل و موقع دواهي است خصوصا قضیهٔ ناگزیر مرگ که از دیگران دیدني است و بخود رسیدنی طریقهٔ خردمند آنکه این زهرابه را بصبوري و شکیبائي بر خود شیرین گرداند - و نیز گفتند که اگرچه دیگري بنام بخشی است اما کار لشکر فیروزی بشما که در حضور میر بخشي بودید باز گذاشته‌اند - بیکبار دست از چنین کار عمده باز کشیدن از عقیدت بغایت دور است - درجواب برگزارد که اکنون خود اینمعني بروي کار آمد - و درضحاک نشست - چه عقاي که در مصایب عظیمه ونوایب جسیمه رهنماي شکیبائي شود نداشت - والا بایستي که گذشتن برادر را در کار ولی نعمت و خداوند دین و دولت عمر ثانی بل زندگانئ جاودانی می انگاشت - و چنین مردن را ولادت دوم می پنداشت - خاقان ادب آموز پس از معروض

گشتن حقیقت تقاعد او از عرضه داشت پادشاهزادهٔ نیکو سیر منصب او بر طرف نموده جاگیرش تغیر فرمودند - از تعیناتیان احمد ابد سید شیخن بمنصب هزاری ذات و نهصد سوار از اصل و اضافه سر افراز گشت *

سلخ ربیع الاول بساعت مختار نزهتگاه کابل بنور ماهچهٔ اعلام ظفر انجام ضیا و سنا پذیرفت *

غرهٔ ربیع الثانی راجه جگمن جادون را بمرحمت اسپ نوازش فرمودند *

سیوم [ربیع الثانی] بمزار فایض الانوار حضرت فردوس مکانی و ضریحهٔ منیعهٔ خدیجة الزمانی رقیه سلطان بیگم که لختی از حال شریف آن قدوهٔ مطهرات در نخستین سال دور اول نگارش یافته است رفته بعد از ادای اداب زیارت ده هزار روپیه بخدم و دیگر اصحاب استحقاق مرحمت فرمودند *

فرخنده جشن گرامی وزن قمری

روز سه شنبه هشتم ربیع الثانی سال هزار و پنجاه و هفتم موافق بیست و چهارم اردی بهشت در دولتخانهٔ خاص دولت سرای کابل خجسته بزم و زن مقدس انتهای سال پنجاه و هفتم و ابتدای سال پنجاه و هشتم قمری از زندگانی جاودانی خاقان زمان ترتیب یافت - و آن ذات پاک بطلا و دیگر اجناس متعوره سنجیده آمد - و گروهی از اهل احتیاج دارالملک کابل کامیاب امید گردیدند - و از زر نثار بخواجه طیب پانصد دهن که دو صد و

پنجاه اشرفي باشد - و بخواجه عبدالوهاب صدراشرفي - و بمحمد مقيم سيستاني هزار روپيه - مرحمت شد - علامي سعد الله خان بعنايت خلعت خاصه و باضافهٔ هزاري ذات و هزار سوار بمنصب هفت هزاري ذات و هفت هزار سوار و مرحمت اسپ عربی از طويلهٔ خاصه با زين طلا - و خواص خان صوبه دار قندهار باضافهٔ هزاری ذات و هزار سوار بمنصب پنجهزاري پنجهزار سوار - و پردلخان قلعه دار بست باضافهٔ پانصدی ذات و پانصد سوار بمنصب سه هزاري سه هزار سوار - و عاقلخان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب سه هزاري هزار سوار و بمرحمت علم - و تقرب خان باضافهٔ پانصدي ذات بمنصب سه هزاري سه صد سوار - و حيات خان باضافهٔ پانصدي ذات بمنصب دو هزار و پانصدي هزار سوار - و سيد فيروز باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب دو هزاری هزار سوار و بعنايت علم - و نوازش خان باضافهٔ پانصدی ذات بمنصب هزار و پانصدي پانصد سوار - و از اصل و اضافه ارجن ولد راجه بيتهلداس بمنصب هزاري ذات و هفتصد سوار - وفراست خان بمنصب هزاری ذات و دو صد و پنجاه سوار سرافراز گشتند و اسد الله ولد شير خواجه و راى مكنداس ديوان بيوتات و سيد بهادر و مظفر حسين كوتوال و پيم چند نبيرهٔ راى منوهر وسرمست و نذير بيگ سلدوز و پلنگ حمله و حاجی بيگ برلاس و محمد حسين تيراسی و محمد محسن كرماني و مير صالح داروغهٔ كتاب خانهٔ والا باضافهٔ منصب نوازش يافتند - و همدرين روز نشاط افروز اسلام خان ناظم صوبهٔ دكن را باضافهٔ هزاری ذات و هزار

سوار بمنصب هفت هزاري هفت هزار سوار پنجهزار سوار دو اسپه سه اسپه بلند پایگی بخشیدند *

چهاردهم [ربیع الثاني] ذو القدر خان از غزنین رسیده تلثیم عتبهٔ فلک رتبه نمود - او را بعنایت خلعت و خنجر مرصع و باضافهٔ پانصدي ذات بمنصب سه هزاري دو هزار سوار پانصد سوار دو اسپه سه اسپه و بمرحمت اسپ با زین نقره سرافراز ساخته رخصت پلخ فرمودند - و پانزده لک روپیه همراه او روانهٔ آنصوب نمودند - خدمت فوجداری برده بسلطان یار و اسفندیار پسران همت خان مفوض گردید - و منصب سلطان یار هزاری ذات و هزار سوار از اصل و اضافه مقرر گشت - و اسفندیار نیز باضافهٔ منصب سربرافراخت *

هفدهم [ربیع الثاني] از اصل واضافه قلچاق خان را بمنصب دو هزاری ذات و هزار سوار و معتمد خان را بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار بر نواختند *

بیست و دوم [ربیع الثاني] به درة التاج خلافت بادشاهزادهٔ محمد شاه شجاع بهادر که حوالی کابل رسیده بودند چهار اسپ از طویلهٔ خاصه یکی ازان بازین طلا ارسال داشتند *

بیست و چهارم [ربیع الثاني] با شاهزادهٔ بلند قدر محمد شاه شجاع بهادر که حسب الحکم الاشرف علامي سعد الله خان باستقبال آن والاگهر شتافته بود با پاشاهزادهٔ عالي نسب مراد بخش که بوسیلهٔ درخواست آن والا گهر اجازت دریافت دولت کورنش حاصل نموده مصحوب گرامی برادر از پشاور روی نیاز

بآستان خواقین مکان نهاده بادراک شرف ملازمت فایز گشت و هر یکی ازین دو نور حدیقهٔ خلافت هزار مهر نذر گذرانید خدیو دین و دولت بادشاهزادهٔ جوان بخت محمد شاه شجاع بهادر را بمرحمت خلعت خاصه با نادري و تسبیح مروارید و سرپیچ لعل و جیقهٔ مرصع بالماس و برخي مرصع آلات که مجموع یک لک روپیه قیمت داشت سرفراز گردانیدند - در همین تاریخ راجه جیسنگه که بحکم ارفع از دکن روانهٔ آستان کیوان مکان شده بود دولت ملازمت اندوخت - و جعفر خان تلقیم عتبهٔ علیه نمود - و یک کرور و بیست لک روپیه و سه لک مهر که راجه جیسنگه هنگام آمدن از دکن بامر معلي از خزانهٔ عامرهٔ دار الخلافهٔ اکبر آباد آورده در دار السلطنهٔ لاهور بخان موصی الیه سپرده بود و او آنرا با مردم خود به پشاور رسانیده و ازانجا بموجب یرلیغ والا درخدمت بادشاهزادهٔ کامگار آورده بود بآستان عرش مکان رسانید - او را بمرحمت خلعت خاصه و باضافهٔ پانصد سوار پنجهزاری چار هزار سوار سر برافراخته میر بخشي گردانیدند *

غرهٔ جمادي الاولی از وقایع دار السلطنهٔ لاهور بعرض مقدس رسید که صدر الصدور سید جلال بخاري که بعروض مرض شدید از احراز سعادت حضور والا محروم گشته بود در دار السلطنه رخت هستي ازین جهان بربست - خاقان مهر گستر بر رحلت آن سلالهٔ دودمان سیادت که مجملي از محاسن احوال او گزارده آمد تاسف نموده از جناب ایزدي آمرزش خواستند - و باز ماندگان اورا بعنایت پادشاهانه نوازش فرمودند - از

سید سه پسر مانده - بزرگتر سید جعفر که از استحقاق و استعداد در حیات پدر بسجادهٔ آبای کرام نشسته پیش از فوت پدر بیکسال هر دو پایش بریختن مادهٔ فالج از حس و حرکت بازمانده بود - و بمدد هر دو دست راه میرفت - بعد از فوت پدر بچندی ازین بیماری رهائی یافت - و اکنون بپا ره نوردی مینماید - دوم سید علی که از بخت بیدار بدولت حضور کامیابست - پس از در گذشتن سید مرحوم اورا منظور نظر تربیت ساخته و ذات و سوارش ده بیست اضافه نموده بمنصب هزاری دویست سوار سرفراز فرمودند - سیوم سید موسی - چون سید علی بعرض مقدس رسانید که او از دوام ضعف و بیماری التماس مینماید که در وطن مالوف بوظیفهٔ نیاگان خویش بپردازد وجه معیشتی که سبب فراغت مال و رفاهیت حال او گردد مقرر ساخته حکم فرمودند که از دار السلطنهٔ لاهور بگجرات رفته با مهین برادر بدعای ازدیاد دولت ابد مدت مشغول باشد *

دوم [جمادی الاولی] بهمنیار ولد یمین الدوله که بعد از انتهاض رایات نصرت آیات از دار السلطنه روی ارادت بکعبهٔ مرادات نهاده بود به تلثیم عتبهٔ فلک رتبه سر بر افراخت - و بانعام بیست هزار روپیه کامیاب گردید *

چارم [جمادی الاولی] بشکار رنگ که در طرف ده یعقوب قمرغه کرده بودند متوجه گشتند - دوازده به تفنگ خاصه صید فرمودند - و یازده را پادشاهزادهٔ نیک اختر محمد شاه شجاع بهادر و برخی از اهل تقرب بحکم اقدس شکار نمودند - و بیست ریک را دیگر سعادت اندوزان حضور سراسر نور

زده گرفتند - قایم بیگ داروغهٔ نقار خانه که بدیدن راه خواجه زید رخصت یافته بود برگردیده سنگریزهٔ چند که في الجمله صفائي داشت آورد - وبمسامع جهانیانی رسانید که دو کروه آنسوي غوربند در طرف یمین راه نزدیك ده قپچاق کوهی است و ازان آبشاري به بلندیی دو و نیم گز در ریزش - پائین آن از ریختن آب گوها بهمرسیده - آبی که در کوه مي ماند بمرور ایام سنگریزهٔ بزرگ میشود - و آنچه در اطراف و جوانب ترشح مینماید سنگریزهٔ خرد - چون خالي از غرابتي نبود نوشته شد *

هفتم [جمادي الاولی] میرزا سلطان نبیرهٔ مظفر حسین میرزای صفوي را که به نسبت مصاهرهٔ اسلام خان همراه خان مذکور بدکن معین گشته باضافهٔ پانصدی ذات و دو صد سوار بمنصب هزار و پانصدي پانصد سوار مباهي گردانیدند - خواجه عبد الرحمن پسر عبد العزیز خان نقشبندي را که بخدمت بخشیگریی بدخشان سرفرازي دارد باضافهٔ منصب مفتخر گردانیده خدمت داروغگیی توپخانهٔ بدخشان نیز باو مفوض ساختند *

یازدهم [جمادي الاولی] راجه جیسنگه را که با دوهزار سوار بملازمت اقدس رسیده بود بمرحمت خلعت خاصه و جمدهر مرصع با پهولکتاره بر نواخته و هزار سوار دیگر از جملهٔ سواران منصب او دو اسپه سه اسپه گردانیده اورا بمنصب پنجهزاري پنجهزار سوار دوهزار سوار دو اسپه سه اسپه سرفراز ساختند - و اسپ از طویلهٔ خاصه با یراق طلا و دولک روپیهٔ مساعدت عنایت نموده ببلخ رخصت دادند - و

مصحوب او بیست لک روپیه نزد پادشاهزادهٔ والا گهر ارسال نمودند رتن ولد مهیس داس راتهور که در ماه ربیع الثاني از جالور بآستان معلی رسیده بود بعنایت خلعت و اسپ - و هریك از همیر سنگه سیسودیه و بلوي چوهان و جسونت برادر مهیس داس و برخی دیگر از راجپوتیه بمرحمت اسپ سربلندي یافته با راجه مرخص گشتند - میر هدایت الله ولد سید احمد قادري را که بدیوانی قندهار سرافراز است چون مکرر سلوک شایستهٔ او دران صوبه بعرض حجاب بارگاه آسمان جاه رسیده بود بمنصب هزاري ذات و صد سوار از اصل و اضافه بر نواخته به پیشگاه قوایم سریر جهانباني طلبیدند *

شب سیزدهم [جمادي الاولی] شیخ ناظر که نبذي از احوال او در خاتمهٔ دور اول گزارش یافته به نزهتگاه آخرت شتافت - او از بختمندي و سعادت وري بعد از کشیدن ریاضات و پیمودن مناهج عبادات از دیر باز حضور سدهٔ سنیه را وسیلهٔ حصول برکات نشاتین و ذریعهٔ وصول سعادات دارین دانسته التزام دوام ملازمت نموده بود - و دیدن دیدار فیض آثار قبلهٔ مرادات قوت جان و قوت روان او گشته چنانچه از نخستین روزي که بدولت خدمت فایز شده تا حال در حضور شبا روزی او در دولتخانهٔ خاص فتور نشده - و پیوسته در ازمنهٔ پنجگانهٔ صلوات مکتوبه بتازین می پرداخت - و نماز مغرب و عشا با پادشاه دین پناه خدا آگاه ادا می نمود - و از شام تا بام بآگهی تمام در دولتخانهٔ خاص بسر می برد - درین شب که لیلة الوداع اربوه در دولتخانهٔ خاص فیض اختصاص پس از نماز خفتن

فواق شدید بروی طاری شد - و تا آخر شب بشدت تام گذرانید - و پنج گهری شب مانده رخت هستي بر بست - و از خلوص اخلاص و رسوخ عقیدت جان بر آستان جانان سپردن که نهایت آرزوی نیاز مندان جانباز است نصیب او شد - و چون این معني بعرض اقدس رسید رضامندي که سرمایهٔ رضوان الهي است و پیرایهٔ غفران نامتناهي ظاهر ساخته متاسف گشتند - و مبلغي برای سرانجام مصالح این سفر واپسین از سرکار مرحمت نموده فرمودند که قاضي محمد اسلم و جمعي از فضلا و صلحا حاضر گشته در دامان کوه عقابین که جنوب رویهٔ کابل است و مدفن اخیار و ابرار بطرز شایسته در نخستین منزل بطریق امانت نگاه دارند و پس از چندی بموجب وصیتش بدار الخلافهٔ اکبر آباد برده در مقبرهٔ که پهلوي مسجد خود برای خویش بنا نموده بگذارند *

بیست و سیوم [جمادي الاولی] دو اسپ از طویلهٔ خاصه یکی عربی موسوم به هي ظفر با زین طلاي مینا کار - دیگري عراقي مسمی بفتح بوز با زین طلاي سادهٔ ببادشاهزادهٔ کامگار محمد شاه شجاع بهادر عنایت شد *

بیست و پنجم ماه مذکور محمد زمان طهراني و بختیار خان دکني را بعنایت خلعت و اسپ نوازش فرموده ببدخشان رخصت نمودند - و پنج لک روپیه با ایشان نزد قلیچ خان فرستادند *

رسیدن درة التاج خلافت پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ببلخ و توجه نمودن به تنبیه بیگ اوغلی وغیره که با حشری در نواحی آقچه فراهم آمده بودند و حروب ان والا گهربا عبد العزیز خان و برادران او

شرح این مقال آنکه عبدالعزیز خان از قرشی رو بکنار جیحون نهاده بیگ اوغلي را با گران لشکر توران از نوکرو المان پیش از خویش فرستاده بود - و مقرر ساخته که از آب جیحون بگذر کلیف عبره نماید - و بهادر خان برین معني آگهي یافته محافظت قلعهٔ بلخ را برام سنگه راتهور و حراست شهررا به شیخ فرید باز گذاشته خود با دیگر بندهاي درگاه خلایق پناه یک کروه از بلخ پیشتر شتافته در سمت گذر کلیف آمادهٔ کار زار نشسته بود - درین هنگام که فهرست صحیفهٔ مفاخر و معالی پادشاهزادهٔ والا گهر بسیار بوقت بنواحي بلخ رسیدند - خان یک منزل پذیره شده سلخ ربیع الثاني در کنار پل نذر محمد خان ملازمت نمود - و چون کیفیت گذاره شدن بیگ اوغلي با اوزبکیهٔ مذکور از آب آمویه و گرد آمدن این پراگندگان دین و دینی در حوالی آقچه و رسیدن قتلق محمد نزد بیگ اوغلي پس از فرار جنگ درهٔ کز برگزارد - پادشاهزادهٔ والا گهر بارشاد پادشاه دوربین حزم گزین مدافعت آن مخاذیل را اهم و احری دانسته غرهٔ جمادي الاولی به بلخ رسیدند - و بشهر در نیامده یک کروهی آن قریب مکاني که بهادر خان براي اقامت گزیده

بود معسکر ساختند - روز دیگر قلعهٔ درون و حصار بیرون را ملاحظه نموده خاطر از بند و بست آن فراهم آوردند - و اکابر و اهالیٔ آن شهر را در خور حال باکرام و انعام کامیاب گردانیده از خواجگان خواجه عبد الغفار ولد صالح خواجه که برادر هاشم خواجه ده بیدي و پیر عبدالعزیز خان است و خواجه عبدالولي را که از اولاد خواجه محمد پارسا است بمظنهٔ نفاق از روي احتیاط که نا گزیر سرداری است در خدمت گرفته بمعسکر بر گردیدند - و مادهو سنگه ولد راو رتن هادا را بمحارست قلعه - و شمشیر خان ترین را با جمعی از منصبداران و احدیان وتفنگچیان سوار و پیاده بنگاهبانیٔ شهرگذاشته سه روز برای تنخواه مواجب سپاه و سرانجام بعضي مهام دیگر توقف کردند - و ترتیب لشکر پیشین و پسین بصوابدید خیر اندیشان چنین مقرر شد که فوج قول بوجود نصرت آمود پادشهزادهٔ کامگار استظهار یابد - و بهادر خان با تمام سپاهي که همراه او در بلخ بود هراول باشد - و امیر الامرا برانغار - و سعید خان بهادر ظفر جنگ جو انغار - و پنجم این ماه بآرایش و توزک لشکر پرداخته کوچ نمودند و موضع یولبوغه مرکز رایات نصرت گردید - خط اهائي که ازان نامدار درین رکضت رفت عنقریب گزارش خواهد یافت - روز دیگر براي بستن جسورانهاری که در پیش بود مقام کردند - و بجد وکد تمام تا شب بر هر نهری پل بسته شد *

هفتم جمادي الاولی ازانجا کوچ کردند - و بدو روز حوالیٔ عالي آباد رفتند *

روز پنجشنبه نهم [جمادي الاولی] موافق بیست و سیوم خرداد که

ازین سوی علی آباد کوچ شد بمظنهٔ نزدیکی اوزبک امیر الامرا را ساقهٔ لشکر فیروزی ساختند - و بر بهادرخان که بدستور سابق مقدمه بود حراست پیش روی اردو مقرر گردانیدند - و خود از چپ و راست اردو را درمیان گرفته راهی شدند - و چون بموضع تیموراباد که یک کروهی فتح آباد است رسیده به ترتیب فرود آمدند - لشکر ادبار اثر اوزبکیه از اطراف بر اردو هجوم آورد - از امواج اقبال هرکه بطرفی فرود آمده بود بفوج مقابل گرم پیکار گشت - بهادر خان با رفقا بگروه انبوه که از پیش رو می‌آمد - باویزه درآمد - و امیرالامرا چون بنواحی اردو رسید و باغستان دران سمت از سپاه اوزبکیه آسوده دید پس ماندگان لشکر را باردو رسانیده مستعجلی برای ابلاغ حقیقت حال نزد پادشاهزادهٔ بخت بیدار فرستاد - و بدستیاری تائید ایزدی و پا مردی تیسیر سرمدی بمحاربهٔ مقاهیر متوجه گشت - اوزبکان نیز از باغستان برآمده رده آرا گردیدند - پادشاهزادهٔ عالمیان چون دریافت که بسیاری از سپاه اوزبکیه بر امیر الامرا هجوم دارند - راجه رایسنگه و راو ستر سال و غضنفر واد الله ویردی خان و مرشد قلی بخشی لشکر فیروزی را بکومک فرستادند - و به سعید خان بهادر ظفر جنگ که در بلخ بیمار شده بود ومیخواستند که اورا بحراست شهر بگذارند - و او از بسالت و اصالت ببودن شهر تن در نداد - مقرر ساختند که بنگاهبانی جانب چپ اردو که مکان نزول او بود پرداخته نگذارد که طغاة از انطرف باردو در آمده دست غارت که پیشهٔ این فساق است دراز کنند - و خود بمالش جمعی کثیر که روبروی دائرهٔ آن شیر بیشهٔ هیجا

بودند توجه نموده توپخانهٔ سرکار خود را سه چهار تیر انداز پیش راهي ساختند - تا بآن آتش افروز دشمن سوز خرمن حیات این احیاء اموات را خاکستر گردانند - از اطراف آتش قتال زبانه برکشید هر بار دو سه هزار سوار اوزبکیه بر هرفوجی از افواج سپاه ظفر دستگاه حمله میکردند - و ابطال نبردکار و رجال صفدر صفدار جمعي را به تیغ جانسوز و برخی را بسنان دل دوز ره گرای نیستي ساخته باز ماندگان را رهنمای هزیمت میگشتند - مخاذیل که فرار بي درنگ را غنیمت روز جنگ دانند باز گرد آمده بچستي و چالاکي بعرصهٔ ستیز می آمدند - از افواج نصرت امتزاج بهادر خان غنیم خود را از پیش برداشته بسر دادن توپ و تفنگ و بان آتش در نهاد آن گروه بد نژاد بر مي‌زد - اشرار بی هنجار به پشت گرمي بیشتر در زد و خورد بوده برخي مقتول و لختی مجروح میگشتند - و امیر الامرا با جمعیت خود و چندي از بندهاي پادشاهي پیش ازانکه کومک فرستادهٔ پادشاهزادهٔ کامگار باو برسد خصم خود را چون بنات النعش متفرق گردانید - و هر بار که جمعي ازان بخت برگشتگان در اثناي ستیز گریز آمیز اسپ ناکامي در عرصهٔ بدنامی می تاختند بعضی کشته میشدند - و لختي خسته بر میگشتند - تا آنکه بعون آسماني دلیران معرکهٔ قتال آن ستیزندگان اقبال را تا منزل قتلق محمد که از دایرهٔ بیگ اوغلی پارهٔ دور بود رسانیدند - و درانجا نیز قرار نداده پیشتر راندند - وخیمهٔ قتلق محمد با بسیاري از دواب و اسباب او و رفقاي او تاراج نموده سالما غانما برگردیدند - و سعید خان بهادر ظفر جنگ که حفظ جانب چپ

لشکر فیروزي بعهدهٔ او باز گذاشته بودند از ضعف بیماري برنیامده صادق بیگ بخشی خود و جهان افغان را که نوکر شمشیر گذار جمعیت دار او بود با چارصد پانصد سوار فرستاد - که درین طرف جوي که از کنار اردو میگذشت پاي ثبات استوار داشته غنیم را از قصد این سو باز دارند - و نگذارند که هیچ یکی از نهر بگذرد - و بدیدن قلیلي از اوزبکیه فریب نخورده خود نیز از نهر عبور ننمایند - چون این جماعه بموجب قرارداد بر کنار نهر رده بسته ایستادند گروهي از اوزبکان تاخته دران سوي جو شوخی و خیرگي بنیاد نهادند - گند اوران عسکر فیروزی از فرط شجاعت اندرز ظفر جنگ را فراموش کرده و تاب دلیري غنیم سیه گلیم نیاورده بچستي و چالاکي از آب گذشتند - و پس ازان که بر مقاهیر جلو انداخته نبردکنان قدري پیش شتافتند از اطراف و انجا جوق جوق مقهوران از کمینگاه برآمده بمردم خود ملحق گشتند - و مبارزان جان نثار را دایره وار احاطه نمودند - سعید خان بهادر برین ماجرا آگهي یافته خانه زاد خان و لطف الله خان را با فوجي بکومک روانه گردانید - اینان بسرعت هرچه تمامترخود را رسانیده دلیرانه بر مقاهیرتاختند - و بباد حمله جمعیت مخالف را متفرق ساخته جمعي را از هم گذرانیدند مقهوران بازگرد آمده در پناه دیواري که دران سمت بود تیراندازي نمودند - ازانجا که مخاذیل در تقابل افواج قاهره خصوصا فوج بهادر خان که با وجود فزونی مجاهدان ناموس پرست توپخانهٔ پادشاهي نیز همراه داشت نمیتوانستند کاري ساخت - و درین جانب جمعیت کمتر مشاهده نمودند چه جز جمعیت خان مزبور

جمعیتی نبود از فوجی که مقابل بهادر خان بود طایفه طایفه پی هم جدا شده بدینصوب تاختند - و چون هجوم بسیار شد شیران بیشهٔ هیجا داد نبرد دادند - و جمعی کثیر نقد جان در باختند - سعید خان خود نیز با جماعهٔ که نزد او مانده بودند سوار شده مانند برق و باد در رسید - و با وجود رنج و نا تنومندي مکرر بچپقلشهاي مردانه مناکیب را پراگنده گردانیده چندان کوشش نمود که بذات خود چند کس را مجروح ساخت - و نه زخم برداشت - آخرکار دست اسپش بسوراخی در شد - و او از زین بزمین آمد - و از پسرانش لطف الله خان از وفور حماست و حمیت ترددات نمایان نموده بزخمهاي منکر بر پشت اسپ در میدان گذشت - و بجای زندگانی فاني حیات جاوداني که نیکنامی دو جهاني است اندوخت - و خانه زاد خان نیز بعد از کشش و کوشش بسیار بزخمهای متواتر بیهوش شده از اسپ افتاد - درین اثنا پادشاهزادهٔ موید کامگار که از شنیدن خبر هجوم اوزبکیهٔ ادبار شعار بر سعید خان بهادر توپخانهٔ سرکار خود را برابر فوج مقابل خویش گذاشته فیل سوار با گروهی بکومك خان مذکور متوجه گشته بودند در رسیدند - مقهوران بدیدن رایات فیروزي بدین جانب تاختند - آن گوهر افروز نصرت و اقبال دو فیل مست را که پیش پیش میرفت بر مقاهیر دوانیده بجمعي از دلاوران عرصهٔ مبارزت حکم فرمودند که از دنبال اقبال در آمده بقتل بپردازند - بکمتر تلاش و پرخاش غنیم را پای ثبات از دست رفت - و از میدان پیکار بوادی فرار افتاد - دران هنگام که عصاة بد فرجام بفوج پادشاهزادهٔ بخت بیدار رو نهاده بودند برخي

از تابینان خان ظفر جنگ فرصت غنیمت دانسته اورا با خانه زاد خان که هنوز رمقي داشت از آوردگاه بر داشته بمنزل او رسانیدند و خانه زاد خان اول شب در گذشت - و چون بعد از توجهٔ گوهر اکلیل خلافت بکومک سعید خان بهادر از فوجی که برابر آن فرازندهٔ لواي فیروزی بود قریب چهار پنجهزار سوار دلیري نموده بغتة بر مردم توپخانهٔ پادشاهي حمله آوردند - و اینان ثبات قدم ورزیدند - بهادر خان که غنیم خود را بر داشته معاودت نموده بود تاخته آن مخذولان را از پیش برداشت - اگر بهادرخان که تمام لشکر بلخ با او بود همچنین که کومك اینجماعه نمود کومک سعید خان بهادر و پسوانش که ممکن بود میکرد یا نصف جمعیتي که با او بود بکومک میفرستاد کار آنها باینجا نمیرسید - و غنیم منکوب و مقهور بر میگردیدند - وازان رو که امواج قاهره از بام تا نصف النهار ره نوردیده و ازان تا شام بقتال و جدال پرداخته از هر سو غنیم را آواره ساخته بودند سالار سپاه اقبال عنان یکران بمنزل منعطف گردانید - و امیرالامرا نیز بعد از نماز مغرب مظفر و منصور رسید - و باشارهٔ آن والاگوهر سرداران ظفر آئین کوه تمکین بر دور اردو سلچارها مقرر نموده و در هر جانب با سپاهیان نبرد گزین مراسم حفظ و حراست بتقدیم رسانیده شب گذرانیدند - روز دیگر که دهم جمادي الاولی مطابق بیست و چهارم خرداد بود امیر الامرا خبر توقف عسکر گیتی کشا درتیمور آباد شنفته بخدمت پادشاهزادهٔ جهانیان معروض داشت که درین هنگام اقامت نمودن مصلحت نیست اولی آنکه بسرعت هرچه تمامتر خود را به بنگاه مقاهیر رسانیده

دستبردي نموده آید - پادشاهزادهٔ جهان بصوابدید امیر الامرا ازان منزل کوچ فرمودند - و انواج فیروزی را ترتیب داده و محافظت جانب چپ اردو بعهدهٔ راجه رایسنگه و راو ستر سال و برخي از راجپوتان و جمعی از برق اندازان خویش مقرر نموده و اردو را از چار طرف درمیان گرفته به بنگاه بیگ اوغلي که در موضع پشائي از مضافات آگچه بود روانه گشتند - گروه خوش اسپهٔ اوزبکیه فوج فوج از پیش و پس و یمین و یسار نمایان شده از هر جانب شوخی می نمودند - و هر بار که بتاخت می پرداختند جمعي بضرب توپ و تفنگ و بان و تیر و تیغ و سنان جنگ آوران نصرتمند هلاک میگردیدند - برخی از دلیران لشکر فیروزي نیز مجروح و مقتول میگشتند - انجام کار ادبار پژوهان ضلالت انتما که درین تگا دو جز یاس و نا کامی نصیبه نداشتند - گروهي را در یمین و یسار انواج قاهره گذاشتند - تا از دور خود را می نموده باشند - و بسیاری را گرد آورده همه یکمرتبه بفوج هراول رو نهادند - و چون مردم توپخانه و دیگر بندهاي پادشاهي که با بهادر خان دران فوج بودند در دفع اشرار مساعی جمیله بتقدیم رسانیدند - مخانیل جمعي را بکشتن داده از عرصهٔ پیکار رخ بر تافتند - و به بنگاه خویش راهی شدند باشد که اندوختهاي خود را از نهب و غارت بهادران ظفر نشان محافظت توانند نمود - درین اثنا بیگ اوغلي از برابر پیدا شده مقاهیر را از راه بر گردانید - و جوقي بر روي فوج هراول نگهداشته خود با سایر لشکر بر فوج امیرالامرا هجوم آورده تیر اندازي نمود امیر الامرا و همرهانش ثبات قدم ورزیده بیکبار برلن گروه تیره

روزگار جلو انداختند - درین هنگام پادشاهزادهٔ بخت بیدار هیکومک در رسیده بهادران عرصهٔ شهامت را مستظهر گردانیدند - به نیرنگی اقبال عدو مال جمعی از خداوندان زر و مال بخاک هلاک افتادند - و بیگ اوغلی و دیگر بقیة السیف ماندند روزگار خویشتن پراگنده شدند - و چون دریافتند که این مرتبه نیز نقش مراد بر لوح خواهش چنانچه باید نه نشست جوق جوق از هم جدا شدند - و دور اردو را احاطه نموده جنگی بگریز میکردند - و هرگاه قابو می یافتند تاخته بر برخی از لشکریان تیر میزدند - و چندی را بکشتن داده ناکام برمی گشتند - افواج قاهره هم بمقاتله و مجادله و هم بصیانت و پاسبانی اُردو و دواب وبنهٔ لشکریان پرداخته ره می نوردیدند - تا آنکه بمعسکر بیگ اوغلی رسیدند - ازانجا که مقاهیر از طعن و ضرب دلاوران خونخوار دستخوش رعب و هراس شده بودند در دایرهٔ خود نیارستند ثبات ورزید - و تمامی خیمه و اسباب با اسپ و شتر و سایر دوابی که در بنگاه مخاذیل بود بدست مجاهدان ظفر شعار افتاد - و هزاران نفوس از محال و مواضع آن نواحی که اسیر ظلمه شده بودند بسطوت اقبال جهانکشا رهائی یافتند - و اختر سماء عظمت و جلال با افواج قاهره در معسکر اوزبکان نزول فرموده روز دیگر بجهت استخبار مدابیر که بهزاران خواری آواره گشته بودند توقف نمود درینولا خبر رسید که قتلق محمد و بیگ اوغلی و دیگر اوزبکیه بصوب علی آباد شتافته اند و سبحان قلی که عبد العزیز خان اورا قلماقی داده بخان خرد موسوم ساخته بود با گروهی انبوه از آستانهٔ

علویه گذشته بانجانب آمده - وگمان آنست که بر شهر بلخ رفته گرد فسادی برانگیزد - پادشاهزادهٔ والا مقدار بصوابدید اولیاء دولت روز افزون از موضع پشائي ببلخ مراجعت فرمودند - در حوالئ علي آباد مخالفان فوج فوج از میان عمارات و ریاض آن قریه بیرون آمده بآئین نکوهیدهٔ خود از ارجاء عساکر منصوره در آمدند - و جمعي بهراول روبرو شده و از روی جسارت تاخته به تیراندازي پرداختند گنداوران لشکر فیروزي آتش قتال بر افروخته آویزش سترگ نمودند - مقاهیر پس از فراوان جد و جهد جوقي بکشتن داده قرین یاس و ناکامي خود را عقب کشیدید - وازانجا که در اثناء نبرد بهادر خان جمعي از مقاهیر فرصت یافته از پیش رو بارادهٔ نهب و غارت باردو در آمده بودند او بعد از آگهي بسرعت هرچه تمامتر در رسیده فتنه پژوهان را منهزم گردانید - و چون فوج عظیم بر قول و برانغار عسکر ظفر پیکر تاخته بستیز و آویز اشتغال نمودند پادشاه زادهٔ والا گهر بمردم توپخانهٔ خود و تفنگچیان امیر الامرا امر نمودند که بضرب بادلیج و ضرب زن و بان و تفنگ اساس هستئ آن گروه بی فرهنگ از بیخ براندازند - و بذات خود در مراتب سپه داري و آگهي و سعي و ثبات و تقویت جنگ آوران ناموس جو و بهادران نبرد خود کار فرمائي و پیکار گرائي فروگذاشتی نه نموده سلک جمعیت مقهوران از هم گسیختند - و امیر الامرا نیز داد مردي و مردانگی داده ترددات نمایان بروی کار آورد - از کثرت و هجوم مقاهیر تمام روز بقتال و جدال گذشت - شامگاهان آنسوي علی آباد دایره گاه گشت - و ظاهر شد که درین تاریخ سبحان قلي باحشری

از بلخیان و المانان بآن لشکر پیوسته وازین رهگذر ازدحام مناکیب بیش از پیش بوده - شب دوشنبه سیزدهم جمادي الاولی عبدالعزیز خان نیز با یلنگتوش که آق سقال اوزبکیه است و فوجي که با او مانده بود بلشکر خود پیوست - یلنگتوش بر گزارد که در سواري نقاره ننوازند - چه اگر گندآوران عسکر پادشاهي بآوای نقاره دریابند که شما در کدام فوج اید غالب آنکه توپخانه را پیش رو داشته همه یک مرتبه بدان سو روان شوند - درین صورت اگر به نبرد پردازید نمي‌توانید مقاومت نمود - و اگر بر گردید غلبه و استیلای آن لشکر رو بفزوني خواهد نهاد - عبد العزیز خان آنرا پسندیده اصلا نزدیک لشکر نیامد - و چنان دور استاد که بودن او در فوج معلوم نشد - شبهنگام درین منزل خبر رسید که شاد مان پکهلیوال از آنچه و محمد طاهر برادر فرخ حسین از فتح آباد بطلب پادشاهزادهٔ جهانیان روانه شده بودند - و در راه یکدیگر پیوسته چون بموضع شیخ آباد رسیده اند گروهی از فتنه پژوهان اوزبکیه اینان را در یکي از ریاض آنموضع که دران فرود آمده بودند محاصره نموده اند - و از بیم تفنگچیان خراسانی که قریب صد کس همراه محمد طاهر اند دلیر در نمی توانند آمد - فرداي ان پادشاهزادهٔ کامگار بخت بیدار بهادر خان را با همرهان چنداول ساخته خود با امیر الامرا بدان صوب متوجه گشتند - مقاهیر خبر توجه پادشاهزادهٔ نامدار شنفته راه فرار پیش گرفتند - و شادمان ومحمد طاهر که آنچه لازمهٔ تردد بود بتقدیم رسانیده بودند سالما بملازمت آن والا گهر رسیدند - و اختر برج دولت بمنزلی که در حوالیٔ فیض آباد بر کنار بلخاب مقرر

گشته بود راهي گرديدند - از آغاز سواري عساکر منصوره همه جا افواج اوزبکان خيره چشم تيره دل که مانند مور و ملخ فراهم آمده بودند از اطراف و انجا به نبرد مي پرداختند - و هر بار فوجي ازان طايفه دليري نموده مي تاخت - و جمعي طعمهٔ نهنگ توپ و تفنگ مي گشتند - چون در اثناء مراجعت از شيخ آباد بصوب منزل تند بادي گرد انگيز بر خاسته روی هوا را بسان روز بد انديشان اين دولت تيره گردانيد - جوقی از فتنه سگالان باردو در آمده برخی از سوقه را مقتول و مجروح ساختند - و چند قطار شتر با بار گرفتند امير الامرا واقف گشته با مردم خود تاخت - و شتران را وا رهانده جمعی را بضرب تيغ سر افشان و سفان جان ستان روانهٔ ملک عدم گردانيد - پس از لحظهٔ بقدر بارانی شد - و غبار فرو نشست - اوزبکيه که دران روز بتازگي پی هم مالش يافته جوقی کشته و جمعي زخمي گشته بودند ازين جسارت سراپا خسارت خود را باز داشته تا وصول افواج قاهره بمنزل گرد پيکار نگرديدند *

چهار دهم [جمادي الاولی] مطابق بيست و هشتم خرداد که عساکر منصوره از نواحی فيض آباد بحرکت در آمدند - گروه اوزبکيه مقرر گردانيدند که تمامی لشکر خود را هفت فوج ساخته هر هفت با عساکر جهان کشا بجنگ بپردازند - و در ميدان پاي ثبات فشردهٔ نايرهٔ قتال بر افروزند - ازانجمله سه فوج بر قول و بر انغار لشکر روند - و باشليقی افواج سه گانه عبد العزيز خان و سبحان قلي و بيگ اوغلی بر خود گرفتند - اما عبد العزيز خان و برادرانش با زبون اسپها فوجها آراسته دور ايستادند - و خوش اسپها

پیش آمده جنگ میکردند - نخست یادگار سکریت که پیش نذر محمد خان توقابه که درین دولت جاوید طراز میر توزک و در ایران ایشک اقاسی باشی نامند بود - و سردار پیکار دیدهٔ آزمون کار - بانوجی از یکه تازان بر امیر الامرا دلیرانه تاخته نزدیک بود که خود را بدو رساند - امیر الامرا از دید این جرات و جسارت بخشم در شده تیغ خون آشام از نیام انتقام برکشید - و تکاور همت بجولان در آورد و گنداوران هر دو جانب به تیر و تیغ و تفنگ در آویخته آتش جنگ ملتهب گردانیدند - آخر کار یادگار بزخم شمشیری که بر رو خورد و اسپ او بزخم تفنگ از پا در آمدند - غلامان علیمردان خان امیر الامرا او را دستگیر نموده نزد خان آوردند - و گروهی از همرهانش ره سپر نیستی گردیدند - از مبارزان لشکر منصور نیز برخی جان درباختند - و بعضی چهرهٔ حماست بگلگونهٔ جراحت بر آراستند - و امیر الامرا که دران معرکهٔ جانبازی و سر اندازی از فرط شجاعت کمال استقامت واستقلال ورزیده غنیم را شکسته بود یادگار را بملازمت پادشاهزادهٔ والا گهر آورده مورد تحسین و آفرین گردید - چون عفو زلات و صفح جرایم از نبایل خصایل و جلایل شمایل این دودمان خواقین نشان است یادگار را بعنایت پادشاهي مستمال ساخته مطمین گردانیدند - عبد العزیز خان و سران لشکر او ازین هزیمت دل باي داده و تاب ضرب مجاهدان فیروزي دثار نیاورده دیگر بار دلیران خود را ترغیب تاختن ننمودند - اما تا پایان روز که افواج نصرت امتزاج بموضع یلکي آرق نزول نمود اطراف لشکر و اردو را نگذاشته در آویز و گریز بودند - و فرجي که با هراول عسکر ظفر پیکر آویزش

داشت به نیروی بسیاري از دولتخواهانی که درین فوج بودند آوازهٔ دشت ادبار گردید - و جمعی ازمخاذیل بکوی عدم فرو رفتند - روز دیگر که چهار شنبه پانزدهم جمادي الاولی بود همین که عساکر جهانکشا از یلکي آرق کوچ کردند - فتنه پژوهان افواج ادبار را توزک نموده از هر جانب جنگ کنان بره نوردي در آمدند - و چون روز گذشته از دست بهادران پیکار پرست مالش یافته مغلوب و مایوس گشته بودند هیچ جا جلو نینداختند - و در نزدیکی منزل گروهی از فوج خود برآمده بزمین قلبی که کنار بلخاب بود ایستادند - راجه پهارسنگه و معتمد خان میر آتش و نیکنام عم بهادر خان تاخته مخذولان را از پیش برداشتند - چنانچه جوقی از آسیمه سري و تنگی راه فرار خود را در آب افگنده به بئس المهاد شتافتند - آن روز پل دوست بیگ دایره گاه شد *

روز پنجشنبه شانزدهم [جمادي الاولی] چون لشکر عدو مال ازانجا کوچ نمود اوزبکیه در پناه اشجار و جدر ریاضی که بر سر راه بود تیر اندازي آغاز نهادند - و معدودي از تفنگچیان که با این جماعه بودند بانداختن تفنگ چندی را از گنداوران عسکر منصور زخمی ساختند - امیر الامرا از دید این حال تاخته مقاهیر را از درخت زار برآورد - و جوقی را بضرب تیر و تفنگ و نیزه و شمشیر از هم گذرانیده بقیة القتل را پرا گنده گردانید - در اثناء نبرد بانی بدست راست میونج بی‌دیوان بیگي عبد العزیز خان رسیده سه انگشت او را پرانید - چاشتگاه چون عساکر قاهره بفهر آبي رسیدند که دو معبر داشت و مقهوران آنطرف

نهر فراهم آمده هر دو را محدود ساخته بودند پادشاهزادهٔ والا قدر معتمد خان میر آتش را با توپخانهٔ پادشاهی و برق اندازان خود و تفنگچیان امیر الامرا تعیین نمودند - که بضرب توپ و تفنگ و بان ضلالت پیشگان را از کنار آب بردارد - چون آوای جان گزای توپ و تفنگ هوش از سر مخالفان برده رستخیز دیگر بر انگیخت ده پانزده اوزبک دران سوی جوعمامها بر گرفته گردانیدند - معتمد خان میر آتش کس بخدمت پادشاهزادهٔ کامگار فرستاده حقیقت معروض داشت - آن بخت بیدار امر نمود که اگر کسی از انجانب برای ادای مقصدی قصد این صوب نماید منع نکنند - بعد از حصول اطمینان دو سوار نزد پادشاهزادهٔ بخت بیدار آمده از قبل عبد العزیز خان برگزاردند که معتمدی معین شود تا برخی کلمات شنفته بخدمت بر گزارد - آن والا گهر میر محمد امین را با قباد ملازم خود روانه ساختند - از انطرف میرک شاه که سابقا دیوان امام قلی خان بود آمد - ایشان بین العسکرین یک دیگر را دریافتند - میرک شاه پیغام خان بر گذارد که چون شنیده شده که پیش نهاد همت فلکی مرتبت اعلی حضرت ظل الهی آنست که بلخ باز به نذر محمد خان عنایت فرمایند - سبحان قلی پسر خان است - و من او را قعل خانی داده ام امیدوار است که بلخ بدو مرحمت شود - پس از مراجعت میر محمد امین و قباد پادشاه زادهٔ جهانیان گفتند که رفته برگزارید که بی حکم مقدس بر امری اقدام نمی توانیم نمود - حقیقت واقعه عرضه داشت می نمائیم - هرچه حکم شود فرمان برداریم -

و آن روز موضع یَاندَرک محط رایات فیروزی گردید - آخر روز باز بسیاری از مخاذیل از ریاضی که محاذی لشکرگاه بود بیرون آمده بارادهٔ نبرد ایستادند - و تفنگچیان پادشاهزادهٔ نصرتمند و امیرالامرا بضرب تفنگ ره سپر گریز گردانیدند - روز دیگر باز اوزبکی هنگام کوچ آمده معروض داشت که محمد یار سرای و نظر قطغان و رحیم پروانچی و میرک شاه از قبل عبدالعزیزخان آمده بیرون اردو ایستاده اند - شخصی معین گردد تا مطلب را دریافته بسمع عالی برساند - دیگربار میر محمد امین مامور گشته نزد آمدها رفت - برگزاردند که خان می خواهد که پادشاهزادهٔ بخت بیدار امروز در همین منزل توقف نمایند تا یلنگتوش و بیگ اوغلی بملازمت آمده برخی سخنان ناگزیر بعرض برسانند - پاسخ شد که چون لشکر بره نوردی درآمده است پس از رسیدن شهر هر کرا خواهند بفرستند که باداي مدعیات بپردازد - و آن روز یولبوغه سخیم گشت *

روز دیگر شنبه هیژدهم جمادي الاولی در ظاهر بلخ فرود آمدند - اگرچه اوزبکان درین دو روز بجنگ و پرخاش نپرداختند اما همه جا همراه بودند - و بموضع شهاب رفته سه روز دران مکان گذرانیدند - و ازین گفت و شنود در لشکر مخالف شهرت یافت که کار بصلح می گراید - و حال آنکه از تدبیرات سقالان اوزبکیه بود که چون دیدند که المانان ازانچه بامید آن جمع شده بودند مایوس گشته مي خواهند که از دریا بگذرند چنین شعبده برانگیختند تا روزی چند توقف نمایند - بنابران درین ایام

سه گاه المانان فراوان اسپ بعسکر فیروزي آورده مي فروختند - چنانچه دو سه هزار اسپ را مبارزان نبرد آزا خریدند - آخر کار پادشاه زادهٔ ظفر شعار حزم دثار منع آن گروه غدار نموده فرمودند که باوجود جنگ و پیکار آمدن این گروه ادبار بلشکر اقبال مصلحت نیست *

گزارش باعث کمی سپاه اقبال - و فیروزی این فیهٔ قلیله درین معارک ابطال و مجامع رجال - و فزونی لشکر نکبت اثر اوز بکیه ناگزیر دانسته ضمیمهٔ دیگر وقایع این شگرف نامه مي گرداند - تا دیده ور انصاف گزین را دلیلي واضح و شاهدی لایح باشد برین که فیروزي بتائید یزداني و بهروزي به تیسیر آسمانی است نه بتدبیر انساني - بیان این معني برسم اجمال آنکه از جملهٔ پنجاه هزارسوار که در سنهٔ ماضیه با پادشاهزادهٔ والا نسب مراد بخش بتسخیر بلخ و بدخشان معین گشته بودند بعد ازانکه آن ملک داخل ممالک محروسه شد گروهي حسب الطلب بعتبهٔ فلک رتبه برگردیدند - و سپاهی که با بهادر خان و اصالت خان دران ولایت ماند بیشتری بضبط حدود و حفظ ثغور و محارست قلاع می پرداختند - و تا آمدن پادشاه زادهٔ کامگار محمد اورنگ زیب بهادر هرکدام در محل خود بخدمت مامورة اشتغال داشت - چنانچه قلیچ خان با گروهی در طالقان و آن حدود و رستم خان با لشکری در اندخود - و سعادت خان با جمعی درتزمذ - و شاه خان با فریقی درمیمنه - و راجه راجروپ با جوقی درقندز - و خنجرخان با فوجی در استاق - و طایفهٔ در شهر و قلعهٔ

بلخ - و فرقهٔ دراماکن دیگر - که پیش ازین بشرح و بسط نگارش یافته - پادشاه زادهٔ والاقدر پس از رسیدن بلخ هیچ کدام را نزد خود نطلبید - و از امرائی که بآن کامگار بخت بیدار معین شده بودند - و حکم جهان مطاع صادر گشته که از تیول و مواطن خود آمده در رکاب آن شهسوار میدان حمیت باشند - بعضي بندهای جمعیت وار مانند راجه جی سنگه که دو هزار سوار همراه داشت و چندي دیگر در رسیدن درنگ نمودند - و برخی مثل الله و یردی خان و نجابت خان ولد میرزا شاه رخ و میر را نوذر صفوي و غیر ایشان از بی توفیقی بکابل نیارستند رسید - چه جای لاحق شدن بپادشاهزادهٔ والا نژاد - و ازین رو در همگی پیکارها این کتیبهٔ نصرت نصیبه از نصف اشکری که سال گذشته باین ولایت معین شده بود زیاد نبود بل کمتر بود - و از اوزبکیه عبد العزیز خان با هردو برادر و همگی اوزبکان چه علوفه خوار و چه آب خوار و علف خوار توران و بلخ و بدخشان فراهم آمده بودند - چنانچه آق سقالان پیکار دیدهٔ این طایفه می گفتند که در هیچ یساقی سپاه ماوراءالنهر این قدر نبوده - حضرت گیتی ستانی فردوس مکاني انار الله برهانه در گرامي صحیفهٔ که بواقعات بابری موسوم است - و آن بخط اشرف در کتاب خانهٔ خاصهٔ پادشاهی موجود - بتقریبی نگارش نموده اند که درمحاربهٔ که میان عبدالله خان والی توران و شاه طهماسپ دارای ایران بروی کار آمد لشکر اوزبیک یک لک و پنج هزار سوار می گفتند - و سپاه قزلباش چل هزار سوار برخی از معتبران اوزبکیه که درهمگي مصافها همراه عبدالعزیزخان

بوده بعد ازان روی ارادت بحریم حرم احترام جهان بانی آورده اند برگذاردند - که جمیعت اوزبك درین معارک نیز از صد هزار سوار بیشتر بود - لیکن پس ازان که عساکر جهان کشا برگردید از تقریر بعضی بندگان معتمد راست قول کار کردهٔ پیکاردیده بعد از استفسار خدیو حق پژوه ظاهر شد که ازانچه اوزبکیه میگفتند کمتر بوده - و ازانجا که حماة دین را گمان غالب آن بود که اوزبکیه از غرور و فزونی سپاه به پیکار صف نبرد ارا خواهند گشت - اردوی بزرگ را با احمال و اثقال همراه داشتند - چون غنیم باوجود بسیاری جنگ صف نتوانست کرد - به قزاقی گرائید - هم بمحارست اردو و هم بمحاربت غنیم می پرداختند - و همیشه از چار سو هنگامهٔ قتال گرم داشته و بانداختن توپ و تفنگ و بان و زدن تیر و تیغ و سنان مناکیب را ره گرای هزیمت ساخته برخی را مقتول و لختی را مجروح میگردانیدند - درین حروب از مخاذیل قریب پنج شش هزار کس بیشتری بزخم توپ و تفنگ و بان بادیه پیمای نیستی گشتند - و از غزاة دین همکی پانصد شش صد کس بدایهٔ والای شهادت رسیدند - غرهٔ ناصیهٔ جهان بانی پادشاه زاده محمد اورنگ زیب بهادر درین ایام هفت کانهٔ قتال با انکه فیل سواره بودند حفظ الهی و اقبال شاهنشاهی را درع اقوی و ترس اوفی دانسته بجوشن پوشیدن و سپر داشتن نپرداختند - و هرگاه طغاة کار بر حماة دین و دولت تنگ می گردانیدند بسان شهاب ثاقب رجم آن شیاطین صورت و معنی مینمودند - الحق درین معرکهٔ مرد آزما نبردی بروی کار آمده که گزارش

تفصیل آن بی تدوین نامهٔ جداگانه صورت پذیر نیست - عبد الله بیگ برای نبیرهٔ شکور بی اتالیق امام قلیخان که در جمیع مراتب پیگار و مدارج کارزار همراه اوزبکیه بود - و از مکنون بواطن این طبقهٔ خبیث ضمایر - و مذکور السنهٔ این طایفهٔ قبیح مناظر - از قرار واقع آگاه است - و بعد ازان که عبد العزیز خان از جیحون گذشت برهنمونی نیکبختی و سعادت منشی با چندی بارادهٔ بندگی این بارگاه گیتی پناه نزد پادشاهزادهٔ والا گوهر آمد - و آن عالیمقدار بآستان خواقین پناه فرستاده - و بار اول بمنصب هزاری ذات و چار صد سوار سر بلندگشته - بر گزارد - که بیگ اوغلی میگفت که با این تدبیر و تلاشی که از ما درین یساق بروی کار آمده جز ناموس پرستان حمیت دوست هندوستان هر لشکری که می بود چه قزلباش و چه غیر آن برهم میخورد - و چون تنبیه این گروه فتنه پژوه و تادیب اینجماعهٔ وخیم العاقبت چنانچه باید و بنهجی که شاید بی آنکه عساکر منصوره احمال و اثقال در شهر بلخ واگذاشته و جریده شده به پیکار بپردازند صورت‌پذیر نبود - چه اینان در جنگ قزاقانه مثل دکنیان اند - و در سپاهیگری و تاب محنت و مشقت ازانها بمراتب در پیش - پادشاهزادهٔ ظفر آماده که بمیامن تربیت و برکت ترشیح پادشاه مرشدان و مرشد پادشاهان بر مدارج سپه داری و نبرد گزاری نیک آگاه اند بآئین اورنگ آرای اقبال فرمان فرمای جلال خدیو دوربین خداوند صواب گزین که در ایام خجسته آغاز فرخنده انجام پادشاهزادگی بار دوم در حینی که قریب پنجاه هزار سوار یکدل و یک رو از همه دنیا داران دکن

فراهم گشته بملک پادشاهی آمده تمام بالا گهات و پایان گهات را بتصرف در آورده برهانپور را در محاصره داشتند ببرهانپور رسیده لشکر ظفر پیکر را از احمال و اثقال وا پرداخته و پنج فوج بسر کردگی پنج سردار جد کارکارگزار تعیین فرموده دمار از روزگار دکنیان نابکار برآوردند - و روز اول سواری آنها را پیش انداخته در هزارکس را علف تیغ خونخوار ساختند - تا آنکه دکنیان را مجال آن نماند که بروش خود جنگ قزاقانه توانند نمود - و فتوحات عظیم نصیب اولیای دولت روز افزون گردید - چنانچه در نخستین جلد این نگارین نامه در تضاعیف وقایع نهم سال بشرح وبسط گزارش یافته مقرر ساختند - که اردو و احمال و اثقال را با محمد سلطان خلف خویش در بلخ گذاشته جریده بمالش و تعاقب مخالفان بد مال برانید - بعد از شروع در تقدیم این تدبیر صائب عبد العزیز خان و سران اوزبکیه که در جمیع حروب لشکر گرانبار این دولت فیروزی آثار روی ظفر ندیده و جمعی را بکشتن و برخی را بخستن داده بادیه پیمای ناکامی گشته بودند چون برین معنی آگهی یافتند و دیدند که المانان بی دین و ایمان از شدت آویزه گاه و بیگاه این امروزندگان آتش قتال نا امید شده و از غارت مال مسلمانان که قوت حلال و قوت بال این اصحاب ورز و وبال است مایوس گشته قشون قشون بمساکن خود برمیگردیدند - روی جنگ صف کجا که فیروزی مدافعت قزاقانه در خود ندیده و دستخوش واهمه گشته درین روی آب زیاده برین توقف صلاح کار ندانستند - و از موضع شهاب بجانب شهرک شتافته بعضی زراعات آن حدود را آتش

زدند - و از هراس تعاقب لشکر فیروزي شهرت دادند که بر سر بدخشان میرویم - و از خلم راه را چپ کرده در یك روز ازانجا بساحل جیحون که نزدیک بیست کروه پادشاهي است شتافتند و سلخ جمادی الاولی که غرهٔ فیروزی سپاه نصرت دستگاه بود و منتهای دور دوم از ادوار جلوس والا عبد العزیز خان بهزاران بدنامی و فراوان پشیمانی و سرگردانی برجالهٔ که فورا بسته بودند نشسته بگذر ایواج از جیحون گذشت - و دیگران هرجا راه یافتند بنهجي که مالوف و مانوس این طایفهٔ بي الف و انس است بصد اضطرار و اضطراب عبور نمودند - و بسیاري غریق آن دریاي خونخوار گشتند - و ازین پیدا است که این قوم بي رای و رویت چه قدر مغلوب باس و مسلوب هراس گشته بودند - خردمند دیده‌ور داند که آنچه بر زبان حقیقت بیان گذشته و اکثری ازان در مطاوی وقایع جا بجا نگارش پذیرفته محض صورت است - و آن این است که دریساق بلخ چندین امور ناشایسته روی نمود - اول التماس کردن شاهزاده مراد بخش معاودت خود را از بلخ پیش ازانکه این ملک نوکشوده بضبط درایند - و حصون و ثغور آن استحکام و انسداد یابد - و تهانجات جا بجا بنشیند - و خاطر از حصول انتظام و اتساق بجمعیت گراید - و معاملهٔ نذر محمد خان منقح گردد - و لشکری که بتعاقبش رفته مراجعت نماید - و الوسات و اویماقات چغتائیه که پس از فراوان سال بدیرین آرزوي خویش که فرمان روائی صاحب و ولي نعمت قدیم دران دیار باشد رسیده بودند - و صاحب زاده گویان بهزاران شادماني به تمنی دریافت ملازمت او روي

امید بساحت بلخ آورده بیایند - و عرصهٔ آن مملکت از وجود بي سود اشرار نا بکار و فجار تیره روزگار اوزبکان تنگ چشم ظاهر و باطن و المانان بي ایمان وا پر داخته آید - و رعایا و کشاورزان استمالت یابند - دوم تعاقب نکردن بهادر خان و اصالت خان نذر محمد خان را و مراجعت آنها بدون ضبط و ربط حدود شبرغان و اندخود و چیچکتو و میمنه و بی آنکه خاطر به نشاندن تهانه در هرمکانی فراهم آرند و جمعی از مردم آن سرزمین را که قابلیت بندگیٔ عتبهٔ والا داشتند در سلک بندگان درگاه آسمان جاه منسلک سازند و الوسات و اویماقات آن نواحی را تسلیه و استماله نمایند - سیوم شتافتن پادشاهزادهٔ والا تبار محمد اورنگ زیب بهادر از بلخ بصوب پیش بقصد مالش غنیم - و این اول خطائي بود که ازان نامدار رفت - چه آن کامگار را دور نبایستي شتافت بل در چار پنج کروهي توقف بایستي گزید - که هم تردد از لشکر بشهر میسر میشود و هم احمال و اثقال زاید در شهر مي بود - و بجهت جریده شدن احتیاج بمعاودت بلخ نمی افتاد - و در نزدیکیٔ شهر منتظر پیکار بایستي نشست - اگر غنیم جنگ صف میکرد سزای کردار نابکار در کنار خود مي یافت - و اگر جنگ صف نمیکرد یقین که المانان بی دین و ایمان که بیشتر لشکر غنیم ایشان اند چون علوفه ندارند و به نهب و تاراج اموال مسلمین اوقات میگذرانند در ایام معدوده متفرق میگشتند - و درینصورت امواج قاهره را ازان رو که جریده مي بودند تعاقب آنها بسي آسان بود - دیگر هنگام قسمت امواج همگي لشکر بلخ را که بر لشکری که در خدمت پادشاهزادهٔ بختیار رسیده بود

فزوني داشت با بهادر خان تنها همراه نبایستی ساخت - بلکه در میمنه و میسره نیز قسمت بایستی - کرد - تا هرکسي غنیم مقابل خود را زده بر میداشت - و چشم زخمي که در جانب سعید خان رسید بروی کار نمي‌آمد - و پسرانش بقتل نمی‌رفتند - خطای دیگر آنکه بعد از معاودت بلخ پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر را زیاده از یک دو روز توقف نبایستی کرد - و یکهفته جمعي که نظر بر اغراض خود داشتند و چشم از حقوق تربیت و نمک خوارگی باز پوشیده بودند کار بند نبایستي شد - وبعد از استماع خبر فرار عبد العزیز خان جریده شده تعاقب او بایستی نمود - برین تقدیر عبد العزیز خان یا ماسور مي گشت و پهلوي سه برادر خود که در درگاه معلی اند می نشست - و یا در دریای جیحون غرق مي شد - و بهمین تکاپشی تمامی ماوراء النهر مفتوح میگردید *

چون گزارش فسحت ممالک محروسه و نگارش مجملي از حقیقت صوبجات و اظهار فراوانی خزانه و ابراز کثرت مواکب فیروزی که از آلاء جسیمهٔ ربانی و نعماء جزیلهٔ سبحاني است نا گزیر مقام بود راقم این نامهٔ مفاخر بتحریر آن پرداخت *

ذکر مملکت روز افزون

طول این مملکت که ازلاهري بندر تا سهلت (سلهت) است قریب دو هزار کروه پادشاهیست - هر کروهي پنجهزار ذراع - و هر ذراعي چهل و دو انگشت متساوي الخلقت - و عرضش که از قلعهٔ بست تا قلعهٔ اوسه است نزدیک هزار و پانصد کروه است - صوبجات این

معظم معمورهٔ عالم بیست و دو است که هریکی چندین سرکار دارد - وهر سرکاری چندین پرگنه - و هر پرگنه فراوان ده متعلق - عدد پرگنات چار هزار وسیصد و پنجاه است - شمار قریات عالم نهان واشکار نیکو داند - از جملهٔ پرگنات صوبهٔ دار الملک دهلی که اکنون بتاسیس قلعهٔ گردون اساسي که بامر عامر جهان خاقان گیهان بر کنار دریای جون بر افراخته شده و بشاه جهان آباد موسوم است و محتوی است بر دولتخانهٔ والا و دیگر عمارات آسمان گرا و ساعت سعادت آمای نزول معلی دران مغانی فلک فرسا بیست و یکم ربیع الاول سال بیست و یکم جلوس عالم آرا مقرر گشته - چنانچه در جلد سیوم گزارش خواهد یافت - بصوبهٔ دار الخلافهٔ شاه جهان آباد بر زبان روزگار مذکور است - و در صوبهٔ مستقر الخلافهٔ اکبر آباد و صوبهٔ دار السلطنهٔ لاهور چندین پرگنه است که هر یکی ده لک روپیه حاصل دارد برابر خراج تمامی ولایت بدخشان - و از قریات چندین قریه است که حاصل هر کدام بیست هزار روپیه است جمع تمامي ولایت هشت صد و هشتاد کرور دام است - که هشت ارب و هشتاد کرور دام باشد بدین تفصیل *

صوبهٔ دار الخلافهٔ شاه جهان آباد صدکرور دام *

صوبهٔ مستقر الخلافهٔ اکبر آباد نود کرور دام *

صوبهٔ دار السلطنهٔ لاهور نود کرور دام *

صوبهٔ اجمیر شست کرور دام *

صوبهٔ دولتاباد پنجاه و پنج کرور دام *

صوبهٔ برار پنجاه و پنج کرور دام *

صوبهٔ احمد آباد پنجاه و سه کرور دام *

صوبهٔ بنگاله پنجاه کرور دام *

صوبهٔ آله اباد چهل کرور دام *

صوبهٔ بهار چهل کرور دام *

صوبهٔ مالوه چهل کرور دام *

صوبهٔ خاندیس چهل کرور دام *

صوبهٔ اوده سی کرور دام *

صوبهٔ تلنگانه سی کرور دام *

صوبهٔ ملتان بیست و هشت کرور دام *

صوبهٔ اوڈیسه بیست کرور دام *

صوبهٔ کابل شانزده کرور دام *

صوبهٔ کشمیر پانزده کرور دام *

صوبهٔ تته هشت کرور دام *

صوبهٔ بلخ هشت کرور دام *

صوبهٔ قندهار شش کرور دام *

صوبهٔ بدخشان چار کرور دام *

ولایت بکلانه دو کرور دام *

جمع تمامیٔ مملکتی که از دیر باز باین دودمان والا شان متعلق است - هنگامي که اعلی حضرت بر اورنگ خلافت جلوس فرمودند هفتصد کرور دام بود - درین مدت بیست سال از فرط رعیت پروری و وفور آباداني و کثرت معموریٔ ولایت سوای چار صوبهٔ دکن و احمد آباد که بسنوح آفات سماوی و ارضي که از سال

میمون جلوس مقدس تا آخر سال پنجم دران ولایت عسرت آورد
جمعش رو بفزوني ننهاد - بل بحالت اصلی باز نگشت - و لهذا در
جمع این چار صوبه تخفیف داده آمد - صد کرور دام دیگر بران
افزایش یافت - و مجموع هشتصد کرور دام شد - و جمع ولایاتي
که درین عهد میمنت مهد کشایش یافته هشتاد کرور دام است
بدین تفصیل - از صوبهٔ دولتاباد که پنجاه و دو کرور دام جمع آنست
چنانچه نگاشته آمد - بیست و نه کرور دام جمع محالي است
که درین دولت گردون صولت انفتاح پذیرفته - محال باقي پیشتر
داخل ممالک محروسه بود - صوبهٔ تلنگانه سي کرور دام - صوبهٔ بلخ
هشت کرور دام - صوبهٔ قندهار هفت کرور دام - صوبهٔ بدخشان چار
کرور دام - ولایت بگلانه دو کرور دام صوبهٔ دولت آباد و برار و
تلنگانه که بنظام الملک تعلق داشت از قدیم باز بولایت دکن
شهرت یافته - چون سابقا قلعهٔ دولت آباد با تمامي ولایتش
بتصرف درنیامده بود و قلعهٔ احمد نگر از توابع آن مفتوح گشته
بنابران صوبهٔ دولت آباد را صوبهٔ احمد نگر می نامیدند - پس
ازان که درین دولت ابد مقرون بیشتر محال صوبهٔ دولت آباد
بادرْ فلک تمثال آن وسي و سه حصن حصین از مضافاتش که
همه بر شوامخ جبال واقع شده و برفعت و متانت و دشوار کشائی
زبان زد روزگار است و از سال چارم جلوس مقدس تا سال نهم
تسخیر پذیرفته بتصرف اولیاي سلطنت جاوید طراز در آمد
چنانچه درنخستین جلد بشرح و بسط نگارش یافته حکم شد که آنرا
در دفاتر صوبهٔ دولت آباد ثبت می‌نموده باشند - از همگی ولایات

BIBLIOTHECA INDICA;

COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED UNDER THE SUPERINTENDENCE OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

بادشاہ نامہ

THE

BADSHAH NAMAH,

BY

'ABD AL-HAMID LAHAWRI

EDITED BY

Mawlawis Kabír Al-Din Ahmad and Abd Al-Rahím.

UNDER THE SUPERINTENDENCE OF

MAJOR W. N. LEES, LL.D.

VOL. I.

CALCUTTA:

PRINTED AT THE COLLEGE PRESS.

1867.

فهرست مردمان و بلاد و فلعجات و دریاهائیکه در حصهٔ اول اولین دور بادشاه نامه مذکور شده اند بترتیب حروف هجاء - اما نامهائیکه در یک صفحه مکررا واقع شده است تعداد آن صفحه مکررا ننوشته شد بلکه بر یکبار اکتفا کرده آمد - بینندگان را باید که آن صفحه را کامل مطالعه کنند تا بر کل حالات مرقومهٔ آن صفحه مطلع شوند (هوحسبي ونعم الوكيل)

بسم الله الرحمن الرحيم

---

* حرف الف - کسان *

آتش خان دکني ۱۸۳ - ۲۹۳ - ۴۹۸

آصف خان یمین الدوله جعفر بیگ پیشتر اعتقاد خان بود ۷۰ - ۷۱ - ۷۲ - ۷۴ - ۷۵ - ۷۷ - ۷۹ - ۹۶ - ۱۱۳ - ۱۱۴ - ۱۲۵ - ۱۴۹ - ۱۶۵ - ۱۷۰ - ۱۷۶ - ۱۷۷ - ۱۷۹ - ۱۸۴ - ۱۸۶ - ۱۸۹ - ۱۹۳ - ۱۹۵ - ۲۰۴ - ۲۲۴ - ۲۲۸ - ۲۳۰ - ۲۴۲ - ۲۵۹ - ۲۶۸ - ۲۶۹ - ۲۷۴ - ۲۷۵ - ۲۷۶ - ۲۸۶ - ۳۰۷ - ۳۱۸ - ۳۲۹ - ۳۵۲ - ۳۶۶ - ۳۷۲ - ۳۹۵ - ۴۰۲ - ۴۰۴ - ۴۰۶ - ۴۱۱ - ۴۱۲ - ۴۱۳ - ۴۱۴ - ۴۱۵ - ۴۲۱ - ۴۲۴ - ۴۲۵ - ۴۲۸ - ۴۲۹ - ۴۴۰ - ۴۴۶ - ۴۴۹ - ۴۵۵ - ۴۵۷ - ۴۵۸ - ۴۶۰ - ۴۶۱ - ۴۶۳ - ۴۶۴ - ۵۳۸

آي خانم دختر عباد الله سلطان ۲۲۹ - ۲۲۰ - ۲۲۱

آي محمد تاشکندي .. ۳۹۷

ابا بکر میرزا مهین پور میرزا میران شاه ۴۵

سلطان ابراهیم ولد سلطان سکندر بن سلطان بهلول لودي .. ۴۷

ابراهیم افغان ۶۱

شیخ ابراهیم مجذوب قندوزي ۸۱
ابراهیم ادهم ۸۱
ابراهیم حسین مخاطب بمرحمت خان
۱۱۹ - ۱۸۳
ابراهیم خان .... ۱۲۵ - ۱۷۰
ابراهیم عادل خان ۱۶۰
میر ابراهیم رضوي خویش مرزا
یوسف ۱۸۴ - ۲۲۶ - ۲۹۶ - ۳۵۴
ابراهیم مرزا ۳۷۲
شیخ ابوالفضل ۱۰ - ۲۳۸ - ۲۳۹
سلطان ابوسعید مرزا پسر سلطان
محمد مرزا ۴۶
میر ابو البقا ۶۱
خواجه ابوالحسن تربتي ۷۱ - ۷۳
۱۱۵ - ۱۲۰ - ۱۲۵ - ۱۸۲ - ۲۰۳ -
۲۵۷ - ۲۷۶ - ۲۷۹ - ۲۸۸ - ۲۹۷ -
۳۰۰ - ۳۰۳ - ۳۰۷ - ۳۱۶ - ۳۵۶ -
۳۵۸ - ۳۶۷ - ۳۹۵ - ۴۰۵ - ۴۱۱ -
۴۲۸ - ۴۳۲ - ۴۴۹ - ۴۷۳
امام ابواللیث سمرقندي .. ۸۱
ابو الفتح دکني ۱۶۶
ابوالقاسم گیلاني حکیم الملك ۱۸۲
خواجه ابو هاشم ۲۱۸
ابو محمد کنبو ۳۱۵
خواجه ابو البقا ۳۹۸
سید ابوالفتح وکیل فتح خان ۴۱۰
ابو البقا برادر سعید خان ۴۱۷
قاضي ابوالفضل ۴۴۳
ابو البقا ولد احمد بیگ ۴۴۶
اجلا پسر جادون راي .. ۳۰۹
احمد یوسف اوغلاقچي .. ۵۴
سید احمد ۱۲۳ - ۲۶۰ - ۳۴۹
احمد خان نیازي ۲۹۶ - ۵۰۹ - ۵۱۷
احمد بیگ خان کابلي ۳۰۴ - ۳۷۲ -
۴۲۱
اخلاص خان پسر بایزید بیگ ۱۲۳ -
۲۰۰ - ۳۷۲ - ۴۴۶ - ۴۵۱
راول ادي سنگهه با کري ۵۱ - ۶۰
ارادت خان - میر بخشي بود من بعد وزیر
شد سپس اعظم خان ملقب گردید

۷۰ - ۷۱ - ۷۳ - ۷۴ - ۱۵۹ -
۱۸۶ - ۲۵۷ - ۲۸۹ - ۲۹۳ - ۲۹۴ -
۲۹۵ - ۳۰۲ - ۳۰۹ - ۳۱۶ -
۳۱۸ - ۳۲۰ - ۳۲۱ - ۳۲۲ -
۳۲۴ - ۳۲۵ - ۳۲۶ - ۳۲۷ -
۳۲۸ - ۳۲۹ - ۳۳۰ - ۳۳۱ -
۳۳۹ - ۳۴۰ - ۳۴۲ - ۳۴۳ -
۳۴۴ - ۳۴۵ - ۳۵۴ - ۳۵۶ -
۳۵۷ - ۳۵۸ - ۳۵۹ - ۳۶۰ -
۳۶۱ - ۳۷۰ - ۳۷۶ - ۳۷۷ -
۳۷۸ - ۳۷۹ - ۳۸۱ - ۳۸۲ -
۳۸۴ - ۳۹۴ - ۴۱۳ - ۴۲۳ -
۴۲۴ - ۴۳۲ - ۴۴۴

ارجمند بانو بیگم مهد علیا ممتاز الزمانی الملقبة بممتاز محل ۷۷ - ۷۸ -
۹۲ - ۹۳ - ۹۶ - ۹۷ - ۱۴۸ -
۱۵۱ - ۱۷۷ - ۱۸۰ - ۱۹۱ -
۱۹۲ - ۱۹۳ - ۱۹۷ - ۱۹۸ -
۱۹۹ - ۲۰۴ - ۲۲۹ - ۲۳۰ -
۲۴۳ - ۲۵۷ - ۲۵۹ - ۲۶۰ -

۲۹۷ - ۳۰۰ - ۳۶۷ - ۳۸۴ -
۴۰۲ - ۴۰۶ - ۴۲۲ - ۴۲۹ -
۴۵۲ - ۴۵۳ - ۴۵۴ - ۴۵۶ -
۴۵۸ - ۴۶۱ - ۴۶۲ - ۴۸۷

اردشیر محمد مسعود .. ۴۱۷
ارجن عموي رانا جگت سنگهه ۵۱۸
استاد علي قلي ۵۷
اسلام خان بخشي ۱۲۳ - ۲۴۱ -
۲۵۳ - ۲۶۸ - ۲۷۴ - ۲۹۱ -
۲۹۹ - ۳۰۶ - ۳۶۹ - ۳۹۵ -
۴۲۱ - ۴۵۱ - ۵۴۰ - ۵۴۲ -
اسد خان معموري ۱۸۳ - ۱۹۷ -
۲۸۸ - ۳۹۷
اسلام ارسلان بیگ مخاطب به شمشیر خان ۱۸۳ - ۴۰۱ - ۴۰۹ -
۴۱۷
شاه اسمعیل ۲۶۲
اسفندیار ولد حسین بیگ شیخ عمري .... ۳۰۶ - ۴۷۶ -
اسحق بیگ یزدي میر سامان

مهدعليا .... ۳۲۹ - ۳۹۳
اسلام خان ناظم احمد اباد ۳۹۶
اسد خان شجاع ولد معصوم خان
كابلي ۴۵۱
اسلام محمد پسر عبد السلام
فتحپوري ۴۹۶
اصالت خان ۴۱۲ - ۴۲۷ - ۴۳۲ -
۵۳۸
اعتماد خان سپس قزلباش خان
شده بود ۱۲۳ - ۲۰۴ - ۴۴۱
اعتقاد خان برادر يمين الدوله
ولد اعتماد الدوله ۱۲۵ - ۱۸۲ -
۲۲۹ - ۴۳۲ - ۴۴۸ - ۴۶۴ -
۴۷۲
اعتبار راو ..... ۳۴۳ - ۳۶۱
اعتماد الدوله .. ۳۸۸ - ۳۸۹
اعتماد راي .... ۴۹۴ - ۴۹۵
افضل خان ۷۴ ۳۶۵
افضل الدين خاقاني .. ۱۴۲
علامي افضل خان شيرازي ۱۷۶ -
۱۹۸ - ۲۲۹ - ۲۵۷ - ۲۸۲ -
۲۹۹ - ۳۰۷ - ۳۶۵ - ۴۰۸ -
۴۵۳ - ۴۶۴ - ۴۶۶ - ۴۷۸ -
۴۹۵
آقا افضل ۱۸۵
افتخار خان مخلص الله ولد احمد
بيگ خان كابلي ۱۹۸ - ۲۵۸ -
۲۹۹
افراسياب پسر مهابتخان ۴۲۸
جلال الدين محمد اكبر پادشاه
عرش آشياني ۱۶ - ۴۲ - ۶۶ -
۶۷ - ۶۸ - ۹۶ - ۱۱۰ - ۱۱۳ -
۱۲۴ - ۱۲۷ ۱۴۵ - ۱۵۴ -
۱۵۶ - ۱۵۷ - ۱۶۴ - ۱۸۰ -
۲۱۷ - ۲۱۸ - ۲۲۸ - ۲۲۹ -
۲۳۹ - ۲۴۴ - ۲۶۳ - ۲۸۵ -
۳۶۹ - ۴۳۳ - ۴۷۳ - ۵۳۱ -
۵۴۲
اكبر قلي سلطان كڪهر ۱۸۴ -
۳۰۳ - ۴۳۲

اکرام خان ولد اسلام خان فتحپوري
۱۸۴ - ۲۵۸ - ۲۹۹
اللهوبردي‌خان قبل معتقدخان بود
۷۳ - ۱۸۰ - ۲۵۳ - ۲۶۵ - ۲۷۵ -
۳۱۰ - ۳۱۹ - ۴۲۳ - ۴۲۵ -
۴۳۱ - ۴۷۷ - ۵۳۸
الهداد پسر رحیم خان .. ۱۲۵
الله یار خان کوکه ۱۶۷ - ۱۸۳ -
۳۰۶ - ۴۳۲ - ۴۳۵ - ۴۳۶ -
۴۳۸ - ۴۴۷
الفتان‌خان ولد میرزا رستم صفوي
۱۸۳
الیم سلطان ۲۱۷
الله قلي میر اخور ۳۹۷
رانا امر سنگهه ولدراجه گجه سنگهه
۸۰ - ۱۶۱ - ۲۲۷ - ۲۹۱
امیر خان و لد قاسم خان نمکي
۱۲۵ - ۱۸۳ - ۲۸۷
امام قلي خان والئ توران ۱۹۳ -
۲۰۶ - ۲۱۶ - ۲۱۹ - ۲۲۰ -
۲۲۱ - ۲۳۱ - ۲۳۲ - ۲۳۳ -
۲۳۴ - ۲۶۱
امام قلي و لد جان‌سپار خان
۲۴۴ - ۳۰۵
امام قلي میر زا ۲۶۴
بادشاهزاده امید بخش ۳۹۲
امیر بیگ ۴۲۲
امیر شاه ۴۲۶
امانت‌خان برادر علامي افضل‌خان
۵۳۵
راجه انیراي سنگهه‌دلن توپ سنگهه
دکني ۸۲ - ۱۲۱ - ۲۴۱ -
۲۷۹ - ۳۱۵ - ۳۲۴ - ۳۶۰ -
۴۹۳ - ۴۹۴ - ۴۹۵
انیان حافظ ۲۲۱
رانا اودي سنگهه ۶۴ - ۳۶۹
شیخ اوحد الدین کرماني ۸۱
اوداجیرام دکني ۱۸۲ - ۲۹۳ -
۲۹۶ - ۳۴۴ - ۳۹۵ - ۵۰۱ -
۵۰۳ - ۵۱۰

اوگرسین ولد ستر سال .. ۳۰۶
اهتمام خان میرآتش داروغهٔ توپخانه
۱۱۹ - ۱۲۳ - ۱۹۷ - ۳۲۳ -
۳۳۰ - ۳۴۰ - ۳۵۸ - ۳۹۷ -
۴۳۰ - ۵۴۳
ایشم خان قزاق ۲۲۰
ایمل ۳۵۰

* مواضع *

آمنه ۱۷۰
آشتي ۳۴۶
اتاوه ۱۹۱
اجمیر ۷۶ - ۸۰ - ۸۱ - ۸۲ -
۱۳۴ - ۱۶۵ - ۲۵۹ - ۳۷۲ -
۳۹۱ - ۴۷۶
اجودهن ۸۲
احمدابادِ ۷۵ - ۷۶ - ۷۷ - ۷۸ -
۷۹ - ۱۲۶ - ۲۲۸ - ۲۷۱ -
۳۶۳ - ۴۰۷ - ۴۵۲ - ۴۷۸
احمد نگر ۷۶ - ۱۷۹ - ۲۷۱ -
۳۲۰ - ۳۳۰ - ۳۹۹ - ۵۱۶
اخسیك قصبهٔ در ماوراء النهر ۴۶
اصفهان ..... ۲۱۹ - ۲۵۸
دار الخلافهٔ اکبرابادِ مسمی اگره
۶۲ - ۶۶ - ۶۷ - ۶۹ - ۷۰ - ۷۱ -
۷۵ - ۷۹ - ۸۲ - ۸۶ - ۸۷ -
۹۷ - ۱۱۳ - ۱۱۴ - ۱۱۶ - ۱۲۵ -
۱۲۶ - ۱۵۰ - ۱۵۴ - ۱۷۷ -
۱۹۴ - ۲۱۶ - ۲۳۳ - ۲۴۰ -
۲۴۳ - ۲۵۲ - ۲۵۴ - ۲۶۲ -
۲۶۹ - ۲۹۱ - ۳۰۶ - ۳۶۲ -
۳۹۰ - ۳۹۷ - ۴۰۳ - ۴۲۱ -
۴۲۶ - ۴۲۹ - ۴۵۰ - ۴۵۳ -
۴۶۹ - ۴۷۴ - ۴۷۵ - ۴۷۷ -
۵۴۳
اکبر پور ۳۳۶
آله باد ۱۲۶ - ۱۸۵ - ۳۴۸ -
۴۲۶ - ۴۲۷ ۴۵۲
اند جان ..... ۴۶ - ۴۷
انچرک ۲۱۳
انقري ۲۹۰

قصبهٔ اندول ٣٢٨
انبه جوكائي .. ٣٢٩ - ٣٤٦
انجن دوده .. ٣٣١ - ٣٣٩
انتور ٣٣٥
انتوله ١٦٨
اودي پور ١٦٨ - ١٧٠ - ١٧٥ - ٢٩٠
اورتن ١٧٠
اوكنه ١٧٠
صوبهٔ اوديسه ٢٠١ - ٣٧٣ - ٣٩٧ - ٤٥٠
اور گنج ٢١٧
اوندجه ٢٤٠ - ٢٤١ - ٢٤٢
اوجهر ..... ٣١٩ - ٣٢٩
اوجين ..... ٣٣٧ - ٣٦٦
پرگنه اوسه ٣٥٦
اوپركهتكه .. ٥٢٠ - ٥٢٤
ايران ٧٣ - ٢٢٠ - ٢٢٧ - ٢٣٢ - ٢٦٥ - ٢٨١ - ٣٠٤ - ٤٢٢ - ٤٣٣ - ٤٧٧
ايرچ ٢٤٦
اير كهتله ٣٢٨
ايلم ٣٣١
ايندور ٣٧٨
ايلچپور ٤١٨

* قلع *

قلعهٔ آسير .... ٢٦٦ - ٢٩٤
قلعهٔ احمد نگر ٥٤٠
قلعهٔ النگ ٣١٧
حصارامركوٹ ٦٦
قلعهٔ انبه جوكائي ٣٥٤
قلعهٔ انتور ٤٨٤
قلعهٔ اوندجه ٢٤٦
قلعهٔ اودگر ٤١٣
قلعهٔ ايرچ ٢٤٧

* بحار *

آب انک ٣١١
تالاب انا ساگر ٨٠

* حرف باء - کسان *

ظهیرالدین محمد بابر بادشاه فردوس مکاني ۴۲ - ۴۷ - ۶۷ - ۶۸ - ۹۵ - ۱۳۲ - ۱۶۲ - ۵۴۲

بایسنغر خلف شاهزاده دانیال ۷۳ - ۷۴

بابو خان کراني ۱۲۱

باقر خان نجم ثاني ۱۲۵ - ۱۸۲ - ۲۰۱ - ۳۳۲ - ۳۳۴ - ۳۷۳ - ۳۷۴ - ۴۳۰ - ۴۵۰

باگهه پسر رانا امر سنگهه ۱۷۳

خواجه باقي خان مخاطب به شیر خواجه ۷۳ - ۱۲۴ - ۱۸۱ - ۲۰۰ - ۲۲۰ - ۳۰۳ - ۴۳۶

بالچو قلیچ دامان قلیچ خان ۱۸۳ - ۱۹۰ - ۲۰۹ - ۳۱۱ - ۳۱۴

سید بایزید ۱۸۳

بابا خواجه مخاطب بجان باز خان ۱۸۴ - ۱۸۵ - ۲۹۹ - ۳۶۵ - ۴۷۶ - ۲۹۷ - ۴۷۶

باقي برادر کلان عبدالرحمن حاکم قباد یان ۲۰۷

باقي محمد خان ۲۱۷ - ۲۱۵

خواجه باباي آفتاب ۳۳۸

شیخ بابو ۳۹۶

بحري بیگ ۲۶۱ - ۲۸۱ - ۴۷۷

راجه بختاور ۵۴۰

مرزا بدیع الزمان پسر مرزا شاه رخ ۱۶۶ - ۱۷۰

بدن سنگهه بهدو ریه ۵۱۳

خواجه برخوردار ۱۱۹

میر برکه ۲۵۸ - ۲۸۱ - ۴۳۱

بسونت راي دکني ۱۸۳ - ۳۰۹ - ۵۰۰

راجه بکرماجیت سندر داس جگراج ولد جچهار سنگهه بندیله ۱۲۳ - ۱۸۴ - ۲۸۹ - ۲۹۰ - ۳۳۸ - ۳۳۹ - ۴۲۵ - ۴۹۸ - ۵۰۱ - ۵۰۳ - ۵۰۹ - ۵۱۸ - ۵۱۹ - ۵۲۱ - ۵۲۲ - ۵۲۴

راجه بکرماجیت بهدوریه .. ١٦٦
بلاقي پسر خسرو ٧٠ - ٧١ - ٧٢ - ٧٩
بلرام ولد راجه گوپال داس کور ١١٨ - ١٢٤
بلبهدهر سنگهاوت ١٨٤ - ٢٤١ - ٣٠٥
بنارسي هندو ..... ٧١ - ٧٥
بولا ٥٣٤
سلطان بهلول لودي ٥٣ - ٢٧٠ - ٣٠٤ - ٣٢١ - ٣٢٩ - ٣٣١ - ٣٥٤ - ٣٥٩ - ٣٧٥ - ٣٨١ - ٥٠٥ - ٥٠٩ - ٥١٤
خواجه بهلول بدخشي ٥٤
سلطان بهادر ٦٥
بهلول ميانه ..... ١٨٢ - ٢٨٩
راجه بهارت بندیله ٨٢ - ١٢٠ - ١٩١ - ٢٢٩ - ٢٤١ - ٣٠٢ - ٣٧٤ - ٣٧٧ - ٣٩٦ - ٤٠٥ - ٥٣٤ - ٥٤٢
سیدبهوه دیندار خان .. ٨٢ - ١٢١
بهادر خان اوزبك ....
بهادر خان روهله ١١٧ - ١٢٣ - ١٩١ - ٢٤٦ - ٢٤٨ - ٣٢٣ - ٣٢٤ - ٣٢٧ - ٣٨٠ - ٣٨١ - ٤١٥ - ٤٢٣
راجه بهیم پسر رانا امر سنگهه ١٢٣ - ١٧٣ - ١٨٦
شیخ بهنا ١٥٩
بهاریداس کچواهه ١٨٢ - ٢٠٥ - ٣٧٢
بهاریمل ولد کشن سنگهه راٹهور ١٨٥
بهرام نبیرهٔ خان اعظم .. ١٨٥
بهگوان داس پسر راجه نرسنگهه دیو بندیله ٢٠٥ - ٢٤١
بهادر برادر زادهٔ پیرا ٢٧٦ - ٣٢٣ - ٣٢٥
بهادر جي دکني ولد جادون راے ٣٠٩ - ٤٠٠ - ٥٠٣ - ٥٠٧ - ٥١٩

بهرجي زميندار بكلانه ۳۱۷ - ۴۱۹
بهرام ميرزا بن شاه اسمعيل صفوي ۳۹۰
بهيم سين ۴۲۳
بهادر كنبو ۴۳۵ - ۴۳۶ - ۴۳۸ - ۵۳۴
بهاگيرت بهيل ۴۴۹
بهيكوجي ۵۰۰
راجه بهادر سنگه .... ۵۱۷ - ۵۱۸
بهويت ۵۲۱
بهرام صادق خان ۵۳۹
بيرم دے ۵۱
راجه بيتهلداس پسر راجه گوپال داس كور ۱۱۷ - ۱۲۳ - ۲۴۱ - ۲۷۷ - ۲۷۸ - ۲۸۰ - ۳۲۴ - ۳۶۹ - ۴۱۰ - ۴۷۶ - ۵۳۸
راجه بير نراين ۱۲۱
بيرم بيگ تركمان ۱۲۴ - ۱۶۹ - ۱۷۰
بيكلرخان ولد سيد خان ۱۸۲ - ۲۲۱
بيتهوجي .... ۳۱۰ - ۳۶۰ - ۴۰۰
بيني داس ولد راجه نرسنگهديو بنديله ۳۶۸
بي بدل خان .. .. ۳۸۹ -
بي دل خان ۴۸۷

* مواضع *

بادبري ۱۷۰
قصبهٔ باري ۲۴۳ - ۲۴۴ - ۴۴۸ - ۴۹۳ - ۵۴۳
ولايت بالا گهات ۷۶ - ۲۴۸ - ۲۴۹ - ۲۵۰ - ۲۷۱ - ۲۷۳ - ۲۸۹ - ۲۹۴ - ۲۹۸ - ۳۰۲ - ۳۰۶ - ۳۱۸ - ۳۴۷ - ۳۵۲ - ۳۵۴ - ۳۶۲ - ۳۹۸ - ۴۰۱ - ۴۰۴
بالا پور .... ۲۸۹ - ۳۰۴ - ۴۱۱ -
باسم ..... ۳۱۵ - ۴۱۱
پرگنهٔ باري ۳۵۹
قصبهٔ بالني ۳۶۱
بالي ۴۳۷
بخارا .. ۸۱ - ۲۱۸ - ۲۱۹ - ۲۲۰
بدخشان ۶۵ - ۲۰۶ - ۲۲۰ - ۲۳۳ - ۳۷۲
بداون ۸۲

برهان‌پور ۷۶ - ۱۲۴ - ۲۰۰ - ۲۵۰ -
۲۶۶ - ۲۷۲ - ۲۷۳ - ۴۹۶ -
۳۰۰ - ۳۲۰ - ۳۳۲ - ۳۵۲ -
۳۶۲ - ۳۶۳ - ۳۶۵ - ۳۸۶ -
۳۹۰ - ۳۹۲ - ۳۹۳ - ۴۲۱ -
۴۲۳ - ۴۲۴ - ۴۲۷ - ۴۳۲ -
۴۴۳ - ۴۷۴ - ۵۱۷ - ۵۳۲
برار ۲۲۷ - ۲۹۸ - ۳۰۴ - ۳۰۷ - ۳۱۰
برتنگ ۳۰۳
قصبهٔ بریل ۳۴۶
بردوان ۴۳۶
برودة ۴۴۸
بشاوة ۲۵۱
بغداد ..... ۸۱ - ۱۵۷
بکلانه ..... ۳۰۱ - ۳۰۷ - ۳۱۷
بلخ ۲۰۶ - ۲۱۴ - ۲۱۷ - ۲۱۹ - ۲۲۰
۲۳۳ - ۴۳۱ - ۴۶۵ - ۴۷۰
صوبهٔ بنگاله ۶۴ - ۱۲۵ - ۱۲۶ - ۲۲۶
ملک بندیله ۴۲۵
بنارس ..... ۴۵۱ - ۴۷۸
بن ۵۰۶
بودن ۳۷۸
ولایت بوندي ۴۰۱
بهنبهر ۷۱
بهار ..... ۱۲۵ - ۲۲۸ - ۴۲۶
بهرایچ ۱۹۵
بهوراسه ۲۹۰
بهونسله ۳۲۷
بهوکري ۳۴۷
پرگنهٔ بهالکي ۳۵۶ - ۳۷۹ - ۳۸۱
قصبهٔ بهوم ۳۵۹
سرکار بهکر ۳۶۵
بهولنیري ۴۹۸
بیانه ۵۲
بیجاپور ۱۲۵ - ۱۷۰ - ۱۹۵ - ۳۴۴
۳۵۶ - ۴۱۷ - ۴۲۲ - ۵۲۰ -
۵۳۲ - ۵۳۷
پرگنهٔ بیر ۲۵۰ - ۳۲۱ - ۳۲۵ -
۳۳۱
بیضا پور .. ۳۲۷ - ۳۵۷ - ۵۲۶

بیجاگڈھہ ۳۳۶
بیلي ۳۵۴
بیدر ..... ۳۷۹ - ۳۸۲
بیکانیر ..... ۳۹۸ - ۴۰۹

* قلع *

قلعۂ بامیان ۲۶۰
قلعۂ باتورہ ۳۰۳
قلعۂ بندر ۳۵۶
قلعۂ بھالکي ..... ۴۱۱ - ۴۱۲
قلعۂ بیجاپور ..... ۳۶۰ - ۴۱۵

* بحار *

بان گنگ ۳۲۱

* حرف پے - کسان *

پایندہ محمد سلطان ۲۱۷ - ۲۱۸
راي پتھورا ۸۱
شاھزادہ پرویز ۱۶۵ - ۴۵۲ - ۴۵۶
سید پرورش خان بارھہ ۱۸۵ - ۳۹۷
پرتھیراج راٹھور ۱۸۶ - ۲۷۷ - ۲۷۸
۲۸۰ - ۲۹۶ - ۳۱۰ - ۴۷۷ -
۵۰۱ - ۵۰۴ - ۵۱۵ - ۵۲۱
پرتاب سنگھ اوجینیہ ۲۲۱
پرشوجي برادر کھیاوجي ۲۵۶ -
۵۰۸ - ۵۲۱
پرسرام ۳۲۵
پردل خان برادر دلاورخان بریچ
۳۸۴ - ۵۴۱
پرھیز بانو بیگم ۳۹۰
پرسوتم سنگھ نبیرۂ راجہ راج سنگھ
۵۴۴
پلنگتوش ۲۰۹ - ۲۱۱ - ۲۱۸ - ۲۶۰
۴۷۵
راول پونجا ۱۸۳
راجہ پہاڑسنگھ ولد راجہ نرسنگھہ دیو
بندیلہ ۱۹۷ - ۲۰۵ - ۲۴۸ -
۲۵۵ - ۳۰۳ - ۳۲۴ - ۳۶۰ -
۵۰۷ - ۵۰۹ - ۵۱۳ - ۵۱۸ -
۵۲۱ - ۵۲۴
پیرقلی سیستاني ۵۴
پیر محمد سلطان ۲۱۸
پیرمحمد خان ۲۲۰

پیرخان میانه ۲۴۱

* مواضع *

قصبهٔ پاني پت .... ۴۷ - ۳۶۶

پاتورہ ۱۷۰

پاتهري ۳۲۱

پانسی ..... ۳۵۹ - ۳۶۰

پاترہ ۳۶۰

پتن ..... ۴۷۸ - ۵۱۱

پرتور ..... ۳۳۱ - ۳۴۶ - ۳۶۸

پرینده ..... ۳۵۶ - ۳۵۷

پشاور .. ۱۹۰ - ۲۱۳ - ۳۱۱ ۳۱۲

قصبهٔ پلیته ۳۵۷

پمغان ۲۰۹

صوبهٔ پنجاب ۶۵ - ۲۱۸ - ۴۰۷ - ۴۲۱

پونه ۵۱۶

پهولیسور ۵۱۷

پیلاں ۱۲۵

پیگو ۲۶۸

پیپلانیر ۳۲۲

* قلع *

قلعهٔ پرینده .. ۳۵۹ - ۳۶۰ - ۳۹۴

* حرف تا - کسان *

تارنیمل ایدري ۵۱

تاماجي دورویه ۳۷۱ - ۳۷۸ - ۵۱۵ - ۵۳۲

تردي بیگ برادر قوج بیگ ۵۳

تردیك ۵۵

ترخان میانه ۱۱۹

ترکتازخان ..... ۱۱۹ - ۲۹۹

مصطفی بیگ ترکمان خان ۱۲۱ - ۱۲۳ - ۳۰۰ - ۵۰۵ - ۵۰۶

تربیت خان نبیرهٔ مقیم خان ۱۶۶ ۲۹۹ - ۴۳۱ - ۴۶۵ - ۴۶۶

ترسون بے قطغان حاکم اسکمش ۲۰۷ - ۲۱۸

تشریف خان ۱۸۲

تلوك چند ..... ۵۰۷ - ۵۱۹

تلنگ راي ۳۱۰

سلطان امیر تیمور صاحب قران ۴۳ - ۴۴ - ۶۸ - ۹۶ ۱۵۳

* مواضع *

تاریك آب ۲۱۴

قال گانو ۳۳۷

تتر ۷۸

ترمذ ۲۱۱

ترینگ [ترنبك] ۳۰۱ - ۳۱۷ - ۵۳۳

ترنکلواري ۳۶۸

تري گانو ۵۳۳

تلنگانه ۱۲۴ - ۲۹۸ - ۳۰۷ - ۳۱۵ -
۳۷۴ - ۵۳۴

تلنگي ۳۳۰

تنگ خرم ۲۱۹

توران ۱۹۴ - ۲۱۷ - ۲۱۸ - ۲۲۰ -
۲۳۶

* قلع *

قلعهٔ تلتم .. ۳۴۶ - ۳۶۸ - ۴۸۴

* بحار *

آب تپتي ..... ۲۵۱ - ۳۸۶

* حرف ٹے - مواضع *

ٹھٹھه ..... ۱۲۴ - ۲۴۴

* حرف ثا - کسان *

ثریابانوبیگم ۹۷ - ۱۹۲ - ۱۹۶ - ۳۹۲

* حرف جیم - کسان *

جان بیگ اتکه ۵۵

جان نثار خان ۷۵ - ۷۶ - ۱۱۸ -
۱۲۳ - ۲۶۰ - ۲۷۱ - ۲۸۸ -
۳۲۰ - ۳۹۹ - ۴۱۰ - ۴۷۶ - ۵۴۲

جان سپار خان ترکمان ۱۲۶ - ۱۸۵

سید جاجي حاجي پوري .. ۱۶۶

جادون رای کایتهه دیوان بیوتات
۱۶۹ - ۱۸۲ - ۳۰۸ - ۳۲۷

جاجم توقسانه ۲۰۷

جاني خان ..... ۲۱۷ - ۲۱۸

جان جهان پسر پیرا ۳۵۱

راجه‌چچهار سنگه‌ولد راجه نرسنگه‌دیو
بندیله ۱۸۲ - ۱۹۶ - ۲۰۳ -
۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۴۰ - ۲۴۱ -
۲۴۶ - ۲۴۷ - ۲۵۴ - ۲۸۰ - ۲۸۹
۲۹۶ - ۳۰۳ - ۳۳۸ - ۳۴۰ -
۳۴۳ - ۳۵۹ - ۴۰۵ - ۴۱۱

جسونت راي ۳۶۵
سید جعفر خلف سید جهانگیر ۷۳ -
۴۳۹
جعفر بیگ .. ۳۰۳ - ۴۴۳ - ۵۲۷
جعفرخان ۲۹۱ - ۴۰۹ - ۴۱۰ -
۴۴۶ - ۴۵۱ - ۵۳۸ -
جعفرنجم ثاني ۵۰۷
راجه جگت سنگهه ولد راجه باسو
۷۳ - ۱۸۳
جگمال ولد کشن‌سنگهه راتور ۱۲۱ -
جگت سنگهه پسر کلان کرن ۱۷۶ -
جگدیوراي برادر جا دون راي ۳۰۹ -
۳۱۰ - ۳۲۵ - ۴۰۰
جگجیون جراح .... ۳۱۶ - ۳۲۰
جگرام ولد هردیرام ۴۹۶
جگناتهه ولد دلپت راي ۵۰۹
جگجیون پسراوداجیرام ۵۱۰ - ۵۱۴
جلال ولد دلاور خان‌کاکر ۱۸۴
سید جلال بهاري ابن‌سید محمد ۲۰۵
سید جلال بخاري ۲۲۸
میرجلال الدین حسین ۴۵۸
میرجمله محمد امین میر سامان
۷۳ - ۱۸۱ - ۲۲۶ - ۲۵۸ - ۳۲۰ -
۴۵۳ - ۴۶۱
جمال نوهاني ۷۹
جمال خان‌قراول ۱۲۵ ۳۳۱
حکیم‌جمالاي‌کاشي‌دیانت‌خان ۱۹۱ -
۴۰۷ - ۴۱۹
جمالي ۲۹۶
سیدی جمال ۳۷۰
سید جمال الدین بارهه ۴۵۱
جمشید خان حبشي .. ۲۶۹ - ۲۹۹
جوهرخان حبشي ۳۶۸
جوهرخان دکني ۳۹۵
نورالدین محمد جهانگیر بادشاه
جنت مکاني ۴۲ - ۶۷ - ۶۸ -
۶۹ - ۷۰ - ۷۳ - ۷۴ - ۸۰ -
۸۲ - ۹۵ - ۹۶ - ۱۱۰ - ۱۱۳ -
۱۱۶ - ۱۲۰ - ۱۲۵ - ۱۲۶ -
۱۳۲ - ۱۳۷ - ۱۳۸ - ۱۵۹ -

١٦٢ - ١٦٥ - ١٦٩ - ١٧٤ -
١٩٠ - ١٩٣ - ٢٠٦ - ٢٢٤ -
٢٣١ - ٢٣٨ - ٢٤١ - ٢٤٤ -
٢٤٨ - ٢٥٨ - ٢٦٣ - ٢٦٧ -
٣١١ - ٣٨٨ - ٤٢٥ - ٤٥١ -
٤٥٨ - ٤٧٣ - ٤٩٣ - ٥٤٢ -
جهانگير مرزا نخستين پسر امير تيمور ٤٥
جهان آرا بيگم المدعوة به بيگم صاحب
٩٤ - ٩٦ - ١٧٨ - ١٩٢ - ٣٨٥ -
٣٩١ - ٣٩٣ - ٣٩٨ - ٤٠٦
٤٥٣ - ٤٥٤ - ٤٥٦ - ٤٦٠
٤٦١ - ٤٦٢ - ٤٨٧ - ٥٣٦
جهان خان كاكر ١١٩
خواجه جهان خوافي ١٢٣
جهانگير قلي خان ولد خان اعظم
گوكلتاش ١٢٦ - ١٨٢ - ٢٢١ -
٤٠٩
جهان بانو بيگم بنت شاهزاده مراد
٤٥٣ - ٤٥٦
شاهزاده جهان افروز ٣٩٠
راجه جيسنگهه نبيرهٔ راجه مان سنگهه
٧٦ - ٨٢ - ١٢٠ - ١٩٦ - ٢٠٤ -
٢١٢ - ٢٧٩ - ٢٩٥ - ٢٩٦ -
٣١٦ - ٣٢٣ - ٣٢٤ - ٣٥٧ -
٣٥٨ - ٣٥٩ - ٣٦٠ - ٤٠٣ -
٤٧٣ - ٤٩٢ - ٥٣٨
جيت سنگهه راٹهور - ١١٩
جيت سور - ٢٤١

• مواضع •

جاور - ١٧٠
جارول - ١٧٠
جالناپور - ٢٨٩ - ٣٠٩ - ٣٢١ - ٣٤٦ -
٣٥٤ - ٣٩٧
قصبهٔ جامكهير - ٣٣٠
قصبهٔ جاده - ٢٤٦
جلال آباد - ٢١٣
جمارتيكري - ٥٢٦
جنير - ..... ٢٧١ - ٣٣١ - ٣٥٧
ولايت جوده پور مايوار ١٥٨
جونپور .. ٢٢٨ - ٣٨٣ - ٤١٨

جويرة ۳۳۵

جيت كوپه .. ۳۵۶ - ۳۷۹ - ۳۸۱

* قلع *

قلعهٔ جونپور ۶۴

* بحار *

درياي جون جمنا ۶۱-۶۲- ۶۵- ۸۶ -
۱۲۴ - ۱۵۴ - ۱۵۶ - ۱۵۷ -
۲۲۸ - ۲۵۴ - ۴۵۸ - ۴۶۳ -
۴۸۸ - ۵۳۵ -

آب جيحون ۲۱۹

* حرف چے - كسان *

راي چندر بهان چوهان ۶۰ - ۵۲۱

چندر من پسر راجه نرسنگهديو
بنديله ..... ۲۰۵ - ۳۷۲

چنگيز ولد عنبر حبشي ۲۶۸

چنگيز خان ۴۶۷

* مواضع *

چاوند ۱۷۰

چار يكاران ۲۰۹

چاندور ۳۲۸

چاليس گانو ۳۲۸

چاكنه ۵۱۶

چنديري ۲۹۰

* قلع *

قلعهٔ چانپانير ۶۴

قلعهٔ چارجوي ۲۱۹

قلعهٔ چاندور .. .. ۳۰۳ - ۳۱۸

قلعهٔ چيتور ..... ۱۶۴ - ۳۰۵

* حرف حاء - كسان *

حاجي بے اوزبك ۱۶۷

حاجي خواجه ۱۹۶

حاكم خان ۴۷۵

حكيم حاذق پسر حكيم همام ۲۳۳ -
۲۳۶ - ۳۱۸

حبيب سور ۱۱۹

حسن خان ميواتي .... ۵۱ - ۵۷

حسين تيمور سلطان .. ۵۳ - ۵۶

خواجه حسين .. ۵۳ - ۵۷ - ۸۱

حسين ايلچي سيستان ۵۴

شاه حسين ياركي مغول غانچي ۵۵ - ۵۷

حسن بیگ پسر بیرم بیگ ترکمان ۱۲۴
حسن بیگ بدخشي ۱۲۵
میرحسام الدین ولد میرجمال الدین حسین ۱۶۶
میرحسام الدین آنجو ۱۸۱
میرزا حسن ولد میرزا رستم صفوي ۱۸۴ - ۲۰۵ - ۲۵۳ - ۳۰۶
حسن بیگ شیخ عمري ۲۱۸
حسن خواجه برادر عبدالرحیم خواجه ۲۳۴
حسن پسر پیرا ۳۴۹
سید حسن کمونه ۴۳۸
حسیني برادر باقرخان نجم ثاني ۴۴۵
حق نظر توپچي باشي ۲۰۷
حکیم الملك ۲۲۷
هلال خان ولد سلطان علاءالدین ۵۵
حمید خان حبشي ۳۷۸
حمید راو موهنیه ۵۱۷
حورنساء بیگم ۳۹۰
حیات ولد علي خان ترین ۱۱۹
میرزا حیدر ولد میرزا مظفر صفوي ۱۸۵ - ۲۰۳
آقا حیدر غلام بي نظام ۳۵۳
ملا حیدر خصالي ۴۳۲
حیات خان داروغه .... ۴۹۴ - ۴۹۵
حکیم حیدر علي ۵۲۰

* حرف خاء - کسان *

خان معظم آرایش خان ۵۳
خان اعظم مرزا عزیز گوکلتاش ۶۸ - ۱۶۷ - ۱۶۹ - ۱۷۵
خان لر خلف ذوالفقار خان قرامانلو ۷۳ - ۴۳۲ - ۴۷۶
خانجهان لودي پیرا ناظم دکن و برار و خاندیس ۷۵ - ۱۲۵ - ۱۸۲ - ۱۹۹ - ۲۰۲ - ۲۴۱ - ۲۴۶ - ۲۴۹ - ۲۵۵ - ۲۶۹ - ۲۷۴ - ۲۸۰ - ۲۸۸ - ۲۸۹ - ۲۹۰ - ۲۹۳ - ۳۰۰ - ۳۰۴ - ۳۱۱ - ۳۲۱ - ۳۲۴ - ۳۲۶ - ۳۲۷ -

۳۲۸ - ۳۳۴ - ۳۳۸ - ۳۴۸ -
۴۲۱ - ۴۸۲
خان عالم ۸۲ - ۱۲۰ - ۱۲۵ - ۲۲۸ -
۴۲۶
خان قلي بهادر برادر قليچ خان ۱۲۴
خانه‌زاد خان خان‌زمان مهين ولد
مهابت خان ۱۲۶ - ۱۵۸ - ۱۹۹ -
۲۲۷ - ۲۴۹ - ۲۵۰ - ۲۵۷ -
۲۶۹ - ۲۷۹ - ۲۸۸ - ۳۰۵ -
۳۱۷ - ۳۱۸ - ۳۶۷ - ۳۹۵ -
۴۰۰ - ۴۱۳ - ۴۲۴ - ۴۴۲ -
۴۴۳ - ۴۸۷ - ۴۹۷ - ۴۹۹ -
۵۰۰ - ۵۰۱ - ۵۰۳ - ۵۰۵ -
۵۰۶ - ۵۰۷ - ۵۰۸ - ۵۰۹ -
۵۱۰ - ۵۱۱ - ۵۱۲ - ۵۱۴ -
۵۱۶ - ۵۱۷ - ۵۱۸ - ۵۱۹ -
۵۲۰ - ۵۲۱ - ۵۲۶ - ۵۳۱ -
۵۳۳
خان دوران ۲۱۱
خان بيگ ۳۷۰
سيد خان جهان ۳۹۹ - ۴۲۵ -
۴۳۰ - ۴۵۰ - ۴۶۴ - ۴۷۴ -
۵۳۸ - ۵۴۰
خدمت پرست خان رضا بهادر ۷۷ -
۷۹ - ۱۱۴ - ۱۱۸ - ۱۲۳ -
۲۴۴ - ۲۵۳ - ۲۶۵ - ۲۷۷
خدمت خان خواجه‌سرا ۷۴ - ۴۲۱
خدارند خان ۵۲۰
خسرو گوكلتاش ..... ۵۴ - ۵۶
ميرزا خليل فرزند ميران‌شاه ۴۶
محمد خليل آخته بيگي ۵۶
مير خليل‌الله پسر مير ميران يزدي
۷۳ - ۲۹۹ - ۴۲۶ - ۴۵۱ -
۴۷۴ - ۵۳۵ - ۵۳۸
سبحان وردي خنجرخان ۱۱۹ - ۱۸۳ -
۲۰۸ - ۲۴۲
خواجگي اسد جاندار ۵۴ - ۵۶
خواص خان ۷۳ - ۱۸۱ - ۲۵۳ -
۲۷۸ - ۲۸۰ - ۳۲۴ - ۳۵۶ - ۴۱۴ -
۴۱۶ - ۴۷۵

ملاخواجه‌خان مخاطب‌بخواجه جهان
۷۸ - ۴۰۶
حکیم خوشحال پسر حکیم همام
۱۷۰ - ۱۸۲ - ۴۲۳
خیریت خان حبشي‌عم‌زندوله ۴۱۴ -
۴۱۵ - ۵۰۳ . ۵۰۹ - ۵۱۵ -
۵۱۶ - ۵۱۷
خیریت خان بیجاپوري ۵۰۰ - ۵۱۳

* مواضع *

خانوه ..... ۴۸ - ۵۱
ولایت‌خاندیس ۲۲۷ - ۲۵۱ - ۲۹۳ -
۳۱۰ - ۴۲۴
خراسان ..... ۸۱ - ۲۳۳ - ۲۶۳
خرمانه ازمضافات تیراه ۱۹۰
خلجي پور ۳۳۷

* حرف دال - کسان *

داؤد گماشتهٔ لشکرخان ۳۱۱
دادا پنڈت ۳۱۷
شاهزاده دانیال ۴۷۳
شیخ دبیر ۴۱۴
درویش محمد ساربان ۵۳
دریای روهله ۲۰۲ - ۲۲۶ - ۲۵۱ -
۲۷۰ - ۲۹۷ - ۳۰۰ - ۳۰۴ -
۳۲۱ - ۳۲۶ - ۳۲۷ - ۳۲۸ -
۳۲۹ - ۳۳۴ - ۴۸۳
درویش‌محمدخان دکني ۲۲۷ - ۳۲۵
درویش محمد پسر کلان ابراهیم
عادل‌خان ۳۶۰
دلاورخان خان خانان ۵۴ - ۱۲۳ -
۱۶۹ - ۱۷۰ - ۳۶۱
دلپت‌راي ۶۰
سید دلیرخان بارهه ۷۷ - ۷۹ .
۱۲۰ - ۲۶۸ - ۲۹۹ - ۳۰۰ -
۳۵۶ - ۳۶۱ - ۴۴۸
دلاورخان بریچ ۱۱۷ - ۲۴۱ - ۳۸۳ -
۳۹۸
دلاور خان کاکر .... ۱۶۷ - ۳۱۲
دلاور خان حبشي ۳۳۰
دلاور خان دکني ....۳۹۹ - ۴۴۳
دلیرهمت پسر مهابت خان ۴۲۸ -

۴۹۸ - ۵۰۱ - ۵۰۴ - ۵۰۷ -
۵۱۱ - ۵۱۶ - ۵۲۱
خواجه دوست خاوند ۵۳
دوست ایشک آقا ..... ۵۳ - ۵۶
دونکرسي ۶۰
راجه دوار کاداس کچهواهه ولد راجه
گردهر ۱۲۱ - ۳۰۵ - ۳۴۹
دوست بیگ ولد تولك خان ۱۶۶ -
۱۸۵
دوست خان ولد الف خان .. ۱۸۴
سلطان دولت افزا ۱۹۸ - ۲۵۹ -
۳۹۳
راو دودا ولد راو چاندا ۲۹۹ - ۳۰۵ -
۵۱۵ - ۵۲۱ - ۵۲۲
دولت غلام عادل خان ۴۰۴
دوتوناگ ناتهه .. .. ۵۱۵ - ۵۱۶
دیندار خان ۱۹۱
دیانت خان دست بیاضي ۱۱۹ - ۲۰۵ -
۲۵۸ - ۳۲۰ - ۴۳۲
دین محمد خان مشهور به یتیم خان
۲۱۷ - ۲۱۸
دیانت راي گجراتي ۳۶۵
دیال پسر شیرخان ۴۰۹

* مواضع *

دامن گانو ۳۳۰
پرگنهٔ در دال ۳۷۱ - ۳۷۸ - ۳۸۲
صوبهٔ دکن ۹۵ - ۱۲۶ - ۱۳۸ - ۱۶۷ -
۲۲۷ - ۲۳۲ - ۲۴۹ - ۲۵۷ -
۲۶۶ - ۳۰۳ - ۳۰۴ - ۳۱۰ - ۳۳۲ -
۳۳۸ - ۳۶۲ - ۴۲۲ - ۴۲۳ -
۴۲۴ - ۴۲۶ - ۴۶۸ - ۴۷۷ -
۵۳۶
ولایت دونگر پور ۶۰
دولت آباد ۲۵۱ - ۲۹۰ - ۳۰۹ - ۳۲۷ -
۳۳۱ - ۳۴۶ - ۳۵۸ - ۳۶۲ -
۴۱۷ - ۴۲۲ - ۴۲۹ - ۴۹۹ -
۵۰۱ - ۵۰۷ - ۵۱۷ - ۵۲۸ - ۵۳۳
دوکي چتالي ۴۲۰
دارالملک دهلي ۶۱ - ۶۳ - ۶۵ -
۱۲۶ - ۱۵۶ - ۲۰۹ - ۲۵۵ -

۳۵۲ - ۴۲۴ - ۴۲۶ - ۴۴۰ - ۴۷۲
دهول‌پور ..... ۲۷۷ - ۳۶۹
دهولیه ۳۰۱
دهارور ۳۲۱ - ۳۲۹ - ۳۴۶ - ۳۶۰ -
۳۶۱ - ۵۱۶
دهرن‌گانو .. .. ۳۲۸ - ۳۳۵
دهرم‌پوري ۳۳۶
ديت ۶۴
ديول‌گانو .... ۳۱۶ - ۳۲۱
ديبال‌پور ..... ۳۳۶ - ۳۳۷
ديکلور ۳۷۷

* قلع *

قلعهٔ دولت آباد نام قديمش ديوگڙ
و دهارا گڙ ۳۲۸ - ۴۱۰ - ۴۷۸ -
۴۸۴ - ۴۸۵ - ۴۹۶ - ۵۲۹
قلعهٔ دهارور ۳۳۱ - ۳۳۹ - ۳۴۵ -
۳۵۷
قلعهٔ ديکلور ۵۳۴

* بحار *

آب دردنه ۳۳۱

* حرف ذال - کسان *

ذوالفقار بيگ ترکمان .. ۱۸۵ - ۲۵۸
ذوالقرنين فوجدار سرکار بهرا يچ ۴۴۶

* حرف راء - کسان *

راجه راي‌سنگهه ولد راجه بهيم
۱۹۵ - ۴۲۱ - ۵۳۵
راجه رام‌داس نروري ۲۴۱
راوت‌راي دکني ۲۸۸
راگهو پسر جادون راي ۳۰۹
راجه رام‌داس کچهواهه ۴۹۴ - ۴۹۵
ربي‌راي ساتهيه ۳۲۸
راو رتن هادا ۱۶۶ - ۱۸۵ - ۲۱۲ -
۲۹۸ - ۳۰۴ - ۳۱۵ - ۳۱۹ - ۴۰۱
رحيم خان کاکر ۱۲۵
رحيم‌خان ولد آدم‌خان حبشي ۳۰۰
رحمان الله پسر شجاعت‌خان عرب ۳۰۵
رزاق بے اوزبک ۱۶۶
رستم ترکمان باشليغ .. ۵۵ - ۵۶
رستم‌خان برکي ۱۲۵
ميرزا رستم صفوي ۱۲۵ - ۲۰۵ -

۴۵۲ - ۴۶۱

رستم سلطان پسر ولي محمدخان ۲۱۹

رشيدخان خواجه سرا ۱۱۹ - ۱۲۳ - ۳۵۶ - ۳۶۸ - ۳۸۱ - ۴۴۱

رشيدخان انصاري ۱۸۳ - ۱۹۶ - ۳۲۹ - ۳۶۴ - ۳۸۰ - ۴۳۱

رضوي خان ۱۸۳

ميررضا ۲۵۸

رضاقلي ۳۷۰

رعايت خان ۳۰۳

ميررفيع الدين ۲۵۸

رقيه سلطان بيگم .. ۶۷ - ۱۳۲

حكيم ركناي كاشي متخلص به مسيح ۹۵ - ۴۴۱

رندوله پسر فرهاد ۳۴۴ - ۳۴۷ - ۳۵۴ - ۳۵۶ - ۳۵۷ - ۳۵۸ - ۳۷۱ - ۳۷۵ - ۳۷۹ - ۳۸۱ - ۴۹۸ - ۴۹۹ - ۵۰۳ - ۵۰۴ - ۵۰۸ - ۵۱۱ - ۵۱۴ - ۵۱۷ - ۵۱۸ - ۵۲۰ - ۵۲۴ - ۵۲۷

روشن راي بيگم ۹۷ - ۱۹۲ - ۳۹۲

راجه روزافزون ۱۸۲ - ۲۱۴ - ۲۴۱ - ۳۱۶

رومي خان ۴۱۱

روپ چند گوالياري ۲۹۹

روشن ضمير ولد صادق خان ۴۱۷ - ۵۳۹

* مواضع *

راجور ۶۹

ولايت رانا ۸۰

راج محل مشهور به اكبرنگر ۱۲۴ - ۴۳۳

ولايت رامن ۲۱۷

رام بهوري ۳۲۱

قصبهٔ راجوري ۳۲۱ - ۳۷۱ - ۳۸۲

راج پيله ۳۳۱

رامدوده .... ۳۴۷ - ۳۵۴

رامگانو ۳۶۸

رنتهنپور ۲۸۷

روم ۱۳۹

روتیه ۲۹۰

روهیله ۳۴۹

روهنکهیره ۵۱۷

رهتاس ۵۴۳

* قلع *

قلعهٔ رنتهنپور ..... ۲۹۲ - ۳۶۹

قلعه رهتاس ..... ۳۹۲ - ۴۵۱

* بحار *

دریای راوي ۷۴

* حرف زاء - کسان *

زاهد ولد شجاعت‌خان ۱۶۷ - ۱۷۰

قاضي زاهد قاضي کلان ۲۰۹ - ۲۱۵

زبردست‌خان ۱۱۹ - ۱۲۳ - ۲۵۳ -
۲۶۶ - ۳۹۹

زناردار ترهتي ۲۶۸

شیخ زین خوافي ۵۳

زین‌العابدین ولد جعفربیگ ۱۸۴

زینت بیگ ۲۶۵

زین‌الدین علي برادرا سلام‌خان ۵۴۳

* حرف سین - کسان *

ساهوجي بهونسله ۲۵۱ - ۳۲۸ - ۳۳۱
- ۳۵۸ - ۳۶۷ - ۴۴۲ - ۴۹۷ -
۴۹۸ - ۴۹۹ - ۵۰۵ - ۵۱۴ -
۵۱۷ - ۵۱۸ - ۵۲۰ - ۵۲۴ - ۵۲۶

ساباجي ۳۰۷

سا ماجي ولد ساهوجي ۳۲۸

راجه سارنگ‌دیو ۵۱۳

سیدي سالم‌حبشي ۳۴۱ - ۳۴۳ - ۵۲۰

سبهکرن ۱۷۱

سپه‌دارخان ۷۶ - ۱۸۲ - ۲۷۱ -
۳۲۲ - ۳۲۳ - ۳۲۴ - ۳۴۶ -
۳۶۸ - ۳۷۰ - ۳۹۵ - ۳۹۹

ستردي کچهي ۵۱

ستي‌النساخانم ۱۵۱ - ۳۹۴ - ۴۰۳ -
۴۵۳ - ۴۵۵ - ۴۶۲

راول ستر سي ۱۸۴

راو ستر سال نبیرهٔ راورتن ۴۰۱ -
۴۱۷ - ۴۹۹ - ۵۰۳ - ۵۰۵ -
۵۱۰ - ۵۱۹

ستر سال پسر راوسور ۳۹۸

سردارخان برادر عبدالله‌خان ۱۱۷ -
۱۲۳ - ۱۶۷ - ۲۱۳ - ۲۴۱ -
۳۵۶ - ۳۶۸ - ۴۱۷
سرفرازخان ۱۸۳ - ۲۶۷ - ۳۳۶ -
۳۷۵ - ۳۸۱ - ۳۹۷
سرسال ولد مادهو سنگهه کچهواهه
۱۸۴ - ۲۴۱ - ۳۰۵
سرورخان ..... ۳۰۰ - ۳۶۷
راوسر جن هادا..... ۳۶۹
سرانداز‌خان قلماق .. ۴۲۱ - ۴۵۰
سرانداز‌خان کوتوال ۴۸۸
سزاوارخان پسر لشکر خان ۱۲۱ -
۲۱۴ - ۴۷۶
سزاوارخان برادر عبدالله‌خان بهادر
۱۶۷ - ۱۷۰ - ۲۱۳ - ۲۳۰ -
۳۱۴ - ۳۹۴
سعیدای گیلانی مخاطب به بی دل
خان ۹۵ - ۴۹۳
سعیدخان ولد احمد بیگ ۱۸۳ -
۲۱۳ - ۲۱۴ - ۲۵۳ - ۲۶۶ -
۳۱۰ - ۳۱۲ - ۳۱۴ - ۴۰۰ -
۴۴۰ - ۴۴۷ - ۴۵۰ - ۴۹۶
سعادت‌خان ولد زین خان ۱۸۴ -
۱۹۰ - ۴۴۰
سکندر سور..... ۶۵
سکندر دوتانی ۷۶ - ۲۷۲ - ۲۸۹ -
۳۸۴
راجه سکهدیو بندیله ۱۷۲
سکندر برادر شهبازخان ۱۸۴
سکندرخان پدر عبدالله خان ۲۱۷
سکندر علی پسر عم رندوله.. ۴۱۴
سلطان محمد مرزا فرزند میران شاه
۴۶ - ۵۴ - ۵۷ - ۲۶۴
سلیمان شاه ۵۳
سلیمان آقا ایلچی عراق ۵۴
میرزا سلیمان ۶۵
سلیمان خان ۶۵
سلطان نظر برادر سیف خان.. ۲۴۲
سلطان یار ولد الله یار..... ۲۶۵
رانا سنکا ..... ۴۸ - ۴۹

رانا سنکر ولد رانا اودي سنگهه - ۱۷۰
سندر داس میرسامان ۱۷۱ - ۱۷۲ - ۱۷۳
سندر برهمن ملقب بکب راے ۳۳۹
سنکرام زمیندار کنور ۴۴۹ - ۵۱۳ - ۵۲۵ - ۵۴۰
راجه سورج سنگهه ۱۶۶ - ۱۷۱ - ۱۷۲
راجه سورج مل پسر راجه باکو ۱۶۶
سورج مل پسر رانا امرسنگهه .. ۱۷۳
راو سور بهوریه ۱۲۰ - ۲۱۲ - ۲۹۶ - ۳۹۸
سهنه برادر رانا امرسنگهه .. ۱۷۳
سهراب خان ولد جعفر بیگ ۱۸۴
سهراب خان ولد آصف خان ۵۴۲
سیف خان ۷۶ - ۷۷ - ۷۸ - ۱۲۶ - ۱۷۷ - ۲۲۸ - ۴۲۶ - ۵۳۶ - ۵۴۰
سیورام کور ۱۱۹
سیام سنگهه سیسودیه ۱۱۹
سید سیف خان ولد سید محمود خان بارهه ۱۶۶ - ۱۷۰ - ۱۷۲

• مواضع •

سادهري ۱۷۱
سانگانو .. .. .. ۴۳۳ - ۴۳۴
سارنگ پور ۴۴۹
سانکي ۴۹۹
سدهیر .. .. .. ۳۸۳ - ۳۹۴
سرهند ۶۵
سرونج ۳۳۸
سري پور ۴۳۶
سلواني ۲۹۰
سلطان پور .... .. ۳۳۱ - ۴۱۳
سمرقند ۴۴ - ۴۵ - ۴۶ - ۶۵ - ۸۱ - ۲۱۸ - ۲۱۹ - ۲۲۰ - ۲۲۱
سنبهل ۶۱ - ۲۵۵ - ۲۶۹ - ۲۸۸ - ۴۲۵ - ۴۴۰
سنده ۶۵
سنجر ۸۱
سنگمنیر ۳۰۱ - ۳۱۸ - ۳۳۱ - ۳۵۴ - ۳۵۷
سندهکر ۳۰۹

سورت .. .. ۷۸ - ۳۶۳
سوندیب ۴۳۴
سهرند ۲۱۵ - ۲۱۶ - ۲۳۰ - ۴۰۹
سیستان ۸۱
سیاه سنگ ۲۰۹
سیوگانو .. .. .. ۳۲۳ - ۳۲۷
سیوي ۴۲۰

* قلع *

قاعهٔ ستونده .. .. ۳۷۰ - ۴۸۴
قاعهٔ سولاپور ۳۴۷ - ۳۵۵ - ۳۵۸ - ۴۱۷

* حرف شین - کسان *

میرزا شاه رخ چارمین پسر امیرتیمور ۳۴ - ۴۵ - ۴۶ - ۳۷۲
شاه نوازخان پسر میرزا رستم صفوي ۷۳ - ۱۲۱ - ۱۸۱ - ۳۱۷ - ۴۷۶
شایسته‌خان مهین خلف یمین‌الدوله ۷۳ - ۷۴ - ۱۸۰ - ۲۹۴ - ۲۹۵ - ۲۹۶ - ۳۰۲ - ۳۰۳ - ۳۱۸ - ۳۱۹ - ۴۲۸ - ۴۶۴
شاه‌بیگ خان ۱۲۴ - ۱۸۵ - ۲۱۸ - ۲۸۰ - ۳۰۵ - ۳۰۶ - ۳۲۱ - ۳۹۴ - ۴۱۹ - ۴۷۲ - ۵۴۳
شاه‌بیگ اوزبگ ۲۰۱
شاه‌نواز خان ابن عبدالرحیم خان خان‌خانان ۳۹۰
میرزا شجاع ولد میرزا شاه رخ ۷۳ - ۱۸۲ - ۲۵۶ - ۲۹۲
شجاع ولد معصوم خان ۳۴۷ - ۳۹۹
ملا شرف‌الدین‌علي یزدي ۴۱ - ۱۵۷
شرف‌الدین حسین ولد یوسف ۷۳ - ۱۸۴ - ۲۰۱
شریف خان ۱۱۹ - ۲۵۳ - ۴۷۷ - ۵۴۲
شرزه خان .. ۱۲۳ - ۱۶۷ - ۳۱۵
شریف اصفهاني خالوي باقرخان ۳۴۷
شرزه راو ۳۶۷
ملا شکرالله افضل خان ۱۷۲ - ۱۷۳
شکرالله پسر خانزمان ۴۲۸ - ۴۹۸ - ۵۰۹

میر شمس ۷۸
شمس عم ملك بدن ۳۴۳
شهریار نا شدني .. ۷۰ - ۷۳ - ۷۹
سلطان شهاب الدین غوري .. ۸۱
شیخ شهاب الدین سهروردي .. ۸۱
سید شهاب الدین بارهه ۱۶۶
شه باز خان ۲۰۴ - ۲۱۳ - ۲۹۸ -
۳۷۴ - ۳۸۰ - ۳۸۱
شه‌نذر میر آخور حاکم طالقان ۲۰۷
شه‌باز خان دوتاني ۱۸۳
شیرافگن ولد قوچ بیگ ۵۳
شیرخان .. ۶۵ - ۷۶ - ۷۷ - ۷۸ -
۷۹ - ۱۲۶ - ۲۵۶ - ۳۰۱ -
۳۰۷ - ۳۶۹ - ۴۲۰
شیربقا ۱۲۵
شیرمحمد ۳۳۳
شیرزاد خویش خان‌عالم ۳۴۹
شیر خان ترین .. .. ۴۱۹ - ۴۲۹

* مواضع *

شاه گدهه .. .. .. ۳۵۴ - ۳۶۷
شاه پور ۴۱۳
شیراز ۲۵۷

* حرف صاد - کسان *

صادق‌خان ۷۱ - ۷۳ - ۱۸۱ - ۱۸۶ -
۳۰۷ - ۳۶۵ - ۳۷۷ - ۴۳۲ -
۴۵۳ - ۴۶۱ - ۵۳۸
میر صالي خوش نویس ۹۵
صالح بیگ فوجدار پرگنهٔ پیلاد ۱۲۵
صالح محمد ولد میرزا ساهي ۱۸۴
صالح گوکلتاش ۲۰۷
صالح ایسك آقاسي ۲۰۹
خواجه صابر ۲۶۶
میر صابر ۴۲۹
صالح کنبو ۴۳۶
صدیق خواجه ولد عبدالرحیم خواجه
۱۹۸
سید صدر جهان صدر ۲۳۳
صفدرخان تیوادار سرونج ۲۴۱ -
۲۴۸ - ۲۸۸ - ۲۹۸ - ۳۰۷ -
۳۶۹ - ۴۰۸ - ۴۲۷ - ۴۸۰

صف‌شکن خان ولد سید یوسف خان
۲۵۰ - ۳۲۱ - ۳۲۲
صفي مرزا ۲۶۴
شاه صفي والیٔ ایران ۲۸۱ - ۲۸۲ -
۳۶۵ - ۴۱۹ - ۴۷۷
خواجه‌قاسم صفدرخان اسمعیل اتاني
۴۷۷
صلاح‌الدین ۵۱
سیدعلي مخاطب به صلابت‌خان ۱۶۶
شیخ صوفي ۳۱۵

* حرف ضاد - قلع *

قلعهٔ ضحاك .. .. ۲۰۸ - ۲۶۱

* حرف طاء - کسان *

طاهر مرزا ۲۰۷
شیخ طاؤس ۲۱۱
طالب کلیم شاعر ۲۱۵ - ۲۲۲ -
۲۶۸ - ۳۵۲ - ۴۵۹ - ۴۶۴
خواجه طاهر گرز بردار .. ۲۵۶
طغرل نبیرهٔ عبدالرحیم خانخانان
۱۸۴
طهمورث پسر دانیال .. ۷۲ - ۷۹
شاه طهماسپ ۲۶۴

* حرف ظاء - کسان *

ظفرخان پسر خواجه ابوالحسن
۱۲۰ - ۱۲۵ - ۱۸۳ - ۱۹۰ -
۲۱۳ - ۲۴۵ - ۳۰۱ - ۴۳۲ - ۴۷۴
میر ظهیرالدین علي یزدي ۱۸۶ -
۴۳۲ - ۴۷۵

* مواضع *

ظفرنگر ۵۰۱ - ۵۰۵ - ۵۱۷ - ۵۳۲

* حرف عین - کسان *

عادل سلطان ابن مهدي سلطان
۵۴ - ۵۷
سید عالم بارهه ۷۳ - ۱۲۱ - ۲۱۳ -
۳۰۶ - ۳۱۹
عابدخان پسرخواجه نظام‌الدین احمد
۱۲۴ - ۱۲۵
عادل خان ۲۲۷ - ۲۵۶ - ۳۴۴ - ۳۴۵ -
۳۵۵ - ۳۵۶ - ۳۵۸ - ۳۵۹ -
۳۷۹ - ۳۸۲ - ۴۰۴ - ۴۱۳ -

۴۱۵ - ۴۱۶ - ۴۴۱ - ۴۸۵ -
۴۹۷
ملا عبدالحميد لاهوري مولف كتاب
۱۰ - ۹۴ - ۹۵ - ۱۲۲
ملا عبدالله هاتفي ۴۲
عبدالله كتابدار .. ۵۳ - ۵۶
عبدالشكور ۵۴
عبدالعزيز ميرآخور .. ۵۴ - ۵۷
ميرعبدالهادي پسر ميرميران ۷۳ -
۲۹۹
عبد الرحيم خانخانان ۱۲۱ - ۲۷۱ -
۳۹۰
سيد عبدالسلام بارهه ۱۲۵ - ۱۶۰
عبدالله خان بهادر ۱۶۵ - ۱۶۷ -
۱۶۹ - ۱۷۲ - ۱۹۳ - ۲۰۴ -
۲۳۳ - ۲۴۲ - ۲۴۶ - ۲۴۸ -
۲۵۵ - ۲۶۶ - ۳۰۲ - ۳۱۹ - ۳۲۰ -
۳۲۹ - ۳۳۵ - ۳۳۶ - ۳۳۷ -
۳۵۰ - ۳۵۱ - ۳۵۲ - ۳۵۴ -
۳۹۷ - ۴۰۵ - ۴۱۱ - ۴۱۳ -
۴۲۶ - ۴۷۳
حكيم عبدالحاذق ولد حكيم همام
گيلاني - ۱۸۴
مير عبدالله خويش مرزا سيد
يوسف خان ۱۸۴ - ۲۲۶ - ۲۹۶
عبد القادر پسر احداد ۱۹۰ - ۳۱۲
عبدالرحمن بيگ ترنابي ۱۹۰ - ۲۰۹ -
۲۱۱ - ۲۳۰ - ۴۰۹ - ۴۲۱
سيد عبدالواحد ولد مصطفى خان
بخاري ۱۹۱
عبدالرحيم خواجه ۱۹۳ - ۱۹۷ -
۲۰۴ - ۲۳۵
عبدالله خان اوزبك ۱۹۴
عبدالرحمن بي ديوان بيگي ۲۰۷
خواجه عبدالحق ۲۱۱
عبد العزيز پسر نذر محمد خان
۲۰۷
عبدالمومن خان پسر عبدالله خان
۲۱۷ - ۲۲۰ - ۲۶۴
شاه عباس فرمان فرماى ايران

۲۱۷ - ۲۱۹ - ۲۲۰ - ۲۳۲ -
۲۵۸ - ۲۶۱ - ۲۶۲ - ۲۸۱ -
۴۱۹ - ۴۲۷ - ۴۷۷
خواجه عبد الهادي پسر صفدر خان
۳۳۸
میر عبدالله رضوي .. ۳۴۴ - ۳۴۶
عبدالحق برادر علامي افضل خان
۳۶۶ - ۴۲۸
میر عبدالکریم .. .. ۴۰۷ - ۴۷۴
عبدالرسول پسر فتح خان ۴۱۰ -
۴۱۸ - ۴۲۲ - ۴۹۶ - ۵۲۷
شیخ عبدالرحیم خیرابادي ۴۱۵
عبدالرزاق ولد امیر خان .. ۴۲۴
ملا عبداللطیف گجراتي .. ۴۴۶
عبدالرحمن پسرصادق خان ۵۳۹-۵۴۱
شیخ عثمان هاروني ۸۱
عثمان روهلا عم بهادر خان .. ۱۱۹
عرب خان ۱۶۶
عزیزالله ۱۸۳
عزیز پسر پیرا .. .. ۳۲۲ - ۳۵۰
میرزا عسکري ۶۴
عظیم خان ۳۰۴
عقیدت خان ۲۹۷
ملا علاء الملک تونی فاضل خان ۱۳
سلطان علاء الدین عالم خان .. ۵۳
علي خان شیخ زادهٔ فریلي .. ۵۵
علي اتکه باشلیق ۵۷
علاول ترین .. ۱۱۹ - ۴۷۶ - ۵۲۵
علي قلي درمن ۱۲۱
علي خان ترین ۱۲۴
علي دلاور خان ۳۰۰
سید علاول ۳۰۶ - ۳۹۹ - ۵۰۷ -
۵۰۸ - ۵۱۳
میر علي اکبر ۳۳۴
علي اصغر ولد جعفر بیگ .. ۳۴۶
سید علوي ۳۹۹
علي مردان خان ولد گنج علي خان
۴۱۹ - ۴۲۰
عمر شیخ مرزا دومین پسر امیرتیمور
۴۵

عمر شیخ مرزا چارمین پسر سلطان
ابوسعید مرزا ۴۶
عمر خان افغان ۳۱۷
سید عمر .. .. .. ۳۹۹ - ۴۱۹
عنبر حبشي .. .. .. ۲۶۶ - ۵۲۱
عنایت الله یزدي ۴۲۵ - ۴۳۵ -
۴۳۶ - ۵۳۴
عوض حاجي حاکم غوري .. ۲۰۷
عوض بیگ ۲۶۱
عوض خان قاقشال ۴۵۱
مرزا عیسي ترخان ۷۸ - ۱۸۱ -
۲۳۰ - ۲۴۴ - ۳۲۹ - ۳۶۸ -
۴۱۸ - ۴۲۳

* مواضع *

عراق .. .. ۲۲۰ - ۴۳۱ - ۴۸۵

* قلع *

عنبرکوت .. .. ۵۰۲ - ۵۱۳ - ۵۲۱

* حرف غین - کسان *

غزلي خان جالوري ۱۶۷
سید غلام محمد برادر سید یعقوب ۱۸۴
غیرت خان برادر زاده عبد الله خان
۳۹۸ - ۴۷۵
غیاث الدین ترخان ۴۰۰

* مواضع *

غزني .. .. ۸۱ - ۴۵۱
غور بند .. .. .. ۲۰۹ - ۲۶۰

* حرف فا - کسان *

فاخر پسر باقرخان نجم ثاني ۳۱۵
فتح خان پسر کلان ملک عنبر ۳۷۸
۳۹۵ - ۴۰۲ - ۴۰۹ - ۴۱۰ -
۴۱۲ - ۴۲۳ - ۴۲۹ - ۴۴۲ -
۴۸۴ - ۴۹۶ - ۴۹۷ - ۴۹۹ -
۵۰۰ - ۵۰۲ - ۵۰۳ - ۵۱۱ -
۵۱۵ - ۵۲۰ - ۵۲۵ - ۵۲۷ -
۵۳۲ - ۵۳۳ - ۵۴۰
فخرالدین احمد ۱۳
فخر الملک ولد یاقوت خان حبشي
۱۸۳ - ۴۴۳
فدائي خان ۱۲۵ - ۱۶۶ - ۱۸۲ - ۲۷۰ -
۳۱۹ - ۴۰۸ - ۴۱۸

شیخ فرید شکر گنج ۸۱ - ۸۲ - ۱۸۴ - ۴۰۷ - ۴۴۷

ملا فرید دهلوي .. .. ۹۷ - ۲۸۶

فریدون خان ولد محمد قلي خان برلاس ۱۶۷ - ۱۷۰

فرحان خان ۳۰۷

فرید پسر پیرا ۳۵۱

فرنگیان ۴۳۳ - ۴۷۰ - ۴۸۵ - ۵۳۴

فرهاد پدر رندولة .. ۵۰۵ - ۵۱۴ - ۵۳۲

فیروز خان خواجه سراي جهانگیر شاه ۷۴ - ۱۸۳ - ۳۶۵ - ۵۳۵

میر فیض الله ۲۹۷

* مواضع *

دارالسرور فتح پور .. .. ۶۱ - ۲۴۳

ولایت فرغانه ۴۶

* قلع *

قلعهٔ فوشنج ۴۲۰

* بحار *

دریاي فرات ۱۵۶

* حرف قاف - کسان *

قاسم حسین سلطان .. .. ۵۴ - ۵۶

خواجه قاسم سید اتائي .. ۱۱۸ - ۱۲۳ - ۱۸۵ - ۲۰۱ - ۲۴۵

قاسم خان جوینی - ۱۲۰ - ۱۲۵ - ۱۹۶ - ۲۰۴ - ۲۲۶ - ۴۰۹ - ۴۳۵

قاسم حسین قوشي ۲۰۷

میر قاسم هروي .. ۴۴۲ - ۴۴۴

قاسم خان صوبه دار بنگاله .. ۴۴۵

قتلق قدم قراول .. .. ۵۵ - ۵۷

خواجه قطب الدین اوشي اندجاني ۸۱ - ۸۲

قطب الملك ۲۰۴ - ۲۲۶ - ۲۲۷ - ۳۵۶ - ۳۶۰ - ۳۶۷ - ۳۷۳ - ۳۸۳ - ۴۸۵

قلیچ خان ۱۱۸ - ۱۲۳ - ۱۲۶ - ۲۱۸ - ۲۲۶ - ۲۵۵ - ۲۹۷ - ۳۹۶ - ۴۲۱ - ۴۲۶ - ۴۲۷ - ۴۲۸

قلعه دار خان .. .. ۳۶۹ - ۴۴۶

قوام بیگ اردو شاه .. .. ۵۴ - ۵۶
قاضي قوام ۳۷۵

* مواضع *

قرشي ۲۲۱
قزوین ۲۶۳
قندهار ۶۴ - ۲۱۷ - ۲۱۸ - ۲۳۲ -
۲۳۳ - ۳۴۳ - ۳۴۶ - ۳۸۲ -
۴۱۱ - ۴۱۹ - ۴۲۰ - ۵۱۶
قنوج ۲۰۴

* قلع *

قلعهٔ قندهار ۳۰۷ - ۳۵۷ - ۳۷۱ -
۳۷۴ - ۳۷۷ - ۳۸۳ - ۴۸۴

* حرف کاف - کسان *

میرزا کامران .. .. .. ۶۴ - ۶۵
کامل خان ولد خان اعظم .. ۱۸۵
کاشغري خواجه ۲۰۷
کاشغري سلطان ۲۱۱
کار طلب خان ۳۰۷
خواجه کامگار برادر زادهٔ عبد الرحیم
خواجه ۳۵۱ - ۳۵۲
راي کالي داس .. .. ۴۰۹ - ۴۳۲
کرم سنگهه ۶۰
رانا کرن پسر رانا امر سنگهه ۸۰ -
۱۶۱ - ۱۷۲ - ۱۷۳ - ۱۷۴ - ۱۷۶
کرم الله ولد علي مردان خان ۱۸۵
کرم سي راٹهور .. ۱۸۵ - ۲۲۶ - ۳۰۵
کرجائي ۳۰۹
راو کرن پسر راو سور ۳۹۸ - ۴۰۹ -
۴۱۰ - ۵۱۰ - ۵۱۹
کرشاسپ پسر مهابتخان ۴۲۸
کرپا رام کور ۴۳۲
کشن سنگهه برادر راجه سورج سنگهه
۱۶۶ - ۱۸۴ - ۵۱۳
راول کلیان جسلمیري ۱۸۳
خواجه کلان خواجهٔ جویباري ۱۹۴
کمال خان ولد سلطان علاوالدین
۵۵
سید کمال ۲۵۰
کمال الدین ولد شیخ رکن الدین
۳۱۱

کمال قراول ۴۹۴
شیخ کورن ۵۴
کورسین کشتواري ۱۸۵
کھیلو جي بھونسلہ ۲۲۷ - ۲۹۳ -
۳۴۴ - ۳۶۱ - ۴۹۸ - ۵۰۰ -
۵۰۷ - ۵۱۴
کیا زمیندار ملک چاندا .. ۳۶۷
* مواضع *
دارالملک کابل ۶۲-۶۳- ۶۵ - ۱۱۶ -
۱۹۰ - ۱۹۱ - ۲۰۶ - ۲۱۲ -
۲۱۴ - ۲۳۵ - ۲۴۵ - ۲۵۳ -
۲۶۰ - ۳۱۱ - ۴۰۰ - ۴۴۰ -
۴۶۹ - ۴۷۶ - ۴۸۸ درین صفحہ
دو اعجوبہ است
کانگڑہ ۱۲۵
سرکار کالپي ۱۹۱-۲۴۶ - ۳۰۱ - ۳۳۸
کالنجر .. .. ۲۶۰ - ۳۴۹
پرگنۂ کانتي ۳۵۵
کالي بھیت ۴۲۳
کاغذیوارہ .. .. ۵۰۱ - ۵۱۷ - ۵۲۰
کرارہ .. .. ۳۳۱ - ۳۳۲
کشمیر ۶۹ - ۷۰ - ۷۲ - ۷۳ - ۱۷۶ -
۲۲۹ - ۴۳۲ - ۴۴۸ - ۴۷۴
کلانور .. .. ۶۶ - ۴۱۳
قصبۂ کلوبرہ ۳۸۲
کنبایت ۶۴
کندمک ۲۱۳
کندار ۲۴۶
کنکر ۴۰۱
کونبھلمیر ۱۷۰
کوہ تن ۲۱۹
کول ۲۹۲
کودکہ ۳۳۳
ولایت کوچ ۴۹۶
کھیرا پاڑہ ۳۳۲ - ۳۳۴ - ۳۷۳
کھلي کوٹ ۳۳۳
قصبۂ کھیر ۳۴۶
کھرکي ۴۹۷ - ۴۹۸ - ۵۰۵ - ۵۱۱ -
۵۱۸
کیورہ ۱۷۱

کیہون ۳۲۲
کیوائي ۳۲۲
کیخابہ ۴۲۰
قصبۂ کیرانہ ۱۵۹

* قلع

قلعۂ کابل ۲۰۹
قلعۂ کانگڑہ ۲۳۲
قلعۂ کالا کوٹ ۵۱۵
قلعۂ کھاتا کھیڑي ۴۴۹

* نہار *

تالاب کانکریہ ۷۸
کشن گنگ ۴۱۶
تالاب ککرالہ .. .. ۳۵۶ - ۳۵۷
آب کھرس پورنا ۳۶۸

* حرف گاف - کسان *

راجہ گج سنگھہ ولد راجہ سورج سنگھہ
۷۶ - ۱۵۸ - ۲۹۴ - ۳۰۷ -
۳۰۸ - ۳۱۵ - ۴۷۴
راجہ گردھر .. ۱۸۲ - ۲۴۲ - ۳۰۵
راجہ گردھر داس برادر راجہ بیتھل داس ۲۷۸
راجہ گوپال داس کور ۱۲۴
گوپال سنگھہ پسر منروپ .. ۳۲۱
گوھر آرا بیگم ۳۹۳
گوپي ناتھہ ۴۰۱

* مواضع *

گالنہ ۴۴۳
گجرات ۶۴ - ۷۵ - ۷۶ - ۷۷ - ۷۸ -
۱۲۵ - ۱۵۹ - ۲۹۹ - ۳۳۱ -
۳۶۲ - ۳۹۷ - ۴۴۸ - ۴۵۱ -
۵۴۰
گلکندہ ۲۲۷ - ۲۵۸ - ۳۵۶ - ۳۶۷
گلبرگہ ۴۱۳
گوگندہ .. .. ۸۰ - ۱۷۰
گوالیار ۲۴۵ - ۲۵۲ - ۲۵۴ - ۲۹۰ -
۴۲۵ - ۴۲۶
گوندوانہ ۲۸۹
گھاتي چاندا ۲۹۲
گیلان ۲۶۴

* قلع *

قلعهٔ گالنه ۳۰۱ - ۴۴۱ - ۴۸۴ - ۵۲۶

قلعهٔ گوالیار ۱۷۶ - ۲۳۷ - ۲۴۴ - ۲۴۵

* بحار *

دریاے گنگ ۶۵ - ۱۲۴ - ۴۳۳

* حرف لام - کسان *

لشکر خان ۱۲۰ - ۱۲۵ - ۱۸۹ - ۲۱۳ - ۲۱۵ - ۲۱۶ - ۲۶۰ - ۴۰۰ - ۴۴۰ - ۴۷۲ - ۴۷۶

لشکري ولد میرزا یوسف ۱۸۳ - ۲۰۱

لشکري پسر مخلص خان .. ۲۷۳

شاه زاده لطف الله .. ۹۷ - ۳۹۳

لطیف خان نقشبندي ۱۸۵

لطف الله خان ۴۷۶

سید لطف علي بهکري ۵۳۱

لعل خان ۱۸۴

لهراسب ولد مهابتخان .... ۱۱۸ - ۳۰۵ - ۳۱۷ - ۴۲۸ - ۴۹۸ - ۵۰۱ - ۵۰۳ - ۵۰۴ - ۵۱۱ - ۵۱۶ - ۵۲۰ - ۵۲۱ - ۵۲۴

* مواضع *

دار السلطنه لاهور ۱۶ - ۲۰ - ۶۵ - ۶۶ - ۶۹ - ۷۰ - ۷۲ - ۷۳ - ۷۴ - ۷۷ - ۷۹ - ۹۷ - ۱۱۳ - ۱۱۶ - ۱۵۸ - ۱۷۷ - ۱۸۰ - ۱۹۳ - ۲۰۳ - ۲۱۶ - ۲۱۸ - ۲۲۳ - ۲۳۳ - ۲۵۲ - ۳۰۴ - ۳۹۷ - ۴۱۹ - ۴۲۵ - ۴۴۸

بندر لاهري ۱۱۵

لاسور ۳۲۸

لکهي جنگل .. .. .. ۲۸۸ - ۴۷۶

لاندر ۲۰۹

لوهنیره ۳۳۶

* قلع *

قلعهٔ للنگ .. .. .. ۳۰۱ - ۴۴۲

* حرف میم - کسان *

مانک چند چوهان ۶۰

راجه مانسنگهه ۶۸ - ۴۰۳ - ۴۳۳

مادهو سنگهه ولد راو رتن هاڈ ۱۸۴ -

۳۵۰ - ۳۶۵ - ۴۰۱ - ۴۱۰

مالوجي بهونسله ۲۹۳ - ۳۲۸ -

۳۳۹ - ۳۴۴ - ۳۶۱ - ۵۰۰ -

۵۰۸ - ۵۱۴ - ۵۱۵ - ۵۱۶ - ۵۲۱

سيد ماكهن پسر سيد عبدالله ۳۵۱

راى مانى داس ۴۴۶

سيد مبارک .. .. .. ۷۹ - ۳۰۲

مبارز خان افغان - ۱۸۲ - ۲۱۳ -

۲۱۴ - ۴۰۹ - ۴۱۰ - ۴۹۸ -

۵۱۹ - ۵۲۱

مبارک خان نيازي ۲۹۸ - ۳۰۷ -

۳۹۹

محمود خان ولد سلطان سكندر ۵۱ -

۴۴۲ - ۴۴۳

محب‌علي ولد نظام‌الدين علي خليفه

۵۳

محمدي كوكلتاش .. .. ۵۴ - ۵۶

محمد علي جينجگ .. ۵۵ - ۵۷

ملامحمود نوكر نظام‌الدين‌علي خليفه

۵۷

شاهزاده محمد دارا شكوه ۷۰ - ۷۳ -

۹۷ - ۱۷۷ - ۱۷۹ - ۱۹۲ -

۳۹۱ - ۴۲۸ - ۴۵۲ - ۴۹۰ - ۵۴۱

شاهزاده محمد شاه شجاع ۷۰ -

۷۳ - ۹۷ - ۱۷۷ - ۱۷۹ - ۱۹۲ -

۳۹۲ - ۴۰۳ - ۴۰۸ - ۴۵۲ -

۴۵۷ - ۴۶۰ - ۴۶۴ - ۴۹۰ -

۴۹۱ - ۴۹۲ - ۵۳۶ - ۵۴۲

شاهزاده محمد اورنگ زيب ۷۰ -

۷۳ - ۹۷ - ۱۷۷ - ۱۷۹ - ۱۹۲ -

۳۹۲ - ۴۵۷ - ۴۶۳ - ۴۷۴ -

۴۸۹ - ۴۹۰ - ۴۹۲ - ۴۹۳ -

۵۳۸

شاهزاده محمد مرادبخش ۹۷ -

۱۹۲ - ۳۹۲ - ۴۳۰ - ۴۵۷ -

۴۶۳

محمد تقي سمسار مخاطب به شاه

قلي‌خان ۱۲۴ - ۳۶۶

محمد خان مهمند ۱۲۵

محمد خان نيازي ۱۶۷

محمد تقي مير بخشي ١٧٠
محمد زمان طهراني ١٨٣ - ٣٧٢ - ٤٠٦
قاضي محمد سعيد شريحي كرهرودي ١٩٥ - ٣٨٣ - ٤٢٣ - ٤٧٥ - ٥٤٣
سيد محمد اسفرايني ٢٠٤
محمد باقي بي قلماق ٢١١ - ٢١٨
محمدقلي ٢٢٦
محمد صديق خواجه خلف عبد الرحيم خواجه .. ٢٣٤ - ٢٣٦
محمد باقر ٢٤٢
محمد شفيع .. .. .. ٢٧٨ .. ٢٩٨
محمدعلي بيگ ايلچي داراي ايران ٣٠٤ - ٣٦١ - ٣٦٥ - ٣٦٦ - ٣٦٧ - ٣٩٧ - ٤٢٢ - ٤٢٧ - ٤٢٩ - ٤٣٣ - ٤٤١ - ٤٧٧ - ٤٧٩ - ٥٤٢
محلدار خان دكني ١٨٣ - ٣١٧ - ٥٢٦ - ٥٢٧
محمد شريف خالوي باقر خان ٣٣٤
محمود پسر پيرا ٣٤٩
شيخ محي الدين .. ٣٥٦ - ٣٦٦
ميرزا محمد ٣٧٠
محمد تقي تحويلدار ٣٩٧
حاجي محمد جان مشهدي قدسي ٤٤٤ - ٥٣٠
محمد حسين جابري ٤٧٤
محمد يوسف ٥٤٣
قاضي محمد اسلم .. ٤٥٨ - ٤٦٤
مخلص خان ٧٣ - ١٨١ - ١٩١ - ٢٢٨ - ٢٩٧ - ٣٩٩
مختارخان ١٢٦ - ١٨٣ - ١٩٩ - ٢٦٥
مخلص الله ١٨٣
مرورت خان تركمان ٧٣ - ٢٩٩ - ٣٦٥ - ٤٥١
ملا مرشد ٧٣
مرزا مراد ولد ميرزا رستم صفوي - ١٦٧ - ١٧٠

مرتضي قلي برادر جان سپار خان - ۱۸۵ - ۳۱۵
مرزا خان ولد زين خان .. ۱۸۵
ملا مرشد شيرازي مكرمت خان شد ۱۹۱
مرحمت خان ۱۹۵ - ۲۷۸ - ۲۸۸ - ۳۱۵ - ۳۲۴ - ۳۳۰ - ۳۴۰ - ۳۴۱ - ۳۴۲
مرتضى خان ۲۰۰ - ۲۰۲ - ۲۸۷ - ۴۹۸ - ۵۰۸ - ۵۳۲ - ۵۳۴
مراري پندت ۳۶۰ - ۵۲۰ - ۵۲۱ - ۵۲۲ - ۵۲۴ - ۵۲۵ - ۵۲۶ - ۵۳۲
شاهزاده مراد خلف عرش آشياني - ۴۵۲
مرزا خان ولد شاه نواز خان ۱۲۱ - ۴۷۴
حكيم مسيح الزمان .. ۱۵۹ - ۴۰۶
مصطفى رومي ۵۶
مصطفى خان داماد ملا محمد لاهوري .. .. .. ۴۱۴ - ۴۱۵
مظفر خان ۷۶ - ۸۲ - ۱۲۶ - ۴۲۷
سيد مظفر خان بارهه ۱۱۷ - ۱۲۳ - ۲۴۱ - ۲۴۵ - ۲۵۵ - ۲۷۲ - ۲۷۴ - ۲۷۸ - ۲۷۹ - ۲۸۰ - ۲۹۸ - ۳۱۶ - ۳۳۵ - ۳۳۶ - ۳۳۷ - ۳۴۸ - ۳۵۰ - ۳۵۱ - ۳۵۲ - ۳۵۴
مرزا مظفر كرماني ۱۱۸ - ۱۲۳ - ۴۷۶
مظفر حسين مرزا ۳۸۹
معتمد خان ۷۳ - ۱۸۱ - ۲۶۲ - ۲۷۹ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۳۵۱ - ۴۱۱ - ۴۱۵ - ۴۳۱ - ۴۳۲
معتقد خان ۷۹ - ۲۱۲ - ۲۱۶ - ۲۵۲ - ۲۵۹ - ۳۶۲ - ۳۶۶ - ۳۶۹ - ۴۲۵ - ۴۲۷ - ۴۳۱
خواجه معين الدين .. ۸۰ - ۸۱
معين خان بدخشي ۱۹۰ - ۲۰۹ - ۲۳۰

شیخ معین الدین .. ۳۵۶ - ۳۷۹
معزالملك متصدي ۴۱۷
معصوم زمیندار .. .. ۴۳۶ . ۴۳۸
مغل خان ولد زین خان ۱۸۴ - ۱۹۱
سیدي مفتاح ۵۳۴
مقرب خان ولد شیخ بهنا ۱۵۹ -
۳۰۴ - ۳۲۱ - ۳۲۹ - ۳۳۱ -
۳۵۴ - ۳۵۵ - ۳۵۶ - ۳۵۷ -
۳۵۸ - ۳۵۹ - ۳۶۱ - ۳۷۵ -
۳۷۸ - ۳۷۹ - ۳۸۴ - ۳۹۴ -
۴۰۸ - ۴۱۰ - ۴۲۵
مکرمت خان ۳۰۶ . ۳۴۷ - ۳۶۲ -
۳۶۹ . ۴۲۷ - ۴۲۸ - ۴۶۰ - ۵۴۲
ملك داد کراني ۵۴
ملک قاسم برادر بابا قشعه ۵۵ - ۵۶
ملتفت خان ۲۵۸ - ۲۹۶ - ۳۰۵ -
۳۳۹ - ۳۴۰ . ۳۵۸ - ۳۵۹ -
۳۶۰ - ۳۷۱ - ۳۷۹ - ۴۲۳
ملک بدن ۳۶۱
شاه منصور برلاس . .. ۵۳ - ۵۶
راجه منروپ ولد جگناتهه ۱۱۸ - ۱۲۳
سید منصور پسر سید مظفرخان ۲۴۵
منکوجي دکني ۳۰۶
منصور غلام قطب الملك ۳۳۳
منصور پسر عنبر ۳۸۳
مومن اتکه .. .. ۵۵ - ۵۶
موسوي خان پسر میر میران ۷۳ -
۱۸۱ - ۲۰۰ - ۴۰۸ - ۴۵۳ - ۴۶۱
خواجه مودود چشتي ۸۱
مومن پسر وقاص حاجي ۴۳۱ -
۴۵۱ - ۴۶۶
حکیم مومنا ۴۴۱
سید مهدي خواجه .. ۵۴ - ۲۱۰
مهابت خان خانخانان سپه سالار ۷۵ -
۸۲ - ۱۱۱ - ۱۱۶ - ۱۶۵ - ۱۷۰ -
۱۷۵ - ۱۹۳ - ۱۹۹ - ۲۱۲ -
۲۱۵ - ۲۱۶ - ۲۳۰ - ۲۴۱ -
۲۴۶ - ۲۵۳ - ۲۵۴ - ۲۵۵ -
۲۵۷ - ۲۷۳ - ۲۸۷ - ۳۵۲ -
۳۶۷ - ۴۲۴ - ۴۲۶ - ۴۲۸ -

۴۴۰ - ۴۹۷ - ۴۹۹ - ۵۰۱ -
۵۰۳ - ۵۰۵ - ۵۰۷ - ۵۰۸ -
۵۱۰ - ۵۱۲ - ۵۱۴ - ۵۱۵ -
۵۱۶ - ۵۱۷ - ۵۲۰ - ۵۲۲ -
۵۲۳ - ۵۲۴ - ۵۲۶ - ۵۲۸ -
۵۳۰ - ۵۳۲ - ۵۳۳ - ۵۳۶ - ۵۴۰
مهيس داس راٹهور .. ۵۱۳ - ۵۱۵
مرزا ميران شاه سومين پسرامير تيمور
۴۵
ميدني راي .. .. .. ۵۱ - ۳۶۸
مير همه فرزند نظام الدين علي ۵۴
ميرخان ۱۲۳
ميرك حسين خوافي ۳۰۳
ميناجي برادر ساهوجي ۳۲۸ - ۴۹۸
ميرم بيگ ۴۷۴
ميتي سنگهه ولد راو دودا .. ۵۳۲

* مواضع *

ماوراء النهر ۴۷ - ۶۲ - ۲۱۷ -
۲۳۳ - ۳۶۴ - ۴۷۵
صوبهٔ مالوه ۶۴ - ۷۶ - ۱۲۶ -
۱۶۷ - ۱۶۹ - ۱۷۰ - ۱۷۵ -
۲۴۱ - ۲۵۵ - ۲۷۲ - ۲۷۳ -
۲۹۳ - ۳۳۴ - ۳۳۶ - ۴۲۵ -
۴۴۹ - ۵۳۴
ماندو .. ۶۴ - ۷۶ - ۲۷۲ - ۳۶۱
قصبهٔ ماندل .. .. .. ۸۰ - ۱۶۷
مازندران ۲۶۳
مانک دودهٔ .. .. .. ۳۲۹ - ۳۵۶
مان گانو ۳۷۱
مالده ۴۷۸
متهرا .. .. ۲۳۰ - ۲۴۴
مچهلي گانو .. .... ۳۲۱ - ۳۲۶
محمود آباد ۷۸
مخصوص آباد ۴۳۶
مرو ۲۱۹
صوبهٔ ملتان ۲۸۷ - ۳۷۲ - ۴۲۱ - ۴۲۸
مندسور .. .. ۶۴ - ۳۳۷
منکود ۳۳۷
موزينه ۳۷۱
مهابن .. .. ۱۹۶ - ۲۰۴

مهگانو ۳۲۱
مهندري ۳۷۳
ميان کال ۲۲۱
ميوات ۴۰۹
مينه ۵۰۰

* قلع *

حصار شادي آباد ماندو - ۶۴ - ۲۹۳ - ۳۳۶
قلعهٔ مانگانو ۳۷۱
قلعهٔ منصور گڈهه ۳۳۲ - ۳۳۴ - ۳۷۳
قلعهٔ مهاکوت ۵۱۳ - ۵۱۵ - ۵۲۰ - ۵۲۵

* نهار *

دریاے مینار ۳۸۳

* حرف نون - کسان *

شیخ نجم الدین کبري ۸۱
نجابت خان .. ۳۱۴ - ۳۷۲ - ۴۲۸
نذر محمدخان ۱۸۹ - ۲۰۶ - ۲۰۷ - ۲۱۲ - ۲۱۶ - ۲۱۹ - ۲۲۰ - ۲۲۱ - ۲۳۰ - ۲۳۵ - ۲۶۰ - ۴۳۱ - ۴۶۵ - ۴۷۵
نرپت هاڑا ۵۱
راجه نرسنگهه دیو [برسنگه دیو] ۵۱ - ۱۶۷ - ۲۳۸ - ۲۳۹ - ۲۴۱
نرهر داس ولد راجه نرسنگهدیو ۱۹۶
نرهر داس جهالا .. .. ۳۲۳ - ۳۲۴
نرسنگهداس پسر راجه دوارکا داس ۳۴۷
شیخ نصیر الدین محمود ۸۲
نصیب شیرانی ۱۱۹
نصرت خان ۳۰۲
نصیري خان ۳۰۷ - ۳۱۵ - ۳۱۶ - ۳۴۳ - ۳۵۷ - ۳۷۱ - ۳۷۴ - ۳۷۵ - ۳۷۶ - ۳۷۷ - ۳۷۸ - ۳۹۵ - ۳۹۶ - ۳۹۸ - ۴۰۵ - ۴۱۱ - ۴۱۴ - ۴۱۵ - ۴۲۴ - ۴۴۹ - ۵۰۱ - ۵۰۹ - ۵۱۰ - ۵۱۱ - ۵۱۲ - ۵۱۳ - ۵۱۵ - ۵۱۸ - ۵۲۰ - ۵۲۳ - ۵۲۴ - ۵۲۶ - ۵۳۱ - ۵۳۲ - ۵۳۳ - ۵۳۴ - ۵۴۰ - ۵۴۲

نظام الدين علي خليفه ۵۳
نظام خان ميانه ۵۵
نظام الملك بي نظام ۷۶ - ۱۹۵ -
۲۲۷ - ۲۴۸ - ۲۵۰ - ۲۵۱ -
۲۶۷ - ۲۷۱ - ۲۷۳ - ۲۸۹ -
۲۹۰ - ۲۹۳ - ۳۰۰ - ۳۰۹ -
۳۲۸ - ۳۴۷ - ۳۵۸ - ۳۸۲ -
۴۲۲ - ۴۴۲ - ۴۸۲ - ۴۸۳ .
۴۸۵ - ۵۰۱ - ۵۱۴ - ۵۲۰ -
۵۳۲ - ۵۳۳ - ۵۴۰
شيخ نظام الدين اوليا ۸۲
سيد نظام .. .. .. ۱۸۳ - ۲۲۹
نظر بهادر خويشگي ۱۸۴ - ۲۱۳ -
۲۴۱ - ۲۵۵ - ۳۹۹ - ۴۴۰ -
۵۱۳ - ۵۱۵
خواجه نظام سوداگر ۲۶۷
نظر بيگ گرز بردار ۳۸۴
نورمحل .. .. ۷۰ - ۷۱
نورالدين قلي ۸۲ - ۱۲۱ - ۲۴۱ -
۲۴۲ - ۴۱۸
نوبت خان ۱۱۹ - ۱۲۳ - ۴۵۱ - ۵۴۳
نوازش خان ولد سعيد خان ۱۶۶
نورالدين ولد خواجه‌مير هروي ۳۰۶
نورمحمد عرب ۳۹۷

* مواضع *

ولايت ناسک ۳۰۱ - ۳۰۳ - ۳۱۷ -
۳۵۸ - ۴۳۹ ۵۳۳
ناندور ۳۷۱
ناندير .. .. ۳۸۳ - ۴۱۱
ناكچهري ۵۰۱
شهر نر ۷۸
نرور .. .. ۱۹۱ - ۲۴۶
نظام پور .. ۴۹۹ - ۵۰۱ - ۵۲۴
نگرامي ۲۱۴
نلدرگ ۳۵۵
نندر ۳۹۵
نورمنزل مشهور بباغ دهره ۲۴۳ - ۲۵۴
نولاهي ۳۳۷
نورس پور .. .. ۴۱۳ - ۴۲۲
نيشاپور ۸۱

نیمله ۲۱۳
نیمي ۳۴۸

* قلع *

قلعهٔ نباتي .. ۳۰۱ - ۴۸۴ - ۵۲۶
قلعهٔ نلدرگ ۳۴۶

* بحار *

دریاے نربده ۷۷ - ۲۵۱ - ۲۹۳ - ۳۳۵
نهر فتح ۲۱۰
آب نهذورا ۴۱۳

* حرف واو - کسان *

میرزا والي .. .. ۷۸ - ۱۸۳
وزیر خان ۱۱۷ - ۱۲۲ - ۱۲۴ -
۲۴۳ - ۲۹۸ - ۳۰۴ - ۳۰۷ -
۴۰۳ - ۴۱۰ - ۴۱۷ - ۴۲۵
وفاخان .. .. .. ۳۶۷ - ۳۸۳
وقاص حاجي ایلچي ۴۳۱ - ۴۵۱ -
۴۶۵ - ۴۶۶ ۴۶۸
ولي خازن و فراقوري ۵۴
ولي محمد خان ۲۱۷ - ۲۱۸ -
۲۱۹ - ۲۲۰ - ۲۲۱

* بحار *

آب و نجره ۳۳۱ - ۳۶۱ - ۳۷۰ -
۳۷۸ - ۳۸۰ - ۳۸۲

* حرف ها - کسان *

هاباجي .. .. .. ۳۰۶ - ۳۲۸
هردیرام کچهواهه ۱۲۱ - ۲۶۸ - ۳۰۶
هرداس جهالا ۱۷۱
هري سنگهه ولد کشن سنگهه راتهور ۴۲۱
سید هزبرخان ۷۳ - ۱۸۳ - ۲۱۳ - ۳۱۹
هشتر خان ۲۱۷
همایون شاه جنت آشیاني ۴۲ -
۵۶ - ۶۰ - ۶۳ - ۹۶ - ۵۴۲
همت خان ۴۵۱
هندو بیگ قوجین .. ۵۴ - ۵۶
هندال میرزا ۶۷
هوشنگ پسر دانیال .. ۷۲ - ۷۹

* مواضع *

هارون ۸۱
هجلي ۴۳۶
هرات .. .. ۲۱۷ - ۲۱۹ - ۲۶۳

هلي ۳۷۱
هلدي پور ۴۴۶
هوڈل ۳۶۹
بندر هوگلي ۴۳۳ - ۴۳۵ - ۴۴۴ -
۴۷۰ - ۴۸۵

* حرف ياء - كسان *

ياربيگ ۱۶۷
ياقوت خان حبشي ۱۸۲ - ۱۹۵ -
۲۵۳ - ۲۹۳ - ۳۰۷ - ۳۲۶ -
۳۴۴ - ۳۵۳ - ۳۵۸ - ۳۵۹ -
۳۶۰ - ۳۶۱ - ۳۷۴ - ۳۹۵ -
۳۹۹ - ۴۰۰ - ۵۰۲ - ۵۰۴ -
۵۰۸ - ۵۱۴ - ۵۱۸ - ۵۲۱ - ۵۲۳
يادگارحسين خان ۱۸۴ - ۲۴۵ - ۴۷۶
يارمحمد خان .. .. ۲۱۷ - ۲۱۸
ياسين پسر شيرخان ۴۰۹ - ۴۳۰
سيد يعقوب بخاري ۱۲۱
يعقوب خان بدخشي ۱۶۷ - ۱۹۰ - ۲۰۹
خواجه يكه تاز خان ۱۱۹ - ۱۲۳ -
۲۹۹ - ۳۵۱
يكدل خان خواجه سرا ۱۲۳
يلنگتوش ۲۰۹ - ۲۱۱ - ۲۱۸ - ۲۶۰ -
۴۷۵
يونس علي .. .. ۵۳ - ۵۶
يوسف محمد تاشكندي ۱۱۸ - ۱۲۳
۲۹۹ - ۳۸۰ - ۳۸۱ - ۴۲۳
يوسف آقا خواجه ۲۶۵
يوسف خان ۴۱۵
يولم بهادر ۵۲۵

* مواضع *

يولم گذر ۳۱۲

فهرست مردمان و مواضع و قلعجات و دریاهائیکه در دومین حصهٔ اولین دور بادشاه نامه مذکور شده اند بترتیب حروف هجاء

* حرف الف - کسان *

یمین الدوله آصف خان خانخانان - سپه سالار ۱ - ۳ - ۱۳ - ۱۷ - ۲۰ - ۲۸ - ۴۷ - ۵۰ - ۵۱ - ۶۴ - ۶۶ - ۷۸ - ۸۲ - ۸۵ - ۸۶ - ۹۷ - ۱۰۰ - ۱۳۷ - ۱۴۳ - ۱۴۹ - ۲۴۹ - ۲۵۵ - ۲۶۷ - ۲۶۸ - ۲۶۹ - ۲۷۰ - ۲۷۵ - ۲۹۲ -

آگاه خان خواجه سرا ۱۰۱ - ۲۸۰ - ۳۰۷

آتش خان حبشي .. ۱۳۷ - ۲۵۷

آدم خان تبتي ولد علي راے ۲۸۵ - ۳۲۶

آتش خان دکني ۳۰۳

آي محمد تاشکندي ۳۲۵

میر ابراهیم رضوي ۶۷

شیخ ابو الفضل ۹۸

سید ابو الفتح ۱۳۷

خواجه ابوالبقا برادرزادهٔ عبد الله خان بهادر ۱۴۰ - ۱۵۶ - ۲۲۳ - ۳۲۰

میر ابوالحسن ۱۴۳ - ۱۵۴ - ۱۶۷ - ۱۷۳

قاضي ابو سعید ۱۴۳ - ۱۵۴ - ۱۶۷ - ۱۷۳ - ۲۲۹

مرزا ابوالحسن ولد مرزا رستم ۱۷۶

خواجه ابوالحسن ۱۹۱ - ۱۹۳ - ۱۹۴ - ۱۹۵ - ۱۹۶ - ۲۹۳

ابراهیم عادل خان .. ۲۰۴ - ۲۱۹

حکیم ابوالبقا حکیم الملک .. ۲۸۱

ابدال ۲۸۲ - ۲۸۳ - ۲۸۴ - ۲۸۵ - ۲۸۶

میر ابو طالب تربتي ۲۸۸

ابو البقا ولد احمد بیگ خان ۳۰۷

ابو محمد کنبو ۳۰۸

ابابکر ولد بهادر خان قور بیگي ۳۱۱

ابو البقا ولد شریف خان .. ۳۲۳

میر ابابیل برادر شجاعت خان برلاس ۳۲۳

ابو البقا ولد قاضي خان ۳۲۵
حکیم ابو الفتح ۳۲۸
شیخ ابو المعالي ۳۳۶
میر ابراهیم همداني ۳۳۹
مرزا ابراهیم همداني ۳۴۵
حکیم ابو القاسم ۳۴۸
اجمیري کوکه ۳۱۷
احمدخان نیازي ولد محمدخان - ۳۵ -
۴۰ - ۶۰ - ۱۳۸ - ۱۳۹ - ۱۴۹ - ۳۰۰
احمد بیگ خان ۷۶ - ۹۷ - ۳۰۱
احداد مهمند ۹۷ - ۱۱۱ - ۱۴۰ -
۱۴۹ - ۱۵۵ - ۳۱۰
احمد چك ۲۸۵
سید احمد بن سید رفیع الدین بن -
سید جعفر ۳۳۷
اخلاص خان ۳۰۳
اختیار ولد مبارز خان ۳۱۳
سید اختیار الدین ۳۲۲
ادهم ولد نیابت خان ۳۲۰
ارجمند بانو بیگم الملقبة بممتاز محل
۸۸ - ۲۴۲ - ۲۵۳
اردشیر نبیرهٔ احمد بیگ خان ۳۱۳
اسلام خان میربخشي ۳ - ۵ - ۱۷ -
۴۹ - ۵۰ - ۷۱ - ۷۶ - ۸۳ -
۸۵ - ۸۶ - ۸۷ - ۸۸ - ۲۷۴ - ۲۹۴
اسحق بیگ زور آبادی ۶۳
اسحق بیگ بخشئ فوج ۱۰۹ -
۱۱۵ - ۱۳۶ - ۲۴۹ - ۳۱۲
اسحق بیگ یزدي .. ۱۲۱ - ۱۲۳
اسفندیار ولد اللهیار ۱۵۳
اسمعیل نبیرهٔ ابراهیم عادل خان -
۲۱۹ - ۲۴۶
اسلام خواجه پسر ایلچي خواجه -
۲۹۰ - ۲۹۱
اسد خان معموري ۲۹۹
اسفندیار ولد حسن بیگ شیخ عمري
۳۰۴
سید اسدالله ولد سید بایزید ۳۱۶
اسحق بیگ برادر یادگار حسین خان ۳۲۳
خواجه اسحق دهبیدي مجاز ۳۳۲

اصالت خان ۳۵ - ۳۶ - ۳۹ - ۴۳ - ۴۶ -
۶۷ - ۷۱ - ۸۷ - ۱۰۱ - ۲۸۰ - ۲۹۷
اعتقاد خان ۶ - ۷ - ۲۹ - ۷۶ - ۸۵ -
۱۶۶ - ۲۸۵ - ۲۹۵
اعتماد الدوله ۹
اعظم خان (ارادت خان) ۲۸ - ۳۳ -
۸۳ - ۱۰۰ - ۱۰۲ - ۱۰۵ - ۱۶۶ -
۱۸۹ - ۲۸۱ - ۲۹۳ - ۳۱۱ - ۳۴۰
میر اعظم کاشغری .. ۲۴۹ - ۳۲۵
اعتماد خان خواجه سرا .. ۳۰۷
علامي افضل خان ملا شکرالله ۱ - ۲ -
۳ - ۱۷ - ۲۰ - ۲۸ - ۳۳ - ۷۰ - ۸۰ -
۸۴ - ۸۵ - ۸۶ - ۱۱۹ - ۱۸۴ - ۱۸۵ -
۲۰۳ - ۲۰۹ - ۲۳۴ - ۲۴۴ - ۲۴۵ -
۲۵۶ - ۲۵۷ - ۲۷۰ - ۲۹۳ - ۳۳۹
افتخارخان برادر سعیدخان ۱۱ - ۳۰۰
آقا افضل تیولدار برودة ۲۰۷ - ۳۱۰
اقبال شاه برغوجي ۲۹۱
اکبر پادشاه ۷ - ۱۷ - ۳۴ - ۵۵ - ۱۸۱ -
۱۸۲ - ۱۸۴ - ۱۸۷ - ۱۸۹ - ۱۹۰ -
۱۹۵ - ۲۰۰ - ۲۳۹ - ۲۴۷ - ۲۵۶ -
۳۳۲ - ۳۳۵ - ۳۴۶ - ۳۴۷ - ۳۴۸ -
۳۴۹ - ۳۵۰
اکرام خان ولد اسلام خان ۶۸ - ۳۰۳
اکبرقلي خان سلطان ککهر ۱۴۲ (؟) ۳۰۴
الله ویردي خان ۵ - ۳۵ - ۳۶ - ۳۷ - ۴۰ -
۴۲ - ۴۳ - ۴۵ - ۶۰ - ۶۳ - ۹۶ -
۹۷ - ۱۲۳ - ۱۳۷ - ۱۳۹ - ۱۴۳ - ۱۴۶ -
۱۴۷ - ۱۴۸ ۲۴۳ - ۲۷۸ - ۲۹۶
مرزا الغ بیگ ۸۰
شیخ الهدیه ولد کشور خان ۱۰۰ -
۱۷۷ - ۳۰۷
الله یار خان ۳۰۰
التفات خان ۳۰۳
رانا امرسنگه ولد گجسنگهه ۲ - ۶۵ -
۷۵ - ۷۶ - ۸۵ - ۹۶ - ۹۷ -
۱۱۰ - ۱۲۴ - ۱۳۶ - ۱۸۳ -
۲۴۶ - ۲۴۸ - ۲۹۸ - ۳۳۹
امام قلي .. .. ۸ - ۳۲۲
امیر بیگ ولد شاه بیگ خان کابلي -

٣٨ - ٢٢٣ - ٣٢٦

امرالله ولد عبدالرحيم خانخانان ١٤٣

امان بيگ .. .. .. ٢١٦ - ٣٠٧

امير علي غانچي ٢٩١

امير خان ٢٩٨

امام قلي خان ولد جانسپار خان ٣١٠

امانت خان ٣١٢

امام قلي خان پسر الله وردي خان ٣٥٠

اندرسال نبيرهٔ راورتن ٩٧-١٤٠- ٣٢٠

راجه انوپ سنگهه ٢٩٩

اني راي ٣٠٣

انور ولد سلاح خان ٣١٨

اودیسنگهه راٹهور .. .. .. ٩١ - ٣٢٣

اودي بهان ولد راجه گردهر ١١٤ -

١١٥ - ٣١٩

اوزبک خان ١٣٦ - ١٣٨ - ٢٢٥ - ٣٠٧

اودي مان پسر جچهار ١٣٩

اوداجيرام دکني .. .. ٢٩٥ - ٢٩٩

اوگر سين کچهواهه ٣١٤

راجه اودي سنگهه ولد راجه سيام

سنگهه ٣١٥

اوگرسين ولد سترسين کچهواهه ٣١٩

حاجي اورار اوزبک ٣٢٦

اهتمام خان ١٣٦ - ١٣٨ - ٢١٨ -

٢٢٠ - ٢٥٥ - ٣٠٢

ايندر من ٢٢٣

ايمل افغان ٣١٣

* مواضع *

آصف آباد معروف بمچهي بهون ٥٠

آنبير ٢٥٦

اجمير ٨٧ - ١٨٣ - ٢٢٤ - ٢٣٣ - ٢٤٨

احمدنگر ٣٦ - ٦٢ - ١٢٧ - ١٣٧ - ١٤٩ -

١٦٠ - ١٧٧ - ١٨٥ - ١٨٧ - ١٨٩ - ٢٠٥

احمدآباد ٨٥ - ١٦٦ - ٢٩٣ - ٣٠٨ -

٣٢٨ - ٣٣٢ - ٣٤٥

ارکهيريا .. .. .. ١٤٤ - ١٨٥

اسير ٢٠٥

اسلام آباد .. .. .. ٤٩ - ٢٧٧

اشته ٩٦

اصفهان ٢٧٩

باغ افضل آباد ٢٨
دار الخلافۂ اکبرآباد ٢ - ٤-٧-٧٠-٧١-
٧٣-٧٧- ٧٨-٨٨-٩٠-١٠١-١٠٥-
٢١٦-٢٢٤- ٢٣٣ -٢٣٤-٢٣٥-
٢٤٦-٢٥١- ٢٥٢ -٢٥٩-٢٦١ -
٢٦٥ - ٢٧٦ -٣٢٩ - ٣٣٨ - ٣٤٦
باغ الهي ٢٨
پرگنه الر ٤٩
اله اباد ١٠٢ - ٢٧٤ - ٢٧٧ - ٢٩٥
امرا پور ٦٩
پرگنۂ انباله ٧
انتوله ١٨٣
انچهاپور ١٩٥
انکوله ١٤٩
اودیپور .. .. .. ٢ - ٣٣٩
اوندچه ١٠٦ - ١٠٧ - ١٠٨ - ١١٨ -
١٢١ - ١٤٣
اودگیر .. .. ١٥٢ - ١٥٤ - ٢١٧
اوسه .. .. .. ١٥٤ - ١٥٨
اوجین .. .. ١٩٢ - ٢١٦ - ٢٢٢
اوڈیسه ٢١٦
بلدۂ اوجه ٣٣٢
ایران ٢ - ٨ - ١١ - ١٨٩ - ٢٠٦ -
٢٥٧ - ٣٤٨ - ٣٤٩
پرگنۂ ایرچ ٩٧
ایلچپور .. .. .. ١٣٨ - ٢٠٥
ایندراپور ١٥١
قریۂ ایکولنیر ١٦٠

* قلع *

اجلا گڑ ١٤٧
قلعۂ احمدنگر ٧ - ٣٤ - ٦٩ - ١٨٢ -
١٨٥ - ١٨٦ - ٢٠٠ - ٢٥٦
حصار اشته ٢٣٠
حصن الکه ١٦٦
قلعۂ انجرائي .. .. ٣٦ - ١٤٨
حصن انکي ١٦٥
قلعۂ اوندچه ٩٨ - ١٠٧ - ١٠٨ - ١٢٢
حصار اودگیر ١٣٦ - ١٤٠ - ١٥١
١٥٤ - ١٧٢ - ٢١٧ - ٢١٩ -
٢٢٠ - ٢٢١ - ٢٣٠ - ٢٤٦ - ٢٦٥

قلعهٔ اوسه ١٣٦ - ١٤٠ - ١٥١ - ١٥٤ -
١٧٢ - ٢١٧ - ٢٢٠ - ٢٣٠ - ٢٦٥
قلعهٔ اهونت ١٤٧

* بحار *

قلاب آنا ساگر ٢٢٤
آب ايندان ٢٢٦

* حرف باء - كسان *

باقر خان نجم ثاني ٨ - ١١ - ٧٢ -
٧٦ - ٨٧ - ١٦٦ - ٢٧٤ - ٢٩٥
باقر .. .. ١٤٩ - ١٥٠
بانو بيگم ٣٣
بابو لچهن زميندار ٧٤ - ٧٥ - ٧٦
باقي خان ١٢١ - ١٢٣ - ٢٧٧ - ٣٠١
باقي بيگ اوزبك (قزاق خان) ٣٥ -
٦٨ - ١٣٤ - ١٣٦ - ٢٤٩ - ٣٠٦
بابرشاه فردوس مكاني ١٩٢ - ٣٣٥
بايسنغر جعلي ٢٠٦
باقيا شاعر ٢٥٠
بابو خان كراني ٣٠٢
بالا ولد راجه جگناتهه كچواهه ٣١٨
باگهه ولد شيرخان تونور .. ٣٢٠
ميربا قر ولد سيد حامد ٣٢١ - ٣٢٢
بتهوجي ١٣٧
بختيار خان دكني .. ٦٤ - ٣٠٣
بديع الزمان ولد آقا ملا .. ٣٢٧
ميربركه بخاري .. .. ٥٩ - ٣١١
خواجه برخوردار ٨٣ - ١٣٦ - ٣٠٦
بربل راو ١٣٧
برات خواجه گوكلتاش ٢٩٠ - ٢٩١
خواجه برخوردار داماد مهابتخان ٣٠٩
سيد برهان الدين ٣٣٢
ميربزرگ نواسهٔ سيد خان ٣٢٠
راجه بكرماجيت جگراج پسر جچهار
سنگهه ٣٥ - ٣٦ - ٤٣ - ٤٤ - ٤٦ - ٦٣ -
٦٨ - ٩٤ - ٩٥ - ٩٦ - ١٠٦ - ١٠٧ -
١١٣ - ١١٦ - ١٣٩ - ١٩٤ - ١٩٦ -
١٩٩ - ٢٠٠ - ٢٩٦ - ٣٠١ - ٣٣٨
شيخ بالول .. .. ١٢ - ٦٥
راي بلوى چوهان ٢٣٤
بلبهدهر سيكهاوت ٣٠٩

بلند ولد بهروز كلال ٣٢١
شيخ بلاول قادري ٣٣٤
راى بنوالي داس ٣١٢
راے بنار سيداس ٣١٨
راجه بهارت بنديله .. ١٣ - ٢٩٦
بهادرخان روهيله ٨٥ - ٨٦ - ٩٧ - ١٠٨ -
١١٣ - ١١٤ - ١٣٤ - ١٣٦ - ١٣٧ -
١٦٠ - ١٦١ - ١٦٢ - ١٦٣ - ١٦٤ -
٢٢٥ - ٢٤٢ - ٢٤٣ - ٢٩٦
بهادر بيگ داروغه ١١٦ - ١١٧ - ٣١٥
بهادر ارند افغان ٣١٤
بهادر بابي ٣١٥
بهادر ولد جانسپار خان ٣١٥
بهادر كنبو ٣٢٢
بهادر برادر زادهٔ خانجهان .. ٣١١
بهادر جي ولد جادون راي ٢٩٥
بهيم راتهور ١٣٦ - ١٣٨ - ١٨٦ -
١٩١ - ١٩٦ - ٢٣٣ - ٣٠٦
بهو جبل نايكواري .. ١٣٩ - ١٤٨
بهگوان داس بنديله .. ١٣٦ ٣٠٩
بهورجي زميندار بگلانه ١٣٩ - ١٤٣ -
١٨٦ - ٢٨٠
راجهٔ بهروز ١٤٠ - ١٥٥ - ٢٢٣ - ٣١٦
بهلول .. .. ١٤٣ - ١٥٢ - ٢٩٠
بهو جراج قلعه دار .. ٢٢٠ - ٣١٤
بهاو سنگه ولد راو سترسال .. ٢٢٣
بهمن يار ولد يمين الدوله آصف خان
خانخانان ٢٤٢ - ٣٢٤
بهوپت ولد سنكرام .. ٢٥٠ - ٢٥١
بهاريداس كچهواهه ٣٠٢
بهرام خان ولد جهانگير قلي خان ٣٠٩
سيد بهكر برادرزادهٔ مرتضي خان ٣١٣
بهرام ولد صادق خان ٣٢١
شيخ بهاو الدين محمد . .. ٣٤٨
راجه بيتهل داس ٣٧ . ٤٠ - ٤٢ -
٤٤ - ٤٥ - ٧٦ - ٨٥ - ٨٧ -
٩٩ - ١٣٥ - ١٣٦ - ٢٢٣ -
٢٣٤ - ٢٤١ - ٢٥٠ - ٢٩٦
بےبدل خان داروغهٔ زرگر خانه ٧٩
راجه بيرنراين .. .. ١٤٧ - ٣٠٩

بیرم بیگ میربخشي .. ۱۸۶ - ۱۹۳
بےبدل خان گیلاني [در ذکرمناصب بےدل خان] ... ۲۲۵ - ۳۱۶
بیکلر خان ولد سعید خان .. ۲۹۸
بیرنراین زمیندار بچیت ۳۱۷
بیربهان زمیندار چندرکونه .. ۳۲۲
بیني داس ولد نرسنگهدیوبندیله ۳۲۴

* مواضع *

بارهموله .. .. ۲۲ - ۲۴
بالاگهات ۶۰ - ۶۲ - ۹۵ - ۹۸ - ۱۸۲ - ۱۸۹ - ۱۹۵ - ۲۰۰ - ۲۰۵ - ۲۹۴
باري ۱۱۸ - ۲۳۴ - ۲۷۶ - ۲۸۹
قریهٔ بتوه ۳۳۲
بجولي ۷۴
بجهور ۹۷
باغ بحرآرا .. .. ۲۶ -
بخارا .. .. ۳۲۸ - ۳۴۳
بداون ۹۷
بدخشان .. ۳۳۳ - ۳۳۵ - ۳۴۰
برهانپور ۳۴ - ۳۵ - ۴۶ - ۶۲ - ۶۳ - ۶۸ - ۷۰ - ۹۵ - ۹۶ - ۱۳۴ - ۱۸۴ - ۱۸۵ - ۱۸۶ - ۱۸۹ - ۱۹۳ - ۱۹۴ - ۱۹۵ - ۱۹۸ - ۲۰۵ - ۲۰۶ - ۲۱۰ - ۲۹۶ - ۳۳۱ - ۳۳۶
برار ۶۲ - ۶۳ - ۱۸۵ - ۱۸۹ - ۲۰۵ - ۲۳۰ - ۲۶۴
پرگنهٔ برودهٔ .. .. .. ۲۲۲ - ۲۴۲
بصرهٔ ۱۰۲
بغداد .. .. ۲۲ - ۲۰۷
بکلانه ۲۸۰
بلخ ۶۶ - ۱۰۴ - ۱۶۶ - ۲۰۶ - ۲۰۷
بنگاله ۸۳ - ۸۸ - ۲۷۴ - ۲۹۴
بوریه ۷۲
بهنبر ۱۵ - ۱۶ - ۱۷ - ۵۶ - ۵۷ - ۶۰
بهاکی ۷۵
بهانڈیر .. .. ۹۷ - ۱۰۶
بهالکي ۱۵۱ - ۱۵۲ - ۱۶۹ - ۲۰۴
بهار .. ۲۰۸ - ۲۷۲ - ۲۷۵ - ۳۳۳
قصبهٔ بهیره ۳۳۶

بيرم كله .. .. ١٦ - ١٨ - ١٩
ملك بيجاپور ٣٤ - ٣٥ - ٣٧ -
١٢٥ - ١٣٦ - ١٤١ - ١٤٣ -
١٤٤ - ١٥٢ - ١٥٣ - ١٥٤ -
١٦٣ - ١٦٤ - ١٦٧ - ١٨٥ -
١٨٧ - ٢٠٢ - ٢٠٣ - ٢١٩ - ٢٣٠
بير ٣٥ - ٤٤ - ٤٦ - ٦٢ - ١٥٥ -
١٥٩ - ١٨٦
سركار بيجاگڙ .. .. ٦٢ - ٢٢٢
بياتوان .. .. .. ٩٨ - ١٢٠
بيدر .. .. .. ١٥١ - ١٥٢
بيتلي ١٥٣
بيسواره ٢٤٣ ٢٧٨

* قلع *

قلعهٔ بهالكي ١٥١
حصار بهوجپور ١٧٢
قلعهٔ بيرات ٩١
قلعهٔ بيدر ١٥٢
قلعهٔ بيم گڙ ١٧٢

* بحار *

آب بانگانو ٦٨
دريايي بورنه آب عادل آباد ١٩٥ - ١٩٨
آب بهت ٢٢ - ٢٣ - ٢٤ - ٢٩ -
٤٩ - ٥٢ - ٦٠
آب بهينه ٩٧
دريايي بهونره ١٥٠ - ١٥٢ - ١٦١ -
١٦٢ - ١٦٥
آب بياه ٩
تالاب بيرساگر ١٢٢

* حرف پے - كسان *

پاينده بے اوزبک ٨
راني پاربتي زن برسنگهديو ١١٥ -
١١٦ - ١٣٣
پاينده بيگ خواجه خضري ٣٢٠
پتنگ راي جادون راي ١٣٧ - ٢٩٩
پتهوجي واله اچالا جي ٣٠٣
سلطان پرويز ٣ - ٣٤ - ٧٣ - ١٨٢ - ١٩٨
پردل خان واله دلاورخان ١٤ - ٢٤٢ - ٣٠١
پرتهيراج راٹهور ٣٩ - ٤٢ - ٤٧ -
١٣٥ - ١٣٦ - ٢٢٦ - ٢٧١ - ٣٠١

پرسوجي دکني ٦٨ - ١٣٥ - ٢٩٩
پرتهي چند زميندار ٧١
پرتاب‌اوجينيه ٢٧١ - ٢٧٢ - ٢٧٤ -
٢٧٥ - ٣٠٥
پرورش خان ٣٠٩
پشوتن نبيرهٔ شيخ ابوالفضل ٣٢٣
راول پونجا زميندار دونکرپور ٣٠٤
راجه پهار سنگهه بنديله ٣٥ - ٣٩ -
٦٣ - ٩٦ - ١٣٦ - ٢٢٨ - ٢٩٨
پهار سنگهه ولد راجه مانسنگهه ١٨٤
پهلوان درويش سرخ ٢١٨ - ٢٣١ -
٢٣٢ - ٣٢١
پهارمل ولد کشن سنگهه .. ٣١٠
پيرخان ميانه .. .. ٤ - ٣٠٨
پيم‌نراين زميندار .. .. ٩٥ - ١١١
مرزا پيرمحمد خلف مرزا جهانگير
٢٨٨ - ٢٨٩
شيخ پير ٣٣٤

* مواضع *

پايان‌گهات ٦٢ - ٦٣ - ٩٥ - ١٨٩ - ٢٠٥
پاتهري .. .. .. ٦٩ - ٢٤٩
پالم ٧٣
پارگانو .. .. .. ١٦٠ - ١٦١
پتوح ١٥
پتن .. .. .. ٦٢ - ٦٩ - ١٩٩
پتنه ٨٦
پرينده .. .. ٤٦ - ١٦٠ - ١٦٢
پکهلي ١٥
پلول ٧٣
پنجاب ٣ - ١٠ - ٢٢ - ٢٣ - ٦٤ -
٧١ - ٩٠ - ٣٤٧
پنور ٤٩
پنج برارهٔ ٤٩
پوشانه .. .. ١٦ - ١٩
پونه .. .. ١٦١ - ٢٢٥
پيرپنجال ١٥ - ١٦ - ١٩ - ٥٤ - ٢٨٧

* قلع *

قلعهٔ پالکه ١٦٦
قلعهٔ پرينده ٣٣ - ٣٤ - ٣٥ - ٣٦ -
٣٧ - ١٦٩ - ٢٠٣ - ٢٠٤

* بحار *

پٹن آب برهان پور ۱۹۷

دریاے پرتینه ۱۱۸

* حرف تاء - کسان *

تاناجي دکني ۱۲۱

تاج سرواني ۳۱۴

تربیت خان ٦٥ - ٦٧ - ٨٥ - ٨٨ -

۲۱٦ - ۲۷۹ - ۳۰۲

ترکمان خان ۲۹۸

ترکتاز خان ۳۱۰

ملا تقیا سفیر قطب الملک ۱۴۲

میر تقي الدین محمد نسابه ۳۳۹

راو تلوک چند .. .. ۱۳٦ - ۳۱۴

تیمورخواجه پسر افیوغا ۲۹۰

* مواضع *

تبت ۲۸۱ - ۲۸۲ - ۲۸۳ - ۲۸۴ -

۲۸٦ - ۲۸۷

ترینگ .. .. .. ۱۳۷ - ۲۲۸

ترنکلواري ۲۲۸

تلنگانه ٦۲-۱۵۴ - ۲۰۵ - ۲۲۱ - ۲٦۴

تولجاپور ۱۵۸

تواندہ پور ۲۰٦

توران .. .. ۳۳۲ - ۳۴۰ - ۳۴۲

تهنه .. .. ۱٦ - ۱۸

تهارہ ٦۴

* قلع *

قلعۂ ترینگ .. ۱۷۲ - ۲۲۹ - ۲٦۵

قلعۂ ترنکلواري . .. ۱۷۲ - ۲۲۹

حصن تنکي ۱٦۵

قلعۂ تیتوتهر ۷۵

* بحار *

دریاے تال اُلر ۲۲

دریاے تبتي .. .. ۲۰٦ - ۲۰۷

* حرف ٹے - مواضع *

ٹٹهه .. .. ۲۰۷ - ۲۷٦ - ۲۹٦

* حرف جیم - کسان *

جانباز خان .. .. .. ۹۰ - ۳۰۸

جان دون داس ۱۸۴

جان سپار خان .. .. ۲۷۸ - ۳۰۵

جان سپارخان صوبه دار الهباد ۱۳٦-۲۹٦

جان نثار خان ۳۰۱
جان بازخان خواجه بابا ۳۰۳
جبار قلي گکهر ۳۲۲
راجه ججهار سنگهه بندیله ولد راجه
برسنگهدیو ۹۴ - ۹۶ - ۹۷ - ۹۸ -
۹۹ - ۱۰۶ - ۱۰۷ - ۱۱۰ - ۱۱۱ -
۱۱۳ - ۱۱۶ - ۱۱۷ - ۱۱۹ -
۱۲۰ - ۱۲۱ - ۱۳۳ - ۱۸۱ -
۲۲۲ - ۲۵۷ - ۲۶۰ - ۲۷۰ - ۲۹۴
جسونت راو ۱۴۰
جعفر خان ۲ - ۳ - ۱۷ - ۴۸ - ۸۳ - ۸۴ -
۸۵ - ۲۴۸ - ۲۵۶ - ۲۷۹ - ۲۹۵
میرجعفر ولد میرحاج ۱۳۷ - ۳۲۰
جعفر ولد اللهوردي خان ۱۴۳ - ۳۲۵
جعفر برادر باقرخان نجم ثاني ۳۱۹
جعفر بلوچ ۳۲۶
جکنو ۹۱
رانا جگت سنگهه ۲ - ۵ - ۱۸۴ -
۲۰۹ - ۲۱۷ - ۲۲۵ - ۲۳۴ - ۲۹۴
راجه جگت سنگهه ولد راجه باسو .
۹ - ۶۰ - ۶۴ - ۱۳۷ - ۲۴۲ - ۲۹۸
جگناتهه کلانوت کبراي ۵۶ - ۱۰۲
جگجیون ولد اوداجیرام ۶۴ - ۱۳۶
جگناتهه راٹهور .. .. ۱۳۶ - ۳۱۷
جگدیو راے برادر جادون راے ۲۹۷
جکمال ولد کشن سنگهه راٹهور ۳۰۶
راے جگناتهه راٹهور ۳۱۴
راجه جگمن جادون ۳۲۲
سید جلال بخاري ۲۵۴ - ۲۷۸ -
۳۲۹ - ۳۳۱ .
جلال ولد دلاور خان ۳۰۶
جلال الدین محمود ۳۲۱
سید جلال مخدوم جهانیان ۳۳۲
میر جمله ۳ - ۱۷ - ۱۸ - ۸۶ - ۸۷ - ۱۰۱ -
۲۴۳ - ۲۴۶ - ۲۶۷ - ۲۷۹ - ۲۹۵
جمالي .. .. ۶۷ - ۱۰۴
جمشید خان خویش ملک عنبر ۲۹۹
جمال خان لوحاني ۳۰۷
جمال ولد دلاور خان ۳۱۳
جمال خان قراول ۳۱۹

جمال ٣٢٣
جمال بنگشي ٣٢٤
ملاجمال لاهوري ٣٤٠ - ٣٤٢- ٣٤٤
جواهر خان خواجه‌سرا ٢٧
جوکو راجه دولتمند .. .. ٥٧ - ٥٨
جوهر خان حبشي ١٣٦
جوهر خان دکني ٢٩٧
رانا جودها زميندار امرکوت .. ٣١٥
جهانگير شاه جنت مکاني ٧ - ٨ - ١١ -
١٢ - ١٤ - ١٦ - ١٨ - ٢٦ - ٢٧ -
٢٩ - ٣٤ - ٥٢ - ٥٣ - ٥٥ - ٦٤ -
٨٠ - ٩٨ - ١٨٢ - ١٨٣ - ١٨٤ -
١٨٦ - ١٨٧ - ١٩٠ - ١٩١ - ١٩٥ -
٢٠١ - ٢٢٤ - ٢٣٩ - ٢٧٩ - ٢٨١ -
٢٨٥ - ٣٢٩ - ٣٣٩ - ٣٤٠ ٣٤١ -
٣٤٣ - ٣٤٧ - ٣٤٨ - ٣٤٩ -
٣٥٠ - ٣٥٦ -
جهان آرا بيگم بيگم صاحب ٧ - ١٠ -
٢٧ - ٣٢ - ٥١ - ١٢١ - ٢٠٨ -
٢٤١ - ٢٤٥ - ٢٤٩ - ٢٥٢ - ٢٦٧
جهان خان کاکر .. .. ٩٧ - ٣٠٥
جهانگير قلي خان ٢٩٧
راجه جيسنگهه ٣٥ - ٣٦ - ٣٩ - ٤٠ -
٤٣ - ٤٤ - ٤٥ - ٤٦ - ٦٣ - ٦٨ -
٦٩ - ٨٦ - ١٠٤ - ١٣٥ - ١٣٦ -
١٥٢ - ١٥٣ - ٢٣٢ - ٢٣٣ -
٢٣٤ - ٢٤٦ - ٢٤٨ - ٢٥٦ - ٢٩٤
جيرام پسر راجه انوپ سنگهه ٩٧ -
١٤٠ - ١٥٥ - ٢٢٣ - ٣٠٨

* مواضع *

جالناپور .. .. ٣٥ - ٦٢
جانوه ٥٩
جابنا ١٨٦
جگنير ٧
جمال‌نگري ٥٤
جمون ٢٥٠
جنير ٣٦ - ٦٢ - ١٤٩ - ١٥٠ - ١٦٠ -
١٦١ - ١٧٦ - ٢٢٤ - ٢٢٥ - ٣٢٩
جوگي‌متي .. .. .. ١٦ - ١٧
جونپور .. .. .. ٨٨ - ١٦٦

جهانگير آباد ١٤

جيكس متي .. .. ١٦ - ١٨

پرگنهٔ جيت كوپه .. ١٦٩ - ٢٠٤

بندر جيول ٢٠٣

جيت پور ٢١٦

* قلع *

قلعهٔ جنير ٦٩ - ١٣٧ - ١٥٠ - ١٦٥ -
١٧٢ - ١٧٧ - ٢٠٦ - ٢٢٥ -
٢٢٩ - ٢٣٤ - ٢٣٥ - ٢٦٥

قلعهٔ جوله ١٤٧

حصن جودهن ٢٢٩

قلعهٔ جونه ٢٢٩

قلعهٔ جهانسي .. ١١٩ - ١٢٠ ١٢٣

* بحار *

درياے جون جمنا ٤ - ٧١ - ٧٢ -
٧٤ - ٧٦ - ٨٧ - ٩٠ - ٢٣٨ -
٢٤١ - ٢٥١ - ٢٦٨ - ٢٧٩

تالاب جوكي ٢٣٣

* حرف چ - كسان *

سيد چاون ايرچي .. ٢٢٣ - ٣٢٣

چشتي خان ٣١٧

چلپئ رومي ٣٢٢

چندر من بنديله ٩٦ - ٩٧ - ٢١٨ - ٣٠٦

چندر بهان نروكه ٣٢٢

چندر بهان زميندار كانگرة .. ٣٢٢

چيقون بيگ جلايري ٣١٧

* مواضع *

ملك چاندا ١١٢ - ١١٥ - ١١٧ -
١٣٣ - ١٣٤ - ١٤٢ - ١٤٤ - ١٨٦

چاكنه .. .. ١٦١ - ١٦٩ - ٢٠٤

پرگنهٔ چانسو ٢٤٨

چمار كوندة .. .. ٣٦ - ١٣٧ - ١٤٩

چنديري ٩٧

چومكه ١٥

چوراگدهه ٩٥ - ٩٨ - ١٠٨ - ١١٠

چوپرة ٢٠٨

چهترة .. .. .. ١٢٢ - ٢٧٧

چيتور ١٨٣

* قلع *

قلعهٔ چاندا ١٣٨

حصار چاندور ١٤٦
حصار چمارکونده ١٦١
قلعهٔ چوراگده .. .. ١٠٨ - ١١١

* بحار *

آب چناب .. .. .. ١٦ - ٢٢
آب چنبل ١٩٢

* حرف حاء - کسان *

حاکم خان ٤
حارث بن کلده ٣٤٧
حبیب سور ٩٧- ٣١٢
حبیب کوراني .... ١٣٦ - ٣٢٢
حبیب چك ٢٨٥
حبیب چک دیگر ٢٨٦
حبیب سنگهه راٹهور ٣١٠
سیدحسن ولدسیددلیرخان ١٤- ٣٢٣
حسینئ قدیمي ٣٨-٢٥٧-٢٦٦-٣٢٥
حسن نبیرهٔ یاقوت خان ٣٨ - ٢٠٩
حسن‌خان ولدفخرالملك ١٤٠-٢٩٨
حسن قلي ١٤٤-٣٢٠
حسن علي ١٤٦
حسن آقاي رومي ٢١٨
حسن خواهرزادهٔ ابدال .. ٢٨٣
حسین صوفي پسرغیاث ترخان ٢٩٠
حسین‌خواجه خویش امیرعباس ٢٩١
میرزاحسن ولدمرزارستم صفوي ٣٠٢
حسیني برادر باقرخان نجم‌ثاني ٣٠٨
حسین ولد خانجهان .. ٣١٠
سید حسن مساعد ٣١٦
حسن‌خان برادر خدمت‌گارخان ٣١٧
حسام‌الدین ولدنظام‌الدین‌خان ٣١٨
حسن ولد محمد خان نیازي ٣٢٨
میرحسام الدین بدخشي .. ٣٣٥
حکیم الملك .. ٦ - ١٠٣ - ٣٠٤
حیدر ملك کشمیري ٥٢
حیات ترین ٣١٠
مرزاحیدرولدمیرزامظفرصفوي ٣١١
حیات خان نبیرهٔ دربار خان ٣١٦
حیدر بیگ بدخشي ٣٢٤

* مواضع *

باغ حافظ رخنه ٧

• حرف خاء ـ کسان •

خان عالم .. .. ۴ - ۸۵ - ۱۸۲

خان زمان بهادر ۳۵ - ۳۶ - ۳۷ -

۳۹ - ۴۰ - ۴۲ - ۴۳ - ۴۴ -

۴۵ - ۴۶ - ۵۹ - ۶۳ - ۶۶ -

۷۰ - ۷۹ - ۹۵ - ۹۷ - ۹۸ -

۱۳۵ • ۱۳۷ - ۱۴۱ - ۱۵۱ - ۱۶۰ -

۱۶۱ - ۱۶۲ - ۱۶۳ - ۱۶۴ - ۱۶۵ -

۱۷۷ - ۲۰۲ - ۲۰۶ - ۲۲۵ - ۲۲۶ -

۲۲۷ - ۲۲۸ - ۲۲۹ - ۲۳۰ - ۲۵۶ -

۲۵۷ - ۲۶۳ - ۲۶۴ - ۲۷۱ - ۲۹۳

خان دوران بهادر نصرت جنگ ۳۷ -

۳۸ - ۳۹ - ۴۱ - ۴۲ - ۴۴ - ۴۵ -

۶۰ - ۶۳ - ۶۸ - ۶۹ - ۹۵ -

۹۶ - ۹۷ - ۹۸ - ۱۰۰ - ۱۰۶ -

۱۰۷ - ۱۰۸ - ۱۰۹ - ۱۱۰ - ۱۱۱ -

۱۱۲ - ۱۱۳ - ۱۱۴ - ۱۱۵ - ۱۱۶ -

۱۱۸ - ۱۲۳ - ۱۳۳ - ۱۳۵ - ۱۳۶ -

۱۳۷ - ۱۴۱ - ۱۵۰ - ۱۵۱ - ۱۵۲ -

۱۵۳ - ۱۵۴ - ۱۶۲ - ۲۰۲ - ۲۱۵ -

۲۱۷ - ۲۱۸ - ۲۱۹ - ۲۲۰ - ۲۲۱ -

۲۳۰ - ۲۳۱ - ۲۳۲ - ۲۳۳ - ۲۴۶ -

۲۴۷ - ۲۴۹ - ۲۵۶ - ۲۶۱ - ۲۶۳ -

۲۷۰ - ۲۷۱ - ۲۹۳

سید خانجهان ۳۹ - ۴۱ ۴۲ - ۴۳ -

۴۴ - ۴۵ - ۷۶ - ۸۳ - ۹۶ - ۹۷ -

۹۸ - ۱۰۰ - ۱۱۰ - ۱۲۳ - ۱۲۴ -

۱۴۰ - ۱۴۳ - ۱۵۱ - ۱۵۴ - ۱۵۵ -

۱۵۶ - ۱۵۷ - ۱۵۸ - ۱۵۹ - ۱۶۲ -

۱۷۶ - ۲۰۶ - ۲۴۸ - ۲۵۶ -

۲۶۱ - ۲۶۳ - ۲۷۰ - ۲۷۵ - ۲۹۳

خان جهان .. .. ۱۸۲ - ۱۸۴

خانجهان خان کاکر ۲۵۰

خانجهان لودي ۲۹۳ - ۲۹۶ - ۳۰۰ -

۳۰۵ - ۳۰۶ - ۳۰۹ - ۳۱۰ - ۳۱۳ -

۳۱۴ - ۳۱۵ - ۳۲۵ - ۳۲۶

خواجه خاوند محمود .. ۳۳۲

خدا قلي ۱۶۶

خدمت پرست خان ۳۰۰

خدمت خان خواجه سرا .. ۳۰۶

خدا یار ولد یلنگدوش ۳۲۴
خدمت رای ۳۲۷
خداوند دکنی ۳۲۸
خضر سلطان گکهر ۳۱۴
خلیل‌الله خان ۴۶ - ۶۷ - ۱۴۰ -
۱۴۲ - ۱۵۵ - ۱۵۸ - ۱۵۹ -
۱۷۶ - ۲۴۲ - ۲۴۳ - ۲۶۷ - ۳۰۳
خلیل‌الله ولد دلیر خان .. ۳۲۳
میر خلیل ولد اعظم خان .. ۳۲۵
خنجر خان ترکمان ۳۰۰
خنجر خان ۳۱۱
خواجه بیگ مرزای صفوی .. ۳۴
خواص خان ۳۶ - ۸۷ - ۱۰۱ -
۲۰۷ - ۲۹۸
حکیم خوشحال ۳۷-۶۸-۱۳۶-۱۷۷-۳۱۱
خواجه جهان خرافی ۶۴ - ۳۰۴
ملا خواجه جان ۲۸۱
خوشحال پسر خواندهٔ رستم صفوی ۳۲۲
خورشید نظر ۳۲۶
ملا خواجه ۳۳۳
خیرات خان .. .. .. ۲ - ۸
خیریت خان ۱۴۰
خیریت خان بیجاپوری عم رندوله ۱۵۲

* مواضع *

خانپور .. .. ۱۶ - ۲۰
ولایت خاندیس ۶۲ - ۶۳ - ۹۷ -
۱۸۵ - ۱۸۹ - ۲۰۵ - ۲۶۴ - ۲۸۰
خنک ۶۴
باغ خدمت خان ۲۹
پرگنهٔ خیرآباد ۲۲۲

* بحار *

تالاب خواجه هشیار ۱۰

* حرف دال - کسان *

دانش خان حبشی ۱۳۵
داراب خان .. ۱۸۴ - ۱۹۵ - ۱۹۶
سلطان دانیال ۲۰۶
دانادل ولد شاه نواز خان .. ۳۱۵
حکیم داوی ۳۴۶
شیخ دبیر .. ۱۱۸ - ۱۱۹ - ۱۶۷
دکاجی دکنی ۱۳۷ - ۲۰۹ - ۲۱۹

درگهبان پسر ججهار سنگهه ۱۱۵-۱۳۳
درجن سال ولد بکرماجیت ۱۱۵- ۱۳۳
درنگ خان کلانوت ۱۴۲
درویش محمد ۲۱۹
دریا خان روهیله ۲۹۶
درویش بیگ قاقشال ۳۲۶
دریا داودزئي ۳۲۶
دلیر همت ۱۳۶
دلدار بیگ قدیمي .. ۲۲۳ - ۳۲۷
دلاور خان بریچ ۲۹۶
سید دلیر خان بارهه ۲۹۶
دلاور خان دکني ۳۰۱
دلپت ولد ماندن راٹهور .. ۳۲۲
دلمز بیگ ۳۲۳
دولت ۲۱۹
دولت پسر ابدال ۲۸۳
راو دودا نبیرهٔ راوچاندا .. ۳۰۲
راجه دوارکاداس ۳۰۵
دولت خان ولد الف خان .. ۳۰۷
دوست کام ولد معتمد خان ۳۲۸
دیانت خان ۸ - ۹ - ۱۲۱ - ۳۰۸
دیوجي ۲۳۳
راجه دیبي سنگهه ۱۳- ۷۲- ۹۷- ۹۸ -
۱۰۳ - ۱۰۶ - ۱۰۸ - ۱۲۲ -
۱۴۳- ۱۵۵- ۱۵۸ - ۲۴۹ - ۳۰۰
دیندار خان بخاري ۷۱ - ۹۹ - ۳۰۲
راوت دیال داس جهالا ۱۳۷ - ۳۲۳
دیانت خان دست بیاضي .. ۳۰۰
دیانت راے ۳۱۳

* مواضع *

دتیه .. .. ۱۲۱ - ۱۲۳
دکن ۱ - ۳۵ - ۶۲ - ۶۳ - ۶۴ - ۶۸ -
۷۲ - ۸۰ - ۸۴ - ۱۰۴ - ۱۱۰ - ۱۱۱ -
۱۳۹ - ۱۷۱ - ۱۷۹ - ۱۸۰ - ۱۸۱ -
۱۸۲ - ۱۸۵ - ۱۸۶ - ۱۸۹ - ۱۹۰ -
۱۹۱ - ۱۹۵ - ۱۹۹ - ۲۰۲ -
۲۰۵ - ۲۰۷ - ۲۲۵ - ۲۳۷ - ۲۵۶ -
۲۵۷ - ۲۵۹ - ۲۶۱ - ۲۶۲ - ۲۶۳ -
۲۶۵ - ۲۶۵ - ۲۸۸ - ۲۹۸ - ۳۰۸ -
۳۰۹ - ۳۳۶ - ۳۴۰ - ۳۴۵

دندوري ١٤٩
دوارة كنجل ٢١
دولتاباد ٣٦ - ٦٢ - ٦٨ - ٦٩ - ١٠٤ -
١١٨ - ١٢٧ - ١٣٣ - ١٣٥ - ١٦٦ -
٢٠٢ - ٢٠٥ - ٢٣٠ - ٢٤٨ - ٢٥٢ -
٢٥٥ - ٢٥٦ - ٢٥٧ - ٢٦٠ - ٢٦٢ -
٢٦٣ - ٢٦٤ - ٢٧١ - ٢٨٠ -
٢٩٣ - ٢٩٤ - ٣٠٢
دودا بائي ١٦٢
دارالملک دهلي ٤ - ٦ - ٧ - ٧١ - ٧٢ -
٧٣ - ٨٧ - ٢٨٠ - ٣٣٥ - ٣٤٢
پرگنه دهاموني ٩٦ - ١٠٨ - ١١٢ -
١٢٢ - ١٢٣
دهوم گهاٹ ١٢٠
دهرپ ١٣٨
دهندهيرة ١٤٢ - ٢٢٣ - ٢٣٥ -
٢٤٢ - ٢٥٠
دهارور .. .. .. ١٥٥ - ١٦٠
دهاراسيون .. ١٥٦ - ١٥٧ - ١٥٨
ولايت ديوگڈهه ١١٠ - ١١١ - ٢٣٠ - ٢٣٣
ديوني ١٥٢
ديكلور ١٥٤
قصبهٔ ديوگانو ١٥٧
ديول گانو ١٩٨

* قلع *

قلعهٔ دولتاباد ١٣٨ - ١٩٩ - ٢٥٩ - ٢٦٥
قلعهٔ دهاموني ١٠٧ - ١٠٨ - ١٢٣ - ٣٢٧
حصار دهرپ ١٤٣ - ١٤٦ - ١٤٨ - ٢٦٥

* حرف ڈال *

* بحار *

دریاے ڈل ٢٣ - ٢٤ - ٢٥ - ٢٧

* حرف ذال - کسان *

ذوالفقار خان .. .. ١٠١ - ٣٠٦
ذوالفقار بیگ ترکمان ٣٠٦
ذوالفقار خان ترکمان ٣١٢

* حرف راء - کسان *

راجه رامداس نروري ٨٣ - ١٥٥ - ٣٠٣
راجه رایسنگهه ولد مهاراجه بهیم ٩٩ -
١٤٢ - ٢٩٩
راگهو چودهري ١١١

راوهتي سنگهه ولد راو دودا ١٣٥ - ٢٢٢ - ٢٢٥
راوت راو ١٣٧
راج كنور .. .. ٢٢٥ - ٢٣٣ - ٢٣٤
راوت راے دهنگر ٣٠٢
سيد راجي ولد عبدالهادي ٣٢٣
سيدراجي مانكپوري ٣٢٥
رتنائي ١٠٨
راو رتن هادا ٢٩٤
رحيم خان ولد آدم خان .. ٢٩٥
رحمت خان ٣٠٥
رحمان الله پسر شجاعت خان ٣١٤
رستم خان دكني ٨٥ - ٩٩ - ١٢٤ - ١٤٠ - ١٥٥ - ١٥٧ - ١٥٩ - ١٦٠ - ١٧٦ - ٢٠٨ - ٢٩٤
رستم راو ١٣٧
مرزا رستم ١٩٥
رشيد خان انصاري ٣٥ - ٣٦ - ٣٩ - ٤٢ - ٦٠ - ١٣٦ - ٢٢٠ - ٢٥٧ - ٢٩٧
آفارضوان ٣٣
ركن الدوله ولد ميرحسام الدين ٣٢٧
حكيم ركنا كاشي ٣٤٩
رگهناتهه بهاتي .. .. ٣٨ - ٣٢٤
رندوله ٣٦ - ٤٢ - ١٤٠ - ١٤١ - ١٥٤ - ١٥٧ - ١٥٨ - ٢٢٥ - ٢٢٦ - ٢٢٧ - ٢٢٨ - ٢٣٠
روشن ضمير صلابت خان خلف صادق خان ١٨ - ٨٧ - ١٠٣ - ٢٤٩ - ٣٠٣
راجه روزافزون ٣٥ - ٣٩ - ٦٧ - ٣٠٣
روپ چند گواليارى .. ٩٣ - ٣٠٩
روپ سنگهه كچهواهه .. ٩٧ - ٣١٧
روز بهان خواجه سرا ٣٢٧
ريحان سولا پوري ١٥٣ - ١٥٥ - ١٥٦ - ١٦٠ - ١٧١

* مواضع *

راجور .. .. ١٦ - ١٨
رامدوده ٦٨
راجپور ١٦٠
راے باغ ١٦٤
پرگنهٔ رام پور ٢٢٢

رتن پنچال ١٨

رتن پور .. .. ٧٤ - ٧٥ - ٨٤

رسول آباد ٣٣٢

روپباس .. .. .. ١٠٥ - ٢٧٦

روم ٢٠٧

* قلع *

قلعۂ راج دیوهیر ١٧١

قلعۂ روهتاس ٢٢

قلعۂ روله ١٤٧

* بحار *

دریاے راوي ١٥

* حرف زاء - کسان *

زبردست خان .. .. ٧٦ - ٣٠٥

زلفي بیگ ٣٢١

زنبیل بیگ .. .. ٨٠ - ٣١٧

زنبل بیگ ٣٤٧

میرزین الدین علي .. ٨٧ - ٣٢١

زین العابدین ولد آصف خان جعفر بیگ ٣٠٤

خواجه زین العابدین ٣٢٥

* مواضع *

باغ زین آباد ٣٥

* حرف سین - کسان *

ساهوے بهونسله ٣٥ - ٣٦ - ٣٧ - ٦٨ - ١٢٥ - ١٢٧ - ١٣٥ - ١٣٧ - ١٣٨ - ١٣٩ - ١٤٠ - ١٤١ - ١٤٨ - ١٤٩ - ١٦٠ - ١٦٢ - ١٦٣ - ١٦٥ - ١٧١ - ١٧٢ - ١٧٧ - ٢٠٢ - ٢٠٥ - ٢٢٥ - ٢٢٦ - ٢٢٧ - ٢٢٨ - ٢٢٩ - ٢٣٠ - ٢٥٦

راجه سارنگدیو ٩٧

سام سنگهه راٹهور ولد کرمسي ١٣٦-٣١٩

ساباجي .. .. .. ١٣٩ - ١٥٥

راناسانگا ١٩٢

سادات خان ٣٠١

سجان سنگهه سیسودیه .. ٣١٥

راے سبهاچند ٣٢٨

سپهدار خان ٧ - ٨ - ٨٥ - ١٠٢ - ١٣٨ - ١٤٠ - ١٥٥ - ١٥٧ - ١٥٨ - ١٦٠ - ١٧٦ - ٢٣٣ - ٢٩٤

راو ستر سال نبيرهٔ راورتن ٣٥ -
٣٩ - ٤٤ - ٤٦ - ٦٣ - ١٣٥ -
١٣٦ - ١٣٧ - ١٦٠ - ١٦٢ -
١٧٧ - ٢٢٦ - ٢٩٧
ستي النساء خانم .. ٧٠ - ١٤٣
ستر سال كچهواهه ٣٠٥
ستر سال ولد راوسور بهورتيه ٣١٦
سردار خان ٧١ - ٩٦ - ١٩١ - ٢٩٧
سرانداز خان قلماق ١٠٥ - ٢٧٨ - ٣٠٤
سريسنگهه راتهور ١٢٣
سرافراز خان .. .. ١٣٦ - ٢٩٧
سرور خان .. ١٣٧ - ١٤٦ - ٣٠٣
سرافراز خان دكني .. ٢١٨ - ٢٩٧
سرفراز خان ٣٠٦
راول سرمسي زميندار بانسواله ٣٠٧
سزاوار خان پسر لشكر خان ١٠ -
٦٤ - ١٣٦ - ٢١٨ - ٢٥٧ - ٣٠٠
سعيد خان ١١ - ١٣ - ٦٧ - ٧٠
٧١ - ٢٤١ - ٢٩٤
سعادت خان بيجاپوري ١٣٧ - ١٦٦ -
٢٤٢ - ٣٠٤
سيد سعادت الله حاجي پوري ٢٢٣ - ٣١٨
سعيد شيراني ٣١٧
سعد الله خان پسر سعيد خان ٣٢٤
سعيدا ے گيلاني بے بدل خان ٣٥٦
سكندر برادر شهباز خان ٣٠٥
سكندر خان ٣١٠
سكندر بيگ ٣٢٤
سليمان شكوه ولد داراشكوه ٧٤ - ٨١٤ - ٨٦
سلطان نظر برادر سيف خان ١٠٢ - ٣١١
سلطان يار .. .. ١٥٣ - ٣٢٠
سلطان محمد ٢٧٩
سلطان محمود خويش خواجه
ابوالحسن ٣١٨
سيد سليمان ولد قاسم خان بارهه ٣٢٠
سنكرام زميندار جمو ٣٥
سندر كب راے ٧٦ - ٩٥ - ٩٨ - ٩٩
سنكرام زميندار كنور ١١١ - ١١٧ -
١٣٨ - ٢٣٢ - ٢٥٧ - ٣٠٦
راجه سنكرام ١٣٧

راجه سورج سنگهه ۱۸۴
سونج تیمور ۲۹۱
راو سور بهورتیه ۲۹۷
سهراب خان .. .. ۲۵۷ - ۳۰۴
سیف خان ۲۸ - ۸۴ - ۱۰۲ - ۱۶۶ -
۲۰۱ - ۲۳۴ - ۲۹۵
سیام دوا .. ۱۱۴ - ۱۱۵ - ۱۳۹
سیورام کور ولد بلرام ۱۴۲-۲۲۳ -۳۰۵
سیف الله عرب ۲۰۸
سیام سنگهه سیسودیه ۳۱۰
سیف الملك کاشغري ۳۱۱
سیل سنگه ولد راجه سورج سنگهه ۳۱۲
سیف الله ولد شمشیرخان روهیله ۳۱۳
سیام خان حبشي ۳۲۱

* مواضع *

ساجه مرگ ۱۶- ۲۰
ساهورة ۱۵۷
سراي سوخته ۲۰
سري نگر ۹۰ - ۹۱ - ۹۲ - ۳۰۹
ولایت سرمور .. .. ۹۰ - ۹۱
سروا ۱۲۰
سرونج ۱۲۳
سرادهون ۱۵۵ - ۱۵۸ - ۱۵۹ - ۱۶۰
سلطان پور ۷۳ - ۷۴ ۱۵۲ - ۱۵۳
سمرقند ۳۳۵
سنبل ۷
سنگمنیر ۳۶ - ۶۲ - ۱۳۷ - ۱۴۸ -
۱۴۹ - ۱۵۰ - ۱۶۱ - ۱۷۶ - ۱۹۹
سنپهل ۲۰۹
سند ۳۳۶
سون پت ۷
سولاپور ۳۴ - ۱۲۸ - ۱۵۱ - ۱۵۴
سرکار سورت ۱۰۲ - ۱۰۳ - ۲۸۰ - ۳۴۸
سهرند .. .. .. ۸ - ۹ - ۷۱
سیوگانو .. .. ۶۸ - ۷۹
سیهور ۱۱۷
سیهوان ۳۳۰
قصبهٔ سیالکوت .. ۳۴۰ - ۳۴۱

* قلع *

قلعهٔ سانتور ۹۱

قلعهٔ سولاپور ۱۲۸ - ۱۲۹ - ۱۵۶ - ۱۶۹ - ۲۰۴

* بحار *

دریاے ست دهارا ۱۰۸

تالاب سمندر ساگر ۱۲۲

آب سند ۲۸۹

* حرف شین - کسان *

شایسته خان خلف یمین الدوله ۳ - ۱۷ - ۲۰ - ۷۲ - ۷۶ - ۸۴ - ۸۵ - ۹۹ - ۱۰۰ - ۱۲۲ - ۱۳۵ - ۱۳۷ - ۱۳۹ - ۱۴۱ - ۱۴۸ - ۱۴۹ - ۱۵۰ - ۱۶۱ - ۱۷۶ - ۲۴۶ - ۲۵۶ - ۲۷۱ - ۲۹۴

شاه نواز خان صفوي خلف مرزا رستم ۳ - ۱۷ - ۱۲۴ - ۱۴۰ - ۱۵۵ - ۱۵۷ - ۱۵۹ - ۱۷۶ - ۱۸۲ - ۱۸۴ - ۱۸۵ - ۱۸۶ - ۲۰۹ - ۲۴۳ - ۲۶۷ - ۲۶۹ - ۲۷۰ - ۲۹۷

شافي پسر سیف خان .. ۵ - ۳۱۳

شادي بیگ شادي خان ولد جانش بهادر .. .. ۱۳ - ۶۰ - ۳۰۸

شاه ملک خانم بنت سلطان محمد بن جهانگیر مرزا بن حضرت صاحبقران ۶۶

مرزا شاه رخ ۸۰

شاه بیگ خان ۱۳۶ - ۱۶۰ - ۱۶۱ - ۱۶۳ - ۱۶۴ - ۱۶۵ - ۲۳۴ - ۲۹۶

شادمان پکهلیوال .. ۲۸۵ - ۳۱۳

شاه قلي خان اوزبک ۳۰۱

سید شاه علي ولد سید رشید ۳۲۰

میر شاه علي ۳۲۰

شاه عالم بخاري ۳۲۹

ملا شاه بدخشي ۳۳۳

شتاب خان ولد ملک علي ۲۲۳ - ۳۲۵

سید شجاعت خان ۴۰ - ۴۴ - ۷۲ - ۱۳۶ - ۱۶۰ - ۱۶۴ - ۲۷۴ - ۲۷۷ - ۲۹۵

شجاع ولد معصوم کابلي ۳۰۴ - ۳۰۸

(درذکر مناصب این را مکرر نوشته)

شرزه خان .. .. .. ۴۰ - ۳۱۲

شریف خان قدیمي ۳۰۴

شریف خان ٣١١
میر شریف ٣١٢
شریف بیگ درمان ٣٢٦
شکرالله عرب ١١٨
شکرالله ولد خانزمان ٣٢٥
میر شمس .. .. .. ٢٤٢ - ٣٠٠
شمس الدین پسر اوج قرا .. ٢٩١
شمشیر خان ٢٩٨
شمس خان دکني ٣٠١
شمشیر خان ولد شیر خان .. ٣١٢
شمس الدین ولد نظر بهادر ٣١٩
حکیم شمس الدین گیلاني ٣٤٦-٣٤٨
شهر یار ناشدني ٢٠٦
سید شهاب ولد سید غیرت خان ٣١٣
شهباز خان معروف به شیرخان ٢٩٨
شیر خان ترین ٤ - ٩٧ - ٩٩ - ١٤٠ -
١٥٥ - ١٥٩ - ٣٠٣
شیر خان تونور ٢٩٤
شیر خواجه ٢٩٦
شیر زاد خویش خان عالم .. ٣١٥
شیروي خواجه سرا ٣٢٢
شیدا ٣٥٨

* مواضع *

باغ شاه آباد ٢٧ - ٥٢ - ٥٤ - ٧١
شاه گڈهه .. .. .. ٣٥ - ١٥٥
شاه پور .. .. ١١٠ - ١١١ - ١١٢
پرگنهٔ شجاع پور ٢٤٧
شکردو .. .. .. ٢٨٢ - ٢٨٤
شهاب الدین پور ٢٩
شیراز ٣٥٤

* قلع *

قلعهٔ شکردو ٢٨٣
قلعهٔ شیر گڈهه ٩٠

* بحار *

تالاب شاه پور ١٥٣

* حرف صاد - کسان *

صالح بیگ جلابري .. ٤٠ - ٣٢٧
صالح اشهري .. .. ٨٨ - ٣١٨
صالح خواجه برادر عبدالرحیم خواجه
١٠٤

صالح بیگ نظام الملکیه .. ۱۴۱
صادق خان ۲۹۵
سید صادق ۳۲۱
صابر ولد باقر خان ۳۲۷
ملا صادق حلوائي ۳۴۰
صدر برادر شیر خان روهیله . ۳۱۵
سیدصدرهمشیرزادهٔ مرتضی خان ۳۱۶
صدرالدین محمد ۳۳۶
حکیم صدر اخلف حکیم فخرالدین محمد
شیرازي ۳۴۷
شاه صفي والیٔ ایران .. ۸ - ۲۵۷
صف شکن خان .. .. ۳۵ - ۳۰۰
صف شکن خان رضوي ۱۴۰ - ۱۵۵ -
۳۱۸
صفدر خان .. .. ۲۶۶ - ۲۹۷
صوفي بهادر .. .. .. ۴ - ۳۱۴

* مواضع *

دهٔ اچول صاحب آباد .. ۵۱ - ۵۲
باغ صفا ۲۷

* حرف ضاد - کسان *

حکیم ضیاءالدین خویش ستي النسا
خانم ۱۴۳ - ۳۲۶

* حرف طاء - کسان *

طالب ۷ - ۸۳ - ۱۸۱ - ۲۶۹ - ۳۵۳
خواجه طاهر .. .. ۳۸ - ۲۱۰
طالباي آملي ۲۵۵
طالب بیگ ۳۲۷
طغرل ولد شاه نواز خان بن عبدالرحیم
خانخانان ۳۱۵
شاه طهماسب والیٔ ایران .. ۳۴۷

* حرف ظاء - کسان *

ظریف ۳۲۷
ظفرخان ۱۷ - ۱۸ - ۱۹ - ۲۰ - ۴۷ -
۲۸۱ - ۲۸۲ - ۲۸۴ - ۲۸۵ -
۲۸۶ - ۲۸۷ - ۲۹۸

* مواضع *

باغ ظفرخان ۲۸
ظفر نگر .. .. ۳۵ - ۳۶ - ۶۸

* قلع *

قلعهٔ ظفر نگر ۲۷۸

* حرف عین - کسان *

محمد عادل خان بن ابراهیم عادل خان
۳۳ - ۳۴ - ۳۶ - ۳۷ - ۱۱۸ -
۱۲۴ - ۱۲۵ - ۱۲۶ - ۱۲۸ -
۱۳۵ - ۱۳۷ - ۱۴۰ - ۱۴۱ -
۱۴۳ - ۱۴۴ - ۱۵۱ - ۱۵۴ -
۱۵۷ - ۱۵۸ - ۱۶۱ - ۱۶۲ - ۱۶۵ -
۱۶۷ - ۱۶۸ - ۱۷۴ - ۱۷۵ - ۱۷۶ -
۱۸۰ - ۱۸۴ - ۱۸۵ - ۱۸۷ - ۱۹۹ -
۲۰۰ - ۲۰۱ - ۲۰۲ - ۲۰۳ - ۲۱۷ -
۲۱۹ - ۲۲۵ - ۲۲۹ - ۲۳۰ - ۲۶۳
سید عالم بارهه ۳۵ - ۷۱ - ۱۰۰ -
۱۳۶ - ۳۰۳
عالي غانچي ۲۹۰
عادل خان ولد قاسم خان .. ۳۱۷
عارف بیگ شیخ عمري ۳۱۹
عارف ولد تاتار خان سفرجي ۳۱۹
عبدالله خان بهادر فیروز جنگ ۲ -
۳۸ - ۷۴ - ۷۵ - ۷۶ - ۸۴ - ۸۵ -
۸۶ - ۹۶ - ۹۷ - ۹۸ - ۱۰۰ - ۱۱۱ -
۱۱۲ - ۱۱۳ - ۲۱۴ - ۲۱۵ - ۲۱۶ -
۱۱۸ - ۱۳۴ - ۱۴۳ - ۱۸۲ - ۱۸۴ -
۱۹۱ - ۱۹۴ - ۱۹۵ - ۱۹۶ - ۱۹۸ -
۲۰۸ - ۲۶۱ - ۲۷۳ - ۲۷۴ - ۲۹۳ -
۳۰۵
میر عبد الکریم .. ۲ - ۷۶ - ۳۱۱
سید عبدالقادر .. .. ۵۹ - ۳۲۷
عبدالقادر پسر احداد ۶۷ - ۷۰ - ۳۰۹
عبدالرحمن ولد صادق خان ۶۸ - ۱۳۴
۳۰۹
شاه عباس والی ایران ۸۰ - ۲۷۹ - ۳۴۹
عبادالله میرشکار ۲۰۱
عبداللطیف گجراتي ۱۳۰ - ۱۴۵ - ۲۰۹
ملا عبد اللطیف .. ۱۳۲ - ۳۴۴
شیخ عبداللطیف سفیر ۱۵۴ - ۱۷۷ - ۳۱۶
سید عبدالوهاب .. .. ۱۳۷ - ۳۱۳
خواجه عبد الهادي پسر صفدر خان
۱۴۰ - ۱۵۵ - ۳۲۷
عبد الرحمن ولد شیر خان روهیله
۱۶۷ - ۳۰۹

عبد الرحيم خانخانان ١٨٢ - ١٨٩ - ٣٣٦
مولانا عبداللطيف ١٧٩
حكيم عبدالله گيلاني ٢٠١
قاضي عبدالعزيز ٢٠١
سيدعبدالله ولدسيدقاسم ٢٠١- ٣١٩
سيد عبدالماجد امروهه ٢٢٣ - ٣١٩
عبد الرحيم بيگ برادر عبد الرحمن ٢٤٣ - ٢٧٥
عبدالعزيز نخستين پسر نذر محمد خان .. .. ٢٤٣ - ٢٧٥
عبدالرحمن اتاليق ٢٧٥
ملا عبد السلام ٢٧٨
عبد الرحيم خان اوزبك .. ٣٠٦
مير عبدالله خويش سيد يوسف خان ٣٠٦
سيد عبدالواحد ولدسيد مصطفى خان ٣١٣
خواجه عبد الله نقشبندي ٣١٦
عبدالغفور ولد عرب خان .. ٣١٩
سيد عبد المنعم امروهه .. ٣٢٠
عبدالله نجم ثاني ٣٢٣
عبدالعزيز عرب ٣٢٤
سيدعبد الرسول ولد سيدعبدالله خان ٣٢٥
سيد عبدالغفور ٣٢٦
عبدالمومن ٣٢٦
عبدالله ولد سعيد خان .. ٣٢٦
عبدالرسول بريچ ٣٢٧
حكيم عبدالوهاب ولد حكيم علي ٣٢٨
مير عبدالوهاب معموري .. ٣٢٨
خواجه عبدالباقي ٣٣٥
ملا عبدالحكيم ٣٤٠
شيخ عبدالحق دهلوي .. ٣٤١
شيخ عبدالوهاب متقي .. ٣٤١
ملا عبدالسلام ديوي ٣٤٢
ملا عبدالسلام لاهوري ٣٤٢ - ٣٤٤
شيخ عبد الرحيم حساني .. ٣٤٥
عثمان روهيله عم بهادر خان ٦٨ - ١٤١ - ٣٠٨

عثمان ولد بهادر خان ٣١٥
عزيز الله ولد يوسف خان .. ١٤
عزت خان .. .. .. ٨٣ - ٣٠١
عزيز ولد بهادر خان بلوچ .. ٣١٧
ملا عصام الدين ٣٤٥
عظمت پسر خان جهان .. ٣١٥
عقيدت خان ٣٠٩
ميرعلي اكبر كروري ٧١
علي باشه حاكم بصره ١٠٢
علي اصغر ولد جعفر بيگ آصف خان
١٠٩ - ١١٠ - ٣٢٧
سيد علي اكبر بخاري ١٤٩
سيد علي اصغر سيف خان ٢٠١ - ٢٥١
علي راے ٢٨٥
ميرزا علي بيگ .. .. ٢٨٦ - ٣٣٥
سيد علاول برادر سيد كبير ٣٠٨
علاول ولد ابابكر ٣٠٩
علي قلي برادر تركمان خان .. ٣١٢
خواجه علاء الدين عطار ٣٣٢
ملا علي ٣٤٥
حكيم علي گيلاني .. ٣٤٥ - ٣٤٨
حكيم عليم الدين وزير خان .. ٣٤٦
سيد عمر دكني ٣٠٣
عنبر حبشي ٣٤ - ١٢٨ - ١٥٥ - ١٥٦ -
١٦٩ - ١٩٧ - ١٩٨ - ١٩٩
عنايت الله برادرزاد؛ علامي افضل خان
٨٧ - ٣١٨
خواجه عنايت الله ١١٥ - ١٣٦ -
١٥٣ - ٣٢٠
عنايت الله ولد مرزا عيسي ترخان ٣١٤
ميرعنايت ٣٢٤
عنايت الله تتوي ٣٢٥
عوض خان قاقشال ١٣ - ٢٤٢ - ٣٠٤
مرزا عيسي ترخان ٢٩٥

* مواضع *

عالم گنج ٣٣١
عراق .. ٨٤ - ٨٦ - ١٩٦ - ٣٤٩
عيش آباد ٢٧

* قلع *

حصار علي راے ٢٨٢

* حرف غين - كسان *

غالب ٣٧

غازي بيگ .. .. .. ٦٣ - ٣١٩

غضنفر ١٤٦

غيرت خان برادرزادهٔ عبد الله خان ٧٦ - ٢٨٠ - ٣٠٠

غيرت خان عزيز الله ولد يوسف خان ٣٠٢

غيرت خان خواجه بابا ٣٠٣

ميرغياث الدين منصور .. ٣٤٥

* مواضع *

غزنين .. .. .. ٢٨٨ - ٢٨٩

غياث پور ٣٣١

* حرف فاء - كسان *

ميرفاضل مخدوم زاده .. ٣١٤

فتح سنگهه سيسوديه ولد مهاراجه بهيم ٣١٦

فتح الله ولد راجو خان ٣١٧

فتح الله ولد مهرعلي برلاس .. ٣٢٣

فتح ضياء نبيرهٔ حكيم ابوالفتح ٣٢٦

ميرفتح الله شيرازي ٣٤٥

حكيم فتح الله ولد حكيم ابوا لقاسم شيرازي ٣٥٠

حكيم فتح الله (جد فتح الله مذكور) ٣٥٠

ميرفخر الدين ٢٨٣ - ٢٨٤ - ٢٨٥

فخر الملك ولد ياقوت خان ٢٩٩

فدائي خان ٢١٦ - ٢٧٢ - ٢٩٦

سيدي فرحان .. .. ٣٣ - ٣٧

شيخ فريد ولد قطب الدين خان ٧١ - ٧٦ - ٨٥ - ٩٩ - ١٣٧ - ١٤٨ - ١٤٩ - ٣٠١

فرحان خان ١٣٧

فرهاد پدر رندوله ١٥٨

فريدون بيگ ٢٧٣

فرهاد بيگ بلوچ .. ٢٨٣ - ٢٨٤

ميرفرهاد بيگ ٢٨٣

فرخ زاد ولد جهانگير قلي خان ٣١٤

فراست خان خواجه سرا .. ٣١٩

ميرفيض الله رحمت خان ٦٨ - ٩٦ - ١٣٤ - ٢٢٢

فیروزخان ناظر ۸۳- ۸۵- ۱۳۳- ۱۳۹
فیروز خان خواجه سرا .. ۳۰۳
فیروز برادر غزنین خان جالوري ۳۱۹

* مواضع *

فتح آباد .. .. .. ۶۲ - ۱۹۸
فتح پور .. ۱۰۵ - ۱۸۹ - ۲۷۶
باغ فرح بخش ۲۴ - ۲۵ - ۲۶ - ۴۷
فیروز پور ۲۱
باغ فیض بخش ۲۶
باغ فیروز خان ۲۹
فیروز آباد ۱۵۳

* قلع *

قلعهٔ فتح آباد معروف بدهارور ۲۷۸

* حرف قاف- کسان *

قاسم خان ۲۹۴
میر قاسم سمناني ۳۲۷
شیخ قاسم پور عبدالرحیم .. ۳۵۰
قزلباش خان ۳۵ - ۱۳۶ - ۱۳۸ -
۲۴۹ - ۲۹۸ - ۳۱۲
عبدالله قطب الملک ۲ - ۸ - ۱۲۵ -
۱۳۰ - ۱۳۹ - ۱۴۴ - ۱۴۵ - ۱۵۳ -
۱۵۴ - ۱۷۱ - ۱۷۷ - ۱۷۸ - ۱۸۰ -
۱۸۴ - ۱۸۵ - ۲۰۰ - ۲۰۱ - ۲۰۶ -
۲۰۹ - ۲۱۰ - ۲۱۱ - ۲۳۰ - ۲۴۶ -
۲۶۲ - ۲۶۴
محمد قلي قطب الملک ۲۱۹ - ۲۷۹
امیر قطب الدین ابن عم امیر سلیمان شاه
۲۹۰ - ۲۹۱
شیخ قطب ولد شجاعت خان فتحپوري
۳۲۵
قلیچ خان حاکم ملتان ۱۱ - ۱۴ - ۲۹۵
قلعه دار خان ۳۸ - ۷۱ - ۹۷ - ۱۲۳ -
۱۴۰ - ۱۵۵ - ۳۰۸

* مواضع *

قندهار ۱۳۶ - ۱۵۰ - ۲۸۸ - ۲۸۹

* قلع *

حصار قندهار .. .. ۲۱۶ - ۲۶۵

* حرف کاف - کسان *

کاکاپندت ۴۴
کارطلب خان ۱۳۷ - ۲۲۵ - ۲۹۹

رائے کاشیداس ۳۱۲
کاظم خویش وزیر الملك .. ۳۱۸
کریم داد بیگ قاقشال ۴۰ - ۳۱۸
راو کرن بھورتیہ ولد راوسور ۴۶ -
۹۶ - ۱۴۰ - ۱۵۵ - ۳۰۲
کرپا رام کور .. .. ۹۷ - ۳۱۶
کرم اللہ ولد علي‌مردان خان بہادر
۱۳۶ - ۳۱۰
کرمسي راٹھور ۳۰۶
کریما ۳۲۷
کشناجي (کرشناجي) شرزہ راو ۳۶-
۱۴۰ - ۱۵۵
راجہ کشن‌سنگھہ بھدوریہ ۹۷- ۱۳۶ -
۳۰۹
کفایت‌خان معروف بہ‌محمدمقیم ۳۱۹
کلیان جہالا ۲ - ۵ - ۲۰۹ - ۲۱۷
کمال‌الدین ولد شیرخان‌روہلہ ۳۱۴
ملا کمال کشمیري ۳۴۱
کنیہر راو قلعدار .. .. ۱۴۶ - ۱۴۷
کنک سنگھہ بیس .. ۲۳۰ - ۲۳۱
خواجہ کوچک ولد میر ہاشم ۱۴۳
کوکیا .. .. ۲۳۲ - ۲۳۳ - ۲۴۶
راجہ کورسین کشتواري ۲۸۴ - ۳۱۱
کھیلو جي بھونسلہ ۱۶۰
کھتر داس برادر راجہ‌بکرماجیت ۲۰۱
کیبازمیندار ملک چاندا ۱۱۷ - ۱۴۲
۱۴۴ - ۲۳۱ - ۲۳۲

* مواضع *

کانگڑہ .. .. ۹ - ۱۰ - ۱۱ - ۲۱۷
کابل ۱۳ - ۳۰ - ۵۶ - ۶۷ - ۷۰ - ۲۸۸ -
۲۸۹ - ۳۳۲ - ۳۳۵ - ۳۴۰ -
۳۴۳
پرگنۂ کاھون ۵۹
کامان‌پہاري .. .. ۸۸ - ۱۱۸
کالپي .. .. .. ۹۱ - ۱۹۴
قصبۂ کانتي .. .. ۱۵۶ - ۱۶۲
کالي بھیت ۲۳۳
کاشغر ۲۸۴
کاشان ۳۴۹
کرولہ ۱۱۱

کرارہ .. .. .. ۱۳۴ - ۲۰۶

کورماند گانو ۲۳۰

کرچہ ۲۸۲

کرج (ممر تبت) .. ۲۸۶ - ۲۸۷

کشمیر (نام قدیمش سرینگر)۴ - ۱۳ -
۱۵ - ۱۶ - ۱۷ - ۲۰ - ۲۱ - ۲۶ -
۲۹ - ۳۰ - ۴۷ - ۴۸ - ۵۲ - ۵۳ -
۵۴ - ۵۶ - ۷۳ - ۱۹۰ - ۲۸۱ -
۲۸۳ - ۲۸۵ - ۲۸۶ - ۲۸۷ -
۳۳۰ - ۳۳۲ - ۳۳۳

ککنہ کر ۲۱

قصبۂ کلیان ۱۵۱

کمرکوہ ۲۰

کملا پور ۱۵۳

کنپا پور ۳۹

کنتھہ ٹیلہ غازي ۵۹

کو دامن کانگڑہ ۶۰

کوھستان کانگڑہ ۶۱

کونل موھري ۶۹

کول ۱۲۱

ولایت کوکن ۱۳۷ - ۱۴۹ - ۱۵۰ -
۱۶۹ - ۲۰۳ - ۲۰۴ - ۲۲۶

کولا پور ۱۶۳

کودہ ۱۸۷

کوندھانہ ۲۲۶

کونبھا ۲۲۶

کومگیر ۲۳۰

ولایت کوکیا .... ۲۳۱ - ۲۳۲

کہنہ پل ۲۴

کہرکي .. .. ۶۸ - ۱۹۸ - ۱۹۹

کہمروالي .. .. ۱۰۶ - ۱۰۷

پرگنۂ کھتوا ۱۰۸

کھجوري ۲۲۲

کیرانہ ۷۲

* قلع *

حصار کالپي ۹۰

حصار کانجنہ ۱۴۶

حصار کانگڑہ .. ۱۹۰ - ۱۹۱ - ۲۵۰

حصن کاوپل ۲۰۵

حصار کتلچھر ۲۳۰

قلعۂ کول ۱۴۷

حصار کوٹکر ۱۵۴

قلعۂ کولاس ۲۰۶

حصن کھیر درگ ۱۴۱

حصار کھر پھرچھہ ۲۸۲- ۲۸۴- ۲۸۵

حصار کھچنہ ۲۸۲ - ۲۸۴ - ۲۸۵

* بحار *

دریاے کشن گنگا ۱۶۳

دریاے کھور ندي ۲۲۶

* حرف گاف- کسان *

راجہ گجسنگھہ ولد راجہ سورج سنگھہ ۱۴۲ - ۲۳۳ - ۲۹۴

گردھر داس برادر راجہ بیتھلداس ۱۲۱ - ۳۲۴

راجہ گردھر پسر کیسوداس .. ۳۱۰

گرشاسب ولد مہابت خان .. ۳۲۵

گوجر گوالیاري .. .. ۹۱ - ۹۲

گوکلداس سیسودیہ ۱۰۰- ۱۳۶- ۳۱۲

گوپال سنگھہ ولد راجہ منروپ ۳۱۲

* مواضع *

گجرات ۸ - ۱۱ - ۵۷ - ۶۶ - ۷۸ - ۸۴ - ۸۶ - ۱۰۲ - ۱۸۹ - ۲۰۷ - ۲۸۰ - ۳۲۹ - ۳۳۲ - ۳۳۷

ولایت گڈھہ کنٹگہ ۱۱۲

ولایت گڈھہ ۹۵

گلکندہ ۸ - ۱۱۴ - ۱۱۵ - ۱۳۶ - ۱۳۹ - ۱۴۵ - ۱۵۴ - ۱۷۷ - ۱۷۹

گلبرگہ .. .. .. ۱۵۲ - ۱۵۸

گورکھپور .. ۱۱ - ۱۴ - ۲۱۶ - ۲۷۲

گوندوانہ ۱۱۷ - ۱۸۱ - ۱۸۶ - ۲۴۶ - ۲۶۲ - ۲۶۵

گوالیار ۲۷۵

گھاتئ ادي دکہ ۱۷

گھات سامي .. .. .. ۷۴ - ۷۷

گھاتي چاندا .. .. .. ۱۹۲ - ۲۱۶

* قلع *

قلعۂ گوالیار .. ۱۳۵ - ۲۵۶ - ۲۶۲

* بحار *

دریاے گنگ ۹۱

* حرف لام - کسان *

لشکر خان .. .. ٧٦ - ١٩١ - ٢٩٥

لشکر شکن ولد شاه نواز خان ١٠٢

لشکري ولد مخلص خان .. ٣١٥

لطف الله ولد لشکر خان ١٤ - ٦٥ -

١٣٦ - ٣٠٧

لطيف خان نقشبندي ٧١ - ٣١٠

سيد لطف علي بهکري .. ٧١ -

١٠١ - ١٤٠ - ١٥٥ - ١٥٩ - ٣١٤

لعل خان ٣٠٨

لکهي سين چوهان ٣١٤

لهراسب پسر مهابت خان ٣٧ -

٣٨ - ٤١ - ٤٤ - ٣٠٣

* مواضع *

دارالسلطنهٔ لاهور ٣ - ٩ - ١٠ - ١٥ -

٤٨ - ٥٦ - ٦٢ - ٦٧ - ٧٠ -

٧١ - ١٩٠ - ٢٠٨ - ٣٣٠ - ٣٣١ -

٣٣٣ - ٣٣٤ - ٣٣٦ - ٣٤٠ - ٣٤٢

لاهري بندر .. .. ٢٣ - ١٠٢

لابچي .. .. .. ١١١ - ١١٢

لار (ممر تبت) .. ٢٨٦ - ٢٨٧

لدهي محمد قلي .. .. ١٦ - ١٩

لکهي جنگل .. .. ١٠ - ٦٤

لکهن پور ٩١

لکهنو .. .. ١٠٢ - ٢٤٣ - ٢٧٨

لوکه بهون .. .. .. ٥١ - ٥٢

لوهگانو .. .. .. ٢٦١ - ٢٢٦

* حرف ميم - کسان *

مالو جي بهونسله ٤٠ - ٦٨ - ١٣٥ -

١٣٧ - ٢٩٥

مادهو سنگهه هاڑا ولد راو رتن ٦٣ -

٦٨ - ٩٦ - ٩٧ - ١١٣ - ١١٥ -

١٣٤ - ١٣٦ - ٢٢٢ - ٢٤٦ -

٢٤٨ - ٢٩٨

راجه مانسنگهه .. .. ١٩٨ - ٣١٢

راوت مانسنگهه ٢٣٤

راے مانی داس ٣١٢

سيد ماکهن بارهه ٣١٢

راجه مان سنگهه ولد راجه بکرماجيت

٣٢٣

مادهو سنگهه سیسودیه .. ۳۲۳
مبارز خان ۳۵ - ۳۶ - ۴۱ - ۴۳ -
۴۴ - ۶۳ - ۶۸ - ۷۲ - ۱۳۵ -
۱۳۶ - ۱۵۳ - ۲۱۸ - ۲۴۶ - ۲۵۷
مبارک خان نیازي ۳۵ - ۴۰ - ۶۰ -
۱۳۶ - ۱۳۸ - ۲۴۹ - ۳۰۱
مبارز خان روهیله ۲۹۶
سید مبارک قدیمي ۳۱۱
مبارك خان ولد سیف خان ۳۱۹
سید مبارک ۳۲۳
راو متهي سنگهه ولد راو دودا ۳۰۵
متوسین برادر راجه سیام‌سنگهه ۳۱۰
متهرا داس کچواهه ۳۲۲
مجاهد خان ولد فیروز خان جالوري ۳۱۹
محلدار خان ۱ - ۱۴ - ۱۴۰ - ۲۹۷
شاهزاده محمد دارا شکوه ۳ - ۹ -
۲۷ - ۳۱ - ۴۹ - ۷۴ - ۸۲ - ۸۴ -
۸۶ - ۱۰۰ - ۱۴۱ - ۱۸۶ -
۲۰۸ - ۲۴۵ - ۲۶۷ - ۲۷۷ -
۲۹۲ - ۳۳۸ - ۳۴۴ - ۳۴۵
حاجي محمدجان قدسي ۱۹ - ۲۱ -
۵۰ - ۸۰ - ۱۴۲ - ۳۵۱
محمد قلي ترکمان ۲۷
شاهزاده محمد مراد بخش ۲۷ -
۷۰ - ۷۱ - ۸۲ - ۲۴۵ - ۲۵۵ -
۲۶۸ - ۲۶۹ - ۲۹۲ - ۳۴۴
شاهزاده محمد شاه‌شجاع بهادر ۳۲ -
۳۳ - ۳۴ - ۳۷ - ۳۹ - ۴۱ -
۴۳ - ۴۴ - ۴۵ - ۴۷ - ۶۴ -
۸۲ - ۸۴ - ۱۰۳ - ۱۴۲ - ۲۰۸ -
۲۴۲ - ۲۴۵ - ۲۶۷ - ۲۷۷ - ۲۹۲
شاهزاده محمد اورنگ‌زیب ۵۲ - ۶۵ -
۸۲ - ۹۹ - ۱۱۲ - ۱۱۸ - ۱۲۲ -
۱۴۲ - ۲۰۵ - ۲۰۷ - ۲۳۰ -
۲۴۳ - ۲۵۵ - ۲۶۴ - ۲۶۶ -
۲۶۷ - ۲۷۰ - ۲۷۱ - ۲۷۷ - ۲۸۰ -
۲۸۸ - ۲۹۲ - ۳۴۵
ملا محمد حسین کشمیري .. ۵۵
شیخ محمود گجراتي ۵۸
محمد رشید کابلي ۶۳

محمد علي كامراني .. ۶۴ - ۳۱۰
محمد زمان طهراني .. ۸۵ - ۸۸
قاضي محمد سعيد كرهرودي ۸۷ -
۱۰۰ - ۳۰۷ - ۳۴۴
محمود بيگ خوافي . .. ۱۱۴
سيد محمد .. ۱۱۵ - ۱۷۷ - ۳۲۷
سلطان محمد قطب الملك پدر عبدالله
قطب الملك ۱۳۲
محمد زاهد كوكه ۱۴۳
محمد تقي ۱۵۳ - ۱۹۲ - ۱۹۳ -
۲۱۰ - ۳۲۶
محمد مومن ۱۶۶
حاجي محمد يار .. ۱۶۶ - ۳۲۶
محمد حسين سلدوز ۱۶۷ - ۱۷۴ - ۱۷۵
شيخ محمد طاهر ۱۷۷ - ۲۰۹ -
۲۱۰ - ۲۱۴
محمد زمان مشرف ۲۰۳ - ۲۸۵ - ۳۰۲
خواجه محمد زاهد ۲۱۰
محمد يار بيگ زبردست خان ۲۷۳
محمد حسين برادر همت خان ۲۷۸
قاضي محمد اسلم ۲۷۸ - ۳۲۱ - ۳۳۸ -
۳۴۳
شيخ محب علي سندي ۲۷۸ - ۳۳۵
محمد مراد وكيل ابدال ۲۸۲ - ۲۸۶
حكيم محمد حاذق ولد حكيم همام
۸۷ - ۳۰۷
محمد حسين ولد يوسف نيكنام ۳۰۷
محمد صالح ولد مرزا شاهي ۳۰۷
محمد شريف خالوي باقرخان ۳۰۸
محمد يحيى ولد سيف خان .. ۳۱۱
محمد زمان ولد حاكم خان ۳۱۳
حاجي محمد خواجه ۳۱۴
محمد علي خويش قليج خان ۳۱۴
محمد طاهر خويش شهاب الدين احمد
۳۱۷
محمد بيگ اباكش ۳۱۷
مرزا محمد سلدوز ۳۱۸
محمد رضا جابري ۳۱۸
محمد شريف قديمي ۳۲۰
محمد بيگ ۳۲۰

محمدسعیدپسرخواندۀ مرتضیٰ خان ۳۲۱
محمد یوسف ۳۲۱
محمدقاسم برادرخواجه ابوالحسن ۳۲۱
محمد حسین جابري ۳۲۱
محمد شاه یکه ۳۲۱
محمد شریف ولد افضل .. ۳۲۲
محمد زمان ولد نادعلي .. ۳۲۲
محمود ولد یابو میکلي .. ۳۲۳
محمد زمان داماد احداد .. ۳۲۴
محمد واحد ۳۲۶
محمد رشید خان دوراني .. ۳۲۷
محسن ولد مختار بیگ .. ۳۲۷
محمود بیگ ولد بایزید بیگ ۳۲۸
سید محمد رضوي .. ۳۲۸ - ۳۲۹
شیخ محمد فضل الله ۳۳۱ - ۳۳۶
سید محمد شاه عالم .. . ۳۳۲
ملا محمد فاضل ۳۴۰
ملا محمد یوسف کوسه .. ۳۴۰
قاضي محمد زاهد کابلي . ۳۴۳
میر محمد باقر ۳۴۴
میر محمد هاشم (حکیم هاشم) ۳۴۵
میر محمد قاسم گیلاني .. ۳۴۵
شیخ محمد عربي محدث .. ۳۴۵
شیخ محمد ۳۴۶
حکیم محمدباقر پسر حکیم عمادالدین ۳۴۸
مخلص خان ۱۱- ۱۴- ۹۹- ۱۱۹-۲۹۸
مختار خان ۹۶ - ۲۷۲ - ۲۷۳ - ۲۷۵ - ۳۰۲
مدن سنگهه بهدوریه ۳۲۴
مرشدقلي خان ۱۷- ۵۴- ۶۷ - ۸۸ - ۱۰۵-۱۴۲- ۲۴۳ - ۲۷۵ - ۳۰۰
مرتضیٰ خان ۳۵ - ۳۹ - ۴۴ - ۴۶ - ۶۸- ۱۴۰- ۱۵۵- ۱۵۷- ۱۵۹-۲۹۶
مراري پنڈت .. .. ۳۶ - ۴۵
مرزا خان بن شاه نواز خان ۹۳ - ۲۱۶ - ۲۹۸
مراد آخته بیگي ۱۰۱
سید مرزا برادر مختار خان ۱۳۶ -

٢٢٥ - ٣١٨

مرادکام نبیرۂ مرزا رستم صفوي ١٤٠ -

١٥٥ - ٣١٥

مریم مکاني والدۂ ماجدۂ عرش آشیاني

١٨٧

مرتضیٰ خان ولد سید صدرجهان ٢٩٨

مرحمت خان ٣٠٥

مرتضیٰ قلي برادر جانسپارخان ٣٠٩

مرزا خان ولد زین خان .. ٣٠٩

مرحمت خان ولد صادق خان ٣١٣

مرزا برادر رشید خان انصاري ٣١٧

مرزا خویش قزلباش خان .. ٣١٩

مرتضیٰ قلي ولد خان اعظم ٣٢٥

مرزا شیخ ولد سعید خان .. ٣٢٥

ملا مرزاجان شیرازي ٣٤٠

حکیم مسیح الزمان ١٠٢-١٨١ -٢٩٩

مسعود نابهري حاجب بلخ ٨٨ -

١٠١ - ١٠٤ - ٣٢١

مشکین ولد تاتار خان .. ٣٢٨

مظفر بیگ ٢٧٣

مظفر ولد مبارک خان سرواني ٣٢٢

معتمد خان بخشیٔ دوم ١٧ - ٦٠ -

٨٧ - ١٤٤ - ١٩١ - ٢٢٣ -

٢٣٤- ٢٣٥- ٢٤٢ - ٢٧٩ - ٢٩٧

معزالملك .. .. .. ١٠٢ - ٣١٢

معتقد خان .. ١٨٤ - ٢١٦ - ٢٩٦

خواجه معین الدین ٢٢٤

شیخ معین الدین راجگري ٣٢٨

مغل خان ولد زین خان ٦٨ - ١٣٦ -

١٣٨ - ٢٢١ - ٢٥٥ - ٣٠١

مغول ولد مرزا شاه رخ .. ١٣٦

سیدي مفتاح حبشي حبش خان -

٢١٨ - ٢١٩ - ٢٤٨ - ٢٩٩

مقرب خان دکني رستم خان ٧٢٠٧ -

٧٦ - ٨٣

مقرب خان جراح .. .. ٧٢ - ٣٥٠

مقیم خان ٣١٦

میر مقتداے غزنوي ٣٢٤

مقیم خویش آصف خان .. ٣٢٨

مکرمت خان ٢ - ٧٦ - ٨٧ - ١٠١ -

۱۱۹ - ۱۲۰ - ۱۲۱ - ۱۲۳ -
۱۲۵ - ۱۲۸ - ۱۴۴ - ۱۵۳ -
۱۵۴ - ۱۶۵ - ۱۶۸ - ۱۷۰ -
۱۷۳ - ۱۷۴ - ۲۰۲ - ۲۳۴ - ۲۴۳ -
۲۶۷ - ۳۰۱

مکنداس راٹھور ۳۲۱

مکند جادون ۳۲۳

مکند داس ولد راجه گوپال داس ۳۲۶

ملتفت خان ۱۰۵ - ۲۳۴ - ۳۰۶

ملك امان ۳۲۶

منکو جي .. .. .. ۱۴۰ - ۲۹۹

منصور خان فرنگي ۱۹۲

راجه منروپ کچواهه ۲۹۹

منکو رام دکني ۳۲۸

موسوي خان ۳ - ۸۵ - ۲۴۳ - ۲۶۷ -
۲۷۶ - ۲۹۷

حکیم مومنا .. ۶ - ۱۶۶ - ۳۴۹

مودهو جي .. .. .. ۴۳ - ۴۴

شیخ موسي گیلاني .. ۷۱ - ۳۲۶

موهن سنگهه ۲۲۲

میر موسیٰ ۲۹۰

مهابت خان خانخانان سپه سالار ۳۴ -
۳۵ - ۳۷ - ۳۸ - ۳۹ - ۴۰ - ۴۱ -
۴۲ - ۴۳ - ۴۴ - ۴۵ - ۴۷ -
۵۹ - ۶۴ - ۶۸ - ۸۶ - ۹۴ -
۹۸ - ۱۶۵ - ۱۶۸ - ۱۸۲ - ۱۸۳ -
۱۸۴ - ۱۸۵ - ۱۸۶ - ۱۹۴ -
۱۹۵ - ۱۹۶ - ۱۹۸ - ۲۹۳ - ۳۴۹

مهیس داس راٹھور ۳۸ - ۶۸ - ۱۰۰ -
۱۳۶ - ۳۱۳

میان میر ۱۲ - ۶۵ - ۳۲۹ - ۳۳۱ -
۳۳۳ - ۳۳۶

میرخان ۱۰۱ - ۱۰۵ - ۱۲۳ - ۱۲۴ -
۲۰۸ - ۳۱۱

میرک حسین خوافي .. ۱۰۴ - ۳۱۶

میدني راو ۳۷

میناجي بهونسله ۱۶۰

میان داد پسر جلاله ۳۲۴

ملا میرك شیخ هروي .. ۳۴۴

* مواضع *

ماوراءالنهر ۸-۱۴۳-۱۸۱-۱۸۹ - ۱۹۶
صوبهٔ مالوه ۶۲ - ۶۳ - ۶۸ - ۹۵ -
۹۶ - ۹۷ - ۱۸۹ - ۲۷۱
مانک دوده ۶۹
ماهولي .. .. .. ۱۴۹ - ۲۲۷
ماندو ۱۸۳ - ۱۸۴ - ۱۸۶ - ۱۸۹ -
۱۹۳ - ۱۹۴ - ۲۰۲ - ۲۰۸ -
۲۱۵ - ۲۶۲
متهرا ۵ - ۱۰۵ - ۲۴۳ - ۲۷۵
باغ مراد ۲۷
بلدهٔ مرج ۱۶۴
قصبهٔ مغراباد ۲۳۴
مکناتهه ۱۵۲
ملتان .. .. ۲۳ - ۳۳۰
ملکاپور .. .. ۳۵ - ۳۶
سرکار منگیر .. .. .. ۱ - ۲۷۲
منهوي ۷۴
مند سور ۱۸۳
مندار ۲۲۲
مهابن .. ۵ - ۱۰۵ - ۲۴۳ - ۲۷۵

* قلع *

حصار مالنجنه ۱۴۶
حصار ماندو .. .. ۱۹۲ - ۲۱۵
قلعهٔ ماهولي ۲۲۸
حصار مورنجن ۲۲۷
حصار مهاکوت ۱۳۸

* بحار *

دریاے مول ۲۲۶
دریاے موته ۲۲۶

* حرف نون - کسان *

نادعلي ۳۸
شیخ ناظر .. .. ۲۷۸ - ۳۳۷
ناهرسولنکهي ۳۲۲
نثاننه ۳
نجابت خان ولد میرزا شاهرخ ۱۰ -
۱۱ - ۱۴ - ۶۱ - ۷۰ - ۷۱ -
۹۰ - ۹۱ - ۹۲ - ۹۳ - ۱۲۱ -
۲۴۲ - ۲۷۵ - ۲۹۷
نجف علي ولد قزلباش خان ۳۲۴
نذر محمد خان ۶۵- ۸۸- ۱۰۴- ۱۶۶

نذر بیگ قوش بیگي ۱۰۱ - ۳۲۱

راجه نرسنگهدیو بندیله ۹۸ - ۱۱۷ -
۱۲۰ - ۱۲۱ - ۱۲۲ - ۱۸۴ ۲۶۰

نرسنگهدیو پسرکلان بکرماجیت ۱۴۳

نرسنگهداس ولدراجه دوارکاداس ۳۲۲

نرهر داس برادر بیني داس ۳۲۴

نرهرداس جهالا ۳۲۵

نصیب شیراني ۳۰۸

نصرالله عرب ۳۱۶

نصیرالدین محمود ۳۱۷

نصرالله ولد مختار بیگ .. ۳۱۸

میر نصیرالدین حسین .. ۳۴۵

شیخ نظام‌الدین اولیا ۶

نظام‌الملک بےنظام ۳۳ - ۳۶ - ۱۰۴ -
۱۲۷ - ۱۳۵ - ۱۴۸ - ۱۶۵ -
۱۶۹ - ۱۷۱ - ۱۹۷ - ۱۹۹ -
۲۰۰ - ۲۰۱ - ۲۰۳ - ۲۰۴ -
۲۰۵ - ۲۱۱ - ۲۱۹ - ۲۲۶ -
۲۲۷ - ۲۲۹ - ۲۳۰ - ۲۵۶ -
۲۵۹ - ۲۶۲

نظر بهادر ۶۳- ۹۶-۹۷- ۱۰۸- ۱۱۵ -
۱۳۴ - ۱۳۶ - ۲۱۸ - ۲۵۷ - ۳۰۱

نظربیگ اوزبك ۸۷

سید نظام ۱۹۱

نظام ولد غزنین خان جالوري ۳۱۳

قاضي نظام ۳۳۵

نعیم بیگ ولد اخلاص خان ۳۲۴

نعمان بیگ‌حارثي ۳۲۶

نورمحمد عرب عرب‌خان ۱ - ۳۵ -
۶۰ - ۶۷ - ۱۳۶ - ۱۵۳ - ۲۷۸

نور محل ۲۷

نورس ۳۷

مرزا نودر پسر مرزا حیدر .. ۱۴۰ -
۱۵۵ - ۱۷۶

نورالله .. .. ۱۷۶ - ۳۱۲

نورالدین هروي ۳۰۲

نورالدین قلي ۳۰۴

نوبت خان ۳۰۷

سید نورالعیان ۳۲۷

نهال‌چند جوهري ۲۰۹

نیك‌نام عم بهادر ۱۱۳
نیاز خان پسر شهبازخان .. ۳۱۴
حاجي نیاز ۳۱۸

* مواضع *

ناري براري ۲۰
ناندیر .. .. ۱۳۶ - ۱۵۲
ناسك ۱۳۷ - ۱۴۸ - ۱۴۹ - ۱۹۹
ناگ پور ۲۳۱
نجاره ۲۲۷
سركار ندربار ۶۲
نراین پور .. .. .. ۱۵۱ - ۱۵۳
باغ نسیم ۲۸
باغ نشاط .. .. ۲۸ - ۴۷
نلدرك ۱۵۸
باغ نورمنزل .. . .. ۱ - ۱۰۵
نوشهره .. .. ۱۶ - ۱۷
باغ نورافشان ۲۷
نور گدهه ۷۲
نورند ۲۲۶
نورگهات ۲۲۶

* قلع *

حصن ناهولي ۱۶۰
حصن ناگپور ۲۳۳
قلعهٔ نورگدهه ۶

* بحار *

نالهٔ آب سین ۳۶
آب‌نرده ۶۲ - ۱۲۳ - ۱۳۰ - ۱۸۴ -
۱۸۹ - ۱۹۳ - ۲۰۸
آب نیلاب .. .. .. ۲۸۲ - ۲۸۳

* حرف‌واو- کسان *

مرزا والي .. .. .. ۱۰ - ۳۰۲
وزیرخان ۹ - ۱۰ - ۱۳ - ۱۵ - ۶۲ -
۶۶ - ۷۰ - ۲۰۷ - ۲۱۶ - ۲۹۴
وفاخان خواجه‌سرا ۳۱۱
وقاص حاجي شاه قلي‌خان ۱۶۶ -
۲۰۷ - ۲۱۷ - ۲۵۰ - ۲۵۱
سیدولي ۳۱۲

* مواضع *

قریهٔ ونتي پور ۴۹
ونکو .. ۱۲۸ - ۱۲۹ - ۱۶۹ - ۲۰۴

ویرناک .. .. .. ۲۱ - ۴۸ - ۵۲

* بحار *

آب ونجرہ ۱۵۱ - ۱۵۲ - ۱۵۴ - ۱۶۰

چشمۂ ویرناک ۲۲

* حرف هاء - کسان *

هادي داد برادر رشید خان ۹۷ .

۱۳۶ - ۳۱۶

هاباجي .. .. .. ۱۳۷ - ۳۰۳

هاشم خان ولد قاسم خان .. ۲۸۱

خواجه هاشم ولد شیر خان ۳۲۷

هري سنگهه راتهور ۱۴۰ - ۱۵۵ - ۳۰۸

هري سنگهه ولد راورتن .. ۲۲۳

هردي رام ولد بانکا کچواهه .. ۳۰۵

راو هرچندر کچواهه ۳۱۲

هرام ولد بهگوان داس کچواهه ۳۱۷

هري سنگهه ولد راو چاندا .. ۳۲۲

هرداس جهالا ۳۲۵

هردي نراین ۳۲۸

سید هزبرخان بارهه .. ۱۰۲ - ۲۹۹

همایون شاه جنت آشیاني ۷۲ - ۳۳۶

هبت خان .. .. ۱۳۸ - ۳۰۴

همیر راے دکني . .. ۲۹۷

* مواضع *

هردوار ۹۱

هرات . .. .. ۳۴۳ - ۳۴۴

سرکار هندیه .. .. ۶۲ - ۱۳۰

هیرہپور ۱۶- ۲ - ۵۴ - ۱۵۲ - ۱۵۳

* قلع *

حصن حریس ۲۲۹

قلعۂ هرسرا ۲۲۹

حرف یاء - کسان

یاقوت حبشي ۴۲ - ۴۴ - ۱۵۳ -

۱۹۷ - ۲۹۴ .

یادگار حسین خان .. ۶۳ - ۳۰۶

یاسین خان ولد شیر خان تونور ۹۷-۳۰۵

خواجه یاقوت تحویلدار ۹۰-۱۰۱-۱۰۴

یاقوت نبیرۂ یاقوت حبشي .. ۱۵۲

یحیی ۱۰۲

یزداني ولد مخلص خان .. ۳۱۶

یساول خان ۳۲۴

شیخ یعقوب کشمیري ۵۵
یعقوب بیگ ولد شاه بیگ خان کابلي - ۱۴۰ - ۳۲۷
سید یعقوب ولد سید کمال بخاري ۳۰۵
یعقوب بیگ منقط ۳۲۴
یکه تاز خان ۴۴ - ۱۳۷ - ۱۳۹ - ۱۴۶ - ۳۰۶
یکدل خان خواجه سرا ۲۵۰ - ۳۱۱
مرزا یوسف خان ۲۸۰
یوسف محمد خان ۱۰۱
یوسف محمد تاشکندي .. ۲۹۸
یوسف بیگ کابلي ۳۱۵
یولم بهادر ۳۱۸
میر یوسف کولابي ۳۲۰
یوسف زیازي ۳۲۲
ملا یوسف لاهوري ۳۴۲

* مواضع *

یاري ۱۰۶
ییلاق گودي مرگ ۳۰
ییلاق توسه مرگ ۳۱
ییلاق سنگ سفید ۳۱
ییلاق ماء اللبن ۳۱

* قلع *

قلعهٔ یوسرا ۱۴۷

(فهرست مردمان و مواضع و قلعجات و دریاهای دومین
دور بادشاه نامه بترتیب حروف هجاء)

بسم الله الرحمن الرحیم

---

* حرف الف ـ کسان *

یمین الدوله آصف خان خانان
سپه سالار ۹ - ۱۰ - ۱۱ - ۲۱ -
۶۴ - ۹۵ - ۹۶ - ۱۰۰ - ۱۰۳ -
۱۱۰ - ۱۱۶ - ۱۳۵ - ۱۴۶ - ۱۴۷ -
۱۵۱ - ۱۵۴ - ۱۶۴ - ۱۷۵ - ۱۷۹ -
۲۰۹ - ۲۱۵ - ۲۱۷ - ۲۲۸ - ۲۴۱ -
۲۵۷ - ۲۶۰ - ۳۲۱ - ۴۲۰ - ۴۲۸ -
۴۷۵ - ۷۱۷

آگاه خان خواجه سرا ۲۰ - ۹۱ -
۱۱۰ - ۴۰۷ - ۶۱۰ - ۷۳۲

آتش خان دکنی ۱۲۷ - ۱۸۰ -
۲۴۸ - ۳۷۳ - ۷۲۸

آدم برادر خرد ابدال پسر علی‌رای
حارس تبت خرد ۹۸ - ۱۵۹ -
۲۰۷ - ۷۳۶

آقا خواجه ۱۹۶

آی‌خانم زوجهٔ امام قلی خان ۲۵۶

آتش‌قلماق برادر کفش‌قلماق ۶۲۰ -
۶۲۱ - ۶۲۲

آی‌محمد تاشکندی ۶۳۳ - ۷۴۰

آدینه حاجی بوز ۶۴۶

ابوالبقا برادر سعید خان افتخارخان
۴۳ - ۴۸

خواجه ابوالبقا برادرزادهٔ عبدالله‌خان
افتخار خان ۵۲ - ۳۴۲ - ۳۸۶ -
۴۲۰ - ۶۰۷ - ۷۲۹

سید ابابکر ملازم شیخ قاسم .. ۶۸

ابدال مرزبان‌تبت پسر کلان‌علی‌رای
۹۳ - ۹۸ - ۱۵۹

خواجه ابوالوفا .. .. ۱۰۱ - ۳۸۶

ابو قرداس ١٠٣
ملا ابوسعيد ١٩٦
ابوالقاسم ولد سيف خان ١٩٨ - ٧٤٥
ابراهيم بكاول نذر محمد خان ٢٢٧ -
٢٢٩ - ٢٣٠ - ٥٥١
ابراهيم خواجه نقيب ٢٥٦
مير ابراهيم صفدر خاني بكاول ٣١٠ -
٣٧٦ - ٣٩٠
خواجه ابوالخير ٣١١ - ٥٠٥ - ٦١١
ابوالبقا ولد شريف خان ٣٨٧ - ٧٣٩
ميرابوالحسن سفير عادل خان ٤٢٣ -
٤٣٣ - ٤٧٢ - ٤٩١
ابو الغازي برادر اسفنديار .. ٤٣٥
سيد ابراهيم درويش ٤٥٣
ابراهيم حسين تركمان ٤٨٦ - ٥٢٥ -
٥٥٥ - ٥٧٨ - ٦٣٣ - ٧٥٠
ابدال بيگ ٥٠٣
ابراهيم كس حمزه ملك سيستان ٦١١
ابوالبقا ولد قاضي خان ٦٤٥ - ٦٤٦ -
٧٥٠
ابوالمعالي ولد مرزا والي .. ٧٤٨
مير ابابيل عرب ٧٤٨
شيخ ابوالمعالي ٧٥٤
اجميري ملازم محمد شاه شجاع ٣٤٠
سيد اجميري ٤٨٥
احمد بيگ ٣٤ - ٣٩ - ٩٤ - ١٠٣
خواجه احمد ولد خواجه خاوند محمود
١٧٩
خواجه احسن نقشبندي .. ٢١٦
احسن الله نبيرهٔ مير جمال الدين حسين
انجو ٢٢٤
خواجه احرار ٢٥٥
حكيم احمد ٣٠٠
احمد خان والئ كاشغر ٣٤٩
احمد خان نيازي .. ٣٨٦ - ٧٢٥
شيخ احمد شهيدي ٣٨٨
سيد احمد سعيد .. ٤٠٦ - ٧٤٥
احشام علي دانشمندي ٤٦٢
احداد مهمند ٤٨٤ - ٦٤٥ - ٦٤٦ -
٦٤٧ - ٦٤٨ - ٧٣٥

قاضي احمد پسر میر مومن ۵۳۵
احمد بیگ خان ۷۲۷
احمد بیگ داماد باقرخان نجم ثاني
۷۴۶
میراحمد ولد سادات خان رضوي ۷۴۷
اختیار ولد مبارزخان روهله ۲۲۴-۷۳۴
اخلاص خان نبیرهٔ قطب الدین خان
۵۹۴ - ۷۲۶
اخلاص خان ۷۲۷
سید اختیار الدین ۷۴۷
ارجمند بانو بیگم مهد علیا ممتاز
الزماني الملقبة بممتازمحل دختر
یمین الدوله ۸ - ۹۲ - ۹۹ -
۱۶۴ - ۱۹۸ - ۲۴۱ - ۳۲۲ - ۳۵۱ -
۴۰۴ - ۶۲۹
اردشیر نبیرهٔ احمد بیگ خان ۴۳ -
۴۸ - ۷۳۴
ارجن پسر راجه بیتهلداس ۱۵۶ -
۳۸۱ - ۳۸۳ - ۳۸۵ ۶۷۹ - ۷۳۳
ارسلان آقا سفیر سلطان مراد خان
۱۸۷ - ۱۸۸ - ۱۹۷ - ۲۰۱ -
۲۰۶ - ۲۱۶ - ۲۱۸
ارجن کور ۴۸۴
ارسلان بیگ ارلات ۵۶۵
ارسلان بیگ ولد فرهاد بیگ بلوچ
۵۹۵ - ۶۰۲ - ۷۵۱
شاه اسمعیل ۱۶
سید اسدالله پسر سعید خان ۴۸ -
۴۸۵ - ۵۲۷ - ۵۶۶ - ۵۸۵ - ۷۳۲
اسلام خان شیخ علاءالدین فتحپوري
۶۵ - ۶۶ - ۶۷ - ۷۱ - ۷۳ - ۷۴ -
۷۹ - ۸۰ - ۹۰ - ۱۰۳ - ۱۱۷ -
۱۱۹ - ۱۲۰ - ۱۲۱ - ۱۳۲ - ۱۶۴ -
۱۶۷ - ۱۷۴ - ۱۸۰ - ۱۹۲ - ۲۰۴ -
۲۰۹ - ۲۱۲ - ۲۲۴ - ۲۲۹ - ۲۳۵ -
۲۴۰ - ۳۰۸ - ۳۳۳ - ۳۴۱ - ۳۴۴ -
۳۴۵ - ۳۴۷ - ۳۴۹ - ۳۶۲ - ۳۷۳ -
۳۷۵ - ۳۹۸ - ۴۰۳ - ۴۰۵ - ۴۱۰ -
۴۱۵ - ۴۲۱ - ۴۳۰ - ۴۳۱ - ۴۶۹ -
۶۷۹ - ۶۸۳ - ۷۱۸

اسحق بیگ دیوان ۱۰۴
میر اسحق ولد اعظم خان ۱۳۷ -
۱۳۸ - ۶۰۶ - ۷۴۰
اسمعیل بیگ ۱۴۱
اسحق بیگ یزدي حقیقت خان
۱۴۲ - ۱۹۸ . ۳۳۶ - ۳۸۷ -
۱۹۹ - ۶۲۷ - ۷۲۸
میراسمعیل پیر هزارجات ۱۵۰ - ۶۰۲
اسحق بیگ خویش یادگارحسین خان
۱۵۶ - ۷۴۳
اسمعیل موت زمیندار ملتان ۲۳۳
اسلام خواجه شیخ اسلام بخارا ۲۵۶
اسفندیارخان ۳۰۲- ۴۳۵ - ۶۷۹ - ۷۴۵
اسمعیل خواجه ۳۳۷
اسحق بیگ بخشي ۴۰۱ - ۴۵۷ -
۴۵۸ - ۴۵۹ - ۴۶۶ - ۵۳۴ -
۵۳۵ - ۵۳۷ - ۵۳۸ - ۶۱۶
اسد بیگ اندجاني ۴۵۰
اسمعیل اتائي ۴۶۲
اسدالله برادر دیندار خان .. ۴۶۸
اسمعیل بیگ پسر علي مردان ۴۸۷
اسد بیگ درمان ۵۴۹ - ۵۵۱ - ۵۵۲
اسدالله ولد شیرخواجه ۶۷۹ - ۷۳۸
اسفندیارولد حسن بیگ شیخ عمري ۷۲۹
اسدالله ولد رحمت خان .. ۷۴۶
اسمعیل بیگ زیك ۷۵۲
میر اشرف پسر اسلام خان .. ۴۳۰
اصالت خان ۲۱ - ۱۰۲ - ۱۱۲ - ۱۵۳
۱۶۱ - ۱۷۰ - ۱۷۴ - ۱۷۶ - ۱۹۲ -
۱۹۳ - ۲۱۶ - ۲۲۵ - ۲۳۰ - ۲۴۰ -
۲۴۱ - ۲۴۷ - ۲۶۱ - ۲۶۳ - ۲۶۸ -
۲۷۲ - ۲۷۳ - ۲۷۴ - ۲۷۵ - ۲۷۶ -
۲۷۸ - ۲۹۱ - ۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۱۰ -
۳۱۸ - ۳۷۳ - ۳۷۵ - ۳۸۵ - ۴۱۶ -
۴۵۱ - ۴۵۶ - ۴۵۷ - ۴۵۸ - ۴۵۹ -
۴۶۰ - ۴۶۲ - ۴۶۳ - ۴۷۰ - ۴۷۱ -
۴۷۲ - ۴۷۸ - ۴۸۵ - ۴۸۸ - ۵۰۹ -
۵۱۳ - ۵۱۴ - ۵۱۶ - ۵۱۷ - ۵۲۶ -
۵۲۹ - ۵۳۶ - ۵۳۹ - ۵۴۸ - ۵۴۹ -
۵۵۰ - ۵۵۳ - ۵۵۴ - ۵۵۸ - ۵۶۰ -

۵۶۱ ۵۶۴- ۵۶۸- ۵۷۷- ۵۷۸ -
۵۷۹- ۵۸۵- ۶۰۳- ۶۲۰- ۶۲۱ -
۶۲۳- ۶۳۷- ۶۵۴- ۶۵۶- ۶۵۷ -
۶۷۶- ۷۰۲- ۷۰۸- ۷۲۰
اعتمادالدوله پدر یمین‌الدوله ۱۲۴ -
۲۵۹
اعظم‌خان ۱۳۷- ۱۶۴- ۲۱۷- ۲۳۰ -
۲۳۱- ۲۳۲- ۲۹۰- ۳۰۹- ۳۱۹ -
۳۳۳- ۳۳۴- ۳۴۱- ۳۴۹- ۳۸۷ -
۳۹۸- ۴۰۵- ۴۰۹- ۴۲۵- ۴۲۶ -
۴۶۹- ۴۷۶- ۵۰۰- ۶۰۵- ۶۰۶ -
۷۱۸
اعتقادخان ۳۲۲- ۳۳۲- ۳۵۷- ۳۵۸ -
۳۵۹- ۳۶۰- ۴۰۸- ۵۸۳- ۶۲۴ -
۷۱۹
میر اعظم کاشغری ۷۴۹
علامی افضل‌خان ۹- ۱۰- ۲۱ -
۹۱ - ۱۰۲- ۱۱۱- ۱۱۳- ۱۱۷ -
۱۲۷- ۱۳۱- ۱۳۲- ۱۸۴- ۱۸۵ -
۷۱۸ - ۷۵۵
آقا افضل ۹۲-۲۱۷ - ۲۳۰- ۲۸۵ - ۷۳۱
میر افضل رضوی ۳۷۶
افلاطون بیگ ۵۶۵
افتخارخان ولد احمدبیگ خان ۷۳۰
اقبال ۸۷
اکبر بادشاه عرش آشیانی ۷ - ۲۴ -
۹۷ - ۱۴۵- ۲۲۰ - ۲۴۳- ۲۸۶ -
۳۰۲ - ۳۳۱- ۳۴۱- ۳۵۳- ۳۶۶ -
۳۹۲ - ۵۵۳ - ۶۰۴ - ۷۱۳
اکبر قلي سلطان ککهر ۲۴۰ - ۲۶۴ -
۲۶۶ - ۲۹۳ - ۷۲۹
اکرام خان ولد اسلام خان ۳۴۲ -
۵۹۴ - ۷۲۷
اکرام خان نبیرهٔ شیخ سلیم ۴۰۷
اللهوردي خان ۸- ۲۲- ۹۱ - ۱۱۱ -
۱۱۲- ۱۵۴- ۱۵۸- ۱۸۱- ۲۱۵ -
۲۱۸- ۲۴۲ - ۲۴۷- ۲۶۸- ۲۶۹ -
۲۷۱- ۲۷۲- ۲۷۳- ۲۹۳- ۲۹۴ -
۳۰۸- ۳۶۲- ۳۷۸- ۳۷۹- ۳۸۷ -
۶۳۱ - ۷۰۳ - ۷۲۰

اللهیار خان ۷۵ - ۷۷ - ۸۱ - ۸۷ -
۸۸ - ۹۰ - ۱۵۱ - ۴۳۲ - ۷۲۳
سید آله‌داد ۹۲
التفات خان ۱۵۷ - ۲۳۹ - ۲۴۱ -
۳۱۷ - ۷۲۵
الله قلي ولد یلنگتوش ۲۰۶ - ۲۱۲ -
۲۱۳ - ۲۱۶ - ۲۱۹ - ۲۳۰ - ۲۸۱ -
۳۰۲ - ۶۳۶ - ۶۳۹ - ۷۳۱
شیخ الهدیه ولد کشور خان ۳۴۴ -
۳۷۹ - ۴۱۱ - ۴۸۴
الله‌دوست کاشغري ۳۴۹ - ۴۸۶ - ۷۴۸
الله وردي پسر حاجي محمد اتالیق
سبحان قلي ۶۲۳
اللهیار بیگ پسر اورازبے .. ۶۶۷
امانت خان برادر افضل خان ۸ -
۱۳۲ - ۱۳۳ - ۷۳۷
راو امرسنگهه ولد راجه گج سنگهه -
۳۷ - ۹۷ - ۱۴۵ - ۲۲۸ - ۲۴۰ -
۲۸۵ - ۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۱۰ - ۳۸۰ -
۳۸۱ - ۳۸۲ - ۳۸۳ - ۷۲۱
امیره ساسان ۷۵
امیربیگ ملازم علي‌مردان خان ۹۵
امیر بیگ (دیگر) ۹۶
امینا داروغه ۱۱۶
امام قلي خان والیٔ توران ۱۵۲ -
۱۹۲ - ۱۹۳ - ۲۰۵ - ۲۱۳ - ۲۵۱ -
۲۵۲ - ۲۵۳ - ۲۵۴ - ۲۵۵ - ۲۵۶ -
۳۴۹ - ۳۵۰ - ۳۷۹ - ۳۸۹ - ۳۹۰ -
۴۳۵ - ۴۳۶ - ۴۳۸ - ۴۴۰ - ۴۴۱ -
۴۴۳ - ۴۴۶ - ۴۵۶ - ۵۴۲ - ۵۸۰
راجه امرسنگهه نبیرهٔ راجه رامداس
نروري ۱۷۴ - ۲۳۵ - ۲۳۹ -
۲۴۱ - ۲۶۸ - ۲۹۳ - ۲۹۴ - ۴۸۴ -
۷۳۴
امیربیگ برادر آقا افضل .. ۲۱۷
امیرخان ولدقاسم‌خان نمکین ۲۳۴ -
۳۰۲
امان‌بیگ حارس قلعهٔ قندهار ۲۹۰ -
۴۱۷ - ۷۲۹
رانا امرسنگهه ۳۴۵

امي شاعر .. .. .. ۳۶۱ - ۵۷۸
امام قبچاق چورا غاسي .. ۴۵۴
امام وردي پسر جمشيد بيگ ۵۰۶
راجه امرسنگهه راجاوت ۵۴۹ - ۶۳۳
سيد امجد .. .. ۵۷۸ - ۷۴۸
امان بيگ شقاول ريش سفيد
قبچاق خان ۶۲۰ - ۶۲۱ - ۶۲۲ -
۶۲۳ - ۶۷۲ - ۶۸۰ - ۷۲۷
امير خان صوبه دار تتهه ۶۴۱ - ۷۲۳
امان يساول ۶۵۵
راجه امرسنگهه کچهواهه .. ۶۷۲
امام قلي ترکمان ۷۴۲
اميربيگ ولد شاه بيگ خان ۷۵۰
راجه انوپ سنگه ۴
انروده پسر کلان راجه بيتهلداس ۹ -
۱۵۸ - ۴۸۰ - ۷۳۰
انور پسر صالح خان ۹۱
اندرسال هاڈا ۲۲۶ - ۴۸۴ - ۶۷۲ - ۷۴۰
اوگرسين کچهواهه ۴۳ - ۴۸۴ - ۵۶۵ -
۶۴۲ - ۷۳۹
اوتم نراين ۸۴
راجه اوديسنگهه پسر راجه سورجسنگهه
۹۷ - ۹۸
اوزبک خواجه ۱۹۲ - ۱۹۳ - ۱۹۵ -
۱۹۶ - ۱۹۸ - ۲۰۱ - ۲۰۵ - ۲۵۱ -
۲۵۴ - ۴۴۴
اوزبک خان .. ۳۰۲ - ۴۱۷ - ۷۲۶
اورازبے ۴۴۹ - ۴۵۰ - ۴۵۱ - ۴۵۴ -
۴۵۵ - ۴۵۶ - ۵۴۳ - ۵۴۹ - ۵۸۰
اوداجي رام دکني ۷۲۴
راجه اوديبهان ۷۴۲
اوگرسين ولد سترسال کچهواهه ۷۴۵
اوگرسين نبيرهٔ راجه مانسنگهه کچهواهه
۷۵۰
اهتمام خان ۲۰۶ - ۲۳۰ - ۴۸۵ - ۵۲۳ -
۵۶۵ - ۷۲۶
ايندر بهان ۴۳
ايندر بيگ ملازم علي مردان خان
۹۷ - ۱۰۰
ايسرداس ملازم رانا جگت سنگهه ۱۳۰

ایلانچق ۴۶۲
ایرج ولد قزلباش خان .. ۷۴۹

* مواضع *

ملك آشام ۶۸ - ۷۰ - ۷۳ - ۷۴ -
۸۰ - ۸۶ - ۸۹ - ۱۲۰
باغ آهوخانه ۱۴۷ - ۱۵۰ - ۵۸۶ - ۵۹۰
آصف آباد معروف به مچهي بهون -
۲۰۸ - ۲۰۹ - ۴۲۸
آزو ۲۴۹
آهن ۲۵۶ - ۲۷۹ - ۲۸۰ - ۳۱۷ - ۳۱۸
آگاه‌پور ۳۵۴
آسیر ۳۷۷
آقسو .. .. ۴۴۵ - ۴۴۶
آقچه ۴۵۲ - ۵۶۵ - ۶۴۳ - ۶۸۶ -
۶۹۳ - ۶۹۶ - ۷۲۹ - ۷۳۰
آهنگران ۴۶۲
آق‌رباط .. .. .. ۵۲۱ - ۶۷۱
آقسرای .. .. .. ۵۳۳ - ۵۷۹
آستانهٔ امام .. ۵۳۵ - ۵۶۶ - ۵۶۷
آستانهٔ علویه .. ۵۶۵ - ۶۱۶ - ۶۹۵
آخته چي ۶۱۶
آنچه ۶۱۶
آب دره .. .. ۵۱۲ - ۶۶۹ - ۶۷۰
اتورا ۳۳۰
اتوس ۳۳۰
اتك .. .. ۱۲۶ - ۴۸۶
اجمیر دارالسعادت ۹ - ۳۴۳ - ۳۴۴ -
۳۴۶ - ۴۰۸ - ۷۱۰ - ۷۱۴
احمد آباد ۱۲۱ - ۲۳۰ - ۲۳۱ -
۲۳۲ - ۲۸۶ - ۳۵۲ - ۳۷۸ - ۴۷۵ -
۴۹۱ - ۶۷۸ - ۷۱۱ - ۷۱۴ - ۷۵۳
اختیار پور ۱۱۴
ادهر ۲۱۲
آذربیجان ۱۵
استنبول .. .. .. ۱۷ - ۱۹۰
اسلام آباد ۱۱۵ - ۱۳۶ - ۱۳۷ -
۱۹۳ - ۲۴۴ - ۲۴۷ - ۲۶۸ - ۳۰۴ -
۳۰۷
استالیف .. .. .. ۵۸۲ - ۵۸۳
استراباد ۶۶۲

استاق ۷۰۲
اشکمش ۶۵۰
دار الخلافهٔ اکبرآباد ۸ - ۹ - ۱۰ -
۱۹ - ۲۰ - ۲۱ - ۲۲ - ۲۳ - ۶۳ -
۹۳ - ۱۰۳ - ۱۱۰ - ۱۲۴ - ۱۳۰ -
۱۳۶ - ۱۴۶ - ۲۱۵ - ۲۲۲ - ۲۳۰ -
۲۴۱ - ۲۸۲ - ۲۸۵ - ۳۰۲ - ۳۱۷ -
۳۲۰ - ۳۳۰ - ۳۳۳ - ۳۳۹ - ۳۴۳ -
۳۴۴ - ۳۴۶ - ۳۴۸ - ۳۴۹ - ۳۵۳ -
۳۵۵ - ۳۶۲ - ۳۶۵ - ۳۶۶ - ۳۷۲ -
۳۷۵ - ۴۰۲ - ۴۰۳ - ۴۰۷ - ۴۰۸ -
۴۱۵ - ۴۱۸ - ۴۲۷ - ۴۹۱ - ۵۰۳ -
۵۱۰ - ۶۰۳ - ۶۰۶ - ۶۱۰ - ۶۱۳ -
۶۲۹ - ۶۸۱ - ۶۸۵ - ۷۱۰ - ۷۱۴ -
۷۱۹ - ۷۵۶
اکیاپهاری ۸۷
اکبرنگر راج محل ۱۶۵ - ۱۷۷ - ۶۰۸
صوبهٔ آله‌آباد ۱۶۲ - ۳۰۷ - ۳۳۲ -
۳۷۵ - ۳۷۸ - ۳۸۹ - ۴۲۴ - ۶۱۲ -
۷۱۱ - ۷۲۰ -
امروهه .. .. ۴۳ -
امناباد .. .. ۴۱۵ -
پرگنهٔ اندري .. .. .. ۱۱۴ -
انباله .. .. ۱۱۵ - ۳۱۹ - ۴۱۲ -
اندجان .. .. .. ۳۴۹ - ۴۳۷ -
اندخود ۴۴۹ - ۴۵۲ - ۵۵۰ - ۵۵۲ -
۵۵۳ - ۵۵۸ - ۵۵۹ - ۵۶۰ - ۵۶۵ -
۵۶۸ - ۵۶۹ - ۵۷۰ - ۵۷۵ - ۵۷۶ -
۶۰۱ - ۶۰۵ - ۶۱۷ - ۶۲۰ - ۶۲۱ -
۶۵۳ - ۶۵۴ - ۶۵۸ - ۷۰۲ - ۷۰۸
اندراب ۴۵۱ - ۴۶۲ - ۴۶۳ - ۴۶۴ -
۴۶۵ - ۴۸۲ - ۵۱۶ - ۵۶۵
اوديسه ۱۱ - ۱۸۳ - ۲۳۶ - ۲۸۳ -
۳۰۵ - ۴۷۳ - ۷۱۷
اوترکول .. .. ۷۸ - ۸۲ - ۸۶
صوبهٔ اوده .. .. ۱۶۴ - ۷۱۱
اوچه ۱۹۳
اوسه ۲۰۶
اوهالي ۳۳۰
اونچا ۳۳۰

اوسرا ۳۳۰
اورگنج ۴۳۶ - ۴۴۷ - ۴۴۸ - ۵۷۰
اوراتپه .. .. ۴۴۶ - ۴۴۷
اورته باغ .. ۵۰۹ - ۵۸۶ - ۵۹۰
اودگر ۶۴۱
ایران ۴ - ۱۵ - ۱۶ - ۱۷ - ۲۵ - ۲۶ -
۲۷ - ۲۹ - ۳۲ - ۴۶ - ۴۹ - ۶۳ -
۹۳ - ۱۰۳ - ۱۱۴ - ۱۱۷ - ۱۲۳ -
۱۲۵ - ۱۲۶ - ۱۳۹ - ۱۴۰ - ۱۵۶ -
۱۷۱ - ۱۷۶ - ۱۸۴ - ۱۸۶ - ۱۸۸ -
۲۱۱ - ۲۱۴ - ۲۹۱ - ۲۹۵ - ۲۹۷ -
۲۹۹ - ۳۰۸ - ۳۵۲ - ۳۶۱ - ۳۶۲ -
۳۶۸ - ۴۰۶ - ۴۰۷ - ۴۱۲ - ۴۱۳ -
۴۳۲ - ۴۵۴ - ۴۵۶ - ۴۹۲ - ۵۰۴ -
۵۰۶ - ۵۲۹ - ۵۷۲ - ۵۷۶ - ۵۷۷ -
۶۰۴ - ۶۲۱ - ۶۳۰ - ۶۳۷ - ۶۵۸ -
۶۵۹ - ۶۶۱ - ۶۶۲ - ۶۹۸ - ۷۵۶
ایروان ۱۶ - ۱۷ - ۱۸ - ۱۹ - ۴۹ -
۶۰ - ۱۱۴
ایغچه .. .. ۲۰۹ - ۴۲۸ - ۴۳۳
ایرج .. .. .. ۳۰۷ - ۳۱۹
ایلچپور ۳۸۷
ایپك .. ۵۲۵ - ۵۶۵ - ۶۱۴ - ۶۶۹
ایواج ۷۰۷

* قلع *

حصار آسیر .. .. ۲۰۸ - ۳۸۸
قلعهٔ احمد نگر .. ۱۷۶ - ۷۱۲
قلعهٔ اسرال ۲۸۷
قلعهٔ اکبر آباد .. ۱۱۰ - ۴۰۷
قلعهٔ اکبر نگر ۱۷۷
قلعهٔ اولنگ ۶۲
قلعهٔ اوسه .. .. ۲۲۱ - ۷۰۹
قلعهٔ ایروان .. .. ۹۳ - ۲۹۸

* بحار *

تالاب آنا ساگر ۳۴۶
آب آمویه ۴۵۲ - ۴۵۴ - ۵۱۶ -
۵۲۶ - ۵۴۵ - ۵۴۹ - ۶۸۶
دریاے اتك ۱۴۴
آب اچهول .. .. ۲۰۹ - ۲۱۰
آب ارغنداب ۴۵

* حرف باء - کسان *

سیدباقربخاري ۴۸ -۵۶۶-۵۸۵ -۷۴۰

خواجه باقي .. .. ۵۸ - ۱۹۶

باقي خان ۱۱۵ - ۱۳۶ - ۱۹۳ - ۱۹۴ -
۳۴۷ - ۴۰۷ - ۵۱۰ - ۶۱۰ - ۷۲۶

بابرشاه فردوس مکاني ۱۳۹ ۰ ۱۴۹ -
۱۶۱ - ۵۱۰ - ۵۸۵ - ۵۸۷ - ۵۸۸ -
۵۸۹ - ۶۷۸ - ۷۰۳

بابوے خویشگي ۱۸۱ - ۲۴۰ - ۷۴۲

بابچي پسرچاندا زمیندار گوندوانه ۱۹۷

باقي بیگ ۲۲۵ -۴۲۴ -۴۲۵ - ۴۳۲ -
۶۱۲ - ۷۳۶

باقي یوز ۲۵۴ - ۲۵۵ - ۴۳۶ - ۴۳۸ -
۴۴۰ - ۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۳ - ۴۴۴ -
۴۴۷

راجه باسو .. ۲۶۳ - ۲۸۶ - ۲۸۷

بالتون نیمان پروانچي ۵۳۵ - ۵۶۲ -
۵۸۰ - ۶۰۸ - ۶۱۰ - ۶۳۶

باقي بیگ دیوان بیگي نذر محمد خان
۵۳۵

باي محمد ایشک .. ۵۵۱ - ۶۲۳

باقي محمد خان ۵۸۲

بایم قبچاق ۶۴۶

سیدباقر ولد سید مصطفی خان ۷۴۲

باگهه ولد شیر خان تونور .. ۷۴۶

بختیارخان فوجدار لکهي جنگل ۱۲۲
۲۴۹ - ۳۲۱ - ۶۸۵ - ۷۲۸

شیخ بدرالدین ۱۰۲

خواجه بدخشي ۶۱۰

راو بدن سنگهه ۳۴۸ - ۳۵۱ - ۷۳۲

بدیع الزمان ولد آقا ملا ۷۵۱

میر برکه ۱۸۴ - ۲۲۹ - ۲۵۱ - ۲۸۰ -
۳۱۱ - ۷۳۷

برات حافظ ۴۵۶

خواجه برخوردار امادمهابت خان ۷۳۵

میر بزرگ .. .. .. ۲۳۹ - ۲۷۳

خواجه بزرگ ملازم محمدشاه شجاع
۳۵۳

بسرام ۵

بسبتي زمیندار ۷۵

بسبي ۸۱
بسوتن نبیرۂ شیخ ابو الفضل ۷۴۸
خواجه بقا خواهر زادۂ محمد صادق
۶۰۹
بکرماجیت پسر راجه مان ۶ - ۶۰۷
بکتاش خان حاکم بغداد ۱۸۶ - ۱۸۸ -
۱۸۹ - ۱۹۰
بلاس پسر تان سین ۵
بلدیو برادر پرتهچهت ۶۷ - ۷۰ - ۷۱ -
۷۷ - ۸۰ - ۸۲ - ۸۳ - ۸۴ -
۸۵ - ۸۶ - ۸۹
سیدبلي برادر سیددلیر خان ۱۳۱ -
۲۲۲
بلوي راٹهور ۳۸۳
بلنداختر پسر محمدشاه شجاع ۴۳۵
بلوي چوهان ۴۸۵ - ۵۵۰ - ۵۵۴ -
۶۸۴ - ۷۴۷
بلرام وکیل رانا جگت سنگهه .. ۶۲۵
بلرام هاڈا ۶۷۲
سلطان بهادر گجراتي ۷
بهادر خان روهله ۳۸ - ۵۲ - ۱۴۴ -
۱۹۴ - ۲۲۱ - ۲۴۷ - ۲۶۸ - ۲۷۰ -
۲۷۱ - ۲۷۲ - ۲۷۳ - ۲۷۴ - ۲۷۵ -
۲۷۶ - ۲۷۸ - ۲۹۱ - ۲۹۳ - ۲۹۴ -
۳۱۰ ۴۱۶ - ۴۲۴ - ۴۵۷ - ۴۶۱ -
۴۶۲ - ۴۶۳ - ۴۸۴ - ۴۸۵ - ۴۸۸ -
۵۰۳ - ۵۰۸ - ۵۱۳ - ۵۱۴ - ۵۳۹ -
۵۴۸ - ۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۳ - ۵۵۴ -
۵۵۸ - ۵۶۰ - ۵۶۱ - ۵۶۴ - ۵۶۸ -
۵۷۸ - ۵۷۹ - ۵۸۵ - ۶۰۳ - ۶۱۳ -
۶۱۴ - ۶۱۵ - ۶۲۰ - ۶۲۱ - ۶۲۳ -
۶۳۷ - ۶۴۲ - ۶۴۳ - ۶۵۴ - ۶۵۵ -
۶۵۶ - ۶۵۷ - ۶۶۶ - ۶۷۱ - ۶۷۶ -
۶۸۶ - ۶۸۷ - ۶۸۸ - ۶۸۹ - ۶۹۰ -
۶۹۱ - ۶۹۲ - ۶۹۳ - ۶۹۵ - ۶۹۶ -
۷۰۲ - ۷۰۸ - ۷۰۹ - ۷۱۹
پهلوان بهاءالدین ۴۴
بهادر بیگ .. .. .. ۵۲ - ۷۴۰
بهرجي زمیندار ۱۰۵ - ۱۰۶ - ۱۰۷ -
۱۰۸ - ۱۰۹ - ۱۴۱ - ۷۲۳

بهرام ولد صادق خان ۱۱۵ - ۵۰۰ - ۶۳۹ - ۷۴۴

بهمنیار ولد یمین‌الدوله ۱۱۶ - ۲۳۰ - ۲۸۰ - ۳۸۶ - ۴۳۱ - ۶۸۲ - ۷۲۸

بهوج ولد بهارا زمیندار کچهه ۱۲۹

بهاریمل .. .. .. ۱۴۳ - ۲۷۹

بهرام ولد علیمردان خان .. ۱۹۲

بهوجراج ولد رای سال درباری ۲۰۱

بهرام حاکم شهر سبز ۲۵۵

بهوپت پسر سنکرام ۳۷۰ - ۳۷۱

بهرام‌خان پسر جهانگیرقلی ۴۰۶ - ۷۳۳

بهرام پسر نذر محمد خان ۴۳۶ - ۴۳۸ - ۴۴۹ - ۴۵۰ - ۴۵۱ - ۴۵۴ - ۴۵۵ - ۴۵۷ - ۵۳۵ - ۵۳۶ - ۵۴۱ - ۵۶۱ - ۵۷۳ - ۵۷۵ - ۵۸۰ - ۵۸۱ - ۵۸۵ - ۶۰۱ - ۶۰۸ - ۶۰۹

بهاو سنگه پسر راجه جگت سنگهه ۴۶۴ - ۴۶۵ - ۵۷۸

بهوجراج دکنی .. ۴۸۶ - ۷۳۵

بهادر کنبو .. .. .. ۴۹۰ - ۷۴۷

سید بهادر ۴۹۲ - ۶۰۵ - ۶۳۷ - ۶۷۹ - ۷۴۳

بهوجراج کهنکار ۵۹۵

رای بهاریمل دیوان .. ۶۳۵ - ۷۳۷

بهادر بیگ عرب .. ۶۵۳ - ۷۵۱

بهلول برادر شمشیر خان .. ۶۵۵

بهیم راٹهور ۷۳۰

بهگوان داس ولد راجه نرسنگهدیو بندیله ۷۳۴

سید بهکر برادر زادهٔ مرتضی خان بخاری ۷۳۹

بهادر بابی ۷۴۰

راجه بهروز ولد راجه روزافزون ۴۸۵ - ۷۴۲

بهوجراج کچهواهه ۷۴۲

سید بهادر ولد سید صلابتخان ۷۵۱

راجه بیتهلداس ۸ - ۱۱۰ - ۱۴۶ - ۱۴۷ - ۱۵۶ - ۲۳۴ - ۲۳۵ - ۲۴۱ - ۳۲۰ - ۳۲۱ - ۳۳۱ - ۳۴۰ - ۳۴۱ - ۳۴۷ - ۳۷۷ - ۳۸۹ - ۳۹۸ - ۴۰۴ - ۴۰۵ - ۴۷۹ - ۴۸۴ - ۴۸۵ - ۵۰۳ -

۵۰۸-۵۱۳-۵۱۴ - ۵۴۰ - ۵۶۱ -
۵۷۸ - ۵۷۹ - ۶۰۹ - ۶۴۱- ۷۲۰
بیرام علي خان ۴۴
بیگ اوغلي کنکس ۲۵۴ - ۲۵۵ -
۴۳۶ - ۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۶ - ۴۴۸ -
۴۴۹ - ۴۵۱ - ۴۵۶ - ۵۴۳ - ۶۵۷ -
۶۶۸ - ۶۷۶ - ۶۸۶ - ۶۸۹ - ۶۹۳ -
۶۹۴ - ۶۹۷ - ۷۰۱ - ۷۰۵
بیني داس .. .. . ۴۰۸ - ۷۴۹
بے بدل خان گیلاني ۷۴۱

* مواضع *

باري ۹ - ۱۰۶ - ۲۶۶ - ۳۴۷ - ۳۴۸ -
۳۵۹ - ۴۰۲ - ۴۰۳
بارهه ۴۳
بارهٔ موله .. .. ۱۹۰ - ۴۱۹
بالاگهاٹ ۱۹۱ - ۲۱۷ - ۲۹۰ - ۷۰۶
بایسون .. .. ۲۵۴ - ۴۵۴ - ۴۵۵
باولي چیدون ۳۵۸
بامیان .. .. ۴۰۱ - ۴۵۹ - ۵۲۱
بازارک ۵۱۴
باجگاه ۵۲۲ - ۵۲۳ - ۶۶۹ - ۶۷۰ - ۶۷۱
باغ مراد ۵۳۹
بابا شاهو ۵۶۵
باغ میر یحیی ۵۸۲
باندرک ۷۰۱
بتخاک ۵۱
بجپوري ۳۳۰
بخارا ۴۳ - ۹۲ - ۱۱۷ - ۱۳۹ - ۱۹۹ -
۲۰۵ - ۲۵۱ - ۲۵۳ - ۲۵۵ - ۲۵۶ -
۴۳۵ - ۴۳۶ - ۴۳۷ - ۴۳۸ - ۴۴۰ -
۴۴۱ - ۴۴۳ - ۴۴۴ - ۴۴۶ - ۴۴۷ -
۴۴۸ - ۴۴۹ - ۴۵۲ - ۴۵۴ - ۵۲۹ -
۵۴۱ - ۵۴۳ - ۵۴۴ - ۵۵۲ - ۶۰۲ -
۶۱۹ - ۶۲۶ - ۶۶۳
بدهه نگر .. .. ۶۷ - ۸۲ - ۸۳
بدخشان ۱۳۰ - ۳۵۴ - ۴۱۵ - ۴۱۶ -
۴۲۴ - ۴۳۶ - ۴۵۲ - ۴۵۶ - ۴۵۷ -
۴۵۹ - ۴۶۰ - ۴۶۱ - ۴۶۳ - ۴۷۲ -
۴۷۸ - ۴۸۲ - ۴۸۷ - ۵۰۰ - ۵۰۶ -
۵۱۲ - ۵۱۳ - ۵۱۴ - ۵۱۵ - ۵۱۶ -

- ٥٢٩ - ٥٣٢ - ٥٤٢ - ٥٤٣ - ٥٥٢ -
- ٥٥٩ - ٥٦٠ - ٥٦١ - ٥٦٢ - ٥٦٣ -
- ٥٦٤ - ٥٦٦ - ٥٦٧ - ٥٧٥ - ٥٧٨ -
- ٥٧٩ - ٥٨٩ - ٥٩٠ - ٥٩٥ - ٥٩٦ -
- ٥٩٨ - ٦٠٠ - ٦٠٢ - ٦١٢ - ٦١٣ -
- ٦٢٤ - ٦٢٧ - ٦٣٣ - ٦٣٤ - ٦٣٧ -
- ٦٤٢ - ٦٤٤ - ٦٤٥ - ٦٦٨ - ٦٦٩ -
- ٦٧٠ - ٦٨٣ - ٦٨٥ - ٧٠٢ - ٧٠٣ .
٧٠٧ - ٧١٠ - ٧١١ - ٧١٢
برهانپور ٩٨ - ١٨٠ - ١٩٧ - ٢١٠ .
٣٧٢ - ٣٧٣ - ٣٨٩ - ٦٠٧ - ٧٠٦
صوبهٔ برار ٣٠٨ - ٣٨٧ - ٧١٠ - ٧١٢
برودة .. .. .. ٣٠٩ - ٦٨٠
بسنة ٧٩
ولایت بست ١٢١ - ١٧٠ - ١٧٢ - ٧١٤
بسهیٔ بزرگ ٣٣٠
بستان سرا .. .. ٣٤٩ - ٤٠٧
بسطام .. .. .. ٦٥٩ - ٦٦٢
بشن پور .. ٨٣ - ٨٤ - ٨٥ - ٨٧
بصرة ١٨٧ - ٢٤٤ - ٢٤٥ - ٣٦٨ - ٣٩٠ .

٦٠٦ - ٧٥٦
بغداد ١٦ - ٣٩ - ١٨٥ - ١٨٦ - ١٨٧ -
١٨٨ - ١٨٩ - ١٩٠ - ٢٩١ - ٢٩٨ -
٤٣٢ - ٧٥٦
بکهولا ١١١
بکروالا ١١٣
بکرامي ١٤٧ - ٥٩٤ - ٦٠٢ - ٦٠٣
ولایت بگلانه ١٠٥ - ١٠٦ - ١٠٧ - ١٠٨ .
١٠٩ - ٣٧٩ - ٦٢٤ - ٧١١ - ٧١٢
بلخ ١٣ - ٩٢ - ١٠٠ - ١١٦ - ١٢٣ -
١٢٩ - ١٣٥ - ١٣٩ - ١٤٣ - ١٥٢ -
١٥٦ - ١٥٧ - ١٦٨ - ١٨١ - ٢١٠ -
٢١١ - ٢١٦ - ٢٢٧ - ٢٣٥ - ٢٥٣ -
٣٠٣ - ٣١٦ - ٤٣٥ - ٤٣٦ - ٤٣٧ -
٤٣٨ - ٤٤٠ - ٤٤١ - ٤٤٣ - ٤٤٥ .
٤٤٦ - ٤٤٧ - ٤٤٨ - ٤٤٩ - ٤٥٠ -
٤٥١ - ٤٥٢ - ٤٥٣ - ٤٥٤ - ٤٥٥ -
٤٥٦ - ٤٥٧ - ٤٥٩ - ٤٦٠ - ٤٦٣ -
٤٨٢ - ٤٨٣ - ٤٨٧ - ٤٩٢ - ٥٠٠ .
٥٠٦ - ٥١٥ - ٥٢٠ - ٥٢١ - ٥٢٢ -

- ۵۲۵ - ۵۲۷ - ۵۲۹ - ۵۳۰ - ۵۳۲ -
- ۵۳۳ - ۵۳۴ - ۵۳۵ - ۵۳۷ ۵۳۸ -
- ۵۳۹ - ۵۴۱ - ۵۴۲ - ۵۴۳ - ۵۴۴ -
- ۵۴۵ - ۵۴۷ - ۵۴۸ - ۵۴۹ - ۵۵۲ -
- ۵۵۴ - ۵۵۵ - ۵۵۷ - ۵۵۸ - ۵۵۹ -
- ۵۶۰ - ۵۶۱ - ۵۶۲ - ۵۶۳ - ۵۶۴ -
- ۵۶۸ - ۵۷۲ - ۵۷۳ - ۵۷۴ - ۵۷۵ -
- ۵۷۸ - ۵۷۹ - ۵۸۱ - ۵۸۲ - ۵۸۴ -
- ۵۸۵ - ۵۸۹ - ۵۹۰ - ۵۹۴ - ۵۹۵ -
- ۵۹۶ - ۵۹۸ - ۶۰۰ ۶۰۱ - ۶۰۲ -
- ۶۰۳ - ۶۰۵ - ۶۰۸ - ۶۰۹ - ۶۱۰ -
- ۶۱۱ - ۶۱۲ - ۶۱۳ - ۶۱۴ - ۶۱۵ -
- ۶۱۶ - ۶۱۷ - ۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۰ -
- ۶۲۱ - ۶۲۲ - ۶۲۳ - ۶۲۴ - ۶۲۵ -
- ۶۲۶ - ۶۲۷ - ۶۲۸ - ۶۳۲ - ۶۳۳ -
- ۶۳۴ - ۶۳۷ - ۶۳۸ - ۶۴۱ - ۶۴۲ -
- ۶۴۳ - ۶۵۴ - ۶۵۶ - ۶۵۷ - ۶۶۶ -
- ۶۶۸ - ۶۶۹ - ۶۷۰ - ۶۷۱ - ۶۷۳ -
- ۶۷۵ - ۶۷۶ - ۶۷۷ - ۶۸۰ - ۶۸۳ -
- ۶۸۶ - ۶۸۷ - ۶۸۸ - ۶۹۲ - ۶۹۵ -

- ۷۰۰ - ۷۰۱ - ۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۰۵ -
- ۷۰۶ - ۷۰۷ - ۷۰۸ - ۷۰۹ - ۷۱۱ -
۷۱۲ - ۷۲۰
صوضع بلي ۱۱۱
بنگاله ۶۴ - ۶۸ - ۷۱ - ۷۲ - ۷۵ -
۸۰ - ۹۰ - ۹۴ - ۱۱۹ - ۱۲۰ -
- ۱۳۰ - ۱۳۷ - ۱۳۸ - ۱۵۰ - ۱۶۴ -
- ۱۶۷ - ۱۷۸ - ۱۸۲ - ۱۹۶ - ۲۳۳ -
- ۲۸۵ - ۳۳۵ - ۳۴۰ - ۳۵۴ - ۳۹۸ -
- ۴۱۳ - ۴۲۶ - ۴۳۲ - ۵۸۳ - ۶۰۶ -
۶۳۶ - ۷۱۱ - ۷۲۱
بنارس ۳۴۲
بورگ ۱۵۹
بوریه ۳۱۹
بودهانه ۳۳۰
بویه .. .. ۶۲۴ - ۶۴۳
بونی قرارا ۶۷۲
بهکر ۴۲ - ۱۲۲ - ۱۲۸ - ۱۳۱ - ۲۱۷ -
۲۲۱ - ۲۲۷ - ۷۲۵
صوبۂ بهار ۶۵ - ۱۰۱ - ۱۶۹ - ۲۵۹ -

۳۳۲ - ۳۵۷ - ۳۷۳ - ۳۸۰ - ۶۰۵ -
۷۱۱ - ۷۵۵
بہرائچ ۶۹
بہاونتي ۷۰
پرگنۂ بھتندہ ۱۱۷
بھلوہ .. .. ۱۱۸ - ۱۱۹ - ۱۲۰
بھیرہ ۱۶۱ - ۱۸۱ - ۱۹۷ - ۲۰۵ -
۲۱۳ - ۲۱۴ - ۳۱۸ - ۴۶۳
بھاگلپور ۱۸۰
بھنیر ۱۸۱ - ۱۸۲ - ۱۸۳ - ۲۰۶ -
۴۱۷ - ۴۶۸ - ۴۶۹ - ۴۷۰
پرگنۂ بھیل ۲۳۱
بہارا ۲۳۱
بہرام‌پور .. .. .. ۲۴۰ - ۲۶۱
بھاندیر ۳۰۷
بھوج‌پور ۳۸۰
بیگ‌توت ۱۵۳
بیجاپور ۱۶۶ - ۱۸۰ - ۳۳۶ - ۳۵۲ -
۳۷۴ - ۴۹۱
بیاور ۱۷۲
بیرم‌کلہ .. .. ۲۱۲ - ۴۶۹
بیکانیر ۳۸۲
بیج براڑہ . ۲۰۸ - ۴۲۸ - ۴۳۳
بیانہ ۴۳۱
بیر ۵۱۱
بیلچراغ .. .. . ۶۶۶ - ۶۶۷

* قلع *

قلعۂ باندھو رام چند بگھیلہ .. ۷
حصن باونہ ۱۰۶
حصارباري .. .. ۱۰۶ - ۱۰۷
حصاربایسون ۴۵۴
قلعۂ بست ۳۱ - ۴۹ - ۵۰ - ۵۲ -
۵۳ - ۵۴ - ۵۷ - ۶۰ - ۶۱ -
۶۲ - ۶۳ - ۱۷۱ - ۳۰۱ - ۳۷۹ -
۷۰۹ - ۷۲۲
قلعۂ بغداد .. .. .. ۱۸۸ - ۱۹۰
قلعۂ بلخ ۴۴۰ - ۵۳۱ - ۵۳۷ - ۵۳۹ -
۵۴۷ - ۵۷۳ - ۵۷۴ - ۶۸۶
قلعۂ بید زیرک ۶۲

* بحار *

تالاب باري ۹
دریاے بوم‌پتر ۶۴ - ۶۵ - ۷۰ - ۷۷ -
۷۸ - ۸۰ - ۸۱ - ۸۲ - ۸۹
بلخاب .. .. .. ۶۹۶ - ۶۹۹
دریاي بهت ۱۴۳ - ۱۶۱ - ۱۹۱ -
۲۰۴ - ۲۰۵ - ۲۰۸ - ۲۱۴ - ۴۲۸ -
۵۰۲ - ۶۰۵ - ۶۰۸
آب بیاه .. .. .. ۱۲۲ - ۴۱۳

* حرف پے - کسان *

پاک‌نهاد بانو بیگم ۲۴۵
پاینده محمدسلطان ۵۷۹
پتهو جي دکني ۷۲۸
پردل خان ۱۳ - ۴۴ - ۴۸ - ۵۳ -
۵۴ - ۲۰۰ - ۳۰۶ - ۳۷۸ - ۳۷۹ -
۴۷۲ - ۴۸۱ - ۶۷۹ - ۷۲۲
پرپچهت ۶۴ - ۶۵ - ۶۶ - ۶۷ - ۶۸ -
۷۰ - ۷۵
پرپچهت (دیگر) ۷۹
پرتهیراج ولد جچهار ۱۳۶ - ۱۹۳ - ۱۹۴
پرم جي دولتمند پسر بهرجي ۱۴۲
سلطان پرویز ۲۴۵ - ۳۳۷ - ۳۸۸
پرتاب ولد بلبهدر چیرو ۲۴۸ - ۲۵۰ -
۳۵۶ - ۳۵۷ - ۳۵۹ - ۳۶۰ - ۳۶۱
پرتهي چند زمیندار چنبه ۲۷۳ - ۲۷۴ -
۲۷۶ - ۳۰۱ - ۶۳۴ - ۷۳۶
پرتهي راج راٹهور ۳۷۲ - ۳۷۷ - ۴۱۷ -
۵۱۰ - ۶۱۱ - ۶۲۸ - ۷۲۶
پرتاب زمیندار پلامون ۳۷۴
پرتهي سنگهه کچهواهه ۴۸۴ - ۷۴۸
پرتهیراج ولد راجه سارنگدیو ۵۹۵
پرسوجي بهونسله ۷۲۴
پرتاب چوره ۷۳۳
پرتاب سنگهه چوهان ۷۴۵
پلنگ حمله .. .. ۶۷۹ - ۷۴۸
پوانجان مگ ۱۱۸
راول پونجا مرزبان دوکرپور ۷۲۹
راجه پهاز سنگهدیو دیله ۲۸۴ - ۳۰۳ -
۳۰۴ - ۳۷۲ - ۴۰۶ - ۴۲۴ - ۴۷۹ -
۴۸۵ - ۵۲۳ - ۵۶۴ - ۵۷۰ - ۶۵۴ -
۶۹۹ - ۷۲۲

پهاڑسنگهه راٹهور ۳۸۳

پهاڑنوحاني ۴۷۴-۴۸۴-۵۵۰-۵۶۵-
۵۹۵ - ۷۴۲

پهلوان درويش سرخ ۵۹۵- ۶۵۷ - ۷۴۶

پياله (نام غلامي) ۱۷۱

پيرکمال .. .. .. ۴۷۷ - ۴۷۸

پيم چند نبيرهٔ راے منوهر ۴۸۴ -
۶۷۹ - ۷۴۵

* مواضع *

پاندو ۷۷ - ۷۹ - ۸۳ - ۸۴ - ۸۶ -
۸۷ - ۸۸

پرگنهٔ پالم ۱۱۲ - ۱۱۳ - ۴۱۰ - ۴۱۱

پايان گهاٹ برار .. ۲۱۷ - ۷۰۶

پاني پت ۴۱۱

پاي منار .. ۵۰۳ - ۵۰۹ - ۵۱۹

پتهولي ۳۳۰

پتن گجرات ۷۲۱

پٹنه ۱۱۰ - ۱۳۶ - ۱۳۷ - ۱۶۹ -
۲۴۸ - ۲۴۹ - ۲۵۰ - ۳۵۷ - ۳۵۹ -
۳۶۰ - ۵۸۳

پروان .. .. .. ۴۶۲ - ۵۱۲

پرغور ۵۱۴

پشاور ۱۴ - ۳۳ - ۳۸ - ۱۳۱ - ۱۴۶ -
۳۲۰ - ۴۰۱ - ۴۶۳ - ۴۷۹ - ۴۸۱ -
۴۸۶ - ۴۸۸ - ۵۰۲ - ۵۰۳ - ۵۰۴ -
۵۷۹ - ۶۰۴ - ۶۳۳ - ۶۴۰ - ۶۷۰ -
۶۷۱ - ۶۸۰ - ۶۸۱ - ۷۲۴

پشائي .. .. .. ۶۹۳ - ۶۹۵

پکهلي .. .. . ۱۴۹ - ۱۹۲

پلامون ۲۴۸ - ۲۴۹ - ۲۵۰ - ۳۵۶ -
۳۵۷ - ۳۵۸ - ۳۵۹ - ۳۶۰ - ۳۶۱

پلاس پوش ۵۳۵

ملک پنه ۷

پنجاب ۲۹ - ۳۸ - ۱۲۲ - ۱۶۳ - ۱۷۷ -
۲۳۶ - ۲۷۹ - ۲۸۵ - ۲۸۶ - ۳۱۷ -
۳۵۶ - ۳۶۹ - ۴۰۸ - ۴۱۴ - ۴۱۶ -
۴۷۲ - ۴۸۹ - ۵۰۰ - ۶۱۱ - ۶۳۹

پنوج ۱۷۹ - ۱۸۲ - ۴۱۳ - ۴۱۶ - ۴۱۸ -
۴۳۲

پنواري ۳۰۷

پنجشیر ۴۵۱ - ۴۶۱ - ۴۶۲ - ۴۶۶ - ۴۶۷ - ۵۶۴

پوشانه ۲۱۲

پوني‌قرا ۶۷۰

پیر پنجال ... ۱۷۹ - ۲۱۲ - ۴۶۹

پیتھان ۲۴۰ - ۲۶۱ - ۲۶۴ - ۲۶۸ - ۲۷۳

* قلع *

حصن پاندو ۸۸

قلعهٔ پلامون ۲۴۹ - ۲۵۰ - ۳۵۹

حصن پیپول .. .. ۱۰۶ - ۱۰۸

* بحار *

دریاے پناس ۶۷ - ۸۰ - ۸۱ - ۸۲

آب پنجشیر ۴۶۱

آب پومارا ۸۳

آب پهیني ۱۱۹

* حرف تاء - کسان *

تان‌سین کلانوت گوالیاري .. ۷

تاج سرواني ۷۴۰

تربیت‌خان ۱۰۲ - ۱۲۳ - ۱۳۵ - ۱۷۰ - ۱۸۳ - ۱۸۷ - ۱۹۳ - ۲۲۵ - ۲۸۲ - ۷۲۵

ترکتازخان ۱۸۱ - ۲۹۳ - ۴۳۷ - ۴۸۵ - ۶۱۷ - ۷۳۶

تردیعلي قطغان ۴۰۱ - ۴۰۴ - ۴۰۶ - ۴۳۷ - ۴۴۹ - ۴۵۰ - ۴۵۲ - ۴۵۴ - ۴۵۷ - ۴۶۰ - ۵۴۸ - ۵۵۱ - ۵۵۲

ترکباے قطغان ۶۴۶

تکه بیگ خویش یلنگتوش .. ۱۲۳

تلوکچند .. .. .. ۴۸۴ - ۷۳۵

راے تلوکچندسیکهاوت ۵۵۰ - ۵۹۵ - ۶۱۵

ملک تور اورك زئي ۱۳

راجه تودرمل ۱۲۲

تولك بیگ کاشغري ۱۲۸ - ۴۸۶ - ۵۹۵ - ۷۴۳

تودرمل افضل خاني ۲۰۶

راے تودرمل ۲۳۶ - ۲۴۷ - ۳۱۹ - ۴۱۳ - ۴۷۳ - ۶۲۷ - ۷۲۸

قاضي تولك اندجاني ۵۸۱

امیر تیمور صاحب قران ۶۲ - ۴۸۲

تیمور بیگ ۱۰۰

تیج‌راے عم پرتاب ۳۵۷ -۳۵۸ -۳۵۹

قاضي تیمور ۶۵۲

* مواضع *

تارا گدهه .. .. ۲۷۲ - ۳۱۸

تاشکند ۴۳۶ - ۴۳۷ - ۴۳۸ - ۴۴۰ -
۴۴۱ - ۴۴۴

تبریز .. .. ۱۶ - ۱۷

تبت .. .. ۶۹ - ۹۳ - ۹۸ - ۲۰۷

تبت خرد ۱۵۹

تتهه ۱۸۵ -۱۸۷- ۱۹۸- ۲۲۵ -۳۰۳ -
۷۱۱ - ۷۲۳

ترهت .. .. ۶۹ - ۳۲۱

ترنبگ ۱۰۶

ترکستان ۴۳۸

ترمذ ۴۵۰ - ۴۵۲ - ۴۵۵ - ۴۵۶ -
۶۲۳ - ۷۰۲

تکانه ۶۷۰

تلنگانه .. ۴ - ۲۱۷ - ۷۱۱ - ۷۱۲

تلوندي ۲۲۱ - ۲۸۱ - ۴۱۴ - ۶۳۴

توران ۲۳ -۱۱۷ -۱۵۲- ۲۵۱ -۳۰۹ -
۳۴۹ -۳۵۰ -۳۶۲ -۳۷۳ -۳۹۰ -
۴۱۳ -۴۳۵ -۵۰۴ -۵۴۶ -۵۴۷ -
۵۵۷ - ۵۶۲ -۶۲۶ -۶۸۶ - ۷۰۳

توتم‌دره ۵۲۱

تون ۵۷۶

تهنه .. .. ۱۸۴ - ۲۱۲

تهاري .. .. .. ۲۷۳ - ۲۸۷

تهیري ۳۳۰

تهاره ۴۷۷

تیراه ۱۳

تیمور اباد .. .. ۶۸۸ - ۶۹۲

* قلع *

قلعهٔ تاراگدهه ۲۳۸ - ۲۷۴ - ۲۷۷ -
۳۱۸ - ۴۹۰

حصار ترمذ .. ۵۴۵ - ۵۵۵ - ۶۴۳

قلعهٔ تل ۶۲

قلعهٔ تمران ۶۲

قلعهٔ تمزان ۶۲

قلعهٔ تهاري ۲۶۸

قلعهٔ تیرین ۶۲
قلعهٔ تیزي بابا ۶۲
قلعهٔ تیزي ۶۰۳

* حرف جیم - کسان *

جان‌سپار خان ۲۱ - ۲۲ - ۳۷ - ۴۰ -
۵۲ - ۱۴۹ - ۱۶۱ - ۱۸۱ - ۱۹۷ -
۲۰۵ - ۲۱۴ - ۲۲۳ - ۲۲۶ - ۲۴۰ -
۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۱۸ - ۳۳۴ - ۳۷۲ -
۴۱۲ - ۷۲۶
جان‌نثارخان (هدایت الله) فدائي خان
۳۵ - ۴۲ - ۵۴ - ۵۸ - ۱۲۲ - ۱۲۸ -
۱۳۱ - ۲۲۷ - ۲۲۹ - ۲۸۰ - ۲۹۳ -
۲۹۴ - ۴۸۹ - ۴۹۰ - ۵۱۱ - ۷۲۱
جاني خان قورچي باشي .. ۴۹
جانباز خان .. ۱۲۹ - ۴۱۲ - ۷۳۰
جان‌نثارخان (یادگار بیگ) ۴۹۲
۴۹۳ - ۴۹۹ - ۵۷۶ - ۶۶۲ - ۷۲۵
جادون راے دکني ۷۲۴
جان‌نثار خان ۷۲۸
جبار قلي کهکر ۴۹ - ۴۸۶ - ۵۶۵ -
۵۷۷ - ۶۱۷ - ۷۳۳
جچهار سنگهه بندیله ۱۳۶
جسونت سنگهه پسر راجه گجسنگهه ۸ -
۹۷ - ۱۰۲ - ۱۰۳ - ۱۰۵ - ۱۱۰ -
۱۱۳ - ۱۱۴ - ۱۲۲ - ۱۲۸ - ۱۳۳ -
۱۴۵ - ۱۴۶ - ۱۶۲ - ۱۸۱ - ۲۲۷ -
۲۲۹ - ۲۳۰ - ۲۳۲ - ۲۳۵ - ۲۴۶ -
۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۳۵ - ۳۴۶ - ۴۰۷ -
۴۲۵ - ۴۷۱ - ۵۰۱ - ۵۰۵ - ۵۰۶ -
۵۰۹ - ۵۷۸ - ۶۲۷ - ۷۱۹
جسونت راے ۲۷۹
جسونت برادر مهیس داس ۶۸۴ - ۷۴۸
جعفرخان ۱۰۲ - ۱۲۷ - ۱۳۲ - ۱۴۶
۱۴۷ - ۱۷۴ - ۱۷۶ - ۱۸۲ - ۱۹۱ -
۲۰۶ - ۲۱۴ - ۲۱۵ - ۲۲۴ - ۲۳۵
۳۴۱ - ۳۹۸ - ۴۰۴ - ۴۰۵ - ۴۶۹ -
۴۷۰ - ۵۰۰ - ۶۰۸ - ۶۲۷ - ۶۸۱ -
۷۲۰
جعفر ولد الله وردي خان ۱۱۱ -
۲۲۳ - ۴۱۳ - ۷۳۹

سید جعفر سجادہ نشین .. ۳۱۶
میرجعفر خویش میرفتح الله شیرازي
۳۳۶
میر جعفر مشهدي ۳۴۰
سید جعفر خلف سید جلال ۳۷۸ -
۶۸۲ - ۷۵۳
جعفر قدیمي ۷۳۸
جعفر بلوچ ۷۴۶
جگناتهه مهاکب راے .. ۵ - ۱۶۳
رانا جگت سنگهه ۱۲- ۱۹۸ - ۳۴۵ -
۳۸۸ - ۴۲۶ - ۷۱۹
راجه جگت سنگهه ۱۳ - ۳۹ - ۴۳ -
۴۴ - ۴۷ - ۵۳ - ۵۴ - ۵۵ - ۵۶ -
۵۹ - ۱۳۵ - ۱۴۱ - ۱۴۴ - ۱۵۸ -
۱۸۲ - ۱۹۰ - ۲۰۶ - ۲۳۶ - ۲۳۷ -
۲۳۸ - ۲۴۵ - ۲۴۷ - ۲۵۷ - ۲۶۱ -
۲۶۳ - ۲۶۸ - ۲۷۰ - ۲۷۳ - ۲۷۴ -
۲۷۷ - ۲۷۸ - ۲۸۵ - ۲۹۱ - ۲۹۳ -
۲۹۴ - ۳۱۸ - ۳۵۶ - ۴۲۴ - ۴۵۱ -
۴۶۳ - ۴۸۱ - ۴۹۰ - ۷۲۴
جگرام کچهواهه ۴۳ - ۴۹ - ۴۸۵ -
۵۵۰ - ۶۱۵ - ۶۴۳ - ۷۳۸
راجه جگمن جادون .. ۶۷۸ - ۷۴۷
جگناتهه راٹهور ۷۴۲
سید جلال بخاري خلف سید محمد
گجراتي ۴ - ۱۱ - ۱۲۸ - ۱۳۴ -
۱۴۲ - ۱۴۴ - ۱۵۱ - ۱۵۵ - ۲۹۰ -
۳۰۷ - ۳۱۰ - ۳۱۵ - ۳۱۷ - ۳۴۱ -
۳۴۹ - ۳۵۱ - ۳۶۵ - ۳۹۸ - ۴۰۳ -
۴۰۵ - ۴۲۲ - ۴۶۸ - ۴۶۹ - ۴۷۰ -
۴۷۲ - ۴۷۹ - ۵۱۱ - ۵۱۹ - ۵۵۵ -
۵۷۱ - ۵۸۰ - ۶۲۷ - ۶۳۸ - ۶۸۱ -
۷۱۸ - ۷۵۴
جلال خویش معصوم زمیندار ۷۹
جلال پسر دلاور خان ۱۲۸ - ۲۱۸
جلال کاکر .. ۱۸۱ - ۴۲۲ - ۷۲۷
جلال الدین محمود بدخشي ۲۳۹ -
۲۶۷ - ۳۷۸ - ۵۹۵ - ۷۴۶
جلال برادر بهادر خان ۴۳۵ - ۶۰۵ - ۷۳۸
جلال الدین محمود دروازي ۴۸۵ -

۵۶۵ - ۵۶۸ - ۷۴۳

جمال‌خان قراول ۲۲ - ۱۱۲ - ۱۴۳ -
۱۵۰ - ۱۷۷ - ۷۴۴

جمال بنگشي .. .. ۴۳ - ۷۴۹

جم‌قلي .. .. .. ۲۳۴ - ۳۵۵

جمال خان نوحاني ۴۸۴ . ۵۵۰ -
۶۵۴ - ۷۳۱

جمشيد ۵۸۵

جمشيد بيگ برادر كامل بيگ ۶۴۷ -
۶۴۹

ميرجمال‌الدين ۷۵۰

جنت‌المان .. .. ۴۵۲ - ۶۵۵

جوهر خان ... .. ۲۳۲ - ۷۲۲

رانا جوده زميندار امركوت .. ۷۴۱

جواهرخان ۷۵۰

جهان‌آرابيگم بيگم صاحب ۱۲ - ۹۹ -
۱۰۴ - ۱۱۵ - ۱۴۲ - ۱۹۵ - ۲۰۹ -
۲۵۷ - ۳۱۳ - ۳۱۹ - ۳۵۱ - ۳۶۳ -
۳۷۳ - ۳۷۵ - ۳۷۷ - ۳۹۳ - ۳۹۴ -
۴۰۲ - ۴۰۵ - ۴۰۶ - ۴۱۲ - ۴۲۱ -
۴۲۸ - ۴۳۴ - ۴۶۹ - ۵۸۰ - ۵۸۲ -
۵۸۷ - ۶۲۹ - ۶۳۰

جهانگير شاه جنت مكاني ۲۴ - ۲۵ -
۲۶ - ۲۷ - ۲۹ - ۶۴ - ۶۷ - ۱۱۵ -
۱۲۵ - ۱۴۰ - ۱۴۸ - ۲۰۹ - ۲۲۹ -
۲۳۳ - ۲۵۷ - ۲۸۶ - ۲۸۷ - ۲۸۸ -
۲۸۹ - ۲۹۱ - ۳۴۵ - ۳۶۶ - ۳۹۱ -
۳۹۲ - ۴۱۱ - ۴۷۵ - ۴۷۶ - ۵۲۸ -
۵۸۶ - ۵۸۹ - ۵۹۰ - ۵۹۲ - ۶۰۶ -
۶۰۷ - ۶۲۹ - ۷۱۳ - ۷۲۴

جهان‌خان كاكر (كاكرخان) ۱۹۹ -
۴۲۲ - ۷۲۷

خواجه جهان .. .. ۳۴۵ - ۷۲۸

جهانگير قزاق .. .. ۴۳۷ - ۴۳۸

جهان افغان ۶۹۰

جيرام نخستين پسر انوب ۴ - ۱۴۶ -
۱۸۱ - ۲۲۶ - ۴۷۳ - ۴۸۵ - ۵۵۰ -
۵۵۴ - ۵۹۵ - ۶۰۸ - ۶۱۵ - ۶۴۲ -
۶۴۳ - ۶۵۴ - ۷۲۷

راجه جيسنگهه ۲۳ - ۳۷ - ۵۲ - ۱۴۳ -

۱۴۴ - ۱۴۵ - ۱۵۷ - ۱۶۳ - ۱۶۵ -

۱۸۱ - ۲۲۴ - ۲۲۶ - ۲۴۰ - ۲۶۱ -

۲۶۳ - ۲۷۱ - ۲۷۲ - ۲۷۳ - ۲۸۵ -

۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۱۰ - ۳۱۷ - ۳۴۵ -

۳۴۶ - ۳۷۶ - ۳۸۹ - ۴۲۸ - ۶۰۴ -

۶۸۱ - ۶۸۳ - ۷۰۳ - ۷۱۹

جيرام لشكر ۷۱

* مواضع *

جارورة ۲۰۲

جام .. .. .. ۲۳۰ - ۲۳۱

جالور .. .. ۲۳۱ - ۳۰۸ - ۶۸۴

جاهي ۵۱۴

جانپانير ۵۵۵

پرگنهٔ جدوار ۲۱

جسر ۱۹۲

جگديه ۱۱۹

جليسر ۱۶۴

جلكاي ماهرو ۴۵۸ - ۵۱۹ - ۵۸۰

جلدلک ۵۳۳

جمو ۱۲۸ - ۲۲۸ - ۲۳۶ - ۲۴۰ - ۲۶۱ - ۲۷۴

جمروذ ۱۴۶

جمنال ۶۱۸

جنير ۳۷۸

جوگي كپه .. .. .. ۸۰ - ۸۱

جوگي هتي ۱۸۳

جوشاب ۲۰۵

جونپور .. .. ۲۸۳ - ۳۳۲ - ۵۸۴

جويني ۳۳۰

جهانگير نگر ۶۴ - ۶۷ - ۶۸ - ۷۱ -

۷۵ - ۷۶ - ۷۹ - ۸۰ - ۱۲۰

جهانگيرآباد معروف بهرن منارة ۱۴۱ -

۲۲۱ - ۵۰۰ - ۵۰۱ - ۵۷۱ - ۶۳۴

باغ جهان آرا ۱۵۵ - ۵۸۶ - ۵۸۷ -

۵۸۸ - ۵۹۰ - ۵۹۲

جهانسي ۱۹۳

* قلع *

قلعهٔ جانپانير ۶۳۹

* بحار *

تالاب جندالة ۶۲

دریاے جون جمنا ۲۰ - ۲۳ - ۹۱ - ۹۹ -
۱۱۱ - ۱۱۴ - ۳۱۹ - ۳۲۰ - ۳۲۳ -
۳۲۷ - ۳۳۳ - ۳۴۳ - ۳۸۰ - ۴۰۰ -
۴۰۸ - ۴۷۴ - ۷۱۰
تالاب جوگي ۳۴۵
آب جیحون ۴۵۲ - ۵۳۳ - ۵۶۳ -
۵۶۶ - ۵۶۷ - ۶۰۱ - ۶۱۳ - ۶۱۵ -
۶۱۹ - ۶۳۸ - ۶۴۲ - ۶۴۳ - ۶۴۵ -
۶۵۶ - ۶۵۷ - ۶۶۹ - ۶۸۶ - ۷۰۵ -
۷۰۷ - ۷۰۹

* حرف چي - کسان *

راو چاندا مرزبان گوندوانه .. ۹۸
سید چاون ایرچي ۲۲۷ - ۴۸۵ -
۵۵۰ - ۵۵۴ - ۵۹۵ - ۷۴۲
چتربهوج چوهان ۲۲۸ - ۴۸۵ - ۵۵۰ -
۷۴۲
چتربهوج سونکرا ۷۴۷
چندر نراین پسر پرپچهت ۷۷ - ۷۸ -
۷۹ - ۸۲
چنپت ۱۳۶ - ۱۹۳ - ۱۹۴ - ۲۲۱ -
۳۰۳ - ۳۰۴ - ۳۵۷
چندرمن بندیله ۲۲۳ - ۲۴۰ - ۲۹۳ -
۲۹۴ - ۴۸۵ - ۵۶۴ - ۷۳۱
چندر بهان کچهواهه .. ۲۲۴ - ۲۲۶
چنپال .. .. ۲۸۷ - ۲۸۸
چندربهان نروکا ۴۸۴ - ۵۵۰ - ۵۵۴ -
۷۴۲
چنگیز خان ۵۳۰
چومرخان ۳۴۰
چوچك بیگ اوزبك ۵۳۵ - ۵۶۲ -
۵۸۵ - ۶۱۰ - ۶۱۱
چیت سگنهه ۲۳۹

* مواضع *

چاٹگام .. .. ۱۱۸ - ۱۱۹ - ۱۲۰
چارجو .. .. ۲۵۶ - ۴۵۰ - ۵۵۲
چاندپور ۳۲۰
چاروا خرو ۳۳۰
پرگنهٔ چاتسو ۳۴۵
چاریکاران ۵۰۹ - ۵۱۲ - ۵۲۱ - ۶۶۹
چار باغ .. .. ۵۵۹ - ۵۸۶ - ۵۸۸

چندن کوٹھہ . . ۸۲ - ۸۴ - ۸۷
چنارتو ۱۵۰
چنبہ .. .. .. ۲۷۴ - ۲۸۷
چوناگڈھہ .. .. .. ۱۲ - ۱۹۳
چوتھري ۸۳
چورا ران پوري ۲۳۱
چوراگڈھہ ۴۲۵
چہار باغ ۴۶۲
چیچکتو ۵۴۹ - ۵۵۲ - ۵۵۳ - ۵۵۴ -
۵۵۸ - ۶۲۰ - ۶۲۱ - ۶۲۲ - ۶۵۸ -
۶۶۳ - ۶۶۴ - ۷۰۸

* قلع *

قلعۂ چارشنبہ ۶۲
قلعۂ چارجو ۴۵۰
قلعۂ چڈیالي ۶۱
حصار چنارہ .. .. ۱۲۹ - ۴۲۴
قلعۂ چوریل ۱۰۶
قلعۂ چھت ۲۶۶

* بحار *

چشمۂ خواجہ خضر ۱۵۷
چشمۂ علي مغول .. ۶۵۴ - ۶۵۶
آب چکي ۲۶۳
دریاے چناب ۱۴۲ - ۱۶۲ - ۱۸۰ - ۲۱۴ -
۴۷۰ - ۵۰۱ - ۶۰۸ - ۶۰۹ - ۶۳۹

* حرف حاء - کسان *

حکیم حاذق ۸ - ۳۳۴ - ۳۹۹ - ۷۳۲
حاجي بیگ خویش شاہ قلي ۹۲
حاجي خان بلوچ ۱۳۴
حاجي بیگ ارغون ۳۵۳
حاجي بیگ مرزا باشي .. ۵۵۱
حاجم دراز اتالیق ۵۵۱
حاجي بے برادر اوراز بے .. ۵۵۲
حاجي بیگ برلاس .. ۶۷۹ - ۷۴۸
حبش خان ۷۲۴
حبیب کراني ۷۴۷
حسن ترکمان .. .. ۴۳ - ۴۴
حسین بیگ خویش علیمردان خان
۴۴ - ۱۲۴ - ۱۵۹ - ۱۶۰ - ۱۷۷ -
۴۱۲ - ۴۱۶ - ۴۱۹ - ۴۳۱ - ۴۷۹ -
۴۹۲ - ۷۳۵

حسن خان حاکم هرات ۴۹
میر حسینی ۷۵
مرزا حسن ولد مرزا رستم صفوی
۹۱ - ۱۶۳ - ۱۶۴ - ۱۸۴ - ۲۴۶ -
۲۶۸ - ۲۷۳ - ۲۸۵ - ۲۹۵ - ۴۳۱ -
۵۸۴ - ۷۲۳
سید حسن مکونه ۱۱۹
حسن خواجه بخاری ۱۲۸
حسینی نبیرهٔ اشرف خان ۱۲۵ - ۱۵۹
میر حسام الدین ۱۸۰
سید حسن ملازم قطب الملك ۲۱۶ -
۲۲۴ - ۴۲۳
آقا حسن رومی ۲۶۶
حسین قلی خان ترکمان .. ۲۸۶
حسام الدین حسن (حسام الدین خان)
۳۰۲ - ۴۱۷ - ۷۳۱
خواجه حسن دهبیدی ۳۱۶ - ۷۴۶
سید حسن ملازم عادل خان ۳۵۲ - ۳۷۴
حسن بیگ رفیع منشیء نذر محمد خان
۳۸۶
میر حسن کولابی ۵۶۷
حسین قلی بیگ آغر ۵۷۹ - ۶۱۲ -
۶۴۴ - ۶۵۰ - ۷۴۶
حسن سعید بیگ ۶۱۰ - ۶۱۱ - ۷۵۰
حسن خواجه جویباری پدر طیب خواجه
۶۲۶
حسن خان حبشی ۷۲۴
سید حسن مساعد ۷۳۳
سید حسن خویش سید دلیر خان ۷۳۹
حسن خان برادر خدمت گار خان ۷۴۱
حسین بیگ اباکش ۷۴۶
حسن علی ولد الله وردی خان ۷۴۸
حق نظر بدخشی ۴۷۲
حق نظر مینك .. ۶۵۴ - ۶۵۶
سید حکیم ۶۸
حکیم الملك ۷۵۷
حمزه پسر جلال الدین ملك سیستان
۱۷۱ - ۱۷۲ - ۱۷۳
حوری جان والدهٔ زاهد خان ۴۳۴
حیات ولد علی خان ترین شمشیر خان

۴۶۴ - ۵۰۴ - ۲۸۰ - ۲۸۱ - ۳۲۱ -
۴۷۳ - ۴۸۴ - ۵۵۰ - ۵۵۴ - ۵۶۵ -
۵۹۴ - ۶۱۲
حیات‌خان ۱۳۱ - ۳۸۷ - ۳۹۹ - ۴۷۸ -
۴۸۰ - ۵۰۹ - ۵۴۷ - ۵۷۷ -
۶۷۹ - ۷۲۵
حیدر بیگ مرزا باشي ۹۱
حیدر میستاني ۱۵۶

* مواضع *

باغ حافظ رخنه .. .. ۱۱۵ - ۴۷۸
حافظ‌آباد ۱۶۲ - ۲۱۴ - ۴۷۰ - ۵۰۱
حجاز ۲۱۰ - ۲۵۴ - ۲۵۶ - ۳۴۹ -
۳۸۹ - ۴۳۵
حسن آباد ۱۸
حسن ابدال ۱۴۳ - ۱۴۴ - ۲۲۵ -
۳۰۴ - ۴۸۶ - ۵۰۲ - ۵۰۳ -
۵۱۰ - ۶۰۵ - ۶۴۰
حیدر آباد .. ۱۹۰ - ۴۱۶ - ۴۱۸

* قلع *

قلعهٔ حاجي ۶۲

* حرف خاء - کسان *

سید خان جهان بارهه ۱۱ - ۱۰۴ -
۱۱۰ - ۱۹۴ - ۲۳۴ ۲۳۵ - ۲۳۹ -
۲۴۰ - ۲۴۱ - ۲۶۱ - ۲۶۲ - ۲۶۴ -
۲۶۶ - ۲۶۷ - ۲۶۸ - ۲۷۰ - ۲۷۱ -
۲۷۲ - ۲۷۴ - ۲۷۶ - ۲۷۷ - ۲۷۸ -
۲۸۵ - ۲۹۳ - ۳۰۸ - ۳۰۹ - ۳۴۰ -
۳۴۱ - ۳۴۴ - ۳۴۹ - ۳۸۴ - ۳۹۸ -
۴۰۵ - ۴۰۷ - ۴۲۵ - ۴۷۱ - ۴۷۳ -
۴۷۴ - ۴۷۷ - ۷۱۸
خان دوران بهادر نصرت جنگ ۱۱ -
۳۷ - ۴۰ - ۵۲ - ۱۲۶ - ۱۳۰ -
۱۳۳ - ۱۳۵ - ۱۴۰ - ۱۴۳ - ۱۴۴ -
۱۴۵ - ۱۴۹ - ۱۵۲ - ۱۵۴ - ۲۱۸ -
۲۴۶ - ۲۹۶ - ۳۰۱ - ۳۱۰ - ۳۱۶ -
۳۱۷ - ۳۷۰ - ۳۷۱ - ۳۷۲ - ۳۷۶ -
۳۸۹ - ۴۱۵ - ۴۱۶ - ۴۲۰ - ۴۲۳ -
۴۲۵ - ۴۲۶ - ۵۲۰ - ۵۴۹ - ۷۱۷
خان‌احمد خان اردلان حاکم کردستان
۱۸ ۱۹

خان عالم ۲۲ - ۲۵ - ۱۱۰ - ۲۸۱ - ۵۲۹
خان جهان لودي پيرا .. ۲۵ - ۲۶
خاندان قلي خان حاكم فراه ۴۴ - ۵۰ - ۶۱
خان زمان ۷۰
خاندان قلي ملازم عليمردان خان ۱۱۴
خواجه خاوند محمود ۱۲۴ - ۱۴۱ - ۲۰۶ - ۲۲۳ - ۲۵۷
محمد شيخ خانه زاد خان ۱۴۶ - ۱۵۸ - ۱۷۳ - ۲۱۴ - ۲۳۶ - ۳۵۶ - ۳۷۹ - ۶۴۱ - ۶۹۰ - ۶۹۱ - ۶۹۲ - ۷۲۹
سيد خادم بارهه ۱۵۹ - ۲۳۲ - ۷۳۵
خان محمد ۴۸۹
خدا دوست ولد سردارخان .. ۴۸۶
خدا قلي الچين ۶۴۶
خدمت خان خواجه‌سرا . ۷۳۱
خدا دوست ولد سردار خان ۷۵۰
ميرخسرو ۵
خسروپسرنذرمحمدخان ۲۱۰ - ۴۳۷ - ۵۱۵ - ۵۱۶ - ۵۱۷ - ۵۱۸ - ۵۲۵ - ۵۲۶ - ۵۳۳ - ۵۴۱ - ۵۴۷ - ۵۷۵ - ۵۷۹ - ۵۸۵ - ۶۰۰ - ۶۰۸ - ۶۰۹ - ۶۲۵ - ۷۱۸
خسروبيگ ملازم يمين‌الدوله ۲۴۰ - ۲۷۵ - ۲۷۶
خسرو بيگ پسر كلان نظربي ۴۳۶ - ۴۴۶ - ۵۶۸ - ۵۶۹ - ۵۷۰ - ۶۲۰
خسرو محمد بديع پسر سعدالله خان ۵۴۷
خسروبيگ خواهرزادهٔ شادمان ۶۶۴
خضر سلطان ككهر .. ۲۴۰ - ۷۴۰
سيد خضر ولد سادات‌خان .. ۷۵۱
خليل‌الله خان ميرآتش ۲۱ - ۱۰۲ - ۱۴۳ - ۱۵۴ - ۱۷۹ - ۲۰۰ - ۲۰۲ - ۲۰۴ - ۲۲۸ - ۲۳۳ - ۲۳۶ - ۲۸۴ - ۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۱۱ - ۳۳۴ - ۳۳۶ - ۳۸۱ - ۳۸۵ - ۴۰۶ - ۴۲۲ - ۴۸۵ - ۴۸۶ - ۴۹۱ - ۵۰۳ - ۵۱۲ - ۵۲۰ -

۵۲۱ -۵۲۳- ۵۲۴ -۵۲۵ -۵۲۹ -
۵۴۰ -۵۵۵ -۵۵۹ -۵۶۱ - ۵۷۸ -
۵۷۹ -۵۸۱ -۵۸۴ -۶۲۷ -۶۳۳ -
۶۷۷ - ۷۲۱
خلیل‌بیگ ۱۰۳ - ۱۸۱ - ۲۱۸ -۲۲۶ -
۲۴۰ -۲۹۳ - ۳۰۱ - ۳۳۲ - ۴۰۱ -
۴۰۶ -۴۵۷ - ۴۵۸ - ۴۵۹ - ۴۶۰ -
۴۸۵ - ۵۲۱ -۵۲۲ -۵۲۳ - ۶۷۱ -
۶۷۲ - ۷۳۳
میرخلیل پسر اعظم‌خان ۱۳۷ - ۱۶۴ -
۲۱۴ - ۲۳۱ - ۵۱۱ -۶۰۳ -۶۰۵ -
۶۰۶ - ۷۳۵
خلف خان ۱۸۷ - ۱۸۸ - ۱۸۹ - ۱۹۰
میر خلیل‌الله پدر میر میران ۵۲۸
خلیفه سلطان اعتماد الدوله ۶۵۹ -
۶۶۰ - ۶۶۱
خنجرخان مرزا محمد ۱۷۳ - ۴۱۴ -
۴۷۱ - ۴۸۵ - ۵۲۳ - ۵۶۵ - ۶۴۴ -
۷۰۲ - ۷۳۵
خنجر بیگ خویش شاه بیگ ۶۵۱
خنجر الماس ۶۵۵
خوشحال ۵
ملا خواجه خان .. ۱۰۵ - ۷۵۴
خواص خان ۱۸۷ - ۱۹۸ - ۲۲۷ -
۵۰۵ - ۵۷۷ - ۶۷۹ - ۷۲۰
حکیم خوشحال ۱۹۱ - ۲۲۹ - ۷۳۷
خوشحال‌بیگ کاشغری ۳۴۲ - ۴۸۰ -
۴۸۶ - ۵۶۵ - ۵۹۵ - ۷۳۲
خوشحال بیگ ولد عوض خان ۴۸۵
خوجم شکور خویش قردیعلي ۵۲۲
خوشم درمان دیوان بیگي .. ۵۵۱
خوشحال بیگ ولد مرزا شرف‌الدین
۵۶۵
خوشحال بیگ قاقشال ۶۱۵
قاضي خواجه کلان .. ۶۵۲ - ۶۵۳
خوشئ لب چاك .. ۶۵۴ - ۶۵۶
خوجم قلي دیوان بیگي ۶۶۵
خوشحال‌پسرخواند‌ه مرزارستم‌صفوي
۷۴۵

* مواضع *

خانپور ۱۷۷
خاندیس .. .. .. ۲۱۷ - ۷۱۱
قریهٔ خانقاه ۴۶۲
خان آباد ۵۶۵ - ۶۵۵ - ۶۵۶ - ۶۵۷
خجند ۴۴۲ - ۴۴۶ - ۴۴۷ - ۴۴۹
خراسان ۳۱ - ۳۹ - ۴۹ - ۵۷ - ۱۵۲ -
۲۹۷ - ۲۹۹ - ۵۴۸ - ۵۷۶ -
۶۱۹ - ۶۲۰ - ۶۶۲ - ۶۶۳
ولایت خطا .. .. ۶۹ - ۳۴۹
خلیل آباد ۲۳۱
خلم ۵۳۳ - ۵۳۴ - ۵۶۵ - ۶۱۴ -
۶۱۶ - ۷۰۷
خنشي .. .. .. ۱۷۱ - ۱۷۲
خنجان ۴۵۱ - ۴۶۲ - ۵۶۴ - ۵۶۵ -
۵۸۴ - ۶۶۹
خوشحال پور ۲۱۱
خوشاب ۳۱۸
خوست .. .. .. ۴۶۳ - ۴۶۴
خواجه دو کوه ۵۷۰
خیبر .. .. .. ۱۴۶ - ۵۰۶
خیراب ۶۲۲

* قلع *

حصن خجند .. .. ۴۴۱ - ۴۴۲
قلعهٔ خلج ۶۲
قلعهٔ خنشي .. ۶۲ - ۱۷۰ - ۱۷۳

* بحار *

دریاے خانپور ۸۱
آب خجند .. .. ۴۴۲ - ۴۴۴
آب خواجه پاك .. ۵۶۶ - ۵۶۷

* حرف دال - کسان *

داؤد بیگ ملازم سیاوش .. ۳۳۴
دانیداس میرتیه ۴۸۴
داوجه بے ۵۵۱
دانادل ولد شاه نواز خان بن عبد
الرحیم خانخانان ۷۳۸
داراب ولد آقا افضل ۷۴۹
دتاجي دکني ۷۲۴
راجه دراول سنگهه راوي ۹۷
دریا راے عم پرتاب .. ۳۵۷ - ۳۵۸
درویش بیگ قاقشال ۷۴۶

دریاے افغان ۷۴۹
سید دلیر خان ۱۳۱ - ۲۲۲ - ۷۳۳
دلاور خان دکنی .. ۳۳۷ - ۷۲۵
دلدوست ولد سرافراز خان .. ۷۳۳
دلیرهمت ولد مهابت خان .. ۷۵۰
راو دن سنگهه بهدوریه .. ۲۳۹
دوست کام پسر معتمد خان ۳۷ -
۱۷۹ - ۲۳۳ - ۳۵۲ - ۷۵۱
دوست علي سلطان ۴۴
دولتخان پسرالف خان ۱۷۵ - ۳۸۹ -
۴۸۵ - ۵۶۴ - ۵۶۵
دوست بیگ کابلي .. ۲۰۸ - ۳۷۳
دولتخان قیام خاني ۲۴۰ - ۷۳۰
دوست محمد ولد سید قلي ۲۴۷
دولت بے کنکس قلعه دار ۲۵۳ -
۲۵۴ - ۴۴۹
دولت .. .. .. ۴۵۸ - ۴۵۹
دولت بیگ تهانه دار پنجشیر ۴۶۱
دولت بیگ اندرابي ۴۷۲
دولت بیگ قاقشال ۵۱۷
دوستم حاجي تباي ۵۵۱
دولتمند پسر بهرجي مرزبان بکلانه ۷۳۱
دهرنیدهراوجینیه ۳۵۹
دیانت خان ۳۷ - ۱۴۲ - ۲۱۷ - ۳۵۰ -
۴۱۷ - ۷۲۸
دیانت راے دفتر دار راي رایان ۹۲ -
۱۰۵ - ۱۳۲ - ۱۳۴ - ۲۰۱ - ۲۴۴ -
۲۸۶ - ۲۸۷ - ۲۸۸ - ۲۸۹ - ۳۴۲ -
۷۳۷
دیندار خان ۱۵۶ - ۴۶۸ - ۵۷۹ - ۷۳۴
راجه دیبیسنگهه بندیله ۴۸۵ - ۵۲۳ -
۵۶۴ - ۵۷۰ - ۶۱۷ - ۶۴۳ - ۷۲۵
دین محمد فولادچي ۵۵۱
دین محمد یساول ۶۲۳
راوت دیالداس جهالا ۶۳۳ - ۷۴۲
دین محمد خان ۶۵۸

* مواضع *

دامن کوه کانگره ۱۲۲ - ۲۰۶ - ۲۳۷ -
۲۳۸ - ۴۱۳ - ۵۷۹ - ۶۱۱
دامن کوه هاره ۲۶۳

دچهن پاره ۱۵۹
درنگ .. .. ۷۰ - ۷۱ - ۸۶ - ۸۹
درتنگ ۱۹۰
دربند ۲۵۴
درهٔ کز ۵۶۵ - ۶۵۴ - ۶۵۵ - ۶۵۶ -
۶۵۷ - ۶۶۸ - ۶۷۰ - ۶۷۲ - ۶۸۶
دشت قلعه ۶۴۴
دکن ۱۲ - ۲۶ - ۱۰۶ - ۱۰۸ - ۱۳۰ -
۱۴۰ - ۱۹۱ - ۲۱۷ - ۲۱۸ - ۲۲۷ -
۲۳۰ - ۲۸۴ - ۲۸۹ - ۲۹۰ - ۳۰۲ -
۳۴۳ - ۳۴۵ - ۳۷۶ - ۳۷۷ - ۳۷۹ -
۳۸۲ - ۳۸۹ - ۳۹۱ - ۴۰۸ - ۴۱۱ -
۴۱۵ - ۴۱۸ - ۴۲۳ - ۴۲۶ - ۴۲۷ -
۴۲۸ - ۴۳۰ - ۵۱۰ - ۶۰۴ - ۶۳۵ -
۶۴۱ - ۶۸۱ - ۶۸۳ - ۷۰۵ - ۷۱۲
دکن نول .. .. ۷۷ - ۷۹ - ۸۲
دکهروتا ۳۳۰
دندان شکن .. .. ۵۲۱ - ۵۲۲
دولتاباد ۱۱ - ۱۰۴ - ۱۰۶ - ۱۱۰ -
۱۳۸ - ۱۶۶ - ۱۷۰ - ۱۸۰ - ۳۳۹ -
۳۴۴ - ۳۷۷ - ۵۱۰ - ۷۱۰ - ۷۱۲
دوآبه ۵۲۱
دوشاخ ۵۶۵
دهندهیره .... .. ۸ - ۱۱۰
دارالملك دهلي ۶۳ - ۹۶ - ۱۱۱ -
۱۱۲ - ۱۱۳ - ۱۱۵ - ۱۵۸ - ۱۶۸ -
۱۸۱ - ۲۱۵ - ۲۱۸ - ۲۴۲ - ۲۴۴ -
۳۰۹ - ۳۱۹ - ۳۲۰ - ۳۳۹ - ۳۶۱ -
۳۷۸ - ۴۰۸ - ۴۰۹ - ۴۷۴ - ۷۱۰
دهوپري .. ۶۶ - ۷۵ - ۷۹ - ۸۱
دهبيد ۲۲۷
دهميهري ۲۸۷
دهمسري ۳۳۰
دهاندهو پور ۳۳۰
دهنولئ بزرگ ۳۳۰
دهامونی ۴۲۵
دهنو .. .. ۴۴۹ - ۴۵۰
دهٔ خواجه لقمان ۵۲۶
دهود ۵۵۵
دهنهٔ زنگي ۶۲۳

دهٔ قبچاق .. .. .. ۶۵۳ - ۶۸۳
دهٔ قاضي ۶۵۳
دينتورا ۳۳۰
ديوكن .. .. .. ۳۵۸ - ۳۶۰

* قلع *

قلعهٔ درفتي ۶۲
قلعهٔ درفشان ۶۲
قلعهٔ دلخک .. .. .. ۶۱ - ۶۲
قلعهٔ دمدّال .. .. ۲۶۸ - ۲۷۳
قلعهٔ دوکي ۶۱
قلعهٔ دولت آباد ۷۱۲
قلعهٔ دهنه ۶۲
قلعهٔ دهراوت ۶۲
قلعهٔ دهوپري .. .. ۶۵ - ۶۶
حصن ديوكن ۳۵۷ - ۳۵۸ - ۳۵۹

* بحار *

آب درة .. .. .. ۵۲۱ - ۶۶۸
آب ديك ۶۰۸

* حرف دال - بحار *

تالاب دل ۱۹۱ - ۱۹۹ - ۲۰۴ - ۴۲۶ -
۴۳۲

* حرف ذال - کسان *

حاجي ذاکر ۱۸۰
خواجه ذکريا برادر زادهٔ خواجه عبد الغفار ۶۰۹
ذوالقدرخان ۲۸ - ۲۹ - ۳۸ - ۳۹ -
۹۴ - ۹۵ - ۱۶۶ - ۱۹۱ - ۲۰۰ -
۲۸۰ - ۳۳۵ - ۳۴۲ - ۳۷۸ - ۴۱۱ -
۴۶۶ - ۴۷۳ - ۴۸۴ - ۵۸۵ - ۵۹۴ -
۶۰۵ - ۶۷۱ - ۶۸۰ - ۷۲۳
ذوالفقارخان ۳۷ - ۵۲ - ۱۴۱ -
۱۵۴ - ۱۸۱ - ۱۹۸ - ۲۲۳ - ۲۲۸ -
۲۳۹ - ۲۴۱ - ۲۶۴ - ۲۶۵ - ۲۶۶ -
۳۰۶ - ۳۳۴ - ۳۸۰ - ۷۲۶
ذوالقرنين فرنگي ۱۳۸ - ۱۶۳ - ۷۴۸

* حرف راء - کسان *

رام سنگهه ولد کرمسي راٹهور ۴۳ - ۱۹۸ -
۲۳۶ - ۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۰۹ - ۴۸۴ -
۵۴۰ - ۵۴۹ - ۵۵۴ - ۵۹۴ - ۶۴۱ -
۶۴۳ - ۶۵۷ - ۶۸۶ - ۷۲۷

رایسنگھہ جھالا ۱۰۰ - ۱۵۶ - ۲۳۰ -
۲۳۹ - ۲۴۱ - ۲۹۳ - ۲۹۴ - ۴۷۳ -
۴۸۴ - ۴۸۸ - ۷۳۳
راجسنگھہ راٹھور پردھان ۱۰۵ - ۱۱۲ -
۱۵۶ - ۲۲۹ - ۷۳۴
راجروپ ولد راجہ جگتسنگھہ ۱۲۷ -
۲۳۷ - ۲۳۹ - ۲۶۲ - ۲۶۹ - ۲۹۱ -
۴۶۶ - ۴۶۷ - ۴۸۱ - ۴۸۵ - ۵۱۶ -
۵۲۷ - ۵۵۵ - ۶۲۷ - ۶۴۵ - ۶۴۶ -
۶۴۷ - ۶۵۰ - ۷۰۲ - ۷۲۶
راجہ رایسنگھ ولد مہاراجہ بھیم سیسودیہ
۱۳۳ - ۱۴۱ - ۱۴۶ - ۲۰۱ - ۲۰۶ -
۲۱۳ - ۲۲۸ - ۲۳۶ - ۲۳۹ - ۲۴۱ -
۲۸۵ - ۲۹۳ - ۲۹۴ - ۴۲۴ - ۴۵۷ -
۴۶۳ - ۴۸۵ - ۵۶۶ - ۵۷۷ - ۶۳۳ -
۶۷۲ - ۶۷۳ - ۶۸۸ - ۶۹۳ - ۷۲۱
راجہ رامداس نروری ۱۷۴ - ۷۲۸
راجکنور پسر کلان راناجگت سنگھہ ۳۴۵
۳۴۶ - ۶۲۵
کنور رامسنگھہ پسر راجہ جیسنگھہ ۲۲۵ -
۳۴۶ - ۵۰۰ - ۵۰۲ - ۵۰۶ - ۵۱۰ -
۶۰۴ - ۷۳۲
راوھتي سنگھہ ولد راودودا ۳۷۴ - ۷۳۰
رایسنگھہ پسر امرسنگھہ .. ۴۰۳
راوت راے دکني ۷۲۴
رایبا برادر جادون راے دکني ۷۳۱
رایسنگھہ نبیرۂ راجہ گجسنگھہ راٹھور
۷۳۳
سید راجي مانکپوري ۷۴۷
ربي راے دکني ۷۲۸
رتن ولد مہیس داس راٹھور ۲۲۵ -
۶۳۵ - ۶۸۴ - ۷۲۹
رجب بیگ خویش یلنگتوش ۳۰۹
میر رجب ملازم عادل خان ۳۳۴ -
۳۳۶
رحمان یار برادر اللہ یار ۹۰ - ۷۳۳
حکیم ضیاء الدین رحمت خان سرکاردار
بیجاگڈھہ ۹۸ - ۱۹۲ - ۲۲۸ -
۳۸۶ - ۴۸۰ - ۶۲۸ - ۶۳۱ - ۷۳۷
رحیم بیگ .. ۱۹۶ - ۲۵۶ - ۷۰۱

سید زین العابدین ۷۱ - ۷۳ - ۷۴ - ۷۶ - ۷۷

میر زین الدین علي سیادت خان ۷۵ - ۷۷ - ۸۱ - ۹۰ - ۱۶۴ - ۲۲۹ - ۲۴۵ - ۳۳۶ - ۴۳۰ - ۵۱۰ - ۷۲۸

زین محمد پسر محمد شاه شجاع ۱۶۵

خواجه زین الدین ۱۹۶ - ۳۱۶ - ۴۷۵

زید شریف مکه ۴۰۶

زین العابدین پسر محمد شاه شجاع ۴۷۶

خواجه زین الدین نقشبندي ۶۱۲

خواجه زید ۶۸۳

* مواضع *

زابلستان .. .. ۲۴ - ۲۹ - ۵۰

زمین داور ۴۹ - ۵۰ - ۵۲ - ۵۳ - ۵۴ - ۵۵ - ۶۱ - ۱۲۱ - ۳۷۹ - ۴۰۱ - ۵۸۵ - ۷۱۴

* قلع *

قلعهٔ زمین داور .. ۵۶ - ۶۲ - ۳۰۶

* حرف سین - کسان *

سام مرزا برادر شاه طهماسپ ۴۶ - ۲۲۴

سارو خان ۱۹۰

سید سالار سید خان جهاني ۳۸۱ - ۴۷۴ - ۷۴۱

سید سادات پسر سید صدر خان بخاري ۶۵۵

سارو تقي وزیر ۶۵۹

سارو خان .. .. .. ۶۶۲ - ۶۶۳

سبل سنگهه ولد راجه سورج سنگهه ۱۲۱ - ۳۷۴ - ۷۲۷

راي سبها چند .. .. ۱۴۳ - ۷۴۴

سبحاني ... . ۲۲۱ - ۳۰۴

سبل سین ۳۵۹

سبحان قلي پسر نذر محمد خان ۴۰۱ - ۴۳۷ - ۴۵۹ - ۴۵۴ - ۴۵۵ - ۴۵۷ - ۵۳۵ - ۵۳۶ - ۵۳۹ - ۵۵۱ - ۵۵۲ - ۵۵۳ - ۵۷۳ - ۵۸۱ - ۶۰۱ - ۶۲۳ - ۶۲۷ - ۶۴۳ - ۶۶۸ - ۶۹۴ - ۶۹۵ - ۶۹۷ - ۷۰۰

سپهدار خان .. ۱۱ - ۳۷۸ - ۷۲۰

سلطان سپهر شکوه پسر دارا شکوه

۳۸۸ - ۳۸۹ - ۴۰۳ - ۶۳۹
سترجیت ۷۱-۷۲-۷۳-۷۶-۷۸-۷۹
ستي النسا خانم .. .. ۱۳۷ - ۶۲۸
راو ستر سال ۲۸۴ - ۲۹۳ - ۲۹۴ -
۳۱۵ -۳۴۲- ۳۸۷ - ۴۸۴ -۶۳۳ -
۶۷۲ - ۶۷۳ - ۶۸۸ - ۶۹۳ - ۷۲۲
سجان سنگهه سیسودیه ۳۵۱ - ۳۹۹ -
۴۸۴ - ۶۳۲ - ۷۳۲
سخي برادر زادهٔ فدائي خان ۷۵۱
سرانداز خان قلماق ۷ - ۲۲۸ - ۲۳۶ -
۲۶۵ - ۲۶۶ - ۲۹۳ - ۲۹۴ -۴۲۴-
۵۰۰ - ۵۰۶ - ۷۳۰
سرگ دیو مرزبان آسام ۶۷-۶۹-۷۱-۸۴
سردابر زمیندار ۸۳
سرافراز خان فوجدار پتن ۱۴۹ - ۷۲۱
سردار خان ۱۸۱ - ۲۱۷ - ۲۱۸ - ۲۲۳-
۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۷۸ - ۴۲۵ - ۷۲۱
سرمست ولد اعتمادراي ۲۳۹-۶۷۹-۷۴۶
سرافراز خان دکني .. ۳۷۷ - ۷۲۱
سرمست نبیرهٔ مبارز خان ۴۵۸ -
۴۵۹ - ۴۶۰
سروز خان دکني ۷۲۵
راول سرسي زمیندار ۷۳۲
سزاوار خان پسر لشکر خان ۲۰۵
۲۸۴ - ۳۷۸ - ۷۲۲
سعید خان بهادر ظفر جنگ ۳ - ۱۳ - ۱۴-
۲۳ - ۲۷ - ۲۸ - ۲۹ - ۳۲ - ۳۳ -
۳۵ - ۳۸ - ۳۹ - ۴۰ - ۴۱ - ۴۲ -
۴۵ - ۴۷ - ۴۹ - ۵۰ - ۵۱ - ۵۲ -
۵۴ - ۵۷ - ۶۰ - ۹۴ - ۱۲۲ -
۱۲۷ - ۱۲۸ - ۱۳۱ - ۱۴۳ - ۱۴۴-
۱۴۵ - ۱۴۷ - ۱۴۸ - ۱۴۹ - ۱۵۰-
۱۵۲ - ۱۵۴ - ۱۵۷ - ۲۰۶ - ۲۲۲ -
۲۲۹ - ۲۳۶ - ۲۳۹ - ۲۴۰ - ۲۴۱ -
۲۶۱ - ۲۶۳ - ۲۶۴ - ۲۶۵ - ۲۶۶-
۲۷۱ - ۲۷۴ - ۲۸۱ - ۲۸۴ - ۲۹۳ -
۲۹۶ - ۳۰۱ - ۳۱۷ - ۳۵۶ - ۵۵۵ -
۵۷۱ - ۵۷۷ - ۵۸۶ - ۶۳۶ - ۶۴۰ -
۶۴۱ - ۶۷۰ - ۶۷۴ - ۶۸۷ - ۶۸۸ -
۶۸۹ - ۶۹۱ - ۶۹۲ - ۷۰۹ - ۷۱۸

سعدالله پسر سعید خان بهادر ۴۳ -
۴۸-۵۷-۱۷۳-۲۶۴-۲۶۵-۷۴۱
خواجه سعید ۹۶
سعادت خان ۱۳۳ - ۱۳۴ - ۱۴۱ -
۲۹۳ - ۵۴۵ - ۵۵۵ - ۵۷۸ - ۵۹۴-
۶۲۳-۶۲۷-۶۴۳ - ۷۰۲ - ۷۲۶
ملا سعد الله علامي سعد الله خان
۲۱۹ - ۳۳۶ - ۳۴۷ - ۳۹۸ - ۴۰۵-
۴۱۷ - ۴۲۲ - ۴۲۵ - ۴۳۱ - ۴۳۳ -
۴۶۹ - ۴۷۱ - ۴۷۹ - ۴۹۳ - ۵۰۵ -
۵۰۸-۵۰۹-۵۱۹-۵۲۹-۵۴۳-
۵۴۷ - ۵۵۹ - ۵۶۰ - ۵۶۳ - ۵۶۴-
۵۶۸-۵۷۲-۵۸۴ - ۵۹۴ - ۵۹۶ -
۶۰۹-۶۱۳-۶۲۵-۶۳۶-۶۳۹ -
۶۷۹-۶۸۰-۷۱۵-۷۱۸-۷۵۴
سعادت خان نبیرهٔ زین خان ۴۸۵ -
۷۲۲
سعید سروانی ۷۴۳
ملاسعد ۷۵۶
سکت سنگهه .. .. ۹۸ - ۷۴۸
سکندر عم هري سنگهه ۲۸۹
سکندر دوتاني ۷۳۱
سلطان سلیم ۱۶
سلیمان خویش خان احمد .. ۱۹
سلطان نظر برادر سیف خان ۵۲- ۱۵۰
۲۴۱ - ۵۰۱ - ۵۸۵ - ۶۳۶ - ۷۳۶
سلطان المشایخ ۱۱۲
سلطان سلیمان شکوه پور دارا شکوه
۱۱۳ - ۳۳۵ - ۳۷۳ - ۳۹۰ - ۳۹۸-
۶۰۸-۶۳۹
سلطان قلي قوش بیگي .. ۱۹۶
سلح دار پاشا ۱۹۶
سلطان حسین خویش سار و خواجه ۳۰۶
مرزا سلطان ولد مرزا حیدر صفوي
۳۳۴ - ۴۳۰ - ۶۸۳ - ۷۳۱
شیخ سلیم چشتي ۴۰۷
حاجي سلطان حسین بخاري ۴۱۳
سلطان نسا بیگم مهین فرزند جنت
مکاني ۶۰۳
ملا سلطان محمد دیوان .. ۶۱۰

سلطانعلي مير هزار عرب .. ۶۳۳
سلطان حسين پسر اصالتخان ۶۷۷ -
۷۳۸
سلطان يار پسر همت خان معروف
بالله يار .. .. ۶۸۰ - ۷۳۲
سيدسليمان ولد سيد قاسم بارهه ۷۴۶
سنتوس لشكر ۷۱
خواجه سنگي ده بيدي ۹۲ - ۱۸۱ -
۴۵۶ - ۵۴۴
سنجر ترخان .. .. ۱۱۸ - ۱۱۹
سنگي بهخل زميندار تبت كلان ۱۵۹
سندركب راي .. .. ۲۳۸ - ۲۳۹
سنكرام گوند زميندار كنور ۳۷۰ -
۳۷۱ - ۷۳۱
سنجر سلطان ولد سكندر سلطان بن
امام قلي خان ۴۴۸
سنكرام كچهواهه .. ۴۸۴ - ۷۴۲
سنكرام سنگهه راجاوت ۵۵۰
سنكرام سنگهه نبيرهٔ راجا مانسنگهه ۵۵۴
سنائي بيگ شاملو ۷۵۲
راجه سورجسنگهه .. ۹۸ - ۳۷۳
سوم ديو دامان بهرجي ۱۰۹
سورجمل پسر راجه باسو ۲۳۸ - ۲۸۵ -
۲۸۶ - ۲۸۷ - ۲۸۸
سهراب خان ولد آصف خان جعفربيگ
۷۳۰
سياوش قوللر اقاسي غلام شاه عباس
۱۹ - ۳۱ - ۳۲ - ۳۴ - ۳۵ - ۳۶ -
۳۹ - ۴۰ - ۴۱ - ۴۲ - ۴۳ - ۴۴ -
۴۵ - ۴۶ - ۵۰ - ۶۱
سيف خان ۲۰ - ۲۳ - ۱۰۲ - ۱۱۰ -
۱۳۰ - ۱۳۲ - ۱۹۸ - ۳۲۲ - ۷۲۰
سيامسنگهه ولد كرمسي راٹهور ۲۸۴ -
۳۸۷ - ۷۳۱
مير سيد كلال ۳۱۱
سيورام كور ۳۷۷ - ۳۸۸ - ۴۸۴ - ۶۴۱
۷۳۰
سيونج بے ۲۵۲ - ۲۵۳ - ۴۴۱ - ۴۴۴ -
۴۴۸ - ۴۴۹ - ۴۵۴ - ۶۹۹
سيف الله عرب ۷۴۰

سید ولد موسوي خان ۷۵۱

* مواضع *

سامو ۳۳۰

سارنگپور ۴۳۲

سال اولنگ ۴۶۲

سان چاریك ۵۶۵

ستهندي ۳۳۰

سدهرین ۳۳۰

سري گهاٹ ۷۵ - ۷۶ - ۷۷ - ۸۳ -
۸۶ - ۸۷ - ۸۹

سري پور ۱۲۰

سراي ۱۴۳

سراے امانت خان ۴۱۳

سراب ۴۵۱ - ۴۶۲ - ۴۶۳ - ۴۶۴ -
۴۶۵ - ۴۸۲ - ۵۱۴ - ۵۱۷ - ۵۲۵

سراے سوختہ ۴۶۹

سرخ گنبذ ۵۲۱

سرپل .. .. .. ۵۶۵ - ۶۴۳

سرخاب ۶۵۲

سرپل امام بکري ۶۵۷

سفیدچي ۵۱۴

سلهٹ .. .. .. ۷۵ - ۷۰۹

سلطان پور .. ۱۰۶ - ۱۰۷ ۱۰۸

سمرقند ۲۲۷ - ۲۵۳ - ۲۵۴ - ۲۵۵ -
۳۵۶ - ۴۳۵ - ۴۳۶ - ۴۳۷ - ۴۳۸ -
۴۴۱ - ۴۴۶ - ۴۴۷ - ۴۴۸ - ۴۴۹ -
۴۵۰ - ۴۵۱ - ۴۸۲ - ۵۲۹ - ۶۰۲

سموگر .. .. ۳۵۵ - ۳۶۱ - ۳۶۲

سمتو ۵۲۳

سنبهل ۲۱ - ۱۸۲ - ۲۴۵ - ۳۱۱ - ۳۶۱ - ۳۶۲

سنچري .. .. .. ۳۹ - ۴۳

سنجر .. .. .. ۴۴۱ - ۴۴۷

سورون .. .. .. ۱۹ - ۲۰ - ۲۲

سول ماري .. .. ۷۷ - ۷۸ - ۷۹

بندر سورت ۱۰۶ - ۱۰۹ - ۱۱۶ - ۱۶۲ -
۱۶۳ - ۲۳۴ - ۲۹۰ - ۳۴۹ - ۳۵۰ -
۳۵۵ - ۳۹۷ - ۵۰۳ - ۶۰۷

سونپتہ ۳۱۹

سوکر .. .. ۳۵۳ - ۳۵۴ - ۳۵۵

سوختہ چنار .. .. ۵۲۱ - ۵۲۲

پرگنهٔ سهنسوان .. .. ۲۰ - ۲۲
سهرند ۱۱۵ - ۱۱۶ - ۱۲۱ - ۱۳۴ -
۲۰۶ - ۲۳۶ - ۲۴۷ - ۳۱۹ - ۴۱۲ -
۴۱۳ - ۴۷۳ - ۴۷۴ - ۴۷۷ - ۴۷۸
سهرن کوٹ ۴۱۸
سه‌شنبه ۶۶۸
سیوستان ۴۲ - ۱۲۲ - ۱۲۸ - ۱۵۱ -
۲۳۴ - ۳۰۳ - ۴۸۰
سینگري ۸۹
سیستان ۱۷۰ - ۱۷۲ - ۱۷۳ - ۳۰۰
سیالکوٹ .. ۲۴۰ - ۲۶۱ - ۵۰۱
سیوهان ۴۷۷

* قلع *

قلعهٔ ساربان ۶۲
حصن سالهیر ۱۰۶
حصن سالوده ۱۰۶
دژ سفید ۶۲
حصار سمرقند ۲۵۵
قلعهٔ سنگین ۶۲
قلعهٔ سورت ۹۲
قلعهٔ سه‌کوته ۶۲
قلعهٔ سیاه آب ۶۲

* بحار *

آب ستلج .. ۱۲۱ - ۳۱۸ - ۴۱۳

* حرف شین - کسان *

شاه‌نواز خان قوش بیگي ۳ - ۱۳۴
شاه علي .. .. ۸ - ۹ - ۷۴۳
شایسته خان خلف یمین‌الدوله ۱۱ -
۲۱ - ۱۱۰ - ۱۲۷ - ۱۳۶ - ۲۴۸ -
۲۴۹ - ۲۵۰ - ۲۵۹ - ۲۶۰ - ۳۰۷ -
۳۳۲ - ۳۳۳ - ۳۵۶ - ۳۶۰ - ۳۷۵ -
۳۷۸ - ۳۸۹ - ۴۲۵ - ۴۸۰ - ۵۸۳ -
۷۱۹
شاه‌بیگ‌خان افریدي ۱۳ - ۳۰۲ - ۳۰۸ -
۳۸۹ - ۴۸۱ - ۴۸۵ - ۵۶۵ - ۵۷۸ -
۶۰۳ - ۶۵۰ - ۶۵۱ - ۶۵۳ - ۷۲۱
شاه وردي خان لر ۱۹
شاه نواز خان صفوي ۲۲ - ۱۰۲ -
۱۸۳ - ۲۸۳ - ۳۰۴ - ۳۰۵ - ۳۳۲ -
۳۴۳ - ۵۸۳ - ۵۸۴ - ۷۱۹

شادخان ۵۳ - ۵۴ - ۱۵۷ - ۲۱۰ - ۲۱۳ -
۲۱۴ - ۲۲۰ - ۲۲۵ - ۲۴۴ - ۳۰۳ -
۴۸۴ - ۵۶۵ - ۶۶۴ - ۶۶۵ - ۷۰۲
شاه محمد اوزبك ۵۸
خواجه شاه میر بلخي ۹۹
وقاص حاجي شاه قلي خان ۱۲۷ -
۱۲۸ - ۱۸۷ - ۲۱۶ - ۲۱۷ - ۲۲۱ -
۲۲۳ - ۲۲۵ - ۷۲۴
شافي پسر سیف خان ۱۹۸ - ۴۰۶ - ۷۳۶
شاه محمد میر شکارنذر محمد خان ۲۷۹
شادمان پکهلیوال ۲۹۳ - ۴۸۵ - ۵۶۵ -
۵۷۷ - ۶۱۶ - ۶۹۶ - ۷۳۳
شاه عالم ۳۱۶
ملا شاه بدخشي .. ۴۲۱ - ۷۵۴
شاه محمد ولد شاه بیگ خان کابلي ۴۷۵
سید شاه علي ۴۸۴ - ۵۹۵ - ۷۴۲
شاه محمد قطغان ۵۱۶ - ۵۲۶ -
۵۶۷ - ۶۱۴
شاه محمد بے قرغر ۵۵۱
شاه محمد گرز بردار ۵۶۵
شاه فولاد بیگ ۶۱۵
شتاب خان ولد ملک علي .. ۷۴۸
سید شجاعت خان ۱۶۲ - ۲۰۱ -
۲۷۹ - ۳۰۷ - ۳۱۹ - ۷۲۰
شجاع ولد معصوم خان کابلي ۷۳۴
خواجه شریف .. .. ۹۷ - ۲۲۷
شرف الدین حسین ۱۱۰
شریف خواجه دهبیدي .. ۲۳۲
میر شریف پسر اسلام خان ۴۳۰
شرفجان بیگ ترکمان ۶۳۳ - ۷۴۶
شفیع درمان حاکم قرشي .. ۴۵۴
شفیع الله برلاس ۴۷۷ - ۴۷۹ -
۴۸۰ - ۵۰۶ - ۶۰۹ - ۶۴۱ - ۷۳۶
شکر الله عرب .. ۸ - ۲۲۸ - ۵۴۲
شکر نسا بیگم .. .. ۶۰۴ - ۶۱۳
شمس الدین ولد نظر بهادر خویشگي
۱۶۲ - ۲۳۲ - ۲۳۹ - ۲۴۱ - ۵۷۹ -
۶۷۴ - ۷۳۳
میر شمس تیولدار برودة ۲۳۲ - ۳۸۶ -
۵۱۱ - ۷۲۲

خواجه شمس الدین ۲۵۷ - ۳۱۷
شمس‌الدین ولد مختارخان ۴۲۴ -
۴۸۸ - ۵۴۷ - ۵۵۵ - ۷۴۰
شمشیر خان تهانه‌دار خان‌آباد
۶۱۶ - ۶۵۴ - ۶۵۵
شمشیرخان ترین .. ۶۸۷ - ۷۲۶
شمشیر ولد شیرخان تونور .. ۷۳۸
سید شهاب .. ... ۱۹۸ - ۷۵۲
سید شهاب ولد سیدغیرت‌خان ۴۸۴ -
۵۵۰ - ۷۳۴
خواجه شیرو ۷۵
شیرعلي میرآخور ۱۹۶
شیرخان ترین ۲۱۰ - ۳۳۲ - ۷۲۸
سید شیر زمان پسر سید خانجهان
۳۴۰ - ۴۷۴ - ۶۳۸ - ۷۳۶
شیرخواجه بخاري .. ۳۵۲ - ۷۴۴
شیرمرد خواجه سید اتائي ۵۷۹
سید شیخن .. .. ۶۷۸ - ۷۳۳
شیرافکن ولد شیرزاد ۷۵۱

شام ۱۸۵
شاه‌آباد معروف بویرناك ۲۰۸ - ۲۱۱ -
۳۵۷ - ۴۲۸ - ۴۲۹ - ۴۳۴ - ۴۶۸
شاه پور .. .. .. ۲۳۱ - ۲۳۲
شاه رخیه .. .. ۴۴۲ - ۴۴۴
شادیان ۶۵۴
شاه‌جهان آباد .. .. ۷۱۰ - ۷۱۴
شبرغان ۴۵۲ - ۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۱ -
۵۵۲ - ۵۵۳ - ۵۵۸ - ۵۵۹ - ۵۶۵ -
۵۶۹ - ۵۷۴ - ۵۷۵ - ۶۰۱ - ۶۱۷ -
۶۱۸ - ۶۲۰ - ۶۲۱ - ۶۴۳ -
۶۵۸ - ۶۶۸ - ۷۰۸
شبرم ۶۴۳
پرگنهٔ شکرپور ۳۰۹
شکارپور ۴۰۳
شمس‌آباد ۲۰۵
شورابه ۵۲۶
شهرزور ۱۸
باغ شهر ۱۴۷
شهرسبز ۲۵۵

* مواضع *

شهرصفا ۴۴۹
باغ شهرآرا ۵۸۶ - ۵۸۷ - ۵۸۸ -
۵۹۰ - ۵۹۳
شهاب .. .. .. ۷۰۱ - ۷۰۶
شهرك ۷۰۶
شیخ‌پور ۳۳۰
شیخ‌آباد .. .. .. ۶۹۶ - ۶۹۷

* قلع *

قلعهٔ شال ۶۲
حصار شادمان ۴۵۷
قلعهٔ شبرغان ۶۲۲
قلعهٔ شمالان ۶۲
قلعهٔ شهرصفا ۶۱
قلعهٔ شهرك ۶۲
قلعهٔ شیر ۶۲

* بحار *

آب شبرغان ۶۱۷

* حرف صاد - کسان *

صاحب داد داماد احداد ۳
حکیم صالح برادر حکیم فتح‌الله ۴
میر صابر ۱۰۵
شیخ صادق ۱۸۰
صالح اشهري .. .. ۱۸۲ - ۷۴۱
آقا صادق پسر میر فتاح .. ۱۹۰
صالح دستارخوانچي ۱۹۲ - ۲۲۳ - ۶۰۴
صادق بیگ خالزادهٔ امام قلي خان
۳۰۶ - ۴۸۹ - ۶۹۰
میر صالح ملازم محمد داراشکوه قراول
بیگي ۳۴۴ - ۶۷۹ ۷۵۲
میر صالح ولد میر عبدالله ۴۱۴ -
۵۰۲ - ۵۰۵ - ۵۱۰ - ۵۵۵ - ۷۵۲
حاجي صادق ۴۳۳
ملا صالح بدخشي عالم بلخ ۶۲۴
صالح بیگ .. .. .. ۶۴۹ - ۷۴۹
سید صادق قدیمي ۷۳۹
سید صدر خان .. .. ۱۷۵ - ۷۴۲
سید صدقه .. .. .. ۳۳۴ - ۳۳۷
صدیق بیگ نوکر خسرو .. ۵۱۷
صفدر خان ۱۵ - ۴۹ - ۱۱۷ - ۱۲۲ -
۱۲۶ - ۱۲۷ - ۱۳۰ - ۲۱۵ - ۲۲۲ -

- ۲۲۳ - ۲۲۴ - ۲۸۳ - ۲۹۲ - ۳۵۶ -
۴۱۳ - ۴۱۴ - ۴۱۸ - ۴۹۵ - ۷۲۰
شاہ صفي فرمان روائے ایران پسر
شاہ عباس ۱۵ - ۱۶ - ۱۷ - ۱۸ -
۱۹ - ۳۰ - ۳۶ - ۳۷ - ۴۱ - ۴۷ -
۴۹ - ۹۳ - ۱۲۵ - ۱۲۶ - ۲۱۱ -
۲۹۶ - ۲۹۷ - ۳۶۷ - ۴۹۲ - ۴۹۳ -
۵۷۶ - ۵۹۵ - ۶۵۹
صفي قلي سلطان .. .. ۴۴ - ۶۱
خواجہ صفا ۹۵
صفي قلي برادر یادگار بیگ .. ۹۹
صفشکن خان ولد میرزا حسن ۱۴۳ -
۲۱۸ - ۲۴۶ - ۴۱۶ - ۴۸۵ - ۵۸۴ -
۷۲۷
صفي میرزا شیخ اوغلي ۱۸۸ - ۱۹۰
صفي قلي سپاہ منصور حاکم اسفراین
۳۵۲ - ۳۵۵ - ۳۶۱
میر صفي .. ۴۳۰ - ۶۳۵ - ۶۳۶
صفي قلي ترکمان .. ۴۸۶ - ۷۳۳
صفشکن خان ولد سید یوسف خان
رضوي ۷۲۵
صلابت خان ۱۱ - ۱۰۲ - ۱۰۴ - ۱۳۵ -
۱۶۱ - ۱۷۴ - ۱۷۶ - ۲۱۰ - ۲۲۵ -
۲۲۸ - ۳۰۵ - ۳۳۳ - ۳۴۱ - ۳۴۴ -
۳۷۳ - ۳۷۵ - ۳۸۰ - ۳۸۱ - ۳۸۲ -
۷۲۱
میر صمصام الدولہ انجو ۹۶ - ۱۵۶ -
۳۴۸ - ۷۴۳
صوفي بابا ۹۶
صورت سین ۳۵۹
صوفي سلطان پسر ترسون سلطان
۴۴۷ - ۴۴۸
صوفي بہادر ۷۳۸

* مواضع *

صاحب آباد اچھول ۲۰۸ - ۲۰۹ -
۴۲۸ - ۴۳۳ - ۴۶۸
صدبرگ ۶۷۰
باغ صفا ۱۴۷ - ۵۰۸ - ۶۰۳ - ۶۰۴ -
۶۴۱
صفاہان ۱۸۸ - ۲۹۹ - ۳۰۰ - ۵۷۶ -

۶۵۸ - ۶۵۹ - ۶۶۰ - ۶۶۱

باغ صفاپور ۱۹۵

صفاپور .. .. ۱۹۵ - ۴۲۱ - ۴۲۵

باغ صورت ۵۸۶

صیادان ۵۲۳

* قلع *

قلعهٔ صفار ۶۲

* حرف ضاد - کسان *

حکیم ضیاء الدین رحمت خان ۲۰۷ -

۲۲۳ - ۶۳۰

* مواضع *

ضحاك ۱۷۳ - ۴۵۷ - ۴۵۸ - ۴۵۹ -

۴۶۰ - ۵۲۱ - ۶۶۹ - ۶۷۰ - ۶۷۷

* قلع *

قلعهٔ ضحاك ۳۰۱

* حرف طاء - کسان *

طالب کلیم ۱۳۴ - ۴۲۰ - ۴۶۸ - ۷۵۷

میرطالب خویش حاجي عاشور ۳۳۴

طاهربکاول ۴۳۶ - ۴۵۴ - ۴۵۵ - ۵۵۳ - ۵۶۲

قاضي طاهر آصف خاني .. ۴۷۵

طاهر شیخ ۶۰۸ - ۶۱۰ - ۶۲۴ - ۶۲۷

خواجه طاهر ۶۰۹

طالباے آملي ۶۲۹

طاهر خان .. .. ۶۷۲ - ۷۳۵

طغرل ارسلان برادرزادهٔ قلیچ خان

۶۴۵ - ۶۴۶ - ۷۵۰

طهماسپ قلي خان ۱۶

شاه طهماسپ .. .. ۴۶ - ۷۰۳

طیب خواجهٔ پسر حسن خواجهٔ ۵۴۴ -

۶۱۱ - ۶۲۷ - ۶۳۲ - ۶۷۸ - ۷۲۲

* مواضع *

طاق بستان ۱۸۸

طالقان ۴۳۷ - ۴۴۷ - ۴۴۸ - ۶۴۴ -

۶۴۵ - ۶۴۹ - ۶۵۰ - ۷۰۲

طبس ۵۷۶

طول ۴۸۷ - ۵۰۳ - ۵۰۷ - ۵۰۹ - ۵۱۲ -

۵۱۳ - ۵۱۷ - ۵۲۵ - ۵۹۹ - ۶۶۸ -

۶۶۹ - ۶۷۰

* حرف ظاء - کسان *

ظریف فدائي خان ۱۴۱ - ۱۴۴ -

۱۸۱-۱۸۴ - ۱۸۵ - ۱۸۶ - ۱۸۷ -
۱۸۸ - ۱۹۶ - ۱۹۷ - ۲۰۱ - ۲۲۹ -
۲۴۴ - ۲۴۵ - ۷۳۷
ظریف بیگ ۳۰۳
ظریف بیگ دیوان بیگي .. ۴۴۴
خواجه ظریف ۵۰۶
ظفرخان پسر خواجه ابوالحسن ۲۹ -
۹۳ - ۹۸ - ۱۲۵ - ۱۴۹ - ۱۸۱ -
۲۴۱ - ۲۴۷ - ۲۸۲ - ۲۸۳ - ۳۰۹
۴۱۹ - ۴۲۰ - ۴۶۹ - ۵۰۴ - ۷۲۴
میر ظهیر الدین علي ۲۲۳ - ۲۵۷ -
۳۰۴

* مواضع *

باغ ظفر خان .. .. ۱۴۶ - ۶۴۰

* حرف عین - کسان *

عادل خان ۲۳ - ۹۵ - ۹۶ - ۱۶۶ -
۱۷۷ - ۲۱۶ - ۳۳۴ - ۳۳۶ -
۳۵۲ - ۳۷۴ - ۴۹۱
حاجي عاشور ۹۱ - ۱۳۴ - ۱۹۷ - ۳۶۲
خواجه عارف ۹۲
عاشور بیگ ۹۶
عارف بیگ ولد تاتار خان ۱۱۵ - ۷۴۴
عاقل خان عنایت الله ۱۹۱ - ۲۰۰ -
۲۴۴ - ۲۴۵ - ۳۰۵ - ۳۴۱ - ۳۷۳ -
۴۱۴ - ۴۲۲ - ۴۳۱ - ۴۸۰ - ۴۹۱ -
۴۹۲ - ۵۷۸ - ۵۷۹ - ۵۸۵ - ۶۲۸ -
۶۳۰ - ۶۷۹ - ۷۲۴
سید عالم بارهه ۱۹۹ - ۴۷۴ - ۷۲۷
میر عارف ابن سام مرزا برادر زادهٔ
شاه طهماسپ ۲۴۳
عارف خدمت گار ۳۶۹ - ۳۹۵ - ۴۰۹
سید عالم برادر هزبرخان ۴۸۴ - ۷۴۲
عاشور قلي حاجي ۵۵۱ - ۶۵۸ - ۶۶۷ -
ملا عاشور دیوان ۶۱۰
عابد خواجه ۶۶۷
عادل ولد قاسم خان میر بحر ۷۳۸
عبدالقادر ۳
ملا عبدالطیف دفتر دار عقیدت خان
۱۲ - ۹۲ - ۶۱۰ - ۷۴۱
عبدالرحمن روهله ۱۲ - ۱۶۵ - ۷۲۹

شاه‌عباس پدر شاه صفي ۱۶ - ۲۴ -
۲۶ - ۳۶۷ - ۵۲۸ - ۵۲۹
عبدالعزیزخان پسرکلان نذرمحمدخان
۲۶ - ۲۷ - ۲۵۳ - ۲۵۴ - ۲۵۵ -
۴۳۵ - ۴۳۶ - ۴۳۷ - ۴۳۸ - ۴۴۰ -
۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۳ - ۴۴۴ - ۴۴۵ -
۴۴۶ - ۴۴۷ - ۴۴۸ - ۴۴۹ - ۴۵۰ -
۴۵۱ - ۴۵۲ - ۴۵۴ - ۴۵۵ - ۴۵۶ -
۴۵۷ - ۴۷۱ - ۵۳۲ - ۵۴۱ - ۵۸۱ -
۵۸۲ - ۶۳۸ - ۶۵۴ - ۶۵۵ - ۶۵۷ -
۶۶۶ - ۶۶۷ - ۶۶۸ - ۶۸۶ - ۶۹۴ -
۶۹۶ - ۶۹۷ - ۶۹۸ - ۷۰۰ - ۷۰۱ -
۷۰۳ - ۷۰۵ - ۷۰۶ - ۷۰۷ - ۷۰۹
عبدالله پسر سعید خان ۴۳ - ۴۸ -
۵۷ - ۱۷۴ - ۲۶۴ - ۲۶۵ - ۳۶۲ -
۳۷۹ - ۷۳۳
سید عبدالواحد .. .. ۴۳ - ۴۸
عبدالرحمن ولد عبدالعزیز خان ۴۷
عبدالسلام برادر مکرم خان .. ۶۷
شیخ عبدالسلام حارس کوچ هاجو ۷۱ -
۷۲ - ۷۳ - ۷۶ - ۷۷ - ۸۰
شیخ عبدالوهاب ... .. ۷۵ - ۹۰
عبدالله خان بهادر فیروزجنگ ۹۶ -
۱۰۱ - ۱۰۲ - ۱۱۰ - ۱۳۶ - ۱۳۷ -
۱۶۹ - ۱۹۳ - ۱۹۴ - ۱۹۵ - ۲۲۳ -
۲۴۴ - ۲۴۵ - ۲۴۷ - ۲۴۸ - ۲۶۸ -
۳۰۳ - ۳۰۷ - ۳۳۲ - ۳۴۱ - ۳۴۶ -
۳۴۸ - ۳۵۲ - ۳۷۳ - ۳۷۵ - ۴۰۲ -
۵۷۲ - ۷۱۸
ملا عبدالغفور حاجب نذرمحمدخان
۱۰۰ - ۱۰۳ - ۱۱۶
خواجه عبدالغني ۱۰۱
میرعبدالکریم ۱۰۳ - ۳۳۰ - ۴۹۱ - ۷۳۲
عبدالکافي نواسهٔ یمین‌الدوله ۱۱۶ -
۴۲۲
عبدالله نجم‌ثاني ۱۲۹ - ۱۶۸ - ۳۵۸ -
۳۶۰
شیخ عبدالکریم ۱۳۰ - ۶۰۶ - ۷۳۹
عبدالرحمن ولد صادق خان ۱۳۴ -
۱۴۱ - ۱۴۶

عبدالله بیگ پسر منصور حاجي ۱۴۱ -
۱۵۳ - ۵۴۵ - ۵۵۶ - ۷۵۰
ملا عبدالحکیم سیالکوٹي ۱۴۱ - ۱۶۸ -
۲۲۹ - ۲۵۷ - ۳۰۹ - ۴۱۶ - ۵۰۱ -
۷۵۵
خواجه عبدالغفار ولد صالح خواجه
دهبیدي ۱۶۸ - ۲۲۷ - ۴۵۵ -
۵۴۴ - ۶۸۷
عبدالرحیم بیگ اوزبك ۱۶۹ - ۱۸۲
۲۴۶ - ۷۲۷
عبدل .. ۱۷۰ - ۱۷۱ - ۱۷۲ - ۱۷۳
میر عبد الله ولد میر عارف صفوي
۱۷۹ - ۲۲۴ - ۲۴۳ - ۴۷۵ - ۴۸۹ - ۶۲۸
سید عبدالقادر جیلي ۱۸۹
سید عبدالوهاب ۲۰۰ - ۳۷۹ - ۷۲۹
ملا عبد الحمید لاهوري مولف کتاب
۲۳۴ - ۴۸۰ - ۶۳۷
عبدالکافي برادر اصالت خان ۲۴۰ - ۴۷۱
عبدالرحمن دیوان بیگي ۲۵۳ - ۲۵۴ -
۲۵۵ - ۲۵۶ - ۴۳۷ - ۴۳۸ - ۴۳۹ -
۴۴۱ - ۴۴۳ - ۴۴۵ - ۴۴۶ - ۴۵۰ -
۴۵۱ - ۴۵۴ - ۴۶۰ - ۵۴۳ - ۵۶۲
خواجه عبدالرحمن ولد عبدالعزیزخان
نقشبندي ۲۶۵ - ۵۷۷ - ۶۴۵ -
۶۴۶ - ۶۴۷ - ۶۸۳ - ۷۴۴
سید عبدالرزاق ۲۷۹
شاه عباس پسر شاه صفي فرمانرواي
ایران ۲۹۷ - ۲۹۸ - ۲۹۹ - ۳۰۰ -
۴۹۳ - ۵۹۵
شیخ عبد الصمد عمودي سفیر ۳۳۱ -
۳۳۳ - ۳۳۶ - ۳۴۲
عبدالله خان پسر عم احمد خان ۳۴۹
سید عبدالرسول بارهه ۳۸۴ - ۷۴۷
خواجه عبدالرحیم .. ۳۸۶ - ۴۷۸
عبدالرحمن پسر شیخ رکن الدین ۴۱۱
عبدالنبي پسر خاندوران ۴۲۸ - ۷۵۰
خواجه عبد الخالق داماد نذر محمد
خان ۴۵۰ - ۵۸۰ - ۶۰۸ -
۶۰۹ - ۶۱۰ - ۷۳۹
خواجه عبد العزیز ولد صفدر خان

۴۸۶ - ۵۶۵ - ۶۱۰

عبدالغني بيگ ۵۰۳

خواجه عبدالرزاق ۵۰۵

خواجه عبدالولي معروف بخواجه پارسا

۵۳۵ - ۵۳۶ - ۵۴۴ - ۶۸۷

خواجه عبدالوهاب رئيس بلخ ۵۳۵ -

۵۳۶ -۶۰۹ -۶۱۰ -۶۳۶ -۶۷۹ -

۷۳۷

عبدالرحمن پسر نذرمحمد خان ۵۴۱

۵۶۱ -۵۷۵ - ۵۸۰ -۵۸۲ -۶۰۱ -

۶۰۶ - ۶۰۹ - ۶۱۰

عبدالله سرا ۵۵۱ -۶۵۸ - ۶۶۷ -۷۰۵

عبدالله بيگ پسر عبدالرحيم بيگ ۵۶۲

عبدالغفور بيگ يکه اولنگي .. ۵۶۵

ميرعبدالله کولابي ۵۶۷

عبدالکريم سلطان کاشغري .. ۵۸۱

عبدالرحيم خواجه جويباري ۵۸۲

ملا عبدالرؤف ۶۱۰

خواجه عبدالرحمن پسر شاه خواجه ۶۲۴

عبدالله خان والئ توران .. ۷۰۳

عبدالرحمن ترنابي ۷۳۴

خواجه عبدالهادي ولد صفدر خان ۷۳۸

سيد عبدالماجد امروهه .. ۷۴۰

عبدالرزاق ولد امير خان .. ۷۴۱

عبدالوهاب خويش لشکر خان ۷۴۳

سيد عبدالله نبيرهٔ سيدمرتضى ۷۴۴

سيد عبدالله بارهه ۷۴۵

عبدالغفور ولد عرب خان .. ۷۴۵

سيد عبدالصمد مانکپوري .. ۷۴۷

عبدالمومن ۷۴۹

شيخ عثمان ۱۳۱

عثمان خان عموي بهادرخان روهله ۷۳۳

عجب سنگهه ولد سترسال کچهواهه

۴۸۵ - ۵۵۰ - ۵۵۴ - ۶۵۷ - ۷۴۱

ميرعرب ۱۷۶

عرب خان .. .. ۴۱۷ - ۷۲۶

عزت خان (عزيزالله خان شده بود) ۴ -

۱۳ - ۴۴ - ۴۸ - ۵۳ - ۵۴ - ۱۳۱ -

۱۵۶ - ۱۷۰ - ۱۷۲ - ۱۷۳ - ۲۱۹ -

۲۲۳ - ۲۹۲ - ۳۷۹ - ۷۲۲

میرعزیز ملازم داراشکوه ۵۷۲ - ۵۷۶
عسکري خویش سیف‌خان .. ۱۰۳
عسکري ولد آصف‌خان جعفربیگ ۷۵۲
عسکري بخشی احدیان .. ۷۵۲
عطاءالله ۹۵
عطاءالله خوافي .. ۶۳۳ - ۷۵۱
عطاءالله بخشي ۶۷۲
علائي زن احداد ۳
علیمردان خان امیرالامرا ۱۸- ۲۳ -
۲۷- ۲۸ - ۲۹ - ۳۰ - ۳۱ - ۳۲ -
۳۳ - ۳۴ - ۳۵ - ۳۶ - ۳۸ - ۳۹ -
۴۲ - ۴۳ - ۴۴ - ۴۵ - ۵۰ - ۵۱ -
۵۲ - ۹۲ - ۹۴ - ۹۵ - ۱۰۰ - ۱۱۴ -
۱۱۷ - ۱۲۳ - ۱۲۵ - ۱۲۷ - ۱۲۸ -
۱۲۹ - ۱۳۰ - ۱۳۳ - ۱۳۴ - ۱۴۱ -
۱۵۹ - ۱۶۲ - ۱۶۳ - ۱۶۴ - ۱۶۵ -
۱۶۶ - ۱۶۷ - ۱۶۸ - ۱۷۴ - ۱۷۶ -
۱۷۹ - ۱۹۰ - ۱۹۱ - ۱۹۶ - ۱۹۹ -
۲۰۰ - ۲۰۳ - ۲۱۰ - ۲۱۱ - ۲۱۲ -
۲۱۴ - ۲۱۵ - ۲۱۶ - ۲۲۲ - ۲۲۶ -
۲۳۳ - ۲۸۰ - ۲۸۳ - ۲۸۴ - ۲۹۵ -
۳۱۵ - ۳۲۰ - ۳۲۱ - ۳۲۲ - ۳۷۵ -
۴۰۱ - ۴۰۴ - ۴۰۵ - ۴۰۶ - ۴۱۱ -
۴۱۵ - ۴۱۶ - ۴۲۴ - ۴۵۷ - ۴۵۸ -
۴۵۹ - ۴۶۰ - ۴۶۱ - ۴۶۲ - ۴۶۳ -
۴۶۴ - ۴۶۶ - ۴۶۷ - ۴۷۹ - ۴۸۱ -
۴۸۳ - ۴۸۴ - ۴۸۶ - ۴۸۷ - ۴۹۸ -
۵۰۳ - ۵۰۴ - ۵۰۸ - ۵۰۹ - ۵۱۱ -
۵۱۲ - ۵۱۳ - ۵۱۴ - ۵۱۵ - ۵۱۷ -
۵۱۸ - ۵۲۰ - ۵۲۵ - ۵۲۷ - ۵۳۰ -
۵۳۳ - ۵۳۴ - ۵۳۵ - ۵۳۶ - ۵۳۷ -
۵۳۹ - ۵۴۰ - ۵۴۱ - ۵۴۳ - ۵۴۵ -
۵۴۷ - ۵۴۸ - ۵۵۰ - ۵۵۸ - ۵۶۳ -
۵۶۷ - ۶۰۳ - ۶۳۳ - ۶۷۰ - ۶۷۳ -
۶۷۴ - ۶۷۵ - ۶۷۶ - ۶۸۷ - ۶۸۸ -
۶۸۹ - ۶۹۲ - ۶۹۳ - ۶۹۵ - ۶۹۶ -
۶۹۷ - ۶۹۸ - ۶۹۹ - ۷۰۰ - ۷۰۱ -
۷۱۵ - ۷۱۸
علي‌بیگ ۲۹ - ۴۴ ۹۷ - ۱۰۰ -
۱۲۴ - ۱۳۰ - ۱۹۰ - ۱۹۱ - ۴۰۱ - ۴۶۶

علاول ترین ۴۴ - ۴۸ - ۵۴ - ۱۳۱ - ۴۸۴ - ۵۵۰ - ۵۵۴ - ۶۴۳ - ۷۳۱
میر علي اکبر کروري ۱۱۶ - ۳۸۴
علي پاشا حاکم بصرة ۱۲۳ - ۲۴۶ - ۶۰۶
علي اکبر سوداگر ۲۴۶ - ۶۰۶ - ۶۰۷ - ۷۴۷
ملا علاء الملک ۳۱۰ - ۳۱۵ - ۳۴۲ - ۴۲۲ - ۴۳۱ - ۴۹۱ - ۴۹۲ - ۵۴۷ - ۶۲۷ - ۶۲۸ - ۶۳۹ - ۷۲۸ - ۷۵۵
علي پاشا حاکم لحسا ۳۹۰
آقا علي مستوفي ۶۳۳
سید علي پسر سید جلال ۶۳۸ - ۶۸۲ - ۷۳۷
سید علي خویش سید خانجهان ۶۳۹ - ۷۴۸
علي قلي خان حاکم مرو .. ۶۶۳
علي قلي برادر ترکمان خان ۷۳۸
میر علي ولد میر موسي .. ۷۴۷
علي بیگ زیک ۷۵۰
قاضي عمر میرشکار ۱۰۰ - ۱۰۳ - ۱۱۲ - ۱۳۴
عمر چلپي .. .. .. ۱۹۶ - ۲۱۸
عمر بیگ برادر محمد پاشا .. ۲۱۸
عمر آقاي رومي ۳۸۶
عمر بیگ گرزبردار .. .. ۵۴۷ - ۶۴۸
سید عمر دکني ۷۲۸
عمر ترین ۷۵۱
عنایت الله پسر امانت خان ۱۳۳ - ۱۳۴
عنایت الله عاقل خان برادرزادهٔ افضل خان ۱۴۲
عنایت الله پسر کلان مرزا عیسي ترخان ۲۶۲ - ۲۹۰ - ۳۸۶ - ۷۲۶
عنایت خان ۱۹۷ - ۲۰۱ - ۲۲۳ - ۷۳۹
حکیم عنایت الله ۳۶۹
عنایت الله پسر ظفرخان ۴۱۹ - ۴۸۹
خواجه عنایت الله ۴۸۶ - ۶۳۳ - ۷۳۸
عنایت برادر بهادر خان روهله ۵۵۴ - ۶۱۵ - ۷۵۰
عنبر حبشي ۶۰۷
عنایت الله نبیرهٔ خواجه ابوالحسن ۷۴۴
عوض خان قاقشال ۵ - ۳۲ - ۳۳ -

۳۴ - ۳۹ - ۴۴ - ۴۵ - ۴۸ -
۵۱ - ۵۳ - ۵۴ - ۵۵ - ۵۹ -
۱۴۵ - ۱۵۳ - ۱۷۳ - ۲۰۰ - ۷۲۵
عوض بیگ ملازم عادل خان ۱۶۷ - ۱۷۷
عوض بیگ برادر الله دوست .. ۵۴۸
میرزا عیسی ترخان ۱۲ - ۱۶۲ - ۱۹۳ -
۲۹۰ - ۳۰۲ - ۳۵۲ - ۳۷۷ - ۷۱۹
عین علي ۵۷۷

* مواضع *

عراق ۴۰ - ۴۹ - ۵۰ - ۱۵۲ - ۲۵۵ -
۳۱۲ - ۳۱۶ - ۳۶۵ - ۶۶۲
عرب .. .. ۱۸۴ - ۲۱۰ - ۲۴۶
علي مسجد .. .. ۱۴۶ - ۶۴۰
علي آباد ۶۸۷ - ۶۸۸ - ۶۹۴ - ۶۹۵

* حرف غین - کسان *

غازي بیگ ۱۹۲ - ۱۹۳ - ۱۹۷ - ۴۴۸ -
۵۰۹ - ۷۵۱
غضنفر ولد الله وردي خان ۲۳۶ -
۳۱۸ - ۳۳۱ - ۳۴۲ - ۴۸۶ - ۵۲۳ -
۵۲۴ - ۵۷۸ - ۶۳۳ - ۶۸۸ - ۷۴۰
سید غلام محمد ولد سید محي الدین
۳۸۴
غیرت خان برادر زادهٔ عبد الله خان ۹۶ -
۱۱۱ - ۱۱۵ - ۱۵۸ - ۱۶۸ - ۱۷۹ -
۱۹۸ - ۲۲۵ - ۷۲۳

* مواضع *

غرجستان .. ۶۲۲ - ۶۲۳ - ۶۶۶
غزنین ۳۲ - ۳۳ - ۳۴ - ۳۹ - ۱۵۰ -
۱۵۸ - ۱۷۳ - ۲۰۰ - ۲۹۶ - ۲۹۷ -
۴۱۱ - ۶۸۰
غلغل ۶۷۰
غوربند ۱۵۳ - ۱۷۳ - ۳۰۱ - ۴۵۸ -
۴۵۹ - ۵۲۱ - ۶۴۲ - ۶۶۹ - ۶۸۳
غوري ۴۵۱ - ۵۱۲ - ۵۲۱ - ۵۲۳ - ۵۲۴ -
۵۲۵ - ۵۳۳ - ۵۴۰ - ۵۵۵ - ۵۶۵ -
۵۸۵ - ۶۰۰ - ۶۰۳ - ۶۱۵ - ۶۵۰ -
۶۵۱ - ۶۵۲ - ۶۶۹
غوطي .. .. .. ۵۴۹ - ۵۵۱

* قلع *

دژ غوري ۶۲ - ۴۸۷ - ۵۲۰ - ۵۲۴

• بحار •

آب غوري مشهور بسرخ آب .. ۵۲۳

• حرف فاء - کسان •

ملا فاضل کابلي .. .. ۱۴۱ - ۱۶۸

خواجه فاضل ۲۸۲

میر فاضل مخدوم زاده ۷۴۱

حکیم فتح الله ۱۸۰-۴۲۲ - ۷۳۹-۷۵۷

میر فتاح صفاهاني ۱۸۸ - ۱۹۰ -
۴۳۲ - ۴۸۱ - ۷۴۹

فتح ضیاء .. .. .. ۲۱۶ - ۷۳۹

سید فتح محمد پسر سید بلي ۲۲۲

فتح خان ولد عنبرحبشي .. ۴۱۰

خواجه فتح الله نقشبندي .. ۴۷۱

شیخ فتح الله خویش مبارزخان ۵۶۵

فتح الله بولاس ۷۵۰

فتح الله ولد سعید خان بهادر ۷۵۱

فتح الله ولد نصرالله ۷۵۲

میر فخرالدین .. .. ۱۴۳ - ۲۲۲

فرنگیان .. .. ۱۷ - ۱۱۸ - ۱۱۹

شیخ فرید ولد قطب الدین خان ۲۱ -
۱۵۴ - ۲۶۵ - ۲۶۶ - ۲۹۳ - ۲۹۴ -
۴۰۷ - ۴۱۸ - ۴۸۴ - ۶۵۷ - ۶۸۶ -
۷۲۴

حاجي فریدون ۱۶۴

فرهاد بیگ بلوچ .... ۲۰۸ - ۷۴۹

فریدون ملازم علي مردان خان ۲۵۷ -
۴۰۱ - ۴۶۶ - ۴۶۷ - ۶۷۳ - ۶۷۴

فرخ بیگ خراساني ۲۷۹ - ۵۶۵ - ۶۱۷

فراست خان ۳۹۹ - ۴۱۶ - ۶۷۹ - ۷۳۶

فرهاد ملازم علي مردان خان ۴۰۱ -
۶۷۳ - ۶۷۴

فرهاد بیگ پسر نظر بروتي ۴۴۵ - ۴۴۶ -
۴۵۰

فرهاد غلام نذر محمد خان .. ۴۵۷

میر فرخ ۶۵۱

فرهان حبشي ۷۲۸

فصیح خان ۳۰۴

فضیل بیگ ملازم اسلام خان .. ۷۳

فضل الله پسر امانت خان .. ۱۳۳

فضیل برادرزاده مقرب خان .. ۲۳۴

میر فضل الله کرماني ۶۳۷
فولاد بیگ نوکر قلیچ خان ۵۷ - ۴۸۹
فولاد خواجه پسر سنگي خواجه ۶۰۹ -
۶۲۴
فولاد سراے ۶۵۵
میر فیض الله مخاطب برحمت خان ۲۱
فیروز خان ۱۰۲ - ۱۴۴ - ۱۵۱ - ۱۸۳ -
۳۹۸ - ۷۲۴
سید فیروز خویش سید خان جهان ۲۷۸ -
۴۶۸ - ۴۷۴ - ۵۶۴ - ۵۷۸ - ۶۲۵
۶۷۹ - ۷۲۷
فیض الله پسر زاهد خان ۳۷۳ - ۴۳۴ -
۶۳۹ - ۷۳۲
خواجه فیض الله برادر خواجه ابوالحسن
۴۸۹
فیلدار خان .. .. ۵۵۵ - ۶۳۹

* مواضع *

فاریاب ۶۲۲
فتحپور ۱۰ - ۳۴۴ - ۳۵۳ - ۳۵۶ - ۴۰۷ -
۴۳۱ - ۵۹۴
فتح آباد ۵۶۵ - ۶۱۶ - ۶۱۷ - ۶۸۸ - ۶۹۶
فراه ۴۰ - ۶۱ - ۶۲ - ۳۰۰ - ۵۷۶
فرید آباد .. .. .. ۱۱۱ - ۳۲۰
باغ فرح بخش ۱۹۲ - ۱۹۹ - ۲۵۷ -
۲۸۰ - ۳۱۲ - ۳۱۴ - ۳۱۵ - ۳۱۷ -
۴۱۴ - ۴۲۳ - ۴۳۴ - ۶۳۷
فرزه ۵۸۲
فرخار ۶۵۰
فرخ آباد ۶۶۲
باغ فیض بخش ۱۹۲ - ۱۹۹ - ۲۵۷ -
۲۸۰ - ۳۱۲ - ۳۱۴ - ۳۱۷ - ۴۱۴ -
۴۲۳ - ۴۳۴ - ۶۲۸ - ۶۳۷
فیض آباد .. .. ۶۹۶ - ۶۹۷

* قلع *

قلعهٔ فتح آباد ۶۲
قلعهٔ فتح ۱۷۳
قلعهٔ فولاد .. .. ۶۱ - ۶۲

* حرف قاف - کسان *

قادر داد ولد محمد زمان .. ۳
شیخ قاسم محتشم خان ۶۸

قاسم‌خان .. .. .. ۷۱ - ۱۷۹
میر قاسم سمناني .. ۷۵ - ۷۵۰
قاسم پسر خسرو ۴۵۲ - ۵۵۳ - ۵۷۵ -
۶۵۸ -۶۶۲
قاسم بیگ .. ۴۶۲ - ۴۷۲ - ۵۶۵
قاسم بای قطغان ۵۱۶ -۵۶۷- ۶۱۴
خواجه قاسم نقشبندي ۶۱۲ - ۶۳۷
قاسم‌بیگ صفدرخاني ۶۴۶
قایم‌بیگ داروغهٔ نقارخانه .. ۶۸۳
خواجه قاسم حصاري ۷۴۶
قاسم‌علي ۷۴۷
قباد ولدشجاع‌کابلي ۲۲۳ -۵۱۸-۷۴۹
قباد میر آخور ۴۵۲ - ۵۲۴ - ۵۲۵ -
۵۵۴ - ۵۵۵ - ۶۰۰ -۶۳۲- ۶۳۶
قباد ملازم اورنگ‌زیب ۷۰۰
قبادبیگ اوزبك ۷۳۳
قتلق سید ۴۳۷
قتلق محمد پسر نذر محمدخان ۴۳۸ -
۵۳۹ - ۵۵۱ - ۵۵۲ - ۵۵۳ - ۵۸۲ -
۶۰۱ -۶۵۸ - ۶۶۲ - ۶۶۳ - ۶۶۵ -
۶۶۶ -۶۶۷- ۶۷۶ -۶۸۶ -۶۸۹ -
۶۹۴
قتلق اویتاق ترکمن ۶۵۸
قرپق بے ۴۴۳
میر قریش ۵۶۷
قرچه سرای .. .. ۵۶۷ - ۶۴۶
قریق ۶۵۵
قربانعلي میرآخورباشي ترکمن ۶۵۸
قرامان ولد ذوالفقار خان .. ۷۴۷
قزاق‌خان ۱۵۰ -۱۸۷- ۲۲۰ -۲۳۴ -
۳۰۹ - ۷۲۶
قزاباش‌خان ۱۷۶ -۲۹۰ -۴۱۷- ۷۲۲
قطب‌الملك ۹۹- ۲۱۶ - ۳۵۵ - ۴۲۳
قطب‌الدین ولد نظربهادرخویشگي ۷۳۹
سید قطب ولد شجاعت خان ۷۴۶
قلیچ خان ۳۳ - ۳۵ - ۳۶ - ۴۰ -
۴۲ - ۵۰ - ۵۴ - ۵۵ - ۵۷ - ۵۸ -
۶۰ - ۶۱ - ۶۳ - ۹۶ - ۱۲۱ -
۱۲۲ - ۱۵۵ - ۱۵۶ - ۱۷۱ - ۱۷۲ -
۱۷۳ - ۲۲۴ - ۲۳۴ - ۲۴۴ - ۲۴۵ -

۲۶۴ - ۲۷۱ - ۲۷۲ - ۲۷۳ - ۲۸۱ -
۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۱۵ - ۳۱۸ - ۳۵۶ -
۴۱۳ - ۴۱۴ - ۴۱۵۰ - ۴۲۴ - ۴۵۷ -
۴۶۳ - ۴۸۵ - ۴۸۶ - ۵۰۳ - ۵۱۲ -
۵۲۰ - ۵۲۳ - ۵۲۴ - ۵۲۵ - ۵۵۴ -
۵۶۰ - ۵۶۴ - ۵۶۸ - ۶۴۵ - ۶۴۶ -
۶۴۷ - ۶۵۰ - ۶۸۵ - ۷۰۲ - ۷۱۹
قل بیگ ۹۲
قل‌محمد جیبه‌چي قطغان ۵۱۶ -
۵۶۷ - ۶۱۴
قلعه‌دار خان ... .. ۲۰۸ - ۷۳۴
قندزي بیگ پسر عبدالرحیم بیگ ۵۶۲ -
۶۱۲
قورچي بیگ پسر اورازبے .. ۶۶۷

* مواضع *

قاقلیق ۲۵۵
قبادیان .. .. .. ۶۱۴ - ۶۴۵
قدس خلیل ۱۸۵
قرشي ۴۳۵ - ۴۳۸ - ۴۴۷ - ۴۴۸ -
۴۴۹ - ۴۵۶ - ۵۴۱ - ۵۴۲ - ۶۵۷ -
۶۸۶
قراباغ ۵۰۹ - ۵۸۴ - ۶۵۰ - ۶۶۹
قرشك ۵۶۵
قروقچي ۶۱۶
قزوین ۳۰۰
قزغرغان ۵۳۳
قلات ۳۴ - ۳۹ - ۲۰۰ - ۳۵۶ - ۳۷۹
قندهار ۱۸ - ۲۶ - ۲۷ - ۲۸ - ۲۹ -
۳۰ - ۳۱ - ۳۲ - ۳۳ - ۳۴ -
۳۵ - ۳۶ - ۳۷ - ۳۸ - ۳۹ -
۴۱ - ۴۲ - ۴۴ - ۴۶ - ۴۷ -
۴۹ - ۵۰ - ۵۱ - ۵۲ - ۵۳ -
۵۴ - ۵۶ - ۵۷ - ۶۱ - ۶۲ -
۹۳ - ۹۶ - ۱۲۲ - ۱۲۴ - ۱۲۵ -
۱۲۹ - ۱۳۹ - ۱۴۰ - ۱۵۱ - ۱۵۲ -
۱۵۵ - ۱۵۶ - ۱۵۸ - ۱۷۰ - ۱۷۱ -
۱۷۳ - ۱۸۲ - ۲۱۱ - ۲۱۳ - ۲۲۴ -
۲۳۴ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۶ - ۲۹۷ -
۳۰۰ - ۳۰۱ - ۳۱۰ - ۳۱۷ - ۳۵۶ -
۳۶۲ - ۴۰۱ - ۴۱۳ - ۴۱۴ - ۴۱۸ -

۵۱۰ - ۵۵۵ - ۵۷۷ - ۶۸۴ - ۷۱۱ -
۷۱۲
قندز حاکم نشین بدخشان ۴۳۷ -
۴۸۷ - ۵۰۴ - ۵۱۵ - ۵۱۶ - ۵۱۷ -
۵۲۰ - ۵۲۵ - ۵۲۶ - ۵۲۷ - ۵۲۸ -
۵۳۳ - ۵۶۳ - ۵۶۶ - ۵۸۵ - ۶۴۵
۶۵۰ - ۶۶۸ - ۶۶۹ - ۷۰۲
قوش رباط ... . ۵۳۴ - ۵۳۵
قورماج ۶۶۳
قوشنج ۲۱۰
* قلع *
قلعهٔ قلات .. .. .. ۶۱ - ۶۲
قلعهٔ قندهار ۲۳ - ۲۴ - ۲۸ - ۳۱ -
۴۰ - ۵۰ - ۶۱ - ۲۲۴ - ۷۱۴
قلعهٔ قندز .. .. ۵۱۶ - ۶۰۰
قلعهٔ قوشنج ۶۱
* بحار *
دریای قندز .. .. ۵۲۷ - ۵۳۳
* حرف کاف - کسان *
کامران .. .. ۳۲ ۳۶ - ۱۵۱
رائے کاسیداس بخشی کابل ۴۳ -
۴۸ - ۵۴ - ۱۵۶ - ۲۲۶ - ۲۴۰ -
۲۸۵ - ۴۰۸ - ۶۰۶ - ۷۳۶
میرزا کامران ۴۶
کاظم میر عمارت ۲۰۸
کاظم ملازم محمد اورنگ‌زیب ۲۳۶ -
کامل‌بیگ گرزبردار ۶۴۷ - ۶۴۸
کارطلب خان دکنی ۷۲۴
کاظم خویش وزیرالملک ۷۴۴
کور کریمداد پسرجلاله عم‌احداد ۱۲ -
۱۳ - ۱۴
کرپارام ۳۷ - ۲۳۹ - ۴۸۴ - ۷۳۹
کرام خواجه نقشبندی ۲۵۶
راوکرن ولد راوسور .. ۳۸۲ - ۷۲۷
کرم‌الله ولدعلیمردان‌خان ۳۹۹ - ۷۳۲
کرشاسب ۴۸۶
کریمداد قاقشال ۷۴۲
کشناجی وکیل ۱۰۷
راجه‌کشن سنگهه بهدوریه ۳۴۸ - ۷۳۵
کشن سنگهه نبیرهٔ راجه مانسنگهه

۷۳۶ - ۴۶۸

کورمکي ۴۶۲

کوچ نظربروتي ۵۸۲

صرزا کوهاتي ۶۲۳

شاه کوچك سراے ۶۲۳

کوپک چورہ اقاسي ۶۶۸

کهیلوجي ۱۶۶

راجه کیرت .. .. .. ۶ - ۷

کیرت سنگهه پسر جیسنگهه .. ۳۴۶

کیسري سنگهه صهابتخاني ۵۹۵ - ۷۵۲

* مواضع *

صوبهٔ کابل ۳ - ۲۳ - ۲۷ - ۲۸ - ۲۹ -

۳۰ - ۳۲ - ۳۳ - ۳۴ - ۳۶ - ۳۸ -

۴۳ - ۴۹ - ۵۰ - ۵۱ - ۵۲ - ۵۳ -

۹۷ - ۱۲۲ - ۱۲۶ - ۱۳۰ - ۱۳۱ -

۱۳۵ - ۱۳۸ - ۱۴۰ - ۱۴۱ - ۱۴۴ -

۱۴۷ - ۱۴۸ - ۱۴۹ - ۱۵۰ - ۱۵۲ -

۱۵۳ - ۱۵۶ - ۱۵۷ - ۱۶۵ - ۱۷۱ -

۱۸۱ - ۱۸۲ - ۱۹۲ - ۱۹۷ - ۲۰۶ -

۲۱۳ - ۲۱۷ - ۲۲۲ - ۲۲۳ - ۲۲۶ -

۴۷۳ - ۴۸۵ - ۷۴۸

کشن سنگهه تونور .. ۴۸۴ - ۷۴۷

کفایت خان ۱۲۹ - ۱۵۶ - ۲۰۸ - ۷۴۴

کفش قلماق ۴۴۲ - ۴۵۱ - ۴۶۵ - ۴۶۶ -

۶۲۱ - ۶۲۲ - ۶۶۳ - ۶۶۴ - ۶۶۶

کلیان جهالا ملازم راناجگت سنگهه ۸ -

۱۲ - ۳۸۸

خواجه کلان بیگ ملازم صرزا کامران ۴۶

میر کلان قوش بیگئ امام قلي خان

۲۱۳ - ۲۱۵ - ۲۲۱ - ۲۲۳ - ۲۲۸

میر کلان خاندوراني ۴۲۱ - ۴۳۱ - ۷۴۷

میر کلان کولابي ۵۶۷

شیخ کمال .. .. ۶۵ - ۶۶ - ۶۷

خواجه کمال ارباب اندخود ۵۵۳ - ۵۶۸

حاجي کمال صفاهاني ۶۰۶

کنهي ولد بلبهدر سکهاوت .. ۷۵۰

کوچک احمد پاشا ناظم موصل ۱۹

کوکب ولد قمرخان ۱۱۵

کوچك بیگ .. .. ۱۹۶ - ۲۳۵

راجه کورسین کشتواري ۲۰۸ - ۴۳۴ -

۲۲۹ - ۲۴۰ - ۲۵۱ - ۲۶۱ - ۲۸۰ -

۲۸۴ - ۲۹۳ - ۲۹۵ - ۳۱۷ - ۳۲۲ -

۳۳۹ - ۳۴۸ - ۳۵۶ - ۴۰۱ - ۴۰۲ -

۴۰۴ - ۴۱۰ - ۴۱۱ - ۴۱۵ - ۴۱۶ -

۴۲۴ - ۴۳۵ - ۴۵۶ - ۴۵۷ - ۴۵۸ -

۴۵۹ - ۴۶۰ - ۴۶۲ - ۴۶۴ - ۴۶۶ -

۴۷۰ - ۴۸۲ - ۴۸۶ - ۴۹۲ - ۵۰۰ -

۵۰۲ - ۵۰۳ - ۵۰۴ - ۵۰۸ - ۵۰۹ -

۵۱۳ - ۵۱۵ - ۵۱۶ - ۵۱۹ - ۵۲۱ -

۵۲۷ - ۵۲۸ - ۵۲۹ - ۵۳۲ - ۵۳۴ -

۵۴۵ - ۵۶۳ - ۵۷۱ - ۵۸۲ - ۵۸۳ -

۵۸۴ - ۵۸۵ - ۵۸۶ - ۵۸۹ - ۵۹۰ -

۵۹۱ - ۵۹۲ - ۵۹۳ - ۵۹۴ - ۵۹۵ -

۵۹۶ - ۵۹۹ - ۶۰۳ - ۶۰۵ - ۶۱۱ -

۶۳۴ - ۶۳۷ - ۶۳۸ - ۶۳۹ - ۶۴۰ -

۶۴۲ - ۶۶۸ - ۶۶۹ - ۶۷۰ - ۶۷۱ -

۶۷۸ - ۶۸۰ - ۶۸۵ - ۷۰۳ - ۷۱۱ -

۷۱۴

خرد کابل ۱۴۷

کاتهي ۲۳۱

کانو ۲۵۶ - ۲۷۹ - ۲۸۰ - ۳۱۷ - ۳۱۸

کانگڑہ ۲۸۷

کاشان .. .. ۲۹۷ - ۳۰۰ - ۶۵۹

کاشغر ۳۴۹

کالنجر ۳۷۹

کاوپل ۳۸۷

کالنه ۳۸۷

کاشیال ۴۸۱

قصبهٔ کتانه ۱۱۴

کچلي .. .. ۸۸ - ۸۹

کچهه ۲۸۶

کردستان ۱۹

کراوین ۲۱

کرمان ۲۷

پرگنهٔ کري‌باري .. .. ۶۵ - ۷۸

کرپو .. .. ۱۵۹ - ۱۶۰

کرجهاک ۲۰۵

کرمنه ۳۳۰

کروان .. .. ۵۶۵ - ۶۴۲ - ۶۴۳

کرزوان .. .. ۶۲۲ - ۶۲۳ ۶۶۷

کشك نخود .. .. .. ۴۰ - ۵۴
کشمیر ۶۹ - ۹۸ - ۱۲۴ - ۱۲۵ - ۱۲۶ -
۱۳۰ - ۱۴۱ - ۱۴۹ - ۱۵۹ - ۱۶۰ -
۱۶۲ - ۱۶۳ - ۱۶۶ - ۱۶۹ - ۱۷۹ -
۱۸۰ - ۱۸۲ - ۱۸۸ - ۱۹۰ - ۱۹۱ -
۱۹۲ - ۱۹۷ - ۲۰۱ - ۲۰۴ - ۲۰۵ -
۲۰۷ - ۲۰۸ - ۲۰۹ - ۲۱۳ - ۲۲۳ -
۲۲۵ - ۲۳۸ - ۲۵۱ - ۲۸۲ - ۲۸۳ -
۲۸۹ - ۳۳۹ - ۳۴۵ - ۳۶۲ - ۳۶۹ -
۴۰۷ - ۴۰۸ - ۴۱۳ - ۴۱۴ - ۴۱۵ -
۴۱۷ - ۴۱۹ - ۴۲۰ - ۴۲۵ - ۴۲۹ -
۴۳۰ - ۴۳۲ - ۴۳۳ - ۴۳۴ - ۴۶۷ -
۴۶۹ - ۴۷۰ - ۴۸۱ - ۴۹۱ - ۵۰۰ -
۵۹۳ - ۶۰۵ - ۷۱۱ - ۷۱۴ - ۷۵۴
کشن گدهه ۳۷۳
کشن ده خرد ۶۷۲
ککتهلا ۳۳۰
کلیف ۴۵۲ - ۶۱۳ - ۶۱۶ - ۶۴۳ - ۶۵۴ -
۶۵۶ - ۶۵۷ - ۶۸۶
کلنه ۵۶۵
کلته .. .. .. ۶۴۲ - ۶۴۳
کمانون ۳۳۴
کنور .. .. .. ۳۷۰ - ۳۷۱
بندر کنبایت ... .. ۶۰۶ - ۶۰۷
کوشك ۳۲
کوچ هاجو ۶۴ - ۶۵ - ۶۷ - ۶۸ - ۶۹ - ۷۰ -
۷۱ - ۷۲ - ۷۳ - ۷۴ - ۷۵ - ۷۶ - ۷۷
۷۹ - ۸۰ - ۸۷ - ۸۸ - ۹۴
کوچ بهار .. .. .. ۶۴ - ۶۹ - ۷۵
کوه متي ۷۹
کوهات ۱۵۸
کولي ۲۳۱
کولاب .. .. .. ۵۶۵ - ۵۶۷
کهیله .. .. .. ۶۶ - ۶۷ ۷۵
کهونته گهات ... .. ۷۹ - ۸۱ - ۸۲
کهیرله ۲۰۶
کهمرد ۴۰۱ - ۴۳۷ - ۴۳۹ - ۴۵۱ -
۴۵۶ - ۴۵۸ - ۴۵۹ - ۴۶۰ - ۴۶۱ -
۴۸۶ - ۵۱۲ - ۵۲۱ - ۵۲۲ - ۵۲۳ - ۶۷۱
کیرانه ۶۱۳

كيلكي ٦٥٢

* قلع *

قلعهٔ كالنجر ٦ - ١٢٩ - ١٦٨ - ٤١٢

حصن كابل ١٥٦ - ٦٢٧ - ٦٤١ - ٦٧١

قلعهٔ كانگره ١٧٥ - ٢٨٦ - ٢٨٨ - ٣٣٥

حصار كريباري ٧٨

قلعهٔ كزيو ٦٢

قلعهٔ كشك نخود .. .. ٥٥ - ٦١

قلعهٔ كفش قلماق ٤٤٢

قلعهٔ كلته ٦٤٢

قلعهٔ كليف ٦٤٣

قلعهٔ كنور .. ٣٧٠ - ٣٧١ - ٤٢٥

حصار كوچ هاجو ٧٦

قلعهٔ كوتله ٢٨٧

قلعهٔ كهمرد ٤٥٠ - ٤٥١ - ٤٥٧ - ٤٥٨ - ٤٥٩ - ٤٦٢ - ٥٢٠ - ٦٠٠ - ٦٧١

* بحار *

آب كجلي ٨٩

آب كرنال ١١٢

* حرف گاف - كسان *

راجه گجسنگهه ٨ - ١١ - ٩٧ - ١٠٥ - ١٢٢ - ١٦٣ - ٣٨٨ - ٥٥٠ - ٧١٩

گجسنگهه ولد بهاريداس .. ٤٣

گرشاسب برادر لهراسپ خان ١٧٧ - ٥٤١ - ٥٨٥ ٧٤٣

گرشاسپ مرزابندي پسر خسرو ٢١٠

گردهر داس كور ٣٠١ - ٣١٨ - ٤٨٠ - ٤٨٤ - ٦١٠ - ٧٣٣

گلرخ بانو بيگم صبيهٔ محمد شاه شجاع ١٦٦

گنج علي خان زيك ٢٧

گوپال سنگهه ٤٣ - ٤٨ - ٣٨٥ - ٤٨٤ - ٦١٥ - ٦٤٣ - ٧٣٢

گوپي ناتهه ٧٨

گوكلداس سيسوديه ٩٦ - ١٤٦ - ٢٣٩ - ٢٤١ - ٢٧٣ - ٢٩٣ - ٢٩٤ - ٤٧٣ - ٤٨٤ - ٥٩٥ - ٦٤٢ - ٦٤٣

گوردهن راٹهور ١٦٣ - ٣٨٨ - ٧٤٠

گوبند داس راٹهور ٣٧١ - ٤٣١ - ٧٤٨

گوبند داس خاندوراني ٤٨٥ - ٥٥٠ - ٥٥٤

* مواضع *

گجرات ۱۱- ۱۰۵-۱۱۶-۱۲۶-۱۲۸ -
۱۳۸- ۱۴۹- ۱۵۵- ۲۱۷ -۲۳۱ -
۲۹۰ -۳۳۴- ۳۷۴-۳۷۸ -۴۱۱ -
۵۱۰ -۵۸۳- ۶۲۵ - ۶۳۹ - ۶۸۲
گدهه ۱۶۱
گردیز ۱۵۷
گرشك ۶۱
گلکام ۲۱۱
گلکندهٔ .. .. .. ۳۵۵ - ۳۷۶
گلبهار ۴۶۱ -۴۶۲-۵۱۲-۵۱۴ - ۵۱۹
گنگ‌تهل .. .. .. ۲۶۸ - ۲۷۰
گنبذك ۵۲۱
گوالیار ۲۳۴ - ۳۰۹ - ۴۰۷ - ۴۷۴
گورکهپور ۴۸۹
گهوزاگهات .. .. .. ۶۸ - ۷۲
گهات سامي ۱۱۰
گهات خواجه خضر .. ۱۱۱ - ۴۰۹
گیا ۲۴۹

* قلع *

قلعهٔ گرشك ۵۰ - ۵۳ - ۵۵ - ۶۰ -
۶۲ - ۶۳ - ۳۷۹
قلعهٔ گوالیار .. ۶ - ۱۹۴ - ۴۰۵

* بحار *

دریاے گنگ ۲۰

* حرف لام - کسان *

لچهمي نراین .. .. ۶۴ - ۶۵ - ۶۷
لشکري .. .. .. ۸۰ - ۱۰۰
لشکرشکن ولد شاه‌نواز خان بن عبد
الرحیم خان‌خانان ۹۴
لشکرخان ۱۱۰
لطیف بیگ اندجاني ۱۷۲ - ۱۷۳
لطفاے خوانندهٔ ۱۸۰
لطف‌الله ولد لشکرخان ۱۹۱ -۲۹۰ -
۷۳۲
لطف‌الله ولد سعیدخان‌بهادر ۲۱۹ -
۲۶۵ -۲۷۹ -۳۵۶ - ۴۷۵ - ۵۱۰ -
۶۲۷ - ۶۴۱ - ۶۹۰ -۶۹۱ -۷۳۰
سید لطف‌علي ۲۳۹ - ۲۶۷ - ۲۶۸ -
۳۳۵ - ۷۳۹

لطیف خان نقشبندي .. ۷۳۶
میر لطف الله شیرازي ۷۴۷
لعل خان کلانوت گن سمندر ۵ ۱۰ ۳-
۳۵۱ - ۴۰۰ - ۴۳۴ - ۴۷۵ - ۵۰۵
لکهمي سین چوهان ۷۴۰
لهراسپ خان ولد مهابتخان ۳۷ ۵۲ -
- ۳۴۴ - ۴۷۰ - ۴۸۶ - ۵۲۳ - ۵۴۱ -
۵۶۱ - ۵۷۹ - ۵۸۵ - ۶۲۷ - ۷۲۳

* مواضع *

دار السلطنة لاهور ۳۸ - ۴۶ - ۶۳ -
۱۰۹ - ۱۱۵ - ۱۲۲ - ۱۲۳ - ۱۲۴ -
۱۲۷ - ۱۳۳ - ۱۳۸ - ۱۴۱ - ۱۴۳ -
۱۴۶ - ۱۵۴ - ۱۵۶ - ۱۵۷ - ۱۵۸ -
۱۶۲ - ۱۶۳ - ۱۶۸ - ۱۶۹ - ۱۷۹ -
۱۸۰ - ۱۸۱ - ۱۸۲ - ۱۸۳ - ۱۸۷ -
۱۸۸ - ۱۹۱ - ۱۹۲ - ۱۹۵ - ۱۹۶ -
۱۹۸ - ۲۰۶ - ۲۰۸ - ۲۱۳ - ۲۱۴ -
۲۱۵ - ۲۱۹ - ۲۳۷ - ۲۴۳ - ۲۵۶ -
۲۵۹ - ۲۸۰ - ۲۸۱ - ۲۸۲ - ۲۸۹ .
۲۹۲ - ۳۰۸ - ۳۱۵ - ۳۱۷ - ۳۳۸ .
۳۳۹ - ۳۶۹ - ۴۰۷ - ۴۱۳ - ۴۱۴ -
۴۱۵ - ۴۱۸ - ۴۲۱ - ۴۲۴ - ۴۲۵ -
۴۲۶ - ۴۲۷ - ۴۳۰ - ۴۳۱ - ۴۳۳ -
۴۶۷ - ۴۷۰ - ۴۷۱ - ۴۷۹ - ۵۰۰ -
۵۰۴ - ۵۰۶ - ۵۰۷ - ۵۳۰ - ۵۳۲ -
۵۷۸ - ۵۷۹ - ۵۸۴ - ۵۹۴ - ۵۹۵ -
۵۹۶ - ۵۹۹ - ۶۰۳ - ۶۰۵ - ۶۰۶ -
۶۰۸ - ۶۰۹ - ۶۱۳ - ۶۲۵ - ۶۳۰ -
۶۳۸ - ۶۳۹ - ۶۴۰ - ۶۷۰ - ۶۸۱ -
۶۸۲ - ۷۱۰ - ۷۱۴ - ۷۵۴
بندر لاهري ۱۸۵ - ۲۰۱ - ۲۲۹ -
۷۰۹ - ۷۵۶
لحسا .. .. ۱۸۷ - ۲۴۵
لدهیٔ پنپر ۲۰۸
لدهیٔ ونتي پور ۲۰۸
لدهي محمد قلي ۲۱۲
لدهیٔ تهنه ۴۱۸
لراونده ۳۳۰
لکهه بهون ۲۱۱
لکهي جنگل .. .. ۲۳۶ - ۴۷۷

لکهنو ۳۶۱
پرگنهٔ لوکي ۷۰

* قلع *

قلعهٔ لوغر ۶۲
قلعهٔ لکي ۶۲

* بحار *

چشمهٔ لکهه‌بهون ۲۱۱

* حرف میم - کسان *

راجه مان تونور ۶
مادهوسنگهه پسر راورتن هادا ۲۲ -
۳۷ - ۱۸۱ - ۲۱۷ - ۲۲۴ - ۳۰۸ -
۴۲۴ - ۴۸۴ - ۶۴۱ - ۶۸۷ - ۷۲۲
مالوجي دکني .. ۱۰۷ - ۷۲۰
مانکتراي برادر زمیندار مگ ۱۱۷ -
۱۱۸ - ۱۱۹ - ۱۲۰
راجه مانسنگهه مرزا راجه (درعهد سلطنت
عرش آشیاني بود) ۱۴۵ - ۶۰۴
راجه مانسنگهه گوالیاري ۲۶۴ - ۲۶۶ -
۲۷۳ - ۲۷۴ - ۲۷۶ - ۷۳۸
مادهوسنگهه برادر سورجمل ولد باسو
۲۸۷ - ۲۸۸
میر ماه ۳۳۷
ماروي گوند .. ۳۷۰ - ۳۷۱ - ۳۷۲
خواجه ماه ۶۱۰
ماه یار ولد الله یار خان ۷۴۶
مانسنگهه ولد راجه بکرماجیت ۷۵۰
مبارز خان روهله ۳۸ - ۵۲ - ۹۴ -
۱۴۵ - ۱۵۴ - ۲۲۳ - ۲۹۳ - ۲۹۴ -
۳۸۶ - ۷۲۱
مبارک خان نیازي ۲۰۶ - ۲۲۱ - ۷۲۶
مبارک روي برادر یحیی ولد سیف خان
۳۴۸ - ۴۲۲ - ۷۳۷
متهرا داس کچهواهه ۷۴۲
مجلس بایزید ۷۶
مجاهد جالوري ۷۳۹
محمد زمان پور پیرداد داماد احداد ۳
شیخ محمد غوث ۷
شاهزاده محمد داراشکوه بلند اقبال ۸ -
۱۱ - ۹۱ - ۹۴ - ۱۰۱ - ۱۰۲ - ۱۰۳ -
۱۲۸ - ۱۳۰ - ۱۳۳ - ۱۳۹ - ۱۴۰ -

۱۴۳ - ۱۴۴ - ۱۴۵ - ۱۴۶ - ۱۵۰ -

۱۵۱ - ۱۵۷ - ۱۶۳ - ۱۹۱ - ۱۹۳ -

۲۰۰ - ۲۰۱ - ۲۰۲ - ۲۰۳ - ۲۰۸ -

۲۱۲ - ۲۱۳ - ۲۱۴ - ۲۲۵ - ۲۳۳ -

۲۳۹ - ۲۴۱ - ۲۴۴ - ۲۴۵ - ۲۵۹ -

۲۸۱ - ۲۹۰ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۵ -

۲۹۶ - ۲۹۷ - ۳۰۰ - ۳۰۴ - ۳۰۸ -

۳۱۸ - ۳۲۱ - ۳۳۳ - ۳۳۴ - ۳۳۷ -

۳۴۱ - ۳۴۷ - ۳۵۱ - ۳۵۴ - ۳۵۵ -

۳۶۲ - ۳۷۸ - ۳۸۰ - ۳۸۶ - ۳۸۷ -

۳۸۸ - ۳۹۷ - ۴۰۳ - ۴۱۸ - ۴۱۹ -

۴۲۴ - ۴۲۸ - ۴۳۱ - ۴۶۷ - ۴۶۹ -

۴۷۴ - ۴۸۹ - ۵۰۱ - ۵۷۱ - ۵۸۰ -

۶۰۶ - ۶۱۱ - ۶۱۲ - ۶۱۳ - ۶۳۴ -

۶۳۸ - ۶۳۹ - ۷۱۵ - ۷۱۷ ۷۳۶

شاہ زادہ محمد شاہ شجاع بہادر ۹ -

۱۱ - ۳۵ - ۳۶ - ۴۰ - ۴۹ - ۵۱ -

۹۴ - ۹۷ - ۱۰۴ - ۱۲۶ - ۱۲۹ -

۱۳۵ - ۱۳۷ - ۱۳۸ - ۱۵۲ - ۱۶۵ -

۱۷۵ - ۱۷۷ - ۱۷۸ - ۱۸۲ - ۱۹۶ -

۲۱۸ - ۲۳۳ - ۲۴۳ - ۲۷۸ - ۲۸۱ -

۲۸۳ - ۲۸۵ - ۳۰۲ - ۳۳۵ - ۳۹۸ -

۴۱۳ - ۴۲۶ - ۴۳۴ - ۴۷۲ - ۴۷۶ -

۵۸۳ - ۶۰۶ - ۶۳۶ - ۶۴۰ - ۶۸۰ -

۶۸۱ - ۶۸۲ - ۶۸۵ - ۷۱۵ ۷۱۷ -

شاہ زادہ محمد اورنگ زیب بہادر ۱۱ -

۹۱ - ۱۰۴ - ۱۰۵ - ۱۰۶ - ۱۱۴ -

۱۱۷ - ۱۳۸ - ۱۴۲ - ۱۶۵ - ۱۶۶ -

۱۷۰ - ۱۷۴ - ۱۷۵ - ۱۷۶ - ۱۸۰ -

۱۹۷ - ۲۰۶ - ۲۱۱ - ۲۱۶ - ۲۱۷ -

۲۱۹ - ۲۲۱ - ۲۳۶ - ۲۸۱ - ۲۸۴ -

۲۸۹ - ۳۳۶ - ۳۴۳ - ۳۷۳ - ۳۷۶ -

۳۸۹ - ۳۹۸ - ۴۱۱ - ۵۱۰ - ۵۵۵ -

۵۸۳ - ۶۲۵ - ۶۲۶ - ۶۲۸ - ۶۳۲ -

۶۳۴ - ۶۳۸ - ۶۴۱ - ۶۴۲ - ۶۶۶ -

۶۶۸ - ۶۷۰ - ۶۷۲ - ۶۷۳ - ۶۷۵ -

۶۷۶ - ۶۷۷ - ۶۷۸ - ۶۸۴ - ۶۸۶ -

۶۸۷ - ۶۸۸ - ۶۸۹ - ۶۹۱ - ۶۹۲ -

۶۹۳ - ۶۹۴ - ۶۹۵ - ۶۹۶ - ۷۰۰ -

۷۰۱ - ۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۰۴ - ۷۰۵ -

۷۰۸- ۷۰۹ - ۷۱۵- ۷۱۷

شاهزاده محمد مرادبخش ۱۱- ۱۲۸-

۱۳۳- ۱۳۴- ۱۴۷- ۱۷۴ ۱۷۶-

۱۸۰- ۱۹۷-۱۹۸- ۲۱۳ - ۲۱۷ -

۲۱۸ -۲۱۹- ۲۲۲- ۲۲۶ - ۲۲۸- -

۲۴۰ -۲۴۳- ۲۴۴- ۲۴۷ - ۲۶۱ -

۲۷۲ -۲۷۳- ۲۷۴- ۲۷۵- ۲۷۶ -

۲۷۸ -۲۸۱ - ۲۸۵- ۲۹۰ ۲۹۵ -

۳۰۴ -۳۰۵- ۳۰۷- ۳۷۵- ۳۷۷ -

۳۹۸ -۴۲۲- ۴۷۱ ۲ ۴۷ -۴۸۳ -

۴۸۶ -۴۸۷- ۵۰۲- ۵۰۸- ۵۱۲ -

۵۱۴ -۵۱۶ - ۵۱۷- ۵۱۸- ۵۲۰ -

۵۲۵ -۵۲۷- ۵۲۸- ۵۳۰ - ۵۳۲ -

۵۳۳ -۵۳۴- ۵۳۵ - ۵۳۶ -۵۳۷ -

۵۳۸ - ۵۳۹ - ۵۴۰ - ۵۴۱ - ۵۴۵ -

۵۴۷ -۵۴۸- ۵۵۰ - ۵۵۶ -۵۵۷ -

۵۵۹ - ۵۶۱ - ۵۶۳ - ۵۶۸ - ۵۷۲ -

۵۷۳ -۵۷۴- ۵۷۹ - ۵۹۹ - ۶۰۰ -

۶۰۱ -۶۱۲- ۶۶۹ - ۶۷۰ - ۶۸۰ -

۷۰۲ - ۷۰۷ - ۷۱۵ - ۷۱۷

محمد شريف خالوي باقرخان نجم ثاني ۱۲ - ۷۳۳

محمد امين ولد شاهقلي خان ۲۳ - ۲۱۶ - ۲۴۰ - ۶۰۵ - ۷۴۵

محمد علي بيگ ۳۰ - ۶۵۹ - ۶۶۰ - ۶۶۱

محمد شيخ خانه‌زادخان پسر سعيد خان بهادر ظفرجنگ ۳۳ - ۳۴ - ۳۵ - ۳۶ - ۳۹ - ۴۱ - ۴۲ - ۴۸ - ۵۰ - ۵۱

محمد امين قاضي قندهار .. ۳۵

محمد مراد سلدوز ۳۶ - ۴۰ - ۱۱۷ - ۷۴۳

محکم سنگهه سيسودية ۴۳-۴۸۴-۶۵۷

سيد محمد بخاري ۴۳ - ۷۵-۸۷-۱۳۱

مرزا محمد خنجر خان خويش قليچ خان ۵۳ -۵۴ - ۵۵ - ۵۸ - ۵۹ - ۱۲۱ - ۱۵۶

محمد يار خويش يوسف محمد خان ۵۸

محراب خان قلعه‌دار بست ۵۹-۶۰-۶۱

- ۱۴۳ - ۱۴۴ - ۱۴۵ - ۱۴۶ - ۱۵۰ -
- ۱۵۱ - ۱۵۷ - ۱۶۳ - ۱۹۱ - ۱۹۳ -
- ۲۰۰ - ۲۰۱ - ۲۰۲ - ۲۰۳ - ۲۰۸ -
- ۲۱۲ - ۲۱۳ - ۲۱۴ - ۲۲۵ - ۲۳۳ -
- ۲۳۹ - ۲۴۱ - ۲۴۴ - ۲۴۵ - ۲۵۹ -
- ۲۸۱ - ۲۹۰ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۵ -
- ۲۹۶ - ۲۹۷ - ۳۰۰ - ۳۰۴ - ۳۰۸ -
- ۳۱۸ - ۳۲۱ - ۳۳۳ - ۳۳۴ - ۳۳۷ -
- ۳۴۱ - ۳۴۷ - ۳۵۱ - ۳۵۴ - ۳۵۵ -
- ۳۶۲ - ۳۷۸ - ۳۸۰ - ۳۸۶ - ۳۸۷ -
- ۳۸۸ - ۳۹۷ - ۴۰۳ - ۴۱۸ - ۴۱۹ -
- ۴۲۴ - ۴۲۸ - ۴۳۱ - ۴۶۷ - ۴۶۹ -
- ۴۷۴ - ۴۸۹ - ۵۰۱ - ۵۷۱ - ۵۸۰ -
- ۶۰۶ - ۶۱۱ - ۶۱۲ - ۶۱۳ - ۶۳۴ -
۶۳۸ - ۶۳۹ - ۷۱۵ - ۷۱۷ ۷۳۶
شاہ زادہ محمد شاہ شجاع بہادر ۹ -
- ۱۱ - ۳۵ - ۳۶ - ۴۰ - ۴۹ - ۵۱ -
- ۹۴ - ۹۷ - ۱۰۴ - ۱۲۶ - ۱۲۹ -
- ۱۳۵ - ۱۳۷ - ۱۳۸ - ۱۵۲ - ۱۶۵ -
- ۱۷۵ - ۱۷۷ - ۱۷۸ - ۱۸۲ - ۱۹۶ -

- ۲۱۸ - ۲۳۳ - ۲۴۳ - ۲۷۸ - ۲۸۱ -
- ۲۸۳ - ۲۸۵ - ۳۰۲ - ۳۳۵ - ۳۹۸ -
- ۴۱۳ - ۴۲۶ - ۴۳۴ - ۴۷۲ - ۴۷۶ -
- ۵۸۳ - ۶۰۶ - ۶۳۶ - ۶۴۰ - ۶۸۰ -
۶۸۱ - ۶۸۲ - ۶۸۵ - ۷۱۵ ۷۱۷
شاہ زادہ محمد اورنگ زیب بہادر ۱۱ -
- ۹۱ - ۱۰۴ - ۱۰۵ - ۱۰۶ - ۱۱۴ -
- ۱۱۷ - ۱۳۸ - ۱۴۲ - ۱۶۵ - ۱۶۶ -
- ۱۷۰ - ۱۷۴ - ۱۷۵ - ۱۷۶ - ۱۸۰ -
- ۱۹۷ - ۲۰۶ - ۲۱۱ - ۲۱۶ - ۲۱۷ -
- ۲۱۹ - ۲۲۱ - ۲۳۶ - ۲۸۱ - ۲۸۴ -
- ۲۸۹ - ۳۳۶ - ۳۴۳ - ۳۷۳ - ۳۷۶ -
- ۳۸۹ - ۳۹۸ - ۴۱۱ - ۵۱۰ - ۵۵۵ -
- ۵۸۳ - ۶۲۵ - ۶۲۶ - ۶۲۸ - ۶۳۲ -
- ۶۳۴ - ۶۳۸ - ۶۴۱ - ۶۴۲ - ۶۶۶ -
- ۶۶۸ - ۶۷۰ - ۶۷۲ - ۶۷۳ - ۶۷۵ -
- ۶۷۶ - ۶۷۷ - ۶۷۸ - ۶۸۴ - ۶۸۶ -
- ۶۸۷ - ۶۸۸ - ۶۸۹ - ۶۹۱ - ۶۹۲ -
- ۶۹۳ - ۶۹۴ - ۶۹۵ - ۶۹۶ - ۷۰۰ -
- ۷۰۱ - ۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۰۴ - ۷۰۵ -

۷۰۸ -۷۰۹ - ۷۱۵ -۷۱۷

شاهزاده محمد مرادبخش ۱۱ - ۱۲۸ -

۱۳۳ - ۱۳۴ - ۱۴۷ - ۱۷۴ - ۱۷۶ -

۱۸۰ - ۱۹۷ - ۱۹۸ - ۲۱۳ - ۲۱۷ -

۲۱۸ - ۲۱۹ - ۲۲۲ - ۲۲۶ - ۲۲۸ -

۲۴۰ - ۲۴۳ - ۲۴۴ - ۲۴۷ - ۲۶۱ -

۲۷۲ - ۲۷۳ - ۲۷۴ - ۲۷۵ - ۲۷۶ -

۲۷۸ - ۲۸۱ - ۲۸۵ - ۲۹۰ ۲۹۵ -

۳۰۴ - ۳۰۵ - ۳۰۷ - ۳۷۵ - ۳۷۷ -

۳۹۸ - ۴۲۲ - ۴۷۱ ۴۷ ۲ - ۴۸۳ -

۴۸۶ - ۴۸۷ - ۵۰۲ - ۵۰۸ - ۵۱۲ -

۵۱۴ - ۵۱۶ - ۵۱۷ - ۵۱۸ - ۵۲۰ -

۵۲۵ - ۵۲۷ - ۵۲۸ - ۵۳۰ - ۵۳۲ -

۵۳۳ - ۵۳۴ - ۵۳۵ - ۵۳۶ - ۵۳۷ -

۵۳۸ - ۵۳۹ - ۵۴۰ - ۵۴۱ - ۵۴۵ -

۵۴۷ - ۵۴۸ - ۵۵۰ - ۵۵۶ - ۵۵۷ -

۵۵۹ - ۵۶۱ - ۵۶۳ - ۵۶۸ - ۵۷۲ -

۵۷۳ - ۵۷۴ - ۵۷۹ - ۵۹۹ - ۶۰۰ -

۶۰۱ - ۶۱۲ - ۶۶۹ - ۶۷۰ - ۶۸۰ -

۷۰۲ - ۷۰۷ - ۷۱۵ - ۷۱۷

محمد شریف خالوي باقرخان نجم ثاني ۱۲ - ۷۳۳

محمد امین ولد شاهقلي‌خان ۲۳ - ۲۱۶ - ۲۴۰ - ۶۰۵ - ۷۴۵

محمد علي‌بیگ ۳۰ - ۶۵۹ - ۶۶۰ - ۶۶۱

محمد شیخ خانه‌زادخان پسر سعید خان بهادر ظفرجنگ ۳۳ - ۳۴ - ۳۵ - ۳۶ - ۳۹ - ۴۱ - ۴۲ - ۴۸ - ۵۰ - ۵۱

محمد امین قاضی قندهار .. ۳۵

محمد مراد سلدوز ۳۶ - ۴۰ - ۱۱۷ - ۷۴۳

محکم‌سنگهه سیسودیه ۴۳ - ۴۸۴ - ۶۵۷

سید محمد بخاري ۴۳ - ۷۵ - ۸۷ - ۱۳۱

مرزا محمدخنجرخان خویش قلیچ خان ۵۳ - ۵۴ - ۵۵ - ۵۸ - ۵۹ - ۱۲۱ - ۱۵۶

محمدیارخویش یوسف محمدخان ۵۸

محراب خان قلعه‌دار بست ۵۹ - ۶۰ - ۶۱

شیخ محی‌الدین برادر اسلام خان
۷۱ - ۷۳ - ۷۷ - ۸۰
محمد صالح کنبو ۷۱- ۷۲ - ۷۳- ۷۶
مرزا محمد بخاری ۷۱
محمد بیگ اباکش ۷۵ - ۸۷ - ۷۴۳
محمد زمان طهرانی ۷۵ - ۷۷ - ۸۲-
۸۴ - ۸۷ - ۸۸ - ۹۰ - ۲۴۴ -
۲۸۳ - ۴۷۳ - ۶۸۵ - ۷۲۶
میرمحمد قاسم سمنانی ۸۷
محمدعلی ۹۲
محمدزمان [دیگر] ۹۴
محمدیحیی ۹۷
محمدبقا ولدمیریوسف کولابی ۱۰۰
محمد ناصرملازم قطب‌الملک ۱۰۱-
۱۰۲ - ۳۵۵ - ۳۷۶
محمد زاهد کوکه زاهد خان ۱۰۴ -
۲۰۱ - ۲۲۳ - ۲۲۶ - ۲۸۴
محمدطاهر ۱۰۷ - ۱۰۸ - ۶۹۶ - ۷۴۳
محمدیوسف ۱۱۱
محمدحسین برادر همت‌خان ۱۱۲-
۶۲۴ - ۷۲۹
محمدصادق ۱۱۷
محلدارخان دکنی ۱۲۰ - ۲۳۳- ۷۲۱
محمدحسین پسرمیرفتاح صفاهانی
۱۲۲ - ۴۳۲ - ۴۸۱
محمدمحسن ۱۲۷
محمد آقای رومی ۱۲۷ - ۲۵۷
محمد رشید خاندورانی .. ۱۴۳
حاجی محمد یار اوزبک ۱۵۱ - ۲۱۳ -
۳۳۶ - ۷۳۵
محمدمحسن پسرحاجی منصور ۱۵۳-
۵۴۵ - ۵۵۵ - ۵۷۸ - ۵۸۵ - ۷۴۰
حاجی محمدجان قدسی ۱۵۳ - ۴۰۰ -
۵۰۴
محمد افضل منجم ۱۵۶
محمد سلطان پسر اورنگ زیب ۱۷۰-
۲۸۴ - ۲۹۰ - ۳۷۳ - ۳۹۰ - ۳۹۸ -
۴۱۱ - ۶۲۶ - ۶۳۳ - ۷۰۶
محمد خواجه تاشکندی .. ۱۷۴
محمد تقی دیوان ۱۷۶

محمدتقي چلپي ۱۷۶
محمدپاشاوزيراعظم‌قيصر ۱۸۵-۱۸۹
محمدحسين‌سلدوز ۱۸۷-۱۸۸-۱۹۷
محمد حسين ديوان ۱۹۱
قاضي‌محمدقاسم‌بخشي ۱۹۱-۲۰۸-
۴۱۹
محمد پاشا حاكم‌لحسا ۱۹۶-۲۱۸
محمدقاسم‌معتمدخان ولدهاشم‌خان
ميرآتش ۱۹۸-۳۱۰-۳۴۸-
۴۱۴-۴۸۴-۴۹۲-۵۳۷-۵۳۹-
۵۴۰-۵۶۴-۵۶۸-۵۷۰-۵۷۱-
۵۹۵-۶۱۲-۶۳۹-۶۴۳-۶۹۹-
۷۰۰-۷۳۰
محمد پسر ارسلان آقا .. ۲۰۶
محمد زاهد بدخشي ۲۰۸
محمدتقي تفرشي .. ۲۱۷-۷۳۸
قاضي‌محمد اسلم ۲۲۱-۳۰۵-
۳۲۱-۳۹۹-۵۰۵-۶۱۱-۶۲۸-
۶۸۵-۷۳۷
سيدمحمدولدسيدافضل‌بارهه ۲۲۸-
۲۳۲-۲۹۳-۵۵۰-۵۵۴-۷۳۴
محمد مومن پسر شاه‌قلي .. ۲۴۰
محمدطالب پسر شايسته خان ۲۴۸-
۳۰۷
محمد زمان‌خواجه رئيس‌بخارا ۲۵۴
شيخ محي‌الدين عبدالقادر جيلاني
۲۷۹
محمد صالح پسر مرزا عيسى ترخان
۲۹۰-۳۰۲-۶۳۲-۷۳۰
محمد امين ارلات‌خويش نذر طغائي
۳۰۳
محمدعسكري‌خويش‌ساروخواجه ۳۰۶
محمد مومن حنابذي ۳۳۱
محمد ميرك ۳۳۴
خواجه محمد چوره اقاسي ۳۳۷
محمد باقر ملازم اورنگ زيب ۳۴۳
محمد معظم پسرمحمد اورنگ زيب
۳۴۳-۴۱۱-۶۲۶-۶۳۳
محمد دوست پدر الله دوست ۳۴۹
ميرزا محمد ارباب سمرقند ۳۵۰-

۳۵۶ - ۵۰۳ - ۵۴۸

محمد زمان ارلات ۳۵۰ - ۴۸۶ -

۵۶۵ - ۷۴۷

محمدقاسم قاضي‌زادهٔ کرهرودي ۳۶۲

حکیم‌محمد داؤد تقرب خان ۳۶۷ -

۳۶۸ - ۳۶۹ -۳۷۴-۳۷۵-۳۹۰-

۳۹۹ - ۴۱۵ -۴۱۷-۴۱۸- ۴۳۴ -

۴۷۱-۵۰۲ - ۵۰۵ - ۵۹۳-۶۲۴-

۶۲۷ - ۶۳۹ - ۶۷۹ - ۷۲۵ - ۷۵۶

حکیم‌مرزا محمد پدرحکیم‌مسیح الزمان

۳۶۹ - ۷۵۶

محمد صالح برادر خان دوران ۳۷۲

حاجي محمد زمان ۳۷۹

محمدمراد ولدصالابتخان ۳۸۴ - ۷۵۱

میرمحمد امین هروي ۳۸۹ -۴۰۳-

۶۳۳ - ۷۰۰ - ۷۰۱ - ۷۴۵

میرمحمد صالح ولد میر عبدالله

مشکین‌قلم ۳۹۳

محمدعرب‌خویش‌حکیم فتح‌الله ۴۰۴

میرمحمود ۴۰۶ -۴۱۴- ۵۰۱ - ۷۴۴

محمد هادي ۴۰۷

محمدعلي‌فوجدارسرکارحصار۴۰۸-۴۰۹

محمد تقي صفوي ۴۱۴

سید محمد ولدخان دوران ۴۲۸ -

۴۸۶ - ۷۳۲

سیدمحمود ولدخاندوران ۴۲۸-۵۷۲-

۶۳۲ - ۷۲۹

محمدعلي‌بیگ نیمان خزانچي ۴۴۵

محمد حکیم ولد نذر طغائي ۴۴۶

محمدبیگ‌قبچاق ۴۴۹ - ۴۵۰-۴۵۷-

۶۶۸

محمد یارسرا ۴۵۱ - ۴۵۳ - ۴۵۵ -

۵۷۹ - ۵۸۰ - ۶۵۵ - ۷۰۱

محمد قلي اتالیق بن کلباد ۴۵۲ -

۵۵۳ - ۶۵۸ - ۶۶۷ - ۶۶۸

محمدصادق خواجه دهبیدي ۴۵۶ -

۵۴۴

محمد جعفرخویش ساروتقي وزیر

فرمان رواي ایران ۴۷۲

خواجه محمد رضا ۴۷۸

خواجه محمد نازل ٤٧٨
سيد محمد نبيرهٔ سيد قاسم ٤٨٤
سيد محمد مهدي ٤٨٥
مرزا محمد پسر کالان میر بديع ٥٠٩ -
٥٧٩ - ٦٣٦ - ٧٣٢
محمد بديع پسر خسرو ٥١٦ - ٦١٢
محمد امين خواجه ٥٣٥
خواجه محمد يوسف برادرزادهٔ هاشم
خواجه ده بيدي ٥٣٥ - ٧٤٦
محمد مقيم .. .. ٥٤٠ - ٦٧٩
سيد محمد ولد سيد غلام محمد
مهدي ٥٥٠ - ٥٥٤
محمد بيگ برادر باقي ديوان بيگي
٥٥١ - ٦٦٧ - ٦٦٨
محمد باقي يابو .. ٥٥١ - ٦١٠
محمد امين کتابدار ٥٥١
محمد شاه قديمي ٥٦٥
محمد بداي .. .. ٥٦٧ - ٦٤٦
سلطان محمد يار پسر شاهزاده مراد بخش
٥٧٢
محمد محسن کرماني ملازم جاني خان
٦٠٤ - ٦٧٩
خواجه محمد شريف ده بيدي ٦٠٨
محسن قلي برادر جبار قلي ٦١٧
سيد محمد عرب ٦٢٤
محمد مراد گرز بردار ٦٤٥
محمد کيلدي سچاوت ٦٤٦
محمد جان درمان ٦٤٦
محمد مراد داروغه ٦٤٦ - ٦٤٧ - ٦٤٨
محمد زمان مشرف توپخانه ٦٤٨
محمد خواجه ٦٤٩
محمد حسن ولد منصور حاجي ٦٥٤
محمد بيگ ايشك آقا باشي ٦٥٨
محمد امين بيگ گوکلتاش ٦٥٨
محمد مراد کنکس ٦٦٨
محمد حسين تيراهي ٦٧٩ - ٧٥١
محبت غلزي ٧٣٥
محمد هاشم کاشغري ٧٣٥
محمد علي کامراني ٧٣٥
محمد اشرف ولد اسلام خان ٧٣٧

محمد صفي پسر اسلام خان ۷۳۷
محمد زمان ولد حاكم خان ۷۳۸
محمد شريف ولد اسلام خان ۷۳۹
محمدعلي خان خويش قليچ خان ۷۴۰
محمدسعيد پسر خواندۀ مرتضى خان
بخاري ۷۴۳
محمد شاه يكه ۷۴۵
محمد شريف تولكچي ۷۴۵
محمد شريف قديمي ۷۴۵
محمد جعفر ولد ميرحاج ۷۴۵
محمد يوسف ۷۴۶
محمد رشيد ۷۵۱
محسن صفاهاني ۷۵۲
محمد صالح خوافي ۷۵۲
مدن سنگه بكرائي ۳۵۸ - ۳۵۹
مرشد قلي خان فوجدار ۷ - ۷۲۵
مرزامراد صفوي اتفاق خان ۹ - ۱۴۱
سلطان مراد خان قيصروم ۱۵ - ۱۶ -
۱۷ - ۱۹ - ۱۸۴ - ۱۸۵ - ۱۸۶ -
۱۸۸ - ۱۹۰ - ۱۹۷ - ۲۰۰ - ۲۹۱ -
۴۳۲
مرتضى پاشا .. .. .. ۱۷ - ۱۸
مرزا جان خواجه .. ۱۰۰ - ۱۰۳
مرادكام نبيرۀ مرزا رستم صفوي ۱۳۵ -
۱۴۳ - ۱۵۳ - ۱۷۹ - ۲۰۴ - ۳۳۳ -
۳۷۴ - ۳۸۵ - ۳۹۹ - ۷۳۰
مرشد قلي ملازم عليمردانخان ميرآتش
۱۵۸ - ۱۶۲ - ۱۷۷ - ۳۳۱ - ۳۴۱ -
۳۶۲ - ۴۷۱ - ۴۹۰ - ۵۷۹ - ۶۳۳ -
۶۸۸
سيد مرتضي خان ۱۷۶ - ۳۶۱ - ۷۲۴
مرحمت خان ۲۰۲ - ۵۱۸ - ۵۱۹ -
۵۹۴ - ۶۳۷ - ۷۳۲
مراد بيگ ۲۱۳
مرشد قلي خان ديوان ملتان ۲۳۰ -
۲۴۳ - ۷۴۳
سيد مرزا برادر مختار خان ۲۴۹
مراد بيگ مكريت ۳۲۲
مرزا بيگ چورۀ آقاسي .. ۳۶۲
مراد قلي ولد اكبرقلي سلطان ككهر

۴۱ - ۴۸۵ - ۵۱۲ - ۵۲۳ - ۵۶۵ -
۵۹۵ - ۶۵۵ - ۷۳۰
مرزا بیگ مشهدي ۴۱۲
مرزا خان نبیرهٔ عبدالرحیم خانخانان
۴۲۴ - ۴۸۳ - ۵۸۵ - ۷۲۳
شیخ مراد ۵۳۵
مراد قوش بیگي ۶۱۵
شاه مراد کلچي ۶۴۶
شاه مراد یابو ۶۴۶
مراد قرغر ۶۵۵
مرتضی قلي خان .. ۶۵۸ - ۶۵۹
میر مراد ولد میر موسی .. ۷۴۷
حکیم مسیح الزمان ۱۰۹ - ۱۱۶ - ۱۲۴ -
۱۶۳ - ۱۷۴ - ۳۶۹ - ۳۹۹ - ۵۰۵ -
۶۲۸ - ۶۳۱ - ۷۲۴ - ۷۵۶ - ۷۵۷
مسعود ملازم محمد شاه شجاع ۱۶۵ -
۱۶۶
مشکي بیگ بخشي ۲۳۹ - ۷۴۵
مصطفي پاشا .. .. ۱۸۹ - ۱۹۰
مصطفي قلي کس جاني خان ۴۱۴
مطلب ولد معتمد خان ۴۹۱ - ۷۵۰
مرزا مظفر صفوي ۲۴
مظفر حسین داروغهٔ عدالت ۳۳۶ -
۳۵۲ - ۴۹۲ - ۶۷۹ - ۷۴۴
سید مظفر ولد شجاعت خان ۴۳۱ - ۷۳۵
مظفر سرواني ۷۴۱
مظفر ولد باقر ۷۵۰
معتقد خان ناظم صوبهٔ اوڈیسه ۴
۱۱۲ - ۱۸۳ - ۲۳۶ - ۲۴۴ - ۳۳۶ -
۴۷۳ - ۷۲۰
معصوم زمیندار .. ۷۵ - ۸۱ - ۸۸
معتمد خان میر بخشي ۱۰۲ - ۱۲۳ -
۱۲۴ - ۱۳۷ - ۱۵۸ - ۱۶۱ - ۱۶۳
۱۶۸ - ۶۵۴ - ۶۸۰ - ۷۲۱
معزالملك ۱۱۶ - ۲۳۴ - ۲۴۵ - ۲۴۶ -
۳۳۴ - ۶۰۶ - ۷۳۸
خواجه معین میر سامان .. ۳۴۱
خواجه معین الدین چشتي ۳۴۴
۳۴۶ - ۴۰۸
شیخ معظم ولد اسلام خان ۷۵۱

شیخ معین‌الدین راجگری ۷۵۲
ملك مغدود ۳۲ - ۳۶ - ۵۳ - ۱۵۱ -
۳۴۸
مغل خان ۴۱۷ - ۴۲۳ - ۶۴۱ - ۷۲۳
مقصود بیگ‌علي دانشمندي ۳۵۴ -
۳۵۵ - ۳۶۲ - ۴۸۵ - ۵۳۹ - ۵۵۰ -
۵۵۴ - ۶۴۵ - ۶۴۶ - ۷۴۷
سیدمقبول‌عالم ۴۸۴ - ۵۵۰ - ۵۵۴ -
۷۳۶
میرمقتدی ۴۸۶ - ۶۱۵ - ۷۴۸
مقرب خان ولد شیخ بهینا ۶۱۳
مکرمت خان ۱۰ - ۲۳ - ۹۳ - ۱۰۰
- ۱۰۲ - ۱۰۳ - ۱۳۷ - ۱۴۱ - ۱۴۷ -
۱۵۳ - ۱۶۵ - ۱۸۱ - ۱۸۲ - ۲۱۳ -
۲۱۷ - ۲۲۸ - ۲۴۴ - ۲۸۱ - ۳۱۹ -
۳۲۰ - ۳۳۰ - ۳۶۱ - ۴۰۸ - ۴۱۰ -
۴۲۵ - ۵۰۴ - ۶۱۰ - ۷۲۰
مکرم خان خلف معظم خان ۶۵ -
۶۶ - ۶۷ - ۶۸
مکندر زمیندار ۷۹
راي مکندداس دیوان یمین‌الدوله
۲۷۹ - ۳۱۰ - ۶۷۹ - ۷۴۱
ملتفت خان ولداعظم خان ۱۰۳ -
۱۴۲ - ۱۸۲ - ۴۸۴ - ۵۰۰ - ۵۴۰ -
۶۱۱ - ۶۳۴ - ۶۴۰ - ۷۳۱
ملك‌حسین‌ملازم‌محمداورنگ‌زیب ۱۶۶
ملکه بانو زوجهٔ سیف خان دختر
یمین الدوله ۱۹۸ - ۲۴۱
ملا شاه بدخشي ۲۰۷
ملوک چند مشرف .. ۳۸۲ - ۳۸۳
ملك امان ۷۴۹
سلطان ممتاز شکوه پسر داراشکوه
۳۳۷ - ۳۴۱ - ۶۳۹
منصور حاجي ۱۵۲ - ۱۵۳ - ۱۵۵ -
۵۲۸ - ۵۴۵ - ۵۵۵ - ۷۲۷
سید منصور ولد سید خانجهان ۲۹۳ -
۲۹۴ - ۴۷۳ - ۴۷۷ - ۶۳۲
میرمنصور بدخشي ۳۰۹
سید منور پسر خانجهان ۳۴۰ - ۴۷۴
۶۳۸ - ۷۳۶

منکوجي بنالکر ۷۲۴
منوهرداس برادر بیتهلداس ۷۵۰
حکیم مومنا ۱۱- ۱۸۴- ۲۳۴ -۳۰۱ -
۳۶۸ -۳۹۹ - ۵۰۱ - ۷۳۷ - ۷۵۷
موسوي خان ۱۰۲ - ۱۹۱ - ۲۱۹ -
۲۲۷ - ۳۱۶ - ۳۴۱ - ۳۴۹ - ۳۶۵ -
۳۷۲ - ۳۷۳ - ۷۲۲
شیخ موسی گیلاني ۱۹۳- ۵۴۰ - ۷۴۱
مومن بیگ ۲۱۳
مومن بیگ قراول امام قلي خان
۲۱۷ - ۳۰۳
مومن بے ۴۴۳
مودودي ۴۶۲
سید موسی پسر سید جلال ۶۸۲
مہابت خان ۷۰
مہیس داس راٹھور ۹۲- ۲۲۴ - ۲۸۱ -
۲۹۳ - ۳۰۸ -۴۱۴ - ۴۷۱ -۴۷۴ -
۴۸۰ -۴۸۴ - ۵۰۵ - ۵۴۰ - ۵۴۹ -
۵۵۴ - ۵۶۱ - ۵۷۹ - ۶۳۵ -۶۴۳ -
۷۲۳
سلطان مہر شکوہ پسر محمد دارا
شکوہ ۱۰۱ - ۱۰۴ -
مہیس داس مہابتخاني ۲۳۰ - ۲۹۴
مہتر داؤد ۳۰۰
مہیس داس راٹھور (دیگر) ۱۲۲ -
۱۵۱ - ۲۲۹ -۴۸۴ -۵۴۹ - ۵۵۴ -
۷۳۴
مہدي خواجہ ۵۳۵ - ۶۲۵ - ۶۳۴ -
۷۴۴
میر خان میر توزك ۷- ۹۳ - ۲۰۷ -
۲۱۸ -۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۱۸ - ۳۸۲ -
۳۸۳ -۳۸۴ - ۳۸۶ - ۷۳۵
میدني مل بہدوریہ ۴۳
میرک حسین خوافي ۹۱ - ۷۵۲
میان میرقادري ۲۰۷
خواجہ میرك دیوان ۲۵۶
میرك شیخ ۳۴۷ - ۵۰۱ - ۵۰۵ -۶۲۸ -
۷۳۷ - ۷۵۵
میرك بیگ خنجاني ۴۷۲ - ۵۶۵
میر میران یزدي ۵۲۸

میرم خان میرشکار ۵۵۳
مینك سعید پدر کفش قلماق ۶۲۱-
۶۲۲ - ۶۶۷
میرك شاه دیوان امام قلي خان
۷۰۰ - ۷۰۱
سید میرزای سبزواري .. ۷۴۴

مواضع

مالوه ۱۱- ۱۵۴ -۱۹۳- ۲۹۶ -۳۷۰ -
۳۷۶ -۳۷۷- ۳۷۸ -۴۲۳- ۴۲۵ -
۴۲۷ - ۵۸۳ - ۷۱۱
مالگیر ۶۱
ماوراء النهر ۹۷- ۱۲۸- ۱۵۲- ۲۱۱ -
۲۴۷ -۳۱۲- ۳۳۷ -۳۵۲- ۳۶۵ -
۴۱۵ -۴۳۳- ۴۳۶ -۴۴۳- ۴۴۷ -
۴۵۲ -۴۵۶- ۴۷۱ - ۵۰۴ - ۵۲۷ -
۵۲۹ -۵۴۲- ۵۶۲- ۵۷۵ -۷۰۳ -
۷۰۹
مانکپور ۱۰۰
پرگنهٔ مالپور ۳۴۷
مان گدهه ۳۵۹
ماما خاتون ۵۸۳
مازندران .. .. .. ۶۲۹ - ۶۶۲
ماروچاق ۶۶۳
متهرا ۲۳ -۱۱۱ -۱۱۲- ۱۵۴ - ۱۷۰ -
۳۰۹ -۳۱۹ -۳۲۰- ۳۳۴- ۳۴۹ -
۴۰۸ - ۴۱۰ - ۴۲۵ -۴۶۹ -
متله ۷۸
آصف آباد معروف به مچهي بهون
۲۶۲ - ۴۳۳
مدینه ۳۳۰
مدینهٔ مکرمه .. .. ۳۴۹ - ۴۰۶
مریوان .. .. ۱۸ - ۱۹
مرزابندي ۲۱۱
مرو ۲۵۶ - ۵۵۳ - ۵۷۵ - ۶۰۱ -
۶۵۸ - ۶۶۳
مشهد ۶۶۲
مصر ۱۸۵
مقر .. ۳۴ - ۵۱ - ۲۰۰ - ۳۷۹
مکهیاله ۲۱۴
مکهٔمشرفه ۳۳۱ -۳۴۲ - ۳۴۹ - ۴۰۶

ملتان ۲۶ - ۳۵ - ۴۰ - ۴۲ - ۱۲۸ -
- ۱۴۳ - ۱۵۵ - ۲۳۰ - ۲۳۴ - ۲۴۲ -
- ۲۴۴ - ۲۸۴ - ۲۹۳ - ۳۰۷ - ۳۷۵ -
- ۳۸۶ - ۳۹۸ - ۴۷۱ - ۵۵۹ - ۵۷۷ -
۶۳۶ - ۷۱۱ - ۷۲۲
ملپه پور ۲۳۰
ممتازآباد ۳۲۹
سرکار منگیر ۶۸
مندسور ۲۳۲ - ۳۰۶ - ۳۳۴ - ۳۷۲ -
۴۱۲ - ۷۲۶
باغ منزل ۳۴۴
منجهوه ۶۲۴
موصل ۱۹ - ۱۸۵ - ۱۸۶ - ۱۸۷ - ۱۸۸
مورنگ .. .. ۶۹ - ۹۶ - ۲۷۸
مؤ ۲۶۳ - ۲۶۴ - ۲۶۵ - ۲۶۸ - ۲۷۰ -
۲۷۲ - ۲۷۳
مومن آباد .. ۵۶۵ - ۶۱۴ - ۶۴۲
مهانهٔ خضرپور ۱۲۱
مهابن .. .. .. ۳۰۹ - ۴۲۵
باغ مهتاب .. ۵۰۹ - ۵۸۶ - ۵۹۰
میوات ۴۸۱
میمنه ۵۴۹ - ۵۵۲ - ۵۵۳ - ۵۵۸ -
۵۶۵ - ۵۷۶ - ۶۲۰ - ۶۲۱ - ۶۲۲ -
۶۵۸ - ۶۶۳ - ۶۶۴ - ۶۶۶ - ۷۰۲ -
۷۰۸
میدان ۶۷۰

* قلع *

قلعهٔ مالگیر ۶۲
قلعهٔ مستنگ ۶۲
قلعهٔ مقر .. .. .. ۳۴ - ۶۱
قلعهٔ ملبون ۶۲
قلعهٔ ملخان ۶۲
قلعهٔ موسي ۶۲
حصن مولهير ۱۰۶ - ۱۰۷ - ۱۰۸
حصن مورا ۱۰۶
حصن مؤ ۲۶۱ - ۲۶۳ - ۲۶۸ - ۲۷۱ -
۲۷۲ - ۲۷۷ - ۲۸۶ -
قلعهٔ میمنه .. ۶۲۲ - ۶۶۳ - ۶۶۶

* نجار *

آب موهانهٔ گجادهر ۶۷

• حرف نون - کسان •

نایك بخشوي کلانوت .. ۶ - ۷

ناهر سولنکهي ۱۰- ۲۲۶ - ۲۴۰ -

۳۴۸ - ۷۴۰

نادعلي .. .. ۲۳۹ -۳۳۶- ۷۴۹

نامدار ولد جعفر خان ۵۰۰ - ۷۳۹

شیخ ناظر ۶۸۴

نجابت خان ولد مرزاشاه رخ صوبه

دار ملتان ۲۰ -۲۳- ۳۷ - ۱۴۴-

۱۵۵- ۱۵۷- ۱۸۷ -۲۳۴ -۲۴۲ -

۲۴۳ -۲۶۲ -۲۶۴ -۲۶۶ -۲۷۸ -

۳۱۸ -۴۲۴- ۴۵۷ -۴۶۳ -۴۷۰ -

۴۸۳ -۴۸۴ - ۵۶۰ -۵۶۴ -۵۸۵

۷۰۳ -۷۲۰

نجف قلي نوکر امیرالامرا علیمردان

۵۴۵ -۵۴۷

نجف علي ولد قزلباش خان ۷۴۹

سید نجابت ولد سید شجاعت خان

بارهه ۷۴۹

نذر محمد خان والی بلخ ۱۳- ۹۱-

۹۶- ۱۰۰ -۱۰۳ -۱۱۲ - ۱۵۲ -

۱۵۳ -۱۵۵ -۱۵۷ -۱۹۲ -۲۱۰ -

۲۲۹ -۲۵۱ -۲۵۲ -۲۵۳ -۲۵۴ -

۲۵۵ -۲۹۵ -۳۹۰ - ۴۰۱ -۴۳۵ -

۴۳۶ -۴۳۷ -۴۳۸ -۴۳۹ -۴۴۰ -

۴۴۱ -۴۴۲ -۴۴۳ -۴۴۶ -۴۴۷ -

۴۴۸ -۴۵۰ - ۴۵۱ -۴۵۲ -۴۵۴ -

۴۵۵ -۴۵۶ -۴۵۸ -۴۶۰ -۴۶۳ -

۴۶۵ -۴۸۲ -۴۸۳ -۵۰۴ -۵۲۰ -

۵۲۵ -۵۲۷ -۵۲۸ -۵۲۹ -۵۳۰ -

۵۳۴ -۵۳۵ -۵۳۶ -۵۳۷ -۵۳۸ -

۵۴۰ -۵۴۲ -۵۴۳ -۵۴۴ -۵۴۵ -

۵۴۸ -۵۵۱ -۵۵۲ -۵۵۳ - ۵۵۵

۵۵۷ -۵۵۹ -۵۷۰ -۵۷۲ -۵۷۶ -

۵۷۸ -۵۷۹ -۵۸۱ -۵۸۲ -۵۸۴ -

۵۸۵ -۵۹۶ -۶۰۰ -۶۰۱ -۶۰۵ -

۶۱۰ -۶۱۱ -۶۱۲ -۶۲۰ -۶۲۵ -

۶۳۴ -۶۳۷ -۶۳۸ -۶۵۸ -۶۶۲ -

۶۶۴ -۶۶۵ -۶۶۶ -۶۶۷ -۶۸۶ -

۶۹۸ -۷۰۰ - ۷۰۷ - ۷۰۸

نذر بیگ طغائي امام قلي خان ۱۵۲-
۲۰۵-۲۱۳-۲۲۵-۲۵۶
نذر میر شکار نذر محمد خان ۱۵۳
نذر یساول ملازم نذر طغائي .. ۱۹۶
نذر بے طغائي امام قلي خان ۲۲۵ -
۲۵۵ - ۵۳۰
نذر شوایت ۴۴۸ - ۴۷۹ - ۴۸۱ -
۴۹۱ - ۴۹۲
نذیر بیگ عبدالله خاني .. ۴۸۵
نذر بیگ سلدوز ۵۵۴ -۶۷۹ - ۷۴۶
نرسنگهداس ولد دوارکاداس ۳۸۷ -۷۳۹
راوت نراین داس سیسودیه ۴۸۵ -
۵۹۵ - ۷۴۳
نصیراي شیرازي ۵۴۶
نصیرا برادر حکیم رکناي کاشي ۶۲۹
نصیب سراني قدیمي ۷۳۴
نصرالله عرب ۷۴۲
نصرالدین محمود ۷۴۳
شیخ نظام الدین بداوني مولد دهلوي
منشاء ۵
نظر بهادر خویشگي ۳۸ -۵۲- ۱۵۴ -
۲۱۷ - ۲۱۸ - ۲۳۹ - ۲۴۱ - ۲۶۴ -
۲۶۶ -۲۸۵ -۲۹۳ -۳۳۶ - ۴۲۴ -
۴۸۴ -۶۳۳ - ۷۲۳
نظر بیگ برادر زادۂ یلنگتوش ۵۸
نظر بیگ قدیمي ۵۸
نظام الملك بے نظام ۱۶۶
نظر بیگ ملازم محمد اورنگ زیب
۱۷۰ - ۲۲۱
قاضي نظاما ۲۴۱- ۵۴۰ -۶۱۵- ۷۵۲
نظر بے بروتي ۲۵۵ - ۴۳۶ - ۴۴۷ -
۴۴۹ -۴۵۴ -۴۵۵ -۴۵۶
نظر بهادر ۲۹۴ - ۳۱۰ -۴۵۷ -۴۷۹ -
۵۶۴ -۶۷۲ -۶۷۳
نظر بیگ کلباد ۳۳۴
نظر ایشك آقاباشئ امام قلي خان
۴۴۵
نظر یساول ۴۵۴
نظام میواتي .. .. ۵۶۵ - ۶۱۶
نظر مینك ۶۴۴

نظام بیگ ۶۵۱
نظر قطغان ۷۰۱
نعیم بیگ .. .. ۱۶۸ - ۷۴۸ -
میر نعمت الله ولد میر ظهیرالدین
علي ۳۷۴ - ۷۵۱
نقدي بیگ نوکر علیمردان ۳۴ -۳۸ -
۳۹ - ۹۴ - ۹۵ - ۱۷۰
نقدي خان شاملو پدر زن جاني خان
۱۸۸
میر نورالله هروي ۹۴- ۱۵۱- ۵۷۹ -
۷۲۳
نور بیگ گرز بردار ۹۴
مرزا نودر پسر مرزا حیدر پسر مرزا
مظفر صفوي ۹۹ - ۱۵۷ - ۴۲۶ -
۴۷۰-۴۷۱ - ۴۸۰-۴۸۶ -۵۱۲ -
۵۲۰ -۵۲۱ -۵۲۲ - ۵۲۳ -۵۶۱
۶۰۵ -۷۰۳ -۷۲۲
سید نورالعیان ۱۳۴- ۲۱۶ - ۲۲۸ -
۲۸۱ -۲۹۳- ۲۹۴ -۴۸۴ -۵۵۰ -
۷۳۵
نورالدوله ولد میر حسام الدین آنجو
۱۶۴ - ۲۰۱ - ۲۲۶ - ۶۰۶ - ۷۳۶
نورالحسن بخشي ۲۴۵-۳۴۸-۴۸۵ -
۵۰۱- ۵۶۴- ۶۴۵- ۶۴۶- ۶۴۷ -
۶۴۸- ۶۴۹ - ۶۵۰ - ۷۳۶
نورمحل دختر اعتمادالدوله همشیرهٔ
حقیقیهٔ آصف خان زوجهٔ جهانگیر
شاه جنت مکاني ۴۷۵
نوازش خان ۵۱۱ -۶۰۹- ۶۷۹ - ۷۳۲
خواجه نورالله ولد خواجه عبدالغفار
۶۰۹ - ۶۱۱ - ۷۵۲
نیك نام عم بهادر خان ۵۵۰- ۵۵۴-
۶۱۵ - ۶۴۲- ۶۴۳- ۷۴۳

* مواضع *

ناسك ۱۰۶
ناکهان ۲۵۵
ناگور .. .. ۳۸۲ - ۳۸۹
نارین .. .. ۵۲۵ -۵۲۶ - ۵۶۵
نجابت پور ۲۰
ندربار ۱۰۶

نغر .. .. ۱۳ - ۱۴
نکرونه سور ۲۸۷
نگرچند ۳۳۰
نندن پور ۲۰۵
باغ نورمنزل .. .. ۹ - ۱۰ - ۳۴۹
نوشهرة ۱۴۰-۱۴۳-۱۴۴-۱۴۵-۲۱۱ -
۲۱۲ - ۴۶۹
نور پور ۱۶۹ - ۲۶۱ - ۲۶۲ - ۲۶۴ -
۲۶۸ -۲۷۴ -۲۷۸ -۲۸۷ -۲۸۸ -
۳۱۸
نواگر .. .. .. ۲۳۱ - ۲۳۲
نورپورا ۳۳۰
نوبهار ۴۶۲
نیسه ۲۸۷
نیشا پور ۲۹۲
نیلبر ۵۲۶
نیمله ۶۰۳

* قلع *

حصن نرور ۱۷۴
قلعهٔ نوزاد ۶۲
قلعهٔ نوح ۶۲
حصن نور ۲۶۱
قلعهٔ نورپور ۲۶۶ - ۲۷۲ - ۲۷۷ -
۲۷۸ -۲۸۷
قلعهٔ نیچاره ۶۲

* بحار *

آب نیلاب ۱۴۰- ۱۵۹- ۲۹۵ -۲۹۶ -
۵۰۳ - ۶۰۴ - ۶۰۵ - ۶۴۰

* حرف واو - کسان *

مرزاوالي .. ۱۳۰- ۳۷۱ -۲۲۷
وزیرخان ۲۹ - ۳۸ - ۱۲۲ - ۱۲۷ -
۱۲۹ - ۱۴۱ - ۱۵۸ - ۱۷۶ - ۱۸۱ -
۱۹۷ - ۲۱۳ - ۲۱۵ - ۲۴۱ - ۷۱۹ -
۷۵۶ - ۷۵۷
(خواجه وفا) ۴۸۱
وقاص حاجي مخاطب به شاه قلي خان
۱۲۲ - ۱۳۱ - ۵۲۸
سید ولي .. .. ۱۳ - ۴۳ - ۴۸
ولي محمد خان ۵۸۲
ولي معلدار خان دکني .. ۷۳۱

* مواضع *

بلدهٔ وان ۱۵

وزیرآباد ۲۱۳

* قلع *

حصن وان ۱۵

قلعهٔ وابستان ۶۲

قلعهٔ وزکان ۶۲

* حرف هاء - کسان *

هاشم کاشغري ۴ - ۴۸۶ - ۵۶۵ - ۵۷۰ - ۵۹۵ - ۶۰۵

هادي داد برادر رشید خان ۹۹ - ۷۳۲

هاشم خواجه .. .. ۲۲۷ - ۴۱۵

هامون .. .. ۳۶۹ - ۴۰۸ - ۴۰۹

میرهاشم ۴۸۹

ها باجي دکني ۷۲۸

هدایت الله جان نثار خار .. ۱۸۷

میرهدایت الله ولد سیداحمد قادري ۶۸۴ - ۷۳۷

هري سنگهه پسر راورتن ۲۲

هري سنگهه ولد کشن سنگهه راتهور ۲۳ - ۳۷ - ۱۰۱ - ۱۸۱ - ۲۲۶ - ۲۴۰ - ۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۷۳ - ۷۳۱

هرناتهه مهاپاتر ۱۷۷

هري سنگهه ولد تلوک چند ۲۸۹

هزار میر اورک زئي ۱۳

سید هزبر خان .. .. ۳۸ - ۷۲۴

هشیار خان ۱۲۲

همت سنگهه ۴۳

همت خان ۵۳ - ۱۷۳ - ۲۳۰ - ۵۶۵ - ۷۳۵

همایون شاه جنت آشیاني ۱۱۲ - ۳۲۰ - ۴۱۰

همیرسنگهه ولد ایسرداس سیسو دیه ۴۲۶ - ۴۸۴ - ۶۸۴ - ۷۴۷

هوشنگ خلف شیخ علاء الدین ۶۷

هوشدار پسر ملتفت خان ۶۰۳ - ۷۴۶

* مواضع *

هارا ۲۸۷

هرات .. .. ۳۰۰ - ۵۰۴ - ۶۶۲

هردوار .. .. .. ۳۳۴ - ۳۳۶
هفت چنار ۲۰۴
همدان ۱۹۰
هندوکوه ۴۶۲
هیرة پور ۸۱ - ۲۱۲ - ۴۶۸ - ۴۶۹

* قلع *

قلعهٔ هانگدهه ۱۰۶
قلعهٔ هرگدهه ۱۰۶
قلعهٔ هزیائي ۶۲
قلعهٔ هزار اسپ ۶۲
قلعهٔ هزار جفت ۶۲
قلعهٔ هوله رباط ۶۱
قلعهٔ هیرمنداب .. .. ۵۵ - ۶۲

* بحار *

آب هیرمند ۴۶ - ۵۰ - ۵۱ - ۵۲ - ۱۷۲ - ۴۰۱

* حرف یاء - کسان *

یادگار بیگ ایلچی داراي ایران ۹۳ - ۹۴ - ۹۵ - ۹۷ - ۹۹ - ۱۰۱ - ۱۰۳ - ۱۰۵ - ۱۲۴
یادگار بیگ برادر زادهٔ نذر بیگ ۱۱۷
یادگار بیگ جان نثار خان ولد زبردست خان ۴۳۴ - ۴۷۰ - ۴۷۴ - ۴۷۷ - ۴۷۸ - ۴۸۸
یادگار اویرات دیوان بیگي ۵۳۵ - ۵۵۱
خواجه یادگار ۶۴۹
یادگار برادر باقي دیوان بیگي ۶۵۸ - ۶۶۴ - ۶۶۷
یادگار مکریت توقابه ۶۹۸
یادگار ارلات ۷۴۳
یار بیگ جامي ۷۵۰
یحیی ولد سیف خان ۹۸ - ۱۹۸ - ۳۴۸ - ۳۸۶ - ۷۳۶
میر یحیی کابلي .. ۱۲۹ - ۳۴۸
میر یحیی شاعر .. ۱۸۰ - ۷۵۸
شیخ یحیی گیلاني ۵۰۲
یزداني ولد مخلص خان .. ۷۴۴
یعقوب کشمیري .. .. ۱۳ - ۵۳
مولانا یعقوب چرخي ۳۱۱
یعقوب چورة باشي تباي .. ۵۵۱

یعقوب بیگ توپچي باشي .. ۶۰۸
یعقوب بیگ منقط ۷۴۹
یعقوب بیگ ولد شاه بیگ خان ۷۵۱
یکه‌تاز خان ۱۲۸-۱۵۱- ۲۹۳ -۳۹۹ -
۷۲۹
خواجه یکدل خان .. ۱۶۸- ۷۳۷
یلنگتوش انالیق والیء بلخ ۹۳- ۱۴۸-
۴۰۱ -۴۳۷- ۴۳۸- ۴۳۹ - ۴۴۱ -
۴۴۲ -۴۴۳ - ۴۴۵ - ۴۴۹ - ۴۵۰ -
۵۲۳ -۵۴۳- ۶۹۶ - ۷۰۱
یوسف محمد خان تاشکندي ۲۲ -
۳۵ -۴۲ -۵۴- ۵۸ -۱۲۲- ۱۲۸ -
۱۳۱ -۱۵۰ -۱۵۵- ۷۲۲
یوسف بیگ کابلي .. ۴۴ - ۴۸
یوسف سلطان چمش‌گزک .. ۴۴
یوسف خواجه ۱۲۸ - ۲۰۵ -۶۲۶
یوسف آقا غلام علیمردان خان ۲۲۳-
۴۷۵ - ۶۲۸ - ۷۴۴
یوسف خویش محمد خان نیازي
۷۴۷

* مواضع *

یزد ۶۱۹
یمن .... ۱۶۴ - ۱۶۵
ینکیء ارق ۶۱۴- ۶۱۵ - ۶۹۸ - ۶۹۹
یولبوغه .. .. .. ۶۸۷ - ۷۰۱
ییلاق بے نظیر سنگ سفید ۲۰۱
ییلاق گودي مرگ ۴۳۲

بتمام رسید

INDEX

OF

NAMES OF PERSONS

AND

GEOGRAPHICAL NAMES

OCCURRING IN THE

BADSHAHNAMAH,

BY

ABDUL HAMID I LAHORI.

BY

MAULAVI ABDUR RAHIM

CALCUTTA MADRASAH.

CALCUTTA:

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

1872.